

Nederlandse woorden wereldwijd

**Nederlandse
woorden
wereldwijd**

Nicoline van der Sijs

Sdu Uitgevers, Den Haag

Deze publicatie is tot stand gekomen dankzij een bijdrage van vsbfonds en dankzij een bijdrage van het Prins Bernhard Cultuurfonds en het door het Prins Bernhard Cultuurfonds beheerde Theo Quené Fonds. De database die ten grondslag ligt aan deze uitgave kwam tot stand met steun van de Nederlandse Taalunie.

Meer informatie over de uitgaven van Sdu Uitgevers vindt u op www.sdu.nl.

Voor vragen kunt u terecht bij Sdu Klantenservice: www.sdu.nl/service.

Sdu Klantenservice

Postbus 20014

2500 EA Den Haag

telefoon: (070) 378 98 80

Ontwerp binnenwerk en omslag: Louise van Swaaij, Deventer

Cartografie: Louise van Swaaij, Deventer

Zetwerk: Holland Graphics (Eric Querner), Amsterdam

Drukwerk: DeltaHage, Den Haag

Papier: 80 grams lighthouthoudend halfmat mc

Lettertype: minion pro

ISBN: 978 90 12 58214 8

NUR: 624

© 2010 Sdu Uitgevers bv, Den Haag

Alle rechten voorbehouden. Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze rechten berusten bij Sdu Uitgevers bv.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische vervoelvoudingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich te wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro). Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich te wenden tot de uitgever.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, kan voor de afwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever deswege geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventueel voorkomende fouten en onvolledigheden.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the publisher's prior consent.

While every effort has been made to ensure the reliability of the information presented in this publication, Sdu Uitgevers neither guarantees the accuracy of the data contained herein nor accepts responsibility for errors or omissions or their consequences.

Inhoud

Voorwoord	vii
Dankbetuiging	x
Gebruikte tekens en afkortingen	xiii
Overzicht van de kaarten	xiv
Deel 1 Inleiding	1
1 De gegevens in het alfabetisch lexicon	5
1.1 Werkwijze bij het verzamelen van uitleenwoorden	5
1.2 De database	8
1.2.1 De betekenis aanduiding bij het Nederlandse trefwoord en bij de vreemde taal	8
1.2.2 Dialectwoorden en verouderde woorden in vreemde talen	9
1.2.3 Indirecte leenwoorden	12
1.2.4 Ambigüiteit	16
1.2.5 Informatie die alleen in de database staat	17
1.3 Wat zijn Nederlandse woorden?	19
1.3.1 De herkomst van Nederlandse woorden	19
1.3.2 Verouderde Nederlandse woorden en betekenissen	21
1.3.3 Nederlandse dialectwoorden	22
1.3.4 Nederlandse namen	23
1.3.5 Nieuwe Nederlandse woorden op andere continenten	27
1.4 Uitburgering	30
2 Taalcontacten	33
2.1 Cultuurhistorisch overzicht van de Nederlandse contacten	34
2.2 Pidgins, creooltalen en etnolecten	37
2.3 Talen waarmee het Nederlands in contact is geweest, ingedeeld per continent	39
2.4 Alfabetisch overzicht van talen met Nederlandse uitleenwoorden	43
3 Aantallen uitleenwoorden per taal en periode	133
3.1 Hoeveelheid uitgeleende woorden per taal en taalgroep	133
3.2 Hoeveelheid uitgeleende woorden per periode	143
3.3 Aantallen uitgeleende versus geleende woorden	145
4 Het soort woorden dat is uitgeleend	149
4.1 De woordsoorten van de uitleenwoorden	149
4.2 De woordvelden waartoe de uitleenwoorden behoren	152
4.3 De meest uitgeleende woorden	154
4.4 Waaruit bestaat de Nederlandse culturele uitstraling?	157
Deel 2 Alfabetisch lexicon van Nederlandse uitleenwoorden	161
Literatuur	725

Voorwoord

In het *Leenwoordenboek* uit 1996, waarin ik de invloed van andere talen op het Nederlands heb beschreven, stelde ik de tegenhanger in het vooruitzicht: een overzicht van Nederlandse leenwoorden die door andere talen zijn overgenomen, de zogeheten uitleenwoorden. Dit overzicht wordt nu geboden in *Nederlandse woorden wereldwijd*. Het boek bestaat uit twee delen: een inleiding waarin de gemaakte keuzes worden verantwoord en de grote lijnen en tendensen met betrekking tot het uitlenen van Nederlandse woorden worden geschetst, en een alfabetisch lexicon waaruit de rijkdom van de Nederlandse uitleenwoordenschat blijkt: andere talen hebben niet alleen woorden uit de Nederlandse standaardtaal overgenomen, maar ook gewestelijke woorden, inmiddels verouderde woorden en woorden uit overzees Nederlands.

Dit is het boek van de grote getallen: het bevat 17.560 Nederlandse woorden, die aan 138 talen zijn uitgeleend; de Nederlandse woorden hebben geleid tot 46.310 nieuwe, geleende woorden in vreemde talen, wat inhoudt dat ieder Nederlands woord gemiddeld aan ruim tweeënhalve andere taal is uitgeleend. En al deze gegevens zijn verzameld door meer dan vijftig medewerkers, in de loop van een jaar of acht.

Doordat dit boek het eerste overzicht biedt van Nederlandse uitleenwoorden, wordt het mogelijk om vergelijkingen te maken en nieuwe conclusies te trekken. Tot nu toe werd de Nederlandse invloed altijd geïsoleerd onderzocht voor één enkele andere taal. Dergelijke overzichten zijn voor een beperkt aantal talen gemaakt, bijvoorbeeld voor het Indonesisch, Japans, Chinees, Singalees en Russisch. Verder bestaan er verouderde studies naar Nederlandse leenwoorden in het Frans en Engels, en zeer onvolledige studies naar Nederlandse leenwoorden in het Deens en Duits. In *Nederlandse woorden wereldwijd* wordt voor het eerst over de grenzen van een enkele taal gekeken: niet alleen zijn de Nederlandse leenwoorden in bijvoorbeeld het Deens verzameld, maar ook die in het Noors en Zweeds. Hierdoor komen overeenkomsten en verschillen tussen de Nederlandse invloed op deze verwante talen aan het licht, en tevens leemtes die erom vragen nader te worden onderzocht. Bovendien blijkt uit dit boek dat de verbreiding van Nederlandse leenwoorden vaak in stromen is gegaan: een bepaalde stroom woorden verbreidde zich naar Noord- en Oost-Europa, een stroom ging naar het zuiden van Europa, een stroom ging met Nederlandse schepen mee naar Azië, een stroom ging mee met Nederlandse immigranten naar Noord-Amerika, en een stroom verbreidde zich over Zuid-Amerika en het Caribische gebied. Om die grote bewegingen inzichtelijk te maken, zijn in dit boek de talen per continent geordend.

Nederlandse woorden wereldwijd rekt af met enkele clichés, bijvoorbeeld dat het Nederlands altijd veel woorden heeft geleend maar heel weinig heeft uitgeleend, of dat die uitleenwoorden alleen maar scheepstermen betreffen en dat de Nederlandse expansie uitsluitend plaatsvond in de Gouden Eeuw. Er wordt vaak beweerd dat de Nederlanders in de periode dat zij de macht hadden in Indonesië en andere overzeese gebieden, hun kans niet hebben gegrepen om het Nederlands daar ingang te doen vinden als omgangstaal. Nu, met *Nederlandse woorden wereldwijd* in handen, moeten we constateren dat zij

dat misschien toch wel hebben gedaan, niet als taalsysteem, maar woord voor woord. Een bewijs daarvoor is dat het grootste aantal Nederlandse uitleenwoorden te vinden is in de talen die in vroegere koloniën werden gesproken (met uitzondering van Congo, waar Frans de bestuurstaal was).

Uitgeleende woorden vormen de culturele sporen die Nederlanders en Vlamingen in contact met andere talen en landen hebben achtergelaten. Het blijkt dat de meeste Nederlandse uitleenwoorden huis-tuin-en-keukenwoorden zijn, woorden die in het gewone dagelijkse leven voorkomen. In de vroegere koloniën, waar Nederlands als bestuurstaal werd gebruikt, zijn daarnaast veel ambtelijke termen overgenomen. Het uitlenen gaat momenteel nog steeds door. Nu zijn het vooral handelstermen die worden uitgeleend, zoals *veiling* (in het Duits) en namen voor kazens die pas sinds de jaren zestig of zeventig van de twintigste eeuw bestaan, zoals *leerdammer*, *maaslander* en *kollumer*. En verder namen voor nieuwe vindingen, zoals *klapschaats*, *korfbal* of *rollator*, en wetenschappelijke ontdekkingen zoals *planigrafie* ‘röntgenfotografie waarbij slechts één vlak scherp wordt afgebeeld’, uitgevonden door de Nederlandse neuroloog B.G. Ziedses des Plantes in 1931. Of de namen voor specifiek Nederlandse verschijnselen zoals *verzuiling*, dat heeft geleid tot de Engelse vertaling *pillarization*. Tot slot blijken voetbaltrainers belangrijke ambassadeurs van de Nederlandse taal te zijn: dankzij de media-aandacht die zij krijgen, lukt het hun heel snel letterlijk vertaalde Nederlandse uitdrukkingen in andere talen in gang te doen vinden. Zo heeft voetbaltrainer Louis van Gaal het Duits recent verrijkt met *Feierbiest* (‘feestbeest’), *Der Tod oder die Gladiolen* en *Löffel an Löffel* ‘lepeltje lepeltje (liggen)’, terwijl het Cruijffiaans-Spaanse *en un momento dado* ook in Nederland bekend geworden is als titel van een documentaire over Cruijff.

Nederlandse woorden wereldwijd is een eerste verkennende inventarisatie en zoals bij ieder pionierswerk zijn er zeker verbeteringen en aanvullingen mogelijk. Er is nog veel dat nader onderzoek verdient. Bijvoorbeeld de precieze wegen die een Nederlands woord gevolgd heeft voordat het in een andere taal terechtgekomen is. Niet alleen op andere continenten, maar zelfs binnen de relatief goed onderzochte West-Europese talen valt hierover nog veel na te pluizen. Daarbij zijn we sterk afhankelijk van de stand van het onderzoek in de verschillende talen. Slechts van een beperkt aantal talen – vooral Germaanse, Romaanse en Slavische – is de woordenschat diepgravend etymologisch beschreven en bestaat er bijvoorbeeld informatie over wanneer woorden voor het eerst in de taal zijn aangetroffen. Zonder die informatie blijven we in het duister tasten over het precieze hoe, waarom en wanneer van een Nederlandse ontleening.

De informatie in dit boek is dus niet compleet, niet ‘af’, en evenmin foutloos. Dat het nu toch in deze vorm verschijnt, is juist om verbeteringen en aanvullingen uit te lokken, en historisch taalkundigen, studenten en promovendi te verleiden tot onderzoek naar de Nederlandse invloed op andere talen. Er liggen hier namelijk nog terreinen vrijwel braak: er is nog nagenoeg geen onderzoek gedaan naar Nederlandse woorden die via het Afrikaans in andere talen op het Afrikaanse continent zijn beland; ook dit boek bevat daarover maar beperkte gegevens. Ook over de Nederlandse invloed in Zuid-Amerika en het Caribisch gebied valt nog veel te ontdekken: weliswaar worden in dit boek vele duizenden Nederlandse leenwoorden (of mogelijke Nederlandse leenwoorden) vermeld in talen die in deze regio worden gesproken, maar vooralsnog is onbekend hoe deze

woorden zich daar hebben verspreid: via het Nederlands, via de daar vroeger gesproken Nederlandse creooltalen, of via omgangstalen als het Sranantongo en Papiaments? Zelfs dichterbij huis valt nog veel werk te verrichten: hoe zit het precies met de Nederlandse invloed op het Fries? Ook onderzoek naar klank- en betekenisveranderingen van Nederlandse woorden in den vreemde en naar het gebruik van Nederlandse uitleenwoorden kan tot interessante resultaten leiden.

Nederlandse woorden wereldwijd vormt de eerste poging de expansiekracht van een taal te beschrijven – voor zover mij bekend bestaat er geen vergelijkbaar onderzoek voor een andere taal. Dat het resultaat in de komende tijd ongetwijfeld op punten genuanceerd en verbeterd zal worden, doet niets af aan het algehele beeld, waaruit blijkt hoeveel invloed de Nederlandse taal en cultuur heeft gehad, zij het niet zozeer op de hoge wetenschap en cultuur, als wel op het eenvoudige, dagelijkse leven.

Dankbetuiging

Het materiaal voor de database die ten grondslag ligt aan *Nederlandse woorden wereldwijd* is in de loop van enige jaren verzameld door mij en door anderen. De gevolgde werkwijze staat beschreven in paragraaf 1.1 van de inleiding. Voor de samenstelling van de database heeft de Nederlandse Taalunie een financiële bijdrage geleverd; gezien deze betrokkenheid is *Nederlandse woorden wereldwijd* ten doop gehouden ter gelegenheid van de viering van het 30-jarig bestaan van de Nederlandse Taalunie in november 2010. Het thema van het jubileum, ‘Nederlands, wereldtaal!’, is in dit verband heel toepasselijk. In de loop van 2011 zal de database met al het ruwe materiaal op internet gepubliceerd worden ten behoeve van verder wetenschappelijk onderzoek; aanvullingen zijn dan ook welkom. De database bevat voorlopig dezelfde gegevens als het alfabetisch lexicon in dit boek, maar per uitgeleend woord is in de database meer informatie opgenomen, zoals een precieze literatuuropgave bij ieder uitgeleend woord.

Aan de samenstelling van de database heeft een groot aantal personen een bijdrage geleverd in de vorm van een stage of vrijwilligerswerk. Het Meertens Instituut te Amsterdam heeft daarvoor enkele stageplekken ter beschikking gesteld. Verder hebben studenten van de universiteiten van Utrecht, Amsterdam (vU en UvA), Leiden en Berlijn, en i.t.v. Hogeschool voor Tolken en Vertalen te Utrecht stagewerkzaamheden uitgevoerd. De inhoud van de werkzaamheden van de medewerkers varieerde per taal. Voor sommige talen hebben de medewerkers zelfstandig materiaal verzameld (o.a. Arabische talen, Baskisch, Fins) en tevens dit materiaal geïnterpreteerd ingevoerd (bijvoorbeeld de Scandinavische, Indonesische, Zuid-Amerikaanse talen); voor andere hebben de medewerkers het materiaal dat door mijzelf was verzameld, geïnterpreteerd ingevoerd (Russisch); of het al ingevoerde materiaal vertaald (Frans, Engels) of zorgvuldig gecontroleerd (Chinees, Japans). Voor sommige talen is gebruikgemaakt van recent veldwerk; dat is uitgevoerd door Aone van Engelenhoven (Letinees), Wilco van den Heuvel (Biaks), Hedi Hinzler (Balinees), Tom Hoogervorst (Chinees-Maleis, Dhivehi en Oost-Javaans), en Dik Teljeur (Gimán).

Hieronder vermeld ik in alfabetische volgorde de namen van de medewerkers en de taal of talen waaraan dezen een bijdrage hebben geleverd. De precieze inbreng wordt niet nader gespecificeerd. Ik ben hen allen uiterst dankbaar, want zonder de inzet, de werklust en het enthousiasme van al deze medewerkers was het onmogelijk geweest om het huidige resultaat te bereiken.

De medewerkers aan de samenstelling van de database zijn: Maria Abramovitsch (Russisch), Walter Bakhuis (Papiaments), Jeroen Balkenende (Tsjechisch), Gracia Blanker en Jaap Dubbeldam (Sranantongo), Björn Brusse (Zweeds), Ron Chin (Bretons), Irina Dashchenko (Oekraïens), Frances Doderer (Negerhollands, Creools-Engels van de Maagdeneilanden), Jan van Donselaar (alle talen in Suriname), Janna Falkenstein (Duits), Hilde van Grafhorst (Zweeds), Diederik Grit (Noors), Saskia de Haan (Karaïbisch, Sara-makkaans, Sranantongo, Zoeloe), Dicky van Haaren (Papiaments), Ernst Heins (Bahasa Indonesia, Javaans, Kupang-Maleis, Muna, Soendanees, Sahu), Tom Hoogervorst (een

zeer groot aantal Indonesische talen), Tatiana Huis in 't Veld-Syptchenko (Russisch), Polina Iakoubova (Russisch), Marien Jacobs (Fries, Slowaaks, Vastelands-Noord-Fries, Wit-Russisch, Zuid-Afrikaanse talen), Wim Jansen (Baskisch en Esperanto), Berlinde Janssen (Frans), Peter Janssens (Grieks), Justus van de Kamp (Oost-Jiddisch), Jaap Kamphuis (alle Zuid-Slavische talen), Ilse Katoele (Sranantongo), Alma Korteweg (Noors), Paul Kramer (invoeren diverse talen), Koos Kuiper (Chinees, Japans), René Kurpershoek (Zuid-Afrikaans-Engels), Roel Otten (Modern Standaard Arabisch en vier regionale Arabische spreektaal, Koerdisch, Maltees, Perzisch, Tamazight en Turks), Mehriban Pirieva (Azeri), Rita Schrama (Lets en Litouws), Natascha Siedych (Pools), Peter Starmans (Fins en Ests), Stefan Theunissen (Deens en Duits), Christine Valk (definities, m.n. van Engels), Jogina Wassenaar en Hindrik Sijes (Fries).

Voorts is advies of informatie ontvangen van Peter Bakker (Noord-Amerikaanse indianentalen en talen in Ghana), Minne de Boer (Italiaans), Piet Boerefijn (Ests), Arie Boomert (Warau), Barbara Czopek-Kopciuch (Pools), Jaroslav Dvhopolyj (Russisch Bargoens), Sidney Joubert (Papiaments), Denice Goddard (Sranantongo), Evert Kets (talen gesproken in Congo), Agata Kowalska-Szubert (Pools), Don van Minde (Ambons-Maleis), Elda Morlicchio (Italiaans), Jim Rementer (Unami-Delaware), Cefas van Rossem en Hein van der Voort (Negerhollands, Creools-Engels van de Maagdeneilanden), Mariolein Sabarte (Spaans), Hein Steinhauer (Indonesisch) en Frans Wijsen (Swahili).

Verskillende personen hebben digitaal toegang verschaft tot belangrijk materiaal: Philip Durkin, die verantwoordelijk is voor de etymologie in de *Oxford English Dictionary*, heeft een overzicht geleverd van de Engelse woorden met Nederlandse achtergrond die in de derde druk van de *Oxford English Dictionary* zijn bewerkt; Svein Nestor en Karen Selma Mariendal van uitgeverij Kunnskapsforlaget te Oslo hebben toegang gegeven tot de verzameling Noorse woordenboeken op <http://ordnett.no>; Russell Jones, Anton van Repe en Jan de Vries hebben hun informatie over leenwoorden in het Indonesisch beschikbaar gesteld; en Bo Sjölin tot slot heeft zijn etymologisch woordenboek van het Vastelands-Noord-Fries ter beschikking gesteld, zodat dit digitaal kon worden doorzocht.

Voor de inleiding heb ik nuttige suggesties ontvangen van de medewerkers aan de database. Daarnaast heeft de inleiding veel baat gehad bij opmerkingen van Sybe Bakker, Hans Beelen, Jan van den Berg, Minne de Boer, Dicky van Haaren, Sidney Joubert, Joep Kruijzen, Ewoud Sanders en Piet Verhoeff. Het alfabetische lexicon is zeer secuur gecorrigeerd door Ingrid Biesheuvel, geholpen door Annet Huyser en Sandra van Noord. Lineke Oppentocht heeft de definities van een groot aantal Nederlandse woorden toegevoegd en algemene correctiewerkzaamheden verricht.

De database is verwerkt met het databaseprogramma TshwaneLex. De programmeurs hiervan hebben diverse zeer nuttige scripts geschreven die het mogelijk maakten om allerlei controles uit te voeren en om de talen per continent te ordenen. Mieke van Dalen heeft namens de uitgeverij professioneel de productie begeleid. Louise van Swaaij is verantwoordelijk voor de boekverzorging, en heeft de vijftig kaarten getekend die verspreid door dit boek zijn opgenomen.

In oktober 2005 heb ik op de website van het Genootschap Onze Taal een vragenlijst geplaatst naar informatie over Nederlandse uitleenwoorden. Veel mensen zijn zo

vriendelijk geweest deze vragenlijst in te vullen, waarvoor ik hun zeer erkentelijk ben. Dit heeft mede geresulteerd in het *Klein uitleenwoordenboek*, dat in 2006 is verschenen. Van de gegevens die toen zijn ingestuurd, hebben ook de database en het onderhavige boek kunnen profiteren. Enkele bijdragen die toen zijn geleverd, verdienen speciale vermelding; deze mensen wil ik graag op deze plaats nogmaals bedanken. Het gaat om Rob van Albada (Javaans), René van den Berg (Muna), Hans van den Broek (Indonesisch), Henny Coomans (Papiaments), Cornelis van Eykelen (Italiaans), Kees Groeneboer (Indonesisch), Marian Klamer (Kupang-Maleis), Geerhard Kloppenburg (Fon), Johan A. von Meijenfeldt (Frans), Jan Prins (Engels), Ton van Rijen (Roemeens), Edwin van Schie (Hongaars), Arvydas Tamošaitis (Litouws), mevr. C.A. Thonus-van der Kley (Ests), Aušra Trumpickaitė (Baltische talen) en Bonny Wassink (Roemeens).

Gebruikte tekens en afkortingen

- uitgeleend aan (tussen Nederlands trefwoord en de taal of talen waardoor dit is geleend)
- †   verouderd (bij woorden in vreemde talen)
- ?   ontlening onzeker
- /.../   geeft de uitspraak van een woord in een vreemde taal aan
-
- Ar.   = Aruba (gebruikt in gevallen dat een Papiaments woord op Aruba afwijkt in spelling of betekenis van dat op Curaçao)
- bijv.   = bijvoorbeeld
- Bon.   = Bonaire (gebruikt in gevallen dat een Papiaments woord op Bonaire afwijkt in spelling of betekenis van dat op Curaçao)
- dial.   = dialect
- e.d.   = en dergelijke
- fig.   = figuurlijk
- hist.   = historisch
- lett.   = letterlijk
- m.b.t.   = met betrekking tot
- m.n.   = met name
- MSA   = Modern Standaard Arabisch
- mv.   = meervoud
- Nl   = Nederlands
- oorspr. = oorspronkelijk

Overzicht van de kaarten

In *Nederlandse woorden wereldwijd* zijn vijftig kaarten opgenomen die de verbreiding van Nederlandse uitleenwoorden tonen. Kaarten 3 t/m 10 zijn taalkaarten waarop te zien is waar de verschillende talen worden gesproken die Nederlandse leenwoorden hebben geabsorbeerd. Sommige talen zijn erkend als officiële taal van een bepaald land; in die gevallen vallen op de kaart de taalgrenzen in principe samen met de landsgrenzen, ook al bestaan er vaak taalminderheden in andere landen (zie het alfabetische talenoverzicht in paragraaf 2.4). Andere talen worden alleen als voertaal gebezigd in een beperkte regio, zoals het Baskisch of de Keltische talen. De kaarten zijn getekend om te tonen op welke plaatsen het Nederlands met welke talen in contact is geweest; de kaarten geven dus niet, of niet noodzakelijk, de precieze verbreiding van talen. Zo wordt Swahili in een veel groter gebied gesproken dan in Congo, maar Nederlands (Vlaams) en Swahili zijn met name in Congo met elkaar in contact gekomen en daarom is in dit boek Swahili alleen in Congo getekend.

De kaarten 1 en 2, en 11 t/m 50 zijn woordkaarten: daarop valt te zien hoe een Nederlands woord zich verbreid heeft over andere talen, en via welke doorgesproken taal dat eventueel is gebeurd. Op deze kaarten is alleen het ‘hoofdland’ aangegeven: het land waarmee het Nederlands van oudsher contact had en waar het Nederlandse woord is geleend. Zo is bij Spaanse leenwoorden alleen Spanje gemarkeerd, terwijl de Zuid-Amerikaanse landen waar Spaans tegenwoordig een officiële taal is, op de kaart niet zijn ingekleurd – hoewel het Nederlandse leenwoord daar inmiddels natuurlijk ook bekend is. Wanneer een Nederlands woord alleen gewestelijk in een vreemde taal wordt gebruikt en niet in de standaardtaal voorkomt, is het land waar het dialect wordt gesproken in een lichtere tint gekleurd dan bij leenwoorden in de standaardtaal, en gearceerd weergegeven. Hoewel bijvoorbeeld Nederlandse leenwoorden in Franse dialecten in de praktijk alleen voorkomen in Noord-Frankrijk en/of Wallonië, zijn dus heel Wallonië en Frankrijk gearceerd weergegeven, omdat de precieze grenzen van de dialecten waarin die Nederlandse woorden voorkomen per woord verschillen (en lang niet altijd bekend zijn). Op de kaarten ontbreken de talen Esperanto en Oost-Jiddisch, vanwege hun verspreiding over de wereld en omdat zij nergens een officiële taal zijn.

1. De verbreiding van het Nederlandse woord *mol*. p. 11
2. De verbreiding van het woord *moeras* in enkele Germaanse talen. p. 15
3. De talen in Europa waarin Nederlandse leenwoorden zijn gevonden. p. 45
4. De talen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika waarin Nederlandse leenwoorden zijn gevonden. p. 55
5. De talen in subsaharisch Afrika waarin Nederlandse leenwoorden zijn gevonden. p. 67
6. De talen in Azië en Oceanië waarin Nederlandse leenwoorden zijn gevonden. p. 78

7. De talen in Noord-Amerika waarin Nederlandse leenwoorden zijn gevonden. p. 88
8. De talen in Zuid-Amerika en het Caribisch gebied waarin Nederlandse leenwoorden zijn gevonden. p. 100
9. De talen die in Suriname worden gesproken. p. 113
10. Gebieden in de wereld waar een Indo-Europese taal als eerste of tweede taal in gebruik is. p. 123
11. De verbreiding van het woord *appelsien*. p. 171
12. Het meest uitgeleende Nederlandse woord: *baas*. p. 185
13. De verbreiding van het Surinaams-Nederlandse woord *bacove*. p. 199
14. De verbreiding van het woord *batik*. p. 213
15. De verbreiding van het woord *beurs* 'handelsbeurs'. p. 225
16. De verbreiding van het woord *brood*. p. 239
17. De verbreiding van het woord *catechisatie*. p. 253
18. De verbreiding van de wetenschapsterm *creosoot*. p. 267
19. De verbreiding van het woord *dijk*. p. 281
20. De verbreiding van het Indisch-Nederlandse woord *dispens* 'provisiekamer'. p. 295
21. De verbreiding van het woord *duin*. p. 309
22. De verbreiding van het woord *edammer*. p. 323
23. De verbreiding van het woord *emmer*. p. 337
24. De verbreiding van het woord *fiscaal* 'rechterlijk ambtenaar'. p. 351
25. De verbreiding van het woord *geluk*. p. 365
26. De verbreiding van het woord *gracht*. p. 379
27. De verbreiding van het woord *illegaal*. p. 393
28. De verbreiding van het woord *jongens*. p. 407
29. De verbreiding van het woord *kegel*. p. 421
30. De verbreiding van het woord *klinker*. p. 435
31. De verbreiding van het sloopstypen *kog*, *kogge*. p. 449
32. De verbreiding van het woord *konijn*. p. 463
33. De verbreiding van het voegwoord *maar*. p. 477
34. De verbreiding van de woorden *magazijn* en *pakhuis*. p. 491
35. De verbreiding van het woord *niks*. p. 505
36. De verbreiding van de merknaam *Opelette*. p. 519
37. De verbreiding van het woord *pannenkoek*. p. 533
38. De verbreiding van de uitroep *pas op!* p. 547
39. De verbreiding van het woord *pistool*. p. 561
40. De verbreiding van het woord *school*. p. 575
41. De verbreiding van de woorden *slachthuis* en *abattoir*. p. 589
42. De verbreiding van het woord *snijder* 'kleermaker'. p. 603
43. De verbreiding van het woord *tafel*. p. 617
44. De verbreiding van de woorden *ui* en *ajuin*. p. 631
45. De verbreiding van het woord *verkouden*. p. 645
46. De verbreiding van de krachtterm *verrek*. p. 659

47. De verbreiding van het Vlaamse *waterzooi*. p. 673
48. De verbreiding van het woord *zondag*. p. 687
49. De verbreiding van de dranknaam *zoopje, zopie*. p. 701
50. De verbreiding van het woord *zwabber*. p. 715

Deel 1 Inleiding

In deze inleiding zal ik uiteenzetten op welke manier de Nederlandse uitleenwoorden zijn verzameld en welke informatie men kan vinden in het alfabetisch lexicon (deel 2 van dit boek). Ook wordt de vraag beantwoord wat eigenlijk Nederlandse uitleenwoorden zijn (paragraaf 1). Daarna volgt informatie over de talen die Nederlandse uitleenwoorden hebben opgenomen (paragraaf 2). Na een cultuurhistorisch overzicht van de contacten die Nederlandstaligen in de loop van de tijd met andere volkeren en talen hebben gehad, wordt van iedere taal summieri informatie gegeven, waarbij telkens enkele voorbeelden van uitleenwoorden ter sprake komen. Tevens licht ik toe in welke volgorde de talen in het alfabetisch lexicon per Nederlands uitleenwoord zijn gepresenteerd. In paragraaf 3 komt aan de orde welke talen de meeste Nederlandse uitleenwoorden hebben overgenomen en in welke periode de uitleenwoorden zich hebben verbreid naar andere talen. Ook wordt een vergelijking getrokken tussen Nederlandse uitleenwoorden en Nederlandse leenwoorden: betreft het lenen en uitlenen dezelfde talen of andere? Paragraaf 4 tot slot handelt over de vraag wat voor soort Nederlandse woorden er zijn uitgeleend en welke Nederlandse woorden het vaakst zijn uitgeleend.

1

De gegevens in het alfabetisch lexicon

Hoe zijn de Nederlandse uitleenwoorden verzameld? En hoe zijn zij verwerkt, zodat verder onderzoek mogelijk is? En tot slot: wat zijn eigenlijk Nederlandse woorden en wat zijn uitleenwoorden? Die vragen worden in deze eerste paragraaf beantwoord.

1.1 Werkwijze bij het verzamelen van uitleenwoorden

Uitleenwoorden moeten zoveel mogelijk worden geïdentificeerd door middel van historisch taalkundig onderzoek. Men moet zich in de oudste bronnen verdiepen, etymologische en algemene woordenboeken raadplegen, en proberen te achterhalen wanneer een bepaald woord voor het eerst in een andere taal is aangetroffen. In geen geval kan alleen op basis van oppervlakkige vormgelijkenis besloten worden dat sprake is van een uitleenwoord: daarvoor zijn altijd bijkomende gegevens nodig. Neem nu het werkwoord *aankomen*. Het Deens en Noors kennen *ankomme*, het Zweeds *ankomma* en het Duits *ankommen*. Wat is nu de relatie tussen al deze woorden? Daar kunnen we achterkomen door historische en etymologische bronnen te raadplegen. Het blijkt dat het woord in het Duits al in omloop is sinds de negende eeuw en in het Nederlands sinds de dertiende eeuw (wellicht eerder, maar oudere bronnen zijn voor het Nederlands schaars). Voor het Deens en het Noors is niet bekend hoe oud het woord is, maar in het nauwverwante Zweeds komt het woord voor het eerst voor in 1541 – veel later dus dan in het Duits en Nederlands. Bovendien vermelden de etymologische woordenboeken van de drie Noord-Germaanse talen allemaal dat het woord ontleend is aan het Nederlands of Nederduits (zie daarvoor 2.4). En tot slot is bekend dat in de Noord-Germaanse talen in de middeleeuwen het voorvoegsel *an-* alleen de betekenis ‘tegen’ had (verwant met *ant-* in het Nederlandse *antwoord*), en niet gebruikt werd voor het vormen van samengestelde of afgeleide werkwoorden met de betekenis ‘naar’ – vormingen die wel in het Duits en Nederlands plaatsvonden (zie verder 1.4). Uit al deze gegevens kan worden geconcludeerd dat het Duitse *ankommen* en het Nederlandse *aankomen* verwant zijn en een gemeenschappelijke oorsprong (het Germaans) hebben, terwijl de drie Noord-Germaanse talen het werkwoord kennen dankzij het Nederlands (of wellicht Nederduits, zie hieronder). In het alfabetisch lexicon is dit opgenomen als:

aankomen ‘arriveren’ → DEENS *ankomme* (uit NL of Nederduits); NOORS *ankomme* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *ankomma* (uit NL of Nederduits).

De Nederlandse uitleenwoorden zijn verzameld op grond van de literatuur die voor iedere taal beschikbaar is. Voor goed onderzochte West-Europese (vooral Germaanse, Romaanse en Slavische) talen en ook voor het Indonesisch zijn recente etymologische woordenboeken of woordenboeken met historische en etymologische informatie gebruikt. Daaruit zijn de woorden geselecteerd die gemarkeerd zijn als Nederlands (inclusief Middelnederlands, Oudnederlands, Frankisch, Vlaams, Afrikaans en Nederduits). Vervolgens is bekeken of het betreffende woord daadwerkelijk in deze variant van het Nederlands bestaat of bestaan heeft, en of de vermelde herkomst plausibel leek. Was dat het geval, dan werd het woord in de database opgenomen (zie 1.2). In de literatuur achterin is te vinden welke bronnen er voor de verschillende talen zijn gebruikt. Van sommige bestaat een digitale versie, wat het opzoeken aanzienlijk versnelde, maar van de meeste is dat (nog) niet het geval.

Wanneer er voor een taal geen geschikt etymologisch woordenboek bestaat, is dezelfde informatie waar mogelijk verzameld uit een vreemdewoordentolk. Dat is bijvoorbeeld gedaan voor Zuid- en West-Slavische talen, Lets en Litouws. Dergelijke vreemdewoordentolken zijn weliswaar minder omvangrijk dan etymologische woordenboeken en vermelden bij iedere ingang minder informatie, maar desondanks leveren zij interessante gegevens op.

Terwijl van de meeste Europese talen, zeker de talen die al wat langer de status van standaardtaal hebben, wel woordenboeken bestaan met bij ieder trefwoord systematisch herkomstinformatie, geldt dat niet voor veel talen buiten Europa of talen zonder officiële status, zoals het Baskisch. Dergelijke talen zijn over het algemeen lexicografisch slecht beschreven, en er is al helemaal geen aandacht besteed aan de herkomst van de woordenschat. Zo bestaan er voor het Papiaments en Sranantongo alleen vertaalwoordenboeken. Ook die vormen belangrijke bronnen, alleen vereisen zij (nog) meer interpretatie over de vraag of een bepaald woord uit het Nederlands afkomstig is of een andere herkomst heeft. Uit dergelijke woordenboeken zijn die woorden geselecteerd waarvan op basis van vorm en betekenis vermoed kan worden dat het om een Nederlands uitleenwoord gaat. In individuele gevallen kan men daarover twisten. Het wordt waarschijnlijker dat een woord een uitleenwoord is, als hetzelfde woord ook voorkomt in andere talen in dezelfde regio, en het in die talen zeker een Nederlands uitleenwoord is. Twee voorbeelden om dit te illustreren.

In het Sranantongo komt het woord *buku* ‘leesboek’ voor. Is dit nu een Nederlands uitleenwoord, of gaat het terug op het Engelse *book*? Dat laatste is zeker mogelijk, want het Sranantongo is een creooltaal die op het Engels is gebaseerd. In het alfabetisch lexicon blijkt dat het woord *boek* in diverse talen in Zuid-Amerika en het Caribisch gebied voorkomt: in het Aucaans, Berbice-Nederlands, Negerhollands, Papiaments, Saramakkaans, Sarnami, Skepi-Nederlands en Surinaams-Javaans (voor informatie over deze talen zie paragraaf 2). In de meeste van deze talen gaat het hier zonder enige twijfel om het Nederlandse woord *boek*. Dit maakt het aannemelijk dat ook het Sranantongo het woord ontleend heeft aan het Nederlands. Een tweede argument dat hiervoor spreekt, is dat het lezen van een *boek* een bepaald soort samenleving en een bepaald cultureel niveau veronderstelt die bij het ontstaan van het Sranantongo in de zeventiende eeuw beslist nog niet aanwezig waren, maar wel later, toen het Nederlands in Suriname de officiële taal

was. In dit soort gevallen is uiteraard ook gekeken of er in de wetenschappelijke literatuur iets over de herkomst van een bepaald woord wordt gezegd. Over het ontstaan van het Sranantongo en de Engelse oorsprong daarvan zijn twee proefschriften verschenen, van Echteld en van Smith. Deze twee auteurs spreken elkaar tegen: Echteld beschouwt *buku* als Engels, terwijl Smith er – terecht – op wijst dat op grond van de vorm niet valt uit te maken of er sprake is van een Engelse dan wel een Nederlandse bron. Toen de genoemde dissertaties verschenen, konden de auteurs nog niet overzien wat de verbreiding van dit woord in andere talen in de regio was.

Een tweede voorbeeld is het Sranantongo-woord *baka* ‘braden’. Gaat dit terug op het Nederlandse *bakken* of op het Engelse *bake*? Zeker is dat *bakken* tot de basiswoordenschat gerekend kan worden die bij het ontstaan van de creooltaal van meet af aan aanwezig was. In dit geval suggereert de eerste *-a-* dat het Sranantongo het woord uit het Nederlands kent en niet uit het Engels, waar de letter *-a-* van *bake* als een lange *-e-* wordt uitgesproken; en opnieuw blijkt uit de gegevens van het alfabetisch lexicon dat het Nederlandse woord ook in andere talen in de regio voorkomt, namelijk in het Aucaans, het Berbice-Nederlands, Negerhollands, Saramakkaans en Sarnami.

Vertaalwoordenboeken, en daarnaast ook verklarende woordenboeken, zijn dus gehanteerd voor talen waarvoor geen woordenboeken bestaan met herkomstinformatie, zoals het Sranantongo, Papiaments en veel Indonesische talen. Voor talen die woorden rechtstreeks aan het Nederlands hebben ontleend, zijn dergelijke woordenboeken van a tot z doorgenomen. Bij enkele talen waarvoor nauwelijks bronnen beschikbaar zijn en die grotendeels indirect, via een andere taal, Nederlandse leenwoorden hebben opgenomen, is het materiaal verzameld door gericht te zoeken naar potentiële Nederlandse uitleenwoorden in nauwverwante talen of talen waarvan bekend is dat zij als doorgeefluik hebben gediend. Zo is, bij gemis aan een Slowaaks etymologisch woordenboek, materiaal voor het Slowaaks verzameld door de Slowaakse equivalenten van Nederlandse uitleenwoorden in het Tsjechisch na te pluizen. Voor het Azeri zijn als uitgangspunt de Nederlandse woorden in het Russisch genomen: Nederlandse uitleenwoorden zijn namelijk allemaal via het Russisch terechtgekomen in het Azeri – een Turkse taal die gesproken wordt in de Republiek van Azerbeidzjan, die tot 1991 onderdeel vormde van de Sovjet-Unie.

Tot slot zijn er talen waarvan zelfs geen vertaalwoordenboeken of verklarende woordenboeken bestaan. Dan hebben we onze toevlucht genomen tot wat er wél aan schriftelijk materiaal bestaat: zo heb ik voor het Aucaans alle potentiële Nederlandse leenwoorden uit een klein reisgidsje genoteerd. Het moge duidelijk zijn dat met name voor deze slecht beschreven talen de Nederlandse invloed nader onderzoek vergt. De beschrijving van de Nederlandse uitleenwoorden hangt per definitie af van de stand van onderzoek voor iedere afzonderlijke taal.

Samenvattend: Nederlandse uitleenwoorden zijn om te beginnen geïdentificeerd op basis van bestaand etymologisch onderzoek van vreemde talen. De gegevens hieruit zijn, na kritische beoordeling, verwerkt in het alfabetische lexicon. Waar etymologisch vooronderzoek ontbrak, zijn gegevens uit andere bronnen verzameld.

1.2 De database

De verzamelde informatie is verwerkt in een databaseprogramma. Daarin zijn zoveel mogelijk gegevens over een bepaald uitleenwoord ingevoerd. De informatie in die database ligt ten grondslag aan *Nederlandse woorden wereldwijd*, maar in het boek zijn, vanwege de omvang, niet alle gegevens uit de database afgedrukt. De database zal echter op termijn voor wetenschappelijk onderzoek op internet geplaatst worden, zodat alle informatie beschikbaar komt. In de database is bij ieder woord vermeld op welke literatuur de informatie is gebaseerd. In het alfabetisch lexicon is de literatuur niet bij de afzonderlijke woorden opgenomen, maar alle gebruikte bronnen staan in de literatuurlijst achter in dit boek.

Hieronder licht ik, aan de hand van concrete voorbeelden, enkele specifieke gegevens toe die in de database en het alfabetisch lexicon voorkomen: de betekenis aanduiding bij het Nederlandse trefwoord en bij de vreemde taal (1.2.1); de aanduiding ‘dialect’ of ‘verouderd’ (†) bij een vreemd woord (1.2.2), de aanduiding ‘geleend via taal x’ (1.2.3) en de aanduiding ‘uit Nederlands of taal x’ (1.2.4). Tot slot volgt informatie over gegevens die wel in de database maar niet in het alfabetisch lexicon zijn opgenomen (1.2.5).

1.2.1 De betekenis aanduiding bij het Nederlandse trefwoord en bij de vreemde taal

In de database en het boek is achter ieder Nederlands uitleenwoord een korte betekenisomschrijving in het Nederlands opgenomen. Daarna worden de vreemde talen vermeld waaraan het Nederlandse woord is uitgeleend (geordend per continent, zie 2.3). Van ieder woord in een vreemde taal is de betekenis vermeld. Wanneer die overeenkomt met de betekenis van het Nederlandse woord, is in het boek de betekenis bij het overgenomen woord weggelaten om herhalingen te voorkomen. De betekenisomschrijving in de vreemde taal is gebaseerd op verklarende (eentalige, historische of etymologische) woordenboeken. Daarbij is niet altijd uit te maken of betekenis en gebruik van het Nederlandse leenwoord in die taal exact overeenkomen met die in het Nederlands. Daar waar dat zeker is, hebben we de betekenisomschrijvingen gladgestreken; daar waar we twijfelden, hebben we de betekenisverschillen gehandhaafd; verder onderzoek kan dan uitwijzen in hoeverre een Nederlandse leenwoord in de vreemde taal een eigen weg is gegaan. Zie bijvoorbeeld *aak* en *aanroepen*:

aak ‘platboomd binnenvaarttuig’ → DUIJS *Aak, Aake* ‘vrachtpraam met platte bodem’ (uit NI of Nederduits); NOORS *aak* ‘vrachtpraam met platte bodem’; FRANS † *aque* ‘platbodem die rijnwijnen naar Holland vervoert’; TSJECHISCH *aak* ‘vrachtpraam’; SLOVEENS *aak* ‘zeilschip voor vervoer van wijnen’; RUSSISCH † *aak* ‘platboomd vaarttuig voor het vervoer van wijnen’.

aanroepen ‘door te roepen aandacht vragen; (een hoger wezen) om hulp vragen’ → DEENS † *anråbe* ‘aanroepen, smeken’ (uit NI of Nederduits); NOORS *anrope* ‘roepen tot; een signaal geven dat men contact wil’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *anropa* ‘een signaal geven om aandacht te trekken’ (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *roep aan* ‘door te roepen aandacht vragen’.

Bij de betekenisomschrijvingen komen soms veelzeggende betekenisverschuivingen aan het licht: zo wordt *kruiwagen* in het Sarnami gebruikt voor ‘steekpenning’, en betekent *paleis* in het Soedanees ‘dwangarbeid’ – die in het verleden namelijk werd uitgevoerd voor het paleis van de Gouverneur van de VOC in Batavia. *Fatsoen* is in een aantal Indonesische talen ‘goed staan (van kleding)’ gaan betekenen, *franco* is in verschillende Indonesische talen de benaming voor een postzegel, *aktetas* betekent in het Indonesisch naast ‘platte tas voor papieren’ ook ‘vals, namaak’. In het Javaans is de uitroep *hop* de naam voor een ‘bushalte’ geworden. In het Sranantongo heeft *afdak(je)* de betekenissen ‘overdekt kraampje, krot, hut, huis waaraan nog gewerkt wordt; eenkamerwoning; luifel; bepaald soort kapsel’ gekregen. *Fout* werd in het verleden in het Russisch gebruikt in de scheepstaal voor de slechtste soort balken. De Zuid-Afrikaanse plaatsnaam *Stellenbosch* heeft in het Engels de betekenis ‘wegpromoveren’ gekregen (officieren die in de Boerenoorlogen gefaald hadden, werden naar Stellenbosch gestuurd). De verzuchting *als het maar goed is* wordt in het Amerikaans-Engelse dialect gebruikt voor een rusteloos iemand, een topper.

Sommige Nederlandse woorden zijn als meervoudsvorm geleend maar hebben in de vreemde taal een enkelvoudige betekenis – waarschijnlijk zijn ze ooit als collectief overgenomen. Zo wordt met het woord *jongens* in diverse Indonesische talen ‘een mannelijke bediende, een huisjongen’ aangeduid, en wordt *kaartjes* voor ‘een toegangsbewijs’ gebruikt.

Ook blijkt dat sommige woorden die in het Nederlands beperkt zijn tot bijvoorbeeld het zeewezen, in andere talen een veel ruimer gebruik hebben gekregen. Zo duidt in het Nederlands *kombuis* uitsluitend een scheepskeuken aan, en in die betekenis is het door een groot aantal talen overgenomen. Maar in de Nederlandse creooltalen Berbice-Nederlands, Negerhollands en Skepi-Nederlands en in het Afrikaans werd dan wel wordt er een keuken in het algemeen mee aangeduid, en in die betekenis is het woord bijvoorbeeld bekend geworden in het Zuid-Afrikaans-Engels. Een *kombaars* is de naam voor een grove matrozendeken. In het Afrikaans echter werd het de gewone benaming voor een spreij, en in die betekenis is het doorgeleend aan het (Zuid-Afrikaans-)Engels en het Zoeloe.

1.2.2 Dialectwoorden en verouderde woorden in vreemde talen

Wanneer een Nederlands woord alleen in een dialect is geleend, is dat in principe aan-gegeven. Dat komt vooral voor in de aan het taalgebied grenzende talen Duits en Frans. In de grensdialecten komen vooral veel termen voor uit de landbouw en de veeteelt; zo hebben Duitse dialecten de woorden *bes*, *bloesem*, *dorpel*, *kruiwagen*, *vlierboom* en *vlo* geleend. Verder kennen noordwestelijke Duitse dialecten Nederlandse woorden als *baantje*, *bekrompen*, *dutje*, *dwingeland* (gezegd van een kind), *mol* (zie kaart 1), *niemendal* en *toonbank*. In (Noord-)Franse dialecten – maar niet in de Franse standaardtaal – zijn de Nederlandse leenwoorden *boekweitekoek*, *botermelk* ‘karnemelk’ en *tuchthuis* bekend. Een prachtige betekenisontwikkeling heeft de Nederlandse uitroep *pak vast* doorgemaakt: in Franse dialecten betekent *pakfas* ‘dief’! Dit illustreert tevens dat een uitleenwoord niet

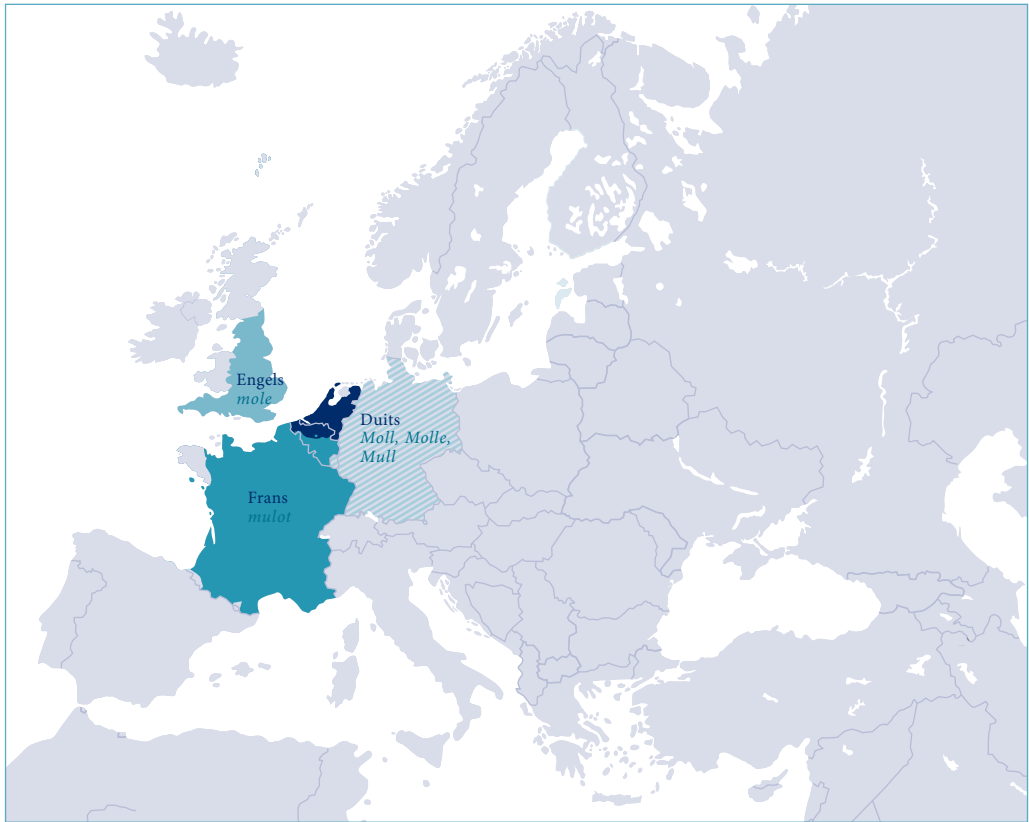
per definitie uit één woord hoeft te bestaan... Andere voorbeelden van geleende uitdrukkingen zijn *kan niet verstaan* ‘sorry, wat zeg je?’, waarmee in Franse dialecten de Vlaamse taal wordt aangeduid en ook ‘een imbeciel, idioot’; en *wat is dat* ‘wat zegt u?’, dat in Franse dialecten gebruikt wordt in verschillende betekenissen: ‘Vlaams, Vlaams spreken; daar zit ’m de kneep!; goed tegen een grapje kunnen, de kern van de zaak begrijpen’.

Bij dialectwoorden in andere talen is nooit gespecificeerd om welk dialect of dialecten het gaat; er wordt volstaan met de aanduiding ‘dial.’ Vaak komen woorden dan trouwens in meerdere dialecten voor. Met de literatuuropgave die in de database aan ieder woord is toegevoegd, kan worden nagetrokken om welke dialecten het precies gaat. De spelling van dialectwoorden ligt meestal niet vast. Bij de grote hoeveelheid Franse dialectwoorden – afkomstig uit het *Französisches Etymologisches Wörterbuch* van Von Wartburg – zijn niet alle dialectvormen overgenomen (soms ging het om tientallen), maar is een representatieve keuze gemaakt.

Ook als een woord inmiddels verouderd is, is dat waar mogelijk aangegeven (door het teken †). Hier doet zich wel een probleem voor: wat verstaat men onder ‘verouderd’? Zo bestaat er een zeer groot aantal termen op het gebied van de zeilvaart die in andere talen, zoals het Russisch, zijn geleend. Door de introductie van de stoomboten is de zeilvaart achterhaald geraakt, en zijn de meeste termen op het gebied van de zeilvaart historische termen geworden die voor de gemiddelde taalgebruiker niet meer bekend zijn. Maar recreanten en sportlui zeilen nog steeds, en onderzoekers bouwen enorme voc-zeilschepen na. Voor degenen die zich hiermee bezighouden, zijn de zeilvaarttermen helemaal niet verouderd. Er zijn zeker mensen die precies weten wat de Nederlandse termen *grootstagzeilschoot*, *grootstagzeilval*, *grootstengenbakstag*, *grootstengenloosstag*, *grootstengenstag*, *grootstengenstagzeil*, *grootstengenstagzeilschoot*, *grootstengenstagzeilval*, *grootstengenwant* en *grootstengezelshoofd* betekenen, maar ikzelf reken mij daar niet toe. In ieder geval zijn al deze woorden als vaktermen overgenomen door het Russisch – al zal de gemiddelde Rus zich hier niet van bewust zijn.

Ook de namen van middeleeuwse wapens of kledingstukken zijn opgevat als historische termen en dus niet gemarkeerd als verouderd. Weliswaar kom je die in het dagelijks leven niet meer tegen, maar in musea en geschiedenisboeken kan iedereen nog kennismaken met bijvoorbeeld een *armborst*, een middeleeuwse kruisboog waarvan de naam door het Deens, Noors en Zweeds uit het Nederlands of Nederduits is overgenomen. Hetzelfde geldt voor de schertsende benaming *goedendag* voor een middeleeuwse knots, en *halsberg*, de naam voor een maliënkolder (letterlijk: wat de hals verbergt of bedekt) – beide Nederlandse woorden zijn door de Fransen geleend in de periode dat Vlaanderen strijdtoneel was.

De markering ‘verouderd’ is alleen toegevoegd bij woorden waarvan de literatuur expliciet vermeldt dat de term inmiddels inmiddels in onbruik is geraakt. Zoals bij het Engelse *butter-bowzy*, een scheldnaam voor Hollanders die teruggaat op *boterbus* ‘boterpot’ en misschien vergelijkbaar is met *kaaskop*. En bij de Franse dialectwoorden *godehulpe* (een uitroep die teruggaat op het Nederlandse *godhulpe*) en *hallope* voor een groot (zee-) visnet dat men over de bodem trekt – ontleend aan de Nederlandse uitroep *haal op!* Het is eigenlijk jammer dat deze expressieve woorden niet meer worden gebruikt.

1. De verbreiding van het Nederlandse woord *mol* (zie 1.2.2)

In aan de Lage Landen grenzende talen en dialecten zijn veel woorden op het gebied van de landbouw en veeteelt overgenomen; een voorbeeld daarvan vormt het woord *mol*, dat door Duitse dialecten, het Engels en het Frans is ontleend. Het gewone Duitse woord is *Maulwurf*. Het Engelse *mole* kán verwant zijn met het Nederlandse woord, maar *The Oxford Dictionary of English Etymology* gaat uit van ontleening aan het Nederlands, omdat het woord in het Engels pas vanaf de vijftiende eeuw bekend is. In het Frans gebruikt men de afleiding *mulot* voor ‘bosmuis’; het woord is al heel vroeg door het Frans geleend uit het Oudnederfrankisch of Oudnederlands (zie in 2.4 onder Frans).

1.2.3 Indirecte leenwoorden

Ik heb ervoor gekozen om in *Nederlandse woorden wereldwijd* naast direct overgenomen leenwoorden ook leenwoorden op te nemen die via een andere taal zijn doorgeleend, omdat op die manier de verbreiding van een Nederlands woord inzichtelijk gemaakt wordt. Als voorbeeld kan *baggermachine* dienen. Het Duits heeft dit woord, samen met het werkwoord *baggeren*, overgenomen uit het Nederlands. In het Duits is *baggermaschine* verkort tot *Bagger*. In die vorm en betekenis is het woord in een groot aantal andere West-Europese talen terechtgekomen, vergelijk:

baggermachine ‘drijvend werktuig voor het uitdiepen van kanalen’ → DUIJS *Bagger*; DEENS *bagge*, *bagger*, *baggett* <via Duits>; ESTS *bager* <via Duits>; TSJECHISCH *bagr* <via Duits>; POOLS *bagier*, *bagrownica* <via Duits>; KROATISCH *bager* <via Duits>; MACEDONISCH *bager* <via Duits>; SERVISCH *bager* <via Duits>; SLOVEENS *bager* <via Duits>; BULGAARS *bager* <via Duits>; LETS *bagars* <via Duits>; LITOUWS *bageris* <via Duits>; ESPERANTO *bagro* <via Duits>.

De gevolgde ontleningsweg (‘via Duits’) is telkens aangegeven. In dit geval hebben alle andere talen het woord via het Duits leren kennen (dat moet wel, want in het Nederlands betekent de vorm *bagger* alleen ‘modder’ en niet ‘baggermachine’), maar een dergelijk geval is extreem: meestal verloopt de verspreiding van een ontlening niet uitsluitend via één enkele tussentaal.

Sommige talen hebben vrijwel alle Nederlandse leenwoorden via een andere taal leren kennen. Dat geldt voor diverse talen die ver van het Nederlands af liggen en waarmee vrijwel geen rechtstreekse contacten zijn geweest, zoals het Grieks, Turks, Arabische talen, en voor talen die in de loop van hun geschiedenis beïnvloed zijn door een andere, dominante taal die als doorgeefluik heeft gediend voor Nederlandse leenwoorden; zo kent het Fins de meeste Nederlandse woorden via het Zweeds. Meer informatie over de situatie van de verschillende talen is te vinden in paragraaf 2.4.

De informatie over indirect uit het Nederlands overgenomen woorden is noodzakelijk om de precieze wegen van Nederlandse woorden door de talen heen te kunnen achterhalen. Dit kan namelijk alleen wanneer men een overzicht heeft van alle talen in een bepaalde regio waarin een Nederlands woord voorkomt. Als voorbeeld kan de regio Zuid-Amerika en het Caribische gebied dienen. Hier wordt een groot aantal talen gesproken en de meeste mensen zijn twee- of meertalig. Nederlandse invloed is van oudsher aanwezig geweest: het Nederlands was sinds de zeventiende eeuw bestuurstaal op de Antillen en in Suriname, er werden Nederlandse creooltalen gesproken in het huidige Guyana en op de Maagdeneilanden. Alleen als we een zo compleet mogelijke inventarisatie hebben van de Nederlandse leenwoorden in de verschillende talen, met hun betekenissen, kunnen we achterhalen hoe Nederlandse leenwoorden zich in dit gebied hebben verspreid. Kijk bijvoorbeeld naar het woord *batterij*:

batterij ‘voorwerp voor opslag van elektriciteit’ → INDONESISCH *baterai*, *bateré* ‘zaklantaarn; voorwerp voor opslag van elektriciteit’; GIMÁN *bateré*; JAKARTAANS-MALEIS *bateré* ‘voorwerp voor opslag van elektriciteit; verlichte haven of pier’; KUPANG-MALEIS *batarei*; MADOEREES *battère*; MENADONEES *batri*; SRANANTONGO *baterèi* ‘accu’; AUCAANS *batilei* ‘zaklantaarn; accu’; SARAMAKKAANS *batilei* ‘zaklantaarn’ <via Sranantongo>; TIRIYÓ *paateri*, *paatèrèi* ‘zaklantaarn’; SARNAMI *batterij* ‘dynamo’; SURINAAMS-JAVAANS *batrèi* ‘voorwerp voor opslag van elektriciteit; accu; zaklamp’.

De betekenis ‘accu’ die in sommige talen voorkomt, is te danken aan de invloed van het Sranantongo; maar vanuit welke taal is de betekenis ‘zaklantaarn’ verbreid? Vooralsnog is dat niet bekend.

In het achterhalen van de exacte wegen die een Nederlands woord gevolgd heeft voordat het in een andere taal terechtgekomen is, valt nog een wereld te winnen. In het alfabetisch lexicon wordt een eerste indicatie hiervan gegeven, vooral gebaseerd op het vooronderzoek dat er tot nu toe voor de verschillende talen is verricht. Maar dat vooronderzoek was tot dusver steeds beperkt tot het bekijken van de Nederlandse (en andere) invloed op één enkele taal. In *Nederlandse woorden wereldwijd* wordt voor het eerst over de grenzen van een taal gekeken: niet alleen zijn de Nederlandse leenwoorden in bijvoorbeeld het Deens verzameld, maar ook die in het Noors en Zweeds. Hierdoor wordt het mogelijk de etymologische informatie uit de woordenboeken van deze nauwverwante talen met elkaar te vergelijken en de gegevens te verbeteren en aan te vullen. We hebben daarmee een aanvang gemaakt, maar er valt op dit terrein nog veel aanvullend onderzoek te doen.

Nu voor het eerst de gegevens van verschillende talen bijeengeplaatst zijn, komen er direct allerlei nieuwe vragen op. Hoe zit het bijvoorbeeld met de weg die Nederlandse woorden hebben gevolgd naar onderling nauwverwante talen zoals het Tsjechisch en het Slowaaks? Zijn Nederlandse leenwoorden volgens dezelfde route (bijvoorbeeld via het Duits of Russisch) in deze talen terechtgekomen, en zo nee: is dat dan te verklaren uit de verschillende geschiedenis van het Tsjechisch en het Slowaaks en van Tsjechië en Slowakije (zie 2.4)? Heeft het Slowaaks de Nederlandse woorden wellicht via het Tsjechisch leren kennen? Dezelfde vragen kunnen gesteld worden voor de verwante talen Lets en Litouws, en voor Ests en Fins.

Er is nog veel nader onderzoek nodig voordat deze vragen definitief beantwoord kunnen worden. Daarvoor is informatie over de periode waarin de specifieke Nederlandse woorden zijn overgenomen onontbeerlijk. Helaas bestaat er slechts van een klein aantal talen (Engels, Frans, Duits, sommige Noord-Germaanse talen) informatie over de ouderdom van de leenwoorden – die informatie is in de database opgenomen. In de overige gevallen zouden eigenlijk historische bronnen zoals reisverslagen moeten worden nageplozen op Nederlandse leenwoorden, zodat de Nederlandse leenwoorden precies kunnen worden gedateerd.

Kijk tot slot eens naar de intrigerende verbreiding van de woorden *lorrendraaier*, *moeras* (zie kaart 2) en *sjorren* in verschillende Germaanse talen en het Fins. Nader onderzoek naar de vraag hoe deze woorden zich binnen de Germaanse talen hebben verbreid en wat de functie van het Nederduits en Duits daarbij is geweest, is beslist noodzakelijk.

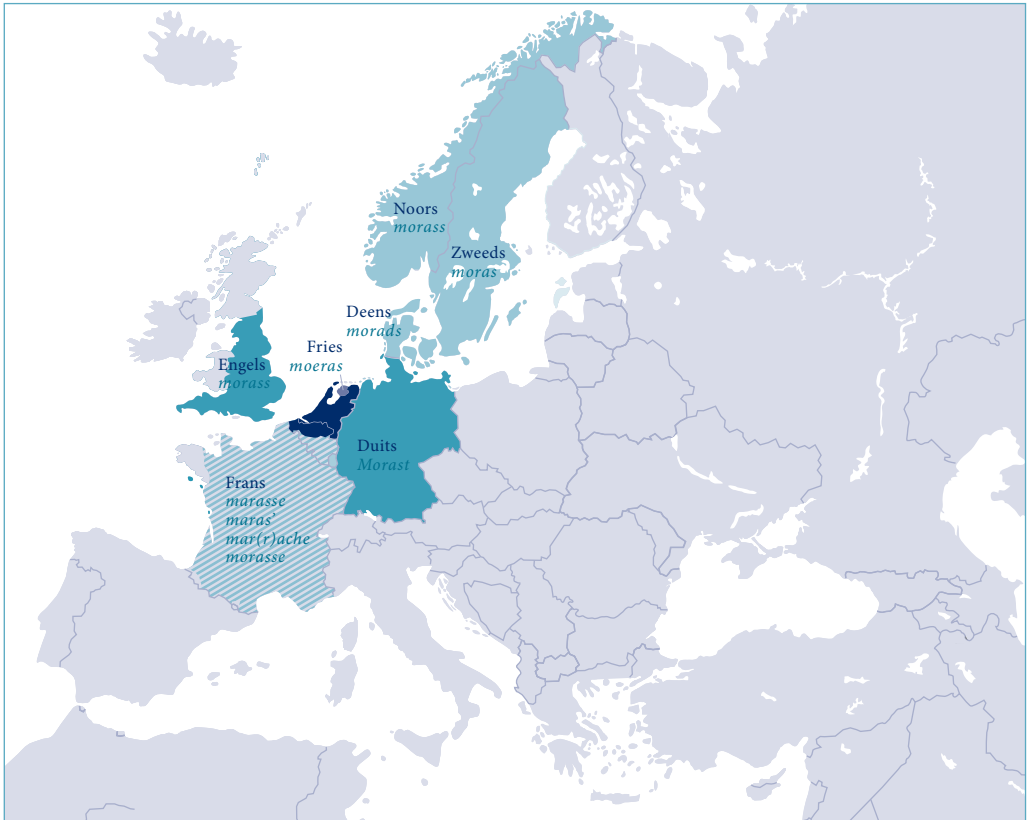
lorrendraaier ‘bedrieger, smokkelaar’ → ENGELS † *lorendriver* ‘smokkelaar’; DUIJS † *Lorrendreher*, ook: *Lurrendreier*; DEENS *lurendrejer* ‘schelm, bedrieger, schipper of koopman die illegaalt handelt’ (via Nederduits); NOORS *lurendreier* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lurendrejare* ‘iemand die bedriegt, smokkelt; (verouderd) schip gebruikt bij smokkelen’ (uit NI of Duits); FINS † *luuntreijari* (via Zweeds).

moeras ‘drassig land’ → FRIES *moeras*; ENGELS *morass* ‘drassig land; gedoorn d hoornblad (Brits-Indië)’; DUIJS *Morast*; DEENS *morads* (via Nederduits); NOORS *morass* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *moras* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *marasse*, *maras*’, *mar(r)ache*, *morasse* ‘drassig land; modderpoel’.

sjorren 'trekken' → DUIJS *zurren* 'stevig vastbinden'; DEENS *surre* 'stevig vastbinden' (uit NI of Nederduits); NOORS *surre* 'stevig vastbinden' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *surra* 'iets vastmaken met sterke touwen'; FINS *surrata* 'lading vastbinden' (via Zweeds); PAPIAMENTS † *sjor* 'stevig vastbinden'.

Het feit overigens dat in *Nederlandse woorden wereldwijd* naast rechtstreekse ook indirecte ontleningen zijn opgenomen, heeft tot gevolg dat enkele woorden die via een andere taal een grote internationale verbreiding hebben gekregen – het gaat om naar schatting minder dan twintig – in het alfabetisch lexicon bij een zeer groot aantal talen als (indirect overgenomen) Nederlands leenwoord worden vermeld. Denk bijvoorbeeld aan het Nederlandse *doop* 'dikke saus, jus', dat via het Amerikaans-Engelse *dope* 'stimulerend middel' in zeer veel talen van de wereld bekend geworden is. In die gevallen worden in het alfabetisch lexicon veel talen genoemd waaraan het woord (in de Amerikaans-Engelse vorm en betekenis) is doorgeleend, maar we hebben geen enkele poging ondernomen om hierin uitputtend te zijn. Dat is namelijk overbodig: uit de geboden gegevens blijkt zonneklaar dat het hier gaat om een Nederlands woord dat via een andere taal een internationalisme is geworden. De belangrijkste talen die Nederlandse woorden tot internationalisme hebben gemaakt, zijn het Amerikaans-Engels, het Engels en het Frans – in paragraaf 2.4 staan bij deze talen meer voorbeelden van Nederlandse woorden die via deze talen wereldwijd verbreid zijn geraakt.

Sommige woorden die in een andere taal een nieuwe vorm en betekenis hebben gekregen, zijn door het Nederlands weer teruggeleend en vervolgens weer doorgegeven. Zo kennen we uit het Frans *mannequin* 'persoon die mode toont'; het woord gaat, zoals algemeen bekend is, terug op het Nederlandse *mannetje*, *manneke* 'kleine man; figuurtje, poppetje'. De meeste andere talen hebben *mannequin* overgenomen uit het Frans. Maar niet allemaal: enkele talen – het Indonesisch, Javaans en Papiaments – hebben *mannequin* niet rechtstreeks uit het Frans overgenomen maar via het Nederlands. Die drie talen hebben immers de West-Europese cultuur in de koloniale tijd via het Nederlands leren kennen. Daarom is in het alfabetisch lexicon als Nederlands uitleenwoord zowel *mannetje*, *manneke* opgenomen als *mannequin*: *mannetje*, *manneke* is uit het Nederlands door het Frans overgenomen als *mannequin* en vervolgens via het Frans in een groot aantal andere talen (van Arabisch tot Zweeds) terechtgekomen, terwijl daarnaast *mannequin* uit het Nederlands is overgenomen door enkele talen uit de vroegere koloniën. Hetzelfde geldt voor *maarschalk*, dat in het Nederlands aanvankelijk betekende 'stalknecht, opperstalmeester' en al heel vroeg in het Frans is overgenomen. In het Frans kreeg *maréchal* de betekenis 'officier; officier van de cavalerie' en in die betekenis is het woord door veel talen uit het Frans geleend. Ook het Nederlands heeft die betekenis uit het Frans overgenomen, waardoor tegenwoordig ook in het Nederlands *maarschalk* alleen nog wordt gebruikt voor 'officier met een rang boven die van generaal' en niet meer voor 'stalknecht'. In die betekenis is *maarschalk* uit het Nederlands (en niet uit het Frans) overgenomen door het Indonesisch en Soedanees. Een laatste voorbeeld van deze categorie woorden is *brandewijn*. Dit Nederlandse woord is door het Engels overgenomen en verkort tot *brandy*. De Engelse vorm is vervolgens door een groot aantal talen geleend. Ook door het Nederlands, want ook de Nederlanders gingen over tot het drinken van *brandy*. Die gewoonte namen ze mee naar Indonesië, met als gevolg dat diverse Indonesische talen de

2. De verbreiding van het woord *moeras* in enkele Germaanse talen (zie 1.2.3)

De enorme moerasgebieden die de Lage Landen in het verleden kenmerkten, zullen de reden zijn dat veel Germaanse talen – Fries, Engels, Duits, Deens, Noors en Zweeds – het woord *moeras* hebben overgenomen uit het Nederlands. Daarbij heeft ook het Nederduits een bemiddelende rol gespeeld. De precieze ontleningswegen verdienen nader onderzoek. Voorlopig bevat het alfabetisch lexicon de volgende informatie, die is gebaseerd op de etymologische woordenboeken van de verschillende Germaanse talen:

moeras 'drassig land' → FRIES *moeras*; ENGELS *morass* 'drassig land; gedoorn d hoornblad (Brits-Indië)'; DUI TS *Morast*; DEENS *morads* (via Nederduits); NOORS *morass* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *moras* (uit Nl of Nederduits); FRANS dial. *marasse, maras, mar(r)ache, morasse* 'drassig land; modderpoel'.

vorm *brandy* geleend hebben: de vorm *berandi* uit het Nederlands, de latere vorm *bréndi* waarschijnlijk via het Engels.

1.2.4 Ambiguïteit

Wanneer er gereede twijfel bestaat of een woord uit het Nederlands is geleend, is dat aangegeven. Dat de ontlening niet zeker is, is aangegeven met een vraagteken, bijvoorbeeld:

roedezak ‘condoom’ → ? JAPANS *rūdesakku*.

De onzekerheid is in dit geval ingegeven door het feit dat het woord *roedezak* in het Nederlands in geen enkel woordenboek is aangetroffen, ongetwijfeld omdat het een taboewoord betreft. Wel was het condoom in de achttiende eeuw al uitgevonden en is bekend dat de Nederlanders in Japan visblazen gebruikten als condoom – maar hoe zij die noemden, weten we dus niet. Wellicht geeft het Japanse uitleenwoord een antwoord op deze intrigerende vraag. Het Japanse woord zou theoretisch ook terug kunnen gaan op het Duitse *Rutensack*, maar gezien de vorm met een *-d-* en het feit dat de Nederlanders en niet de Duitsers in de genoemde periode handelspartners waren van Japan, lijkt Nederlandse herkomst waarschijnlijker. Overigens luiden de moderne Japanse woorden voor ‘condoom’ *kondōmu* en *sakku* – het laatste woord is eveneens een Nederlands leenwoord.

Soms valt niet meer uit te maken of het Nederlands dan wel een andere taal de bron is geweest voor een woord in een vreemde taal. In die gevallen worden allebei de talen genoemd, bijvoorbeeld:

politie ‘overheidsdienst voor openbare orde’ → SINGALEES *polīsi-ya* (uit NI of Portugees).

In Sri Lanka maakten eerst de Portugezen de dienst uit, voordat de Nederlanders er zich vestigden. Daarom kan het Singalees het woord *politie* zowel uit het Portugees als uit het Nederlands hebben geleend.

De meeste leenwoorden in het Deens, Noors en Zweeds zijn ontleend aan een Nederlands of Nederduits dialect, zie Nederduits onder 2.4. Dit is consequent aangeduid als ‘uit NI of Nederduits’ achter het woord, bijvoorbeeld:

zwavel ‘chemisch element; (gewestelijk) zwavelstokje, lucifer’ → DEENS *svovl* ‘chemisch element’ (uit NI of Nederduits); NOORS *svovel* ‘chemisch element’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *svavel* ‘chemisch element’ (uit NI of Nederduits).

In het Indonesisch en verschillende andere Indonesische talen komen Engelse leenwoorden voor waarvan niet meer valt uit te maken of ze via het Nederlands dan wel het Engels in deze talen terechtgekomen zijn, zoals *tisu* ‘absorberend papieren zakdoekje’, *strés* ‘spanning’, *swéter*, *switer* ‘trui’. Het Nederlands nam eind negentiende en begin twintigste eeuw namelijk veel Engelse leenwoorden over – het Nederlands in Azië meer nog dan het Europese Nederlands –, en in die periode zullen de Engelse leenwoorden in het In-

donesisch waarschijnlijk de route via het Nederlands gevolgd hebben, maar zeker is dat niet; daarom is aan dergelijke woorden de indicatie ‘uit NL of Engels’ toegevoegd. Na de onafhankelijkheid van Indonesië in 1949 is de Nederlandse invloed geleidelijk aan steeds meer vervangen door Engelse invloed. Daardoor worden sommige Nederlandse leenwoorden (zoals *bioskop*) vervangen door Engelse (*sinema*). Ook krijgen Nederlandse leenwoorden in het Indonesisch soms een Engelse uitspraak; *wastafel* wordt dan bijvoorbeeld uitgesproken als *washtafel*.

1.2.5 Informatie die alleen in de database staat

De bovengenoemde informatie is zowel in dit boek opgenomen als in de database die daaraan ten grondslag ligt. Daarnaast bevat de database met het oog op wetenschappelijk onderzoek nog meer informatie, die hier niet is afgedrukt. Zoals al gemeld, is aan ieder woord in een vreemde taal een literatuurvermelding toegevoegd. In de gevallen dat in die literatuur enigszins uitgebreide etymologie vermeld wordt en deze literatuur bovendien digitaal beschikbaar is, is de herkomstinformatie overgenomen in de database. Als bekend is sinds welk jaar of welke periode een Nederlands leenwoord in een andere taal voorkomt, is die informatie altijd toegevoegd in de database – dat geldt helaas maar voor een klein aantal talen. Om de morfologische productiviteit van een Nederlands leenwoord in een bepaalde taal te tonen, zijn regelmatig afleidingen van en samenstellingen met het Nederlandse leenwoord in de database opgenomen.

De meeste Nederlandse woorden zijn door een andere taal overgenomen als reguliere leenwoorden, dat wil zeggen dat het Nederlandse woord qua klank, betekenis en grammaticale categorie min of meer ongewijzigd is overgenomen. Wel is vaak de uitspraak enigszins aangepast aan de fonologie van de ontlende taal, en ook de spelling is meestal gewijzigd. Dergelijke woorden zijn ongemarkeerd opgenomen. Een minderheid van de uitleenwoorden is op een andere manier overgenomen. In de database is een onderscheid gemaakt tussen afleidingen, betekenisontleningen, leenvertalingen, hybriden en verbasteringen.

Afleidingen zijn woorden die in de brontaal zijn afgeleid van een oorspronkelijk Nederlands leenwoord, waarbij dat oorspronkelijke leenwoord inmiddels meestal is verdwenen. Meestal is het woord in de vreemde taal van woordsoort veranderd. Zo is het Franse bijvoeglijke naamwoord *espègle* ‘ondeugend zonder kwaad te doen’ in *enfant espègle* ‘stout kind’ een afleiding van het Nederlandse zelfstandige naamwoord *uilenpiegel*. De geschiedenis van Tijn Uilenspiegel werd voor het eerst in 1559 in het Frans vertaald. De avonturenroman sloeg aan en daarmee ook de schelmennaam; in 1690 ging men de naam in het Frans overdrachtelijk als bijvoeglijk naamwoord gebruiken voor ‘stout’.

Andere afleidingen van Nederlandse woorden zijn de Franse beroepsnamen *boulangier* ‘bakker’ (afgeleid van het Nederlandse *bol* ‘rond broodje’) en *brocanter* ‘verkopen of handelen in curiosa’ (afgeleid van *brok* ‘stuk, fragment’). De bekendste afleiding – hoewel de details onzeker zijn – is die van het Nederlandse *droog*. Dit woord is waarschijnlijk door het Frans overgenomen als zelfstandig naamwoord *drogue* met de betekenis ‘droog ingrediënt bij de bereiding van medicijnen’, later ‘kwakzalversmiddel; vies drankje’. Het

Engels nam dit over uit het Frans, veranderde de vorm in *drug* en de betekenis in ‘verdovend middel’ – waarna het woord in de Engelse vorm en betekenis de wereld veroverde.

Betekenisontleningen vinden plaats wanneer een bestaand woord in een vreemde taal er dankzij Nederlandse invloed een extra betekenis bij krijgt. Een modern voorbeeld is het Engelse *coffeeshop*, waarmee in Engelstalige landen aanvankelijk een locatie werd aangeduid waar men koffie komt drinken en tegenwoordig een locatie waar men een lichte maaltijd kan nuttigen. Het woord *coffeeshop* werd in het Nederlands overgenomen, maar veranderde van betekenis: niet de verkoop van koffie, maar die van softdrugs stond in de coffeeshop centraal. Door buitenlandse toeristen werd de nieuwe, in Nederland ontstane betekenis ‘gelegenheid waar softdrugs verkrijgbaar zijn’ ook bekend in het Brits- en Amerikaans-Engels – zij het uitsluitend in Nederlandse context: in Groot-Brittannië of de Verenigde Staten komt het verschijnsel niet voor.

De Nederlandse gewoonte om diernamen overdrachtelijk te gebruiken ter aanduiding van voorwerpen die lijken op het bewuste dier, heeft ertoe geleid dat verschillende talen op dit terrein betekenissen aan het Nederlands hebben ontleend: dankzij de Nederlandse aanduidingen *bok* ‘zaagbok’, *ezel* ‘schildersezel’, *kameel* ‘toestel om schepen over ondiepten te lichten’, *kat* ‘vaartuig’ en *kraan* ‘hijswerktuig’ (van *kraanvogel*) zijn onder andere Amerikaans-Engels *buck*, Duits (*Maler-*)*Esel*, Duits *Kamel* en Frans *chameau*, Frans *chat*, Engels *crane* en Frans *grue* voorwerpsnamen geworden.

Sommige Nederlandse leenwoorden zijn letterlijk in een vreemde taal vertaald. Het bekendste voorbeeld van een dergelijke leenvertaling is waarschijnlijk de aardappel, die in het Frans *pomme de terre* wordt genoemd. De Duitse woorden *Schwellenangst* en *Seehund* zijn vertalingen van *drempeelvrees* en *zeehond*, en de Engelse *sand-creeper* is de naam van een Zuid-Afrikaanse vissoort die teruggaat op de Nederlandse naam *zandkruiper*. In het Zuid-Afrikaans-Engels is via het Afrikaans *aangetrouwd* ‘door huwelijk tot de familie behorend’ bekend geworden, en wel in de letterlijke vertaling *married-on*. Soms zijn woorden als leenwoord én als leenvertaling overgenomen; *aannemen* is bijvoorbeeld in het Deens en Zweeds terechtgekomen als *annamme*, *annama* en daarnaast tevens als vertaling *antage*, respectievelijk *anta*:

aannemen ‘in ontvangst nemen; in dienst nemen; veronderstellen’ → DEENS † *annamme* ‘ontvangen’ (uit NL of Nederduits); DEENS *antage* ‘in dienst nemen; vorm aannemen; accepteren’ (uit NL of Nederduits); NOORS † *annamme* ‘in ontvangst nemen; begrijpen’ (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *anamma* ‘in ontvangst nemen’ (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *anta* ‘aannemen, aanvaarden, accepteren; in dienst nemen’ (uit NL of Nederduits).

Hybriden zijn samengestelde woorden in een vreemde taal waarvan een deel ontleend is aan het Nederlands en het andere deel een woord is uit de eigen taal, vaak een verduidelijking of vertaling van het Nederlandse woord. Dergelijke hybriden komen vooral veel voor in het Japans, vergelijk bijvoorbeeld de Japanse ontleening *bītotō*, die teruggaat op het Nederlandse *bietsuiker*: het eerste deel is het leenwoord *biet*, het tweede gedeelte bestaat uit het Japanse woord *tō* ‘suiker’.

Tot slot worden Nederlandse leenwoorden in de vreemde taal soms verbasterd. Vaak gaat het daarbij om verkortingen. Zo is het Nederlandse *banketletter* in het Amerikaans-Engelse dialect als *letter* geleend; *vélocipède* is in het Indonesisch geleend als *sepéda* ‘fiets’;

schroefdraad en *schroevendraaier* zijn in het Javaans geleend als *drad* respectievelijk *dréi*. Ook komt het voor dat Nederlandse woorden in een andere taal worden overgenomen met het (vaak niet-herkende) Nederlandse lidwoord. De Engelse leliesoort *daffodil* is waarschijnlijk ontleend aan de Nederlandse plantennaam *de affodil*, *d'affodil* – inclusief het Nederlandse lidwoord. Het Papiaments kent *dewer* voor ‘het weer, bederf door invloed van licht of vochtigheid’, *deros* voor ‘de roos, wondroos’ en twee benamingen voor ziektes: *degel*, *dehel* ‘geelzucht’ en *dewater* ‘waterzucht’ – deze ziektenamen zijn ofwel verkortingen waarin het deel *zucht* is weggefallen, of ze zijn ontleend aan de oude uitdrukkingen *de geel hebben*, *de gele zucht hebben*, *het water hebben*. Het bekendste Nederlandse woord dat mét lidwoord is overgenomen, is ‘t *ruim* ‘scheepsruim’: dit komt in het Russisch voor als *trjum* en is via het Russisch in een groot aantal andere talen beland.

Door de vijf genoemde procedés zijn talrijke Nederlandse uitleenwoorden niet tot nauwelijks nog herkenbaar – anders dan bij reguliere leenwoorden, waar over het algemeen de klank nog door het geleende woord schemert. Wanneer een vorm in een vreemde taal zeer veel afwijkt van die in het Nederlands, dient u te bedenken dat waarschijnlijk een van de genoemde procedés is opgetreden.

1.3 Wat zijn Nederlandse woorden?

Bij het voorbeeld *vélocipède* hiervoor zullen sommigen wellicht de wenkbrauwen hebben gefronst: waarom wordt dit woord hier genoemd: *vélocipède* is toch een Frans woord? In het onderstaande zal ik daarom ingaan op de vraag wat Nederlandse woorden zijn – dat is relevant omdat ieder Nederlands woord immers een potentieel uitleenwoord is.

1.3.1 De herkomst van Nederlandse woorden

Iedereen zal het erover eens zijn dat *aanhangwagen*, *halsband*, *handdoek*, *kabel*, *kat*, *schrijven*, *verstandskies* – die allemaal zijn uitgeleend – Nederlandse woorden zijn. Maar sommigen blijken moeite te hebben met woorden als *combinatie*, *commentaar*, *etalage*, *requisitoir*; die beschouwen zij niet als Nederlandse woorden en die tellen dus ook niet mee als Nederlandse uitleenwoorden. Dat is echter een misvatting: woorden als *commentaar* en *etalage* zijn dagelijks in de Lage Landen te horen en te lezen en om die reden zijn het Nederlandse woorden; daar doet het feit dat ze ooit zijn overgenomen uit het Frans, niets aan af. U vindt toch ook niet dat iemand Frans spreekt als hij zegt ‘De mannequin las de notities over de decoratie van etalages en stuurde een protest naar de andere modellen?’ Toch zijn alle zelfstandige naamwoorden in deze zin afkomstig uit het Frans – en ze zijn allemaal via het Nederlands terechtgekomen in talen die in Azië, Zuid-Amerika of het Caribisch gebied worden gesproken.

Talen die gesproken worden in Indonesië en in Azië hebben via het Nederlands en de Nederlanders voor het eerst kennisgemaakt met de Europese cultuur. In alle Europese talen, inclusief het Nederlands, wordt een groot aantal Franse en Latijnse leenwoorden gebruikt voor met name ambtelijke, wetenschappelijke en technische begrippen, en eeu-

wenlang heeft de Europese cultuur onder invloed van het Frans gestaan en een groot aantal culturele begrippen uit het Frans overgenomen. Indonesië heeft nooit contact gehad met Frankrijk, maar wel met Nederland. En via de omweg van het met Franse leenwoorden verrijkte Nederlands heeft ook het Indonesisch Franse woorden leren kennen zoals *decreet*, *notariaat*, *politiek*, *procedure* en *subsidie*. In het Indonesisch tellen deze woorden als Nederlandse leenwoorden en niet als Franse.

Het feit dat bijvoorbeeld het Indonesisch woorden als *politiek* en *commissie* uit het Nederlands heeft overgenomen, moet niet geëxtrapoleerd worden naar andere talen: zo kent bijvoorbeeld ook het Duits de woorden *Politik* en *Kommission*; die zijn echter niet overgenomen uit het Nederlands maar uit het Frans: het Duits had namelijk – anders dan het Indonesisch vroeger – rechtstreeks taalcontact met het Frans. Voor ieder leenwoord in een vreemde taal moet dus bekeken worden via welke taal het bekend geraakt is.

Ook de invloed van het Nederlands op de vroegere overzeese gebiedsdelen mag niet over één kam worden geschoren. In de Indonesische talen, die tot een andere taalfamilie behoren dan het Nederlands en andere Europese talen, zijn leenwoorden uit Europese talen relatief eenvoudig te herkennen: er moet dan nog wel worden onderzocht of die leenwoorden afkomstig zijn uit het Portugees, Engels of Nederlands – drie talen die in de loop van de geschiedenis de grootste invloed hebben uitgeoefend in Indonesië. Anders ligt het echter met de creooltalen van de Benedenwindse Eilanden en Suriname: het Papiaments en Sranantongo. Deze talen zijn ontstaan in de zeventiende eeuw en hun woordenschat is gebaseerd op Europese talen die verwant zijn aan het Nederlands, namelijk het Portugees/Spaans respectievelijk het Engels (zie 2.2 en 2.4). Dat betekent dat de woordenschat van deze twee talen van oudsher veel overeenkomsten hebben met de Nederlandse woordenschat, waardoor het veel moeilijker is om de Nederlandse invloed op deze twee talen precies te bepalen. Zo kent het Papiaments de woorden *kombinashon* en *kultura*, het Sranantongo heeft *kombinâsi* en *kulturu*, en het Indonesisch *kombinasi* en *kultura*. Per taal moet op grond van bronnenonderzoek en aan de hand van de cultuurgeschiedenis bepaald worden wat de ware herkomst van deze (en andere internationale) woorden is. Dan blijkt bijvoorbeeld dat de Indonesische woorden *kombinasi* en *kultura* zijn ontleend aan de Nederlandse woorden *combinatie* en *cultuur*. Voor de Sranantongo-woorden *kombinâsi* en *kulturu* veronderstellen we eveneens Nederlandse invloed: bij het woord *kombinâsi* blijkt dat uit de vorm (het Engels heeft immers *combination*). Bij *kulturu* ‘beschaving’ baseren we de veronderstelling van Nederlandse herkomst op de betekenis van het woord: een woord als *cultuur* zal niet al behoord hebben tot de basiswoordenschat van de creooltaal, maar pas later onderdeel zijn geworden van de taal der geletterden. In principe gaan alleen de woorden die tijdens de periode van ontstaan van het Sranantongo onderdeel werden van de woordenschat, terug op het Engels; toen de Nederlanders Suriname in 1667 van de Engelsen overnamen, verloor het Sranantongo zijn contact met het Engels en ontwikkelde het zich verder voornamelijk onder invloed van het Nederlands (zie 2.4). Van de Papiamentse woorden *kombinashon* en *kultura* nemen we aan dat ze teruggaan op het Spaans of Portugees: voor *kombinashon* blijkt dat uit de vorm (vergelijk Spaans *combinación*), voor *kultura* kan dit worden opgemaakt uit cultuurhistorische gronden: terwijl de Engelse invloed op het Sranantongo al heel snel verdween, hebben Spaans en Portugees nog eeuwenlang invloed uitgeoefend op het Pa-

piaments – zelfs tot op heden. Het Papiaments heeft dus vele eeuwen lang zowel Spaans-Portugese invloed als Nederlandse invloed ondergaan. Bij internationale woorden in het Papiaments nemen we alleen Nederlandse invloed aan als dat onomstotelijk blijkt uit de vorm of betekenis van een woord.

Tot slot is niet alles wat het schijnt... Mensen die de hiervoor genoemde woorden *aanhangwagen*, *kabel*, *kat* en *schrijven* beschouwen als oer-Nederlandse woorden, vergissen zich, historisch gezien: *kabel* is ooit geleend uit het Frans, dat het weer had van het Arabisch, *kat* en *schrijven* komen uit het Latijn, en *aanhangwagen* werd in 1932 nog beschouwd als een verwerpelijke germanisme.

De herkomst van een Nederlands woord is kortom volstrekt irrelevant voor het al dan niet uitlenen ervan. Ieder woord dat door Nederlandstaligen wordt gebruikt, kan overgenomen worden door mensen die een andere taal spreken. Heel globaal en met een heleboel slagen om de arm lijkt het erop dat van de trefwoorden in *Nederlandse woorden wereldwijd* meer dan een derde, 35 procent, in het Nederlands oorspronkelijk een leenwoord is geweest, dat 20 procent een erfwoord is geweest en dat 45 procent een afleiding of samenstelling is (deels van een oorspronkelijk leenwoord).

1.3.2 Verouderde Nederlandse woorden en betekenissen

Een andere bijzonderheid van uitgeleende Nederlandse woorden is dat zij niet per definitie nog in het moderne Standaardnederlands in gebruik moeten zijn. Er zijn vrij veel Nederlandse woorden uitgeleend die inmiddels verouderd zijn, maar in een eerdere fase van het Nederlands in omloop waren. Zo is de uitroep van droefheid *wacharm*, *wacharmen*, die inmiddels in het Nederlands door *o wee* is vervangen, in de dertiende eeuw uitgeleend aan het Frans. In die taal leeft dit woord nog voort: *vacarme* is het normale Franse woord voor ‘lawaaï, kabaal, herrie’. In de zestiende eeuw werd een geroosterd broodje een *rammeken* genoemd, misschien omdat de vorm van een dergelijk broodje aan die van een ram deed denken. Ook dit woord is uitgeleend aan het Frans. In het alfabetisch lexicon is het opgenomen onder de vorm *rammetje*, want Nederlandse verouderde vormen zijn telkens volgens het heersende gebruik omgezet naar een gereconstrueerde moderne vorm. De naam van het gerecht *koudeschaal* – tegenwoordig zouden we ‘koud buffet zeggen’ is uitgeleend aan het Deens en Noors, misschien via het Nederduits. En vroeger sprak men niet van *bijstand* maar van *onderstand* – de vorm *onderstand* is onder andere in het Indonesisch en Papiaments terug te vinden.

Onder de uitgeleende woorden komen schilderachtige woorden voor als *bolkvanger* en *haanrei*, waarvan het eigenlijk spijtig is dat ze uit het Nederlands zijn verdwenen. *Bolkvanger* was de naam voor een kledingstuk waarmee zeelui een bui (*bolk*) opvingen; dankzij het Zweeds is de naam bewaard gebleven. Een *haanrei* was een bedrogen echtgenoot; de naam is inmiddels vervangen door *hoorndrager*. Het Deens, Noors en Zweeds hebben *haanrei* overgenomen uit het Nederlands of Nederduits.

In het verleden kende het Nederlands diverse leenwoorden die inmiddels uit de taal verdwenen zijn, zoals *musico* ‘publieke gelegenheid waar muziek wordt gemaakt’ en *baselosmanos* ‘handkus’. Omdat het om zulke overduidelijk vreemde woorden gaat die

ons momenteel niets meer zeggen, zijn we geneigd te veronderstellen dat dit wel geen Nederlandse uitleenwoorden kunnen zijn. Maar dat is voorbarig: uit het *Woordenboek der Nederlandsche taal* blijkt dat deze woorden vroeger in het Nederlands heel gewoon zijn geweest. En in die tijd hebben we ze aan andere talen doorgegeven: *musico* aan het Frans, *baselosmanos* aan het Duits – de Nederlanders en Vlamingen hebben hier als intermediair gediend voor het Spaans: de gewoonte van het geven van een handkus en de benaming *baselosmanos* stammen uit Spanje.

Regelmatig zijn Nederlandse woorden uitgeleend in een betekenis die inmiddels niet meer bekend is. Dat maakt het lastig om de Nederlandse herkomst van het woord te doorzien. Hoe kan bijvoorbeeld het Nederlandse *waas* ‘nevelsluier’ geleid hebben tot het Franse *gazon* ‘grasveld’? Dit wordt pas begrijpelijk als we weten dat de oudste betekenis van *waas* ‘slijk, bij eb droogvallend land’ was. Bij *boterland* zullen de meeste mensen denken aan ‘land waar veel boter gemaakt wordt’, waardoor niet direct duidelijk is hoe het Duits, Deens en Zweeds dit woord geleend kunnen hebben in de betekenis uit de scheepvaart ‘wolken die zich voordoen als verwijderd land, dat echter bij nadering als boter wegsmelt’ – die betekenis heeft het woord echter in het Nederlands vroeger ook gehad.

Wanneer een Nederlands woord in een verouderde betekenis is uitgeleend, is die verouderde betekenis in het alfabetisch lexicon zoveel mogelijk toegevoegd na het Nederlandse trefwoord, zodat duidelijk wordt dat er geen sprake is van een betekenisontwikkeling in de vreemde taal.

Als voorbeeld kan *africhten* dienen:

africhten ‘in een zekere richting sturen; (verouderd) terechtstellen’ → ZWEEDS *avrätta* ‘de doodstraf uitvoeren’ (uit NL of Nederduits).

1.3.3 Nederlandse dialectwoorden

Een uitgeleend Nederlands woord hoeft niet per se een standaardtaalwoord te zijn. Het Standaardnederlands is jonger dan de dialecten: Standaardnederlands bestaat pas in geschreven vorm sinds de zeventiende eeuw en in gesproken vorm sinds de negentiende of twintigste eeuw. De dialecten hebben bovendien altijd bestaan naast het Standaardnederlands. Het ligt dus voor de hand dat er zeker zoveel dialectwoorden als Standaardnederlandse woorden zijn uitgeleend. Sommige daarvan zijn bij moderne taalgebruikers wel enigszins bekend, maar dat geldt lang niet voor allemaal. Uiteraard zijn ze wel allemaal opgenomen als Nederlandse uitleenwoorden. Net als van de verouderde woorden is telkens een moderne standaardvorm gereconstrueerd en opgenomen als ingang in het alfabetisch lexicon. Achter de trefwoorden is meestal een aanduiding toegevoegd als ‘gewestelijk’; soms is dat iets nader gespecificeerd, bijvoorbeeld als ‘Vlaams’ – dat betekent dat het woord alleen in het zuiden van de Lage Landen bekend was of is. Exacte dialectaanduidingen zijn echter achterwege gelaten, omdat niet meer valt na te gaan hoe de verspreiding van een Nederlands woord in het verleden, toen het werd uitgeleend, is geweest.

Als voorbeeld van uitgeleende dialectwoorden kunnen Vlaamse woorden in de Noord-

Franse dialecten dienen. Er bestaat en bestond veel uitwisseling van woorden in het grensgebied tussen het Nederlands en het Frans, en veel mensen in die regio zijn of waren tweetalig. Daardoor kennen Franse dialecten allerlei Vlaamse woorden, zoals *fak* 'kluit, plagge; pluk; lui persoon', *hanekok* 'soort eetbare zeeslak', *liesei*, *liezenei* 'ei dat alleen door een vlies is omgeven en geen schaal heeft', *mienje* 'hoenderluis' en *peperbol* 'bol van peperkoek'. Deze woorden hebben slechts een kleine verbreiding en sommige zijn wellicht alweer verouderd.

Algemener bekend zijn sommige namen van Vlaamse biersoorten; zo kennen de Franse dialecten *Hoegaarden*, *lambiek*, *luppensbier*, *faro*, *geuze*, *haalbier*, *middelbier* (uit Maastricht), *mom*, *mumme* (uit Brunswijk) en *peterman* (uit Leuven). Dat de Fransen zich het Vlaamse bier goed lieten smaken blijkt wel uit het feit dat in het Frans *godaille* 'overdaad aan eten en drinken' betekent en het ervan afgeleide werkwoord *godailler* staat voor 'de bloemetjes buiten zetten, aan de zwier zijn'. Deze woorden gaan terug op de verouderde Nederlandse verbinding *goed aal* 'goed bier'.

In de tijd van de middeleeuwse Hanze zijn veel woorden verbreid vanuit Saksische dialecten, gesproken in Oost-Nederland of Noord-Duitsland. Dergelijke woorden worden in etymologische woordenboeken vaak Nederduits genoemd; meer daarover in paragraaf 2.4. Die woorden vertonen allerlei kenmerken die niet voorkomen in het Standaardnederlands; zo ontbreekt vaak het voorvoegsel *ge-*, vergelijk bijvoorbeeld *zelschap*, hetzelfde als het Standaardnederlandse *gezelschap*. De Saksische vorm *zelschap* is uitgeleend aan het Deens en Zweeds. *Bruiken*, ouder *bruken*, is de noordoostelijke equivalent van *gebruiken* die is overgenomen in het Noors als *bruke* en in het Zweeds als *bruka*.

De Nederlanders en Vlamingen die naar andere continenten uitzwermden, spraken thuis meestal een dialect. Soms blijkt dat nog in de uitleenwoorden; zo bevat het Negerhollands enkele Zeeuwse woorden, zoals *kachel* 'veulen' (zie 2.4). Het Papiaments heeft *pakhuis* overgenomen, uitgesproken als *pakoës* en aanvankelijk ook zo geschreven, dus waarschijnlijk ontleend aan de dialectvorm *pakhoes*. Ook kent het Papiaments *toon*, de Noord-Hollandse, Groningse en Drentse variant van *teen*. Verder kent het Papiaments het Zuid-Nederlandse *teljoor* 'etensbord'. In het Ambons-Maleis, Jakartaans-Maleis en Menadonees is *marteel* geleend, de Vlaamse naam voor 'hamer'.

1.3.4 Nederlandse namen

Nederlandse namen die verwijzen naar plaatsen of personen uit de Lage Landen zijn uiteraard niet opgenomen in het alfabetisch lexicon: dat men in het buitenland de plaatsnaam *Amersfoort* kent of iemand in Nederland met de achternaam *De Groot*, betekent natuurlijk niet dat deze namen onderdeel zijn geworden van de vreemde taal. Evenmin zijn familienamen opgenomen van afstammelingen van Nederlandse immigranten op andere continenten. Hoewel *Roosevelt* in de Verenigde Staten een bekende achternaam is, kan deze met de beste wil van de wereld niet als Nederlands uitleenwoord worden beschouwd. Weggelaten zijn ook de geografische namen die de Nederlanders en Vlamingen in de zeventiende en achttiende eeuw overal in de wereld hebben achtergelaten, ook al wordt een deel daarvan nog steeds gebruikt. Voor een enkeling is vanwege de algemene

bekendheid een uitzondering gemaakt: zo hebben *Noordzee* (gezien vanuit Nederlands perspectief), *Nieuw-Zeeland* en *Kattegat* in het alfabetisch lexicon een plaatsje gekregen.

Anders ligt het echter met (afgeleide of samengestelde) namen, zeker degene die soortnaam zijn geworden. Dat zijn namelijk geen namen meer, maar het zijn gewone woorden geworden, en zij zijn dan ook in het alfabetisch lexicon opgenomen. Sommige mensen blijken dat verrassend te vinden; daarom zal ik hieronder wat nadere toelichting geven aan de hand van voorbeelden.

In het Nederlands kan van iedere geografische naam een afleiding worden gemaakt. Dergelijke afleidingen zijn in principe alleen opgenomen als zij in de vreemde taal een overdrachtelijke betekenis gekregen hebben. Zo is *Amersfoorts* uitgeleend aan het Russisch; in die taal duidt het een bepaald soort tabak aan die oorspronkelijk afkomstig was uit Amersfoort.

De afleidingen *Hollander*, *Hollands*, *Vlaming*, *Vlaams* zijn uiteraard in veel talen bekend, altijd in de letterlijke betekenis '(iemand of iets) van of uit Holland of Vlaanderen', en soms ook in een overdrachtelijke betekenis 'iemand die of iets dat typerend is voor Holland of Vlaanderen'. Die overdrachtelijke betekenis bestaat trouwens soms al in het Nederlands: zo wordt *hollander* gebruikt voor 'maal- of roerbak in een papierfabriek', 'Hollandse koe' en 'haaksteek'. Maar voor zover bekend zijn de betekenissen 'Nederlandse molen' en 'bepaalde figuur bij het kunstschaatsen' die *holender* in het Pools heeft, in die taal toegekend.

Diverse afleidingen van plaatsnamen zijn in het Nederlands soortnaam geworden en als zodanig uitgeleend, denk aan *edammer*, *leerdammer* en *Limburger*. Een synoniem voor *Limburger* is *Limburgse kaas*, en ook die uitdrukking is aan andere talen uitgeleend, waarbij *kaas* meestal vertaald is. Zowel de afleiding *Limburger* als de uitdrukking *Limburgse kaas* zijn als Nederlands uitleenwoord opgenomen. Vergelijkbaar daarmee is een uitdrukking als *Leidse fles* voor een type condensator, uitgevonden in Leiden in 1745. Ook een dergelijke uitdrukking wordt beschouwd als uitleenwoord: de uitvinding is in Leiden gedaan, waarna de naam voor het verschijnsel in Nederland en in het Nederlands is toegekend, en vervolgens hebben andere talen de uitdrukking letterlijk overgenomen op basis van de Nederlandse benaming (meestal met vertaling van het element *fles*).

Er zijn ook gevallen waarin een Nederlandse plaatsnaam in een vreemde taal soortnaam is geworden. Zo gebruiken veel talen naast de benaming *Goudse kaas* (met een vertaling van het woord *kaas*) ook eenvoudigweg *Gouda* ter aanduiding van deze kaassoort. Een vergelijkbaar geval vormt de plaatsnaam *Spa*. Vanwege de geneeskrachtige bronnen die hier zijn, is *spa* in het Engels een soortnaam geworden voor 'geneeskrachtige bron, badplaats, kuuroord'. In het Nederlands zelf is deze betekenis onbekend. *Waterloo*, de Belgische plaats waar Napoleon werd verslagen, heeft tot prachtige betekenisveranderingen geleid. Ook in het Nederlands is de uitdrukking *zijn Waterloo vinden* voor 'definitief verslagen worden' bekend, dus dat *Waterloo* in bijvoorbeeld het Duits en Engels staat voor 'vernietigende nederlaag, ondergang' wekt geen verbazing. Maar in verouderde Franse dialecten werd *waterloo* behalve voor 'rampzalige nederlaag' ook gebruikt voor 'achterste, achterwerk' – en dat is toch een onverwachte betekeniswending.

In de middeleeuwen waren de Vlaamse steden in heel West-Europa vermaard van-

wege de hoogstaande lakenindustrie. Dat vinden we terug in plaatsnamen die elders de aanduiding voor stoffen zijn geworden: zo is *Gent* in de veertiende eeuw in het Hongaars overgenomen ter aanduiding van een bepaalde stof (het woord is verouderd). De bekendste voorbeelden van Vlaamse plaatsnamen die tot stofnamen hebben geleid zijn *Poperinge* en *Kamerijk*: *Poperinge* is in het Frans overgenomen als *popeline* en *Kamerijk* is in het Frans geleend als *cambrai* en in het Engels als *cambric* – telkens ter aanduiding van fijn linnen.

Een dubieuzer geval vormt de naam *Baptiste*, die in het Frans heeft geleid tot de stofnaam *batiste*. Dubieus om een aantal redenen: ten eerste is het niet onomstreden dat aan *batiste* de naam van een dertiende-eeuwse Kamerijkse stoffenmaker Baptiste ten grondslag ligt (er wordt ook wel gedacht aan een afleiding van *battre* ‘slaan’). Wel is algemeen aanvaard dat de vorm *batiste* volksetymologisch in verband gebracht is met de naam *Baptiste*, gezien de oude spelvariant *baptiste*. Ten tweede is het de vraag of *Baptiste* kan gelden als Néderlandse naam. Voorlopig heb ik die vraag met ja beantwoord: in de dertiende eeuw was Kamerijk Nederlandstalig. Over deze beslissing – zoals trouwens over iedere beslissing – valt te twisten; mijn uitgangspunt is echter geweest zoveel mogelijk potentiële Nederlandse uitleenwoorden te verzamelen. Later kan er altijd nog een schifting plaatsvinden, maar bij een schifting direct al aan het begin van het onderzoek loopt men het risico dat gegevens die om welke reden dan ook later interessant blijken te zijn, uit het zicht verdwijnen.

Via *Baptiste* zijn we terechtgekomen bij Nederlandse eigennamen – voornamen en achternamen. Voor eigennamen geldt hetzelfde als voor geografische namen: sommige eigennamen zijn al in het Nederlands als soortnaam bekend en in die hoedanigheid uitgeleend, andere zijn pas in de vreemde taal tot soortnaam geworden. Beide categorieën zijn in het alfabetisch lexicon opgenomen. Twee Hollandse meisjesnamen zijn bijvoorbeeld in het verleden in andere talen – maar niet in het Nederlands – kenmerkend geworden voor dienstbodes uit Nederland: *Machteld* in het Frans en *Liesje* in het Engels. De naam *Hansje*, eigenlijk de vorm *Hanneken*, is bovendien in Frans dialect ‘bediende’ gaan aanduiden.

Daarentegen is de oorspronkelijk Friese voornaam *bintje* al in het Nederlands de naam voor een bepaalde aardappelsoort geworden. En de mansnaam *Maarten* werd vroeger in het Nederlands gebruikt als naam voor de aap – zo bijvoorbeeld in de *Reinaert*. In die laatste betekenis is het woord overgenomen door het Russisch, waar *martyška* gebruikt wordt voor ‘meerkat, makaak’. Voornamen zijn soms, anders dan achternamen of geografische namen, in andere talen productief geworden. Voornamen zijn nu eenmaal per definitie modegevoelig: zo kom je tegenwoordig in Nederland allerlei kinderen tegen met een Noorse of Zweedse voornaam zonder dat zij of hun ouders ook maar enige band met Noorwegen of Zweden hebben. In het verleden is hetzelfde gebeurd met Nederlandse namen in Indonesië. Zo noemden Indonesiërs hun kinderen bijvoorbeeld *Bérce* naar het Nederlandse *Bertje*. We hebben geen speciaal onderzoek gedaan naar het toekennen van Nederlandse voornamen, maar de gevallen die we toevallig tegenkwamen, zijn opgenomen.

Het is in alle talen gebruikelijk om afleidingen te maken van achternamen van uitvinders of bedenkers van religieuze stromingen of denkrichtingen. In de gevallen dat het

gaat om de achternaam van een Nederlander of een Vlaming, zijn dergelijke afleidingen als uitleenwoord opgenomen in het alfabetisch lexicon. Bijvoorbeeld *arminiaan*, *goma-rist*, *jansenisme* en *mennoniet*. Ook plantennamen worden wel van achternamen afgeleid, denk aan *hottonia* en *lobelia* – genoemd naar twee Nederlandse botanici, Peter Hotton respectievelijk Matthias de Lobel.

Van de achternamen van uitvinders worden niet alleen afleidingen maar ook samenstellingen gemaakt, ter aanduiding van datgene wat zij hebben uitgevonden. Denk aan *Vromaneffect* en *Kuipergordel*. Het aantal van dergelijke samenstellingen is groot en het gaat vaak om bijzonder obscure benamingen. Daarom is besloten in het alfabetisch lexicon alleen enkele algemeen bekende termen op te nemen.

Een apart geval is de naam Baekeland – de Belgische uitvinder van het bakeliet. De naam *bakeliet* is uiteraard gebaseerd op Baekeland, maar vindt zijn oorsprong in het Engels: Baekeland is geëmigreerd naar de Verenigde Staten en heeft daar de naam *bakelite* bedacht. Daarom kan *bakeliet* niet gelden als Nederlandse uitleenwoord, maar *Baekeland* in principe wel, en die vorm is dan ook als trefwoord in het alfabetisch lexicon opgenomen.

De achternamen van enkele schilders en denkers uit de Lage Landen hebben in andere talen een overdrachtelijke betekenis gekregen. De naam van de Vlaamse kunstschilder *Breughel*, bekend om zijn drukke schilderijen, is in de Tsjechische spreektaal de aanduiding geworden voor ‘wanorde, onrust, herrie, groot feest’. *Jordaens* heeft in het Frans geleid tot de betekenis ‘dik en rood in het gezicht’ (als de personages van *Jordaens*). De naam *Van Gogh* is vanwege zijn bekendheid en natuurlijk vanwege zijn schilderij *De aardappeleters* door Nederlandse aardappeltelers toegekend aan een veel geëxporteerd aardappelras, en in die betekenis dan ook in verschillende talen overgenomen. De naam van de Rotterdamse filosoof Desiderius Erasmus is in het verleden in het Duits in de vorm *Rasmus* als eufemisme in de scheepvaart gebruikt ter aanduiding van de zee in slecht weer – wat dat precies zegt over het imago van Erasmus in Duitsland is niet onmiddellijk duidelijk.

De naam van Van Speijk is niet direct herkenbaar in het Ambons- en Kupang-Maleis *panspèk* ‘politieemuts van schutters’. En bovendien: waarom heten die politieemutsen naar J.C.J. van Speijk, die liever de lucht in ging dan dat hij zijn schip aan de Belgen overgaf? De bron waaruit deze informatie afkomstig is, houdt het laconiek op de verklaring: vanwege de karakteristieke rode en zwarte kleuren van de politieemuts. Dat zegt ons tegenwoordig niet zoveel meer, maar het blijkt dat Van Speijk in de negentiende eeuw, toen hij postuum de heldenstatus kreeg, regelmatig werd afgebeeld in het rood-zwarte kostuum van het Amsterdamse weeshuis waar hij was opgegroeid (de kleuren waren gebaseerd op die van de stad Amsterdam). Ook het wapen van Van Speijk was rood en zwart. Kortom: in die periode lag de associatie van Van Speijk met de kleuren rood en zwart zeer voor de hand, en de naam kon dus gemakkelijk worden overgedragen op een muts met die kleuren.

In een enkel geval is de voor- én achternaam van een Nederlander uitgeleend: bepaalde zaagbaarzen in de Indische zeeën worden tot op heden *jakob-evertsen* genoemd. Zij zouden volgens het verhaal hun naam te danken hebben aan een zeventiende-eeuwse kapitein of vlootvoogd Jacob Evertsen die in 1598-1600 een expeditie leidde naar het

eiland Mauritius, waar men deze vis voor het eerst ontdekte: Nederlandse matrozen zouden de vissen naar hun kapitein hebben vernoemd, omdat zij de kleur en vlekken ervan vergeleken met de huidkleur en de vlekken in het gelaat van de schipper. Uit onderzoek is gebleken dat een dergelijke kapitein nooit heeft bestaan, maar dat er wel een zekere matroos genaamd Jacob Evertsen met deze expeditie meevoer. De naam van deze matroos, over wie verder vrijwel niets bekend is, leeft dus tot op heden in het Nederlands voort (waarbij zijn voornaam Jacob door een of andere spellingherziening in Jakob is veranderd) – en is uitgeleend aan het Engels.

Een laatste categorie namen zijn Nederlandse merknamen. Met name in het Indonesisch, maar ook wel in andere talen, zijn heel wat merknamen die uit het Nederlands zijn geleend, soortnaam geworden. Zo is in het Indonesisch *Cutex* een aanduiding geworden voor ‘nagellak’, *kodak* voor ‘camera’, *Gillette* voor ‘scheermesje’, *Mobilette* voor ‘bromfiets’, *Opelette* voor ‘bustaxi’, *Persil* voor ‘waspoeder’, *Odol* voor ‘tandpasta’ (in het Aucaans heeft de merknaam *Colgate* dezelfde ontwikkeling doorgemaakt). De uitleenwoorden houden zo allang in het Nederlands vergeten merknamen levend, zoals *Duco*, in het Indonesisch de naam voor autolak, *Stormking*, in het Indonesisch de aanduiding van een petroleumlamp, of *Burco*, afkorting van Van Buuren & Co., dat in het Indonesisch in de vorm *bérko* gebruikt wordt voor ‘fietsdynamo; koplamp op fiets’.

1.3.5 Nieuwe Nederlandse woorden op andere continenten

De Nederlandse uitleenwoorden omvatten nog een laatste soort woorden: woorden die door Nederlanders en Vlamingen werden gemaakt of die een nieuwe betekenis kregen op de nieuw ontdekte continenten; woorden dus die in het Europese Nederlands (in die specifieke betekenis) onbekend waren. De Nederlanders in den vreemde kwamen namelijk terecht in een totaal nieuwe leefomgeving met onbekende planten, dieren, natuurlijke verschijnselen, voorwerpen en cultuuruitingen. Het lag voor de hand dat ze eerst probeerden de flora en fauna aan te duiden met woorden uit hun moedertaal. Dus kreeg een bepaalde vissoort in Noord-Amerika die leek op de Europese *zeebaars* de naam *sea-bass*. In dit geval is bekend dat de *sea-bass* een andere soort is dan de *zeebaars*, maar informatie over de bedoelde soorten is niet altijd te vinden of eenduidig. Daarom is in het alfabetisch lexicon vaak volstaan met een omschrijving als ‘bepaalde vissoort’, zonder nadere aanduiding. Er is dan verder onderzoek nodig om de precieze soorten te bepalen en vast te stellen waarom de naam voor een bepaalde Europese dier- of plantensoort is overgedragen op een soort op een ander continent.

Niet alleen werden bestaande Nederlandse namen overgedragen op nieuwe soorten, maar er werden ook nieuwe Nederlandse woorden gemaakt, samenstellingen of afleidingen, waarmee men tot dan onbekende dieren of planten ging benoemen. Lang niet altijd zijn die namen ook in het Europese Nederlands bekend geraakt. Toch beschouw ik ook dergelijke woorden als Nederlandse uitleenwoorden: ze zijn namelijk afkomstig uit een Nederlandse overzeese variëteit. Dergelijke woorden zijn vergelijkbaar met dialectwoorden, die ook niet overal bekend zijn, maar wel als Nederlands gelden.

Zo werd in Noord-Amerika de samenstelling *kilvis* gevormd voor een bepaalde vis die

de Nederlanders aantreffen in de vele *killen* ‘stromen, krekten’ aldaar. Dit Nederlandse neologisme werd overgenomen in het Amerikaans-Engels als *killifish*. Op de andere continenten gebeurde hetzelfde. De naam *aardvarken* werd toegekend aan dieren die als varkens in de aarde wroeten; en zo ging *aardvark*, *erdvark* in het Afrikaans een soort mierenetend zoogdier aanduiden, terwijl de vertaling *groundhog* in het Amerikaans-Engels gebruikt werd voor een bosmarmot.

In alle gebieden buiten Europa waar Nederlands werd gesproken, werd de Nederlandse woordenschat uitgebreid en veranderde de Nederlandse taal door invloed van buitenaf – zoals door de opname van leenwoorden uit inheemse of aldaar gesproken talen – en doordat mensen met een andere moedertaal Nederlands gingen spreken. Het gevolg was dat er zogeheten etnolecten ontstonden, zoals het Indisch-Nederlands, Surinaams-Nederlands en Antilliaans- of Curaçaos-Nederlands: dit zijn Nederlandse variëteiten die in bepaalde opzichten afwijkingen vertonen ten opzichte van het Europese Nederlands (zie ook 2.2). Voor Nederlandse uitleenwoorden zijn met name de afwijkingen in de woordenschat van belang. In Zuid-Afrika ontwikkelde de Nederlandse taal zich zelfs tot een aparte variëteit, een dochtertaal van het Nederlands. De woordenschat van die dochtertaal is nog steeds voor het merendeel gebaseerd op Nederlandse woorden, waaronder ook een zeer groot aantal nieuwgevormde samenstellingen en afleidingen – voor zover die zijn uitgeleend, zijn ze in het alfabetisch lexicon opgenomen.

De nieuwe woorden en betekenissen die in de verschillende etnolecten ontstonden, zijn terug te vinden in de uitleenwoorden in de omringende talen. Daarom is het nuttig enkele voorbeelden van nieuw ontstane woorden in de verschillende variëteiten te geven. Al deze voorbeelden zijn aan één of meer talen uitgeleend.

De Nederlandse variëteit die de sterkste positie heeft is het Surinaams-Nederlands, eigenlijk een verzamelnaam voor een breed scala aan variëteiten. Het Surinaams-Nederlands dat maar weinig verschilt van het Standaardnederlands is de taal voor alle formele situaties. Deze Surinaams-Nederlandse variëteit is algemeen geaccepteerd, ook in Nederland. Dat blijkt uit het feit dat Suriname in 2005 als geassocieerd lid tot de Nederlandse Taalunie is toegetreden. En het blijkt ook uit het feit dat in de nieuwe druk van de officiële spellinggids van het Nederlands, de *Woordenlijst Nederlandse taal*, ook wel bekend als het ‘Groene Boekje’, die is verschenen in 2005, bijna vijfhonderd Surinaams-Nederlandse woorden zijn opgenomen – die dus worden beschouwd als onderdeel van de Nederlandse woordenschat.

Surinaams-Nederlandse woorden die zijn uitgeleend aan andere in Suriname gesproken talen zijn bijvoorbeeld *bacove* ‘soort rauw eetbare banaan’, *boeler* ‘iemand die overspel pleegt’, *broodsuiker* ‘witte suiker’, *familieboekje* ‘legitimatiepapieren’, *houwer* ‘kapmes’, *kousenband* ‘bepaalde groente’, *pagaal* ‘gevlochten mand met deksel’, *palijffe* ‘klein rond cakeje’, *schaafijs* ‘geschaafd ijs overgoten met siroop en (soms) kokosmelk’, *sluit* ‘gierig’ en *zwamp* ‘moeras’. Met name de lekkernijen zoals *kousenband* en *schaafijs* zijn inmiddels dankzij Surinamers die naar Nederland zijn getrokken, ook in het Europese Nederlands bekend. Dan zijn er uitgeleende planten- en diernamen: *geelbagger* voor een soort meerwal, *groenhart* voor een bepaalde boomsoort, *negerkop* voor een houtooievaar. Tot slot wordt op 1 juli nog steeds *Emancipatiedag* gevierd, de dag waarop in 1863 de slavernij werd afgeschaft.

Het Antilliaans-Nederlands of Curaçaos-Nederlands heeft op de Nederlandse Antillen een heel andere positie dan het Surinaams-Nederlands in Suriname: het wordt veel minder vaak gebruikt omdat het Papiaments de omgangstaal is, en het wordt vooral beschouwd als foutieve variant van het Nederlands die op school zoveel mogelijk wordt ‘afgeleerd’. Toch heeft ook het Antilliaans-Nederlands enkele nieuwe Nederlandse woorden opgeleverd die vervolgens zijn uitgeleend aan het Papiaments, zoals de ambtelijke termen *bestuurscollege* ‘uitvoerend bestuursorgaan op de Nederlandse Antillen’ en *eilandsraad* ‘de regering op het niveau van het eilandgebied’, de vissennamen *boneknaap*, *brandhoornvis*, *brandvis*, *grassteeltje* en de tot de verbeelding sprekende benaming *poezendas* voor ‘vlinderdas’.

Ook op de Maagdeneilanden is een aparte variant van het Nederlands ontstaan, namelijk het Negerhollands. Die taal is inmiddels verdwenen, maar er zijn geschriften van bewaard gebleven waaruit bijvoorbeeld blijkt dat men ‘rum’ aldaar *keelduivel* noemde en met *borstlat* ‘de strook langs de knopen van een overhemd’ aanduidde. Negerhollandse woorden zijn bovendien overgenomen door het Creools-Engels van de Maagdeneilanden. En dankzij die leenwoorden weten we dat een stoomboot in het Nederlands van de Maagdeneilanden een *zeekaros* werd genoemd (overgenomen in het Creools-Engels als *zekarosi*), dat *hondenkloot* werd gebruikt als naam voor een plant, en dat men met de eufemismen *vrouwenplek* en *mannenplek* (*frouple* en *man ple*) de vrouwelijke respectievelijk mannelijke genitaliën aanduidde. In het Negerhollands en het Creools-Engels van de Maagdeneilanden noemt men tot slot een ‘aanvoerder, leider’ geen *hoofdman*, zoals in het Standaardnederlands, maar *kopman*.

Het Indisch-Nederlands is uiteraard ontstaan in Indonesië, maar wordt momenteel alleen nog maar – in zeer beperkte mate – gehoord in Nederland, want na de onafhankelijkheid van Indonesië in 1949 zijn de meeste Indisch-Nederlandse sprekers naar Nederland getrokken. In het verleden zijn Indisch-Nederlandse woorden overgenomen door verschillende Indonesische talen. Er werden in het Indisch-Nederlands bijvoorbeeld nieuwe woorden gevormd voor de bureaucratische maatregelen en instellingen die de Nederlanders in Indonesië invoerden. De meeste daarvan zijn overgenomen in het Indonesisch, en sommige daarvan worden nog steeds gebruikt. Zo is de afkorting *adm.* voor ‘administrateur’ in het Indonesisch overgenomen als *adéëm* met de betekenis ‘plantagebestuurder’. *Co.*, & *Co.*, vaak gebruikt in bedrijfsnamen voor ‘en compagnon, en deelgenoot’, vinden we terug in bijvoorbeeld Indonesisch *éngko* met als betekenis ‘compagnon, partner, bondgenoot’. De afkorting *wd.* voor ‘waarnemend’ komt in het Indonesisch voor als *wédé*. De rang *kornet*, die in het Europese Nederlands voor een vaandrig wordt gebruikt, werd in het Indisch-Nederlands de aanduiding van een ‘helper, hulp, knechtje’ – en in die betekenis werd het woord door Indonesische talen overgenomen. *Haatzaai* was een rechtsterm voor publicaties die de koloniale regering onwelgevallig waren.

Ook onbekende verschijnselen werden in Oost-Indië met nieuwe, in Europa onbekende woorden aangeduid. In het Indisch-Nederlands noemde men gegist palmsap *koolwater*. Een bepaald soort provisiekamer werd in de zeventiende eeuw met een Portugees leenwoord een *dispens* genoemd; via het Indisch-Nederlands kwam dit woord terecht in verschillende Indonesische talen. Ook in Zuid-Afrika gebruikt men dit woord, en via het Afrikaans is het overgenomen door het Zuid-Afrikaans-Engels.

Met name in Zuid-Afrika zijn veel neologismen voor de flora en fauna gevormd die door andere talen zijn overgenomen. Het Nederlands dat in Zuid-Afrika werd gesproken, is geëvolueerd tot het Afrikaans (zie 2.4). Het moment waarop Nederlands veranderd is in Afrikaans, is niet op taalkundige gronden vast te pinnen, zeker niet voor zover het de woordenschat betreft. Daarom zijn nieuwvormingen in het Afrikaans, voor zover zij overgenomen zijn door een andere taal, alleen in het alfabetisch lexicon opgenomen, wanneer helder is dat het gaat om een samenstelling of afleiding van Nederlandse woorden. Vaak dateren deze woorden uit de oudste periode, toen de Nederlanders zich in de zeventiende eeuw voor het eerst in Zuid-Afrika vestigden. Toen spraken ze zeker nog Nederlands. Voorbeelden van dergelijke neologismen die in het Zuid-Afrikaans-Engels zijn overgenomen, zijn de namen voor struiken, bomen of planten *altydbos* (van de Nederlandse nieuwvorming *altijdboos*), *aandblom* (van *avondbloem*), *bergklapper* als benaming van een plantensoort die een klepperend geluid maakt, *besembos* (van *bezembosje* ‘struik waarvan bezems worden gemaakt’ en *bloubos* (van *blauwbosje*). Aan diernamen vinden we bijvoorbeeld de *berghaas*, *baboon spider* (een vertaling van de benaming *baviaanspin*), *bleekbok*, *bush-cat* (*boskat*) en *bush-louse* (*bosluis*).

1.4 Uitburgering

Als Nederlandse woorden door een andere taal zijn overgenomen, gaan ze in die nieuwe taal een geheel eigen weg – het zijn net kinderen die uit huis gaan. Zij worden verbogen en vervoegd volgens de regels van de nieuwe taal, hun vorm wordt op regelmatige wijze ingepast in de nieuwe taal of juist op willekeurige wijze veranderd. Zij gaan allianties aan met woorden en woorddelen in de nieuwe taal, waardoor er nieuwe afleidingen en samenstellingen in die taal ontstaan met Nederlandse woorden die in het Nederlands zelf onbestaanbaar zijn. Van het werkwoord *bedriegen* is bijvoorbeeld in het Sranantongo *bedrigiman* ‘bedrieger’ afgeleid, terwijl in diezelfde taal een radio *boskopdosu* wordt genoemd, letterlijk een ‘boodschapdoos’. Van *bus* is in het Indonesisch *membiskan* ‘op de bus doen, versturen’ afgeleid.

Ook de betekenis van een uitgeleend woord kan gemakkelijk veranderen in de nieuwe taal. Daarom is van ieder vreemd woord in het alfabetisch lexicon de betekenis toegevoegd, behalve als die identiek is aan het Nederlandse woord. Sommige betekenisverschuivingen zijn zeer vermakelijk. Bijvoorbeeld dat *maatschappij* ‘vereniging tot het drijven van handel’ (een begrip geworden dankzij de oprichting van de voc in 1602) in het Deens, Noors en Zweeds tegenwoordig ‘heimelijke betrekkingen, intrigue’ betekent – de Scandinaviërs hadden kennelijk weinig vertrouwen in de Nederlandse handelsmaatschappij.

Doordat de informatie in het alfabetisch lexicon per woord slechts summier kan zijn, wordt voor het begrip van de betekenisverschuivingen soms een beroep gedaan op het voorstellingsvermogen van de lezer. Als hulpje geef ik hier enkele voorbeelden van betekenisverschuivingen, met korte uitleg. Een betekenisverschuiving die men zich gemakkelijk kan voorstellen is die van het Nederlandse *dralen* ‘talmen’ naar het Engelse *drawl* ‘langzaam voortbewegen; lijszig praten’. Eveneens goed voorspelbaar zijn de betekenis-

verschuivingen van *bevracht* naar ‘dik’ in het Kupang-Maleis, van *kalk* naar ‘sneeuw’ in het Sranantongo, en de betekenis ‘ondergoed’ voor *binnenkleren* in het Chinees-Maleis. *Enkel* wordt in het Kupang-Maleis niet alleen gebruikt voor ‘voetgewricht’, maar ook voor ‘polsgewricht’ en voor het meestvoorkomende euvel van een enkel: ‘verzwikt’. *Envelop* wordt in het Indonesisch niet alleen gebruikt voor ‘briefomslag’, maar ook voor datgene wat daar kennelijk vaak in werd gestopt: ‘steekpenningen’, en bovendien in de jongerentaal ‘zakje met ca. 5 gram marihuana’. *Beschaafd* is in het Javaans de naam geworden voor een ‘Europees nauwsluitend colbertje’, terwijl *Europees* in het Indonesisch staat voor ‘verfijnd, delicaat’. *Nederlands* staat in het Javaans zowel voor ‘Nederlands’ als voor ‘Europees’ en ‘Europeaan’, en *Holland* staat in het Indonesisch voor ‘Nederlands’, ‘Europeaan’, ‘iedere westerling’, terwijl in het klassiek Arabisch de naam voor de *Franken* wordt gebruikt voor (West-)Europeanen in het algemeen.

Groter is de verschuiving van Nederlands *drab* ‘droesem’ naar Engels *drab* ‘slons; hoer’: de betekenis is hier gegaan van zaaknaam (‘viezigheid’) naar persoonsaanduiding (‘iemand die viezigheid veroorzaakt, die vies is’). Eveneens in het Engels wordt *blozend* gebruikt voor ‘met een opgeblazen gezicht; slonzig; boers’ – hier is de betekenis waarschijnlijk gegaan via die van ‘met een rood gezicht van de drank of een ziekte’. Een vergelijkbare verandering heeft het Nederlandse *blij* ‘vrolijk’ doorgemaakt: in een Frans dialect betekent *blit* ‘slappeling, nietsnut’ – denk aan de uitdrukking ‘een blij eikel’.

Betekenisverschillen verschuiven niet alleen in de vreemde taal maar ook in het Nederlands, en soms deden ze dat in tegengestelde richting, waardoor het eindresultaat onherkenbaar is geworden. Zo is het Nederlandse *slim* ‘schrander’ overgenomen in het Engels als *slim* ‘slank, dun, klein’. Toen het Nederlandse woord geleend werd, betekende het in het Nederlands nog ‘scheef, verkeerd’. Via ‘op geslepen wijze’ ging dit in het Nederlands geleidelijk naar ‘schrander’, terwijl de betekenis in het Engels ging naar ‘slecht van lichaamsbouw, mager’ – een eigenschap die vervolgens positief gewaardeerd werd en vandaar ging naar ‘slank’. Overigens betekent *slim* in het Engels ook ‘listig’, wat dichterbij de oorspronkelijke Nederlandse betekenis ligt. De betekenisverschuiving van *dapper* ‘moedig’ naar ‘keurig, netjes; parmantig’ in het Engels is op dezelfde manier te verklaren: toen *dapper* werd overgenomen betekende dat in het Nederlands nog ‘flink, sterk, kloek’.

Uiteindelijk komen de Nederlandse uitleenwoorden in de nieuwe taal dus geheel op eigen benen te staan, en wordt de navelstreng met het oorspronkelijke woord doorgesneden. Dan kunnen de woorden een compleet nieuw leven beginnen. Woorddelen die aanvankelijk als onderdeel van uitleenwoorden een vreemde taal binnenkwamen, kunnen in de vreemde taal productief worden: er worden dan met dergelijke woorddelen nieuwe afleidingen gevormd die niet in het Nederlands bestaan. Zo heeft het Frans de voorvoegsels *mis-* en *ver-* al heel vroeg uit het Nederlands overgenomen; *ver-* is (als *for-*) nauwelijks productief geworden. Het Fries heeft de achtervoegsels *-aar*, *-aard* geleend en het voorvoegsel *her-*. Het Deens, Noors en Zweeds kennen de voorvoegsels *aan-* in de betekenis ‘op, in, naar, aan’, *be-*, *bij-*, *ge-*, *ont-* en de achtervoegsels *-achtig*, *-baar*, *-heid*, *-in*, *-voudig* uit het Nederlands of Nederduits. In de Noord-Germaanse talen bestond wel een voorvoegsel *for-*, maar dat was altijd beklemtoond; de vele Nederlandse en Nederduitse woorden die geleend werden met *ver-* werden als onbeklemtoond voorvoegsel *for-*

overgenomen, waardoor de Noord-Germaanse talen nu ook een onbekend voorvoegsel *for-* kennen.

Het Indonesisch heeft een groot aantal internationale voor- en achtervoegsels via het Nederlands leren kennen, zoals de achtervoegsels *-atie*, *-centrisch*, *-isatie*, *-isch*, *-isme*, *-ist*, *-logie*, *-meter* en *-teit*, en de voorvoegsels als *audio-*, *bio-*, *de-*, *intra-*, *macro-*, *micro-*, *neo-*, *post-*, *re-*, *semi-*, *sub-* en *super-*. Ook heeft het Indonesisch de achtervoegsels *-(i)teit* (in bijvoorbeeld *universiteit*) en *-eel* (in bijvoorbeeld *emotioneel*) overgenomen. Maar na de onafhankelijkheid van Indonesië in 1949 wilde men graag iets doen aan het grote aantal Nederlandse leenwoorden, zodat de onafhankelijkheid ook in de taal tot uiting kwam. Omdat het niet altijd eenvoudig was de Nederlandse leenwoorden door eigen woorden te vervangen, zocht men ook naar andere mogelijkheden om de invloed van het Nederlands te verminderen. Een daarvan was om achtervoegsels in Nederlandse leenwoorden te vervangen door niet-Nederlands achtervoegsels. Zo verving men in geleerde Nederlandse leenwoorden het achtervoegsel *-teit* of *-iteit* consequent door het Latijnse achtervoegsel *-tas* of *-itas*. Vandaar dat men tegenwoordig in het Indonesisch spreekt van *univérsitas* en niet meer, zoals voorheen, van *univérsiteit*. Het achtervoegsel *-il* werd vervangen door de aan het Engels ontleende vorm *-al*; tegenwoordig bestaan vaak twee vormen naast elkaar, zowel *émosional*, *intéléktual* en *tradisional* als *émosionil*, *intéléktuil* en *tradisionil*. Sinds ongeveer 1980, toen er taalafspraken met de voormalige Britse kolonie Maleisië zijn gemaakt, heeft *-al* het vroegere *-il* zelfs formeel verdrongen, zij het dus niet (nog) niet altijd in de praktijk.

Zelfs klanken en letters zijn uit de oorspronkelijke Nederlandse leenwoorden gedestilleerd en geaccepteerde onderdelen geworden van de fonologie en de spelling van vreemde talen. Zo kent het Frans dankzij het Nederlands de klanken *h* en *w* (in het moderne Frans veranderd in *g* of *gu*; zie 2.4). In Indonesische woorden zijn de klanken *v*, *f* en *z* niet inheems. Door de grote toevloed van Nederlandse leenwoorden met *v* en van Arabische en Nederlandse woorden met *f* en *z* vormen de letters *v*, *f* en *z* inmiddels onderdeel van de Indonesische taal en ruimen Indonesische woordenboeken aparte afdelingen in voor deze letters. De klank *f* is bovendien inmiddels onderdeel van het Indonesisch geworden. De klanken *v* en *z* zijn niet overgenomen door het Indonesisch: ze worden meestal uitgesproken als *f* en *s* (of in de spreektaal *dj*).

2

Taalcontacten

In *Nederlandse woorden wereldwijd* komen 138 vreemde talen aan de orde die Nederlandse woorden hebben geleend. Het is beslist niet zo dat er alleen in *déze* 138 talen Nederlandse woorden voorkomen en niet in de andere talen die er op de wereld bestaan – het standaardwerk *Ethnologue, Languages of the World* vermeldt in totaal maar liefst 6909 levende talen waarvan het bestaan bekend is, maar daarvan zijn er vele nog niet of slechts zeer beperkt beschreven, dus we weten eenvoudigweg niet of deze Nederlandse woorden hebben overgenomen. Gezien de geïsoleerde positie van de meeste niet beschreven talen zal dat trouwens minder waarschijnlijk zijn.

In dit boek is getracht alle talen op te nemen waarvan in ieder geval verondersteld mag worden dat ze rechtstreeks Nederlandse woorden hebben overgenomen; zelfs dat is niet helemaal gelukt, want er worden bijvoorbeeld in Suriname meer dan twintig talen gesproken, die ongetwijfeld allemaal Nederlandse invloed hebben ondergaan. Daarvan is echter slechts de helft in dit boek vertegenwoordigd, eenvoudigweg bij gebrek aan informatie over de andere talen. Ook over de woordenschat van talen die in Afrika gesproken worden, ontbreekt over het algemeen informatie, waardoor de verbreiding van Nederlandse (en Afrikaanse) woorden op het Afrikaanse continent grotendeels terra incognita is. Hetzelfde geldt voor de talen die worden gesproken in de Indonesische archipel: het gaat om honderden talen die lang niet allemaal nauwkeurig zijn beschreven, en waarvan dus niet bekend is of zij Nederlandse leenwoorden kennen en zo ja, welke. In het alfabetisch lexicon zijn de belangrijkste regionale talen in Indonesië vertegenwoordigd, een kleine dertig. Lang niet alle Indonesische talen hebben trouwens Nederlandse leenwoorden opgenomen; zo bleken er in woordenboeken van geïsoleerde talen zoals Toradja-dialecten op Midden-Celebes, het Mentawais op de Mentawai-eilanden uit de kust van West-Sumatra, en Dajak- en Papoeataalen van Nieuw-Guinea geen directe Nederlandse leenwoorden te vinden.

Verreweg de meeste etymologische informatie is beschikbaar voor de relatief goed beschreven West-Europese talen, maar ook onder die talen zijn er vele die nog maar oppervlakkig zijn onderzocht. Aangezien het onderzoek naar Nederlandse uitleenwoorden afhankelijk is van de mate waarin de woordenschat van andere talen is beschreven, vormt de inventarisatie van de Nederlandse uitleenwoorden in dit boek niet meer dan een voorlopige stand van zaken, zonder aanspraak op volledigheid – het is al eerder gesteld.

Om te begrijpen waarom juist de in dit boek vertegenwoordigde 138 vreemde talen Nederlandse woorden hebben overgenomen, is het nuttig inzicht te hebben in de contacten die Nederlandstaligen in de loop van de tijd met andere volkeren, talen en culturen hebben gehad. In paragraaf 2.1 zal ik eerst een globale cultuurhistorische beschrijving geven van de contacten die het Nederlands door de tijd heen heeft gehad; zo worden de

volgende paragrafen in een kader geplaatst en worden te veel herhalingen in het vervolg voorkomen. In paragraaf 2.2 komt het ontstaan van nieuwe talen (pidgins, creooltalen) als gevolg van taalcontacten aan de orde. In paragraaf 2.3 wordt per continent een opsomming gegeven van de talen waarmee het Nederlands in contact is geweest, en wordt uitgelegd in welke volgorde de talen in het alfabetisch lexicon per Nederlands uitleenwoord worden gepresenteerd. In paragraaf 2.4 komen tot slot in alfabetische volgorde de 138 talen ter sprake die Nederlandse woorden hebben opgenomen. Per taal wordt achtergrondinformatie gegeven over de taal zelf; daarna worden de taalcontacten met het Nederlands beschreven die geleid hebben tot het overnemen van Nederlandse woorden, toegelicht met enkele concrete uitleenwoorden. De taalnamen en de spelling daarvan liggen overigens niet altijd vast: de namen worden soms ook op een andere manier gespeld. Zo vindt men naast Aucaans ook Aukaans, naast Karaïbisch ook Caribisch, en naast Warau ook Warao.

2.1 Cultuurhistorisch overzicht van de Nederlandse contacten

Nederlandse woorden zijn overgenomen door andere talen wanneer de sprekers relatief intensief contact hebben gehad met het Nederlands. Dat is per definitie het geval met talen die grenzen aan het Nederlands: mensen in de grensregio waren en zijn over het algemeen tweetalig. Verder zijn contacten meestal intensiever wanneer Nederlandstaligen zich in een ander gebied vestigen dan wanneer enkele buitenlanders de Lage Landen aandoen: in dat laatste geval zullen ze slechts zelden een Nederlands woord mee terugnemen naar hun vaderland, laat staan dat ze het aldaar verbreiden. Terwijl een groep Nederlandstaligen die zich vestigt in een ander land, gemakkelijk Nederlandse woorden kan introduceren, met name als die begrippen betreffen die tot dan aldaar onbekend waren. In het overzicht hierna zal de nadruk dus liggen op de expansie van het Nederlands en niet op contacten met andere talen op Nederlandse of Vlaamse bodem.

Het Nederlands als aparte taal is ontstaan na de Germaanse volksverhuizingen in de vijfde eeuw. Toen zijn geleidelijk uit het Germaans de moderne Germaanse talen gegroeid: behalve het Nederlands ook de verwante West-Germaanse talen Engels, Duits en Fries, en de iets verder verwante Noord-Germaanse talen Deens, Faerøers, IJslands, Noors en Zweeds. In de zesde eeuw verschijnen de eerste geschreven woorden (later pas teksten) in de Lage Landen, waarmee de historische periode van het Nederlands begint. Vanaf het moment dat het Nederlands herkenbaar is als aparte taal, kunnen er Nederlandse leenwoorden in andere talen zijn overgenomen; dat gebeurde in het Frans al heel vroeg (zie 2.4). Tot de zeventiende eeuw werden in de Lage Landen alleen dialecten gesproken; pas toen werd een geschreven standaardtaal ontwikkeld. De gesproken taal bleef tot eind negentiende eeuw van streek tot streek verschillen. Uitgeleende woorden waren tot dan dus vaak dialectwoorden, die niet altijd onderdeel van het Standaardnederlands zijn geworden.

Het Nederlandse taalgebied grenst van oudsher aan het Friese, Duitse en Franse en, met een zee ertussen, aan het Engelse taalgebied. De contacten met deze buurtalen zijn langdurig en intensief geweest, al zijn er individuele verschillen, zo zal in paragraaf 2.4

blijken. Met name in de grensgebieden met Frans en Duits zijn behoorlijk wat leenwoorden over en weer uitgewisseld; in paragraaf 1.2.2 kwamen al voorbeelden ter sprake van Vlaamse leenwoorden in Noord-Franse dialecten. Een deel van deze leenwoorden is onderdeel geworden van het Standaardfrans en Standaardduits. Het Fries werd al in de middeleeuwen steeds meer door Nederlandse dialecten verdrongen, waardoor de Nederlandse invloed op het Fries groot is.

In de middeleeuwen waren de mogelijkheden om met grote groepen over land te reizen beperkt en vonden de contacten vooral over zee plaats, waarvoor de Lage Landen gunstig gelegen waren. De meeste contacten in de middeleeuwen had het Nederlands dan ook met landen die liggen aan de nabije kusten van de Noord- en Oostzee: Duitsland, Groot-Brittannië, de Scandinavische en Baltische landen, Polen en Rusland. In Russische plaatsen als Archangelsk, Novgorod en Moskou werden kleine, min of meer permanente, Nederlandse handelsvestigingen opgericht. De handel werd in die tijd beheerst door de Hanze; zie het Nederduits in 2.4.

Van oudsher vestigden groepen Nederlandstaligen zich in andere Europese landen. De oudste Nederlandse kolonisten van wie we weet hebben en die taalkundige sporen hebben nagelaten, zijn groepen die zich in de eerste helft van de twaalfde eeuw in Noord-Duitsland vestigden. Later die eeuw en gedurende de hele middeleeuwen vestigden zich groepen Vlamingen en Nederlanders in Groot-Brittannië inclusief Schotland en Ierland. In de zestiende en zeventiende eeuw trokken Nederlandse mennonieten naar Polen, en vestigden Nederlanders zich in Denemarken, Noorwegen en Zweden.

Vanaf 1477 heerste het Habsburgse huis over de Nederlandse gewesten. In 1555 kreeg Philips II, koning van Spanje, het bestuur over deze gebieden. De protestantse Nederlanders verzetten zich en riepen in 1588 de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden uit, die tot 1648 in oorlog verwickeld bleef met Spanje. Er vochten vreemde legers in Vlaanderen, er waren Engelse regimenten gelegerd in de Republiek en Duitsers vochten mee aan Nederlandse zijde. De Zuidelijke Nederlanden bleven ook na 1648 onder Spaans bewind.

Eind zestiende eeuw ontstonden geregelde postdiensten met paarden of schepen tussen grote steden als Amsterdam en Antwerpen en steden in Duitsland, Frankrijk, Spanje, Portugal en Italië. Bovendien trokken Nederlanders en Vlamingen naar andere continenten en verdrongen daar de Portugezen en Spanjaarden die er zich voordien hadden gevestigd. In 1602 werd de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) opgericht voor handel met Azië, en in 1621 werd de West-Indische Compagnie (WIC) gesticht, die zich onder andere ging bezighouden met het vervoeren van slaven van Afrika naar het Caribisch gebied. Voor de slavenhandel werden aan de Westkust van Afrika, met name in Ghana en de Ivoorkust, Portugese forten overgenomen en Nederlandse forten opgericht. In India, Turkije en in Arabischsprekende gebieden werden factorijen opgericht en ook met China voerden de Nederlanders handel.

In 1609 landden de eerste Nederlanders, Vlamingen en Friezen op de oostkust van Noord-Amerika. Hier stichtten zij een Nederlandse provincie die zij Nieuw-Nederland noemden. De kolonisten handelden met indianenstammen en kwamen in aanraking met allerlei indianentalen. Al in 1664 werd de kolonie overgenomen door de Engelsen.

Nederlandstaligen vestigden zich in heel Azië, met name op eilanden in de Indonesi-

sche archipel, Sri Lanka (het toenmalige Ceylon), Taiwan (toen Formosa) en op het eilandje Deshima in de baai van het Japanse Nagasaki. In 1634 begon de verovering van de Nederlandse Antillen door de wic. In 1652 richtten Nederlanders een verversingsstation op in Zuid-Afrika, dat ze gebruikten voor een tussenstop tijdens hun reizen tussen de Indonesische archipel en het vaderland. Dit station groeide uit tot een permanente vestiging. Rond 1665 vestigden Nederlandstaligen zich op de Amerikaanse Maagdeneilanden, maar deze eilanden zijn nooit vanuit Nederland bestuurd. In 1667 kreeg Nederland Suriname in handen. De Nederlanders gingen vanuit al deze gebieden producten verscheppen naar Europa, waarvan ze voor een deel de namen uit plaatselijke talen overnamen. Daarnaast waren de Nederlanders binnen het Aziatisch gebied als handelaars zeer actief. Veel Europese talen hebben dan ook in deze en de volgende eeuwen de namen van Aziatische handelsproducten als *bamboe*, *batik*, *koffie*, *lakmoes*, *soja* en *thee* uit het Nederlands overgenomen, evenals dierennamen als *baviaan*, *kaketoe* en *orang-oetan*.

Alleen in Australië en Nieuw-Zeeland zaten geen Nederlanders. Deze gebieden werden in 1642 en 1644 wel verkend door de Nederlandse ontdekkingsreiziger Abel Jansz Tasman. Naar hem werd Tasmanië genoemd, en ook Nieuw-Zeeland heeft zijn naam aan deze Nederlandse expeditie te danken. De Nederlanders zagen echter geen gewin in handel of kolonisatie van Nieuw-Zeeland en Australië. Wel lieten zij enkele plaatsnamen achter, zoals Dirk Hartog Island, Vlaming Head en Geelvink Channel. Pas in 1770 werd Australië door de Engelsen gekoloniseerd.

De terreinwinst die het Nederlands in de zeventiende en achttiende eeuw boekte, kwam omstreeks 1800 tot stilstand. Na een inval van de Fransen in de Republiek werd in 1795 namelijk de Bataafse Republiek opgericht, feitelijk een vazalstaat van Frankrijk, waarover Napoleon heerste. Frankrijk verkeerde in oorlog met Groot-Brittannië en betrok de Republiek in deze oorlog. De Engelsen namen de Nederlandse vestigingen op andere continenten een voor een over, in 1796 bijvoorbeeld Ceylon. Bij de Vrede van Amiens in 1802 werd bepaald dat de Republiek alle door Groot-Brittannië bezette koloniën terugkreeg, behalve Ceylon. Het jaar daarop werd de oorlog tussen Groot-Brittannië en Frankrijk echter hervat, en in 1803 namen de Engelsen de Nederlandse kolonie Berbice langs de gelijknamige rivier in het huidige Brits-Guyana over. In 1811 kwam Java als laatste kolonie in handen van Groot-Brittannië. In 1814 werd met Groot-Brittannië een traktaat gesloten over de koloniën, dat onder andere bepaalde dat Nederland Oost-Indië behield, maar dat Groot-Brittannië definitief de gebieden in Guyana (Essequibo, Berbice en Demerara), Ceylon en Zuid-Afrika overnam. Nederland kreeg Malabar in Voor-Indië terug (behalve Cochin), maar in 1824 ging dit alsnog over naar de Engelsen.

In 1798 had de Bataafse Republiek de eerste grondwet gekregen. Daarin werd onder andere bepaald dat de bezittingen van de VOC aan de Staat kwamen, wat formeel het begin betekende van de koloniale periode. Die periode eindigde in 1954, toen in het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden werd vastgelegd dat Suriname en de Nederlandse Antillen een autonome status binnen het Koninkrijk kregen. Indonesië was inmiddels, in 1949, onafhankelijk geworden. In 1962 viel het laatste Aziatische bezit van Nederland, Nieuw-Guinea (het huidige Papoea), toe aan Indonesië, ondanks verzet van de Nederlandse regering. Het Nederlandse bewind is hier slechts kortstondig (vanaf 1828) en oppervlakkig geweest.

Ook België, dat in 1830 een onafhankelijke staat werd, bezat in de twintigste eeuw een kolonie, namelijk Congo in Afrika (later kwam daarbij Ruanda-Urundi). In 1960 werd Congo onafhankelijk (zie Lingala in 2.4).

Het gebied waar Nederlands wordt gesproken, is dus sinds de twintigste eeuw aanzienlijk verkleind en daardoor is de Nederlandse invloed op andere talen eveneens afgenomen. Die invloed bestaat op dit moment vooral uit de namen voor nieuwe wetenschappelijke en culturele vindingen die in de Lage Landen worden gedaan. Toch staat het Nederlands nog steeds redelijk sterk in Zuid-Amerika en het Caribisch gebied. Op de Nederlandse Antillen en Aruba, met samen ongeveer 300.000 inwoners, is Nederlands de officiële taal (sinds 2007 zijn op de Antillen bovendien Papiaments en Engels erkend). Ook in Suriname is Nederlands de officiële taal, en vormt het de bindende factor tussen de vele aldaar gesproken talen. In 2008 heeft Suriname bij de Unie van Zuid-Amerikaanse staten, Unasur, geëist dat het Nederlands als één van de vier officiële werktalen werd aangenomen, naast het Spaans, Engels en Portugees. Dit is een unicum op het westelijk halfrond, waar het Spaans en Engels domineren. Zo blijft het Nederlands via Suriname invloed behouden in Zuid-Amerika. Ook in Zuid-Afrika en het Afrikaanse continent is er nog invloed van het Nederlands werkzaam, ditmaal via het Afrikaans, de dochtertaal van het Nederlands.

2.2 Pidgins, creooltalen en etnolecten

In de zeventiende eeuw kwamen aan de kust van Afrika en op de Zuid-Amerikaanse en Caribische plantages op grote schaal sprekers van zeer uiteenlopende talen met elkaar in contact, die zich onderling verstaanbaar moesten maken. De plantagebezitters spraken Engels, Frans, Spaans, Portugees of Nederlands, de slaven die uit de inheemse bevolking geworven werden, spraken diverse indianentalen, en de negers die uit diverse gebieden in Afrika aangevoerd werden, hadden verschillende moedertalen. In deze omstandigheden ontstonden nieuwe, simpele omgangstalen, zogeheten pidgins. Pidgins hebben een eenvoudige grammaticale structuur, terwijl de woordenschat grotendeels wordt geleverd door de overheersende groep: de Europese slaveneigenaars. Wanneer een pidgin moedertaalsprekers krijgt, ‘creoliseert’ het, dat wil zeggen dat de taal zich ontwikkelt tot een volledige taal, die men dan een creooltaal noemt. Men gaat ervan uit dat dit proces heel snel gaat: een creooltaal ontwikkelt zich binnen twee of drie generaties. Creooltalen zijn mengtalen met een eigen grammatica. Zij ontwikkelen zich onafhankelijk van de talen waaruit zij zijn voortgekomen. Voorbeelden van creooltalen zijn het Sranantongo en het Papiaments, gesproken in Suriname respectievelijk op de Benedenwindse Eilanden (zie 2.4).

Het Nederlands heeft aan de wieg gestaan van een aantal pidgins en creooltalen. In Noord-Amerika verstonden Nederlanders en indianen zich met elkaar via de pidgin Delaware-Jargon. In Zuid-Amerika en het Caribisch gebied ontstonden in de zeventiende eeuw drie op het Nederlands gebaseerde creooltalen: Negerhollands, Berbice-Nederlands en Skepi-Nederlands. Ook in Indonesië kwamen enkele Nederlandse creooltalen, of eigenlijk mengtalen tot stand: het Petjoh met Maleis en het Javindo met Javaans als gram-

maticale basis. Dat gebeurde vooral na 1800, doordat pas toen grote groepen Nederlanders zich voor langere tijd in Indonesië vestigden. In Zuid-Afrika ontstonden eveneens enkele pidgins, en daarnaast creoliseerde het Nederlands aan de Kaap onder invloed van een groot aantal andere talen (Maleis, Portugees, inheemse talen, Frans, Duits), waardoor het zich ontwikkelde tot het Afrikaans.

Verdere details over deze Nederlandse creooltalen staan onder paragraaf 2.4. Wat hier nog van belang is, is het volgende: tijdens het ontstaan van creooltalen wordt de woordenschat voornamelijk op een bepaalde taal gebaseerd, in het geval van Nederlandse creooltalen op het Nederlands. Strikt genomen kun je dan niet spreken van Nederlandse leenwoorden en hoort de woordenschat van deze Nederlandse creooltalen niet thuis in een boek dat gaat over uitgeleende Nederlandse woorden. Ik heb er echter bewust voor gekozen deze woorden wél op te nemen: de woordenschat van deze talen is beperkt en voltooid (alle drie de creooltalen zijn uitgestorven), en het is zeker dat de invloed van het Nederlands in Zuid-Amerika en het Caribische gebied voor een deel via de creooltalen is verlopen – hoe en wat moet nog worden onderzocht, maar voor dat onderzoek is het onontbeerlijk dat het Nederlandse aandeel in die creooltalen in kaart wordt gebracht, en dat overzicht wordt hier geboden. Met alle restricties van dien, want onze kennis van met name het Skepi- en Berbice-Nederlands is helaas beperkt. Nederlandse woorden in het Afrikaans zijn niet in de database opgenomen, al zou dat beslist interessant zijn. Toevoeging van het Afrikaans is echter om praktische redenen ondoenlijk. Afrikaans is een verhaal apart: het is een levende taal die zich nog dagelijks ontwikkelt en uitbreidt, ook met nieuwgemaakte samenstellingen van oorspronkelijk Nederlandse elementen. Wel zijn Nederlandse woorden die via het Afrikaans in andere talen zijn overgenomen, in het alfabetisch lexicon opgenomen.

Tot slot een algemene opmerking over creooltalen. Als gezegd is de grammatica van creooltalen eenvoudig. Dat houdt bijvoorbeeld in dat creooltalen over het algemeen de woordsoorten niet formeel markeren: een bepaald lexicaal element kan in een creooltaal daarom flexibel gebruikt worden als zelfstandig naamwoord, als bijvoeglijk naamwoord, als bijwoord of als werkwoord, afhankelijk van de context. Dat blijkt ook bij de overname van Nederlandse leenwoorden in een creooltaal. Zo is het Nederlandse *dof* geleend in het Sranantongo, waar het zowel ‘mat, gedempt’ betekent als ‘mat of gedempt maken’ – een Nederlands werkwoord *doffen* met die betekenis bestaat voor zover bekend niet. Als er echter Nederlandse equivalenten bestaan die corresponderen met de verschillende woordsoorten die het woord in de creooltaal kan uitdrukken, dan is het bewuste woord in het alfabetisch lexicon telkens bij de corresponderende Nederlandse woordsoort opgenomen. Dat houdt in dat het Sranantongo-woord *opo* ‘niet gesloten’ staat vermeld als uitleenwoord van het Nederlandse *open*, terwijl dezelfde Sranantongo-vorm *opo*, maar dan in de betekenis ‘ontsluiten’, vermeld staat bij *openen*. En Sranantongo *froit* ‘blaasinstrument’ is opgenomen onder *fluit*, terwijl Sranantongo *froit* ‘op de fluit spelen’ onder *fluiten* staat.

Op de verschillende continenten ontstonden niet alleen nieuwe Nederlandse pidgins en creooltalen, het Nederlands zelf maakte er ook een verandering door. De woordenschat werd uitgebreid om de nieuwe levenssituatie onder woorden te kunnen brengen, en groepen mensen met een andere moedertaal dan het Nederlands, namen de Nederlandse

taal over. Als gevolg van het taalcontact tussen moedertaal en Nederlands is hier en daar een specifieke variant van het Nederlands ontstaan, die van het Standaardnederlands verschilt in uitspraak, woordvorming, woordenschat en grammatica. Voorbeelden van dergelijke etnolecten zijn het Indisch-Nederlands, het Surinaams-Nederlands en het Antilliaans- of Curaçaos-Nederlands. Deze variëteiten groeien niet uit tot een aparte taal, zoals gebeurd is bij de creooltalen, omdat zij onder voortdurende invloed van het Nederlands staan. De variëteiten vormen ook geen eenheid: de mate waarin het etnolect afwijkt van het Standaardnederlands varieert per taalgebruiker. Momenteel staat alleen het Surinaams-Nederlands sterk. Het Indisch-Nederlands leeft slechts voort in Nederland omdat de meeste sprekers ervan na de onafhankelijkheid van Indonesië hierheen getrokken waren. Het Antilliaans-Nederlands wordt beschouwd als foutief Nederlands en legt het als omgangstaal af tegen het Papiaments. In het vervolg wordt geen aandacht besteed aan deze etnolecten; wel zijn in paragraaf 1.3.5 van dit boek voorbeelden gegeven van Nederlandse woorden die gevormd zijn op andere continenten en momenteel onderdeel vormen van het Nederlands dat aldaar wordt gesproken.

2.3 Talen waarmee het Nederlands in contact is geweest, ingedeeld per continent

Sommige Nederlandse leenwoorden zijn aan een groot aantal vreemde talen uitgeleend, wat de vraag oproept in welke volgorde deze talen gepresenteerd moeten worden. Een inhoudelijke volgorde verdient uiteraard de voorkeur boven bijvoorbeeld een alfabetische. Ik heb daarom gekozen voor een geografische volgorde, zodat het mogelijk wordt in één oogopslag te zien hoe en waar een Nederlands woord zich verbreid heeft over de wereld. De talen zijn in het alfabetisch lexicon dan ook gegroepeerd per continent (of gedeelten daarvan). Talen die alleen maar of grotendeels Nederlandse woorden hebben geleend via een andere taal, worden telkens dicht bij of direct achter die andere taal vermeld; zo komt het Fins direct na het Zweeds, en het Azeri na het Russisch.

Het logische gevolg van deze keuze, waarbij de afstand tot de Lage Landen een factor is en de talen in de verschillende continenten bij elkaar zijn geplaatst, is dat het Brits-Engels en het Amerikaans-Engels ver uiteen komen te staan, net zoals het Portugees en het Creools-Portugees uit Azië.

Hierna volgt een overzicht van de talen per continent, in de volgorde: Europa (met 40 talen), Midden-Oosten en Noord-Afrika (met 12 talen), subsaharisch Afrika (met 17 talen), Azië en Oceanië (met 42 talen), Noord-Amerika (met 9 talen), en Zuid-Amerika en het Caribische gebied (met 18 talen). Australië en Nieuw-Zeeland ontbreken omdat daar geen Nederlandse leenwoorden zijn aangetroffen. Pas na de Tweede Wereldoorlog trokken substantiële groepen Nederlandstalige emigranten naar dit werelddeel. Lokaal worden er binnen Nederlandse immigrantengemeenschappen natuurlijk wel Nederlandse woorden gebruikt, maar die zijn kennelijk niet doorgedrongen tot het Australisch- of Nieuw-Zeelands-Engels. Hetzelfde geldt voor het Canadees-Engels.

Europa

De talen die in Europa gesproken worden (zie kaart 3), zijn opgenomen in de volgorde:

- Fries, Vastelands-Noord-Fries, Engels, Schots, Duits, Oost-Jiddisch, Deens, Noors, Zweeds, IJslands; Fins, Ests;
- Frans, Italiaans, Spaans, Portugees, Roemeens, Baskisch;
- Bretons, Gaelisch, Welsh, Iers;
- Tsjechisch, Slowaaks, Pools, Kroatisch, Macedonisch, Servisch, Sloveens, Russisch, Bulgaars, Oekraïens, Wit-Russisch, Azeri;
- Lets, Litouws, Hongaars, Grieks, Maltees, Esperanto.

Binnen Europa is globaalweg rekening gehouden met de geografische afstand tot het Nederlands, en bovendien zijn verwante taalgroepen (zoals Germaans, Romaans, Slavisch) bijeengeplaatst, omdat bekend is dat de talen van verwante taalgroepen elkaar in de loop van de geschiedenis hebben beïnvloed. Als eerste taal is het Fries vermeld, dat binnen Nederland wordt gesproken, gevolgd door het Fries op de Deense kust. Daarna komen de ten noorden en oosten van het Nederlandstalige gebied gesproken verwante Germaanse talen Engels, Schots, Duits, Oost-Jiddisch (een bijzondere variëteit van het Duits), en Noord-Germaanse talen – die veel leenwoorden hebben overgenomen uit het Nederlands of Nederduits; als laatste in deze rij het niet-verwante Fins, dat de meeste Nederlandse leenwoorden heeft overgenomen via het Zweeds, en het Ests, dat invloed van zowel Fins als Zweeds heeft ondergaan.

Daarna gaan we naar het zuiden naar de Romaanse talen, om te beginnen het Frans. Na de Romaanse talen komt het Baskisch, dat vrijwel alle Nederlandse woorden via Frans of Spaans heeft overgenomen. Vervolgens het Bretons, dat eveneens de meeste leenwoorden via het Frans heeft geleend, en daarna de andere Keltische talen, die vrijwel geen Nederlandse leenwoorden kennen. Dan volgen de Slavische talen, waarbij hun volgorde opnieuw bepaald is door de geografische afstand ten opzichte van het Nederlands: van het Tsjechisch tot en met het Russisch. Na het Russisch worden Bulgaars, Oekraïens, Wit-Russisch en Azeri vermeld: deze talen hebben alle of vrijwel alle Nederlandse leenwoorden via het Russisch overgenomen. Tot slot volgen de Baltische talen, het Hongaars, Grieks, Maltees en als laatste het Esperanto, een kunsttaal die in Europa is ontwikkeld en inmiddels als tweede taal over heel Europa en daarbuiten wordt gesproken.

Midden-Oosten en Noord-Afrika

De talen die in het Midden-Oosten en Noord-Afrika gesproken worden (zie kaart 4), zijn opgenomen in de volgorde:

- Turks, Koerdisch (Turkije), Perzisch;
- Arabisch (MSA), Arabisch (klassiek), Arabisch (Irakees), Arabisch (Egyptisch), Arabisch (Palestijns), Arabisch (Marokkaans);
- Tamazight (Algerije), Tamazight (Midden-Marokko), Tamazight (Noord-Marokko).

Opnieuw is globaalweg rekening gehouden met de geografische afstand tot het Nederlands: eerst worden de in Turkije gesproken talen Turks en Koerdisch vermeld, en dan het in Iran gesproken Perzisch; dan volgen de Arabische talen, eerst het Modern Standaard Arabisch (MSA) en zijn voorganger het klassiek Arabisch, die in de hele Arabische wereld gebruikt worden, vervolgens verschillende Arabische dialecten. Tot slot volgen verschillende variëteiten van het Tamazight (Berbertalen).

Wat hier ontbreekt is het moderne Hebreeuws, het Ivriet, de officiële taal van de in 1948 gestichte staat Israël. Dit is in zekere zin een opnieuw tot leven gewekte taal: het Hebreeuws werd in de negentiende eeuw alleen nog maar gebruikt als religieuze schrijftaal en onderging tot die tijd dan ook geen invloed van andere talen. Dankzij het zionisme werd het Hebreeuws vanaf eind negentiende eeuw weer als omgangstaal in gebruik genomen. De woordenschat moest toen snel worden uitgebreid, en dat gebeurde vooral door te kijken naar verwante talen zoals het Aramees en Arabisch. De taal verschilt, net als het Arabisch trouwens, in structuur in belangrijke mate van het Nederlands en andere Indo-Europese talen, met als gevolg dat het Ivriet niet erg openstaat voor leenwoorden uit deze talen. Meestal wordt bij nieuwe begrippen gekozen voor een leenvertaling of voor betekenisuitbreiding van een al bestaand woord. We hebben dan ook geen Nederlandse leenwoorden in het Ivriet aangetroffen. Er zullen er wel enkele zijn – internationale woorden die via een intermediaire taal geleend zijn. Veel zullen het er in ieder geval niet zijn.

Subsaharisch Afrika

De overige talen die in Afrika gesproken worden of werden (zie kaart 5), zijn opgenomen in de volgorde:

- Akvambu, Ewe, Fon, Gã, Twi;
- Lingala, Swahili;
- Zuid-Afrikaans-Engels, Noord-Sotho, Tswana, Xhosa, Zoeloe, Zuid-Sotho; Bemba, Lala, Shona, Sindebele.

Eerst worden de talen gegeven die gesproken werden of worden in Ghana (Akvambu, Ewe, Fon, Gã, Twi), waar de Nederlanders handelsposten hadden ingericht. Dan volgen het Lingala en Swahili, die gesproken worden in de vroegere Belgische kolonie Congo. Vervolgens komt er een reeks talen die in Zuid-Afrika wordt gesproken (Zuid-Afrikaans-Engels, Noord-Sotho, Tswana, Xhosa, Zoeloe, Zuid-Sotho), gevolgd door talen die in buurlanden van Zuid-Afrika worden gesproken (Bemba, Lala, Shona, Sindebele) en die Nederlandse leenwoorden via het Afrikaans hebben leren kennen.

Azië en Oceanië

De talen die in Azië en Oceanië gesproken worden of werden (zie kaart 6), zijn opgenomen in de volgorde:

- Indonesisch (Bahasa Indonesia); Alor-Maleis, Ambons-Maleis, Atjehnees, Bali-nees, Biaks, Boeginees, Chinees-Maleis, Gimán, Iban, Jakartaans-Maleis, Javaans, Keiëes, Kupang-Maleis, Letinees, Madoerees, Makassaars, Malagasi, Menadonees,

- Minangkabaus, Muna, Nias, Rotinees, Sahu, Sasaks, Savu, Soendanees, Ternataans-Maleis; Petjoh, Javindo;
- Polynesische talen;
  - Creools-Portugees van Batavia, Creools-Portugees van Ceylon, Creools-Portugees van Malakka;
  - Singalees, Dhivehi, Konkani; Kannada, Tamil;
  - Japans, Chinees, Koreaans.

Eerst wordt het Indonesisch (= Bahasa Indonesia) gegeven, omdat dit de belangrijkste taal is, de omgangstaal die de meeste Nederlandse leenwoorden heeft opgenomen. Daarna komen in alfabetische volgorde de verschillende regionale variëteiten van het Indonesisch waarvan informatie beschikbaar is over Nederlandse leenwoorden. Hier wordt ook het Malagasi vermeld, dat weliswaar buiten de Indonesische archipel wordt gesproken, namelijk op Madagascar, maar dat ook een Indonesische taal is. Ten derde volgen de twee mengtalen Petjoh en Javindo.

Dan volgt de Nederlandse invloed in enkele Polynesische talen die samengevat zijn onder de noemer 'Polynesisch'. Vervolgens worden enkele Portugese creooltalen vermeld die in de Indonesische archipel zijn ontstaan. Daarna komen de Indische talen Singalees (op Sri Lanka), Dhivehi (op de Malediven) en Konkani (in Zuid-India) aan de orde, gevolgd door de twee Dravidische talen Kannada en Tamil, gesproken in Zuid-India; Tamil ook op Sri Lanka. Tot slot komt het Japans, gevolgd door Chinees en Koreaans – twee talen die Nederlandse leenwoorden voornamelijk via het Japans hebben leren kennen.

Noord-Amerika

De talen die in Noord-Amerika gesproken worden of werden (zie kaart 7), zijn opgenomen in de volgorde:

- Amerikaans-Engels;
- Delaware-Jargon, Munsee-Delaware, Unami-Delaware, Loup, Mahican, Mohegan-Pequot, Western-Abnaki; Mohawk.

Eerst komt de omgangstaal Amerikaans-Engels. Dan volgen verschillende indianentalen: eerst de pidgin Delaware-Jargon, dan de twee variëteiten van het Delaware waar het Nederlands de meeste invloed op heeft gehad, vervolgens de overige indianentalen met als laatste het niet met de andere verwante Mohawk.

Zuid-Amerika en het Caribisch gebied

De talen die in Zuid-Amerika en het Caribisch gebied gesproken worden of werden (zie kaart 8 en 9), zijn opgenomen in de volgorde:

- Negerhollands, Berbice-Nederlands, Skepi-Nederlands;
- Papiaments, Sranantongo;
- Aucaans, Paramakaans, Saramakkaans;
- Akawaio en Arekuna, Arowaks, Karaïbisch, Tiriyo, Warau;

- Sarnami, Surinaams-Javaans;
- Creools-Engels van de Maagdeneilanden, Caribisch-Engels, Creools-Frans van Martinique.

Eerst worden de drie op het Nederlands gebaseerde creooltalen Negerhollands, Berbice-Nederlands en Skepi-Nederlands genoemd, omdat deze vaak de bron zijn van een Nederlands woord dat in de bewuste regio is verbreid. Daarna de omgangstalen van de Antillen en Suriname: Papiaments en Sranantongo. Deze talen hebben in die regio de meeste Nederlandse leenwoorden overgenomen, en vaak ook die Nederlandse woorden verder verbreid naar andere daar gesproken talen. Vervolgens drie op het Engels gebaseerde creooltalen die in Suriname gesproken worden (Aucaans, Paramakaans, Saramakaans), dan inheemse indianentalen (Akawaio en Arekuna, Arowaks, Karaïbisch, Tiriyó, Warau), daarna twee variëteiten van talen die vanuit Azië naar Suriname zijn gebracht (Sarnami, Surinaams-Javaans), en tot slot Engelse en Franse creooltalen die in het Caribisch gebied voorkomen, waarvan de eerste, het Creools-Engels van de Maagdeneilanden, Nederlandse leenwoorden via het Negerhollands heeft overgenomen.

De precieze wegen die Nederlandse leenwoorden in dit gebied hebben bewandeld, zijn voorsnog onbekend. Alleen al het identificeren van Nederlandse leenwoorden in de hier genoemde talen is geen sinecure. Engels, Spaans en Portugees hebben hier ook invloed uitgeoefend. Van de talen die in het Caribisch gebied en Zuid-Amerika gesproken worden, bestaan geen uitgebreide en vaak zelfs geen summier beschrijvingen; over de geschiedenis van de hier gesproken talen is nog minder bekend. De in het alfabetisch lexicon opgenomen leenwoorden en de weg die zij bij de ontleening zijn gevolgd, zijn telkens tentatief. Nader onderzoek is zeer gewenst.

2.4 Alfabetisch overzicht van talen met Nederlandse uitleenwoorden

Hierna wordt informatie gegeven over de 138 vreemde talen die Nederlandse woorden hebben overgenomen. Ook komen de taalcontacten met het Nederlands aan de orde. Wanneer het Nederlands met een bepaalde groep talen tegelijkertijd contact heeft gehad, bijvoorbeeld met de talen in Ghana of Suriname, worden de taalcontacten en enkele belangrijke cultuurhistorische feiten bij een van de talen vermeld en wordt hiernaar bij de andere talen verwezen. Aan talen waarmee het Nederlands nauwelijks rechtstreeks contact gehad heeft, wordt minder aandacht besteed dan aan talen met veel contacten en veel Nederlandse leenwoorden. Behalve over de talen die uitleenwoorden opgenomen hebben, wordt er nog informatie gegeven over twee talen die in het boek alleen genoemd worden als doorgeefluik van Nederlandse woorden, namelijk het Afrikaans en Nederduits.

Bij de talen wordt aangeduid tot welke taalfamilie zij behoren. Dit is relevant, omdat verwante talen over het algemeen meer overeenkomsten met elkaar vertonen dan niet verwante, en daardoor in principe gemakkelijker woorden van elkaar overnemen. De meeste talen die momenteel in Europa worden gesproken en de belangrijkste Indiase talen zijn aan elkaar – en aan het Nederlands – verwant: ze behoren tot de Indo-Europese

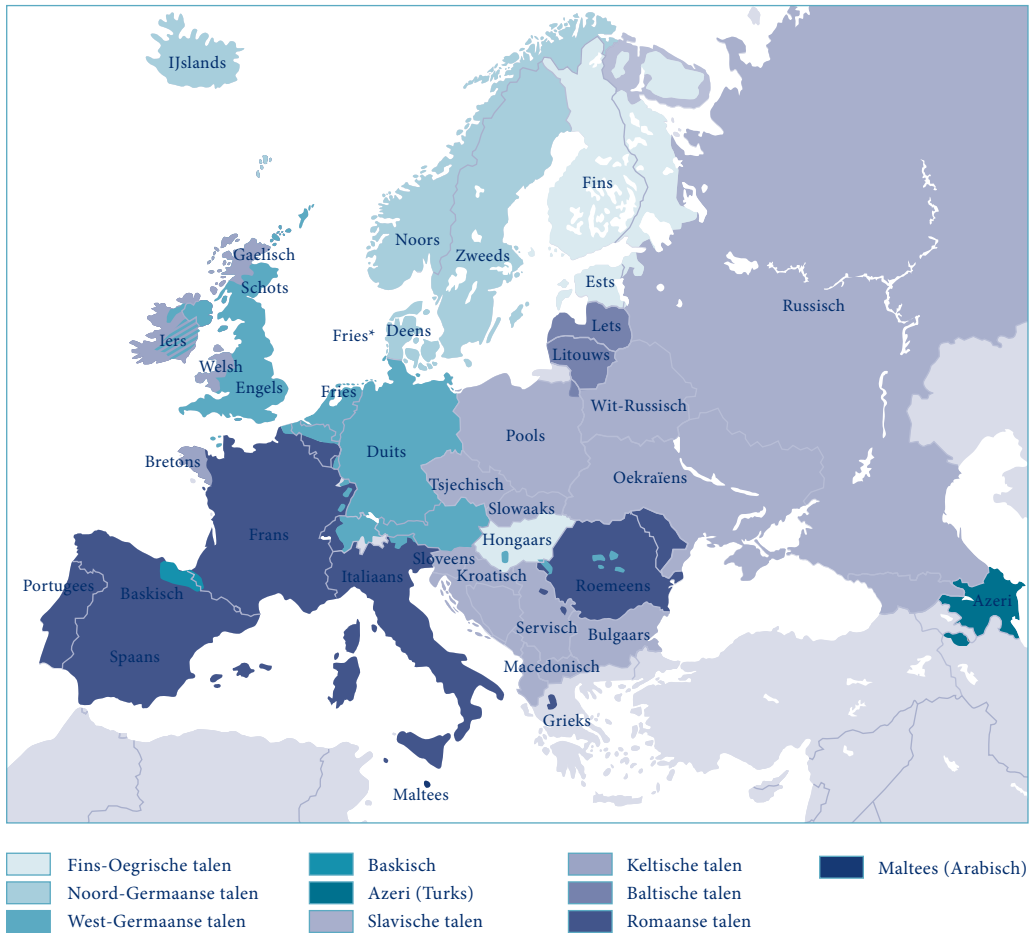
taalfamilie. De enige uitzonderingen zijn het Baskisch, de aan elkaar verwante talen Fins, Ests en Hongaars (behorend tot het Fins-Oegrisch), de Turkse taalfamilie, en een aantal talen die in de voormalige Sovjet-Unie gesproken worden. De Indo-Europese taalfamilie wordt nader onderverdeeld in Germaanse, Romaanse, Keltische, Slavische, Baltische, Indische, Iraanse talen en Grieks. Alle overige talen behoren tot een andere taalfamilie en staan verder af van het Nederlands.

Bij iedere taal wordt vermeld waar deze officieel wordt gesproken. Op de kaarten die in dit boek zijn afgedrukt, wordt alleen het 'hoofdland' aangegeven: het land waarmee het Nederlands van oudsher contact had. Zo is bij Spaanse leenwoorden alleen Spanje gemarkeerd en niet de Zuid-Amerikaanse landen waar Spaans een officiële taal is. Op kaart 10 wordt een overzicht geboden van de verkeerstalen die in de wereld gebruikt worden. Zie verder de inleiding bij het Overzicht van de kaarten (p. xiv).

Voor iedere taal wordt vermeld hoeveel moedertaalsprekers deze heeft, omdat dit iets zegt over de mate van gebruik en verbreiding van een Nederlands leenwoord. De aantallen zijn per definitie bij benadering en een schatting, gebaseerd op de literatuur hierover, die vaak enigszins tegenstrijdige gegevens vermeldt (Campbell 2000, Crystal 1997, Garry & Rubino 2001, Gordon 2005). Niet vermeld worden de aantallen mensen die een bepaalde taal gebruiken en die per definitie hoger liggen dan het aantal moedertaalsprekers, omdat dergelijke cijfers nog dubieuzer zijn dan die van moedertaalsprekers. Bedenk hierbij dat in grote delen van de wereld mensen meer dan één taal hanteren. In Suriname bijvoorbeeld spreekt bijna iedereen op zijn minst twee talen. Ook wordt globaal aangegeven hoeveel Nederlandse woorden er aan de verschillende talen zijn uitgeleend, voor zover bekend. In paragraaf 3 kom ik hier nog op terug. Daar zal ook blijken dat sommige Nederlandse woorden meermaals door een andere taal geleend zijn, wat invloed heeft op de telling.

Wat betreft de spelling van woorden in vreemde talen nog het volgende. Voor talen die een officiële spelling kennen, is deze spelling in het alfabetisch lexicon gevolgd. Indonesische talen zijn gespeld volgens de moderne spelling die sinds 1972 van kracht is, waardoor de tot dan gebruikelijke combinaties *tj*, *dj*, *sj*, *nj*, *j* en *ch* voortaan geschreven worden als *c*, *j*, *sy*, *ny*, *y* en *kh*. Al eerder, in 1948, was de *oe* door *u* vervangen. Woorden uit talen die met een niet-Latijns alfabet geschreven worden, zoals sommige Slavische talen (met het cyrillische alfabet), Arabische talen, Japans en Chinees, zijn volgens de wetenschappelijke transcriptie in het Latijnse alfabet weergegeven. Voor het Chinees is het pinyin gebruikt. Bijzonderheden zijn, waar nodig, in de alfabetische lijst hierna vermeld.

Afrikaans, een Germaanse taal, dochtertaal van het Nederlands. In 1652 richtten Nederlanders een verversingsstation op in Zuid-Afrika, dat ze gebruikten voor een tussenstop tijdens hun reizen tussen de Indonesische archipel en het vaderland. Dit station groeide uit tot een permanente vestiging. Het Afrikaans is voortgekomen uit de zeventiende-eeuwse Hollandse (met name Amsterdamse) spreektaal; men noemde het vroeger ook *Kaapsch Hollandsch* of *Afrikaansch Hollandsch*. Het Afrikaans is onder invloed van vreemde talen (Maleis, Portugees, Arabisch, Frans, Duits en Afrikaanse talen) geëvolueerd en het heeft in de negentiende en twintigste eeuw ook invloed ondergaan van het Standaardnederlands. De woordenschat van het Afrikaans gaat grotendeels terug op het Nederlands. Om

3. De talen in Europa waarin Nederlandse leenwoorden zijn gevonden (zie 2.3)

De meeste talen die momenteel in Europa worden gesproken zijn aan elkaar – en aan het Nederlands – verwant: ze behoren tot de Indo-Europese taalfamilie. De enige uitzonderingen zijn het Baskisch, de aan elkaar verwante talen Fins, Ests en Hongaars (behorend tot het Fins-Oegrisch), de Turkse taalfamilie waartoe het Azeri op de Kaukasus behoort en het Arabische Maltees. De Indo-Europese taalfamilie wordt nader onderverdeeld in (Noord- en West-)Germaanse, Romaanse, Keltische, Slavische en Baltische talen en Grieks.

In het alfabetisch lexicon worden de talen vermeld in de volgorde: Fries, Vastelands-Noord-Fries, Engels, Schots, Duits, Oost-Jiddisch, Deens, Noors, Zweeds, IJslands; Fins, Ests; Frans, Italiaans, Spaans, Portugees, Roemeens, Baskisch; Bretons, Gaelisch, Welsh, Iers; Tsjechisch, Slowaaks, Pools, Kroatisch, Macedonisch, Servisch, Sloveens, Russisch; Bulgaars, Oekraïens, Wit-Russisch, Azeri; Lets, Litouws, Hongaars, Grieks, Maltees, Esperanto.

Binnen Europa is globaalweg rekening gehouden met de geografische afstand tot het Nederlands, maar ook zijn verwante talen bij elkaar geplaatst omdat deze elkaar vaak hebben beïnvloed. Bovendien zijn talen die voornamelijk via een andere taal Nederlandse leenwoorden hebben overgenomen, direct na of dicht bij die intermediaire taal geplaatst. Vandaar dat het Fins en Ests vlak bij het Zweeds staan, en dat het Azeri na het Russisch is vermeld: weliswaar is het Azeri een Turkse taal, maar de Nederlandse leenwoorden die het kent, zijn allemaal via het Russisch overgenomen.

Op de kaarten ontbreken Oost-Jiddisch en Esperanto.

de onbekende Zuid-Afrikaanse flora en fauna te benoemen, maakte men nieuwe samenstellingen van Nederlandse woorden, zie paragraaf 1.3.5; deze zijn vaak door andere talen overgenomen, denk aan *aardvarken*, *boomslang*, *bosbok*, *stinkhout* en *wildebeest*.

In 1814 werd Zuid-Afrika overgenomen door Groot-Brittannië. In 1877 begon de eerste Zuid-Afrikaanse vrijheidsoorlog, meestal Boerenoorlog genaamd. In 1910 werd de Unie van Zuid-Afrika gevormd, die een onafhankelijke staat vormde binnen het Britse Gemenebest. Engels en Nederlands werden bij grondwet als officiële talen erkend. In 1914 werd het Afrikaanse onderwijs erkend, en in 1925 werd het Afrikaans bij wet erkend als een van de officiële talen, naast het Hollands. Na de opheffing van de apartheid in 1983 werden Afrikaans en Engels de twee officiële talen en verloor het Nederlands/Hollands zijn officiële status. In 1994 werd Afrikaans bij wet een van de elf officiële talen van Afrika. De andere tien talen zijn, behalve het Engels, het Ndebele (verwant met maar tevens verschillend van het Sindebele uit Zimbabwe, zie daar), het Noord-Sotho, Swazi, Tsonga, Tswana, Venda, Xhosa, Zoeloe en Zuid-Sotho. De inzet van kaart 5 toont de Zuid-Afrikaanse gemeenten volgens meerderheidstalen; Engels wordt algemeen als omgangstaal gebruikt en ontbreekt op de kaart, Ndebele heeft nergens een meerderheid. Lichtere plekken hebben geen meerderheidstaal, zoals Kaapstad.

Het Afrikaans wordt als thuistaal gebruikt door ongeveer zes miljoen mensen uit een totale bevolking van veertig miljoen, wat betekent dat Afrikaanssprekenden de op twee na grootste taalgroep in het land zijn, na de sprekers van het Zoeloe (negen miljoen, 24 procent van de bevolking volgens de volkstelling uit 2001) en die van het Xhosa (acht miljoen, 18 procent van de bevolking, voornamelijk gesproken in de Oost-Kaap). Engels wordt maar door 8 procent van de bevolking als thuistaal gebruikt. Het Afrikaans fungeert bovendien in ten minste tweederde van Namibië – dat tot 1990 door Zuid-Afrika werd bestuurd – als lingua franca.

Via het Afrikaans zijn allerlei leenwoorden overgenomen door het Zuid-Afrikaans-Engels en door inheemse talen gesproken in Zuid-Afrika en de daaraan grenzende landen. Helaas is er nooit veel onderzoek naar deze talige invloed van het Afrikaans gedaan; veel van de inheemse talen zijn sowieso slecht beschreven. Het alfabetisch lexicon bevat dan ook geen informatie over de Nederlandse invloed op het Ndebele, Swazi, Tsonga en Venda: daarover zijn helaas geen gegevens beschikbaar.

Akawaio en **Arekuna**, twee Caribische indianentalen, vooral gesproken in Guyana langs de bovenloop van de Mazaruni, een zijrivier van de Essequibo. De talen zijn zeer nauw verwant en onderling verstaanbaar. Ze hebben een aantal Nederlandse woorden (*broek*, *plank*, *rijst*, *zaag*, *zeep*) leren kennen dankzij de ruilhandel, en het is mogelijk dat de Arekuna's de woorden hebben leren kennen van de Akawaio's, die waarschijnlijk direct contact hebben gehad met sprekers van het Skepi-Nederlands (zie daar). Van het Akawaio zijn er nog ongeveer zesduizend sprekers, van het Arekuna waarschijnlijk nog maar zes- of zeventhonderd.

Akvambu, een rond 1730 uitgestorven taal gesproken in Ghana. In 1636 veroverden de Nederlanders Elmina op de westkust van Afrika, ten behoeve van de slavenhandel. Vanaf dat moment bezaten zij tot 1872 een aantal forten langs de West-Afrikaanse Goudkust,

in wat nu Ghana heet. Vanuit de forten verhandelden ze uit Europa meegebrachte waren voor lokale producten, maar vooral slaven, die vandaar naar Amerika en het Caribisch gebied werden verscheept. In deze periode heeft de Nederlandse taal invloed gehad op enkele van de lokale talen van Ghana: behalve het Akvambu ook het Ewe, Fon, Gã en Twi (zie daar). De enige bron voor het Akvambu is een boek van de Deen Johannes Rask uit 1754, die een honderdtal woorden uit het Akvambu optekende tijdens zijn verblijf tussen 1709 en 1713 als Deens religieus leider in Ghana. Onder die woorden noemde hij de Nederlandse termen *haakbus* (oud vuurwapen), *brandewijn* en *tuimelaar* voor een bepaalde fles (waaruit de brandewijn waarschijnlijk gedronken werd).

Alor-Maleis, een Indonesische taal die wordt gesproken op het eiland Alor in oostelijk Indonesië, ongeveer zestig kilometer ten noorden van Timor. Het eiland heeft ongeveer 140.000 inwoners. Het Alor-Maleis is een aparte taal, een variant van het zogeheten handels-Maleis, ook wel pasar-Maleis of laag-Maleis genoemd, dat eeuwenlang de lingua franca van Zuidoost-Azië was, al voordat er contacten met Europese volkeren bestonden. In de tweede helft van de negentiende eeuw gingen de Nederlanders handel drijven met Alor. In 1861 werd een ‘posthouder’ gestationeerd in de monding van de Kabolabaai. Pas in 1910 werd het hele eiland onder Nederlands gezag geplaatst. Evenals elders voerden de Nederlanders als bestuurstaal het Maleis in (het latere Indonesisch of Bahasa Indonesia), en daarnaast gebruikten ze het Nederlands, zodat vanaf die periode Maleise en Nederlandse leenwoorden ingang vonden in het Alor-Maleis. Het aantal oudere, rechtstreekse ontleningen aan het Nederlands is slechts beperkt; dit boek bevat er tien, zoals *bruine boon* en *roken*, en de aanspreekvormen voor een mevrouw en een meneer: *tante* en *oom*. Dit geringe aantal zal komen doordat de contacten met het Nederlands relatief kort geduurd hebben en niet heel intensief zijn geweest.

Ambons-Maleis of Ambonees-Maleis, een Indonesische taal gesproken op het eiland Ambon, Ceram en wat kleine eilanden daaromheen, met ongeveer 250.000 moedertaalsprekers. Het eiland Ambon werd al vroeg, in 1599, door Nederlanders aangedaan. Na een paar jaar verjoegen ze de Portugezen. In 1610 sloten Ambonezen en Nederlanders een ‘eeuwig verbond’, waardoor de Nederlanders de alleenhandel verkregen met Ambon. Ambon groeide uit tot het centrum van de specerijenhandel en van het Nederlandse bestuur in oostelijk Indonesië. Toen Indonesië in 1949 onafhankelijk werd, werden de Molukken een aparte provincie. De Molukkers zelf wensten dat niet en riepen in 1950 de R.M.S (Republiek Maluku Selatan, Republiek der Zuid-Molukken) uit. Omdat Indonesië dit niet accepteerde, trokken in 1951 en 1952 ruim 12.500 Molukkers of Ambonezen (in hun optiek tijdelijk) naar Nederland, totdat de vrije Molukse staat een feit zou zijn. Deze Molukkers waren ex-knippers (leden van het Koninklijke Nederlands-Indische Leger) en hun familieleden. Inmiddels hebben hun nakomelingen zich definitief in Nederland gevestigd.

Het Ambons-Maleis heeft sinds ongeveer 1500 een eigen ontwikkeling doorgemaakt. Het is een op het Maleis gebaseerde creooltaal die in de Molukken als lingua franca wordt gebruikt, ook door mensen van wie het niet de eerste taal is. In oudere bronnen wordt de taal op die eilanden wel het Moluks genoemd, maar aangezien er verschillen

in taalgebruik zijn en in contacten met het Nederlands, is in *Nederlandse woorden wereldwijd* de invloed op de talen van de verschillende eilanden, het Ambons-Maleis en Ternataans-Maleis, apart beschreven. De invloed van het Nederlands op het Ambons-Maleis is intensief geweest: in dit boek zijn ongeveer 570 Nederlandse uitleenwoorden in het Ambons-Maleis opgenomen, van *aandeel*, *ambtenaar*, *belasting*, *bultzak* ‘matras’, *jaloers*, *kurkentrekker* tot *zweet*.

Amerikaans-Engels, de variant van het Engels zoals gesproken in de vs door 248 miljoen mensen. In 1609 landden de eerste Nederlanders, Vlamingen en Friezen op de Amerikaanse oostkust, waar zij de kolonie Nieuw-Nederland stichtten en zich bezighielden met bonthandel. In 1664 werd de kolonie door de Engelsen overgenomen, maar ondanks heeft het Nederlands verrassend lang standgehouden aan de oostkust van de Verenigde Staten: tot in de negentiende eeuw werd daar Leeg of Laag Duits (in het Engels Low Dutch) gesproken – waar de naam *Leeg Duits* voor de Oost-Amerikaanse variëteit van het Nederlands vandaan komt, is niet zeker. Uiteindelijk leefde het Leeg Duits nog slechts voort in twee gebieden, die geen contact met elkaar hadden: in Bergen en Passaic County in New Jersey, en in het gebied rond Albany in de staat New York, langs de bovenloop van de Hudson en de benedenloop van de Mohawk. In deze gebieden werd nog tot in de twintigste eeuw Nederlands gesproken, zij het steeds minder en alleen nog door ouderen die altijd ook Engels kenden. Het Leeg Duits dat in deze twee gebieden werd gesproken, noemt men Jersey Dutch respectievelijk Mohawk Dutch. De laatste moedertaalsprekers werden waarschijnlijk tussen 1860 en 1880 geboren, en nog tot in de jaren zestig van de twintigste eeuw waren er enkele ouderen die de taal konden spreken. Een aparte groep waarbinnen het Nederlands in de negentiende eeuw bewaard bleef, was die van de Ramapo Mountain People, een groep van ongeveer 5000 mensen van gemengde afkomst (zwarten, blanken en indianen) die geïsoleerd in en rond de Ramapo Mountains woonden en die Negro Dutch of Negerduits hebben gesproken, een taal die waarschijnlijk een variant van het Jersey Dutch was, maar waarover weinig bekend is.

Juist toen halverwege de negentiende eeuw de meeste Nederlandse afstammelingen het Nederlands hadden ingewisseld voor het Engels, kwam een tweede stroom Nederlandse, Vlaamse en Friese immigranten op gang, die zich in verschillende Amerikaanse staten vestigden en opnieuw Nederlands en Fries naar het Amerikaanse continent brachten. Sommigen van hen ruilden hun moedertaal snel in voor het Engels, anderen daarentegen hielden vast aan het Nederlands of Fries. Als gevolg hiervan bezit het Amerikaans-Engels ongeveer 250 Nederlandse leenwoorden die niet, of pas later, in het Brits-Engels voorkomen. Ruim 70 procent daarvan is afkomstig van de eerste stroom Nederlandse immigranten in de zeventiende eeuw; slechts 30 procent is afkomstig van de tweede stroom die vanaf halverwege de negentiende eeuw naar de Verenigde Staten trok. Het gaat vooral om huis-tuin-en-keukenwoorden zoals *bakoven*, *beddenpan*, *blikje*, *dobber* en *fuik*. De betekenis van het Engelse *bush* ‘struik, bosje’ werd zowel in het Amerikaans-Engels als in het Australisch- en Nieuw-Zeelands-Engels uitgebreid tot ‘woud’ onder invloed van het Nederlandse *bos* ‘woud’. Een aantal van de Nederlandse leenwoorden (*baas*, *koekje*, *koolsalade*, *doop*, *daalder* en *Sinterklaas*) is in Amerikaans-Engelse vorm (*boss*, *cookie*, *coleslaw*, *dope*, *dollar* en *Santa Claus*) internationaal bekend

geworden. Wellicht de belangrijkste erfenis van de Nederlanders is de benaming *Yankees* voor Amerikanen in het algemeen, die teruggaat op de Nederlandse voornaam *Jan-Kees*.

Arabisch, een Semitische taal die bestaat uit verschillende variëteiten. Ongeveer 220 miljoen mensen spreken momenteel een Arabische taal. Het klassiek Arabisch werd gesproken van de zesde tot de achtste eeuw na Christus. Na in de negende en tiende eeuw enigszins kunstmatig te zijn gecodificeerd, leefde het voort als een boekentaal; in deze taal is relatief laat (tijdens de Kruistochten) één Nederlands woord indirect – via het Frans – bekend geworden, namelijk de naam van de Franken, waarmee in het klassiek Arabisch ook ‘(West-)Europeanen’ in het algemeen aangeduid worden. De twintigste-eeuwse – vooral in lexicaal opzicht veranderde – verschijningsvorm van deze boekentaal, ontstaan eind negentiende eeuw, wordt Modern Standaard Arabisch (MSA) genoemd. Hierin zijn een kleine vijftig Nederlandse leenwoorden aangetroffen, de meeste indirect geleend en vaak vertaald, want het officiële taalbeleid is dat leenwoorden zoveel mogelijk moeten worden geweerd uit het Modern Standaard Arabisch. Voorbeelden zijn de namen *Delta-plan*, *Deltawerken*, *Nederland*, *Nieuw-Zeeland*, *Schiphol*, *Zuid-Afrika*. Modern Standaard Arabisch is de officiële taal van Algerije, Bahrein, Djibouti, Egypte, Irak, Israël (naast Ivriet), Jemen, Jordanië, Koeweit, Libanon, Libië, Marokko, Mauritanië, Oman, Qatar, Saoedi-Arabië, Soedan, Somalië, Syrië, Tunesië en de Verenigde Arabische Emiraten.

Iedere regio in de Arabische wereld heeft een of meer spreektaalvarianten die aanzienlijk van elkaar, maar sterker nog van het Modern Standaard Arabisch verschillen. Deze talen staan veel meer open voor het opnemen van leenwoorden uit andere talen dan het Modern Standaard Arabisch – dat is onvermijdelijk in de moderne open wereld met snelle internationale communicatie. Al deze talen hebben via andere talen Nederlandse leenwoorden overgenomen, internationale woorden zoals *atlas*, *beurs* ‘handelsbeurs’, *bier*, *kapok*, *loterij*, *polder*, *pomp*, *schaats* en *soja*. Welke weg deze leenwoorden gevolgd hebben, is in belangrijke mate bepaald door de geschiedenis van de bewuste regio. Zo zijn in het Egyptisch-Arabisch veel woorden via het Italiaans geleend omdat in de eerste helft van de negentiende eeuw veel jonge intellectuelen en militairen hun opleiding in Italië volgden, en later via het Engels door het Engelse kolonialisme: Egypte was tussen 1882 en 1922 een Brits protectoraat. De Britse troepen bleven in het land en de volledige onafhankelijkheid kwam pas in 1952.

Het Irakees-Arabisch heeft met name onder Engelse invloed gestaan: in 1917 kwam Irak onder Brits mandaat. In 1932 werd het land onafhankelijk; in 1941 werd het opnieuw door de Britten veroverd, waarna het in 1958 definitief onafhankelijk werd. Ook het Palestijns-Arabisch kent veel Engelse invloed: Palestina stond van 1917 tot 1947 onder Brits mandaat. Toen werd het door de VN verdeeld in een Arabisch en een joods gedeelte. In 1948 riepen de joden van Palestina de onafhankelijke staat Israël uit. Sindsdien vertrokken veel Arabieren. Vanaf 1994 wordt de naam Palestina opnieuw gebruikt, voor de door de Palestijnse Autoriteit bestuurde gebieden in de Gazastrook en op de Westelijke Jordaanoever.

Het Marokkaans-Arabisch heeft de meeste Nederlandse leenwoorden via het Frans leren kennen, omdat het Frans in dit land heel invloedrijk was en is. Marokko werd begin twintigste eeuw verdeeld in een internationale zone Tanger, een Franse invloedssfeer

en een Spaanse invloedssfeer. In 1934 werd heel Marokko onder Frans gezag gebracht; dit duurde tot 1956, toen Marokko onafhankelijk werd. De intelligentsia van Marokko studeerde in Frankrijk en sprak Frans. Ook in Algerije heeft het Arabisch Nederlandse leenwoorden vooral via het Frans leren kennen: Algerije was van 1830 tot 1962 een Franse kolonie. Arbeidskrachten uit Marokko die vanaf de jaren zestig van de twintigste eeuw naar Nederland en België trokken (er wonen nu circa 100.000 sprekers van het Marokkaans-Arabisch in Nederland en 105.000 in België) hebben voor zover bekend geen Nederlandse woorden overgebracht naar het Arabisch van Marokko. Ongetwijfeld is dat wel lokaal gebeurd of aan het gebeuren, maar gegevens ontbreken helaas.

Het was niet mogelijk in alle Arabische spreektaalen Nederlandse (indirecte) leenwoorden te verzamelen: van het Algerijns-Arabisch, Tunesisch-Arabisch, Libisch-Arabisch, Syrisch-Arabisch en het Arabisch van het Arabisch Schiereiland ontbreken gegevens. Wel hebben we een redelijke spreiding over het gehele Arabischtalige gebied (van de Iraakse oostgrens tot de Atlantische Oceaan) kunnen bereiken. Tot slot is toegevoegd informatie over het Maltees, een Arabische taal (qua structuur) met een woordenschat van zeer gemengde herkomst (zie hierna).

Arowaks, een indianentaal gesproken in Suriname, Guyana en in mindere mate in oostelijk Venezuela en Frans-Guyana. Samen met de Karaïben vormden de Arowakken de oorspronkelijke bevolking van Suriname toen de Nederlanders dit gebied in 1667 op de Engelsen veroverden. Momenteel vormen de Arowakken na de Paramakanen de kleinste bevolkingsgroep van Suriname: naar schatting spreken nog ongeveer 3500 mensen deze taal. Lexicografische bronnen voor het Arowaks en het Karaïbisch zijn schaars; de reden dat het alfabetisch lexicon voor het Arowaks ruim twee keer zoveel Nederlandse leenwoorden (ongeveer 130) vermeldt als voor het Karaïbisch (ruim 50), zal dan ook waarschijnlijk uitsluitend op toeval berusten: het lijkt niet waarschijnlijk dat dit een daadwerkelijk verschil in invloed weerspiegelt. (Surinaams-)Nederlandse leenwoorden in het Arowaks zijn bijvoorbeeld *appel*, *bacove* ‘soort rauw eetbare banaan’, *dinsdag*, *doos*, *gouverneur*, *houwer* ‘kapmes’, *kalkoen*, *kogel*, *kousenband* ‘groente’, *pastoor*, *plantage*, *politie*, *school* en *zopie* ‘sterkedrank’.

Atjehnees, een Indonesische taal gesproken in de provincie Atjeh van de Republiek Indonesië, gesitueerd in het uiterste noorden van het eiland Sumatra, met drie à vier miljoen inwoners. Atjeh was een van de laatste gebieden die door de Nederlanders in de Indonesische archipel werden veroverd, na een langdurige oorlog die begon in 1873. Pas in 1904 werd Atjeh door generaal Van Heutsz hardhandig onderworpen. Het Atjehnees heeft ongeveer drie miljoen moedertaalsprekers, van wie de meesten ook Bahasa Indonesia kennen. Ondanks de korte Nederlandse invloed bevat de woordenschat van deze taal ruim 130 Nederlandse leenwoorden die waarschijnlijk voor de onafhankelijkheid van Indonesië in 1949 zijn overgenomen, waaronder opvallend veel militaire termen die waarschijnlijk te herleiden zijn tot de acties van Van Heutsz, zoals *adjutant*, *bataljon*, *commandant*, *controleur*, *epaulet*, *generaal*, *kapitein*, *luitenant*, *marechaussee*, *officier*, *overste*, *patrouille*, *pistool*, *ronde* en *snaphaan* ‘geweer’.

Aucaans, een creooltaal op basis van het Engels, gesproken door de Aucaners, een stam van marrons (bosnegers) voornamelijk in het oosten van Suriname. De Aucaners stammen af van Afrikanen die zich in Suriname van de slavernij hadden bevrijd door de oerwouden in te vluchten, de zogeheten marrons. De sprekers worden ook wel Djoeka's genoemd en hun taal het Djoeka. Vele Surinamers echter bedoelen met Djoeka's marrons in het algemeen, onverschillig van welke stam. Het Aucaans is van vrijwel alle Aucaners – 25 à 30.000 – de moedertaal. In het algemeen verstaan ze het Sranantongo goed genoeg en weten ze het zo nodig enigszins te gebruiken. In hoeverre ze het (Surinaams-)Nederlands beheersen, hangt vooral af van het al of niet genoten onderwijs in die taal. Hoewel de woordenschat van het Aucaans slechts zeer gedeeltelijk is beschreven, zijn er toch tweehonderd woorden in hun taal aangetroffen die waarschijnlijk teruggaan op het Nederlands, zoals *goedkoop*, *gordijn*, *groente*, *horloge*, *huren*, *jaar*, *kamer*, *kantoor* en *klas*. Een deel van deze woorden zal via het Sranantongo zijn geleend. Verwant met de taal is het Paramakaans, zie aldaar.

Azeri, een Turkse taal, de officiële taal van de op de Kaukasus gelegen Republiek van Azerbeidzjan, waar ongeveer zeven miljoen mensen wonen. De taal wordt ook gesproken in het aangrenzende Iraanse Azerbeidzjan (waarschijnlijk door circa vijftien miljoen mensen, maar die schatting is onzeker) en ook door kleine minderheden in Georgië en in het verre oosten van Turkije. Azerbeidzjan hoorde vanaf 1828 bij het Russische rijk, en vanaf 1920 bij de Sovjet-Unie. In 1991 werd het een onafhankelijke republiek. Inmiddels had het echter langdurig onder Russische invloed gestaan en dat had ook invloed op de taal, want lange tijd was vrijwel iedereen tweetalig. Via het Russisch is een groot aantal Nederlandse leenwoorden doorgedrongen in het Azeri; het alfabetisch lexicon bevat er ruim 180, met woorden als *kajuit*, *kaketoe*, *kanaal*, *konvooi*, *krab*, *luik* en *makelaar*. In 1991 heeft Azerbeidzjan het cyrillische alfabet vervangen door het Latijnse, om ook zo de onafhankelijkheid van de Sovjet-Unie te benadrukken.

Bahasa Prokem zie Indonesisch.

Balineses, een Indonesische taal, door ongeveer vier miljoen mensen gesproken op het eiland Bali, maar ook daarbuiten: op West-Lombok en aan de oostkust van Java. Al in 1597 landden de gebroeders Cornelis en Frederik de Houtman op Bali, maar het eiland kwam pas geleidelijk aan tussen het midden van de negentiende eeuw en 1906 onder Nederlands bestuur. Het alfabetisch lexicon bevat 88 Nederlandse leenwoorden in het Balineses, waaronder *pil*, *plafond*, *plank*, *portret*, *rem*, *rijbewijs* en *zakelijk*.

Baskisch, een taal die niet verwant is met andere bekende talen en die waarschijnlijk al zeer oud is. Momenteel wordt Baskisch gesproken in Frankrijk (het Noord-Baskisch) door ongeveer 60.000 sprekers) en in Spanje (het Zuid-Baskisch) door 800.000 sprekers – in beide gevallen inclusief passief-tweetaligen. Het Baskisch bestaat uit verschillende groepen of dialecten. In Spanje zijn dat het Biskaais in de provincie Biskaje, het Guipuzcoaans in de provincie Guipúzcoa en het Hoog-Navarrees in de provincie Navarra. Variëteiten die in Frankrijk worden gesproken, zijn het Laag-Navarrees in de streek Laag-Navarra,

het Labourdijs in de Franse kuststreek Labourd en het Souletijns in de Soule. Sinds de jaren zestig van de vorige eeuw is een standaardtaal ontwikkeld, die in Spanje in de Baskische Autonome Regio (de provincies Álava, Biskaje en Guipúzcoa) naast het Spaans co-officieel is.

Er zijn niet zo veel rechtstreekse contacten geweest tussen het Nederlands en het Baskisch, maar op één terrein waren beide volkeren in het verleden toonaangevend, namelijk de visserij: voor de Basken was van oudsher de kabeljauwvisserij een belangrijk middel van bestaan, en zij visten al vroeg in de verre zeeën bij Newfoundland op kabeljauw en andere vissen. In het alfabetisch lexicon zijn een kleine honderd Nederlandse woorden in het Baskisch opgenomen, veel scheepstermen en vrijwel allemaal indirect geleend, grotendeels via het Frans of Spaans (*aanmeren*, *bakboord*, *haakbus* ‘vuurwapen’, *haven*, *mast*, *windas*). De Nederlandse woorden *zeehond* en *netsonde* ‘echolood’ zouden weleens rechtstreekse ontleningen kunnen zijn; ook *bakeljauw* ‘gedroogde kabeljauw’ en *makreel* gaan waarschijnlijk terug op het Nederlands.

Bemba, een Bantoetaal gesproken in Noord-Zambia, waar het de moedertaal is van ongeveer drie miljoen mensen; het is een dialect van het Lala. Van oudsher bestonden er contacten tussen Zambia en Zuid-Afrika: Zambia werd in 1895 ‘eigendom’ van de British South Africa Company. Deze Company was opgezet door de mijnmagnaat Cecil Rhodes (1853-1902), die in 1890 premier van de Zuid-Afrikaanse Kaapkolonie werd. Vanwege de Company trokken veel Britten en Zuid-Afrikanen naar Zambia. In 1924 werd het een Britse kroonkolonie onder de naam Noord-Rhodesië. In 1953 werden Noord-Rhodesië, Zuid-Rhodesië (het huidige Zimbabwe) en Nyasaland (het huidige Malawi) tot één federatie samengevoegd. In 1964 werd Noord-Rhodesië onder de naam Zambia een onafhankelijke republiek. Vanaf dat moment steunde de Zambiaanse regering de Afrikaanse meerderheidsbewegingen in Zuid-Afrika, Mozambique en Zimbabwe. Al met al heeft Zambia gedurende de hele twintigste eeuw contacten onderhouden met Zuid-Afrika, en daardoor diverse Afrikaanse woorden overgenomen die teruggaan op het Nederlands. Het alfabetisch lexicon bevat er slechts één, *deksel*, en nog vier andere in het Lala (*broeder*, *niks*, *pas op* en *sterk*), maar dat komt doordat er weinig bekend is van de invloed van het Afrikaans op andere in Afrika gesproken talen.

Berbice-Nederlands, een uitgestorven creooltaal gebaseerd op het Nederlands en gesproken in Guyana. In 1627 stichtte de Zeeuwse koopman Abraham van Pere langs de rivier de Berbice een kolonie. In dit gebied woonde al een aantal indianenvolkeren. In de zeventiende eeuw voerden de Nederlanders negerslaven naar het gebied. Indianen, negerslaven en Nederlanders die zich op de suiker-, tabaks- en koffieplantages met elkaar moesten verstaan, ontwikkelden het Berbice-Nederlands als omgangstaal; de woordenschat hiervan was gebaseerd op het Nederlands. Elders in Guyana ontstond onafhankelijk hiervan het Skepi-Nederlands (zie aldaar).

Indianen werden tewerkgesteld in de kolonie en bovendien werd er vanuit de kolonie ruilhandel gepleegd met in de buurt woonachtige indianen. Nederlandse leenwoorden in verschillende indianentalen in deze regio (zoals Tiriyó, Warau) zullen dan ook dankzij deze kolonies verbreid zijn. In de kolonie woonden slechts weinig blanken tegenover zeer

veel slaven: toen deze in 1763 in opstand kwamen, telde de kolonie 3833 Afrikaanse slaven tegen 346 blanken. Berbice werd in 1796 door de Britten veroverd en in 1814 officieel aan hen afgestaan. In 1831 werd de kolonie samengevoegd met de al eerder door de Britten veroverde kolonie Essequibo en met Demerara tot Brits-Guyana.

Jan Jacob Hartsinck (1716-1779) was president van de hoofdparticipanten van de West-Indische Compagnie en zijn vader was 25 jaar directeur van de Sociëteit van Suriname. Hartsinck schreef een uitgebreide geschiedenis van onder meer de Nederlandse kolonies Berbice en Essequibo, die in 1770 gepubliceerd werd onder de titel *Beschryving van Guiana, of de Wilde Kust, in Zuid-America*. Interessant is dat hij daarin informatie geeft over het gebruik van het Nederlands en van andere talen aldaar; deze informatie is door Jan van Donselaar verzameld. Zo vermeldt Hartsinck dat de hernhutters voor de Arowakken in het Arowaks predikten (p. 290), dat de slavenopstandelingenleiders Coffy en Accora aan de gouverneur een brief in het Nederlands stuurden en dus die taal klaarblijkelijk niet alleen spraken maar ook schreven (p. 381), dat een opstandige slaaf iets riep in 'goed Nederduitsch', en dat er een neger was, geheten Prins, die lezen en schrijven kon en de meeste brieven aan de gouverneur schreef (p. 410).

De bloeiperiode van het Berbice-Nederlands lag tussen 1730 en 1830, toen de slavernij werd afgeschaft. Sinds 2010 geldt de taal officieel als uitgestorven. In het alfabetisch lexicon zijn ruim zeshonderd Nederlandse woorden opgenomen waarvan we weten dat ze onderdeel uitmaakten van het Berbice-Nederlands. Deze woorden zijn voornamelijk afkomstig uit een proefschrift van Silvia Kouwenberg uit 1993; van de woordenlijst die ze hierin heeft opgenomen, is 43 procent van de woorden afkomstig uit het Nederlands. Het gaat over het algemeen, zoals te verwachten is, om woorden uit het dagelijkse taalgebruik, zoals *avond, bakken, bang, bed, bedroefd, beetje, betalen, boom, bovenop, broekzak, dank je, droom, ei, tafelbord* en *tafeldoek*. Verder bijvoorbeeld diverse telwoorden, dagen van de week, familiebetrekkingen (*broer, zus, oom, tante, mama, papa, vader* en *zwager*), enkele woorden op het gebied van de religie (*dominee, duivel, geloven* en *kerk*), maar niet veel op het gebied van het onderwijs, want daarmee hielden de Nederlanders zich in dat gebied nauwelijks bezig. Ook bestuurstermen en ambtelijk jargon zijn matig vertegenwoordigd. En een enkele maal vinden we een neologisme in het Berbice-Nederlands, zoals de benaming *Jan-bij-nacht* voor een apensoort die waarschijnlijk voornamelijk 's nachts actief was.

Biaks, een Indonesische taal die door ongeveer 30.000 mensen wordt gesproken, hoofdzakelijk op de kleine eilanden Biak en Numfor in de Geelvinkbaai in de provincie Papoea van Indonesië. Steeds meer mensen op deze eilanden gaan momenteel over op Bahasa Indonesia. Van 1607 tot 1948 maakten de eilanden deel uit van Nederlands-Indië; na de onafhankelijkheid van Indonesië hoorden zij tussen 1948 en 1962 tot Nederlands Nieuw-Guinea, een aparte Nederlandse kolonie; in 1962 werd het gebied overgedaan aan Indonesië. Over het Biaks is niet zoveel bekend; in het alfabetisch lexicon zijn slechts drie woorden opgenomen waarvan zeker is dat ze rechtstreeks uit het Nederlands zijn geleend en niet via het Bahasa Indonesia: *schoppen* 'trappen', *staan* 'in de houding gaan staan' en *snaphaan* 'vuurwapen' – vroeger een waardevol onderdeel in bruidsschatten.

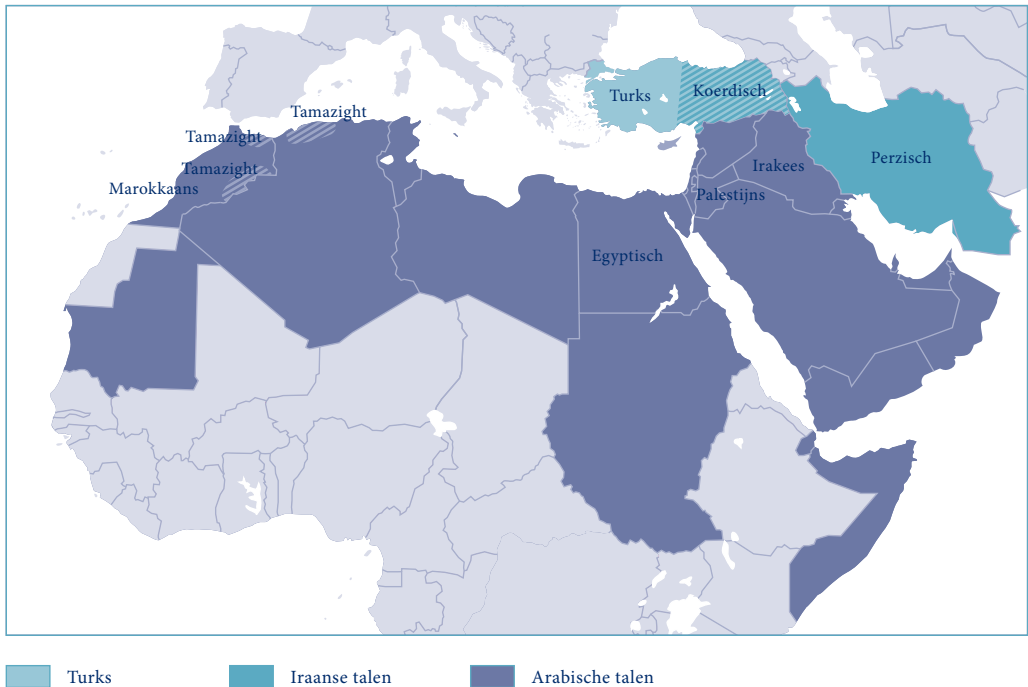
Boeginees, een Indonesische taal gesproken op Zuid-Sulawesi (het vroegere Celebes) door ongeveer 3,5 miljoen sprekers. De VOC had een vestiging op Celebes, en in 1905 werd het hele eiland onderdeel van Nederlands-Indië. In 1946-1947 hield de Nederlandse commandant Raymond Westerling tijdens de politioele acties die Nederland voerde voor het behoud van Indonesië, hier vreselijk huis. In het alfabetisch lexicon komen ruim driehonderd Nederlandse leenwoorden in het Boeginees aan de orde, zoals *aannemer*, *adjutant*, *bajonet*, *bankroet*, *besluit*, *commandant*, *dozijn*, *duit*, *handdoek*, *konijn* en *korporaal*; 55 woorden komen niet ook voor in het Bahasa Indonesia, zoals *karabijn*, *kwitantie* en *leiband*.

Bretons, een Keltische taal gesproken in Bretagne, Frankrijk. Het Bretons stamt af van het Keltisch in Groot-Brittannië (zie Welsh): vanaf de vijfde eeuw, toen Angelen en Saksen naar Groot-Brittannië trokken en Keltischsprekenden in het nauw brachten, trokken groepen Britse Kelten naar Frankrijk en vestigden zich in Bretagne. De taal heeft altijd onder druk van het Frans staan. Het Bretons heeft geen officiële status en wordt door steeds minder mensen gesproken, momenteel ergens tussen de 300 à 500.000. Rechtstreekse contacten met het Nederlands zijn er nauwelijks geweest: in het alfabetisch lexicon zijn ruim zeventig Nederlandse leenwoorden in het Bretons opgenomen, vrijwel allemaal via het Frans. Mogelijkerwijs zijn *haring* en *herberg* rechtstreeks geleend.

Bulgaars, een Zuid-Slavische taal, de officiële taal van Bulgarije en gesproken door ongeveer acht miljoen mensen. Vanaf 1396 maakte heel Bulgarije onderdeel uit van het Osmaanse rijk. In 1878 kreeg het, na een van de vele Russisch-Turkse oorlogen, zelfbestuur en vanaf 1908 werd het een volledig zelfstandig koninkrijk. In 1878 riepen de Bulgaren het Bulgaars, dat in de Turkse tijd slechts als 'boerentaal' had gefungeerd, tot staatstaal uit. Bijzondere contacten met het Nederlands zijn er niet geweest, mede door de grote afstand tussen de Lage Landen en Bulgarije, dus vrijwel alle 150 woorden zijn via een andere taal geleend, meestal via het aan het Bulgaars verwante Russisch (zie aldaar). Het gaat daarbij vaak om scheepstermen, zoals *schipper*, *sloep*, *stagzeil*, *vlaggenman*, *voorsteven* en *werf*. Zie ook Kroatisch.

Caribisch-Engels, het Engels dat gesproken wordt in het Caribisch gebied en dat afwijkt van het Standaardengels, onder andere door invloed van inheemse talen. Vanaf de zeventiende eeuw vestigden zich Engelsen op een groot aantal eilanden of eilandgroepen in het Caribisch gebied, en diverse eilanden werden onderdeel van het Britse rijk. De meeste eilanden werden vanaf de jaren zestig van de twintigste eeuw onafhankelijk, maar Engels bleef er de officiële taal. Dat geldt bijvoorbeeld voor Antigua en Barbado, de Bahama's, Barbados, Belize, Dominica, Grenada, Guyana, Jamaica, Saint Christopher en Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent en de Grenadinen, Trinidad en Tobago. Andere eilanden behoren nog steeds tot de Britse overzeese gebieden, zoals Anguilla, Montserrat, de Turks- en Caicoseilanden en de Britse Maagdeneilanden – hier is Engels per definitie de officiële taal. Op de Nederlandse eilanden Sint-Eustatius, Sint-Maarten en Saba is (Creools) Engels de omgangstaal en ook een van de officiële talen.

Op de meer dan 850 eilanden die in dit gebied liggen, woonden indianen, en er wer-

4. De talen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika waarin Nederlandse leenwoorden zijn gevonden (zie 2.3)

In het alfabetisch lexicon wordt eerst het Turks vermeld, gevolgd door de twee Iraanse talen Koerdisch en Perzisch. Koerdisch wordt behalve in Turkije ook gesproken in Iran, Irak en Syrië, maar op de kaart is alleen het Koerdisch van Turkije getekend, omdat de gegevens in het alfabetisch lexicon deze variëteit van het Koerdisch betreffen. Na deze talen worden in het alfabetisch lexicon de Arabische talen waarin Nederlandse leenwoorden zijn aangetroffen, opgesomd in de volgorde: Modern Standaard Arabisch, klassiek-Arabisch, Iraakees-Arabisch, Egyptisch-Arabisch, Palestijns-Arabisch en Marokkaans-Arabisch. Globaalweg is rekening gehouden met de geografische afstand tot het Nederlands. Tot slot volgt informatie over de Berbertalen in de volgorde: Tamazight van Algerije, Tamazight van Midden-Marokko en Tamazight van Noord-Marokko. Op de kaart zijn de landen waar het Modern Standaard Arabisch de officiële taal is, donkerblauw gekleurd. Het gaat om: Algerije, Bahrein, Djibouti, Egypte, Irak, Israël (naast Ivriet), Jemen, Jordanië, Koeweit, Libanon, Libië, Marokko, Mauretanië, Oman, Qatar, Saoedi-Arabië, Soedan, Somalië, Syrië, Tunesië en de Verenigde Arabische Emiraten. Daarnaast staan op de kaart de Arabische dialecten en Tamazight-varianten vermeld waarvan voor dit boek is onderzocht of zij Nederlandse woorden hebben geleend.

den neger-slaven naartoe gebracht. De plantage-eigenaren spraken Engels, en het Engels dat in dit gebied gesproken werd, nam allerlei leenwoorden op uit andere talen, en bovendien ontstonden er Engelse creooltalen. Het Caribisch-Engels is dan ook geen eenheid: het bestaat uit alle variëteiten die er te vinden zijn tussen het Standaardengels en het Creools-Engels, dat een andere, eigen taal is. Caribisch-Engels (in welke variant dan ook) wordt gesproken door 5,8 miljoen mensen, voor het overgrote deel afstammelingen van de plantageslaven van weleer en van Indiase immigranten.

De woordenschat van dit Caribisch-Engels is in 2003 beschreven door Richard Allsopp in zijn *Dictionary of Caribbean English Usage*. Allsopp vermeldt dertig woorden die ontleend zijn aan het Nederlands. De meeste daarvan worden gebruikt in Guyana en hebben te maken met de plantagecultuur, namelijk *koker* 'duiker, sluisdeur', *paal*, *polder* en *inpolderen*, *stelling* 'lange houten pier, aanlegsteiger', *smousdam* 'nooddam of dijkje tegen hoge springvloeden', *transport* 'overdracht van land', *Rijnlandse voet* 'bepaalde maat' en *Compagnie-pad* 'brede strook onbebouwd land tussen twee suikerplantages' – de term stamt uit de tijd van de West-Indische Compagnie. Aan het Nederlands ontleende persoonsnamen zijn: *bovenlander* (*boviander* 'iemand van wie een van de ouders, meestal de moeder, indiaan is en de ander een zwarte'), *bok* 'indiaan' (ook gebruikelijk in het Surinaams-Nederlands), en *maat* 'vriend'. Ontleende dierenamen zijn *geelbagger* (een vis), *sagoëntje* 'soort aap', en *waterhaas*. Deze woorden zijn waarschijnlijk overgenomen via het Berbice- of Skepi-Nederlands, of in ieder geval bekend geworden dankzij de kolonies waar deze twee Nederlandse creooltalen gesproken werden.

Op de Britse Maagdeneilanden zijn, ongetwijfeld via het Negerhollands, de Nederlandse plantennamen *mispel* en *grietje* 'kruidje-roer-me-niet' overgenomen; *Grietje* is eigenlijk een meisjesnaam; het feit dat de plant bij lichte aanraking al de blaadjes toevoegt, suggereert zedigheid van een jong meisje. Zie verder Creools-Engels van de Maagdeneilanden hierna.

Overige Nederlandse leenwoorden zijn *baas*, *neger* – beide verwijzend naar het belangrijke aandeel van de Nederlanders in de slavenhandel –, *bekken* 'grote ijzeren tobbe voor het wassen van kleren', *koolpot*, *mager*, *schraal*, *bos* 'wildernis diep in het binnenland', *grabbelen* 'snel grijpen, weggraaien' en *droger* 'lastdrager op een exploratietocht of andere zware tocht het binnenland in'. Uit de spreektaal zijn geleend *razen* (uitroep van kwaadheid) en *aars* 'reet, kont, onzin'.

Chinees, ook Mandarijn of (Modern) Standaardchinees genoemd, de officiële taal van China, Taiwan, en een van de voertalen van Hongkong, Macao en Singapore, geschreven met Chinese karakters en het Latijnse alfabet (pinyin); het Chinees kent veel dialecten en wordt gesproken door meer dan een miljard mensen.

In 1624 vestigde de VOC zich in het zuiden van Formosa (het huidige Taiwan). Na de verdrijving van de Spanjaarden uit het noorden van Formosa in 1642 beheersten de Nederlanders het gehele eiland, met als centrum fort Zeelandia (nabij het tegenwoordige Tainan). In 1662 werden de Nederlanders op hun beurt van het eiland verdreven door de Chinese krijgshoofd Koxinga. Op het eiland werd onder andere een Chinees dialect gesproken.

In 1655-1657 reisde een gezantschap van de VOC door China, maar het lukte niet om

handelscontacten aan te knopen. Het land werd nauwkeurig beschreven door Joan Nieuhof in *Het gezantschap der Neêrlantsche Oost-Indische Compagnie aan [...] de keizer van China* uit 1665. Gedurende de hele zeventiende eeuw was er vrij intensief reisverkeer van Nederlanders naar China: er werd met name vanuit Nederlands-Indië handel met China gevoerd. Maar er werden geen Nederlandse vestigingen opgericht in China. In deze periode heeft het Nederlands voor zover bekend slechts twee woorden geleverd aan het Chinees, en wel aan het Taiwanese Hokkien, namelijk *pacht* en *akker* als oppervlaktemaat.

In de achttiende eeuw trokken veel Chinezen, gedwongen door armelijke omstandigheden in hun vaderland, naar Nederlands-Indië; zij vormden zelfs lange tijd de grootste bevolkingsgroep van Batavia. Maar het Maleis was de voertaal tussen Nederlandse ambtenaren en Chinezen, niet het Nederlands. De Chinezen in Indonesië en Maleisië namen veel Maleise woorden over, waarmee zij hun Chinees doorspekten: er ontstond een Chinees-Maleise creooltaal (zie hierna). Toen een deel van de Chinezen na hun contractarbeid terugkeerde naar Zuid-China, namen ze deze woorden mee. Volgens een onderzoeker zijn er ongeveer honderd Maleise woorden in gebruik in het Hokkien-dialect aan de kust van Zuidelijk Fujian. Er zijn ook woorden overgenomen in de Hakka-sprekende gebieden van Oostelijk Guangdong (zoals Meixian), en op Hainan, eigenlijk langs de hele Chinese zuidkust. Onder die Maleise woorden zat ook een aantal oorspronkelijk Nederlandse woorden, die geleend waren in het Maleis. Enkele daarvan, zoals *cacao*, *das*, *duit*, *roken* zijn in Zuid-Chinese dialecten overgebracht en ingeburgerd geraakt. In sommige dialecten, bijvoorbeeld Hokkien, klinkt de *l* bijna als een *d*. Als Maleise woorden die met een *d* beginnen worden geleend, verandert die *d* in dat dialect vaak in een *l*, vandaar dat *das* en *duit* zijn overgenomen als *lasi* en *lui*. In het Kantonees is het Nederlandse woord *baas* geleend, misschien via het Engels: Kantonees wordt gesproken in Kanton, het belangrijkste handelscentrum van Zuid-China, en de omgeving, waaronder Hongkong.

Na de afschaffing van de slavernij in Suriname zocht men alternatieve goedkope arbeidskrachten en vond deze onder andere in de Chinezen. Tot 1870 werden er ongeveer 2000 Chinezen naar Suriname gehaald, vooral koelies uit de Hakka-sprekende gebieden. Een deel van hen vestigde zich er definitief. In het Surinaamse Hakka-Chinees zijn ongetwijfeld Nederlandse leenwoorden overgenomen, maar daarover is geen informatie bekend.

Het grootste aantal Nederlandse leenwoorden, een kleine tachtig, heeft het Chinees indirect leren kennen via het Japans (zie aldaar). Eind negentiende eeuw werd Japan een voorbeeld voor China. Japan had dankzij de contacten met de Nederlanders al vroeg kennisgenomen van de westerse cultuur en wetenschappen, terwijl China in dat opzicht veel conservatiever was en niet geïnteresseerd in buitenlandse kennis. Nadat de Japanners de Chinezen verslagen hadden in de Chinees-Japanse oorlog van 1894-1895, werden de Chinezen zich bewust van hun achterstand en probeerden zij deze in te lopen via Japan.

De Nederlandse leenwoorden die via het Japans in het Chinees terecht kwamen, zijn in vorm behoorlijk veranderd. Een deel ervan is overgenomen op de klank. Die klank werd eerst aan het Japans aangepast, en vervolgens met Chinese karakters in Japanse uitspraak geschreven. Als die samengestelde woorden in het Chinees werden overgenomen,

werden de karakters volgens de Chinese uitspraak uitgesproken. Zo werden *gas* en *soda* in het Japans *gasu* en *sōda* en daarna in het Chinees *wasi* en *caoda*. Vaker echter werden Nederlandse woorden in het Japans overgenomen in de vorm van een leenvertaling in Chinese karakters, die op hun beurt werden overgenomen in het Chinees en een andere uitspraak kregen. Een dergelijke manier van lenen is alleen mogelijk tussen talen die het Chinese schrift gebruiken of gebruikten, zoals het Chinees, Japans, Koreaans en Vietnamees. Men noemt dit wel ‘grafische ontlening’. Dat geldt bijvoorbeeld voor *zetspil*, dat in het Japans werd vertaald als *zayaku*, wat in het Chinees wordt uitgesproken als *zuoyao*. *Blindedarm*, *hoornvlies* en *reukzenuw* werden in het Japans vertaald als *mōchō*, *kakumaku* en *kyushinkei*, wat in het Chinees *mangchang*, *jiaomo* respectievelijk *xiushenjing* werd. De Nederlandse bron van dergelijke woorden verdwijnt dus totaal uit het zicht.

Chinees-Maleis, onder Chinees hierboven kwam al ter sprake dat in de achttiende eeuw veel Chinezen naar Nederlands-Indië trokken, vooral naar het eiland Java. Rond de grote stad Surabaya op Oost-Java ontstond een Chinees-Maleise creooltaal, die nog steeds gesproken wordt. In dit Chinees-Maleis heeft Tom Hoogervorst tijdens veldwerk negentig Nederlandse leenwoorden aangetroffen, zoals *badkamer*, *binnenkieren* ‘ondergoed’, *huishoudster*, *naaister*, *ritssluiting* en *stofzuiger*.

Creools-Engels van de Maagdeneilanden, de Engelse creooltaal die op de Amerikaanse en Britse Maagdeneilanden wordt gesproken. Op de Maagdeneilanden ontstond in de zeventiende eeuw de creooltaal Negerhollands (zie aldaar). Het Creools-Engels van de Maagdeneilanden is in de achttiende eeuw ontstaan op het eiland Sint-Kruis, dat voornamelijk werd bevolkt door Engelsen, Schotten en Ieren. In de negentiende eeuw stapten sprekers op de andere Maagdeneilanden over van het Negerhollands op het Creools-Engels. Wel behield men daarin allerlei leenwoorden uit het Negerhollands; het alfabetisch lexicon bevat er ongeveer 270, zoals *aarde*, *achter*, *bedstee*, *bloem*, *dank u*, *opzichter*, *plantage*, *spektakel* ‘herrie’, *terpentijnboom* en *vrouwvolk*. Ook allerlei woorden voor ziektes en aandoeningen zijn uit het Nederlands overgenomen, zoals *balbreuk*, *cholera*, *koppijn*, *stomdronken*, *tandpijn*, en *bombeen* en *roosvoet*, beide voor ‘elefantiasis’, een in de tropen veel voorkomende aandoening. Verder eufemismen als *vrouwenplek* en *mannenplek* voor vrouwelijke respectievelijk mannelijke genitaliën. Ook treffen we Nederlandse dialectwoorden aan, zoals *honderdpoot* voor ‘duizendpoot’, *ruggenbeen* voor ‘ruggengraad’ en *taat*, *taai* voor ‘vader’.

Het Creools-Engels van de Maagdeneilanden is de moedertaal en thuistaal van de inwoners van de Maagdeneilanden en wordt tevens gebruikt op de drie Nederlandse Bovenwindse Eilanden of s.s.s.-eilanden: Sint-Eustatius, Saba en Sint-Maarten. Op de Amerikaanse en Britse Maagdeneilanden wordt daarnaast ook Standaardengels (Amerikaans of Brits) gebruikt in meer formele situaties.

Creools-Frans van Martinique, een Franse creooltaal gesproken op het eiland Martinique en op Guadeloupe met 400.000 inwoners. De eilanden behoren tegenwoordig tot de Kleine (of Franse) Antillen, die overzeese departementen van Frankrijk zijn. De eilanden zijn in 1635 door Frankrijk gekoloniseerd. De kolonisten kwamen niet alleen uit

Frankrijk, maar ook uit andere landen, zoals Spanje, Engeland en de Lage Landen. Op de eilanden woonden op dat moment indianen. Zij namen de talen van de kolonisten over. Al in 1640 berichtte men dat de indianen op Martinique ‘een mengsel van Frans, Spaans, Engels en Nederlands’ spraken. Na de aanvoer van negerslaven ontstond er op de eilanden een nieuwe Franse creooltaal. Het Nederlandse aandeel is uitermate gering geweest, maar enkele sporen zijn tot op heden bewaard gebleven, namelijk de woorden *bek houden* en *kaal* als scheldwoord.

Creools-Portugees, naam voor creooltalen gebaseerd op het Portugees, die ontstonden nadat de Portugezen zich in Azië hadden gevestigd, al vanaf de zestiende eeuw. Portugees werd in Azië een lingua franca. Veel van de Portugese creooltalen zijn inmiddels uitgestorven. In het alfabetisch lexicon zijn de Nederlandse leenwoorden opgenomen in drie Portugese creooltalen. Om te beginnen het Creools-Portugees van Batavia, een Portugese creooltaal die vroeger gesproken werd in Batavia (het huidige Jakarta) en nog afkomstig is uit de tijd dat de Portugezen in de zestiende en zeventiende eeuw dit gebied bezetten. Hierin zijn ruim negentig Nederlandse leenwoorden aangetroffen, zoals *borstrok*, *kakkerlak*, *raamglas* en *vierkant*.

Het Creools-Portugees van Ceylon was een Portugese creooltaal die werd gesproken door Indo-Portugese christenen die zich hadden gevestigd in een aantal steden op Ceylon (het huidige Sri Lanka), namelijk Mannar, Negumbo, Colombo, Calaturey, Galle, Batticaloa, Trincomalee en Jaffna. De 45 Nederlandse woorden die in dit creoolse Portugees voorkwamen – zoals *boek*, *flauw*, *fluks*, *wandelaar* –, zijn in 1910 door de Nederlandse taalkundige D.C. Hesseling beschreven.

Een Portugese creooltaal die nog steeds gesproken wordt, is het Creools-Portugees van Malakka, ook wel genoemd Papia Kristang, voornamelijk gesproken in Malakka in Zuidwest-Maleisië door ongeveer 3000 mensen die gedeeltelijk nog afstammen van de Portugezen die in de zestiende en zeventiende eeuw dit gebied bezetten. In 1641 veroverden de Nederlanders Malakka op de Portugezen, en tot 1824 was het schiereiland een Nederlandse kolonie. In het alfabetisch lexicon komen bijna zestig Nederlandse leenwoorden in het Creools-Portugees van Malakka voor, waaronder *balzaal*, *kalebas*, *kal-koen*, *lezen*, *lui* en *waskom*.

Deens, een Noord-Germaanse taal, de officiële taal van Denemarken, Groenland en de Faerøer (naast het Faerøers), en de moedertaal van vijf miljoen mensen. De geschiedenis van de Noord-Germaanse talen Deens, Noors, Zweeds en IJslands kan niet afzonderlijk worden gezien, omdat de landen waar deze talen gesproken werden, eeuwenlang een staatkundige eenheid vormden. In 1397 kwam namelijk de Unie van Kalmar tot stand, waardoor Denemarken, Noorwegen, Zweden, Finland, de Faerøer, IJsland en Groenland onder het Deense koningshuis verenigd werden. In 1521 verlieten Zweden en Finland samen de unie (Fins behoort tot een andere taalgroep, zie aldaar). De unie met Noorwegen duurde tot 1814; in dat jaar werd Noorwegen aan Zweden overgedragen. Noorwegen kreeg toen meer zelfbestuur; vanaf 1905 is het een onafhankelijke staat. IJsland werd pas in 1944 onafhankelijk. De Faerøer vormen sinds 1948 een autonoom gebied binnen het Koninkrijk Denemarken.

Niet alleen bestond er politieke eenheid tussen de Scandinavische landen, er was eeuwenlang ook een taalkundige eenheid: van ongeveer 800 tot 1500 werd in Zweden, Denemarken, Noorwegen en op de Faerøer Oudnoords gesproken. Dit bestond uit twee dialecten: een Oudoost-Noords dialect (waaruit later het Deens en Zweeds voortkwamen) en een Oudwest-Noords dialect (waaruit later het Noors, IJslands en Faerøers voortkwamen en waarin de Edda geschreven is). Het dialectverschil was echter klein. Bovendien heeft het Deens in het verleden grote invloed gehad op zowel het Faerøers als het Noors, en is het zelfs lange tijd de schrijftaal geweest van Noorwegen en de Faerøer. Nog steeds kunnen sprekers van het Deens, Noors en Zweeds elkaar over het algemeen verstaan – dat geldt overigens niet voor het Faerøers en IJslands.

Kortom: de Noord-Germaanse talen vertoonden in de middeleeuwen en in de zestiende eeuw slechts kleine verschillen en beïnvloedden elkaar onderling. En juist in die middeleeuwen en de zestiende eeuw was de invloed van het Nederlands zeer groot, door de sterke handel die plaatsvond rond de Noordzee en de Oostzee. Die invloed begon vanuit Friesland: in de periode tussen de zesde en de elfde eeuw, met een bloeitijd in de negende eeuw, voeren Friezen vanuit Dorestad (Wijk bij Duurstede) en andere steden op Noord-Europa. In deze periode hebben de Noord-Germaanse talen een aantal woorden overgenomen die waarschijnlijk afkomstig zijn uit het Fries, maar die ook in het Nederlands voorkomen en dus ook door het Nederlands beïnvloed kunnen zijn; ze staan in het alfabetisch lexicon vermeld onder het Nederlandse equivalent. Voorbeelden zijn de van oorsprong Friese woorden *baken*, *eiland*, *kapen*, *sjorren* en *sjouwen*, en drie woorden die het Germaans uit het Latijn heeft geleend en die via het Fries of Nederlands Scandinavië hebben bereikt, namelijk *anker*, *kar* en *zak*.

In de hieropvolgende periode ging de handel uit van Vlaamse, Nederlandse en Noord-Duitse Hanzesteden, die vele producten uitwisselden met Scandinavische landen: ze voerden vooral hout, ertsen (koper en ijzer) en haring in. Vanaf 1439 kregen Nederlanders en Vlamingen het recht tot vrije handel in het hele gebied dat onder het Deense koninkrijk viel. De leenwoorden die in die periode werden overgenomen, kunnen zowel uit het Nederlands als uit het Nederduits zijn overgenomen; zie verder het Nederduits. Het gaat om circa 1400 woorden, waaronder tal van alledaagse samenstellingen en afleidingen, zoals *aangeven*, *aanklagen*, *aannemen*, *bevatten*, *bezetten*, *dwaas*, *eerlijk*, *heftig*, *heimelijk*, *hoogmoedig* en *mishagen*.

Behalve via handelscontacten en contacten op zee waren er ook persoonlijke contacten met Denemarken en Noorwegen doordat Nederlandse immigranten zich daar vestigden. Dat gebeurde met name in de zestiende eeuw. Christiaan II haalde in 1521 184 families uit de Lage Landen naar de eilanden Amager en Saltholm om Nederlandse groentes te verbouwen, onder meer voor het hof. De Nederlanders op Amager hielden sterk vast aan hun Nederlandse wortels; pas in 1759 trouwde een Nederlandse schout met een Deens meisje uit een buurgemeente; tot die tijd huwden Nederlanders alleen onderling. Tot 1811 werd er in het Nederlands gepreekt. Dankzij de boeren van Amager zijn de Nederlandse woorden *andijvie*, *augurk*, *bloemkool*, *radijs* en *venkel* in het Deens en meestal ook in het Noors en Zweeds bekend geworden.

Verder trokken er in 1552 Nederlandse families naar het eiland Falster, in 1580 naar het eiland Sprogø en ook naar de eilanden Bøtø, Hasselø en Egholm. Ook in de steden

Aalborg, Helsingør (ten noorden van Kopenhagen, strategisch gelegen bij de smalste doorgang van de Sont) en Kopenhagen kwamen in de loop van de zestiende eeuw veel Nederlandse kooplui wonen.

De sterkste banden tussen de Lage Landen en Denemarken en Noorwegen bestonden er in de regeringsperiode van Christiaan IV, die zestig jaar duurde, van 1588 tot 1648. Hij beschouwde Nederland als voorbeeldland en haalde Nederlandse vaklui, schilders, architecten en projectmakers naar Denemarken. In de Noordse Oorlog tussen 1655 en 1660 stonden de Nederlanders de Denen bij in hun strijd tegen Zweden. Vondel verbleef in 1657 in Kopenhagen en schreef meerdere huldigheden in het Nederlands aan de koning en zijn familie ter gelegenheid van de Nederlands-Deense overwinning op Zweden. In 1663 werd Kopenhagens eerste vaste schouwburg opgericht op initiatief van de Nederlandse koopman Andries Joachimsen Wolf; reizende toneelgezelschappen voerden onder andere het werk van Vondel uit. De Deense wiskundigen Christoffer Dybvad en Georg Mohr studeerden in de zeventiende eeuw in Leiden en voerden allerlei Deense equivalenten in van door Simon Stevin gebruikte wiskundige termen, zoals *breuk*, *vierkant*, *omtrent* en *passer*.

Pas in 1739 werden alle voorrechten ingetrokken die Nederlandse schepen in Deense en Noorse havens genoten, en vanaf dat moment verzwakten de handelsbetrekkingen en de culturele banden. Nederlandse leenwoorden die dan nog worden overgenomen, zijn meestal internationale woorden en vaak dient het Duits dan als intermediair.

Delaware-Jargon, in de zeventiende-eeuwse handelscontacten tussen de Europeanen en de Delaware-indianen in Noord-Amerika werd een pidgin gebruikt, die ‘Delaware-Jargon’ genoemd wordt. De pidgin was gebaseerd op de indianentaal Unami-Delaware. De taal, die slechts enkele honderden woorden omvatte, bestond uit een mengeling van indianenwoorden en een beperkt aantal leenwoorden uit andere talen, met name het Nederlands, Engels en Zweeds. Het Delaware-Jargon was in de zeventiende eeuw een belangrijke taal, die werd gebruikt door Engelse, Nederlandse en Zweedse kolonisten. Er zijn diverse geschriften (onder meer liturgische werken) in deze taal vertaald. De oudste concrete gegevens over het Delaware-Jargon zijn te vinden in *Novus Orbis* van de Nederlandse wicbewindhebber Johannes de Laet uit 1633. De meeste informatie over de taal is afkomstig uit een handgeschreven lijst met 261 woorden en zinnen in het Engels gevolgd door de vertaling in het Delaware-Jargon, onder de titel ‘The Indian interpreter’. Deze lijst is gevonden in een akte uit 1684 en zal dus ongeveer uit dat jaar dateren. Daarin stammen drie woorden (*brandewijn*, *gulden* en *stuiver*) uit het Nederlands.

Dhivehi, de nationale taal van de eilandengroep de Maldiven, met 350.000 moedertaalsprekers. Het Dhivehi is een Indische taal die verwant is met het Singalees (zie aldaar). De Maldiven zijn in 1887 onder Brits protectoraat gekomen en in 1965 onafhankelijk geworden. Er wonen tussen de drie en vier miljoen mensen. De eilandengroep is nooit Nederlands geweest en er zijn slechts vier Nederlandse leenwoorden in het Dhivehi aangetroffen: *boog*, *potje*, *strijkijzer* en *taats* ‘braadpan’ – vier woorden die ook door het Singalees zijn geleend en misschien dus via die taal in het Dhivehi zijn terechtgekomen.

Duits, een West-Germaanse taal, met 96 miljoen moedertaalsprekers; een officiële taal van Duitsland, Liechtenstein, Luxemburg, Oostenrijk en Zwitserland. Het Nederlands grenst van oudsher aan het Duits, en is bovendien nauw verwant. Tussen de dialecten gesproken in de aangrenzende gebieden in Nederland en Duitsland bestaat een nog nauwere verwantschap, met name tussen de Saksische dialecten in het noordoosten van Nederland en de Nederduitse dialecten in het aangrenzende deel van Noordwest-Duitsland (zie Nederduits). Door de verwantschap zijn leenwoorden niet altijd gemakkelijk te bepalen, zeker niet woorden die lang geleden zijn overgenomen. Lange tijd maakte men geen verschil tussen het Nederlands en het Duits of tussen Nederlandse en Duitse dialecten, zelfs niet in de benaming van de taal. Dyuys of Diets was de taal die gesproken werd door het volk, door de gewone stervelingen (oftewel de ‘Duytsers’) – of die nu in het tegenwoordige Nederland dan wel het tegenwoordige Duitsland woonden. *Diets*, de westelijke vorm, en *Duits* zijn allebei afgeleid van het Middelnederlandse woord *diet*, dat staat voor ‘volk, lieden’. Engelsen noemen Nederlands nog steeds *Dutch*.

De oudste contacten tussen Nederlanders en Duitsers die in de taal sporen hebben achtergelaten, dateren uit de eerste helft van de twaalfde eeuw. Toen vestigden groepen Nederlanders zich in het noorden en noordoosten van Duitsland, in de buurt van Hamburg en in de streken Mecklenburg-Vorpommern en Brandenburg. Deze Nederlanders trokken naar Duitsland om onbebouwde veengrond te ontginnen – een vaardigheid waar ze toen al vermaard om waren. Uit onderzoek van met name Teuchert is gebleken dat tot op heden, dus ruim acht eeuwen later, nog steeds sporen van de Nederlandse kolonisatie in de Nederduitse dialecten te vinden zijn: de dialecten in Mecklenburg-Vorpommern en Brandenburg kennen nog altijd tussen de honderd en tweehonderd Nederlandse leenwoorden, en die rond Bremen en Hamburg circa honderd. Die leenwoorden hebben onder andere te maken met de waterwinning, zoals blijkt uit de geleende woorden *sloot*, *beek*, *vliet* en *wetering*. Verder zijn huis-tuin-en-keukenwoorden overgenomen als *spade*, *schop* en *dorpel* en diereennamen zoals *pad*, *mier* en *mol*. Diverse van deze woorden bestaan wel in Duitse dialecten, of hebben daarin bestaan, maar juist niet in dialecten in deze regio – zo toont Teuchert aan op basis van dialectkaarten. Daarom herleidt hij het gebruik van deze woorden in dat gebied tot Nederlandse invloed; soms ook blijkt dit uit de klankvorm of het woordgeslacht.

Politieke invloed op de Nederlanden had Duitsland van 1356 tot 1433, toen het Beierse huis over Holland regeerde. Aan de hoven werd Duits en vooral Frans gesproken. In de Bourgondische tijd (1433-1555) werd Brussel de hoofdstad van het Bourgondische rijk, en een centrum van Franse cultuur. Het Zuid-Nederlandse ridderwezen stond in de middeleeuwen in zo’n hoog aanzien dat het tevens diende als schakel tussen de Franse en de Duitse adel, met als gevolg dat de Duitse riddertermen deels via het (Zuid-)Nederlands zijn geleend. Zo zijn de centrale begrippen uit de hoofse riddercultuur – *dorper*, *hoofs* en *ridder* – via het Nederlands in het Duits bekend geworden; ook het modewoord *klaar* en allerlei termen voor luxeproducten (*gordijn* en *juweel*), voedingsmiddelen (*konijn* en *pastei*) of zaken waarmee de adel zich bezighield (*schaak* en *dans*) nam het Duits over uit het Nederlands.

In de zestiende en zeventiende eeuw vormde Vlaanderen het centrum van de haringvangst. Het Duits kent dan ook een groot aantal Nederlandse vissennamen, zoals *maat-*

jesharing, ansjovis, bokking, garnaal, haai, kabeljauw, makreel en *potvis*. De Nederlandse vloot gold als voorbeeld voor de Duitse, met als gevolg dat veel Nederlandse scheepstermen in het Duits zijn overgenomen, zoals *boei, vracht, kabel, kajuit, laveren, matroos* en *orkaan*. De meeste Duitsers voeren in de zeventiende eeuw met Hollandse schepen over zee, en nog in de achttiende eeuw was Nederlands de taal van de Hamburgse zeevaartschool. De Nederlandse vaardigheid met betrekking tot het waterbeheer heeft geleid tot het overnemen van woorden als *baggeren, dammen, dijken, duin, gracht, modder, moeras* en *polder*. Het Nederlands heeft bovendien vanaf de zeventiende eeuw uit andere continenten, met name uit Indonesië, woorden geïmporteerd en naar andere talen zoals het Duits verbreid. Te denken valt aan woorden als *bamboe, batik, kroepoek, lakmoes, baviaan, soja* en *thee*.

In 1621 stichtte Frederik III van Sleeswijk-Holstein-Gottorp Friedrichstadt om te kunnen concurreren tegen Glückstadt en Hamburg. Voor de opbouw van de stad trok hij Nederlanders aan, vooral vervolgte remonstranten. Het uiterlijk van de stad met zijn grachten doet nog steeds zeer Nederlands aan, en Friedrichstadt heet nog steeds 'die Holländerstadt'. In deze periode werden Nederlanders naar de hele westkust (Elbmarschen) van Sleeswijk-Holstein aangetrokken om het moerasgebied te ontginnen met behulp van wat men noemde *Holländerwindmühlen*; in het gebied kan men nog steeds de typisch Nederlandse gevels (*Holländergiebel*) aantreffen. Ook in daar gesproken dialecten hebben de Nederlanders sporen nagelaten. Tevens trokken Nederlanders naar Brandenburg: in Potsdam is het 'holländische Viertel' nog steeds een toeristische trekpleister.

Vanaf de tweede helft van de zestiende eeuw ging men zowel in Nederland als in Duitsland geleidelijk werken aan de vorming van een bovenregionale geschreven standaardtaal. In Duitsland verkoos men daarbij veelal vormen uit de Hoogduitse dialecten, gesproken in de hooggelegen, bergachtige streken onder de lijn Keulen-Berlijn, en dus niet de noordelijke Nederduitse dialecten, die veel meer overeenkomsten hadden met de Nederlandse dialecten. Daardoor gingen de standaardvormen van het geschreven Nederlands en Duits duidelijk van elkaar verschillen. In de achttiende eeuw verschenen voor het eerst woordenboeken en grammatica's Nederlands-Duits: Nederlanders en Duitsers konden elkaar niet meer verstaan en behielpen zich met Frans of tolken.

In de zeventiende en achttiende eeuw kwam zowel in Duitsland als in Nederland een puristische beweging op, gericht tegen Latijnse en Franse leenwoorden. In beide talen werden eigen woorden gevormd ter vervanging van de leenwoorden, en daarbij keek men bij elkaar af. Een belangrijke intermediair tussen het Duits en het Nederlands was de Duitse purist Philipp von Zesen. Deze kende het Nederlands goed, want hij woonde tussen 1642 en 1683 in Amsterdam. Hij was de oprichter van het Teutschgesinnte Genossenschaft voor de vervanging van vreemde woorden door nieuwvormingen en een goede vriend van Vondel. Voor nieuwvormingen nam Von Zesen het Nederlands als voorbeeld, bijvoorbeeld *afstand, boekerij, gezichtskring, zinnebeeld* en *staatsman*.

De staatsgrens met Duitsland ligt officieel vast sinds 1648. Vanaf dat moment heten dialecten die worden gesproken op Duits grondgebied Duitse dialecten en die op Nederlands grondgebied Nederlandse dialecten. In enkele Duitse gebieden is echter nog lange tijd Nederlands gebruikt. Dat had te maken met het geloof. In de zestiende en zeventiende eeuw vluchtten veel Nederlandse protestanten naar Duitsland en vestigden zich

in vluchtelinggemeenten. Emden gold toen zelfs als ‘Moederkerk’ van het Nederlandse protestantisme. Hier bleef men Nederlands spreken, totdat het gebied in 1744 werd ingelijfd door Pruisen en Hoogduits de officiële taal werd. In Bentheim sloten de protestanten zich aan bij de Nederlandse protestanten. In de zeventiende eeuw werd Nederlands als kerktaal ingevoerd, wat tot circa 1880 duurde. In Gronau preekten vanaf 1705 tot begin negentiende eeuw Nederlandse dominees. In Lingen werd in 1648 het Nederlands de officiële taal voor de rechtspraak, het bestuur, de kerk en de school, en dat bleef ook zo na de inlijving bij Pruisen in 1702. Na 1810, toen het gebied aan Hannover kwam, verdrong het Hoogduits heel snel het Nederlands. Tot slot had Nederlands tot 1870 een sterke positie in het gebied tussen Kleef en Krefeld, waar in de middeleeuwen een Nederlands dialect gesproken werd.

In de negentiende eeuw waren Duitse geleerden op velerlei terreinen toonaangevend in West-Europa, waardoor de Nederlandse standaardtaal invloed onderging van het Duits en minder andersom. Maar handelsproducten bleven tot op heden, met hun naam, hun weg vinden van de Lage Landen naar Duitsland, denk aan *bintje*, *boskoop* (appelsoort), *edammer*, maar ook *fiets* en *bromfiets*. En ook de internationale voetbalwereld draagt een steentje bij: door voetbaltrainer Louis van Gaal is het Duits recent verrijkt met *Feierbiest*, zijn verduitsing van *feestbeest*, en met de uitdrukkingen *Der Tod oder die Gladiolen* en *Löffel an Löffel* voor *lepeltje lepeltje* ‘als twee lepeltjes tegen elkaar aan in bed liggen’. Bovendien noemt men in Duitsland het Nederlandse voetbalelftal – een geduchte tegenstander bij ieder wereldkampioenschap – *die Elftal*.

Intussen bleef tot in de twintigste eeuw het taalcontact in de dialecten over de grens heen gewoon bestaan. Maar in de loop van de twintigste eeuw en met name sinds de periode tussen de twee wereldoorlogen werd de staatsgrens tussen Nederland en Duitsland steeds meer ook een cultuur- en taalgrens. Door de toenemende invloed van de standaardtalen Nederlands en Duits gaat het overgangskarakter van de grensgebied-dialecten steeds meer verloren, zo blijkt uit onderzoek, en oudere Nederlandse leenwoorden verdwijnen uit deze dialecten. In het alfabetisch lexicon zijn nog wel allerlei Duitse dialectwoorden opgenomen, maar niet altijd is duidelijk in hoeverre deze nog in gebruik zijn. Daarbij is, net als bij het Frans, niet gespecificeerd in welk dialect de woorden voorkomen (zie daarvoor de bron die telkens vermeld is in de database die ten grondslag ligt aan dit boek). De meeste Nederlandse leenwoorden zijn overigens gevonden in het Standaardduits, ongeveer 850, waarvan een kleine honderd geleend zijn via een andere taal (Afrikaans, Frans, Engels). In de Duitse dialecten zijn ongeveer vierhonderd Nederlandse woorden aangetroffen. Het Duits heeft veel Nederlandse woorden aan zijn achterland doorgegeven, vooral aan talen in Midden-Europa (Slavische talen, Hongaars).

Engels, een West-Germaanse taal, met 370 miljoen moedertaalsprekers; officiële taal in Antigua, Australië, de Bahama's, Barbados, Belize, Bermuda, Botswana, Brunei, Canada, Dominica, Fiji, Filippijnen, Gambia, Ghana, Grenada, Guyana, Ierse Republiek, India, Jamaica, Kameroen, Kenya, Lesotho, Liberi, Oeganda, Puerto Rico, Seychellen, Sierra Leone, Singapore, Sint Christopher en Nevis, Sint Lucia, Sint Vincent en de Grenadinen, Swaziland, Tanzania, Trinidad en Tobago, Verenigd Koninkrijk, Zambia, Zimbabwe en Zuid-Afrika.

Van oudsher hebben er handelscontacten en contacten op de Noordzee bestaan tussen Nederlands- en Engelssprekenden. Het Engels kent dan ook allerlei Nederlandse schleepstermen, zoals *boeg, gaarboord, geitouw, handspaak, harpoen, kabel, kielhalen*. In 1066 werd Willem van Normandië koning van Engeland en het door hem gesproken Frans werd de taal van de regering, de wetgeving en de aristocratie in Engeland. Maar Willems hof bestond niet alleen uit Franssprekenden, ook Vlamingen maakten er deel van uit. Willem bouwde versterkingen en gaf zijn soldaten land om zich te vestigen, en de soldaten werden landeigenaren. Zo rezen ze snel in aanzien en als gevolg hiervan voegden vele immigranten uit de gebieden van herkomst zich bij hun landgenoten. De Vlamingen woonden verspreid over geheel Groot-Brittannië: in de twaalfde eeuw waren er ruim vijftig kleine Vlaamse nederzettingen in Engeland en Ierland; ook in noordelijk Engeland (zie Schots) en Keltischsprekende gebieden (zie Gaelisch).

Vanaf dat moment tot ongeveer 1700 was er een gestage immigratie van Noord- en Zuid-Nederlandse handwerkslieden. Deze waren in industrieel opzicht de meerderen van de Engelsen en konden dus een goed belegde boterham verdienen in Groot-Brittannië. Zij introduceerden nieuwe vormen van nijverheid, waarvan weven de belangrijkste was. Vandaar dat er Nederlandse woorden werden overgenomen als *doek, duffel, laken, spoel* en *vlok*. Bierbrouwers brachten *hop, kuip, tobbe* en *bier* – een woord dat weliswaar Germaans was maar inmiddels uit het Engels verdwenen. De Engelsen namen woorden voor instrumenten over, zoals *drevel, hak, peg, plug* en *takel*. Dankzij Nederlandse klokkenmakers, die hun vakmanschap naar Londen meenamen, kreeg het Engelse *clock* de betekenis ‘uurwerk’ (voordien kwam het incidenteel wel voor, maar in de betekenis ‘bel’).

In deze eeuwen was het aantal Nederlandse leenwoorden in het Engels heel groot en lang niet alle uitleenwoorden hadden te maken met een speciaal vak. Opvallend is juist het grote aantal ‘algemene’ woorden, zoals *babbelen, blinken, buizen* ‘zuipen’, *dronkaard, etsen, geluk, glinsteren, grabbelen, hazenlip, hobbelen, hunkeren, leuteren, mummelen, pak, slippen* en *smokkelen*.

Eind zestiende eeuw wordt er voor het eerst bericht over Nederlandse ontginners die in de laaggelegen gebieden (Fenlands) rond de baai The Wash ten noorden van Londen actief waren. In 1621 arriveerde Cornelius Vermuyden uit het Zeeuwse Sint Maartensdijk in Engeland om te helpen met ontginningswerkzaamheden. Vermuyden raakte in de loop van de jaren betrokken bij diverse projecten die geleid werden door Nederlanders, en waarvoor Nederlandse werklieden werden aangetrokken. Het Engels heeft dan ook uit het Nederlands diverse woorden op dit terrein geleend, zoals *dam, dijk, klinker* ‘baksteen’, *moeras, polder* en *zomp* ‘moerasland’.

Eind zestiende en begin zeventiende eeuw vluchtten veel Nederlanders en Vlamingen tijdelijk of definitief voor de Spanjaarden naar Groot-Brittannië, en Engelse troepen waren in de Lage Landen gelegerd om te helpen in de strijd tegen de Spanjaarden. De Engelsen namen Nederlandse legertermen over zoals *aanslag, belegeren, granaat, houwitsjer, huurling, lont, plunderen* en *taptoe*. Maar in de loop van de zeventiende eeuw veranderde de situatie: de Republiek en Groot-Brittannië werden elkaars concurrenten op de wereldzeeën en in de handel in specerijen vanuit het rijke Azië en ze betwistten elkaar de gebieden in Noord- en Zuid-Amerika. Tussen 1652 en 1674 vochten ze drie oorlogen uit op zee. In deze periode kreeg *Dutch* allerlei negatieve connotaties, denk aan

Dutch courage voor ‘jenevermoed’, *Dutch widow* voor ‘prostitutee’ en *double Dutch* voor ‘onzin’. In 1688 besteeg de Nederlandse stadhouder Willem III, zoon en gemaal van Engelse koningsdochters, de Engelse troon. Daarmee werd het Nederlands overigens niet de hoftaal, want die was in Groot-Brittannië (en heel West-Europa) het Frans; Willem sprak voorts vloeiend Engels.

Uiteindelijk vond er een deels officieuze en deels officiële gebiedsverdeling plaats: Nederlanders vestigden zich in Indonesië, Sri Lanka en Japan, Engelsen in India. Noord-Amerika ging in 1664 over naar de Engelsen, in ruil waarvoor de Nederlanders Suriname en het omringende gebied in Zuid-Amerika behielden. Dankzij het Nederlands leerde het Engels diverse woorden uit de Oost en de West kennen, zoals *kajapoet*(olie), *kaketoe*, *kakkerlak*, *kampong*, *kapok*, *koffie* en *moesson*. In 1814 ging, na de napoleontische tijd, een aantal gebieden van Nederlandse in Engelse handen over, waaronder Zuid-Afrika.

Zowel de Engelse als de Nederlandse taal maakten een ontwikkeling door in de nieuwe continenten, onafhankelijk van het Europese Engels en Nederlands. Met name in de gebieden die eerst onder invloed stonden van de Nederlanders, oefende het Nederlands invloed uit op de lokale variant van het Engels, zoals het Amerikaans-Engels en het Zuid-Afrikaans-Engels (zie aldaar). Inmiddels ging ook de invloed van het Nederlands op het Engels van Groot-Brittannië in de achttiende, negentiende en twintigste eeuw door, zowel via de nieuwe continenten als via de handel en dankzij Nederlandse uitvindingen of ontdekkingen (*enkelgraf*, *klapschaats*, *Leidse fles*, *lakmoes*, *supergeleiding* en *woonerf*).

In het alfabetisch lexicon zijn in totaal ongeveer 1600 Nederlandse leenwoorden in het Engels opgenomen. Daarvan zijn zeker 335 verouderd, maar waarschijnlijk zijn het er veel meer – de meeste informatie is afkomstig uit de *Oxford English Dictionary* (OED), die niet altijd duidelijk aangeeft of een bepaald woord nog steeds in gebruik is. Ter vergelijking: in het eendelige moderne *Oxford Dictionary of English Etymology* zijn ruim vijfhonderd Nederlandse en nog eens honderd Afrikaanse leenwoorden opgenomen; van die woorden is zeker dat zij nog worden gebruikt. Van de woorden die het Engels uit het Nederlands kent, komt een substantieel deel uit het Afrikaans: ongeveer 350 in de OED. Daarnaast zijn er Afrikaanse woorden die vooralsnog alleen voorkomen in het Zuid-Afrikaans-Engels (zie aldaar).

Het Engels heeft diverse Nederlandse leenwoorden internationaal bekendgemaakt; zo zijn de Nederlandse woorden *bluffen*, *brandewijn*, *ijsberg*, *jenever*, *kolf*, *kruisen*, *schaats*, *schets*, *schipper*, *snakken*, *steken* en *wagen* de bron geweest van de Engelse woorden *bluff*, *brandy*, *iceberg*, *gin*, *golf*, *cruise*, *skate*, *sketch*, *skipper*, *snack* ‘tussendoortje’, *ticket* en *wagon*, die in heel veel talen, waaronder het Nederlands, bekend geworden zijn. De Nederlandse persoonsnaam *Dirk*, oorspronkelijk de naam van een bepaalde beul, is in het Engels overgenomen als *derrick* met de betekenissen ‘beul; galg; laadboom, kraan; telegraafpaal; boortoren’ – vooral in die laatste betekenis hebben andere talen het leren kennen. In de naam van het spel *Scrabble* vinden we het Nederlandse *schrabbelen* ‘krabbelen’ terug. Het Nederlandse *droog* is eerst in het Frans overgenomen als benaming van een droog ingrediënt bij de bereiding van medicijnen, vervolgens ging het een kwakzalversmiddel en een vies drankje aanduiden; het woord is overgenomen in het Engels waar *drug* gebruikt werd voor ‘verdovend middel’ – and the rest is history.

5. De talen in subsaharisch Afrika waarin Nederlandse leenwoorden zijn gevonden (zie 2.3)

In het alfabetisch lexicon worden eerst de talen genoemd die gesproken werden of worden langs de kust in Ghana, waar de Nederlanders in de zeventiende en achttiende eeuw handelsposten hadden ingericht: het uitgestorven Akvambu (niet op de kaart), Ewe, Fon, Gã en Twi. Dan volgen twee talen gesproken in de vroegere Belgische kolonie Congo, het Lingala en Swahili, waarvan bekend is dat zij enkele Nederlandse/Vlaamse leenwoorden hebben overgenomen. Overigens worden beide talen over een groter gebied gesproken, ook buiten Congo, maar op de kaart staat alleen het gebied waar Nederlands (Vlaams) met Lingala en Swahili in contact is geweest.

Daarna volgen talen die Nederlandse invloed hebben ondergaan via Zuid-Afrika en vaak via het Afrikaans: het Zuid-Afrikaans-Engels in Zuid-Afrika en het Bemba, Lala, Shona en Sindebele, gesproken in buurlanden van Zuid-Afrika: Zambia, Mozambique en Zimbabwe.

Op de inzet staat de verbreiding van talen in Zuid-Afrika. Zuid-Afrika erkent elf talen als officieel: Afrikaans, Engels, Ndebele, Noord-Sotho, Swazi, Tsonga, Tswana, Venda, Xhosa, Zoeloe en Zuid-Sotho. Al deze talen hebben via het Afrikaans Nederlandse leenwoorden opgenomen, maar voor Ndebele, Swazi, Tsonga en Venda zijn daarover geen gegevens beschikbaar. De inzet toont de Zuid-Afrikaanse gemeenten volgens meerderheidstalen; Engels wordt algemeen als omgangstaal gebruikt en ontbreekt op de kaart. Lichtere plekken hebben geen meerderheidstaal, zoals Kaapstad.

Esperanto, een ‘kunsttaal’, in 1887 gelanceerd door de Rus L.L. Zamenhof. Het is de enige kunsttaal met een wereldwijde sprekersgemeenschap van naar schatting twee miljoen sprekers, waarvan 2000 moedertaalsprekers. De taal is ook de enige kunsttaal die in de loop van de tijd een aantoonbare evolutie heeft doorgemaakt. In de gemaakte taal Esperanto is bijna alles geïmporteerd. De oorspronkelijke brontalen van het Esperantolexicon zijn Latijn, Frans, Duits, Engels, Russisch en Pools, met enkele bijdragen uit of invloeden van het Jiddisch, klassiek Grieks en Hebreeuws. De herkomst van veel woorden is meestal redelijk betrouwbaar tot een aantal aannemelijke bronwoorden te herleiden, maar is door Zamenhof of latere schrijvers nooit in detail gedocumenteerd. Sinds de publicatie van de eerste Esperantobrochure door Zamenhof in 1887 is de basiswoordenschat van de taal zeker vertwintigvoudigd en zijn er ook veel termen die direct of indirect uit andere dan de oorspronkelijke brontalen zijn overgenomen. De ontwikkeling van de woordenschat is spontaan en keuzes worden niet door zoiets als een academie gestuurd. In het alfabetisch lexicon zijn 230 Nederlandse leenwoorden in het Esperanto genoemd, veelal via een andere taal (Duits, Frans) overgenomen, bijvoorbeeld *afval*, *bakboord*, *berm*, *boegspriet*, *edammer*, *gaffel*, *harpoen*, *polder*, *rotan*, *schaats* en *takel*. Omdat de taal wereldwijd en over het algemeen als tweede taal gesproken wordt, is hij op de verschillende kaarten in dit boek niet aangegeven.

Ests, een Fins-Oeigrische taal, verwant aan het Fins en de officiële taal van Estland, met één miljoen moedertaalsprekers. Delen van Estland behoorden in de middeleeuwen tot Polen en Zweden; tussen 1550 en 1710 was de invloed van de Zweedse elite zeer groot. In 1710 werd Estland ingelijfd bij Rusland. Pas in 1918 werd Estland onafhankelijk en werd het Ests voor het eerst een nationale taal. In 1939 werd Estland door de Sovjet-Unie bezet, in de Tweede Wereldoorlog door Duitsland en daarna weer door de Sovjet-Unie. In 1991 werd Estland onafhankelijk. Contacten tussen het Nederlands en het Ests zijn er geweest in de middeleeuwen door de Hanzehandel (zie het Nederduits), en verder indirect via Russisch, Duits, Zweeds en Fins. Met name het verwante Fins heeft voor het Ests, dat zich immers pas laat ontwikkelde tot nationale taal, lange tijd als voorbeeldfunctie gediend. Het alfabetisch lexicon bevat circa 240 Estse woorden, waarvan de meeste indirect teruggaan op het Nederlands, vooral veel scheepstermen: *baggermachine*, *bakboord*, *bezaansmast*, *boegseren*, *boei*, *bootsman*, *dek*, *emmer*, *gaffel*, *grootmast*, *haak*, *kabeltouw* en *kluiver*. De precieze ontleningsweg is voorlopig moeilijk na te gaan, omdat goede bronnen daarvoor ontbreken. Doordat Ests (en Fins) zo structureel verschillen van het Germaans en de Germaanse talen, zijn Germaanse leenwoorden – vooral de jongere – vaak goed te herkennen; moeilijker echter is te beslissen uit welke taal een bepaald woord afkomstig is. Woorden in het Ests kunnen ontleend zijn aan het Nederlands of Nederduits in de Hanzeperiode of aan het Nederlands of Hoogduits in de latere periode. Ze kunnen bovendien via het Fins geleend zijn uit het Zweeds (het Fins heeft veel invloed gehad op het nauw eraan verwante Ests), maar ze kunnen ook in de lange Zweedse overheersingstijd rechtstreeks uit het Zweeds zijn geleend. Bovendien kunnen ze zelfs afkomstig zijn uit de voorfase, het Germaans.

Ewe, een taal die wordt gesproken in Ghana ten noorden en ten oosten van de hoofdstad Akkra door ongeveer anderhalf miljoen mensen. Een van de lokale talen van Ghana (met Akvambu, Gã, Fon en Twi (zie daar), waarop het Nederlands invloed heeft uitgeoefend dankzij de forten langs de West-Afrikaanse Goudkust, die de Nederlanders bezetten vanaf de zeventiende eeuw tot 1872. Invloed op het Ewe ging gedeeltelijk via het Gã. In het Ewe zijn bijna twintig Nederlandse leenwoorden gevonden, zoals *boter*, *doek*, *koper* ‘metaal’, *kruik*, *suiker* en *tabak*. Al deze woorden zijn ook aangetroffen in het Gã; dat geldt niet voor *flanel*, *kaart* en *zaag* – die dus kennelijk rechtstreeks zijn geleend. Een deel van de genoemde woorden kan overigens ook (mede) beïnvloed zijn door het Deens of het Portugees, omdat in het verleden ook Denen en Portugezen forten in dit gebied hadden.

Fins, een Fins-Oegrische taal, de officiële taal van Finland met ongeveer 5,5 miljoen moedertaalsprekers, en verwant met het Ests. Finland was van circa 1200 tot 1809 een deel van het Zweedse Rijk. In 1809 werd Finland veroverd door Rusland. In 1918 werd het onafhankelijk. Finland kent twee officiële talen: Fins en Zweeds. Tot in de twintigste eeuw was het Zweeds de taal van de intelligentsia en van de bovenlaag; tot de tweede helft van de negentiende eeuw was het onderwijs uitsluitend Zweedstalig, pas daarna kwamen er ook Finstalige scholen. Tegenwoordig wordt overal Fins gesproken, behalve in enkele kleine door Zweden bewoonde kustgebieden en enkele tweetalige steden. De Zweedstalige minderheid (tegenwoordig circa 6 procent van de bevolking) heeft echter in alle opzichten dezelfde rechten als de Finstalige meerderheid, wat inhoudt dat er Zweedstalig onderwijs is (van kleuterschool tot universiteit), dat alle officiële stukken tweetalig zijn en dat er een Zweedstalige omroep is.

Tussen Nederland en Finland zijn voornamelijk handelscontacten geweest; die begonnen met de middeleeuwse Hanzehandel (zie het Nederduits), maar duurden ook daarna voort, enerzijds via de ijzerindustrie, en anderzijds via de vele Finse kuststeden aan de oost- en zuidkust, van Oulu, via Turku/Helsinki tot Wiborg en Terijoki toe: met deze steden werd gehandeld in hout, teer, houtskool, en ook dienden ze als overslaghavens voor Russische waren zoals huiden. De meeste Nederlandse leenwoorden in het Fins die in het alfabetisch lexicon staan, ruim vijfhonderd, zijn ontleend via het Zweeds. Het gaat met name om scheepstermen (*achterdek*, *achterluik*, *ankerketting*, *averij*, *bezaan*, *buikgording*, *fokkenmast* en *hangmat*) en handelsproducten (*augurk*, *appelsien*, *bintje*, *dadel*, *druif*, *karper*, *kalkoen*, *konijn* en *pruim*). Net als bij het verwante Ests (zie aldaar) is het vaak moeilijk de precieze ontleningsweg en de precieze brontaal (Nederlands, Nederduits, Hoogduits, Zweeds, Germaans) na te gaan.

Fon, een taal die verwant is met het Ewe (zie aldaar) en gesproken wordt in Ghana en vooral in Benin door 1,7 miljoen moedertaalsprekers. Nederlanders maakten vroeger handelsreizen vanuit de forten die ze hadden opgericht langs de West-Afrikaanse Goudkust naar Dahomey en Ouidah, twee steden die door Fon-koningen waren gesticht. In het Fon is alleen het Nederlandse leenwoord *doek* aangetroffen, ongetwijfeld een waardevol handelsproduct. Zie ook Akvambu, Ewe, Gã en Twi.

Frans, een Romaanse taal met 91 miljoen moedertaalsprekers; een officiële taal in Algerije, Andorra, België, Benin, Burkina Faso, Burundi, Canada, Centraal Afrikaanse Republiek, Congo, Djibouti, Frankrijk, Frans Guyana, Gabon, Guadeloupe, Guinee, Haïti, Ivoorkust, Kameroen, Luxemburg, Madagascar, Mali, Martinique, Mauretanië, Niger, Réunion, Rwanda, Senegal, de Seychellen, Togo, Tsjaad en Zwitserland.

Frans en Nederlands zijn altijd buurtalen geweest. Na de val van het Romeinse Rijk in 476 ontstond in 481 het Frankische Rijk, bestaande uit het huidige Frankrijk, Nederland, België, Duitsland en Noord-Italië. Tot 751 stond dit onder leiding van de familie van de Merovingen. Deze familie is afkomstig uit de Lage Landen. De taal die ze spraken, noemen we Oudnederfrankisch of Oudnederlands. In 751 namen de Karolingen de heerschappij van de Merovingen over; deze Karolingen spraken Duits. Hun taal is, in tegenstelling tot die van de Franken, opgeschreven.

De oudste Nederlandse leenwoorden in het Frans dateren uit de tijd van de Franken. Weliswaar waren deze in de minderheid ten opzichte van de Romaanse bevolking, maar zij waren de heersers en hadden een groot prestige. De Franken introduceerden een nieuwe sociale orde; de betekenisontwikkeling van het woord *Frank* is daarvoor tekenend: de stamnaam van de Franken ging in de rechtstaal ‘vrijen’ betekenen, en werd de aanduiding van een bepaalde klasse die stond tegenover die van de Romaanse bevolking, die veel minder vrijheid had. Vandaar dat in het moderne Frans *franc* zowel ‘Frank’ als ‘vrij’ betekent.

De meeste Franken woonden in het noorden van Frankrijk. In de achtste eeuw ontstond geleidelijk de taalgrens tussen het Nederlands en Frans. Die grens is het gevolg van een zeer langdurig samengaan binnen het Frankische Rijk van Franken en Romanen. Hierbij gingen de Romanen ten noorden van de taalgrens op in de Germaanstaligen, en andersom namen de Franken ten zuiden van de grens geleidelijk de Romaanse taal van de overwonnen inheemse bevolking over, totdat de taalgrens vastlag. Daarbij is vooral in Noordwest-Frankrijk een groot oorspronkelijk Germaans gebied geromaniseerd. Uit de plaatsnamen blijkt vaak de Germaanse herkomst: *Zuydcoote*, *Dunkerque/Duinkerke*, *Grande-Synthe/Groot-Sinten*, *Gravelines/Grevelingen*, *Wissant* (in 1095 *Hwitsand* ‘wit zand’), *Sangatte* (= Zandgat), *Boulogne*, dat teruggaat op Nederlands *Beunen*. De taalgrens heeft in de loop van de tijd enige schommelingen ondergaan, maar sinds de veertiende eeuw is ze niet meer ingrijpend veranderd. Nog steeds wordt in een klein deel van Noordwest-Frankrijk het zogeheten Frans-Vlaams gesproken, hoewel de toestand zeer kritiek is: het geniet geen enkele erkenning en het gebruik ervan is zeer beperkt.

Men schat dat de Franken in Frankrijk gedurende twee of drie eeuwen tweetalig waren, en voordat ze hun taal opgaven, brachten ze allerlei innovaties in het Frans, zoals nieuwe klanken (de *h* en *w* – in het moderne Frans veranderd in *g* of *gu*) en een groot aantal leenwoorden. In de *Petit Robert* worden er ongeveer driehonderd genoemd. Al deze woorden zijn gereconstrueerd, want er zijn geen geschriften in het Frankisch bewaard gebleven. Niet alle driehonderd woorden zijn te herleiden tot een Nederlands woord: soms gaat het om autonome afleidingen in het Frans, soms blijkt uit de vorm dat het woord ontleend is aan het Duitse Frankisch en niet het Nederlandse Frankisch, soms is er in de historische periode van het Nederlands geen spoor van het bewuste woord terug te vinden.

In het alfabetisch lexicon staan ongeveer 150 Franse woorden die waarschijnlijk terug-

gaan op de Frankische periode. Het gaat bijvoorbeeld om militaire termen – geen wonder gezien het legendarisch strijd lustige karakter van de Franken – zoals *haten*, *helm*, *houw*, *roven*, *spieden*, *wachten* en *weren*. Ook zijn de rangen *kamerling* en *maarschalk* overgenomen, en allerlei woorden die betrekking hebben op betaling, belasting of handel: *loon*, *wedde*, *vee* (Frans *vief*, dat via de betekenis ‘landgoed van een edelman’ tegenwoordig ‘leengoed’ betekent). Geleende landbouwtermen zijn bijvoorbeeld *bast*, *braambes*, *gort*, *heester* en *turf*; de visvangst leverde *brasem*, *haring* en *steur* op. Doordat de woorden ongeveer dertien eeuwen geleden zijn geleend, is de Nederlandse achtergrond vaak nauwelijks meer te herkennen: wie ziet in Frans *églesin*, *framboise* of *gage* de Nederlandse woorden *schelvis*, *braambes* en *wedde*? De verandering van *dorp* ‘plattelandsgemeente’ naar Frans *troupe* ‘legereenheid, kudde, groep’ is nog wel voorstelbaar (in het Frans was een van de oudste betekenissen die van ‘grote groep mensen die bij elkaar wonen of samen een bepaalde activiteit verrichten’, maar de sprong van *dorp* naar Frans *trop* ‘te’ is een stuk groter; aanvankelijk echter was *trop* een zelfstandig naamwoord met de betekenis ‘menigte, hoeveelheid, te grote hoeveelheid’, en vandaar ontwikkelde het zich geleidelijk tot een bijwoord met de betekenis ‘te’.

Nadat de taalgrens vast was komen te liggen, bleef het gebied tussen het Frans en het Nederlands – Vlaanderen, Wallonië en Noord-Frankrijk – een overgangsgebied: hier bestond een grote mate van tweetaligheid. In de periode van 1400 tot 1800 was Frankrijk in heel West-Europa op cultureel, militair en wetenschappelijk gebied toonaangevend; daardoor onderging het relatief weinig invloed van buitenaf (behalve van het Italiaans), terwijl het wel veel invloed uitstraalde. De napoleontische tijd bracht een groot aantal vernieuwingen, ook in andere landen zoals Nederland. Maar daarna nam de grote Franse invloed op West-Europa snel af. Al met al heeft het Frans vooral leenwoorden gegeven en minder genomen. En de leenwoorden die het van het Nederlands heeft genomen, zijn vooral via het tweetalige zuidelijke gebied verlopen en veel minder tussen de standaardtalen Nederlands en Frans: van de circa 1550 Nederlandse leenwoorden in het Frans in het alfabetisch lexicon zijn ongeveer 960 dialectwoorden of verouderd of allebei. Van de overblijvende 590 woorden zijn er 150 in de Frankische tijd geleend, en ongeveer zestig zijn in het Frans terechtgekomen via een andere taal, zoals het Afrikaans of het (Amerikaans-)Engels. Dat betekent dat slechts ongeveer 380 Nederlandse uitleenwoorden, een vierde van het totaal, na de periode van het Frankische Rijk rechtstreeks door het Frans geleend is en onderdeel vormt van de Franse standaardtaal. En dat is dan nog een optimistische telling want veel woorden zijn heel ongebruikelijk in het Frans of inmiddels historische termen geworden.

Wat voor woorden zijn er zoal geleend door het Frans? Diverse woorden betreffen de landbouw en veeteelt: *aardappel*, *belhamel* (ram die kudde aanvoert), *bintje*, *boekweit*, *hop*, *koolzaad*, *mijt*, *sijse* en *teek*. Dan zijn er woorden die verwijzen naar oorlogshandelingen (Fransen vochten met en tegen de Republiek), zoals: *bijwacht*, *blokhuis*, *bolwerk*, *buit*, *drossen* en *kwartiermeester*. De contacten op zee blijken uit bijvoorbeeld *aanmeren*, *bakboord*, *ballast*, *boeglijn*, *boegspriet*, *boei*, *fok*, *hijzen*, *mast*, *stuurboord*, *vracht* en *windas*. Geleende namen voor vissen en zeedieren zijn onder andere *baars*, *haring*, *kabeljauw*, *krab*, *makreel*, *schelvis*, *spierling* en *stokvis*. Woorden die Nederlandse vernieuwingen op allerlei terreinen aanduiden, zijn bijvoorbeeld *atlas*, *berm* in de vestingbouw, *actie* ‘aan-

deel in grondkapitaal (een voc-vernieuwing)', *beurs* 'handelsbeurs', *gas*, *kaken*, *korfbal* en *loterij*.

Nederlandse woorden die in de Franse dialecten zijn overgenomen, zijn over het algemeen huis-tuin-en-keukenwoorden en woorden die de landbouw en veeteelt en voedingsmiddelen betreffen, denk aan woorden als *beddengoed*, *boekweitekoek*, *boterham*, *botermelk*, *dekbed*, *emmer* (als vloeistofmaat), *gist* en *handmolen*. Overigens staat in het alfabetisch lexicon nergens gepreciseerd om welk Frans dialect of welke dialecten het gaat. Bij de vermelding van de dialectvormen – per definitie niet gestandaardiseerd – is, wanneer het om een groot aantal vormen ging, telkens een representatieve keuze gemaakt. De informatie gaat terug op het *Französisches etymologisches Wörterbuch* van Von Wartburg, waarin de precieze details – die niet relevant zijn voor de grote lijn van dit boek – te vinden zijn.

Frankrijk had net als de andere grote mogendheden vanaf de zeventiende eeuw zijn grondgebied uitgebreid naar andere continenten, vooral in West-Indië en India. Na de napoleontische oorlog verloor Frankrijk de meeste overzeese gebieden, maar in de loop van de negentiende eeuw breidde het zijn invloed weer uit in Afrika en Indo-China. Via het Frans zijn er Nederlandse leenwoorden doorgeleend aan talen die gesproken werden in gebieden die onder Frans bestuur stonden of staan en waar het Frans een grote culturele invloed heeft uitgeoefend, zoals Algerije en Marokko. De Nederlandse en Franstalige overzeese gebieden lagen over het algemeen uiteen, zodat er in die gebieden geen contacten waren tussen het Frans en het Nederlands; wel heeft het Creools-Frans van Martinique (zie aldaar) enkele Nederlandse leenwoorden opgenomen. Verder heeft het Standaardfrans via het Nederlands enkele woorden geleend uit Indonesië (*beriberi*, *gekko*, *jonk*, *kaketoe*, *kakkerlak*, *kapok*, *orang-oetan*, *pinguïn*, *soja*) en Zuid-Afrika (*Bosjesman*, *Hottentot*, *kraal* 'dorp bij Afrikaanse stammen; omheinde ruimte voor vee in Zuid-Afrika', *springbok*, *steenbok* en *veld*).

Streektaalen en regionale talen die in Frankrijk worden gesproken, zoals het Baskisch, Bretons en Frans-Vlaams, hebben geen enkele officiële status en staan onder sterke Franse invloed. Zowel het Baskisch als het Bretons (zie aldaar) hebben Nederlandse woorden voornamelijk via het Frans leren kennen.

Tot slot heeft een aantal Nederlandse uitleenwoorden in het Frans een specifieke vorm en betekenis gekregen die vervolgens aan zeer veel andere talen is doorgeleend. Ik noem hier enkele van de bekendste. De Nederlandse woorden *bijwacht*, *blazen*, *boek*, *bolwerk*, *manneke*, *pak*, *plak*, *schokken*, *steken* en *stapel* vormen de bron van het Franse *bivouac*, *blasé*, *bouquiniste* 'antiquaar', *boulevard*, *mannequin*, *paquet*, *plaquette*, *choquer*, *étiquette* en *étape* – deze internationale woorden zijn ook door het Nederlands overgenomen en dus teruggeleend.

Fries, een West-Germaanse taal die in de vroege middeleeuwen werd gesproken aan alle riviermondingen tussen de Schelde en de Weser. Maar vanaf circa 675 breidden de Franken onder leiding van Pepijn hun gebied in het noorden uit ten koste van de Friezen. Een eeuw later voltooide diens kleinzoon Karel de Grote de onderwerping van de Friezen. De Friese gebieden reikten nergens verder dan zo'n veertig kilometer landinwaarts, en verloren vanuit het zuiden allengs hun Friese karakter. Via de zee onderhielden de Friezen

contacten met de Scandinavische landen, waardoor enkele Friese woorden door Noord-Germaanse talen zijn geleend (zie het Deens).

In 1289 onderwierp de Hollandse graaf Floris v de Friezen die in het huidige Noord-Holland woonden. Toen zette zich ook daar een proces van taalwissel in ten nadele van het Fries, maar nog altijd is het Friese substraat in veel Noord-Hollandse dialecten duidelijk aanwezig. In 1498 verkreeg hertog Albrecht van Saksen de Friese gebieden in ons land, de huidige provincies Friesland en Groningen door betaling aan de Duitse Rooms-koning Maximiliaan, waarmee de ‘Friese vrijheid’ verdween. Zijn zoons verkochten dit gebied in 1515 aan Karel v. Zo maakte Friesland zijn entree in wat later Nederland werd. In 1579 sloot Friesland (met Groningen) zich aan bij de Unie van Utrecht en vormde sindsdien een van de Zeven Verenigde Nederlanden, zij het met een eigen stadhouder.

Momenteel wordt er in Nederland alleen in Friesland en in het uiterste westen van Groningen nog Fries gesproken; het is de moedertaal van ongeveer 350.000 mensen. Er bestaat verschil tussen het Fries in Nederland en Duitsland: het Fries in Nederland wordt Westlauwersfries genoemd. Het Stadfries, dat in de Friese steden gesproken wordt, heet wel Fries maar is een Hollands dialect. In Duitsland wordt nog door duizend mensen in Saterland (onder Oldenburg) Oost-Fries (ook wel Saterfries) gesproken. Op de Friese eilanden en het kustgebied daartegenover, in Sleeswijk-Holstein, wordt respectievelijk Eiland-Noord-Fries en Vastelands-Noord-Fries gesproken, door ongeveer 10.000 mensen. De eilanden werden door Friezen rond 800 gekoloniseerd; op het vasteland vestigden zich Friese ontginners in de loop van de elfde eeuw. Beide dialecten verschillen sterk van elkaar. Van het Eiland-Noord-Fries zijn geen gegevens over Nederlandse invloed beschikbaar, maar van het Vastelands-Noord-Fries wel: daarin zijn ruim vijftig Nederlandse leenwoorden gevonden, woorden die via de zee en door contacten met Fries- en Nederlandstaligen uit de noordelijke provincies zijn overgenomen. Het gaat vooral om spreektaalwoorden; voorbeelden zijn *boezeroen*, *druk*, *dweil*, *elfuurtje*, *godverdorie*, *mal*, *mengelmoes*, *mikmak*, *mist*, *mooi*, *ondersteboven*, *vaatdoek*, *verbruïen* en *verklappen*.

Het Fries in Nederland kreeg in de twintigste eeuw allengs een officiële status: vanaf 1955 werd Fries toegestaan als onderwijstaal in de eerste drie klassen van de lagere school, in 1970 werd Friesland van overheidswege erkend als tweetalige provincie. In 1985 werden het Fries en het Nederlands gelijkberechtigd en gelijkwaardig in het bestuurlijk verkeer. In 1997 ratificeerde Nederland het Europese Handvest voor Regionale en Minderheidstalen, en versterkte daarmee de officiële positie van het Fries. Desondanks is het Fries sinds de middeleeuwen sterk beïnvloed door het Nederlands, de taal die immers eeuwenlang als overkoepelende cultuurtaal heeft gediend, en via welke alle begrippen die tot de nationale cultuur behoren, bekend geworden zijn. In het alfabetisch lexicon worden circa 1980 Nederlandse leenwoorden in het Fries vermeld; deze zijn voornamelijk verzameld door uit het grote *Wurdboek fan de Fryske taal* de woorden te zoeken die gemarkeerd zijn als ‘hollandisme’. Het aantal Nederlandse leenwoorden in het Fries is ongetwijfeld groter, maar systematisch omvangrijk onderzoek daarnaar is nog niet verricht. Onder de gemarkeerde hollandismen zitten veel bestuurlijke, administratieve termen (*allesbehalve*, *alreeds*, *alsof*, *alvast*, *beambte*, *bejegenen*, *bekrachten*, *beleid*, *bepaling*, *beraadslagen*, *berispen*, *bevroeden*, *boedelscheiding*, *bovendien*, *buitendien*, *burgervader*, *deurwaarder*, *kampeerboerderij*, *omroep*, *omtrend*, *tentoonstelling* en *vrouwenvereniging*), en school-

woorden (*herexamen, herhalingsoefening, herscholing, leraar, les*). Ook religieuze termen zijn geleend, zoals *bede, bijgeloof, geloven, gezindte, hervormd, ootmoed, vergiffenis*.

Verder is een groot aantal samenstellingen en uitdrukkingen geleend die na de middeleeuwen zijn gevormd en die veelal juist uit de spreektaal stammen (*achterklap, achterwege blijven, baanbreker, bakvis, naar bed gaan, bekokstoven, branieschopper, er vandoor gaan, om de haverklap, kezen, neuken en ongesteld*). Een groot aantal bijvoeglijke naamwoorden is overgenomen, zoals *armetierig, baldadig, balorig, bedachtzaam, begaafd, belachelijk, bezeten, gehaaid, gehoorzaam, grof, makkelijk, mooi, sneu, verlegen, vermaard, verontwaardigd, verwaand, vrijpostig en vrolijk*. Maar ook namen voor nieuwe vindingen of producten zijn geleend, denk aan *dommekracht, draairaam, eierkool, ganzenbord, gieter, gulp* en *hakkebord*. Verder voedingsmiddelen zoals *beschuit, boterham, snert, vla, vlaai*, en planten en vruchten zoals *abrikoos, anjer, bamboe, gierst* en *lilie*. Eigenlijk is er geen terrein te vinden waarop het Nederlands géén invloed heeft uitgeoefend op het Fries. Zelfs namen voor familieleden zijn geleend, bijvoorbeeld *schoondochter, -moeder, -vader, -zoon, -zuster, neef, oom, tante* en *vader*. Daarnaast bestaan ook Friese benamingen.

Gã, een taal die gesproken wordt in de hoofdstad van Ghana, Akkra, door circa 300.000 mensen. Dit is een van de lokale talen van Ghana waarop het Nederlands invloed heeft uitgeoefend via de forten langs de West-Afrikaanse Goudkust, die de Nederlanders bezetten vanaf de zeventiende eeuw. Hier ruilden de Nederlanders handelswaar met de inheemse bevolking, maar ze hielden zich ook bezig met – illegale – slavenhandel. In 1837 schonk de koning van de Ashanti twee prinsjes, zijn zoon en zijn neef, aan koning Willem I als onderpand. Hoe het Kwame en Kwasi verder vergaan is, is beschreven door Arthur Japin in *De zwarte met het witte hart* uit 1997. In 1872 werden de Nederlandse vestigingen aan de Goudkust voor 47.000 gulden verkocht aan de Engelsen, in ruil voor de vrije hand op Sumatra, inclusief Atjeh; dit luidde de Atjeh-oorlogen in. Tevens vervielen de laatste Nederlandse factorijen langs de kust van India aan de Britten. In ruil daarvoor mocht Nederland contractarbeiders voor Suriname in India werven.

Het Nederlands heeft via de Nederlandse forten invloed uitgeoefend op de talen Akvambu, Ewe, Fon en Twi (zie daar), maar de grootste invloed ging naar het Gã, namelijk 56 leenwoorden die teruggaan of terug kunnen gaan op het Nederlands (ook het Deens en Portugees hebben invloed gehad, omdat er in die buurt ook Deense en Portugese forten stonden). Met sprekers van het Gã hadden de Nederlanders de meeste directe contacten, en een deel van de leenwoorden in het Ewe en Twi werd ontleend via het Gã: de Gã woonden aan de kust en de Ewe woonden verderop langs de kust, terwijl het Twi een lingua franca is in het zuidelijk deel van Ghana.

De leenwoorden verwijzen naar gezagsverhoudingen (*admiraal, baas, kapitein, koning* en *sergeant*), naar termen voor gereedschappen (*handspade, pomp, schrobber, schroef* en *trechter*), en er zijn termen voor voedingsmiddelen en genotsmiddelen: *augurk, azijn, boter, brood, kaas, kalkoen, suiker, tabak* en *wijn*, en ook de Oost-Indische producten *kokos, komijn* en *bamboe*. Ook zijn er woorden voor huisraad overgenomen (*canapé, glas, kandelaar, ketel, kop, kruik, matras, tafelbord* en *theeketel*) en kledingstukken (*broek* en *knoop*). Voor een deel zal het gaan om handelsproducten die via een *pakhuis* – ook een Nederlands leenwoord – verhandeld werden. Vuurwapens leverden de leenwoorden

hagel en *kruit*. Verder duiden een aantal woorden op gezamenlijk sociaal leven (*dam* ‘damspel’ en *plezier*).

De contacten met Ghana werden niet helemaal doorgesneden na 1872. In 1846 had de Nederlandse ondernemer Pieter Fentener van Vlissingen namelijk de firma PF van Vlissingen & Co, kortweg Vlisco, opgericht. Deze firma importeerde stoffen uit Indonesië en zorgde voor het batikken ervan, wat al snel in massaproductie plaatsvond. Vervolgens werden de felgekleurde stoffen geëxporteerd naar Indonesië via West-Afrikaanse havens, met name in Ghana. Hier bleken de stoffen zeer gewild, en vanaf 1876 werden zij speciaal vervaardigd voor West-Afrika. Begin twintigste eeuw werd de Afrikaanse markt zelfs belangrijker dan de Indonesische. In de loop van de twintigste eeuw werden Vlisco-dessins in West- en Midden-Afrika geïntegreerd in de eigen cultuur: ieder land heeft inmiddels zijn eigen traditionele stijl. In het begin van de eenentwintigste eeuw kwamen er veel imitaties op de markt, vooral uit China. Het Nederlandse product wordt in de Afrikaanse landen verkocht onder de naam *Dutch wax*, ook wel *Vlisco Dutch wax*; om namaak te voorkomen wordt de stof ook verkocht als *real Dutch wax*. In Franstalige Afrikaanse landen luidt de naam (*véritable*) *wax hollandais Vlisco*, ook wel kortweg *Vlisco (hollandais)* of *wax hollandais*. Deze benamingen zijn ook in lokale talen als het Swahili bekend.

Gaelisch, een Keltische taal, gesproken in Schotland door ongeveer 60.000 personen. De taal is verwant met het Iers, het Welsh en het Bretons. Het Gaelisch is sinds 2005 officieel erkend als een van de talen van Schotland. Het Iers is de eerste officiële taal van Ierland, naast het Engels. Het Welsh heeft sinds 2008 een co-officiële status binnen de Europese Unie. Alleen het Bretons heeft nergens een officiële status, wat te maken heeft met de houding van Frankrijk tegenover minderheidstalen.

In de middeleeuwen trokken veel Vlamingen en Nederlanders naar Groot-Brittannië en Ierland, en dat heeft invloed op het Engels en Schots nagelaten (zie aldaar). Vreemd genoeg echter heeft het Nederlands geen invloed uitgeoefend op de Keltische talen, terwijl er toch ook in Keltischsprekende gebieden – Wales, Schotland en Ierland – Nederlanders woonden. Zo was er in de veertiende eeuw veel handel tussen Schotland en de Nederlanden, en in de vijftiende eeuw vestigde zich een groot aantal Brabantse handwerkslieden in Schotland. In het alfabetisch lexicon zijn echter vrijwel geen Nederlandse leenwoorden in de Keltische talen uit Groot-Brittannië opgenomen; minder dan een handvol en de meeste nog via het Engels of van onzekere herkomst. Aardig is wel dat mogelijk Nederlands *blaar* ‘met een witte vlek op de kop’ in het Gaelisch is geleend, dat *lol* in het Welsh voorkomt in de betekenis ‘nonsens, gekkigheid’, en dat *drab* in het Gaelisch en Iers voorkomt als ‘slonzig’ en ‘hoer’ – geleend via het Engels. Welsh kent voorts nog *kegel* ‘kegelspel’, eveneens geleend via het Engels.

Dat het Nederlands op de Keltische talen geen enkele invloed heeft gehad in de middeleeuwen, terwijl het op het Engels en Schots zeer grote invloed heeft gehad, is beslist opmerkelijk te noemen: de redenen daarvoor zijn niet duidelijk. Het is natuurlijk goed mogelijk dat Nederlandse woorden gemakkelijker werden opgenomen in het nauw verwante Engels dan in het veel verder verwante Keltisch. Wellicht speelt ook de ondergeschikte positie van de Keltische talen ten opzichte van het Engels een rol. Al in de elfde eeuw, toen het Gaelisch nog in heel Schotland gesproken werd, begon de verdringing

van het Gaelisch door het Engels. In de middeleeuwen, de periode van de Nederlandse invloed, domineerde het Engels het Gaelisch en Welsh. In de hoven en gerechtshoven werden Engels, Latijn en Frans gesproken, terwijl Keltische talen voornamelijk thuistalen waren. Misschien waren de Keltische talen daardoor meer gesloten voor opname van Nederlandse woorden.

Gimán, een Indonesische taal gesproken op de Noord-Molukken door een etnische groep van ongeveer 3000 personen die zichzelf Gimán noemen en door de Indonesischtaligen Orang Gane worden genoemd. De taal die zij spreken heet ook Gimán, respectievelijk Bahasa Gane (in het Indonesisch). In deze taal zijn bijna zestig Nederlandse woorden aangetroffen. Deze zijn daar deels gekomen via de variant van het Moluks-Maleis die op Ternate en Halmahera gesproken wordt en werd, en die, naast het Ternataans, een van de verkeerstalen in dit gebied is. Dit Moluks-Maleis wordt in steeds toenemende mate door het Indonesisch (Bahasa Indonesia) beïnvloed. De grenzen tussen de twee vormen zijn zeer vloeïend, afhankelijk van de kennis van de spreker. Nederlandse leenwoorden in het Gimán die niet in het Bahasa Indonesia voorkomen, zijn onder andere *bok* voor ‘zitplank in de voor- of achterkant van een prauw’, *eerste* als naam voor een knickerspel, *kwart*, *lepel*, *tergen* en zo ‘zoals’.

Grieks, een Indo-Europese taal, de officiële taal van Cyprus en Griekenland met 11,5 miljoen moedertaalsprekers. Griekenland werd in 1456 onderdeel van het Ottomaanse Rijk. In 1829 werd het onafhankelijk. Contacten tussen de ver uit elkaar gelegen Lage Landen en Griekenland zijn er in het verleden nauwelijks geweest. Het Grieks heeft dan ook voornamelijk Nederlandse leenwoorden via andere talen overgenomen; het gaat om ongeveer zeventig woorden die internationaal bekend zijn (*atlas*, *jacht*, *jol*, *ijsberg*, *spa* en *wagen*) of typisch Nederlandse (export)producten (*edammer*, *polder*). Grieken geven leenwoorden uit andere talen in hun eigen spelling weer. Soms nemen ze daarbij de vreemde woorden over op de klank. Wanneer deze Griekse woorden vervolgens letter-voor-letter omgezet worden in het Latijnse alfabet, kan er een groot verschil ontstaan met de spelling in het oorspronkelijke woord, terwijl de uitspraak grotendeels identiek is gebleven. In die gevallen is in het alfabetisch lexicon achter de Griekse vorm (die letter voor letter is getranscribeerd) tussen schuine strepen de uitspraak in het Grieks toegevoegd, bijvoorbeeld *polnter* /polder/. Deze woorden worden niet aan het Griekse taalstelsel aangepast: ze kunnen niet verbogen worden en hebben geen aparte meervoudsvorm. Soms nemen de Grieken echter een leenwoord over naar de vorm, bijvoorbeeld *Brukselles* ‘Brussel’. Dan blijft het woord visueel herkenbaar. Daar staat tegenover dat in dergelijke gevallen de uitspraak erg van het origineel verschilt; zo klinkt *Brukselles* in het Grieks als /vriksesles/. Dergelijke woorden zijn wel aangepast aan het Griekse systeem en hebben dus ook bijvoorbeeld een tweede naamval, zoals blijkt uit de vorm *lachanakia Bruxellōn* voor ‘Brusselse spruitjes’ (letterlijk: ‘van Brussel’).

Hongaars, een Fins-Oeegrise taal die verwantschap heeft met het Ests en het Fins, al zijn deze talen niet onderling verstaanbaar. Hongaars is de officiële taal van Hongarije; omvangrijke Hongaarsspreekende minderheden wonen in de buurlanden Roemenië, Slowa-

kije, Servië, Slovenië, Oekraïne en Oostenrijk; in Slovenië heeft het Hongaars officiële status. Het Hongaars heeft ongeveer dertien miljoen moedertaalsprekers.

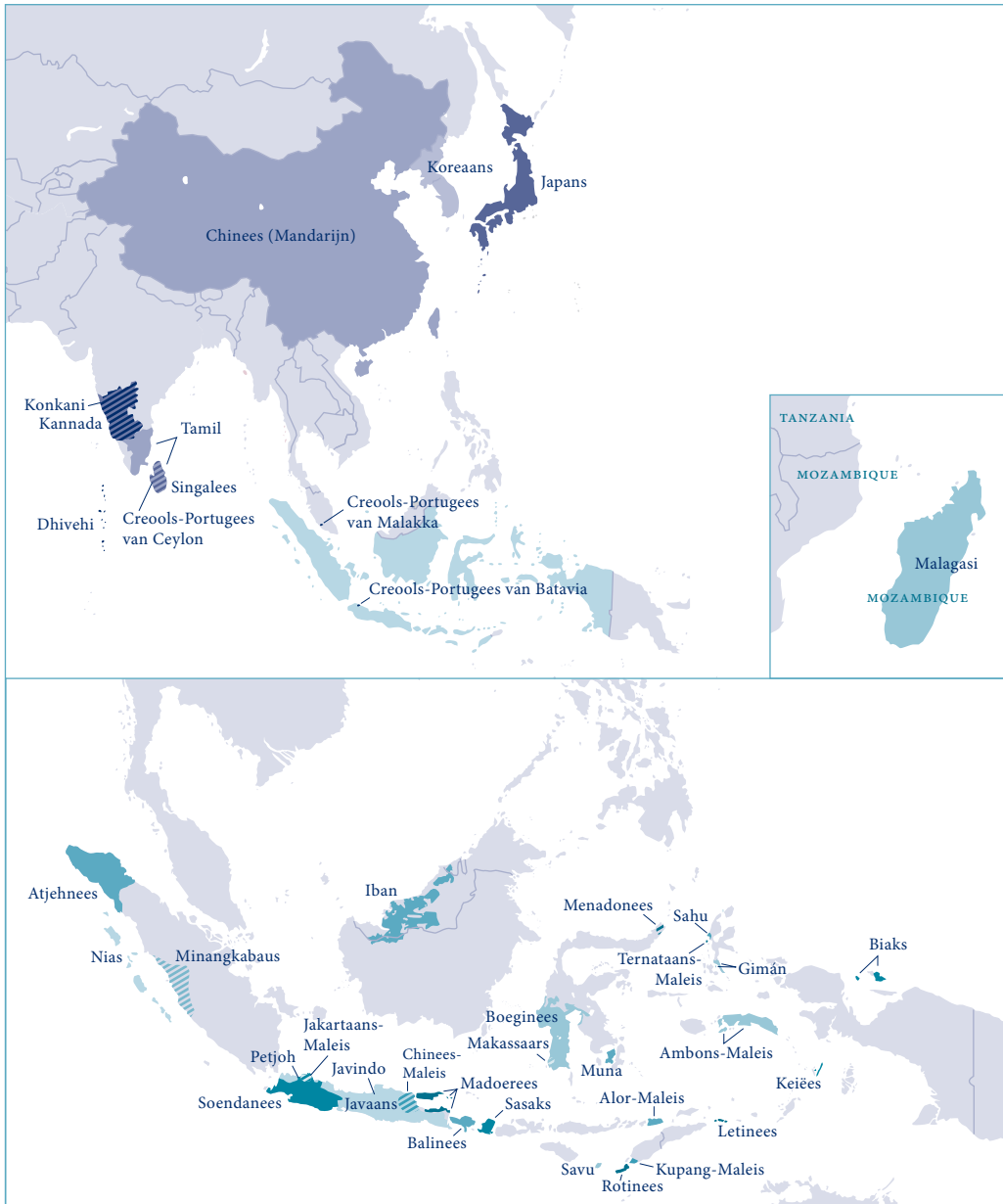
Eeuwenlang, van 1687 tot 1867, was Hongarije in handen van de Oostenrijkse Habsburgers; in 1867 werd het deel van de Oostenrijks-Hongaarse dubbelmonarchie. De officiële taal was altijd het Duits, Hongaars was slechts thuistaal. Na de Eerste Wereldoorlog werd in 1918 de Oostenrijks-Hongaarse monarchie ontbonden en ontstond een herindeling van Europa die zoveel mogelijk op het nationaliteitenprincipe gebaseerd was. Hongarije werd een zelfstandig land dat als staatstaal het Hongaars aannam.

Nederland en Hongarije hebben geen bijzondere contacten met elkaar gehad, behalve dan in de zeventiende eeuw tussen Nederlandse en Hongaarse protestanten. Een belangrijk moment in de Hongaarse geschiedenis was de bevrijding in 1676 van 26 protestantse predikanten door admiraal M.A. de Ruyter: deze protestanten waren ten tijde van de contrareformatie door het Habsburgse koningshuis veroordeeld tot galeislaaf; nog steeds staat er in het centrum van Debrecen een gedenkteken voor De Ruyter. Lange tijd verschenen er heruitgaven van de Hongaarse bijbel, die onder leiding van Gáspár Károlyi was vertaald en in 1590 werd uitgegeven, in Amsterdam. Desalniettemin heeft dit voor zover bekend niet geleid tot het overnemen van Nederlandse leenwoorden door het Hongaars, behalve wellicht de woorden *arminiaan*, *gomarist*, *mennoniet* en *remonstrant*.

De meeste Nederlandse leenwoorden (slechts ongeveer vijftig) zijn via een andere taal – vrijwel altijd het Duits – in het Hongaars terechtgekomen, met uitzondering van jonge handelsproducten zoals *edammer*, en het oudste woord dat het Hongaars uit het Nederlands heeft geleend: het verouderde woord *genti*, dat al in 1286 is genoemd en waarmee een soort stof werd aangeduid afkomstig uit de Vlaamse plaats Gent. Via het Duits zijn bijvoorbeeld geleend handelstermen zoals *beurs* ‘handelsbeurs’, *leveren*, *pastei*, *stokvis* en *tulp*, en namen voor verpakkingsmiddelen: *doos*, *koffer* en *pak*. Geleende stofnamen zijn *floers*, *katoen*, *mof* ‘handwarmer’, *sleep* ‘over de grond slepend deel van een jurk’, *stofferen* en *watten*. Dan zijn er de onvermijdelijke scheepstermen (*boei*, *jacht*, *kabel*, *kajuit*, *laveren*, *matroos*, *orkaan* en *pomp*). Erg ingeburgerd zijn die vaak niet – Hongarije grenst immers nergens aan een zee en heeft geen enkele maritieme traditie. Tot slot waren de Lage Landen in het verleden doorvoerhaven van goederen uit Indonesië en de benamingen daarvoor, vandaar dat in het Hongaars woorden geleend zijn als *bamboe*, *batik*, *baviaan*, *soja* en *thee*.

Iban, een Indonesische taal van een gelijknamige bevolkingsgroep die leeft in de binnenlanden van West-Borneo en Sarawak, een deelstaat van Maleisië en Brunei Darussalam; vroeger werden zij *koppensnellers* genoemd. De taal heeft ongeveer 400.000 sprekers. De gebieden waar de Iban woonden, stonden in het verleden onder Brits en niet onder Nederlands gezag. In het alfabetisch lexicon zijn bijna dertig Nederlandse leenwoorden in het Iban opgenomen. Van veel daarvan is niet zeker of ze uit het Nederlands dan wel uit het Engels zijn overgenomen. Woorden die zeker uit het Nederlands zijn geleend, zijn *dam* ‘damspel’, *duit*, *plakkaat* en *strijken*.

Iers, een Keltische taal, de officiële taal van de Ierse Republiek en de moedertaal van ongeveer 355.000 personen; zie Gaelisch.

6. De talen in Azië waarin Nederlandse leenwoorden zijn gevonden (zie 2.3)

Op de bovenste kaart staan de belangrijkste talen in Azië die Nederlandse leenwoorden hebben opgenomen: de niet-verwante talen Japans, Chinees en Koreaans, de verwante Indische talen Singalees (op Sri Lanka), Dhivehi (op de Malediven) en Konkani (in Zuid-India), en de Dravidische talen Kannada en Tamil (gesproken in Zuid-India; Tamil ook op Sri Lanka). Verder zijn drie Portugees creooltalen vermeld die Nederlandse woorden kennen: het Creools-Portugees van Batavia en van Ceylon (beide uitgestorven) en het Creools-Portugees van Malakka, ook wel genoemd Papia Kristang. In de inzet staat het Malagasi, dat weliswaar buiten de Indonesische archipel wordt gesproken, namelijk op Madagascar, maar dat ook een Indonesische taal is. In de onderste kaart wordt de verbreiding getoond van de verschillende regionale variëteiten van het Indo-

nesisch waarvan informatie beschikbaar is over Nederlandse leenwoorden en die daarom in dit boek voorkomen. In heel Indonesië is Indonesisch, ofwel Bahasa Indonesia, de officiële taal; dit staat dan ook niet op de kaart. Wel zijn te vinden de streektalen Alor-Maleis, Ambons-Maleis, Atjehnees, Balinees, Biaks, Boeginees, Chinees-Maleis, Gimán, Iban, Jakartaans-Maleis, Javaans, Keiëes, Kupang-Maleis, Letinees, Madoerees, Makassaars, Menadonees, Minangkabaus, Muna, Nias, Rotinees, Sahu, Savu, Sasaks, Soendanees en Ternataans-Maleis. De mengtalen Petjoh en Javindo komen in Indonesië niet meer voor: op de kaart staat waar ze in het verleden zijn ontstaan.

Niet op de kaart opgenomen zijn enkele eilanden in de Grote Oceaan waar verwante Polynesische talen worden gesproken die een paar Nederlandse leenwoorden hebben overgenomen, namelijk de eilanden Pukapuka, Tokelau, Tuvala, Tonga, Futuna, Samoa, Tahiti, Tuamotu en de oostelijke Fiji-eilanden.

IJslands, een Noord-Germaanse taal, de officiële taal van IJsland met 230.000 moedertaalsprekers. IJsland is sinds 1944 een zelfstandige republiek; daarvoor viel het eeuwenlang onder de Deense Kroon en het Deens (zie aldaar) had er invloed. IJslands staat bekend als conservatief en het is een bewuste politiek om geen leenwoorden op te nemen, maar die zoveel mogelijk te vervangen door eigen woorden. In het alfabetisch lexicon komen vrijwel geen Nederlandse leenwoorden in het IJslands voor, omdat het niet gelukt is iemand te vinden die deze systematisch kon opsporen. Een groot gemis is dat overigens niet, want het IJslands zal uitsluitend woorden kennen die ook voorkomen in de andere Noord-Germaanse talen; alleen zullen dat er aanzienlijk minder zijn, vanwege het conservatieve karakter van het IJslands.

Indonesisch, de term die in dit boek wordt gebruikt – volgens het normale spraakgebruik in Nederland – ter aanduiding van de taal die officieel Bahasa Indonesia heet (letterlijk ‘Indonesische taal’), de officiële taal van Indonesië, met 22,8 miljoen moedertaalsprekers en meer dan 140 miljoen tweedetaalsprekers. Indonesisch is tevens de naam voor een taalfamilie in de Indonesische archipel: in Indonesië of de Indonesische archipel worden naast het Indonesisch vele honderden Indonesische streektalen gesproken, zoals het Ambons-Maleis, Javaans en dergelijke. Deze talen hebben een eigen ontwikkeling doorgemaakt en soms Nederlandse leenwoorden overgenomen die niet voorkomen in het Indonesisch. Al deze streektalen staan momenteel onder invloed van het Bahasa Indonesia, de taal waarmee steeds meer mensen in de Indonesische archipel in aanraking komen dankzij onderwijs, bestuur, de verschillende communicatiemiddelen en media, en door toegenomen mobiliteit. Via het Bahasa Indonesia nemen de streektalen opnieuw Nederlandse leenwoorden over; in dit boek hebben we zoveel mogelijk geprobeerd alleen de woorden op te nemen die Indonesische streektalen rechtstreeks hebben ontleend aan het Nederlands in de koloniale tijd. Daarom hebben we voor de streektalen bij voorkeur bronnen gebruikt die dateren van voor 1949, het jaar dat Indonesië onafhankelijk werd.

Al eeuwen voordat de Nederlanders naar de Indonesische archipel kwamen, was het Maleis – de voorganger van het Bahasa Indonesia – een lingua franca van Zuidoost-Azië. Vanaf ongeveer 1500 hadden de Portugezen veel macht in de Archipel; zij trachtten de inheemse moslimbevolking te bekeren tot het christendom en leerden hun Portugees. In 1596 landden de eerste Nederlanders op Java. In 1602 werd de Verenigde Oost-Indische Compagnie opgericht voor de handel op de Oost. In het begin van de zeventiende eeuw namen de Nederlanders de Portugese vestigingen in Indonesië over. Maar er bleven Por-

tugezen in Indonesië wonen, de inheemse bevolking bleef deels Portugees spreken en er ontstonden Creools-Portugeese mengtalen (die ook Nederlandse woorden opnamen; zie aldaar). In Batavia werd gedurende de gehele zeventiende eeuw een soort Indisch-Portugees gesproken (een door het Indisch gekleurde variant van het Portugees), ook door de Nederlanders.

Aan het einde van de zeventiende eeuw beschikte de VOC over ongeveer 5000 Nederlandse dienaren en nog enige duizenden uit andere Europese landen. Het merendeel van hen woonde in Batavia op Java. De periode van de VOC duurde tot ongeveer 1800. Toen werden, in de napoleontische tijd, de Nederlandse overzeese gebiedsdelen overgenomen door de Engelsen. In 1814 kreeg Nederland Indonesië terug. In de VOC-periode woonden telkens maar relatief weinig Nederlanders in Indonesië, die elkaar bovendien telkens afwisselden (tenminste als zij de reis en het verblijf overleefden). De Nederlandse taal wist zich in de VOC-tijd geen sterke positie te verwerven. Maleis was de belangrijkste voertaal tussen Nederlanders en de inheemse bevolking, alleen ambtenaren leerden ook Nederlands. Nederlands was beperkt tot bestuurstaal en werd in officiële stukken gebruikt. Er was niet veel vermenging met de inheemse bevolking. Op de Molukken en in Batavia werden wel enkele scholen gesticht, waar Nederlands de voertaal moest worden. Maar in plaats van het Nederlands werd al gauw het Maleis of het Portugees ingevoerd.

In de koloniale tijd, van 1814 tot de Tweede Wereldoorlog, werden de contacten tussen de Nederlanders en de Indonesiërs intensiever, vooral na 1850: Nederlanders bleven langer, woonden samen of trouwden met Indonesische vrouwen en kregen kinderen bij hen. De behoefte aan ambtenaren, ook Indische, die zowel Nederlands als inheemse talen goed beheersten, nam toe. Steeds meer Indonesiërs kenden Nederlands. Hun aantal nam bovendien na 1864 snel toe, omdat vanaf die tijd Indonesiërs toegelaten werden op Nederlandse scholen.

Pas in de twintigste eeuw werd het Nederlands in Indonesië op grotere schaal bekend. Rond 1900 was het gehele gebied onder controle gebracht van het centrale gezag. Handel, nijverheid en landbouw bloeiden. Steeds meer Nederlanders, onder wie ook vrouwen, trokken naar Azië, mede doordat de transportmiddelen (stoomboten, vliegtuigen) verbeterd waren. In 1860 waren er 44.000 Nederlanders in de Indonesische archipel, in 1900 steeg het aantal tot 91.000 en in 1920 tot 168.000. Nederlands werd de voertaal op alle opleidingen voor inheemse onderwijzers en ambtenaren. De toelating tot de Europese scholen werd verruimd. Inheemsen en Chinezen kregen scholen die gelijkgesteld waren aan de Europese. Er kwamen scholen voor voortgezet onderwijs. Beheersing van het Nederlands bracht goed betaalde betrekkingen bij de overheid of het bedrijfsleven binnen bereik, en het Nederlands was de toegangspoort tot de westerse cultuur. Dat blijkt ook uit het feit dat het Indonesisch allerlei woorden heeft overgenomen voor culturele verschijnselen uit West-Europa: allerlei Indonesische talen hebben het woord *dansen* en de namen voor muziekinstrumenten als *gitaar*, *klarinet*, *mandoline* overgenomen uit het Nederlands. Uiteraard kende Indonesië een groot aantal inheemse dansen en muziekinstrumenten, en de woorden *dansen*, *gitaar*, *klarinet*, *mandoline* en dergelijke werden dan ook gebruikt ter aanduiding van ‘dansen op zijn Europees’ en ‘Europees muziekinstrument, strijkinstrument, blaasinstrument’. Ook woorden als *pak* en *rok* duiden een typisch Europees kostuum aan.

In 1942 werd Indonesië door de Japanners bezet. De Japanners verboden het Nederlands en verhieven het Indonesisch tot de enige officiële taal. Na de Tweede Wereldoorlog wenste Indonesië onafhankelijkheid van Nederland. Nadat Nederland dit via zogenoemde politionele acties had proberen tegen te houden, werd in 1949 de soevereiniteit overgedragen. De nieuwe republiek legde in de grondwet vast dat het Indonesisch, of beter het Bahasa Indonesia, de nationale taal was. In 1972 kreeg het Bahasa Indonesia een officiële spelling die afwijkt van de vroegere. Die officiële spelling is in het alfabetisch lexicon gebruikt: alle informatie uit oudere bronnen is omgespeld naar de moderne spelling, dus de Nederlandse leenwoorden *hoek* en *jongenskop* (voor een jongensachtig kapsel van een meisje) zijn in het alfabetisch lexicon in het Indonesisch vermeld als *huk* en *yongenskop*, en niet als *hoek* en *jongenskop* – zoals de oudere Indonesische spelling luidde.

Na de onafhankelijkheid bleef de Indonesische elite het Nederlands nog lang gebruiken, ook in huiselijke kring. Nederlands kunnen spreken was lange tijd het bewijs van een goede opvoeding. En als men Indonesisch sprak, gebruikte men daarin veel Nederlandse leenwoorden. Voor een deel was dat ook noodzakelijk; de Indonesische woordenschat moest immers geschikt gemaakt worden voor alle situaties: ook in situaties waar men vroeger Nederlands gebruikte, zoals in het bestuur, het recht en de wetenschap. Daarvoor moesten nieuwe woorden worden gezocht, en daarbij keek men vaak naar het Nederlands. Zo werden veel internationale woorden in Nederlandse vorm of via het Nederlands alsnog onderdeel van het Indonesisch, bijvoorbeeld *lexicograaf*, *geofysica*, *mentaliteit* en *socioloog*. Het lenen van Nederlandse woorden werd dus niet abrupt in 1949 afgebroken, maar duurde ook daarna nog voort. Ook werden aan het Nederlands ontleende achtervoegsels in het Indonesisch productief, bijvoorbeeld *-isatie*: hiermee werden nieuwe woorden gemaakt die niet voorkomen in het Nederlands, zoals *komputerisasi*, *kristenisasi* en *westernisasi* (zie ook 1.4). Zelfs nu nog is Nederlands kunnen lezen in Indonesië onontbeerlijk voor wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de geschiedenis, antropologie, taalkunde, rechten, landbouw en bosbouw: alle historische bronnen zijn in het Nederlands geschreven.

Momenteel worden er nog Nederlandse woorden gebruikt in het zogeheten *Bahasa Prokem*, de informele taal van de Jakartaanse jongerensubcultuur. Die Nederlandse woorden hebben in deze informele taal vaak een geheel eigen betekenis gekregen, en die is in het alfabetisch lexicon altijd toegevoegd. Zo wordt *asbak* in het Bahasa Prokem in de vorm *ba'ak* gebruikt voor 'vrouwelijke geslachtsdelen'. *Ballon* heeft in het Bahasa Prokem de betekenis 'hoer' gekregen. Grappig genoeg heeft ook de naam *Bahasa Prokem* Nederlandse wortels: *Prokem* is een verbastering van *préman*, dat teruggaat op het Nederlandse *vrijman* 'vrijgeborene, vrijgelaten slaaf', wat in het Indonesisch de betekenis 'gangster, kleine crimineel' heeft gekregen.

Uiteindelijk zijn er eeuwenlang Nederlandse leenwoorden door het Indonesisch overgenomen; in het alfabetisch lexicon staan er ruim 5500. De meeste woorden zullen pas in de negentiende of twintigste eeuw zijn geleend of verbreid. De woorden zijn op allerlei terreinen te vinden: ambtelijke taal (*commissie*, *communicatie*, *comparant*), werk (*bediende*, *chef*, *corvee*, *fabrikant*, *hoofd*, *kantoor*, *koetsier*, *machinist*, *monteur*, *vacature*, *verpleegster*, *volontair*), leger (*bajonet*, *compagnie*, *deserteur*, *fortificatie*, *garnizoen*, *generaal*, *granaat*, *marechaussee*, *militie*, *pacificatie*, *politoneel*, *rekruteren*), onderwijs (*bal-*

pen, pen, school, schrift), religie (*altaar, celibaat, christen, diaken, relikwie, sacristie*), voedingsmiddelen (*chocolade, frikadel, griesmeel, hopjes, hutspot, karbonade*), geneeskunde (*amputatie, narcose, operatie, pil*).

De namen voor de maanden zijn uit het Nederlands overgenomen, net zoals woorden als *kalender, klok, laat, minuut, pauze* en *seconde*. Ook woorden die menselijke eigenschappen aanduiden zijn geleend, bijvoorbeeld *arrogant, brutaal, corpulent, dominant, jaloers, kalm, naïef, rustig* en *spontaan*. De Nederlanders introduceerden spelletjes en sporten zoals *atletiek, biljart, boksen, dammen, gymnastiek, hockey, katapult, marathon, pingpong, poker* en *voetbal*, en de namen voor kaarten *harten, klaveren, ruiten* en *schoppen*. De Nederlanders voerden hun eigen groenten in en gingen die in Indonesië verbouwen, vandaar de leenwoorden *andijvie, artisjok, asperge, biet, boontjes, bloemkool, boerenkool, broccoli, koolraap, peterselie, prei, rabarber, sla* en *wortel*.

Al in de zeventiende eeuw brachten de Nederlanders koffie naar Indonesië en richtten zij koffieplantages in op Java; het Indonesisch heeft dan ook uit het Nederlands het woord *koffie* overgenomen. Dit was het belangrijkste product toen in 1830 het zogenoemde ‘Cultuurstelsel’ werd ingevoerd. Bij dit stelsel werden inheemse grondeigenaren verplicht om twintig procent van hun cultuurgrond te bebouwen met producten voor de Europese markt. De verantwoordelijke ambtenaren kregen een vorm van provisieloon, de zogenoemde cultuurprocenten, en hadden dus persoonlijk belang bij een zo hoog mogelijke opbrengst. Multatuli stelde dit in 1860 in de *Max Havelaar* aan de kaak. Behalve voor koffie werden ook plantages opgezet voor *indigo* en *thee* – beide woorden kent het Indonesisch waarschijnlijk uit het Nederlands. Thee was afkomstig uit China; in het Mandarijn heet het *cha*, en dit is in het Indonesisch overgenomen als *ca*. De Nederlandse vorm *thee* gaat terug op het Hokkien-woord *te* (Hokkien is de zuidelijke taal van de provincie Fujian). Dat het Indonesisch naast *ca* ook *téh* kent (dat bovendien gebruikelijker is), zal aan de Nederlanders te danken zijn.

Tot slot heeft het Indonesisch allerlei Nederlandse woorden uit de spreektaal overgenomen, zoals *dag* ‘groet’, *hallo, godverdomme, verdomme, kiekeboe, proficiat* en *hiep, hiep, hoera*. Dit zijn slechts enkele voorbeelden; het aantal Nederlandse leenwoorden is te veel om op te noemen of in betekenisvelden onder te verdelen.

De Nederlandse leenwoorden zijn uiteraard aan het Indonesisch aangepast. Omdat het om zo veel woorden gaat, is het nuttig een overzicht te geven van de belangrijkste aanpassingen. Het Indonesisch vermijdt in principe combinaties van twee of meer medeklinkers in ongelede woorden. In dergelijke gevallen voegt men vaak in een Nederlands leenwoord een stomme *e* toe, een zogenoemde sjwa. Dat verklaart waarom het Nederlandse leenwoord *fles* in het Indonesisch *pelés* luidt en waarom *schoppen* is veranderd in *sekop*. In *pos* van het Nederlandse *post* is de medeklinkercombinatie aan het eind van het woord vereenvoudigd. Vroeger werd ook bijvoorbeeld *tapelak* ‘tafelaken’ en *teromol* ‘trommel’ geschreven, maar sinds de spellingherziening van 1972 laat men de sjwa vallen en schrijft men *taplak* en *tromol*. Want dankzij het feit dat het Indonesisch in de loop van de tijd veel woorden over heeft genomen uit talen waarin wél combinaties van twee of meer medeklinkers aan het begin of eind van een woord voorkomen – zoals het Arabisch, Nederlands en Javaans –, zijn medeklinkercombinaties geleidelijk steeds meer geaccepteerd geraakt.

Het Indonesisch kent alleen in leenwoorden de heldere *e* – om de afwijkende uitspraak hiervan aan te duiden, plaatst men er in woordenboeken een accent op: *atrét* ‘achteruit’ en *okér*. Het Indonesisch kent geen verschil tussen korte en lange klinkers, waardoor zowel het Nederlandse *aas* als het Nederlandse *as* zijn overgenomen als *as*, dat in het Indonesisch dus zowel ‘het getal één in het kaartspel’ als ‘spil’ betekent. Nederlands *u* is in het Indonesisch vaak veranderd in *i* (*setir* voor ‘stuur’); Nederlands *ui* in *e* of *i* (*atrét* ‘achteruit’ en *beslit* ‘besluit’); Nederlands *ei* of *ij* zijn meestal vervangen door *e* of *i* (*lés*, *lis* ‘lijst’), soms door *ai* (*partai* ‘partij’); en Nederlands *eu* tot slot is vervangen door *e* (*mébel* ‘meubel’), en voor *r* door *i* of *u* (*amatir* of *amatur* ‘amateur’).

De klanken *v* en *f* komen niet voor in het inheemse Indonesisch. Ze werden in het verleden vervangen door *p* (vandaar *pelopor* voor *voorloper* ‘verkenner’ en *pamili* voor ‘familie’). Tegenwoordig echter zijn *v* en *f* door de vele leenwoorden geaccepteerd, sterker nog, zelfs opgelegd. Vandaar dat men nu spelt *vla*, *vlék*, *vuring* ‘voering’ en *fabrik*; de oude spelling *pabrik* geldt tegenwoordig als een volkse ontlening.

Ook de *z* is in het Indonesisch een uitheemse klank. In Nederlandse leenwoorden is de *z* meestal veranderd in *s*, vergelijk *ségel* ‘zegel’ en *som* ‘zoom’. De *g*-klank wordt gespeld als *h*: *oplah* ‘oplaag’, *hordéng* ‘gordijn’ naast *gordén(g)*, waarin de beginletter wordt uitgesproken als die in het Engelse *goal*.

Italiaans, een Romaanse taal, officiële taal van Italië, San Marino, Vaticaanstad en Zwitserland, gesproken door zestig miljoen mensen. De Nederlanden en Italië dreven vanaf de middeleeuwen via Frankrijk handel met elkaar. Italië was de bakermat van de Renaissance en het middelpunt van de wereldliteratuur en de schilderkunst. In de vijftiende en zestiende eeuw trokken dan ook veel Nederlandse kunstenaars naar Italië om daar in de leer te gaan. Maar zij verbreidden daar voor zover bekend geen Nederlandse woorden.

Een belangrijke intermediair tussen Nederland en Italië was de Italiaanse geschiedschrijver Lodovico Guicciardini, die zich in 1542 in Antwerpen vestigde en daar jarenlang bleef wonen. In 1567 schreef hij in het Italiaans een boek over de Lage Landen: *Descriptione di tutti i Paesi Bassi*, dat in 1612 in het Nederlands werd vertaald. In zijn boek komt voor het eerst het woord *beurs* voor in de betekenis ‘handelsbeurs’. De Brugse beurs (die omstreeks 1540 ontstond) heette volgens Guicciardini zo naar de familie Van der Beurse of Van der Borse, omdat in hun huis (het huis *ter Beurze*) de kooplui bijeenkomen. Het Nederlandse woord *beurs* wordt nog steeds in het Italiaans gebruikt. Italianist Minne de Boer heeft onderzocht welke Nederlandse woorden Guicciardini nog meer vermeldt; hij komt op een aantal van 55, waarvan een minderheid nog – in een vorm en betekenis die te herleiden zijn op het Nederlands – bekend is in het Italiaans, namelijk *haakbus*, *dijk*, *duin*, *hulk* en *turf*.

Ook de Tachtigjarige Oorlog heeft enkele Nederlandse leenwoorden in het Italiaans opgeleverd, zo toont De Boer aan. Zo heeft het Italiaans het woord *stadhouder* ‘iemand die in de plaats van een vorst een deel van diens rijk bestuurt’ overgenomen – deze betekenis stamt uit 1572, toen Willem van Oranje Stadhouder van Holland, Zeeland en Utrecht werd. Iets later, omstreeks 1600, kreeg in Nederland het woord *barak* de specifieke betekenis ‘onderkomen voor soldaten’. In die betekenis is het woord in diverse talen, waaronder het Italiaans, overgenomen. Andere oorlogstermen die het Italiaans – meestal via

andere talen – uit het Nederlands kent zijn *berm*, *bijwacht*, *bolwerk* en *kwartiermeester*.

In de periode na de zeventiende eeuw zijn de contacten met het Nederlands in Italië niet heel intensief geweest. Dat blijkt uit het feit dat de meeste van de 150 Nederlandse leenwoorden in het Italiaans internationalismen zijn die ook in andere talen voorkomen en die voornamelijk via andere talen geleend zijn, met name het Frans en het Afrikaans, maar ook het Engels. Het gaat vooral om Nederlandse scheepstermen, met onder andere *boom*, *fok*, *halen*, *hulk*, *meerlijn* en *pink*. Dan is er een aantal handelstermen, deels met producten uit de Oost, zoals *pak*, *palissander(hout)*, *pompelmoes* en *stokvis*. Tot slot woorden uit Zuid-Afrika, zoals *apartheid*, *boer*, *Bosjesman*, *Hottentot* en *rooibosstee*.

Jakartaans-Maleis, de variëteit van het Maleis die wordt gesproken in en rond Jakarta, de hoofdstad en regeringszetel van de Republiek Indonesië die op de noordwestkust van het eiland Java ligt. De stad werd in 1621 door Jan Pieterszoon Coen onder de naam Batavia tot hoofdzetel van de VOC gemaakt; in 1949 werd hij na de onafhankelijkheid van Indonesië de regeringszetel van de nieuwe republiek. Er wonen negen miljoen mensen. Deze regio heeft van oudsher onder grote Nederlandse invloed gestaan: er woonden relatief veel Nederlanders, en die hadden veel Javanen en vooral Jakartanen in dienst. In het alfabetisch lexicon staan dan ook bijna 680 Nederlandse leenwoorden in het Jakartaans-Maleis opgenomen. Ruim negentig daarvan zijn niet aangetroffen in het Bahasa Indonesia, zoals *afvoer*, *appel*, *band*, *beton*, *brood*, *daggeld*, *dak*, *dierentuin*, *dysenterie*, *haarspeld*, *kwitantie*, *langzaam*, *leerling*, *luier*, *scheer je weg!*, *sportbroek* en *vervelend*.

Japans, de officiële taal van Japan, geschreven met Chinese karakters (kanji), Japans syllabenschrift en Latijns alfabet; de taal kent 127 miljoen moedertaalsprekers en is niet verwant met het Chinees, al wordt hij deels met Chinese karakters geschreven.

In 1600 kwamen voor het eerst Nederlanders naar Japan, en in 1609 kregen de Nederlanders officieel toestemming zich met handel met Japan bezig te houden. Omdat de protestantse Nederlanders, anders dan de Spanjaarden en Portugezen, geen bekeringsdrift toonden, stonden de Japanners hun toe een handelspost te stichten, eerst op het eiland Hirado en vanaf 1641 op het eiland Deshima in de baai van Nagasaki. Tot 1854 waren de Nederlanders de enige westerlingen die met Japan contact hadden. Eenmaal per jaar maakten ze een hofreis naar Tokio, een reis van een maand heen en een maand terug. Verder waren de Nederlanders zeer beperkt in hun bewegingen. Japanse medici en andere geleerden verdiepten zich in de Nederlandse kennis en hielden zich bezig met de *Rangaku* ‘Nederlandkunde’. Na 1720 mochten er buitenlandse boeken in Japan worden ingevoerd, zolang die maar niet het christendom verkondigden. De contacten tussen de Nederlanders en de Japanners werden onderhouden door een team Japanse tolken, die Nederlands leerden. In 1796 verscheen het eerste woordenboek Nederlands-Japans, onder de titel *Haruma wage*, van Imamura Sanpaku. Deze titel betekent ‘Halma verklaard in het Japans’, en slaat op het feit dat het woordenboek gebaseerd is op het Nederlands-Franse woordenboek van Halma uit 1710. In het Japans werd *haruma* de soortnaam voor Nederlands-Japanse woordenboeken.

De Japanners leerden van de Nederlanders een groot aantal gebruiksvoorwerpen kennen, waardoor het Japans Nederlandse woorden overnam zoals *glas*, *kurk*, *kurkentrekker*

en *pomp*. Ook voedingsmiddelen werden bekend, zoals *bier*, *koffie* en *soep*. Maar belangrijker was dat de Japanners via de Nederlanders in contact kwamen met de West-Europese wetenschap en kennis en woorden uit het Nederlands overnamen als *hersenvlies*, *hoornvlies*, *maagdenvlies*, *maagschap*, *meeldraad*, *netvlies* en *neusvleugel*.

Korte Nederlandse woorden nam het Japans vaak over als leenwoord; wel werden daarbij uiteraard de Nederlandse woorden en klanken aangepast aan het Japans. Het Japans gebruikt maar weinig medeklinkercombinaties, en daarom is in Nederlandse leenwoorden vaak een klinker tussengevoegd, bijvoorbeeld *gurosu* voor ‘gros’. Elk Japans woord eindigt op een klinker of op *-n*, vandaar *dansu* voor ‘dans’. Verder is een Nederlandse *l* meestal veranderd in *r* (*arukōru* ‘alcohol’) en *p* wordt meestal *fu* of *pu* (bijvoorbeeld *nafutu*, *naputu* ‘nafta’).

De samengestelde wetenschappelijke Nederlandse terminologie is in het Japans meestal geheel of gedeeltelijk vertaald. Vaak gebruikte men daarvoor zogeheten Sino-Japanse woorden of lettergrepen die oorspronkelijk uit het Chinees waren geleend. Dergelijke woorden zijn dan ook niet direct als leenwoord herkenbaar. *Waterstof* is bijvoorbeeld overgenomen als *sui-so*, waarin het eerste deel ‘water’ en het tweede ‘stof’ betekent. Een combinatie van een leenwoord en een vertaald woord komt ook voor, men noemt dat een hybride: een voorbeeld daarvan is *menfuranneru* voor ‘katoenflanel’: *men* is het Japanse woord voor ‘katoen’ en *furanneru* is het Nederlandse leenwoord *flanel*.

In het alfabetisch lexicon komen meer dan vierhonderd Nederlandse leenwoorden voor in het Japans. Het Japans heeft als doorgeefluik van kennis en woorden gediend, doordat Japan eerder dan zijn buurlanden moderniseerde: zowel het Chinees als het Koreaans hebben via het Japans Nederlandse leenwoorden en hun inhoud overgenomen (zie aldaar).

Javaans, een Indonesische taal die door 75 miljoen mensen wordt gesproken op het eiland Java. Op Java stichtten de Nederlanders de hoofdstad van Nederlands-Indië, Batavia, het tegenwoordige Jakarta. Javaans en Indonesisch verschillen van elkaar zoals Nederlands van Engels. De Nederlandse invloed op Java was groot: in het alfabetisch lexicon staan ruim 1200 Nederlandse leenwoorden in het Javaans. Rond de hoofdstad Jakarta wordt een aparte variëteit gesproken (zie Jakartaans-Maleis), die eveneens een groot aantal Nederlandse leenwoorden heeft overgenomen. Momenteel staat het Javaans onder grote invloed van het Bahasa Indonesia, waardoor het een groot aantal Indonesische neerlandismen opneemt, die in het alfabetisch lexicon in principe buiten beschouwing zijn gelaten. 350 Nederlandse leenwoorden komen alleen in het Javaans voor en niet in het Bahasa Indonesia of Jakartaans-Maleis, bijvoorbeeld *aanslag* (belastingaanslag), *afvoergoot*, *bloemknop*, *boekhouder*, *boswachter*, *boswezen*, *debatteren*, *draagstoel*, *hoofdofficier*, *karnemelk*, *keuren*, *kleermaker*, *slaapbroek* en *strijkorkest*, en opvallend veel militaire termen, waaronder: *fuselier*, *groot tenue*, *infanterist*, *krijgsraad*, *op de schouder* ‘exerceren’, *parademars*, *patrouilleren*, *schouderstuk* ‘epaulet’ en *schutterij*.

Een van de dialecten van het Javaans is het Oost-Javaans, een Indonesische taal gesproken in Soerabaja, Malang en omstreken; het vormt een continuüm met de omliggende dialecten. Gegevens over Nederlandse leenwoorden in het Oost-Javaans zijn in dit boek genoteerd als: Javaans dialect. De gegevens, bijna zestig woorden, zijn afkomstig

van veldwerk gedaan door Tom Hoogervorst in 2006. Voorbeelden zijn *bijl*, *brouwerij*, *brug*, *doel*, *fabricagechef*, *installatiechef*, *knap*, *kranig*, *onderstel*, *pandhuis*, *pindakaas* en *rekeningloper* ‘iemand die openstaande rekeningen int’.

Javindo, een vrijwel uitgestorven variant van het Petjoh die werd gesproken in Semarang op basis van het Javaans. Er is niet zo heel veel over deze mengtaal van Nederlands en Javaans bekend; in het alfabetisch lexicon zijn ruim honderd Nederlandse leenwoorden in het Javindo opgenomen. Dat zegt vooral iets over de onvolledige beschrijving van deze variëteit, want het overgrote deel van de woordenschat ervan is van Nederlandse herkomst (zie verder Petjoh).

Kannada, een Dravidische taal, de officiële taal van de provincie Karnataka in Zuid-India en ook daarbuiten gesproken door ongeveer 38 miljoen mensen. Contacten tussen het Nederlands en het Kannada – en andere talen die in Zuid-India gesproken worden – dateren vanaf circa 1635. Vanaf dat moment werden namelijk allerlei handelsposten in Voor- en Achter-Indië veroverd op de Portugezen, aan de Malabarkust en de Coromandelkust en in Gujarat. In 1660 werd een handelspost in Negapatam, nu Negapattinam, in Zuid-India veroverd, en tussen 1661 en 1663 veroverde Rijklof van Goens de Portugese factorijen in Malabar. Andere belangrijke handelsposten waren gevestigd in Surat en Cochin. In al deze handelsposten werden inlandse producten ingeslagen en geruild of verkocht tegen andere producten. De belangrijkste handelsproducten waren specerijen, met name peper, en voorts katoen, zijde, suiker, opium en gember. In de napoleontische tijd veroverde Groot-Brittannië de Nederlandse overzeese gebiedsdelen. In 1814 werd in een traktaat bepaald dat Nederland Malabar in Voor-Indië terugkreeg (behalve Cochin), maar in 1824 ging dit alsnog over naar de Engelsen, waarmee de invloed van Nederland in India definitief verdwenen was.

In Zuid-India worden voornamelijk Dravidische talen gesproken, zoals het Kannada en het Tamil, die tot een aparte taalfamilie behoren en niet verwant zijn met de Indische talen. Het Kannada en Tamil hebben enkele Nederlandse leenwoorden overgenomen; het Kannada voor zover bekend maar twee, *duit* en *kakhuis*. De invloed van het Nederlands op India was slechts gering omdat de contacten vrij oppervlakkig waren: er werd alleen handel gedreven via de handelsposten, er woonden geen grote groepen Nederlanders en de Nederlanders oefenden geen gezag uit over de gebieden in India.

Karaïbisch, ook genoemd Kalina, een indianentaal gesproken in Suriname en Venezuela. Toen de Nederlanders in 1667 Suriname veroverden (zie Sranantongo), vormden de Karaïben de grootste en sterkste oorspronkelijke bevolkingsgroep; de Arowakken waren de tweede. Momenteel wordt het Karaïbisch of Kalina, zoals hun taal wordt genoemd, nog door ongeveer 7500 mensen gesproken. Het aantal aangetroffen Nederlandse leenwoorden is gering, rond de vijftig, maar dat zal voornamelijk te maken hebben met het feit dat de taal maar beperkt is beschreven. De meeste van die woorden zijn via het Sranantongo bekend geraakt. Nederlandse woorden die zijn overgenomen, zijn bijvoorbeeld *bloem* ‘meel’, *borstel*, *bottel*, *broek*, *hemd*, *lantaarn*, *poes*, *rat* en *waterkan* en woorden die verwijzen naar de invoer van religie, school en tijdrekening zoals *kerk*, *lezen*, *vrijdag* en *zaterdag*.

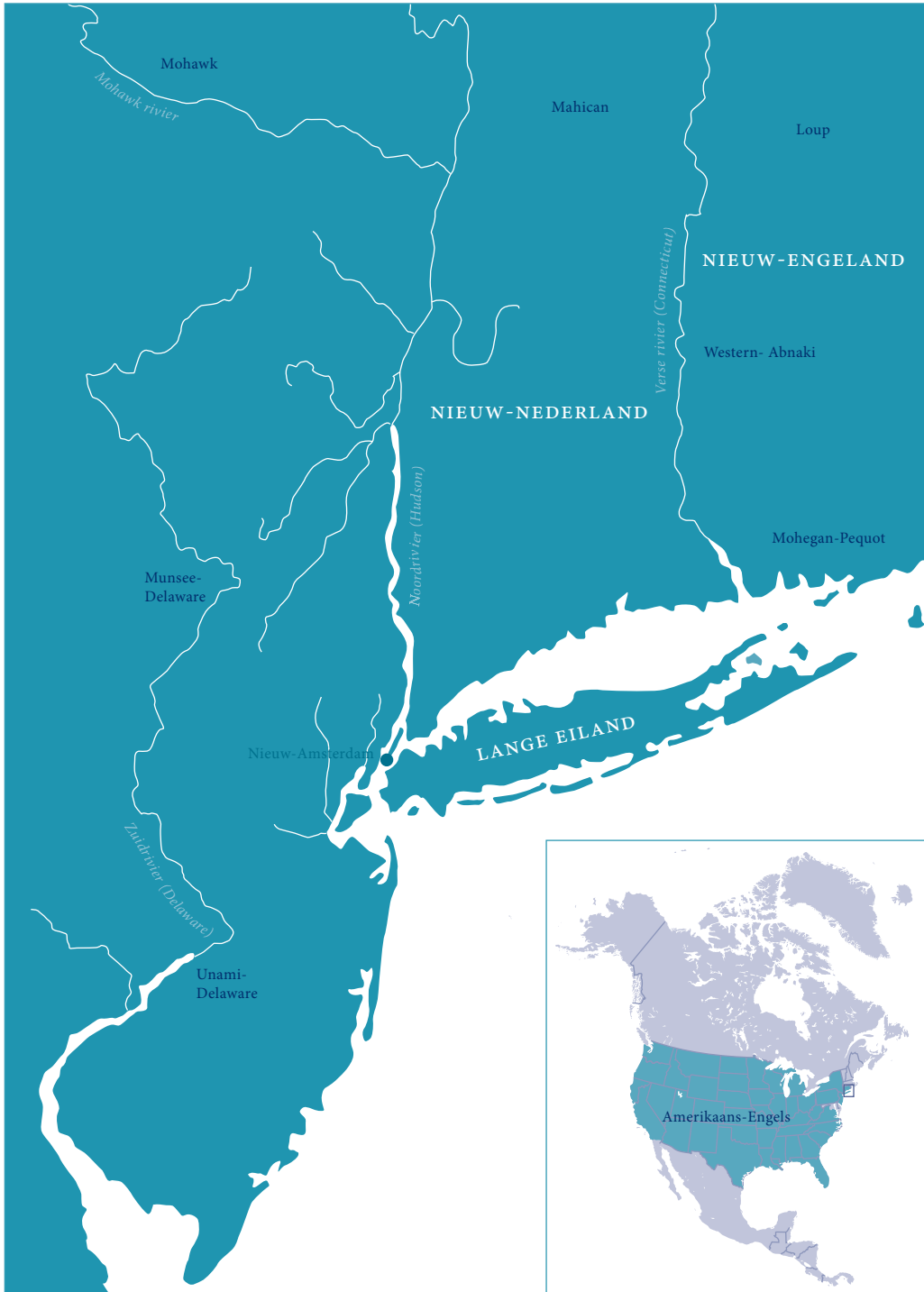
Keiëes, een Indonesische taal gesproken door 85.000 personen op de kleine Kei-eilanden (ook wel Kai-eilanden), een eilandengroep in het zuidoostelijke deel van de Indonesische eilandengroep de Molukken. De Nederlandse invloed was hier slechts beperkt omdat deze eilanden geen bijzonder economisch belang hadden. In de variëteit van het Maleis die aldaar wordt gesproken, het Keiëes, zijn ongeveer 120 Nederlandse woorden aangetroffen, waaronder veel ambtelijke zoals *belasting*, *besluit*, *commissie*, *compagnie* ‘regering’, *contract*, *controleur*, *dienst*, *gezaghebber*, *griffel*, *kantoor* en *procureur*, maar ook uit de spreektaal het woord *godverdomme*.

Koerdisch, het Koerdisch is net als het Perzisch een Iraanse taal en wordt door 20 à 25 miljoen mensen gesproken in Turkije, Iran, Irak en Syrië. De regimes van deze landen hebben Turks, Perzisch en Arabisch bevorderd als de nationale talen en het Koerdisch teruggedrongen tot de privéfeer. Turkije verbood tot 1991 zelfs het gebruik van het Koerdisch in het openbaar. Alleen in Irak geniet het Koerdisch sinds 1970 officiële erkenning en mag het in het onderwijs gebruikt worden. Veelzeggend is dat het Koerdische instituut dat zich met de standaardisering bezighoudt, in Parijs gevestigd is. Het Koerdisch bestaat uit verschillende dialecten, en er is niet één standaardvorm.

De gegevens in het alfabetisch lexicon betreffen het Koerdisch in Turkije, dat ook Kurmanci wordt genoemd. Turkse Koerden zijn vanaf de jaren zestig van de twintigste eeuw samen met Turken als arbeiders naar Nederland gekomen. Hoeveel dat er zijn is niet bekend, omdat de Koerden de Turkse nationaliteit hebben en niet apart geregistreerd zijn; men schat tussen de 14.000 en 35.000. Via deze groep zijn de woorden *illegaal* en *Sociale Dienst* in het Turkse Koerdisch in kleine kring bekend geraakt. Verdere Nederlandse leenwoorden, circa 35, zijn via andere talen overgenomen, doordat er geen bijzondere contacten bestaan hebben tussen Nederland en de landen waar Koerdisch wordt gesproken. Denk aan woorden als *beurs*, *jacht*, *gas* en *wagen*.

Konkani, een Indische taal gesproken door ongeveer 3,6 miljoen mensen op de kust van Zuid-India in onder andere de gebieden Goa (waar het de officiële taal is), Karnataka en Kerala. In India worden verschillende Indische talen gesproken, talen die net als het Nederlands teruggaan op het Indo-Europees en dus in de verte verwant zijn met het Nederlands. Ze zijn ook verwant met het op Sri Lanka gesproken Singalees en het op de Malediven gesproken Dhivehi. Een daarvan is het Konkani. Dankzij de handelskantoren die de Nederlanders tussen 1660 en circa 1800 in Zuid-India hadden (zie het Kannada), heeft het Konkani voor zover bekend een stuk of acht Nederlandse leenwoorden overgenomen, zoals *contract*, *rantsoen* in de betekenis ‘dagelijkse inkomsten van metselaars en andere werklui’, *pomp*, *vaas* en *zak*.

Koreaans, de officiële taal van Noord- en Zuid-Korea, de moedertaal van 65 miljoen mensen, geschreven met het Koreaanse schrift maar ook met een variant van Chinese karakters. Hendrik Hamel was de eerste westerling die de Europeanen informatie verschaftte over Korea; in Zuid-Korea geldt hij daarom nog steeds als nationale held. In 1653 leed hij namelijk op weg van Batavia naar Japan schipbreuk en hij kwam dertien jaar vast te zitten op dit onbekende schiereiland. Hamel leerde in deze periode Koreaans. Verdere

7. De talen in Noord-Amerika waarin Nederlandse leenwoorden zijn gevonden (zie 2.3)

In de inzet op de kaart de Verenigde Staten waar momenteel het Amerikaans-Engels de omgangstaal is. De rest van de kaart toont de verschillende indianentalen waarmee de Nederlanders in de zeventiende eeuw via hun kolonie Nieuw-Nederland contact hadden: de twee variëteiten van het Delaware (Munsee-Delaware en Unami-Delaware) waarop het Nederlands de meeste invloed heeft gehad, vervolgens de overige indianentalen met als laatste het niet met de andere verwante Mohawk. De pidgin Delaware-Jargon, die in de zeventiende-eeuwse handelscontacten tussen de Europeanen en de Delaware-indianen in Noord-Amerika werd gebruikt, is niet op de kaart afgebeeld. Op de kaart is aangegeven waar de Noord-Amerikaanse indianentalen in de zeventiende eeuw werden gesproken. Verschillende van de genoemde indianentalen zijn inmiddels uitgestorven, en die welke nog bestaan, worden tegenwoordig meestal op andere plaatsen gesproken dan in de zeventiende eeuw.

contacten hadden de Nederlanders in de zeventiende of achttiende eeuw nauwelijks met dit geïsoleerde gebied. Korea stond altijd onder invloed van de aangrenzende landen China en Japan. In de negentiende eeuw sloot Korea zijn grenzen voor alle contacten met het buitenland behalve met China, maar vanaf 1876 breidde Japan zijn invloed uit in Korea en heel Oost-Azië. In 1907 werd Korea een Japans protectoraat en in 1910 werd het door Japan geannexeerd. Na de Tweede Wereldoorlog werd het in twee delen gesplitst, communistisch Noord-Korea en de Republiek (Zuid-)Korea.

De ruim veertig Nederlandse leenwoorden in het Koreaans zijn allemaal geleend via het Japans. Hierbij gelden dezelfde regels als bij het Chinees: sommige korte woorden zijn als leenwoorden overgenomen (*bier, dok, lamp* en *mes*), andere, vooral wetenschappelijke samenstellingen, zijn grafisch ontleend: ook in Korea gebruikt men namelijk karakters. De woorden werden overgenomen in de vorm van een leenvertaling in karakters, die in het Koreaans wel een andere uitspraak hebben dan in het Japans (en het Chinees). Zo werd het woord *blindedarm* (Japans *mōchō*), in het Koreaans overgenomen als *maengjang*; in het Chinees was het volgens hetzelfde principe overgenomen en dat leidde tot *mangchang*.

Kroatisch, een Zuid-Slavische taal, nauw verwant aan het Servisch, de officiële taal van Kroatië, gesproken door zes miljoen mensen en geschreven met het Latijnse schrift. De verschillende landen die op de Balkan liggen, vielen van de middeleeuwen tot met de negentiende eeuw onder verschillende politieke invloedssferen, die juist op de Balkan op elkaar botsten, namelijk die van het Ottomaanse Rijk, het Habsburgse rijk (in 1804 overgegaan in het Oostenrijkse keizerrijk en in 1867 in de Oostenrijks-Hongaarse monarchie) en Rusland. De verschillende talen die van oudsher op de Balkan gesproken werden, zoals het Kroatisch, Servisch en Hongaars, hadden slechts de status van spreektaal; ze stonden onder sterke invloed van de talen die in het officiële verkeer gebruikt werden, het Turks, Duits en Russisch. Pas begin negentiende eeuw was er sprake van standaardisering van het Servisch en Kroatisch. Voor het Servisch was de drijvende kracht daarachter Vuk Stefanović Karadžić (1787-1864), terwijl het Kroatisch profiteerde van de linguïstische werkzaamheden van Ljudevit Gaj (1809-1872). Ook het Sloveens maakt overigens gebruik van het door hem ontwikkelde alfabet.

Na de Eerste Wereldoorlog werd in 1918 de Oostenrijks-Hongaarse monarchie ontbonden en ontstond een herindeling van Europa die zoveel mogelijk op het nationaliteitsprincipe gebaseerd was. Joegoslavië werd een zelfstandig land dat als officiële taal het Servokroatisch aannam; de naam ontstond in de negentiende eeuw en verwijst naar het

feit dat Servisch en Kroatisch veel overeenkomsten met elkaar hebben, al is hun geschiedenis verschillend geweest: het Kroatisch heeft meer West-Europese invloed ondergaan, terwijl het Servisch dankzij het Russisch-orthodoxe geloof meer op het Russisch was gericht, en voorts meer Turkse invloed heeft ondergaan.

In de Tweede Wereldoorlog werd Joegoslavië door de Duitsers ontmanteld, maar in 1943 werd Democratisch Federaal Joegoslavië opgericht, waaruit na de oorlog de Socialistische Federale Republiek Joegoslavië voortkwam, die onder sterke Russische invloed stond. Bij de oprichting in 1943 werden de Macedoniërs als apart volk met een eigen officiële taal erkend – dat was voor het eerst in de geschiedenis. Het Macedonisch werd, zelfs ten opzichte van het Servisch en Kroatisch, pas laat gecodificeerd. De grote naam achter die codificatie is Blaže Koneski (1921-1993). Ook het Sloveens kreeg een eigen status. De Russische invloed in Joegoslavië eindigde met de val van de Muur in 1989. In 1991 werden Macedonië en Slovenië onafhankelijk. In Macedonië is het Macedonisch de enige officiële taal (Albanees heeft ook enige status), en in Slovenië het Sloveens, terwijl daarnaast in gebieden waar veel Italianen en Hongaren wonen, Italiaans en Hongaars als ambtstaal gebruikt worden.

In 1991 verklaarde Kroatië zich onafhankelijk en in 1992 deden Bosnië en Herzegovina hetzelfde; na enkele jaren van oorlog werd de onafhankelijkheid van deze staten erkend. Vanaf 2003 veranderde Joegoslavië (het gebied dat er nog over was) in de staat Servië en Montenegro, in 2006 gingen Servië en Montenegro onafhankelijk van elkaar verder. Sinds de scheiding groeien Servisch en Kroatisch vanwege de nieuwe landsgrenzen uit elkaar, waarbij bovendien de verschillen benadrukt worden – vooral door de Kroaten. In Kroatië is het Kroatisch de officiële taal. In Servië is dat het Servisch; in Kosovo ook het Servisch, naast het Albanees, en in Vojvodina naast het Hongaars, Roemeens, Kroatisch, Slowaaks en Roetheens (nauw verwant met het Oekraïens). Het Servisch van Montenegro noemt men vaak Montenegrijns. In Bosnië zijn drie officiële talen: Servisch, Kroatisch en Bosnisch.

Aangezien de afzonderlijke talen die op de Balkan gesproken worden voor het eerst de functie van officiële taal vervullen, worden er sindsdien verschillende soorten woordenboeken van deze talen geschreven, vaak ook voor het eerst; zo zijn er voor het Kroatisch, Servisch, Sloveens en Macedonisch woordenboeken verschenen waarin men de vreemde woorden in deze talen beschrijft. Die woordenboeken zijn door ons gebruikt om de Nederlandse leenwoorden in deze talen te achterhalen. Aangezien de woordenboeken slechts een beperkte omvang hebben, geven zij ook niet meer dan een goede indruk; er is geen sprake van volledigheid. Anderzijds heeft het Nederlands met de niet aan de Noorden Oostzee gelegen landen van Europa in het verleden maar weinig contacten gehad, en het aantal leenwoorden in het Kroatisch en de andere op de Balkan gesproken talen is daarom hoe dan ook slechts gering en grotendeels indirect overgenomen, waarbij zowel het Duits als het Russisch als doorgeefluik hebben gediend. Maar dat in het alfabetisch lexicon 107 Kroatische woorden, 89 Servische woorden, 97 Macedonische en eveneens 97 Sloveense woorden staan vermeld, is beslist voor een deel gebaseerd op het toevallige feit dat het woordenboek van de ene taal wat uitgebreider is geweest dan dat van een andere taal. In ieder geval gaat het veelal om dezelfde woorden, bijvoorbeeld *baggeren*, *ballast*, *batik*, *edammer*, *juwelier*, *peiling* en *schellak*. Opgemerkt moet nog worden dat

de buiten de Balkan gelegen Zuid-Slavische taal Bulgaars 154 Nederlandse leenwoorden bevat. Dat het aantal in deze taal het hoogst ligt, kan te herleiden zijn tot het feit dat het Bulgaars van deze talen waarschijnlijk het meest onder invloed van het Russisch heeft gestaan: de Nederlandse leenwoorden in het Bulgaars zijn merendeels via het Russisch geleend. Dat is soms ook te zien aan de vorm. Het Bulgaars gaat dan mee met het Russisch, terwijl een of meer van de andere Zuid-Slavische talen een andere vorm kennen. Zo gebruiken Russisch en Bulgaars *kajuta*, waar Macedonisch *kaita* heeft (vergelijkbaar met Lets *kajīte*). Daarentegen hebben alle Slavische talen het woord *ruim* 'scheepsruim' via het Russisch leren kennen: het Russisch heeft het woord namelijk mét het Nederlandse lidwoord geleend als *trjum*, en in die bijzondere vorm kennen de andere talen het, vergelijk Bulgaars, Oekraïens *trjum*, Wit-Russisch *trum*, Macedonisch *trim*, Pools *trym*, Tsjechisch *trum*, en ook Ests *trümm* (tegenover Fins *ruuma*), Litouws *triumas*. Dat het Bulgaars *holandski* 'Nederlands' gebruikt en niet 'galandski' – waarin de eerste lettergreep op dezelfde manier wordt uitgesproken als het Russische *gollandskij* – geeft overigens wel aan dat niet alle Nederlandse woorden via het Russisch zijn overgenomen.

Kupang-Maleis, een Indonesische taal gesproken in en rond Kupang op West-Timor en het aangrenzende eiland Rote door 200.000 mensen. Hier is sinds de zestiende eeuw, toen er Nederlandse handelaren en militairen naar het gebied kwamen, een variant van het Maleis ontstaan die een eigen ontwikkeling heeft doorgemaakt. Het Kupang-Maleis is in een veel eerder stadium en op veel intensievere wijze beïnvloed door het Nederlands dan het Indonesisch en bevat daardoor allerlei leenwoorden die niet voorkomen in het Indonesisch, waaronder *deurwaarder*, *haarspeld*, *knijper*, *knoeien*, *looppas*, *morsen*, *onbeschoft*, *pissen* en *stijgbeugel*. De mooiste bewaar ik voor het laatst: *klootdekker* 'herenonderbroek'. Het alfabetisch lexicon bevat ruim 550 Nederlandse leenwoorden in het Kupang-Maleis.

Lala, ook ciLala, een taal gesproken in Noord-Zambia; dialect van het Bemba (zie aldaar).

Letinees, een Indonesische taal gesproken door 7500 personen op de Leti-eilanden, die behoren tot de Molukken. De eilanden hadden geen bijzonder economisch belang in de koloniale tijd en er woonden en wonen slechts weinig mensen. In het alfabetisch lexicon zijn 25 Nederlandse leenwoorden in het Letinees opgenomen, verzameld door Van Engelenhoven tijdens veldwerk, waaronder *binnendijk*, *brood*, *koekjes*, *mettelen*, *schuit* en *tekenen*.

Lets, een Baltische taal, de officiële taal van Letland, moedertaal van 1,4 miljoen mensen. Letland onderging van oudsher invloed van, in chronologische volgorde, Duitsland, Polen, Zweden en Rusland. Pas in 1918 werd Letland onafhankelijk en kreeg de Letse taal officiële status. In 1939 werd Letland bezet door de Sovjet-Unie en daarna door de Duitsers; na de Tweede Wereldoorlog werd het onderdeel van de Sovjet-Unie, en pas in 1991 werd het weer een zelfstandige staat. Omdat Letland aan de Oostzee ligt, hebben de Lage Landen in de middeleeuwen, in de periode van de Hanze (zie het Nederduits), wel directe contacten gehad met Letland en met het Lets. In het Lets zijn circa 175 Nederlandse leenwoorden aangetroffen, grotendeels indirect geleend. De meeste betreffen de

scheepvaart, bijvoorbeeld *boeireep*, *dieplood*, *fokkenmast*, *hellen* en *kooi*, of handel, zoals *abrikoos*, *ansjovis*, *kantoor*, *katoen* en *makelaar*.

Lingala, een Bantoetaal, een van de vier erkende nationale talen in Congo (Congo-Kinshasa of de Democratische Republiek Congo) – een vroegere Belgische kolonie. De andere erkende talen zijn het Swahili, Tshiluba en Kikongo. Frans is de officiële taal en heeft op alle inheemse talen veel invloed. Daarnaast zijn er nog ongeveer vierhonderd lokale talen. De meeste Congolezen zijn twee- of zelfs drietalig. Lingala wordt vooral gesproken in het noorden, in en rond de hoofdstad Kinshasa en in andere stedelijke gebieden; er zijn twee miljoen moedertaalsprekers.

Congo werd in 1885 bezit van Leopold II van België en heette toen Kongo Vrijstaat. De ambtelijke voertaal was Frans. In 1908 werd Kongo Vrijstaat een kolonie van België en kreeg het de naam Belgisch-Kongo. In 1924 kreeg België officieel het mandaat over het aangrenzende Ruanda-Urundi, dat voordien een Duitse kolonie was, maar na de Eerste Wereldoorlog werd verdeeld. In 1960 werd Belgisch-Kongo onafhankelijk en veranderde zijn naam in Zaïre. Na burgeroorlogen en machtswisselingen werd de naam veranderd in Congo. In 1962 werd ook Ruanda-Urundi onafhankelijk, als de staten Rwanda en Burundi.

Omdat Vlaams in de voormalige Belgische gebieden niet als officiële taal gebruikt werd, heeft het niet veel invloed uitgeoefend op de inheemse talen. Het Vlaams had iets van een geheimtaal voor de inlandse bevolking. Hoewel missionarissen vooral uit Vlaanderen kwamen, gaven de Vlaamse paters in het Frans – vaak zelfs slecht Frans – les aan de inheemse bevolking. De beperkte invoering van het Nederlands in het onderwijs tijdens de jaren vijftig van de twintigste eeuw had weinig effect op de verbreiding van het Vlaams. Ook het Frans had overigens in deze gebieden geen officiële status, maar het was in de praktijk de taal waarin het bestuur en de rechtspraak werden uitgevoerd. Slechts een klein deel van de bevolking leerde Frans: de autoriteiten gebruikten in hun communicatie met de bevolking regelmatig de inheemse talen. Na de onafhankelijkheid werd Frans de officiële taal in Congo, Rwanda en Burundi.

In het Lingala is vooralsnog slechts één Nederlands leenwoord aangetroffen (*pas op!*), maar nader onderzoek is nodig. Verder heeft het pittige taalgebruik van de overwegend Vlaamse missionarissen regionaal een onuitwisbare indruk nagelaten, waardoor *Père Godverdomme* in sommige gebieden nog enige tijd gebruikt werd, ook na het vertrek van de missionarissen, en er gaat een verhaal dat in een uithoek van Ituri (Noordoost-Congo) de plaatselijke bevolking jaren na de doortocht van een Brusselse pater nog altijd zijn kleurrijke Brabantse vloeken kon reproduceren. Hoe het zij, er is bitter weinig Nederlands blijven hangen in Congo, en wat er is blijven hangen, verdwijnt stilletjes aan. Onrechtstreeks heeft het Belgisch-Nederlands nog wel een lichte invloed op het Congolese Frans: Franstalige Congolese studenten in België noemen een studentenkamer een *kot* – eigenlijk een Vlaams woord – en dat woord nemen ze dan mee terug naar Congo.

Litouws, een Baltische taal, de officiële taal van Litouwen, moedertaal van drie miljoen mensen. Litouwen was tot 1430 een sterke staat, al stond het onder invloed van Duitsland. Na 1430 kwam het onder invloed van Polen te staan, waarmee het in 1569 een per-

sonele unie aanging. In die periode stond de Litouwse taal relatief sterk: allerlei religieuze teksten werden in het Litouws vertaald. In 1660 werd in Londen de oudste calvinistische Litouwse bijbelvertaling gedrukt. Deze was vervaardigd door Samuel Boguslaus Chylinski. Chylinski had voordien enige jaren in de Republiek gewoond, vanwege het tolerante klimaat aldaar, en zijn bijbelvertaling was gebaseerd op de Nederlandse Statenvertaling. Misschien zijn in die periode de Nederlandse leenwoorden *arminiaan*, *jansenist*, *mennoniet* en *remonstrant* overgenomen; zeker weten kunnen we dat niet, want er is nog geen onderzoek gedaan naar de ouderdom van de Litouwse woordenschat. Het woord *allerheiligen* is, in verkorte vorm, door het Litouws overgenomen – het is niet duidelijk of dat uit het Nederlands of uit het Duits afkomstig is.

Eind achttiende eeuw kwam Litouwen na de Poolse delingen onder Russisch bestuur, en vanaf dat moment had de Litouwse taal veel minder invloed. In 1915 werd het door de Duitsers bezet, maar na de Eerste Wereldoorlog werd het een onafhankelijke staat met voor het eerst het Litouws als erkende taal. Daarna liep de geschiedenis parallel aan die van Letland: Litouwen werd in 1939 bezet door de Sovjet-Unie en daarna door de Duitsers. Na de Tweede Wereldoorlog werd het een onderdeel van de Sovjet-Unie. Pas in 1991 werd het weer een zelfstandige staat.

Omdat Litouwen net als Letland aan de Oostzee ligt, hebben de Lage Landen in de middeleeuwen, in de periode van de Hanze, contacten gehad met het Litouws. Er zijn ongeveer 310 Nederlandse leenwoorden in het Litouws aangetroffen, wat bijna twee keer zoveel is als in het Lets. Aangezien de informatie voor beide talen geput is uit recent gepubliceerde vreemdwoordentolken van vergelijkbare omvang, moet dit een daadwerkelijk verschil in invloed weerspiegelen. Waarschijnlijk heeft het Nederlands meer contacten gehad met het Litouws dan met het Lets, doordat Litouwen in de Hanzetijd en de renaissance een sterkere en onafhankelijker macht was dan Letland, en daarmee ook het Litouws een sterkere positie bezat. Dat blijkt wel uit het feit dat Litouws in die tijd niet alleen als thuistaal maar ook als schrijftaal werd gebruikt. De meeste Nederlandse leenwoorden in het Litouws betreffen de scheepvaart of de handel, en ze zijn deels geleend via Duits, Nederduits, Pools of Russisch. Scheepstermen zijn bijvoorbeeld *aapzeil*, *bovenbramzeil*, *brandspuit*, *grootmarszeil*, *kielwater*, *konvooi*, *vaarwater* en *voor de wind*. Handelstermen zijn onder andere *batik*, *handel*, *gilde*, *kalkoen*, *kog*, *terpentijn* en *tijk*.

Loup, een Noord-Amerikaanse indianentaal die ooit gesproken is in het noordwesten van New England door de ‘Loups’, een Franse naam die letterlijk ‘Wolven’ betekent. De taal is uitgestorven en er is slechts een achttiende-eeuws manuscript van bewaard gebleven dat door de Canadese antropoloog en taalkundige Gordon Day in 1975 is gepubliceerd (*The Mots Loups of Father Mathevet*) en waarin dertien Nederlandse leenwoorden bleken te staan, waaronder *appel*, *boter*, *fles*, *kip*, *koel*, *pannenkoek* en *poes*. Nederlanders en indianen ruilden spullen en producten met elkaar, zie verder onder Munsee-Delaware.

Macedonisch, een Zuid-Slavische taal, de officiële taal van Macedonië met anderhalf miljoen moedertaalsprekers, geschreven met het cyrillische schrift. Zie verder onder Kroatisch.

Madoerees, een Indonesische taal die gesproken wordt op het eiland Madoera en in delen van Oost-Java door ongeveer dertien miljoen mensen. In bestuurlijk opzicht hoorde het in de koloniale tijd bij Oost-Java, en het eiland Madoera was belangrijk vanwege het aldaar gewonnen zout en de Madoerese runderen. In het alfabetisch lexicon staan ruim zeshonderd Nederlandse leenwoorden in het Madoerees. Ruim honderd daarvan komen niet voor in het Bahasa Indonesia, waaronder *hangkast*, *kalf*, *kapmes*, *koets*, *kreukelen*, *lade*, *laadstok*, *pakhuismeester*, *pendule*, *Singer* ‘naaimachine’ en *voetpad*.

Mahican, een Noord-Amerikaanse indianentaal die in de zeventiende eeuw, toen de Nederlanders de kolonie Nieuw-Nederland stichtten, gesproken werd aan de bovenloop van de Hudson River. De Nederlanders handelden met de Mahican en andere indianenstammen (zie verder Munsee-Delaware). In de achttiende eeuw raakten de Mahicanen verwickeld in de strijd tussen de Engelsen en de Fransen om de koloniale macht in Noord-Amerika. Het boek dat James Fenimore Cooper in 1826 aan deze strijd wijdde, vereeuwigde door zijn titel *The last of the Mohicans* de naam van de indianenstam, en in veel talen werd de boektitel een gevleugelde uitdrukking voor ‘de laatste van een bepaalde groep of partij’.

Het Mahican is inmiddels uitgestorven, maar rond 1750 hebben missionarissen van de Herrnhut-gemeenschap er missiewerk gedaan en in 1755 heeft Schmidt, een zending van de hernhutters die zendingswerk onder de Mahicanen deed, een woordenboek van de taal gemaakt en religieuze gezangen in het Mahicaans vertaald. 22 woorden die in dat woordenboek zijn vermeld, gaan terug op het Nederlands, waaronder *boter*, *brandewijn*, *hemd*, *kan* en *komkommer*, en ook twee religieuze termen: *bisschop* en *gemeente*, en voorts *lezen*.

Makassaars, een Indonesische taal gesproken in en rond Makassar, de hoofdstad van de provincie Zuid-Celebes op het eiland Celebes (Sulawesi). Hier wonen ongeveer 1,2 miljoen mensen. Vanaf 1667 had de VOC toestemming om handel te drijven in dit gebied; later werd Makassar een gouvernement van de VOC. In de omgeving van de stad werd een haarolie geproduceerd die *makassarolie* werd genoemd; toen men beschermingskleedjes ging hangen over stoelen tegen deze olie, kregen deze de naam *antimakassars*. Er zijn ongeveer 460 Nederlandse leenwoorden in het Makassaars aangetroffen, waarvan er honderd niet in het Bahasa Indonesia zijn gevonden, zoals *afgekeurd*, *bedding* ‘bloembed’, *boedelkamer*, *boete*, *boerschaaf*, *dopjes* ‘slaghoedjes’, *hagel*, *penningmeester* en *trein*.

Malagasi, de officiële taal van Madagaskar, met ongeveer twintig miljoen inwoners. Het Malagasi is een Indonesische taal: de eerste inwoners van Madagaskar kwamen uit Indonesië. De Europeanen die in de zestiende en zeventiende eeuw naar Azië voeren, eerst de Portugezen en later de Nederlanders, passeerden het eiland. Frederik de Houtman, die enkele malen naar Azië voer, onder andere op de eerste tocht daarheen in 1595, merkte al de taalovereenkomsten tussen het Maleis en Malagasi op in zijn in 1603 gepubliceerde *Spraeck ende woordboeck inde Maleysche ende Madagaskarsche talen*. Aanvankelijk diende Madagaskar als verversingsstation op de lange tocht naar Indië, maar later nam Zuid-Afrika die functie voor de Nederlanders over. Hoewel verschillende Europese naties probeerden definitief voet aan de grond te krijgen op het eiland, bleef het onaf-

hankelijk. Pas in 1894 werd het een Franse kolonie, tot 1960. Ook het Nederlands heeft er geen bijzondere invloed gehad. Zeker is dat het Malagasi één Nederlands woord heeft overgenomen, namelijk de geweernaam *buks* – het valt te vrezen dat dit veelzeggend is voor de manier waarop de Nederlanders met de bewoners van Madagaskar omgingen.

Maltees, een variant van het Arabisch, gesproken op het eiland Malta, met ongeveer 400.000 inwoners. Het eiland werd in 869 vanuit Tunesië door Arabieren bezet. De Arabische taal die daar werd gesproken is een verzelfstandigd Tunesisch dialect dat de naam Maltees kreeg. Het Maltees onderging veel Italiaanse invloed. In 1800 werd Malta door de Britten bezet, waarna het tot 1964 een Britse kolonie bleef. Daardoor kent het ook veel Engelse leenwoorden. In het alfabetisch lexicon staan ruim 110 Nederlandse leenwoorden in het Maltees, allemaal indirect geleend en vrijwel allemaal via het Italiaans of Engels. Enkele voorbeelden zijn *gingang*, *rooster* ‘werkrooster’, *schacht*, *slim*, *splinter*, *strop* ‘lus’ en *voorman*.

Menadonees, een Indonesische taal gesproken in en rond de stad Manado, in de koloniale tijd Manado, de hoofdstad van de provincie Noord-Celebes op het eiland Celebes (Sulawesi), dat behoort tot de Republiek Indonesië. Er wonen ongeveer 500.000 mensen in het vrijwel geheel christelijke Manado. In 1658 bouwde de VOC er Fort Amsterdam. De Nederlanders bleven tot de Indonesische onafhankelijkheid in 1949, en de Nederlandse invloed was groot: er zijn meer dan duizend Nederlandse leenwoorden in het Menadonees aangetroffen, waarvan meer dan driehonderd niet in het Bahasa Indonesia voorkomen. Aan christelijke termen zijn bijvoorbeeld overgenomen *altaar*, *cel*, *christen*, *dominee*, *gebed*, *genootschap* ‘het Nederlandse Zendingsgenootschap’, *mis*, *missie* en *preekstoel*.

Minangkabaus, een Indonesische taal die gesproken wordt door de Minangkabau van West-Sumatra, in het westelijke gedeelte van Riau en in verschillende steden door heel Indonesië door geëmigreerde Minangkabauers, en die veel overeenkomsten heeft met het Bahasa Indonesia. De taal kent verschillende dialecten en heeft ongeveer 6,5 miljoen sprekers. In 1659 vestigde de VOC een kantoor in de hoofdplaats Padang, en in 1664 waren in alle belangrijke plaatsen factorijen geopend. De invloed van Nederland duurde tot de onafhankelijkheid van Indonesië. Er zijn ruim driehonderd Nederlandse leenwoorden in het Minangkabaus aangetroffen, waarvan slechts tien niet ook voorkomen in het Bahasa Indonesia, zoals *dansen*, *lade*, *tent* en *typemachine*.

Mohawk, een Noord-Amerikaanse indianentaal, momenteel door ongeveer 4000 personen gesproken in Amerika en Canada. De Mohawks waren in de zeventiende eeuw gevestigd rond Lake Mohawk. Het Mohawk behoort, in tegenstelling tot de andere Noord-Amerikaanse indianentalen die in de zeventiende eeuw woorden uit het Nederlands hebben overgenomen, tot de Irokese taalfamilie. De oudste informatie over het Mohawk is te vinden in het dagboek dat Harmen Meyndertsz van den Bogaert bijhield van een tocht door de Mohawkvallei in 1634-1635. Hierin heeft hij een woordenlijst opgenomen van het Mohawk. In 1644 werd een brief van dominee Johannes Megapolensis gepubliceerd, getiteld *Een kort ontwerp van de Mahakvase Indiaenen, haer Landt, Tale, Statuere, Dracht*,

Godes-Dienst ende Magistrature. Megapolensis, die zending bedreef onder de indianen, vertelt daarin dat de taal van de 'Mahakuaas' (het Mohawk) heel moeilijk is, en dat hij de taal probeerde te leren en een woordenlijst aanlegde door de indianen te vragen hoe zij bepaalde dingen noemden. In het Mohawk zijn slechts drie Nederlandse woorden aangetroffen, namelijk *poes*, *kip* en de naam van Arendt van Corlaer, die in 1662 de kolonie Schenectady aan de oevers van de Mohawk River stichtte: *Kora* wordt tegenwoordig gebruikt als titel van de gouverneur of de koning van Engeland.

Mohegan-Pequot, een Noord-Amerikaanse indianentaal die in de zeventiende eeuw werd gesproken op een smalle strook langs de kust van de huidige staat Connecticut. De Pequot-indianen, die in de zogenoemde Pequot-oorlog met de Engelsen in 1637 grotendeels uitgemoord werden, gingen op in de stam van de Mohegan. Inmiddels is de taal van de Mohegan en Pequots uitgestorven, maar in of rond 1903 heeft de Amerikaanse taalkundige Frank Speck uit de mond van een indiaanse vrouw die in Mohegan nabij Norwich, Connecticut woonde, Fidelia A.H. Fielding, nog enkele Nederlandse leenwoorden opgetekend. Er zijn veertien Nederlandse leenwoorden in deze taal aangetroffen, waaronder de namen van de week, *bed*, *mand* en *poes*.

Muna, een Indonesische taal gesproken door 230.000 moedertaalsprekers op het gelijknamige eiland dat ten zuidoosten van Sulawesi ligt. Het Muna is een aparte taal. Het eiland had weinig belang voor de handel of politiek, en daardoor onderging de taal tot begin twintigste eeuw geen invloed van het Indonesisch (Maleis) of het Nederlands. In 1906 vestigden de Nederlanders er een permanente militaire post en introduceerden zij het koloniale regeringssysteem, scholen en wegen met rijtjes huizen erlangs. Bovendien gingen zij de teakbossen exploiteren. Als bestuurstaal werd het Maleis gebruikt, zoals in de hele Indonesische archipel. Vanaf dat moment hadden zowel het Indonesisch als het Nederlands invloed op het Muna.

In het Muna zijn ruim 140 Nederlandse leenwoorden aangetroffen, waarvan ongeveer twintig niet voorkomen in het Bahasa Indonesia. De meeste woorden betreffen de bosbouw, denk aan *boswachter*, *boswezen* 'stuk bos in bezit van de regering' en *herendienst* voor 'onbetaalde arbeid die de mannelijke inlandse bevolking ten behoeve van het gouvernement moest verrichten'. *Landbouw* is overgenomen als *landibou* 'soort knol die door de dienst voor landbouw is geïntroduceerd'.

Munsee-Delaware, een Noord-Amerikaanse indianentaal die verwant is met het Unami-Delaware (zie aldaar) en in de zeventiende eeuw werd gesproken in New Jersey, Delaware en Pennsylvania en nu nog door enkele honderden oudere mensen in Wisconsin en Ontario wordt gesproken. Het Munsee- en Unami-Delaware hebben van de Noord-Amerikaanse indianentalen de meeste Nederlandse leenwoorden opgenomen; samen bijna vijftig. Aangezien ook het Delaware-Jargon, de pidgintaal die als omgangstaal tussen kolonisten en indianen ontstond, gebaseerd was op het (Unami-)Delaware, lijkt het erop dat de Nederlanders in Noord-Amerika vooral contact hadden met indianen rond de Delaware-rivier, die het aan elkaar verwante Munsee- of Unami-Delaware spraken. De woorden die de indianen overgenomen hebben van het Nederlands geven een inkijkje

in de vernieuwingen die de Nederlanders naar Noord-Amerika hebben gebracht. Het zijn merendeels woorden voor dagelijkse dingen: eenvoudige voedingsmiddelen (*appel, boter, melk, pannenkoek, suiker, zoetemelk*), huisraad (*hoosvat, kist en pan*), gereedschap (*hamer, moker en pin*), huisdieren (*koe, mekkie 'schaap', pauw en poes*), kleding (*broek, hemd en knoop*) en dergelijke. Interessant is ook dat de Nederlanders kennelijk kaartspe- len hebben geïntroduceerd, blijktens de leenwoorden *harten, klaveren, ruiten* en *schoppen*.

Nederduits, een West-Germaanse taal met 260.000 moedertaalsprekers, gesproken in het noorden van Duitsland aan de benedenloop van de grote rivieren (Rijn, Elbe, Weser, Ems), in tegenstelling tot het Hoogduits of de Hoogduitse dialecten, die worden gespro- ken in de hooggelegen, bergachtige streken onder de lijn Keulen-Berlijn. De noordwes- telijke Nederduitse regionale talen heten ook wel Saksisch, en zij zijn nauw verwant aan het (Neder-)Saksisch dat in het noorden en oosten van Nederland wordt gesproken (Groningen, Drenthe, Overijssel, Stellingwerven in de provincie Friesland, de Gelderse Achterhoek en de Veluwe).

In de middeleeuwen had het Nederduits een sterke positie doordat het de verkeerstaal van de Hanze was. De Hanze, de oudste Europese handelsmaatschappij, was een samen- werkingsverband van koopmanssteden dat actief was van de twaalfde tot in de vijftiende eeuw. Bij de Hanze waren kooplieden aangesloten uit Duitse, Nederlandse en Vlaamse steden. De Hanze beheerste de commercie in de Noord- en Oostzee, en dreef handel met onder andere Groot-Brittannië, de Scandinavische en Baltische landen en Oost-Europa.

Het centrale gebied van waaruit de Hanze opereerde, was Noord-Duitsland en Oost-Nederland. Precies het gebied binnen Nederland en Duitsland waar Saksische dialecten gesproken werden. Door de handelscontacten zijn veel woorden uit dat gebied in andere talen terechtgekomen, met name in de Noord-Germaanse talen. De verschillende ety- mologische woordenboeken van die talen noemen dergelijke woorden 'Nederduits' of 'Middelnederduits' (namelijk het Nederduits uit de middeleeuwen), en zij beschouwen dat dan vaak als Duitse leenwoorden, maar daarvoor is geen enkele reden. Dergelijke woorden kunnen voor hetzelfde geld afkomstig zijn uit Oost-Nederlandse Hanzesteden als Zutphen, Deventer, Kampen en Zwolle, en dan zijn ze dus uit het Nederlands geleend. Daarom is bij ieder woord dat in etymologische woordenboeken van de Scandinavische en andere talen is genoteerd als leenwoord uit het 'Nederduits', nagegaan of dit woord ook in het (Oost-)Nederlands bestaat of heeft bestaan. Is dat het geval, dan is het bewuste woord opgevat als een mogelijk Nederlands leenwoord, met daaraan toegevoegd de indi- catie: 'Nederlands of Nederduits'. Dergelijke woorden zijn dus in het alfabetisch lexicon gemakkelijk te herkennen.

Een dergelijke markering geeft ook een tijdsindicatie aan: zo'n woord zal waarschijn- lijk uiterlijk in de zestiende of zeventiende eeuw zijn geleend. Want vanaf dat moment werd het Nederduits steeds meer door het Hoogduits verdrongen. Het Nederduits ver- loor aan belang doordat de Hanzehandel afnam toen de handel zich verplaatste naar het westen en later naar nieuwe continenten, terwijl het Hoogduits aan kracht won door de uitbreiding van de hervorming en het feit dat Luther voor zijn bijbelvertaling het Hoog- duits koos. Uiteindelijk werd het Hoogduits de basis van de Duitse standaardtaal (zie Duits). Het Nederduits ontwikkelde zich tot verschillende Nederduitse dialecten, terwijl

het Nederduits in de middeleeuwen een grote mate van homogeniteit vertoonde.

De Hanzesteden verhandelden zout, granen, vis, hout, wijn, bier, dierenhuiden en linnen, en vervoerden hun producten over zee en over rivieren met speciale schepen zoals *koggen*. De Hanzehandel was er verantwoordelijk voor dat bepaalde woorden een nieuwe, speciale betekenis kregen. Die betekenis vinden we terug in verschillende talen die aan de West- en Noord-Europese kusten gesproken worden: Nederduits, Nederlands, Engels, Fries en de Noord-Germaanse talen. Zo kreeg de vogelnaam *kraan* in de veertiende eeuw in de vrachtvaart van de Hanze de overdrachtelijke betekenis ‘hefkraan’, en het woord *waar* ging ‘koopwaar’ betekenen. In het Nederduitse gebied ontstonden enkele nieuwe woorden, zoals *klad* ‘concept, klad(kas)boek’, *stapel* ‘stapelplaats’ en *vracht*.

Aan de vorm van de uitgeleende woorden blijkt vaak dat ze uit Oost-Nederland (of Noord-Duitsland) afkomstig zijn. Zo is typerend voor deze regio dat *ge-* wegvalt, en dat vinden we bijvoorbeeld terug in het Zweedse leenwoord *likmätigt* ‘overeenkomstig’, dat teruggaat op het Oost-Nederlandse of Nederduitse (*ge*)*lijkmätig*. Deens en Noors *lykke* en Engels *luck* gaan terug op het Oost-Nederlandse of Nederduitse (*ge*)*luk*, en Noors *lykksalig* op het Oost-Nederlandse of Nederduitse (*ge*)*lukzalig*. Ook typerend voor het Saksisch is dat de klanken *ald*, *old* bewaard zijn gebleven, terwijl deze in het Standaardnederlands zijn veranderd in *oud*. De Saksische klanken zijn terug te vinden in de Deense leenwoorden *anholde* ‘aanhouden’, *alderdom* ‘ouderdom’, *oldemor*, *oldemoder* ‘overgrootmoeder’, letterlijk ‘oudmoeder’, en *oldefar*, *oldefader* ‘overgrootvader’, letterlijk ‘oudvader’. Voorts hebben Oost-Nederlandse dialecten de vorm *-ft-* voor Standaardnederlands *-cht-*, bijvoorbeeld *stiften* voor *stichten*. Een typisch Oost-Nederlands woord tot slot is *boks* ‘broek’, geleend in het Noors en Zweeds.

In het alfabetisch lexicon hebben circa 2700 ingangen de markering ‘Nederlands of Nederduits’ gekregen. Het gaat dan om leenwoorden in het Hoogduits, Engels, Russisch, Pools, Ests, Lets en Litouws, maar verreweg de meeste Nederduitse worden zijn aangetroffen in de Noord-Germaanse talen Deens, Noors en Zweeds. Dat juist deze talen de meest Nederduitse leenwoorden hebben overgenomen, is uit een aantal gegevens te verklaren. Het heeft deels te maken met de geografische ligging ten opzichte van Noord-Duitsland: via de Oostzee is Noord-Duitsland makkelijk te bereiken, en daarom richtte men zich in bijvoorbeeld Jutland meer op steden als Hamburg dan op verder gelegen Deense en Zweedse steden als Kopenhagen, Malmö en Lund. Verder bestonden er van oudsher familiebanden tussen de Deense koninklijke familie en de hertogen van Noord-Duitsland. Denemarken was een dubbelmonarchie waarin een derde van de bevolking (Neder-)Duits als moedertaal had. Verder was de vakkennis en koopmanskunst van Nederlanders en Duitsers superieur aan die van de Scandinaviërs, en was er culturele en religieuze verwantschap: zowel in Duitsland en in Nederland als in de Scandinavische landen waren bijvoorbeeld vanaf de zestiende eeuw het lutherse geloof en de Lutherbijbel heel invloedrijk. Tot slot heeft beslist de verwantschap in taal een grote rol gespeeld: Nederduitse woorden konden vanwege de verwantschap met Deens, Noors en Zweeds gemakkelijk overgenomen worden. Het merendeel van de geleende woorden is een samenstelling of een afleiding; de basiswoorden daarvan waren dan vaak al in de drie Noord-Germaanse talen aanwezig, maar de combinatie was nieuw en werd overgenomen uit het Nederduits. Dergelijke woorden zullen in de oren van taalgebruikers heel na-

tuurlijk geklonken hebben en daarom konden ze gemakkelijk worden overgenomen. Zo kwam in alle drie de talen het werkwoord *binden* voor (een woord dat al in het Germaans bestond). Ook was het voorvoegsel *for-* bekend, maar alleen als beklemtoonde vorm. Het was maar een kleine stap om de Nederlandse/Nederduitse samenstelling *verbinden* (met onbeklemtoond *for-*) over te nemen. Meer voorbeelden in 1.4.

Negerhollands, een uitgestorven creooltaal gebaseerd op het Nederlands, gesproken op de Amerikaanse Maagdeneilanden (vroeger de Deense Antillen genaamd), met momenteel ongeveer 100.000 inwoners. Omstreeks 1665 opende de WIC enkele posten op enkele van de Maagdeneilanden, met name Sint-Thomas, Sint-Jan en Sint-Kruis. Deze eilanden liggen ten noordwesten van de Bovenwindse Nederlandse Antillen. Er vestigden zich Nederlanders en Vlamingen, met name uit Zeeland en westelijk Vlaanderen, en vanaf ongeveer 1700 ontstond hier het Negerhollands, een op het Nederlands gebaseerde creooltaal. De eilanden zijn nooit Nederlands geweest. Aan het einde van de zeventiende en in het begin van de achttiende eeuw werden ze in bezit genomen door de Deense West-Indische Compagnie. Er woonden toen al een paar honderd Nederlandse (Zeeuwse en Vlaamse), Engelse en Deense planters; het aantal slaven zal niet veel meer zijn geweest. De oorspronkelijke indiaanse bevolking was al sinds 1600 uitgestorven. Toen de Denen zich de eilanden toe-eigenden, werd er al een rudimentaire vorm van Negerhollands gesproken. Waarschijnlijk hebben Nederlandse planters en hun slaven de taal meegenomen van het Antillen-eiland Sint-Eustatius. Tot aan het eind van de achttiende eeuw voerden de Denen vervolgens vanuit de Goudkust bijna 80.000 slaven aan. Het aantal blanken, vaak Nederlanders in Deense dienst, steeg ook, maar slechts met een paar honderd. In de loop van de achttiende eeuw was er op iedere vijftien slaven één blanke.

Toen rond 1730 hernhutters, Moravische zendelingen, de eilanden begonnen te kerstenen, spraken de slaven Negerhollands, een enkeling zelfs Nederlands. In 1736 onderwezen de hernhutters de slaven in de aldaar gebruikte omgangstaal, en ze maakten in dat jaar voor het eerst melding van deze creooltaal, sterker nog, het woord *creools* als taalnaam begint hier zijn internationale carrière. De hernhutters noemden de taal *carriolse*, *cariolisch*, *criolisch*, *creolisch*. Vanaf 1739 verschenen er gedrukte publicaties van psalmboeken, abc-boekjes en het Nieuwe Testament, die door de Duitse missionarissen in het Negerhollands waren vertaald. Aan deze zendelingen danken we dan ook een vrij goede beschrijving van het Negerhollands in de achttiende eeuw: van deze taal is veel meer bekend dan van de andere Nederlandse creooltalen, Berbice-Nederlands en Skepi-Nederlands. Al in 1770 verscheen een grammatica van de taal van de hand van de op Sint-Thomas geboren Deen J.M. Magens, en in hetzelfde jaar publiceerde de Duitse zending C.G.A. Oldendorp een omvangrijk Duits-Negerhollands woordenboek.

Tot aan het einde van de achttiende eeuw was Negerhollands de belangrijkste taal op Sint-Thomas. Daarna won het Engels langzaam terrein, een proces dat op de andere eilanden al wat eerder was begonnen. In de negentiende eeuw stapten velen over van Negerhollands op de Engelse creooltaal die op de eilanden was ontstaan, het zogeheten Creools-Engels van de Maagdeneilanden (zie aldaar). Toen de Denen de eilanden in 1917 aan de Verenigde Staten verkochten, spraken alleen oudere bewoners nog Negerhollands. De laatste spreekster van het Negerhollands stierf in 1987.

- 1 Sint-Maarten (Nederlandse Antillen) 2 Saba (Nederlandse Antillen) 3 Sint-Eustatius (Nederlandse Antillen)

8. De talen in Zuid-Amerika en het Caribisch gebied waarin Nederlandse leenwoorden zijn gevonden (zie 2.3)

Op de inzet van de kaart, met Zuid-Amerika, staan de op het Nederlands gebaseerde creooltalen Berbice-Nederlands en Skepi-Nederlands en het Sranantongo, de omgangstaal in Suriname. Berbice-Nederlands en Skepi-Nederlands zijn uitgestorven; Berbice-Nederlands werd langs de rivier de Berbice in Guyana gesproken en Skepi-Nederlands in de landstreek Essequibo.

De rest van de kaart toont het Caribisch gebied. Op de Amerikaanse Maagdeneilanden werd vroeger de op het Nederlands gebaseerde creooltaal Negerhollands gesproken. Momenteel spreekt men er het Creools-Engels van de Maagdeneilanden, dat behoort tot het in de hele regio gesproken Caribisch-Engels (zie de kaart): een variëteit van het Engels die afwijkt van het Standaardengels, onder andere door invloed van inheemse talen. Het Caribisch-Engels is geen eenheid: het bestaat uit alle variëteiten die er te vinden zijn tussen het Standaardengels en het Creools-Engels, dat een andere, eigen taal is. Het Creools-Engels van de Maagdeneilanden wordt tevens gebruikt op de drie Nederlandse Bovenwindse Eilanden of s.s.s.-eilanden: Sint-Eustatius, Saba en Sint-Maarten.

Papiaments is een op het Spaans/Portugees gebaseerde creooltaal gesproken op de Benedenwindse eilanden Aruba, Bonaire en Curaçao.

Op diverse eilanden in dit gebied wordt Creools-Frans gesproken. In het Creools-Frans van Martinique en Guadeloupe zijn enkele Nederlandse leenwoorden aangetroffen.

De woordenschat van het Negerhollands is voor een belangrijk deel Nederlands: in het alfabetisch lexicon staan ongeveer 3600 Negerhollandse woorden die teruggaan op het Nederlands. Een deel daarvan is een spreektaalvorm (*folluk* ‘volk’, *an* ‘aan’) of een dialectwoord, met name uit het Zeeuws of West-Vlaams, bijvoorbeeld *hof* ‘tuin’, *kachel* ‘veulen’, *kot* ‘hok’ en *ronkertje* ‘dier dat ronkend geluid geeft, meikever’ in het Negerhollands ‘kolibri, bij’. Verder valt aan de woordenschat de spelling op: de Nederlandse woorden zijn in een vroegere fase genoteerd en hebben daarom een spelling die inmiddels in het Nederlands verouderd is, bijvoorbeeld *aangetoont*, *aerdbeeving*, *afwasch*, *neegentien*.

Uiteraard bevat de woordenschat alle woorden die in het dagelijkse leven voorkomen, met werkwoorden als *bakken*, *baren*, *barsten*, *bedriegen*, *betalen*, *ergeren* en *kijken*, en bijvoeglijke naamwoorden als *mooi*, *naakt*, *nat*, *nou*, *nederig*, *net*, *nieuw*.

Verder bevat de woordenschat een zeer groot aantal religieuze woorden die te danken zijn aan de vertaalwerkzaamheden van de hernhutters en waarvan onduidelijk is in hoeverre zij in het dagelijks gebruik een rol gespeeld hebben. Denk aan woorden als *aalmoes*, *aanbidden*, *afgod*, *bekeren*, *bidden*, *catechisatie*, *christen*, *discipel*, *dominee*, *dopen*, *duivel*, *engel*, *evangelie*, *farizeeër*, *gebed*, *heiden*, *Heiland*, *paradijs*, *penitentie* en *zondvloed*.

Nias, een Indonesische taal gesproken op het eiland Nias en omringende eilandjes op 125 kilometer voor de westkust van Sumatra in de Indische oceaan, met ongeveer 700.000 inwoners. In 1669 kwamen er Nederlanders naar het eiland, maar omdat het niet winstgevend was, duurde het tot 1840 voordat de Nederlanders er een definitieve vestiging openden. In de taal zijn ongeveer vijftig Nederlandse leenwoorden aangetroffen, zoals de namen voor de maanden. Woorden die niet ook in het Bahasa Indonesia voorkomen zijn *el*, *foerier*, *sabbat* en *Satan*.

Noord-Sotho, een Bantoetaal die nauw verwant is aan het Zuid-Sotho. Zowel Noord- als Zuid-Sotho behoren tot de elf officiële talen in Zuid-Afrika (zie het Afrikaans). Noord-Sotho wordt door ruim vier miljoen mensen als moedertaal gesproken, vooral in Limpopo en Gauteng. Zuid-Sotho, ook Sotho of Sesotho genaamd, heeft 3,5 miljoen moedertaalsprekers, vooral in de Vrijstaat, Gauteng en in het buurland Lesotho (waar de taal Sotho heet). Beide talen hebben voor zover bekend ruim 110 Afrikaanse leenwoorden overgenomen, veelal dezelfde. Een deel daarvan kan zowel uit het Engels als uit het Afrikaans zijn overgenomen, of uit beide talen tegelijkertijd. Het aantal leenwoorden uit het

Afrikaans zal groter zijn, maar de bronnen over deze talen zijn beperkt. In ieder geval gaan woorden als *bioscoop*, *drievoet*, *kapje* ‘mutsje’, *kweepeer*, *schenkbord*, *slachthuis*, *tafeldoek*, *vaatdoek*, *zakdoek* terug op het Nederlands. Verder heeft het werken in de bouw geleid tot het overnemen van leenwoorden zoals *cement*, *kalk*, *metselaar*, *plank*, *staal*, *steen* ‘baksteen’, *straat*, *zaag*.

Noors, een Noord-Germaanse taal, de officiële taal van Noorwegen, met ongeveer 4,7 miljoen moedertaalsprekers. Het Noors is nauw verwant aan het Deens en Zweeds. Noorwegen behoorde tot 1814 bij Denemarken en het Noors stond in die periode, net als het Faerøers, sterk onder Deense invloed en veel leenwoorden in het Noors zullen via het Deens zijn geleend: Deens is van 1397 tot 1814 de schrijftaal geweest van Noorwegen. Noorwegen had geen eigen universiteit en de elite ontving haar opleiding in Kopenhagen, en Noorse schrijvers publiceerden hun werken bij Deense uitgeverijen. De Deense invloed is er de oorzaak van dat er in Noorwegen twee officiële schrijftalen bestaan: het Bokmål ‘boektaal’, de officiële schrijftaal, die gebaseerd is op het Deens en door de meeste mensen geschreven en gesproken wordt, en het Nynorsk ‘Nieuwnoors’, een geconstrueerde en gezuiverde vorm van het Noors zonder de Deense invloed, gebaseerd op de Noorse dialecten. Het Nynorsk is in de negentiende eeuw door de taalkundige Ivar Andreas Aasen samengesteld: in 1864 publiceerde hij er een grammatica van en in 1873 een woordenboek. In 1885 werd het Nynorsk als tweede nationale taal in Noorwegen erkend. Nynorsk wordt momenteel echter door slechts tien tot vijftien procent van de Noren als schrijftaal gebruikt; de rest gebruikt Bokmål. In het alfabetisch lexicon zijn alleen Nederlandse leenwoorden in het Bokmål opgenomen; veel woorden zijn in de twee taalvarianten overigens gelijkkluidend of vrijwel gelijkkluidend.

Aangezien de Nederlandse invloed op de Noord-Germaanse talen voornamelijk plaatsvond in de periode tot de achttiende eeuw, kan de invloed op het Deens en Noors nauwelijks van elkaar worden gescheiden; zie daarom verder het Deens. Het alfabetisch lexicon bevat ongeveer 2100 Nederlandse leenwoorden in het Deens en ruim 1900 in het Noors: grotendeels gaat het hierbij om dezelfde woorden, en de meeste hiervan zijn geleend uit het Nederlands of Nederduits (zie aldaar). Enkele voorbeelden van woorden die wel zijn aangetroffen in het Noors en niet in het Deens zijn *beitel* en *dolboord*. Let wel: deze informatie is gebaseerd op de gegevens zoals die vermeld staan in de etymologische woordenboeken van het Noors en Deens. Nader onderzoek, waarbij ook het Zweeds wordt betrokken, zal beslist nog interessante informatie leveren over vragen als: welke woorden komen in slechts een van de drie Noord-Germaanse talen voor en hoe is dat te verklaren? En hoe zit het met de Nederlandse leenwoorden in de verschillende dialecten van de Noord-Germaanse talen? De woordenschat van de Noorse en Deense standaardtalen is voor 98 procent hetzelfde, en dat zal dus ook gelden voor de Nederlandse en Nederduitse invloed. Voor de dialecten ligt dat anders: zo is bekend dat dialecten rond Bergen in Zuid-Noorwegen, rond het Zweedse Göteborg en in het Deense Jutland aparte contacten gehad hebben met het Nederlands en Duits. Nader onderzoek naar de Nederlandse en Nederduitse invloed op die dialecten zal zeker interessante gegevens opleveren.

Oekraïens, een Oost-Slavische taal, de officiële taal van Oekraïne, geschreven met het cyrillicke alfabet. Er zijn ongeveer 31 miljoen moedertaalsprekers. Vanaf de veertiende eeuw stond het westen van Oekraïne onder Litouwse en Poolse invloed, terwijl het oosten onder Russische invloed stond. Van 1569 tot de Poolse delingen eind achttiende eeuw behoorde het grootste deel van Oekraïne tot het Litouws-Poolse rijk; daarna ging het over naar Rusland. In de negentiende eeuw werden er pogingen gedaan de taal te standaardiseren, maar de Russische tsaar verbood het gebruik van Oekraïens in het onderwijs en in drukwerk. In 1922 werd Oekraïne onderdeel van de Sovjet-Unie. Daardoor kreeg de taal voor het eerst de kans zich te ontwikkelen. Desondanks werd het nauw aan het Oekraïens verwante Russisch de belangrijkste taal en de eerste taal die op school werd onderwezen, in veel gebieden ook de enige taal. Oekraïens bleef vooral gesproken in het noordwesten, terwijl in het zuidoosten het Russisch overheerste en overheerst. In 1991 werd het land onafhankelijk. Toen werd het Oekraïens als enige staatstaal aangenomen, hoewel het Russisch nog steeds heel belangrijk is en bij de hele bevolking bekend. Momenteel is het Oekraïens van ongeveer 67 procent van de bevolking de moedertaal. Nederlandse leenwoorden – meer dan driehonderd – zijn in het Oekraïens uitsluitend terechtgekomen via het Russisch, omdat er nooit directe contacten zijn geweest tussen het Oekraïens en het Nederlands. Daaronder zitten veel scheepstermen (*achtersteven, admiraal, bootsman, brandspuit, brandwacht, breedwimpel, dommekracht, draaireep, kielwater* en *koefbrug*) en verder allerlei exportproducten (*abrikoos, ansjovis, artisjok, krent, perzik, rijnwijn* en *wafel*) en exotismen (*baviaan* en *burgemeester*).

Oost-Jiddisch, een Germaanse taal, gesproken door ongeveer 255.000 mensen als moedertaal en door ruim 1,7 miljoen mensen in totaal. Het Jiddisch wordt met het Hebreeuwse consonantenschrift en van rechts naar links geschreven. De taal is in de late middeleeuwen ontstaan toen joden uit Romaanssprekende gebieden naar de Rijnstreken trokken. Zij vestigden zich in groepen bij elkaar en stapten van de Romaanse taal die ze voorheen spraken, over op het Duits, dat ze vermengden met Hebreeuwse en Aramese elementen. Nadat in 1350 de Zwarte Dood vreselijk had huisgehouden in Europa, werden de joden ervan beschuldigd de bronnen vergiftigd te hebben, en ze werden vervolgd. Velen vluchtten naar het oosten, naar Slavische gebieden, en hier ontstond onder invloed van Slavische talen een variant van het Jiddisch die Oost-Jiddisch genoemd wordt. Het Jiddisch in Duitsland en de Nederlanden noemt men West-Jiddisch. Dit West-Jiddisch is grotendeels verdwenen na de Tweede Wereldoorlog; het wordt nog slechts door 49.000 personen gesproken. Veel sprekers van het Oost-Jiddisch zijn vlak voor of na de Tweede Wereldoorlog naar de Verenigde Staten, Israël of Groot-Brittannië vertrokken. Bijna alle sprekers van het Oost-Jiddisch zijn tweetalig. Jiddisch is alleen erkend in Moldavië, Nederland en Zweden (*bien étonnés de se trouver ensemble*). In 1996 heeft Nederland namelijk het Fries, Nedersaksisch, Jiddisch en Romani in Nederland (met verschillende status) erkend als regionale taal binnen het Europees Handvest voor Regionale of Minderheidstalen.

Het Oost-Jiddisch bevat een groot aantal leenwoorden; er is wel berekend dat het voor ongeveer 15 à 20 procent uit Hebreeuwse woorden zou bestaan, voor 70 à 75 procent uit Duitse en voor de rest uit Slavisch en Romaans. De Slavische invloed is substantieel, en momenteel nog onderwerp van onderzoek. In ieder geval zijn de Nederlandse leenwoor-

den in het Oost-Jiddisch – minder dan dertig in het alfabetisch lexicon – vrijwel allemaal via het Russisch overgenomen; denk aan woorden als *baken*, *bocht*, *bootsman*, *gas*, *kom-buis*, *passaat*, *sluis* en *werf* – veel scheepstermen dus. Omdat het Oost-Jiddisch momenteel zo verspreid wordt gesproken en nergens een officiële taal is, is het niet opgenomen op de kaarten die verspreid in dit boek voorkomen.

Papiaments, een creooltaal gesproken op de Benedenwindse eilanden met 230.000 moedertaalsprekers. Na 1499 werden Aruba, Bonaire en Curaçao (de ABC- of Benedenwindse eilanden) en Sint-Maarten, Sint-Eustatius en Saba (de s.s.s.- of Bovenwindse eilanden) door Spanje ingenomen. In 1634 veroverde de WIC de eilanden op de Spanjaarden. Vanaf 1954, toen de zes eilanden een autonoom land binnen het Koninkrijk der Nederlanden werden, tot Aruba zich in 1986 afscheidde, heetten ze de Nederlandse Antillen. De eilanden waren oorspronkelijk bewoond door indianen. Op Curaçao werden die voor het overgrote deel van het eiland gezet of ze vluchtten naar het vasteland van Zuid-Amerika. De huidige bevolking is samengesteld uit afstammelingen van de oorspronkelijke kolonisten, later geïmporteerde Afrikaanse slaven, en verschillende immigratiegolven uit de regio en elders. Op Aruba en Bonaire werden de indianen getolereerd. Vóór de komst van de Nederlanders was er op de Benedenwindse Eilanden al een rudimentair pidgin ontstaan, bestaande uit indiaanse woorden, vermengd met Spaans. De creooltaal Papiaments ontstond in de loop van de zeventiende eeuw. Over de oorsprong hiervan bestaan verschillende theorieën. Volgens de polygenetische theorie is het Papiaments gebaseerd op het al gesproken pidgin en het Spaans en Portugees, met Afrikaanse elementen, in het bijzonder in de zinsbouw, en latere invloeden uit het Nederlands, Engels en Frans. Volgens de monogenetische theorie, die wordt verdedigd door de bekende Antilliaanse schrijver Efraim Frank Martinus (Frank Martinus Arion) gaat het Papiaments terug op het proto-Afrikaans-Portugese creools dat onder slaven in West-Afrika was ontstaan, en is de taal overgebracht naar de Cariben, waar hij zich verder ontwikkelde onder invloed van het Spaans en het Nederlands.

Vanaf 1634 speelde het Nederlands een rol op de Nederlandse Antillen, en vanaf dat moment kwamen er Nederlandse leenwoorden in het Papiaments. Daarnaast bleef ook het Spaans invloed uitoefenen op de eilanden. De positie van het Nederlands werd in de negentiende en twintigste eeuw versterkt. Op de Antillen geldt Nederlands sinds 1819 als de officiële voertaal in het onderwijs; men liet Papiaments in het lager onderwijs echter oogluikend toe. In 1859 is het eerste woordenboekje van het Papiaments verschenen: *Woordenlijst der in de landstaal van Curaçao meest gebruikelijke woorden met Zamen-spraken*, door Bernardus Th.J. Frederiks en Jacobus J. Putman, Curaçao. Daarin komen ongeveer 470 Nederlandse leenwoorden voor, een deel nog steeds in gebruik, waaronder ambtelijke, religieuze en schoolse termen als *aanklagen*, *beleefd*, *biddag*, *boek*, *catechisatie*, *hemelvaart*, *inkt*, *inktpot*, *lessenaar*, *pennenmes*, *pleiten*, *rekenen* en *school*. In 1907 bepaalde een onderwijsverordening op de Antillen dat het lager onderwijs ‘zo veel mogelijk’ in het Nederlands moest worden gegeven; Papiaments was dus toegestaan. In 1915 werd dit ingetrokken: daarna was op de Antillen Nederlands tot 2002 de enig toegestane instructietaal.

In 1954, toen de koloniale periode officieel eindigde, kregen de Nederlandse Antillen

en Suriname een autonome status binnen het Koninkrijk, met het Nederlands als de officiële taal in onderwijs en bestuur. In 1986 scheidde Aruba zich af van de Nederlandse Antillen en kreeg een ‘status aparte’. Op 10 oktober 2010 worden de Nederlandse Antillen ontmanteld en worden Curaçao en Sint-Maarten net als Aruba autonome landen binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Bonaire, Saba en Sint-Eustatius worden een Nederlandse gemeente met bijzondere status, een zogeheten ‘openbaar lichaam’.

Papiaments is momenteel op de ABC-eilanden de omgangstaal en, zoals uit een telling uit 2001 bleek, voor 76 procent van de bevolking de moedertaal. Curaçao heeft het grootste aantal inwoners, namelijk 140.000. Bonaire heeft er 12.000, Aruba ongeveer 100.000. Op de kleine eilanden Sint-Eustatius (2300 inwoners), Sint-Maarten (33.000) en Saba (1400) is Engels, of eigenlijk een Engelse creooltaal, de omgangstaal. Spaans speelt op alle eilanden een belangrijke rol. Met ingang van het schooljaar 2002-2003 is, na lange discussies, het Papiaments op de ABC-eilanden als mogelijke instructietaal ingevoerd in het basisonderwijs (voor leerlingen van 4 tot 12 jaar). Dit is belangrijk, want – als gezegd – is voor driekwart van de bevolking op deze eilanden het Papiaments de moedertaal. Dit deel van de bevolking moet het Nederlands dus leren als tweede taal. In het officiële leven, dat wil zeggen in de contacten met de overheid en in het onderwijs, staat het Nederlands sterk. Op deze terreinen wemelt het dan ook van de Nederlandse leenwoorden in het Papiaments. Maar in het dagelijks leven kiest men voor het Papiaments. Sinds 2007 zijn op de Antillen naast het Nederlands de twee omgangstalen Papiaments en Engels erkend als officiële talen. Het Nederlands staat op de Antillen veel minder sterk dan in Suriname: Nederlands legt het af tegen het Papiaments.

Al met al oefent het Nederlands al bijna vijf eeuwen invloed uit op het Papiaments, vooral via het bestuur en het onderwijs, minder in het dagelijks taalgebruik. In 1976 is de zogeheten spelling-Römer-Maduro-Jonis officieel geworden voor de spelling van Papiamentse woorden in algemeen en educatief gebruik op Curaçao en Bonaire. Op Aruba hanteert men de spelling-Mansur, een meer etymologische spelling. Het alfabetisch lexicon bevat ruim 2200 Nederlandse woorden die tot nu toe zijn gevonden in het Papiaments van Curaçao; wanneer een Nederlands leenwoord op Aruba of Bonaire een alternatieve spelling of betekenis kent of alleen op Aruba of Bonaire voorkomt, is dat aangegeven met de afkorting Ar. respectievelijk Bon. Behalve veel ambtelijke, religieuze en schoolse termen, waarvan hiervoor al wat voorbeelden werden gegeven, worden leenwoorden op eigenlijk alle mogelijke terreinen aangetroffen, bijvoorbeeld onder de namen voor de maanden, onder voedingsmiddelen (*erwtensoeep, kroepoek, pindakaas, prei, rosbief, sperzieboon, taart* en *zuurkool*), dierennamen (*dolfijn, duif, duizendbeen* ‘duizendpoot’, *hamster, herdershond, valk*), huizenbouw (*architect, balk, beton, goot* ‘dakgoot’, *kozijn* en *plafond*) en muziektermen (*concert, fluit, koor, maat, noot* en *strijkstok*).

Paramakaans, een creooltaal die verwant is aan het Aucaans en die is gebaseerd op het Engels. De taal wordt gesproken door de Paramakaners, een stam van bosnegers (maroons) in Suriname en aangrenzend Frans-Guyana. De ongeveer 1100 sprekers wonen ter weerszijden van de Marowijne, de grensrivier. In het Paramakaans, waarover weinig bekend is, zijn vier Nederlandse leenwoorden aangetroffen, die waarschijnlijk via het Sranantongo zijn overgenomen (zie aldaar), namelijk de namen voor planten waarmee

in het Surinaams-Nederlands soorten worden benoemd die een zekere overeenkomst hebben met gelijknamige in het Europese Nederlands: *ceder* (naar de geur van het hout), *mispel* (vanwege de vorm van de vruchten) en *tamarinde* (algehele bouw); voorts heeft het Paramakaans de kleurnaam *geel* geleend, die in enige plantennamen voorkomt.

Perzisch, ook wel Farsi genoemd, is net als het Koerdisch een Iraanse taal. Perzisch is de officiële taal in Iran, Afghanistan en Tadzjikistan, met waarschijnlijk rond de 35 miljoen sprekers, en wordt door miljoenen in Oezbekistan gesproken. De taal wordt met het Arabische schrift geschreven, maar in Tadzjikistan met het cyrillische. Invloed van het Nederlands is via andere talen verlopen, met name via het Frans. Het Frans heeft namelijk in Iran – dat tot 1935 Perzië werd genoemd – veel invloed uitgeoefend. Maar anders dan Marokko en Algerije is Iran altijd onafhankelijk geweest: de Franse invloed is te danken aan culturele invloed binnen de hogere bevolgingsklassen, die in Frankrijk hun opleiding kregen. Ook het Engels heeft wel invloed gehad op het Perzisch. De kleine twintig Nederlandse leenwoorden die hun weg naar het Perzisch hebben gevonden, zoals *aardappel*, *daalder*, *gas* en *ijsberg*, zijn dan ook vooral via een van deze twee talen bekend geraakt.

Petjoh, een mengtaal waarvan de uitspraak en grammatica grotendeels op het Maleis zijn gebaseerd, terwijl de woordenschat voornamelijk aan het Nederlands is ontleend. De taal wordt gesproken door indo's (mensen van gemengd bloed die een voorouder uit Indonesië hebben). Het Petjoh is in Indonesië ontstaan als voertaal op de kazernes en op straat, en is vervolgens door de indo's naar Nederland meegenomen. In Indonesië wordt het vrijwel niet meer gesproken, en ook in Nederland wordt het steeds minder gebruikt. Auteurs als de in 1974 overleden Tjalie Robinson wilden het Petjoh behouden en schreven hun boeken in het Petjoh. Het overgrote deel van de woordenschat van het Petjoh (en Javindo, zie aldaar) is van Nederlandse herkomst – beide talen zijn overigens zeer slecht beschreven. In het alfabetisch lexicon zijn bijna 340 Nederlandse leenwoorden in het Petjoh opgenomen. Dit zijn dan alleen de woorden die in het Petjoh van het Nederlands verschillen in vorm (*seg* voor *zeggen*, *jelui* voor *jullie*, *langerlaatst* voor *ten langen leste*) of in betekenis (meestal leenvertalingen, bijvoorbeeld *laat maar* 'ofschoon', *in de knijp* 'in de gevangenis').

Polynesische talen, aan elkaar verwante talen die gesproken worden op eilanden in de Grote Oceaan. Nederlanders hebben daar weliswaar nooit gebieden bezet of er zelfs maar gewoond, maar deze talen hebben een paar Nederlandse leenwoorden opgenomen dankzij enkele verkenningstochten die Nederlandse zeevaarders in het verleden hebben gemaakt langs deze eilanden. Zo zochten Willem Schouten en Jacob Lemaire tussen 1615 en 1617 de weg naar Indië door de Straat van Lemaire en langs Kaap Hoorn op de zuidpunt van Vuurland, en daarbij deden zij enkele Polynesische eilanden aan. Ook Abel Janszoon Tasman en F.J. Visscher bezochten in 1642-1643 enkele Polynesische eilanden.

De Nederlandse zeevaarders ruilden allerlei spullen met de eilandbewoners. De spullen uit Europa maakten kennelijk grote indruk. Het gevolg hiervan was dat tot op heden op onder andere de eilanden Pukapuka, Tokelau en Tuvala het woord *trommel* 'bus'

wordt gebruikt en dat op de eilanden Tonga, Futuna, Samoa, Tahiti, Tokelau en Tuvalu het woord *bus* is overgenomen en nu betekenissen heeft als ‘koffer, doos, (dood)kist’. Op de oostelijke Fiji-eilanden kent men dankzij de reizen van Schouten en Lemaire of Tasman en Visscher het Nederlandse *bijltje*.

In 1721-1722 ontdekte Jacob Roggeveen Paaseiland (en vernoemde het naar de dag van de ontdekking). Hij maakte een ontdekkingsreis langs de Polynesische eilanden, waar vijf man deserteerden op een van de Tuamotu-eilanden. Aan de deserteurs – die niet met lege handen weggegaan waren – is te danken dat men op Hawaï uit het Nederlands het woord *schop* kent en op Tahiti het woord *naald*. Op Tuamotu en Tahiti is waarschijnlijk het Nederlandse *poepen* geleend in de oorspronkelijke betekenis ‘copuleren’ (die betekenis bestaat nog in België).

Omdat de verschillende Polynesische talen in totaal slechts zes Nederlandse leenwoorden kennen, is ervoor gekozen om in het alfabetisch lexicon die verschillende Polynesische talen samen te nemen onder de noemer ‘Polynesisch’.

Pools, een West-Slavische taal, de officiële taal van Polen met ongeveer 38 miljoen moedertaalsprekers. Van de Slavische talen hebben er eigenlijk maar twee intensief rechtstreeks contact gehad met het Nederlands: het Russisch en het Pools. Toch is er een aanmerkelijk verschil in aantallen leenwoorden tussen deze twee talen, want hoewel het Russisch veel verder weg ligt, en de contacten voornamelijk beperkt zijn tot één bepaalde periode in de geschiedenis (Peter de Grote), is het aantal Nederlandse leenwoorden in het Russisch met 1260 veel groter dan dat in het Pools – ruim 370, waarvan een deel indirect is geleend. Dit grote verschil kan overigens mogelijkwijs voor een deel verklaard worden uit het feit dat er nog te weinig onderzoek is gedaan naar de invloed op het Pools, mede doordat historische lexicografische bronnen van het Pools beperkt zijn. Dit ondanks het feit dat de Poolse taal altijd een veel sterkere positie gehad heeft dan veel andere Slavische talen, zoals het Slowaaks of de Zuid-Slavische talen van de Balkan, die vooral thuis werden gesproken en vrijwel geen officiële status hadden doordat het gebied waar deze talen gesproken werd, politiek werd overheerst door een rijk dat een andere taal bevorderde. Polen had daarentegen een onafhankelijker en sterkere politieke positie en daardoor kon het Pools zich zelfstandig ontwikkelen. Vanaf 1386 bestond er een omvangrijk Pools-Litouws rijk. Eind zestiende eeuw beleefde de Poolse taal zelfs een Gouden Eeuw, met een omvangrijke literatuur. De situatie veranderde toen Polen in de zeventiende eeuw in allerlei oorlogen verwickeld raakte, en uiteindelijk in 1772, 1792 en 1795 werd verdeeld onder Rusland, Oostenrijk en Pruisen. Hoewel Polen in de negentiende eeuw niet zelfstandig was, kende het toen een grote culturele bloei. In 1918 werd Polen een zelfstandige staat. In de Tweede Wereldoorlog werd het verdeeld tussen Duitsland en de Sovjet-Unie. Na de oorlog werd het weer onafhankelijk, maar het stond tot 1989 wel onder sterke Russische invloed.

Al in de middeleeuwen waren er contacten tussen het Nederlands en het Pools via de Hanzehandel. Dat levert een aantal Nederlandse of Nederduitse leenwoorden in het Pools op, zoals *handel*, *handelen*, *kog*, *kraan* en *leveren*. Het is niet helemaal zeker of deze woorden dateren uit de middeleeuwen; van de meeste Poolse woorden is namelijk niet bekend wanneer zij voor het eerst in het Pools voorkomen.

In de zestiende eeuw trokken verschillende groepen Nederlanders, met name menonieten, naar Polen en vestigden zich in de omgeving van Gdańsk, vaak op laaggelegen moerasgronden langs de Vistula (Weichsel). In de zeventiende eeuw vestigden Nederlanders zich in de buurt van Warschau. De door de Nederlanders gestichte vestigingen behielden lange tijd een bepaalde Nederlandse signatuur, al trokken er in de loop van de tijd ook Duitsers en Polen naartoe. De Nederlandse oorsprong van de vestigingen blijkt uit het feit dat zij vaak in hun naam het woord *Hollander* droegen; de Poolse neerlandica Barbara Czopek-Kopciuch, die hiernaar onderzoek heeft gedaan, wijst er bijvoorbeeld op dat er op de officiële lijst van Poolse plaatsnamen 54 plaatsen staan met het woord *holender* of een variant of afleiding daarvan. In het verleden was het aantal plaatsnamen met het woord *Hollander* nog veel groter. Lang niet altijd duiden deze echter oorspronkelijk Nederlandse vestigingen aan: in de loop van de tijd ging men deze namen ook gebruiken voor een bepaald type vestiging dat afweek van de normale Poolse – die konden ook door bijvoorbeeld Duitsers zijn gesticht. De achternaam *Olender* wordt momenteel nog door 4452 Polen gedragen, terwijl meer dan tweehonderd mensen *Holender* heten. Verder bezit het woord *holender* en varianten in het Standaardpools en in Poolse dialecten allerlei betekenisnuances die te danken zijn aan deze zestiende- en zeventiende-eeuwse Nederlandse immigranten. Behalve ter aanduiding van een Nederlandse kolonist in Polen wordt het gebruikt voor een onderdeel van een molen, een duivensoort, een roerbak in papierfabrieken, een bepaalde figuur bij het kunstschaatsen en als verwensing. De vrouwelijke vorm *holenderka* duidt een lakenvelder, een kippensoort, een bepaald schaatstype, een soort schoenen, snuiftabak en een dakpan typerend voor de Nederlandse bouw aan. Behalve de vele betekenisnuances van het woord *Hollander* hebben de Nederlandse kolonisten voor zover bekend overigens geen sporen in de Poolse taal nagelaten, behalve misschien *fryz* voor een Fries paard, *arden* en *belg* voor Belgische paardensoorten, en *texel*, *teksle* voor een op Texel geteeld schapenras.

De overige Nederlandse leenwoorden in het Pools dateren van de achttiende eeuw of later en meestal gaat het om internationale woorden, die voor een behoorlijk deel via een andere taal – met name het Duits en het Russisch – in het Pools terecht zijn gekomen. Een substantieel deel van de Nederlandse woorden betreft de scheepvaart, bijvoorbeeld *gaffeltopzeil*, *haak*, *halfwind*, *harpoen*, *kielwater*, *kluiver*, *hondenkooi* en *kooi* voor bepaalde slaapplekken op een schip.

Portugees, een Romaanse taal, de officiële taal van Angola, Brazilië, Guinee Bissau, Mozambique, Portugal, Sao Tomé en Príncipe. Er zijn ongeveer 190 miljoen moedertaalsprekers, waarvan tien miljoen in Portugal en 180 miljoen in Brazilië.

De contacten tussen Nederlanders en Portugezen waren te danken aan de ontdekking van nieuwe continenten. In 1496 ontdekten de Portugezen de route naar Azië rond Kaap de Goede Hoop. In 1497 landde Vasco da Gama in India. De Portugezen vestigden zich ook in Brazilië en langs de kusten van Afrika. Lissabon werd het centrum van de Indische handel en had hierop een monopolie. De specerijen die Portugal verhandelde, werden via Antwerpen naar de rest van Europa gedistribueerd, en veel Vlaamse handelshuizen hadden dan ook vaste agenten in Portugal. Rond 1550 was Portugal de rijkste mogendheid van Europa.

Eind zestiende eeuw was de vraag naar specerijen zo groot geworden, dat de Portugezen er niet meer aan konden voldoen. Zij probeerden de gegevens over de te volgen route om de Zuid angstvallig geheim te houden, maar dat lukte hun niet. Er kwam steeds meer informatie beschikbaar, onder andere doordat Nederlanders in Portugese dienst naar Azië voeren. Een belangrijke rol speelde Jan Huyghen van Linschoten. Deze Nederlander woonde van 1579 tot 1583 in Portugal en was van 1583 tot 1589 boekhouder in dienst van de aartsbisschop van Goa in India. Hij schreef een aantal werken over de zeeroute en over de Indische bevolking en leefomstandigheden, waarvan vooral het *Itinerarium, ofte Schipvaart naer Oost ofte Portugaels Indien* uit 1596 van groot belang was.

Op basis van onder andere de geschriften van Van Linschoten (waarvan de inhoud al voor publicatie bekend was) besloten de Nederlanders in 1595 tot de Eerste Schipvaart naar Indonesië. Al spoedig vestigden ze zich hier, en in het begin van de zeventiende eeuw verdreven ze de Portugezen uit Indonesië. Inmiddels echter had het Portugees in Azië vaste voet gekregen als omgangstaal naast het Maleis. Zowel in Indonesië als op Sri Lanka gebruikten de Nederlanders in hun contacten met de plaatselijke bevolking eeuwenlang Portugees. Het Portugees nam hierdoor voor zover bekend geen Nederlandse leenwoorden op. Wel gebeurde dat in de Portugese creooltalen die in Azië ontstonden (zie Creools-Portugees).

Ook in Zuid-Amerika hadden Portugezen en Nederlanders contact met elkaar. Tussen 1624 en 1654 had de WIC vestigingen op de noordoostkust van Brazilië, onder andere Olinda; van 1630 tot 1654 is Het Recief (Recife) of Mauritsstad, ook wel Pernambuco genaamd, de hoofdstad. In 1654 werd Nederlands-Brazilië aan Portugal overgedragen en in 1661 werden alle Nederlandse rechten voor acht miljoen carolusguldens aan Portugal verkocht. Hoewel de Nederlanders slechts korte tijd in Brazilië gevestigd waren, is er toch één Nederlands woord in het Braziliaans-Portugees overgenomen en sinds het begin van de zeventiende eeuw in het noordoosten van Brazilië blijven voortleven, namelijk *brote* ‘een koekje gemaakt van tarwemeel’ (zie kaart 16).

In de negentiende eeuw trokken er opnieuw Nederlanders naar Brazilië: tussen 1858 en 1868 emigreerden Zeeuwse kolonisten uit West-Zeeuws-Vlaanderen naar de streek Espíritu Santo aan de oostkust van Brazilië. Enkele afstammelingen van hen hebben tot op heden hun moedertaal bewaard, maar voor zover bekend heeft dit geen Nederlandse leenwoorden in het Braziliaans-Portugees opgeleverd.

De meeste van de 110 Nederlandse leenwoorden in het Portugees zijn geleend via een andere taal, meestal het Frans. Deze woorden zullen relatief recent ontleend zijn. Een klein aantal woorden weerspiegelt rechtstreekse contacten tussen Nederlanders en Portugezen uit de zeventiende en achttiende eeuw. Zo is waarschijnlijk aan de Nederlanders het woord *dodo* te danken voor een inmiddels uitgestorven vogel die leefde op het eiland Mauritius en die in 1598 door Hollandse zeelieden werd ontdekt. Zij gaven er de naam *walgvogel* aan, naar het taaie onsmakelijke vlees, maar ook *dodaars* (naar de veren op zijn achterwerk) en *dronte* (een woord dat uit een plaatselijke taal is geleend). *Dodaars* heeft waarschijnlijk in het Portugees tot de benaming *dodó* geleid die we inmiddels teruggeleend hebben. *Dronte* is via het Nederlands in andere talen zoals het Frans geleend en komt ook voor in het Portugees – dit woord is waarschijnlijk voor een tweede keer geleend, op een moment (de negentiende eeuw) dat de vogel *dodó* inclusief zijn naam uit-

gestorven was. Andere rechtstreeks uit het Nederlands geleende woorden zijn *bakeljauw*, *Brabant* ‘dun touwtje’, *jacht* ‘vaartuig’, *hoornwerk* voor een zeventiende-eeuwse fortificatie, *schapraai* ‘glazen deksel, vitrine’ en *zwart* voor een bepaald soort katoenen weefsel.

Roemeens, een Romaanse taal, de officiële taal van Roemenië. Eind vijftiende eeuw werd Roemenië onderdeel van het Ottomaanse Rijk, eind achttiende en begin negentiende eeuw viel een deel onder Rusland, een deel onder Oostenrijk-Hongarije en een deel onder het Ottomaanse Rijk. In 1862 werd Roemenië als onafhankelijke staat erkend met als hoofdstad Boekarest. In die staat werd het Roemeens als taal erkend. Momenteel zijn er ongeveer 24 miljoen moedertaalsprekers van het Roemeens, voornamelijk in Roemenië en het aangrenzende Moldavië, dat tot 1991 bij de Sovjet-Unie hoorde.

In het huidige noorden en westen van Roemenië ligt de regio Transsylvanië, die lange tijd onderdeel was van Hongarije; nog steeds woont hier een grote Hongaarse minderheid. In 1096 trok in de zogeheten ‘boerenkruistocht’ een groep boeren, lagere adel, horigen en ambachtslieden onder leiding van Peter de Heremiet en Walter de Haveloze vanuit Amiens via Keulen naar Palestina. De groep omvatte naast Saksischsprekenden ook Vlamingen en Brabanders. De plunderende groep werd in Servië door de Byzantijnse keizer tegengehouden. Een groep vestigde zich in Roemenië en in 1154 kreeg deze, als beloning voor hulp in de strijd tegen de Byzantijnse keizer, van koning Geisa II gebied in het huidige Transsylvanië of Zevenburgen – de naam Zevenburgen verwijst waarschijnlijk naar zeven door deze groep gestichte steden. In 1224 kregen ze het recht van zelfbestuur. Nog steeds woont hier een Saksischsprekende minderheid. Er zijn hier nog plaatsnamen die wellicht herinneren aan de oude kolonisten uit de Lage Landen, zoals de veldnaam Vorling (van de Middelnederlandse lengtemaat *voorling*), de plaatsnaam Bărbant (van *Brabant*) en het dorp Bungart, vlak bij Sibiu (van *bongerd*). Het Roemeens heeft een enkel Nederlands woord overgenomen dat misschien te danken is aan deze minderheid, zoals *Vlaams*, gebruikt als stofnaam, *flechter* ‘afgescheurde reep stof, vod’, en misschien ook *inpolderen* en *polder* – het is helaas onbekend hoe oud die woorden in het Roemeens zijn.

Latere rechtstreekse contacten tussen het Nederlands en het Roemeens zijn er niet geweest. Er zijn in het Roemeens slechts ruim vijftien Nederlandse leenwoorden aangetroffen, vrijwel allemaal internationale termen die via een andere taal, met name het Frans, zijn overgenomen, zoals *aanmeren*, *bakboord*, *dijk* en *duin*. Het aantal Nederlandse leenwoorden ligt wellicht iets hoger, maar dat is onbekend omdat er weinig etymologische bronnen beschikbaar zijn voor het Roemeens.

Rotinees, een Indonesische taal die gesproken wordt op het eiland Roti, het meest zuidelijke eiland van Indonesië, vijfhonderd kilometer van de Australische kust gelegen. Het ligt ten zuidwesten van Timor, waaronder het in de koloniale tijd bestuurlijk viel. Op Roti en de omringende eilanden wonen ongeveer 100.000 mensen. Er zijn circa vijftig Nederlandse leenwoorden in de taal aangetroffen, waarvan circa vijftien die niet ook zijn overgenomen door het Bahasa Indonesia, zoals *keizer*, *pijl*, *toppen* ‘kaartspel’, *vlees* ‘vleeswaren’ en waarschijnlijk *deuntje* ‘lastig, dwingerig (van kind)’, waarbij dan de betekenis verschoven is van ‘vervelend, lawaaierig liedje’ naar ‘lawaaierig, vervelend’ in het algemeen, vooral gezegd met betrekking tot een kind.

Russisch, een Oost-Slavische taal, de officiële taal van Rusland en diverse landen die vroeger behoorden tot de Sovjet-Unie, geschreven met het cyrillische alfabet en de moedertaal van 126 miljoen mensen. Van alle Slavische talen heeft het Russisch verreweg de meeste Nederlandse leenwoorden opgenomen. Vanaf ongeveer 1000 tot heden zijn er handelscontacten tussen het Nederlandse en Russische gebied geweest, aanvankelijk via de Hanze (zie het Nederduits). Nederlanders en Vlamingen voeren op Russische steden als Novgorod en Archangelsk. Ze brachten laken, kant, edelstenen, buskruit en geweren, en namen bont, hennep, kaviaar en touwwerk mee terug. Vanaf ongeveer 1600 ondernamen Nederlanders ontdekkingsstochten door het enorme Russische gebied en schreven daarover. Al die contacten waren oppervlakkig.

De contacten werden pas innig dankzij tsaar Peter de Grote (1672-1725). Deze bracht in het grote Russische rijk een fors aantal maatschappelijke vernieuwingen, en hij bemoeide zich ook met de taal: hij introduceerde het moderne Russische alfabet (in 1918 enigszins vereenvoudigd). Peter was de eerste Russische tsaar die enkele malen naar West-Europa reisde, waaronder naar Nederland. Hij had warme banden met de Amsterdamse burgemeester en politicus Nicolaas Witsen, die een paar keer Rusland bezocht en Peter de Grote in Amsterdam onthaalde.

Voor de bouw van de nieuw door hem gestichte stad St. Petersburg, bedoeld als venster op het Westen, trok tsaar Peter Nederlandse handwerkslieden en architecten aan. Hij wilde een grote zeemogendheid opbouwen en daarvoor haalde hij Nederlandse scheepsbouwers naar Rusland. Deze leerden de Russen het vak, samen met de Nederlandse benamingen voor schepen en scheepsonderdelen. Met als gevolg dat honderden Nederlandse scheepsstermen in het Russisch zijn overgenomen – waarvan vele inmiddels overigens met de zeilvaart op grote schepen zijn verdwenen uit zowel het Nederlands als het Russisch. In het alfabetisch lexicon staat bijvoorbeeld een groot aantal samenstellingen op *boven-* en *groot-*. Peter de Grote heeft een tijdlang serieus overwogen Nederlands als vreemde taal in Rusland in te voeren: '[Men moet] de scheepvaart met alles wat daarbij hoort leren [...] en eveneens moet men voor zover mogelijk de Nederlandse taal leren.' – aldus Peter de Grote in een vertrouwelijk stuk aan grootvorst A.G. Dolgorukij van 8 oktober 1707.

Toen Peter eind zeventiende eeuw in Nederland verbleef, ontmoette hij Cornelis Cruys, een Nederlandse zeeman van Noorse afkomst die op dat moment in dienst was van de Amsterdamse Admiraliteit als equipagemeester. Peter benoemde Cruys tot vice-admiraal van de Zwarte Zeevloot en de Oostzeevloot. Dankzij Cruys kwamen er veel Nederlandse marineofficieren naar Rusland. Cruys ontwierp in 1698 een Zeereglement in het Nederlands en het Russisch, dat Peter de Grote in 1720 liet verschijnen in een tweetalige uitgave. Het reglement bleef tot 1797 van kracht, en de vele herdrukken ervan bleven tweetalig Russisch en Nederlands. Op 1 februari 1721 ondertekende Peter de Grote de zogenoemde *tabel' o rangach* 'rangentabel', waarop de veertien rangen in het leger, op de vloot en in het civiele leven stonden; dit overzicht werd uitgevaardigd op 24 januari 1722 en bleef, met wijzigingen, tot aan de Revolutie in 1917 van kracht. Het Russisch nam uiteraard veel Nederlandse woorden over uit het Zeereglement. Na de dood van Peter onderhield zijn opvolgster Catharina de Grote (1729-1796) contact met Nederland, maar de contacten werden wel veel minder intensief.

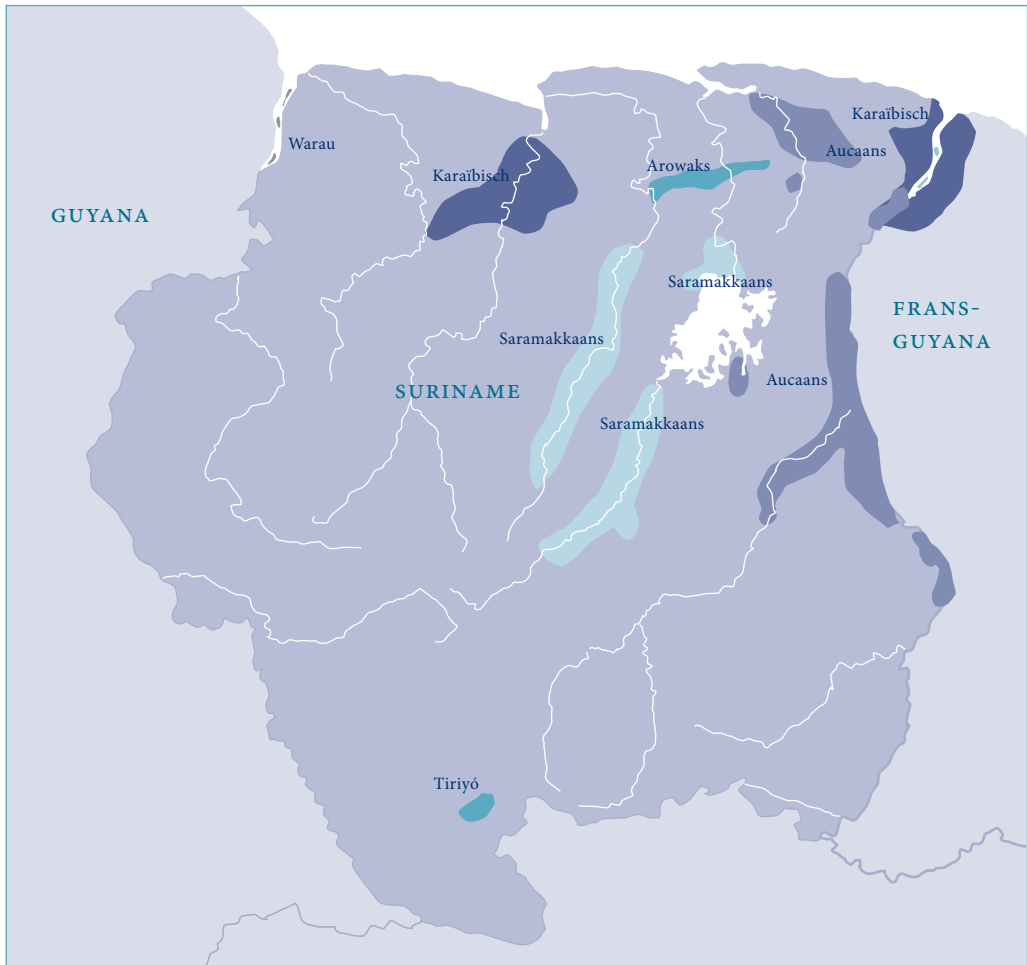
In het alfabetisch lexicon staan 1260 Nederlandse leenwoorden in het Russisch vermeld, sommige zeer technische maritieme termen, andere dagelijks gebruikte normale Russische woorden waaraan de Nederlandse oorsprong nauwelijks meer te zien is, zoals het gewone woord voor ‘winkel’, *magazin*. Tussen de 450 en 500 Nederlandse leenwoorden worden nog steeds gebruikt, sommige zeer frequent, denk aan woorden als *abrikoos*, *alcohol*, *brandspuit*, *hospitaal*, *juwelier*, *kanaal* en *koffie*. De jongste Nederlandse leenwoorden, uit de twintigste eeuw, zijn sporttermen: *korfbal* en *kon'ki-klapy* ofwel klap-schaatsen (*kon'ki* betekent ‘schaatsen’).

Hoe geaccepteerd de Nederlandse leenwoorden zijn, blijkt uit het feit dat diverse ervan in het Bargoens een bijzondere betekenis hebben gekregen. Het woord *tabel'* heeft in de Russische dieventaal bijvoorbeeld de betekenis ‘tijdens een inbraak gestolen goederen’ gekregen, de afleiding *tabel'nyj* wordt in de dieventaal gebruikt voor ‘eerlijk’, en *tabla* heeft in jongerentaal de betekenis ‘gezicht’ gekregen. Het stilistische bereik van de Nederlandse ontleningen in het Russisch is groot, zo heeft de Oekraïense taalkundige Dovhopolyj ontdekt: van obscene tot pathetisch, en ook in het communistische jargon gaf men diverse Nederlandse leenwoorden nieuwe betekenissen. Het ruime gebruik van woorden van Nederlandse herkomst komt enerzijds doordat de overheid en het wetenschappelijke leven de militaire hiërarchie overnamen, inclusief de daarin gebruikelijke terminologie, anderzijds doordat het aantal personen dat maritieme termen gebruikte, erg groot was, aldus Dovhopolyj. Zo spraken omstreeks 1928 de bolsjewieken uit Archangelsk met hun naaste omgeving het dialect van Archangelsk, als zeelui gebruikten ze de maritieme vaktaal, en met partijgenoten gebruikten ze een ideologisch gekleurde taal, waarin veelvuldig woorden uit de maritieme vaktaal een overdrachtelijke betekenis kregen. Dovhopolyj veronderstelt dat het aantal personen dat ten tijde van de Sovjet-Unie op een of andere manier met de (marine-, handels- of industrie)vloot was verbonden, aanzienlijk hoger was dan het huidige inwonertal van Nederland! Dit alles leidde ertoe dat een deel van de aan het Nederlands ontleende maritieme termen in het Russisch nieuwe betekenissen erbij kregen. Dat geldt bijvoorbeeld voor *avral*, dat teruggaat op het Nederlandse *overal*. In de Sovjettijd kreeg dit in de informele taal de betekenis ‘voorlichtingscampagne, politieke campagne’.

Het gebruik van Nederlandse leenwoorden in het Russische Bargoens vindt een parallel in het Bahasa Prokem, maar er bestaat wel een verschil, zo lijkt me: in het Russisch is de oorspronkelijke band van de leenwoorden met het Nederlands volkomen verbroken – geen Rus kent nog de oorsprong van deze woorden. Daarentegen zijn er in Indonesië nog steeds mensen die Nederlands kennen, al neemt hun aantal af, en zij zullen zich de oorspronkelijke betekenis van de Nederlandse woorden in het Bahasa Prokem wellicht nog realiseren en zij kunnen de woordenschat van deze geheimtaal ook nog nader uitbreiden met nieuwe Nederlandse leenwoorden.

Het Russisch heeft veel Nederlandse leenwoorden doorgegeven aan andere talen, met name in de tijd van de Sovjet-Unie, zowel aan verwante Slavische talen zoals het Bulgaars, Oekraïens, Wit-Russisch, als aan niet-verwante talen zoals het Azeri. Van lang niet alle talen die in de voormalige Sovjet-Unie zijn gesproken, is voor dit boek onderzocht welke Nederlandse woorden ze via het Russisch hebben opgenomen; zo zijn het Georgisch en Armeens hier niet vertegenwoordigd.

9. De talen die in Suriname worden gesproken (zie 2.3)

In Suriname worden meer dan twintig talen gesproken. Sranantongo, Sarnami en Surinaams-Javaans worden verspreid door het gehele bewoonde deel van Suriname gebruikt en ontbreken dan ook op de kaart: Sranantongo is een op het Engels gebaseerde creooltaal, gebruikt als omgangstaal. Sarnami en Surinaams-Javaans zijn vanuit Azië naar Suriname gebracht.

De meeste andere talen in Suriname worden in een beperkt gebied gesproken, met name langs de rivieren en de kust, zo blijkt uit de kaart (die is gebaseerd op een kaart uit het standaardwerk *Ethnologue, Languages of the World*). Overigens is sowieso slechts een klein deel van Suriname bewoond: in het grootste deel van Suriname, met name het centrum, wonen geen mensen. Arowaks, Karaïbisch, Tiriyo en Warau zijn inheemse indianentalen. Het Aucaans, Paramakaans, en Saramakkaans zijn op het Engels gebaseerde creooltalen. Ze worden gesproken door marrons (bosnegers): afstammelingen van Afrikanen die zich in Suriname van de slavernij hadden bevrijd door de oerwouden in te vluchten. Paramakaans is nauw verwant aan het Aucaans en staat niet apart op de kaart; de taal wordt langs de Marowijne gesproken, langs de grens met Frans-Guyana, waar ook Aucaans voorkomt.

Sahu, een Indonesische taal die gesproken wordt op de noordelijke Molukken, met name in het noorden van het eiland Halmahera door waarschijnlijk ongeveer 15.000 personen. In de koloniale tijd viel dit eiland onder de afdeling Ternate. In de taal zijn zeventien Nederlandse leenwoorden aangetroffen, waarvan alle woorden ook voorkomen in het Bahasa Indonesia; wel heeft *lade*, *laadje* in het Sahu een specifieke betekenis gekregen: *laci* wordt namelijk gebruikt voor ‘open betelnotendoos met zilveren handvaten en hoeken’.

Saramakkaans, een creooltaal ontstaan in Suriname op basis van Engels en/of Portugees, daarover zijn de geleerden het nog niet eens. Het Saramakkaans wordt gesproken door de Saramakkaners, een stam van bosnegers (marrons) in Suriname. Er zijn ongeveer 24.000 sprekers die wonen aan de Boven-Surinamerivier en zijn bronrivieren, te Brownsweg, met kleinere vestigingen elders in Suriname; verder spreken nog ongeveer 2000 mensen in Frans-Guyana de taal. In het Saramakkaans zijn ruim 340 Nederlandse leenwoorden aangetroffen, die waarschijnlijk grotendeels via het Sranantongo zijn overgenomen (zie aldaar). Soms blijkt dat ook uit de vorm of de betekenis, zoals bij *ajuin* ‘ui’ of *batterij* ‘zaklantaarn’. Het Saramakkaans kent bijvoorbeeld woorden als *directeur*, *dronken*, *kammen*, *kantelen*, *kerk*, *knopen*, *kokosnoot*, *krabben*, *mager*, *pennen* en *school*. Enerzijds dus huis-tuin-en-keukenwoorden en anderzijds woorden die bestuur, onderwijs of religie betreffen.

Sarnami, taal van Hindostaanse Surinamers en hun afstammelingen. Sarnami is een ‘echte’ taal, niet een creooltaal of een taalvariant van het Hindi. Deze taal ontwikkelde zich uit een aantal dialecten van het Hindi die gesproken werden door mensen die sedert 1873 vanuit het toenmalige Brits-Indië naar Suriname migreerden en daar als contractarbeiders op de plantages tewerk werden gesteld. In 1873, toen tien jaar na de afschaffing van de slavernij iedereen vrij was te gaan waar hij wilde, verlieten de slaven massaal de plantages en vestigden zij zich in of nabij Paramaribo. De koloniale overheid had de uittocht vanuit de plantages voorzien en was al ruimschoots tevoren begonnen elders op de wereld contractarbeiders te werven. Tussen 1873 en 1916 werden 34.000 Hindostanen uit het toenmalige Brits-Indië naar Suriname gehaald, waarvan er ongeveer 23.000 permanent bleven. Het Hindi van de Hindostanen ontwikkelde zich hier tot een eigen variant, het ‘Sarnami-Hindustani’ (Surinaams-Hindostaans), kortweg Sarnami. Op dezelfde manier ontstond het Surinaams-Javaans (zie aldaar).

Het Sarnami bevat woorden die duidelijk ontleend zijn aan het Engels of dat zouden kunnen zijn. Die zijn wellicht al uit Brits-Indië meegekomen. Verder zijn er in Suriname woorden ontleend aan het Sranantongo (zie aldaar), en aan het Nederlands, de taal van de blanke heersers en de enige officiële taal van de kolonie en later het land. Gezien de van oudsher levendige uitwisseling van woorden tussen Sranantongo en Nederlands is het in veel gevallen moeilijk om uit te maken of een Sarnami-woord uit het Sranantongo of uit het (Surinaams-)Nederlands komt. Het Sarnami is na het Nederlands en het Sranantongo de belangrijkste taal in Suriname, en naar schatting de thuistaal van 22 procent van de 485.000 inwoners van Suriname. In het alfabetisch lexicon zijn een kleine 340 Nederlandse leenwoorden in het Sarnami opgenomen, waaronder werkgerelateerde begrippen als *baas*, *blanke*, *contract*, *fabriek*, *hamer*, *kantoor*, *kruiwagen*, *metsele* en *moker*

en begrippen uit het dagelijkse leven, bijvoorbeeld namen voor voedingsmiddelen (*azijn, bakeljauw, banaan, bataat* ‘zoete aardappel’, *beschuit, bier, boter, chocolade, druif* en *kou-senband* ‘groente’) en huisraad of gereedschap (*borstel, dweil, ijskast, pispot, tafel, trechter* en *waterpomp*).

Sasaks, een Indonesische taal die vooral wordt gesproken op het eiland Lombok en ook wel Lombok wordt genoemd. De Sasaks vormden de oorspronkelijke bewoners van Lombok, die vanaf het midden van de achttiende eeuw door de Balinezen werden overheerst. Het Sasaks werd en wordt beïnvloed door het Javaans, de belangrijkste taal in dat gebied. Pas in 1894 werd het gebied onder rechtstreeks Nederlands bestuur gebracht, na een bloedbad dat eufemistisch de ‘pacificatie van Lombok’ werd genoemd. Het Sasaks heeft 2,1 miljoen sprekers. In het Sasaks zijn bijna negentig Nederlandse leenwoorden aangetroffen. Daarvan komen *dobbel* ‘kansspel’, *lantaarn* en *viool* voor zover bekend niet voor in het Bahasa Indonesia.

Savu, een Indonesische taal gesproken op het eiland Savu, gelegen tussen Sumba en Roti, met ongeveer 30.000 inwoners. In 1648 bezochten Nederlanders van de VOC het eiland voor het eerst, in 1674 werd de bemanning van een Nederlands schip dat er schipbreuk leed, vermoord. De Nederlanders deden daarop een vergeefse aanval en accepteerden uiteindelijk een vergoeding in de vorm van goud, kralen en slaven. Later in de koloniale tijd viel het eiland met de omliggende eilanden bestuurlijk onder Roti. In de taal zijn 25 Nederlandse leenwoorden aangetroffen, waarvan *dansen, inenten, kwartje, metselen, roest* en *verf* voor zover bekend niet voorkomen in het Bahasa Indonesia.

Schots, een variant van het Engels, gesproken in Schotland door ongeveer anderhalf miljoen mensen. Schotland is in de middeleeuwen eeuwenlang zelfstandig gebleven ten opzichte van Engeland. Ook de Schotse taal maakte een eigen ontwikkeling door. Hoewel het Schots nauw verwant is aan het Engels en door sommigen wordt opgevat als een dialect van het Engels, kent het Schots toch grote verschillen met het Engels, onder andere in de woordenschat. Pas in 1707 werden Engeland en Schotland verenigd tot het Verenigd Koninkrijk van Engeland en Schotland. Vanaf dat moment werd het gebruik van het Engels in Schotland aangemoedigd en het gebruik van het Schots ontmoedigd. Het Schots wordt momenteel officieel erkend als onafhankelijke taal.

In de middeleeuwen vond er over zee handel plaats tussen bewoners van de Lage Landen en Schotland, en er vestigden zich ook Nederlanders en Vlamingen in Schotland (zie verder het Engels). In die periode heeft het Schots meer dan tweehonderd Nederlandse leenwoorden overgenomen, waarvan meer dan de helft niet ook in het Engels is overgenomen. Hieruit blijkt wel dat de Nederlandse invloed op het Schots onafhankelijk van die op het Engels heeft plaatsgevonden. Voorbeelden van dergelijke woorden zijn *gat* ‘gat in de grond; bevaarbaar kanaal’, *goot, haam* ‘houten halsband voor paard’, *hoed* ‘maateenheid’, *hurken, lekken, rund* en *verrekoef* ‘koe die niet meer drachtig kan worden’. De meeste woorden betreffende landbouw en veeteelt, en diverse woorden zijn inmiddels verouderd (in het Schots, het Nederlands of allebei). Hoe belangrijk de kennis van het weven van de handwerkslieden uit de Lage Landen is geweest, blijkt wel uit het feit

dat het woord *Brabander* in het Schots is overgenomen als *braboner*, *brabanar*, *brebnar* met als betekenis ‘wever’.

Servisch, een Zuid-Slavische taal, nauw verwant aan het Kroatisch, de officiële taal van Servië en het onafhankelijke Montenegro met twaalf miljoen moedertaalsprekers; geschreven met het cyrillische schrift. Zie verder onder Kroatisch.

Shona, een Bantoetaal gesproken in Zimbabwe en delen van Mozambique door 10,7 miljoen moedertaalsprekers. Veel mensen uit Zimbabwe, Mozambique, en ook uit Swaziland, Botswana en Lesotho, trekken al honderd jaar naar de Zuid-Afrikaanse mijnen, waar zij Afrikaanse woorden leren kennen die teruggaan op het Nederlands. En verder zijn er Afrikaanse woorden bekend geworden door handelscontacten en andere contacten tussen Zuid-Afrika en zijn buurlanden. In het Shona zijn vijftig Afrikaanse woorden met Nederlandse wortels gevonden, zoals *emmer*, *hamer*, *hark*, *hemd*, *hoer*, *ketel*, *knoop*, *sok*, *voorschoot*, *zout* en *zweep*.

Sindebele, een Bantoetaal gesproken in Zimbabwe door anderhalf miljoen moedertaalsprekers en verwant met het Zoeloe dat in Zuid-Afrika wordt gesproken. Dankzij mijnwerkers die naar Zuid-Afrika trokken en handelscontacten (zie Shona) heeft het Sindebele Afrikaanse woorden opgenomen die teruggaan op het Nederlands, namelijk *broek*, *kakken*, *pas op* en *spoor* ‘spoorrein’; er zijn vast meer leenwoorden, maar systematisch onderzoek hiernaar bestaat niet.

Singalees, een Indische taal, de officiële taal van Sri Lanka (het vroegere Ceylon), geschreven met het Singalese alfabet. Naast Singalees wordt van oudsher op Sri Lanka Tamil gesproken (zie aldaar); de Tamils waren afkomstig uit Zuid-India.

Nadat Joris van Spilbergen in 1602 Ceylon had aangedaan, liet de VOC het oog vallen op dit eiland, dat rijk is aan specerijen en vooral kaneel. In 1610 kregen Nederlanders er beperkte handelsvrijheid, en in de daaropvolgende decennia verdreven zij de Portugezen langzamerhand van het eiland en verkregen de Nederlanders het alleenrecht voor de vrije handel op het hele eiland. Na 1658 vestigden de Nederlanders zich in de gebieden langs de zee.

Anders dan in de meeste andere Aziatische gebieden, waar de VOC slechts handelskantoren bezat, nam de VOC in de Sri Lankaanse kustprovincies het bestuur op zich, en fungeerde als overheid. Om het monopolie op kaneel te beschermen tegen Europese concurrenten richtte de VOC op Sri Lanka bovendien een relatief grote legermacht op; dat zal de reden zijn dat het Singalees de Nederlandse woorden *bajonet*, *compagnie*, *munitie*, *patroon*, *pistool*, *soldaat* en *wapen* heeft overgenomen. Op het eiland woonden gemiddeld zo’n 3500 Nederlanders. In 1760 bijvoorbeeld bedroeg het Compagniespersoneel 3904 man. Compagniesdienaren konden na afloop van hun contract toestemming krijgen zich als ‘vrijburgers’ op Sri Lanka te vestigen; ze werden dan kortweg ‘burgers’ genoemd.

Voor het bestuur voerden de Nederlanders het Romeins-Hollandse recht in, dat op Sri Lanka nog steeds van betekenis is. Het Nederlandse bestuur en de invoering van het recht hebben tot een groot aantal leenwoorden op deze terreinen in het Singalees geleid.

Illustratief zijn de namen van bestuurspersonen, zoals *admiraal*, *advocaat*, *bode* '(ge-rechts)bode', *commissaris*, *magistraat*, *notaris* en *secretaris*.

In 1796, tijdens de napoleontische tijd, namen de Engelsen Sri Lanka over. In 1814 werd dit definitief vastgelegd. Met de verdwijning van de Nederlanders verdween ook hun taal: in 1801 werd Engels de rechtstaal, in 1813 werd het Nederlands op de laatste scholen afgeschaft. Ook tijdens de Engelse overheersing behielden de *Burghers* – Nederlandse, Portugese en Euraziatische kolonisten en hun, vaak gemengdbloedige, afstammelingen – een bevoorrechte positie, hoewel ze niet op gelijke voet stonden met de blanke Engelsen; als lagere ambtenaren waren ze echter goed te gebruiken. Na de onafhankelijkheid van Sri Lanka in 1948 werden ze door zowel de Singalezen als de Tamils als oneigenlijke bewoners achtergesteld. Nog steeds vormen de *Burghers* een afzonderlijke gemeenschap. Die gemeenschap bestaat momenteel uit ongeveer 60.000 mensen, die echter allang geen Nederlands meer spreken: in 1908 schatte men dat hoogstens zes à acht personen het Nederlands machtig waren.

Ongeveer 230 woorden in het Singalees zijn uit het Nederlands geleend (sommige inmiddels verouderd). Terreinen waarop de Nederlanders invloed uitoefenden waren handel (*betalen*, *duit*, *kwitantie*, *winkel*), landbouw (*aardappel*, *akker*, *boon*, *molen*, *peter-selie*), sterkedrank (*bottel*, *stokerij*, *wijn*) en huizenbouw (*kamer*, *kakhuis*, *kerkhof*, *raam*, *stoep*, *zolder*) inclusief huisraad (*ketel*, *tafellaken*). Behalve tastbare zaken introduceerden de Nederlanders ook enkele immateriële, geestelijke zaken. Nadat ze het protestantisme hadden ingevoerd, zorgden ze voor bijbelvertalingen: zij drukten in 1740 de eerste bijbelvertaling in het Singalees. Het wekt dan ook geen verbazing dat het Singalese woord voor *bijbel* uit het Nederlands is geleend.

Het aantal Nederlandse leenwoorden in het Singalees is eigenlijk best groot, als we het volgende bedenken. Voor de komst van de Nederlanders was Portugees de lingua franca op Sri Lanka, en dat bleef zo tot de overname door de Engelsen. Aanvankelijk verboden de Nederlanders het gebruik van het Portugees, maar al gauw bleek dat de communicatie met de bevolking het gemakkelijkst ging in het Portugees. De Nederlanders hielden zelfs kerkdiensten in het Portugees. François Valentijn, die een enorme, vijfdelige encyclopedie over Nederlands-Indië schreef, berichtte eind zeventiende eeuw dat 'van heel Azië op Ceylon door de onzen het beste Portugees wordt gesproken'.

Wel richtten de Nederlanders scholen op waar Nederlands werd onderwezen, en twee seminaries waar schoolmeesters, godsdienstleraren en tolken werden opgeleid (de Sri Lankanen namen dan ook het woord *tolk* uit het Nederlands over). Het aantal leerlingen, en met name het aantal inheemse leerlingen, dat Nederlands leerde was echter zeer gering: jaarlijks namen niet meer dan een paar honderd kinderen deel aan het onderwijs, en dat waren dan nog voornamelijk Europese kinderen. Voor het onderwijs werden Nederlandstalige schoolboekjes gepubliceerd en in 1708 schreef Joannes Ruël een *Grammatica of Singaleesche Taal-Kunst*. Nederlands werd alleen gesproken door de hogere lagen van de Sri Lankaanse bevolking. Het werd alleen in officiële omstandigheden gebruikt: als bestuurstaal, als taal van de Hollandse kerk, en op enkele scholen.

Skepi-Nederlands, een uitgestorven creooltaal gebaseerd op het Nederlands en gesproken in Guyana. Tussen 1591 en 1625 stichtten Nederlanders, vooral Zeeuwen, in de landstreek

Essequibo (Iskepe) een kolonie die aanvankelijk Nova Zeelandia werd genoemd. Hier woonden al indianenvolken. Rond de rivier werden katoen-, cacao-, indigo- en suikerrietplantages aangelegd en er werden slaven tewerkgesteld die aangevoerd werden vanuit Afrika. Als omgangstaal ontstond er een Nederlandse creooltaal die Skepi-Nederlands wordt genoemd. In dezelfde periode ontstond ook langs de rivier de Berbice een Nederlandse creooltaal, het Berbice-Nederlands (zie aldaar). Deze creooltalen waren onderling niet verstaanbaar en zijn waarschijnlijk onafhankelijk van elkaar ontstaan. De kolonie Essequibo werd in de zeventiende eeuw kortstondig overgenomen door de Engelsen. De Nederlanders stichtten in de achttiende eeuw ook plantages langs de nabijgelegen rivier de Demerara. Hier vestigden zich veel Engelse kolonisten. In 1796 namen de Engelsen Essequibo, Demerara en Berbice in. In 1814 werden deze gebieden definitief overgedaan aan de Engelsen. In 1831 werden ze samengevoegd tot de kolonie Brits-Guyana.

Over het Skepi-Nederlands is weinig bekend. De taal is (her)ontdekt en beschreven door Ian E. Robertson, die nog enkele sprekers heeft geïnterviewd. Uit zijn materiaal zijn de bijna 180 Nederlandse woorden van het Skepi-Nederlands in dit boek afkomstig. De laatste spreker van het Skepi-Nederlands is in 1998 overleden. Het Skepi-Nederlands kent veel Nederlandse woorden die ook voorkomen in het Berbice-Nederlands, wat voor de hand ligt omdat deze woorden behoren tot de basiswoordenschat van de taal. Enkele woorden die wel in het Skepi- maar niet in het Berbice-Nederlands zijn aangetroffen, volgens de huidige stand van wetenschap, zijn *buik*, *daarzo*, *geld*, *kat*, *meisje*, *praten*, *tap-huis* en *varken*.

Sloveens, een Zuid-Slavische taal, de officiële taal van Slovenië met ongeveer 1,8 miljoen moedertaalsprekers en geschreven met het Latijnse schrift. Zie verder onder Kroatisch.

Slowaaks, een West-Slavische taal, de officiële taal van Slowakije, met ongeveer vijf miljoen moedertaalsprekers. Anders dan Tsjechië, dat eeuwenlang onder Duitse invloed stond, behoorde Slowakije in het verleden tot Hongarije: al in de elfde eeuw werd het door Hongarije veroverd. In de vijftiende eeuw werd Hongarije, inclusief Slowakije, onderdeel van Oostenrijk-Hongarije. Het Slowaaks was voornamelijk thuistaal en stond onder invloed van het Hongaars; ook het verwante Tsjechisch had invloed, want de Slowaakse elite studeerde in Praag, en het protestantisme en de hussieten bevorderden het gebruik van het Tsjechisch. Halverwege de negentiende eeuw werd een gestandaardiseerde schrijftaal voor het Slowaaks ontworpen, onder andere omdat men vond dat het onderwijs in de eigen taal en niet in het Hongaars of Tsjechisch moest worden gegeven. In 1918 eindigde het Oostenrijks-Hongaarse Rijk. Slowakije werd onderdeel van Tsjecho-Slowakije. Vanaf dat moment gold het Slowaaks naast het Tsjechisch als officiële en literaire taal. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was Slowakije formeel zelfstandig, maar in de praktijk een satelliet van Duitsland, daarna werd het weer onderdeel van Tsjecho-Slowakije en in 1993 werd het een zelfstandige staat.

In het huidige Slowakije is Tsjechisch de tweede taal. Er zijn wat minder dan vijftig Nederlandse leenwoorden in het Slowaaks aangetroffen en net als de leenwoorden in het Tsjechisch zijn ze vrijwel allemaal via een andere taal geleend. Dat ligt voor de hand, want rechtstreekse contacten tussen het Nederlands en het Slowaaks zijn er nooit geweest. Dat

het aantal leenwoorden in het Slowaaks de helft bedraagt van dat in het Tsjechisch (ruim honderd), kan verklaard worden door het gegeven dat het Slowaaks in het verleden een minder sterke positie heeft gehad dan het Tsjechisch. Het is echter ook denkbaar dat er meer Nederlandse leenwoorden in het Slowaaks bestaan – informatie daarover ontbreekt echter doordat er voor het Slowaaks geen vreemdwuordentolk of etymologisch woordenboek beschikbaar is. De woordschat van het Tsjechisch is wat beter beschreven.

Soendanees, een Indonesische taal gesproken door ongeveer 27 miljoen mensen op westelijk Java in de vroegere landstreek Soenda (in West- en Midden-Java en Bantam). De Nederlandse invloed op Java was groot, omdat daar de hoofdplaats Batavia was gevestigd. Het Soendanees is verwant met het Javaans, maar vertoont duidelijke verschillen met die taal. In het Soendanees zijn ruim vierhonderd Nederlandse leenwoorden aangetroffen, waarvan 115 niet voorkomen in het Javaans en tachtig niet in het Bahasa Indonesia. Voorbeelden van specifiek Soendanese woorden zijn *aanklacht*, *afrekening*, *borduurwerk*, *eervol*, *gouverneur-generaal*, *veepest* en *vestzak*.

Spaans, een Romaanse taal met minstens 356 miljoen moedertaalsprekers (waarvan 28 miljoen in Spanje), de officiële taal van Argentinië, Bolivia, Chili, Colombia, Costa Rica, Cuba, Dominicaanse Republiek, Ecuador, El Salvador, Equatoriaal Guinee, Guatemala, Honduras, Mexico, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Puerto Rico, Spanje, Uruguay en Venezuela.

De oudste en langdurigste contacten tussen Nederlanders en Spanjaarden vonden plaats op zee, en er is dan ook een fors aantal Nederlandse scheepstermen in het Spaans aangetroffen die al in de zestiende eeuw of eerder zijn overgenomen, sommige wellicht via het Frans, zoals *bakboord*, *bijlander* ‘platboomd vaartuig’, *boeglijn*, *boegspriet*, *fok*, *halen* ‘aan een touw trekken’, *haven*, *hijsen*, *hulk*, *schoor*, *schoot*, *sloep*, *staglijn*, *vlieboot*, *stuurboord* en *sloeren* ‘afmeten en aftekenen van planken, ribben e.d. in de scheepsbouw’.

Tijdens Filips de Schone of Filips I (1478-1506) van het Bourgondische huis werden de Nederlanden en Spanje door dezelfde koning geregeerd. In 1568 kwamen de Nederlanders in opstand tegen de Spaans-Habsburgse landheer, op dat moment Filips II, wat leidde tot de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648). In 1581 verklaarden de Staten-Generaal in een ‘Plakkaat van Verlatinghe’ dat zij de Spaanse koning niet langer als heerser erkennen, en in 1588 werd de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden uitgeroepen. De Zuidelijke Nederlanden bleven bezet door de Spanjaarden.

Tijdens de Tachtigjarige Oorlog bleef in de Noordelijke Nederlanden het Frans de taal van de hoogste kringen. Als vorm van verzet tegen de Spanjaarden bleef Frans ook in het Zuiden de taal van de adel, de hogere burgerij, het centrale bestuur, het gerecht en het leger. De Spanjaarden konden zich dus met de Nederlanders in het Frans verstaan. Spaanse soldaten zullen met de lokale bevolking contact hebben gehad, maar ook die zal in Vlaanderen voor een deel tweetalig zijn geweest en enigszins Frans hebben kunnen spreken. Al met al heeft deze episode weinig blijvende Nederlandse leenwoorden in het Spaans opgeleverd. In deze tijd hebben de Spaanse troepen het Vlaamse *gesnap* ‘geklets’ overgenomen als Spaans *gazanapiro* ‘sufkop, domme gans’, misschien onder invloed van *sapper* ‘kletsers’. Eind zestiende eeuw werd de naam *Vlissingen* in het Spaans de aandui-

ding van Hollandse piraten, later piraten in het algemeen. *Vlaming* werd in de zestiende eeuw als *flamenco* ‘Vlaming, Vlaams’ overgenomen; vandaar verschoof de betekenis via ‘knap, met een goed uiterlijk’ en ‘sexy, provocerend’ naar ‘zigeunerachtig, zigeuner’ en tot slot naar ‘dans, muziek van een zigeuner’; en in die betekenis is het van oorsprong Nederlandse woord via het Spaans internationaal verbreid.

Eind vijftiende eeuw voeren de Spanjaarden en Portugezen als eersten naar de nieuw ontdekte continenten Amerika en Azië. Om conflicten te voorkomen trok de Spaanse paus Alexander VI in 1493 een demarcatielijn, waarbij Spanje de gebieden ten westen van de lijn (West-Indië) en Portugal de gebieden ten oosten (Oost-Indië) kreeg. Toen de Nederlanders een eeuw later eveneens naar deze continenten trokken, kwamen zij in contact met Spanjaarden en Portugezen die daar al waren. Inmiddels hadden de Spanjaarden al woorden gevonden ter benoeming van de nieuwe omstandigheden aldaar, hetzij in de vorm van leenwoorden uit inheemse talen hetzij in de vorm van eigen Spaanse woorden. Er was dus voor de Spanjaarden weinig reden om Nederlandse leenwoorden over te nemen, en veel meer woorden dan *orang-oetan*, *palissander* en *soja*, en een enkel woord uit Zuid-Afrika zoals *rooibosthee*, zijn niet overgenomen. Een aantal Spanjaarden vestigde zich definitief in de nieuwe koloniën. Na enige tijd ontstond in Latijns-Amerika een regionale variant van het Spaans. Voor zover bekend heeft het Nederlands geen speciale invloed op deze variant uitgeoefend.

In het alfabetisch lexicon staan slechts honderd Nederlandse leenwoorden in het Spaans, waarvan de meeste via een andere taal – veelal het Frans – in het Spaans terecht zijn gekomen. Behalve de al genoemde woorden gaat het vooral om exotismen en internationalismen, zoals *blok*, *dijk* en *duin*. De meest recente Spaanse ontleening is *en un momento dado*, een letterlijke vertaling van het Nederlandse *op een gegeven moment*, dat is verbreid dankzij voetbaltrainer Johan Crujff.

Sranantongo, een creooltaal ontstaan in Suriname met 120.000 moedertaalsprekers. In 1613 richtten Amsterdamse kooplieden korte tijd een factorij op in Suriname. Hierna vestigden er zich Engelse kooplieden. In Suriname woonde een aantal indianenvolken, met name Karaïben en Arowakken (zie Karaïbisch en Arowaks). In de zeventiende eeuw werden negerslaven aangevoerd naar de plantages. In de hierop volgende jaren ontstond er in de plantages door het contact tussen negerslaven, indianen en Engelsen een creooltaal die was gebaseerd op het Engels en die vroeger Negerengels of minachtend takitaki heette en tegenwoordig Sranantongo of Sranan wordt genoemd.

Tijdens de Tweede Engelse Oorlog in 1666 veroverde een Zeeuwse vloot Suriname op de Engelsen. Bij de Vrede van Breda in 1667 werd overeengekomen dat de Engelsen en de Nederlanders de Amerikaanse koloniën die ze elkaar eerder hadden afgenomen, mochten houden: Nederland hield Suriname en Engeland werd meester van Nieuw-Nederland. In de plantagekolonie Suriname werd het Nederlands onmiddellijk de officiële taal – de enige, ondanks de grote verscheidenheid onder de bevolking qua ras, herkomst en ook taal. Hierdoor verloor het Sranantongo zijn contact met het Engels en ontwikkelde het zich verder voornamelijk onder invloed van het Nederlands. Dat Nederlands heeft zich in snel tempo aan de daar heersende, voor de nieuwe kolonisten nieuwe omstandigheden moeten aanpassen, waardoor het Nederlands veranderde en de woordenschat

werd uitgebreid, met als resultaat het zogenoemde Surinaams-Nederlands (zie ook 1.3.5).

In 1761 publiceerde de Duitse zendeling C.L. Schumann een *Neger-Englisches Wörterbuch*, een Sranantongo-Duits woordenboek. In dat woordenboek komen ruim tweehonderd Sranantongowoorden voor die teruggaan op het Nederlands, dagelijkse woorden zoals *borstelen*, *breien*, *dom*, *donderdag*, *glas*, *kam*, *kist*, *naaien*, *vangen*, *verkoudheid* en *vleermuis*. Een kleine eeuw later, in 1855, verscheen het eerste Sranantongo-Nederlandse woordenboek, het *Neger-Engelsch woordenboek* van H.C. Focke. Hij noemt ongeveer 240 woorden die nog niet waren vermeld bij Schumann, opnieuw heel gewone woorden zoals *amandel*, *bevreemding*, *borstrok*, *boterham*, *bottelarij*, *doos*, *hengsel*, *kaas*, *koker*, *kuieren*, *rodehond* ‘ziekte’, *spikkelkat* ‘vissoort’, *vingerhoed* en *voorhuis*.

In 1876, dertien jaar na de opheffing van de slavernij, werd in Suriname de leerplicht ingevoerd voor kinderen van zeven tot twaalf, met Nederlands als enige onderwijstaal. Geleidelijk aan leerden de meeste bewoners van Suriname het Nederlands als tweede taal. In 1954, toen de koloniale periode officieel eindigde, kreeg Suriname een autonome status binnen het Koninkrijk. Nederlands bleef de officiële taal in onderwijs en bestuur, Sranantongo bleef de lingua franca en meest gesproken taal. In 1975 werd Suriname onafhankelijk, wat geen invloed had op de positie van het Nederlands. Er worden momenteel in Suriname meer dan twintig talen gesproken, die allemaal Nederlandse invloed hebben ondergaan; in dit boek zijn naast het Sranantongo vertegenwoordigd het Akawaio en Arekuna, Arowaks, Aucaans, Karaïbisch, Paramakaans, Tiriyo, Saramakkaans, Sarnami, Surinaams-Javaans en Warau. Het Sranantongo functioneert als contacttaal tussen de bevolkingsgroepen, waardoor veel van de Nederlandse invloed via het doorgeefluik van het Sranantongo in de andere talen is beland. Naar schatting spreekt 46 procent van de bevolking van 485.000 inwoners van Suriname thuis (onder andere) Sranantongo. Juist doordat hier zoveel talen gesproken worden en velen meertalig zijn, vormt het Nederlands de bindende factor. Het is de moedertaal van een steeds grotere groep mensen: meer dan zestig procent van de bevolking.

In de negentiende en vooral twintigste eeuw is het Sranantongo met een groot aantal Nederlandse leenwoorden verrijkt op het terrein van de ambtenarij en het bestuur. Woorden als *absoluut*, *almachtig*, *assisteren*, *beduiden*, *beleid*, *bevoegd*, *boete*, *college*, *commissie*, *inspecteur*, *ministerie*, *openbaar*, *organiseren*, *paspoort*, *regeren* en *wet*. Het onderwijs manifesteert zich in *griffel*, *rekenen*, *school*, *schoolbank*, *schoolboek* en *schoolmeester*. Ook het geloof heeft leenwoorden gebracht, zoals *bekeren*, *bijbel*, *dominee*, *dopen*, *engel*, *kerk* en *preek*.

In 1915 werd in Suriname bauxiet ontdekt, een mineraal dat de belangrijkste grondstof vormt voor de fabricage van aluminium. Sindsdien vestigden Nederlanders er een bauxietindustrie – het woord *bauxiet* is in het Sranantongo en andere Surinaamse talen dan ook uit het Nederlands overgenomen. Nog steeds is de winning van bauxiet de belangrijkste pijler van de Surinaamse economie.

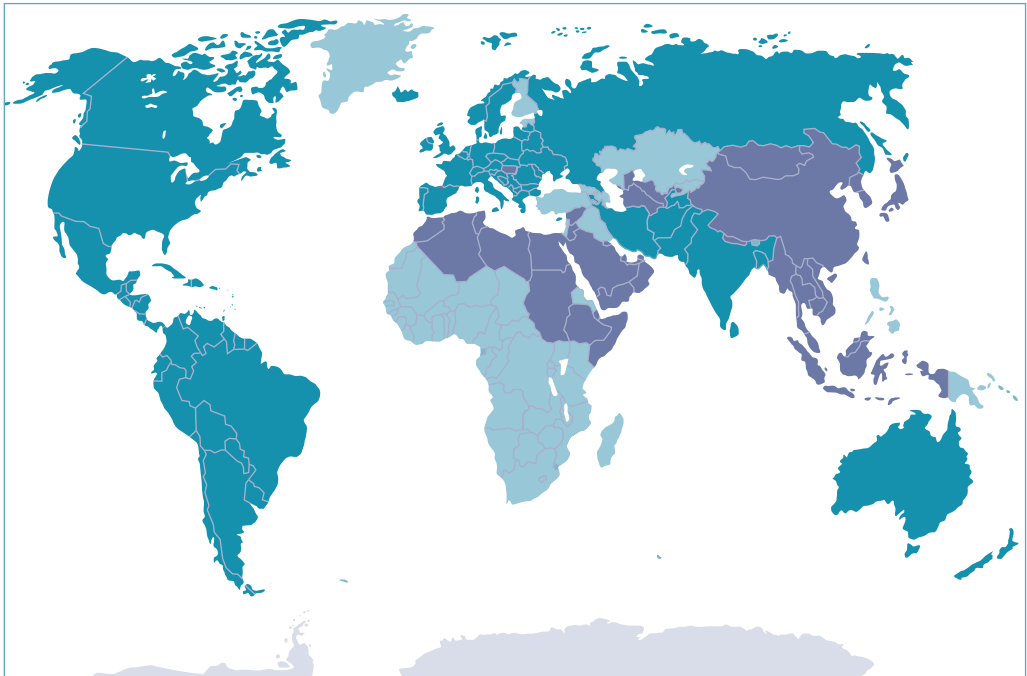
Vijf eeuwen lang heeft het Sranantongo invloed van het Nederlands ondervonden; in het alfabetisch lexicon zijn ruim 2400 leenwoorden opgenomen. Sommige leenwoorden zijn veel eerder geleend dan andere, en dat is soms te zien aan de vorm. Het Sranantongo kent in principe alleen open lettergrepen, ook aan het einde van het woord, waardoor *verkouden* is veranderd in *frikowtu* en *buurt* in *birti*. De uitspraak van de *l* en de *r* liggen

in het Sranantongo dicht bij elkaar, en beide medeklinkers worden in oude leenwoorden vaak gespeld als *r*, vergelijk *tafraduku* voor *tafeldoek*. In de oudste leenwoorden zijn de meeste medeklinkercombinaties, behalve die met *r*, vermeden door een sjwa in te voegen; zo is *suikerpot* veranderd in *sukrupatu* en *schildpad* in *sekrepatu*. In jongere leenwoorden is de aanpassing veel geringer. Terwijl in *birti* 'buurt' bijvoorbeeld een slotklinker werd toegevoegd zodat het woord eindigt op een open lettergreep, is dat niet meer gebeurd bij *plât* '(grammofoon)plaat'. En terwijl in *sekrepatu* 'schildpad' een sjwa werd ingevoegd, gebeurde dat niet meer in *skafu* 'schaaf', terwijl bij *schaak* 'schaken' zelfs de beginklank niet meer werd aangepast. De aanpassing van Nederlandse leenwoorden hangt in het Sranantongo dus in sterke mate samen met de ouderdom en ingeburgerdheid ervan. Van de meeste leenwoorden is onbekend hoe oud ze zijn. Sinds 1961 bestaat een officiële spelling van het Sranantongo, in dat jaar nog voorlopig vastgesteld, maar in 1987 officieel geworden. In het alfabetisch lexicon is die officiële spelling gevolgd.

Hoe groot de Nederlandse invloed is geweest, blijkt ook uit het feit dat er veel Nederlandse samenstellingen, bestaande uit een groot aantal lettergrepen, in het Sranantongo zijn overgenomen. Dat is bijzonder, want van oudsher bestaan woorden in creooltalen uit een beperkt aantal, vaak twee, lettergrepen. Desondanks heeft het Sranantongo lange Nederlandse samenstellingen geleend, zoals *arrestatiebevel*, *bevolkingsgroep*, *groentewinkel*, *kleurentelevisie*, *lantaarnpaal*, *overbuurvrouw*, *postkantoor*, *reddingsgordel*, *schroeven-draaier*, *timmermansbank*, *verkeersopstopping*, *verzekeringspapieren* en *zonsondergang*.

Surinaams-Javaans, de taal van Javaanse Surinamers en hun afstammelingen. Toen de slavernij eind negentiende eeuw werd afgeschaft, trok de overheid voor het werk op de Surinaamse plantages arbeiders aan uit Azië, deels uit Brits-Indië (zie Sarnami) en deels uit Java. In Suriname ontwikkelde zich een eigen variëteit van het Javaans. Het Surinaams-Javaans wordt naar schatting door elf procent van de bevolking (485.000 inwoners) thuis gesproken. Het Surinaams-Javaans heeft, net als het Javaans, een nieuwe spelling gekregen, maar die wijkt af van die in Indonesië. De oudere combinatie *tj*, die voorkomt in het Nederlandse leenwoord *boontjes*, is bijvoorbeeld in het Surinaams-Javaans *ty* geworden (*bontyis*), terwijl het Javaans *c* spelt (*boncis*). In het alfabetisch lexicon is de officiële Surinaams-Javaanse spelling gehanteerd. Er zijn bijna 850 Nederlandse leenwoorden gevonden in het Surinaams-Javaans, deels overgenomen via het Sranantongo. 135 daarvan komen ook voor in het Sarnami, die dus kennelijk vernieuwingen inhielden voor de uit Azië afkomstige immigranten, waaronder *banaan*, *barbier*, *beschuit*, *boek*, *bokking*, *contract*, *hark*, *hospitaal*, *kaaiman*, *kruiwagen*, *spuut* en *stoep*.

Swahili, een Bantoetaal die vooral in Oost-Afrika als lingua franca wordt gesproken door ongeveer vijftig miljoen mensen in onder andere Rwanda, Congo, Oeganda, Burundi en Tsjaad. In Tanzania en Kenya is het naast het Engels een officiële taal. Swahili is één van de vier erkende nationale talen in Congo; het wordt vooral in het oosten van Congo gesproken; zie verder Lingala. In het Swahili is net als in het Lingala het Nederlandse (Vlaamse) leenwoord *pas op* aangetroffen. Dit woord schijnt wel stilletjes aan uit te sterven ten voordele van het correctere *ange*, zoals gebruikt in het 'zuivere' Swahili van Tanzania. Verder kent men *Vlisco* als benaming van een zeer gewilde stof; zie Gã.

- Landen met een meerderheid van sprekers in een Indo-Europese taal
- Landen waar een Indo-Europese taal officiële status heeft
- Landen waar een niet-Indo-Europese taal door de meerderheid wordt gesproken of officieel is

10. Gebieden in de wereld waar een Indo-Europese taal als eerste of tweede taal in gebruik is (zie 2.4)

Op de kaarten 3 t/m 9 is te zien waar de verschillende talen als voertaal voorkomen. Sommige talen hebben slechts een gering aantal sprekers en worden nauwelijks in het officiële verkeer gehanteerd. Daarom zijn op kaart 10 de verkeerstalen die in de wereld gebruikt worden, weergegeven. In het donkerblauwe gebied gebruikt de meerderheid van de sprekers een Indo-Europese taal, in het lichtblauwe gebied spreekt een minderheid een Indo-Europese taal, maar deze taal heeft wel officiële status (naast een of meer andere talen). In dit gebied wordt voornamelijk een Germaanse taal gesproken (met name Engels), een Romaanse taal of Russisch. Een voorbeeld is Finland, waar het Zweeds naast het Fins officiële status heeft.

In het paars gekleurde gebied is alleen een niet-Indo-Europese taal officieel of wordt door de meerderheid een niet-Indo-Europese taal gesproken. De belangrijkste niet-Indo-Europese taalfamilies zijn het Chinees, Indonesisch, Arabisch en Turks. In Europa gaat het om Hongaars (en Baskisch, niet zichtbaar op de kaart). Hoewel het blauwe grondoppervlak waar een Indo-Europese taal wordt gesproken, groter is dan het paarse waar dit niet het geval is, spreekt toch ongeveer de helft van de wereldbevolking een niet-Indo-Europese taal; dat komt doordat Azië, waar onder andere Chinees en Indonesische talen worden gesproken, zo dichtbevolkt is.

Een Nederlands leenwoord dat is overgenomen door het Duits, Engels, Frans, Portugees, Russisch en Spaans is bij ongeveer de helft van de wereldbevolking bekend. Slechts 21 Nederlandse woorden zijn trouwens, voor zover bekend, in ál die talen geleend, waaronder *boegspriet*, *duin*, *edammer*, *jacht* ('schip'), *korfbal*, *loterij*, *polder*, *potas*, *schoot* 'touw waarmee de stand van de zeilen geregeld kan worden', *sloep* en *vracht*. Ook een Nederlands leenwoord in alleen het Engels of alleen het Spaans heeft overigens al een enorme verbreiding.

Tamazight of Berber, benaming voor een groep verwante talen gesproken in Noord-Afrika, vooral Algerije en Marokko. Berbertalen zijn heel in de verte verwant met het Arabisch. Tamazight is de overkoepelende benaming, en wordt in engere zin ook gebruikt ter aanduiding van de Tamazight-variant in Midden-Marokko. De variant van Zuid-Marokko wordt aangeduid met de benaming Tasusit, en die van de Rif (Noord-Marokko) noemt men Tarifit. De voornaamste Tamazight-variant van Algerije is het Kabylish (Taqbaylit), gesproken in de regio Kabylië, ten oosten van Algiers. De onderlinge verstaanbaarheid tussen de verschillende Tamazight-sprekende regio's is zo gering dat men van afzonderlijke talen kan spreken.

In de Arabische wereld wordt in de grondwetten alleen het Arabisch – de door God uitverkoren taal – als staatstaal erkend. Tamazight was dus lange tijd in het openbare leven verboden. Het gevolg is dat er geen standaardtaal en -schrift zijn (er worden drie alfabetten gebruikt: een eigen schrift, het Latijnse en het Arabische) en geen vaste spellingregels. Wel zijn er veel verenigingen die samenwerken en naar een standaard streven, waarbij ze de dialecten geleidelijk willen omvormen tot één standaard. In Marokko wordt de taal niet erkend, maar sinds 2001 is door de overheid met verschillende maatregelen enigszins aan verlangens van de sprekers van het Tamazight tegemoetgekomen. Zo wordt de taal sinds 2003 op sommige basisscholen onderwezen. In Algerije is het Tamazight sinds 2002 als nationale taal naast het Arabisch erkend; onderwijs in het Tamazight is facultatief. Tellingen over het aantal sprekers variëren van zestien tot dertig miljoen.

In de zeventiende eeuw dreef de VOC handel met Noord-Afrika. In 1605 werd Agadir, een havenstad aan de westkust van Marokko, voor het eerst door Nederlandse handelvaarders aangedaan en hier werd een belangrijke factorij gevestigd. Boven de toegangspoort van de door de aardbeving van 1960 verwoeste burcht van Agadir is nog steeds het logo van de VOC te zien met links daarvan de Nederlandse tekst: 'Vreest God ende eert den Koning'. De contacten leverden enkele Nederlandse leenwoorden op in het Tamazight van Marokko, waaronder het in heel Marokko voorkomende Berberse woord *atay* 'thee', dat door de Nederlanders via deze plaats voor het eerst werd geïmporteerd. Via het Tamazight is dit woord terechtgekomen in het Marokkaans-Arabisch. In het Tasjelhiyt Berberse dialect van Agadir komt het woord *ashibar* voor in de betekenis 'bootzman, schipper'; dit is zeer waarschijnlijk afgeleid van het Nederlandse *schipper*. Tot slot is in die periode het woord *konijn* overgenomen: de VOC-schepen hadden levende konijnen aan boord. Die zetten ze bovendien (tot grote schade van de vegetatie) uit op eilandjes voor de kust van Zuid-Marokko, om bij terugkeer op konijnenjacht te kunnen gaan.

In de periode dat de Franse cultuur in Marokko en Algerije dominant was, had het Tamazight geen andere status dan thuistaal; na de onafhankelijkheid van Marokko en Algerije veranderde daarin niets: vanaf dat moment werd alleen het Arabisch (zie aldaar) in deze staten naast het Frans versterkt. Door het contact met de dominante Arabische en Franse culturen zijn veel leenwoorden in het Tamazight doorgedrongen, waaronder soms ook een Frans of Arabisch woord met Nederlandse wortels: in het Tamazight van Algerije (het Kabylish) via het Frans de muntnaam *frank* en in het Tamazight van Midden-Marokko via Frans of Arabisch het Nederlandse woord *pak*.

Naar schatting spreekt zeventig procent van de Marokkanen die sinds de jaren zestig van de twintigste eeuw naar Nederland zijn geïmmigreerd Tamazight. Zij hebben enkele

Nederlandse leenwoorden mee teruggenomen naar Marokko: zo worden in het Tama-zicht van Noord-Marokko de woorden *asbak* ‘vuilnisbak’, *kast* en *schoonmaak* gebruikt (een reflectie van de properheid waarom Nederlanders bekend zijn?), en verder *illegaal*. Een relatief oud leenwoord, waarschijnlijk al daterend uit de jaren zeventig, is *lif inou* ‘mijn liefde’. Dit wordt voornamelijk gebruikt in liederen en is in die context geheel ingeburgerd, waarschijnlijk vanwege de lieflijke, lichte klank.

Tamil, een Dravidische taal, een officiële taal van Sri Lanka, Singapore en de provincie Tamil Nadu in Zuid-India, en de moedertaal van 66 miljoen mensen. Het Nederlands heeft in het verleden invloed gehad op twee gebieden waar Tamil wordt gesproken, namelijk Zuid-India (zie Kannada, een met het Tamil verwante Dravidische taal) en Sri Lanka (zie het Singalees). In het Tamil zijn voor zover bekend een kleine vijftig Nederlandse leenwoorden aangetroffen. De meeste daarvan komen ook voor in het Singalees en zullen overgenomen zijn in Sri Lanka, waar de invloed van het Nederlands veel groter is geweest dan in Zuid-India, doordat de Nederlanders in de kustprovincies van Sri Lanka bestuurlijke macht uitoefenden. In Zuid-India waren slechts handelskantoren gevestigd. Via die factorijen zullen de volgende Nederlandse woorden in het Tamil zijn beland, die voor zover bekend niet voorkomen in het Singalees: *commandeur*, *diaconie*, *duiker* ‘parelduiker’, *gouvernement*, *kasteel*, *kermis*, *koffie*, *luitenant*, *plakkaat*, *rekje*, *ronde* ‘patrouille’, *schipper*, *stuiver* en *vak* ‘begrensd deel van cement’.

Ternataans-Maleis, ook wel genoemd het Noord-Moluks-Maleis, de taal die gesproken wordt door circa 42.000 personen op Ternate, een eiland en hoofdstad van de provincie Noord-Molukken in Indonesië. De Nederlanders landden begin zeventiende eeuw op Ternate. Zij verdeelden het samen met de Spanjaarden in twee delen, en sloten een bondgenootschap met de Ternatanen. In 1663 vertrokken de Spanjaarden van het eiland. In de achttiende en negentiende eeuw was er een VOC-vestiging die de handel in de noordelijke Molukken beheerste. Na de Tweede Wereldoorlog werd het een provincie van de Molukken. In de taal zijn ruim 280 Nederlandse leenwoorden aangetroffen, waarvan een kleine honderd niet voorkomen in het Bahasa Indonesia; denk aan *bruid*, *bruidegom*, *deftig*, *gebed*, *haarspeld*, *knoopsgat*, *onderbroek* en *stuijpjes*.

Tiriyó of Trio, een indianentaal behorend tot de Caribische taalfamilie en gesproken in het grensgebied tussen Brazilië en Suriname door ongeveer 2000 sprekers. Vanaf de zeventiende eeuw wordt er over de Tiriyó gerapporteerd, maar tot de twintigste eeuw hebben zij zeer geïsoleerd geleefd. De eerste die hun dorpen bezocht en gedetailleerde informatie over hen verzamelde, was de Nederlandse luitenant-ter-zee C.H. de Goeje in 1906. De Goeje nam ten behoeve van het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap deel aan diverse expedities in Suriname om dit land te verkennen en in kaart te brengen. In 1937 nam hij deel aan een expeditie om de grensafbakening tussen Brazilië en Suriname vast te stellen. Hij ontmoette de inheemse bevolking van het binnenland, maakte woordenlijsten van de taal van de Tiriyó- en Warau-indianen en schreef over het Arowaks van Guyana.

De woordenschat van het Tiriyó is slechts beperkt beschreven; voor zover bekend zijn

er in ieder geval 25 Nederlandse woorden ontleend, deels voor moderne zaken (*auto*, *batterij* ‘zaklantaarn’, *horloge* en *school*) en wellicht via het Sranantongo. Verder een paar telwoorden en namen voor maanden of weekdays. Opvallend is het leenwoord *land*; is dat te danken aan de activiteiten van De Goeje?

Tsjechisch, een West-Slavische taal, de officiële taal van Tsjechië, ook veel gebruikt in Slowakije; er zijn ongeveer tien miljoen moedertaalsprekers. Tsjechië, de moderne naam voor de gebieden Moravië en Bohemen, stond van oudsher onder sterke Duitse invloed en behoorde in de middeleeuwen meestal tot het Duitse Rijk. In de vijftiende eeuw bloeide het Tsjechisch op dankzij kerkhervormers zoals Jan Hus. In de loop van de zestiende eeuw vielen de gebieden onder het Habsburgse huis, en na de verloren Slag op de Witte Berg in 1620 werd de natuurlijke ontwikkeling van het Tsjechisch onderbroken. Eind achttiende eeuw ontstond er opnieuw een sterke belangstelling voor de Tsjechische taal, cultuur en geschiedenis, waarbij de Tsjechen zich afzetten tegen het Duits. Deze beweging bleef de hele negentiende eeuw sterk.

In 1918 werd Tsjecho-Slowakije een onafhankelijke staat, waarin meerdere volkeren waren verenigd en meerdere talen werden gesproken en erkend, met name Tsjechisch, Duits, Slowaaks en Hongaars. In de Tweede Wereldoorlog werd Tsjecho-Slowakije veroverd door Duitsland, daarna werd het opnieuw een zelfstandige staat. In 1948 kwam een communistisch bewind aan de macht, en vanaf dat moment stond Tsjecho-Slowakije, tot 1990, onder invloed van de Sovjet-Unie. In 1993 viel het land uiteen in Tsjechië en Slowakije.

In de twintigste eeuw verschenen diverse woordenboeken van het Tsjechisch, ook etymologische woordenboeken en vreemdwoordenboeken; er bestaat dus een wetenschappelijke bestudering van deze taal, anders dan voor het Slowaaks (zie aldaar). Er zijn ongeveer honderd Nederlandse leenwoorden in het Tsjechisch aangetroffen, veelal via het Duits geleend. Woorden die door ons wel in het Tsjechisch en niet in het Slowaaks zijn gevonden, zijn bijvoorbeeld *aak*, *barnevelder*, *berm*, *bintje*, *boei*, *lekkage* en *schuit*. Tot slot kent het Tsjechisch – voor zover bekend als enige andere taal – de Nederlandse samenstelling *hongitocht* voor een ‘expeditie met een hong, een oorlogsvloot van prauwen’: *hong* is in het Nederlands uit het Moluks geleend.

Tswana, een Bantoetaal die een van de elf officiële talen in Zuid-Afrika is en voorts wordt gesproken in het aangrenzende Botswana, naast de officiële taal het Engels. In totaal zijn er 4,4 miljoen moedertaalsprekers waarvan een minderheid woont in Zimbabwe en Namibië. Het Tswana heeft Afrikaanse leenwoorden overgenomen (zie aldaar). In het alfabetisch lexicon worden ruim negentig leenwoorden vermeld, veel die ook in de andere in Zuid-Afrika gesproken Bantoetalen zijn overgenomen, maar ook *assagaai*, *bakpoeder*, *bord*, *schop*, *werken*. Het aantal leenwoorden is ongetwijfeld hoger; helaas is mij daarvan echter geen onderzoek bekend.

Turks, de officiële taal van Cyprus en Turkije met 46 miljoen moedertaalsprekers. Voorts worden er Turkse talen gesproken in landen die tot de voormalige Sovjet-Unie behoorden; zie voor Nederlandse leenwoorden in een daarvan het Azeri hiervoor.

Van de veertiende eeuw tot begin twintigste eeuw bestond het Osmaanse Rijk, dat in zijn hoogtijdagen Turkije, Griekenland, Hongarije, de Balkan, het Midden-Oosten en de Maghrib – met uitzondering van Marokko – omvatte. In het Osmaanse rijk werd het Osmaans-Turks gesproken als elitetaal, door de heersende stand en de ambtenaren. Het Osmaans-Turks bevatte vele Arabische en Perzische elementen en werd met het Arabische schrift geschreven. Daarnaast stond het gesproken Turks van de bevolking (en in de veroverde gebieden natuurlijk de taal van de veroverden: Grieks, Hongaars etc.). Vanaf het midden van de zestiende eeuw nam de Turkse politieke invloed op Europa geleidelijk af; in 1699 verloren de Turken bijvoorbeeld Hongarije.

In 1611 werd de Schiedammer Cornelis Haga naar Constantinopel gezonden en daar bleef hij 28 jaar als ambassadeur. In 1612 sloot hij een verdrag met de ‘Verheven Porte’, waardoor de Republiek met Turkije handel mocht drijven. In 1621 werd in de havenstad Mocha in Jemen, dat behoorde tot het Osmaanse rijk, een Nederlandse factorij gesticht. Hier werd van 1628 tot ongeveer 1760 koffie gekocht, in Nederland ook *mokka* genaamd naar de plaats van herkomst. Het woord *koffie* leende het Nederlands uit het Turks, en dankzij de koffiehandel werd dit woord vanuit het Nederlands aan een groot aantal andere talen doorgeleend. Bijvoorbeeld aan het Russisch en het Japans, maar ook aan talen in Indonesië, want de Nederlanders vestigden koffieplantages op Java. Voor zover bekend heeft deze periode echter geen Nederlandse leenwoorden in het Turks opgeleverd.

Na de Balkanoorlog van 1912-1913 en de Eerste Wereldoorlog (waarin de Turken aan de kant van Duitsland streden) bezat Turkije in Europa slechts een klein gebied bij Constantinopel. Mustafa Kemal, later Kemal Atatürk (‘Vader der Turken’) genaamd, veroverde gebied op Griekenland en riep in 1923 de Turkse republiek uit. Hij bracht vele hervormingen tot stand. Zijn belangrijkste wijziging op taalkundig gebied was de invoer in 1928 van het Latijnse alfabet (met wat extra tekens), wat het begin was van een zuivering van het Turks van Arabische en Perzische elementen. In deze periode stond Turkije onder westerse invloed en nam Franse, Duitse, Italiaanse leenwoorden over ter vervanging van de vroegere Arabische en Perzische woorden. Een klein deel van deze woorden, ongeveer veertig, gaat terug op het Nederlands. Het betreft dus internationale woorden die via een andere taal in het Turks zijn beland, zoals *haring*, *kermis*, *pak*, *potas*, *schets* en *wafel*.

Vanaf halverwege de jaren zestig van de vorige eeuw zijn veel Turken als goedkope arbeidskrachten naar Nederland getrokken en er wonen nu ongeveer 190.000 Turken in Nederland. In België zijn dat er 63.000. Een deel van hen spreekt overigens Koerdisch. In het Turks van Turken die in Nederland wonen, zijn allerlei Nederlandse leenwoorden geslopen, maar voor zover bekend is geen daarvan doorgedrongen tot het Turks van Turkije. Wel is op Turkse internetsites een woord als *woonerf* voor een ‘verkeersarme woonbuurt’ te vinden, maar dit woord zal slechts in zeer kleine kring in Turkije bekend zijn.

Twi, een taal gesproken in Ghana ten noorden en ten oosten van de hoofdstad Akkra door ongeveer anderhalf miljoen mensen; een van de lokale talen van Ghana waarop het Nederlands invloed heeft uitgeoefend dankzij de forten langs de West-Afrikaanse Goudkust, die de Nederlanders bezetten vanaf de zeventiende eeuw tot 1872. Het Nederlands heeft toen invloed uitgeoefend op de talen Akvambu, Ewe, Fon en Gã, waarbij de invloed op het Ewe en Twi waarschijnlijk deels is gegaan via het Gã (zie aldaar). In het Twi zijn

ruim twintig Nederlandse leenwoorden aangetroffen, waarvan alleen *kaart* en *Spanje* niet tevens voorkomen in het Gã.

Unami-Delaware, ook wel Lenape genoemd, een Noord-Amerikaanse indianentaal die in de zeventiende eeuw werd gesproken in New Jersey, Delaware en Pennsylvania. Er zijn geen moedertaalsprekers meer, maar wel leren mensen op latere leeftijd uit belangstelling de taal als tweede taal. Hij is verwant met Munsee-Delaware, hoewel de talen momenteel onderling moeilijk te verstaan zijn. Van de Noord-Amerikaanse indianentalen hebben het Munsee- en Unami-Delaware de meeste Nederlandse leenwoorden opgenomen, samen bijna vijftig; voorbeelden worden genoemd onder het Munsee-Delaware.

Vastelands-Noord-Fries, zie Fries.

Warau, een indianentaal gesproken in de Orinocodelta van Venezuela en vroeger in Guyana en Suriname. Deze indianen – naar schatting ongeveer 16.000 – leven van visvangst, jacht en het maken van handwerkproducten en houtsnijwerk; ze wonen zeer geïsoleerd in mangrovebossen in paalwoningen boven het water en ze verplaatsen zich per kano (hun naam betekent in de eigen taal ‘bootmensen’). Voor zover bekend kennen zij acht Nederlandse woorden: *blauw*, *schaap*, *schop*, *sleutel*, *spiegel*, *trouw*, *trap* en *zoopje*, *zopie* ‘sterkedrank’, het smeermiddel waarmee de Nederlanders hun handelsactiviteiten overzee bevorderden.

Welsh, een Keltische taal, gesproken in Wales door ongeveer 500.000 personen. Er zijn berichten dat Nederlanders zich in 1108 in Pembrokeshire in het uiterste zuidwesten van Wales hebben gevestigd en dat daar het zogenoemde Pembrokeshire Dutch zou zijn ontstaan, dat nog tot in de zeventiende eeuw zou zijn gesproken. Er is nauwelijks iets over deze taal bekend: halverwege de zestiende eeuw schreef de Gentenaar Lucas d’Heere in zijn *Beschrijving der Britsche eilanden* dat mensen in Pembrokeshire net zo spraken als hijzelf (‘ende Ick hebbe ooc med eenighe ghesproken die noch goed vlaemsch spraken, tzelfde aen haer ouders ende van vader tot kinde gheleert hebbende’). In een werk van Nicholas Ferrar (1592-1637), dat pas eeuwen na zijn dood, in 1855, is uitgegeven, wordt dit Pembrokeshire Dutch gekarakteriseerd als: ‘a language compounded of the Dutch and Welsh.’ Of het werkelijk een mengtaal van Nederlands en Welsh is geweest of een mengtaal van Nederlands en Engels is onduidelijk: in het Welsh dat in Pembrokeshire nog wordt gesproken, is in ieder geval geen spoor van Nederlands te vinden. De talen zullen elk in hun eigen domein hebben gefungeerd, zonder overlap. Ook in de latere tijd heeft het Nederlands geen invloed op het Welsh gehad; zie verder Gaelisch.

Western-Abnaki, een vrijwel uitgestorven Noord-Amerikaanse indianentaal die vroeger in de buurt van Nieuw-Nederland werd gesproken langs de rivier de Connecticut en momenteel nog door enkele tientallen personen in Canada wordt gebruikt. In de taal is één Nederlands leenwoord aangetroffen: *pannenkoek* (zie verder Munsee-Delaware).

Wit-Russisch, een Oost-Slavische taal, de officiële taal van Wit-Rusland, gelijkwaardig aan

het Russisch, geschreven met het cyrillische alfabet. De geschiedenis van Wit-Rusland is vergelijkbaar met die van Oekraïne (zie Oekraïens). Vanaf de veertiende eeuw hoorde Wit-Rusland bij Litouwen en vanaf 1569 werd het onderdeel van Polen-Litouwen. Bij de Poolse delingen (eind achttiende eeuw) kwam het toe aan Rusland. In 1922 werd het een deelstaat van de Sovjet-Unie, en dat duurde tot 1991. In die periode werd het nauw aan het Wit-Russisch verwante Russisch de belangrijkste taal in Wit-Rusland, terwijl Wit-Russisch werd beschouwd als een dialect van het Russisch. Met name Pools en Russisch, maar ook Oekraïens, hebben in de loop van de tijd veel invloed gehad op het Wit-Russisch.

Ook na de onafhankelijkheid bleef Russisch de belangrijkste taal. Terwijl in Oekraïne de positie van het Oekraïens na de onafhankelijkheid werd versterkt en ook werd bevorderd door de overheid, bleef de positie van het Wit-Russisch in Wit-Rusland zwak: de overheid ontmoedigt het gebruik ervan; ongeveer zeventig procent van de bevolking van Wit-Rusland heeft het Russisch als moedertaal en in officiële situaties wordt meestal Russisch en geen Wit-Russisch gebruikt. Ook in het dagelijks leven wordt het Wit-Russisch in een minderheid van de gevallen gebruikt. Tellingen van het aantal sprekers van het Wit-Russisch variëren dan ook van vier tot zeven miljoen.

Nederlandse leenwoorden zijn in het Wit-Russisch uitsluitend terechtgekomen via het Russisch, omdat er nooit directe contacten zijn geweest tussen het Wit-Russisch en het Nederlands. In het alfabetisch lexicon zijn ruim honderd Nederlandse leenwoorden opgenomen. Dat is minder dan de ruim driehonderd in het Oekraïens, maar dit zal niet zozeer teruggaan op een daadwerkelijk verschil in aantallen leenwoorden als wel het gevolg zijn van het feit dat er voor het Wit-Russisch bronnen zoals etymologische woordenboeken of zelfs uitgebreide eentalige woordenboeken ontbreken. Het ligt voor de hand te veronderstellen dat het Wit-Russisch evenveel – en grotendeels dezelfde – Nederlandse leenwoorden via het Russisch heeft opgenomen als het Oekraïens. De aangetroffen leenwoorden betreffen weer voornamelijk scheepstermen (*haven, jacht, kabel, kajuit, laveren, loods, matroos, roeper* ‘hoorn om het geluid te versterken’, *stuurman* en *zwabber*) en exportproducten (*alcohol, appelsien, koffie* en *potas*).

Xhosa, een Bantoetaal gesproken in de Oost-Kaapprovincie van Zuid-Afrika en ook rond Kaapstad door ongeveer zeven miljoen moedertaalsprekers; voor acht miljoen mensen is het de thuistaal. Het is een van de elf officiële talen van Zuid-Afrika, en het heeft uiteraard woorden overgenomen uit het Afrikaans (zie aldaar). In het alfabetisch lexicon zijn ruim negentig leenwoorden in het Xhosa opgenomen, die vaak ook in andere in Zuid-Afrika gesproken Bantoetalen voorkomen. Het gaat bijvoorbeeld om namen voor gereedschappen (*hark, schaar, troffel* en *vijl*), om voedingsmiddelen (*aardappel, pap*), om kledingstukken (*hemd, rok*) en om woorden uit het onderwijs (*inkt, lezen, school, talk*). Aardig zijn voorts de leenwoorden *voorschoot, waslap* en *toch*. De taal kent vast nog meer Afrikaans/Nederlandse leenwoorden, maar onderzoek daarnaar is niet bekend.

In Bantoetalen worden de woordsoorten telkens voorafgegaan door voorvoegsels; zo wordt een zelfstandig naamwoord, als dit het ontwerp is van de zin, gekenmerkt door voorvoegsels zoals *i-* of *u-*, en een werkwoord door *uku-*. Deze voorvoegsels worden in het Xhosa, anders dan bij andere Bantoetalen zoals Noord- en Zuid-Sotho of Zoeloe, al-

tijd vastgeschreven aan het woord. Omdat ze variabel zijn, zijn ze bij de uitleenwoorden weggelaten; dat betekent dat de Xhosa-representanten van de Nederlands/Afrikaanse leenwoorden *bioscoop* en *vaatdoek* in het alfabetisch lexicon zijn opgenomen als *bhayiskopu* en *fadukwe* – in Xhosa-woordenboeken staan ze vaak met voorvoegsel vermeld als *ibhayiskopu* en *ifadukwe*.

Zoeloe, een Bantoetaal gesproken door ongeveer negen miljoen mensen in Zuid-Afrika en in veel mindere mate in omliggende landen; het is een van de elf officiële talen van Zuid-Afrika, en het heeft woorden overgenomen uit het Afrikaans (zie aldaar). In het alfabetisch lexicon zijn ruim honderd leenwoorden in het Zoeloe opgenomen; het zijn er vast meer, maar onderzoek daarnaar is niet bekend. De overgenomen woorden betreffen vooral werk en onderwijs (*betalen, duur, klas, kruiwagen, mes, metselaar, school* en *winkel*) en gebruiksvoorwerpen en kleding (*broek, kam, kan, knoop, kom, pot, schaar, sleutel* en *zaag*).

Zuid-Afrikaans-Engels, de variëteit van het Engels die in Zuid-Afrika wordt gesproken. In 1814 ging Zuid-Afrika van Nederlandse handen over in Engelse. Het bestuur, het onderwijs en de rechtspraak werden Engelstalig; alleen de Nederlands Gereformeerde Kerk bleef Nederlandstalig. Bij de grondwet van 1910 gold Engels naast Nederlands (en later naast Afrikaans) als officiële taal. In 1994 werden er bij de opheffing van de apartheid elf officiële talen ingesteld, wat in de praktijk een bevoordeling van het Engels inhield. Volgens de volkstelling uit 2001 gebruikt slechts acht procent van de Zuid-Afrikaanse bevolking het Engels als thuistaal, maar in het openbare leven heeft Engels de sterkste positie, en het Engels wordt meer en meer de tweede taal voor iedereen.

Net als in andere voormalige overzeese gebiedsdelen maakte en maakt het Engels in Zuid-Afrika een eigen ontwikkeling door, die vooral tot uiting komt in de overname van een groot aantal leenwoorden uit talen die in Zuid-Afrika gesproken worden, waaronder vooral het Afrikaans een prominente positie inneemt. In het Zuid-Afrikaans-Engels zijn ongeveer 370 Nederlandse leenwoorden aangetroffen die grotendeels via het Afrikaans zijn overgenomen. Deze leenwoorden zijn (vooralsnog) alleen bekend in het Zuid-Afrikaans-Engels en niet in het Brits-Engels (afgaande op de *Oxford English Dictionary*). Daarnaast zijn er echter ook Afrikaans/Nederlandse woorden die in het Brits-Engels zijn beland: de *Oxford English Dictionary* noemt er circa 350. Tot slot bestaat er een substantieel aantal Nederlandse woorden dat in Zuid-Afrika rechtstreeks (dus niet via het Afrikaans) is overgenomen door het Engels, want in dat land werd lange tijd naast elkaar Afrikaans gesproken en Hollands of Nederlands geschreven. Bovendien had het Nederlands in de negentiende en twintigste eeuw invloed op het Afrikaans. Hoe groot die rechtstreekse invloed van het Nederlands op het Engels in Zuid-Afrika is geweest, is moeilijk te bepalen. In ieder geval is het zeker dat het aantal Nederlandse en Afrikaanse leenwoorden dat in de negentiende en twintigste eeuw in het Brits-Engels doordrong via Zuid-Afrika, aanzienlijk hoger lag dan het aantal woorden dat in die periode werd overgenomen uit het Europese Nederlands (zie ook 3.2).

Voor al de flora, fauna en het landschap hebben veel Nederlands/Afrikaanse leenwoorden in het Engels opgeleverd, zoals in het Brits-Engels *aardvarken, aasvogel, boomslang, geelbek, goudsbloem, grijsbok, hartenbeest, klipdas, kloof, kraal, springhaas, steenbok,*

wildebeest en de plantennaam *wacht-een-beetje* voor een doornplant die aan de kleding kleeft. Maar ook *verdomd*, *verneuken* ‘bedriegen’, *schoelje* in de betekenis ‘zwarte of gekleurde Afrikaanse crimineel’ en *takhaar* voor een boers, onverzorgd persoon. Verder natuurlijk politieke termen zoals de internationaal verbreide woorden *apartheid*, *Boer* en de leenvertaling *homeland* voor *thuisland*. Alleen beperkt tot het Zuid-Afrikaans-Engels zijn bijvoorbeeld de Nederlands/Afrikaanse leenwoorden *achteros*, *alle machtig*, *alstublijft*, *anderskleurig* ‘niet-blanke’, *bastard* ‘persoon van gemengde etnische herkomst’, *bedonderd*, *beneukt*, *domkop*, *donder* (*give it (to someone) on (his) donder*) en *dronkenlap*, en voorts een groot aantal planten- en diernamen.

Zuid-Sotho zie Noord-Sotho.

Zweeds, een Noord-Germaanse taal, de nationale taal van Zweden en in Finland naast het Fins de officiële taal, met ruim acht miljoen moedertaalsprekers. Van 1397 tot 1521 was Zweden, met Noorwegen en Finland, onderdeel van het Deense koninkrijk. In 1521 verlieten Zweden en Finland samen de unie. In de zeventiende en achttiende eeuw kende Zweden zijn Gouden Eeuw, en bezat het naast Finland ook grote delen van de Baltische staten, zoals Litouwen. Deze gebieden verloor het in 1718 aan Rusland. In 1809 ging Finland over naar Rusland, maar in 1814, na de napoleontische oorlog, werd Noorwegen aan Zweden toegevoegd; in 1905 scheidde Noorwegen zich af.

In de middeleeuwen ondergingen de Noord-Germaanse talen grote invloed van het Nederlands en het Nederduits door de Hanzehandel en de contacten op zee (zie het Deens en Nederduits). In die periode is de Nederlandse invloed op de drie Noord-Germaanse talen niet van elkaar te onderscheiden. In de daaropvolgende periode waren er ook rechtstreekse contacten tussen Nederland en Zweden, met name in de Zweedse Gouden Eeuw (1611-1718). Toen Gustaaf II Adolf in 1611 koning van Zweden werd, trok hij ondernemers uit de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden aan om Zweden op een hoger economisch en cultureel niveau te trekken, zoals de uit Vlaanderen naar de Republiek gevluchte Louys de Geer en Willem de Besche. Deze hielden zich bezig met ijzerhandel en wapenfabricage (het beste ijzer kwam in die tijd uit Vlaanderen). In het Zweeds werden hierdoor onder andere de Nederlandse woorden *ammunitie*, *geweer*, *kardoes*, *lont* en *mijn* overgenomen. Aanvankelijk importeerden de Zweden de spullen, maar al spoedig trokken zij Nederlandse vaklieden aan om het werk in Zweden te verrichten. De Geer vestigde zich met zijn zwager Jacobus Trip (van het Amsterdamse Trippenhuis) in Zweden, ondernam grootscheepse ontginningen van ijzer- en kopermijnen, en verwierf daarop het monopolie. De Geer werd geldschietter van de Zweedse regering (het Zweeds leende *bankier* uit het Nederlands) en oefende op die manier grote invloed op de Zweedse binnen- en buitenlandse politiek: hij kreeg zitting in het Zweedse Ridder- of Herenhuis, en werd in 1641 in de Zweedse adelstand verheven.

Gustaaf II Adolf bouwde met de hulp van Nederlanders de stad Göteborg, die in 1621 stadsrechten kreeg, met grachten naar Hollands voorbeeld. Het Zweeds kent dan ook de Nederlandse woorden *dok*, *gracht*, *heier* ‘heimachine’, *klinker* ‘baksteen’, *moker*, *singel* ‘stadsgracht’ en *slopen*. De Nederlanders kregen deel aan het stadsbestuur: in het eerste stadsbestuur zaten maar liefst tien Hollanders. Nederlands was in Göteborg lange tijd de

officiële taal naast Zweeds. Als gevolg hiervan zijn er allerlei Nederlandse leenwoorden in het Zweeds overgenomen die niet in het Noors en Deens voorkomen, hoewel het totale aantal Nederlandse leenwoorden in het Zweeds (ruim 2100) vergelijkbaar is met dat in het Noors en het Deens. Zo kent alleen het Zweeds de Nederlandse woorden *afnemer*, *afzetten* (van ambt), *doolhof*, *dronkaard*, *gemaal*, *gember*, *regentenstuk* 'schilderij met regenten', *ronselaar* en *vroedmeester* 'verloskundige'.

Tijdens de Noordse Oorlog van Zweden tegen onder andere Polen en Denemarken van 1655-1660 bekoelde de liefde tussen Nederland en Zweden: om de vrije doorvaart van de Sont te beschermen, intervenueerden de Nederlanders en versloegen de Zweedse vloot onder Wrangel. Vanaf dat moment nam de handel met Zweden af. In en na de achttiende eeuw nam het aantal Nederlandse leenwoorden in het Zweeds geleidelijk af en de woorden die daarna nog werden overgenomen, zijn vaak internationale woorden waarvoor het Duits of Afrikaans als intermediair diende.

3

Aantallen uitleenwoorden per taal en periode

In paragraaf 2 is globaal aangegeven hoeveel Nederlandse woorden er, voor zover dat momenteel bekend is, aan verschillende talen zijn uitgeleend. In deze paragraaf worden voor iedere taal de precieze gegevens vermeld. Daarbij is ook meegerekend dat sommige Nederlandse woorden tweemaal door een andere taal geleend zijn, in verschillende vorm en betekenis, wat invloed heeft op de telling. In paragraaf 3.1 wordt een overzicht gegeven van de aantallen uitleenwoorden per taal, geordend in aflopende volgorde. De aantallen worden verder uitgesplitst naar indirecte leenwoorden, verouderde woorden en dialectwoorden, uiteraard voor zover daarover informatie beschikbaar is. Vervolgens wordt bezien welke talen en regio's de meeste Nederlandse leenwoorden hebben opgenomen. In paragraaf 3.2 wordt bekeken in welke periode(n) de Nederlandse leenwoorden zijn uitgeleend: klopt het clichébeeld dat de zeventiende eeuw ook voor wat betreft uitleenwoorden de Gouden Eeuw is geweest? Tot slot wordt in paragraaf 3.3 een vergelijking gemaakt tussen Nederlandse uitleenwoorden en leenwoorden: komen de woorden die het Nederlands uit andere talen heeft overgenomen, uit dezelfde talen die Nederlandse woorden hebben geleend? Ofwel: is of was het taalcontact tussen het Nederlands en andere talen wederzijds, of is er sprake van eenrichtingsverkeer?

3.1 Hoeveelheid uitgeleende woorden per taal en taalgroep

Het materiaal omvat 17.560 Nederlandse trefwoorden die aan één of meer andere talen zijn uitgeleend – in totaal zijn er Nederlandse woorden aangetroffen in 138 andere talen. De 17.560 Nederlandse woorden zijn als 46.310 uitleenwoorden aangetroffen, wat betekent dat ieder Nederlands trefwoord gemiddeld in 2,6 andere talen voorkomt. Veel Nederlandse uitleenwoorden zijn dus niet blijven steken in één bepaalde taal, maar hebben zich verder over de wereld verbreid, hetzij rechtstreeks vanuit het Nederlands hetzij via een andere taal. Tabel 1 geeft een overzicht van het aantal talen waarin een Nederlands trefwoord is aangetroffen.

Aantal talen waaraan een Nederlands woord is uitgeleend	Aantal woorden waarvoor dit geldt
1	10.351
2	2.553
3	1.376
4	866

Aantal talen waaraan een Nederlands woord is uitgeleend	Aantal woorden waarvoor dit geldt
5	556
6	402
7	285
8	208
9	167
10	122
11	99
12	87
13	67
14	59
15	50
16	37
17	42
18	24
19	36
20	22
21	15
22	12
23	19
24	12
25	8
26	14
27	9

Tabel 1. Aantal talen waarin een bepaald Nederlands trefwoord is terechtgekomen

Dat betekent dus dat 10.351 woorden van de 17.560 door slechts één taal zijn overgenomen, dat is bijna zestig procent van de woorden. Ruim veertig procent is door meer dan één andere taal overgenomen, tot een maximum van 57 andere talen. In Tabel 1 is alleen het aantal van 1 tot en met 27 talen opgenomen omdat het aantal Nederlandse woorden dat door meer dan 27 andere talen is overgenomen, gering is (voor het vervolg van de reeks zie 4.3, Tabel 3).

Het is interessant om te bezien welke talen als enige taal een substantieel aantal Nederlandse woorden hebben overgenomen, omdat dergelijke talen kennelijk een bijzondere invloed hebben ondergaan van het Nederlands: zij hebben immers Nederlandse woorden overgenomen die niet zijn overgenomen door andere talen. Om te beginnen moeten van de 10.351 woorden die aan slechts één taal zijn uitgeleend, de woorden in Nederlandse creooltalen (Berbice-Nederlands, Negerhollands en Skepi-Nederlands) en in mengtalen (Petjoh, Javindo) worden afgetrokken; het gaat om 1510 woorden die strikt genomen geen leenwoorden zijn (zie paragraaf 2.2). Van de overblijvende 8841 komen er 3307 alleen voor in het Indonesisch, 1128 alleen in het Fries, 576 alleen in het Russisch (grotendeels

verouderde scheepstermen), 522 alleen in het Engels, 522 alleen in het Frans, 507 alleen in het Papiaments en 458 alleen in het Sranantongo. De resterende 1820 woorden zijn verdeeld over de overige 126 talen die Nederlandse woorden hebben overgenomen.

Hoeveel Nederlandse leenwoorden heeft iedere taal nu precies opgenomen? Tabel 2 geeft een compleet overzicht van de aantallen Nederlandse woorden in andere talen. In de eerste kolom staat per taal het totale aantal leenwoorden, in de volgende kolommen staan nadere specificaties: in de tweede kolom vindt men het aantal woorden dat via een andere taal geleend is en dus niet rechtstreeks uit het Nederlands is overgenomen (zie 1.2.3), in de derde kolom het aantal woorden dat hetzij direct uit het Nederlands hetzij via een andere taal is overgenomen – dat valt niet uit te maken (een categorie die met name voor de Scandinavische talen Deens, Noors en Zweeds een hoog aantal oplevert omdat hierin de woorden zijn verdisconteerd die afkomstig zijn uit het Nederlands of Nederduits; zie 1.2.4). In de vierde kolom wordt het aantal verouderde woorden vermeld en in de vijfde kolom het aantal dialectwoorden. Overigens bestaat er een zekere overlap tussen verouderde woorden en dialectwoorden: sommige woorden zijn zowel verouderd als ook dialectwoord, dus deze twee categorieën kan men niet zomaar bij elkaar optellen.

Taal	Totaal	Geleend via	Ambigu	Verouderd	Dialect
1. Indonesisch	5568	8	74	92	1
2. Negerhollands	3597	0	69	1	0
3. Sranantongo	2438	0	122	4	0
4. Papiaments	2242	1	54	415	2
5. Deens	2237	130	1601	133	24
6. Zweeds	2164	32	1791	142	5
7. Fries	1991	0	5	3	0
8. Noors	1948	31	1633	56	3
9. Engels	1692	398	110	335	13
10. Frans	1656	60	12	411	856
11. Russisch	1284	25	9	360	29
12. Javaans	1262	0	11	41	103
13. Duits	1252	92	195	31	409
14. Menadonees	1086	0	22	6	0
15. Surinaams-Javaans	853	256	5	2	1
16. Madoerees	737	2	44	1	24
17. Jakartaans-Maleis	691	1	25	8	4
18. Berbice-Nederlands	637	0	2	0	0
19. Ambons-Maleis	582	0	9	17	9
20. Kupang-Maleis	560	0	11	4	0
21. Fins	520	414	58	35	1
22. Makassaars	470	4	24	10	9
23. Japans	428	3	0	141	11
24. Soendanees	423	0	5	3	0

Taal	Totaal	Geleend via	Ambigu	Verouderd	Dialect
25. Pools	379	69	102	9	1
26. Zuid-Afrikaans-Engels	369	216	1	21	0
27. Saramakkaans	344	177	11	0	0
28. Petjoh	339	44	3	6	1
29. Oekraïens	333	328	0	5	0
30. Boeginees	318	1	10	3	0
31. Minangkabaus	317	0	9	0	0
32. Litouws	314	81	78	0	0
33. Sarnami	290	10	5	0	0
34. Ternataans-Maleis	285	0	4	4	0
35. Creools-Engels (Maagdeneilanden)	276	218	6	192	0
36. Amerikaans-Engels	258	7	11	60	79
37. Ests	244	11	143	0	0
38. Singalees	233	0	48	33	0
39. Esperanto	231	220	3	0	0
40. Schots	231	1	1	130	0
41. Aucaans	200	15	2	0	0
42. Azeri	187	187	0	0	0
43. Skepi-Nederlands	179	0	1	0	0
44. Lets	174	46	52	0	0
45. Italiaans	163	114	4	1	0
46. Bulgaars	155	112	2	0	0
47. Muna	143	1	5	0	0
48. Atjehnees	140	9	16	1	1
49. Arowaks	132	31	3	0	0
50. Keiëes	123	4	0	2	0
51. Maltees	123	121	0	0	0
52. Zuid-Sotho	117	78	39	0	0
53. Portugees	116	88	1	2	0
54. Noord-Sotho	114	71	41	0	0
55. Javindo	109	0	0	0	0
56. Kroatisch	109	49	8	0	0
57. Tsjechisch	108	55	7	2	0
58. Wit-Russisch	107	105	0	0	0
59. Chinees	103	84	1	9	7
60. Spaans	102	66	2	1	0
61. Zoeloe	101	69	36	0	0
62. Sloveens	101	52	7	0	0
63. Baskisch	100	97	0	0	0
64. Macedonisch	98	45	8	0	0

Taal	Totaal	Geleend via	Ambigu	Verouderd	Dialect
65. Tswana	95	68	26	0	0
66. Xhosa	94	61	33	0	0
67. Creools-Portugees (Batavia)	93	0	1	0	0
68. Sasaks	91	0	5	0	0
69. Chinees-Maleis	90	0	0	0	0
70. Servisch	90	51	6	0	0
71. Balinees	88	0	0	0	0
72. Bretons	76	63	0	0	0
73. Grieks	71	56	0	0	0
74. Creools-Portugees (Malakka)	59	2	2	5	0
75. Gimán	58	0	0	0	0
76. Gã	56	0	28	0	0
77. Hongaars	56	45	0	0	0
78. Vastelands-Noord-Fries	55	1	1	0	0
79. Karaïbisch	54	50	0	0	0
80. Nias	52	0	0	0	0
81. Rotinees	52	2	1	0	1
82. Shona	50	49	0	0	0
83. Arabisch (MSA)	49	32	1	0	0
84. Tamil	47	0	1	4	37
85. Creools-Portugees (Ceylon)	45	0	2	0	0
86. Koreaans	45	45	0	1	0
87. Slowaaks	45	29	3	0	0
88. Munsee-Delaware	41	0	0	0	0
89. Koerdisch	40	31	0	0	0
90. Turks	40	31	2	0	0
91. Caribisch-Engels	30	1	0	0	0
92. Arabisch (Egyptisch)	29	26	0	0	0
93. Oost-Jiddisch	29	26	1	0	0
94. Iban	28	1	24	0	0
95. Unami-Delaware	28	0	0	0	0
96. Letinees	25	0	0	0	0
97. Savu	25	1	1	0	0
98. Tiriyo	25	8	0	0	0
99. Twi	24	0	16	0	0
100. Mahican	22	0	4	0	0
101. Ewe	19	0	12	0	0
102. Perzisch	19	19	0	0	0

Taal	Totaal	Geleend via	Ambigu	Verouderd	Dialect
103. Roemeens	17	10	0	0	0
104. Sahu	17	0	0	0	0
105. Mohegan-Pequot	14	0	2	0	0
106. Loup	13	0	0	0	0
107. Alor-Maleis	10	0	0	0	0
108. Arabisch (Irakees)	8	6	0	0	0
109. IJslands	8	1	1	0	0
110. Konkani	8	0	0	0	0
111. Tamazight (Noord-Marokko)	8	0	0	0	0
112. Warau	8	0	0	0	0
113. Arabisch (Marokkaans)	7	7	0	0	0
114. Polynesisch	7	0	0	0	0
115. Akawaio en Arekuna	5	5	0	0	0
116. Arabisch (Palestijns)	5	5	0	0	0
117. Lala	5	5	0	0	0
118. Welsh	5	1	0	0	0
119. Dhivehi	4	0	0	0	0
120. Iers	4	1	0	0	0
121. Paramakaans	4	4	0	0	0
122. Sindebele	4	4	0	0	0
123. Akvambu	3	0	0	0	0
124. Biaks	3	0	0	0	0
125. Delaware-Jargon	3	0	0	0	0
126. Gaelisch	3	1	0	0	0
127. Mohawk	3	0	0	0	0
128. Creools-Frans (Martinique)	2	0	0	0	0
129. Kannada	2	0	0	0	0
130. Swahili	2	0	0	0	0
131. Tamazight (Algerije)	2	1	0	0	0
132. Tamazight (Midden-Marokko)	2	1	0	0	0
133. Arabisch (klassiek)	1	1	0	0	0
134. Bemba	1	1	0	0	0
135. Fon	1	0	0	0	0
136. Lingala	1	0	0	0	0
137. Malagasi	1	0	0	0	0
138. Western-Abnaki	1	0	0	0	0
Totaal	46.310	5106	6783	2742	1631

Tabel 2. Compleet overzicht van de Nederlandse leenwoorden in andere talen volgens de huidige stand van zaken

De cijfers moeten niet absoluut gezien worden, want ze zijn ook een indicatie van de beschikbare kennis. Zo is het hoge aantal Nederlandse leenwoorden in het Frans en het Engels gedeeltelijk te verklaren doordat deze talen grondig historisch en etymologisch zijn beschreven. Het grootste probleem bij de materiaalverzameling is dat deze afhankelijk is van de staat van onderzoek van de talen die de Nederlandse woorden hebben overgenomen: hoe beter een taal is beschreven, hoe meer er van de geschiedenis van een taal bekend is, en hoe uitgebreider het etymologische onderzoek naar de woordenschat van een taal is, hoe meer Nederlandse leenwoorden uit die taal naar voren komen. Dat levert dus een vertekend beeld: in goed beschreven, gedocumenteerde en onderzochte talen zoals het Frans en Engels komen naar verhouding meer Nederlandse leenwoorden aan het licht dan in talen waarnaar nauwelijks onderzoek is gedaan.

Ook de aanduiding van het aantal dialectwoorden en verouderde woorden is slechts bij benadering. De aantallen zullen in de praktijk hoger liggen, maar de bronnen zijn lang niet altijd duidelijk over de vraag of een woord verouderd is of niet; in principe zijn bovendien historische termen niet aangemerkt als verouderd, zie paragraaf 1.2.2. Opnieuw zijn de beschikbare bronnen van doorslaggevend belang. Het Engels, Frans en Russisch zijn uitgebreid lexicografisch beschreven, maar lang niet altijd is bij de woorden aangegeven of ze verouderd zijn of slechts regionaal worden gebruikt. Ter vergelijking: in de *Oxford English Dictionary*, waarin de Engelse woordenschat van de oudste tijden tot heden is beschreven, staan ruim 1500 Nederlandse leenwoorden vermeld. Daarvan komen er slechts vijfhonderd voor in de *Oxford Dictionary of English Etymology*, dat de herkomst van het moderne Standaardengels beschrijft. Van de ruim 1600 Franse leenwoorden, waarvan de gegevens deels afkomstig zijn uit het *Französisches etymologisches Wörterbuch* van Von Wartburg, kent de moderne Standaardfranse woordenschat zoals beschreven in de *Petit Robert* er ruim vijfhonderd. Van de circa 1300 Russische woorden die Van der Meulen verzameld heeft in twee monografieën uit 1909 en 1959, noemt het Russische etymologische woordenboek van Vasmer er voor het moderne Russisch nog 550. Van andere talen, waarover veel minder gegevens beschikbaar zijn, weten we niet hoeveel Nederlandse leenwoorden er in het verleden zijn gebruikt of in dialecten bestaan.

Een laatste probleem vormt de identificatie van leenwoorden in nauwverwante talen zoals het Duits of Fries. Terwijl voor de Noord-Germaanse talen Deens, Noors en Zweeds al veel onderzoek is gedaan naar de invloed van het Nederduits (en indirect daarmee naar die van het Nederlands) is de invloed van het Nederlands op het Duits en Fries niet systematisch onderzocht. Regelmatig is het niet goed mogelijk om op grond van de klank of de betekenis uit te maken of een bepaald woord in een van deze talen, of een dialect ervan, een leenwoord is, dan wel dat er sprake is van een gemeenschappelijk erfwoord. Onderzoek van historische bronnen zou wel eens verrassende resultaten kunnen opleveren: dat de invloed van het Nederlands op het Fries groter is dan in dit boek is beschreven, staat bij voorbaat vast. Ik veronderstel hetzelfde voor het Duits (zoals ook de Duitse invloed op het Nederlands ongetwijfeld groter zal zijn dan momenteel bekend).

Hoewel de gegevens uit de database dus niet absoluut mogen worden gezien, kunnen er toch enkele voorzichtige conclusies uit worden getrokken. Uit Tabel 2 blijkt dat 63 vreemde talen honderd of meer Nederlandse woorden hebben geleend, terwijl 75 talen minder dan honderd woorden hebben overgenomen. Die laatste categorie laat ik in het

vervolg weg: de invloed van het Nederlands op die talen is niet zeer omvangrijk geweest, en liep vaak bovendien nog via andere talen. Het gaat in die talen dus om algemene uitstraling van de Nederlandse taal en cultuur, maar niet om een speciale band tussen het Nederlands en de andere taal.

Laten we de 63 talen waarin meer dan honderd Nederlandse leenwoorden zijn aangetroffen eens wat gedetailleerder bekijken, en een beredeneerde top samenstellen van talen en regio's die de meeste Nederlandse invloed hebben ondergaan. De drie creooltalen die zijn gebaseerd op het Nederlands – het Negerhollands, Berbice-Nederlands en Skepi-Nederlands – en de mengtalen Petjoh en Javindo laten we in het vervolg buiten beschouwing omdat het hier als gezegd strikt genomen niet om Nederlandse leenwoorden gaat.

Om te beginnen blijkt dat de talen die op de eerste twintig plaatsen staan, de Nederlandse invloed voornamelijk rechtstreeks hebben ondergaan: de getallen in de tweede kolom, met aantallen leenwoorden die via een andere taal zijn geleend, zijn verhoudingsgewijs laag. Percentueel ligt dit het hoogst bij het Surinaams-Javaans, dat veel Nederlandse woorden via het Sranantongo heeft leren kennen, gevolgd door het Engels. De Engelse indirecte leenwoorden (398) betreffen voornamelijk woorden die via het Afrikaans zijn overgenomen (zie hierna 3.2). Maar onder de talen genummerd van 21 t/m 63 zijn er maar liefst twintig waarin de Nederlandse invloed voor circa de helft of meer via een andere taal heeft plaatsgevonden. Soms is één bepaalde taal het doorgeefluik geweest, bijvoorbeeld het Zweeds voor Nederlandse leenwoorden in het Fins, het Afrikaans voor Nederlandse leenwoorden in het Zuid-Afrikaans-Engels, Zuid-Sotho, Noord-Sotho en Zoeloe, het Negerhollands voor de Nederlandse leenwoorden in het Creools-Engels van de Maagdeneilanden, het Japans voor de Nederlandse leenwoorden in het Chinees, of het Russisch voor Nederlandse leenwoorden in het Azeri, Bulgaars, Oekraïens en Wit-Russisch. In andere gevallen hebben verschillende talen gediend als doorgeefluik; dat geldt bijvoorbeeld voor het Esperanto, Italiaans, Maltees, Portugees, Kroatisch, Tsjechisch, Baskisch, Sloveens en Spaans.

In Tabel 3 staan alleen de talen die meer dan honderd Nederlandse leenwoorden rechtstreeks hebben overgenomen. De rangorde van talen met de meeste Nederlandse leenwoorden is:

1.	Indonesisch	5568
2.	Sranantongo	2438
3.	Papiaments	2242
4.	Deens	2237
5.	Zweeds	2164
6.	Fries	1991
7.	Noors	1948
8.	Engels	1692
9.	Frans	1656
10.	Russisch	1284
11.	Javaans	1262
12.	Duits	1252
13.	Menadonees	1086
14.	Surinaams-Javaans	853

15.	Madoerees	737
16.	Jakartaans-Maleis	691
17.	Ambons-Maleis	582
18.	Kupang-Maleis	560
19.	Makassaars	470
20.	Japans	428
21.	Soendanees	423
22.	Pools	379
23.	Samakkaans	344
24.	Boeginees	318
25.	Minangkabaus	317
26.	Litouws	314
27.	Sarnami	290
28.	Ternataans-Maleis	285
29.	Amerikaans-Engels	258
30.	Ests	244
31.	Singalees	233
32.	Schots	231
33.	Aucaans	200
34.	Lets	174
35.	Muna	143
36.	Atjehnees	140
37.	Arowaks	132
38.	Keiëes	123

Tabel 3. Overzicht van de talen die de meeste leenwoorden rechtstreeks uit het Nederlands hebben overgenomen

Als we vervolgens de Nederlandse invloed per regio of taalgroep rangschikken en daarbij de hoeveelheid leenwoorden weglaten, komen we tot de volgende top-zeven:

1. Indonesische talen (Indonesisch, Javaans, Menadonees, Jakartaans-Maleis, Ambons-Maleis, Kupang-Maleis, Makassaars, Soendanees, Boeginees, Minangkabaus, Ternataans-Maleis, Muna, Atjehnees, Keiëes)
2. Talen gesproken in Suriname (Sranantongo, Surinaams-Javaans, Samakkaans, Sarnami, Aucaans, Arowaks)
3. Papiaments van de Nederlandse Antillen
4. Buurtalen van het Nederlands (Fries, Engels, Frans, Duits, Schots)
5. Talen aan de Oostzee en de Finse Golf (de Scandinavische talen Deens, Zweeds, Noors, Russisch, Pools, Litouws, Ests, Lets)
6. Overige talen in Azië (Japans, Singalees)
7. Amerikaans-Engels

Tabel 4. Nederlandse uitleenwoorden gerangschikt per regio

In alle continenten, met uitzondering van het Midden-Oosten, Noord-Afrika, Australië en Nieuw-Zeeland, wordt een substantieel woordje Nederlands gesproken; in subsaharisch Afrika met name in de Afrikaanse variant. De talen die de meeste Nederlandse leenwoorden hebben overgenomen (Indonesische talen, Surinaamse talen, Papiaments), worden allemaal gesproken in vroegere Nederlandse kolonies. De buurtalen van het Nederlands staan op de vierde plaats, boven de talen van de Oostzee en de Finse Golf, omdat de buurtalen rechtstreekse Nederlandse invloed hebben ondergaan, terwijl de invloed langs de Oostzee voor een fors deel via het Neder- of Hoogduits is verlopen.

Dat talen in de vroegere Nederlandse kolonies het meest zijn beïnvloed, is goed te verklaren. Lenen veronderstelt kennis van een andere taal, en Nederlands deed of doet in deze gebieden als tweede taal dienst. Dat het Sranantongo en Papiaments minder Nederlandse leenwoorden hebben opgenomen dan het Indonesisch, komt onder andere door het feit dat er in het Sranantongo en Papiaments maar weinig wetenschappelijke werken zijn en worden geschreven. Voor dergelijke werken gebruikt men eerder het Nederlands, Engels of Spaans. Als gevolg hiervan is er geen omvangrijke wetenschapstaal ontstaan, zoals in het Indonesisch, met veel internationale woorden die allemaal via het Nederlands bekend zijn geworden, zoals het Indonesische *kréosoot* (zie kaart 18), *kronologi*, *kronométer*, *krom*, *sineás*, *sinématograf* en *sivilisasi*, die bekend zijn geworden via het Nederlandse *creosoot*, *chronologie*, *chronometer*, *chroom*, *cinéast*, *cinematograaf* en *civilisatie* (zie verder het Indonesisch in 2.4). Verder verschilt de invloed van het Nederlands op de vroegere overzeese gebiedsdelen (zie 1.3.1): het Papiaments heeft bij zijn ontstaan en in de daarop volgende eeuwen naast Nederlandse invloed ook Spaanse en Portugese invloed ondergaan, het Sranantongo is tijdens zijn ontstaan gebaseerd op het Engels, terwijl het Indonesisch behoort tot een compleet andere taalfamilie, waardoor de invloed van het Nederlands (en andere Europese talen) gemakkelijker te herkennen is.

Ook op de Nederlandse Antillen gebruikt de Papiamentssprekende bevolking overigens veel Nederlandse woorden als het gaat over vakgebieden als wiskunde, accountancy of politiek. In die gevallen gebruiken de Papiamentssprekers volgens lexicograaf Sidney Joubert ofwel het Nederlandse woord zonder meer (*plan van aanpak*, *kwartiermaker*, *drietwaalfde*, *tranche* in de betekenis 'elk van de gelijke delen van een hoofdsom, met name deel van een lening of een toegezegde subsidie'), of ze combineren het Nederlandse woord met een aan het Spaans ontleend equivalent, of ze voegen in het Papiaments aan het Nederlandse woord toe: 'zoals de Nederlanders zeggen'. In een daaropvolgend stadium probeert men dan uitsluitend het uit het Spaans ontleende equivalent te gebruiken; zo sprak men eerst over *kustwacht* en tegenwoordig van *wardakosta*, ontleend aan het Spaanse *guardacosta*. In woordenboeken van het Papiaments komt het specifieke gebruik van deze Nederlandse vaktaal (zoals *plan van aanpak*), al dan niet gecombineerd met een Spaans of Papiaments equivalent, niet tot uiting. Deze Nederlandse woorden zijn dan ook niet opgenomen in het alfabetisch lexicon. Het is in ieder geval zeker dat er in het Papiaments meer Nederlandse leenwoorden worden gebruikt dan hier zijn verdisconteerd.

3.2 Hoeveelheid uitgeleende woorden per periode

Het cliché wil dat Nederlandse woorden vooral in de Nederlandse ‘gouden’ zeventiende eeuw zijn uitgeleend, toen Nederland zijn territorium naar alle werelddelen behalve Australië en Nieuw-Zeeland uitbreidde. Nu er voor het eerst zoveel concrete uitleenwoorden zijn verzameld, kan bekeken worden of deze aanname correct is. Helaas slechts met de nodige slagen om de arm, omdat zich als gezegd het probleem voordoet dat het etymologisch en historisch onderzoek naar de woordenschappen van de verschillende talen van wisselende kwaliteit is en slechts van een minderheid de ouderdom is beschreven. Toch vallen er wel enkele conclusies te trekken, soms op basis van secundaire informatie. Ik concentreer me daarbij op de talen uit de top-zeven die in Tabel 4 zijn vermeld, met toevoeging van het Bretons, omdat daarover toevallig gegevens beschikbaar zijn.

In Tabel 5 staan zeven West-Europese talen vermeld waarvoor geldt dat ontleningen uit het Nederlands relatief goed gedateerd zijn. De gegevens zijn verdeeld in drie periodes: de middeleeuwen, tot 1500; de periode tussen 1500 en 1800; en de periode na 1800. De eerste periode loopt voor het Zweeds overigens tot 1520, omdat dat jaar volgens taalkundigen de geboorte van het moderne Zweeds markeert; alle oudere woorden worden gedateerd als ‘voor 1520’. De periode 1500-1800 vormt de tijd van grote economische en culturele bloei van de Republiek en grote Nederlandse expansie naar andere continenten, en die periode zou het hoogste aantal Nederlandse uitleenwoorden moeten bevatten. Deze periode wordt ook de Vroegnieuw nederlandse periode genoemd, omdat in deze eeuwen het Standaardnederlands, ofwel het moderne Nederlands of het Nieuwnederlands, vorm kreeg. Omstreeks 1800 begint de koloniale tijd, die halverwege de twintigste eeuw eindigt.

	Tot 1500	1500-1800	Na 1800
Bretons	24	29	9
Duits	382	266	132
Engels	394	781	354
Frans	644	409	103
Schots	74	135	23
Spaans	23	32	21
Zweeds	779	871	42

Tabel 5. Nederlandse uitleenwoorden ingedeeld naar periode

Uit Tabel 5 blijkt dat de Nederlandse leenwoorden in het Frans en Duits vooral dateren uit de middeleeuwen, terwijl het aantal leenwoorden in het Bretons en Zweeds in de middeleeuwen en de Vroegnieuw nederlandse periode ongeveer gelijk is geweest (de getallen zijn voor de middeleeuwse periode iets lager, maar taalkundige invloed wordt vaak pas na enige tijd zichtbaar in woordenboeken en dergelijke). Voor het Duits zijn de aantallen het onzekerst, omdat lang niet alle woorden exact zijn gedateerd. De telling van het aan-

tal woorden is dan ook deels gebaseerd op de gebruikte literatuur. Voor de middeleeuwen zijn alle woorden meegeteld die zijn vermeld in de werken van Frings en Teuchert (zie de literatuur achterin): deze twee auteurs hebben namelijk de taalkundige invloed van Nederlandse kolonisten in Noord-Duitsland in de twaalfde eeuw beschreven. Voor de periode na 1800 is het onderzoek van met name Kremer in aanmerking genomen. Er is beslist nader onderzoek naar deze dateringen nodig.

De aantallen Nederlandse leenwoorden in het Schots en Engels zijn in de periode 1500-1800 het hoogst. De getallen voor het Engels kunnen overigens nog nader gespecificeerd worden: de in Tabel 5 vermelde getallen betreffen alle Nederlandse leenwoorden in het Engels, ook die via een andere taal zijn overgenomen, met name het Frans in de middeleeuwen en het Afrikaans in de perioden daarna. Als we de gegevens bezien zónder de indirect geleende Nederlandse woorden, worden de getallen: in de middeleeuwen 375 leenwoorden, in de periode 1500-1800 658 en in de periode na 1800 119. Daaruit blijkt dat met name in de periode na 1800 de meeste Nederlandse leenwoorden via het Afrikaans in het Engels terecht zijn gekomen. Als we hierbij ook nog de Nederlandse invloed op het Amerikaans-Engels rekenen (zie hierna), dan betekent dit dat de Nederlandse invloed op het Engels in de negentiende en twintigste eeuw in de gebieden buiten Groot-Britannië groter was dan in Groot-Britannië zelf.

Voor het Deens en Noors zijn geen dateringen beschikbaar, maar het ligt voor de hand dat de Zweedse gegevens ook voor die talen gebruikt kunnen worden; immers de Nederlandse (en Nederduitse) invloed heeft heel Scandinavië bestreken en niet alleen maar het ver gelegen Zweden (zie 2.4). Voor het Russisch zijn evenmin precieze dateringen bekend, maar hier kan historische informatie te hulp komen: algemeen bekend is immers dat de Nederlandse invloed pas echt op gang is gekomen met Peter de Grote (1672-1725) en na zijn tijd snel weer is afgenomen. De meeste Nederlandse leenwoorden in het Russisch zullen dus uit de periode tussen 1500 en 1800 stammen.

Nederlandse invloed op andere continenten dateert per definitie van na 1500. Veel gegevens hierover zijn niet bekend. Alleen over het Amerikaans-Engels heeft onderzoek uitgewezen dat ruim zeventig procent van de 257 Nederlandse leenwoorden is overgenomen van de immigranten die in de zeventiende eeuw naar de Amerikaanse oostkust trokken, terwijl slechts dertig procent afkomstig was van de tweede stroom Nederlandse immigranten die vanaf circa 1840 naar de VS verhuisden.

Over de precieze ouderdom van woorden in de talen die worden gesproken in Indonesië, Suriname of de Antillen is weinig bekend. Wel is bekend dat het Nederlands in Indonesië lange tijd sterke concurrentie van het Portugees en Maleis ondervond en pas in de negentiende eeuw, maar vooral in de twintigste, aan invloed won: in die periode werden scholen opgericht waar ook Indonesiërs onderricht kregen, en werden Indonesiërs opgeleid tot ambtenaren. Ook in Suriname en de Nederlandse Antillen is de positie van het Nederlands sinds de negentiende eeuw steeds sterker geworden, in ieder geval in het onderwijs. In Suriname werd in 1876 de leerplicht ingevoerd. Het Nederlands werd toen de enige onderwijstaal. Op de Antillen gold het Nederlands sinds 1819 als voertaal in het onderwijs, vanaf 1935 verplicht op alle scholen. De meeste Nederlandse leenwoorden zijn dan ook pas in de koloniale tijd, na 1800, door het Indonesisch, Sranantongo en Papiaments overgenomen. Alleen verschillende benamingen voor gebruiksvoorwerpen,

en wellicht ook een basiswoordenschat voor de ambtenarij, zullen al in de zeventiende en achttiende eeuw zijn geleend.

De leenwoorden in het Japans en Singalees moeten wél grotendeels dateren uit de periode 1500-1800. Ceylon ging in 1796 (officiële overdracht 1802) over in Engelse handen, terwijl de Nederlanders hun exclusieve handelsrelatie met Japan in 1854 verloren. In beide gevallen werden de contacten met het Nederlands daarna verbroken. Het aantal Nederlandse leenwoorden in deze talen ligt aanzienlijk lager dan in het Indonesisch, Sranantongo en Papiaments en dat zal komen doordat de Nederlandse invloed op deze talen in de negentiende eeuw verdween, precies op het moment dat de Nederlandse invloed in het Indonesisch, Sranantongo en Papiaments in kracht toenam.

Kortom: het was niet de zeventiende eeuw waarin het Nederlands zich het sterkst heeft doen gelden. In West-Europa is de Nederlandse invloed in de middeleeuwen gemiddeld groter geweest dan in de periode 1500-1800, of de invloed was in beide perioden ongeveer even groot. Hoewel de invloed van het Nederlands op buurtalen geringer was dan die in de voormalige koloniën, heeft die invloed wel constant plaatsgevonden, gedurende de hele geschiedenis tot de negentiende eeuw. Dat betekent dat het Nederlands al in de middeleeuwen een toontje meeblijs in het West-Europese concert der talen en culturen. Dat is verrassend, want de kleine Nederlandse gewesten stonden in de middeleeuwen onder politieke en culturele invloed van Duitse keizers en Franse koningen. Op andere continenten is een sterke vertragsfactor opgetreden: de Nederlandse woorden zijn wel in de zeventiende eeuw uitgevlogen (of beter: uitgevaren), maar ze zijn pas in de negentiende en twintigste eeuw in de nieuwe talen geland, toen daar op grote schaal Nederlanders gingen wonen en het onderwijs verplicht werd. Kortom: de echt belangrijke uitleenperioden zijn de middeleeuwen en de negentiende eeuw.

3.3 Aantallen uitgeleende versus geleende woorden

Als gezegd bevat het alfabetisch lexicon 17.560 Nederlandse woorden die aan andere talen zijn uitgeleend. Dat aantal ligt – maar dat zal toeval zijn – in dezelfde orde van grootte als het aantal leenwoorden in het Nederlands die zijn opgenomen in het *Etymologisch woordenboek* van Van Dale uit 1997, namelijk 17.736 (afleidingen van leenwoorden niet meegerekend).

Het is instructief om te bezien of de talen waaruit het Nederlands woorden heeft geleend, dezelfde zijn als die waaraan woorden zijn uitgeleend. En ook is het aardig om te bekijken of het lenen en het uitlenen in dezelfde perioden hebben plaatsgevonden. In Tabel 6 wordt, in aflopende volgorde, een overzicht gegeven van de talen waaruit het Nederlands rechtstreeks leenwoorden heeft overgenomen, gebaseerd op het *Chronologisch woordenboek* (Van der Sijs 2001). Het *Chronologisch woordenboek* bevat een representatieve selectie van de Nederlandse woordenschat, waaraan per woord informatie is toegevoegd over de herkomst en de ouderdom. Het bevat 10.764 leenwoorden in het Nederlands, minder dus dan het *Etymologisch woordenboek* van Van Dale – waarin veel vreemde woorden zijn opgenomen die in het wild nauwelijks te vinden zijn. Als test heb ik de gegevens uit het *Chronologisch woordenboek* vergeleken met die uit het *Etymolo-*

gisch woordenboek; het blijkt dat de talenrangorde vermeld in Tabel 6 in beide woordenboeken identiek is, al zijn de absolute aantallen verschillend.

De leenwoorden in Tabel 6 zijn in dezelfde drie perioden onderverdeeld als de uitleenwoorden in Tabel 5: de middeleeuwen, de periode tussen 1500 en 1800, en de periode na 1800. In totaal zijn er, over de hele periode, 10.764 geleend, waarvan 337 uit overige, hier niet nader genoemde, talen – het gaat telkens om een zeer klein aantal per taal.

		Tot 1500	1500-1800	Na 1800	Totaal
1.	Frans	857	1881	1867	4605
2.	Latijn	525	739	641	1905
3.	Engels	8	75	1774	1849
4.	Duits	87	371	587	1045
5.	Italiaans	3	175	182	360
6.	Spaans	3	62	104	169
7.	Indonesisch	0	43	66	109
8.	Jiddisch	0	11	96	107
9.	(klassiek) Grieks	3	23	54	80
10.	Russisch	0	12	43	55
11.	Portugees	0	33	20	53
12.	Arabisch	0	9	43	52
13.	Scandinavisch	6	14	8	38
14.	Overige talen	337			

Tabel 6. Overzicht van de talen die de meeste leenwoorden aan het Nederlands hebben geleverd

Er valt een aantal zaken op. De talen waaruit de meeste woorden zijn geleend, zijn allemaal Europese talen en de top-vier bestaat uit buurtalen van het Nederlands (Latijn als tweede taal in de Lage Landen). Op eenzame hoogte staat in alle perioden het Frans, op afstand gevolgd door het Latijn. Duitse (Hoogduitse en Nederduitse) invloed op het Nederlands blijft constant relatief hoog – Duits staat op de vierde plaats over de hele periode maar op de derde plaats – boven het Engels – in de perioden tot 1800. De Engelse invloed is tot 1800 heel gering, maar stijgt daarna zeer scherp. Dit is opvallend, want in de middeleeuwen en de Vroegnieuw nederlandse periode waren er toch veel contacten met het Engels – contacten die tot veel Nederlandse uitleenwoorden in het Engels geleid hebben, zoals bleek in paragraaf 3.2. Klaarblijkelijk was de invloed in die periode eenzijdig gericht van het Nederlands naar het Engels en niet andersom. Het culturele overwicht lag kennelijk bij de Lage Landen. Hetzelfde kan gezegd worden over het Russisch: de intensieve contacten tussen Nederland en Rusland in de periode van Peter de Grote hebben de Nederlandse taal nauwelijks geraakt: de meeste Russische leenwoorden in het Nederlands dateren uit de twintigste eeuw (en betreffen de communistische leer).

De invloed van het Portugees is in de Vroegnieuw nederlandse periode het grootst, en dat ligt eigenlijk ook voor de hand gezien de vele contacten met het Portugees op de

verschillende continenten. Nadat de Nederlanders de Portugezen uit verschillende Aziatische gebieden zoals Sri Lanka en Indonesië hadden verjaagd, en zelf waren weggegaan uit Brazilië, namen de contacten met het Portugees sterk af. Daarentegen is de invloed van het Spaans het grootst in de negentiende en twintigste eeuw.

Van de talen van de voormalige koloniën is alleen het Indonesisch vertegenwoordigd, maar niet bijvoorbeeld het Papiaments en Sranantongo: het aantal leenwoorden daaruit was zo gering dat het geen zin had de leenwoorden uit deze talen apart in de tabel op te nemen. Ook de invloed van het Japans en het Singalees was te gering voor opname in de tabel. Dat de invloed van het Indonesisch zoveel omvangrijker was dan van de andere genoemde talen, zal komen doordat Indonesië een veel groter gebied bestrijkt met een veel hoger inwonertal, en in economisch opzicht een veel belangrijker gewest was. Daardoor woonden er ook veel meer Nederlandse ambtenaren dan op de Antillen en in Suriname. De meeste Indonesische leenwoorden zijn overigens in het Standaardnederlands overgenomen na 1800, dus in de koloniale tijd, toen de Nederlanders langer op één plaats bleven wonen en dikwijls trouwden met lokale vrouwen.

Om te bekijken in hoeverre de invloed wederzijds is geweest, heb ik in Tabel 7 de talen die zowel in Tabel 2 als in Tabel 6 voorkomen, gecombineerd. Dat levert de volgende gegevens op:

	Uitleenwoorden	Leenwoorden
Scandinavisch (Deens, Noors, Zweeds)	6349	38
Indonesisch	5568	109
Engels (Brits- en Amerikaans-Engels)	1950	1849
Frans	1656	4605
Russisch	1284	55
Duits	1252	1045
Italiaans	163	360
Portugees	116	53
Spaans	102	169
Arabisch (alle variëteiten)	99	52

Tabel 7. Vergelijking van het aantal Nederlandse uitleenwoorden en leenwoorden in het Nederlands, op grond van Tabel 2 en 6

Voor het Duits zijn de gegevens behoorlijk met elkaar in evenwicht. Voor het Engels lijkt dat ook het geval te zijn, maar hierbij moet bedacht worden dat er sprake is van twee zeer gescheiden perioden van overname: leenwoorden uit het Engels zijn voornamelijk overgenomen vanaf 1850, uitleenwoorden in het Engels dateren grotendeels van voor 1800.

Voor het Frans geldt dat de invloed voornamelijk is uitgegaan van het Frans. Dat ligt voor de hand omdat Frankrijk vele eeuwen lang in West-Europa toonaangevend was in politiek, economisch en cultureel opzicht. De Nederlandse invloed op het Frans – die overigens beslist niet te verwaarlozen is – heeft voornamelijk plaatsgevonden op de

Franse dialecten, via het Vlaams.

Het Indonesisch, de Scandinavische talen en het Russisch hebben weinig invloed uitgeoefend op het Nederlands, maar zijn zelf fors beïnvloed door het Nederlands (en voor wat betreft de Scandinavische talen door het Nederduits). Het Italiaans en Spaans hebben meer gegeven dan genomen, terwijl Portugees en de Arabische variëteiten meer woorden hebben overgenomen, maar voor deze talen zijn de aantallen slechts gering en kan eigenlijk niet gesproken worden van specifieke culturele invloed van of op het Nederlands.

4

Het soort woorden dat is uitgeleend

In het alfabetisch lexicon staat bij ieder trefwoord de betekenis van het Nederlandse woord en van het woord in de vreemde taal, voor zover deze afwijkt van de Nederlandse betekenis. In de database die ten grondslag ligt aan het alfabetisch lexicon is bovendien bij ongeveer de helft van de woorden extra informatie opgenomen, namelijk over de woordsoort en over het woordveld waartoe een bepaald trefwoord gerekend kan worden. Op basis hiervan kunnen enkele grotere lijnen worden getrokken. In deze paragraaf staat dan ook de vraag centraal wat voor soort Nederlandse woorden er aan de verschillende talen zijn uitgeleend. Gaat het daarbij vooral om scheepstermen, zoals zo vaak te lezen valt?

In paragraaf 4.1 worden de uitgeleende woorden ingedeeld per woordsoort. In paragraaf 4.2 volgt een indeling in woordvelden – de woorden worden ondergebracht in 22 categorieën. In paragraaf 4.3 komen de Nederlandse woorden aan de orde die het meest aan andere talen zijn uitgeleend en wordt gekeken tot welke woordvelden deze woorden horen. In paragraaf 4.4 tot slot worden conclusies getrokken over de Nederlandse culturele uitstraling. Dit alles verdient overigens beslist nader onderzoek.

De complete materiaalverzameling bevat zoals bekend 17.560 Nederlandse uitgeleende woorden. Daaronder zitten ook woorden die voorkomen in Nederlandse creooltalen zoals het Berbice-Nederlands, Negerhollands en Skepi-Nederlands, en woorden die voorkomen in de mengtalen Javindo en Petjoh. Omdat het bij deze talen strikt genomen niet gaat om leenwoorden (zie 2.2), en omdat de Nederlandse woorden in deze talen behoren tot de basiswoordenschat, worden zij in paragraaf 4.2 en 4.3 verder genegeerd. Het gaat om 1510 Nederlandse woorden die in een of meer van de genoemde talen voorkomen, waaronder bijvoorbeeld de lidwoorden *de* en *een*. Dat lidwoorden niet zijn uitgeleend, zal evident zijn: talen nemen in principe dergelijke grammaticale bouwstenen niet van elkaar over. Bij de onderstaande indeling in woordsoorten en woordvelden wordt dan ook uitsluitend gekeken naar de 16.050 uitgeleende Nederlandse woorden (17.560 min 1510) die niet voorkomen in Nederlandse creooltalen of mengtalen.

4.1 De woordsoorten van de uitleenwoorden

Van de 16.050 woorden is bij meer dan de helft, namelijk 8490 woorden, in de database die ten grondslag ligt aan het alfabetisch lexicon bijgehouden, om welke woordsoort het gaat. In Tabel 1 vindt men een overzicht hiervan. Hoewel deze informatie niet beschikbaar is voor alle woorden, is het aannemelijk dat de percentages niet wezenlijk anders zullen liggen voor het totaal aantal woorden. Ter vergelijking worden de gegevens uit het

Chronologisch woordenboek (Van der Sijs 2001) toegevoegd: dit bevat 18.540 trefwoorden die tezamen een representatief woordbestand van het Nederlands vormen.

Woordsoort	Aantal uitleenwoorden		Aantal in het <i>Chronologisch woordenboek</i>	
zelfstandige naamwoorden	6125	(72,1 %)	12907	(69,6%)
werkwoorden	1112	(13,1 %)	2627	(14,2 %)
bijvoeglijke naamwoorden	907	(10,7 %)	2151	(11,6 %)
bijwoorden	101	(1,2 %)	335	(1,8 %)
tussenwerpsels	76	(0,9 %)	221	(1,2 %)
telwoorden	73	(0,9 %)	71	(0,4 %)
voornaamwoorden	40	(0,5 %)	82	(0,4 %)
voorzetsels	39	(0,4 %)	92	(0,5 %)
voegwoorden	17	(0,2 %)	51	(0,3 %)
lidwoorden	0	(0%)	3	(0,02 %)
totaal	8490	(100%)	18540	(100 %)

Tabel 1. Woordsoortverdeling van de uitgeleende Nederlandse woorden

Dat er vooral zelfstandige naamwoorden zijn uitgeleend ligt voor de hand: talen bevatten nu eenmaal voornamelijk zelfstandige naamwoorden. Voor de meeste woordsoorten liggen de percentages van het uitleenbestand en van het algemene Nederlandse bestand uit het *Chronologisch woordenboek* dicht bij elkaar. In twee gevallen is er sprake van een duidelijke afwijking: het uitleenbestand bevat naar verhouding meer telwoorden dan het Nederlandse woordbestand en minder bijwoorden: de afwijking is telkens duidelijk meer dan twintig procent. Het grote aantal uitgeleende telwoorden (van *acht* tot *zeventig* in het bestand) is goed te verklaren: de telwoorden zijn voornamelijk overgenomen in de vroegere koloniën, waar het onderwijs en het rekenen door Nederlanders zijn geïntroduceerd en in het Nederlands werden en worden gedoceerd. Voor het lagere percentage uitgeleende bijwoorden (zoals *alvast*, *amper*, *bijna*, *bovendien*, *dadelijk* en *waarschijnlijk*) heb ik geen verklaring, maar de afwijking is kleiner dan die bij de telwoorden en kan bepaald zijn door het toeval.

Uit het *Chronologisch woordenboek* kwam naar voren dat in het Nederlands een substantieel aantal bijwoorden en tussenwerpsels is geleend, meer dan veertig procent van alle tussenwerpsels en bijwoorden. Uit bovenstaande gegevens blijkt dat dergelijke woorden ook vaak door andere talen uit het Nederlands zijn overgenomen. Deze categorieën woorden lenen zich kennelijk gemakkelijk voor overname. Uitgeleende Nederlandse tussenwerpsels zijn bijvoorbeeld *amen*, *alstublieft*, *godverdomme*, *goedendag*, *hoera*, *jakkes*, *pardon* en *wablief*.

Voornaamwoorden, voorzetsels en voegwoorden zijn nauwelijks uit het Nederlands overgenomen; het aantal uitgeleende voegwoorden (zoals *doch*, *dus*, *maar*, *mits*, *ofschoon* en *want*) is het kleinst. Hoewel het aantal uitgeleende voornaamwoorden (zoals *allemaal*, *dat*, *hem*, *hij*, *ieder*, *iets*, *ik*, *jij* en *malkander*) en voorzetsels (zoals *boven*, *door*, *in*, *om-*

trent, op, over en volgens) iets hoger ligt dan dat van de voegwoorden, blijft het gaan om heel weinig gevallen die bovendien vaak maar door een beperkt aantal talen zijn overgenomen. Dat voorzetsels relatief weinig zijn uitgeleend, is overigens opvallend omdat het Nederlands zelf, zo blijkt uit het *Chronologisch woordenboek*, bijna een vijfde van zijn voorzetsels uit een andere taal heeft geleend.

De reden dat voorzetsels, voornaamwoorden en voegwoorden relatief weinig zijn uitgeleend, zal te maken hebben met het grote verschil in taalsysteem tussen het Nederlands en veel van de talen waaraan Nederlandse woorden zijn uitgeleend: het taalsysteem van niet-Indo-Europese talen verschilt zozeer van dat van het Nederlands dat het moeilijk is deze specifieke woordsoorten binnen het vreemde taalsysteem in te passen. Voor de verwante Noord-Germaanse talen en het Fries is het gemakkelijker om deze woordsoorten over te nemen. Niet alleen hebben die talen dan ook uit het Nederlands enkele voorzetsels, voornaamwoorden en voegwoorden overgenomen, deze woorden worden in de verwante talen ook nog daadwerkelijk gebruikt. Dat geldt lang niet voor alle andere talen waarin woorden die tot de genoemde woordsoorten behoren, volgens woordenboeken voorkomen.

Zo zijn volgens de woordenboeken in het verleden in het Indonesisch enkele Nederlandse voornaamwoorden overgenomen, maar in het dagelijkse taalgebruik is daarvan niets meer te merken. Moderne Indonesische woordenboeken bevatten het voornaamwoord *ik, ikke* als ingang, en in oudere woordenboeken waren ook *wéi* en *u* opgenomen. *Wéi* werd vooral gebruikt voor het zogenoemde koninklijke meervoud of majesteitsmeervoud, waarmee een vorst of hoogwaardigheidsbekleeder over zichzelf spreekt. Met *u* werden vooral niet-Indonesiërs aangesproken, terwijl Indonesiërs of zich aanpassende vreemdelingen aangesproken werden met inheemse voornaamwoorden of aansprektitels. Vanaf ongeveer 1945 werd *u* vervangen door het Engelse *you*, maar ook dat wordt steeds minder vaak gebruikt, waarschijnlijk omdat men het te grof vindt. Het overnemen van voornaamwoorden wijst op zeer nauw taalcontact en op een omvangrijke groep tweetalige sprekers. Wanneer het taalcontact minder wordt, kunnen de geleende voornaamwoorden ook weer uit de taal verdwijnen, zo bewijst de ontwikkeling in het Indonesisch.

Tot slot moet er nog even op gewezen worden dat een uitgeleend Nederlands woord in een andere taal niet per definitie tot dezelfde woordsoort hoeft te behoren als in het Nederlands. In paragraaf 2.2 is er al op gewezen dat creooltalen over het algemeen geen verschil maken tussen zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden, bijwoorden en werkwoorden, maar dat één bepaald woord, afhankelijk van de context, voor al deze woordsoorten gebruikt kan worden. Dat geldt dus ook voor een woord dat door een creooltaal uit het Nederlands is overgenomen. Verder komt het voor, zoals beschreven in paragraaf 1.2.5, dat een Nederlands woord bij de overname door een andere taal van woordsoort verandert. Overigens komt in het gros van de gevallen de woordsoort in het Nederlands en in de vreemde taal met elkaar overeen, zoals blijkt uit de betekenisomschrijvingen van de vreemde woorden; bij creooltalen wordt daar regelmatig een andere woordsoort aan toegevoegd.

4.2 De woordvelden waartoe de uitleenwoorden behoren

In het *Chronologisch woordenboek* zijn de 18.540 trefwoorden in 22 woordvelden onderverdeeld. Deze thematische verdeling is toegepast op 8.715 van de 16.050 uitgeleende Nederlandse woorden – dat is meer dan de helft. In Tabel 2 worden de aantallen en percentages woorden per thema opgesomd en vergeleken met die uit het *Chronologisch woordenboek*. De thema's zijn aflopend geordend naar het aantal uitgeleende woorden. Uiteraard is iedere indeling per definitie meer of minder willekeurig en subjectief. Desondanks kan de indeling dienen als werkinstrument om verschillen op te sporen tussen het bestand aan uitgeleende woorden en een algemeen Nederlands woordbestand, zoals beschreven in het *Chronologisch woordenboek*.

Woordveld	Aantal uitleenwoorden	Aantal in het <i>Chronologisch woordenboek</i>
1. wetenschap	1200 (13,8 %)	2425 (13,1 %)
2. mensenwereld	1180 (13,5 %)	2984 (16,1 %)
3. sociaal leven	737 (8,5 %)	1389 (7,5 %)
4. scheepvaart	610 (7,0 %)	244 (1,3 %)
5. overheid	598 (6,9 %)	1323 (7,1 %)
6. consumptie	439 (5,0 %)	1057 (5,7 %)
7. dierenrijk	377 (4,3 %)	855 (4,6 %)
8. taalkunde	352 (4,0 %)	929 (5,0 %)
9. handel	328 (3,8 %)	770 (4,1 %)
10. kunst	326 (3,7 %)	701 (3,8 %)
11. werk & industrie	318 (3,6 %)	660 (3,6 %)
12. plantenrijk	298 (3,4 %)	592 (3,2 %)
13. aardrijk	293 (3,4 %)	492 (2,6 %)
14. leger	249 (2,9 %)	421 (2,3 %)
15. religie	247 (2,8 %)	645 (3,5 %)
16. communicatie	241 (2,8 %)	687 (3,7 %)
17. voortbewegen	232 (2,7 %)	493 (2,7 %)
18. sport & spel	174 (2,0 %)	501 (2,7 %)
19. zintuiglijkheden	174 (2,0 %)	351 (1,9 %)
20. tijd	128 (1,5 %)	291 (1,6 %)
21. muziek	109 (1,2 %)	469 (2,5 %)
22. letterkunde	105 (1,2 %)	261 (1,4 %)
 totaal	8.715 (100 %)	18.540 (100 %)

Tabel 2. De uitgeleende Nederlandse woorden ingedeeld in woordvelden

Aan absolute aantallen valt op hoeveel woorden afkomstig zijn uit de wetenschap en de mensenwereld. Voorbeelden van uitgeleende wetenschapswoorden zijn onder andere

namen voor chemische elementen (*fluor, fosfor, goud, ijzer, kwikzilver, metaal*), geneesmiddelen (*ampul, balsem, infuus, injectie, pleister, zalf, zetpil*), kwalen (*aambeien, blaar, diarree, eczeem, griep, hees, hernia, jicht, koorts*), namen voor wetenschapsdisciplines (*anatomie, fysica, geschiedenis*) en natuurkundige stoffen (*alcohol, alkali, aluin, blik, brons, lak, soda, staal, terpentijn, tinctuur*). Op het terrein van de mensenwereld zijn bijvoorbeeld woorden voor menselijke eigenschappen uitgeleend (*angst, bang, barmhartig, bars, begeerte, blunder, briljant, trouw*), namen voor familieleden (*broer, bruid, gezin, oma, oom, opa, tante*) en lichaamsdelen (*been, bekken, buik, gelaat, knie, oksel*).

De percentages woorden in het uitleenbestand en het algemene Nederlandse woordbestand liggen voor wat betreft de meeste woordvelden dicht bij elkaar. Slechts in enkele gevallen is er een afwijking van meer dan twintig procent. Die gevallen zijn natuurlijk het interessantst. Zulke afwijkingen komen voor (in afnemende grootte) in de categorieën scheepvaart, muziek, sport & spel, communicatie, aardrijk en leger. Deze zes categorieën worden hieronder nader bekeken, waarbij ik ter illustratie telkens voorbeelden van uitgeleende woorden binnen de verschillende categorieën vermeld.

De grootste afwijkingen vertonen de woorden op het gebied van de scheepvaart. Denk aan uitgeleende woorden als *aak, aanmeren, aapzeil, anker, ballast, kogge, plecht, schipper* en *sloep*. Dit lijkt een bevestiging van het cliché dat het Nederlands veel scheepvaarttermen heeft uitgeleend. Toch is dat maar betrekkelijk: weliswaar heeft het Nederlands volgens deze cijfers meer scheepvaarttermen uitgeleend dan er in een gemiddeld Nederlands woordbestand voorkomen, maar het gaat nog steeds om slechts zeven procent van het aantal uitgeleende woorden – de scheepvaarttermen staan op de vierde plaats van uitgeleende woorden, en op de gebieden wetenschap, mensenwereld en sociaal leven zijn aanzienlijk meer woorden uitgeleend.

Bij de muziektermen is de situatie andersom: het percentage uitgeleende muziektermen ligt onder dat van een gemiddeld woordbestand: we kunnen stellen dat het Nederlands op het gebied van de muziek geen bijzondere culturele uitstraling heeft gehad. Woorden die op dit terrein zijn uitgeleend, zijn bijvoorbeeld *accordeon, bekken, blokfluit, fluit, gitaar, hakkebord, snaar* en *toon*.

Op het gebied van sport & spel en van communicatie geldt hetzelfde als bij de muziektermen: het percentage uitgeleende woorden ligt lager dan in het gemiddelde woordbestand, en het Nederlands heeft dus op deze terreinen relatief weinig invloed uitgeoefend. Voorbeelden van uitgeleende sport- en speltermen zijn *aas, biljart, boksen, dammen, harten, kaarten, klapschaats, korfbal, pandverbeuren, sjoelbak* en *zwartepieten*; voorbeelden van uitgeleende woorden op het gebied van de communicatie zijn *achterklap, adres, advertentie, antwoord, berichten, brief, danken, dossier, groeten, kletsen, krant* en *mopperen*.

Tot slot de categorieën aardrijk en leger: in deze twee categorieën is het percentage uitgeleende woorden bovengemiddeld. Op het gebied van het aardrijk moet men dan denken aan woorden zoals *baggeren, duin, gracht, kade, kanaal, orkaan, plas, polder, slijk, sloot, strand, veen, vliet, vloed, wad, wetering*. Uit de voorbeelden blijkt wel dat het relatief grote aantal uitgeleende woorden ongetwijfeld samenhangt met de vooraanstaande positie van de Lage Landen op het gebied van het watermanagement: het aanleggen van polders, kanalen, sloten en dergelijke en het baggeren van waterwegen. Het grote aantal uitgeleende legertermen toont een minder mooie kant van de Nederlandse expansie:

die gebeurde kennelijk gedeeltelijk door het met geweld opleggen van de Nederlandse wil. Ook kan een rol spelen dat ten tijde van de Republiek het Nederlandse leger vooral werd gerecruiteerd uit huurlingen uit het buitenland, die een graantje uit ons vocabulaire meepikten. Uitgeleende woorden op dit terrein zijn bijvoorbeeld *bajonet*, *bevelhebber*, *borstwering*, *gelid*, *helm*, *kogel*, *kordon*, *lans*, *luitenant*, *pistool* en *spion*.

4.3 De meest uitgeleende woorden

Er zijn, zo bleek in paragraaf 4.2, op alle terreinen wel Nederlandse woorden uitgeleend. Maar wat zegt dit over de Nederlandse culturele invloed op andere talen? Lang niet altijd gaat het om begrippen die doorgedrongen zijn tot het dagelijkse leven van de vreemde taal. Zo zijn de meeste uit het Nederlands geleende religieuze termen (*arminiaan*, *begijn*, *classis*, *dominee*) in de vreemde talen exotismen: ze worden uitsluitend gebruikt ter aanduiding van zaken die typerend zijn voor de Nederlandse cultuur.

Voorts bleek in paragraaf 3.1 dat 10.351 Nederlandse woorden aan slechts één andere taal zijn uitgeleend, en 2553 in slechts twee andere talen voorkomen. Zo zijn veel van de woorden uit de categorieën wetenschap, overheid en kunst alleen overgenomen door een of meer talen in Azië, Zuid-Amerika en het Caribische gebied, waar Nederland het doorgeefluik is geweest voor de West-Europese cultuur: we kunnen hier nauwelijks spreken van een expansie van de *Nederlandse* cultuur.

Op welke terreinen heeft het Nederlands dan wél daadwerkelijk omvangrijke invloed op andere talen in het algemeen gehad? Om die vraag te beantwoorden kunnen we het beste kijken naar de Nederlandse woorden die het vaakst door andere talen zijn overgenomen. In Tabel 3 (zie hiernaast) staat hiervan een overzicht, met in de tweede kolom het aantal talen dat het woord heeft overgenomen. In totaal zijn 61 Nederlandse woorden maar liefst 2159 keer in een andere taal overgenomen.

Baas ligt ver op kop, wat natuurlijk de intrigerende vraag oproept waarom juist dát Nederlandse woord het meest is uitgeleend. We móéten wel concluderen dat Nederlanders en Vlamingen overal de baas spelen. De hoge frequentie van *baas* zal ook wel samenhangen met het feit dat *baas* niet alleen een beroepsaanduiding is, maar ook een aanspreekvorm: dergelijke aanspreekvormen worden gemakkelijk in vreemde talen overgenomen. *Baas* is overigens niet alleen rechtstreeks uit het Nederlands overgenomen, maar door sommige talen ook via het Amerikaans-Engelse *boss* in de betekenis ‘partijleider, partijbonds’ (zie kaart 12). Maar dat verklaart nog niet het grote aantal uitleningen van *baas*, want ook de ándere meest uitgeleende woorden zijn voor een deel doorgeleend via een intermediaire taal. Dat is namelijk de essentie van culturele uitstraling: dergelijke uitstraling blijft niet beperkt tot één bepaalde andere taal en cultuur, maar verbreidt zich golfsgewijs verder.

Twee woorden die hun verbreiding vrijwel uitsluitend aan een of twee ándere talen te danken hebben in een betekenis en vorm die in deze ándere talen is ontstaan, zijn uit het overzicht weggelaten. Het gaat om het Nederlandse woord *mannetje*, *manneke*, dat via het Franse *mannequin* algemeen bekend is geraakt, en om het Nederlandse woord *steken*, dat via het Engelse *ticket* en het Franse *étiquette* verbreid is; van deze twee woorden kan

niet gezegd worden dat er sprake is van specifieke Nederlandse invloed: de internationale verbreiding van deze woorden (in vorm en betekenis) is te danken aan het Frans respectievelijk het Engels.

Wat opvalt is dat er geen enkel werkwoord of bijvoeglijk naamwoord onder de meest uitgeleende woorden zit: er zijn dus geen woorden voor het doen of verrichten van iets uitgeleend, of woorden voor eigenschappen. Alle woorden duiden realia aan: concrete, tastbare zaken of in enkele gevallen personen, maar geen abstract gedachtegoed.

Nederlandse uitleenwoorden	Aantal talen waaraan uitgeleend
1. <i>baas</i>	57
2. <i>gas, kraan</i>	49
3. <i>pomp</i>	48
4. <i>pen, bak(je)</i>	47
5. <i>pot(je)</i>	46
6. <i>pak</i>	45
7. <i>sloep</i>	44
8. <i>boek, loterij</i>	43
9. <i>blok</i>	42
10. <i>glas</i>	41
11. <i>boom, cent, jenever</i>	40
12. <i>jacht, koffie, kous, matroos</i>	38
13. <i>brandewijn</i>	37
14. <i>beurs, gulden, polder, wagen</i>	36
15. <i>schop, trap</i>	35
16. <i>dok, kaart, makelaar</i>	34
17. <i>kalkoen, potas, school, schroef</i>	33
18. <i>boei, kantoor, soep</i>	32
19. <i>duit, kapitein, thee, vracht</i>	31
20. <i>bottel, horloge, kamer, kok, lamp, suiker, zak</i>	30
21. <i>balk, bolwerk, haak, koek(jes), kooi, lood, plakkaat</i>	29
22. <i>bier, blik(je), boor, doos, fluit, zoopje</i>	28

Tabel 3. Overzicht van de 61 meest uitgeleende Nederlandse woorden

Het meest uitgeleende Nederlandse werkwoord is overigens *strijken*, dat met 27 uitleningen net buiten Tabel 3 valt. Het is wel een typerend werkwoord: Nederlanders streken hun kleren en namen die gewoonte mee naar andere continenten; ook het woord *strijk-ijzer* is door veel andere talen uit het Nederlands overgenomen. Het meest uitgeleende bijvoeglijke naamwoord (22 keer) is *droog*, maar dat is niet dankzij het Nederlands en ook niet als bijvoeglijk naamwoord uitgeleend: *droog* is door het Frans overgenomen als zelfstandig naamwoord *drogue* met de betekenis ‘droog ingrediënt bij de bereiding van medicijnen’, later ‘kwakzalversmiddel; vies drankje’. De Engelsen namen dit als *drug*

‘verdovend middel’ over uit het Frans en in die nieuwe vorm en betekenis leenden andere talen het woord uit het Engels. De twee meest uitgeleende bijvoeglijke naamwoorden na *droog* zijn *dubbel*, met slechts 18 uitleningen, en *klaar*, met 17 uitleningen.

Het is interessant te bezien tot welke van de in Tabel 2 genoemde woordvelden de 61 meest uitgeleende Nederlandse woorden behoren. Hierbij dient er rekening mee te worden gehouden dat enkele van de genoemde woorden in duidelijk verschillende betekenissen zijn uitgeleend. Het gaat om:

- *beurs*, uitgeleend als ‘handelsbeurs’ en ‘portemonnee’;
- *kraan*, uitgeleend in de betekenissen ‘hijskraan’ en ‘waterkraan’;
- *pen*, uitgeleend als ‘schrijfpen’ en ‘pin’ (ook in de variant *pin*);
- *bak(je)*, uitgeleend in de betekenissen ‘kom, komvormig iets, voorste gedeelte van het opperdek’;
- *boom*, uitgeleend als ‘houtachtig gewas; havenboom, disselboom, slagboom, giek, mast, bezaansboom, trekboom op trekschuit’;
- *kous*, uitgeleend als ‘sok; waterdicht bekleedsel; kabelbkleedsel; metalen ring in een lus in een touw’;
- *kaart*, uitgeleend als ‘rechthoekig stuk karton voor bepaald doel; speelkaart; landkaart’;
- *kapitein*, uitgeleend in de betekenissen ‘scheepsgezagvoerder’ en ‘militaire rang’;
- *kooi*, uitgeleend als ‘hok, stal; slaapvertrek op schip’;
- *lood*, uitgeleend als ‘chemisch element; zeker gewicht; schietlood, peillood’.

Deze woorden heb ik in Tabel 4 (zie hiernaast) vanwege hun verschillende betekenissen ondergebracht bij twee verschillende woordvelden, met uitzondering van *beurs*, waarvan beide betekenissen onder ‘handel’ vallen, en *kraan*, waarvan beide betekenissen onder ‘werk & industrie’ vallen. De woordvelden zijn in Tabel 4 aflopend geordend, tussen vierkante haken staat de nummering die het bewuste woordveld had in Tabel 2.

Ik realiseer mij natuurlijk dat er kanttekeningen bij deze indeling zijn te maken en dat sommige woorden ook onder een andere categorie ondergebracht zouden kunnen worden. De indeling in Tabel 4 leent zich echter goed tot een vergelijking met die in Tabel 2, waarin alle Nederlandse uitleenwoorden waarover informatie beschikbaar is, in woordvelden zijn ingedeeld. En dan blijkt dat de woordveldindeling van de Nederlandse uitleenwoorden drastisch verandert als we niet kijken naar het totale aantal uitgeleende woorden maar naar de meest uitgeleende woorden. De categorieën die op de eerste twee plaatsen staan bij alle uitgeleende woorden (wetenschap en mensenwereld), verdwijnen volledig naar de achtergrond – mensenwereld komt zelfs niet meer voor. De meeste woorden zijn uitgeleend op het gebied van werk, consumptie en sociaal leven. Scheepvaart staat zowel bij alle uitgeleende woorden als bij de meest uitgeleende woorden op de vierde plaats, terwijl de handelwoorden fors stijgen als we alleen kijken naar de meest uitgeleende woorden. Terreinen als overheid, kunst, religie, zintuiglijkheden, tijd, en taal- en letterkunde zijn helemaal niet vertegenwoordigd onder de meest uitgeleende Nederlandse woorden.

Woordveld	Aantal	Woorden waarom het gaat
1. [11] werk & industrie	16	<i>baas, balk, blok, boom</i> ('disselboom etc. '), <i>boor, haak, horloge, kantoor, kok, kous</i> ('waterdicht bekleedsel, metalen ring'), <i>kraan, pen</i> ('pin'), <i>pomp, schop, schroef, trap</i>
2. [6] consumptie	14	<i>bak(je)</i> ('kom'), <i>bier, blik(je), bottel, brandewijn, glas, jenever, koek(jes), koffie, pot, soep, suiker, thee, zoopje</i>
3. [3] sociaal leven	10	<i>boek, doos, kaart</i> ('karton etc. '), <i>kamer, kous</i> ('sok'), <i>lamp, pak, pen</i> ('schrijfpen'), <i>school, zak</i>
4. [4] scheepvaart	9	<i>bak</i> ('dekdeel'), <i>boei, dok, jacht, kapitein</i> ('op schip'), <i>kooi</i> ('slaapvertrek'), <i>lood</i> ('echolood'), <i>matroos, sloep</i>
5. [9] handel	5	<i>beurs, cent, duit, gulden, makelaar</i>
6. [1] wetenschap	3	<i>gas, lood</i> ('chemisch element'), <i>potas</i>
7. [7] dierenrijk	2	<i>kalkoen, kooi</i> ('hok')
7. [14] leger	2	<i>bolwerk, kapitein</i> ('legerrang')
7. [17] voortbewegen	2	<i>vracht, wagen</i>
7. [18] sport & spel	2	<i>kaart</i> ('speelkaart'), <i>loterij</i>
8. [12] plantenrijk	1	<i>boom</i> ('houtachtig gewas')
8. [13] aardrijk	1	<i>polder</i>
8. [16] communicatie	1	<i>plakkaat</i>
8. [21] muziek	1	<i>fluit</i>
- [2] mensenwereld	0	
- [5] overheid	0	
- [8] taalkunde	0	
- [10] kunst	0	
- [15] religie	0	
- [19] zintuiglijkheden	0	
- [20] tijd	0	
- [22] letterkunde	0	

Tabel 4. De meest uitgeleende Nederlandse woorden ingedeeld in woordvelden

4.4 Waaruit bestaat de Nederlandse culturele uitstraling?

Om te bezien wat voor soort Nederlandse woorden voornamelijk zijn uitgeleend, kunnen we nog een verdere indeling maken. Wat onder de meest uitgeleende woorden namelijk opvalt is hoe groot het aantal huis-tuin-en-keukenwoorden is; maar liefst 26 van de 61 woorden zijn namen voor huisraad, kleding of gereedschap in ruime zin: *bak(je), balk, blik(je), blok, boom, boor, bottel, doos, fluit, glas, haak, horloge, kamer, kooi, kous, kraan, lamp, lood, pak, pen, pomp, pot(je), schop, schroef, trap* en *zak*.

Dan zijn er de nodige namen van voedingsmiddelen en dranken geleend, tien in totaal. Bij voedingsmiddelen gaat het om de woorden *kalkoen*, *koek(jes)*, *koffie*, *soep*, *suiker* en *thee*. Daarvan kan het eten van *koek(jes)* en *soep* als typisch Nederlands gelden; *koffie*, *suiker* en *thee* zijn mede uitgeleend doordat de Nederlanders op andere continenten plantages hebben opgezet voor het verbouwen van de gewassen die deze producten opleveren. Opvallend is in ieder geval dat geen enkel typisch Nederlands gerecht tot de meest uitgeleende woorden behoort. Woorden als *erwtensoepp*, *hutspot*, *snert*, *boerenkool* en *zuurkool* zijn wel uitgeleend, vaak ook wel aan meer dan een taal, maar het aantal talen blijft beperkt (zie het alfabetisch lexicon). Hoog in de ranglijst van uitgeleende woorden staan de namen van vier alcoholische dranken: *bier*, *brandewijn*, *jenever* en *zoopje* – dit zijn Nederlandse exportproducten geweest en bovendien werd sterkedrank als ruilmiddel gebruikt om transacties gesmeerder te laten verlopen. Zeker zes andere woorden stammen ook uit de handel: *cent*, *duit*, *gulden*, *kantoor*, *vracht* en *wagen*; sommige van de al eerder genoemde woorden kunnen ook – mede – via de handel verbreid zijn, zoals de onder de gebruiksvoorwerpen vermelde woorden *doos*, *pak* en *zak*.

Er zijn vijf uitgeleende beroepsaanduidingen: *baas*, *kapitein*, *kok*, *makelaar* en *matroos*. Het gaat daarbij, met uitzondering van *kapitein*, om eenvoudige beroepen. Zes woorden zijn waarschijnlijk uitgeleend omdat het gaat om Nederlandse ‘vindingen’: *beurs* in de betekenis ‘handelsbeurs’, *bolwerk*, *gas*, *loterij*, *polder* en *potas*. Van de woorden *beurs* en *gas* is precies bekend door wie ze zijn uitgevonden: *beurs* is genoemd naar de Brugse handelsfamilie Van der Beurse, in wier huis handelslieden begin zestiende eeuw bijeenkwamen, en *gas* is gemunt door de Vlaming Jan Baptist van Helmont (1579-1644).

Vijf andere woorden verwijzen naar lezen en onderwijs (*boek*, *kaart*, *pen*, *plakkaat* en *school*) en zullen hun hoge uitleenpositie te danken hebben aan het feit dat Nederlanders op andere continenten het onderwijs hebben ingevoerd. Tot slot zijn er minimaal vier termen die verwijzen naar de maritieme positie van de Lage Landen (*boei*, *dok*, *jacht* en *sloep*) – maar onder de al eerder genoemde woorden zitten er verschillende die zowel via de scheepvaart als via andere contacten zijn uitgeleend, zoals *boom*, *kooi*, *kous*.

Al met al geven de meest uitgeleende woorden een prachtig inkijkje in de ‘vernieuwingen’ die de Nederlanders en Vlamingen elders hebben gebracht. De Nederlandse culturele verschijnselen die het buitenland massaal de moeite waard vond voor overname, betroffen dagelijkse, huiselijke zaken, geen abstracte begrippen, hoogstaande culturele verschijnselen, literaire of filosofische begrippen, of woorden op het terrein van kunsten en wetenschappen. Natuurlijk zijn ook dergelijke woorden uitgeleend, maar zij werden slechts door een enkele taal overgenomen. Waar de Nederlanders alom bekend stonden, waren vooral concrete gebruiksvoorwerpen: potten en pannen, kommetjes en bakjes, pennen en naalden, gereedschappen als *schop*, *koefoet* en *dommekracht*, en de *koolpot*, *bakoven* en *oven* om voedsel in te bereiden. Verder deelden de Nederlanders en Vlamingen *koek* en *zopie* uit in de nieuwe continenten waarheen ze trokken. Ze vertrokken niet uit de Lage Landen om elders religie, cultuur of kunst te verbreiden of om de vooraanstaande Nederlandse wetenschap, literatuur, schilderkunst en dergelijke bekend te maken, maar ze trokken naar elders om hun levensstandaard te verbeteren, en ze namen hun eigen vertrouwde dagelijkse spulletjes mee. Juist doordat de uitgeleende woorden zo ‘gewoon’ zijn, konden ze gemakkelijk overgenomen worden en hebben ze

vaak een hoge frequentie gekregen in de talen die de woorden hebben overgenomen.

De Nederlandse invloed is dus niet op bepaalde specifieke terreinen geconcentreerd, zoals bijvoorbeeld de Italiaanse invloed op de rest van de Europa, die grotendeels het bankwezen, muziek (zoals opera) en de beeldende kunst betreft, de Franse invloed die in andere talen goed zichtbaar is op terreinen als de culinaire terminologie en woorden op het gebied van mode en schilderkunst, of de (Amerikaans-)Engelse die naar voren komt in bijvoorbeeld de informatietechnologie en de computerbranche. Dergelijke specifieke invloed van het Nederlands op bepaalde terreinen valt niet te onderscheiden. Met uitzondering wellicht van de invloed op de scheepvaart. Hoe zit het daarmee?

In paragraaf 3 zagen wij dat het clichébeeld dat het Nederlands vooral woorden heeft uitgeleend in de zeventiende eeuw, niet klopt. Het andere cliché is dat het Nederlands vooral scheepvaarttermen heeft uitgeleend. Blijft dat wel overeind, nu we dit kunnen toetsen aan feiten? Ja en nee. Als je alle uitgeleende woorden bij elkaar neemt, vormen de scheepstermen slechts zeven procent. Dat percentage is gering, maar het ligt wel hoger dan in een gemiddeld woordbestand. En dan zijn er nog de volgende overwegingen. Het percentage Nederlandse scheepstermen verschilt aanzienlijk per taal. Er is wel sprake van Nederlandse invloed op de maritieme woordenschat, maar alleen op die van West-Europese talen: op de andere continenten valt het aantal geleende scheepstermen in het niet vergeleken bij de overige leenwoorden. In de landen rond de Noord- en Oostzee heeft de Nederlandse maritieme cultuur in het verleden duidelijk invloed gehad, en heeft het ontwerp van vooral zeilschepen in de Lage Landen als voorbeeld voor andere landen gediend. Daarbij heeft zich een – overigens beperkte – internationale maritieme terminologie ontwikkeld die is gebaseerd op het Nederlands. De Nederlandse invloed valt met name op in talen met relatief weinig Nederlandse leenwoorden – wat meestal ook nog talen zijn die de Nederlandse leenwoorden grotendeels indirect hebben geleend. Zo zijn in het Slowaaks minder dan vijftig Nederlandse, voornamelijk indirect geleende, leenwoorden gevonden. Vijf daarvan zijn scheepstermen (*ballast, barkas, dok, jacht en kajuit*). Percentueel gezien vallen de scheepstermen dan in het oog. Vergelijkbare cijfers gelden voor bijvoorbeeld Grieks, Italiaans, Hongaars en Maltees. Maar juist doordat de Nederlandse invloed in het algemeen op deze talen zo gering is en ook nog voornamelijk via andere talen is verlopen, kun je nauwelijks spreken van een bijzondere invloed van het Nederlands op de woordenschat van deze talen in het algemeen of op de scheeps-terminologie in het bijzonder. Sowieso is de Nederlandse invloed op de scheepvaart vergane glorie: toen zeilschepen werden vervangen door stoomboten en motorschepen, raakte een deel van de Nederlandse terminologie in één klap verouderd.

Typerend voor het Nederlands is tot slot het veelvuldige gebruik van verkleinwoorden die vaak uit bescheidenheid of eufemisme gebruikt worden. Een dergelijk gebruik komt in andere talen niet of in ieder geval veel minder voor. Dit gebruik vinden we terug in de uitgeleende woorden; het kwam al naar voren bij een aantal van de meest uitgeleende woorden, waar de varianten *bak* en *bakje*, *blik* en *blikje*, *koek* en *koekje(s)* en *pot* en *potje* vermeld werden. Het aantal in verkleinvorm uitgeleende Nederlandse woorden is zeer groot. Hoe groot precies valt moeilijk vast te stellen. Slechts in die gevallen waarin een bepaald woord aan een groot aantal talen zowel in de ‘normale’ vorm als in verkleinvorm is uitgeleend, zijn beide vormen als aparte trefwoorden in het alfabetisch lexicon

opgenomen. In andere gevallen zijn de verschillende vormen samengenomen onder het niet-verkleinde hoofdtrefwoord. Dat is onder andere gedaan omdat het voor de verschillende talen moeilijk is uit te maken in hoeverre ze ontleend zijn aan een Nederlandse verkleinvorm of niet. Diverse talen, met name creooltalen maar ook bijvoorbeeld het Japans, hebben namelijk een voorkeur voor woorden met open lettergrepen, ook aan het einde van het woord. Dat betekent dat woorden meestal eindigen op een klinker, en dat is vaak een *-i*. Die kan teruggaan op de Nederlandse verkleinvorm *-je*, in de spreektaal zeker in het verleden over het algemeen uitgesproken als *-ie*. Maar zeker weten doen we dat niet, omdat het eindigen op een klinker nu eenmaal onderdeel is van de bewuste (creool)taal. Dat het Papiaments spreekt van *kakushi kán* dus zijn omdat dit is ontleend aan *kakhuisje*, maar bewijzen kunnen we dat niet. Evenzo kan Sranantongo *skoifi* 'lade, deksel' teruggaan op *schuiffe*, maar ook op *schuif*. In andere gevallen is het wél duidelijk dat het Nederlandse verkleinwoord geleend moet zijn, bijvoorbeeld bij het Papiamentse *òmpi*, dat gezien de *p* wel terug moet gaan op de Nederlandse verkleiningsvorm *oompje*, of het Indonesische *buncis* 'sperziebonen', dat gezien de *c* uitsluitend kan teruggaan op de verkleinvorm *boontjes*.

Misschien is dát, tot besluit, wel het meest bijzondere aan de Nederlandse invloed op andere talen: dat de uitgeleende woorden zo vaak spreektaalige verkleinwoorden zijn. In het woordenboekgedeelte zijn hiervan vele voorbeelden te vinden, zoals *baantje*, *broodje*, *drankje*, *kaartje*, *kannetje*, *kapje*, *karbonaadje*, *knopje*, *koopje*, *smoesje*, *taartje*, en er zijn ook bijwoorden op *-tjes* uitgeleend, zoals *dunnetjes*, *fijntjes*, *netjes*, *stilletjes* en *zoetjes*.

Deel 2 Alfabetisch lexicon van Nederlandse uitleenwoorden

A

- aak** 'platboomd binnenvaartuig' → DUIJS *Aak*, *Aake* 'vrachtpraam met platte bodem' (uit NI of Nederduits); NOORS *aak* 'vrachtpraam met platte bodem'; FRANS † *aque* 'platbodem die rijnwijnen naar Holland vervoert'; TSJECHISCH *aak* 'vrachtpraam'; SLOVEENS *aak* 'zeilschip voor vervoer van wijnen'; RUSSISCH † *aak* 'platboomd vaartuig voor het vervoer van wijnen'.
- aal** 'biersoort' → FRANS *ale* 'middeleeuwse zoete biersoort'.
- aal** 'paling' → NOORS *ål* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *ale*.
- aal** 'priet' → NOORS *ål* 'priet van een typograaf' (uit NI of Nederduits).
- aalmoes** 'gift' → DEENS *almisse* (uit NI of Nederduits); NOORS *almisse* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *almis*, *almisse*.
- aam** 'vochtmaat' → ENGELS *aam*; NOORS † *ame* 'inhoudsmaat' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *åm* (uit NI of Nederduits); TSJECHISCH † *aam* 'inhoudsmaat'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *aum*.
- aambeeld** 'ijzeren smeedblok; middelste gehoorbeentje' → DEENS *ambolt* (uit NI of Nederduits); NOORS *ambolt* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ambult* 'ijzeren smeedblok' (uit NI of Nederduits); CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *ambal* 'ijzeren smeedblok'; PAPIAMENTS *ånbelt* (ouder: *aambeeld*) 'ijzeren smeedblok'.
- aambeï(en)** 'besvormige zwelling van de aderen aan de anus' → INDONESISCH *ambéien*; MADOEREES *ambe*; MENADONEES *ambeyen*, *ambèien*; PAPIAMENTS *ambeï*.
- aamborstig** 'kortademig' → FRIES *aamboarstich* 'kortademig, astmatisch'; NOORS *andpusten* 'buiten adem (door inspanning); (fig.) hectisch, opgejaagd' (uit NI of Nederduits).
- aan** 'voorzetsel; bijwoord' → DEENS *an* 'bijwoord: aan, ook als boekhoudkundige term' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *om* (*om bord*, *om babord*) 'geeft in de scheepvaart locatie op schepen aan (aan boord, bakboord)' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *aan*, *an* 'bijwoord: niet uit'; SKEPI-NEDERLANDS *an* 'voorzetsel'; SURINAAMS-JAVAANS *an* 'bijwoord: niet uit'.
- aan-** 'bijwoord waarmee samengestelde werkwoorden worden gevormd met de betekenis: op, in, naar, aan' → DEENS *an-* 'voorvoegsel waarmee werkwoorden worden gevormd met de betekenis: op, in, naar, aan' (uit NI of Nederduits); NOORS *an-* 'voorvoegsel waarmee werkwoorden worden gevormd met de betekenis: op, in, naar, aan' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *an-* 'voorvoegsel waarmee werkwoorden worden gevormd met de betekenis: op, in, naar, aan' (uit NI of Nederduits).
- aanbedene** 'hartstochtelijk bemind persoon' → FRIES *oanbedene*.
- aanbelangen** 'betreffen, aangaan' → ZWEEDS *anbelanga* (uit NI of Duits).
- aanbidden** 'met geestdrift vereren' → NEGERHOLLANDS *bed aan*, *bid an*.
- aanbieding** 'het aanbieden; dat wat aangeboden wordt' → FRIES *oanbieding*.
- aanbod** 'aanbieding' → NOORS *anbud* 'prijsofgave, offerte' (uit NI of Nederduits).
- aanbrengen** 'plaatsen' → NOORS *anbringe* 'zetten, leggen, plaatsen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *anbringa* (uit NI of Nederduits).
- aandacht** 'belangstelling' → FRIES *oandacht*; ZWEEDS *andakt* 'verzoek of aanvraag tot een god(heid)' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *andacht*.
- aandeel** 'deel; deelname; gedeelte dat iemand bijdraagt tot het kapitaal voor een onderneming' → DEENS *andel* 'deel; deelname; investering in deel van een bedrijf of gebouw' (uit NI of Nederduits); NOORS *andel* 'deel, belang, medewerking, deelachtigheid' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *andel* '(relatieve) deelname, betrokkenheid' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *andèl*, *andil* 'deel; bijdrage'; AMBONS-MALEIS *andèl* 'deelname'; JAVAANS *andhil* 'deel (hebben, nemen in)'; MAKASSAARS *åndelè* 'aandeel in een onderneming; systeem waarbij een aantal personen geld stort waarna het gestorte geld beurtelings aan één van die mensen wordt uitgekeerd'; MENADONEES *handèl*, *andèl* 'steun, deelname'; MINANGKABAUS *anden* 'deelname'; SRANANTONGO *àndeil* 'deelname; gedeelte dat iemand bijdraagt tot het kapitaal voor een onderneming'.
- aandoen** 'kort bezoeken; aantrekken; veroorzaken' → FRIES *oandwaan*; DEENS *anduve* '(scheepsterm) land benaderen vanaf open zee'; NOORS *anduve* '(scheepsterm) land benaderen vanaf open zee'; ZWEEDS *angöra* 'land benaderen vanaf open zee' (uit NI of Duits).
- aandoening** 'gewaarwording' → FRIES *oandwaning*.
- aandragen** 'naar voren brengen; opperen, voorstellen' → DEENS *andrage* 'bedragen, verzoeken' (uit NI of Nederduits); NOORS *andra* 'bedragen, verzoeken' (uit NI of Nederduits).
- aaneen** 'elkaar in tijd opvolgend, aan elkaar' → FRIES *oanien*.
- aangaan** 'betreffen' → DEENS *angå* 'te maken hebben met' (uit NI of Nederduits); NOORS *angå* 'betreffen, van belang zijn voor' (uit NI of Nederduits).
- aangaan** 'tieren, uitvaren' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *gaan aan* 'drammen' (via Afrikaans).
- aangaande** 'betreffende' → DEENS *angående*; ZWEEDS *angående*.
- aangedaan** 'emotioneel' → FRIES *oandien*.
- aangeklaagde** 'die aangeklaagd wordt' → FRIES *oanklage*.

- aangelegen** 'belangrijk' → NOORS *angelegen* 'belangrijk, gewichtig, verlangend'; ZWEEDS *angelegen* 'belangrijk, gewichtig, verlangend' (uit NI of Nederduits).
- aangelegenheid** 'zaak, belang' → NEGERHOLLANDS *angelegenheit*.
- aangenaam** 'behaaglijk' → FRIES *oangenaam*; NEGERHOLLANDS *aangenaam*.
- aangenomen** 'in ontvangst genomen; geadopteerd' → NEGERHOLLANDS *aangenom, angenomen*.
- aangeschoten** 'getroffen' → PAPIAMENTS *aangeschoten* 'voetbalterm'.
- aangeatoond** 'bewezen' → NEGERHOLLANDS *aangeatoont*.
- aangetrouwd** 'door huwelijk tot de familie behorend' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *married-on* <via Afrikaans>.
- aangeven** 'aanduiden; verklikken' → FRIES *oanjaan*; DEENS *angive* 'markeren; aangifte doen' (uit NI of Nederduits); NOORS *angi* 'melden, opgeven, aangifte doen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ange* 'melden, mededelen; bepalen' (uit NI of Nederduits).
- aangezicht, aanzicht** 'gelaat' → FRIES *aangesicht*; DEENS *ansigt* 'gelaat; gezichtsuitdrukking; aanzien' (uit NI of Nederduits); NOORS *ansikt* 'gelaat; gezichtsuitdrukking; aanzien' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ansikte* 'gezicht' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *aangesicht, aangesecht, angesigt*.
- aangifte** 'melding van burger aan de overheid' → FRIES *oanijefte*; PAPIAMENTS *angefte*.
- aangrijzen** 'grijnzend aanzien' → FRIES *oangrynzje*.
- aangrijpen** 'aanvallen; beetpakken' → DEENS *angribe* 'aanvallen; aanpakken' (uit NI of Nederduits); NOORS *angripe* 'aanvallen; aanpakken; aantasten' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *angripa* 'aanvallen; aanpakken; bekritisieren' (uit NI of Nederduits).
- aanhaken** 'aankoppelen' → ZWEEDS *anhaka* 'scheepsterm: vastmaken' (uit NI of Duits).
- aanhalen** 'aantrekken' → NOORS † *anhale* 'strak aantrekken' (uit NI of Nederduits).
- aanhalig** 'lief doend of graag geliefkoosd worden' → FRIES *oanhalich*.
- aanhang** 'gezamenlijke volgers; (verouderd) aanhangsel' → NOORS *anhang* 'aanhangsel'.
- aanhangmotor** 'motor die aan een vaar- of voertuig aangehangen kan worden' → FRIES *oanhangmotor*.
- aanhangwagen** 'wagen die door een voorgaande wagen wordt voortgetrokken' → INDONESISCH *anhang* 'laadwagen die door een voorgaande wagen wordt voortgetrokken'.
- aanhankelijk** 'geneigd om zich uit liefde of genegenheid aan iemand te hechten' → FRIES *oanhinklik, oanhanklik*.
- aanhitsen** 'ophitsen' → FRIES *oanhitse*.
- aanhorigen** '(verouderd) bloedverwanten' → ZWEEDS *anhörig* 'naaste familie' (uit NI of Nederduits).
- aanhouden** 'arresteren; aandringen' → DEENS *anholde* 'arresteren; protesteren; vragen' (uit NI of Nederduits); NOORS *anholde* 'arresteren; verzoeken' (uit NI of Nederduits).
- aanklacht** 'beschuldiging ingediend bij het gerecht' → SOENDANEES *kèlah* 'beschuldiging'.
- aanklagen** 'officieel beschuldigen' → DEENS *anklage* 'beschuldigen' (uit NI of Nederduits); NOORS *anklage* 'aanklacht indienen tegen, beschuldigen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *anklaga* 'beschuldigen' (uit NI of Nederduits); SOENDANEES *ngèlak (keun)* 'beschuldigen'; PAPIAMENTS † *klaag*.
- aankleden** 'kleren aantrekken' → NEGERHOLLANDS *kleed na*.
- aankleven** '(zich) aan iets anders hechten' → ZWEEDS † *ankleva* 'aan iets vast kleven'.
- aanknippen** 'aandoen (van licht)' → FRIES *oanknippe*.
- aankomen** 'arriveren' → DEENS *ankomme* (uit NI of Nederduits); NOORS *ankomme* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ankomma* (uit NI of Nederduits).
- aankomst** 'het bereiken van de bestemming' → DEENS *ankomst* (uit NI of Nederduits); NOORS *ankomst* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ankomst* (uit NI of Nederduits).
- aan land** 'op het droge' → BERBICE-NEDERLANDS *alanda*.
- aanleg** 'talent' → FRIES *oanlech*; ? MENADONEES *anlèm*.
- aanleggen** 'aanbrengen; maken; afmeren' → DEENS *anlægge* 'aanleggen, kweken, opzetten, aannemen, innemen' (uit NI of Nederduits); NOORS *anlegge* 'aanbrengen, opzetten, (standpunt) innemen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *anlägga* 'aanbrengen, opzetten' (uit NI of Nederduits).
- aanleiding** 'omstandigheid die iets ten gevolge heeft' → FRIES *oanlieding*.
- aanlengen** 'verdunnen' → FRIES *oanlingje*; PAPIAMENTS *lèngu*.
- aanliggen** 'zich liggend bevinden bij; zekere koers houden; grenzen aan' → ZWEEDS *anligga* 'in direct contact met iets liggen' (uit NI of Nederduits).
- aan lij** 'aan de zijde die van de wind is afgekeerd' → RUSSISCH † *aanlí, anléj*.
- aan loef** 'aan de zijde waarvan de wind komt' → RUSSISCH † *aanljúf, anljúf*.
- aanloeven** 'hoger aan de wind gaan zeilen' → DEENS *anløve* 'hoger aan de wind sturen' (uit NI of Duits).
- aanloop** 'korte versnelde loop die men doet, als men springen of iets werpen wil' → FRIES *oanloop*.
- aanlopen** 'een haven binnenkomen en aanleggen; door verhitting verkleuren' → DEENS *anløbe* 'een haven binnenkomen en aanleggen; door middel van kleuren de hardheid van staal aangeven' (uit NI of Nederduits); NOORS *anløpe* 'een haven binnenkomen en aanleggen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *anløpa* 'een haven binnenkomen en aanleggen' (uit NI of Nederduits).
- aanmaak** 'het aanmaken, m.n. het in voorraad vervaardigen' → FRIES *oanmaak*.

aanmaakhout 'stukjes hout om de kachel aan te maken' → FRIES *oanmakhout*.

aanmaakturf 'turf om de kachel aan te maken' → FRIES *oanmakturf*.

aanmaning 'sommatie' → PAPIAMENTS *aanmaning*.

aanmeren 'aanleggen, vastleggen' → FRANS *amarrrer* 'een (scheeps)touw vastbinden'; ITALIAANS *amarra* 'ankertouw' <via Frans>; SPAANS *amarrar* '(aan-)meren; vastbinden' <via Frans>; PORTUGEES *amarrar* 'vastbinden, vastmaken' <via Frans>; ROEMEENS *amarã* 'ankertouw' <via Frans>; BASKISCH *amarratu* 'vastbinden' <via Frans>; BRETONS *amarr* 'meerkabel' <via Frans>.

aanmerken 'ter afkeuring opmerken' → NEGERHOLLANDS *merk aan*.

aanmoedigen '(iemand) op een positieve manier aansporen' → NOORS *anmode* '(iemand) op een positieve manier aansporen, vragen (om)' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *anmoda* (uit NI of Nederduits).

aannemen 'in ontvangst nemen; in dienst nemen; veronderstellen' → DEENS † *annamme* 'ontvangen' (uit NI of Nederduits); DEENS *antage* 'in dienst nemen; vorm aannemen; accepteren' (uit NI of Nederduits); NOORS † *annamme* 'in ontvangst nemen; begrijpen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *anamma* 'in ontvangst nemen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *anta* 'aannemen, aanvaarden, accepteren; in dienst nemen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *neem aan*, *anneem* 'ontvangen; in dienst nemen'; SRANANTONGO *aneime* 'het aannemen, belijdenis'.

aannemer 'iemand die de uitvoering van een bouwwerk op zich neemt' → NOORS *annammer* 'persoon die een partij hout ontvingt' (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *anémer*; AMBONSMALEIS *anémer*; BOEGINEES *ânemeré*; JAKARTAANSMALEIS *anémer*; JAVAANS *anémer*; MAKASSAARS *ânemeré*; MENADONEES *anémer*; SURINAAMS-JAVAANS *anémer*.

aanneming 'het opnemen als lid van een kerkgenootschap' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *aaneming* 'het opnemen als lid van de Dutch Reformed Church' <via Afrikaans>.

aanplempen '(een sloot, een gracht e.d.) dempen en met de vaste grond gelijkmaken' → FRIES *oanplimpje*.

aanranden 'met misdadige bedoelingen te lijf gaan' → FRIES *oanrande* 'met misdadige bedoelingen te lijf gaan, aanklampen'; ? DUIJS *anranzen* 'aanblaffen, aansnauwen'.

aanrichten 'veroorzaken' → DEENS *anrette* 'veroorzaken; decoreren' (uit NI of Nederduits); NOORS *anrette* 'veroorzaken; serveren' (uit NI of Nederduits).

aanrijding 'botsing tussen voertuigen' → SURINAAMS-JAVAANS *anrèidhing*.

aanritsgeld 'handgeld voor soldaten' → ZWEEDS

† *anridtpenningar* (uit NI of Duits).

aanroepen 'door te roepen aandacht vragen; (een hoger wezen) om hulp vragen' → DEENS † *anråbe* 'aanroepen, smeken' (uit NI of Nederduits); NOORS *anrope* 'roepen tot; een signaal geven dat men contact wil' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *anropa* 'een signaal geven om aandacht te trekken' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *roep aan* 'door te roepen aandacht vragen'.

aanroeren 'terloops, oppervlakkig behandelen; al roerende mengen' → NEGERHOLLANDS *roer aan* 'in beweging brengen'.

aanschijs 'gelaat' → NEGERHOLLANDS *anschein*.

aanschouw 'het aanschouwen' → FRIES *oanskou*.

aanslaan 'schatten; een geluid geven; exciteren' → DEENS *anslå* '(lett., fig.) een toon aanslaan; schatten' (uit NI of Nederduits); NOORS *anslå* 'schatten; (verouderd, meest: slå an) een toon geven op een muziekinstrument; exciteren (van atomen)' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *anslå* 'een toets (van een muziekinstrument) aanslaan, (lett. en fig.) een toon aanslaan' (uit NI of Nederduits).

aanslag 'aanval; het aanslaan' → ENGELS *onslaught* 'aanval'; DEENS *anslag* 'het aanslaan; aanval; schatting; aanslag van snaren bij piano' (uit NI of Nederduits); NOORS *anslag* 'het aanslaan; stoten tegen iets van een machinedeel of projectiel; deel van machine of gereedschap dat dit opvangt; schatting; complot; de manier waarop een pianist een toon aanslaat; werking, reactie van bijvoorbeeld vaccinatie' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *anslag* 'aangeplakte mededeling (klein affiche)' (uit NI of Nederduits).

aanslag 'belastingaanslag' → JAVAANS *angslah*, *anslah*; MADOEREES *ansla*, *anslah*; MENADONEES *anslag*; SOENDANEES *anslah*.

aanspraak 'eis' → ZWEEDS *anspråk* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS † *aanspraak*.

aanspreker 'doodbidder' → PAPIAMENTS † *aanspreker*.

aanstaan 'bevallen; passen' → DEENS † *anstå* 'bevallen, passen bij' (uit NI of Nederduits); NOORS † *anstå* '(vooral wederkerend) waardig, gepast zijn' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *anstå* 'wachten met het verwezenlijken, dichtbij staan' (uit NI of Nederduits).

aanstaande 'verloofde' → FRIES *oansteande*; MENADONEES *anstande*.

aanstalten 'voorbereidingen' → NEGERHOLLANDS *anstalten* (uit NI of Duits).

aansteken 'ontvlammen; een vat openen' → DEENS *anstikke* 'wijn aftappen' (uit NI of Nederduits); NOORS *anstikke* 'beginnen af te tappen; (verouderd) verwonden door een steek of schot' (uit NI of Nederduits).

aansteker 'apparaat om vuur te maken' → FRIES *oanstekker*; INDONESIAISCH *anstéker*, *stéker*, *téker* 'apparaat om (een sigaret) mee aan te steken,

te doen ontvlammen'; MENADONEES *anstèker*, *angstèker*, *stèker*.

aanstellen 'erg overdrijven; in een functie plaatsen' → NOORS *anstille* 'in gang zetten; (wederkerend) zich voordoen als; goederen voor de verkoop of een schip voor bevrachting aanbieden' (uit NI of Duits); ZWEEDS *anställa* 'iemand in dienst nemen om tegen betaling werk te laten verrichten' (uit NI of Duits); MENADONEES *anstil* 'zich onecht gedragen, de aandacht op zich willen vestigen'; PETJOH *anstiel*, *aanstiel* 'aanstellerig'.

aanstonds 'gauw' → FRIES *aanst aanen(s)*; NEGERHOLLANDS *anstonts*, *aanstonds*, *anstons*, *aanstonds*.

aanstoot 'ergernis' → FRIES *oanstoot*; DEENS *anstød* 'morele ergernis' (uit NI of Nederduits); NOORS *anstøt* 'morele ergernis; (verouderd) iets wat iemand laat zondigen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *anstöt* 'morele ergernis' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *aanstoot*.

aantal 'onbepaalde hoeveelheid' → DEENS *antal* (uit NI of Nederduits); NOORS *antall* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *antal* (uit NI of Nederduits).

aantasten 'schadelijke uitwerking hebben op; aanvallen' → NOORS *antaste* 'vastgrijpen; plagen; (verouderd) aanvallen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *antasta* 'blootstellen aan opdringerig en onbehaaglijk contact' (uit NI of Nederduits).

aantekenen 'noteren; opmerken; inschrijven' → DEENS † *antegne* 'gegevens toevoegen of verbeteren' (uit NI of Nederduits); NOORS *antegne* 'noteren, opschrijven' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *anteckna* 'gedachten opschrijven' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *antéken* 'registreren (brief); aantekend stuk'.

aantekening 'notitie' → FRIES *oantekening*.

aantreden 'verzamelen en in het gelid gaan staan; beginnen te functioneren' → FRIES *oantrede*; ZWEEDS *anträda* 'aanvangen, beginnen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *tillträda* 'aanvangen, verwerven' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *antré*, *antri* 'rij; in de rij staan; lang wachten'; JAKARTAANS-MALEIS *anteri*, *antri*, *antré* 'rij'; JAVAANS *antre*, *antri* 'verzamelen en zich in het gelid stellen'; MADOEREES *antri* 'rij mensen'; MAKASSAARS *antari* 'verzamelen en zich in het gelid stellen'; MENADONEES *antrèi*, *antrè*, *ènrèi* 'rij; in de rij staan'; PETJOH *antree* 'queue, rij wachtenden'; SURINAAMS-JAVAANS *antri* 'in de rij staan, wachten'.

aantrekken 'trekkend naar zich toehalen; kleding aandoen' → FRIES *oanlúke* 'trekkend naar zich toehalen'; NOORS † *antrekke* 'kleding aandoen' (uit NI of Nederduits).

aantrekkingskracht 'adhesie' → JAPANS *inryoku* 'adhesie, lett. trekkracht, aantrekkingskracht'; CHINEES *yinli* 'via Japans'.

aanvaarden 'beginnen' → FRIES *oanfaarde*.

aanval 'plotselinge, meestal kortstondige aandoening;

poging tot ondermijning' → NOORS *anfall* 'attaque, offensief; plotselinge en kortdurende uitbraak van ziekte of emotie' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *anfall* 'offensief' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *anfal* 'een hartaanval hebben'; AMBONS-MALEIS *anval* 'aanvallen'; CHINEES-MALEIS *anfal* 'hartaanval'; JAKARTAANS-MALEIS *anpal* 'aanval van een ziekte'; MENADONEES *anval* 'hartaanval; aangevallen worden'.

aanvallen 'attaqueren' → DEENS † *anfalde* (uit NI of Nederduits); NOORS † *anfalle* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *anfalla* (uit NI of Nederduits).

aanvaren 'al varend naderen' → DUIJS † *anfahren* 'landen, met het schip aankomen'.

aanvechten 'betwisten, bestrijden' → DEENS *anfægte* 'raken; bestrijden' (uit NI of Nederduits); NOORS *anfekte* '(negatief) beïnvloeden; van zijn stuk brengen; de juistheid betwisten van' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *anfakta* 'plagen, teisteren' (uit NI of Nederduits).

aanvertrouwen 'toevertrouwen' → DEENS *anbetro* (uit NI of Duits).

aanvraag 'verzoek' → INDONESISCH *anprah* 'eis; navraag'; BALINEES *amprah* '(geld) aanvragen, opnemen'.

aanwakkeren 'in kracht doen toenemen, sterker maken' → FRIES *oanwakkerje*.

aanwenden 'gebruiken, toepassen' → ZWEEDS *använda* 'gebruik maken van, benutten' (uit NI of Nederduits).

aanwijzen 'aangeven, toewijzen' → DEENS *anvise* 'een oplossing geven; (geld) toewijzen' (uit NI of Nederduits); NOORS *anvise* 'laten zien; aangeven; (geld) toewijzen' (uit NI of Nederduits).

aanzeggen 'aankondigen; bevelen, gelasten' → JAVAANS *angség* 'mondelinge bekendmaking; bevel'.

aanzetten 'bij iets plaatsen' → DEENS *ansætte* 'in dienst nemen; taxeren, vaststellen' (uit NI of Nederduits); NOORS *ansette* 'aanstellen; (verouderd) taxeren; (chemie, wederkerend) afzetten' (uit NI of Nederduits); JAVAANS *angset* 'bijzetten, bijplanten (suikerrietaanplant)'.

aanzien 'houden voor, beschouwen' → DEENS *anse* 'beschouwen, iets of iemand aanzien voor' (uit NI of Nederduits); NOORS *anse* 'beschouwen; (juridisch) straffen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *aanskien*, *ansien*.

aanzienlijk 'door stand, vermogen of macht boven anderen verheven' → FRIES *oansjenlik*.

aanzoeken 'verzoeken' → DEENS *ansøge* 'een aanzoek doen; verzoeken' (uit NI of Nederduits); NOORS *ansøke* '(schriftelijk) aanvragen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ansöka* 'een aanzoek doen, schriftelijk aanvragen' (uit NI of Nederduits).

aap 'bezaansstagzeil' → DUIJS *Aap* (uit NI of Nederduits); DEENS *abe* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *apa* (uit NI of Nederduits).

aapjesdoorn 'boomsoort' → ZUID-AFRIKAANS-

- ENGELS *apiesdoring* 'naam van verschillende boomsoorten van het geslacht *acacia* <via Afrikaans>.
- aapzeil** 'bezaansstazgeil, onderste schuine zeil tussen grote en bezaansmast' → POOLS *apsel*; RUSSISCH *âpsel*; LITOUWS *apselis*.
- aapzeilschoot** 'touw waarmee het aapzeil bediend wordt' → RUSSISCH † *apsel'skôt*.
- aapzeival** 'touw waarmee het aapzeil gehesen en gestreken wordt' → RUSSISCH † *apsel'jal*.
- aar** 'achtervoegsel ter vorming van zelfstandig naamwoord' → FRIES *-aar*.
- aard** 'geaardheid' → FRIES *aard*; DEENS *art* 'geaardheid; biologische soort; (taalkunde) diathese' (uit NI of Nederduits); NOORS *art* 'geaardheid; biologische soort' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *art* 'soort, species' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *art*.
- aard** 'achtervoegsel dat een mannelijke persoonsnaam vormt met meestal pejoratieve betekenis' → FRIES *-aard*.
- aardappel** 'eetbare knol' → FRANS *pomme de terre* 'eetbare knol; aardappelplant'; BASKISCH *lursagar* <via Frans>; GRIEKES *geomêlo* /*geomilo*/ <via Frans>; ESPERANTO *terpomo* <via Frans>; PERZISCH *sibzamini* <via Frans>; XHOSA *itapile* <via Afrikaans>; AMBONS-MALEIS *artapel*; MENADONEES *artâpel*; CREOOLS-PORTUGEEES (CEYLON) *artaple*; CREOOLS-PORTUGEEES (MALAKKA) *atapal, artapal*; SINGALEES *aratâpâl, artâpal, artâpal, artâpâl*; TAMIL *artapal*; JAPANS dial. *afura, anpura, appura-imo*; BERBICE-NEDERLANDS *adaplu*; PAPIAMENTS *batata ardapel*.
- aardbei** 'vtucht' → INDONESISCH *arbêi*; JAVAANS *arbèi*; MINANGKABAUS *arubai*; PAPIAMENTS *artbèi*.
- aardbeving** 'beving of schudding van een gedeelte van de aardkorst' → NEGERHOLLANDS *aerdbeeving*.
- aarde** 'grond; aardrijk' → INDONESISCH *arde* 'geleidende verbinding met de aardbodem'; JAKARTAANS-MALEIS *arde* 'grondkabel'; NEGERHOLLANDS *aarde, adu, aerde* 'aardrijk'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *adu, ard* 'aardrijk' <via Negerhollands>.
- aardeend** '(Vlaams, verouderd) vogel' → FRANS dial. *ardant* 'soort wilde eend'.
- aardig** 'beoorlijk, mooi' → FRIES *aardich*.
- aardigheid** 'het aardige van iets' → FRIES *aardichheid*.
- aardnoot** 'pinda' → FRANS † *arnotte* 'Carum bulbocastanum'; FRANS † *noix de terre* 'wortel van de Carum bulbocastanum'.
- aardroos** 'plantennaam' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *aardroos, earth-rose* 'parasitaire plant met laagstaande rode bloemen' <via Afrikaans>.
- aardvarken** 'wroetend, gravend zoogdier' → ENGELS *aard-vark* 'soort mierenetend zoogdier' <via Afrikaans>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *earth-hog, earth-pig, aardvark* 'soort mierenetend zoogdier'; AMERIKAANS-ENGELS *groundhog* 'bosmarmot'.
- aardwolf** 'hyena-achtige' → ENGELS *aard-wolf* <via Afrikaans>.
- aars** 'anus' → CARIBISCH-ENGELS *rass* 'reet, kont; onzin'.
- Aarschot** 'plaats in de Belgische provincie Vlaams-Brabant, waar vroeger stoffen werden vervaardigd' → FRANS † *escot* 'rouwserge, serge gebruikt voor nonnenkleding'.
- aartsvijand** 'erge vijand' → FRIES *aartsvijân*.
- aarzelen** 'weifelen' → AMERIKAANS-ENGELS dial. *assing around* 'rondlummelen'.
- aas** 'lokspijs, voedsel' → ZWEEDS *as* 'kadaver, scheldwoord als schoft of secreet' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *aes*; BERBICE-NEDERLANDS *asi*; PAPIAMENTS *as* (ouder: *aas, haas*) 'lokspijs'.
- aas** 'de één in het dobbel- en kaartspel' → INDONESISCH *as*; AMBONS-MALEIS *as*; JAVAANS *ngas*; KUPANG-MALEIS *as*; MADOREES *êngngas, ngas*; MENADONEES *as*; MUNA *asa*; TERNATAANS-MALEIS *as*; SINGALEES *âsi-yâ*; TAMIL *âcu*; PAPIAMENTS *as*; SRANANTONGO *asi*.
- aasje** 'oud gewicht, greintje' → FRANS dial. † *assequin* 'gewichtseenheid'.
- aasvogel** 'gier' → ENGELS *aasvogel* 'Zuid-Afrikaanse gier' <via Afrikaans>.
- abaca** 'manillahennep' → INDONESISCH *abaka*.
- abandonnement** 'het wettelijk afstand doen' → INDONESISCH *abandonémén*.
- abandonneren** 'afstand doen van' → INDONESISCH *abandonir*.
- abattoir** 'slachthuis' → PAPIAMENTS *abatuar*; SRANANTONGO *abatwar*; SARNAMI *batwâr*.
- abces** 'ettergezwel' → INDONESISCH *absés*.
- abdicatie** 'troonsafstand' → INDONESISCH *abdikasi*.
- abdij** 'klooster geleid door een abt' → DUIJS *Abtei*; NOORS *abbedi* (uit NI of Nederduits).
- abdis** 'overste van vrouwenklooster' → INDONESISCH *abdis*.
- abeel** 'populier' → ENGELS *abele* 'zilverpopulier'; DUIJS dial. *Abeele, Abeel* 'zilverpopulier'; DEENS *abel* (uit NI of Nederduits); AMERIKAANS-ENGELS *abele (tree)* 'zilverpopulier'.
- abel spel** 'Middelnederlands wereldlijk toneelstuk' → DUIJS *Abelespiele* 'benaming van de oudste (laat-middeleeuwse) serieuze toneelstukken in de Nederlandse taal'.
- aberratie** 'afwijking' → INDONESISCH *aberasi*.
- abituriënt** 'eindexamenkandidaat' → INDONESISCH *abiturièn*.
- ablatie** 'losmaking' → INDONESISCH *ablasi*.
- ablaut** 'regelmatige klankwisseling' → INDONESISCH *ablaut* (uit NI of Duits).
- abnormaal** 'tegen de norm' → INDONESISCH *abnormal*; MENADONEES *abnormal*.
- abnormaliteit** 'afwijking van het normale' → INDONESISCH *abnormalitas*.
- abolitie** 'afschaffing' → INDONESISCH *abolisi*.
- abonnee** 'iemand die is geabonneerd op een periodiek of dienst' → INDONESISCH *aboné*.

abonnement 'het abonneren' → INDONESISCH *abonemén*; JAKARTAANS-MALEIS *abonemèn, abudemèn*.
abortie 'vruchtafdrijving' → INDONESISCH *aborsi*.
abortus 'ontijdige geboorte, miskraam' → MENADONEES *abortus*.
abracadabra 'toverspreuk' → INDONESISCH *abarakadabra*.
abri 'wachthuisje' → SRANANTONGO *abri*.
abrikoos 'vrucht' → FRIES *abrikoas*; DUIJS *Aprikose* 'geelachtige, pruimgrote, vlezige steenvrucht van de abrikozenboom; abrikozenboom; abrikozenkleur'; DEENS *abrikos* (uit NI of Duits); NOORS *aprikos* ('vrucht van) boom uit de steenvruchtenfamilie' (uit NI of Duits); ZWEEDS *aprikos*; RUSSISCH *abrikós*; OEKRAÏENS *abrikós* <via Russisch>; LETS *aprikoze* <via Duits>; LITOUWS *abrikosas*; INDONESISCH *abrikos*.
abrikoosziekte 'bepaalde ziekte' → ENGELS *apricot sickness* 'vorm van dysenterie' <via Afrikaans>. **abscis** 'afstand van een punt tot de y-as' → INDONESISCH *absis*.
absent 'afwezig' → INDONESISCH *absèn* 'afwezig; presentielijst tekenen'; JAKARTAANS-MALEIS *absèn*; MENADONEES *absèn*; NEGERHOLLANDS *absens*.
absentéisme 'voortdurende of vaak voorkomende afwezigheid' → INDONESISCH *abséntéisme*.
absentieren, zich 'zich verwijderen' → NEGERHOLLANDS *absenteer si selv*.
absentie 'afwezigheid' → INDONESISCH *absénsi* 'hoofdelijk appel'.
absolutie 'vergiftenis (van zonden)' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *absolution of the instance* 'voorlopig ontslag van rechtsvervolging'; INDONESISCH *absolusi* 'vergiftenis van zonden'.
absolutisme 'onbeperkte heerschappij' → INDONESISCH *absolutisme*.
absoluut 'volstrekt' → INDONESISCH *absolut*; NEGERHOLLANDS *absolút, absolýt* 'stellig'; SRANANTONGO *apsrutu* 'stellig'.
absolveren 'kwijschelden' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *absolve from the instance* 'voorlopig ontslaan van rechtsvervolging' <via Afrikaans>. **absorberen** 'inzuigen' → INDONESISCH *absorbir*.
absorptie 'inzuiging' → INDONESISCH *absorpsi*.
abstract 'afgetrokken' → INDONESISCH *abstrak*.
abstractionisme 'kunststroming' → INDONESISCH *abstraksionisme*.
absurd 'ongerijmd' → INDONESISCH *absurd*.
absurditeit 'ongerijmdheid' → INDONESISCH *absurditas*.
abuis 'vergissing' → NEGERHOLLANDS *abus* 'misverstand'; PAPIAMENTS † *abijs*.
acacia 'boomsoort' → INDONESISCH *akasia*; MUNA *akasia*; JAPANS *akashia, akashiya*.
academicus 'iemand met academische opleiding' → INDONESISCH *akadémikus* 'iemand met academische opleiding, alumnus'.

academie 'genootschap ter bevordering van wetenschap en kunst; hogeschool' → INDONESISCH *akadémi* 'instelling van hoger onderwijs'; BOEGINEES *akadémi*; SURINAAMS-JAVAANS *akadémi* 'academisch ziekenhuis (in Paramaribo)'.
academisch 'tot een academie behorend; schools; theoretisch' → INDONESISCH *akadémis*.
acc. 'accept, sta toe; (verouderd) akkoord' → INDONESISCH *acc, asésé* 'geaccordeerd; oké'; AMBONS-MALEIS *acc* 'akkoord'; JAKARTAANS-MALEIS *asésé* 'akkoord'; MENADONEES *asésé* 'akkoord'.
acceleratie 'versnelling' → INDONESISCH *aksélerasi*.
accent 'klemtoon' → INDONESISCH *aksén*; PAPIAMENTS *aksènt*.
accentuatie 'het leggen van accent' → INDONESISCH *akséntuasi*.
accept 'het accepteren van een wissel' → INDONESISCH *aksép*; JAVAANS *asèp*.
acceptant 'iemand die op zich neemt een wissel te betalen' → INDONESISCH *akséptan*.
acceptatie 'aanneming, aanvaarding' → JAVAANS *asèp tangsi*.
accepteren 'aannemen' → INDONESISCH *(meng)akséptir*.
accessibiliteit 'toegankelijkheid' → INDONESISCH *aksésibilitas*.
accessie 'toetreding' → INDONESISCH *aksési*.
accessoires 'bijkomende zaken' → INDONESISCH *asoséris* 'bijkomende zaken (kleding, auto's)'.
accidenteel 'toevallig' → INDONESISCH *aksidental*.
accijns 'verbruiksbelasting' → FRIES *aksijns*; ENGELS *excise*; DUIJS *Akzise*; FRANS *excise* 'indirecte belasting over consumptiegoederen (in Groot-Brittannië en de Verenigde Staten)' <via Engels>; FRANS *accise*; MALTEES *sisá* <via Engels>; ESPERANTO *akcizo* <via Duits>; PAPIAMENTS *akseins*.
acclamatie 'toejuicing' → INDONESISCH *aklamasi*; MENADONEES *aklamasi*.
acolade 'haakje tot verbinding van twee of meer regels' → BOEGINEES *akkolâda*; MAKASSAARS *akkolâda*.
accommodatie 'aanpassing' → INDONESISCH *akomodasi*.
accommodatief 'aanpasbaar' → INDONESISCH *akomodatif*.
accommoderen 'aanpassen' → INDONESISCH *akomodir*.
accordeon 'toetsinstrument' → INDONESISCH *akordion, akordéon* 'toetsinstrument, trekzak'; MENADONEES *akordion*; MINANGKABAUS *akordeon*.
accorderen 'overeenkomen, overeenstemmen' → INDONESISCH *akur* 'het ermee eens zijn, akkoord gaan, overeenstemmen'; AMBONS-MALEIS *akordér*; MENADONEES *kordèr*; TERNATAANS-MALEIS *akkordèr*; CREOOLS-PORTUGES (BATAVIA) *akordèr*; NEGERHOLLANDS *akkordeer, accordeer* 'overeenstemmen (in handel)'.

- account** 'rekening' → INDONESISCH *akun* (uit NI of Engels).
- accountant** 'rekeningkundige' → INDONESISCH *akuntan*.
- accreditatie** 'onderzoek van geloofsbriefven' → INDONESISCH *akreditasi, akriditasi*.
- accu** 'energieservoir' → INDONESISCH *aki*; JAKARTAANS-MALEIS *aki*; MADOERES *aki*; MAKASSAARS *aki*; MINANGKABAUS *aki*; MUNA *aki*.
- acculturatie** 'aanpassing aan de heersende cultuur' → INDONESISCH *akulturasi*.
- accumulatie** 'opeenhoping' → INDONESISCH *akumulasi*.
- accumulator** 'energieservoir' → JAKARTAANS-MALEIS dial. *aki*.
- accuraat** 'nauwkeurig' → INDONESISCH *akurat*; NEGERHOLLANDS *akkoeraat*.
- accusatief** 'vierde naamval' → INDONESISCH *akusatif*.
- ach** 'uitroep die verdriet, weemoed, berusting aangeeft' → ENGELS *ag* <via Afrikaans>; ENGELS *ach* 'uitroep van verbazing'; DEENS † *ak* (uit NI of Nederduits); NOORS *akk* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ack* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *ach* 'uitroep die spijt, verdriet aangeeft'; INDONESISCH *akh, ah* 'in één woord, om kort te gaan'; AMBONS-MALEIS *ah*; PAPIAMENTS *ag!*
- achillespees** 'pees aan de hiel' → JAPANS *akiresu-ken* 'pees aan de hiel, lett. achilles-pees'.
- acht** 'rijksban' → ZWEEDS *akt* 'vogelrijverklaring ten tijde van het middeleeuwse Germaanse recht' (uit NI of Nederduits).
- acht** 'aandacht' → DEENS *agt* 'doel, eer, aandacht, (militair) klaar voor een commando' (uit NI of Nederduits); NOORS *akt* 'aandacht, eer' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *akt* 'verscherpte aandacht, alertheid' (uit NI of Nederduits).
- acht** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *acht, ak, agt*; BERBICE-NEDERLANDS *akti*; SKEPI-NEDERLANDS *akt*; SRANANTONGO *acht*.
- achten** 'acht slaan op' → DEENS *agte* 'hoogachten; van plan zijn' (uit NI of Nederduits); NOORS † *akte* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *aktu, aster*.
- achter** 'in of bij de achterkant' → FRIES *achter*; ENGELS *aft* 'achterdeks, achterin, achteruit'; DUIJS *achter* 'aan de achterkant (oorspr. in de zeemanstaal gebruikt)' (uit NI of Nederduits); DEENS *agter* (uit NI of Nederduits); NOORS *akter* 'in of bij het achterdeel (van een vaartuig); achteruit' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *akter* '(in of bij) het achterdeel van een vaartuig' (uit NI of Nederduits); FINS *ahteri* 'achterste (deel van een schip of levend wezen)' <via Zweeds>; ESTS *ahter* 'hek (van een schip)' (uit NI of Nederduits); PETJOH *achter* 'in of bij de achterkant van het huis, als eufemisme voor: *wc*'; NEGERHOLLANDS *aastu, astā, astər, astu, astā, aster* (ouder: *na aster, naastu*) 'aanduiding van plaatselijke of tijdelijke betrekking, na, later, achteraan'; BERBICE-NEDERLANDS *atre, atri*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *aster, asta* <via Negerhollands>.
- achter** 'voorzetsel' → FRIES *achter*.
- achteraan** 'aan de achterkant, aan het achtereinde' → NEGERHOLLANDS *asteraan, asteran*.
- achteraf** 'bijwoord: nadat iets afgelopen is' → FRIES *efterôf*.
- achterborg** 'tweede borg' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *achterborg* <via Afrikaans>.
- achterdek** 'achterste deel van schip' → DUIJS *Achterdeck*; DEENS *agterdæk* (uit NI of Nederduits); NOORS *akterdekk* 'dek aan achterzijde van schip' (uit NI of Nederduits); FINS *ahterräkki*; POOLS *achterdek*.
- achterhalen** 'inhalen' → FRIES *efterhelje*.
- achterhouden** 'in zijn bezit houden; geheimhouden' → FRIES *efterhâlde*.
- achterhuis** 'achter een binnenplaatsje gelegen deel of achterste deel van een huis' → ESPERANTO *postdomo* 'het achterhuis aan de Prinsengracht 263 in Amsterdam, schuilplaats van Anne Frank'.
- achterjagen** 'jagend achtervolgen, najagen' → NEGERHOLLANDS *jaag aster*.
- achterkist** 'pakkist achter op huifkar' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *agterkis, after-chest* 'pakkist' <via Afrikaans>.
- achterklap** 'kletspraat achter iemands rug' → FRIES *efterklap*.
- achterklap** '(Zuid-Afrika) achterdoek van een huifkar' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *after-clap* 'achterdoek van een huifkar'.
- achterlaten** 'iets of iemand op een plaats of in een toestand laten' → DEENS *efterlade* (uit NI of Duits); NOORS *etterlate* (uit NI of Nederduits).
- achterluik** 'eerste luik achter de grote mast' → ZWEEDS *akterluckan*; FINS *ahteri-luukku* <via Zweeds>; RUSSISCH † *achterljúk* 'luik achter de grote mast; kelder op een vaartuig voor het bewaren van natte provisie'.
- achtermiddag** 'namiddag' → NEGERHOLLANDS *astermiddag, astumēnda, astəmēnda, astumenda* '(in de) namiddag'.
- achterneef** 'neef met wie men verder dan in de vijfde graad verwant is' → PAPIAMENTS *aktuprimu*.
- achternicht** 'nicht met wie men verder dan in de vijfde graad verwant is' → PAPIAMENTS *aktuprima*.
- achteros** 'elk van de achterste twee ossen in een vierspan' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *agteros* <via Afrikaans>.
- achterover** 'beweging of stand waardoor iets naar achteren overhelt of omvalt' → NEGERHOLLANDS *aster over*.
- achterpiek** 'ruimte geheel achter in het onderschip' → POOLS *achterpik*.
- achterrijder** 'iemand die achterop rijdt' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *agterryer* 'bereden (paarden) knecht; dommekracht'.
- achterschip** 'achterste deel van schip' → DUIJS *Achterschiff*; DEENS *agterskib* (uit NI of Nederduits).

achterschot 'nabetaling van salaris' → ENGELS *agterskot* 'eindafrekening van de oogst' <via Afrikaans>.

achterslag '(Zuid-Afrika) dik achterste deel van een zweep' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *agterslag* 'dik achterste deel van een zweep' <via Afrikaans>.

achterstag 'bakstag' → POOLS *achtersztag* 'stagzeil achter de grote mast'.

achterstel 'achterdeel van het onderstel van een wagen' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *agterstel* <via Afrikaans>.

achtersteven 'achterste gedeelte van een schip' → RUSSISCH *achterštéven*; OEKRAÏENS *achterštéven* ' <via Russisch>; LITOUWS *achterštevenis*; PAPIAMENTS *ágterstef*.

achtertang '(verouderd) onderdeel van een wagen' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *agtertang* 'onderdeel van een wagen' <via Afrikaans>.

achtertouw '(scheepvaart) achterkabel' → RUSSISCH † *achtertóv*.

achteruit 'naar achteren' → DUIJS *achteraas* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *aterét, terét* 'achteruit rijden'; BALINEES *atrèt* 'achteruit gaan'; JAKARTAANS-MALEIS *aterèt, ahdrèt* 'andere richting opgaan (bijv. een auto)'; JAVAANS *atrèt* 'naar achteren, achteruitschakeling (van auto e.d.)'; KUPANG-MALEIS *antrék, atarék* 'naar achteren, achteruit gaan'; NEGERHOLLANDS *aster ut, asterut, asteryt*; BERBICE-NEDERLANDS *atriiti*.

achterveld 'afgelegen, achterlijk gebied' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *agterveld, backveld(t)*.

achterwaarts 'naar achteren' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *astewot* <via Negerhollands>.

achterwege blijven, laten 'uitblijven, niet doen' → FRIES *efterwege bliuwe, litte*.

achterzeil 'grootzeil of zeil van de bezaansmast' → RUSSISCH *achterzéli* 'zeilen die tot de grote en bezaansmast horen'.

-achtig 'achtervoegsel dat bijvoeglijke naamwoorden vormt' → DEENS *-aktig* (uit NI of Nederduits); NOORS *-aktig* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *-aktig* (uit NI of Nederduits).

achtkant 'de achtkante behakking van een mast of steng' → RUSSISCH † *achkánt, achkánty*.

achtmaal 'acht keer, achtwerf' → NEGERHOLLANDS *agtmaal*.

achtste 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *akste, agtste*; SRANANTONGO *achtste*.

achtien 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *achttien, agtien*; BERBICE-NEDERLANDS *aktitin*; SRANANTONGO *achttien*.

achttiende 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *agtiende*; SRANANTONGO *achttiende*.

acne 'vetpuistje' → INDONESISCH *akné*.

acquisitie 'aanwinst' → INDONESISCH *akuisisi*.

acrobaat 'kunstenmaker' → INDONESISCH *akrobat*.

acroniem 'letterwoord' → INDONESISCH *akronim*.

acteur 'toneelspeler' → INDONESISCH *aktor*

'toneelspeler; instigator'.

actie 'handeling; aandeel in grondkapitaal' → FRIES *aksje*; DUIJS *Aktie* 'aandeel in het grondkapitaal van een onderneming'; DEENS *aktie* 'aandeel in het grondkapitaal van een onderneming'; NOORS *aksje* 'aandeel in het grondkapitaal van een onderneming; winstkans, populariteit; in de sport: één overwinning in een competitie, op weg naar de beker' (uit NI of Duits); ZWEEDS *aktie* 'aandeel'; FRANS *action* 'aandeel in het grondkapitaal van een onderneming'; ITALIAANS *azione* 'aandeel in het grondkapitaal' <via Frans>; TSJECHISCH *akcie* 'aandeel in grondkapitaal' <via Duits>; SLOWAAKS *akcie* 'aandeel in grondkapitaal' <via Duits>; POOLS *akcja* 'aandeel in het grondkapitaal van een onderneming'; RUSSISCH *ákcija* 'handeling; (beurs)aandeel'; OEKRAÏENS *ákcija* 'bewijs van aandeel in een onderneming' <via Russisch>; AZERI *aksiya* 'aandeel; handeling' <via Russisch>; LETS *akcija* 'aandeel' <via Duits>; LITOUWS *akcija* 'aandeel'; MALTEES *azzjoni* 'aandeel' <via Italiaans>; ESPERANTO *akcio* 'aandeel in grondkapitaal' <via Duits>; INDONESISCH *aksi* 'handeling'; BALINEES *aksi* 'handeling; arrogant doen; grof doen; stoer doen'; JAKARTAANS-MALEIS *pasang aksi* 'netjes; arrogant; aanstellerig'; JAVAANS *aksi* '(politieke) handeling'; MENADONEES *aksi* 'activiteit; iets moois'; SASAKS *aksi, ngaksi* 'geuren met iets'; PETJOH *aksi* 'stoer doen' <via Indonesisch/Maleis>; SRANANTONGO *aksi* 'aanbieding'; SURINAAMS-JAVAANS *aksi* 'handeling'.

actief 'werkzaam, energiek' → INDONESISCH *aktip, aktif*; MENADONEES *aktif*; MINANGKABAUS *aktip*.

actionist 'handelaar in aandelen' → DUIJS *Aktionist*.

activa 'gezamenlijke baten van een boedel' → INDONESISCH *aktiva*.

activist 'actievoerder' → INDONESISCH *aktifis* 'man van de daad; iemand die actief is in een (politieke) beweging'.

actualisatie 'het actueel maken' → INDONESISCH *aktualisasi*.

actuaris 'beheerder van geldmiddelen' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *actuaribus* 'functionaris van de Nederduits Hervormde synode' <via Afrikaans>.

actueel 'op het ogenblik bestaand' → INDONESISCH *aktuil, aktual*.

acupunctuur 'geneeswijze door middel van naalden' → INDONESISCH *akupungtur, akupunktur*.

Adam 'naam van de eerste mens' → NEGERHOLLANDS *adam*.

adamsvijg 'vijgensoort' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *Adam fig* 'grote vijgensoort'.

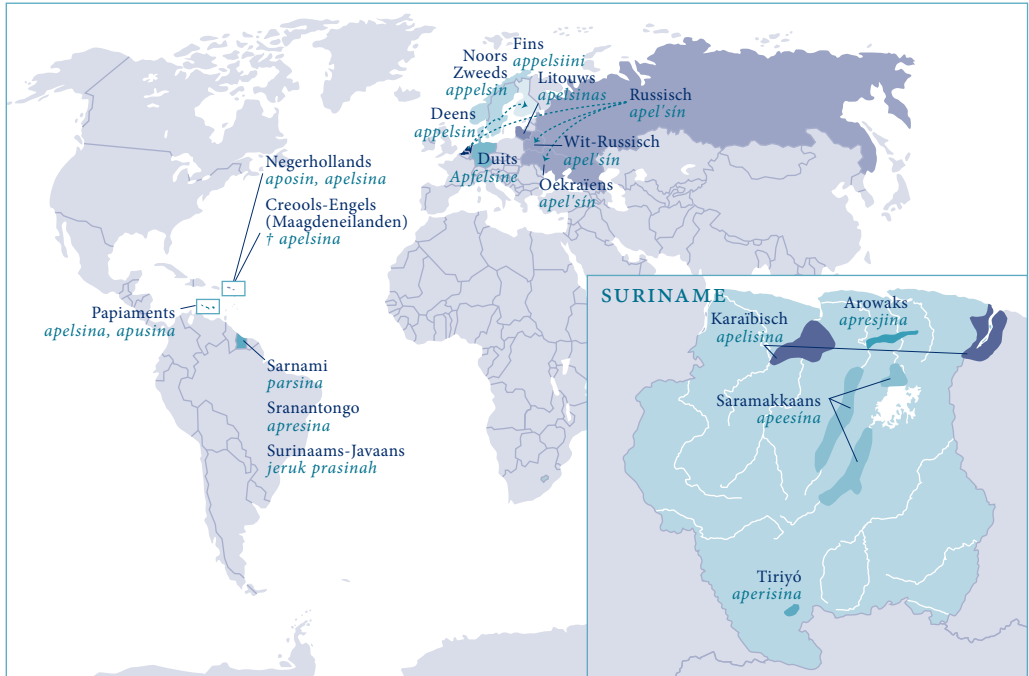
adaptatie 'aanpassing' → INDONESISCH *adaptasi*.

addenda 'bijvoegsels' → INDONESISCH *adénda*.

adder 'slang' → NEGERHOLLANDS *adder*.

addictie 'verslaving' → INDONESISCH *adiksi*.

à décharge 'ter ontlasting van een beklagde' → INDONESISCH (*saksi*) *à décharge /a désyars* '(getuige) voor de verdediging'.

11. De verbreiding van het woord *appelsien*.

Zoete sinaasappels waren afkomstig uit China, en men spelde de naam vroeger dan ook als *chinaasappel*. In de volkstaal werden sinaasappels in het verleden *appelsien* genoemd; tegenwoordig geldt dat woord vooral als Vlaams. Sinaasappels waren zeer geschikt om op schepen mee te nemen voor de noodzakelijke vitamines, en ze vormden een belangrijk handelsproduct: in de achttiende en negentiende eeuw verzorgde Amsterdam een groot deel van Noord-Europa van sinaasappels. Het Nederlandse volkswoord *appelsien* is dan ook in een groot aantal Noord- en Oost-Europese talen bekend geraakt, deels via Nederduits, Russisch en Zweeds. Ook naar Zuid-Amerika en het Caribisch gebied brachten de Nederlanders de vrucht en de naam, waarbij het woord binnen Suriname via het Sranantongo verder is verbreid. In Indonesische talen is het woord niet aangetroffen. Maar aan Indonesische talen zijn dan weer wel andere namen voor citrusvruchten uitgeleend, namelijk *citroen* en *limoen* (*lemmetje*, *limmetje*), zo blijkt in het alfabetisch lexicon.

adel 'stand der edelen' → NOORS *adel* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *adel* 'hoogste sociale klasse waarbij privileges erfelijk zijn' (uit NI of Nederduits); FINS *aateli* 'hoogste sociale klasse, adelsklasse' <via Zweeds>; ESTS *aadel* (uit NI of Duits); JAVAANS *adhel*; PAPIAMENTS † *adel*.

adelborst 'aspirant-officier bij de marine' → DUIJS *Adelborsche* 'zeekadet'.

adempauze 'korte rust na uitademing' → INDONESISCH *adempauze*.

ademtrek 'ademtocht' → NEGERHOLLANDS *aasemtrek*.

adequaat 'overeenkomstig' → INDONESISCH *adekuat, adekwat*.

ader 'bloedvat' → JAPANS *jōmyaku* 'bloedvat, lett. stil bloedvat'; CHINEES *jingmai* <via Japans>; NEGERHOLLANDS *ader, aar*; PAPIAMENTS *ader, ardu*.

ader 'nauwe doorgang in de aardkorst waaruit water opwelt' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *aar* 'ondergrondse waterstroom' <via Afrikaans>.

aderlaten 'door het openen van een ader bloed aftappen' → NOORS *årelate* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *åderlåta* (uit NI of Nederduits).

adhesie 'instemming' → INDONESISCH *adhési*.

adhesief 'instemmend' → INDONESISCH *adhésif*.

adieu 'tussenwerpsel: groet' → NEGERHOLLANDS *adjo, adiō, adjoe*; SRANANTONGO *adyosi* (uit NI of Spaans); CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *adio* <via Negerhollands>.

adjudant 'officier van de staf' → INDONESISCH *ajidan, ajudan*; ATJEHNEES *ajidan*; BOEGINEES *ajidāng*; JAVAANS *ajidan, ajudan*; MAKASSAARS *ajidān*; MENADONEES *ajudan* 'initiatiefnemer en persoonlijk assistent'; PAPIAMENTS *atzjudant*.

adjudicatie 'gerechtelijke toewijzing' → INDONESISCH *ajudikasi*.

adjunct 'toegevoegd functionaris' → INDONESISCH *ajung*; ATJEHNEES *ajōn*; JAVAANS *ajung, anjun, anjung*; MADOREES *ajing*; MINANGKABAUS *ajuang* 'toegevoegd functionaris, assistent'.

adm. 'administrateur' → INDONESISCH *adéem* 'plantagebestuurder'.

administrateur 'bestuurder, beheerder' → JAVAANS *setatir, setatur* 'bestuurder'.

administratie 'bestuur' → INDONESISCH *administrasi*; SINGALEES *administrāsī*.

admiraal 'opperbevelhebber van oorlogsvloot' → DEENS *admiral*; ZWEEDS *amiral*; FINS *amiraali* <via Zweeds>; POOLS *admiral*; RUSSISCH *admirál* 'hoogste legerrang'; OEKRAÏENS *admirál* 'hoogste legerrang' <via Russisch>; AZERI *admiral* 'hoogste rang bij de marine' <via Russisch>; LITOUWS *admirolas*; EWE *amrálò*; GĀ *amralo*; TWI *amrādò*; INDONESISCH *admiral*; BOEGINEES *ambarâla*; JAVAANS *amral*; MAKASSAARS *ambarâla, amarâla*; SOENDANEES *amiral*; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *ádmiral*; SINGALEES *admiral, admirál*; PAPIAMENTS *atmiral*.

admiraliteit 'vergadering van de bestuurders en grondleggers der vloot' → RUSSISCH *admiraltéjstvo*; LITOUWS *admiralitetas* <via Russisch>.

adolescent 'jongeling' → INDONESISCH *adolésén*.

adopteren 'aannemen als kind' → INDONESISCH *adoptir*.

adoptie 'aanneming als kind' → INDONESISCH *adopsi*.

adrenaline 'bijnierhormoon' → INDONESISCH *adrénalin*.

adres 'woon- of verblijfplaats' → INDONESISCH *adrés*; AMBONS-MALEIS *adrès*; JAKARTAANS-MALEIS *aderès*; MADOREES *adres, addris*; MENADONEES *adres*; PAPIAMENTS *adrès*; SRANANTONGO *adres*; SURINAAMS-JAVAANS *èdrés*.

adsorbent 'adsorberende stof' → INDONESISCH *adsorbén* (uit NI of Engels).

adsorptie 'binding van een stof aan de oppervlakte van een andere stof' → INDONESISCH *adsorpsi*.

adstraat 'taalkenmerken die taalverandering in een andere taal veroorzaken' → ENGELS *adstratum* <via Modern Latijn>; DUIJS *Adstrat*; DUIJS *Adstrat*; LETS *adstrāts*; LITOUWS *adstratas*.

advent 'tijd van voorbereiding voor het kerstfeest' → INDONESISCH *advént*; PAPIAMENTS *atvènt*.

advertentie 'aankondiging in krant e.d.' → FRIES *advertinsje*; INDONESISCH *adpérténsi*.

advies 'mening, raad' → FRIES *advys*; INDONESISCH *adpis, advis*; MENADONEES *advis*.

adviseur 'raadgever' → INDONESISCH *adpisir*.

advocaat 'rechtsgeleerde' → SHONA *gweta* 'wetskenner' <via Afrikaans>; INDONESISCH *adpokat, advokat, alpukat*; JAVAANS *apokat, arpokat (vo)*; MAKASSAARS *opoká, apoká*; MENADONEES *advokat*; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *advocat*; SINGALEES *advakāt*; TAMIL *appukkattu*; SRANANTONGO *afkati*.

advocaat 'tropische boom en vrucht' → INDONESISCH *apokat, advokat*; JAKARTAANS-MALEIS *alpuket*; JAVAANS *alpokat, apokat* 'avocado(vrucht)'; MADOREES *adpokat* 'tropische vrucht'; MENADONEES *advokat, alvokat*; SRANANTONGO *afkati* 'avocado'; SURINAAMS-JAVAANS *apokat, aplokat, plokat*.

advocaat(je) 'eigele drank uit brandewijn en eieren' → ENGELS *advocaat* '(glaasje) eierdrank'; POOLS *adwokat*; AMERIKAANS-ENGELS *advocaat*.

aero- 'lucht-' → INDONESISCH *aéro-*.

aerobics 'gymnastische dans die de ademhaling bevordert' → INDONESISCH *aérobik(a)* (uit NI of Engels).

aerodynamica 'leer van de beweging der gassen' → INDONESISCH *aérodinamika*.

aerogram 'luchtpostbrief' → INDONESISCH *aérogram*.

aerosport 'vliegsport' → INDONESISCH *aérosport*.

aerostatica 'leer van het evenwicht der gassen' → INDONESISCH *aérostatika*.

af 'bijwoord van plaats' → INDONESISCH *af (af pabrik)* 'kosteloos (af fabriek)'; AMBONS-MALEIS *af* '(onder jongeren) beëindigd (van liefdesrelatie)';

- MENADONEES *af* 'uit zijn (relatie)'; NEGERHOLLANDS *af* 'uitzetten; klaar'.
- afasie** 'onvermogen tot taalgebruik' → INDONESISCH *afasi(a)*.
- afbeulen** 'meedogenloos door zware en langdurige arbeid of overgrote inspanning geheel afmatten' → FRIES *ôfbeule*.
- afbijten** 'met de tanden afsnijden en wegnemen' → NEGERHOLLANDS *bit af*.
- afblazen** 'door blazen verwijderen' → JAVAANS *ablas* '(stoom) wegblazen; afgewerkte stoom'.
- afbomen** 'door bomen, door stuwen met de boom van iets verwijderen' → FRIES *ôfbome*.
- afbraak** 'het slopen' → JAVAANS *abrag*; PAPIAMENTS † *afbraak* 'puin'.
- afbreken** 'door breken scheiden, beëindigen' → DEENS *afbrække* 'met iets ophouden, iets ergens vanaf halen' (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *breek af, brek af*.
- afbreuk** 'verlies, schade' → NOORS *afbrekk* 'verlies, schade; onderbreking' (uit NI of Nederlands).
- afdak** 'afhellend, beschuttend dak' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *afdak* 'afhellend dak, bijgebouwtje' <via Afrikaans>; AMERIKAANS-ENGELS dial. † *offdoch* 'portiek, veranda'; PAPIAMENTS *afdak, hafdak* 'afhellend, beschuttend dak; lessenaarsdak'; SRANANTONGO *afdaki* 'overdekt kraampje, krot, hut, huis waaraan nog gewerkt wordt; eenkamerwoning; luifel; bepaald soort kapsel'; SARNAMI *halap dâki*.
- afdalen** 'naar beneden gaan' → FRIES *ôfdale*.
- afdeling** 'onderdeel' → INDONESISCH *afdeling, apdeling* 'sectie, departement; regentschap'; JAVAANS *apdeling, dhéling* '(bestuurlijk) onderdeel'; MENADONEES *afdeling*; SURINAAMS-JAVAANS *afdeling*.
- afdelingsbestuur** 'bestuur van een partijafdeling' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *afdelingsbestuur* <via Afrikaans>.
- afdraaien** 'verwijderen; een zijwaartse richting nemen' → NEGERHOLLANDS *draai af* 'afwenden'.
- afdruk** 'door afdrukken verkregen gelijkenis' → ENGELS *offprint, off-print* 'kopie van een gedrukte tekst' (uit NI of Duits); INDONESISCH *afdruk, apdrék, apdruk* 'fotoafdruk van een negatief'; PAPIAMENTS † *afdruk*.
- affect** 'gemoedsaandoening' → INDONESISCH *afék*.
- affectie** 'genegenheid' → INDONESISCH *aféksi*.
- affiliatie** 'aanneming (als kind)' → INDONESISCH *afiliasi*.
- affiniteit** 'verwantschap' → INDONESISCH *afinitas*.
- affirmatie** 'bevestiging' → INDONESISCH *afirmasi*.
- affix** 'toevoegsel' → INDONESISCH *afiks*.
- affodil** 'slaaplelie' → ENGELS *daffodil* 'leliesoort; narcisoort; lichtgele kleur'.
- afreus** 'afschuwelijk' → PAPIAMENTS † *afreus*.
- affront** 'belediging' → SRANANTONGO *afrontu*.
- affronteren** 'krenken, beledigen' → NEGERHOLLANDS *affronteer*; SRANANTONGO *afrontu*.
- afgaan** 'verlaten; naar beneden gaan; poepen' → PAPIAMENTS *bai af* 'ontlasting hebben'.
- afgang** 'schande veroorzaakt door eigen falen' → NEGERHOLLANDS *afgang*.
- afgedankt** 'uit de dienst ontslagen, buiten gebruik gesteld, afgewezen' → ZWEEDS *avdankad* 'niet langer in dienst, aan de dijk gezet' (uit NI of Nederlands).
- afgekeurd** 'ongeschikt verklaard' → AMBONS-MALEIS *afekér, afkhekér*; JAVAANS *(di)apekir, (di)apkir* 'ongeschikt, onbruikbaar'; MAKASSAARS *pakèr, pakèré*.
- afgelegen** 'op grote afstand, niet in de nabijheid gelegen' → FRIES *ôfgelegen*.
- afgelost** 'vervangen' → JAVAANS *(di)aplos*.
- afgescheiden** 'behorend tot, in verband staand met de Afscheiding' → FRIES *ôfgescheiden*.
- afgescheidene** 'lid van de Christelijke Gereformeerde Kerk, vroeger Afgescheiden Christelijk-gereformeerde Gemeente' → FRIES *ôfgescheidene*.
- afgod** 'valse godheid' → DEENS *afgud* (uit NI of Nederlands); NOORS *avgud* '(beeld of beeltenis van) valse godheid' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *afgod*.
- afgoderij** 'idolatrie' → NOORS *avguderi* 'idolatrie, ketterij' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *afgodderie*; SRANANTONGO *afkodrei* 'niet-christelijke religie'.
- afgrond** 'grondeloze diepte' → DEENS *afgrund* 'grondeloze diepte, onoverbrugbaar verschil' (uit NI of Nederlands); NOORS *avgrunn* 'grondeloze diepte, onoverbrugbaar verschil' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *avgrund* '(beangstigende) grondeloze diepte' (uit NI of Nederlands).
- afhalen** 'door halen of trekken wegnemen' → FRANS *affaler* 'naar de kust toe duwen (door de wind); laten zakken (van een scheepstouw)'; ITALIAANS *affalare* 'het want van een schip laten zakken'; NEGERHOLLANDS *haal af* 'van zijn plaats verwijderen'.
- afhandelen** 'handel drijven; bespreken' → NOORS † *avhandle* 'discuteren; afzetten (handel)' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *avhandla* 'discussieren' (uit NI of Nederlands).
- afhankelijk** 'ondergeschikt of onderworpen aan' → FRIES *ôfhanklik*.
- afhouden** 'beletten te naderen of in aanraking te komen' → NEGERHOLLANDS *hou af, how af* 'beletten te naderen of in aanraking te komen, ophouden, weerhouden'; PAPIAMENTS † *hou af*.
- afijn** 'tussenwerpsel: kortom' → SRANANTONGO *afên*.
- afkampen** '(verouderd) afkanten' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *camp off* 'afpalen, omheinen' <via Afrikaans>.
- afkappen** 'afhakken; overkappen' → NEGERHOLLANDS *afkappen, kap af*.
- afkeer** 'weezin' → FRIES *ôfkear*.
- afkeuren** 'ongeschikt verklaren' → FRIES *ôfkeure*; INDONESISCH *afkir, apekir, apkir, pekir* 'afgekeurd';

niet langer bruikbaar; dat wat afgekeurd is'; JAKARTAANS-MALEIS *apkir*, *diapkir* 'niet meer kunnen worden gebruikt'; MENADONEES *afker* 'niet meer kunnen worden gebruikt, geweigerd worden'; SURINAAMS-JAVAANS *apkir*, *ngapkir*, *kir-af*, *ngekir-af*, *pekir* 'ongeschikt verklaren; afgekeurd'.

afklimmen 'ergens vanaf gaan' →

NEGERHOLLANDS *klam af*.

afkoelen 'koeler worden' → NEGERHOLLANDS *koel af*.

afkomst 'afstamming' → NEGERHOLLANDS *afkomst*.

afkorten 'verkorten door weglating' → DEENS

afkorte 'korter maken' (uit NI of Nederlands);

NOORS *avkorte* 'korter maken; aftrek (van straf of geldbedrag)' (uit NI of Nederlands).

aflaat 'kwijtschelding van straf voor zonden' → FRIES

ôflaat; DEENS *aflad* (uit NI of Nederlands); NOORS

avlat (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *avlat* (uit NI of Nederlands).

afladen 'lossen, ontladen' → ENGELS *off-load* 'lossen;

lozen' <via Afrikaans>.

aflaten 'ophouden; laten afzakken' → NOORS † *avlate*

'ophouden' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *laat af* 'neerlaten, laten zakken'.

afleggen 'neerleggen; een tak ombuigen en met aarde

bedekken, zodat hij wortel kan schieten; verrichten'

→ NEGERHOLLANDS *lee af* 'neerleggen; verrichten';

PAPIAMENTS *lêg* 'door takken of twijgen met grond

te bedekken een nieuwe plant zelfstandig doen opgroeien'.

aflegger 'een door afleggen verkregen plant' →

ENGELS *layer* 'afgelegde loof'.

aflopen 'zich van een bepaald punt verwijderen;

stroomafwaarts varen; zich (haastig) begeven

naar; ten einde lopen' → ZWEEDS *avlöpa*

'verloper, ten einde lopen' (uit NI of Nederlands);

NEGERHOLLANDS *loop af*, *loo af* 'eindigen, ten einde lopen'.

aflossen 'vervangen, overnemen' → ZWEEDS

avlösa 'een functie van iemand overnemen' (uit

NI of Nederlands); INDONESIAISCH *aplos*, *aplus*

'vervangen, overnemen; aflossing van de wacht;

verlossen'; JAKARTAANS-MALEIS *aplus*, *ngaplus*

'van taak wisselen'; KUPANG-MALEIS *aplos*

'vervangen'; MENADONEES *aplos*, *aflos* 'van taak

wisselen'; PETJOH *aplos* 'vergoeding, vervanging,

schadeloosstelling' <via Indonesisch/Maleis>;

SURINAAMS-JAVAANS *aplus*, *ngaplus* 'te laat komen, achter het net vissen'.

afmaken 'een einde maken aan' → FRIES *ôfmeitsje*;

NEGERHOLLANDS *maak af*.

afnaaien 'naaiwerk voltooien' → NOORS *avneie* 'de

zool aan de schoenrand vast naaien' (uit NI of

Nederlands).

afname 'het afnemen' → FRIES *ôfname*.

afnemer 'koper' → ZWEEDS *avnämare* 'ontvanger van

waren' (uit NI of Nederlands).

afpersing 'het met geweld afdwingen' → FRIES

ôfpersing.

afraden 'de raad geven iets niet te doen' →

NEGERHOLLANDS *raad af*; PAPIAMENTS † *rade af*.

aframmelen 'een pak slaag geven' → PETJOH

aframmelen, *aframl'n*.

afrekenen 'afstraffen' → SRANANTONGO *reikenaf*.

afrekening 'het afrekenen' → ? ENGELS *off-reckoning*

'inhouding van wedde van soldaten of matrozen

bestemd voor hun onkosten'; SOENDANEES *aprekin*

'het afrekenen (koffieprocenten aan de inlandse

hoofden uitbetalen)'.

africhten 'in een zekere richting sturen; (verouderd)

terechtstellen' → ZWEEDS *avrätta* 'de doodstraf

uitvoeren' (uit NI of Nederlands).

Afrika 'werelddeel' → PETJOH *aprik* 'Indo van

Afrikaanse afkomst'; NEGERHOLLANDS *Africa*.

Afrikaander 'blanke in Zuid-Afrika met Afrikaans

als moedertaal' → ENGELS *Afrikaner* <via Afrikaans>;

DUITS *Afrikaander* <via Afrikaans>; DEENS

afrikander, *afrikaaner* <via Afrikaans>; NOORS

afrikander, *afrikaaner* <via Afrikaans>; ZWEEDS

Afrikand 'in Zuid-Afrika geboren blanke van

Hollandse komaf' <via Afrikaans>; FINS *Afrikandi*

'in Zuid-Afrika geboren blanke van Hollandse

komaf' <via Afrikaans>; FRANS *afrikaner*, *afrikander*

<via Afrikaans>; ITALIAANS *afrikander*, *afrikaner*

'in Zuid-Afrika geboren blanke van Hollandse

komaf' <via Afrikaans>; PORTUGEES *africânder* 'in

Zuid-Afrika geboren blanke van Hollandse komaf';

TSJECHISCH *afrikander* 'vleesrijk runderras uit

Zuid-Afrika'; POOLS *Afrykaner* <via Afrikaans>;

KROATISCH *afrikaner* <via Afrikaans>; MACEDONISCH

Afrikaander 'blanke, geboren in Zuid-Afrika' <via

Afrikaans>; SERVISCH *afrikander* 'blanke inwoner

van Zuid-Afrika' <via Afrikaans>; BULGAARS

afrikaneri 'de Hollandse kolonisten van Zuid-Afrika

en hun afstammelingen' <via Afrikaans>; LITOUWS

afrikansas 'oorspronkelijke bewoner van Zuid-

Afrika' <via Afrikaans>.

Afrikaans 'officiële taal van Zuid-Afrika en

Namibië' → ENGELS *Afrikaans* <via Afrikaans>;

DUITS *Afrikaans* <via Afrikaans>; DEENS *afrikaans*

<via Afrikaans>; NOORS *afrikaans* <via Afrikaans>;

ZWEEDS *afrikaans* <via Afrikaans>; FINS *afrikaans*

<via Afrikaans>; FRANS *afrikaans*, *afrikans* <via

Afrikaans>; ITALIAANS *afrikaans* <via Afrikaans>;

POOLS *afrykański*, *afrykanerski* <via Afrikaans>;

SERVISCH *afrikans* <via Afrikaans>; LETS *afrikāns*;

GRIEKS *Afrikaans*; ESPERANTO *afrikanso* <via

Afrikaans>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *Afrikaans*

'officiële taal van Zuid-Afrika en Namibië; van de

Afrikaners' <via Afrikaans>.

afrikaantje 'perkplant' → TSJECHISCH *afrikán*;

INDONESIAISCH *aprikances*; PAPIAMENTS *afrikanchi*

(ouder: *afrikaantje*).

afrit 'helling waarlangs men naar beneden kan rijden;

uitrit van een snelweg' → INDONESIAISCH *afrit*, *aprit*.

afrodisiacum 'de geslachtsdrift prikkelend middel' →

INDONESIAISCH *afrodisiak*.

- afruimen** 'leeghalen van tafel' → SRANANTONGO
ruim af.
- afschaken** 'het touw doorsteken, van boven af met de hand toesteken, om het vieren gemakkelijker te laten verlopen' → DEENS † *afskage* 'met een touw schudden zodat het uit de knoop raakt' (uit NI of Duits).
- afscheid** 'het scheiden' → FRIES *ôfskeid*; DEENS *afsked* 'het scheiden, het aftreden' (uit NI of Nederduits); NOORS *avskjed* 'het scheiden, vaarwel zeggen; het aftreden' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *avsked* 'het scheiden, het vaarwel zeggen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS (*neem*) *afskheid* 'het scheiden, vaarwel zeggen'.
- afschepen** 'zich van een ongewenst verzoek afmaken' → FRIES *ôfskepe*.
- afschilderen** 'afmaken; met woorden beschrijven' → FRIES *ôfskilderje* 'met woorden beschrijven'; NEGERHOLLANDS *skilder af* 'afmaken'.
- afschuifstelsel** 'werkwijze waarbij de verantwoordelijkheid telkens op iemand anders wordt doorgeschoven' → INDONESIAISCH *afschuifstelsel* 'systeem waarbij een opdracht of aantijging doorgeschoven wordt naar een ander'.
- afschuw** 'sterke afkeer, aversie' → ZWEEDS *avsky* (uit NI of Nederduits).
- afslag** 'veilingmethode' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *afslag* <via Afrikaans>.
- afslager** 'veilingmeester' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *afslaer* <via Afrikaans>.
- afsluitdijk** 'dijk die stromend water of een binnenezee afsluit' → ESPERANTO *fermdigo*.
- afsprak** 'mondelinge of schriftelijke overeenkomst' → INDONESIAISCH *asprak* '(mondelinge) overeenkomst; rendez-vous'; AMBONS-MALEIS *afsprak*; JAKARTAANS-MALEIS *sprak*; PAPIAMENTS *afsprak*; SRANANTONGO *asprak*; SURINAAMS-JAVAANS *afsprak* 'een mondelinge of schriftelijke overeenkomst (maken of hebben)' <via Sranantongo>.
- afstaan** 'afstand doen van, overdragen' → DEENS *afstå* 'iets aan iemand geven, vaak tegen de wil in' (uit NI of Nederduits); NOORS *avstå* 'ophouden met (na raad of gerechtelijke uitspraak); overdragen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *avstå* 'afzien van, ophouden met, overdragen' (uit NI of Nederduits).
- afstand** 'distantie' → AMBONS-MALEIS *apstan*; SURINAAMS-JAVAANS *afstan*.
- afstappen** 'afdalen; ermee ophouden' → NEGERHOLLANDS *stap af* 'naar beneden stappen; aftreden'.
- afsteken** 'wegvaren in bootje door zich af te duwen van de wal of van een schip' → DUIJS *abstechen*.
- afstoffen** 'stof afnemen' → PAPIAMENTS *stòf*.
- afstoten** '(van een organisme) niet als eigen onderdeel laten functioneren; van de hand doen' → SURINAAMS-JAVAANS *setot-af*, *nyetot-af*, *stot-af*, *ngestot-af* 'een werknemer naar een andere (overheids)dienst overplaatsen'.
- afsturen** 'afwenden; wegzenden; versturen, verzenden' → ZWEEDS *avstyra* 'afwenden, voorkomen' (uit NI of Nederduits).
- afstands** 'oud' → FRIES *ôftânsk*.
- afstands** 'de tanden verloren hebbend of gaandeweg verliezend' → FRIES *ôftandich* 'de tanden verloren hebbend of gaandeweg verliezend, afgeleefd'.
- aftreden** 'zijn werkkring, ambt, bediening of betrekking neerleggen' → FRIES *ôftrede*.
- aftrekken** '(wiskunde) verminderen' → NEGERHOLLANDS *trek af* 'verminderen, korten, inhouden'; SURINAAMS-JAVAANS *trèg-af*, *ngetrèg-af* 'verminderen'.
- aftraggelen** 'afhandig maken' → PETJOH *aftraggelen*, *aftraggel'n* 'iemand vriendin afhandig maken'.
- afvaardigen** 'iemand zenden en machtigen' → DEENS *affærdige* 'honend en beslist afwijzen' (uit NI of Nederduits); NOORS *avferdige* 'kort en beslist afwijzen' (uit NI of Nederduits).
- afval** 'dat wat na bewerking als nutteloze rest overblijft' → ENGELS *offal* 'overschot, vuilnis; slachtafval'; ? DUIJS *Abfall* 'snipper; ingewanden, vuilnis'; ESPERANTO *defalajo* 'vuilnis' <via Duits>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *afval* 'eetbare ingewanden van dieren, orgaanvlees' <via Afrikaans>; INDONESIAISCH *afal* 'dat wat na een bewerking als overtollig overblijft'; NEGERHOLLANDS *afval*; SURINAAMS-JAVAANS *afal* 'dat wat na een bewerking als overtollig overblijft'.
- afvallen** 'afnemen' → NEGERHOLLANDS *val af* 'afnemen, verminderen, dalen'.
- afvallig** 'ontrouw, afvallend' → NOORS *avfeldig* 'verzwakt door ouderdom of ziekte, gammel; (maritiem) lijjigerig' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *avfallig* 'ontrouw' (uit NI of Nederduits).
- afvoer** 'afvoergoot' → JAKARTAANS-MALEIS *apuran*; JAVAANS dial. *afur*.
- afvoergoot** 'afvoerkanaal' → JAVAANS *apuran* 'afvoerkanaal; afkoop van betaling voor afvoergoten'.
- afvragen, zich iets** 'zichzelf een vraag stellen' → FRIES *jin eat ôffreegje*.
- afwas** 'vuile vaat die afgewassen moet worden' → NEGERHOLLANDS *afwasch*.
- afwassen** 'de afwas doen, door wassen reinigen' → NEGERHOLLANDS *wasch (af)*.
- afweren** 'afwenden; tegenhouden; op afstand houden' → PAPIAMENTS *beraf* 'afweren; afpoeieren; afdruipen'.
- afwezendheid** '(verouderd) absentie' → ZWEEDS † *avväsenhet* 'absentie' (uit NI of Duits).
- afzadelen** 'ontzadelen' → ENGELS *offsaddle*, *off-saddle* 'ontzadelen; een reis onderbreken' <via Afrikaans>.
- afzakken** 'langzaam naar beneden glijden' → DUIJS *absacken* 'zinken'.
- afzeggen** 'afdanken; iets verbreken (bijv. een afspraak)' → NEGERHOLLANDS *seg af*.
- afzender** 'verzender van brief of pakket' → PAPIAMENTS *afzènder*.

- afzetten** 'afnemen; neerzetten; buiten werking stellen; scheiden, afbakenen' → ZWEEDS *avsätta* 'iemand van zijn functie beroven' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *set af* 'neerzetten; uitschakelen, afdanken'.
- afzettertje** 'afzakkertje' → ZWEEDS † *avsättare* 'glaasje gemengde brandewijn'.
- afzien** 'besluiten er afstand van te doen' → ZWEEDS *avse* 'van plan zijn, ten doel hebben; afzien van, opgeven' (uit NI of Nederlands).
- afzijdig** 'aan de kant, geen partij kiezend' → DEENS *afsidet* 'afgelegen van de rest' (uit NI of Nederlands); NOORS *avsidet* 'afgelegen'.
- agaat** 'kwartsgesteente' → ZWEEDS *agat* (uit NI of Duits); SINGALEES † *agasti, agatti*.
- agave** 'vetplant' → SRANANTONGO *agafe*.
- agenda** 'aantekenboek; lijst van te bespreken onderwerpen' → INDONESISCH *agènda*; BOEGINEES *agènda* 'aantekenboek'; JAKARTAANS-MALEIS *ahènda* 'aantekenboek'; MADOEREES *agenda* 'aantekenboek'; PAPIAMENTS *agènda* 'aantekenboek; lijst van te verrichten werkzaamheden'.
- agent** 'vertegenwoordiger' → INDONESISCH *agén*; AMBONS-MALEIS *agèn* 'vertegenwoordiger van een maatschappij'; KUPANG-MALEIS *agèn* 'vertegenwoordiger van een maatschappij'; MADOEREES *ahen* 'vertegenwoordiger van de paardenposterij'; MENADONEES *agèn* 'vertegenwoordiger van een maatschappij'; MINANGKABAUS *agen*; TERNATAANS-MALEIS *agèn* 'vertegenwoordiger van een maatschappij'; SURINAAMS-JAVAANS *akhèn*.
- agglutinatie** 'samenkleving' → INDONESISCH *aglutinasi*.
- aggregaat** 'samenstel van werktuigen' → INDONESISCH *agrégat* 'elektrische generatorset'.
- aggregatie** 'samenvoeging' → INDONESISCH *agrégasi*.
- agio** 'opgeld' → INDONESISCH *agio*.
- agitatie** 'opgewondenheid' → INDONESISCH *agitasi*.
- agitator** 'onruststoker' → INDONESISCH *agitator*.
- agoeti** 'Zuid-Amerikaans knaagdiertje' → SRANANTONGO *aguti*.
- à gogo** 'in overvloed; onderbroken' → INDONESISCH *a-go-go* 'bewegingsvorm'.
- agraria** 'landbouwzaken' → INDONESISCH *agraria*; BOEGINEES *agerària*.
- agressie** 'vijandelijke aanval' → INDONESISCH *agrési*.
- agressief** 'aanvallend' → INDONESISCH *agrésif, agrésip*; MENADONEES *agrésif*.
- agressor** 'aanvaller' → INDONESISCH *agrésor*.
- agricultuur** 'landbouw' → INDONESISCH *agrikultura*.
- agronomie** 'landbouwkunde' → INDONESISCH *agronomi*.
- aha** 'tussenwerpsel: uitroep van verrassing' → PAPIAMENTS *ahá, ahán*.
- ahoi** 'toeroep om schip te praaieren' → DUIJS *ahoi* 'groet bij ontmoeten van schip' (uit NI of Engels); ZWEEDS *ohoj*; *hoj* 'groet bij ontmoeten van schip' (uit NI of Engels); FINS *ohoi* 'uitroep' (via Zweeds); TSJECHISCH *ahoj* 'algemene groet in de spreektaal, hoi' (uit NI of Duits); SLOWAAKS *ahoj* 'algemene groet in de spreektaal, hoi' (uit NI of Duits).
- ahum** 'geluid om de aandacht te trekken' → ? MENADONEES *ahem, ehem*.
- ai** 'tussenwerpsel: uitroep van onaangename gewaarwording' → PETJOH *ai-dan, ai-nou* 'tussenwerpsel: toe, vooruit nou'.
- airmail** 'luchtpost' → INDONESISCH *érmil*.
- ajuin** 'ui' → BERBICE-NEDERLANDS *ajun*; SRANANTONGO *ayun*; AUCAANS *ajoen*; SARAMAKKAANS *ajón*; AROWAKS *ajoeng* (via Sranantongo); KARAÏBISCH *ayuna* (via Sranantongo).
- akela** 'leidster van de welpen bij de padvindes' → SRANANTONGO *akela*.
- akelei** 'plantengeslacht' → DEENS *akeleje* (uit NI of Nederlands); NOORS *akeleie* (uit NI of Nederlands).
- akelig** 'naar' → PAPIAMENTS † *akelik*.
- akker** 'stuk bouwland' → NOORD-SOTHO *akere* (via Afrikaans); TSWANA *akere* (via Afrikaans); ZUID-SOTHO *akere* (via Afrikaans); SINGALEES *akkarya* 'bepaalde hoeveelheid land'; CHINEES dial. *ka* 'oppervlaktemaat'; NEGERHOLLANDS *akker*.
- akkermeisjes** 'bepaalde plant' → FRIES *akkeremeisjes* 'vogelmelk; sneeuwklolkje; lenteklokje'.
- akkoord** 'overeenkomst' → FRIES *akkoart*; DUIJS *Akkord*; INDONESISCH *akor* 'instemming'; ? ATJEHNEES *akô* 'eensgezind, eendrachtig, harmoniërend; eensgezindheid, eendracht, harmonie'; BOEGINEES *akôrô*; JAKARTAANS-MALEIS *akur*; JAVAANS *akur* 'overeenkomst; eensgezind'; KUPANG-MALEIS *akor* 'instemmen; overeenkomen'; MADOEREES *akor*; MAKASSAARS *akôrô* 'instemmen'; MENADONEES *akor*; SASAKS *akor*; SINGALEES *akaradàra(va)* (uit NI of Portugees); NEGERHOLLANDS *akkord*; SURINAAMS-JAVAANS *akur* 'goed met elkaar leven; eensgezind'; SURINAAMS-JAVAANS *akurt* 'instemmen, het eens zijn, goedvinden'.
- akkoord** 'samenklank' → INDONESISCH *akor*; PAPIAMENTS *akort* 'samenklank van ten minste drie tonen van verschillende toonhoogte'.
- akoestiek** 'geluidsleer' → INDONESISCH *akustik*.
- aks** 'bijl' → NEGERHOLLANDS *aks* 'bijl; snijdend werktuig in de vorm van een bijl'; SRANANTONGO *aksi*.
- akte** 'schriftelijk stuk' → INDONESISCH *akta, akte* 'officieel document; diploma; vergunning'; AMBONS-MALEIS *akten, akte* 'benoemingsakte'; MENADONEES *akte*; SOENDANEES *akti*; SINGALEES *akta-ya, akta-patraya* 'benoemingsakte'.
- aktetas** 'platte, rechthoekige tas voor papieren' → INDONESISCH *aktentas* 'platte tas voor papieren; vals, namaak'; MENADONEES *aktentas* 'bepaald soort tas'.
- al** 'onbepaald voornaamwoord' → PETJOH *al* 'uit, afgelopen'; NEGERHOLLANDS *al, alda*; SRANANTONGO *ala*; AUCAANS *ala*.

- à la** 'op de manier van' → INDONESISCH *ala*.
- alarm** 'noodsein; onrust' → DEENS *larm* 'lawaaï' (uit NI of Nederduits); DEENS *alarm* (uit NI of Nederduits); NOORS *larm* 'lawaaï'; NOORS *alarm*, *allarm* 'noodsein' (uit NI of Duits); AMBONS-MALEIS *alaram*; MAKASSAARS *alàrang* 'noodsignaal'; NEGERHOLLANDS *allarm*, *alarm*.
- alarmeren** 'door alarm oproepen of bijeenroepen' → SRANANTONGO *alarmeri*.
- albast** 'gipsoort' → INDONESISCH *albas*.
- albaster** 'albasten of marmeren knikker' → XHOSA *bhastile* (via Afrikaans).
- albatros** 'grote stormvogel' → DUIJS *Albatros* (uit NI of Engels).
- albihoor**, † **halve koor** 'soort van makreef' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *half-cord* 'makreelachtige vissoort'.
- albino** 'mens of dier zonder pigmentkleurstof' → INDONESISCH *albino*; MENADONEES *albino* 'mens zonder pigmentkleurstof'.
- album** 'boek met witte bladen om versjes of foto's te verzamelen; grammofoonplaat, cd' → INDONESISCH *album* 'boekje om spulletjes in te verzamelen; grammofoonplaat, cd'; MADOEREES *album* 'boekje om spulletjes in te verzamelen'; MENADONEES *album* 'boek met witte bladen om versjes of foto's te verzamelen'.
- alcohol** 'product van destillatie' → RUSSISCH *alkogól*; OEKRAÏENS *alkogól* (via Russisch); WIT-RUSSISCH *alkagól* (via Russisch); AZERI *alkogol* (via Russisch); INDONESISCH *alkohol*; JAPANS *arukôru*; ? KOREAANS *alk'ool* (via Japans).
- al die tijd** 'de hele tijd' → SRANANTONGO *alditêt* 'immers, toch; niettemin; ondertussen'.
- alert** 'bijdehand' → NEGERHOLLANDS *allert*.
- alfabet** 'letters van een spellingsysteem' → INDONESISCH *alfabêt*; PAPIAMENTS *álfabèt*, *alfabèt*.
- alg** 'wier' → INDONESISCH *alga*.
- algemeen** 'gemeenschappelijk, universeel' → ZWEEDS *allmän* 'gemeenschappelijk, openbaar' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *algemeen*.
- algemeenlijk** '(verouderd) in het algemeen' → NEGERHOLLANDS *algemeenlik* 'in het algemeen'.
- algemene handelaar** 'dorps- of buurtwinkel(ier)' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *algemene handelaar*, *general dealer* (via Afrikaans).
- algoede** '(verouderd) plantensoort' → DEENS † *algode* 'plantensoort'.
- algoritm** 'rekenschema' → INDONESISCH *algoritma*, *algoritme*.
- alias** 'ook wel genaamd' → INDONESISCH *alias*; JAKARTAANS-MALEIS *alias* 'ook wel genaamd, namelijk'; MADOEREES *aliyas*; MENADONEES *alias* 'vervanging van de oorspronkelijke naam (van Chinezen met het Indonesische staatsburgerschap)'; MINANGKABAUS *alias*; SASAKS *alias*.
- alibi** 'het aanwezig-zijn elders' → INDONESISCH *alibi*.
- aliënatie** 'vervreemding' → INDONESISCH *aliénasi*.
- alikuik** 'slak' → FRANS dial. *haricrûte*; *creûke*, *krütš* 'zeeslak'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *alikeukel* (via Afrikaans).
- alimentatie** 'toelage voor levensonderhoud van bloed- of aanverwanten' → INDONESISCH *aliméntasi*; PAPIAMENTS *alimentatie*.
- aline** 'deel van een tekst' → INDONESISCH *alinéa*; PAPIAMENTS *alinia*.
- alkali** 'hydroxide van een alkalimetaal' → JAPANS *arukari*.
- alkaline** 'alkali bevattende stof' → INDONESISCH *alkéna* 'loogzout'.
- alleen** 'zonder gezelschap; slechts' → DEENS *alene* 'zonder gezelschap' (uit NI of Nederduits); NOORS *alene* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *allena* 'zonder gezelschap' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *alleen*, *alē*, *alēn*; BERBICE-NEDERLANDS *alen* 'zonder gezelschap'.
- alleenlijk** 'alleen' → NEGERHOLLANDS *alleenlik*.
- allegaar** 'allemaal' → NEGERHOLLANDS *allegaar*, *alga*, *allgar* 'al, alle, alles, allerlei'.
- allegorie** 'zinnebeeldige voorstelling' → INDONESISCH *alégori*.
- allemaal** 'alles tezamen' → NEGERHOLLANDS *allemaal*, *alma*, *almāl*, *almael* 'al, alle, alles'; BERBICE-NEDERLANDS *alma*; SRANANTONGO *alamala* 'allen, alles'.
- allemachtig** 'uitroep van verwondering' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *allgemagtig* (via Afrikaans).
- allendig** 'eenzaam, alleen' → NEGERHOLLANDS *alleenig*.
- allergie** 'overgevoeligheid voor bepaalde stoffen' → INDONESISCH *alérgi*.
- Allerheiligen** 'feestdag in de rooms-katholieke kerk (1 november) ter ere van al de heiligen' → LITOUWS *Ilgès* '1 november, de dag voor het herdenken van overledenen' (uit NI of Nederduits).
- allerhoogst** 'bij uitstek hoog; hoger dan al het andere van zijn soort' → NEGERHOLLANDS *allerhoogste* 'hoger dan al het andere van zijn soort'.
- allerliefst** 'liever dan al het andere of alle anderen' → NEGERHOLLANDS *allerliefste*.
- allesbehalve** 'allerminst' → FRIES *allesbehalven*.
- alliantie** 'bondgenootschap' → INDONESISCH *aliansi*.
- allicht** 'bijwoord van modaliteit: zeker wel' → NEGERHOLLANDS *alloov*, *alleva*.
- allijkewel** '(verouderd) evenwel, echter' → DEENS *alligevel* 'echter' (uit NI of Nederduits); NOORS *allikevel* 'echter' (uit NI of Nederduits).
- alliteratie** 'stafrijm' → INDONESISCH *alitêrasi*.
- allocatie** 'toewijzing' → INDONESISCH *alokasi*.
- allochtoon** 'buitenlander' → PAPIAMENTS *alòkton*, *alòhton*.
- alloom** 'innerlijk gehalte' → FRIES *alloai*.
- allure** 'houding' → FRIES *alluere*.
- almachtig** 'onbeperkt in macht' → SRANANTONGO *armakti* 'onbeperkt in macht; God'.
- almanak** 'kalenderboekje' → DUIJS *Almanach*; INDONESISCH *almanak* 'kalenderboekje; kalender;

dagboek'; JAKARTAANS-MALEIS *almenak*; KUPANG-MALEIS *almanak*; MENADONEES *almanak*; SOENDANEES *almenak*; NEGERHOLLANDS *almanak* 'kalender'; SARNAMI *almanak* 'kalender'; SURINAAMS-JAVAANS *almenak*.

aloë 'plantengeslacht' → JAPANS † *aroe*.

alreeds 'reeds' → FRIES *alreeds, alree*; DEENS *allerede* (uit NI of Nederduits); NOORS *allerede* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *alreets, arēsa, arēsāl*.

alruin 'bepaalde plant, mandragora' → DEENS *alrune* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *alruna* (uit NI of Duits).

als 'onderschikkend voegwoord: indien, wanneer' → PETJOH *als* 'aangaande, wat betreft'; NEGERHOLLANDS *a, es* (ouder: *as*); BERBICE-NEDERLANDS *asi* 'onderschikkend voegwoord'.

alsem 'plantengeslacht; bitter aftreksel' → JAPANS † *arusemu, arusen* 'plantengeslacht'; NEGERHOLLANDS *alsem, als*; PAPIAMENTS † *alsem* 'plantengeslacht'.

als het maar goed is 'verzuchting' → AMERIKAANS-ENGELS dial. *astamagootis* 'rusteloos iemand, tobber'.

alsmaar 'voortdurend' → NEGERHOLLANDS *alma, almāl*.

alsof 'zodanig dat het erop lijkt dat, het scheen dat' → FRIES *as of*; NEGERHOLLANDS *as of* 'het scheen dat'.

alsblijft, alsjeblieft 'verzoek' → FRIES *asjeblyft*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *asjeblyft* (via Afrikaans); NEGERHOLLANDS *blijf, belieft, as ju belieft* (uit NI of Engels); BERBICE-NEDERLANDS *asblifu*; SKEPI-NEDERLANDS *asublifi*.

altaar 'offertafel' → DEENS *alter* (uit NI of Nederduits); NOORS *alter*; FINS *alttari* (uit NI of Duits); ESTS *altar* (uit NI of Duits); INDONESISCH *altar* '(christelijke) offertafel'; JAVAANS *altar* '(christelijke) offertafel'; MENADONEES *altar* 'plaats van gebed in de katholieke kerk'; SINGALEES *altāra-ya*; NEGERHOLLANDS *altar*; SRANANTONGO *altari*.

altemet 'misschien' → NEGERHOLLANDS *altemets, altemits, tomès, tumes*.

alternatie 'afwisseling' → INDONESISCH *alternasi*.

alternatief 'elkaar afwisselend' → INDONESISCH *altérnatif*.

al te veel 'meer dan genoeg' → NEGERHOLLANDS *altoeveel, alteveel, altvèl, atavèl, altvè, attofel*; BERBICE-NEDERLANDS *astwele, aswele, afwele*.

altijd 'immer' → DEENS *altid* (uit NI of Nederduits); NOORS *alltid* (uit NI of Nederduits); PETJOH *altèt* 'jazeker, hoe raad je het zo, wat dacht je dan'; JAVINDO *altet*; NEGERHOLLANDS *altied, altit*; SRANANTONGO *altèit*; SURINAAMS-JAVAANS *altèt* (via Sranantongo); CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *altit* (via Negerhollands).

altijdbos 'naam voor een struik' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *altijdbos* 'langbloeiende dwergstruik (Staaiva radiata)' (via Afrikaans).

altoos 'altijd' → NEGERHOLLANDS *altoos*.

altruïsme 'onbaatzuchtigheid' → INDONESISCH *altruïsme*.

aluin 'dubbelzout' → DEENS *alun* (uit NI of Nederduits); NOORS *alun* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *alein* (ouder: *aluin*).

al uit drinken '(verouderd) helemaal leegdrinken' → FRANS dial. *boire à lut* 'helemaal leegdrinken'.

aluminium 'chemisch element' → INDONESISCH *aluminium*; BOEGINEES *aluminigung*; MADOEREES *aluminium*; MUNA *alemoniu*; SRANANTONGO *aluminium*; SURINAAMS-JAVAANS *alminiyum*.

alumnus 'leerling; oud-student' → INDONESISCH *alumni, alumnus* 'oud-leerling(en)'.

alvast 'voorlopig' → FRIES *alfèst* 'intussen al, voorlopig'.

am, amme '(gewestelijk) zoogster' → ZWEEDS *amma* 'zoogster' (uit NI of Nederduits).

amalgam 'legering' → INDONESISCH *amalgam*.

amandel 'steenvrucht met eetbare pit' → INDONESISCH *amandel*; JAKARTAANS-MALEIS *amandel*; JAPANS *amendō*; PAPIAMENTS *amandel*; SRANANTONGO *amandra*; KARABISCH *mantala*; SURINAAMS-JAVAANS *mandrah* (via Sranantongo).

amandel 'amandelvormige klier in de neus-keelholte' → INDONESISCH *amandel*; JAKARTAANS-MALEIS *amandel* 'amandelvormige klier in de neus-keelholte; neuspoliepen'; JAPANS *hentōsen* 'amandelvormige klier in de neus-keelholte, lett. platte-perzik (= amandel) klier'; CHINEES *biantaoxian* (via Japans); PAPIAMENTS *amandel*.

amaril 'polijststeen, schuurpapier daarmee' → INDONESISCH *amril* 'schuurpapier'; JAKARTAANS-MALEIS *ambril* 'schuurpapier'; JAVAANS *amril* 'schuurpapier'.

amateur 'beoefenaar uit liefhebberij' → INDONESISCH *amatir*; MINANGKABAU *amatir*; PAPIAMENTS *amatùr*.

ambacht 'handwerk' → DUIJS dial. *Ambacht*; LITOUWS *amatas* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *ambah*; AMBONS-MALEIS *hambak*; JAVAANS *ambah* 'handwerk; ambachtsschool'; KUPANG-MALEIS *hambak*; MENADONEES *hambak*; TERNATAANS-MALEIS *hambak*; NEGERHOLLANDS *ambacht*.

ambachtsman 'iemand die een ambacht uitoefent' → NEGERHOLLANDS *ambachtsmann*.

ambassade 'gezantschapsgebouw' → SURINAAMS-JAVAANS *ambasadhe*.

ambassadeur 'gevolmachtigd gezant' → SURINAAMS-JAVAANS *ambasadhir*.

amber 'barnsteen; harssort' → INDONESISCH *amber* 'barnsteen'.

ambigu 'dubbelzinnig' → INDONESISCH *ambigu*.

ambitie 'eierzucht' → FRIES *ambysje*; INDONESISCH *ambisi*; SRANANTONGO *ambisi*.

ambivalent 'twee waarden hebbend' → INDONESISCH *ambivalén*.

ambt 'openbare, hogere betrekking' → DEENS *amt*

- ‘provincie, bestuurlijke eenheid in Denemarken van 1662 tot 2007’ (uit NI of Nederduits); NOORS † *amt* ‘openbare, hogere betrekking; van 1662–1918: provincie; (Bergens) gilde’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *amt* ‘provincie, bestuurlijke eenheid in Denemarken’ (uit NI of Nederduits).
- ambtenaar** ‘overheidsdienaar’ → FRIES *amtner*; INDONESIAISCH *amtenar*; AMBONS-MALEIS *amtenar*; JAKARTAANS-MALEIS † *amtenar*; JAVAANS *amtenar*, *antenar*; KUPANG-MALEIS *amtenar*; MENADONEES *amtenar*; SOENDANEES *amtenar*; TERNATAANS-MALEIS *amtenar*; PAPIAMENTS *amtenar* (ouder: *ambtenaar*); SURINAAMS-JAVAANS *amtenar*.
- ambtman** ‘vroegere overheidspersoon, belast met de rechtspraak’ → FRANS † *amman*.
- ambulance** ‘ziekenwagen’ → FRIES *ambulânse*; INDONESIAISCH *ambulan(s)*; JAKARTAANS-MALEIS *ambulan*; JAVAANS *ambilansi*; MENADONEES *ambulans*; SRANANTONGO *ambilans*; SURINAAMS-JAVAANS *ambilas* ‘via Sranantongo’.
- amechtig** ‘sterk hijgend’ → NOORS *avmektig* ‘bewusteloos; machteloos; (verouderd) krachteloos’ (uit NI of Nederduits).
- amelen** ‘(gewestelijk) lang over iets doorzeuren, ja en amen zeggen’ → VASTELANDS-NOORD-FRIES *omble* ‘kletsen, babbelen’.
- amelkoren** ‘spelt, tarwe’ → ENGELS *amelcorn*.
- amen** ‘tussenwerpsel: slotwoord van gebeden’ → JAVAANS *amin*; NEGERHOLLANDS *amen*; SRANANTONGO *amen* (uit NI of Engels).
- amendement** ‘wijzigingsvoorstel’ → INDONESIAISCH *améndemén*.
- amenderen** ‘verbeteren’ → INDONESIAISCH *amandir*, *améndir*.
- amer** ‘(gewestelijk) houtskool’ → ? DUIJS dial. *Amel*, *Oamel* ‘gloeiende as, roetdeeltje’.
- Amerika** ‘werelddeel’ → INDONESIAISCH *Amérika*; ATJEHNEES *marikan* ‘werelddeel; Amerikaans’; MADOERES *amerika*; MINANGKABAUS *amerika* ‘werelddeel; Amerikaans’; NEGERHOLLANDS *Ameriki*, *Meriki*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *Ameriki*, *Meriki*.
- Amerikaan** ‘staatsburger van de Verenigde Staten’ → NEGERHOLLANDS *amerikanner* ‘persoon uit Amerika’; SRANANTONGO *Amerkan* ‘staatsburger van de Verenigde Staten; Verenigde Staten van Amerikaans’ (uit NI of Engels); SURINAAMS-JAVAANS *Mirkan* ‘via Sranantongo’.
- Amerikaans** ‘van of uit Amerika (zoals van of bij de Amerikanen)’ → NEGERHOLLANDS *americanse*.
- Amersfoorts** ‘van of uit de Nederlandse plaats Amersfoort (vroeger bekend om zijn tabak)’ → DUIJS *Machorka* ‘goedkope tabak’ ‘via Russisch; TSJECHISCH *machorka* ‘goedkope tabak’ ‘via Russisch; POOLS *machorka*, *machora* ‘goedkope tabak’ ‘via Russisch; MACEDONISCH *machorka* ‘goedkope tabak’ ‘via Russisch; SLOVEENS *machorka* ‘goedkope tabak’ ‘via Russisch; RUSSISCH † *machórka* ‘goedkope tabak’; BULGAARS *machorka* ‘goedkope tabak’ ‘via Russisch; OEKRAÏENS *machórka* ‘goedkope tabak, die ook naar Siberië gaat; (dial., verouderd) goedkoopste lokale treinverbinding’ ‘via Russisch; WIT-RUSSISCH *machorka* ‘goedkope tabak’ ‘via Russisch; LITOUWS *machorka* ‘goedkope tabak’ ‘via Russisch’.
- amethist** ‘kwarts’ → INDONESIAISCH *amétis*.
- amfetamine** ‘stimulerend middel’ → INDONESIAISCH *amfétamin* (uit NI of Engels).
- amfibie** ‘periodiek in het water levend dier’ → INDONESIAISCH *amfibi*, *ampibi* ‘periodiek in het water levend dier; amfibisch’.
- amfioen** ‘(verouderd) opium’ → MUNA *hafio* ‘ruwe opium’.
- amicaal** ‘vriendschappelijk’ → PAPIAMENTS *amikal*.
- aminozuur** ‘bepaalde organische verbinding’ → INDONESIAISCH *amino*.
- amiraal, ameraal** ‘(verouderd) grote waterremmer op schip’ → ZWEEDS *ameral*, *mameral* ‘grote waterremmer op schip’; RUSSISCH † *ameral* ‘grote waterremmer op schip’.
- ammonia** ‘oplossing van ammoniak in water’ → JAPANS *anmonia*, *anmoniya*.
- ammoniak** ‘verbinding van stikstof en waterstof’ → INDONESIAISCH *amonia(k)*.
- ammunitie** ‘schietvoorraad’ → ZWEEDS *ammunitie*; INDONESIAISCH *amunisi*.
- amnesie** ‘geheugenverlies’ → INDONESIAISCH *amnésia*.
- amnestie** ‘generaal pardon’ → INDONESIAISCH *amnési*.
- amoebe** ‘slijmdiertje’ → INDONESIAISCH *améba*, *amuba*.
- amok** ‘razernij’ → NOORS *amok* (uit NI of Engels).
- amorf** ‘vormeloos’ → INDONESIAISCH *amorf*.
- amortisatie** ‘het overgaan van goederen in handen van de kerk’ → INDONESIAISCH *amortisasi*.
- amper** ‘ternauwernood; (verouderd) scherp’ → DUIJS dial. *amper* ‘ternauwernood’; NOORS *amper* ‘wrevelig, licht ontvlambaar; (verouderd) scherp, bitter van smaak’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *amper* ‘bars, nors’ (uit NI of Nederduits); PETJOH *amper* ‘bijna, nog maar pas’.
- ampère** ‘eenheid van elektrische stroomsterkte’ → INDONESIAISCH *ampér*.
- amplificatie** ‘vergroting’ → INDONESIAISCH *amplifikasi* ‘geluidsversterking’.
- amplifier** ‘versterker’ → AUCAANS *ampiifaja* (uit NI of Engels).
- amplitudo** ‘schommeling, slingerwijdte’ → INDONESIAISCH *amplitudo*.
- ampul** ‘buisje met injectievloeistof’ → INDONESIAISCH *amful*, *ampul*.
- amputatie** ‘afzetting van lichaamsdeel’ → INDONESIAISCH *amputasi*.
- amputeren** ‘(lichaamsdeel) afzetten’ → INDONESIAISCH *amputir*.
- amulet** ‘talisman’ → INDONESIAISCH *amulét*.
- anaal** ‘m.b.t. de anus’ → INDONESIAISCH *anal*.

anabolisme 'opbouw van stoffen in de levende cel' → INDONESISCH *anabolisme*.

anachronisme 'fout in de tijdrekenkunde' → INDONESISCH *anakronisme*.

analecten 'bloemlezing' → INDONESISCH *analékta*.

analgesie 'gevoelloosheid' → INDONESISCH *analgétika*.

analist 'iemand die analyseert' → INDONESISCH *analís* 'analyticus'.

analogie 'overeenkomst' → INDONESISCH *analogi*.

analoog 'overeenkomstig' → INDONESISCH *analog*.

analyse 'ontbinding' → INDONESISCH *analise, analisis*.

analyseren 'een analyse toepassen' → INDONESISCH *analísir*.

anamnese 'het terugroepen in de herinnering' → INDONESISCH *anamnésa*.

ananas 'vrucht' → SHONA *nananzi* <via Afrikaans>; AMBONS-MALEIS *ananas*; KEIËES *nas* <via Indonesisch/Maleis>; MUNA *nanasi* (uit NI of Portugees); SINGALEES *annāsi* (uit NI of Portugees); JAPANS *ananasu*; KOREAANS *ananasū* <via Japans>; NEGERHOLLANDS *anas*; BERBICE-NEDERLANDS *nanasi*; SRANANTONGO *n'nasi*; AROWAKS *nana*; KARAÏBISCH *nana* <via Sranantongo>; SARNAMI *ajanás*.

anarchie 'regeringsloosheid; wanorde' → INDONESISCH *anarki*.

anarchist 'aanhanger van anarchisme' → INDONESISCH *anarkis*.

anatomie 'ontleedkunde' → INDONESISCH *anatomi*.

ancre-horloge 'horlogemerk' → MADOEREES *angkêr*.

ander 'telwoord: de tweede, niet dezelfde' → NEGERHOLLANDS *ander, andə, andi, andu, ēnanda, ēnandu* 'niet dezelfde'; BERBICE-NEDERLANDS *andre, andri*.

anderdaags 'de volgende dag' → NEGERHOLLANDS *ander dag, dasāndadāk*.

anders 'bijwoord van modaliteit: op andere wijze' → JAVAANS dial. † *andhers*; NEGERHOLLANDS *anders*.

anderskleurig 'niet-blank' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *anderskleurige* 'niet-blanke' <via Afrikaans>.

andesiet 'stollingsgesteente' → INDONESISCH *andésit*.

andijvie 'plant, groente' → DEENS *endivie* → RUSSISCH † *endivij*; INDONESISCH *andéwi*; JAVAANS *andéwi*; SOENDANEES *andewi*; PAPIAMENTS *andijvie* (ouder: *andjivi*).

Andreas 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Ande, Anderias, Andre*.

androgeen 'leidend tot mannelijke ontwikkelingsvormen' → INDONESISCH *androgén*.

andrologie 'leer van de mannelijke voortplanting' → INDONESISCH *andrologi*.

anekdote 'amusement verhaal' → INDONESISCH *anékdote*.

anemie 'bloedarmoede' → INDONESISCH *anémi*.

anemoon 'plantengeslacht' → INDONESISCH *anémon*.

anesthesie 'gevoelloosheid' → INDONESISCH *anéstési(a)*.

angina 'keelziekte' → INDONESISCH *angina*.

angst 'vrees' → DEENS *angst* (uit NI of Nederlands); NOORS *angst* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *ångest* (uit NI of Nederlands).

ANIEM 'Algemene Nederlands-Indische Elektriciteitsmaatschappij, naam voor een bepaald elektriciteitsbedrijf' → INDONESISCH *anim, aniem* 'elektriciteitsbedrijf; elektriciteit'.

anijis 'plant' → INDONESISCH *anis* 'plant; anisette'; AMBONS-MALEIS *anès*; BOEGINEES *ânisí* 'anisette'; KUPANG-MALEIS *anès*; MAKASSAARS *ânisí* 'anisette'; MENADONEES *anès*; TERNATAANS-MALEIS *anès*; JAPANS † *aneisu*; SRANANTONGO *aneisi*.

anijiszaad 'vrucht van anijs' → PAPIAMENTS *anisat*.

aniline 'grondstof voor kleurstoffafabricage' → INDONESISCH *anilin*.

animatie 'activering' → INDONESISCH *animasi*.

animisme 'opvatting dat alle dingen een ziel hebben' → INDONESISCH *animisme*.

animo 'levendigheid' → INDONESISCH *animo* 'levendigheid; belang'; MENADONEES *animo*.

anjelier 'bloemssoort' → INDONESISCH *anyelir*; BOEGINEES *in̄jiliri*; JAKARTAANS-MALEIS *anjelir*; MAKASSAARS *in̄jilir, in̄jiliri*; MENADONEES *anyelir, anyers*; JAPANS † *anjaberu*.

anjer 'bloemssoort' → FRIES *anjer*.

anker 'gestel om schip vast te leggen; ijzeren houvast' → DEENS *anker* 'gestel om schip vast te leggen; onderdeel van machine; muuranker' (uit NI of Nederlands); NOORS *anker* 'gestel om schip vast te leggen; onderdeel van een machine of uurwerk; muuranker'; ZWEEDS *ankar* 'gestel om schip vast te leggen'; FINS *ankkuri* 'gestel om schip vast te leggen' <via Zweeds>; ESTS *ankur* 'gestel om schip vast te leggen' (uit NI of Nederlands); POOLS † *ankier* 'gestel om schip vast te leggen'; RUSSISCH † *âncer* 'gestel om schip vast te leggen'; LETS *enkurs* 'gestel om schip vast te leggen' (uit NI of Duits); LITOUWS *inkaras* 'gestel om schip vast te leggen' (uit NI of Duits); INDONESISCH *angker, jangkar* 'gestel om schip vast te leggen; rotor, armatuur'; AMBONS-MALEIS *angker* 'gestel om schip vast te leggen'; JAVAANS *angkur* 'muuranker'; KUPANG-MALEIS *jangkar* 'gestel om schip vast te leggen'; SINGALEES *ânkara-ya* 'gestel om schip vast te leggen'; NEGERHOLLANDS *anker, henka, henku* 'gestel om schip vast te leggen'; PAPIAMENTS *anker* 'gestel om schip vast te leggen'; SRANANTONGO *ankra* 'gestel om schip vast te leggen' (uit NI of Engels); SARAMAKKAANS *hânka* 'gestel om schip vast te leggen' <via Sranantongo>; AROWAKS *anker* 'gestel om schip vast te leggen'.

anker 'inhoudsmaat' → FRIES *anker*; ENGELS *anker*; SCHOTS † *anker*; DUIJS *Anker*; DEENS *anker* (uit NI of Nederlands); NOORS *anker* 'inhoudsmaat, vat van die maat' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS † *ankare* (uit NI of Nederlands); FINS *ankkuri* <via Zweeds>; ESTS *ankur*; RUSSISCH *âncer* 'inhoudsmaat, wijnmaat'; OEKRAÏENS *âncer* <via

- Russisch; AMERIKAANS-ENGELS † *anker, ancker*;
NEGERHOLLANDS *ankerje* 'inhoudsmaat; vat'.
- ankerketting** 'ketting waaraan een schip voor anker ligt' → ZWEEDS *ankarkätting*; FINS *ankkurikettinki* <via Zweeds>; ESTS *ankru-kett* <via Zweeds>.
- ankerstok** 'dwarsstok van het anker' → RUSSISCH *ankerštók*.
- ankerstoktalië** 'takel waarmee de ankerstok tegen het boord getrokken wordt' → RUSSISCH † *ankerštoktali*.
- annexatie** 'inlijving' → INDONESIAISCH *anéksasi*.
- Annie** 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Ani*.
- annotatie** 'aantekening' → INDONESIAISCH *anotasi*.
- annuleren** 'vernietigen' → INDONESIAISCH *anulir*.
- anode** 'positieve elektrode' → INDONESIAISCH *anoda*.
- anomalië** 'onregelmatigheid' → INDONESIAISCH *anomali*.
- anoniem** 'naamloos' → INDONESIAISCH *anonim*.
- anorexia** 'gebrek aan eetlust' → INDONESIAISCH *anoréksia*.
- anoxie** 'afwezigheid van zuurstoftoevoer' → INDONESIAISCH *anoksia*.
- ansjovis** 'visje van de familie der haringachtigen' → FRIES *ansjofisk, ansjoop*; DUIJS *Anschovis, Anchovis*; DEENS *ansjos* 'haringachtige, al dan niet in kruiden ingeblikt' (uit NI of Engels); NOORS *ansjos* (uit NI of Engels); ZWEEDS *ansjovis*; TSJECHISCH *ančovička* <via Duits>; SLOWAAKS *ančovička* <via Duits>; RUSSISCH *ančóus*; OEKRAÏENS *ančóus* <via Russisch>; AZERI *aņous* 'klein visje' <via Russisch>; LETS *aņšovs* (uit NI of Duits); LITOUWS *ančiuvis* (uit NI of Engels); ? ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *assous* 'kleine zeevis' <via Afrikaans>; INDONESIAISCH *ansyovis*; PAPIAMENTS *anchóvis* (ouder: *ansjovis*).
- antagonist** 'tegenstander' → INDONESIAISCH *antagonis*.
- Antarctica** 'zuidpool' → INDONESIAISCH *antartika*.
- antecedent** 'voorafgaand feit' → INDONESIAISCH *antéséden*.
- antedateren** 'voorzien van vroegere dagtekening' → INDONESIAISCH *antédatar*.
- antedatering** 'het voorzien van een vroegere dagtekening' → INDONESIAISCH *antédatering*.
- antenne** 'draad voor het zenden en ontvangen van elektromagnetische golven' → INDONESIAISCH *anténa, anténe*; BOEGINEES *anténne*; MENADONEES *antène*.
- anti** 'voorzetsel: tegen' → INDONESIAISCH *anti* 'non-'; MENADONEES *anti* 'ergens tegen zijn'.
- antiabortus** 'tegen opzettelijke zwangerschapsonderbreking' → INDONESIAISCH *antiaborsi*.
- antiapartheid** 'tegen rassenscheiding' → INDONESIAISCH *antiapartheid*.
- anticipatie** 'het vooruitlopen op' → INDONESIAISCH *antisipasi*.
- anticiperen** 'vooruitlopen op' → INDONESIAISCH *antisipir*.
- anticlericalisme** 'het tegen de kerkelijke gezindheid zijn' → INDONESIAISCH *antiklerikalisme*.
- anticlimax** 'teleurstellende afloop' → INDONESIAISCH *antiklimaks*.
- antidepressie** 'medicijn tegen depressie' → INDONESIAISCH *antidéprési*.
- antiek** 'afkomstig uit oude tijden' → INDONESIAISCH *antik* 'afkomstig uit oude tijden; versierd; excentriek; (kinderen) levendig, lief; codewoord voor pornografische film'; JAKARTAANS-MALEIS *antik* 'oud en mooi'; MADOEREES *antik*; MENADONEES *antik*; PAPIAMENTS *antik*.
- antihistamine** 'stof die de werking van histamine blokkeert' → INDONESIAISCH *antihistamin*.
- anti-imperialist** 'iemand die tegen het imperialisme is' → INDONESIAISCH *antiimpérialis*.
- antilope** 'herkauwer' → DUIJS *Antilope*; INDONESIAISCH *antelop*.
- antimonie** 'chemisch element' → JAPANS *anchimoni, antemonyūmu*.
- anti-Nederlands** 'tegen Nederlands' → INDONESIAISCH *antibelanda*.
- antipathie** 'afkeer jegens iemand' → INDONESIAISCH *antipati*; MENADONEES *antipati*.
- antiquariaat** 'handel in oude boeken, handschriften, prenten' → INDONESIAISCH *antikwariat* 'handel in antiek'.
- antismiet** 'jodenhater' → INDONESIAISCH *antisémit*.
- antislip** 'middel tegen uitglijden' → INDONESIAISCH *antiselip*.
- antrax** 'miltvuur, biologisch wapen' → INDONESIAISCH *antrak*.
- antropoloog** 'volkenkundige' → INDONESIAISCH *antropolog*.
- antropomorf** 'mensvormig' → INDONESIAISCH *antropomorf*.
- Antwerpen** 'Belgische plaatsnaam' → FRANS dial. *anversois* 'soort trekduif'; AMERIKAANS-ENGELS *Antwerp* 'frambozensoort; postduivenras'.
- antwoord** 'bescheid' → NEGERHOLLANDS *antwoord, anturt*; SRANANTONGO *antwurtu*; SURINAAMS-JAVAANS *antwor* 'bescheid; antwoorden' <via Sranantongo>.
- antwoorden** 'antwoord geven; reageren door een handeling' → DEENS *antvorde* 'overgeven, overleveren' (uit NI of Nederduits); NOORS *antvorde* 'overhandigen, overlaten'; ZWEEDS † *antvarda* 'overhandigen, overlaten' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *gie antwoord, anturt* 'antwoord geven, reageren'.
- anus** 'aars' → INDONESIAISCH *anus*.
- a.o.** 'arbeidsongeschikt(heid)' → PAPIAMENTS *a.o.* 'arbeidsongeschikt'.
- aorta** 'lichaamsslagader' → INDONESIAISCH *aorta*.
- apart** 'afgescheiden; bijzonder' → NEGERHOLLANDS *apart* 'bijzonder'; BERBICE-NEDERLANDS *apati* 'afgescheiden'; PAPIAMENTS *apart* 'afgescheiden'; SRANANTONGO *apart, aparti* 'gescheiden; bijzonder'.
- apartheid** 'rassenscheiding, m.n. vroeger in Zuid-Afrika' → ENGELS *apartheid* <via Afrikaans>; DUIJS *Apartheid* <via Afrikaans>; DEENS *apartheid* <via

Afrikaans; NOORS *apartheid* 'via Afrikaans'; ZWEEDS *apartheid* 'rassenscheiding, m.n. in Zuid-Afrika' 'via Afrikaans'; FINS *apartheid* 'via Afrikaans'; FRANS *apartheid* 'via Afrikaans'; ITALIAANS *apartheid* 'rassenscheiding, m.n. vroeger in Zuid-Afrika; ook algemeen: segregatie, en zelfs racisme' 'via Afrikaans'; TSJECHISCH *apartheid* 'via Afrikaans'; POOLS *apartheid* 'via Afrikaans'; RUSSISCH *aparteid* 'via Afrikaans'; WIT-RUSSISCH *aparteid* 'via Afrikaans'; LETS *aparteids* 'via Afrikaans'; LITOUWS *apartheidas* 'via Afrikaans'; GRIEKES *aparchaint* /*aparcháid*/ 'via Afrikaans'; ESPERANTO *apartismo* 'via Afrikaans'; INDONESIAISCH *apartheid*; PAPIAMENTS *apartheid*.

apathie 'ongevoeligheid' → INDONESIAISCH *apati*.

apc 'geneesmiddel bereid uit acetosal, fenacetine en cafeïne' → BALINEES *apésé* 'geneesmiddel'.

Apeldoorn 'tulpensoort' → FINS *Apeldoorn* (*tulppaani*).

apenbrood 'vrucht van de apenbroodboom' → NOORS *apebrød*.

apicultuur 'bijenteelt' → INDONESIAISCH *apikultur*.

apolitiek 'niet-politiek' → INDONESIAISCH *apolitik*.

apologie 'verdediging' → INDONESIAISCH *apologi*.

apoplexie 'beroerte' → INDONESIAISCH *apopleksi*.

apostel 'godsgezant' → SINGALEES † *apōstelon*; NEGERHOLLANDS *apostil(e)*; PAPIAMENTS *apòstel*; SRANANTONGO *apostru*.

apostel '(verouderd) boegstuk, twee opstaande houten die tegen de voorsteven zijn geplaatst' → DUIJS *Apostel* 'boegstuk, twee opstaande houten die tegen de voorsteven zijn geplaatst'.

apostolisch 'met betrekking tot de apostelen' → INDONESIAISCH *apostolik*.

apostrof 'weglatingsteken' → PAPIAMENTS *apostrof*.

apotheek 'geneesmiddelenwinkel' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *apteeke* 'via Afrikaans'; INDONESIAISCH *apoték*, *apotik*; BALINEES *apotik*; BOEGINEES *apoté*; JAVAANS *apotig* 'geneesmiddelenwinkel; bril'; MADOERES *apotik*; MENADONEES *apotèk*; PAPIAMENTS † *apotheek*; SRANANTONGO *apteiki*.

apotheker 'bereider en verkoper van geneesmiddelen' → INDONESIAISCH *apotéker*, *apotiker* 'farmaceut; drugdealer'; AMBONS-MALEIS *apotéker*; JAPANS dial. † *aboteki*; PAPIAMENTS † *apotheker*; SRANANTONGO *apteikri*.

apparaat 'toestel; hulpmiddelen; machinerie' → INDONESIAISCH *aparát* 'toestel; hulpmiddelen; machinerie, overheidsinstelling, ambtenaren'.

apparatuur 'samenstel van apparaten' → INDONESIAISCH *aparatur* 'samenstel van apparaten; staatsorgaan'.

appartement 'wooneenheid' → INDONESIAISCH *apartémén*.

appel 'vrucht' → ZOELOE *aphula* (uit Afrikaans of Engels); BALINEES *apel*; JAKARTAANS-MALEIS *apel*; MADOERES *appèl*; MENADONEES *apel*;

MUNSEE-DELAWARE *á:palaš*; UNAMI-DELAWARE *á:pə:ləš*; LOUP *abel*; MAHICAN *ápenes* 'vruchten'; MOHEGAN-PEQUOT *appece* 'appels' (uit NI of Engels); NEGERHOLLANDS *apəl*, *apl*; BERBICE-NEDERLANDS *apl* 'citrusfruit'; PAPIAMENTS *apel* (ouder: *appel*); SRANANTONGO *apra* (uit NI of Engels); AROWAKS *apra* 'via Sranantongo'; SARNAMI *aprá*; SURINAAMS-JAVAANS *aprah* 'sterappel (boomvrucht), soort van sapotille' 'via Sranantongo'.

appel 'beroep, verzet' → INDONESIAISCH *apél*; JAKARTAANS-MALEIS *apèl*; JAVAANS *apèl* '(in) hoger beroep (gaan)'; KEIËES *appel*; MADOERES *apel* 'hoger beroep'; SOENDANEES *apel* 'hoger beroep'; SINGALEES *ápála*; PAPIAMENTS *apèl* 'beroep'; SURINAAMS-JAVAANS *apèl* 'hoger beroep'.

appel 'sein tot verzameling van de troepen' → INDONESIAISCH *apèl* 'sein tot verzameling van de troepen; hoofdelijk appel; grote bijeenkomst'; JAVAANS *apèl* 'sein tot verzameling van de troepen; (militair) verzamelen'; KUPANG-MALEIS *apèl* 'sein tot verzameling van de troepen; vlageremonie'.

appelblad 'heester' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *appelblaar* 'via Afrikaans'.

appel der liefde 'tomaat' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *appel-der-liefde* 'ananaskers (*Physalis peruviana*)' 'via Afrikaans'.

appelleren 'een beroep doen op' → NEGERHOLLANDS *appelleer*.

appelmoes 'puree van gekookte appels' → FRANS dial. *plameuse*, *apmilmous*; INDONESIAISCH *apelmus* 'puree van appels'; PAPIAMENTS *apelmus* 'gekookte en gezeefde appels'.

appels en spek 'naam van een gerecht' → AMERIKAANS-ENGELS † *speck and applejees* 'ouderwets Hollands gerecht'.

appelsien 'sinaasappel' → DUIJS *Apfelsine*; DEENS *appelsin* (uit NI of Nederduits); NOORS *appelsin* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *appelsin* (uit NI of Nederduits); FINS *appelsiini* 'via Zweeds'; RUSSISCH *apel'sin* 'sinaasappel; (Bargoens) handgranaat'; OEKRAÏENS *apel'sin* 'via Russisch'; WIT-RUSSISCH *apel'sin* 'via Russisch'; LITOUWS *apelsinas*; NEGERHOLLANDS *aposin*, *apelsina*; PAPIAMENTS *apelsina*, *apusina* (ouder: *appelsina*); SRANANTONGO *apresina*, *apersina*; SARMAKKAANS *apeesina* 'zuidvrucht' 'via Sranantongo'; AROWAKS *apresjina* 'via Sranantongo'; KARAÏBISCH *apelsina* 'via Sranantongo'; TIRIYÓ *aperisina* 'zuidvrucht'; SARNAMI *parsina* 'zuidvrucht' 'via Sranantongo'; SURINAAMS-JAVAANS *jeruk prasinah* 'via Sranantongo'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *apelsina* 'via Negerhollands'.

appelstroop 'stroop van appels' → INDONESIAISCH *setrup apel*.

appeltaart 'taart van appels' → INDONESIAISCH *tar apel*.

appendicitis 'blindedarmonsteking' → INDONESIAISCH *apéndisitis*.

- appendix** 'aanhangsel' → INDONESISCH *apéndiks*.
- apperceptie** 'bewuste waarneming' → INDONESISCH *apérsépsi*.
- appetijt** 'eetlust' → SRANANTONGO *apteiti*.
- applaus** 'handgeklap' → INDONESISCH *aplous, aplus*.
- applicatie** 'toediening, toepassing' → INDONESISCH *aplikasi*.
- appositie** 'bijstelling' → INDONESISCH *aposisi*.
- appreciatie** 'schatting, waardering' → INDONESISCH *aprésiasi*.
- april** 'vierde maand' → INDONESISCH *April*; MADOREES *april*; MAKASSAARS *aparilí, parilí*; MINANGKABAUS *april*; SINGALEES *aprel, apriyel*; NEGERHOLLANDS *apriel*; PAPIAMENTS *aprel*; SRANANTONGO *aprel*; SARNAMI *april*.
- april mop** '1 aprilgrap' → INDONESISCH *april mop*.
- aprosexia** 'onvermogen zich te kunnen concentreren, gevormd door de Nederlandse wetenschapper Guye' → ENGELS *aprosexia* 'onvermogen zich te kunnen concentreren' <via Modern Latijn>; FRANS *aprosexie* 'vorm van willoosheid, onvermogen tot concentratie' <via Modern Latijn>; ITALIAANS *aprossia* 'onvermogen zich te kunnen concentreren' <via Modern Latijn>.
- aquacultuur** 'kunstmatige visteelt' → INDONESISCH *akuakultur*.
- aquaduct** 'waterleiding op gemetselde bogen' → INDONESISCH *akuaduk*.
- akuael** 'schilderij in waterverf' → INDONESISCH *akuarel*.
- aquarium** 'bak voor waterdieren' → INDONESISCH *akuarium*; JAKARTAANS-MALEIS *akoarium*; MADOREES *akuwariyūm*; MENADONEES *akuarium*.
- aquatint** 'prentdrukprocedé' → INDONESISCH *akuatin*.
- arak** 'rijstbrandewijn' → ROTINEES *ala*; SINGALEES † *arrakkon*; JAPANS † *arakizake*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *arrak* 'alcoholische drank op basis van rum'.
- arbeid** 'inspanning; werk' → FRIES *arbeid*; DEENS *arbejde* 'inspanning' (uit NI of Nederduits); NOORS *arbeid(e)* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *arbete* 'vast werk waarmee voorzien wordt in levensonderhoud' (uit NI of Nederduits).
- arbeiden** 'zich inspannen, werken' → FRIES *arbeidzje*.
- arbeider** 'iemand die tegen loon arbeid verricht' → NEGERHOLLANDS *arbeider*.
- arbiter** 'scheidsrechter' → INDONESISCH *arbiter*.
- arbitrair** 'willekeurig' → INDONESISCH *arbitrér*.
- arceren** 'lijnen trekken in tekening' → INDONESISCH (*meng*)*arsir*.
- archaisch** 'met betrekking tot een zeer oud tijdperk' → INDONESISCH *arkais, arkhais*.
- archeologie** 'oudheidkunde' → INDONESISCH *arkéologi*.
- archief** 'verzameling van geschriften' → INDONESISCH *arsip*; MENADONEES *arsip*; SOENDANEES *arsip*; PAPIAMENTS *argif*.
- architect** 'bouwmeester' → RUSSISCH *architèktor*; ouder: *architèkt*; OEKRAÏENS *architèktor* <via Russisch>; AZERI *arxitektor* <via Russisch>; INDONESISCH *arsitèk*; JAVAANS *arsitèg*; MENADONEES *arsitèk*; PAPIAMENTS *arshitèkt* (ouder: *architect*).
- architectuur** 'bouwkunst' → INDONESISCH *arsitèktur*.
- archivaris** 'beheerder van een archief' → INDONESISCH *arsiparis, arsipis*.
- Arctica** 'noordpoolgebied' → INDONESISCH *artik(a)*.
- ardenner** 'Belgisch trekpaardenras' → POOLS *arden*.
- are** 'vierkante decameter' → INDONESISCH *are*; BOEGINEES *àre* 'vierkante roede'; PAPIAMENTS *ar*.
- areaal** 'gebied' → INDONESISCH *aréal*.
- arena** 'middendeel in amfitheater' → INDONESISCH *aréna* 'middendeel in amfitheater; kring, coterie'; MENADONEES *arena* 'sportarena'; MINANGKABAUS *arena*.
- arend** 'roofvogel' → NEGERHOLLANDS *arend*.
- arglist** 'boze bedoeling' → NOORS *argelist* (uit NI of Duits).
- argon** 'chemisch element' → INDONESISCH *argon*.
- argument** 'bewijsgrond' → INDONESISCH *argumén*.
- argumentatie** 'bewijsvoering' → INDONESISCH *arguméntasi*.
- aria** 'zangstuk' → INDONESISCH *aria*.
- aristocraat** 'lid van adellijke oligarchie' → INDONESISCH *aristokrat*; PAPIAMENTS *aristokrat*.
- aristocratie** 'heerschappij van de adel of patriciërs' → INDONESISCH *aristokrasi*.
- ark** 'woonschuit' → DUIJS *Arche* 'vaartuig' (uit NI of Nederduits); NOORS *ark* 'schip'.
- ark** 'boog; (verouderd) omgebogen stuk papier' → NOORS *ark* '(gevouwen) rechthoekig vel papier; (typografisch) deel van een gedrukt boek' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ark* 'rechthoekig vel (schrijf)papier' (uit NI of Nederduits); FINS *arkki* 'rechthoekig vel (schrijf)papier' <via Zweeds>; SINGALEES *àrukka-va* 'gewelf, boog'.
- arm** 'lichaamsdeel; uitstekend deel van een voorwerp dat de vorm of functie heeft van de menselijke arm' → FRANS dial. *armon, armô*; *armoun* 'disselboom van een rijtuig'; JAVINDO *arrem* 'lichaamsdeel'; NEGERHOLLANDS *arm, eròm, erm* 'lichaamsdeel'.
- arm** 'behoefstig' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *arme* 'behoefstig, beklagenswaardig' <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *aerm*; BERBICE-NEDERLANDS *arum*.
- armada** 'oorlogsvloot' → INDONESISCH *armada* 'oorlogsvloot; koopvaardijvloot; rijdende file auto's'.
- armborst** 'middeleeuwse kruisboog' → DEENS *armbrøst* (uit NI of Nederduits); NOORS *armbrøst* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *armborst* (uit NI of Nederduits).
- armee** 'leger' → NEGERHOLLANDS *armee*.
- armenbus** 'bus waarmee geld voor armen wordt verzameld' → PAPIAMENTS *àrbòs*.
- armetierig** 'armzalig' → FRIES *earmetierich*.

arminiaan 'remonstrant, volgeling van Arminius ofwel Jacob Hermansz(oon) (1560-1609)' → ENGELS *Arminian*; DUIITS *Arminianer* 'remonstranten'; DEENS *arminianere* 'remonstranten'; NOORS *arminianer* 'remonstranten'; ZWEEDS *arminian*; FRANS *Arminien*; POOLS *arminianin*; LITOUWS *arminijonai* 'remonstranten'; HONGAARS *arminianusok*.

armoede 'nooddruft, gebrek' → DEENS *armod* 'ernstig gebrek' (uit NI of Nederduits); NOORS *armod* 'blijvend gebrek aan de eerste levensbehoeften' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *armod* 'ernstig gebrek' (uit NI of Nederduits).

armozijn 'taftzijde' → JAPANS † *arumensai* 'soort getafte zijde'.

armslag 'slag met de arm' → PAPIAMENTS *armslag* 'armsleutel (schroefleutel met gebogen steel)'.

arnica 'wolverlei' → JAPANS *arunika*.

aroma 'geur' → INDONESIAISCH *aroma*.

aronskelk 'plantengeslacht' → INDONESIAISCH *aronskelk*.

arrangement 'muzikale bewerking' → INDONESIAISCH *aran(g)semén*.

arrangeren 'muzikaal bewerken' → INDONESIAISCH *aran(g)sé, aran(g)sir*.

arrest 'hechtenis' → FRIES *arrest*; DUIITS *Arrest*; NOORS *arrest* 'hechtenis; huis van bewaring; inbeslagneming' (uit NI of Nederduits); LITOUWS *arėstas* <via Duits>; INDONESIAISCH *arés*; AMBONS-MALEIS *arès*; JAVAANS *arès*; KUPANG-MALEIS *arès*; MADOERES *ares, ēres, res* 'hechtenis; administratieve straf'; MENADONEES *arès*; SOENDANEES *ares*; TERNATAANS-MALEIS *arès*; NEGERHOLLANDS *arrest* 'gevangenis, hechtenis'.

arrestant 'iemand die in hechtenis is genomen' → NEGERHOLLANDS *arrestant* 'gevangene'.

arrestatie 'inhechtenisneming' → INDONESIAISCH *aréstasi*.

arrestatiebevel 'bevel tot in hechtenis nemen' → SRANANTONGO *arėstasibefél*.

arresteren 'in hechtenis nemen' → NOORS *arrestere* (uit NI of Nederduits); PETJOH *assèrèt*; NEGERHOLLANDS *arresteer*.

arrivé 'iemand die een hoge positie in de maatschappij heeft bereikt' → INDONESIAISCH *arivé*.

arrogant 'verwaand' → INDONESIAISCH *arogan*.

arrowroot 'pijlwortel' → AMBONS-MALEIS dial. *ararut* 'plant'; JAVAANS dial. *larut, jlarut* 'plant' (uit NI of Engels); MADOERES *arüt, salarüt* 'plant' (uit NI of Engels).

arsenaal 'wapenmagazijn' → INDONESIAISCH *arsenal*.

arsenicum 'chemisch element' → INDONESIAISCH *arsén(ikum)*.

artefact 'door mensenhand gemaakt voorwerp' → INDONESIAISCH *artefak, artifak*.

arteriosclerose 'aderverkalking' → INDONESIAISCH *arteriosklérosis*.

artesische put 'waterput boven ondergrondse

waterader' → INDONESIAISCH *artésis sumur*.

articulatie 'spraakklankvorming' → INDONESIAISCH *artikulasi*.

artiest 'kunstenaar' → INDONESIAISCH *artis*; MENADONEES *artis*.

artikel 'onderdeel van geschrift of verhandeling' → INDONESIAISCH *artikel* 'onderdeel van geschrift of verhandeling; clausule'; JAVAANS *artikèl, pratikel* 'onderdeel van geschrift of verhandeling; onderwerp, betreffende; regel'; MENADONEES *artikel*; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *articulo*.

artillerie 'wapen van de landmacht, uitgerust met geschut' → INDONESIAISCH *artiléri*; PETJOH *artjerie*.

artisjok 'plant, groente' → RUSSISCH *artišók*; OEKRAÏENS *artišók* <via Russisch>; INDONESIAISCH *artisyok*.

artistiek 'kunstvaardig' → FRIES *artistyk*.

arthritis 'gewrichtsontsteking' → INDONESIAISCH *arthritis*.

arts 'geneesheer' → FRIES *arts*; INDONESIAISCH † *arts*.

as 'spil' → INDONESIAISCH *as*; AMBONS-MALEIS *as* 'wielas van een Javaanse buffelkar'; JAKARTAANS-MALEIS *as* 'wielas, spil'; JAVAANS *ngas* 'spil, wielas'; KUPANG-MALEIS *as* 'wielas van een Javaanse buffelkar'; MAKASSAARS *ásá* 'wielas'; MENADONEES *as* 'wielas van een Javaanse buffelkar'; MINANGKABAUS *as* 'wielas'; SOENDANEES *ngas* 'wielas van een Javaanse buffelkar'; TERNATAANS-MALEIS *as* 'wielas van een Javaanse buffelkar'; NEGERHOLLANDS *az* 'voorwerp waarom of waarmee iets ronddraait, spil'; PAPIAMENTS † *as*.

as 'verbrandingsrest' → NEGERHOLLANDS *haschésis, hassesje, assche, ašiši, hašiši, haši, babaši, aschies, assisje, az*; BERBICE-NEDERLANDS *asi*.

asbak 'bakje voor as van rookwaren' → TAMAZIGHT (NOORD-MAROKKO) *azwag, azbag* 'vuilnisbak, prullenbak'; INDONESIAISCH *asbak*; (Bahasa Prokem) *ba'ak* 'bakje voor as van rookwaren; (Bahasa Prokem) vrouwelijke geslachtsdelen'; BALINEES *asbak*; MADOERES *asbak*; MENADONEES *asbak*; PAPIAMENTS *asbak*; SURINAAMS-JAVAANS *asbag*.

asbest 'delfstof' → NOORD-SOTHO *asebestose* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *abhestosi* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *asebesetose* (uit Afrikaans of Engels); INDONESIAISCH *asbés*; PAPIAMENTS *asbèst*.

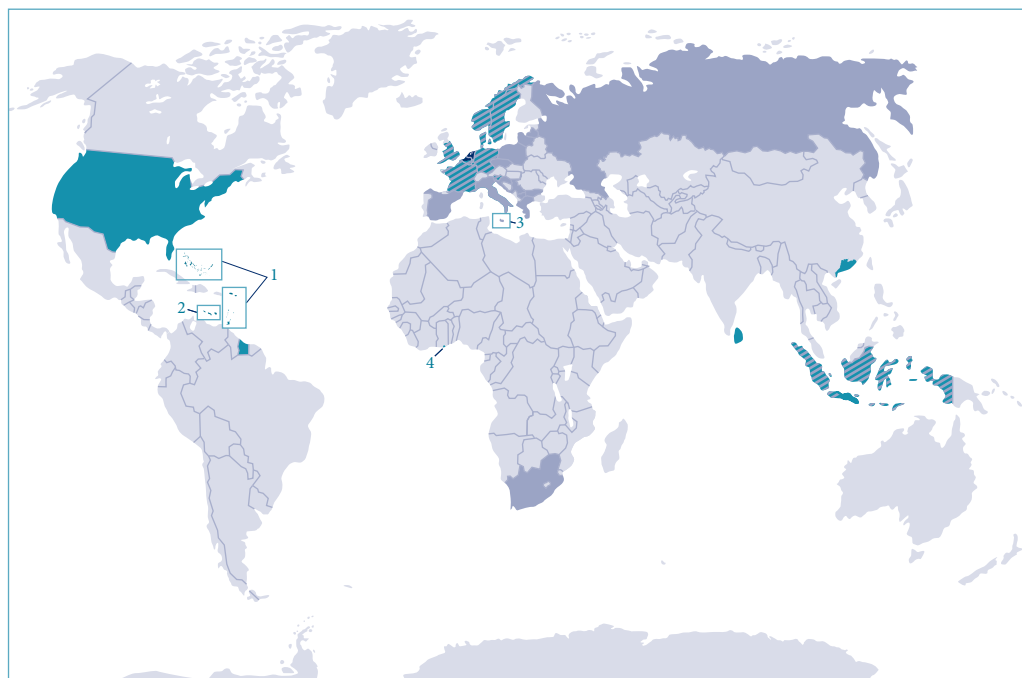
asbosje 'struiknaam' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *asbos, ash bush* 'struikengeslacht (Psilocaulon)'.

ascetisch 'met betrekking tot ascese, streng onthoudend' → INDONESIAISCH *askétis*.

asem 'ingeademde lucht' → FRIES *azem*; NEGERHOLLANDS *aassem, asəm, azəm* 'adem'.

asfalt 'mineraal hars, gebruikt voor de vervaardiging van wegen' → INDONESIAISCH *asfal, aspal*; JAKARTAANS-MALEIS *aspal*; JAVAANS *aspal*; MADOERES *aspal*; MAKASSAARS *ásapalá* 'asfaltweg'; MENADONEES *aspal*; MINANGKABAUS *aspal*; MUNA *asipalu*; PAPIAMENTS *asfalt*; SURINAAMS-JAVAANS *aspal, asfal* 'mineraal hars, gebruikt voor de

12. Het meest uitgeleende Nederlandse woord: *baas* (zie 4.3).

Het Nederlandse woord *baas* is 57 keer uitgeleend en staat daarmee ruim op kop als meest uitgeleend Nederlands woord. In het alfabetisch lexicon staan alle talen opgesomd; op de kaart is dat onmogelijk, daarom zijn alleen de gebieden ingekleurd waar het Nederlandse *baas* in een andere taal is aangetroffen. Lang niet alle talen hebben het woord rechtstreeks ontleend aan het Nederlands; diverse talen hebben het in de Amerikaans-Engelse vorm *boss* leren kennen, en sommige talen hebben zowel het Nederlandse woord *baas* als het Amerikaans-Engelse woord *boss* geleend; daarom is het woord niet aan 57 verschillende talen uitgeleend, maar 'slechts' aan 47. Dat is de essentie van culturele uitstraling: dergelijke uitstraling blijft niet beperkt tot één bepaalde andere taal en cultuur, maar verbreidt zich golfsgewijs verder. Op het Afrikaanse continent heeft ook het Afrikaans als doorgeefluik gediend, terwijl in Suriname het Sranantongo het woord mede verder heeft verspreid.

De zeegroene gebieden op de kaart hebben het woord *baas* rechtstreeks uit het Nederlands geleend, de paarse gebieden hebben het woord via een andere taal overgenomen en de gearceerde gebieden hebben het woord zowel rechtstreeks uit het Nederlands als via een andere taal – het Amerikaans-Engels, Afrikaans of Sranantongo – leren kennen.

vervaardiging van wegen; geasfalteerd'.
asfalteren 'met asfalt bedekken' → SRANANTONGO *asfalter* 'met asfalt bedekken; verhard'.
asiel 'toevluchtsoord' → INDONESISCH *asil*.
askoek 'in gloeiende as gebakken koek' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *askoek* (via Afrikaans).
asociaal 'niet-sociaal' → INDONESISCH *asosial*; MENADONEES *asosial* 'niet-sociaal; gierig'.
aspect 'aanzicht; uitzicht in de toekomst; verschijningsvorm' → INDONESISCH *aspék*.
asperge 'plant, groente' → RUSSISCH *sparža* 'asperge, groente'; INDONESISCH *aspérjis, aspérsi, parsi, sapérsi, sepérsi*; JAVAANS *sepérsi*; SOENDANEES *sapercis*; PAPIAMENTS *asperge*.
aspirant 'kandidaat' → INDONESISCH *aspiran*.
aspiratie 'eerzucht' → INDONESISCH *aspirasi*.
aspirine 'bepaald medicijn' → FRIES *aspiryntsje* 'bepaald medicijn, tabletje'; INDONESISCH *aspirin*; MENADONEES *aspirin*.
assainering 'sanering' → INDONESISCH *asainéring* 'sanering; riool'; JAVAANS *aséniran*.
assegai 'houten werpspeer' → DEENS *assagaj* 'Zuid-Afrikaans wapen' (uit Nl of Frans); TSWANA *segai* (via Afrikaans).
assembleren 'samenvoegen' → INDONESISCH *asémblir*.
assessor 'bijzitter, helper' → SOENDANEES *asisor* 'bijzitter in een rechtscollege'.
asset 'iets wat waarde vertegenwoordigt' → INDONESISCH *asét* (uit Nl of Engels).
assignatie 'toewijzing' → INDONESISCH *asinyasi*.
assimilatie 'gelijkmaking' → INDONESISCH *asimilasi*.
assistent 'helper' → INDONESISCH *asistén, sistén, setén* 'helper; onderdistrictshoofd'; JAVAANS *asistèn, astèn* 'helper, assistent(-resident e.d.)'; MADOEREES *asten, esten*; MENADONEES *asistén*; SOENDANEES *asisten, astisen* 'assistent-resident (bestuursambtenaar)'; SURINAAMS-JAVAANS *asistèn*.
assistentie 'bijstand' → INDONESISCH *asisténsi*.
assisteren 'bijstaan' → SRANANTONGO *asisteri* 'bijstaan; bijstand, hulp'.
associatie 'het samengaan' → INDONESISCH *asosiasi* 'het samengaan; partnerschap'.
assonantie 'halfrijm' → INDONESISCH *asonansi*.
assumptie 'aanname' → INDONESISCH *asumsi*.
assuradeur 'verzekeraar' → DEENS *assurandør*; NOORS *assurandør*; ZWEEDS *assuradör*.
assurantie 'verzekering' → INDONESISCH *asuransi* 'verzekering (spremie); uitbetaling door verzekeringsmaatschappij'; BOEGINEES *assurânsi*.
assurere 'verzekeren' → NOORS *assurere*.
aster 'plantengeslacht' → DEENS *asters*; NOORS *asters*; MENADONEES *aster*.
asteroïde 'planetoïde' → INDONESISCH *asteroid*.
asthenie 'krachteloosheid' → INDONESISCH *asténia*.
astma 'aamborstigheid' → INDONESISCH *asma*; MENADONEES *asma*.
astraal 'met betrekking tot de sterren' →

INDONESISCH *astral*; MADOEREES *kastrol* 'met betrekking tot de sterren; astraalamp, sterrenlamp'.
astrant 'vrijpostig' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *dom astrant* 'koppig, onwillig' (via Afrikaans); AMBONS-MALEIS *strant*; KUPANG-MALEIS *serant*; MENADONEES *strant*; NEGERHOLLANDS *asserant, astrân*; BERBICE-NEDERLANDS *astranti*; SRANANTONGO *asranti*; SURINAAMS-JAVAANS *sranti* 'brutaal; niet op z'n mondje gevallen zijn, geen blad voor de mond nemen'.
astranterigheid 'het brutaal zijn, onbeschoftheid; verwaandheid' → NEGERHOLLANDS *asserantigheid*.
astroloog 'sterrenwicheelaar' → INDONESISCH *astrolog*.
astronaut 'ruimtevaarder' → INDONESISCH *astronaut* (uit Nl of Engels).
astronoom 'sterrenkundige' → INDONESISCH *astronom*.
asymmetrie 'ontbreken van symmetrie' → INDONESISCH *asimétri*.
asynchroon 'niet-synchroon' → INDONESISCH *asinkronis*.
atavisme 'erfelijke terugslag' → INDONESISCH *atavisme*.
atheïst 'godloochenaar' → INDONESISCH *atéis*.
-atie 'achtervoegsel waarmee van een werkwoord een zelfstandig naamwoord wordt gevormd' → INDONESISCH *-asi*.
atjar, † azia 'ingelegd zuur' → ENGELS *achar*; DEENS *asie* 'ingelegde pompoen, gele augurk'; NOORS *asie* 'bamboescheuten in azijn met kruiden'; ZWEEDS *asia* 'soort Oost-Indische komkommer'.
atlas 'boek met kaarten' → ENGELS *atlas*; DUIJS *Atlas*; DEENS *atlas* (via Duits); NOORS *atlas*; ZWEEDS *atlas*; FINS *atlas*; FRANS *atlas*; ROEMEENS *atlas*; TSJECHISCH *atlas*; SLOWAAKS *atlas*; POOLS *atlas*; KROATISCH *atlas*; MACEDONISCH *atlas*; SERVISCH *atlas*; SLOVEENS *atlas*; RUSSISCH *atlas*; BULGAARS *atlas*; LITOUWS *atlasas*; HONGAARS *atlasz* (via Duits); GRIEKES *atlas, atlantas* (via Frans); TURKS *atlas*; KOERDISCH *atlas*; ARABISCH (MSA) *aṭlas* (via Frans); ARABISCH (IRAKEES) *aṭlaṣ* (via Frans); INDONESISCH *atlas*; MENADONEES *atlas*; PAPIAMENTS *atlas*.
atlas 'bovenste halswervel' → INDONESISCH *atlas*.
atlas 'satijn' → NOORS *atlas(k)* 'glimmende stof, meest zijde' (uit Nl of Nederduits).
atleet 'worstelaar; iemand die een lichaamssport beoefent' → INDONESISCH *atlét* 'lichaamssporter'; KUPANG-MALEIS *atlet* 'iemand die een lichaamssport beoefent'; MENADONEES *atleit* 'iemand die een lichaamssport beoefent'.
atletiek 'krachtsport' → INDONESISCH *atletik*.
atletisch 'krachtig gebouwd' → INDONESISCH *atlétis*.
atmosfeer 'dampkring' → INDONESISCH *atmosfir*.
atol 'koraaleiland' → INDONESISCH *atol*.
atoom 'kleinste deeltje' → INDONESISCH *atom* 'kleinste deeltje; iets buitengewoons, ultramoderns'; BOEGINEES *atong*; MADOEREES *atôm* (uit Nl of Engels); MENADONEES *atom*; PAPIAMENTS *atom*.

atoombom 'nucleaire bom' → MADOEREES *ëbbom atôm* (uit NI of Engels); PAPIAMENTS *atombòm*.

atrofie 'verschrompeling van een orgaan door onvoldoende voedseltoevoer' → INDONESISCH *atrofi*.

attaché 'diplomatieke rang' → INDONESISCH *atasé*.

attaqueren 'aanvallen' → PETJOH *attakeren* 'aanvallen, iemand eens de waarheid zeggen, beschuldigend verwijten'.

attentie 'aandacht' → INDONESISCH *aténsi*; MENADONEES *aténsi* 'aandacht; herinnering (ergens aan herinnerd worden)'.

attest 'getuigschrift' → INDONESISCH *atés*.

attestatie 'formele getuigenverklaring' → DEENS † *attestats* 'formele getuigenverklaring van (theologisch) doctoralexamen'; NOORS *attestas* 'schriftelijke getuigenverklaring van een academische (theologische) opleiding'; NEGERHOLLANDS *attestaat*.

attractie 'aantrekkingskracht' → INDONESISCH *atraksi*; MENADONEES *atraksi* 'trekpleister; aanwijzing'.

attractief 'aantrekkelijk' → INDONESISCH *atraktif*.

attributie 'toekenning' → INDONESISCH *atribusi*.

attribuut 'tot het wezen behorende eigenschap' → INDONESISCH *atribut* 'tot het wezen behorende eigenschap; parafernalia, insigne van een politieke partij; symbool, teken'.

au 'tussenwerpsel: uitroep van pijn' → PETJOH *aoew*; PETJOH *adauw*, *wadauw* 'quasibeschaafde samenvoeging van de uitroepen 'au' en '(w)adoe'; NEGERHOLLANDS *au*, *o*.

aubade 'ochtendhulde met muziek' → INDONESISCH *aubade* 'ochtendhulde met muziek; vlagceremonie (in de avond)'.

auctie 'verkoop bij opbod' → INDONESISCH *auksi*.

audiëntie 'officieel gehoor' → INDONESISCH *audiénsi*, *odiénsi*.

audio- 'geluids-' → INDONESISCH *audio*.

audiogram 'grafische voorstelling van een gehoorstest' → INDONESISCH *audiogram*.

audiovisueel 'op het gehoor en oog werkend' → INDONESISCH *audiovisuil*.

auditie 'niet-openbare muziekuitvoering' → INDONESISCH *audisi* 'niet-openbare dans-, acteer- of muziektest'.

auditief 'op het gehoor betrekking hebbend' → INDONESISCH *oditif*.

auditor 'toehoorder' → INDONESISCH *oditir*, *oditur* 'rechter-advocaat'.

auditorium 'gehoorzaal' → INDONESISCH *oditorium*.

augurk 'kleine komkommer' → ENGELS *gherkin*; DEENS *agurk* (uit NI of Nederduits); NOORS *agurk* 'kleine komkommer; (familiaal) humeurig persoon' (uit NI of Duits); ZWEEDS *gurka* (uit NI of Nederduits); FINS *kurkku* «via Zweeds»; GĀ *agolgo* 'pompoen' (uit NI of Deens); PAPIAMENTS † *augurk*, *augurki*; SRANANTONGO *angorki*, *ogorki*.

augustus 'achtste maand' → INDONESISCH *Agustus*;

CHINEES-MALEIS *owkhestes*; MADOEREES *agüstus*; MAKASSAARS *agúttusú*; MINANGKABAUS *aguih*; NIAS *agustusu*; SOENDANEES *Agustus*; SINGALEES *agostu* (uit NI of Portugees); NEGERHOLLANDS *agust*; PAPIAMENTS *ougústus*; SRANANTONGO *agustus*; SARNAMI *agast* (uit NI of Engels); SURINAAMS-JAVAANS *agustus*.

aula 'grote gehoorzaal' → INDONESISCH *aula*; KUPANG-MALEIS *aula*; MENADONEES *aula*.

aura 'fijn-stoffelijk omhulsel; uitstraling van een persoon' → INDONESISCH *aura* 'uitstraling van een persoon; kring om de maan'.

auscultatie 'het beluisteren van de inwendige organen' → INDONESISCH *oskultasi*.

Austin 'automerk' → JAKARTAANS-MALEIS *ustin* 'vervoermiddel'.

autarchie 'onafhankelijk zelfbestuur' → INDONESISCH *autarki*, *otarki*.

auteur 'schepper, schrijver' → INDONESISCH *auteur*; NEGERHOLLANDS *autor* (uit NI of Engels).

authenticiteit 'echtheid' → INDONESISCH *oténsitas* 'oorspronkelijkheid'.

authentiek 'oorspronkelijk' → INDONESISCH *oténtik*, *oténtik* 'oorspronkelijk; betrouwbaar; werkelijk, echt'.

auto 'motorrijtuig op drie of meer wielen' →

INDONESISCH *auto*, *oto*; AMBONS-MALEIS *oto*; BOEGINEES *ôto*; JAKARTAANS-MALEIS *ótó*; JAVAANS *oto*; KUPANG-MALEIS *oto*; MADOEREES *ôto*; MAKASSAARS *ôto*; MENADONEES *oto*; MINANGKABAUS *oto*; MUNA *oto*; SAHU *oto*; PAPIAMENTS *outo*; SRANANTONGO *oto*; AUCAANS *oto*; SARMAKKAANS *otó* «via Sranantongo»; AROWAKS *ôto*; TIRIYÓ *oto* «via Sranantongo»; SARNAMI *oto*; SURINAAMS-JAVAANS *oto*.

autoactiviteit 'zelfactiviteit' → INDONESISCH *otoaktivitas*.

autobiografie 'eigen levensbeschrijving' → INDONESISCH *autobiografi*, *otobiografie*.

autobus 'motorvoertuig, ingericht voor het vervoer van meer dan acht personen' → INDONESISCH *autobis*, *otobis* 'voor personenvervoer ingerichte omnibus'; JAKARTAANS-MALEIS *otobis* 'gehuurde bus die veel passagiers kan vervoeren'.

autoclaaf 'papiñaanse pot' → INDONESISCH *otoklaf*.

autocratie 'onbeperkte heerschappij' → INDONESISCH *otokrasi*.

autodidact 'iemand die kennis heeft door zelfstudie' → INDONESISCH *autodidak*, *otodidak*.

autogeen 'zonder lasmiddel' → INDONESISCH *autogén*, *otogén*.

autograaf 'eigenhandig geschreven stuk' → INDONESISCH *autograf*.

auto-immuniteit 'immuniteit tegen componenten van het eigen lichaam' → INDONESISCH *autoimunitas*.

automaat 'machine die zelfstandig handelingen verricht' → INDONESISCH *otomat*; PAPIAMENTS *outomat*.

automatisch 'van of uit zichzelf' → INDONESISCH *otomatis*; JAKARTAANS-MALEIS *otomatis*; MADOEREES *ōtōmatis*.

automobil 'motorrijtuig, auto' → INDONESISCH *automobil, otomobil, mobil*; JAKARTAANS-MALEIS *móbil, mubil*; MADOEREES *mobil*; SOENDANEES *mobil*; SURINAAMS-JAVAANS *mobil* 'via Indonesisch/Maleis'.

autonomie 'zelfbestuur' → INDONESISCH *autonomi, otonomi*.

autonoom 'zelfstandig' → INDONESISCH *otonom*.

autopéd 'step' → INDONESISCH *otopèt*; JAKARTAANS-MALEIS *otopèt*.

autopsie 'lijkschouwing' → INDONESISCH *autopsi, otopsi*.

autoriseren 'machtigen' → INDONESISCH (*meng*)*otorisir*.

autoritair 'eigenmachtig' → INDONESISCH *otoritér*.

autoriteit 'gezag' → FRIES *autoriteit*; INDONESISCH *otoritét*.

aval 'wisselborgtocht, garantie' → INDONESISCH *aval*.

aveelzaad 'raapzaad' → ZWEEDS *avel*.

avegaar, navegaar, egger 'grote boor' → SCHOTS *aeger* 'grondboor'; FRANS dial. † *tarere navegher*; RUSSISCH † *avegars*; SINGALEES *avagāra-ya*.

aver '(verouderd) kind, nakomeling' → SRANANTONGO *afo* 'voorouder, overgrootouder'; SARAMAKKAANS *avó* 'grootouders, voorouders' 'via Sranantongo'.

averij, haverij 'schade aan schip of lading' → DUTS *Havarie* (uit NI of Nederduits); DEENS *haveri* (uit NI of Nederduits); NOORS *havari* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *haveri* 'schade aan schepen of vliegtuigen door een ongeluk' (uit NI of Nederduits); FINS *haveri* 'via Zweeds'; RUSSISCH *avárija, avaréja, averíja*; INDONESISCH *avarai, averij*.

aversie 'afkeer' → INDONESISCH *avérsi*; PAPIAMENTS † *aversie*.

avocado 'boom, vrucht' → INDONESISCH *apokat, advokat*.

avond 'tijd waarin de duisternis intreedt' → NEGERHOLLANDS *avond, navont*; BERBICE-NEDERLANDS *tafn*.

avondbloem 'bloemsoort' → ENGELS *aandblom* 'wilde lissoort' 'via Afrikaans'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *evening flower* 'wilde lissoort'.

avondmaal 'avondeten' → NEGERHOLLANDS *avondmaal*.

avondtíjd 'de tijd van de avond' → NEGERHOLLANDS *taventít, tavont tit* 'in de avond, avond'.

avonturier 'iemand die op avonturen uitgaat' → INDONESISCH *avonturir*.

avontuur 'lotgeval' → DEENS *eventyr* 'sprookje; avontuurtje, affaire' (uit NI of Nederduits); NOORS *eventyr* 'sprookje; lotgeval' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *avontír, avontur*.

axioma 'onbewezen maar als grondslag aanvaarde stelling' → INDONESISCH *aksioma*.

azijn 'vloeistof uit azijnzuur en water' → GĀ *asin*; NOORD-SOTHO *asene* 'via Afrikaans'; TSWANA *aséine* 'via Afrikaans'; XHOSA *asine* 'via Afrikaans'; ZUID-SOTHO *asene* 'via Afrikaans'; NEGERHOLLANDS *assin, azin, asien*; SRANANTONGO *asin*; SARNAMI *ásin*; SURINAAMS-JAVAANS *asèn* 'vloeistof uit azijnzuur en water; op azijn'.

azimut 'hoekmeting' → INDONESISCH *asimut*.

Azteken 'volk in precolumbiaans Mexico' → INDONESISCH *Azték*.

B

- baadje** ‘(Indisch-Nederlands) kledingstuk’ → XHOSA *bhatyi* ‘kledingstuk’ <via Afrikaans>; ZOELOSE *bhantshi* ‘kledingstuk’ <via Afrikaans>; SINGALEES *bācci-ya* ‘kledingstuk’; PAPIAMENTS *bachi* ‘kledingstuk’.
- baai** ‘weefsel’ → ENGELS † *bay* ‘grove wollen stof’ (uit NI of Frans); DEENS *baj* (uit NI of Nederduits); NOORS *boi* (*bai*, *boy*) ‘soort grove, losgeweven, wollen stof’ (uit NI of Nederduits); POOLS *baja*, *bajka* ‘wollen stof; ruige wollen jas’; RUSSISCH *bájka* ‘wollen stof; ruige wollen jas’; OEKRAÏENS *bájka* ‘wollen stof; ruige wollen jas’ <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *bájka* ‘wollen stof, ruige wollen jas’ <via Russisch>; LETS *baika* ‘zachte, losgeweven, wollen stof’ <via Pools>; LITOUWS *bajus* ‘soort grove, losgeweven, wollen of katoenen stof’ <via Pools>; INDONESISCH *baai*.
- baai** ‘inham’ → DUIJS *Bai* <via Nederduits>; DEENS *bai*; NOORS *bai*; NEGERHOLLANDS *bai*, *bay*.
- baaizout** ‘(verouderd) zeezout’ → ZWEEDS † *baya*, *baysalt* ‘zeezout’.
- baal** ‘zak’ → ENGELS *bale* ‘bundel, pak’; NOORS *balle* ‘groot pak lichte, samengeperste handelswaar; hoeveelheid handelswaar’ (uit NI of Duits); FINS *paali*, *paalu* ‘hooibaal; wolbaal’ (uit NI of Duits); ESTS *pall* (uit NI of Duits); BASKISCH *bala* ‘zak; schoof, garve’ <via Frans>; INDONESISCH *bal*; JAVAANS *bal* ‘dichtgenaaide juten zak voor handelswaar; hoeveelheid handelswaar’; AROWAKS *bali* ‘vat om vis in te doen’.
- baan** ‘weg’ → DEENS *bane* ‘(spoor)weg; levensweg’ (uit NI of Nederduits); NOORS *bane* ‘weg voor bepaald verkeer, meest in samenstellingen (kjørebane, jernbane); sportplaats; buitenste (slijt) laag van een band; (in samenstellingen) vlak deel van gereedschap’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bana* ‘weg; spoorlijn; loopbaan’ (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *ban* ‘railbaan; racebaan; start- en landingsbaan; tennisbaan’; JAVAANS *ban* ‘weg; railbaan’; MAKASSAARS *bāng* ‘racebaan; afstandsmaat’.
- baanbreker** ‘wegbereider’ → FRIES *baanbrekker*.
- baantje** ‘betrekking’ → DUIJS dial. *Baantje*.
- baar** ‘draagbaar’ → FRIES *baar* ‘lijkbaar’; NOORS *båre* ‘draagbaar; lijkst’ (uit NI of Nederduits); FRANS *bière* ‘doodkist’; PAPIAMENTS † *baar* ‘doodsbaar’.
- baar** ‘golf’ → NEGERHOLLANDS *baeren* ‘golven van de zee’.
- baar** ‘nieuweling’ → DUIJS *Baar* ‘onervaren matroos’; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *baar* ‘nieuweling; dom, onwetend’.
- baar** ‘achtervoegsel dat bijvoeglijk naamwoord van werkwoord vormt’ → DEENS *-bar* (uit NI of Nederduits); NOORS *-bar* ‘achtervoegsel dat bijvoeglijk naamwoord van werkwoord vormt: het mogelijk maken van handeling’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *-bar* (uit NI of Nederduits).
- baard** ‘haar op kin en wangen; balein’ → FRIES *baard* ‘haar op kin en wangen’; DUIJS *Barte* ‘bij vissen: draadvormige uitwassen aan de bovenlip’; DEENS *barde* ‘balein’ (uit NI of Duits); NOORS *barde* ‘balein (behaarde, driehoekige hoornige platen bij walvissen)’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bard* ‘walvisbaard’; RUSSISCH dial. † *bárdy* ‘vezelachtige hoornplaten aan de bovenkaak en het gehemelte van de walvis’; ESPERANTO *barto* ‘balein’ <via Duits>; NEGERHOLLANDS *baard*, *bād* ‘haar op kin en wangen’; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENILANDEN) † *bad* ‘haar op kin en wangen; bakkebaard’ <via Negerhollands>.
- baardman** ‘man met baard of dier met baardachtige uitsteeksels; meesachtige vogel; antieke stenen kruik met een baardige kop aan de hals’ → FRIES *baardman* ‘man met een volle baard’; ENGELS *baardman* ‘naam van enkele barbeelachtige vissoorten’ <via Afrikaans>; NOORS *bartmannkanne* ‘middeleeuwse kan met baardmasker’ (uit NI of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *baardman*, *baardmannetj(i)e* ‘vogel met baardachtige strepen op de keel (Sporopipes squamifrons)’ <via Afrikaans>.
- baar kleed** ‘kleed zonder pool’ → AMERIKAANS-ENGELS † *barraclade* ‘zelfgemaakte gladde wollen deken’.
- baars** ‘beenvis’ → DEENS *bars* (uit NI of Nederduits); FRANS *bar*; BRETONS *bars* <via Frans>; RUSSISCH *bers* ‘beenvis, soort snoekbaars (Perca fluviatilis)’; PAPIAMENTS *bèrs* (ouder: *bérs*) ‘soort zeebaars (Lutjanus apodus)’.
- baas** ‘meerdere, hoofd’ → FRIES *baas*; VASTELANDS-NOORD-FRIES *bââis* ‘meester’ (uit NI of Nederduits); ENGELS *boss* ‘werkgever, chef; politiek leider’; ENGELS *baas* ‘werkgever; aanspreektitel’ <via Afrikaans>; DUIJS *Boss* ‘diegene die in een onderneming of in een groep de leidersrol heeft, die bepaalt wat er gedaan wordt; chef; meerdere’ <via Amerikaans-Engels>; DUIJS *Baas* ‘(scheepvaart) heer, meester, opzichter; tussenpersoon’; DEENS *bas* ‘(scheepvaart) meester, voorman, de beste, de aanvoerder’ (uit NI of Nederduits); DEENS *baas* ‘blanke slavenopzichter op een koffieplantage; leidershond bij een groep honden’; DEENS *boss* ‘chef; politieke volksmanneler’ <via Amerikaans-Engels>; NOORS *bas* ‘leider, de beste, voorman’ (uit NI of Nederduits); NOORS *boss* ‘meerdere; (VS) partijleider’ <via Amerikaans-Engels>; ZWEEDS *boss* ‘hogergeplaatste’ <via Amerikaans-Engels>; ZWEEDS *bas* ‘voorman’ (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *bos*, *boze* ‘chef; politieagent’; FRANS *boss* <via Amerikaans-Engels>; ITALIAANS *boss* ‘meerdere, hoofd (meestal van misdadige organisaties, zoals de mafia’ <via Amerikaans-Engels>; SPAANS *bos* <via

Amerikaans-Engels; TSJECHISCH *boss* 'chef, politiek leider' (via Amerikaans-Engels); POOLS *boss* 'baas; leider van een politieke partij' (via Amerikaans-Engels); KROATISCH *bos* (via Amerikaans-Engels); MACEDONISCH *bos* 'chef, hoofd' (via Amerikaans-Engels); SERVISCH *bos* (via Amerikaans-Engels); SLOVEENS *baas* '(scheepvaart) meerdere, hoofd'; SLOVEENS *bos*, *boss* 'heer, meester, meerdere' (via Amerikaans-Engels); RUSSISCH *bos* (via Amerikaans-Engels); BULGAARS *bos* 'chef, hoofd' (via Amerikaans-Engels); LETS *boss* (via Amerikaans-Engels); LITOUWS *bosas* (via Amerikaans-Engels); GRIEKΣ *mpos* /*bos*/ (via Amerikaans-Engels); MALTEES *boss* (via Amerikaans-Engels); GĀ *base* 'cipier'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *baas* 'hoge functionaris, ondernemer, werkgever' (via Afrikaans); INDONESIAISCH *bas* 'meerdere, hoofd; voorman'; INDONESIAISCH *bos* (via Amerikaans-Engels); AMBONS-MALEIS *bas* 'meerdere, kampioen, expert'; JAKARTAANS-MALEIS *bos* (via Amerikaans-Engels); JAKARTAANS-MALEIS *bas*; JAVAANS *bas*; MADOEREES *bas*, *ēbbas* 'meerdere, mandoer, opzichter'; MENADONEES *bas* 'opzichter'; PETJOH *bas* (via Indonesisch/Maleis); CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *baas*; SINGALEES *bās* 'opzichter; ambachtsman; aanspreektitel; meester'; CHINEES dial. *bosi* (uit NI of Engels); AMERIKAANS-ENGELS *boss* 'werkgever, chef; aanspreektitel; politiek leider'; NEGERHOLLANDS *baas*, *bās*, *baes* 'meester, opzichter'; PAPIAMENTS † *ba* 'aanspreektitel'; PAPIAMENTS *bas* (ouder: *baas*) 'meerdere, hoofd; aanspreektitel; expert'; SRANANTONGO *basi*; AUCAANS *basi*; SARMAKKAANS *bási*; AROWAKS *basia* 'meerdere'; KARAÏBISCH *ba* 'si' 'aanspreektitel; broer, vriend' (via Sranantongo); TIRIYÓ *paasi* 'belangrijkste helper' (via Sranantongo); SARNAMI *bás*; SURINAAMS-JAVAANS *bas*; CARIBISCH-ENGELS *baas* 'meester'.

baasschap 'het baas zijn, het hebben van gezag' → ENGELS *baasskap* 'blanke overheersing' (via Afrikaans); POOLS *baasskap* 'een groepering van overheersende mensen in Zuid-Afrika met name afkomstig uit Europa' (via Afrikaans).

baat 'nut' → SCHOTS † *bat* 'kleine extra hoeveelheid, gratis verschaft aan een koper'; FRANS dial. *bat* 'voordeel'.

babel 'praatje; mond' → DUIJS dial. *Babbel* 'mond'.

babbelen 'praten' → ENGELS *babble* 'brabbelen; kletsen, wauwelen; kabbelen'; DUIJS dial. *babbeln* 'kletsen, onzinnig praten' (uit NI of Nederduits); DEENS *bable*, *bavle* 'onduidelijk of onzinnig praten'; NOORS *bable* '(onduidelijk, onzin) praten' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *babbla* '(gedachteloos of onsamenhangend) praten' (uit NI of Nederduits).

baboen '(Surinaams-Nederlands) rode brulaap' → SRANANTONGO *babun* 'rode brulaap'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *babun* 'aap' (via Negerhollands).

baby 'zuigeling' → INDONESIAISCH *bébi* (uit NI of Engels).

baccarat 'kansspel met kaarten' → INDONESIAISCH *bakarat*; JAVAANS *bakaran* 'kansspel met kaarten spelen'.

bacil 'bacterie' → INDONESIAISCH *basil*.

back 'achterspeler (voetbal)' → MADOEREES *bek*, *ēbbek* (uit NI of Engels); MAKASSAARS *bé* (uit NI of Engels); PETJOH *bek* 'achterspeler' (uit NI of Engels).

bacove '(Surinaams-Nederlands) soort rauw eetbare banaan' → NEGERHOLLANDS *bakoba*, *bakuba* 'soort rauw eetbare banaan'; BERBICE-NEDERLANDS *bakofu*, *bakof* 'soort rauw eetbare banaan'; SKEPI-NEDERLANDS *bakofa* 'soort rauw eetbare banaan'; SRANANTONGO *bakba* 'soort rauw eetbare banaan'; AUCAANS *bakoeba* 'soort rauw eetbare banaan'; AROWAKS *bakofa* 'soort rauw eetbare banaan'; SARNAMI *bakuwá* 'soort rauw eetbare banaan'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *bacuba* 'soort rauw eetbare banaan'.

bacterie 'eencellig organisme' → INDONESIAISCH *baktéri*; SURINAAMS-JAVAANS dial. *baktéri* 'vuil, vuilnis; eencellige organismen'.

bacteriologie 'studie van de bacteriën' → INDONESIAISCH *baktériologi*.

bad 'kuip, water waarin men zich baadt' → TSWANA *bata* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *bate* (uit Afrikaans of Engels); NEGERHOLLANDS *bad*, *bat*; SRANANTONGO *bat*.

badbroek 'zwembroek' → PAPIAMENTS *batbruk*.

baddoek 'badhanddoek' → SURINAAMS-JAVAANS *badhuk*.

baden 'het lichaam geheel of gedeeltelijk in water dompelen' → PETJOH *bajen*, *baaien* 'zich wassen door met een gajoeng water uit een mandiebak over zich heen te scheppen'; JAVINDO *bajen*; NEGERHOLLANDS *bad*.

badkamer 'vertrek met bad of douche' → CHINEES-MALEIS *batkamer* 'kamer waar men zich wast'; SRANANTONGO *batkâmer* 'vertrek waar men zich wast'; SARNAMI *batkamrá* 'kamer waar men zich wast'.

badkuip 'kuip waarin men een bad neemt' → INDONESIAISCH *badkip*, *badkuip* /*batkép*/.

badmantel 'badjas' → MENADONEES *badmantel*.

badminton 'soort tennis met een licht racket en een pluimbal' → BOEGINEES *badmintong*; MADOEREES *badminton* (uit NI of Engels); MAKASSAARS *bámintong*, *battamintong*; MENADONEES *badminton*.

Baekeland 'naam van de Belgische uitvinder van bakeliet' → ENGELS *bakelite* 'harde kunsthar'; DUIJS *Bakelit* 'harde kunsthar' (via Engels); DEENS *bakelit* 'harde kunsthar' (via Engels); NOORS *bakelitt* 'kunsthar, (vroeger) gebruikt als elektrische isolatie' (via Engels); ZWEEDS *bakelit* 'harde kunsthar' (via Engels); FRANS *bakélite* 'harde kunsthar' (via Engels); ITALIAANS *bachelite* 'harde kunsthar' (via Engels); PORTUGEES *baquelita* 'harde kunsthar'.

- ◀via Frans; POOLS *bakelit* 'harde kunsthars' ◀via Engels; KROATISCH *bakelit* 'harde kunsthars' ◀via Engels; MACEDONISCH *bakelit* 'harde kunsthars' ◀via Engels; SERVISCH *bakelit* 'harde kunsthars' ◀via Engels; SLOVEENS *bakelit* 'harde kunsthars' ◀via Engels; RUSSISCH *bakelit* 'harde kunsthars' ◀via Engels; BULGAARS *bakelit* 'harde kunsthars' ◀via Engels; LETS *bakelīts* 'kunsthars, gebruikt als elektrische isolatie' ◀via Duits; LITOUWS *bakelitas* 'kunsthars, gebruikt als elektrische isolatie' ◀via Duits; GRIEKES *bakelitēs* /*vakelītis*/ 'harde kunsthars' ◀via Engels; MALTEES *bakalajt* 'harde kunsthars' ◀via Engels; ESPERANTO *bakelito* 'harde kunsthars' ◀via Duits; KOERDISCH *bakalit* 'harde kunsthars' ◀via Frans; ARABISCH (MSA) *bāklīt* 'harde kunsthars' ◀via Engels; INDONESISCH *bakelit* 'harde kunsthars'.
- bag** '(verouderd) juweel' → FRANS *bague* 'ring'; ITALIAANS *baga* 'juweel' ◀via Frans.
- bagage** 'reisgoed' → DUIJS *Bagage* 'reisgoed; tros, trein; gespuis, tuig'; INDONESISCH *bagasi* 'reisgoed; bagagewagen; bagageruimte'; JAKARTAANS-MALEIS *bahasi* 'reisgoed; bagageruimte'; JAVAANS *bergasi* 'reisgoed; bagagewagon'; MADOREES *bagasi*; MENADONEES *bahasye* 'bagagedrager'; SRANANTONGO *bagasi*; SURINAAMS-JAVAANS *bagasi* ◀via Sranantongo.
- bagasse** 'uitgeperst suikerriet' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *megas, mogas*.
- bagatel** 'kleinigheid' → PAPIAMENTS *bagatèl* (ouder: *bagatel*).
- bagatelliseren** 'geringachten' → PAPIAMENTS *bagatelisá*.
- baggeren** 'slijk van de waterbodem ophalen' → DUIJS *baggern* 'bedienen van een bagger- of graafmachine, (sport) slagtechniek binnen de volleybal'; ZWEEDS *baggra* 'modder van de waterbodem ophalen'; TSJECHISCH *bagrovat* 'bedienen van een bagger- of graafmachine' ◀via Duits; SLOWAAKS *bagrovat* 'bedienen van een bagger- of graafmachine' ◀via Duits; KROATISCH *bagerirati* 'bedienen van een bagger- of graafmachine'; MACEDONISCH *bagerira* 'bedienen van een bagger- of graafmachine'; SERVISCH *bagerovati* 'bedienen van een bagger- of graafmachine'; SLOVEENS *bagrati* 'bedienen van een bagger- of graafmachine'.
- baggermachine** 'drijvend werktuig voor het uitdiepen van kanalen' → DUIJS *Bagger*; DEENS *bagge, bagger, baggert* ◀via Duits; ESTS *bager* ◀via Duits; TSJECHISCH *bagr* ◀via Duits; POOLS *bagier, bagrownica* ◀via Duits; KROATISCH *bager* ◀via Duits; MACEDONISCH *bager* ◀via Duits; SERVISCH *bager* ◀via Duits; SLOVEENS *bager* ◀via Duits; BULGAARS *bager* ◀via Duits; LETS *bagars* ◀via Duits; LITOUWS *bageris* ◀via Duits; ESPERANTO *bagro* ◀via Duits).
- baggerman** 'iemand die baggert' → CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *pagerman*.
- baguette** '(verouderd) stokje' → PAPIAMENTS † *bagetsje* 'toverstokje'.
- bah** 'tussenwerpsel: uitroep van afkeer' → INDONESISCH *ba, bah*; AMERIKAANS-ENGELS dial. *bakkes, bakkie, baks, bax, bah, akkes, akkie, akkes bakkes* 'gebruikt voor iets weerzinwekkends, uitroep van afkeer of walging; vaak gebruikt als waarschuwing tegen kinderen'.
- bahco** 'Engelse sleutel' → SRANANTONGO *bako*.
- bajonet** 'steekwapen op een geweerloop' → INDONESISCH *bayonét*; BOEGINEES *bayoné*; JAKARTAANS-MALEIS *bayonèt, beyonèt*; MADOREES *bayonet, benet, binet*; SOENDANEES *bajendit*; SINGALEES *bayinettu-va, bayinèttu-va* (uit NL of Portugees).
- bak** 'kom, trog, komvormig iets' → ENGELS *back* 'groot ondiep vloeistofvat'; DUIJS dial. *Bak* 'houten vat, trog'; OOST-JIDDISCH *bak* 'tank, reservoir' ◀via Russisch; DEENS *bakke* 'dienblad; vislijn; groep matrozen die uit dezelfde schaal eet' (uit NL of Nederduits); NOORS *bakk* '(maritiem) schaal (spijsbak) waar matrozen uit aten; halfdek boven voordek (waaronder matrozen aten); groep manschappen die samen eten' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *backa* 'soort vislijn voor zeevissen' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *back* 'stevige doos om zaken te transporteren; (dial.) waterreservoir; open krat voor transport of opslag' (uit NL of Nederduits); FINS *pakki* 'veldkeukenbak, etensbak, waterreservoir voor zeelui' ◀via Zweeds; POOLS *bak* 'kom; waterbak, afvalbak; meelbak; reservoir' (uit NL of Duits); RUSSISCH *bak* 'houten schaal voor een afdeling matrozen of zeesoldaten; waterbassin; tobbe voor verschillende doeleinden; afdeling matrozen (die uit dezelfde bak eten); (boeventaal) tafel, mok'; BULGAARS *baka* 'kom' ◀via Russisch; OEKRAÏENS *bak* 'houten schaal voor een afdeling matrozen of zeesoldaten; waterbassin' ◀via Russisch; AZERI *bak* 'kom voor water of olie' ◀via Russisch; INDONESISCH *bak* 'kom, trog'; AMBONS-MALEIS *bak* 'kom, trog'; JAKARTAANS-MALEIS *bak* 'plaats om te baden'; JAVAANS *bak* 'waterbak; droogbak; bok (voor koetsiers); zitbank (in koetsje); kastplank'; MADOREES *ba', èbba'* 'koetsbak'; MAKASSAARS *bá* 'waterreservoir'; MENADONEES *bak* 'kom, trog'; MINANGKABAUS *bak* 'kom, trog; interieur (bijv. van voertuig)'; MUNA *baki* 'kom, trog'; SAHU *bak* 'cementen waterbassin'; SOENDANEES *bak* 'waterbak'; JAPANS † *bakku* 'kom; waterbak, reservoir, tank'; NEGERHOLLANDS *bak* 'kom, bord'; BERBICE-NEDERLANDS *bakisi*; SRANANTONGO *baki* 'houten kom'; SARNAMEI *báki* 'kom, trog'; SURINAAMS-JAVAANS *bak, bag, baki* 'kom, trog'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *bak, baks* 'kom, bord' ◀via Negerhollands).
- bak** 'voorstede gedeelte van het opperdek' → DEENS *bak* 'bovenbouw van het dek aan de voorkant van een schip' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *back* 'klein verhoogd dek' (uit NL of Nederduits); RUSSISCH *bak* 'voorstede gedeelte van (het bovenste dek van) een

schip'; BULGAARS *bak* 'voorstedeel van (het bovenste dek van) een schip' <via Russisch>; LETS *baks* 'voorstedeel van (het bovenste dek van) een schip'; LITOUWS *bakas* 'voorstedeel van (het bovenste dek van) een schip'.

bak 'laadruimte van een kar' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bakkie* 'open bestelauto, pick-up' <via Afrikaans>.

bakbeest 'groot, lomp voorwerp' → DEENS *bagbæst* 'scheldwoord voor onhandig persoon'; NOORS *bakbest* 'scheldwoord voor een bijzonder onwillig persoon of dier' (uit NI of Nederduits).

bakboord 'linkerzijde van een schip' → SCHOTS † *babord*, *baburd* <via Frans>; DUIJS *Backbord* (uit NI of Nederduits); DEENS *bagbord* (uit NI of Nederduits); NOORS *babord*; ZWEEDS *babord*; FINS *baaburi*, *paapuuri* <via Zweeds>; ESTS *pakpoord* (uit NI of Nederduits); FRANS *bâbord*; ITALIAANS *babordo* <via Frans>; SPAANS *babor* <via Frans>; PORTUGEES *bombordo* <via Frans>; ROEMEENS *babord* <via Frans>; BASKISCH *ababor* <via Spaans>; POOLS *bakburta* <via Nederduits>; MACEDONISCH *bakbord*; RUSSISCH *bakbórt*; BULGAARS *bakbort* <via Russisch>; LETS *bakborts*; LITOUWS *bakbortas*; ESPERANTO *babordo* <via Frans>; PAPIAMENTS *bakbort*.

bakeljauw 'gedroogde kabeljauw' → NOORS *bacalao* 'Spaans gerecht met klipvis of stokvis' <via Spaans>; FRANS † *bacaliau*; ITALIAANS *baccala* <via Frans>; SPAANS *bacalao*; PORTUGEES *bacalhau* 'gedroogde vis'; BASKISCH *bakailau* 'gedroogde kabeljauw (Gadus morhua)' <via Spaans>; KROATISCH *bakalar* 'gedroogde kalbejauw' <via Italiaans>; MACEDONISCH *bakalar* 'gedroogde kalbejauw' <via Italiaans>; SERVISCH *bakalar* 'gedroogde kalbejauw' <via Italiaans>; MALTEES *bakkaljaw* <via Italiaans>; ARABISCH (MSA) *bakalâh* <via Italiaans>; BERBICE-NEDERLANDS *bakliau*; SKEPI-NEDERLANDS *bakliau* 'gedroogde kabeljauw, gezouten vis'; SRANANTONGO *batyaw* (ouder: *bákjáu*) 'zoute vis'; SARMAKKAANS *bakajáu* <via Sranantongo>; SARNAMI *bacau*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *bacalao* 'gedroogde kabeljauw, gezouten vis'.

baken 'vast merk dat vaarwater aangeeft' → DUIJS *Bake* (uit NI of Nederduits); OOST-JIDDISCH *bakens* <via Russisch>; DEENS *bavn* 'vuurbaken' (uit NI of Fries); DEENS *båke* 'vast merk dat vaarwater aangeeft; radiobaken voor de luchtvaart' <via Nederduits>; NOORS *båk*, *båke* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *båk* (uit NI of Nederduits); ESTS *paak* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *bakène* 'boei die de klippen in de Maas aangeeft'; POOLS *bakan* 'ton of paal voor het markeren van het vaarwater'; RUSSISCH *bákan*, *báken* '(anker) boei'; BULGAARS *baken* 'verankerd drijvend sein dat vaarwater aangeeft' <via Russisch>; OEKRAÏENS *bákan*, *báken* '(anker)boei' <via Russisch>; AZERI *baken* 'boei' <via Russisch>; LITOUWS *bakenas* 'elk vast merk (ton, paal) dat het vaarwater markeert';

ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *baaken*, *beacon* 'vast merk te water, grenspaal'.

bakenen 'met bakens afzetten' → FRANS dial. *bak'ner* 'een bepaalde gang graven'.

bakje 'kommetje; presenterbladje' → DUIJS

dial. *Backche* 'kopje'; INDONESIAISCH *baki* 'presenterbladje'; AMBONS-MALEIS *baki* 'presenterbladje'; JAVAANS dial. *baki* 'dienblad'; MADOEREES *baki* 'schenklad, presenterbladje'; MENADONEES *baki* 'presenterbladje'; SOENDANEES *baki* 'dienblad'; SINGALEES *bakki-ya* 'voorradbak, bus'; AMERIKAANS-ENGELS *bockey* 'kom gemaakt van een kalebas'; PAPIAMENTS *baki* 'kom, trog'.

bakkeleien 'bekvechten' → DUIJS dial. *verbakelaien*; DEENS dial. *bakkeleje* 'plagen, dwarszitten; afranselen' (uit NI of Fries).

bakken 'braden' → NOORD-SOTHO *paka* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *bhaka* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *bhaka* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *baka* (uit Afrikaans of Engels); NEGERHOLLANDS *bak*; BERBICE-NEDERLANDS *baki*; SRANANTONGO *baka*; AUCAANS *baka*; SARMAKKAANS *báka* (uit NI of Engels); SARNAMI *báká kare*.

bakken 'zakken voor examen' → SRANANTONGO *bak*; SARNAMI *bak howe*.

bakker 'iemand die beroepsmatig brood e.d. bakt' → SINGALEES *bakkara*, *bakkaré*; SRANANTONGO *bakri*; SARNAMI *bákrimán*.

bakkerij 'plaats waar brood wordt gebakken en verkocht' → SINGALEES *békariya* (uit NI of Engels); AMERIKAANS-ENGELS *bakery*.

bakoven 'oven om in te bakken' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bakeoven*; AMERIKAANS-ENGELS *bake-oven*.

bakpaal 'houten schop waarmee brood in de oven wordt gelegd' → DUIJS dial. *Backpále*.

bakpan 'braadpan, koekenpan' → AMERIKAANS-ENGELS *bake-pan* 'pan voor het bakken van brood en gebak'.

bakpoeder 'kunstmatig rijsmiddel' → TSWANA *bakapuêrè* <via Afrikaans>; INDONESIAISCH *bakpuder*.

baks '(verouderd) slag' → NEGERHOLLANDS *baks* 'vuist'.

bakschol 'platte vissoort' → DEENS *bakskuld* 'gedroogde en gezouten vis, meestal schar'.

baksel 'gebak' → ZWEEDS *bakelse* 'zoete gebakjes' (uit NI of Nederduits).

baksen 'geschut of vaten heen en weer schuiven' → DEENS *bakse* 'sjuouwen, draaien, tuimelen' (uit NI of Duits); NOORS *bakse* 'een zwaar object versjuouwen, duwen' (uit NI of Duits); ZWEEDS *baxa* 'een zwaar object verplaatsen door te wrikken, draaien of tillen' (uit NI of Duits).

baksmaat 'iemand op een schip met wie men uit dezelfde bak eet' → DUIJS *Backsmaat* 'onderofficier, zesoldaten of matrozen die uit dezelfde bak eten'.

bakstag 'naar achteren lopend stag op zeilschepen' →

- DUITS *Backstag*; ZWEEDS *bakstag*; FRANS † *bastague, bastaque*; POOLS *baksztąg* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *bákštæg*.
- bakvis** 'meisje tussen 14 en 17 jaar' → FRIES *bakfisk*.
- bakvis** 'gebakken vis' → NEGERHOLLANDS *bakfes*.
- bakwerk** 'etenswaren van gebakken deeg' → DEENS *bagværk* (uit NI of Nederduits); NOORS *bakverk* 'iets wat gebakken is; koekjes' (uit NI of Nederduits).
- bal** 'rond voorwerp' → DEENS *balde, balle* 'bil; zacht, rond of gewelfd voorwerp; dotje doeken om mee te poetsen; baal gebruikt als verpakking' (uit NI of Nederduits); NOORS *ball* (uit NI of Nederduits); FRANS *balle* 'baal'; BASKISCH *bala* '(geweer)kogel' ‹via Frans>; ? BRETONS *boull* 'ballen' ‹via Frans>; MALTEES *bala* 'baal' ‹via Frans>; INDONESIAISCH *bal*; ? AMBONS-MALEIS *balé* 'rond voorwerp; een rond voorwerp maken'; BALINEES *bal*; GIMÁN *bal*; JAKARTAANS-MALEIS *bal* 'klein rubber balletje bij het bikkelspel'; JAVAANS *bal* 'rond voorwerp; sein (langs spoorweg); elektrische gloeilamp, peer'; JAVAANS dial. *baleces* '(teel)ballen'; MADOREES *ēbbal*; MENADONEES *bal*; MINANGKABAUS *ban* 'rond voorwerp; ballon'; SINGALEES *bola(ya)* (uit NI of Portugees); PAPIAMENTS *balchi* (*di karni*), *balchi* (*di piská*) 'gehaktbal, visbal'; PAPIAMENTS *bala* 'rond voorwerp; kogel'; SRANANTONGO *bal* 'rond voorwerp; testikel'; SARMAKKAANS *balí*; SARNAMI *bál*; SURINAAMS-JAVAANS *bal* 'voetbal'.
- bal** 'danspartij' → SINGALEES *bāl*; NEGERHOLLANDS *bal*; SRANANTONGO *bal* (uit NI of Engels); CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *bal* ‹via Negerhollands>.
- balanceren** 'zich in evenwicht houden' → INDONESIAISCH *balansir*.
- balans** 'weegschaal; evenwicht; rekeningoverzicht' → INDONESIAISCH *balans*; MENADONEES *balans* 'evenwicht'; SINGALEES *balansa(ya)* 'weegschaal' (uit NI of Portugees); SURINAAMS-JAVAANS *balans* 'evenwicht'.
- balbreuk** 'hernia bij de mannelijke teelballen' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *bomancoo, bamacco, babancoo* ‹via Negerhollands>.
- baldadig** 'roekeloos, uitgelaten' → FRIES *baldadich* 'brooddronken, straatschenderij plegend'; PAPIAMENTS *baldadi* (ouder: *baldade*) 'roekeloos, uitgelaten, stout'.
- balein** 'walvisbaard' → SOENDANEES *baling* 'korsetversteving van walvisbaard'; PAPIAMENTS *balein* 'dun veerkrachtig stangetje'.
- balg** 'afgestroopte huid; leren zak' → ENGELS *blague* 'bluf, boerenbedrog' ‹via Frans>; NOORS *balg* 'zwaardschede' (uit NI of Nederduits); FRANS *blague* 'tabakszakje; (fig.) opgeblazen zaak, grap, stommiteit'; ITALIAANS *blagueur* 'opschepper' ‹via Frans>; ESPERANTO *blagi* 'voor de gek houden' ‹via Frans>.
- balg** 'geul tussen zandgronden in laag water' → DEENS *balg(e)* (uit NI of Fries).
- balie** 'toonbank, rechtbank' → FRIES *baalje*.
- balie** 'grote tobbe' → DUIJS *Balje, Balge* 'tobbe'; NOORS *balje* 'tobbe, kuip' (uit NI of Nederduits); POOLS *balia* 'grote tobbe, kuip' (uit NI of Duits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *balie* 'tobbe, vat' ‹via Afrikaans>.
- Balinese** 'taal of inwoner van Bali' → ENGELS *Balinese*.
- baljuw** 'ambtenaar belast met rechtspraak' → JAVAANS *bliyo* 'hoofd der politie'.
- balk** 'stuk hout' → FINS *palkki* (uit NI of Duits); ESTS *palk* (uit NI of Duits); FRANS *bau* 'dekbalk'; POOLS *belka* (uit NI of Duits); RUSSISCH *bálka*; OEKRAÏENS *bálka* 'groot stuk hout' ‹via Russisch>; INDONESIAISCH *balak, balok* 'stuk hout; blok; chevron; gebakken cassave; (Bahasa Prokem) bril, militair onderscheidingsteken, hoeveelheid morfine (1030 gram)'; AMBONS-MALEIS *balak*; ATJEHNEES *balò*; BALINEES *balok*; GIMÁN *balak*; JAKARTAANS-MALEIS *balken* 'onbewerkt rond hout'; JAVAANS *balok* 'vierkant gezaagd stuk hout'; KEIËES *ballak*; KUPANG-MALEIS *balok*; MADOREES *balu', balo'*; MAKASSAARS *bâlò*; MENADONEES *balk*; ? MINANGKABAUS *baluak*; NIAS *balok*; ROTINEES *balok*; SOENDANEES *balok*; SINGALEES *bálka-ya, balka-ya*; NEGERHOLLANDS *balk*; PAPIAMENTS *balki*; SRANANTONGO *barki, balk*; SARMAKKAANS *báiki*; SARNAMI *barki*; SURINAAMS-JAVAANS *baleg, balok* 'houtblok'.
- Balkan** 'landstreek in Zuidoost-Europa' → INDONESIAISCH *Balkan*.
- balken** 'hard schreeuwen (van mensen of dieren)' → ENGELS † *balk* 'visserboten de richting van een school vissen aangeven'.
- balkenbrij** 'gerecht gemaakt van slachtafval van varkens' → AMERIKAANS-ENGELS dial. *balkenbry*.
- balkon** 'open uitbouw van huis; balustrade; galerij in theater; stationsperron' → INDONESIAISCH *balkon*; MENADONEES *balkon* 'open uitbouw van huis'; PAPIAMENTS *balkon* 'open uitbouw van huis' (uit NI of Spaans); SRANANTONGO *barkon* 'open uitbouw van huis'; SURINAAMS-JAVAANS *balkong* 'open uitbouw van huis; terras' ‹via Sranantongo>.
- ballade** 'episch zangstuk' → INDONESIAISCH *balada*.
- ballast** 'last' → ENGELS *ballast* 'last ter stabilisatie van een schip'; DUIJS *Ballast*; DEENS *ballast* 'last; ervaring' (uit NI of Nederduits); NOORS *ballast* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *barlast* 'zwaar materiaal waarmee een schip wordt belast voor stabiliteit' (uit NI of Nederduits); FRANS *ballast* 'last op een schip' (uit NI of Nederduits); TSJECHISCH *balast* 'last op schip' ‹via Duits>; SLOWAAKS *balast* 'last op schip' ‹via Duits>; POOLS *balast* 'zwaar materiaal waarmee een schip wordt belast voor stabiliteit' ‹via Duits>; KROATISCH *balast* 'last, ook overdrachtelijk' ‹via Duits>; MACEDONISCH *balast* 'last, ook overdrachtelijk'; SERVISCH *balast* 'last, ook overdrachtelijk'; SLOVEENS *balast* 'last;

onverteerbaar materiaal in voedsel'; RUSSISCH *ballást*; BULGAARS *balast* 'last, ook overdrachtelijk'; OEKRAÏENS *ballast* 'zwaar materiaal waarmee een schip wordt belast voor stabiliteit' <via Russisch>; AZERI *ballast* <via Russisch>; LITOUWS *balastas* 'zwaar materiaal waarmee een schip wordt belast voor stabiliteit; onderlaag ter versteviging van een spoorbaan' <via Duits>; ESPERANTO *balasto* <via Duits>; INDONESISCH *balas*; JAVAANS *bales*; MADOEREES *balas* 'last ter stabilisatie van een schip'; PAPIAMENTS *balaster* (ouder: *balastu*).

ballastmand 'mand voor ballast' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *ballasmandjie* 'mand gebruikt bij fruitpluk' <via Afrikaans>.

ballastpoort 'poort in een schip waar de ballast door geladen wordt' → RUSSISCH *balástport*.

ballerina 'balletdanseres' → INDONESISCH *balérina*.

ballet 'figuurdans' → INDONESISCH *balét*; MENADONEES *balèt*; PAPIAMENTS *balèt*.

ballingschap 'toestand van een balling' → FRIES *ballingskip*.

ballon 'met gas gevulde zak' → TSWANA *balónó* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *bhaloni* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *balon* 'met gas gevulde zak; gloeilamp; (Bahasa Prokem) hoer'; BOEGINEES *balông*; JAKARTAANS-MALEIS *balón*, *balón gas*; JAVAANS *balon* 'ballon; elektrische gloeilamp, peer'; ? MADOEREES *balon* 'bepaald soort lamp'; MAKASSAARS *balông* 'bepaald soort lamp'; MENADONEES *balon*; PAPIAMENTS *balòn* 'met gas gevulde zak; bepaald soort lamp; ballonrok, ballonbroek'.

ballonfok 'groot stagzeil, vooral door wedstrijdachten gebruikt' → POOLS *balonfok* (uit NI of Duits).

bal masqué 'gemaskerd bal' → SRANANTONGO *barmaskei*.

balmuizer, balmuize '(Vlaams) oud muntstuk' → FRANS dial. † *blâmûze* 'muntstuk'.

balorig 'gemelijk' → FRIES *baloarich* 'onwillig, weerspanning'.

balpen, ballpoint 'pen met een beweeglijk kogeltje in het uiteinde' → INDONESISCH *bolpén*; KUPANG-MALEIS *bolpoin* (uit NI of Engels); MADOEREES *bôlpen*; SRANANTONGO *balpèn*.

balsem 'zalf' → INDONESISCH *balsem*; JAKARTAANS-MALEIS *balsem*; MADOEREES *balsêm*; MAKASSAARS *balasâ*; MENADONEES *balsem*; JAPANS *barusamu*; NEGERHOLLANDS *balsam*; PAPIAMENTS *balsem*.

balsturig 'koppig' → DEENS *balstyrig* (uit NI of Nederduits); NOORS *balstyrig* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bâlsturig* 'weerspanning, koppig, onhandelbaar' (uit NI of Nederduits).

balustrade 'hekwerk met stijlen' → INDONESISCH *balustrade*.

balzaal 'danszaal' → MENADONEES *bangsal* 'aula'; ? CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *bangsal* 'schuilplaats; onderkomen' <via Indonesisch/Maleis>.

bam 'hard geluid, boem' → SRANANTONGO *bam* 'hard geluid, boem; in verband met feest: de kleine uurtjes'.

bambocheren 'pierewaaien, boemelen, stappen' → PAPIAMENTS *bambusher*.

bamboe 'tropische grassoort' → FRIES *bamboe(s)* 'tropische grassoort; stok of bezem daarvan'; ENGELS *bamboo*; DUTS *Bambus*; DEENS *bambus*; NOORS *bambus* 'tropische grassoort; skibinding van bamboe'; TSJECHISCH *basmus* <via Duits>; SLOWAAKS *basmus* <via Duits>; POOLS *bambus* <via Duits>; KROATISCH *bambus*; MACEDONISCH *bambus*; SERVISCH *bambus* <via Duits>; SLOVEENS *bambus* 'tropische grassoort; drankje (mix van cola en rode wijn)'; RUSSISCH *bambúk*; BULGAARS *bambuk* <via Russisch>; OEKRAÏENS *bambúk* <via Russisch>; AZERI *bambuk* <via Russisch>; LETS *bambusi* (uit NI of Portugees); LITOUWS *bambukas* (uit NI of Frans); HONGAARS *bambusz* <via Duits>; EWE *pamplu* (uit NI of Portugees); GĀ *pamplo* (uit NI of Portugees); TWI *mpampuro* (uit NI of Portugees); ? ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bambus* '(trommel gemaakt van) houten vat'; SRANANTONGO *bambu(si)* (ouder: *bamboesoe*); AROWAKS *bamboesji*.

bamboes '(gewestelijk) onbevaren matroos' → DUTS *Bambuse* 'slechte matroos, scheepstimmerman die slechts als hulpje dient'.

ban 'afkondiging; uitsluiting' → FRANS *ban* 'officiële afkondiging'; BASKISCH *banak* '(mv.) openbare aankondiging, afkondiging, proclamatie' <via Frans>.

banaal 'alledaags' → INDONESISCH *banal*.

banaan 'plant, vrucht' → POOLS *banan* <via Russisch>; RUSSISCH *banán* (uit NI of Frans); OEKRAÏENS *banán* <via Russisch>; NEGERHOLLANDS *banana* 'bakbanaan, kookbanaan, grovere soort banaan'; BERBICE-NEDERLANDS *banana*; SKEPI-NEDERLANDS *banan*; SRANANTONGO *bana* 'bakbanaan, kookbanaan'; AUCAANS *baana*; SARNAMI *báná* 'bakbanaan'; SURINAAMS-JAVAANS *banah* 'bakbanaan, kookbanaan' <via Sranantongo>; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *banana fig.*

band 'strook stof om te binden; verbond' → OOST-JIDDISCH *bantn* 'strik' <via Russisch>; FRANS *bande* 'windsel'; BASKISCH *banda* 'verband, strook, reep' <via Frans>; RUSSISCH *bant* 'versteviging van het zeil waar de gaten voor de rifeizings zitten'; ESPERANTO *banto* 'strik, lus' <via Russisch>; NOORD-SOTHO *lepanta* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *bhanti* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *lebanta* (uit Afrikaans of Engels); SHONA *bhandi* 'broekriem' <via Afrikaans>; JAKARTAANS-MALEIS *ban* 'strook stof om mee te binden'; JAVAANS *ban* 'buikriem, gordel; kruisband (om drukwerk)'; KUPANG-MALEIS *band* 'buikriem van een zadel'; MADOEREES *ëbban* 'strook stof om te binden'; MAKASSAARS *bàng* '(gordel)riem'; MENADONEES *band* 'buikriem van een zadel'; SOENDANEES *ban* 'strook stof om te binden; bretel'; NEGERHOLLANDS *band* 'connectie;

- verbond'; PAPIAMENTS *bant* 'band, ceintuur'; SRANANTONGO *banti* 'riem, ceintuur; knellen, snoeren'; SARAMAKKAANS *bánti* 'riem, ceintuur'.
- band** 'luchtband' → INDONESISCH *ban*; (Bahasa Prokem) *band* 'luchtband; (Bahasa Prokem) manier om vrouwen seksueel te rangschikken (vrouwen met de tweede of derde band)'; BALINEES *ban*; BOEGINEES *bang*; JAKARTAANS-MALEIS *ban*; JAVAANS *ban*; MAKASSAARS *bång*; MENADONEES *ban*; MINANGKABAUS *ban*; MUNA *bani*; SASAKS *ban*; SOENDANEES *ban*; PETJOH *ban* 'luchtband; wiel' <via Indonesisch/Maleis>; SRANANTONGO *banti*; AUCAANS *banti*; SARNAMI *banti*; SURINAAMS-JAVAANS *ban* 'luchtband; wiel'.
- band** 'muziekkorps' → INDONESISCH *band*, *bén* 'muziekkorps, orkestje' (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *bèn*, *bèm* (uit NI of Engels); MENADONEES *bèn* (uit NI of Engels); SRANANTONGO *bènt*; SURINAAMS-JAVAANS *bèn* <via Sranantongo>.
- band** 'magneetband' → SRANANTONGO *banti* 'geluidsband, videoband; opnemen op geluids- of videoband'; SURINAAMS-JAVAANS † *banti* 'magnetofoonband' (uit NI of Engels).
- bandelier** 'draagriem voor sabel' → ENGELS *bandoleer* 'schouderriem; patroongordel' (uit NI of Frans); ESPERANTO *bandoliero* 'schouderriem' <via Engels>.
- banderol** 'strook met opschrift' → INDONESISCH *banderol* 'strook met opschrift; prijskaartje'; JAKARTAANS-MALEIS dial. *bandrol*, *banrol*.
- bandiet** 'struikrover' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bandit*, *bandiet* 'gevangene, veroordeelde'; SHONA *bhanditi* 'gevangene' <via Afrikaans>; INDONESISCH *bandit*; JAKARTAANS-MALEIS *bandit* 'slechterik'; MENADONEES *bandit* 'crimineel; stout gedrag van klein kind'; SRANANTONGO *banditi* 'dief'.
- bandijzer** 'zeer plat staafijzer' → INDONESISCH *bandijzer*, *banésér* 'hoepel van zeer plat ijzer'.
- bang** 'angstig' → DEENS *bange* (uit NI of Nederduits); NOORS *bange* (uit NI of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bang*; NEGERHOLLANDS *bang*, *ban* 'bang zijn voor, vrezén; angstig'; BERBICE-NEDERLANDS *banggi* 'angstig zijn'.
- bangheid** 'angst, benauwdheid' → NEGERHOLLANDS *bangheid*.
- banier** 'vaandel' → NOORS *banner* (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *baniri*.
- banjo** 'snaarinstrument' → INDONESISCH *banyo*.
- bank** 'meubelstuk' → RUSSISCH *bánka* 'bank in een sloep voor de roeiers; matrozenverblijf tussen twee geschutstukken op een scheepsdek; (boeventaal) stoel, kruk'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bankie* 'steenrichel, terras; klein zitmeubel' <via Afrikaans>; INDONESISCH *bangku*; BALINEES *bangku*; BOEGINEES *bângko*; JAVAANS *bangku* 'houten zitbank; tafel'; MADOEREES *bangko*, *bangku* 'rustbank, canapé'; MAKASSAARS *bângko* 'schoolbank; rustbank, divan' (uit NI of Portugees); MENADONEES *bangku*; MINANGKABAUS *bangku* (uit NI of Portugees); SAVU
- bagu*, *bago*; SOENDANEES *bangku*; JAVINDO *bang*; SINGALEES *banku-va* (uit NI of Portugees); JAPANS † *banko*; NEGERHOLLANDS *bank*, *banki*; PAPIAMENTS *banki*; SRANANTONGO *bangi*; SARAMAKKAANS *bângi* 'meubelstuk: zitbankje'; AROWAKS *bañka*; KARAÏBISCH *bangi* <via Sranantongo>; SARNAMI *bángi*; SURINAAMS-JAVAANS *bangi* <via Sranantongo>.
- bank** 'geldbank' → NOORD-SOTHO *panka* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *bhanki* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *bhange* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *banka* (uit Afrikaans of Engels); PAPIAMENTS † *banki*; SRANANTONGO *bangi* (uit NI of Engels); SARAMAKKAANS *bánku*; SARNAMI *bánk*.
- bank** 'zandbank; ondiepte' → ZWEEDS *bank* 'dijk, wal; zandbank' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH dial. † *bánka*, *bánok*; OEKRAÏENS † *bánka*, *bánok* <via Russisch>; LITOUWS *banka*; SRANANTONGO *bangi* 'zandbank' (uit NI of Engels).
- bankbiljet** 'geldwaardig papier' → FRIES *bankbiljet*.
- bankbriefje** 'bankbiljet' → FRIES *bankbriefke*.
- banket** 'gevuld gebak' → ENGELS *banket* 'goudbevattende conglomeraten in Witwatersrand (zo genoemd vanwege hun gelijkenis met gevuld gebak)'; INDONESISCH *bangkét*; MAKASSAARS *bângké*; MENADONEES *bangkèt* 'droog gebak dat meestal met noten is gevuld'; AMERIKAANS-ENGELS dial. *banket*; SRANANTONGO *banketi*.
- banket** 'feestmaal' → INDONESISCH *bangkét*.
- banketletter** 'gebak van bladerdeeg met amandelspijs in de vorm van een letter' → AMERIKAANS-ENGELS dial. (*almond*, *Dutch*) *letter*.
- bankier** 'hoofd van bank; geldhandelaar' → DEENS *bankier* 'geldhandelaar'; ZWEEDS *bankir* 'geldhandelaar'; INDONESISCH *bankir* 'geldhandelaar; geldlener'; JAVAANS *bankir* 'geldhandelaar'.
- bankrot** 'failliet; faillissement' → RUSSISCH *bankrút*; OEKRAÏENS *bankrót* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *bankrút* <via Russisch>; AZERI *bankrot* <via Russisch>; NOORD-SOTHO *pankoroto* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *bangkrut* 'failliet; failliet gaan'; BOEGINEES *bângkerú*; JAVAANS *bankrut* 'failliet'; MADOEREES *bangkrút*; MENADONEES *bangkrut*; MUNA *bhangkuru* 'failliet'; SASAKS *bangkrut*; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *benkroet* (uit NI of Engels); SINGALEES *bankolot*; PAPIAMENTS *bankrut* (ouder: *bankroet*); SRANANTONGO *bankrutu*.
- bankschroef** 'klem aan werkbank' → PAPIAMENTS *bankskruf*.
- bankstel** 'bank met bijbehorende fauteuils' → SRANANTONGO *bangstèl*; SURINAAMS-JAVAANS *bangstèl* <via Sranantongo>.
- bank van lening** 'bank die leent en uitleent' → ZWEEDS *bank av låning*.
- bankwerker** 'iemand die metaal koud bewerkt' → PAPIAMENTS *bankwërker*.
- bannen** 'verbannen' → FRANS *bannir*; BRETONS *banniñ* <via Frans>; MALTEES *ibbannja* <via Frans>; NEGERHOLLANDS *bannen*; PAPIAMENTS *ban*, *bant*.

- Bantoestan** 'thuisland van een zwarte bevolkingsgroep in Zuid-Afrika ten tijde van de apartheid' → FRANS *bantoustan* 'via Afrikaans'; POOLS *bantustany, bantu* 'via Afrikaans'.
- baptist** 'doopsgezinde' → INDONESISCH *baptis* 'doop'; JAVAANS *baptis* 'doop'; SURINAAMS-JAVAANS *baptis, baptisan* 'doop'.
- Baptiste** 'naam van een 13e-eeuwse Kamerijkse stoffenmaker' → ENGELS *batiste* 'fijn linnen' 'via Frans'; DUIJS *Batist* 'fijn linnen' 'via Frans'; ? FRANS *batiste* 'fijn linnen'; ITALIAANS *batista* 'fijn linnen' 'via Frans'; LITOUWS *batistas* 'fijn linnen' 'via Frans'; HONGAARS *batiszt* 'fijn linnen' 'via Duits'; PERZISCH *bâtis* 'fijn linnen' 'via Frans'; ARABISCH (MSA) *bâtista* 'fijn linnen' 'via Italiaans'; ARABISCH (EGYPTISCH) *baṭista* 'fijn linnen' 'via Frans'.
- bar** 'tapkast; klein café' → INDONESISCH *bar* 'tapkast; sociale ontmoetingsplaats waar alcohol wordt geschonken' (uit NI of Engels); MADOEREES *ëbbar* 'sociale ontmoetingsplaats waar alcohol wordt geschonken' (uit NI of Engels); MENADONEES *bar* 'sociale ontmoetingsplaats waar alcohol wordt geschonken' (uit NI of Engels); SURINAAMS-JAVAANS *bar*.
- barak** 'onderkomen voor soldaten; eenvoudig gebouw' → ENGELS *barracks* 'onderkomen voor soldaten'; FRANS *baraque* 'onderkomen voor soldaten'; ITALIAANS *baracca* 'onderkomen voor soldaten'; INDONESISCH *barak* 'eenvoudig gebouw; quarantaine'; JAVAANS *barak, berak, brak* 'ziekenbarak; wachthuis; posthuis'; MADOEREES *bra, ëbbra* 'barak; (post)loods'; SINGALEES *bäräkka-ya* 'eenvoudig gebouw' (uit NI of Portugees); PAPIAMENTS *barak* 'eenvoudig gebouw'; SURINAAMS-JAVAANS *barag, mbarag* 'eenvoudig gebouw; inrichting voor besmettelijke ziekten'.
- barbaar** 'onbeschaafd persoon' → INDONESISCH *barbar*.
- barbaars** 'wreed' → NEGERHOLLANDS *bəbóres*.
- barbeel** 'beenvis' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *barber*; INDONESISCH *barbél*.
- barbier** 'kapper' → DEENS † *barber* 'herenkapper' (uit NI of Duits); NOORS † *barber, barberer* 'herenkapper' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *barbir*; NEGERHOLLANDS *barbeer, barbierman, barbier* 'kapper, genesheer, arts, tovenaer'; SRANANTONGO *barbir*; SARNAMI *bárbir*; SURINAAMS-JAVAANS *barbir*.
- barbiesjes (naar de)** 'naar de hel (eigenlijk: naar Berbece, in Brits-Guyana)' → PETJOH *naar de barbeisjes gaan* 'naar de hel, de verdommenis gaan'.
- barbituraat** 'organisch zuur' → INDONESISCH *barbiturat*.
- baren** 'ter wereld brengen' → NEGERHOLLANDS *baer*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *pari* 'via Negerhollands'.
- barét** 'muts' → INDONESISCH *barét*; BOEGINEES *baré*; JAKARTAANS-MALEIS *barèt*; MENADONEES *barèt* 'muts; bepaald steekwapen'.
- barge** '(verouderd) trekschuit' → RUSSISCH † *bárža* 'groot roeivaarttuig met een tent; platboomd lastvaarttuig, dat door een stoomboot gesleept wordt'.
- bariton** 'mannenstem tussen bas en tenor' → INDONESISCH *bariton*.
- bark** 'type zeilschip' → DUIJS *Barke, Bark*; DEENS *bark*; NOORS *bark* 'zeilschip met drie tot vijf masten'; ZWEEDS *bark*; FINS *parkki* 'via Zweeds'; POOLS *barka* 'handelsschip'; RUSSISCH *bark, bárka* 'groot handelsschip; (boeventaal) bergplaats voor gestolen waar'; OEKRAÏENS *bark* 'groot handelsschip' 'via Russisch'; WIT-RUSSISCH *bárka* 'groot handelsschip' 'via Russisch'; KEIËES *bawk* 'overdekte boot; kotter'; NEGERHOLLANDS *bārək* 'groot zeilschip'; SRANANTONGO *bark*.
- bark** 'boomschors' → ? DUIJS *Borke* (uit NI of Nederduits).
- barkaan** 'wollen weefsel, lijkend op kamelot' → NOORS *barkan*; ZWEEDS *parkum* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH † *barkán, barakán*.
- barkas** 'zwaarste sloep aan boord van een schip' → DUIJS *Barkasse* 'grootste sloep op oorlogsschepen; grote motorboot'; OOST-JIDDISCH *barkas, barks* 'sloep aan boord van een schip' 'via Russisch'; DEENS *barkasse* 'grote sloep'; NOORS *barkass* 'grote solide sloep, vooral op oorlogsschepen' (uit NI of Duits); FINS *parkassi, parkaasi* (uit NI of Duits); ESTS *pargas* 'via Fins'; TSJECHISCH *barkasa* 'via Duits'; SLOWAAKS *barkasa* 'via Duits'; POOLS *barkas* (uit NI of Duits); KROATISCH *barkača, barkas* 'grote sloep'; MACEDONISCH *barkasa* 'grote sloep'; SERVISCH *barkas, barkasa* 'grote sloep'; SLOVEENS *barkasa, barkača* 'grote sloep'; RUSSISCH *barkás* 'zwaarste sloep aan boord van een schip; (boeventaal) verboden zone in penitentiaire inrichting, prikkeldraadversperring, zolder'; BULGAARS *barkas, barkasa*; OEKRAÏENS *barkás* 'grote sloep' 'via Russisch'; LETS *barkass*; LITOUWS *barkasas*; INDONESISCH *barkas, berkas*; ATJEHNEES *beureugaih*; MAKASSAARS *baragásá* 'stoombarkas; motorboot'; SRANANTONGO *barkasi*.
- barkmoes** '(verouderd) verfstof van schors' → FRANS dial. † *berckmoese* 'soort verfstof'.
- barkoen** '(verouderd) soort dwarsbalk, stut' → DUIJS *Barkun, Balkuner* 'houten kraan'; DEENS *barkun* 'lange vierkante duimstok'; NOORS † *barkon* 'lange vierkante duimstok'.
- barmhartig** 'mededogen hebbend' → DEENS *barmhertig* (uit NI of Nederduits); NOORS *barmhertig* 'mededogen hebbend (tegenover iemand die dat niet verdient of daar recht op heeft), medelijdend, behulpzaam' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *barmhärting* 'mededogen hebbend, behulpzaam' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *barmhertig*.
- barmhartigheid** 'de hoedanigheid van barmhartig' → NEGERHOLLANDS *barmhartigheid, barmhertigheid*.
- barnevelder** 'kippenras' → TSJECHISCH *barneveldka*.

- barnsteen** 'harde hars, amber' → FRIES *barnstien*; ZWEEDS *bärnsten* 'harde hars, amberkleurige steen' (uit NI of Nederduits).
- barok** 'bepaalde stijlperiode' → PAPIAMENTS *baròk*.
- barometer** 'toestel dat luchtdruk meet' → JAPANS † *baromētōru*; PAPIAMENTS *barometer*.
- baron** 'adellijke titel' → RUSSISCH *Barónsk* 'oude naam voor de plaats Marx(stadt) in het Duitse Wolgagebied, genoemd naar de stichter, de Nederlandse baron Beauregard'; AZERI *baron* 'via Russisch'.
- barones** 'vrouw met baronnetitel' → ? DUIJS *Baronesse*; ? DEENS *baronesse*; ? ZWEEDS *baronessa*.
- barrage** 'versperring' → INDONESISCH *barase*.
- barrel** 'duig (aan barrels, kapot)' → FRIES *oan, yn barrels* 'kapot'.
- barricade** 'straatversperring' → INDONESISCH *barikade*; NEGERHOLLANDS *barrikad, barkad* 'limiet, grens(lijn)'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *barikat* 'versperring'.
- barring** 'waarloos rondhout; naam voor de plaats midscheeps op het bovendeck' → DUIJS *Barring* 'stelling op schepen tussen fokkenmast en grote mast voor het plaatsen van grotere boten'.
- bars** 'nors' → DEENS *barsk* (uit NI of Nederduits); NOORS *barsk* 'nors, ruw, hard, streng' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *barsk* 'streng en moeilijk toegankelijk persoon; nors' (uit NI of Nederduits).
- barsten** 'splijten' → NEGERHOLLANDS *bos* 'splijten, doen barsten'; PAPIAMENTS *baster* 'uiteenvallen, uiteenspatten; doodgaan'; SRANANTONGO *baster* 'barst; splijten'.
- bas** 'laagste stem' → INDONESISCH *bas* 'laagste mannenstem; contrabas'; JAKARTAANS-MALEIS *bas* 'laagste stem; basviool'; MENADONEES *bas* 'laagste toon (muziek)'; PAPIAMENTS *bas*.
- bas** 'basgitaar' → MADOEREES *bas*; PAPIAMENTS *bas*; SRANANTONGO *bas*.
- bas** 'klein stuk scheepsgeschut' → RUSSISCH † *bása*.
- basalt** 'hard gesteente' → INDONESISCH *basal*.
- baselomanos** '(verouderd) handkus' → DUIJS *Baselemanes* 'omhaal'.
- basement** 'laagste verdieping onder grondniveau' → ENGELS *basement* 'fundering, fundament; laagste verdieping onder grondniveau'; DEENS *basement* 'via Engels'.
- basis** 'grondslag' → INDONESISCH *basis*; SRANANTONGO *basis* 'uitgangspunt, steunpunt' (uit NI of Engels).
- bassleutel** 'bepaalde muzieksleutel' → FRIES *bassleutel*.
- bast** 'schors' → FRANS *bâtir* 'bouwen'; BASKISCH *bastitu* 'bouwen' 'via Frans'.
- basta** 'tussenwerpsel: genoeg!' → INDONESISCH *basta!* 'genoeg!'.
- bastard** 'onwettig kind; rasloos dier' → DUIJS *Baster, Bastaar* 'persoon van gemengde etnische herkomst, m.n. lid van het mengvolk Rehoboth' 'via Afrikaans'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *Baster* 'lid van het mengvolk Rehoboth' 'via Afrikaans'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bastard* 'persoon van gemengde etnische herkomst' 'via Afrikaans'; INDONESISCH *bastar*; NEGERHOLLANDS *bastort* 'onwettig kind' (uit NI of Engels); SRANANTONGO *basra* 'onwettig kind' (uit NI of Engels); SARAMAKKAANS *bása* 'onwettig kind'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *bastard* 'wilde plant die lijkt op een bepaalde soort' (uit NI of Engels).
- bastardaars** 'bepaalde vis' → PAPIAMENTS *bastebèrs*.
- batataat, pataat** 'zoete aardappel' → NOORD-SOTHO *potata* 'eetbare knol' (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *potata* 'eetbare knol' (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *bhatata* 'eetbare knol' (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *bhatata* 'eetbare knol' (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *patata* 'eetbare knol' (uit Afrikaans of Engels); AMBONS-MALEIS *batatas* (uit NI of Spaans); KUPANG-MALEIS *batatas* (uit NI of Spaans); MENADONEES *batata* (uit NI of Spaans); NEGERHOLLANDS *bateta, bata, batata, batita*; BERBICE-NEDERLANDS *batata*; SRANANTONGO *patata, ptata* '(zoete) aardappel; Nederlander'; AUCAANS *patata*; SARNAMI *patetá*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *bata, batita, batata* 'via Negerhollands'.
- bataille** '(veld)slag, strijd, gevecht' → NEGERHOLLANDS *batalje*.
- bataljon** 'troepeneenheid' → INDONESISCH *batalion, batalyon*; ATJEHNEES *pataliön*; BOEGINEES *bataliong*; MINANGKABAUS *batalion*.
- Batavia** 'hoofdstad van Nederlands-Indië' → ENGELS *Batavia*; INDONESISCH *Betawi* 'hoofdstad van Nederlands-Indië; Bataviaas'; PETJOH *Betawie* 'hoofdstad van Nederlands-Indië; Bataviaas'; JAVINDO *Batafia* 'hoofdstad van Nederlands-Indië; Bataviaas'; SURINAAMS-JAVAANS *Betawi, mBetawi*.
- Batavia** 'vroegere naam voor Nederland' → DEENS *Batavia*; FRANS *Batavia* 'ijsbergsla (naar Nederland genoemd, al kwam hij daar niet vandaan)'.
- Batavier** 'Germaanse bewoner van Nederland' → DEENS † *bataver* 'Nederlander'; NOORS *bataver* 'lid van een Germaans volk in de Rijndelta; (poëtisch) Nederlander'.
- baten** 'voordeel brengen' → DEENS *batte* (uit NI of Nederduits); DEENS † *både*; ZWEEDS *båta* 'van nut zijn' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *baet*.
- batig slot** 'voordelig saldo' → INDONESISCH *batig slot* 'budget surplus (geldsommen die in de 19e eeuw van Nederlands-Indië naar Nederland werden overgemaakt)'.
- batik** 'Javaanse versierkunst voor stof; gebatikt weefsel' → FRIES *batik*; DUIJS *Batik*; DEENS *batik*; NOORS *batikk*; TSJECHISCH *batik*; POOLS *batik*; KROATISCH *batik*; MACEDONISCH *batik*; SERVISCH *batik*; SLOVEENS *batik*; LITOUWS *batika*; HONGAARS *batik* 'via Duits'.

batikken 'Indische methode om weefsels in figuren te verven' → FRIES *batikje*; DUIJS *batiken*.

batist 'fijn linnen' → INDONESISCH *batis*; JAVAANS *bartis*; SOENDANEES *batis*.

batterij 'voorwerp voor opslag van elektriciteit' → INDONESISCH *baterai*, *bateré* 'zaklantaarn; voorwerp voor opslag van elektriciteit'; GIMÁN *bateré*; JAKARTAANS-MALEIS *bateré* 'voorwerp voor opslag van elektriciteit; verlichte haven of pier'; KUPANG-MALEIS *batarei*; MADOEREES *battère*; MENADONEES *batrei*; SRANANTONGO *baterèi* 'accu'; AUCAANS *batilei* 'zaklantaarn; accu'; SARAKKAANS *batilei* 'zaklantaarn' <via Sranantongo>; TIRIYÓ *paateri*, *paatèrèi* 'zaklantaarn'; SARNAMI *batterij* 'dynamo'; SURINAAMS-JAVAANS *batrèi* 'voorwerp voor opslag van elektriciteit; accu; zaklamp'.

batterij 'artillerieafdeling' → INDONESISCH *baterai*, *bateré*; PAPIAMENTS *batrei* 'militair verdedigingswerk; groep vuurmonden ter aanval of verdediging'.

bauxiet 'mineraal' → INDONESISCH *bauksit*, *boksit*; PAPIAMENTS *bòxit*, *bouxit*; SRANANTONGO *boksit*; SURINAAMS-JAVAANS *boksit*.

baviaan 'hondsaap' → DUIJS *Pavian*; DEENS *bavian* 'hondsaap; brutaal persoon; persoon die de wacht houdt op schip'; NOORS *bavian* 'hondsaap; brutaal persoon; wacht op een schip als de rest van de bemanning gaat passagieren' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *babian* 'hondsaap; scheldwoord; persoon die de wacht houdt op schip' (uit NI of Duits); FINS *paviaani* <via Zweeds>; TSJECHISCH *pavián* <via Duits>; SLOWAAKS *pavián* <via Duits>; POOLS *pawian* (uit NI of Duits); KROATISCH *pavijan* <via Duits>; MACEDONISCH *pavijan* <via Duits>; SERVISCH *pavian* <via Duits>; RUSSISCH *pavián* <via Duits>; BULGAARS *pavian* <via Duits>; OEKRAÏENS *pavián* <via Russisch>; LETS *paviāns* (uit NI of Duits); LITOUWS *pavianai* (uit NI of Duits); HONGAARS *pávián* <via Duits>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *baviaan*; BERBICE-NEDERLANDS *babiana*.

baviaanspin 'grote spinnensoort' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *baboon spider*.

bazaar 'marktplaats' → INDONESISCH *basar*.

bazen 'de baas spelen' → SRANANTONGO *basi*.

bazin 'bedrijfseigenares' → FRANS dial. *bôzine* 'caféhoudster'.

bazuin 'blaasinstrument' → DEENS *basun* (uit NI of Nederduits); NOORS *basun* (uit NI of Nederduits); FINS *pasuuna* (uit NI of Nederduits); ESTS *pasun* (uit NI of Nederduits); POOLS *bazuna* 'soort trompet met zeer krachtige klank' (uit NI of Duits); KROATISCH *bazuka*, *bazooka* 'draagbaar antitankwapen; blaasinstrument' <via Amerikaans-Engels>; MACEDONISCH *bazuka* 'draagbaar antitankwapen' <via Amerikaans-Engels>; SERVISCH *bazuka* 'draagbaar antitankwapen' <via Amerikaans-Engels>; SLOVEENS *bazuka* 'draagbaar antitankwapen' <via

Amerikaans-Engels>; BULGAARS *bazuka* 'draagbaar antitankwapen' <via Amerikaans-Engels>; GRIEK *mpazoukas* /*bazoukas*/ 'draagbaar antitankwapen' <via Amerikaans-Engels>; INDONESISCH *bazoka* 'draagbaar antitankwapen' <via Amerikaans-Engels>; AMERIKAANS-ENGELS *bazooka* 'draagbaar antitankwapen'; MUEZIKINSTRUMENT'; AMERIKAANS-ENGELS *bazoo* 'waffel, mond'; NEGERHOLLANDS *basyn*; SRANANTONGO *bazuin* 'orkest met blaasinstrumenten; schuiftrompet'.

bazuingschal 'geschal van een bazuin' → FRIES *bazúngeskal*.

BB 'Binnenlands Bestuur' → INDONESISCH † *bébé*.

be- 'voorvoegsel waarmee overgangelijke werkwoorden worden gevormd' → DEENS *be-* 'voorvoegsel waarmee werkwoorden worden gevormd' (uit NI of Nederduits); NOORS *be-* 'voorvoegsel waarmee werkwoorden worden gevormd' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *be-* 'voorvoegsel waarmee werkwoorden worden gevormd' (uit NI of Nederduits).

beambte 'functionaris' → FRIES *beámte*.

beaumontgeweer 'bepaald handvuurwapen' → MAKASSAARS *gómo*.

bed 'slaapplaats' → FRIES *béd*: *nei béd gean* 'naar bed gaan'; FRANS dial. *bedde* 'matras'; XHOSA *bhedi* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *bhede* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *bethe* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *béd*; MOHEGAN-PEQUOT *beed* (uit NI of Engels); NEGERHOLLANDS *bet*, *bêdê*, *bedi*, *bere*, *bêrê*, *bedde*; BERBICE-NEDERLANDS *bedi*; SKEPI-NEDERLANDS *bede*; PAPIAMENTS † *bed*; SRANANTONGO *bedi* (uit NI of Engels); SARAKKAANS *bédi*; KARAÏBISCH *bedi* <via Sranantongo>; SARNAMI *bedi*; SURINAAMS-JAVAANS *bêdi* <via Sranantongo>; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *bedi* <via Negerhollands>.

bed 'tuinbed' → MAKASSAARS *bédeng* 'groentebed'; PAPIAMENTS *bèt*, *bèchi*, *bèrchi* 'tuinbed (bij het kweken van gewassen)'; SRANANTONGO *bedi*; SURINAAMS-JAVAANS *bèt*.

bedoord 'kalm' → PAPIAMENTS *bedar*, *bedaru* (ouder: *bedoord*) 'rustig, kalm'; SRANANTONGO *bedarde*.

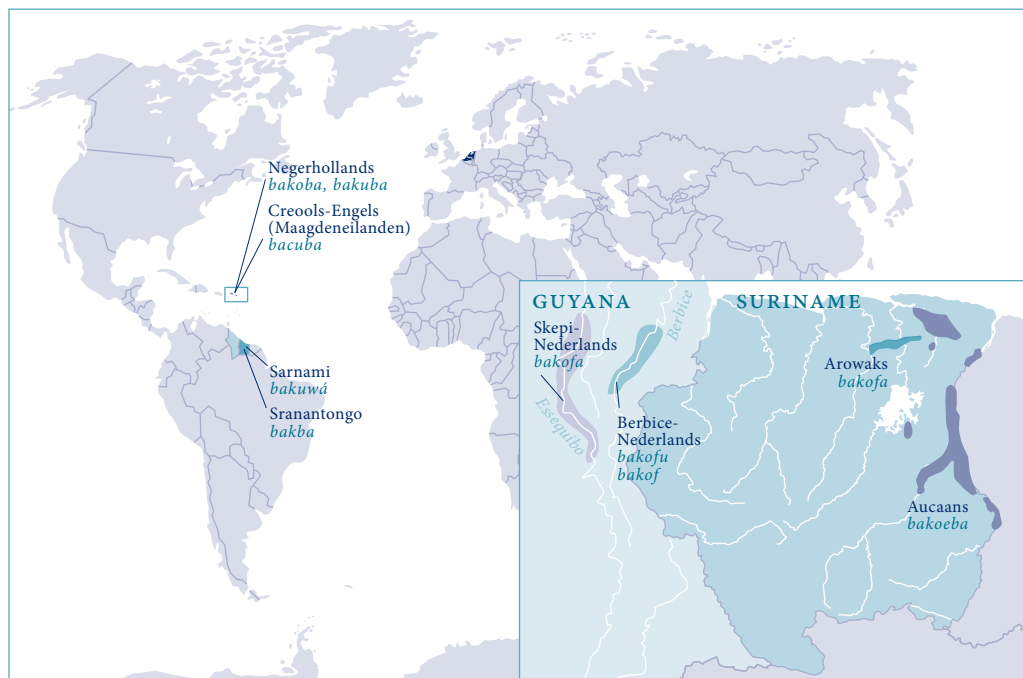
bedacht 'bedachtzaam' → NEGERHOLLANDS *bedacht* 'besef, begrip; oplettendheid'.

bedachtzaam 'bedacht' → FRIES *bedachtsum*.

bedachtzaamheid 'het bedachtzaam-zijn' → FRIES *bedachtsumheid*.

bedanken 'ontslaan' → PAPIAMENTS *bedank* 'sluiten (van de school aan het begin van de vakantie); ontslaan'.

bedaren '(zich) kalmeren' → DUIJS *bedaren* 'afzwakken van wind, rustig worden'; DEENS dial. *bedare*, *bedage* '(weer) opklaren, beter worden' (uit NI of Nederduits); NOORS *bedage* '(wederkerend) beter worden (van weer), opklaren' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bedarra* 'afzwakken van wind' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS

13. De verbreiding van het Surinaams-Nederlandse woord *bacove* (zie alfabetisch lexicon en 1.3.5).

In het Surinaams-Nederlands gebruikt men *bacove* voor een soort rauw eetbare banaan, terwijl *banaan* hier gebruikt wordt voor 'kook-, bakbanaan (niet rauw te eten)'. J. van Donselaar schrijft in zijn *Woordenboek van het Surinaams-Nederlands* dat de plant banaan oorspronkelijk afkomstig is uit Zuidoost-Azië en door de Portugezen uit Afrika naar Brazilië is overgebracht, uit Guinea onder de naam *banana* en uit Angola onder de naam *pacoba*. De Nederlanders spraken in de tijd dat ze zowel het voormalige Congo als Brazilië beheersten van *bakkove*. Het woord *bacove* is in Suriname voor het eerst in 1685 aangetroffen. Vanuit het Surinaams-Nederlands is het overgenomen in andere talen die in Suriname worden gesproken: het Arowaks, Aucaans, Sarnami en Sranantongo. Het woord is ook aangetroffen in de Nederlandse creooltalen Berbice-Nederlands, Skepi-Nederlands en Negerhollands, en vanuit het Negerhollands is het overgenomen door het Creools-Engels van de Maagdeneilanden. Ook het woord *banaan* is in deze regio vanuit het Nederlands verbreid, en waarschijnlijk ook naar Rusland geïmporteerd en via het Russisch in andere Slavische talen terechtgekomen (zie het alfabetisch lexicon), terwijl de Indische *pisang* in beperkte mate bekend geraakt is via het Nederlands in het Duits en via het Afrikaans in het Engels – echt ingeburgerd in die talen is *pisang* echter niet.

† *bedar*, *bedaru* (ouder: *bedaar*) 'zich kalmeren'; SRANANTONGO *bedare*.

beddenkleedje 'sprei, deken of stof om over het bed heen te leggen' → NEGERHOLLANDS *betkleedje*.

beddenpan 'bedverwarmer; ondersteek' → AMERIKAANS-ENGELS *bedpan*.

beddensprei 'sierkleed over bed' → ENGELS *bedspread*; MALTEES *bedspred* <via Amerikaans-Engels>; AMERIKAANS-ENGELS *bed-spread*.

bedderij '(verouderd) beddengoed' → FRANS dial. *bèdrèye* 'beddengoed'.

bedding 'onderlaag waarop iets rust; tuinbed' → DEENS *bedding*, *beding* 'scheepshelling; onderlaag (tegen water) voor last in het ruim; fundatie voor (anker)spil'; NOORS *bedding* 'scheepshelling; onderlaag (tegen water) voor last in het ruim; fundatie voor (anker)spil' (uit NI of Nederlands); AMBONS-MALEIS *bèd* 'tuinbed voor kweking van jonge plantjes'; KUPANG-MALEIS *bèdèng* 'tuinbed voor kweking van jonge plantjes'; MAKASSAARS *bèdèng* 'bloembed'; MENADONEES *bèdèng* 'tuinbed voor kweking van jonge plantjes'.

bede 'gebed' → FRIES *bede*.

bedeesd 'verlegen' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *bedeest*.

bedegoed '(verouderd) goed, geld waarom men heeft verzocht' → FRANS dial. † *bedegoet* 'toelage, steun'.

bedehuis 'gebedshuis' → FRIES *bedehûs*.

bedelaar 'iemand die om aalmoezen vraagt' → FRANS † *bèlître*; SPAANS *belitre* 'kwajongen, schoft, schurk' <via Frans>; PORTUGEES *biltre* 'slecht en verachtelijk persoon' <via Frans>; NEGERHOLLANDS *beddelaar*, *beddelvolk*, *bedlman*.

bedelen 'aalmoezen vragen; verzoeken' → NEGERHOLLANDS *beddel*, *bèdæl*, *bèdl*; BERBICE-NEDERLANDS *bedle*.

bedeling 'verstrekking van een vaste uitkering aan behoeftigen' → SRANANTONGO *bedeilen*; SURINAAMS-JAVAANS *bedhèling* 'sociale steun, financiële bijstand'.

bedenklijk 'tot overdenken aanzettend' → DEENS *betænkelig* (uit NI of Nederlands); NOORS *betenkkelig* (uit NI of Nederlands).

bedenken 'overwegen' → DEENS *betænke* (uit NI of Nederlands); NOORS *betenke* 'overwegen, overdenken; bij testament vermaken; (wederkerend) van gedachten veranderen' (uit NI of Duits); ZWEEDS *betänka* 'overwegen, stilstaan bij' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *bedenk*.

bedenking 'tegenwerping, bezwaar' → FRIES *betinking*.

bederfelijk 'vatbaar voor bederf, spoedig bedervend' → NEGERHOLLANDS *bedeflik*.

bederven 'beschadigen' → DEENS *bedærve* 'beschadigen, aan bederf onderhevig zijn' (uit NI of Nederlands); NOORS *bederva*, *bedervet* 'aan bederf onderhevig, bedorven' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *bederf*, *bederv*,

bæderæf 'beschadigen, vergaan'.

bediende 'hulp' → INDONESISCH † *bedinde* 'huishoudelijke hulp'; AMBONS-MALEIS *badinde*; JAVAANS dial. *bedhindhe*; NEGERHOLLANDS *bedienten*; SURINAAMS-JAVAANS *bedinde*, *bedhindhe* 'dienstmeisje, hulp in de huishouding'.

bediening 'het dienen van een ambt, verrichten van werkzaamheden verbonden aan dat ambt' → NEGERHOLLANDS *bediening* 'het dienen van een ambt, dienst'.

bedillen 'bevitten, beredderen' → FRIES *bedille*.

bedingen 'bij overeenkomst bepalen' → DEENS *betinge* 'voorwaarden vormen voor, afhangen, eisen' (uit NI of Nederlands); NOORS *betinge* 'bepalen, voorwaarde vormen voor; (wederkerend) als voorwaarde stellen' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *betinga* 'bepalen, voorwaarde vormen voor, conditioneren' (uit NI of Nederlands).

bedisselen 'regelen, beredderen' → FRIES *bedisselje*.

bedoelen 'zich ten doel stellen; aanduiden' → SRANANTONGO *bedul* 'aanduiden; bedoeling'; SURINAAMS-JAVAANS *bedul* 'bedoeling, betekenis; aanduiden' <via Sranantongo>.

bedoeling 'doel' → FRIES *bedoeling*.

bedonderd 'beroerd' → FRIES *bedonderd* 'beroerd, beteuterd, ten hoogste verbaasd'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bedonnerd* 'koppig, kribbig, getikt' <via Afrikaans>; PETJOH *bedonder*, *bedonderd* 'gek (geworden)'.

bedonderen 'bedriegen, in de maling nemen' → FRIES *bedonderje* 'bedriegen; zich met moeite op de hals halen'; PETJOH *bedonder* *n*.

bedoren '(verouderd) verdwazen' → ZWEEDS *bedåren* 'bekoren, charmeren, vervoeren, betoveren' (uit NI of Nederlands).

bedotten 'misleiden' → PETJOH *bedotten* 'milde vorm van bedriegen, voor de gek houden'.

bedreven 'ervaren' → FRIES *bedreven*.

bedriegen 'misleiden' → FRIES *bedrige*; DEENS *bedrage* 'misleiden; vreemdgaan' (uit NI of Nederlands); NOORS *bedra* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *bedra(ga)* 'onbetrouwbaar handelen; misleiden' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *bedrieg*, *bidrieg*; SRANANTONGO *bedrigi*.

bedrieger 'iemand die bedriegt' → NEGERHOLLANDS *bedrieger*.

bedrijf 'beroepswerkzaamheid' → DUIJS *Betrieb* (uit NI of Nederlands); DEENS *bedrift* 'grote prestatie; zaak, onderneming; boerderij' (uit NI of Nederlands); NOORS *bedrift* 'zaak, onderneming; prestatie' (uit NI of Nederlands); FRANS dial. *bedrieff* 'vak, beroep'; PAPIAMENTS † *bedrijf*; SRANANTONGO *bedrèif*; SURINAAMS-JAVAANS *bedrèf*.

bedrijven 'doen' → DUIJS *betreiben* 'doen, begaan' (uit NI of Nederlands); DEENS *bedrive* 'doen, begaan' (uit NI of Nederlands); NOORS *bedrive* 'begaan, doen' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *bedriva* 'verrichten, doen, uitoefenen' (uit NI of Nederlands);

- NEGERHOLLANDS *bedriev* 'doen, begaan'.
bedroefd 'triest' → AMERIKAANS-ENGELS dial.
 † *bedrooft, bedrowft, bedruft*; NEGERHOLLANDS
bedroeft, bedroefd, bedruevt; BERBICE-
 NEDERLANDS *budrufu*.
- bedroefdheid** 'de hoedanigheid van bedroefd zijn' →
 NEGERHOLLANDS *bedroefdheit*.
- bedroefenis** 'het bedroeven, de bedroefdheid' →
 NEGERHOLLANDS *bedroefnis*.
- bedroeven** 'verdriet aandoen' → DEENS *bedrøve*
 (uit NI of Nederduits); NOORS *bedrøve* (uit NI of
 Nederduits); ZWEEDS *bedröva* 'verdrietig zijn' (uit NI
 of Nederduits).
- bedrukken** 'drukken, kwellen' → ZWEEDS *betrycka*
 'deprimeren' (uit NI of Nederduits).
- bedstee** 'ingebouwde slaappleats' → CREOOLS-ENGELS
 (MAAGDENEILANDEN) *bedstead* 'bed'.
- beduiden** 'betekenen' → DEENS *betyde* (uit NI of
 Nederduits); NOORS *bety* (uit NI of Nederduits);
 ZWEEDS *betyda* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS
bedei (ouder: *bedui*) 'uitleggen, duidelijk
 maken, door aanduiding doen begrijpen';
 SRANANTONGO *bodoi*.
- bedwelmd** 'beneveld' → PAPIAMENTS † *bedwelm*.
- bedwingen** 'beheersen, onder controle houden'
 → DEENS *betvinge* (uit NI of Nederduits); NOORS
betvinge (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS
bedwingen 'overwinnen'.
- beek** 'smal stromend water' → DUIJS dial. *Beke, Bääk,*
Bäck, die Bach 'smal stromend water, drink- of
 wasplek bij een beek; het urineren'.
- beeld** 'afbeelding, voorstelling' → DEENS *billede*
 (uit NI of Nederduits); NOORS *bilde* (uit NI of
 Nederduits); NEGERHOLLANDS *beeld*.
- beeldschoon** 'zeer mooi' → FRIES *bylidskien*.
- Beëlzebub** 'de heerser over de duivels' →
 NEGERHOLLANDS *beelzebul*.
- been** 'onderste lichaamsdeel' → FRIES *bien*: *op 'e bien*
bringe, hâlde, komme, wêze 'op de been brengen'.
- been** 'bot' → FRIES *bien*: *gjin bien yn eat fine, sjen*
 'geen been in iets vinden, geen bezwaar tegen iets
 maken'; NEGERHOLLANDS *been, bën*; BERBICE-
 NEDERLANDS *been*; AROWAKS *bëna* 'bot, geraamte'.
- beenkaps** 'beenbescherming' → FRIES *bienkaps*
 'beenbescherming, losse laarzenschacht';
 INDONESISCH *béngkaps, bénkaps, bingkaps* 'laarzen';
 JAVAANS *binkaps* 'beenbeschermer'.
- beentje-over** 'het ene been over het andere heffen,
 m.n. bij het kunstig zwieren afwisselend het ene
 been over het andere heffen' → FRIES *skonkje-over*.
- beer** 'roofdier; (overdrachtelijk) draagbeer' →
 PAPIAMENTS *ber* (ouder: *beer*).
- beer** 'mannelijksvarken' → DUIJS dial. *Beier, Beer, Bär*.
- beerput** 'verzamelput voor uitwerpselen' → FRIES
bearput; PAPIAMENTS *berput*.
- beest** 'dier; slechterik' → DUIJS *Biest* 'dier; loeder';
 DEENS *bæst* 'schuldwoord voor dom, onbeschoft
 persoon; wild dier' (uit NI of Nederduits); NOORS
- best, beist* '(wild) dier; scheldwoord voor onbeschoft
 persoon' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *best* '(wild)
 dier' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS
beest, bës 'dier'; SRANANTONGO *beist* '(wild) dier;
 slechterik, ellendeling'.
- beesteneten** 'dierenvoer' → NEGERHOLLANDS
beestjeet, beesje(e)t, bēsēt.
- beet** 'hap' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *beet*
 'zonder slag (kaartspeel)'; NEGERHOLLANDS *bit*;
 SRANANTONGO *beti* 'hap; beet hebben'.
- beetje** 'klein deel, klein aantal' → DEENS *bitte*
 'klein' (uit NI of Nederduits); FRANS dial.
biche '(fig.) pilletje; giftig balletje dat dient om
 schadelijke beesten te doden' (uit NI of Duits);
 NEGERHOLLANDS *beetje, bechi, betji, bitji, bitši, biti*;
 BERBICE-NEDERLANDS *beki*; SKEPI-NEDERLANDS
beki; SARAMAKKAANS *abiti*; CREOOLS-ENGELS
 (MAAGDENEILANDEN) † *biti* 'via Negerhollands'.
- beetnemen** 'bedotten, afzetten' → FRIES *beetnimme*.
- bef** 'witte doek voor de borst' → DUIJS *Beffchen* 'via
 Nederduits'.
- begaafd** 'talentvol' → FRIES *begaafd*.
- begaafdheid** 'het begaafd-zijn' → FRIES *begaafdheid*.
- begaan** 'te werk gaan, een daad volvoeren' → DEENS
begå 'plegen; (wederkerend) zich weten te bewegen,
 zich passend gedragen' (uit NI of Nederduits);
 NOORS *begå* 'plegen, zich schuldig maken aan'
 (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *begå* 'plegen, zich
 schuldig maken aan' (uit NI of Nederduits).
- begard** 'mannelijk lid van een middeleeuwse
 geloofsgemeenschap van leken' → DUIJS *Begard(e)*;
 NOORS *begard* (uit NI of Frans); FRANS *bégard,*
béguard; POOLS *begard*; KROATISCH *begardi*
 'mannelijke middeleeuwse geloofsgemeenschap
 van leken'; MACEDONISCH *begardi* 'mannelijke
 middeleeuwse geloofsgemeenschap van leken';
 SLOVEENS *begard*.
- begaven** '(verouderd) begiftigen' → ZWEEDS *begåva*
 'geschenken geven, beschenken, begiftigen' (uit NI
 of Nederduits).
- begaving** 'flauwte, toeval' → NOORS *begaving* (uit NI
 of Nederduits).
- begeerlijk** 'aantrekkelijk' → NEGERHOLLANDS
begeerlik.
- begeerlijkheid** 'het begeerlijk zijn' →
 NEGERHOLLANDS *begeerlikheit*.
- begeerte** 'verlangen' → DEENS *begær* (uit NI of
 Nederduits); NOORS *begjær* (uit NI of Nederduits);
 NEGERHOLLANDS *begeer*.
- begekken** 'bespotten' → SCHOTS † *begeck; begeik*
 'bedriegen, teleurstellen; streek, teleurstelling'.
- begeleiden** 'vergezellen' → FRIES *begeliede*; PETJOH
begleien 'vergezellen, chaperonneren'.
- begeleider** 'iemand die vergezelt, begeleidt' → FRIES
begelieder.
- begenaden, benaden** '(verouderd) amnestie verlenen'
 → NOORS *benåde* 'begenadigd; amnestie verlenen'
 (uit NI of Nederduits).

- begeren** 'verlangen' → DEENS *begære* (uit NI of Nederduits); NOORS *begjære* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *begära* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *begeer*.
- begeven, zich** 'ergens heengaan' → DEENS *begive sig* 'bewegen; reizen' (uit NI of Nederduits); NOORS *begi seg* 'reizen, vertrekken, gaan; (verouderd) gebeuren; (maritiem) kapot of los gaan; (maritiem, van slecht weer) afnemen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bege sig* 'reizen, gaan; geschieden' (uit NI of Nederduits).
- beggen** '(verouderd) stamelen' → FRANS *bègue* 'stotterend'.
- begieten** 'water geven' → DEENS *begitte* 'kleilaag aanbrengen'; NOORS *begitte* 'dunne kleilaag op keramiek aanbrengen' (uit NI of Duits).
- begijn** 'vrouwelijk lid van een middeleeuwse geloofsgemeenschap van leken' → FRIES *begyn*; DUIJS *Begine*; FRANS *béguine*; ITALIAANS *beghina* <via Frans>; SPAANS *beguina* 'vrouwelijk lid van een middeleeuwse geloofsgemeenschap van leken; ketter, kwezelaar' <via Frans>; PORTUGEES *beguino* <via Frans>; PORTUGEES *beguina* <via Frans>; POOLS *beginka*; KROATISCH *begina*; MACEDONISCH *begina*; SERVISCH *begina* <via Frans>; SLOVEENS *begina*; LITOUWS *beginės*; ESPERANTO *begino* <via Duits>.
- begijn** 'kruiszeil' → NOORS *bergine* 'vierkant onderzeil aan de onderste ra van de kruismast'.
- begijnenbras** 'bras van de begijnenra' → RUSSISCH *béginbras*.
- begijnenra** 'onderste ra aan de bezaansmast' → DUIJS *Begienrah* 'ra zonder zeil'; DEENS *beginerå*; RUSSISCH *béginrej, begenrej*.
- begijntoppenant** 'touw aan de begijnenra' → RUSSISCH *begintopenant*.
- begin** 'aanvang' → NEGERHOLLANDS *begin, bəgin, begin*.
- beginnen** 'aanvangen' → DEENS *begynde*; NOORS *begynne* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *begynna* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *begin, bəgin, bigin*; BERBICE-NEDERLANDS *bigin*; SRANANTONGO *bigin* (uit NI of Engels).
- beginsel** 'grondslag' → FRIES *begiinsel*.
- begrafenis** 'het begraven' → NEGERHOLLANDS *begrafnis*.
- begrafenisrijst** 'rijstgerecht met kurkuma' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *begrafnisrys* <via Afrikaans>.
- begraven** 'met aarde bedekken' → DEENS *begrave* (uit NI of Nederduits); NOORS *begrave* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *begrava* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *begraaf, graav (na), begraev* 'met aarde bedekken; begraven worden, zich laten begraven'; BERBICE-NEDERLANDS *bugrafu*.
- begrijpelijk** 'te begrijpen' → NOORS *begripelig* (uit NI of Nederduits).
- begrijpen** '(om)vatten' → FRIES *begripe*; DEENS *begribe* 'vatten' (uit NI of Nederduits); NOORS *begripe* 'vatten' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *begripa* (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO
- bekrèip* 'vatten'; SURINAAMS-JAVAANS *bekhrèip* <via Sranantongo>.
- begrip** 'inzicht, idee' → DEENS *begreb* (uit NI of Nederduits); NOORS *begrep* 'idee, inzicht; (verouderd) verstand' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *begrepp* (uit NI of Nederduits).
- begroting** 'schatting van te verwachten inkomsten en uitgaven' → FRIES *begroating*; INDONESIAISCH † *begroting*.
- beha** 'bustehouder' → INDONESIAISCH *béha*; BALINEES *béha*; JAKARTAANS-MALEIS *béha*; MADOEREES *beha*; MENADONEES *béha*; MINANGKABAUS *beha*.
- behaaglijk** 'aangenaam' → NOORS *behagelig* 'aangenaam, gezellig' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *behaeglig*.
- behagen** 'aangenaam zijn' → DEENS † *behage* 'aangenaam zijn; verzoeken' (uit NI of Nederduits); NOORS *behage* '(verouderd) aangenaam zijn; (meest met ontkenning) uitkomen, zin hebben, zo goed zijn te' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *behaga* 'aangenaam zijn; goeddunken' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *behaeg, behaegen* 'gevoel van tevredenheid hebben, aangenaam zijn'.
- behalve** 'uitgezonderd' → FRIES *behalve(n)*; NEGERHOLLANDS *behalven*.
- behandelen** 'met iets omgaan' → DEENS *behandle* 'met iets omgaan; zich gedragen' (uit NI of Nederduits); NOORS *behandle* (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH † *behandel* 'zorgen voor; met iets omgaan'; AMBONS-MALEIS *handel* 'met iets omgaan; terechtwijzen'; MENADONEES *behandel* 'behandelen; onder behandeling'; PETJOH *behandelen* 'zorgen voor; bedriegen, belazeren'; SRANANTONGO *behandel*; SURINAAMS-JAVAANS *behandel, mbehandel* 'verzorgen' <via Sranantongo>.
- behang** 'muurbekleding' → SRANANTONGO *behan*.
- behangen** 'met behang bekleden' → PAPIAMENTS † *behang*.
- behechten, beheften** '(verouderd) vasthechten' → NOORS *behefte* '(verouderd) lijden (aan), besmet zijn (met); in pandbeslag nemen' (uit NI of Nederduits).
- behulpelijk** '(verouderd) behulpzaam' → NOORS *behjelpelig* 'behulpzaam' (uit NI of Nederduits).
- behendig** 'handig' → DEENS *behændig* (uit NI of Nederduits); NOORS *behendig* 'handig, ervaren' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *behändig* 'handig, makkelijk' (uit NI of Nederduits).
- behoefte** 'wat men nodig heeft, gebrek' → DEENS *behov* (uit NI of Nederduits); NOORS *behov* 'wat men nodig heeft; (verouderd) nodig, noodzakelijk' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *behov* (uit NI of Nederduits).
- behoeven** 'nodig hebben of zijn' → DEENS *behove* 'nodig hebben of zijn; moeten' (uit NI of Nederduits); NOORS *behove* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *behöva* (uit NI of Nederduits).
- behoorlijk** 'zoals het behoort, passend; toonbaar; in vrij hevige mate' → FRIES *behoarlik*.

behoren 'toebehoren, nodig zijn, passen' → NEGERHOLLANDS *behoor*.

behorig '(verouderd) behoorlijk, rechtmatig' → NOORS *behorig* 'verdedigbaar, noodzakelijk, gepast' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *behörig* 'juist, gepast' (uit NI of Nederduits).

behouden 'blijven houden; afstand afleggen' → DUIJS dial. *behaun* 'blijven houden'; DEENS *beholde* 'blijven houden; winnen, bereiken' (uit NI of Nederduits); NOORS *beholde* 'blijven houden, niet uit handen geven' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *behou, hou* 'bewaren, blijven houden'.

behouden 'ongedeerd' → FRIES *behâld*; DEENS *behold* (uit NI of Nederduits); NOORS *behold* 'ongedeerd; (nog) over' (uit NI of Nederduits).

behoudens 'behalve' → FRIES *behâldens*.

beieren 'luiden' → DUIJS *beiern*.

beige 'grijsachtig geel of bruin' → INDONESISCH *béj*.

beignet 'gebak' → SRANANTONGO *benye*.

beitel 'stuk gereedschap' → NOORS *beitel* 'stuk (houw) gereedschap' (uit NI of Nederduits); ESTS *peitel* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH † *bétel*; JAPANS *baito*; PAPIAMENTS *beitel, beitu*; SRANANTONGO *beitri*; AUCAANS *beiti*; SARAMAKKAANS *betè*.

beitsen 'aflakken met beits' → ZWEEDS *betsa* (uit NI of Nederduits); FINS *petsata* (via Zweeds).

bejaard 'oud' → SRANANTONGO *beyari*.

bejag 'het ijverig jagen, het streven naar' → FRIES *bejach*.

bejegenen 'behandelen' → FRIES *bejegenje*.

bek 'snavel, mond' → DUIJS dial. *Beck, Bek*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bek* 'mond' (via Afrikaans); NEGERHOLLANDS *biek*; PAPIAMENTS † *bek*.

bekaaid 'slecht, ongunstig' → DUIJS *bekait* '(over een schip) aangetast door de zon zijn, zich met slappe zeilen in windstijle bevinden'; ? DEENS † *bekajet, bekaïet* 'behept; in verlegenheid gebracht' (uit NI of Nederduits); ? ZWEEDS *bekajad* 'behept'.

bekaaiër 'bepaald soort touw voor het opbergen van zeilen' → DEENS *bekajer* (uit NI of Duits); ZWEEDS *bekajare* (uit NI of Duits).

bekend 'vermaard; kennende' → DEENS *bekendt* 'kennende; kennis, bekende'; NOORS *bekjent* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bekant* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *bekén* 'vermaard'; AMBONS-MALEIS *bakèn* 'vermaard'; JAKARTAANS-MALEIS *bekèn* 'vermaard'; JAVAANS dial. *bekèn* 'vermaard'; NEGERHOLLANDS *bekent* 'vermaard'; SRANANTONGO *bekenti* 'vermaard'; SURINAAMS-JAVAANS *bekèn* 'beroemd, berucht' (via Sranantongo).

bekende 'kennis' → NOORS *bekjent* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *bekend*; SRANANTONGO *bekenti*.

bekendmaken 'openbaar maken, afkondigen' → NEGERHOLLANDS *maak bekent*.

bekendmaking 'openbaarmaking' → NEGERHOLLANDS *bekentmaking*.

bekennen 'bespeuren, erkennen' → DEENS *bekende* 'erkennen, toegeven'; NOORS *bekjenne* 'erkennen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bekänna* 'erkennen, toegeven' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *beken, bekennen* 'bespeuren, erkennen, toestaan'.

bekennen 'gemeenschap hebben' → FRIES *bekenne*.

beker 'drinkgereedschap; trofee' → FINS *pikari* 'drinkgereedschap' (uit NI of Nederduits); ESTS *peeker* 'drinkgereedschap' (uit NI of Nederduits); NOORD-SOTHO *bekere* 'drinkgereedschap' (via Afrikaans); TSWANA *bekere* 'drinkgereedschap' (via Afrikaans); ZUID-SOTHO *bekere* 'drinkgereedschap' (via Afrikaans); INDONESISCH *béker* 'trofee; drinkgereedschap, kopje'; JAKARTAANS-MALEIS *béker* 'drinkgereedschap'; MAKASSAARS *békkeré* 'wedstrijdbeker'; MENADONEES *beiker* 'wedstrijdbeker'; NEGERHOLLANDS *beeker* 'drinkgereedschap'; PAPIAMENTS *beker* 'drinkgereedschap'; SRANANTONGO *beiker* 'drinkgereedschap'; SURINAAMS-JAVAANS *béker* 'drinkgereedschap' (via Sranantongo).

bekeren 'tot inkeer brengen; tot geloof brengen' → NEGERHOLLANDS *bekeer*; SRANANTONGO *beiker*.

bekering 'het bekeren' → NEGERHOLLANDS *bekeering*.

bekeuuren 'verbaliseren' → FRIES *bekeure*; SURINAAMS-JAVAANS *bekir, mbekir*.

bek houden 'stil zijn' → CREOOLS-FRANS (MARTINIQUE) *béc aou*.

bekijken 'iemand of iets beschouwen' → NEGERHOLLANDS *bekik*.

bekisting 'het bekisten; schotwerk voor betonspecie' → INDONESISCH *bekisting* 'het bekisten'; PAPIAMENTS *bekest* (ouder: *bekesu*) 'houten vorm waarin de betonspecie gestort wordt'.

bekken 'kom' → DEENS *bækken* 'kom voor ontlasting van patiënten; (geologie) komvormige laagte omgeven door bergen' (uit NI of Nederduits); NOORS *bekken* 'kom (vooral voor urine van bedlegerigen); (geologie) komvormige laagte omgeven door bergen' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *pèkène* 'kuip bij bierbrouwen'; SRANANTONGO *beki*; AROWAKS *bèkè ina*; CARIBISCH-ENGELS *bakee, bakie, baky* 'grote ijzeren tobbe voor het wassen van kleren'.

bekken 'ring van de heupbeenderen' → DEENS *bækken* (uit NI of Nederduits); NOORS *bekken* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bäckén* (uit NI of Nederduits).

bekken 'slaginstrument' → DEENS *bækken* (uit NI of Nederduits); NOORS *bekken* (uit NI of Nederduits).

beklagen 'medelijden uiten; weklagen; ontevredenheid uiten' → DEENS *beklage (sig)* 'klagen; (wederkerend) spijt hebben' (uit NI of Nederduits); NOORS *beklage (seg)* 'zielig vinden; spijt betuigen, zich excuseren; (wederkerend) zijn ongenoegen uiten' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *beklaga (sig)* 'zielig vinden; spijt betuigen, zich excuseren; zijn ongenoegen uiten' (uit NI of Nederduits).

bekleden 'een functie uitoefenen; bedekken' → DEENS *beklæde* (uit NI of Nederduits); NOORS *bekle* 'een

functie uitoefenen; (verouderd) kleden, bedekken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *beklåda* 'bedekken; een functie uitoefenen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *bekleed* 'bedekken, van kleding voorzien'.

bekleding 'bedekking' → INDONESISCH *bekléding*, *beklid* 'bedekking, stoffering (auto-interieur)'; JAKARTAANS-MALEIS *bekléding* 'bekleding (van voertuig)'; JAVAANS dial. *beklèd*, *bekelèt* 'bekleding van auto'.

beklemmen 'beangstigen; benauwen' → FRIES *beklamme* 'benauwen'; NOORS *beklemme* 'beangstigen' (uit NI of Nederduits).

beklemmend 'drukkend, beangstigend' → DEENS *beklemmende* 'drukkend; beperkend' (uit NI of Nederduits); NOORS *beklemmende* (uit NI of Nederduits).

beknijpen 'het vaster gaan zitten van een knoop naarmate er meer spanning op komt' → NOORS *beknipe seg* '(maritiem) het vaster gaan zitten van touwwerk' (uit NI of Nederduits).

beknopt 'kort samengevat' → DUIJS dial. *beknopt* 'smal, klein'.

beknotten 'knotten, snoeien' → FRIES *beknottsje*.

bekokstoven 'heimelijk regelen' → FRIES *bekokstove* 'heimelijk regelen, bekonkelen'.

bekomen 'uitwerking op iemand hebben; krijgen; zich herstellen' → DEENS *bekomme* 'goed uitkomen, van pas komen' (uit NI of Nederduits); NOORS *bekomme* 'bepaalde (meest positieve) uitwerking hebben, uitkomen; (verouderd) krijgen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bekomma* 'indruk maken op; ontvangen' (uit NI of Nederduits).

bekommeren 'vrezen, met zorg vervullen' → DEENS *bekymre sig* (uit NI of Nederduits); NOORS *bekymre seg* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bekymra* (uit NI of Nederduits).

bekomst 'zoveel als iemand behaagt' → DEENS *bekomst* 'hetgeen iemand toekomt of verdient' (uit NI of Nederduits); NOORS *bekomst* 'de straf of behandeling die iemand verdient' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *bekomst*.

bekopen 'boeten voor (wat men misdreven of verkeerd gedaan heeft)' → NEGERHOLLANDS *koow*.

bekoren 'aantrekken' → FRIES *bekoare*; SRANANTONGO *kori* 'aantrekken; vleien'.

bekoring 'aanlokkelijkheid' → FRIES *bekoaring*.

bekosten 'betalen' → NOORS *bekoste* 'de uitgaven betalen voor (iets)' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bekosta* 'de kosten betalen voor' (uit NI of Nederduits).

bekrachtigen 'bevestigen, wettigen' → FRIES *bekrachtigje*.

bekrompen 'niet ruim' → DUIJS dial. *bekrompen* 'kaal, schraal'.

bekruipen 'heimelijk bejagen' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *becreep*.

bekwaam 'kundig' → DEENS *bekvem* 'comfortabel;

toestand waarin grond klaar is voor verbouwing of verplanting' (uit NI of Nederduits); NOORS *bekvem* 'comfortabel; geschikt; (verouderd) kundig' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bekväm* 'comfortabel; geschikt' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *bequaam* 'kundig; gemakkelijk'.

bekwamen, zich 'zich de nodige kennis en vaardigheid bijbrengen' → DEENS *bekvemme sig* 'zich ergens toe zetten' (uit NI of Nederduits); NOORS *bekvemme seg* 'zich ergens toe zetten' (uit NI of Nederduits).

bel 'schel' → FRANS *bélière* 'ring met daaraan de klepel van een klok'; INDONESISCH *bél* 'een schel'; BALINEES *bél* 'toeter, claxon'; JAKARTAANS-MALEIS *bèl* 'deurbel'; JAVAANS *bel* 'een schel'; MADOEREES *èbbel* 'deurbel'; MENADONEES *bèl* 'fietsbel, klokbel'; MINANGKABAUS *bel* 'een schel'; SASAKS *bel* 'fietsbel, schoolbel'; PAPIAMENTS *bèl*; SRANANTONGO *bèl* 'klok, schel'; SURINAAMS-JAVAANS *bèl* 'een schel'.

bel 'gasbolletje' → SCHOTS † *bell* 'bobbel; gasbolletje'.

belachelijk 'bespottelijk' → FRIES *belachelik*.

beladen 'bezwaren met lading, belasten' → NOORS *beladd*, *beladet* 'bezwaard met een lading, belast (met)' (uit NI of Nederduits).

belagen 'bedreigen' → FRIES *belaaigje*.

belakken '(verouderd) een smet aanwrijven, beschuldigen' → ? DEENS † *belakke* 'beschuldigen, bespotten'; ? ZWEEDS † *belacka* 'beschuldigen, bespotten'.

belang 'voordeel' → FRIES *belang*; SRANANTONGO *belan* 'voordeel, zin, nut'.

belangen 'betreffen' → ZWEEDS *belanga* (uit NI of Nederduits).

belangwekkend 'een zeker belang hebbend' → FRIES *belangwekkend*.

belasten 'gewichten plaatsen op; iemand iets opdragen; bezwaren met geldelijke verplichting' → DEENS *belaste* 'iemand iets opdragen' (uit NI of Nederduits); NOORS *belaste* 'lasten, gewichten plaatsen op; als prestatie vergen van (installaties); aan een zekere belasting blootstellen; debiteren' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *belasta* 'iemand iets opdragen' (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *belas* 'iemand iets opdragen'; NEGERHOLLANDS *belast* 'iemand iets opdragen; iets tegen zijn zin moeten doen'.

belasting 'verplichte bijdrage aan de overheid' → FRIES *belesting*; INDONESISCH *belasting*; AMBONS-MALEIS *belasting*; BOEGINEES *belásteng*; JAKARTAANS-MALEIS *belasting*; KEIËES *belastenga*; KUPANG-MALEIS *balasteng*; MAKASSAARS *balasitèng*; MENADONEES *blastèng*; MINANGKABAUS *balastiang*; MUNA *balasitei* <via Indonesisch/Maleis>; PAPIAMENTS *belasting*, *belàsten* (ouder: *belaste*, *belaster*) 'verplichte bijdrage aan de overheid (ouder ook: tol)'.

belazeren 'bedriegen' → FRIES *belazerje*; PETJOH *belaseren* 'bedriegen, voor de gek houden';

- SRANANTONGO *belaser*; SURINAAMS-JAVAANS *blaser*, *mblaser*, *blaster*, *mblaster* 'voor de gek houden' (via Sranantongo).
- beleefd** 'hoffelijk' → FRIES *beleefd*; DEENS *beleven* (uit NI of Duits); NOORS *beleven* 'wellevend, hoffelijk' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *belevad* 'hoffelijk, welgemanierd, wellevend' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *beleeft*; PAPIAMENTS † *beleefd*.
- beleefdheid** 'het beleefd-zijn' → FRIES *beleefdheid*.
- beleg** 'wat men op een boterham legt' → PAPIAMENTS *belèg*.
- belegeren** 'met een leger omsingelen' → ENGELS *beleaguer*; DEENS *belejre* 'een plaats omringen met militaire troepen; op dominante manier iets in beslag nemen' (uit NI of Nederduits); NOORS *beleire* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *belägga* (uit NI of Nederduits).
- beleggen** 'bedekken door er iets op te leggen; (met) touwen vastmaken' → ENGELS *belay* 'lopend want met touwen vastmaken'; DEENS *belægge* 'leggen; heffen; bewijzen; een bedekkende laag aanbrengen' (uit NI of Nederduits); NOORS *belegge* '(maritiem) vertuien; heffen; een bedekkende laag aanbrengen; onderbouwen; (verouderd) aanhoudend beschieten' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *belägga* 'bedekken; bezetten; onderbrengen in; opleggen' (uit NI of Nederduits).
- beleid** 'wijze van handelen' → FRIES *beleid* 'wijze van handelen; overleg, omzichtigheid'; INDONESISCH *beléid*; SRANANTONGO *belèit* '(iemand, andermans) zaken'.
- belemmeren** '(ver)hinderen' → DUTS *belemmern* 'iemand storen, hinderen'; DEENS *belemre* (uit NI of Nederduits); NOORS *belemre* 'iets (een kamer) zo vol zetten dat de doorgang gehinderd wordt' (uit NI of Nederduits).
- belenden** 'grenzen' → PAPIAMENTS † *belende na* 'grenzen aan'.
- beleren** 'onderwijzen, prediken' → DEENS *belære* 'vermanen'; NOORS *belære* 'meedelen, onderwijzen; berispen' (uit NI of Nederduits).
- belet** 'ontvangst' → INDONESISCH *belét* 'afpraak'; GIMÁN *baleta* 'gift van gast aan heer des huizes (mannen: geld, vrouwen: voedsel) bij besnijdenisfeest, bruiloft en dodenfeest'.
- belevenis** 'ervaring, wat men beleeft' → FRIES *belibbenis*.
- Belg** 'persoon of zaak van Belgische afkomst' → POOLS *belg* 'Belgisch paard'; LITOUWS *belga* 'vroegere Belgische rekenmunt voor de verrekening van wisselkoersen, ter grootte van 5 frank'; PAPIAMENTS *Belga* 'persoon van Belgische afkomst of nationaliteit; Belgisch'.
- België** 'land in Europa' → WELSH *Gwlad Belg*; IERS *An Bheilg*; INDONESISCH *Bélgia*; CHINEES-MALEIS *Bèlkhijye*; SRANANTONGO *Bergi* '(inwoner van) land in Europa'.
- Belgisch** 'van of uit België' → ENGELS *Belgian* 'van of uit België; kanariesoort'; FRANS *belge*; MALTEES *Belġjan* (via Engels); KOERDISCH *Belçikî* '(iemand of iets) uit België'.
- belhamel** 'ram die de kudde aanvoert' → FRANS *bélièr* 'ram'.
- beliegen** 'iemand leugens wijsmaken; belasteren' → ZWEEDS *beljuga* 'belasteren; leugens vertellen over' (uit NI of Nederduits).
- believen** 'behagen' → NEGERHOLLANDS *believ*, *belief*.
- beliggen** 'op iets (gaan) liggen' → NOORS † *beligge* 'copuleren' (uit NI of Nederduits).
- belijden** '(een geloof) aanhangen, bekennen' → FRIES *belide*.
- belijdenis** 'getuigenis omtrent zijn geloof' → FRIES *belidenis*.
- belijsten** 'van lijsten voorzien' → NOORS *beliste* (uit NI of Nederduits).
- belLEN** 'telefoneren' → PAPIAMENTS *bèl* 'aanbellen, opbellen'; SRANANTONGO *bèl*.
- beloeren** 'heimelijk kijken' → DEENS *belure* 'bespioneren' (uit NI of Nederduits).
- belofte** 'toezegging' → DEENS *løfte* (uit NI of Nederduits); NOORS *løfte* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *löfte* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *belof*, *belofnis*.
- belonen** 'loon geven' → DEENS *belønne* (uit NI of Nederduits); NOORS *belønne* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *beloon*.
- beloning** 'het belonen' → NEGERHOLLANDS *beloning*, *beloening*.
- beloop** 'richting, model, voortgang; (verouderd) bedrag' → FRIES *beloop* 'richting; model; ontwikkeling; glooiing'; NOORS *belop* 'bedrag' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *belopp* 'bedrag' (uit NI of Nederduits).
- belopen** 'bedragen' → NOORS *belope seg til* (uit NI of Nederduits).
- beloven** 'toezeggen' → FRIES *belove*; DEENS *love*; NOORS † *belove* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *loven* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *belof*, *blöf*, *beloof* 'toezeggen; verloven'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *blof* (via Negerhollands).
- belroos** 'wondroos' → PAPIAMENTS *deros*.
- belt** '(Surinaams-Nederlands) broekriem, gordel; drijfriem' → SURINAAMS-JAVAANS *bèlt* 'drijfriem, V-snaar; broekriem, gordel'.
- belust** 'lust hebbende' → FRIES *belust*.
- bemachtigen** 'door inspanning verkrijgen' → DEENS *bemagtige sig* 'door inspanning verkrijgen, overweldigen'; NOORS *bemektige* 'in bezit nemen, bezetten' (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *bemachtig*.
- bemaken** '(verouderd) zorgen dat iets gebeurt' → PETJOH *bemaken* 'bewerken met goenagoena, oplichten'.
- bemalen** '(verouderd) beschilderen' → NOORS *bemale* '(denigrerend) ergens overheen schilderen,

oversmeren; overdreven opmaken met make-up' (uit NI of Nederduits).

bemannen 'van manschap voorzien' → DEENS *bemande* (uit NI of Nederduits); NOORS *bemannne* (uit NI of Nederduits).

bemantelen 'met een mantel omhullen' → NOORS *bemantle* (uit NI of Nederduits).

bemeesteren 'iets meester worden; bedwingen' → NEGERHOLLANDS *meester*.

bemengen '(verouderd) door elkaar brengen, samenmengen' → ZWEEDS *bemänga* 'door elkaar brengen, samenmengen' (uit NI of Nederduits).

bemerken 'gewaard worden' → NEGERHOLLANDS *bemerk*.

bemesting 'het bemesten' → FRIES *bemesting*.

bemiddeld 'welgesteld' → FRIES *bemiddelde*.

beminnen 'liefhebben, houden van' → NEGERHOLLANDS *beminnen*.

bemoeien 'zich mengen in; zich met iets bezighouden, zijn best op iets doen' → NOORS *bemøie* 'zich inspannen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bemöda sig* 'zich inspannen' (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *bamuyen* 'zich mengen in'; NEGERHOLLANDS *moei* 'zich mengen in; zich met iets bezighouden'; SRANANTONGO *bumui*, *mumui* 'zich mengen in; bemoeienis'; SURINAAMS-JAVAANS *bumui* 'zich bemoeien met andermans zaken' (via Sranantongo).

bemoeiing 'bemoeienis' → NEGERHOLLANDS *bemujing*.

ben 'tenen mand' → DUIJS dial. *Benne* 'mand'; DEENS *bende* 'mand voor het vangen van slakken'.

benaderen 'nader komen tot; aanspreken' → FRIES *benaderje*.

benauwd 'angstig makend; adembeklemmend; beperkt in ruimte' → DEENS *benovet* 'verlegen, ongemakkelijk' (uit NI of Duits); NOORS *benauet* 'benauwend; verlegen, ongemakkelijk' (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *benaud* 'het benauwd hebben'; MENADONEES *benaud* 'het benauwd hebben'; AMERIKAANS-ENGELS dial. *benaut* 'drukkend; angstig'; NEGERHOLLANDS *benauwd*, *benauwt*; PAPIAMENTS *benout* (ouder: *benouwd*) 'benauwend'; SRANANTONGO *banawtu*, *bnawtu* 'het benauwd hebben, in nood zijn; hachelijk'.

benauwdheid 'het benauwd zijn; angst' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *benauwdheid*; NEGERHOLLANDS *benauwtheit*.

benauwen 'in het nauw drijven, iets nauw maken' → DUIJS *benauen* (uit NI of Nederduits); DEENS *benove* (via Duits).

benboom, behennotenboom 'soort notenboom' → PAPIAMENTS *bènbom* 'boomsoort'.

bende 'troep' → FRIES *binde* 'groot aantal (niet ongunstig)'.

beneden 'onder' → SKEPI-NEDERLANDS *bener*.

benemen 'ontnemen' → DEENS *betage* (uit NI of

Nederduits); NOORS *beta*; ZWEEDS *beta* (uit NI of Nederduits).

beneukt 'beschadigd, ondeugdelijk' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *beneukt* 'dwarsig, opvliegend' (via Afrikaans).

Bengaals rood 'bepaalde kleurstof' → JAPANS † *bengara* 'bepaalde rode kleur'.

bengel '(verouderd) stok; deugniet' → DEENS *bengel* 'deugniet; hendel van een pers' (uit NI of Duits); NOORS *bengel* 'deugniet' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bängel* 'deugniet' (uit NI of Nederduits).

benieuwd 'nieuwsgierig' → FRIES *benijid*.

benijding '(verouderd) jaloezie' → ZWEEDS † *benidning* 'jaloezie'.

benoemd 'aangesteld op een positie' → INDONESISCH † *benum*; JAVAANS (*di*)*benum*.

benzine 'brandstof' → FRIES *benzine*; INDONESISCH *bénsin*; BALINEES *bénsin*; BOEGINEES *bénsing*; JAKARTAANS-MALEIS *béngsin*; JAVAANS *bénsin*; KUPANG-MALEIS *bénsin*; MADOEREES *bénsin*; MAKASSAARS *bénsing*; MENADONEES *bénsin*; MINANGKABAUUS *bénsin*; MUNA *bénsi*; SASAKS *béngsin*; SRANANTONGO *bénsine*.

beoordelen 'zich over iets of iemand een oordeel vormen' → NEGERHOLLANDS *beoordeel*.

bepaald 'nauwkeurig vastgesteld, aangewezen' → FRIES *bepaald*.

bepalen 'vaststellen' → FRIES *bepale*; PAPIAMENTS † *bepaal*.

bepaling 'voorschrift; vaststelling; bepaalde grammaticale categorie' → FRIES *bepaling*.

beperken 'zekere grenzen stellen' → FRIES *beperkje*, *beperke*.

beplanten 'van planten voorzien' → DEENS *beplante* (uit NI of Nederduits); NOORS *beplante* (uit NI of Nederduits).

beproeven 'de proef nemen, op de proef stellen' → FRIES *beproevejje*.

beproeving 'het beproeven; ongeluk, ramp' → FRIES *beproeving*.

beraad 'overleg' → NOORS *beråd* 'twijfelen aan' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *beråd* (uit NI of Nederduits).

beraadslagen 'overleggen' → FRIES *beriedslagje*.

beraden (zich) 'overleggen (met zichzelf)' → DEENS *beråde* 'raad inwinnen; zich bezinnen' (uit NI of Nederduits); NOORS *berå* (ouder: *beråde*) (*seg*) 'raad inwinnen; zich bezinnen' (uit NI of Nederduits).

beramen 'bedenken; begroten; op touw zetten; van plan zijn' → FRIES *berame* 'begroten; van plan zijn'; DEENS *beramme* 'vaststellen' (uit NI of Nederduits); NOORS *beramme* 'een tijd vaststellen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *berama* 'een tijd vaststellen' (uit NI of Nederduits).

bereden 'te paard (bijv. politie)' → DEENS *bereden* (uit NI of Nederduits); NOORS † *bereden* (uit NI of Nederduits); JAVAANS *berèden*, *brèden*.

- bereid** 'gereed; geen bezwaren hebbende om iets te doen' → FRIES *bereid*.
- bereiden** 'klaarmaken' → ENGELS *bray* 'prepareren van dierenhuiden' (via Afrikaans); DEENS *berede* 'voorbereiden'; NOORS *berede* 'behandelen, bewerken; voorbereiden' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *berej* 'klaarmaken; voorbereiden'.
- berieken** 'aankomen' → MENADONEES *riki* 'aankomen; iemand betrappen'.
- berekenen** 'becijferen, calculeren, uitrekenen' → INDONESIAISCH † *beréken* 'becijferen; tot de slotsom komen'; SRANANTONGO *berieken* 'becijferen, rekenen; denken'; SURINAAMS-JAVAANS *beréken* 'becijferen, uitrekenen' (via Sranantongo).
- berg** 'grote heuvel, hoop' → ENGELS *berg* 'grote heuvel' (via Afrikaans); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *berg* 'grote heuvel, gebergte'; NEGERHOLLANDS *berg, bergi*; BERBICE-NEDERLANDS *berki*; SRANANTONGO *bergi* 'heuvel'; SURINAAMS-JAVAANS *bérgi* 'heuvel' (via Sranantongo); CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *berg, bergi* 'heuvel'.
- bergachtig** 'bergen hebbende' → NEGERHOLLANDS *bergagtig*.
- bergadder** 'bepaalde slang' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bergadder* 'gifslang (*Bitis atropos*)'.
- bergbast** 'bast van bepaalde bomen' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bergbas* 'bast van bepaalde bomen gebruikt als looimiddel' (via Afrikaans).
- bergeend** 'eendachtige' → JAPANS † *bariken*.
- bergen** 'in veiligheid brengen' → DEENS *bare* 'inhouden; iets laten' (uit NI of Nederlands); NOORS *bare seg* '(meest met ontkenning) laten' (uit NI of Nederlands).
- bergenaar** 'bergbewoner' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *Bergenaar* '(hist.) lid van een rebellengroep (die zich ophield in de bergen).
- Bergen op Zoom** 'Nederlandse plaatsnaam' → FRANS dial. *bergopzoom* 'soort kant; bepaalde stof'.
- berggans** 'ganzensoort' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *berggans* (via Afrikaans); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *berggansie* 'voedselstruik van berggans' (via Afrikaans).
- berghaan** 'Zuid-Afrikaanse arend' → ENGELS *berghaan* (via Afrikaans).
- berghaas** 'hazensoort' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *berghaas* 'nachtknaagdier (*Pedetes capensis*)'.
- berghout, barkhout** 'scheepsplank' → RUSSISCH *barchót, barchóut, bárchat; barkót, barkóut* 'scheepsplank; grote rivierbark op de Kama'.
- bergklapper** 'plantensoort die een klepperend geluid maakt' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bergklapper*.
- bergleguaan** 'leguanensoort' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *berg leguaan*.
- berglelie** 'plantensoort' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *berglelie* 'plantensoort (*Cyrtanthus purpureus*)' (via Afrikaans).
- bergpruijm** 'struikensoort' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bergpruijm* 'struikensoort (*Ochna pretoriensis*)' (via Afrikaans).
- bergroos** 'bloeiende struik' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *berg roos* 'bloeiende struik (*Protea nana*)' (via Afrikaans).
- bergschildpad** 'schildpaddensoort' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bergschildpad* 'schildpaddensoort (*Geochelone pardalis*)'.
- bergsijs** 'vogelsoort' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *berg sysie* 'kanariesoort (*Serinus albigularis*)' (via Afrikaans).
- bergslang** 'slangensoort' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *berg slang* 'slangensoort (*Viper inornata*)'.
- bergspreeuw** 'spreeuwensoort' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bergspreeuw*.
- bergthee** 'plant waarvan men (medicinale) thee trekt' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *berg thee*.
- bergtijger** 'luipaard' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *berg tijger*.
- bergwind** 'hete droge wind' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *berg wind* (via Afrikaans).
- beriberi** 'ziekte door gebrek aan vitamine B' → ENGELS *beriberi*; FRANS *béribéri*; TSJECHISCH *beri-beri* (via Frans); MALTEES *beriberi* (via Frans); SRANANTONGO *beriberi*.
- bericht** 'mededeling' → FRIES *bericht*.
- berichten** 'mededelen' → DEENS *berette* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *berätta* 'vertellen, mededelen' (uit NI of Nederlands).
- berijder** 'iemand die iets berijdt' → NOORS *berider* 'paardendresseur, voltigeur' (uit NI of Nederlands).
- berijken** '(verouderd) machtig maken, verrijken' → NOORS *berike (seg)* 'zich (onrechtmatig) verrijken; waardevoller maken' (uit NI of Nederlands).
- berispen** 'laken' → FRIES *berispje*.
- berisping** 'het berispen; mondelinge bestraffing' → FRIES *berisping*.
- Berlijn** 'plaatsnaam' → JAVAANS dial. *pisang Barlin* 'bananensoort'; SURINAAMS-JAVAANS *Barlin, mBarlin* 'plaats aan de Commewijnerivier'.
- Berlijns blauw** 'blauwe verfstof' → MADOEREES *barlin*; JAPANS *berensu*.
- Berlijns zilver** 'wit metaal' → JAVAANS *barlèn, barlin, bérilin*; SOENDANEES *barlen*.
- berm** 'strook langs de weg' → FRIES *berm*; ENGELS *berm* 'strook grond of pad langs een gracht' (via Frans); DUIS *Berme* 'strook grond of pad langs een gracht' (via Frans); NOORS *berme* '(militair) smalle (horizontale) strook onder aan de vestingwal; smalle strook aan binnenkant borstwerping, 30 cm onder de vuurlijn, als steun voor de ellebogen van de schutter en opslagplaats voor zijn patronen' (via Frans); ZWEEDS *bärm* 'strook langs weg, spoor of kanaal'; FRANS *berme* 'strook grond of pad langs een gracht'; ITALIAANS *berma* 'strook grond of pad langs een gracht' (via Frans); TSJECHISCH *berma* 'strook grond langs greppel of kanaal' (via Frans); KROATISCH *berma* 'strook land langs een wal' (via Frans); SERVISCH *berma* 'strook langs een dijk of een

kanaal 'via Frans'; SLOVEENS *berma* 'strook grond langs de dijk van een rivier of een kanaal bedoeld als bescherming tegen overstroming' 'via Frans'; BULGAARS *berma* 'strook langs een dijk of kanaal die zorgt voor stevigheid en dient als pad' 'via Frans'; LETS *berma* 'strook langs een dijk of kanaal die zorgt voor stevigheid' 'via Duits'; LITOUWS *berma* 'horizontale strook grond langs de aardebaan van een weg, spoorweg, dijk of borstwering' 'via Duits'; ESPERANTO *bermo* 'smal voetpad naast greppel, kanaal, weg of spoorbaan' 'via Frans'; INDONESISCH *bérem*, *béremán*; JAVAANS *bèrem*.

beroemd 'vermaard' → FRIES *beromd*; DEENS *berømt* (uit NI of Nederduits); NOORS *berømt* (uit NI of Nederduits).

beroemen 'roemen, prijzen' → DEENS *berømme* 'roemen' (uit NI of Nederduits); NOORS *berømme* 'loven, prijzen; beroemd maken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *berömma* 'prijzen, roemen, loven' (uit NI of Nederduits).

beroep 'werkkring' → NEGERHOLLANDS *beroep*.

beroepen, zich 'rechtvaardiging ontlenen aan' → NOORS *berope seg (på)* 'iets als verontschuldiging of steun voor zichzelf aanvoeren' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *beroep*.

beroeping 'het beroepen worden' → NEGERHOLLANDS *beroeping*.

beroerd 'ellendig' → FRIES *beroerd*; PETJOH *beroerd* 'zorgelijk'.

beroeren 'aanraken; emotioneel treffen' → DEENS *berøre* 'aanraken; beïnvloeden; vluchtig bespreken' (uit NI of Nederduits); NOORS *berøre* 'aanraken; beïnvloeden; betreffen, aangaan; vluchtig bespreken' (uit NI of Nederduits).

beroerte 'verlamming door bloeditstorting in de hersenen' → FRIES *beroerte*; INDONESISCH † *beroerte*, *berurte*; SRANANTONGO *bruntu*.

berouw 'spijt over iets dat men verkeerd heeft gedaan' → NEGERHOLLANDS *berouw*; SRANANTONGO *berow*.

berouwen 'spijt doen hebben' → NEGERHOLLANDS *berouw*, *berow*.

beroven 'bestelen' → DEENS *berøve* 'stelen door middel van roof' (uit NI of Nederduits); NOORS *berøve* '(door roof iets) ontnemen' (uit NI of Nederduits).

berrie '(gewestelijk) draagbaar' → DUIJS dial. *Börge* 'draagstel'.

Bertje 'eigenaam' → INDONESISCH *Bérce*.

bertram '(verouderd) kwijlwortel' → NOORS *bertram* 'kwijlwortel' (uit NI of Nederduits).

berucht 'ongunstig bekend' → FRIES *berucht*; DUIJS *berüchtigt* '(ongunstig) bekend'; NOORS *beryktet*, *berykta* (uit NI of Nederduits).

berusten 'steunen; laten blijven; zich schikken in' → ZWEEDS *bero* 'afhangen; laten blijven' (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *berüst* 'zich schikken in'.

bes 'kleine vrucht' → DUIJS dial. *Bes*, *Bäsie*, *Besinge*, *Bäsinge*, *Bärschken* 'kruisbes, gewone bes';

PAPIAMENTS *bèshi* 'kleine vrucht, bessenboom (Condalia henriquezii)'.

beschaafd 'zorgvuldig opgevoed' → DUIJS dial.

beschufd, *beschaafd* 'opgeleid, opgevoed'; JAVAANS *beskap*, *beskat* 'Europees nauwsluitend colbertje';

PETJOH *beskaafd*, *beschaafd* 'netjes, goed opgevoed'.

beschaamd 'vervuld van schaamte' →

NEGERHOLLANDS *beskaamt*.

beschadigen 'schade toebrengen' → FRIES *beskadigje*;

DEENS *beskadige* (uit NI of Nederduits); NOORS *beskadige* (uit NI of Nederduits).

beschamen 'teleurstellend, bedrogen uit doen komen; niet waarmaken' → NEGERHOLLANDS *beskaam*.

beschaming '(verouderd) de daad of toestand van iemand te beschamen' → NEGERHOLLANDS *beskaming* 'de daad of toestand van iemand te beschamen'.

bescharen '(verouderd) toedelen, zich verschaffen, verwerven, stelen' → DEENS *beskare* 'stelen (van kleine dingen)'.

beschatten 'schatting laten betalen' → NOORS *beskatte* (uit NI of Nederduits).

beschaving 'het beschaafd-zijn; cultuur' → FRIES *beskaving*.

bescheid 'geschreven stuk; antwoord; (verouderd) bericht' → FRIES *beskeid*; NOORS *beskjed*

'boodschap, instructies, opdracht, (eenduidig) antwoord' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *besked* 'mededeling, boodschap, antwoord' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *beskeed* 'geschreven stuk; bericht'.

bescheiden 'ingetogen' → FRIES *beskeiden* 'niet vrijmoedig; duidelijk waarneembaar; verstandig'; DEENS *beskeden* 'ingetogen; klein van formaat' (uit NI of Nederduits); NOORS *beskjeden* 'ingetogen, eenvoudig' (uit NI of Nederduits).

bescheidenlijk 'met bescheidenheid; (verouderd) verstandig' → NOORS dial. † *beskjedlig* 'verstandig' (uit NI of Nederduits).

beschenken 'geschenken geven; dronken voeren' → NOORS † *beskenje* 'alcoholhoudende drank geven, dronken voeren; een geschenk geven' (uit NI of Nederduits).

bescheren '(verouderd) bestemmen, toedelen' → NOORS *beskjære* 'toedelen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *beskära* 'toedelen, gunnen' (uit NI of Nederduits).

beschermen 'behoeden' → FRIES *beskermje*; DEENS † *beskærme* (uit NI of Nederduits); NOORS † *beskjerme* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *beskärma* (uit NI of Nederduits).

bescheten 'met drek bevuild; verachtelijk, slecht, ongezond' → FRIES *besketen* 'beteuterd; ongezond, bleek; met drek bevuild'; NOORS *beskitt* '(van kinderen) het in de broek gedaan hebbend, met drek bevuild' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *beskét* 'list, bedrog'.

beschieten 'schieten op' → DEENS *beskyde* 'schieten

- naar iets of iemand' (uit NI of Nederduits); NOORS *beskyte* (uit NI of Nederduits).
- beschikbaar** 'waarover beschikt kan worden' → FRIES *beskikber*.
- beschikken** 'ordenen, regelen' → DEENS *beskikke* 'aanstellen, toekennen; voorbestemmen (van het lot)' (uit NI of Nederduits); NOORS *beskikke* 'gereed maken, ordenen; aanstellen (door overheid); voorbestemmen (van het lot)' (uit NI of Nederduits).
- beschikking** 'macht om over iets te beschikken' → FRIES *beskikking*.
- beschimmeld** 'met schimmel bedekt' → PAPIAMENTS *beskein, beskem* (ouder: *beskim*) 'schimmel'.
- beschimmelen** 'met schimmel bedekt worden' → PAPIAMENTS *beskem* (ouder: *beskim*) 'schimmel krijgen'.
- beschonken** 'dronken' → DEENS † *beskænket* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *beskänkt* 'aangeschoten, beneveld' (uit NI of Nederduits).
- beschot** 'houten bekleedsel; ruimteafscheider' → SRANANTONGO *beskotu, biskotu* 'houten wand'.
- beschouwen** 'overwegen; houden voor' → DEENS † *beskue* 'aanschouwen' (uit NI of Nederduits); NOORS *beskue* 'gadeslaan, uitzien over' (uit NI of Nederduits).
- beschrijven** 'omschrijven; opschrijven; behandelen' → DEENS *beskrive* 'omschrijven; opschrijven; in een bepaalde baan bewegen' (uit NI of Nederduits); NOORS *beskrive* 'schrijven op; omschrijven; behandelen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *beskriva* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *beskriev*.
- beschuit** 'baksel' → FRIES *beskút* 'tweemaal gebakken broodje'; DUIJS dial. *Beschute, Beschuit, Beschüüt, Beschietje*; DEENS *beskøjt*; NOORS *beskøit, beskøyt* 'hard, gedroogd en ongezouten scheepsbrood'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *beskuit* 'via Afrikaans'; NOORD-SOTHO *piskiti* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *basekeiti* (uit Afrikaans of Engels); INDONESIAISCH *beskuit, beskit* 'baksel; biscuitje'; ? ATJEHNEES *meuseukōt* 'biscuit, gebak' (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *biskuit* 'koekjes'; JAVAANS *beskuwit, besuwit* 'soort deegbaksel'; MADOEREES *biskuwit, biskwīt* 'koekjes'; MAKASSAARS *bissikú, bāsikú*; MENADONEES *biskuit* 'koekjes'; MINANGKABAUS *biskuit*; SOENDANEES *biskuwit*; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *beschuit*; SINGALEES *viskōtu, biskōtu, iskōtu* (uit NI of Portugees); JAPANS *bisuketto*; BERBICE-NEDERLANDS *buskuti*; PAPIAMENTS *buskuchi*; SRANANTONGO *buskutu* 'baksel, cracker'; SARNAMI *biskut*; SURINAAMS-JAVAANS *beskutu* 'baksel, cracker' 'via Sranantongo'.
- beschuitgras** 'soort gras dat veel gebruikt wordt voor (Surinaamse) gazons' → SRANANTONGO *buskutugrasi*.
- beschuldigen** 'ten laste leggen' → JAVAANS (*di*)*beskuwel, (di)beswel* 'van iets beticht zijn, zwart gemaakt'; NEGERHOLLANDS *beskuldig, beskyldig*.
- beschut** 'beveiligd, beschermd' → SRANANTONGO *biskotu* 'veilig'.
- beschutten** 'beschermen' → DEENS *beskytte* (uit NI of Nederduits); NOORS *beskytte* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *beskydda* (uit NI of Nederduits).
- besef** 'inzicht' → DUIJS dial. *Besef*; PAPIAMENTS *besef*.
- beslaan** 'bekleden, bedekken met iets; een paard voorzien van hoefijzers' → NOORS *beslå* '(met) metaalbeslag versieren, bekleden, bedekken; (zeil) oprollen rond de ra; voorzien van' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *beslå* '(met) metaalbeslag versieren; bekleden, bedekken' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *beslae* 'een paard voorzien van hoefijzers'.
- beslag** 'mengsel van meel en vloeistof' → MADOEREES *bisla*.
- beslag** 'beslaglegging, inname van goederen van rechtswege' → INDONESIAISCH *beslah* 'beslaglegging, confiscatie'; JAKARTAANS-MALEIS *besla, beslah, beslə* 'in arrest genomen (goederen)'; JAVAANS (*di*)*beslah* 'in arrest genomen (goederen)'; MENADONEES *beslak, bəslak, bəslah* 'beslag op goederen'; SOENDANEES *bəslag* 'beslaglegging'; PAPIAMENTS *beslag* 'in arrest genomen goederen'.
- beslag** 'metalen onderdelen waarmee iets belegd of omsloten wordt' → ZWEEDS *beslag* (uit NI of Nederduits).
- beslissen** 'besluiten' → FRIES *beslissen*.
- beslissing** 'wat besloten is, besluit' → FRIES *beslissing*.
- beslist** 'vast en zeker' → FRIES *beslist* 'vast en zeker; vastberaden'; JAVINDO *beslis*; BERBICE-NEDERLANDS *baliste*.
- besloten** 'met een sloot omringen' → RUSSISCH *beslót* 'sloot, greppel aan de rand van de weg; waterreservoir'.
- besluit** 'beslissing; (verouderd) wat iets insluit of afsluit' → NOORS † *til beslutt* 'ter afsluiting' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *beslut* 'beslissing' (uit NI of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *besluit* 'regeringsbesluit' 'via Afrikaans'; INDONESIAISCH *beslit* 'akte van aanstelling; officiële beslissing'; AMBONS-MALEIS *besloit, surat besloit* 'beslissing'; ATJEHNEES *béseluēt* 'beslissing'; BOEGINEES *bissilōi* 'beslissing'; JAVAANS *beslit* 'beslissing'; KEIËES † *besloi* 'beslissing van regering of bestuur waardoor een hoofd zijn officiële aanstelling krijgt'; KUPANG-MALEIS *besloit, surat besloit* 'beslissing'; MADOEREES *bislit, bislit* 'beslissing van de regering of het bestuur; akte van aanstelling of bevestiging'; MAKASSAARS *bassilōi* 'officiële beslissing (bijv. aanstellings- of overplaatsingsbesluit)'; MENADONEES *besloit, surat besloit* 'beslissing'; MINANGKABAUS *bisuluik* 'beslissing'; MUNA *bisiloi* 'akte van aanstelling'; SOENDANEES *bisluwit* 'beslissing'; TERNATAANS-MALEIS *besloit, surat besloit* 'beslissing'; SRANANTONGO *bosroiti* 'beslissing'.
- besluiten** 'beslissen' → DEENS *beslutte* (uit NI of

Nederduits); NOORS *beslutte* 'beslissen, bepalen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *besluta* (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *bosroiti*.

besmettelijk 'ziektekiemen overbrengend' → SRANANTONGO *besmētēlijk*.

besmettelijke ziekte 'aanstekelijke ziekte' → JAPANS *densenbyō* 'aanstekelijke ziekte, lett. besmetten(de) ziekte'; CHINEES *chuanranbing* 'via Japans'.

besmetten 'ziektekiemen overbrengen; bevuilden' → DEENS *besmitte* 'vies maken; ziek maken' (uit NI of Nederduits); NOORS *besmitte* 'vies maken, bezoedelen' (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *besmēt* 'ziektekiemen overbrengen'.

besnijden 'door snijden vormen, bewerken' → NEGERHOLLANDS *besni*.

besnijding 'besnijdenis' → NEGERHOLLANDS *besniing*.

besparen 'bezuinigen; iemand sparen' → NOORS *bespare* 'sparen, overhouden; iemand sparen, ontzien' (uit NI of Duits).

besparing 'bezuiniging' → DEENS *besparelse* (uit NI of Nederlands); NOORS *besparelse*.

bespieden 'beloeren' → NOORS *bespeide* 'beloeren, bespioneren' (uit NI of Nederduits).

bespoedigen 'spoediger doen plaatsvinden' → FRIES *bespoedigje*.

bespottelijk 'bespottig verdienend; belachelijk' → FRIES *bespottlik*.

bespotten 'de spot drijven, met iemand of iets spotten' → NEGERHOLLANDS *bespot*.

besprek '(verouderd) afspraak' → ZWEEDS † *bespråk* 'afspraak'.

besprenkelen 'druppels strooien over, een beetje nat maken' → NEGERHOLLANDS *bespringel, besprengel, basprinal*.

bespuiten 'tegen iets spuiten' → DEENS *besprojte*.

bespuwen 'spugen op; overgeven op' → NOORS † *bespy* (uit NI of Nederduits).

best 'overtreffende trap van goed' → NEGERHOLLANDS *best, bes*; BERBICE-NEDERLANDS *besti*; PAPIAMENTS *bèst* 'grote inspanning' (uit NI of Engels); SRANANTONGO *besi* 'zijn best doen; het beste' (uit NI of Engels).

bestaan 'existeren' → DEENS *bestå* (uit NI of Nederduits); NOORS *bestå* 'existeren; samengesteld zijn uit; slagen voor (examen)' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bestå* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *bestaan*.

bestaan 'het zijn, het leven' → FRIES *bestean*.

bestand 'verzamelnaam van al wat op een bepaalde bosgrond groeit; verzameling gegevens' → DEENS *bestand* 'het totale aantal planten of dieren dat zich in een bepaald gebied bevindt' (uit NI of Nederduits); NOORS *bestand* 'voorraad; het totaal aan dieren of planten dat zich in een bepaald gebied bevindt' (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *bestand* 'verzameling gegevens'.

bestanddeel 'component' → FRIES *bestândiel*; JAPANS

seibun 'component, lett. vormend deel'; CHINEES *chengfen* 'via Japans'.

bestandig, bestendig 'standhoudende; duurzaam, blijvend' → DEENS *bestandig* 'blijvend'; NOORS *bestandig* 'weerbaar tegen chemische afbraak; steeds (weer) blijvend; (verouderd) standhaftig, trouw, houdbaar' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *beständig* 'blijvend, duurzaam' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *bestandig*.

bestek 'plan; positiebepaling van een schip' → FRIES *bestek*; DEENS *bestik* 'berekening van de positie van een schip'; NOORS *bestikk* 'berekening van de positie van een schip'; ZWEEDS *bestick* 'bouwplan voor een schip; berekening van de positie van een schip'; FINS *pestikki* 'koersbepaling' 'via Zweeds'; RUSSISCH † *besték* 'bouwplan voor een schip'; INDONESIAISCH *besték* 'bouwspecificaties'.

bestek 'eetgerei' → NOORS *bestikk* 'etui voor gereedschap; (etui voor) mes, lepel en vork' (uit NI of Nederduits).

bestekamer 'salon; wc' → AMERIKAANS-ENGELS dial. *best room* 'salon'; PAPIAMENTS † *de beste* 'wc'.

besteken 'aanraken door te steken' → ? FRANS dial. *biscoter, bistoquer* 'een vrouw beminnen'.

bestel 'ordering, regeling' → FRIES *bestel*; JAKARTAANS-MALEIS *bestèl, bistèl*; NEGERHOLLANDS *bestel* 'beschikking; recht van spreken'.

bestellen 'bezorgen (van brieven); opdracht geven tot levering' → DEENS *bestille* 'bezorgen; boeken; doen' (uit NI of Nederduits); NOORS *bestille* 'bespreken, boeken; bezig zijn met, (negatief, als bedreiging) doen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *beställa* 'opdracht geven tot levering, reserveren; verzorgen' (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *bestél* 'iets laten komen; zending goederen'; JAVAANS (*di*)*bestèl* 'door de post bezorgd'; MADOEREES *bèstelan* 'postpakket'; MADOEREES *abèstellagi* 'via de post sturen'; MENADONEES *bèstèl* 'opdracht geven tot het klaarmaken van kleine versnaperingen'; PAPIAMENTS *bestèl* 'opdracht geven om te leveren of te zorgen voor'; SRANANTONGO *bestèl* 'opdracht geven om te leveren of te zorgen voor'; SURINAAMS-JAVAANS *bestèl* 'opdracht geven tot levering, reserveren' 'via Sranantongo'.

besteller 'postbezorger' → INDONESIAISCH *bestéler*.

bestelling 'het bestelde' → PAPIAMENTS *bestelling*.

bestemmen 'aanwijzen' → DEENS *bestemme* 'bepalen, beslissen; determineren' (uit NI of Nederduits); NOORS *bestemme (seg)* 'bepalen, beslissen; een besluit nemen; determineren; aanzetten (tot iets)' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bestämma* 'bepalen, beslissen, besluiten' (uit NI of Nederduits).

bestemoer 'grootmoeder' → DEENS *bestemor*; NOORS *bestemor*.

bestejaar 'grootvader' → DEENS *bestefar*; NOORS *bestefar*.

bestijgen 'beklimmen; overnemen van troon; paren bij dieren' → DEENS *bestige* 'beklimmen' (uit NI of

- Nederduits); NOORS *bestige* 'beklimmen, betreden (van de troon), (het regeren) overnemen; (van een groter mannetjesdier) paren' (uit NI of Nederduits).
- bestormen** 'belagen, stormlopen' → NOORS *bestorme* 'belagen (met vragen, verzoeken); (verouderd) stormlopen' (uit NI of Duits).
- bestraffen** 'straffen' → NEGERHOLLANDS *bestraaf*, *bestraev*.
- bestrafing** 'het bestraffen van iemand' → NEGERHOLLANDS *bestrafing*.
- bestralen** 'met radioactieve stralen behandelen' → FRIES *bestrale*; INDONESIAISCH *bestral*.
- bestrekken** '(verouderd) iets uitgeven, besteden; waard zijn' → ZWEEDS *besträcka* 'geldelijk steunen' (uit NI of Nederduits).
- bestrijden** 'ontkennen, aanvechten' → FRIES *bestride*; DEENS *bestride* 'ontkennen' (uit NI of Nederduits); NOORS *bestride*, *bestri* 'ontkennen, aanvechten; betalen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bestrida* (uit NI of Nederduits).
- bestrijken** 'besmeren; onder vuur nemen' → DEENS *bestryge* 'een dekkende laag op iets smeren' (uit NI of Nederduits); NOORS *bestryke* '(militair) een gebied onder vuur houden' (uit NI of Duits).
- besturen** 'beheren, leiden' → DEENS *bestyre* (uit NI of Nederduits); NOORS *bestyre* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bestyra* (uit NI of Nederduits).
- bestuur** 'lichaam dat de dagelijkse gang van zaken bij een instelling of bedrijf leidt' → FRIES *bestjoer*; ENGELS *bestuur* 'regering' <via Afrikaans>; NOORS *bestyr* 'werkzaamheid; opschudding, beroering' (uit NI of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bestuur* 'overheid, bestuurslichaam' <via Afrikaans>; INDONESIAISCH *bestir*; JAKARTAANS-MALEIS *bestir* 'leiding van een voetbalclub'; SRANANTONGO *bestür*; SURINAAMS-JAVAANS *bestir* <via Sranantongo>.
- bestuurder** 'iemand die bestuurt' → FRIES *bestjoerder* 'iemand die bestuurt; leidinggevende'.
- bestuurscollege** 'uitvoerend bestuursorgaan op de Nederlandse Antillen' → PAPIAMENTS *Bestuurscollege*.
- betalen** 'schulden voldoen' → FRIES *betelje*: *immen eat betelle sette* 'iemand iets betaald zetten'; ENGELS † *betall* 'voldoen, vereffenen'; DEENS *betale* (uit NI of Nederduits); NOORS *betale* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *betala* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *pétale*; XHOSA *bhatala* <via Afrikaans>; ZOELOE *-bhadal-* <via Afrikaans>; ? SINGALEES *batā* 'onderhoudstoelage'; NEGERHOLLANDS *betaal*, *batāl*, *bitāl*, *betael* 'schulden voldoen; betaling'; BERBICE-NEDERLANDS *bital(i)*.
- betaling** 'het voldoen van schulden' → AMBONS-MALEIS *bataling*; NEGERHOLLANDS *betaaling*.
- betamelijk** 'gepast' → FRIES *betaamlik*.
- betamen** 'behoorlijk zijn' → FRIES *betame* 'behoorlijk zijn, passen, voegen'.
- betekenen** 'van betekenis zijn; aanduiden' → FRIES *betekenje*; DEENS *betegne* 'van betekenis zijn; beschrijven' (uit NI of Nederduits); NOORS *betegne* 'aanduiden; karakteriseren' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *beteckna* 'aangeven, aanduiden; staan voor; karakteriseren' (uit NI of Nederduits).
- beter** 'vergroten trap van goed' → NEGERHOLLANDS *bēter*, *bētā*, *bētu*, *bētē*, *beeter*; BERBICE-NEDERLANDS *betre* 'vergroten trap van goed; beteren'; SRANANTONGO *betre* 'vergroten trap van goed; herstellen; houden van'; AUCAANS *betee*; SARAMAKKAANS *betè* (uit NI of Engels).
- beteren** 'beter worden' → SRANANTONGO *betre* 'genezen'.
- beteuterd** 'onthutst' → FRIES *beteutere*; DEENS *betuttet* (uit NI of Nederduits); NOORS *betuttet*, *betutta* (uit NI of Duits).
- beting** 'gestel tot het vastleggen van trossen' → DEENS † *beding*; NOORS † *beiting* 'zware door het dek stekende bolder die op de kielbalk steunt, voor anker- of sleeptros'; ZWEEDS *beting* 'voorziening op het voordek van een schip voor het beslaan van (anker)trossen of kabels' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *bíteng*; RUSSISCH *bétency* 'toestel voor het heffen van een anker op een boot'.
- betogen** 'trachten aan te tonen' → FRIES *betoge*.
- betoger** 'demonstrant' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *betoger* <via Afrikaans>.
- beton** 'bouw materiaal' → INDONESIAISCH *beton*; JAKARTAANS-MALEIS *beton*; JAVAANS *pleton*; MADOEREES *béton*; MAKASSAARS *batōng* 'havenkade'; MENADONEES *beton* 'bouw materiaal; stenen muur'; MINANGKABAUS *beton*; PAPIAMENTS *bētōn*; SURINAAMS-JAVAANS *béton*.
- betrachten** 'in acht nemen' → NOORS *betrakte* 'beschouwen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *betrakta* 'beschouwen; aanschouwen, nadrukkelijk bekijken' (uit NI of Nederduits).
- betrappen** 'de bedrijver van iets kwaads verrassen' → FRIES *betaapie*; PETJOH *bepekken*.
- betreden** 'bewandelen' → FRIES *betrêdzje* 'de voet zetten op'; DEENS *betraede* 'op iets lopen' (uit NI of Nederduits); NOORS *betre*, *betrede* 'op iets lopen' (uit NI of Nederduits).
- betrekkelijk** 'in verband staande met' → FRIES *betreklik*.
- betrekkelijkheid** 'het betrekkelijk-zijn' → FRIES *betreklikheid*.
- betrekken** 'ontbieden, laten komen, kopen bij (van handelswaren)' → FRIES *betreкке*.
- betrekking** 'werkkring' → PETJOH *betrekking* 'werk in dienstverband, vaste baan'.
- betrouwbaar** 'te vertrouwen' → FRIES *betrouber*.
- betrouwd** 'vertrouwd' → FRIES *betroud*.
- betrouwen** 'vertrouwen, toevertrouwen' → FRIES *betrouwe*; NOORS *betro* 'toevertrouwen; in vertrouwen meedelen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *betrouw*, *bitróu*.
- betrouwen** 'het vertrouwen' → FRIES *betrouwen*.
- betten** 'bevochtigen' → PAPIAMENTS dial. *bèt*.

betuigen 'te kennen geven, uitdrukkelijk verklaren' → FRIES *betúgje*; ZWEEDS *betygá* 'verklaren, verzekeren, attesteren' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *betug*.

beu 'zat' → FRIES *beu*.

beugel 'ijzeren ring' → ? ENGELS † *boul*, *bool* 'gebogen vorm, in het bijzonder om iets vast te pakken' (uit NI of Nederduits); SCHOTS *bool*, *boull* 'gebogen vorm, in het bijzonder om iets vast te pakken; iemand met o-benen'; RUSSISCH † *búgel*'.

beugelbal 'bal waarmee het beugelspel gespeeld werd; klosspel' → KROATISCH *beughelball* 'oude Nederlandse sport met een houten kogel en een houten knuppel'.

beuk 'schip van een kerk' → FRANS dial. † *bogge*.

beuken 'hard slaan' → ZWEEDS *boka* 'ijzer in kleine stukken verdelen zodat het in de oven past' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *bôki* 'aflossen; volstoppen, inwikkelen'; PETJOH *beuken*.

beuken '(van) beukenhout' → FRANS dial. *beúkine* 'bos van sterke takken'.

beukenhout 'hout van de beuk' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *beukenhout* '(hout van) op de beuk lijkende boomsoort'.

beul 'scherprechter' → FRIES *beul*; ZWEEDS *bödel* (uit NI of Nederduits); FINS *pyöveli* 'via Zweeds'.

beuling 'ingewanden; worst' → DUIJS *Beuling* 'worstvormige, met buskruit gevulde ontsteker van mijnen'; ? MENADONEES *bòlong* 'varkensworst'.

beunhaas 'onbevoegd werker' → FRIES *beunhazze*; DEENS *bønhas*; ZWEEDS *bønhas* (uit NI of Nederduits).

beurs 'portemonnee' → DUIJS † *Börse* 'geldbuidel'; DEENS *børs* (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *bors*; NEGERHOLLANDS *beers*; PAPIAMENTS *bèshi* (ouder: *bersji*).

beurs 'handelsbeurs' → FRIES *beurs*; ENGELS *bourse* 'effectenbeurs (buiten Groot-Brittannië en VS)' «via Frans»; DUIJS *Börse*; DEENS *børs* 'handelsbeurs; persoon die op de handelsbeurs werkt'; NOORS *børs* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *börs* (uit NI of Nederduits); FINS *pörssi* «via Zweeds»; FRANS *Bourse*; ITALIAANS *borsa*; SPAANS *bolsa*; TSJECHISCH *burza* «via Duits»; SERVISCH *berza* «via Duits»; RUSSISCH *birža* 'handelsbeurs; (Bargoens) productiesector in een strafinrichting'; OEKRAÏENS *birža* «via Russisch»; WIT-RUSSISCH *birža* «via Russisch»; AZERI *birja* «via Russisch»; LETS *birža* «via Russisch»; LITOUWS *birža* «via Russisch»; HONGAARS *börze* «via Duits»; GRIEKS *mpoursa* /boersa/ «via Frans»; MALTEES *borza* «via Italiaans»; ESPERANTO *borso* 'effectenbeurs' «via Frans»; TURKS *borsa* «via Italiaans»; KOERDISCH *borsa* «via Italiaans»; PERZISCH *burs* «via Frans»; ARABISCH (MSA) *burša*, *al-burša* «via Frans»; ARABISCH (IRAKEES) *burša*, *börša* «via Frans»; ARABISCH (EGYPTISCH) *burša* 'handelsbeurs; groot café' «via Frans»; INDONESIAISCH *bursa* 'effectenbeurs; handelsbeurs, markt'; JAVAANS *buress*; *bursa*

'effectenbeurs; handelsbeurs, markt'.

beurs 'studiebeurs' → CHINEES-MALEIS *bers*.

beurt 'geregelde volgorde' → FRIES *beurt*; DUIJS dial. *Beurt*, *Bört*; DEENS *børt* 'geregelde volgorde; vaartuig dat regelmatig vaart'; ZWEEDS *börd* 'wat iemand ten deel valt, lot' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *beurd* 'geregelde volgorde, rij'; PAPIAMENTS *bürt*; SURINAAMS-JAVAANS *birt*.

beurtboot, beurtschip 'schip dat een geregelde vaart onderhoudt' → DUIJS *Börtschiff*; MACEDONISCH *bertbrodovi* 'schepen die een regelmatige lijndienst onderhouden'.

beurtman, beurtschipper 'schipper die een geregelde vaart onderhoudt' → DUIJS *Börtmann*; DEENS † *bortskipper*.

beurtvaart 'vaste vaart op gezette dagen, door beurtschippers' → DUIJS dial. *Börtfahrt*.

beuzelen 'onzin vertellen' → FRIES *beuzelje*; DUIJS dial. *böseln* 'liegen'.

bevallen 'behagen' → NOORS † *befalle* (uit NI of Nederduits).

bevallig 'gracieus, lief, sierlijk' → FRIES *befallich*.

bevalling 'het baren van een kind' → SRANANTONGO *befale*.

bevangen 'overmeesterd' → NOORS *befengt* 'besmet of aangetast' (uit NI of Nederduits).

bevatten 'omvatten; begrijpen' → DEENS *befatte* 'zich met iets bezighouden' (uit NI of Nederduits); NOORS *befatte seg* 'zich met iets bezighouden' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *befatta sig* 'zich met iets bezighouden; zich bemoeien met' (uit NI of Nederduits).

bevel 'commando, gezag' → ZWEEDS *befäl* 'commando, militair gezag' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *befeel*.

bevelen 'gelasten, orders geven' → DEENS *befale* 'gelasten, bepalen' (uit NI of Nederduits); NOORS *befale* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *befalla* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *befeel*, *beveel* 'gelasten'.

bevelhebber 'commandant' → DUIJS *Befehlshaber*.

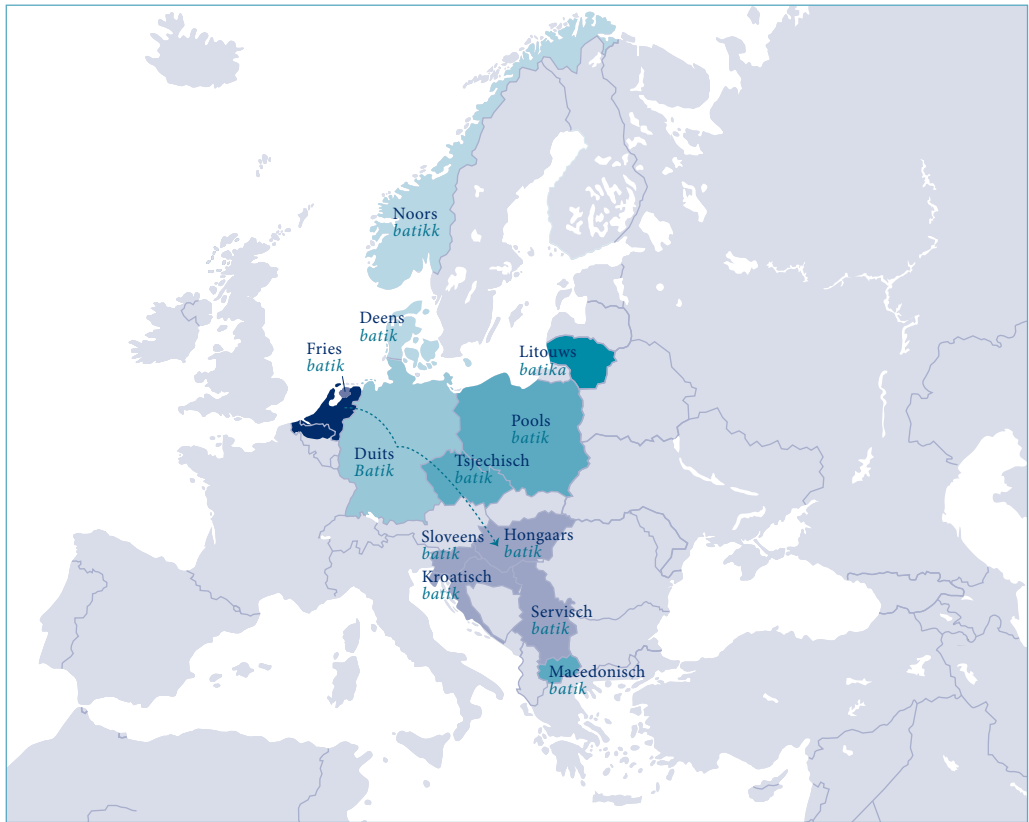
beven 'trillen' → NEGERHOLLANDS *beev*, *beeven*; BERBICE-NEDERLANDS *befu*; SRANANTONGO *beifi* 'rillen, trillen'.

bever 'knaagdier' → DEENS *bæver* (uit NI of Nederduits); NOORS *bever* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bäver* (uit NI of Nederduits); LITOUWS *bebras* (uit NI of Nederduits).

bevergeil 'castoreum' → DEENS *bævergejl* (uit NI of Duits); NOORS *bevergejl* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bävergäll* (uit NI of Nederduits).

bevesten '(verouderd) in staat van verdediging brengen; steviger maken' → DEENS *befæste* 'verstevigen, versterken' (uit NI of Nederduits); NOORS *befeste* 'met vestingwerken beschermen (een stad); bevestigen, (wederkerend) sterker, zekerder worden' (uit NI of Nederduits).

bevestigen 'vastmaken' → NEGERHOLLANDS *bevestig*.

14. De verbreiding van het woord *batik*.

In Indonesië leerden de Nederlanders het *batikken* kennen, de Indische methode om wefels in figuren te verven, waarbij telkens het gedeelte dat niet gekleurd moet worden met was wordt bedekt, waarna de stof in een verfbad wordt gedaan. De naam voor de gebatikte doek, *batik*, is afgeleid van het Maleise bijvoeglijke naamwoord *batik* 'gestippeld', dat zelf teruggaat op het Javaanse *batik* 'stippel'. De Nederlanders voerden de stoffen in Europa in, en een groot aantal Europese talen heeft het woord *batik* dan ook via het Nederlands leren kennen, zo blijkt op de kaart.

In de negentiende eeuw werd de firma PF van Vlissingen & Co, kortweg Vlisco, opgericht, die zelf uit Indonesië geïmporteerde stoffen in massaproductie ging batikken. De felgekleurde stoffen werden met veel succes in West-Afrika verkocht. De naam Vlisco geldt inmiddels als kwaliteitskeurmerk en is overgenomen in bijvoorbeeld het Swahili als *Vlisco (hollandais)* (zie het alfabetisch lexicon en Gā in 2.4).

bevesting ‘(verouderd) het versterken, steviger maken van iets’ → NOORS *befestning* ‘het versterken; vestingwerk’ (uit NI of Nederduits).

bevinden, zich ‘in de genoemde toestand zijn; ergens zijn’ → FRIES *befine* ‘ergens zijn, verkeren’; DEENS *befinde sig* ‘ergens zijn; in een bepaalde toestand zijn’ (uit NI of Nederduits); NOORS *befinne seg* ‘zich voelen, (ergens) zijn, leven; (verouderd) blijken (te zijn), constateren (te zijn)’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *befinna sig* ‘ergens zijn’ (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *bevind*.

bevekken ‘bezoedelen’ → FRIES *beflekje*.

beveliging ‘opwelling’ → FRIES *befleane*.

bevliften, zich ‘zijn best doen voor iets’ → DEENS *beflitte* (uit NI of Nederduits); NOORS *beflitte seg* (uit NI of Nederduits).

bevochtigen ‘vochtig, nat maken’ → FRIES *fochtigje*.

bevoegd ‘gerechtigd’ → NEGERHOLLANDS *buevoogt* ‘rechter’; SRANANTONGO *bufuktu* ‘gerechtigd; bevoegde’.

bevolkingsgroep ‘deel van de bevolking met een bepaalde identiteit’ → SRANANTONGO *bevolkingsgroep*.

bevorderen ‘de ontwikkeling begunstigen’ → DEENS *befordre* ‘de ontwikkeling begunstigen; transporteren’ (uit NI of Nederduits); NOORS *befordre* ‘vervoeren; de ontwikkeling begunstigen’ (uit NI of Duits); ZWEEDS *befordra* ‘transporteren’ (uit NI of Nederduits).

bevracht ‘een vracht dragend’ → KUPANG-MALEIS *bofrak* ‘dik, vet’.

bevrachten ‘overeenkomst sluiten tot vervoer van goederen per vaar- of voertuig; vracht laden in of op iets’ → NOORS *befrakte* ‘ruimte op’ een schip huren voor goederen- of personenvervoer’ (uit NI of Duits); ZWEEDS *befrakta* (uit NI of Duits).

bevragen ‘onderzoeken; ondervragen; (Vlaams) inlichtingen vragen’ → NOORS dial. † *bespørre (seg)* ‘(onder)vragen, om raad vragen; (wederkerend) inlichtingen vragen’ (uit NI of Duits); SRANANTONGO *befrâg* ‘ondervragen’.

bevreemden ‘verwonderen’ → FRIES *befrjemdze*.

bevreemding ‘het bevreemden, verwondering’ → FRIES *befrjeming*.

bevienden, zich ‘vertrouwelijke en genegen band met iemand aangaan’ → ZWEEDS *befrynda* ‘tot familie toetreden, veelal door middel van een huwelijks’ (uit NI of Nederduits).

bevriften ‘vrijmaken’ → DEENS *befri* (uit NI of Nederduits); NOORS *befri* ‘vrijmaken (van)’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *befria* ‘vrijmaken; verlossen uit onderdrukte of ingesloten toestand’ (uit NI of Nederduits).

bevroeden ‘begrijpen’ → FRIES *befroedzje*.

bevaarheden ‘bevestigen’ → DUIJS *bewahrheiten* ‘bevestigd worden’.

bewaarpplaats ‘(verouderd) bezet gehouden plaats’

→ ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bewaarpplaats* ‘perceel grond waar mijnbouw niet is toegestaan’.

bewachten ‘(verouderd) de wacht houden over’ → NOORS *bevokte* ‘de wacht houden over’ (uit NI of Nederduits).

bewaken ‘toezien, surveilleren’ → PAPIAMENTS *wak* (ouder: *waak*).

bewaker ‘iemand die bewaakt’ → FRIES *bewaker*; PAPIAMENTS *bewaker*.

bewaren ‘houden, handhaven’ → DEENS *bevare* ‘houden’ (uit NI of Nederduits); NOORS *bevare* ‘houden, handhaven; beschermen’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bevara* ‘(be)houden’ (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *bewaar, bwā, bewaer* ‘behouden; opbergen; handhaven; behoeden’; BERBICE-NEDERLANDS *bwaru*.

beweeglijk ‘mobiel; actief’ → DEENS *bevægelig* ‘mobiel; gevoelig’ (uit NI of Nederduits); NOORS *bevegelig* ‘mobiel; variabel; gevoelig’ (uit NI of Nederduits).

bewegen ‘in beweging brengen of zijn’ → DEENS *bevæge* (uit NI of Nederduits); NOORS *bevege* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *beveka* ‘aanzetten, overhalen’ (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *beweeg*; SRANANTONGO *buweigi* ‘in beweging zijn’.

beweging ‘verplaatsing’ → NEGERHOLLANDS *beweging, beweeging*.

bewegingskracht ‘beweegkracht, drukkende kracht’ → JAPANS *dōryoku* ‘(natuurkunde) moment, lett. beweegkracht’; CHINEES *dongli* ‘(natuurkunde) moment’ (via Japans).

bewerkstelligen ‘uitvoeren’ → FRIES *bewurkstelligje*.

bewerktuigd ‘organisch’ → JAPANS *yūki* ‘organisch, lett. werktuig hebben(d)’; CHINEES *youji* (via Japans).

bewijs ‘schriftelijke verklaring, certificaat’ → INDONESISCH *bowès nomor* ‘kentekenbewijs’; JAKARTAANS-MALEIS *surat bowès* ‘nummerbewijs’; JAVAANS *buwis* ‘schriftelijke verklaring’; MAKASSAARS *bawès, bawèsè* ‘lidmaatschapsbewijs; rijbewijs’; NEGERHOLLANDS *bewies*; PAPIAMENTS † *bewijs* ‘schriftelijke verklaring’; SRANANTONGO *bewèis* ‘blijk; schriftelijke verklaring’.

bewijzen ‘aantonen’ → DEENS *bevise* (uit NI of Nederduits); NOORS *bevise* ‘feiten documenteren; aantonen’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bevisa* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *bewies*; PAPIAMENTS † *bewijs*.

bewilligen ‘toestaan, vergunnen’ → DEENS *bevillige* ‘toekennen’ (uit NI of Nederduits); NOORS *bevilge* ‘toekennen’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bevilja* ‘toekennen, verlenen, toestaan’ (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *bewillig*.

bewilliging ‘toestemming’ → NOORS *bevilling* ‘vergunning, concessie’ (uit NI of Nederduits).

bewindhebber ‘naam voor directeurs van vroegere Nederlandse handelmaatschappijen’ → DUIJS † *Gewinnhaber* ‘leden van de VOC’.

bewogen ‘ontroerd’ → DEENS † *bevågen* ‘aandachtig’

- (uit NI of Nederduits); NOORS † *bevågen* 'welwillend' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bevågen* 'toegedaan, genegen' (uit NI of Nederduits).
- bewust** 'bekend, bedoeld' → FRIES *bewust*.
- bewusteloos** 'buiten bewustzijn' → FRIES *bewusteleas*.
- bewustzijn** 'vermogen tot besef' → JAPANS *ishiki* 'vermogen tot besef, lett. gedachten weten'; CHINEES *yishi* (via Japans).
- bezaan** 'achterste gaffelzeil' → ENGELS † *bezan* 'kleine zeilboot'; DUIJS *Besan* 'zeil aan de achterste mast; achterste mast, bezaansmast'; DEENS *mesan* (ouder: *besan*) 'achterste gaffelzeil; bezaansmast' (uit NI of Duits); NOORS *mesan*; ZWEEDS *mesan* 'driehoekig of trapeziumvormig zeil' (uit NI of Duits); FINS *mesaani* 'via Zweeds'; TSJECHISCH *bezan*; POOLS *bezan*; SLOVEENS *bezan*; RUSSISCH *bizán* 'bezaansmast'; BULGAARS *bizan* 'bezaansmast' «via Russisch»; OEKRAÏENS *bizán* 'bezaansmast' «via Russisch»; LITOUWS *bizanis* 'bezaansmast'; BOEGINEES *besâ* ; MAKASSAARS *besâ* .
- bezaansgaffel** 'gaffel waaraan een bezaan gevoerd wordt' → RUSSISCH *bizangáfel*.
- bezaansgeitouw** 'touw waarmee de bezaan bijeengebracht wordt' → RUSSISCH *bizángitov*.
- bezaansgiek** 'giek van de bezaan' → RUSSISCH *bizangik*.
- bezaanshals** 'hals van de bezaan' → RUSSISCH *bizangals*.
- bezaansmast** 'achterste kleine mast op een driemaster' → NOORS *mesanmast*; ZWEEDS *mesanmast*; FINS *mesaanimasto* «via Zweeds»; ESTS *besaanmast* (uit NI of Nederduits); POOLS *bezanmaszt*; RUSSISCH *bizanmáçta*; LETS *bežānmasts*; LITOUWS *bizanstiebis*.
- bezaansra** 'ra van de bezaan' → RUSSISCH *bizanrej*.
- bezaansrust** 'uitstekende plank waarop de hoofdtouwen van de bezaansmast en de kruisstengenpardoens rusten' → RUSSISCH *bizan'ruslen*'.
- bezaansschoot** 'schoot waarmee de bezaan langs de boom wordt uitgehaald' → RUSSISCH *bizan'skót*.
- bezaansstag** 'steuntouw van een bezaan' → RUSSISCH *bizan'stag*.
- bezaanswant** 'kruiswant' → RUSSISCH *bizan'vánta*.
- bezegelen** 'bekrachten; van een zegel voorzien' → DEENS *besegle* 'bekrachten' (uit NI of Nederduits); NOORS *besegle* 'bekrachten; voorgoed afsluiten; (verouderd) een zegel aanbrengen op' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *besegla* 'bekrachten; voorgoed afsluiten' (uit NI of Nederduits).
- bezeilen** 'bevaren' → DEENS *besejle* '(formeel) zeilen' (uit NI of Nederduits); NOORS *beseile* 'zeilen op (een zee) of langs (een kust), bevaren' (uit NI of Nederduits).
- bezem** 'werktuig om te vegen' → BERBICE-NEDERLANDS *besn, besum*.
- bezembosje** 'struik waarvan bezems worden gemaakt' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *besembos* 'struik (zoals
- sumak) waarvan bezems worden gemaakt'.
- bezemriet** 'soort riet waarvan bezems worden gemaakt' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *besem-riet*.
- bezemschoon** 'alleen met de bezem schoongemaakt' → DUIJS *Besemschon* 'vergoeding voor deeltjes van goederen die aan de verpakking zijn blijven hangen'.
- bezemstok** 'bezemsteel' → NEGERHOLLANDS *bezemstok* 'bezemsteel; werktuig om te vegen'.
- bezending** 'hoeveelheid verzonden dingen; grote hoeveelheid' → FRIES *besinding*.
- bezeren** 'zeer doen' → JAVAANS (*di*) *besèr* 'zeer doen; zeer gedaan'.
- bezet** 'ingenomen, gereserveerd' → INDONESISCH † *besét, bezét* 'ingenomen (stoel, stad)'; JAKARTAANS-MALEIS *besèt* 'gereserveerd (zitplaats)'; MENADONEES *besèt* 'gereserveerd (zitplaats)'; PAPIAMENTS *bezèt un hende* 'iemand aanklampen en niet de kans geven weg te gaan'; SURINAAMS-JAVAANS *besèt* 'gereserveerd (zitplaats)'.
- bezeten** 'krankzinnig' → FRIES *beseten* 'krankzinnig, doldriftig'; DEENS *besat* (uit NI of Nederduits); NOORS *besatt* 'een boze geest in zich hebbend, krankzinnig; woedend' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *beseten, beset* 'krankzinnig, in macht van boze geesten'.
- bezetten** 'innemen; afzetten, beleggen' → DEENS *besætte* 'afzetten, beleggen, versiering aanzetten' (uit NI of Nederduits); NOORS *besette* 'decoreren; innemen (tijd of plaats), occuperen; (maritiem) vastmaken (van een sjorring); bemannen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *besätta* 'afzetten, beleggen, garneren' (uit NI of Nederduits); FRANS † *bisette* 'gouden en zilveren passementerie, kant'.
- bezetting** 'met een leger bezet houden' → ZWEEDS *besättning* 'van bemanning voorzien'.
- bezichtigen** 'bezien' → DEENS *besigtige* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *besiktiga* 'inspecteren, nakijken, schouwen' (uit NI of Nederduits).
- bezien** 'overwegen; bekijken' → DEENS *bese* 'bezichtigen' (uit NI of Nederduits); NOORS *bese* 'bezichtigen, bekijken' (uit NI of Nederduits).
- bezig** 'werkzaam' → DUIJS dial. *besich, bezig*; NEGERHOLLANDS *beesig* 'ijverig, werkzaam'; PAPIAMENTS *bezig, bezeg*; SRANANTONGO *beiseg* 'werkzaam (zijn)'; SURINAAMS-JAVAANS *bésekh* 'werkzaam (zijn)' «via Sranantongo'.
- bezigheid** 'activiteit, werk' → NEGERHOLLANDS *beesigheid, beesigheid*.
- beziijden** 'terzijde' → NEGERHOLLANDS *bi sie*.
- bezinnen** 'nadenken' → DEENS *besinde* (uit NI of Nederduits); NOORS *besinne seg* 'zich beraden; zich beheersen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *besinna* 'nadenken, overdenken' (uit NI of Nederduits).
- bezit** 'eigendom' → INDONESISCH *besit*.
- bezitsrecht** 'recht op, of voortvloeiend uit, het bezit van iets' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bezitregt* 'eigendomsrecht op grond van bezit'.
- bezitten** '(in bezit) hebben' → DEENS *besidde* (uit NI

- of Nederduits); NOORS *besitte* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *besitta* (uit NI of Nederduits).
- bezoek** 'visite' → INDONESISCH *besuk* ('een zieke) bezoeken'; AMBONS-MALEIS *basuk*; NEGERHOLLANDS *besoek*; SURINAAMS-JAVAANS *besug* 'een zieke bezoeken'.
- bezoeken** 'een bezoek brengen' → DEENS *besøge* (uit NI of Nederduits); NOORS *besøke* 'een bezoek brengen; bijwonen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *besöka* 'een bezoek brengen, aandoen' (uit NI of Nederduits); MENADONEES *besuk* 'op ziekenbezoek gaan'; NEGERHOLLANDS *besuk*.
- bezorgen** 'zorg dragen voor; brengen' → DEENS *besørge* 'zorgen voor; poepen' (uit NI of Nederduits); NOORS *besørge* 'zorgen voor; verzorgen, uitvoeren' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *besorg*.
- bezwaar** 'last, moeite' → DEENS *besvær* (uit NI of Nederduits); NOORS *besvær* 'last, moeite, ongerief' (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *beswaar*, *beswaarde* 'moeite'.
- bezwaarlijk** 'op bezwaren stuitend' → NEGERHOLLANDS *beswaarlik* 'moeilijk'.
- bezwaarschrift** 'brief waarin men bezwaren uiteenzet tegen een beschikking van het openbaar gezag' → PAPIAMENTS *bezwaarschrift*.
- bezwaren** 'een stoffelijke last doen dragen, belasten; drukken, hinderen' → NOORS *besvære* 'tot last zijn; lastig vallen'; ZWEEDS *besvåra* 'lastig vallen, hinderen' (uit NI of Nederduits).
- bezweet** 'met zweet bedekt of doortrokken' → AMBONS-MALEIS *suét*, *basuét*.
- bezweren** 'smeken; zweren; betoveren' → DEENS † *besværge* 'smeken' (uit NI of Nederduits); NOORS *besverge* 'door magie oproepen of verjagen; smeken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *besvärja* 'smeken' (uit NI of Nederduits).
- bezwijken** 'niet kunnen weerstaan; sterven' → FRIES *beswike*; NOORS *besvike* 'niet kunnen weerstaan'; ZWEEDS † *besvika* 'niet kunnen weerstaan' (uit NI of Nederduits).
- bezwijmen** 'flauwvallen' → DEENS *besvime* (uit NI of Nederduits); NOORS *besvime* (uit NI of Nederduits).
- bibliobus** 'rijdende bibliotheek' → PAPIAMENTS *bibliobùs*.
- bibliograaf** 'boekbeschrijver' → INDONESISCH *bibilograf*.
- bibliotheek** 'plaats met verzameling boeken' → INDONESISCH *biblioték*; MENADONEES *biblioték*.
- bicarbonaat** 'zuur zout van koolzuur' → INDONESISCH *bikarbonat*.
- biceps** 'tweehoofdige opperarmspier' → INDONESISCH *biséps*.
- biddag** 'dag van gebed' → PAPIAMENTS † *biddag*.
- bidden** 'gebed richten tot God; smeken, vragen' → FRANS dial. *pité* 'voor de kermis uitnodigen'; NEGERHOLLANDS *bed*, *bid*, *bet*.
- bidhuis** 'tempel, kerk, bedehuis' → NEGERHOLLANDS *bidhus*.
- biecht** 'belijdenis (van zonden)' → ZWEEDS *bikt* (uit NI of Nederduits); JAVAAANS *bih*.
- biechten** 'zijn zonden belijden' → NOORS *bikte* (uit NI of Nederduits).
- bieden** 'een bod doen; aanbieden' → PAPIAMENTS *bit*, *bider* (ouder: *bieder*) 'afdingen; een bod doen (op veiling); aanbieden'.
- biefstuk** 'lap vlees van de bovenbil' → INDONESISCH *bifstik*, *bistik*; JAKARTAANS-MALEIS *bistik*; JAVAAANS *bestik*; MADOEREES *bistik*; MENADONEES *bistik*; SOENDANEES *bistik*; PAPIAMENTS *bifstùk*.
- biënnale** 'om de twee jaar gehouden tentoonstelling of concours' → INDONESISCH *biénal*.
- bier** 'alcoholhoudende drank' → ENGELS *beer*; FRANS *bière*; ITALIAANS *birra* (uit NI of Duits); BRETONS *bier* <via Frans>; MALTEES *birra* <via Italiaans>; TURKS *bira* (uit NI of Duits); ARABISCH (MSA) *bīra*, *bīrā* <via Italiaans>; ARABISCH (EGYPTISCH) *bīra* <via Italiaans>; ARABISCH (PALESTIJNS) *bīra* <via Italiaans>; INDONESISCH *bir*; ATJEHNEES *bé* (uit NI of Engels); IBAN *bir* (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *bir*; JAVAAANS *bir*; MADOEREES *bir*, *ëbbir*; MAKASSAARS *birí*; MENADONEES *bir*; NIAS *bí*; SOENDANEES *ëbir*; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *bier*; SINGALEES *bīra*; JAPANS *biru*; KOREAANS *pirū* <via Japans>; NEGERHOLLANDS *bier*; SRANANTONGO *biri*; SARAMAKKAANS *bīi*; SARNAMI *bir*; SURINAAMS-JAVAANS *bir*.
- bierenbrood** '(verouderd) soort van bierpap, gemaakt van brood' → FRANS dial. *birenbroet* 'soep van bier en brood'.
- bierfuif** 'fuif waar bier gedronken wordt' → FRIES *bierfuif*.
- bierhal** 'café waar vooral bier wordt geschonken' → AMERIKAANS-ENGELS *beer-hall* (uit NI of Duits).
- bierkelder** 'kelder waar bier bewaard en eventueel ook geschonken wordt' → AMERIKAANS-ENGELS *beer-cellar* 'kelder waar bier verhandeld wordt' (uit NI of Duits).
- bierviltje** 'onderlegger onder bierglazen' → FRIES *bierfilsje*.
- bies** 'plantengeslacht' → DUIJS *Biese* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *biez*, *bise* 'naam voor enkele planten'.
- bies** 'boordseel aan kleding' → DUIJS *Biese* (uit NI of Nederduits); ? DEENS *bes* 'leren reep' (uit NI of Nederduits); NOORS *bise*; INDONESISCH *bis*; JAVAAANS *bis*.
- biesband** 'boordseel aan kleding' → INDONESISCH *bisban*.
- biest** 'eerste melk na het kalven' → DEENS dial. *bjæst* 'rauwe melk' (uit NI of Nederduits).
- biet** 'plant' → INDONESISCH *bit*; JAVAAANS *bit*; SOENDANEES *bit* 'beetwortel, suikerbiet'; JAPANS † *bito*.
- bietebauw** 'boeman' → DUIJS *Bitebau* 'wilde geest'.
- bietsuiker** 'suiker van bieten' → JAPANS *bitotō*.
- bigamie** 'dubbel huwelijk' → INDONESISCH *bigami*.

- bij** 'voorzetsel' → NOORS *bi*; ZWEEDS *bi* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *bi, bie*.
- bij-** 'bijwoord waarmee samengestelde werkwoorden worden gevormd' → DEENS *bi-* 'voorvoegsel waarmee werkwoorden worden gevormd' (uit NI of Nederduits); NOORS *bi-* 'voorvoegsel waarmee werkwoorden worden gevormd' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bi-* 'voorvoegsel waarmee werkwoorden worden gevormd' (uit NI of Nederduits).
- bijaldien** 'in dat geval, in de toestand dat' → NEGERHOLLANDS *biealdien*.
- bijbel** 'de Heilige Schrift' → INDONESISCH *bibel*; SINGALEES *bayibala-ya*; PAPIAMENTS *beibel*; SRANANTONGO *bèibel*; SURINAAMS-JAVAANS *bèibel*.
- bijblad** 'bijlage bij een dagblad of tijdschrift' → INDONESISCH *béblat*, *bijblad* 'aanvulling op het statutenboek'.
- bijblijven** 'in de herinnering blijven' → FRIES *bybliuwe*.
- bijbloem** 'tulpensoort' → ENGELS *bybloemen* 'tulpen' <via Afrikaans>.
- bij dag** 'overdag' → BERBICE-NEDERLANDS *bidaka* 'daglicht'.
- bij de wind** '(zeilen) met de wind zo recht mogelijk van voren' → DEENS *bidevind* (uit NI of Nederduits); NOORS *bidevind* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bidevind* (uit NI of Nederduits); POOLS † *bejdewind* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *béjdevind*; LITOUWS *beidevindas*.
- bijeen** 'bij elkaar, samen' → FRIES *byien*.
- bijeenkomst** 'vergadering, samenkomst, zitting' → SRANANTONGO *konmakandra*.
- bijgebouw** 'dependance' → AMBONS-MALEIS † *bijgebouw*; MENADONEES † *bijgebouw*.
- bijgelooft** 'superstitie' → FRIES *bygelooft*.
- bijgelovig** 'superstitieus' → FRIES *bylauwich*; CHINEES-MALEIS *bèykhelofekh*.
- bijhang** '(verouderd) aanhangsel' → ZWEEDS *bihang* 'aanhangsel' (uit NI of Nederduits).
- bijl** 'werktuig' → FRIES *bile*; DEENS *bil* 'werktuig; hardwerkend persoon' (uit NI of Nederduits); NOORS *bile*; ZWEEDS *bila* 'werktuig, aks' (uit NI of Nederduits); SHONA *bheura* <via Afrikaans>; AMBONS-MALEIS dial. *bil*; JAVAANS *bèl*; NEGERHOLLANDS *biel, bil, buil*; BERBICE-NEDERLANDS *bili*; SKEPI-NEDERLANDS *bilø*; SRANANTONGO *beiri*; AROWAKS *barho, baro*; POLYNESIË *velekō* (Fiji), *ver'ō* (Rotuman).
- bijlage** 'geschrift ter aanvulling' → ZWEEDS *bilaga* (uit NI of Nederduits).
- bijlander** 'platboomd vaartuig' → ENGELS *bilander* 'koopvaardijship'; FRANS *bélandre* 'platboomd binnenvaartuig'; ITALIAANS *palandra* <via Frans>; SPAANS *balandra* 'soort boot, sloep' <via Frans>; PORTUGEES *balandra* 'ouderwets soort schip' <via Frans>; KROATISCH *bilander* 'kustzeilboot uit de 17e en 18e eeuw met twee masten en een boegspriet'; SLOVEENS *billyboy* 'snel handelszeilschip' <via Engels>; RUSSISCH *biländer*.
- bijlbrief** 'verklaring van een scheepsbouwmeester dat een schip door hem gebouwd en opgeleverd is' → DEENS *bilbrev* (uit NI of Duits); NOORS *bilbrev* (uit NI of Nederduits); MACEDONISCH *bajlbrif* (uit NI of Duits).
- bijleggen** 'in der minne schicken, beslechten' → NOORS *bilegge* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bilägga* (uit NI of Nederduits).
- bijlegger** '(verouderd) wind waarbij men gedwongen is bij te leggen' → DEENS *bilegger* 'wind waarbij men gedwongen is bij te leggen'.
- bijna** 'bijwoord van hoedanigheid: op weinig na' → SRANANTONGO *bèina*.
- bijnaam** 'toegevoegde naam' → NEGERHOLLANDS *binaam* 'toenaam, schuilnaam, pseudoniem'; PAPIAMENTS *beinam* (ouder: *bijnaam*) 'toenaam'; SRANANTONGO *beinen*.
- bijslot** 'sloot die bij, naast of langs een weg loopt, zijslot' → RUSSISCH *bejslót*.
- bijstaan** 'helpen' → DEENS *bistå* (uit NI of Nederduits); NOORS *bistå* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bistå* (uit NI of Nederduits).
- bijstand** 'hulp' → DEENS *bistand* (uit NI of Nederduits); NOORS *bistand* (uit NI of Nederduits).
- bijster** '(van weer) woest, onstuimig, onbestendig' → NOORS *bister* 'grimmig' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bister* 'grimmig' (uit NI of Nederduits).
- bijten** 'de tanden in iets zetten' → NEGERHOLLANDS *bit* (uit NI of Engels); BERBICE-NEDERLANDS *biti*; SKEPI-NEDERLANDS *bet, bit*; SRANANTONGO *beti*.
- bijtijds** '(vroeg)tijdig' → DEENS † *bitids* 'op tijd' (uit NI of Nederduits); NOORS *betids* 'op tijd' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bittida* 'vroeg' (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *biten* 'op tijd'.
- bijtrede** 'zich aansluiten bij' → ZWEEDS *biträda* (uit NI of Nederduits).
- bijvallen** 'de zijde kiezen van' → DEENS *bifalde* (uit NI of Nederduits); NOORS *bifalle* 'goedkeuren, erkennen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bifalla* 'de zijde kiezen van; formeel goedkeuren' (uit NI of Nederduits).
- bijvoeglijk naamwoord** 'woord dat een eigenschap van een zelfstandigheid aanduidt' → FRIES *byfoechlik nammewurd*; JAPANS *keiyōshi* 'woord dat een eigenschap van een zelfstandigheid aanduidt, lett. beschrijvend woord'; CHINEES *xingrongci* <via Japans>.
- bijvoet** 'plant' → FRANS dial. *bibuef, bibeù* 'naam van verschillende planten'.
- bijvoet** '(verouderd) smeerrak, bekleed touw' → RUSSISCH † *bejfüt* 'smeerrak, bekleed touw'.
- bijvoettalie** 'talie waarmee de rakken worden vastgezet' → RUSSISCH † *bejfütali*.
- bijwacht** '(verouderd) ondergeschikte wachtpost' → DUIJS *Biwak* 'legerkamp' (uit NI of Nederduits); DEENS *bivuaak* 'primitieve slaappleaats' <via Frans>;

NOORS *bivuakk* 'legerplaats onder de blote hemel' <via Frans>; ZWEEDS *bivack* 'legerplaats onder de blote hemel' <via Frans>; FRANS *bivouac* 'schildwacht; legerkamp' (uit NL of Nederduits); ITALIAANS *bivacco* 'legerplaats onder de blote hemel' <via Frans>; POOLS *biwak* 'legerplaats onder de blote hemel'; LITOUWS *bivakas* 'legerplaats onder de blote hemel' <via Frans>; MALTEES *bivakk* 'bivak, legerplaats' <via Frans>; ESPERANTO *bivako* 'legerplaats onder de blote hemel' <via Duits>; MENADONEES *bijwak* 'schildwacht'.

bijwonen 'aanwezig zijn' → DEENS *bivâne* (uit NL of Nederduits).

bijwoner 'inwoner zonder burgerrecht' → ENGELS *bywoner* 'pachtboer' <via Afrikaans>.

bijwoord 'adverbium' → DUIJS *Beiwort* 'adjectief, epitheton'; JAPANS *fushi* 'adverbium, lett. bijwoord'; CHINEES *fuci* <via Japans>.

bijzetten 'begraven in een grafkelder; iets bij of naast iets zetten; (verouderd) terzijde stellen' → DEENS *bisætte* 'afscheidnemen van dode, kist in kapel plaatsen' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *bysätta* 'vastzetten, gevangen nemen (eigenlijk: terzijde zetten)' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *bisätta* 'afscheidnemen van dode, kist in kapel plaatsen' (uit NL of Nederduits).

bijziend 'niet goed ziend' → FRIES *bysjende*.

bijzitter 'bijstaand rechter of bestuurder, assessor' → ZWEEDS *bisittare* 'assessor' (uit NL of Nederduits).

bijzonder, bijzonderlijk 'speciaal, opmerkelijk' → DEENS *besynderlig* (uit NL of Nederduits); NOORS *besynderlig* 'vreemd, eigenaardig' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *besynerlig* 'eigenaardig, merkwaardig, wonderlijk, vreemd' (uit NL of Nederduits); PETJOH *bie*; NEGERHOLLANDS *buijsonder, besonders*.

bijzonderheid 'onderdeel van een geheel; detail' → FRIES *bysûnderheid*.

bik 'het eten, de spijs' → NEGERHOLLANDS *bik* 'het eten, de spijs; iets onaangenaams'.

bikini 'tweedelig badpak' → INDONESIAISCH *bikini*.

bikkal 'sprongbeentje gebruikt om mee te spelen' → DEENS *bikkal, bikkelspil* 'behendigheids spel, gespeeld door Nederlandse immigranten op Amager'; NOORS dial. *bikkel* 'deurpen' (uit NL of Nederduits); FRANS *bille* 'knikker, balletje'; JAKARTAANS-MALEIS *bêkel* 'balletje in het bikkelspel'.

bikkelen 'met bikkels spelen' → INDONESIAISCH *bêkel*; PAPIAMENTS † *bikkal*.

bikkelhard 'zeer hard' → FRIES *bikkelhurde*.

bikken 'hakken' → FRANS dial. *bikiot* 'klein puntig voorwerp'; PAPIAMENTS *bek* '(stenen) hakken, uitbikken'.

bil 'deel van het zitvlak' → NEGERHOLLANDS *bel, bil* 'achterdeel, achterpoot, dij'; SRANANTONGO *bele* 'billen, zitvlak'; SARNAMI *bil* 'gat, hol; achterafgelegen plek'.

bilateraal 'van twee kanten' → INDONESIAISCH *bilateral*.

bilharzia 'tropische parasiet' → SURINAAMS-JAVAANS *bilarsiah*.

biljart 'balspel op tafel' → INDONESIAISCH *biliar*; MINANGKABAUS *bilyar*; NEGERHOLLANDS *billiar* (uit NL of Engels).

biljet 'briefje, kaartje' → INDONESIAISCH *bilyét* 'formulier; toegangskaartje'; SINGALEES † *beliyata*; TAMIL dial. † *veliyattu*; PAPIAMENTS *brièchi* 'lot van de lands- of staatsloterij'.

biljoen 'telwoord' → INDONESIAISCH *biliun*.

billijk 'rechtvaardig' → DEENS *billig* 'goedkoop' (uit NL of Nederduits); NOORS *billig* 'redelijk; goedkoop' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *billig* 'goedkoop, voordelig' (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *billig*.

biltong 'stuk gedroogd vlees' → ENGELS *biltong* <via Afrikaans>; NOORS *biltong* <via Afrikaans>; ITALIAANS *biltong* <via Afrikaans>.

binair 'tweeledig' → INDONESIAISCH *binér*.

binden 'met touw vastmaken' → JAKARTAANS-MALEIS *binder, ngebinder* 'een boek inbinden'; JAVAANS dial. *bëndheng* 'doorverbinden (van kabels)'; NEGERHOLLANDS *bind, bint, bin, bën*; BERBICE-NEDERLANDS *bendi*.

binder 'boekbinder' → INDONESIAISCH *bénder, binder* 'boekbinder; ordner, klemmap'; JAVAANS (*tukang*) *bénder* 'iemand die boeken naait of inbindt'.

binderij 'bedrijf en werkplaats van een boekbinder' → ? AMERIKAANS-ENGELS *bindery*.

bindsel 'dat wat bindt of wat dient om te binden' → ZWEEDS *bänsel, bändsel* 'bindmateriaal om twee delen van een touw met elkaar te verbinden' (uit NL of Nederduits); RUSSISCH *bénzel, vénzal* 'bindzeil; bindtouw'.

binnen 'in (een ruimte)' → DUIJS *binnen* 'aan de binnenkant; bijwoord van tijd, in de haven, in het schip' (uit NL of Nederduits); INDONESIAISCH *binen* 'succesvol zijn, binnen zijn'; NEGERHOLLANDS *bini, benə*; BERBICE-NEDERLANDS *ben* 'binnenkant'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *abini, bini, nabinisi* 'in, naar, binnen' <via Negerhollands>.

binnenband 'gummiband met lucht omgeven door een buitenband' → MUNA *bene*.

binnendijk 'dijk langs een binnenwater' → LETINEES *Benendeeki* 'plaatsnaam'.

binnenkil 'binnenwater' → AMERIKAANS-ENGELS *bin(n)acle, binocle, binnekill* 'zijarm, inham, kreek'.

binnenkieren 'kleding die binnen gedragen wordt' → CHINEES-MALEIS *bènenklèren* 'ondergoed'.

binnenkoorts '(verouderd) onophoudelijke koorts met niet heel sterke verschijnselen' → NEGERHOLLANDS *bennekoorts* 'onophoudelijke koorts met niet heel sterke verschijnselen'.

binnenshuis 'binnen, in huis' → FRIES *binnenshús*.

binnenste 'het meest naar binnen gelegen deel' → NEGERHOLLANDS *binnerst*.

binnenstebuiten 'met het inwendige naar buiten gekeerd' → PAPIAMENTS *bala benekebùiten* 'voetbal

- bestaande uit een leren of kunststof buitenbal en een gummi binnenbal.
- binnensteven** 'binnenbalk bij houten vaartuig' → PAPIAMENTS *bénestef*.
- binnenwater** 'water dat niet in zee uitmondt' → AMERIKAANS-ENGELS dial. *binnewater*; PAPIAMENTS *benewater*.
- binnenzijdig** 'binnenkant' → NEGERHOLLANDS *biniši*.
- binnenzool** 'zool aan de binnenkant van een schoen' → PAPIAMENTS *benesol*.
- bint** 'balk' → NEGERHOLLANDS *bēn*; SRANANTONGO *benti*.
- bintje** 'aardappelsoort' → ENGELS *bintje*; DUIJS *bintje*; DEENS *bintjekartoffel*, *bintje*; NOORS *bintje*; ZWEEDS *bintje*; FINS *bintje* (*peruna*); FRANS dial. *bêts*; FRANS *bintje*; ITALIAANS *bintje*; SPAANS *bintje*; TSJECHISCH *bintje*; POOLS *bintje*; BULGAARS *binte*; HONGAARS *bintje*; GRIEKS *mpintsie* /*bintje*/.
- bintstijl** 'stijl, draagbalk van een gebint' → FRANS dial. *bésselè* 'beschoeiingsplank'.
- bio-** 'voorvoegsel met de betekenis: leven' → INDONESISCH *bio*.
- bioactief** 'levensondersteunend' → INDONESISCH *bioaktif*.
- biochemie** 'afdeling van de scheikunde' → INDONESISCH *biokimia*.
- biodegradatie** 'natuurlijke afbreekbaarheid' → INDONESISCH *biodégradasi*.
- biodiversiteit** 'biologische verscheidenheid' → INDONESISCH *biodiversitas*.
- biofysica** 'leer van de toepassing van natuurkundige wetten op levende wezens' → INDONESISCH *biofisika*.
- biogeograaf** 'beoefenaar van de leer van de verspreiding van levende wezens over het aardoppervlak' → INDONESISCH *biogéograf*.
- biograaf** 'schrijver van een biografie' → INDONESISCH *biograf*.
- bio-industrie** 'gemechaniseerde fokkerij' → INDONESISCH *bioindustri*.
- biologie** 'leer van de levende wezens' → INDONESISCH *biologi*.
- bioloog** 'beoefenaar van de biologie' → INDONESISCH *biolog*.
- biomassa** 'totale hoeveelheid levende stof van een groep organismen' → INDONESISCH *biomassa*.
- biomedisch** 'medisch-biologische zaken betreffend' → INDONESISCH *biomédís*.
- biopsie** 'weefselverwijdering voor onderzoek' → INDONESISCH *biopsi*.
- bioritme** 'ritme in de levensverschijnselen' → INDONESISCH *bioritme*.
- bioscoop** 'theater waar filmvoorstellingen gegeven worden' → FRIES *bioskoop*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *bioscope* 'via Afrikaans'; NOORD-SOTHO *baesekopo* 'via Afrikaans'; TSWANA *baesekópò* 'via Afrikaans'; XHOSA *bhayiskopu* 'via Afrikaans'; ZOELOE *bhayisikobho* 'via Afrikaans'; ZUID-SOTHO *baesekopo* 'via Afrikaans'; SHONA *bhaiskopu* 'film' 'via Afrikaans'; INDONESISCH *bioskop*, *biskop* 'filmtheater'; (Bahasa Prokem) 'televisie'; BALINEES *bioskup*; JAKARTAANS-MALEIS *bioskop*; JAVAANS *bioskop*; MADOEREES *biskôp*; MENADONEES *bioskop*; SOENDANEES *bioskop*.
- biosfeer** 'het door levende wezens bevolkte deel van de aarde' → INDONESISCH *biosfér*.
- biotechnologie** 'toepassing van biologische mechanismen in productieprocessen' → INDONESISCH *bioték(nologi)*.
- biotoop** 'natuurlijke levensruimte' → INDONESISCH *biotop*.
- bismut** 'scheikundig element' → INDONESISCH *bismut*; JAPANS † *bisumitto*.
- bison** 'buffel' → INDONESISCH *bison*.
- bisschop** 'priester van de hoogste rang' → ENGELS *biskop* 'Zuid-Afrikaanse vissoort' 'via Afrikaans'; INDONESISCH *biskop*, *uskup*; JAVAANS *biskop*; MAHICAN *bishop* (uit NI of Duits); SRANANTONGO *biskop*.
- bit** 'mondstuk; schroevendraaierstift die in de kop van een boormachine geklemd kan worden' → FRANS † *bit* 'boor met zwarte diamanten gebruikt om hard gesteente te doorboren' 'via Afrikaans'; INDONESISCH *bit* 'paardenmondstuk'.
- bits** 'vinnig' → DEENS *bidsk* 'vinnig, bij honden of het weer: bijterig' (uit NI of Nederlands); NOORS *bisk* 'vinnig, bijterig' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *bitsk* 'vinnig, scherp, bijterig' (uit NI of Nederlands).
- bitter** 'scherp en onaangenaam van smaak; elixer; bitter smakend aperitief' → FRANS *bitter* 'bitter aperitief'; ITALIAANS *bitter* 'bitter smakend aperitief'; ESPERANTO *bitero* 'bitter smakend alcoholhoudend of alcoholvrij aperitief' 'via Frans'; AMBONS-MALEIS *bètèr* 'pomeransspiritus of maagelixer'; JAVAANS *bèter* 'scherp van smaak; alcoholische drank'; KUPANG-MALEIS *bètèr* 'pomeransspiritus of maagelixer'; MENADONEES *bètèr* 'pomeransspiritus of maagelixer'; TERNATAANS-MALEIS *bètèr* 'pomeransspiritus of maagelixer'; NEGERHOLLANDS *bitter*, *better*, *bitu* 'scherp van smaak'; PAPIAMENTS *beter* (ouder: *bitter*) 'borrel'; SRANANTONGO *bita* 'bitterblad; gal; scherpe drank; scherp van smaak'; SARMAKKAANS *bita* 'scherp en onaangenaam van smaak; gal'; SARNAMI *bitá* 'scherp van smaak; scherpe drank'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *bitters* 'sterkedrank'.
- bitterappel** 'kolokwint' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bitter apple* (uit NI of Engels).
- bitterbosje** 'giftige struikensoort' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bitterbossie* 'giftige struikensoort (Chrysocoma ciliata)' 'via Afrikaans'.
- bitterlijk** 'bitter' → NEGERHOLLANDS *bitterlik*.
- bitumen** 'aardhars' → INDONESISCH *bitumén*.
- bivak** 'legerplaats onder de blote hemel' → INDONESISCH *biwak*; JAVAANS † *béwak* 'legerplaats

onder de blote hemel; wachtpost'.

blaar 'bles, witte plek op het voorhoofd van dieren' → ? GAELISCH *blàr* 'met een witte vlek op de kop'.

blaar 'blaasachtige opzwellig' → PAPIAMENTS *bral, blar*.

blaas 'bobbels, blaar; urineblaas; ballon' → ZWEEDS *blåsa* '(vocht)bobbeltjes op de huid, zweertjes' (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *blas* 'blaar'; KUPANG-MALEIS *blas* 'blaar'; MENADONEES *blas* 'blaar'; TERNATAANS-MALEIS *blas* 'blaar'; PAPIAMENTS *blas* 'urineblaas; ballon; puntkopkogelvis (Canthigaster rostrata)'; SRANANTONGO *blás* 'urineblaas; blaar; ballon; oplawaai'; AUCAANS *baasi* 'blaar'; SARMAKKAANS *baási* 'urineblaas; blaar'; SARNAMI *blás* 'ballon'; SURINAAMS-JAVAANS *blas* 'blaar; ballonnetje' <via Sranantongo>.

blaasbalg 'aanjager van vuur' → PAPIAMENTS *blasbalk* (ouder: *blaasbal*); SRANANTONGO *blasbarki, brasbarki* 'aanjager van vuur; libel, waterjuffer'.

blaaseend '(Vlaams, verouderd) fluiteend' → FRANS † *blasant* 'soort wilde eend'.

blaasop 'naam voor dier dat zich groter maakt door lucht in te ademen' → ENGELS *blaasop* 'kogelvis' <via Afrikaans>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *blaasop* 'kogelvis; sprinkhanensoort; soort kikker' <via Afrikaans>.

blaassteen 'niersteen' → JAVAANS *blastin*.

blad 'orgaan aan takken' → NEGERHOLLANDS *blaaer, blaër, blā* 'orgaan aan takken; struik, struikgewas; gebladerte, bladeren'; BERBICE-NEDERLANDS *blaru*; PAPIAMENTS *blachi* (ouder: *blaadji*); SRANANTONGO *blat*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *bla* <via Negerhollands>.

blad 'vel papier' → JAVAANS *blad* 'gelinieerd vel papier'; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *blada*; PAPIAMENTS *blachi* (ouder: *blaadsji*); SRANANTONGO *blat* 'deel van een boek; papiergegeld'; SURINAAMS-JAVAANS *blatye*.

blad 'plat, breed voorwerp of deel van een voorwerp' → PAPIAMENTS *blat* 'benaming van platte voorwerpen of platte onderdelen daarvan; lemme'.

blad '(verouderd) genot, vruchtgebruik' → FRIES *bladeren (yn 'e/syn bladeren)* 'rente, vruchtgebruik (in zijn nopjes)'.

bladen '(Vlaams) onrechtmatig houthakken in een bos' → FRANS dial. *blatter* 'bedrog plegen'.

bladerdeeg 'luchtig deeg van bloem' → INDONESISCH *bladerdeeg*.

bladeren 'de bladzijden van een boek vluchtig omslaan om het in te zien' → ZWEEDS *bläddra* (uit NI of Nederduits).

bladzijde 'pagina' → SRANANTONGO *blat*.

blaffen 'het geluid dat honden maken' → ? ENGELS † *blaff* (uit NI of Nederduits); DUIJS dial. *blaffen*; FRANS dial. *blèfer* 'kwijlen; gretig eten'; NEGERHOLLANDS *baf*; PAPIAMENTS *blaf*.

blaken 'branden, gloeien' → DUIJS *blaken* (uit NI of

Nederduits); FRANS dial. *blaker* 'branden'.

blaker 'kandelaar' → DUIJS *Blaker*; DEENS *blakkert* (uit NI of Nederduits); NOORS *blakkert* (uit NI of Nederduits); AMERIKAANS-ENGELS dial. † *blawker*; SRANANTONGO *brak(r)i*.

blameren 'berispen' → NEGERHOLLANDS *blamē*, ouder: *blameer* 'belasteren, kwaad spreken; de schuld geven, beschuldigen'; SRANANTONGO *blameri* 'te schande maken; blamage'.

blanco 'oningeruld' → INDONESISCH *blangko* 'oningeruld; zich onthouden van stemming; in te vullen formulier'; JAVAANS *blangko* 'voorgevouden, voorgedrukt formulier; vergunningbewijs'; MENADONEES *blangko* 'oningeruld papiertje; schoensmeer'; SASAKS *bēlangko* 'slachtbriefje'; SOENDANEES *balangko* 'beschrijvingsbiljet, aanslagbiljet'.

blank 'wit; blinkend' → DEENS *blank* (uit NI of Nederduits); NOORS *blank* 'wit; blinkend; helder' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *blank* 'glanzend, glimmend' (uit NI of Nederduits); BALINEES *belang* 'wit'.

blanke 'persoon van het Kaukasische ras' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *blanke* <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *blanku, blanko*; SRANANTONGO *bakra* 'persoon van het Kaukasische ras, Europeaan, Hollander'; SARMAKKAANS *bakáa*; SARNAMI *bakrá*; SURINAAMS-JAVAANS *bakrah* 'Hollander, Nederlander; Hollands, Nederlands' <via Sranantongo>; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *blanku, blanco* <via Negerhollands>.

blankofficier 'slavenopzichter in Suriname' → SRANANTONGO *blankofsiri* 'slavenopzichter'.

blauw 'kleurnaam' → FRANS *bleu*; BASKISCH *blu* <via Frans>; MALTEES *blu, blun* <via Frans>; INDONESISCH *belau, blau* 'blauwsel; kleurnaam'; AMBONS-MALEIS *blau*; BALINEES *blau*; JAKARTAANS-MALEIS *belao*; JAVAANS *blau* 'kleurnaam; kleren met blauwsel behandelen'; MADOEREES *bālāu*; MENADONEES *blau*; NIAS *balau*; SOENDANEES *bilao* 'kleurnaam; blauwsel'; PETJOH *blaoe, blauw*; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *blauw*; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *blau* 'indigopoeder'; NEGERHOLLANDS *blauw, blou, blau*; BERBICE-NEDERLANDS *blau*; PAPIAMENTS *blou* (ouder: *blauuw*); SRANANTONGO *blaw* 'kleurnaam; blauwsel; blauw zijn; blauw maken'; AUCAANS *baaw*; SARMAKKAANS *baáu* <via Sranantongo>; AROWAKS *barautho*; WARAU *hebulau, jeburau*; SARNAMI *bláu*; SURINAAMS-JAVAANS *blau* 'kleurnaam, blauwsel(water)' <via Sranantongo>.

blauwbok 'antilopesoort' → ENGELS *blauwbok* <via Afrikaans>; ZWEEDS *blåbuck*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bluebok, blue buck*.

blauwbojse 'blauwige heester' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bloubos* 'heester van genus *Diospyros*'.

blauwdas '(Surinaams-Nederlands) zangvogel waarvan het mannetje blauw met geel is' →

- SRANANTONGO *blawdas* 'zangvogel waarvan het mannetje blauw met geel is.
- blauwdruk** 'kopie van een bouwkundige tekening' → JAVAANS *blaudrèg, blodrug*.
- blauwsel** 'bleekmiddel; blauwe kleurstof' → ZWEEDS *blåelse* 'blauw verfmiddel om vergeling van de was tegen te gaan' (uit NL of Nederduits); PAPIAMENTS *blous*.
- blauwtong** 'virusziekte die voornamelijk voorkomt bij schapen' → ENGELS *blue tongue, blue-tongue* 'virusziekte die voorkomt bij paarden en schapen' <via Afrikaans>.
- blauwvink** 'zangvogeltje' → SRANANTONGO *blawfink*.
- blauw water** 'blauwgekleurde kreek of stroom' → CHINEES-MALEIS *Blowwater* 'plaatsnaam'.
- blauwzuur** 'giftige vloeistof' → PAPIAMENTS *blouziür*.
- blazen** 'met kracht uitademen; damschild van de tegenpartij wegnemen' → ENGELS *blaze* 'een blaasinstrument bespelen; proclameren; blazoeneren'; FRANS *blaser* 'afstompen door overmatig gebruik'; ITALIAANS *blasé* 'afgestompt' <via Frans>; GRIEKS *mplaze /blazé/* 'afgestompt' <via Frans>; MAKASSAARS *balás, balásá* 'damschild van de tegenpartij wegnemen'; PETJOH *blazen* 'slaan, afranselen; afstoffen; schieten; opeten; er vandoor gaan'; NEGERHOLLANDS *blaas, aass, blás, blaes* 'met kracht uitademen'; BERBICE-NEDERLANDS *blasi* 'met kracht uitademen'; PAPIAMENTS *blas* 'met kracht uitademen; opblazen; een uitbrander geven'.
- blazer** 'persoon die of dier dat blaast' → AMERIKAANS-ENGELS dial. *blauser* 'wipneusslang'.
- bleek** 'wit' → FRANS dial. *blage* 'wit; onvoldoende gebakken (van steen)'; KUPANG-MALEIS *balék, blek* 'zonder blos, wit (gelaatskleur)'; NEGERHOLLANDS *bleek*; PAPIAMENTS *blek* (ouder: *bleek*); SRANANTONGO *breiki* 'wit; bleken'.
- bleek** 'het bleken van linnengoed of stof; veld om was te bleken' → FRANS dial. † *belecq* 'schors van de els die dient als verf'; PAPIAMENTS *bliki* 'veld om was te bleken'.
- bleekbok** 'voskleurige antilope' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bleekbok*.
- blei** 'beenvis' → DUIJS *Blei* <via Nederduits>.
- blein** 'bloedblaar' → FRANS *bleime* 'kneuzing aan de voetzool van een paard'.
- bleken** 'bleek maken' → PAPIAMENTS *blikia* 'wit maken of worden, door zon of bleekmiddelen'.
- blèren** 'schreeuwen; blaten' → ENGELS *blare* 'huilen, brullen; trompet spelen; schallen'; PAPIAMENTS *blèr* 'blaten'.
- bles** 'witte plek op voorhoofd van paarden' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bles*.
- blesbok** 'Zuid-Afrikaanse antilopesoort' → ENGELS *bles-bok* <via Afrikaans>.
- bleshoen** 'vogelnaam' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bleshoender* 'vogel met witte kop' <via Afrikaans>.
- blesmol** 'molmuis met witte vlekken op de kop' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *blesmol* 'blindmuis' <via Afrikaans>.
- Afrikaans>.
- bleik** 'beenvis' → FRANS dial. *blique* 'vissoort'.
- blij** 'vrolijk' → DUIJS dial. *blide, blied* 'vrolijk, vriendelijk'; FRANS dial. *blit* 'slappeling, nietsnut'; NEGERHOLLANDS *bli, blie*; BERBICE-NEDERLANDS *bli*.
- blijdschap** 'aangename stemming' → NEGERHOLLANDS *bliskap*.
- blijf hier** 'ga niet weg' → PAPIAMENTS *bleifhier* 'toevoeging in het eten van een man om hem thuis te houden'.
- blijkens** 'zoals blijkt uit' → FRIES *blikens*.
- blijven** 'voortgaan te bestaan' → DEENS *blive* (uit NL of Nederduits); NOORS *bli, blive* 'voortgaan; worden' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *bli* (uit NL of Nederduits); JAVINDO *belijf*; NEGERHOLLANDS *bliev, blief, bli*.
- blijvers** 'Nederlanders die na hun pensioen in Nederlands-Indië bleven' → INDONESISCH † *blijvers*.
- blik** 'oogopslag' → FRIES *blik* 'oogopslag; visie, opvatting'; DEENS *blik* (uit NL of Nederduits); NOORS *blikk* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *blick* (uit NL of Nederduits); SRANANTONGO *blek*.
- blik, blikje** 'vertind dun plaatstaal, doosje daarvan' → DEENS *blik* 'vertind dun plaatstaal' (uit NL of Nederduits); NOORS *blikk* 'vertind dun plaatstaal' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *bleck* 'vertind dun plaatstaal' (uit NL of Nederduits); ESTS *plekk* 'vertind dun plaatstaal' (uit NL of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *blik* 'vertind dun plaatstaal' <via Afrikaans>; INDONESISCH *blék* 'blikje'; ATJEHNEES *blèt* 'blikje'; GIMÁN *belèk, blek* 'omhulsel van vertind dun plaatstaal; blikje (melkpoeder)'; JAKARTAANS-MALEIS *belèk, belik, blèk* 'vertind dun plaatstaal'; JAVAANS *bleg, blig, blik* 'grondstof, inhoudsmaat'; KEIËES *blek* 'bus of doos van bladmetaal'; KUPANG-MALEIS *blek* 'metalen opbergdoos'; LETINEES *blèèka* 'blikje'; MADOREEES *èbblek* 'blikje'; MAKASSAARS *balé* 'doosje van bladmetaal voor sigaretten; petroleumklik; inhoudsmaat'; MENADONEES *blèk* 'blikje'; MINANGKABAUS *belek* 'blikje'; MUNA *bhele* 'blikje'; NIAS *beleki* 'vertind dun plaatstaal'; ROTINEES *balèk* 'petroleumklik'; SASAKS *bèlek* 'busje van bladmetaal; inhoudsmaat'; SINGALEES *belek* 'vertind dun plaatstaal'; JAPANS *buriki, burikki* 'vertind dun plaatstaal'; AMERIKAANS-ENGELS dial. *blickey, blickie* 'emmertje'; PAPIAMENTS *bleki* (ouder: *blikki*) 'vertind dun plaatstaal'; SRANANTONGO *brekri, blek* 'vertind dun plaatstaal'; SARAMAKKAANS *beénki* 'cilindervormig of doosvormig stuk blik of aluminium'; SURINAAMS-JAVAANS *blèg* 'metalen blikje; (van) vertind dun plaatstaal'.
- blikken** 'kijken' → ZWEEDS *blicka* '(uit)kijken' (uit NL of Nederduits).
- blikken** 'van blik' → SRANANTONGO *brekri*.
- bliksem** 'elektrische vonk bij onweer' → NEGERHOLLANDS *blix*; PAPIAMENTS *bliksem*.

bliksem 'duivel, kere!' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bliksem* 'kere!' <via Afrikaans>.

blikslager 'ambachtsman die blikken voorwerpen maakt en herstelt' → NOORS *blikkenslager, blikkslager* (uit NI of Nederduits).

blind 'niet kunvende zien' → NEGERHOLLANDS *blind, blin, blen*; BERBICE-NEDERLANDS *blende*; SRANANTONGO *breni* (ouder: *blinde, blinni*) 'niet kunvende zien; verblinden'.

blind 'vensterluis' → FRIES *blyn*.

blind, blindzeil 'sprietzeil' → SCHOTS † *blind*; ZWEEDS *blinda*; FINS *plinta* <via Zweeds>; RUSSISCH *blind, blindzejl*'.

blinddoek 'doek die iemand voor de ogen wordt gebonden' → ZWEEDS † *blindduk*.

blindedarm 'einde van de dikke darm' → JAPANS *mōchō* 'einde van de dikke darm, lett. blinde darm'; CHINEES *mangchang* <via Japans>; KOREAANS *maengjang* <via Japans>.

blinde fistel 'pijzweer met slechts één opening' → JAPANS *mekuraji*.

blindelings 'zonder te zien' → ZWEEDS † *blindlings* 'onvoorwaardelijk' (uit NI of Duits).

blindemannetje 'spel waarbij iemand geblinddoekt wordt' → PAPIAMENTS † *blindemannetje*.

blinden '(verouderd) iemand van het gezicht beroven, blind maken' → ZWEEDS *blānda* 'door fel licht beletten te zien' (uit NI of Nederduits); ? ZWEEDS † *blinda* 'verblinden'; PAPIAMENTS *blēndu* 'door fel licht beletten te zien'.

blinde ra 'ra onder de boegspriet' → RUSSISCH *blindarēja, blindērka, blīnderka, blindarij*.

blinde schoot 'touw aan de achterbenedenhoek van een gaffelzeil' → RUSSISCH † *blindaškót*.

blinde topenant 'touw dat van de nok van de ra naar de spriet gaat' → RUSSISCH † *blindatopenānt*.

blinde trijs 'touw dat dient om de blinde ra omhoog te brengen als men aan de wind zeilt' → RUSSISCH † *blindatris*.

blinde val 'touw waarmee het sprietzeil gehesen wordt' → RUSSISCH † *blindafal*.

blindheid 'het niet of nauwelijks kunnen zien' → NEGERHOLLANDS *blindheit, blindheid*.

blinken 'stralen' → ENGELS *blink* 'twinkelen, schitteren; met de ogen knipperen'; DUIJS *blinken* 'glanzen, glimmen' (uit NI of Nederduits); NOORS *blinke* 'knipperen, fonkelen' (uit NI of Nederduits); ? ZWEEDS *blinka* 'met de ogen knipperen' (uit NI of Duits); ZWEEDS *blānka* 'schitteren, glinsteren' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *blinquer* 'glimmen'; ESPERANTO *blinko* 'knipperlicht' <via Engels>; NEGERHOLLANDS *blink, blin* 'stralen, glanzen'; BERBICE-NEDERLANDS *blinggi*; SRANANTONGO *brenki* 'glimmen; poetsen'.

blinkend 'stralend, glimmend' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *blink klip(pie)* 'glimmend gesteente'; NEGERHOLLANDS *blinkend, blin*.

blinkhaar 'schapenras met zijdeachtige wol' → ZUID-

AFRIKAANS-ENGELS *blinkhaar* <via Afrikaans>.

blits 'flits(licht) bij fotograferen' → INDONESISCH *blits*; JAVAANS *blitz* 'flits(licht), flitsapparaat'.

bloccnote 'aan de kop gelijmd stapeltje papier' → INDONESISCH *bloknot(es)*; KUPANG-MALEIS *blok not*; MADOEREES *bloknot*.

bloed 'vloeistof in de aderen' → JAVINDO *bloet*; NEGERHOLLANDS *bloed, blut, blud* (uit NI of Duits); BERBICE-NEDERLANDS *blutu*; SKEPI-NEDERLANDS *blut*; SRANANTONGO *brudu* 'vloeistof in de aderen; bloedverwant' (uit NI of Engels); AUCAANS *boeoloe*; SARAMAKKAANS *buúu* <via Sranantongo>.

bloedakker '(verouderd) begraafplaats' →

NEGERHOLLANDS *blud-akker* 'begraafplaats'.

bloedbolletje 'bloedcel' → JAPANS *kekkyū* 'bloedcel, lett. bloedbolletje'; CHINEES *xueqiu* <via Japans>.

bloeddruk 'spanning van het bloed in de slagaderen' → INDONESISCH *bludrék* 'hypertensie; een hoge bloeddruk hebben'; CHINEES-MALEIS *bludrek*; JAVAANS dial. *bludhrek* 'een hoge bloeddruk hebben; woedend worden'.

bloeden 'bloed verliezen' → FRIES *bloede*; NEGERHOLLANDS *bloed*; PAPIAMENTS *bludu*; SRANANTONGO *brudu*.

bloederziekte 'hemofilie' → SRANANTONGO *brudusiki*.

bloedgeld 'beloning voor een misdaad, geld waar bloed aan kleeft' → NEGERHOLLANDS *blud-geld*.

bloedig 'door bloedvergieten gekenmerkt' → NEGERHOLLANDS *bloedig, bloetige*.

bloeding 'het bloeden' → JAVAANS *bludhing*.

bloedkoraal 'rode koraal' → SRANANTONGO *brutkrara*.

bloedloop 'dysenterie' → NEGERHOLLANDS *blud-loop*.

bloedpens 'bepaalde dierziekte' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bloedpens* 'gastro-enteritis bij lammeren' <via Afrikaans>.

bloedraad '(historisch) Raad der Beroerten; zeer streng gerechtshof' → ZWEEDS *blodsrad* 'Raad der Beroerten, door Alva in 1567 opgericht'.

bloedsomloop 'circulatie van het bloed' → FRIES *bloedsomloop*.

bloedstillende druppels 'bloedstelpende medicijnen' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bloedstillende druppels* <via Afrikaans>.

bloedvin 'steenpuist, bloedzweer' → PAPIAMENTS *blufein*.

bloedworst 'worst gemaakt van gekookt varkensbloed, spek en meel' → SRANANTONGO *blutworst*.

bloedziekte 'dierziekte van de bloedsomloop' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bloodziekte, blood sickness*.

bloem 'fijn gezift meel' → SRANANTONGO *blon*; SARAMAKKAANS *boón* <via Sranantongo>; KARAÏBISCH *polimin* <via Sranantongo>.

bloem, bloemetje, bloempje 'uitgebot deel van plant' → NEGERHOLLANDS *bloem*; PAPIAMENTS

blòm, blòmchi 'vagina'; SRANANTONGO *bromki*; KARAÏBISCH *polomiki* (via Sranantongo); CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *bluminstji* 'bloem waaruit zich later een vrucht ontwikkelt' (via Negerhollands).

bloembosje 'benaming voor bloesemende struikensoorten' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *blombos* (via Afrikaans).

bloemencorso 'optocht van met bloemen versierde voertuigen' → JAVAANS *bramakarsa, bramakraso* 'optocht van met bloemen versierde rijtuigen, fetsen'.

Bloemfontijn 'stad in Zuid-Afrika' → ARABISCH (MSA) *blūmfuntāyn* (via Afrikaans).

bloemknop 'knop waaruit zich een bloem ontwikkelt' → JAVAANS *kudhup* 'knop waaruit een bloem zal komen; in de knop'.

bloemkool 'koolsort, groente' → DEENS *blomkål* (uit NI of Nederduits); NOORS *blomkål*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *blomkoolganna* 'voederplant' (via Afrikaans); INDONESISCH *blumkol*; PAPIAMENTS *blumkol*.

bloempot 'pot waarin men planten kweekt; (verouderd) vaas' → SRANANTONGO *bromkipatu* 'pot om bloemen in te plaatsen'.

bloes, blouse 'bovenkledingstuk' → INDONESISCH *belus, blus* 'bovenkledingstuk, shirt'; AMBONS-MALEIS *bulus*; KUPANG-MALEIS *balus, belus, blus*; MENADONEES *blus* 'bovenkledingstuk voor vrouwen'; PETJOH † *bloes* 'herenoverhemd'; SARNAMI *blus*; SURINAAMS-JAVAANS *blus* 'bovenkledingstuk voor vrouwen'.

bloesem 'bloem waaruit zich later een vrucht ontwikkelt' → DUTS dial. *Blufse, Blofsen, Bluoſe, Blasch, Blüese*.

bloezen 'als een bloes enigszins ruim vallen' → PAPIAMENTS *blusa*.

blok 'regelmatig gevormd stuk van iets; (Surinaams-Nederlands) bouillonblokje' → ENGELS *block* 'massief stuk hout; omvangrijke hoeveelheid van iets' (via Frans); DUTS dial. *Block* 'stuk akkerland'; OOST-JIDDISCH *blokn* 'katrol' (via Russisch); NOORS *blokk* 'regelmatig gevormd stuk van iets' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *block* 'regelmatig gevormd stuk van iets; katrol; schrijfblok' (uit NI of Nederduits); FINS (*p*)*lokki* 'katrol' (via Zweeds); ESTS *plokk* 'katrol' (uit NI of Nederduits); FRANS *bloc* 'solide massa die een eenheid vormt'; ITALIAANS *blocco* 'regelmatig gevormd stuk van iets; (handel) hoop, massa' (via Frans); SPAANS *bloque* 'regelmatig gevormd stuk van iets; groepering, factie' (via Frans); PORTUGES *bloco* 'regelmatig gevormd stuk van iets; blocnote; huizenblok; groep pretmakers, brassers' (via Frans); BRETONS *blok, bloc'h* 'regelmatig gevormd stuk van iets' (via Frans); POOLS *blok* 'geheel, eenheid, massa'; RUSSISCH *blok* 'hefblok voor vrachten; (boventaal) martelwerktuig bij lynchen, waarbij enkels en

polsen worden gebonden'; OEKRAÏENS *blok* 'hefblok voor vrachten' (via Russisch); WIT-RUSSISCH *blok* 'hefboom voor vrachten' (via Russisch); AZERI *blok* 'regelmatig gevormd stuk van iets' (via Russisch); LITOUWS *blokas* 'stuk massief bouw materiaal' (uit NI of Duits); GRIEKES *mplok* /*blok*/ 'stuk hout, steen; groep huizen; groep samenwerkende partijen' (via Frans); MALTEES *blokk* 'gebouwencomplex' (via Amerikaans-Engels); ESPERANTO *bloko* 'zwaar, massief stuk hard materiaal' (via Frans); TURKS *blok* 'gebouwencomplex' (via Amerikaans-Engels); KOERDISCH *blok* 'solide massa die een eenheid vormt; huizenblok' (via Frans); INDONESISCH *belok* 'blokhout; katrol; cellenblok'; INDONESISCH *blok* 'groepering, factie; huizenblok; rol (materiaal); stuk hout'; AMBONS-MALEIS *blok* 'blokhout'; ATJEHNEES *bòlòkò, blòkò, pòlòkò* 'blokhuis, wachthuis'; ATJEHNEES *blò* 'strafwerktuig'; JAKARTAANS-MALEIS *balok* 'regelmatig gevormd stuk van iets; baal'; JAKARTAANS-MALEIS *blok, belok* 'huizenblok'; JAVAANS *blog, enblog, geblog* 'regelmatig gevormd stuk van iets; baal katoen'; KEIËES *belok* 'hijsblok, katrol'; KUPANG-MALEIS *blok* 'blokhout'; MADOEREES *èbblok, balo* 'geografische indeling'; MADOEREES *bèllo* 'voetboei'; MAKASSAARS *bolò* 'hijsblok'; MENADONEES *blok* 'blokhout'; TERNATAANS-MALEIS *blok* 'blokhout'; AMERIKAANS-ENGELS *block* 'gebouwencomplex, stadsdeel'; BERBICE-NEDERLANDS *bloko* 'vijzel, stampblok'; PAPIAMENTS *blòki* (ouder: *blokki*) 'regelmatig gevormd stuk van iets'; SURINAAMS-JAVAANS *blog* 'regelmatig gevormd stuk van iets; bouillonblokje'.

blokbatterij 'geschut op vier blokwielen' → RUSSISCH † *blòkbataréja*.

blokluit 'blaasinstrument' → PAPIAMENTS *blòkfluit*.

blokhuis 'klein verdedigingswerk' → ENGELS *blockhouse*; FRANS *blocus* 'insluiting van een stad, een haven, een kuststreek of een heel land met als doel contact met de buitenwereld te verbreken'; ITALIAANS *blocco* '(militair, politiek) (zee)blokkade' (via Frans).

blokkade 'afsluiting; het blokkeren van gelden' → INDONESISCH *blokkade*.

blokken 'blokkeren, een blok maken; hard studeren' → DUTS *blockieren* 'afsluiten; versperren, de beweging onmogelijk maken; in zijn functie gehinderd zijn; (drukkersvak) een blok afsluiten' (via Frans); DEENS *blokke* 'uitrekken, financieel uitkleden' (uit NI of Nederduits); DEENS *blokere* 'afsluiten, tegenhouden, vastlopen' (via Frans); FRANS *bloquer* 'hard studeren'; SPAANS *bloquear* 'afsluiten' (via Frans); POOLS *blokowac* 'afsluiten, tegenhouden' (uit NI of Duits); INDONESISCH *blok* 'versperren, verhinderen'.

blokkeren 'afsluiten, tegenhouden' → INDONESISCH *blokir* 'versperren, verhinderen; bevrozen (bankrekening); vergunning tijdelijk intrekken; afzetten (straat)'; MENADONEES *bloké*.

blokmaker 'hij die katrollen en schijven voor takels maakt' → RUSSISCH † *blokmaker*.

blokwagen 'wagen voor het vervoeren van zware lasten' → FRANS dial. † *blockwaghe* 'soort wagen'.

blond '(met) een lichte kleur' → FRIES *blond* 'met een lichte kleur (van haar)'; FRANS dial. † *blonquin* 'soort stof'; BASKISCH *blunda* 'stukje stof in koker, gebruikt om pijp aan te steken' <via Frans>; INDONESISCH *blonda* 'lichtgekleurd (haar)'; PAPIAMENTS *blònt* 'met lichte kleur haar'.

bloot 'naakt; zonder meer' → ENGELS *blot* 'ongedekt stuk bij backgammon'; DEENS *blot* 'naakt; slechts; uitdrukking van wens' (uit NI of Nederduits); NOORS *blott* 'naakt, onbedekt; (bijwoord) slechts' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *blott* 'naakt; slechts' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *bloot* 'naakt'; PAPIAMENTS *blo* (ouder: *bloot*) 'naakt; platzak'.

blos 'rood op de wangen' → FRIES *blos*; NOORS *bluss* 'oplichtende vlam; lichtschijnsel' (uit NI of Nederduits).

bloten 'bloot maken, ontbloten' → NOORS *blotte* (uit NI of Nederduits).

blozen 'rood worden' → FRIES *bloazje*.

blozend 'met roodkleurend gezicht' → ENGELS *blowzy, blowzed, blowzing* 'met een opgeblazen gezicht; slonzig; boers'.

bluffen 'pochen' → FRIES *bluffe*; ENGELS *bluff* 'misleiden, met loze bedreigingen van de wijs brengen'; DEENS *bluffe* <via Engels>; NOORS *bløffe* (uit NI of Engels); ZWEEDS *bluffa* 'opscheppen' (uit NI of Engels); FRANS *bluff* 'het pochen' <via Engels>; ITALIAANS *bluff* 'bluf bij poker' <via Engels>; POOLS *blef* (uit NI of Frans); KROATISCH *blef, bluff* 'doen alsof iets meer of beter is dan het in werkelijkheid is' <via Engels>; MACEDONISCH *blef* 'doen alsof iets meer of beter is dan het in werkelijkheid is' <via Engels>; SERVISCH *blef* 'bluf' <via Engels>; SLOVEENS *bluf* 'illusie, bedrog' <via Engels>; BULGAARS *bláf* 'doen alsof iets meer of beter is dan het in werkelijkheid is' <via Engels>; GRIEKIS *mplofarò /blofaro/* <via Engels>; MALTEES *blaff* 'pochen, bluf bij poker' <via Engels>; ESPERANTO *blufi* <via Engels>; TURKS *blöf* 'grootspraak' <via Engels>; PERZISCH *belof* 'grootspraak' <via Engels>; PAPIAMENTS *blöf* (uit NI of Engels).

blunder 'domme fout' → INDONESISCH *blunder*.

blussen 'uitdoven' → FRIES *blusse*.

blut 'geen geld meer hebbende' → SRANANTONGO *blot*.

bluts 'deuk, holte' → ? FRANS † *blouse* 'kuil om balletjes in op te vangen bij het kaartspel'.

bobine 'weefspoel' → INDONESISCH *bobin*.

bochel 'bult' → PAPIAMENTS *bògel* (Ar.) (ouder: *boggel*); SRANANTONGO *bokru* 'bult; brede gesp'.

bocht 'kromming, inham; gebogen deel van een touw' → ENGELS *bout* '(verouderd) kring; kromming; wedstrijdronde; aanval, vlaag'; DUIJS *Bucht* 'kromming; baai' (uit NI of Nederduits); OOST-

JIDDISCH *boechtes* 'kromming, inham' <via Russisch>; DEENS *bugt* 'kromming; baai' (uit NI of Nederduits); NOORS *bukt* 'kromming; baai' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bukt* 'baai, ronde inham in de kustlijn' (uit NI of Nederduits); POOLS *buchta* 'inham' <via Duits of Russisch>; RUSSISCH *búchta* 'kromming, inham; het gehele opgeschoten touw'; BULGAARS *buchta* 'het gehele opgeschoten touw' <via Russisch>; LITOUWS *buchta* 'in elkaar gerolde kabel of ankertouw'; AMBONS-MALEIS *bok* 'kromming'; KUPANG-MALEIS *bok* 'kromming in weg'; MENADONEES *bok* 'kromming'; BERBICE-NEDERLANDS *boktu* 'kromming'; PAPIAMENTS *bògt* 'kromming, inham'; SRANANTONGO *boktu* 'kromming'; SURINAAMS-JAUAANS *boktu* 'bocht (in weg of rivier)' <via Sranantongo>.

bocht '(Vlaams) omheinde ruimte waarin dieren worden bijeengehouden' → SCHOTS † *boucht, bowcht; bucht* 'schaapskooi, binnenkooi om oaien te melken; vierkante kerkbank'; DUIJS dial. *Bucht* 'omheinde ruimte waarin dieren worden bijeengehouden, nis voor bedstee'.

bod 'bieding' → SRANANTONGO *bot*.

bode 'boodschapper' → ? MADOEREES *budā* 'dagvaarden'; SINGALEES *būda* 'boodschapper; deurwaarder'.

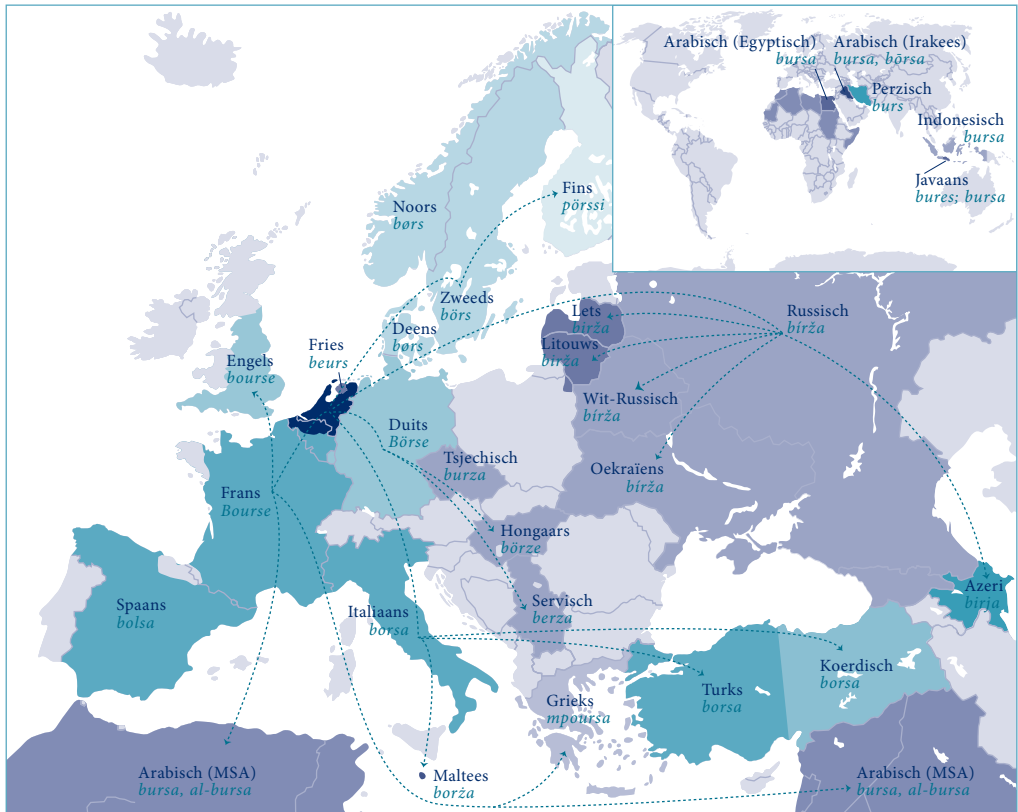
bodem 'grond; onderste gedeelte van de romp van een schip' → DEENS *bodem* 'onderste gedeelte van de romp van een schip'; FRANS dial. † *bodine* 'onderste gedeelte van de romp van een schip'; PAPIAMENTS *bòm* (ouder: *boom*) 'grond'.

bodemerij 'kredietverstrekking op schip of lading' → ENGELS *bottomry*; DUIJS *Bodmerci* (uit NI of Nederduits); DEENS *bodmeri* (uit NI of Nederduits); NOORS *bodmeri* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bodmeri* (uit NI of Nederduits); FRANS † *bômerie* 'geld geleend tegen woekerrente'; POOLS *bodmeria* 'overeenkomst van geldlening tegen premie met de gezagvoerder van een schip' (uit NI of Nederduits); KROATISCH *bodmerija*; SLOVEENS *bodmerija* 'lening met pandrecht op het schip of de lading'; RUSSISCH *bodmeréja* 'lening van een geldsom op een schip, met of zonder de vracht en lading'; LETS *bodmeréja* <via Duits>; LITOUWS *bodmeréja* (uit NI of Nederduits).

boedel 'geheel van roerende goederen' → ENGELS *boodle* 'bende, troep; vals geld; smeergeld'; INDONESISCH *bodol, budel*; JAVAANS *budhel*; MAKASSAARS *búdelé* 'inboedel'; MENADONEES *budel*; SINGALEES *būdala-ya, būdalé*; AMERIKAANS-ENGELS *boodle, boedel* '(verouderd) bezittingen; hoeveelheid, horde, troep; vals geld; gestolen geld; smeergeld'; PAPIAMENTS † *boedel* 'nalatenschap'; SRANANTONGO *budel* 'nalatenschap'; SURINAAMS-JAUAANS *budhel* 'inboedel; nalatenschap, erfenis; familiebezit' <via Sranantongo>.

boedeldeling 'boedelscheiding' → FRIES *boedeldieling*.

15. De verbreiding van het woord *beurs* 'handelsbeurs'.

De herkomst van het woord *beurs* in de betekenis 'handelsbeurs' is precies bekend, dankzij een Italiaanse geschiedschrijving van de Lage Landen uit 1567 van de hand van Lodovico Guicciardini. Guicciardini vermeldt namelijk dat de kooplieden in Brugge toentertijd bijeenkwamen in de zogenoemde *borse* of *buerse*: het huis van de familie Van der Beursee, Van der Buerse of Van der Borse, dat zo werd genoemd naar hun wapen, bestaande uit drie beurzen, dat boven de poort van het huis hing. Kooplui uit alle windstreken kwamen op de beurs van Brugge bijeen. Al snel richtten zij in hun eigen land vergelijkbare handelsbeurzen op, die zij eveneens de naam *beurs* gaven. Dit woord is dan ook in heel Europa te vinden, inclusief Griekenland en Malta. In het Engels wordt tegenwoordig alleen de Franse vorm *bourse* gebruikt, waarmee een effectenbeurs buiten Groot-Brittannië en de VS wordt aangeduid – de normale Engelse term luidt *stock exchange*. Tussen ongeveer 1550 en 1775 was in het Engels echter de rechtstreeks aan het Nederlands ontleende vorm *burse* gebruikelijk.

Behalve in Europa wordt het Nederlandse woord *beurs* ook aangetroffen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika: in het Turks, Koerdisch, Perzisch en de Arabische wereld. Tot slot is het overgenomen in het Indonesisch en Javaans. Het Papiaments gebruikt de Spaanse vorm *bolsa*.

boedelhouder 'langstlevende echtgenoot die de ongedeelde nalatenschap beheert' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *boedelhouder*, *boedelhouer*.

boedelkamer 'weeskamer' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *boedelkamer*; MAKASSAARS *budelekamará*.

boedelscheiding 'boedelverdeling' → FRIES *boedelskieding*.

boef 'schurk' → ZWEEDS *bov* (uit NI of Nederduits); MENADONEES *buf*; PAPIAMENTS *buf* 'deugnet, boefje, dondersteen'.

boeg 'voorsteven' → ENGELS *bow*; DUIJS *Bug* (uit NI of Nederduits); DEENS *bov* (uit NI of Nederduits); NOORS *baug* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bog*; FINS *buuki* (uit NI of Nederduits).

boeganker 'anker dat wordt gebruikt op het voorschip' → RUSSISCH *búgáncer*.

boeglijn 'jaagtros' → ENGELS *bowline* 'lijn om het loeflijk van een zeil meer aan de wind te halen; paalsteek'; DEENS *bovline*, *bugline* 'touw waarmee het razeil aangehaald wordt' (uit NI of Engels); NOORS *baugline* 'touw waarmee het razeil aangehaald wordt' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bolin* 'touw waarmee het razeil aangehaald wordt'; FRANS *bouline* 'touw om het zeil naar de boeg te trekken' <via Engels>; SPAANS *bolina* 'touw om het zeil naar de boeg toe te trekken' <via Frans>; BASKISCH *bolina* 'touw om het zeil naar de boeg toe te trekken' <via Spaans>; RUSSISCH *búglen*; ESPERANTO *buleno* <via Frans>.

boegseertouw 'sleeptros' → RUSSISCH *bakštóv*.

boegseren 'met sloepen voorttrekken' → FRIES *boechsearje*; DUIJS *bugsierer* 'een schip op sleeptouw nemen en naar een bepaald doel brengen; (omgangstaal) iemand of iets met moeite ergens heen brengen, loodsen'; OOST-JIDDISCH *boeksiern* 'slepen, op sleeptouw nemen; sleepboot' <via Russisch>; DEENS *bugser* 'een vaartuig met een touw trekken of slepen'; NOORS *buksere*; ZWEEDS *bogsera* 'slepen (bijv. vaartuig of voertuig)' (uit NI of Nederduits); FINS *pukseerata* <via Zweeds>; ESTS *puksiir* 'een vaartuig met een touw trekken of slepen' <via Fins>; KROATISCH *buksirati*; SERVISCH *bugzirati* 'op sleeptouw nemen van een schip' <via Duits>; RUSSISCH *buksirovát* 'met sloepen voorttrekken, op sleeptouw nemen'; BULGAARS *buksiram*, *buksuva* 'op sleeptouw nemen van een schip' <via Russisch>; OEKRAÏENS *buksirovát* 'met sloepen voorttrekken, op sleeptouw nemen' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *buksavác* <via Russisch>; LETS *buksieris* 'een vaartuig met een touw trekken of slepen'; LITOUWS *buksyras* 'schip om vaartuigen te slepen; sleeptouw'; LITOUWS *buksuoti* 'glijden en draaien op een plek (van wielen van een voertuig)' <via Duits>.

boegspriet 'uitstekend rondhout voor touwwerk' → ENGELS *bowsprit* 'uitstekend rondhout voor touwwerk; menselijke neus (scherts, verouderd)'; DUIJS *Bugspriet*, *Spriet* (uit NI of Nederduits); DEENS *bovspryd* (uit NI of Nederduits); NOORS *baugspryd* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bogspröt*

'uitstekend rondhout aan de voorzijde van een zeilschip'; FINS *puugpröoty* 'uitstekend rondhout aan voorzijde zeilschip' <via Zweeds>; ESTS *pukspriit* (uit NI of Nederduits); FRANS *beaupré* 'scheepsmast, bijna overdwars'; ITALIAANS *bompreso* <via Frans>; SPAANS *bauprés* <via Frans>; PORTUGEES *garupés* 'uitstekend rondhout aan de voorzijde van een zeilschip'; POOLS *bukzpryt* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *búgšprít* 'de schuin naar voren over de boeg heen liggende mast; (boeventaal, ironisch) grote neus'; BULGAARS *bugšprít* <via Russisch>; LETS *bugspriits*; LITOUWS *bušpritas*; GRIEKS *mpompreso* / *bompreso* 'uitstekend rondhout aan voorzijde zeilschip' <via Italiaans>; ESPERANTO *busprito* <via Duits>; JAVAANS *besprít*; NEGERHOLLANDS *bousplit*.

boegtouw 'partuurlijn waarmee het anker bediend wordt' → RUSSISCH *búgtou*.

boegzeil 'emmerzeil' → FRANS *boursset*, *bourcet* 'vierhoekig zeil'.

boei 'band, keten' → DUIJS *Buje* 'keten (om iemand gevangen te houden)'; RUSSISCH *buj* 'de ijzers waarin een matroos wegens misdrijf gesloten wordt'; OEKRAÏENS *buj* 'de ijzers waarin een matroos wegens misdrijf gesloten wordt' <via Russisch>; INDONESIAISCH *bui* 'gevangenis'; AMBONS-MALEIS *bui* 'ketting'; JAKARTAANS-MALEIS *bui* 'gevangenis'; JAVAANS *buwi*, *buwèn* 'gevangenis'; KEIËES *bui* 'gevangenis'; KUPANG-MALEIS *bui* 'gevangenis'; ? MADOEREES *bui*, *buwi*, *buwih* 'gevangenis'; MENADONEES *bui* 'gevangenis'; MINANGKABAUS *buih* 'gevangenis'; SAHU *bui* 'blok; gevangenis'; SASAKS *bui* 'gevangenis'; PETJOH *boei*, *boewi* 'gevangenis' <via Indonesisch/Maleis>; NEGERHOLLANDS *boei* 'ketting'; SRANANTONGO *bui* 'armband; keten'; AUCAANS *boewi* 'armband'.

boei 'drijvend baken' → FRIES *boei*; ENGELS *buoy*; DUIJS *Boje*; OOST-JIDDISCH *boejes*, *bokes* 'drijvend baken, ankerboei' <via Russisch>; DEENS *bøje* 'drijvend baken; reddingsboei' (uit NI of Nederduits); NOORS *bøye* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *boj* (uit NI of Nederduits); FINS *poiju* <via Zweeds>; ESTS *poi* (uit NI of Nederduits); FRANS *bouée* 'reddingsboei; drijvend baken'; ITALIAANS *boa*; PORTUGEES *boya*; BASKISCH *buia* <via Frans>; TSJECHISCH *bóje* <via Duits>; POOLS *boja* (uit NI of Duits); MACEDONISCH *boja* 'baken; bolder' <via Duits>; SLOVEENS *boja* <via Duits of Russisch>; RUSSISCH *buëk* 'reddingsgordel van kurkhout; dobber'; RUSSISCH *buj* 'drijvend baken; ankerboei'; BULGAARS *buj* <via Russisch>; OEKRAÏENS *bujok* 'drijvend baken, ankerboei' <via Russisch>; LETS *boja* 'bepaald soort baken ter aanduiding van het vaarwater' (uit NI of Duits); LITOUWS *buja* 'bepaald soort baken ter aanduiding van het vaarwater'; HONGAARS *bója* <via Duits>; ESPERANTO *buo* <via Frans>; INDONESIAISCH *boya*, *bui*; BOGINEES *búi* 'drijfstoel'; MAKASSAARS *búi* 'drijfstoel'; MENADONEES *bui* 'scheepsboei'; JAPANS *bui* 'baken'; PAPIAMENTS

bui (ouder: *boei*); SRANANTONGO *bui*.

boeiboord 'opstaande kant van dakgoot of dakrand' → PAPIAMENTS *buibor*.

boeien 'ketenen' → PAPIAMENTS *bui*; SRANANTONGO *bui*; SARAMAKKAANS *bui, bui*.

boeien '(het boord van een vaartuig) verhogen met opstaande zijplanken; opschikken' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *buie* 'opschikken, oppoetsen'; DUIJS *bujen* '(het boord van een vaartuig) verhogen met opstaande zijplanken'.

boeier 'vaartuig' → ENGELS *boyer*; SCHOTS † *boyart* 'klein vaartuig met één mast'; DUIJS *Bojer, Bujer* '(Vlaams of Nederlands) vaartuig'; OOST-JIDDISCH *boejers* 'zeilwagen, ijszeiler' ‹via Russisch›; DEENS *bøjert*; FRANS † *boyer* 'soort boot voor transport in Nederland en Vlaanderen'; TSJECHISCH *bojer* ‹via Duits›; POOLS *bojer, bojerowiec* (uit NI of Nederlands); KROATISCH *bujer* 'slee op drie ijzers met een zeil om op ijs te zeilen'; RUSSISCH *buer* 'zeilslee; (verouderd) eenmastig halfdekvrachtschip'; WIT-RUSSISCH *buer* 'zeilslee' ‹via Russisch›; LITOUWS *bujeris* 'zeilslee'.

boeireep 'ankerboeitouw' → POOLS *bojrep*; RUSSISCH *bújrep*; LETS *buirepa*.

boek 'leesboek' → DUIJS *Bouquinist* 'handelaar in oude boeken, vooral aan de oever van de Seine in Parijs' ‹via Frans›; OOST-JIDDISCH *boekinistn* 'antiquaar' ‹via Russisch›; DEENS *bouquinist* 'antiquaar' ‹via Frans›; FRANS *bouquiniste* 'antiquaar'; FRANS *bouquin* '(oud) boek'; ITALIAANS *bouquiniste* 'iemand die gebruikte boeken verkoopt' ‹via Frans›; POOLS *bukinista* 'antiquaar' ‹via Frans›; RUSSISCH *bukinist* 'antiquaar' ‹via Frans›; OEKRAÏENS *bukinist* 'antiquaar' ‹via Russisch›; WIT-RUSSISCH *bukinist* 'antiquaar' ‹via Frans›; NOORD-SOTHO *puku* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *buka* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *bhuku* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *buka* (uit Afrikaans of Engels); INDONESIAISCH *buku* 'leesboek; kasboek'; AMBONS-MALEIS *buk*; ATJEHNEES *bōb, bō* 'koopmansboek; register; notitieboek' (uit NI of Engels); BOEGINEES *bó*; GIMÁN *buk* 'leesboek; schrift'; IBAN *bup* (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *buku*; JAVAANS *buku*; KEIËES *buk*; KUPANG-MALEIS *buk*; LETINEES *puka*; MADOEREES *bo, ēbbo, buku* 'leesboek; koopmansboek; administratieboek'; MAKASSAARS *bó*; MENADONEES *buk*; SASAKS *buku, buku*; SOENDANEES *buku*; TERNATAANS-MALEIS *buk*; PETJOH *boekoe* ‹via Indonesisch/Maleis›; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *boekoe*; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *buku*; NEGERHOLLANDS *boek, bok, buki*; BERBICE-NEDERLANDS *buku*; SKEPI-NEDERLANDS *buk*; PAPIAMENTS *buki* (ouder: *boek*); SRANANTONGO *buku*; AUCAANS *boekoe*; SARAMAKKAANS *búku* ‹via Sranantongo›; SARNAMEI *buk*; SURINAAMS-JAVAANS *buku* 'leesboek; tijdschrift; registratie; genealogisch identiteitsbewijs'.

boekbinderij 'bedrijf waar boeken worden genaaid of ingebonden' → ? AMERIKAANS-ENGELS *bookbindery*.

boekel 'haarkrul' → PAPIAMENTS *bukel*.

boeken 'bespreken en reserveren van een reis' → PAPIAMENTS *buk*.

boekenrek 'stellige om boeken in te plaatsen' → KUPANG-MALEIS *rak buku*.

boekenwinkel 'winkel waar men boeken verkoopt' → SRANANTONGO *buku-wenkri*.

boekery 'bibliotheek' → DUIJS *Bücherei*.

boeket 'bloemruiker' → INDONESIAISCH *bukét*; MENADONEES *bukèt*; SOENDANEES *buket*; PAPIAMENTS *bukèt*; SRANANTONGO *boketi* 'bloemstuk, ruiker die je krijgt op de avond voor je verjaardag'.

boekhouder 'iemand wiens beroep het is voor een persoon of instelling boek te houden' → INDONESIAISCH *pemegang buku* 'iemand wiens beroep het is om de koopmansboeken bij te houden'; JAVAANS *begower, bekaur* 'iemand wiens beroep het is om de koopmansboeken bij te houden'.

boeking 'reservering' → INDONESIAISCH *buking*.

boekpens 'boekmaag' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *boep* 'pens, dikke buik' ‹via Afrikaans›.

boekvink 'zangvogel' → DEENS *bogfinke* (uit NI of Nederlands); NOORS *bogfink* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *bofink* (uit NI of Nederlands).

boekweit 'graansoort' → ENGELS *buckwheat*; DEENS *boghvede* (uit NI of Nederlands); NOORS *bokhvete* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *bovete* (uit NI of Nederlands); FRANS *bucail(le)*.

boekweitekoek 'koek van boekweitemeel' → FRANS dial. *boucacouque*.

boel 'grote hoeveelheid, heleboel' → DUIJS dial. *Bul*; PAPIAMENTS *ból*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *bull* (uit NI of Engels).

boel 'geliefde' → ENGELS *bully* 'koosnaam; bullebak'; MALTEES *buli* 'bullebak' ‹via Engels›; SRANANTONGO *buli* 'liefje'.

boelen '(verouderd) in ontucht leven; homoseksualiteit praktiseren' → DEENS *bole* 'ontucht plegen' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *bola* 'ontucht plegen' (uit NI of Nederlands); SRANANTONGO *bulu* 'homoseksuele handelingen bedrijven'.

boeler '(Surinaams-Nederlands) homoseksuele man' → SRANANTONGO *buler* 'homoseksuele man'.

boeleren, boelen 'in ontucht leven' → NOORS *bole* (uit NI of Nederlands).

boelijn 'lijn die dient om het loeflijk der vierkante zeilen meer aan de wind te halen' → ZWEEDS *bolin* (uit NI of Nederlands); RUSSISCH *búlin*'.

boem 'ter aanduiding van een luide, doffe slag' → ZWEEDS *bums* 'ter aanduiding van een luide, doffe slag; direct, op slag'; INDONESIAISCH *bum* 'diepe, lange klank'.

boemel 'het boemelen' → FRIES *boemel*; FRANS dial. *fé oune boume* 'stropen'.

boemelen 'kroegen aflopen' → FRIES *boemelje*.

boemel(trein) 'stoptrein' → FRIES *boemel*;
INDONESISCH *bumel* 'langzame trein'.
boemerang 'werpknots' → INDONESISCH *bumerang*.
boender 'borstel' → INDONESISCH *bundar*, *bunder*
'schrobborstel'; BOEGINEES *bünduru* 'bepaalde
borstel'; MAKASSAARS *bünduru*, *bûnrulú* 'bepaalde
borstel'; NIAS *bundra*; SINGALEES † *boûndele*,
boundele; AMERIKAANS-ENGELS *boonder*.
boenen 'met was glanzend wrijven; schrobben'
→ DEENS *bone* 'blank maken; poleren' (uit NI of
Nederduits); NOORS *bone* (uit NI of Nederduits);
ZWEEDS *bona* 'blank maken; poleren; schoonmaken'
(uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *bunder* (ouder:
boender) 'schoonmaken, glanzend wrijven'.
boer 'landbouwer; Nederlandse kolonist in Zuid-
Afrika' → ENGELS *Boer* 'Nederlandse kolonist
in Zuid-Afrika' <via Afrikaans>; ENGELS *boor*
'(verouderd) landman; boerenkinkel, lomperd';
DUITS *Buren* 'Nederlandse kolonist in Zuid-
Afrika'; DEENS *boer* '(afstammeling van een)
Nederlandse kolonist in Zuid-Afrika'; NOORS *boer*
'Zuid-Afrikaan die afstamt van de Nederlandse
kolonisten uit de 17e en 18e eeuw'; ZWEEDS
boer 'Zuid-Afrikaanse inwoner afstammend
van Nederlandse kolonisten'; FINS *buuri* 'Zuid-
Afrikaanse inwoner afstammend van Nederlandse
kolonisten' <via Afrikaans>; FRANS dial. *boër* 'soort
katvis, Australische soort geïntroduceerd in Sèvre
rond 1900, tijdens de Boerenoorlog'; ITALIAANS
boéro 'Nederlandse kolonist in Zuid-Afrika';
SPAANS *boér* 'Zuid-Afrikaan die afstamt van de
Nederlandse kolonisten uit de 17e en 18e eeuw';
PORTUGEEES *bôer* 'Zuid-Afrikaanse afstammeling
van Hollandse kolonisten' <via Afrikaans>; POOLS
† *bur* 'Nederlandse kolonist in Zuid-Afrika' <via
Afrikaans>; KROATISCH *bur* 'Nederlandse kolonist
in Zuid-Afrika'; MACEDONISCH *Bur* 'Nederlandse
kolonist in Zuid-Afrika'; SERVISCH *bur*
'Nederlandse kolonist in Zuid-Afrika'; RUSSISCH
Bur 'Nederlandse kolonist in Zuid-Afrika' <via
Afrikaans>; BULGAARS *huri* 'Nederlandse kolonist
in Zuid-Afrika'; HONGAARS *búr* 'Nederlandse
kolonist in Zuid-Afrika' <via Afrikaans>; MALTEES
Boer '(afstammeling van) een Nederlandse kolonist
in Zuid-Afrika'; ESPERANTO *buro* '(afstammeling
van) Nederlandse kolonist in Zuid-Afrika' <via
Duits>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *Boer* 'Nederlands-
of Afrikaanssprekende boer' <via Afrikaans>;
MADOERES dial. *bor* 'landbouwer'; AMERIKAANS-
ENGELS † *boor* 'Nederlandse kolonist die landbouw
bedrijft'; SRANANTONGO *buru* '(Hollandse)
boer, afstammeling van Hollandse kolonisten';
SURINAAMS-JAVAANS *bulman(g)*, *buru* 'blanke
Surinamer van Nederlandse afkomst; blanke' <via
Sranantongo>.
boer 'naam van een speelkaart' → DUIJS dial. *Pur*;
SINGALEES *bûru* 'naam van een speelkaart; dwaas
iemand; ezel'; TAMIL dial. *puṛo*; SRANANTONGO *buru*.

boerde 'klucht' → DUIJS *Boerde* 'benaming voor
een Middelnederlandse vertelling met erotisch-
satirische inhoud'.
boerderij 'boerenbedrijf' → FRIES *buorkerij*
'boerenhoeve, boerenhuizing'; SURINAAMS-
JAVAANS *buderèi*.
boeren 'een boer laten, oprispen' → FRIES *boere*.
boeren 'van de Boeren of Afrikaners' → ZUID-
AFRIKAANS-ENGELS *boere* <via Afrikaans>.
boerenbeschuit 'huisbakken beschuit' → ZUID-
AFRIKAANS-ENGELS *boerebeskuit* 'huisbakken
(traditioneel) beschuit' <via Afrikaans>.
boerenboon 'tuinboon' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS
boerboon(tjie), *boerboom* 'tuinboon, (peul van)
Schotiasoorten'.
boerenbrood 'huisbakken brood' → ZUID-
AFRIKAANS-ENGELS *boerebrood*, *Boer bread* <via
Afrikaans>.
boerendans 'volksdans' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS
boeredans 'dansfeestje met volksmuziek' <via
Afrikaans>.
boerenhuis 'boerderij' → SRANANTONGO *bur'oso*
'hoeve, hofstede, boerderij'.
boerenjongens 'sterkedrank van rozijnen op
brandewijn' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS
boerejongens <via Afrikaans>; AMERIKAANS-ENGELS
dial. *boerenjongens*.
boerenkinkel 'lomperd, ongemanierde plattelander'
→ FRIES *boerekinkel*.
boerenkool 'koolsoort' → ENGELS *borecole*;
INDONESISCH *borkol*; JAVAANS *burkol*.
boerenkost 'landelijke kost' → ZUID-AFRIKAANS-
ENGELS *boerekos* 'voedsel uit de Boerse of Afrikaner
keuken' <via Afrikaans>.
boerenmeisje 'dorpsmeisje' → ZUID-AFRIKAANS-
ENGELS *boeremeisie* <via Afrikaans>.
boerenmeisjes 'sterkedrank met abrikozen' → ZUID-
AFRIKAANS-ENGELS *boeremeisies* 'abrikozen op
brandewijn' <via Afrikaans>; AMERIKAANS-ENGELS
dial. *boerenmeisjes* 'sterkedrank met abrikozen,
brandy of whiskey'.
boerenmuziek 'volksmuziek' → ZUID-AFRIKAANS-
ENGELS *boeremusiek* '(populaire muziekstijl
voortgekomen uit) Afrikaner volksmuziek' <via
Afrikaans>.
boerenpaard 'ploegpaard' → ZUID-AFRIKAANS-
ENGELS *boerperd* 'Zuid-Afrikaans paardenras' <via
Afrikaans>.
boerenpummel 'boerenkinkel' → FRIES *boerepummel*.
boerenschroom 'spel met prentjes en dobbelstenen'
→ FRIES *boereskroom* 'spel met prentjes en
dobbelstenen; bruine kandijkklontjes'.
boerentrost 'koffie (drank)' → ZUID-AFRIKAANS-
ENGELS *boeretros* <via Afrikaans>.
boerenvrouw 'vrouw uit de boerenstand' → ZUID-
AFRIKAANS-ENGELS *boerevrou* 'Afrikaanse' <via
Afrikaans>.
boerenwei 'weiland' → SRANANTONGO *burwei*.

- boerenworst** 'grove worst' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *boerewors* (via Afrikaans).
- boerenzoon** 'zoon van een boer' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *boeresun* 'jonge Boer of Afrikaner' (via Afrikaans).
- boerin** 'vrouwelijke landbouwer of veeteler' → ? ENGELS † *boorinn* 'plattelandsvrouw'.
- boete** '(geld)straf' → MAKASSAARS *bûte*; MUNA *bote* 'geldstraf'; NEGERHOLLANDS *boet* 'boetedoening, straf'; PAPIAMENTS *but* 'geldstraf'; SRANANTONGO *butu*; SARNAMI *butu*; SURINAAMS-JAVAANS *butu* (via Sranantongo).
- boeten** 'herstellen; goedmaken' → PAPIAMENTS *but* (ouder: *boet*) 'herstellen (van visnetten); goedmaken; beboeten'; SRANANTONGO *butu*.
- boetiek** 'winkel' → INDONESISCH *butik*.
- boetseren** 'kleien' → FRIES *boetsearje*.
- boetvaardig** 'bereid boete te doen' → NOORS *botferdig* (uit NI of Nederduits).
- boevennet** 'bedekking voor de opening tussen het voor- en achterdeel van een schip' → ? ZWEEDS † *bårnät*.
- boezem** 'borsten' → PAPIAMENTS *bus* (ouder: *boes*).
- boezeroen** 'kiel met lange mouwen' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *ruinte* 'männerjas'; DUIJS *Buserun*, *Buseruntje* 'katoenen scheepshemd of onderjas' (uit NI of Fries); DEENS *busserunne*, *busseronne* 'overhemd, werkjasje' (uit NI of Nederduits); NOORS *busserulle* 'kledingstuk' (via Deens); ZWEEDS *bussarong* 'wollen borstrok' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *buzurinka* 'korte wollen borstrok'; JAVAANS *busrun* 'kledingstuk'; SRANANTONGO *bosrenki* 'kort hemd'.
- bok** 'mannelijke van de geit' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bok*, *buck* 'antilope, geit(enbok)'; NEGERHOLLANDS *bok* 'mannelijkegeit'; BERBICE-NEDERLANDS *boko*; SRANANTONGO *boko*, *bokoboko* 'mannelijk dier; (fig.) stinken'.
- bok** 'voorwerp in de vorm van een bok; gymnastiektoestel; zaagbok' → FRIES *bok* 'vierpotig gymnastiektoestel om op en over te springen'; AMERIKAANS-ENGELS *buck* 'zaagbok'.
- bok** '(Surinaams-Nederlands) indiaan' → BERBICE-NEDERLANDS *boko* 'indiaan'; CARIBISCH-ENGELS *buck* 'indiaan'.
- bok** 'zitplaats van de koetsier op een rijtuig' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *buck* 'bovenstel van een wagen' (via Afrikaans); GIMÁN *buk* 'zitplank in de voor- of achterkant van een prauw'; SOENDANEES *buk*.
- bok** '(Surinaams-Nederlands) snauw, standje' → SRANANTONGO *bok* 'snauw'.
- bokaal** 'grote beker' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bokaal* (via Afrikaans).
- bokking, boksharing** 'gerookte haring' → FRIES *bokking*; DUIJS *Bückling*; DEENS † *bökling* (uit NI of Nederduits); NOORS *bokling* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *böckling* 'gerookte Oostzeeharing' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *bochois* 'zure haring'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bokkem*, *bokking* 'gezouten (en gerookte) harder'; PAPIAMENTS *bòkel*; SRANANTONGO *boku(n)*; SARNAMI *boku*; SURINAAMS-JAVAANS *boku* (via Sranantongo).
- boks** '(gewestelijk) wijde broek' → NOORS *bukse* 'broek' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *byxa*, *byxor* 'broek, pantalon' (uit NI of Nederduits).
- boksbaard** 'sik; plantengeslacht' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bokbaard* 'sik; benaming voor verschillende plantensoorten' (via Afrikaans).
- boksboon** 'waterplant' → ENGELS *buck-bean*.
- boksen** 'met de vuisten vechten' → INDONESISCH *boksen*; JAKARTAANS-MALEIS *boksen*; SRANANTONGO *boks* 'aanrijden, botsen; ontmoeten'; SURINAAMS-JAVAANS *boks* 'met de vuisten vechten; aanrijden, botsen' (via Sranantongo).
- bokser** 'vuistvechter' → INDONESISCH *bokser*.
- bokshoorn** '(verouderd) ijzeren haak in de vorm van de hoorn van een bok' → ZWEEDS *boxhorn* '(scheepvaart) ijzeren haak in de vorm van de hoorn van een bok'.
- boktor** 'insect' → INDONESISCH *boktor*; PAPIAMENTS *bakator* 'insect; stevige, gedrongen persoon'.
- bokzeil** 'geteerd stuk (zeil)doek' → ENGELS *buck-sail* 'dekzeil' (via Afrikaans).
- bol** 'rond voorwerp' → FRIES *bol*; ENGELS *boll* 'blaasje, luchtbel; zaadhuisje; knop, handvat'; DEENS *bolle* (uit NI of Nederduits); FRANS *boulangier* 'bakker'; BASKISCH *bolanjer* '(brood)bakker' (via Frans); JAVAANS *bol* 'aarden pot; glazen ballon om olielamp in te hangen'; PAPIAMENTS *bòl*; SRANANTONGO *bòl* 'bolvorm'; SRANANTONGO *boru* 'rond broodje'; SURINAAMS-JAVAANS *bolu* 'allerlei soorten broodjes' (via Sranantongo).
- bol** 'rond' → FRIES *bol*; PAPIAMENTS *bòl*.
- boldavit** '(verouderd) zeildoek' → ZWEEDS *buldan* 'soort grof doek, gebruikt voor zeilen'; FRANS dial. † *boldavit* 'soort stof'.
- bolero** 'damesjasje' → INDONESISCH *boléro*.
- bolhamer** 'gereedschap' → PAPIAMENTS *bòlhamer*.
- bolk** 'bepaalde zeevis' → FRANS dial. *boucau*, *poule de mer* 'vissoort'.
- bolkvanger** '(verouderd) kledingstuk van zeelui (waarmee ze een bui opvangen)' → ZWEEDS † *bullfång* 'door zeelui bij slecht weer gedragen kledingstuk'.
- bollamp** 'glazen bol om de gloeilamp' → KUPANG-MALEIS *bolham* 'ronde gloeilamp'.
- bollandist** 'lid van de vereniging van jezuiten die zich bezighoudt met de levensbeschrijving van heiligen, door de jezuit Jean Bolland in 1643 begonnen' → ENGELS *Bollandist*; TSJECHISCH *bollandista*; KROATISCH *bolandist*; LETS *bolandist*; LITOUWS *bolandininkai*.
- bolleboos** 'uitblinker' → FRIES *bolleboas*.
- bollebusijsje** 'poffertje' → FRIES *bollebusijsje*; *bollebúske*; DUIJS dial. *Bollebeuschen*, *Bollebeisjes* 'soort gebak'.

bolletje 'klein rond voorwerp' → DEENS *bolsje* 'zuurtje'.

bolletrie '(Surinaams-Nederlands) (rubber)boom' → SRANANTONGO *balata* 'rubber; rubberboom'; SURINAAMS-JAVAANS *botri* 'boom'.

Bols 'jenevermerk' → INDONESISCH *bol*, *bols* 'jenever'; PETJOH *bolles* 'jenever'.

bolwerk 'bastion' → ENGELS *boulevard* 'laan, hoofdverkeersweg' (via Frans); ENGELS *bulwark* 'bastion; golfbeker; verschansing, reling'; DUIJS *Boulevard* 'brede (ring)weg' (via Frans); OOST-JIDDISCH *boelwarn* 'laan' (via Russisch); DEENS *boulevard* 'brede wandelweg omzoomd door bomen' (via Frans); NOORS *bolwerk* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *boulevard* 'brede straat in grote stad' (via Frans); ZWEEDS *bålverk* (uit NI of Nederduits); FRANS *boulevard* 'brede laan'; ITALIAANS *boulevard* 'brede laan met bomen die kenmerkend is voor Franse steden' (via Frans); ITALIAANS *baluardo* 'bastion; borstwering' (via Frans); SPAANS *bulevar* 'brede wandelweg' (via Frans); SPAANS *baluarte* (via Frans); PORTUGEEES *baluarte* 'onneembaar fort' (via Provençaals); PORTUGEEES *bulevar* 'laan' (via Frans); BRETONS *boulouard* 'brede weg' (via Frans); RUSSISCH *bul'vár* 'laan' (via Frans); OEKRAÏENS *bul'vár* 'laan' (via Russisch); WIT-RUSSISCH *bul'vár* 'laan' (via Frans); AZERI *bulvar* 'brede wandelweg omzoomd door bomen' (via Russisch); LITOUWS *bulvaras* 'brede wandelweg omzoomd door bomen' (via Frans); GRIEKES *mboulbar* /*boelvar*/ 'brede laan' (via Frans); MALTEES *bulvar* 'brede weg' (via Frans); ESPERANTO *bulvarado* 'rondgaande wandelweg op oude stadswallen, bomenlaan' (via Frans); TURKS *bulvar* 'laan' (via Frans); KOERDISCH *búlevar* 'brede laan' (via Frans); PERZISCH *bulvar*, *bulovar* 'brede straat' (via Frans); INDONESISCH *baluwarti* 'bakstenen muur rondom vorstenverblijf'; JAVAANS † *bluwèr*.

bon 'projectiel; (Surinaams-Nederlands) gasfles' → INDONESISCH *bon* 'projectiel, mijn; scheet; (Bahasa Prokem) roofoverval plegen, zware misdaad begaan'; BOEGINEES *bōng*, *bōwong* 'projectiel'; JAKARTAANS-MALEIS *bom* 'projectiel'; JAVAANS *bom* 'projectiel; knalvuurwerk'; MADOEREES *ēbbom* 'projectiel'; MAKASSAARS *bōng*, *bōwong*, *bōng* 'projectiel'; MINANGKABAUS *bom* 'projectiel'; MUNA *bomu* 'projectiel; bombarderen'; PAPIAMENTS *bòm* 'met explosieven gevuld voorwerp' (uit NI of Engels); SRANANTONGO *bon* 'projectiel, mijn'; SURINAAMS-JAVAANS *bom* 'gasfles'.

bon 'stop, spon' → ENGELS *bung*.

bombardement 'beschieting met bommen' → INDONESISCH *bombardemén*.

bombarderen 'met bommen beschieten' → INDONESISCH *bombardir* 'met bommen beschieten; overstelpen (met vragen); iemand aanstellen die niet gekwalificeerd is'.

bombarie 'lawaai, ophef' → SRANANTONGO *b'bari*

'lawaai, ophef; geluid; alarm'.

bombast 'gezwollen stijl' → INDONESISCH *bombas*.

bombazijn 'gekeperde halfzijdig katoenen of wollen stof' → NOORS *bommes* 'weefsel' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *bumazéja*; OEKRAÏENS *bumazéja* (via Russisch); AZERI *patamazi* (via Russisch).

bonbeen, pompbeen 'dik, opgezwollen been, elefantiasis' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *pumble* (via Negerhollands).

bombel '(Surinaams-Nederlands) rotje, knalvuurwerk' → SURINAAMS-JAVAANS *bombel* 'rotje'.

bombrief 'briefomslag die explodeert wanneer hij wordt geopend' → PAPIAMENTS *bòmbrief*, *brifbòm*.

bomen 'punteren' → FRIES *bome* 'een vaartuig met een boom voortduwen'; ENGELS *boom* 'het zeil te loevert zetten; punteren; een vaargeul afsluiten of markeren'.

bonig '(Vlaams) ruw, stroef (van tanden)' → DUIJS dial. *bōmig* 'ruw, stroef (van tanden)'.

bommel '(verouderd) dikke vrouw' → FRANS dial. *bômèl* 'opgeblazen door alcoholmisbruik'.

bommetje '(verouderd) vaatje' → ? ENGELS *bumpkin* 'boerenkinkel, hansworst (oorspr. gedrongen iemand)'.

bon(schuit) 'vissersschuit' → ENGELS *bumboat* 'vuilnisboot; parlevinker'; SCHOTS *bum* 'soort Nederlandse vissersboot'; DUIJS *Bumboot*.

bon 'betalingsbewijs; bekeuring' → INDONESISCH *bon* 'rekening, betalingsbewijsje; (Bahasa Prokem) straffen, de gevangenis in sturen'; BOEGINEES *bong* 'bewijsje'; JAKARTAANS-MALEIS *bon*, *ebon* 'schuldbewijs, rekening'; JAVAANS *bon*, *ebon* 'schuldbewijs in winkel, aankoopbon'; KUPANG-MALEIS *bon* 'bewijsje, aankoopbon'; MADOEREES *bon*, *ēbbon* 'bewijsje'; MAKASSAARS *bōng* 'bewijsje'; MENADONEES *bon* 'schuld'; MINANGKABAUS *bon* 'betalingsbewijs'; MUNA *bonu* 'in rekening brengen, kopen en later betalen'; PAPIAMENTS *bòn* 'schriftelijk bewijs van vordering, schuldbekentenis of betaling'; SRANANTONGO *bon* '(betalings)bewijs; bekeuring'; SURINAAMS-JAVAANS *bon* 'bewijsje, kwitantie'.

bonafide 'betrouwbaar' → INDONESISCH *bonafid*, *bonafit* 'betrouwbaar; in goed vertrouwen'.

bonbon 'snoepgoed' → INDONESISCH *bombon*, *bonbon*; JAKARTAANS-MALEIS *ēs bombom* 'ijsbonbon'; MENADONEES *bonbon*; MINANGKABAUS *bonbon*; JAPANS *bonbon*.

bond 'verbond, vereniging' → ENGELS *bond* 'verbond' (via Afrikaans); INDONESISCH *bon* 'verbond'; JAVAANS *bon* 'vereniging, club'; PAPIAMENTS *bònt*; SRANANTONGO *bontu*; SURINAAMS-JAVAANS *bon*.

bond 'bundel, band' → SCHOTS † *bound* 'bundel (vooral van vlas)'; DEENS *bundt* 'groep mensen of dingen; bos (bijv. sleutels), bundel, boeket' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bunt* 'stapel, bos, pak' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *bondi* 'vouw in een jurk om hem in te korten'; FRANS *bonjeau*, *bongeau*,

bonjot 'bundel, rolletje touw'.

bondig 'kernachtig' → FRIES *bondich*.

boneknaap '(Antilliaans-Nederlands) vissoort' → PAPIAMENTS *boneknap* 'vissoort (Anisotremus virginicus)'.

bonensoep 'soep van bonen' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *boontjiesop* 'via Afrikaans'.

bonk 'lomp persoon' → DUIJS *Bunke*.

bonker, bonket 'grote knikker' → FRANS dial. *bonque* 'knikker waarmee kinderen spelen'.

bonnet 'muts' → PAPIAMENTS *bonèchi* (ouder: *bonnetsje*) 'muts, kap'.

bont 'veelkleurig' → DUIJS *bunt* 'twee- of meerkleurig'; ESPERANTO *bunta* 'via Duits'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bont*.

bont 'pelswerk' → SRANANTONGO *bont*.

bontebok 'Zuid-Afrikaanse antilopesoort' → ENGELS *bontebok* 'via Afrikaans'; ZWEEDS *bontebok*.

bontekraai '(verouderd) kraaiensoort' → ENGELS *bunting crow* 'kraaiensoort'.

bonte teek 'parasiet' → ENGELS *bont tick* 'Zuid-Afrikaanse parasiet' 'via Afrikaans'.

bontwerk 'pelterij; pelzen en daaruit vervaardigde kledingstukken' → ENGELS † *bundwork* 'pelterij' (uit NI of Duits).

bonus 'gratificatie, uitkering' → INDONESISCH *bonus* 'uitkering'; SRANANTONGO *bones* 'gratificatie'; SURINAAMS-JAVAANS *bones* 'gratificatie' 'via Sranantongo'.

bonzen 'hevig kloppen' → ENGELS *bounce* 'hevig kloppen; opscheppen; stuiten; weigeren (cheque)'.

boodschap 'bericht' → NEGERHOLLANDS *boodskap, boskap*; SRANANTONGO *boskopu*; AUCAANS *bosikopoe*; AROWAKS *boskopo* 'via Sranantongo'; SURINAAMS-JAVAANS *boskap*.

boodschap 'gekocht artikel' → SRANANTONGO *boskopu*.

boodschapper 'iemand die berichten overbrengt' → NEGERHOLLANDS *boodskapper*.

boog 'gebogen constructie; schiettuig voor pijlen' → DEENS *bue* 'gebogen constructie' (uit NI of Nederlands); JAVAANS *buh* 'gebogen constructie; boogbrug'; KUPANG-MALEIS *bòg* 'schiettuig voor pijlen'; MADOREES *ëbo, bü, ëbbü* 'gemetselde gebogen constructie; muurgewelf'; MADOREES *bu* 'schiettuig voor pijlen'; SINGALEES *bökku-va* 'duiker; overwelfd riool'; DHIVEHI *booku* 'gebogen constructie, poort'; NEGERHOLLANDS *boog* 'gebogen constructie'; PAPIAMENTS *bog* (ouder: *boog*).

booglamp 'elektrische lamp met koolspitsen' → INDONESISCH † *bohlam* 'elektrische lamp met koolspitsen; gloeilamp'.

boom 'houtachtig gewas; havenboom, disselboom, slagboom, giek, mast, bezaansboom, trekboom op trekschuit' → FRIES *boom* 'slagboom, giek, disselboom'; ENGELS *boom* 'stok om een zeil te loeveren; luchtvaarder; statief; vaargeulmarkering; vaargeulversperring';

ENGELS *bumkin, bumpkin* 'fokkenloet'; SCHOTS *boam; bolm; bome* 'houten frame waaraan garen wordt opgehangen om te drogen; vaarboom; balk, stang; versperring om een rivier e.d. af te sluiten'; DEENS *boom* 'stang met beweegbare microfoon voor tv-opnames; persoon die met microfoonstang werkt' 'via Engels'; NOORS *bom* 'slagboom; evenwichtsbalk; giek' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *bom* 'slagboom; giek' (uit NI of Nederlands); FINS *puomi* 'slagboom; grensboom; giek' 'via Zweeds'; ESTS *poom* 'havenboom' 'via Fins'; FRANS † *bôme* 'giek'; ITALIAANS *boma* 'giek' 'via Frans'; POOLS *bom* 'mast van een schip' (uit NI of Nederlands); KROATISCH *bum* 'havenboom'; SLOVEENS *bom* 'havenboom'; RUSSISCH *bom, bon* 'slagboom; afsluiting van de haven; moeilijk doorgaanbare kloof of ravijn'; BULGAARS *bon* 'havenboom' 'via Russisch'; OEKRAÏENS *bom* 'slagboom; afsluiting van de haven; moeilijk doorgaanbare kloof of ravijn' 'via Russisch'; AZERI *bomba* 'slagboom' 'via Russisch'; LETS *bons* 'havenboom'; LITOUWS *bom- (bombramrėja, bombramselis)* 'giek (aan een bepaalde ra of zeil)'; LITOUWS *bonas* 'havenboom'; MALTEES *bum* 'giek' 'via Engels'; MALTEES *boma* 'giek' 'via Italiaans'; ESPERANTO *bumo* 'aan de reguliere masten toegevoegde, naar buiten uitstekende mast' 'via Engels'; INDONESISCH † *bom, boom, bum* 'barrière van drijvende boomstammen in een rivier; slagboom; tolboom; douanekantoor'; ATJEHNEES *bhôm* 'havenboom, disselboom'; JAKARTAANS-MALEIS *bom* 'disselboom van een tweewielige vrachtkar'; JAVAANS *bum* 'disselboom van een rijtuig; havenkantoor'; MADOREES *ëbbom* 'havenboom; havenkantoor'; MADOREES *ëbbong, ëbbhong* 'disselboom van een rijtuig of buffelkar'; MAKASSAARS *bông* 'aanlegplaats van de boten; haventerrein; douane; disselboom van een rijtuig; laadboom'; MENADONEES *bom* 'slagboom'; SOENDANEES *bom* 'disselboom; tolkantoor van een havenplaats'; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *boom* 'houtachtig gewas'; SINGALEES *bôn-* 'disselboom'; NEGERHOLLANDS *bom, bôm, boom* 'houtachtig gewas'; BERBICE-NEDERLANDS *bom* 'houtachtig gewas'; SKEPI-NEDERLANDS *bom* 'houtachtig gewas'; SRANANTONGO *bon* 'houtachtig gewas'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *bom* 'houtachtig gewas' 'via Negerhollands'.

boomklerk 'havendouanebeambte' → INDONESISCH † *bomklérk* 'douanebeambte'.

boomolie 'olijfolie' → NOORS *bomolje* 'olijfolie (van minder goede kwaliteit)' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *bomolja* (uit NI of Nederlands).

boomrijp 'halfrijp' → SURINAAMS-JAVAANS *bomrèp*.

boomslang 'op bomen levende slang' → ENGELS *boomslang* 'Zuid-Afrikaanse slangensoort' 'via Afrikaans'; DUIJS *Boomslang* 'Zuid-Afrikaanse slangensoort' 'via Afrikaans'; FRANS *boomslang*

‘Zuid-Afrikaanse slangensoort’ <via Afrikaans>.
boomspar ‘lange ongeschilde boom’ → ENGELS *bomespar* ‘groot rondhout’.
boomsterk ‘heel sterk’ → DEENS *bomstaerk*; NOORS *bomsterk* (uit NI of Nederduits).
boomtop ‘kruin van een boom’ → SRANANTONGO *bontopu*.
boomwol ‘(verouderd) katoen’ → NOORS *bomull* ‘katoen’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bomull* ‘katoen’ (uit NI of Nederduits).
boomzaken ‘zaken die de boomklerk te verrichten heeft’ → INDONESISCH † *bomzaken* ‘douanezaken’.
boon, boontje ‘groente’ → GIMÁN *bonci* ‘pinda’; SINGALEES *bōnci*; TAMIL dial. *pōnci* ‘kleine boon; groente’; NEGERHOLLANDS *bontsi, boontje*; BERBICE-NEDERLANDS *bono* ‘zaad van peulvrucht’; PAPIAMENTS *bonchi* (ouder: *boontje*) ‘allerlei soorten bonen’; SRANANTONGO *bonki* ‘groente, snijboon’; SARNAMI *bongki*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *bontsi* ‘zaad van peulvrucht’ <via Negerhollands>.
boonakker ‘akker die met bonen bezaaid is’ → FRIES *immen de boanakker lêze* ‘iemand streng berispen’.
boontjes ‘groente’ → INDONESISCH *buncis* ‘sperziebonen’; AMBONS-MALEIS *boncis*; BOEGINEES *bō* ‘snijbonen’; JAVAANS *boncis, buncis* ‘snijbonen, sperziebonen’; KUPANG-MALEIS *boncis*; MADOERES *bunces, buncis*; MAKASSAARS *bō* ‘snijbonen’; MENADONEES *boncis*; MINANGKABAU *buncih*; TERNATAANS-MALEIS *boncis*; PETJOH *bontjies, boontjies* <via Indonesisch/Maleis>; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *boontjes*; CREOOLS-PORTUGEEES (MALAKKA) *bunchis*; SURINAAMS-JAVAANS *bontyis* ‘(snij)bonen’.
boor ‘werktuig om gaten te maken’ → FINS *pora* (uit NI of Nederduits); ESTS *puur* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *bur*; OEKRAÏENS *bur* <via Russisch>; SHONA *booreso, bhora* <via Afrikaans>; INDONESISCH *bor*; AMBONS-MALEIS *bor*; ATJEHNEES *bhòe, bō*; JAKARTAANS-MALEIS *bor*; JAVAANS *bur, ebur*; KEIËES *bor*; KUPANG-MALEIS *bor*; MADOERES *bor, èbbor*; MAKASSAARS *bōró*; MENADONEES *bor* ‘werktuig om gaten te maken; boren’; MINANGKABAU *bor*; NIAS *boro*; ROTINEES *bō*; SASAKS *bor*; SOENDANEES *bor, èbor*; TERNATAANS-MALEIS *bor*; SINGALEES *buruma-ya* (uit NI of Portugees); PAPIAMENTS *bor* (ouder: *boor*); SRANANTONGO *boro* (ouder: *boor*) ‘werktuig om gaten te maken; lekkage, lek; niet goed wijs’; AUCAANS *boo*; SARAMAKKAANS *bolú* <via Sranantongo>; SARNAMI *boro*; SURINAAMS-JAVAANS *bur*.
boord ‘rand’ → DUIJS *Bord* ‘opstaande scheepswand; schip’ (uit NI of Nederduits); DEENS *bord* ‘kant’ (uit NI of Nederduits); NOORS *bord* ‘tafel; rand, kant, boordsel’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bård* ‘rand, bloes’ (uit NI of Nederduits); FRANS *bord* ‘rand, kant’; ITALIAANS *bordo* ‘(scheeps)rand’ <via Frans>; POOLS *burta* ‘scheepsboord; rand’ (uit NI of Duits);

RUSSISCH *bort* ‘rand, zoom, boordsel; scheepsboord; (boeventaal) rand van een pot, muren in barak of cel’; OEKRAÏENS *bort* ‘rand, zoom, boordsel; scheepsboord’ <via Russisch>; AZERI *bort* ‘rand, zoom, boordsel; scheepsboord’ <via Russisch>; LETS *borts* ‘opstaande scheepswand’ <via Duits>; LITOUWS *bortas* ‘opstaande scheepswand’ <via Duits>; GRIEKS *mpor /bor/* ‘scheepsboord’ <via Frans>; MALTEES *bord* ‘rand, kant’ <via Italiaans>; ESPERANTO *bordo* ‘strook land langs een waterpartij’ <via Frans>; ARABISCH (EGYPTISCH) *burdu* ‘dolboord; reling’ <via Italiaans>; SRANANTONGO *borki* ‘halskraag’.
boorden ‘aan boord gaan’ → DEENS *borde* (uit NI of Nederduits); NOORS *borde* ‘enteren (van een schip)’.
boordevol ‘helemaal vol’ → FRIES *boardefol*.
boordje ‘rand om halsopening van hemd’ → SINGALEES † *bōrciya*.
boordtouwleider ‘benaming van een touw langs het boord van het gehele schip’ → RUSSISCH † *bortouléer*.
boormachine ‘machine om mee te boren’ → JAPANS *bōru-ban*; KOREAANS *poorū-ban* <via Japans>.
boorschaaf ‘meubelmakersschaaf om sponningen te maken’ → MAKASSAARS *bosoká, boská*.
boort ‘diamantafval’ → FRANS *bort* (uit NI of Engels); PORTUGEEES *borte* <via Frans>.
boorwater ‘oplossing van boorzuur in water’ → INDONESISCH † *boorwater, borwater* ‘boorzuur’; PAPIAMENTS *borwater*.
boos ‘toornig’ → NEGERHOLLANDS *boos*.
boosachtig ‘boos’ → NEGERHOLLANDS *boosachtig*.
boosheid ‘kwaadheid’ → NEGERHOLLANDS *boosigheid, bosheit, boosheid*.
boot ‘vaartuig’ → DUIJS *Boot* (uit NI of Nederduits); DEENS *båd* (uit NI of Nederduits); NOORS *båt*; ZWEEDS *båt* (uit NI of Fries); FINS *paatti* (uit NI of Nederduits); ESTS *paat* (uit NI of Nederduits); FRANS † *bot, boot* ‘klein schip zonder dek’; FRANS † *botequin* ‘kleine boot’; RUSSISCH *bot* ‘vaartuig; schip met één mast’; OEKRAÏENS *bot* ‘vaartuig; schip met één mast’ <via Russisch>; LITOUWS *botas*; GĀ *bonto*; INDONESISCH *bot* ‘gemotoriseerd vaartuig’; ATJEHNEES *bōt, bhōt* ‘vaartuig, sloep, schuitje’ (uit NI of Engels); KEIËES *bot* ‘overdekt zeilschip’; MUNA *boti*; SINGALEES *bōṭṭu-va*; NEGERHOLLANDS *boot, bōt, bot*; PAPIAMENTS *boto*; SRANANTONGO *boto* (uit NI of Engels); AUCAANS *boto*; SARAMAKKAANS *boto* <via Sranantongo>; AROWAKS *botu* <via Sranantongo>; SARNAMI *bot* ‘klein vaartuig’; SURINAAMS-JAVAANS *boṭo* <via Sranantongo>.
boot ‘(verouderd) fust voor zuidelijke wijnen’ → ZWEEDS † *båt* ‘fust voor zuidelijke wijnen’.
boot ‘bundel gerepeld vlas’ → FRANS *botte* ‘bundel van dezelfde soort planten’; BRETONS *boetell* ‘bundel’.
bootshaak ‘lange stok met een ijzeren haak om boten en sloepen naar zich toe te halen of af te duwen’ → FINS *puoshaka* (uit NI of Nederduits); ESTS *pootshaak* (uit NI of Nederduits); POOLS *bosak* (uit

Nl of Nederduits).

bootsman 'onderofficier op schip' → OOST-JIDDISCH *botsmanes* <via Russisch>; DEENS *bådsmand* 'onderofficier bij de marine'; NOORS *båtsman* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *båtsman*; FINS *puosmanni, puosu* (uit Nl of Nederduits); ESTS *pootsman* (uit Nl of Nederduits); FRANS *bosco*; FRANS *bosseman* 'onderofficier bij de marine'; POOLS *bosman* (uit Nl of Duits); MACEDONISCH *bocman* 'onderofficier bij de marine, belast met de ankers, kabels en boeien' <via Duits of Russisch>; SERVISCH *bocman* <via Duits of Russisch>; RUSSISCH *bócman* 'onderofficier op schip; (homoseksuelenjargon) mannelijk geslachtsorgaan van forse afmeting'; BULGAARS *bocman* <via Russisch>; OEKRAÏENS *bócman* <via Russisch>; AZERI *bosman* <via Russisch>; LETS *bocmanis*; LITOUWS *bocmanas*; INDONESIAISCH *bosman*; AMBONS-MALEIS *bosman*; BOEGINEES *bosæmang*; JAVAANS *busman* 'onderofficier bij de marine'; MENADONEES *bosman*; PAPIAMENTS *bosman*; SRANANTONGO *botoman* 'zeeman; schepeling; matroos op een korjaal'; AUCAANS *botoman*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *bootsman* <via Negerhollands>.

bootsmansmaat 'onderbootsman' → DEENS † *bådsmandsmat*; NOORS *bådsmannsmat*; RUSSISCH † *bócmanmát*.

bootstouw 'touw om een boot aan vast te leggen' → RUSSISCH *boctouú*.

bootvaarder 'bootsman' → ZWEEDS † *båtfarder*.

boraat 'zout van boorzuur' → INDONESIAISCH *borat*.

borax 'natriumzout van boorzuur' → INDONESIAISCH *borak*.

bord 'platte schaal; plank; schoolbord' → DUIJS *Bord* 'plank' (uit Nl of Nederduits); FRANS *borde* 'boerenhof'; BASKISCH *borda* 'boerderij, in het bijzonder in het bos of in de bergen gelegen' <via Frans>; TSWANA *bórôtô* 'platte schaal; plank' <via Afrikaans>; INDONESIAISCH *bor* 'naamplaat (op gebouw); schoolbord'; JAVAANS *bor, ebor* 'schoolbord; tekenbord'; SOENDANEES *bor* 'schoolbord'; NEGERHOLLANDS *bort* 'platte schaal; plank'; PAPIAMENTS *bòrchi* 'schoolbord; verkeersbord; haltebord; bushalte'; SRANANTONGO *bortu* 'schoolbord; leesplank'; SARNAMI *bort* 'schoolbord'; SURINAAMS-JAVAANS *bort* 'schoolbord'.

bordeel 'huis waar prostitutie bedreven wordt' → DUIJS *Bordell*; POOLS *burdel* (uit Nl of Duits); INDONESIAISCH *bordil*.

bordes 'verhoogde stoep' → INDONESIAISCH *bordés* 'balustrade'; PAPIAMENTS *bordèshi*.

borduren 'met naald en draad versieringen aanbrengen' → INDONESIAISCH *bordél*; *bordir* 'goudpapier voor borduursel; met naald en draad versieringen aanbrengen'; AMBONS-MALEIS *bordir* 'met gouddraad versieren'; JAKARTAANS-MALEIS *bodrel, bordèl, bordir*; JAVAANS (*di*)*blodir, (di)bludir, (di)burdir* 'geborduurd'; KUPANG-MALEIS *bordir* 'met

gouddraad versieren'; MADOEREES *bordel, burdhil, bordhel* '(kostuum met) borduursel'; MENADONEES *bordir* 'versieren met gouddraad'; SOENDANEES *bordel* 'borduurwerk, borduursel'; TERNATAANS-MALEIS *bordir* 'met gouddraad versieren'; NEGERHOLLANDS *bordier*; PAPIAMENTS † *borduur*; SURINAAMS-JAVAANS *bludir, mbludir*.

boreh 'zalf van kurkuma' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *borrie* 'kurkuma'.

boren 'een gat maken' → NOORD-SOTHO *bora* <via Afrikaans>; TSWANA *bòra* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *bora* <via Afrikaans>; AMBONS-MALEIS *bor*; ATJEHNEES *bhòe, bò*; KUPANG-MALEIS *bor*; MUNA *boro* 'een injectie geven'; ROTINEES *bò*; TERNATAANS-MALEIS *bor*; NEGERHOLLANDS *boor* 'een gat maken; doorboren'; PAPIAMENTS *bora* (ouder: *borá*); SRANANTONGO *boro* 'een gat maken; voordringen; wegsluipen' (uit Nl of Engels); SURINAAMS-JAVAANS *boro* 'de kortste weg nemen, binnendoor gaan, afsteken; op ongebruikelijke, ongeoorloofde of steelse manier te werk gaan' <via Sranantongo>.

borg 'waarborg' → DEENS *borg* '(scheepvaart) touwstop, kettingstop'; FRANS dial. *borge*; RUSSISCH † *borg, borch* 'iets dat dient ter zekering van stevigheid of veiligheid'; INDONESIAISCH *boreh* 'waarborg; borg zijn voor iemand'; AMBONS-MALEIS *borg* 'borg zijn voor iemand'; ATJEHNEES *bòro*; BALINEES *boreh*; JAKARTAANS-MALEIS *boreh*; KUPANG-MALEIS *borg* 'borg zijn voor iemand'; MAKASSAARS *bòró*; MENADONEES *borg* 'borg zijn voor iemand'; MINANGKABAU *boroh* 'waarborg, garantie'; SOENDANEES *borog* 'waarborg; onderpand'; TERNATAANS-MALEIS *borg* 'borg zijn voor iemand'; NEGERHOLLANDS *borg*; PAPIAMENTS *bòrg* (ouder: *bor, borg*); SRANANTONGO *borgu* 'waarborg; krediet'.

borgen 'voorschieten, op krediet geven' → NOORS *borge* 'borg staan voor, instaan voor' (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *borga* 'garant staan voor' (uit Nl of Nederduits); PAPIAMENTS † *in 'para borg'* 'voorschieten'; SRANANTONGO *borgu* 'op krediet nemen; uitlenen'.

borneren '(verouderd) wijn met bronwater mengen' → ZWEEDS *bornera* 'zorgen dat iets gaat bruisen, schuimen'.

borst 'lichaamsdeel' → FRANS dial. *bros* 'buik van grote dieren, in het bijzonder de buik van een koel'; NEGERHOLLANDS *borst, bos, borsje*; SRANANTONGO *borsu*.

borstbeeld 'beeldhouwwerk, buste' → DUIJS *Brustbild*.

borstdruppels 'huismiddel tegen borstklachten' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *borsdruppels* <via Afrikaans>.

borstel 'haren van een varken; kwast, schuier' → ZWEEDS † *borstelverk* 'het fabriceren van schuiers' (uit Nl of Duits); INDONESIAISCH *borstel* 'schuier'; NEGERHOLLANDS *borschel, borsch, bosl* 'kwast; stijve haren van varkens'; PAPIAMENTS *bòrstel*

‘schuier’; SRANANTONGO *bosro* ‘schuier’; AUCAANS *bosoo* ‘haren van een varken’ (via Sranantongo); SARAKKAANS *bosó* ‘haren van een varken’ (via Sranantongo); KARAÏBISCH *posolo* ‘schuier’ (via Sranantongo); SARNAMI *borso* ‘stijve haren van varkens’; SURINAAMS-JAVAANS *bosro* ‘schuier’ (via Sranantongo).

borstelen ‘met borstel reinigen; haren kammen’ → NEGERHOLLANDS *borsel*; PAPIAMENTS *bòrstel*; SRANANTONGO *bosro* ‘schuieren, schoon maken’.

borstkas ‘ribben die de borstholte omsluiten’ → SRANANTONGO *borskasi*; AUCAANS *bofoeati* (via Sranantongo).

borstlap ‘lap op de boezem; wambuis; (verouderd) jasje voor mannen dat het bovenlijf van de hals tot aan het middel bedekte’ → FRANS dial. *bustèclap* ‘voorschot van een schoenmaker’; NEGERHOLLANDS *borstlap* ‘wambuis, vroeger jasje voor mannen dat het bovenlijf van de hals tot aan het middel bedekte’.

borstlat ‘strook langs de knopen van een overhemd’ → NEGERHOLLANDS *borstlat*.

borstrok ‘wollen onderkledingstuk’ → RUSSISCH *bóstrók, bóstróg, bostróka, bastrók, bóstrak, bóstrik, bostrúk, bostrjúk, vóstrik* ‘mouwloos jasje; kiel’; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *borstrok, bostrok*; SINGALEES † *bostrèkke* ‘kledingstuk’; SRANANTONGO *bosroka*; SARNAMI *bosroka*.

borstwering ‘verhoging waarachter men tot borsthoogte gedekt is’ → RUSSISCH *brústver*.

bos ‘woud’ → ENGELS *bush* ‘onontgonnen, bebost terrein (in de koloniën)’ (via Afrikaans); ENGELS *bosch* (via Afrikaans); MALTEES *buxx* ‘niet-gecultiveerd land, met name in Afrika en Australië; achterland, zo genoemd door Maltese immigranten in Australië’ (via Engels); KOERDISCH *bus* ‘woud, bos’ (via Amerikaans-Engels); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bossie, boschje* ‘struik’; AMERIKAANS-ENGELS *bush* ‘woud, bos’; NEGERHOLLANDS *boesch, bosch* ‘struik; woud’; BERBICE-NEDERLANDS *bosi* ‘woud, bosje’; SRANANTONGO *busi* ‘(oer)woud’; SURINAAMS-JAVAANS *busi* ‘oerwoud, wildernis’ (via Sranantongo); CARIBISCH-ENGELS *bush* ‘wildernis diep in het binnenland’.

bos ‘bundel; (Surinaams-Nederlands) tros (bananen)’ → INDONESISCH *bos* ‘bundel; klein pakje (sigaretten)’; JAKARTAANS-MALEIS *bos* ‘bundel (bijv. sigaretten)’; JAVAAANS *bos* ‘bundel’; MUNA *bosu* ‘bundel (rotan); bundelen’; PAPIAMENTS *bòshi* (ouder: *bosji*) ‘bundel, trosje; grote hoeveelheid’; SRANANTONGO *bosu* ‘bosje (bloemen), tros (bananen)’; SURINAAMS-JAVAANS *bos* ‘tros’.

bosarchitect ‘ambtenaar die een bos beheert’ → MENADONEES *bos arsitèk* ‘deskundige in de bosbouw’.

bosbok ‘Zuid-Afrikaanse antilopesoort’ → ENGELS *bush-buck* (via Afrikaans); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *boschbok*; AMERIKAANS-ENGELS *boschbok, boshbok*

(via Afrikaans).

Bosjesman ‘lid van een Zuid-Afrikaanse dwergstam’ → ENGELS *bushman* (via Afrikaans); DEENS *buskmand*; NOORS *buskmann* (via Afrikaans); ZWEEDS *buschman* (via Afrikaans); FINS *busmanni*; FRANS *boschiman*; ITALIAANS *boscimano*; PORTUGEES *bosquimano*; KROATISCH *Bušman* (via Afrikaans); MACEDONISCH *Bušmani*; SERVISCH *bušmani*; RUSSISCH *bušmén* (via Engels); BULGAARS *bušmeni* (via Engels); LETS *bušmeņi* (via Engels); LITOUWS *bušmenai* ‘leden van een dwergstam in Zuid-Afrika’ (via Engels); ESPERANTO *bošmano* (via Duits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *Bosjesman*.

bosjesmanthee ‘benaming voor verschillende aromatische struikensoorten’ → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *Bosjesmanthee, Bushman's tea*.

bosjesstroop ‘suikerbosstroop’ → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bossiestroop* (via Afrikaans).

bosjesthee ‘kruidenthee’ → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bosjesthee, bush tea*.

boskat ‘serval, katachtig dier in Afrika’ → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bush-cat* ‘serval’.

boskatoen ‘boomsoort’ → PAPIAMENTS *bòskatun*.

Boskoop ‘Nederlandse plaatsnaam bekend om zijn tuinbouw; naam voor een appelsoort’ → DUIJS *Boskop*, ook: *Boskoop* ‘appelsoort’; DEENS *belle de Boskoop* ‘appelsoort’ (via Frans); FRANS *boskoop* ‘appelsoort’; POOLS *Boskop* ‘appelsoort’.

boslemmer ‘voortrekkersmes’ → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *boslemmer*.

bosloper ‘struikrover’ → AMERIKAANS-ENGELS *bushloper, busslooper* ‘woudloper, illegale pelsjager’.

bosluis ‘teek’ → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bush louse*.

bosmens ‘orang-oetan’ → JAPANS † *posumensu*.

bosmuis ‘van boven roestkleurige, van anderen witte muis’ → SRANANTONGO *busmoismoisi* ‘op een muis lijkend buideldier’ (uit NI of Engels).

bosschage ‘bosje’ → NOORS *buskas* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *buskage* ‘struikgewas’ (uit NI of Nederlands).

bosschildpad ‘(Surinaams-Nederlands) soort landschildpad’ → SRANANTONGO *bus'sekrepatu* ‘woudschildpad’.

bosshout ‘boswachter’ → SRANANTONGO *bus'skowitzu*.

bostel ‘afgewerkte mout, draf’ → PAPIAMENTS *bòstel*.

bosvarken ‘zwijnensoort’ → AMERIKAANS-ENGELS *boschvark, boshvark* ‘Afrikaans wild zwijn’ (via Afrikaans).

bosveld ‘grasvlakte met schaarse bomengroei in Noord-Transvaal’ → ENGELS *bushveld* ‘beboste vlakte’ (via Afrikaans); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bosveld, bosch(jes)veld, bosjiesveld*; AMERIKAANS-ENGELS *boschveld* ‘beboste vlakte’ (via Afrikaans).

boswachter ‘beheerder van een boswachterij’ → JAVAAANS *boswahter* ‘inlandse bospolitiebeampte’; MUNA *bosuwatere* ‘verzorger en beheerder van bos’.

boswezen ‘toezicht op en zorg voor bossen’ → JAVAAANS *boswèsen* ‘overheidsdienst ter verzorging en

beheer van bos'; MUNA *buseese* 'overheidsdienst ter verzorging en beheer van bos; bos dat eigendom van de overheid is'.

bot 'beenvis' → ENGELS *butt* 'platvis'; DUIJS *Butt*; DEENS *bot* 'beenvis, schar' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *butta* 'tarbot'.

bot 'stomp' → DUIJS *bott* 'grof, plomp'; DEENS *but* (uit NI of Nederduits); NOORS *butt* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *butter* 'knorrig, nors, stuurs, nukkelig' (uit NI of Nederduits); BERBICE-NEDERLANDS *dofu*.

bot 'ingewandsworm' → ENGELS *bot(t)* 'larve van paardenvlieg'.

botdrager 'zilveren muntstuk' → FRANS dial. † *bugdray* 'soort munt'.

boten '(gewestelijk) slaan, kloppen' → FRANS *bouter* 'verdrrijven'; SPAANS *botar* 'weggooien, opspringen'; BASKISCH *bota* 'werpen, gooien, storten, verjagen, verdrrijven' via Spaans.

boter 'voedingsstof van melk' → EWE *bútrü*; GĀ *butru*; TWI *búturu*; ZUID-SOTHO *botoro* «via Afrikaans»; JAPANS † *bōtoru, bōtoro*; MUNSEE-DELAWARE *pó:tal*; UNAMI-DELAWARE *pó:t:al*; LOUP *boutel*; MAHICAN *póten*; NEGERHOLLANDS *bōta, bōtu, botter*; BERBICE-NEDERLANDS *botro*; SRANANTONGO *botro*; AUCAANS *botoo*; SARNAMI *botro*; SURINAAMS-JAVAANS *botro* «via Sranantongo».

boteravocado 'vrucht met geel vlees' → SRANANTONGO *botro-afkati*.

boterbloem 'weideplant van ondergeslacht *Ranunculus*' → ENGELS *buttercup* 'landranonkel'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *botterblom* 'benaming voor diverse planten' «via Afrikaans».

boterboom 'boom die boterachtig vet levert' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *botterboom, butter-tree* 'boom met glibberige stam' «via Afrikaans».

boterbus '(verouderd) boterpot' → ENGELS † *butter-bowzy* 'scheldnaam voor Hollanders'.

boteren 'met boter besmeren' → SRANANTONGO *botro*.

boterham 'snee brood' → FRIES *boaterham*; DUIJS dial. *Botterham, Booteram, Bolterham*; FRANS dial. † *bouterame*; INDONESIAISCH *botram* 'lunchbox'; NEGERHOLLANDS *botterham*; SRANANTONGO *botran*.

boterland '(scheepvaart) wolven die zich voordoen als verwijderd land, dat echter bij nadering als boter wegsmelt' → DUIJS *Butterland*; DEENS *smörland*; ZWEEDS *smörland*.

boterletter 'banketletter' → AMERIKAANS-ENGELS dial. *butter letter*.

botermelk 'karnemelk' → FRANS dial. *botrim* 'lik'.

boterspaan 'spaan om boter mee uit te spitten' → FRIES *búterspaan*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *botterspaan* «via Afrikaans».

botervis 'vissoort' → SRANANTONGO *botrofisi* 'soort vis (andere dan die in Nederland)'.

botje 'muntje' → DUIJS dial. *Putje-Putje* 'geld'.

botsen 'met een schok tegen iets aankomen' →

FRIES *botse*.

botsing 'het botsen' → FRIES *botsing*.

bottel 'fles' → INDONESIAISCH *botol* 'fles; gebotteld (thee, melk, water)'; ALOR-MALEIS *botol*; AMBONS-MALEIS *botol* 'gewone fles'; BOEGINEES *bótóló* (uit NI of Engels); IBAN *butul* (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *botol* (uit NI of Engels); JAVAANS *botel, botol*; KEIËES *budu* «via Indonesisch/Maleis»; KUPANG-MALEIS *botol* 'gewone fles'; LETINEES *põtla*; MADOEREES *bhotul* (uit NI of Engels); MAKASSAARS *bótóló* (uit NI of Engels); MENADONEES *botol* 'gewone fles'; MINANGKABAUS *boto* (uit NI of Engels); NIAS *botoboto*; ROTINEES *bôto* 'wijn- of bierfles' (uit NI of Engels); SAVU *boto* (uit NI of Engels); SOENDANEES *botol*; TERNATAANS-MALEIS *botol* 'gewone fles'; PETJOH *botol* «via Indonesisch/Maleis»; SINGALEES *bõtala-ya, bõtälë*; TAMIL dial. *põttil*; BERBICE-NEDERLANDS *bodlo*; SKEPI-NEDERLANDS *bodl*; PAPIAMENTS *bôter* (ouder: *bottel*); SRANANTONGO *batra*; AROWAKS *bõtoli*; KARAÏBISCH *patere* «via Sranantongo»; SARNAMI *botal*; SURINAAMS-JAVAANS *botol* (uit NI of Engels).

bottelarij 'opslagruimte op een dek voor de dagelijkse voedselvoorziening' → DEENS *butleri* 'proviandruimte van schip'; ZWEEDS *buttleri* 'ruimte op vaartuig waar de proviand wordt uitgedeeld'; SRANANTONGO *botr(ar)i* 'bijkeuken'; SURINAAMS-JAVAANS *botri* 'keuken (in erker)' «via Sranantongo».

bottelier 'bediende met toezicht op wijnkelder' → DUIJS *Bottelier* 'kantinebeheerder op oorlogsschepen'; RUSSISCH † *botalër* 'scheepsonderofficier'; INDONESIAISCH *botelir* 'scheepssteward'.

botteliersmaat 'scheepsonderofficier die de bottelier bijstaat' → DUIJS *Botteliersmaat*.

botteloef 'spier voor uitzetten voorzeil' → DEENS *buttelur*; NOORS *buttelur*.

botter 'vaartuig' → DUIJS *Botter* 'platbodem, Hollands zeilvaartuig'.

botting '(verouderd) gerechtelijke oproeping, bevel, vergadering' → DUIJS dial. *Botding* 'gerechtelijke vergadering'.

botulisme 'vergiftiging door bacteriën' → INDONESIAISCH *botulisme*.

boud 'stoutmoedig' → DEENS † *bold* (uit NI of Nederduits); NOORS *bold* (uit NI of Nederduits).

bougainville 'plantengeslacht' → INDONESIAISCH *bogenfil, bugenfil*.

bougie 'vonkenbrug' → INDONESIAISCH *busi*; JAVAANS *busi*; MINANGKABAUS *busi*; MUNA *busi*; SRANANTONGO *busyi*.

bouillon 'vleesnat' → INDONESIAISCH *bulyon*; SRANANTONGO *bulyon*.

boulevard 'brede straat' → INDONESIAISCH *bulevar, bulpar*; JAVAANS *bulpar*.

bourgeois 'burger' → INDONESIAISCH *borju, borjuis*; JAVAANS *borjuis*.

bourgeoisie 'welgestelde burgerij' → INDONESIAISCH

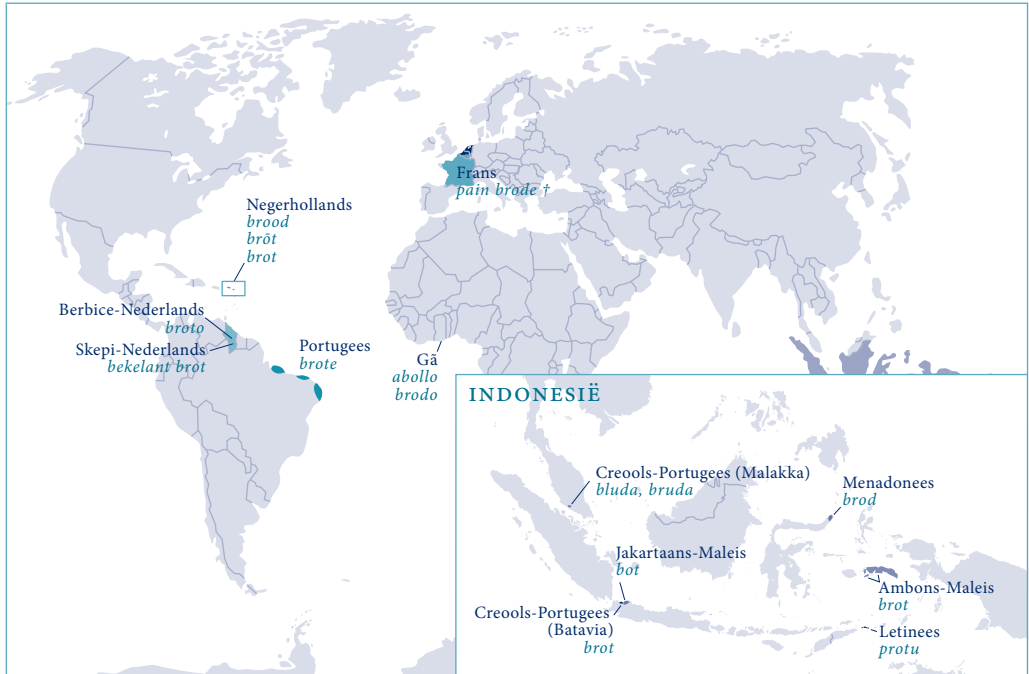
borjuasi, bursuasi 'conservatieve burgerij'.
boussole 'kompas' → MADOEREES dial. *bisola, bisolaha*.
bout 'metalen staaf' → NOORS *bolt* (uit Nl of Nederlands); ZWEEDS *bult* 'kleine metalen staaf met schroefdraad voor constructies' (uit Nl of Nederlands); FINS *pultti* 'kleine metalen staaf met schroefdraad voor constructies' (via Zweeds); FRANS dial. *bô*; RUSSISCH *bolt, baút* 'metalen staaf, dikke ijzeren nagel'; OEKRAÏENS *bolt* 'metalen staaf, dikke ijzeren nagel' (via Russisch); WIT-RUSSISCH *bolt* 'metalen staaf, ijzeren nagel' (via Russisch); SHONA *bhaudi* (via Afrikaans); INDONESIAISCH *baut, terbut* 'metalen staaf, pen, schroef; sterke man'; BOEGINEES *báu*; GIMÁN *bot*; JAKARTAANS-MALEIS *baut*; JAVAANS *bahut*; MADOEREES *baut* 'grote schroef'; MENADONEES *bout*; MINANGKABAU *bauik*; JAPANS † *bōtō*; PAPIAMENTS *bout*; SRANANTONGO *bowtu* 'moer'; SARNAMI *bowtu*.
bout 'poot van een geslacht dier' → BERBICE-NEDERLANDS *bauta* 'been, dij'; SRANANTONGO *boutu* 'poot van een geslacht dier; dij'.
bouw 'lichaamsgestalte' → PETJOH *bouw*.
bouwen 'een huis optrekken' → NEGERHOLLANDS *bou, bau, bow*; PAPIAMENTS † *bouw*; SRANANTONGO *bow*; SURINAAMS-JAVAANS *ngebau* 'opbouwen' (via Sranantongo).
bouwer 'iemand die bouwt; (verouderd) landbouwer' → ENGELS † *bower* 'boer' (uit Nl of Duits).
bouwerij 'boerderij' → ENGELS *bowery* '(verouderd) boerderij'; AMERIKAANS-ENGELS *bowery, bowry, bowerie* '(verouderd) boerderij; wijk in New York'.
bouwheer 'stichter, opdrachtgever' → INDONESIAISCH † *bohér, bouwheer* 'aannemer in de bouw'.
bouwmeester 'architect' → NEGERHOLLANDS *bouwmeester*.
bouwplank 'plank die de grens van een fundering aangeeft' → INDONESIAISCH † *boplang*.
boven 'hoger, op, omhoog, aan de bovenkant' → DEENS *boven-, bovenboven* '(scheepvaart) verlengingen van masten, stangen, zeilen e.d.'; NOORS *boven-* '(maritiem) hoog, aan de top' (uit Nl of Nederlands); INDONESIAISCH *bofen* 'hoger, op, omhoog'; AMBONS-MALEIS *boven* 'omhoog'; JAVINDO *bofen* 'hoger'; NEGERHOLLANDS *boven, bovo, bobo, bu, bo* 'op, bovenop'; BERBICE-NEDERLANDS *bofu* 'hoger; bovenkant'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *above* 'oost (nautische term)'.
bovenblind 'razeil aan de bovenblindsteng' → RUSSISCH † *bomblind*.
bovenblindra 'ra van het bovenblind' → RUSSISCH † *bomblindarej*.
bovenblindschoot 'schoot van het bovenblind' → RUSSISCH † *bomblindaškot*.
bovenblindtoppenant 'touw van de bovenblindranok naar de blindsteng waarmee het bovenblind bediend wordt' → RUSSISCH † *bomblindatopenánt*.
bovenblindtrijs 'touw om de bovenblindra omhoog

te brengen' → RUSSISCH † *bomblindatris*.
bovenblindval 'touw om het bovenblind te hijsen of te strijken' → RUSSISCH † *bomblindafal*.
bovenbrambakstag 'stag van het derde verlengstuk op een mast' → RUSSISCH † *bombrambákstag*.
bovenbrambra 'touw om de bramra op de nok te steunen' → RUSSISCH † *bombrambra*.
bovenbrambuikgording 'touw om het onderlijk van het bovenbramzeil bij de ra te halen' → RUSSISCH † *bombrambykgórdén*.
bovenbramezelfshoofd 'bepaald blok op de mast van een schip' → RUSSISCH *bombramèzel'gof*.
bovenbramgeitouw 'touw waarmee het bovenbramzeil bijeengehaald wordt' → RUSSISCH † *bombramgitov*.
bovenbramgording 'touw waarmee de bovenbramzeilen tegen de ra opgehaald worden' → RUSSISCH † *bombramgórdén*.
bovenbramlijzeil 'bonnet van het bovenbramzeil' → RUSSISCH † *bombramlísel*.
bovenbramlijzeilschoot 'schoot van de bonnet van het bovenbramzeil' → RUSSISCH † *bombramlísel'skot*.
bovenbramlijzeilval 'touw waarmee de bonnet van het bovenbramlijzeil gehesen of gestreken wordt' → RUSSISCH † *bombramlísel'fal*.
bovenbrampardoën 'achterwaarts tuitouw van de bovenbramsteng' → RUSSISCH † *bombramfordún*.
bovenbramra 'ra die aan de bovenbramsteng gehesen wordt' → POOLS *bombramreja* 'ra die boven aan een bramra is vastgemaakt' (via Russisch); RUSSISCH *bombramrej*; LITOUWS *bombramrėja* 'de vijfde ra vanaf het bovendek die aan een bramra is vastgemaakt' (via Russisch).
bovenbramschoot 'touw waarmee het bovenbramzeil bediend wordt' → RUSSISCH † *bombramškot*.
bovenbramstag 'touw dat het achterovervallen van de bovenbramsteng belet' → RUSSISCH † *bombramštag*.
bovenbramstagzeil 'trapeziumvormig zeil aan de bovenbramstag' → RUSSISCH † *bombramstáksel*.
bovenbramsteng 'derde verlengstuk van een mast' → RUSSISCH † *bombramstén'ga*.
bovenbramtakelage 'tuigage van het bovenbramzeil' → RUSSISCH † *bombramtakeláz*.
bovenbramtoppenant 'touw van de bovenbramranok naar de bovenbramsteng waarmee de bovenbramra bediend wordt' → RUSSISCH † *bombramtopenánt*.
bovenbramval 'touw waarmee het bovenbramzeil gehesen en gestreken wordt' → RUSSISCH † *bombramfal*.
bovenbramwant 'touwwerk van het bovenbramzeil' → RUSSISCH † *bombramvánty*.
bovenbramzeil 'zeil boven de bramsteng' → RUSSISCH *bombramsel*; LITOUWS *bombramselis* (via Russisch).
bovendien 'daarenboven' → FRIES *boppedien*.
bovenkant 'bovenste deel' → BERBICE-NEDERLANDS *bovsikandi* 'bovenste deel; stroomopwaarts'.
bovenkluiser 'buitenkluiser, buitenste stagzeil op

- koopvaardijsschepen' → RUSSISCH † *bomkliver*.
- bovenkluisverleider** 'buitenkluisverleider, jagerleider' → RUSSISCH † *bomkliverleer*.
- bovenkluisverneerhaler** 'touw om het voorlijk van de bovenkluis strak te zetten' → RUSSISCH † *bomkliverniral*.
- bovenkluiserschoot** 'touw waarmee de bovenkluis bediend wordt' → RUSSISCH † *bomkliverskot*.
- bovenkluisverval** 'touw waarmee de bovenkluis gehesen en gestreken wordt' → RUSSISCH † *bovenkluisverfal*.
- bovenlander** 'bewoner van een hoger gelegen gebied' → CARIBISCH-ENGELS *boviander, boveyander* 'iemand van wie een van de ouders, meestal de moeder, indiaan is en de ander een zwarte of soms Europeaan'.
- bovenleer** 'betere, fijnere leer voor bovenzijde schoenen' → PAPIAMENTS *bofule*.
- bovenlijzeil** 'zeil aan de marszeilra's dat buiten de marszeilen uitstaat' → RUSSISCH † *bomlisel*'.
- bovenop** 'aan de bovenkant' → NEGERHOLLANDS *boven op* 'aan de bovenkant; hierop'; BERBICE-NEDERLANDS *bofnop* '(aan de) bovenkant'.
- bovenra** 'een van de hoger aan de mast bevestigde ra's' → RUSSISCH *bomrej*.
- bovenuitlegger** 'bovenste uitlegger of lange balk aan voorschip' → RUSSISCH † *bovnutlégar*'.
- bovenzaling** 'bovenste steunbalkjes van de mast' → RUSSISCH † *bomsáling*.
- bowl** 'drank uit wijn, rum en vruchten' → MENADONEES *bol* 'alcoholhoudende drank met vruchten'.
- bowling** 'bepaalde vorm van kegelen' → INDONESISCH *boling*.
- box** 'afgescheiden ruimte; rechthoekige houten speelkooi voor peuters' → INDONESISCH *boks* 'rechthoekige houten speelkooi voor peuters; hokje, telefooncel'; JAKARTAANS-MALEIS *bok* 'opbergbox; kinderbox'; SRANANTONGO *boks* 'rechthoekige houten speelkooi voor peuters'; SARAMAKKAANS *bokúsu* 'afgescheiden ruimte' (uit NI of Engels).
- box** 'luidspreker' → SRANANTONGO *boks*.
- boycot** 'uitsluiting van maatschappelijk verkeer' → INDONESISCH *boikot* (uit NI of Engels); JAVAANS *baékot, békot* 'uitsluiten van maatschappelijk verkeer, dood verklaren' (uit NI of Engels); MAKASSAARS dial. *baekó* (uit NI of Engels).
- braadspil** 'ankerlier op schepen' → DUIJS *Bratspill*; DEENS *bradspil* (uit NI of Nederduits); NOORS *bradspil* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bråspel* (uit NI of Nederduits); FINS *proospeli* 'via Zweeds'; POOLS *braszpil* (uit NI of Duits); RUSSISCH dial. *dráspil*', ook: *dráspel*', *bráspil*'; BULGAARS *bradšpil*; OEKRAÏENS *dráspil*' 'via Russisch'; LITOUWS *brašpilis*.
- braadspit** 'staaf om vlees aan te braden' → DEENS *bradspid* (uit NI of Nederduits).
- braadvlees** 'stuk gebraden vlees' → ENGELS *braaivleis* 'picknick, barbecue' 'via Afrikaans'.
- braaf** 'eerzaam; gehoorzaam' → FRIES *braaf*; ZWEEDS *bra* 'goed; flink; eerzaam; gehoorzaam' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *braav* 'gehoorzaam'.
- braak** 'houten toestel voor de vlasbraak' → ENGELS *brake* 'houten toestel voor de vlasbraak; kneedmachine; houten molen; zware eg; gereedschap om te ontschorsen'.
- braak** 'onbebouwd' → NOORS *brakk* 'onbebouwde akker; onbebouwd' (uit NI of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *braak*.
- braam** 'oneffenheid aan mes; ruige, oneffen rand' → NOORS *brem* 'rand van hoed' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bräm* 'zoom; kraag, rand; garneersel' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *bram* 'ruige, oneffen rand'.
- braambes** 'bes van de braamstruik' → ENGELS *framboise* '(verouderd) framboos; frambozenrood' 'via Frans'; DEENS *framboise* 'framboos, frambooskleurig' 'via Frans'; FRANS *framboise* 'framboos'; ESPERANTO *frambo* 'framboos' 'via Frans'.
- braambos** 'braamstruik' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *braambos* 'via Afrikaans'.
- Brabander** 'inwoner van Brabant' → SCHOTS † *braboner, brabanar, brebnar* 'wever'.
- Brabant** 'provincie van Nederland, voormalige provincie van België' → DUIJS *Brabançonne* 'Belgisch volkslied' 'via Frans'; FRANS *brabançon* 'uit Brabant'; FRANS *brabantes* 'weefsel van vlas, vervaardigd in Brabant'; FRANS *brabant* 'trekkerploeg'; SPAANS *bramante* 'vliegertouw, paktouw'; PORTUGEEES *barbante* 'dun touwtje'; BASKISCH *brabante* 'door os getrokken ploeg met twee ploegijzers' 'via Frans'; BRETONS *brabañsal* 'opscheppen' 'via Frans'; TSJECHISCH *brabantka* 'kippenras'; LITOUWS *brabansonai* 'paardenras' 'via Frans'.
- Brabantia** 'merknaam van huishoudelijke artikelen' → FINS *Brabantia*.
- Brabants** 'behorend tot Brabant' → POOLS *brabancki* 'Brabantse kant'; RUSSISCH *barabanskij*; LETS *brabantietis* 'paardenras'.
- brabbelen** 'krom spreken' → ? ENGELS † *brabble* 'redetwisten'; DUIJS dial. *brabbeln* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *brubeille* 'dwaasheid'.
- braden** 'gaar maken op vuur' → DEENS dial. *brade* (uit NI of Nederduits); FRANS *brader* '(verouderd) vlees braden, gebraad vlees verkopen; op een markt of braderie verkopen (tegen een willekeurige prijs); verkwesten'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *braai* 'via Afrikaans'; PETJOH *brajen* 'gaar maken op vuur, frituren, bakken'; NEGERHOLLANDS *braen* 'gaar maken op vuur; gebraden'; BERBICE-NEDERLANDS *brai*; SKEPI-NEDERLANDS *brai*; SRANANTONGO *brai*.
- braderij** '(verouderd) gaarkeuken, eetkeuken' → FRANS dial. *braderie* '(verouderd) winkel of plaats waar men gebraden vlees kan kopen; markt'.

brageren 'pronken' → DUIJS dial. *brageren, braggeern* 'tekeergaan'; NEGERHOLLANDS *pracheer* 'pochen'.
brak 'zilt' → ENGELS *brack* 'zout, zilt'; ENGELS *brak* 'zilt; alkalisch' <via Afrikaans>; SCHOTS † *brack, brak* 'zilt, zout'; DUIJS *brack; Brack* 'zilt; slecht; troebel; uitschot' (uit NI of Nederduits); DEENS *brak* 'mengsel van vers en zout water' (uit NI of Nederduits); NOORS *brakk* (uit NI of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *brak* 'zilt; ziltheid, brakke grond'; PAPIAMENTS *brak*; SRANANTONGO *brak* 'troebel'.
brak 'hondensoort' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *brak* 'bastaardhond' <via Afrikaans>.
braken 'overgeven' → NEGERHOLLANDS *brak*; SRANANTONGO *brāk* 'overgeven; verraden'; SARAMAKKAANS *balāki*.
braken 'vlas breken' → NOORS *brāke* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *brāka* (uit NI of Nederduits).
braken 'omploegen maar niet inzaaien' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *braak* <via Afrikaans>.
braken 'nachtbraken, brassen en slempen' → NOORS *brāke* 'lawaaï maken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *brāka* 'drukte maken, herrie schoppen' (uit NI of Nederduits).
brakwater 'vermenging van zoet (rivier-) en zout (zee)water' → DUIJS *Brackwasser* <via Nederduits>; DEENS *brakvand* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *brackvatten* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *brakwater*.
brambakstag 'touw dat het naar voren hellen van de bramsteng belet' → RUSSISCH † *brambákštag*.
bramboelijn 'boelijn van een bramzeil om de windvang te vermeerderen' → RUSSISCH † *brambúlin*'.
brambas 'touw om de bramra op de nok te steunen en deze een zekere hoek met de kiel te doen aannemen' → RUSSISCH † *brambas*.
brambuikgording 'touw om het onderlijk van het bramzeil bij de ra te halen' → RUSSISCH † *brambykgórdén*'.
bramdraaireep 'touw waaraan de bramra wordt gehesen' → RUSSISCH † *bramdrájrep*.
bramezelshoofd 'beugel boven aan de marssteng, waardoor de bramsteng gesteund wordt' → RUSSISCH † *bramèzel'góft*.
brameitouw 'touw waarmee het bramzeil bijeengehaald wordt' → RUSSISCH † *bramgítov*.
bramlizzeil 'bonnet van het bramzeil' → RUSSISCH † *bramlísel*'.
brampardoen 'achterwaarts tuitouw van de bramsteng' → RUSSISCH † *bramfordún*.
bramra 'ra aan de bramsteng' → POOLS *bramreja*; RUSSISCH *bramréja, bramrej*; LETS *bramrāja*; LITOUWS *bramrėja*.
bramschoot 'schoot van het bramzeil, om dit op de marsenra uit te halen' → RUSSISCH *bramškot*.
bramstag 'touw of wantslag, dat het achterovervallen van de bramsteng belet' → RUSSISCH *bramštag*.

bramstagzeil 'driehoekig zeil dat aan de bramstag wordt bevestigd' → RUSSISCH *bramstáksel*'.
bramsteng 'verlenging van de ondermast op de marssteng' → DUIJS *Bramstenge*; DEENS *bramstang*; NOORS *bramstang* 'vierkant zeil boven het marszeil aan de bramra aangeslagen en op de marsenra uitgespannen'; POOLS *bramstenga*; RUSSISCH *bramsténga*; LETS *bramstenga*; LITOUWS *bramstengė* (uit NI of Duits).
bramtakelage 'tuigage van het bramzeil' → RUSSISCH *brámtakeláz*.
bramtop 'top van de bramsteng' → RUSSISCH *brámtop*.
bramtoppenant 'touw van de bramranok naar de bramsteng waarmee de bramra bediend wordt' → RUSSISCH *brámtopenánt*.
bramval 'touw waarmee het bramzeil gehesen en gestreken wordt' → RUSSISCH *brámval*.
bramvlaggenstok 'benaming voor het uiteinde van de bramsteng' → RUSSISCH *brámflágštok*.
bramwant 'de gezamenlijke hoofd touwen van de bramsteng' → RUSSISCH *brámvánta*.
bramzeil, bram 'vierkant zeil boven het marszeil' → FRIES *bramseil*; DUIJS *Bramseigel, Bram*; DEENS *bramsejl*; NOORS *bramseil*; ZWEEDS *bramsegel* 'razeil dat bij het bovenste deel van een driedelige mast zit'; FINS *pramseili* 'razeil dat bij het bovenste deel van een driedelige mast zit' <via Zweeds>; FRANS *pavillon en berne; drapeau en berne* 'vlag in sjouw; vlag halfstok'; POOLS *bramsel* (uit NI of Nederduits); SLOVEENS *bramec* 'bovenste verlenging van de mast'; RUSSISCH *brámsel', brámzel'*; BULGAARS *bramsel* <via Russisch>; OEKRAÏENS *brámsel'* <via Russisch>; LETS *bramselis*; LITOUWS *bramselis*; ESPERANTO *bramo* 'alle tuigage boven de mars' <via Duits>.
bramzeildoek 'vlasdoek waaruit bramzeilen vervaardigd worden' → RUSSISCH *brámsel'duk*.
brancard 'draagbed' → INDONESISCH † *brankar*; PAPIAMENTS *brankar*.
brand 'vuur; gloeien van lichaamsdeel; iets wat verbrand of brandkleurig is' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *brand* 'vuur; verbrand stuk grond' <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *bran* 'vuur'; PAPIAMENTS *brant* '(donkere) zeegrondel, slijmvis'; SRANANTONGO *branti* 'vuur; huiduitslag'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *bran* 'vuur'.
branden 'in vuur en vlam staan' → NEGERHOLLANDS *bran* 'heet, brandend; in vuur en vlam staan; bakken, braden'; BERBICE-NEDERLANDS *brandi*; SKEPI-NEDERLANDS *brant*.
brander 'schip gevuld met brandbare stoffen; toestel dat aan een vlam een bepaalde vorm geeft; uitbrander of hartstocht' → DEENS *brander* 'brandschip; woordgrapje'; NOORS *brander* 'brandschip; woordgrap'; POOLS † *brander* 'brandschip' (uit NI of Duits); RUSSISCH *bránder* 'brandschip'; OEKRAÏENS *bránder* 'brandschip' <via Russisch>; INDONESISCH † *brander* 'toestel dat aan

16. De verbreiding van het woord *brood*.

Het bakken van brood is door de Nederlanders geïntroduceerd in Indonesië en Zuid-Amerika. In het Jakartaans-Maleis wordt *bot* niet alleen gebruikt voor ‘baksel uit gerezen deeg’, maar ook voor ‘aankondiging van broodventers dat ze geopend zijn’, terwijl in het Creools-Portugees (Malakka) *bluda*, *bruda* een cake aanduidde die traditioneel gemaakt werd op Kerstmis.

Ook in Ghana hebben sprekers van het Gã via Nederlandse (en misschien ook Deense) forten *brood* leren kennen. Verder is voor zover bekend *brood* het enige woord dat de Nederlanders hebben achtergelaten in de periode tussen 1624 en 1654, toen de WIC vestigingen bezat op de noordoostkust van Brazilië. Dankzij dit kortstondige Braziliaanse avontuur is *brood* in het Braziliaans-Portugees overgenomen en sinds het begin van de zeventiende eeuw in het noordoosten van Brazilië blijven voortleven: *brote* duidt ‘een koekje gemaakt van tarwemeel’ aan, en het verkleinwoord *brotinho* wordt voor een ‘lief en aantrekkelijk meisje’ gebruikt.

een vlam een bepaalde vorm geeft'; JAVAANS *blander* 'toestel dat aan een vlam een bepaalde vorm geeft'.

branderij 'bedrijf waar men sterkedrank stookt' → FRANS dial. *branderie* 'fabriek waar men sterkedrank maakt'.

brandewijn 'gestookte sterkedrank' → ENGELS *brandy*; DUTS *Branntwein*; DUTS *Brandy* 'Engelse benaming voor cognac' <via Engels>; DEENS *brandy* <via Engels>; DEENS *brændevin* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *brännvin* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *brandy* <via Engels>; FRANS *brandevin*; FRANS *brandy* <via Engels>; ITALIAANS *brandy* <via Engels>; PORTUGEES *brande* <via Engels>; TSJECHISCH *brandy* <via Engels>; SLOWAAKS *brandy* <via Engels>; POOLS *brędzi* <via Engels>; KROATISCH *brëndi*, *brandy* <via Engels>; MACEDONISCH *brëndi* <via Engels>; SERVISCH *brëndi* <via Engels>; SLOVEENS *brëndi*, *brandy* <via Engels>; RUSSISCH *brëndi* <via Engels>; BULGAARS *brëndi* <via Engels>; GRIEKS *mpranti* /*brandi*/ <via Engels>; MALTEES *brandi* <via Engels>; ESPERANTO *brando* <via Engels>; ARABISCH (MSA) *brändi* <via Engels>; AKVAMBU *abronsa*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *brandewyn*; NOORD-SOTHO *poranti* <via Engels>; TSWANA *boranti* <via Engels>; XHOSA *branti* <via Engels>; ZOELOE *bhrendi* <via Engels>; ZUID-SOTHO *boranti* <via Engels>; JAVAANS *branduwijn*; AMERIKAANS-ENGELS *brandy*; DELAWARE-JARGON *brandywyne*; MAHICAN *p'natt'weñ*; AROWAKS *barandina*; KARAÏBISCH *palantewin*.

brandhoornvis '(Antilliaans-Nederlands) vissoort' → PAPIAMENTS *branthorives* 'vissoort'.

brandhout 'hout bestemd tot verbranden' → NEGERHOLLANDS *brandhout*; BERBICE-NEDERLANDS *bran(di)houtu*.

branding 'het schuimend breken van de golven tegen het strand' → DUTS *Brandung* (uit NI of Nederduits); DEENS *brænding* (uit NI of Nederduits); NOORS *brenning* 'golfslag' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bränning* (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *plana* (ouder: *prana*) 'golfslag'.

brandkast 'safe' → INDONESISCH † *brankas*.

brandkoren 'graanziekte' → ENGELS † *brantcorn* 'plantenziekte'.

brandmeester 'hoofdbrandweerman' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *brandmeester*.

brandmerken 'een brandmerk aanbrengen' → PAPIAMENTS *brannèr*.

brandmier '(verouderd) agressieve rode mier waarvan de steken branden' → NEGERHOLLANDS *brannmier*, *brambi* 'agressieve rode mier'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *brambi* 'agressieve rode mier'.

brandoffer 'offer, bestemd om ter ere van een godheid verbrand te worden' → NEGERHOLLANDS *branoffer*.

brandolie 'olie die in een lamp wordt gebrand' → NEGERHOLLANDS *branoli* 'petroleum, olie die in een lamp wordt gebrand'.

brandpuntglas 'brandglas, geslepen lens' → JAPANS *shōtengarasu* 'brandglas, geslepen lens, lett. brandpuntglas'.

brandschatten 'schatting opleggen op straffe van plundering' → ENGELS † *branskate*; FRANS † *bransqueter* 'aan een betaling onderwerpen om plunderen te vermijden'.

brandspuit 'verplaatsbaar pompwerktuig voor het blussen van brand' → OOST-JIDDISCH *brandspoitn* <via Russisch>; RUSSISCH *brandspójt*, ook: *transbój* 'verplaatsbaar pompwerktuig voor het blussen van brand; (jongerentaal) mannelijk lid'; BULGAARS *brandspojt* <via Russisch>; OEKRAÏENS *brandspójt* <via Russisch>; AZERI *brandspoyt* <via Russisch>; LITOUWS *brandspoitas* <via Russisch>; PAPIAMENTS *branspeit*, *branspuit* 'verplaatsbaar pompwerktuig voor het blussen van brand; brandweerwagen'; SRANANTONGO *branspoiti*.

brandstof 'bron van energie' → FRIES *brânstof*.

brandvis '(Antilliaans-Nederlands) vissoort' → PAPIAMENTS *brantfes kòrà* 'schorpioenvis (soort zeebaars met giftige stekels) (Scorpaena plumieri)'.

brandvos 'hondachtige' → ENGELS *brant-fox* (uit NI of Duits).

brandwacht 'wacht(schip) tegen brandgevaar' → RUSSISCH *brandváchta* 'wachtschip'; OEKRAÏENS *brandváchta* 'wachtschip' <via Russisch>; LITOUWS *brandvachta* 'wachtschip'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *brandwag* 'wachtpost' <via Afrikaans>.

brandweer 'organisatie belast met het blussen van branden' → INDONESISCH † *blangwér*, *brandweer*, *branwir*; JAVAANS *branwir*; PAPIAMENTS *brantwer*.

brandweerauto 'auto waarmee de brandweer uitrokt om te blussen' → SRANANTONGO *branspoiti-oto*.

brandy 'brandewijn; cognac' → INDONESISCH *berandi*; JAKARTAANS-MALEIS *berëndi*; JAVAANS *brëndhi* (uit NI of Engels); MADOEREES *brendhi* (uit NI of Engels).

brandziekte 'ziekte van planten of dieren' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *brandsiekte* 'schurft bij schapen'.

brandzolder 'warmtewerende laag bakstenen op vliering' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *brandsolder* <via Afrikaans>.

branie 'bluffer; bluf, drukte' → FRIES *brany*.

branieschopper 'opschepper' → FRIES *branyskopper*.

bras 'touw voor beweging en ondersteuning van de ra's' → FRIES *bras*; DUTS *Brasse*; DEENS *bras*; NOORS *bras*; ZWEEDS *brass*; ESTS *prass* (uit NI of Duits); POOLS *bras* (uit NI of Frans); RUSSISCH *bras*; OEKRAÏENS *bras* <via Russisch>; LETS *brase* (uit NI of Duits); LITOUWS *brasas*.

bras 'rommel, boel' → DUTS dial. *Brass*; ZWEEDS *brass* 'boel' (uit NI of Nederduits).

brasblok 'katrol aan de ranok waardoor de bras wordt geschoren' → RUSSISCH *brasblok*.

brasem 'beenvis' → ENGELS † *brasse*; DEENS *brasen* (uit NI of Nederduits); NOORS *brasme* (uit NI of Nederduits); FRANS *brème*.

braspenning 'vroegere munt' → FRANS dial.

† *braspeninge* 'penning ter waarde van de belasting op een ketel Bier'.

brasschenkel 'touw waaraan het brasblok gesplitst is' → RUSSISCH † *brasškéntel*'.

brassen 'de ra's verstellen' → DUIJS *brassen*; DEENS *brase*; NOORS *brase* (uit NI of Nederduits); POOLS *brasować*.

Brasso 'merknaam van koperpoetsmiddel' → INDONESIAISCH *braso*; JAVAANS *braso*.

bravoure 'zelfverzekerdheid' → SRANANTONGO *prefuru* 'zelfverzekerdheid, lef; brutaal'.

braziel 'houtsoort; rode verfstof verkregen uit deze houtsoort' → ZWEEDS *bresilja* 'rode verfstof verkregen uit harde houtsoort gewonnen in Zuid-Amerika' (uit NI of Nederduits).

brede ('verouderd) breder, groter maken' → FRANS dial. *bardir* 'groter worden (van golven)'.

brede wimpel ('verouderd) speciale vlag die wordt gehesen wanneer er een hooggeplaatste aan boord is' → RUSSISCH *brejdvýmpel* 'speciale vlag die wordt gehesen wanneer er een hooggeplaatste aan boord is'; BULGAARS *brejd-vimpel* 'speciale vlag die wordt gehesen wanneer er een hooggeplaatste aan boord is' <via Russisch>; OEKRAÏENS *brejdvýmpel* 'speciale vlag die wordt gehesen wanneer er een hooggeplaatste aan boord is' <via Russisch>; LITOUWS *breidvimpelas* 'speciale vlag die wordt gehesen wanneer er een hooggeplaatste aan boord is'.

breed 'wijd' → NEGERHOLLANDS *breet, brēt*; BERBICE-NEDERLANDS *brete*; SURINAAMS-JAVAANS *bradi* <via Sranantongo>.

breedte 'afmeting van iets loodrecht op de lengte of de hoogte' → FRANS dial. *brette* 'bepaalde ruimte van plaats van tijd'.

breedvoet 'platvoet' → SRANANTONGO *bredefutu*.

breefok 'licht razeil aan de fokkenmast' → DEENS *breedfok*; RUSSISCH *brifok*.

breefokkengording 'touw waarmee de breefok tegen de ra opgehaald wordt' → RUSSISCH † *brifokgórden*'.

breefokkenhals 'hoek tussen voorlijk en onderlijk van de breefok' → RUSSISCH † *brifokgals*.

breefokkenra 'ra van de breefok' → RUSSISCH † *brifokrej*.

breefokkenschoot 'touw waarmee de breefok bediend wordt' → RUSSISCH † *brifokškot*.

breefokkentoppenant 'touw tussen de ranok van de breefok en de mast waarmee de breefok bediend wordt' → RUSSISCH † *brifoktopenánt*.

breefokkenval 'touw waarmee de breefok gehesen en gestreken wordt' → RUSSISCH † *brifokfal*.

breekmes 'bepaald middeleeuws mes' → FRANS *braquemart* '(historisch) kort, breed zwaard; (familiaal) penis'; PORTUGEES *bacamarte* 'kort, breed zwaard' <via Frans>.

breeuwen 'naden dichten' → DUIJS *brewen*; FRANS dial. *brondir* 'gaten dichtmaken (in een mijn)'; PAPIAMENTS *breu* 'teer, asfalt; (scheepvaart) naden

dichten'.

breeuwersgast 'breeuwer, scheepstimmerman die breeuwt' → RUSSISCH *bryzgás* 'breeuwer'.

breidel 'toom' → INDONESIAISCH *brédél, breidel* 'toom; verbod; persbreidel'.

breien 'draden strikken' → FRANS † *brédír* 'samenvoegen (van stukken leer) met lange, dunne riemen'; INDONESIAISCH † *breien*; JAVAANS (*di*)*bré, (di)ebré* 'gebroid'; SOENDANEES *běre*; PAPIAMENTS † *brei*; SRANANTONGO *brei* 'draden strikken, vlechten, weven'; SARAMAKKAANS *beéi*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *braideri* 'borduursel, borduurwerk' <via Negerhollands>.

breken 'klein of stuk maken' → DUIJS *brechen* 'beginnen met het lossen van de lading'; DEENS *brække* (uit NI of Nederduits); NOORS *brekke* 'klein of stuk maken; stuk gaan' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bräcka* 'klein of stuk maken; beginnen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *breek, brék, brē* 'klein, stuk of kapot maken'; BERBICE-NEDERLANDS *broke* 'klein of stuk maken; gebroken, kapot'.

brengen 'vervoeren' → DEENS *bringe* 'vervoeren; in een toestand raken' (uit NI of Nederduits); NOORS *bringe* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bringa* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *breng, bring, brin*; BERBICE-NEDERLANDS *bringgi*; SKEPI-NEDERLANDS *brink*; SRANANTONGO *bringi*.

brengun, bren 'licht machinegeweer' → INDONESIAISCH *brén*; JAKARTAANS-MALEIS *berèn, brèn*; PETJOH *bren*.

bres 'opening in vestingmuur' → DUIJS *Bresche*.

bretel 'broekophouder' → INDONESIAISCH *brétél*.

breugeliaans 'volgens, in de geest van de schilder Breughel' → FRANS *breughelien*.

Breughel 'achternaam van een Vlaamse kunstschilder (circa 1520-1569)' → TSJECHISCH *brajgl* '(sprektaal) wanorde, onrust, herrie, groot feest'.

breuk 'het breken; barst; ziektoestand waarbij een orgaan buiten zijn normale positie komt' → FRIES *breuk* 'verbreking van de samenhang van iets; uitzakking, liesbreuk'; NOORS *brokk* 'ziektetoestand waarbij een orgaan buiten zijn normale positie komt' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bråck* 'ziektetoestand waarbij een orgaan buiten zijn normale positie komt, hernia' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *breek* 'het breken; barst'; PAPIAMENTS *breuk* 'ziektetoestand waarbij een orgaan buiten zijn normale positie komt, hernia'.

breuk 'gebroken getal' → FRIES *breuk*; DEENS *brök* (uit NI of Nederduits); NOORS *brök* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bråk* (uit NI of Nederduits).

brevet 'diploma' → INDONESIAISCH *brevét* 'diploma; vergunning'.

brevier 'gebedenboek' → ENGELS *brevier* 'kleine lettersoort (waarmee oorspronkelijk gebedenboeken gezet werden)'; INDONESIAISCH *brevir* '(rooms-katholiek) gebedenboek'.

bridge 'kaartspel' → INDONESIAISCH *bridge* /brits/.

brief 'geschreven boodschap' → NEGERHOLLANDS *brief, brif*; BERBICE-NEDERLANDS *brifu*; PAPIAMENTS † *brifi*; SRANANTONGO *brifi* 'post(stuk)'; AUCAANS *biifi*; SARAKAKAANS *biifi* 'geschreven boodschap, post' ‹via Sranantongo›.

briefkaart 'kaart met voorgedrukte postzegel' → FRIES *briefkaart*; JAVAANS *brikar* 'correspondentiekaart'.

bries 'koele wind' → FRIES *brys*; DUIJS *Brise* 'zacht windje' (uit NI of Nederduits); DEENS *brise* 'zacht windje' (uit NI of Nederduits); NOORS *bris* 'zwakke tot matige wind' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *brise* (uit NI of Nederduits); FINS *briisi* 'matige maar voldoende zeilwind' ‹via Zweeds›; ESTS *briis* (uit NI of Duits); FRANS *brise* 'zacht windje' (uit NI of Fries); POOLS *bryza*; LITOUWS *brizas* 'zachte, maar frisse wind' (uit NI of Frans); ESPERANTO *brizo* 'koele wind, wind met kracht 4-6' ‹via Frans›.

briesen 'brullen; hoorbaar ademen van paard' → FRIES *bryskje* 'brullen; hoorbaar ademen'; NEGERHOLLANDS *bries* 'brullen'.

brievenbesteller 'postbode' → PAPIAMENTS *brievenbesteller*.

brigade 'eenheid van bataljons en afdelingen' → INDONESISCH *brigade*; JAVAANS † *bergada, bregada*.

brigadier 'rang bij de politie' → INDONESISCH *bridadir*; JAVAANS † *blegedhir, bragedir*; PAPIAMENTS *brigadir*; SRANANTONGO *brigadiri*.

brij 'pap' → AMERIKAANS-ENGELS dial. *bry* 'karnemelkse pap'.

brijn 'pekel' → FRANS dial. † *bateau brinant* 'boot waarop men vissen in vaten verkoopt'.

brik 'zeilvaartuig' → INDONESISCH *berik* 'tweemaster'; MAKASSAARS *baré* 'driemaster waarvan de achtermast van een ra voorzien is'; PAPIAMENTS *brek*.

brik '(gebroken) baksteen; iets in de vorm van een baksteen' → ENGELS *brick* 'baksteen; blok; broodje'; ENGELS *briquette* 'langwerpig stuk brandstof' ‹via Frans›; DUIJS *Brikett* 'langwerpig stuk brandstof' ‹via Frans›; FRANS *brique* 'baksteen'; FRANS *briquette* 'langwerpig stuk brandstof' ‹via Frans›; PORTUGEES *briquete* 'langwerpig stuk brandstof' ‹via Frans›; BRETONS *brik* 'gevormde en gebakken klei, bij bouwen gebruikt' ‹via Frans›; LITOUWS *briketas* 'langwerpig stuk brandstof' ‹via Frans›; GRIEKS *mpriketta* /*brikéttá* 'langwerpig stuk brandstof' ‹via Frans›; MALTEES *briksa, briks* 'baksteen' ‹via Engels›; ESPERANTO *briko* 'baksteen' ‹via Frans›.

briket 'stuk brandstof' → INDONESISCH *brikét*.

bril 'glazen om beter te zien; wc-zitting' → DEENS *briller* 'glazen om beter te zien' (uit NI of Nederduits); NOORS *briller* 'glazen om beter te zien' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *brillor* 'glazen om beter te zien' (uit NI of Nederduits); FINS (*prillit* 'glazen om beter te zien' ‹via Zweeds›; ESTS *prillid* 'glazen om beter te zien' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH † *bril* 'glazen om beter te zien';

JAVAANS *bril, grobog-bril* 'stilletje, draagbaar kamergemak'; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *brillo, brilo* 'glazen om beter te zien'; PAPIAMENTS *bril* 'glazen om beter te zien'; SRANANTONGO *bril, breri* 'glazen om beter te zien'; SARAKAKAANS *beí* 'glazen om beter te zien'.

briljant 'schitterend' → INDONESISCH *brilian, brilyan*; PAPIAMENTS † *briljant* 'uitstekend'.

briljant 'geslepen diamant' → INDONESISCH *berlian*; ATJEHNEES *beureulian* 'sieraad'; BOEGINEES *baréliyang* 'sieraad'; JAKARTAANS-MALEIS *berlian* 'sieraad'; JAVAANS *barléyan* 'sieraad met briljantsteentjes'; MADOREES *berliyan, bārlian, bārliyan* 'sieraad'; MAKASSAARS *baraliyáng* 'sieraad'; MINANGKABAU *barlian* 'sieraad'; SINGALEES *bereliyantu* (uit NI of Portugees); SURINAAMS-JAVAANS *barleyan* 'sieraad'.

Brillcream 'merknaam van haarcrème' → INDONESISCH *brilkrim*.

brink '(verhoogd) erf, plein' → DUIJS *Brink* 'heuvel' (uit NI of Nederduits); DEENS *brink* 'heuvel' (uit NI of Nederduits); NOORS *brink* 'steile heuvel, heuvelrug' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *brink* '(steile) helling' (uit NI of Nederduits).

brisant(bom) 'bom gevuld met brisante stoffen' → INDONESISCH *brisan*; MAKASSAARS *bông-barisang*.

brits 'slaapplaats' → ZWEEDS *brits* 'eenvoudige houten aan de wand bevestigde slaapplaats' (uit NI of Nederduits).

broccoli 'Italiaanse bloemkool' → INDONESISCH *brokoli*.

broche 'sierspeld' → INDONESISCH *bros*; JAKARTAANS-MALEIS *bros*; MAKASSAARS *burôs, burósó*; MENADONEES *bros* 'versiering aan bijvoorbeeld een jurk'; MUNA *buronso*.

brochure 'vlugschrift' → INDONESISCH *brosur*.

broddelen 'een werk verknoeien' → FRANS dial. *brôdeler*.

brodden 'een werk verknoeien' → FRANS dial. *brôdi*.

broeden 'op eieren zitten' → NEGERHOLLANDS *broen, brum, brun*; PAPIAMENTS *brui* (ouder: *broei*) 'zich vermeerderen'; SRANANTONGO *brude*.

broeder 'geestelijke' → INDONESISCH *bruder* 'rooms-katholieke geestelijke'; PAPIAMENTS *bruder* 'rooms-katholieke geestelijke zonder kerkelijke wijding'.

broeder 'verpleger' → PAPIAMENTS *bruder*; SURINAAMS-JAVAANS *bruder*.

broeder 'koek van meel, krenten, rozijnen en sukade' → INDONESISCH *bluder* 'vanillecake met rozijnen'; JAKARTAANS-MALEIS *beluder*; JAVAANS *bluder* 'tulband, moscovisch gebak'; KUPANG-MALEIS *barudel, brudel* 'gebak'; MADOREES *bludêr* 'gebak, poffertjes'; MAKASSAARS *bulûderé* 'gebak van meel, zoete saguweer, boter, eieren, suiker en gecondenseerde melk'; SOENDANEES *buludêr* 'bruinegebakken ketelkoek'; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *boerdar* 'soort gebak'; SINGALEES *burudala, burûdala* 'soort gebak'.

broeder, broer 'mannelijk kind t.o.v. kinderen van dezelfde ouders' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *broeder, broer*; LALA *blulu* 'familielid, familieleden' (via Afrikaans); AMBONS-MALEIS *brur*; CHINEES-MALEIS *brur* 'aanspreektitel mannelijke geloofsgenoot van gelijke leeftijd'; JAVAANS *brur*; MENADONESE *brur*; NEGERHOLLANDS *broeer, bruer, bru, bju, butje, boetje, butji, butši* 'mannelijk kind t.o.v. kinderen van dezelfde ouders; aanspreekvorm voor medemens, naaste'; BERBICE-NEDERLANDS *bluru; brur*; SKEPI-NEDERLANDS *blur*; PAPIAMENTS *broer, broertje* 'koosnaam voor mannelijk persoon, eventueel gevolgd door achternaam'; PAPIAMENTS *bru* 'aanspreekvorm voor vriend of makker'; SRANANTONGO *brur*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *bru, bro, bruds, butchie* (via Negerhollands).

broederlijk 'zoals tussen broers pleegt of behoort te bestaan of te gebeuren' → NEGERHOLLANDS *broerlik, bruderlik*.

broedertwist 'twist tussen bloed- of geestverwanten' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *broedertwis* 'twist tussen (belangen)groepen' (via Afrikaans).

broeien 'heet worden' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *broi* 'gisten, heet worden'; FRANS *brouir* 'verzengen'; FRANS † *ébrouer* 'linnen in zemelwater doen vóór het verven'; ESPERANTO *brogi* 'dompelen in of overgieten met kokend water' (via Frans); PAPIAMENTS *brui* 'heet worden, in stilte dreigen (bijv. storm), drukkend heet zijn'; SRANANTONGO *brui* 'heet worden, gisten'.

broek 'kledingstuk; broekvormig voorwerp; lang touw' → DUIJS dial. *Brauk* 'kledingstuk'; NOORS *brok* '(dialect) kledingstuk; lang touw' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *brok* 'lang, zwaar touw' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *broukes* 'kledingstuk'; RUSSISCH *brjuk* 'touw voor het bevestigen van het scheepsgeschut'; RUSSISCH *brjúki* 'kledingstuk'; OEKRAÏENS *brjúki* 'kledingstuk' (via Russisch); GĀ *blukú* 'kledingstuk'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *broeks, broekies* 'kledingstuk' (via Afrikaans); ZOELOE *bhulukwe* 'kledingstuk' (via Afrikaans); SHONA *burukwe* 'kledingstuk' (via Afrikaans); SINDEBELE *burugwe* 'kledingstuk' (via Afrikaans); KUPANG-MALEIS *baruk, bruk* 'onderbroek, korte broek'; MUNSEE-DELAWARE *páó:k* 'kledingstuk'; NEGERHOLLANDS *broek, bruk* 'kledingstuk'; BERBICE-NEDERLANDS *bruku* 'kledingstuk'; PAPIAMENTS *bruki* 'lulier'; SRANANTONGO *bruku* 'kledingstuk'; AUCAANS *boeoeokoe* 'kledingstuk'; SARAMAKKAANS *buúku* 'kledingstuk' (via Sranantongo); AKAWAIO en AREKUNA *puuruukuu* 'kledingstuk' (via Skepi-Nederlands); AROWAKS *boróko* 'kledingstuk'; KARAÏBISCH *puruku, puluka* 'kledingstuk' (via Sranantongo); SARNAMI *bruku* 'kledingstuk'.

broek 'laag drassig land' → FRANS dial. *bruec* 'moeras'.

broekband 'tailleband bovenaan de broek' →

NEGERHOLLANDS *bruk-bant*.

broeking 'bekleding van scheepsdelen om het indringen van lekwater te beletten' → RUSSISCH *brjúkanec* 'geteerd paklinnen aan de mastboom'.

broekzak 'bergplaats in broek' → BERBICE-NEDERLANDS *brukusaka*.

brok 'stuk' → DUIJS dial. *broek* 'broos, gebrekkig'; FRANS *brocanter* 'verkoop van handelen in curiosa'; FRANS dial. *broque; bric-brok*; ESPERANTO *brokanti* 'beroepshalve kopen en verkopen van doorgaans goedkope spullen' (via Frans); NEGERHOLLANDS *broki, brokkie, brokkies* 'stuk, stukje'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *broki* 'stukje; klein' (via Negerhollands).

brokaat 'zware zijden stof, veelal met gouddraad geborduurd' → INDONESISCH *berokat*.

brokkel '(Vlaams) stukje' → FRANS dial. *broclet* 'stukje'.

brokkeling 'stukjes of snippers, waarin iets uiteengevallen is' → FRANS *broquelin* 'tabaksafval'.

brombilk '(Vlaams) magere weide waar veel brem groeit' → FRANS dial. *brombilles* 'struikgewas; iets van weinig waarde'.

bromfiets 'fiets met motor' → DUIJS *Bromfiets* '(tienertaal) moped'; INDONESISCH *brompit*; JAVAANS dial. *bronfit*; MADOEREES *bromfit*; PAPIAMENTS *bròmfits*; SRANANTONGO *brom(baisigri)*; SURINAAMS-JAUAANS *bronfit, brompit*.

brommen 'laag en dof geluid maken, mopperen' → DEENS *brumme* 'laag en dof geluid maken' (uit NI of Nederduits); NOORS *brumme* 'laag en dof geluid maken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *brumma* 'laag en dof geluid maken' (uit NI of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *brom* (via Afrikaans).

brommer 'bromfiets' → PAPIAMENTS *bròmer*; SRANANTONGO *brom*; AUCAANS *bolomoe*.

brommer 'iets of iemand die een brommend geluid maakt' → ENGELS *brummer fly* 'vleesvlieg' (via Afrikaans); DEENS *brummer* 'iemand die niet kan zingen; mechanisme dat een brommend geluid maakt' (uit NI of Nederduits).

bron 'uit de grond opwellend water' → AMBONS-MALEIS *bron* 'waterbron'; SRANANTONGO *bron, blon* 'put (ook fig.)'.

bronchitis 'ontsteking van de luchtpijptakken' → INDONESISCH *bronk(h)itis*.

brons 'legering van koper en tin' → JAVAANS *brom, bron* 'bronskleurig'.

brons 'paartijd' → DEENS *brunst* (uit NI of Nederduits); NOORS *brunst* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *brunst* (uit NI of Nederduits).

bronspot '(Vlaams) thermosfles' → FRANS dial. *bronspote* 'kruikje'.

brood 'baksel uit gerezen deeg' → FRANS † *pain brode* 'grijsbruin brood'; PORTUGEES *brote* 'biscuitje of cracker, gemaakt van tarwemeel'; GĀ *abollo*, modern ook: *brodo* (uit NI of Deens); AMBONS-MALEIS *brót*;

JAKARTAANS-MALEIS *bot* 'baksel uit gerezen deeg; aankondiging van broodventers dat ze geopend zijn'; LETINEES *protu*; MENADONEES *brod*; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *brot*; CREOOLS-PORTUGEEES (MALAKKA) *bluda, bruda* 'cake traditioneel gemaakt op Kerstmis'; NEGERHOLLANDS *brood, brôt, brot*; BERBICE-NEDERLANDS *broto*; SKEPI-NEDERLANDS *bekelant brot* 'tarwebrood'.

broodboom 'boom met vruchten die, gebakken, de smaak hebben van tarwebrood' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *bread tree*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *broodboom*.

broodje 'klein brood met beleg voor één persoon' → FRIES *broadsje* 'klein brood, kadetje; bil; alvleesklier (van rund)'; SINGALEES *burudala, burūdala* 'soort cake'.

broodkamer 'plaats waar vroeger de scheepsbesluit werd bewaard' → RUSSISCH † *brodkamera*.

broodkruimel 'klein afgebrokkeld of overgebleven stukje brood' → NEGERHOLLANDS *brôtkrom* (uit NI of Engels).

broodsuiker '(Surinaams-Nederlands) witte suiker' → SRANANTONGO *brotsukru* 'basterdsuiker'.

broodvrucht 'vrucht van de broodboom' → AROWAKS *borotobon-mashíbero* 'bepaalde vrucht'.

broodwinner 'kostverdiener; klein lijzeil dat met flauwe koelte aangespannen wordt (zo genoemd omdat dit zeil de werking van de wind vergroot)' → ZWEEDS † *brotvindare* 'soort razeil dat de werking van de wind op het achterschip vergroot'.

broos 'breekbaar' → PAPIAMENTS *bròs*; SRANANTONGO *broso*.

broos(je) 'toneellaars, cothurn' → FRANS *brodequin* 'laarsje'; SPAANS *borcegui* 'halfhoge (rijg)laars; sok' (via Frans); PORTUGEEES *borzeguim* 'kleine laars waarvan de schacht wordt dichtgeknoopt met een veter, rijglaars' (via Frans); BRETONS *brotikin* 'rijglaars' (via Frans).

bros 'breekbaar' → INDONESIAISCH *bros*.

brouwen 'bier bereiden' → FRANS dial. *brouwekin, brouquin* 'bier'; NEGERHOLLANDS *brou, brau* 'overkoken'; PAPIAMENTS *brou* 'toeren, mengen'.

brouwen 'met een huid-*r* spreken' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *brei, br(a)y* (via Afrikaans); PAPIAMENTS dial. *brou*.

brouwer '(Surinaams-Nederlands) hoge hoed (naar de hoge schoorsteen van plantage Brouwerslust)' → SRANANTONGO *browru* 'hoge hoed'.

brouwerij 'bierfabriek' → ENGELS *brewery*; DUIJS *Brauerei*; JAVAANS dial. *bruweré*; AMERIKAANS-ENGELS *brewery*.

browning 'automatisch pistool' → JAVAANS *broning*.

brug 'verbinding over water' → ZOELOE *bhuloho* (via Afrikaans); JAVAANS *brug* 'scheepsbrug'; JAVAANS *brukan* 'aanlegplaats, steiger'; MADOERES dial. *brük, èbbrük* 'los- en laadhoofd aan zee'; NEGERHOLLANDS *bruk, brök, brugge*; BERBICE-NEDERLANDS *brogi*; PAPIAMENTS *brùg, bres*; SRANANTONGO *broki*;

AUCAANS *booki* (via Sranantongo); SARMAKKAANS *boóki* (via Sranantongo); SARNAAMI *broki*; SURINAAMS-JAVAANS *broki* (via Sranantongo).

Brugge 'Belgische plaatsnaam, bekend om zijn kant' → FRANS *brugge* 'slotenmaker (oorspr. gevestigd in Brugge)'; FRANS *bruges* 'kant uit Vlaanderen; versierde jurk uit Brugge'; ESPERANTO *bruĝo* 'kant uit Brugge' (via Frans).

brugmansia 'plantengeslacht, vernoemd naar Sebald Justinus Brugmans' → ENGELS *brugmansia* 'engelentrompet; bepaalde parasietplant' (via Modern Latijn).

brui 'slag, klap; rommel' → FRIES *brui* 'boel, rommel'; ZWEEDS † *bry* 'het geheel van zeilen aan boord'.

bruid 'in ondertrouw opgenomen vrouw' → FRANS dial. *brûte* 'huwelijk; (kaartspel) koning en dame van dezelfde kleur'; AMBONS-MALEIS *broit, bruid*; KUPANG-MALEIS *broid*; MENADONEES *broid*; TERNATAANS-MALEIS *broid*; NEGERHOLLANDS *bruid*; PAPIAMENTS *brùit, breit* (ouder: *breid*) 'in ondertrouw opgenomen vrouw; communicantje; (op Aruba) ook: huwelijksfeest'.

bruidegom 'in ondertrouw opgenomen man' → FRANS dial. † *brudegom* 'verloofde'; AMBONS-MALEIS *broigom, buidegom*; KUPANG-MALEIS *broidegom*; MENADONEES *broidegom*; TERNATAANS-MALEIS *broidegom*; NEGERHOLLANDS *bruidigom, brydgom*; PAPIAMENTS *brùidehòm* (ouder: *bruidegom*).

bruidsjongen 'jongeman die bij de huwelijksplechtigheid behulpzaam is' → PAPIAMENTS *bruidsjongen*.

bruidsmisje 'misje dat bij de huwelijksplechtigheid de bruid behulpzaam is' → PAPIAMENTS *bruidsmisje*.

bruidsstuk 'huwelijksgeschenk' → FRANS dial. *brûte* 'huwelijksgeschenk; fooi; slecht iets'.

bruïen 'slaan; plagen' → DUIJS *abgebrùit sein* 'gewiekst; ongevoelig'; ZWEEDS *bry* 'zich plagen met; zich het hoofd over iets breken, moeite doen' (uit NI of Nederlands).

bruïken '(gewestelijk) gebruikmaken van iets' → NOORS *bruke* 'zich bedienen van' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *bruka* 'zich bedienen van' (uit NI of Nederlands).

bruïloft 'trouweest' → CHINEES-MALEIS *bruïloft*; NEGERHOLLANDS *bruïloft, brylloft*.

bruin 'kleurnaam' → FRIES *in bruin libben* 'een mooi leventje'; ENGELS *Bruin* 'diernaam, in het bijzonder van de bruine beer'; NEGERHOLLANDS *bruun, brin, bryen*; PAPIAMENTS *brùin, brein* (ouder: *bruin*) 'donkere kleur'; SRANANTONGO *broin*.

bruinebonensoep 'soep van bruine bonen' → INDONESIAISCH *sop brunebon*.

bruine boon 'peulvrucht' → ALOR-MALEIS *brene bon*; MENADONEES *brènèbon*; SRANANTONGO *bruinbonki*.

bruïnvis 'walvisachtige' → FRANS dial. † *bruïnvis*.

bruis, brus '(Vlaams) onderste deel van kreupelhout' → FRANS dial. † *brohon* 'oude kwijnende boom';

- BASKISCH *brus* 'uiteenvallend, rot' <via Frans>.
- bruisen** 'borrelen' → DEENS *bruse* 'borrelen; snel bewegen' (uit NL of Nederduits); NOORS *bruse* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *brusa* (uit NL of Nederduits).
- brullen** 'hard geluid maken' → DEENS *bröle* (uit NL of Nederduits); NOORS *bröle* (uit NL of Nederduits); PAPIAMENTS † *brulle*.
- brunette** 'meisje met donkerbruine haren en ogen' → INDONESISCH *brunét*.
- Brusselse spruitjes** 'soort groente' → ENGELS *Brussels sprouts*; FRANS *choux de Bruxelles*; POOLS *brukselka*; GRIEKES *lachanakia Bruxellón* /lachanakia vrixelon/.
- Brussels lof** 'witlof' → FRANS *chicorie de Bruxelles*; AMERIKAANS-ENGELS *Belgian endive*.
- brutaal** 'onbeschoft' → INDONESISCH *brutal*; JAKARTAANS-MALEIS *brital*; MENADONEES *brutal* 'stout; onbeleefd'.
- bruto** 'met emballage, zonder aftrek van kortingen' → INDONESISCH *bruto*; JAVAANS *brito* 'met emballage'.
- bryonia** 'heggenrank' → JAPANS *burionia*, *burioniya*.
- bubbel, bobbel** 'gas- of luchtbel' → NOORS *boble* (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *bobbel*, *bobl*.
- bubbelen, bobbelen** 'in beweging zijn door opstijgend(e) lucht of gas' → NOORS *boble* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *bubbla* (uit NL of Nederduits).
- budget** 'begroting' → INDONESISCH *bujét* (uit NL of Engels).
- buffel** 'herkauwer' → DEENS *boffel* 'herkauwer; scheldwoord voor grof en onhandig persoon'; NOORS *boffel* (uit NL of Nederduits); SRANANTONGO *bofru* 'tapir, herkauwer'; AROWAKS *boforo* 'tapir' <via Sranantongo>.
- buffelen** 'hard werken' → SRANANTONGO *bofru*.
- buffelgras** 'grassoort' → ENGELS *buffel grass* <via Afrikaans>.
- buffet** 'schenktafel, tapkast' → INDONESISCH *bufét* 'opbergmeubel voor tafelzilver; schenktafel, tapkast; snackbar in station'; JAKARTAANS-MALEIS *bupet*; JAVAANS *bipèt* 'tapkast; stationsrestaurantie'; MADOEREES *bifet*; MENADONEES *bufèt* 'kast'; MUNA *bofe*; SOENDANEES *bupet*; NEGERHOLLANDS *bufèt* 'huishoudkast, meubelstuk met tafelgoed en tafelgerei'.
- bugger** '(verouderd) ketter; sodomiet; smeerlap' → ENGELS *bugger* '(verouderd) ketter; pederast; lul(hannes); gozer'.
- buggerij** 'sodomie' → ENGELS *buggery*.
- bui** 'neerslag' → DUIJS *Bö* 'windstoot'; DEENS dial. *boje*; DEENS *byge*; NOORS *byge*, *bøye*; ZWEEDS *by* 'krachtige wind, vaak met hevige kortdurende neerslag'; FINS *pyy* 'zwaar, gevaarlijk weer met plotselinge windvlagen' <via Zweeds>; FRANS dial. *beÿye*; *beit* 'stortvloed; rukwind'.
- bui** 'stemming' → PAPIAMENTS *beis* 'stemming, humeur'.
- bui** 'krommen' → ? SCHOTS † *bowl* 'krommen, draaien'; ZWEEDS *buga* '(zich) krommen als begroeting' (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *bieg* 'krommen, welven'; SRANANTONGO *boigi* 'krommen; buiging'.
- buik** 'middendeel van lichaam; iets in de vorm daarvan' → FRANS *buire* 'soort kruik'; RUSSISCH † *byk* 'de bolvormige gedaante van een zeil'; NEGERHOLLANDS *buk*, *big*, *bik* 'middendeel van lichaam'; SKEPI-NEDERLANDS *buk* 'middendeel van lichaam'.
- buikdenning** 'houten vloer in laadruim van schepen' → SCHOTS *bugdalin*, *buk denning* 'planken beschot aan de binnenkant van een schip; materiaal om het ruim van een schip te bekleden voordat er geladen wordt; verpakkingsmateriaal'.
- buikgording** 'touw om de onderlijken van de zeilen bij de ra te halen' → ZWEEDS *bukgårding*; FINS *puukgordinki* <via Zweeds>; RUSSISCH *bykgörden*'.
- buikgordingblok** 'katrol waardoor de buikgordings geschoren worden' → RUSSISCH † *bykgörden* 'blok'.
- buikje** 'romp van een kledingstuk, lijfje' → FRANS dial. *boige*, *bodje* 'tronk; romp van een hemd'.
- buiknavel** 'navel, litteken van de navelstreng' → DUIJS dial. *Buknagel*.
- buikplank** 'bodemplank van een wagen' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *buikplank*.
- buiktyfus** 'ziekte' → JAPANS *chō-chifusu* 'ziekte, lett. buik-tyfus'.
- buil** 'bult' → NOORS *bule* 'bult; deuk' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *bula* 'bult, ronde gevoelige harde zwelling' (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *buil*.
- builen, buidelen** 'meel zeven' → FRANS *bluter*; ESPERANTO *bluti* 'meel zeven door een fijne zeef' <via Frans>.
- buis** 'haringschuit' → FRIES *buis* 'kleine schuit om paling bij vissers op te halen'; ENGELS *buss*; SCHOTS *bush*, *busche* 'soort vracht- of vissersboot'; DUIJS *Büse*, *Heringsbüse*; DEENS † *byse* (uit NL of Nederduits); NOORS *byse* (uit NL of Nederduits); FRANS † *bûche* 'boot die de Hollanders gebruiken voor de haringvangst'; FRANS *buse*; RUSSISCH *baus* 'vaartuig voor de haringvangst'.
- buis** 'pijp, leiding; cilindervormig voorwerp; soort schiettuig' → FRIES *buis* 'leiding; cilindervormig voorwerp; beeldbuis'; ENGELS † *bowse* 'haakbus'; INDONESISCH *bis* '(metalen) leiding'; JAKARTAANS-MALEIS *bis* 'betonnen afvoerbuï'; JAVAANS *bis* 'leiding; duiker onder een weg'; MENADONEES *bois* 'riool'; SURINAAMS-JAVAANS *bès*, *bèis* 'leiding'.
- buis** 'jasje' → FRIES *buis*.
- buiskool** 'witte kool' → DUIJS dial. *Buskool*.
- buit** 'wat men veroverd heeft; (verouderd) ruil' → DEENS *bytte* 'wat men veroverd heeft; slachtoffer; ruil' (uit NL of Nederduits); NOORS *bytte* 'wat men veroverd heeft; ruil' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *byte* 'vervanging, verwisseling, ruiling' (uit NL of Nederduits); FRANS *butin* 'wat men veroverd heeft'; BRETONS *butin* 'wat men veroverd heeft' <via Frans>.

buiten 'niet binnen; behalve; buitenkant; buitenplaats' → NEGERHOLLANDS *bittie, bytten* 'niet binnen, uit'; BERBICE-NEDERLANDS *bitmo, bitum* 'buitenkant'; SRANANTONGO *boiti* 'niet binnen; behalve; buitenplaats; platteland'; SARAMAKKAANS *boiti* 'behalve' (via Sranantongo); SARNAMI *boiti* 'platteland'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *abidi* 'niet binnen; zich verplaatsen naar een open ruimte' (via Negerhollands).

buiten '(verouderd) ruilen, verwisselen' → ZWEEDS *byta* 'vervangen, uitwisselen, ruilen' (uit NI of Nederduits).

buitenboord 'aan buitenzijde van schip' → SURINAAMS-JAVAANS *bètenbor* 'buitenboordmotor'.

buitendien 'daarenboven' → FRIES *bütendien*; NEGERHOLLANDS *byttendien*.

buitenkamer 'kamer met buitendeur' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *buitekamer* (via Afrikaans).

buitenland 'land(en) over de landsgrens' → INDONESISCH *luar negeri*; NEGERHOLLANDS *bytten land*.

buitenschoot 'buitenste schoot van de lijzeilen' → DEENS † *bojten-skøde*.

buitenste 'het uiterst, meest aan de buitenzijde, buitenaan gelegen' → NEGERHOLLANDS *byttenste*.

buiterval 'touw om de gaffels op te hijsen' → DEENS † *bojtenfald*.

buitenvrouw '(Surinaams-Nederlands) elders wonende bijzit' → SRANANTONGO *buitenfrow* 'elders wonende bijzit'.

buitenwacht 'buitenstaanders' → CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *buytwagat*.

buitenzijde 'buitenkant' → NEGERHOLLANDS *bitiši*.

buiten '(verouderd) rover, kaper' → ENGELS † *booter* 'plunderaar, rover'.

buizen 'zuipen' → ENGELS *booze, boose*.

bukken 'vooroverbuigen' → DEENS *bukke* 'vooroverbuigen; verbuigen' (uit NI of Nederduits); NOORS *bukke* 'bukken, buigen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *boek, bök*; BERBICE-NEDERLANDS *boko*; PAPIAMENTS *bek, bük* (ouder: *buk*); SRANANTONGO *bukun(dun), bukundu*.

buks 'kort geweer' → DEENS *bösse* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bössa* (uit NI of Nederduits); JAVAANS *buwis*; MALAGASI *bäsi*.

buks, buksboom 'heester' → SCHOTS † *buschbome; buschboun* 'bukshout'; DEENS *buksbom* (uit NI of Nederduits); NOORS *buksbom* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *buxbom* 'altijd groene heester' (uit NI of Nederduits); FINS *puksipuu* (via Zweeds); POOLS *bukspan* (uit NI of Duits); RUSSISCH *buks*.

bul 'stier' → ? ENGELS † *bulkin* 'stierkalf; koosnaam'; FRANS dial. *bul* 'stier die men heeft gecasteerd toen hij al oud was'; LITOUWS *bulius* (uit NI of Nederduits).

bul 'oorkonde' → PAPIAMENTS *bül*.

buldog 'hondensoort' → INDONESISCH *buldog*.

bulkwagen 'aanhangwagen' → SURINAAMS-JAVAANS

bilkwakhen 'aanhangwagen op twee wielen'.

bulldozer 'grondschiuiver' → INDONESISCH *buldoser*; SURINAAMS-JAVAANS *dhoser, doser*.

bullenpees 'strafwerktuig' → PAPIAMENTS *bulpes, bōlpes, bōlpets* 'strafwerktuig; (fig.) vervelend of vermoeiend ding of mens'.

bulletin 'kort bericht' → INDONESISCH *buletin*.

bulletouw 'touw om de bezaansboom naar lij te halen en te bevestigen' → ENGELS *bultow* 'vistuig'.

bult 'bobbel, bochel' → ENGELS *bult* 'heuveltje, richel' (via Afrikaans); DEENS *bylt* 'bundel, dot, hoop, stapel (vaak gezegd over kleding)' (uit NI of Nederduits); NOORS *bylt* 'bundel' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS † *bult*; ZWEEDS *bylte* 'bundel' (uit NI of Nederduits).

bultzak 'matras' → INDONESISCH *bolsak, bulsak*; AMBONS-MALEIS *bolsak*; JAKARTAANS-MALEIS *bolsak, bosak*; JAVAANS *blusak, bulsak*; KUPANG-MALEIS *bolsak*; LETINEES *bōlsaaka, polsaaka*; MADOEREES dial. *bursa*; MENADONEES *bolsak*; SOENDANEES *bolsak*; TERNATAANS-MALEIS *bolsak*; PETJOH *bultzak, bulsak*; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *bolsakh*; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *bolsak*.

bumper 'stootrand van auto' → INDONESISCH *bumper*; JAKARTAANS-MALEIS *bëmper*.

bun 'opening voor anker; vismand' → DUIJS *Buhne* 'kribbe' (uit NI of Nederduits).

bundel 'pak' → ENGELS *bundle* '(verouderd) zwachtel; pak(ket)'; INDONESISCH *bëndel*; JAKARTAANS-MALEIS *bëndel, bundel*; JAVAANS *bëndhel* 'dossier, bundel papieren'; MENADONEES *bendel* 'pak, verzameling'; SOENDANEES *buntël* 'pakje'; SINGALEES † *boūnde, bounde*; NEGERHOLLANDS *bondel* 'bos, pak'; SRANANTONGO *bondru* 'een verzameling kleren aan elkaar gebonden; broek'.

bundelen 'samenvoegen' → SRANANTONGO *bondru*.

bunder 'vlaktemaat' → JAVAANS *bënder*; PAPIAMENTS *bënder*.

bunker 'verdedigingsstelling' → INDONESISCH *bëngkër, bungker, bunker*.

buizing 'marterachtige' → ENGELS † *boussyng*.

Burco 'merknaam, afkorting van Van Buuren & Co.' → INDONESISCH † *bërko* 'fietsdynamo; koplamp op fiets'; JAVAANS *birko* 'fietsdynamo; koplamp op fiets'.

bureau 'schrijftafel; kantoor' → INDONESISCH *biro* 'kantoor, agentschap'; JAVAANS *bérokān* 'schrijftafel; klein kastje'; JAVAANS *bérok* 'politiekantoor'; MENADONEES *biro* 'kantoor'; SINGALEES † *birōva* 'schrijftafel'; TAMIL dial. *pirō* 'schrijftafel op een voetstuk'; PAPIAMENTS *birosji* (ouder: *birosji*) 'commode, latafel'; SRANANTONGO *biro* 'schrijftafel'; SARNAMI *buro* 'werktafel'.

bureaucratie 'heerschappij van ambtenaren' → INDONESISCH *birokrasi, burokrasi*; MENADONEES *birokrasi*.

buret 'maatglas' → INDONESISCH *burét*.

burg, burcht 'versterkte plaats' → FRANS dial. † *burch*,

burg 'massieve muur ter bescherming van (kelder) ingangen'; BASKISCH *burgu* 'burcht als versterkt dorp' <via Frans>; BRETONS *bourc'h*.

burgemeester 'voorzitter van het gemeentebestuur' → ENGELS † *borough-master* 'voorzitter van het gemeentebestuur, in het bijzonder in Holland, Vlaanderen en sommige delen van Ierland'; ENGELS *burgomaster* 'voorzitter van het gemeentebestuur in Holland en Vlaanderen'; DEENS *borgmester* (uit NI of Nederduits); NOORS *borgermester* 'hoofd van een gemeente (over oudere of buitenlandse omstandigheden)' (uit NI of Nederduits); FRANS *bourgmestre* 'hoofd van een gemeente in België, Zwitserland, Nederland en Duitsland'; ITALIAANS *borgomastro* 'voorzitter van het gemeentebestuur in Nederland, Duitsland en Zwitserland' (uit NI of Duits); POOLS *burmistrz* (uit NI of Duits); RUSSISCH *burgomistr*; OEKRAÏENS *burgomistr* <via Russisch>; AZERI *burgomistr* <via Russisch>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *burge(r)meester*; JAVAANS *burgemister*; AMERIKAANS-ENGELS † *burgomaster* 'eerste ambtsdrager in Nederlandse nederzettingen'.

burgemeester 'meeuwensoort' → RUSSISCH *burgomistr*; AMERIKAANS-ENGELS † *burgomaster*.

burgemeestersstoel 'stoel met ronde zitting en zes poten' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *burgermeester's chair*.

burger 'inwoner van stad, lid van een staat' → ENGELS *burgher* 'inwoner van een stad, lid van een staat; lidmaat van de Schotse Secession Church'; DEENS *borger* (uit NI of Nederduits); NOORS *borger* 'inwoner van een stad; staatsburger' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *borgare* (uit NI of Nederduits); FINS *porvari* 'inwoner van stad' <via Zweeds>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *burgher* 'eertijds in Zuid-Afrika: lid van een gemeenschap, een burgerraad of een burgermilitie'; AMBONS-MALEIS *borgor* 'gemeenschap, landbewoners'; KUPANG-MALEIS *borgor* 'de vrije lieden'; MENADONEES *borgor* 'de vrije lieden'; TERNATAANS-MALEIS *borgor* 'de vrije lieden'; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *berger* 'iemand van de bevolking'; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *bérger*; AMERIKAANS-ENGELS *burgher*, *burger* 'vroegere Hollandse inwoner van New York; stedeling'; NEGERHOLLANDS *borger* 'inwoner van een stad, lid van een staat'; PAPIAMENTS † *birger* 'inwoner van stad'; SRANANTONGO *borgu* 'inwoner van een stad, lid van een staat'.

burgerbrief 'handelsvergunning voor burgers' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *burger brief*.

burgerman 'burger' → NEGERHOLLANDS *borgerman*.

Burgerraad 'vertegenwoordigende raad van burgers' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *Burgerraad* 'civiel bestuursorgaan onder de VOC'.

burgerrecht 'het recht dat aan het burgerschap is verbonden' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *burgher right*.

burgerschap 'staatsburgerschap; burgerij' → DEENS *borgerskab* 'middenklasse; (historisch) document dat recht geeft om handel te drijven' (uit NI of Nederduits); NOORS *borgerskap* 'burgerij, middenklasse; (historisch) toestemming om een bepaald beroep uit te oefenen' (uit NI of Nederduits).

burgersenaat 'burgerbestuur van de VOC aan de Kaap' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *burgher senate*.

burgervader 'burgemeester' → FRIES *boargerfather*.

burggraaf 'adellijke titel' → FRANS † *burggrave* 'kasteelheer; (verouderd, familiair) oude kerel die niet met zijn tijd is meegegaan'; POOLS † *burggraf* 'kasteelheer, stadhouder van een leenheer in een burcht' (uit NI of Duits).

burowater 'desinfecterende oplossing' → PAPIAMENTS *bürowater*.

bursaal 'beursstudent' → PAPIAMENTS *bürsal*.

bus 'doos, blik, doosvormig voorwerp' → ENGELS *bush* 'metalen huls, mof, manchet'; ENGELS † *bus* 'haakbus'; ? ENGELS *boss* 'kalkbak'; DEENS *bøsse* 'doos, blik; homoseksuele man' (uit NI of Nederduits); NOORS *bøsse* 'doos, blik, potje, vaatje' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bössa* 'spaarpot' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *buss* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *bis* 'brievensbus'; JAVAANS *bis* 'doos, blik; brievensbus'; MADOEREES *ëbbhis*, *bis*, *ëbbis* 'brievensbus'; MENADONEES *bes* 'doos, blik'; PETJOH *bus* 'blik'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *baks* 'doos, blik' <via Negerhollands>; POLYNESISCH *pusa*, *puha* 'koffer, kast, kist, doos'.

bus 'vervoermiddel' → INDONESISCH *bis*, *bus*; JAKARTAANS-MALEIS *bis*; JAVAANS *bis*; KUPANG-MALEIS *bis*; MADOEREES *bis*, *ëbbis*; MENADONEES *bes*; MINANGKABAU *bis*; PAPIAMENTS *büs*; SRANANTONGO *büs*; AUCAANS *besi*; SARAMAKKAANS *bési* <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *bis*.

bus 'naaf van een wiel' → JAVAANS *bos* 'naaf van karrenwiel'; MADOEREES *bos*, *ëbbos* 'naaf aan de as van een ruittuig'; SINGALEES *bos-gedi*.

bush 'rimboe' → PETJOH *boes* 'bos, oerwoud'.

bush-bush 'rimboe' → PETJOH *boes-boes* 'oerwoud'; SRANANTONGO *busbusi* 'rimboe; bosje, struikgewas, met onkruid begroeid'.

butsen 'indeuken' → SCHOTS *bootch*, *boutch* 'knoei-boel, puinhoop; verknoeien'.

butskop 'walvisachtige' → PAPIAMENTS *bëskop* (ouder: *beeskop*, *boskop*) 'soort tandwalvis'.

buurman 'man die naast iemand woont' → INDONESISCH *birmang*; AMBONS-MALEIS *birman*; MENADONEES *birman*; NEGERHOLLANDS *buurman*, *bierman*, *biren*, *biran*; SRANANTONGO *birman*.

buurschap '(verouderd) als burenen met elkaar omgang hebben, buurtvereniging' → ZWEEDS *burskap* 'het recht een beroep in de stad te mogen uitoefenen; burgerschap' (uit NI of Nederduits); FINS *porvarioikeus* 'het recht een beroep in de stad te

mogen uitoefenen; burgerschap' <via Zweeds>.

buurt 'stadsdeel of deel van dorp; omgeving' → FRIES *buert* 'stadsdeel of deel van dorp'; SRANANTONGO *birti*; SARNAMI *birti* 'stadsdeel of deel van dorp'; SURINAAMS-JAVAANS *birti* <via Sranantongo>.

buurten 'op bezoek gaan bij bureu' → SRANANTONGO *birti*.

buurvrouw 'vrouw naast wie men woont, zit of staat' → SRANANTONGO *birfrow*.

buutvrij 'uitroep bij het spelen van verstoppertje' → PAPIAMENTS *bütfrei*.

C

cabine 'hokje' → INDONESISCH *kabin* 'hokje, compartiment'.

cabriolet 'auto met opvouwbaar dak' → INDONESISCH *kabriolét*.

cacao 'zaad van de cacaoboom en daaruit bereide drank' → NOORD-SOTHO *khoukhou* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *khôukhòu* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *koko* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *khokho* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *khoukhou* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *kakao*; JAPANS *kakao*; CHINEES dial. *kakau* <via Indonesisch/Maleis>; NEGERHOLLANDS *kwakwa*; BERBICE-NEDERLANDS *kaukau*; SRANANTONGO *kakaw*; AROWAKS *kakao* 'zaad van de cacaoboom' <via Sranantongo>; SARNAMI *kakáu*; SURINAAMS-JAVAANS *kao*, *kekao* 'zaad van de cacaoboom; bruin' <via Sranantongo>; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kwa kwa*, *kwakwa* 'zaad van de cacaoboom' <via Negerhollands>.

cachot 'gevangenis' → PAPIAMENTS *kashòt* 'gevangenhok, arrestantenlokaal'.

cactus 'plantenfamilie' → INDONESISCH *kaktus*.

cadeau 'geschenk' → INDONESISCH *kado*; AMBONS-MALEIS *kado*; BALINEES *kado*; BOEGINEES *kâdo*; JAKARTAANS-MALEIS *kadó*; MADOEREES *kadhô*; MENADONEES *kado*; MINANGKABAUS *kado*; MUNA *kado*; SRANANTONGO *kado*; AUCAANS *kadoo*; SARNAMI *kádo*.

cadet 'student aan militaire school; juniorlid van een sportvereniging' → INDONESISCH *kadét* 'student aan militaire school; junioren(niveau)'; JAVAANS *kadhèt* 'student aan militaire school'; MENADONEES *kadèt* 'student aan militaire school'.

cadmium 'chemisch element' → JAPANS *kadomyūmu*.

café 'kroeg' → INDONESISCH *kafé* 'koffiehuis'.

caféïne 'alkaloïde uit koffie' → INDONESISCH *kaféin*.

cafeteria 'snelbuffet' → INDONESISCH *cafétaria*, *kafétaria*.

caissière 'kassajuffrouw' → MADOEREES *kasir* 'kassajuffrouw; penningmeester'.

caisson 'zinkbak' → INDONESISCH *kaison*.

cake 'zachte koek' → INDONESISCH *kék*.

calcium 'chemisch element' → JAPANS *karushūmu*.

calculatie 'berekening' → INDONESISCH *kalkulasi*; MENADONEES *kalkulasi*.

caldera 'trechtvormige krater in vulkaan' → INDONESISCH *kaldéra*.

calicot 'katoen' → DUIJS *Kaliko* 'fijn, dicht katoenweefsel, in het bijzonder voor boekbanden'; LETS *kalikons* 'fijn, dicht katoenweefsel' (uit NI of Engels); INDONESISCH *kaliko*; MINANGKABAUS *kaliko*; SRANANTONGO *karko*.

calorie 'warmte-eenheid' → INDONESISCH *kalori*.

- calqueren** 'natrekken van tekening' → INDONESISCH *kalkir* 'een tekening natrekken met geolied papier'; JAVAANS (*di*)*kalkir* 'nagetrokken (van tekening)'.
calypso 'dans' → INDONESISCH *kalipso* 'Zuid-Amerikaanse gezelschapsdans'.
camera 'foto- of filmt toestel' → INDONESISCH *kaméra*; (Bahasa Prokem) *kamoker* 'foto toestel'; BOEGINEES *kamêra*; MENADONEES *kamera* 'foto toestel'.
camouflage 'het camoufleren' → INDONESISCH *kamufilase*.
camoufleren 'onopvallend maken' → INDONESISCH (*meng*)*kamufilir*.
campagne 'publieke actie' → INDONESISCH *kampanye*; MENADONEES *kampanye*; MINANGKABAUS *kampanye*.
camping 'kampeert terrein' → INDONESISCH *camping* 'kampeert terrein; kamperen'.
campus 'universiteitsterrein' → INDONESISCH *kampus*.
canaille 'gepeupel' → AMERIKAANS-ENGELS dial. † *connalyer* 'menigte'; SRANANTONGO *kanari*.
canapé 'bank' → GĀ *kanpé* (uit Nl of Portugees); INDONESISCH *kanapé*.
candida 'schimmelinfectie' → ENGELS *candida* (via Modern Latijn).
cannabis 'hennep' → INDONESISCH *kanabis*.
canon 'bedrag jaarlijks voor een erfpacht te voldoen' → INDONESISCH *kanon*.
cantate 'zangstuk' → INDONESISCH *kantata*.
cantharide 'Spaanse vlieg' → JAPANS *kantarisu*.
canvas 'sterk linnen weefsel' → INDONESISCH *kampas*, *kanvas* 'sterk linnen weefsel; vloer van de boksring'.
caoutchouc 'rubber' → INDONESISCH *kaucuk*.
capabel 'bekwaam' → INDONESISCH *kapabel*; NEGERHOLLANDS *kapabel* 'braaf, verstandig'.
capaciteit 'vermogen, kracht' → INDONESISCH *kapasitas*, *kapasitét*.
capillair 'haar-' → INDONESISCH *kapilér*.
capita 'hoofd; onderwerp' → INDONESISCH *kapita*.
capitulatie 'overgave' → INDONESISCH *kapitulasi*.
capitulieren 'zich overgeven' → INDONESISCH *kapitular*.
carambole 'het raken met de speelbal van de twee andere biljartballen' → INDONESISCH *karambol*; SOENDANEES *karambol*.
carbide 'chemische verbinding' → INDONESISCH *karbit*; JAKARTAANS-MALEIS *karbit*; MADOEREES *karbit*; MINANGKABAUS *karibik*.
carbohydraat 'scheikundige verbinding' → INDONESISCH *karbohidrat*.
carbol 'ontsmettingsmiddel' → INDONESISCH *karbol*; JAKARTAANS-MALEIS *karbol*; MADOEREES *karbol*, *karbül*.
carbon 'zwarte diamant; met kleurstof geprepareerd papier om doorslagen te maken' → INDONESISCH *karbon* 'met kleurstof geprepareerd papier om doorslagen te maken'; BOEGINEES *karebbông* 'met kleurstof geprepareerd papier om doorslagen te maken'; JAKARTAANS-MALEIS *kertas karbon* 'met kleurstof geprepareerd papier om doorslagen te maken'; JAVAANS *karbon* 'met kleurstof geprepareerd papier om doorslagen te maken'; MADOEREES *karbon* 'zwarte diamant'.
carbureteur 'vergasser' → INDONESISCH *karburator*.
cardanas 'as in auto die de beweging van de motor overbrengt op de wielen' → INDONESISCH *kardan*.
cardiografie 'het registreren van de hartbeweging' → INDONESISCH *kardiografi*.
cardiogram 'grafische weergave van de hartslag' → INDONESISCH *kardiogram*.
cardioloog 'hartspecialist' → INDONESISCH *kardiolog*.
cardiovasculair 'betrekking hebbend op hart en bloedvaten' → INDONESISCH *kardiovaskulér*.
cargadoor 'scheepsmakelaar, scheepsbevrachter' → RUSSISCH *kargador*.
carnavaal 'feest voorafgaande aan de vastentijd' → INDONESISCH *karnaval* 'feestviering'.
carnivoor 'vleeseter' → INDONESISCH *karnivor*.
Carolina 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Olin*.
carrière 'loopbaan' → INDONESISCH *kariér*.
carrosserie 'koetswerk van auto' → INDONESISCH *karoseri*.
carrousel 'draaimolen' → INDONESISCH *karosél*; SOENDANEES *karosel*; SRANANTONGO *karusél*; SURINAAMS-JAVAANS *krosél* (via Sranantongo).
carter 'omhulsel van krukas in motor' → INDONESISCH *karter*.
cartograaf 'tekenaar van landkaarten' → INDONESISCH *kartograf*.
cartografie 'het maken van landkaarten' → INDONESISCH *kartografi*.
cartotheek 'kaartsysteem' → INDONESISCH *kartoték*; JAVAANS *kartoték*.
cascade 'waterval' → INDONESISCH *kaskade*.
casco 'romp van schip of auto' → DEENS *kasko* 'schip als verzekeringsobject'; INDONESISCH *kasko*.
Casimireffect 'onderlinge aantrekkingskracht van twee geleidende, ongeladen platen in een vacuüm' → ENGELS *Casimir effect*.
casino 'gelegenheid voor kansspelen' → INDONESISCH *kasino*; MINANGKABAUS *kasino*.
cassatie 'vernietiging van vonnis' → INDONESISCH *kasasi*.
cassave 'meel uit de wortels van maniok' → INDONESISCH *kaspé*; ? AMBONS-MALEIS *kasbi* 'plant'; NEGERHOLLANDS *kassavie*, *kasāw*; BERBICE-NEDERLANDS *kasabi*; SRANANTONGO *kasaba*, *ksaba*; SARMAKKAANS *kasába* 'bepaalde plant' (via Sranantongo); SARNAMI *kasába*; SURINAAMS-JAVAANS *kasabah*, *kaspé* (via Sranantongo); CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *kasaw* (via Negerhollands).
casseren 'een vonnis vernietigen; ontslaan' → ENGELS *cashier* 'ontslaan; af danken'; MALTEES *keçça* 'ontslaan; af danken' (via Engels).
cassette 'houder; geluids- of videoband in houder' → INDONESISCH *kasét*, *cassette* 'geluids- of

videoband; cassetterecorder'; AMBONS-MALEIS *kasèt* 'cassettebandje'; MADOEREES *kaset* 'cassettebandje; doos voor horlogeketting'; MENADONEES *kasèt* 'cassettebandje'; MINANGKABAUS *kaset* 'cassettebandje'.

castagnetten 'duimkleppers' → ? AMBONS-MALEIS *kaskeniker*.

Castilië 'landstreek in Spanje' → BOEGINEES *kasatêla* 'Spanje' (via Indonesisch/Maleis).

castoreum 'bevergeil' → JAPANS † *kasutoryūmu*.

castorolie 'wonderolie' → JAVAANS *kastorli, kastroli, kestroli*; KEIËES *kastrol* 'ricinusolie, wonderolie'; MADOEREES *stroli, kastroli, kostroli*; SOENDANEES *kastroli*; SRANANTONGO *kastroli, kastrori*.

castratie 'ontmannings' → INDONESISCH *kastrasi*.

casus 'geval; naamval' → INDONESISCH *kasus* 'geval, incident; onderzoek naar een incident; naamval'.

catacombe 'onderaardse gang' → INDONESISCH *katakombe*.

catalogus 'register, lijst' → INDONESISCH *catalogus*.

catamaran 'dubbelboot' → SRANANTONGO *katamaran*.

cataract 'staar' → JAVAANS *katarak*.

catarre 'slijmvliesontsteking' → SARAMAKKAANS *katharha*.

catastrofe 'grote ramp' → PAPIAMENTS *katastrôf*.

catecheet 'godsdienstonderwijzer' → NEGERHOLLANDS *catecheet*.

catechese 'godsdienstonderwijs' → INDONESISCH *catekése*.

catechisatie 'godsdienstonderwijs' → INDONESISCH *katégisasi* '(christelijk) godsdienstonderwijs'; AMBONS-MALEIS *kagesasi*; JAVAANS *kateksasi*; *katekwulan* 'christelijk godsdienstonderwijs'; NEGERHOLLANDS *catechisation*; PAPIAMENTS *kadisashi, katisashi* (ouder: *catisasji*); SRANANTONGO *kaktisasi*.

catechismus 'leer van godsdienst in de vorm van vraag en antwoord' → INDONESISCH *katékismus*.

catechumeen 'doopleerling' → INDONESISCH *catekumin* '(christelijke) doopleerling'.

categorie 'onderdeel van classificatie' → INDONESISCH *katagori, katégori*.

categorisch 'onvoorwaardelijk' → INDONESISCH *katégoris*.

causaal 'oorzakelijk' → INDONESISCH *kausal*.

causaliteit 'oorzakelijkheid' → INDONESISCH *kausalité, kausalitas*.

cavalerie 'wapen van de landmacht te paard' → INDONESISCH *kavaleri*.

cayenne(peper) 'gemalen Spaanse peper' → NEGERHOLLANDS *kajaen*; SRANANTONGO *kayana*.

cedent 'persoon die een vordering overdraagt' → INDONESISCH *cédent*.

ceder 'naaldboom; (Surinaams-Nederlands) loofboom die ruikt als een naaldboom' → INDONESISCH *séder* 'naaldboom'; SRANANTONGO *sedre, redisedre* 'loofboom die ruikt naar de

naaldboom'; PARAMAKAANS *sédé* 'loofboom die ruikt naar de naaldboom' (via Sranantongo); SARAMAKKAANS *sedu* 'loofboom die ruikt naar de naaldboom' (via Sranantongo).

cederen 'afstaan' → INDONESISCH *cedээр*.

ceel, cedel 'bewijsstuk; lijst' → DEENS *seddel* 'briefje, bankbiljet' (uit NI of Nederlands); NOORS *seddel* 'briefje, biljet' (uit NI of Nederlands); INDONESISCH *sil* 'machtiging, volmacht'.

ceintuur 'gordel' → JAVAANS *sentir* 'broekriem; sjerp'.

cel 'klein vertrek; kleinste element in organisch weefsel; deel van een batterij' → INDONESISCH *sél* 'klein vertrek; kleinste element in organisch weefsel; batterij'; JAKARTAANS-MALEIS *sél* 'gevangeniscel'; JAVAANS *sél* 'klein vertrek'; KUPANG-MALEIS *sel* 'gevangenis'; MADOEREES *èssel* 'gevangeniscel'; MENADONEES *sél* 'gevangeniscel'; JAPANS *saibō* 'kleinste element in organisch weefsel, lett. klein pakketje'; CHINEES *xibao* 'kleinste element in organisch weefsel'; PAPIAMENTS *sél* 'klein vertrek; deel van een batterij of accu'.

celebrant 'voorganger bij een kerkelijke ceremonie' → INDONESISCH *sélebran*.

celibaat 'ongetrouwde staat' → INDONESISCH *sélibat*.

cello 'snaarinstrument' → INDONESISCH *sélo* 'Europees snaarinstrument'; PAPIAMENTS *chèlo*.

cellofaan 'doorzichtig verpakkingsmateriaal' → INDONESISCH *sélofan*.

celluloid 'hoornachtige, elastische stof, onder andere gebruikt voor foto's en films; film' → INDONESISCH *séluloid*.

cellulose 'celstof' → INDONESISCH *sélulosa*.

Celsius 'eenheid van temperatuur' → JAPANS *Sesshi* 'eenheid van temperatuur, lett. Heer Setsu'; CHINEES *Sheshi* (via Japans).

cement 'mortel' → NOORD-SOTHO *samente* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *samèntê* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *samente* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *semende* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *samente* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *semèn*; AMBONS-MALEIS *semèn*; ATJEHNEES *seumèn*; JAKARTAANS-MALEIS *semèn*; JAVAANS *semèn*; KEIËES *esmin*; MADOEREES *sèmmen* '(bouwkunde) stof die snel hard wordt'; MAKASSAARS *simèng* '(bouwkunde) stof die snel hard wordt'; MINANGKABAUS *semen, simin*; MUNA *sume*; SASAKS *sèmen*; SOENDANEES *sèmen*; SINGALEES † *simènti*; JAPANS *semento*; PAPIAMENTS *semènt, samènt*; SRANANTONGO *smenti, sementi*; SARNAMI *samenti*; SURINAAMS-JAVAANS *semèn*.

ensor 'ambtenaar, belast met de censuur van boeken, kranten, brieven e.d.' → INDONESISCH *sénsor* 'door de overheid aangestelde ambtenaar belast met de censuur van boeken, kranten, tijdschriften, toneelstukken, film, radio en tv; censorschap'.

ensus 'volkstelling' → INDONESISCH *sensus*.

cent 'munt ter waarde van het honderdste deel van

- een gulden' → DUIJS *Cent* 'vroegere Nederlandse munteenheid'; DEENS *cent* (uit NI of Engels); NOORS *cent*; FINS *sentti*; ESTS *sent*; FRANS *cent*; TSJECHISCH *cent*; ARABISCH (MSA) *sint*; NOORD-SOTHO *sente* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *senté* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *senti* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *senti* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *sente* (uit Afrikaans of Engels); INDONESIAISCH *sén* 'honderdste deel van een roepia'; AMBONS-MALEIS *sènt*; ATJEHNEES *sèn, sèm*; BOEGINEES *seng*; IBAN *sen* (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *sèn*; JAVAANS *sèn* 'honderdste deel van een gulden of roepia'; KEIËES *seng*; KUPANG-MALEIS *sènt*; MADOEREES *essen*; MAKASSAARS † *seng*; MENADONEES *sènt*; MINANGKABAUUS *sen*; NIAS *se*; ROTINEES *sen*; SAVU *he*; SASAKS *sen*; SOENDANEES *sen*; TERNATAANS-MALEIS *sènt*; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *cent* (uit NI of Engels); BERBICE-NEDERLANDS *sent*; PAPIAMENTS *sèn* (ouder: *cens*) 'munt ter waarde van het honderdste deel van een gulden; geld'; SRANANTONGO *sensi*; SARAMAKKAANS *seén* 'oude munteenheid' <via Sranantongo>; SARNAMI *señs*; SURINAAMS-JAVAANS *sèn*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *cents* 'geld'.
- center** 'middenpunt' → JAKARTAANS-MALEIS *sènter*; JAVAANS *sènter* (uit NI of Engels).
- centeren** 'de bal van de zijkant naar het doelgebied schoppen' → MAKASSAARS *sèntéré* 'het wegrappen van de voetbal'.
- center(lamp)** 'soort lamp' → INDONESIAISCH † *sènter* 'toverlantaarnplaatje'; BOEGINEES *sèntéré*; ? JAKARTAANS-MALEIS *sènter* 'helder licht'; KUPANG-MALEIS *senter* 'zaklantaarn; bijschijnen met zaklantaarn'; MAKASSAARS *sèntéré, lãmpu-sèntéré* 'staflantaarn, zaklantaarn; (vuurtoren, oorlogsschepen) zoeklicht'; MENADONEES *sènter*; MINANGKABAUUS *senter* 'zaklamp'; SASAKS *sèntër* 'zaklamp; met een zaklamp beschijnen'; SURINAAMS-JAVAANS *sènter* 'zoeklicht'.
- center-voor** '(voetbal) speelpositie' → INDONESIAISCH *sènterpor*; JAKARTAANS-MALEIS *sènterpur*; MAKASSAARS *sèntéré-pòr, sèntéré-pòró*.
- centiare** 'één vierkante meter' → INDONESIAISCH *séntiare*; BOEGINEES *sentiàre*; MAKASSAARS *sentiàre*.
- centigram** 'één honderdste gram' → INDONESIAISCH *séntigram*; BOEGINEES *séntigèrâmæ*; MAKASSAARS *séntigarâma*.
- centiliter** 'één honderdste liter' → INDONESIAISCH *séntiliter*; BOEGINEES *sentiliteræ*; MAKASSAARS *sentiliteré*.
- centimeter** 'één honderdste meter' → INDONESIAISCH *sénti, séntiméter*; BOEGINEES *sentiméteræ*; JAKARTAANS-MALEIS *sènti*; JAVAANS *sènti*; MADOEREES *senti metër*; MAKASSAARS *sentiméteré* 'één honderdste meter; één duim'; JAPANS *senchimétoru*; SURINAAMS-JAVAANS *sènti*.
- centraal** 'in het midden gelegen' →
- INDONESIAISCH *séntral*; JAVAANS *sèntral*; SURINAAMS-JAVAANS *séntral*.
- centrale** 'hoofdkantoor' → INDONESIAISCH *séntral* 'vakcentrale'.
- centralisatie** 'samentrekking in één punt' → INDONESIAISCH *séntralisasi*.
- centraliseren** 'in één punt samenbrengen' → INDONESIAISCH *séntralisir*.
- centrifugaal** 'middenpuntvliedend' → INDONESIAISCH *séntrifugaal*.
- centrifuge** 'centrifugaalmachine' → INDONESIAISCH *séntrifuse*.
- centripetaal** 'middenpuntzoekend' → INDONESIAISCH *séntripetal*.
- centrisch** 'achtervoegsel: in het middenpunt staand' → INDONESIAISCH *-séntris*.
- centrum** 'stadsmidden, instelling' → INDONESIAISCH *séntrum* 'stadsmidden; zakenwijk'.
- ceramiek** 'pottenbakkerskunst; aardewerk' → INDONESIAISCH *séramik* 'pottenbakkerskunst'; ? KEIËES *stambirik* 'plateelwerk, vaatwerk'.
- ceremonie** 'plechtigheid' → INDONESIAISCH *séramoni*.
- certificaat** 'schriftelijke verklaring' → INDONESIAISCH *sértifikat*; JAVAANS *sértipikat, surtipikat*; MADOEREES *sertifikat*; SOENDANEES *istripikat*.
- cesium** 'chemisch element' → INDONESIAISCH *sésium*.
- cessie** 'overdracht' → INDONESIAISCH *céssi, sési* 'overdracht (van aandelen)'.
- Ceylon** 'Sri Lanka' → JAVAANS *Sélan*.
- Ceylons** 'van of uit Ceylon' → JAPANS † *seirasu* 'een soort zijde, geïmporteerd door de Nederlanders uit Ceylon'.
- cha-cha-cha** 'Latijns-Amerikaanse dans' → INDONESIAISCH *caca*.
- chagrijn** 'onaangename humeurigheid' → PAPIAMENTS *shangriná* (ouder: *sjagríná*) 'chagrijnig, razend woedend; chagrijnig maken, woedend maken, razend maken'.
- chagrijnig** 'slecht gehumeurd' → DUIJS dial. *sacherijnig, ßacheräinich* 'mistroostig, wrevelig'.
- champagne** 'schuimende wijnsoort' → INDONESIAISCH *sampanye*; ATJEHNEES *sampeuni, anggò sampeuni*; JAVAANS *sampanyi*; MADOEREES *sampannya, sampannyah, sampanya, sampanyah, sapanya, sapanyah*; PETJOH *sjempie*.
- champignon** 'paddenstoel' → INDONESIAISCH *sampinyon*.
- changeren** 'veranderen, verwisselen' → NEDERHOLLANDS *sjansee* 'zich aankleden'.
- chantage** 'geldafpersing' → FRIES *sjantaazje*; INDONESIAISCH *santase*.
- chanteur** 'persoon die iemand chanteert' → FRIES *sjanteur*.
- chaos** 'wanorde' → INDONESIAISCH *kaos*.
- chaotisch** 'wanordelijk' → INDONESIAISCH *kaotis*.
- chapeau** 'hoed' → JAPANS dial. *shappo*.
- charisma** 'bovennatuurlijke gave' → INDONESIAISCH *karisma, kharisma*.

- charismatisch** 'het charisma betreffend' → INDONESISCH *karismatis*.
- charteren** 'schip of vliegtuig huren en eventueel bevrachten' → INDONESISCH *carter* 'huren; gehuurd privévoertuig'.
- charterpartij** 'scheepsvrachtbrief' → DUIJS *Chartepartie*, *Charteparty*; DEENS *certeparti* 'contract over scheepstransport' (uit NI of Duits); NOORS *certeparti* (uit NI of Nederduits).
- chassis** 'onderstel van auto' → INDONESISCH *khasis*; SRANANTONGO *syasi*.
- chauffeur** 'autobestuurder' → INDONESISCH *sopir*, *supér*; BALINEES *supir*; BOEGINEES *supíri*; JAKARTAANS-MALEIS *supér*, *supir*; JAVAANS *sopir*, *supir*; MADOEREES *sópir* 'bestuurder van voertuig'; MAKASSAARS *sipíri*; MENADONEES *supir*; MINANGKABAUS *sopir*, *supir*, *supia*; SASAKS *supir*; PAPIAMENTS *shafér*, *shafúr*, *shofúr* (uit NI of Spaans); SRANANTONGO *chauffeur*; AUCAANS *safeli*; SURINAAMS-JAVAANS *sopir*.
- chauvinisme** 'overdreven vaderlandsliefde' → INDONESISCH *sovinisme*.
- chauvinist** 'iemand met overdreven vaderlandsliefde' → INDONESISCH *sovinis*.
- checken** 'controleren' → INDONESISCH *cek* 'het controleren' (uit NI of Engels); MENADONEES *kek* (uit NI of Engels); SRANANTONGO *kek* 'controleren; controle' (uit NI of Engels); SURINAAMS-JAVAANS *tyèg*, *ngetyèg* 'controleren, in het oog houden' <via Sranantongo>.
- checkpoint** 'controleplaats' → INDONESISCH *cékpoin*.
- chef** 'persoon die aan het hoofd staat' → INDONESISCH *sép*; ATJEHNEES *sèb*; BALINEES *sép*; JAKARTAANS-MALEIS *sèp* 'hoofd van station of kantoor'; JAVAANS *sép* 'hoofd van kantoor of station'; MADOEREES *éssep*, *sép* 'hoofd van kantoor of station'; MENADONEES *syèf* 'baas (op het werk)'; SOENDANEES *sep*; PAPIAMENTS *shèf*; SRANANTONGO *syèf*; SURINAAMS-JAVAANS *séf*.
- chef-kok** 'hoofdkok' → PAPIAMENTS *shèfkòk*.
- chemie** 'scheikunde' → INDONESISCH *kimia*; JAPANS † *seimi*.
- cheque** 'schriftelijke betalingsopdracht' → INDONESISCH *cek*; BOEGINEES *cé*; JAKARTAANS-MALEIS *cek*; JAVAANS *cèg*; MAKASSAARS *cé*; MENADONEES *cek*; MINANGKABAUS *cek*; SRANANTONGO *tyèk* (uit NI of Engels); SURINAAMS-JAVAANS *tyèg* <via Sranantongo>.
- cherubijn** 'engel van de tweede rang' → NEGERHOLLANDS *cherubim*.
- chevelure** 'kamervaren' → INDONESISCH *sewelir*, *suplir*, *suvelir* 'venushaarvaren'.
- chic** 'verfijnd' → INDONESISCH *cik*.
- chiffon** 'weefsel' → INDONESISCH *sifon*; JAKARTAANS-MALEIS *sipon*; SASAKS *sipon*.
- chimpansee** 'mensaap' → INDONESISCH *simpansé*.
- China** 'Oost-Aziatisch land' → INDONESISCH *Cina* 'Oost-Aziatisch land; iemand van Chinese afkomst'; CHINEES-MALEIS *Syina*; KUPANG-MALEIS *Cina* 'Oost-Aziatisch land; iemand van Chinese afkomst'.
- Chinees** 'iemand of iets uit China' → CHINEES-MALEIS *Syinès*; JAVINDO *Sinees* 'China; iemand of iets uit China'; SRANANTONGO *Sneisi* 'Chinese taal; staatsburger van China'; AROWAKS *sjinésji*; KARAÏBISCH *sinesi* 'iemand uit China' <via Sranantongo>.
- chitine** 'schaalhuis' → INDONESISCH *kitin*.
- chloor** 'chemisch element' → INDONESISCH *klor*; PAPIAMENTS *chloor*.
- chloriet** 'mineraal' → INDONESISCH *khlorida*, *klorit*.
- chloroform** 'narcosevloeistof' → INDONESISCH *khloroform*, *kloroform*.
- chlorofyl** 'bladgroen' → INDONESISCH *klorofil*.
- chocolade** 'drank uit cacao; versnapering van cacao en suiker' → DUIJS *Schokolade*; RUSSISCH *šokolad* 'versnapering van cacao en suiker' (uit NI of Duits); HONGAARS *csokoládé* <via Duits>; INDONESISCH *coklat*, *cokelat*, *cokola*, *soklat* 'drank uit cacao; versnapering van cacao; bruin'; AMBONS-MALEIS *sokolat* 'drank uit cacao'; BOEGINEES *sikolá*; CHINEES-MALEIS *syokolade* 'versnapering'; JAKARTAANS-MALEIS *coklat* 'cacao; versnapering van cacao en suiker; bruin'; JAVAANS *coklat*; MADOEREES *sokklat*, *coklat* 'bruin; versnapering van cacao en suiker; cacao'; MAKASSAARS *sikolá* 'versnapering van cacao en suiker'; MENADONEES *coklat* 'bruin; versnapering van cacao en suiker; chocolademelk'; SOENDANEES *coklad*; PETJOH *tjoklat* <via Indonesisch/Maleis>; SINGALEES *cokolot* 'versnapering van cacao en suiker' (uit NI of Portugees); SRANANTONGO *skrati* 'chocoladedrank'; AUCAANS *soekaati*; AROWAKS *sokolati*; SARNAMI *shokolá*.
- cholera** 'besmettelijke buikloop' → INDONESISCH *koléra*; AMBONS-MALEIS *koléra*; BOEGINEES *koléra*; JAVAANS *kolérah*; KUPANG-MALEIS *koléra*; MENADONEES *koléra*; MINANGKABAUS *kalera*, *kulera* 'besmettelijke buikloop; krachtterm'; SASAKS *kurerah*; SOENDANEES *kolera*; TERNATAANS-MALEIS *koléra*; JAPANS *korera*; CHINEES † *huliela* <via Japans>; ? KOREAANS *k'ollóra*, *k'ollera* <via Japans>; NEGERHOLLANDS *kálara*; PAPIAMENTS *kólera*; SRANANTONGO *kolera* 'besmettelijke buikloop; gekkenhuis'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kalara* <via Negerhollands>.
- cholesterol** 'vetachtige stof' → INDONESISCH *kolésterol*.
- choreografie** 'het ontwerpen van dansfiguren' → INDONESISCH *koréografi*.
- christen** 'belijder van de christelijke godsdienst' → INDONESISCH *Kristen* 'belijder van de christelijke godsdienst; protestants'; AMBONS-MALEIS *kristen*; GIMÁN *keresten* 'belijder van de christelijke godsdienst; christelijk'; JAVAANS *kristen* 'belijder van de christelijke godsdienst; christelijk'; MADOEREES *karistèn*; MAKASSAARS *karisteng* 'belijder van de christelijke godsdienst; christelijk'; MENADONEES *kristen*; SOENDANEES *kristèn* '(belijder van de

17. De verbreiding van het woord *catechisatie*.

Hoewel Nederlanders en Vlamingen zich in het verleden slechts in beperkte mate bezighielden met zending en missie, zeker in vergelijking met bijvoorbeeld de Portugezen en Spanjaarden, zijn het christelijke geloof en het onderwijs daarin door de Nederlanders in de vroegere overzeese gebiedsdelen bekend geraakt, inclusief de daarbij behorende religieuze terminologie. Als voorbeeld kan het woord *catechisatie* voor '(christelijk) godsdienstonderwijs' dienen: dit is zowel in Indonesië als in Suriname en op de Nederlandse Antillen uit het Nederlands overgenomen. Ook bijvoorbeeld de woorden *discipel*, *evangelie* en *koster* zijn door al deze talen uit het Nederlands overgenomen, net als *bijbel*, dat bovendien nog voorkomt in het Singalees: de Nederlanders drukten in 1740 namelijk de eerste bijbelvertaling in het Singalees.

- christelijke godsdienst'; NEGERHOLLANDS *christ*;
SURINAAMS-JAVAANS *Kristen* 'belijder van de
christelijke godsdienst; christelijk.'
- christendom** 'de christelijke godsdienst' →
NEGERHOLLANDS *christendom*.
- christengeloof** 'het geloof van de christen' → FRIES
kristengeloof.
- christenheid** 'al de christenen' → NEGERHOLLANDS
christenheid.
- christenmens** 'christen' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS
christenmens 'christen, (Afrikaanse) blanke'.
- Christus** 'Jezus' → INDONESISCH *Kristus*; JAVAANS
Kristus; SOENDANEES *Kristus*; NEGERHOLLANDS
Christus; SURINAAMS-JAVAANS *Kristes, Kristus*.
- chronisch** 'langdurig' → INDONESISCH *kronis*.
- chronologie** 'tijdrekenkunde' → INDONESISCH
kronologi.
- chronometer** 'tjidsmeter' → INDONESISCH
kronométer.
- chrom** 'chemisch element' → INDONESISCH *krom*;
JAVAANS dial. *krum*.
- chrysaant** 'herfstsierplant' → INDONESISCH *krisan*.
- cijfer** 'getalmerk' → ATJEHNEES *sipé*; BOEGINEES
séperæ 'tafel van vermenigvuldiging'; MAKASSAARS
séperé 'tafel van vermenigvuldiging; uitgerekende
slimme toeleg'.
- cijferen** 'rekenen' → PAPIAMENTS † *cijfer, cyfer*.
- cilinder** 'rolrond voorwerp' → INDONESISCH *silinder*,
slènder 'kokervormig voorwerp; autocilinder;
stoomwals'; JAVAANS *slènder* 'kokervormig
voorwerp; wals'; MADOEREES *salendër, slinder* 'wals;
rolrond voorwerp'; SURINAAMS-JAVAANS *slènder*
'rolrond voorwerp; wals'.
- cilinderkop** 'auto-onderdeel' → INDONESISCH
silinderkop.
- cilindrisch** 'kokervormig' → INDONESISCH *silindris*.
- cinéast** 'filmmaker' → INDONESISCH *sinéas*.
- cinema** 'bioscooptheater' → INDONESISCH *sinéma*.
- cinematograaf** 'filmtoestel' → INDONESISCH
sinématograf.
- cipier** 'gevangenbewaarder' → INDONESISCH *sepir*,
sipir; AMBONS-MALEIS *sipir*; ATJEHNEES *sipé*;
JAKARTAANS-MALEIS *sipir*; JAVAANS *sepir*; KUPANG-
MALEIS *sipir*; MADOEREES *sēppir* 'gevangenis';
MAKASSAARS *sapiri*; MENADONEES *sipir*; SASAKS
sēpir, sipir; SOENDANEES *sipir*; TERNATAANS-MALEIS
sipir; CREOOLS-PORTUGEEES (CEYLON) *sápir*;
SINGALEES *sipiri-geya, sipiri-gē* 'gevangenis (lett. huis
van de bewaarder)'; SRANANTONGO *sipir*.
- circuit** 'gesloten baan; gesloten groep' →
INDONESISCH *sirkuit, sirket, sirkwit*.
- circulaire** 'rondschrijven' → INDONESISCH *sirkulér*;
JAVAANS *sèrkulèr*.
- circulatie** 'omloop' → INDONESISCH *sirkulasi*.
- circumcisie** 'besnijdenis' → INDONESISCH *sirkumsisi*.
- circus** 'voorstelling van dressuur en acrobatiek' →
NOORD-SOTHO *sorokisi* (uit Afrikaans of Engels);
TSWANA *sèrèkèšè* (uit Afrikaans of Engels);
- ZUID-SOTHO *serekisi* (uit Afrikaans of Engels);
INDONESISCH *sirkus*.
- cirkel** 'kring' → INDONESISCH *sirkel*; PAPIAMENTS
serkel (ouder: *cirkel*); SURINAAMS-JAVAANS *sirkel*.
- citatie** 'dagvaarding' → SINGALEES *sitāsi*.
- citer** 'snaarinstrument' → INDONESISCH *siter*.
- citeren** '(woorden) aanhalen; (verouderd) dagen,
dagvaarden' → INDONESISCH (*men*)*sitir* '(woorden)
aanhalen'; BOEGINEES *sita ri-bicāra* 'dagvaarden';
MAKASSAARS *sita ri-bicāra* 'dagvaarden';
SOENDANEES *sita* 'gerechtelijk aanmanen'.
- citraat** 'citroenzuur zout' → INDONESISCH *sitrat*.
- citroen** 'zure vrucht' → INDONESISCH *sitrun*;
JAVAANS *sitrun*; SINGALEES *sidaram* (uit NI of
Portugees); PAPIAMENTS *sitrun* 'vrucht (Citrus
limonia of medica); citroenboom'; SRANANTONGO
strun; AUCAANS *soetoeoen*; SARNAMI *sitrun*;
SURINAAMS-JAVAANS *jeruk setrung* 'via
Sranantongo'.
- citroengras** 'grassoort die naar citroen smaakt' →
SRANANTONGO *strungrasi*.
- civiel** 'burgerlijk' → INDONESISCH *sipil*; JAKARTAANS-
MALEIS *sipil* 'niet-militair'; JAVAANS *sipil* 'burgerlijk;
van weinig betekenis'; MADOEREES *sipil, sifel*;
SASAKS *sipil* 'civiele rechtszaak'.
- civilisatie** 'beschaving' → INDONESISCH *sivilisasi*.
- claim** 'vordering' → INDONESISCH *klaim, klém* (uit NI
of Engels).
- clandestien** 'heimelijk' → FRIES *klandestyn*;
INDONESISCH *klandéstin*.
- classificatie** 'klasseverdeling' → INDONESISCH
klasifikasi.
- classis** 'onderafdeling van provinciaal protestants
kerkbestuur' → JAVAANS *klasis*.
- clauseul** 'afzonderlijke zinsede of bepaling' →
INDONESISCH *klause, klausula*.
- claxon** 'signaalinstrument op auto's' → INDONESISCH
klakson; JAKARTAANS-MALEIS *klakson*;
MENADONEES *klatson*; SASAKS *kèlakson* (uit NI
of Engels).
- clementie** 'goedertierenheid' → INDONESISCH
kléménsi.
- clerus** 'geestelijkheid' → JAVAANS *klérus* 'rooms-
katholieke geestelijkheid'.
- cliché** 'drukplaat; gemeenplaats' → INDONESISCH
klisé 'fotonegatief; drukplaat, stereotype; telkens
weer gebruikte en daardoor versleten zinswending,
gemeenplaats; imitatie'; BOEGINEES *kalise*
'drukplaat'; JAVAANS *klisé* 'drukplaat; fotonegatief';
MADOEREES *klisi* 'gemeenplaats'.
- cliënt** 'klant' → INDONESISCH *klién*.
- climax** 'hoogtepunt; orgasme' →
INDONESISCH *klimaks*.
- clanicus** 'arts' → INDONESISCH *klinisi* 'artsen in een
ziekenhuis'.
- clip** '(papier)klem' → INDONESISCH *klip* 'paperclip';
JAKARTAANS-MALEIS *kelip* (uit NI of Engels).
- clitoris** 'kittelaa' → INDONESISCH *klitoris*.

- closet** 'toilet' → INDONESISCH *klosét*; KUPANG-MALEIS *kloset*.
- club** 'vereniging' → MENADONEES *klep*.
- Co., & Co.** 'en compagnon, en deelgenoot' → INDONESISCH *éngko* 'compagnon, partner, bondgenoot'; ATJEHNEES *éngkò, éngkò* 'deelgenoot in een zaak, vennoot'; JAKARTAANS-MALEIS *éngko* 'en compagnie, van een handelsfirma'; MADOEREES *ingko* 'en compagnie, van een handelsfirma'; MENADONEES *éngko* 'samenwerking'; MINANGKABAUS *engko* 'handelsfirma'.
- coagulatie** 'klontvorming' → INDONESISCH *koagulasi*.
- coalitie** 'verbond' → FRIES *koälÿsje*; INDONESISCH *koalisi*.
- co-assistent** 'medisch student die stage loopt in een ziekenhuis' → INDONESISCH *koas, koassistén* 'rang beneden assistent bij medische en natuurwetenschappelijke faculteit'.
- cobra** 'slang' → INDONESISCH *kobra*.
- coca** 'bladeren van Peruaanse struik' → INDONESISCH *koka*.
- cocaïne** 'alkaloïde uit de coca' → INDONESISCH *kokaine*.
- cochenille** 'scharlaken verfstof' → SOENDANEES *kosenili*.
- cocon** 'omhulsel van rupsen' → INDONESISCH *kokon*.
- code** 'stelsel van signalen of symbolen' → INDONESISCH *kode* 'signaal, teken'; MENADONEES *kode* 'teken'; MUNA *kode* 'signaal'.
- codeïne** 'bestanddeel van opium' → INDONESISCH *kodéine*.
- codificatie** 'het in regels vastleggen' → INDONESISCH *kodifikasi*.
- co-educatie** 'gemeenschappelijke opvoeding' → INDONESISCH *koédukasi*.
- coëfficiënt** 'constante factor van onbekende of veranderlijke grootheid' → INDONESISCH *koéfisién*.
- Coehoornmortier** 'klein mortier (ontworpen door de 17e-eeuwse militair Menno van Coehoorn)' → ENGELS *coehorn, cohorn*.
- coëxistentie** '(vreedzaam) naast elkaar bestaan' → INDONESISCH *koéksisténsi*.
- coffeeshop** 'gelegenheid waar softdrugs verkrijgbaar zijn' → ENGELS *coffeeshop* 'gelegenheid in Nederland waar softdrugs verkrijgbaar zijn'.
- cognac** 'soort brandewijn' → INDONESISCH *konyak*; JAVAANS *konyak*; SOENDANEES *konyak*.
- cognitie** 'kenvermogen' → INDONESISCH *kognisi*.
- conossement** 'zeevrachtbrief' → INDONESISCH *konosemén*.
- coherent** 'samenhangend' → INDONESISCH *kohéren*.
- coiffeur** 'kapper' → PETJOH *kooifeur, kwafeur*.
- coiffure** 'kapsel' → KUPANG-MALEIS *kef* 'naar achteren gekamde haren'.
- coïncidentie** 'samenloop van omstandigheden' → INDONESISCH *koinsidénsi*.
- coïtus** 'paring' → INDONESISCH *koitus*.
- colbert** 'jas zonder panden' → FRIES *kolbert*.
- Colgate** 'tandpastamerk' → AUCAANS *goloegeiti* 'tandpasta'.
- collaborateur** 'verrader' → AMBONS-MALEIS *kalabor*.
- collaboratie** 'samenwerking met de vijand' → INDONESISCH *kolaborasi*; JAVAANS *Ko* 'collaborateur, in het bijzonder met Nederland(ers) tijdens de Indonesische vrijheidsoorlog 1945-1949'.
- collage** 'samenplaksel' → INDONESISCH *kolase*.
- collatie** 'recht om predikanten te benoemen; bijeenkomst (van kloosterlingen), maaltijd die dan gebruikt wordt; vergelijking van teksten' → DEENS *kalas* 'overduldig feest'; DEENS *kollats* 'benoemingsbrief van een bisschop voor een pastoor'; NOORS *kalas* 'levendig feest, drinkgelag' (uit NL of Nederlands); ZWEEDS *kalas* 'feest, fuif' (uit NL of Nederlands); INDONESISCH *kolasi* 'vergelijking van teksten'.
- collecte** '(geld)inzameling' → INDONESISCH *kolékte*; KUPANG-MALEIS *kolékte*; NEGERHOLLANDS *collecte*.
- collecteur** 'inzamelaar; belastingontvanger' → JAVAANS *kolektur* 'inlandse ambtenaar belast met het innen van belasting'; SOENDANEES *kolektor* 'ontvanger der belastingen'.
- collectie** 'verzameling' → INDONESISCH *koléksi*.
- collectief** 'gezamenlijk' → INDONESISCH *koléktif*.
- collectivisatie** 'productiemiddelen tot gemeenschappelijk eigendom maken' → INDONESISCH *koléktifisasi*.
- collega** 'ambtgenoot' → INDONESISCH *koléga*.
- college** 'bestuurslichaam' → FRIES *kolleezje*; INDONESISCH *kolése*; SINGALEES † *kolüdgi*; SRANANTONGO *koleisi* 'sociëteit'.
- collegiaal** 'passend onder collega's' → INDONESISCH *kolégial*.
- collegium** 'college' → NEGERHOLLANDS *collegium*.
- colli** 'te verzenden stukgoed' → INDONESISCH *koli*; JAVAANS *koli*.
- collocatie** 'vaste verbinding van twee of meer woorden' → INDONESISCH *kolokasi*.
- collodion** 'oplossing van cellulose' → JAPANS *korojion*.
- colloïde** 'stof die fijn verdeeld in vloeistof zit' → JAPANS *koroido*.
- colloquium** 'samenspraak; geleerd gesprek' → INDONESISCH *kolokium*.
- collusie** 'heimelijke verstandhouding' → INDONESISCH *kolusi*.
- colognette** 'verfrissingsdoekje' → INDONESISCH *kolonyét* 'geparfumeerd doekje'.
- Colombine** 'figuur uit de commedia dell'arte' → INDONESISCH *kolembén* 'duifje'.
- colonne** 'rij van militairen in rotten' → INDONESISCH *kolone*; AMBONS-MALEIS *kolòne* 'oude dans waarin de paren in twee lange rijen tegenover elkaar staan'; JAVAANS *kolon*; MENADONEES *kolòne* 'oude dans waarin de paren in twee lange rijen tegenover elkaar staan'.
- colportage** 'het te koop aanbieden' → INDONESISCH *kolportase*.

colporteur 'verkooper langs huis' → INDONESISCH *kolportir*.

columnist 'iemand die columns schrijft' → INDONESISCH *kolomnis, kolumnis*.

coma 'bewusteloosheid' → INDONESISCH *koma*.

combinatie 'verbinding' → INDONESISCH *kombinasi*; JAKARTAANS-MALEIS *kombinasi* 'kleurencombinatie'; MENADONEES *kombinasi*; SRANANTONGO *kombinâsi*.

combineren 'samenvoegen' → INDONESISCH *kombinir*.

comfort 'gemak' → INDONESISCH *komfor*.

comfortabel 'gerieflijk' → INDONESISCH *komfortabel*.

comité 'groep personen met uitvoerende taak' → INDONESISCH *komité*.

commandant 'bevelhebber' → ENGELS *commandant* 'bevelvoerder van een Boerencommando' <via Afrikaans>; INDONESISCH *komandan* 'militaire aanvoerder'; AMBONS-MALEIS *kòmandan* 'commanderende officier van de schutterij'; ATJEHNEES *keumeundan* 'bevelvoerder (van een oorlogsschip); hoofd van de wacht'; JAVAANS *kumèndhan* 'militaire rang'; KUPANG-MALEIS *kòmandan* 'commanderende officier van de schutterij'; MADOEREES *komèndhan, kumèndhan, kamèndhan* 'militaire rang'; MENADONEES *kòmandan* 'commanderende officier van de schutterij'; MINANGKABAUS *komandan, kumandan* 'militaire aanvoerder'; NIAS *kumandra*; SASAKS *kumèndhan* '(toneel) de aanvoerder bij bepaalde toneeluitvoeringen'; SOENDANEES *kumèndang* 'militaire aanvoerder'; TERNATAANS-MALEIS *kòmandan* 'commanderende officier van de schutterij'; SRANANTONGO *komandanti*.

commandement 'bevel' → INDONESISCH *komandemén*.

commanderen 'bevelen' → ENGELS *commandeer* 'tot militaire dienst dwingen; (in)vorderen' <via Afrikaans>; AMBONS-MALEIS *komandér*; JAVAANS *kemèndir, kumendhir*; MADOEREES *komèndhîr, kamèndhîr*; SOENDANEES *kumèndir*; SRANANTONGO *komanderi*; SARAKKAANS *kumadêi* <via Srantantongo>.

commandeur 'bepaalde rang van vlagofficier bij de marine' → ENGELS *commandore* 'bevelvoerend marineofficier; gezagvoerder; voorzitter van een zeilclub'; DEENS † *commandør* 'kapitein bij de walvisvangst'; DEENS *commandore* 'chef bij Britse marine' <via Engels>; FRANS *commandore* 'Nederlandse, Britse of Amerikaanse marineofficier, direct onder de schout-bij-nacht' <via Engels>; ITALIAANS *comodoro* 'bevelvoerend marineofficier' <via Engels>; PORTUGEES *comodoro* 'rang in de militaire hiërarchie' <via Engels>; MALTEES *komodor* 'bevelvoerend marineofficier' <via Italiaans>; INDONESISCH *kemendur, mandor* 'aanvoerder; havenmeester; controleur; opzichter'; ATJEHNEES *keumandô* 'commandant'; JAVAANS *kumendur, kumendhur* 'opzichter'; MADOEREES

komèndhûr, kumèndhûr, kamèndhûr 'marineofficier, gezagvoerder van een schip'; ? MADOEREES *mandhôr* 'opzichter' (uit Nl of Portugees); MINANGKABAUS *kumandua*; NIAS *kumandru* 'controleur'; TAMIL dial. † *kommantôr* 'bevelvoerend marineofficier'.

commanditair 'stil (van vennoot)' → INDONESISCH *komanditêr*.

commando 'bevel; kleine militaire groep voor een bepaalde operatie' → ENGELS *commando* 'militaire expeditie; stoottroep(er)' <via Afrikaans>; DEENS *commandoraid* 'raid van commandotroepen' <via Engels>; NOORS *commando, kommando* 'gevechtsgroep' <via Engels>; FRANS *commando* 'gevechtsgroep voor snelle operaties; lid van een dergelijke gevechtsgroep' <via Afrikaans>; MALTEES *komandow* 'gevechtsgroep' <via Engels>; INDONESISCH *komando* 'bevel; gebied van militaire jurisdictie; kleine militaire expeditie, raid'; BOEGINEES *komândo* 'bevel'; MADOEREES *kamandhu, kamandhuh* 'bevel'; MINANGKABAUS *komando* 'bevel'; SINGALEES *komanda* 'bevel'; SRANANTONGO *komando* 'militaire post'.

commelina 'tuinsierplantje, genoemd naar familie Commelyn' → ENGELS *Commeline* 'eendagsbloem' <via Modern Latijn>; ITALIAANS *commelina* 'tuinsierplant' <via Modern Latijn>.

commentaar 'verklaring; kritische opmerking' → INDONESISCH *koméntar* 'verklaring'; MADOEREES *komèntar* 'aanmerkingen'; MENADONEES *komentar* 'verklaring'.

commentator 'iemand die commentaar geeft' → INDONESISCH *koméntator*.

commercialisatie 'het commercieel maken' → INDONESISCH *komérsialisasi*.

commercialisme 'marktdenken' → INDONESISCH *komérsialisme*.

commercie 'handel' → INDONESISCH *komérsi*.

commies 'lagere ambtenaar' → DUIJS dial. *Commies* 'douanier'; INDONESISCH *komis, kumis*; ATJEHNEES *kumèh*; JAKARTAANS-MALEIS *komis* 'schrijver'; JAVAANS *komis*; MADOEREES *kommes*; MAKASSAARS *kumîsí*; PAPIAMENTS † *commies*.

commissariaat 'kantoor van commissaris' → INDONESISCH *komisariat* 'kantoor van commissaris; hoofdbureau van politie'.

commissaris 'gevolmachtigde' → FRIES *kommissaris*; INDONESISCH *komisaris* 'gevolmachtigde; politiechef; directeur'; BOEGINEES *kumæsârisi*; JAVAANS *kumisaris*; MADOEREES *komisaris*; SOENDANEES *komisaris*; SINGALEES *komasâris, komatâris*; TAMIL dial. † *komēcâyiru*; SRANANTONGO *komsari*; SARNAMI *komsâras*.

commissie 'vertrouwelijke opdracht' → KEIËES *komis*; MADOEREES *komîsi, komesi, kumîsi*; SOENDANEES *kumîsi*.

commissie 'provisie' → INDONESISCH *komîsi* 'provisie; fooi'; JAKARTAANS-MALEIS *kumîsi* 'percentage van de winst waar men recht op heeft wegens goede

- verdiensten'; JAVAANS *komisi, kumisi, kumisen*; MADOEREES *komisi, kumisi* 'provisie; (smeer)geld'.
- commissie** 'groep personen belast met bepaalde taak' → INDONESISCH *komisi, kumisi*; AMBONS-MALEIS *komisi* 'iets onderzoeken (in zeer uitgebreide betekenis)'; BOEGINEES *komisi*; JAKARTAANS-MALEIS *komis* 'kantoorbeambte'; JAVAANS *kumisi, kumisen* 'onderzoeken'; MAKASSAARS *kumisi* 'iemand die met een inspectie of onderzoek belast is'; MINANGKABAUS *kumisi*; SOENDANEES *ngumisi* 'onderzoeken'; SRANANTONGO *komisi*.
- commissieair** 'iemand die op eigen naam voor rekening van anderen handelt' → INDONESISCH *komisionér*.
- committeren** 'machten' → JAVAANS *kumetir* 'gecommitteerde; Javaanse hoofdwerkbaas'.
- communaal** 'aan een groep gemeenschappelijk toebehorend' → INDONESISCH *komunal*.
- commune** 'leefgemeenschap' → INDONESISCH *komune*.
- communicant** 'iemand die zijn eerste communie doet' → INDONESISCH *komunikán* 'iemand die zijn eerste communie doet; informant' (uit NL of Engels).
- communicatie** 'mededeling' → INDONESISCH *komunikasi*.
- communie** '(rooms-katholiek) het ontvangen van de hostie' → INDONESISCH *komuni*; JAVAANS *komuni*.
- communiqué** 'officiële mededeling' → INDONESISCH *komuniké, kuminiké*.
- communisme** 'maatschappelijk stelsel van gemeenschappelijk bezit' → INDONESISCH *komunisme*.
- communist** 'aanhanger van het communisme' → INDONESISCH *komunis* 'aanhanger van het communisme; communistisch'; BOEGINEES *komunisi*; JAVAANS *komunis*; MADOEREES *kominis*.
- commutatief** 'verwisseling; omkering' → INDONESISCH *komutasi* 'het omkeren van elektrische stroom'.
- compact** 'dicht opeengedrongen' → JAKARTAANS-MALEIS *kompak* 'dicht opeengedrongen; gelijkgestemd'; MENADONEES *kompak* 'dicht opeengedrongen; gelijkgestemd'.
- compact cassette** 'merknaam van Philips voor geluidsschijf' → ENGELS *compact cassette* 'geluidsschijf'.
- compact disc** 'merknaam van Philips voor geluidsschijf' → ENGELS *compact disc* 'geluidsschijf'.
- compagneren** 'vergezellen' → SRANANTONGO *kompanyeri*.
- compagnie** 'onderafdeling van bataljon; handelsvereniging; (verouderd) gezelschap' → RUSSISCH *Kumpanstvo* '(hist.) de Verenigde Oost-Indische Compagnie'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *Company* 'de Verenigde Oost-Indische Compagnie'; INDONESISCH *kompanyi, kompeni, kompi, kumpeni* 'onderafdeling van bataljon; Verenigde Oostindische Compagnie; (ironisch)
- Nederlands-Indisch gouvernement; VOC-soldaat; Nederlands soldaat'; AMBONS-MALEIS † *kompania* 'handelsvereniging, in het bijzonder de voormalige Verenigde Oost-Indische Compagnie'; ATJEHNEES *gômpeuni, kômpeuni* 'Nederlands-Indisch gouvernement'; BOEGINEES *kômpi* 'legerafdeling'; BOEGINEES *kompani, kompania* 'handelsvereniging, in het bijzonder de voormalige Verenigde Oost-Indische Compagnie'; JAKARTAANS-MALEIS *kumpeni* 'de voormalige Verenigde Oost-Indische Compagnie; vriendengroepje'; JAVAANS *kumpeni* 'onderafdeling van bataljon; Verenigde Oost-Indische Compagnie; soldaten'; KEIËES † *kubni* 'regering'; KUPANG-MALEIS † *kompania* 'legerafdeling; voormalige Verenigde Oost-Indische Compagnie'; MADOEREES *kompènne, kompènneh* 'legerafdeling; de voormalige Oost-Indische Compagnie'; MAKASSAARS † *kompaniya, kompanni* 'legerafdeling; de voormalige Verenigde Oost-Indische Compagnie, gouvernement'; MENADONEES † *kompania* 'legerafdeling; voormalige Verenigde Oost-Indische Compagnie'; MENADONEES *kompi* 'legerafdeling'; MINANGKABAUS *gumpani, gumpanyi, kumpani, kompi* 'onderafdeling van bataljon; de voormalige Verenigde Oost-Indische Compagnie'; ROTINEES *koponi* 'de Verenigde Oost-Indische Compagnie'; SOENDANEES *kumpèni* 'de Verenigde Oost-Indische Compagnie; Nederlands-Indische regering'; TERNATAANS-MALEIS † *kompania* 'handelsvereniging, in het bijzonder de voormalige Verenigde Oost-Indische Compagnie'; PETJOH *compies, kompeni, kompenie* 'legerafdeling, in het bijzonder het KNIL'; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *kooppenjoe* 'handelsvereniging, in het bijzonder de voormalige Verenigde Oost-Indische Compagnie'; SINGALEES *kompanna-ya, kompanne* 'handelsvereniging'; NEGERHOLLANDS *kompanie* 'vriend, gezelschap'; SURINAAMS-JAVAANS *kompeni* 'militair, soldaat; leger'.
- Compagnie-pad** 'brede strook onbebouwd land tussen twee suikerplantages' → CARIBISCH-ENGELS *company-path*.
- compagnon** 'handelsgenoot' → INDONESISCH *kompanyon*.
- comparant** 'iemand die voor een notaris verschijnt om een akte op te maken' → INDONESISCH *komparan*.
- comparatief** 'vergroten trap' → INDONESISCH *komparatif*.
- comparitie** 'verschijning voor notaris' → INDONESISCH *komparisi*.
- compartiment** 'afdeling' → INDONESISCH *kompartimén* 'regeringsdepartement onder president Soekarno'.
- compartimentalisatie** 'het onderverdelen' → INDONESISCH *kompartiméntasi*.
- compassie** 'medelijden' → JAKARTAANS-MALEIS *ngompas* 'bedelen'.

compensatie 'vereffening' → INDONESISCH *kompénsasi*.
compenseren 'vereffenen' → INDONESISCH *kompénsir*.
competent 'bekwaam; gerechtigd' → INDONESISCH *kompetén*.
competentie 'deskundigheid; bevoegdheid' → INDONESISCH *kompeténsi*.
competitie 'mededinging' → INDONESISCH *kompetisi*.
compilatie 'samenvoeging van gegevens' → INDONESISCH *kompilasi*.
compiler 'samensteller van compilaties' → INDONESISCH *kompilator*.
compleet 'volledig' → FRIES *kompleet*; INDONESISCH *komplét, komplít* 'volledig; met alles erop en eraan'; JAKARTAANS-MALEIS *komplít, kumplít*; JAVAANS *komplít, kumplít* 'volledig; uitmuntend in orde, er ontbreekt niets aan'; MAKASSAARS *komplé* 'volledig (bijvoorbeeld services)'; MENADONEES *komplít, komplèt*; SOENDANEES *komplet*; SURINAAMS-JAVAANS *komplít*.
complement 'aanvulling' → INDONESISCH *komplémén*.
complex 'samengesteld geheel; gebouwencomplex' → INDONESISCH *komplék(s)* 'groep bij elkaar horende gebouwen; groep merendeels onbewuste impulsen die het gedrag beïnvloeden'; JAKARTAANS-MALEIS *komlek* 'gebouwencomplex'; MENADONEES *komplèks* 'samengesteld geheel'.
complex 'samengesteld; ingewikkeld' → INDONESISCH *komplék(s)* 'ingewikkeld'; BOEGINEES *komplé* 'samengesteld; volledig'.
complicatie 'verwikkeling' → INDONESISCH *komplikasi*.
compliment 'lof; begroeting' → ? AMBONS-MALEIS *komplémén*; NEGERHOLLANDS *compliment*; PAPIAMENTS *kòmplimént* 'lof'.
complot 'samenzwering' → INDONESISCH *komplot* 'samenzwering; bende, gang'; JAKARTAANS-MALEIS *komplot*; JAVAANS *komplot* 'club, bende'; MADOEREES *komplot*; MENADONEES *komplot*; MINANGKABAUS *komplot*; NEGERHOLLANDS *komplot*; PAPIAMENTS *kòmplòt*.
component 'samenstellend deel' → INDONESISCH *komponén*.
componist 'schepper van muziekstukken' → INDONESISCH *komponis*; MINANGKABAUS *komponis*.
compositie 'samenstelling' → INDONESISCH *komposisi* 'samenstelling; muziekstuk'.
compost 'meststof' → XHOSA *komposi* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *kompose* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *kompos*.
compote 'vruchtenmoes' → MADOEREES dial. *kompot* 'glazen kom of schaal voor gerechten'.
comprehensie 'bevattingsvermogen' → INDONESISCH *kompréhénsi*.
compressie 'samendrukking' → INDONESISCH *komprési*.
compromis 'schikking' → INDONESISCH *kompromi*.

concentratie 'samentrekking in één punt; aandacht; sterkte van een oplossing' → INDONESISCH *konséntrasi* 'samentrekking in één punt (gedachten, pogingen); aandacht; dichtheid van een stof'.
concenteren 'verenigen, samentrekken in een punt' → INDONESISCH *konséntrir* 'verenigen; aandacht focussen; een oplossing verdichten'.
concentrisch 'met een gemeenschappelijk middelpunt' → INDONESISCH *konséntris*.
concept 'ontwerp' → INDONESISCH *konsèp*; JAVAANS *kongsèp*; MADOEREES *kongsep, konsep* 'wat overgeschreven moet worden'; MENADONEES *konsèp*; PAPIAMENTS *kònsèpt*.
conceptualisatie 'het maken van een concept' → INDONESISCH *konsèptualisasi*.
concert 'muziekuitvoering' → INDONESISCH *konsèr*; MADOEREES *konser*; PAPIAMENTS *kònsèrt*.
concessie 'tegemoetkoming; vergunning' → INDONESISCH *konsési*.
conclusie 'gevolgtrekking' → FRIES *konklúzje*; INDONESISCH *konklusí*.
concordantie 'overeenstemming' → INDONESISCH *konkordansi*.
concours 'wedstrijd' → INDONESISCH *kongkurs, konkurs*; JAVAANS *kongkrus*.
concreet 'als vorm voorstelbaar, duidelijk' → INDONESISCH *kongkrét, kongkrit, konkrit*.
concurrent 'wedijveraar' → INDONESISCH *kongkurén, konkurén*; JAVAANS *kongkilèn, kongkirèn*; MENADONEES *kongkurèn*.
concurrentie 'het concurreren' → INDONESISCH *kongkurénsi, konkurénsi*.
condensatie 'verdichting van gas of damp tot vloeistof' → INDONESISCH *kondénsasi*.
conditie 'voorwaarde; toestand' → INDONESISCH *kondisi* 'voorwaarde'; JAVAANS † *kundhisi* 'plechtig toostritueel aan het Javaanse hof'; SINGALEES *kondési-ya* 'voorwaarde'; NEGERHOLLANDS *kondischen, konditie*; SRANANTONGO *kondisi* 'voorwaarde'.
conditie 'lichamelijke gesteldheid' → INDONESISCH *kondisi*; AMBONS-MALEIS *kondisi*; MENADONEES *kondisi*.
condoleren 'rouwbeklag betuigen' → PAPIAMENTS *kondoler, kòndoler* (ouder: *condolere*).
condoom 'voorbehoedsmiddel' → INDONESISCH *kondom*; JAKARTAANS-MALEIS *kondom*; SRANANTONGO *kondo* (uit NI of Engels).
conductor 'kaartjesknipper bij openbaar vervoer' → INDONESISCH *kondèktur*; JAKARTAANS-MALEIS *kondektur*; JAVAANS *kondhèktur*; MENADONEES *kondèktur*; SOENDANEES *kondektor*; PAPIAMENTS *kòndùktür*.
conduite 'gedrag' → INDONESISCH *kondit, konduite* 'gedrag; verslag aangaande een nuttig effect'.
confectie 'in massa gemaakte kleding' → INDONESISCH *konfèksi, konpéksi, konvéksi*.
confederatie 'verbond' → INDONESISCH *konfédèrasi*.

- conferentie** 'vergadering' → INDONESISCH *komperénsi, konferénsi*; BOEGINEES *komperénsi*; JAVAANS *komprèngsi*; MADOEREES *konperènsi*; MENADONEES *konferénsi*.
- confereren** 'beraadslagen, overleggen' → NEGERHOLLANDS *confereer* 'overleggen'.
- confidentie** 'vertrouwelijke mededeling; vertrouwen' → INDONESISCH *konfidénsi*.
- configuratie** 'samenstel van figuren' → INDONESISCH *konfigurasi*.
- confirmatie** 'bevestiging' → INDONESISCH *konfirmasi*; NEGERHOLLANDS *confirmasje*.
- confiscatie** 'verbeurdverklaring' → INDONESISCH *konfiskasi*.
- conflict** 'onenigheid' → INDONESISCH *konflik*.
- conform** 'overeenkomstig met' → INDONESISCH *konform*.
- conformistisch** 'zich houdend aan de heersende regels' → INDONESISCH *konformistis* 'gelijkvormig; conventioneel in gedrag'.
- confrontatie** 'aanvaring; blootstelling van iemand aan feiten, problemen' → INDONESISCH *konfrontasi* 'het confronteren; de Indonesische tegenstand tegen de vorming van Maleisië in 1963-1966'; JAVAANS *komprontasi* 'het confronteren'.
- confronteren** 'tegenover elkaar plaatsen' → INDONESISCH *konfrontir*.
- confuus** 'verward' → NEGERHOLLANDS *confus*; PAPIAMENTS *konfús*.
- congestie** 'ophoping van bloed' → INDONESISCH *kongésti*.
- conglomeraat** 'samenklontering' → INDONESISCH *konglomerat* 'samenklontering; grote corporatie ontstaan uit samenvoeging van kleinere bedrijven'.
- congregatie** 'kerkelijke vereniging' → INDONESISCH *kongrégasi*.
- congres** 'samenkomst' → INDONESISCH *kongrés*; JAVAANS *konggrès*.
- congruent** 'overeenstemmend' → INDONESISCH *kongruén*.
- conifeer** 'naaldboom' → INDONESISCH *konifér*.
- conisch** 'kegelvormig' → INDONESISCH *konis*.
- conjugaal** 'echtelijk' → INDONESISCH *konyugal*.
- conjugatie** 'vervoeging' → INDONESISCH *konjugasi*.
- conjunctie** 'voegwoord' → INDONESISCH *konjungsi*.
- conjunctuur** 'geheel van bewegingen die het economisch leven bepalen' → INDONESISCH *konjungtur*.
- connectie** 'invloedrijke relatie' → INDONESISCH *konéksi*.
- connotatie** 'gevoelswaarde' → INDONESISCH *konotasi*.
- conrector** 'onderdirecteur op school' → PAPIAMENTS *conrector*.
- conrectrix** 'vrouwelijke onderdirecteur op school' → PAPIAMENTS *conrectrix*.
- consacrerén** 'wijden' → INDONESISCH *konsakrir*.
- consciëntie** 'geweten' → NEGERHOLLANDS *conscientie, konschienschie, consciensje, košniši (consjiensie)* 'geweten; geduld'; SRANANTONGO *konsensi*.
- consecratie** 'wijding door bisschop' → INDONESISCH *konsekrasi*.
- consensus** 'overeenstemming' → INDONESISCH *konsénsus*; PAPIAMENTS *konsènsüs*.
- consent** 'toestemming' → AMBONS-MALEIS *konsèn*; JAVAANS *kongsèn*; KUPANG-MALEIS *konsèn*; MADOEREES *kongsèn* 'toestemming; geleidebiljet voor in een vaartuig vervoerde goederen'; MENADONEES *konsèn*; TERNATAANS-MALEIS *konsèn*.
- consenteren** 'toestemmen' → NEGERHOLLANDS *consenteer*.
- consequent** 'logisch' → INDONESISCH *konsekuén, konsekwén*; MENADONEES *konsekwèn*.
- conservatie** 'instandhouding, bewaring' → INDONESISCH *konsèrvasi* 'het conserveren'.
- conservatief** 'behoudend' → INDONESISCH *konsèrvatif*.
- conservator** 'bewaarder, toezichthouder' → INDONESISCH *konsèrvator*.
- conservatorium** 'muziekacademie' → INDONESISCH *konsèrvatori(um)*.
- conserven** 'verduurzaamde levensmiddelen' → INDONESISCH *konsèrven*.
- consignatie** 'het ten verkoop geven; gerechtelijke bewaargeving van gelden' → INDONESISCH *konsignasi, konsinyasi* 'het ten verkoop geven; gerechtelijke bewaargeving van gelden; verbod voor soldaten de kazerne te verlaten'.
- consigne** 'wachtwoord; opdracht' → INDONESISCH *konsinye(s)* 'wachtwoord(en); opdracht(en)'.
- consistent** 'duurzaam; samenhangend, hecht' → INDONESISCH *konsistén*.
- consistorie** 'vergadering van kardinalen; kerkenraad' → INDONESISCH *konsitori* 'vergadering van kardinalen'; AMBONS-MALEIS *koncistori* 'vergadering van kardinalen'.
- consolideren** 'duurzaam maken' → INDONESISCH *konsolidir*.
- consonant** 'medeklinker' → INDONESISCH *konsonan*.
- consortium** 'tijdelijke vereniging van ondernemingen' → INDONESISCH *konsorsium*.
- constant** 'onveranderlijk' → INDONESISCH *konstan*.
- constateren** 'vaststellen' → INDONESISCH *konstatir*.
- constellatie** 'sterrenbeeld, configuratie' → INDONESISCH *konstelasi*.
- consternatie** 'ontsteltenis' → NEGERHOLLANDS *konsterneert* 'ontsteltenis, verbijstering'.
- constipatie** 'verstopping' → INDONESISCH *konstipasi*.
- constituante** 'wetgevende vergadering' → INDONESISCH *konstituante*.
- constitutie** 'grondwet' → INDONESISCH *konstitusi*.
- constructie** 'bouw' → INDONESISCH *konstruksi*; MENADONEES *konstruksi*.
- construeren** 'samenstellen, bouwen' → INDONESISCH *konstruir*.
- consul** 'gevolmachtigd vertegenwoordiger van land' → INDONESISCH *konsol, konsul*; ATJEHNEES

kònsò; JAKARTAANS-MALEIS *komsol* 'ambassadeur'; JAVAANS *kongsul*; MAKASSAARS *kònsolò*; ? JAPANS dial. † *konshirō*; PAPIAMENTS *kònsul*.

consulaat 'landsvertegenwoordiging in het buitenland' → INDONESISCH *konsulat* 'kantoor van consul'.

consulent 'raadgever' → JAVAANS *kongsulèn*.

consult 'raad' → INDONESISCH *konsul* 'raadgeving'.

consultatie 'raadpleging' → INDONESISCH *konsultasi*; MENADONEES *konsultasi*.

consument 'verbruiker' → INDONESISCH *konsumén*.

consumeren 'gebruiken, verbruiken' → INDONESISCH (*meng*)*konsumir*.

consumptie 'verbruik; nuttigging, vertering' → FRIES *konsumpsje*; INDONESISCH *konsumsi* 'verbruik; het eten en drinken in restaurant'; MINANGKABAUS *konsumsi* 'verbruik'.

contact 'aanraking' → INDONESISCH *kontak* 'aanraking; communicatie; lichtknopje'; AMBONS-MALEIS *kontak*; BALINEES *kontak*; JAKARTAANS-MALEIS *kontak*; JAVAANS *kontak*; MADOEREES *kontak*; MAKASSAARS *kontá* 'elektrische schakelaar, knopje van het elektrische licht, elektrische contactknop; kortsluiting hebbend en daardoor niet brandend; aangetrokken tot iemand, verliefd; liefde'; MENADONEES *kontak*; SURINAAMS-JAVAANS *kontag*.

contactsleutel 'sleutel waarmee men een motor start' → FRIES *kontaktkaike*.

contaminatie 'het dooreenhalen van verschillende uitdrukkingen' → INDONESISCH *kontaminasi* 'het dooreenhalen van verschillende uitdrukkingen; het onzuiver maken door contact'.

contant 'in gereed geld' → INDONESISCH *kontan* 'in gereed geld; vierkant (iets ontkennen); meteen, direct (beantwoorden)'; AMBONS-MALEIS *kontán*; BALINEES *kontan*; BOEGINEES *kontàng*; JAKARTAANS-MALEIS *kontan* 'in gereed geld; meteen daarop'; JAVAANS *kontan*, *kuntan*; KEIËES *kontang*; KUPANG-MALEIS *kontán*; MADOEREES *kontan*; MAKASSAARS *kontàng*; MENADONEES *kontán*; MINANGKABAUS *kontan* 'in gereed geld; (in het) echt'; SOENDANEES *kontan* 'in gereed geld; terstond, onverwijld'; TERNATAANS-MALEIS *kontán*; SURINAAMS-JAVAANS *kontan*.

contemplatie 'beschouwing, meditatie' → INDONESISCH *kontemplasi*.

contemporain 'hedendaags' → INDONESISCH *kontémporér* 'hedendaags, van dezelfde tijd'.

context 'samenhang' → INDONESISCH *kontéks*.

continent 'vasteland' → INDONESISCH *kontinén*.

contingent 'vast aandeel van hoeveelheid' → INDONESISCH *kontingén* 'vast aandeel van hoeveelheid; groep personen die een regio of land vertegenwoordigen; groepen pelgrims die samen naar Mekka gaan'.

continuu 'onafgebroken' → INDONESISCH *kontinu*.

continueren 'voortzetten' → NEGERHOLLANDS *kontinoeër*, *continueer* 'doorgaan'.

contour 'omtrek' → INDONESISCH *kontur*.

contra 'tegen' → INDONESISCH *kontra*; JAVAANS *kontra* 'tegen; tegenstander; vechten tegen'; MENADONEES *kontra*.

contrabande 'smokkelwaar' → SRANANTONGO *kontraban*.

contraceptie 'verhindering van conceptie' → INDONESISCH *kontrasépsi*.

contract 'schriftelijke overeenkomst' → INDONESISCH *konterak*, *kontrak*; AMBONS-MALEIS *kontrak*;

BOEGINEES *kòntará*; JAKARTAANS-MALEIS *kontrak*; JAVAANS *koncrat*, *kontrak* 'schriftelijke overeenkomst (sluiten)'; KEIËES *kontrak*; KUPANG-MALEIS *kontrak*; MADOEREES *koncrat*, *kontrak*, *kontrat*; MENADONEES *kontrak*; MUNA *kontara* 'overeenkomst';

SOENDANEES *kontrak*; TERNATAANS-MALEIS *kontrak*; SINGALEES *kontrāt* (uit Nl of Portugees); KONKANI *kontrat*; NEGERHOLLANDS *kontragt*; PAPIAMENTS *kontrakt*; SRANANTONGO *kontraki* 'overeenkomst'; SARNAMI *kantrák*; SURINAAMS-JAVAANS *kontrak* 'schriftelijke overeenkomst, onder contract staan'.

contractant 'partij die een contract aangaat' → INDONESISCH *kontraktan* 'partij in een contract'; PETJOH *contractant* 'Javanen die middels een contract te werk werden gesteld buiten Java'.

contractie 'samentrekking' → INDONESISCH *kontraksi*.

contrademonstratie 'tegendemonstratie' → INDONESISCH *kontradémonstrasi*.

contradictie 'tegenspraak' → INDONESISCH *kontradiksi*, *kontradisi* 'tegenspraak; tegenstrijdig'; MENADONEES *kontradiksi* '(in) tegenspraak, tegenstrijdig'.

contrair 'tegegengesteld' → NEGERHOLLANDS *kontraer*.

contrapartij 'tegenpartij' → NEGERHOLLANDS *contrapart*.

contraprestatie 'tegenprestatie' → INDONESISCH *kontrapréstasi*.

contraproductief 'productie belemmerend' → INDONESISCH *kontraproduktif*.

contrarevolutie 'beweging die een revolutie tracht te keren' → INDONESISCH *kontrarévolusi* 'tegenrevolutie'.

contraspiionage 'bestrijding van vijandelijke spionage' → INDONESISCH *kontraspijonase*.

contrast 'tegenstelling' → INDONESISCH *kontras*.

contreien '(om)streken' → SRANANTONGO *kontren* 'omgeving, gebied, buurt'.

contributie 'vaste bijdrage' → INDONESISCH *kontribusi* 'vaste bijdrage, donatie'; AMBONS-MALEIS *konterbos* 'vaste bijdrage aan de schutterskas'; MENADONEES *konterbos* 'vaste bijdrage aan de schutterskas'.

controle 'inspectie' → INDONESISCH *kontrol* 'inspectie, supervisie; zelfcontrole'; JAKARTAANS-MALEIS *kontrol*; JAVAANS *kontrolan*; MENADONEES *kontrol*; PAPIAMENTS *kòntrol*; SURINAAMS-JAVAANS *kontrolan*.

controleren 'inspecteren' → AMBONS-MALEIS *kontrolér*.

controleur 'iemand die belast is met de controle, inspecteur' → INDONESISCH *kontelir, kontelér, kontrolir* 'ambtenaar van Binnenlands Bestuur; kaartjescontroleur'; ATJEHNEES *kanteulè* 'inspecteur (Binnenlands Bestuur)'; JAVAANS *kontelir, kontrolir* 'ambtenaar van Binnenlands Bestuur'; KEIËES *kontrolur* 'inspecteur'; MADOEREES *kontrolir, kontèllir, kontèller, kontrolir* 'inspecteur (Binnenlands Bestuur)'; SASAKS *kontèlir* 'inspecteur'; PETJOH *controleur* 'inspecteur (Binnenlands Bestuur)'.

controversieel 'tegenspraak oproepend' → INDONESISCH *kontrovèrsi(i)*.

conus 'kegel' → INDONESISCH *konus*.

conventie 'overeenkomst; vergadering' → INDONESISCH *konpènsi, konvénsi*.

conventioneel 'traditioneel' → INDONESISCH *konvénsionil*.

convergent 'in één punt samenkomend' → INDONESISCH *konvérgén*.

convergentie 'het in één punt samenkomen' → INDONESISCH *konvérgénsi*.

conversatie 'gesprek' → INDONESISCH *konvérsasi*.

conversie 'omzetting' → INDONESISCH *konvérsi*.

convertibel 'inwisselbaar' → INDONESISCH *konvértibel*.

convex 'bolronde' → INDONESISCH *konvéks*.

convulsie 'stuip trekking' → INDONESISCH *konvulsi*.

coöperatie 'samenwerking' → INDONESISCH *koperasi, kooperasi* 'samenwerking (verband)'; BOEGINEES *koperâsi* 'vakgenootschap'; JAVAANS *koperasi, koprasi*; MADOEREES *kôpèrasi*; MINANGKABAUS *koperasi*.

coördinatie 'afstemming' → INDONESISCH *koordinasi*.

coördineren 'afstemmen' → INDONESISCH *koordinir*.

coppenole 'zilveren munt uit Gent, geslagen tijdens de onrust van 1488 en genoemd naar partijleiders Jan en Frans Coppenole' → FRANS dial. † *coppenole* 'zilveren munt uit Gent'.

copula 'koppelwoord' → INDONESISCH *kopula*.

Corlaer 'naam van Arendt van Corlaer, die in 1662 de kolonie Schenectady aan de oevers van de Mohawk River stichtte' → MOHAWK *Kora* 'titel van de gouverneur of de koning van Engeland'.

cornea 'hoornvlies' → INDONESISCH *kornéa*.

cornedbeef, corned 'vlees in blik' → JAKARTAANS-MALEIS *kornèt*; MADOEREES *kornet*; PETJOH *kornèt*.

Cornelia 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Kor, Kornelia*.

Cornelius 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Kornelis, Ne'i, Nelis*.

corner 'hoekschoep' → MAKASSAARS *korónelé, kórnel* (uit NI of Engels); PETJOH *konner, kornul* (uit NI of Engels).

coromandel 'gestreept ebbenhout' → ENGELS *calamander (wood)*.

corporale 'witte altaardoek; dier met witte buik' → AMERIKAANS-ENGELS *corporal* 'karperachtige'.

corporatie 'vakgenootschap' → INDONESISCH *korporasi*.

corpulent 'gezet' → INDONESISCH *korpulén*.

correct 'juist' → INDONESISCH *korèk*; PAPIAMENTS *korèkt*.

correctie 'verbetering' → INDONESISCH *korèksi*; JAVAANS (*di*)*korèksi* 'gecorrigeerd'; MENADONEES *korèksi*.

corrector 'iemand die drukproeven corrigeert' → INDONESISCH *korèktor*.

correlatie 'wederzijdse betrekking' → INDONESISCH *korelasi*.

correspondent 'iemand met wie men briefwisseling onderhoudt; berichtgever' → INDONESISCH *koréspondén*; JAVAANS *poréspondhèn*.

correspondentie 'briefwisseling' → INDONESISCH *koréspondénsi*.

corridor 'gang' → INDONESISCH *koridor* 'gang in gebouw; doorgang'; MINANGKABAUS *koridor*.

corrigeren 'verbeteren' → NEGERHOLLANDS *korrigeer*.

corrosie 'aantasting van metalen door roest of verwering' → INDONESISCH *korosi*.

corrupt 'bedorven; omkoopbaar' → INDONESISCH *korup* 'verdorven, omkoopbaar'; MINANGKABAUS *korup* 'bedorven'.

corruptie 'misbruik van positie voor eigenbelang; bedrog door oneerlijkheid; omkoping bij de beroepsuitoefening' → INDONESISCH *korupsi* 'bedrog door oneerlijkheid; omkoping bij de beroepsuitoefening'; BOEGINEES *korúpsi* 'misbruik van positie voor eigenbelang'; JAKARTAANS-MALEIS *korupsi, koropsi* 'misbruik van positie voor eigenbelang'; MADOEREES *korupsi* 'bedrog door oneerlijkheid; omkoping bij de beroepsuitoefening'; MENADONEES *korupsi* 'misbruik van positie voor eigenbelang'; MINANGKABAUS *korupsi, kurupsi* 'misbruik van positie voor eigenbelang'.

corsage 'versiersel op bovenstuk van japon' → INDONESISCH *korsase*; MENADONEES *korsasye* 'sierbloemen op kleding'.

corvee 'beurtelings te verrichten werkzaamheden' → INDONESISCH *korvé, korvéé* 'beurtelings te verrichten werkzaamheden; zwaar werk'; JAVAANS *korpé*; KUPANG-MALEIS *korfei* 'beurtelings te verrichten werkzaamheden; zwaar werk; in de war gebracht'; MENADONEES *korvei* '(beurtelings) in de bediening werken'.

cosmetica, cosmetiek 'schoonheidsmiddelen; kunst om schoonheid van het lichaam te verhogen' → INDONESISCH *kasmutic, kosmétik(a)*.

cosponsor 'medesponsor' → INDONESISCH *kosponsor*.

cotangens 'tangens van het complement van een hoek' → INDONESISCH *kotangén(s)*.

coulisse 'beweegbaar stuk van toneeldecor; beweegbaar stuk van een meubel; inrichting aan

- stoommachine' → INDONESISCH *kulis* 'beweegbaar stuk van een meubel; inrichting aan stoommachine.
- coup** 'staatsgreep' → INDONESISCH *kup*; SRANANTONGO *kup*.
- coup d'état** 'staatsgreep' → INDONESISCH *kudéta*.
- coupe** 'snit' → INDONESISCH *kup*.
- coupé** 'treincompartiment' → INDONESISCH *kupé*.
- coupenaar** 'figuurnaad' → INDONESISCH *kupnat* 'naaisteek in damesblouse'.
- couperen** 'afsnijden (van delen van dieren), afnemen (van speelkaarten)' → INDONESISCH (*meng*)*kupir* 'afnemen van speelkaarten'.
- coupeur** 'kleermaker' → INDONESISCH *kupir*.
- couplet** 'strofe' → INDONESISCH *kuplét*; PAPIAMENTS *kuplèt* (ouder: *couplet*).
- coupon** 'bewijsbon' → INDONESISCH *kupon*.
- coupure** 'grootte waarin bankpapier wordt uitgegeven' → INDONESISCH *kopur*.
- courage** 'moed' → NEGERHOLLANDS *koeraasch(i)*, *curagie*, *kuraši* 'moed; dapper'.
- courtage** 'makelaarsloon' → ENGELS † *courtage*.
- cousin** 'neef' → NEGERHOLLANDS *koesin*, *cousin*, *gizin*, *kizin*.
- couvert** 'briefomslag' → ? AMBONS-MALEIS *kufèr* 'brief'; ? KUPANG-MALEIS *kufèr* 'brief'; ? MENADONEES *kufèr* 'brief'; ? TERNATAANS-MALEIS *kufèr* 'brief'.
- cover** 'hoes' → MENADONEES *kover* (uit NI of Engels).
- cowboy** 'veedrijver' → INDONESISCH *koboi* (uit NI of Engels).
- creatie** 'schepping' → INDONESISCH *kréasi*.
- creatuur** 'schepsel' → NEGERHOLLANDS *creatuur*.
- crèche** 'kinderbewaarplaats' → PAPIAMENTS *krèsh*.
- crediteur** 'schuldeiser' → INDONESISCH *kreditor*, *kréditùr*, *kriditor* 'schuldeiser; student die colleges moet overdoen'.
- credo** 'geloofsbelijdenis' → INDONESISCH *krédo*.
- creëren** 'scheppen' → INDONESISCH *kriir*, *mengkriir*.
- crematie** 'lijkverbranding' → INDONESISCH *kremasi*.
- crematorium** 'gebouw voor lijkverbranding' → INDONESISCH *krématorium*.
- crème** 'room; cosmetisch smeersel' → INDONESISCH *krém* 'room; crèmekleurig; (cosmetische) zalf'; MADOEREES *grīm*, *èggrīm* 'zijdeachtige stof'; MENADONEES *krèm* 'crèmekleurig, geelbruin'; PAPIAMENTS *krèm* 'geelbruin'.
- creoline** 'ontsmettingsmiddel' → INDONESISCH *kréolin*.
- creool** 'iemand van gemengd bloed' → NEGERHOLLANDS *creol*.
- creosoot** 'bederfwerend middel' → INDONESISCH *kréosoot*; JAPANS *kereosōto*; SRANANTONGO *krisowtu*.
- crêpe** 'weefsel; dun papier met gerimpeld oppervlak' → INDONESISCH *krép* 'papiersoort'.
- crêpe de chine** 'ragfijne, doorzichtige stof van natuurzijde' → INDONESISCH *krépdesin* 'lichtzijden, crêpeachtig weefsel'.
- creperen** 'sterven' → SRANANTONGO *kraperi*.
- crêpezool** 'rubberzool' → PAPIAMENTS *krèpsol*.
- cretonne** 'katoenen stof' → INDONESISCH *kreton*.
- crime** 'misdaad' → NEGERHOLLANDS *krim*.
- criminaliteit** 'misdadigheid' → INDONESISCH *kriminalitas*, *kriminalitét*.
- crimineel** 'misdadig' → INDONESISCH *kriminil*; JAVAANS *kriminil*, *perminil* 'misdadig; gewichtig'; SINGALEES *kiriminal*, *kriminal* (uit NI of Portugees).
- crimineel** '(Surinaams-Nederlands) grote platte schop, zandschep' → SURINAAMS-JAVAANS *skriminil* 'soort brede schop'.
- criminologie** 'wetenschap die de misdaad bestudeert' → INDONESISCH *kriminologi*.
- crisis** 'keerpunt' → FRIES *krisis*; INDONESISCH *krisis*; JAVAANS *krisis*; MENADONEES *krisis* 'keerpunt (van een ziekte)'; JAPANS † *kirishisu* 'keerpunt (van een ziekte)'.
- criterium** 'onderscheidend kenmerk' → INDONESISCH *kriterium*; *kritéria* 'onderscheidend(e) kenmerk(en)'.
- criticus** 'beoordelaar' → INDONESISCH *kritikus*.
- cruciaal** 'doorslaggevend' → INDONESISCH *krusial*.
- cryptografie** 'geheimschrift' → INDONESISCH *kriptografi* 'kunst van het geheimschrift'.
- c.s.** 'cum suis (met de zijnen)' → INDONESISCH *sé és* 'cum suis'.
- culinaire** 'm.b.t. de keuken' → INDONESISCH *kulinér*.
- culminatie** 'hoogtepunt' → INDONESISCH *kulminasi*.
- cultiveren** 'bebouwen, aankweken' → INDONESISCH (*meng*)*kultivir*.
- cultureel** 'm.b.t. de cultuur' → INDONESISCH *kulturil*.
- cultus** 'godsverering, eredienst' → INDONESISCH *kultus*.
- cultuur** 'bebouwing; beschaving' → INDONESISCH *kultur* 'beschaving'; SRANANTONGO *culturù*, *kulturù* 'beschaving'; SURINAAMS-JAVAANS *kultur* 'bebouwing' (via Sranantongo).
- cultuurstelsel** 'systeem van gedwongen bebouwing opgelegd aan Indonesië door de Nederlandse regering van 1830-1870' → INDONESISCH *kulturstélsel*.
- cultuurtuin** 'aangelegde tuin met cultuurgewassen' → SURINAAMS-JAVAANS *Kiltirtèn* 'plaatsnaam'.
- cumulatie** 'opeenhoping' → INDONESISCH *kumulasi*.
- cumulus** 'stapelwolk' → INDONESISCH *kumulus*.
- curação** 'likeursoort' → NOORS *curaçao*; MACEDONISCH *Kurasao*; SERVISCH *kurasaò*.
- curandus** 'onder curatele gestelde persoon of firma' → INDONESISCH *kurandus*.
- curatief** 'genezend' → INDONESISCH *kuratif* 'genezen'.
- curator** 'beheerder' → INDONESISCH *kurator* 'universiteitsbestuurder, regent; beheerder (bank); collectiebeheerder (museum); toezichthouder op minderjarige'.
- curette** 'medisch instrument voor curettage' → INDONESISCH *kuret*.
- curriculum** 'levensloop' → INDONESISCH *kurikulum*.
- cursief** 'met schuine letters' → INDONESISCH *kursif*.
- cursist** 'leerling' → INDONESISCH *kursis*.

cursus 'leergang' → INDONESISCH *kursus*;
 JAVAANS *kursus*.
curve 'kromme lijn' → INDONESISCH *kurva*.
Cutex 'merknaam voor nagelproducten' →
 INDONESISCH *kutéks* 'nagellak (merknaam)'.
cyaan 'giftig gas' → JAPANS *shian*.
cybernetica 'stuurkunde' → INDONESISCH *sibernétika*.
cyclamen 'plantengeslacht' → INDONESISCH *siklam*
 'plantengeslacht; kleurnaam (mauve)'.
cyclisch 'een cyclus vormend' → INDONESISCH *siklis*.
cycloïde 'vlakke kromme lijn beschreven door
 een punt op een voortbrengende cirkel' →
 INDONESISCH *sikloid*.
cycoon 'wervelstorm' → INDONESISCH *siklon*;
 PAPIAMENTS *siklon*.
cyclorama 'schilderij met opeenvolgende
 gebeurtenissen' → INDONESISCH *siklorama*.
cyclotron 'deeltjesversneller waarbij de deeltjes in een
 cirkelvormige baan worden geleid' → INDONESISCH
siklotron.
cyclus 'tijdkring, reeks' → INDONESISCH *siklus*.
cynisch 'sarcastisch, bitter' → INDONESISCH *sinis*.
cyste 'met vocht gevuld gezwel' → INDONESISCH
kista, sista.
cytologie 'cellenleer' → INDONESISCH *sitologi*.

D

daad 'handeling' → FRIES *daad* 'bewuste handeling';
 ZWEEDS † *dat* 'sterke prestatie' (uit NI of
 Nederduits).
daalder 'zilveren munt' → FRIES *daalder*; DEENS
daalder 'Nederlandse zilveren munt met een
 waarde van 2,5 florijn'; DEENS † *daler* 'munt van
 twee Deense kroon, gebruikt van de 16e eeuw tot
 1875' (uit NI of Nederduits); NOORS *daler* 'oude
 Noorse zilveren munt, in 1875 vervangen door de
 kroon' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *daler* 'oude
 Zweedse munt' (uit NI of Nederduits); FRANS *dollar*
 'munteenheid van de Verenigde Staten en andere
 landen' <via Amerikaans-Engels>; ITALIAANS *dollaro*
 'munteenheid van de Verenigde Staten en andere
 landen' <via Amerikaans-Engels>; TSJECHISCH *dolar*
 'munteenheid van de Verenigde Staten en andere
 landen' <via Amerikaans-Engels>; SLOWAAKS *dolár*
 'munteenheid van de Verenigde Staten en andere
 landen' <via Amerikaans-Engels>; KROATISCH
daalder 'Nederlands muntstuk, waarde 1,5
 gulden (tot 1816)'; SLOVEENS *daalder* 'Nederlands
 muntstuk, waarde 1,5 gulden (tot 1816)'; GRIEKS
dolario 'munteenheid van de Verenigde Staten en
 andere landen' <via Amerikaans-Engels>; MALTEES
dolar 'munteenheid van de Verenigde Staten en
 andere landen' <via Amerikaans-Engels>; TURKS
dolar 'munteenheid van de Verenigde Staten
 en andere landen' <via Amerikaans-Engels>;
 KOERDISCH *dolar* 'munteenheid van de Verenigde
 Staten en andere landen' <via Amerikaans-Engels>;
 PERZISCH *dolâr* 'munteenheid van de Verenigde
 Staten en andere landen' <via Amerikaans-
 Engels>; ARABISCH (MSA) *dolâr* 'munteenheid
 van de Verenigde Staten en andere landen' <via
 Amerikaans-Engels>; ARABISCH (PALESTIJNS)
dolar, dolâr 'munteenheid van de Verenigde Staten
 en andere landen' <via Amerikaans-Engels>; GĀ
dale (uit NI of Deens); TWI *dàrè* (uit NI of Deens);
 INDONESISCH *dolar* 'munteenheid van de Verenigde
 Staten en andere landen' <via Amerikaans-Engels>;
 JAPANS *doru* 'munteenheid van de Verenigde
 Staten en andere landen' <via Amerikaans-
 Engels>; AMERIKAANS-ENGELS *dollar* 'oude munt;
 Amerikaanse munteenheid'; NEGERHOLLANDS
daaler; SRANANTONGO *dala* 'Surinaamse en
 Amerikaanse munteenheid; rijksdaalder' (uit NI
 of Engels).
daar 'bijwoord van plaats' → NEGERHOLLANDS *dae*,
daar, da, dā, tā; BERBICE-NEDERLANDS *da*.
daarachter 'achter dat, achter die zaak' →
 NEGERHOLLANDS *daeraster*.
daarbij 'bij dat genoemde of bedoelde, bovendien' →
 NEGERHOLLANDS *daбие, bi die*.

daarbinnen 'aanwijzend bijwoord: versterking van binnen' → NEGERHOLLANDS *da binne*.

daarboven 'aanwijzend bijwoord: versterking van boven' → NEGERHOLLANDS *da bobo*.

daarbuiten 'aanwijzend bijwoord: versterking van buiten' → NEGERHOLLANDS *da bittie*.

daardoor 'door dat bedoelde of genoemde' → NEGERHOLLANDS *voordoer* 'door dat bedoelde of genoemde, daarvandaan'.

daarentegen 'onderschikkend voegwoord' → NEGERHOLLANDS *daartegen, tegen die* 'anderzijds, daartegenover'.

daarlaten 'buiten beschouwing laten' → FRIES *dêrlitte*.

daarom 'om dat genoemde of bedoelde, om die reden; echter' → NEGERHOLLANDS (*voor*) *daarom, daerom*.

daaromtrent 'daar ongeveer' → FRIES *dêromtrint*.

daaronder 'onder dat genoemde of bedoelde' → NEGERHOLLANDS *da onder, na onder die, daeronder*.

daarop 'vervolgens' → NEGERHOLLANDS *daer op*.

daartegen 'tegen dat genoemde of bedoelde' → NEGERHOLLANDS *daarteegen, daartegen*.

daartoe 'tot dat genoemde of bedoelde' → NEGERHOLLANDS *daartoe*.

daartussen 'tussen dat genoemde of bedoelde' → NEGERHOLLANDS *daartuschen*.

daarvan 'van dat genoemde of bedoelde' → NEGERHOLLANDS *van dae*.

daarvandaan 'van dat genoemde of bedoelde vandaan; daarom' → NEGERHOLLANDS *van da*.

daarvoor 'voor dat genoemde of bedoelde' → NEGERHOLLANDS *voor die, da voor*.

daarzo 'daar' → NEGERHOLLANDS *dauso, daso, daeso*; SKEPI-NEDERLANDS *daso*; SRANANTONGO *djaso, dyaso* 'hier'.

daas 'insect' → DUIJS dial. *Dase*.

dabbelen, dabberen, dabben '(Zuid-Nederlands) strompelen, ploeteren, wroeten' → ENGELS *dabble* 'spetteren, spatten; liefhebberen'; FRANS dial. *radabler* 'opknappen'; FRANS dial. *dabous* 'arbeider die een muur met een grote kwast verft'; FRANS dial. *daborer* 'slordig schilderen'.

dactylograaf 'typist' → INDONESISCH *daktilograf*.

dactylografie 'het machineschrijven; (verouderd) studie van vingerafdrukken' → INDONESISCH *daktilografi* 'studie van vingerafdrukken'.

dadaïsme 'kunstrichting' → INDONESISCH *dadaïsme*.

dadel 'vrucht van dadelpalm' → DEENS *daddel* (uit NI of Nederduits); NOORS *daddel* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *dadel* (uit NI of Nederduits); FINS *taateli* 'via Zweeds'; PAPIAMENTS *dader* 'dadelpalm (Phoenix dactylifera); vrucht van de zuilcactus'; SRANANTONGO *dâdel*.

dadelijk 'aanstonds' → FRIES *daalk(s), dalik(s)*; DUIJS dial. *dadelijks*; PETJOH *dal'k* 'zo dadelijk, straks, later'; BERBICE-NEDERLANDS *dalki, daliki*; SRANANTONGO *dâlek*.

dading 'vergelijk buiten de rechtszaal, transactie' → INDONESISCH *dading*.

dadingen '(verouderd) een vergelijk treffen, tot een vergelijk komen, capituleren' → ZWEEDS *dagtinga* 'een vergelijk treffen, tot een vergelijk komen, capituleren' (uit NI of Nederduits).

Daf 'Nederlands automerk' → ENGELS *Daf*.

dag 'etmaal; tijd tussen zonsopkomst en zonsondergang' → FRANS dial. † *ce dacq* 'vandaag'; AMBONS-MALEIS *dag*; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *daak*; NEGERHOLLANDS *dag, dak*; BERBICE-NEDERLANDS *daka*; SARAMAKKAANS *dâka*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *dak* 'via Negerhollands'.

dag 'groet' → FRIES *dach*; INDONESISCH *dadah!, dah!*; AMBONS-MALEIS *dag*; JAVAANS *dhah*; KUPANG-MALEIS *da*; NEGERHOLLANDS *dag*; BERBICE-NEDERLANDS *daki*.

dag 'eind touw, m.n. als strafwerktuig' → ZWEEDS *dag* 'strafwerktuig'; RUSSISCH † *dach*.

dagboek 'aantekeningen van dagelijkse gebeurtenissen' → NEGERHOLLANDS *dagbuk*.

dagelijks 'iedere dag' → FRIES *daaglik*; INDONESISCH *dahél* 'dagelijks werk; dagloner'; NEGERHOLLANDS *daglik, daglig*.

dagelijks anker 'anker dat in gewone gevallen gebruikt wordt' → ZWEEDS † *dagligs, dagligsankare*; RUSSISCH *dâglik* (*jakor*).

dagelijks touw 'ankertouw dat in gewone gevallen gebruikt wordt' → ZWEEDS † *dagligståg*; RUSSISCH *dâglikstou*.

dagen 'uitdagen' → SRANANTONGO *dagi*.

dageraad 'aanbreken van de dag' → ENGELS *dageraad* 'zeebrasemsoort (met de kleuren van een zonsopgang)' 'via Afrikaans'.

dagge 'dolk' → ZWEEDS *daggert* 'soort lange dolk, of kort steekzwaard' (uit NI of Engels).

daggeld 'dagloon' → JAKARTAANS-MALEIS *dahél*.

daggelder 'iemand die per dag in dienst is en dagelijks uitbetaald krijgt' → PETJOH *daggelder*.

dagloon 'betaling voor een dag arbeid' → NEGERHOLLANDS *dagloon*.

dagvaarden 'oproepen voor het gerecht' → PAPIAMENTS *dagfar* (ouder: *dagvaar*).

dagwerk 'werk dat een hele dag vult, dat men geregeld iedere dag doet' → NEGERHOLLANDS *dagwerk*.

dahlia 'sierplant' → MENADONEES *dalia*.

dak 'bedekking van huis' → FRANS dial. † *dac(he)* 'strodak'; JAKARTAANS-MALEIS *dak*; MENADONEES *dak* 'platte bedekking'; NEGERHOLLANDS *dak*; PAPIAMENTS *dak*; SRANANTONGO *daki*; SARNAMI *dâk*; SURINAAMS-JAVAANS *dag*.

dakkamer 'zolderkamer' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *dakkamer* 'op het dak gebouwde kamer' 'via Afrikaans'.

dakloos 'zonder onderdak' → PAPIAMENTS *daklos* 'zonder onderdak; dakloze; daklozentehuis'.

dakpan 'plaat van gebakken klei voor dakbedekking' → ENGELS *pantile*; PAPIAMENTS *panchi di dak* 'tegel

- voor op het dak'; SRANANTONGO *dakpan*.
- dal** 'vallei' → FRIES *dal*.
- dalen** 'omlaag gaan' → FRIES *dale*; DEENS *dale* 'omlaag gaan, achteruit gaan' (uit NI of Nederduits); NOORS *dale* (uit NI of Nederduits).
- dam** 'waterkering' → ENGELS *dam* 'waterkering; stuwmeer; droogmakerij'; DUIJS *Damm* 'barrière die het water tegenhoudt' (uit NI of Nederduits); NOORS *dam* 'waterkering; vijver, poel' (uit NI of Nederduits); ESTS *tamm* (uit NI of Duits); FRANS *dame* 'dijk dwars over een kanaal in aanleg; kleine bodemverheffing; stuk grond tussen geëxplodeerde mijngaten; schuin muurtje dat de onderkant van een hoogoven afsluit zodat de slakken weg kunnen lopen (metaalindustrie)'; POOLS *tama*; KROATISCH *damba* 'barrière die het water tegenhoudt' (via Russisch); SLOVEENS *damba*; RUSSISCH *dámba*; BULGAARS *damba* (via Russisch); OEKRAÏENS *dámba* 'dwars in een water opgeworpen wal om het water te keren' (via Russisch); WIT-RUSSISCH *dámba* (via Russisch); AZERI *damba* 'barrière die het water tegenhoudt, dijk' (via Russisch); LITOUWS *damba* 'barrière die het water tegenhoudt, dijk'; INDONESISCH *dam*; JAKARTAANS-MALEIS *dam* 'havendam, pier'; JAVAANS *dham* 'waterkering (bevoeiing)'; MADOEREES *ēddham*; MENADONEES *dam*; SOENDANEES *dam*; NEGERHOLLANDS *dam* 'vijver' (uit NI of Deens); PAPIAMENTS *dam*; SRANANTONGO *dan* (ouder: *dam*) 'waterkering, dijk'; SARAMAKKAANS *dan* 'stroomversnelling'; SARNAMI *dám*; SURINAAMS-JAVAANS *dham* 'waterkering, dijk' (via Sranantongo).
- dam** 'dubbele schijf in het damspel' → BOEGINEES *dang*; MAKASSAARS *dang*.
- damasceren** '(staal) vlammen; (koper en brons) met gegraveerde lijnen versieren' → FRIES *gedamaseard* 'fraai getekend'.
- damast** 'weefsel' → DEENS *damask* (uit NI of Duits); INDONESISCH *damas*; SOENDANEES *damas*; NEGERHOLLANDS *damast*.
- dambord** 'bord met velden waarop het damspel wordt gespeeld' → PAPIAMENTS *dambòrt* (ouder: *dambord*); SRANANTONGO *dambortu*; SARAMAKKAANS *dámboútu* (via Sranantongo).
- dame-jeanne** 'mandfles' → SRANANTONGO *damsyan*.
- dames-** 'voor vrouwen' → INDONESISCH *dames* 'vrouwen-, voor vrouwen'; JAKARTAANS-MALEIS *dames* 'iets speciaal voor vrouwen'.
- damloper** 'binnenschuit, geschikt om over dammen gehaald te worden' → FRANS † *damelopre* 'Nederlandse boot'.
- dammen** 'het damspel spelen' → EWE *dám* 'damspel' (uit NI of Deens); GĀ *dam* 'damspel' (uit NI of Deens); TWI *dám* 'damspel' (uit NI of Deens); INDONESISCH *dam* 'damspel; patroon van vierkanten'; IBAN *dam* 'damspel'; JAKARTAANS-MALEIS *dam* 'damspel; zwartwit geblokt motief'; JAVAANS *dhamdhaman*; MADOEREES *dam* 'damspel';
- MAKASSAARS *dang* 'damspel'; MENADONEES *dam-dam* 'geblokt (textiel)'; MUNA *damu* 'damspel'; ROTINEES *dama* 'damspel'; SINGALEES *dān, dām* 'damspel; het damspel spelen'; PAPIAMENTS *dam* 'damspel'; SRANANTONGO *dam* 'damspel'; SARNAMI *dám* 'damspel'; SURINAAMS-JAVAANS *dham* 'damspel'.
- dammer** 'speler van damspel' → SRANANTONGO *dammer*.
- damp** 'nevel' → ENGELS *damp* 'vochtigheid, nevel; neerslachtigheid; tegenslag'; DEENS *damp* (uit NI of Nederduits); NOORS *damp* 'waterdamp, nevel, stoom' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *damp* 'nevel, rook'; PAPIAMENTS *dam, damp* 'stoom, rook'; SRANANTONGO *dampu* 'nevel, mist'.
- dampen** 'damp afgeven' → DEENS *dampe* (uit NI of Nederduits).
- dampig** 'vol damp' → NEGERHOLLANDS *dampig*.
- dampkring** 'atmosfeer' → JAPANS *daiki* 'atmosfeer, lett. grote lucht'; CHINEES *daqi* (via Japans).
- damschuit** 'binnenschuit, geschikt om over dammen gehaald te worden' → RUSSISCH *domškóut, donškót* 'bepaald scheepstype'.
- damsteen** 'speelstuk van damspel' → SRANANTONGO *damston*.
- dan** 'bijwoord van tijd: op die tijd, in dat geval' → MAKASSAARS dial. *dang* 'woord dat wordt gebezigd als stopwoordje'; MENADONEES *dan, dang* 'woordje om een zin een vriendelijker karakter te geven'; PETJOH *dan* 'tussenwerpsel: toe, vooruit nou'; NEGERHOLLANDS *dan* 'toen (bijwoord), evenwel'; BERBICE-NEDERLANDS *dana*; SRANANTONGO *dan* 'vervolgens, en, daarna'.
- dan** 'gebruikt na overtreffende trap' → FRIES *dan*; NEGERHOLLANDS *dan*.
- dank** 'erkentelijkheid' → NEGERHOLLANDS *dank, danki*; PAPIAMENTS *danki*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *danki, dankie* (via Negerhollands).
- dankbaar** 'iemand goedgezend zijnde wegens genoten voorrechten, de moeite lonend (van zaken)' → NEGERHOLLANDS *dankbaar*.
- dankbaarheid** 'het dankbaar zijn' → NEGERHOLLANDS *dankbaarheid*.
- dankbrief** 'brief waarmee men bedankt' → PAPIAMENTS *dankbrief* 'brief waarin te kennen wordt gegeven dat de verlovings verbroken wordt'.
- danken** 'dank betuigen' → FRIES *danke*; NEGERHOLLANDS *danki, dankie*; PAPIAMENTS *dank* 'bedanken, ontslaan, afkeuren, afdanken (met name van voorwerp); het verbeiden van de verloving'.
- dank je, dank u, dank** 'bedankt' → FRANS dial. *dank*; AMBONS-MALEIS *danki, danke* 'bedankformule'; KUPANG-MALEIS *dankye* 'bedankformule'; MENADONEES *dankye* 'bedankformule'; TERNATAANS-MALEIS *dankye* 'bedankformule'; NEGERHOLLANDS *danki, dankie, dank ju*; BERBICE-NEDERLANDS *danggi*; PAPIAMENTS *danki* 'bedankt, dank u, dank je'; SRANANTONGO *danki, tangi*

- 'bedankt, dank u, dank je'; SARAMAKKAANS *tangí* <via Sranantongo>; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *danki* <via Negerhollands>.
- dankoffer** 'offer (bijvoorbeeld eten en goederen) ter ere van een godheid' → NEGERHOLLANDS *dankoffer*.
- dans** 'beweging op muziek' → DUIJS *Tanz*; INDONESISCH *dansa* 'westerse dans, dans-'; JAPANS *dansu*; NEGERHOLLANDS *dans*; BERBICE-NEDERLANDS *dansi*; SRANANTONGO *dansi*.
- dansen** 'op muziek bewegen' → DEENS *danse* (uit NI of Nederduits); ZOELOE *-dans-* 'dansen op zijn Europees' <via Afrikaans>; AMBONS-MALEIS *dansa* 'dansen op zijn Europees'; BOEGINEES *dânsa*; JAKARTAANS-MALEIS *dangse*, *dansè* 'westers dansen'; JAVAANS *dhangshah* 'dansen op zijn Europees'; KEIËES *dansi*; KUPANG-MALEIS *dansa* 'dansen op zijn Europees'; MADOERES *dhângsa* 'dansen op zijn Europees' (uit NI of Portugees); MAKASSAARS *dânsa* 'dansen op zijn Europees'; MENADONEES *dansa* 'dansen op zijn Europees'; MINANGKABAU *dansa* (uit NI of Portugees); SAVU *daha*; SOENDANEES *dangsa* 'dansen op zijn Europees'; TERNATAANS-MALEIS *dansa* 'dansen op zijn Europees'; PETJOH *dansa* <via Indonesisch/Maleis>; NEGERHOLLANDS *dans*; SRANANTONGO *dansi*; SURINAAMS-JAVAANS *dangsi*, *dhangsi*, *dansah*, *dansi*, *dhansi* '(modern) dansen; danspartij' <via Sranantongo>.
- danshuis** 'huis waarin voor ieder gelegenheid is tot dansen' → NEGERHOLLANDS *danshus* 'huis waar men aan het dansen is'.
- dansmeester** 'onderwijzer in het dansen' → NEGERHOLLANDS *dansmeester*.
- dansvloer** 'vloer gereserveerd voor dansen' → PAPIAMENTS *dansflur*.
- dapper** 'moedig; (verouderd) flink, sterk, kloek' → ENGELS *dapper* 'keurig, netjes; parmantig'; DEENS *tapper* 'flink, sterk, moedig' (uit NI of Nederduits); NOORS *tapper* 'flink, sterk, moedig' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *tapper* 'flink, sterk, moedig' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *tapper* 'flink, sterk, moedig'.
- darm** 'spijsverteringskanaal' → NEGERHOLLANDS *darm*, *derom*; BERBICE-NEDERLANDS *darum*.
- dartel** 'speels' → PAPIAMENTS *dardu*.
- das** 'halsdoek, stropdas' → FRIES *das*; INDONESISCH *dasi* 'stropdas'; BOEGINEES *dâsi* 'halsdoek'; JAKARTAANS-MALEIS *dasi* 'halsdoek, haarlint'; JAVAANS *dhasi* 'halsdoek (herenkleding)'; MADOERES *dasi* 'halsdoek'; MAKASSAARS *dâsi* 'halsdoek'; MENADONEES *das* 'halsdoek'; MUNA *dasi* 'stropdas'; SASAKS *dasi* 'halsdoek'; SOENDANEES *dasi* 'halsdoek'; CREOOLS-PORTUGEEES (CEYLON) *dace* 'halsdoek'; CREOOLS-PORTUGEEES (MALAKKA) † *dasi* 'halsdoek'; SINGALEES † *dâsi* 'halsdoek'; CHINEES dial. *lasi* 'stropdas' <via Indonesisch/Maleis>; NEGERHOLLANDS *dassie* 'stropdas'; PAPIAMENTS *dashi* (ouder: *dasji*)
- 'stropdas'; SRANANTONGO *das*; AUCAANS *dasi*; SARNAMI *dás*; SURINAAMS-JAVAANS *dhasi*.
- das** 'marterachtige' → ENGELS *das*, *dassie*, *dassy* 'Kaapse klipdas; witte zeebrasem (lijkend op een klipdas)' <via Afrikaans>.
- dassenvanger** 'mens die of dier dat dassen vangt' → ENGELS *dassievanger* 'buitelarend; zwarte arend' <via Afrikaans>.
- dat** 'aanwijzend voornaamwoord' → DUIJS dial. *det* 'aanwijzend voornaamwoord, lidwoord'; ZWEEDS *datt* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *da*, *dâ*, *dat*; BERBICE-NEDERLANDS *dati*; SRANANTONGO *dati*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *da*.
- dat** 'onderschikkend voegwoord' → NEGERHOLLANDS *dat*; SRANANTONGO *dati*.
- data** 'gegevens, feiten' → BOEGINEES *dâta*.
- datief** 'derde naamval' → INDONESISCH *datif*.
- dat is het wat maakt** 'daarom, daardoor' → NEGERHOLLANDS *dadiemaak*, *adima*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *adameck*, *adima* <via Negerhollands>.
- datum** 'dagtekening' → INDONESISCH *datum*; SINGALEES *dâtama*; NEGERHOLLANDS *datum*; SURINAAMS-JAVAANS *dhatem*.
- dauw** 'gecondenseerde waterdamp' → NEGERHOLLANDS *douw*, *dou*; BERBICE-NEDERLANDS *dau*; PAPIAMENTS † *dauw*; SRANANTONGO *dow*, *dow-watra* (ouder: *don*, *dou*).
- daveren** 'dreunen, schudden' → DUIJS *davern* '(van een schip) heftig slingeren; (dial.) dreunen, schudden'.
- David** 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Da'i*.
- dazen** 'onzin uitslaan, ijlen' → FRANS dial. *daser* 'dromen, ten prooi zijn aan duizeling, dutten'.
- de** 'lidwoord' → NEGERHOLLANDS *dê* 'lidwoord: de, die'; BERBICE-NEDERLANDS *di*; SKEPI-NEDERLANDS *di*.
- de-** 'voorvoegsel met ontkennde betekenis: ont-' → INDONESISCH *dé-* 'ont-'.
- debarkering** 'ontscheping' → INDONESISCH *débarkasi*.
- debat** 'discussie' → INDONESISCH *débat*; JAVAANS *dhébat*; MAKASSAARS *debá*; MENADONEES *debat*.
- debatteren** 'discussiëren' → JAVAANS *dhébat-dhébatan*.
- debet** 'tegoed' → INDONESISCH *débét*, *debit*.
- debiel** 'zwakzinnig' → INDONESISCH *débil*.
- debiet** 'afzet' → INDONESISCH *débit*.
- debije** 'maat voor het elektrische dipoolmoment van een molecule, naar P.J.W. Debije' → DEENS *debye* 'maat voor het elektrische dipoolmoment'; LITOUWS *debajus* 'maat voor het elektrische dipoolmoment'.
- debiteur** 'schuldenaar' → INDONESISCH *débitur*; NEGERHOLLANDS *debiteer*, *debitor*.
- Debora** 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Bo*.
- debuut** 'eerste optreden' → INDONESISCH *début*.
- decaan** 'voorzitter van faculteit' → INDONESISCH *dékan*; PAPIAMENTS *dekan*.
- decade** 'tijdperk van tien dagen' → INDONESISCH *dékade*.

18. De verbreiding van de wetenschapsterm *creosoot* (zie 3.1).

De Nederlanders hebben voor de gebieden die in het verleden onder hun invloed stonden, als doorgeefluik gediend voor de West-Europese wetenschappelijke kennis. Als gevolg daarvan zijn in het Indonesisch, Japans, Sranantongo en Papiaments veel internationale wetenschappelijke termen via het Nederlands bekend geraakt. Als voorbeeld daarvan kan de wetenschapsterm *creosoot* dienen voor een bederfwerend middel om hout mee te impregneren. Dit woord is overgenomen in het Indonesisch, Japans en Sranantongo. Het grootste aantal uit het Nederlands overgenomen wetenschapstermen is aangetroffen in het Indonesisch.

decadent 'ontaard' → INDONESISCH *dékadén*.

decadentie 'geleidelijk verval' → INDONESISCH *dékadensi* 'ontaarding'.

decagram 'tien gram' → BOEGINEES *dekagæràmæ*; MAKASSAARS *dekagaràma* 'tien gram (bij lood)'; PAPIAMENTS *dekagram*.

decaliter 'tien liter' → BOEGINEES *dekaliteræ*; MAKASSAARS *dekaliteré* 'tien liter (schepel)'; PAPIAMENTS *dekaliter*.

decameter 'tien meter' → BOEGINEES *dekamèteræ*; MAKASSAARS *dekamèteré* 'tien meter (roede)'; PAPIAMENTS *dekameter*.

december 'twaalfde maand' → INDONESISCH *Désember*; MADOEREES *dhesembër*; MAKASSAARS *disèंबरé*; MINANGKABAUS *desember*; NIAS *desemba*; SOENDANEES *Desembër*; SINGALEES *desàmbara*; NEGERHOLLANDS *december*; PAPIAMENTS *desèंबर*; SRANANTONGO *deisèंबर*; SARNAMI *desambar*; SURINAAMS-JAVAANS *désèंबर*.

decentralisatie 'spreiding' → INDONESISCH *désèntralisasi*.

decibel 'verhoudingsmaat voor m.n. geluid' → INDONESISCH *désibél*; PAPIAMENTS *desibèl*.

decigram '0,1 gram' → BOEGINEES *desigæràmæ*; MAKASSAARS *desigàrama*.

deciliter '0,1 liter' → INDONESISCH *désiliter*; BOEGINEES *desiliteræ*; MAKASSAARS *desiliteré* '0,1 liter (maatje)'; PAPIAMENTS *desiliter*.

decimaal 'tiendelig' → INDONESISCH *désimal*; PAPIAMENTS *desimal*.

decimeter '0,1 meter' → INDONESISCH *désimèter*; BOEGINEES *desimèteræ*; MAKASSAARS *desimèteré* '0,1 meter (palm)'; PAPIAMENTS *desimeter*.

declamatie 'het voordragen' → INDONESISCH *déklamasi*.

declaratie 'verklaring' → INDONESISCH *déklarasi* 'verklaring van uitgaven'; JAVAANS *dhèklarasi* 'reisdeclaratie'; PAPIAMENTS *declaratie*.

declinatie 'grammaticale verbuiging' → INDONESISCH *déklinasi*.

decoctum 'aftreksel van kruiden' → SRANANTONGO *dekoktu*.

deconstructie 'bepaald soort analyse' → INDONESISCH *dékonstruksi*.

decor 'toneeltoerusting' → INDONESISCH *dékor*.

decoratie 'versiering' → INDONESISCH *dékorasi*; MENADONEES *dékorasi*.

decreet 'verordening' → INDONESISCH *dekrét*, *dekrit*, *dikrit*.

dedicatie 'opdracht, toewijding' → INDONESISCH *dédikasi*.

deductie 'het deduceren' → INDONESISCH *déduksi*.

deeg 'mengsel, m.n. van meel met water' → MAKASSAARS dial. *deng* 'zuurdeeg, zuurdesem'; SOENDANEES *deg* 'mengsel van meel met water'; NEGERHOLLANDS *deeg* 'mengsel'.

deel 'gedeelte' → DEENS *del* (uit NI of Nederlands); NOORS *del* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *del* (uit

NI of Nederlands); FRANS dial. † *delle* 'stuk, brok'; JAVAANS *dhil* 'gedeelte; boekdeel'; MAKASSAARS *dèlè* 'deel van een film'; NEGERHOLLANDS *deel* 'gedeelte, part'.

deel 'plank, vloer' → ENGELS *deal* 'grenen of vuren plank'; FRANS dial. *delle* 'plank; stok, kinderspel'; PORTUGEES *dala* 'keukentafel met een blad, ingelegd met steentjes of keramiek' (via Frans); BRETONS *dar* 'tegel' (via Frans); ESPERANTO *dilo* 'houten plankje dat meer dan 4 cm dik is' (via Engels).

deelachtig 'deelhebbend aan' → NOORS *delaktig* 'medeverantwoordelijk, betrokken' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *delaktig* 'medeverantwoordelijk, betrokken' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *deelachtig* 'deelhebbend aan, betrokken'.

deels 'voor een deel, gedeeltelijk' → ZWEEDS *dels* (uit NI of Nederlands).

deelsom 'vraagstuk bestaande in de rekenkundige bewerking van delen' → PAPIAMENTS *sòm di divishon*.

deeltje 'elk van de kleinste mogelijke hoeveelheid materie of energie' → JAPANS *bunshi* 'klein deel in scheikunde, molecuul, lett. deeltje'; CHINEES *fenzi* 'klein deel in scheikunde, molecuul'.

deelwoord 'participium' → JAPANS *bunshi* 'participium, lett. deelwoord'; CHINEES *fenci* (via Japans).

deemoed 'onderworpenheid' → ZWEEDS † *demöd* 'onderdanigheid'; NEGERHOLLANDS *demoed* 'nederige onderworpenheid'.

deemoedig 'nederig, ootmoedig' → NEGERHOLLANDS *demoedig*.

Deen 'inwoner van Denemarken' → MAKASSAARS *dèng* 'inwoner(s) van Denemarken, Denen'; NEGERHOLLANDS *Dèn*, *Deen* 'inwoner(s) van Denemarken, Denen'.

deerne 'jong meisje' → NOORS *terne* 'kamermeisje, dienstmeisje, bruidmeisje' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *tärna* 'meisje, bruidmeisje' (uit NI of Nederlands); FRANS dial. *dèerne* 'meisje, dienstmeisje'.

de-escalatie 'het doen verminderen' → INDONESISCH *déeskalasi* (uit NI of Engels).

de facto 'feitelijk' → INDONESISCH *défakto*.

defaitisme 'moedeloosheid' → INDONESISCH *défaitisme*.

defect 'beschadigd' → PETJOH *defèk*.

defenderen 'verdedigen' → NEGERHOLLANDS *defendeer*.

defensie 'verdediging' → FRIES *definsje*.

defensief 'verdedigend' → INDONESISCH *défensif*.

deficiëntie 'tekort' → INDONESISCH *défisiènsi* 'tekort, achterstand'.

deficit 'tekort' → INDONESISCH *défisit* 'nadelig saldo'.

defilé 'parade' → INDONESISCH *défilé* 'parade; in het gelid voorbijgaan'.

defileren 'in smalle formatie voorbijtrekken' →

JAVAANS *dheblèren*.

definitie 'begripsbepaling' → INDONESISCH *définisi*, *dépinisi*, *dipinisi*.

definitief 'blijvend' → INDONESISCH *définitif*, *dép*.

deflatie 'waardevermeerdering van geld' → INDONESISCH *déflasi*.

deformatie 'misvorming' → INDONESISCH *déformasi*.

deftig 'voornaam; (verouderd) deugdelijk, flink, geducht' → FRIES *deftich* 'voornaam'; DUIJS *deftig*

'stevig, grof; voornaam' (uit NI of Nederduits);

DEENS *deftig* 'stevig, krachtig, flink, zwaar' (uit NI

of Nederduits); AMBONS-MALEIS *déftig* 'voornaam';

KUPANG-MALEIS *déftig* 'voornaam'; MENADONEES

déftig 'voornaam'; TERNATAANS-MALEIS *dèftig*

'voornaam'; PAPIAMENTS *dèftu* 'voornaam'.

degel 'drukplaat van pers' → DEENS *digel*, *digle* (uit NI of Duits); NOORS *digel*, *digle* (uit NI of Duits).

degelijk 'deugdelijk' → DEENS *dejlíg* 'heerlijk' (uit NI of Nederduits); NOORS *deilig* 'heerlijk, verrukkelijk'

(uit NI of Nederduits); ZWEEDS *dejlíg* 'liefelijk,

lieftalig' (uit NI of Nederduits).

degen 'stootwapen' → INDONESISCH *dégen*;

NEGERHOLLANDS *deegen*; PAPIAMENTS † *degel*.

degeneratie 'ontaarding' → INDONESISCH *dégénerasi*.

degradatie 'verlaging in rang' → INDONESISCH *dégradasi*.

dehydratie 'wateronttrekking' → INDONESISCH *déhidrasi*.

deining 'beweging door golf, ritmische beweging' →

DUITS *Dünung*, ouder ook *Deining* 'zeebeweging'

(uit NI of Nederduits); DEENS *dønning* 'beweging

door golf, ritmische beweging, golfverspreiding van

ideologie'; NOORS *dønning* 'langzame zeegolven'

(uit NI of Nederduits); ZWEEDS *dyning* 'langzame

zeegolven' (uit NI of Nederduits); FINS *tyyninki*

«via Zweeds».

deinzen 'achteruitwijken' → DEENS *dejse* 'vaart

verminderen door tegen de wind in te draaien,

slingeren, omvallen'; NOORS *deise* 'vallen, slaan' (uit

NI of Nederduits); ZWEEDS *dejsa* 'achteruit bewegen

met behulp van de wind'; FINS † *deisata* 'achteruit

bewegen van schip' «via Zweeds».

dek 'bedekking; scheepsdek' → ENGELS *deck*

'(verouderd) bedekking; scheepsvloer; plankier;

verdieping van een bus; bedieningspaneel van

een bandrecorder; spel kaarten'; DUIJS *Deck*

'scheepsdek'; DEENS *dæk* 'scheepsdek, bedekking,

verdieping van brug'; NOORS *dek* 'scheepsdek' (uit

NI of Nederduits); ZWEEDS *däck* 'scheepsdek; band

(eig.: dekking)' (uit NI of Nederduits); FINS *täkki*

'bedekking van textiel; scheepsdek' «via Zweeds»;

ESTS *tekk* 'bedekking' (uit NI of Nederduits); FRANS

deck 'bedekking (van een schip)' «via Engels»;

POOLS *dek* 'scheepsdek'; RUSSISCH *dek* 'scheepsdek';

OEKRAÏENS *dek* 'scheepsdek' «via Russisch»;

INDONESISCH *dék* 'scheepsdek'; AMBONS-MALEIS

dèk 'scheepsdek'; ATJEHNEES *dèt* 'scheepsdek' (uit NI

of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *dèk* 'scheepsdek';

JAVAANS *dhèg* 'scheepsdek'; KEIËES *dek* 'vloer,

dek van boot'; KUPANG-MALEIS *dèk* 'scheepsdek';

MENADONEES *dèk* 'scheepsdek'; SOENDANEES *dek*

'scheepsdek, -vloer'; TERNATAANS-MALEIS *dèk*

'scheepsdek'; JAPANS *dekki* 'dek (van een schip);

nu ook gebruikt voor tapedeck, bandopnemer';

PAPIAMENTS *dèk* 'bedekking'.

dekbed 'met isolerende stof gevuld dek om onder te slapen' → FRANS dial. *dicbeth*.

dekblad 'buitenste blad van een sigaar' →

INDONESISCH *dékblad*.

deken 'beddek' → DEENS *dækken* 'beddek; bedekking

voor dieren' (uit NI of Nederduits); NOORS *dekken*

'paardendeken' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH

dék; JAVAANS *dhèg*; MADOEREES *dhek*, *èddhek*;

PAPIAMENTS *deken*, *dekel*, *deklo* (Ar.) 'kleed ter

beschutting tegen de kou'; SARAMAKKAANS *déigi*;

SURINAAMS-JAVAANS *déken*.

deker, daker '(verouderd) tiental (huiden e.d.)' →

FRANS † *traque* 'grooter schepen'; BASKISCH *traka*

'vorm, formatie, uiterlijk' «via Frans».

dekjongen 'matroos die het dek moet schoonhouden'

→ RUSSISCH *dekjunga*.

dekken 'bedekken; beschermen, verdedigen

(sport); bestek en servies op tafel zetten' →

ENGELS *deck* '(verouderd) bedekken, kleden;

versieren; (verouderd) toerusten; van een dek

voorzien (scheepvaart); in- en uitladen (mijn-

en houtindustrie)'; DEENS *dække* 'bedekken;

beschermen, verdedigen (sport); vergoeden;

bestek en servies op tafel zetten; verstoppen;

verslag uitbrengen' (uit NI of Nederduits); NOORS

dekke 'bedekken, verdedigen, vergoeden' (uit NI

of Nederduits); XHOSA *ukudeka* 'bedekken' «via

Afrikaans»; MAKASSAARS *dèkkeng* 'bedekken'; MUNA

deke 'beschermen'; NEGERHOLLANDS *dek* 'bedekken';

PAPIAMENTS *dèk* 'verdedigen (bij bepaalde spelen)';

SRANANTONGO *deki*, *dèk* 'tafel dekken'; SURINAAMS-

JAVAANS *ngeðèg* 'dekking geven, bescherming

geven, beschutten, steunen, achter iemand staan,

vergoeden'.

dekken 'paren' → PAPIAMENTS *dèk* 'paren,

bevruchten, bespringen bij grotere zoogdieren als

bokken, hengsten, reuen'; SURINAAMS-JAVAANS

ngeðèg 'paren, kruisen'.

dekking 'bescherming (tegen vijandelijk vuur)' →

INDONESISCH *déking* 'bescherming bij legeraanval;

bescherming door een belangrijk persoon';

JAKARTAANS-MALEIS *dèking* 'bescherming tegen

vijandelijk vuur'.

dekolonisatie 'het zelfstandig worden van koloniën'

→ INDONESISCH *dèkolonisasi*.

dekriet 'riet (voor gebruik) als dakdekking' → ZUID-

AFRIKAANS-ENGELS *dekriet* «via Afrikaans».

deksel 'klep' → DEENS *dæksel* (uit NI of Duits);

NOORS *deksel* (uit NI of Nederduits); BEMBA *dèksèl*

- ◁via Afrikaans>; LALA *dekselo* ◁via Afrikaans>;
 INDONESISCH *déksel* 'voorwerp dat een hol open
 lichaam van boven afdekt'; SRANANTONGO *dèksel*
 'afsluiting van pot of pan'.
dekstoel 'rieten ligstoel op scheepsdek' →
 SRANANTONGO *dèksturu*.
De L. & Co 'merknaam voor een auto-accu' →
 INDONESISCH *délko* 'auto-accu'.
delegatie 'afvaardiging' → INDONESISCH *délégasi*
 'afvaardiging, het delegeren'.
delegeren 'overdragen, afvaardigen' →
 INDONESISCH *délégir*.
deleman 'rijtuigje' → INDONESISCH *délman*
 'tweewielig rijtuigje'; JAKARTAANS-MALEIS *dèlèman*,
dèlman; JAVAANS *dhilman* 'tweewielig rijtuigje';
 PETJOH *deleman*.
delen 'verdelen' → DEENS *dele* (uit NI of Nederduits);
 NOORS *dele* (uit NI of Nederduits); BERBICE-
 NEDERLANDS *dele*.
delfgeld '(verouderd) soort kanaalbelasting' →
 FRANS dial. † *delfghelt* 'soort kanaalbelasting'.
Delfts (aardewerk) 'bepaald soort aardewerk' →
 ENGELS *delf*, *delft* 'Delfts aardewerk'; ESPERANTO
delftajo 'Delfts aardewerk'.
delibereren 'beraadslagen' → NEGERHOLLANDS
delibereer.
delicaat 'fijn, teer' → INDONESISCH *délikat*.
delicatessen 'fijne eetwaren' → ENGELS *delicatessen*
 '(winkel in) fijne eetwaren' (uit NI of Duits);
 INDONESISCH *délikatès* 'fijne eetwaren, lekkernijen';
 PAPIAMENTS *delikatès*.
delict 'strafbaar feit' → INDONESISCH *délik*.
delineatie 'omlijning' → INDONESISCH *délinéasi*.
delinquent 'schuldige' → INDONESISCH *délinkuén*.
delta 'land omsloten door rivierarmen' →
 INDONESISCH *délta*.
Deltaplan 'waterbouwkundig plan in Nederland' →
 ARABISCH (MSA) *mashrú ad-diltā*.
Deltawerken 'werkzaamheden ter uitvoering van het
 Deltaplan' → ARABISCH (MSA) *ámāl ad-diltā*.
delven 'graven' → DUIJS dial. *delven*.
demagoog 'volksmenner' → INDONESISCH *démagog*.
demarcatie 'grensscheiding' → INDONESISCH
démarkasi.
demilitarisering 'het ontdoen van alles wat militair
 is' → INDONESISCH *démilitarisasi*.
demissionair 'aftredend' → INDONESISCH
démisionér.
demobilisatie 'het tot vredessterkte terugbrengen van
 een leger' → INDONESISCH *démobilisasi*.
democraat 'aanhanger van democratie' →
 INDONESISCH *démokrat*; SRANANTONGO
dèimowkrat.
democratie 'volksregering' → FRIES *demokrasj*;
 INDONESISCH *démokrasi*; MADOEREES *dhemokrasi*.
democratiseren 'het democratisch maken' →
 INDONESISCH *démokratisir*.
demograaf 'beschrijver van volkeren' →
- INDONESISCH *demograf*.
demografie 'beschrijving van sociale en politieke
 verschijnselen in of kenmerken van volkeren' →
 INDONESISCH *démografi*.
demolitie 'sloping' → INDONESISCH *démolisi*.
demon 'boze geest' → INDONESISCH *démon*.
demonstratie 'betoging' → FRIES *demonstraasje*;
 INDONESISCH *démonstrasi*; MENADONEES
démonstrasi.
demonstratief 'duidelijk, opvallend' → MENADONEES
démonstratif.
demoraliseren 'moedeloos maken' → INDONESISCH
démoralisir.
dempen 'dichtgooien, temperen' → DEENS *dæmpe*
 'temperen' (uit NI of Nederduits); NOORS *dempe*
 'temperen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *dämpa*
 'temperen' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS
dèmpel (ouder: *dempel*) 'droogleggen, dichtgooien,
 opvullen met aarde of zand, dempen (van geluid)'.
dempgording 'touw waarmee een zeil ingehaald
 wordt' → ZWEEDS *dämpgårding*; RUSSISCH
 † *dempgórden*.
demythologisering 'het ongedaan maken van een
 mythe' → INDONESISCH *démitologisasi*.
den 'boomsoort (gebruikt als kerstboom)' →
 MENADONEES *dèn*.
Den Bosch 'Nederlandse plaatsnaam, waarnaar
 verschillende producten zijn genoemd' → ENGELS
bosch, *bosh*, *bosch butter* 'kunstboter'; FRANS
bolduc 'rood lint om mappen mee dicht te binden';
 SPAANS *belduque* '(Midden-Amerika, Mexico) soort
 steekwapen' ◁via Frans>; SPAANS *balduque* 'rood lint
 om mappen mee dicht te binden; papierwinkel'
 ◁via Frans>. **dendrologie** 'boomkunde' → INDONESISCH
déndrologi.
Denemarken 'Europees land' → MAKASSAARS
denemàrá, *danamaràka*, *denemaràka*;
 NEGERHOLLANDS *Denemarken*.
Den Haag 'zetel van de Nederlandse regering' →
 ENGELS *The Hague*; DEENS *Haag*; FRANS *la Haye*;
 ITALIAANS *l'Aia*; KROATISCH *Hag*; MACEDONISCH
Hag; RUSSISCH *Gaaga*; SRANANTONGO *Aga*, *Haga*.
denkbeeld 'voorstelling' → DUIJS dial. *Denkbeeld*.
denken 'het verstand gebruiken' → DEENS
tænke (uit NI of Nederduits); NOORS *tenke* (uit
 NI of Nederduits); ZWEEDS *tänka* 'van plan
 zijn, zich voornemen' (uit NI of Nederduits);
 NEGERHOLLANDS *denk*, *dink*, *ding*, *din*;
 SRANANTONGO *denki*; AUCAANS *denki*;
 SARAMAKKAANS *tinga* 'het verstand gebruiken,
 menen' ◁via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS
dèngki '(na)denken; gedachte' ◁via Sranantongo>. **dennenbol** 'dennenappel' → ENGELS *dennebol*
 'sparappel' ◁via Afrikaans>. **deodorant** 'ontgeuringsmiddel' → INDONESISCH
déodoran. **departement** 'bestuurlijke afdeling' → FRIES

- departemint*; INDONESISCH *départemén* 'bestuurlijke afdeling, ministerie'; SINGALEES *departamentu*.
- depletie** 'lediging' → INDONESISCH *déplési*.
- deponeren** 'neerleggen, in bewaring geven' → INDONESISCH *déponir, mendéponir* 'onder het vloerkleed vegen'; JAVAANS (*di*)*dhép* 'gedeponeerd'; ? KUPANG-MALEIS *dep* 'een land- of eigendomsclaim deponeren bij regionaal bestuur'.
- deposito** 'het in bewaring geven, in bewaring gegeven waarden' → INDONESISCH *déposito* 'het in bewaring geven'; BOEGINEES *deposito*.
- depot** 'bewaarplaats' → INDONESISCH *dépo, dépot* 'warenhuis, magazijn'; JAVAANS *dhépo, dhipo* 'kofferbewaarplaats (station); militair depot'; PETJOH *depot*; SURINAAMS-JAVAANS (*n*)*dhépo* 'verzamelplaats voor contractarbeiders'.
- depressie** 'gedruktheid' → INDONESISCH *déprési*.
- depri** 'depressief' → SRANANTONGO *depri*.
- deputatie** 'afvaardiging' → INDONESISCH *députasi*.
- derangeren** 'storen' → NEGERHOLLANDS *rongeneer* '(ver)storen'.
- derde** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS (*die*) *derde, driede*; SRANANTONGO *derde*.
- derivatie** '(woord)afleiding' → INDONESISCH *dérivasi*.
- dermatoloog** 'huidarts' → INDONESISCH *dérmatolog*.
- derrie** 'grondsoort, vuil' → FRANS † *derri* 'laag turf, enkele centimeters onder het grondoppervlak'.
- dertien** 'telwoord' → DUIJS dial. *Drittehn*; NEGERHOLLANDS *dertien*; BERBICE-NEDERLANDS *dritini*; SRANANTONGO *dertien*.
- dertiendag** '(gewestelijk) driekoningendag, dertien dagen na Kerstmis' → DUIJS dial. *Drittehn, Driüttehn, Dreizehn* 'de tijd tussen 24 december en 6 januari'.
- dertiende** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *dertiende*.
- dertig** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *dertig, dertig*; SRANANTONGO *dertig*.
- dertigste** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *derdigste*; SRANANTONGO *dertigste*.
- dertigvoud** 'dertig maal zo veel of zo groot' → NEGERHOLLANDS *dertigvoud*.
- dertigvoudig** 'dertig keer zo veel' → NEGERHOLLANDS *dertigvoudig*.
- descriptie** 'beschrijving' → INDONESISCH *déskripsi*.
- desegregatie** 'het tenietdoen van de afzondering' → INDONESISCH *déségrégasi* 'opheffing van (rassen) scheiding'.
- deserteur** 'wegloper' → INDONESISCH *désértir*.
- desertie** 'het weglopen' → INDONESISCH *désérsi*.
- desillusie** 'ontgoocheling' → INDONESISCH *délusi*.
- desinfectans** 'ontsmettingsmiddel' → INDONESISCH *désinféksi, désinféktan, disinféksi*.
- desintegratie** 'het uiteenvallen' → INDONESISCH *désintegrasi, disintegrasi*.
- deskundig** 'vakbekwaam' → PAPIAMENTS † *deskende*.
- deskundige** 'iemand die deskundig is' → FRIES *deskundige*.
- desnoods** 'zo nodig, in het uiterste geval' → FRIES *desnoads*.
- despoot** 'alleenheerser' → INDONESISCH *déspot*.
- dessert** 'nagerecht' → JAVAANS *dhèser*.
- des te** 'bijwoord: zo veel te' → ZWEEDS *desto* (uit Nl of Nederlands).
- destinatie** 'bestemming' → INDONESISCH *déstinasi*.
- destructie** 'vernietiging' → INDONESISCH *déstruksi*.
- detachement** 'deel van eenheid dat elders wordt tewerkgesteld' → INDONESISCH *détasemén*.
- detacheren** 'elders plaatsen' → INDONESISCH *détasar*; PAPIAMENTS *detacheer*.
- detachering** 'het verrichten van tijdelijke werkzaamheden bij een andere onderneming, voor rekening van zijn eigen onderneming' → PAPIAMENTS *detachering*.
- detail** 'bijzonderheid' → INDONESISCH *détél, détil, ditél*.
- detectie** 'verkenning, onthulling' → INDONESISCH *détéksi*.
- detective** 'geheim politieagent' → INDONESISCH *détéktif, dehta* (uit Nl of Engels).
- detentie** 'hechtenis' → INDONESISCH *déténsi*.
- determinatie** 'bepaling' → INDONESISCH *détérminasi*.
- deugd** 'het goed zijn' → NEGERHOLLANDS *doegend*.
- deugdelijk** 'goed, degelijk' → NEGERHOLLANDS *deuglik*.
- deugdzaam** 'vol deugd, braaf' → NEGERHOLLANDS *doegendsaam*.
- deugen** 'goed zijn' → NEGERHOLLANDS *deug, deeg*.
- deugniet** 'iemand die niet deugt, ondeugend kind' → DEENS *døgenigt* 'iemand die niet deugt, lui iemand' (uit Nl of Nederlands); NOORS *døgenikt* (uit Nl of Nederlands); NEGERHOLLANDS *deugniets* 'ondeugd, kwaaddoener'.
- deuntje** 'zangwijs' → AMBONS-MALEIS *doinci, donci* 'zang- of danswijs'; KUPANG-MALEIS *donci* 'zangwijs, aria'; MENADONEES *donci* 'zangwijs, aria'; ? ROTINEES *dosi* 'lastig (dwingerig, zeurderig zijn als kind)'; TERNATAANS-MALEIS *donci* 'zangwijs, aria'.
- deur** 'toegang tot woning' → FRANS dial. † *dor*; NEGERHOLLANDS *deur, deer, door, dô* (uit Nl of Engels); BERBICE-NEDERLANDS *doro*; SRANANTONGO *doro*.
- deurstijl** 'stijl langs een deur' → FRIES *doarstile*.
- deurwaarder** 'gerechtelijk ambtenaar' → FRIES *doarwaarder*; AMBONS-MALEIS *dèrwarder*; KUPANG-MALEIS *dèrwarder*; MADOEREES *wader, der-wader*; MENADONEES *dèrwarder*; TERNATAANS-MALEIS *dèrwarder*; PAPIAMENTS *deurwaarder*.
- deutel** 'in houten nagel geslagen pennetje' → ZWEEDS *dötel*.
- deutzia** 'geslacht sierheesters, genoemd naar de Nederlander J. van der Deutz' → DUIJS *Deutzie* 'geslacht sierheesters'; TSJECHISCH *deutzie* 'geslacht sierheesters'; LITOUWS *deucija* 'geslacht sierheesters'.
- deuvekater, duivekater** 'kerstbrood, ook:

- bastaardvloek' → PAPIAMENTS † *devokat*
'kerstbrood'.
- deuvik** 'pin, stop in spongat' → ZWEEDS *dyvika* (uit NI of Nederduits).
- devaluatie** 'vermindering van waarde' →
INDONESISCH *dévaluasi*; MINANGKABAUS *depaluasi*.
- deviatie** 'afwijking' → INDONESISCH *déviassi*.
- deviezen** 'geldswaarden ter betaling van buitenlandse schulden' → INDONESISCH *dépisen*; SRANANTONGO *defise* 'buitenlands geld'.
- devotie** 'vroomheid' → INDONESISCH *dévosii*.
- De Witt** 'achternaam van twee Nederlandse staatslieden die in 1672 gelycht zijn' → ENGELS † *Dewitt, De-Witt* 'lynchen'.
- deze** 'aanwijzend voornaamwoord' → JAVINDO *dese*; NEGERHOLLANDS *deese, diso* 'aanwijzend voornaamwoord (deze, dit) met nadruk'; BERBICE-NEDERLANDS *disi*; SKEPI-NEDERLANDS *disə*; SRANANTONGO *disi*; SARAKAKAANS *disi* 'via Sranantongo'.
- deze kant** 'hier' → BERBICE-NEDERLANDS *disikandi*.
- dezelfde, hetzelfde** 'aanwijzend voornaamwoord' → NEGERHOLLANDS *selbu, seldu, seldə*; SRANANTONGO *a srefi*.
- diabetes** 'suikerziekte' → INDONESISCH *diabétés*.
- diacones** 'pleegzuster' → INDONESISCH *diakonés*.
- diaconie** 'hulpverleningsorganisatie binnen protestantse kerk' → TAMIL dial. *tīyākkōṇi*.
- diafragma** 'middenrif; verstelbare lensopening' → INDONESISCH *diafragma*.
- diagnose** 'beschrijving van aandoening' → INDONESISCH *diagnose, diagnosa*.
- diagonaal** 'hoeklijn' → INDONESISCH *diagonal*.
- diagram** 'grafische voorstelling' → INDONESISCH *diagram*.
- diaken** 'protestantse armenverzorger' → INDONESISCH *diaken* 'kerkelijke armenverzorger'.
- dialect** 'streektaal' → INDONESISCH *dialèk*; PAPIAMENTS *dialèkt*.
- dialectica** 'redeneerkunde' → INDONESISCH *dialektik(a)*.
- dialog** 'tweespraak' → INDONESISCH *dialog*.
- diamant** 'edelgesteente' → SINGALEES *dīyamanti-ya*; JAPANS † *giyaman, jiamante*; SRANANTONGO *dyamanti*; SARAKAKAANS *djamátisitōnu* 'via Sranantongo'.
- diamant** 'klein lettertype, zo genoemd door de uitvinder Voskens' → ENGELS *diamond* 'zeer klein lettertype'.
- diamanten** 'van of met diamant' → SRANANTONGO *dyamanti*.
- diameter** 'middellijn' → INDONESISCH *diaméter*.
- diarree** 'buikloop' → INDONESISCH *diaré*.
- dicht** 'nauw aaneensluitend' → DEENS *digt* '(scheepvaart) niet lek' (uit NI of Duits); ZWEEDS *dikt* 'nauw aaneensluitend, vlakbij' (uit NI of Nederduits); FINS *tiukasti, tiukka* 'dicht bij de wind' 'via Zweeds'.
- dicht** 'gedicht' → DEENS *digt* (uit NI of Nederduits); NOORS *dikt* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *dikt* (uit NI of Nederduits).
- dichtbij** 'in de buurt, nabij' → NEGERHOLLANDS *distbi, desbi*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *desbi* 'via Negerhollands'.
- dichten** 'verzen maken' → DUIJS *dichten* (uit NI of Nederduits); DEENS *digte* (uit NI of Nederduits); NOORS *dikte* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *dikta* (uit NI of Nederduits).
- dichten** 'dichtmaken' → DEENS *digte* 'dichtmaken van een schip' (uit NI of Duits); NOORS *dikke* 'een voeg tussen twee ijzeren platen dichtslaan' (uit NI of Nederduits).
- dictaat** 'wat gedictieerd wordt' → INDONESISCH *diktat* 'gestencild collegedictaat; voorgelezen nieuwsbericht op de radio'; BOEGINEES *diktat*.
- dictator** 'onbeperkt gezaghebber' → INDONESISCH *diktator*.
- dictatuur** 'regering door dictator' → INDONESISCH *diktatur*.
- dictee** 'speloefening' → BOEGINEES *dikte*; JAKARTAANS-MALEIS *diktè*; JAVAANS *dhigté*; MADOEREES *dhikete*.
- dicteren** 'voorzeggen wat iemand moet opschrijven' → INDONESISCH *diktir*.
- dictie** 'zegging' → INDONESISCH *diksi*.
- didactiek** 'kunst van het onderwijzen' → INDONESISCH *didaktik* 'lesmethoden'.
- didactisch** 'lerend' → INDONESISCH *didaktis*.
- die** 'aanwijzend voornaamwoord' → NEGERHOLLANDS *die, di, i* (vrouwelijk en mv.); *dida, da die* (nadrukkelijke vorm) 'aanwijzend voornaamwoord, lidwoord: de, het'; BERBICE-NEDERLANDS *dida* 'aanwijzend voornaamwoord, die (daar)'; SRANANTONGO *di* 'voornaamwoord'.
- Diederik** 'mansnaam' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *diederik* 'koekoeksoort, waarbij de klanknabootsende naam aangepast werd aan de mansnaam'.
- dieet** 'leefregel m.b.t. de voeding' → INDONESISCH *diét*.
- dief** 'iemand die steelt' → FRANS dial. † *dive* 'listig; mus'; NEGERHOLLANDS *dief, dif* 'iets heimelijk wegnemen, stelen'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *dif* 'via Negerhollands'.
- diegene** 'aanwijzend voornaamwoord' → NEGERHOLLANDS *diegeen*.
- die lui** 'die mensen, diegenen' → CHINEES-MALEIS *di lui* 'persoonlijk voornaamwoord'.
- dienaar** 'ondergeschikte' → NEGERHOLLANDS *diener, dienaar, dienaer* 'persoon die iemand of iets dient'; SRANANTONGO *dinari* 'kerkdienaar, lijkbewasser'.
- dienarin** 'vrouwelijke ondergeschikte' → NEGERHOLLANDS *dienarin*.
- diender** 'politieagent' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *diener*; PAPIAMENTS † *diender* 'cipier'.
- dienen** 'geschikt of dienstig zijn, functie vervullen' →

- NEGERHOLLANDS *dien*; SRANANTONGO *dini* 'dienstig zijn, bedienen'; SARAMAKKAANS *dini*.
- dienlijk** 'van nut, te pas komend, schikkend' → NEGERHOLLANDS *dienlig* 'heilzaam'.
- dienst** 'het dienen' → INDONESISCH *dinas, dines*; AMBONS-MALEIS *diens*; JAKARTAANS-MALEIS *dènes, dines*; JAVAANS *dhin, dhines, dhis* 'taak, werk; wachtdienst; (militaire) diensttijd; dienstkledij; ambtshalve, van overheidswege; gewichtig, ernstig'; KEIËES *dis*; KUPANG-MALEIS *diens*; MADOEREES *dinēs, dhinēs*; MADOEREES *dhis, èddhis* 'militaire dienst'; MAKASSAARS *dīs, dīsī*; MENADONEES *diens*; MINANGKABAUS *dineh*; MUNA *densi* 'het dienen, staatsdienst'; SASAKS *dis* 'gouvernementsdienst'; SOENDANEES *dinēs*; TERNATAANS-MALEIS *diens*; NEGERHOLLANDS *dienst* 'werk'; SRANANTONGO *dinst* 'dienstplicht'; SURINAAMS-JAVAANS *dhis* 'stipt (op tijd), tot het einde toe (uitdienen van een contract), dienst (hebben), in dienst zijn'; SURINAAMS-JAVAANS *dhines* 'dienst hebben'.
- dienst** '(Surinaams-Nederlands) dienstbode' → SRANANTONGO *dinst* 'dienstbode'.
- dienstknecht** 'ondergeschikte' → NEGERHOLLANDS *dienst-knecht* 'ondergeschikte, slaaf'.
- dienstmeisje** 'vrouwelijke bediende' → NEGERHOLLANDS *dienstmeisje*.
- diep** 'ver naar beneden' → NEGERHOLLANDS *diep, dip*; BERBICE-NEDERLANDS *dipu*; SRANANTONGO *dipi* 'ver naar beneden, geheim, zuiver, ingewikkeld' (uit Nl of Engels); SURINAAMS-JAVAANS *dipi* 'ver naar beneden (in formeel taalgebruik)' <via Sranantongo>.
- dieplood** 'peillood' → RUSSISCH *diplót*; BULGAARS *diplot* <via Russisch>; LETS *diplote*.
- dieploodlijn** 'lijn waaraan het dieplood vastzit' → RUSSISCH *diplólin*'.
- diepte** 'de afmeting diep, het diep zijn' → NEGERHOLLANDS *diepte*.
- diepvriezer** 'apparaat om levensmiddelen in te vriezen' → PAPIAMENTS *dipfris* (uit Nl of Engels).
- dier** 'beest' → JAPANS *dōbutsu* 'dieren, lett. bewegende schepsels'; CHINEES *dongwu* 'dieren' <via Japans>.
- dierbaar** 'geliefd, waardevol' → DEENS *dyrebar* 'geliefd' (uit Nl of Nederduits); NOORS *dyrebar* (uit Nl of Nederduits); NEGERHOLLANDS *dierbaar*.
- dierenriem** 'denkbeeldige gordel van twaalf sterrenbeelden' → JAPANS *jūtai*.
- dierentuin** 'park met verzameling dieren om te bezichtigen' → JAKARTAANS-MALEIS dial. *drèntin*; JAVAANS dial. *dhirentèn*.
- diesel** 'soort motor en de brandstof daarvoor' → INDONESISCH *diesel, disel* 'soort motor'; JAKARTAANS-MALEIS *disel*; MENADONEES *disel*.
- Diets, Duits** 'Nederlands' → ENGELS *Dutch* 'Nederlands, Hollands'; DEENS *Ditmarsken* '(geografische naam) landschap in het zuidwesten van Holstein' (uit Nl of Duits).
- dieverij** 'diefstal' → DEENS *tyveri* (uit Nl of Nederduits); NOORS *tyveri* (uit Nl of Nederduits);
- NEGERHOLLANDS *dieverie*.
- diezelfde** 'dezelfde, de identieke' → NEGERHOLLANDS *dieselvde, dieself, die selve*.
- differentiatie** 'splitsing van een geheel in delen' → INDONESISCH *diférensiasī* 'het maken van onderscheid'.
- diffusie** 'vermenging (van vloeistoffen), verstrooiing (van stralen)' → INDONESISCH *difusi* 'vermenging, verstrooiing'.
- difterie** 'slijmvliesontsteking' → INDONESISCH *diftéri*.
- digitalis** 'vingerhoedskruid' → JAPANS *jigitarisu* 'vingerhoedskruid, Digitalis purpurea'.
- dijk** 'aarden wal' → ENGELS *dike, dyke* 'dam'; DUIJS *Deich*; NOORS *dike* (uit Nl of Nederduits); FRANS *digue* 'constructie die water tegenhoudt; obstakel dat een beweging tegengaat of afremt (fig.)'; ITALIAANS *diga* (ouder: *dicco*) 'dam, (fig.) afsluiting' <via Frans>; SPAANS *dique*; PORTUGEEES *dique* 'bouwwerk bestemd om stromend water in te dammen; reservoir met een sluis of dam' <via Frans>; ROEMEENS *dig* <via Frans>; BRETONS *dig* 'dam' <via Frans>; LETS *daika* <via Engels>; LITOUWS *daika* <via Engels>; MALTEES *diga* 'waterkering' <via Italiaans>; ESPERANTO *digo* <via Frans>; JAVAANS *dhèk*; PAPIAMENTS *dijk* 'aarden wal in Nederland'.
- dijkgraaf** 'voorzitter van waterschapsbestuur' → ENGELS *dike-grave* 'voorzitter van een Nederlands waterschap; ambtenaar belast met waterbeheer'; DEENS *dige greve* 'dijkopzichter uit het zuiden van Jutland' (uit Nl of Nederduits); FRANS dial. † *dickgrave* 'dijkopzichter'.
- dijkmeester** 'ambtenaar belast met het toezicht op de werkzaamheden aan een dijk' → DUIJS dial. † *Dikmeester*.
- dijkvelling** '(verouderd) belasting voor extra bescherming van dijken' → FRANS dial. † *diicwellinghe* 'bescherming van dijk door buitendijk, belasting hiervoor'.
- dijs** '(verouderd) mist, nevel' → DEENS *dis* 'mist' (uit Nl of Nederduits); NOORS *dis* 'nevel' (uit Nl of Nederduits).
- dijzig** '(gewestelijk) mistig' → DUIJS *diesig, deisig* 'mistig' (uit Nl of Nederduits); DEENS † *disig, diset* 'mistig' (uit Nl of Nederduits); NOORS *disig, diset* 'nevelig' (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *disig* 'mistig' (uit Nl of Nederduits).
- dik** '(op)gezet' → FRIES *dik*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *dik* 'verzadigd, beu, gezet' <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *dik*; BERBICE-NEDERLANDS *deki*; PAPIAMENTS *diki* (ouder: *dieki*) 'dikte (tegenover lengte en breedte), dik (van zaken), stevig, krachtig gebouwd (van personen)'; SRANANTONGO *deki*; AUCAANS *deki*; SARAMAKKAANS *dégi* <via Skepi-Nederlands>; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *dik* 'gezet' <via Negerhollands>.

dikbuikig 'een dikke buik hebbend' → FRIES *dikbûklich*.

dikdoen 'opscheppen' → FRIES *dikdwaan*.

dikdun '(verouderd) benaming van een stuk laken van dertig ellen' → FRANS dial. † *dighedune* 'soort stof'.

dikheid 'het dik zijn' → FRIES *dikkens*.

dikke melk 'karnemelk' → AMERIKAANS-ENGELS *thick-milk*; PAPIAMENTS *dékemèlk* 'zure, ongeroomde dikke melk'.

dikkop 'naam voor verschillende diersoorten met een dikke kop' → ENGELS *dikkop* 'griël; vorm van blauwtong' <via Afrikaans>; ZWEEDS *dickkopp* 'benaming voor bepaalde soort vis' (uit NL of Nederlands).

dikmaal(s) 'dikwijls, menigmaal, vaak' → NEGERHOLLANDS *dikmael*.

Diksmuide-boter 'boter uit de Belgische plaats Disksmuide, beroemd om zijn boter en kaas' → FRANS dial. † *beurre de diximus* 'boter uit Disksmuide'.

dikte 'de afmeting dik, het dik zijn' → FRIES *dikte* 'de afmeting dik, het dik zijn; opzwellings'.

dikwijls 'bijwoord van tijd: vaak' → NEGERHOLLANDS *dikwils, délo, dikkels*.

dikzak 'dikkerd' → FRIES *diksek* 'scheldwoord: dikkerd'.

dilemma 'moeilijke keuze' → INDONESISCH *diléma*.

diletant 'amateur' → INDONESISCH *diletan*.

dille 'plantengeslacht' → JAPANS † *jira* 'plantengeslacht, Anethum graveolens'; NEGERHOLLANDS *dil*.

dimensie 'afmeting' → INDONESISCH *diménsi*.

dimmen 'licht temperen' → JAVAANS dial. *dhim, ngedhim*.

dinar 'bepaalde munt' → BOEGINEES *dinârê*.

diner 'avondmaaltijd' → INDONESISCH *diné*; JAVAANS *dhiné*.

ding 'zaak, voorwerp' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *ding* <via Afrikaans>; BERBICE-NEDERLANDS *dinggi*.

dinges 'aanduiding van personen of zaken waarvan men de eigen naam niet wil of kan noemen' → ENGELS *dingus* '(hebbe)dingetje' (uit NL of Duits); NOORS *dings, tinges* 'dingetje, spul' (uit NL of Nederlands); AMERIKAANS-ENGELS *dingus* 'aanduiding van personen of zaken waarvan men de naam niet wil of kan noemen; (hebbe)dingetje'.

dinosaurus 'voorhistorische hagedis' → INDONESISCH *dinosaurus*.

dinsdag 'derde dag van de week' → MOHEGAN-PEQUOT *doosetar*; NEGERHOLLANDS *diensendag, dissendag*; SRANANTONGO *dinsdag*; AROWAKS *djinsdakha*.

diode 'buis met twee elektroden' → INDONESISCH *diode*.

diorama 'schildering die bij op- en doorvallend licht bekeken kan worden' → INDONESISCH *diorama*.

dioxine 'gevaarlijke chemische stof' → INDONESISCH *dioksin*.

diploma 'bewijs van slagen voor examen' → INDONESISCH *diploma* 'getuigschrift'; JAKARTAANS-MALEIS *diplomè*; JAVAANS *dhiploma* 'bewijs van slagen voor examen; akte'; MENADONEES *diploma*; SURINAAMS-JAVAANS *diplomah, dhiplomah* 'bewijs van slagen voor examen, akte'.

diplomaat 'behartiger van belangen in buitenland' → INDONESISCH *diplomat*.

direct 'rechtstreeks, ogenblikkelijk' → AMBONS-MALEIS *dirèk*; JAVINDO *direk, drek* 'meteen'; SRANANTONGO *dièkdirèk* 'meteen'; SURINAAMS-JAVAANS *dirèg* 'rechtstreeks' <via Sranantongo>.

directeur 'hoogste bestuurder' → INDONESISCH *dirèktur*; JAVAANS *dhirèktur*; MADOEREES *dhirektür, dhârektür* 'hoogste bestuurder (van bedrijf)'; MENADONEES *dirèktur*; PAPIAMENTS *dirèktür* 'hoogste baas'; SRANANTONGO *driktoro* (ouder: *dikketoro, driektoro*); SARAMAKKAANS *dikitóo* <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *dirèktir, dirèktur* 'hoogste bestuurder (ook van plantage)'.

directie 'bestuur' → INDONESISCH *direksi*; SOENDANEES *dareksi* 'spoorwegrijtuig (oorspr. rijtuig gereserveerd voor de directie door dat erop te schrijven)'.

directoire 'damesonderbroek' → SRANANTONGO *dirèktwar*.

dirigent 'koor- of orkestleider' → INDONESISCH *dirigén, dirijén*.

Dirk 'mansnaam' → ENGELS *derrick* 'beul (oorspr. specifieke beul geheten Derick of Dirk); galg; laadboom, kraan; telegraafpaal; boortoren'; NOORS *derrick* 'laad- en loskraan'; FRANS *derrick* 'boortoren' <via Engels>; LETS *deriks* 'laadboom, kraan' <via Engels>; MALTEES *derek, derik* 'boortoren' <via Engels>; ARABISCH (MSA) *dirik* 'boortoren' <via Engels>; ARABISCH (EGYPTISCH) *dirik* 'boortoren' <via Engels>.

dirk 'piekenval' → DEENS *dirk* 'slothaak, loper' (uit NL of Nederlands); NOORS *dirk, dirik* 'loper, valse sleutel' (uit NL of Nederlands); ZWEEDS *dyrk* 'slothaak, loper' (uit NL of Nederlands); ZWEEDS *dirk* 'piekenval, lijn op schip bedoeld om giek mee op te hijsen' (uit NL of Nederlands); FINS *dirkki* <via Zweeds>; POOLS *dirka* 'toppenant, piekenval'; RUSSISCH *derik* 'toppenant, loper van de gaffel'; MAKASSAARS *dêré* 'lier voor het ophijzen van vrachten op schepen'.

disagio 'de mindere waarde van een valuta ten opzichte van de pariteit' → INDONESISCH *disagio*.

discipel 'leerling' → INDONESISCH *disipel*; NEGERHOLLANDS *discipel* 'leerling, volgeling'; PAPIAMENTS *disipel*; SRANANTONGO *disipri* 'leerling van een religie'.

discipline 'tucht' → INDONESISCH *disiplin*; BOEGINEES *disipeling*; JAKARTAANS-MALEIS *disiplin*; MENADONEES *disiplin*.

disco 'discotheek, dansgelegenheid' → INDONESISCH *disko* (uit NL of Engels).

- discours** 'gesprek' → PAPIAMENTS † *deeskoers* 'preek'.
discrepantie 'tegenstrijdigheid' → INDONESISCH *diskrépansi*.
discriminatie 'ongoorloofd onderscheid op grond van bepaalde kenmerken' → INDONESISCH *diskriminasi* 'ongelijke behandeling'.
discrimineren 'niet gelijk behandelen' → INDONESISCH *diskriminir*.
discus 'werpschijf' → INDONESISCH *diskus*; MENADONEES *diskes*.
discussie 'gedachtewisseling' → FRIES *diskusje*; INDONESISCH *diskusi*; MENADONEES *diskusi*.
diskjockey 'iemand die muziek draait op de radio of in een discotheek' → INDONESISCH *disjoki* (uit NI of Engels).
diskwalificeren 'ongeschikt verklaren' → INDONESISCH (*men*)*diskwalifisir*.
dislocatie 'verplaatsing' → INDONESISCH *dislokasi*.
dispens, spenkast '(Indisch-Nederlands) provisiekamer' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *dispens* 'provisiekamer'; INDONESISCH *spen* 'provisiekamer'; JAVAANS *sepèn* 'provisiekamer'; MADOEREES *sèppen* 'spijskamer, bottelarij, provisiekamer'; SOENDANEES *sèpen* 'provisiekamer'.
dispensatie 'vrijstelling' → INDONESISCH *dispénsasi*.
dispenskast 'provisiekast' → PETJOH *dispenskast, spen* 'provisiekast, afgeschermd met fijn gaas'.
disputatie 'redetwist' → ZWEEDS *disputats*.
dispuut 'redetwist' → NEGERHOLLANDS *disput*.
dissel 'disselboom' → SRANANTONGO *desre* 'stang aan wagens voor de verbinding met paard of auto'.
disselboom 'balk aan wagen waar paarden aan trekken' → ENGELS *dissel-boom* <via Afrikaans>; ZOELOE *desibhuma* <via Afrikaans>.
dissertatie 'proefschrift' → INDONESISCH *disértasi*.
dissident 'andersdenkende' → INDONESISCH *disidén*.
dissonant 'wanklank' → INDONESISCH *disonan*.
distel 'stekelige plant' → NEGERHOLLANDS *distel*.
distillaat 'product van distillatie' → INDONESISCH *distilat*.
distilleren 'zuiveren door middel van verdamping' → INDONESISCH (*men*)*distilir*; JAPANS *jōryū* 'zuiveren door middel van verdamping, lett. stomen en (over) blijven'; CHINEES *zhengliu*.
distinctie 'onderscheiding' → INDONESISCH *distingsi*.
distorsie 'verzwikking' → INDONESISCH *distorsi*.
distributie 'verdeling' → INDONESISCH *distribusi*; MENADONEES *distribusi*.
distrikt 'ambtsgebied' → INDONESISCH *distrik*; BOEGINEES *diseterí*; JAVAANS *dhestrik* 'onderafdeling; ambtsgebied, kantoor van districtshoofd'; MADOEREES *dhistrik, dhistrí*; MENADONEES *distrik*; SASAKS *distrik*; SOENDANEES *distrik* 'ambtsgebied'; SINGALEES *distrikkaya, distirikkaya*; NEGERHOLLANDS *distrikt* 'gebied'; SURINAAMS-JAVAANS (*pen*)*dhistrikan* 'bewoond of gecultiveerd gebied buiten groot Paramaribo, districtssamenleving, dorpssamenleving'.
ditjes en datjes 'van alles en nog wat' → DEENS *dit og dat, ditten og dattten* (uit NI of Nederduits); NOORS *ditt og datt* (uit NI of Nederduits).
dito 'evenzo' → INDONESISCH *dito*.
divan 'rustbank' → INDONESISCH *dipan, divan*; JAKARTAANS-MALEIS *dipan* 'bepaald soort bed'; JAVAANS *dhipan*; MADOEREES *dhipan*; MENADONEES *difan*; MINANGKABAUS *dipan*.
divers 'verschillend' → NEGERHOLLANDS *divers*.
dividend 'periodieke winstuitkering' → DUITTS *Dividende* (uit NI of Frans); RUSSISCH *dividént* 'bedrag dat aan aandeelhouders in een onderneming uit de winst wordt uitgekeerd'; INDONESISCH *dividén*; PAPIAMENTS *dividént*.
divisie 'grote (leger)afdeling' → INDONESISCH *divisi*.
do 'muzieknoot' → INDONESISCH *do*.
dobbe '(gewestelijk) veenkuil' → DUITTS *Dobbe, Döbel* 'kuil in de grond, zompige plek'; DEENS dial. *dob* 'kuil in weide, inham in de Ringkøbing fjord' (uit NI of Nederduits).
dobbelen 'met dobbelstenen werpen' → DUITTS *doppeln*; ZWEEDS † *dobbla* 'met dobbelstenen of kaarten werpen' (uit NI of Nederduits); SASAKS *dobol* 'kaartspel'; PAPIAMENTS † *dobbel*; SRANANTONGO *döbel*; SARAKAKKAANS *doblo*.
dobbelsteen 'kleine kubus met ogen van één tot zes' → NEGERHOLLANDS *dobbelsteen*; PAPIAMENTS † *dogostenchi* (ouder: *dobbelsteen*); SRANANTONGO *döblostora*; SRANANTONGO *dobrusten* 'textielsoort (met ruiten)'.
dobber 'drijver' → DEENS *dobbe*; NOORS *dobbe* (uit NI of Nederduits); AMERIKAANS-ENGELS dial. *dobber*.
docent 'leraar' → INDONESISCH *dosén* 'universitair docent'; BOEGINEES *dosèng*; JAVAANS dial. *dhosèn* 'universitair docent'; MADOEREES *dhosen*; MENADONEES *dosèn*; MUNA *dose*.
doceren 'onderwijzen' → INDONESISCH *dosir, mendosir* 'lesgeven aan universiteit'.
doch 'toch, echter' → DEENS *dog* (uit NI of Nederduits); NOORS *dog* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *dock* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *doch, dog*; PAPIAMENTS † *doch, dò*.
dochter 'kind van het vrouwelijke geslacht' → NEGERHOLLANDS *dochter, dogter* 'kind van het vrouwelijke geslacht, volwassen meisje'.
doctor 'iemand met een academische graad' → INDONESISCH *doktor*; JAVAANS *dhokter*; MENADONEES *doktor*; MINANGKABAUS *doto, dotor*.
doctorandus 'iemand die geslaagd is voor doctoraal examen' → INDONESISCH *doktoranda, doktorandus, drs*.
doctrine 'leerstelling' → INDONESISCH *doktrin*.
document 'bescheid' → INDONESISCH *dokumén*; MENADONEES *dokumèn*.
documentair 'op documenten berustend' → FRIES *dokumintêr*.
dodaars 'dodo, een uitgestorven vogel' → ENGELS *dodo* 'uitgestorven vogel' (uit NI of Portugees);

FRANS *dodo* 'uitgestorven vogel' <via Engels>;
 PORTUGEEES *dodó* 'uitgestorven vogel'; MALTEES *dodo*
 'uitgestorven vogel' <via Engels>.

dodder 'bloemensoort' → DEENS *dodder* (uit NI of
 Nederlands); NOORS *dodre* 'plantensoort'.

doden 'van het leven beroven' →
 NEGERHOLLANDS *dood*.

dodijnen 'wiegen' → SRANANTONGO *dodoi* (ouder:
doddo); SARAMAKKAANS *doodó* <via Sranantongo>.

doek 'geweven stof' → ENGELS *duck* '(broek van)
 ongekeperd linnen'; ENGELS *doek* 'stuk stof, in
 het bijzonder een hoofddoek' <via Afrikaans>;
 DEENS *dug* 'tafelkleed, geweven stof' (uit NI of
 Nederlands); NOORS *duk* (uit NI of Duits); ZWEEDS
dok 'sluier' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *duk* (uit
 NI of Nederlands); FRANS dial. † *douke* 'soort stof';
 RUSSISCH † *duk* 'grof linnen, zeildoek'; MALTEES
dokk 'ruwe stof, zeildoek, tentdoek' <via Engels>; EWE
dúkù (uit NI of Deens); FON *dukwi* 'kapsel met een
 hoofddoek, hoofdhoek, hoofdsjaal, tulband, servet';
 GĀ *duku* (uit NI of Deens); TWI *dúkù* (uit NI of
 Deens); ZOELOE *duku* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO
tuku <via Afrikaans>; JAKARTAANS-MALEIS *duk* 'stuk
 textiel dat vrouwen dragen tijdens hun menstruatie';
 JAVAANS *krudhuk* '(met een) halsdoek (om)';
 KUPANG-MALEIS *duk* 'maandverband'; CREOOLS-
 PORTUGEEES (MALAKKA) † *doeh* 'zakdoekje'; JAPANS
zukku; NEGERHOLLANDS *doek, doekoe* 'geweven stof,
 kleed'; BERBICE-NEDERLANDS *duku*; SRANANTONGO
duku; AROWAKS *doko*; SURINAAMS-JAVAANS *duku*
 <via Sranantongo>.

doel 'mikpunt' → DUIJS dial. *Doel*; BALINEES *dul*;
 JAVAANS *dhul* 'mikpunt, bedoeling'; SRANANTONGO
dul 'goal'; SURINAAMS-JAVAANS *dul*.

doel '(verouderd) greppel die de grens tussen twee
 akkers aanwijst' → DUIJS dial. *Doel, Dole* 'greppel
 die de grens tussen twee akkers aanwijst'; DEENS
 dial. *duel* 'greppel die de grens tussen twee akkers
 aanwijst' <via Nederlands>.

doelenstuk 'Nederlands schilderij van een
 schuttersgezelschap, schuttersstuk' → DUIJS
Doelenstück 'schilderij van een Nederlandse
 schilder uit de 16e en 17e eeuw (in het bijzonder
 Hals, Rembrandt en Van der Helst) met de
 voorstelling van een feestelijk schuttersgezelschap';
 DEENS *doelenstykke* 'Nederlands schilderij van
 een schuttersgezelschap'; KROATISCH *doelen*
 'groepsportret van een schutters- of ander
 gezelschap'.

doelmatigheid 'geschiktheid voor doel' →
 INDONESISCH *doelmatighéid, dulmatikhét*.

doen 'handelen, plaatsen' → ZWEEDS *don* 'tuig, gerei,
 benodigdheden; (verouderd) handelwijze' (uit NI
 of Nederlands); NEGERHOLLANDS *doe, du, due*;
 BERBICE-NEDERLANDS *dun*; SRANANTONGO *du*
 'handelen; daad' (uit NI of Engels); AUCAANS *doe*
 (uit NI of Engels).

doezelen 'suf zijn' → INDONESISCH *dusi mendusi*.

dof 'klap, slag' → FRANS dial. *attraper 'ne doufe*
 'dronken worden (lett.: een klap krijgen)'.
dof 'mat, gedempt' → ZWEEDS *dov* 'mat, gedempt,
 geluidloos' (uit NI of Nederlands); PAPIAMENTS
dòf; SRANANTONGO *dòf* 'mat, gedempt; mat of
 gedempt maken'.

dog 'hondensoort' → DUIJS *Dogge* 'Deense dog'.

dogcart 'tweewielig licht rijtuig' → INDONESISCH
dokar (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *dokar*
 'tweewielig rijtuig getrokken door paard'; JAVAANS
 dial. *dhokar, dhokar pir* 'rijtuigje'; MADOEREES
dhukar, dhokar 'tweewielig rijtuig' (uit NI of Engels);
 MENADONEES *dokar* 'licht rijtuig'; MINANGKABAUS
dokar 'tweewielig rijtuig'; SASAKS *dokar* 'tweewielig
 rijtuig' (uit NI of Engels); SOENDANEES *dokar*.

dogen 'dulden' → DEENS *døje* (uit NI of Nederlands);
 NOORS *døye* 'dulden, verdragen' (uit NI of
 Nederlands).

dogger, doggerboot 'vissersvaartuig' → ENGELS
dogger 'Nederlands vissersvaartuig'; DUIJS *Dogger*
 'Nederlands vissersvaartuig'; DEENS *doggerbåd,*
doggerfartøj 'Nederlands vissersvaartuig'; FRANS
dogre (ouder: *daugrebot, dogrebot*) 'kleine
 driemaster voor haring- en makreelvangst';
 ITALIAANS *dogre* <via Frans>; KROATISCH *doger*
 'Nederlands vissersvaartuig'; MACEDONISCH
doger 'Nederlands vissersvaartuig'; SLOVEENS
dogger 'Nederlands vissersvaartuig' <via Engels>;
 RUSSISCH *dogr*.

Doggersbank 'grote zandbank in de Noordzee' →
 DEENS *Doggerbanke, Dogger*.

dogma 'vastomlijnd geloofsartikel' →
 INDONESISCH *dogma*.

dok 'inrichting voor scheepsreparaties' → ENGELS
dock 'ankerplaats; inrichting voor scheepsreparaties;
 laadperron'; DUIJS *Dock* (uit NI of Engels); OOST-
 JIDDISCH *dokn* 'inrichting voor scheepsreparaties;
 kade, pier, havenhoofd' <via Duits of Russisch>;
 DEENS *dok* 'inrichting voor scheepsreparaties,
 havenbassin dat waterstand reguleert' (uit NI of
 Nederlands); NOORS *dok* (uit NI of Nederlands);
 ZWEEDS *docka* (uit NI of Engels); FINS *tokka* <via
 Zweeds>; ESTS *dokk* (uit NI of Duits); FRANS *dock*
 'havenkom voor het laden en lossen van schepen;
 pakhuis bij de havenkom' <via Engels>; ITALIAANS
dock '(aanleg)haven' <via Engels>; PORTUGEEES *doca*
 'deel van een haven, omringd door muren en kaden,
 waar schepen aanleggen en de vracht laden of
 lossen' <via Engels>; BRETONS *doker* 'havenarbeider'
 <via Frans>; TSJECHISCH *dok* <via Engels>; SLOWAAKS
dok <via Engels>; POOLS *dok*; SERVISCH *dok* 'plaats
 in de haven voor laden en lossen'; RUSSISCH *dok*
 'scheepsdok'; BULGAARS *dok*; OEKRAÏENS *dok*
 'scheepsdok' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *dok*
 'scheepsdok' <via Russisch>; AZERI *dok* <via Russisch>;
 LITOUWS *dokas* 'mechanisme waarmee men schepen
 opneemt om ze na te zien en te repareren' (uit NI
 of Engels); GRIEKES *vtok(i), ntokos /dok(os) /* <via

- Engels); MALTEES *dokk* <via Engels>; ESPERANTO *doko* 'haven met sluizen en kades voor het laden, lossen en repareren van schepen' <via Engels>; TURKS *dok* <via Duits>; KOERDISCH *dok* <via Engels>; INDONESISCH *dok*; JAKARTAANS-MALEIS *dok*; MAKASSAARS *dó*; MENADONEES *dok*; JAPANS *dokku*; ? KOREAANS *tokk'ü* <via Japans>; PAPIAMENTS *dòk*.
- dokke** 'naam voor verschillende planten' → FRANS dial. *dogue, douque* 'kliskruid; bloem'.
- dokken** 'stoten' → FRANS † *doguer* 'tegen elkaar aan stoten (van schapen)'.
- dokken** 'betalen' → SRANANTONGO *dok*.
- doksaal** 'wand tussen koor en schip van een kerk' → FRANS dial. *doksal* 'galerij in een kerk'.
- dokter** 'arts' → SHONA *dhokotera* <via Afrikaans>; INDONESISCH *dokter*; AMBONS-MALEIS *dokter*; ATJEHNEES *tòtò*; BOEGINEES *dòtoró*; IBAN *doktor, lutor* (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *doktor*; JAVAANS *dhokter*; KUPANG-MALEIS *dokter*; MADOREES *dhoktēr*; MAKASSAARS *dòttoró*; MENADONEES *dokter*; MINANGKABAUS *doto, dotor*; MUNA *dotoro*; NIAS *doto*; ROTINEES *dòte*; SOENDANEES *doktor*; JAPANS *dokutoru*; NEGERHOLLANDS *doktu, dokter*; PAPIAMENTS *dòkter, dòchter, dòktu* (ouder: *dokter*); SRANANTONGO *datra* 'arts, geneesheer, medicus'; AUCAANS *dataa*; KARAÏBISCH *datra* <via Sranantongo>; SARNAMI *dáktar*; SURINAAMS-JAVAANS *dhokter*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *dacta*.
- dokterspapier** 'doktersverklaring' → SRANANTONGO *datrapapira*.
- doktersvis** 'rotskambaars' → SRANANTONGO *datrafisi* (uit NI of Engels).
- doktervogel** 'kolibrie' → NEGERHOLLANDS † *doktufègal*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *doktufègal, dacta bird* <via Negerhollands>.
- dol** 'krankzinnig, dwaas; prettig' → ENGELS *dull* 'dom, stomp(zinnig); sloom'; FRANS dial. † *doille* 'woedend'; PETJOH *dol* 'los (van bijv. schroef)'; NEGERHOLLANDS *dol* 'gek, dwaas, zot; plezierig, pret'; PAPIAMENTS † *dol* 'krankzinnig, dwaas'.
- dolage** 'moerassig stuk grond' → DUIJS dial. *Dodläger, Dodleber, Dodleger* 'moeras'.
- dolboord** 'bovenste gang van boot waarin dollen bevestigd worden' → NOORS *dollbord* 'plankengang langs de scheepzijden over de einden van de spanten in open houten boot' (uit NI of Nederduits).
- dolen** 'dwalen' → DUIJS dial. *dälen*.
- dolfijn** 'walvisachtige' → DEENS *dolfin* (uit NI of Engels); PAPIAMENTS *dòlfèin*.
- dolk** 'steekwapen' → ZWEEDS *dolk* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *dollekin*; SRANANTONGO *dolk*.
- dolpen** 'door de dolboom gestoken pen waaraan een vaartuig vastgelegd of een roeispaan bevestigd kan worden' → PAPIAMENTS *tòlpin*.
- dom** 'niet wijs' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *dom* <via Afrikaans>; AMERIKAANS-ENGELS *dumb* (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *dom, dum* 'niet wijs, stom'; BERBICE-NEDERLANDS *dum*; SRANANTONGO *don* (ouder: *dom*); SARAMAKKAANS *dón* <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *dong* <via Sranantongo>.
- dom** 'kerk, kathedraal' → INDONESISCH *dom*.
- domlein** 'gebied' → INDONESISCH *domèin*.
- domheid** 'het dom zijn' → NEGERHOLLANDS *domheit*.
- domicilie** 'woonplaats' → INDONESISCH *domisili*.
- dominant** 'overheersend' → INDONESISCH *dominan*.
- dominantie** 'overheersing' → FRIES *dominânsje*; INDONESISCH *dominansi*.
- dominee** 'predikant' → ENGELS *dominie* 'schoolmeester; predikant; (VS) appelloort'; ENGELS *dominee* <via Afrikaans>; DUIJS *Domine* 'scheepspredikant (meestal op een Nederlands schip)'; DUIJS dial. *Dominee*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *domine(e)*; MENADONEES *domineï*; AMERIKAANS-ENGELS dial. *domine, dominee, dominie* 'predikant; appelloort'; NEGERHOLLANDS *domine, domni, domnē* 'predikant, zendeling'; BERBICE-NEDERLANDS *domni*; PAPIAMENTS *domi*; SRANANTONGO *domri* 'religieus voorganger'; SARAMAKKAANS *dómíni* 'predikant, zendeling'; SURINAAMS-JAVAANS *dhomeni* 'geestelijk leider, priester' <via Sranantongo>.
- domineren** 'overheersen' → ENGELS *domineer* 'tiranniseren, de baas spelen'; INDONESISCH *dominir*.
- domino** 'spel met dominostenen' → INDONESISCH *domino*; BOEGINEES *dòmeng*; JAKARTAANS-MALEIS *domino*; JAVAANS (*kasukan*) *dhom* 'domino spelen'; MADOREES *dhòminò*; MAKASSAARS *dòmi*; MENADONEES *dum* 'dominosteen'; MENADONEES *domino*; MUNA *dome*; SASAKS *dom*.
- domkop** 'domoof' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *domkop* <via Afrikaans>; AMERIKAANS-ENGELS *dumbhead* (ouder: *dom cop*) 'stommerik' (uit NI of Duits).
- dommekracht** 'werktuig om zware lasten mee te tillen' → FRIES *dommekracht* 'werktuig; dom log persoon'; DEENS *donkraft* 'werktuig' (uit NI of Nederduits); NOORS *donkraft* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *domkraft* 'mechanisch toestel om zware lasten mee te tillen' (uit NI of Nederduits); FINS *tunkki* <via Zweeds>; RUSSISCH *domkrát* 'hefgeleider, voetwindas, voetlier'; OEKRAÏENS *domkrát* <via Russisch>; AZERI *domkrat* 'mechanisch toestel om zware lasten mee te tillen' <via Russisch>; LITOUWS *domkratas* 'mechanisch toestel om zware lasten mee te tillen'; INDONESISCH *dongkrak* 'krik'; GIMÁN *dongkrak* 'hefgeleider, bijvoorbeeld een paal'; JAKARTAANS-MALEIS *dongkrak* 'werktuig'; JAVAANS *dhongkrah, dhongkrak* 'werktuig'; KEIËES *domkrak* 'werktuig'; MAKASSAARS *dôngkará* 'werktuig'; SASAKS *dongkrak* 'werktuig'; SOENDANEES *dongkrak* 'krik, kraan'; PETJOH *dongkrak* 'werktuig' <via Indonesisch/Maleis>; SRANANTONGO *donkraki* 'werktuig';

SURINAAMS-JAVAANS *dhongkrah* 'werktuig';
domp 'nevel, mist' → ENGELS *dump* '(verouderd) mijmerij; neerslachtigheid; klaaglied'.
dompelaar 'baptist' → AMERIKAANS-ENGELS *dumpler*.
dompelen 'onder laten gaan in vloeistof' → SRANANTONGO *dompu* 'onder laten gaan in vloeistof, laten zakken; dempen; beperken; dalen'.
domverstand 'niet wijs' → PAPIAMENTS *domferstan*.
donateur 'schenker' → INDONESISCH *donatir, donator, donatur*; MENADONEES *donatur*.
donatie 'schenking' → INDONESISCH *donasi*; PAPIAMENTS *donashi*.
donder 'geluid bij bliksemslag; duivel; falie' → FRIES *donder* 'handig persoon; duivel; lichaam'; DEENS *dunder* 'geluid bij bliksemslag' (uit NL of Nederduits); NOORS *dunder* 'geluid bij bliksemslag' (uit NL of Nederduits); ZWEDS *dunder* 'geluid bij bliksemslag' (uit NL of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *donder* (*give it (to someone) on (his) donder*) 'uitroep van ergernis, scheldwoord (op zijn falie geven)' (via Afrikaans); INDONESISCH *donder* 'woede, gescheld'; JAVAANS *dhar-dher* 'donderslagen, knallen'; JAPANS † *dondoru* 'explosief mengsel'; NEGERHOLLANDS *donner, dondu* 'geluid bij bliksemslag'; PAPIAMENTS *donder* (ouder: *donder*) 'geluid bij bliksemslag; met donderend gevaar vallen; met geweld naar beneden werpen of vallen'; SRANANTONGO *dondru* 'geluid bij bliksemslag'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *dondu* 'geluid bij bliksemslag' (via Negerhollands).
donderbout 'bepaald insect' → FRIES *donderbout* 'bepaald insect; gewone draadnagel'.
donderbus 'vuurwapen' → ENGELS *blunderbuss* 'vuurwapen; (verouderd) schreeuwlelijk, klungel'; DEENS *blunderbøsse* (via Engels); ESPERANTO *blunderbuzo* 'vuurwapen met trechtervormige loop' (via Engels); JAVAANS † *derbus, durbus*; MADOREES *durbus, torbus*; PAPIAMENTS *donderbos* 'soort rotje dat erg hard knalt'.
donderdag 'vijfde dag van de week' → MOHEGAN-PEQUOT *dozortar*; NEGERHOLLANDS *donnersdag, donnerdag*; BERBICE-NEDERLANDS *dondrodaku*; SRANANTONGO *donderdag*; AROWAKS *dondodakha*.
donderen 'hard lawaai maken, onder andere van donder' → FRIES *donderje* 'lawaai maken; zeuren; kwellen; gooien, smijten'; DEENS *dundre* 'hard lawaai maken, onder andere van donder, hard praten of roepen' (uit NL of Nederduits); NOORS *dundre* (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *donner*; SRANANTONGO *dondru*.
donderpad 'kikkervisje' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *donder padda* 'benaming voor twee kikkersoorten'.
donderslag 'knallend geluid bij onweer' → PAPIAMENTS † *dõndusla* 'mengsel van dranken; deugniet (ouder: knallend geluid bij onweer)'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *dondosla*.
dong '(gewestelijk) mest' → NEGERHOLLANDS *doeng* 'mest'.

donk '(Vlaams) ineengedraaid bundeltje stro e.d.' → DUIJS dial. † *Dunk, Dunge, Dûngel* 'bosje, bundeltje van vlas uit het spinrokken om te spinnen'; FRANS dial. † *donnel* 'pak hennep, touw'.
donk 'hoogte nabij een moeras' → DUIJS dial. *Dunk*.
donker 'niet licht' → FRIES *donker, dûnker*; DUIJS dial. *dunker*; INDONESISCH *dongker*; ? MADOREES *dhongkêr* 'naam van de beste soort laken (paarsachtig)'; NEGERHOLLANDS *donker, dunku, dunki* 'niet licht, avond, nacht, duisternis'; BERBICE-NEDERLANDS *dunggru*; SRANANTONGO *dungru* 'niet licht; geestenrijk'; SARAMAKKAANS *dûngu* (via Sranantongo); CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *dunku* 'nacht, avond, donkerter'.
donkerrood 'kleurnaam' → NEGERHOLLANDS *donker rood*.
dons 'fijne veertjes, zachte haartjes' → SRANANTONGO *dons*.
dood 'toestand waarin men niet meer leeft' → INDONESISCH *dut*; NEGERHOLLANDS *dood, dôt, dod, doot*; BERBICE-NEDERLANDS *doti*; SKEPI-NEDERLANDS *dut*.
dood 'niet meer levend' → BERBICE-NEDERLANDS *doto*.
doodbaar 'lijikbaar' → PAPIAMENTS † *dobar*.
doodbidder 'bidder ter begrafenis; saae kerel' → DEENS *dødbider* 'sloom en onverschillig persoon; slechtzeilend schip; onhandig en bot gereedschap'; NOORS *dødbider* 'stompzinnig en vervelend persoon; stomp werktuig'.
doodgooien 'door bekogelen doden' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *doodgooi* 'schertsende benaming voor knoedels of mislukt deeg' (via Afrikaans).
doodkist 'lijkkist, kist waarin iemand begraven of gecremeerd wordt' → NEGERHOLLANDS *dooikist, dôthus*.
dood of de gladiolen '(sport) alles of niets, erop of eronder' → DUIJS *der Tod oder die Gladiolen* '(sport) alles of niets, erop of eronder (bekend dankzij Louis van Gaal)'.
doodsbeenderen 'overblijfselen van mensengeramte' → NEGERHOLLANDS *doodbeenen, dood-been*.
doodshoofd '(scheepvaart) blok met een gat in het midden voor het vastmaken van een touw' → DUIJS *Doodshoofd*; DEENS *dodshoved* (uit NL of Nederduits); NOORS *dodshoved* (uit NL of Nederduits).
doodskop 'hoofd van of als van een geraamte' → DEENS *dodenkop* 'rode kleur' (uit NL of Nederduits).
doof 'niet kunnende horen' → NEGERHOLLANDS *doof*; BERBICE-NEDERLANDS *dofu* 'doof; bot, stomp'; PAPIAMENTS *dof* 'hardhorend, hardhorig; gevoelloos'; SRANANTONGO *dofu*.
dooyer 'centraal deel van vogelei' → PAPIAMENTS *dor* (Ar.) (ouder: *dojer*).
doolhof 'labyrint' → ZWEDS † *dollhof*.

doop 'saus, stof waarin men iets doopt' → ENGELS *dope* 'dikke vloeistof; (gebruiker van) stimulerende middelen; spanlak; bijmengsel; domoor; informatie'; DUIJS *Dope* 'roesmiddel, in het bijzonder hasjies' «via Amerikaans-Engels»; DEENS *dope* 'roesmiddel' «via Amerikaans-Engels»; ZWEEDS *doping* 'stimulerend middel' «via Amerikaans-Engels»; FRANS *dope* 'drugs; toegevoegde stof om een olieproduct te verbeteren' «via Amerikaans-Engels»; ITALIAANS *doping* 'toedienen van stimulerende middelen' «via Amerikaans-Engels»; PORTUGEES *dop* 'opwekkende of verdovende stof' «via Amerikaans-Engels»; TSJECHISCH *dopink, doping* 'stimulerend middel' «via Amerikaans-Engels»; SLOWAAKS *doping* 'stimulerend middel' «via Amerikaans-Engels»; POOLS *doping* 'gebruik van stimulerende middelen in sport' «via Amerikaans-Engels»; KROATISCH *doping* 'stimulerend middel' «via Amerikaans-Engels»; MACEDONISCH *doping* 'stimulerend middel' «via Amerikaans-Engels»; SERVISCH *doping* 'stimulerend middel' «via Amerikaans-Engels»; SLOVEENS *doping* 'stimulerend middel' «via Amerikaans-Engels»; BULGAARS *doping* 'stimulerend middel' «via Amerikaans-Engels»; LITOUWS *dopingas* 'gebruik van stimulerende middelen in sport' «via Amerikaans-Engels»; GRIEKS *ntopa /dópa/* 'stimulerend middel' «via Amerikaans-Engels»; ESPERANTO *dopilo* 'stimulerend middel' «via Amerikaans-Engels»; TURKS *doping* 'het toedienen van stimulerende middelen; stimulerende middelen' «via Amerikaans-Engels»; INDONESIAISCH *doping* 'gebruik van stimulerende middelen in sport' (uit NI of Engels); ? AMBONS-MALEIS *dop* 'vissaus'; ? JAKARTAANS-MALEIS *dop* 'vleesgerecht, in boter gebraden visgerecht'; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *dopa* 'visgerecht'; AMERIKAANS-ENGELS *dope* 'stimulerend middel; smeermiddel; bijmengsel voor explosieven; informatie'.

doop 'het dopen voor opname in kerkgenootschap' → FRIES *doop*; ZWEEDS *dop* 'rituele dompeling, besprenkeling' (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *dop, dup* 'rituele dompeling, besprenkeling (Christendom)'; AMBONS-MALEIS *dop*; NEGERHOLLANDS *doop, dōp*; SRANANTONGO *dopu* 'rituele dompeling (Christendom); doopnaam; doopdienst'.

doopmoeder 'vrouw die een kind ten doop heft, peetmoeder' → NEGERHOLLANDS *dōpmā* 'stiefmoeder, niet de echte moeder'.

doopnaam 'naam die men bij de doop ontvangt, voornaam' → NEGERHOLLANDS *doopnaam*; SRANANTONGO *dopunen*.

door 'voorzetsel' → INDONESIAISCH *door* 'recht door, rechttuit'; JAVAANS *dhur* 'doorgaand (trein e.d.); ervandoor'; MAKASSAARS *dōró* 'erdoor, geslaagd bij een examen, bedreven, de school afgelopen hebbend, voortreffelijk'; MENADONEES *dor* 'geslaagd'; MUNA *doro, doru* 'doorgaan met spelen'; PETJOH

al door, al-maar-door, door maar 'voortdurend'; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *der* '(altijd) door'; NEGERHOLLANDS *door, dē*; BERBICE-NEDERLANDS *doro* 'vloeistof door iets filteren'; PAPIAMENTS *dor*; SRANANTONGO *doro*; SARAMAKKAANS *dōu* 'door, voort, aankomen' «via Sranantongo»; SURINAAMS-JAVAANS *dhur, dhur-dhuran* 'aan één stuk door'.

door '(verouderd) dwaas, zot' → ZWEEDS *dåre* 'dwaas, zot' (uit NI of Nederduits).

doorbraak 'het doorbreken' → INDONESIAISCH *dobrak* 'opengebroken, geforceerd (deur, hek); gekraakt (safe)'.

doorbreken 'een opening maken' → NEGERHOLLANDS *brek door*.

doordat 'door het feit dat' → NEGERHOLLANDS *doordie* 'door het feit dat, daardoor'.

doordrenken 'helemaal nat maken' → FRANS dial. *endruker* 'opzuigen'.

doordreven '(verouderd) zeer bedreven; doortrapt' → NOORS *durkdreven* 'doortrapt' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *durkdriven* 'zeer bedreven; doortrapt' (uit NI of Nederduits).

doordringend 'ver binnengaand in' → FRIES *troch'dringend*.

door elkaar 'dooreen' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *deurmekaar* 'verward, ongeorganiseerd' «via Afrikaans».

doorgaan 'verder gaan' → FRIES *trochgean*.

doorlaat 'plaats waar iets (water) doorgelaten kan worden' → JAVAANS *dhurlat* 'plaats waar iets (water) doorgelaten kan worden (bevoeiing)'.

doorloop 'doorgang, gangpad' → JAVAANS *dhurlop* 'doorgang, gangpad, overloop, steegje'; PAPIAMENTS † *dolop* 'gang'.

doorlopen 'verder lopen' → NEGERHOLLANDS *loop door* 'doorgaan met lopen'.

doorlopen 'onderwijs tot het einde volgen' → JAVAANS *dhurlopen* 'school afgemaakt hebben met een diploma'.

doorn 'puntig uitsteeksel aan plant' → FRANS dial. *dorne* 'bepaalde plant'; NEGERHOLLANDS *dorn, doorn*.

doornboom 'met doorns bezette boom' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *doringboom* 'benaming voor doornige bomen' «via Afrikaans».

doornenkroon 'kroon van takken' → NEGERHOLLANDS *kroon van doornen*.

Doornik 'Belgische plaatsnaam' → SCHOTS † *dornick, dornik* 'linnen, gebruikt voor tafelkleden e.d.'; DUIJS *Tournaitteppich* 'weeftapijt' «via Frans»; FRANS dial. † *dornesquin* 'soort boot'.

Doornroosje 'sprookjesfiguur' → CHINEES-MALEIS *Dhornrosyie*.

doorslag 'iets wat doorslaat, kopie; vergiet' → DEENS † *dørslag* 'vergiel, zeef; stempel om gaten in metaal te slaan of klinknagels uit te trekken' (uit NI of Nederduits); NOORS *dørslag* 'vergiel; stempel om gaten in metaal te slaan of klinknagels uit te trekken'

(uit NI of Nederduits); ZWEEDS *durkslag* 'vergië't (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *dorslah*, *dorslag* 'afschrijf, kopie op de schrijfmachine gemaakt met carbonpapier'; AMERIKAANS-ENGELS dial. † *doorslag* 'vergië't, zeef'; PAPIAMENTS *dorsla* 'ijzeren pen om spijker mee te slaan'.

doorsmeren 'olie verversen' → INDONESIAISCH *dorsmer*.

doorsnede 'vlak waarlangs een lichaam is doorgesneden' → FRIES *trochsne*.

doorsteken 'met een scherp voorwerp doorboren' → NEGERHOLLANDS *steek door*.

doorsteken 'een kortere weg nemen' → NEGERHOLLANDS *steek door*.

doortrapper 'fiets zonder vrijwiel' → INDONESIAISCH *dortrap* 'fiets met terugtraprem'; JAKARTAANS-MALEIS *dórtrap* 'bepaald systeem bij fiets of betjak waardoor het wiel door kan blijven draaien'.

doortrap 'vals' → DEENS † *gennemtrappet* (uit NI of Nederduits).

doorwerken 'voortgaan met werken' → FRIES *trocharbeidzje*.

doorzuren 'geheel van zuur doordrongen worden' → NEGERHOLLANDS *doorgesuurt*.

doos 'kartonnen omhulsel; vagina; trut' → SCHOTS † *doss* 'doosje of pakje voor tabak of snuiftabak'; DUIJS *Dose* 'kartonnen omhulsel'; DEENS *dåse* 'blik; vagina' (uit NI of Nederduits); NOORS *dåse* 'klein pakje met deksel; blik' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *dosa* 'bakje met deksel erop' (uit NI of Nederduits); ESTS *toos* 'kartonnen omhulsel' (uit NI of Nederduits); TSJECHISCH *dóza* 'kartonnen omhulsel' (uit NI of Duits); SLOWAAKS *dóza* 'kartonnen omhulsel' (uit NI of Duits); HONGAARS *dózni* 'sigarettendoosje' <via Duits>; INDONESIAISCH *dos*, *dos* 'kartonnen omhulsel; karton'; AMBONS-MALEIS *dosi* 'kleine doos'; JAKARTAANS-MALEIS *dos*, *dus* 'kartonnen omhulsel'; JAVAANS *dhus*, *dus* 'kartonnen omhulsel'; KEIËES *dos* 'doos, kistje, trommeltje, tabaksdoos'; KUPANG-MALEIS *dos* 'kartonnen omhulsel'; MADOREES *dhus*, *ëddhüs* 'kartonnen of papieren doos'; MAKASSAARS *dôs*, *dósó* 'sigarettendoosje'; MENADONEES *dos*, *dosi* 'kartonnen omhulsel'; MUNA *dosi* 'kartonnen omhulsel'; SAHU *dos* 'kartonnen omhulsel'; SOENDANEES *dus* 'kartonnen omhulsel'; BERBICE-NEDERLANDS *dosi* 'kartonnen omhulsel'; PAPIAMENTS *doshi* (ouder: *doosje*) 'kartonnen omhulsel; vagina'; SRANANTONGO *dosu*, ook: *dosye* 'kartonnen omhulsel'; AUCAANS *dosoe* 'kartonnen omhulsel'; AROWAKS *dosu* 'kartonnen omhulsel' <via Sranantongo>; SARNAMI *dosu* 'kartonnen omhulsel'; SURINAAMS-JAVAANS *dhus*, *dhos*.

dop 'schaal, omhulsel, hol deksel, slaghoedje' → FRIES *dop*; ENGELS *dop* 'Zuid-Afrikaanse sterkedrank, borreltje' <via Afrikaans>; ENGELS *dop* 'cocon; metalen houdertje waarin een diamant vastgezet wordt ter bewerking'; DEENS *dup* 'nop, knopje' (uit NI of Nederduits); FRANS † *dop* 'metalen

mutse waarop een diamant wordt bevestigd om te worden geslepen'; INDONESIAISCH *dop* 'afsluiting van fles, wiëldop van auto'; JAKARTAANS-MALEIS *dop* 'wiëldop van auto'; JAVAANS *dhop* 'slaghoedje, dopje'; PETJOH *dop* 'hoëd'; PAPIAMENTS *dòpi* 'min of meer rond omhulsel, voorwerp ter afsluiting van een buisvormig voorwerp'; SRANANTONGO *dopi* 'slaghoedje, afsluiting van een fles'.

dopen 'dompelen, door doop in geloofsgemeenschap opnemen' → NEGERHOLLANDS *doop*; PAPIAMENTS *dòp* 'dompelen, vooral bevochtigen door indompelen'; SRANANTONGO *dopu* 'dompelen, door doop in geloofsgemeenschap opnemen; soppen'; SARAMAKKAANS *dòpu*.

doper 'wederdoper' → ENGELS *Dopper* '(Nederlandse) baptist of wederdoper'; NEGERHOLLANDS *dooper* '(Nederlandse) baptist of wederdoper'.

doperwt 'jonge erwt die gedopt moet worden' → INDONESIAISCH *dopércis* 'peulvrucht, doperwtjes'; PAPIAMENTS *dòpèrt* (Ar.) 'peulvrucht'.

dopjes 'slaghoedjes' → INDONESIAISCH *dopis* 'slaghoedje voor speelgoedgeweer'; AMBONS-MALEIS *dopis*; JAVAANS *dhobis* 'slaghoedje'; KUPANG-MALEIS *dopis*; MADOREES dial. *lucis*, *ëddhup*, *lupis* 'percussiedopje'; MADOREES *dhupis*, *ëddhur* 'percussiedopje'; MAKASSAARS *dòpisi* 'slaghoedje'; MENADONEES *dopis*; TERNATAANS-MALEIS *dopis*.

dor 'onvruchtbaar door droogte' → NEGERHOLLANDS *dor* 'uitgedroogd, verdroogd, dood, onvruchtbaar, schraal, verschrompeld'.

Dordrecht 'Nederlandse plaatsnaam' → FRANS dial. † *dordret* 'soort gouden munt'; SURINAAMS-JAVAANS (*n*)*Dhortrèg*, (*n*)*Dotrèg* 'plaats aan de Surinamerivier'.

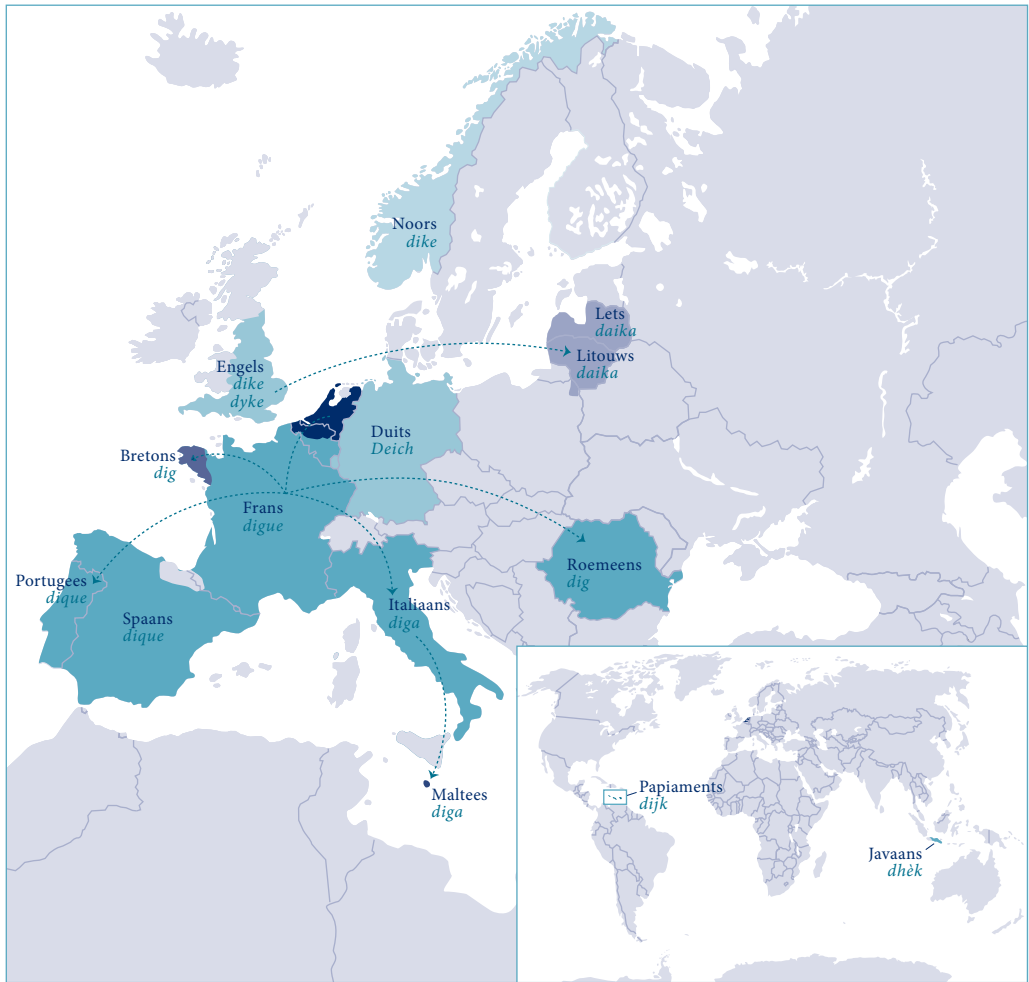
dork, durk '(verouderd) deel van het schip waar zich het kielwater verzamelt' → DEENS *dork* 'bodem van schip' (uit NI of Nederduits); NOORS *dørk* 'bodem van schip' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *durk* 'bodem van schip, het ruim' (uit NI of Nederduits).

dorp 'plattelandsgemeente' → ENGELS *dorp* '(Nederlandse) plattelandsgemeente; kleine stad in Zuid-Afrika'; DEENS *dorp* (uit NI of Nederduits); FRANS *troupe* 'te; overdreven veel; (ouder: grote hoeveelheid en vandaar bijwoordelijk gebruikt)'; FRANS *troupe* 'legereenheid, kudde, groep'; BASKISCH *tropa* 'groep, kudde, schaar, troep(enmacht)' <via Frans>; BASKISCH *tropel(a)* 'groep, kudde, schaar, troep(enmacht)' <via Frans>; ESPERANTO *tro* 'te; overdreven veel' <via Frans>; ESPERANTO *trupo* 'personeelsleden van de krijgsmacht' <via Frans>; NOORD-SOTHO *toropo* <via Afrikaans>; TSWANA *toròpò* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *toropo* <via Afrikaans>; SHONA *dhorobha* <via Afrikaans>; AMERIKAANS-ENGELS † *dorp* 'gehucht'; NEGERHOLLANDS *dorp*; PAPIAMENTS *dorp*; SRANANTONGO *dorpu* 'kleine gemeente'.

dorpel 'drempel' → DUIJS dial. *Dörpel*.

dorper '(verouderd) dorpeling, onbeschaafd iemand'

19. De verbreiding van het woord *dijk*.

De Nederlandse waterbeheersing met behulp van dammen en dijken is alom vermaard. Op de kaart is te zien aan welke talen het Nederlandse woord *dijk* is uitgeleend: het woord is verbreid over Europa en verder bekend in het Javaans en Papiaments – voor wat betreft die laatste taal alleen voor een dijk in Nederland. Toch is het minder verbreid dan het woord *dam* (zie het alfabetische lexicon): dit is het algemene woord in het Papiaments en komt, behalve in veel Europese talen, ook voor in diverse talen in zowel Indonesië als Suriname. Bovendien is er nog een verschil tussen de verbreiding van de woorden *dijk* en *dam*: *dijk* komt in veel Romaanse talen voor maar niet in Slavische talen, terwijl *dam* in geen enkele Romaanse taal behalve het Frans voorkomt, maar weer wel in een groot aantal Slavische talen. De beperktere verbreiding van het woord *dijk* kan te maken hebben met de voor veel andere volkeren moeilijk uitspreekbare *ij*-klank (die pas vanaf de zeventiende eeuw wordt gehanteerd, voordien sprak men het woord in het Nederlands uit als *diek*). In ieder geval zal ook meegespeeld hebben dat voor veel volkeren het verschil tussen een *dam* (die in en dwars over het water loopt) en een *dijk* (die langs of om het water loopt) niet direct evident is geweest: zo gebruikt het Russisch het woord *damba* (dat teruggaat op *dam*) voor zowel een dam als een dijk, en datzelfde doen de Italianen en Spanjaarden met *diga* respectievelijk *dique* (die uiteraard teruggaan op *dijk*). De Italiaanse vorm *diga*, voor het eerst genoemd in 1628, is via het Frans geleend; de oudere vorm (1348!) *dicco* was een rechtstreekse ontleening aan het Nederlands.

→ ENGELS *Dopper* 'bijnaam van leden van de gereformeerde kerk in Zuid-Afrika' <via Afrikaans>; DUIITS *Tölpel* 'onbeschaafd iemand'; DEENS *tølper* 'onbeschaafd iemand' <via Duits>; NOORS *tølper* 'onbeschaafd iemand' (uit NI of Nederduits).

dors 'jonge kabeljauw' → DUIITS *Dorsch* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *dors* 'bepaald aas, oorspr. gedroegde kabeljauw als aas'.

dorst 'verlangen naar drinken' → NEGERHOLLANDS *dorst, dos, durst* 'verlangen naar drinken, dorst hebben; dorstig'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *dos* 'dorstig' <via Negerhollands>.

dorstig 'dorst hebbend' → NEGERHOLLANDS *dorstig*; BERBICE-NEDERLANDS *dositi*.

dos-à-dos 'tweewielig voertuigje' → JAKARTAANS-MALEIS *sado*; JAVAANS *sadhō*; MADOERES *sadhō, dhō-sadhō*; SOENDANEES *dosado*; PETJOH *sado* 'door paard getrokken tweewielig wagentje waarbij men met de rug naar elkaar toe zit' <via Indonesisch/Maleis>.

dosis 'hoeveelheid' → INDONESISCH *dosis*.

dossen 'aankleden; versieren' → SCHOTS *doss, dos* 'netjes maken, opruimen'.

dossier 'papieren over één onderwerp' → INDONESISCH *dosir*.

dot 'pluk, dot katoen, lapje als speen' → NOORS *dott* 'pluk, handvol' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *dot* 'speen'; BOEGINEES *dó* 'speen'; JAKARTAANS-MALEIS *dot* 'speen'; JAVAANS *dhot, edhot* 'gezoet zuigdoekje (zuigeling); poetslap'; MENADONEES *dot* 'speen'.

dothane 'dienst voor in- en uitvoerrechten' → MENADONEES *doane*; PAPIAMENTS *doeana*; SRANANTONGO *duane*.

double 'met edelmetaal bedekt' → INDONESISCH *dublé*; JAVAANS *dhoblé, dhublé* 'verguld'; SURINAAMS-JAVAANS *dhoblé* 'nepgoud'.

douche 'stortbad' → INDONESISCH *dus*.

doven 'uitdoen' → FRIES *dôvje*.

dozijn 'twaalfal' → DEENS *dusin* (uit NI of Nederduits); NOORS *dusin* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *dussin* (uit NI of Nederduits); FINS *tusina* <via Zweeds>; INDONESISCH *dosin, dusin, losin, lusin*; (Bahasa Prokem) *lokus*; AMBONS-MALEIS *dusèn*; ATJEHNEES *dusén, lusén*; BOEGINEES *lôsîng*; IBAN *lunsin* (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *lusin*; JAVAANS *losin*; KEIËES *lusin* <via Indonesisch/Maleis>; KUPANG-MALEIS *dusèn*; MADOERES *lusîn, losen*; MAKASSAARS *lôsi, lôsîng*; MENADONEES *dusèn*; MINANGKABAUS *lusin*; NIAS *sa-lusi*; SAHU *disini*; SOENDANEES *losin*; TERNATAANS-MALEIS *dusèn*; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *dozint*; SINGALEES *dusima* (uit NI of Portugees); PAPIAMENTS *dosein* (ouder: *dozijn*); SRANANTONGO *dusen* (uit NI of Engels); SURINAAMS-JAVAANS *losin*.

draad 'garen, vezel' → FRIES *in oar draadsje* (lett.: een ander draadje) 'iets heel anders'; ESTS *traat* (uit NI

of Nederduits); RUSSISCH † *drat* 'ineengedraaide of gevlochten vezels hennep'; INDONESISCH *drat* 'schroefdraad'; MAKASSAARS *dará* 'schroefdraad, schroefgang van een moer'; MENADONEES *drat* 'schroefdraad'; PAPIAMENTS *drat, drachi* 'draad, draadje; schaamhaar'; SRANANTONGO *drati, drât* 'garen, vezel, ijzerdraad'; SURINAAMS-JAVAANS *drat* 'schroefdraad'.

draagband 'band waaraan men iets draagt' → DUIITS dial. *Draagband*.

draaglijk 'uit te houden, te verduren, te dulden' → ZWEEDS *dräglig* (uit NI of Nederduits).

draagstoel 'vervoermiddel in de vorm van een stoel' → JAVAANS *drastul*.

draagvat 'draagton' → FRANS dial. *drôvatte* 'vat met water of gier'.

draai 'wending' → PAPIAMENTS *drei* (ouder: *drai*); SRANANTONGO *drai* 'wending, verandering, bocht, kronkel'.

draaibank 'werkbank' → JAPANS *daraiban*; CHINEES † *xuanpan* <via Japans>; KOREAANS *tarai-ban* <via Japans>; PAPIAMENTS *draibank*.

draaibas 'klein stuk scheepsgeschut' → BOEGINEES *dærëibàsæ*; MAKASSAARS *darëibâsa*.

draaien 'keren, wenden' → DEENS *dreje* 'keren, wenden, een schip draaien, een schip zo laten varen dat het gemakkelijk vooruit komt'; NOORS *dreie* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *dreja* '(bij)draaien, bijsturen' (uit NI of Nederduits); FINS *dreijata* 'bewerken van een leemmassa, bijvoorbeeld op een draaischijf; aan de wind bijdraaien' <via Zweeds>; FRANS *drayer* 'leer bewerken'; RUSSISCH *drâit* 'vastdraaien, uitrekken'; OEKRAÏENS *drâiti* 'vastdraaien, uitrekken' <via Russisch>; AMBONS-MALEIS *drai*; PETJOH *draaien* 'wenden, iets onaangenaams geven'; NEGERHOLLANDS *draai, draej, drâi* 'veranderen (in), worden, terugkeren, terugkomen, zich omdraaien, terugsturen, omkeren; zich bekeren'; BERBICE-NEDERLANDS *drai*; PAPIAMENTS *drei* (ouder: *drai*) 'keren, wenden; ook fig. roeren'; SRANANTONGO *drai* 'keren, wenden; verdraaien, omslaan, roeren, van mening veranderen, wisselen, verzwikken'; AUCAANS *daai*; SARNAMI *drâi-drâi kare*; SURINAAMS-JAVAANS *drai* 'lopen, keren' <via Sranantongo>.

draaier 'persoon die hout en metaal op een draaibank bewerkt' → DEENS *drejer* (uit NI of Nederduits); NOORS *dreier* (uit NI of Nederduits).

draaimolen 'carrusel, kermisattractie' → INDONESISCH *dêrmolen*; JAVAANS *dermolen*.

draairaam 'openslaand raam' → FRIES *draairaam*.

draaireep 'touw waaraan een ra of steng wordt gehesen' → RUSSISCH *drâjrep*; OEKRAÏENS *drâjrep* <via Russisch>.

draaireepsblok 'blok op de marsenra waardoor een draaireep loopt' → RUSSISCH † *drâjrepblök*.

draaiwater 'draaikolk' → SRANANTONGO *draiwatra*

- ‘draaikolk, doodtij’
- draaiwind** ‘wervelwind’ → SRANANTONGO *draiwindi* ‘wervelwind, tornado’.
- draak** ‘fabelachtig monster’ → DEENS *drage* ‘fabelachtig monster; vlieger (speelgoed)’ (uit NI of Nederduits); NOORS *drake* ‘fabelachtig monster; vlieger (speelgoed)’ (uit NI of Nederduits).
- drab** ‘droesem’ → ENGELS *drab* ‘slons; hoer’; GAELISCH *drabach* ‘slonzig, slordig’ (via Engels); IERS *drabóg* ‘slons; hoer’ (via Engels).
- drabbelen** ‘(verouderd) door bloed of water waden’ → ENGELS *drabble* ‘(zich) nat en vuil maken’.
- drachme** ‘Griekse munt’ → BOEGINEES *deræhâmæ*.
- dracht** ‘het dragen’ → DEENS *drakt* ‘kleding’ (uit NI of Nederduits); NOORS *drakt* ‘kledingstuk, klederdracht’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *dräkt* ‘verzamelnaam voor alle kledingstukken die men draagt’ (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *dragt* ‘last, moeilijkheden’.
- drachtig** ‘zwanger’ → DEENS *drægtig* (uit NI of Nederduits); NOORS *drektig* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *dråktig*.
- draf** ‘iets onreins (in zedelijk opzicht)’ → NEGERHOLLANDS *draf*.
- draf** ‘gang van een paard, snelle gang’ → INDONESISCH *draf* ‘gang van een paard’; JAKARTAANS-MALEIS *drap*, *derap* ‘gang van een paard’; JAVAANS *derap*, *drap* ‘gang van een paard; draven (paard)’; MADOEREES *drap*, *ëddrap* ‘gang van een paard’; MENADONEES *draf* ‘draven’.
- dragen** ‘ondersteunen, bij zich hebben, aan hebben; (verouderd) trekken’ → FRANS dial. *draglé* ‘vluchten, trekken’; NEGERHOLLANDS *draag*, *drā*, *dråg*, *dråk*, *dra*, *drag* ‘ondersteunen, bij zich hebben, aan hebben’; BERBICE-NEDERLANDS *draki* ‘ondersteunen, bij zich hebben, aan hebben’; SKEPI-NEDERLANDS *drag* ‘ondersteunen, bij zich hebben, aan hebben’.
- drager** ‘iemand die of iets dat draagt’ → DEENS *drager* ‘sjouwer; draagbalk’ (uit NI of Nederduits); NOORS *drager* ‘draagbalk’ (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *drjágil* ‘sjouwer’; WIT-RUSSISCH *drjachil* ‘sjouwer’ (via Russisch); SRANANTONGO *dragi* ‘draagbalk’.
- dragline** ‘graafmachine’ → SURINAAMS-JAVAANS *draglèn* (uit NI of Engels).
- Dragon** ‘merknaam van een waterpomp’ → JAKARTAANS-MALEIS *dragon* ‘merknaam van een waterpomp, waterpomp’.
- dragonder** ‘cavalerist’ → INDONESISCH † *lagonder*, *legunder*.
- drainage** ‘ontwatering’ → INDONESISCH *derési*.
- dralen** ‘talmen’ → ENGELS *drawl* ‘langzaam voortbewegen; lijsig praten’.
- drama** ‘toneelstuk’ → INDONESISCH *drama* ‘tragedie; tragische gebeurtenis’; MENADONEES *drama*.
- dramaturg** ‘toneelschrijver, toneeladviseur’ → INDONESISCH *dramaturg* ‘toneelschrijver’.
- drang** ‘aandrang’ → FRIES *drang*.
- drank** ‘drinkbaar vocht, sterkedrank’ → ZWEEDS
- drank* ‘bostel, foezel, bocht’ (uit NI of Nederduits); FINS *rankki* ‘brandewijndrab, bij destillatie ontstaan’ (via Zweeds); CHINEES-MALEIS *drangk* ‘drinkbaar vocht’; NEGERHOLLANDS *drink*; PAPIAMENTS † *dranki pa sodá* ‘zweetdrank’; SRANANTONGO *dran* ‘alcohol’.
- drankje** ‘vloeibaar medicijn’ → SRANANTONGO *dranki*.
- drastisch** ‘krachtig’ → INDONESISCH *drastis*.
- draven** ‘rennen’ → DUIJS *traben*; DEENS *trave* ‘in een draf rijden, snel wandelen’; NOORS *trave* ‘in draf gaan of rijden; wandelen’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *trava* ‘rennen; ijsberen’ (uit NI of Nederduits); FINS *ravata* ‘rennen (mensen bij haast en paarden bij paardenrennen)’ (via Zweeds); FRANS dial. *draflé* ‘door de modder baggeren’.
- dreef** ‘brede landweg’ → FRANS dial. *dève* ‘grote oprijlaan met bomen’.
- dreg** ‘werpanker met drie of meer armen; vishaak met drie punten’ → DEENS *dræg* ‘klein anker met vier armen’ (uit NI of Nederduits); NOORS *dregg* ‘dreganker’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *drag* ‘werpanker’ (uit NI of Nederduits); FINS *dragi*, *trahi* ‘werpanker, dreganker’ (via Zweeds); FRANS *drege* ‘groot net om op de bodem van de zee te vissen’; FRANS dial. *drèk* ‘dreganker’; FRANS dial. *dregue* ‘baggernet’; RUSSISCH *dreg* ‘dreganker, werpanker’.
- dregtouw** ‘touw aan de dreg’ → RUSSISCH dial. *drektóv*, *dregtóv*.
- dreigement** ‘bedreiging met woorden’ → FRIES *dreigemint*.
- dreigen** ‘bedreigend bejegenen’ → FRIES *dreigje*; NEGERHOLLANDS *dreeg*, *dreig* ‘bedreigen’; PAPIAMENTS † *dreige*; SRANANTONGO *dreigi* ‘sarren, bedreigen, bedriegen, lastigvallen, uitjouwen; bedreiging’; SURINAAMS-JAVAANS *drégi* ‘plagen, treiteren, bespotten’ (via Sranantongo).
- drek** ‘uitwerpselen, vuil’ → DEENS † *dræk* (uit NI of Nederduits).
- drempel** ‘verhoging bij deur’ → DUIJS dial. *Drempel*; NEGERHOLLANDS *trampel*; PAPIAMENTS † *drèmpi*, *drempi*; SRANANTONGO *drompu* ‘verhoging bij deur, dorpel, kozijn’.
- drempelvrees** ‘angst voor het eerste contact’ → DUIJS *Schwellenangst* ‘onzekerheid van een verkoper of geïnteresseerde om ergens naar binnen te gaan’.
- Drentse patrijshond** ‘hondensoort’ → FINS *Drentschenpeltopyykoira*.
- dressoir** ‘buffet (meubelstuk)’ → INDONESISCH *drésoar*.
- dretsen, dratsen** ‘(gewestelijk) spatten’ → FRANS dial. *dracher*; *drager* ‘heel hard regenen; opspuiten (bloed, water)’.
- dreumes** ‘klein kind’ → FRIES *dreumes*.
- drevel** ‘drijfijzer’ → ENGELS † *drivel* ‘boor; werkezel; imbeciel, viespeuk’ (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *dref*.
- drevelen** ‘(gewestelijk) heen en weer lopen’ → FRANS

dial. *trëfler* 'trappelen van ongeduld'.
dribbelen 'met kleine passen lopen, met de bal lopen' → INDONESISCH *dribel* 'met de bal lopen'.
drie 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *drie, dri*; BERBICE-NEDERLANDS *dri*; SKEPI-NEDERLANDS *dri*; SRANANTONGO *dri*; AUCAANS *dii*; SARAMAKKAANS *dii* 'via Sranantongo'; TIRIYÓ *tëri_me*.
driedoorn 'struikensoort, zuurbes' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *driedoring* 'benaming voor verschillende struikensoorten' 'via Afrikaans'.
driedubbel 'driemaal' → NEGERHOLLANDS *dridobbel* 'driemaal, bij drie gelegenheden'.
drie-eenheid, drie-enigheid 'eenheid van God in drie personen' → NEGERHOLLANDS *drieenigheid*.
driehoek 'deel van plat vlak door drie lijnen ingesloten' → PAPIAMENTS *drihuk*.
driekiël 'zeeschildpad met drie richels op het schild' → PAPIAMENTS *drikil* 'zeeschildpad'.
driemaal 'drie keer, bij drie gelegenheden' → NEGERHOLLANDS *drimāl, driemaal*.
driemast schoener 'zeevaartuig' → PAPIAMENTS † *drimanskun*.
dries 'braakliggende akker' → DUIJS *Driesch* (uit NI of Nederduits).
drieschaar 'driescharige ploeg' → FRIES *trijjeskaar*.
driest 'vermetel' → NOORS *dristig* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *dristig* (uit NI of Nederduits).
drievoet 'voorwerp of instrument met drie poten' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *drievoet* 'treeft' 'via Afrikaans'; NOORD-SOTHO *trefutu* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *drifuthi* (uit Afrikaans of Engels); SRANANTONGO *drifutu*; SURINAAMS-JAVAANS *driputu* 'voorwerp met drie poten om op te koken' 'via Sranantongo'.
driufig 'opgewonden' → PAPIAMENTS † *driufte* 'opgewonden (van paarden)'.
drijt, drit(s) '(verouderd) drek' → FRANS dial. *drisse, drus* 'diarree'.
drijven 'voor zich uit doen gaan, (op)jagen; (met kracht) slaan, bewerken (van metaal)' → FRANS dial. *drevez* 'gedreven (van metaal)'; INDONESISCH *drip* 'metaal door kloppen bewerken; drijf hout; drijfjizer'; NEGERHOLLANDS *driev* 'voor zich uit doen gaan, (op)jagen'.
drijven 'op een vloeistof liggen; zich zwevend in de lucht voortbewegen' → POOLS *dryfować* 'afdrijven, uit de koers raken van een schip' (uit NI of Duits); RUSSISCH *drejf, drëjfit'* '(het) afdrijven, uit de koers raken van een schip; (boeven taal) bang zijn'; BULGAARS *drejfuvam* 'afdrijven, uit de koers raken van een schip of vliegtuig'; OEKRAÏENS *drejf* 'het afdrijven, uit de koers raken van een schip' 'via Russisch'; WIT-RUSSISCH *drejfavác* 'afdrijven, rondrijven' 'via Russisch'; AZERI *dreyfetmek* 'op een vloeistof liggen' 'via Russisch'; LETS *dreifët* 'het drijven; het afwijken van de koers (van een schip) door de werking van de wind' 'via Russisch'; LITOUWS *dreifas* 'het drijven; het afwijken van de

koers (van een schip) door de werking van de wind'; BERBICE-NEDERLANDS *drifu* 'op een vloeistof liggen'; PAPIAMENTS *drif* (ouder: *drief*) 'op een vloeistof liggen'; SRANANTONGO *dribi* 'op een vloeistof liggen'.
drijver 'iemand die of iets dat drijft; brede en korte gespleten wimpel' → RUSSISCH *drájver* 'soort vierhoekig zeil'; OEKRAÏENS *drájver* 'soort vierhoekig zeil' 'via Russisch'; SRANANTONGO *dreba* 'slavendrijver, uitslover'.
dril 'gekeperd weefsel' → ZWEEDS *dräll* 'stuk gewezen stof' (uit NI of Nederduits); FRANS *drille* 'lapje stof dat wordt gebruikt voor het maken van papier'; MALTEES *drill* 'via Frans'; INDONESISCH *dril*; JAKARTAANS-MALEIS *deril*; MENADONEES *drèl*.
dril, drilboor 'soort boor' → ENGELS *drill*; DEENS *drilbor* 'bepaalde boor' (uit NI of Duits); NOORS *drill, drillbor* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *drill* (uit NI of Nederduits); FRANS *drille*; POOLS *dryl* 'draagbare drilboor'; RUSSISCH *drel*, ook: *dril*; OEKRAÏENS *drel* 'via Russisch'; MALTEES *drieler* 'via Frans'; ESPERANTO *drilo* 'via Engels'; PAPIAMENTS *drelbor* 'bepaalde boor'; SRANANTONGO *dreriboro* 'bepaalde boor'.
drillen 'boren; africhten; (verouderd) ringeloren, plagen; heen en weer lopen' → ENGELS *drill* 'boren; ronddraaien; africhten, exerceren'; DEENS *drille* 'boren, plagen, moeilijkheden geven' (uit NI of Nederduits); NOORS *drille* 'boren met drilboor; africhten; (verouderd) plagen' (uit NI of Nederduits); FRANS † *driller* 'rennen, ervandoor gaan'; MALTEES *drill* 'volgens strenge regels africhten; lichamelijke oefening' 'via Engels'; INDONESISCH *dril* 'africhten, exerceren'; AMBONS-MALEIS *dril* 'exerceren'; JAKARTAANS-MALEIS *derèl* 'neerschieten'; JAVAAANS *drèl* 'gelijktijdig geweervuur, salvo'; KUPANG-MALEIS *drel* 'africhten, exerceren'; MADOEREES *drel, èddrel* 'pelotonvuur maken of afvuren'; MENADONEES *drel* 'africhten, exerceren'; TERNATAANS-MALEIS *drel* 'africhten, exerceren'; PAPIAMENTS *drel* (ouder: *dril*) 'boren, africhten, exerceren; militaire mars'.
drilvis 'sidderaal' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *drilvis(ch)* 'sidderdruk, kwal'.
dringen 'druk doen gelden, drukken, duwen' → FRIES *dringe* 'druk doen gelden'; FRANS dial. *dringuer* 'spuiten, opwellen; diarree hebben; slepen; een slecht leven leiden'.
drinkbeker 'drinkgerei' → NEGERHOLLANDS *drinkbeeker*.
drinken 'vloeistof tot zich nemen' → FRANS dial. † *trinquer, drinquer, dringuer, drinker* 'drinken (met overmaat); klinken (met de glazen)'; BASKISCH *dringatu* 'klinken, toosten' 'via Frans'; INDONESISCH *drink ngedrink* 'sterkedrank gebruiken'; NEGERHOLLANDS *drink, dring, drin* 'vloeistof tot zich nemen, zuipen'; BERBICE-NEDERLANDS *dronggi* 'verdrinken'; SRANANTONGO *dringi* 'vloeistof tot zich nemen (ook pap of soep)' (uit NI of Engels);

- AUCAANS *dingii*.
- drinker** 'iemand die veel alcohol drinkt' → DEENS *dranker* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *drinker*.
- drinkgeld** 'fooï' → FRANS dial. *dringuelle*; NEGERHOLLANDS *drinkgeld*.
- drinkkan** 'kelk waaruit men drinkt' → NEGERHOLLANDS *drinkkantje*.
- droefenis** 'bedroefdheid' → NEGERHOLLANDS *droefnis, druefnis*.
- droesem** 'bezinsel' → FRANS † *drousser* 'koffiedik'.
- drog** '(verouderd) bedrieger' → ZWEEDS † *drog* 'bedrieger'.
- drogen** 'droogmaken' → NEGERHOLLANDS *droog, drog* 'droogmaken, verdrogen'.
- droger** 'vissersboot waarop men haring droogde' → ENGELS *drogher* 'West-Indische kustvaarder'; AMERIKAANS-ENGELS dial. † *droger* 'transportvaartuig'; CARIBISCH-ENGELS *droguer, drogher, drougher* 'lastdrager op een exploratietocht of een andere zware tocht het binnenland in'.
- drogerij** 'het drogen' → FRANS *droguerie* 'het drogen van haringen'.
- drol** 'keutel' → FRANS *drouille* 'uitwerpselen, diarree; modder; prostituee'; PAPIAMENTS *dròl*.
- drol** '(verouderd) snaak, dwaas; grap' → ENGELS *droll* 'grapjas; grappig; vreemd, raar' <via Frans>; FRANS *drole* '(verouderd) gewiekst mannetje; kwajongen; iets grappigs; iets vreemds'; SPAANS *trola* 'leugen, verzinsel; (mv.) bedrog, oplichterij, zwendel' <via Frans>; BASKISCH *drola, drole* 'grappig' <via Frans>; BRETONS *drol* 'grappig, iets grappigs' <via Frans>; ESPERANTO *drola* 'op een komische manier eigenaardig' <via Frans>.
- drol** '(verouderd) eufemisme voor de duivel' → DEENS *drol* 'eufemisme voor de duivel' (uit NI of Nederlands).
- drollig** '(gewestelijk) grappig' → DUIJS *drollig* 'schattig klein, grappig'.
- drom** 'menigte, grote hoeveelheid van iets' → FRANS † *drome* 'verzameling houtstukken, vlot'; ITALIAANS *droma* 'verzameling houtstukken, vlot' <via Frans>.
- dromen** 'een droom hebben' → FRIES *drome*; NEGERHOLLANDS *droom, drom* 'dromen, doen dromen'; SRANANTONGO *dren* 'een droom hebben; inbeelden'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *drom* <via Negerhollands>.
- drommelaar** 'binnenvaartuig' → ENGELS † *drumblar, drumler* 'klein transportvaartuig; kruiwagen'.
- drommen** 'samenscholen, een oploop vormen' → JAVAANS *dromdroman*.
- drommer** '(Vlaams) balk, schoor' → FRANS *drome* '(oorspr.) deel van het geraamte in een smederij dat de hamer ondersteunt; (mv.) reserveonderdelen, sloepen op een schip'.
- dronkaard** 'alcoholist, zuiplap' → ENGELS *drunkard*; ZWEEDS † *drunkare*; FRANS † *dronquart*; NEGERHOLLANDS *dronkart*.
- dronkebol** '(verouderd) zuiplap, dronkaard' → ZWEEDS *fyllbult* 'zuiplap, dronkaard, iemand die regelmatig dronken is' (uit NI of Nederlands).
- dronken** 'beschonken' → JAPANS dial. *doronken*; NEGERHOLLANDS *dronk, drun, drunk* (uit NI of Engels); BERBICE-NEDERLANDS *drunggu*; SRANANTONGO *drungu* 'beschonken; dronkenschap'; SARAMAKKAANS *dòongò* <via Sranantongo>.
- dronkenheid** 'het dronken zijn' → NEGERHOLLANDS *dronkenheit*.
- dronkenlap** 'dronkaard' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *dronklap* <via Afrikaans>.
- dronkenman** 'iemand die dronken is' → NEGERHOLLANDS *dronkman*; SRANANTONGO *drunguman*.
- dronkenschap** 'de toestand onder invloed te zijn van drank' → ZWEEDS *dryckenskap* (uit NI of Nederlands).
- dronte** '(verouderd) dodo' → ENGELS † *dronte* 'dodo' (uit NI of Frans); DEENS *dronte* 'dodo'; NOORS *dronte* 'dodo' (uit NI of Nederlands); FRANS *dronte* 'dodo'; PORTUGEES *dronte* 'dodo' <via Frans>.
- droog** 'niet nat' → ENGELS *drug* 'geneeskrachtige stof, verdovend middel; onverkoopbaar product' <via Frans>; DUIJS *Droge* 'verdovend middel, medicijn, grondstoffen voor medicijnen' <via Frans>; DEENS *drug* 'verdovend middel' <via Engels>; DEENS *droge* 'grondstoffen voor medicijnen of voor technisch gebruik' <via Frans>; ZWEEDS *drog* 'verdovend middel, drug' <via Frans>; ? FRANS *drogue* 'ingrediënt bij de bereiding van medicijnen (verouderd); kwakzalversmiddel; vies drankje; verdovend middel'; ITALIAANS *droga* 'kruiderij, specerij; drogerij; drug, opwekkend middel' <via Frans>; SPAANS *droga* 'drogerij; verdovend middel, geneesmiddel, oppepper; smoes; iets vervelends' <via Frans>; PORTUGEES *droga* 'bijzondere ingrediënten voor ververij, chemie, farmacie e.d.; verdovend middel; (fig.) iets triviaals, van weinig waarde; verdovend' <via Frans>; BASKISCH *droga* 'grondstof voor de chemie of de geneeskunde' <via Frans>; BRETONS *drog* 'grondstoffen voor medicijnen of voor technisch gebruik' <via Frans>; KROATISCH *droga* 'geneesmiddel, verdovend middel' <via Duits>; MACEDONISCH *droga* 'geneesmiddel, verdovend middel' <via Frans>; SERVISCH *droga* 'geneesmiddel, verdovend middel' <via Frans>; SLOVEENS *droga* 'geneesmiddel, verdovend middel, oppepper'; BULGAARS *droga* 'geneesmiddel, verdovend middel' <via Frans>; GRIEKS *drogè / drógi* 'verdovend middel, drug' <via Frans>; MALTEES *droga* 'verdovend middel, drug' <via Italiaans>; ESPERANTO *drogo* 'substantie die in de chemie of medicijnen gebruikt wordt (verouderd); verdovend middel (hedendaags)' <via Frans>; NEGERHOLLANDS *droog, drok, drök*; BERBICE-NEDERLANDS *droko*; SKEPI-NEDERLANDS *dróg*.
- droogachtig** 'droog' → NEGERHOLLANDS *droogachtig*.

droogje 'zonder drinken' → FRIES *op in droochje*, *droechje sitte* 'ergens zitten zonder eten of drinken te krijgen'.

droogmaken 'drogen' → NEGERHOLLANDS *maak droog*.

droogte 'droge, ondiepe plaats' → DUIJS *Drögte* 'droge, hooggelegen, watervrije plek'; DEENS *Drogden* 'geografisch naam: vaarwater tussen Amager en Saltholm'.

droom 'voorstelling in de slaap' → FRIES *droom*; NEGERHOLLANDS *droom*; BERBICE-NEDERLANDS *drum*; SRANANTONGO *dren*.

drop 'lekkernij van zoethout' → FRIES *drop*; INDONESISCH *drop*; PETJOH *derop*, *d'rop*; PAPIAMENTS *dròp*; SRANANTONGO *drop*.

drop, drup 'druppel' → JAPANS *doroppu*; KOREAANS *türop'ü*, *türop'* 'via Japans'; SRANANTONGO *dropu* 'druppel; druppelen'.

druppel, druppel 'vochtdeeltje' → ENGELS † *droppell* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *dröppel* 'gonorroe' (uit NI of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *druppels* 'eertijds vloeibaar merkgeneesmiddel' 'via Afrikaans'; NEGERHOLLANDS *druppel*, *drup*, *dröpl* (uit NI of Engels); PAPIAMENTS *drúp*, *drúpel* (ouder: *druppel*); SRANANTONGO *dropu*.

drossaard 'bestuursambtenaar' → ENGELS † *drossard*, *drossart*; FRANS dial. † *drossart* 'gerechtelijk ambtenaar'.

drossen 'weggaan, deserteren' → FRANS *drosser* '(maritiem) doen afdrijven; (fig.) duwen'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *droster* 'wegloper, voortvluchtige'.

drost 'bestuursambtenaar' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *drost*.

drostdij 'ambtsgebied of ambtsgebouw van een drost' → ENGELS † *drosty* 'ambtsgebouw van een drost'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *drostdy*; AMERIKAANS-ENGELS *drostdy* 'via Afrikaans'.

drozen '(Vlaams) suffen, mijmeren' → FRANS dial. *dronser* 'dommelen'.

drug 'verdovend middel' → FRIES *drug*.

druij 'vrucht van de wijnstok' → DEENS *drue* (uit NI of Nederduits); NOORS *drue* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *druva* (uit NI of Nederduits); FINS *rypäle* 'via Zweeds'; NEGERHOLLANDS *druffe*; PAPIAMENTS *druij*, *dreif*, *dreifi*; SRANANTONGO *droifi*; SARNAMI *droifi*; SURINAAMS-JAVAANS *droifi*.

druifhagel '(verouderd) kleine kogels op een ronde schijf gestapeld in de vorm van een druiventros' → RUSSISCH † *drejfgágel'*, *drejfgágl*, *drevgágel'*, *drevgágl* 'kleine kogels op een ronde schijf gestapeld in de vorm van een druiventros'.

druil 'klein zeil aan achtermast' → DUIJS *Drüll*.

druipen 'in druppels neervallen' → DEENS *dryppe* (uit NI of Nederduits); NOORS *dryppe* (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *droipi*.

druipen 'zakken voor examen' → PAPIAMENTS *druip*.

druiper 'gonorroe' → DEENS *dryppert* (uit NI of Nederduits); NOORS *dryppert* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *drep*; SRANANTONGO *droifbon*.

druivenboom 'wijnstok' → SRANANTONGO *droifbon*.

druk 'het drukken' → MADOEREES *drik*, *drúk*, *ëddrik* 'druk, het drukken'; NEGERHOLLANDS *dryk* 'bibliografische term voor alle exemplaren van een boek'.

druk ' bezig, bedrijvig' → FRIES *drok*; VASTELANDS-NOORD-FRIES *druk* 'bedrijvig'; DUIJS dial. *drok*, *druk* 'bedrijvig'; JAVAANS *drègdregan* 'jachtig, druk doen; veel werk meebrengend'; MENADONEES *drek* 'niet bij elkaar passende kleuren'; CREOOLS-PORTUGEEES (CEYLON) *drek* 'bedrijvig'; PAPIAMENTS *drúk*; SURINAAMS-JAVAANS *dreg*, *drig* 'druk bezig zijn'.

drukfout 'zetfout, fout in drukwerk' → FRIES *drukfout*.

drukken 'duwen, zwaar liggen op; letters drukken' → PAPIAMENTS *drúk* (ouder: *druk*) 'door middel van een pers letters of afbeeldingen op papier drukken'; SRANANTONGO *drúk* 'straffen, in een hoek drukken; opzettelijk vertragen, benadelen; persen, samendrukken; druk zijn'; SURINAAMS-JAVAANS *nggedrig* 'drukken, typen'.

drukker 'iemand die boeken drukt' → CREOOLS-PORTUGEEES (CEYLON) *drecker*; PAPIAMENTS *drúker*.

drukkerij 'bedrijf waar boeken gedrukt worden' → PAPIAMENTS *drúkeri* (ouder: *drukkerij*); SRANANTONGO *drukkerij*.

drukking 'gedrang, verdrukking' → FRANS dial. *en druquin* 'in het geheim'.

drukwerk 'gedrukt stuk' → JAVAANS *gedrigan* 'gedrukt; gedrukt stuk'.

drum 'slaginstrument' → INDONESISCH *drum*, *dram* 'Europese trom' (uit NI of Engels); SRANANTONGO *dron* (uit NI of Engels).

drum 'olievat' → INDONESISCH *drum*, *dram*; KUPANG-MALEIS *darom*, *drom*; MENADONEES *drom* 'vat'; MUNA *doromu*.

drumband 'marsorkest' → INDONESISCH *drambén*; JAVAANS *drumban*.

druppen 'in druppels neervallen' → NEGERHOLLANDS *drup*; PAPIAMENTS *drep*.

dualisme 'dubbele standaard' → INDONESISCH *dualisme*.

dubbel 'tweevoudig' → DEENS *dobbelt* (uit NI of Nederduits); NOORS *dobbel*, *dobbelt* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *dobel*; AMBONS-MALEIS *dobol*; BOEGINEES *dóboló* (uit NI of Portugees); JAKARTAANS-MALEIS *dobel*, *dobol*; JAVAANS *dhobel* 'tweevoudig; retourkaartje'; KUPANG-MALEIS *dobol*; MAKASSAARS *dóboló* (uit NI of Portugees); MENADONEES *dobol*; MUNA *dobolo* 'dubbele kaart (in kaartspel)'; TERNATAANS-MALEIS *dobol*; PETJOH *dubbele* 'militaire rang'; PETJOH *dobol* 'via Indonesisch/Maleis'; NEGERHOLLANDS *dobbel*; PAPIAMENTS *dòbel* (uit NI of Engels); SRANANTONGO *dobru* 'tweevoudig; verdubbelen'; SURINAAMS-

JAVAANS *dhobel*.

dubbelganger 'iemand die buitengewoon sterk op een ander lijkt' → ENGELS *double-ganger* 'iemand die buitengewoon sterk op een ander lijkt, (geest) verschijning' (uit NL of Duits).

dubbelloops 'met twee lopen (geweer)' → INDONESISCH *dobellup, dobelop*.

dubbeltje 'muntstuk' → ENGELS *dubbeltje* <via Afrikaans>; PAPIAMENTS *depchi* 'muntstuk, tien cent'.

dubbelzinnig 'voor tweeërlei uitleg vatbaar, pikant' → PAPIAMENTS † *dubbelsin*.

dubloen 'dubbele dukaat' → PAPIAMENTS † *doebloen* 'muntstuk'.

duchtig 'flink, stevig' → DEENS *dygtig* 'capabel, begaafd' (uit NL of Nederduits); NOORS *dyktig* 'capabel; flink' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *duktig* 'capabel; flink' (uit NL of Nederduits).

Duco 'merknaam voor autolak' → INDONESISCH *diko, duko* 'soort spuitverf (voor auto's)'; JAKARTAANS-MALEIS *diko* 'verfsoort van goede kwaliteit'.

duel 'tweegevecht' → INDONESISCH *duél* 'tweegevecht; botsing'; JAVAANS *duèl*.

duet 'tweestemmig gezang' → INDONESISCH *duét*; MENADONEES *duèt*.

duffel 'dikke wollen stof, oorspr. afkomstig uit Duffel bij Antwerpen; winterjas daaruit' → ENGELS *duffel* 'grove wollen stof'; DUIJS *Düffel* 'dikke wollen stof; jas daaruit'; DEENS *duffel, dyffel* 'dikke wollen stof'; NOORS *dyffel* 'dikke wollen stof' (uit NL of Nederduits); FRANS *duffel-coat* 'driekwart-lange jas met capuchon en gemaakt van dikke wollen stof' <via Engels>; ESPERANTO *duflo* 'driekwart-lange jas met capuchon en gemaakt van dikke wollen stof' <via Engels>; AMERIKAANS-ENGELS *duffel* 'grove wollen stof; kampeeruitrusting'.

duidelijk 'gemakkelijk te begrijpen of te zien' → FRIES *dúdlík*.

duif 'vogelnaam, duifachtige' → NEGERHOLLANDS *dufje, difi, diffie*; PAPIAMENTS *buladeifi* 'middelgrote duif (Zenaida auriculata)'; SRANANTONGO *doifi*; SARNAMI *mangru doifi* 'bruinrode duif'.

duig 'stuk hout van de wand van een vat' → FRIES *in dûgen* 'kapot'; DUIJS dial. *Deue* 'duigvat'; SRANANTONGO *doigi*.

duikbril 'bril die men tijdens het duiken gebruikt om in het water te kijken' → PAPIAMENTS *duikbril*.

duikelaar 'visetende vogel' → PAPIAMENTS *dekla*; SRANANTONGO *doklari*.

duiken 'onder water gaan, bukken; zich verschuilen' → DEENS *dukke* 'bukken' (uit NL of Nederduits); DEENS *dykke* 'onder water gaan' (uit NL of Nederduits); NOORS *dykke, dukke* 'onder water gaan' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *dyka* 'onder water gaan, snel naar beneden gaan' (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *dou, dukkel, dikl* 'dompelen, duiken'; BERBICE-NEDERLANDS *duglu* 'onder water gaan'; SRANANTONGO *dòk, dukrun*

(ouder: *dukru*) 'onder water gaan, bukken; wegduiken, zich verschuilen'; SARAMAKKAANS *dóki* 'onder water gaan'; SURINAAMS-JAVAANS *ngedhog* 'zich verschuilen, wegduiken'.

duiker 'iemand die duikt; naam voor verschillende dieren en planten' → ENGELS *duiker, duyker* 'kleine Zuid-Afrikaanse antilope' <via Afrikaans>; ENGELS *duiker* 'aalscholver' <via Afrikaans>; POOLS *dijker* 'kleine antilope' <via Afrikaans>; TAMIL *duyker, daiker* 'parelduiker'.

duiker 'koker of buis onder een weg; spijker met kleine kop die geheel in het hout gedreven wordt' → DUIJS *Düker* 'koker of buis onder een weg' (uit NL of Nederduits); NOORS *dykkert* 'spijker met kleine kop die geheel in het hout gedreven wordt' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *dyckert* 'spijker met kleine kop' (uit NL of Nederduits); LETS *dikers* 'koker onder een weg, door een dijk of dam, voor het afvoeren of inlaten van water' <via Duits>; LITOUWS *diukeris* 'koker onder een weg, door een dijk of dam, voor het afvoeren of inlaten van water' (uit NL of Duits); ALOR-MALEIS *deker* 'drainagebuis onder een weg of dijk'; PAPIAMENTS *deik* 'koker onder een weg, door een dijk of dam, voor het afvoeren of inlaten van water'.

duiker '(verouderd) duivel' → DUIJS *Deuker* 'duivel'.

duikerbok 'soort antilope' → ZWEEDS † *dykarbock*.

duim 'voerste vinger van de hand; lengtemaat' → RUSSISCH *djujm* 'lengtemaat'; BULGAARS *djujm* 'lengtemaat (2,5 centimeter)' <via Russisch>; OEKRAÏENS *djujm* 'lengtemaat' <via Russisch>; AZERI *düyym* 'lengtemaat' <via Russisch>; INDONESISCH *dim* 'lengtemaat'; BOEGINEES *dēng* 'lengtemaat'; JAVAANS *dim* 'lengtemaat, scharnier'; KEIËES *dum* 'lengtemaat'; MADOEREES *eddhim, ðim, eddhim* 'voerste vinger van de hand; centimeter'; MAKASSAARS *dēng* 'lengtemaat'; NEGERHOLLANDS *tompi* 'voerste vinger van de hand'; PAPIAMENTS *düim* (ouder: *duim*) 'voerste vinger van de hand; inch (2,54 centimeter)'; SRANANTONGO *doin* (ouder: *doim*) 'voerste vinger van de hand'; SARNAMI *doi*; SURINAAMS-JAVAANS *dim* 'lengtemaat'.

duimijzer 'metalen haak in rechte hoek om iets aan op te hangen' → ZWEEDS † *dumiser*.

duimstok 'meetlat' → DUIJS dial. *Duimstok, Düumstok*; INDONESISCH *dimstok*; PAPIAMENTS *düimstok*; SRANANTONGO *duimstok*.

duin 'zandheuvel' → FRIES *dún*; ENGELS *dune* <via Frans>; DUIJS *Düne* (uit NL of Nederduits); DEENS *dyne* 'zandheuvel, met name bij de Deense westkust' (uit NL of Nederduits); NOORS *dyne* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS † *dyn* 'zandheuvel, heuveltje van stuifzand' (uit NL of Nederduits); FINS *dyyni* <via Zweeds>; ESTS *düün* <via Duits>; FRANS *dune*; ITALIAANS *duna*; SPAANS *duna*; PORTUGEES *duna* <via Frans>; ROEMEENS *dună* <via Frans>; TSJECHISCH *duna*; SLOWAKS *duna*; POOLS *diuna*; RUSSISCH *djuna*; MALTEES *duna* <via Italiaans>; ESPERANTO

duno <via Frans.

duinbes 'benaming voor verschillende struikensoorten' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *duinebessie* 'struikensoort' <via Afrikaans.

Duinkerken 'plaatsnaam in Frankrijk (vroeger Vlaanderen)' → ENGELS *Dunkirk* 'terugtocht, nederlaag, crisis (omdat het Britse leger zich in 1940 onder hevige Duitse luchtaanvallen moest terugtrekken uit Duinkerken)'; FRANS † *dunkerquoise* 'type schip'.

duister 'zonder licht' → DUIJS *düster* (uit NI of Nederduits); DEENS *dyster* 'zonder licht, triest, onaangenaam' (uit NI of Nederduits); NOORS *dyster* 'zonder licht, somber' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *dyster* 'sombere gemoedstoestand' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *duster, distu, distutit* 'weinig licht; schemering, duisternis'; SRANANTONGO *doistri* 'donker; duizelig; duisternis'.

duisternis 'afwezigheid van licht' → NEGERHOLLANDS *dusternis, dysternis*.

duit 'koperen munt' → ENGELS *doit* 'Hollands muntje; kleinigheidje'; SCHOTS † *doit; dyte* 'klein Nederlands kopermuntje, gebruikt in Schotland; iets van kleine waarde'; DUIJS *Deut*; DEENS *døjt, deut* 'kleine Nederlandse koperen munt, geld van geringe waarde; kleine hoeveelheid'; NOORS *ikke en døyt* 'geen bal, geen snars, geen fluit'; ZWEEDS † *dytt* 'soort Hollandse munt, zeer geringe waarde'; FRANS † *dute* 'kleine Hollandse munt'; POOLS *dydek* (uit NI of Duits); INDONESISCH *duit, duwit*; (Bahasa Prokem) *kewud* 'geld'; ALOR-MALEIS *doi* 'geld'; ATJEHNEES *duét* 'koperen munt, Engelse dollarcent'; BOEGINEES *dūwi* 'geld'; IBAN *duit* 'geld'; JAKARTAANS-MALEIS *duit* 'geld'; JAVAANS *dhit, dhuwit* 'koperen munt, geld'; KUPANG-MALEIS *doi, duit* 'geld'; MADOREES *dhuwit* 'geld'; MAKASSAARS *dowé, dôé* 'geld'; MENADONEES *doit* 'geld'; MUNA *doi* 'geld'; ROTINEES *doik* 'geld, geldstuk'; SAVU *doi*; SOENDANEES *duwit*; PETJOH *doewit* 'geld' <via Indonesisch/Maleis; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *dooit*; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *doi* 'geld'; SINGALEES *doyitu-va*; KANNADA *duddu* 'geld'; TAMIL dial. *tufttu* 'geld'; CHINEES dial. *lui* 'geld (munten en papiergeld)' <via Indonesisch/Maleis; SURINAAMS-JAVAANS *dhit, dhuwit* 'geld'.

Duits 'm.b.t. Duitsland' → JAVAANS (*tanah*) *Dit* 'Duitsland'; MAKASSAARS *dês, dêsé* 'm.b.t. Duitsland, Duitser'; JAPANS *Doitsu* 'm.b.t. Duitsland, Duitsland'; NEGERHOLLANDS *dutsch*.

Duitsers 'persoon uit Duitsland' → SRANANTONGO *Doisri* 'persoon of ding uit Duitsland; Duits; wandluis'; SARNAMI *Doisri*; SURINAAMS-JAVAANS *Dhoisri* 'Duitsland' <via Sranantongo.

Duitsland 'land in Europa, ten oosten van Nederland en België' → NEGERHOLLANDS *dutschland*.

duivel 'het kwaad als persoon' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *duiwel* <via Afrikaans; NEGERHOLLANDS *duvel, dibël, dievel*; BERBICE-NEDERLANDS *diflu*.

duivelachtig 'het duivelig zijn' → NEGERHOLLANDS *duvelachtig*.

duivelen, duvelen 'kwellen, treiteren, het zijn omgeving lastig maken' → ZWEEDS *pådyvla* 'aanpraten, aansmeren' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *dievlen*.

duivelsdrek 'plantensoort' → NOORS *dyvelsdrek* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *dyvelsträck* (uit NI of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *duiwelsdrek* <via Afrikaans.

duivelsmelk 'plant van de wolfsmelkfamilie' → ENGELS *devil's milk* (uit NI of Duits).

duivenkot 'duivenhok' → NEGERHOLLANDS *duffekot*.

duizend 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *dusend, dysent*; BERBICE-NEDERLANDS *dwesu*; SRANANTONGO *dusun; duizend*; SARMAKKAANS *dusu* <via Sranantongo.

duizendbeen 'oude naam voor de duizendpoot' → PAPIAMENTS *linibein, (Ar.) risinbein* (ouder: *dizenbein*) 'duizendpoot (Centipedes)'; SRANANTONGO *lusunbe* 'duizendpoot'.

duizendschoon 'bepaalde plant' → FRIES *duzendskoan*.

duizendste 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *dysentste*; SRANANTONGO *duizendste*.

duizig, deuzig '(verouderd) duizelig, beneveld' → DEENS *døsig* 'slaperig' (uit NI of Nederduits); NOORS *døsig* 'slaperig' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS † *dösigt* 'dom, doezelig' (uit NI of Nederduits).

dukaat 'gouden munt' → INDONESISCH dial. *dokat* 'gouden munt; (Bahasa Prokem) geld, centen, poen'; KEIËES *dukat* 'Engels pond of gouden tientje'; MADOREES dial. *lukat*; MADOREES dial. *lukat* 'benaming van goud met de minste alliage'; ROTINEES *dokák*; SOENDANEES † *dukat*; NEGERHOLLANDS *doekat* 'gouden munten'.

dukaton 'zilveren munt' → JAVAANS † *keton* '2,5 gulden'; SOENDANEES † *keton*; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *diektion*.

dukdalf 'zware meerpaal' → DUIJS *Duckdalbe, Dalbe* 'ingeheide groep palen voor het vastmaken van schepen in havens'; DEENS † *duc d'albe* 'ingeheide groep palen voor het vastmaken van schepen in havens'; ZWEEDS *dykdalb*; FRANS *duc-d'Albe*; POOLS *dalba* <via Duits; ESPERANTO *dukdalbo* <via Duits.

dumpen 'onder de markt verkopen, storten' → SRANANTONGO *dompu* (uit NI of Engels).

dun 'niet dik, smal' → NEGERHOLLANDS *dun, din* 'slank'; BERBICE-NEDERLANDS *doni*; AUCAANS *deni*.

dundoek 'soort katoenen stof' → RUSSISCH dial. *tundúk*.

dunnetjes 'niet best, niet veel zaaks' → FRIES *tintsjes*.

duplicaat 'kopie' → INDONESISCH *duplikat*; JAVAANS dial. *duplikat*.

dupliceren 'een duplicaat maken' → INDONESISCH (*men*)*duplisir* 'verdubbelen'.

dupliek 'antwoord op een repliek' → INDONESISCH *duplik*.

- duren** 'tijd in beslag nemen, voortduren' → DUIJS *dauern* (uit NL of Nederduits).
- durf** 'moed' → FRIES *durf*.
- durven** 'wagen' → JAVINDO *durref*; NEGERHOLLANDS *derv*, *défo*; PAPIAMENTS *dürf*; SRANANTONGO *dorfu*, *dürf*.
- dus** 'bijgevolg' → FRIES *dus* 'bijgevolg; op deze wijze, aldus'; INDONESIAISCH *dus*; AMBONS-MALEIS *des*; JAVAANS *dos*; MENADONEES *des*; SRANANTONGO *düs*; SURINAAMS-JAVAANS *dhes* <via Sranantongo>.
- duster** 'ochtendjas voor dames' → INDONESIAISCH *daster* 'ochtendjas voor dames; laboratoriumjas' (uit NL of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *daster* 'soort doorlopende rok' (uit NL of Engels); MENADONEES *daster* (uit NL of Engels); MINANGKABAUS *daster* (uit NL of Engels); PETJOH *daster*; SRANANTONGO *düster* (uit NL of Engels).
- dutje** 'lichte slaap' → DUIJS dial. *Duutj*.
- duur** 'het (voort)duren' → FRIES *duer*; NEGERHOLLANDS *duur*.
- duur** 'kostbaar' → ZOELOE *-dul-* 'duur zijn' <via Afrikaans>; JAVINDO *dier*; NEGERHOLLANDS *duur*, *dye* 'veel kostend, hoog van prijs'; BERBICE-NEDERLANDS *diru*; SRANANTONGO *diri* 'kostbaar; kostbaar maken' (uit NL of Engels); SARAMAKKAANS *dii* <via Sranantongo>.
- duurbaar** '(verouderd) duurzaam' → NEGERHOLLANDS *duurbaar* 'duurzaam'.
- duwen** 'door drukking voortbewegen' → FRIES *dowe* 'een duw geven'; ENGELS † *dow* 'drukken, knijpen, wringen'; NEGERHOLLANDS *dou* 'drukken'.
- dwaas** 'zonder verstand' → FRIES *dwaas*; ? DEENS *dvask* 'sloom en lui' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS † *dvas* 'gekte' (uit NL of Nederduits).
- dwaasheid** 'eigenschap of toestand dwaas te zijn' → NEGERHOLLANDS *dwaesheid*.
- dwalen** 'zich vergissen (in de weg)' → FRIES *dwale*; NEGERHOLLANDS *dwael* 'van het pad af zijn'; PAPIAMENTS *dualu*, *dualdu*.
- dwaling** 'de handeling van dwalen' → NEGERHOLLANDS *dwaeling*.
- dwang** 'machtsuitoefening' → NEGERHOLLANDS *twang*.
- dwangschrijf** 'document dat bedrag vordert op last van de rechter' → PAPIAMENTS *dwangschrijf*.
- dwangsom** 'geldelijk dwangmiddel om aan een veroordeling te voldoen' → INDONESIAISCH *duangsom*, *dwangsom*.
- dwars** 'scheef, weerbarstig' → FRANS dial. *à doueire* 'verkeerd, niet zoals het moet'; NEGERHOLLANDS *dwars*; PAPIAMENTS *duars* (ouder: *dwars*), *duash* (Ar.) 'scheef'; SRANANTONGO *dwarsi*.
- dwarsbalk** 'balk dwars op alle andere' → SRANANTONGO *dwarsbarki*.
- dwarsbomen** 'moeilijkheden in de weg leggen' → FRIES *dwarsboomje*; DUIJS dial. *dwasboomen* 'moeilijkheden in de weg leggen, zich verzetten'.
- dwarsdrijver** 'iemand die geregeld ongegronde tegenspraak biedt' → DEENS † *tverdriver* 'slechte zeiler die door de wind naar de lijzijde afdrijft; stijfkop'; NOORS *tverdriver* 'slechte zeiler die door de wind naar de lijzijde afdrijft; stijfkop'.
- dwarsover** '(scheepvaart) loodrecht op de lengteas van een vaartuig; dwarsscheeps' → NEGERHOLLANDS *dwarsover*.
- dweil** 'schoonmaakdoek' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *dwaie*; DUIJS dial. *Dwäil*, *Dweil*; DEENS *dvejl* (uit NL of Nederduits); NOORS *dveil* (uit NL of Nederduits); FRANS dial. *duwèle* 'zwabber'; INDONESIAISCH *pél*; JAVAANS *epèl*, *pèl*; PAPIAMENTS *dueila*; SRANANTONGO *dweiri*; SARNAMI *dweri*; SURINAAMS-JAVAANS *dwéri*, *pèl* <via Sranantongo>.
- dweilen** 'schoonmaken met een natte dweil' → KUPANG-MALEIS *pel*; PAPIAMENTS *dweila*, *dweilu*; SRANANTONGO *dweiri*.
- dwingeland** 'tiran' → FRIES *twingelân*; DUIJS dial. *Dwingeland* 'koppig kind'.
- dwingelandij** 'onderdrukking, tirannie' → FRIES *twingelandij*.
- dwingen** 'noodzaken' → NEGERHOLLANDS *twing*, *dwing*; PAPIAMENTS † *dwinge*; SRANANTONGO *dwengi* (ouder: *dwingi*) 'noodzaken; verplichting'; SURINAAMS-JAVAANS *dwéngi* <via Sranantongo>.
- dynamiek** 'stuwkracht' → INDONESIAISCH *dinamik*.
- dynamiet** 'springstof' → INDONESIAISCH *dinamit*; BOEGINEES *dinamí*; MAKASSAARS *dolomí*; PAPIAMENTS *dinamit*.
- dynamo** 'toestel voor opwekking van elektrische energie' → INDONESIAISCH *dinamo*; BOEGINEES *dinâmo*; JAKARTAANS-MALEIS *dinamo*; JAVAANS *dhinamo* 'toestel voor opwekking van elektrische energie; zaklantaarn'; MADOEREES *dhinamo*; MAKASSAARS *dinâmo*; MINANGKABAUS *dinamo*.
- dynastie** 'vorstenhuis' → INDONESIAISCH *dinasti*.
- dysenterie** 'besmettelijke darmontsteking' → JAKARTAANS-MALEIS *disentri*; JAVAANS *dhésentré*; MENADONEES *disèntri*.

E

eau de cologne 'reukwater' → INDONESISCH *édokolonye, odekolonyo, odekolone*; JAVAANS *dhoklonyo*; KUPANG-MALEIS *kolonye*; MADOEREES *kalonyo, kalonyoh*; MINANGKABAUS *kelonyo*; SOENDANEES *kolonyi*.

eb 'het aflopen van de zee' → DEENS *ebbe* (uit NI of Duits); NOORS *ebbe* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ebb* 'regelmatige aflopen van de zee, onder invloed van de maan' (uit NI of Nederduits); FRANS † *ebbe*; BERBICE-NEDERLANDS *hebe*.

ebben 'aflopen van vloed' → DEENS *ebbe* (uit NI of Duits).

ebbenhout 'harde houtsoort' → NOORS *ibenholt* (uit NI of Nederduits).

eboniet 'ge vulkaniseerd caoutchouc' → PAPIAMENTS *ebonit*.

echo 'geluidsweerkansing' → INDONESISCH *ékho, éko*; PAPIAMENTS *éko* (ouder: *echo*).

echt 'huwelijk' → DEENS † *ægte* (uit NI of Nederduits); NOORS *ekte* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *till äkta* 'iemand huwen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *echt, echte*.

echt 'wettig, werkelijk' → DUIJS *echt* 'wettig' (uit NI of Nederduits); DEENS *ægte* 'werkelijk' (uit NI of Nederduits); NOORS *ekte* 'werkelijk'; ZWEEDS *äkta* (uit NI of Nederduits); ESTS *ehtne* (uit NI of Nederduits); PETJOH *echt, echies* 'echt, serieus'; PAPIAMENTS *echt* 'werkelijk'; SRANANTONGO *èkte* 'werkelijk'.

echtbreker 'die de huwelijkstrouw schendt' → NEGERHOLLANDS *echtbrekker*.

echtbrekerij 'overspel plegen' → NEGERHOLLANDS *echtebrekerie*.

echten 'zich in het huwelijk verbinden, in het huwelijk treden' → ZWEEDS *äkta* 'huwen' (uit NI of Nederduits).

echtscheiding 'ontbinding van een huwelijk' → FRIES *echtskieding*.

eclectisch 'uitkiezend' → INDONESISCH *ékléktis*.

eclips 'verduistering' → INDONESISCH *éklips*; PAPIAMENTS † *eklips*.

ecologie 'leer van de betrekkingen tussen dieren en planten en hun leefomgeving' → INDONESISCH *ékologi*.

economie 'staathuishoudkunde' → INDONESISCH *ékonomi*; MENADONEES *ékonomi*; SRANANTONGO *eikownowmi* (uit NI of Engels); SURINAAMS-JAVAANS *ékonomi* 'zuinig, spaarzaam' ‹via Sranantongo›.

economisch 'zuinig, spaarzaam' → INDONESISCH *ékonomis*; MENADONEES *ékonomis*.

econoom 'staathuishoudkundige' → INDONESISCH *ékonom*.

ecosysteem 'het functionele geheel van een

levensgemeenschap' → INDONESISCH *ékosistém*.

eczeem 'huiduitslag' → INDONESISCH *éksém, éksim*; MADOEREES *eksim*; MENADONEES *éksim*.

edammer 'ronde kaas uit Edam' → ENGELS *Edam* (*cheese*); DUIJS *Edamer* 'ronde kaas'; DEENS *ejdammer, ejdammerost* 'ronde kaas uit Edam; een rond hoofd'; NOORS *edamer, edamerost*; ZWEEDS *edammerost*; FINS *edam* (*juusto*), *edaminjuusto* 'kaassoort'; FRANS *édam* 'kaassoort'; ITALIAANS *Edam, edam(m)er* 'kaassoort'; SPAANS *queso de Edam* 'kaassoort'; PORTUGEES *edam* 'kaassoort'; TSJECHISCH *eidam, eidamský sýr* 'ronde kaas'; SLOWAAKS *eidam, eidamský sýr* 'ronde kaas'; POOLS *edamski*; KROATISCH *edamer*; MACEDONISCH *edamer*; SERVISCH *edamer* 'kaassoort'; SLOVEENS *edamec*; RUSSISCH *èdamer, èdamskiy syr* 'kaassoort'; HONGAARS *e(i)dami sajt*; GRIEKS *évtam /edam/* 'kaassoort'; ESPERANTO *edama* ‹via Duits›; ARABISCH (MSA) *jubnat idām*.

edel 'adellijk' → DEENS *ædel* 'van goede kwaliteit, echt, adellijk' (uit NI of Nederduits); NOORS *edel* 'adellijk, voornaam, voortreffelijk' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ädel* (uit NI of Nederduits).

edelheer, edeleer 'lid van de voormalige Raad van Indië' → INDONESISCH *delér*; JAVAANS *delèr, delir, édhelèr*; MADOEREES *dèller, edèller*; SOENDANEES *idèler*.

edik '(gewestelijk) azijn' → DEENS *eddike* 'azijn'; NOORS *eddik* 'azijn' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ättika* 'azijn' (uit NI of Nederduits); FINS *etikka* 'azijn' ‹via Zweeds›; ESTS *äädikas* 'azijn' (uit NI of Nederduits).

editie 'uitgave' → INDONESISCH *édisi*; MENADONEES *édisi*.

educatie 'opvoeding' → INDONESISCH *édukasi*; NEGERHOLLANDS *edukasje*.

eed 'plechtige verklaring' → NEGERHOLLANDS *eed, eid*.

eekhoorn 'knaagdier' → PAPIAMENTS *eekhoorn*.

-eel 'achtervoegsel waarmee bijvoeglijke naamwoorden worden gevormd' → INDONESISCH *-il*.

eemien 'de Saale-Weichsel interglaciale tijd, door Pieter Harting genoemd naar de rivier de Eem' → DEENS *eemtiden*, *eem* 'de Saale-Weichsel interglaciale tijd'; TSJECHISCH *eem* 'de Saale-Weichsel interglaciale tijd'.

een 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *een, en*; BERBICE-NEDERLANDS *en*; SKEPI-NEDERLANDS *en*; SRANANTONGO *ein*; TIRIYÓ *ein_me*.

een 'lidwoord' → NEGERHOLLANDS *een, ên*; BERBICE-NEDERLANDS *en*.

eend 'zwemvogel uit de familie van de eendachtigen' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *eendjie* 'bepaalde peulvrucht met de vorm van een eendje' ‹via Afrikaans›.

eender 'gelijk' → FRIES *iender*.

eendracht 'eensgezindheid' → DEENS † *endragt*

- (uit NI of Nederduits); NOORS *endrakt* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *endräkt* (uit NI of Nederduits); SURINAAMS-JAVAANS *Endrakh* 'plaatsnaam'.
- eendrachtig** 'eensgezind' → DEENS † *endrägtig* (uit NI of Nederduits); NOORS *endrektig* (uit NI of Nederduits).
- eendrachtigheid** 'eensgezindheid' → DEENS *endrägtighet* (uit NI of Nederduits); NOORS *endrektighet* (uit NI of Nederduits).
- eenentwintig** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *een en twentig*.
- eengezinswoning** 'huis, berekend op bewoning door één gezin' → FRIES *iengesinswenning*.
- eenhoorn** 'fabeldier' → NOORS *enhjorning* (uit NI of Nederduits).
- eenlettergrep** 'bestaand uit een lettergreep' → FRIES *ienlettergripich*.
- eenmaal** 'eens, één keer, ooit' → NEGERHOLLANDS *eenmaal, eenmal, ênmal, emal*, ook: *eenkeer* 'eens, één keer'.
- eenmoedig** 'eendrachtig, eensgezind' → NEGERHOLLANDS *eenmoedig*.
- eens** 'eenmaal; van dezelfde mening, eensgezind' → PETJOH *niet eens* 'heus niet, helemaal niet waar'; PAPIAMENTS *eens* 'van dezelfde mening'.
- eensdeels** 'voor één deel; enerzijds' → FRIES *iensdiels*.
- eensgezind** 'zonder verdeeldheid; eendrachtig' → FRIES *iensgesind*.
- eensklaps** 'in één keer' → DUIJS dial. *eensklaps*.
- eenvoudig** 'niet ingewikkeld' → NEGERHOLLANDS *eenvoudig* 'niet ingewikkeld, onnozel'.
- eenvoudigheid** 'de hoedanigheid weinig samengesteld of ingewikkeld te zijn' → NEGERHOLLANDS *eenvoudigheid*.
- eenzaam** 'alleen' → NEGERHOLLANDS *eensaam*.
- eenzaamheid** 'het eenzaam-zijn, isolement' → NEGERHOLLANDS *eenzaamheit*.
- eer** 'vroeger' → NEGERHOLLANDS *eer* 'vroeger, voor'.
- eer** 'achting, deugd' → DEENS *ære* (uit NI of Nederduits); NOORS *ære* 'aanzien, waardigheid, achting, hulde, deugd' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ära* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *eer* 'respect'.
- eerbaar** 'fatsoenlijk' → DEENS *ærbar* (uit NI of Nederduits); NOORS *ærbar* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *eerbar* 'fatsoenlijk, met respect'.
- eerbied** 'achting' → FRIES *earbied*.
- eerbiedig** 'met achting' → DEENS *ærbodig* (uit NI of Duids); NOORS *ærbodig* (uit NI of Nederduits).
- eerbiedigen** 'achten, eerbied bewijzen' → FRIES *earbiedigje*.
- eerder** 'vroeger' → NEGERHOLLANDS *eerder, êdar, reda* 'vroeger, liever'.
- eergierig** 'eierzuchtig' → DEENS *ærengerrig* (uit NI of Nederduits); NOORS *ærgjerrig* (uit NI of Nederduits).
- eergisteren** 'op de dag voor gisteren' → NEGERHOLLANDS *eergester*.
- eerherstel** 'het in ere herstellen' → FRIES *earherstel*.
- eerlijk** 'oprecht' → DEENS *ærlig* (uit NI of Nederduits); NOORS *ærlig* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ärlig* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *eerlik*.
- eerlijkheid** 'het eerlijk zijn' → NEGERHOLLANDS *eerlikheit*.
- eerst(e)** 'rangtelwoord: vóór ieder ander' → GIMÁN *erste* 'soort knikkerspel voor kinderen'; JAVINDO *eerste, eerst*; NEGERHOLLANDS *eerste, eerst, êrstâ, êsta, êrstu*; BERBICE-NEDERLANDS *esti*.
- eerste keer** 'voor het eerst' → MENADONEES *èstèkèr*; NEGERHOLLANDS *eerst keer*.
- eerstelijk** '(verouderd) in de eerste plaats, ten eerste, vooreerst' → NEGERHOLLANDS *eerstlik* 'in de eerste plaats, ten eerste, vooreerst'.
- eerstelingen** 'vroege aardappelen' → FRANS dial. *erstelingues*.
- eerstgeborene** 'kind dat als eerste is geboren' → NEGERHOLLANDS *eerstgebooren, eerst-gebooren*.
- eerstmaal** '(verouderd) voor het eerst, voor de eerste keer' → NEGERHOLLANDS *eerst mael* 'voor het eerst, voor de eerste keer'.
- eevol** 'eer verschaffend' → SOENDANEES *erpol* 'eer verschaffend; gewone term bij verlening van ontslag'.
- eerwaardig** 'eerbiedwaardig, achtenswaardig' → DEENS *ærværdig* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *eerwaardig*.
- eeuwig** 'voor altijd' → DEENS *evig* (uit NI of Nederduits); NOORS *evig* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *evig* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *eewig, eeuwig*.
- eeuwigheid** 'eindeloze duur; het hiernamaals' → NEGERHOLLANDS *eewigheit, ewigheid*.
- effect** 'uitwerking' → INDONESISCH *éfék*; MENADONEES *èfèk*.
- effect** 'verhandelbaar waardepapier' → INDONESISCH *éfék*.
- effen** 'vlak, gelijkmatig' → DEENS *effen* 'capabel' (uit NI of Nederduits); NOORS † *effen* 'vlak, even'; NEGERHOLLANDS *effen* 'vlak, gelijkmatig, even'; SRANANTONGO *ef*.
- efficiënt** 'doelmatig, werkzaam' → INDONESISCH *éfisíèn*.
- eg** 'landbouwwerktuig' → NOORD-SOTHO *ege* <via Afrikaans>; TSWANA *égé* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *ege* <via Afrikaans>.
- egaal** 'gelijkmatig, glad' → INDONESISCH *égal*.
- egaliseren** 'gelijkmaken, vereffenen' → SURINAAMS-JAVAANS *kalisir*.
- egalitair** 'algemene maatschappelijke gelijkheid voorstaand' → INDONESISCH *égalitér*.
- egelvoet** 'mokpoot, gezwel aan poot van paarden' → FRIES *egelsfoet*.
- ego** 'ik-gevoel' → INDONESISCH *égo* 'ik'.
- egocentrisch** 'bij wie het eigen ik steeds het middelpunt is' → INDONESISCH *égoséntris*.
- egoïst** 'egoïstisch persoon' → MENADONEES *egois* 'egoïstisch (persoon)'.

- ei** 'vrouwelijke geslachtscel, kiem' → NEGERHOLLANDS *ee, eiu, eyu, eju*; BERBICE-NEDERLANDS *airi*; SKEPI-NEDERLANDS *airə*.
- eider(eend)** 'soort van duikende' → ZWEEDS *ejder* (uit NI of Nederduits).
- eierkool** 'eivormige briket' → FRIES *eierkoal*.
- eierstruif** 'gerecht in hoofdzaak van geklutste eieren, omelet' → NEGERHOLLANDS *ejerstryf*.
- eiervreter** 'slangensoort' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *egg-eater, eivervreter*.
- eigen** 'van het subject' → NEGERHOLLANDS *eegen, eigen, eigon, egon* 'van het subject, zich'; BERBICE-NEDERLANDS *egn*; SRANANTONGO *eigi*; SARAMAKKAANS *éigi* (via Sranantongo).
- eigenaar** 'bezitter' → NEGERHOLLANDS *eigəna, eigenar*; SRANANTONGO *eiginari*; SURINAAMS-JAVAANS *eikhenar* 'bezitter van een huis' (via Sranantongo).
- eigenbelang** 'eigen voordeel' → FRIES *eigenbelang*.
- eigendom** 'wat men zijn eigen mag noemen' → DEENS *ejendom* 'boerderij of huis, of grond waarop gebouwd kan worden, wat men zijn eigen mag noemen' (uit NI of Nederduits); NOORS *eiendom* 'wat men zijn eigen mag noemen; pand, kavel, onroerend goed' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *egendom* 'wat men zijn eigen mag noemen, bezitting' (uit NI of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *eigendom* 'grondbezit'; INDONESIAISCH † *égendom, ehendom, eigendom, ihdom* 'volledig eigenaarschap van grondstuk'; JAKARTAANS-MALEIS *ehendom, ihdom*; NEGERHOLLANDS *eegendom*.
- eigen gemakken** 'privévoorzieningen' → INDONESIAISCH *éhen gemakken* 'privé-toilet en andere voorzieningen'.
- eigenlijk** 'waar, echt' → DEENS *egentlig* (uit NI of Nederduits); NOORS *egentlig* 'feitelijk' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *egentlig* 'waar, echt, feitelijk' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *eigentlik*; PAPIAMENTS *eigenlijk*.
- eigenzinnig** 'zijn eigen zin volgend' → NEGERHOLLANDS *eegensin, eegensinnig*.
- Eijkmans test** 'bepaalde bacteriëntest' → ENGELS *Eijkman('s) test*.
- eik** 'boomsoort' → INDONESIAISCH *ék*.
- eiland** 'land omgeven door water' → DUIJS *Eiland* (uit NI of Nederduits); DEENS † *ejland* '(zeemanstaal) land omgeven door water' (uit NI of Nederduits); NOORS † *eiland* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *eyland, eiland*; SRANANTONGO *èilanti*.
- eilandsraad** 'vertegenwoordigend lichaam op de Nederlandse Antillen' → PAPIAMENTS *eilandsraad, eilantsrat*.
- einde** 'laatste gedeelte' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *entjie* 'restant, kleine hoeveelheid' (via Afrikaans); NEGERHOLLANDS *end, einde*; SURINAAMS-JAVAANS *èndhe* 'einde, slot'.
- eindelijk** 'ten slotte' → DEENS *endelig* (uit NI of Nederduits); NOORS *endelig* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *äntligen* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *eindlik*.
- einder** 'horizon' → FRIES *einder*.
- eis** 'aanspraak' → AMBONS-MALEIS *éis* 'volmacht'; PAPIAMENTS † *eis*; SRANANTONGO *eisi*.
- eisen** 'verzoeken' → ZWEEDS *äska* (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *eisi*.
- ejaculatie** 'zaadlozing' → INDONESIAISCH *éyakulasi*.
- eksteroog** 'likdoorn' → DUIJS dial. *Eksterauge*.
- el** 'lengtemaat' → AMBONS-MALEIS *èl*; ATJEHNEES *ila, hila, ilò* 'lengtemaat (de afstand van het midden van de borst tot de top van de middelste vinger bij zijwaarts gestrekte arm); meten (met een el)'; JAKARTAANS-MALEIS *élo*; JAVAANS *élo*; KEIÉES *el*; KUPANG-MALEIS *èl*; MADOEREES *elo, elöh*; MAKASSAARS *élo*; MENADONEES *èl*; NIAS *hela, helo, elo, ela*; SOENDANEES *elo*; TERNATAANS-MALEIS *el*; JAPANS † *eru*; NEGERHOLLANDS *el*; SURINAAMS-JAVAANS *élo*.
- elaioplast** 'plastide dat olie bevat of uitscheidt, ontdekt door de Nederlandse onderzoeker J.H. Wakker' → ENGELS *elaioplast*; DUIJS *Elaioplast*; FRANS *élaïoplaste*.
- elan** 'bezielheid' → FRIES *elan*.
- eland** 'herkauwer' → ENGELS *eland* 'elandantilope' (via Afrikaans); DEENS *eland* 'elandantilope' (via Afrikaans); NOORS † *eland* 'elandantilope'; ZWEEDS *eland* 'grote Afrikaanse bosantilope' (via Afrikaans); POOLS *eland* 'Afrikaanse bosantilope' (via Afrikaans).
- elastiek** 'rekbare band' → INDONESIAISCH *élastik, lastik* 'rekbare band; katapult; latex, sap van rubberboom en bananenstam'; MENADONEES *élastik*; JAPANS dial. *erasuchika* 'stuk elastiek, rubberen snoer'; PAPIAMENTS *elastik, alestik*; SRANANTONGO *elastiki*; SARNAMI *lástik*.
- elegant** 'bevallig' → INDONESIAISCH *élgan*.
- elegantie** 'bevalligheid' → INDONESIAISCH *élgansi*.
- elektricien** 'vakman op elektrisch gebied' → PAPIAMENTS *èlektrishèn*; SURINAAMS-JAVAANS *lèktrisyèn*.
- elektriciteit** 'natuurkracht die door wrijving wordt opgewekt' → INDONESIAISCH *élektris, listrik*; BOEGINEES *liseteri*; JAVAANS *lèstrik, listrig* 'natuurkracht'; MADOEREES *listrik*; MAKASSAARS *lèsetiri, lèstiri*; MINANGKABAUS *listrik*; SASAKS *listrik* 'elektrisch licht'; JAPANS † *ereki* 'natuurkracht die door wrijving wordt opgewekt; magneet'; SURINAAMS-JAVAANS *listrig* 'stroom'.
- elektrisch** 'm.b.t. elektriciteit' → INDONESIAISCH *élektris, léktris*; MENADONEES *élektris*.
- elektro-** 'met elektriciteit te maken hebbend' → INDONESIAISCH *élektro-*.
- elektrometer** 'toestel om elektrische spanning te meten' → INDONESIAISCH *élektrométer*; JAPANS † *erekimétoru, erekiterumétoru*.
- elektronisch** 'werkend door vrije elektronen' → INDONESIAISCH *élekronis*.

- element** 'hoofdstof; eenheid' → INDONESISCH *elemén* 'hoofdstof; door elektra gloeiend hete draad (cel)'; JAVAAANS *almén* '(elektrisch) element; zaklantaarn'.
- elementair** 'fundamenteel' → INDONESISCH *élémentér*.
- elf** 'telwoord' → PETJOH (*pil*) *nummer elf* 'vergif'; NEGERHOLLANDS *elf, elef*; BERBICE-NEDERLANDS *alfu, elfu*; SKEPI-NEDERLANDS *elk*; SRANANTONGO *erfu*; AUCAANS *eloefoe*; SARAMAKKAANS *elúfu* 'via Sranantongo'.
- elf, elfje** 'geest' → PAPIAMENTS *èlfye*.
- elfde** 'rangtelwoord, komende na de of het tiende' → NEGERHOLLANDS (*die*) *elfde, elfte* 'rangtelwoord'.
- elft** 'vissensoort' → ENGELS *elf* 'blauwbaars' 'via Afrikaans'.
- elftal** 'ploeg van elf voetballers' → DUIJS *die Elftal* 'het Nederlandse voetbalelftal, beruchte tegenstander van Duitsland'; SRANANTONGO *èlftal*.
- elfuurtje** 'maaltijd rond elf uur' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *älefüürtje* 'koffiemaaltijd rond elf uur'; DUIJS dial. *Elfüürtje* '(zeemanstaal) maaltijd rond elf uur'.
- eliminatie** 'verwijdering' → INDONESISCH *éliminasi*.
- eliminieren** 'verwijderen' → INDONESISCH *éliminir*.
- elite** 'het geselecteerde gedeelte' → INDONESISCH *élit*.
- elixir** 'geneeskragtige drank' → INDONESISCH *éliksir*; JAPANS † *erikishiru*.
- elk** 'ieder, iedereen' → NEGERHOLLANDS *elk* 'ieder(e) (uitsluitend bijvoegelijk gebruikt)'.
- elkeen** 'iedereen' → NEGERHOLLANDS *ēgē, ēkē, elkēn, elkeen, ēkarēn, ekeren, ēkērēn* 'iedereen, elk'.
- elleboog** 'gewricht tussen beneden- en bovenarm' → PAPIAMENTS *ëlebog, èlebog* (ouder: *elleboog*).
- elleboogsbeen** 'ellepijp' → JAPANS *shakkotsu* 'ellepijp, lett. ellebeen'; CHINEES *chigu* 'via Japans'.
- ellende** 'beroerdigheid' → ZWEEDS *elände* (uit Nl of Nederduits); NEGERHOLLANDS *elend* 'beroerdigheid, ellendig'.
- ellendig** 'beroerd' → DEENS *elendig* (uit Nl of Nederduits); NOORS *elendig* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *elända* (uit Nl of Nederduits); NEGERHOLLANDS *elendig*.
- ellens** 'ruw Noors hout van bepaalde afmeting' → FRIES *ellens*.
- ellepijp** 'dikste bot in benedenarm' → NEGERHOLLANDS *elle*.
- ellips** 'ovaal' → INDONESISCH *élips*.
- ELS** 'Europese Lagere School' → INDONESISCH *ELS* 'lagere school in de koloniale tijd'.
- els** 'boomsoort' → FRIES *els*; DUIJS dial. *Else*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *els*; PAPIAMENTS *èls*.
- els** 'priem' → ENGELS † *elsin*; SCHOTS † *elshin*; *elsing, elsone, alshin*; PAPIAMENTS *èls*.
- elzevier** 'voortbrengsel van de drukkersfamilie Elzevier of door hen veelgebruikt lettertype' → ENGELS *Elzevir* 'uitgave van de boekdrukkersfamilie Elzevier; lettertype'; DUIJS *Elzevir* 'drukwerk in bepaalde lettersoort'; NOORS *elzevir* 'beroemde uitgave van klassieke schrijvers, uitgegeven door de boekdrukkersfirma Elzevier'; FRANS *elzévir* 'boek gedrukt door de Elzeviers; lettertype'; ITALIAANS *elzeviro, elzeviriano* 'boek gedrukt door de Elzeviers; lettertype; hoofdartikel op de culturele pagina, meestal van een bekende schrijver'; PORTUGEES *elzevir* 'boek, vervaardigd door de Elzeviers' 'via Frans'; TSJECHISCH *elzevir* 'lettertype'; POOLS *elzewier* 'beroemde uitgave van klassieke schrijvers, uitgegeven door de boekdrukkersfirma Elzevier'; SERVISCH *elzevir* 'uitgave van Romeinse en Griekse klassieken uit de 17e en 18e eeuw'; LITOUWS *elzevyras* 'lettertype dat door de drukkersfamilie Elsevier veel gebruikt werd'; GRIEKS *elzebir /elzevir/* 'lettertype'; ESPERANTO *elzeviro* 'uitgave van de boekdrukkersfamilie Elzevier; lettertype' 'via Frans'.
- email** 'glazuur' → INDONESISCH *émail*.
- emancipatie** 'gelijkstelling voor de wet' → INDONESISCH *émansipasi*; SRANANTONGO *manspasi*.
- Emancipatiedag** '(Surinaams-Nederlands) 1 juli, afschaffing slavernij' → SRANANTONGO *Manspasi* '1 juli, feestdag'; AUCAANS *Masipasi Dei* '1 juli'.
- emballage** 'verpakking' → INDONESISCH *émbalase*.
- embargo** 'publicatieverbod' → INDONESISCH *émbargo*.
- embarkatie** 'inscheping' → INDONESISCH *émbarkasi*.
- embleem** 'zinnebeeld, herkenningsteken, zinnebeeldige plaat' → INDONESISCH *émblem* 'zinnebeeld'.
- embolie** 'verstopping van bloedvat' → INDONESISCH *émboli*.
- embryo** 'kiem' → INDONESISCH *émbrio*.
- emigrant** 'landverhuizer' → INDONESISCH *émigran*.
- eminent** 'voortreffelijk' → INDONESISCH *éminén*.
- eminentie** 'titel van kardinalen' → INDONESISCH *éminensi*.
- emissie** 'uitgifte van obligaties e.d.' → INDONESISCH *émisi*.
- emmer** 'vat' → DEENS *emmer, emmert* 'scheepsemmer; bus voor ventiel in een pomp' (uit Nl of Nederduits); NOORS *ember, amber* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *ämbar* (uit Nl of Nederduits); FINS *ämpäri* 'via Zweeds'; ESTS *ämber* (uit Nl of Nederduits); FRANS dial. † *emme* 'vloeistofmaat'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *emmer* 'vat; inhoudsmaat'; SHONA *hamiro* 'via Afrikaans'; INDONESISCH *éمبر*; (Bahasa Prokem) *be'er*; AMBONS-MALEIS *éمبر* (uit Nl of Engels); BALINEES *éمبر*; GIMÁN *ember*; JAKARTAANS-MALEIS *éمبر*; JAVAAANS *éمبر*; KUPANG-MALEIS *ember*; MADOREES *ember* (uit Nl of Engels); MAKASSAARS *éمبرé* 'teil (meestal van zink)'; MENADONEES *éمبر* (uit Nl of Engels); MINANGKABAUS *embe*; MUNA *embere*; SAHU *ember*; SOENDANEES *ember*; PETJOH *ember* 'via Indonesisch/Maleis'; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *emmer*; PAPIAMENTS *emmer, hëمبر, éمبر*; SRANANTONGO *em(b)re*; SURINAAMS-JAVAAANS *éمبر*.
- emmerrad** 'bepaald schepwerk' → INDONESISCH *éمبرat, éمبرat* 'grote gieter'; JAKARTAANS-MALEIS

- embrat* 'grote gieter'; SOENDANEES *embrat* 'grote gieter'.
- emolumenten** 'bijkomende verdiensten' → INDONESISCH *émolumén*.
- emotie** 'gemoedsbeweging' → FRIES *emoasje*; INDONESISCH *émosi* 'gemoedsbeweging; emotioneel, opgewonden'; KUPANG-MALEIS *emos* 'boos; gemoedsbeweging'; MENADONEES *émosi* 'emotioneel worden (uit kwaadheid)'.
- emotioneel** 'vatbaar voor ontroering' → INDONESISCH *émosionil*.
- empathie** 'inlevingsvermogen' → INDONESISCH *émpati*.
- emplacemént** 'terrein bij station' → INDONESISCH *amplasemén*.
- emulsie** 'melkachtige oplossing' → INDONESISCH *émulsi*.
- en** 'nevenschikkend voegwoord' → INDONESISCH *én*; CHINEES-MALEIS *én*; NEGERHOLLANDS *en, an*; BERBICE-NEDERLANDS *an*; SRANANTONGO *én*.
- en bloc** 'geheel en al, alles of allen samen' → INDONESISCH *anblok* 'als een geheel'; MADOEREES *amblo* 'geheel en al; tot troepen, groepen of afdelingen verenigen'.
- enclave** 'door vreemd gebied omsloten terrein' → INDONESISCH *énklave*.
- encyclopedie** 'beschrijvend woordenboek' → INDONESISCH *énsiklopédi*.
- en dan** 'en toen, en verder?' → MENADONEES *én dan?*
- endemisch** 'niet elders voorkomend' → INDONESISCH *éndémis*.
- endogamie** 'het huwen binnen de stam' → INDONESISCH *éndogami*.
- endogeen** 'uit het binnenste voortkomend' → INDONESISCH *éndogeen*.
- endossement** 'het overdragen van een wissel door aantekening op achterkant' → INDONESISCH *éndosemén*.
- energie** 'veerkracht, arbeidsvermogen' → INDONESISCH *énérgi, énérsi*.
- eng** 'nauw' → FRIES *ing*.
- engageren** '(zich) verloven' → NEGERHOLLANDS *engës* 'zich verloven met'.
- en garde** 'commando bij het schermen' → INDONESISCH *anggár* 'scherm sport bedrijven, schermen'.
- engel** 'bode van God' → NEGERHOLLANDS *engel*; PAPIAMENTS † *engel*; SRANANTONGO *èngel*.
- Engeland** 'landennaam' → MADOEREES dial. *engan* 'Engels'; AROWAKS *Engelanta*.
- Engels** 'van Engeland' → SCHOTS † *ingill, engill, inglis* 'gewichtseenheid, gebruikt bij goud en zilver, 1/20 ounce'; ZWEEDS *engels* 'gewichtseenheid, gebruikt bij goud en zilver'; KUPANG-MALEIS *Inggris*; NEGERHOLLANDS *ingis* (uit NI of Engels); CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *ingis* «via Negerhollands».
- Engelsman** 'iemand uit Engeland' → ZWEEDS *engelsman* (uit NI of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *Engelsman* «via Afrikaans».
- enig(e)** 'onbepaald voornaamwoord' → ZWEEDS *enig* 'eendrachtig, eensgezind' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *eenig, eenige, ênasta, ênëstu, ênëstã*; BERBICE-NEDERLANDS *eni* (uit NI of Engels).
- enigheid** 'het uniek zijn, overeenstemming' → NEGERHOLLANDS *eenigheid*.
- enigszins** 'een beetje; enigermate' → FRIES *ienichsins*.
- enkel** 'voetgewricht' → KUPANG-MALEIS *engkel* 'pols- of voetgewricht; verzwikt'; MENADONEES *èngkel* 'gewricht'; PAPIAMENTS *ènkel*.
- enkel** 'alleen, enig in zijn soort' → DEENS *enkel* 'eenvoudig' (uit NI of Nederduits); DEENS *enkelt* 'enkelvoudig, afzonderlijk' (uit NI of Nederduits); NOORS *enkel, enkelt* 'eenvoudig, alleen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *enkel* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *éngkel* 'alleen, enig in zijn soort, single'; NEGERHOLLANDS *enkel*; PAPIAMENTS *ènkel* 'enkelvoudig'; SRANANTONGO *enkri* 'alleen, enige'.
- enkelgraf** 'graf(heuvel) die het stoffelijk overschot van één persoon bevat' → ENGELS *single grave*.
- enquête** 'onderzoek' → INDONESISCH *angkét*.
- ensemble** 'muziekgezelschap' → INDONESISCH *ansambel, ansamble*.
- entameren** 'in behandeling nemen' → INDONESISCH (*meng*)*antamir* 'in behandeling nemen; ondernemen, aanpakken'; PETJOH *antameren* 'iets beginnen'.
- enten** 'een loot op een andere boom bevestigen' → DUITSDIAL. *enten, enken, anken* 'een plantenstekje afnemen en potten, veredelen'; INDONESISCH (*meng*)*énten*.
- enten** 'inenten' → PAPIAMENTS † *ënter* (ouder: *enter*) 'vaccineren'; SRANANTONGO *ënter* 'injectie; inenten'; SURINAAMS-JAVAANS *ënter, ngënter* «via Sranantongo».
- enterbijn** 'bijn gebruikt bij het beklimmen van een vijandelijk schip' → RUSSISCH † *interpil, interpel*'.
- enterdreg** 'klein anker dat men in het tuig van een te enteren schip wierp' → RUSSISCH † *enterdrék, enterdreg*.
- enteren** 'een vijandig schip beklimmen' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *antere* 'voortkruipen'; DUITSDIAL. *entern* 'een vijandig schip beklimmen, klimmen' «via Nederduits»; DEENS *entre* 'een vijandig schip beklimmen; klimmen, klauteren' (uit NI of Nederduits); NOORS *entre* 'een vijandig schip beklimmen; binnengaan' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ántra* (uit NI of Nederduits).
- enterlopen** '(verouderd) handelen met inbreuk op het monopolie van anderen' → ENGELS *interlope* 'handelen met inbreuk op het monopolie van anderen'; FRANS *interlope* 'goederenschip dat illegaal handel drijft; iets illegaals, verdachts'.
- enterloper** '(verouderd) koopman die handel drijft met inbreuk op het monopolie van anderen' → ENGELS *interloper* 'koopman die handel drijft met

20. De verbreiding van het Indisch-Nederlandse woord *dispens* 'provisiekamer' (zie alfabetisch lexicon en 1.3.5).

In het Nederlands overzee werd een provisiekamer in de zeventiende eeuw met een Portugees leenwoord een *dispens* genoemd. Via het Indisch-Nederlands kwam dit woord terecht in verschillende Indonesische talen: het Indonesisch, Javaans, Madoerees en Soendanees. Ook in Zuid-Afrika gebruikt men dit woord, en via het Afrikaans is het door het Zuid-Afrikaans-Engels geleend. Men gebruikte ook *dispenskast*, een woord dat nog in het Petjoh is aangetroffen. Aanvankelijk was de *dispens* een soort kelder, zoals blijkt uit de *Reize naar Batavia* van Stavorinus (1793): 'Zes of zeven trappen opgegaan zijnde heeft men een opkamer, die boven de dispens of kelder is, waarin de provisie van wijn, boter, enz. geborgen wordt.'

inbreuk op het monopolie van anderen'; DUTS *Interlooper* 'zeevaarder die handel drijft met inbreuk op het monopolie van anderen'; PORTUGEES *entrelupo* 'smokkelaar, avonturier' <via Engels>.

enthousiasme 'geestdrift' → INDONESISCH *antusiasme*.

enthousiast 'geestdriftig' → INDONESISCH *antusias*; SRANANTONGO *èntowsiast* (uit NI of Engels).

en toch 'en desondanks' → INDONESISCH *èn toh*.

entree 'ingang, toegang(sprijs)' → INDONESISCH *éntre* 'toegang(sprijs)'; MADOREES *antri* 'rij mensen'; SURINAAMS-JAVAANS *antré* 'toegang, toegangsbewijs'.

entrepot 'opslagplaats' → INDONESISCH *anterpo*.

entrepreneur 'ondernemer' → INDONESISCH *antreprenur*.

envelop(pe) 'briefomslag' → SHONA *hamvuropu* <via Afrikaans>; INDONESISCH *amplop* 'briefomslag; steekpenningen; (Bahasa Prokem) zakje met circa 5 gram marihuana'; AMBONS-MALEIS *anplop, amplop*; BOEGINEES *ampeló*; JAKARTAANS-MALEIS *ampelop, amplop*; JAVAANS *amplop*; MADOREES *amplop*; MAKASSAARS *ampaló, ampoló, empeló*; MENADONEES *amplop*; MINANGKABAU *ampolok*; SOENDANEES *anplok*; PAPIAMENTS *ènvèlòp*; SRANANTONGO *ènfelòp*; SURINAAMS-JAVAANS *amplop, angflop, angklop*.

enzovoort(s) 'woord dat aangeeft dat verdere opsomming overbodig is' → INDONESISCH *énsopor*.

enzym 'ferment' → INDONESISCH *énzim*.

epaulet 'schouderbelegsel' → INDONESISCH *épolét, polét* 'schouderbelegsel; brede streep op bomen aanbrengen als teken'; ATJEHNEES *pulèt* 'schouderbelegsel; gouden rand om bijvoorbeeld een pet of muts als distinctief'; JAVAANS *polét*; MADOREES *polet*.

epicentrum 'middelpunt van aardbeving' → INDONESISCH *épiséntrum*.

epidemie 'besmettelijke ziekte, plaag' → INDONESISCH *épidémi*.

epiek 'verhalende poëzie' → INDONESISCH *épiik*.

epigoon 'navolger' → INDONESISCH *épigon*.

epigraaf 'inschrift op monument' → INDONESISCH *épigraf*.

epilepsie 'vallende ziekte' → INDONESISCH *épilépsi*.

epiloog 'slotrede' → INDONESISCH *épilog*.

episcoop 'projectietoestel' → INDONESISCH *épiskoop*.

episode 'op zichzelf staand deel van verhaal of gebeurtenis' → INDONESISCH *épisode*.

epos 'heldendicht' → INDONESISCH *épos*.

equator 'evenaar' → INDONESISCH *ékuator, ékwator*; SRANANTONGO *eikwador* (uit NI of Engels).

equivalent 'gelijkwaardig' → INDONESISCH *ékivalén, ékuivalén*.

er 'bijwoord van plaats' → FRIES *er* 'voornaamwoord: ervan, daarvan, van hen'; PETJOH *d'r*; JAVINDO *ister* 'er is'.

Erasmus, Erasmiaans '(van) de filosoof Desiderius Erasmus' → DUTS *Rasmus* '(eufemisme in de scheepvaart, overdrachtelijk gebruik van de

eigenaam) de zee in slecht weer'; FRANS *érasmien* 'Nederlandse filosoof en humanist'; ITALIAANS *erasmiano* 'van de filosoof Desiderius Erasmus'; PORTUGEES *erasmiano* 'betrekking hebbend op, gerelateerd zijnde aan Erasmus'; GRIEKS *erasmi(a)kos* 'naar of van Erasmus'; KUPANG-MALEIS *Mus* 'eigenaam'.

erbium 'chemisch element' → JAPANS *erubyūmu*.

erectie 'oprichting van de penis' → INDONESISCH *éréksi*.

ereis '(verouderd) eens' → NEGERHOLLANDS *elkereis* 'eens een keertje'.

eren 'eer bewijzen' → NEGERHOLLANDS *eer*.

erf 'erfdeel, grond behorend bij huis' → ENGELS *erf* 'stuk tuingrond (Zuid-Afrika)' <via Afrikaans>; JAVAANS *èrep* 'erf(grond) bij een huis'; PETJOH *erf* 'tuin'; NEGERHOLLANDS *erfe* 'erfgenaam'.

erfdeel 'wat iemand als zijn deel uit een nalatenschap toekomt' → NEGERHOLLANDS *ervdeel*.

erfenis 'wat men erf' → FRIES *erfenis*; PAPIAMENTS † *erfnis*.

erfgenaam 'op wie een nalatenschap overgaat' → DUTS *Erbgenahm*; NEGERHOLLANDS *ervgenaam, erfgenaem*; PAPIAMENTS † *erfgenam*.

erfgrondbrief 'eerste eigendomsbewijs van grondstuk' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *erfgrondbrief*.

erfpacht 'overerfbare pacht' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *erfpacht, ergpag*; INDONESISCH *érpah* 'langdurige landpacht (75 jaar) uit het vrije domein'; PAPIAMENTS *erfpacht, èrfpagt*.

erfstadhouder 'erfelijk stadhouder (in de Republiek)' → ZWEEDS *arfståthållare* 'erfelijk stadhouder' (uit NI of Duits).

erfzonde 'schuld die de mens door zijn geboorte eigen is als gevolg van de zondeval (geloof)' → NEGERHOLLANDS *ervsondo*.

erg 'slecht' → PETJOH *te erreg* 'uitroep van afkeuring'; SURINAAMS-JAVAANS *èreg* 'slecht, ernstig'.

ergeren 'aanstoot geven of nemen' → NEGERHOLLANDS *erger* 'ontstemd worden, geïrriteerd raken'.

ergerlijk 'irritant' → PETJOH *ergerlijk*; NEGERHOLLANDS *ergerlik*.

ergernis 'irritatie' → NEGERHOLLANDS *ergernis*.

ergonomie 'studie van werkomstandigheden' → INDONESISCH *érgonomi*.

erkennen 'inzien' → ZWEEDS *erkennen* 'toegeven, bekennen, bevestigen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *erken*; SRANANTONGO *èrkèn* 'inzien, bekennen'.

ernst 'serieuze gestemdheid, oprechtheid' → DEENS dial. *ernst* 'serieuze gestemdheid' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *ernst*.

erosie 'afslijting van land' → INDONESISCH *érosi*.

erpel '(gewestelijk) woerd' → DUTS dial. *Erpel* 'woerd'.

eruptie 'uitbarsting' → INDONESISCH *érupsi*.

ervaring 'ondervinding' → FRIES *erfaring*;

- SRANANTONGO *erfaren* 'kennis'; SURINAAMS-JAVAANS *èrvaring* 'via Sranantongo).
- erven** 'door erfenis verkrijgen' → NEGERHOLLANDS *erv, erf*; PAPIAMENTS † *erf*; SRANANTONGO *èrf*.
- erwt** 'plantenzaad, ook als voedsel' → DEENS *ært* (uit NL of Nederlands); INDONESISCH *ércis* 'een groente'; MADOEREES *arcīs* 'een groente'; NEGERHOLLANDS *ertenboonje*; PAPIAMENTS † *ert*; SRANANTONGO *erki*.
- erwtensoep** 'snert, soep van groene erwten' → AMERIKAANS-ENGELS dial. *erwten soep*; PAPIAMENTS *sòpi di èrtu*.
- escalatie** 'het stapsgewijs groeien van een conflict' → INDONESISCH *éskalasi*.
- Eschertrap** 'oneindige trap zoals getekend door Escher' → ENGELS *Escher stairs*.
- eskader** 'vlootafdeling' → RUSSISCH *eskádra*.
- eskadron** 'afdeling ruitery' → INDONESISCH *éskadron*.
- Eskimo** 'Inuit' → INDONESISCH *éskimo*.
- essay** 'verhandeling' → INDONESISCH *ésai*.
- essence** 'aromatisch aftreksel' → CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *esen* 'parfum'.
- essenhout** 'hout van de essenboom' → ENGELS *essenhout* 'Zuid-Afrikaanse es' 'via Afrikaans'; ENGELS *essenwood* 'Zuid-Afrikaanse es' 'via Afrikaans'.
- essentie** 'het wezen' → INDONESISCH *ésénsi*.
- estafette(loop)** 'snelheidswedstrijd tussen verschillende teams waarbij elk team de af te leggen afstand onderling verdeeld heeft' → INDONESISCH *éstafét, éstapét*.
- estheet** 'kunstgevoelige' → INDONESISCH *aéstetikus*.
- esthetisch** 'smaakvol, schoon' → INDONESISCH *aéstétis*.
- estime** '(verouderd) achting, aanzien, waardering' → NEGERHOLLANDS *estime* 'achting' (uit NL of Frans).
- estimeren** '(verouderd) van oordeel zijn (dat), beschouwen (als), achten' → NEGERHOLLANDS *estimeer* 'achten' (uit NL of Duits).
- estrik** 'gebakken vloertegel' → DEENS *estrik* (uit NL of Duits).
- etalage** 'uitstalkast' → FRIES *etalaaize*; INDONESISCH *étalase*; MENADONEES *étalasye*.
- etappe** 'afstand tussen twee rustpunten' → INDONESISCH *étape*.
- etatisme** 'bevordering van het staatsbelang' → INDONESISCH *étatisme*.
- eten** 'nuttigen' → PETJOH *eten* 'nuttigen; slaan (in danspel)'; NEGERHOLLANDS *jeet, jēt, jit, yet*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *jet, jeet* 'via Negerhollands'.
- etenskast** 'kast waar servies of eten in staat' → NEGERHOLLANDS *jeet kas*.
- etenstijd** 'tijd om te gaan eten' → JAVINDO *etenstet*.
- eterniet** 'asbestcementklei' → INDONESISCH *éternit*.
- ethanol** 'brandbare vloeistof' → INDONESISCH *étanol*.
- ether** 'verdovende vloeistof' → INDONESISCH *atsiri*; JAPANS *èteru, àteru*.
- etherisch** 'vergeestelijkt' → INDONESISCH *atsiri*.
- ethiek** 'zedenleer' → INDONESISCH *étik*.
- ethisch** 'het zedelijk gevoel betreffend' → INDONESISCH *étis*.
- ethos** 'zedelijke houding' → INDONESISCH *étos*.
- ethyl** 'koolwaterstofgroep' → INDONESISCH *étil*.
- etiket** 'label' → INDONESISCH *étikét*; JAVAANS *tikét* 'label; kaartje, ticket'; MENADONEES *étikét*; MINANGKABAUS *atikat*.
- etiquette** 'omgangsvormen' → INDONESISCH *étikét*.
- etmaal** '24 uur' → DUIJS *Etmaal* '24 uur, van 12.00 tot 12.00'; DEENS † *etmaal* '(zeemanstaal) 24 uur' (uit NL of Nederlands); NOORS *ettmål* '(zeemanstaal) periode van 12.00 uur tot 12.00 uur de volgende dag' (uit NL of Nederlands).
- etnisch** 'volkenkundig; raciaal' → INDONESISCH *étnis*.
- etnocentrisme** 'het eigen volk centraal stellend' → INDONESISCH *étnoséntrisme*.
- etnografie** 'beschrijvende volkenkunde' → INDONESISCH *étnografi*.
- etnolinguïstiek** 'studie van de samenhang van de linguïstische en de niet-linguïstische aspecten van de cultuur' → INDONESISCH *étnolinguistik*.
- etnoloog** 'volkenkundige' → INDONESISCH *étnolog*.
- etnomusicologie** 'vergelijkende muziekwetenschap' → INDONESISCH *étnomusikologi*.
- etnomusicoloog** 'wetenschapper die zich bezighoudt met vergelijkende muziekwetenschap' → INDONESISCH *étnomusikolog*.
- ets** 'door etsen verkregen voorstelling' → INDONESISCH *étsa*.
- etsen** 'in metaal laten uitbijten' → ENGELS *etch*.
- ettelijke** 'onbepaald voornaamwoord' → FRIES *etlike*.
- etter** 'pus' → FRIES *etter*; PAPIAMENTS *èter* (ouder: *etter*).
- etting** 'beweiding' → DUIJS dial. *Etting* 'weide'.
- etymologie** 'woordafleidkunde' → INDONESISCH *étimologi*.
- euro** 'vanaf 1999 munteenheid van de Europese Unie, vanaf 2002 betaalmiddel' → SRANANTONGO *ero* 'munteenheid'.
- eurocentrisme** 'het centraal stellen van de Europese cultuur' → INDONESISCH *érosentrisme*.
- Europa** 'werelddeel' → INDONESISCH *Éropa* 'werelddeel; Europees'; ATJEHNEES *ierupa*; BOEGINEES *erôpa*; JAVAANS *Éropah*; KEIËES *Arop*; MADOEREES *erropa, errôpah*; MAKASSAARS *aerôpa, arôpa, erôpa*; SOENDANEES *Eropa*; NEGERHOLLANDS *Juropa*.
- Europeaan** 'persoon afkomstig uit Europa' → PETJOH *Eropeaan* 'iemand met de status van Europeaan'; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *Ropiánu* 'iemand met de status van Europeaan'.
- Europees** 'van of uit Europa' → INDONESISCH *éropés, éropis* 'verfijnd, delicaat'; JAVINDO *Eropees*.
- eustachiusbuis** 'buis in het oor' → JAPANS † *yūsutakisukan*.

euthanasie 'het bespoedigen van de dood bij ongeneeslijk ziekten' → INDONESISCH *eutanasi*.

eutroficatie 'het bevorderen van voedselrijkdom' → INDONESISCH *eutrofikasi*.

evacuatie 'ontruiming' → INDONESISCH *épakuasi*, *évakuaasi*.

evaluatie 'het evalueren' → INDONESISCH *évaluasi*.

evangelie 'elk van de vier boeken van het Nieuwe Testament' → SHONA *vhangeri* (via Afrikaans); INDONESISCH *évangéli*; JAVAANS *injin* 'Nieuwe Testament'; NEGERHOLLANDS *evangelium*; PAPIAMENTS † *ewanhelie*; SRANANTONGO *evangelie*.

evangelist 'schrijver van een evangelie, verkondiger van het evangelie' → SINGALEES † *éwagndjelieste* 'verkondiger van het evangelie'; NEGERHOLLANDS *evangelist*.

even 'in gelijke mate; ogenblik' → FRIES *eefkes* 'ogenblik'; ZWEEDS *även* 'tevens, ook' (uit NI of Nederduits); JAVINDO *efen* 'ogenblik'; NEGERHOLLANDS *even*, *eeven* 'in gelijke mate, effen'; SRANANTONGO *eifen* 'ogenblik'; SURINAAMS-JAVAANS *éfe* 'ogenblik' (via Sranantongo).

evenaar 'equator' → PAPIAMENTS † *evenaar*; SRANANTONGO *eifenaar*.

evenals 'op dezelfde wijze als, juist als, gelijk' → NEGERHOLLANDS *eeven as*.

evenbeeld 'die sprekend lijkt op een ander' → NEGERHOLLANDS *evenbeeld*.

evenement 'gebeurtenis' → FRIES *evenemint*.

evengelijk '(verouderd) volkomen gelijk, overeenkomstig' → NEGERHOLLANDS *evenglik* 'volkomen gelijk, overeenkomstig'.

evenveel 'gelijk aantal, zelfde hoeveelheid' → NEGERHOLLANDS *evenveel*.

evenwicht 'toestand van rust door gelijk gewicht aan weerszijden van de balans' → FRIES *evenwicht*.

evenzo 'op dezelfde wijze' → NEGERHOLLANDS *evensoo*.

ever '(verouderd) klein zeilschip' → DUIS *Ewer*, *Ever* 'klein zeilschip met een of twee masten en platte onderkant dat geschikt is voor rivieren of Waddenzee'; DEENS *evert* 'klein zeilschip met een of twee masten en platte onderkant dat geschikt is voor rivieren of Waddenzee' (uit NI of Nederduits); NOORS *evert* 'klein zeilschip' (uit NI of Nederduits); FRANS † *nevre* 'klein type schip, dat bij de Hollanders dienst doet voor de haringvangst'.

evocatie 'het voor de geest roepen' → INDONESISCH *évakasi*.

evolutie 'ontwikkeling' → INDONESISCH *évolusi*.

ex 'voormalig; voormalig echtgenoot of echtgenote' → INDONESISCH *éks* 'voormalig, vroeger, oud-, gewezen; vanuit, resulterend uit'; AMBONS-MALEIS *éks* 'voormalig'; MENADONEES *éks* 'voormalig (bijv. partner)'.
exact 'nauwkeurig' → INDONESISCH *éksak*.

examen 'onderzoek naar iemands kennis' →

INDONESISCH *éksamen*; AMBONS-MALEIS *éksamel*; JAVAANS *iksamen* 'examen (doen)'; KUPANG-MALEIS *éksamel*; MADOEREES *eksamèn*; MENADONEES *éksamel*; SOENDANEES *eksamèn*; TERNATAANS-MALEIS *éksamel*; PAPIAMENTS *éksamen*.

examineren 'iemand onderzoeken, ondervragen naar zijn kundigheden' → NEGERHOLLANDS *examineer*.

excellent 'voortreffelijk' → NEGERHOLLANDS *excellent*; PAPIAMENTS † *excellent*.

excellentie 'titel van hoge staatsdienaar' → INDONESISCH *ékselénsi*; BOEGINEES † *ahasalénsi* 'aanspreekvorm van hoge staatsdienaar'; MAKASSAARS † *ahasalénsi* 'aanspreekvorm voor de gouverneur-generaal'.

excelleren 'uitmunten' → PAPIAMENTS † *excellenten*.

excentriek 'buitenissig' → INDONESISCH *ékséntrik*, *nyéntrik* 'buitenissig, abnormaal'.

except 'met uitzondering van, uitgezonderd, behalve' → NEGERHOLLANDS *except* 'behalve' (uit NI of Engels).

exces 'buitensporigheid' → INDONESISCH *éksés*.

exclusief 'iets anders uitsluitend' → INDONESISCH *éksklusif*.

excommunicatie 'kerkban' → INDONESISCH *ékskomunikasi*.

excretie 'lichaamsafscheiding' → INDONESISCH *ékskrési*.

excursie 'uitstapje' → INDONESISCH *ékskursi*; MENADONEES *ékskersi*.

excuseren 'verontschuldigen' → NEGERHOLLANDS *exkoeseer*, *excuseer*.

excuus 'verontschuldiging' → FRIES *ekskús*; PETJOH *excuuus* 'genade, mededogen'; NEGERHOLLANDS *exkuse*, *excuse* 'uitvlucht, verontschuldiging'; PAPIAMENTS *ekskús*.

executie 'uitvoering, terechtstelling' → INDONESISCH *éksékusi*; SINGALEES *áskísi-ya* 'gerechtelijk bevel'.

executief 'uitvoerend' → JAVAANS *éksékutip* 'uitvoerend orgaan, uitvoerende macht, directeur'.

exempel 'voorbeeld' → NEGERHOLLANDS *exempel*; SRANANTONGO *eksempre*.

exemplaar 'stuk' → INDONESISCH *éksémpelar* 'kopie van een boek, tijdschrift'.

exercitie 'militaire oefening' → INDONESISCH *éksérsisi*; NEGERHOLLANDS *exercitie*, *exercischie*.

exhibitie 'tentoonstelling' → INDONESISCH *éksibisi*.

existentie 'het bestaan' → INDONESISCH *éksisténsi*.

exogamie 'huwelijk buiten de stam' → INDONESISCH *éksogami*.

exotisch 'uitheems' → INDONESISCH *éksotis*.

expansie 'uitbreiding over een grotere ruimte' → INDONESISCH *ékspanasi*.

expansief 'betrekking hebbend op expansie' → INDONESISCH *ékspanisif*.

expediëren 'doen vertrekken, zenden, sturen' → NEGERHOLLANDS *expedieer* 'verzenden'.

expeditie 'verzending van goederen, onderzoekstocht' → INDONESISCH *ékspedisi*.

experiment 'proefneming' → INDONESISCH *ékspérimén*.
experimenteel 'proefondervindelijk' → INDONESISCH *éksperimentil*.
expert 'deskundige' → INDONESISCH *ékspér*.
expliciet 'uitdrukkelijk' → INDONESISCH *éksplisit*.
exploitatie 'het winstgevend maken' → INDONESISCH *éksploatasi*.
exploot 'betekening' → INDONESISCH *éksploat*.
explosie 'ontploffing' → INDONESISCH *éksplosi*.
exponent 'kenmerkend vertegenwoordiger' → INDONESISCH *éksponén*.
export 'uitvoer van goederen' → INDONESISCH *ékspor*; MADOREES *ekspor* (uit NI of Engels); MENADONEES *ékspor*; MINANGKABAUS *ekspor*.
exportatie 'uitvoer' → INDONESISCH *éksportasi*.
export-import 'in- en uitvoer' → MENADONEES *éksim*.
expositie 'tentoonstelling; uiteenzetting, verklaring' → INDONESISCH *éksposisi*.
expres 'met opzet' → NEGERHOLLANDS *expres*; PAPIAMENTS *éksprès* (ouder: *espres*); SRANANTONGO *espresi*.
expresse 'met spoed' → INDONESISCH *éksprés, ésprés* 'snel'; MENADONEES *éksprès* 'snel'.
expressie 'uitdrukking' → INDONESISCH *éksprési*.
expressief 'sterk sprekend, uitdrukkingvol' → INDONESISCH *éksprésif*.
expres(trein) 'zeer snelle trein' → JAVAANS *èsprès*.
extase 'geestvervoering' → INDONESISCH *ékstase*.
extensie 'uitbreiding' → INDONESISCH *éksténsi*.
extern 'uitwonend, buiten iets liggend' → INDONESISCH *ékstérn*.
extra 'boven het gewone, bijzonder' → INDONESISCH *ékstra-*; JAVAANS *éksetra(h), iksetra(h)* 'boven het gewone'; MENADONEES *ékstra*.
extract 'uittreksel; aftreksel' → INDONESISCH *ékstrak*; AMBONS-MALEIS *èstrak* 'vendurekening'; KUPANG-MALEIS *èstrak* 'vendurekening'; MENADONEES *èstrak* 'vendurekening'; TERNATAANS-MALEIS *èstrak* 'vendurekening'; JAPANS *ekisu*; KOREAANS *eksü* (via Japans).
extraneus 'examenstudent' → MENADONEES *ékstranèi*.
extraparlamentair 'buiten het parlement gehouden' → INDONESISCH *ékstraparlementér*.
extra-post 'postwagen die buiten de normale dienstregeling rijdt' → AMBONS-MALEIS *èstrapos*; KUPANG-MALEIS *èstrapos*; MENADONEES *èstrapos*; TERNATAANS-MALEIS *èstrapos*.
extreem 'uiterst' → INDONESISCH *ékstrém, ékstrim*; MENADONEES *ékstrim*.
extremist 'iemand die uitersten najaagt' → INDONESISCH *ékstrémis, ékstrimis*.
extrovert 'naar buiten gekeerd' → INDONESISCH *ékstrovér(t)*.
EZ 'ministerie van Economische Zaken' → INDONESISCH *ését* '(Nederlands Departement van) Economische Zaken'.

ezel 'paardachtige' → DEENS *æsel* (uit NI of Nederlands); NOORS *esel* (uit NI of Nederlands); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *esel*; NEGERHOLLANDS *esel*.
ezel 'schildersezal' → ENGELS *easel*; DUIJS (*Maler-*) *Esel* 'schraag waarop een kunstschilder zijn werkstuk zet'.
ezelin 'wijffesezel' → NEGERHOLLANDS *eselin*.
ezelshoofd 'blok op de mast van een schip' → DEENS *æselhoved, æselshoved*; NOORS *eselhode*; ZWEEDS *eselhuvud* (uit NI of Nederlands); FINS † *eeselhuuwu* (via Zweeds); RUSSISCH *èzel'góft*.
ezelsoor 'oor van een ezel of iets in de vorm daarvan; omgevouwen hoek' → ZWEEDS † *erövringsöra* 'oogbout; lus aan de onderkant van het hoofd van een ezel' (uit NI of Duits).

F

faam 'reputatie, roem' → SRANANTONGO *fan*.
fabel 'vertelling, verzinsel' → INDONESISCH *fabel*; PAPIAMENTS † *fabel*.
fabricage 'het vervaardigen; de productie' → INDONESISCH *pabrikasi*.
fabricagechef 'baas over de fabricage' → JAVAANS dial. *fabrikasesèp*.
fabriek 'industriële bedrijf' → NOORD-SOTHO *faporiki* (via Afrikaans); TSWANA *faboriki* (via Afrikaans); INDONESISCH *fabrik, pabrik*; AMBONS-MALEIS *fábrík*; ATJEHNEES *pabré*; BALINEES *pabrik*; BOEGINEES *pabaré*; JAKARTAANS-MALEIS *paberik*; JAVAANS *babrik*; KUPANG-MALEIS *fábrík*; MADOEREES *fabbrik, pabbrik, fabrik*; MAKASSAARS *paberé*; MENADONEES *fabrik*; MINANGKABAUS *pabirik*; MUNA *faberiki, faberiki*; SASAKS *pabrik*; SOENDANEES *pabrik*; SRANANTONGO *fabriki*; SARNAMI *fábrík* 'industriële gebruik'; SURINAAMS-JAVAANS *babrik, pabrik* 'industriële bedrijf, pelmolen'.
fabrikant 'eigenaar van een fabriek' → INDONESISCH *pabrikán*.
facet 'aspect, kant' → INDONESISCH *fasét*.
facet 'geslepen vlak van een edelsteen' → INDONESISCH *pasét* 'soort diamant; facetgeslepen (diamant)'.
faciliteit 'hulpmiddel' → INDONESISCH *fasilitas, fasilitét, pasilitas*; MENADONEES *fasilitas*.
facta 'feiten, daden' → INDONESISCH *fakta*.
facteur 'brievenbesteller (ook in het leger)' → INDONESISCH *paktir* 'boodschapper'.
factie 'politieke groep' → RUSSISCH *fákcija* 'partij, kliek'; INDONESISCH *faksi*.
factor 'element' → MENADONEES *faktor*.
factorij 'filiaal van handelsonderneming in buitenland' → INDONESISCH *Factorij* 'kantoor van de Nederlandse Handelsmaatschappij in Batavia'.
factuur 'rekening voor geleverde goederen' → INDONESISCH *faktir, faktur, paktur*.
facultatief 'aan eigen verkiezing overlatend' → INDONESISCH *fakultatif, fakultatip*.
faculteit 'hoofdafdeling van universiteit' → INDONESISCH *fakultas*; MADOEREES *fakultas*; MENADONEES *fakultas*.
Fahrenheit 'bepaalde thermometerschaal' → JAPANS *Kashi* 'bepaalde thermometerschaal, lett. Heer Ka (Fa)'; CHINEES *Huashi* (via Japans).
failliet 'bankroet' → INDONESISCH *failit, fayit, pailit*; JAKARTAANS-MALEIS *pailit*; JAVAANS *pailit*; MADOEREES *palet*; MAKASSAARS *palí*; PAPIAMENTS *fayit*.
fair 'eerlijk' → KUPANG-MALEIS *fer* 'eerlijk, sportief'.
fair 'jaarmarkt, jaarbeurs' → INDONESISCH *pér*

'jaarmarkt, kermis, jaarbeurs'.
fait accompli 'vaststaand bewezen feit' → INDONESISCH *fétakompli*.
fak '(Vlaams) kluit, plagge; pluk; lui persoon' → FRANS dial. *facon* 'as'; FRANS dial. *fague, faga* 'luiheid'.
fakkel 'toorts' → NEGERHOLLANDS *fackel* 'toorts, vlam'.
falconet 'stuk licht geschut' → ? BOEGINEES *palé* 'soort kanon'.
falen 'in gebreke blijven, mislukken' → FRIES *fale*; JAKARTAANS-MALEIS dial. *pal* 'verliezen (in het spel)'.
falie 'sluierdoek' → ENGELS *fala* 'omslagdoek'; FRANS *faillie* 'sluier, sjaal'; PAPIAMENTS † *falie*.
familiair, familiaar 'gemeenzaam' → INDONESISCH *familier* 'gemeenzaam, vriendelijk'; SRANANTONGO *famiriari*.
familie 'gezin, bloedverwanten' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *family* 'bloedverwanten' (via Afrikaans); INDONESISCH *famili, pamili, permili* 'gezin, verwanten'; AMBONS-MALEIS *famili*; JAKARTAANS-MALEIS *pamili, permili*; JAVAANS *pamili, permili*; KUPANG-MALEIS *famili*; MENADONEES *famili*; MINANGKABAUS *pamili*; TERNATAANS-MALEIS *famili*; PETJOH *fermilie*; NEGERHOLLANDS *familie, famili*; BERBICE-NEDERLANDS *famili*; SRANANTONGO *famiri*; SARAMAKKAANS *famii* 'bloedverwanten' (via Sranantongo); SURINAAMS-JAVAANS *famiri, pamili, pamiri* (via Sranantongo).
familieboekje '(Surinaams-Nederlands) legitimatiepapieren' → NEGERHOLLANDS *familieboek* 'legitimatiepapieren'; AUCAANS *famii boekoe* 'legitimatiepapieren'; SURINAAMS-JAVAANS *pamilibug* 'legitimatiepapieren'.
familienaam '(Surinaams-Nederlands) achternaam' → SURINAAMS-JAVAANS *familinam* 'achternaam'.
fan 'ventilator' → JAVAANS *fèn(s)*; PETJOH *fen* 'ventilator, waaier'.
fan 'bewonderaar' → SRANANTONGO *fèn* (uit NL of Engels).
fanatiek 'bezeten' → FRIES *fanatyk*; INDONESISCH *fanatik, panatik*; JAKARTAANS-MALEIS *panatik*; MENADONEES *fanatik*.
fantaseren 'de verbeelding de vrije loop laten' → PETJOH *fantaseren* 'liegen'.
fantasie 'verbeeldingskracht' → INDONESISCH *fantasi, fantasi* 'verbeeldingskracht; voor de show'; JAKARTAANS-MALEIS *fantasi* 'imaginair; versiersel'; JAVAANS *fantasi* 'verbeeldingskracht; geïmproviseerd musiceren'; MENADONEES *fantasi* 'verbeelding'; NEGERHOLLANDS *fantasi*.
fantast 'iemand met sterke fantasie' → NEGERHOLLANDS *fantast*.
fantastisch 'niet werkelijk, onwerkelijk goed e.d.' → INDONESISCH *fantastis*; PETJOH *fantasties* 'formidabel, geweldig'.
farizeeër 'schijnheilige' → NEGERHOLLANDS

- phariseewen* 'schijnheiligen'; SRANANTONGO *fariseman* 'Joodse priester'.
- farmacologie** 'leer der geneesmiddelen' → INDONESISCH *farmakologi*.
- faro** 'Brussels biersoort' → FRANS *faro*.
- farynx** 'keelholte' → INDONESISCH *faring*.
- fascisme** 'politiek systeem' → INDONESISCH *fasisme*.
- fascist** 'aanhanger van het fascisme' → INDONESISCH *fasis*.
- fase** 'schijngestalte van planeet; stadium' → INDONESISCH *fasa*.
- fataal** 'noodlottig' → INDONESISCH *fatal*.
- fatalisme** 'geloof in noodlot' → INDONESISCH *fatalisme*.
- fatsoen** 'welgemanierdheid' → FRIES *fatsoen*; DUIJS dial. *Fatsoen, Fatsaun* 'vorm, verschijning; welgemanierdheid'; INDONESISCH *fatsoen, fatsun*; AMBONS-MALEIS *fatsun* 'welgemanierd'; KUPANG-MALEIS *fatsun* 'fatsoen; goed staan (kleding)'; MENADONEES *fatsun* 'fatsoen; goed staan (kleding)'; TERNATAANS-MALEIS *fatsun* 'welgemanierdheid; goed staan (kleding)'; PETJOH *fatsoen*; NEGERHOLLANDS *fatsoen*.
- fatsoeneren** 'zich oprispen en netjes aankleden' → PETJOH *fatsoeneren*.
- fatsoenlijk** 'met goede manieren, netjes' → FRIES *fantsoenlik*; DEENS † *fasonlig* (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *fatsoenlik*; SRANANTONGO *fatsundru(ku)*.
- favoriet** 'gunsteling' → INDONESISCH *favorit*.
- februari** 'tweede maand' → INDONESISCH *Fébruari, Pébruari*; BOEGINEES *peberuári*; MADOREES *pebburuwari*; MAKASSAARS *peberiwári*; MINANGKABAUS *pebruari*; NIAS *feberuari*; SOENDANEES *Peberwari*; SINGALEES *pebaravári*; NEGERHOLLANDS *februarie*; PAPIAMENTS *febrüari*; SRANANTONGO *februari*; TIRIYÓ *feburari*; SARNAMI *febrewári*; SURINAAMS-JAVAANS *Fébruari, Pébruari*.
- federatie** 'bond' → INDONESISCH *féderasi*.
- feëen** 'spreekjesfiguren' → CHINEES-MALEIS *fëyen*.
- feest** 'viering' → AMBONS-MALEIS *pësta*; BOEGINEES *pesæta*; JAVAANS dial. *pësta*; KEIËES *festa*; MAKASSAARS *peseta*; MENADONEES *pësta*; PETJOH *pesta* «via Indonesisch/Maleis»; NEGERHOLLANDS *feesa* 'viering, partijtje'; SRANANTONGO *fesa*; SURINAAMS-JAVAANS *fës* 'viering, fuif' «via Sranantongo».
- feestbeest** 'iemand die van feesten houdt' → DUIJS *Feierbiest* 'iemand die van feesten houdt (bekend dankzij Louis van Gaal)'.
- feil** 'fout' → DEENS *fejl* (uit NL of Nederduits); NOORS *feil* 'fout, gebrek' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *fel* (uit NL of Nederduits).
- feil** '(gewestelijk) dweil' → DUIJS dial. *Feudel* 'dweil'; AMERIKAANS-ENGELS *file* 'dweil, vaatdoek'.
- feilen** 'mistasten' → DUIJS dial. *feilen* 'ontbreken'; DEENS *fejle* 'een fout begaan, doel missen; zich ziek voelen' (uit NL of Nederduits); NOORS *feile* 'mankeren, schelen; falen, mistasten' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *fela* 'fouten begaan' (uit NL of Nederduits).
- feilen** 'dweilen' → AMERIKAANS-ENGELS *file*; PAPIAMENTS *feila* (ouder: *veila, vyl, vyla*).
- feit** 'daad, wat werkelijk is' → PAPIAMENTS *fëit*.
- fel** 'hevig, vurig' → PAPIAMENTS † *fel*.
- feliciteren** 'gelukwensen' → FRIES *felicitearje*; SRANANTONGO *fristeri*; SURINAAMS-JAVAANS *fëlisitir*.
- femel** 'mannelijke hennep' → ENGELS *fmible*.
- feminisme** 'vrouwenbeweging' → INDONESISCH *fëminisme*.
- fenol** 'carbolzuur' → INDONESISCH *fëmol*.
- fenologie** 'leer van de invloed van het klimaat' → INDONESISCH *fënologi*.
- fenomeen** 'verschijnsel' → INDONESISCH *fënomén(a)*.
- fenotype** 'de verschijningsvorm van levende wezens zoals hij ontstaat uit samenwerking van erfelijke informatie en het beïnvloedend milieu' → INDONESISCH *vënotip(e), fënotip(e)*.
- feodaal** 'tot het leenstelsel behorend' → INDONESISCH *fëodal*; MENADONEES *fëodal*.
- ferm** 'flink' → DEENS *ferm* (uit NL of Nederduits); NOORS *ferm* (uit NL of Nederduits).
- ferment** 'giststof' → INDONESISCH *fërmén*.
- fermentatie** 'gisting' → INDONESISCH *fërméntasi*.
- feromonen** 'insectenlokstoffen' → INDONESISCH *fëromon*.
- festival** 'groot (muziek)feest' → INDONESISCH *fëstival*; MADOREES *festival*; MENADONEES *fëstival*.
- fetisj** 'vereerd voorwerp' → INDONESISCH *fëtis*.
- fiasco** 'mislukking' → INDONESISCH *fiasko*.
- fiat** 'goedkeuring' → INDONESISCH *fiat*.
- fibrine** 'bloed- of plantenvezelstof' → INDONESISCH *fibrin*.
- factie** 'niet op werkelijkheid berustende voorstelling' → INDONESISCH *fiksi, viksi*.
- factief** 'verdicht' → INDONESISCH *fiktif*.
- fier** 'trots' → PAPIAMENTS † *fier*.
- fiets** 'rijwiel' → DUIJS *Fiets, Fietse*; INDONESISCH *pit*; AMBONS-MALEIS *pits*; JAVAANS *pit*; MENADONEES *fits*; SURINAAMS-JAVAANS *pit*.
- figurant** 'acteur met zwiigende rol' → INDONESISCH *figuran*.
- figuur** 'gestalte, afbeelding' → INDONESISCH *figur, figura, pigura* 'gestalte, afbeelding; persoon; schilderij; fotolijst' (uit NL of Portugees); AMBONS-MALEIS *figir*; JAVAANS *pigurah* 'afbeelding; schilderij' (uit NL of Portugees); MENADONEES *figir*; MENADONEES *figura* 'iemand die zich expres raar kleedt om feestdagen te verlevendigen en een bezienswaardigheid te worden' (uit NL of Portugees); SOENDANEES *pigura* 'voorstelling van een persoon; schilderij achter glas; wandversiering' (uit NL of Portugees); SINGALEES *pigura, pimbura, pikura* 'ontwerp, afbeelding' (uit NL of Portugees); NEGERHOLLANDS *figuur* 'gestalte'.
- fijn** 'niet grof, verfijnd; heerlijk' → FRIES *fijn* 'van

uitgezochte hoedanigheid; heerlijk; nauwkeurig, precies'; DUIJS *fein* 'dun, niet grof, verfijnd'; GĀ *fiŋg* 'niet grof' (uit NI of Deens); TWI *fiŋg* 'niet grof' (uit NI of Deens); NEGERHOLLANDS *fien*, *fin*; BERBICE-NEDERLANDS *fini*; PAPIAMENTS *fini* 'niet grof, verfijnd'; SRANANTONGO *feni* (ouder: *fini*) 'dun, slank'; SARMAKKAANS *finu* 'dun, verfijnd' <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *fini* 'fijn, verfijnd' <via Sranantongo>.

fijntjes 'keurig, precies' → ENGELS *finical* 'pietluttig, overdreven precies, kieskeurig'.

fijt 'ontsteking aan vinger' → PAPIAMENTS † *viyt*, *fijt*.

fikfakkerij (verouderd) beuzelarij, gepruts, wissewasje' → DEENS *fiksfakseri* 'foefje, onnodige omhaal; snelle bewegingen' (uit NI of Nederlands).

filantroop 'liefdadig persoon' → INDONESISCH *filantrop*.

filantropie 'menslievendheid' → INDONESISCH *filantropi*.

filatelist 'postzegelverzamelaar' → INDONESISCH *filatelis*.

fileren 'van bot of graat ontdoen' → PETJOH *fileren* 'slaan, afranselen, afstraffen'.

filiaal 'bijkantoor' → INDONESISCH *filial*.

film 'werk, bestaande uit een reeks filmopnamen die bewegend beeld vormen' → INDONESISCH *film*, *pèlem*, *pilem* 'strook met film- of fotobeelden'; BALINESE *film*; IBAN *pilem* (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *pèlem*, *pilem*; JAVAANS *pèlem*; MADOEREES *felēm*, *filēm*; MAKASSAARS *pèlleng*; MENADONEES *fèlem*; MINANGKABAUS *pilem* (uit NI of Engels); SRANANTONGO *felm*; SARNAMI *felam* 'strook met film- of fotobeelden'; SURINAAMS-JAVAANS *film* 'strook met film- of fotobeelden' <via Sranantongo>.

filologie 'taal- en letterkunde van een volk' → INDONESISCH *filologi*.

filosofie 'wijsbegeerte' → INDONESISCH *filosofi*.

filosofisch 'wijsgerig' → SRANANTONGO *filo*.

filosoof 'wijsgeer' → PAPIAMENTS † *filosoof*.

filter 'zeef; mondstuk van sigaret' → INDONESISCH *filter*.

finale 'eindstrijd in sport' → INDONESISCH *final*; MINANGKABAUS *pinal*.

financieel 'geldzaken betreffend; geldelijk' → FRIES *finansjeel*.

financiën 'geldwezen' → FRIES *finânsjes*; SRANANTONGO *financiën*.

financier 'geldschieder' → INDONESISCH *finansir*.

finer 'dunne platen van een mooie houtsoort die op meubels worden bevestigd' → ZWEEDS *faner* (uit NI of Duits); RUSSISCH *fanér*; INDONESISCH *finér*; PAPIAMENTS *finer*.

fineren (verouderd) 'geld bijeenbrengen' → ENGELS † *finer* 'geld bijeenbrengen'.

finish 'laatste deel van een wedstrijdbaan, eindstreep' → KUPANG-MALEIS *finis*, *fenis*.

firma 'handelsnaam, handelszaak' → INDONESISCH

firma; BOEGINEES *pirma*; MADOEREES *firma*.

firmament 'uitspansel' → PAPIAMENTS † *firmament*; SRANANTONGO *fermamenti*.

fiscaal 'm.b.t. de belastingen' → INDONESISCH *fiskal*; BOEGINEES *pasikála*.

fiscaal 'rechterlijk ambtenaar die voor de belangen van de soeverein of voor de rechten van de fiscus waakte, openbare aanklager' → ENGELS *fiscal* 'rechterlijk ambtenaar; klauwier (Zuid-Afrika)'; INDONESISCH *fiskal* 'ambtenaar belast met staatsbelangen, openbare aanklager'; JAVAANS † *beskal*, *biskal* 'officier van justitie'; MADOEREES *biskal*, *piskal* 'inlandse hoofdofficier van justitie'; MAKASSAARS *pasikála*, *pasikála* 'officier van justitie'; SINGALEES *piskal* 'rechterlijk ambtenaar' (uit NI of Portugees); TAMIL dial. *piskāl* 'rechterlijk ambtenaar, hoofd van politie'; AMERIKAANS-ENGELS † *scule*, *scol* 'rechterlijk ambtenaar'; PAPIAMENTS *fiskal* 'officier van justitie'; SRANANTONGO *fiskari* 'openbare aanklager'; AROWAKS *fiscal* 'rechterlijk ambtenaar'.

fiscaliaat 'ambt en bureau van een fiscaal of rechterlijk ambtenaar' → PAPIAMENTS *piskalat* 'gevangenis'.

fiscus 'staatskas' → INDONESISCH *fiskus* 'staatskas; belastinginspecteur'.

fistel 'afvoerkanaal van etter' → INDONESISCH *fistél*; PAPIAMENTS *fistel*.

fit 'gezond' → INDONESISCH *fit*.

fitting 'deel van lamp dat gloeidraden met stroomdraden verbindt' → INDONESISCH *fiting*, *piting*; JAKARTAANS-MALEIS *piting*; MENADONEES *fètèng*.

fixen '(drugs) regelen' → SRANANTONGO *feks* 'maken, repareren' (uit NI of Engels).

fixeren 'vastmaken, vastleggen' → JAVAANS *fiksir* 'vastleggen (foto)'.

fjord 'inham' → INDONESISCH *fyord*.

flabber 'loshangen, klapperen' → SRANANTONGO *flabaflaba*, *flèbber*.

flacon 'sierlijke fles' → INDONESISCH *flakon*; MADOEREES dial. *palgon*.

fladderen 'vlinderen, wapperen' → ZWEEDS *fladdra* 'vlinderen, wapperen, flakkeren, klapperen' (uit NI of Nederlands).

flambouw 'fakkel' → NEGERHOLLANDS *vlambee*, *flambeew*; SRANANTONGO *frambow*; SARNAMI *flámbo*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *flambo* 'fakkel om mee op kreeft en krab te vissen'.

flamboyant 'stralend' → INDONESISCH *flamboyant* 'pronkerig, opzichtig'.

flamboyant 'tropische sierboom met vuurrode bloemen' → INDONESISCH *flamboyant*; MINANGKABAUS *plamboyan*; PETJOH *flamboyant*, *vlambojang*.

flamingo 'reigerachtige' → SRANANTONGO *flamingo* 'rode ibis'.

flanel 'geweven stof' → EWE *flánà* (uit NI of Portugees); INDONESISCH *flanél*, *pelanél*, *pernel*,

- planèl*; JAKARTAANS-MALEIS *pelanèl*, *pernèl*;
 JAVAANS *parnèl*, *pernèl*, *pranèl*; MADOREES *planèl*;
 MINANGKABAUS *palanin*; SOENDANEES *pèrnèl*;
 SINGALEES *panèl*; JAPANS *furanneru*; ? KOREAANS
p'üllannel 'stof' <via Japans>; KOREAANS *neru*
 <via Japans>.
- flank** 'zijkant' → RUSSISCH *fláng*; OEKRAÏENS *fláng*
 <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *flang* <via Russisch>.
- flankeur** 'tirailleur die terzijde van de troep
 marcheert' → JAVAANS *plangkir*.
- flard** 'afgescheurde lap' → FRIES *flarde*.
- flat** 'gebouw met woningen; appartement' → FRIES
flat, *flet* 'gebouw met woningen'; INDONESIAISCH
flat 'appartement in flatgebouw' (uit NI of Engels);
 SRANANTONGO *flèt* 'bungalow'.
- flater** 'blunder' → FRIES *flater*.
- flatsen** '(Vlaams) slaan' → FRANS dial. *flachi* 'slaan'.
- flatteren** 'te fraai voorstellen' → NEGERHOLLANDS
flatter 'vleien'; PAPIAMENTS *flakter* 'iemand
 terwille zijn'.
- flauw** 'niet hartig, niet krachtig' → DUIJS *flau*
 'misselijk, onwel'; DEENS *flou* 'verlegen, niet
 krachtig' (uit NI of Nederduits); NOORS *flau* 'slap,
 banaal, pijnlijk, opgelaten' (uit NI of Duits); ZUID-
 AFRIKAANS-ENGELS *flauw*, *flow* 'zwak, uitgeput';
 AMBONS-MALEIS *flau* 'flauwvallen'; MENADONEES
flau 'flauwvallen'; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON)
flau; NEGERHOLLANDS *flaau* 'zwak, bewusteloos';
 BERBICE-NEDERLANDS *flau*; PAPIAMENTS *flou*
 'bewusteloos'; SRANANTONGO *flaw* (ouder: *flau*,
frau) 'flauwvallen, bezwijmen'; AUCAANS *faaw*.
- flauwachtig** 'een beetje flauw' → NEGERHOLLANDS
flaauwachtig, *flauwachtig*.
- flauwte** 'lichte bewusteloosheid' → NEGERHOLLANDS
flaauwte 'zwakheid, bedwelming, lichte
 bewusteloosheid'.
- flegmatisch** 'onverstoorbaar kalm' → INDONESIAISCH
flégmatis 'onverstoorbaar'.
- flens** 'opstaande rand aan uiteinde van buizen' →
 INDONESIAISCH *flénsa*.
- flenter**, **flinter** 'lap, reep' → ROEMEENS *fleandură*,
fleandră 'gescheurd kledingstuk, vod'.
- fles** 'glazen vat met nauwe hals' → FRIES *flesse*;
 SCHOTS † *flas* 'kruithoorn'; INDONESIAISCH *pelés*,
flés; AMBONS-MALEIS *flésku* 'vierkante kelderfles';
 BOEGINEES *palése* 'kelderfles'; JAKARTAANS-
 MALEIS *pelés*; JAVAANS *plés*; KEIËES *fles* 'vierkante
 fles'; KUPANG-MALEIS *fles*, *flesko* 'vierkante fles';
 LETINEES *vlésa*; MADOREES *épples* 'vierkante fles,
 kelderfles'; MAKASSAARS *palése*, *palésé* 'kelderfles,
 vierkante jeneverfles'; MENADONEES *fles*, *flesko*
 'vierkante fles'; MINANGKABAUS *poleh*; SAVU *wolehé*
 'vierkante fles'; SASAKS *pèles* 'stopfles'; SOENDANEES
pèles, *ples* 'flesje'; TERNATAANS-MALEIS *fles*, *flesko*
 'vierkante fles'; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA)
flessoe; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *fles*;
 JAPANS † *furesu*; LOUP *plas*; MAHICAN *pnásch*;
 NEGERHOLLANDS *flessis*; PAPIAMENTS *flèshi*, *fleishi*,
fleshi (ouder: *fleisji*) 'flesje voornamelijk voor
 medicijnen; flacon'.
- flets** 'bleek' → FRANS dial. *battre à flets* 'gezegd van de
 ogen van iemand die slaap heeft'.
- fleurig** 'bloeiend; blozend; opgewekt, vrolijk' → FRIES
fleurich.
- flexibel** 'buigzaam' → INDONESIAISCH *fléksibel*.
- flexie** 'buiging, verbuiging' → INDONESIAISCH *fléksi*.
- flikflooiën** 'met baatzuchtige bedoelingen vleien' →
 DUIJS dial. *flikflooiën*.
- flikken** 'handig klaarspelen, leveren' → DEENS *flikke*
 'iets snel in elkaar zetten' (uit NI of Nederduits);
 NOORS *flikke* 'lappen, oplappen' (uit NI of
 Nederduits); ZWEEDS *flicka* 'oplappen, opkalefateren,
 verstellen' (uit NI of Nederduits).
- flikkeren** 'met kracht vallen' → SRANANTONGO *fleker*.
- flink** 'fors, stevig' → ZWEEDS *flink* 'vlug, behendig,
 vaardig' (uit NI of Nederduits); SURINAAMS-
 JAVAANS *fling*.
- flinken** '(Vlaams) slaan' → FRANS dial. *flinchi* 'slaan,
 geselen'; FRANS *flinquer* 'gelijke groeven trekken (op
 edelsmidswerk waar email moet komen)'.
- flint** 'keisteen, vuursteen' → DUIJS *Flint*, *Flinte*
 'vuursteen'; FRANS † *flin* 'harde delfstof om het
 lemmet van een zwaard mee te polijsten'.
- flintglas** 'glassoort voor optische instrumenten' →
 JAPANS *furintogarasu*.
- flippen** 'gek worden' → SRANANTONGO *flep* (uit NI
 of Engels).
- flirten** 'niet serieus het hof maken' → MENADONEES
flert 'overspel plegen'.
- flit** 'insecticide' → INDONESIAISCH *flit*.
- flicts** 'kort schijnsel; (verouderd) pijl, schicht' →
 SRANANTONGO *flets* 'kort schijnsel'.
- flitsen** 'kort schijnen; een flitsger gebruiken' → DUIJS
flitzen '(met pijlen) schieten, snellen' (uit NI of
 Nederduits); SRANANTONGO *flets*.
- floers** 'geweven stof; sluiër' → DUIJS *Flor*
 'doorzichtig weefsel; rouwband; pool; sluiër';
 DEENS *flor* 'geweven stof, de haren op fluweel'
 <via Duits>; NOORS *flor* 'geweven stof' (uit NI of
 Nederduits); KROATISCH *flor* 'fijn doorzichtig
 weefsel; rouwband' <via Duits>; MACEDONISCH *flor*
 'fijn doorzichtig weefsel; rouwband' <via Duits>;
 SERVISCH *flor* 'fijn doorzichtig weefsel; rouwband'
 <via Duits>; SLOVEENS *flor* 'fijn doorzichtig
 weefsel; rouwband' <via Duits>; RUSSISCH *flër*
 'fijn doorzichtig weefsel' <via Duits>; OEKRAÏENS
flër 'fijn doorzichtig weefsel' <via Russisch>; LETS
flors 'geweven stof'; HONGAARS *flór* 'doorzichtig
 weefsel, sluiër' <via Duits>.
- flonkeren** 'warm schitteren' → DUIJS *flunkern*
 'opsnijden, zich schitterend voordoen' (uit NI of
 Nederduits).
- flop** 'mislukking' → INDONESIAISCH *flop* (uit NI
 of Engels).
- flora** 'gezamenlijke planten van een streek' →
 INDONESIAISCH *flora*.

floret 'schermdegen' → INDONESISCH *florét*; MENADONEES *florèt* 'schermen'.

florijn 'Nederlandse gulden' → DUIJS *Florin*; DEENS *florijn*; NOORS *florin*; FRANS *florin*; PORTUGEEES *florim*; BRETONS *fleuryrn*; POOLS *gulden*; LITOUWS *florinas*; MALTEES *florin* 'via Frans'; ESPERANTO *floreino* 'via Frans'; TURKS *florin*; KOERDISCH *florin*; PAPIAMENTS *florin, florans*.

fluctuatie 'het schommelen' → INDONESISCH *fluktuasi*.

fluim 'hoeveelheid slijm' → INDONESISCH *floém*; KUPANG-MALEIS *falém*; PAPIAMENTS † *fleima* 'snot'.

fluit 'blaasinstrument' → DUIJS *Flöte*; DEENS *fløjte* 'blaasinstrument; fluitsignaal' (uit NI of Nederduits); NOORS *fløyte* 'blaasinstrument; fluitsignaal' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *flöjt* 'blaasinstrument; fluitsignaal' (uit NI of Nederduits); ESTS *flööť* 'via Duits'; MACEDONISCH *flejta* 'via Russisch'; RUSSISCH *flejta*; BULGAARS *flejta* 'via Russisch'; OEKRAÏENS *flejta* 'via Russisch'; WIT-RUSSISCH *fléjta* 'via Russisch'; AZERI *fleyta* 'via Russisch'; LITOUWS *fleita* 'via Duits'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *fluitjie* 'mondharmonica' 'via Afrikaans'; INDONESISCH *peluit* 'blaasinstrument; sirene, fluitsignaal'; AMBONS-MALEIS *floit*; JAKARTAANS-MALEIS *peluit* 'pijp; sirene'; JAVAANS *pluwit, pluit* 'Europese fluit'; KUPANG-MALEIS *floit* 'dwarsfluit'; MAKASSAARS *polói, palói* 'blaasinstrument, fluitje; stoomfluit van boot'; MENADONEES *floit* 'dwarsfluit'; MUNA *fuloi*; SAHU *fuluti*; TERNATAANS-MALEIS *floit* 'dwarsfluit'; CREOOLS-PORTUGEEES (MALAKKA) *floi*; PAPIAMENTS *flüit* (ouder: *fleit*); SRANANTONGO *froit* (ouder: *floiti, froiti*); SARAMAKKAANS *foloiti* 'via Sranantongo'; AROWAKS *flauta*.

fluit 'schip' → ENGELS *flute* 'driemaster, lichtbepand troepentransportschip'; DUIJS *Flüte, Fleute* 'driemaster uit de 17e en 18e eeuw'; DEENS *fløjte* 'driemastship' 'via Nederduits'; NOORS *fløyte* 'driemaster, koopvaardijship' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *flöjt* 'lang, smal schip veelal met platte bodem en drie masten'; FINS *flöytti* 'bepaald type zeilschip'; FRANS *flüte* 'oorlogsschip dat voor het transport van materiaal zorgde; groot plat schip (in Nederland)'; ITALIAANS *flauto* 'bepaald schip' 'via Frans'; BRETONS *flut* 'iets in de vorm van een boot' 'via Frans'; RUSSISCH *flejt* 'soort vrachtschip'; OEKRAÏENS *flejt* 'soort vrachtschip' 'via Russisch'.

fluiten 'de fluit spelen; met de mond fluiten' → ? ENGELS *flout* '(be)soppen, honen'; DEENS *gå fløjten* 'de mist in gaan, naar de knoppen gaan, verloren gaan' (uit NI of Nederduits); NOORS *gå fløyten* 'de mist in gaan, naar de knoppen gaan, verloren gaan' (uit NI of Nederduits); CREOOLS-PORTUGEEES (MALAKKA) *floi* 'de fluit spelen'; NEGERHOLLANDS *flöjt* (uit NI of Deens); BERBICE-NEDERLANDS *floit*; PAPIAMENTS *flüit* 'de fluit bespelen; met de mond fluiten'; SRANANTONGO *froit*; SARAMAKKAANS

foloiti 'via Sranantongo'.

fluks 'spoedig, dadelijk' → NOORS *fluks* 'dadelijk' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *hux flux* 'vliegensvlug, als de wiedeweerga' (uit NI of Nederduits); CREOOLS-PORTUGEEES (CEYLON) *flenx*.

fluor 'gas' → INDONESISCH *fluor*; JAPANS † *furyūoru*; ? KOREAANS *p'ülluorü* 'via Japans'.

fluorine 'chemisch element' → JAPANS † *furyūorine*.

fluweel 'geweven stof' → DUIJS † *Fluwel*; DEENS *flöjl* (uit NI of Nederduits); NOORS *fløyel* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *fluwel*; NEGERHOLLANDS *fluweel, flyweel, flyveel, vlyveel*.

fluwijn 'steenmarter' → ENGELS † *flewen* 'bunzing; marterachtige'.

fobie 'angstbeklemming' → INDONESISCH *fobi*.

focus 'brandpunt' → INDONESISCH *fokus*.

foefje 'truc' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *foefje slide* 'kabelbaan (speeltoestel)' 'via Afrikaans'.

foei 'tussenwerpsel: uitroep van afkeuring' → FRIES *foei, fuoi, fui*.

foelie 'zaadmantel van de muskaatnoot' → INDONESISCH *fuli*.

foerage 'veevoeder; levensmiddelen' → MADOREEES dial. *prangsi*.

foerier 'bevoorradingsonderofficier' → JAVAANS *polir, poliher, pulir, puliher, purir* 'bevoorradingsofficier'; MADOREEES *bhulir*; NIAS *fuli*.

foetelen '(Vlaams) bedriegen' → FRANS dial. *foudler* 'bedriegen'.

foetsie 'weg' → FRIES *foetsy* 'weg, verdwenen'.

foezelolie 'mengsel van hogere alcoholen' → JAPANS *fūzeruyu*.

fok 'voorzeil' → DUIJS *Fock* (uit NI of Nederduits); DEENS *fok* (uit NI of Nederduits); NOORS *fokk*; ZWEEDS *fock* (uit NI of Nederduits); FINS *fokki, fokka* 'via Zweeds'; ESTS *fokk* (uit NI of Duits); FRANS *foe* 'voorste zeil van een schip'; ITALIAANS *fiocco* 'kluiver'; SPAANS *foque* 'voorzeil, kluiver' 'via Frans'; BASKISCH *poka* 'via Frans'; POOLS *fok, bryfok* (uit NI of Duits); RUSSISCH *fok* 'zeil aan de voormast'; BULGAARS *fok*; OEKRAÏENS *fok* 'zeil aan de voormast' 'via Russisch'; AZERI *fok* 'voorste zeil van een schip' 'via Russisch'; LITOUWS *fokas* 'zeil aan de voormast van een schip'; KEIËES *foot* 'fokkenzeil'.

fokkenboelijn 'boelijn van de fok' → RUSSISCH † *fokabulin*'.

fokkenbras 'bepaald touw aan de fok' → RUSSISCH † *fokabras*.

fokkengeitouw 'bepaald touw aan de fok' → RUSSISCH † *fokagitov*.

fokkenhals 'hals van de fok' → RUSSISCH † *fokagals*.

fokkenhalstalie 'bepaald touw aan de fokkenhals' → RUSSISCH † *fokagalstali*.

fokkenhanenpoot 'eind touw aan fok met ring die door een ander touw opgehouden wordt' → RUSSISCH † *fokaganaput*'.

fokkenkardeel 'bepaald takel aan de fok' → RUSSISCH † *fokagardel*'.

- fokkenmarszeil** 'bepaald zeil' → POOLS *fokmarsel* 'tweede of derde zeil van anderen aan de fokkenmast'.
- fokkenmast** 'voorste mast op een zeilschip' → ZWEEDS *fokmast*; FINS *fokkamasto* 'via Zweeds'; POOLS *fokmaszt*; RUSSISCH *fokmačta* 'voorste mast van een driemastschip'; BULGAARS *fokmačta* 'via Russisch'; LETS *fokmasts*.
- fokkenra** 'ra van de fok' → POOLS *fokreja*; RUSSISCH *fokarej*; LETS *fokrāja*; LITOUWS *fokrėja*.
- fokkenrust** 'balk aan de fokkenmast' → RUSSISCH † *fokruslen*'.
- fokkenschoot** 'schoot waarmee de fok vastgezet wordt' → RUSSISCH † *fokaškot*.
- fokkenstag** 'touwwerk aan de fok' → POOLS *fokstenga*; RUSSISCH *fokaštag*.
- fokkenstagzeil** 'zeil aan de fokkenstag' → RUSSISCH † *fokstaksel*, *fokstaksel*'.
- fokkenstagzeilleider** 'zeilleider aan de fokkenstag' → RUSSISCH † *fokstaksel'leer*.
- fokkenstagzeilneerhaler** 'zeilneerhaler aan de fokkenstag' → RUSSISCH † *fokstaksel'-niral*.
- fokkenstagzeilval** 'bepaald touw aan de fokkenstag' → RUSSISCH † *fokstaksel'fal*.
- fokkentoppenant** 'bepaald touw aan de fok' → RUSSISCH † *fokatopenant*.
- fokkentopzeil** 'bovenste schuine zeil aan de fokkenmast' → POOLS *foktopsel*.
- fokkenval** 'touw waarmee de fok wordt gehesen' → RUSSISCH † *fokafal*.
- fokkenwant** 'touwwerk van de fok' → RUSSISCH *fokvanty*.
- fokkenzeil** 'bepaald zeil' → RUSSISCH *fokzejl*.
- Fokker** 'vliegtuigmerk' → ENGELS *Fokker* 'vliegtuig met trekschroef; vliegtuig gebouwd in de Fokkerfabrieken'; DEENS *fokker* 'vliegtuig uit de fabriek van Fokker' (uit NL of Nederduits).
- fokker** 'iemand die fokt' → FRIES *fokker*.
- folder** 'vouwblad' → INDONESISCH *folder* (uit NL of Engels).
- foliant** 'boek in folioformaat' → FRIES *foliant*.
- folie** 'bladmetaal' → INDONESISCH *foli* 'bladmetaal; dun plastic verpakkingsmateriaal'; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *foelie*.
- folio** 'boekformaat' → INDONESISCH *folio*, *polio* 'boek-, papierformaat van ongeveer 33x21,5 cm'; MADOEREES *fōliyō*.
- folklore** 'volksverleveringen' → INDONESISCH *folklor*.
- follikel** 'zakje' → INDONESISCH *folikel*.
- fommelen** '(gewestelijk) frommelen' → ENGELS *fumble* 'tasten, frunniken, prutsen; stamelen, hakkelen; (uit handen) laten glippen'; NOORS *famle* 'tasten, hannesen' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *fumla* 'tasten'.
- fonds** 'vastgelegd kapitaal' → FRIES *fons*; INDONESISCH *fond(s)*, *fons*; MENADONEES *fonds*; PAPIAMENTS † *fonds*; SRANANTONGO *fonsu* '(zieken)fonds'.
- foneem** 'klankeenheid' → INDONESISCH *foném*, *fonim*.
- fonetiek** 'tak van taalwetenschap betreffende spraakklanken' → INDONESISCH *fonétik*.
- fonograaf** 'toestel om geluidstrillingen vast te leggen in wascilinders, voorloper van de grammofoon' → INDONESISCH *fonograf*.
- fonogram** 'wascilinder voor fonograaf' → INDONESISCH *fonogram*; MAKASSAARS *póno*.
- fonologie** 'tak van taalwetenschap betreffende fonemen' → INDONESISCH *fonologi*.
- fontein** 'kunstmatige springbron' → DEENS *fontein* 'bron'; INDONESISCH *fontén*, *fontén*; JAVAANS *fontèn*; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *fontena* (uit NL of Portugees); PAPIAMENTS *fontein*; SRANANTONGO *fontèn*.
- fonteinkruid** 'waterplant' → ENGELS *pondweed*.
- fooi** 'drinkgeld' → FRIES *foai*; ENGELS *foy* 'afscheidsfeestje of geschenk voor reizigers'; SCHOTS *foy* 'afscheidsfeestje; feestje om een bruiloft of speciale gelegenheid te vieren'; ? INDONESISCH *foya-foya* 'escapades; met geld smijten'; PAPIAMENTS † *fooi*.
- foppen** 'voor de gek houden' → FRIES *foppe*; PETJOH *fop*, *foppentjes* 'voor de lol, voor de aardigheid, niet om geld spelen'; PAPIAMENTS † *fop*.
- forceren** 'met geweld openen' → INDONESISCH (*mem*)*forsir*, *porsir* 'met geweld openen; zijn stem geweld aandoen'; KUPANG-MALEIS *forsir* 'dwingen'; MENADONEES *forsèr* 'dwingen'; NEGERHOLLANDS *forceer*, *forscheer* 'met geweld openen, inspannen'; SRANANTONGO *forser* 'dwingen, met dwang iets voor elkaar proberen te krijgen'; SURINAAMS-JAVAANS *forsir* 'vermoeiend, zwaar' (via Sranantongo).
- formaat** 'grootte' → INDONESISCH *format*.
- formaldehyde** 'giftig gas met doordringende geur' → INDONESISCH *formaldèhid*.
- formaline** 'desinfectiemiddel' → INDONESISCH *formalin*.
- formaliseren** 'formeel maken' → INDONESISCH *formalisir*.
- formateur** 'samensteller; beoogde premier die een kabinet van ministers moet samenstellen' → INDONESISCH *formatir*.
- formatie** 'vorming' → INDONESISCH *formasi*; MENADONEES *formasi*.
- formeel** 'naar de vorm' → INDONESISCH *formil*, *pormil*; JAVAANS *permèl*, *permil*; MENADONEES *formil*.
- formica** 'harde kunststof' → INDONESISCH *formika*.
- formule** 'vast geheel van woorden' → FRIES *formule*; PAPIAMENTS † *formule*.
- formulering** 'het onder woorden brengen' → INDONESISCH *formulasi*.
- formulier** 'in te vullen papier' → INDONESISCH *formulir*, *pormulir*.
- fornuis** 'kookkachel' → DUIJS dial. *Fenüüs*, *Fornuüs*, *Fernuüs*; INDONESISCH *pornés*; AMBONS-MALEIS *fornès*; MENADONEES *fornès*; PAPIAMENTS † *fònèshi*

(ouder: *fornys*) 'verhoging om op te koken'; SURINAAMS-JAVAANS *fornès, pornès*.

fornuispot 'pot voor het koken van veevoer' → DUTS dial. *Feniüüspott*.

fort 'vestingwerk' → AMBONS-MALEIS *fort*; NEGERHOLLANDS *fort* 'vestingwerk, kasteel'; PAPIAMENTS *fórti* (ouder: *forti*) 'vestingwerk; aanduidings van Fort Amsterdam op Curaçao'; SRANANTONGO *foto* 'stad; plaats; vestingwerk'; AROWAKS *forto* 'de stad, Paramaribo' <via Sranantongo>; KARAÏBISCH *fo'to* 'de stad, Paramaribo' <via Sranantongo>; TIRIYÓ *poto* 'stad, Paramaribo' <via Sranantongo>.

fortificatie 'versterking' → INDONESISCH *fortifikasi*.

fortuynisme 'gedachtegoed van politicus Pim Fortuyn' → ENGELS *fortuynism*; FRANS *fortuynisme*; SPAANS *fortuynismo*.

fosfaat 'zout van fosforzuur' → INDONESISCH *fosfat, pospat*.

fosfor 'chemisch element' → INDONESISCH *fosfor, pospor*; JAPANS dial. *posuperu, posuporu* 'chemisch element; lucifers'.

fossiel 'versteend overblijfsel' → INDONESISCH *fosil*.

foto 'fotografische opname' → INDONESISCH *foto*; GIMÁN *foto*; MADOEREES *fōtō*; MENADONEES *foto* 'fotografische opname; fotocamera'; MINANGKABAUS *poto*; MUNA *foto*; SRANANTONGO *fowtow*; SARNAMI *foto*; SURINAAMS-JAVAANS *foto*.

fotogeniek 'op foto's een voordelige indruk makend' → INDONESISCH *fotogénik*.

fotojournalistiek 'verslaggeving door middel van foto's' → INDONESISCH *fotojournalistik*.

fotokopie 'fotografisch vervaardigde kopie' → INDONESISCH *fotokopi*; KUPANG-MALEIS *fotokopi* 'fotografisch kopieëraparaat'.

fotomodel 'iemand die zijn of haar beroep maakt van het poseren voor een fotograaf' → INDONESISCH *fotomodél*.

foton 'lichtquant' → INDONESISCH *foton*.

fototoestel 'fotocamera' → INDONESISCH *fototustel, tustel*; JAVAANS *photo-tustel*.

fouilleren 'kieren doorzoeken' → FRIES *fúillearje*.

fout 'gebrek, misslag' → RUSSISCH *fáut* 'de slechtste soort balken'; NEGERHOLLANDS *faut, fout, vout* 'gebrek, misslag, vergissing'; PAPIAMENTS *fout*; SRANANTONGO *fowtu* 'gebrek, misslag, vergissing'; SARAKAKAANS *fóutu* <via Sranantongo>.

fraai 'mooi' → CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *frai*; NEGERHOLLANDS *fraai, fraej, frài, fraj* 'mooi, goed, oprecht'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *frai* 'goed, mooi' <via Negerhollands>.

fractie 'deel van een politieke partij' → INDONESISCH *fraksi* 'alle aanhangers van een politieke partij in een vertegenwoordigend lichaam'.

fractionisatie 'het trapsgewijs distilleren' → INDONESISCH *fraksionisasi*.

fractuur 'breuk' → INDONESISCH *fraktur*.

fragment 'gedeelte' → INDONESISCH *fragmén*.

fragmentarisch 'uit brokstukken bestaand' → INDONESISCH *fragméntaris*.

frakstaart 'de staart ofwel het achterste gedeelte van een frak of jas' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *frakstet* <via Negerhollands>.

framboos 'vrucht' → INDONESISCH *framboos, prambos*.

frambosia 'tropische huidziekte' → INDONESISCH *frambosia*; AMBONS-MALEIS *boba*.

franco 'portvrij' → INDONESISCH *perangko, pranko, prangko* 'postzegel; (Bahasa Prokem) tatoeage'; BOEGINEES *parângko* 'postzegel'; JAKARTAANS-MALEIS *perangko* 'postzegel'; JAVAANS *prangko* 'port van een brief'; MADOEREES *parangko, prangko, prangku, frangku* 'portvrij, port van een brief, postzegel'; MAKASSAARS *parângko* 'postzegel'; MINANGKABAUS *parangko* 'portvrij, postzegel'; SOENDANEES *parangko* 'frankeerzegel, postzegel'; PETJOH *prangko, perangko* 'postzegel' <via Indonesisch/Maleis>; SURINAAMS-JAVAANS *prangko* 'postzegel'.

franje 'overbodige opsiering' → INDONESISCH † *peranye*; AMBONS-MALEIS *franye*; SRANANTONGO *franya* 'overbodige opsiering; (verjaardags)slinger'; SARAKAKAANS *faándja* 'overbodige opsiering, rafels' <via Sranantongo>.

Frank 'volksnaam' → FRANS *franc* 'munt (in Frankrijk, België e.d.)'; FRANS *franc, franque* 'lid van bepaalde Germaanse stammen; (sinds de kruistochten) Europeaan (uit de havens in het oostelijke Middellandse Zeegebied)'; FRANS *franc, franche* 'vrij'; BRETONS *frank* 'vrij' <via Frans>; MALTEES *frank* 'lid van Germaanse stammen' <via Frans>; KOERDISCH *frank* 'munteenheden' <via Frans>; PERZISCH *farânk* 'oude muntnaam, munteenheden van onder andere Frankrijk en België' <via Frans>; ARABISCH (MSA) *firank, firanka* 'munteenheden' <via Frans>; ARABISCH (KLASSIEK) *afrang, ifrang* 'Franken, (West-)Europeanen' <via Frans>; ARABISCH (EGYPTISCH) *firank, farank* 'munteenheden' <via Frans>; ARABISCH (MAROKKAANS) *frank* 'munteenheden' <via Frans>; TAMAZIGHT (ALGERIJE) *frank, frak* 'munteenheden' <via Frans>.

frankeren 'porto betalen' → ZWEEDS *frankera* (uit NI of Duits); JAVAANS *plangkir, mlangkir*.

Frans 'van Frankrijk' → ZWEEDS *fransk* (uit NI of Nederduits); FINS *ranskalainen* <via Zweeds>; RUSSISCH dial. *francólja, fransólja*; ook: *franzólja, franzúl'ka* 'Frans brood'; RUSSISCH *chranéc, chranéc* 'syfilis, de Franse ziekte'; RUSSISCH dial. *pránec, chranéc* 'scrofuleuze uitslag'; OEKRAÏENS *pránci* 'syfilis'; WIT-RUSSISCH *práncy* 'syfilis (de Franse ziekte)' <via Russisch>; JAVAANS *Prancis* 'Frans(man)'; JAPANS *Furansu* 'van Frankrijk; Frankrijk'; SRANANTONGO *Frans* 'van Frankrijk, van Frans-Guyana'; SURINAAMS-JAVAANS *Peras* 'Frans, Frans-Guyanees' <via Sranantongo>.

Frans 'voornaam' → INDONESISCH *Pang* '(eigenaam) Frans'; JAVINDO *Pang* '(eigenaam) Frans'.

- Fransse bloem** 'plantennaam' → PAPIAMENTS *franseblum* 'oleander (Nerium oleander L.)';
- Frans-Guyana** 'land in Zuid-Amerika' → SRANANTONGO *Franskayana*.
- Fransman** 'iemand met de Franse nationaliteit' → ZWEEDS *fransman* (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *Perasman, prasman*; JAKARTAANS-MALEIS *prasman* 'Frans'; JAVAANS † *Prasman*; MADOEREES *rasman, parasman* 'Frans'; MUNSEE-DELAWARE *pólánšəma:n*; UNAMI-DELAWARE *pólánšəma:n*; SRANANTONGO *Fransman* 'iemand met de Franse nationaliteit, iemand uit Frans-Guyana'; SURINAAMS-JAVAANS *Prasman* 'iemand met de Franse nationaliteit, Frans-Guyanees'.
- fransoos** 'Fransman (minachtend)' → ZWEEDS *fransos* 'Fransman' (uit NI of Nederduits).
- frater** 'broeder' → PAPIAMENTS *frater, fratu*.
- fraude** 'bedrog' → FRIES *fraude*; INDONESIAISCH *fraude*.
- free kick** 'vrije trap' → INDONESIAISCH *perèkik, prikik* 'vrije trap; tegen de regels, onbehoorlijk handelen'; MAKASSAARS *parikí* 'vrije trap; een vrije trap nemen (voetbal)' (uit NI of Engels); SRANANTONGO *frikik* (uit NI of Engels).
- frees** 'werktuig' → INDONESIAISCH *frais*.
- freewheelen** 'fietsen zonder te trappen' → INDONESIAISCH *keriwil, priwil*; JAVAANS *kriwil, priwil*.
- fregat** '(oorlogs)schip' → POOLS *fregata* 'driemastig (oorlogs)schip'; RUSSISCH *fregát* 'driemastig oorlogsschip'; OEKRAÏENS *fregát* 'driemastig oorlogsschip' <via Russisch>; AZERI *fregat* 'driemastig oorlogsschip' <via Russisch>; INDONESIAISCH *fregat, pergat*; BOEGINEES *paragáta* 'oorlogsschip'.
- frequent** 'veelvuldig' → INDONESIAISCH *frékwén*.
- fret** 'marterachtige' → DUIJS *Frett(chen)*; DEENS *fritte* (uit NI of Nederduits); POOLS *fretka* <via Duits>.
- friectie** 'wrijving' → INDONESIAISCH *friksi*.
- friemelen** 'onrustig met de vingers bewegen' → FRIES *frimelje*.
- Fries** 'iemand of iets afkomstig van Friesland; bepaalde wollen stof; Friese taal' → ENGELS *frieze* 'grove wollen stof' <via Frans>; ENGELS *Frisian* 'uit of van Friesland; inwoner van Friesland; Friese taal'; DUIJS *Fries* 'wollen stof'; FINS *frísiläinen* 'Fries; Friese koe, Fries paard'; FRANS *frise* 'soort wollen stof'; FRANS *frison* 'uit Friesland, het Fries (taal)'; ITALIAANS *frisone* 'iemand of iets afkomstig van Friesland; Fries paard of Friese koe'; SPAANS *frisa* 'gewone wollen doek'; PORTUGEES *frisa* 'grof textiel van wol'; BRETONS *Frizeg* 'Friese taal'; POOLS *fryzyjski język* 'Friese taal'; POOLS *fryzyjski koń, fryz* 'Fries paard'; RUSSISCH *friz* 'wollen stof, soort van duffel'; OEKRAÏENS *friz* 'wollen stof' <via Russisch>; LITOUWS *fryzai* 'Fries paard'; ESPERANTO *friso* 'uit of van Friesland'.
- Friese ruiter** 'stuk hout of ijzer voorzien van scherpe punten voor verschansingen' → ENGELS *cheval de frise; chevaux de frise* 'militair verdedigingsmiddel, afweersysteem; gekartelde rand aan vrouwenkleding uit de 18e eeuw' <via Frans>; FRANS *frise (cheval de)*; SPAANS *caballo de frisa* <via Frans>.
- frigidaire** 'koelkast' → INDONESIAISCH *frisdér, pirsidér, porsidér, prisdér*.
- frigiditeit** 'seksuele ongevoeligheid van vrouwen' → INDONESIAISCH *frigiditas*.
- frikadel, frikandel** 'gehakt vlees' → ENGELS *frikadel* 'gehaktbal' <via Afrikaans>; DUIJS *Frikadelle* 'vleesballetje'; LITOUWS *frikadėlė* 'vlees- of visballetje' <via Duits>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *frik(k)adel(le)* 'gehaktbal' <via Afrikaans>; INDONESIAISCH *bergedél, pergedél, pérkedél* 'bepaald soort worst'; JAKARTAANS-MALEIS *bergedél, pergedél, perkedél, pérkedél*; JAVAANS *bregeðèl*; MADOEREES *bargeðèl, bargèdèl, bərgèdèl*; MENADONEES *berkedèl* 'gehakt vlees, vleesballetjes in soep'; SOENDANEES *pèrkèdèl* 'bepaald soort worst, gehakt'; PETJOH *frikadel, perkedel* 'ovengerecht van onder andere gehakt vlees'; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *pikadel* 'bepaald gerecht'; SINGALEES *pirikidäl* 'gerecht van gehakt vlees met saus'; PAPIAMENTS *frèkèdèl, frèkèndèl, frekedèl* 'gehakt in de vorm van een worstje; gehaktbal'; SRANANTONGO *frikaderi* 'gehakt vlees, gehakt(bal)'; SURINAAMS-JAVAANS *bergedhèl, bregedhèl, perkedhèl*.
- fris** 'vers; koel' → FRIES *fris*; DEENS *frisk* 'vers, gezond' (uit NI of Nederduits); NOORS *frisk* 'vers, onbedorven, gezond' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *frisk* 'gezond' (uit NI of Nederduits); FRANS *frisquet* 'schrale kou; beetje koud'; FRANS † *frisque* 'levendig, elegant, opgeruimd; koud'; ESPERANTO *friska* 'koel' <via Frans>; MENADONEES *frès* 'vers, koel'.
- fris** 'frisdrank' → SRANANTONGO *fres* 'frisdrank, prik'.
- frisdrank** 'verfrissende, niet-alcoholische drank' → FRIES *frisdrank*.
- friseren** 'doen krullen' → DUIJS *frisieren* 'het haar kammen of coifferen; bijwerken, bijschaven; een motor opvoeren'.
- frit** 'halfgesmolten glasmassa' → INDONESIAISCH *frit*.
- frituur** 'in kokend vet gebakken spijs' → SRANANTONGO *frita* 'in kokend vet gebakken spijs, gehaktbal'.
- fröbelschool** 'kleuterschool' → INDONESIAISCH *frobel*; JAVAANS *prèbel*; SURINAAMS-JAVAANS *frèbel, prébel*.
- frok** '(verouderd) borstrok van zeelieden' → MAKASSAARS *porokí, bájú-porokí* 'gestreepte trui (zoals matrozenfrok)'.
- friemelen** 'friemelen' → SRANANTONGO *from(r)u* 'friemelen; valse plooi'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *frumple-up* 'rimpelen, kreukelen' <via Negerhollands>.
- frons** 'rimpel in het voorhoofd' → SRANANTONGO *fronsu*.
- fronsen** 'tot rimpels samentrekken (van voorhoofd)' → SRANANTONGO *fronsu*.
- front** 'voorzijde' → INDONESIAISCH *front* 'voorzijde; eerste gelid van een troepenopstelling'; SRANANTONGO *fronti* 'bepaald geveltype'.

fruit 'vruchten' → BERBICE-NEDERLANDS *frutu*.

fruiten 'bruin braden' → PETJOH *fruitjes*
'gefruitte uitjes'.

frustratie 'het dwarsbomen, verijdeling' →
INDONESISCH *frustrasi*.

frustreren 'dwarsbomen' → SRANANTONGO *frustra*.

fuchsia 'siergewas' → JAPANS † *hokushia* 'siergewas,
Fuchsia hybrida'.

fuif 'feest' → FRIES *fuif*.

fuik(net) 'langwerpig vistuig' → FRANS dial.

† *fud* 'visfuik'; AMERIKAANS-ENGELS *fyke*
(*net*); NEGERHOLLANDS *fik*; CREOOLS-ENGELS
(MAAGDENEILANDEN) † *fik* (via Negerhollands).

fuiven 'feestvieren' → FRIES *fuive*.

fumigatie 'beroking' → INDONESISCH *fumigasi*.

functie 'ambt' → INDONESISCH *fungsi*

'ambt; bijzondere werking en verrichting';
MADOEREES *fungsi*.

functionalisme 'het zoeken naar verbanden,
samenwerking' → INDONESISCH *fungSIONalisme* 'het
zoeken naar onderlinge verbanden tussen sociale
instituten'.

functionaris 'die een functie vervult' → FRIES
funksjonaris; INDONESISCH *fungSIONaris*.

fundament 'grondslag, fundering' → INDONESISCH

fondamén, *fundamén*, *pondamén* 'fundering';
JAKARTAANS-MALEIS *pondamèn* 'fundering';
JAVAANS *pandhemèn*, *pundemèn* 'fundering';
MADOEREES *dhèmmen*, *pandhèmmen* 'fundering';
SOENDANEES *paděmen* 'grondslag'; NEGERHOLLANDS
fondament 'grondlegging'; PAPIAMENTS † *fondement*
'fundering'; SRANANTONGO *fondamènt* 'achterwerk,
biller'; SURINAAMS-JAVAANS *pandhemèn*.

fundamenteel 'tot grondslag dienend' →
INDONESISCH *fundaméntil*.

fundatie 'stichting; fundering' → DEENS *fundats*
'document voor fonds'; MENADONEES *fandasi*,
fondasi, *fundasi* 'basis van een huis'.

funderen 'grondvesten' → DUIJS *fundieren*.

fundering 'grondslag' → SRANANTONGO *funderen*;
SURINAAMS-JAVAANS *fondéring* (via Sranantongo).

furie 'razernij' → NEGERHOLLANDS *furie* (uit NI
of Engels).

fuselier 'soldaat' → JAVAANS *puslir*.

fusie 'het samengaan' → INDONESISCH *fusi*.

fustage 'vat, ton' → DEENS *fustage* (uit NI of Duits);
NOORS *fustasje*.

fut 'uitroep: mis, weg, niets' → FRANS dial. *futes*
'kaarten zonder plaatjes en dus zonder waarde (bij
kaartspel)'.
futurisme 'kunstrichting' → INDONESISCH *futurisme*.

futurologie 'toekomstkunde' → INDONESISCH
futurologi.

fysica 'natuurkunde' → INDONESISCH *fisika*, *pisika*.

fysiek 'van de natuur; lichamelijk' → INDONESISCH
fisik, *pisik* 'lichamelijk'; MENADONEES *fisik*
'lichamelijk; lichaamskracht'.

fysiologie 'verrichtingsleer' → INDONESISCH *fisiologi*.

fysiotherapie 'massage of oefeningen om gewrichts-
en spierpijn te verhelpen' → INDONESISCH *fisiotéropi*
'massage of oefeningen ter verbetering van de
lichaamsconditie'.

fysisch 'overeenkomend met de natuur' →
INDONESISCH *fisis*.

fytopathologie 'leer van plantenziekten' →
INDONESISCH *fitopatologi*.

21. De verbreiding van het woord *duin*.

Duinen zijn een natuurlijk en typerend onderdeel van het Nederlandse landschap en de benaming *duin* is dan ook in het grootste gedeelte van Europa vanuit Nederland bekend geraakt. In het Frans is het woord al heel vroeg geleend: het is in die taal al in de twaalfde eeuw aangetroffen. Sommige andere talen, waaronder waarschijnlijk het Engels, hebben het woord via het Frans leren kennen. In de meeste Europese talen is het begrip *duin* een exotisme gebleven: er wordt uitsluitend een Nederlands verschijnsel mee aangeduid. Dat is waarschijnlijk ook de reden dat het Nederlandse woord buiten Europa niet is overgenomen. Overigens verwijst het Deense *dyne* met name naar een zandheuvel bij de Deense westkust, dus in die taal is het woord wel enigszins ingeburgerd geweest: de beroemde negentiende-eeuwse sprookjesschrijver Hans Christian Andersen gebruikte het bijvoorbeeld. Maar tegenwoordig is het woord wel aan het verouderen – het gebruikelijke woord is *klit*.

G

gaan 'zich voortbewegen' → FRIES *der fan troch gear* 'ervandoor gaan'; FRANS dial. *digan'ler* 'ervandoor gaan'; PETJOH *gaan* 'duidt handeling aan die nog gaande is'; JAVINDO *ha, haat*; SRANANTONGO *gan* 'vergaan'.

gaar 'voldoende toebereid, van voedsel' → ZWEEDS *gar* 'gereed voor gebruik (m.b.t. metaal, gips of modder); toestand van huid die tot leer verworden is; doorgewinterd' (uit NI of Duits); FRANS dial. *garloper, gairloper* 'koken met pauzes'; PETJOH *gaar* 'gek, niet normaal'; NEGERHOLLANDS *gaar* 'voldoende toebereid'; SRANANTONGO *gari*.

gaarboord '(verouderd) onderste beplating van de romp van een schip' → ENGELS *garboard* 'onderste beplating van de romp van een schip'; FRANS *galbord* 'onderste beplating van de romp van een schip'.

gaard 'omheinde tuin' → FRANS *jardin* 'tuin'; BRETONS *jardin* 'tuin' <via Frans>.

gaas 'lichtig weefsel' → DUIJS *Gaze*; INDONESIAISCH *has* 'lichtig weefsel; hor'; JAKARTAANS-MALEIS *has*; JAVAANS *gas; khas*; MENADONEES *has*.

gabardine 'waterdichte stof' → INDONESIAISCH *gabardin*; MENADONEES *gaberdin* (uit NI of Engels).

gabbelen '(verouderd) babbelen, wauwelen, snateren' → ENGELS *gabble* 'kakelen, kwebbelen, kletsen'.

gabben '(verouderd) spotten' → ZWEEDS *begabba* 'beschimpn, bespotten, honen' (uit NI of Nederduits).

gaberhouse, gabber 'Nederlandse variant van housemuziek' → ENGELS *gaber, gabba* 'bepaalde housemuziek'.

gadder '(verouderd) traliwerk, hek' → ZWEEDS *galler* 'traliwerk, hek' (uit NI of Nederduits).

gaden '(verouderd) zich verenigen, bij elkaar horen' → ZWEEDS *gadda ihop sig* 'zich verenigen' (uit NI of Nederduits).

gadeslaan 'observeren' → FRIES *gadeslaan* 'oplettend beschouwen'.

gading 'wat iemand bevalt, soort' → FRANS dial. *gadin* 'soort'.

gaffel 'tweetandige stok, vork, rondhout tegen de achterkant van een mast' → ENGELS † *gaffle* 'spanhaak van een kruisboog; musketvork; stalen spoor voor hanengevechten'; DUIJS *Gaffel* 'rondhout tegen de achterkant van een mast' (uit NI of Nederduits); DEENS *gaffel* 'vork' (uit NI of Nederduits); NOORS *gaffel* 'vork; tweetandig rondhout op zeilschip' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *gaffel* 'vork; rondhout tegen de achterkant van een mast' (uit NI of Nederduits); FINS *kahveli* 'hooivork, eetvork, scheepsgaffel' <via Zweeds>; ESTS *kakvel* 'rondhout tegen de achterkant van een mast' <via Fins>; POOLS *gafel, blindgafel, gaflowy* 'rondhout

tegen de achterkant van een mast'; RUSSISCH *gáfel* 'rondhout tegen de achterkant van een mast'; BULGAARS *gafel* 'rondhout tegen de achterkant van een mast' <via Russisch>; LETS *gafele* 'rondhout tegen de achterkant van een mast' (uit NI of Nederduits); LITOUWS *gafelis* 'rondhout tegen de achterkant van een mast'; ESPERANTO *gafu* 'rondhout tegen de achterkant van een mast' <via Duits>.

gaffelkardeel 'bepaalde takel aan de gaffel' → RUSSISCH † *gafel'gardel*'.

gaffeltopzeil 'zeil dat achter de steng boven de gaffelzeilen gehesen wordt' → POOLS *gaftopsel*; RUSSISCH *gaf'tópsel*'.

gaffelval 'val of touw om de gaffel te hijsen' → POOLS *gafelval*.

gaffelzeil 'zeil dat aan de gaffel bevestigd wordt' → ESTS *kahvelpuri*.

gage 'loon' → DUIJS dial. *Gadji*; INDONESIAISCH *gaji*; AMBONS-MALEIS *gaji*; ATJEHNEES *gaji*; BOEGINEES *gâji*; JAKARTAANS-MALEIS *gaji*; JAVAANS *gajih*; MADOEREES *gâji*; MAKASSAARS *gâji*; MENADONEES *gaji*; MINANGKABAU *gaji*; NIAS *gazi*; SOENDANEES *gajih, gaji*; PETJOH *gadji* <via Indonesisch/Maleis>.

gaggelen 'snateren' → DUIJS *gageln*.

gaib 'Gediplomeerd Ambtenaar van de Indische Bestuursdienst (laagste rang van het Inlands Bestuur)' → JAVAANS *gaib*.

gal 'bittere vloeistof; galblaas' → ENGELS *gall* 'galblaas; bittere vloeistof; rancune, bitterheid; puist, schaafwond'; NEGERHOLLANDS *gal* 'bittere vloeistof'; BERBICE-NEDERLANDS *gali* 'bittere vloeistof'; PAPIAMENTS *hal* (ouder: *gal*) 'bittere vloeistof'; SRANANTONGO *gari* 'lichaamsdeel; geelzucht'.

galant 'hoffelijk' → INDONESIAISCH *galan*.

galaxis 'melkweg' → INDONESIAISCH *galaksi* (uit NI of Engels).

galblaas 'blaas waarin de door de lever afgescheiden gal komt' → PAPIAMENTS *halblas*.

galei 'vaartuig, geroeid door gevangenen' → ZWEEDS *galeja* 'vaartuig, geroeid door gevangenen; gevaarlijke plek' (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *gali*.

galerie 'verkooplokaal voor moderne kunst' → INDONESIAISCH *galeri*.

galerij, gaanderij 'overdekte (wandel)gang' → RUSSISCH *galeréja* 'smalle plaats, binnenshuis of buitenshuis, waar men kan wandelen; (verouderd) buitenbetimmering aan de spiegel tegen de achterreinden van de zijden van het schip, die een afgesloten ruimte voor de geheime gemakken vormt'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *gaandereij* 'aan één kant open (achter)vertrek' <via Afrikaans>; AMBONS-MALEIS *galderèi*; JAVAANS † *gandri, gladri*; MENADONEES *genderia* 'voorgalerij'; NEGERHOLLANDS *gallerie, galdri*; PAPIAMENTS *hadrei* (ouder: *galerij, galdrij*) 'voorkamer'; SRANANTONGO *gadri* '(voor)galerij';

- SARAMAKKAANS *gadii* 'overdekte (wandel)gang, balkon' (via Sranantongo); SARNAMI *gadari*; SURINAAMS-JAVAANS *gadri* 'voorgalerij, veranda, terras' (via Sranantongo); CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *gal dri*, *gallery*.
- galg** 'strop, strafwerktuig voor ophanging; voorwerp dat daarop lijkt, meetstok' → FRANS *jauge* 'meetstok'; BASKISCH *galga* 'waterpas' (via Frans); BRETONS *jaoj* 'meetstok' (via Frans); LITOUWS *galgés* 'strafwerktuig voor ophanging' (uit NL of Duits); NEGERHOLLANDS *galg* 'strop, strafwerktuig voor ophanging'.
- galjas, galeas** 'schip' → DUIJS *Galeasse*, *Galjaß* 'groot roeischip op de Middellandse Zee, vrachtzeilschip op de Oostzee'; RUSSISCH *galeás*, ook: *galgás* 'grote galei'; INDONESIAISCH *galias*, *galyas* 'grote galei met drie masten'.
- galjoen** 'zeilschip; uitbouw of versiering op de boeg van schepen' → ENGELS *galjoen* 'Zuid-Afrikaanse brasemsoort (vanwege zijn vorm)' (via Afrikaans); ENGELS *galleon* 'groot zeilschip'; DUIJS *Galeone*, *Galion* 'groot Spaans en Portugees oorlogs- en handelszeilschip'; DUIJS *Galion*, *Gallion* 'uitbouw op de boeg van oudere schepen'; DEENS *galion*, *galeon* 'uitbouw op de boeg van schepen'; RUSSISCH *gal'jún* 'versiering van de voorsteven van het schip'; OEKRAÏENS *gal'jún* 'versiering van de voorsteven van het schip' (via Russisch).
- galjoot** 'schip' → RUSSISCH *galíot* 'klein kustvaartuig; Spaans oorlogsschip'.
- gallon** 'inhoudsmaat' → ? JAPANS *garon*.
- galon** 'koordvormig weefsel op uniformen e.d.' → NEGERHOLLANDS *galoon*.
- galop** 'snelle loop (van paard of mens), levendige dans' → JAVAANS *galup*, *galop* 'Europese snelle gezelschapsdans'; PAPIAMENTS *grapò* 'snelle gang van een paard'; SRANANTONGO *grapi* 'snelle gang van een paard'.
- galopperen** 'hard rennen (te paard)' → MENADONEES *galopèr*; NEGERHOLLANDS *galòp*, *calo*; SRANANTONGO *grapi*; SARAMAKKAANS *gaapí*.
- galpen** '(gewestelijk) schreeuwen' → ENGELS † *galp* 'gapen; hijgen; vurig verlangen; uitbraken; de geest geven; janken'; SCHOTS *gaup*, *gowp* 'met open mond staren; verslinden'.
- galvanisatie** 'verzinking (ijzer)' → INDONESIAISCH *galbanisasi*, *galvanisasi*.
- galvaniseren** 'verzinken' → JAVAANS (*di*)*galnisir* 'verzinkt (ijzer)'.
- galziekte** 'tropische runderziekte' → ENGELS *gall-sickness*, *galsiekte* 'wisselkoorts; Zuid-Afrikaanse veeziekte' (via Afrikaans).
- gambiet** 'schaakopening waarin een pion wordt geofferd' → INDONESIAISCH *gambit*.
- game** 'uitroep aan het einde van een set in tennispartij ten teken van opslagwissel' → KUPANG-MALEIS *gem* 'klaar zijn met iets; overlijden'.
- gang** 'loop, wijze van gaan, keer' → FRANS dial.
- † *ganke* 'hoeveelheid steenkool die in één keer wordt meegenomen'.
- gang** 'doorloop, overdekte weg' → INDONESIAISCH *gang* 'steeg, nauw straatje, corridor'; BOEGINEES *gang* 'straatje'; JAKARTAANS-MALEIS *gang* 'klein straatje'; JAVAANS *egang*, *gang* 'overloop, doorloop, weggetje in bebouwde kom; tussenruimte; strook vakken (in suikerrietuin); vak (bergplaats, stal)'; MADOEREES *èggang* 'nauw straatje'; MENADONEES *gang* 'nauw straatje'; SOENDANEES *gang* 'gangpad, smalle doorgang, steegje'; PETJOH *gang* 'smalle straat, steeg, achterafstraat'; AMERIKAANS-ENGELS † *gang* 'hoofdingang'; PAPIAMENTS *gang*, *han* (ouder: *hangetsji*, *hangetsje*); SURINAAMS-JAVAANS *gang* 'gang(etje), smalle doorgang, tussenruimte'.
- gang** 'bende' → INDONESIAISCH *gang*, *gèng* 'bende, groep wetsovertreders; groep vrienden' (uit NL of Engels); JAVAANS *gang* 'ploeg, groep (bij werkverdeling)' (uit NL of Engels); KUPANG-MALEIS *geng* (uit NL of Engels).
- gangreen** 'koudvuur' → INDONESIAISCH *gangrin*.
- gangspil** 'staand vast windas op grote schepen' → DUIJS *Gangspill* (uit NL of Nederduits); DEENS *gangspil* (uit NL of Nederduits); NOORS *gangspil* (uit NL of Nederduits).
- gang** 'eendachtige' → NOORD-SOTHO *ganse* (via Afrikaans); TSWANA *ganse* (via Afrikaans); XHOSA *hanisi* (via Afrikaans); ZOELOE *hansi* (via Afrikaans); ZUID-SOTHO *ganse* (via Afrikaans); SHONA *hansi* (via Afrikaans); NEGERHOLLANDS *gans*; PAPIAMENTS † *gans*; SRANANTONGO *gansi*; SARAMAKKAANS *gánsi* (via Sranantongo); AROWAKS *kansa*; SARNAMI *hans*.
- gans** 'geheel' → FRIES *gans*; NEGERHOLLANDS *gans*.
- ganzenbord** 'bordspel' → FRIES *gânzeboerd*; PAPIAMENTS † *ganzenbord*.
- gapen** 'geeuwen, de mond wijd openen' → INDONESIAISCH (*meng*)*ap* 'de mond wijd openen'; NEGERHOLLANDS *gav*, *gâp*; PAPIAMENTS *hap* (ouder: *haap*) 'geeuwen'; SRANANTONGO *gapi* 'de mond wijd openen, geeuwen, aangapen'.
- garage** 'autostalling' → INDONESIAISCH *garasi*; BOEGINEES *garâsi*; MENADONEES *garasye*; MINANGKABAUS *garasi*; SRANANTONGO *garas*; SARNAMI *garás*.
- garantie** 'waarborg' → FRIES *garânsje*; INDONESIAISCH *garansi*; JAKARTAANS-MALEIS *geransi*; MENADONEES *garansi*; MINANGKABAUS *garansi*; SRANANTONGO *dyaranti*, *garanti* 'waarborg; waarborgen' (uit NL of Engels).
- gard** 'stekel, prikkel, roe' → FRANS *jarre*, *jars* 'stijf, stekelend haar in een vacht'.
- garen** 'draad' → NEGERHOLLANDS *gaarn*, *gärn*, *garen*; BERBICE-NEDERLANDS *gari*.
- garen** 'verzamelen' → NEGERHOLLANDS *gaar*.
- garenwinder** 'soort haspel' → FRANS dial. *garloane*.
- garf, garve** 'schoof' → FRANS *gerbe*; BASKISCH *garba* (via Frans).

garing 'inzamelen, verzameling' →

NEGERHOLLANDS *gaaring*.

garnaal, † **garnaat** 'schaaldier' → FRIES *garnaal*, *garneel*; ENGELS † *garnel*, *gernel*; DUIJS *Garnele*; ook: *Granat*; ESTS *garneel* (via Duits); FRANS dial. † *grenat* 'soort garnaal'; POOLS *garnela* (via Duits); RUSSISCH † *garnél* 'kleine zee kreeft Crangon vulgaris'; LETS *garnele* (uit NL of Duits); PAPIAMENTS *garnachi* (ouder: *garnaaltje*).

garnituur 'garneersel' → INDONESISCH *garnitur* 'fitting, aanhechting'; PAPIAMENTS † *garnituur*.

garnizoen 'legerafdeling' → INDONESISCH *garnisun*, *garnizun*; JAVAANS *garningson*; PAPIAMENTS † *garnizoen*.

garstig, **galsterig** 'ranzig' → ? KUPANG-MALEIS *gasti* 'ranzig (van olie)'; NEGERHOLLANDS *gastrik*, *garstig*, *gastrig* 'lelijk, ranzig, onkuis'; SRANANTONGO *kaster*.

Garus 'geneeskrachtige likeur, genoemd naar de Nederlandse arts Garus' → ENGELS † *Garus* 'geneeskrachtige likeur'.

gas 'stof in luchtvormige toestand, waarvan de naam is gevormd door de Vlaming Jan Baptist van Helmont (1579-1644)' → ENGELS *gas* 'stof in luchtvormige toestand; benzine; spiritus'; DUIJS *Gas* 'stof in luchtvormige toestand'; OOST-JIDDISCH *gazn* 'gas; damp, lucht, uitwaseming' (via Russisch); DEENS *gas* 'stof in luchtvormige toestand; snelheid; kletspraak'; NOORS *gass* 'stof in luchtvormige toestand'; FRANS *gaz* 'stof in luchtvormige toestand'; ITALIAANS *gas* 'stof in luchtvormige toestand'; SPAANS *gas* 'gas; benzine'; PORTUGEES *gás* 'oneindig samenpersbaar gas, waarvan het volume de inhoud van het vat aanneemt' (via Frans); POOLS *gaz* 'stof in luchtvormige toestand'; KROATISCH *gas* 'stof in luchtvormige toestand'; MACEDONISCH *gas* 'stof in luchtvormige toestand'; SERVISCH *gas* 'stof in luchtvormige toestand'; RUSSISCH *gaz* 'stof in luchtvormige toestand'; (Bargoens) *gaspistool*, *spiritualiën*; BULGAARS *gaz* 'stof in luchtvormige toestand'; OEKRAÏENS *gaz* 'stof in luchtvormige toestand' (via Russisch); WIT-RUSSISCH *gaz* 'stof in luchtvormige toestand' (via Russisch); AZERI *gaz* 'stof in luchtvormige toestand; snelheid' (via Russisch); LETS *gāze* 'stof in luchtvormige toestand'; HONGAARS *gaz* 'stof in luchtvormige toestand' (via Duits); GRIEKS *gkazi* /*gázi*/ 'stof in luchtvormige toestand'; MALTEES *gass* 'stof in luchtvormige toestand' (via Italiaans); ESPERANTO *gaso* 'stof in luchtvormige toestand' (via Duits); TURKS *gaz* 'stof in luchtvormige toestand; (brandend) maagzuur' (via Engels); KOERDISCH *gaz* 'stof in luchtvormige toestand' (via Frans); PERZISCH *gáz* 'stof in luchtvormige toestand' (via Frans); ARABISCH (MSA) *ghāz* 'stof in luchtvormige toestand; petroleum, olie' (via Engels); ARABISCH (IRAKEES) *ghāz* 'stof in luchtvormige toestand' (via Frans); ARABISCH (EGYPTISCH) *ghāz* 'stof in luchtvormige toestand' (via Frans); ARABISCH

(PALESTIJS) *ghāz*, *kāz* 'olie' (via Engels); ARABISCH (MAROKKAANS) *gaz* 'stof in luchtvormige toestand; kerosine' (via Frans); NOORD-SOTHO *gase* 'stof in luchtvormige toestand' (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *gase* 'stof in luchtvormige toestand' (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *gase* 'stof in luchtvormige toestand' (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *gas* 'stof in luchtvormige toestand; aerosol; symbool voor snelheidsopvoering in auto (gas geven)'; ATJEHNEES *gaih* 'stof in luchtvormige toestand'; JAKARTAANS-MALEIS *gas* 'stof in luchtvormige toestand; scheef'; JAVAANS *gas* 'natuurkundige stof; petroleum, gasoline'; KEIËES *gas* 'stof in luchtvormige toestand'; MADOREES *gas*, *ëggas* 'stof in luchtvormige toestand'; MAKASSAARS *gás*, *gásá* 'lichtgas, motorgas'; MENADONEES *gas* 'stof in luchtvormige toestand; gaspedaal'; SOENDANEES *ënggas* 'stof in luchtvormige toestand'; JAPANS *gasu* 'stof in luchtvormige toestand'; CHINEES *wasi* 'stof in luchtvormige toestand' (via Japans); ? KOREAANS *kasú* 'stof in luchtvormige toestand' (via Japans); SRANANTONGO *gas* 'stof in luchtvormige toestand' (uit NL of Engels); SARAMAKKAANS *gási* '(gas)oven'; SURINAAMS-JAVAANS *gas* 'stof in luchtvormige toestand'.

gasmeter 'toestel om de hoeveelheid van het door de hoofdkraan van de gasleiding gestroomde gas te meten' → INDONESISCH *méteran gas*.

gasoline 'soort benzine' → INDONESISCH *gasoline*; AUCAANS *kasolini*; SARNAMI *gasolin*; SURINAAMS-JAVAANS *gasolin*.

gast 'bezoeker; man; matroos' → DEENS *gast* 'matroos' (uit NL of Nederduits); NOORS *gast* 'varensgezel, matroos' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *gast* 'bemanninglid op schip' (uit NL of Nederduits); FINS *kesti* 'bezoeker, een zich in het land bevindende buitenlandse (koopman); huurder' (via Zweeds); FRANS dial. *gas* 'feestelijk; feestmaal'; NEGERHOLLANDS *gast* 'bezoeker'.

gastronomie 'hogere kookkunst' → INDONESISCH *gastronomi*.

gat 'opening; anus, achterwerk' → SCHOTS † *gat* 'gat in de grond; bevaarbaar kanaal'; DUIJS *Gat(t)* 'opening' (uit NL of Nederduits); DEENS *gat* 'afvoergat voor water op zijkant van een schip; anus bij dieren' (uit NL of Nederduits); NOORS *gatt* 'anus; achterste deel van een schip; (zeemanstaal) opening' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *gatt* 'opening van smal vaarwater naar een groter vaarwater' (uit NL of Nederduits); FINS *gatti*, *katti* 'gat of opening in het dek van een schip; achterkant van een schip; mond van een vaart naar een haven, opening van een zeeëngte of zeestraat, via welke de haven binnengezeild kan worden' (via Zweeds); FRANS dial. *gate*, *gade* 'kneuzing, schaaftwond op scheenbeen'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *gat* 'anus; (verouderd) poel in rivier, kuil in het landschap' (via Afrikaans); JAPANS † *gatto* 'mangat'; AMERIKAANS-ENGELS

- † *gat* 'nauwe doorgang'; NEGERHOLLANDS *gat*, *gad* 'opening, groeve; anus, achterwerk, kont'; BERBICE-NEDERLANDS *gati* 'opening'.
- gatlikker** 'vleier' → FRIES *gatlikker*.
- gaww** 'snel, spoedig' → DEENS dial. *gav*; INDONESISCH *gaww*, *gaw* 'pakje illegale drugs van één gram'; PETJOH *gaww-gaww*; JAVINDO *gaww-gaww*; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *gaoe*; NEGERHOLLANDS *gaww*, *gou*, *gau*; BERBICE-NEDERLANDS *gau*; SKEPI-NEDERLANDS *gau gau*; SRANANTONGO *gaw* 'behendig'; SARAMAKKAANS *gáu* 'via Sranantongo'.
- gawwdief** 'geslepen dief; deugniet, schelm' → DUTS *Gaudieb* 'geslepen dief' 'via Nederduits'; DEENS *gavtyv* 'grapjesmaker' (uit NI of Nederduits); NOORS *gavtyv*, *gautjuv* 'grapjesmaker' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *gawwdief*, *goudif* 'geslepen dief'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *goudif* 'dief' 'via Negerhollands'.
- gawwigheid** 'gawigheid' → NEGERHOLLANDS *gawwigheit*.
- gave** 'iets dat gegeven wordt, gift, aalmoes; aanleg, talent, begaafdheid' → FRIES *gave*; DEENS *gave* 'iets dat gegeven wordt, gift, aalmoes' (uit NI of Nederduits); NOORS *gave* 'iets dat gegeven wordt, gift, aalmoes' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *gåva* 'iets dat gegeven wordt, gift, aalmoes; begenadigd zijn' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *gaaf*, *gaeven*.
- gazeuse** 'spuitwater' → JAVAANS † *gasiyus* 'kunstmineraalwater'.
- ge-** 'voorvoegsel waarmee verleden deelwoorden, zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden worden gevormd' → DEENS *ge-* 'voorvoegsel in werkwoorden, voorvoegsel waarmee verleden deelwoorden, zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden worden gevormd' (uit NI of Nederduits); NOORS *ge-* 'voorvoegsel in werkwoorden, voorvoegsel waarmee verleden deelwoorden, zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden worden gevormd' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ge-* 'voorvoegsel in werkwoorden, voorvoegsel waarmee verleden deelwoorden, zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden worden gevormd' (uit NI of Nederduits).
- gebaar** 'beweging van het lichaam' → FRIES *gebaar*.
- gebak** 'taart' → JAVAANS *gebag*.
- gebéd** 'het bidden' → AMBONS-MALEIS *gebèt* 'Bijbellesing, in de regel op vrijdag door de meester op school gehouden'; JAVAANS † *gebèt* 'het bidden (christelijk)'; KUPANG-MALEIS *gebèd*; MENADONEES *gebèd*; TERNATAANS-MALEIS *gebèd*; NEGERHOLLANDS *gebéd*, *gobèt*, *gobèd*.
- gebeente** 'beendergestel' → NEGERHOLLANDS *gebeente*.
- gebekt** 'niet op zijn mondje gevallen' → FRIES *bekt*.
- gebegerte** 'groep van bergen' → FRIES *geberchte*.
- gebeurd** 'voorgevallen' → NEGERHOLLANDS (*die*) *gebur*, *gebeer*; SURINAAMS-JAVAANS *khebird* 'voorgevallen; gebeuren'.
- gebeuren** 'voorvallen' → FRIES *gebeure*.
- gebeurtenis** 'voorval' → FRIES *gebeurtneis*.
- gebied** 'streek waarover een macht heerst' → DEENS *gebet* 'vakgebied' (uit NI of Nederduits); NOORS *gebet* 'terrein (fig.)' (uit NI of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *gebied* 'streek' 'via Afrikaans'.
- gebint** 'samenstel van balken' → DUTS dial. *Gebint*.
- gebit** 'geheel van tanden en kiezen' → NEGERHOLLANDS *bit*; SURINAAMS-JAVAANS *khebit* 'kunstgebit'.
- gebloemd** '(met bloemen) versierd, gekleurd' → NEGERHOLLANDS *gebloemd*.
- gebloemte** 'alle bloemen tezamen' → FRIES *geblomte*.
- gebod** 'het bevolene' → NEGERHOLLANDS *gebod* 'regel, wet, orde'.
- geboorte** 'het ter wereld komen' → FRIES *geboarte* 'het ter wereld komen; vrouwelijk geslachtsorgaan; penis'; NEGERHOLLANDS *geboort*, *geboorte*; SRANANTONGO *gebortu*.
- geboortedag** 'verjaardag, dag van iemands geboorte' → NEGERHOLLANDS *geboortedag*, *geboorte-dag*.
- geboren** 'ter wereld gebracht, reeds bij geboorte een eigenschap bezittend' → FRIES *geboarte* 'ter wereld gebracht'; ZWEEDS *boren* 'van een vanzelfsprekend talent (gezegd van leider)' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *gebooren*, *gabōran*, *gibō* 'ter wereld gebracht'; SURINAAMS-JAVAANS *khebore* 'ter wereld gebracht' 'via Sranantongo'.
- gebouw** 'bouwwerk' → NEGERHOLLANDS *gebouw*; SRANANTONGO *gebouw*.
- gebraad** 'gebraden stuk vlees' → FRIES *gebraden*.
- gebroken** 'met ongelijke delen' → FRIES *gebroken*.
- gebruiken** 'zich bedienen van' → FRIES *gebrûke*; PETJOH *gebruiken* 'zich bedienen van, dragen (van kledingstuk)'; NEGERHOLLANDS *gebruk*, *gebryk*, *gebruikt*; SRANANTONGO *gebroiki*; SURINAAMS-JAVAANS *khebrèik*, *ngebrèik* 'via Sranantongo'.
- gecommitteerde** 'gemachtigd toezienaar' → JAVAANS *kemitir*, *kemintir*, *kometir*, *komiter* 'hoofdwerkbaas'; MADOEREES † *komëtter* 'inlander belast met het toezicht op de aanplant, vooral van suikerriet en koffie'; MAKASSAARS *kumitère* 'gemachtigd toezienaar(s)'; SOENDANEES *kumetir* 'titel van bepaalde inlandse hoofden'.
- gedaan** 'verricht' → FRIES *neat gedaan wêze*; *eat fan immen gedaan krijje* 'niets waard zijn; iets van iemand los krijgen'.
- gedaante** 'uiterlijk' → FRIES *gedaante* 'uiterlijk; onduidelijke gestalte'.
- gedachte** 'het nadenken, idee' → FRIES *gedachte* 'het nadenken, het denken aan iets, idee'; NEGERHOLLANDS *gedacht*, *gedachten*, *gedagten* 'aandenken, herinnering, begrip, opvatting'.
- gedachtenis** 'het zich herinneren' → NEGERHOLLANDS *gedachtnis*, *gedagtenis*.

- gedag** 'goedendag' → JAVAANS *ngendahi* 'groeten, gedag zeggen'.
- gedarmte** 'de gezamenlijke darmen, de ingewanden' → NEGERHOLLANDS *gederm*.
- gedenkcedel** 'stukken perkament waarop de Wet van God geschreven stond en die door de Israëlieten werden omgebonden om er altijd aan te denken' → NEGERHOLLANDS *denk-seedels*.
- gedenken** 'herdenken' → FRIES *getinke*.
- geding** 'rechtszaak' → FRIES *geding*.
- gedoente** '(verouderd) opschudding, gedoe, bezigheden' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *gedoente* 'opschudding, gedoe, bezigheden' <via Afrikaans>.
- gedogen** 'dulden' → FRIES *gedoge*; NOORS *døye* 'verduren, lijden, dulden' (uit NI of Nederduits).
- gedrag** 'wijze van doen' → FRIES *gedrach*; NEGERHOLLANDS *draag, bidrag*.
- gedrang** 'het samendringen; wat op elkaar gedrongen is' → FRIES *gedrang*.
- gedreven** 'van drijfwerk voorzien' → FRIES *gedreven* 'van drijfwerk voorzien; groot, zwaar, fors'.
- gedrukt** 'met drukpers overgebracht op papier (van letters)' → JAVAANS (*di*)*drig*, (*di*)*drik*; NEGERHOLLANDS *gedrykt*.
- geduld** 'lijdzzaamheid, volharding' → NEGERHOLLANDS *geduld, gedyld*.
- geduldig** 'met of vol geduld' → NEGERHOLLANDS *geduldig*.
- gedwee** 'onderworpen' → FRIES *gedwee*.
- geel** 'kleurnaam' → NEGERHOLLANDS *geel, gël*; BERBICE-NEDERLANDS *geli*; PAPIAMENTS *hel* (ouder: *geel, heel*); SRANANTONGO *geri* (ouder: *geel*); PARAMAKAANS *geli* <via Sranantongo>.
- geelbagger** '(Surinaams-Nederlands) soort meerval' → CARIBISCH-ENGELS *gilbacker* 'soort meerval'.
- geelbek** 'dier met gele bek' → ENGELS *geelbek* 'baarsachtige zeevis; wilde eendensoort' <via Afrikaans>.
- geelhout** 'gele houtsoort' → ENGELS *geelhout* <via Afrikaans>.
- geelkoper** 'messing' → SRANANTONGO *gerikopro*.
- geelzucht** 'ziekte' → NEGERHOLLANDS *gilsē*; PAPIAMENTS *degel, dehel*.
- geen** 'niet een' → DUIJS dial. *gein, ghen*; JAVINDO *heen*; NEGERHOLLANDS *geen*.
- geenszins** 'in genen dele' → FRIES *ninsins*; DUIJS dial. *geenszins*.
- geer** 'spits toelopende lap kleding of grond' → FRANS *giron* 'spits toelopende strook, driehoek, schoot'.
- geerdbakstag** 'touw dat aan de nok van de gaffel bevestigd is' → RUSSISCH † *érnsbakštagi*, *érnsbakštagi* (ouder: *gérensakštagi*).
- geerde** 'touw om gaffel vast te zetten' → DEENS *gærd* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *gård*; FINS *gäärdit, käärdit* <via Zweeds>.
- geerdalie** 'takel aan de geerde' → RUSSISCH † *érnstáli* (ouder: *gérenstáli*).
- geest** 'ziel, onstoffelijk wezen' → DEENS *gejst* 'geestdrift, onstoffelijk wezen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *geest, gës*.
- geest** 'grond' → DEENS *gest* 'hoger gelegen gronden van Zuid-Jutland, Noordwest-Duitsland en Nederland' (uit NI of Fries); NOORS *gest* 'hooggelegen, onvruchtbaar land'; LITOUWS *gestas* 'hoger gelegen gronden van Noordwest-Duitsland en Nederland langs de Noordzee'.
- geestelijk** 'kerkelijk, klerikaal' → DEENS *gejstlig* (uit NI of Nederduits); NOORS *geistlig* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *geestlik*.
- geestverwant** 'gelijkgezinde, medestander' → FRIES *geastferwant*.
- gegadigde** 'belanghebbende' → FRIES *gegadigde*.
- gegeven** 'grootheid; bekend geval' → FRIES *gegeven*.
- geginnegap** 'voortdurend spottend gelach' → FRIES *geginnegap*.
- gegoed** 'welgesteld' → FRIES *gegoed*.
- gehaaid** 'gewiekst' → FRIES *gehaaid*.
- gehalte** 'kaliber' → PAPIAMENTS *gehalte*.
- geheel** 'heel' → FRIES *gehiel*; NEGERHOLLANDS *geheel* 'heel, alles'.
- geheim** 'verborgen; iets dat verborgen is' → FRIES *geheim*; JAVAANS *gehèm* 'verborgen'; MADOEREES *èhhem* 'iets dat verborgen is'; NEGERHOLLANDS *geheim* 'verborgen'; SURINAAMS-JAVAANS *kehèm, khehèm* 'verborgen'.
- geheimenis** 'hoedanigheid van geheim' → FRIES *geheim(e)nis* 'hoedanigheid van geheim, verborgenheid'; NEGERHOLLANDS *geheimnis*.
- geheimschrijver** 'secretaris van vorsten, staatscolleges e.d.' → DUIJS *Geheimschreiber*.
- geheimzinnig** 'raadselachtig' → FRIES *geheimsinnich*.
- geheugen** 'herinnering, herinneringsvermogen' → FRIES *geheugen*.
- geheugenis** 'herinnering' → FRIES *geheugenis*.
- gehoor** 'vermogen om te horen; begrip' → FRIES *gehoar*; DEENS *gehør* 'vermogen om te horen' (uit NI of Nederduits); NOORS *gehør* (uit NI of Nederduits).
- gehoorbeenderen** 'deel van het oor' → JAPANS *chōkotsu* 'deel van het oor, lett. (ge)hoorbeen'; CHINEES *tinggu* <via Japans>.
- gehoorzaam** 'gewillig' → FRIES *gehoarsum* 'gewillig, bevelen opvolgend'; NEGERHOLLANDS *gehoorsaam*.
- gehoorzaamheid** 'het gewillig opvolgen van iemands bevel, het volbrengen van iemands wil' → NEGERHOLLANDS *gehoorsaamheit*.
- gehoorzenuw** 'zenuw waarvan de prikkeling geluidsimpulsen veroorzaakt' → JAPANS *chōshinkei* 'zenuw waarvan de prikkeling geluidsimpulsen veroorzaakt, lett. (ge)hoorzenuw'; CHINEES *tingshenjing* <via Japans>.
- gehucht** 'klein dorp' → FRIES *gehucht* 'klein dorp, buurtschap; brokken modder, klei'.
- geien** 'zeilen inkorten door het doorhalen van de geitouwen' → DUIJS *geien*; DEENS *gi, gie* (uit NI of Nederduits); NOORS *gi, gie* (uit NI of

- Nederduits); ZWEEDS *giga*.
- geiser** 'warme springbron' → INDONESISCH *geyser*.
- geit** 'herkauwer' → DUIJS dial. *Geit*; ? FRANS dial. *maguet, marguet; maguet, madjette, maquette, marget* 'herkauwer, bok'.
- geitje** 'giftige Afrikaanse hagedis' → ENGELS *geitje* <via Afrikaans>.
- geitouw, gei** 'touw voor het samentrekken van de zeilen' → ENGELS *guy-rope, guy* 'keertalie; stormlijn; tui'; DEENS *gitov* (uit NI of Nederduits); NOORS *gitov* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *gitov*; LITOUWS *gitovas*; INDONESISCH *gai*.
- geitouwblok** 'katrol waar een geitouw door loopt' → RUSSISCH † *gitovblok*.
- geitowwschenkel** 'bepaald zwaar touw' → RUSSISCH † *gitovškéntel*'.
- gek** 'krankzinnig; krankzinnige' → FRIES *gek* 'krankzinnig, dwaas'; ENGELS † *geck* 'dwaas, onnozele hals' (uit NI of Nederduits); SCHOTS *geck, gek; geak* 'gebaar van bespotting, schimpscheut; minachtende manier; een dwaas'; DUIJS dial. *geck, jek* 'krankzinnig'; DEENS *drive gæk med nogen* 'iemand voor de gek houden' (uit NI of Duits); NOORS *gjeck* 'nar, dwaas; spotvogel' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *gäck* 'dwaas' (uit NI of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *gek* 'krankzinnig, dwaas' <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *gek, gik* 'zot, dwaas'.
- gekken** 'bedriegen; spotten; tarten' → ENGELS dial. *geck* (uit NI of Nederduits).
- gekkerij** 'gekkernij, gekheid' → NEGERHOLLANDS *gekkerie*.
- gekko** 'hagedis' → DUIJS *Gecko* (uit NI of Engels); FRANS *gecko* <via Indonesisch/Maleis>; LETS *gekoni* (uit NI of Engels); LITOUWS *gekonas* (uit NI of Frans).
- gekleurd** 'van kleur voorzien' → DEENS *kulørt* (uit NI of Nederduits); NOORS *kulørt* 'van kleur voorzien; sensationeel' (uit NI of Nederduits).
- geklklikak** 'het voortdurend klikklakken' → FRIES *geklklikak*.
- geknoop** 'iets dat in elkaar is geknoopt, knoop' → FRANS † *genope* 'knoop die dient om het uiteinde van een touwwerk vrij te houden; stuk schiemansgaren dat dient om twee touwwerken bij elkaar te houden zodat ze niet wegglijden'.
- gekscheren** 'spotten, gekheid maken' → FRIES *gekskeare*.
- gelaat** 'aangezicht; (verouderd) voorkomen, gedrag' → FRIES *gelit* 'aangezicht'; ZWEEDS † *gelat* 'gedrag' (uit NI of Nederduits).
- gelach** 'het lachen' → INDONESISCH *gelak* 'het lachen; lachen'.
- gelatine** 'geleiachtig eiwitpreparaat' → INDONESISCH *gelatin*.
- geld** 'betaalmiddel' → ENGELS *gelt* (uit NI of Duits); FRANS † *guelte* 'percentage dat een bedrijfswerker krijgt, proportioneel aan de verkopen'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *geld* <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *geld, gelt*; SKEPI-NEDERLANDS *galti*.
- geld** 'onvruchtbaar (van dieren)' → FRIES *geld*; DUIJS dial. *gelte, gelje, gelde* 'onvruchtbaar (van dieren), geen melk gevend'.
- gelden** 'meetellen, van kracht zijn' → ZWEEDS *gälla* 'betreffen, aangaan, van belang zijn, gezien worden' (uit NI of Nederduits).
- Gelderse roos** 'bepaalde plant' → ENGELS *guelder rose, gelderland rose* 'witbloeiende heester'; FRANS † *rose de gueldre* 'soort witte roos'.
- Gelders hoen** 'hoenderras' → AMERIKAANS-ENGELS *Guelder(land)*.
- geldig** 'van kracht zijnde' → NEGERHOLLANDS *gultig*.
- geleding** 'verbinding van verschillende delen' → JAVAANS *gelitan* 'verbinding; gewricht; (verouderd) samenhang'.
- geleerd** 'knap' → NEGERHOLLANDS *geleert* 'slim, intelligent'.
- gelegen** 'geschikt, passend' → FRIES *gelegen*; NEGERHOLLANDS *gelegen, geleegen*.
- gelegenheid** 'ligging; gunstige omstandigheid' → FRIES *gelegenheid*; ZWEEDS *lägenhet* 'appartement, flat, woning' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *gelegenheit, gelegenheid* 'plaats m.b.t. haar ligging'.
- gelei** 'ingekookt sap' → INDONESISCH *jelai, selai, selé* 'ingekookt sap, jam'; JAVAANS *selé, selèi*; MADOEREES *sèlle*; MAKASSAARS *selèi* 'ingekookt sap, jam'; MENADONEES *slèi*; SOENDANEES *sèle*; AROWAKS *selei* 'stroopachtige vloeistof uit cassavé'.
- geleide** 'schriftelijk verlof om te reizen, vrijgeleide' → SCHOTS † *galya* 'vrijgeleide'; ZWEEDS *lejde* 'vrijgeleide' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *gheleyde* 'vrijgeleide'.
- geleidelijk** 'niet plotseling geschiedend' → FRIES *geleidelik* 'niet plotseling geschiedend; ordelijk'.
- geleiden** 'begeleiden' → DEENS *gelede* (uit NI of Nederduits); NOORS *geleide* (uit NI of Nederduits).
- geleider** 'conductor' → JAPANS *dōtai* 'conductor, lett. leidend lichaam'; CHINEES *daoti* <via Japans>.
- gele koorts** 'ziekte' → SRANANTONGO *gerikorsu*.
- gelen** 'geel worden of maken' → SRANANTONGO *geri*.
- gele wortel** 'geelgekleurde wortelsoort' → PAPIAMENTS *gelewörtel* (ouder: *gelewortel*), *helewörtel* 'gewone eetbare worteltjes van de plant *Daucus Carota*'.
- gelid** 'ordelijk opgestelde rij militairen' → FRIES *gelid*; DEENS *geled* 'rij militairen' (uit NI of Nederduits); NOORS *geled* 'opgestelde rij mensen' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *guilite* 'lijn, rang'.
- geliefd** 'bemind' → NEGERHOLLANDS *geliefd*.
- geliefde** 'beminde, uitverkorene, dierbare' → NEGERHOLLANDS *geliefde*.
- gelijk** 'overeenkomend' → FRIES *gelyk* '(als voegwoord) (even)als'; ENGELS *gleek* 'soort kaartspel waarbij men drie gelijke kaarten moet hebben'

◁via Frans); FRANS dial. † *glic* 'soort kaartspel waarbij men drie gelijke kaarten moet hebben'; NEGERHOLLANDS *gliest, liek, leik, leiki, liki, lek, li, glik* 'overeenkomend, als, alsof' (uit NI of Engels); BERBICE-NEDERLANDS *glikli*; PAPIAMENTS † *haci gelijk* 'gelijkmaken'.

gelijkbenig 'twee gelijke zijden hebbend' → ? DEENS *ligbenet* 'geometrisch figuur waarvan twee zijden even lang zijn'.

gelijke 'persoon die iemand evenaart in rang, stand of macht' → ZWEEDS *gelike* (uit NI of Nederduits).

gelijken 'gelijk zijn aan' → NEGERHOLLANDS *gliest, liek, glik* 'gelijk zijn aan, overeenkomen, lijken'.

gelijkenis 'uiterlijke overeenkomst' → NEGERHOLLANDS *gliestnis, gliestnis*.

gelijk hebben 'de waarheid aan zijn kant hebben' → FRIES *gelyk hawee*.

gelijkheid 'het gelijk zijn' → NEGERHOLLANDS *gliestheit*.

gelijkmatig 'naar dezelfde maatstaf, overeenkomstig' → ZWEEDS *likmätigt* 'overeenkomstig' (uit NI of Nederduits).

gelijksoortig 'van dezelfde soort' → FRIES *lyksoortich*.

gelijktijdig 'op hetzelfde tijdstip' → FRIES *gelyktidich*.

gelind '(verouderd) hekwerk, schutting' → FRANS dial. † *glend* 'deur met hekwerk'.

geloof 'vertrouwen in de waarheid van iets; godsdienst' → FRIES *geloof*; NEGERHOLLANDS *geloof, gelovf, gloof*.

geloven 'vertrouwen in of op' → FRIES *gelove*; JAVINDO *gelofen*; NEGERHOLLANDS *geloof, glō, gloof*; BERBICE-NEDERLANDS *glofu*.

gelovig 'vast en innig gelovend in een god of goden' → FRIES *gelovich*; NEGERHOLLANDS *gelofig*.

gelovige 'iemand die gelovig is' → FRIES *gelovige*.

gelp '(gewestelijk) welig groeiend' → DUIJS dial. *gelp, jelp* 'recht en slank gegroeid of volgroeid'.

geluiddemper 'toestel of inrichting om het ontstaan of het doordringen van te sterk geluid te verhinderen' → FRIES *lúddimper*.

geluk, † luk 'voorspoed' → FRIES *gelok*; ENGELS *luck* 'lot, fortuin'; DEENS *lykke* (uit NI of Nederduits); NOORS *lykke* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lycka* (uit NI of Nederduits); IJSLANDS *lukka*; NEGERHOLLANDS *geluk, gluk, glek, glik*; SRANANTONGO *koloku*; SARAMAKKAANS *koloku*; SURINAAMS-JAVAANS *khelig* 'voorspoed (hebben)'; SURINAAMS-JAVAANS *kolku* 'voorspoed (hebben)' ◁via Sranantongo); CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *guck* ◁via Negerhollands).

gelukken 'een voorspoedige afloop hebben' → FRIES *gelokke*; NEGERHOLLANDS *geluk* 'een voorspoedige afloop hebben, lukken, slagen'.

gelukkig 'door het geluk begunstigd' → NEGERHOLLANDS *gluklik, gleklik, glykkig*; SRANANTONGO *koloku*.

gelukzalig 'uiterst gelukkig' → NOORS *lykksalig* (uit

NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *gluksalig*.

gemaakt 'gekunsteld' → FRIES *gemaakt*.

gemaal 'echtgenoot' → FRIES *gemaal*; ZWEEDS *gemål* 'echtgenoot, persoon met aanzien' (uit NI of Nederduits).

gemacht '(verouderd) geslachtsdeel' → FRANS dial. *gamache* '(fig.) ding, zootje, wanorde'.

gemak 'kalmte, behaaglijkheid; (verouderd) plaats waar men zich kan afzonderen' → DEENS *gemak* 'voornamenkamer (op bijvoorbeeld slot), ruimte' (uit NI of Nederduits); NOORS *gemakk* 'deftige kamer' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *gemak* 'salon, vertrek' (uit NI of Nederduits).

gemakhuisje 'toilet' → SRANANTONGO *kumakoisi* 'toilet, wc'.

gemakkelijk 'niet moeilijk' → NEGERHOLLANDS *gemakkelik* 'niet moeilijk, bekwaam'; SRANANTONGO *kumakriki*.

gemakkelijkheid 'het niet moeilijk zijn' → NEGERHOLLANDS *gemakkelikeit*.

gember 'eetbare gekonfijte wortelstok' → ZWEEDS † *gembra*; BERBICE-NEDERLANDS *gembbru*; PAPIAMENTS *ehember, gember* (ouder: *hember*); AROWAKS *sizembri*.

gemeen 'gewoon, alledaags; vals' → ENGELS † *gamene* 'gewone soort (meekrap)'; DEENS *gemen* 'banaal; vals' (uit NI of Nederduits); NOORS *gemen* 'gewoon, alledaags; laag, verachtelijk' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *gemen* 'gewoon; vals' (uit NI of Nederduits); MENADONEES *geméne* 'gewoon schutter, in tegenstelling tot een korporaal of sergeant'; PETJOH *gemeen* 'onaardig, flauw'; NEGERHOLLANDS *gemeen* 'gewoon'.

gemeenschap 'het met één of meerderen deelhebben aan iets' → NEGERHOLLANDS *gemeenskap*.

gemeenschappelijk 'toebehorend aan of betrekking hebbend op de gemeenschap' → NEGERHOLLANDS *gemeenskaplik, gemeeniglik*.

gemeente 'zelfbestuur uitoefenend onderdeel van de staat' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *gemeente* 'kerkgemeente' ◁via Afrikaans); INDONESIAISCH † *geminte, haminte* 'stad als administratieve eenheid'; BOEGINEES *hamènte*; JAKARTAANS-MALEIS † *haminte* 'bestuur van een stad'; JAVAANS *geménte* 'stad als administratieve eenheid'; MAKASSAARS *hamènte* 'gemeente als administratieve eenheid'; MAHICAN *gemènde* 'kerkgemeente'; NEGERHOLLANDS *gemeente, gemeinten, gemeinte*.

gemenτεραад 'stadsbestuur' → INDONESIAISCH *minterat*.

gemeld 'gerapporteerd' → JAVAANS *diemèl*.

gemiddeld 'die waarde of maat hebbend die in het midden ligt' → FRIES *gemiddeld*.

gemiddelde 'waarde of maat die in het midden ligt' → FRIES *gemiddelde*.

gemier 'gezeur, gezanik' → FRIES *gemier*.

gemoed 'innerlijk' → FRIES *gemoed*; NEGERHOLLANDS *gemoed, gemoet, gemud*; PAPIAMENTS *hemut*.

gemoedsbeweging 'emotie' → DUIJS

Gemütsbewegung.

gemoeten '(verouderd) samenkomen, ontmoeten' → NEGERHOLLANDS *gemoet* 'ontmoeten'.

gemors 'het morsen, ongerechtigheid' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *gemors* 'knoeiboek; nietsnut' (via Afrikaans).

gemsbok 'grote Zuid-Afrikaanse antilope' → ENGELS *gemsbok* (via Afrikaans).

gen 'drager van erfelijke eigenschappen' → INDONESISCH *gén*.

genaamd 'van personen of zaken' → NEGERHOLLANDS *genaemt*.

genade 'gratie, gunst' → FRANS dial. (*dimander*) *guinade* 'genade (vragen)'; NEGERHOLLANDS *genade*, *genad*, *gnad*, *gnade*.

genadestoel 'de rechterstoel van God, die genade schenkt' → NEGERHOLLANDS *gnadenstoel*.

genadig 'vol genade, vergevensgezind' → NEGERHOLLANDS *gnadig*, *gnaedigst*.

genaken 'naderen, ophanden zijn' → FRIES *neakje*.

gene 'aanwijzend voornaamwoord' → FRIES *gene*.

gêne 'verlegenheid' → SRANANTONGO *gène* 'blunder, teleurstelling, schande'.

genealogie 'geslachtkunde' → INDONESISCH *généalogi*.

geneesheer 'arts, geneeskundige' → NEGERHOLLANDS *genesman*.

genegen 'lust tot iets hebbend, toededaan' → FRIES *genegen*; ZWEEDS *benägen* 'lust tot iets hebbend' (uit Nl of Nederduits).

genegenheid 'welwillende gezindheid' → FRIES *genegenheid*.

generaal 'hoogste opperofficiersrang' → INDONESISCH *jénderal*; ATJHNEES *jeundran*; BOEGINEES *jeneràla*; JAVAANS *jéndral*; MADOEREES *jendral*; MAKASSAARS *jeneràla*; MENADONEES *jéndral*; MINANGKABAU *jandaral*; SOENDANEES *jendral*; JAPANS † *zeneraru* 'officier'; NEGERHOLLANDS *general*.

generaliseren 'veralgemenen' → INDONESISCH *généralisir*.

generatie 'geslacht' → INDONESISCH *généras*; MENADONEES *generasi*.

genet(kat) 'civetkat' → RUSSISCH *enót* 'wasdier (waarvan het bont net als van de civetkat werd gebruikt)'.

genezen 'beter (doen) worden' → FRANS dial. *guénéze* 'spuug op het topje van je vinger waarmee je over een wondje van een kind gaat'; NEGERHOLLANDS *genes*; BERBICE-NEDERLANDS *ginisi*; SRANANTONGO *genesi*.

genezing 'het beter worden of beter maken' → NEGERHOLLANDS *genes*.

genie 'die buitengewoon begaafd is' → INDONESISCH *séni*, *zéni*.

genie 'wapen van de landmacht dat zorgt voor bouwwerkzaamheden' → INDONESISCH *séni*, *zéni* 'wapen van de landmacht; militaire mecanicien, genist'; JAVAANS *jeni* 'wapen van de landmacht;

geniemagazijn, werkplaats'.

geniep 'geheim' → FRIES *genyp* (*yn it genyp*).

genieten 'vreugde beleven aan, ontvangen' → NEGERHOLLANDS *geniet*.

genoeg 'voldoende' → FRIES *genôch*; NEGERHOLLANDS *genoeg*, *gənu*, *genug*, *gnug*; BERBICE-NEDERLANDS *gunuku*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *genn* (via Negerhollands).

genoegen 'welgevallen, voldoening' → FRIES *genoegen*.

genoegzaam 'voldoende, bevredigend' → FRIES *genoechsum*, *nôchsum*; NOORS † *noksom* (uit Nl of Nederduits).

genootschap 'vereniging' → MENADONEES *genotschap* 'het Nederlandse Zendingsgenootschap'.

gent 'mannetjesgans' → DUIJS dial. *Gent*, *Genter*, *Gänter*, *Gänterick*, *Jänt*, *Jänter*.

Gent(s) '(van of uit) de Belgische plaats Gent' → FRANS † *Gand* 'naam van een stof'; HONGAARS *genti* 'soort stof, oorspronkelijk afkomstig uit Gent'.

geodesie 'theoretische landmeetkunde' → INDONESISCH *géodési*.

geograaf 'aardrijkskundige' → INDONESISCH *géograf*.

geografie 'aardrijkskunde' → INDONESISCH *géografi*.

geologie 'aardkunde' → INDONESISCH *géologi*.

geomantie 'waarzegkunst uitgaande van verschijnselen op aarde' → INDONESISCH *géomansia*.

geometrie 'meetkunde' → INDONESISCH *géométri*.

gepeupel 'het gewone volk, de onbeschaafde massa' → FRIES *gepeupel*.

gepor 'gepeuter' → FRIES *gepoar*.

geraamte 'raamwerk' → FRIES *ramt*.

geraas 'lawaai, aanhoudend sterk rumoer' → JAVAANS *gerah*, *gereh*, *grah* 'lawaai, gebulder'; NEGERHOLLANDS *geraas*, *geraes*, *gräs*, *geraa*, *gera* 'lawaai, aanhoudend sterk rumoer, drukte, twist'.

geradbraakt 'uitgeput, vermoeid, gebroken' → NEGERHOLLANDS *rabraak*.

geraden 'raadzaam, dienstig' → FRIES *geraden* (*it is jin geraden*) 'dienstig (dat is je geraden)'; NEGERHOLLANDS *gerad*.

geraden 'gegist' → FRANS dial. *digrâte* 'waarschijnlijk'.

gerbera 'snijbloem' → INDONESISCH *hérbras*.

gerecht 'eten dat in één gang wordt opgediend' → NOORS *rett* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *rätt* (uit Nl of Nederduits).

gerecht 'rechtbank' → NEGERHOLLANDS *gerecht*, *recht*.

gerechtigheid 'rechtvaardigheid' → NEGERHOLLANDS *gerechtigheit*, *geretigheit*.

gerederij '(verouderd) plaats waar het laken gereed gemaakt wordt' → FRANS dial. † *gerardrie* 'de bereiding van doek'.

gereedschap, † reedschap 'werktuigen' → ENGELS † *redship* 'uitrusting, benodigdheden, gerei'; SCHOTS † *redship* 'tuig, gerei, uitrusting'; DEENS *redskab* (uit Nl of Nederduits); NOORS *redskap* (uit Nl of Nederduits); PETJOH *gereedschappen*; NEGERHOLLANDS *gereedschap*.

gereformeerd 'protestants' → ENGELS *re-reformed* 'behorend tot de gereformeerde kerk in Nederland, opgericht in 1834'; INDONESISCH *geréformeed*, *répormir* 'protestants (christelijk)'; JAVAANS *répormir*; SOENDANEES *ripèmir*.

gereutel 'het voortdurend reutelen' → FRIES *gereutel*.

geriatrie 'ouderdomszorg' → INDONESISCH *gériatri*.

gering, † **ring** 'klein, onbeduidend' → FRIES *gering*; ZWEEDS *ringa* 'klein, onbeduidend, luttel' (uit Nl of Nederlands); NEGERHOLLANDS *gering*.

geringd 'een ring hebbend' → JAVAANS *gering* 'een ingesneden ring rond de bast of tak hebben (boom)'.
Germaans 'betrekking hebbend op de Germanen, ook: Duits' → SOENDANEES *Germani* 'Duits, Duitsland'.

gerontocratie 'leiding, regeringsmacht in de handen van ouderen' → INDONESISCH *gérontokrasi*.

gerst 'graangewas' → PAPIAMENTS † *gerst*.

gerucht 'geluid; roddel' → FRIES *gerucht(e)* 'geluid'; NOORS *rykte* 'reputatie' (uit Nl of Nederlands); NEGERHOLLANDS *gerygt* 'door mensenstemmen voortgebracht geluid'.

gerust 'kalm' → FRIES *gerust*; NEGERHOLLANDS *gerust* 'rustig'.

gerven '(verouderd) leerlooien' → DEENS *garve* 'leerlooi, veredelen van staal' (uit Nl of Nederlands); NOORS *garve* 'leerlooi' (uit Nl of Nederlands).

gescheiden 'niet langer meer getrouwd' → CHINEES-MALEIS *kheskhèyen*; NEGERHOLLANDS *geskied*, *giskit*.

geschenk 'cadeau' → FRIES *geskink*; NEGERHOLLANDS *geskenk*.

geschieden, † **schiedien** 'gebeuren' → FRIES *geskiede*; ZWEEDS *ske* (uit Nl of Nederlands); NEGERHOLLANDS (*die*) *geskied* 'gebeuren; gebeurtenis'.

geschiedenis 'historie' → FRIES *skiednis*; NEGERHOLLANDS *geskiedenis*.

geschot '(Vlaams) belasting' → FRANS dial. † *geschot* 'belasting'.

geschut 'oorlogstuig waarmee men projectielen afvuurt' → FRIES *geskut* 'oorlogstuig waarmee men projectielen afvuurt (ook fig.)'.

geselen 'met een gesel slaan, straffen' → NEGERHOLLANDS *geesel*.

geslacht 'familie' → ZWEEDS *släkt*, *släkte* 'familie, verwanten' (uit Nl of Nederlands); NEGERHOLLANDS *geslagt* 'familie, genus'.

geslachtsregister 'stamboomonderzoek, overzicht van alle nakomelingen in mannelijke lijn' → NEGERHOLLANDS *geslag-register*.

geslagen 'slaag gehad hebbend' → NEGERHOLLANDS *geslaagen*.

gesmak 'het smakken' → NEGERHOLLANDS *gesmaak*.

gesnap '(Vlaams) geklets' → SPAANS *gazanpiro* 'sufkop, domme gans'.

gesneden 'in plakjes (van vleeswaar)' → FRIES *gesneden* 'vleeswaar gebruikt als broodbeleg'.

gesp 'sluitmechanisme aan riemen e.d.' →

INDONESISCH *gèspèr*; AMBONS-MALEIS *gèspèr*; JAVAANS *gèspèr(an)* 'klein sluitmechanisme aan riemen e.d.'; KUPANG-MALEIS *gèspèr*; MENADONEES *gèspèr*; TERNATAANS-MALEIS *gèspèr*; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *gesper*; SINGALEES *gàspara*; NEGERHOLLANDS *geppes* 'sluitmechanisme aan riemen e.d, meerdere gespen'; PAPIAMENTS *gespo* (Ar.); *hèspu* (ouder: *gesp*, *gespel*); SRANANTONGO *gespi*, *gepsi*; SARNAMI *gepsi*; SURINAAMS-JAVAANS *jèpsi* «via Sranantongo».

gespan 'dieren die met elkaar in een span lopen' → NEGERHOLLANDS *gespan*.

gespannen 'strak, nauwsluitend, nauw' → INDONESISCH *sepan* 'nauwsluitend, nauw'; JAKARTAANS-MALEIS *rok sepan* 'nauw model rok'; MADOEREES *sèppan* 'nauwsluitend, maar niet te nauw (van een kledingstuk)'; MENADONEES *span* 'nauwsluitend'; PETJOH *span* 'strak (kleding)'.
gespen 'met gesp bevestigen' → PAPIAMENTS † *gesp*.

gesprek 'mondeling onderhoud' → FRIES *gesprek* 'mondeling onderhoud; het telkens spreken; wijze van spreken'.

gestalte 'gedaante' → FRIES *gestalte*; NEGERHOLLANDS *gestalt*.

gestand doen 'nakomen' → FRIES *jins wurd gestand dwaan* 'een belofte nakomen'.

gesteente 'stenen' → FRIES *gestiente*.

gesteld 'gehecht; in een bepaalde gesteldheid verkeren' → FRIES *gesteld*.

gestoet '(verouderd) gevolg, gezelschap, troep' → SRANANTONGO *gestut* 'karavaan, stoeterij'.

getal 'cijfer, aantal' → FRANS dial. † (*vendre par*) *ghitalle* 'maat voor vissen (120)'; NEGERHOLLANDS *getaal*, *getal*; SRANANTONGO *getal* 'leeftijd van 10, 20, 30 e.d.'.

getij 'afwisseling van eb en vloed' → FRIES *getij*; FRANS dial. † *getie*.

getover 'het toveren' → FRIES *getover* 'drukte, het voortdurend druk bezig zijn rond iemand'.

getroost 'gesterkt van gemoed, niet angstig iets doend of ondergaand' → FRIES *getreast*; NEGERHOLLANDS *getroost* 'gesterkt van gemoed, door iemand gerustgesteld'.

getrouw 'loyaal, trouw, zich houdend aan een belofte' → FRIES *getrou*; NEGERHOLLANDS *getrouw*.

getrouwe 'trouwe dienaar' → FRIES *getrouwe*.

getrouwheid 'trouw jegens iemand' → NEGERHOLLANDS *getrouwheit*.

getto 'jodenwijk' → INDONESISCH *gèto*.

getuige 'iemand die aanwezig is bij een handeling of gebeurtenis' → FRIES *getuge*; NEGERHOLLANDS *getuge*, *getiege*; SRANANTONGO *kotoigi*, *ktoigi*; SARAKKAANS *kotóigima* «via Sranantongo».

getuigen 'als getuige verklaren' → FRIES *getuge*; NEGERHOLLANDS *getug*; SRANANTONGO *kotoigi*, *ktoigi* 'als getuige verklaren; getuigenverklaring'; SARAKKAANS *kotóigima* «via Sranantongo».

getuigenis 'wat men getuigt' → NEGERHOLLANDS

getugenis, getiegnis.

geul 'smal water' → FRIES *geul*; DUIJS dial. *Göle, Gaal* 'smal water, dalkom waardoor water loopt, geul om een fruitboom, huidplooi'.

geus 'lid van een Nederlandse beweging tegen de Spaanse overheersing in de 16e eeuw' → DUIJS *Geuse*; ? DEENS dial. *gøjser* 'visser'; ZWEEDS *geus*; FRANS *gueux* 'leden van een Nederlandse beweging tegen de Spaanse overheersing in de 16e eeuw'; TSJECHISCH *géz, geus* <via Duits>; POOLS *gezowie* 'leden van een Nederlandse beweging tegen de Spaanse overheersing in de 16e eeuw'; KROATISCH *gez*; MACEDONISCH *gezi* 'leden van een Nederlandse beweging tegen de Spaanse overheersing in de 16e eeuw'; LETS *gēzi* 'leden van een Nederlandse beweging tegen de Spaanse overheersing in de 16e eeuw' (uit NI of Frans); LITOUWS *gezai* 'leden van een Nederlandse beweging tegen de Spaanse overheersing in de 16e eeuw'; ESPERANTO *geŭzo* <via Frans>.

geus 'kleine boegvlag' → DUIJS *Gösch* 'kleine, rechthoekige (op feestdagen in de haven opgestoken) landsvlag; anderskleurige bovenste hoek aan de vlaggenstok als deel van de landsvlag'; DEENS *gøs* 'kleine boegvlag, met name gebruikt door oorlogsschepen die voor anker liggen'; NOORS *gjøs* 'kleine boegvlag; kleine vierkante vlag op marineschip'; ZWEEDS *gös* 'kleine vlag die (oorlogs) schepen hijsen wanneer ze in een haven liggen'; FINS *göösi, köösi* 'steuntouw; kleine vlag aan een touw aan de mast om aan te geven dat het schip een loods nodig heeft' <via Zweeds>; RUSSISCH *gjujs* 'boegsprietvlag'; BULGAARS *gjujs* 'vlag in een bepaalde kleur die oorlogsschepen hijsen wanneer ze voor anker liggen'; LITOUWS *giuisas* 'vlag die oorlogsschepen hijsen wanneer ze voor anker liggen'.

geus 'gieteling' → ZWEEDS *gös* 'gieteling, blok ruw ijzer' (uit NI of Nederduits).

geusstok 'vlaggenstok waaraan de geus gevoerd wordt' → DUIJS *Göschstock*; RUSSISCH † *gjujštok*.

geuze 'Brusselse biersoort' → FRANS *gueuze, gueuse* 'Belgisch bier'.

gevaar 'hachelijke toestand' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *gevaar* 'bedreiging' <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *gevaar*.

gevaarlijk 'risico, gevaar opleverend' → NEGERHOLLANDS *gevaarlik*; SRANANTONGO *k(e)falek, (ke)farlek* 'gevaar opleverend, geweldig, enorm, verschrikkelijk'; SURINAAMS-JAVAANS *kefaleg* 'geweldig, enorm, verschrikkelijk' <via Sranantongo>.

geval 'voorval, omstandigheid' → NEGERHOLLANDS *val* 'voorval, omstandigheid, kwestie'.

gevangen 'van de vrijheid beroofd' → FRIES *gefangen*; NEGERHOLLANDS *gevangen*.

gevangene, † **vangene** 'persoon die gevangen is genomen' → FRIES *gefangene*; DEENS *fange* (uit NI of Nederduits); NOORS *fange* (uit NI of Nederduits);

ZWEEDS *fånge* (uit NI of Nederduits); FINS *vanki* <via Zweeds>.

gevangenis 'bajes' → FRIES *gefangenis*; NEGERHOLLANDS *gevangnis*.

gevangenisstraf 'straf die bestaat uit opsluiting' → FRIES *gefangenisstraf*.

gevangenneming 'het in hechtenis nemen' → FRIES *gefangennimming*.

gevechtswagen 'legervoertuig' → FRIES *geffochtswein*.

geveinsd 'voorgewend' → NEGERHOLLANDS *geveinste*.

gevel 'voormuur van gebouw' → PAPIAMENTS † *gevel, hevel*.

geveleind '(Surinaams-Nederlands) soort geveltype, eenvoudig huis met dat geveltype' → SRANANTONGO *gefrenti* 'soort geveltype, eenvoudig huis met dat geveltype'.

geven 'aanreiken, verschaffen, schenken' → JAVINDO *heef*; NEGERHOLLANDS *gie, gi, giev, gief*; SKEPI-NEDERLANDS *gef*.

gevoel 'tastzin' → NEGERHOLLANDS *gevoel*; PAPIAMENTS *heful, eful* 'tastzin, geweten, aanleg'.

gevoelig 'duidelijk voelbaar, moeilijk te bespreken' → NEGERHOLLANDS *gevoelik*.

gevolmachtigde 'iemand die gevolmacht is' → JAVAANS *pulmak*.

gewag maken van 'melding maken van' → FRIES *gewach meitsje fan*.

gewapenderhand 'door middel van wapens' → FRIES *wapenderhân*.

gewaterd 'golvend; golvende kleurschakeringen vertonend, moiré' → AMBONS-MALEIS *hawater* 'overlopend van droefenis; moiré-lint'.

geweer 'handvuurwapen' → ZWEEDS *gevär*; NEGERHOLLANDS *geweer*.

geweld 'uiting van macht of kracht' → NEGERHOLLANDS *geweld*.

gewelddadig 'gepaard met geweld, geweld gebruikend' → FRIES *gewelddiedich*.

geweldig, † **weldig** 'buitengewoon' → DEENS *gevaldig, vældig* 'buitengewoon, enorm' (uit NI of Nederduits); NOORS *veldig* 'heel groot, buitengewoon, zeer, erg' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *våldig* 'buitengewoon, enorm' (uit NI of Nederduits); PETJOH *haweldih*; JAVINDO *geweldeg*.

geweldige provoost, provoost-geweldige '(verouderd) handhaver van de orde bij een krijgsraad' → ZWEEDS *gevåldiger* 'handhaver van de orde bij een krijgsraad' (uit NI of Nederduits).

gewend 'gewoon voelend' → NEGERHOLLANDS *gewent, gewent*; BERBICE-NEDERLANDS *gwende*; SRANANTONGO *gwenti*; SURINAAMS-JAVAANS *gwènti* 'gewoon voelend; verslaafd' <via Sranantongo>.

gewennen 'zich thuis gaan voelen; gewoon maken, worden' → FRIES † *gewenne*; NEGERHOLLANDS *gewen, gwen* 'zich gewennen, zich aanwennen'; SRANANTONGO *gwenti* 'gewoon maken, worden, zijn'.

gewest 'landstreek' → FRIES *gewest*; INDONESIAISCH † *gewést, gewèsten* 'landstreek, landstreken'.

geweten 'besef van goed en kwaad' → FRIES *geweten, gewisse*.

gewicht, † **wicht** 'zwaarte' → DEENS *vægt* (uit NI of Nederduits); NOORS *vekt* 'zwaarte; weegschaal' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *vikt* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *gewicht*.

gewild 'in trek, begeerd' → FRIES *gewild*.

gewillig 'bereidwillig, gehoorzaam' → NEGERHOLLANDS *gewillig, gewillik* 'zachtaardig, edelmoedig, nobel, vrijwillig'.

gewis 'waar' → NEGERHOLLANDS *gewis*.

gewoon 'gewend, gebruikelijk' → FRIES *gewoan*; NEGERHOLLANDS *geween*; PAPIAMENTS *gewoon, gewon, hewon* 'gebruikelijk'; SRANANTONGO *gewoon* 'alledaags'; SURINAAMS-JAVAANS *kuwun* 'alleen maar, slechts' (via Sranantongo).

gewoonlijk 'doorgaans, overeenkomend met gewoonte' → FRIES *gewoanlik*.

gewoonte 'omstandigheid of handeling die men uit gewenning telkens verricht' → NEGERHOLLANDS *geweente*; SRANANTONGO *gwent*; SARAMAKKAANS *guwéti* (via Sranantongo); SURINAAMS-JAVAANS *gwéti* (via Sranantongo).

gewricht 'beweegbare beenderverbinding' → FRIES *gewricht*; PAPIAMENTS † *gewricht*.

gewrocht 'voortbrengsel' → FRIES *gewrocht*.

gezag 'macht' → FRIES *gesach*.

gezaghebber 'regeerder' → INDONESIAISCH † *sekébéer* 'districtsbestuurder'; JAVAANS *sekéber*; KEIËES *skebber*; PAPIAMENTS *gezag*.

gezag 'hymne' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *gesang* (via Afrikaans).

gezanik 'het voortdurend, steeds weer zaniken' → FRIES *gesanik*.

gezegd 'meegedeeld' → FRIES *tsjin jo geseid* 'in vertrouwen meegedeeld'.

gezegend 'zegen ontvangen hebbend' → FRIES *gesegend*.

gezel 'makker' → DEENS *gesel* 'leerling'; ZWEEDS *gesäll* 'leerling' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *guizèle* 'boosaardig (persoon)'.

gezellig 'knus' → FRIES *gesellich* 'knus, aangenaam'; PAPIAMENTS *gezellig*.

gezelschap, † **zelschap** 'samenzijn, groep mensen' → DEENS *selskab* 'samenzijn, groep mensen, bedrijf' (uit NI of Nederduits); NOORS *selskap* 'samenzijn, groep mensen, maatschappij' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *sällskap* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *geselskap*.

gezet 'corpulent; vastgesteld, regelmatig' → FRIES *geset*.

gezetten 'een vaste woonplaats hebbend' → FRIES *geseten*.

gezicht 'het zien' → FRIES *gesicht*.

gezicht 'gelaat' → FRIES *gesicht*; FRANS dial. *guezite* 'gezicht, mond; persoon'; JAVINDO *gesicht*; NEGERHOLLANDS *gesicht, gesèg, gesè, gasè, gasi, gesigt* 'gelaat, aangezicht'.

gezichtseinder 'horizon' → FRIES *gesichtseinder*.

gezichtshoek 'oogpunt' → JAPANS *shikaku*; CHINEES *shijiao* 'oogpunt, lett. kijkhoek'.

gezichtskring 'horizon' → DUITSS *Gesichtskreis*.

gezichtszenuw 'zenuw van oog naar hersenen' → JAPANS *shishinkei* 'zenuw van oog naar hersenen, lett. gezichtszenuw'; CHINEES *shishenjing* (via Japans).

gezien 'voorzetsel: met het oog op' → SOENDANEES *gësin*.

gezien 'geacht, geliefd' → FRIES *gesien*.

gezin 'echtpaar met hun kinderen' → FRIES *gesin*.

gezind 'genegen' → FRIES *gesind*.

gezindheid 'stemming, denkwijze; geloofsovertuiging' → FRIES *gesindheid*.

gezindte 'gemeenschap van gelovigen' → FRIES *gesindte* 'kerkgenootschap'.

gezinsleven 'leven, omgang in een gezin' → FRIES *gesinslibben*.

gezond 'niet ziek' → AMBONS-MALEIS *geson*; MENADONEES *gesond*; NEGERHOLLANDS *gesond, gesont*; SRANANTONGO *gesontu, kusonto, gosontu*; SURINAAMS-JAVAANS *kheson* (via Sranantongo).

gezondheid 'toestand van welzijn in geestelijk, lichamelijk of maatschappelijk opzicht' → FRIES *gesondheid*; NEGERHOLLANDS *gesondheit, gesontheit*.

gezwel, † **zwe** 'tumor' → FRIES *geswel*; ZWEEDS *svulst* (uit NI of Nederduits).

gezwind 'snel, rap' → DEENS † *gesvindt* (uit NI of Nederduits); NOORS *gesvint* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *geschwint* (uit NI of Nederduits).

gezwoeren 'onveranderlijk, vast, altijd' → FRIES *geswoaren, geswoeren*.

gids 'leidsman, leidraad' → FRIES *gids*; NEGERHOLLANDS *goi* 'iemand die reizigers of toeristen rondleidt, wegwijst of informatie geeft'.

giek 'onderste parallelle rondhout van een langsgetuigd schip' → FRANS *gui*; POOLS *gik* (uit NI of Duits); RUSSISCH *gik*; BULGAARS *gik* (via Russisch); LITOUWS *gikas*.

giekbakstag 'bepaald touw' → RUSSISCH *gikabakstag*.

giekbras 'bepaald touw aan de giek' → RUSSISCH *gikabras*.

giektalie 'takel aan de giek' → RUSSISCH *giktali*.

giektoppenant 'bepaald touw aan de giek' → RUSSISCH *gikatopenant*.

gier 'roofvogel' → ENGELS † *geir*.

gier 'heen en weer gaande beweging van een schip, wending' → DEENS *gir* 'ongewilde afwijking in de koers van een schip; dronkenschap'.

gieren '(scherp) geluid maken' → FRIES *giere*.

gieren 'heen en weer gaan' → DUITSS *gieren* '(scheepvaart) van de koers afwijken, slingeren van een schip'; DEENS *gire* '(scheepvaart) van de koers afwijken, bijvoorbeeld door golven, slingeren' (uit NI of Nederduits); NOORS *gire* 'van de koers afwijken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *gira* 'snel opzij gaan (ter voorkoming van een botsing)'

- (uit NL of Nederduits); FINS *kiirata* 'heen en weer schommelen; geen rechte streek houden; met een zwaai wenden' <via Zweeds>.
- gierig** 'inhalig' → PETJOH *gier'g, girig, gieriek*; BERBICE-NEDERLANDS *giri*.
- gierst** 'graangewas' → FRIES *gierst*.
- gieter** 'sproeiwat; houten, gootvormig uitgehold werktuig met een lange steel om water te scheppen' → FRIES *gieter* 'bloemengieter, sproeiwat'; DEENS *gitter* 'schep voor het afspoelen van het scheepsboord'; RUSSISCH *liters; giters* 'sproeiwat voor het nathouden van de zeilen'; PAPIAMENTS *giter* (ouder: *gieter*) 'sproeiwat'.
- gif** 'vergift' → ZWEEDS *gift* (uit NL of Nederduits); ESTS *kihvt* (uit NL of Duits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *gif-*; NEGERHOLLANDS *gift*.
- gifbol** 'giftige bol' → ENGELS *poison bulb* 'Zuid-Afrikaanse knolvormige plant waarvan pijlgif wordt gemaakt' <via Afrikaans>.
- gift** 'geschenk' → FRIES *gift*.
- giftbrief** 'akte van schenking' → FRIES *giftbrief*.
- gigolo** 'betaalde minnaar' → INDONESISCH *gigolo*.
- gijl** 'gist die ontstaat bij de gisting van bier' → ENGELS *gyle* 'brouwsel: hoeveelheid bier die ineens gebrouwen wordt; wort, aftreksel van mout; gistkuip'; FRANS dial. † *guiremelle* 'soort bier'.
- gijlen** 'schuimen (van bier), gisten' → FRANS *guiller*.
- gijn** 'zware takel' → DUIJS *Gien*; DEENS *gie*; ZWEEDS *gina* (uit NL of Duits); RUSSISCH *gin'; gínc*; LETS *gīna* 'takil'.
- gijnblok** 'bepaald zwaar blok' → RUSSISCH † *gin'blók*.
- gijnloper** 'touw tussen twee blokrollen' → RUSSISCH † *gin'lópar'*.
- gijschenkel** 'zwaar touw aan de gijn' → RUSSISCH *gin'skental'*.
- gijpen** 'op voorwindse koers het grootzeil overbrengen naar het andere boord' → ENGELS *gybe*; DEENS *gibbe*; NOORS *jibbe* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *gippa; gipa*; FINS *kipppaa* 'omslaan van de bezaan bij het voor de wind zeilen' <via Zweeds>; PAPIAMENTS *djeip*.
- gijpen** 'met open mond naar adem snakken' → FRANS dial. *djiper* 'schaterlachen'.
- gijzelaar, † gijzel** 'persoon die als onderpand dient' → FRANS dial. † *ghisele*.
- gijzelen** 'als gijzelaar gevangenzetten; (verouderd) iemand een bepaalde plaats aanwijzen waar hij moet verblijven totdat hij een bevel of afspraak nagekomen is' → FRANS dial. † *guiseler* 'iemand een woonplaats aanwijzen'.
- gilde** 'middeleeuwse broederschap tot onderlinge hulp, m.n. van burgers van een stad die hetzelfde beroep of bedrijf uitoefenden' → ENGELS *guild, gild*; FINS *kilta* (uit NL of Nederduits); ESTS *gild* (uit NL of Nederduits); FRANS *gilde*; PORTUGEES *guilda* <via Frans>; POOLS † *gildia, gielda* (uit NL of Duits); KROATISCH *gilda* (uit NL of Duits); MACEDONISCH *gilda* (uit NL of Duits); SERVISCH *gilda* (uit NL of
- Duits); SLOVEENS *gilda* (uit NL of Duits); BULGAARS *gildija* (uit NL of Duits); LETS *gilde* (uit NL of Duits); LITOUWS *gildija* (uit NL of Duits); ESPERANTO *gildo* (uit NL of Duits).
- gildehal** '(verouderd) in Vlaamse steden het gebouw dat tot markt en beurs voor een gilde diende' → FRANS dial. † *guihale* 'koopmanshuis'.
- Gilette** 'merknaam van een scheermesje' → INDONESISCH *silét* 'scheermesje'.
- gillen** 'schuin afsnijden' → DUIJS *gillen*; ZWEEDS † *gilla* 'schuin afsnijden of afknippen'.
- gilling** 'schuin afgesneden kant' → DEENS *gilling* (uit NL of Nederduits); NOORS *gilling* 'schuin afgezaagde kant' (uit NL of Nederduits).
- gimp** '(verouderd) draad met gekleurde zijde omponnen' → ENGELS *gimp* 'draad met gekleurde zijde omponnen'; DUIJS *Gimpf, Gimp* 'soort gedraaid touw met een koord dat er doorheen loopt'; ? JAKARTAANS-MALEIS *gim* 'gouddraad'.
- ginder** 'daar in de verte, daar op die plaats' → PETJOH *gunter, gunder, ginter, ginder*; NEGERHOLLANDS *na genter*; BERBICE-NEDERLANDS *kendre(si)* 'andere kant'; SKEPI-NEDERLANDS *giente*.
- gingang** 'weefsel met strepen' → ENGELS *gingham* 'gekleurd weefsel'; DEENS *gingham* <via Engels>; MALTEES *gingam* <via Engels>; JAPANS *gingamu* 'gestreept fijn katoen'.
- ginster, genst** 'gaspeldoorn' → JAPANS *enishida* 'plantengeslacht, *Cytisus scoparius*'.
- gips** 'pleister' → INDONESISCH *gip, gips*; JAPANS *gipusu*.
- giraal** 'met betrekking tot de giro' → INDONESISCH *giral*.
- giraffe** 'herkauwer' → PAPIAMENTS *zjiraf*.
- giro** 'overschrijving' → INDONESISCH *giro*; SRANANTONGO *giro*.
- gissen** 'raden' → DUIJS *gissen* 'positie van een schip ramen' (uit NL of Nederduits); DEENS *gisse* 'positie van een schip ramen' (uit NL of Nederduits); NOORS *gisse* (uit NL of Nederduits).
- gist** 'rijsmiddel' → FRIES *gist*; FRANS dial. *giest, gist* 'biërgist'; MUNA *hesi*; SRANANTONGO *gesi*.
- gisten** 'door micro-organismen veranderd worden van chemische structuur' → SRANANTONGO *gesi*.
- gisteravond** 'de avond van gisteren' → NEGERHOLLANDS *gester tavont*.
- gisteren** 'de dag voor heden' → NEGERHOLLANDS *gester, gesterdag, gistu*; BERBICE-NEDERLANDS *kesre*; SKEPI-NEDERLANDS *geter*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *gistu* <via Negerhollands>.
- gistermiddag** 'de middag van gisteren' → NEGERHOLLANDS *gester middag*.
- gitaar** 'snaarinstrument' → INDONESISCH *gitar*; JAVAANS *gitar* 'Europees snaarinstrument'; MADOEREES *gitar*; MAKASSAARS *hitàrá*; MENADONEES *hitar*; MUNA *gitara* (uit NL of Portugees); SRANANTONGO *gitara* (uit NL of Engels); SURINAAMS-JAVAANS *kitar*.

glaceren 'met een gladde laag overdekken' → INDONESISCH (*meng*)*gelasir*.
glad 'egaal' → ENGELS † *glat*; SCHOTS † *glid*; *glaid* 'soepel bewegend, vrij van weerstand; glibberig'; DEENS *glat* (uit NI of Duits); NOORS *glatt* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *glatir* 'glanzen'; NEGERHOLLANDS *glat*; BERBICE-NEDERLANDS *glati*; PAPIAMENTS † *glad*; SRANANTONGO *grati* 'egaal, vlak, sluijk; effenen'.
gladde vis 'vis die glad aanvoelt' → SRANANTONGO *gratvisi*.
gladiool 'knolgewassengeslacht' → INDONESISCH *gladiol*.
glanz 'schijnsel' → ENGELS *glance* 'ertssoorten met een glanzend uiterlijk' (uit NI of Duits).
glanserts 'zilverglaas' → ENGELS † *glance-ore* 'pottenbakkersglazuur'.
glanzen 'blinken' → ? ENGELS *glance* 'polijsten'; ZWEEDS *glänsa* (uit NI of Nederduits).
glaren '(verouderd) schitteren, glanzen (van ogen)' → ENGELS *glare* 'fel schijnen; boos kijken'.
glas 'harde stof uit silicaten, voorwerp daarvan' → DUIJS † *Glas* 'half uur (oorspr. glazen zandloper die in een halfuur uitloopt)'; DEENS *glas* 'harde stof uit silicaten, drinkglas' (uit NI of Nederduits); NOORS *glass* 'harde stof uit silicaten, drinkglas' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *glas* 'harde stof uit silicaten, drinkglas' (uit NI of Nederduits); FINS *lasi* 'harde stof uit silicaten, drinkglas, scheepsklok' <via Zweeds>; ESTS *klaas* 'harde stof uit silicaten' (uit NI of Nederduits); GĀ *glase* 'harde stof uit silicaten' (uit NI of Deens); TWI *gyraase* 'harde stof uit silicaten' (uit NI of Deens); INDONESISCH *gelas* 'drinkglas'; AMBONS-MALEIS *galas* 'drinkglas'; ATJEHNEES *glaih*, *glah* 'harde stof uit silicaten, drinkglas'; BALINEES *gelas* 'drinkglas'; BOEGINEES *galási* 'klein glas'; BOEGINEES *gálasá* 'gestampt glas dat men gebruikt bij het vliegertouw'; IBAN *gelas* 'drinkglas' (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *gelas* 'drinkglas, gestampt glas'; JAVAANS *gelas*, *glas* 'drinkglas; van glas'; KEIËES *glas* 'harde stof uit silicaten'; KUPANG-MALEIS *galás* 'drinkglas'; KUPANG-MALEIS *kalos* '(gemalen) glas om vliegertouw mee in te smeren'; LETINEES *klasi* 'drinkglas'; MADOEREES *gëllas*, *gëllás*, *glās*, *glāsa* 'drinkglas'; MAKASSAARS *galási*, *kalási* 'klein glas'; MAKASSAARS *gálasá*, *gállasá* 'gestampt glas dat men gebruikt bij het vliegertouw'; MENADONEES *gelas*, *glas* 'kopje, gestampt glas'; NIAS *galasi* 'drinkglas'; ROTINEES *nggalás* 'drinkglas'; SAVU *glá*, *gëla* 'drinkglas'; SASAKS *gëlas* 'drinkglas'; SOENDANEES *gelas* 'drinkglas'; PETJOH *glasán*, *glastouw* 'vliegertouw voorzien van gestampt glas'; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *glaas* 'harde stof uit silicaten'; CREOOLS-PORTUGEEES (CEYLON) *glas* 'harde stof uit silicaten'; CREOOLS-PORTUGEEES (MALAKKA) *glas* 'drinkglas'; JAPANS *garasu* 'glas (als materiaal)'; NEGERHOLLANDS *glas* 'harde stof uit silicaten, voorwerp daarvan, voorwerp waaruit men

kan drinken'; BERBICE-NEDERLANDS *glasi* 'harde stof uit silicaten, spiegel, bril'; PAPIAMENTS *glas* 'harde stof uit silicaten'; SRANANTONGO *grasi* (ouder: *glasi*) 'harde stof uit silicaten' (uit NI of Engels); SARNAMI *gilás* 'drinkglas'; SURINAAMS-JAVAANS *gelas* 'drinkglas, van glas'.

glazenkast 'buffet, vitrine' → SRANANTONGO *graskasi*; SURINAAMS-JAVAANS *graskasi* <via Sranantongo>.

glazuur 'glasachtige laag' → INDONESISCH *glasur*, *glasir*.

glei, **glui** 'stro, dekriet' → SCHOTS *gloy*.

gletsjer 'ijsstroom' → INDONESISCH *glétser*.

glibberen 'glijden' → DUIJS dial. *glibbern*.

glibberig 'glad' → DUIJS dial. *glibberig*.

glikkruid 'plantengeslacht' → ENGELS † *glidewort* 'benaming voor planten uit de lipbloemenfamilie'.

glijbaan 'gladde baan' → AMERIKAANS-ENGELS dial. *sliding pon*, *sliding pond*; PAPIAMENTS *glèiban*.

glijden 'zich met weinig wrijving voortbewegen' → NOORS *gli* 'zich met weinig wrijving voortbewegen, slippen, glijpen' (uit NI of Nederduits); FRANS *glisser* 'uitglijden'; JAVINDO *glijjen*.

glimmen 'gloeien, blinken' → ENGELS *glim* '(zwak) schijnen; brandmerken'; NEGERHOLLANDS *glim*.

glinsteren, † **glisteren** 'schitteren' → ENGELS *glister*; ENGELS † *glimster* 'zwak schijnen'; DEENS *glinse* (uit NI of Nederduits); NOORS *glinse* 'glimmen, schitteren' (uit NI of Nederduits).

glippen 'uitglijden, ontglijden' → NOORS *gleppe*, *glippe* 'ontglijden, ontschieten; mislukken' (uit NI of Nederduits).

glit 'loodoxide' → ZWEEDS *glete* (uit NI of Nederduits).

glitter 'fonkeling' → PAPIAMENTS *gleter* 'garneersel bestaande uit kleine glinsterende voorwerpen of zeer kleine glinsterende stukjes'.

globaal 'niet nauwkeurig, ruwweg' → INDONESISCH *global*.

gloren 'lichten' → DUIJS dial. *gloren*.

glorie 'roem, pracht' → SRANANTONGO *glori* (uit NI of Engels).

glottis 'stemspleet' → INDONESISCH *glotis*.

gluren 'tersluiks kijken' → DUIJS *gludern*, *gluren*.

glycerine 'driewaardige alcohol' → INDONESISCH *gliserin*.

gniffelen 'onderdrukt lachen' → FRIES *gniffelje*.

gnoe 'Zuid-Afrikaans viervoetig dier, wildebeest' → ENGELS *gnu* <via Afrikaans>; DUIJS *Gnu* <via Afrikaans>; DEENS *gnu* <via Duits>; NOORS *gnu* (uit NI of Duits); LETS *gnu* (uit NI of Frans); LITOUWS *gnu* <via Duits>.

goal 'doel(punt)' → INDONESISCH *gol* 'doel(punt); succes hebben; (Bahasa Prokem) de gevangenis ingaan'; JAKARTAANS-MALEIS *gól*, *góól* (uit NI of Engels); JAVAANS *gul* 'doelpunt'; MADOEREES *gól* (uit NI of Engels); MENADONEES *gol* (uit NI of Engels); MINANGKABAU *gol* (uit NI of Engels); PETJOH *gol* (uit NI of Engels); SRANANTONGO *gowl*.

22. De verbreiding van het woord *edammer*.

De handel in Nederlandse kazen heeft namen als *edammer*, *Goudse (kaas)*, *leerdammer*, *Leidse kaas*, *Limburger*, *maasdammer* en *maaslander* elders bekendgemaakt. Als voorbeeld van de verbreiding van dergelijke namen is het woord *edammer* op de kaart weergegeven. De meeste Europese talen kennen deze kaasnaam, maar de export heeft ook Griekenland en de Arabische wereld bereikt. Amusant is dat het woord in het Deens ook gebruikt wordt voor 'een rond hoofd' – wat duidt op een zekere inburgering van het woord. Andere uitgeleende kaasnamen, die door minder talen zijn overgenomen, zijn *kollumer*, *komijnekaas*, *potkaas* en *smeerkaas* (zie het alfabetisch lexicon).

- god** 'bovenmenselijk wezen' → FRANS dial. † *par la vertu goy* 'een vloek'; CHINEES-MALEIS *Khot* 'God'; NEGERHOLLANDS *god, got, godt*; SRANANTONGO *gado* (uit Nl of Engels).
- goddelijk** 'm.b.t. God of een godheid' → NEGERHOLLANDS *godlik, gottlyk, godtlig*.
- goddeloos** 'diep verdorven' → NEGERHOLLANDS *godlos*.
- godehere, heregod** 'uitroep' → FRANS dial. † *godehere* 'krachtterm'.
- godhelpe** 'uitroep' → FRANS dial. † *godehelpe*.
- godin** 'vrouwelijke vorm van een bovenmenselijk wezen (god)' → NEGERHOLLANDS *godinne*.
- godsdienst** 'religie' → NEGERHOLLANDS *gods-dienst, godtes dienst*.
- godslastering** 'beschimping van God, schending van Gods eer' → NEGERHOLLANDS *godtslastering*.
- godverdomme** 'krachtige vloek' → INDONESISCH *gotperdom, hotperdom, paradam, parodom* 'vloek, minder sterk dan in Nederlands'; AMBONS-MALEIS *kotpor'd'om* 'vloek, minder sterk dan in Nederlands'; JAVAANS *godhemané* 'vloek, minder sterk dan in Nederlands'; KEIËES *yotverdom* 'een uitbrander krijgen'.
- godverdorie** 'vloek' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *gotferdoori*.
- godvrezend** 'met ontzag en eerbied jegens God bezield' → NEGERHOLLANDS *godvreesig*.
- godvrezendheid** 'godsvrucht, vrees voor god' → NEGERHOLLANDS *godvreesigheid*.
- godvruchtig** 'godvrezend' → DEENS † *gudfrygtig* (uit Nl of Nederduits); NOORS *gudfryktig* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *gudfruktig* (uit Nl of Nederduits).
- goed** 'niet slecht' → FRANS dial. † *faire gode chere* 'een goede maaltijd genieten'; AMBONS-MALEIS *gut*; JAVINDO *goet* 'niet slecht, oké!'; NEGERHOLLANDS *goed, goei, goeie, got, gu, gue(t)*; SKEPI-NEDERLANDS *gut*.
- goed, goederen** 'waren' → FRIES *goederen* 'goederen'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *goeters* 'via Afrikaans'; NEGERHOLLANDS *goed, gut, got* 'ding, goederen'; BERBICE-NEDERLANDS *gutu* 'goederen'; SKEPI-NEDERLANDS *gut* 'ding'; SRANANTONGO *gudu* 'goederen'; SARAMAKKAANS *gúdu* 'goederen'; rijkdom, rijk' 'via Sranantongo'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *somgut* 'iets, een goed' 'via Negerhollands'.
- goed aal** '(verouderd) bepaald soort bier' → FRANS *godaille* 'overdaad aan eten en drinken; (verouderd) slecht bier'; BASKISCH *godale* 'mengsel van soep met wijn' 'via Frans'.
- goedaardig** 'op welwillende, vriendelijke of goedige wijze' → NEGERHOLLANDS *guedaerdig*.
- goedemiddag** 'begroeting in de middag' → INDONESISCH *selamat soré*.
- goedemorgen** 'begroeting in de ochtend' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *goeie môre, goede morgen*;
- INDONESISCH *selamat pagi*; NEGERHOLLANDS *gij morgen*; PAPIAMENTS *mòru* (ouder: *morge, morgen*) 'begroeting in de ochtend (Ar.)'.
- goedenavond** 'begroeting in de avond' → FRIES *naven*; FRIES *goenavond*; INDONESISCH *selamat malam*; AMBONS-MALEIS *nawing*; SRANANTONGO *nafu* (ouder: *navoen*); SARAMAKKAANS *nááfu* 'via Sranantongo'.
- goedendag** 'groet' → FRIES *goedendach*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *goeden dag*; INDONESISCH *selamat siang*.
- goedendag** 'middeleeuwse knots' → FRANS *godendard*.
- goederentrein** 'spoorlijn die goederen vervoert' → JAVAANS (*spur*) *gudher*.
- goedertieren** 'welgezind' → FRIES *goedertieren*.
- Goede Vrijdag** 'vrijdag voor Pasen' → NEGERHOLLANDS *goeie vrijdag*.
- goedgelovig** 'goed van vertrouwen' → FRIES *goedgelovich*.
- goedheid** 'het goed zijn, rechtschapenheid, vriendelijkheid' → NEGERHOLLANDS *goedheid*.
- goedigheid** 'goede en zachte gezindheid' → NEGERHOLLANDS *goedigheid*.
- goedkoop** 'niet duur' → NEGERHOLLANDS *goei koop* 'niet duur, goede aankoop'; SRANANTONGO *bunkopu*; AUCAANS *boenkopoe*.
- goedsmoeds** 'goedhartig, trouwhartig' → PAPIAMENTS *husmus, usmus* (ouder: *goesmoes*).
- gok** 'het gokken' → FRIES *gok*.
- gokken** 'spelen om geld' → FRIES *gokke*.
- golf** 'opgestuwd water' → FRIES *golf*; DUIJS *Golf*.
- golven** 'een golvende beweging maken' → FRIES *golvje*; MENADONEES *baolfen* 'gegolfd (haar)'.
gom 'kleverige boomvloeistof' → INDONESISCH *gom*; MAKASSAARS *hong* 'gomelastiek, vlakgom'; JAPANS *gomu*; PAPIAMENTS *gòm* (ouder: *gom*) 'vlakgom'.
- gomarist** 'contraremonstrant, volgeling van F. Gomarus' → HONGAARS *gomaristák*.
- gompauw** 'bepaalde vogel die zich voedt met gomhars' → ENGELS *gompauw, gompauw* 'bepaalde vogel' 'via Afrikaans'.
- gonorroë** 'druiper' → INDONESISCH *gonoré*.
- goochelaar** 'iemand die goochelt' → NOORS *gjøgler* 'komiek, clown, jongleur, nar' (uit Nl of Nederduits); PAPIAMENTS † *hoogelaar*; SRANANTONGO *goochelaar*.
- goochelen** 'door handigheid misleiden' → DEENS *gøjle* (uit Nl of Nederduits); NOORS *gjogle* 'kunsten maken, potsen maken' (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *gyckla* 'spotten, schertsen, de spot drijven' (uit Nl of Nederduits); SRANANTONGO *goochel*.
- goeien** 'werpen' → FRIES *goaie*; DUIJS dial. *gooien*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *gooi* 'geven, (toe)werpen, doen' 'via Afrikaans'; NEGERHOLLANDS *gooi, goi, gui, gôi*; BERBICE-NEDERLANDS *gui, gwei*.
- goor** 'vies' → PAPIAMENTS *hor* 'zeer vies, met betrekking tot een zurige lucht die verspreid wordt

of ergens hangt'.

goot 'afvoerkanaal' → SCHOTS *gote; gott, gut, gyte, gwite* 'greppel; smalle, rotsige inham in de zee, kreek; bevaarbaar kanaal'; FRANS dial. *gueûte*; FRANS dial. *gôte* 'afwatering'; INDONESIAISCH *got*; AMBONS-MALEIS *gòt*; BOEGINEES *gó*; JAVAANS *got* 'greppel, afvoerkanaal'; KUPANG-MALEIS *gòt*; MADOEREES *got, éggot* 'gemetselde goot, slootje'; MENADONEES *gòt*; SOENDANEES *got*; TERNATAANS-MALEIS *gòt*; NEGERHOLLANDS *goot* 'beek, stroom'; BERBICE-NEDERLANDS *goto*; PAPIAMENTS *het* (ouder: *geut*); SRANANTONGO *gotro* 'afvoerkanaal, geul, sloot'; SARNAMI *gotoro* 'sloot'; SURINAAMS-JAVAANS *gotro, got* 'goot, gegraven open riool, lozing, sloot' <via Sranantongo>.

gordel 'riem' → ZWEEDS *gördel* (uit NI of Nederduits); JAVAANS *gordhel*.

gorden 'zeilen met de daartoe bestemde touwen tegen het rondhout ophalen' → DEENS *gårde*; ZWEEDS *gårda*.

gordijn 'voorhangsel' → DUIJS *Gardine* '(doorzichtig) raamgordijn'; NOORD-SOTHO *gareteine* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *kgaretene* <via Afrikaans>; INDONESIAISCH *hordéng*; AMBONS-MALEIS *gardin* 'voorhangsel; ook: klamboe'; BALINEES *gordén*; JAKARTAANS-MALEIS *hordèng*; JAVAANS *gardhèn, gerdim, gerdin, gordhèn, kardhin* '(versiering van) gordijnfestoenen; doek, scherm (van toneel); bed met muskietengaas(gordijn) omhangen'; KUPANG-MALEIS *gardèn* 'bedgordijnen'; MADOEREES *hordhen*; MENADONEES *gardèn* 'bedgordijnen'; SOENDANEES *gardèng*; TERNATAANS-MALEIS *gardèn* 'bedgordijnen'; NEGERHOLLANDS *garduin*; PAPIAMENTS † *gordein*; SRANANTONGO *gardein*; AUCAANS *gaiden* 'klamboe'; SARAMAKKAANS *gaidé* <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *garding, gordhèn* <via Sranantongo>.

gordijnprek 'strafprek voor het slapen gaan' → DUIJS *Gardinenpredigt* 'strafprek'.

gording 'touw voor het samentrekken van de razeilen' → DUIJS *Gording*; DEENS *gårding* (uit NI of Nederduits); NOORS *gording, gårding* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *gårding*; FINS *kortingit* <via Zweeds>; POOLS *gording*; RUSSISCH *górdén*; LITOUWS *gordenis* (uit NI of Duits).

gordingblok 'blok waardoor een gording loopt' → RUSSISCH *gorden'blok*.

gordnagel 'bepaalde spijker aan het touwwerk' → FRANS *gournable* 'treknagel'.

gorgel 'strottenhoofd, keel' → SRANANTONGO *gorogoro*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *goro-goro* 'adamsappel' <via Negerhollands>.

gorgelen 'de keel spoelen' → ENGELS *gurgle* '(verouderd) de keel spoelen; klateren, murmelen'; ZWEEDS *gurgla* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *gorogoro*; PAPIAMENTS *hòr* (ouder: *horgel*); SRANANTONGO *gorogoro*.

gorilla 'mensaap' → INDONESIAISCH *gorila*; MENADONEES *goréla*.

gort 'gepelde gerst' → FRANS *gruau* 'gepelde gerst; fijne tarwebloem'; ESPERANTO *grio* 'gepeld en vermalen graan' <via Frans>; SRANANTONGO *groto*.

goteling 'historisch geschut' → DUIJS *Goszlinger, Gotelingen*; ZWEEDS † *göttling*.

Gottlieb '19e-eeuwse fabriekseigenaar die in Surakarta woonde' → JAVAANS *Godliban* 'naam van een wijk in Surakarta'.

goud 'chemisch element' → CHINEES-MALEIS *khowt*; NEGERHOLLANDS *gaut, goud*; NEGERHOLLANDS *goud, gout, gaut*; BERBICE-NEDERLANDS *gautu*; SKEPI-NEDERLANDS *gaut*; SRANANTONGO *gowtu* (ouder: *gontoe, goudu*); SARAMAKKAANS *góutu* <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *gautu* <via Sranantongo>.

goudblond 'goudkleurig blond' → FRIES *goudblond*.
gouden, gulden 'van goud' → NOORS *gyllen* 'vergulde, glanzend, (zelden) van goud; (fig.) schitterend, heerlijk' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *gyllene* (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *gowtu* (ouder: *gontoe, goudu*); AUCAANS *goutoe*; SURINAAMS-JAVAANS *gautu* <via Sranantongo>.

goudsbloem 'plant uit de composietenfamilie' → ENGELS *gousblom* <via Afrikaans>.

Goudse (kaas), Gouda(kaas) 'ronde kaas uit Gouda' → ENGELS *Gouda (cheese)*; DUIJS *Gouda, Goudakäse*; DEENS *gouda*; NOORS *gouda, gouda*; ZWEEDS *gouda*; IJSLANDS *Gouda*; FINS *gouda(juusto)*; FRANS *gouda* 'kaassoort'; SPAANS *queso de Gouda, queso gouda*; PORTUGEES *Gouda*; TSJECHISCH *gouda*; SLOWAAKS *gouda*; POOLS *gouda*; KROATISCH *gouda (gouda)*; MACEDONISCH *gouda*; SERVISCH *gouda*; SLOVEENS *gavda, gouda*; RUSSISCH *gouda (syr)*; LETS *gouda*; LITOUWS *chouda*; HONGAARS *goudai saj*; GRIEKES *gkoúnta* 'lgoena'; ARABISCH (MSA) *jubnat Gūda*.

goudsmid 'iemand die voorwerpen maakt van goud' → NEGERHOLLANDS *goud smit*; SRANANTONGO *gowtsmeti*.

goudstuk 'gouden munt' → NEGERHOLLANDS *goudstuk*.

goudvis 'soort oranjekleurige vis' → SRANANTONGO *gowtfsi*.

gouvernement 'regering' → INDONESIAISCH *gubérnemén*; AMBONS-MALEIS *gouvernemènt* 'Regering van Nederlands-Indië'; JAVAANS *Gupremèn* 'Regering van Nederlands-Indië'; KUPANG-MALEIS *gouvernemènt* 'Regering van Nederlands-Indië'; MADOEREES *gupremen, gupèrnèmmen, gufèrnèmmen, gupèrmen, gufèrmen* 'Regering van Nederlands-Indië'; MAKASSAARS *goboronamèng* 'Regering van Nederlands-Indië'; MENADONEES *gouvernemènt* 'Regering van Nederlands-Indië'; SOENDANEES *Gupèrnèmmen* 'Regering van Nederlands-Indië'; TERNATAANS-MALEIS *gouvernemènt* 'Regering van Nederlands-

Indië; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *gobernemèn* 'Gouvernement'; TAMIL dial. *kōverinamēntu*; SURINAAMS-JAVAANS *gupermèn, gupernemèn* 'overheid'.

gouverneur 'bestuurder' → INDONESISCH *gubérnur* 'regionaal bestuurder; bankbestuurder'; ATJEHNEES *gòbeunò, gònò* (uit NI of Engels); JAVAANS † *durnadur*; MADOREES *gupèrnor, gupènnor, gufènnor*; MENADONEES *gubernur*; MINANGKABAUS *gubernur*; SOENDANEES *kupèrnur* 'hoofd van het provinciale bestuur'; NEGERHOLLANDS *govamē, guwerneer*; AROWAKS *gouverneur*.

gouverneur-generaal 'hoofd van het bestuur van het Nederlandse Rijk in Indonesië' → SOENDANEES *kupèrnur jendral* 'hoofd van het landsbestuur'.

gouwe 'volksnaam van verschillende planten' → FRIES *gouwe* 'plantennaam'.

graad 'eenheid van schaalverdeling, rang' → INDONESISCH *grad* 'verwantschapsgraad'; JAVAANS *grad, grat* 'verwantschapsgraad'; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *grado*.

graadboog 'werktuig om de hoogte van de zon te meten' → RUSSISCH † *grádbog*.

graaf 'adellijke titel' → ENGELS † *grave*; DEENS *greve* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *greve* (uit NI of Nederduits); FINS *kreivi* (via Zweeds); ESTS *krahv* (uit NI of Duits); POOLS *graf* (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *grave*.

graaf 'iets dat is uitgegraven, gracht' → ENGELS † *graff* 'loopgraaf; (droge) sloot, greppel; (slot)gracht'.

Graafse follikel 'sprongrijp eitje bevattend blaasje in de eierstok, vernoemd naar de Nederlandse anatoom R. de Graaf' → ENGELS *Graafian follicle*; DUIJS *Graaf-Follikel*.

graag 'met plezier' → FRIES *graach*; DUIJS dial. *graag*; NEGERHOLLANDS *graag, graeg*.

graaien 'met de handen fondtasten' → FRIES *graaië*.

graan 'zaadkorrel, koren' → FRIES *graan* 'zaadkorrel, koren; borrel van graanjenever'.

graander 'graanzolder, haverkist' → ? DUIJS dial. *Gräner, Gränder, Gränert* 'graankamer, graanopslagruimte, (hout)opslagruimte'.

graat 'been van vis; scherpe rand of kant' → ENGELS † *grate* 'geraamte van een vis'; ZWEEDS *grat* 'scherpe rand aan metaal, braam' (uit NI of Nederduits).

grabbelen 'grijpen' → ENGELS dial. *grabble* 'rondtasten'; FRANS dial. † *grabeler*; CARIBISCH-ENGELS *grabble* 'snel grijpen, weggraaien'.

grabben 'graaien, grijpen, pakken' → ENGELS *grab*; FRANS dial. † *grabber* 'met krammen samenvoegen'; SRANANTONGO *grabu* 'grijpen, vastpakken' (uit NI of Engels).

gracht 'kanaal' → ENGELS † *graft* 'sloot; slotgracht; straat aan weerszijden van een gracht'; DUIJS *Gracht* 'bevaarbaar kanaal in Nederlandse steden'; DEENS *gracht* 'kanaal tussen straten in Nederlandse steden'; ZWEEDS † *grakt*; TSJECHISCH *gracht* 'kanaal tussen straten in Nederlandse steden'; KROATISCH

gracht 'kanaal tussen straten in Nederlandse steden'; SERVISCH *gracht* 'kanaal tussen straten in Nederlandse steden'; SLOVEENS *gracht, gracht* 'kanaal tussen straten, karakteristiek voor Nederlandse steden'; AMERIKAANS-ENGELS † *graght* 'sloot, kanaal, watergang'; PAPIAMENTS † *gracht*.

gradatie 'verloop' → INDONESISCH *gradasi*.

graf 'ruimte waarin een lijk begraven wordt' → NEGERHOLLANDS *graf, grāf*; PAPIAMENTS *graf*.

grafiek 'schrijf- en tekenkunst, prentkunst' → INDONESISCH *grafik*.

grafologie 'handschriftkunde' → INDONESISCH *grafologi*.

grafplaats 'ruimte om iemand in te begraven, grafplek' → NEGERHOLLANDS *graf-plaes*.

grafplek 'begraafplaats' → NEGERHOLLANDS *grafple, grafplek* 'terrein waar overledenen begraven worden, graf'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *gravplek* (via Negerhollands).

gram '0,001 kilogram' → INDONESISCH *gram*; MADOREES *gram*; MAKASSAARS *garāma* 'gewichtje'; MUNA *haramu, heramu*; JAPANS † *garamu*.

grammatica 'spraakkunst' → TSWANA *gerama* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *grama* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *grama* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *gramatika*; NEGERHOLLANDS *grammatica*.

grammofoon 'platenspeler' → INDONESISCH *gramofon*; BOEGINEES *gæramopông*; JAVAANS *grampun*; MADOREES *gramofun*; MAKASSAARS *haramopông*; SRANANTONGO *gramofon*; SURINAAMS-JAVAANS *gramampung*.

granaat 'ontploffend projectiel' → ENGELS † *granat*; INDONESISCH *granat* 'ontploffend projectiel; (Bahasa Prokem) autogangster'; JAKARTAANS-MALEIS *geranat, granat*; JAVAANS *gernat, gurnat*; MADOREES *harnat*; MINANGKABAUS *karanat*; SOENDANEES *gurnat*.

granaat 'granaatsteent' → ENGELS *garnet* 'kristallijne delfstof; rode edelsteen'; SRANANTONGO *granaki*.

granaat(appel) 'vrucht van de granaatboom' → PAPIAMENTS *granatapel*; SRANANTONGO *granaki*.

graniet 'hard gesteente' → INDONESISCH *granit*.

granulatie 'korrelige structuur' → INDONESISCH *granulasi*.

grap 'kwinkslag' → FRIES *grap*; AMBONS-MALEIS *grāpis*; MENADONEES *grap*; SRANANTONGO *grap*.

grappig 'leuk, lachen veroorzakend' → FRIES *grappich*.

gras 'gewas op weiden e.d.' → NEGERHOLLANDS *graas, gras*; BERBICE-NEDERLANDS *grasa*; SRANANTONGO *grasi* (ouder: *glasi*) (uit NI of Engels); SARAMAKKAANS *gaási* (via Sranantongo).

grassteeltje '(Antilliaans-Nederlands) soort vis' → PAPIAMENTS *grastèlchi* 'soort vis'.

grasweduwe 'onbestorven weduwe' → NOORS *gressenke* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *gräsänka* (uit NI of Nederduits).

- gratie** 'goedgunstigheid, genade' → INDONESISCH *grasi*; JAVAANS *grasi*.
- gratificatie** 'bonus' → INDONESISCH *gratifikasi* 'bonus; dividend'.
- gratis** 'zonder betaling' → INDONESISCH *gratis*; MENADONEES *gratis*; SURINAAMS-JAVAANS *gratis*.
- grauw** 'vaalwit' → NEGERHOLLANDS *grou* 'vaalwit, grijs'.
- grauwe monnik** '(Surinaams-Nederlands *granmorgu, graumurg*) bepaalde zeevis' → SRANANTONGO *granmorgu* (ouder: *graumónoekoe*) 'bepaalde zeevis'.
- graven** 'in de grond spitten, uithollen; (verouderd) graveren' → ENGELS *crow* 'spitten' <via Afrikaans>; DUITS *gravieren* 'insnijden in metaal of steen' <via Frans>; DEENS *gravere* 'insnijden in metaal of steen' <via Frans>; NOORS *graveren* 'insnijden in metaal of steen'; ZWEEDS *gravera* 'versiering aanbrengen in hard oppervlak' (uit NI of Frans); FRANS *graver* 'griffen, snijden'; SPAANS *grabar* 'graveren' <via Frans>; PORTUGEES *gravar* 'graveren, insnijden, vormen; registreren' <via Frans>; BASKISCH *grabatu* 'opnemen van geluid op plaat of band' <via Spaans>; BRETONS *engravañ, engraviñ* 'griffen, snijden' <via Frans>; ESPERANTO *gravuri* 'gravure' <via Frans>; NEGERHOLLANDS *graav, graev* 'in de grond spitten'.
- graveren** 'figuren inkrassen' → ZWEEDS *gravera* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH (*meng*)*gravir*.
- gravitatie** 'zwaartekracht' → INDONESISCH *gravitasi*.
- greb, grebbe** 'smalle sloot' → FRANS dial. *crêpe* 'geul voor lekwater'.
- greep** 'het grijpen, handvat; (verouderd) vorm van het onderschip waar de voorsteven zich met de kiel verenigt' → ENGELS *gripe* 'sjorring'; RUSSISCH † *grep* 'vorm van het onderschip waar de voorsteven zich met de kiel verenigt'.
- grein** 'gewichtje, korrel' → JAPANS † *gerein* 'gewichtje'; PAPIAMENTS † *grein* 'korrel'.
- grein** 'bepaald weefsel' → JAVAANS † *grim* 'zwarte kledingstof'; MAKASSAARS *garî* 'soort stof'.
- greintje** 'klein beetje, zeer kleine hoeveelheid' → PAPIAMENTS *krenchi*.
- greling** '(verouderd) scheepstouw' → FRANS *grelin* 'sterk touwwerk (dunner dan een kabel)'; ESPERANTO *gerleno* 'meerkabel' <via Frans>.
- grenadier** 'keursoldaat van de infanterie' → JAVAANS † *gunandir*.
- grendel** 'schuifbout voor deuren' → INDONESISCH *grèndel*; AMBONS-MALEIS *gerèndèl*; GIMÁN *grendel*; JAVAANS *grèndhèl* 'schuifknip'; KUPANG-MALEIS *garendel, grendel*; MADOEREES *grendhel, garendhel*; MENADONEES *grèndèl*; MINANGKABAUS *garende*; SOENDANEES *gèrendel*; PAPIAMENTS *rèndu* (ouder: *grendel, grender*); SRANANTONGO *greni*; SURINAAMS-JAVAANS *grèndhèl* 'schuifbout voor deuren, slot'.
- grens** 'scheidingslijn' → DEENS *grænse* (uit NI of Nederduits); NOORS *grense* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *gräns* (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *grens*.
- greppel** 'ondiepe sloot' → DUIJS dial. *Grüppe, Grüppel* 'smalle sloot, giergoot'; SURINAAMS-JAVAANS *krèpel* 'ondiepe sloot, goot'.
- gretig** 'begerig' → FRANS *gredin* 'armoedig persoon (die behoeftig is); middelmatige en behoeftige schrijver; oneerlijk persoon; kleine patrijshond'; NEGERHOLLANDS *greetig, griedig* 'begerig, gulzig, inhalig, vrekkelig'.
- gretigheid** 'belustheid, heftige begeerte' → NEGERHOLLANDS *greetigheid* 'gierigheid, krenterigheid, vrekkeligheid'.
- grevink** '(verouderd) das, marterachtig zoogdier' → DEENS *grævling* 'das' (uit NI of Nederduits).
- grienen** 'huilen' → FRANS *grigner* 'rimpelen (gezicht of stof)'.
- griep** 'influenza' → PAPIAMENTS *grip* (uit NI of Spaans); SRANANTONGO *grip*.
- griesmeel** 'gebroken, niet tot meel gemalen graan' → INDONESISCH *griesmèl*.
- Grietje** 'meisjesnaam' → CARIBISCH-ENGELS *grichi-grichi* 'kruidje-roer-me-niet (het feit dat de plant bij lichte aanraking al de blaadjes sluit, suggereert zedigheid van een jong meisje)'.
- grietjebie** '(Surinaams-Nederlands) zangvogel' → SRANANTONGO *grikibi* 'zangvogel'.
- griezel** 'griezelig persoon' → FRIES *grizel*.
- griezelen** 'huiveren, rillen, ijzen' → FRIES *grizelje* 'ijzen'; FRANS *grésiller* 'hagelen'.
- griezelig** 'huiveringwekkend, angstig makend' → FRIES *grizelich*.
- grif** 'vlug' → FRIES *grif*.
- griffel** 'schrijfstift' → INDONESISCH † *gerip, geripel, grip*; AMBONS-MALEIS *grèf*; BALINEES *gerip*; JAVAANS *grip*; KEIËES *grifèl*; KUPANG-MALEIS *grèf*; MADOEREES *èggrip*; MENADONEES *grèf*; NIAS *gerefufu*; ROTINEES *nggalife*; SOENDANEES *kèrep*; TERNATAANS-MALEIS *grèf*; PETJOH *griffel* 'schooljuf, meester'; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *griffie*; PAPIAMENTS † *grif*; SRANANTONGO *grefi*; SARAMAKKAANS *geléfi, geéfi* <via Sranantongo>.
- griffie** 'secretarie' → FRIES *griffy*.
- griffier** 'secretaris' → FRIES *griffier*; INDONESISCH † *geripir, grifir* 'secretaris van gerechtshof'; JAVAANS *gripir*; MADOEREES *gripir, gârifir, garifir, gâlifir*; SOENDANEES *gilipir*.
- grift** '(gewestelijk) watergang' → ? ENGELS *grift* 'watergang'.
- grijmen** '(verouderd) bevuilen, zwartmaken' → ENGELS *grime* 'bevuilen, zwartmaken; (in)smieren'.
- grijns** 'grimas' → FRANS dial. *grainne*.
- grijnzen** 'vals lachen' → NEGERHOLLANDS *grin* (uit NI of Engels).
- grijpen** 'pakken' → FRANS *gripper* '(doen) vastlopen; (verouderd) grijpen'; BASKISCH *gripatu* 'vastlopen' <via Frans>.
- grijs** 'lichtgrauw; grijze kleur' → FRANS *gris*;

BASKISCH *gris* 'grijze kleur' <via Frans>; ESPERANTO *griza* 'lichtgrauw' <via Frans>; NEGERHOLLANDS *greis* 'oudere man met wit haar'; PAPIAMENTS † *grijs* 'lichtgrauw'.

grijsbok 'kleine, grijze Zuid-Afrikaanse antilope' → ENGELS *grysbok* <via Afrikaans>.

gril 'kuur, nuk' → ? MENADONEES *grèl* 'geïrriteerd'.

grillen 'rillen, huiveren, gruwen' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *gril* <via Afrikaans>.

grimmen, † **grimmelen** 'razen, woeden, brullen, brommen' → ENGELS *grim* '(verouderd) woedend zijn; er woest, onheilspellend uit laten zien' (uit NI of Duits); FRANS dial. *grimouler*, *grimoner*; *grumeler*, *gremeler* 'mopperen, schelden; tussen de tanden mormelen'.

grimmer(d) '(verouderd) brompot' → ZWEEDS † *grymmart* 'persoon die altijd knorrig is, brompot'.

grimmig 'boos' → FRANS dial. † *grime* 'geïrriteerd'.

grind 'kiezels' → FRANS dial. † *grente* 'grindafzetting in rivierbed'.

grinniken 'grijnzend lachen' → FRIES *grinnikje* 'grijnzend lachen; hinniken'.

grissen 'snel naar zich toe halen' → FRIES *grisse*.

groed 'aangeslibd land' → DUIJS dial. *Grode* (uit NI of Fries).

groef, **groeve** 'greppel, inkerving' → ENGELS *groove* 'mijn(schacht); groef, voor; geul'; MALTEES *gruv* 'mijnschacht; groef, voor; geul' <via Engels>.

groei '(verouderd) vis die nog groeit, onvolgroeide, onvolwassen vis' → DUIJS dial. *Grü*, *Grue*, *Jrü*, *Gräu*, *Jrei*, *Jrau* 'aasvisje, afvalresten'.

groeien '(in grootte) toenemen' → FRANS dial. *groir* 'snoeien'; KUPANG-MALEIS *garui* 'in grootte toenemen'; MENADONEES *grui*; NEGERHOLLANDS *groei*, *goerri*, *guri*, *gurri*, *grui* '(in grootte) toenemen, volwassen worden'; BERBICE-NEDERLANDS *grui*.

groen 'kleurnaam' → NEGERHOLLANDS *groen*, *grun*; BERBICE-NEDERLANDS *grun*; SKEPI-NEDERLANDS *gruin*; SRANANTONGO *grun*; AUCAANS *goeoen*; SARAKAKKAANS *guúun* <via Sranantongo>.

groenendaaler 'Belgische herder' → ENGELS *Groenendaal*; FINS *Belgianpaimenkoira groenendaal*; FRANS *groenendaal*; GRIEKS *gkrenental* / *grénental* <via Frans>.

groenhart '(Surinaams-Nederlands) boomsoort, hout daarvan' → SRANANTONGO *grin-ati* 'boomsoort'; SURINAAMS-JAVAANS *grinat* 'houtsoort' <via Sranantongo>.

groening 'groene appelsoort' → ENGELS *greening* '(verouderd) perensoort; groene appel; groen decoratieloof'.

Groenland 'eiland ten noordoosten van Noord-Amerika' → RUSSISCH † *Grumánt*.

groenling 'vinkachtige vogel' → DUIJS dial. *Gründschling*, *Grüensling*, *Grönsel*, *Grünzel*.

groensel '(gewestelijk) groente' → NEGERHOLLANDS *groensel*, *gruunsel* 'groente'.

groente 'groenvoer' → DUIJS dial. *Gröönste*, *Groente*;

SRANANTONGO *gruntu* 'groenvoer; groenteman'; AUCAANS *goeloentoe*; SARAKAKKAANS *gulúntu* <via Sranantongo>.

groenteboer 'verkoper van groenten' → FRIES *grienteboer*.

groentewinkel 'winkel waar men groenten verkoopt' → SRANANTONGO *gruntuwenkri*.

groep '(gewestelijk) stalgoot' → ENGELS *groop* 'stalgoot; smalle greppel; groef; (verouderd) tapgat, spiegelat'.

groep 'verzameling' → FRIES *groep*; INDONESIAISCH *grup*; JAVAANS *grup* 'troep, verzameling; behoren(d) bij, tot'; SRANANTONGO *grupu* 'verzameling mensen'; SURINAAMS-JAVAANS *grup* 'groep, partij, organisatie'.

groet 'betuiging van beleefdheid, vriendschap of eerbied door woord of gebaar van personen die elkaar ontmoeten of uit elkaar gaan' → NEGERHOLLANDS *gruet*, *groet*.

groeten 'gedagzeggen' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *greet* 'zich bekendmaken, gedagzeggen, afscheid nemen' <via Afrikaans>; AMBONS-MALEIS *grut*; KUPANG-MALEIS *grut*; MENADONEES *grut* 'groeten door te knikken'; NEGERHOLLANDS *groet*, *gruet*, *groetnes*; SURINAAMS-JAVAANS *khurut* 'de groeten'.

groetenis 'het gedag zeggen, de begroeting' → NEGERHOLLANDS *groetnis*.

groeze '(gewestelijk) met groen of gras begroeid land' → DUIJS dial. *Gruose*, *Grusche* 'gazon, jong groen, graszode'.

grof 'groot, ruw' → FRIES *grof*; ENGELS *gruff* 'ruw'; SCHOTS *groff*; *grofe* 'grof in structuur of bouwswel; (taal) vulgair, obscene; (personen) ruw; (stem) hard, krijsend'; DEENS *grov* (uit NI of Nederduits); NOORS *grov* 'groot, ruw, lomp' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *grov* (uit NI of Nederduits); FINS *krouvi*, *rouvi* <via Zweeds>; AMBONS-MALEIS *gros* 'ruw'; MENADONEES *gros* 'ruw'; NEGERHOLLANDS *grof*; BERBICE-NEDERLANDS *grofu*; PAPIAMENTS *grôf* (ouder: *grof*) 'ruw; (verouderd) lomp'; SRANANTONGO *grofu* (ouder: *groffe*) 'ruw, onbehouden, onbeleefd'; SARAKAKKAANS *goófu* 'grof (van manieren), groot (voornamelijk van vruchten gezegd)' <via Sranantongo>; SARNAMI *grofu* 'bot'; SURINAAMS-JAVAANS *grofu* 'ruw, ongeduldig' <via Sranantongo>; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *grof* 'ruw' <via Negerhollands>.

grofachtig 'min of meer grof, niet zeer fijn' → NEGERHOLLANDS *grofachtig*.

grofgrein 'grof weefsel' → SCHOTS † *growgrane*; JAPANS *gorofukurin*, *goro* 'ruwe stof gemaakt van zijde en mohair'.

grofheid 'lompheid, onbeschofte uitlating' → NEGERHOLLANDS *grofheit*.

grog 'sterkedrank met heet water' → MADOEREES *grok*, *ëggrok*.

grol 'grap, frats; (verouderd) slechte spreker of schrijver' → FRIES *grol* 'grap, frats'; ENGELS † *groll*

- 'dom of oppervlakkig persoon; kletsmeier'.
- grollen** 'knorren, morren, grappen verkopen' → FRANS *grouiller* 'kriskras door elkaar voortbewegen; zich haasten'; FRANS dial. † *grouller*; *grouiller* 'murmelend afkeuren; grommen (van een hond), onduidelijk geluid produceren (door de ingewanden)'.
- grommel** '(gewestelijk) kruimel' → NEGERHOLLANDS *groemmel* 'kruimel, klein stukje, klein brokje'.
- grommen, grommelen** 'dof brommend geluid maken' → FRANS dial. *grommeler* 'dof brommend geluid maken; al murmelend verward en boos spreken'.
- grond** 'bodem' → ESTS *krunt* (uit NI of Duits); RUSSISCH † *grunt* 'land dat onder water gelegen is, bodem van het water'; NEGERHOLLANDS *grond*, *gron*, *grun* 'bodem, veld, aarde, akker'; BERBICE-NEDERLANDS *grondo*; SRANANTONGO *gron* (ouder: *grunn*) 'stuk land, bodem'.
- gronden** 'aarden' → SRANANTONGO *gronde*.
- grondig** 'diepgaand, degelijk, flink' → FRIES *grûnich*; ZWEEDS *grundlig* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *grondlik*.
- grondlak** 'eerste laklaag' → PAPIAMENTS *ròntlak*.
- grondmuur** 'benaming voor een muur behorende tot de grondslag van een gebouw' → NEGERHOLLANDS *grondmuur* 'fundament'.
- grondsteen** 'steen behorende tot de grondslag van een gebouw' → NEGERHOLLANDS *grondsteen*.
- grondstof** 'chemisch element' → JAPANS *genso* 'lichaam dat niet in andere stoffen ontleed kan worden, lett. oerstof, grondstof'; CHINEES *yuansu* <via Japans>.
- grondtouw** 'kabeltouw dat onder het schip doorgaat' → RUSSISCH † *gruntóv*.
- grondverf** 'eerste verflaag' → PAPIAMENTS *ròntferf*.
- grondwet** 'constitutie' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *grondwet* <via Afrikaans>.
- grondzee** 'golf die tegen een ondiepe plaats wordt opgestuwd en plotseling breekt' → NEGERHOLLANDS *grondsee*.
- Groninger** 'afkomstig uit Groningen' → NOORS *groningerfe* 'blaarkoeien, zwart vee met witte kop van een Nederlands ras met een grote melkproductie'.
- groot** 'niet klein' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *groot* 'niet klein, hooggeplaatst, machtig' <via Afrikaans>; PETJOH *groot* 'niet klein, opgeschoten, volwassen'; NEGERHOLLANDS *groot*, *grooto*, *grôt*, *grôtô*, *gungu*, *gro*; BERBICE-NEDERLANDS *groto* 'oud; baas'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *gungu* <via Negerhollands>.
- groot** 'oude munt' → ENGELS *groat*; SCHOTS *great*, *grete*, *gret*, *grit*, *gryte*, *grait*, *grat*, *girt*, *gotkin* 'Vlaamse munt'.
- grootbazuin** 'bazuin met een bepaalde maat groter dan gemiddeld' → SRANANTONGO *grootbazuin*.
- grootbovenbrambakstag** 'grote stag van het derde verlengstuk op een mast' → RUSSISCH *grotbombrambakštag*.
- grootbovenbrambras** 'touw om de bramra op de nok te steunen' → RUSSISCH *grotbombrambras*.
- grootbovenbrambuikgording** 'touw om het onderlijk van het bovenbramzeil bij de ra te halen' → RUSSISCH *grotbombramykğórden*'.
- grootbovenbramra** 'ra aan de bramsteng' → RUSSISCH *grotbombramrej*.
- grootbovenbramschoot** 'schoot van het bramzeil, om dit op de marsenra uit te halen' → RUSSISCH *grotbombramškot*.
- grootbovenbramstag** 'touw dat het achterovervallen van de bovenbramsteng belet' → RUSSISCH *grotbombramštag*.
- grootbovenbramstagzeil** 'trapeziumvormig zeil aan de bovenbramstag' → RUSSISCH *grotbombramstaksel*'.
- grootbovenbramsteng** 'derde verlengstuk van een mast' → RUSSISCH *grotbombramsten'ga*.
- grootbovenbramtoppenant** 'touw van de bovenbramranok naar de bovenbramsteng waarmee de bovenbramra bediend wordt' → RUSSISCH *grotbombramtopenant*.
- grootbovenbramval** 'touw waarmee het bovenbramzeil gehesen en gestreken wordt' → RUSSISCH *grotbombramfal*.
- grootbovenbramwant** 'touwwerk van het bovenbramzeil' → RUSSISCH *grotbombramvanty*.
- grootbovenbramzeil** 'zeil boven de bramsteng' → RUSSISCH *grotbombramsel*'.
- grootbrambakstag** 'touw dat het naar voren hellen van de bramsteng belet' → RUSSISCH *grotbrambakštag*.
- grootbramboelijn** 'boelijn van een bramzeil om de windwang te vermeerderen' → RUSSISCH *grotbrambulin*'.
- grootbrambbras** 'touw om de bramra op de nok te steunen en deze een zekere hoek met de kiel te doen aannemen' → RUSSISCH *grotbrambbras*.
- grootbrambuikgording** 'touw om het onderlijk van het bramzeil bij de ra te halen' → RUSSISCH *grotbramykğórden*'.
- grootbramgeitouw** 'touw waarmee het bramzeil bijeengehaald wordt' → RUSSISCH *grotbramgitov*.
- grootbramlijzeil** 'bonnet van het bramzeil' → RUSSISCH *grotbramlisel*'.
- grootbramlijzeilschoot** 'bepaald touw waarmee de stand van de zeilen geregeld kan worden' → RUSSISCH *grotbramlisel'skot*.
- grootbramlijzeilsval** 'bepaald lopend touw' → RUSSISCH *grotbramlisel'fal*.
- grootbramra** 'ra aan de bramsteng' → RUSSISCH *grotbramrej*.
- grootbramschoot** 'schoot van het bramzeil, om dit op de marsenra uit te halen' → RUSSISCH *grotbramškot*.
- grootbramstag** 'touw of wantslag, dat het achterovervallen van de bramsteng belet' → RUSSISCH *grotbramštag*.

grootbramstagzeil 'driehoekig zeil dat aan de bramstag wordt bevestigd' → RUSSISCH *grotbramstaksel*'.
grootbramstagzeilschoot 'touw dat aan de bramstag wordt bevestigd' → RUSSISCH *grotbramstaksel*'škot.
grootbramstagzeilval 'driehoekig zeil voorop het schip' → RUSSISCH *grotbramstaksel*'fal.
grootbramsteng 'verlenging van de ondermast op de marssteng' → RUSSISCH *grotbramsten*'ga.
grootbramtoppenant 'touw van de bramranok naar de bramsteng waarmee de bramra bediend wordt' → RUSSISCH *grotbramtoppenant*.
grootbramval 'touw waarmee het bramzeil gehezen en gestreken wordt' → RUSSISCH *grotbramfal*.
grootbramwant 'de gezamenlijke hoofd touwen van de bramsteng' → RUSSISCH *grotbramvanty*.
grootbramzeil 'vierkant zeil boven het marszeil' → RUSSISCH *grotbramsel*'.
groothart 'iemand met een nobele inborst' → NEGERHOLLANDS *groothert*.
groothartig 'edelmoedig' → NEGERHOLLANDS *groothertig* 'hoogmoedig'.
grootlijzeilspieren 'zeil dat ter zijde van een hoofdzeil wordt gevoerd' → RUSSISCH *grotlisel*'spirty.
grootluik 'luik vlak voor de grote mast in elk van de dekken' → RUSSISCH *grotljk*.
grootmars, grote mars 'platform rond de top van een ondermast' → RUSSISCH *grotmars*.
grootmarsenboelijn 'bepaald touw aan de grootmars' → RUSSISCH *grotmarsabulin*'.
grootmarsenbras 'bepaald touw aan de grootmars' → RUSSISCH *grotmarsabras*.
grootmarsenbrasblok 'bepaald blok aan de grootmars' → RUSSISCH *grotmarsabrasblok*.
grootmarsenbuikgording 'touwen dienend om de zeilen in het midden bij elkaar en bij de ra te halen' → RUSSISCH *grotmarsabykgorden*'.
grootmarsengeitouw 'touw om het achterste stuk van het zeil naar het midden van de ra te brengen' → RUSSISCH *grotmarsagitov*.
grootmarsenra 'ra waaraan het marszeil wordt bevestigd' → RUSSISCH *grotmarsarej*.
grootmarsenschoot 'touw aan de benedenhoek van ieder zeil' → RUSSISCH *grotmarsas*'kot.
grootmarsentoppenant 'touw van de beide nokken van een ra naar de top van de mast' → RUSSISCH *grotmarsatopenant*.
grootmarsenval 'lijn om gaffel of zeil op te hijsen' → RUSSISCH *grotmarsafal*.
grootmarszeil 'marszeil aan de hoofdmast' → POOLS *grotmarsel*; RUSSISCH *grotmarsel*'; LITOUWS *grotmarselis*.
grootmoeder, grootmama, grootma 'moeder van iemands vader of moeder' → NEGERHOLLANDS *grootmama, grootmaa, grōtmumā*.
grootonderlijzeil 'onderste lijzeil' → RUSSISCH *grotunderlisel*'.

grootouders 'ouders van iemands ouders' → FRIES *grutâlders*.
grootstag, grote stag 'kabel waardoor de mast naar voren bevestiging krijgt' → RUSSISCH *grotastag*.
grootstagzeil 'driehoekig zeil voorop het schip' → RUSSISCH *grotstaksel*'.
grootstagzeilschoot 'bepaald touw' → RUSSISCH *grotstaksel*'škot.
grootstagzeilval 'bepaald touw' → RUSSISCH *grotstaksel*'fal.
grootsteng, grote steng 'rondhout dat dient tot verlenging van een mast' → RUSSISCH *grotsten*'ga.
grootstengenbakstag 'bepaald touw' → RUSSISCH *grotsten*'bakstag.
grootstengenloosstag 'bepaald touw' → RUSSISCH *grotsten*'los'stag.
grootstengenstag 'bepaald touw' → RUSSISCH *grotsten*'stag.
grootstengenstagzeil 'bepaald zeil' → RUSSISCH *grotsten*'gistaksel'.
grootstengenstagzeilschoot 'bepaald touw' → RUSSISCH *grotsten*'gistaksel'škot.
grootstengenstagzeilval 'bepaald touw' → RUSSISCH *grotsten*'gistaksel'fal.
grootstengenwant 'want van de steng' → RUSSISCH *grotsten*'vanty.
grootstengezelshoofd 'bepaald blok aan een steng' → RUSSISCH *grotsten*'èzel'gof.
groot tenue 'militaire ceremoniële kleding' → JAVAANS *gruteni, grutnèn*.
grootvader, grootpapa, grootpa 'vader van iemands vader of moeder' → NEGERHOLLANDS *groottatta, groottaa, grōpupā, grōtā*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *gropupa* <via Negerhollands>.
grootwant 'touwwerk' → RUSSISCH *grotvanty*.
grootzeil 'onderste razeil aan de grote mast op driemasters' → POOLS *grotzagięl*; POOLS *grot* 'recht zeil aan de grote ra' <via Russisch>; RUSSISCH *grotsel*', *grot*; BULGAARS *grot* 'recht zeil aan de grote ra' <via Russisch>; OEKRAÏENS *grot* 'recht zeil aan de grote ra' <via Russisch>; LETS *grotbura*; LITOUWS *grotas* 'recht zeil aan de grote ra' <via Russisch>.
gros 'twaalf dozijn' → DUIJS *Gros*; ZWEEDS *gross*; INDONESIAISCH *geros, gros*; JAKARTAANS-MALEIS *geros*; ? MENADONEES *geros* 'groot'; JAPANS *guroso*; PAPIAMENTS *gròs*.
gros 'munstuk' → SCHOTS † *gros* 'Vlaamse munt'.
grosse 'afschrijf' → INDONESIAISCH *grosse*.
grossier 'groothandelaar' → INDONESIAISCH *grosir*; JAKARTAANS-MALEIS *gerosir, grosir*.
grote bijvoet 'smeerrak, bekleed touw' → RUSSISCH † *grotabejfut*.
grote boelijn 'lijn die dient om het loeflijk der vierkante zeilen meer aan de wind te halen' → RUSSISCH † *grotabulin*'.
grote boodschap 'menselijke uitwerpselen' → SRANANTONGO *krote*.

- grote bras** 'touw voor beweging en ondersteuning van de ra's' → RUSSISCH *grotabras*.
- grote dag** 'bepaald eind touw' → RUSSISCH † *grotadach*.
- grote gaffel** 'rondhout tegen de achterkant van een mast' → RUSSISCH † *grotagafel*'.
- grote geitouw** 'touw voor het samentrekken van de zeilen' → RUSSISCH † *grotagitov*.
- grote giek** 'onderste parallelle rondhout van een langsgetuigd schip' → RUSSISCH † *grotagik*.
- grote hals** 'touw aan een onderhoek van het zeil, dienend om het loefwaarts staande lijk van het zeil naar voren en neerwaarts stijf te halen' → RUSSISCH † *grotagals*.
- grote kardeel** 'scheepstouwwerk' → RUSSISCH † *grotagardel*'.
- grote loze stag** 'tweede stag' → RUSSISCH † *grotalos'stag, grotlos'stag*.
- grote mast** 'hoogste mast van een schip' → ESTS *peamast*; POOLS *grotmaszt*; RUSSISCH *grotmačta*; BULGAARS *grotmačta* <via Russisch>; LETS *grotmasts*; LITOUWS *grotstiebis*.
- grote ra** 'onderste ra aan de grote mast' → POOLS *grotreja*; RUSSISCH *grotarej*.
- grote rustlijn** 'touw of ketting die het anker ophoudt, als het gekiept op de boeg ligt' → RUSSISCH † *grotruslen*'.
- grote schoot** 'touw waarmee de stand van de zeilen geregeld kan worden' → RUSSISCH † *grotas'kot*.
- grotesk** 'zonderling, buitensporig' → INDONESISCH *grotésk*.
- grote toppenant** 'touw dat van de nok van de ra naar de masttop loopt' → RUSSISCH † *grotatopenant*.
- grote val** 'touw om zeil mee te hijsen of af te halen' → RUSSISCH *grotafal*.
- grote vlaggenstok** 'stok waaraan een vlag hangt of kan worden gehesen' → RUSSISCH *grotflag'stok*.
- grote zijtalie** 'talie van de grootste afmeting om grote lasten op het schip te hijsen' → RUSSISCH † *grotsejtali*.
- grote zijtalieschenkel** 'soort hijstouw aan een takel' → RUSSISCH † *grotsejtalejskental*'.
- grote zichtigseving** 'zwaar en breed gevlochten touw waarmee de fok gezwicht wordt' → RUSSISCH † *grotšvicsarven*'.
- grub** '(verouderd) greppel' → ZWEEDS *grubba* 'greppel' (uit NI of Nederduits).
- gruis** 'verbrokkelde stof' → DUIJS *Grus* <via Nederduits>; ? DEENS *grus* (uit NI of Nederduits); NOORS *grus* 'verbrokkeld gesteente'; ESTS *kruus* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *gruis, grü* 'zemelmeel'; FRANS *groisil* 'verpulverd glas in een glasfabriek'; PAPIAMENTS *greis* 'onregelmatige, meestal kleine steentjes'.
- gruisijzer** 'ijzeren werktuig van glasblazers' → ENGELS *grozing-iron* '(verouderd) glasblazerstang; instrument om soldaerverbindingen te egaliseren'.
- gruit** 'ingrediënt van bier' → FRANS dial. † *grute* 'gruitbelasting, gruitgeld'.
- gruizen** 'tot gruis maken of worden; de kanten van glasruiten door afbrokkeling gelijkmaken' → SCHOTS *groze* 'samenpersen, platdrukken'; FRANS dial. *grusiner* 'iets eten dat kraakt als je erop kauwt'; FRANS *gruger* 'vergruizen; met de tanden breken; iemand oplichten'; FRANS *égriser* 'polijsten door middel van schuurpoeder'.
- grut** 'kleingoed' → FRIES *grut*.
- grutten** 'tot grutten maken, verbrijzelen' → DEENS *grutte* 'malen, verbrijzelen'.
- gruwel** 'afschuw' → NEGERHOLLANDS *grywel*.
- gruwelen** 'een gevoel van angst of afschuw geven' → ENGELS † *growl*.
- gruwen** 'afschuw hebben van' → DEENS *grue* (uit NI of Nederduits); NOORS *grue* 'opzien tegen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *gruva sig* 'afschuw hebben van, opzien tegen' (uit NI of Nederduits).
- gruwzaam** '(verouderd) afschuwelijk' → DEENS *grusom* 'afschuw verwekkende' (uit NI of Nederduits).
- guano** 'mest van zeevogels' → INDONESISCH *guano*.
- guave** 'bepaalde boom en vrucht daarvan' → NEGERHOLLANDS *gioubeie* 'bepaalde vrucht'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *bepaalde gioubeie* 'vrucht' <via Negerhollands>.
- gueridon** 'tafeltje op één of drie poten' → SRANANTONGO *gerdon* 'bijzettafel'.
- guerrilla** 'strijd van ongeregelde troepen' → INDONESISCH *gerilya*; ? MAKASSAARS † *gurilla* 'zwarte handel'; MENADONEES *bagorèla* 'een guerillastrijd voeren'.
- guêtres** '(verouderd) slobkousen' → JAPANS *gëtoru* 'slobkousen, beenkappen (heden ten dage nog steeds gebruikt door alpinisten)'.
- guillotine** 'valbijl' → INDONESISCH *gilotin*.
- guinees** 'uit Guinea' → CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *ginees*.
- guit** 'deugniet' → NOORS *gutt* 'jongen'; FRANS *gueux, gueuse* 'bedelaar; (verouderd) deugniet; prostituee; meelijwekkend'.
- guiten** '(verouderd) het gieren, huilen, drukte maken' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *göit* 'herrie, lawaai'.
- gul** 'royaal' → FRIES *gol*.
- gulden** 'oude munt, munteenheid van Nederland, de Nederlandse Antillen en Suriname' → ENGELS *guilder*; ENGELS *gulden*; DUIJS *Gulden*; DEENS *gylden, gulden* (uit NI of Nederduits); NOORS *gylden* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *gyllen* 'oude munt, munteenheid van Nederland, de Nederlandse Antillen en Suriname; oude Zweedse munt' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *gulden* (uit NI of Duits); FINS *guldeni*; FRANS *gulden*; TSJECHISCH *gulden*; SLOWAAKS *gulden*; POOLS *gulden*; KROATISCH *gulden, gilden*; MACEDONISCH *gulden*; SERVISCH *gulden*; SLOVEENS *gulden*; RUSSISCH *gul'den* 'oude munt, munteenheid van Nederland, de Nederlandse Antillen en Suriname; (Bargoens) geld in het

algemeen; BULGAARS *gulden*; LETS *guldenis* (uit NI of Duits); LITOUWS *guldenas* (uit NI of Duits); GRIEKΣ *gkoulnten* /gulden/; MALTEES *gilder* <via Engels>; ESPERANTO *guldeno* <via Duits>; TURKS *gulden*; INDONESIAISCH *gulden*; JAVAANS † *gulthen, gordhen, groden* 'rijksdaalder, gulden; 2,5 centstuk'; MADOEREES *golden* '100 duiten = 84 cent'; MINANGKABAUΣ *gulden* '100 duiten'; SOENDANEES *godĕn*; JAPANS † *gyuruden*; AMERIKAANS-ENGELS *guilder, gulden, gilder*; DELAWARE-JARGON *gull* 'oude munt'; BERBICE-NEDERLANDS *golu* 'oude munt'; PAPIAMENTS *heldu, eldu* (ouder: *gilden*); SRANANTONGO *golu, kolu, gila*; AROWAKS *gulden*.

Gulden Vlies 'hoge ridderorde, ingesteld door Filips van Bourgondië in 1429 te Brugge' → DEENS *gyldne vliet* '(historisch) bepaalde ridderorde'; NOORS *gylne vliet* '(historisch) bepaalde ridderorde'.

Guliks 'van of uit de stad Gulik, die in de tegenwoordige Duitse deelstaat Noord-Rijnland-Westfalen ligt maar in de middeleeuwen bij de Lage Landen hoorde' → ENGELS *gulix* 'fijn linnen'.

gulp 'dikke straal' → FRIES *gulp*; ENGELS *gulp* 'grote slok; (geluid van) verstikking'.

gulp 'split in broek' → DEENS *gylp*; NOORS *gylf* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *gylf, julp* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH † *gul'f, gúl'fik, gul't* 'broekklep, broekspleet'; INDONESIAISCH *golbi, golpi*; ? AMBONS-MALEIS *kalesan golpi* 'geklede broek'; ? MENADONEES *celana golpi* 'geklede broek'; ? TERNATAANS-MALEIS *celana golpi* 'geklede broek'; PAPIAMENTS *hòlpis* (Ar.), *hòlpi*; SRANANTONGO *gulp*.

gulpen 'met grote teugen drinken' → ENGELS *gulp* 'schrokken, slokken; naar adem snakken'.

gulzig 'gretig' → NEGERHOLLANDS *glos* 'vraatzuchtig, inhalig, begerig'.

gulzigheid 'haastige gretigheid, schrokkigheid' → NEGERHOLLANDS *gylsigheid*.

gunnen 'verlenen' → NEGERHOLLANDS *gun* 'verlenen, toestaan'; PAPIAMENTS † *gun* 'toewensen'.

gunst 'welwillendheid' → DEENS *gunst* (uit NI of Nederduits); NOORS *gunst* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *gunst* (uit NI of Nederduits).

gunstig 'voordelig' → DEENS *gunstig* (uit NI of Nederduits); NOORS *gunstig* (uit NI of Nederduits).

guts 'beitel met holle bek' → ? PAPIAMENTS *eshi*; SRANANTONGO *gosi*.

gutturaal 'keelklank' → INDONESIAISCH *gutural*.

guur 'snijdend' → FRIES *guer*.

gym 'lichaamsoefeningen' → SRANANTONGO *gim, gem* (uit NI of Engels).

gymnastiek 'lichaamsoefeningen' → INDONESIAISCH *gimmastik*.

gynaecologie 'leer der vrouwenziekten' → INDONESIAISCH *ginékologi*.

H

ha 'uitroep van blijdschap' → NEGERHOLLANDS *hā*.

haag 'heg' → NEGERHOLLANDS *haschee* 'heg, (be) schutting, afscheiding, tralie'.

haagbeuk 'plantensoort' → DEENS *avnbøg* (uit NI of Nederduits); NOORS *agnbøk* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *avenbok* (uit NI of Nederduits).

haagdoorn 'witte meidoorn, een heestergeslacht dat veel gebruikt wordt als heg' → FRANS dial. *cakédô, picadô* 'heggenroos (eveneens veel gebruikt als heg)'.

haai 'kraakbeenvis; vinnig iemand' → FRIES *haai* 'kraakbeenvis'; ENGELS † *haye* 'kraakbeenvis'; DUITΣ *Hai, Haifisch* 'kraakbeenvis'; DEENS *haj* 'kraakbeenvis; vissersboot; hebbertig iemand'; NOORS *hai* 'kraakbeenvis'; ZWEEDS *haj* 'kraakbeenvis; onbeschaamd persoon'; FINS *hai(kala)* 'kraakbeenvis' <via Zweeds>; ESTΣ *hai* 'kraakbeenvis' (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *hāi* 'kraakbeenvis'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *hai* 'kraakbeenvis'.

haaibaai 'kijfzieke vrouw; (verouderd) drukte, gewoel' → FRANS dial. *oubouye* 'het gemeenschappelijk lezen van aren (gepaard gaand met veel drukte)'.

haak 'gebogen voorwerp om iets vast te houden' → ? DEENS *hag* '(vaak binnen scheepvaart) gebogen voorwerp om iets vast te houden, op te hangen e.d.'; FINS *haka* (uit NI of Nederduits); ESTΣ *haak* (uit NI of Duits); FRANS † *harengs à la haque* 'gezouten haringen, klaargemaakt om aan de vishaak gestoken te worden voor de makreelvangst'; FRANS dial. † *hake* 'haakbus'; BASKISCH *kako* <via Frans>; POOLS *hak* (uit NI of Duits); RUSSISCH *gak* 'ijzeren haak; maat voor een stuk land (in de Oostzee-provincies)'; OEKRAÏENS *gak* 'ijzeren haak' <via Russisch>; AZERI *gak* 'ijzeren haak' <via Russisch>; INDONESIAISCH *hak* 'haakje dat in een oogje wordt gestoken om kleding bij elkaar te houden'; AMBONS-MALEIS *hak*; JAKARTAANS-MALEIS *hak* 'haaknaald'; JAVAANS *hak; kak* 'haak (en oog, als sluiting); haaknaald'; KEIËES *hak* 'gebogen voorwerp om iets vast te houden, gesp'; KUPANG-MALEIS *hak*; MADOEREES *ĕgga', ēhha'* 'haak in de vorm van een liggende acht'; MAKASSAARS *járung-há* 'haakpen'; MENADONEES *hak*; MENADONEES *hakye* 'kledinghaakje'; SOENDANEES *hak*; TERNATAANS-MALEIS *hak*; SINGALEES *hak*; JAPANS † *hakka* 'boothaak'; NEGERHOLLANDS *huk*; BERBICE-NEDERLANDS *haki*; PAPIAMENTS *hak* (ouder: *haak*); SRANANTONGO *aka* (ouder: *hakka*) 'gebogen voorwerp om iets vast te houden; ophangen (aan een haak)'; SURINAAMS-JAVAANS *akah* <via Srantongo>.

haakblok 'blok of katrol met een haak' → RUSSISCH † *gakblók*.

- haakbus** 'oud handvuurwapen' → FRIES *haakbos*; ENGELS *harquebus, arquebus; hackbut, hagbut; hackbush, hagbush* <via Frans>; DUIJS *Arkebuse* 'handvuurwapen uit de 15e en 16e eeuw' <via Frans>; ZWEEDS *hakebössa* (uit NI of Nederduits); FRANS *arquebuse; haquebute, hacquebute* (uit NI of Duits); ITALIAANS *archibugio* <via Frans>; SPAANS *arcabuz* <via Frans>; PORTUGEES *arcabuz* 'ouderwets draagbaar vuurwapen, soort donderbus' <via Frans>; BASKISCH *arkhabuza* <via Frans>; BRETONS *akebut* <via Frans>; LITOUWS *arkebūza* '15e-eeuws handvuurwapen met een haak' <via Frans>; GRIEKS *arkebouzio, arkimpouzi, arkompozui /arkewuzi/* <via Italiaans>; ESPERANTO *arkebuza* <via Frans>; ? ARABISCH (MAROKKAANS) *kabuz* 'pistool, revolver' <via Frans>; AKVAMBU *akjorbu*.
- haakdoorn** 'doornstruik' → ENGELS *hackthorn, haakdoring* 'Zuid-Afrikaanse doornstruik' <via Afrikaans>.
- haakje** 'insluitingsteken in geschrift' → PAPIAMENTS † *haki*.
- haaklas** 'soort houtverbinding' → ZWEEDS *haklask* 'soort verbindingstuk' (uit NI of Duits).
- haakpen** 'aan het eind omgebogen naald voor haakwerk' → PAPIAMENTS *hakpèn*.
- haal** '(verouderd) droog, dor' → FRANS *hâler* '(verouderd) verdrogen door de zon of de wind; bruinen van de huid'.
- haalbier** 'bier dat in een kleine maat in een winkel werd gehaald' → FRANS dial. *halbi* 'bier van gegiste appels en peren'.
- haal op** 'uitroep als men een vis gevangen heeft: til het net op!' → FRANS dial. † *hallope* 'groot (zee) visnet dat men over de bodem trekt'.
- haam** 'houten halsband voor paard' → ENGELS *hame*; SCHOTS *haim, hame, hem* 'de twee gebogen stukjes hout of metaal die het gareel van een trekpaard vormen of bedekken'; FRANS dial. *hames* 'deel van een ploeg'.
- haam** '(verouderd) zakvormig visnet' → ZWEEDS *homma* 'visnet voor palingvangst' (uit NI of Nederduits).
- haan** 'mannelijke bij hoenderachtigen; trekker aan vuurwapens; (verouderd) tapkraan' → FINS *hana* 'mannelijke bij hoenderachtigen; kraan aan een ton of vat, waterkraan; revolveronderdeel' (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *haan* 'mannelijke bij hoenderachtigen; trekker aan vuurwapens; (water) kraan'; BERBICE-NEDERLANDS *han* 'mannelijke bij hoenderachtigen'.
- haanrei** '(verouderd) hoorndrager, bedrogen echtgenoot' → DEENS *hanrej* 'hoorndrager, bedrogen echtgenoot' (uit NI of Nederduits); NOORS *hanrei* 'hoorndrager, bedrogen echtgenoot' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *hanrej* 'hoorndrager, bedrogen echtgenoot' (uit NI of Nederduits).
- haar** 'bezittelijk voornaamwoord' → CHINEES-MALEIS *har*.
- haar** 'buigzame vezels die op huid van zoogdieren groeien' → FRIES *haar*; NEGERHOLLANDS *haar, hā, har, haer*; BERBICE-NEDERLANDS *hari*; SKEPI-NEDERLANDS *har*.
- haar** '(verouderd) droge, schrale wind' → ENGELS *haar* 'vochtige nevel of mist'; SCHOTS *haar, haur* 'koude oostenwind; koude mist (vanuit de oostkust)'.
- haar** 'bijwoord van richting: links (bij voerlieden)' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *haar*.
- haard** 'stookplaats; (verouderd) stenen vloer in leerlooierij' → FRIES *haard* 'stenen vloer in leerlooierij'.
- haarklover** 'muggenzifter' → DEENS *hårkløver* (uit NI of Nederduits); NOORS *hårklø(y)ver* (uit NI of Nederduits).
- haarlemmerolie** 'kwakzalversmiddel' → DEENS dial. *haarlemmerolie, haarlemmerolie*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *haarlemmer olie, haarlemmer oil* <via Afrikaans>.
- haarnaald** 'speld als hoofdtooisel' → INDONESISCH *arnal, arnél*; JAKARTAANS-MALEIS *harnèl, arnél*; MADOERES *arnal*; MINANGKABAUS *arnal*; SINGALEES † *harenal, arnal-katou*.
- haarnet** 'netje om kapsel in vorm te houden' → INDONESISCH *harnét*; MADOERES *harnet*.
- haarscheerder** 'barbier' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *haarscheerder* 'spinnensoort, die naar verluidt in de nacht in mensenharen klimt en deze afsnijdt' <via Afrikaans>.
- haarspeld** 'speld als hoofdtooisel' → AMBONS-MALEIS *harspèl*; JAKARTAANS-MALEIS *aspèl*; KUPANG-MALEIS *harspèl*; MENADONEES *harspèl*; TERNATAANS-MALEIS *harspèl*; PAPIAMENTS *harspèl, harspèlt, årspè*.
- haas** 'haasachtige' → FRANS *has* 'het vrouwtje van een haas' (uit NI of Duits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *hasie* <via Afrikaans>.
- haas** 'malse, magere spier bij slachtdieren, filet' → ? DEENS *has, hase* 'knieholte, malse, magere spier bij slachtdieren'; NOORS *hase* 'pees van hoefdieren; kniepees bij de mens'; INDONESISCH *haas, has* 'runderfilet'; JAKARTAANS-MALEIS *has, daging has* 'filet, lendenstuk'; MENADONEES *as* 'malse, magere spier bij slachtdieren'.
- haast** 'spoed' → DUIJS *Hast* <via Nederduits>; DEENS *hast* (uit NI of Nederduits); NOORS *hast* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *hast* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *hast*; SRANANTONGO *hâsti*.
- haast** 'bijwoord van hoedanigheid: bijna, weldra' → FRIES *hast*.
- haasten** 'voortmaken' → DUIJS *hasten* 'haast hebben' <via Nederduits>; DEENS *haste* 'haast hebben' (uit NI of Nederduits); NOORS *haste* 'haast hebben' (uit NI of Nederduits); ESPERANTO *hasti* <via Duits>; SRANANTONGO *hâsti* 'voortmaken; jakkeren'.
- haastig** 'snel, vol haast; (verouderd) driftig' → DUIJS *hastig* 'snel, vol haast' <via Nederduits>; DEENS *hastig* 'snel, vol haast' (uit NI of Nederduits); NOORS *hastig*

- ‘snel, vol haast’ (uit NL of Nederduits); ? AMBONS-MALEIS *hastik* ‘zeer boos’; NEGERHOLLANDS *hastig*, *hāsti* ‘vol haast, prikkelbaar’; BERBICE-NEDERLANDS *hasti* ‘snel, vol haast’.
- haastigheid** ‘driftig of onstuimig ongeduld, te grote spoed’ → NEGERHOLLANDS *hastigheid* ‘driftig of onstuimig ongeduld’.
- haat** ‘diepe afkeer’ → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *haat* ‘afkeer jegens een bevolkingsgroep’ (via Afrikaans); NEGERHOLLANDS *haet*; PAPIAMENTS † *haat*.
- haatdragend** ‘haat koesterend’ → FRIES *haatdragend*.
- haatzaai(-artikelen)** ‘(Indisch-Nederlands) rechtstroom voor publicaties die de koloniale regering onjuistgevallig waren’ → INDONESISCH *haatzaai* ‘(juridisch) haatverspreiding’.
- habijt** ‘geestelijk gewaad’ → PAPIAMENTS *habeit*.
- habitat** ‘natuurlijk woongebied’ → INDONESISCH *habitat*.
- habitus** ‘uiterlijke gedaante’ → INDONESISCH *habitus*.
- hachee** ‘gerecht met vlees en kruiden’ → INDONESISCH *asé*; JAVAANS *asé*; SOENDANEES *aseh*.
- hagedis** ‘hagedisachtige, reptiel’ → FRIES *hagedis*; DUIDS dial. *Artisse, Atisse, Atüsche, Ertisse* ‘hagedisachtige’; ZWEEDS † *agadis* ‘hagedisachtige’; FRANS dial. *dizi* ‘hazelworm’; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *akkedis* ‘hagedisachtige’ (via Afrikaans); NEGERHOLLANDS *kakatès, kakkētis*; SRANANTONGO *lagadisa* ‘hagedisachtige’; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kakates* (via Negerhollands).
- hagel** ‘ijskorrels als neerslag; hagel om mee te schieten’ → GĀ *haglè* ‘hagel om mee te schieten’ (uit NL of Deens); AMBONS-MALEIS *hagel* ‘hagel om mee te schieten’; KUPANG-MALEIS *hagèl* ‘hagel om mee te schieten’; MAKASSAARS *âgelé* ‘kogeltjes van kogellager’; MENADONEES *hagèl* ‘hagel om mee te schieten’; MUNA *hagele* ‘kogellager’; TERNATAANS-MALEIS *hagèl* ‘hagel om mee te schieten’; NEGERHOLLANDS *hagel*; BERBICE-NEDERLANDS *hagli* ‘hagel om mee te schieten’; PAPIAMENTS *hagel* ‘ijskorrels als neerslag; loden balletjes om mee te schieten’; SRANANTONGO *agra* ‘ijskorrels als neerslag; jachthagel’; SARAKAKAANS *hága, ága* ‘hagel om mee te schieten’ (via Sranantongo); SURINAAMS-JAVAANS *agrah* ‘kogel’ (via Sranantongo).
- hak** ‘houweel, landbouwwerktuig’ → ENGELS *hack* ‘(pik)houweel’; NOORS *hakke* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *hacka* (uit NL of Nederduits); FRANS dial. *a haques et maques, de haches et de maches* ‘met alle wapens (strijden)’; FRANS *hache* ‘bijl’; BRETONS *hach* ‘bijl’ (via Frans).
- hak** ‘hiel; schoenhak’ → ZWEEDS *hack* ‘hiel’ (uit NL of Nederduits); INDONESISCH *hak* ‘schoenhak’; JAKARTAANS-MALEIS *hak* ‘schoenhak’; KUPANG-MALEIS *hak* ‘schoenhak’; SRANANTONGO *hak* ‘schoenhak’; SURINAAMS-JAVAANS *hag* ‘schoenhak’.
- hak** ‘slag, houw, het hakken’ → FRANS dial. *taper* ‘ne hake’ ‘iemand een hak zetten’.
- hakbord** ‘houten plank om groente of vlees op te hakken’ → NOORS *hakkebrett*.
- haken** ‘vasthaken; een weefsel maken met behulp van haaknaalden’ → NOORS *hekle* ‘een weefsel maken met behulp van haaknaalden’ (uit NL of Nederduits); INDONESISCH *haken* ‘een weefsel maken met behulp van haaknaalden’; KUPANG-MALEIS *hak* ‘een weefsel maken met behulp van haaknaalden’; PAPIAMENTS *hak* (ouder: *haak*); SRANANTONGO *aka* (ouder: *hakka*) ‘vasthaken, pootje lichten’.
- hakjes** ‘gepekeld varkenspootjes’ → AMERIKAANS-ENGELS dial. † *hockies, hockeys*.
- hakkebord** ‘slaginstrument’ → FRIES *hakkeboerd*; NOORS *hakkebrett*; ZWEEDS *hackbråde* (uit NL of Nederduits).
- hakkebord** ‘het met snijwerk versierde bovendeel van de spiegel; versierde bovenlijst van het achterschip’ → FRIES *hakkeboerd*; RUSSISCH † *gakabórt, gakbord*.
- hakken** ‘houwen’ → DEENS *hakke* (uit NL of Nederduits); NOORS *hakke* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *hacka* (uit NL of Nederduits); FINS *hakata* (via Zweeds); FRANS dial. *haguier, héquer, haiquer* ‘(fijn)hakken; omhakken’.
- hakketenen** ‘dans waarbij men van de hakken op de tenen springt’ → AMBONS-MALEIS (*h*)*akketincis* ‘Europese gezelschapsdans’.
- hacking** ‘het hakken’ → UNAMI-DELAWARE *hakink* ‘(op het) land (van), eigenlijk: land waarvan de struiken e.d. zijn weggehakt om het te kunnen bebouwen’.
- haksel** ‘gehakt stro, hooi of groenvoer voor huisdieren’ → ZWEEDS *hackelse* (uit NL of Nederduits); ESTS *heksel* (uit NL of Nederduits); FRANS dial. *acsèl* ‘gehakt stro dat men aan de paarden voert’.
- hal** ‘ruimte’ → FRANS *halle* ‘markthal’; ESPERANTO *halo* ‘markthal’ (via Frans); KUPANG-MALEIS *hol* ‘aula, zaal’ (uit NL of Engels); NEGERHOLLANDS *hal* ‘zaal’; PAPIAMENTS † *hal* ‘vleeshal’.
- halen** ‘(bij zich) brengen, bemachtigen’ → DEENS *hale* ‘(vaak over schepen en touwen) slepen, trekken’ (uit NL of Nederduits); NOORS *hale* ‘slepen, trekken, met lange, krachtige grepen’ (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *hala* ‘iets naar zich toe trekken’ (uit NL of Nederduits); FRANS *haler* ‘(maritiem) trekken aan, (een boot) trekken vanaf de kust of over door middel van een koord; het waaien van de wind in één richting’; ITALIAANS *alare* ‘(maritiem) trekken aan, (een boot) trekken vanaf de kust’ (via Frans); SPAANS *halar* ‘aan een touw trekken’ (via Frans); BASKISCH *alatu* ‘trekken aan een touw, naar zich toe trekken, binnenhalen’ (via Spaans); SOENDANEES *ala* ‘bemachtigen, nemen, inoogsten, afhalen’; NEGERHOLLANDS *haal, hael, hál* ‘trekken, weghalen’; SRANANTONGO (*h*)*ari* (ouder: *hali*) ‘trekken, rukken’; AUCAANS *ali*.
- half** ‘telwoord: de helft’ → NEGERHOLLANDS *half*, *haløf*; BERBICE-NEDERLANDS *halfu*; SRANANTONGO

- † *afu* 'telwoord: de helft; halveren' (uit NL of Engels); AUCAAANS *aloefoe* 'via Sranantongo'; SARAMAKKAANS *háfu, áfu* 'telwoord: de helft, een deel' 'via Sranantongo'.
- half** 'middenvelder' → MAKASSAARS *há, hap* 'halflinie bij het voetbalspel' (uit NL of Engels).
- halfachternoen** 'maaltijd om vier uur' → DUITSDIAL. *Halbacher, Halfachter, Halfachten* 'namiddageten'.
- halfanker** 'oude inhoudsmaat' → MUNSEE-DELAWARE *halpáncal* 'ton'; UNAMI-DELAWARE *halpankél* 'ton'.
- halfdek** 'achterste gedeelte van het opperdek (achter de grote mast)' → RUSSISCH † *galfdek*.
- half-en-half** 'gedeeltelijk' → FRANS DIAL. *halí-halof* 'gedeeltelijk, tamelijk'.
- halfmens** 'iets dat lijkt op een mens' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *halfmens, half-man* 'soort woestijnplant' 'via Afrikaans'.
- half twee** 'een half uur na een' → AMERIKAANS-ENGELS DIAL. *half two*.
- halfvat** 'vat, ton met als inhoud de helft van een vat' → PAPIAMENTS *halefá* 'tonnetje met inhoud van anderhalf petroleumblik'.
- halfwassen** 'half volwassen' → PAPIAMENTS *alfashi* 'halfvolwassen geit of schaaft'.
- halfwind** 'wind die van opzij komt' → POOLS *halfwind*; RUSSISCH *gálfvind*.
- halleluja** 'tussenwerpsel: lofkeet' → INDONESISCH *haléluya*.
- hallo** 'uitroep en groet' → ZWEEDS *hallå* 'uitroep als groet' (uit NL of Nederduits); FINS *haloo* 'via Zweeds'; RUSSISCH *aló* 'uitroep om de opmerkzaamheid te trekken'; INDONESISCH *halo* 'tussenwerpsel: wordt geroepen bij opnemen van de telefoon'; MINANGKABAUS *halo* 'tussenwerpsel: wordt gezegd bij het telefoneren'; PAPIAMENTS *haló* 'tussenwerpsel: wordt geroepen bij opnemen van de telefoon' (uit NL of Spaans).
- hallucinatíe** 'zinsbegoocheling' → INDONESISCH *halusinasi*.
- halm** 'stengel; (verouderd) overdracht van vermogen, gesymboliseerd door het wegwerpen van een stengel' → FRANS DIAL. † *halm* 'overdracht van vermogen'; FRANS DIAL. *hinne(s)* 'strolaag; afval'.
- Halma** 'de achternaam van de 17e-eeuwse samensteller van een bekend Frans-Nederlands woordenboek' → JAPANS † *haruma* '(Nederlands-Japans) woordenboek'.
- halma** 'bordspel' → INDONESISCH *halma*.
- halo** 'lichtende kring om zon of maan, nimbus' → INDONESISCH *halo*.
- halogeen** 'chemisch element van de 7e groep' → INDONESISCH *halogén*; JAPANS *harogen*.
- hals** 'keel; touw aan een onderhoek van het zeil, dienend om het loefwaarts staande lijk van het zeil naar voren en neerwaarts stijf te halen' → ZWEEDS *hals* 'touw aan een onderhoek van het zeil, dienend om het loefwaarts staande lijk van het zeil naar voren en neerwaarts stijf te halen' (uit NL of Nederduits); FINS *halssi* 'touw aan een onderhoek van het zeil, dienend om het loefwaarts staande lijk van het zeil naar voren en neerwaarts stijf te halen' 'via Zweeds'; POOLS *hals, halsowác* 'touw aan een onderhoek van het zeil, dienend om het loefwaarts staande lijk van het zeil naar voren en neerwaarts stijf te halen'; RUSSISCH *gals* 'touw aan een onderhoek van het zeil, dienend om het loefwaarts staande lijk van het zeil naar voren en neerwaarts stijf te halen'; BULGAARS *gals* 'touw aan een onderhoek van het zeil, dienend om het loefwaarts staande lijk van het zeil naar voren en neerwaarts stijf te halen' 'via Russisch'; OEKRAÏENS *gals* 'touw aan een onderhoek van het zeil, dienend om het loefwaarts staande lijk van het zeil naar voren en neerwaarts stijf te halen' 'via Russisch'; AZERI *gals* 'touw aan een onderhoek van het zeil, dienend om het loefwaarts staande lijk van het zeil naar voren en neerwaarts stijf te halen' 'via Russisch'; LETS *halze* 'richting van een schip tegen de wind'; LITOUWS *halsas* 'richting van een schip tegen de wind'; NEGERHOLLANDS *hals* 'keel'.
- halsband** 'band om de hals' → FRANS DIAL. *asbane* 'band over de schouders om een kruiwagen te tillen'.
- halsberg** '(verouderd) wat de hals verbergt of beschermt' → FRANS *haubert* 'maliënkolder'.
- halsblok** 'blok of katrol aan de hals van een zeil, waarin de schoot loopt' → RUSSISCH † *galsblok*.
- halsdoek** 'doek die men draagt om de hals' → RUSSISCH *gálstuk* 'stropdas; das van pioniertjes; (Bargoens) strop'; OEKRAÏENS *gálstuk* 'stropdas' 'via Russisch'; WIT-RUSSISCH *gál'stuk* 'stropdas; das van pioniertjes' 'via Russisch'; AZERI *galstuk* 'stropdas; rode doek die scholieren om de hals droegen in de voormalige Sovjet-Unie' 'via Russisch'; INDONESISCH *alesduk, halsduk*; JAVAANS *alesduk, halsduk*; MENADONEES *halsduk*.
- halsklamp** 'klamp waar de halstalie van een zeil op wordt uitgehaald' → RUSSISCH † *galsklámp, galskljámpa*.
- halskleed** 'schouderbedekking' → FRANS *halecret* 'harnas'; BRETONS *halakred* 'harnas' 'via Frans'.
- halskoot** '(verouderd) jas of bescherming rond de nek en schouders' → FRANS † *hausse-col* 'nekkraag als onderdeel van het harnas; uniformversiering van leer of verguld zilver (tot 19e eeuw)'.
- halstalie** 'talíe voor het stijf neerhalen van het voorlijk' → RUSSISCH † *galstáli*.
- halster** 'leidsel aan de hals' → FRANS DIAL. *hatrè, atria, atró* 'hals, keel'.
- halster, halfster** 'oude inhoudsmaat' → FRANS DIAL. † *halstre* 'inhoudsmaat'.
- halt** 'tussenwerpsel: stop!' → JAPANS † *haruto, haru*; SRANANTONGO *halt*.
- halte** 'stopplaats voor openbaar vervoer' → INDONESISCH *halte*; JAKARTAANS-MALEIS *halté* 'bushalte'; MENADONEES *halte*; SRANANTONGO *halte*.

halter 'staaf met kogels of schijven aan uiteinden' → SRANANTONGO *halte*.

halveren 'in twee gelijke stukken verdelen' → DEENS *halvere* (uit NI of Nederduits); NOORS *halvere* (uit NI of Nederduits).

halverwege 'midden op, midden in wat men aan het doen is, de helft van de weg afgelegd hebbend' → NEGERHOLLANDS *halfwē*.

halvezolen '(een schoen) voorzien van een halvezool' → PAPIAMENTS *hafesol, halvesol, halfusol*.

halvezool 'nieuwe of extra zool onder de voorste helft van een schoen' → PAPIAMENTS *hafesol, halvesol, halfusol* 'nieuwe of extra zool onder de voorste helft van een schoen; halvezolen (werkwoord)'.

ham 'achterbout van varken' → INDONESISCH *ham*; AMBONS-MALEIS *ham*; KUPANG-MALEIS *ham*; MADOEREES *ēhham* 'soort varkensvlees'; MENADONEES *ham*; TERNATAANS-MALEIS *ham*; JAPANS *hamu*; NEGERHOLLANDS *ham*; PAPIAMENTS *ham*.

ham 'aangeslibd land, stuk land' → ENGELS *hamlet* 'klein dorp' <via Frans>; FRANS dial. *han* 'stal'.

hamel 'gecastreerde ram' → ENGELS *hamel* <via Afrikaans>; FRANS dial. † *beste ameline* 'castraat'.

hamer 'werktuig' → FINS *hamara* (uit NI of Duits); ESTS *haamer* (uit NI of Duits); POOLS † *hamer* (uit NI of Duits); SHONA *humuro*; JAVAANS *amer*; KUPANG-MALEIS *hamer*; MENADONEES *hamer*; MUNSEE-DELAWARE *hámol*; NEGERHOLLANDS *hammer, hāmbu, hambu*; BERBICE-NEDERLANDS *hambru*; SRANANTONGO *amra* (uit NI of Engels); AUCAANS *ambaa* <via Sranantongo>; SARAKKAANS *hám, áma* <via Sranantongo>; SARNAMI *hameri*; SURINAAMS-JAVAANS *amer, hamer*.

hamerkop 'dier waarvan de kop lijkt op een hamer' → ENGELS *ham(m)er* *kop, ham(m)erhead* 'ooievaarachtige' <via Afrikaans>.

hamster 'knaagdier' → PAPIAMENTS *hamster*.

hand 'lichaamsdeel aan uiteinde van arm' → FRANS dial. *han'diclitche* 'slechte arbeider (met linkerhanden)'; NEGERHOLLANDS *hand, han, hant*; SKEPI-NEDERLANDS *hant*; SRANANTONGO (*h)anu* (ouder: *han*); AUCAANS *anoe* <via Sranantongo>; SARNAMI *hánth*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *han* 'lichaamsdeel aan uiteinde van arm, arm'.

handbak 'wastafel, wasbak' → NEGERHOLLANDS *hanbak* 'waskom'.

handbijl 'lichte bijl' → SRANANTONGO *ambeiri*; SURINAAMS-JAVAANS *ambéri* 'lichte bijl, dissel' <via Sranantongo>.

handdoek 'afdroogdoek' → INDONESISCH *anduk*; AMBONS-MALEIS *handuk*; BALINEES *anduk*; BOEGINEES *hándú*; JAVAANS *andhuk* 'afdroogdoek, servet'; KEIËES *handuk*; KUPANG-MALEIS *handuk*; MADOEREES *andhūk*; MAKASSAARS *hándú*; MENADONEES *handuk*; MINANGKAUS *anduak*; MUNA *handu*; SASAKS *anduk*; SOENDANEES *anduk*;

TERNATAANS-MALEIS *handuk*; CREOOLS-PORTUGEEES (MALAKKA) *andóku*; SURINAAMS-JAVAANS *andhuk, handhuk*.

handel 'kopen en verkopen' → DEENS *handel* (uit NI of Nederduits); NOORS *handel* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *handèle* 'slechte handel, zwendel'; POOLS *handel* (uit NI of Nederduits); LITOUWS *andlius* <via Pools>; INDONESISCH *handel*; NEGERHOLLANDS *handel*; SRANANTONGO *handel* 'zaak, ding'; SURINAAMS-JAVAANS *andel*.

handelaar 'koopman' → INDONESISCH *handelar*; AMERIKAANS-ENGELS † *handler*.

handelen 'doen, behandelen; handel drijven' → DEENS *handle* 'doen; handel drijven, boodschappen doen' (uit NI of Nederduits); NOORS *handle* 'actief zijn; boodschappen doen, handel drijven' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *handla* 'doen, behandelen; handel drijven, boodschappen doen' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *hand'ler* 'handelen in rommel'; POOLS *handlować* 'handel drijven'; NEGERHOLLANDS *handel* 'behandelen'; SRANANTONGO *handel* 'drugs verkopen'; SURINAAMS-JAVAANS *andel* 'handel drijven'.

handelmaatschappij 'vennootschap van koophandel' → INDONESISCH *handelmaatschappij*.

handgeld 'geld dat men iemand op de hand geeft bij het aangaan van een overeenkomst' → INDONESISCH *angkel* 'geld dat aan een nieuwe rekrut wordt gegeven; een contract vernieuwen'; MADOEREES *angkel* 'premie'.

handhaven 'in stand houden' → FRIES *hanthavenje*; DEENS *håndhæve* (uit NI of Nederduits); NOORS *håndheve, handheve* 'in stand houden, controleren of een wet wordt nagevolgd' (uit NI of Nederduits).

handhouder '(verouderd) stadsmagistraat' → FRANS dial. † *handhouder* 'stadsmagistraat'.

handig 'behendig' → FRIES *handich*; JAVAANS *andhig* 'knap (in iets), behendig'.

handlanger 'die een ander bijstaat bij verboden handelingen' → FINS *hantlankari* 'hulp' (uit NI of Duits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *handlanger* 'helper' <via Afrikaans>.

handmolen 'molen die met de hand in beweging wordt gebracht' → FRANS dial. † *mainmole*.

handpomp 'verplaatsbare pomp aan boord' → RUSSISCH † *gandspómpa, ganspompa*.

hands 'uitroep als iemand de bal met zijn hand raakt (voetbal)' → INDONESISCH *héng*.

handschoen 'kledingstuk voor de hand' → NOORS *hanske* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *handske* (uit NI of Nederduits); FINS *hansikas* <via Zweeds>; CREOOLS-PORTUGEEES (CEYLON) *hanscoon*; CREOOLS-PORTUGEEES (MALAKKA) *askúng*; NEGERHOLLANDS *hansko, hantskuen*; PAPIAMENTS *hanskun* (ouder: *handschoen*).

handspaak 'hefboom' → ENGELS *handspike*; FRANS *anspect* 'grote hefboom'; PORTUGEEES *espeque* 'hendel; stuk hout waarmee je een of ander

23. De verbreiding van het woord *emmer*.

In paragraaf 4.4 bleek dat andere talen uit het Nederlands vooral veel huis-tuin-en-keukenwoorden hebben overgenomen, woorden voor dagelijkse gebruiksvoorwerpen. Een mooi voorbeeld daarvan vormt het woord *emmer*. Het woord is in de Noord-Germaanse talen, het Fins en het Ests als scheepsterm overgenomen (misschien deels via het Nederduits) en verder als algemene term bekend in een groot aantal Indonesische talen, in het Sranantongo en in het Papiaments. Via Zuid-Afrika is het in het Zuid-Afrikaans-Engels beland, waar het ook als inhoudsmaat gebruikt wordt. In die laatste betekenis is het woord in het verleden ook bekend geweest in het gewestelijke Frans. Tot slot heeft het Shona, gesproken in Zimbabwe en delen van Mozambique, het woord overgenomen uit het Afrikaans.

- voorwerp ondersteunt' <via Frans>; RUSSISCH *anšpúg*; BULGAARS *anšpug* 'hefboom om handmatig wagons mee in beweging te brengen' <via Russisch>; ESPERANTO *handspeko* <via Engels>; PAPIAMENTS *hanspak*.
- handspade** 'kleine spade' → GĀ *hanspa* (uit NI of Deens).
- handstoffer** 'stof met korte steel' → DUIJS dial. *Handstoffer*.
- handtekening** 'ondertekening' → SURINAAMS-JAVAANS *hantèken*.
- handwerk** 'arbeid die met de handen verricht is' → DEENS *håndværk* (uit NI of Nederduits); NOORS *håndverk*, *handverk* 'arbeid die met de handen verricht is; ambacht' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *handtvärk*, *handverk* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *hantwèrk*.
- hanekok, kokhaan** '(Vlaams) soort eetbare zeeslak' → FRANS dial. † *hanekoke* 'soort eetbare zeeslak'.
- hanenbalk** 'draagbalk' → ZWEEDS *hanbjälke* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *hèn'ba*; PAPIAMENTS † *hanebalk*.
- hanenkam** 'vlezige uitwas op de kop van hoendervogels; plant in de vorm daarvan' → FRIES *hanekam* 'plant'; PAPIAMENTS *kam* 'vlezige uitwas op de kop van hoendervogels'.
- hanenpoot** 'poot van een haan of iets dat daarop lijkt; naam voor verschillende planten' → ENGELS *hanepoot*, *honeypot* 'muskatdruij; muskaatwijn'; ZWEEDS *hanfot* 'eind touw met een ring in het midden die door een ander touw opgehouden wordt'; RUSSISCH *gánaput*, *gánaput* 'eind touw met een ring in het midden die door een ander touw opgehouden wordt'.
- hanenvoet** 'plantengeslacht' → FRANS dial. *anofod*.
- hangar** 'overdekte bergplaats' → INDONESISCH *anggár* 'overdekte bergplaats; kade, werf'.
- hangen** 'aan bovenkant bevestigd door eigen zwaarte neerwaarts gehouden worden' → FRANS dial. † *hanker*; NEGERHOLLANDS *hang*, *han*; BERBICE-NEDERLANDS *hanggi*; SRANANTONGO *anga* (ouder: *hengi*, *hanga*) 'aan bovenkant bevestigd door eigen zwaarte neerwaarts gehouden worden; ophangen (telefoon, aan galg)'.
- hanger** 'datgene waaraan of waarin iets hangt, klerenhanger, kettinggreep dienend om een laadboom aan te hangen' → NOORS *hanger* 'scheepstouw om talies in te kunnen hoeken' (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *hanger* 'klerenhanger'; MENADONEES *hanger* 'plaats om kleren aan op te hangen'.
- hangerblok** 'blok (katrol) waardoor een hanger loopt' → RUSSISCH † *gàngersblók*.
- hangkast** 'kast om kleding in op te hangen' → MADOEREES *lomare gântong* 'meubel'.
- hangman** 'beul' → NEGERHOLLANDS *hangman*.
- hangmat** 'hangend net om in te liggen' → DUIJS *Hängematte*; DEENS † *hængemátte*, *hængemat* 'scheepskooi'; DEENS *hængekoje*; ZWEEDS *hängmatta*; FINS *hängmatto* 'slaapplaats op een schip van zeildoek aan touw, dat aan twee kanten ergens vastgemaakt is' <via Zweeds>.
- hannemeiske** 'janhen, sukkel' → FRIES *hannemeiske*.
- Hansje** 'jongensnaam, ook gebruikt in namen voor kinderspelletjes' → FRANS dial. † *hanequin*, *hakin* 'soort kaartspel; bediende'.
- hansop** 'wijd kledingstuk, m.n. als nachtkleding' → INDONESISCH *hansop* 'wijd kledingstuk met korte mouwen en pijpen voor jongens en meisjes'.
- hanteren** 'omgaan met, (werktuig) gebruiken' → FRIES *hantearje*; DUIJS *hantieren* '(met een voorwerp in de hand) zichtbaar, hoorbaar bezig zijn, handel drijven'; DEENS *håndtere* (uit NI of Nederduits); NOORS *håndtere*, *handtere* 'omgaan met, behandelen, (werktuig) gebruiken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *hantera* 'omgaan met, gebruiken' (uit NI of Nederduits); HONGAARS *hantíroz* <via Duits>; INDONESISCH *hantir*.
- Hanze** 'koopmansgilde' → ZWEEDS *hansa* (uit NI of Nederduits); FINS *hansa* <via Zweeds>; POOLS *Hanza* (uit NI of Duits); LETS *hanza* (uit NI of Duits); LITOUWS *Hanza* (uit NI of Duits).
- hap** 'beet, mondvol' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *hap* 'mondvol' <via Afrikaans>; MENADONEES *hap* 'een hap (eten)'; PAPIAMENTS *hap* 'beet'.
- haperen** 'blijven steken' → DUIJS *hapern* 'ontbreken, niet goed werken'; DEENS † *hapre* 'ontbreken' <via Duits>.
- haplogie** 'weglating van een lettergreep' → INDONESISCH *haplogi*.
- happen** 'bijten; (verouderd) schielijk grijpen' → ENGELS † *hap* 'grijpen' <via Frans>; FRANS *happer* 'bruusk iets grijpen'; PAPIAMENTS *hap* 'bijten'.
- happig** 'gretig' → DUIJS *happig* 'begerig' <via Nederduits>.
- happy** 'gelukkig' → KUPANG-MALEIS *hepi* (uit NI of Engels).
- hard** 'moeilijk samen te drukken, te verbrijzelen, te buigen; luid; meedogenloos' → FRANS dial. *âr*, *hard* 'hard, gehard'; BRETONS *hardiz* 'dapper' <via Frans>; NEGERHOLLANDS *hart*, *håd* 'goed hoorbaar, overluide, onaangenaam voor gehoor; meedogenloos (volgens de regels), strikt, streng'.
- harden** 'hard worden' → FRANS *hardi* 'gehard'.
- hardepeer** 'boomsoort, vrucht hiervan' → ENGELS *hardpeer* 'Kaapse boomsoort' <via Afrikaans>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *hardepeer*, *hard pear*.
- harder** 'beenvis' → ENGELS *harder* 'baarsachtige' <via Afrikaans>; DUIJS *Harder* <via Nederduits>; PAPIAMENTS *Aldu*, *haldu* 'soort vis (Mugil sp.)'; SRANANTONGO *ardri* 'soort vis'.
- hardheid** 'het hard zijn, de eigenschap of hoedanigheid van hard' → NEGERHOLLANDS *hardheid*.
- hardigheid** 'de hardheid' → NEGERHOLLANDS *hardigheid*.

- hardloper** 'iets dat of iemand die snel gaat' → DEENS *hartloper*, *hartløber* 'snel vaarttuig'.
- hardvochtig** 'ongevoelig' → FRIES *hurdfochtich*.
- harem** 'vrouwenverblijf; vrouwen en bijzitten van een moslim' → INDONESISCH *harem*.
- haring** 'beenvis' → ESTS *heeringas* (uit NI of Duits); FRANS *hareng*; BRETONS *harenk*; KROATISCH *haringa* (uit NI of Duits); MACEDONISCH *charinga* (uit NI of Duits); TURKS *ringa* (uit NI of Duits); INDONESISCH *haring*; NEGERHOLLANDS *herin*; PAPIAMENTS *hering* 'draadharing'; SRANANTONGO *elen*; SARNAMI *eleng*.
- haringbuis** 'schip voor haringvangst' → ENGELS † *herring-buss*; DEENS † *sildebyse*, *sildebuysse*, *sildebøjse*; ZWEEDS *sillböjs*.
- haringjager** 'snelvarend schip dat haring van de vangstplek naar de haven brengt' → ZWEEDS *silljagare*, *silljägar*.
- haringsop** '(Vlaams) pikel voor haringen' → FRANS dial. † *harincsope* 'pikel voor haringen'.
- hark** 'tuingereedschap' → FRIES *harke*; ESTS *hark* '(hooi)vork' (uit NI of Duits); FRANS dial. *harke*, *ark*; NOORD-SOTHO *haraka* 'via Afrikaans'; TSWANA *haraka* 'via Afrikaans'; XHOSA *hariki* 'via Afrikaans'; ZUID-SOTHO *haraka* 'via Afrikaans'; SHONA *hara* 'via Afrikaans'; PAPIAMENTS *harka* (ouder: *hark*); SRANANTONGO *ar'ari*, *har'hari*; SARAMAKKAANS *hálíki*; SARNAMI *harhári*; SURINAAMS-JAVAANS *hareg*; SURINAAMS-JAVAANS *ari-ari* 'via Sranantongo'.
- harken** 'met een hark bijeenbrengen' → PAPIAMENTS *harka*; SRANANTONGO *ar'ari*, *har'hari*; SURINAAMS-JAVAANS *ari-ari* 'via Sranantongo'.
- harmonica** 'toetsinstrument' → INDONESISCH *harmonika* 'westers blaasinstrument met toetsen en balg; trekzak'; AMBONS-MALEIS *harmonik*; BOEGINEES *haremonika*; JAVAANS *èrmoni*, *èrmonikah* 'trekharmonica'; KUPANG-MALEIS *harmonik*; MADOEREES *armunika*, *armunikah*; MAKASSAARS *haramanika*, *haramonika*; MENADONEES *harmonik*; TERNATAANS-MALEIS *harmonik*.
- harmonie** 'eendracht' → INDONESISCH *harmoni*.
- harmonisatie** 'het harmoniseren' → INDONESISCH *harmonisasi*.
- harmonisch** 'in harmonie' → INDONESISCH *harmonis*; KUPANG-MALEIS *harnois*; MADOEREES *harmonis*; MENADONEES *harmonis*.
- harmonium** 'toetsinstrument' → INDONESISCH *harmonium* 'huisorgel met tongwerk'; SARNAMI *harmuniyá*.
- harnas** 'wapenuitrusting' → FRIES *harnas*; DEENS *harnisk* (uit NI of Nederduits); NOORS *harnisk* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *harnesk* (uit NI of Nederduits); FINS *haarniska* 'via Zweeds'; PAPIAMENTS † *harnas* 'paardentuig'.
- harp** 'snaarinstrument' → FRANS *harpe*; BASKISCH *harpa* 'via Frans'; INDONESISCH *harpa*; BOEGINEES *arapá*.
- harpoen** 'geweerhaakt werptuig' → ENGELS *harpoon*; DUIJS *Harpune* 'bij de (wal)visvangst gebruikte werpspeer of geschut met een soort pijl met weerhaken en een lijn; hulpmiddel aan weefgetouwen voor het inweven van de dwarsgarens (textieltechniek)'; DEENS *harpun* 'geweerhaakt werptuig voor het vangen van vis' (uit NI of Nederduits); NOORS *harpun* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *harpun* 'via Duits'; FINS *harppuuna* 'via Zweeds'; ESTS *harpuun* (uit NI of Duits); POOLS *harpun*; KROATISCH *harpun* 'bij de (wal)visvangst gebruikte werpspeer' 'via Duits'; SERVISCH *harpun* 'speer gebruik bij jacht onder water' 'via Duits'; SLOVEENS *harpuna* 'speer met metalen punt voor jacht op grote zeedieren' 'via Duits'; RUSSISCH *črapún*, *garpún*; BULGAARS *čarpun* 'metalen speer gebruikt bij jacht op grote zeedieren; ijzeren haak voor het vastzetten van twee muren; gereedschap voor het lossen van hooi'; OEKRAÏENS *črápovoe kolesó* 'schuifrad, palrad' 'via Russisch'; AZERI *harpun* 'metalen speer gebruikt bij jacht op grote zeedieren' 'via Russisch'; LETS *harpūna*; LITOUWS *harpūnas* 'metalen speer gebruikt bij jacht op grote zeedieren' (uit NI of Engels); ESPERANTO *harpuno* 'via Duits'; INDONESISCH *harpun*; NEGERHOLLANDS *harpoen*; PAPIAMENTS *harpun*, *arpun*; AROWAKS *harpona*.
- harpoeneren** 'met harpoen raken of werken' → DUIJS *harpunieren*.
- harpoenier** 'iemand die een harpoen gebruikt' → DUIJS *Harpunier*.
- harpuis** 'mengsel tegen houtworm' → DUIJS *Harpus*, *Harpens* 'mengsel van hars, teer en pek' (uit NI of Nederduits); DEENS *harpiks* 'hars' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *harpojs* 'mengsel van hars, teer en pek' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *gárpíus* 'vioollhars; harsige massa waarmee de scheepsromp ingewreven wordt'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *harpuis*, *arpuse*; INDONESISCH *arpus*, *harpus* 'hars (voor strijkinstrumenten); houtlijm'; JAVAANS *arpuwis*; SOENDANEES *arpus*, *karpus*.
- harpuisbos** 'heester die veel hars bevat' → ENGELS *harpuisbos* 'groenblijvende heestersoort' 'via Afrikaans'.
- hart** 'spier die bloedsomloop regelt' → NEGERHOLLANDS *hert*, *hart*, *hat*, *hāt*; SRANANTONGO *ati*; SARAMAKKAANS (*h*)*áti* 'hart; buik; gemoed; merg van een boom' 'via Sranantongo'.
- hartelijk** 'aardig, gastvrij' → NEGERHOLLANDS *hertlik*, *hertelijk*.
- harteloos** 'hardvochtig' → FRIES *herteleas*, *hertleas*.
- harteloosheid** 'het harteloos-zijn' → FRIES *herteleasheid*.
- harten** 'naam van een speelkaart' → INDONESISCH *hart*; MUNA *arataa*; SINGALEES *hārata*; TAMIL dial. *āṭattan*; UNAMI-DELAWARE *halet*; SRANANTONGO *arter*.
- hartenlust, naar** 'maar wat graag' → FRIES *nei hertenlust*.

hartigheid 'pittigheid' → NEGERHOLLANDS *hartigheid*.
hartje 'broche' → SINGALEES † *hartchi*.
hartlieven '(verouderd) van harte, met het hart liefhebben' → NEGERHOLLANDS *hartlive* 'van harte, met het hart liefhebben'.
hartstikke 'bijwoord van hoedanigheid' → FRIES *hartstikke*, *hartstikkene*.
hartzeer 'innig verdriet' → NEGERHOLLANDS *hertseer*.
hasjesj 'bedwelmend genotmiddel' → SRANANTONGO *asisi*.
haspel 'toestel om garen op te winden' → NOORS *hespe*, *hospel* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *haspel* (uit NI of Nederduits); ESTS *haspel* (uit NI of Duits).
hatelijk '(Surinaams-Nederlands) grof, weezinwekkend' → SRANANTONGO *hâtelijk* 'grof, weezinwekkend'.
haten 'sterke afkeer voelen' → FRANS *hair* 'verafschuwen'; NEGERHOLLANDS *hat*.
hatsjie 'tussenwerpsel: geluid van het niezen' → BERBICE-NEDERLANDS *hetjé*; SRANANTONGO *hetsyei*; *hadsyei*.
have 'bezit' → ZWEEDS *håvor* 'giften, gaven' (uit NI of Nederduits).
haven 'ligplaats voor schepen' → OOST-JIDDISCH *haafns*, *haawns* (uit NI of Duits); FRANS *havre* 'zeehaven; (verouderd) kleine beschutte haven; schuilplaats'; SPAANS *abra* 'baai, inham' <via Frans>; PORTUGEES *abra* 'baai met ankerplaats voor schepen' <via Frans>; BASKISCH *habre* 'estuarium' <via Frans>; BASKISCH *abra* 'als zeehaven bruikbare inham, baai; open, winderige plek' <via Spaans>; BRETONS *havr* <via Frans>; RUSSISCH *gávan*; OEKRAÏENS *gávan* 'via Russisch'; WIT-RUSSISCH *gávan* 'via Russisch'; PAPIAMENTS *haf* (ouder: *haaf*).
havenen 'beschadigen; (verouderd) zuiveren, schoonmaken' → FRANS dial. † *haver* 'bewerken'.
havenmeester 'iemand die voor de orde en veiligheid in een haven zorgt' → RUSSISCH *gavan'méjster*, *gavenmejster*.
haver 'korensoort' → PAPIAMENTS *haver*.
haveres '(verouderd) lijsterbes' → FRANS dial. *havèrna* 'lijsterbes'.
haverine 'plant: duizendguldenkruid' → FRIES *haverine*.
haverklap, om de 'ieder ogenblik, bij de geringste aanleiding' → FRIES *om 'e haverklap*.
havermout 'pap van gedroogde, gepelde en gebroken haver' → FRIES *havermout*; INDONESISCH *apermut*, *hapermot*.
haverzak 'zak gevuld met haver' → FRANS *havresac* 'zak met uitrusting van de infanterist die gedragen werd op de rug met behulp van bretels'.
havot '(Vlaams) inhoudsmaat' → FRANS dial. † *havot* 'maat voor graan'.
hazard 'kans, geluk' → SURINAAMS-JAVAANS *Ngajat* 'plaatsnaam'.
hazenlip 'aangeboren misvorming waarbij de bovenlip gespleten is' → ENGELS *harelip*.

hbs 'hogereburgerschool' → JAVAANS † *HBS*.
hè, hé, hei 'tussenwerpsel: uitroep om aandacht of bevestiging te krijgen' → ZWEEDS *hej* 'tussenwerpsel, informele groet' (uit NI of Nederduits); FINS *hei* 'tussenwerpsel, informele groet' <via Zweeds>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *heit(a)* 'tussenwerpsel, informele groet' <via Afrikaans>; INDONESISCH *hé*.
hebben 'bezitten, hulpwerkwoord' → JAVINDO *geef* 'bezitten'; NEGERHOLLANDS *ha*, *hā*, *a*, *hab*; BERBICE-NEDERLANDS *ha*, *habu*.
hebzuchtig 'hebberig' → SRANANTONGO *hepsyeu*.
hecht 'stevig' → DUIJS *hecht* '(scheepvaart) dicht, vastgemaakt'.
hechten 'bevestigen; (verouderd) gevangen nemen' → DEENS *hægte* 'bevestigen' (uit NI of Nederduits); NOORS *hekte* 'vasthaken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *håkta* 'vastmaken, arresteren' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *heftu* (ouder: *heftá*) 'bevestigen'.
hectare 'vlaktemaat: 10.000 m²' → INDONESISCH *hèktar*; BOEGINEES *hetàre*; JAKARTAANS-MALEIS *hèktar*; MADOEREES *hèktar*; MAKASSAARS *hetàre* 'vlaktemaat: 10.000 m² (bunder)'; MUNA *heto*; PAPIAMENTS *hèktar*; SURINAAMS-JAVAANS *èktar*.
hectogram '100 gram' → INDONESISCH *hèktogram*; BOEGINEES *hetogàràma*; MAKASSAARS *hetogàràma*.
hectoliter '100 liter' → INDONESISCH *hèktoliter*; BOEGINEES *hetoliterà*; MAKASSAARS *hetoliteré* '100 liter (mud, vat)'.
hectometer 'lengtemaat: 100 meter' → INDONESISCH *hèktométer*; BOEGINEES *hetométerà*; MAKASSAARS *hetométeré*.
heden 'bijwoord van tijd: vandaag' → FRIES *heden*.
hedendaags 'tot de tegenwoordige tijd behorende' → DUIJS dial. *hedendaags*.
hederik 'bepaalde plant' → FRANS dial. † *huricle*.
hedonisme 'leer dat genot het hoogste goed is' → INDONESISCH *hèdonisme*.
heel 'ongeschonden; geheel; zeer' → NEGERHOLLANDS *heel*, *hèlā*, *hèlē*, *hel(l)e* 'volledig, geheel; zeer'; BERBICE-NEDERLANDS *hele* 'ongeschonden; volledig'; SKEPI-NEDERLANDS *helwel* 'zeer'; SRANANTONGO *eri*, *heri* (ouder: *he(e)le*), *herheri* 'volledig, geheel'; SARAMAKKAANS *híi* 'geheel'.
heelhuids 'zonder letsel' → FRIES *heelhúds*.
heemgaard '(verouderd) omheining van een gehucht, omheind gehucht' → FRANS *hangar* 'loods, schuur'; MALTEES *hangar* 'loods, schuur' <via Frans>; ESPERANTO *hangaro* 'hangar, loods' <via Frans>; KOERDISCH *hangar* 'loods, schuur' <via Frans>.
heemraad 'college van raadslieden' → ENGELS *Heemrad* 'rechtscollege' <via Afrikaans>; DUIJS dial. † *Heemrider* 'college van dijkgraven'; INDONESISCH *émbrat* 'oude naam van de kampong in Batavia'.
heen 'bijwoord van plaats: weg' → DEENS *hen* (uit NI of Nederduits); NOORS *hen* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *hän* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *hen*.

heenlopen 'weggaan, vertrekken' → NEGERHOLLANDS *loop heen*.

heer 'naam en titel van mannelijk persoon' → SCHOTS † *here*; *her* 'meneer; man van hogere rang; meester'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *heer*, *here* 'naam en titel van mannelijk persoon, tussenwerpsel'; NEGERHOLLANDS *heer*, *here* 'Heer (God); meneer'; PAPIAMENTS † *her*.

heer 'speelkaart: koning' → ATJEHNEES *hè*; MUNA *hiri*; SINGALEES *hērā*; TAMIL dial. *ēr*.

heerd '(Vlaams) vlasstengel' → DUIJS dial. *Herl, Härll, Harl, Hardel* 'vlasstengel'.

heergewaad 'uitrusting geschonken door leenheer aan leenman' → FRANS dial. † *hergheweede* 'oorlogsuitrusting'.

heerlijk 'prachtig, aangenaam' → DEENS *herlig* 'aangenaam' (uit NI of Nederduits); NOORS *herlig* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *härilig* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *harlige* 'nobel'; NEGERHOLLANDS *heerlik*.

heerlijkheid 'gelukzaligheid' → NEGERHOLLANDS *heerlikheit, heerligheid*.

heermoes 'plant uit de paardenstaartfamilie' → DUIJS dial. *Haermuos*.

heerschaar 'legergroep' → FRIES *heerskaar*.

heerschap '(verouderd) persoon bij wie men dient, belangrijk persoon' → DEENS *herskab* 'voorname familie, voornaam gezelschap' (uit NI of Duits); NOORS *heirskap* 'heer en vrouw des huizes, persoon bij wie men dient' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *heerskap* 'voorname familie'.

heersen 'regeren' → DEENS *herse* 'commanderen' (uit NI of Nederduits); DEENS *herske* (uit NI of Duits); NOORS *herske* 'heerschappij voeren; algemeen voorkomen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *härska* (uit NI of Nederduits).

heerwout '(verouderd) hoofd van een leger' → FRANS *héraut* 'bode, heraut'.

hees 'schor' → PAPIAMENTS *hers* (ouder: *heers*).

heester 'struik' → FRANS *hêtre*.

heet 'zeer warm' → NEGERHOLLANDS *heet, hēt*; BERBICE-NEDERLANDS *hete*.

heffen 'omhoog brengen; innen; invorderen' → FRIES *heffe* 'omhoog brengen; innen; invorderen; meerderen bij breien'.

heft, hecht 'handvat' → FRANS dial. *hec(e), hé* 'haak'.

heftig 'onstuimig, hevig' → DEENS *heftig* (uit NI of Nederduits); NOORS *heftig* 'intens; hevig; opvliegend' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *häftig* (uit NI of Nederduits).

heg 'haag' → NOORS *hekk* (uit NI of Nederduits); FRANS *haie*.

hegemonie 'overwicht van een staat' → INDONESISCH *hégémoni*.

hegen '(verouderd) bewaken' → DEENS *hæge* 'bewaken' (uit NI of Nederduits).

heiblok 'stamper van straatmakers' → FRANS *hie*.

-heid 'achtervoegsel dat zelfstandige naamwoorden

afleidt' → DEENS *-het* (uit NI of Nederduits); NOORS *-hed* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *-het* (uit NI of Nederduits).

heide 'plant, grond met heideplant begroeid' → NEGERHOLLANDS *heide*.

heiden 'ongelovige' → ENGELS *hoyden* '(verouderd) lomperik; ongemaniërd meisje, wildebras'; NEGERHOLLANDS *heiden*.

heidendom 'heidens geloof; de heidense volkeren' → NEGERHOLLANDS *heidendom*.

heidens 'ongelovig' → DEENS *hedensk* (uit NI of Nederduits); NOORS *hedensk* (uit NI of Nederduits).

heien 'in de grond stampen' → ZWEEDS † *hajning* 'op en neer bewegen van beide uiteinden van een schip; deining die in havens ontstaat door zeegang'; FINS *haininki* 'op en neer bewegen van het schip aan het anker of bij min of meer windstille' «via Zweeds»; FRANS *hier* 'met een grote houten hamer slaan'; PAPIAMENTS † *hei*.

heier 'heimachine' → ZWEEDS *hejare*.

heil 'welzijn, redding' → FRANS dial. *bonne heel* 'gezondheid (wens)'.

Heiland 'Zaligmaker' → NEGERHOLLANDS *heiland*.

heilbot 'beenvis' → FRANS dial. *elbot*.

heilig 'verheven' → NEGERHOLLANDS *heilig*.

heiligdom 'heilige, gewijde plaats' → NEGERHOLLANDS *heiligdom*.

heiligmaking 'het heilig maken of doen, inwijding, heiligheid' → NEGERHOLLANDS *heiligmaking*.

heimelijk 'geheim, verborgen' → DEENS *hemmelig* (uit NI of Nederduits); NOORS *hemmelig* 'geheim' (uit NI of Nederduits).

heimwee 'verlangen naar geboortegrond' → FRIES *heimwee*; PAPIAMENTS *heimwé*.

heining 'schutting' → DUIJS dial. *Heinunge, Heininge, Heninge, Heinicht* 'omheind of afgesloten veld'; NEGERHOLLANDS *heining*.

heitse '(Vlaams) fakkel' → FRANS dial. † *hache* 'fakkel'.

hek 'rastering' → DUIJS *Heck* 'bovenkant van het achterste deel van een schip' (uit NI of Nederduits); DEENS *hæk* 'hek op een schip; achterkant van een auto; rastering' (uit NI of Nederduits); NOORS *hekk* 'boven-achterzijde van een schip; achterste deel van een auto' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *häck* 'achterreling van een schip; krat, kistje'; FINS *häkki* 'hok, kooi' «via Duits»; ESTS *hekk* 'hek op een schip' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *hec* 'traliëwerk'; ZUID-SOTHO *heke* «via Afrikaans»; INDONESISCH *hék*; AMBONS-MALEIS *hèk*; JAVAAANS *èk, hèg, hèk* '(ijzeren) rastering'; KUPANG-MALEIS *hèk*; MADOEREES *hek*; MENADONEES *hèk*; SOENDANES *hek*; TERNATAANS-MALEIS *hèk*; NEGERHOLLANDS *hek, hekn, hekan* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *hèkchi* (ouder: *hekketsje*).

hekbalk 'balk die de basis vormt van het hek' → RUSSISCH † *gekbàlk*.

hekkboot 'de kleinste boot aan boord, die aan het

- hek opgehesen wordt; schip met de (vierkante) achtersteven van een pinas' → DUIJS *Heckboot* 'de kleinste boot aan boord, die aan het hek opgehesen wordt'; FRANS *hecbot* 'de kleinste boot aan boord, die aan het hek opgehesen wordt'; RUSSISCH *gékbot* 'schip met de (vierkante) achtersteven van een pinas'.
- hekel** 'vlaskam' → DEENS *hegle* (uit NI of Nederduits); NOORS *hekle* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *häckla* (uit NI of Nederduits); FINS *häkilä* 'via Zweeds'.
- hekelen** 'over de hekel halen; berispen' → DEENS *hegle* 'over de hekel halen, uitkafferen, door de mangel halen' (uit NI of Nederduits); NOORS *hekle* 'reinenigen met een hekel' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *häckla* 'over de hekel halen' (uit NI of Nederduits).
- heks** 'tovenaars' → PAPIAMENTS *hèks*.
- hekwerk** 'latwerk, palen, e.d. waaruit een hek bestaat' → PAPIAMENTS *hèkwèrk*.
- hel** 'onderwereld' → FRANS dial. † *helle* '(fig.) lawaaige bijeenkomst'; NEGERHOLLANDS *hel, hei*; SRANANTONGO *hèl* 'onderwereld; hels'.
- held** 'dapper iemand' → DEENS *helt* (uit NI of Nederduits); NOORS *helt* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *helt*.
- helder** 'klaar, licht, duidelijk' → FRIES *helder* 'klaar, duidelijk'; NEGERHOLLANDS *helter*; PAPIAMENTS † *helder* 'klaar'.
- helemaal** 'geheel en al' → BERBICE-NEDERLANDS *helemali*.
- helen** 'verbergen (ook van gestolen goed)' → NOORS *hele* 'verbergen, kopen van gestolen goed' (uit NI of Nederduits).
- hele zool** 'complete schoenzool' → PAPIAMENTS *helesol* 'complete schoenzool; van volledige schoenzool voorzien'.
- helft** 'elk der beide gelijke delen waarin iets verdeeld is' → FRIES *helft*; ZWEEDS *hälft* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *half*.
- helikopter** 'hefschroefvliegtuig' → INDONESIAISCH *helikopter*.
- heliocentrisch** 'met de zon als middelpunt' → INDONESIAISCH *hélioséntris*.
- heliotrop** 'plantengeslacht' → INDONESIAISCH *héliotrop*.
- helium** 'chemisch element' → INDONESIAISCH *hélium*.
- hellebaard** 'lang middeleeuws wapen' → DEENS *hellebard*; NOORS *hellebard* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *hillebard* (uit NI of Nederduits); FRANS *hallebarde* (uit NI of Duits); LITOUWS *alebarda* 'via Frans'.
- hellen** 'schuin aflopen' → DUIJS dial. *hellen* 'naar één kant hangen'; LETS *elinš*.
- helling** 'schuin aflopende scheepswerf waar schepen gebouwd of gerepareerd worden' → DUIJS *Helling*; POOLS *eling, helling, heling* 'schuin schuin aflopende scheepswerf waar schepen gebouwd of gerepareerd worden' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *éling, élin*; OKRAÏENS *éling* 'via Russisch'; LITOUWS *élingas*.
- helm** 'hoofddekse' → FRANS *heaume*; FRANS dial. † *am'lète* 'vlies over het hoofd van een baby'; BRETONS *helm* 'via Frans'; INDONESIAISCH *hélum, hélem*; MENADONEES *hèlem*; MINANGKABAUS *helem*; MUNA *helemu*; PAPIAMENTS *hèlmu*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *helum*.
- helm** '(verouderd) staaf waarmee het scheepsroer bewogen wordt, scheepsroer' → FRANS *jaumière* 'hennengat, ronde opening in de scheepshuid waardoor de roerschacht steekt'.
- helm** 'duinplant' → DEENS *hjelme* (uit NI of Nederduits).
- helmdraad** 'steel van een meeldraad' → JAPANS *kashi* 'steel van een meeldraad, lett. bloemdraad'; CHINEES *huasi*.
- helmstok** 'stok die het roer beweegt' → SCHOTS † *helmstok*; FRANS dial. *hamestoc*.
- helpen** 'bijstaan' → JAVINDO *helpen*; NEGERHOLLANDS *help*; BERBICE-NEDERLANDS *helpu*; SRANANTONGO *hèlpi, yepi*; SURINAAMS-JAVAANS *hèlep, ngèlep*.
- helper** 'assistent, hulp' → JAVAANS *èlper* 'helper, hulp (beambte)'; NEGERHOLLANDS *helper* 'assistent'.
- hels** 'hevig, heftig' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *helse* 'hevig, heftig, uiterst' 'via Afrikaans'.
- helse steen** 'in staafjes gegoten zilvernitraat' → JAPANS *jigokuseki* 'in staafjes gegoten zilvernitraat, lapis infernalis, lett. helsteen'.
- hem** 'buitendijks land' → FRANS dial. *hemme* 'terrein omgeven door dijken of heggen'.
- hem** 'persoonlijk voornaamwoord' → CHINEES-MALEIS *hèm*; JAVINDO *gem*; NEGERHOLLANDS *em, am, an, ham, him, hem* 'hij, zij, hem, haar, zich'; SKEPI-NEDERLANDS *em* 'persoonlijk voornaamwoord: hij, zij, het'; SRANANTONGO *en, hem* 'hij, zij, het, haar, zijn, hem'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *ahm, am* 'persoonlijk voornaamwoord mannelijk enkelvoud, onzijdig meervoud' 'via Negerhollands'.
- hemd** '(onder)kledingstuk' → XHOSA *hempe* 'kledingstuk' 'via Afrikaans'; SHONA *hembe* 'kledingstuk' 'via Afrikaans'; INDONESIAISCH *hém* '(westers) bovenkledingstuk'; JAKARTAANS-MALEIS *hèm* 'onderkledingstuk'; JAVAANS *hèm* 'kledingstuk'; MADOEREES *èhèm, hem* 'onderkledingstuk'; MENADONEES *hèm* 'onderkledingstuk'; MUNSEE-DELAWARE *hé:mpət*; UNAMI-DELAWARE *hèmpës* '(onder)kledingstuk, jurk'; MAHICAN *hàmed*; NEGERHOLLANDS *hemmede, hemmete, hemete* 'kledingstuk'; BERBICE-NEDERLANDS *hemdu* 'kledingstuk'; SKEPI-NEDERLANDS *hemde* 'kledingstuk'; SRANANTONGO *empi, hempi* 'onderkledingstuk, overhemd'; AUCAANS *impi* 'overhemd'; SARAKAKKAANS *hèmpi* 'via Sranantongo'; AROWAKS *hemede* 'kledingstuk'; KARAÏBISCH *empi* 'via Sranantongo'; SURINAAMS-JAVAANS *èmpi* 'onderjurk, overhemd' 'via Sranantongo'.
- hemel** 'firmament; baldakijn van een ledikant' → AMBONS-MALEIS *perhémel* 'baldakijn van

- een ledikant'; CHINEES-MALEIS *hèmel* 'hemel (christendom)'; MENADONEES *fòrhèmel* 'baldakijn van een ledikant'; NEGERHOLLANDS *hemel*, *himun*, *himul* 'firmament'; SRANANTONGO *heimmel* 'firmament'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *hemel* 'firmament' (via Negerhollands).
- hemelijk** '(verouderd) hemels' → NEGERHOLLANDS *hemlik* 'hemels'.
- hemelrijk** 'de hemel, het verblijf van de engelen en de gelukzaligen' → NEGERHOLLANDS *hemelriek*, *hemelrik*.
- hemels** 'verrukkelijk, zich in de hemel bevindend' → NEGERHOLLANDS *hemelsch*.
- hemelvaart** 'het ten hemel stijgen (van Jezus)' → NEGERHOLLANDS *hemelvaart*; PAPIAMENTS † *hemelvaart*.
- hemisfeer** 'halve bol' → INDONESISCH *hémisfér*.
- hemofilie** 'bloederziekte' → INDONESISCH *hémofilia*.
- hemoglobine** 'kleurstof in de rode bloedcellen' → INDONESISCH *hémoglobín*.
- hemorragie** 'bloeding' → INDONESISCH *hémoragi*.
- hemzelf** '(hij) in eigen persoon' → NEGERHOLLANDS *amsèl* 'hijzelf, zichzelf, hemzelf, haarzelf, zichzelf'.
- hen** 'hoendervogel' → DUIJS dial. *Hinne*; DEENS *hennin* 'hoog, kegelvormig hoofddeksel met sluis voor de middeleeuwse vrouw (lijkend op de kam van een hen)' (via Frans); FRANS *hennin* 'kegelvormig, hoog en stijf kapsel van een middeleeuwse vrouw (lijkend op de kam van een hen)'.
- Hendrika** 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Rika*, *Ribka*.
- hengel** 'vistuig; (gewestelijk) hengel' → FRANS *linguet* (ouder: *hinhuët*) 'korte ijzeren, beweegbare stang rond een pen om een tros tegen te houden; draaiende haak die een beweegbaar stuk tegenhoudt'; FRANS dial. *hëg*; *hingle* 'steel van een zeis; stok om een sloot over te springen'.
- hengsel** 'beugel, scharnier' → FRANS dial. *hanzin* 'vishaak'; INDONESISCH *éngsèl*, *éngsel* 'beugel, scharnier; wissel (in railsysteem)'; AMBONS-MALEIS *hèngsèl*; GIMÁN *hensel*; JAKARTAANS-MALEIS *èngsèl*; JAVAANS *èngsèl*, *èsèl* 'scharnier'; KUPANG-MALEIS *hèngsèl*; MADOEREES *engsel*; MAKASSAARS *éngselé* 'beugel, scharnier (van deur)'; MENADONEES *hèngsèl*; MINANGKABAU *anse*, *ense*; SASAKS *engsel* 'scharnier'; SOENDANEES *engsel*; TERNATAANS-MALEIS *hèngsèl*; SRANANTONGO *ensri* (ouder: *hensri*); SURINAAMS-JAVAANS *éngsèl*.
- hengst** 'mannelijk paard' → DEENS *hingst* (uit NI of Nederduits); NOORS *hingst* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *hingst* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *hengəs*.
- hennengat** 'gat voor roerschacht' → RUSSISCH † *genegát* 'eivormige opening boven de achtersteven om de kop van het roer doorheen te brengen'.
- hepatitis** 'geelzucht' → INDONESISCH *hépatitis*.
- her** 'bijwoord van plaats: hierheen' → FRANS *haro* 'uitroep'.
- her-** 'voorvoegsel ter uitdrukking van herhaling' → FRIES *her-*.
- herbarium** 'verzameling gedroogde planten' → INDONESISCH *hérbarium*.
- herberg** 'logement' → FRANS *héberge*; BRETONS *herberc'h*; NEGERHOLLANDS *herberg*.
- herbergen** 'onderdak verschaffen' → FRANS *héberger*; BRETONS *herberchiañ*; NEGERHOLLANDS *herbergeer*.
- herbicide** 'onkruidverdelgend middel' → INDONESISCH *hérbisida*.
- herbivoor** 'planteneter' → INDONESISCH *hérbivor(a)*.
- hercontrole** 'nieuwe controle' → FRIES *herkontrôle*.
- herder** 'hoeder van een kudde' → JAKARTAANS-MALEIS *hèrder* 'bewaker, bodyguard'; NEGERHOLLANDS *herder*; PAPIAMENTS *herder*.
- herder, herdershond** 'hondensoort' → INDONESISCH *hérder*; JAKARTAANS-MALEIS *hèrder*; KUPANG-MALEIS *herder*; MENADONEES *hèrder*; PAPIAMENTS *herder*.
- hereditair** 'erfelijk' → INDONESISCH *héritidér*, *hérédítér*.
- herendienst** 'onbetaald werk voor heer of gouvernement' → INDONESISCH *hérédines*; JAVAANS † *èrdhines* 'voor herendienst uitkomende; hoofdgeld (afkoop van herendienst)'; MUNA *harendesi* 'ten behoeve van het gouvernement te verrichten onbetaalde arbeid door de mannelijke inlandse bevolking'; SOENDANEES *herdinës*.
- Heren Staten** 'vertegenwoordigers van de standen in de Staten-Generaal' → DEENS *herren-stater*, *herrerstater* 'vertegenwoordigers van de standen in de Nederlandse Staten-Generaal'.
- heresie** 'ketterij' → DUIJS *Häresie*.
- herexamen, her** 'nieuw examen' → FRIES *hereksamen*; MENADONEES *hèr* 'een examen herkansen'.
- herfst** 'najaar' → PAPIAMENTS *hèrfst* (ouder: *herfst*).
- hergeboorte** 'wedergeboorte' → FRIES *herberte*.
- herhalen** 'nogmaals gebeuren; zeggen' → FRIES *herhelje* 'nogmaals gebeuren; zeggen; (zich) herstellen'.
- herhaling** 'het herhalen; dat wat herhaald wordt' → FRIES *herhelling*.
- herhalingsoefening** 'oefening bij wijze van herhaling' → FRIES *herhellingsoefening*.
- herinneren** 'doen terugdenken aan' → FRIES *herinnerje*; ZWEEDS *erinra* (uit NI of Nederduits).
- herinnering** 'het herinneren, aandenken' → FRIES *herinnering*.
- herkennen** 'weer kennen, terugkennen' → FRIES *herkenne*.
- herkenning** 'het herkennen' → FRIES *herkenning*.
- herkenningsteken** 'teken van herkenning' → FRIES *herkenningsteken*.
- herkomst** 'oorsprong, afstamming' → DEENS *herkomst* (uit NI of Nederduits); NOORS *herkomst* 'oorsprong'

(uit NL of Nederlands); ZWEEDS *härkomst* (uit NL of Nederlands).

hermaaien ‘(verouderd) afmaaien’ → FRANS dial. † *hermier* ‘gras dat de rivieroever verspert wegmaaien en uittrekken’.

hermafrodiet ‘tweeslachtig wezen’ → INDONESISCH *hérmafrodít*.

hermandad ‘politie’ → INDONESISCH † *hérmandad*.

hermelijn ‘marterachtige’ → DEENS *hermelin* (uit NL of Nederlands).

hermeneutiek ‘theorie van de exegese’ → INDONESISCH *hérnéneutik(a)*.

hermetisch ‘volkomen dicht’ → INDONESISCH *hérmétis*.

hermoes, heermoes ‘akkerpaardenstaart’ → DUIJS dial. *Härenmuos* ‘veldpaardenstaart’.

hernhutter ‘Moravische Broedergemeenschap’ → SRANANTONGO *Anitri*.

hernia ‘uitstulping van tussenwervelschijf, ingewandsbreuk’ → INDONESISCH *hérnia*; MINANGKABAUS *hernia*.

heroïek ‘heldhaftig(heid)’ → INDONESISCH *héroik*.

heroïne ‘bedwelmende stof’ → INDONESISCH *héroin*.

heropening ‘het weer beginnen of openen’ → FRIES *heriepening*.

herordening ‘vernieuwde regelmatige schikking’ → INDONESISCH *hérordening*.

heroriëntatie ‘het zich opnieuw oriënteren’ → INDONESISCH *héroriéntasi*.

herpetologie ‘leer der reptielen’ → INDONESISCH *hérpétologi*.

herregistratie ‘het opnieuw registreren’ → INDONESISCH *hérrégistrasi*.

herrie ‘lawaai; ruzie’ → FRIES *herje, herry* ‘lawaai, drukte; twist; gerechtelijke veroordeling’; MENADONES *hèri* ‘ruzie’; PETJOH *herrie* ‘onenigheid, ruzie, trammelant’.

herrijzen ‘weder opstaan’ → FRIES *herrize*.

herrijzenis ‘wederopstanding’ → FRIES *herrizenis*.

herscheppen ‘opnieuw scheppen, een nieuwe vorm geven’ → FRIES *herskeppe*.

herscholing ‘het opnieuw scholen’ → FRIES *herskoalling*; INDONESISCH *hérsholing*.

hersensbloeding ‘beroerte’ → PAPIAMENTS *hersensbloeding*.

hersenschudding ‘aandoening van de hersenen veroorzaakt door een schok’ → PAPIAMENTS *hersenschudding*.

hersenvlies ‘vlies rond de hersenen’ → JAPANS *nòmaku* ‘vlies rond de hersenen, lett. hersenvlies’; CHINEES *naomo*.

herstel ‘het herstellen’ → FRIES *herstel*.

herstellen ‘weer in oorspronkelijke staat brengen’ → FRIES *herstelle*.

herstemmen ‘opnieuw stemmen’ → FRIES *herstimme*.

herstemming ‘het herstemmen’ → FRIES *herstimming*.

hert ‘herkauwer’ → FRANS *hère* ‘jong hert van meer dan zes maanden’.

hertenbeest ‘hert; Zuid-Afrikaanse antilopesoort, hartebeest’ → ENGELS *hartebeest, hartbeest* ‘Zuid-Afrikaanse antilopesoort’ <via Afrikaans>; DUIJS *Hartebeest* ‘Zuid-Afrikaanse antilopesoort’ <via Afrikaans>; ZWEEDS *hartbest* ‘Zuid-Afrikaanse antilopesoort’; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *hartebeest* ‘antilopesoort’; BERBICE-NEDERLANDS *hatibesi* ‘hert’.

hertog ‘adellijke titel’ → DEENS *hertug* (uit NL of Nederlands); ZWEEDS *hertig* (uit NL of Nederlands); FINS *herttua* <via Zweeds>.

hervatten ‘weer opvatten, opnieuw beginnen’ → FRIES *herfetsje*.

hervatting ‘het weer beginnen’ → FRIES *herfetting*.

herverzekering ‘het herverzekeren of overeenkomst waarbij dat gebeurt’ → FRIES *herfersekering*.

hervormd ‘protestant’ → FRIES *herfoarme*; DUIJS dial. *hervormd* ‘gereformeerd’.

hervormen ‘een nieuwe vorm geven’ → FRIES *herfoarmje*.

hervormer ‘iemand die hervormt’ → FRIES *herfoarmer*.

hervorming ‘het hervormen; reformatie’ → FRIES *herfoarming*.

herwaarts ‘zeer lang geleden’ → FRIES *herwaarts*.

herzien ‘opnieuw bekijken, om fouten te herstellen’ → FRIES *hersjen*.

hesp ‘(hieltje van een) ham’ → DUIJS dial. *Hespe*.

heten ‘de naam dragen’ → NEGERHOLLANDS *hiet*.

heterodox ‘niet rechtzinnig’ → INDONESISCH *hétérodoks*.

heterofiel ‘seksueel op het andere geslacht gericht’ → INDONESISCH *hétérofil, hétéro*.

heterofoon ‘ongelijksoortig’ → INDONESISCH *hétérofoon*.

heteroseksueel ‘seksueel op het andere geslacht gericht’ → INDONESISCH *hétéroséksuil*.

hete wegge, heetwegge ‘(gewestelijk) warm wittebroodje’ → ZWEEDS † *hetvägg* ‘gevuld broodje met warme melk’ (uit NL of Nederlands).

heu ‘type binnenschip’ → ENGELS *hoj* ‘sloepgetuigde kustvaarder; (verouderd) lomperik’; ZWEEDS *hoj* ‘Noordzeeschip; afgedankt vaartuig dat bijvoorbeeld gebruikt wordt als magazijn; oude, slechte schepen in het algemeen’ (uit NL of Engels); FRANS *heu* ‘kustvaarder van de Noordzee’.

heuker ‘(verouderd) kramer, venter’ → ENGELS *hawker* ‘marskramer, straatventer; paard van een marskramer’; DEENS *høker* ‘kramer, venter’ (uit NL of Nederlands); NOORS *høker* ‘kramer, venter’ (uit NL of Nederlands); ZWEEDS *hökare* ‘kruidenier, kramer’ (uit NL of Nederlands).

heumig ‘(gewestelijk) vuns’ → SOENDANEES *heumeug* ‘muf, vies, vuns’.

heup ‘gewricht tussen bovenbeen en romp’ → NEGERHOLLANDS *hep, heep* ‘lende’; PAPIAMENTS *hep* (ouder: *heep*) (uit NL of Engels).

heus ‘werkelijk’ → PETJOH *heus-heus* ‘werkelijk waar, echt waar’; JAVINDO *hees, geus*.

heuselijk '(verouderd) netjes, welgemanierd' → ZWEEDS † *hyslig* 'behaaglijk'.

heuvel 'verheffing van aardbodem' → ENGELS *hovel* 'knobbel op de kop van een walvis'; DUIJS dial. *Huelle, Hull, Hüll, Hülle* 'lage, begroeide heuvel'; DUIJS dial. *Höwel, Hübel, Hewen*; FRANS dial. *houel, hoveau, hoviaou, houvieu*; heuvel 'hoop(je) graan, in één slag afgemaaide hoeveelheid gras; hoop, stapel'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *heuweltjie* 'oud termietennest als vruchtbare verhevenheid' <via Afrikaans>.

hevea 'plantengeslacht' → INDONESISCH *hévéa* 'rubberboom'.

hevel 'gebogen buis om vloeistoffen over te tappen' → ZWEEDS *hävert* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *hèvel* 'sifon'.

hevig 'sterk, erg' → FRIES *hevich*.

hevigheid 'het hevig zijn' → FRIES *hevigens, hevichheid*.

hexachlorofoon 'bacteriedodende stof in zeep' → INDONESISCH *héksaklorofén*.

hexameter 'versvoet' → INDONESISCH *héksaméter*.

hiaat 'leemte' → INDONESISCH *hiat, hiatus*.

hibiscus 'plantengeslacht' → INDONESISCH *hibiskus*.

hiel 'achterste deel van voet' → FRIES *hyl*; DUIJS dial. *Hiel*; NEGERHOLLANDS *hiel, houe, hil*; PAPIAMENTS *hilchi* (ouder: *hieltje*) 'achterste deel van voet; hak'; SRANANTONGO *iri*.

hiëp, heep '(gewestelijk) hakmes' → FRANS dial. *hèpe* 'klein mes'.

hiëp, hiëp, hoera 'tussenwerpsel: uitroep bij verjaardag' → INDONESISCH *hip-hip hura!*

hier 'bijwoord van plaats' → NEGERHOLLANDS *hier, hie, hi, hieso(o), hiso*; BERBICE-NEDERLANDS *hiri*; SKEPI-NEDERLANDS *hisá*.

hier, jij! 'uitroep: kom hier!' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *hierjy* 'waardeloze persoon (die deze onbeschaafde uitroep gebruikt), waardeloze zaak; waardeeloos' <via Afrikaans>.

hiërarchie 'rangorde' → INDONESISCH *hiérarki, hirarki*.

hiervan 'van het genoemde' → NEGERHOLLANDS *van hie*.

hierzo 'hier' → NEGERHOLLANDS *hieso*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *hiso* <via Negerhollands>.

hij 'persoonlijk voornaamwoord' → CHINEES-MALEIS *hèy*; JAVAANS dial. † *hèy*; JAVINDO *hij, gij*.

hijgen 'kort ademhalen' → PAPIAMENTS † *hyg*.

hij's 'daad van hijsen' → FRIES *hij's*.

hijsen 'naar boven trekken' → ENGELS † *hoise*; SCHOTS *heeze, heise, hese; hease, hyse, hize* 'naar boven trekken; (fig.) verheffen; iemand voortjagen; dansen op een levendige manier; pret maken; (van prijzen) stijgen; snel reizen, haasten; wemelen, vol zijn (van)'; DUIJS *heifsen, hissen*; DEENS *hejse*; NOORS *heise*; ZWEEDS *hissa* (uit NI of Nederduits); FINS *hissata* <via Zweeds>; FRANS *hisser* 'met een

touw omhoog trekken; met kracht omhoog trekken'; SPAANS *izar* '(op)hijsen' <via Frans>; PORTUGEES *icar* <via Frans>; POOLS *hysować, hisować* 'de zeilen omhooghijsen, naar boven trekken'; ESPERANTO *hisi* <via Frans>; BERBICE-NEDERLANDS *hesi*; PAPIAMENTS *hisa* (ouder: *hizá*) (uit NI of Spaans); SRANANTONGO (*h*)*èsi*; SARNAMI *hice*.

hijstakel 'touw voor het ophijzen van lasten' → FRANS *itague* 'koord dat met een van de uiteinden aan een willekeurig object vastzit en met het andere uiteinde aan een takel zit om het object omhoog te hijsen'.

hik 'samentrekking van het middenrif' → AMBONS-MALEIS *hik*; PAPIAMENTS *hik*.

hikken 'de hik hebben' → PAPIAMENTS *hik*.

hil '(gewestelijk) heuvel' → DUIJS dial. *Hülle, Hille* 'dichtbegroeide kleine gazonheuvel, aardappelplant'.

hilariteit 'vrolijkheid' → PAPIAMENTS *hilariteit*.

hild, hilde '(gewestelijk) zoldering van losse planken boven een stal' → ZWEEDS *hylla* 'plank, rek, kast, engelenbak' (uit NI of Nederduits); FINS *hyllý* 'draagkrachtige (boeken)plank' <via Zweeds>.

Hilversum 'plaats in Noord-Holland' → FRANS † *hilvarsum* 'soort tapijt'.

hinder 'overlast' → SRANANTONGO (*h*)*endri*.

hinderen 'hinder veroorzaken, verhinderen, beletten' → NEGERHOLLANDS *hinder, hindu*; SRANANTONGO *endri, hendri* 'hinder veroorzaken'.

hindering 'het beletten, de belemmering' → NEGERHOLLANDS *hindering*.

hinderlaag 'overval vanuit verdedekte opstelling' → FRIES *hinderlaach*.

hinderordonnantie 'hinderwet (koloniale tijd)' → INDONESISCH † *hinderordonansi*.

hindoeïstisch 'betrekking hebbend op hindoes of het hindoeïsme' → INDONESISCH *hinduïstis*.

Hindoestaan 'aanhanger van de hindoeïstische godsdienst' → SRANANTONGO *Hindustani*; SURINAAMS-JAVAANS *Hindustan, Industan*.

Hindoestani 'taal, vorm van Hindi' → SURINAAMS-JAVAANS *Hindustani, Industani*.

hinken 'mank gaan' → JAVINDO *hing*.

hinkepink 'spotnaam voor iemand die hinkt' → FRANS dial. *hink et pink, hinképink* 'stropmelend, mank'.

hip 'behorend bij de stijl van een hippie' → INDONESISCH *hipis*.

hippen 'springen' → FRIES *hippe*.

HIS 'Hollands-Indische School' → INDONESISCH † *H.I.S.* 'lagere school voor Indonesische kinderen met Nederlands als voertaal'; JAVAANS *HIS*.

historicus 'geschiedkundige' → INDONESISCH *historikus*.

historie 'verhaal, geschiedverhaal' → INDONESISCH *histori*; AMBONS-MALEIS *istòri, stori* 'spreken, praten'; JAKARTAANS-MALEIS *setori* 'ruzie' (uit NI of Engels); MADOERES *stori* 'historie, geval, ruzie' (uit NI of Engels); MAKASSAARS *sitòri* 'herrie, praatjes, complimenten'; MENADONEES

stori 'lawaai, ruzie, leven'; SOENDANEES *istori* 'vals aanklagen, een historie ergens van maken' (uit NI of Engels); CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *historiaal* 'vertelling'; NEGERHOLLANDS *storie* 'historie, geschiedenis, verhaal'.

historiografie 'geschiedschrijving' → INDONESISCH *historiografi*.

historisch 'geschiedkundig' → INDONESISCH *historis*.

hitsen 'opjagen' → DUIJS dial. *hitsen*; NOORS *hisse* 'opwinden, opstoken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *hetsa* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *hichier, hesser, isser*; *ahissá, asísá* 'opjagen, ophitsen'.

hitte 'sterke warmte' → NEGERHOLLANDS *hitte, hit, heet, hét* 'sterke warmte, uitslag'.

hobbel 'oneffenheid' → DUIJS dial. *Hubbel, Hobbel*.

hobbelen, hobben 'schommelend bewegen' → ENGELS *hobble* 'op en neer bewegen; strompelen; haperend spreken; belemmeren; kluisteren'; FRANS *hobereau* 'boomvalk (die zich op zijn prooi stort); (pejoratief, fig.) jonker van lage adel die van zijn land leeft'; FRANS dial. *hober, hobe, hobâer* 'verplaatsen, vertrekken'.

hobby 'liefhebberij' → INDONESISCH *hobi* (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *hobi* (uit NI of Engels); MENADONEES *hobi* (uit NI of Engels).

Hoboken 'plaatsnaam in Nieuw-Nederland, waar men stenen uithakte die geschikt waren voor pijpen' → UNAMI-DELAWARE *upokan* 'pijp'.

hockey 'veldsport' → INDONESISCH *hoki* (uit NI of Engels).

hocus pocus 'tussenwerpsel: toverformule' → AMBONS-MALEIS *pokis-pokis* 'een uitdrukking om goochelen aan te duiden, toverkunsten'; KUPANG-MALEIS *pokis-pokis* 'een uitdrukking om goochelen aan te duiden'; MENADONEES *pokis-pokis* 'een uitdrukking om goochelen aan te duiden'; TERNATAANS-MALEIS *pokis-pokis* 'een uitdrukking om goochelen aan te duiden'.

hoe 'bijwoord van hoedanigheid: op welke wijze' → NEGERHOLLANDS *hoe, ho, hue*; BERBICE-NEDERLANDS *ho*; SKEPI-NEDERLANDS *hosmetju* 'hoe is het met je, hoe gaat het'.

hoed 'hoofddekseel; inhoudsmaat' → SCHOTS † *hude* 'Nederlandse maat voor droge inhoud'; FRANS dial. † *hut; hoet, hoeux, hot* 'hoofddekseel; maat voor graan, erwten, vloeistof'; NEGERHOLLANDS *hoet, hoed, hut* 'hoofddekseel'; BERBICE-NEDERLANDS *hutu* 'hoofddekseel'; SKEPI-NEDERLANDS *hut* 'hoofddekseel'.

hoedanig 'van welke soort' → NOORS *hvordan* 'hoe, van welke soort' (uit NI of Nederduits).

hoede 'bewaking, waakzaamheid; (verouderd) plaats waar iets bewaard werd' → FRANS dial. † *heude, houde; heude* 'bergplaats; scheepshut'.

hoef 'hoornschoen' → FRANS dial. *huf* 'zweren aan de voet van paarden'.

hoefnagel 'nagel om hoef mee te bevestigen' → FRIES *hoefnagel*.

Hoegaarden 'plaats in Vlaams-Brabant en biermerk dat daar wordt gebrouwen' → FRANS dial. *hougard* 'zeer zacht wit bier'.

hoek 'ruimte tussen twee lijnen of vlakken; landtong; haak' → ENGELS *hook* 'scherpe bocht; landtong'; DUIJS *Huk* 'landtong, die het rechtlijnige verloop van een kust onderbreekt'; DUIJS dial. *Hoek, Huk, Hok, Huok* 'ruimte tussen twee lijnen of vlakken'; DEENS *huk* 'uitsteeksel bij de kust' (uit NI of Nederduits); NOORS *hukk* 'scherpe bocht; hoge landtong' (uit NI of Nederduits); FRANS † *houcle* 'chirurgisch instrument dat dient om de randen van een wond samen te trekken'; FRANS † *houlx* 'vishaak'; RUSSISCH *guk* 'uitstekende punt van het land'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *hoek* 'landschapselement gekenmerkt door in- of uitwendige hoeken'; INDONESISCH *huk* 'ruimte tussen twee lijnen of (verticale) vlakken (kamer, straat); slag die van opzij komt (boksen)'; AMBONS-MALEIS *huk* 'ruimte tussen twee lijnen of vlakken'; JAKARTAANS-MALEIS *huk* 'ruimte tussen twee lijnen of vlakken, donkere plek'; KUPANG-MALEIS *huk* 'ruimte tussen twee lijnen of vlakken'; MENADONEES *huk* 'ruimte tussen twee lijnen of vlakken'; TERNATAANS-MALEIS *huk* 'ruimte tussen twee lijnen of vlakken'; JAPANS *hokku* 'ruimte tussen twee lijnen of vlakken'; AMERIKAANS-ENGELS *hook* 'scherpe bocht in rivier; landtong'; NEGERHOLLANDS *hoek* 'ruimte tussen twee lijnen of vlakken, puntig uitsteeksel'; BERBICE-NEDERLANDS *huku* 'haak, binnenhoek'; PAPIAMENTS *huki* (ouder: *hoeki*) 'ruimte tussen twee lijnen of vlakken'; SRANANTONGO (*h*)*uku* 'ruimte tussen twee lijnen of vlakken; vishaak'; KARAÏBISCH *ukuru* 'met een vishaak vangen' <via Sranantongo>; SARNAMI *huku* 'ruimte tussen twee lijnen of vlakken'; SURINAAMS-JAVAANS *uku* 'ruimte tussen twee lijnen of vlakken' <via Sranantongo>.

hoekboot 'vissersboot met hoekwant' → DUIJS *Hukboot* 'kleine boot'; FRANS † *hokebot* 'kleine boot'.

hoeker 'vissersschip' → ENGELS *hooker*; DUIJS *Huker* 'breed, plat zeilschip dat bij de vissery in open zee ingezet wordt'; DEENS *hukkert* 'in Scandinavië en Nederland gebruikt klein, breed handelsschip' (uit NI of Nederduits); NOORS † *hukkert* 'op een galeas lijkend, enigszins platbodemd handelsvaartuig met drie masten'; ZWEEDS *huckert* 'in Scandinavië en Nederland gebruikt vrachtschip'; FINS *hukertti* <via Zweeds>; FRANS † *houcre* 'soort schip, voornamelijk bestemd voor de vangst van kabeljauw'; RUSSISCH *gúkar* 'platboomde tweemaster'; AMERIKAANS-ENGELS dial. *hooker* 'werkboot, vooral om mee te vissen; oude of plumpe boot'.

hoekijzer 'stalen band ter versterking van hoekverbindingen' → JAPANS † *fusuke*.

hoekkeper 'dakrib die de uitspringende hoek van een dak vormt' → FRIES *hoekkeper*.

hoekman 'sierbeeld aan de zijkant van de

scheepsspiegel' → DEENS *hukmand*.

hoen 'hoendervogel' → ? DEENS *hans* 'kip'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *hoender* 'tam hoen, kip'; NEGERHOLLANDS *hoener, hundu, hunder, hun* 'hoendervogel, hen, kip'; SKEPI-NEDERLANDS *hundur*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *hundu* 'kip, hen' <via Negerhollands>.

hoenderhaan 'mannetje bij de hoenderachtigen' → NEGERHOLLANDS *hoenderhaan, hunderhaan, hunduhān*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *hunduhan* <via Negerhollands>.

hoenderhok 'kippenhok' → NEGERHOLLANDS *hunderkot, hunducot*.

hoepel 'band om vaatwerk; kinderspeelgoed' → AMERIKAANS-ENGELS dial. *hoople* 'kinderspeelgoed'; BERBICE-NEDERLANDS *hupl* 'band om vaatwerk'; PAPIAMENTS *hupel* 'voorwerp bestaande uit een geheel ronde houten, metalen, of plastic stang als speeltuig'; SRANANTONGO *upru* 'band om vaatwerk'; SARAMAKKAANS *húpu, úpu* <via Sranantongo>.

hoepelen 'met een hoepel spelen' → SRANANTONGO *upru*.

hoer 'prostitutue' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *hoer* <via Afrikaans>; SHONA *hure* <via Afrikaans>; MENADONEES *hur*; NEGERHOLLANDS *hoer, hoerer, hurer, hu, huer*; SRANANTONGO (*h*)*uru*.

hoera 'vreugdekreet' → INDONESISCH *hura*; JAKARTAANS-MALEIS *hórée, órée* (uit NI of Engels); MADOREES *hurí, ore, urre, hurre* (uit NI of Engels); PETJOH *hoorée*; SRANANTONGO *hure* (uit NI of Engels); SURINAAMS-JAVAANS *oré*.

hoerachtig 'onkuis van aard of natuur' → NEGERHOLLANDS *hueragtig*.

hoereren 'een ontuchtig leven leiden' → SRANANTONGO (*h*)*uru*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *huur* <via Negerhollands>.

hoes '(platen)overtrek' → SRANANTONGO *hus*.

hoesten 'een hoest uitstoten' → FRANS dial. *kihúster*; NEGERHOLLANDS *hoest*.

hoetelen '(gewestelijk) broddelen, treuzelen' → DEENS *hutle* 'broddelen, treuzelen, kwaad doen' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *hutla* 'treuzelen'.

hoevel 'vraagwoord: welke hoeveelheid' → NEGERHOLLANDS *hoeveel, huvēl, huwēl, huwē, hueveel*; BERBICE-NEDERLANDS *hufele*.

hoeveelheid 'aantal' → JAPANS *shitsuryō* 'massa (natuurkunde), lett. hoeveelheid van stof'; CHINEES *zhiliang* 'massa (natuurkunde); kwaliteit' <via Japans>.

hoeven 'nodig hebben of zijn' → JAVINDO *hoef*.

hoewel 'ofschoon' → FRIES *oft wol*; ZWEEDS † *hoväl*.

hoezee 'vreugde- of aanmoedigingskreet' → RUSSISCH *guzé*; JAVAANS *osé, uré, uri, hosée, husé*; MADOREES *hose, ose, use*; MAKASSAARS *aúse, ossé, osé* 'bravo!, mooi zo!'; SOENDANEES *ursih*.

hoezee 'in welke mate' → FRIES *hoesear*.

hoezo 'hoe, op welke wijze' → NEGERHOLLANDS *hoeso, hoso, huso, hueso, husso*; BERBICE-

NEDERLANDS *hoso, huso* 'hoe'; SKEPI-NEDERLANDS *howsə*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *hoeso* <via Negerhollands>.

hof 'omheind stuk grond' → SCHOTS *howf, houff* 'begraafplaats; omheind terrein, in het bijzonder om hout op te slaan; verzamel-, ontmoetingsplaats; schuilplaats'; FRANS dial. *hof* 'binnenplaats'; NEGERHOLLANDS *hofje, hofi, hoffie* 'tuin'; PAPIAMENTS *hòfi* (ouder: *hoffie*) 'boomgaard, omheind terrein, vaak een hofje, waar dans- en andere feesten gehouden worden'.

hof 'omgeving van een vorst' → DEENS *hof* (uit NI of Nederlands); NOORS *hoff* (uit NI of Nederlands).

hof 'rechtbank' → FRIES *hof*.

hoffelijk 'beleefd' → DEENS *hofflig* (uit NI of Nederlands); NOORS *hofflig* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *hövlig* (uit NI of Nederlands); FINS *höyli, höveli* <via Zweeds>.

hofman '(verouderd) iemand die de tuin verzorgt, tuinman' → NEGERHOLLANDS *hofjeman, hoffjeman* 'tuinier'.

hofmeester 'bediende in voorname kringen; steward' → DEENS *hovmester* 'persoon die op schip zorgt voor maaltijden en financiën' (uit NI of Nederlands); NOORS *hovmester* 'ober; hoofd van de huishouding aan een hof of landgoed; gouverneur van een jongeman' (uit NI of Nederlands); INDONESISCH *hofméster* 'steward aan boord van een schip'.

hogepriester 'hoogste priester, opperpriester, leider van de priesters die tempeldienst verrichten' → NEGERHOLLANDS *hoog priesters*.

Hoge Regering 'het hoogste landsbestuur van Nederlands-Indië' → JAVAANS *obor-giring*.

hok 'bergruimte, afgeperkte ruimte' → ENGELS *in hock* 'in de lomderd; in de schuld; in de nor'; DUTS dial. *Hok, Hocken* 'bergruimte, vogelhok, veehok'; NOORS *hokk* 'afgeperkte ruimte, kamertje' (uit NI of Nederlands); FRANS dial. *hoke, hoque, ok, hok* 'stuk, brok'; FRANS dial. *houquet; horquet, hochet(te), hoche* 'schavot, steiger, stelling; stapel, heuveltje (o.a. hooi, mest)'; AMBONS-MALEIS dial. *hok babi* 'varkenshok'; CREOOLS-PORTUGEEES (CEYLON) *hoc* 'stal'; PAPIAMENTS *hòki* 'bergruimte'.

hol 'leeg' → FRANS dial. *hol, hal, heül* 'week, slap; niet compact, losjes'; NEGERHOLLANDS *hool*; BERBICE-NEDERLANDS *holo*; PAPIAMENTS *hòl* (ouder: *hol*) 'inwendig een lege ruimte hebbend; leeg'.

hol 'grot, gat' → FRANS dial. *hole, houïle; heule, houle, hèles* 'glooiing tussen twee velden; trapjes aan de zijkanen van heuvels'; RUSSISCH *gol* 'scheepsgeraamte, romp van een schip'; KUPANG-MALEIS *hol* 'gat; leeg'; MENADONEES *hol* 'kuiltje'; NEGERHOLLANDS *hol*; PAPIAMENTS *hòl* 'grot'; AROWAKS *hòle* 'gat'; SARNAMI *hol* 'gat, gaatje, lek, opening'.

holbol 'hol en bol' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *holbol* 'met afwisselend holle en bolle rondingen (gevel)' <via Afrikaans>.

holderdebolder 'halsoverkop' → ZWEEDS *huller om buller* 'bijwoord: dooreen, door elkaar, schots en scheef' (uit NI of Nederduits).

holisme 'biologisch-filosofische leer' → INDONESISCH *holisme*.

holkeel 'groef, uitholling in zuilen' → RUSSISCH *goltél', goltýl'* 'groef, soort schaaaf voor groeven'.

Holland 'Nederland' → ENGELS *Holland* 'Nederlandse provincie, Nederland; linnen weefsel'; SCHOTS *Holland; ho(i)llin(g)*; DEENS *Holland* 'Nederland, provincies Noord- en Zuid-Holland'; NOORS † *Holland*; FINS *Hollanti*; FRANS *hollande* 'doek van heel fijn Hollands linnen; porselein uit Holland; appelsoort; kaas uit Holland; (verge)papier'; SPAANS *holanda* 'fijne stof'; PORTUGEES *holanda* 'textiel van het allerfijnste linnen; Nederland'; BASKISCH *olanda* 'doek uit Holland' <via Frans>; IERS *An Ollainn*; TSJECHISCH *Holandsko*; TSJECHISCH *holand* 'zeer fijne papiersoort uit Nederland'; POOLS *Holandia*; RUSSISCH *Gollándija*; *nesti Gollandiju* 'Nederland; (Bargoens) geklets, kletspraatjes'; OEKRAÏENS *Gollándija* <via Russisch>; AZERI *Hollandiya* <via Russisch>; LITOUWS *Olandija*; GRIEKS *Ollandia* 'Nederland, iets wat daarvandaan komt'; ARABISCH (MSA) *holandā, holanda*; ARABISCH (IRAKEES) *holanda*; ARABISCH (EGYPTISCH) *Hulanda*; INDONESISCH *Belanda* 'iedere westerling, Europeaan; Nederlands' <via Portugees>; CHINEES-MALEIS *Holand*; JAVAANS *walandi*; PETJOH *blandeui, blandanees* 'spotnaam voor Indo's die te Hollands willen lijken' <via Portugees>; JAVINDO *Hollaan*; TAMIL *ulántā*; JAPANS *Oranda* <via Portugees>; CHINEES *Helan*; AMERIKAANS-ENGELS *holland, holand, hollan* 'linnen weefsel; goederen (oorspronkelijk) gemaakt in Nederland'; SURINAAMS-JAVAANS *Holan* 'Holland, Hollands, Nederland, Nederlands'.

Hollander 'iemand of iets uit Nederland; maal- of roerbak in een papierfabriek; (scheepvaart) haaksteek; (gewestelijk) Hollandse koe' → DUIJS *Hollander* '(zeevaart) steek of slag waarmee een touwuiteinde aan een paneel wordt bevestigd'; DUIJS *Holländer* 'schip uit Holland, schip van een Hollander'; DEENS *hollænder* 'Nederlander; iemand die een grote (heren)boerderij met koeien en weiland verpacht, iemand die op een zuivelboerderij past; Nederlands vaartuig; iets kunstzinnigs dat uit Nederland komt of Nederland voorstelt; machine in papierfabriek; hoofdkleding voor vrouwen; broodsoort; zuurtjessoort; krenge voor touwen; rijtuig voor kinderen; Nederlandse kaas'; NOORS † *hollender* 'Nederlander; Nederlands vaartuig; (papierindustrie) maal- of roerbak waarin lompen worden fijngemaakt'; FINS *hollanteri* 'onderdeel van een papiermachine'; TSJECHISCH *holandanka, holandka* 'kippentras'; TSJECHISCH *holandán* 'inwoner van Holland'; TSJECHISCH *holendr, holandar* 'schroefkoppeling; papiermaalbak' <via Duits>;

SLOWAAKS *holandan* 'inwoner van Holland'; POOLS *holenderka* 'Nederlandse vrouw; lakenvelder; (mv.) bepaald schaatstype; dakpan typerend voor de Nederlandse bouw; (dial.) snuiftabak; (dial.) soort schoenen; (dial.) kippensoort'; POOLS *holender* 'bewoner van Nederland; verwensing; lakenvelder; Nederlandse molen; roerbak in de papierfabrieken; bepaalde figuur bij het kunstschaatsen'; POOLS dial. *holender*, ook: *holander, olander, olender, olęder* 'Nederlandse kolonist in Polen (vanaf 16e eeuw; mv.: Nederlandse nederzetting in Polen); onderdeel van een molen; duivenssoort; verwensing'; RUSSISCH *gollándier* 'maal- of roerbak in papierfabriek'; LITOUWS *holenderis* 'maal- of roerbak in fabrieken voor verbouw van vezelgewassen' <via Duits>; LITOUWS *olandai* 'iemand uit Nederland'; ARABISCH (MSA) *holandī* 'iemand uit Nederland; Nederlands'; ARABISCH (EGYPTISCH) *hulandī* 'iemand uit Nederland; het Nederlands'; AMERIKAANS-ENGELS *Hollander* 'Nederlander; Amerikaan van Nederlandse afkomst'; SARNAMI *Holandar* 'iemand uit Holland'.

Hollands '(taal) van Holland, iets of iemand uit Holland' → ENGELS *Hollandaise* 'witte saus' <via Frans>; ENGELS *Hollands* 'jenever'; DUIJS *Sauce hollandaise* 'witte saus' <via Frans>; DEENS *hollandsk, hollandsk ost* 'Hollandse (kaas)'; DEENS *hollandaise* 'saussoort' <via Frans>; NOORS † *hollandsk* 'Nederlands'; FINS *hollannikkaat* 'paar klompen met houten onderkant en leren bovenkant'; FINS *hollanninpaimenkoira* 'Hollandse herdershond'; FINS *hollantilaiskaste* 'witte saus'; FRANS *hollandais* 'provincie van Nederland; persoon uit Holland'; ITALIAANS *olandese* 'uit Holland, Nederlands(e taal)'; BASKISCH *olandes* 'uit of van Holland' <via Frans>; TSJECHISCH *holandský* 'uit of van Holland'; POOLS *holenderski* 'uit of van Nederland, Nederlandse taal'; POOLS *hollandaise* 'witte saus' <via Frans>; KROATISCH *holandski* 'Nederlands'; MACEDONISCH *holandski* '(taal) van Holland'; SERVISCH *holandski* 'Nederlands'; SLOVEENS *holandski* '(taal) van Holland'; RUSSISCH *gollándka* 'kippensoort; koeienssoort'; RUSSISCH *golánka* 'groene- of boerenkool; matrozenhemd; vrouwenbontjas met gordel; Hollandse betegelde kachel'; RUSSISCH *gollándskij* 'Nederlands, (taal) van Nederland'; RUSSISCH *galánka* 'koolraap'; BULGAARS *holandski* '(taal) van Holland'; AZERI *hollandka* 'Hollandse betegelde kachel' <via Russisch>; AZERI *hollandiyali* 'bewoonster van Nederland' <via Russisch>; MALTEES *Olandiz* <via Italiaans>; ESPERANTO *holandezo* 'hollandaisesaus' <via Frans>; KOERDISCH *Holendî* 'Nederlands(e taal), Nederlander'; ARABISCH (MSA) *holandī; al-holandiyā* 'Nederlands; het Nederlands'; INDONESISCH *Hollands* 'Nederlands'; SINGALEES *lansi* 'Hollander'; TAMIL *olanda* 'diamant'; AMERIKAANS-ENGELS *Hollands* 'jenever'; NEGERHOLLANDS *hollands* 'van

- Nederland'; AUCAANS *Olansi* '(taal) van Holland'; TIRIYÓ *oransi*; SARNAMI *holáns* '(taal) van Holland.
- hollen** 'rennen' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *hoole* 'zich voortbewegen'; FRANS dial. *houler, holer, oler* 'van de ene jaarmarkt naar de ander rennen, wegwerpen, druk doen'.
- Holoceen** 'geologisch tijdperk' → INDONESISCH *Holosén*.
- holster** 'vuurwapenfoedraal' → DUIJS *Holster* 'open lederen tas voor handvuurwapen; jachttas (jagerstaal)'; ZWEEDS *hölster* (uit NI of Nederduits); TSJECHISCH *holstra* 'via Duits'; RUSSISCH *ól'stra, olstr.*
- holte** 'uitholling' → SRANANTONGO *holte* '(jongerentaal) plek'.
- holwater** 'golf' → BERBICE-NEDERLANDS *holwatri, hulwatri, olwatri*.
- hom** 'zaad van vis' → PAPIAMENTS † *hom*.
- homeopathie** 'geneeswijze' → INDONESISCH *homéopati*.
- hommelbij** 'hommel' → ENGELS *humble-bee*.
- hommegat** 'gat in de hommer (verdikking tot steun van de bramzaling en het tuig) van een steng' → ZWEEDS *hummergatt* 'gat in de hommer waarin een schijf aangebracht wordt waarmee het razeil gehesen kan worden' (uit NI of Duits).
- homo** 'persoon met seksuele gerichtheid op personen van hetzelfde geslacht' → INDONESISCH *homo*.
- homofiel** 'homoseksueel' → INDONESISCH *homofil*.
- homofonie** 'het gelijk klinken' → INDONESISCH *homofoni*.
- homogeen** 'van dezelfde aard' → INDONESISCH *homogén*.
- homograaf** 'op dezelfde manier gespeld woord' → INDONESISCH *homograf*.
- homologatie** 'gerechtelijke bekrachtiging, goedkeuring' → INDONESISCH *homologasi*.
- homologie** 'het homoloog zijn' → INDONESISCH *homologi*.
- honomiém** 'gelijkluidend woord met verschillende betekenissen' → INDONESISCH *homonim*.
- homoseksueel** 'gericht op seksuele omgang met personen van hetzelfde geslacht' → INDONESISCH *homoséksuil*.
- hond** 'hondachtige' → NEGERHOLLANDS *hond, hon, hont, hun*; BERBICE-NEDERLANDS *hondo*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *hont* 'via Negerhollands'.
- hond** 'landmaat van 100 roeden' → DUIJS dial. *Hund* 'landmaat'.
- hondenfok** 'takel met blokken die onder andere dient om watervaten binnenboord te hijsen' → RUSSISCH † *únderfok* (ouder: *gundefok*).
- hondenkloot** 'kloot van een hond; plantennaam' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *hunklut* 'boomnaam (Andira inermis)' 'via Negerhollands'.
- hondenkooi** 'slaapplaats op een jacht die gedeeltelijk onder de kuip doorloopt' → POOLS *hundekoja*.
- hondenwacht** 'wacht van 12 uur 's nachts tot 4 uur 's ochtends' → RUSSISCH *sobačja wachta, sobaka*.
- honderd** 'telwoord' → PETJOH (*kamer*) *nummer honderd* 'de wc'; NEGERHOLLANDS *hondert, honderd*; BERBICE-NEDERLANDS *hondrutu*; SRANANTONGO *hondro, hondru*; AUCAANS *ondoo*; AROWAKS *hundred*.
- honderdduizend** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *hondert dysent*.
- honderdduizendste** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *hondertdysenste*.
- honderdponder** 'kanon met projectielen van honderd pond' → FRANS † *hondrepondre* '(overdrachtelijk) bijnaam van soldaten'.
- honderdpoot** 'duizendpoot' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *gongolo*.
- honderdste** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *honderste*; SRANANTONGO *honderdste*.
- honderdvoud** 'honderd maal zo groot of zo veel' → NEGERHOLLANDS *honderdvoud*.
- honderdvoudig** 'honderd keer zo veel' → NEGERHOLLANDS *hondertvoudig*.
- hondsvot** 'scheldwoord; onbeduidend voorwerp; oog voor het derde part onder aan een katrol' → ENGELS † *houndsfoot* 'scheldwoord' (uit NI of Duits); DEENS *hundsvot* 'scheldwoord; oog of strop aan het einde van een touw; achterzitje op een slee' (uit NI of Duits); NOORS *hundsvott* 'achterzitje op een slee' (uit NI of Nederduits); FINS *hunsvotti* 'scheldwoord' (uit NI of Nederduits).
- honen** 'smaden' → FRANS *honnir* 'smaden, laken'.
- honger** 'eetlust' → INDONESISCH *honger*; JAVAANS dial. *honger* 'eten'; BERBICE-NEDERLANDS *hungru* 'eetlust; hongerig'; SKEPI-NEDERLANDS *hungər* 'hongerig'; SRANANTONGO *angri* (ouder: *hangri*) 'eetlust, verlangen, hunkering'; SARAMAKKAANS *hángi, ángi* 'via Sranantongo'.
- hongerén** 'honger hebben, verlangen, hunkeren' → SRANANTONGO *angri*.
- hongerig** 'honger hebbend' → NEGERHOLLANDS *hongrig, hunger, hungu, hongru*.
- hongerloon** 'zeer karig loon' → INDONESISCH *hongerlon*.
- hongerodeem** 'ophoping van abnormale hoeveelheid vocht in weefsels en organen ten gevolge van verhogering' → INDONESISCH *hongerudim*; JAVAANS *hongerudém*.
- hongitocht** 'expeditie met een hongi, oorlogsvloot van prauwen' → TSJECHISCH *hongitochten*.
- honing** 'stof door bijen uit bloemvocht bereid' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *heuning* 'via Afrikaans'; NEGERHOLLANDS *henig, honing*; PAPIAMENTS † *honing* (ouder: *heinik*); SRANANTONGO *oni* (uit NI of Engels); AUCAANS *oniki*; SARAMAKKAANS *honi* 'bij' 'via Sranantongo'.
- honk** 'thuis, vrijplaats bij kinderspelen' → AMERIKAANS-ENGELS *hunk* 'vrijplaats bij kinderspelen'; AMERIKAANS-ENGELS *hunky*

‘veilig, goed’; PAPIAMENTS † *honk* ‘vrijplaats bij kinderspelen’.

honorair ‘ere-’ → INDONESISCH *honorér*.

honorarium ‘geldelijke vergoeding’ → INDONESISCH *honor*, *honorarium*; MENADONEES *honor*; MUNA *honoro*.

honschoten ‘type weefsel, oorspronkelijk gemaakt te Hondshoote’ → SCHOTS † *hunscott* ‘type weefsel gemaakt in Zuid-Holland en Vlaanderen’; FRANS † *anacoste* ‘soort serge, wollen stof’ <via Spaans>; SPAANS † *anascote* ‘soort serge, wollen stof’.

hoofd ‘kop; voorste deel; golfbreker; leider; kort verbindingsbalkje tussen twee schuinopgaande balken’ → FRIES *hoofd* ‘kort verbindingsbalkje tussen twee schuinopgaande balken’; ENGELS † *hofte* ‘kop’; DUIJS *Hoofden* ‘(geografisch) oostelijke helft van het kanaal tussen Dover en Calais’; DEENS *hofde* ‘golfbreker’ (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *hodde* ‘steile helling van het terrein, uitzicht belemmerend en veroorzaakt door cultivering’; INDONESISCH † *hoop*, *hop* ‘hoofdopzichter in suikerrietveld; leider’; AMBONS-MALEIS *hof* ‘kop’; JAKARTAANS-MALEIS *hop* ‘belangrijkste hiërarchische orgaan’; JAVAANS *hup* ‘hoofd- (in titels)’; NEGERHOLLANDS *hoofd* ‘kop’.

hoofdagent ‘politieagent van hogere rang’ → INDONESISCH *hopagén* ‘sergeant van politie’.

hoofdakte ‘(verouderd) diploma van bevoegdheid bij het lager onderwijs’ → MENADONEES † *houfakte* ‘(verouderd) eindexamen van de lerarenopleiding in Bandung’.

hoofdbalk ‘horizontale dwarse hoofdbalk over twee stijlen in het gebint van een schuur’ → FRIES *hoofdvalke*.

hoofdbestanddeel ‘voornaamste bestanddeel’ → FRIES *haadbestândiel*.

hoofdbestuur ‘hoogste (landelijk) bestuur van een politieke partij’ → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *hoofbestuur* <via Afrikaans>.

hoofdbureau ‘voornaamste bureau’ → INDONESISCH *hopbiro* ‘voornaamste van de politiebureaus’; JAKARTAANS-MALEIS *hopbiró*.

hoofddekse ‘kledingstuk ter bedekking van het hoofd’ → FRIES *holledeksel*, *kopdeksel*.

hoofdkaas ‘vleesgerecht van de kop van een varken’ → AMERIKAANS-ENGELS *headcheese*.

hoofdkantoor ‘voornaamste kantoor van een instelling’ → INDONESISCH *hopkantor* ‘voornaamste der kantoren’.

hoofdman ‘leider’ → DEENS † *hopmand* ‘leider, kapitein’; NOORS *hovedsmann* ‘(militair) kapitein’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *hövitsman* ‘kapitein, krijgsbevelhebber’ (uit NI of Nederduits); FRANS † *hauman*, *hoveman*, *hoefman*, *houeman* ‘kapitein’; NEGERHOLLANDS *hoofdman* ‘iemand die met enig gezag of bestuur over anderen is bekleed’.

hoofdofficier ‘officier met de hoogste rang’ → JAVAANS *upupsir*.

hoofdpaal ‘paal die bij een dichtzetting op de verticaal in het water staande palen ligt’ → FRIES *hoofdpeal*.

hoofdsom der wet ‘kern van de christelijke godsdienst’ → NEGERHOLLANDS *hoofd-sum van die wet*.

hoofdstuk ‘afdeling in een geschrift’ → FRIES *haadstik*.

hoofdtolk ‘belangrijkste tolk’ → SURINAAMS-JAVAANS *hoptoleg*.

hoofdtouw ‘elk van de zware touwen van het staande want van een schip’ → FRANS dial. *helütö*; RUSSISCH † *góftou*.

hoofdzaak ‘belangrijkste zaak, aangelegenheid of deel’ → NEGERHOLLANDS *hoofdzaak*.

hoofdzakelijk ‘in hoofdzaak, voornamelijk’ → FRIES *haadsaaklik*.

hoofs ‘vormelijk, hoffelijk’ → DUIJS *hübsch* ‘mooi; (verouderd) hoffelijk’; DUIJS *höfisch* ‘hoffelijk’; DEENS † *hovisk* ‘vormelijk’ (uit NI of Nederduits); NOORS *hovisk* ‘hoffelijk’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *hövisk* ‘vormelijk’ (uit NI of Nederduits).

hoog ‘boven een ander punt, verheven’ → NEGERHOLLANDS *hoog*, *hök*, *hok*; BERBICE-NEDERLANDS *hogo*; SKEPI-NEDERLANDS *hug*.

hoogaars ‘vissersschip’ → AMERIKAANS-ENGELS *hoogaars* ‘Nederlands zeilvaartuig’.

hoogdravend ‘te sterk aangezet’ → FRIES *heechdravend*.

Hoogduits ‘het Duits van de hooggelegen, bergachtige streken onder de lijn Keulen-Berlijn; Standaardduits (dat daarop is gebaseerd)’ → DUIJS *Hochdeutsch*.

hooggeëerd ‘zeer geëerd’ → FRIES *heechwaard*.

Hooghollands ‘de Nederlandse taal in Nederland’ → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *High Dutch*.

hoogleraar ‘professor’ → FRIES *heechleeraar*.

hoogmoed ‘trots’ → DEENS *hovmod* (uit NI of Nederduits); NOORS *hovmod* ‘overdreven trots, geringschatting’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *högmö* (uit NI of Nederduits).

hoogmoedig ‘verwaand’ → DEENS *hovmodig* (uit NI of Nederduits); NOORS *hovmodig* (uit NI of Nederduits).

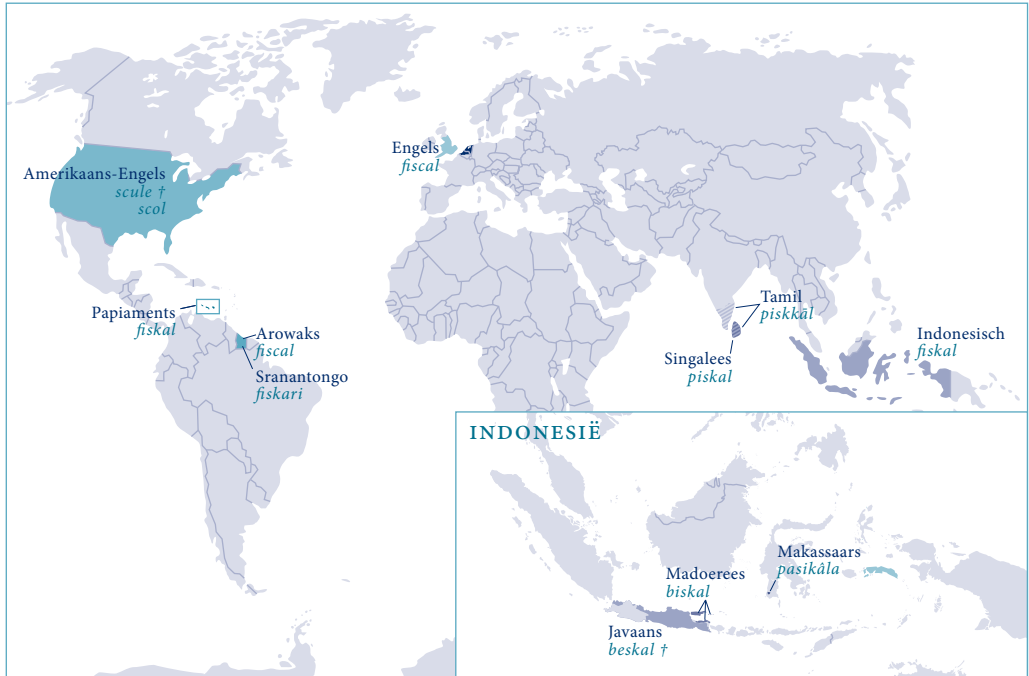
hoogmoedigheid ‘verwaandheid, trots’ → NEGERHOLLANDS *hoogmuðigheid*.

Hoogmogendheden ‘titel van de Staten-Generaal der Verenigde Nederlandse Provinciën’ → ENGELS † *Hogen Mogen* ‘Staten-Generaal der Verenigde Nederlandse Povinciën; (denigrerend) Hollander(s), arrogante, hooggeplaatste persoon; koppig, sterk (van drank)’.

hoogst, hoogste ‘bijwoord: wat het meest omhoog ligt’ → NEGERHOLLANDS *hoogst*, *hogis*.

hoogstens ‘bijwoord: op zijn hoogst, meest’ → FRIES *heechstens*.

hoogstwaarschijnlijk ‘zeer waarschijnlijk’ → FRIES *heechstwiarskynlik*.

24. De verbreiding van het woord *fiscaal* ‘rechterlijk ambtenaar’.

In de vroegere Nederlandse overzeese gebiedsdelen bekleedde de *fiscaal* een belangrijk ambt. In al deze gebieden is het Nederlandse woord *fiscaal* dan ook overgenomen: in het Amerikaans-Engels (inmiddels verdwenen), in het Indonesisch (en in enkele Indonesische streektaalen), in het Sranantongo, in het Singalees, Tamil en tot slot in het Papiaments. Via Zuid-Afrika is het woord ook in het Engels beland. In het Papiaments is bovendien de benaming voor het ambt en bureau van een fiscaal of rechterlijk ambtenaar geleend, namelijk *fiscalaat*. Dit heeft in het Papiaments de betekenis ‘gevangenis’ gekregen.

hoogte 'afmeting in verticale richting' → FRIES *heechte*; NEGERHOLLANDS *hoogte*.

hoogtijd 'feestelijke tijd; rooms-katholieke feestdag' → DEENS *høgtid* 'feestelijke tijd' (uit NI of Nederduits); NOORS *høgtid, høytid* 'groot religieus of kerkelijk feest' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *högtid* 'feestelijke tijd' (uit NI of Nederduits).

hoogtijdag 'feestdag' → FRIES *heechtijdei*.

hoogtijvieren 'zich onbelemmerd uiten, een bloei beleven' → FRIES *heechtij fiere*.

hooguit 'bijwoord: hoogstens' → FRIES *heechút*.

hoogveld 'hooggelegen veld' → ENGELS *highveld* 'plateau in Zuid-Afrika' <via Afrikaans>.

hoogverdiend 'grotelijks verdiend' → NEGERHOLLANDS *hoogverdiend*.

hoogwater 'ogenblik dat de vloed op zijn hoogst is' → NEGERHOLLANDS *hoog water*.

hooi 'gedroogd gras' → FRANS *oyat* 'helmgras'; INDONESISCH *indehoy, indehoy* '(verboden) seksuele gemeenschap hebben'; JAKARTAANS-MALEIS *indehoi* 'intiem met elkaar omgaan, seksuele gemeenschap hebben'; PAPIAMENTS *hoi* 'helmgras'.

hooiberg 'stellage met verschuifbare kap voor het bewaren van hooi' → AMERIKAANS-ENGELS *hay barrack*.

hoon 'smadelijke bejegening; (verouderd) bedrog' → FRIES *hoan* 'smadelijke bejegening'; DEENS *hån* 'smadelijke bejegening' (uit NI of Nederduits); NOORS *hån* 'smadelijke bejegening' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *hån* 'smadelijke bejegening' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *honon* 'betovering'.

hoop 'stapel (dingen), massa (mensen of dieren)' → SCHOTS † *hope* 'stapel; een heleboel (van goederen te koop)'; DEENS *hob, hoben* 'stapel (dingen), massa (mensen)' (uit NI of Nederduits); NOORS *hop* 'stapel, massa' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *hop* 'stapel (dingen)' (uit NI of Nederduits); FRANS *houpe* 'bolletje van draadjes wol, zijde, meestal als decoratie; toef (kuif)'; NEGERHOLLANDS *hoop, hōp, hoopje* 'stapel (dingen), massa (mensen of dingen)'; PAPIAMENTS *hoopi* 'veel, stapel, massa'.

hoop 'verwachting' → DEENS *håb* (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *howpu, hopu*.

hoor 'tussenwerpsel: ter bevestiging van een uitspraak' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *hoor* <via Afrikaans>.

Hoorn 'Nederlandse plaatsnaam' → SCHOTS † *hornis* '(van munten) geslagen door de bisschop van Hoorn'.

hoorn 'uitsteeksel aan dierenkop; muziekinstrument (oorspr. van het uitsteeksel aan dierenkop); hoel aan zeil' → ZWEEDS *horn* 'hoek van een zeil' (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *horn* 'uitsteeksel aan dierenkop; blaasinstrument, jachthoorn'; BERBICE-NEDERLANDS *hurun(u), hornu* 'uitsteeksel aan dierenkop'.

hoornaar, hoorntje 'wesp, horzel' → ENGELS

hornet 'wespensoort'.

hoornbeest 'herkauwende dieren met blijvende hoorns, rundvee' → NEGERHOLLANDS *hanibēs*.

hoornklamp '(verouderd) klamp met uitsteeksels voor het vastzetten van touwen' → ZWEEDS *hornklamp* 'klamp met uitsteeksels voor het vastzetten van touwen' (uit NI of Duits).

hoornvis 'tropische vis waarvan de huid met hoornachtige platen bezet is' → FRANS † *orphie*.

hoornvlies 'vlies in het oog' → JAPANS *kakumaku* 'vlies in het oog, lett. hoornvlies'; CHINEES *jiaomo* <via Japans>.

hoornwerk 'soort fortificatie' → PORTUGEES *hornaveque* 'soort fortificatie, gebruikelijk in de 16e-18e eeuw'.

hoos 'wervelwind als een slurf' → DUIJS *Hose, Windhose*; DEENS *ose*; FRANS dial. *houzèdje, houzeùre* 'zwellung, het opzwellen'; PAPIAMENTS *hos, os* (ouder: *hoos*).

hoos, hoosje '(verouderd) beenbedekking' → FRANS dial. *housequin* 'hoge leren slokkousen van een bierbrouwer c.q. -handelaar'.

hoosgat 'gat op de bodem van een schip waarin het water zich verzamelt en dat daarna geleegd kan worden' → DUIJS *Ösgatt*; FRANS † *osset, ossec, oussec* 'gat op de bodem van een schip; scheepspomp'.

hoosvat 'schepper, vat om mee te scheppen' → FRIES *hoasfet*; UNAMI-DELAWARE *hus* 'vat, mand'.

hop 'klimplant waarvan de vrouwelijke vruchtkegels gebruikt worden om aan het bier een bittere, aromatische smaak te geven' → ENGELS *hop*; FRANS *houblon*; BRETONS *houbl* <via Frans>; MALTEES *hops* <via Engels>; JAPANS *hoppu*.

hop 'uitroep en tussenwerpsel' → JAVAANS dial. *hop* 'bushalte'.

hopen 'wensen, verwachten' → DEENS *håbe* (uit NI of Nederduits); NOORS *håpe* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *hoppas* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *hoop*; SRANANTONGO *howpu, hopu* (uit NI of Engels).

hopening '(verouderd) hoop' → NEGERHOLLANDS *hoopening, hoopning* 'hoop'.

hopje(s) 'handelsnaam voor een bepaald snoepje' → DEENS *hopje(s)* 'bepaald snoepje'; INDONESISCH *hopyes* 'bepaald snoepje'.

hopla 'tussenwerpsel: uitroep bij beweging' → KUPANG-MALEIS *hopla!*

hor(de) 'stellage' → FRANS *hourd* '(verouderd) tribune; uitspringende omloop om een toren'.

horen 'geluid waarnemen' → NEGERHOLLANDS *hō, hōr, hoor, horæn*; BERBICE-NEDERLANDS *horo*; SKEPI-NEDERLANDS *horæ*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENELANDEN) † *hoor* <via Negerhollands>.

horendol 'stapelgek, laaiend, razend' → DUIJS dial. *horntoll, hoorndull* 'razend; (over koeien) aanvallend'.

horige 'onderworpen' → FRIES *hoarige*.

horizon 'gezichtseinder' → INDONESISCH *horison*;

PAPIAMENTS *hórizon*.

horlepijp, horlepiep 'dans van één persoon' → AMBONS-MALEIS † *orlapij* 'matrozendans'.

horloge 'zakuurwerk, polshorloge' → DUITSS dial. *Allosie, Horloge*; INDONESISCH *airloji, arloji, orloji*; AMBONS-MALEIS *arlosi* 'zakuurwerk'; BOEGINEES *harilôji, arellôji, harellôji*; JAKARTAANS-MALEIS *êrloji, êrluji* 'zakuurwerk'; JAVAANS *êrloji* 'zakuurwerk'; KEIËSES *arlud* (via Indonesisch/Maleis); KUPANG-MALEIS *orlosi* 'klok die het uur aanwijst'; MADOEREES *erloji, erlôji, erlôjih, errôji*; MAKASSAARS *arilôji, aralôji, haralôji, horolôji*; MENADONEES *orlosi* 'klok die het uur aanwijst'; MINANGKABAUS *aralôji, arloji, loji*; MUNA *arilodhi*; NIAS *torosi*; SOENDANEES *erloji* 'zakuurwerk'; TERNATAANS-MALEIS *orlosi* 'klok die het uur aanwijst'; PETJOH *airlodji* (via Indonesisch/Maleis); CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *orlozo*; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *orlozi, olozi* 'klok, zakuurwerk'; SINGALEES *oralôsu-va, orlôsu-va* 'uurwerk, klok'; NEGERHOLLANDS *horlooschi, holosi, holochi* 'klok'; SKEPI-NEDERLANDS *holôsi* 'klok'; PAPIAMENTS *oloshi* (ouder: *horlosji, holôsj*) 'klok, zakuurwerk, polshorloge'; SRANANTONGO *oloisi* 'zakuurwerk, polshorloge; wekker'; AUCAANS *oloisi*; SARAMAKKAANS *olôsi* 'klok' (via Zweeds); KARAÏBISCH *olosi* 'klok' (via Sranantongo); TIRIYÓ (*j*) *oroisi* (via Sranantongo); SURINAAMS-JAVAANS *arloji* 'klok, zakhorloge, polshorloge'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENELANDEN) † *holosi* (via Negerhollands).

horlogemaker 'iemand die horloges vervaardigt, herstelt, schoonmaakt e.d.' → NOORD-SOTHO *horlooschmaaker*; PAPIAMENTS † *horlogiemaker*.

horlogezakje 'zakje in of aan kleding voor berging van het horloge' → NEGERHOLLANDS *horolosje sak*.

hormoon 'inwendig afgescheiden stof' → INDONESISCH *hormon*.

horoscoop 'punt van ecliptica tijdens geboortuur, waaruit de toekomst blijkt' → INDONESISCH *horoskop*.

horst 'stuk hogere, begroeide grond; roofvogelnest' → FRANS dial. *houche* 'haag van grote bomen die een boerderij tegen de wind beschermt; geheel van takken, vlas, haren'.

horten 'botsen, schokken' → NOORS *i hurten og styrten* 'halsoverkop, in grote haast'; FRANS dial. *hordoiller; hordllir* 'op een wanordelijke manier hardlopen'.

horticultuur 'tuinbouw' → INDONESISCH *hortikultur*.

horzel 'insect' → FRANS *frelon*.

hosanna 'tussenwerpsel: heil' → NEGERHOLLANDS *hosianna* 'tussenwerpsel: heil, de kreet waarmee Jezus bij de intocht in Jeruzalem werd toegejuicht'.

hospitaal 'militair ziekenhuis' → RUSSISCH *gôspital* 'ziekenhuis'; OEKRAÏENS *gôspital* (via Russisch); AZERI *gospital* (via Russisch); INDONESISCH *hospital*; MENADONEES *hospital* 'ziekenhuis'; SINGALEES *ispitâla-ya, ispiritâla-ya* 'ziekenhuis' (uit NI of

Portugees); NEGERHOLLANDS *hospital*; SARNAMI *aspatâl*; SURINAAMS-JAVAANS *hospital* 's Lands Hospitaal (in Paramaribo)'.

hosselen '(Surinaams-Nederlands) op illegale wijze geld voor drugs verkrijgen' → SARNAMI *hossel kare* 'op illegale wijze bijeencharrelen'.

hostess 'gastvrouw in vliegtuigen e.d.' →

MENADONEES *hostês* 'serveerster in nachtclub'.

hostie 'offerbrood' → INDONESISCH *hosti* 'offerbrood (rooms-katholiek)'.

hot 'bijwoord van richting: rechts (bij voerlieden)' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *hot*.

hotel 'logement' → INDONESISCH *hotel* 'logement; (Bahasa Prokem) gevangenis'; AMBONS-MALEIS *hotêl*; BOEGINEES *hotêlê*; JAKARTAANS-MALEIS *hotêl*; JAVAANS *otêl*; MADOEREES *hotel* (uit NI of Engels); MAKASSAARS *hotêl, hotêlê*; MENADONEES *hotêl*; MINANGKABAUS *hotel*; PAPIAMENTS *hotêl* (uit NI of Spaans); SRANANTONGO *otel*; AUCAANS *oteli*.

hotten 'schiften (van melk); (verouderd) stokken, haperen' → FRANS *cahoter* 'hobbelen, schokken'.

Hottentot 'lid van een Zuid-Afrikaans volk' → ENGELS *Hottentot* 'lid van een Zuid-Afrikaans volk; onbeschaafd persoon; Zuid-Afrikaanse vissoort; Hottentots (Khoikhoen)'; DUITSS *Hottentotte* 'lid van een Zuid-Afrikaans volk; lomperd, vlegel'; DEENS *hottentot*; NOORS *hottentot*; NOORS *hottentott*; ZWEEDS *hottentott*; FINS *hottentotti*; FRANS *hottentot*; ITALIAANS *ottentotto* 'lid van een Zuid-Afrikaans volk; Hottentots; (fig.) lomperd, vlegel'; TSJECHISCH *hotentot* 'onbeschaafd of dom persoon'; SLOWAAKS *hotentot* 'onbeschaafd of dom persoon'; KROATISCH *Hotentot*; MACEDONISCH *hotentot*; SERVISCH *hotentot*; SLOVEENS *hotentot*; LITOUWS *hotentotai*; HONGAARS *hottentotta* (via Afrikaans); ESPERANTO *hotentoto* (via Frans).

hottentottisme 'spraakstoornis' → TSJECHISCH *hotentotizmus*.

hottonia 'waterprimula, genoemd naar de Nederlandse botanicus Peter Hotton' → DUITSS *Hottonia* (via Modern Latijn); LETS *hotonija* (via Modern Latijn).

hou af 'iets dat een schip afhoudt van de kade, dat ervoor zorgt dat een schip niet kapotstoot' → ? MAKASSAARS *hóa* 'kurkenzak, rotanfender, stootkussen tussen schip en kade'.

houden 'niet afstaan, tegenhouden' → FRIES *derop neihâlde* 'erop na houden, bezitten'; NEGERHOLLANDS *hou, how* 'bewaren, onder toezicht houden, behouden, onderhouden, afgaan op (aanhouden op)'; BERBICE-NEDERLANDS *hau*.

houder 'voorwerp dat iets kan bevatten' → INDONESISCH † *houder, houver* 'magazijn voor vuurwapens'.

houding 'wijze waarop men het lichaam houdt; (verouderd) het houden, bewaren' → FRANS dial. *houdin, houdé* 'het geheel van kazen die bewaard worden in de kelder van een fabrikant'; AMBONS-

MALEIS *hoding* 'wijze waarop men het lichaam houdt'; JAKARTAANS-MALEIS *hoding, hodèng* 'iemand leuk vinden (liefde), talent'; KUPANG-MALEIS *hodeng* 'wijze waarop men het lichaam houdt'; MENADONEES *hodèng* '(kleding)stijl'.
houd moed 'tussenwerpsel: aansporing ter bemoeiding' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *hou moed* 'via Afrikaans'.
houdoe 'tussenwerpsel: groet' → SRANANTONGO *ódi* 'groet, gegroet'; SARAMAKKAANS *ódi* 'groet, gegroet' <via Sranantongo>.
hou op 'stop!' → JAVAANS dial. *hup* 'stop!', niet meer verder naar achteren gaan!'.
house coat 'peignoir met rits' → INDONESISCH *hoskut* 'kledingstuk' (uit NI of Engels); JAVAANS *hoskut* 'kledingstuk' (uit NI of Engels).
hout 'hard gedeelte van bomen; houtwerk van schip' → NOORS *holt* 'klein bos; stuk hout als scheepsonderdeel (kruishout, rondhout)' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *hult* 'houtwerk van een schip' (uit NI of Nederduits); CHINEES-MALEIS *howt* 'hard gedeelte van bomen'; NEGERHOLLANDS *hout, houtu, houtu, houtu* 'hard gedeelte van bomen; houten; boom (speciaal: oude boom)'; BERBICE-NEDERLANDS *houtu* 'hard gedeelte van bomen'; SKEPI-NEDERLANDS *hout* 'hard gedeelte van bomen'.
houting 'zalmachtige vis' → FRANS † *hautin*; FRANS dial. *hôtike, hôtiche, hotu* 'zoetwatervis; stom, lelijk iemand zonder eigenbelang'.
houtje 'stukje hout' → PAPIAMENTS *houchi* 'houtje, pin bij verstellen van visnetten'.
houtluis '(Surinaams-Nederlands) bepaalde soort termiet, insect dat in hout leeft' → NEGERHOLLANDS *houtulus* 'bepaalde soort termiet, insect dat in hout leeft'; PAPIAMENTS *atalèis* (Ar.) 'termiet'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *houtlus* 'bepaalde soort termiet, insect dat in hout leeft' <via Negerhollands>.
houtvuur '(verouderd) bederf in het hout' → RUSSISCH † *góutféjr* 'bederf in het hout'.
houtworm 'larve van diverse kevers die in hout vreet, paalworm' → NEGERHOLLANDS *houtuworəm* 'larve van diverse kevers die in hout vreet'.
houvast 'iets waaraan men een zaak kan vasthouden, balkhaak' → ENGELS *holdfast* 'balkhaak, kram'; ZWEEDS † *hoffast* 'kram; klemhaak'.
hou vast 'uitroep: laat niet los!, stop!' → ENGELS *avast* 'uitroep: stop!, hou op!'; DEENS *vast* 'uitroep: stop!, halt!,' (scheepvaart) stop met het binnenhalen van de lijn!' <via Engels>; DEENS † *hovast, haavast* 'uitroep: stop!, halt!'.
houw 'hak, slag; werktuig' → FRANS *houe* 'hak; werktuig'; NEGERHOLLANDS *houe, houw* 'veldhouweel'.
houweel 'werktuig, bik' → DUIJS *Hauweel*; NEGERHOLLANDS *hau*; BERBICE-NEDERLANDS *hawela*; SKEPI-NEDERLANDS *howela*.
houwen 'slaan, afhakken' → PAPIAMENTS † *houw*.

houwer 'voorwerp waarmee men houw; (Surinaams-Nederlands) kapmes' → NEGERHOLLANDS *houwer* 'degen, zwaard'; BERBICE-NEDERLANDS *hauru* 'kapmes'; SKEPI-NEDERLANDS *howə* 'kapmes'; PAPIAMENTS *houru* (ouder: *houwer*) 'kapmes; penis'; SRANANTONGO *howru, owru* 'kapmes; degen'; AROWAKS *hauro* 'kapmes'.
houwitser 'vuurmond met kortere loop dan kanon' → ENGELS *howitzer*; MALTEES *howitzer* <via Engels>; INDONESISCH *howitser*; JAPANS † *hōittsuru, hōwittsuru*.
hovaardig 'hoogmoedig' → NOORS *hofferdig* (uit NI of Nederduits).
hovaardij 'trots, hoogmoed' → ZWEEDS *högfärd* 'trots, hoogmoed, hooghartigheid' (uit NI of Nederduits).
hoveren 'zich in hofkringen begeven, zich hoofs gedragen; (verouderd) pronken' → ZWEEDS *hovera sig* 'pronken, pochen' (uit NI of Nederduits).
hozen 'water scheppen' → BERBICE-NEDERLANDS *hosso*.
hui '(verouderd) wip, ogenblik, tijd die nodig is om hui of hé te zeggen' → ZWEEDS *huj* '(in een) wip, ogenblik' (uit NI of Nederduits).
huiben '(gewestelijk) steenuil' → FRANS † *huban* 'uil'.
huichelaar 'iemand die huichelt' → NEGERHOLLANDS *huichelaar, hyklar* 'iemand die huichelt, geveinsde'.
huichelarij 'het voorwenden van niet aanwezige deugden, gezindheden of overtuigingen' → NEGERHOLLANDS *hyklarie*.
huichelen 'veinzen' → DEENS *hykle* (uit NI of Nederduits); NOORS *hykle* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *hyckla* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *huichel*; SRANANTONGO *hoigri*.
huig 'lelletje in de keel' → FRANS dial. *huguet* 'opzwellende van de keel'; FRANS dial. † *huvele*.
huik 'mantel' → SCHOTS † *haik* 'mantel, vooral door vrouwen gedragen'; DUIJS † *Heuke, Hoike*; FRANS *huque* 'mantel met capuchon (15e en 16e eeuw)'.
huilebalk 'iemand die vaak huilt' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *huilebalk* 'betaalde rouwklager'.
huilen 'schreien, janken' → NEGERHOLLANDS *hyelen, hyel*.
huis 'woning' → CHINEES-MALEIS *huis*; JAVINDO *guis, huis, geis, heis*; NEGERHOLLANDS *hoes, hus, huus*; SKEPI-NEDERLANDS *huis*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *hus* <via Negerhollands>.
huisapotheek 'huisvoorraad medicijnen' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *huisapotheek*.
huisarts 'arts die bij voorkomende ziekten in het gezin wordt geraadpleegd' → PAPIAMENTS *dokter di cas*.
huisbezoek 'pastoraal bezoek aan huis' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *huisbesoek* 'pastoraal of electoraal bezoek aan huis' <via Afrikaans>.
huisblas '(verouderd) vislijm' → ENGELS *isinglass* 'visgelatine, vislijm; mica; (verouderd) soort mot'; DEENS *husblas* 'vislijm, visgelatine' (uit NI of

- Nederduits); FRANS † *houseblas* 'vislijm'; FRANS *isinglass* 'micaplaat als isolerend materiaal; gelatine van gedroogd zeewier; gelatine van vis' <via Engels>.
- huishouden** 'huishouding' → ENGELS *household* 'inboedel; huisgezin; huishouding'; NEGERHOLLANDS *hou hus*.
- huishoudster** 'zij die het huishouden leidt' → CHINEES-MALEIS *huishowtster*; NEGERHOLLANDS *hoeshouer* 'iemand die het huis schoonmaakt'.
- huishuur** 'de huursom van een huis' → NEGERHOLLANDS *hoeshuur*; SRANANTONGO *osuyuru*.
- huisje** 'klein huis, hokje; (gewestelijk) wc; omhulsel' → ENGELS *husk* 'schilletje, dop, bolster'; FINS *huussi* 'droogcloset in een huisje buiten, buiten-wc' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *husje, kleen husje* 'trapje, opgang'; PAPIAMENTS † *heisje* 'wc'.
- huismiddel** 'volkgeneesmiddel' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *huismiddel* <via Afrikaans>.
- huismoedertje** 'zekere plant, vlijtig liesje' → FRIES *huismoederke*.
- huisraad** 'inrichting van een huis zoals meubelen en keukengerei' → NOORS *husgeråd* 'dat wat voor de inrichting van een huis nodig is, speciaal keukengerei' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *husgeråt* 'keukengerei' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *hoesraat, hisraat, husraed*.
- huisvader** 'vader van een gezin, heer des huizes' → NEGERHOLLANDS *hoes-vader, hus-vaeder*.
- huisvolk** 'de gezamenlijke bewoners van een huis: het huisgezin, de gezamenlijke bedienden van een huis' → NEGERHOLLANDS *hus-volk* 'de gezamenlijk bewoners van een huis: het huisgezin, de gezamenlijke bedienden van een huis'.
- huisvrouw** 'huismoeder; echtgenote' → ENGELS *hausvrow, huisvrouw* 'huismoeder'; DEENS *hustru* 'echtgenote'; ZWEEDS *hustru* 'echtgenote' (uit NI of Nederduits).
- huiswerk** 'werk voor school dat thuis gemaakt moet worden' → JAVINDO *geiswerk*; PAPIAMENTS *húiswèrk*.
- huiszoeking** 'onderzoek in de woning van een verdachte' → FRANS dial. † *hassenchinge* 'het met geweld en wapening binnendringen van een woning'.
- huiveren** 'rillen' → FRIES *huverje*.
- huiverig** 'enigszins bevend; aarzelend' → FRIES *huverich*.
- huizing** 'dun scheepstouw' → DEENS *hyssing*; ZWEEDS *hysing*; FINS *hyysinki* <via Zweeds>; FRANS *lusin* 'klein koord van twee in elkaar gevlochten draden van kabelgaren'; RUSSISCH *júzen', júzin'* 'kabel, touw uit drie hennepgarens'; OEKRAÏENS *júzen'* 'kabel, touw uit drie hennepgarens' <via Russisch>.
- hukken, hokken** 'hurken' → ZWEEDS *huka* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *houker à nid* 'wordt gezegd van een duif die zijn wijfje wil doen broeden'.
- hulde** 'eerbetoon' → FRIES *hulde*.
- huldigen** 'eer bewijzen' → FRIES *huldigje*.
- hulk** 'schip' → ZWEEDS *holk* (uit NI of Nederduits);
- FINS *holkki* 'bepaald type zeilschip' <via Zweeds>; FRANS *hourque* 'Hollands koopvaardijship'; ITALIAANS *orca* 'zeilschip met platte bodem voor groot transport'; SPAANS *urca* 'bepaald koopvaardijship' <via Frans>; PORTUGEES *urca* 'soort oud schip' <via Frans>; RUSSISCH *gul'k* 'groot en log koopvaardijship'.
- hullen** 'wikkelen in' → FRANS dial. *houller* 'bedekken (een gebouw met pannen, leien)'.
- hulp, help** 'het helpen, bijstand; iemand die helpt; (Vlaams) bretel, draagriem' → FRANS dial. † *helpai* 'gescheurd kleed; slecht gekleed iemand (wiens kleding met bretels opgehouden wordt)'; JAVAANS *hèlep* 'hulp(schrijver e.d.)'; NEGERHOLLANDS *help* 'het helpen, bijstand'.
- hulpmiddel** 'middel om een doel sneller of gemakkelijker te bereiken' → NEGERHOLLANDS *help-midlen*.
- hulst** 'heester' → FRANS *houx*.
- humaan** 'menslievend' → INDONESISCH *human*.
- humaniora** 'studie van de klassieke talen en letterkunde' → INDONESISCH *humaniora*.
- humanisme** 'wereldbeschouwing' → INDONESISCH *humanisme*.
- humanist** 'aanhanger van het humanisme' → INDONESISCH *humanis*.
- humeur** 'gemoedsgesteldheid' → NEGERHOLLANDS *humeer*; PAPIAMENTS † *himeur*.
- humor** 'scherts' → INDONESISCH *humor*; MENADONEES *humor*.
- hun** 'bezittelijk voornaamwoord' → CHINEES-MALEIS *hen*.
- hunkeren** 'verlangen' → ? ENGELS *hanker* 'rondhangen; verlangen'; SCHOTS *hanker* 'talmen, dralen, aarzelen'.
- hup** 'tussenwerpsel: uitroep bij beweging' → DEENS *hyp* (uit NI of Nederduits).
- huppelen** 'zich springend voortbewegen' → ENGELS *hobble* (ouder: *hobble*) 'kluisteren, (de benen van een paard) aan elkaar binden'.
- hups** 'aardig; (verouderd) fors, stevig' → SRANANTONGO *hipsi* 'fors, stevig, stoer, kloek'.
- huren** 'pachten' → DEENS *hyre* 'in dienst nemen, pachten' (uit NI of Nederduits); NOORS *hyre* 'in dienst nemen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *hyra* (uit NI of Nederduits); FINS *hyrrätä* 'personeel of bemanning ronselen' <via Zweeds>; NEGERHOLLANDS *huur*; PAPIAMENTS *hür, hir* (ouder: *hier*) 'pachten of in pacht nemen'; SRANANTONGO *yuru*; AUCAANS *joeoe*; SARAMAKKAANS *júu*.
- hurken** 'met gebogen knieën op de eigen hielen zitten' → SCHOTS *hurk, hork* 'met gebogen knieën op de eigen hielen zitten (bij een vuur); lanterfant; in de modder wroeten als een varken; (fig.) rondsnuffelen'.
- husselen** 'schudden' → ENGELS *hustle* 'schudden; duwen, porren; aansmeren (slang); zich haasten; tippelen'.
- hut** 'houten woning; ruimte op schip voor overnachting' → DUIJS *Hütte* 'bouw op achterdek,

meestal als kajuit ingericht'; DEENS *hytte* 'houten woning' (uit NI of Nederlands); NOORS *hytte* 'houten woning' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *hytt* 'ruimte op schip voor overnachting; ruimte om te telefoneren, om te verkleeden e.d.' (uit NI of Duits); FINS *hytti* 'ijzermijn; scheepshut, kajuit, cabine' <via Zweeds>; ESTS *hütt* 'houten woning' (uit NI of Duits); RUSSISCH *jut* 'achterdek, achterste, overdekt deel van een schip'; OEKRAÏENS *jut* 'achterdek, achterste, overdekt deel van een schip' <via Russisch>; AZERI *yut* 'achterdek, overdekt deel van een schip' <via Russisch>; LETS *huts* 'achterdek, overdekt deel van een schip'; LITOUWS *jutas* 'achterdek, achterste, overdekt deel van een schip' <via Russisch>.

hutspot 'gerecht' → DUIJS dial. *Hutspot*; DEENS † *hoskpot* (uit NI of Nederlands); POOLS *hutspot*; INDONESISCH *sepot*, *rispot* 'Nederlands gerecht van gestampte aardappels, wortels, uien'; JAVAANS *èspot*; AMERIKAANS-ENGELS dial. *hutspot*.

huur 'pacht' → DUIJS *Heuer* 'loon'; DEENS *hyre* 'dienst, gage (meestal op schip)' (uit NI of Nederlands); NOORS *hyre* 'gage, loon; dienst' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *hyra* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *huur*; PAPIAMENTS *hür*; SRANANTONGO *yuru*; SARNAMI *yuru*; SURINAAMS-JAVAANS *yuru* <via Sranantongo>.

huurbaas '(zeemansterm) iemand die zeelui voor schepen werft' → DEENS *hyrebasse*, *hyrebas* (uit NI of Nederlands).

huurling 'loondienaar; huursoldaat' → ENGELS *hireling* 'huursoldaat'; DEENS † *hyrling* 'persoon die men inhuurt, knecht' (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *hierlingen* 'huursoldaat'.

huwelijk 'echtverbintenis' → CHINEES-MALEIS *huelek*; NEGERHOLLANDS *hywlik*, *hiewlik*.

huwen 'trouwen' → FRANS dial. *houyon*, *houillon* 'getrouwd man'.

huzaar 'soldaat van de ruitertij' → INDONESISCH *husar*; BOEGINEES *husàræ*; JAVAANS *usar*; MADOEREES *usar*; MAKASSAARS *husàra*; MENADONEES *husar* 'erewacht'.

huzarensalade 'lunchschotel van koud (kalfs)vlees' → INDONESISCH *husarensalah*.

hyacint 'bolplant' → INDONESISCH *hiasinta*.

hybridisch 'bastard-' → INDONESISCH *hibrid(a)*.

hydraat 'verbinding met water' → INDONESISCH *hidrat*.

hydrant 'aansluiting op waterleiding' → INDONESISCH *hidran*.

hydraulica 'leer der vloeistoffen' → INDONESISCH *hidraulika*.

hydraulisch 'waarbij van vloeistoffen gebruikgemaakt wordt' → INDONESISCH *hidraulik*.

hydrogenium 'waterstof' → INDONESISCH *hidrogén*.

hydrografie 'deel van de aardrijkskunde' → INDONESISCH *hidrografi*.

hydrometer 'vochtweger' → INDONESISCH *hidrométer*.

hyena 'aas- of roofdier met gevlekte of gestreepte huid' → INDONESISCH *hiéna*; SRANANTONGO *hieina* (uit NI of Engels).

hygiëne 'gezondheidsleer' → INDONESISCH *higiéne*, *higina*.

hygrometer 'werktuig dat de vochtigheid van de lucht aanwijst' → INDONESISCH *higrométér*.

hygroscop 'vochtigheidsmeter' → INDONESISCH *higroskop*.

hymne 'lofzang' → INDONESISCH *himne*.

hyoscyamus 'geslacht uit de nachtschadefamilie' → JAPANS *hiyosu*.

hyperbool 'overdrijving; kegelsnede' → INDONESISCH *hiperbol(a)*.

hypercorrect 'foutief uit vrees voor onjuistheid' → INDONESISCH *hiperkorék*.

hypersensitief 'overgevoelig' → INDONESISCH *hipersénsitif*.

hypertensie 'abnormaal hoge bloeddruk' → INDONESISCH *hiperténsi*.

hypertrofie 'abnormale gewichtstoename' → INDONESISCH *hipertrofi*.

hyperventilatie 'psychosomatische ademnood' → INDONESISCH *hipervéntilasi*.

hypnose 'kunstmatige slaap' → INDONESISCH *hipnose*.

hypnotherapie 'therapeutische behandeling door middel van hypnose' → INDONESISCH *hipnotéropi*.

hypo 'hypodermoclyse, het toedienen van een vrij grote hoeveelheid vocht via het subcutane weefsel' → ? MENADONEES *hipo* 'iemand via een infuus stoffen toedienen'.

hypochonder 'zwaarmoedig iemand' → JAPANS † *hipokonderu*.

hypochondrie 'zwaarmoedigheid' → JAPANS *hipokonderi*.

hypocriet 'huichelaar' → INDONESISCH *hipokrit*; PAPIAMENTS *hipokrit* (ouder: *hipocriet*, *hypocriet*).

hypofyse 'hersenaanhangsel' → INDONESISCH *hipofise*.

hypostase 'op zichzelf staande substantie, bezinksel' → INDONESISCH *hipostasi*.

hypotaxis 'onderschikking' → INDONESISCH *hipotaksis*.

hypothalamus 'deel van de hersenen' → INDONESISCH *hipotalamus*.

hypotheek 'geldlening voor onroerend goed' → INDONESISCH *hipoték*; SRANANTONGO *hipowteik*.

hypotheekkantoor 'overheidskantoor waar de hypotheekregisters berusten' → PAPIAMENTS *hypotheekkantoor*.

hypothermie 'ondertemperatuur' → INDONESISCH *hipotérmi*.

hypothese 'nog te bewijzen stelling' → INDONESISCH *hipotése*.

hysop 'lipbloemige heester' → ZWEEDS *isop* (uit NI of Nederlands); FINS *iisoppi* <via Zweeds>; JAPANS *hisoppu*.

hysterie 'zenuwziekte' → INDONESISCH *histéria*.

I

- icoon** 'pictogram; iemand met grote invloed' → INDONESISCH *ikon*.
- icterus** 'geelzucht' → INDONESISCH *ikterus*.
- ideaal** 'droombeeld; volmaakt' → INDONESISCH *idéál* 'droombeeld(ig), volmaakt'; MENADONEES *idéál* 'droombeeld'.
- idee** 'voorstelling, denkbeeld' → INDONESISCH *idé*; MENADONEES *idé*; MINANGKABAUS *ide*; SURINAAMS-JAVAANS *idhé*.
- ideeël** 'denkbeeldig' → INDONESISCH *idiiil*.
- idem** 'de- of hetzelfde' → INDONESISCH *idem*; JAVAANS *idhem*; MENADONEES *idem*.
- identiek** 'gelijk (waardig)' → INDONESISCH *identik*.
- identificeren** 'de identiteit vaststellen' → INDONESISCH *identifisir*.
- ideografie** 'beeldschrift' → INDONESISCH *idéografi*.
- ideologie** 'ideeënleer' → INDONESISCH *idéologi*.
- idioom** 'bijzondere eigenaardigheid van een taal' → INDONESISCH *idiom*.
- idiot** 'gek' → INDONESISCH *idiot*; MENADONEES *idiot*; PAPIAMENTS *idiot* (ouder: *idioot*).
- idiosyncrasie** 'aangeboren overgevoeligheid' → INDONESISCH *idiosinkrasi*.
- idool** 'persoon waarmee door velen gedweept wordt' → INDONESISCH *idola*.
- idyllisch** 'in de trant van een idylle' → INDONESISCH *idilis*.
- ieder** 'elk' → FRIES *ider*; NEGERHOLLANDS *ider*; BERBICE-NEDERLANDS *idri*; SRANANTONGO *ibri*.
- iedereen** 'elk van alle mensen' → NEGERHOLLANDS *idereen* 'elk van alle mensen, elk'.
- iek** '(verouderd) vette zweet van ongewassen schapenwol' → SCHOTS *eik* 'natuurlijk vet in schapenwol; menselijk zweet'; FRANS dial. † *laine mecter yeke* 'ongewassen wol'.
- iemand** 'onbepaald voornaamwoord' → NEGERHOLLANDS *imand*.
- iep** 'loofboom' → DUIJS dial. *Äp*.
- iepenhout** 'houtsoort' → DEENS *ibenholt*.
- Ieper** '(van of uit) de plaats Ieper, bekend om het mosterdgas dat hier in WO I werd gebruikt' → ENGELS *yperite* 'mosterdgas' <via Frans>; SCHOTS † *ypir* 'kleding uit Ieperen'; DEENS *yperit* 'mosterdgas' <via Frans>; FRANS *ypréau* 'witte populier, iep (die veelvuldig rond Ieper groeide)'; FRANS *ypérite* 'mosterdgas'; ITALIAANS *iprite* (*yprite*) 'mosterdgas' <via Frans>; RUSSISCH *iprit* 'mosterdgas' <via Frans>; LETS *iprits* 'mosterdgas' <via Frans>; LITOUWS *ipritas* 'mosterdgas' <via Frans>.
- iets** 'onbepaald voornaamwoord' → FRIES *yts*.
- ijdel** 'vergeefs; (verouderd) louter, slechts' → NOORS † *idel* 'louter, enkel en alleen' (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *idel* 'louter, uitsluitend, enkel en alleen, puur' (uit Nl of Nederduits).
- ijdel** 'verwaand' → NEGERHOLLANDS *iedel*.
- ijken** 'waarmerken' → INDONESISCH (*meng*)*ék*.
- ijker** 'ambtenaar belast met het ijken van maten en gewichten' → RUSSISCH *ejker*.
- ijkwezen** 'het ijken en wat daarmee samenhangt' → PAPIAMENTS *ijkwezen*.
- ijle haring, ijlharing** 'haring zonder hom of kuit' → DUIJS *Ihle*.
- ijlen** 'zich haasten, hard lopen' → DEENS *ile* 'zich haasten' (uit Nl of Nederduits); NOORS *ile* 'zich haasten, snellen' (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *ila* (uit Nl of Nederduits).
- ijlen** 'verward praten' → PAPIAMENTS *eilu* (ouder: *yl, ijl*).
- ijs** 'bevroren water' → INDONESISCH *és*; ATJEHNEES *ie*; BOEGINEES *ésé*; JAKARTAANS-MALEIS *ès*; JAVAANS *ès*; MAKASSAARS *és, ésé*; MENADONEES *ès, ès* 'bevroren water, sneeuw'; MINANGKABAUS *es*; MUNA *esi*; PETJOH *es*; PAPIAMENTS *eis* (ouder: *ijs*) (uit Nl of Engels); SRANANTONGO *èisi, hèisi*; AUCAANS *eisi*; SARAMAKKAANS *èisi* <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *ès*.
- ijs** 'bevroren water of room als lekkernij' → JAKARTAANS-MALEIS *ès*; MADOREES *es*.
- ijsappel** '(Surinaams-Nederlands) appel' → SURINAAMS-JAVAANS *èsapel* 'appel'.
- ijsbeen** 'dijbeen in ham' → DEENS *isben* 'dijbeen' (uit Nl of Nederduits); NOORS *isben* 'dijbeen' (uit Nl of Nederduits).
- ijsberen** 'rusteloos heen en weer lopen' → FRIES *ijsbeare*.
- ijsberg** 'drijvende ijsmassa' → ENGELS *iceberg*; DUIJS *Eisberg*; DEENS *isbjerg*; ZWEEDS *isberg*; FRANS *iceberg* <via Engels>; ITALIAANS *iceberg* <via Engels>; SPAANS *iceberg* <via Engels>; ROEMEENS *aisberg* <via Engels>; RUSSISCH *ajsberg* <via Engels>; LETS *aisbergs* <via Engels>; LITOUWS *aisbergas* <via Engels>; GRIEKS *pagobouno* /*pagovoeno*/ <via Engels>; MALTEES *ajsberg* <via Engels>; ESPERANTO *glacimonto* <via Duits>; TURKS *aysberg* <via Engels>; PERZISCH *kuh-e yax* <via Engels>; PAPIAMENTS *ijsberg, eisberg*.
- ijsblink** 'schittering aan de horizon die wordt veroorzaakt door vergelegen ijsvelden' → ENGELS *iceblink*; DUIJS *Eisblink*.
- ijsco** 'ijsje' → FRIES *ijsko*.
- ijselijk** 'afschuwelijk, verschrikkelijk' → NEGERHOLLANDS *islik*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *islik* <via Negerhollands>.
- ijskast** 'kast waarin etenswaar koel gehouden wordt' → INDONESISCH *éskas* 'koelkast'; MADOREES *lomare es*; PAPIAMENTS *eiskast*; SRANANTONGO *èskasi*; SARNAMI *eiskási*; SURINAAMS-JAVAANS *éskas* 'koelkast'.
- ijspegel** 'kegel, gevormd door het bevroren van afdruipe water' → FRIES *iispegel*.

- ijspiek** 'ijsbeitel' → PAPIAMENTS *eispik*.
- ijsschol** 'stuk drijfijfs' → FRIES *iisskol*; DEENS *isskolle* (uit NI of Duits).
- ijsschots** 'stuk drijfijfs' → DEENS *isskosse* '(zeemanstaal) stuk drijfijfs'.
- ijver** 'toewijding' → DEENS *iver* (uit NI of Nederlands); NOORS *iver* 'toewijding, enthousiasme' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *iver* (uit NI of Nederlands).
- ijzer** 'chemisch element; voorwerp van ijzer' → INDONESISCH *éser* 'chemisch element'; CHINEES-MALEIS *éyser* 'chemisch element'; NEGERHOLLANDS *iser, izu, izal* 'chemisch element, ijzeren boei'; BERBICE-NEDERLANDS *isiri* 'chemisch element'; SKEPI-NEDERLANDS *isir* 'chemisch element'; SRANANTONGO *isri* (ouder: *izri*) 'chemisch element; van ijzer'; SARNAMI *isri* 'strijkijzer'; SURINAAMS-JAVAANS *isri* 'ijzer, van ijzer; strijkijzer' <via Sranantongo>.
- ijzerbalk** 'zware balk in de middellijn van een molen gelegen, waar het bovenijzer van de staande spil in draait' → DUIJS dial. *Isderbalk*.
- ijzerdraad** 'draad gemaakt van ijzer' → SRANANTONGO *isridrât* 'prikkelendraad; bepaalde pijnlijke manier van knijpen'.
- ijzerhout** 'zeer hard, donker hout' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *ironwood* '(boom met) zeer hard hout'.
- ijzermaal** '(gewestelijk) roestvlek' → NEGERHOLLANDS *izomâl* 'roestvlek'.
- ijzervarken** 'egel, stekelvarken' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *iron hog, ystervark* 'stekelvarken'.
- ik** 'persoonlijk voornaamwoord' → INDONESISCH *ik, ikke*; CHINEES-MALEIS *èk, èke*; JAVAANS dial. *èke*; BERBICE-NEDERLANDS *eke*; SKEPI-NEDERLANDS *ek*.
- illegaal** 'onwettig; iemand die onwettig in een land verblijft' → KOERDISCH *ilegal* 'iemand die onwettig in een land verblijft'; TAMAZIGHT (NOORD-MAROKKO) *alikhar* 'iemand die onwettig in een land verblijft'; INDONESISCH *ilégâl* 'onwettig'.
- illusie** 'zinsbegoocheling, droombeeld' → INDONESISCH *ilusi*.
- illusionist** 'goochelaar' → INDONESISCH *ilusionis*.
- illustratie** 'het illustreren' → INDONESISCH *ilustrasi*.
- imaginair** 'denkbeeldig' → INDONESISCH *imajinér*.
- imago** 'voorstellingsbeeld' → INDONESISCH *imago*.
- imbeciel** 'zwakzinnige' → INDONESISCH *imbésil*.
- imitatie** 'nabootsing' → INDONESISCH *imitasi*; BOEGINEES *imitási*; JAKARTAANS-MALEIS *mitasi*; MENADONEES *imitasi*.
- imitator** 'nabootser' → INDONESISCH *imitator*.
- imker** 'bijenhouder' → DUIJS *Imker* (uit NI of Nederlands).
- immanent** 'inwonend, innerlijk bijblijvend; aanklevend' → INDONESISCH *imanén*.
- immaterieel** 'niet-materieel, niet-fysiek; emotioneel (van schade)' → INDONESISCH *imatériil*.
- immigrant** 'inkomend landverhuizer' → INDONESISCH *imigran*; SRANANTONGO *emigranti*.
- immigratie** 'het immigreren' → SURINAAMS-JAVAANS *imigrasi*.
- immobilisatie** 'het immobiel worden of doen zijn' → INDONESISCH *imobilisasi*.
- immoraliteit** 'onzedelijkheid' → INDONESISCH *imoralitas*.
- immoreel** 'in strijd met de begrippen van eer en plicht' → INDONESISCH *imoril*.
- immuniteit** 'niet-onderworpen zijn aan wetten; onvatbaarheid' → INDONESISCH *imunitas*.
- immunofarmacologie** 'farmaceutische wetenschap die gericht is op immuniteit en allergie' → INDONESISCH *imunofarmakologi*.
- immunologie** 'immuniteitsleer' → INDONESISCH *imunologi*.
- immunotherapie** 'immuniteitsgeneeskunde' → INDONESISCH *imunotérapi*.
- immuun** 'onschendbaar, onvatbaar' → INDONESISCH *imun*.
- impasse** 'moeilijkheid zonder oplossing' → INDONESISCH *impasse*.
- imperatief** 'gebiedende wijs; verplicht, bindend' → INDONESISCH *impératif*.
- imperfect** 'onvolmaakt' → INDONESISCH *impérfék*.
- imperialist** 'voorvechter van het imperialisme' → INDONESISCH *impérialis*.
- imperium** '(keizer)rijk, oppermacht' → INDONESISCH *impérium*.
- impermeabel** 'ondoordringbaar; regenjas' → INDONESISCH *impérméabel* 'ondoordringbaar, waterdicht'.
- implantatie** 'het inplanten' → INDONESISCH *implantasi*.
- implicatie** 'verwikkeling in een zaak' → INDONESISCH *implikasi*.
- impliciet** 'mede erin betrokken' → INDONESISCH *implisit*.
- import** 'invoer van goederen' → INDONESISCH *impor(t)*; MADOEREES *impor*; MENADONEES *impor*.
- importeren** 'invoeren (goederen, gegevens)' → INDONESISCH *importir*.
- impotent** 'niet in staat tot geslachtelijk verkeer' → INDONESISCH *impotén*; MENADONEES *impotèn*; SRANANTONGO *empo*.
- impregnatie** 'het doordrenken' → INDONESISCH *impregnasi*.
- impresario** 'ondernemer van toneelvoorstellingen e.d.' → INDONESISCH *imprésario, imprésaris*.
- impressie** 'indruk' → INDONESISCH *imprési*.
- impressionisme** 'kunststroming' → INDONESISCH *imprésionisme* 'Europese kunststroming'.
- improviseren** 'voor het ogenblik bedenken' → INDONESISCH *improvisir*.
- impuls** 'prikkel' → INDONESISCH *impuls*.
- in** 'voorzetsel; in trek' → NEGERHOLLANDS *ini, in* 'voorzetsel' (uit NI of Engels); PAPIAMENTS *in* 'in de mode, in trek' (uit NI of Engels); SRANANTONGO *ini* 'voorzetsel, betekenis is iets anders dan de

- Nederlandse' (uit NI of Engels); CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *ini* 'voorzetsel' (via Negerhollands).
- in** 'achtervoegsel tot aanduiding van een vrouwelijke equivalent van een mannelijk persoon of dier' → DEENS *-inde* (uit NI of Nederduits); NOORS *-inne* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *-inna* (uit NI of Nederduits).
- in acht nemen** 'in aanmerking nemen, in het oog houden' → NEGERHOLLANDS *neem in agt*.
- inactivatie** 'het inactief maken' → INDONESISCH *inaktivasi*.
- in alles** 'in totaal, alles bij elkaar' → ZWEEDS *inalles* (uit NI of Nederduits).
- inauguratie** 'inwijding' → INDONESISCH *inaugurasi*.
- inbeelden** 'iemand iets inprenten' → NOORS *innbille* 'iemand iets inprenten, wijsmaken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *inbilla* 'iemand iets inprenten, wijsmaken' (uit NI of Nederduits).
- inbegrepen** 'inclusief' → FRIES *ynbegrepen*.
- inbegrip (met - van)** 'inclusief' → FRIES *ynbegryp (mei - fan)*.
- inblikken** 'in blik conserveren' → JAVAANS *blèg-blègan*.
- inboeken** 'registreren' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *book (in)* 'in de leer doen' (via Afrikaans).
- inboeten** 'verliezen' → FRIES *ynboetsje*.
- inbreuk** 'overtreding' → FRIES *ynbreuk (meitsje op)* 'overtreding; afkeurende kritiek (inbreuk maken op)'.
incarnatie 'vleeswording' → INDONESISCH *inkarnasi*.
- incasso** 'het incasseren' → INDONESISCH *inkaso*.
- incest** 'bloedschande' → INDONESISCH *insés*.
- incident** '(hinderlijk) voorval' → INDONESISCH *insidén*.
- incidenteel** 'bijkomstig' → INDONESISCH *insidéntil*.
- incipiënt** 'aanvanger' → INDONESISCH *insipién*.
- incisie** 'insnijding' → INDONESISCH *insisi*.
- inclinatie** 'helling; neiging' → INDONESISCH *inklinasi*.
- inclusief** 'met inbegrip van' → INDONESISCH *inklusip*.
- incognito** 'onder schuilnaam' → INDONESISCH *inkognito*.
- incomparable Verpoort** 'tulpenras, genoemd naar de 18e-eeuwse bloemist Gijsbert Verpoorten' → ENGELS † *Incomparable Verport*.
- incompatibeleit** 'onverenigbaarheid' → INDONESISCH *inkompatibilitas*.
- incompetent** 'onbevoegd' → INDONESISCH *inkompetén*.
- inconsequentie** 'gebrek aan consequentie' → INDONESISCH *inkonsékuénsi*.
- inconsistent** 'onvast, onbestendig' → INDONESISCH *inkonsitén*.
- incorporatie** 'opneming' → INDONESISCH *inkorporasi*.
- incubatie** 'broeiing' → INDONESISCH *inkubasi*.
- incubator** 'broedmachine' → INDONESISCH *inkubator*.
- indaging** 'dagvaarding' → FRANS dial. † *indaghinghe* 'voor het gerecht dagen, dagvaarding'.
- in de kost** 'in pension, in een kosthuis' → INDONESISCH *indekos, kos* 'bij iemand inwonen; kostganger; verhuren van kantooruimte door een groot bedrijf aan een kleiner bedrijf'; BALINEES *indekos* 'bij iemand wonen'; JAKARTAANS-MALEIS *indekos, èndekos* 'bij iemand inwonen'; JAVAANS *indhokos; (di)(in)dhekosaké* 'in huis bij; bij anderen in de kost gedaan; uitbesteed (werk)'; MENADONEES *indekos* 'bij iemand wonen'; MINANGKABAUS *kos* 'pension'.
- indent** 'vorm van contract' → INDONESISCH *indén*.
- index** 'inhoudsopgave; verhoudingscijfer' → INDONESISCH *indéks*.
- indexering** 'het koppelen aan een index; indexcijfer' → PAPIAMENTS *indexering*.
- indiaan** 'lid van een van de oorspronkelijke Amerikaanse volken' → PAPIAMENTS *indjân*.
- indicatie** 'aanwijzing' → INDONESISCH *indikasi*.
- indicatief** 'tekenen vertonend' → INDONESISCH *indikatif*.
- Indië** 'Nederlands-Indië' → INDONESISCH † *Hindia*; JAPANS † *inden* 'soort zacht leer, door de Nederlanders geïmporteerd'.
- indigo** 'blauwe kleur(stof)' → INDONESISCH *indigo*.
- indijken** '(water) door een dijk of dijken omgeven' → FRANS *endiguer*.
- Indische peper** 'chilipeper' → ENGELS *Indian pepper*.
- indisciplinair** 'ongedisciplineerd' → INDONESISCH *indisiplinér*.
- individu** 'enkeling' → INDONESISCH *individu*.
- individualist** 'iemand die altijd op zichzelf wil staan' → INDONESISCH *individualis*.
- individualiteit** 'eigen aard' → INDONESISCH *individualitas*.
- indo** 'iemand met gemengde Indonesische afkomst' → INDONESISCH *indo*.
- indoctrineren** 'inprenten van opvattingen' → INDONESISCH *doktrinir, indoktrinir*.
- indolent** 'lusteloos' → INDONESISCH *indoléen*.
- indolentie** 'lusteloosheid' → INDONESISCH *indoléensi*.
- indologie** 'studie van de cultuurgeschiedenis van Indonesië' → INDONESISCH *indologi*.
- indonesianisering** 'het overnemen (van bestuur, organisaties, kerk) door de Indonesische bevolking, het kiezen voor de Indonesische identiteit' → INDONESISCH *Indonésianisasi*.
- indrang** '(verouderd) het indringen of binnendringen' → ZWEEDS *inrång* 'het indringen of binnendringen' (uit NI of Nederduits).
- indringer** 'iemand die ergens binnendringt' → FRIES *yndringer*.
- inductie** 'redeneren van het bijzondere naar het algemene' → INDONESISCH *induksi*.
- in duplo** 'in tweevoud' → INDONESISCH *duplo*.
- industrie** 'nijverheid, fabriekswezen' → INDONESISCH *industri*; BOEGINEES *industeri*; MENADONEES *industri*.
- ineens** 'in één keer; plotseling' → FRIES *ynienen*.

inefficiëntie 'ondoelmatigheid' → INDONESISCH *inefisiénsi*.

inenten 'inbrengen van smetstof als preventief middel tegen besmettelijke ziekten' → ? SAVU *ané*; PAPIAMENTS *ènter*; SRANANTONGO *ènter*.

inenting 'prik met smetstof' → SRANANTONGO *ènter*.

inertie 'traagheid' → INDONESISCH *inèrsi*.

infaam 'eerloos' → PAPIAMENTS † *infaam*.

infanterie 'wapen van de landmacht te voet; voetvolk' → INDONESISCH *infanteri*; *sepandri*; JAVAANS *sepandri* 'voetvolk'.

infantiel 'kinderlijk' → INDONESISCH *infantil*.

infarct 'verstopping van de bloedtoevoer; hartaanval' → INDONESISCH *infark*.

infectie 'aansteking' → INDONESISCH *infèksi* 'aansteking; een infectie verspreiden'; MENADONEES *infèksi*, *impèksi*.

inferioriteit 'minderheid in rang of kwaliteit' → INDONESISCH *inferioritas*.

infertiliteit 'onvruchtbaarheid' → INDONESISCH *infèrtilitas*.

infiltrant 'heimelijke binnendringer in een groep' → INDONESISCH *infiltran*.

infiltreren 'naar binnen siepelen, heimelijk binnendringen' → INDONESISCH *infiltrir*.

infinietief 'onbepaalde wijs' → INDONESISCH *infinitif*.

infix 'tussengevoegd element' → INDONESISCH *infiks*.

inflammatie 'ontsteking' → INDONESISCH *inflamasi*.

inflatie 'waardevermindering van geld' → INDONESISCH *inflasi*.

inflexie 'buiging' → INDONESISCH *inflèksi*.

influenza 'griep' → SHONA *furuwenza* (via Afrikaans); INDONESISCH *influénsa*, *implénsa*; AMBONS-MALEIS *implénsa*; JAKARTAANS-MALEIS *flu*, *impelénsa*, *implénsa*, *impelénsa*; MENADONEES *flu*, *influénsa*; JAPANS *infuruenza*.

informant 'persoon die inlichtingen verschaft bij een onderzoek' → INDONESISCH *informan* 'persoon die inlichtingen verschaft bij politie-onderzoek'.

informatica 'leer van de automatische informatieverwerking' → INDONESISCH *informatika*.

informatie 'inlichting; nasporing' → INDONESISCH *informasi*; MADOREES *informasi*; MENADONEES *informasi*; SURINAAMS-JAVAANS *info*.

informeel 'niet in overeenstemming met de voorgeschreven vorm' → INDONESISCH *informil*.

infrastructuur 'onroerende voorzieningen voor het openbare leven' → INDONESISCH *infrastruktur*.

infusie 'het laten trekken, aftreksel' → INDONESISCH *infusi*.

inфуus 'intraveneuze toediening' → INDONESISCH *infus* 'een intraveneuze toediening krijgen'; MENADONEES *infus*; MINANGKABAUS *inpus*.

ingeebeelde ziekte 'slechts in de verbeelding bestaande ziekte' → SRANANTONGO *ferberdersiki*.

ingedom '(verouderd) ingewand, ingewanden' → ZWEDS *imandöme* 'binnenste, binnenkant' (uit NI of Nederduits).

ingenieur 'afgestudeerde aan een hogere technische school' → INDONESISCH *insinyur*; CHINEES-MALEIS *ènsinyer*; JAVAANS *insinyir*; MADOREES *insinyor*; MENADONEES *ènsinyor*; MINANGKABAUS *insinyua*; SOENDANEES *insinyur*.

ingetogen 'zich onthoudend van buitensporigheden' → DEENS *indgetogen*; NOORS † *innetogen*.

ingewand 'inwendige delen van het lichaam' → FRIES *yngewant*; NEGERHOLLANDS *ingeweid* 'inwendige delen van het lichaam, darmen'.

inhalatie 'het inhaleren' → INDONESISCH *inhalasi*.

inhaler 'touw waarmee iets wordt ingehaald' → FRANS *hale-dedans* 'touw om fok naar binnen te halen'; RUSSISCH † *ingálder*.

inham 'kleine baai' → DUIJS *Inham*.

inherent 'eigen aan' → INDONESISCH *inhéren*.

inhibitie 'verbod, remming' → INDONESISCH *inhibisi*.

inhoud 'dat wat ergens in zit; inhoudsopgave' → DEENS *inhold* (uit NI of Nederduits); NOORS *innhold* 'dat wat ergens in zit; thema, onderwerp' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *inhoud* 'dat wat ergens in zit; hoofdzaak'.

inhout 'al de stukken hout die het opstaande geraamte van een schip vormen, in hoofdzaak de spanten of ribben' → RUSSISCH † *ingóuty*.

inhumaan 'onmenselijk' → INDONESISCH *inhuman*.

initiaal 'hoofdletter' → INDONESISCH *inisial*.

initiatie 'inwijding' → INDONESISCH *inisiiasi*.

initiatief 'aanstichting' → INDONESISCH *initiatip*; MENADONEES *inisiatif*.

injectie 'inspuiting' → INDONESISCH *injèksi*, *yèksi*; JAKARTAANS-MALEIS *injèksi*, *jèksi*; MADOREES *injeksi*; MAKASSAARS *jèssi*; MENADONEES *injèksi*.

inkaken 'vis conserveren en bewaren' → FRANS *encaquer* '(haring) in een harington doen; opstapelen in een kleine ruimte'.

inkalven 'instorten' → ENGELS *cave (in)*.

inkel 'gemaasde trechter in fuik' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *aingkoole*.

inkeping 'inkerving' → JAVAANS † *kiping* 'zijrand; vleugel (leger)'.

inklaren 'de formaliteiten verrichten voor invoer' → SRANANTONGO *klar in*.

inklaring 'het inklaren' → INDONESISCH *inklaring*; JAVAANS *inklaring*.

inkomsten 'wat aan geld of geldswaarde ontvangen wordt' → DEENS *indkomst* 'loon' (uit NI of Nederduits); NOORS *innkomst* 'loon' (uit NI of Nederduits); ZWEDS *inkomst* 'loon' (uit NI of Nederduits).

in kracht '(verouderd) van kracht, krachtens' → INDONESISCH † *inkracht* 'van kracht zijn (wet)'.

inkt 'schrijfvloeistof' → NOORD-SOTHO *enke* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *ènkê* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *inki* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *enke* (uit Afrikaans of Engels); JAPANS *inki*; NEGERHOLLANDS *ink*; PAPIAMENTS *enk* (ouder:

- inkt*) (uit Nl of Engels); SRANANTONGO *enki*; SARAMAKKAANS *enki* (via Sranantongo); SARNAMI *inki*; SURINAAMS-JAVAANS *éngki* (via Sranantongo).
- inktkoker** 'inktpot, op een voetstuk of in een lessenaar aangebracht' → SRANANTONGO *enkikokro*.
- inktlap** 'lapje om de pen af te drogen' → PAPIAMENTS *enklap*.
- inktpot** 'pot waar inkt in bewaard wordt' → PAPIAMENTS † *inktpot* 'inktkoker'; SRANANTONGO *enkipatu*.
- inktvlek** 'uit inkt bestaande vlek' → SRANANTONGO *enkiflaka*.
- inlage** 'iets dat ergens ingelegd is' → ZWEEDS *inlaga* 'het binnenste ingebonden deel van een boek' (uit Nl of Nederduits).
- inlander** 'lid van de inheemse bevolking van een (niet-westers) land' → ENGELS *inlander* 'binnenlander' (via Afrikaans); INDONESISCH *inlander* 'minachtende koloniale term voor een geboren Indonesiër'.
- inleiding** 'eerste gedeelte van een werk; woord vooraf' → FRIES *ynleiding*.
- inlichten** 'opheldering geven' → DUITSDIAL. *inlichten*.
- inlijsten** 'opnemen in een lijst of register' → ENGELS *enlist* 'in militaire dienst gaan; in dienst nemen'.
- inlopen** 'binnenlopen, binnengaan' → ZWEEDS *inlöpa* 'een haven binnenvaren' (uit Nl of Nederduits).
- inlossen** 'aflossen, vrijkopen' → DEENS *indløse* 'uitbetaald krijgen door middel van cheque, aandeel e.d.' (uit Nl of Duits).
- inmaak** 'het inmaken, verduurzamen (van voedsel)' → FRIES *ynmaak*.
- in natura** 'in goederen' → INDONESISCH (*in*) *natura*.
- innemen** 'slikken; in beslag nemen, veroveren' → NEGERHOLLANDS *neem in*.
- innig** 'in of uit iemands binnenste' → FRIES *innich*.
- innovatie** 'het innoveren' → INDONESISCH *inovasi*.
- inoculatie** 'inenting' → INDONESISCH *inokulasi*.
- inpakken** 'ergens inwikkelen' → SRANANTONGO *pak* 'inwikkelen in papier, in koffer bergen e.d.'.
- in plaats van** 'in tegenstelling tot' → ? MENADONEES *èmplas*.
- inpolderen** 'tot polder maken' → ENGELS *impolder*, *empolder*; ROEMEENS *impadurinä*; CARIBISCH-ENGELS *empolder*, *empole* 'een groot laaggelegen moerassig gebied met aan elkaar verbonden dammen insluiten zodat het drooggelegd wordt voor de landbouw'.
- inprenten** 'doen doordringen' → NOORS *innprente* 'doordringen van' (uit Nl of Nederduits).
- inquisitie** 'kerkelijke rechtbank' → INDONESISCH *inkuisisi*.
- inrichting** 'wijze van inrichten; instelling' → FRIES *ynrjochting*.
- inrijden** 'door er (voorzichtig) mee te rijden geschikt maken voor het volle gebruik' → INDONESISCH *inréyen*.
- inruimen** 'ontruimen; inschikken, opbergen; inlaten, toelaten' → ZWEEDS *inrymma* 'bevatten; onderbrengen' (uit Nl of Nederduits).
- inschenken** 'drank schenken (in een glas)' → NEGERHOLLANDS *skenk in*.
- inscriptie** 'inschrift' → INDONESISCH *inskrripsi*.
- insect** 'klasse van gelede dieren' → INDONESISCH *insék*; PAPIAMENTS *insèkt* (ouder: *insekt*); SURINAAMS-JAVAANS *insèg*.
- insecticide** 'insectendodend middel' → INDONESISCH *inséktisida*.
- inseminatie** 'inbrengen van zaadcellen' → INDONESISCH *inséminasi*.
- insgelijks** 'bijwoord van hoedanigheid: evenzo' → FRIES *ynsgelyks*.
- insigne** 'onderscheidingsteken' → INDONESISCH *insinye*.
- inslapen** 'in slaap geraken' → NEGERHOLLANDS *slaaap in*.
- insolvent** 'niet in staat te betalen' → INDONESISCH *insolvén*.
- inspannen** 'trekdieren voor een voertuig spannen' → ENGELS *inspan* (via Afrikaans).
- inspecteur** 'opziener' → INDONESISCH *inspèktur*, *sepèktur*; JAVAANS *ins(e)pèktur*; MADOEREES *pektur*, *sapektur*, *piktur*, *sapiktur*; MENADONEES *inspèktur*; SOENDANEES *inspektor*; SRANANTONGO *inspektoro*.
- inspectie** 'onderzoek' → INDONESISCH *inspèksi*, *sepèksi*; JAVAANS *ins(e)pèksi*; MAKASSAARS *sipèssi* 'onderzoek, keuring'; MENADONEES *inspèksi*; SURINAAMS-JAVAANS *sepèksi* '(lichamelijk) onderzoek, controle'.
- inspectoraat** 'ambt(sgebied) van inspecteur' → INDONESISCH *inspèktorat*.
- inspiratie** 'ingeving' → INDONESISCH *inspirasi*; MENADONEES *inspirasi*.
- installateur** 'iemand die iets installeert' → INDONESISCH *instalatur*.
- installatie** 'bevestiging (in een ambt)' → INDONESISCH *instalasi*.
- installatiechef** 'bedrijfsbaas' → JAVAANS dial. *sèp instalasi*.
- instantie** 'overheidsorgaan' → INDONESISCH *instansi*; MENADONEES *instansi*.
- instellen** 'afstellen, afstemmen; institueren, vestigen' → NEGERHOLLANDS *instel*.
- instelling** '(bij)betaal verordening, voorschrift, wet' → NEGERHOLLANDS *instelling*.
- instinct** 'natuurdrift' → INDONESISCH *insting*, *instink*.
- instinctief** 'uit instinct voortkomend' → INDONESISCH *instingtip*.
- institutie** 'instelling' → INDONESISCH *institusi*.
- instituut** 'instelling' → INDONESISCH *institut*.
- instructie** 'onderricht, aanwijzing' → DEENS *instruks*; INDONESISCH *instruksi*; JAVAANS *setruksi*; MADOEREES *sètruksi*, *sèttroksi*, *sattrüksi*, *sattroksi* 'militaire instructie'; MENADONEES *instruksi*; SOENDANEES *istruksi*; NEGERHOLLANDS *instrux* (uit Nl of Engels).

- instrument** 'gereedschap' → INDONESISCH *instrumén*; MENADONEES *instrumén*.
- instrumentalist** 'iemand die een muziekinstrument bespeelt' → INDONESISCH *instrumentalis*.
- insubordinatie** 'militaire ongehoorzaamheid' → INDONESISCH *insubordinasi*.
- insufflatie** 'inblazing van lucht' → INDONESISCH *insuflasi*.
- insulair** 'eiland-' → INDONESISCH *insulér*.
- Insulinde** 'de naam die Multatuli gaf aan Nederlands-Indië' → DUIJS *Insulinde* 'Indonesische archipel'; DEENS *Insulinde* 'Indonesische archipel'; INDONESISCH *Insulinde* 'Indonesische archipel'.
- insuline** 'hormoon' → INDONESISCH *insuline*.
- intellect** 'verstand; iemand van groot verstand' → INDONESISCH *intélék* 'verstand'; AMBONS-MALEIS *intelèk* 'intellectueel'; JAVAANS *telèk* 'intelligent persoon'; MENADONEES *intélék* 'verstand'.
- intellectualiteit** 'verstandigheid' → INDONESISCH *intéléktualitas*.
- intellectueel** 'verstandelijk' → INDONESISCH *intéléktuil*.
- intelligent** 'verstandig' → INDONESISCH *inteligén*; MENADONEES *intèl*.
- intelligentie** 'verstand, geestelijke bekwaamheid' → INDONESISCH *inteligénsi*.
- intelligentsia** 'de stand der intellectuelen' → INDONESISCH *intéléjénsia*, *inteligénsia*.
- intendance** 'korps dat zorgt voor de voeding en kleding van het leger te velde' → INDONESISCH *inténdan(s)*.
- intendant** 'kwartiermeester' → INDONESISCH *inténdan(s)*.
- intens** 'hevig' → INDONESISCH *inténs*.
- intensief** 'krachtig, hevig' → INDONESISCH *intensif*.
- intensiteit** 'mate van kracht' → INDONESISCH *intensitas*, *intensitét*.
- intentie** 'bedoeling' → INDONESISCH *inténsi*.
- interactie** 'wisselwerking' → INDONESISCH *interaksi*.
- interactief** 'met gebruik van interactie' → INDONESISCH *interaktif*.
- intercom** 'huistelefoon' → INDONESISCH *interkom* (uit NI of Engels).
- interdisciplinair** 'waar verschillende takken van wetenschap bij betrokken zijn' → INDONESISCH *interdisiplinér*.
- interessant** 'belangwekkend' → INDONESISCH *interésan*.
- interressen** 'boeien' → SRANANTONGO *interseri*.
- interest** 'procentuele vergoeding voor lening' → DUIJS dial. *Intrest*, *Intressen*; JAVAANS *ètrès*; *intrèsan* 'ordelijk, op zijn plaats; plaatsvervangend (voor loon); geldsom (vooraf ontvangen deel)'; SOENDANEES *entres*; NEGERHOLLANDS *interesse* 'procentuele vergoeding voor lening, rente'; PAPIAMENTS † *interest*.
- interferentie** 'inmenging' → INDONESISCH *intérférens*.
- interieur** 'het inwendige' → DUIJS *Interieur* 'een binnenruimte voorstellend beeld, in het bijzonder in de Nederlandse schilderkunst van de 17e eeuw'; INDONESISCH *intériur* 'het inwendige (woning)'.
- interim** 'tussentijd(s)' → INDONESISCH *interim*.
- interinsulair** 'tussen eilanden' → INDONESISCH *interinsulér*.
- interjectie** 'tussenwerpsel' → INDONESISCH *intéjéksi*.
- interlokaal** 'tussen plaatsen bestaand' → INDONESISCH *interlokal*; MENADONEES *interlokal*.
- intermezzo** 'tussenspel' → INDONESISCH *intermés* 'tussenspel, pauze'; MENADONEES *intermés*.
- intern** 'inwendig' → INDONESISCH *intèren*, *intern*.
- internaat** 'kostschool' → INDONESISCH *internat*; MENADONEES *internat*; SURINAAMS-JAVAANS *internat*.
- internationaal** 'tussen verschillende naties' → INDONESISCH *internasional*; MENADONEES *internasional*.
- interneren** 'een gedwongen verblijfplaats aanwijzen' → INDONESISCH *internir*; MENADONEES *internir* 'vasthouden'.
- internist** 'arts voor inwendige ziekten' → INDONESISCH *internis*.
- interpellant** 'iemand die vraagt om inlichtingen aan bestuurder' → INDONESISCH *interpélan*.
- interpellatie** 'vraag om inlichting aan bestuurder' → INDONESISCH *interpélasi*.
- interpolatie** 'tussenvoeging' → INDONESISCH *interpolasi*.
- interpretatie** 'uitlegging, vertolking' → INDONESISCH *interprétasi*.
- interpreteren** 'uitleggen, vertolken' → INDONESISCH (meng) *interprétir*.
- interprovinciaal** 'tussen provincies' → INDONESISCH *intrapropinsi*.
- interrelatie** 'onderlinge betrekkingen' → INDONESISCH *intérelasi*.
- interrogatie** 'ondervraging' → INDONESISCH *interogasi*.
- interruptie** 'onderbreking' → FRIES *ynterruptsje*.
- interuniversitair** 'tussen universiteiten' → INDONESISCH *intrauniversitéer*.
- interview** 'vraaggesprek' → INDONESISCH *interpiu*; JAVAANS *interviu* (uit NI of Engels); MENADONEES *interfu* (uit NI of Engels).
- intiem** 'innig, vertrouwelijk' → INDONESISCH *intim*; MENADONEES *intim*.
- intimidatie** 'het schrik aanjagen' → FRIES *yntimidaasje*; INDONESISCH *intimidasi*.
- intimideren** 'schrik aanjagen' → INDONESISCH (meng) *intimidir*.
- intocht** 'het binnenkomen; feestelijke inkomst' → DEENS *indtog* 'aankomst' (uit NI of Nederlands); NOORS *inntog* (uit NI of Nederlands).
- intolerant** 'onverdraagzaam' → INDONESISCH *intoleran*.

- intolerantie** 'onverdraagzaamheid' → INDONESISCH *intoleransi*.
- intonatie** 'stembuiging' → INDONESISCH *intonasi* 'stembuiging; het instemmen en vereffenen der tonen (muziek)'.
- intoxicatie** 'vergiftiging' → INDONESISCH *intoksikasi*.
- intra-** 'voorvoegsel: binnen-' → INDONESISCH *intra-*.
- intransitief** 'onovergankelijk' → INDONESISCH *intransitif*.
- intree** 'het binnentreden' → FRIES *syn yntree dwaan* 'zich voor het eerst manifesteren'.
- intrige** 'kuiperij; verwickelingen' → INDONESISCH *intrik*.
- intrinsiek** 'wezenlijk' → INDONESISCH *intrinsik*.
- introduceren** 'voorstellen' → INDONESISCH (*meng*)*introdusir*.
- introdunctie** 'inleiding' → INDONESISCH *introduksi*.
- introspectie** 'innerlijke zelfwaarneming' → INDONESISCH *introspektisi*.
- introvert** 'naar binnen gekeerd' → INDONESISCH *introver*.
- intrusie** 'het binnendringen' → INDONESISCH *intrusi*.
- intuïtie** 'ingeving' → INDONESISCH *intuisi*; MENADONEES *intuisi*.
- intuïtief** 'bij ingeving' → INDONESISCH *intuitif*.
- invalid** 'gehandicapt' → INDONESISCH *invalid*; MENADONEES *invalidit*.
- invasie** 'vijandelijke inval' → INDONESISCH *invasi*.
- inventaris** 'boedelbeschrijving' → INDONESISCH *inventaris*; MENADONEES *invèntaris*.
- inventarisatie** 'het opmaken van een boedelbeschrijving' → INDONESISCH *inventarisasi*.
- inventariseren** 'een inventaris opmaken' → INDONESISCH (*meng*)*inventarisir*.
- inventief** 'vindingrijk' → INDONESISCH *inventif*.
- inversie** 'omkering van de gewone orde' → INDONESISCH *inversi*.
- invitatie** 'uitnodiging' → INDONESISCH *invitasi*.
- inviteren** 'uitnodigen' → NEGERHOLLANDS *inviteer*.
- invoer** 'import' → DUIJS *Einfuhr*.
- invoerpas** 'importvergunning' → INDONESISCH *invurpas*.
- invullen** 'een leeg vak vullen met tekst' → AMBONS-MALEIS *infel* 'het invullen van cijfers op een staat'; KUPANG-MALEIS *infel* 'het invullen van cijfers op een staat'; MENADONEES *infel* 'het invullen van cijfers op een staat'; TERNATAANS-MALEIS *infel* 'het invullen van cijfers op een staat'.
- inwendig** 'van binnen zittend' → NOORS *innvendig* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *invändig* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *inwendig* 'van binnen uit'.
- inwerken** 'effect, uitwerking hebben op' → NOORS *innvirke* (uit NI of Nederduits).
- inwoner** 'bewoner van een gebied of plaats' → DEENS † *indvåner* 'bewoner van een huis, een stad, een dorp' (uit NI of Nederduits); NOORS *innvåner* 'bewoner van een huis, een stad, een dorp' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *invånare* 'bewoner van een huis, een stad, een dorp' (uit NI of Nederduits).
- inzet** 'toewijding, overgave; inleg' → FRIES *ynset*.
- ion** 'elektrisch geladen deeltje' → INDONESISCH *ion*.
- ionisatie** 'het in ionen splitsen' → INDONESISCH *ionisasi*.
- ionosfeer** 'de buitenste lagen van de aardatmosfeer' → INDONESISCH *ionosfir*.
- iridium** 'chemisch element' → JAPANS *irijūmu*.
- iris** 'regenboogvlies in het oog' → INDONESISCH *iris*.
- ironie** 'lichte spot' → INDONESISCH *ironi*.
- ironisch** 'spotachtig' → INDONESISCH *ironis*.
- irrationisme** 'het afwijzen van het rationalisme' → INDONESISCH *irasionalisme*.
- irrationeel** 'onberedeneerbaar; strijdig met het gezonde verstand' → INDONESISCH *irasional*.
- irreëel** 'niet reëel' → INDONESISCH *ireal*.
- irrelevant** 'niet ter zake' → INDONESISCH *irélevan*.
- irrigatie** 'kunstmatige bevoeiing' → INDONESISCH *irigasi*; BOEGINEES *irigási*; MENADONEES *irigasi*.
- irritant** 'onaangenaam prikkelend' → INDONESISCH *iritan*.
- irritatie** 'onaangename prikkeling' → INDONESISCH *iritasi*.
- isatie** 'achtervoegsel waardoor een werkwoord een zelfstandig naamwoord wordt; het verrichten van de door het grondwoord genoemde handeling of het resultaat daarvan' → INDONESISCH *-isasi* 'achtervoegsel waarmee van een werkwoord op -isir (Nederlands -iseren) een zelfstandig naamwoord wordt gevormd met de betekenis: het verrichten van de door het grondwoord bedoelde handeling of het resultaat daarvan'.
- isch** 'achtervoegsel waarmee van een zelfstandig naamwoord een bijvoeglijk naamwoord wordt gevormd, met als betekenis: m.b.t. het in het grondwoord genoemde' → INDONESISCH *-is*.
- islamisme** 'mohammedanisme' → INDONESISCH *Islamisme*.
- islamologie** 'de wetenschap van de islam' → INDONESISCH *islamologi*.
- islamoloog** 'geleerde op het gebied van de islam' → INDONESISCH *islamolog*.
- isme** 'achtervoegsel waarmee zelfstandige naamwoorden worden gevormd die betekenen: geheel van opvattingen, beweging, richting, systeem m.b.t. het in het grondwoord bedoelde' → INDONESISCH *-isme*.
- isobaar** 'lijn die plaatsen met gelijke luchtdruk verbindt' → INDONESISCH *isobar*.
- isolatie** 'het isoleren, afzonderen; middel waarmee iets geïsoleerd is' → INDONESISCH *isolasi*; MADOEREES *isolasi* 'afzondering'.
- isolationalisme** 'iemand's overtuiging dat zijn land geen internationale allianties moet aangaan' → INDONESISCH *isolasionalisme*.
- isoleren** 'afzonderen' → INDONESISCH (*meng*)*isolir* 'afzonderen; uitgaande telefoondienst afsnijden

wegens wanbetaling'; MENADONEES *isolir*; SASAKS *səlir* 'isoleer-'.
isomorf 'van dezelfde gedaante' →

INDONESISCH *isomorfo*.

isotherm 'met constante temperatuur' →

INDONESISCH *isotérm*.

isotoop 'elke vorm van eenzelfde element met

verschillende atoomkern' → INDONESISCH *isotop*.

-ist 'achtervoegsel waarmee mannelijke

persoonsnamen worden gevormd' →

INDONESISCH *-is*.

Italiaan 'iemand uit Italië' → MAKASSAARS *taliàng*

'Italiaan; Italiaans'.

ivoor 'materiaal van slagtanden' → FRIES *ivoar*;

PAPIAMENTS *ivor* (ouder: *ivoor*).

ivoren 'van ivoor' → FRIES *ivoaren*.

Izaak 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Cak*.

J

ja 'uitroep ter bevestiging' → SCHOTS *yea, ya*

'ja, inderdaad; oh ja (verbazing of ongeloof

uitdrukkend, vage instemming of tegenstemming);

ja ja (spottend); FRANS dial. *jan*; ? BRETONS *ia*

'al' <via Frans>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *ja*;

INDONESISCH *ya* 'uitroep van bevestiging; hoor je!;

ook, eveneens; oké? (aan eind van een zin: maakt

een verzoek of vraag beleefder)'; NEGERHOLLANDS

jā, ja, ju; BERBICE-NEDERLANDS *ja*; SKEPI-

NEDERLANDS *ja*; SRANANTONGO *ia, ya* 'uitroep

ter bevestiging, inderdaad'; ? SARAMAKKAANS

jahái, jaái.

Jaap 'mansnaam' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *Japie*

'scheldnaam voor Afrikaner, boerenkinkel' <via

Afrikaans>.

jaar 'tijd van twaalf maanden' → NEGERHOLLANDS

jaer, jaar, jār, jā, yer; BERBICE-NEDERLANDS *jari*;

SRANANTONGO *yari*; AUCAANS *jali*; SARAMAKKAANS

jáa <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *yari* <via

Sranantongo>.

jaargetijde 'seizoen' → FRIES *jiergetide*.

jaarlijks 'ieder jaar' → NEGERHOLLANDS

jaarlik, jaerlik.

jaarmarkt 'jaarbeurs' → POOLS *jarmark* (uit NI

of Duits).

jacht 'het bejagen van dieren' → NOORS *jakt* (uit NI of

Nederduits); FINS *jahti*; ESTS *jaht* (uit NI of Duits);

ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *jag* <via Afrikaans>;

ZOELOE *umjaho* <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS

jaak, jak, jāk.

jacht 'vaartuig' → ENGELS *yacht*; DUIJS *Jacht, Yacht*

'(oorspr.) klein schip met twee masten zonder ra's;

(modern) schip voor recreatie, voortgedreven met

zeil of motor' (uit NI of Duits); OOST-JIDDISCH

jachtn, jachtes 'zeil-, motor-, plezierjacht' <via

Duits of Russisch>; DEENS *jagt*; DEENS *yacht*

'plezierboot' <via Engels>; NOORS *jakt*; NOORS

yacht <via Engels>; ZWEEDS *yacht* <via Engels>;

ZWEEDS *jakt* (uit NI of Nederduits); FINS *jahti*

'snelle plezierboot, wedstrijdboot' <via Zweeds>;

ESTS *jaht* <via Duits>; FRANS *yacht* 'plezierboot'

<via Engels>; ITALIAANS *yacht* <via Engels>;

SPAANS *yate* '(zeil)jacht' <via Engels>; PORTUGEES

iate 'klein schip met twee masten zonder ra's;

pleziervaatuig'; ROEMEENS *iaht*; TSJECHISCH

jachta 'vaartuig geschikt voor sport en recreatie'

<via Engels>; SLOWAAKS *jachta* 'vaartuig geschikt

voor sport en recreatie' <via Engels>; POOLS

jacht <via Duits>; KROATISCH *jahta* 'vaartuig

geschikt voor sport en recreatie' <via Duits>;

MACEDONISCH *jahta* <via Duits>; SERVISCH *jahta*

'vaartuig geschikt voor recreatie en toerisme' <via

Duits>; SLOVEENS *jahta* 'vaartuig geschikt voor

25. De verbreiding van het woord *geluk*.

Vroeger gebruikte men in de volkstaal naast het woord *geluk* ook *luk* – die vorm is tegenwoordig verouderd, maar komt nog wel voor in Nederlandse dialecten. Zo is het voor Saksische woorden, woorden die in Oost-Nederland of Noord-Duitsland voorkomen, typerend dat *ge-* in veel woorden wegvalt. Dat gold in die dialecten in het verleden ook voor het woord *geluk*, hoewel de meeste ervan tegenwoordig onder invloed van het Standaardnederlands een *ge-* vorm kennen; zo zegt men in het Gronings *gelok*, maar vroeger bezigde men *lok*.

Andere talen hebben uit het Nederlands zowel de vorm *geluk* als *luk* overgenomen. *Geluk* is overgenomen door het Fries en Sranantongo (en waarschijnlijk via het Sranantongo in andere Surinaamse talen). Verder is het via het Negerhollands overgenomen door het Creools-Engels van de Maagdeneilanden. De Nederlandse of Nederduitse vorm *luk* is door het Engels geleend en door de Noord-Germaanse talen Deens, IJslands, Noors en Zweeds. In het Fries is het woord zelfs tweemaal geleend: in het Oudfries – dat wil zeggen voor 1550 – als *luk(k)*, dat nog bestaat als *lok*; in de latere tijd als *gelok*. *Lok* komt bijvoorbeeld nog voor in de vaste uitdrukking *folle lok en seine* ‘veel geluk en zegen’, gebruikt als nieuwjaarswens.

Rest natuurlijk de intrigerende vraag waarom andere talen dit algemeen menselijke begrip uit het Nederlands hebben overgenomen. Helemaal zeker is dit niet, maar in het Engels is *geluk* waarschijnlijk overgenomen als gokterm, en voor de Noord-Germaanse talen veronderstelt men hetzelfde.

sport en recreatie'; RUSSISCH *jáchta* 'eenmastig snelzeilend vaartuig'; BULGAARS *jachta* 'vaartuig geschikt voor sport en recreatie' <via Russisch>; OEKRAÏENS *jáchta* 'eenmastig snelzeilend vaartuig' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *jáchta* 'eenmastig snelzeilend vaartuig' <via Russisch>; AZERI *yaxta* 'via Russisch'; LETS *jahta* 'vaartuig geschikt voor sport en recreatie' <via Duits>; LITOUWS *jachta* <via Duits>; HONGAARS *jacht* <via Duits>; GRIEKS *giôt /jot/* <via Engels>; MALTEES *jott* <via Engels>; ESPERANTO *jakto* 'lichte zeilboot, pleziervaartuig' <via Duits>; TURKS *yat* <via Engels>; KOERDISCH *yat* <via Engels>; ARABISCH (MSA) *yaxt* <via Engels>; ARABISCH (EGYPTISCH) *yaxt* <via Engels>.

jachtlust 'zin in jagen, vaak gebruikt als plaatsnaam' → SURINAAMS-JAVAANS *Ngaklus* 'plaatsnaam aan de Surinamerivier'.

jacket 'jas' → BOEGINEES *jàké*; MADOEREES *jakēt* (uit NI of Engels); MENADONEES *jèket*.

Jacobus 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Yakobis, Kobis, Ako*.

jacomet 'mousseline' → MAKASSAARS *sakoné, jakoné* 'soort katoenen weefsel' (uit NI of Frans); SOENDANEES *jakonet* 'weefsel'.

jagen 'wild vervolgen' → ZWEEDS *jaga* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *jaak, jaag, ak, jāk*; BERBICE-NEDERLANDS *jagi*; PAPIAMENTS *yag* (ouder: *jaag*); SRANANTONGO *yagi(gwe)* (ouder: *djaggi*) 'wegjagen, verdrijven'; SARAMAKKAANS *jāka*; SURINAAMS-JAVAANS *yagi, ngyagi* 'wegjagen' <via Sranantongo>.

jager 'iemand die of iets dat jaagt; snelvarend schip; linnen stagzeil, bevestigd aan het jaaghout aan de jagerleider' → FRIES *jager*; ENGELS † *jagger* 'haringjager'; DUITS *Jäger* 'Nederlands haringschip'; DEENS *jæger* 'iemand die op jacht gaat, type soldaat, iemand die een koning assisteert' (uit NI of Nederduits); DEENS *jager* 'klein, snel zeilschip; het voorste zeil op de boegspriet'; NOORS *jeger* 'iemand die op jacht gaat' (uit NI of Nederduits); NOORS *jager* 'driehoekig zeil vóór de kluiwer'; ZWEEDS *jägare* 'iemand die op jacht gaat' (uit NI of Nederduits); JAVAANS *jager* 'type soldaat'; SOENDANEES *jagër* 'inlandse militairen'; PAPIAMENTS † *jager* 'iemand die op jacht gaat'; AROWAKS *jagernu* 'iemand die jaagt'.

ja goed 'bevestiging, akkoord' → INDONESISCH (jargon) *yahud, yahut* 'heel goed, fantastisch'; JAKARTAANS-MALEIS *yahut* 'ja goed!', geweldig, aantrekkelijk (van een meisje).

jak 'kiel, kort jasje' → NOORS *jakke* 'jas' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *jacka* 'jas' (uit NI of Nederduits); FINS *jakku* 'kiel, kort jasje voor vrouwen' <via Zweeds>; ESTS *jak* (uit NI of Nederduits); ? JAPANS *chokki* 'vest'; NEGERHOLLANDS *jakje* 'wambuis, vroeger jasje voor mannen dat het bovenlijf van de hals tot aan het middel bedekte'; SRANANTONGO *jaki*.

Jakarta-aardappel 'aardappelsoort' → JAPANS *jagatara-imo, jaga-imo*.

Jakartabrief 'brief uit Jakarta' → JAPANS † *jagatarabumi* 'aanduiding van de brieven die naar Japan werden gezonden door de Japanse vrouwen van de Nederlanders die naar Batavia waren verbannen in 1639'.

jakhalsbes 'boom waarvan de jakhals de vruchten eet' → ENGELS *jakkalsbessie* 'Afrikaanse ebbenboom óf melkhoutboom; de vruchten van deze boom' <via Afrikaans>.

jakhalsvogel 'Zuid-Afrikaanse stootvogelsoort' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *jackhalsvogel*.

jakkeren 'voortjagen' → PETJOH *afjakkeren, afjakker'n* 'afbeulen, uitputten'.

jakkes 'tussenwerpsel: uitroep van tegenzin' → MENADONEES *yakis* 'scheldwoord'; PETJOH *jakkies*.

Jakob-evertsen 'benaming voor zaagbaarzen in de Indische zeeën, vernoemd naar een matroos Jacob Evertsen die waarschijnlijk net zo'n gekleurde, vlekkerige huid had als de vissen' → ENGELS *Jacob Evertsen* 'zoutwatervis, in het bijzonder de Kaapse roodbaars'; NEGERHOLLANDS *Jacob Evert* 'naam van een vis'.

jakobs ladder 'over schijven lopende ketting met bakken' → DUITS *Jakobsleiter* 'bepaalde touwladder op een schip'.

jalap, jalappe 'plantenstengel; purgeermiddel daaruit' → JAPANS *yarappa* 'plantenstengel; purgeermiddel daaruit, Exogonium purga'.

jaloers 'naijverig' → FRIES *jaloersk*; INDONESISCH *jelus*; AMBONS-MALEIS *panjalus, jalus*; ? JAKARTAANS-MALEIS *jelus*; JAVAANS dial. *jalus*; KUPANG-MALEIS *julus*; MENADONEES *julus*; TERNATAANS-MALEIS *julus*; PETJOH *djeloes* <via Indonesisch/Maleis>; BERBICE-NEDERLANDS *jalusu*; PAPIAMENTS *yalus* (ouder: *jaloers*) 'naijverig; naijverigheid'; SRANANTONGO *djarusu*; SARAMAKKAANS *djalusu* <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *jalusu* 'naijverig, afgunstig' <via Sranantongo>.

jaloersheid 'afgunst' → PAPIAMENTS *yalursheit*.

jaloerie 'optrekbaar zonnescherm' → INDONESISCH *jalusi*; SOENDANEES *jalosi* 'zonnescherm, blind'; SINGALEES *jalusi* 'rolgordijn'; SRANANTONGO *yarsin* 'zonnescherm'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *jelassie* 'gordijn voor raam of deur'.

jam 'confiture' → INDONESISCH *jém, zém*; SRANANTONGO *syèm*; SURINAAMS-JAVAANS *sèm*.

jamboree 'internationaal padvindingskamp' → INDONESISCH *jamboré*.

jammer 'ellende; (verouderd) gejammer; spijtig; als tussenwerpsel: helaas' → DEENS *jammer* 'ellende; gejammer' (uit NI of Nederduits); NOORS *jammer* 'gejammer' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *jämmer* 'gejammer, ellende' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *jammer, jamer* 'medelijden

(hebben), betreuren'; SURINAAMS-JAVAANS *yamer* 'spijtig; als tussenwerpsel: helaas'.

jammeren 'janken, klagen' → ENGELS *yammer* '(wee)klagen; smachten'; SCHOTS *yammer*; *yaumer*, *yamour*, *yalmre* 'janken, klagen; lawaai maken; snel of onsamenhangend spreken; blijven aanhouden; (van een vogel of dier) herhaaldelijk kreten slaken, snateren'; DEENS *jamre* (uit NI of Nederduits); NOORS *jamre* (uit NI of Nederduits).

jammerhartig 'erbarmelijk' → NEGERHOLLANDS *jammerhert* 'het erbarmen'.

jammerlijk 'bedroevend' → NEGERHOLLANDS *jammerlik*.

Jan 'persoonsnaam; (kaartspel) degene die verliest' → DEENS *jan* '(kaartspel) degene die verliest; persoonsnaam' (uit NI of Nederduits); NOORS *jan* '(kaartspel) degene die verliest' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *jan* '(kaartspel) degene die verliest; persoonsnaam' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *yan'*, *yane* 'flinke vent'.

Jan-bij-nacht 'apensoort' → BERBICE-NEDERLANDS *jabnaki*.

Jan Compagnie 'naam waaronder het bestuur van de Oost-Indische Compagnie aan de inboorlingen als een machtig vorst werd voorgesteld' → ENGELS *John Company* 'naam waaronder de Oost-Indische Compagnie en het Hollandse bestuur bekend stonden bij de inlanders'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *Jan Compagnie*, *John Company* 'verpersoonlijking van de VOC'.

jan-frederik 'Zuid-Afrikaanse lijstersoort' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *Jan Frederik*.

janhagel 'gepeupel' → DUIJS † *Janhagel* 'scheldwoord'; DEENS *janhagel*, *Jan Hagel* 'gepeupel; vloekwoord' (via Nederduits).

Jan Joosten 'naam van 17e-eeuwer Jan Joosten van Lodensteijn' → JAPANS dial. *Yaesu* 'plaatsnaam in Tokyo'.

Jan-Kees 'veelvoorkomende mannennaam' → ENGELS *Yankee* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan; ingenieus gereedschap'; DUIJS *Yankee* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan' (via Amerikaans-Engels); DEENS *yankee* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan' (via Amerikaans-Engels); NOORS *yankee* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan' (via Amerikaans-Engels); FRANS *yankee* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan' (via Amerikaans-Engels); ITALIAANS *yankee* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan' (via Amerikaans-Engels); SPAANS *yanqui* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan' (via Amerikaans-Engels); PORTUGEES *ianque* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan' (via Amerikaans-Engels); TSJECHISCH *yankee* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan'; SLOWAAKS *yankee* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan'; KROATISCH *jenki*, *Yankee* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan'

(via Amerikaans-Engels); MACEDONISCH *jenki* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan' (via Amerikaans-Engels); SERVISCH *Jenki* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan' (via Amerikaans-Engels); SLOVEENS *jenki*, *yankee* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan' (via Amerikaans-Engels); RUSSISCH *jánki* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan' (via Amerikaans-Engels); OEKRAÏENS *jánki* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan' (via Russisch); AZERI *yanki* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan' (via Russisch); LITOUWS *jankiai* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan' (via Amerikaans-Engels); GRIEKS *Giankès* /*Jankis*/ '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan' (via Amerikaans-Engels); ESPERANTO *jankio* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan' (via Amerikaans-Engels); TURKS *yanki* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan' (via Amerikaans-Engels); KOERDISCH *yanki* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan' (via Amerikaans-Engels); INDONESISCH *jéngki* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan' (via Amerikaans-Engels); AMERIKAANS-ENGELS *Yankee* '(veelal spottend of negatief) Noord-Amerikaan'.

janmaat 'matroos' → DUIJS *Jan Maat*, *Janmaat* '(schertsend) matroos'.

janmeiske 'janhen' → FRIES *janmeiske*.

jansenisme 'katholiek-theologische richting, genoemd naar Cornelis Jansen (Cornelius Jansenius)' → DUIJS *Jansenismus* 'reformatorische beweging in de katholieke kerk'; FRANS *jansénisme* 'reformatorische beweging in de katholieke kerk; strenge moraal'; PORTUGEES *jansenismo* 'reformatorische beweging in de katholieke kerk' (via Frans); TSJECHISCH *jansenizmus* 'reformatorische beweging in de katholieke kerk'; SLOWAAKS *jansenizmus* 'reformatorische beweging in de katholieke kerk'; POOLS *jansenizm* 'reformatorische beweging in de katholieke kerk'; KROATISCH *jansenizam* 'reformatorische beweging in de katholieke kerk'; MACEDONISCH *jansenizam* 'reformatorische beweging in de katholieke kerk'; SERVISCH *jansenizam* 'reformatorische beweging in de katholieke kerk'; BULGAARS *jansenizâm* 'reformatorische beweging in de katholieke kerk'; LETS *jansenisms* 'reformatorische beweging in de katholieke kerk'; LITOUWS *jansenizmas* 'reformatorische beweging in de katholieke kerk'; GRIEKS *iansenismos* 'reformatorische beweging in de katholieke kerk'; ESPERANTO *jansenismo* 'reformatorische beweging in de katholieke kerk' (via Frans).

jansenist 'aanhanger van het jansenisme' → FRANS *jaséniste* 'aanhanger van het jansenisme; iemand die erg streng is (in zijn leer); puriteins; streng'; KROATISCH *jansenist*; SERVISCH *jansenist*; LITOUWS *jansenistas*; GRIEKS *iansenitès* /*jansenitis*/.

janthiniet 'mineraal' → ENGELS *ianthinite*.

januari 'eerste maand' → INDONESISCH *Januari*; BOEGINEES *januâri*; JAVAANS *januwari*; MADOEREES *jānuwari*; MAKASSAARS *januâri*; MINANGKABAUS *yunari*; NIAS *yanuari*; SOENDANEES *Janwari*; SINGALEES *janavâri*; NEGERHOLLANDS *januarie*; PAPIAMENTS *yanüari*; SRANANTONGO *januari*; TIRIYÓ *januari*; SARNAMI *janwâri*.

jan-van-gent 'pelikaanachtige' → DUIJS † *Jan van Gent*; DEENS *Jan van Gent*.

Japan 'Oost-Aziatisch land' → ? ENGELS *Japan*; KOERDISCH *Japoni* 'van of uit Japan'; ARABISCH (MSA) *al-yābān*; ARABISCH (IRAKEES) *l-yābān*; ARABISCH (EGYPTISCH) *il-yabān*.

japon 'jurk' → INDONESISCH *yapon*; NEGERHOLLANDS *japoenje*, *japuen* 'tabbaard (lang gewaad, ook voor de man)'; SRANANTONGO *yapon*; AUCAANS *japon*; SARAMAKKAANS *jàpó* 'via Sranantongo'; SARNAMI *yápon*; SURINAAMS-JAVAANS *yapung* 'via Sranantongo'.

jargon 'groepstaal, vaktaal' → INDONESISCH *jargon*, *yargon*.

jarig 'zijn geboortedag herdenkend' → FRIES *jierrich*; INDONESISCH *yareh*, *yarig*.

jas 'kledingstuk' → FRIES *jas*; NOORD-SOTHO *jase* 'via Afrikaans'; TSWANA *jase* 'via Afrikaans'; ZUID-SOTHO *jase* 'via Afrikaans'; INDONESISCH *jas*; AMBONS-MALEIS *yas*; ATJEHNEES *jaih*; BOEGINEES *jâsé*; JAKARTAANS-MALEIS *jas*; JAVAANS *jas* '(heren) jasje van Europees-Indische snit, colbertje'; KEIËES *yas*; KUPANG-MALEIS *yas*; MADOEREES *ējjas*, *jas*; MAKASSAARS *jâsâ*; MENADONEES *yas*; MINANGKABAUS *jas*; MUNA *dhasi*; SASAKS *jas* 'Europese jas'; SOENDANEES *jas*; TERNATAANS-MALEIS *yas*; PETJOH *djas* 'via Indonesisch/Maleis'; PAPIAMENTS *yas*; SRANANTONGO *jas*, *yas*; SURINAAMS-JAVAANS *jas*, *yas* 'colbert'.

jas 'troefboer' → DUIJS *Jass* 'kaartspel'; FRANS dial. *yas* 'soort kaartspel, zeer in de mode in Duits-Zwitserland'.

jashemd 'soort jasje' → INDONESISCH † *yashém*.

jasmijn 'plantengeslacht' → INDONESISCH *yasmén*, *yasmin*; JAPANS † *yasumin*; SRANANTONGO *yasmèin*.

Jasper 'jongensnaam' → DEENS *jas* '(slang, tegen oudere man) gozer, oude rukker, oude man'.

jaspis 'steensoort' → INDONESISCH *yaspis*.

jaszak 'zak in kledingstuk' → SRANANTONGO *yas'saka*.

Javaans 'van of uit Java' → CHINEES-MALEIS *Yefans*.

javaniet 'glasachtig gesteente uit Java' → ENGELS *javeite*, *javanite*.

jawel 'tussenwerpsel: uitroep ter bevestiging' → PETJOH *jewel* 'ja, jazeker'.

jazz 'moderne muziek met sterk improvisatie-element' → INDONESISCH *jazz* (uit NI of Engels); MAKASSAARS *jés*, *jésé* (uit NI of Engels).

jazzband 'orkestje dat jazzmuziek speelt' → INDONESISCH *jésbén*; JAVAANS *jasbèn*, *jèsbèn*.

-je 'achtervoegsel tot vorming van verkleinwoorden'

→ SCHOTS *-ie* 'achtervoegsel voor verkleinwoorden'; AMERIKAANS-ENGELS *-ey*, *-ie* 'verkleinend achtervoegsel'.

je andere 'jullie' → NEGERHOLLANDS *yeno*; BERBICE-NEDERLANDS *jende*; SKEPI-NEDERLANDS *ende*.

jeep 'legerauto' → INDONESISCH *jip* (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *mubél jip* (uit NI of Engels); KUPANG-MALEIS *jip*; MADOEREES *jip* 'terreinwagen' (uit NI of Engels); MENADONEES *jip*; SURINAAMS-JAVAANS *jip*.

jeminee 'tussenwerpsel: uitroep van verbazing' → ENGELS *jiminy* 'bastaardvloek, uitroep van verbazing'.

jenever, † **genever** 'sterk alcoholische drank met jeneverbessen' → ENGELS *genever*; ENGELS *gin* 'graanjenever'; DUIJS *Gin* 'Engelse graanjenever' 'via Engels'; DUIJS *Genever* 'Nederlandse jeneverbesbrandewijn'; DEENS *gin* 'Engelse graanjenever' 'via Engels'; DEENS *genever*; NOORS *sjenever*; ZWEEDS *gin* 'Engelse graanjenever' 'via Engels'; ZWEEDS *genever*; FINS *gini* 'Engelse graanjenever'; FINS *genever* 'alcoholische drank uit Nederland en België'; FRANS *gin* 'Engelse graanjenever' 'via Engels'; FRANS *genièvre*; ITALIAANS *gin* 'Engelse graanjenever' 'via Engels'; PORTUGUEES *gim* 'Engelse graanjenever' 'via Engels'; POOLS *dżyn* 'Engelse graanjenever' 'via Engels'; RUSSISCH *džin* 'Engelse graanjenever' 'via Engels'; LETS *ženevėrs* (uit NI of Frans); LITOUWS *džinas* 'Engelse graanjenever' 'via Engels'; GRIEKES *tzin* /dzjin/ 'Engelse graanjenever' 'via Engels'; MALTEES *ginn* 'Engelse graanjenever' 'via Engels'; TURKS *cin* 'Engelse graanjenever' 'via Engels'; KOERDISCH *cín* 'Engelse graanjenever' 'via Engels'; PERZISCH *jín* 'Engelse graanjenever' 'via Engels'; ARABISCH (MSA) *al-jinn* 'Engelse graanjenever' 'via Engels'; INDONESISCH *jenéwer*; INDONESISCH *gin* 'Engelse graanjenever' 'via Engels'; AMBONS-MALEIS *jenéwer* 'Hollandse jenever'; ATJEHNEES *jèn* 'Engelse graanjenever' 'via Engels'; JAVAANS *jenéwer*; KUPANG-MALEIS *jenéwer*; MADOEREES *jenewer*, *jānewer*, *jānewēr*, *janewēr*, *jāniwēr*; MENADONEES *jenéwer*; SOENDANEES *janewēr*; TERNATAANS-MALEIS *jenéwer*; JAPANS *jin* 'Engelse graanjenever' 'via Engels'; JAPANS † *zenefuru*; PAPIAMENTS *yanefer*, *yènefer*, *zjenever*; SRANANTONGO *yaneifri* (ouder: *janefri*); SURINAAMS-JAVAANS *jenéwer*.

jengelen 'dwingend huilen' → FRANS † *jangler* 'kletsen, plagen, kwaadspreken, opscheppen'; BRETONS *janglow* 'trucs van een jongleur' 'via Frans'.

jerrycan 'benzineblik' → INDONESISCH *jérikén*, *yérikén* (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *derigèn* (uit NI of Engels); KUPANG-MALEIS *jerigen*; MENADONEES *yèrgèn*; MUNA *dhereke*; PETJOH *djerriegen* 'via Indonesisch/Maleis'.

jeu 'aardigheid' → SRANANTONGO *syeu*.

jeugd zorg 'instantie voor begeleiding van de

- jeugd' → FRIES *jeugdsoarch*.
- jeuken** 'kriebelen; tintelen' → ZWEEDS *jucka* 'snelle bewegingen maken met het onderlijf bij dansen' (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *joek* 'kriebelen'; BERBICE-NEDERLANDS *juku* 'kriebelen'.
- jezelf** 'voornaamwoord: je' → NEGERHOLLANDS *ju selv*.
- Jezus** 'grondlegger van het christendom' → INDONESISCH *Yésus* 'Christus'; CHINEES-MALEIS *Yéses*; NEGERHOLLANDS *Jesus*; SURINAAMS-JAVAANS *Yésus*.
- jicht, † gicht** 'pijnlijke gewrichtsontsteking ten gevolge van onder meer een stofwisselingsziekte' → NOORS *gikt* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *gikt* (uit NL of Nederduits); FINS *kihti* 'via Zweeds'; NEGERHOLLANDS *gicht*; PAPIAMENTS † *jicht*; SRANANTONGO *yekti*.
- jij, je** 'persoonlijk voornaamwoord' → CHINEES-MALEIS *yèi*; JAVAANS dial. *yè*; MENADONEES *yèi*; NEGERHOLLANDS *je, ja, ju* 'persoonlijk voornaamwoord: je, jij (ook gebruikt voor verbogen vormen en meervoud)'; BERBICE-NEDERLANDS *ju*; SKEPI-NEDERLANDS *asu*.
- jockey** 'pikEUR' → INDONESISCH *joki* 'pikEUR; student die onder de naam van een ander een examen aflegt; de derde passagier nodig voor het gebruikmaken van de rijstroken voor volle auto's in Jakarta'; JAVAANS *joki, jongki*; MENADONEES *joki*.
- jodengenoot** 'tot het jodendom overgegangene heiden' → NEGERHOLLANDS *joodgenoot*.
- jodenvolk** 'het volk der joden' → NEGERHOLLANDS *joodenvolk*.
- jodium** 'chemisch element' → INDONESISCH *yodium*; MADOEREES *yōdiyūm*; MENADONEES *yudium*; JAPANS *yōjūmu*; SARAKAKKAANS *jōdion*.
- jodoform** 'chemische stof gebruikt als wondbehandeling' → INDONESISCH *iodoform, podemporem* 'chemische verbinding met eigenaardige reuk (wondbehandeling)'; JAVAANS *jademparem, yodhemporem* 'geneeskundige chemische stof'.
- joeste, joste** '(verouderd) riddergevecht met de speer tussen twee te paard zittende ridders' → ZWEEDS *dust* 'gevecht, strijd' (uit NL of Nederduits).
- Johannes** 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Anis, Oni, Yohanis*.
- Johannes de Doper** 'naam uit de bijbel' → NEGERHOLLANDS *Johannes die Dooper*.
- jojo** 'klimtol' → INDONESISCH *yoyo*; JAKARTAANS-MALEIS *yuyu*; MADOEREES *yuyu*; MENADONEES *yuyu*.
- joker** 'overscharige kaart' → INDONESISCH *yoker*; KUPANG-MALEIS *yoker* 'overscharige speelkaart; kaarten'.
- jokken** 'liegen' → FRIES *jokje*; SRANANTONGO *yoku*; SURINAAMS-JAVAANS *yokuk* 'via Sranantongo'.
- jol, jolboot** 'licht roei- en zeilvaartuig met scherpe voor- en platte achtersteven' → ENGELS *yawl* 'scheepje met twee masten waarvan de kleinste achter het roer geplaatst is'; DEENS *jolle* 'kleine boot' (uit NL of Nederduits); DEENS *yawl* 'scheepje met twee masten waarvan de kleinste achter het roer geplaatst is' 'via Engels'; NOORS *jolle* 'kleine boot' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *julle, jolle* 'klein zeilbootje' (uit NL of Nederduits); FINS *jolla* 'kleine lichte sloep' (uit NL of Nederlands); FRANS *yole* 'licht roeivaartuig; wedstrijdroeiboort (verouderd)'; ITALIAANS *iole, iolla, yole* 'boot om officieren van boord te halen; bepaald type roeiboort in de sport' 'via Frans'; SPAANS *yola* 'kleine boot' 'via Frans'; PORTUGEES *iole* 'nauwe boot, licht en snel, gebruikt in de watersport' 'via Frans'; POOLS *jol, jola* 'zeilvaartuig' (uit NL of Duits); KROATISCH *jola* 'boot met lage bodem'; MACEDONISCH *jola* 'soort sportzeilboot'; SERVISCH *jola* 'langwerpige, lichte roeiboort met lage bodem' 'via Italiaans'; SLOVEENS *jola* 'lichte roeiboort, ook geschikt om mee te zeilen' 'via Italiaans'; RUSSISCH *jal, el, elbót* 'soort boot' 'via Engels'; BULGAARS *jol* 'kleine tweemaster'; OEKRAÏENS *jal* 'soort boot' 'via Russisch'; AZERI *yal, yalik* 'kleine boot met lage bodem' 'via Russisch'; LETS *jolla* 'kleine boot'; LITOUWS *jolė, jolas* 'kleine boot met lage bodem'; GRIEKS *giola /jola/* 'klein roei- of zeilbootje om te vissen of (vroeger) voor wedstrijdroeien' 'via Italiaans'; ESPERANTO *jolo* 'kleine roei- of zeilboot' (uit NL of Engels); INDONESISCH *joli-joli* 'kleine boot'; ATJEHNEES *jalibōt* 'kleine boot' 'via Engels'; ? AMERIKAANS-ENGELS *jolly-boat* 'kleine boot'.
- jolen** 'uitgelaten zijn' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *jol* 'vieren, flirten, vrijen, zich vermaken' 'via Afrikaans'; SRANANTONGO *yola, yowla*.
- jolijt** 'vrolijkheid' → FRIES *jolyt*.
- jong** 'jeugd' → NEGERHOLLANDS *jun*; BERBICE-NEDERLANDS *junggu*; SKEPI-NEDERLANDS *jungu*; PAPIAMENTS *yòn* (ouder: *jonk*); SRANANTONGO *yongu*; SARAKAKKAANS *njonku*.
- jonge** 'uitroep van verwondering' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *jong*.
- jongejuffrouw** 'ongetrouwde dochter van goeude ouders' → CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *djongdjivrouw*.
- jongeling** 'jonge man' → FRIES *jongeling, jongling*.
- jongeman** 'jeugdige man, jongen, aanspreekvorm voor een jongen' → DEENS † *jungmand* 'zeeman die een functie heeft die lager is dan een lichtmatroos, maar hoger dan een scheepsknecht' (uit NL of Nederduits); NOORS *jungmann* 'zeeman met functie tussen scheepsknecht en lichtmatroos' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *jungman* 'lichtmatroos' (uit NL of Nederduits); FINS *jungmanni* 'scheepsjongen' 'via Zweeds'; NEGERHOLLANDS *jongman, junman* 'nog jeugdige man'; PAPIAMENTS *yònkuman* (ouder: *jonkman*) 'jongeheer; mannelijk lid; vriendje, verloofde, aanstaande; loopjongen'; SRANANTONGO *yonk(u)man, jonguman* 'jongeheer'.

jong(en) 'jongeman' → ENGELS *jong* 'jonge slaaf; zwarte knecht; informele aanspreektitel' (via Afrikaans); FRANS dial. *yum* 'Vlaamse knecht'; POOLS *junga* 'scheepsjongen' (via Russisch); RUSSISCH *júnga* 'scheepsjongen'; BULGAARS *junga* 'scheepsjongen' (via Russisch); OEKRAÏENS *júnga* 'scheepsjongen' (via Russisch); WIT-RUSSISCH *júnga* 'scheepsjongen' (via Russisch); AZERI *yunga* 'scheepsjongen' (via Russisch); LITOUWS *junga* 'scheepsjongen' (via Russisch); ? AMBONS-MALEIS *nyong*; JAVAANS dial. *yongen* 'mannelijk kind'; KUPANG-MALEIS *nyong* 'aanspreekvorm voor onbekende jongen of man'; MENADONEES *nyong* 'aanspreekvorm voor onbekende jongen of man'; TERNATAANS-MALEIS *nyong* 'aanspreekvorm voor onbekende jongen of man'; NEGERHOLLANDS *jong*, *jun*; SRANANTONGO *yongu*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *jun* (via Negerhollands).

jongens 'jongemannen, bedienden' → AMBONS-MALEIS *jonges* 'bediende'; BOEGINEES *jôngosó* 'bediende'; JAKARTAANS-MALEIS *jonges* 'mannelijke bediende'; KEIËES *yonges*, *djongos* 'bediende, knecht'; KUPANG-MALEIS *jonges* 'bediende'; MADOEREES *jongos*, *jungos* 'mannelijke bediende'; MAKASSAARS *jôngosó* 'bediende (bij Europeanen, in hotels, sociëteiten, op Europese schepen)'; MENADONEES *jongos* 'mannelijke bediende'; SOENDANEES *jongos* 'jongens (bedienden)'; TERNATAANS-MALEIS *jonges* 'bediende'; PETJOH *djongos* 'huisjongen, hulpje in huis en tuin' (via Indonesisch/Maleis).

jongenskop 'haardracht als voor een jongen (voor meisjes)' → INDONESISCH *yongenskop*.

jongetje 'kleine jongen' → NEGERHOLLANDS *jongetje*.

jonge vrouw 'huwbare vrouw' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *jonge vrouw* 'huwbare vrouw, jonggehuwde vrouw'.

jongste 'persoon met de laagste leeftijd' → NEGERHOLLANDS (*die*) *jongste* 'persoon met de laagste leeftijd; vroegste'.

jonk 'Chinees schip' → ENGELS *junk*; DEENS *junke*, *djunke* (uit NI of Engels); NOORS *djunke* (uit NI of Engels); ZWEEDS *djonk*; FINS *djonki* (via Zweeds); FRANS *jonque* 'zeilschip uit het Verre Oosten'; POOLS *dzonka* (uit NI of Duits); LETS *dzonka* 'zeilschip uit het Verre Oosten' (uit NI of Engels); LITOUWS *dzonka* (uit NI of Engels); MALTEES *ġank* (via Engels); ESPERANTO *jonko* 'Chinees zeilschip' (via Frans).

jonker 'jonkheer; aanspreektitel voor adelborst' → ENGELS *younker* 'jonge edelman; jongeman; scheepsjongen; kind'; DEENS *junker* 'aanspreektitel voor adelborst; spottende aanspreektitel; naam van een persoon in diverse spelletjes' (uit NI of Nederduits); NOORS *junker* 'jonkheer' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *junker* 'aanspreektitel voor adelborst' (uit NI of Nederduits); FINS *junkkeri* 'aanspreektitel voor adelborst' (via

Zweeds); RUSSISCH *júnker* 'onderofficier van adellijke herkomst; jonkheer, grootgrondbezitter'; OEKRAÏENS *júnker* 'onderofficier van adellijke herkomst; jonkheer' (via Russisch); WIT-RUSSISCH *júnker* 'onderofficier van adellijke herkomst; jonkheer, grootgrondbezitter' (via Russisch); AZERI *yunker* 'onderofficier van adellijke herkomst; leerling van militaire school' (via Russisch); INDONESISCH *yongker* 'jonge edelman'; ? MAKASSAARS *jôngkoró*, *salúarâ-jôngkoró* 'broek van Europese snit met gulp en steekzakken'; AMERIKAANS-ENGELS † *yonker*, *younker* 'geprivilegieerd grootgrondbezitter, landheer'.

jonkheer 'adellijk predikaat, aanvankelijk: jong edelman' → FRANS *jonkheer* 'Hollandse edelman'.

jonkman 'jong mens van het mannelijke geslacht' → DEENS *jungmand* 'zeeman, in rang tussen scheepsjongen en lichtmatroos' (uit NI of Duits); ZWEEDS *jungman* 'lichtmatroos' (uit NI of Nederduits).

jonkvrouw 'jonge edelvrouw; maagd' → DEENS *jomfru* 'maagd, ongetrouwde vrouw' (uit NI of Nederduits); NOORS *jomfru* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *jungfru* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *jongvrou*, *jomfrouw* 'maagd, jonge vrouw'.

jood 'israëliet' → ZWEEDS *jude* (uit NI of Nederduits); SHONA *yudha* (via Afrikaans); NEGERHOLLANDS *jood*, *jodden*, *jood*.

jool 'pret, feest' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *jol* '(dans)feest, pret' (via Afrikaans).

Joost, joosje 'de duivel' → SRANANTONGO *yosi*.

Jordaens 'Vlaamse schilder (1593-1678)' → FRANS *jordanesque* 'dik en rood in het gezicht (als de personages van Jordaens)'.

joului 'mensen, lieden' → NEGERHOLLANDS *yoelid(en)*.

journaal 'dagboek, nieuwsrubriek' → INDONESISCH *jurnal* 'dagboek; logboek; boeking, post (in boekhouden)'; JAVAANS *jornal*, *jurnal* 'dagboek'.

journalist 'verslaggever' → INDONESISCH *jurnalis*; JAVAANS *jurnalis*.

journalistiek 'betrekking hebbend op de pers' → INDONESISCH *jurnalistik*.

jouw 'bezzittelijk voornaamwoord' → CHINEES-MALEIS *yow*.

Jozef 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Usu*, *Yusuf*.

jubilaris 'die een jubileum viert' → INDONESISCH *yubilaris*.

jubileum 'herdenkingsdag van bekleding van ambt' → INDONESISCH *jubiléum*, *yubiléum*, *yubilium*.

jucht(Leer) 'soort leer' → POOLS *jucht* (uit NI of Duits); KROATISCH *juhta* (uit NI of Duits); MACEDONISCH *juhta* (uit NI of Duits); SERVISCH *juhta* (uit NI of Duits); SLOVEENS *juhta* (uit NI of Duits).

judicieel 'rechterlijk' → INDONESISCH *judisiél*, *judisiil*.

- judicium** 'vonnis, oordeel' → INDONESISCH *judisium*, *yudisium*.
- judo** 'verdedigingssport' → INDONESISCH *yudo*.
- juffer** 'katrol voor het oprollen van scheepstouwen; lange dennestam' → ENGELS † *juffer*, *yuffrouw*, *euphroe* 'katrol voor het oprollen van scheepstouwen'; SCHOTS † *zhong frow* 'katrol voor het oprollen van scheepstouwen'; DEENS † *juffer* 'stammen van dennenbomen die worden gebruikt voor masten en sprietten; maagd'; NOORS *juffert* 'katrol voor het oprollen van scheepstouwen'; FRANS † *jouvre* 'katrol voor het oprollen van scheepstouwen'; POOLS *jufer*, *jufers* 'katrol voor het oprollen van scheepstouwen'; RUSSISCH *júfers* 'katrol voor het oprollen van scheepstouwen'; BULGAARS *jufers* 'katrol voor het oprollen van scheepstouwen' <via Russisch>; OEKRAÏENS *júfers* 'katrol voor het oprollen van scheepstouwen' <via Russisch>; AZERI *yufers* 'katrol voor het oprollen van scheepstouwen' <via Russisch>; LITOUWS *jufersas* 'katrol voor het oprollen van scheepstouwen'.
- juffrouw, juffer** '(ongehuwde) vrouw' → FRIES *juffer*; ENGELS *yuffrouw* 'jongedame'; DUIJS dial. † *Juffrau*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *juffrou* '(aanspreektitel voor een) jonge vrouw' <via Afrikaans>; INDONESISCH † *jipro* 'aanspreektitel voor schooljuffrouw'; CHINEES-MALEIS *yefrow* '(aanspreektitel voor) ongehuwde vrouw'; JAVAANS *jipro* 'onderwijzeres, gouvernante, juffrouw'; MADOREES *cipro*, *jipro* 'aanspreektitel voor Europese of daarmee gelijkgestelde meisjes, ook voor Chinese'; SOENDANEES *jipro* 'Europese gouvernante, vrouwelijke bediende'; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *gifrau*, *juffrau*; NEGERHOLLANDS *frau*; SKEPI-NEDERLANDS *jufrau*; PAPIAMENTS *yefrou*, *yufrou* 'ongehuwde vrouw; schoolonderwijzeres; als aanspreking van deze personen'; SRANANTONGO *ifrow*; SURINAAMS-JAVAANS *yefro* '(school)juffrouw'.
- juist** 'billijk, correct; zo-even' → FRIES *just* 'billijk, correct'; DUIJS *just* 'zo-even, straks'; ZWEEDS *just* 'precies; zo-even' (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *yuist* 'billijk, correct'; NEGERHOLLANDS *dis*, *dzis* 'billijk' (uit NI of Engels); PAPIAMENTS *yeistu*, *yùist* 'billijk, correct, precies'; SRANANTONGO *yoisti* 'billijk, correct'.
- juk** 'trektuig voor dieren; schraag in de vorm van een juk' → DEENS *juk* 'dwarsgeplaatste roepen waar lijnen aan bevestigd worden; dwarsstaande planken voor ondersteuning van stellige onder schip' (uit NI of Engels); FRANS *jucher* 'hoog (op een rek) zitten'; POOLS *juki* 'trektuig voor dieren' (uit NI of Duits); ZOELOE *joka* 'trektuig voor dieren' <via Afrikaans> (uit NI of Engels); SHONA *joko* 'trektuig voor dieren' <via Afrikaans>; ? ATJEHNEES *yó* 'juk bij ploegen en vrachtkarren (dat het ploeg- of trekkier op de nek krijgt)'; NEGERHOLLANDS *jok* 'trektuig voor dieren'.
- jukschei** 'dwarshout aan een ossenjuk; werpspel' → ENGELS *jukskei* <via Afrikaans>.
- juli** 'zevende maand' → INDONESISCH *Juli, Yuli*; JAVAANS *juli*; MADOREES *juli*; MAKASSAARS *júli*; MINANGKABAUS *juli, yuli*; NIAS *yuli*; SOENDANEES *Juli*; SINGALEES *júli*; NEGERHOLLANDS *julie, julij*; PAPIAMENTS *yúli*; *yúlei*; SRANANTONGO *júli, juli*; SARNAMI *Julái* (uit NI of Engels).
- jullie** 'persoonlijk voornaamwoord' → INDONESISCH *yuli*; CHINEES-MALEIS *yeli*; PETJOH *goelie, joelie, jelui*; NEGERHOLLANDS *jen, jin, jinə, jini, jellie* (ouder: *jender*).
- jungle** 'wildernis' → PETJOH *djangel, djungel*.
- juni** 'zesde maand' → INDONESISCH *Juni*; BOEGINEES *júni*; JAVAANS *juni*; MADOREES *juni*; MAKASSAARS *júni, júne*; MINANGKABAUS *juni, yuni*; NIAS *yuni*; SINGALEES *júni*; NEGERHOLLANDS *junie*; PAPIAMENTS *yúni*; SRANANTONGO *júni, juni*; SARNAMI *jun* (uit NI of Engels).
- junior** 'de jongere (achter namen)' → INDONESISCH *junior* 'de jongere'.
- junkie, junk** 'verslaafde aan drugs' → SRANANTONGO *dyonki*.
- junta** 'staatsraad, regeringscomité' → INDONESISCH *junta*.
- Junus** 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Unu*.
- Jupiter** 'planeet' → INDONESISCH *Jupitèr*; PAPIAMENTS *Yüpitàr*.
- jupon** 'onderrok' → JAPANS *zubon* 'broek, korte (rij)broek'.
- juridisch** 'rechtskundig' → INDONESISCH *juridis*, *yuridis* 'rechtskundig; rechtskundige'.
- jurisdictie** 'rechtsmacht, rechtsgebied' → INDONESISCH *jurisdiksi, yurisdiksi*.
- jurisprudentie** 'toegepaste rechtspraak' → INDONESISCH *jurisprudènsi, yurisprudènsi*.
- jurist** 'rechtsgeleerde' → INDONESISCH *juris, yuris*.
- jurk** 'kledingstuk' → RUSSISCH dial. *žúrka* 'japon van meisjes en vrouwen'; INDONESISCH *yur(e)k*; SRANANTONGO *yorki*.
- jury** 'beoordelingscommissie, beëdigd college' → INDONESISCH *juri* '(lid van) beoordelingscommissie, beëdigd college'; BOEGINEES *júri*; JAVAANS *yuri* 'beoordelingscommissie'; MADOREES *juri*; MENADONEES *yuri*; MINANGKABAUS *juri*; SINGALEES *júri-ya* 'beoordelingscommissie' (uit NI of Portugees).
- jus** 'vleesnat' → SRANANTONGO *syeu, syu*.
- justitie** 'rechterlijke macht' → FRIES *justysje*; INDONESISCH *justisi, yustisi*; JAVAANS *justisi* 'rechterlijke macht; raad van justitie'; MAKASSAARS *kântoró-na justisi* 'gebouw van de Raad van Justitie in Makassar'; SOENDANEES *justisi*; SRANANTONGO *yostisi*; SURINAAMS-JAVAANS *yustisi*.
- jute** 'vezelstof' → INDONESISCH *jute, yuta, yute*.
- juweel** 'kostbaar sieraad' → DUIJS *Juwel* 'edelsteen, sieraad; iets waardevols, wat bijzonder hooggehouden wordt (ook m.b.t. personen)'; DEENS *juvel*; NOORS *juvel*; ZWEEDS *juvel* (uit NI

of Nederduits); MACEDONISCH *juvel* 'via Duits of Russisch'; SLOVEENS *juvel* 'edelsteen, sieraad' 'via Duits'; RUSSISCH † *juveli* 'kostbare sieraden'.

juwelier 'handelaar in juwelen' → DUIJS *Juwelier* 'goudsmid, handelaar in juwelen'; DEENS *juveler*; NOORS *juveler*; ZWEEDS *juvelerare*; POOLS *juwiler* 'via Duits'; KROATISCH *juvelir* 'via Duits'; MACEDONISCH *juvelir* 'via Duits of Russisch'; SERVISCH *juvelir* 'sieradenmaker, handelaar in juwelen' 'via Duits'; SLOVEENS *juvelir* 'via Duits'; RUSSISCH *juvelir* 'handelaar in juwelen; (Bargoens) dief die juwelierzaken berooft'; BULGAARS *juvelir* 'sieradenmaker, handelaar in juwelen' 'via Russisch'; OEKRAÏENS *juvelir* 'via Russisch'; WIT-RUSSISCH *juvelir* 'via Russisch'; AZERI *yuvilir* 'via Russisch'; LETS *juvelieris* 'sieradenmaker, handelaar in juwelen' 'via Duits of Russisch'; LITOUWS *juvelyras* 'sieradenmaker, handelaar in juwelen' 'via Duits of Russisch'; HONGAARS *jubilér* 'via Duits'; INDONESISCH *yuwelir*.

K

- kaag** 'vaartuig' → DUIJS *Kaag* 'vaartuig (meestal uit Vlieland of Texel)'; DEENS *kåg*; ZWEEDS *kag* 'type Nederlands vaartuig'; FRANS *cague* 'visserboot'; KROATISCH *kag* 'vaartuig voor vervoer over kanalen'; SLOVEENS *kag* 'vaartuig voor vervoer over kanalen'; RUSSISCH *kag* 'platboomd, binnenlands vaartuig'.
- kaaien** 'gooien' → PETJOH *kaaien*.
- kaaien** 'de ra's stellen' → DUIJS *kajen, kaien* 'een zeil draaien'; DEENS *kaje* 'een zeil draaien, van horizontaal naar verticaal of omgedraaid'; ZWEEDS *kaja* 'door middel van hijsen in de toppenat zeil in verticale positie brengen'.
- kaaier** 'gier of bons van een schip' → TSJECHISCH *kajer*.
- kaaiman** 'krokodilachtige' → ENGELS *cayman*; ESPERANTO *kajmano* 'via Engels'; SRANANTONGO *kaiman*; SARNAMI *káimá*; SURINAAMS-JAVAANS *kaimang* 'via Sranantongo'.
- kaak** 'deel van skelet waarin tanden en kiezen zitten' → FRIES *kaak*; NOORS *kjake* 'deel van skelet waarin tanden en kiezen zitten; wang, koon' (uit NL of Nederduits); FRANS dial. *caques* 'kieuwen van een vis'; NEGERHOLLANDS *kaak, kak, kāk, kaek*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kak* 'via Negerhollands'.
- kaak** 'schandpaal' → FRIES *kaak*; NOORS *kak* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *kāk* 'oud (houten) huis in slechte staat' (uit NL of Nederduits); ESTS *kaak* 'galg, schandpaal' (uit NL of Nederduits).
- kaakbeen** 'deel van het skelet waarin tanden en kiezen zitten' → PAPIAMENTS *kakumbèin* (ouder: *kakebeen*).
- kaal** 'zonder haar' → ZWEEDS *kal* 'haarloos, onbegroeid' (uit NL of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kaal* 'naakt, bloot'; NEGERHOLLANDS *kaal* 'zonder haar; bloot'; PAPIAMENTS † *kaal*; SRANANTONGO *kali* 'bloot; zonder geld'; CREOOLS-FRANS (MARTINIQUE) *tête kaal* 'scheldwoord: eikel (lett. kaal hoofd)'.
- kaan** 'stukje uitgebraden spek' → DUIJS dial. *Kåde, Kåje* 'stukje uitgebraden spek, blaasvormige uitslag bij de mond'.
- kaap** 'landtong' → DUIJS *Kap* 'voorgebergte; vooruitspringend gedeelte van een rotsenkust'; DEENS *kap* 'voorgebergte' 'via Duits'; NOORS *kapp* 'landtong, voorgebergte' (uit NL of Duits); ZWEEDS *kap*; RUSSISCH *kap* 'vooruitstekend land in zee'; PAPIAMENTS † *kaap*.
- kaap** 'het kapen' → DEENS *kap*; ZWEEDS † *kap* 'het kapen; buit van het kapen'.
- Kaap, de** 'Kaap de Goede Hoop' → MAKASSAARS *ká*.
- kaaphoorn** 'oud zeilschip (waarmee rond Kaap Horn werd gezeild)' → FRANS *cap-hornier* 'groot

zeilschip; zeiler op zo'n schip.

Kaapman 'inboorling van de Kaapprovincie' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *Kaapmans* 'inboorlingen van de Kaapprovincie'.

Kaaps 'van of uit Kaapstad of de Kaapprovincie' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *Kaapse*.

Kaapstad 'stad in Zuid-Afrika' → DEENS *Kapstaden* 'via Afrikaans'; ARABISCH (MSA) *madīnat al-kāb* 'via Afrikaans'.

kaapstander 'windas' → POOLS *kabestan*.

kaar '(verouderd) lief, dierbaar' → DEENS *kær* 'lief, dierbaar' (uit NL of Nederduits).

kaarde 'plant; gereedschap om wol te kaarden' → ENGELS *card* 'gereedschap om wol te kaarden'; NOORS *karde* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *karda* 'gereedschap om wol te kaarden' (uit NL of Nederduits); FRANS *carde* 'gereedschap om wol te kaarden'.

kaars 'vetstaaf met pit voor verlichting' → NOORD-SOTHO *kerese* 'via Afrikaans'; TSWANA *kêrêšê* 'via Afrikaans'; ZUID-SOTHO *kerese* 'via Afrikaans'; NEGERHOLLANDS *kaers*, *kês*, *keira*.

kaarsmeer 'de stof waarvan smeer- en vetkaarsen worden gemaakt' → NEGERHOLLANDS *kaerssmeer*.

kaarsstok '(verouderd) kandelaar' → NEGERHOLLANDS *kësstok* 'kandelaar'.

kaart 'rechthoekig stuk karton voor bepaald doel; speelkaart; landkaart' → NOORS *kort*; *kart* 'rechthoekig stuk karton voor bepaald doel; landkaart, plattegrond' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *kort* 'rechthoekig stuk karton voor bepaald doel' (uit NL of Nederduits); FINS *kortti* 'speelkaart' 'via Zweeds'; FINS *kartta* 'landkaart' 'via Zweeds'; ESTS *kaart* (uit NL of Duits); EWE *kràtà*, *klàtà* 'rechthoekig stuk papier voor bepaald doel' (uit NL of Portugees); TWI *krata*, *kràtà* 'rechthoekig stuk papier voor bepaald doel' (uit NL of Portugees); NOORD-SOTHO *karata* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *karete* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *kar* 'landkaart'; AMBONS-MALEIS *kartu* 'speelkaarten'; AMBONS-MALEIS *kart* 'landkaart'; BOEGINEES *kàrettu* 'bewijsje'; JAKARTAANS-MALEIS *kar* 'landkaart, atlas'; JAKARTAANS-MALEIS *kartu* 'speelkaart; lidmaatschapskaart'; JAVAANS *kertu* 'speelkaart'; KUPANG-MALEIS *karcis* 'speelkaarten'; KUPANG-MALEIS *kart* 'landkaart'; MADOEREES *ëkkar* 'speelkaart'; MENADONEES *kart* 'landkaart'; MENADONEES *kertas bermain* 'speelkaarten'; MINANGKABAUS *karatu* 'speelkaart; identiteitskaart; visitekaart'; ? SASAKS *kërtu* 'kaartspel'; SOENDANEES *kartu* 'speelkaart'; SOENDANEES *kar* 'landkaart'; TERNATAANS-MALEIS *kart* 'landkaart'; NEGERHOLLANDS *kaart* 'speelkaart'; PAPIAMENTS *karchi* 'kaartje; toegangsbewijs'; SRANANTONGO *karta* 'speelkaart; landkaart'; AUCAANS *kaita* 'ticket'; SARAKAKAANS *káita* 'kaart(je)' 'via Sranantongo'; AROWAKS *kartang* (*sjikwabana kartang*) 'landkaart' (uit NL of Spaans); SARNAMI *kártá* 'ansicht;

landkaart; speelkaart; kaartje'; SURINAAMS-JAVAANS *kartah*, *kar*, *kertu* 'kaart(je); briefkaart' 'via Sranantongo'.

kaarten 'kaartspelen' → FRIES *kaarte*.

kaartenhuis 'uit speelkaarten nagebootst gebouwte' → FRIES *kaartehuis*.

kaarter 'iemand die kaart' → FRIES *kaarter*.

kaartjes 'toegangsbewijzen' → INDONESISCH *karcis*; (Bahasa Prokem) *carkis* 'plaatsbewijs'; JAKARTAANS-MALEIS *karcis* 'toegangsbewijs'; JAVAANS *karcis* 'naamkaartje; toegangsbewijs, plaatsbewijs'; MADOEREES *karcis*; MAKASSAARS *karâcis*, *karâcisi* 'toegangsbewijs; spoorkaartje'; MINANGKABAUS *karicih*, *kuricih*; SOENDANEES *karcis* 'visitekaartje; plaatskaartje, toegangsbewijs'; SURINAAMS-JAVAANS *kartyis*.

kaas 'zuivelproduct' → FRANS dial. *quieskin*; *kaiskin* 'soort kaas'; GĀ *kaesi* (uit NL of Portugees); CHINEES-MALEIS *kas*; NEGERHOLLANDS *kaas*, *kās*, *kaes*; BERBICE-NEDERLANDS *kasi*; SRANANTONGO *kasi*; AUCAANS *kasi*; SARAKAKAANS *kási* 'via Sranantongo'; SARNAMI *kási*.

kaashorde 'raamwerk om kaas op te laten uitdruipen' → SCHOTS † *kaisart*, *kesart* 'kaaskuip'.

kaaskop 'scheldnaam voor Nederlander' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *Kaaskop*.

kaasstengel 'stengel met kaassmaak' → INDONESISCH *kasténgel*.

kaatsen 'het kaatsspel spelen' → SCHOTS † *cache*.

kaatsspel 'balspel' → ENGELS † *cachespell*, *cachepule* 'kaatsspel; veld waarop het gespeeld wordt'; SCHOTS † *cachepell*, *kachepele*; *kechepell*, *kachepule* 'kaatsspel; veld waarop het gespeeld wordt'.

kabaai 'baadje, jasje' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *kawai* 'mantel'; DEENS † *kavaj* 'soort zeemansmantel'; NOORS *kavai* 'soort mantel'; ZWEEDS *kavaj* 'korte overjas voor binnengebruik, soort zeemansmantel'; SRANANTONGO *kabai* 'kledingstuk, Indisch lijfje'.

kabaal 'lawaaï' → SRANANTONGO *kabal*, *kabai*.

kabaan 'hut, hokje' → NEGERHOLLANDS *kabaen* 'slaapmat'.

kabas, **kalbas** '(gewestelijk) hengselmand' → JAPANS *kaban* 'tas, valies, koffer'; KOREAANS *kabang* 'mand' 'via Japans'; NEGERHOLLANDS *kalbasch* 'mandje'.

kabbelen 'zacht golven' → ZWEEDS † *kabbelsjö* 'golven die tegen elkaar bewegen' (uit NL of Duits); ZWEEDS † *kabbla* (uit NL of Nederduits).

kabel 'dik touw of staal' → ENGELS *cable* 'dik touw'; DUIJS *Kabel*; IJSLANDS *kaþill* 'dik touw'; FINS *kaapeli* 'kabeltouw, ankertouw' (uit NL of Duits); ESTS *kaabel* (uit NL of Duits); POOLS *kabel* (uit NL of Duits); KROATISCH *kabel* 'dik touw; elektriciteitsnoer' 'via Duits'; MACEDONISCH *kabel* 'dik touw; elektriciteitsnoer; marietie afstandsmaat' (uit NL of Duits); SLOVEENS *kabel* 'dik touw; elektriciteitsnoer; marietie afstandsmaat' (uit NL of Duits); RUSSISCH *kábel* 'dik touw; onderzeese

leiding; (boevantal, denigrerend) stommeling'; BULGAARS *kabel* 'dik touw; elektriciteitsnoer'; OEKRAÏENS *kábel* 'kabel, onderzeese leiding' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *kábel* 'dik touw; onderzeese leiding' <via Russisch>; AZERI *kabel* 'dik touw; elektriciteitsnoer' <via Russisch>; LETS *kabelis* (uit NI of Frans); LITOUWS *kabelis* 'dik touw of staal; elektriciteitsnoer'; HONGAARS *kábel* <via Duits>; MALTEES *kejbil* <via Engels>; INDONESISCH *kabel* 'dik touw of staal; koord; lijn (telefoon)'; AMBONS-MALEIS *kabel*; BOEGINEES *kábalá*; JAKARTAANS-MALEIS *kabel* 'elektrische of telefoonkabel'; MADOEREES *kabēl*; NEGERHOLLANDS *kabəl*; PAPIAMENTS *kabel*; SRANANTONGO *kábel* 'dik touw of staal; iemand op wie je kunt bouwen: goede vriend of vriendin'.

kabelaring, kabellarga 'touw dat met de ankerketting binnengehaald wordt' → DEENS *kabellaring*; NOORS † *kabelaring*; ZWEEDS *kabellarium*; RUSSISCH *kabaljár, kabaljárnik, kavalárga, kovolárga*.

kabelaringblok 'blok voor kabeltouw' → RUSSISCH † *kabaljaringblok*.

kabelgaren 'dunne draad' → POOLS *kabelgarn*; RUSSISCH *kábolka* 'dunne draad; touw waaruit de kabel gemaakt wordt'.

kabelgat 'berghok voor kabels en touwwerk' → POOLS *kabelgat* (uit NI of Duits); RUSSISCH *kabel'gát, kabalgát, kábalgat*.

kabeljauw 'beenvis' → FRIES *kab(b)eljauw*; ENGELS *cabilliau, cabeliau* 'beenvis; soort stokvis' <via Frans>; ENGELS *kabeljou* 'ombervis' <via Afrikaans>; DUIJS *Kabeljauw*; DEENS *kabliau*; NOORS *kabeljau, kabeljá* 'grote vis, gevangen in noordelijke wateren'; ZWEEDS *kabeljo*; FRANS *cabillaud*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kabeljou*.

kabelkleed 'bekleding van een kabel op plaatsen waar hij schuren kan' → RUSSISCH † *kabelkledi*.

kabelkraan 'machine voor het omhoogbrengen, verplaatsen en laten zakken van een lading' → BULGAARS *kabelkran*.

kabeltouw 'ankertouw' → ESTS *kaabeltau*; POOLS *kabeltaw* 'dik touw in de scheepvaart'; RUSSISCH *kábel'tov*; BULGAARS *kabeltov* 'maritieme maat (185,3 m); dik touw in de scheepvaart met een lengte van 185,3 m' <via Russisch>; OEKRAÏENS *kábel'tov* <via Russisch>; LETS *kabeļtauva* 'maritieme maat (185,2 m)'; LITOUWS *kabeltovas* 'maritieme maat (185,2 m)'.

kabinet 'meubelstuk' → INDONESISCH *kabinét* 'commode, houten kast'; JAVAANS *benèt* 'houten kast'; PAPIAMENTS *kabernèchi*.

kabinet 'college van ministers in regering' → INDONESISCH *kabinét*.

kabinet 'stuurhuis van een houten schip' → PAPIAMENTS *kabinèt*.

kabouter 'aardmannetje; (verouderd) lid van Nederlandse politieke protestbeweging' → ENGELS *kabouter*; CHINEES-MALEIS *kabowterces*

'aardmannetjes'; MENADONEES *kabotèr* 'zeer klein (van lichaamsbouw)'; PAPIAMENTS *kabouter* 'aardmannetje'.

kaboutermannetje 'kabouter' → AMBONS-MALEIS *bōtolmantji* 'dwerg, de kabouters van de Ambonezen'.

kabret '(verouderd) kroeg' → ENGELS *cabaret* 'variétérestaurant' <via Frans>; DUIJS *Kabarett* 'kleinkunst' <via Frans>; DEENS *kabaret* 'kleinkunst' <via Frans>; FRANS *cabaret* '(nacht)club waar kleinkunst wordt bedreven'; ITALIAANS *cabaret* 'kleinkunst' <via Frans>; PORTUGEES *cabaré* '(nacht)club waar kleinkunst wordt bedreven' <via Frans>; POOLS *cabaret* 'amusementgenre' <via Frans>; LITOUWS *kabaretas* '(nacht)club waar kleinkunst wordt bedreven' <via Duits>; GRIEKES *kampare* /*kabare*/ 'amusementgenre' <via Frans>; MALTEES *kabarè, kabarrè* 'amusementgenre' <via Frans>; ESPERANTO *kabaredo, kabareto* '(nacht)club waar kleinkunst wordt bedreven' <via Frans>; TURKS *kabare* 'amusementgenre' <via Frans>; KOERDISCH *kabare* 'amusementgenre' <via Frans>; ARABISCH (EGYPTISCH) *kabarèh* 'nachtclub' <via Frans>; INDONESISCH *kabarét* 'amusementgenre'.

kabriet '(Surinaams-Nederlands) geit' → NEGERHOLLANDS *kabrit, kabrita, kabritta, cabrita* 'geit'; SRANANTONGO *kabriti, krabita* 'geit'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *kabrita, cabrita, carbe* 'geit' <via Negerhollands>.

kachel 'verwarming' → ? ENGELS *cockle* 'stookplaats'; DUIJS dial. *Kachel*; DEENS *kakkel* 'tegel' (uit NI of Nederduits); LITOUWS *kakalys* 'stookplaats, verwarming' (uit NI of Nederduits); JAPANS † *kapperu*; NEGERHOLLANDS *kaggel*.

kachel '(gewestelijk) veulen' → NEGERHOLLANDS *kachel, kaggel* 'veulen'.

kacheloven 'ingebouwde kachel' → DEENS *kakkelovn* 'oven voor verwarming' (uit NI of Nederduits).

kadaster 'grondbeschrijving' → INDONESISCH *kadaster*; JAKARTAANS-MALEIS *kadaster* 'kantoor voor grondregistratie'; MENADONEES *kadaster* 'landmeter'; PAPIAMENTS *kadaster*.

kadastraal 'tot het kadaster behorend' → INDONESISCH *kadasteral*; PAPIAMENTS *kadastral*.

kadaver 'lijk' → INDONESISCH *kadaver*; AMBONS-MALEIS *kadaver*; PAPIAMENTS *kadaver* (uit NI of Spaans).

kade, kaai 'wal' → DUIJS *Kaje* '(beschermings)dijk, oeverversterking'; DUIJS *Kai* 'door muren versterkte oever voor het laden en lossen van schepen'; DEENS *kaj*; NOORS *kai* 'door muren versterkte oever voor het laden en lossen van schepen'; ZWEEDS *kaj*; FINS † *kaija* 'wal, haven, werf' <via Zweeds>; ESTS *kai* (uit NI of Duits); INDONESISCH *kade* 'beschoeide of gemetselde oeverstrook; werf voor laden en lossen van schepen'.

kademeester 'beambte die het aanleggen, laden en lossen aan een kade regelt' → SCHOTS

† *key-maister*.

kader 'frame, lijst' → MADOEREES *kadēr*;
PAPIAMENTS *kader*.

kader 'militair kader' → INDONESISCH *kader*
'alle officieren en gegradueerden van een leger;
kernleden van een politieke partij'; JAVAANS *kadher*.

kaderschool 'school waar het kader wordt opgeleid'
→ INDONESISCH *kaderschool* 'opleiding voor
korporaals en onderofficieren van een leger'.

kadetje 'broodje' → INDONESISCH *kadét*.

kadraai, kadraaier 'parlevinker; zoetelaarschuit' →
DEENS *kadrej, kadrejer*; ZWEEDS *kattdrejare* 'vaartuig
dat met andere schepen handel drijft; persoon die
vanaf een schip met passerende schepen handel
drijft'; FINS † *kattreijari* 'koopman met vaartuig
die met aankomende of vertrekkende schepen
handel drijft in vers voedsel, drank en ook andere
kleinwaren' <via Zweeds>.

kadraaien 'met een klein vaartuig grote schepen
langsaan om eetwaren te verkopen' → DEENS
kadreje 'met andere boten handel drijven';
NOORS *kadreie*.

kaduuk 'bouwvallig, kapot' → CREOOLS-ENGELS
(MAAGDENEILANDEN) † *kaduk* 'dood' <via
Negerhollands>.

kaempferia 'tropische plant, genoemd naar de
Nederlandse botanicus Engelbert Kaempfer' →
FRANS *kaempferie* 'tropische plant met stimulerende
eigenschappen'.

kaf 'hulzen van aren' → FRANS dial. *cafu* 'voorwerp
zonder waarde; mislukte klomp of hoef, die men bij
het afval gooit'; SURINAAMS-JAVAANS *kaf*.

Kaffer 'naam voor de Bantoelegers' → ENGELS
Kaffir 'Bantoevolk; Bantoetaal' <via Afrikaans>;
DUITS *Kaffer* 'lid van een Bantoevolk'; FRANS
cafre <via Afrikaans>; ESPERANTO *kafro* 'lid van
een Bantoevolk' <via Frans>; SINGALEES *kapiri*,
kabēri 'Zuid-Afrikaans volk' (uit NI of Portugees);
SRANANTONGO *kafri* 'scheldwoord voor een creool';
SARNAMI *kafri* 'creool, neger'.

kaft 'omslag' → PAPIAMENTS *kaft*;
SRANANTONGO *kafti*.

kaften 'van een omslag voorzien' → FRIES *kafte*;
PAPIAMENTS *kaft*; SRANANTONGO *kafti*.

kajapoet(boom) 'plant' → ENGELS *cajuput* 'Indische
boom; kajapoetolie'; JAPANS † *kayapūte* 'plant,
Melaleuca cajuputi'.

kajuit 'passagiersverblijf op een boot of in een
vliegtuig' → ENGELS *cuddy* 'eetsalon op een
schip; kombuis; scheepshut; bergruimte'; DUITS
Kajüte 'passagiersverblijf op een boot'; OOST-
JIDDISCH *kajoetes, kajoetn* 'passagiersverblijf
op een boot' <via Russisch>; DEENS † *kajyt(t)e*,
kajute 'passagiersverblijf op een boot' (uit NI of
Nederduits); ZWEEDS *kajuta* 'passagiersverblijf
op een boot' (uit NI of Nederduits); FINS
kajuutta 'scheepshut' <via Zweeds>; ESTS *kajut*
'passagiersverblijf op een boot' (uit NI of Duits);

FRANS † *cajute* 'opvouwbaar scheepsbed; scheepshut,
in het bijzonder die van de kapitein'; FRANS
cahute 'hut'; TSJECHISCH *kajuta* 'passagiersverblijf
op een boot' <via Duits of Russisch>; SLOWAAKS
kajuta 'passagiersverblijf op een boot' <via Duits
of Russisch>; POOLS *kajuta* 'passagiersverblijf op
een boot'; MACEDONISCH *kaita* 'passagiersverblijf
op een boot'; SERVISCH *kajuta* 'passagiersverblijf
op een boot'; SLOVEENS *kajuta* 'passagiersverblijf
op een boot'; RUSSISCH *kajúta* 'passagiersverblijf
op een boot'; BULGAARS *kajuta* 'passagiersverblijf
op een boot' <via Russisch>; OEKRAÏENS *kajúta*
'passagiersverblijf op een boot' <via Russisch>; WIT-
RUSSISCH *kajúta* 'passagiersverblijf op een boot' <via
Russisch>; AZERI *kayut* 'passagiersverblijf op een
boot' <via Russisch>; LETS *kajīte* 'passagiersverblijf
op een boot' (uit NI of Duits); LITOUWS *kajutė*
'passagiersverblijf op een boot'; HONGAARS
kajút 'passagiersverblijf op een boot' <via Duits>;
ESPERANTO *kajuto* 'hut op een schip, in een vliegtuig
of ruimtevaartuig' (uit NI of Duits).

kajuitsjongen 'knaap als bediende van de kapitein' →
RUSSISCH *kajutjunga*.

kak 'drek' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kak* <via
Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *kaka, koka*; BERBICE-
NEDERLANDS *kaka*; SRANANTONGO *kaka, k'ka*;
SARAMAKKAANS *kaká* <via Sranantongo>.

makebeen 'lichaamsdeel' → SRANANTONGO
kakumbe 'kaak'.

kakelaar '(Vlaams) bepaalde vogel, grasmus' → ZUID-
AFRIKAANS-ENGELS *kakelaar* 'Zuid-Afrikaanse
boomhop'.

kakelen 'een geluid als een kip maken' → ENGELS
cackle; DEENS *kagle*; NOORS *kakle*; ZWEEDS *kackla*
(uit NI of Nederduits).

kaken 'ingewanden van haring verwijderen via de
kieuw' → FRANS *caquer*.

kaketoe 'papegaaiachtige' → ENGELS *cockatoo*;
DUITS *Kakadu*; DEENS *kakadu, kakadue*; NOORS
kakadu, kakadue; ZWEEDS *kakadu*; FINS *kakadu* <via
Zweeds>; FRANS *cacatoès*; POOLS *kakadu* <via Duits>;
SERVISCH *kakadu* <via Duits>; RUSSISCH *kakadú*;
OEKRAÏENS *kakadú* <via Russisch>; AZERI *kakadoe*
<via Russisch>; LETS *kakadu* (uit NI of Duits);
LITOUWS *kakadu* (uit NI of Duits); HONGAARS
kakadu <via Duits>; MALTEES *kakatuw* <via Frans>.

kakhuis(je) 'toilet' → INDONESISCH *kakus*; (Bahasa
Prokem) *kelokus*; AMBONS-MALEIS *kákus*;
JAKARTAANS-MALEIS *kakus*; JAVAANS *kakus*;
KEIËES *kakus*; KUPANG-MALEIS *kákus*; MADOEREES
kakūs, kakkus, kakos; MAKASSAARS *kákusú*
'privaat, latrine (in kampong), wc in Europese
huizen'; MENADONEES *kákus*; MINANGKABAUS
kakuh, kakuih; MUNA *kakusu*; SOENDANEES *kakus*;
TERNATAANS-MALEIS *kákus*; PETJOH *kakoos*
<via Indonesisch/Maleis>; CREOOLS-PORTUGEES
(BATAVIA) *kakoos*; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA)
kakus; SINGALEES *kakkussi-ya, kakkusi-ya, kakusi-*

ya; KANNADA *kakkasu*, *kakkōsu*; TAMIL *kakkūcu*; PAPIAMENTS *kakushi*; SRANANTONGO *kunkun-oso*; SURINAAMS-JAVAANS *dhokter kakus* ‘controleur van de sanitaire inspectie’.

kakkedoor ‘(gewestelijk) nachtstoel, stilletje’ → FRANS dial. *cadot*; *gadot*; *cadô* ‘kinderstoel met een gat erin; glijdend toestel waarmee een kind leert lopen; klein hokje, vaak in een hoek van de stal voor een kalf van zijn geboorte’.

kakken ‘poepen’ → ENGELS dial. *cack*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kak* ‘via Afrikaans’; SINDEBELE *kaka* ‘via Afrikaans’; NEGERHOLLANDS *kaka*, *koka*; BERBICE-NEDERLANDS *kaka*; SRANANTONGO *kaka*, *k’ka*; SARAKAKKAANS *kaká* ‘via Sranantongo’.

kakkerlak ‘insect; (verouderd) albino’ → ENGELS *kakkerlak* ‘insect; albino’; DUIJS *Kakerlak* ‘insect; albino’; DEENS *kakerlak* ‘insect; albino’; NOORS *kakerlak* ‘insect’; ZWEEDS *kackerlacka* ‘insect’; FRANS *kakerlak* ‘insect’; FRANS *cancrelat* ‘insect’; SLOVEENS *kakerlak* ‘insect’; GĀ *kakkaka* ‘insect’; AMBONS-MALEIS *kakerlak*, *kakarlak* ‘insect’; KUPANG-MALEIS *kakerlak* ‘albino’; MENADONEES *kakerlak*, *kalèkèk* ‘insect’; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *kakkarlac* ‘insect’; NEGERHOLLANDS *kakalaka*, *kakerlaker*, *kakelak* ‘insect’; BERBICE-NEDERLANDS *kakalaka* ‘insect’; SKEPI-NEDERLANDS *kakalaka* ‘insect’; PAPIAMENTS *kakalaka* ‘insect’; SRANANTONGO *kakalaka*, *k’kalaka* ‘insect’; SARAKAKKAANS *ahalakpákpa* ‘insect’ ‘via Sranantongo’; AROWAKS *kakalaka* ‘insect’; SARNAMI *calcattá* ‘insect’; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kakalaka*, *kakaroachee* ‘insect’ ‘via Negerhollands’.

kakofonie ‘herrie’ → INDONESISCH *kakofoni*.

kalamink ‘glanzende wollen stof’ → ENGELS *calamanco*; RUSSISCH *kalaménok*, *kalaménka*, ook: *koloménok*, *koloménka*; *kalamajka* ‘via Russisch’; AMERIKAANS-ENGELS dial. *callamink*, *callemink*.

kalander ‘machine om stoffen, papier en leer glad en glanzend te maken’ → ZWEEDS *kalander* (uit NI of Frans); FINS *kalanteri* ‘via Zweeds’; POOLS *kalander*; SERVISCH *kalandar*, *kalander* ‘via Russisch’; RUSSISCH *kalander*, *kalánder*; OEKRAÏENS *kalánder* ‘via Russisch’.

kalander ‘(verouderd) korenworm’ → DEENS *klanner* ‘korenworm’ (uit NI of Nederduits); NOORS *klanner* ‘soort kever’ (uit NI of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kalander*, *calandra* ‘tuinsnuitkever’.

kalebas ‘vrucht’ → CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *kalbás*; NEGERHOLLANDS *kalébás*, *kalbás*, *kalbas* ‘vrucht; penis erectus’; SRANANTONGO *krabasi*, *krebas*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *kalabas*, *calabash* ‘via Negerhollands’.

kaleidoscoop ‘kijker met daarin gespiegelde gekleurde voorwerpen’ → INDONESISCH *kaleidoskop*.

kalender ‘tjidoverzicht’ → INDONESISCH *kaléndér*;

(Bahasa Prokem) *kaloken*; MADOEREES *kalendër*; MENADONEES *kaléndér*; MINANGKABAUS *kalender*; SINGALEES *kālandara*; PAPIAMENTS *kaléndér*; SARNAMI *kalendar*.

kalf ‘jong van een koe’ → MADOEREES *kalēp*; NEGERHOLLANDS *kalv*, *kalfi*, *calluf*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *bull calf* (uit NI of Engels).

kalfaatbank ‘buiten boord hangend zitbankje van de breekruiter’ → DUIJS *Kalfatbank*.

kalfaten, **kalefaten**, **kalfateren** ‘voegen dicht (op schepen)’ → SCHOTS † *calfat*; DUIJS *kalfatern*, *kalfaten*; DEENS *kalfatre*; NOORS *kalfatre* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kalfatra* ‘voegen dicht (op schepen); aanmerking hebben, bekritisieren’; FINS † *kalwatra* ‘via Zweeds’; RUSSISCH *konopátit* ‘schip herstellen’; OEKRAÏENS *konopátit* ‘schip herstellen’ ‘via Russisch’; PAPIAMENTS *klafat* ‘herstellen’; SRANANTONGO *krafata* ‘herstellen’.

kali ‘kaliumzout’ → JAPANS *kari*; CHINEES † *jiali* ‘chemisch element’ ‘via Japans’.

kaliber ‘middellijn van de loop van een vuurwapen’ → INDONESISCH *kaliber*; MENADONEES *kaliber*; MINANGKABAUS *kaliber*.

kalibratie ‘het kalibreren’ → INDONESISCH *kalibrasi*.

kalisse ‘zoethout, drop’ → FRANS dial. *kaliche* ‘verfrissende drank, gemaakt van zoethoutspijs’.

kaliūm ‘chemisch element’ → INDONESISCH *kalium*; JAPANS *karyūmu*.

kaliumcarbonaat ‘chemische stof’ → JAPANS *tansankari* ‘chemische stof, lett. koolzuur kali’; CHINEES † *tansuan jiali* ‘via Japans’.

kalk ‘bouw materiaal, wit mineraal’ → DEENS *kalk* ‘wit mineraal’ (uit NI of Nederduits); NOORS *kalk* ‘bouw materiaal’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kalk* ‘wit mineraal’ (uit NI of Nederduits); FINS *kalkki* ‘bouw materiaal’ ‘via Zweeds’; TSWANA *kalaka* ‘bouw materiaal’ ‘via Afrikaans’; XHOSA *kalika* ‘bouw materiaal’ ‘via Afrikaans’; ZUID-SOTHO *kalaka* ‘bouw materiaal’ ‘via Afrikaans’; INDONESISCH *kalek*, *kalk* ‘bouw materiaal’; JAPANS *karuki* ‘bleekpoeder’; NEGERHOLLANDS *kalk*; PAPIAMENTS *kalki* ‘bouw materiaal’; SRANANTONGO *karki* ‘bouw materiaal; sneeuw’; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kalk* ‘wit mineraal, bouw materiaal’ ‘via Negerhollands’.

kalken ‘(muren) met kalk besmeren’ → SRANANTONGO *karki* ‘witten; sneeuwen’.

kalkoen ‘hoendervogel’ → DEENS *kalkun* (uit NI of Nederduits); NOORS *kalkun* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kalkon* (uit NI of Nederduits); FINS *kalkkuna* ‘via Zweeds’; RUSSISCH *galgán*; LITOUWS *kalakutas* (uit NI of Nederduits); GĀ *klakung* (uit NI of Deens); TWI *krakum* (uit NI of Deens); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kalkoentjie* ‘vogelsoort, benaming voor verschillende planten waarvan de bloemen aan de kalkoenenlel doen denken’; NOORD-SOTHO *kalakune*; TSWANA *kalakune* ‘via

- Afrikaans; XHOSA *kalkuni* 'via Afrikaans'; ZOELOE *kalikuni* 'via Afrikaans'; ZUID-SOTHO *kalakune* 'via Afrikaans'; INDONESIAISCH *kalkun*; JAKARTAANS-MALEIS *kalkun*; JAVAANS *kalkul*, *kalkun*; MADOEREES *kalkul*; MENADONEES *kalkun*; SOENDANEES *kalkung*; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *kalkom*; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *kalkun*; SINGALEES *kalukun*, *kalukūn*; JAPANS † *karakunchō*, *karakonchō*; MOHEGAN-PEQUOT *goongeyox*; NEGERHOLLANDS *kalkūn*, *kalkuen*; BERBICE-NEDERLANDS *kalkuna*; PAPIAMENTS *kalakuna*; SRANANTONGO *krakun*; AROWAKS *kalakona*; SARNAMI *krākun*; SURINAAMS-JAVAANS *kalkun*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kalkun* 'via Negerhollands'.
- kalkoen** 'paardenhoef' → ENGELS *calkin* 'ijskrap onder paardenhoef; ijzerbeslag onder schoenen'.
- kalkoensnuit** 'snuit van een kalkoen, iets in de vorm daarvan' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kalkun snook* 'plant (heliotropium inundatum sw)' 'via Negerhollands'.
- kalksteen** 'natuurlijk gesteente dat bestaat uit kalk' → FRANS dial. *canistél*; *calistiène* 'grond op kalkrotsen; stuk leesteen'.
- kallen** 'praten' → FRANS dial. *calauder*, *calender* 'kletspraat spreken'; FRANS *roussailler* 'praten; eisen, protesteren'.
- kalligrafie** 'schoonschrijfkunst' → INDONESIAISCH *kaligrafi*.
- kalm** 'rustig' → INDONESIAISCH *kalem*; (Bahasa Prokem) *lakem*; BALINEES *kalem*; JAKARTAANS-MALEIS *kalem* 'rustig, geduldig, niet gehaast'; JAVAANS *kalem*; KUPANG-MALEIS *kalam* 'rustig, stabiel'; MADOEREES *kalem*; MENADONEES *kalem*; NEGERHOLLANDS *kalm*; SURINAAMS-JAVAANS *kalem*.
- kalmte** 'rust' → FRIES *kalmte*.
- kalomel** 'kwikchloride' → JAPANS † *karomeru*.
- kalotje** 'mutsje' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kalossie* 'benaming voor planten uit het geslacht *ixia*' 'via Afrikaans'.
- kalven** 'afbrokkelen, instorten' → ENGELS *calve*.
- kam** 'gereedschap om haar te ontwarren of bijeen te houden; tandwiel' → ENGELS *cam* 'nok; tand van een tandwiel'; ESTS *kamm* 'gereedschap om haar te ontwarren of bijeen te houden' (uit NI of Duits); FRANS *came* 'tandwiel'; ITALIAANS *camma* 'tandwiel' 'via Frans'; MALTEES *kam* 'draaiende schijf of wiel met uitsteeksel dat een mechanisme bedient' 'via Italiaans'; ESPERANTO *kamo* 'draaiende schijf of wiel met uitsteeksel dat een mechanisme bedient' 'via Frans'; ARABISCH (MSA) '*camūd al-kāma* 'nokkenas'; NOORD-SOTHO *kamo* 'gereedschap om haar te ontwarren of bijeen te houden' 'via Afrikaans'; TSWANA *kamō* 'gereedschap om haar te ontwarren of bijeen te houden' 'via Afrikaans'; ZOELOE *kamu* 'gereedschap om haar te ontwarren of bijeen te houden' 'via Afrikaans'; ZUID-SOTHO *kamo* 'gereedschap om haar te ontwarren of bijeen te houden' 'via Afrikaans'; SHONA *kamu* 'gereedschap om haar te ontwarren of bijeen te houden' 'via Afrikaans';
- INDONESIAISCH *kam* 'gereedschap om haar te ontwarren of bijeen te houden; vioolkam'; MENADONEES *kam* 'vliegertouw; plaats waar het vliegertouw is bevestigd'; NEGERHOLLANDS *kam* 'gereedschap om haar te ontwarren of bijeen te houden'; BERBICE-NEDERLANDS *kam* 'gereedschap om haar te ontwarren of bijeen te houden'; SKEPI-NEDERLANDS *kam* 'gereedschap om haar te ontwarren of bijeen te houden'; SRANANTONGO *kankan* (ouder: *kam(kamm)*) 'gereedschap om haar te ontwarren of bijeen te houden'; AUCAANS *kankan* 'gereedschap om haar te ontwarren of bijeen te houden' 'via Sranantongo'; SARAMAKKAANS *kán* 'gereedschap om haar te ontwarren of bijeen te houden' 'via Sranantongo'.
- kameel** 'hoefdier' → ENGELS *kameel* 'giraffe' 'via Afrikaans'; DEENS *kamel* (uit NI of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *camel* 'giraffe'; NEGERHOLLANDS *kameel*; PAPIAMENTS *kamel* (ouder: *kameel*).
- kameel** 'toestel om schepen over ondiepten te lichten' → DUIJS *Kamel*; DEENS *kamel* 'toestel om schepen over ondiepten te lichten, vooral in Nederland gebruikt'; FRANS *chameau*; ITALIAANS *cammello*; RUSSISCH *kamel* 'soort watervaarttuig, platboomde boot'.
- kameeldoorn** 'acaciasoort' → ENGELS *kameeldoorn*, *kameeldoring*, *camel-thorn* 'via Afrikaans'.
- kameelhaar** 'het haar van kamelen (als grondstof voor de weverij)' → NEGERHOLLANDS *kameel-haar*.
- kameleon** 'hagedis' → JAPANS *kameroon*.
- kamelot** 'weefsel' → RUSSISCH *kamlót* 'soort wollen stof'; OEKRAÏENS *kamlót* 'soort wollen stof' 'via Russisch'; AZERI *kamolot* 'soort wollen stof' 'via Russisch'.
- kamer** 'vertrek; ruimte in vuurwapen waarin buskruit komt te liggen' → FINS *kam(m)ari* 'vertrek' (uit NI of Duits); ESTS *kamber* 'vertrek' (uit NI of Duits); RUSSISCH *kámara* 'vertrek; ruimte tussen twee sluisdeuren waar de kunstmatige beregeling van de waterhoogte plaatsvindt; (Bargoens) gevangeniscel'; LITOUWS *kambarys* 'vertrek' (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *kamar* 'vertrek; cabine; wooneenheid in appartementengebouw; ruimte in vuurwapen waarin buskruit komt te liggen'; AMBONS-MALEIS *kàmar* 'vertrek'; GIMÁN *kamar* 'vertrek, slaapkamer'; JAVAANS *kamar* 'vertrek'; KUPANG-MALEIS *kàmar* 'vertrek'; LETINEES *kamra* 'vertrek'; MADOEREES *kamar*, *kammar* 'vertrek' (uit NI of Portugees); MAKASSAARS *kàmará* 'kamer van een Europees huis; hut op Europees schip; schoollokaal'; MENADONEES *kàmar* 'vertrek'; MINANGKABAUS *kamar* 'vertrek'; MUNA *kamara* 'vertrek'; ROTINEES *kama* 'vertrek'; SOENDANEES *kamar* 'vertrek'; TERNATAANS-MALEIS *kàmar* 'vertrek'; PETJOH *kamar* 'vertrek' 'via Indonesisch/

Maleis; SINGALEES *kāmara-ya, kāmārē* ‘vertrek’ (uit NI of Portugees); NEGERHOLLANDS *kamer, kāmibu, kambu* ‘vertrek’; BERBICE-NEDERLANDS *kambru* ‘vertrek’; PAPIAMENTS *kamber* (ouder: *kamer*) ‘vertrek’ (uit NI of Spaans); SRANANTONGO *kamra* ‘vertrek’; AUCAANS *kambaa* ‘vertrek’; SARAMAKKAANS *kamba* ‘vertrek’ (via Sranantongo); AROWAKS *kambara* ‘vertrek’; SARNAMI *kamrá* ‘vertrek’; SURINAAMS-JAVAANS *kamar* ‘vertrek’; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kambu* ‘vertrek’ (via Negerhollands).

kameraad ‘makker’ → INDONESISCH *kambrat* ‘makker; medeplichtige in misdrijf; vrolijk samenzijn’; JAKARTAANS-MALEIS *kambrat*; MADOEREES dial. *kambrat*; NEGERHOLLANDS *kamerad*.

kamerdoek ‘zeer fijn linnen’ → DEENS *kammerdug* (uit NI of Nederduits); NOORS *kammerduk* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kammarduk* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH † *kamerdúk, kamordúk*.

kamerijks(doek) ‘doek uit de plaats Kamerijk in Noord-Frankrijk’ → ENGELS *cambric* ‘batist’; DEENS *cambric* ‘fijne stof’ (via Engels); FRANS *cambrai* ‘fijn wit linnen’; SPAANS *cambray* ‘bepaald soort fijne (linnen) doek’ (via Frans); MALTEES *kambrè* ‘fijn wit linnen’ (via Frans); ARABISCH (MSA) *kambarit* ‘batist’ (via Engels).

kamerjas ‘lange huisjas’ → INDONESISCH † *kamerjas* ‘lange huisjas van mannen’.

kamerlid ‘volksvertegenwoordiger’ → FRIES *keamerlid*.

kamerling ‘kamerheer’ → FRANS *chambellan*; ITALIAANS *camerlengo* ‘(in de middeleeuwen) hoofd van de financiële administratie; (bij het Vaticaan) interim-bestuurder van de Heilige Stoel na de dood van een paus’; MALTEES *cambellan* (via Italiaans); ESPERANTO *kamerlingo* ‘zaakwaarnemend kardinaal zolang de Heilige Stoel vacant is’ (via Frans); NEGERHOLLANDS *kamerling*.

kamerloop ‘soort kanon’ → INDONESISCH *kamerlop* ‘kanon’.

kamerwacht ‘man belast met de orde en netheid in de kamer van een kazerne’ → INDONESISCH *kamerwak*.

kamfer ‘middel tegen motten, geneesmiddel’ → INDONESISCH *kamfer, kamper*; JAKARTAANS-MALEIS *kamper*; JAVAANS *kamper*; MADOEREES *kamper*; MENADONEES *kanfer*; JAPANS *kanfuru*; KOREAANS *k’amp’ürü* (via Japans); PAPIAMENTS *kanfer*; SRANANTONGO *kamfru, kanfru*; SARNAMI *kapur*.

kamgaren ‘garen uit kamwol gesponnen; de daarvan gegeven stof’ → INDONESISCH *kamhar*.

kamille ‘plantengeslacht’ → JAPANS *kamitsure*.

kamillebloem ‘bloem van de kamille’ → PAPIAMENTS *kaneleblum, kanelublum* ‘(bloem van de) kamille; aftreksel hiervan; kamillethee’.

kamizool ‘kledingstuk’ → RUSSISCH *kamzól* (uit NI of Nederduits); OEKRAÏENS *kamzól* ‘kledingstuk, vest’ (via Russisch); JAVAANS † *kamsol*; CREOOLS-

PORTUGEES (BATAVIA) *kamsool*; NEGERHOLLANDS *kamiso(o)*; SRANANTONGO *kamsoro* ‘kledingstuk, vest’; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *camisole*.

kammen ‘haar ontwarren’ → FRIES *kamme*; NEGERHOLLANDS *kam*; SRANANTONGO *kan(kan)*; SARAMAKKAANS *kamm* (uit NI of Engels).

kammen ‘in elkaar grijpen (van kammen van molenwieken)’ → FRIES *kamme*.

kamp ‘strijd’ → DEENS *kamp* (uit NI of Nederduits); NOORS *kamp* ‘strijd, wedstrijd’ (uit NI of Nederduits).

kamp ‘legerplaats’ → FRIES *kamp*; INDONESISCH *kam* ‘legerplaats; opleidingskamp’; PETJOH *kamp* ‘woonplaats voor bepaalde bevolkingsgroep’; SRANANTONGO *kampu* ‘hut; leger; bivakkeren; legerplaats’; SURINAAMS-JAVAANS *kampu* ‘hut; afdak’ (via Sranantongo).

kampanje ‘verhoogd achterdek’ → ENGELS *companion* ‘raamlijsten boven aan een luikgat; overdekte trap naar de kapiteinshut’; DUIJS *Kampanje* ‘verhoogd achterdek; plaats boven de hut’; DEENS *kampian*; ZWEEDS *kampanj* (uit NI of Nederduits); ? JAPANS *kanpan* ‘verhoogd achterdek, lett. schild planken’; CHINEES † *jiaban* (via Japans); ? KOREAANS *kapp’an* (via Japans).

kampeerberderij ‘boerderij met accommodatie voor overnachting’ → FRIES *kampearuorkerij*.

kampement ‘kamp, legerplaats’ → INDONESISCH *kampemén*.

kamperen ‘tijdelijk in tenten verblijven’ → PAPIAMENTS *kamper* (ouder: *kampeeren*).

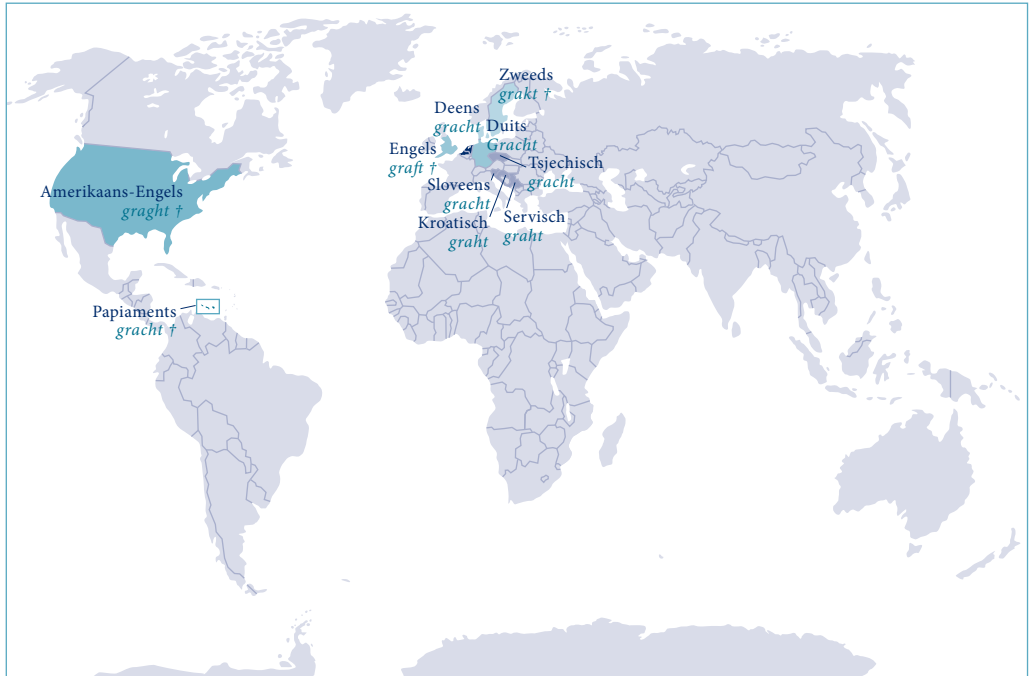
kampioen ‘de beste in een sport’ → INDONESISCH *kampiun* ‘de beste in een sport; heel slim’; JAKARTAANS-MALEIS *kampiun*; JAVAANS *kampiyun, kampi* ‘de beste in een sport; nummer één’; MAKASSAARS *kampiung* ‘kampioen bij voetbal’; MENADONEES *kampiun*.

kampong ‘gehucht’ → ENGELS *compound* ‘omheinde groep gebouwen van Europeanen in Azië’.

kamrad ‘tandwiel’ → INDONESISCH *kamrat*.

kan ‘pot’ → ESTS *kann* (uit NI of Duits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *can* ‘wijnhouder, wijnmaat, vooral: tweeliterfles’ (via Afrikaans); ZOELOE *kani* ‘waterkan’ (via Afrikaans) (uit NI of Engels); INDONESISCH *kang* ‘waterkan om mee te baden’; AMBONS-MALEIS *kana* ‘kruik’; JAKARTAANS-MALEIS *kan* ‘ketel; theekan’; JAVAANS *kan* ‘aardewerken pot (thee)’; MADOEREES *ekkan, kan* ‘koffiekan, trekpot’; MENADONEES *kana* ‘kruik’; ROTINEES *kan, kas*; TERNATAANS-MALEIS *kan* ‘kruik’; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *kaan*; JAPANS *kan*; MAHICAN *kánnisch* ‘kruik’; SRANANTONGO *kan* ‘kruik, schenkan, pot’; AROWAKS *kâna, kána* (via Sranantongo).

kanaal ‘kunstmatige waterweg’ → POOLS *kanal*; RUSSISCH *kanál*; OEKRAÏENS *kanál* ‘kunstmatige of natuurlijke waterweg’ (via Russisch); AZERI

26. De verbreiding van het woord *gracht*.

De Amsterdamse, Utrechtse en Leidse grachten waren en zijn in het buitenland vermaard, en vergelijkbare grachten werden in het verleden door Nederlandse architecten ook elders aangelegd. Nederlanders hebben een belangrijke hand gehad in het ontwerp van verschillende steden: het Russische Sint-Petersburg, het Zweedse Göteborg, de wijk Christianshavn in het Deense Kopenhagen zijn allemaal door Nederlanders in Amsterdamse stijl gebouwd, inclusief grachten. Ook in Duitsland werden Nederlandse architecten aangetrokken, bijvoorbeeld voor de bouw van Friedrichstadt in Sleswijk-Holstein in 1621. De stad heet, onder andere vanwege zijn grachten, nog steeds ‘die Holländerstadt’. Het wekt dan ook geen verbazing dat het Nederlandse woord *gracht* door diverse talen is overgenomen, hoewel het in veel talen – Engels, Zweeds, Amerikaans-Engels, Papiaments – wel inmiddels een verouderd woord is. In andere talen – Duits, Deens, Tsjechisch, Kroatisch, Servisch, Sloveens – wordt het alleen gebruikt voor een Nederlands verschijnsel. Erg ingeburgerd is het woord in andere talen dus niet, maar nu de Amsterdamse grachtengordel als werelderfgoed is erkend, gaat dat wellicht veranderen. De Russen tot slot duiden de grachten in Sint-Petersburg aan met een ánder Nederlands leenwoord, namelijk *kanaal*.

kanal <via Russisch>; INDONESISCH *kanal*; JAVAANS *kanal*; AMERIKAANS-ENGELS dial. *canal, canawl* 'bevoeiingskanaal'; SRANANTONGO *kanari* (ouder: *kanali*); SARNAMI *kandál*; SURINAAMS-JAVAANS *kanal*.

kanalisatie 'het kanaliseren' → INDONESISCH *kanalisasi*.

kanarie 'zangvogel' → JAKARTAANS-MALEIS *kenari*; ? KEIËES *kanar* 'papegaai'; JAPANS *kanariya*; PAPIAMENTS *kanari*; SRANANTONGO *kanari* 'zangvogel, andere soort dan de Nederlandse'.

kanariebijter 'Afrikaanse klauwier' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *canary-biter*.

kanariesek(t) '(verouderd) wijnsort' → DEENS *kanariesekt, kanariesekt* 'wijnsoort' (uit NI of Duits); ZWEEDS *kanariesekt* 'wijnsoort' (uit NI of Duits).

kandeele 'warme wijndrank' → DEENS *kandel*.

kandelaar 'kaarsdrager' → GĀ *kannè* (uit NI of Portugees); AMBONS-MALEIS *kandelaar*; ? JAKARTAANS-MALEIS *kandil* 'olielamp, kleine lamp'; JAVAANS *pandelar* 'kaarsdrager; staande lamp'; KUPANG-MALEIS *kandelar*; MENADONEES *kandelaar*; TERNATAANS-MALEIS *kandelaar*; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *kandlaar, kandelaar*; SINGALEES † *kandalāru*; JAPANS *kantera* 'metalen handlamp'; KOREAANS *kandera* <via Japans>; NEGERHOLLANDS *kandelaar, kandelaer*; PAPIAMENTS † *kandelaar*.

kandidaat 'gegadigde' → INDONESISCH *kandidat*; NEGERHOLLANDS *kandidat*.

kandij 'soort suikerklontjes' → FRIES *kandij*.

kandijnsuiker 'brokken bruiningelike suiker' → PAPIAMENTS *kandënsëiker, suku kandeï*.

kaneel 'specerij' → DUIJS dial. *Kaneel, Kanel*; DEENS *kanel* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *kanèl, kaneel*; PAPIAMENTS *kané*; SRANANTONGO *kaneri*; SARNAMI *kaneri*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *caneel* 'wilde kaneel' <via Negerhollands>.

kanefas 'zeildoek' → ZWEEDS *kanfas* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *kanifás* 'zeildoek, (vroeger) linnenstof'; OEKRAÏENS *kanifás* 'grof zeildoek' <via Russisch>; AZERI *kanifás* 'grof zeildoek' <via Russisch>.

kangoeroe 'buideldier' → INDONESISCH *kang(g)uru*.

kanjer 'iets dat groot is' → PETJOH *kanjeus* 'enorm groot'.

kanker 'ziekte' → NOORD-SOTHO *kankere* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *kankere* <via Afrikaans>; INDONESISCH *kanker*; KUPANG-MALEIS *kangker*; JAPANS *ganshu* 'ziekte, lett. rotsgezwel of kangezwel'; CHINEES *aizhong* <via Japans>; PAPIAMENTS *kanker*; SURINAAMS-JAVAANS *kangker*.

kankerbos 'geneeskrachtige struik' → ENGELS *cancer bush* <via Afrikaans>; ENGELS *kankerbos, kankerbossie* <via Afrikaans>.

kankerke 'zich morrend beklagen' → FRIES *kankerje*.

kannengeluk 'het onderste uit de kan, staartje,

als gelukkig voorteken beschouwd' → FRANS dial. *caliguluk* 'kostbaar object, zeldzaam en buitengewoon ding'.

kannetje 'kleine kan' → NEGERHOLLANDS *kanintsi* 'vaatwerk'; PAPIAMENTS *kanika* 'kruik van glas of plastic'; SRANANTONGO *kaniki* (ouder: *kannetje*) 'schenkan'; AROWAKS *kàniki* 'kleine stenen kruik' <via Sranantongo>; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kaninsti* 'vaatwerk'.

kannibaal 'menseneter' → INDONESISCH *kanibal*.

kannibalisme 'het eten van vlees van de eigen soort' → INDONESISCH *kanibalisme*.

kan niet verstaan 'sorry, wat zeg je?' → FRANS dial. *canifich'tône, canifèchtône, kaliferstène* 'antwoord dat je geeft aan iemand die je in het Vlaams aanspreekt; woord dat uitdrukt dat men het niet begrijpt, de Vlaamse taal; een imbeciel, idioot'.

kano 'bootje' → INDONESISCH *kano*; NEGERHOLLANDS *kanō, kanoe* 'roeiboot, bootje met één peddel; ook: krib (voerbak voor dieren)'; AROWAKS *kano*.

kanon 'vuurwapen met lange loop' → INDONESISCH *kanon*; JAKARTAANS-MALEIS *kanon*; JAPANS † *kanonhō*; KOREAANS *k'anon* <via Japans>; SRANANTONGO *kanu(n)* (ouder: *kanon*); SARMAKKAANS *kanú* <via Sranantongo>.

kans 'waarschijnlijkheid, goede gelegenheid' → DEENS *kans* 'goede gelegenheid' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kans* 'goede gelegenheid'; INDONESISCH *kans* 'waarschijnlijkheid, mogelijkheid'; AMBONS-MALEIS *kans, kansi* 'waarschijnlijkheid, gelegenheid'; JAKARTAANS-MALEIS *kans* 'een kans om (in het spel) te winnen'; KUPANG-MALEIS *kans* 'gelegenheid, mogelijkheid'; PETJOH *kans maken* 'naar de gunsten van een meisje dingen, verkering willen hebben'.

kans(biljet) 'loterijbrief voor de jaarlijkse uitloting tot bepaling van de overgang van uitgestelde tot rentegevende Nederlandse staatsschuld' → RUSSISCH † *káncy*.

kanselarij 'griffie' → ZWEEDS *kansli* 'griffie, secretarie; (partij)kantoor' (uit NI of Nederduits); FINS *kanslia* <via Zweeds>.

kant 'zijde, rand' → ENGELS *cant* 'rand, zijde; kanteling, helling'; DEENS *kant* 'zijde, rand, (van kleding) boord' (uit NI of Nederduits); NOORS *kant* 'rand, smalle zijde' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kant*; FINS *kantti* <via Zweeds>; ESTS *kant* (uit NI of Duits); POOLS *kant* 'een smalle oppervlakte, zijde' (uit NI of Duits); LITOUWS *kantas* 'zijde, rand, (van kleding) boord' (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *kant* 'zijde, rand, hoek'; BERBICE-NEDERLANDS *kandi*; PAPIAMENTS *kantu* (ouder: *kante, kanto, kantsje*) 'zijde, rand, berm, oever'; SRANANTONGO *kanti*; SARNAMI *kánti*; SURINAAMS-JAVAANS *kanthi* 'kant, wal' <via Sranantongo>.

kant 'weefsel' → DUIJS *Kante* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *kanchi*; SRANANTONGO *kanti*.

kant 'kantig, rechthoekig; kloek, flink' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *kant* 'kloek (van een

- vrouw); ENGELS *cant* 'kloek, moedig'.
- kantelen** 'omkeren' → RUSSISCH *kantovát* 'omkeren; (Bargoens) zich in een strafinrichting aan werk onttrekken'; PAPIAMENTS *kënter* (ouder: *kentel*); SRANANTONGO *kanti*; SARAMAKKAANS *kándi* 'omkeren, gaan liggen' <via Sranantongo>.
- kant-en-klaar** 'gereed, helemaal af' → DEENS *kant og klar* 'geheel gereed (vaak m.b.t. schepen)'; NOORS *kant og klar*; ZWEEDS *kant och färdigt*; NEGERHOLLANDS *kantenklā*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kantenkla* <via Negerhollands>.
- kanthaak** 'grote haak om balken te kantelen' → RUSSISCH † *kantak, kandak*.
- kantine** 'schaflokaal' → INDONESIAISCH *kantin*; JAVAANS *kantin*; MINANGKABAUS *kantine*; SRANANTONGO *kantine*; SURINAAMS-JAVAANS *kèntin* 'schaflokaal; bar; recreatiezaal' <via Sranantongo>.
- kantje** 'haringvaatje' → DUIJS *Kantje*.
- kantje** '(verouderd) restje, kliekje, staartje' → DUIJS dial. *Kant, Kanten, Kântche* '(stuk gesneden) brood, rest witbier in een glas'.
- kantonnement** 'inkwartiering' → INDONESIAISCH *kantonemén*.
- kantoor** 'werkvertrek, bureau' → ENGELS † *cantore* 'werkvertrek; bankiershuis'; DUIJS *Kontor* 'vestiging van een handelsonderneming in het buitenland; (DDR) handelscentrale die de verschillende bedrijven van materiaal voorziet; (verouderd) zakenruimte van een koopman'; DEENS *kontor* 'werkvertrek' <via Duits>; POOLS *kantor*; RUSSISCH *kontóra* 'werkvertrek; bestuur van een dorpsgemeente; kroeg; (jongerentaal) gebouw van de politie of KGB; (Bargoens) gevangenis; dievenhol'; OEKRAÏENS *kontóra* 'bureau van administratie' <via Russisch>; LETS *kantoris* 'werkvertrek' <via Duits>; LITOUWS *kontora* 'werkvertrek' <via Duits>; INDONESIAISCH *kantor*; (Bahasa Prokem) *kanokat*; AMBONS-MALEIS *kantoor*; BALINEES *kantor*; BOEGINEES *kantóró*; JAKARTAANS-MALEIS *kantor, kantoran*; JAVAANS *kantor(an)* 'werkvertrek, bureau; schrijftafel met lade'; KEIËES *kantor* 'werkvertrek; politiebureau; rechtzaal'; KUPANG-MALEIS *kantoor*; MADOEREES *kantor* 'werkvertrek'; MAKASSAARS *kântoró*; MENADONEES *kantoor*; MINANGKABAUS *kantua*; MUNA *kantori*; ROTINEES *kantòl* 'werkvertrek'; SOENDANEES *kantor*; TERNATAANS-MALEIS *kantoor*; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *cantoor*; SINGALEES *kantōru-va* 'werkvertrek'; TAMIL dial. *kantōr*; PAPIAMENTS *kantor* (ouder: *kantoor*); SRANANTONGO *kantoro*; AUCAANS *kantoo*; SARNAMI *kantoro*; SURINAAMS-JAVAANS *kantor* 'werkvertrek, w.c'.
- kantstof** 'weefsel, kant' → INDONESIAISCH *kanstof, kanstop* 'machinaal gemaakte kantstof'.
- kaolien** 'porseleinaarde' → INDONESIAISCH *kaolin* 'porseleinaarde, Chinese klei'.
- kap** 'hoofddekseel; bovendeel van iets' → NOORS *kappe* 'mantel' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kapp* 'overdekking van trapgat (op een schip)'; FINS *kappi* 'een kleine kap op het dek van een vaartuig als overdekking van naar het benedendek leidende trappen' <via Zweeds>; FINS *kappa* 'kap als bedekkend bovendeel van een kledingstuk of een venster' <via Zweeds>; INDONESIAISCH *kap* 'lampenkap; bedekking, dak'; JAKARTAANS-MALEIS *kap* 'lampenkap; kap van een auto'; KUPANG-MALEIS *kap* 'dekseel; motorkap; dak, kap van een huis'; MADOEREES *ëkkap, kap* 'kap van een rijtuig'; MADOEREES *kap* 'lampenkap'; MAKASSAARS *ká* 'kap van auto, dogkar of fietstaxi'; MENADONEES *kap* 'hoofddekseel van zusters; lampenkap; kap van een rijtuig'; MINANGKABAUS *kap* 'bovendeel van auto of lamp'; SASAKS *kap* 'kap van een auto'; SOENDANEES *kap* 'bedekking van een rijtuig'; NEGERHOLLANDS *kap* 'hoofddekseel, muts'; BERBICE-NEDERLANDS *kapu* 'hoofddekseel'; PAPIAMENTS *kap* 'bovendeel; dekseel, kap van iets'; SRANANTONGO *kapki*.
- kapel** 'vlinder' → BERBICE-NEDERLANDS *kampele*; SRANANTONGO *kaperka, kapelka*.
- kapel** 'bedehuisje; orkest' → DEENS *kapel* (uit NI of Duits); NOORS *kapell* 'bedehuisje' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kapell* 'bedehuisje' (uit NI of Nederduits); FINS *kappeli* 'bedehuis' <via Zweeds>; ESTS *kabel* 'bedehuisje' (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *kapél* 'bedehuisje'; PAPIAMENTS *kapél* (ouder: *kapel*) 'bedehuisje'.
- kapelaan** 'hulppriester' → PAPIAMENTS *kapelan*.
- kapen** 'kaapvaart uitoefenen, overmeesteren' → ENGELS † *cape*; SCHOTS † *cape*; DUIJS *kapern*; DEENS *kape* (uit NI of Nederduits); NOORS *kapre* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kapa* 'overmeesteren, veroveren; inpikken'; FINS *kaapata* 'overmeesteren' <via Zweeds>; POOLS *kaperowác*; LETS *kaperēšana* 'overmeesteren, veroveren; inpikken' (uit NI of Duits); LITOUWS *kaperiauti* 'overmeesteren, veroveren; inpikken' (uit NI of Duits); ESPERANTO *kaperi* 'zich vijandige koopvaardijsschepen toe-eigenen' <via Duits>.
- Kapenaar** 'iemand of iets uit Kaapstad' → ENGELS *kapenaar* 'inwoner van Kaapstad; brasemachtige' <via Afrikaans>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *carpenter* 'soort zeebrasem'.
- kaper** 'zeerover; piratenschip' → ENGELS † *caper* 'zeerover; piratenschip; veroveraar'; DUIJS *Kaper*; DEENS *kaper* 'piratenschip, bewakend schip dat toestemming had om vijandelijke schepen aan te vallen'; NOORS *kaper* 'zeerover'; ZWEEDS *kapare*; FINS *kaappari* 'zeerover; piratenschip; kaper'; ESTS *kaaper* 'zeerover'; FRANS *capre*; TSJECHISCH *kaper* <via Duits>; POOLS † *kaper* 'iemand die de kaapvaart uitoefent, zeerover'; KROATISCH *kaper* <via Duits>; SERVISCH *kaper* <via Duits>; SLOVEENS *kaper*; RUSSISCH *káper*; BULGAARS *kaper* <via Duits>; OEKRAÏENS *káper* <via Russisch>; AZERI

kaper <via Russisch>; LETS *kaperis*; LITOUWS *kaperis* 'bewapend schip dat aan handelsoorlogen deelnam, zonder tot de oorlogsmarine te behoren'; AMERIKAANS-ENGELS † *caper*; PAPIAMENTS † *kaper* 'kinderspel: krijgertje'.

kaper 'muts' → RUSSISCH *kápar*, *kápor* 'muts, kap (ook bij paarden)'; OEKRAÏENS *kápor* 'muts, kap (ook bij paarden)' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *kápar* 'muts, kap (ook bij paarden)' <via Russisch>; AZERI *kapor* 'muts, kap (ook bij paarden)' <via Russisch>.

kaperij 'het kapen' → ZWEEDS *kaperi* 'het kapen (van schepen); rooftocht (verouderd)'; POOLS *kaperstwo* 'het kapen, de kaapvaart uitoefenen'.

kapes(s)on, kapezoen '(verouderd) soort toom of breidel voor onhandelbare paarden' → ZWEEDS *kapson* 'soort toom of breidel voor onhandelbare paarden, kaptoom' (uit Nl of Nederduits).

kapitaal 'vermogen' → INDONESIAISCH *kapital*.

kapitalist 'rijk persoon, bezitter van kapitaalgoederen' → INDONESIAISCH *kapitalis*.

kapitein 'scheepsgezagvoerder, militaire rang' → ? DEENS *kapitajn* 'scheepsgezagvoerder, militaire rang, (sport) aanvoerder'; FINS *kapteeni* (uit Nl of Nederduits); ESTS *kapten* 'scheepsgezagvoerder'; POOLS *kapitan* 'scheepsgezagvoerder'; RUSSISCH *káptén*, *kaptejn* 'gezagvoerder op een koopvaardijship'; GĀ *kanté*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kaptein* '(aanspreektitel van) inlands dorpshoofd'; INDONESIAISCH *kaptén* 'scheepsgezagvoerder; captain (sport)'; AMBONS-MALEIS *kaptèn* 'scheepsgezagvoerder'; ATJEHNEES *kapitan* 'scheepsgezagvoerder' (uit Nl of Portugees); BOEGINEES *kapitāng*, *kapitèng* 'scheepsgezagvoerder'; GIMÁN *kaptén* 'scheepsgezagvoerder'; JAVAANS *kapitan*, *kaptin* 'scheepsgezagvoerder'; KEIËES *kapitan*, *akpitan* 'ondergeschikt hoofd'; KEIËES *kapteŋ* 'kapitein op een groot schip'; KUPANG-MALEIS *kaptèn* 'scheepsgezagvoerder'; LETINEES *kaptèna* 'scheepsgezagvoerder'; MADOEREES *kapten*, *kapedān*, *kapetān*, *katten* 'kapitein; Chinese officier'; MAKASSAARS *kapitèng* 'kapitein in het leger; scheepskapitein van Europees schip; aanvoerder van een voetbalelftal'; MENADONEES *kaptèn* 'scheepsgezagvoerder'; SOENDANEES *kapten* 'scheepsgezagvoerder'; TERNATAANS-MALEIS *kaptèn* 'scheepsgezagvoerder'; SINGALEES *kapitan*, *kappittā* 'scheepsgezagvoerder' (uit Nl of Portugees); JAPANS † *kapitan* 'scheepskapitein; het hoofd van de Nederlandse nederzetting op Deshima; een soort gestreepte stof, geïmporteerd door de Nederlanders'; NEGERHOLLANDS *kapitein*, *capitein* 'scheepsgezagvoerder, schipper'; BERBICE-NEDERLANDS *kaptin*; SRANANTONGO *kapten* 'scheepsgezagvoerder; militaire rang; dorpshoofd'; AUCAANS *kabiten*; AROWAKS *kapitan* 'magistraat'; TIRIYÓ *kapitein* 'chef'; SURINAAMS-JAUAANS *kaptèn* 'scheepsgezagvoerder; dorpshoofd'.

kapittel 'hoofdstuk' → SRANANTONGO *kapitri*.

kapje 'hoedje, mutsje' → ENGELS *kappie* <via Afrikaans>; NOORD-SOTHO *kapi* <via Afrikaans>; TSWANA *kapi* <via Afrikaans>.

kapkar 'rijtuig met kap' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *Cape cart*.

kaplaars 'laars met hoog beenstuk' → INDONESIAISCH *kaplar(e)s* 'hoge schoenen'.

kaplaken 'premie die aan de schipper boven de vracht betaald wordt voor extra zorg voor schip en lading' → FRIES *kaplaken*; DUIJS *Kaplaken*, *Kapplaken*; DEENS *kaplak*; NOORS *kaplak*; ZWEEDS *kaplaken*; FINS *kaplaka* <via Zweeds>; RUSSISCH *kaplák* 'premie die aan de schipper boven de vracht betaald wordt voor extra zorg voor schip en lading; ook: hoed'.

kapman 'beul' → NEGERHOLLANDS *kapman*.

kapmes 'hakmes' → MADOEREES *kasmes* 'soldatenkapmes'; ? JAPANS † *kappuri* 'de naam van een mes, geïmporteerd door de Nederlanders'; NEGERHOLLANDS *kapmes*, *kapmess* 'werktuig waarmee met de platte zijde de grond werd bewerkt en met de puntige zijde het suikerriet werd weggesneden'; SRANANTONGO *kapmès*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kapmes*, *capmesser* 'dik mes' <via Negerhollands>.

kapoen 'gecastreerde haan' → ? DUIJS *Kapaun*; DEENS *kapun*; NOORS *kapun*; ZWEEDS *kapun* (uit Nl of Nederduits); TSJECHISCH *kapoun* <via Duits>; SLOWAAKS *kapon* <via Duits>; RUSSISCH dial. † *kapúnka* 'kip met stompe of ook wel zonder staart'; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *capoen*; NEGERHOLLANDS *kapūn* 'castreren (bij mannen)'.

kapok 'zaadpluis van de kapokboom' → ENGELS *kapok*; FRANS *kapok* 'fijne katoenen wol van de zaden van een boom' <via Indonesisch/Maleis>; POOLS *kapok* 'fijne katoenen wol van de zaden van een boom'; MALTEES *kapok* <via Engels>; ARABISCH (MSA) *kābūk* <via Frans>; ARABISCH (EGYPTISCH) *kabūk* <via Frans>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kapok*.

kapot 'stuk' → AMBONS-MALEIS *kapot*; SINGALEES *kapōti*.

kapotjas, kapot 'soldatenjas' → PAPIAMENTS *kaputjas* 'insect (wellicht zo genoemd naar de kleur en vorm)'; PAPIAMENTS *kapótias*, *kapóti*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kapoto* 'schort' <via Negerhollands>.

kapotje 'condoom' → INDONESIAISCH *kapoce(s)* 'voorbehoedmiddel'.

kapotteren 'dood maken' → ZWEEDS † *kaputera* 'iemand doden; iemand onthoofden'.

kappelen '(verouderd) zuur worden, schiften' → NEGERHOLLANDS *kappel* 'zuur worden, schiften'.

kappen 'hakken' → DUIJS *kappen* 'afsnijden, besnoeien; afhakken; (scheepvaart) in geval van nood doorknippen'; DEENS *kappe*; NOORS *kappe* 'houwen, afhakken' (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *kappa* '(af)hakken' (uit Nl of Nederduits); FINS † *kaapata* 'met een bijl of mes iets doorhakken'

- ◁via Zweeds>; NEGERHOLLANDS *kap, kappen*;
BERBICE-NEDERLANDS *kapu*; SKEPI-NEDERLANDS
kap; PAPIAMENTS *kap* 'houwen, afhakken';
SRANANTONGO *kapu* (ouder: *kappe*); SURINAAMS-
JAVAANS *kapu, ngapu* ◁via Sranantongo>.
- kappen** 'haar opmaken' → SRANANTONGO *kapu* 'haar
opmaken, zich mooi maken'.
- kapper** 'haarknipper' → FRIES *kapper*.
- kappers** 'bloemknoppen van de kapperstruik;
kapperstruik' → RUSSISCH *kápers, mv.*
kápersy, kápercý.
- kapraaf** '(gewestelijk) dakspar' → ZWEEDS † *kappraft*
'leunende balk in dakstoel'.
- kaproen** '(verouderd) muts' → DEENS † *kapperollike*
'muts' (uit NL of Nederduits).
- kapsalon** 'kapperswinkel' → INDONESIAISCH *kapsalon*;
JAVAANS dial. *kapsalon*; MENADONEES *kapsalon*.
- kapseizen** 'omslaan' → PAPIAMENTS *kapseis*;
SRANANTONGO *kapseis*.
- kapsel** 'haardracht' → INDONESIAISCH *kapsel*.
- kapsones** 'kouwe drukte' → SRANANTONGO *kapsonki*.
- kapster** 'vrouwelijke kapper' → FRIES *kapster*;
INDONESIAISCH *kapster*.
- kapstijlhuis** 'hut van stammetjes en bladeren'
→ ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *kapstyllhuis* ◁via
Afrikaans>.
- kapstok** 'lat om kledingstukken aan te hangen'
→ DUIJS dial. *Kapstok, Kapstock*; INDONESIAISCH
kaps(e)tok, kastok; JAKARTAANS-MALEIS *kapsetok*;
SOENDANEES *kastop*; PAPIAMENTS *kapstòk* (ouder:
kapstok).
- kapucijner** 'soort van erwt' → SURINAAMS-
JAVAANS *kapisèn*.
- kapzaag** 'zaag met verdikte rug' →
PAPIAMENTS *kapsag*.
- kar** 'voertuig' → DEENS *kærre* (uit NL of Fries);
LITOUWS *karai* (uit NL of Duits); INDONESIAISCH *kar*;
INDONESIAISCH *kahar* 'tweewielig rijtuigje met paard';
JAVAANS *kahar* 'tweewielig rijtuigje met paard';
MADOEREES *kahar* 'kar op veren (tweewielig)';
SOENDANEES *kahar*; SINGALEES *karatta-ya* 'wagentje'
(uit NL of Portugees); SARNAMI *gári*.
- karaat** 'eenheid van diamantgewicht en goudgehalte'
→ INDONESIAISCH *karat*; ATJEHNEES *krat*; BOEGINEES
kará; JAVAANS *keret*; JAPANS *karatto*.
- karabijn** 'buks' → INDONESIAISCH *karabin, karabén*;
BOEGINEES *karabêng*; JAKARTAANS-MALEIS *krabên*;
JAVAANS *kerbin*; MINANGKABAUS *karaben*.
- karaf** 'tafel fles' → INDONESIAISCH *karaf*; SOENDANEES
karap; SRANANTONGO *karafu*.
- karakter** 'aard, kenmerk' → INDONESIAISCH *karakter*;
NEGERHOLLANDS *karaktee*; SRANANTONGO
karaktri 'aard'.
- karakteriseren** 'kenmerken' → INDONESIAISCH
karakterisir.
- karakteristiek** 'kenmerkend' → INDONESIAISCH
karakteristik.
- karamel** 'gebrande suiker' → INDONESIAISCH *karamél*;
- PAPIAMENTS *karamèl(è)*.
- karavaan** 'troep kameelrijders' → INDONESIAISCH
karavan 'troep kameelrijders; konvooi; woonwagen';
SRANANTONGO † *krafana*.
- karbeel** 'schoorbalkje' → DEENS *karavel, kravel*
'onderbalk in schip'; JAVAANS *kerbil* 'schoorbalkje;
kraagsteen; balksleutel'; MADOEREES *karbil*,
kerbhil 'schoorbalkje om de balken in de hoeken te
bevestigen, (hoek)klamp'; SRANANTONGO *krabere*.
- karbonade, karbonaadje** 'stuk vlees' → ZUID-
AFRIKAANS-ENGELS *karmenaadjie, karbonatjie*
'mooi stuk vlees (als slachtlon)' ◁via Afrikaans>;
INDONESIAISCH *karbonaci(s), karmenaji* 'stuk
varkensvlees'; JAVAANS *karmenaji*; MAKASSAARS
karamanâci 'gekruid vis- of vleesspijs, in bladeren
gewikkeld en geroosterd'; SRANANTONGO *krabnari*.
- karbonkel** 'edelsteen; grote puist' → SRANANTONGO
karbonkru.
- kardeel, kordeel** 'scheepstouwwerk' → DUIJS *Kardeel*,
Kordel; RUSSISCH *kardél*, ook: *gardél, gordélja*
'hijstouw'.
- kardeel, kwarteel** 'vat voor walvisspek en -traan' →
ENGELS *cardel* 'inhoudsmaat in de walvishandel';
DUIJS *Kardele, Kardeel*; RUSSISCH *kardélka, kartélka*.
- kardeelblok** 'blok waar kardeel doorheen gaat' →
RUSSISCH *gardel'blok*.
- kardeelreep** 'bepaald touw' → RUSSISCH † *gardél'rep*.
- kardemom, kardamom** 'specerij' → RUSSISCH
kardamóm, kardamón; OEKRAÏENS *kardamón* ◁via
Russisch>; INDONESIAISCH *kardamunggu*; BOEGINEES
garidimô ; MAKASSAARS *garidimông*.
- kardinaal** 'hoogwaardigheidsbekleder in de rooms-
katholieke kerk' → INDONESIAISCH *kardinal*.
- kardoes** 'kruithuls; rolletje snuiftabak' → DEENS
kardus (uit NL of Duits); ZWEEDS *kardus*
'kruithuls'; RUSSISCH *kartúz*; OEKRAÏENS *kartúz*
◁via Russisch>; LITOUWS *kartūzas* 'kruithuls'; ZUID-
AFRIKAANS-ENGELS *kardoesie* 'zakje of enveloppe
voor voedsel of snoepgoed' ◁via Afrikaans>;
INDONESIAISCH *kardus* 'kruithuls'; SRANANTONGO
kartusu 'kruithuls'.
- kardoes** 'steunklamp' → PAPIAMENTS *kardus*.
- kardoes** 'stevig papier, karton' → ZWEEDS *kardus*
'stevig papier, karton om iets in te verpakken' (uit
NL of Nederduits); INDONESIAISCH *kardus*; AMBONS-
MALEIS *gardus* 'bordpapier'; ATJEHNEES *keureutôiñ*;
JAKARTAANS-MALEIS *kardus* 'dik papier, karton';
KUPANG-MALEIS *gardus* 'bordpapier'; MENADONEES
gardus 'bordpapier'; TERNATAANS-MALEIS *gardus*
'bordpapier'; SURINAAMS-JAVAANS *kerdhus*
'karton, doos'.
- kardoeskoker** 'koker waarin de geladen kardoes
bewaard wordt' → RUSSISCH *kartuzkokor*.
- Karel** 'eigenaam' → AMBONS-MALEIS *Kace*.
- karet** 'zeeschildpad' → SRANANTONGO *karet*
'zeeschildpad, dikkopschildpad'.
- karig** 'schraal, gierig' → DEENS *karrig* (uit NL of
Nederduits); NOORS *karrig* 'pover, schraal' (uit NL

- of Nederduits); ZWEEDS *karg* (uit NI of Nederduits); BERBICE-NEDERLANDS *kali* 'klein'.
- karikatuur** 'spotbeeld' → INDONESISCH *karikatur*; PAPIAMENTS † *caricatuur*.
- karkas** 'geraamte' → INDONESISCH *karkas*.
- karmijn** 'rode kleur(stof)' → JAPANS † *karumein*.
- karnaat, garnaat** 'takel' → ENGELS *garnet* 'talie, takel'; DUIJS *Garnat* 'stagtakel'; DEENS † *karnat*; ZWEEDS † *karnat*.
- karnemelk** 'gekarnde melk' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *karringmelk*; JAVAANS *karang-mèlik*; PAPIAMENTS *kalmèki* (ouder: *leche karnemelki*).
- karnmolen** 'toestel om mechanisch te karnen' → FRANS dial. † *quarmuel*.
- karonje** 'feeks' → ENGELS *crone* 'oud vrouwtje, besje; oude ooi'.
- karos** 'rijtuig' → NEGERHOLLANDS *karosse, karosch(e), kariol, kaloši, karoši* 'rijtuig, wagen'; PAPIAMENTS † *garoshi* (ouder: *carosji*) 'wagen'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *karosi* 'rijtuig, wagen, koets' ‹via Negerhollands›.
- karvis** 'beenvis' → ENGELS *kurper* ‹via Afrikaans›; DEENS *karpe* (uit NI of Nederduits); NOORS *karpe*; ZWEEDS *karp* (uit NI of Nederduits); FINS *karppi* ‹via Zweeds›; ESTS *karpkala* ‹via Zweeds›; POOLS *karp* (uit NI of Duits); LITOUWS *karpis* ‹via Pools›; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *karper* 'karperachtige vis'; INDONESISCH *karper*.
- karpet** 'vloerkleed' → INDONESISCH *karpèt*; JAVAANS dial. *karpèt* 'vloerkleed; veel borsthaar'; MENADONEES *karpèt*; SRANANTONGO *karpèt* 'linoleum'; SURINAAMS-JAVAANS *karpèt* 'viltzeil, linoleum'.
- karpoets, kapoets** 'verouderd' monnikskap, muts' → ZWEEDS *karpus* 'monnikskap; hoofddekseel voor gebruik in de winter; hoofddekseel horend bij bepaalde klederdracht' (uit NI of Duits); SOENDANEES *kèrəpus* 'kapje, mutsje'; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *karapoes* 'muts'; NEGERHOLLANDS *karboes, karbūs* 'muts, (monniks)kap'.
- karredoek** 'het stijfste soort zeildoek' → RUSSISCH † *kareldúk*.
- karrenman** 'voerman van een kar' → FRANS dial. *cârmane* 'lange kar met zijschotten (oorspr.: voertuig met voerman)'.
- karsaai** 'grof gekeperd laken' → RUSSISCH *karazéja, karazéja*; JAPANS † *karusai*.
- karst** 'gebied met kalksteenbodem' → INDONESISCH *karst*.
- kartel** 'aaneensluiting van producenten' → INDONESISCH *kartél*.
- karton** 'bordpapier' → INDONESISCH *karton*; BOEGINEES *karettông*; JAKARTAANS-MALEIS *karton*; KUPANG-MALEIS *karton* 'kartonnen doos'; MADOEREES *karton*; SRANANTONGO *karton*.
- kartonnen doos** 'doos van karton' → SRANANTONGO *kartondosu*.
- kartouw** 'kanon' → SCHOTS † *cartow*; DEENS *kartove* (uit NI of Nederduits).
- karveel** 'schip' → DUIJS *Karavelle* 'een middeleeuws zeilschip (14e tot 16e eeuw)'; ZWEEDS *karavell* (uit NI of Nederduits).
- karveel(bouw)** 'gladde constructie van scheepshuiden' → DEENS *kravel*; ZWEEDS *karvell* (uit NI of Nederduits).
- karvielnagel, korvielnagel** 'grote scheepsspijker voor de verbinding van twee karvielhouten' → NOORS *koffernagle, kofilnagle* 'pen voor touwwerk' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. (*clou à*) *carvelle* 'spijker met een grote veelhoekige kop, gebruikt in de constructie van schepen'; RUSSISCH † *kárvel'nágel', karvil'nágel'* 'grote scheepsspijker voor de verbinding van twee karvielhouten; nagel, waaraan men touwwerk belegt'.
- karwats** 'zweep' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *karwats* ‹via Afrikaans›; PAPIAMENTS *karbachi* (ouder: *karbaatsji, karbaatsje*); SRANANTONGO *krawasi*.
- karwei** 'werk' → ENGELS *kurvey* 'goederen vervoeren in een ossenwagen' ‹via Afrikaans›; DUIJS dial. *Karwei* 'stuk werk'.
- karweier** 'iemand die werk verricht, vrachtrijder' → ENGELS *kurveyor* 'goederenvervoerder' ‹via Afrikaans›.
- karweitje** 'klusje' → SRANANTONGO *krawerki* 'bijbaantje'.
- karwij** 'specerijplant' → NOORS *karve* (uit NI of Nederduits); JAPANS † *karu-uei* 'specerijplant, Carum carvi'.
- kas** 'geldkist; kassa; kasgeld; contanten' → INDONESISCH *kas* 'betalingskantoor; contanten; kasregister; kassa, loket'; BOEGINEES *kásé* 'kassa'; JAKARTAANS-MALEIS *kas* 'kas; kassa'; JAVAANS *kas* 'contanten; geldkist'; KUPANG-MALEIS *kas* 'contanten; geldkist'; MADOEREES *èkkas, kas* 'geldkist; kassa'; MAKASSAARS *kàs, kàsá* 'kasgeld'; MENADONEES *kas* 'kistje'; MINANGKABAU *kas* 'kassa, geldkist'; SOENDANEES *kas* 'kas, bergplaats voor geld'; NEGERHOLLANDS *kas* 'vat (alleen voor vloeistoffen)'; SRANANTONGO *kasi* 'bergplaats voor geld'; SURINAAMS-JAVAANS *kas* 'contanten'; SURINAAMS-JAVAANS *kasi, kas* 'kist, krat, bak' ‹via Sranantongo›.
- kasboek** 'kantoorboek waarin inkomsten en uitgaven geboekt staan' → INDONESISCH *kasbuk*; JAVAANS *buk*.
- kasbon** 'soort spaarcertificaat' → INDONESISCH *kasbon*.
- kasjmier** 'wollen stof' → INDONESISCH *kasmir* 'zachte, gekeperde geweven stof van fijne (schapen)wol'.
- kaskenade** 'grootspraak' → DEENS *kaskenade*.
- kassa** 'loket' → INDONESISCH *kasa* 'loket waar men zijn betaling doet; machine in winkel waarmee contant geld wordt geregistreerd'.
- kassier** 'kashouder' → ENGELS *cashier*; MALTEES

- kaxxier* <via Engels>; INDONESISCH *kasir*; JAVAANS *kasir*; SOENDANEES *kasir*; NEGERHOLLANDS *cassier*.
- kast** 'opbergmeubel' → ESTS *kast* 'kist, doos' (uit NI of Duits); FRANS *chaton* 'kas, zetting, gekaste edelsteen'; TAMAZIGHT (NOORD-MAROKKO) *l-kasta*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kas* <via Afrikaans>; INDONESISCH *kas* 'opbergmeubel; houten kist'; AMBONS-MALEIS *kas* 'de bank waar de hoofden zitten in de Maleise kerk'; JAVAANS *kas* 'pakkist'; KUPANG-MALEIS *kas* 'de bank waar de hoofden zitten in de Maleise kerk'; MENADONEES *kas* 'klerenkast'; SOENDANEES *kas* 'kist, pakkist'; TERNATAANS-MALEIS *kas* 'de bank waar de hoofden zitten in de Maleise kerk'; AMERIKAANS-ENGELS dial. † *coss*; NEGERHOLLANDS *kās, kaśi, kas*; BERBICE-NEDERLANDS *kasi* 'kist, doos'; PAPIAMENTS *kashi* (ouder: *kasji*); SRANANTONGO *kasi*; SARNAMI *kási*; SURINAAMS-JAVAANS *kasi, kas* <via Sranantongo>; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kasi* 'doos, kist, bak, opbergmeubel' <via Negerhollands>.
- kaste** 'stand binnen het hindoeïsme' → INDONESISCH *kasta*; AMBONS-MALEIS *kāsa*; KUPANG-MALEIS *kasta*; MENADONEES *kasta*; TERNATAANS-MALEIS *kasta*.
- kasteel** 'burcht' → FRIES *kastiel*; INDONESISCH *kastil* 'toren (in schaakspel)'; TAMIL dial. *kastēlai* (uit NI of Portugees); MAHICAN *gāstēnik* 'Fort Albany, het Nederlandse fort'; NEGERHOLLANDS *kastell* 'burcht, vestingwerk'; PAPIAMENTS *kastel*.
- kastelein** 'caféhouder' → DUIJS dial. *Kasläin, Kastelein*.
- kastie** 'balspel' → INDONESISCH *kāsti*; JAKARTAANS-MALEIS *kāsti*; MINANGKABAUS *kāsti*.
- kastoor** 'beverhaar' → INDONESISCH *kastor*; AMBONS-MALEIS *kastor*; KUPANG-MALEIS *kastor*; MENADONEES *kastor*; TERNATAANS-MALEIS *kastor*.
- kastrol** 'braadpan' → INDONESISCH *kastrol*.
- kasuaris** 'loopvogel' → ENGELS *cassowary* (uit NI of Frans); DUIJS *Kasuar*; FRANS *casoar*; JAVAANS *kaswari*; KEIËES *kaswar*; JAPANS † *kazuaru, kazuwaru, kazowaru*.
- kat** 'spinnend huisdier' → ZOELOE *kati* <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *katje*; SKEPI-NEDERLANDS *kat*.
- kat** 'vaartuig' → FRANS *chat* 'zeilschip uit het Noorden'; RUSSISCH *kat* 'driemastig handelsschip'; OEKRAÏENS *kat* 'driemastig handelsschip' <via Russisch>.
- kat** 'installatie voor het ophijsen van een anker' → RUSSISCH *kat*; OEKRAÏENS *kat* <via Russisch>; AZERI *kat* <via Russisch>.
- kat** 'verdedigingswerk' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kat* 'verdedigingsmuur in het Kasteel in Kaapstad'.
- katafalk** 'verhevenheid onder doodkist' → INDONESISCH *katafalk*.
- katalysator** 'dat wat een proces bespoedigt of vertraagt' → INDONESISCH *katalisator*.
- katalyse** 'ontbinding' → INDONESISCH *katalisis*.
- katanker** 'licht anker met één vloeit dat men met de hand achter de kat legt' → DEENS *katanker*.
- katapult** 'werptuig voor jongens' → INDONESISCH *katapél*; KUPANG-MALEIS *katapél*; MUNA *karatapele*; PETJOH *kattapul, kattepul, kattapil, kartepil, kattepil*; JAVINDO *katepul*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *catapult*.
- katbalk** 'kraanbalk' → RUSSISCH *katbálka*.
- katblok** 'het onderste blok van de kat of kattalie' → RUSSISCH *katblók*.
- kathaak** 'haak aan het katblok' → RUSSISCH *katgák*.
- kathalzen** 'zich afsloven, reikhalzen' → DEENS *kathalse* 'verwoede pogingen doen'.
- kathedraal** 'hoofdkerk' → INDONESISCH *katédral* 'hoofdkerk (christendom)'.
- katheter** 'buis om lichaamsvocht af te tappen' → INDONESISCH *katéter*; JAPANS *katēteru*; ? KOREAANS *k'adet'örü* <via Japans>.
- kathode** 'negatieve elektrode' → INDONESISCH *katode*.
- katholiek** 'rooms' → INDONESISCH *katolik*; BOEGINEES *katolí*; JAVAANS *Katulik*; MADOEREES *katolik*.
- katje** 'bloeiwijze' → ENGELS *catkin*.
- katloper** 'touw om het anker te hijsen' → RUSSISCH *katlópar*.
- katoen** 'geweven stof' → DUIJS *Kattun* 'stevig weefsel van katoen'; DEENS *kattun* 'katoenen stof met een motief erop gedrukt'; NOORS *kattun* (uit NI of Duits); ZWEDS † *kattun* 'omhulsel van zaden van de katoenplant; geweven stof, vaak bedrukt met een motief' (uit NI of Duits); SLOVEENS *katun* <via Duits>; LETS *katūns* (uit NI of Duits); LITOUWS *kartūnas* 'katoenen stof met een motief erop gedrukt' <via Duits>; HONGAARS *karton* <via Duits>; INDONESISCH *katun*; AMBONS-MALEIS *katun*; MUNSEE-DELAWARE *káto:n*; NEGERHOLLANDS *katūn* (uit NI of Engels); BERBICE-NEDERLANDS *katun*; PAPIAMENTS *katuna* (ouder: *katoena*) 'soort heester (*Gossypium hirsutum*) waarvan de zaden omgeven zijn door wit pluiz, die de grondstof is voor katoenstoffen; bedoeld zaadpluis; suikerspin'; SRANANTONGO *katun* 'geweven stof; katoenen; watten'; AUCAANS *katoen*; AROWAKS *káruñ* 'katoendraad'; SARNAMI *kátun*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *katun* <via Negerhollands>.
- katoenboom** 'kapokboom' → PAPIAMENTS *katunbòm*, *katunbom* 'kapokboom (*Ceiba pentandra*); kapok (zaadpluis van de kapokboom)'; SRANANTONGO *katunbon*.
- katoenflanel** 'stof' → JAPANS *menfuranneru, menmeru*.
- katrol** 'hijsblok' → DUIJS dial. *Katrol*; INDONESISCH *katrol*; JAVAANS *kastrol, katrol*; MADOEREES *kattrol*; PAPIAMENTS *katròl*; SRANANTONGO *katroru*.
- kattalie** 'zware lijn waarvan de schijven in de kraanbalk het bovenblok vormen' → RUSSISCH *kattáli*.
- kattabelletje** 'kort briefje' → INDONESISCH *katabélece, kattabélletje*.

- kattegat** 'gevaarlijk, moeilijk vaarwater' → DEENS *Kattegat* 'zee tussen Zweden en Denemarken'.
- kattendoorn** 'benaming voor verschillende doornige planten' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *cat-thorn*.
- kattenkop** 'instrument om anker te lichten' → ZWEEDS *kattkopp* (uit NI of Duits).
- kattenkruid** 'plantensoort' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kattekruid* 'via Afrikaans'.
- kattenspoor** 'verstevigingsbalken op een schip' → DEENS *kattesper*; ZWEEDS *kattspår*.
- kattig** 'snibbig' → SRANANTONGO *kati*.
- kauw** 'zangvogel' → SARNAMI *kauwá*.
- kauwen** 'met de kiezen vermalen' → NEGERHOLLANDS *kauw, kou*; BERBICE-NEDERLANDS *kau*; PAPIAMENTS *kou* (ouder: *kauw*); SRANANTONGO *kaw*.
- kauwtabak** 'pruimtabak' → NEGERHOLLANDS *kowtobak*.
- kavel** 'deel, perceel' → SCHOTS *cavel, cavill, kavill, kevill* 'een gevallen lot; verdeling of toekenning door het lot; verdeling van of deelname aan eigendom, oorspronkelijk toegekend door het lot; iemands lot, kans'; DUIJS dial. *Kâwel, Kâbel* 'ingedeeld en verdeeld stuk land dat ingedijkt is'; PAPIAMENTS *kavel*.
- kaveling** 'verdeling in kavels; gedeelte van een te verkopen geheel' → DUIJS *Kaveling* 'minimum hoeveelheid die een koper op een veiling moet kopen'; INDONESIAISCH *kapeling, kapling* 'grondstuk, perceel'; JAVAANS *kapling* 'minimum hoeveelheid op veiling (hout)'.
- kaviaar** 'viskuit' → INDONESIAISCH *kaviar*.
- kazerne** 'gebouw voor huisvesting van soldaten' → PAPIAMENTS *kazèrne*.
- ke, -kijn** 'verkleiningsachtervoegsel' → ENGELS *-kin*; CHINEES-MALEIS *-ke* 'verkleiningsachtervoegsel (bij namen)'.
- keel** 'strot' → ZWEEDS † *kel* 'strot; deel van pels dat de onderkant van de hals bedekt' (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *keel, kël* 'strot; deel van pels dat de onderkant van de hals bedekt'.
- keelduivel** 'naam voor rum' → NEGERHOLLANDS *kilduivel* (uit NI of Engels).
- keelgerutel** 'rochelend keelgeluid' → FRIES *kielgerutel*.
- keep, kip** 'inkeping, kerf' → SCHOTS *kip; kepp, kype* 'uitstekend punt op een heuvel, piek; wipneus; vooruitstekend kraakbeen op de onderkaak van een mannelijke zalm'; DEENS *kippe* 'sleuf'; ZWEEDS *kip* 'inkeping om lijnen in te leggen'; FINS *kiipi* 'via Zweeds'; RUSSISCH *kip* 'sleuf, sponning'; SRANANTONGO *kepi*.
- keeper** 'doelverdediger' → INDONESIAISCH *kiper*; BOGINEES *kèperé* (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *kèper, kiper*; JAVAANS *kiper*; MADOREES *kipër*; MAKASSAARS *kipperé* (uit NI of Engels); MENADONEES *kiper* (uit NI of Engels); MUNA *kepere*.
- keer** 'telkens terugkerend tijdstip waarop iets gebeurt; wending, verandering' → FRANS dial. *kère* 'voorkomen, uiterlijk van mens of planten'; BASKISCH *kerá* 'uiterlijk, gelijkenis; gestalte, vorm' 'via Frans'; NEGERHOLLANDS *keer* 'telkens terugkerend tijdstip waarop iets gebeurt'.
- keerlijk** 'keerbaar' → ? FRANS dial. *grande kerliche* 'modderkruiper (die veel beweegt en keert)'.
- keertouw** 'touw om iets tegen te houden, af te houden of te richten' → ? FRANS *cartahu* 'manoeuvre bedoeld om voorwerpen te hijsen of verplaatsen'.
- keerzijde** 'de andere kant' → DUIJS *Kehrseite* 'andere kant; achterkant, rug, achterwerk'.
- Kees** 'eigennaam' → AMBONS-MALEIS *kés* 'aap'.
- keeshond** 'hondenras' → ENGELS *keeshond*; DEENS *keeshond*; FINS *keeshond*; POOLS *keeshond*.
- keest** '(gewestelijk) kiem' → ENGELS *keest* 'kern, pit, merg'; SCHOTS † *keest* 'sap, het wit, kern'.
- keesten** 'ontkiemen' → FRANS dial. *kèstter*.
- keet** 'schuur' → ? DEENS *kætte* 'schuur voor vee; passage, steegje'; ZWEEDS *kätte* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *keet, ket* '(tijdelijk) gebouwtje of schuurtje'; SRANANTONGO *keit*.
- keet** '(in Indië) meisje' → PETJOH *keet, keetje* 'meisje'.
- kegel** 'conus; flesvormig object voor het kegelspel' → ENGELS dial. *kayles* 'kegelspel'; DEENS *kegle* 'conus; kegelspel' (uit NI of Nederduits); NOORS *kjegle* 'conus; kegelspel' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kägel* 'conus; kegelspel' (uit NI of Nederduits); FINS *keila* 'conus' 'via Zweeds'; FRANS *quille*; BASKISCH *kila* 'via Frans'; WELSH *ceilyls* 'kegelspel' 'via Engels'; POOLS *kręgiel* 'kegelspel'; RUSSISCH *kégli* (mv.) 'kegelspel'; WIT-RUSSISCH *kéglja* 'flesvormig object voor het kegelspel' 'via Russisch'; AZERI *keglya* 'kegelspel' 'via Russisch'.
- kei** 'rolsteen' → FRIES *kei*; FRANS dial. *kêkète; kêke, kéké* 'kleine ronde steen, keitje waarmee kinderen spelen; soort knikkerspel'; JAPANS *kei(so)* 'silicium, lett. kei(stof)'; CHINEES *gui* 'silicium' 'via Japans'.
- keilbout** 'bout die in een plug gedraaid wordt en zich zo vastzet' → PAPIAMENTS *keilbout*.
- keizer** 'titel van de hoogste vorst' → DEENS *kejser* (uit NI of Nederduits); NOORS *keiser* (uit NI of Nederduits); MADOREES *kesër*; ROTINEES *kèsen*; NEGERHOLLANDS *keiser*.
- keizerrijk** 'rijk waarover een keizer heerst' → JAPANS *teikoku* 'rijk waarover een keizer heerst, lett. keizerrijk'; CHINEES *diguo*.
- keizersvlag** '(verouderd) vlag, gehesen om de aanwezigheid van een grootvorst aan te duiden' → RUSSISCH † *kejzerflág* 'vlag, gehesen om de aanwezigheid van een grootvorst aan te duiden'.
- kek** 'kittig' → NEGERHOLLANDS *kek* 'brutaal, vrijpostig'.
- kelder** 'deel van gebouw onder de begane grond' → ENGELS † *kelder* 'baarmoeder, schoot'; ESTS *kelder* (uit NI of Duits); INDONESIAISCH *kélder*; AMBONS-MALEIS *kèlder* 'jeneverkelder'; KUPANG-MALEIS *kèlder* 'jeneverkelder'; MENADONEES *kèlder* 'jeneverkelder'; ROTINEES *kèle*; TERNATAANS-

- MALEIS *kèlder* 'jeneverkelder'; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *kelder*; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *kelda* 'grafsteen'; NEGERHOLLANDS *keller*; PAPIAMENTS *kèlder* (ouder: *kelder*) 'grafkelder; (verouderd) kelder'; SRANANTONGO *kedre*.
- kelen** 'slachten, vermoorden' → FRIES *kielje, kiele*.
- kelk** 'bloemkroon; drinkbeker' → MADOEREES *kelki, gerki* 'bitterglas, glaasje'; PAPIAMENTS *kèlki* (ouder: *kelki*) 'klein borrel- of wijnglas op een voet; bloemkroon; paddenstoelvormig kogeltje dat met een luchtbuik wordt afgeschoten'.
- kemp** '(verouderd) kampvechter, kampioen' → ZWEEDS *kämpe* 'strijder, voorvechter' (uit NI of Nederlands).
- kempen** 'strijden, vechten' → ZWEEDS *kämpa* (uit NI of Nederlands); FINS *kamppailla* 'via Zweeds'.
- kemphaan** 'steltloper' → SRANANTONGO *kepanki* 'vogelsoort'.
- kennelijk** 'blijkbaar, onmiskenbaar' → FRIES *kenlik*.
- kennen** 'weten' → ZWEEDS *känna* 'weten; vernemen; mededelen' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *ken*.
- kennis** 'het kennen' → FRIES *kennis*; NEGERHOLLANDS *kennis* 'bewustwording; ondervinden; erkennen'.
- kenteken** 'teken waaraan men iets of iemand kan herkennen' → NEGERHOLLANDS *kenteken*.
- kenteren** 'omslaan, veranderen' → DUIJS *kentern* 'zinken van een schip' (uit NI of Nederlands); DEENS *kantre, kæntre* 'omslaan van een schip' (uit NI of Nederlands); NOORS *kantre* 'omslaan van een schip' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *kantra* 'iets omgooien, op de zijkant zetten; omslaan van een schip' (uit NI of Nederlands); FINS *kantrata* 'omslaan van schip' 'via Zweeds'; PAPIAMENTS *kënter* (ouder: *kentel*) 'kantelen, omkantelen'.
- keper** 'dakspar; visgraat (in weefsel)' → DUIJS *Köper* 'weefsel in keperverbinding (weefsoort)'; DEENS *kip* 'het bovenste deel van een dakconstructie'; DEENS *kiper* 'visgraat (in weefsel)' (uit NI of Nederlands); NOORS *kiper* 'visgraat (in weefsel)' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *kypert* 'weefwijze' (uit NI of Nederlands); TSJECHISCH *kepr* 'visgraat (in weefsel)' 'via Duits'; SLOWAAKS *kepr* 'visgraat (in weefsel)' 'via Duits'; RUSSISCH *kípor, kípornaja matèrija* 'keper, schuin doorkruist weefsel'; ESPERANTO *kepro* 'weefsel in keperverbinding' 'via Duits'; INDONESISCH *képar* 'visgraat (in weefsel)'; JAKARTAANS-MALEIS *képar, kiper* 'keper, soort stof'; JAVAANS *kèper, kiper* 'visgraat in weefsel'; ? MAKASSAARS *cèperé* 'geelwit katoen'; MINANGKABAU *kepa* 'soort dikke stof'; ROTINEES *kèpe, kèper* 'visgraat (in weefsel)'; SOENDANEES *kepër* 'soort weefsel'.
- keramiek** 'pottenbakkerskunst' → INDONESISCH *kéramik*.
- kerel** 'man' → ENGELS *kerel* '(jonge) man, vent' 'via Afrikaans'; SRANANTONGO *kel*.
- keren** 'wenden' → ESTS *keerama* (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *keer*.
- kerf** 'keep' → SRANANTONGO *kerfi*.
- kerk** 'bedehuis' → NOORD-SOTHO *kereke* 'via Afrikaans'; TSWANA *kereke* 'via Afrikaans'; ZUID-SOTHO *kereke* 'via Afrikaans'; AMERIKAANS-ENGELS dial. † *kerk*; NEGERHOLLANDS *kerk, kerak, kirk*; BERBICE-NEDERLANDS *kirki, kerki*; PAPIAMENTS *kèrki*; SRANANTONGO *kerki*; SARAMAKKAANS *kéiki* 'via Sranantongo'; AROWAKS *kerki*; KARAÏBISCH *keleke* 'via Sranantongo'; SARNAMI *kerki*; SURINAAMS-JAVAANS *kèrki* 'kerk, moskee, tempel' 'via Sranantongo'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kerek* 'via Negerhollands'.
- kerkelijk** 'm.b.t. tot de kerk of een kerk; bij een kerk horend' → FRIES *kerkelijk*.
- kerkenraad** 'college van ouderlingen, diakenen en predikant(en) dat het toezicht heeft over een protestantse kerkelijke gemeente' → NEGERHOLLANDS *kerkenraad*.
- kerkhof** 'begraafplaats' → INDONESISCH *kèrkop*; AMBONS-MALEIS *kèrkof*; JAVAANS † *kèrkop, kerkop*; KUPANG-MALEIS *kèrkof*; MADOEREES dial. *kerkop* 'kerkhof, begraafplaats voor Europeanen'; MENADONEES *kèrkof*; TERNATAANS-MALEIS *kèrkof*; SINGALEES *kàrakoppu-va, kàrakoppu-va*; PAPIAMENTS *kèrkòf* (ouder: *kerkhof*) 'protestantse begraafplaats'.
- kerkmeester** 'koster' → FRANS dial. *querquemaistre, crequematre*.
- kerkrover** 'tempeldief of heiligschenner in het algemeen' → NEGERHOLLANDS *kerkroover*.
- kermis** 'volksfeest met jaarmarkt' → ENGELS *kermis* 'periodiek volksfeest; jaarmarkt, braderie'; DEENS *kermesse* 'jaarlijkse mis voor de herdenking van de inwijding van een kerk, meestal met een markt erbij' (uit NI of Nederlands); NOORS *kermesse* 'jaarfeest van de inwijding van een kerk; markt, volksfeest' (uit NI of Nederlands); FRANS *kermesse* 'kermis; weldadigheidsfeest (in de open lucht)'; ITALIAANS *kermesse* 'volksfeest, jaarmarkt'; SPAANS *quermés* 'Nederlands of Vlaams volksfeest met jaarmarkt' 'via Frans'; PORTUGEES *quermesse* 'jaarlijkse, parochiale markt in Nederland; liefdadigheidsmarkt' 'via Frans'; ROEMEENS *chermezà* 'volksfeest' 'via Frans'; POOLS *kiermasz* (uit NI of Duits); KROATISCH *kermes* 'volksfeest dat valt binnen het kerkelijk jaar' 'via Frans'; MACEDONISCH *kermes* 'feest dat in de natuur wordt gevierd' 'via Engels'; SERVISCH *kermes* 'kerkelijk feest met een markt; liefdadigheidsfeest in de open lucht' 'via Frans'; ESPERANTO *kermeso* 'jaarlijkse herdenking van de wijding van de plaatselijke kerk; volksfeest, kermis' 'via Frans'; TURKS *kermes* 'via Frans'; TAMIL *kermis* 'jaarlijkse feestelijke bijeenkomst (onder christenen)'; AMERIKAANS-ENGELS *kirmess* 'periodiek volksfeest; liefdadigheidsbazaar'.
- kern** 'binnenste, essentie' → INDONESISCH *kérn*.
- kernkabinet** 'in België: kernkabinet waarin de premier en een topminister van elke regeringspartij

- zitting hebben' → FRANS dial. *le kern*.
- kerosine** 'vliegtuigbenzine' → INDONESISCH *kérosin*.
- kers** 'kruisbloemige plant, waterkers e.d.' → ZWEEDS *krasse* 'kruisbloemige plant' (uit NL of Nederduits); FINS *kirsikka* <via Zweeds>; ESTS *kirs* (uit NL of Duits); FRANS *cresson* 'plant'; BASKISCH *kraxu* 'waterkers' <via Frans>; SRANANTONGO *kersi* 'plant'; SARNAMI *kersi*; SURINAAMS-JAVAANS *kèrsi* 'plant' <via Sranantongo>.
- kers** 'vrucht' → INDONESISCH *kérs, kérsen*; KUPANG-MALEIS *kersen* 'vruchten'; NEGERHOLLANDS *kirsch*; SRANANTONGO *kersi* 'Surinaamse kers, vrucht'.
- kerstboom** 'versierde boom op het kerstfeest' → PAPIAMENTS *kèrstbom*.
- Kerstmis** 'feest van Jezus' geboorte' → FRIES *kryst*; TSWANA *keresemose* 'feest van Jezus' geboorte' <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *keresemese* 'feest van Jezus' geboorte' <via Afrikaans>; INDONESISCH *Kerésmis, Kéresmis, Kérsmis*; CHINEES-MALEIS *Kèrstmis*; JAVAANS *Kéresmis*; NEGERHOLLANDS *Christmes*.
- kert** '(gewestelijk) inkeping, kerf' → ? FRANS *creton* 'gebakken stuk (spek, buikvet van het varken)'.
kervel 'plantengeslacht' → DEENS *kørvel* (uit NL of Engels); NOORS *kjørvel* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *körvel* (uit NL of Nederduits); FINS *kirveli* 'schermbloemige plant, als keukenkruid gebruikt' <via Zweeds>; RUSSISCH *kérvél*; AZERI *kervel* <via Russisch>.
- kerven** 'insnijdingen maken' → FRIES *kerv(j)e*; NOORS *karve* 'insnijdingen maken, in kleine stukjes snijden' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *karva* (uit NL of Nederduits); ? PAPIAMENTS *skèrf*; SRANANTONGO *kerfi*.
- ketel** 'vat' → ESTS *katel* (uit NL of Duits); RUSSISCH *kétél* 'ketel op een geschat'; GÅ *ketre*; SHONA *ketero* <via Afrikaans>; INDONESISCH *kétél* 'vat, boiler'; AMBONS-MALEIS *kétel*; BALINEES *kétel*; GIMÁN *kentel*; JAKARTAANS-MALEIS *kètèl*; JAVAANS *kètèl* 'machineketel; theepot'; KUPANG-MALEIS *kétel*; MENADONEES *kétel*; ROTINEES *kète*; SOENDANEES *ketèl*; TERNATAANS-MALEIS *kétel*; SINGALEES *kétala-ya, ketalē*; TAMIL dial. *kēttil*; JAPANS † *keitōru*; NEGERHOLLANDS *kétal, kitl, keetel*; BERBICE-NEDERLANDS *kettle*; PAPIAMENTS *ketel*; SRANANTONGO *ketre*; SARAKAKKAANS *ketè* <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *kètèl*.
- ketelkoek** 'koek toebereid in een blikken vorm, die in kokend water wordt geplaatst' → FRIES *ketelkoek*.
- ketellappen** 'ketels repareren' → FRIES *ketellappen*.
- ketellapper** 'iemand die ketels repareert' → FRIES *ketellapper*.
- ketelpak** 'overall' → INDONESISCH † *kételpak*; PAPIAMENTS *ketelpak*.
- keten** 'ketting' → DEENS *kæde* (uit NL of Nederduits); NOORS *kjede* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *kedja* (uit NL of Nederduits); FINS *ketju* 'ketting; reeks' <via Zweeds>; ESTS *kett* (uit NL of Duits); SHONA *ngetani* <via Afrikaans>; SRANANTONGO *keti(n)*; KARAÏBISCH
- keti* <via Sranantongo>.
- ketenen** 'boeien, met een keten vastmaken' → SRANANTONGO *keti(n)*.
- ketje** 'klein soort paard' → INDONESISCH *kéci*.
- ketsen** 'afwijzen, afspringen' → INDONESISCH *kéts* 'niet-ontplofte granaat'.
- ketter** 'die afwijkt van de geloofsleer' → DEENS *kætter* (uit NL of Nederduits); NOORS *kjetter* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *kättare* (uit NL of Nederduits); ESTS *ketser* (uit NL of Nederduits).
- ketting** 'samenstel van schakels' → DEENS *kætting* 'scheepsketting'; NOORS *kjetting* 'sterke keten, schakel van ijzer of staal'; ZWEEDS *kätting* 'samenstel van schakels om zware lasten te dragen'; FINS *kettinki* 'samenstel van (metalen) schakels' <via Zweeds>; NOORD-SOTHO *ketane* <via Afrikaans>; TSWANA *kêtane* <via Afrikaans>; ZOELOE *ketanga* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *ketane* <via Afrikaans>; JAVAANS dial. *kèteng*; MADOEREES *keténg* 'horlogeketting'; JAPANS † *ketchin*; NEGERHOLLANDS *ketting, ketin* 'samenstel van schakels, boeien'; BERBICE-NEDERLANDS *kettinggi*; SRANANTONGO *keti*; AUCAANS *keti*; SARAKAKKAANS *keti*; AROWAKS *ketin* <via Sranantongo>; SARNAMI *keti* 'keten; halsketting'; SURINAAMS-JAVAANS *kèti* <via Sranantongo>.
- kettingganger** '(Nederlands-Indisch) gevangene of dwangarbeider die in ketenen loopt' → PETJOH *kettingganger, kettingbeer* 'gevangene, dwangarbeider'.
- kettingkast** 'afdekking voor fietsketting' → INDONESISCH *sténgkas*; ? JAKARTAANS-MALEIS *sténgkas*; JAVAANS dial. *kétengkas*.
- kettingpomp** 'dubbele scheepspomp met ketting-zonder-eind' → RUSSISCH *kétens-pompa*.
- keu** 'biljartstok' → INDONESISCH *kiu*.
- keuken** 'kookvertrek' → DEENS *køkken* (uit NL of Nederduits); NOORS *kjøkken* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *kök* (uit NL of Nederduits); FINS *kyökki* <via Zweeds>; ESTS *köök* <via Zweeds>; SRANANTONGO *kukru*; SARNAMI *kukru*.
- keukenmeester** 'opzichter van de keuken van een aanzienlijk persoon' → NOORS *kjøkemester* 'ceremoniemeester bij grote feesten, speciaal bruiloften' (uit NL of Nederduits).
- keulenaar** 'soort rijnaak' → TSJECHISCH *keulnaar*.
- Keulse pot** 'pot van Keuls aardewerk' → SRANANTONGO *korspatu*.
- keur** 'handvest' → FRANS dial. † *core, kuere, coere* 'basiswet van een stad; college van wethouders; reglementen die zij hadden opgesteld (13^e tot 17^e eeuw)'.
keur 'het beste, de bloem' → FRIES *keur* 'het beste, de bloem; mogelijkheid tot kiezen'.
- keurboom** 'boomsoort' → ENGELS *keurboom* 'Zuid-Afrikaanse boomsoort' <via Afrikaans>.
- keurder** 'iemand die keurt' → FRIES *keurder*.
- keuren** '(het) onderzoeken en beoordelen' → FRIES *keure, keurje*; DEENS † *køre* (uit NL of Nederduits);

JAVAANS (*di*)*kir* 'op hoedanigheid onderzoeken'; PAPIAMENTS *kür* (ouder: *keur*) 'periodieke keuring van motorrijtuigen; onderzoeken en beoordelen van vleeswaren'; SRANANTONGO *keur* 'keuring, controle'; SURINAAMS-JAVAANS *kir* 'keuring, controle, consultatie; zich laten keuren, voor controle gaan'.
keurig 'net' → FRIES *keurich* 'net; kieskeurig'.
keuring 'het keuren, keer dat gekeurd wordt' → FRIES *keuring*.
keurman 'scheidsrechter' → FRANS dial. *coreman* 'stadsambtenaar die de rechtbankzittingen voorziet'.
keurmeester 'keurend ambtenaar' → PAPIAMENTS *keurmeester*.
keurs 'kledingstuk om bovenlijf' → NEGERHOLLANDS *keers* 'keurslijf, korsef'.
keus, koes 'varken' → MUNSEE-DELAWARE *kó:ško:š*; UNAMI-DELAWARE *kwěshkwěsh*; TIRIYÓ *kuusi*.
keuvelen 'babbelen' → AMBONS-MALEIS *kéwel*.
keuzelen, kuizelen '(verouderd) knikkeren' → FRANS dial. *côsseler* 'de bal zo dicht mogelijk bij het doel gooien, om te kijken wie het eerst gooit'.
kever 'insect' → FRIES *kever*; FRANS dial. *kif, kivr* 'meikever'.
kevie '(gewestelijk) vogelkooi' → ENGELS *cavie* 'hoenderhok'; SCHOTS *cavie* 'hoenderhok'.
kezen 'neuken' → FRIES *keze*.
kiatenboom 'boomsoort, djatiboom' → ENGELS *kiat*, *kajatenhout* 'Zuid-Afrikaanse boom- en houtsoort' <via Afrikaans>.
kibbelen 'ruzie maken' → ZWEEDS *käbbla* (uit NI of Nederlands); SINGALEES *kēvel* 'twisten, ruziën'.
kickxia 'eironde leeuwenbek, vernoemd naar de Belgische botanicus J. Kickx' → DUIJS *Kickxia* 'eironde leeuwenbek' <via Modern Latijn>.
kiekeboe 'tussenwerpsel: uitroep als men tevoorschijn komt' → INDONESIAISCH *kiekeboe*.
kieken 'jong van een kip' → FRANS dial. † *quicque*.
kieken 'fotograferen' → FRIES *kike*.
kiekendief 'roofvogel' → NEGERHOLLANDS *kikindif*; CREOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kinkindief* <via Negerhollands>.
kiekje, kiek 'amateurfoto' → FRIES *kyk* 'foto'.
kiel 'kielbalk, onderkant van een schip' → ENGELS *keel* 'platboomd vaartui; inhoudsmaat'; FINS *kööli*; ESTS *kiil* (uit NI of Duits); FRANS *quille* 'onderkant van een schip; ballast die aan de kielbalk bevestigd is'; ITALIAANS *chiglia* 'onderkant van een schip' <via Frans>; BASKISCH *kila* 'onderkant van schip' <via Frans>; POOLS *kil*; RUSSISCH *kil* 'onderkant van een schip; (boeventaal, badinerend) grote neus'; BULGAARS *kil*; OEKRAÏENS *kil* 'onderkant van een schip' <via Russisch>; AZERI *kil* 'onderkant van een schip' <via Russisch>; LETS *ķilis* 'bodembalk over de hele lengte van een schip'; LITOUWS *kilis* 'bodembalk over de hele lengte van een schip' (uit NI of Duits); JAPANS *kiru* 'onderkant van een schip'; AMERIKAANS-ENGELS *keel* 'vrachtboot'; PAPIAMENTS *kil* (ouder: *kiel*) 'onderkant van een schip'.

kiel 'keg, geer; iets in de vorm van een keg' → ZWEEDS *kil* 'keg, geer, wig' (uit NI of Nederlands); KUPANG-MALEIS *kil* 'achternaad van een broek'; MENADONEES *kil* 'deel van broek waar de twee pijpen bijeen komen'.
kielblok 'kiellichtersblok' → LITOUWS *kilblokas* (uit NI of Engels).
kielboot 'boottype' → AMERIKAANS-ENGELS *keelboat*.
kiele-kiele 'op het nippertje' → SRANANTONGO *kilakila* 'bijwoord: op het nippertje'.
kielen 'een schip op de zijkant leggen' → RUSSISCH *kilevát*; OEKRAÏENS *kiljuváti* <via Russisch>; AZERI *killemek* <via Russisch>.
kielhalen 'schip op de zijkant leggen om het te herstellen; iemand als straf onder de kiel van een schip doorhalen' → ENGELS *keelhaul* 'iemand als straf onder de kiel van een schip doorhalen'; ? DUIJS *kielholen*; DEENS *kølhale*; NOORS *kjølhale*; ZWEEDS *kølhala* 'schip op de zijkant leggen om het te herstellen'; FINS *kølhaalata* <via Zweeds>.
kiellichter 'breed, zwaar, vierkant vaartui met platte bodem, om zware lasten te vervoeren of om schepen te kielen, als er geen kielkade is' → RUSSISCH *kilektor*; LITOUWS *kilektorius*.
kielwater 'spoor in het water dat een schip achterlaat' → POOLS *kilwater*; RUSSISCH *kil'váter*; BULGAARS *kilvater* <via Russisch>; OEKRAÏENS *kil'váter* <via Russisch>; LITOUWS *kilvateris*.
kiem 'beginsel, uitloper' → DEENS *kim* (uit NI of Nederlands); NOORS *kim, kime* (uit NI of Nederlands).
kiem '(Zuid-Nederlands) kieskeurig met eten en drinken' → DUIJS dial. *küm, kúme* 'kieskeurig met eten en drinken'.
kiemen 'het kienspel spelen' → MAKASSAARS *king* 'kienspel, kien hebben (als uitroep bij dit spel)'.
kies 'maaltand; iets in de vorm van een kies' → DEENS † *kise* 'staaldraadkies, metalen klemconstructie, metalen nok'; PAPIAMENTS *kis* (ouder: *kies*) 'maaltand'.
kiesetig '(verouderd) kieskeurig met eten' → DUIJS dial. *kiesätig, kisäte* 'kieskeurig zijn met eten'.
kieskauwen 'treuzelend eten' → PAPIAMENTS *kiskou*.
kieskeurig 'veeleisend' → FRIES *kieskeurich*.
kieskring 'kiesdistrict' → FRIES *kieskring*.
kiespijn 'pijn aan één of meer kiezen' → FRIES *kiespine*.
kietelen 'een kriebeling opwekken' → KUPANG-MALEIS *kitel*; NEGERHOLLANDS *kettel*.
kievit 'waadvogel' → FRIES *kiwyt*; FRANS dial. *kiwitte, piwitche, kiwite*.
kiezel 'grind' → FRIES *kiezel*; FRANS dial. *keisel, keisele* 'grind, grof zand met kiezel'.
kiezelsteen 'grindsteen, rond stukje kwarts' → FRIES *kizelstien*.
kiezelwier 'bepaald soort wier' → FRIES *kizelwier*.
kiezelzuur 'bepaald zuur' → FRIES *kizelsoer*; JAPANS *keisan* 'bepaald zuur, lett. keizuur'; CHINEES *guisuan*

- ◁via Japans.
- kiezen** 'een keus doen' → NEGERHOLLANDS *kias*.
- kijk** 'het kijken, blik' → FRIES *kyk* 'inzicht'; FRANS dial. *so 'ne kike* 'in een oogwenk'; FRANS dial. *kike-è-l'air; kèkèù* 'fantast, in de lucht kijker; (Bargoens) oog'.
- kijken** 'zien' → ? DUIJS *kieken* (uit NI of Nederduits); NOORS *kikke, kike* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kika* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *ke, kik, ki* 'zien (overgankelijk), kijken, bezoeken, aanschouwen'; BERBICE-NEDERLANDS *kiki*; SKEPI-NEDERLANDS *kika*; SRANANTONGO *kèk* 'nakijken, controleren'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kik* ◁via Negerhollands.
- kijker** 'optisch instrument' → DUIJS dial. *Kika*; DEENS *kikkert* (uit NI of Nederduits); NOORS *kikkert* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kikare* (uit NI of Nederduits); FINS *kiikari* 'optisch instrument, verrekijker' ◁via Zweeds; EWE *kyiiki* (uit NI of Deens); GĀ *kiki* (uit NI of Deens); TWI *kyiki* (uit NI of Deens); INDONESIAISCH *kèkèr* 'verrekijker; telescoop'; AMBONS-MALEIS *kèker*; JAKARTAANS-MALEIS *kékèran* 'verrekijker'; JAVAANS *kèker* 'verrekijker'; KUPANG-MALEIS *kèker*; MADOREES *kekèr* 'verrekijker'; MAKASSAARS *kèkeré* 'verrekijker'; MENADONEES *kèker*; TERNATAANS-MALEIS *kèker*; PAPIAMENTS *keiker*; SURINAAMS-JAVAANS *kèker*.
- kijven** 'schelden' → NOORS *kives* 'kibbelen, schelden' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kivas* 'kibbelen, ruziën' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *kiev*.
- kikken** 'een geluid voortbrengen' → FRANS dial. *ni nin kiker* 'geen woord zeggen, geen kik geven'.
- kikker** 'kikvorsachtige' → FRIES *kikkert*; DUIJS dial. *Kikkert, Kicker*.
- kil** 'geul' → AMERIKAANS-ENGELS *kill* 'kreek, stroom'.
- kilo** 'kilogram' → INDONESIAISCH *kilo* 'kilogram; kilometer'; BOEGINEES *kilo*; JAKARTAANS-MALEIS *kilo*; JAVAANS *kilo* 'kilogram; kilometer'; KUPANG-MALEIS *kilo* 'kilogram; kilometer'; MADOREES *kilō* 'kilogram; kilometer'; MAKASSAARS *kilo* 'kilogram; kilometer'; MENADONEES *kilo* 'kilogram; kilometer'; MINANGKABAUS *kilo* 'kilogram; kilometer'; SRANANTONGO *kilo*; AUCAANS *kilo*.
- kilogram** '1000 gram' → INDONESIAISCH *kilogram*; BOEGINEES *kilogèràmè, kilogèràng*.
- kiloliter** '1000 liter' → BOEGINEES *kiloliteræ*.
- kilometer** '1000 meter' → SHONA *kiromita* ◁via Afrikaans; INDONESIAISCH *kilometer*; BOEGINEES *kilomèteræ*; SRANANTONGO *kilomeiter*; AUCAANS *kilomeitri*; SURINAAMS-JAVAANS *kilométer*.
- kilvis** '(Amerikaans-Nederlands) vis die voorkomt in killen of krekén' → AMERIKAANS-ENGELS *killifish* 'een vis uit de familie van de Cyprinodontidae'.
- kim** 'witte, vlokkege stof die zich vormt op bier, wijn, karnemelk' → FRIES *kim*.
- kim, † kimming** 'horizon; plaats van de ronding (in dwarsprofiel) van een scheepsbuik' → FRIES
- kim* 'horizon'; DEENS *kimming* 'horizon' (uit NI of Nederduits); NOORS *kimming, kiming* 'horizon' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *kíma* 'gerond gedeelte van een schip langs de spanten tussen bodem en zijde; vloer in een barkas van grote afmeting'.
- kimweger** 'balk die ter versteviging langs de kimmén in de zijden van het vaartuig gelegd wordt' → RUSSISCH † *kimvégers*.
- kin** 'deel van de onderkaak' → DUIJS dial. *Kiene* 'kaak, kaakbeen'; FRANS *quenotte* '(melk)tandje'; NEGERHOLLANDS *kin*; PAPIAMENTS *kenchi* (ouder: *kinnetje, kintsje*).
- kina** 'boom; bast daarvan' → MADOREES *kina*; SOENDANEES *kina* 'boom; bast daarvan; kinine'; JAPANS *kina*; CHINEES † *guina* ◁via Japans.
- kinagom** 'gom van bepaalde boom' → JAPANS † *kinogomu*.
- kind** 'jong mens, zoon of dochter' → ENGELS *kinchin* 'klein jongetje of meisje' (uit NI of Duits); FRANS dial. *kin*; *quinquin* 'vriendelijke aanspreking van kleine kinderen'; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *hender* 'kinderen'; NEGERHOLLANDS *kind, kint, kin, ken*; SKEPI-NEDERLANDS *kente*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kin* 'jong mens, baby' ◁via Negerhollands.
- kinderbijslag** 'uitkering wegens het hebben van kinderen' → FRIES *bernebyslach*.
- kinderlijk** 'zoals een kind' → NEGERHOLLANDS *kindlik*.
- kinderschoenen (in de – staan)** 'nog zeer onontwikkeld, primitief zijn' → FRIES *yn 'e berneskoon stean*.
- kindheid** 'kinderlijke gezindheid' → NEGERHOLLANDS *kindheid*.
- kinds** 'kinderlijk' → PAPIAMENTS *kèns* (ouder: *kens*) 'kluns, lummel, stom, dom, gek (oudste betekenis: seniel)'; SRANANTONGO *kensi* 'kinderlijk van personen; op kinderachtige wijze'.
- kindskind** 'kind van iemands zoon of dochter' → NEGERHOLLANDS *kindkind* 'kind van iemands zoon of dochter, kleinkind'.
- kinematica** 'leer van de bewegingen' → INDONESIAISCH *kinématika*.
- kinescoop** 'beeldrecorder' → INDONESIAISCH *kinéskop* 'beeldrecorder, tv-scherm'.
- kinetica** 'dynamica' → INDONESIAISCH *kinétika*.
- kinine** 'extract van kinabast tegen koorts' → INDONESIAISCH *kinine*; JAVAANS *kenini*; JAPANS *kinine*; CHINEES † *guinine* ◁via Japans.
- kink** 'valse draai of slag in een kabel of touw' → ENGELS *kink* 'valse draai of slag in een kabel of touw, knik; pervers persoon'; DUIJS *Kink*; DEENS *kinke*; ZWEEDS *kink*; FINS *kinku* ◁via Zweeds; RUSSISCH *kén'ga*; PAPIAMENTS *kènk, kenku*.
- kinkel** 'botterik' → FRIES *kinkel*.
- kincken** 'knikken, knakken' → ENGELS *kink*.
- kinkhoest** 'ziekte' → FRANS dial. *kèkouise; hikhose*;

cayetousse; kintose, quinnetousse; clinique; XHOSA kenkusi (via Afrikaans); MENADONEES *kèngkus*; PAPIAMENTS *kenkus*.

kinkhoorn 'eetbare' zeeslak' → PAPIAMENTS † *kenkon*.

kinnebak 'onderkaak; (scheepvaart) knie waarmee een steven aan de kiel wordt verbonden' → DEENS *kindbakke* 'voorkaak van insecten' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH † *baks* 'knie waarmee een steven aan de kiel wordt verbonden'.

kinnebak 'bijnaam, verbasterd tot (Diedrich) Knickerbocker, het pseudoniem waaronder de schrijver-journalist Washington Irving (1783-1859) 'A History of New York from the Beginning of the World to the End of the Dutch Dynasty' (1809) publiceerde, en waarin hij de draak stak met de vroegste Nederlandse kolonisten in Amerika, die in zijn boek werden afgebeeld met een kniebroek' → ENGELS *knickerbocker* 'wijde kniebroek'; DEENS *knickers* 'broek die strak bij de knieën zit' (via Amerikaans-Engels); NOORS *knickers, nikkers* 'soort kniebroek' (via Amerikaans-Engels); FRANS *knickerbockers, knicker(s)* 'golfbroek; langlauf- of alpinistenbroek' (via Amerikaans-Engels); ITALIAANS *knickerbockers* 'wijde kniebroek; bijnaam van New Yorkers' (via Amerikaans-Engels); AMERIKAANS-ENGELS *knickerbocker* 'New Yorker, in het bijzonder een afstammeling van Nederlandse kolonisten; wijde kniebroek'.

kinnebaksblok 'bepaald langwerpige blok' → RUSSISCH † *kanibáksblok* (ouder: *kinebaksblok*).

kinnetje, kimmetje '(verouderd) half vat' → ENGELS *kilderkin* 'vaatje; inhoudsmaat'; ENGELS † *kinkin, kempkin* 'vaatje'; SCHOTS † *kinken, kinkin, kimpkin, quinquene* 'vaatje, tonnetje'.

kino 'bioscoop' → SRANANTONGO *kino* 'film, bioscoop, theater'; SARNAMI *kino* 'film, bioscoop'.

kiosk 'verkoopstalletje' → INDONESISCH *kios*; BALINEES *kios*.

kip 'hoendervogel' → PETJOH † *kip* 'meisje'; AMERIKAANS-ENGELS dial. † *kip* 'roepnaam voor kippen'; MUNSEE-DELAWARE *ki:kípaš*; LOUP *kipkip*; MAHICAN *kikipus*; MOHAWK *kitkit*.

kip 'bundel, baal, bepaalde hoeveelheid' → SCHOTS *kip* 'bundel met een bepaald aantal (huiden, touwen, riemen); kleine bundel'; POOLS *kípa* 'bundel, baal, een bepaald aantal'; RUSSISCH *kípa* 'baal, pak'; OEKRAÏENS *kípa* 'baal, pak' (via Russisch); WIT-RUSSISCH *kípa* 'baal, pak' (via Russisch).

kip '(gewestelijk) vogelknip, visnet' → FRANS dial. *quipot* 'soort visnet'.

kipkap '(Vlaams) mengelmoes, onsamenhangende praat' → FRANS dial. *kipkap* 'mengelmoes, onsamenhangende praat'.

kips '(Vlaams) vrouwenhoed' → FRANS dial. *kípè* 'op een vrouwenhoed gestikte kunstbloemen; spits oplappende opgestoken haren'.

kis, kies 'lokroep voor koeien en kalveren' →

AMERIKAANS-ENGELS *kish, kees*.

kiskassen 'steentjes keilen' → FRANS dial. *djouwer à kiskas*.

kist 'bak met deksel' → ESTS *kirst* (uit NI of Duits); FRANS dial. *queste, keste; guiste* 'klerenkist, vat; kist voor suiker'; MADOEREES *èkkas*; SOENDANEES *kas*; MUNSEE-DELAWARE *kāšt*; NEGERHOLLANDS *kist* 'kast, opbergmeubel'; BERBICE-NEDERLANDS *kesi*; SRANANTONGO *kisi*; SARAMAKKAANS *kési* (via Sranantongo); SARNAMI *kisi*.

kisten 'beetnemen' → SRANANTONGO *kisi*.

kistluik 'koker door een dak, met een of twee luiken voor ventilatie' → DUIJS *Kistluke*.

kit 'kan, vat' → ENGELS *kit* 'houten vat of kuip; (vis) mand; (soldaten)uitrusting; plunjebak'; DEENS *kit* 'uitrusting' (via Engels); FRANS *kit* 'zelfbouwpakket' (via Engels); MALTEES *kitt* 'uitrusting van soldaten, reizigers of werkluik' (via Engels).

kit 'huis' → JAVAANS *kit* 'kroeg; opiumkit'; AMERIKAANS-ENGELS *the whole kit, the whole the whole kitcaboodle, the whole caboodle* 'de hele zwik'.

kits 'type zeilschip' → DEENS *kits*; RUSSISCH † *kits, kitc* 'transportvaartuig of tweemastjacht'.

kits 'fijn, in orde' → FRIES *kits*.

klaaglied 'jeremiade, treurig lied' → FRIES *klaachliet*.

klaagzang 'bedroefd, jammerend gezang' → NEGERHOLLANDS *klag-sing*.

klaar 'gereed' → EWE *kláld*; GĀ *klalo*; TWI *krádo*; INDONESISCH *kelar* 'gereed; oké, rijden! (busconducteur tegen chauffeur)'; AMBONS-MALEIS *klar*; BALINEES *kelar*; BOEGINEES *kelaré*; JAVAANS *kelar*; KEIËES *klar* 'gereed, af'; KUPANG-MALEIS *kalár*; MENADONEES *klar* 'voltooid'; SOENDANEES *kēlar* 'gereed; uitroep van spoorwegconducteurs bij vertrek'; NEGERHOLLANDS *klaar, klá* 'gereed, af'; BERBICE-NEDERLANDS *klara*; PAPIAMENTS *kla* (ouder: *klaar*); SRANANTONGO *klari*; SURINAAMS-JAVAANS *kelar*.

klaar 'helder' → DUIJS *klar* 'helder, duidelijk; verstandig'; ZWEEDS *klar* (uit NI of Nederduits); ESTS *klaar* 'helder, duidelijk' (uit NI of Duits); SOENDANEES *kēlar*; NEGERHOLLANDS *klaar* 'helder, licht'.

klaarheid 'helderheid, duidelijkheid' → NEGERHOLLANDS *klaarheit*.

klaarmaken '(zich) gereed maken' → NEGERHOLLANDS *maak klaar, maek klaer* '(zich) gereed maken, uitvoeren, handelen, verrichten'; BERBICE-NEDERLANDS *maklara*.

klabaai '(verouderd) planken waaraan de kooien van de bemanning werden opgehangen' → DEENS † *klabajer* 'planken onder het dek van een schip om gereedschap e.d. op te leggen'; ZWEEDS † *klabajar* 'planken onder het dek om gereedschap e.d. op te leggen'.

klacht 'misnoegen, aanklacht' → FRIES *klacht*; INDONESISCH *kelah* 'misnoegen; klagen; aanklacht indienen'; AMBONS-MALEIS *klak* 'misnoegen';

? JAKARTAANS-MALEIS *ngelak* 'ruziën'; JAKARTAANS-MALEIS *kelak* 'misnoegen'; JAVAANS *kelah* '(aan) klacht, beklag; klagen'; KUPANG-MALEIS *klak* 'misnoegen'; MADOEREES *këlla* 'misnoegen'; MAKASSAARS *kalá* 'aanklacht voorgebracht bij politieautoriteiten'; MENADONEES *klak* 'misnoegen'; MINANGKABAUS *kelah* 'aanklacht'; SOENDANEES *këlak* 'misnoegen'; TERNATAANS-MALEIS *klak* 'misnoegen'; SURINAAMS-JAVAANS *kelah* 'rapporteren, aanklagen, z'n beklag doen'.

klad 'vlek, plak, klodder' → FRIES *klad*; FRANS dial. *clâte*, *clate* 'metselwerk van een schoorsteen, schoorsteenplaat, haard'.

klad 'ruwe schets' → FRIES *klad*; DUIJS *Kladde* 'kladboek, kladschrift; ruwe schets' (uit NI of Nederlands); NOORS *kladd* 'voorlopig ontwerp' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *kladd* (uit NI of Nederlands); FINS *kladdi* 'via Zweeds'; LETS *klade* 'kladversie' (uit NI of Duits); INDONESIAISCH *klat*; AMBONS-MALEIS *klad* 'kladversie'; KUPANG-MALEIS *klad* 'kladversie'; MENADONEES *klad* 'kladversie'; SOENDANEES *këlat* 'ruw opstel'; TERNATAANS-MALEIS *klad* 'kladversie'; PAPIAMENTS *klat* 'voorlopige aantekeningen'.

kladblok 'blok kladpapier' → PAPIAMENTS *klatblök*.

kladden 'bevuilen, bezoedelen, bevlekken, besmeuren' → ZWEEDS *kladda* 'knoeien, klieren, klodderen' (uit NI of Nederlands).

klagen 'droefheid uiten' → DEENS *klage* (*sig*) 'droefheid uiten; beklag doen' (uit NI of Nederlands); NOORS *klage* 'zijn misnoegen te kennen geven' (uit NI of Nederlands); KUPANG-MALEIS *kalák* 'droefheid uiten; beklag doen'; ROTINEES *kalák* 'aanklagen' 'via Indonesisch/Maleis'; NEGERHOLLANDS *klaag*, *kläg*, *klaagte*, *klaeg* 'aanklagen; zich beklagen over; geklaag'; SRANANTONGO *kragi*, *klager* 'klacht; beklag doen, aanklagen; droefheid uiten'; SARAMAKKAANS *kaági* 'aanklagen' 'via Sranantongo'.

klam 'vochtig' → DEENS *klam* 'vochtig; weezinwekkend' (uit NI of Nederlands); NOORS *klam* 'vochtig en koud' (uit NI of Nederlands); JAVAANS *malem*.

klamaai 'langsscheepse legger; breeuwijzer' → DEENS *klamaj* 'langsscheepse legger' (uit NI of Duits); ZWEEDS *klamej* 'breeuwijzer' (uit NI of Duits).

klamaaien 'met een klamaai of een klamaai-ijzer breeuwen, kalfat(er)en' → DEENS *klamaje*, *klameje* (uit NI of Nederlands).

klamboe 'muskietennet' → SRANANTONGO *klambu*.

klamp 'belegstuk, steunlat, sluithaak' → ENGELS *clamp* 'klem, kram'; DUIJS dial. *Klampe* '(houten) verbindingstuk, voetbrug over een sloot'; FRANS *clamp* 'klemtang'; POOLS *klamp* 'medisch gereedschap'; RUSSISCH *klámpa*, *klámka* 'stuk hout voor een of ander doel tegen een groter voorwerp vastgemaakt'; MALTEES *klamp* 'klem, kram' 'via Engels'; INDONESIAISCH *kelam* 'belegstuk, sluithaak'; AMBONS-MALEIS *klam* 'sluithaak; echo'; JAVAANS

kelam 'riem of band van metaal'; MADOEREES *këllam* 'belegstuk'; SINGALEES *kalampa-ya* 'klem'; TAMIL dial. *kiłāmpu* 'steunlat'; SRANANTONGO *krampu* 'houten of metalen verbindingstuk'.

klamp 'hooischelf; stapel' → ENGELS *clamp* 'stapel, hoop'.

klandizie 'cliëntèle' → FRIES *klandyzje*.

klank 'geluid' → ? ENGELS *clank* 'metaalachtig geluid; klap, slag'; ZWEEDS *klang* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *klank*.

klant 'cliënt; geregelde bezoeker; persoon' → FRIES *klant*; ENGELS *callant* 'jongen, knaap'; SCHOTS *callan*, *calland*, *cullan* 'cliënt; kameraad, vent; vertrouwelijke term voor: oudere man'; SRANANTONGO *kranti* 'cliënt'.

klap 'slag' → FRIES *klap*; DEENS *klap* 'slag; iets dat met een klap sluit: afsluitklep, flap' (uit NI of Nederlands); AMBONS-MALEIS *kalap*; NEGERHOLLANDS *kap*, *lap*; PAPIAMENTS *klap* 'mep, slag'; SRANANTONGO *klapu*.

klapdeur 'doordraaiende deur' → AMERIKAANS-ENGELS dial. *klap door*.

klaphengst 'hengst met een testikel in de balzak en de andere in de buikholte' → DEENS *klaphingst* (uit NI of Duits); NOORS *klaphingst* (uit NI of Nederlands).

klaphout 'gekleofd eikenhout voor duigen van klein vaatwerk' → ENGELS *clapboard* 'hout voor duigen van vaten'; SCHOTS † *knapholt*, *knappel*, *knarholt*, *knerrrott* 'dakspaan'; FRANS dial. *claphout*; *clappe*, *clape* 'soort plank; duig'.

klaploper 'takel op schip' → FRIES *klaploper*; ZWEEDS *klapplöpare* 'uiteinde van een touw dat bij een takel hoort' (uit NI of Duits).

klapmuts 'hoofddeksel; zeeroofdier' → ENGELS *clapmatch* 'zeeroofdier'; AMERIKAANS-ENGELS *clockmutch*, *clapmatch* 'hoofddeksel voor vrouwen; vroeger ook: zeeroofdier'.

klapoor 'flapoor; zwelling van de lymfklieren in de lies door geslachtsziekte' → DEENS † *klæpholt* 'zwelling van de lymfeklieren in de lies'; ZWEEDS † *klapholt* 'bepaalde venerische ziekte' (uit NI of Frans); PAPIAMENTS *klapor* 'flapdrol, sul, slapjanus; zwelling van de lymfeklieren in de lies'.

klappen 'klappen geven; applaudiseren' → KUPANG-MALEIS *kaláp* 'klappen geven'; SRANANTONGO *klapu* 'applaudiseren'.

klapper 'kokosnoot' → ENGELS *klapper* 'Afrikaanse vruchtboom' 'via Afrikaans'.

klapperen 'kleppen' → ZWEEDS *klappra* (uit NI of Nederlands).

klappertje 'rotje' → PAPIAMENTS *klapchi* 'rotje; lummel, hannes'.

klapschaats 'scharnierende schaats' → ENGELS *klapskate*; DUIJS *Klappschlittschuh*; DEENS *klapskøjte*; NOORS *klappsköyte*; ZWEEDS *klappskridsko*; ITALIAANS *pattino clap*, *clap*; RUSSISCH *kon'ki-klapy*; JAPANS *kurappusukaatsu* 'scharnierende schaats, lett. klap ijsmes'; CHINEES

27. De verbreiding van het woord *illegaal*.

Het woord *illegaal* voor ‘onwettig; iemand die onwettig in een land verblijft’ is uiteraard een internationaal woord. Het Nederlands heeft het in de negentiende eeuw geleend uit hetzij het Frans, hetzij het Engels of Duits – de precieze herkomst valt niet uit te maken. In een klein aantal talen is het woord via het Nederlands bekend geworden, namelijk in het Indonesisch, het Tamazight van Noord-Marokko en in het Koerdisch. In die laatste twee talen is het woord zeer recent overgenomen, in de laatste decennia, door de restrictieve Nederlandse wetgeving bij de toelating van buitenlanders. *Illegaal* is dus een van de jongste Nederlandse uitleenwoorden.

kelaipu bingdao 'scharnierende schaats, lett. klap ijsmes'; CHINEES *xinshi suhua bingdao* 'scharnierende schaats, lett. nieuwe stijl snelglijden(d) ijsmes'.

klaren 'in gereedheid brengen' →

SRANANTONGO *klari*.

klarereren '(verouderd) de verschuldigde in- of uitvoerrechten betalen voor lading (van een schip)' → NOORS *klarere* 'de verschuldigde in- of uitvoerrechten betalen voor lading (van een schip)'; ZWEEDS *klarera* 'de verschuldigde in- of uitvoerrechten betalen voor lading (van een schip)' (uit NI of Nederduits).

klarinet 'blaasinstrument' → INDONESISCH *klarinet* 'Europees blaasinstrument'; AMBONS-MALEIS *klawarnèt*; MADOEREES *klarinet*.

klaroen '(Surinaams-Nederlands) wilde soort bladgroente' → SRANANTONGO *krarun* 'wilde soort bladgroente'.

klas 'schoolklas' → ZOELOE *kilasi* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *kelas*; ATJEHNEES *glaih*, *glah*; BOEGINEES *kelâsé*; JAVAANS *kelas*, *klas*; MADOEREES *ëkklas*, *këllas*; MAKASSAARS *kalâsá*, *galâsá*; MINANGKABAUS *kalas*, *kelas*; MUNA *kalasi*; SASAKS *këlas*; PAPIAMENTS *klas*; SRANANTONGO *klas*; AUCAANS *klasi*; SARNAMI *klás*.

klasse 'groep, afdeling; rang; categorie; kwaliteit' → INDONESISCH *kelas* 'groep; klasse, rang'; ATJEHNEES *glaih*, *glah* 'rang in trein of boot'; JAVAANS *kelas*, *klas* 'categorie, groep'; MADOEREES *këllas*, *klas* 'rang in spoortrein, stoomboot e.d.'; MAKASSAARS *galâsá*, *kalâsá* 'rang in bioscoop, klasse van trein'; MENADONEES *klas* 'groep, niveau'; MINANGKABAUS *kalas*, *kelas* 'rang in trein, boot'; SASAKS *këlas* 'rang in trein, boot'; PETJOH *kelas* 'indeling in trein of bioscoop'; SINGALEES *kâlâsi-ya*, *klâsi-ya* 'groep, afdeling' (uit NI of Portugees); SRANANTONGO *klasse* 'kwaliteit'.

klassement 'onderbrenging in een klasse' → INDONESISCH *klasemén*.

klasseren 'in een klasse rangschikken' → JAVAANS *klasir*, *lasir*.

klassiek 'antiek; voorbeeldig' → FRIES *klassyk*; INDONESISCH *klasik* 'voorbeeldig in zijn soort, waaraan blijvend gezag toegekend wordt'.

klassikaal 'volgens een verdeling in klassen' → INDONESISCH *klasikal*.

klauteren 'klimmen' → FRIES *klauterje*; NOORS *klatre* (uit NI of Nederduits).

klauwer 'breeuwer, kalfater, iemand die de scheepsnaden dicht' → FRANS dial. † *clobber*.

klaver 'plantengeslacht' → OOST-JIDDISCH *klewer*, *klewar*; DEENS *kløver* (uit NI of Nederduits); NOORS *kløver* (uit NI of Duits); ZWEEDS *klöver* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *clavé*, *kläf*; *clover*, *calauve*.

klaverdoek 'licht soort canvas' → NOORS *klaverduk*; ZWEEDS † *klaverduk*; RUSSISCH † *klaverdúk*.

klavieren 'naam van een speelkaart' → NOORS

kløver (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *klaver*, *klawar*; ATJEHNEES *sikalilawa*, *sikali*; BOEGINEES *kalâwará*; JAVAANS *klawer*; MAKASSAARS *kalâwará*; MINANGKABAUS *kalalawa*; MUNA *kalawara*; SINGALEES *kalâbara*, *kalâvara*; TAMIL dial. *kalâvarai*; UNAMI-DELAWARE *kwêlas*; SRANANTONGO *klâfer*.

klaverjas 'kaartspel' → ENGELS *klobbisyos* (via Duits); DUIJS *Klaverjass*, *Klabrias*.

klavier 'toetsenbord, toetsinstrument' → SINGALEES † *klavîra* 'piano'; PAPIAMENTS † *klavier* 'toetsinstrument'.

kleddage 'kleding' → FRIES *kleddaaize*.

kledden 'zich aankleden' → JAVINDO *klejen*; NEGERHOLLANDS *kleed*, *klêt* 'aankleden, bekleden'.

kleddij 'kleding' → FRIES *kleddij*.

kledding 'kleren; deklaag van een touw' → FRIES *kledding* 'deklaag van een touw'; RUSSISCH *kléten*, ook: *kléting*, *kléding* 'overtrek, deklaag van een touw'.

kleedd 'stuk weefsel; kleding' → DEENS *klæde* 'stuk weefsel' (uit NI of Fries); RUSSISCH *kletrjá* 'schanskleed, groot scherm, dekkleed waarmee men een schip behangt'; AMBONS-MALEIS *klèd* 'stuk weefsel'; KUPANG-MALEIS *klèd* 'stuk weefsel'; MADOEREES *këllèt* 'kleed, vrouwenrok'; MENADONEES *klèd* 'stuk weefsel'; SOENDANEES *kèled* 'jurk, japon'; TERNATAANS-MALEIS *klèd* 'stuk weefsel'; NEGERHOLLANDS *kleed* 'stuk weefsel; kleding, (net) pak'.

kleedje 'stuk textiel om ergens op te leggen' → MENADONEES *klèce* 'tafelkleedje'; PAPIAMENTS *klechi*.

kleerkamer 'garderobe' → AMERIKAANS-ENGELS dial. *clothes room* 'klerenkast, vertrek waar men kleren hangt'.

kleermaker 'iemand die als beroep bovenkleren maakt' → FRIES *klearmakker*; JAVAANS *kelirmaker*; SRANANTONGO *kleriman*, *kleri* 'iemand die als beroep kleding maakt'; SURINAAMS-JAVAANS *klirmaker*.

kleerscheuren (zonder) 'ongedeerd' → FRIES *sûnder klearskuorren*.

klei 'grondsoort' → DUIJS *Klei* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *cloïa* 'kleiachtig grondbed, dichtbij rotsen'; BERBICE-NEDERLANDS *klei*; PAPIAMENTS *klei*; SURINAAMS-JAVAANS *klèi* 'grondsoort; van klei'.

kleiaarde 'grondsoort' → SRANANTONGO *kleidoti*.

klein 'niet groot' → NOORS *klein* 'ziekelijk, in slechte staat, broos, zwak'; ZWEEDS *klen* 'dun, zwak, ziekelijk, mager, broos' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *kleen*, *klên*, *klen*; SKEPI-NEDERLANDS *klenk*; SRANANTONGO *klèine* 'kleine boodschap, pis, urine; pissen, urineren'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *klen* (via Negerhollands).

Klein Ambtenaarsexamen 'klerkexamen in Nederlands-Indië' → INDONESISCH † *Klein Ambtenaars Examen*.

kleine bazuin 'bazuin kleiner dan een gemiddelde

- bazuin' → SRANANTONGO *kleinbazuin* 'kleine bezetting voor christelijke muziek met koperblazers en kasekoritmes.'
- kleine bok** 'klein soort bok' → ENGELS *kleenebok* 'kleine Zuid-Afrikaanse antilope' <via Afrikaans>.
- kleine fok** 'licht zeil dat aan de grote fok vastzit' → FRANS *clinfoc*.
- kleinere** 'in waarde verkleinen' → FRIES *klienearje*.
- kleingelovig** 'een zwak, wankel, onvast geloof hebbende' → NEGERHOLLANDS *kleingloovig*.
- kleinkunst** 'cabaretkunst' → FRIES *klienkeunst*.
- kleinkunstenaar** 'cabaretier' → FRIES *klienkeunstner*.
- kleinmoedig** 'laf' → NEGERHOLLANDS *kleenmoedig*.
- kleinmoedigheid** 'gebrek aan moed' → NEGERHOLLANDS *kleenmoedigheid*.
- kleinood** 'kostbaar voorwerp' → NOORS *klenodie, klenodium* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *klenod* (uit NI of Nederduits).
- kleinsmid** 'ambachtsman die fijn smeedwerk vervaardigt' → ZWEEDS *klensmed* (uit NI of Nederduits).
- kleinste kamertje** 'toilet' → INDONESISCH *kamar kecil*.
- kleintje** 'iemand met een kleine gestalte, baby, jong kind; klein voorwerp' → NEGERHOLLANDS *kleentje, klëntji*.
- klein visje** 'klein soort vis' → PAPIAMENTS *kleinfeshi* 'dokersvis (Acanturus sp.)'.
- kleinzerig** 'bang voor pijn' → AMERIKAANS-ENGELS dial. † *klainzaric* 'sloordig; klagerig'.
- kleinzoon** 'mannelijk kleinkind' → DUIJS dial. *Kleinzoon*.
- klem** 'knijper, houder' → INDONESISCH *klém*; JAVAANS dial. *dikelém* 'vastgeklíkt'; PAPIAMENTS *klém*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *klemm* 'mondklem' <via Negerhollands>.
- klemmen** 'vastzetten, knellen' → NOORS *klemme* 'drukken, klemmen, knijpen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *klämma* 'vastzetten, knellen, drukken, knijpen' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *klèm* 'vastzetten'; SRANANTONGO *klèm* 'vastzetten, vastlopen, problemen krijgen met justitie'.
- klemtoon** 'nadruk' → INDONESISCH † *keléntom, keléntong*.
- klep** 'klepper, deksel, afsluiting in een buis of pomp; mond; (verouderd) gulp' → RUSSISCH *klápan* 'afsluiting in een buis of pomp; (Bargoens) gulp; klep van een tent tegen zonnestralen'; INDONESISCH *klép* 'beweegbaar sluitstuk voor het al dan niet doorlaten van gassen of vloeistoffen'; JAKARTAANS-MALEIS *kelèp, klèp* 'klepper, deksel'; JAVAANS *kelèp, klèp* 'deksel'; MENADONEES *klèp* 'klepper, deksel'; PETJOH *klep* 'gulp; mond'; JAPANS † *kereppu* 'klepper, deksel'; PAPIAMENTS *klèp* 'klepper, deksel; waffel, snuit'.
- klepel** 'staaf in klok' → DUIJS dial. *Kläper*; DEENS *knebel* (uit NI of Nederduits).
- klepper** 'paard' → ZWEEDS *kleppare* (uit NI of Nederduits).
- Nederduits).
- kleptomanië** 'steelzucht' → INDONESISCH *kléptomani*.
- kleren** 'kleding' → ZWEEDS *kläder* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *kleer, klèèr* 'kleding, jas, gewaad'; SKEPI-NEDERLANDS *kler*.
- klerikaal** 'geestelijk' → INDONESISCH *klérikal*.
- klerk** 'schrijver' → RUSSISCH † *klerk* 'scheepsschrijver'; INDONESISCH *kelérék*; AMBONS-MALEIS *klèrk*; ATJEHNEES *klèrè*; BOEGINEES *kalèrè*; JAKARTAANS-MALEIS *kelèrek* 'kantoorbeambte'; JAVAANS *klèrek*; KUPANG-MALEIS *klèrk*; MAKASSAARS *kalèrè*; MENADONEES *klèrk*; MINANGKABAUS *kalerek, rerek*; SASAKS *kurerek*; TERNATAANS-MALEIS *klèrk*; SINGALEES *klāk, kalāk*; PAPIAMENTS † *klerk*.
- kletsen** 'kletsend geluid maken; praten' → FRIES *kletse*; INDONESISCH *kelésen* 'praten'.
- kletsica** 'geklets' → FRIES *kletsika*.
- kleun** '(verouderd) boerenpummel' → ENGELS *clown* 'boer; grappenmaker'; DEENS *klyne* 'dik, onhandig figuur; turf'; FRANS *clown* 'bespottelijk iemand uit het Engelse toneel (verouderd); clown' <via Engels>; GRIEKΣ *klooun /klowin/* 'iemand die mensen laat lachen' <via Engels>; MALTEES *klawn* 'clown' <via Engels>; ESPERANTO *klaŭno* 'iemand die mensen laat lachen' <via Engels>.
- kleur** 'lichtnuance' → INDONESISCH *kelir*; AMBONS-MALEIS *kuler*; JAKARTAANS-MALEIS *kelir*; JAVAANS dial. *kelér*; MENADONEES *klur*; CREOOLS-PORTUGEEΣ (MALAKKA) *klor*; NEGERHOLLANDS *koleur, kulè* (uit NI of Engels); SRANANTONGO *kloru*; SURINAAMS-JAVAANS *klir* <via Sranantongo>.
- kleuren** 'kleur geven aan, een kleur aannemen' → SRANANTONGO *kloru*.
- kleurentelevisie** 'televisietoestel voor de ontvangst van uitzendingen in kleur' → SRANANTONGO *kloruteilefisie*.
- kleurstof** 'pigment' → JAPANS *shikiso* 'pigment, lett. kleurstof'; CHINEES *sesu* <via Japans>.
- kleven** 'plakken' → DEENS *klæbe* (uit NI of Nederduits); NOORS *klebe* (uit NI of Nederduits); ESTS *kleepima* (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *kleev* 'plakken, vasthouden'.
- klibberig** '(verouderd) kleverig, glibberig' → ZWEEDS *klibbig* 'kleverig, glibberig' (uit NI of Nederduits).
- kliëk** 'exclusief groepje' → INDONESISCH *klik*; JAKARTAANS-MALEIS *klik*; MENADONEES *klik*; PAPIAMENTS *klik*.
- kliëkjes** 'voedselrestjes' → AMERIKAANS-ENGELS *kliëkies, klikkes*.
- klier** 'vochtscheidend orgaan' → SCHOTS *clyre* 'ondeugdelijke plek in vlees; bron van grief; (mv.) veeziekte'; PAPIAMENTS *klir* (ouder: *klier*).
- klieren** 'vervelend zijn' → FRIES *klriere*.
- klieven** 'splijten' → FRANS *cliver* '(een diamant) splijten; een geheel in delen verdelen (fig.)'; ITALIAANS *clivaggio* 'diamant splijten' <via Frans>; PORTUGEEΣ *clivar* 'diamant splijten' <via Frans>; ESPERANTO *klivi* 'metaal of steen splijten volgens

natuurlijke breukvlakken' <via Frans>.

klijt '(Vlaams) klei' → FRANS dial. *clitre*, *klip* 'zeer compacte, leemachtige aarde'.

klik 'nabootsing van geluid' → INDONESISCH *klik*.

klikken 'klikkend geluid maken; overbrengen' → DEENS † *beklikke* 'roddelen' (uit NI of Nederduits); NOORS *klikke* 'klikgeluid geven' (uit NI of Nederduits); NOORS † *beklikke* 'belasteren'.

klikker 'iemand die klikt' → FRIES *klikker*.

klimaat 'natuurlijke gesteldheid van lucht en weer' → PETJOH *klimaat schieten* 'niets doen, luieren op de voorgalerij'; NEGERHOLLANDS *climat* (uit NI of Engels).

klimaat schieten '(Nederland-Indisch) niets doen, luieren op de voorgalerij' → PETJOH *klimaat schieten* 'niets doen, luieren op de voorgalerij'.

klimatologie 'wetenschap van het klimaat' → INDONESISCH *klimatologi*.

klimmen 'klauteren' → NEGERHOLLANDS *klem*, *klim* 'omhooggaan, klauteren'; SRANANTONGO *kren* (ouder: *krim*).

klimop 'plantensoort' → FRIES *klimop*; PAPIAMENTS *klemòk* 'plantensoort (Tournefortia volubilis L.)'.

kling 'lemmet' → FRIES *kling(e)*; POOLS *klinga*; RUSSISCH *klinók*; OEKRAÏENS *klinók* 'lang, smal en dun stuk metaal (staal) dat aan een of meer zijden snijvend is' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *klinók* <via Russisch>.

kliniek 'ziekenhuis' → NOORD-SOTHO *kliniki* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *kliniki* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *kliniki* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *klinik*; JAVAANS *klinik*; MENADONEES *klinik*.

klinisch 'm.b.t. een kliniek' → INDONESISCH *klinis*.

klink 'kruk, pal' → ZWEEDS *klinka* (uit NI of Nederduits); FINS *linkku* <via Zweeds>; ESTS *link* (uit NI of Nederduits); FRANS *clenche* 'deurklink'; POOLS *klinka*; JAPANS † *kirinki*.

klink 'slag' → ZWEEDS † *kling* 'klap'.

klinkaard, **klinkerd** 'gouden munt' → FRANS dial. *clinquant* 'Nederlandse gouden munt'.

klinkdicht 'sonnet' → ZWEEDS *klingdikt*.

klinken 'luiden' → ENGELS *clink* 'een metaalachtig geluid (doen) maken'; ENGELS *clinquant* 'bladgoud; klatergoud' <via Frans>; ZWEEDS *klinga* 'een helder geluid voortbrengen' (uit NI of Nederduits); FRANS *clinquant* '(tinkelende) lovertjes'; NEGERHOLLANDS *kling*.

klinken 'vastslaan' → DEENS *klinke* 'vastslaan, kapotmaken'; NOORS *klinke* 'vastslaan van klinknagels'; MADOEREES *ngèkkleŋ* 'vastslaan van klinknagels'; PAPIAMENTS *klinchi*.

klinken 'inklinken (van grond)' → SCHOTS *clink*, *clinkit* 'dun, vermagerd'.

klinker 'hardgebakken steen' → FRIES *klinkert*; ENGELS *clinker* 'hardgebakken steen; ovenslakken'; DUIJS *Klinker*; DEENS *klinke* (uit NI of Duits); NOORS *klink*, *klinker* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS

klinker; FINS *klinkkeri* <via Zweeds>; ITALIAANS *clinker* 'hard verglaasde baksteen of tegel; mengsel van kleiaarde en kalkhoudend materiaal, gebakken en vermalen, waaruit cement wordt gemaakt' <via Engels>; POOLS *klinkier*; SERVISCH *klinker* <via Engels>; RUSSISCH *klinker* 'zeer sterke glanzende, volkomen samengesmolten baksteen'; OEKRAÏENS *klinker* 'benaming voor zeer harde soorten baksteen' <via Russisch>; LETS *klinkers* (uit NI of Duits); LITOUWS *klinkeris* (uit NI of Duits); ESPERANTO *klinkero* <via Duits>; NEGERHOLLANDS *klinka*, *klinker* 'hardgebakken steen (baksteen); dakpan'; PAPIAMENTS *klenker*, *klenku* 'hardgebakken steen; ruiten bij kaartspel'.

klinkerd 'scheepstype' → DEENS † *klinke*, *klinkert* (uit NI of Nederduits).

klinket 'deurtje in grote deur; kleine valdeur of optrekbare schuif in een sluisdeur' → RUSSISCH *klinkét* 'kleine valdeur of optrekbare schuif in een sluisdeur; verschuifbare klep'; OEKRAÏENS *klinkét* 'kleine valdeur of optrekbare schuif in een sluisdeur; verschuifbare klep' <via Russisch>; LETS *klinkets* 'kleine valdeur of optrekbare schuif in een sluisdeur; verschuifbare klep'.

klinknagel 'bepaalde spijker' → INDONESISCH *keling*.

klinkrijm 'sonnet' → ZWEEDS *klingrim* (uit NI of Duits).

klink(werk) 'geklonken scheepshuid' → DEENS *klink*; ZWEEDS *klink* (uit NI of Nederduits); FRANS † *clin* (à *clin*).

klip 'rots' → ENGELS *clip* 'diamant; ijzerglimmer; (kiesel)steen' <via Afrikaans>; DUIJS *Klippe*; NOORS *klippe* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *klippa* 'hoog en steil bergplateau; gladde rots' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *klip* 'klip, steenrif'; AMERIKAANS-ENGELS dial. † *clip*; NEGERHOLLANDS *klip*, *klep*; PAPIAMENTS *klep* (ouder: *klips*) 'steile rots die uit zee oprijst of aan de zee kant is; rif'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *klip*.

klipachtig 'vol klippen, klippen hebbende' → NEGERHOLLANDS *klipagtig*.

klipbok 'bepaalde bok' → ENGELS *klipbok* 'Zuid-Afrikaanse dwergantilope' <via Afrikaans>.

klipdas 'plantenetend zoogdier' → ENGELS *klipdas* <via Afrikaans>.

kliphaas 'Zuid-Afrikaanse hazensoort' → AMERIKAANS-ENGELS *kliphaas* <via Afrikaans>.

klipkous 'soort schelp' → ENGELS *klipkous* 'zeeoor (schelp)' <via Afrikaans>.

klippel '(Vlaams) knuppel' → FRANS dial. *clippe* 'hout van een takkenbos van tamelijk grote afmeting'.

klipper 'snel zeilschip' → KROATISCH *kliper* 'snel zeilschip; type vliegtuig' (uit NI of Engels); MACEDONISCH *kliper* 'snel zeilschip; type vliegtuig' (uit NI of Engels); SERVISCH *kliper* 'snel zeilschip; type vliegtuig' (uit NI of Engels); SLOVEENS *kliper* 'snel zeilschip; type vliegtuig' (uit NI of Engels); RUSSISCH *kliper*; BULGAARS *kliper* 'type zeilschip'

- ◀via Russisch; OEKRAÏENS *kliper* ◀via Russisch; AZERI *kliper* ◀via Russisch; LITOUWS *kliperis* (uit NI of Engels).
- klipsalamander** 'Zuid-Afrikaanse salamandersoort' → AMERIKAANS-ENGELS *klipsalamander* 'gordelstaarthagedis' ◀via Afrikaans.
- klipspringer** 'Zuid-Afrikaanse dwergantilope' → ENGELS *klipspringer* ◀via Afrikaans.
- klipvis** 'tropische zeevis; gezouten zeevis' → ENGELS *klipfish* 'tropische zeevis; gezouten zeevis, stokvis'; DUIJS *Klippfisch* 'stokvis'.
- klis** 'plantengeslacht' → DUIJS dial. *Klitze*.
- klisteer** 'lavement' → JAPANS † *kirisuteru*; PAPIAMENTS † *klesteer*.
- klodder** 'klonter' → FRIES *klodder*.
- klodderen** 'knoeien, morsen' → DEENS *kludre* 'klungelen, aanmodderen' (uit NI of Nederduits); NOORS *kludre* 'klungelen, aanmodderen, slordig schrijven' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *klottra* 'krabbelen, slordig schrijven of tekenen' (uit NI of Nederduits).
- kloek** 'moedig, flink' → DUIJS *klug* 'verstandig, flink' (uit NI of Nederduits); DEENS *klog* 'wijs' (uit NI of Nederduits); NOORS *klok* 'wijs, verstandig' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *klok* 'wijs, verstandig' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *kluken*; SKEPI-NEDERLANDS *kluk* 'groot'.
- kloek, klokken** 'hoendervogel' → PAPIAMENTS *galiña* *klòk* 'kip die kuikens heeft'.
- klok** 'bel; uurwerk' → ENGELS *clock* 'uurwerk'; INDONESIAISCH *klok* 'belvormig'; AMBONS-MALEIS *kelok*; KUPANG-MALEIS *kelok*; MENADONEES *kelok*; TERNATAANS-MALEIS *kelok*; NEGERHOLLANDS *klok, klok*; BERBICE-NEDERLANDS *klok* 'uurwerk'; PAPIAMENTS *klòk* (ouder: *klok*) 'uurwerk'.
- klokkenman** 'persoon die voor een (toren)klok zorgt' → FRANS dial. † *clocquement, klokmā, clocheman* 'klokkenluider; schaaap met een belletje aan de hals'.
- klokrok** 'klokvormige, wijd uitvallende rok' → INDONESIAISCH *klokrok*.
- klokspijs** 'metaal voor het klokkengieten' → ZWEEDS † *clockespis* 'bepaald soort metaal' (uit NI of Nederduits).
- klomp** 'kluit, klont, brok' → ENGELS *klompie* 'baksteensoort' ◀via Afrikaans; ENGELS *klomp* 'groep, in het bijzonder van dieren' ◀via Afrikaans; DEENS *klump* 'kluit, klont, spierstuk van rundvlees' (uit NI of Nederduits); NOORS *klump* 'kluit, klont'; ZWEEDS *klump* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *cloume, bloume* 'ruwe klomp'; NEGERHOLLANDS *klomp, klump* 'kluit, klont'; PAPIAMENTS *klòmpi* (ouder: *klompi*) 'klodder, brok, klont'.
- klomp(en)** 'houten schoen' → ENGELS *clump* 'dikke extra zool onder een schoen (oorspr. houten schoen of zool)' (uit NI of Nederduits); LITOUWS *klumpė* (uit NI of Duits); HONGAARS *klumpa*; INDONESIAISCH *kelom*; AMBONS-MALEIS *klom, kalom* 'houten schoentjes'; JAKARTAANS-MALEIS *kelom*; JAVAANS dial. *klompen* 'houten schoen, houten sandaal'; KUPANG-MALEIS *kalomp* 'houten sandalen'; MADOEREES *klompēn* 'houten schoen, houten sandaal'; MAKASSAARS *kolông* 'houten slof met verhoging bij wijze van hak en een leren riem of rubberband waaronder men de tenen schuift'; MENADONEES *kalomp* 'houten sandalen'; TERNATAANS-MALEIS *kalomp* 'houten sandalen'; CREOOLS-PORTUGEEES (MALAKKA) † *klompu*; BERBICE-NEDERLANDS *klompu*; PAPIAMENTS *klòm̃p*; SRANANTONGO *krompu, klompu*.
- klompendans** 'dans op klompen' → AMERIKAANS-ENGELS *klompen dance* 'Nederlandse volksdans'.
- klontje** 'stukje suiker' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *kluntje*.
- klouf** 'spleet' → FRIES *klove* 'verwijdering, afstand'; ENGELS *klouf* 'diep smal dal, bergengte, ravijn (Zuid-Afrika)' ◀via Afrikaans; ENGELS *clove* 'rotsachtige spleet, ravijn'; AMERIKAANS-ENGELS dial. *clove* 'ravijn, spleet'; PAPIAMENTS † *klouf*.
- klooi** 'geklooi' → FRIES *kloaierij*.
- klooster** 'instelling waar mensen zich terugtrekken voor godsdienstig leven' → FRIES *kloaster*; ZWEEDS *kloster* (uit NI of Nederduits); FINS *luostari* ◀via Zweeds; ESTS *klooster* (uit NI of Duits).
- kloot** 'bal, bol, kluit; teelbal; knop boven op een mast' → FRIES *kloot* 'bal'; DUIJS *Klòten* 'teelballen' (uit NI of Nederduits); DEENS *klod* 'planeet, de aarde' (uit NI of Nederduits); NOORS *klode* 'hemellichaam, planeet' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *klot* 'bal, bol' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *clotet* 'bal van modder of sneeuw, die zich tijdens het lopen onder de hak vormt'; RUSSISCH *klot, klòtik* 'vlaggenknop van een mast'.
- kloutdekker** 'iets dat de teelballen bedekt' → KUPANG-MALEIS *koldeker* 'herenonderbroek'.
- kloutzak** 'scheldwoord' → PETJOH *kloujo, kloujang* 'lomp persoon, rotzak'.
- klouf** 'klap, slag' → ENGELS † *cloupe*.
- kloupen** 'hoorbaar op iets slaan; vechten, overwinnen' → PETJOH *kloupen* 'vechten, overwinnen, verslaan'; NEGERHOLLANDS *klouf* 'hoorbaar op iets slaan'; BERBICE-NEDERLANDS *klouf* 'hoorbaar op iets slaan'; SRANANTONGO *kropu, klouf* 'hoorbaar op iets slaan; klappen; applaudiseren'; SURINAAMS-JAVAANS *klouf, ngeklop* 'hoorbaar op iets slaan' ◀via Sranantongo.
- kloupen** 'overeenstemming vertonen, juist zijn' → FRIES *kloupe*; INDONESIAISCH *klouf, kelouf*; JAKARTAANS-MALEIS *klouf, kelouf* 'kloppend, overeenstemmend'; JAVAANS *kelouf* 'overeenstemming vertonen, het klopt'; MENADONEES *klouf* 'zoals berekend'; SRANANTONGO *klouf* 'correct zijn'; SURINAAMS-JAVAANS *klouf* 'overeenstemming vertonen, het klopt'.
- klouper** 'voorwerp dat klopt' → FRANS † *cloupeur* 'klopper of stamper gebruikt bij suikerraffinage'.
- klos** 'spoeel; bal of kolf om mee te spelen' → ENGELS † *cloush* 'in onbruik geraakt slagspel'; INDONESIAISCH *kelos* 'spoeel'; JAVAANS *kelos* 'spoeel; klosjesgaren';

KUPANG-MALEIS *kalós* 'spoel (van vliegertouw)'; MADOEREES *kēllos, ēllos* 'klos garen'; MAKASSAARS *kulôs, kulôsó* 'kluwen garen'; SOENDANEES *kēlos* 'spoel'; PAPIAMENTS *klôshi* (ouder: *lora klosji*) 'spoel'; SRANANTONGO *klos* 'spoel'.

kloven 'doen' splijten' → FRIES *klove* 'een tol uit de kring werpen (tolspel)'.
kluft 'afhellende schuinte, kloof' → DEENS *kloft* 'kloof' (uit NI of Nederduits); NOORS *kloft* 'kloof' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *klyft* 'kloof' (uit NI of Nederduits).

kluftig '(verouderd) verstandig, handig, pienter, bekwaam' → ZWEEDS *klyftig* 'slim, schrander, pienter' (uit NI of Nederduits).
kluijfok 'tweede fok op een binnenvaarder' → RUSSISCH † *kljufok, klifok*.

kluifhout 'kluiverboom' → FRIES *klúfhout*.
kluijfe 'bot met vlees' → FRIES *klúfke*.
kluis 'brandkast' → FRIES *klús*; INDONESIAISCH *klés*.

kluisbak 'waterbak, pisbak' → RUSSISCH † *kljuzbák*.
kluis(gat) 'opening in scheepsboeg om ankertouw of ketting door te laten' → DUIJS *Klüse* 'opening in scheepsboeg om ankertouw of ketting door te laten; (omgangstaal) ogen, oogleden'; DEENS *klys, klysgat* (uit NI of Nederduits); NOORS *klyss* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *klyss* (uit NI of Nederduits); FINS *klyysi* 'via Zweeds'; RUSSISCH dial. *chlěz, kljuz, chljud, chljudz, chljust*; OEKRAÏENS *kljuz* 'via Russisch'; LETS *klīze* (uit NI of Duits); LITOUWS *klīuzas* (uit NI of Duits); ESPERANTO *klusu* 'via Duits'.

kluister 'boei' → FRIES *klúster*; FRANS dial. *éclússe*.
kluiszak 'zak met vulling die in de kluisgaten gestopt wordt om water tegen te houden' → RUSSISCH † *kljuzsák*.

kluit 'massa, klont' → FRIES *klute* 'groep, menigte; grote hoeveelheid'; FRANS dial. *clúte; klüp, glüp; cloitre* 'kogel van gehakte steenkool, gekneet met leem; kleverige, leemachtige aarde'.

kluitje 'muntnaam' → FRANS dial. *clouche* 'kleine sou (sou = 1/20 franc)'.

kluiven 'met de tanden vlees van bot halen' → FRIES *kluve*.

kluiver 'kluiffok, driehoekig zeil dat op het kluifhout wordt uitgezet' → FRIES *kluiver*; DUIJS *Klüver* 'driehoekig zeil vooraan'; DEENS *klyver* (uit NI of Nederduits); NOORS *klyver* 'driehoekig stagzeil vóór de fok' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *klyvare* 'soort zeil' (uit NI of Nederduits); FINS dial. *klyyvari, (k)liivari* 'driehoekig stagzeil' 'via Zweeds'; ESTS *kliiver* 'via Russisch'; POOLS *kliwer* 'driehoekig zeil vooraan'; RUSSISCH *klíver* 'driehoekig zeil voor op het schip; (boeventaal) stropdas'; BULGAARS *kliwer* 'driehoekig zeil voor op het schip' 'via Russisch'; AZERI *kliwer* 'driehoekig zeil voor op het schip' 'via Russisch'; LETS *klīvers* (uit NI of Duits); LITOUWS *kliweris* (uit NI of Duits); INDONESIAISCH *keléwar, keléwer* 'driehoekig zeil vooraan, fokzeil'; BOEGINEES

kaléweré; MAKASSAARS *kaléweré*.

kluiverboom 'kluifhout, verlengstuk van de boegspriet' → FRIES *kluiverbeam*; ESTS *kliiverpoom* 'via Russisch'; POOLS *kliwerbom* 'via Russisch'; RUSSISCH *kliverbom*.

kluiverhals 'lijn die of touw dat de onderloefpunt van een zeil neerhoudt' → RUSSISCH † *klívergals*.

kluiverleider 'touw voor de geleiding van een stagzeil' → RUSSISCH † *klíverleer*.

kluiverneerhaler 'lopend touwwerk waarmee een stagzeil wordt neergehaald' → RUSSISCH † *klívernirál*.

kluiverschoot 'touwwerk waardoor de onderste, van de windzijde meest verwijderde hoek van een zeil vastgehouden wordt' → RUSSISCH *klíverskot*.

kluiverval 'touw waarmee men een zeil of ander voorwerp hijst' → POOLS *kliwerfal*; RUSSISCH *klíverfal*.

kluizenaar 'heremiet' → FRIES *kluzener*.

klutsen 'door kloppen doorenmengen' → SRANANTONGO *klúts*.

kluu 'steloper' → DEENS *klyde* (uit NI of Nederduits); NOORS *klyde*.

kluwen 'knot' → PAPIAMENTS † *bol di kluwen*.

knaak 'groot muntstuk, rijksdaalder' → FRIES *knaak*; SRANANTONGO *knaka* 'muntstuk'.

knaap 'jongen' → FRIES *knaap*; ZWEEDS *knape* 'page, schildknaap' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *napé, napon* 'kwajongen, nietsnuut'; AMERIKAANS-ENGELS dial. † *kanaapie* 'kind'.

knaapje 'dragend of steunend voorwerp, klerenhanger, klamp' → ZWEEDS *knep* 'beslag voor het vastmaken van touwen'; FINS *knaappu, knaappi* 'houten twee-armige haak om een touw aan vast te maken (zeevaartterm); klerenhanger (omgangstaal) 'via Zweeds'; INDONESIAISCH *kenap* 'klerenhanger of -beugel'; JAKARTAANS-MALEIS *mèjè kenap* 'tafeltje op één poot'; JAVAANS *kenap, kenep* 'klerenhanger; tafeltje'; MADOEREES *kēnnap* 'tafeltje op één poot'; ROTINEES *kanák* 'bijzettafeltje'; SOENDANEES *kēnap* 'tafeltje'; SINGALEES *kanappu-va* 'tafeltje'.

knabbelen 'kort op iets bijten' → ENGELS † *knabble* 'nibbelen'; ? DUIJS *knabbern* (uit NI of Nederduits).

knagen 'kleine stukjes afbijten; een aanhoudende onaangename gewaarwording veroorzaken' → FRIES *knage*.

knakworst 'soort worst' → CHINEES-MALEIS *knakworst*.

knalpot 'verwijding in de leiding van afgewerkte gassen; uitlaat' → INDONESIAISCH *knalpot*; JAVAANS dial. *knalpot* 'uitlaat'.

knep 'slim, aantrekkelijk' → FRIES *knep*; ENGELS † *nap* 'deskundig, (vak)bekwaam'; JAVAANS dial. *knep* 'slim'; SRANANTONGO *kanapu* 'aantrekkelijk'; SURINAAMS-JAVAANS *knep* 'intelligent'.

knep 'kraps, schaars' → DEENS *knep* (uit NI of Nederduits); NOORS *knapp* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *knapp* (uit NI of Nederduits).

knaphandig '(verouderd) vlug en bekwaam met de hand, vlug' → ZWEEDS *knapphändig* 'mager, summier' (uit NI of Nederduits).

knappen 'een geluid (knap) maken, met een knappend geluid eten' → FRIES *knappe* (in *últsje knappe*) 'een uiltje knappen'; DUIJS † *knappen* 'eten, snappen'.

knapszak 'draagzak met etenswaren' → ENGELS *knapsack* 'ransel, rugzak'; DUIJS † *Knappsack*; DEENS † *knapsæk* 'via Duits'; FRANS † *canapsa* 'op de rug gedragen tas; degene, die de rugzak draagt, meest een soldaat'.

knarsing 'het knarsen' → NEGERHOLLANDS *knarsing*, *knarsing* (van *tand*) 'het knarsen (van tanden)'.
knaster, kanaster 'soort tabak; mand waarin die is verpakt' → DUIJS *Kanaster*, *Knaster* '(verouderd) goede tabak, die in manden verhandeld wordt; (omgangstaal) slechte tabak'; DEENS *kanaster*, *knaster* 'soort tabak'; NOORS *kanaster*, *knaster* 'soort tabak'; ZWEEDS *knaster* 'soort tabak'; RUSSISCH *kanaster*, *knaster*.

knecht 'bediende; voorwerp dat dienst bewijst; windas; klos' → DEENS *knægt* 'jongen, jochie, kwajongen; in kaartspel: boer; plankdrager' (uit NI of Nederduits); NOORS *knekt* 'snuiter; (historisch) knecht' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *knekt* 'bediende, soldaat' (uit NI of Nederduits); FINS *nihti* 'soldaat' 'via Zweeds'; RUSSISCH *knéka*, *knek*; ook: *knecht* 'pen, pin, takelhaak; (zeemanstaal, ironisch) iemand die traag van begrip is'; OEKRAÏENS *knecht* 'pen, pin, takelhaak' 'via Russisch'; AZERI *knexht* 'takelhaak' 'via Russisch'; LITOUWS *knechtas* 'middeleeuwse soldaat in Duitsland'; INDONESIAISCH *kenèk* 'hulpchauffeur, helper van timmerman e.d.'; AMBONS-MALEIS *knèk* 'bediende'; BOEGINEES *karennè* 'bediende'; JAKARTAANS-MALEIS *kenèk* 'hulpchauffeur'; JAVAANS *kenèt*, *kenèk* 'bediende, palfrenier'; KUPANG-MALEIS *knèk* 'bediende'; MENADONEES *knèk* 'bediende'; MINANGKABAU *kenek* 'bediende'; SOENDANEES *kènek* 'bediende, koksmat'; TERNATAANS-MALEIS *knèk* 'bediende'; NEGERHOLLANDS *knecht*, *knegt* 'bediende'; SRANANTONGO *knekti* 'bediende'.

knechttoog '(scheepsterm) aan knecht bevestigd oog om de giek aan te hangen' → FRIES *knechttooch*.

kneden 'door knippen dooreenmengen' → FRIES *knede*.

kneedmachine 'machine om deeg mee te kneden' → FRIES *kneedmasine*.

kneep 'kunstgreep' → NOORS *knep* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *knep* 'handigheidje, truc, foefje' (uit NI of Nederduits).

knerpen 'krakend geluid maken' → FRIES *knerpe*.

knetteren 'scherpe geluiden doen horen' → ZWEEDS *knatträ* (uit NI of Nederduits).

kneuzen 'beschadigen' → NOORS *knuse* 'verbrijzelen, volledig vernielen' (uit NI of Nederduits).

knevel 'stokje om het losdraaien te beletten, boei

→ SCHOTS † *knewel*, *knewill* 'dwarpsen van hout of metaal'; DEENS *knebel* 'prop in mond' (uit NI of Nederduits); NOORS *knebel* 'stokje om in de mond van mens of dier te stoppen om te verhinderen dat deze geluid geeft' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *knävring* 'stokje om het losdraaien te beletten' (uit NI of Nederduits); FINS *kneewrinki* 'spanstok, dwarshout, sluihout' 'via Zweeds'; RUSSISCH *knéven*, *knéven* 'stokje om het losdraaien te beletten'.

knevel(baard) 'snor' → NOORS *knebel* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *knävelborr* 'grote volle snor' (uit NI of Nederduits).

knevelen 'vastbinden' → FRIES *knevelje*.

knie 'verbinding tussen boven- en onderbeen; voorwerp in de vorm daarvan' → NEGERHOLLANDS *kni*, *kini*, *knie* 'verbinding tussen boven- en onderbeen'; BERBICE-NEDERLANDS *kini* 'verbinding tussen boven- en onderbeen'; PAPIAMENTS *kinichi* 'kromhout gebruikt bij het bouwen van kano's, zeilboten e.d.; voorhout van de steven van een boot'; SRANANTONGO *kindi* (ouder: *kni*, *kini*) 'verbinding tussen boven- en onderbeen'; AUCAANS *kini* 'verbinding tussen boven- en onderbeen'; SARAMAKKAANS *kini* 'verbinding tussen boven- en onderbeen' 'via Sranantongo'.

knieren 'de knieën tot op de grond buigen' → FRIES *knijle*, *kniele*; DUIJS dial. *knieren*; DEENS *knæle* (uit NI of Nederduits); NOORS *knæle* (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *kindi* (ouder: *kni*, *kini*).

knieval 'het vallen op de knieën' → NEGERHOLLANDS *val na kni*.

knijf '(gewestelijk) knipmes' → SRANANTONGO *nefi* '(knip)mes' (uit NI of Engels).

knippen 'druk uitoefenen' → ZWEEDS *knipa* 'druk uitoefenen, stekende pijn hebben' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *kènpèp*; *kinipi* 'dichtknippen, knippen; knippen'.

knijper 'knijpend voorwerp' → KUPANG-MALEIS *kaneper* 'knijpend voorwerp; haarspeld'.

knijp (in de knijp) 'in het nauw' → FRANS dial. *dimeûrer è knèp*; *être è tnèp* 'niet stromen (over de luchtverversing van een mijn); de kortste dagen zijn (in december)'; PETJOH *knijp* 'in gevangenschap; in financiële moeilijkheden'.

knijptang 'tang om spijkers mee uit te trekken' → DEENS *knibtang* (uit NI of Nederduits); NOORS *knipetang* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *knieptang*; PAPIAMENTS *kènpèptang*, *kaneiptan*.

knikken 'half doorbreken' → DUIJS *knicken* (uit NI of Nederduits).

knikken 'het hoofd heen en weer bewegen' → FRIES *knikke*.

knikker 'glazen of stenen balletje als kinderspel' → FRIES *knikkert*; ENGELS *knicker* 'balletje van gebakken klei als kinderspel; platte metalen knoop of schijf; werpspel'; ZWEEDS † *knicker* (uit NI of Duits); FRANS dial. *kènike*, *quenique*; *kinic*; *quenette*, *canette* 'knikker waarmee kinderen spelen; zeer

kleine aardappel'; BASKISCH *kanika* 'knikker, balletje' <via Frans>; INDONESISCH *kenèker, néker*; JAVAANS *kenèker, penèker* 'glazen of stenen balletje'; KUPANG-MALEIS *kaniker*; MADOREES dial. *ekër, neker, taneker, tanekër, leker*; MAKASSAARS dial. *kanèkkeré*; MENADONEES *kaniker*; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *klitji*; AMERIKAANS-ENGELS dial. *knicker, nicker* 'balletje van gebakken klei als kinderspel'; PAPIAMENTS *kiniki, ninichi*.

knip 'het knippen; (vogel)val (die knippend dichtslaat)' → FRANS dial. *clipia* 'muizenval'; PAPIAMENTS *kenep* 'snee als merk aangebracht in geteenoor'.

knippa '(Surinaams-Nederlands) vruchtboom met eetbare vruchten' → SURINAAMS-JAVAANS *knipah* 'vruchtboom met eetbare vruchten'.

knippen 'met een schaar snijden' → FRIES *knippe*; ZWEEDS *knipsa* (uit NI of Nederlands); PAPIAMENTS *kènèp*.

knisteren 'een knetterend geluid maken' → ZWEEDS *knastra* (uit NI of Nederlands).

knock-out 'bewusteloos geslagen' → KUPANG-MALEIS *ka'o* (uit NI of Engels).

knoeien 'morsen; slordig werken; rommelen; zwoegen' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *knuie* 'hard werken'; DUIJS dial. *knojen, knoejen* 'langzaam, omslachtig werken'; AMBONS-MALEIS *kanui* 'morsen'; KUPANG-MALEIS *kanui* 'morsen'; MENADONEES *kanui* 'morsen'; TERNATAANS-MALEIS *kanui* 'morsen'; SRANANTONGO *kunui, knui* 'morsen; rommelen'.

knoeierij 'oneerlijk handelen' → SRANANTONGO *knuirèi* 'vervalsing'.

knoesel '(gewestelijk) enkel' → DUIJS dial. *Knüßel, Knüssel, Knüsel, Knissel* 'enkel'.

knoot 'uitwas aan boom' → SCHOTS † *knoot* 'grote brok, homp (bijv. van kaas)'; ZWEEDS *knast* (uit NI of Nederlands); PAPIAMENTS *kònòshi* 'uitwas aan boom; snoezig'.

knoflook 'kruidrij' → PAPIAMENTS *konofló, konoflok* (ouder: *knoflo, knofló*) 'Allium sativum'; SRANANTONGO *kunofroku, knofroku*.

knokkel 'vingergewricht' → FRIES *knokkel*; ENGELS *knuckle* '(hand)gewrichtsknobbel; schenkel, kluif'; SCHOTS *knockle* 'vingergewricht; gewrichtsknobbel'; DEENS *knogle* 'bot' (uit NI of Nederlands); NOORS *knokkel* 'bot, been, knook' (uit NI of Nederlands); SRANANTONGO *koko*.

knokploeg 'verzetsgroep; groep hardhandige ordebezoekers' → FRIES *knokploech*.

knol 'vlezige wortel; iets in de vorm van een knol; groot horloge' → SCHOTS † *knoll* '(van voedsel) groot stuk, brok'; FRANS † *quenolle* 'raap, knol'; INDONESISCH *knol* 'vlezige wortel'; JAVAANS *kenol* 'verdikt stengel- of worteldeel; (deur)knop'; MADOREES *kènnol* 'groot horloge dat van weinig waarde is'; PAPIAMENTS *kònòlchi* 'radijs, eetbare wortel van de Raphanus sp.'

knolkool 'koolrabi' → ENGELS *noll-kholl, nol-kole*.

knook 'bot' → NOORS *knoke* 'knokkel, bot' (uit NI of Nederlands).

knop 'ronde sluiting aan kleding' → GĀ *klope, kloppè*; ZOELOE *inkinobhu* <via Afrikaans>; SHONA *konobo* <via Afrikaans>; INDONESISCH *kenop, kenup*; AMBONS-MALEIS *knop*; JAVAANS *kenup* '(los) knoopje'; KUPANG-MALEIS *kenop*; MENADONEES *kenop*; ROTINEES *kanòk*; TERNATAANS-MALEIS *kenop*; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *knop*; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *kànòp*; MUNSEE-DELAWARE *kanò:p*; UNAMI-DELAWARE *kənò:p*; NEGERHOLLANDS *knop, knoop, kanòp, konòp, konòbɔ*; BERBICE-NEDERLANDS *knopu*; PAPIAMENTS *kònòpi*; SRANANTONGO *knop*; SARAMAKKAANS *konopu* <via Sranantongo>; AROWAKS *konopo* <via Sranantongo>; KARAÏBISCH *konopu* <via Sranantongo>.

knop 'toegehaalde lus aan een touw; eenheid waarin de snelheid van schepen wordt uitgedrukt' → DEENS *knob* (uit NI of Nederlands); NOORS *knop* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *knop*; FINS *knuupi* <via Zweeds>; ESTS *nööp* 'toegehaalde lus aan een touw' (uit NI of Nederlands); RUSSISCH *knop*; LITOUWS *knopas* 'toegehaalde lus aan een touw'.

knopsgat 'spleet in kleding' → AMBONS-MALEIS *knopsgat*; KUPANG-MALEIS *knopsgat*; MENADONEES *knopsgat*; TERNATAANS-MALEIS *knopsgat*; SINGALEES † *knopskattia*; NEGERHOLLANDS *knop gat*; PAPIAMENTS *konoskat*.

knop, knopje 'rond voorwerp als versiering, bescherming of handvat; bloemknop' → ENGELS *knob* 'rond voorwerp als handvat; knobbel'; ENGELS *knop* 'sierknop; sierknop; bloemknop'; FINS *nuppi, knuppi* 'knobbel' (uit NI of Nederlands); RUSSISCH *knopka* 'rond voorwerp als versiering, bescherming of handvat'; AZERI *knopka* 'rond voorwerp als versiering, bescherming of handvat' <via Russisch>; INDONESISCH *kenop, kenot* 'drukknop; bloemknop'; JAKARTAANS-MALEIS *kenop* 'drukknop'; JAVAANS *kenop* 'knopje van machine, toestel'; KUPANG-MALEIS *kanóp* 'rond voorwerp als versiering, bescherming of handvat'; SOENDANEES *kènop* 'deurknop'; PAPIAMENTS † *kònòpi* (ouder: *knoppi*) 'bloemknop'; SRANANTONGO *knopo* 'rond voorwerp als versiering, bescherming of handvat'.

knopen 'd.m.v. knopen vastmaken' → SHONA *konopera* <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *knop*; SRANANTONGO *knopo*.

knopnaald 'speld' → ZWEEDS *knappnål* (uit NI of Nederlands); FINS *nuppineula* 'knopspeld' <via Zweeds>.

knorhaan 'beenvijs' → FRANS dial. *canaron*.

knorhaan 'bepaalde vogel' → ENGELS † *knorhan* 'tragens' <via Afrikaans>.

knorren 'het natuurlijke geluid dat varkens maken' → AMBONS-MALEIS *knor* 'knorren, brommen'; KUPANG-MALEIS *knor* 'pruttelen'; MENADONEES *knor*

‘pruttelen’; TERNATAANS-MALEIS *knor* ‘pruttelen’; NEGERHOLLANDS *gnoer, knor* ‘mopperen, brommen, pruttelen, morren’; SRANANTONGO *knoru* ‘het natuurlijke geluid dat varkens maken; spinnen van een kat’.

knorrig ‘wrevelig’ → SRANANTONGO *knoru*.

knol ‘bosje haar’ → FRIES *knot*.

knul ‘jongen’ → FRIES *knul*.

knuppel ‘jongen, knul, pummel, lomperd’ → FRIES *knuppel*; ZWEEDS *knyffel* ‘bedrieger, grappenmaker, prachtkerel’ (uit NI of Nederduits).

knuppel, knippel ‘dikke stok’ → DEENS *knippel* (uit NI of Nederduits); NOORS *knippel*; RUSSISCH *knípel* ‘stok’; INDONESIAISCH *kenop, kenup* ‘dikke rubberen stok’; JAVAANS *kenup*.

knus ‘behaaglijk-vertrouwd’ → FRIES *knus*.

knutselen ‘fabrieken’ → FRIES *knutselje*.

knuttel ‘stukje touw om zeil of touw bij elkaar te houden’ → ZWEEDS *knyttels*.

kobalt ‘chemisch element’ → INDONESIAISCH *kobal*; JAPANS *kobaruto*.

kobbe ‘zilvermeeuw’ → ENGELS *cob, cobb* ‘mantelmeeuw; stormmeeuw’.

kodak ‘merknaam van een camera’ → INDONESIAISCH *kodak* ‘camera’; BOEGINEES *kôdá* ‘camera’; JAKARTAANS-MALEIS *kodak* ‘camera’; MAKASSAARS *kôdá* ‘camera; foto’; SURINAAMS-JAVAANS *kodhag* ‘camera’.

kodde ‘knots, knuppel’ → SCHOTS † *cud*; FRANS *godet* ‘kleine beker zonder voet en zonder handvat; voederbak; inkt- of verfpot’; ITALIAANS *godet* ‘kleine beker’ ‹via Frans’; AROWAKS *kodya*.

koddig ‘grappig’ → DUIJS dial. *koddig*.

ko ‘herkauwer, vrouwelijk rund’ → MUNSEE-DELAWARE *kó:wəy, ko;j*; LOUP *kui*; MAHICAN *kójak* ‘koeien’; NEGERHOLLANDS *koei, kui, kuj*; BERBICE-NEDERLANDS *kui*; SKEPI-NEDERLANDS *kui*.

koefbrug ‘laaggelegen dek’ → SCHOTS † *cowbrig*; OOST-JIDDISCH *koebrikes* ‹via Russisch’; FINS *kuupryki* (uit NI of Nederduits); ESTS *lendurikabiin*; POOLS *kubryk* ‹via Russisch’; RUSSISCH *kúbrik*; BULGAARS *kubrik* ‹via Russisch’; OEKRAÏENS *kúbrik* ‹via Russisch’; LETS *kubriks*; LITOUWS *kubrikas*.

koek, koekje ‘zoet gebak; kleine koek als versnapering’ → ENGELS *cookie* ‘broodje (Schotland); biskwietje (VS); cakeje’; SCHOTS *cookie, cukie* ‘eenvoudig broodje; prostituee’; DEENS *cookie* ‘kleine koek; programma dat internetgegevens opslaat op harde schijf’ ‹via Amerikaans-Engels’; FRANS dial. *couque, couquelin, coukèbake, couquebaque* ‘soort (kruiden)koek of boekweitflensje’; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *cake* ‘honingraat’; NOORD-SOTHO *kuku* ‘zoet gebak’ ‹via Afrikaans’; TSWANA *kuku* ‘zoet gebak’ ‹via Afrikaans’; ZOELOE *kukisi* ‘gebakken brood’ ‹via Afrikaans’; ZUID-SOTHO *kuku* ‘zoet gebak’ ‹via Afrikaans’; AMERIKAANS-ENGELS *cookie, cooky, cookey* ‘biskwietje; programma dat internetgegevens

opslaat op harde schijf’; NEGERHOLLANDS *koeki, kuki, kukkie* ‘zoet gebak’; BERBICE-NEDERLANDS *kuku* ‘zoet gebak’; PAPIAMENTS *kuki* (ouder: *koeki*) ‘zoet gebak’ (uit NI of Engels); SRANANTONGO *kuku* ‘taart, zoet gebak’; AUCAANS *koekoe* ‘gebak, koekje’; SARMAKKAANS *kúku* ‘gebak, suikergoed, cassavebrood’ ‹via Sranantongo’; AROWAKS *kuku* ‘gebak’ ‹via Sranantongo’; SARNAMI *kuku* ‘zoet gebak’; SURINAAMS-JAVAANS *kuku* ‘zoet gebak’ ‹via Sranantongo’.

koekeloeren ‘zonder bezigheid uitkijken’ → DEENS *kukkelure* ‘in je eentje zitten kijken’ (uit NI of Nederduits); NOORS *kukelure* ‘stil zitten te peinen’ (uit NI of Nederduits).

koekjes ‘kleine koeken als versnapering’ → AMBONS-MALEIS *kukis* ‘gebak’; JAVAANS *kokis* ‘gebak, biskwietjes’; KEIËES *kukis* ‘koekje, gebak’; KUPANG-MALEIS *kokis* ‘droge biskwietjes’; LETINEES *kuksi* ‘koekjes, gebak in het algemeen’; ? MADOEREES *kūkīs* ‘soort pannenkoek’; MENADONEES *kukis* ‘koekjes, gebak in het algemeen’; ROTINEES *kokis* ‘koekjes, gebak’; CREOOLS-PORTUGUEES (MALAKKA) *kukis* ‘cake’; SINGALEES *kokis* ‘soort oliekoek’.

koekoek ‘vogelsoort’ → JAPANS † *kūkū*.

koel ‘matig koud’ → FRIES *koel*; NEGERHOLLANDS *koel*; BERBICE-NEDERLANDS *kulu*.

koelbak ‘bak waarin iets gezet wordt om te verkoelen’ → ENGELS † *cool-back* ‘bak waarin het aftreksel van mout bij het bierbrouwen wordt gekoeld’.

koelen ‘koeler doen worden’ → NEGERHOLLANDS *koel*.

koelie ‘dagloner’ → PAPIAMENTS *kuli* ‘Indiër’; SRANANTONGO *kuri, akuri, kuli* ‘scheldnaam voor Hindoestaan(s)’; SURINAAMS-JAVAANS *kuli* ‘Hindoestaan(s)’.

koeling ‘het koelen of gekoeld worden’ → DEENS *kuling* ‘stevige wind; (dialect) bui met regen en sneeuw’; NOORS *kuling* ‘bries’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kuling* ‘stevige wind, circa 14-21 m/s’.

koelkast ‘kast waarin etenswaar koel gehouden wordt’ → INDONESIAISCH *kulkas*; BALINEES *kulkas*; BOEGINEES *kulekâse*; JAKARTAANS-MALEIS *kulkas*; MENADONEES *kulkas*; MINANGKABAUS *kulkas*.

koelte ‘frisheid’ → DEENS † *kulte* ‘(scheepvaart) frisheid’.

koeltje ‘wind; zwakke luchtstroming’ → ZWEEDS † *kultje* ‘bries’.

koelzeil ‘zeil dat frisse lucht moet binnenleiden’ → MAKASSAARS *korosêl, korosêlé* ‘luchtroker op een schip, windvanger in patrijfspoot’.

koepel ‘halfbolvormige overwelling’ → INDONESIAISCH *kupele*; MENADONEES *kupele*; SOENDANEES *kopêl*; NEGERHOLLANDS *koeper* ‘iemand die een halfbolvormige overwelling om een (wijn)vat plaatst’; SRANANTONGO *kupu*.

koerier ‘bode’ → INDONESIAISCH *kurir*; MINANGKABAUS *kurir*.

koers ‘richting, route; prijs van geld, waardepapieren’ → DUIJS *Kurs* ‘richting, reisroute, traject’; ? ZWEEDS

kos 'weg' (uit NL of Nederduits); RUSSISCH *kurs* 'scheepskoers; geldkoers; (Sovjettaal) richting in de politiek'; OEKRAÏENS *kurs* 'scheepskoers; geldkoers' <via Russisch>; AZERI *kurs* 'richting; scheepskoers; geldkoers' <via Russisch>; INDONESIAISCH *kurs* 'prijs van geld, waardepapieren'; SRANANTONGO *kurs* 'richting, route'.

koer(t)huis 'wachthuis, wachttorens' → ZWEEDS *kur* 'wachthuisje' (uit NL of Nederduits).

koeskoes 'buideldier dat onder andere in Indonesië voorkomt' → ENGELS *couscous* 'buideldier'.

koeskoes 'matrozenkost van gortepap met azijn en kruiden' → DEENS *couscous* 'matrozenkost'.

koest 'rustig' → FRIES *koes*.

koet 'ralvogel' → FRIES *koet*; ENGELS *coot* 'ralvogel; sukkel, dwaas'.

koets 'rijtuig' → MADOEREES dial. *kūs, rata ēkkūs*; SINGALEES *kōcci-ya*; PAPIAMENTS † *koets*.

koetsier 'bestuurder van een koets' → INDONESIAISCH *kusir*; JAVAANS *kusir, sir*; MADOEREES *kosir, koser, gusir, gusir*; MAKASSAARS *kūsiri, pakūsiri* 'koetsier, chauffeur'; MENADONEES *kusir*; MINANGKABAUS *kusia*; SOENDANEES *kusir*; PETJOH *koesir*; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *koesier*; SRANANTONGO *kutsiri*.

koevoet 'spaak die eindigt in een klauw' → FRIES *koefoet*.

kof 'zeilschip' → ENGELS *koff* 'logge tweemaster'; DUIJS *Kuff* 'kustvaartuig met twee masten en platte bodem, vooral gebruikt in Oost-Friesland en Nederland'; DEENS *kuf* 'schip met platte bodem, vooral gebruikt in Nederland en Duitsland'; NOORS *koff* 'klein platbodemd zeilschip' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *koff* 'soort klein Hollands transportzeilschip'; FRANS *koff* 'Hollands koopvaardijschip met zeilen'; RUSSISCH *kof* 'Hollands kustvaartuig met twee masten'; LITOUWS *kufas* 'Hollands kustvaartuig met twee masten' (uit NL of Duits).

koffer 'reistas' → DUIJS *Koffer*; DEENS *kuffert* (uit NL of Nederduits); NOORS *koffert* (uit NL of Nederduits); POOLS *kufer, kufra* <via Duits>; HONGAARS *koffer* <via Duits>; INDONESIAISCH *koper*; AMBONS-MALEIS *kōfor*; BOEGINEES *kōporó*; JAKARTAANS-MALEIS *koper*; JAVAANS *koper, kopor*; KUPANG-MALEIS *kōfor*; MADOEREES *kopēr*; MAKASSAARS *kōporó*; MENADONEES *kōfor*; MINANGKABAUS *kopor*; SOENDANEES *kompōr*; TERNATAANS-MALEIS *kōfor*; BERBICE-NEDERLANDS *kofru*; SRANANTONGO *kofru* 'reistas, kist'; SARNAMI *kofru*; SURINAAMS-JAVAANS *koper*.

koffie 'drank uit koffiebonen' → ENGELS *coffee* 'drank van koffiebonen; (zaden van de) koffiëplant'; DUIJS dial. *Kuffi*; RUSSISCH *kófe, kófij*; OEKRAÏENS *kófe* 'als koopwaar en als drank' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *kófe* <via Russisch>; INDONESIAISCH *kopi*; AMBONS-MALEIS *koffi*; ATJEHNEES *kupi* 'drank uit koffiebonen, gemalen koffiebonen'; GIMÁN *kofi*

'drank uit koffiebonen; koffiëstruik'; IBAN *kupi* (uit NL of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *kupi, kopi*; JAVAANS *kopi*; KEIËES *kuf*; KUPANG-MALEIS *koffi*; LETINEES *kopi*; MADOEREES *kopi, kupi*; MAKASSAARS *kōpi*; MENADONEES *koffi*; MINANGKABAUS *kopi*; NIAS *kofi*; SAVU *kowi* 'drank uit koffiebonen'; SASAKS *kupi*; SOENDANEES *kopi*; TERNATAANS-MALEIS *koffi*; PETJOH *kopie* <via Indonesisch/Maleis>; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *coffie*; CREOOLS-PORTUGEEES (MALAKKA) *kofi* (uit NL of Engels); TAMIL dial. *kōppi*; JAPANS *kōhi*; NEGERHOLLANDS *kofi, coffie, koffee*; BERBICE-NEDERLANDS *kofi*; PAPIAMENTS *kōfi* (ouder: *koffi*); SRANANTONGO *kofi*; AUCAANS *kofi*; SARMAKKAANS *kofi* <via Sranantongo>; AROWAKS *kofi*; SARNAMI *kofi*; SURINAAMS-JAVAANS *kofi, kopi* <via Sranantongo>.

koffiedik 'bezinsel van koffië' → FRIES *koffiedik*.

koffiedikkijker 'iemand die de toekomst voorspelt' → FRIES *koffekiker, koffjgromkiker*.

koffiekan 'kan om koffië in te zetten en te laten trekken' → SOENDANEES *gopikan*.

koffieketel 'koffiepot' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *coffee-kettle* <via Afrikaans>.

kog, kogge 'scheepstype' → DEENS *kogge* 'middeleeuws breed zeilschip' (uit NL of Nederduits); NOORS *kogg, kogge* 'breed hanzeatisch oorlogs- en handelsvaartuig' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *kogg* 'middeleeuws breed zeilschip' (uit NL of Nederduits); FINS *kogge* 'middeleeuws zeilschip' (uit NL of Nederduits); FRANS *coche d'eau* 'trekschuit'; ITALIAANS *cocca* 'middeleeuws breed zeilschip' (uit NL of Duits); POOLS *koga, kogga* (uit NL of Duits); SLOVEENS *koga* 'middeleeuws breed zeilschip' (uit NL of Duits); LITOUWS *kogas* 'middeleeuws breed zeilschip' (uit NL of Duits).

kogel 'projectiel' → INDONESIAISCH *kohel*; NEGERHOLLANDS *koegel* 'rond of cilindervormig projectiel met spitse punt dat uit een vuurwapen wordt geschoten'; SRANANTONGO *kugru*; AROWAKS *kogel*.

kogellager 'ondersteuning van draaiende as in bus met bolletjes' → INDONESIAISCH *kolaher, kogellaher*; JAKARTAANS-MALEIS *kolaher*; JAVAANS dial. *kohelaher*.

kohier 'register' → INDONESIAISCH *kohier* 'schattinglijst (belasting)'; JAVAANS *kohir* 'register; kohiënummer; uittreksel uit een kohië; bewijs; toebedeelde taak'.

kok 'die spijzen toebereidt' → DEENS *kok* (uit NL of Nederduits); NOORS *kokk* (uit NL of Nederduits); FINS *kokki* 'iemand die spijzen toebereidt; scheepskok' (uit NL of Nederduits); ESTS *kokk* 'scheepskok' (uit NL of Nederduits); FRANS *coq* 'scheepskok'; POOLS *kok* 'scheepskok'; RUSSISCH *kok* 'scheepskok'; BULGAARS *kok* 'scheepskok'; LETS *koks* 'scheepskok'; LITOUWS *kokas* 'scheepskok'; INDONESIAISCH *koki*; BOEGINEES *kōki* 'kookster'; JAKARTAANS-MALEIS *koki* 'kookster'; JAVAANS

koki 'kokkie; die spijzen toebereid'; MADOERES *koki*, *kūki* 'kookster'; MENADONEES *koki* 'kookster'; MINANGKABAUS *koki*; MUNA *koki*; NIAS *koki*; SOENDANEES *koki* 'kok, kokkin'; PETJOH *kokentje spelen* 'een kok nadoen (spel)'; PETJOH *koki*, *kokkie* <via Indonesisch/Maleis>; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *kokkie*; SINGALEES *kōki-yā*; JAPANS *kokku*; KOREAANS † *kok-sang* 'die spijzen toebereid, lett. meneer kok' <via Japans>; NEGERHOLLANDS *kokki*, *koki* 'kok, kokkin, keukenmeid'; PAPIAMENTS *kōki* (ouder: *kokki*) 'man of vrouw die de spijzen toebereid; (verouderd) keukenmeid, kok'; SRANANTONGO *koki*; SURINAAMS-JAVAANS *koki* 'hulp in de huishouding'.

kokuarde 'onderscheidingsteken op hoofddeksel' → INDONESISCH *kokuarde* 'hoed- of mutsstrik, lint of roos van bepaalde kleur als partij- of nationaal teken'; JAVAANS *kokar* 'hoed- of mutsstrik, lint of roos van bepaalde kleur als partij- of nationaal teken'.

koken 'verhitten, spijzen toebereiden' → DEENS *koge* 'verhitten' (uit NI of Nederduits); NOORS *koke* 'op het kookpunt brengen of zijn' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *koka* 'verhitten' (uit NI of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *cook* 'verhitten' <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *kook*, *kōk*, *kok*, *kuk* 'koken, verhitten (tot het kookpunt brengen)'; BERBICE-NEDERLANDS *koki*; SARMAKKAANS *akōki* 'gekookte rijst'.

koker 'etui, huls; ondergrondse buis voor waterlozing' → ENGELS *koker* 'sluis(deur)'; DEENS *kogger* 'pijlenkoker' (uit NI of Nederduits); NOORS *kogger* 'pijlenkoker' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *koger* 'etui, huls' <via Deens>; RUSSISCH *kōkor*, *kōker* 'kardoeskoker'; INDONESISCH *koker* 'schacht'; PAPIAMENTS † *kokkertsje* 'etui, huls'; SRANANTONGO *kokro* 'duiker, huls'; SRANANTONGO *kokriki* 'sigarenkoker'; AROWAKS *kokoro* 'duiker onder een weg'; SARNAMI *kokro* 'duiker (onder een brug)'; SURINAAMS-JAVAANS *kokro* 'duiker (voor water), buis' <via Sranantongo>; CARIBISCH-ENGELS *koker* 'duiker als onderdeel van een waterbeheersingssysteem; sluisdeur'.

kokerboom 'plantensoort' → ENGELS *kokerboom*; *quiver tree* 'boomvormige aloë' <via Afrikaans>.

kokernoot 'kokosnoot' → ENGELS *coker*, *cokernut*.

kokinje 'gesmolten suiker als lekkernij' → SRANANTONGO *kokinya* 'lekkernij'.

kokkel 'schelpdier' → NEGERHOLLANDS *kokalus*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kokelus* <via Negerhollands>.

kokkerd 'iets groots; grote neus' → FRIES *kokkert*.

kokos 'benaming voor boom en vrucht' → POOLS *kokos*; RUSSISCH *kokós*; OEKRAÏENS *kokós* <via Russisch>; GĀ *kokós*.

kokosnoot 'vrucht van de kokospalm' → DEENS *kokosnød*; NEGERHOLLANDS *kookeneet*, *kookerneet*; BERBICE-NEDERLANDS *kokonoto*; SRANANTONGO

kokonoto; SARMAKKAANS *kōkōnotō* 'kokospalm; vrucht van de kokospalm' <via Sranantongo>.

koksmat 'assistent van de kok' → DEENS *koksmat* 'assistent van de scheepskok'; NOORS *kokksmat* 'assistent van de scheepskok' (uit NI of Engels); ZWEEDS *kokksmat*; FINS *koksmati* 'assistent van de scheepskok' <via Zweeds>.

kolderstok 'onderdeel van de stuurinrichting van een schip' → DEENS † *kullerstok*, *kolderstok*; ZWEEDS † *kullerstok*.

kolf 'achterste deel van een hand- of vuistvuurwapen; glas voor het koken of destilleren van vloeistoffen; bloeikolf' → DEENS *kolbe* (uit NI of Nederduits).

kolf 'slaghout voor het kolfspel' → ENGELS *golf* 'slagbalspel'; SCHOTS *gowf*, *golf*; *gouff*, *goiff*, *goff* 'balspel'; DUIJS *Golf* 'balspel' <via Engels>; DEENS *golf* 'balspel' <via Engels>; NOORS *golf* 'balspel' <via Engels>; ZWEEDS *golf* 'spel met houten bal en slaghout' <via Engels>; FINS *golf* 'spel met houten bal en slaghout' <via Engels>; FRANS *golf* 'golf (sport); golfterrein; wollen vest (verouderd); golfbroek (verouderd)' <via Engels>; ITALIAANS *golf* 'golfspel' <via Engels>; PORTUGEEES *golfe* 'balspel' <via Engels>; TSJECHISCH *golf* 'balspel' <via Engels>; SLOWAAKS *golf* 'balspel' <via Engels>; POOLS *golf* 'balspel' <via Engels>; KROATISCH *golf* 'spel met kleine balletjes en speciale stokken om de bal mee weg te slaan' <via Engels>; MACEDONISCH *golf* 'spel met kleine balletjes en speciale stokken om de bal mee weg te slaan' <via Engels>; SERVISCH *golf* 'spel met kleine balletjes en speciale stokken om de bal mee weg te slaan' <via Engels>; SLOVEENS *golf* 'spel met kleine balletjes en speciale stokken om de bal mee weg te slaan' <via Engels>; BULGAARS *golf* 'spel met houten bal en slaghout' <via Engels>; GRIEKS *gkolf* / *golf* 'balspel' <via Engels>; MALTEES *golf* 'balspel' <via Engels>; ESPERANTO *golfo* 'balspel' <via Engels>; TURKS *golf* 'balspel' <via Engels>; KOERDISCH *golf* 'balspel' <via Engels>; PERZISCH *golf* 'balspel' <via Engels>; ARABISCH (MSA) *golf* 'balspel' <via Engels>; INDONESISCH *golf* 'balspel' <via Engels>; MADOERES *gōlēp* 'balspel' <via Engels>.

kolfbaan 'baan voor een spel gespeeld met een bal en stok' → AMERIKAANS-ENGELS † *kolf baan*.

kolibrie 'vogelsoort' → INDONESISCH *kolibri* 'klein vogeltje'.

koliek 'darmkramp' → INDONESISCH *kolik*.

kolk 'maalstroom' → JAVAANS *kolek* 'in een draaikolk terecht komen'.

kollumer 'Nederlandse kaassoort' → DUIJS *Kollumer*.

kolokwint 'komkommerachtige plant' → JAPANS † *korokinto* 'komkommerachtige plant, Citrullus colocynthis'.

kolom 'zuil; iets in de vorm van een zuil' → FRIES *kolom*; INDONESISCH *kolom*; BOEGINEES *kolōng*; JAVAANS *kolem*; MADOERES *kolom*, *kolong*; SOENDANEES *kolēm*; SINGALEES *kulunnā*, *kuluna* 'zuil' (uit NI of Portugees); PAPIAMENTS *kolòm* 'zuil';

iets in de vorm van een zuil; verticale bedrukte strook van een bladzijde; verticale reeks.

kolombijntje 'zacht soort gebakje' → INDONESISCH *kolembéng* 'zeer zacht gebakje'; JAVAANS dial. *klembèn* 'soort van cakeje'; MADOEREES *kalēmben*; MAKASSAARS *kolombéng*.

kolonel, kornel 'hoofdofficier' → FRIES *kolonel*; INDONESISCH *kolonél*; ATJEHNEES *keureunèn*; BOEGINEES *kolonélé*; JAKARTAANS-MALEIS *kornèl*; JAVAANS *kulnèl*; MADOEREES *kornel*; SOENDANEES *kornel*; SINGALEES *kornel*.

koloniaal 'm.b.t. een kolonie' → INDONESISCH *kolonial*; JAVAANS *kolonial*.

kolonialisme 'systeem waarbij een land vreemde kolonies in stand houdt, speciaal voor economische doeleinden' → INDONESISCH *kolonialisme*.

kolonie 'nederzetting' → INDONESISCH *koloni* 'nederzetting; elk territorium dat bestuurd wordt door een vreemde staat'; SRANANTONGO *kolonia*, *kolowni*.

kolonisatie 'het koloniseren' → INDONESISCH *kolonisasi* 'het koloniseren; transmigratie'.

koloniseren 'een kolonie stichten' → INDONESISCH *kolonisir*.

kolossaal 'enorm, gigantisch' → INDONESISCH *kolosal*.

kom, kommetje 'vaatwerk; iets komvormigs' → DUTS dial. *Kumme* 'vaatwerk'; DEENS *kumme* 'vaatwerk' (uit NI of Nederduits); NOORS *kum*, *kumme* 'groot reservoir; bak, put; vaatwerk in de vorm van een halve bol' (uit NI of Nederduits); POOLS *komigga* 'bootje, schuit, platboomd vaartuig'; RUSSISCH *komjága*, *kamjága* 'uit een boomstam uitgeholde boot; vat, kuip'; RUSSISCH † *kúmka* 'theekopje zonder schotel, spoelkommetje'; OEKRAÏENS *kúmka* 'theekopje zonder schotel, spoelkommetje' <via Russisch>; OEKRAÏENS *komjáchá* 'bootje, schuit, platboomd vaartuig'; WIT-RUSSISCH *kamjácha*, *kamjá* 'trog'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kommetjie* <via Afrikaans>; ZOELOE *inkomishi* 'vaatwerk' <via Afrikaans>; SHONA *komichi* 'theekopje zonder schotel' <via Afrikaans>; INDONESISCH *kom* 'grote aardewerk kop zonder oor'; ? JAKARTAANS-MALEIS *lampu kom* 'Petromax-lamp'; NEGERHOLLANDS *kommetje*, *komintji*, *kom* 'vaatwerk'; BERBICE-NEDERLANDS *konghi* 'theekopje zonder schotel'; PAPIAMENTS *kómchi*, *kònchi* (ouder: *kommetsje*) 'vaatwerk'; SRANANTONGO *komki* (ouder: *komiki*); AROWAKS *komiki*, *kuñki* 'vaatwerk' <via Sranantongo>; KARAÏBISCH *komiki* 'vaatwerk'; SARNAMI *komki* 'vaatwerk' <via Sranantongo>; POLYNESISCH *kumete* 'vaatwerk'.

kombaars 'grove wollen matrozendeken' → ENGELS *kombaars* 'deken, spreï' <via Afrikaans>; ZOELOE *unkumbese* 'deken' <via Afrikaans>.

kombof '(verouderd) schuurtje, hokje waarin gekookt wordt' → DUTS *Kabuff* 'noodkeuken' (uit NI of Nederduits).

komhuis, kabuis 'scheepskeuken' → ENGELS

caboose 'scheepskeuken; personeelswagon (VS); hut, woonwagen'; DUTS *Kombüse*, *Kabuse* (uit NI of Nederduits); OOST-JIDDISCH *kamboezn* <via Russisch>; DEENS *kabys*, *kambys* (uit NI of Nederduits); NOORS *kabyss*, *kabyssse* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kabyss* 'scheepskeuken, hok, kamertje, kot' (uit NI of Nederduits); FINS *kapyysi* <via Zweeds>; ESTS *kambüüs*; FRANS *cabuse* 'voorraad- en distributiekamer op een schip; hok, krot'; ITALIAANS *cambusa* 'voorraadkamer op een schip'; POOLS *kambuz*; KROATISCH *kambuz* <via Italiaans>; RUSSISCH *kámbúz*, *kámbús* 'scheepskeuken; (militair) mensa'; BULGAARS *kambuz* <via Russisch>; OEKRAÏENS *kámbúz* <via Russisch>; AZERI *kambuz* <via Russisch>; LETS *kambīze*; LITOUWS *kambuzas* <via Russisch>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *komhuis* 'keuken' <via Afrikaans>; AMERIKAANS-ENGELS *caboose* 'scheepskeuken; veldkeuken; hut; personeelswagon'; NEGERHOLLANDS *kamboes*, *kambus* 'keuken'; BERBICE-NEDERLANDS *kumbusi* 'keuken'; SKEPI-NEDERLANDS *kumbus* 'keuken; kamer'.

komedie 'blijspel' → INDONESISCH *komidi* 'blijspel; theater'; ATJEHNEES *keumidi* 'allerlei kunstverrichtingen, toeren'; JAVAANS *kemidhi*, *kumedhi*, *kumendhi*, *komidhi*, *komindhi* 'Javaans-Maleise opera; Europees toneel'; MADOEREES *komedi*, *kamedi*, *komedhi*, *kumedhi*, *komedhih*, *kumedhih* 'komedie, komediespel; spel waarbij entreegeld betaald wordt, zoals paardenspel, ook topeng-spel'; MAKASSAARS *kamèdi*, *komèdi* 'toneel, bioscoop'; SASAKS *kumidi* 'toneelgenre'; SOENDANEES *komedi* 'Europees theater; komediespel'; PETJOH *koemedie*, *komedie*, *comedie* 'schouwburg, toneel, theater' <via Indonesisch/Maleis>; NEGERHOLLANDS *komedie*; SRANANTONGO *komedi*.

komet 'staartster' → INDONESISCH *komét*, *komit*; PAPIAMENTS *komet*.

komen 'een plaats bereiken' → JAVINDO *kom* 'naar iemand toe gaan'; NEGERHOLLANDS *kō*, *kom* 'een plaats bereiken, aankomen; worden, gebeuren, tot stand komen'; BERBICE-NEDERLANDS *kumu*; SKEPI-NEDERLANDS *kum*; SRANANTONGO *kon* (uit NI of Engels).

komfoor 'toestel om iets warm te houden' → ENGELS *komfoor* '(voet)stoof; schotelwarmer' <via Afrikaans>; DUTS dial. *Komfoor* 'warmhouder (voor koffie en thee), gloeipan'; DEENS *komfur* 'toestel om eten op te bereiden'; NOORS *komfyr* 'fornuis'; RUSSISCH *kamfórka*, *komfórka*, *konfórka*, *kanfórka* 'spirituslamp; toestel om iets warm te houden; bovenste opzetstuk van een theezetapparaat'; OEKRAÏENS *konfórka* 'spirituslamp; toestel om iets warm te houden' <via Russisch>; AZERI *konfórka* 'bovenste opzetstuk van gasfornuis' <via Russisch>; INDONESISCH *kompor*; BALINEES *kompor*; BOEGINEES *kòmporó*; JAVAANS *kompor*, *komur* 'toestel om iets warm te houden, petroleumstel,

- gasstel'; MENADONEES *konfor*; MINANGKABAUS *kompor*; SOENDANEES *kompor*; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *convoor*; NEGERHOLLANDS *komfoor*, *konfört* 'houtskoop'; PAPIAMENTS *konfó* (ouder: *komfoor*); SRANANTONGO *konforo* 'kooktoestel'; SARMAKKAANS *konfoólo* 'kooktoestel' <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *kompor*.
- komiek** 'grappenmaker, humorist' → INDONESISCH *komik*.
- komijn** 'plantengeslacht; zaad daarvan' → GĀ *komi* (uit NI of Deens); JAPANS † *komein* 'plantengeslacht, Cuminum cyminum'; NEGERHOLLANDS *komin*.
- komijnekaas** 'kaas met komijnzaad' → SRANANTONGO *kombekasi*.
- komisch** 'lachlust opwekkend' → INDONESISCH *komik*.
- komkommer** 'langwerpige vrucht' → AMBONS-MALEIS dial. *kòmorkòmor*; MUNSEE-DELAWARE *kòmkómás*; UNAMI-DELAWARE *kúkumas*; LOUP *kemegom*; MAHICAN *kumkumsch*; NEGERHOLLANDS *kongkomber* (uit NI of Engels); PAPIAMENTS *kònkòmber* (ouder: *komkomber*) 'vrucht van de Cucumis sativus, alsmede die van de Cucumis anguria'; SRANANTONGO *komkomro*, *konkomro*; AUCAANS *komoekomoe*.
- komma** 'leesteken' → INDONESISCH *koma*; BOEGINEES *kôma*; MADOEREES *koma*; MINANGKABAUS *koma*; JAPANS *konma*; PAPIAMENTS *kôma*; SRANANTONGO *koma*.
- kommer** 'leed' → DEENS *kummer* (uit NI of Nederduits); NOORS *kummer* (uit NI of Nederduits).
- kompaan** 'kameraad' → DEENS *kumpan*, *kompan* 'kameraad (is meestal negatief bedoeld)' (uit NI of Nederduits); NOORS *kumpan*, *kompan* (uit NI of Nederduits); ZWEDS *kumpan* (uit NI of Nederduits); FINS *kumppani* <via Zweeds>; SRANANTONGO *kompe* 'maat, kameraad; ploegmaat'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *komadu* 'maat' <via Negerhollands>.
- kompas** 'instrument dat de windstreken aanwijst' → FINS *kompassi* (uit NI of Duits); RUSSISCH *kómpas*; INDONESISCH *kompas*; AMBONS-MALEIS *kompas*; BOEGINEES *kompásu* 'passer'; JAKARTAANS-MALEIS *kompas*; KUPANG-MALEIS *kompas*; MADOEREES *kompas* 'kompas in zakuurwerken'; MAKASSAARS *kompásu* 'passer'; MENADONEES *kompas*; TERNATAANS-MALEIS *kompas*; JAPANS *konpasu* 'passer; kompas; benen (slang)'; KOREAANS *k'omp'asú* 'passer; scheepskompas' <via Japans>; NEGERHOLLANDS *kompos*; SRANANTONGO *kompas*.
- kompres** 'natte omslag' → INDONESISCH *komprés* 'natte gevouwen doek als heelmiddel'; BALINEES *komprés* 'een band plakken'; JAKARTAANS-MALEIS *kompres*; JAVAANS *komprés*; MADOEREES *kompres*; MENADONEES *komprés*; MINANGKABAUS *kompres*; SURINAAMS-JAVAANS *komprés*.
- komst** 'het komen' → NEGERHOLLANDS (*die*) *kom* 'wat komt, toekomst'.
- kondschap** 'bericht, informatie; (verouderd) kennis' → ZWEDS *kunskap* 'kennis; opvatting' (uit NI of Nederduits).
- konfijt** 'in suiker ingelegde vruchten' → ENGELS *konfyt* 'in suiker ingelegde vruchten; jam' <via Afrikaans>; PAPIAMENTS *dader kónfeit* 'gekonfijte dadels'.
- konijn** 'haasachtige; (Surinaams-Nederlands) goudhaas' → DUIJS *Kaninchen* 'haasachtige'; DEENS *kanin* 'haasachtige; (sport) een groentje' (uit NI of Nederduits); NOORS *kanin* 'haasachtige' (uit NI of Nederduits); ZWEDS *kanin* 'haasachtige' (uit NI of Nederduits); FINS *kani*, *kaniini* 'haasachtige' <via Zweeds>; TAMAZIGHT (NOORD-MAROKKO) *aqnin* 'haasachtige'; INDONESISCH *kelinci* 'haasachtige'; AMBONS-MALEIS *knèince* 'haasachtige'; BOEGINEES *kalinci* 'haasachtige'; KUPANG-MALEIS *klince* 'haasachtige'; MENADONEES *klince* 'haasachtige'; MINANGKABAUS *kalinci* 'haasachtige'; SOENDANEES *kělonci* 'haasachtige'; TERNATAANS-MALEIS *klince* 'haasachtige'; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *kleentje*, *klentje* 'haasachtige'; PAPIAMENTS *konèncchi* (ouder: *konijtsje*) 'Europees konijn, Oryctolagus; soort haas die onder andere op Curaçao en Aruba voorkomt, Sylvilagus floridanus nigronuchalis'; SRANANTONGO *kon(i)koni* 'agoeti, goudhaas'; AROWAKS *koneso* 'goudhaas' <via Sranantongo>; SARNAMI *konkoni*, *kunkuni* 'goudhaas' <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *koni-koni* 'goudhaas, kantjil' <via Sranantongo>.
- koning** 'regerend vorst' → GĀ *konō* (uit NI of Deens); ? MOHEGAN-PEQUOT *kunnung* 'hoofd'; NEGERHOLLANDS *konig*, *kinin*; SRANANTONGO *kownu*, *konu*, *konim*; AUCAANS *konoe* <via Sranantongo>; AROWAKS *kónoe* <via Sranantongo>; KARAÏBISCH *konu* 'regerend persoon; koning, koningin, president' <via Sranantongo>.
- koningin** 'regerend vorstin' → NEGERHOLLANDS *koninginne*, *kooningin*; SRANANTONGO *konegen*.
- koning(inne)verjaring** 'dag waarop koning of koningin jarig is, koninginnedag' → MENADONEES *koning verjār* 'verjaardag van de Nederlandse koning'; SRANANTONGO *konfryari* 'koninginnedag'; SARNAMI *konfaryári*, *konfiári* 'kermis' <via Sranantongo>.
- koningklipvis** 'vissensoort' → ENGELS *kingklip* 'Zuid-Afrikaanse zeevis, in het bijzonder de tandbaars' <via Afrikaans>.
- koningkind** 'kind van een koning' → NEGERHOLLANDS *kininkin*.
- koningvis** 'naam voor verschillende opvallend grote en mooie vissen' → PAPIAMENTS *kónofes*, *konefes* 'Scomberomorus cavalla'.
- koningseer** 'kliergezwel' → FRANS dial. *colichez*.
- koninklijk** 'als een koning' → NEGERHOLLANDS *kooninglyk*.
- koninkrijk** 'land waarover een koning of een koningin regeert' → NEGERHOLLANDS *koningriek*,

koningrik.

konkel 'slag, draai om de oren' → PAPIAMENTS *kònkèl* (ouder: *konkel*) 'harde tik op het hoofd, met gebogen middelvinger'.

konkelen 'intrigeren' → ZWEEDS *kuckla* (uit Nl of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *konkel* (via Afrikaans); INDONESIAISCH *kongkol* 'intrigeren, samenzweren'; AMBONS-MALEIS *skongkol* 'samenzweren'; BOEGINEES *sikôngkoló*; JAKARTAANS-MALEIS *sekongkol* 'afspraak om iets slechts te gaan doen'; JAVAANS *sekongkel*; MADOREES *konkèl*; MAKASSAARS *sikôngkoló* 'knoeien, intrigeren'; MENADONEES *skongkol*; SOENDANEES *konkol*; PAPIAMENTS † *konkel* 'bekokstoven'; SRANANTONGO *konkru* 'smoezen, kwaadspreken, roddelen; gekonkel'; SARAMAKKAANS *kongò, kókisi, konku, gongosá* 'kwaadspreken, roddelen' (via Sranantongo); SURINAAMS-JAVAANS *kongkru, sekongkel, nyekongkel* 'verklappen, verklikken, kwaadspreken, roddelen' (via Sranantongo).

konkelpot 'roddelaarster' → AMERIKAANS-ENGELS dial. † *konkepot* 'roddelaarster, schreeuwelijk, viswijf'.

konstabel 'onderofficier bij de marine; kanonnier; toezichthouder' → RUSSISCH † *konstápel* 'officiersrang, geschutscommandant bij de zeeartillerie'; INDONESIAISCH *setabel(an)* 'artillerie'; JAVAANS *kestabel, setabel* 'onderofficier; kanonnier'; MADOREES *satabèl, satabèllàn* 'artillerist; politiebeampte'; SOENDANEES *istapèl* 'kanonnier; politiebeampte'; SINGALEES *kostapal, kostāpal* 'politieagent'.

kont 'achterste, achterwerk' → DUIJS dial. *Kunte*; BERBICE-NEDERLANDS *kundu*.

kontlikker 'slijmerd' → FRIES *kontlikker*.

kontwacht 'touw over de klamp' → ZWEEDS † *kundvåktare* 'touw gebruikt op schip' (uit Nl of Duits).

konvooi 'gewapende geleide' → FINS *konvoi*, *konvoiji* 'scheppen onder geleide'; POOLS *konwój*; RUSSISCH *konvój* 'militaire begeleiding, dekking'; OEKRAÏENS *konvój* 'militaire begeleiding, dekking' (via Russisch); WIT-RUSSISCH *kanvój* 'militaire begeleiding, dekking' (via Russisch); AZERI *kanvoy* (via Russisch); LITOUWS *konvojus* (via Russisch); INDONESIAISCH *kompoi, konpoi, konvoi*; BOEGINEES *konpòi*; JAKARTAANS-MALEIS *konpoi*; MINANGKABAUS *kompoi*.

konvoier 'begeleidingschip' → RUSSISCH *konvoír*; OEKRAÏENS *konvoír* (via Russisch); WIT-RUSSISCH *kanvaír* (via Russisch); AZERI *konvoír* (via Russisch); LITOUWS *konvojuoti* 'gewapend begeleiden' (via Russisch).

koog 'buitendijks land' → DUIJS *Koog*; DEENS *kog, koog* (uit Nl of Nederduits); KROATISCH *kog* 'land dat aan alle kanten beschermd is door een dijk' (via Duits); MACEDONISCH *kog* 'land dat aan alle kanten beschermd is door een dijk' (via Duits).

kooi 'hok, stal; slaapvertrek op schip' → ENGELS † *coy* 'eendenva; kreeftenfui; lokeend'; ENGELS *decoy* 'eendenva; val(strik); lokvogel; lokmiddel'; SCHOTS † *coy, cwe* 'slaapvertrek op schip'; DUIJS *Koje* 'bed op schip; ruim voor de opslag van zeilen; tentoonstellingsstand'; DEENS *køje* 'slaapvertrek op schip'; NOORS *køye* 'vast ingebouwd bed op schip, in vakantiehut e.d.' (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *koja* 'hut, klein verblijf' (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *koj* 'slaapplaats op schip'; FINS *koija* (via Zweeds); ESTS *koiku* 'slaapvertrek op schip' (via Russisch); SPAANS *coy* 'slaapvertrek op schip, hangmat'; TSJECHISCH *kóje* 'slaapvertrek op schip; hok; tentoonstellingsstand' (via Duits); SLOWAAKS *kója* 'slaapvertrek op een schip; hok; tentoonstellingsstand' (via Duits); POOLS *koja* 'hok, stal' (uit Nl of Duits); SLOVEENS *koja* 'slaapvertrek op schip' (via Duits); RUSSISCH *kójka* 'hangmat; bed, plank, slaapbank; (jongerentaal) seksueel contact'; BULGAARS *kojka* 'slaapvertrek op schip' (via Russisch); AZERI *koyka* 'bed in het ziekenhuis, gevangenis of op schip' (via Russisch); LETS *koja* 'slaapvertrek op schip'; AMBONS-MALEIS *koi* 'bed'; KUPANG-MALEIS *koi* 'ledikant'; MAKASSAARS *koi* 'houten bed'; MENADONEES *koi* 'ledikant'; TERNATAANS-MALEIS *koi* 'ledikant'; NEGERHOLLANDS *kooi* 'bed, slaapvertrek'; PAPIAMENTS *kouchi* (ouder: *kouwtsje*) 'hok'; PAPIAMENTS *koi* 'hut op schip'; SRANANTONGO *koi* 'hok, stal'; SARNAMI *koi* 'hok, stal'.

kooikerhond 'hondensoort' → FINS *kooikerhondje*.

kookboek 'handboek met recepten voor de bereiding van spijzen' → FRIES *kokenboek*.

kookhuis 'keuken' → NEGERHOLLANDS *kookhus*.

kookkachel 'kachel om op te koken' → FRIES *kookkachel*.

kookmoor '(Vlaams) ketel om te koken' → FRANS *coquemar* 'waterketel met handvat'.

kookplaat 'elektrisch kooktoestel' → INDONESIAISCH *kookplaat* 'elektrisch verwarmingstoestel'.

kookvlees 'vlees dat gekookt moet worden' → NEGERHOLLANDS *kókfles* 'gekookt vlees'.

kool 'plantengeslacht, groente' → INDONESIAISCH *kol*; AMBONS-MALEIS *kol*; BOEGINEES *kòlu*; JAKARTAANS-MALEIS *kol, kul*; JAVAANS *kol, kul* 'groentesoort'; MADOREES *kil* 'groentesoort'; MAKASSAARS *kòlu* 'witte kool'; MUNA *kolu*; SOENDANEES *ëngkol, kol* 'plantengeslacht, groente; witte kool'; MAHICAN *gónan*; NEGERHOLLANDS *kool*; PAPIAMENTS *kolo* (uit Nl of Spaans); SRANANTONGO *koro* (ouder: *kool*); SARNAMI *koro*.

kool 'verkoalde materie, steenkool' → NEGERHOLLANDS *kool, kól* 'verkoalde materie, houtskool'; SRANANTONGO *koro* 'verkoalde materie'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *coal* 'houtskool' (uit Nl of Engels).

koolpot 'klein rond kooktoestel dat met houtskool gestookt wordt' → SRANANTONGO

28. De verbreiding van het woord *jongens*.

Het woord *jongens* is als collectief begrip in een groot aantal Indonesische talen overgenomen; met *jongens* werden de mannelijke bedienden, de huisjongens, aangeduid. De meervoudsvorm *jongens* is in de meeste van deze talen de aanduiding geworden voor één bediende. In bijvoorbeeld het Makassaars werd er specifiek een bediende bij Europeanen, in hotels, sociëteiten of op Europese schepen mee aangeduid. Buiten de Indonesische archipel is het woord niet in deze meervoudsvorm geleend. Wel is door diverse talen *jongen* of de verkorte spreektaalvorm *jong* overgenomen (zie het alfabetisch lexicon). Ook diverse Indonesische talen hebben de vorm *jong(en)* geleend, en wel als aanspreekvorm voor een onbekende jongen of man. In het Kupang- en Ternataans-Maleis komt zelfs zowel *jongens* 'bediende' als *jong* 'aanspreekvorm' voor. Tot slot is *jong(en)* geleend door een aantal Slavische talen (via het Russisch), het Lets en Litouws – in al deze talen betekent het 'scheepsjongen'.

korpatoe; SARNAMI *kolpátu*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *coal pot*; CARIBISCH-ENGELS *coal-pot*.

koolsla 'salade van ongekookte, fijngesneden rodekool of wittekool' → POOLS *coleslaw* 'bepaalde salade' <via Amerikaans-Engels>; AMERIKAANS-ENGELS *coleslaw*, *cold slaw* 'gerecht'.

koolteer 'uit steenkolen verkregen teer' → JAKARTAANS-MALEIS *koltèr*.

koolvis 'beenvis' → FRANS † *colin*.

koolwater '(Indisch-Nederlands) gegist palmsap' → AMBONS-MALEIS *kolwater*, *kalwater* 'gegist palmsap'.

koolzaad 'koolsoort waarvan de zaden gebruikt worden voor olieproductie; zaad van die plant' → ENGELS *colesead* 'zaad van de koolplant; raapzaad'; ENGELS *colza* 'olie uit raapzaad' <via Frans>; FRANS *colza* 'koolsoort waarvan de zaden gebruikt worden voor olieproductie'; ITALIAANS *colza* <via Frans>; SPAANS *colza* 'koolsoort waarvan de zaden gebruikt worden voor olieproductie' <via Frans>; PORTUGEES *colza* 'koolsoort waarvan de zaden gebruikt worden voor olieproductie' <via Frans>; ESPERANTO *kolzo* 'koolsoort waarvan de zaden gebruikt worden voor olieproductie' <via Frans>; TURKS *kolza* 'koolsoort waarvan de zaden gebruikt worden voor olieproductie' <via Frans>.

koolzuur 'verbinding van koolstof met zuurstof en waterstof' → JAPANS *tansan* 'verbinding van koolstof met zuurstof en waterstof, lett. koolzuur'; CHINEES *tansuan* <via Japans>; KOREAANS *t'ansan* <via Japans>.

koop 'aan- en verkoop, handel' → FINS *kauppa* 'handel, verkoop en inkoop; winkel' (uit NI of Nederduits); ESTS *kaup* 'goederen, koop(waar)' (uit NI of Nederduits).

koopbrief 'koopakte' → AMBONS-MALEIS † *koopbrief*; KUPANG-MALEIS † *koopbrief*; ? MAKASSAARS *kúbiri* 'erfpachtscanon, erfpachtspceel'; MENADONEES † *koopbrief*; TERNATAANS-MALEIS † *koopbrief*.

koopje 'voordeeltje' → FRIES *koopje*; AMBONS-MALEIS *kopi*; KUPANG-MALEIS *koopji*; MENADONEES *koopji*; TERNATAANS-MALEIS *koopji*.

koopman 'handelaar' → ESTS *kaupmees* (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS † *koopman* 'soort kaartspel (waarbij enige, gewoonlijk vier, kaarten worden gekeerd, en de hoogste wint)'; NEGERHOLLANDS *koopman*; PAPIAMENTS † *koopman*.

koopmanschap 'manier waarop men handel drijft' → DEENS *købmandskab* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *köpenkap* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *koopmanskap*, *koopmanskab*.

koopvaardij 'handelsscheepvaart' → DUIJS † *kauffartei* <via Nederduits>; DEENS *koffardi* (uit NI of Nederduits); NOORS *koffardi* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kofferdi* 'betreffende de handelsscheepvaart' (uit NI of Nederduits).

koopvaardijman 'koopvaarder' → ZWEEDS *kofferdiman*; FINS *kohwertimanni* <via Zweeds>.

koor 'meerstemmige zangmelodie; zanggroep' → INDONESISCH *koor* 'zanggroep'; PAPIAMENTS *kor* (ouder: *koor*) 'zanggroep'; SRANANTONGO *kor*.

koord 'touw' → AMBONS-MALEIS † *koord* 'koord voor boordsel'; KUPANG-MALEIS † *koord* 'koord voor boordsel'; MENADONEES † *koord* 'koord voor boordsel'; TERNATAANS-MALEIS † *koord* 'koord voor boordsel'.

koorts 'verhoogde lichaamstemperatuur' → FRIES *koarts*; NEGERHOLLANDS *koorts*, *koors*; BERBICE-NEDERLANDS *kosu*; SKEPI-NEDERLANDS *kors*; SRANANTONGO *korsu* (ouder: *koors(e)*); AUCAANS *koloeso*; SURINAAMS-JAVAANS *korsu* 'verhoogde lichaamstemperatuur; koorts hebben' <via Sranantongo>.

koortsachtig 'aan koorts lijdend; gejaagd' → FRIES *koartseftich*.

koosjer 'ritueel toegestaan' → SRANANTONGO *kaseri* 'religieus rein'.

koot 'beentje' → FRIES *koat*; ZWEEDS *kota* 'wervel, beentje' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS † *koot*.

kop 'hoofd; briefhoofd; hoofdvormig voorwerp' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kop* 'hoofd, intelligentie; kopstoot' <via Afrikaans>; INDONESISCH *kop* 'hoofd; briefhoofd'; KUPANG-MALEIS *kop* 'briefhoofd'; NEGERHOLLANDS *köp*, *kop* 'hoofd'; SKEPI-NEDERLANDS *kup* 'hoofd'; PAPIAMENTS † *koppi* 'hoofd'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kop* 'hoofd' <via Negerhollands>.

kop, **kopje** 'drinkerei' → DEENS *kop* (uit NI of Nederduits); DEENS dial. *kop* 'Nederlandse maateenheid voor gedroogde producten'; EWE *kofó* (uit NI of Deens); GĀ *kop*, *koppè* (uit NI of Deens); TWI *kopò* (uit NI of Deens); INDONESISCH *kop*, *kup*; GIMÁN *kopis* 'theekopje'; MENADONEES *köpi*; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *kopi*; SINGALEES *köppa-ya*, *köppè* (uit NI of Portugees); KONKANI *kop* (*marunk*, *ghevunk*) 'glas (kokospalm- of choudrank)'; JAPANS *koppu* 'beker'; NEGERHOLLANDS *koppi*, *kopi*, *kopje*; PAPIAMENTS *köpi* (ouder: *koppi*); SRANANTONGO *kopi*, *kopki* 'drinkerei, kopje'; SURINAAMS-JAVAANS *kop*.

kopal 'harssoort' → INDONESISCH *kopal*.

kopbal 'hoofdstoet tegen de voetbal' → INDONESISCH *kopbal*; PAPIAMENTS *köpbal*.

kopdoek 'hoofddoek' → ENGELS *kopdoek* <via Afrikaans>.

kopen 'door betaling verwerven' → ENGELS † *cope* 'door betaling verwerven; ruilen; een vaste prijs voor erts afspreken'; SCHOTS † *cope*; MENADONEES *kop* 'in zijn geheel kopen'; NEGERHOLLANDS *koop*, *köp*, *kop*; BERBICE-NEDERLANDS *kopu*; SKEPI-NEDERLANDS *kop*.

koper 'metaal' → EWE *kabli*, *akabli* (uit NI of Deens); GĀ *akòble* (uit NI of Deens); TWI *kabere* (uit NI of Deens); NEGERHOLLANDS *koper*, *kopu* 'metaal; koperen suikerpan; cent'; PAPIAMENTS *koper*; SRANANTONGO *kopro* 'metaal (brons); bronzen';

- SARAMAKKAANS *koop* 'via Sranantongo'; AROWAKS *koporo*; KARAIÏSCH *kopolo* 'via Sranantongo'; SARNAMI *kopro*; SURINAAMS-JAVAANS *kopro* 'metaal; van koper of brons' 'via Sranantongo'.
- koper** 'iemand die koopt of wenst te kopen' → ENGELS *coper* 'varende slijterij'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *kooper* 'diamanhandelaar' 'via Afrikaans'.
- kopercent** 'munt van koper' → SRANANTONGO *koprosensi*.
- koperdraad** 'draadvormig koper; benaming voor het gewoon struisgras' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *koperdraad* 'benaming voor grassoorten' 'via Afrikaans'.
- koperrood** 'rode kleur van koper; naam voor in de lakenververij gebezigde metaalsulfaten' → FRANS *couperose* 'naam voor in de lakenververij gebezigde metaalsulfaten; huidaan-doening van het gezicht, gekarakteriseerd door roodachtige vlekken'; ESPERANTO *kuperozo* 'huidaan-doening van het gezicht, gekarakteriseerd door roodachtige vlekken' 'via Frans'.
- kopie** 'afschrift' → NOORD-SOTHO *kopi* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *kopi* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *khopi* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *kopi* (uit Afrikaans of Engels); INDONESIAISCH *kopi* 'afschrift, reproductie'; JAVAANS *kupi*, *kupiyah* 'afschrift, voorbeeld'; SRANANTONGO *kopi* (uit NI of Engels).
- kopiëren** 'een afschrift maken' → CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *copieer*.
- kopij** 'handschrift voor de pers' → JAVAANS *kopi*, *kopiyah*.
- kopje** 'heuvel' → ENGELS *kop*, *koppie* 'heuvel (Zuid-Afrika)' 'via Afrikaans'; DEENS *kopje* 'heuvel in Zuid-Afrika' 'via Afrikaans'.
- koplamp** 'lamp aan de voorzijde van een auto, fiets of motorfiets' → INDONESIAISCH *koplamp* 'lamp, lantaarn aan de voorzijde van een auto of motorfiets'.
- kopman** 'leider, aanvoerder' → NEGERHOLLANDS *kopman* 'hoofdman'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kopman* 'hoofdman' 'via Negerhollands'.
- koppel** 'gordel, band' → ZWEEDS *koppel* 'lijn, riem, band, verbinding' (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *kopel* 'koppelriem'; MADOEREES *kopēl* 'riem, koppelband'.
- koppel** 'stel, paartje' → DEENS *kobbel* 'kudde dieren' (uit NI of Nederduits); NOORS *kobbel*, *koppel* 'stel samengebonden dieren' (uit NI of Nederduits).
- koppelen** 'aan iets verbinden' → DEENS *koble* (uit NI of Nederduits); NOORS *koble*, *kople* 'met koppels verbinden, koppelaarij bedrijven'.
- koppeling** 'verbinding door overbrenging van beweging (motor); verbindingstuk' → INDONESIAISCH *kopeling*, *kopléng*, *kopling*, *kupling* 'verbinding door overbrenging van beweging (motor); versnellingsbak'; JAKARTAANS-MALEIS *kupling* 'verbinding door overbrenging van beweging (motor)'; JAVAANS *kopling*, *kupling*, *uplin*, *upling* 'verbindingstuk van spoorwagons'; MENADONEES *koplèng* 'verbinding door overbrenging van beweging (motor)'; MINANGKABAUS *kopeliang*.
- koppelriem** 'legerriem' → INDONESIAISCH *kopelrim*; JAKARTAANS-MALEIS *kopelrim*.
- koppen** 'aderlaten, door het zetten van laatkoppen bloed aftappen' → JAVAANS (*di*)*kop* 'een kop gezet krijgen (verkoudheidsbestrijding)'; KUPANG-MALEIS *kop* 'een kop gezet krijgen met een glas (verkoudheidsbestrijding)'; MENADONEES *kop* 'aderlaten'; PAPIAMENTS *kòp* (*kop*) 'aderlaten'; SRANANTONGO *kopu* 'aderlaten'.
- koppen** 'een bal met het hoofd terugstoten' → BALINEES *ngekop*; PAPIAMENTS *kòp*.
- koppig** 'obstinaat, eigenwijs' → INDONESIAISCH *kopig*; KUPANG-MALEIS *sakopeng*, *skopeng* 'obstinaat, eigenwijs, warhoofdig'.
- koppijn** 'pijn aan je hoofd' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *pinna koop* 'via Negerhollands'.
- kopra** 'gedroogd vrucht vlees van de kokosnoot' → JAVAANS *koprah*, *koprak*; MENADONEES *kopra*.
- koprol** 'buiteling over het hoofd' → INDONESIAISCH *koprol* 'voorover rollen'; MENADONEES *koprol*.
- kopstuk** 'op de voorgrond tredende figuur' → FRIES *kopstik*.
- koptelefoon** 'hoofdtelefoon' → INDONESIAISCH *kop télépon*.
- kopzeer** 'hoofdpijn' → SKEPI-NEDERLANDS *kupsir*.
- kor** 'sleepnet, aanvankelijk een net dat vooruit werd geduwd' → DEENS *kor* 'sleepnet' (uit NI of Nederduits).
- koraal** 'poliepenskelettenmassa' → INDONESIAISCH *kolar*, *koral* 'poliepenskelettenmassa; gravel; ronde steen'.
- kordon** 'rij van militairen of politieagenten ter afsluiting van een gebied' → INDONESIAISCH *kordon*.
- koren** 'graan' → NEGERHOLLANDS *koorn*; SRANANTONGO *karu* 'maïs'; SARAMAKKAANS *kálu* 'maïs' 'via Sranantongo'.
- korenblauw** 'blauw als korenbloemen' → FRIES *koarenblau* 'blauw als korenbloemen; blauwe kledingstof'.
- korenbloem** 'plant' → FRIES *koarenblom*.
- korenhuis** 'korenschuur' → NEGERHOLLANDS *koorn-hus*.
- korenkriek** 'sabelsprinkhaan' → ENGELS *koringkriek* 'via Afrikaans'.
- korenschop** 'holle houten schop waarmee men koren schept of verschiet' → NEGERHOLLANDS *koorn-skop*.
- korenvitse** 'plantennaam' → FRANS dial. *cwèrèvèce*, *cwèrvèce* 'draadvormige klaver, Luzerne lupuline'.
- korf** 'mand' → ENGELS *corf* 'mand (verouderd); draagmand voor delfstoffen; viskaar'; DEENS *kurv* (uit NI of Nederduits); NOORS *korg*, *kurv* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *korg* (uit NI

of Nederduits); FINS *kori* 'mand; korf (sport); krat; liftkooi' <via Zweeds>; ESTS *korv* (uit Nl of Nederduits); BERBICE-NEDERLANDS *korfu*; SRANANTONGO *korfu*.

korfbal 'balspel met bal die in korfje gemikt wordt' → ENGELS *korfbal*; DUIJS *Korbbal*; DEENS *korfbal* <via Engels>; ZWEEDS *korfbal* <via Engels>; FINS *korfbal* <via Engels>; FRANS *korfbal*; ITALIAANS *korfbal* <via Engels>; SPAANS *korfbal*, *balonkorf*; PORTUGEES *corfebol*; ROEMEENS *korfbal* <via Engels>; TSJECHISCH *korfbal*; SLOWAAKS *korfbal*; POOLS *korfbal*; RUSSISCH *korfbol* <via Engels>; BULGAARS *korfbal*; HONGAARS *korfbal* <via Engels>; GRIEKS *korfbal* <via Engels>; ESPERANTO *korbopilko* <via Duits>; TURKS *korfbal* <via Engels>; INDONESIAISCH *korfbal*; JAPANS *kōfubōru*, *kōrufubōru*; CHINEES *Heshi lanqiu* 'balspel met bal die in korfje gemikt wordt, lett. basketball in Nederlandse stijl'; PAPIAMENTS *korfbal*.

korfharing 'haring in manden aan wal gebracht' → ENGELS † *corved herring*.

korhaan 'mannelijke van het korhoen' → ENGELS *korhaan* 'trapvogel' <via Afrikaans>.

koriander 'plant, specerij' → JAPANS *koendoro* 'plant, Coriandrum sativum'.

Korintiërs 'boek uit de bijbel' → SRANANTONGO *Korente*.

kornet 'vaandrig; (Indisch-Nederlands) helper' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *cornet* 'vaandrig'; INDONESIAISCH *kernèt* 'hulpchauffeur'; JAVAANS *kernèt*, *kornèt* 'knechtje, hulp'; MADOEREES *kērnēt*, *kēnnēt*, *kēnnep* 'hulpje'.

kornoelje 'plantengeslacht' → FRIES *kornoelje*.

kornuit 'makker' → DEENS *kanut* (uit Nl of Nederduits); NEGERHOLLANDS *kontri* 'kameraad'.

korporaal 'militaire rang' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *corporaal*, *korporaal* 'titel van hoofdman of aanvoerder bij de Khoikhoi (Hottentotten)'; INDONESIAISCH *kopral*; ATJEHNEES *kupray*; BOEGINEES *koperâlê*; JAVAANS *kopral*; MADOEREES *koppral*; MAKASSAARS *kopōralá*; MENADONEES *kopral*; NIAS *kofara*; SOENDANEES *kopral*.

korps 'vereniging' → INDONESIAISCH *korep*, *korps*; JAVAANS *korep*.

korrel 'graantje, rond, hard lichaampje' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *korrel* 'druiif' <via Afrikaans>.

korrel 'vizierkorrel' → FRIES *korrel*.

korset 'rijglijf' → INDONESIAISCH *korsèt*; AMBONS-MALEIS *korsèt*; KUPANG-MALEIS *korsèt*; MENADONEES *korsèt*; SOENDANEES *korset*; TERNATAANS-MALEIS *korsèt*.

korst 'rand van iets die taaiër is dan de rest' → NEGERHOLLANDS *krost*; PAPIAMENTS *kria korstji* 'een korstje krijgen, aankorsten'.

kort 'niet lang' → DEENS *kort* (uit Nl of Nederduits); NOORS *kort* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *kort* (uit Nl of Nederduits); NEGERHOLLANDS *kort*, *kat*.

kortegaard ('verouderd) wachthuis' → FRANS dial.

courtegar, *courtegarde*, *coürtigâr* 'hoofdwacht'.

kortelijk 'in het kort, in korte woorden, op beknopte wijze' → NEGERHOLLANDS *kortlik*.

korten 'inhouden, aftrekken' → SRANANTONGO *koti*.

korte pij 'korte mantel' → ENGELS † *courtepy* 'korte mantel, tabbaard'.

korting 'afgetrokken bedrag of hoeveelheid' → INDONESIAISCH *korting*; MENADONEES *korting*.

kortjan 'matrozenmes' → POOLS *kordzik* 'matrozenmes (wapen)'; RUSSISCH *kórtik* 'soort dolk'; OEKRAÏENS *kórtik* 'kort tweesnijdend zwaard' <via Russisch>.

kortom 'om kort te gaan' → ZWEEDS *kort* (uit Nl of Nederduits).

Kortrijk 'Belgische plaatsnaam bekend om zijn lakenindustrie' → SCHOTS † *cortrik* 'kledingstuk uit Kortrijk'.

kortsluiting 'directe verbinding of aanraking tussen twee punten van een geleider, waardoor de weerstand van de stroomkring verkleind wordt en de stroomsterkte vergroot' → INDONESIAISCH *korslétting*, *korslit*, *korslétting* 'directe verbinding of aanraking tussen twee punten van een geleider, waardoor de weerstand van de stroomkring verkleind wordt en de stroomsterkte vergroot; misverstand tussen twee sprekers'; JAKARTAANS-MALEIS *korseléteng*; MADOEREES *korsélet*; MENADONEES *korslétèng*.

korver 'haringvaarder' → ENGELS *corvette* 'oorlogsschip met een glad dek' <via Frans>; ENGELS † *corver* 'Nederlandse haringvaarder'; DEENS *korvet* 'oorlogsschip' <via Frans>; NOORS *korvett* 'oorlogsvaarttuig' <via Frans>; ZWEEDS *korvett* 'klein soort oorlogsschip' <via Frans>; FRANS *corvette* 'oorlogsschip; escorteschip in de strijd tegen onderzeeërs (Tweede Wereldoorlog)'; ITALIAANS *corvetta* 'oorlogsschip' <via Frans>; SPAANS *corbeta* 'klein en snel fregat' <via Frans>; PORTUGEES † *corveta* 'oorlogsschip, gelijkend op een groot schip' <via Frans>; BASKISCH *korbeta* 'klein en snel fregat met tien tot twintig kanonnen' <via Spaans>; LETS *korvete* 'klein, snelzeilend oorlogsvaarttuig' <via Frans>; LITOUWS *korvetė* 'klein, snelzeilend oorlogsvaarttuig' <via Frans>; MALTEES *korvetta* 'klein oorlogsschip' <via Italiaans>; ESPERANTO *korveto* 'schip kleiner dan een fregat (historisch); oorlogsschip zonder torpedo's (modern)' <via Frans>.

korvet 'oorlogsvaarttuig' → INDONESIAISCH *korvét*.

kosmisch 'het heeal betreffend' → INDONESIAISCH *kosmis*.

kosmografie 'wiskundige aardrijkskunde' → INDONESIAISCH *kosmografi*.

kosmonaut 'ruimtevaarder' → INDONESIAISCH *kosmonot*.

kosmopoliet 'wereldburger' → INDONESIAISCH *kosmopolit*.

kosmos 'heeal' → INDONESIAISCH *kosmos*;

- PAPIAMENTS *kòsmòs*.
- kossaard** ‘(gewestelijk) keuterboer’ → DUIJS dial. *Kotsäter* ‘keuterboer’.
- kost** ‘levensonderhoud; dagelijkse voeding en inwoning’ → NOORS *kost* ‘voedsel, levensonderhoud’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kost* ‘eten’ (uit NI of Nederduits); ESTS *kost* ‘levensonderhoud’ (uit NI of Nederduits); POOLS *koszt* ‘levensonderhoud’ (uit NI of Duits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kos* ‘voedsel’; NEGERHOLLANDS *kost* ‘leeftocht, voedsel’; SKEPI-NEDERLANDS *ko:s* ‘vlees’.
- kostbaar** ‘duur’ → DEENS *kostbar* (uit NI of Nederduits); NOORS *kostbar* (uit NI of Nederduits).
- kostbaas** ‘iemand bij wie men in de kost is, inwoont’ → INDONESISCH *kosbas*.
- kostelijk** ‘grappig; (verouderd) kostbaar, duur’ → DEENS *kostelig* ‘amusement, grappig’ (uit NI of Nederduits); NOORS *kostelig* ‘kostbaar; zeer grappig’ (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *kostlik*, *kostlig* ‘kostbaar’.
- kosten** ‘voor een bedrag verkrijgbaar zijn’ → DEENS *koste* (uit NI of Nederduits); NOORS *koste* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kosta*; FINS *kustantaa* ‘bekostigen, de kosten betalen’ (via Zweeds); NEGERHOLLANDS *kost*, *kos*; SRANANTONGO *kosu*; SURINAAMS-JAVAANS *kosu* ‘bekostigen; (on)kosten, waarde’ (via Sranantongo).
- koster** ‘kerkbewaarder’ → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *koster*; INDONESISCH *koster* ‘kerkbewaarder; abt, hoofd van een abdij’; AMBONS-MALEIS *kostor*; KUPANG-MALEIS *koster*; PAPIAMENTS *kòster*, *kòstu*; SRANANTONGO *kosru*.
- kostgeld** ‘bijdrage voor kosten’ → FRANS dial. † *costgelt*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kos geld* ‘bijdrage voor maaltijden’.
- kosthuis** ‘huis waar men in de kost is, pension’ → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *koshuis* ‘pension, kostschool’ (via Afrikaans); INDONESISCH *koshés*, *kosthuis*.
- kostuum** ‘kleding, pak’ → INDONESISCH *kostim*, *kostum*; JAVAANS *kustim* ‘groot ambtskostuum’; SOENDANEES *kostim*.
- kot** ‘armoedig huis; hoek; (Belgisch-Nederlands) studentenkamer’ → FRANS dial. *cotche* ‘klein hokje, toevluchtsoord’; FRANS dial. *kot* ‘studentenkamer’; BASKISCH *kutxa* ‘koffer, kist’ (via Frans); NEGERHOLLANDS *kot*, *cot* ‘hok’; CREOOLS-ENGELS (MAGADENEILANDEN) † *kot* ‘hok, kennel’ (via Negerhollands).
- kotelet** ‘ribstuk’ → JAVAANS *kotlèt*.
- kotsen** ‘braken’ → FRIES *kotse*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *cotch* (via Afrikaans).
- kotsmisselijk** ‘erg misselijk’ → FRIES *kotsmislik*.
- kotter** ‘zeilschip’ → JAVAANS *sekotor*; MAKASSAARS *kótá* (uit NI of Engels).
- kou, koude** ‘lage temperatuur’ → SRANANTONGO *kowru* ‘lage temperatuur, kilte; kalmeren’ (uit NI of Engels).
- koubeitel** ‘beitel voor bewerking op koud ijzer’ → PAPIAMENTS *kobeitu*.
- koud** ‘guur, kil’ → NEGERHOLLANDS *koud*, *koude*, *kout*, *kot*, *kou*; BERBICE-NEDERLANDS *kautu*; SKEPI-NEDERLANDS *kout*; SARAMAKKAANS *koto*.
- koudachtig** ‘de hoedanigheid van koud’ → NEGERHOLLANDS *koudachtig* ‘de hoedanigheid van koud; afkouden, koud worden’.
- koude koorts** ‘rillen van de kou en daarna uitbreken in zweten’ → NEGERHOLLANDS *koud koorts*.
- koudeschaal** ‘(verouderd) zomergerecht van koud bier en andere ingrediënten’ → DEENS *koldskål* ‘gerecht van eigeel, suiker en karnemelk’ (uit NI of Nederduits); NOORS *koldskål* ‘gerecht van beschuit, bier of wijn en water met citroenschijven erin, dat koud wordt gegeten’ (uit NI of Nederduits).
- koudvuur** ‘gangreen’ → PAPIAMENTS † *koudvier*.
- kous** ‘sok; waterdicht bekleedsel; kabelbkleedsel; metalen ring in een lus in een touw’ → FRIES *kous* ‘kledingstuk dienend tot bedekking van de voet’; DUIJS *Kausch* ‘ijzeren ring om slijten tegen te gaan’; DEENS *kovs* ‘ijzeren ring aan scheepstouwen’ (uit NI of Nederduits); NOORS *kaus*, *kause* ‘metalen ring in touw’; ZWEEDS *kaus* ‘ring van metaal of plastic om slijten van touw of zeil tegen te gaan’ (uit NI of Nederduits); FINS *kousu*, *kousi* ‘ijzeren of houten ring aan touwen of kabels’ (via Zweeds); FRANS *cosse*, *gosse* ‘ijzeren ring met een gleuf van buiten waardoorheen een touw loopt’; RUSSISCH *kóus*, *kóuš* ‘ijzeren ring aan scheepstouwen’; ESPERANTO *košo* ‘ijzeren ring met een gleuf waarin men een touw in een lus laat eindigen’ (via Frans); NOORD-SOTHO *kaúšu* ‘sok; waterdicht bekleedsel; kabelbkleedsel’ (via Afrikaans); TSWANA *kousu* ‘sok; waterdicht bekleedsel; kabelbkleedsel’ (via Afrikaans); XHOSA *kawusi* ‘sok; waterdicht bekleedsel; kabelbkleedsel’ (via Afrikaans); ZUID-SOTHO *kausi* ‘sok; waterdicht bekleedsel; kabelbkleedsel’ (via Afrikaans); INDONESISCH *kaus* ‘katoenen shirt; schoen, laars’; AMBONS-MALEIS *kous* ‘sok’; BOEGINEES *kòso*, *káusú* ‘sok’; JAVAANS *kaos* ‘sok; kous van lamp; onderhempje met open mazen’; KEIËES *kaws* ‘schoen, sok’; KUPANG-MALEIS *kous* ‘sok’; MADOEREES *èkkos*, *kaos* ‘sok’; MAKASSAARS *kòso*, *káusú*, *kòsó* ‘sok’; MENADONEES *kous* ‘sok’; NIAS *kausi* ‘sok’; ROTINEES *kou-eik* ‘sok’; SASAKS *kaos* ‘sportkous, sok’; SOENDANEES *kaos* ‘sok’; TERNATAANS-MALEIS *kous* ‘sok’; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *koos* ‘sok’; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *kus* ‘sok; waterdicht bekleedsel; kabelbkleedsel’; NEGERHOLLANDS *koussen*, *kous* ‘sok’; BERBICE-NEDERLANDS *kausu* ‘sok’; SRANANTONGO *kowsu* (ouder: *kouse*) ‘sok; condoom’; AUCAANS *kowsoe* ‘sok’; SARAMAKKAANS *kóúsa* ‘sok’ (via Sranantongo); AROWAKS *kauso* ‘sok, omhulsel’; KARAÏBISCH *kosu* ‘sok’ (via Sranantongo); SARNAMI *kausu* ‘sok; condoom’; SURINAAMS-

JAVAANS *kaos* 'sok'.

kousenband '(Surinaams-Nederlands) groente' → SRANANTONGO *kowsbanti* 'bonensoort'; AROWAKS *kósoebantji* 'groente' <via Sranantongo>; SARNAMI *kosbanti* 'groente'.

kousenband 'band om een kous op te houden; iets dat daarop lijkt' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *garter snake, kouseband* 'slangensoort'; NEGERHOLLANDS *kous-bant* 'band om een kous op te houden'.

kousenvoet 'voetdeel van de kous' → SRANANTONGO *kowsfutu*.

kouten 'kletsen' → NOORS *kout* 'trots, overmoedig, opschepperig'.

kouter 'ploegijzer' → DUIJS dial. *Kolter*.

kozijn 'raamwerk' → DUIJS dial. *Kosien, Kosin, Kozijn*; INDONESIAISCH *kosén, kusén, kusin* 'lijst van deur of raam'; AMBONS-MALEIS *kosèn*; JAKARTAANS-MALEIS *kusèn*; KUPANG-MALEIS *kosèn*; MADOEREES *kosen*; MAKASSAARS *kosèng*; MENADONEES *kosèn*; MINANGKABAUS *kosen*; TERNATAANS-MALEIS *kosèn*; PAPIAMENTS *kozein* (ouder: *kozyn*); SRANANTONGO *kusen*.

K.P.M. 'Koninklijke Pakketvaart Maatschappij (Nederlands-Indië)' → MAKASSAARS *kántoróna K.P.M.* 'het vroegere K.P.M.-gebouw in Makassar'.

kraag 'rand langs halsopening van kledingstuk; voorwerp dat daarop lijkt' → SCHOTS *craig, crag* 'nek van een persoon; dier; kledingstuk; keel'; DEENS *krave* 'rand langs halsopening van kledingstuk' (uit NI of Nederduits); NOORS *krage, krave* 'rand langs halsopening van kledingstuk' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *krage* 'rand langs halsopening van kledingstuk' (uit NI of Nederduits); ESTS *kræe* 'rand langs halsopening van kledingstuk' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *krag* 'kort geteerd touw; strop; kraag (ter bevestiging van een blok)'; LITOUWS *kragai* 'beenwarmers'; INDONESIAISCH *kerah* 'rand langs halsopening van kledingstuk'; AMBONS-MALEIS *krak, krag* 'rand langs halsopening van kledingstuk'; CHINEES-MALEIS *krakh* 'rand langs halsopening van kledingstuk'; JAKARTAANS-MALEIS *kerah* 'rand langs halsopening van kledingstuk'; KUPANG-MALEIS *krak* 'rand langs halsopening van kledingstuk'; MAKASSAARS *kará* 'los boordje van overhemd'; MENADONEES *krak* 'rand langs halsopening van kledingstuk'; MINANGKABAUS *karah* 'rand langs halsopening van kledingstuk'; TERNATAANS-MALEIS *krak* 'rand langs halsopening van kledingstuk'; PAPIAMENTS *krag* (ouder: *kraag*) 'rand langs halsopening van kledingstuk'.

kraai 'zangvogel' → FRANS dial. *mêçante craille* 'meisje of vrouw met slecht karakter (zoals een kraai)'.

kraaien 'het natuurlijke geluid dat hanen maken' → NEGERHOLLANDS *kraej*.

kraaier 'koopvaardijchip met drie masten' → DEENS † *krejert* 'klein schip met drie masten'

(uit NI of Nederduits); ZWEEDS † *krejare* 'klein vrachtschip' (uit NI of Nederduits); FRANS † *crayer* 'koopvaardijchip met drie masten, 50 à 60 meter lang'; RUSSISCH *kráer* 'ouderwets driemastig schip'.

kraak 'schip' → DEENS *kragejolk*.

kraak 'diefstal' → SRANANTONGO *krák*.

kraakamandel 'amandel in dop of bast' → DEENS *krakmandel* (uit NI of Duits); NOORS *krakkmandel* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *krakmandel* (uit NI of Duits).

kraakbeen 'buigzaam benig weefsel' → JAPANS *nankotsu* 'benig weefsel, lett. zacht bot'; CHINEES *ruangu* 'benig weefsel' <via Japans>.

kraakbes, krakebezie 'bosbes' → FRANS dial. *craquelin, caclindje*.

kraakporselein 'Chinees 17e-eeuws exportporselein' → ENGELS *kraak porselein, kraakporselein* '17e-eeuws Chinees porselein of een latere Europese imitatie'; DUIJS *Kraakporselein*; FRANS *kraakporselein*; CHINEES *kalake ci* '17e-eeuws Chinees porselein of een latere Europese imitatie' <via Engels>; CHINEES *kelake ci* '17e-eeuws Chinees porselein of een latere Europese imitatie'.

kraal 'element van sierketting' → RUSSISCH *králi, králi* 'koralen, glasparels of onechte parels, waarmee de boerinnen hun hals versieren; halssnoer'; MENADONEES *kral*; SRANANTONGO *krara* (ouder: *krala*); AROWAKS *korara* <via Sranantongo>.

kraal 'omsloten ruimte voor vee' → ENGELS *kraal* 'Afrikaans dorp; omsloten ruimte voor vee; visreservoir' <via Afrikaans>; ENGELS *crawl* 'varkensstal; kooi voor slaven; visreservoir; Zuid-Afrikaans dorp'; DUIJS *Kral* 'cirkelvormig aangelegd, met een hek beschermd Afrikaans dorp' <via Afrikaans>; DEENS *kraal, krål* 'omsloten ruimte voor vee (meestal met betrekking tot Zuid-Afrikaanse dorpen)' <via Afrikaans>; NOORS *kraal, kral* <via Afrikaans>; ZWEEDS *kral, kraal* 'open plek in dorp van Hottentotten' <via Afrikaans>; FINS † *kraali* 'omsloten ruimte (voor vee en mensen)' <via Afrikaans>; FRANS *kraal* 'Afrikaans dorp; omheinde ruimte voor vee in Zuid-Afrika' <via Afrikaans>; TSJECHISCH *kraal*; POOLS *kraal* 'omsloten ruimte voor vee bij Afrikaans dorp' <via Afrikaans>; MACEDONISCH *kral* 'Afrikaans dorp' <via Afrikaans>; SERVISCH *kral* 'Zuid-Afrikaans dorp; omsloten ruimte voor vee' <via Afrikaans>; SLOVEENS *kral, kraal* <via Afrikaans>; LETS *krāls* 'omsloten ruimte voor vee bij Afrikaans dorp' <via Afrikaans>; LITOUWS *kralis* 'omsloten ruimte voor vee bij Afrikaans dorp' <via Afrikaans>; MALTEES *kral* 'Afrikaans dorp; omsloten ruimte voor vee' <via Engels>; ESPERANTO *kralo* <via Frans>; AMERIKAANS-ENGELS dial. *crawl* 'schildpadreservoir'.

kraam 'tent waarin koopwaar wordt aangeboden' → FRIES *cream*; ENGELS *crame* 'marktstalletje; koopwaar van een marskramer (verouderd)' (uit NI of Nederduits); SCHOTS † *crame, creme*,

creame 'tent waarin koopwaar wordt aangeboden; draagbare goederenkit'; DEENS *kram* 'waardeloos spul; (verouderd) spullen die in een kraam worden aangeboden; (verouderd) tent of stalletje waarin koopwaar wordt aangeboden' (uit NI of Nederduits); NOORS *kraam* 'spullen die in een kraam worden aangeboden; waardeloze rommel' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kram* (uit NI of Nederduits); ESTS *kraam* 'spullen, eigendommen' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *cram*; POOLS *kram*.

kraam '(verouderd) kraambed' → FRIES *kream* 'kraambed'; DEENS † *kram* 'gordijn voor het kraambed; kraambed'; NEGERHOLLANDS *kraam*, *krām* 'bevallen, baren'.

kraan 'hijswerktuig' → ENGELS *crane*; SCHOTS *cran*; DUIJS *Kran*, *Krahn* 'hijswerktuig op schepen'; DEENS *kran* (uit NI of Nederduits); NOORS *kran* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kran*; FINS *kraana*; FRANS *crône* 'hijswerktuig op schepen'; FRANS *grue*; POOLS *kran* (uit NI of Duits); KROATISCH *kran* 'via Duits'; MACEDONISCH *kran* 'via Duits'; SERVISCH *kran* 'via Duits'; RUSSISCH *kran* 'kraanbalk, hefinstallatie'; BULGAARS *kran*; OEKRAÏENS *kran* 'hefwerktuig' 'via Russisch'; WIT-RUSSISCH *kran* 'kraanbalk, hefinstallatie' 'via Russisch'; AZERI *kran* 'hijswerktuig; takelwagen; kraanwagen' 'via Russisch'; LETS *krāns*; LITOUWS *kranas* 'via Duits'; ESPERANTO *gruo* 'via Frans'; INDONESIAISCH *keran*; PAPIAMENTS *kran* 'hijswerktuig; takelwagen; kraanwagen'.

kraan 'tap aan een vat of waterleiding' → FRIES *kraan*; NOORS *kran* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kran* (uit NI of Nederduits); FINS *kraana* 'via Zweeds'; ESTS *kraan* (uit NI of Nederduits); POOLS *kran* (uit NI of Duits); RUSSISCH *kran*; BULGAARS *kran*; OEKRAÏENS *kran* 'via Russisch'; WIT-RUSSISCH *kran* 'via Russisch'; ESPERANTO *krano* 'via Russisch'; INDONESIAISCH *keran*; JAKARTAANS-MALEIS *keran*; JAVAANS *kram*, *kran*, *krangan*; MADOEREES *kerran*; MAKASSAARS dial. *karāng*; MENADONEES *kran*; MINANGKABAUS *karan*; SINGALEES *karāma-ya*; TAMIL *kaan*; JAPANS *karan*; PAPIAMENTS *kranchi*, *kramchi* (ouder: *kraan*); SRANANTONGO *krân*; SARAMAKKAANS *kalân*; SARNAMI *krán*; SURINAAMS-JAVAANS *krang* 'via Sranantongo'.

kraan 'kraanvogel' → NEGERHOLLANDS *kren*.

kraanbalk 'twee knievormige balken terzijde van de steven, waaraan het anker wordt opgehesen en bevestigd' → RUSSISCH *kránbalk*, *krámbalk*, *kránbalka*, *krámbalka*, *kránbala*, *krámbala*, *kránbal*, *krámbal*, *krámbol*; LITOUWS *krambolas*.

kraanhals 'lange, dunne nek als van een kraanvogel; voorwerp in die vorm; ooievaarsbek (plant)' → ENGELS *crane's-bill*, *cranesbill* 'ooievaarsbek (plant); tang met lange bek'.

kraanwagen 'takelwagen' → PAPIAMENTS *kranwagen*.

kraanwater 'leidingwater' → SRANANTONGO

krânwatra.

kraanzaag 'lange zaag' → ZWEEDS *kransåg* (uit NI of Duits).

krab 'schaaldier' → FINS *rapu*, *krapu* (uit NI of Duits); FRANS *crabe* 'schaaldier; witachtige uitwassen op de zolen van iemand die aan een tropische infectieziekte lijdt'; BRETONS *krab* 'via Frans'; TSJECHISCH *krab* (uit NI of Duits); SLOWAAKS *krab* (uit NI of Duits); POOLS *krab*; RUSSISCH *krab* 'zeekrab'; OEKRAÏENS *krab* 'via Russisch'; WIT-RUSSISCH *krab* 'zeekrab' 'via Russisch'; AZERI *krab* 'via Russisch'; LETS *krabis* 'via Duits'; LITOUWS *krabas* (uit NI of Frans); NEGERHOLLANDS *krabe*, *krabischi*, *krabu*, *crabbo*, *krabbo*; BERBICE-NEDERLANDS *krabu*; SKEPI-NEDERLANDS *krabu*; SRANANTONGO *krabu*; SARAMAKKAANS *kaábu* 'via Sranantongo'; SARNAMI *krabu*; SURINAAMS-JAVAANS *krabu* 'via Sranantongo'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *krabu* 'schaaldier, kreeft' 'via Negerhollands'.

krab 'schram' → SRANANTONGO *krabu*.

krabben 'de nagels over iets heen halen' → ENGELS *crab* 'klauwen, vechten (valkerij); afkammen, katten; verzieken'; DUIJS dial. *krabben* 'de nagels over iets heen halen, uit de aarde halen'; SRANANTONGO *krabu*; SARAMAKKAANS *kaábu* 'afkrabben' 'via Sranantongo'.

krabschuit 'kleine vissersboot' → ENGELS † *crab-skuit*.

kracht 'sterkte' → NEGERHOLLANDS *kracht*, *kragt*; SRANANTONGO *krakti*; SARAMAKKAANS *kaákiti* 'via Sranantongo'; SURINAAMS-JAVAANS *krakti* 'sterk' 'via Sranantongo'.

krachtdadig 'resoluut, vastberaden' → ENGELS *kragdadig* 'via Afrikaans'.

krachtig 'sterk' → NEGERHOLLANDS *krachtig*; SRANANTONGO *krakti*.

krakeel 'ruzie met rumoer' → DEENS † *krakel* 'ruzie' (uit NI of Nederduits); NOORS *krakilsk* 'twistziek' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *krakel* 'ruzie' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *krakeel* 'ruzie, onenigheid, gekijf'.

krakelen 'kibbelen' → DUIJS *krakeelen* 'ruzie maken'; BERBICE-NEDERLANDS *kekke*; SRANANTONGO *krakeri*.

krakeling 'bros achtvormig koekje' → ENGELS † *cracknel* 'bros koekje; kaantjes' 'via Frans'; DEENS *cracnel* 'bros biscuitje' 'via Engels'; FRANS *craquelin* 'koekje'; BRETONS *krakilenn* 'koekje' 'via Frans'; ESPERANTO *krakeno* 'gezouten koekje van droog deeg, meestal achtvormig' 'via Frans'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *krakeling* 'via Afrikaans'; INDONESIAISCH *kerakeling*; JAVAANS *kelak-keling* 'bros achtvormig koekje; boksijzer'; ? MINANGKABAUS *karak kaliang* 'bepaald wapen; soort kroepoek in de vorm van een acht'.

kraken 'een scherp geluid maken' → PETJOH *kraken* 'je scheen tegen de scheen van de tegenspeler

plaatsen (voetbalterm); NEGERHOLLANDS *kraek*; PAPIAMENTS *krak* (ouder: *kraak*) 'een scherp geluid maken; het gekraak'.

kraker 'iemand die een leegstaand huis binnendringt voor bewoning' → DUIJS *Krakers*; SPAANS *kraker*; HONGAARS *kráker*; ESPERANTO *enkrakisto*.

kram 'bevestigingshaakje; wondhaakje' → DUIJS dial. *Kramme* 'bevestigingshaakje, klem'; FRANS *craminer* 'huiden met krammen uittrekken op een schraag om ze voor het looien klaar te maken'; INDONESISCH *keram, kram*; JAVAANS *keram, kram* 'bevestigingshaakje; wondhaakje; kromme spijker'; PAPIAMENTS *kramchi, kranchi* (ouder: *kramtsje*) 'soort U-vormige spijker om bijvoorbeeld ijzerdraad te bevestigen'.

kramer 'venter' → ENGELS † *cramer* 'marktkoopman, venter' (uit NI of Nederduits); DEENS *kræmmer* 'venter, sjacheraar' (uit NI of Nederduits); NOORS *kremmer* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *krämare* (uit NI of Nederduits); POOLS *kramarz* 'venter, koopman'.

kramiek '(Belgisch-Nederlands) tarwebrood met krenten' → FRANS dial. *cramique, cramiche* 'soort fijn brood; brood van melk en boter met krenten (Belgisch)'.

krampe 'spiersamentrekking' → DEENS *krampe* (uit NI of Nederduits); NOORS *krampe* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kramp* (uit NI of Nederduits); FINS *kramppi* 'via Zweeds'; ESTS *kramp* (uit NI of Nederduits); FRANS *crampe*; TURKS *kramp* 'via Frans'; INDONESISCH *keram, kram*; AMBONS-MALEIS *karam*; JAVAANS *kram*; KUPANG-MALEIS *kramp*; MENADONEES *kramp*; TERNATAANS-MALEIS *kramp*; BERBICE-NEDERLANDS *krampu*; PAPIAMENTS *kram* (ouder: *kramp*); SRANANTONGO *krampu*; SARNAMI *krampu*.

kramp 'haakje (van bijv. een ritssluiting), krammetje' → ENGELS *cramp* 'ijzeren haak (verouderd); klamp, hoekijzer, muuranker; kreukel; belemmering; kramp'; DUIJS dial. *Krampe* 'haak'; DEENS *krampe* 'bevestigingshaak' (uit NI of Nederduits); NOORS *krampe* 'bevestigingshaak' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *krampa* 'klemhaak' (uit NI of Nederduits); FRANS *crampon* 'kram, ijzeren punt'.

krampachtig 'als in kramp' → DEENS *krampachtig* 'pijnlijk, met krampen'; NOORS *krampaktig* (uit NI of Nederduits).

kramsvogel 'soort lijster' → NOORS *kramsfugl* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kramsfågel* (uit NI of Nederduits).

kranekijn 'middeleeuwse kruisboog waarvan de vorm aan een kraanvogel deed denken' → FRANS *cranequin* 'middeleeuwse kruisboog'.

kranig 'flink' → JAVAANS dial. *kranekh* 'knap'.

krank 'ziek' → ENGELS † *crank* 'iemand die ziekte voorwendt om medelijden op te wekken en geld te verkrijgen' (uit NI of Duits); DEENS † *krank* 'ziek, slecht' (uit NI of Nederduits); NOORS † *krank*

(uit NI of Nederduits); ZWEEDS † *krank* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *crinclion* 'zwak, krachteloos; klein en steenachtig (van fruit); zwak, sukkelend'.

krans 'ring van gevlochten bloemen; ringvormig voorwerp' → ENGELS *krantz* 'rotswand die rond een berg(top) ligt (als een krans), overhangende of steile rotswand' 'via Afrikaans'; SCHOTS † *crance* 'bronzen object, kaarsenhouders; ring van gevlochten bloemen'; DEENS *krans* 'ringvormig voorwerp, bijvoorbeeld ring van bloemen' (uit NI of Nederduits); NOORS *krans* 'ring van gevlochten bloemen; kransvormig voorwerp' (uit NI of Nederduits); ESTS *krants* 'ring van gevlochten bloemen' (uit NI of Duits); FRANS dial. † *crancelin; cranschelin* 'kapsel in de vorm van een diadeem; bloemenkroon die jonge meisjes op het hoofd zetten'; FRANS dial. *kranskenne; cronskène; cranskenne* 'vlecht met twee einden; kleine kroon van stro; gedraaide worst'; RUSSISCH *kranc, kránec* 'krans van koorden ter bescherming van de scheepsrand'; INDONESISCH *krans* 'ring van gevlochten bloemen (voor begrafenis)'; KUPANG-MALEIS *karáns* 'ring van gevlochten bloemen'; NEGERHOLLANDS *krants* 'ring van gevlochten bloemen'; PAPIAMENTS *krans, krams* 'ring van gevlochten bloemen; bruidskrans; aarden wal op bepaalde afstand ronde de stam van een boom of plant aangelegd, waar water zich bij het bevoelen of na een bui in verzamelt'.

kransen 'met een krans versieren' → FRIES *kringje*.

krant, courant 'dagblad' → FRIES *krante*; DUIJS dial. *Krante, Krant*; INDONESISCH *koran*; (Bahasa Prokem) *rokan*; AMBONS-MALEIS *kurant*; BALINEES *koran*; JAKARTAANS-MALEIS *koran*; JAVAANS *koran*; KUPANG-MALEIS *kurant*; MADOERES *koran, korran*; MENADONEES *kurant*; MINANGKABAUS *koran*; TERNATAANS-MALEIS *kurant*; BERBICE-NEDERLANDS *koranti*; PAPIAMENTS *korant* (ouder: *courant, coerant*); SRANANTONGO *koranti, kranti*; SARNAMI *kránti*; SURINAAMS-JAVAANS *koran, kranti*.

krap 'nauw' → FRIES *krap*.

krap 'meekrap, verfstof gemaakt met meekrap' → ENGELS † *crap*; DUIJS *Krapp*; DEENS *krap*; NOORS *krapp* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *krapp*; FRANS dial. † *crape, grappe*; RUSSISCH *krap*.

kraprood 'rode kleurstof, oorspronkelijk uit de meekrapwortel bereid' → DEENS *kraprød* 'krachtige rode kleur, knalrood'.

kras 'sterk, flink' → BERBICE-NEDERLANDS *krasi*.

krassen 'een scherp geluid geven; inkervingen maken' → DEENS *kradse* 'inkervingen maken' (uit NI of Duits); NOORS *krasse* 'krabben, krabbelen, krassen maken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kratsa* 'schrapen, schuren, krabben, meeste vuil verwijderen' (uit NI of Nederduits); FINS *rassata* 'met een rasp iets bewerken, schoonmaken' 'via Zweeds'; ? AMBONS-MALEIS *karis* 'inkervingen

maken'; SRANANTONGO *krasi* 'krabben, jeuken; geil (zijn); jeuk'; SARAMAKKAANS *kaási* 'krassen, jeuken' <via Sranantongo>; AROWAKS *kharasèng, kharasa* 'inkervingen maken'.

krat 'kist van open latwerk' → ENGELS *crate* 'raamwerk (verouderd); kist van open latwerk; wrakkelig vliegtuig'; DUIJS dial. *Kratt, Krett* 'mand, korf'; MALTEES *krejt* 'kist van open latwerk, m.n. voor melkflessen' <via Engels>; INDONESISCH *krat* 'kist van open latwerk voor 24 flessen'; SURINAAMS-JAVAANS *krat*.

krauwage 'schurff' → NEGERHOLLANDS *krauwagie*.

krauwen '(zacht) krabben' → ENGELS *craw-craw* 'draadwormziekte'; FRANS *gravir* 'klauteren, beklimmen'; NEGERHOLLANDS *krauw, krou* 'krabben, vegen'; BERBICE-NEDERLANDS *krau*.

krawaat '(verouderd) deugniet; iemand die niet deugt, eigenlijk: bewoner van Kroatië' → DEENS *krabat* 'onhanteerbaar ding of persoon' (uit NI of Nederduits); NOORS *krabat* 'onhanteerbaar persoon' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *krabat* 'deugniet; klein levendig kind' (uit NI of Nederduits).

krediet 'vertrouwen in betalingsmogelijkheid' → INDONESISCH *krédit*; JAKARTAANS-MALEIS *krédit*; MADOREES *karedhit*; MINANGKABAUS *karidik*.

krediteren 'iemand krediet verstrekken' → INDONESISCH *kréditir*.

kreeft 'schaaldier' → ENGELS *keef* <via Afrikaans>; ZWEEDS *kräfta* 'schaaldier levend in zoetwater' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *keeft, greef*; PAPIAMENTS *kref* (ouder: *keeft*) 'schaaldier, Panulirus sp.'; SRANANTONGO *krefti* 'schaaldier, kreeftachtig(e)'.
kreek 'smal water' → ENGELS *creek* 'inham, riviermond; korte rivierarm; kleine haven'; DEENS *creek* <via Engels>; ESPERANTO *kreko* 'kleine baai als natuurlijke haven' <via Engels>; NEGERHOLLANDS *kriek* (uit NI of Engels); BERBICE-NEDERLANDS *keke*; SRANANTONGO *kriki*; SARNAMI *kriki*; SURINAAMS-JAVAANS *kriki* 'beek' <via Sranantongo>.

krekel 'insect' → FRANS *criquet*; PAPIAMENTS *kriki*.
kremetart 'gezuiverde wijnsteen' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kremetart, kremetartboom* 'boomsoort met een zurige vrucht' <via Afrikaans>.

kreng 'aas' → ENGELS *kreng, crang* 'walviskarkas, walvisvlees'; DEENS *kræng* 'walviskarkas, walvisvlees'.
krengen 'een schip laten overhellen' → DUIJS *krengen* (uit NI of Nederduits); DEENS *krænge* 'een schip laten overhellen; (binnenstebuiten) uit- of aantrekken; je hart uitstorten'; NOORS *kreng* '(over)hellen; binnenstebuiten keren' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *krånga* 'naar een kant leunen van een schip' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *krénit'*, *krengóvat'* 'een schip op de zij leggen om het te repareren'; OEKRAÏENS *krénit'* 'een schip op de zij leggen om het te repareren' <via Russisch>; LITOUWS *gręžti* 'terugkeren' (uit NI of Nederduits); LITOUWS *krenas* 'overhelling van een schip'.

krenken 'beschadigen, beledigen' → DEENS *krænke* 'beledigen, overtreden' (uit NI of Nederduits); NOORS *krenke* 'vernederen, beledigen, schenden; (verouderd) verkrachten' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kränka* (uit NI of Nederduits).

krent, korint 'gedroogde druif' → DEENS *krænte* 'het drogen van druiven'; RUSSISCH *korínka*; OEKRAÏENS *korinka* <via Russisch>; INDONESISCH *krénten* 'gedroogde pitloze druiven'; JAVAANS *kismis*; MENADONEES *krènten* 'rozijnen'; PAPIAMENTS *karènt* 'gedroogde druif in brood'; SRANANTONGO *korenti*.

kreukel 'valse vouw' → SRANANTONGO *kroiki*.

kreukelen 'gekreukeld maken' → SCHOTS *gruggle* 'kreukelen, in de war maken'; JAVAANS *krekel* 'gekreukeld, gekronkeld'; ? MADOREES *kreko, krèkko* 'gekreukeld'.

kreuken 'vouwen maken' → SRANANTONGO *kroiki* 'vouwen maken; gekreukt'.

kreunen 'steunen' → ENGELS dial. *croon; croyne, crune* 'dreunen, bulderen, loeien; neurieën, zacht zingen'; SCHOTS *croon, crune, crone* 'brullen, bulderen; klagen, op een klagende toon zingen; neurieën, mompelen, hummen'; DEENS *croone* 'sentimenteel neurieën of gedempt zingen' <via Engels>; SRANANTONGO *kreun*.

kreupel 'mank' → FRIES *krepel* 'mank; een mank persoon'; PETJOH *kereupel*; NEGERHOLLANDS *kruppel* 'mank, gebrekkelig, krakkemikkig'.

kreupelboom '(verouderd) lage boom met kromme takken' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kreupelboom* 'lage boom met kromme takken'.

kreupelhout 'laag gewas met dooreengegroeide takken' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *cripple-wood* 'dwergbomensoort'; AMERIKAANS-ENGELS dial. *cripple* 'broekland begroeid met bomen of struiken'.

krib 'voederbak' → DEENS *krybbe* (uit NI of Nederduits); NOORS *krybbe* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *krubba* (uit NI of Nederduits); FRANS *crèche* 'voederbak; kinderbewaarplaats'; NEGERHOLLANDS *krēp* 'wieg'; PAPIAMENTS † *krib*.

kribbig 'prikkelbaar' → FRANS *sauche gribiche* 'saus met kruiden, kappertjes, stukjes hard gekookt ei en augurken'; FRANS dial. *gribiche* 'boosaardige vrouw; aansteller, kind dat steeds gezichten trekt'; PAPIAMENTS *krepci* 'prikkelbaar; prikkelbaarheid'.

kriebelen 'krabbelen' → DEENS *krible* '(over insecten) snel kruipen, krabbelen' (uit NI of Nederduits); NOORS *krible* 'een jeukend gevoel geven; kruipen' (uit NI of Nederduits); FRANS *gribouiller* 'kladden; onleesbaar schrijven'.

kriebels 'gevoel van kriebelen' → FRIES *kriebels (de kriebels krije)* 'gevoel van kriebelen (fig.: de kriebels krijgen)'.
kriek 'bepaalde vrucht' → ZWEEDS *krikon* 'kleine pruim, kroosje' (uit NI of Nederduits); FINS *kriikuna* 'kleine pruim' <via Zweeds>; FRANS *crèque* 'soort pruim'.

kriek 'krekel' → PAPIAMENTS *kriki* (ouder: *krieki*).
krieken 'het aanbreken van de dag' → SCHOTS *creek*, *greking* 'dageraad'.
kriel 'klein mens of dier, vooral kip' → SCHOTS † *crile*, *cryll*, *croyll* 'dwerg, dwergachtig of mismakend wezen'.
krijg 'oorlog' → NOORS *krig* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *krig* (uit NI of Nederlands).
krijgen 'verwerven' → PETJOH *krijhen*, *krijgen* 'krijgen, mogen hebben, willen hebben'; NEGERHOLLANDS *krieg*, *kri* 'verwerven, nemen, pakken'; BERBICE-NEDERLANDS *kriki*.
krijghouder 'in de middeleeuwen soort officier van justitie' → FRANS dial. *crickhauder* 'soort officier van justitie'.
krijgsgevangenschap 'het krijgsgevangene-zijn' → FRIES *kriichsgefangenskip*.
krijgsraad 'militaire rechtbank' → JAVAANS *krèsrad*.
krijzen 'schel schreeuwen' → FRANS *crisser* 'knarsen, kraken'; NEGERHOLLANDS *krisch*, *kries*, *kris* 'schreien, huilen; schreeuwen'; BERBICE-NEDERLANDS *krisi*; PAPIAMENTS *kreis* 'schel schreeuwen, uitsluitend door een pauze'.
krijt 'kalk' → NOORS *kritt* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *krita* (uit NI of Nederlands); FINS *liitu* 'kalk, krijtsteen' <via Zweeds>; ESTS *kriit* (uit NI of Nederlands); GĀ *kriti* (uit NI of Deens); JAPANS † *kereito*; NEGERHOLLANDS *kried*; SRANANTONGO *kreiti*; SARAKAKAANS *keeti* 'kalk, pijpaaide' <via Srantantongo>; SARNAMI *kreiti*.
krijt 'tekenmateriaal' → FINS *liitu* (uit NI of Duits); PAPIAMENTS *kreit* (ouder: *krijt*); SRANANTONGO *kreiti* (ouder: *kreiti*).
krijten 'luid roepen' → BERBICE-NEDERLANDS *kreu*; SKEPI-NEDERLANDS *krig*.
krik 'dommekracht' → FRIES *krik* 'hijswerktuig'; MADOEREES *kerek* 'hijlsblok'.
krik 'houtskool' → FRANS dial. *criques* 'kleine stukken houtskool, van takjes afkomstig'.
krampen 'zich samentrekken, kleiner worden' → ENGELS *crimp* 'kleiner worden; friseren; plooiën; krimp snijden (vis); modelleren; samendrukken'; DUIJS *krampen* 'kleiner worden' (uit NI of Nederlands); KUPANG-MALEIS *karèmp* 'zich samentrekken'; PAPIAMENTS *krem*, *kremp* (ouder: *krimp*); SRANANTONGO *krempi*.
kring 'cirkel' → FRIES *kring*; DUIJS dial. *Kreng* 'boog, bocht, akker waar de ploeg gedraaid mag worden'; FRANS *croix gringolée* 'kruis dat eindigt in een hoofd van een slang'; INDONESIAISCH *kring* 'groep personen die een samenhangende sociale groep vormen, cel'; NEGERHOLLANDS *rink*; PAPIAMENTS *kren* 'cirkel, bijvoorbeeld zoals gevormd bij kinderspel'.
kringel 'ringvormig koekje' → RUSSISCH *kréndel* 'krakeling, soort gebak'; OEKRAÏENS *kréndel* 'krakeling, soort gebak' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *kréndzel* 'krakeling, soort gebak' <via Russisch>; AZERI *krendel* 'krakeling, soort gebak' <via Russisch>.

kringelen 'tal van kringen vormen' → FRANS *dégringoler* 'snel afdalen'.
krioelen 'wemelen' → FRIES *krioelje*, *krioelje*; NEGERHOLLANDS *kriöl* '(veel) kinderen, gekrioel van kinderen'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *kriol* 'kleine kinderen' <via Negerhollands>.
kris 'langwerpige steekwapen' → ENGELS *creese* 'Maleise dolk'.
krispelen 'bewerking van leer' → DEENS *krisple* (uit NI of Duits).
kristal 'glanzend glas, kwarts' → INDONESIAISCH *kristal*; SOENDANEES *karistal* 'glanzend glas'.
kristalliseren 'kristallen vormen' → JAPANS *kesshō*; CHINEES *jiejing* <via Japans>.
kritiek 'beoordeling' → INDONESIAISCH *kritik* 'beoordeling; kritisch'; JAVAANS *kritig* 'beoordeling, aanval'; KUPANG-MALEIS *karitik*, *kritik*; MAKASSAARS *kariti* 'afbrekende kritiek'; MENADONEES *kritik*; SRANANTONGO *kritik*; SURINAAMS-JAVAANS *kritig*.
kritisch 'geneigd tot beoordelen; op het punt staand over te gaan van de ene toestand in de andere' → INDONESIAISCH *kritis*.
kröef '(Limburgs) bult, bochel' → FRANS dial. *croufe* 'bult, bochel; heuvel'.
kröeg 'herberg' → DEENS *kro* (uit NI of Nederlands); NOORS *kro* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *krog* (uit NI of Nederlands); FINS *krouvi* <via Zweeds>.
kröeger '(verouderd) waard' → ZWEEDS *krögare* 'waard, kroegbaas' (uit NI of Nederlands); FINS *krouvari* 'waard' <via Zweeds>.
kröegjool '(luidruchtig) feest in de sociëteit' → FRIES *kröechjoal*.
kröep 'achterdeel van paard' → FRANS *croupe* 'achterste'.
kröepoek 'viskoekjes' → DUIJS *Kroepoek*, ook: *Krupuk*; DEENS *kröepoek*, ook: *krupuk*; NOORS *krupuk*, ook: *kröepoek*; ZWEEDS *krupuk*, ook: *kröepoek*; PAPIAMENTS *krupuk*.
kröes 'drinkbeker' → ENGELS † *cruse* 'aardewerk kruik; drinkbeker' (uit NI of Nederlands); NOORS *krus*; ZWEEDS *krus* (uit NI of Nederlands); ESTS *kruus* (uit NI of Nederlands); FRANS dial. *cruse*; *crousequin*; *cruzelin* 'kruik, soort beker'; SURINAAMS-JAVAANS *krus*.
kröes 'gekruld' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kröes* <via Afrikaans>; SRANANTONGO *krusu*.
kröezel '(gewestelijk) kruisbes' → ENGELS *gooseberry* 'kruisbes' <via Frans>; DUIJS dial. *Krosel* 'kruisbes'; FRANS *groseille* 'aalbes; fel rood'.
kröezen 'gekruld maken' → NOORS *kruse* 'rimpelen; krullen (van haar)' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *krusa* (uit NI of Nederlands).
kröezig 'als kroeshaar' → SRANANTONGO *krusu*(*krusu*).
kröket 'rol gehakt vlees' → INDONESIAISCH *krökèt*; JAKARTAANS-MALEIS *kerokèt* 'gerecht van vlees en aardappels'; JAVAANS *krökèt*; MADOEREES *karoket*;

PAPIAMENTS *krokèt*.

- krokodil** 'groot dier, reptiel' → NEGERHOLLANDS *cocro* (uit NI of Engels).
- krols** 'hitsig' → FRIES *krolsk*; SRANANTONGO *krasi*.
- krom** 'gebogen' → DEENS *krum* (uit NI of Nederduits); NOORS *krum* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *krum* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *cromb*, *cron*, *kromp*; *cronbin* 'krom; scheef; kreupel, misvormd; oneerlijk'; PETJOH *kerom*; NEGERHOLLANDS *krom*; SRANANTONGO *kron*, (ouder: *krom*) 'gebogen, scheef'; AUCAANS *koon* 'bocht(ig)'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *krom* «via Negerhollands».
- krombek** 'vogel met gebogen snavel' → ENGELS *crombec* 'zangvogeltje'.
- krommen** 'buigen' → NEGERHOLLANDS *krum*; BERBICE-NEDERLANDS *krombu*.
- kromnekziekte** 'plantenziekte' → ENGELS *kromnek disease* «via Afrikaans».
- kromstaart** 'bepaalde munt' → FRANS dial. † *crombister* 'Hollandse munt'.
- kromstevan** 'binnenvaarttuig' → ENGELS † *crumster*, *crumster* 'vaarttuig'; KROATISCH *cromster* 'oorlogszeilboot uit de 16e en 17e eeuw' «via Engels»; SLOVEENS *cromster* 'oorlogszeilboot uit de 16e en 17e eeuw' «via Engels».
- kronen** 'de kroon opzetten, de vorstelijke waardigheid verlenen' → DEENS *krone* (uit NI of Nederduits); NOORS *krone* (uit NI of Nederduits).
- kroniek** 'jaarboek' → DEENS *kronike* (uit NI of Nederduits); NOORS *kronike* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *kronik*.
- kronkel** 'sterke kromming' → FRANS dial. *cronquelet* 'tros fruit aan het eind van een tak'.
- kroon** 'hoofdsieraad van vorsten' → DEENS *krone* (uit NI of Nederduits); NOORS *krone* (uit NI of Duits); ZWEEDS *krona* (uit NI of Nederduits); FINS *kruuna*, *kruunu* «via Zweeds»; ESTS *kroon* (uit NI of Nederduits); LETS *kronis* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *keron*, *kron* '(afbeelding van een) hoofdsieraad van vorsten als symbool van koloniale regering'; AMBONS-MALEIS † *kron* 'rottingknop van goud of zilver, zoals de regenten dragen als teken van hun waardigheid'; JAKARTAANS-MALEIS *keron*, *kerun*; JAVAANS *krun* 'hoofdsieraad van vorsten; met een kroontje; erepoort met kroon; lichtkroon'; MADOREES *krūn*, *ēkkrūn* 'kroon op een wapen of een schild; kroonlamp'; NEGERHOLLANDS *kroon*; SRANANTONGO *krown*.
- kroon** 'munt' → DEENS *krone* (uit NI of Nederduits); NOORS *krone* 'munt met beeld van een kroon' (uit NI of Duits); ZWEEDS *krona* 'munt met beeld van een kroon' (uit NI of Nederduits); FINS *kruuna*, *kruunu* «via Zweeds»; LITOUWS *krona*; INDONESISCH *krona*; SINGALEES † *korom*, *koroum*.
- kroonglas** 'zeer helder kalkglas' → JAPANS † *korōngarasu*.
- kroonprins** 'oudste zoon van een koning; aangewezen

vermoedelijke opvolger' → INDONESISCH *kompris*; JAVAANS *krunpris*, *kumpris*.

- kroontje** 'kleine kroon' → AMBONS-MALEIS *kronci* 'bruidskroontjes van papier, die bij een bruiloft overall in het huis van de bruid worden opgehangen'; KUPANG-MALEIS *kronci* 'kroontje vervaardigd van gekleurd papier en opgehangen in het ledikant van pasgetrouwden'; MENADONEES *kronci* 'kroontje vervaardigd van gekleurd papier en opgehangen in het ledikant van pasgetrouwden'; TERNATAANS-MALEIS *kronci* 'kroontje vervaardigd van gekleurd papier en opgehangen in het ledikant van pasgetrouwden'; CREOOLS-PORTUGEEES (MALAKKA) *kronchi* 'bruiloftssymbool dat traditioneel boven de deur van het echtpaar wordt gehangen'.
- kroos** '(gewestelijk) klokhuis van appel' → DEENS † *krås* 'klokhuis van appel; afval van gevogelte dat gebruikt wordt om soep van te maken' (uit NI of Nederduits).
- kroot, karoot** 'biet; (oorspronkelijk) peen' → DUIJS *Karotte* 'wortel, peen; (dialect) rode biet'.
- krop** 'ongebuid meel' → NEGERHOLLANDS *krop* 'ongebuid tarwemeel'.
- krop** 'keelgezwel, struma' → FRANS dial. *krop*.
- kropduif, kropper(d)** 'duivensoort' → DEENS *kropdue*, *kroppert* 'duivensoort; (scheldwoord) vrouw met dikke buik'.
- kropkoek** '(verouderd) in zoetemelk geweekte boekweitkoek' → ZWEEDS *kroppkaka* 'aardappelknodel gevuld met spek en ui' (uit NI of Nederduits).
- kropsla** 'sla in kropvorm' → PAPIAMENTS *kròpsla* 'sla in kropvorm, *Lactuca sativa*'.
- krot** 'vervallen huis' → FRIES *krot*.
- Krugerrand** 'gouden munt die sinds 1967 in opdracht van de Zuid-Afrikaanse regering geslagen wordt' → POOLS *Krugerrand* 'gouden munt in Zuid Afrika' «via Afrikaans».
- kruid** 'gewas' → FRANS dial. *cruau*, *cruyaulx*, *krüwop*, *krip* 'slechte grassen (onkruid)'; NEGERHOLLANDS *kruid* 'gewas, onkruid'.
- kruid** 'specerij' → NOORS *krydder* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *krydda* (uit NI of Nederduits); FINS *ryyti* «via Zweeds».
- kruiden** 'kruiden toevoegen' → DEENS *krydre* (uit NI of Nederduits); NOORS *krydre* (uit NI of Nederduits).
- kruidenier** 'handelaar in kruidenijen en vervolgens ook in grutterswaren' → FRIES *krudenier*.
- kruideniersvak** 'beroep van kruidenier' → FRIES *krudeniersvak*.
- kruidenierswinkel** 'winkel waar kruidenierswaren worden verkocht' → FRIES *krudenierswinkel*.
- kruidenij** 'kruid, specerij' → DEENS *krydderi* (uit NI of Nederduits); NOORS *krydder*; *krydderi* (uit NI of Nederduits).
- kruidje-roer-mij-niet** 'bepaalde plant; lichtgeraakt persoon' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kruidjie-roer-my-nie* «via Afrikaans».

kruidnagel 'specerij' → PAPIAMENTS *kreinagel*, *kreiná* (ouder: *krijdnagel*) 'zaad van de *Eugenia caryophyllus*; genoemde boom'.
kruien 'een kruiwagen voortduwen; een molen in de wind draaien' → DUIJS dial. *kröien*, *kröien*, *krôin*, *krûin* 'een molen in de wind draaien'; DEENS *krøje* 'een molen in de wind draaien' (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *kroi* 'een kruiwagen voortduwen'.
kruiik 'vat' → NOORS *krukke* 'pot, amfoor, vaas' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kruka* (uit NI of Nederduits); FINS *ruukku* 'vat, keramisch voorwerp uit klei gebakken' <via Zweeds>; EWE *kplû* (uit NI of Deens); GĀ *kruku*, *kpulu* (uit NI of Deens); TWI *krúkù* (uit NI of Deens); JAVAANS *kruwik*, *kruiik* 'vat; jeneverkruiik'; SRANANTONGO *kroiki*.
kruiim 'kruiemel, binnenste van brood' → ZWEEDS *inkräm* 'broodkorrel' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *cron* 'afval, afkomstig van sloop'.
kruiemel 'broodkorreltje' → NEGERHOLLANDS *krom*, *krymmels* 'afgebonden stukje'; PAPIAMENTS *krenchi* '(brood)korreltje'.
kruiin 'bovenste deel van hoofd of van een voorwerp' → ZWEEDS *krön* 'bovenste deel van iets hoogs'.
kruiipen 'zich op handen en voeten voortbewegen' → NEGERHOLLANDS *krup*, *kryb*; SRANANTONGO *kroipi*.
kruiis 'twee balken die elkaar rechthoekig snijden' → DEENS *kryds* (uit NI of Nederduits); NOORS *kryss* 'twee lijnen die elkaar rechthoekig snijden; kruisvormig voorwerp' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kryss* (uit NI of Nederduits); FINS *risti* <via Zweeds>; ESTS *rist* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *kryz* 'halve slag in kabel'; AMBONS-MALEIS *krois*; KUPANG-MALEIS *krois* 'teken waarmee personen die niet kunnen schrijven ondertekenen'; MADOEREES dial. *karuwis bintang* 'ordeteken in de vorm van een kruis'; MADOEREES *kruwes*, *kruwis*, *prao kruwes*, *parao kruwis* 'kruisboot'; MAKASSAARS *tökeng-tökeng-karôisi* 'hangertje in de vorm van een kruis'; MENADONEES *krois* 'teken waarmee personen die niet kunnen schrijven ondertekenen'; TERNATAANS-MALEIS *krois* 'teken waarmee personen die niet kunnen schrijven ondertekenen'; SINGALEES *kurusa-ya*, *kurusi-ya*; NEGERHOLLANDS *kroes*, *cruis*, *krus*; SRANANTONGO *kroisi*; SURINAAMS-JAVAANS *krëis*.
kruiis 'lichaamsdeel, stuit' → DEENS *kryds* 'lichaamsdeel, stuit van mens of dier' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *kres*, *kruiis*.
kruisappel 'soort appel' → RUSSISCH *krúzapel* 'harde, platte appelen, gelijkend op een knol'.
kruisbes 'klapbes' → ZWEEDS *kruisbär* (uit NI of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *kruisbessie* '(vrucht van de) *Grewia occidentalis*' <via Afrikaans>.
kruisbloem 'plant waarvan de bloem kruiselings geplatste blaadjes heeft' → PAPIAMENTS *kreiseblum*, *krüiseblum* 'passiebloem, *Passiflora foetida*, de plant en de bloem'.

kruisboom 'kruishout als strafwerktuig van Christus' → NEGERHOLLANDS *kroesboom*.
kruisbovenbram 'bovangrietje' → RUSSISCH † *krjujsbóbram*.
kruisbovenbrambakstag 'touw aan beide zijden van de nok om deze zijdelings te steunen' → RUSSISCH † *krjujsbóbrambakstag*.
kruisbovenbrambras 'touw om de bramra op de nok te steunen en deze een zekere hoek met de kiel te doen aannemen' → RUSSISCH † *krjujsbombrámbras*.
kruisbovenbrambuikgording 'touwen om de zeilen voort te gorden' → RUSSISCH † *krjujsbombrámbyček*.
kruisbovenbramgeitouw 'touw om de onderpunten van een vierkant of razeil te lichten' → RUSSISCH † *krjujsbóbramgitov*.
kruisbovenbrampardoen 'staande touwen achter de hoofdtouwen' → RUSSISCH † *krjujsbóbramfordún*.
kruisbovenbramra 'bepaalde ree' → RUSSISCH † *krjujsbombramrej*.
kruisbovenbramschoot 'touwwerk waardoor de onderste, van de windzijde meest verwijderde, hoek van een zeil vastgehouden wordt' → RUSSISCH † *krjujsbombramskot*.
kruisbovenbramstag 'zwaar touw dat de masten naar voren toe houdt' → RUSSISCH † *krjujsbombramštag*.
kruisbovenbramsteng 'bepaalde steng' → RUSSISCH † *krjujsbombramsten'ga*.
kruisbovenbramtoppenant 'soort touw dat aan de top of nok van de ra gebruikt werd' → RUSSISCH *krjujsbombramtopenant*.
kruisbovenbramval 'lopend touw waarmee men een zeil of ander voorwerp hijst' → RUSSISCH † *krjujsbombramfal*.
kruisbovenbramwant 'alle hoofdtouwen die de mast zijdelings steunen' → RUSSISCH † *krjujsbombramvant*.
kruisbovenbramzaling 'bepaalde dwarshouten' → RUSSISCH † *krjujsbombramsaling*.
kruisbovenbramzeil 'zeil boven het marszeil' → RUSSISCH † *krjujsbombramsel*.
kruisbram 'bovenkruis' → RUSSISCH † *krjujsbram*.
kruisbrambakstag 'touw aan beide zijden van de nok' → RUSSISCH † *krjujsbrambakštag*.
kruisbramboelijn 'touw' → RUSSISCH † *krjujsbrambulin*.
kruisbrambras 'touw om de bramra op de nok te steunen en deze een zekere hoek met de kiel te doen aannemen' → RUSSISCH † *krjujsbrambras*.
kruisbrambuikgording 'touwen om de zeilen voort te gorden' → RUSSISCH † *krjujsbrambyček*.
kruisbramgeitouw 'touw dat dient om de onderpunten van een vierkant of razeil te lichten' → RUSSISCH † *krjujsbramgitov*.
kruisbramgording 'touw dat dient om een zeil in te halen' → RUSSISCH † *krjujsbramgorden*.
kruisbrampardoen 'staande touwen achter de hoofdtouwen van de ondermasten' → RUSSISCH † *krjujsbramfordun*.

- kruisbramra** 'bepaalde ra' → RUSSISCH *krjujsbramrej*.
- kruisbramschoot** 'touwwerk waardoor de onderste, van de windzijde meest verwijderde, hoek van een zeil vastgehouden wordt' → RUSSISCH *krjujsbramskót*.
- kruisbramstag** 'zwaar touw dat de masten naar voren toe houdt' → RUSSISCH *krjujsbramštág*.
- kruisbramstagzeil** 'driehoekig zeil' → RUSSISCH † *krjujsbramstaksel*'.
- kruisbramstagzeilschoot** 'touwwerk waardoor de onderste, van de windzijde meest verwijderde, hoek van een zeil vastgehouden wordt' → RUSSISCH † *krjujsbramstaksel'skot*.
- kruisbramstagzeilval** 'lopend touw' → RUSSISCH † *krjujsbramstaksel'fal*.
- kruisbramsteng** 'bepaalde steng' → RUSSISCH *krjujsbramsten'ga*.
- kruisbramtoppenant** 'bepaalde toppenant' → RUSSISCH † *krjujsbramtoppenant*.
- kruisbramval** 'bepaald touw' → RUSSISCH *krjujsbramfal*.
- kruisbramwant** 'hoofdtouwen die de mast zijdelings steunen' → RUSSISCH *krjujsbramvanty*.
- kruisbramzeil** 'zeil boven het marszeil' → RUSSISCH *krjujsbrámsel*'.
- kruisen** 'een kruis doen vormen; snijden; met een schip heen en weer varen' → ENGELS *cruise* 'op en neer varen; op kruissnelheid rijden of varen; snorren (taxi); rondrijden op zoek naar seksueel contact'; DUIJS *kreuzen* 'zigzaggend varen tegen de wind in; met een schip heen en weer varen'; DEENS *krydse* 'een kruis doen vormen; snijden, met een kruis merken; met een schip heen en weer varen' (uit NL of Nederduits); DEENS *cruise* 'kruistocht, toeristische rondreis op zee' <via Engels>; NOORS *cruise* 'rondreis op zee maken'; NOORS *krysse* 'een kruis doen vormen; met een schip heen en weer varen'; ZWEEDS *kryssa* 'met een kruis merken' (uit NL of Nederduits); LETS *kruisēt* 'met een schip heen en weer varen'; MALTEES *mar kruż, mar kručiera* 'op en neer varen'; SRANANTONGO *kroisi* 'een kruis doen vormen'.
- kruiser** 'oorlogsschip' → ENGELS *cruiser* 'oorlogsschip; plezierboot'; DUIJS *Kreuzer* 'oorlogsschip, plezierboot'; DEENS *krydser*; DEENS *cruiser* 'schip' <via Engels>; ZWEEDS *kryssare* 'schip'; ESTS *ristleja* 'groot snelgaand oorlogsschip'; FRANS *cruiser* 'klein jacht voor op zee' <via Engels>; ITALIAANS *cruiser* 'motorschip' <via Engels>; POOLS *krążownik* <via Duits>; RUSSISCH *kréjser*; OEKRAÏENS *kréjser* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *kréjser* <via Russisch>; AZERI *krejser* 'groot snelgaand oorlogsschip' <via Russisch>; LETS *kreiseris* 'groot snelgaand oorlogsschip'; LITOUWS *kreiseris* 'groot snelgaand oorlogsschip'; MALTEES *krużer* 'oorlogsschip, plezierboot' <via Engels>; BOEGINEES *korôwisi* 'kruisprauw, Europees oorlogsvaarttuig'; MAKASSAARS *korôisó* 'kruisprauw, Europees oorlogsvaarttuig'.
- kruishout** 'hout tot belegging van schoten e.d.; houten kruis als strafwerktuig' → RUSSISCH *krjujsóv, krjujsóv* (ouder: *krjujsgout*) 'kram, haak, klemhoutje ter bevestiging van het touwwerk'; JAVAANS *kursut* 'kruisvormig werktuig voor houtbewerking'; NEGERHOLLANDS *krøeshout* 'houten kruis als strafwerktuig, het kruis van Christus'; SRANANTONGO *krisowtu* 'houten kruis als strafwerktuig, het kruis van Christus'.
- kruisigen** 'aan een kruis slaan' → NEGERHOLLANDS *krøesig, krøisig*; SRANANTONGO *kroisi*.
- kruisiging** 'het kruisen, kruisigen' → NEGERHOLLANDS *krøesiging* 'het kruisen'.
- kruising** 'kruispunt' → AUCAANS *kolositin*.
- kruisjassen** 'bepaald kaartspel' → DUIJS dial. *Chrutsjass*.
- kruisje, kruiske** 'kruisvormig voorwerp of verbinding' → FRANS *trusquin* (ouder: *crusquin*) 'gereedschap voor timmerman om een lijn te trekken; gereedschap om parallele lijnen op metaal of op marmer te trekken; tang van een zadelmaker'; ITALIAANS *truschino* 'schrabblok van timmerman; kraspen, ritser' <via Frans>; BASKISCH *truskin* 'gereedschap om rechte evenwijdige lijnen te trekken op een vlak oppervlak' <via Frans>; ESPERANTO *truskeno* 'gereedschap om rechte evenwijdige lijnen te trekken op een vlak oppervlak' <via Frans>.
- kruismars** 'bepaald platform aan een mast' → RUSSISCH *krjujsmars*.
- kruismarsenbras** 'touwen waarmee men de ra's en zeilen omhaalt' → RUSSISCH *krjujsmarsabras*.
- kruismarsenbuikgording** 'touw om de zeilen voort te gorden' → RUSSISCH † *krjujsmarsabykgorden*'.
- kruismarsengeitouw** 'touw, dienende om de onderpunten van een vierkant of razeil te lichten' → RUSSISCH † *krjujsmarsagitow*.
- kruismarsenra** 'dwarsscheeps geplaatst horizontaal rondhout, door een mast of steng gedragen en dienend om een vierhoekig zeil uit te spannen' → RUSSISCH *krjujsmarsarej*.
- kruismarsenrifalie** 'talie op de staande lijken van een razeil om dat zeil te lichten' → RUSSISCH † *krjujsmarsarifali*.
- kruismarsenschoot** 'touwwerk waardoor de onderste, van de windzijde meest verwijderde, hoek van een zeil vastgehouden wordt' → RUSSISCH † *krjujsmarsaskot*.
- kruismarsentoppenant** 'soort touw dat aan de top of nok van de ra gebruikt werd' → RUSSISCH † *krjujsmarsatopenant*.
- kruismarsenval** 'lopend touw' → RUSSISCH † *krjujsmarsafal*.
- kruis of munt** 'spel' → MENADONEES *krusmon*.
- kruispeiling** 'het richting bepalen door de kruising van twee richtingslijnen' → RUSSISCH *krjujspélang*.
- kruispolka** 'gezelschapsdans' → JAVAANS *krispolkah* 'Europese gezelschapsdans'.

kruissteek 'naasteek waarbij de draad kruiselings komt te liggen' → INDONESISCH *kréстик* 'naasteek waarbij de draad kruiselings komt te liggen, flanelsteek'.

kruissteng 'steng die de masten naar boven verlengt' → RUSSISCH *krjujssten'ga*.

kruisstengembakstag 'touw, aan beide zijden van de nok van een rondhout vastgemaakt en stijf gezet om het zijdelings te steunen' → RUSSISCH † *krjujssten'bakstag*.

kruisstengenpardoen 'staande touwen achter de hoofdtouwen van de ondermasten' → RUSSISCH † *krjujssten'fordun*.

kruisstengestag 'zwaar touw dat de masten naar voren toe houdt' → RUSSISCH † *krjujssten'stag*.

kruisstengestagzeil 'driehoekig zeil' → RUSSISCH † *krjujssten'gistaksel'*.

kruisstengestagzeilschoot 'touwwerk waardoor de onderste van de windzijde meest verwijderde hoek van een zeil vastgehouden wordt' → RUSSISCH † *krjujssten'gistaksel'skot*.

kruisstengestagzeilval 'lopend touw' → RUSSISCH † *krjujssten'gistaksel'fal*.

kruisstengewant 'verzameling van alle hoofdtouwen die de mast zijdelings steunen' → RUSSISCH *krjujssten'vanty*.

kruisstengezelshoofd 'half rond blok boven op de mast, waarin de steng gezet wordt' → RUSSISCH † *krjujssten'ezel'gof*.

kruisteken 'het teken van het kruis, dat wordt gemaakt met de rechterhand van het voorhoofd naar de borst en van linker- naar rechterschouder' → SRANANTONGO *kroistin*.

kruiszaling 'dwarshouten beneden de toppen van de mast' → RUSSISCH *krjujszsaling*.

kruiszeil 'marszeil' → RUSSISCH *krjujsel', krjujsel'*.

kruiszeilsboelijn 'bepaald touw' → RUSSISCH † *krjujsel'bulin'*.

kruiszeilsbras 'touw waarmee men de ra's en zeilen omhaalt' → RUSSISCH † *krjujsel'bras*.

kruiszeilsgeitouw 'touw dat dient om de onderpunten van een vierkant of razeil te lichten' → RUSSISCH † *krjujsel'gitov*.

kruiszeilsra 'bepaalde ra' → RUSSISCH † *krjujsel'rej*.

kruiszeilsschoot 'touwwerk waardoor de onderste van de windzijde meest verwijderde hoek van een zeil vastgehouden wordt' → RUSSISCH † *krjujsel'skot*.

kruiszeilsval 'lopend touw' → RUSSISCH † *krjujsel'fal*.

kruit 'ontplofbaar mengsel' → DEENS *krudt* (uit NI of Nederduits); NOORS *krutt* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *krut* (uit NI of Nederduits); FINS *ruuti* <via Zweeds>; GÅ *atrudu*; NEGERHOLLANDS *krut*; BERBICE-NEDERLANDS *kriti*; SRANANTONGO *kroiti*.

kruitkamer 'bewaarplaats van buskruit op een schip' → RUSSISCH *krjutkámara, krjutkámara*.

kruiwagen 'eenwielig voertuig' → DUIJS dial.

Kroiwagen, Kruiwagen, Kraiwagen; ZOELOE *inkilivane* <via Afrikaans>; PAPIAMENTS *krenwa*

(ouder: *kruiwagen, krijwagen*); SRANANTONGO *kroi-wagi*; SARNAMI *kroiwági* 'eenwielig voertuig; steekpenning'; SURINAAMS-JAVAANS *krowagi* <via Sranantongo>.

kruk 'handvat' → PAPIAMENTS † *kruk*; SRANANTONGO (*doro*) *kroku* 'deurknop, deurkruk'.

kruk 'hulpmiddel bij het lopen' → INDONESISCH *kruk*; PAPIAMENTS *krük*.

krukak 'as met een of meer krukken' → INDONESISCH *krukak*.

krul 'omgebogen vorm, bijvoorbeeld van haar' → FRIES *krul*; DEENS *krølle* 'omgebogen haar' (uit NI of Nederduits); NOORS *krølle* 'spiraalvormige haarlok' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *crolle* 'haarkrul; spaander; tabakspriem'; INDONESISCH *kerul*; INDONESISCH *krol* 'kunstmatige haarkrul'; AMBONS-MALEIS *krol*; KUPANG-MALEIS *krol*; KUPANG-MALEIS *karól* 'krultang om haar te krullen'; MENADONEES *krol*; TERNATAANS-MALEIS *krol*; PAPIAMENTS *klerchi, krelchi, krul*; SRANANTONGO *kroru*; SARNAMI *kroru* 'omgebogen vorm van haar'.

krulkoek 'koek in krulvorm' → AMERIKAANS-ENGELS *cruller, crueller, kruller, croller* 'in olie gebakken koekje'.

krullelie 'bepaalde leliesoort' → ZWEEDS *krollilja* 'liesoort (Lillum martagon lin.)' (uit NI of Nederduits).

krullen 'krullen maken, hebben of krijgen' → ENGELS *curl* 'spiraal vormen, (zich) kronkelen'; DEENS *krølle* 'krullen maken in; kreukelen; opfrommelen' (uit NI of Nederduits); NOORS *krølle* 'krullen maken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *krulla* 'krullen maken in' (uit NI of Nederduits); CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *marah krol* 'het haar krullen'; SRANANTONGO *kroru* 'krullen maken in'.

krullig 'vol krullen' → FRIES *kruld*.

kubboot 'soort botter' → KROATISCH *kup* 'kustboot'.

kubiek 'inhoudsmaat' → INDONESISCH *kubik*; JAVAANS *kibik*; MAKASSAARS *kubí*; MENADONEES *kubik*; MINANGKABAUS *kubik*; MUNA *kubi*; SOENDANEES *kubik*; SURINAAMS-JAVAANS *kibig, kip*.

kubisme 'richting in de beeldende kunst' → INDONESISCH *kubisme*.

kubus 'figuur of regelmatig lichaam, begrensd door zes vierkanten, hexaëder' → INDONESISCH *kubus*.

kudde 'troep' → FRIES *kudde*; NEGERHOLLANDS *kydde*.

kuf 'slechte kroeg, bordeel; (Vlaams) lichtekooi' → ZWEEDS *kyffe* 'hok, kot, armzalig kamertje om te wonen of te werken' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *kufarde, cufarte* 'prostituee, gezette luie vrouw'.

kuieren 'op zijn gemak lopen' → DUIJS dial. *kojern, kôjern, keiern* 'met een kruiwagen kleiaarde, stenen en turf vervoeren voor het uitvoeren van dijkwerkzaamheden'; DUIJS *keiern, keierken gaan*; NEGERHOLLANDS *kyer*; PAPIAMENTS *keiru* (ouder: *keijer, kyer*) 'een ommetje maken; een plezierreis maken, toeren, een ritje maken; rit, ommetje';

29. De verbreiding van het woord *kegel*.

Kegel is in de meetkunde de naam voor een bepaald lichaam, maar het woord wordt in het dagelijks leven gebruikt voor een kegelvormig object en dan vooral eentje waarmee het kegelspel wordt bedreven. In die betekenis, of in de nog ruimere betekenis 'kegelspel', is het Nederlandse woord in verschillende talen overgenomen: het is bekend geraakt, misschien via het Nederduits, in de Noord-Germaanse talen, in het Frans en in het Russisch, en zowel het Frans als het Russisch hebben het woord aan andere talen doorgeleend. Bovendien is het woord overgenomen door het Engels; daar is het slechts gewestelijk bekend, maar het Engels heeft het wel doorgegeven aan het Welsh, wat bijzonder is omdat in de Keltische talen nauwelijks Nederlandse leenwoorden zijn aangetroffen (zie Gaelisch in 2.4).

Hoewel het kegelen dus vanuit het Nederlands een zekere verbreiding heeft gehad, valt dit in het niets bij de bekendheid van een vergelijkbaar spel: het kolven. Het slaghout *kolf* dat daarbij wordt gebruikt, is in het Engels overgenomen als *golf*, en vanuit die taal – met aangepaste spelregels – en in de Engelse vorm *golf* naar meer dan 25 andere talen doorgeleend (zie het alfabetisch lexicon).

- SRANANTONGO *koiri* 'op zijn gemak lopen, wandelen; wandeling'.
- kuif** 'opstaand voorhaar' → FRIES *kuif*; AMBONS-MALEIS *koif*; KUPANG-MALEIS *koif*; MENADONEES *koif*; TERNATAANS-MALEIS *koif*; PAPIAMENTS *kúif* 'opstaand voorhaar of veren'; SRANANTONGO *koifi*.
- kuiken** 'jong van een kip' → DUIJS *Küken* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *kik(k)entje, kikintsi, kikinsji*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kinkinsti* 'kip' <via Negerhollands>.
- kuil** 'holte' → FRIES *kuil, kuilbult* 'langwerpig, ondiep, recht afgestoken gat waarin, onder stro, plastic e.d., gras (hooi), wortelgewassen e.d. bewaard worden'; NOORS *kule* 'put, sleuf, (in samenstellingen) holte' (uit NI of Nederduits).
- kuip** 'vat' → ENGELS † *keup*; ENGELS *coop* 'mand (verouderd); hoenderkorf; tenen visfuk; kooi, cel'; ZWEEDS *kyp* 'vat of bad voor verfstoffen' (uit NI of Nederduits); FINS † *kyyppi* <via Zweeds>; SRANANTONGO *kupa*.
- kuipen** 'vaten maken' → SRANANTONGO *kupa*.
- kuiper** 'vatenmaker' → ENGELS *cooper* 'vatenmaker; wijnhandelaar; wijnavat; donker bier'; DUIJS dial. *Küper*; DEENS *kyper* 'vatenmaker; wijnhandelaar' (uit NI of Duits); ZWEEDS *kypare* 'kelner, ober' (uit NI of Nederduits); FINS † *kyyppi, kyypari* 'kelner' <via Zweeds>; RUSSISCH † *kúpor*; PAPIAMENTS † *kijper*.
- Kuipergordel** 'wolk van miljarden komeetachtige objecten, vernoemd naar Gerard Kuiper' → ENGELS *Kuiper belt* 'wolk van miljarden komeetachtige objecten'.
- kuis** 'rein, ingetogen' → DEENS *kysk* 'seksueel ingetogen' (uit NI of Nederduits); NOORS *kysk* 'seksueel ongerept, deugdzaam, eerbaar' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kysk* (uit NI of Nederduits).
- kuit** 'deel van het onderbeen' → SCHOTS *cuít, cute, queet, kute, coot* 'enkel; vetlok van een paard'; BERBICE-NEDERLANDS *kuiti*; SRANANTONGO *koiti*; SARNAMI *koiti*.
- kuít** 'visseneitjes' → PAPIAMENTS *keit*; SRANANTONGO *koiti*.
- kuít** 'bepaalde biersoort' → DEENS † *køjtekande* 'tinnen beker waarin de bemanning op een schip het dagelijkse ratsoen bier kreeg'; FRANS dial. † *keute, queute* 'bier, gemaakt van een gelijke hoeveelheid gerst en tarwe, sterk gerijpt'.
- kul** 'flauwigheid' → FRIES *kul*.
- kullekenskruid** 'standelkruid, een orchis, lett. klootjeskruid, naar de testikelachtige wortelknollen' → ENGELS *bollock grass, ballocks grass* 'standelkruid, een orchis'.
- kullen** 'voor de gek houden' → BERBICE-NEDERLANDS *kolo*.
- kunde** 'het kunnen' → FRIES *kunde* 'kennis, bekendheid; persoon die men kent'; DUIJS *-kunde* (*Erdkunde, Geschichtskunde*) 'wetenschap'.
- kundig** 'kunde bezittend' → DEENS *kyndig* (uit NI of Nederduits); NOORS *kyndig* (uit NI of Nederduits).
- kunnen** 'in staat zijn' → PETJOH *kan, ken*; JAVINDO *ken*; NEGERHOLLANDS *kan, ka, kā, gā* 'in staat zijn, gewoon zijn, plegen'; BERBICE-NEDERLANDS *kan*; SRANANTONGO *kan*.
- kunst** 'kunstvaardigheid, creatieve uiting' → DEENS *kunst* 'kunstvaardigheid' (uit NI of Nederduits); NOORS *kunst* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *konst* (uit NI of Nederduits); ? AMBONS-MALEIS *kons* 'kunstvaardigheid'.
- kunstdruk** 'zeer glad gewalst papier' → INDONESISCH *kunstdruk*.
- kunstenaar** 'artiest' → FRIES *keunstenaar*; NOORS *kunstner* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *konstnär* (uit NI of Nederduits).
- kunstenares** 'vrouwelijke kunstenaar' → FRIES *keunsteneresse*.
- kunstenmaker** 'iemand die acrobatische toeren, goocheltoeren e.d. verricht' → NEGERHOLLANDS *kunschemaaker*.
- kunstig** 'nagemaakt, kunstmatig' → DEENS *kunstig* 'kunstmatig, onecht' (uit NI of Nederduits); NOORS *kunstig* 'door mensen gemaakt, kunstmatig; gekunsteld, onecht' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *konstig* 'onecht; vreemd, raar, eigenaardig' (uit NI of Nederduits); FINS *konstikas* 'nagemaakt, kunstmatig; heikel, hachelijk' <via Zweeds>.
- kunstje** 'aangeleerd vaardigheidsstukje' → FINS *konsti* 'trucje; streek' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *kunsche* 'goochelarij; aangeleerd vaardigheidsstukje'; PAPIAMENTS *kenshi* (ouder: *kunstji*).
- kunstmatig** 'niet volgens de natuur' → FRIES *keunstmatich*.
- kunstmest** 'chemisch bereide mest' → FRIES *keunstmest*.
- kunstnijverheid** 'het vervaardigen van gebruiksvoorwerpen met kunstwaarde' → FRIES *keunstniverheid*.
- kurk** 'schors van kurkeik; materialen daarvan' → ENGELS *cork*; DUIJS *Kork* 'schors van kurkeik'; ZWEEDS *kork* (uit NI of Duits); FINS *korkki* <via Zweeds>; JAPANS *kiruku, koruku*; NEGERHOLLANDS *koruk*; BERBICE-NEDERLANDS *korku*; PAPIAMENTS *kórki* (ouder: *kurki*); SRANANTONGO *korku* 'schors van kurkeik; materialen daarvan; dobber; dop'; AUCAANS *koloekoe*; SARNAMI *korku*.
- kurkeik** 'boom' → JAPANS *korukugashiwa*.
- kurken** 'van of met kurk vervaardigd' → SRANANTONGO *korku*.
- kurkentrekker** 'werktuig voor het ontkurken' → FRIES *koarketrekker, kurketrekker*; INDONESISCH *kotrék* 'gereedschap om een fles te ontkurken; tandwiel met schuine tanden; pal'; AMBONS-MALEIS *korketrek*; JAVAANS *otrèg, potrèg, potrèk* 'gereedschap om een fles te ontkurken'; KUPANG-MALEIS *korketrek*; MADOEREES *kottrek, pottek*; MENADONEES *korketrek*; SOENDANEES *kotrek*;

- TERNATAANS-MALEIS *korketrek*; JAPANS *kirukunuki*; PAPIAMENTS *kòputrèk, kòrketrek* (ouder: *korketrek, kurketrek*); SRANANTONGO *korkutreki*.
- kus** 'zoen' → NEGERHOLLANDS *kus*; BERBICE-NEDERLANDS *kosi*.
- kussen** 'zoenen' → NEGERHOLLANDS *kus, kis* 'met de lippen aanraken' (uit NI of Engels).
- kussen, kussentje** 'gevulde zachte zak' → NEGERHOLLANDS *kissintje, kisintji*; PAPIAMENTS *kusintchi* (ouder: *koesientje, bunsintchi*) 'gevulde zachte zak voor een bed, bank, of fauteuil; venusberg, schaamheuvelf'; SRANANTONGO *kunsu* 'hoofdkussen, gevulde zachte zak'; AUCAANS *koensoe*; SARMAKKAANS *kúnsu* 'hoofdkussen, gevulde zachte zak' «via Sranantongo».
- kussensloop** 'losse stoffen zak om een beddenkussen' → SRANANTONGO *kunsusropu, kuns'sropu*.
- kust** 'grens tussen land en zee' → DUIJS *Küste* 'zeestrand'; DEENS *kyst*; NOORS *kyst* 'strook land langs de zee' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kust* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH † *kjust* 'strook land langs de zee'.
- kut** 'vrouwelijk schaamdeel' → DUIJS dial. *Kutte*; FRANS dial. *cute* 'zedeloz vrouw, prostituee'; SARNAMI *cut*.
- kuur** 'geneswijze' → JAKARTAANS-MALEIS *ngekir* 'de gezondheid onderzoeken'.
- kwaad** 'boosaardig, boos' → DUIJS dial. *quad* 'klein, zwak, ziekelijk, onbeduidend'; NEGERHOLLANDS *qwaet, quaat, qvaed*; SRANANTONGO *kwai* 'boosaardig, boos, lelijk'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kwat* 'slecht, boos' «via Negerhollands».
- kwaadaardig** 'boosaardig' → NEGERHOLLANDS *quaatachtig*.
- kwaadaardigheid** 'slechte gezindheid, kwaadwilligheid' → NEGERHOLLANDS *quaatachtigheit*.
- kwaad doen** 'benadelen' → NEGERHOLLANDS *doe quaat, quaatdoen*; BERBICE-NEDERLANDS *dungkwati* 'nadelijk, schadelijk'.
- kwaaddoener** 'iemand die (herhaaldelijk) kwaad doet of gedaan heeft' → NEGERHOLLANDS *quaatdoener*.
- kwaadkruid** 'onkruid' → FRIES *kwaadkrúd* 'onkruid; ondeugend kind'.
- kwab** 'vetmassa' → ENGELS † *quab* 'zeeslak; kwabaal of puntaal; vormeloos ding'; SRANANTONGO *kwabu* 'vetmassa; gezichtszwelling (bof)'.
- kwadraat** 'vierkant' → INDONESIAISCH *kuadrat*; PAPIAMENTS *kuadrat*.
- kwadrant** 'vierde deel van een cirkel; navigatietoestel' → RUSSISCH *kvadránt* 'vierde deel van een cirkel'; INDONESIAISCH *kuadran*.
- kwajongen** 'ondeugende jongen' → FRIES *kwajonge*.
- kwakkelen** 'sukkelen' → DEENS *forkvaklet* 'bedorven, verwrongen' (uit NI of Duits).
- kwakzalver** 'onbevoegd beoefenaar van de geneeskunst' → ENGELS *quacksalver*; DUIJS *Quacksalber*; DEENS *kvaksalver* (uit NI of Nederduits); NOORS *kvakksalver* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kvacksalvare* (uit NI of Nederduits).
- kwal** 'holtedier' → SRANANTONGO *kwala*.
- kwalificatie** 'toekenning van eigenschap' → INDONESIAISCH *kualifikasi*; JAVAANS *kwalipikasi*.
- kwalijk** 'slecht' → FRIES *kwalik, kwaalk*; NEGERHOLLANDS *qualik, qwaelik*.
- kwaliteit** 'hoedanigheid' → FRIES *kwaliteit*; INDONESIAISCH *kualitas*; JAKARTAANS-MALEIS *kwalitèt*; SRANANTONGO *kwálitèt*.
- kwalm** 'vettige rook of walm' → ZWEEDS *kwalm* (uit NI of Nederduits).
- kwanselen** 'op knoeierige wijze ruilen, bedriegen' → DUIJS *quanteln, quantern* 'aan ruilhandel doen'; FRANS dial. *canle*; *câne* 'regelmatig bezoeken, handelen'.
- kwant** 'vent' → FRANS dial. *cande, câne* 'klant'.
- kwantiteit** 'hoeveelheid' → INDONESIAISCH *kuantita(s), kuantitét*; NEGERHOLLANDS *quantiteit*.
- kwart** 'vierde deel' → AMBONS-MALEIS *kwart* 'vierde deel, vierde gulden'; GIMÁN *kuár*; KEIËES *kwár* 'kwartje, kwartier'; KUPANG-MALEIS *kwart* 'vierde deel, vierde gulden'; MENADONEES *kwart* 'vierde deel, vierde gulden'; ROTINEES *koal* 'kwartje'; TERNATAANS-MALEIS *kwart* 'vierde deel, vierde gulden'; PAPIAMENTS *kwart*; SRANANTONGO *kwart*; SARNAMI *kwát*; SURINAAMS-JAVAANS *kuwat*.
- kwartaal** 'periode van drie maanden' → INDONESIAISCH *kuartal*; AMBONS-MALEIS † *kwartaal*; KUPANG-MALEIS † *kwartaal*; MENADONEES † *kwartaal*; TERNATAANS-MALEIS † *kwartaal*.
- kwartet** 'groep van vier zangers of instrumentalisten; muziekstuk voor vier partijen' → INDONESIAISCH *kuartet*.
- kwartier** 'vierde deel van een uur' → FRIES *kertier*; DUIJS dial. *Kwartier*; DEENS *kvarter* 'vierde deel van een uur; schijngelalte van de maan' (uit NI of Nederduits); NOORS *kvarter* 'vierde deel van een uur; schijngestalte van de maan' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *quartier*; SRANANTONGO *kwartir*.
- kwartier** 'verblijfplaats' → NOORS *kvarter* 'wijk; tijdelijke verblijfplaats van militairen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *kvarter* 'huizenblok; verblijfplaats' (uit NI of Nederduits); FINS *kortteli* 'een door vier straten ongeveer vierkant afgegrensd woongebied, ook een door vier paden afgegrensd kerkhof' «via Zweeds»; ESTS *korter* (uit NI of Duits); RUSSISCH *kvartira* 'woning'; OEKRAÏENS *kvartira* 'woning' «via Russisch»; WIT-RUSSISCH *kvartéra* 'woning' «via Russisch»; INDONESIAISCH *kuartir, kwartir* 'verblijfplaats; hoofdkwartier'.
- kwartier** '(verouderd) vierde deel, kwart, ook: oude maat' → ZWEEDS *kvarter* 'oude lengtemaat, circa 15 cm' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *kwati* 'vierde deel, kwart'.
- kwartiermeester** 'officier belast met de zorg

voor kwartieren en bevoorrading' → ENGELS *quartermaster* 'onderofficier belast met belading van voorraden op een schip'; DEENS † *kvartermester* '(in het leger) officier die voor de bevoorrading zorgt; (in de scheepvaart) dekonderofficier; medewerker in een ziekenhuis'; FRANS *quartier-maitre*; ITALIAANS *quartiermastro*; RUSSISCH † *kvartermjester*; OEKRAÏENS † *kvartermjester* 'via Russisch'; AZERI *kvartermjester* 'via Russisch'; ESPERANTO *kvartermastro* 'via Frans'.

kwartje 'een vierde gulden' → SAVU *kowa*; SRANANTONGO *kwa*, *kwarki* 'een vierde gulden; 25 gulden, 25 euro'.

kwarts 'delfstof' → INDONESIAISCH *kuarsa*.

kwassie 'Surinaams boompje, bitterhout; koortswerend middel daaruit' → ITALIAANS *quassia* 'kwassiehout, bitterhout'; JAPANS † *kuwasshia* 'boom; hout daarvan'.

kwast 'knoest, uitwas' → FRANS dial. *cwasse de vé* 'kalfszwezerik, lett. uitgroei van een kalf'; PAPIAMENTS † *kwastje* 'knoest'.

kwast 'verfgereedschap' → FRANS dial. *cwasse* 'borstel om te teren'; INDONESIAISCH *kuas*, *kwast* 'verfborstel; scheerkwast'; GIMÁN *kuás* 'verfkwas'; JAKARTAANS-MALEIS *kóas*; JAVAANS *kuwas*; KUPANG-MALEIS *kwast*; MADOERES *kowast* 'verfkwas'; MENADONEES *kwast*; MINANGKABAUS *kuas*; TERNATAANS-MALEIS *kwast*; PAPIAMENTS *kuashi* (ouder: *kwastji*, *kwassi*); SRANANTONGO *kwasi*; SARNAMI *kwási* 'verfkwas'.

kwast 'drank' → INDONESIAISCH *kuas*, *kwast*, *sekuas*; JAVAANS *kuwas*; KUPANG-MALEIS *kwast*.

kwast 'franje, bundeltje' → BOEGINEES *kwásáe* 'épaulet'; JAVAANS *kuwas* 'bundeltje franje tot sieraad van gordijnen'; SRANANTONGO *kwasi*; KARAÏBISCH *kuwasi* 'via Sranantongo'.

kwasten 'met een kwastje vegen, verven' → AMBONS-MALEIS *kwast* 'besmeren, bestrijken; grof schilderen'.

kwatrijn 'vierregelig gedicht of strofe' → INDONESIAISCH *kwatrin*.

kweb '(gewestelijk) moerassige grond' → DUIJS dial. *Quebbe* 'moerassige grond'.

kweek 'tarwegras' → ENGELS *kweek* 'grassoort' 'via Afrikaans'.

kweek 'het gekweekte' → SRANANTONGO *kweki* 'het gekweekte, teelt; pleegkind; tam'.

kweekspel, **kweekbord** '(verouderd) soort triktrakspeel' → ENGELS † *quek*, *quek-board* 'soort triktrakspeel'.

kweeper 'peervormige vrucht van de kwee' → NOORD-SOTHO *kwepere* 'via Afrikaans'; TSWANA *kwepere* 'via Afrikaans'; XHOSA *kwepile* 'via Afrikaans'; ZOELOE *kwipili* 'via Afrikaans'; ZUID-SOTHO *kwepere* 'via Afrikaans'.

kweken 'verbouwen' → NEGERHOLLANDS *queek* '(op)voeden, opbrengen'; SRANANTONGO *kweki* 'verbouwen, telen; fokken; opvoeden'.

kwellen 'pijnigen; (verouderd) lijden' → FRANS dial. *dicwèli*, *discwèli* 'kwijnen, verzwakken';

NEGERHOLLANDS *quiel* 'verwelken (van bloemen en planten)'.

kwetsen 'beschadigen; bezeren' → NOORS *kweste* 'verwonden' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *kwása* (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *quets*.

kwetsing 'het kwetsen' → NEGERHOLLANDS *quetsing*.

kwetsuur 'wond' → DEENS † *kwetsure*; ZWEEDS † *kwetsur* 'wond, blessure' (uit NL of Nederduits).

kwetteren 'druk geluid maken (van vogels)' → DUIJS dial. *quittern* 'lachen, kirren, een schal of scherpe toon laten horen'.

kwazel '(overdreven) vroom iemand' → FRANS dial. *cwézèle* 'nufje'.

kwijlen 'speeksel afscheiden' → SRANANTONGO *kwiri*; SARAMAKKAANS *kwéi*, *kpéi*.

kwijnen 'verzwakken' → SARAMAKKAANS *kwien*.

kwijt 'vrij van, niet meer in het bezit zijn van' → ZWEEDS *kwitt* 'vrij van, niet meer in het bezit van' (uit NL of Nederduits).

kwijtbrief 'kwitantie' → ZWEEDS *kwitto* (uit NL of Nederduits); FINS *kuitti* 'via Zweeds'.

kwijten, **zich** 'doen, vervullen' → FRIES *jin kwite*.

kwik 'metaal' → PAPIAMENTS *kwiek* (ouder: *kwik*); SRANANTONGO *kwek*; SURINAAMS-JAVAANS *kuwig*.

kwikwi '(Surinaams-Nederlands) vissoort' → SURINAAMS-JAVAANS *kekuwi* 'vissoort'.

kwikzilver 'chemisch element' → DEENS *kwiksølv* (uit NL of Nederduits); NOORS *kwikksølv* (uit NL of Nederduits).

kwint '(verouderd) gril, nuk, kuur' → DUIJS *Quint* 'diefstal'.

kwintaal 'gewichtseenheid, honderd kilo' → INDONESIAISCH *kuintal*; MADOERES *kuwintal*.

kwintet 'groep van vijf zangers of instrumentalisten; muziekstuk voor vijf partijen' → INDONESIAISCH *kuintét*.

kwispedoor 'spuwpotje' → AMERIKAANS-ENGELS *cuspidor*, ook: *cuspadore*.

kwitantie 'kwijting' → RUSSISCH *kwitáncija*; OEKRAÏENS *kwitáncija* 'via Russisch'; WIT-RUSSISCH *kwitáncyja* 'via Russisch'; AMBONS-MALEIS *kwitansi*; BOEGINEES *kwitánsi*; JAKARTAANS-MALEIS *kwitangsi*; KUPANG-MALEIS *kwitansi*; MADOERES *kuwitansi*, *kuwitangsi*; MENADONEES *kwitansi*; TERNATAANS-MALEIS *kwitansi*; SINGALEES *kuwitansi-ya*, *kuvitánsi-ya*; NEGERHOLLANDS *quittantie*, *quittansche*.

kwiteren 'vrijstelling verlenen; voor voldaan tekenen' → NOORS *kwittere* 'ontvangst bevestigen; terugbetalen' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *kwittera* 'ontvangst bevestigen; terugbetalen' (uit NL of Nederduits); FINS *kuitata* 'voor voldaan tekenen' 'via Zweeds'.

L

laadbrief 'cognossement, vrachtbrief' →

INDONESISCH *latbrif, laatbrief*.

laadstok 'stok om geweer mee aan te stampen' →

AMBONS-MALEIS *lastok*; KUPANG-MALEIS *lastok*;
MADOEREES dial. *lastop*; MENADONEES *lastok*;
TERNATAANS-MALEIS *lastok*.

laag 'niet hoog; gemeen, laaghartig' → DUIJS dial.

leeg 'niet hoog'; SRANANTONGO *lagi* 'niet hoog';
gemeen, laaghartig; verlagen; laagte'; AUCAANS *lagi*
'niet hoog'.

laag 'hoeveelheid die ergens tussen of boven ligt'

→ FRIES *laach*; FRANS dial. *laag; laque* 'aardlaag';
voren in akker of tuin om aardappels te planten';
RUSSISCH *lag* 'rij geschut aan één kant van het schip';
BULGAARS *lag* 'snelheidsmeter op een schip; boord
van een schip' <via Russisch>; OEKRAÏENS *lag* 'rij
geschut aan één kant van het schip' <via Russisch>;
PAPIAMENTS *lag* (ouder: *laag*).

laag 'hinderlaag' → FRIES *laach*.

laagveld 'laag gelegen veld' → ENGELS *lowveld*

'laagvlakte in Transvaal en Swaziland' <via
Afrikaans>.

laagwater 'toestand van volkomen eb' →

NEGERHOLLANDS *leeg water*.

laak 'wetering, poel, plas' → DUIJS dial. *Lake*

'wetering, poel'.

laar '(verouderd) onbeduidend vrouwspersoon' →

FRANS dial. *lârikène; lâbrikinne; laroque* 'publieke
vrouw; onverschillige vrouw; nietsnut, vagebond'.

laars 'schoeisel' → FRIES *lears*; INDONESISCH *lares,*

lars; AMBONS-MALEIS *lars, capatu lars*; KUPANG-
MALEIS *lars, capatu lars*; MENADONEES *lars,*
capatu lars; TERNATAANS-MALEIS *lars, capatu*
lars; SINGALEES † *lârs*; NEGERHOLLANDS *laars*;
PAPIAMENTS *lars* (ouder: *lers, leers*).

laarzenknecht 'gereedschap dat men gebruikt om zijn

laarzen uit te trekken' → FRIES *learsknecht*.

laat 'niet vroeg' → INDONESISCH *lat*; AMBONS-MALEIS

lat 'niet vroeg, te laat'; JAKARTAANS-MALEIS *lat*
'niet vroeg, om de zoveel tijd'; JAVAANS *elat, lat*
'te laat, over tijd'; KEIËES *lat* 'laat als aanwijzing
van tijd'; MADOEREES *ëllat, lat*; MENADONEES
lat '(te) laat'; SOENDANEES *ëlat* 'niet vroeg; te
laat'; NEGERHOLLANDS *laat, lát, laet*; BERBICE-
NEDERLANDS *lati*; PAPIAMENTS *lat* (ouder: *laat*);
SRANANTONGO *lati* 'niet vroeg, te laat'; AUCAANS
lati; SARAMAKKAANS *látí* 'niet vroeg, te laat, te laat
zijn' <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *lat, lati*.

laat maar! 'uitroep' → JAVAANS *elah*; PETJOH *laatmaar*

'laat het zo zijn dat, wees maar'.

laat staan dat 'om maar niet te spreken van' →

SRANANTONGO *lastan*; SURINAAMS-JAVAANS *lastan*
<via Sranantongo>.

laatste 'de achterste in tijd of plaats' → AMBONS-

MALEIS *laste*; JAVAANS *last*; MENADONEES *lasté*;
NEGERHOLLANDS *laatste, laast, lās, lāst, lāsta, lāstu,*
leste; BERBICE-NEDERLANDS *lasti* 'de achterste
in een tijdsorde'; PAPIAMENTS *delaster, delastu,*
lastu (ouder: *laatste*); SRANANTONGO *lāste,*
lātste; SURINAAMS-JAVAANS *laslasan, laste* <via
Sranantongo>.

laatstelijk 'de laatste keer, het laatst' →

NEGERHOLLANDS *lestlik*.

labadist 'lid van een sekte van radicale piëtisten' →

AMERIKAANS-ENGELS *labadist*.

Laban 'bijbelse naam van de inhilige en bedrieglijke

schoonvader van Jakob' → DEENS *laban* 'iemand
die zich provocerend en brutaal gedraagt' (uit NI of
Nederduits); NOORS *laban* 'lui en achteloos persoon'.

labbei '(Vlaams) kletskaus, praatziek wijf' →

FRANS dial. *labaie, labaye* 'onkuise, vadsige,
onzindelijke vrouw'.

labber 'zich slap bewegend, flauw (van wind)' →

DEENS *laber* 'flauw (van wind)'; (slang) mooi,
aantrekkelijk' (uit NI of Nederduits); NOORS *laber*
'flauw (van wind)' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS
laber 'flauw (van wind)' (uit NI of Nederduits).

labberdaan 'gezouten kabeljauw' → DUIJS *Laberdan*;

DEENS *laberdan*; FRANS † *laberdan* 'stokvis';
MACEDONISCH *laberdan* 'gedroogde en gezouten
kabeljauw in vaten'; SLOVEENS *laberdan*; RUSSISCH
labardán, laberdán; OEKRAÏENS † *labardán* <via
Russisch>; LETS *labardāns*.

labberen 'zich slap heen en weer bewegen' → DUIJS

dial. *labbern* 'slap hangen; slurpen; onzinnige praat
uitslaan'.

label 'etiket' → INDONESISCH *label* 'etiket;

grammofoonplatenmerk'.

labiaal 'lip-' → INDONESISCH *labial*.

labiel 'wankelbaar' → INDONESISCH *labil*.

laborant 'assistent in een laboratorium' →

INDONESISCH *laboran*.

laboratorium 'werkvertrek voor technisch onderzoek'

→ INDONESISCH *laboratorium*; BOEGINEES
laboratōriung; MENADONEES *laboratorium*.

labyrint 'doolhof' → INDONESISCH *labirin*.

lachen 'met het gezicht vrolijkheid uitdrukken'

→ PETJOH *lahen*; JAVINDO *lach, lag, lah*;
NEGERHOLLANDS *lach, lak*; BERBICE-
NEDERLANDS *laki*.

laconiek 'zonder zich druk te maken' →

INDONESISCH *lakonik*.

lade, laatje 'schuifbak' → ENGELS *layette* 'babyuizet'

<via Frans>; SCHOTS *lay* 'gedeelte van een
weefgetouw, de balk; draaibank'; ZWEEDS *lāda*
'schuifbak, doos, kist, busje' (uit NI of Nederduits);
FINS *laatikko* <via Zweeds>; FRANS *layette*
'(verouderd) lade waar men papieren in opbergt;
babyuizet'; FRANS *laye, laie* 'onderste gedeelte van
de windlade van een orgel; trog behorend bij een
(wijn)pers'; BASKISCH *lai* 'babyuizet' <via Frans>;

INDONESISCH *laci* 'schuifbak; vakje (tas, rugzak)'; AMBONS-MALEIS *lace*; JAVAANS *laci*; KUPANG-MALEIS *lace*; MADOEREES *laci, laji*; MAKASSAARS *lâcci, lâci*; MENADONEES *lace*; MINANGKABAUS *laci*; MUNA *lati*; SAHU *laci* 'open betelnotendoos met zilveren handvaten en hoeken'; SOENDANEES *laci*; TERNATAANS-MALEIS *lace*; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *lachi*; SINGALEES *lâccu-va* 'schuiflade'; TAMIL dial. *lâcci* 'schuiflade'; PAPIAMENTS *lachi* (ouder: *laadsje*); SRANANTONGO *la*; SARNAMI *lâh*; SURINAAMS-JAVAANS *latye* 'schuiflade'.

laden 'bevrachten, inladen; kogels indoen; een elektrische lading geven' → ? FRIES *lade* 'bevrachten, inladen; kogels indoen'; ZWEEDS *ladda* 'opladen, verbruiken, (fig.) beladen zijn' (uit NI of Nederduits); FINS *ladata* 'kogels indoen; opladen van een accu of een pc-programma' <via Zweeds>; MENADONEES *layen* 'opladen (elektrische apparaten)'; PETJOH *lajen* 'bevrachten, inladen; kogels indoen'; NEGERHOLLANDS *lādən, ladin* 'bevrachten, inladen'; SRANANTONGO *lai* 'bevrachten, inladen'; SARAMAKKAANS *lâi* 'bevrachten, inladen'; SARNAMI *lâde* 'beladen, vol laden, inladen'.

lading 'last, vracht' → ESTS *laadung* (uit NI of Duits); INDONESISCH *ladéng, lading* 'wat geladen is, vracht'; NEGERHOLLANDS *ladin*; BERBICE-NEDERLANDS *lai*; SRANANTONGO *lai*; AUCAANS *lai* 'vracht, bagage'; SARAMAKKAANS *lâi*; SURINAAMS-JAVAANS *lai* 'last, vracht; kogel, hage' <via Sranantongo>.

ladingklerk 'administrateur van de lading' → INDONESISCH † *ladéngkelérék*.

laf 'vreesachtig; flauw' → FRANS dial. *laflatche* 'dikke, vadsige vrouw'; PAPIAMENTS *laf* 'saai; (verouderd) lafhartig'.

lager 'deel van een werktuig waarop de as steunt' → INDONESISCH *laher*.

lager 'minder hoog' → BERBICE-NEDERLANDS *lagri* 'niet hoog'.

lagerwal 'oever waar de wind op staat' → DEENS *lægerval*; ZWEEDS *lågervall* (uit NI of Nederduits); FINS *leekervalli* <via Zweeds>.

lagune 'strandmeer' → INDONESISCH *laguna*.

lak 'harsachtig product, verf' → ENGELS *lac* 'harsachtig product, verf; rode verfstof'; ESTS *lakk* (uit NI of Duits); POOLS *lak* 'brievlak, zegellak' <via Duits of Russisch>; RUSSISCH *lak*; OEKRAÏENS *lak* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *lak* <via Russisch>; AZERI *lak* <via Russisch>; GĀ *lagele* (uit NI of Deens); TWI *dagere* (uit NI of Deens); INDONESISCH *lak* 'vernis; zegellak'; AMBONS-MALEIS *lak*; ATJEHNEES *la* 'lak om brieven te sluiten, gom van enveloppen'; JAVAANS *lak* 'brievlak'; KUPANG-MALEIS *lak*; MADOEREES *ëllak*; MENADONEES *lak*; SOENDANEES *ëlak*; TERNATAANS-MALEIS *lak*; PAPIAMENTS † *lak* (ouder: *lâker*).

lakei 'huisbediende in livre' → RUSSISCH *lakéj*; OEKRAÏENS *lakéj* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *lakéj*

<via Russisch>; AZERI *lakey* <via Russisch>.

laken 'textiel' → ENGELS † *lake* 'fijn linnen'; SCHOTS † *lake* '(literair) fijn gebleekt linnen'; ? ZWEEDS *packlakan* 'stof gebruikt bij het verpakken van zaken' (uit NI of Duits); FINS *lakana* 'bedtextiel' <via Zweeds>; INDONESISCH *laken* 'vilt'; AMBONS-MALEIS *laken* 'textiel voor kledingstukken'; KEIËES *lakim*; KUPANG-MALEIS *laken* 'textiel voor kledingstukken'; MADOEREES *lakên* 'zwart laken'; MAKASSAARS *lâkeng* 'zwartlakense stof'; MENADONEES *laken* 'textiel voor kledingstukken'; MINANGKABAUS *lakan*; SOENDANEES *lakên*; TERNATAANS-MALEIS *laken* 'textiel voor kledingstukken'; SINGALEES † *lâkka* (-*redi*) 'stof'; JAPANS † *râken*; NEGERHOLLANDS *laak, laeken, laken* 'textiel, stof'; PAPIAMENTS *laken, laker*; SURINAAMS-JAVAANS *laken* 'beddenlaken'.

lakken 'schilderen met lak' → ATJEHNEES *la*'.

lakmoes 'soort kleurstof, chemische indicator' → ENGELS *litmus*; ENGELS *lacmus*; DUIJS *Lackmus*; DEENS *lakmus* <via Duits>; NOORS *lakmus*; ZWEEDS *lakmus*; FINS *lakmus* <via Zweeds>; FRANS dial. *lacmeuse, lakmoûse* 'blauwe verfstof, poeder (getrokken uit de zonnebloem)'; ITALIAANS † *lacmo* <via Duits>; TSJECHISCH *lakmus* <via Duits>; SLOWAAKS *lakmus* <via Duits>; POOLS *lakmus* (uit NI of Duits); KROATISCH *lakmus* <via Duits>; MACEDONISCH *lakmus* <via Duits>; SERVISCH *lakmus* <via Duits>; SLOVEENS *lakmus* <via Duits>; RUSSISCH *lâkms*; BULGAARS *lakmus*; OEKRAÏENS *lâkms* <via Russisch>; AZERI *lakmus* <via Russisch>; LETS *lakmuss*; LITOUWS *lakmusas* (uit NI of Duits); HONGAARS *lakmusz* <via Duits>; MALTEES *litmu, litmus* <via Engels>; ESPERANTO *lakmuso* <via Duits>; INDONESISCH *lakmus*; JAPANS † *rakkamûsu*.

lakris 'zoethout' → ENGELS *sugarallie* 'laurierdrop'; SCHOTS † *lacrissy; lagrace, lacreische*.

lam 'jong van een schaap' → NEGERHOLLANDS *lam, lamtje*; PAPIAMENTS *lamchi* (ouder: *lammetsje*) 'jong van een schaap; jong van een geit'; SRANANTONGO *lan*.

lam 'verlamd' → NEGERHOLLANDS *lam*; PAPIAMENTS *lam* 'verlamd; lamme, verlamde'; SRANANTONGO *lan*; SURINAAMS-JAVAANS *lam*.

lambiek 'Vlaamse biersoort' → FRANS *lambic, lambick*.

lamel 'dunne strook' → INDONESISCH *lamél*.

lamen '(verouderd) verminderen, verzwakken' → NEGERHOLLANDS *lamen* 'minderen, zwakkeren'.

lamenteren 'jammeren' → NEGERHOLLANDS *lamenteer*.

lamfer, lamper(s) 'fijn gaas' → ENGELS *lampas* 'glanzende crêpe; gebloemde Chinese zijde'; ENGELS *lambrequin* 'helmdoek; draperie; decor op keramiek' <via Frans>; DEENS *lambrequin* 'versiering met de contouren van houten of metalen platen voor de randen van daken, gordijnen' <via Frans>; ZWEEDS *lampers* 'soort stof, gaas'; ? ZWEEDS *lambrekång* 'kap met gelobde rand, voor ramen of bedden' <via

- Frans; FRANS dial. † *lampes* 'soort stof'; FRANS *lambrequin* 'helmkleed, sierstroom'; ITALIAANS *lambrecchini* 'dekkleed van een helm; franje van een baldakijn; externe houten panelen in een muur' <via Frans>; PORTUGEES *lambrequim* 'versiering die van de helm boven op het schild hangt; versiering met de contouren van houten of metalen platen voor de randen van daken, gordijnen' <via Frans>; SLOVEENS *lambrekin* 'sjaal gedragen over een helm; gordijn, draperie' <via Frans>; LITOUWS *lambrekėnas* 'kap met gelobde rand, voor ramen of bedden' <via Frans>; ESPERANTO *lambrekino* 'stoffen of houten lijstwerk om deur, venster, e.d.' <via Engels>; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *lanfa* 'zwarte rouwband'.
- lammervanger** 'vogelsoort' → ENGELS *lammervanger* 'vechtarend; lammegier' <via Afrikaans>.
- lamp** 'tot verlichting dienend voorwerp' → ZWEEDS *lampa* (uit NI of Nederduits); FINS *lamppu* <via Zweeds>; ESTS *lamp* (uit NI of Duits); LITOUWS *lempa* <via Pools>; INDONESIAISCH *lampu*; AMBONS-MALEIS *lampu*; BALINEES *lampu*; GIMÁN *lampur* 'petroleumlamp'; JAKARTAANS-MALEIS *bohlam* 'lampenpeer'; JAKARTAANS-MALEIS *lampu*; KEIËES *lampu*; MADOREES *lampu*, *lampu* 'tot verlichting dienend voorwerp; licht, kunstlicht'; MENADONEES *lampu*; MINANGKABAUS *lampu*; SAVU *lapo*, *lapu*; SASAKS *lampu* (uit NI of Portugees); SOENDANEES *lampu*; PETJOH *lampoe* <via Indonesisch/Maleis>; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *lāmpu*; SINGALEES *lāmpu-va*; KONKANI *laampit*; JAPANS *ranpu*, *rampu*; KOREAANS *namp'o* <via Japans>; NEGERHOLLANDS *lamp*; BERBICE-NEDERLANDS *lampu*; PAPIAMENTS *lampi*; SRANANTONGO *lampu*; AROWAKS *lampu* <via Sranantongo>; KARAÏBISCH *lampu* <via Sranantongo>; SARNAMI *lampu*.
- lampenkousje** 'pit van een olielamp' → INDONESIAISCH *kaus lampu*.
- lampion** 'feestverlichting' → INDONESIAISCH *lampion* 'feestverlichting, papieren lantaarn'; MADOREES *lampiyon*.
- lamprei** 'kaakloze vis' → ? ZWEEDS *anprejare*.
- lamziekte** 'veeziekte' → ENGELS *lamsiekte* <via Afrikaans>.
- lanceren** 'afvuren' → INDONESIAISCH *lansir* 'afvuren; verspreiden, circuleren'; MINANGKABAUS *lansia*.
- lancet** 'plat mesje' → INDONESIAISCH *lansét*; JAPANS *ransetto*.
- land** 'grond, bouwland; staat' → FRIES *lant*; FRANS dial. † *eslandir* 'verbannen, uit het land zetten'; NEGERHOLLANDS *land*, *lant*, *lan*; BERBICE-NEDERLANDS *landi*; SRANANTONGO *lanti*; SARAMAKKAANS *lānti* 'staat' <via Sranantongo>; TIRIYÓ *ranti* 'staat' <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *lanti* 'overheid, staats-, lands-' <via Sranantongo>; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *lan*.
- landbouw** 'agricultuur' → INDONESIAISCH *landbou*; MUNA *landibou* 'cassave-soort'.
- landcommandeur** 'hoogste rang bij sommige ridderlijke orden' → FRANS dial. † *landcommandeur*, *lantcommandeur*.
- landdrost** 'rechterlijk ambtenaar' → ENGELS *landdrost* 'rechterlijk ambtenaar in Zuid-Afrika' <via Afrikaans>; INDONESIAISCH † *landros*.
- landen** 'aan land zetten of komen' → SRANANTONGO *lande* 'aan land komen van een vliegtuig'.
- landgerecht** 'plaatselijk gerechtshof' → JAVAANS *langerèh*.
- landgoed** 'grondbezit; groot buitenverblijf' → ENGELS *land-good*.
- landgraaf** 'titel van onmiddellijk aan de koning ondergeschikte graven' → FRANS *landgrave* (uit NI of Duits).
- landheer** 'grondeigenaar' → INDONESIAISCH *lanhir*.
- landhervorming** 'nieuwe indeling van grondstukken' → INDONESIAISCH *lainporem*.
- landhouder** 'middeleeuwse stadsambtenaar, burgemeester' → FRANS dial. † *landhouder*, *lanthoudre* 'stadsambtenaar'.
- landhuis** 'monumentaal huis of buitenverblijf op het land' → PAPIAMENTS *lanthuis* 'monumentaal pand dat voorheen bewoond werd door plantage-eigenaar'.
- landing** 'het landen (van vliegtuig)' → INDONESIAISCH *landing*; JAVAANS *landing* 'het landen of opstijgen (van vliegtuig)'.
- landkaart** 'aardrijkskundige kaart' → PAPIAMENTS † *landkart*.
- landloper** 'zwerfer' → ENGELS dial. *land-loper*, *land-louper* 'vagebond; (verouderd) landrot'; AMERIKAANS-ENGELS dial. † *land-loper*, *land-lubber* 'vagebond, zwerfer; landrot'.
- landmacht** 'krijgsmachtonderdeel dat strijdt te land' → FRIES *lānmacht*.
- landmeter** 'iemand wiens beroep het is land op te meten' → SURINAAMS-JAVAANS *lanmèter*.
- landraad** 'gewone rechtbank in burgerlijke zaken voor inlanders' → INDONESIAISCH † *landrad*, *landrat*, *lanjrat*; AMBONS-MALEIS *landraad*; BOEGINEES † *lāntará*; JAVAANS *lanjrat*, *landrat*; KUPANG-MALEIS *landraad*; MADOREES *landra*, *landrak*, *landrat*; MAKASSAARS † *lāntará*; MENADONEES *landraad*; ROTINEES *lanak*; SOENDANEES *landrat*; TERNATAANS-MALEIS *landraad*; SURINAAMS-JAVAANS *landrat* 'gerecht'.
- landreform** 'landhervorming' → INDONESIAISCH *lanréporem*.
- landrente** 'belasting geheven op de opbrengst van landerijen' → INDONESIAISCH *landrénte*; MAKASSAARS *lanrénte* 'belasting'.
- landridder** 'middeleeuwse bereden politiebeambte' → FRANS dial. † *lantriddere* 'gendarme'.
- landschap** 'landstreek, landelijke omgeving; schilderstuk, geschilderd landschap' → ENGELS *landscape* 'landschapsfoto of -schildering; uitzicht, panorama'; DEENS *landskab* 'landstreek, landelijke

- omgeving' (uit NI of Nederduits); NOORS *landskap* 'landstreek, landelijke omgeving'; INDONESISCH *Landschap, Lans(e)kap* 'zelfbesturend district onder Nederlands gezag'.
- Lands Kas, 's** 'geldmiddelen van de staat' → JAVAANS *lan-kas*.
- landsman** 'iemand die behoort tot of thuishoort in een zeker land' → NEGERHOLLANDS *landsman*.
- landstol** '(verouderd) belasting op land' → FRANS dial. † *lanstolle* 'soort belasting'.
- landstorm** 'de nog overblijvende weerbare mannen die in tijd van nood onder de wapens konden worden geroepen' → INDONESISCH † *Landstorm*.
- landvoegd** 'iemand die in naam van de afwezige soeverein het land bestuurt' → NEGERHOLLANDS *landvoogt, landvoogd*.
- landvrede** 'in de middeleeuwen algemeen vredegebod dat een geheel gebied omvatte' → FRANS dial. † *landefride, languefride, landvrede* 'vrede'.
- landwaarts** 'dieper het land in' → SCHOTS *landward, landwart; landart* 'op, naar het platteland'.
- landweer** 'wal opgeworpen ter bescherming tegen water of vijand' → FRIES *lânwear*; FRANS dial. † *landwere* 'sloot, dienende als verschansing'.
- landzegge, landsage** '(verouderd) verklaring, uitspraak in geschillen over grondeigendom' → FRANS dial. † *lansage* 'vervreemding (in geval van landbezit)'.
- landziekig, landziek** 'niet wel (vanwege heimwee); ontevreden, gemelijk, knorrig' → FRIES *lantsikich* 'ontevreden, gemelijk, knorrig'; ? AMBONS-MALEIS *lansig* 'zich niet wel gevoelen'.
- landzij(de)** 'de naar het land gekeerde zijde' → NEGERHOLLANDS *lansí*.
- lang** 'met een grote lengte; (van vloeistof) slap, dun' → ZWEEDS *lank* 'dunne, smaakloze drank; zwakalcoholische brandewijn'; NEGERHOLLANDS *lang, lan* 'met een grote lengte'; BERBICE-NEDERLANDS *langgi* 'met een grote lengte'; SRANANTONGO *langa* 'met een grote lengte'; AUCAANS *langa* 'met een grote lengte'; SARMAKKAANS *lánga, djanga* 'met een grote lengte' <via Sranantongo>.
- langdurig** 'gedurende lange tijd' → ZWEEDS † *långdurig* 'volhardend; taai'.
- lange lijs** 'bepaald type porselein' → ENGELS *long Eliza* 'fijn Chinees porselein'.
- langen** '(verouderd) aangeven' → NOORS *lange* 'aanreiken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *langa* 'doorgeven' (uit NI of Nederduits); FINS *langata* 'het geven van een of ander voorwerp van hand in hand, van de een aan de ander' <via Zweeds>; SRANANTONGO *langa* '(aan)reiken'.
- lange splitsing** 'verbinding van touwwerk die de tros niet of weinig verdikt' → RUSSISCH † *lónga splésen*'.
- lange vingers hebben** 'stelen' → AMERIKAANS-ENGELS dial. *to have long fingers*.
- lange zaling** 'dwarshouten die net onder de toppen van de mast kruisgewijs in elkaar zijn gevoegd' → RUSSISCH † *lóngsaling, lóngasáling*.
- langs** 'bijwoord van richting' → FRIES *langs*.
- lang takelblok** 'lang hijsblok' → RUSSISCH † *longtakel'blok*.
- langzaam** 'niet snel' → DEENS *langsom* (uit NI of Nederduits); NOORS *langsom* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *långsam* (uit NI of Nederduits); JAKARTAANS-MALEIS *langsam*; JAVAANS *langsam*; NEGERHOLLANDS *langzaam, langsaem*.
- lank** '(verouderd) zijde' → FRANS *flanc* 'zijde'; ESPERANTO *flanko* '(linker of rechter) zijde' <via Frans>.
- lankmoedig** 'toegevend' → NEGERHOLLANDS *langmoedig* 'geduldig'.
- lanoline** 'wolvet' → INDONESISCH *lanolin*.
- lans** 'stoot- en werpwapen' → SINGALEES *lansa-ya* (uit NI of Portugees); NEGERHOLLANDS *lants, lanzet* 'speer; stekel bij dieren'; SRANANTONGO *lansri* 'stoot- en werpwapen, spies'; SARMAKKAANS *lánza*.
- lansier** 'met een lans gewapende ruiter' → JAVAANS *lansir*; MADOEREES *lansir*.
- lantaarn** 'verlichtingstoestel' → BOEGINEES *lantèra* (uit NI of Portugees); KEIËES *lanter*; MAKASSAARS *lantèra* (uit NI of Portugees); SASAKS *lënterang*; SOENDANEES *lantera* (uit NI of Portugees); SINGALEES *lantüruma* (uit NI of Portugees); NEGERHOLLANDS *lantern*; SRANANTONGO *lanteri*; AROWAKS *aléti*; KARAÏBISCH *lanteli* <via Sranantongo>; SARNAMI *lanteri* 'stormlamp'.
- lantaarnpaal** 'paal waarop een straatverlichting staat' → SRANANTONGO *lanteripál*.
- lap** 'klap, mep' → CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *laap* 'oorvijg'; NEGERHOLLANDS *lap*.
- lap, lapje** 'stuk doek; klein of dun stuk van bijv. vlee's' → ENGELS *lappie* 'vatenkwast, (vaat)doekje' <via Afrikaans>; ESTS *lapp* 'stuk doek' (uit NI of Duits); FRANS dial. *lape; lapiote* 'sou (geldstuk); stukje doek om een scheur te dichten'; FRANS dial. † *lappequin* 'gulf van een broek als opgenaaid lapje'; XHOSA *laphu* 'stuk doek' <via Afrikaans>; INDONESISCH *lap* 'stuk doek om mee schoon te maken, stofdoek'; INDONESISCH *lapis* 'vlees dat in platte stukjes is gesneden'; AMBONS-MALEIS *lap* 'tampelin'; BALINEES *lap* 'stuk doek'; JAKARTAANS-MALEIS *lap, elap* 'stuk doek'; JAVAANS *elap, lap* 'poetslap; vloiepapier'; JAVAANS *lapis* 'bekleedsel, laag over iets heen; plat, dun stuk vlee's'; KEIËES *lap* 'stuk doek, doek, servet, handdoek, zakdoek'; MADOEREES *ellap, lap* 'stuk doek'; MENADONEES *lap-lap* 'stuk doek'; MINANGKABAUS *lap* 'stuk doek'; MUNA *lapu* 'stuk doek'; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *laap* 'stuk doek'; SINGALEES † *lappaya, lapayya, lappiya* 'stuk doek'; AMERIKAANS-ENGELS dial. † *lappie, lappey* 'matje gemaakt van lompen'; NEGERHOLLANDS *lap* 'stuk doek, vod'; PAPIAMENTS *lapi* 'stuk doek'; SRANANTONGO *lapu* 'stuk doek'; SURINAAMS-JAVAANS *lap* '(poets)lap, stofdoek'.

- lappen** 'verstellen, goedmaken, repareren; schoonmaken met een lap' → MUNA *lapu* 'afvegen (met een lap)'; NEGERHOLLANDS *lap* 'verstellen, goedmaken, repareren'; PAPIAMENTS *lapi* (ouder: *lappi*) 'herstellen, plakken, knoeierig herstellen, verstellen'; SRANANTONGO *laplapu* (ouder: *lappu*) 'oplappen, herstellen, verstellen'; KARAIÏBISCH *rapumary* 'repareren' (via Sranantongo).
- lappen** 'een klap geven' → MENADONEES *lap*; BERBICE-NEDERLANDS *lapu*.
- lapperij** '(verouderd) knoeierij, knoeiwerk, lapwerk' → NOORS *lapperi* 'knoeiwerk, lapwerk' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lappri* 'kleinigheid, onbeduidend ding, bagatel' (uit NI of Nederduits).
- lapskous** 'scheepsgerecht, bestaande uit stampot van vlees, groente, scheepsbesluit of andere ingrediënten' → NOORS *lapskaus* 'scheepsstampot' (uit NI of Engels); ZWEEDS *lapskojs* 'scheepsgerecht' (uit NI of Engels); FINS *lapskoussi* (via Zweeds).
- larie** 'onbeduidend gepraat, onzin' → DUIJS *Larifari* 'onzin'; FRANS dial. *lari, lāri* 'geraas, wanorde, verwarring, lui druchtige vreugde'.
- larynx** 'strottenhoofd' → INDONESIAISCH *laring*.
- las** 'verbinding' → DEENS *lask* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lask* (uit NI of Nederduits); FINS † *laski* 'verbinding (zeevaartterm)' (via Zweeds); INDONESIAISCH *las*; SRANANTONGO *las*.
- lassen** 'een verbinding maken' → INDONESIAISCH *las* 'twee constructiedelen in de lengterichting aan elkaar verbinden'; JAKARTAANS-MALEIS *las*; MADOEREES *las*; MENADONEES *las*; MUNA *lasi*; NEGERHOLLANDS *las* 'wikkelen, binden'; BERBICE-NEDERLANDS *lasi*; PAPIAMENTS *las* (ouder: *lasch*); SRANANTONGO *las*; SURINAAMS-JAVAANS *ngelas* (via Sranantongo).
- lasser** 'iemand die beroepsmatig last' → PAPIAMENTS *laser*.
- lasso** 'werpkoord met strik' → INDONESIAISCH *laso*.
- last** 'vracht' → DEENS *last* (uit NI of Nederduits); NOORS *last* 'vracht, lading' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *läst* 'oude inhoudsmaat voor het verschepen van o.a. houtskool' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *last* 'vracht, lading' (uit NI of Nederduits); FINS *lasti* (via Zweeds); ESTS *last* (uit NI of Nederduits); FRANS *lest* 'ballast (gewicht om een schip te stabiliseren); gewicht (meestal zand) om een luchtballon te stabiliseren'; FRANS *last(e)* 'gewicht van 2 ton of 2000 kg'; ITALIAANS *lasta* 'vracht, gewicht' (via Frans); SPAANS *lastre* 'ballast' (via Frans); PORTUGEES *lastro* 'gewicht dat zich onder in het ruim van een schip bevindt om het stabiliteit te geven; waarborgsom in goud dat dient als garantie voor papiergeld' (via Frans); BASKISCH *lasta* 'ballast' (via Frans); RUSSISCH † *last*; LETS *lasts* 'oude inhoudsmaat' (uit NI of Duits); LITOUWS *lastas* 'oude inhoudsmaat voor het verschepen van o.a. houtskool' (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *last*.
- last** 'hinder' → NEGERHOLLANDS *last*; SRANANTONGO *last* 'hinder van een vloek'.
- lastage** '(verouderd) laad- of losplaats' → DUIJS dial. *Lastadie* 'scheepsballast, laad- of losplaats'.
- lastbarend** '(verouderd) lastdragend' → NEGERHOLLANDS *lastbarend* 'lastdragend'.
- laster** 'kwaadsprekerij' → DUIJS dial. *im Laster liggen* 'belasterd worden'; NEGERHOLLANDS *laster*; PAPIAMENTS † *laster* 'blasfemie'.
- lasteraar** 'iemand die leugenachtig kwaad vertelt over een persoon met de bedoeling hem in zijn eer of goede naam te kwetsen' → NEGERHOLLANDS *lasteraar*.
- lastering** 'het vertellen van laster' → NEGERHOLLANDS *lastering*.
- lastgeld** '(verouderd) heffing die in Holland werd betaald om een haven binnen te komen of te verlaten' → FRANS † *lastgelt* 'heffing die in Holland werd betaald om een haven binnen te komen of te verlaten'.
- lastigvallen** 'iemand met oneerbare bedoelingen benaderen' → NEGERHOLLANDS *val lastig*.
- lat** 'lang stuk hout' → ZWEEDS *latta* 'lang stuk hout, zeillat' (uit NI of Nederduits); FINS † *latta* 'meetplank; plank ter bevestiging van een zeil' (via Zweeds); ESTS *latt* (uit NI of Duits); INDONESIAISCH *lat*; JAKARTAANS-MALEIS *lat*; KEIËES *lat* 'lat, draagbaar'; KUPANG-MALEIS *lata*; SRANANTONGO *lati*; SARAMAKKAANS *lāta* 'daklat'; SARNAMI *lāti*; SURINAAMS-JAVAANS *lati* (via Sranantongo).
- latafel** 'ouderwetse ladekast' → PAPIAMENTS † *latafel*.
- laten** 'niet verhinderen; nalaten; afstaan' → MADOEREES *elat* 'losgelaten'; BERBICE-NEDERLANDS *latn* 'niet verhinderen'; SKEPI-NEDERLANDS *at*; SRANANTONGO *lāte* 'wind laten; wind, scheet'.
- laten staan** 'achterlaten, nalaten' → NEGERHOLLANDS *laatstaan, lastān, lästā, listā, stā, la(t)staen* 'laten, achterlaten, overlaten, in de steek laten, verlaten, vermijden, achterblijven, overblijven, toestaan'.
- latent** 'verborgen' → INDONESIAISCH *latén*; JAVAAANS *latèn*.
- lateraal** 'ter zijde' → INDONESIAISCH *lateral*.
- lateriet** 'ijzer- en aluminiumrijke grond die ontstaat door chemische verwerking van bepaalde gesteenten in de tropen' → INDONESIAISCH *laterit*.
- latex** 'melksap van rubberbomen' → INDONESIAISCH *latéks*.
- Latijn** 'taal der Romeinen' → JAVAAANS (*aksara*) *latin* 'Romeins schrift'; MADOEREES *aksara laten* 'Romeins schrift'; JAPANS *raten*; NEGERHOLLANDS *Latiin*; SURINAAMS-JAVAANS *Latin* 'Latijn(s)'.
- lat-relatie** 'leefsituatie waarin partners hun zelfstandigheid niet opgeven, living apart together (titel van film van Pim de la Parra)' → ENGELS *LAT-relation(ship)* 'leefsituatie waarin partners hun zelfstandigheid niet opgeven'.
- laurier** 'in Zuid-Europa inheemse sierboom' → JAPANS † *rauriru*; SRANANTONGO *lawrir*.

lauw 'tussen heet en koud' → AMBONS-MALEIS *lau-lau*; KUPANG-MALEIS *lau-lau*; MENADONEES *lau-lau*; TERNATAANS-MALEIS *lau-lau*; PAPIAMENTS † *lauw, louw*.

lauwer 'krans van laurieren' → FRIES *lauwer*.

lava 'door vulkanische uitbarsting uitgeworpen stoffen' → INDONESISCH *lava*.

laven 'verkwikken' → FRIES *laavje* 'verkwikken door drank'; PAPIAMENTS *laaf*.

lavendel 'geslacht van lipbloemige halve heesters, de bloemen daarvan' → JAVAANS *lupèndel, lupènder, pèndel*; JAPANS † *rāhenderu*; SRANANTONGO *lafendra*.

laveren 'telkens aan de wind overstag gaan; zich naar de omstandigheden schikken' → ENGELS † *laveer* '(op)kruisen'; DUIJS *lavieren, sich lavieren* 'met handigheid moeilijkheden overwinnen; (zeemanstaal, verouderd) zigzag tegen de wind in zeilen' (uit NI of Nederduits); DEENS *lavere* 'kruisen, voorzichtig manoeuvreren'; NOORS *lavere, loveve* 'telkens aan de wind overstag gaan' (uit NI of Nederduits); POOLS *lawirować* 'telkens aan de wind overstag gaan' (uit NI of Duits); KROATISCH *lavirati* «via Duits»; MACEDONISCH *lavira* «via Duits»; SERVISCH *lavirati* «via Duits»; SLOVEENS *lavirati* 'zigzaggend varen; manier van tekenen met veel reliëf; zich naar de omstandigheden schikken' «via Duits»; RUSSISCH *lavirovát', lavirúju* 'telkens aan de wind overstag gaan; (boeventaal) lopen, uitkijken naar een slachtoffer'; BULGAARS *laviram* «via Russisch»; OEKRAÏENS *laviruváti* 'telkens aan de wind overstag gaan' «via Russisch»; WIT-RUSSISCH *laviravac'* 'telkens aan de wind overstag gaan' «via Russisch»; LETS *lavierēt* 'telkens aan de wind overstag gaan; met handigheid moeilijkheden overwinnen' (uit NI of Duits); LETS *lavēt* 'telkens aan de wind overstag gaan'; LITOUWS *laviruoti* 'telkens aan de wind overstag gaan' (uit NI of Duits); HONGAARS *lavíroz* 'telkens aan de wind overstag gaan' «via Duits»; AMBONS-MALEIS *lawèr* 'telkens aan de wind overstag gaan'; MENADONEES *lawèr* 'telkens aan de wind overstag gaan'.

lawaai 'herrie' → DUIJS dial. *Lawaai* 'herrie; pauze van dijkwerkers; staking van dijkmedewerkers'; PAPIAMENTS *lawai*.

lawaaien 'rumoer maken' → DUIJS dial. *laweien* 'rusten na het werk'.

laweit '(gewestelijk) lawaai' → PAPIAMENTS *beheit* 'lawaai, tumult, herrie'.

Lazarus 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Sarus*; NEGERHOLLANDS *Lazares* 'eigenaam, met zweren overdekte bedelaar uit het Nieuwe Testament'.

lazarusziekte 'melaatsheid' → NEGERHOLLANDS *lazares siek, lazares siekte*.

lector 'titel aan universiteit' → INDONESISCH *léktor*.

lectuur 'leesstof' → INDONESISCH *léktur*.

lede, lee 'waterloop' → FRANS dial. *liète* 'kanaal'.

ledematen 'armen en benen' → NEGERHOLLANDS *ledmaat*.

ledenvergadering 'vergadering van de leden van een vereniging' → FRIES *ledefergadering*.

ledikant 'bed' → DUIJS dial. *Lessekant, Ledikant*; PAPIAMENTS † *ledikant*.

leed '(verouderd) een onaangename indruk makend, hatelijk' → FRANS *laid* 'lelijk'.

leedwezen 'verdriet, spijt' → FRIES *leedwēzen*.

leefbaarheid 'het leefbaar zijn' → FRIES *leefberens*.

leeftijd 'tijd dat iemand leeft' → FRIES *leefdyd*.

leeg, ledig 'zonder inhoud; vrij, werkloos' → NOORS *ledig* 'vrij, ongebonden, vacant, onbezet' (uit NI of Nederduits); FRANS *lége* 'onbeladen of niet volledig beladen (van een schip)'; NEGERHOLLANDS *leeg* 'zonder inhoud'; SRANANTONGO *leigi* 'zonder inhoud zijn'; SURINAAMS-JAVAANS *légi* 'zonder inhoud' «via Sranantongo».

leegloper 'iemand die niets doet' → NEGERHOLLANDS *leeglooper*.

leek 'niet-geestelijke; iemand die van een bepaald vak geen verstand heeft' → DEENS *læg* 'iemand die van een bepaald vak geen verstand heeft' (uit NI of Nederduits); NOORS *lek, leg* 'niet-geestelijke; ongeschoolde' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lekman* 'ongeschoolde, iemand die van een bepaald vak geen verstand heeft' (uit NI of Nederduits).

leeman 'ledenpop' → ENGELS † *lay-man* 'ledenpop, marionet'.

leen 'onroerende zaak die door een heer aan een vazal ten gebruike werd afgestaan; wat men voor tijdelijk gebruik ontvangt' → DEENS *len* 'onroerende zaak die door een heer aan een vazal ten gebruike werd afgestaan' (uit NI of Nederduits); NOORS *len* 'onroerende zaak die door een heer aan een vazal ten gebruike werd afgestaan'; ZWEEDS *län* 'administratief district, provincie' (uit NI of Nederduits); FINS *lääni* 'landelijk bestuursgebied, gebied, ruimte' «via Zweeds»; ESTS *laen* 'wat men voor tijdelijk gebruik ontvangt' (uit NI of Nederduits).

leep 'sluw' → DUIJS dial. *leep*.

leer 'stof uit dierenhuiden' → NEGERHOLLANDS *leër, leer*; SRANANTONGO *ler(buba)* (ouder: *leri*).

leer 'trap' → ZOELOE *lele* 'ladder' «via Afrikaans».

leer 'doctrine' → DEENS *lære* (uit NI of Nederduits); NOORS *lære* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lära* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *leer* 'onderrichting, leering'.

leerdammer 'kaassoort' → ENGELS *leerdammer*; DUIJS *Leerdammer*; DEENS *leerdammer, leerdamer*; NOORS *Leerdammer*; ZWEEDS *Leerdammer*; FRANS *leerdam*; ITALIAANS *leerdamer*; PORTUGEEES *leerdammer*.

leerjongen 'beginneling, leerling' → ZWEEDS *lärlunge* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *leerjong* 'leerling'.

leerling 'iemand die onderwijs krijgt' → FRIES

- learling*; JAKARTAANS-MALEIS *lirling*; JAVAANS *lirling* 'leerling (in betrekking)'; NEGERHOLLANDS *leerling* 'volgeling'.
- leervis** 'soort vis' → ENGELS *leerfish*, *leervis* 'beervis' <via Afrikaans>; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *leervis*.
- leesbril** 'bril die men opzet bij het lezen' → INDONESISCH *lésbril*.
- leest** 'schoenvorm' → PAPIAMENTS † *leis* (ouder: *leist*).
- leestrommel** 'leesportefeuille, geleverd in blikken trommels' → PETJOH *leestrommel*.
- leeuw** 'katachtige; naam voor een munt met een leeuw erop' → SCHOTS † *lew* 'Vlaamse of Nederlandse gouden munt, gangbaar in Schotland'; NOORS *love* 'katachtige' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *liewekin*, *lieuween* 'muntnaam'; INDONESISCH *leo* 'katachtige'; JAVAANS *léyo* '(Nederlandse) leeuw'; MADOEREES *liyu* 'katachtige'; NEGERHOLLANDS *leeuw* 'katachtige'; PAPIAMENTS † *leeuw* 'katachtige'; SRANANTONGO *lew* 'katachtige'.
- leuwendaalder** 'munt' → AMERIKAANS-ENGELS *lion dollar*.
- leuwerik** 'zangvogel' → FRIES *ljurk*; NOORS *lerke* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lärka* (uit NI of Nederduits).
- lef** 'Bargoens: moed' → SRANANTONGO *lef* 'durf'.
- leffelen** 'verouderd) babbelen, kletsen' → DEENS *lefle* 'slijmen, kruiperig doen' (uit NI of Duits).
- leg** 'het eieren leggen van vogels' → SRANANTONGO *lege*.
- legaal** 'wettelijk' → INDONESISCH *légal*.
- legaat** 'testamenteaire beschikking' → INDONESISCH *légaat*.
- legalisatie** 'het legaliseren' → INDONESISCH *légalisasi*.
- legaliseren** 'voor echt verklaren' → INDONESISCH (*me*)*légalisir*.
- legatie** 'gezantschap' → INDONESISCH *légasi*.
- legen** 'leeg maken' → SRANANTONGO *leigi* 'leeg maken, uithollen'.
- legendarisch** 'tot de legende behorend' → INDONESISCH *legéndaris*.
- legende** 'verhaal van een wonder, sage' → INDONESISCH *legénda*.
- leger** 'krijgsmacht te land' → ENGELS *leaguer* 'belegeringskamp; beleg'; SCHOTS † *ligger*, *liggar* 'militair kamp (van een belegerende macht); beleg'; ZWEEDS *läger* 'kamp' (uit NI of Nederduits); FINS *leiri* 'plaats waar een leger zich genesteld heeft; kamp' <via Zweeds>; SRANANTONGO *legre*.
- leger** 'ligplaats van dieren' → FRIES *leger*.
- legerdump** 'winkel voor afgedankt legermateriaal' → FRIES *legerdump*.
- legerig** 'liggend of neiging tot liggen vertonend' → FRIES *leggerich*.
- leges** 'administratieve heffingen' → INDONESISCH *léges*.
- leggen** 'doen liggen; eieren leggen' → NEGERHOLLANDS *lee*, *leggen* 'doen liggen'; BERBICE-
- NEDERLANDS *lek* 'doen liggen'; SKEPI-NEDERLANDS *lek* 'doen liggen'; SRANANTONGO *lege* 'eieren leggen'.
- legger** 'groot vat' → DEENS *lægger* 'legvat'; RUSSISCH † *legger* 'groot vat met water, in het ruim van een schip'; INDONESISCH *léger*; BOEGINEES *lègèr* 'groot vat, legvat'; JAVAANS *lèger*; MADOEREES *legèr* 'vat'; MAKASSAARS *lègèr* 'groot vat, asfaltvat'; NIAS *lege* 'ton'; SOENDANEES *legèr* 'groot vat, teerton, okshoofd'.
- legger** 'register, grootboek' → ENGELS *ledger*; MALTEES *lèger* <via Engels>; INDONESISCH *léger* 'naam van sommige openbare registers'; JAVAANS *lèger* 'register'.
- legger** 'balk' → FRIES *lèger*, *legger*; ENGELS *ledger* '(dwars)balk; grafplaat'; RUSSISCH *legger* 'stutbalk'; INDONESISCH *léger* 'dwarsbalk waarop men een vloer legt'.
- legger** 'iemand die de handeling verricht van het leggen' → DUIJS dial. *Legger* 'persoon die geld voor de gemeenschappelijke bouw van de dijk en het waterbeheer neerlegt'.
- legio** 'zeer talrijk' → INDONESISCH *légio*.
- legioen** 'legerafdeling' → INDONESISCH *légiun*; JAVAANS *lésiyun*; SOENDANEES *legiun*; NEGERHOLLANDS *legionen*.
- legionair** 'legioensoldaat' → INDONESISCH *légionar*.
- legislatie** 'wetgeving' → INDONESISCH *législati*.
- legislatief** 'wetgevend' → INDONESISCH *législatif*.
- legitimar** 'rechtgebende op een erfdeel' → INDONESISCH *légitimar*.
- legitimatie** 'het legitimeren' → INDONESISCH *légitimasi*.
- leguaan** 'hagedissensoort' → DUIJS *Leguan*; DEENS *leguan*; NOORS *leguan*; ZWEEDS *leguan* (uit NI of Spaans); FINS *leguaani* <via Zweeds>; TSJECHISCH *leguán* <via Duits>; SLOWAAKS *leguán* <via Duits>; MACEDONISCH *leguan*; SLOVEENS *legvan* <via Duits>; LETS *leguānas* (uit NI of Duits); BERBICE-NEDERLANDS *linggwana*; SRANANTONGO *legwana*; SARNAMI *lagwáná*.
- leguaan** 'kussen van touwwerk (lijkend op een hagedis), dienend tot steun van een ra of ter bescherming van de steven' → RUSSISCH *légvand*.
- lei** 'gesteente; plaat daarvan om op te schrijven' → AMBONS-MALEIS *lei*, *batu lei* 'schrijfblok'; JAVAANS *lei* 'schrijflei'; KEIËES *le* 'schoollei'; KUPANG-MALEIS *lei*, *batu lei* 'schrijfblok'; MADOEREES *lei*, *elle* 'schrijfblok'; MENADONEES *lei*, *batu lei* 'schrijfblok'; TERNATAANS-MALEIS *lei*, *batu lei* 'schrijfblok'; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *ley*; PAPIAMENTS † *lei* 'schrijfbordje'.
- leiband** 'loopband' → BOEGINEES *lèbang*; MAKASSAARS *lèbang*.
- leiden** 'doen gaan, aanvoeren' → NEGERHOLLANDS *lei*; PAPIAMENTS † *lei*.
- leider, leier** 'rechtstandig, schuin of vlak gespannen touw, dienend om iets erlangs te leiden; touw waaraan stagzeil gehesen kan worden' → ZWEEDS

lejdare 'touw waaraan stagzeil gehesen kan worden, touw ladder'; FINS *leitari* 'touw waarlangs iets geleid wordt (een zeil of gereedschap); touw ladder in het want; ijzeren trap op een schip' <via Zweeds>; RUSSISCH *léer, leier* 'touw waaraan stagzeil gehesen kan worden; spantouw'; BULGAARS *leer* 'spantouw om te voorkomen dat mensen van een schip afvallen' <via Russisch>; OEKRAÏENS *léer* 'spantouw' <via Russisch>; LITOUWS *lėjėris* 'spantouw om te voorkomen dat mensen van een schip afvallen'.

leiding 'buis, samenstel van buizen waar iets (bijv. water) doorheen geleid wordt' → INDONESISCH *léding*; JAVAANS *lédheng*; MINANGKABAUS *ledeng*; MUNA *lede* 'leidingwater'; SURINAAMS-JAVAANS *Lédheng* 'plaatsnaam'.

Leidse fles 'type condensator, uitgevonden in Leiden in 1745' → ENGELS *Leyden jar*; DEENS *leydnerflaske*; NOORS *leidnerflaske*; TSJECHISCH *leidenská láhev*; POOLS *lejdejska butelka*; KROATISCH *lajdenska boca*; MACEDONISCH *lajdensko šise*; SERVISCH *lajdenska boca*; BULGAARS *lajdenska stăklenica*; JAPANS *raidēbin* 'type condensator, uitgevonden in Leiden in 1745, lett. Leiden(se) fles'; AMERIKAANS-ENGELS *Leyden*.

Leidse kaas 'kaassoort' → ENGELS *Leyden cheese*; NOORS *Leidenost, Leiden-ost*; ZWEEDS *Leidenost*; FRANS *Leyden*; PORTUGEES *Leyden*; RUSSISCH *Lejdenskij syr*.

leidsel 'teugel' → INDONESISCH *lés*; JAKARTAANS-MALEIS *lés*; JAVAANS *elis, lis*; MADOEREES *ëlles, les*; MAKASSAARS *lés, lésé*; MENADONEES *lèis* 'toom'; MINANGKABAUS *les*; SASAKS *listring*; SASAKS *lis*; SOENDANEES *ëlis, ëles* 'teugel, toom'.

leidsman 'iemand die een ander ergens heenvoert, hem de weg wijst, gids' → NEGERHOLLANDS *leidsmans*.

lek 'niet dicht; plaats waar iets lek is' → ENGELS *leak* 'gat, scheur (in schip); lekkage; urinelozing (slang)'; SCHOTS † *lek*; *laik* '(van een schip) een lek hebbend'; DUIJS *leck* 'niet dicht' (uit NI of Nederduits); DEENS *læk* 'gat waardoor een vloeistof of gas kan ontsnappen of binnendringen' (uit NI of Nederduits); NOORS *lekk* 'gat waardoor een vloeistof of gas kan ontsnappen of binnendringen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *läck* 'gat waardoor een vloeistof of gas kan ontsnappen of binnendringen' (uit NI of Nederduits); ESTS *lekk* 'gat waardoor een vloeistof of gas kan ontsnappen of binnendringen' (uit NI of Nederduits); MALTEES *likij* 'lekkage' <via Engels>; ESPERANTO *liko* 'gat of scheur in de scheepswand onder de waterlijn' <via Engels>; SRANANTONGO *leki* 'gat waardoor een vloeistof of gas kan ontsnappen of binnendringen'.

lekkage 'lek; weglopen van vocht als gevolg van een lek' → ? DUIJS *Leckage* 'lek in een schip; verlies als gevolg van lekkage'; DEENS *lækage* (uit NI of Nederduits); NOORS *lekkasje* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *läckage* 'de omstandigheid dat iets lekt; dat

wat weglekt; verlies' (uit NI of Duits); TSJECHISCH *lekáz* 'lek in een schip; het weglopen van vocht als gevolg van een lek' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *lekáz, likáz* 'weglopen van vocht als gevolg van een lek'.

lekken 'niet dicht zijn' → SCHOTS *leck, lek, leke; leak, lake* 'niet dicht zijn; (van regen) met tussenpozen vallen'; DUIJS *lecken* (uit NI of Nederduits); DEENS *lække* (uit NI of Nederduits); NOORS *lekke* 'niet dicht zijn, druipen door een lekgat' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *läcka* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *lèchi* 'lek zijn (van een vat)'; NEGERHOLLANDS *lek* 'niet dicht zijn, druppelen'; PAPIAMENTS *lèk* (ouder: *lek*) 'druppelen'; SRANANTONGO *leki*; AUCAANS *leki*.

lekker 'aangenaam van smaak of geur' → ENGELS *lekker* <via Afrikaans>; DEENS *lækker* (uit NI of Duits); NOORS *lekker* 'aangenaam van smaak of geur; mooi' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *läcker* (uit NI of Nederduits); JAVAANS *lèker*; NEGERHOLLANDS *lekker, leka*.

lekkere kost 'lekkere dingen' → JAVAANS *lèkerkos*.

lekkers 'lekkere dingen' → SRANANTONGO *lèkers* 'lekkere dingen; fooi; bedankje'.

leksteen 'steen die het water laat doorsijpelen' → MADOEREES *listing*.

lel 'lapje (bijvoorbeeld van oor); oorvijg' → PETJOH *lel* 'klap, mep'; ? BERBICE-NEDERLANDS *alala* 'tong'; PAPIAMENTS *lèlè* 'lapje (bijvoorbeeld van oor); clitoris'.

lelie 'bloem' → FRIES *leelje*; SCHOTS † *lillikine* 'soort zijde met bloemenpatroon'; INDONESISCH *léli*; PAPIAMENTS *leli*.

lelijk 'niet mooi' → NEGERHOLLANDS *lelk, lelyk, liek, l(e)elik, lèlæk, lilik* 'niet mooi, slecht, schadelijk'; BERBICE-NEDERLANDS *leleka*.

lemmet 'snijkant van mes' → DUIJS dial. *Lemmer, Lemmert*.

lende 'deel van rug en zijden' → FRIES *lende*; SKEPI-NEDERLANDS *lent*.

lenen 'te leen geven of krijgen' → NEGERHOLLANDS *leen, lèn, lin*; BERBICE-NEDERLANDS *leni*; SRANANTONGO *leni*; SARAMAKKAANS *lE'ni* (uit NI of Engels).

leng 'strop die dient om vaten en andere zware voorwerpen op te hijsen' → DEENS *længe* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *lèngu* 'strop'.

leng, lengvis 'soort kabeljauw, die o.a. als stokvis wordt gegeten' → ENGELS *ling* 'soort kabeljauw'; FRANS *lingue* 'soort kabeljauw'; FRANS † *langui* 'gedroogde mannetjeskabeljauw'; RUSSISCH *leng* 'soort kabeljauw'.

lengte 'langste afmeting' → NEGERHOLLANDS *lengte*.

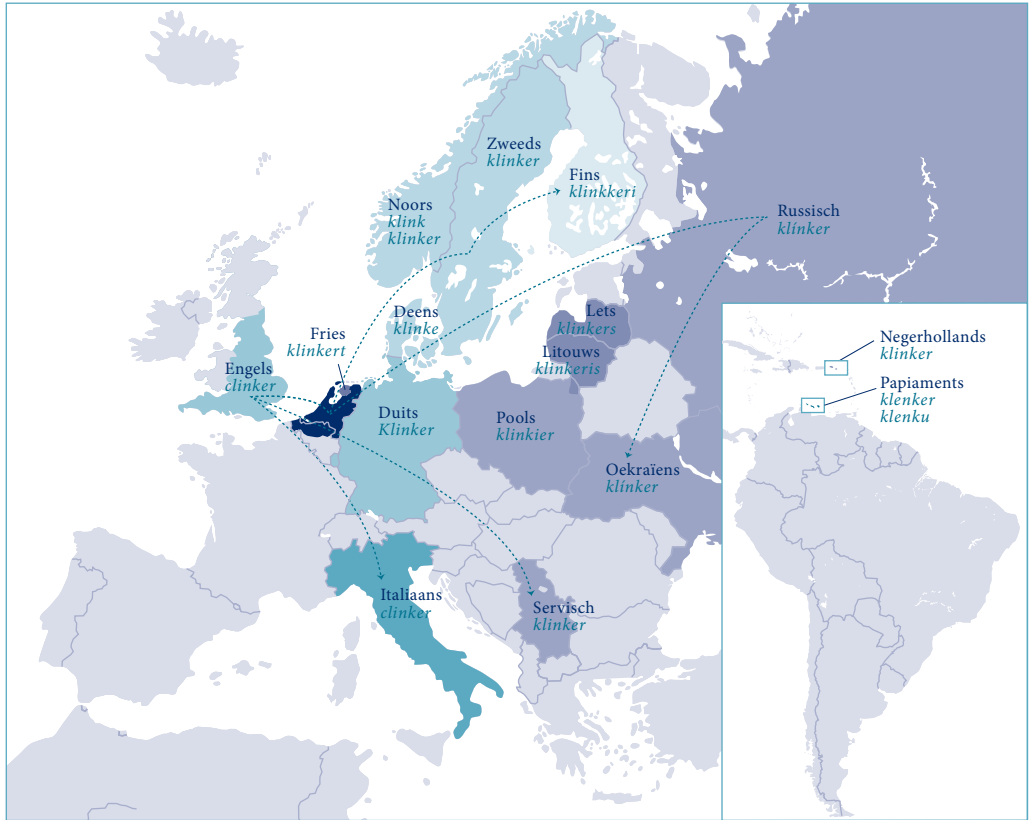
lening 'het lenen' → DEENS † *lening* 'belasting die aan de leenheer wordt betaald; loon van een soldaat'; SRANANTONGO *leni*.

leninisme 'vorm van het marxisme' → INDONESISCH *Léninisme*.

- lens** 'vergrootglas' → INDONESISCH *lén, lénsa*; MENADONEES *lèns* '(contact)lens'; JAPANS *renzu*; PAPIAMENTS *lèns*.
- lens** 'slap, krachteloos; leeg' → DUIJS *lens* '(scheepvaart) vrij van water, leeg' (uit NI of Nederduits); DEENS *lens* '(scheepvaart) vrij van water, leeg' (uit NI of Nederduits); NOORS *lens* '(scheepvaart) vrij van water, leeg' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *läns* '(scheepvaart) vrij van water' (uit NI of Nederduits); FINS *lenssi* 'vrij van lekwater' (via Zweeds); PETJOH *lens* 'leeg, doodop, uitgeput'.
- lente** 'voorjaar' → FRIES *linte*; PAPIAMENTS *lènte* (ouder: *lente*).
- lenzen** 'leegmaken; met weinig zeil voor de wind varen' → DUIJS *lenzen* 'water uit de boot pompen'; DEENS *lænse* 'leegpompen, stelen, afhandig maken' (via Zweeds); ZWEEDS *länsa* 'in de richting van de wind varen; leegpompen' (uit NI of Nederduits).
- lepel** 'eetgereedschap' → DUIJS dial. *Leper, Läper*; NOORD-SOTHO *lepola* (via Afrikaans); GIMÁN *leper*; MENADONEES *lèper*; JAPANS † *reiperu*; NEGERHOLLANDS *lepel, leppu*; BERBICE-NEDERLANDS *leple*; SKEPI-NEDERLANDS *lepel*; AROWAKS *lepele*.
- lepel** '(jagersterm) oor van een haas of konijn' → FRIES *lepel* '(jagersterm) oren'.
- lepelbaar** 'reigerachtige' → ENGELS *spoonbill*.
- lepelblad** 'kruisbloemsoort' → ENGELS † *spoonwort*.
- lepelkost** 'vloeibare spijs' → NEGERHOLLANDS *lepelkost* 'soep, vloeibare spijs'.
- lepelkje lepelkje** 'als twee lepelkjes tegen elkaar aan in bed liggen' → DUIJS *Löffel an Löffel* 'als twee lepelkjes tegen elkaar aan in bed liggen (bekend dankzij Louis van Gaal)'.
- lepra** 'melaatsheid' → INDONESISCH *lépra*; JAKARTAANS-MALEIS *lèpra*; MENADONEES *lépra*; JAPANS *repura*; SURINAAMS-JAVAANS *léprah*.
- leprozerie** 'inrichting voor de verpleging van melaatsen' → INDONESISCH *léprosari*.
- leeraar** 'onderwijzer' → FRIES *leeraar*; NEGERHOLLANDS *leeraar*; PAPIAMENTS † *leraar* (ouder: *leeraar*).
- lerares** 'vrouwelijke leraar' → FRIES *lerares*.
- leren** 'kennis verwerven, onderrichten' → DEENS *lære* (uit NI of Nederduits); NOORS *lære* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lära* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *leer, le, lie*; BERBICE-NEDERLANDS *lere*; SRANANTONGO *leri* 'kennis verwerven, onderrichten; schoolvak, les'; SARAMAKKAANS *léi, leren* 'kennis verwerven, onderrichten; tonen'.
- lering** 'het leren' → NEGERHOLLANDS *leering*.
- les** 'onderricht' → FRIES *les*; INDONESISCH *lés* 'onderricht; les nemen in'; JAKARTAANS-MALEIS *lès*; JAVAANS *lès* 'onderricht; cursus'; MADOEREES *les*; MENADONEES *lès* 'naschools onderricht'; MINANGKABAUS *les*; PAPIAMENTS *lès* (ouder: *les*); SRANANTONGO *lès*; SURINAAMS-JAVAANS *lès* 'onderricht, cursus (volgen)'.
- lesbisch** 'homoseksueel (gezegd van vrouwen)' → INDONESISCH *lésbis, lésbi*; (Bahasa Prokem) *lines, linesbini*.
- lessen** 'blussen' → DEENS *læske* 'blussen, oplossen van kalk' (uit NI of Nederduits); NOORS *leske* 'blussen; dorst wegnemen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *läska* 'dorst wegnemen' (uit NI of Nederduits).
- lessenaar** 'schuin blad op voetstuk ter ondersteuning van geschrift' → INDONESISCH *lésnar, lisnar*; JAVAANS *lèsnar* 'schuin blad op voetstuk ter ondersteuning van geschrift; kistje, trommel'; MADOEREES *lasnar, lesnar*; SOENDANEES *lesnar* 'al wat men gebruikt om brieven, papieren, gedrukte stukken in te doen; brieven tas, portefeuille'; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *lesnaar*; PAPIAMENTS *lèsenar* (ouder: *lessenaar*) 'bureau, schrijftafel'.
- letten (op)** 'aandacht geven, met aandacht toezicht houden op iets of iemand' → NEGERHOLLANDS *let (op)*.
- letter** 'schrifteken' → INDONESISCH *léter*; JAKARTAANS-MALEIS *lèter*; JAVAANS *lèter* 'schrifteken; opschrift; naam bordje'; MADOEREES *lettèr, leter, letèr* 'letter van het Latijnse schrift'; JAPANS *retteru* 'label, etiket'; NEGERHOLLANDS *letter*; PAPIAMENTS *lèter, lèterchi* (ouder: *letter*) 'schrifteken; spier; s-vormig (pinda)koekje; handschrift'; SRANANTONGO *lèter*; SARAMAKKAANS *letè*; SURINAAMS-JAVAANS *lèter*.
- letterlijk** 'naar de letter' → FRIES *letterlik*; INDONESISCH *léterlek, letterlijk*.
- letterzetter** 'werkman die de letters voor een drukwerk zet' → INDONESISCH *lèterséter*.
- leugen** 'onwaarheid' → NEGERHOLLANDS *lug, lik*.
- leugenaar** 'iemand die liegt, iemand die onwaarheid spreekt' → NEGERHOLLANDS *leugenaar, lugenaar, lugman, lugvolk*.
- leukemie** 'bloedkanker' → INDONESISCH *léukémi*.
- leunen** 'steunen op of tegen' → NEGERHOLLANDS *lee*; PAPIAMENTS *lèn, lènt* (ouder: *leun, leen*).
- leuning** 'steun voor armen' → DEENS *lønning* 'reling op schip'; NOORS *lønning* 'reling op schip'; INDONESISCH *lonéng* 'balustrade, railing; muurtje voor het huis'; JAVAANS *lèning*.
- leus** 'zinspreuk' → FRIES *leus, leuze*; PAPIAMENTS † *leus*.
- leuteraar** 'treuzelaar, kletser' → ENGELS *loiterer* 'treuzelaar; vagebond, bedelaar'.
- leuteren** 'kletsen, treuzelen, talmen' → ENGELS *loiter* 'lanterfanten, beuzelen; treuzelen; rondhangen'; SCHOTS *lowder, loucher* 'lanterfanten; zich moeizaam voortslepen, onhandig of lui bewegen'; FRANS *litorne* 'kramsvogel, dubbele lijster (die bekend stond om zijn gelanterfanter)'.
- leuver** 'oog in het touw langs een zeil' → DEENS *løjert*; ZWEEDS † *revlöver*; ZWEEDS *löddra*; POOLS *luwers*;

- RUSSISCH *ljúvers*, *ljúfers* 'rijggat onder aan het zeil'; OEKRAÏENS *ljúvers* 'rijggat onder aan het zeil' <via Russisch>; LITOUWS *liuversas*.
- leven** 'niet dood zijn' → MENADONEES *léwen*; NEGERHOLLANDS *leev*, *lêf*, *lif*, *leven* 'leven; levend; levensonderhoud'; BERBICE-NEDERLANDS *lefu*.
- leven** 'lawaaï' → FRIES *leven*; AMBONS-MALEIS *leven* 'leven of rumoer maken'.
- levendig** 'beweeglijk' → RUSSISCH *léventich*, *léventik* '(van zeil) niet bol staand, maar klapperend, doordat de wind er slechts langs strijkt'; NEGERHOLLANDS *levendig*.
- levensdag** 'dag van iemands leven, leventijd' → NEGERHOLLANDS *leevendag*.
- lever** 'klier' → FRIES *lever*; RUSSISCH *liver* 'lever en longen, organen van slachtvee'; OEKRAÏENS *liver* 'eetbare inwendige delen' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *liver* 'lever en longen, organen van slachtvee' <via Russisch>; AZERI *liver* 'eetbare inwendige delen van het lichaam' <via Russisch>; INDONESISCH *hépar*, *léper*, *léver*; NEGERHOLLANDS *leber*; BERBICE-NEDERLANDS *lefre*; SRANANTONGO *lefre*; AUCAANS *lebi*; SARAKAKAANS *lebèn*; SURINAAMS-JAVAANS *léfer* <via Sranantongo>.
- leverancier** 'die waren levert' → INDONESISCH *léperansir*, *léveransir*; JAVAANS *léveransir*.
- leverantie** 'het leveren van koopwaar' → DEENS *leverance* (uit NI of Nederduits); NOORS *leveranse* 'het leveren van koopwaar; geleverde koopwaar'; ZWEEDS *leverans* (uit NI of Nederduits); FINS *leveranssi* <via Zweeds>.
- leverbotziekte** 'door de leverbot veroorzaakte ziekte' → FRIES *leverbotsykte*.
- leveren** 'verschaffen' → FRIES *leverje*; DUIJS *liefern* 'afleveren (van koopwaar)'; DEENS *levere* (uit NI of Nederduits); NOORS *levere* 'verschaffen; bestelde koopwaar afgeven' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *leverera* (uit NI of Nederduits); POOLS *liwerowac* 'verschaffen; bestelde goederen afgeven' (uit NI of Duits); HONGAARS *liferáns* <via Duits>; INDONESISCH (*me*)*léper* 'goederen verschaffen'; JAKARTAANS-MALEIS *lèper*, *ngelèper* 'bestelde goederen afgeven; verkopen'; JAVAANS (*ng*)*léver*; NEGERHOLLANDS *leveer*, *leweer*, *lever*; SRANANTONGO *leifer*; SURINAAMS-JAVAANS *léfer*, *ngléfer* 'afgeven, bezorgen' <via Sranantongo>.
- levering** 'geleverde koopwaar' → SRANANTONGO *leiferen*.
- lexicograaf** 'woordenboekschrijver' → INDONESISCH *léksikograf*.
- lexicon** 'woordenboek' → INDONESISCH *léksikon*.
- lezen** 'opnemen van schrift' → XHOSA *ukulesa* <via Afrikaans>; AMBONS-MALEIS *lés* 'lezen; ook wel: bidden voor het eten'; JAVAANS *lis*; KUPANG-MALEIS *lès*; MENADONEES *lès*; ROTINEES *les*; TERNATAANS-MALEIS *lès*; JAVINDO *lesen*; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *lees*; CREOOLS-PORTUGEEES (MALAKKA) *les*; MAHICAN *lesówu* 'hij/zij leest' (uit NI of Duits);
- NEGERHOLLANDS *lees*, *lès*; BERBICE-NEDERLANDS *lesi*; PAPIAMENTS *lesa* (ouder: *leza*) 'opnemen van schrift, oplezen, voorlezen'; SRANANTONGO *leisi* (ouder: *le(e)si*) 'lezen; voorlezen'; SARAKAKAANS *lési*; AROWAKS *alesedin*; KARAÏBISCH *resimary* <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *lési* <via Sranantongo>.
- lezer** 'iemand die leest' → NEGERHOLLANDS *leeser*.
- lezing** 'het voorlezen van een tekst' → INDONESISCH *léséng*, *léséng*; JAVAANS *lèséng*, *lèséng*.
- liaison** 'liefdesbetrekking' → INDONESISCH *liaison*.
- libel** 'insect' → AROWAKS *bibiri*.
- liberaal** 'een democratische regering aanhangend' → INDONESISCH *liberal*.
- libido** 'geslachtsdrift' → INDONESISCH *libido*.
- licentie** 'verlof' → INDONESISCH *lisénsi*; BOEGINEES *lisénsi*.
- lichaam** 'lijf' → NEGERHOLLANDS *lichaam*, *likam*.
- lichamelijk** 'tot het lichaam behorend of daarop betrekking hebbend' → NEGERHOLLANDS *lichaamlik*.
- licht** 'uitstraling van zon e.d.' → DEENS *lygte* 'lamp' (uit NI of Nederduits); NOORS *lykt* 'lantaarn, lamp, licht' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *ligt*; BERBICE-NEDERLANDS *lekti*.
- licht** 'niet donker' → NEGERHOLLANDS *licht*, *lecht*, *le*, *ligt*.
- licht** 'niet zwaar' → NEGERHOLLANDS *licht*, *le*, *ligt* 'niet zwaar, gemakkelijk'; BERBICE-NEDERLANDS *lekti*; SRANANTONGO *lekti*.
- lichten** 'optillen' → DUIJS *lichten* 'optillen, heffen'; DEENS *lægte* 'optillen, uitladen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS † *lykta* 'verplaatsen van militaire troepen'; FINS *letata* 'het anker lichten; een last verlichten' <via Zweeds>; FRANS dial. *lûter* 'uitladen (van een schip); ledigen (veldfles)'; POOLS *lichtowac* 'uitladen van een schip, optillen' (uit NI of Duits); PAPIAMENTS *lektu* 'oplichten, opheffen, wegpakken, prijsnemen, ontnemen'.
- lichter**, **lichterschip** 'vaartuig voor vervoer van lading van en naar zeeschepen' → ENGELS *lighter*; DUIJS *Leichter*, *Lichter*; DEENS *lægter* (uit NI of Nederduits); NOORS *leker* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *läktare* (uit NI of Nederduits); FINS *lehteri* <via Zweeds>; POOLS *lichtuga*; RUSSISCH dial. *lichter*; BULGAARS *lichter* <via Russisch>; OEKRAÏENS *lichter* <via Russisch>; AZERI *lixter* <via Russisch>; LETS *lihteris*, *lihterkuģis*; LITOUWS *lichteris* (uit NI of Duits).
- lichtgelovig** 'geneigd om iets gauw te geloven' → FRIES *lichtgelovich*.
- lichting** 'gezamenlijk opgeroepen mensen, soldaten' → MENADONEES *lèktèng*.
- lichtvaardig** 'onbezonnen' → DEENS *letfærdig* 'onbezonnen, onverantwoord, losbandig' (uit NI of Duits); NOORS *lettfærdig* 'lichtzinnig, losbandig' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lättfärdig* 'losbandig' (uit NI of Nederduits).

30. De verbreiding van het woord *klinker*.

In de zestiende eeuw maakten Nederlandse huizen- en wegebouwers bepaalde zeer harde bakstenen, die ze de naam *klinker* gaven, omdat de kwaliteit ervan bleek uit de heldere klank. De bakstenen vormden een gewild exportproduct, zo blijkt uit de verbreiding van het Nederlandse woord *klinker*: het woord is bekend geraakt in een groot deel van Europa, waarbij het soms door een andere taal aan een derde is doorgegeven. Zo hebben Italiaans en Servisch het woord leren kennen via het Engels, terwijl ook het Duits en Russisch als doorgeefluik hebben gediend. Behalve in Europa is het woord ook in het Papiaments van de Nederlandse Antillen bekend.

lichtzinnig 'onberaden' → NEGERHOLLANDS *lichtsinnig*.

lid 'persoon die deel uitmaakt van een gemeenschap of kring' → ZWEEDS *led* 'gelid, persoon die deel uitmaakt van een gemeenschap of kring' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *lid*; JAVAANS *elid* 'lid van een rechtbank, commissie'; MADOEREES *ellit*, *ellid*, *lit*, *ellit* 'persoon of personen die deel uitmaken van een gemeenschap of kring'; MAKASSAARS *lé*, *lédeng* 'lid van een vereniging, bestuur, vertegenwoordigend lichaam, rechterlijk college'; SASAKS *lid* 'lid van een publiek lichaam of instituut'; SOENDANEES *ellit*; NEGERHOLLANDS *lid*, *leden*.

lid 'lichaamsdeel' → NEGERHOLLANDS *leeden* 'ledematen, lichaamsdelen'.

liederlijk 'losbandig' → NEGERHOLLANDS *liederlik*, *liderlig*.

liederjes, liederen 'zangstukjes' → AMBONS-MALEIS *licis* 'versje(s), gelegenheidsgedicht(en)'; KUPANG-MALEIS *lijes* 'gedichten'; MENADONEES *lijes* 'gedichten'; TERNATAANS-MALEIS *lijes* 'gedichten'; NEGERHOLLANDS *liederen* 'psalmliederen'.

lief 'bemind, aardig' → NEGERHOLLANDS *lief*; PAPIAMENTS *lif*; SRANANTONGO † *lif*.

lief, liefje 'schatje' → ENGELS † *leefkyn*; FRANS dial. † *lewekin*, *leaukin*, *lievequin* 'biersoort'; TAMAZIGHT (NOORD-MAROKKO) *lif inou* 'mijn liefje (in liefdesliedjes)'.

liefde 'genegenheid' → NEGERHOLLANDS *liefde*, *lievft*.

liefdevlam 'brandende liefde, grote verliefdheid' → NEGERHOLLANDS *liefdevlam*.

liefhebben 'beminnen, houden van' → NEGERHOLLANDS *hab lief*.

liefhebber 'iemand die veel van iets houdt, zich erg interesseert voor iets' → ENGELS † *lief-hebber* 'amateur'; NEGERHOLLANDS *liefhebber*.

lieflijk 'vriendelijk, bekoorlijk' → DEENS *liflig* 'heerlijk' (uit NI of Nederduits); NOORS *liflig* 'heerlijk, behaaglijk' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS † *livlig* 'behaaglijk, prettig' (uit NI of Nederduits).

liefste 'geliefde, beminde' → NEGERHOLLANDS *liefste* 'geliefde, beminde, aanstaande echtgenoot'.

liegen 'onwaarheid spreken' → NEGERHOLLANDS *lug*, *lik*, *lieg*; BERBICE-NEDERLANDS *liki*.

lier 'horizontaal geplaatste kaapstander' → INDONESISCH *lir*.

lies 'plooi tussen onderlijf en bovenbeen' → DUIJS dial. *Liese* 'huid om het vet van de ingewanden van varkens, vet van de darmen, rond de ribben en nieren van varkens en ganzen'; AMBONS-MALEIS *lies*.

lies 'aan of in het water groeiende plant' → DUIJS dial. *Liesch*.

liesei, liezenei '(Vlaams) ei dat alleen door een vlies is omgeven en geen schaal heeft' → FRANS dial. *leûse*, *wësse*, *ouage*, *lwass*, *hasse* 'ei zonder schaal'.

Liesje 'eigennaam' → ENGELS † *liskin* 'Hollandse dienstbode'.

liever 'met meer lust, bij voorkeur, veeleer' → NEGERHOLLANDS *liever*.

lieverd 'bemind persoon' → FRIES *lieverd*.

liflaf 'flauwe kost' → INDONESISCH *liplap* 'de maag niet vullende lekkernij'.

lift 'hijstoestel' → FRIES *lift*; INDONESISCH *lift*; JAVAANS *lift*; PAPIAMENTS *left*.

liften 'gratis meerijden in andermans auto' → PAPIAMENTS *left* 'gratis ritje; gratis meerijden'.

liftkoker 'schacht waarin een lift op en neer gaat' → INDONESISCH *koker lift*.

liga 'verbond' → INDONESISCH *liga*.

liggen 'uitgestrekt zijn, zich bevinden' → NEGERHOLLANDS *lee*, *lei*, *lej*; PAPIAMENTS *lèg* 'liggend een dutje doen'.

lijger 'ijkmaat, standaardmaat' → ? ENGELS † *leaguer* 'inhoudsmaat'.

ligging 'het feit of de wijze van liggen' → FRIES *lèging*.

lijden 'verduren, ondergaan' → DEENS *lide* (uit NI of Nederduits); NOORS *li*, *lide* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lida* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *lyd*, *lyden*, *lijden*, *leiden*.

lijf 'lichaam' → NEGERHOLLANDS *lief*, *lif*, *lijf*; BERBICE-NEDERLANDS *lif*.

lijfgarde 'lijfwacht' → ENGELS *life-guard* 'Engels cavalerieregiment; lijfwacht; strandwacht'; ZWEEDS *livgarde* (uit NI of Nederduits).

lijffe 'kledingstuk dat het bovenlijf bedekt' → ENGELS † *lyfkie*; FINS *liivi* 'mouwloos onderjasje van de man' (uit NI of Nederduits); POOLS *lifk*, *liwk* 'kledingstuk dat het bovenlijf bedekt, keurs, korset'; RUSSISCH *lif*, *lifčik* 'kledingstuk dat het bovenlijf bedekt, keurs, korset'; OEKRAÏENS *lif* 'kledingstuk dat het bovenlijf bedekt, keurs, korset' <via Russisch>; AZERI *lif* 'kledingstuk dat het bovenlijf bedekt, keurs, korset' <via Russisch>; KUPANG-MALEIS *lif* 'kledingstuk dat het bovenlijf bedekt, borstlap door kinderen gedragen'; PAPIAMENTS *leifi* 'deel van een jurk dat het bovenlijf bedekt'; SRANANTONGO *leifi*.

lijfknecht 'lakei, bediende' → FRIES *lifknecht*.

lijfkoop 'fooi, drinkgeld bij het sluiten van een koop' → ? ENGELS † *lyth-coop* 'boedelverveiling'; ? ENGELS *lovecop* 'belasting opgelegd aan kooplui'; FRANS dial. † *lifecop*; *licop* 'handgeld, onderpand; drinkgeld, fooi'.

lijfwacht 'bewakers van een belangrijk persoon' → DUIJS *Leibwache*.

lijk 'dood lichaam' → NEGERHOLLANDS *liek*.

lijk 'touw om rand van zeil' → NOORS *lik*; ZWEEDS *lik* (uit NI of Nederduits); FINS *liiki* <via Zweeds>; ESTS *liik* <via Fins>; POOLS *lik*; RUSSISCH *lik*; OEKRAÏENS *lik* <via Russisch>.

lijken '(een zeil) met touwwerk omzomen' → RUSSISCH *likovát*'.

lijkwel, lijkwel '(verouderd) evenwel, toch, nochtans' → NOORS *likevel*, *allikevel* 'evenwel, toch, nochtans' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *likvål* 'toch, niettemin' (uit NI of Nederduits).

lijktros 'bepaald soort touw, raband' → RUSSISCH *liktrós*; OEKRAÏENS *liktrós* <via Russisch>; AZERI *liktros* <via Russisch>.

lijm 'plakmiddel' → ESTS *liim* (uit NI of Duits); INDONESISCH *lim*, *lém*; AMBONS-MALEIS *lèm*; JAKARTAANS-MALEIS *lèm*; JAVAANS *elim*, *elin*, *lim*, *lin*; KUPANG-MALEIS *lèm*; MADOEREES *èllim*, *lím*, *èllem*; MAKASSAARS leng 'fabriekslijm'; MENADONEES *lèm*; MUNA *lemu*; TERNATAANS-MALEIS *lèm*; SINGALEES † *lëyin*; NEGERHOLLANDS *liem*; PAPIAMENTS *leim* (ouder: *lijm*, *lym*); SRANANTONGO *lèim*, *len*, *lin*; SURINAAMS-JAVAANS *lèm*.

lijmen 'met lijm bestrijken en vasthechten' → NEGERHOLLANDS *liem*; PAPIAMENTS † *leim* (ouder: *lijm*).

lijn 'streep; verbinding (van openbaar vervoer), route' → DUIDS dial. *Line* 'maateenheid voor percelen'; INDONESISCH *lin* 'streep; tramlijn, buslijn'; JAKARTAANS-MALEIS *lin* 'streep; vaste route (openbaar vervoer)'; JAVAANS *lin* 'streep'; KUPANG-MALEIS *len* 'route, richting'; MENADONEES *lèin* 'verbinding van openbaar vervoer'; BERBICE-NEDERLANDS *leni*, *lin* 'streep'; SRANANTONGO *lein*, *lin* 'streep'.

lijn 'touw' → ESTS *liin* (uit NI of Duits); POOLS *lina* (uit NI of Duits); RUSSISCH *lin'*; OEKRAÏENS *lin'* <via Russisch>; LETS *line*.

lijnbaan 'deel van de werkplaats van een touwslager' → MENADONEES *lènbàn* 'deel van de werkplaats waar het gomoetiweefsel (vezels van bepaalde palm) tot touw wordt gedraaid'.

lijnzaad 'vlaszaad' → FRANS dial. † *linsat*; PAPIAMENTS *linasa*.

lijtsbed '(Vlaams) middeleeuwse draagstoel' → FRANS dial. † *lisbette*, *lisebette* 'draagstoel'.

lijspond 'oud gewicht' → ENGELS *lispound*; NOORS *lispund* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lijspund* (uit NI of Nederduits).

lijst 'rand; opsomming, reeks' → ESTS *liist* 'rand' (uit NI of Duits); FRANS dial. *liste*; *lise* 'rand, zoom (van een veld, bos e.d.)'; plaats waar men zich opstelt bij het begin van het knikkerspel'; BASKISCH *lista* 'omheining, strijdperk' <via Frans>; INDONESISCH *lés*, *lis* 'deurlijst, fotolijst, schilderijlijst; omboordstel (kleding); opsomming, reeks'; AMBONS-MALEIS *lis* 'lijst van een schilderij of bij schilderwerk'; GIMÁN *les* 'dat deel van een (motor)boot dat boven de waterlijn uitkomt'; JAKARTAANS-MALEIS *lis*, *lès* 'rand; bericht, rapport'; JAVAANS *elis*, *lis* 'lijstwerk, richel, rand; intekenlijst'; KEIËES *les* 'omlijsting'; MADOEREES *èlles* 'rand'; SINGALEES *lâyistu-va* 'rand'; PAPIAMENTS *leishi*, *leshi* 'omlijsting'; SRANANTONGO *lèis(t)*; SARNAMI *list* 'rand'; SURINAAMS-JAVAANS *lès*, *lès* 'rand, fotolijst' <via Srantantongo>.

lijster 'zangvogel' → PAPIAMENTS † *lijster*.

lijstplank 'plank van een kroonlijst' → INDONESISCH *lisplang* 'plint'.

lijvig 'dik (ook gezegd van tabaksblad)' → DEENS *lejjig* '(over tabak) makkelijk te bewerken, aardig, goed' (uit NI of Nederduits).

lijwaarts 'naar de lijzijde (door schip met zeil of stok te sturen)' → FRANS † *livarde* 'lange stok, die dient om een zeil te spannen; touwring om het zeil te spannen'; ITALIAANS *livarda* 'lange stok om zeil te spannen' <via Frans>.

lijzeil 'zeil dat ter zijde van een hoofdzeil wordt gevoerd' → DEENS *læsejl* (uit NI of Nederduits); NOORS *leseil* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *läsegel* 'zeil om razeil te verbreden bij lichte wind' (uit NI of Duits); FINS *leeseili* <via Zweeds>; POOLS *lizel*; RUSSISCH *lisel'*; LITOUWS *liseliai*.

lijzeilsblok 'blokken op de nokken van de marsenra's en bramra's, waardoor de lijzeilvallen lopen' → RUSSISCH † *lisel'blok*.

lijzeilsgeitouw 'touw, dienende om de onderpunten van een vierkant of razeil te lichten' → RUSSISCH † *lisel'gitov*.

lijzeilshals 'lijn of touw dat de onderloefpunt van een zeil neerhoudt' → RUSSISCH † *lisel'gals*.

lijzeilsra 'ra voor het lijzeil' → RUSSISCH † *lisel'rej*.

lijzeilsschoot 'touw aan de benedenhoek van het lijzeil vastgemaakt en dienend om dit te spannen' → RUSSISCH † *lisel'skot*.

lijzeilsspier 'stok of spriet waarmee het lijzeil wordt uitgezet' → RUSSISCH † *liselspirt*, *lisel'sprit*.

lijzeilsstaart 'tros (staart), behorende tot het tuig van de lijzeilspieren' → RUSSISCH *lisel'sterty*.

lijzeilstakelage 'touwwerk dat deel uitmaakt van het tuig van een schip, zowel het staand als het lopend touwwerk' → RUSSISCH † *lisel'takelaz*.

lijzeilsval 'lopend touw' → RUSSISCH † *lisel'fal*.

likdoorn 'eksteroog' → PAPIAMENTS *lekdor* (ouder: *likdoorn*); SRANANTONGO *lekdoru* 'eksteroog, eelf'.

likeur 'alcoholische drank' → INDONESISCH *likir*; JAVAANS *likir*; PAPIAMENTS *likùr* (ouder: *likeur*).

likhand, likan '(Surinaams-Nederlands) miereneter (die bij honger de poten likt)' → SRANANTONGO *likanu* 'miereneter'.

likhout 'glanshout' → FRIES *likhout*.

likkebroer 'drinkebroer' → FRIES *likkebroer*.

likken 'met de tong over iets heen gaan' → FRIES *likke*; FRANS *lécher*; NEGERHOLLANDS *lek*, *lik*; SRANANTONGO *leki* (ouder: *likki*) 'met de tong over iets heen gaan; gelik'.

likken 'glad, effen maken' → FRANS dial. *liguer*; *liguì* 'linnengoed strijken; glijden op het ijs'.

likkepot 'naam van de wijsvinger in een kinderrimpje, waarmee het laatste restje voedsel wordt afgeschraapt' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *lickpot finger* 'wijsvinger'.

liksteen 'zoutsteen voor het vee' → FRIES *likstien*.

lila 'lichtblauw paars' → INDONESISCH *lila*; SRANANTONGO *lila*.

lilliputter 'dwerg' → INDONESISCH *liliput* 'dwerg; zeer klein'.

Limburger, Limburgse kaas 'kaassoort' → ENGELS

Limburger, Limburg cheese; DUIJS *Limburger (Käse)*; DEENS *Limburger, Limburger ost*; NOORS *limburgerost*; ZWEEDS *Limburgerost*; TSJECHISCH *limburský syr*; POOLS *limburski ser*; KROATISCH *limburger*; LITOUWS *limburgiškas*; ARABISCH (MSA) *al-limbūrqa*; AMERIKAANS-ENGELS *limburger cheese*.

limnologie 'zoetwaterbiologie' → INDONESISCH *limnologi*.

limoen, lemmetje, limmetje 'citroen' → AMBONS-MALEIS *lémon*; BOEGINEES *lémo* (uit NI of Portugees); KUPANG-MALEIS *lémon*; LETINEES *lemnu* 'sinasappel'; MADOEREES *limon* 'citroensap'; MENADONEES *lémon*; TERNATAANS-MALEIS *lémon*; NEGERHOLLANDS *lamuntši, lamuntje*; BERBICE-NEDERLANDS *lemuna*; PAPIAMENTS *lamunchi* 'soort citroen (Citrus aurantiifolia)'; SRANANTONGO *lemki* 'kleine citrusvrucht'; SARAMAKKAANS *lémiki* 'kleine citrusvrucht'; AROWAKS *limóna* (uit NI of Spaans); KARAIÏBISCH *alimiki* 'kleine citrusvrucht' (via Sranantongo); TIRIYÓ *remiki* (via Sranantongo); SURINAAMS-JAVAANS *limun* 'frisdrank'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *lamuntsi* (via Negerhollands).

limonade 'drank van vruchtensap' → INDONESISCH *limonade*; BOEGINEES *limonāde*; JAKARTAANS-MALEIS *limun*; JAVAANS † *iman adhem*; *limun*; MAKASSAARS *limonāda*; MENADONEES *lémonade*; JAPANS † *rimonāde*; SARNAMI *nimnár*.

limousine 'gesloten luxeauto' → INDONESISCH *limosin*.

lindaan 'insecticide, genoemd naar de ontdekker, de Nederlandse chemicus T. van der Linden' → ENGELS *lindane*; TSJECHISCH *lindan*; SLOWAAKS *lindan*; POOLS *lindan*; LITOUWS *lindanas*.

lindeboom 'boomsoort' → ENGELS *linden tree*.

lingot '(verouderd) hoeveelheid metaal in de vorm waarin het uit de oven gekomen is' → ZWEEDS *lingot* 'goud- of zilvergieteling' (uit NI of Frans).

linguaal 'm.b.t. de tong' → INDONESISCH *lingual*.

linguïst 'taalkundige' → INDONESISCH *linguis*.

liniaal 'meetlat' → AMBONS-MALEIS *liniar*; KUPANG-MALEIS *liniar*; MADOEREES *linyar*; MENADONEES *liniar*; TERNATAANS-MALEIS *liniar*; PAPIAMENTS *linjal* (ouder: *linjaal*).

linie 'streep, lijn' → INDONESISCH *lini*.

liniëren 'lijnen' → JAKARTAANS-MALEIS *linyar*.

linker 'tegenover rechter' → FRIES *linker*.

linkerhand 'de hand die zich aan de zijde van het lichaam bevindt waar het hart zit' → NEGERHOLLANDS *slinker hand*.

links 'aan de linkerkant' → FRIES *links*; BERBICE-NEDERLANDS *slinggrid*; SRANANTONGO *lenks*.

linnen 'weefsel van vlas' → NOORS *linnet* 'linnengoed; ondergoed, nachtgoed' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *linen, linan*; JAVAANS *lénah*; ? MADOEREES *lena, lenah, lina* 'wit lijnwaad'; JAPANS

rinneru; NEGERHOLLANDS *linnen*; PAPIAMENTS † *linnen*.

linoxyne 'stof gemaakt van geoxideerde lijnolie, ontdekt door de Nederlander G. J. Mulder' → ENGELS *linoxyn*.

lint 'vezels van katoenzaad, band' → FRIES *lint*; DUIJS dial. *Linte* 'band'; ESTS *lint* 'band' (uit NI of Duits); RUSSISCH *lénta* 'band, haarband; meetlint'; OEKRAÏENS *lenta* 'band'; AZERI *lent* 'haarband; meetlint' (via Russisch); INDONESISCH *lin* 'band'; JAVAANS *lin* 'band'; MADOEREES *lin* 'haarlint'; MENADONEES *lènt* 'haarlint'; NEGERHOLLANDS *lent*; SRANANTONGO *lenti* (ouder: *linti*); SARNAMI *lenti* 'band'.

lip 'rand van mondopening' → ZWEEDS *läpp* (uit NI of Nederduits); FRANS *lippe* 'dikke, vooruitstekende onderlip; beweging om de onderlip naar voren te brengen'; BRETONS *lip* 'schuim' (via Frans); NEGERHOLLANDS *lip, lepp*; PAPIAMENTS *lep* (ouder: *lip*); SRANANTONGO *lep* (uit NI of Engels).

liplap 'Indo-Europeaan' → ENGELS † *lip-lap* 'bijnaam voor Indo-Europeaan'.

lippen, lippen '(gewestelijk) pruilen' → ZWEEDS *lipa* 'pruilen' (uit NI of Nederduits).

lippenstift 'lipstick' → INDONESISCH † *lipen* (*setip*); JAKARTAANS-MALEIS *lipensetip*; MINANGKABAUS *lepensitip, lepongsitip, lepongsitik*.

liquide 'onmiddellijk vereffenbaar (kapitaal)' → INDONESISCH *likwida*.

liquideren 'verrekenen, afrekenen' → INDONESISCH *likwidir*.

list 'slimheid' → NEGERHOLLANDS *list*.

litanie 'smeekbeden' → INDONESISCH *litani*; NEGERHOLLANDS *litaney* (uit NI of Engels).

liter 'inhoudsmaat' → SHONA *rita* (via Afrikaans); INDONESISCH *liter*; JAKARTAANS-MALEIS *liter*; MAKASSAARS *literé* 'liter (kop, kan)'; MENADONEES *liter*; MINANGKABAUS *liter*; MUNA *litere*; AUCAANS *liti*; SURINAAMS-JAVAANS *liter*.

literatuur 'letterkunde' → INDONESISCH *literatur*.

lithium 'chemisch element' → JAPANS *richūmu*.

lithografie 'steendruk' → INDONESISCH *litografi*.

litigatie 'het voeren van een proces' → INDONESISCH *litigasi*.

litotes 'retorische figuur waarbij men schijnbaar iets verkleint of ontkent' → INDONESISCH *litotés*.

liturgie 'gebeden en ceremoniën van eredienst' → INDONESISCH *liturgi* 'eredienst'.

livrei 'bijzondere kleding' → DUIJS *Livree*.

lob 'techniek waarbij men de bal met een boog (over de tegenstander) speelt' → JAVAANS *lop* 'lob, hoge baltechniek bij tennis en badminton'.

lobbig '(van kleren) ruim, wijd' → NOORS *lubben* 'gezet, mollig' (uit NI of Nederduits).

lobby 'pressiegroep; vestibuul' → INDONESISCH *lobi* (uit NI of Engels).

lobelia 'plantengeslacht, genoemd naar de Nederlandse botanicus M. de Lobel' → DEENS

- lobelia*; ITALIAANS *lobelia*; PORTUGEES *lobélia*; POOLS *lobelia*; LETS *lobelijās*; LITOUWS *lobelija*; MALTEES *lobelja* <via Italiaans>.
- locomotief** 'treintrekker' → INDONESISCH *lokomotif*; BOEGINEES *lokomotif*; JAVAANS *montip, mantit*; SRANANTONGO *loko*.
- loden** 'peilen; van loodglazuur voorzien' → DEENS *lodde* 'peilen; solderen' (uit NI of Nederduits); NOORS *lodde* 'peilen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *löda* 'solderen' (uit NI of Nederduits); MADOEREES *ngêlot* 'peilen'.
- loeder** 'gemeen persoon; (verouderd) lokaas' → DEENS *luder* 'hoer' (uit NI of Nederduits); FRANS *leurre* 'lokaas'; FRANS dial. *lodie*; *lodièr* 'slap individu, nietsnut; prostitutie'.
- loef** 'windzijde' → ENGELS *luff*; DUIJS *Luv* (uit NI of Nederduits); DEENS *luv*; NOORS *lo, luv, lovert, luvart* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lov*; FRANS *lof*; SPAANS *ló* <via Frans>; PORTUGEES *ló* <via Frans>; BRETONS *lof* <via Frans>; ESPERANTO *lofo* <via Frans>.
- loefgierig** 'als een schip de neiging heeft in de wind op te loeven' → DUIJS *luvgierig*; DEENS *luvgerrig*; NOORS *luvgjerrig*.
- loefhout** 'hout dat voor onder, tegen de steven gezet wordt' → RUSSISCH † *lifgaút*.
- loefwaart(s)** '(aan of naar) de windzijde' → DEENS *luvert* 'zijde van schip die aan de kant van de wind ligt'; NOORS *luvert* 'zijde van schip die aan de kant van de wind ligt'; ZWEEDS *lovart*; *lovert* 'de richting waarvandaan de wind tegen een object blaast'.
- loeken** '(verouderd) kijken, gluren' → FRANS *reluquer* 'nieuwsgierig (be)kijken; met afgunst bekijken (familiaal)'.
- loempia** 'gevuld hartig pannenkoekje' → PAPIAMENTS *lumpia*.
- loen** '(verouderd) domme, onhandige vent, knul' → SCHOTS *loun, loon* 'man van de lagere standen, één van het schorem'.
- loep** 'vergrootglas' → INDONESISCH *lup*.
- loerefas** '(verouderd) sluw persoon' → DEENS *lurifaks, lurifas* 'sluw persoon' (uit NI of Nederduits); NOORS *lurifaks, lurifas* 'sluw persoon' (uit NI of Nederduits).
- loeren** 'spieden' → DEENS *lure* 'spieden, doorhebben, bedriegen' (uit NI of Nederduits); NOORS *lure* 'spieden, bedriegen, speculeren' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lura* 'spieden, voor de gek houden' (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *lur* 'beloeren'; MENADONEES *lur* 'aandachtig bekijken'; PETJOH *loeren* 'stiekem kijken; misleiden'; NEGERHOLLANDS *loer* 'spieden, sluipen'; BERBICE-NEDERLANDS *luru*; SKEPI-NEDERLANDS *luru*; PAPIAMENTS *lur* (ouder: *loer*) 'bespieden, begluren'; SRANANTONGO *luru* 'in de gaten houden'; SURINAAMS-JAVAANS *luru, ngluru* 'in de gaten houden' <via Sranantongo>.
- loeris** 'onnozele, botterik' → BRETONS *oristal* 'dolleman'.
- loet** 'werktuig' → FRANS *louche* 'soeplepel; kom met steel om vloeibare mest over het land te verspreiden'; AMERIKAANS-ENGELS *lute* 'krabwerktuig'.
- loeven** 'in de wind opdraaien' → ENGELS *luff*; DEENS *luve, luffe* (uit NI of Nederduits); NOORS *luve* 'naar de wind draaien' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *luffa* 'blokkeren door steeds tegen de wind op te varen' <via Engels>; ZWEEDS *lova* 'een (zeil)boot in de wind sturen' (uit NI of Nederduits); FINS *luuvata, luowata, luovia* 'naar of aan de wind draaien' <via Zweeds>.
- lof** 'het prijzen' → NEGERHOLLANDS *lof*.
- loffelijk** 'prijzenswaardig' → NEGERHOLLANDS *loflik*.
- lofpsalm** 'psalm ter verheerlijking van God' → NEGERHOLLANDS *lofpsalm*.
- lofzang** 'zangstuk' → NEGERHOLLANDS *lof-sang*.
- log** 'snelheidsmeter van schip' → NOORS *logg* (uit NI of Nederduits); ESTS *logi* (uit NI of Engels); FRANS *loch*; ITALIAANS *loch* <via Frans>; KROATISCH *log* (uit NI of Engels); SERVISCH *log* (uit NI of Engels); RUSSISCH *lag*; BULGAARS *lok*; AZERI *lag* <via Russisch>; LETS *laga* <via Russisch>; LITOUWS *lagas* <via Russisch>.
- log** 'plomp' → AMERIKAANS-ENGELS *logy* 'traag, langzaam'.
- logaritme** 'exponent van de macht waartoe een getal moet worden verheven om een tweede getal te verkrijgen' → INDONESISCH *logaritma*.
- loge** 'loods, bergplaats, handelskantoor' → BOEGINEES *lôji* 'Europees etablissement, fort, kamp'; MADOEREES *loji, lojih* 'woning van een Europees ambtenaar bij het Binnenlands Bestuur, residentiehuis, assistent-residentwoning'; MAKASSAARS † *lôji* 'Europees etablissement, versterkte Europese vestiging, fort, kamp'; MENADONEES *lôji* 'controleurswoning'; AROWAKS *logie* 'schuur'.
- loge** 'plaats in theater' → INDONESISCH *lose*; JAKARTAANS-MALEIS *lôsè, losé*; MINANGKABAUS *loji*; SOENDANEES *loji*.
- logement** 'gelegenheid tot logeren; (in belegering) loopgraaf waaruit men moeilijk verjaagd wordt' → RUSSISCH *ložémént, ložamént* 'verblijfplaats, (tijdelijke) woonplaats; loopgraaf'; OEKRAÏENS † *ložémént* 'verblijfplaats, (tijdelijke) woonplaats; loopgraaf' <via Russisch>; INDONESISCH *losmén* 'goedkope gelegenheid tot logeren, B&B'; AMBONS-MALEIS *losymèn* 'gelegenheid tot logeren'; BOEGINEES *losemèng* 'gelegenheid tot logeren'; JAVAANS *lushman* 'gelegenheid tot logeren, hotel'; KUPANG-MALEIS *losymèn* 'gelegenheid tot logeren'; MADOEREES *losmen, rosmen, rusmen* 'gelegenheid tot logeren'; MENADONEES *losymèn* 'gelegenheid tot logeren'; MINANGKABAUS *losimin* 'gelegenheid tot logeren'; SOENDANEES *losmen* 'gelegenheid tot logeren'; TERNATAANS-MALEIS *losymèn* 'gelegenheid tot logeren'; PETJOH *losmen* 'gelegenheid tot logeren' <via Indonesisch/Maleis>.

NEGERHOLLANDS *loschi* 'gelegenheid tot logeren, herberg'; PAPIAMENTS † *logement* 'gelegenheid tot logeren'.
logen 'met loog bewerken' → FRANS † *loguer* 'de vormen van suikerbrood bevochtigen door ze in te wrijven met een natgemaakte linnendoek'.
logeren 'als gast zijn intrek nemen' → AMBONS-MALEIS *losyèr*; KUPANG-MALEIS *losyèr*; MENADONEES *losyèr*; TERNATAANS-MALEIS *losyèr*; NEGERHOLLANDS *loscheer*; PAPIAMENTS *lozjer* (ouder: *losjer*) 'als gast zijn intrek nemen; (verouderd) huisvesten'.
logger 'vaartuig' → ? ENGELS *lugger*; DUIDS *Logger* 'klein kustvaartuig voor de visvangst'; DEENS *lugger* 'oorlogsschip' (uit NI of Engels); NOORS *lugger* 'kleine zeilboot' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *loggert* 'klein vissersvaartuig' (uit NI of Nederduits); FINS *lokkivene, lokertti, loggertti* 'klein vaartuig' <via Zweeds>; KROATISCH *loger* 'kleine kustzeiler'; MACEDONISCH *loger* 'kleine kustzeiler'; SLOVEENS *loger* 'kleine kustzeiler' <via Duits>; BULGAARS *loger* 'kleine zeilboot' <via Duits>.
logica 'leer van de wetten van het denken' → INDONESISCH *logika*.
-logie 'achtervoegsel met de betekenis: verhandeling, theorie, wetenschap' → INDONESISCH *-logi*.
logisch 'm.b.t. de logica' → INDONESISCH *logis*.
logistiek 'voorzieningen van troepen' → INDONESISCH *logistik*.
loglijn 'lijn waaraan een log is bevestigd' → RUSSISCH *láglin, láglin'*; OEKRAÏENS *láglin, láglin'* <via Russisch>.
logo 'vignet' → INDONESISCH *logo* (uit NI of Engels).
lok 'haar; (verouderd) vlok, wol' → FRANS *loque* 'flard, vod; menselijk wrak; bijenziekte; velletje op gekookte melk'; ? AMBONS-MALEIS *pake lōkis* 'haardracht waarbij het haar kort langs het voorhoofd weggeschoren wordt, maar zo dat er een streep haar langs de haarlijn blijft'.
lokaal 'plaatselijk' → INDONESISCH *lokal*.
lokaliseren 'tot een plaats beperken, een plaats toekennen' → INDONESISCH *(me)lokalisir*.
lokatie 'plaats(ing)' → INDONESISCH *lokasi*.
loker '(Vlaams) bakje, laatje' → ENGELS *locker* '(kleding)kluisje'; MALTEES *loker* '(kleding)kluisje' <via Engels>.
loket 'doorgeefraampje' → INDONESISCH *lokét* 'doorgeefraampje; vakje'; BOEGINEES *loké*; JAVAANS *lokét*; MAKASSAARS *loké* 'loket in bijvoorbeeld postkantoor'; MINANGKABAUS *loket, lokek*; SOENDANEES *loket* 'portemonnee; doorgeefraampje waardoor geld wordt ontvangen'; PAPIAMENTS *lokèt*; SRANANTONGO *lowkèt*.
lokken 'aantrekken' → ENGELS † *lock* 'aantrekken, verleiden'; PAPIAMENTS *lōk* (ouder: *lok*).
lokus '(Surinaams-Nederlands) wit bloeiende heester, hout daarvan' → SRANANTONGO *loksi* 'wit bloeiende heester, hout daarvan'.

lol 'pret' → FRIES *lol*; ? WELSH *lol* 'nonsens, gekkigheid'; PETJOH *lol hebben* 'zín hebben'.
lollarden, lollards 'leden van een middeleeuwse geestelijke vereniging die optraden als broeders-ziekenverplegers, alexianen; eigenlijk: stotteraars, mompelaars' → ENGELS *Lollards* 'scheldnaam voor volgelingen van J. Wyclif'; DUIDS *Lollarden* 'alexianen; volgelingen van J. Wyclif' (uit NI of Engels); FRANS *lollards* 'Engelse aanhangers van J. Wyclif; leden van mystieke en liefdadige sektes in Nederland en Duitsland' (uit NI of Engels); TSJECHISCH *lolard* 'volgeling van J. Wyclif' <via Engels>; POOLS *lollard* 'lid van een middeleeuwse christelijke sekte'; KROATISCH *lolardi* 'leden van een middeleeuwse christelijke sekte'; MACEDONISCH *lolardi* 'alexianen; volgelingen van J. Wyclif'; SLOVEENS *lolard* 'lid van een middeleeuwse christelijke sekte'; LETS *lolardi* 'volgelingen van J. Wyclif' <via Engels>; LITOUWS *lolardai* 'volgelingen van J. Wyclif' <via Engels>.
lolly 'lekkernij' → INDONESISCH *loli*.
lom '(gewestelijk) wak' → DUIDS dial. *Lume* 'wak'.
lommerd, † lombard 'pandjeshuis; (verouderd) pandhuishouder' → ENGELS *Lombard* 'pandhuis; pandhuishouder'.
lomp 'vod' → NOORS *lump* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lump* (uit NI of Nederduits); FINS *lumppu* <via Zweeds>; NEGERHOLLANDS *lomp*.
lomp 'benaming voor verschillende soorten van zoetwater- en zeevissen, waaronder de snotolf' → ENGELS *lump* 'snotolf' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lumpfisk* 'snotolf' (uit NI of Nederduits); FRANS † *lompe* 'snotolf'; ITALIAANS *lombo* 'snotolf' <via Engels>; SRANANTONGO *lompū* 'slijmvis'.
lomp 'plomp, grof' → BERBICE-NEDERLANDS *lombo* 'slecht, gevaarlijk'; AROWAKS *lombo* 'onhandig'.
long 'ademhalingsorgaan' → MENADONEES *saki long, long* 'ziekte aan de longen'; NEGERHOLLANDS *longe*; PAPIAMENTS † *long*; SRANANTONGO *lon*; SURINAAMS-JAVAANS *long* <via Sranantongo>.
long dress 'lange japon' → INDONESISCH *longd(e)rés, longrés* (uit NI of Engels).
longontsteking 'pneumonie' → CHINEES-MALEIS *longontstèkèng*.
lonken 'een lokkende blik toewerpen' → FRIES *lonkje*.
lont 'koord voor ontsteking' → ENGELS *lunt* 'ontstekingsdraad; toorts; rook; stoom'; SCHOTS *lunt* 'lucifer, zekering, koord voor ontsteking; zuil van vuur en rook; wolkje van rook of stoom'; DEENS *lunte* (uit NI of Nederduits); NOORS *lunte* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lunta* (uit NI of Nederduits); FINS *lunttu* 'koord van vlas ter ontsteking van een vuurwapen; scheldwoord voor een vrouw' <via Zweeds>; POOLS *lont* (uit NI of Duits); AMBONS-MALEIS *lont* '(Hollands) vuurwerk'; MAKASSAARS *long, baraccung-long* 'soort van grote voetzoeker (circa 10 cm lang en 2 cm in doorsnee, hetzij apart hetzij met meerdere door een streng verbonden)'.

lontstok 'stok waarom de lont gerold werd' → ENGELS † *linstock*.

loochenen 'ontkennen' → NEGERHOLLANDS *loogen*.

lood 'chemisch element; zeker gewicht; schietlood, peillood' → DEENS *lod* 'gewicht (in uurwerk, weegschaal), oude Deense gewichtseenheid van 1/32 pond' (uit NI of Nederduits); DEENS *lood* 'Nederlandse gewichtseenheid van 10 gram'; NOORS *lodd* 'gewicht, schietlood, peillood' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lod* 'gewicht (in uurwerk, weegschaal), peillood' (uit NI of Nederduits); FINS *luoti* 'gewicht; kogel; peillood' <via Zweeds>; ESTS *lood* 'peillood' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *lode* '(fig.) ongevoelig, slap (oorspr.: zoals lood)'; FRANS dial. † *lot* 'inhoudsmaat voor vloeistoffen'; KROATISCH *lot* 'gewichtseenheid' (uit NI of Duits); MACEDONISCH *lot* 'peillood' (uit NI of Duits); SERVISCH *lot* 'gewichtseenheid; peillood' (uit NI of Duits); SLOVEENS *lot* 'gewichtseenheid' (uit NI of Duits); RUSSISCH *lót* 'chemisch element; gewicht; peillood'; BULGAARS *lot* 'peillood'; OEKRAÏENS *lót* 'chemisch element; gewicht' <via Russisch>; LETS *lote* 'peillood, toestel om de diepte van het water te peilen, ook wel om de gesteldheid van de bodem te onderzoeken' (uit NI of Duits); LITOUWS *lotas* 'peillood, toestel om de diepte van het water te peilen, ook wel om de gesteldheid van de bodem te onderzoeken' (uit NI of Duits); NOORD-SOTHO *lota* 'chemisch element' <via Afrikaans>; XHOSA *lothe* 'chemisch element' <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *loto* 'chemisch element' <via Afrikaans>; AMBONS-MALEIS *lod* 'chemisch element'; GIMÁN *lot* 'gewichtje (lood, steen, kromme spijker) aan een draad gebruikt bij het vissen'; JAVAANS *elot* 'paslood, loden gewichtje aan een draad'; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *lodo* 'peillood'; NEGERHOLLANDS *loodt, lôt* 'chemisch element'; SRANANTONGO *loto* 'chemisch element; hagel (uit een geweer)'; SARAMAKKAANS *lotò* 'chemisch element'; SARNAMI *loto* 'chemisch element'; SURINAAMS-JAVAANS *loto* 'schietlood' <via Sranantongo>.

loodbak 'loodkuip, kuip van de loodlijn' → RUSSISCH *lotbák*.

loodgieter 'iemand die lood verwerkt en buizen repareert' → PAPIAMENTS *loodgieter*.

loodje 'loden of blikken voorwerpje als bewijs van controle' → MAKASSAARS *lócisi* 'belastingplaatje aan fiets of driewieler'.

loodlijn 'lijn die loodrecht op een andere staat, lijn voor het dieplood' → RUSSISCH *lótlin*; OEKRAÏENS *lótlin* <via Russisch>.

loodrecht 'zuiver recht' → NOORS *loddrett* 'rechtstandig, verticaal' (uit NI of Nederduits).

loods 'schuur' → INDONESISCH *los* 'schuur; (markt) stalletje'; GIMÁN *los* 'tentdak'; JAKARTAANS-MALEIS *los*; JAVAANS *elos, los*; KEIËES *los* 'schuur, afdak, bergplaats'; MADOEREES *ellos*; MENADONEES *los*;

MINANGKABAUS *los*; SASAKS *los*; PAPIAMENTS *lots* 'depot'; SRANANTONGO *lowsu*; SURINAAMS-JAVAANS *los*.

loods, loodsman 'stuurman, iemand die schepen de weg wijst' → FRIES *loads*; DUIJS *Lotse* 'stuurman, iemand die de schepen de weg wijst' (uit NI of Nederduits); DEENS *lods, lodsmán*; NOORS *los* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lots* (uit NI of Nederduits); FINS *luotsi* <via Zweeds>; ESTS *loots*; FRANS *lamaneur*; BRETONS *loman* <via Frans>; POOLS *locman*; KROATISCH *loc* <via Duits>; SERVISCH *loc* <via Duits>; RUSSISCH *lócman*; BULGAARS *locman* <via Russisch>; OEKRAÏENS *lócman* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *lócman* <via Russisch>; LETS *locis* <via Duits>; LITOUWS *locmanas*; INDONESISCH *los* 'stuurman, iemand die schepen de weg wijst; loodsschip'; AMBONS-MALEIS *los*; ATJEHNEES *lòih* 'gids, spion'; SOENDANEES *èlos*; SINGALEES † *lòs* (*kārayā*); PAPIAMENTS *lots* (ouder: *loods, loos*).

loodsboot 'vaartuig waarmee de loodsen aan boord van de in- en uitgaande schepen gebracht worden' → SRANANTONGO *lowsbotò*.

loodsen 'als loods door een vaarwater brengen; loodsdienst' → POOLS *locja* 'loodsdienst'; RUSSISCH *lócija* 'loodsdienst'; BULGAARS *locija* 'loodsdienst' <via Russisch>; OEKRAÏENS *lócija* 'loodsdienst' <via Russisch>; LETS *locija* 'loodsdienst' <via Russisch>; LITOUWS *locija* 'loodsdienst' (uit NI of Duits); AMBONS-MALEIS *los* 'als loods door een vaarwater brengen'.

loodsmannetje 'vis van de familie van de makreelachtigen, die altijd (in gezelschap van een haai) de schepen volgt' → RUSSISCH *lócman* 'makreelachtig zeevisje'; OEKRAÏENS *lócman* 'makreelachtig zeevisje' <via Russisch>.

loodwit 'soort verfstof' → MADOEREES *bi'lüt*; PAPIAMENTS † *loodwit*.

loofstruik 'struik met bladeren (en niet met naalden)' → FRIES *loverstrúk*.

loog 'oplossing van soda' → PAPIAMENTS † *loog*.

looien 'dierenhuiden behandelen' → DEENS *løje*.

look '(gewestelijk) wervel van deur' → FRANS *loquet* 'deurslot, deurklink'.

look '(verouderd) afsluiting, afgesloten ruimte' → FRANS dial. *loukrè, nukrèñ, lukia* 'klein vak in het binnenste van een koffer of kist'.

loon 'vergoeding' → NEGERHOLLANDS *loon* 'betaling, beloning'.

loongeld '(verouderd) belasting om het loon (van bijvoorbeeld sluiswachters) te betalen' → FRANS dial. † *longhelt* 'belasting geheven op de handel op de rivieren'.

loop 'het lopen, de gang' → ENGELS *loop* 'commando: voorwaarts, vort' <via Afrikaans>; ? ZWEEDS *lopp* 'het lopen, de gang; wedren, wedloop, race' (uit NI of Nederduits).

loop 'geweerloop' → INDONESISCH *lop, lup*; AMBONS-MALEIS *lòp*; KUPANG-MALEIS *lòp*; MADOEREES *lop*,

- ellop*; MENADONEES *lòp*; MUNA *lopu*; TERNATAANS-MALEIS *lòp*; PAPIAMENTS *lop*; AROWAKS *loporo* 'kogel, ammunitie'.
- loopgat** 'opening waardoor iets loopt' → ENGELS *loop-hole, loophole* 'ontsnappingsmogelijkheid; maas in de wet'.
- loopgraaf** 'gang in de grond voor dekking tegen de vijand' → FRIES *loopgraaf*.
- looppas** 'snelle pas' → KUPANG-MALEIS *lopas* 'hollen'.
- loopplank** 'plank die wordt neergelegd om uit een vaartuig op de wal te komen of omgekeerd' → FRIES *loopplanke, lantgong*.
- loops** 'ritsig, tochtig' → FRIES *loopsk*; NOORS *løpsk* 'wild, onstuimig (vooral van paarden)' (uit NI of Nederlands).
- loopschans** 'vluchtschans' → ENGELS † *lopeskonce* 'loopgravenstelsel'.
- loopstag** 'klimtuw aan de boegspriet' → RUSSISCH *lopštág*.
- loos** 'leeg' → FRIES *loas* 'niet echt, inhoudsloos'.
- lopen** 'gaan' → FRANS dial. † *loper* 'hard lopen'; NEGERHOLLANDS *loop, loo, lōp, lō, lo, lu*; SKEPI-NEDERLANDS *lop*.
- loper** 'iemand die loopt, bode; voorwerp dat ergens over loopt, schuift of glijdt, katrol; zeer grote hagelkorrel' → ENGELS *loper* 'schot grove hagel' <via Afrikaans>; ENGELS *loper* 'springer, danser (verouderd); wiel aan het eind van een lijnbaan waaraan de garens zijn bevestigd; uitschuifbare plankdrager'; ENGELS † *leaper* 'ongeregeld soldaat'; RUSSISCH *lópar*; *lópyr* 'hijstouw, loper aan een takel'; AZERI *lopar* 'vleugel, hulpmiddel voor navigatie' <via Russisch>; INDONESISCH *loper* 'bode van een bank; besteller, bezorger'; BOEGINEES *lōporó* 'krik'; JAVAANS dial. *lopor* 'voorrijder'; MADOEREES *loper, lopēr* 'inlandse palfrenier voor het aanzetten van de paarden bij hellingen van de weg'; MAKASSAARS *lōporó* 'katrol'; MENADONEES *louper* 'iemand die kranten bezorgt en het abonnementsgeld inneemt'; SOENDANEES *lopor* 'meeloper bij een postkar; palfrenier'; PETJOH *loper* 'inlandse bode, loopjongen, boodschappenjongen; rond loden kogeltje voor jachtgeweer'; SRANANTONGO *lopriki* 'zelfgemaakte hagel'.
- lor** 'vod' → FRIES *lor*.
- lording** 'garen tot het bekleden van touwwerk' → DEENS † *lording*; ZWEEDS *lårding*; RUSSISCH *lórden*; *lórding* 'dun touw'.
- lorentzkracht** 'natuurkundige kracht, genoemd naar de Nederlandse natuurkundige Hendrik Antoon Lorentz' → ENGELS *Lorentz force*; POOLS *lorenc*; LITOUWS *lorenças*.
- lognet** 'knijpbril' → INDONESISCH *lornyét*.
- lori** 'papegaaiachtige' → ENGELS *loerie* <via Afrikaans>; FRANS *lori*.
- lori** 'halfapensoort zonder staart' → ENGELS *loris* <via Frans>; FRANS *loris*; ITALIAANS *lori* <via Frans>; KROATISCH *lori*; MACEDONISCH *lori*; SERVISCH *lori*;
- SLOVEENS *lori*; BULGAARS *lori*; ESPERANTO *loriso* <via Frans>.
- lorrendraaien** 'bedriegen, smokkelen' → DEENS *lurrendreje* 'bedriegen' <via Nederduits>; ZWEEDS *lurendreja* 'bedriegen; smokkelen' (uit NI of Duits); FINS † *luuntreijata* 'bedriegen' <via Zweeds>.
- lorrendraaier** 'bedrieger, smokkelaar' → ENGELS † *lorendriver* 'smokkelaar'; DUTS † *Lorrendreher*, ook: *Lurrendreier*; DEENS *lurendrejer* 'schelm, bedrieger, schipper of koopman die illegaal handelt' <via Nederduits>; NOORS *lurendreier* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lurendrejare* 'iemand die bedriegt, smokkelt; (verouderd) schip gebruikt bij smokkelen' (uit NI of Duits); FINS † *luuntreijari* <via Zweeds>.
- los** 'katachtige' → ENGELS † *loss* 'lynx'; DEENS *los* (uit NI of Nederduits).
- los** 'niet gebonden' → DEENS *los* '(scheepvaart) niet gebonden; (commando) maak los!' (uit NI of Nederduits); NOORS *kaste loss* 'losgooien van een schip' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *loss* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *los* 'niet gebonden; losjes; toegeeflijk'; AMBONS-MALEIS *los*; BALINEES *los* 'niet gebonden, kapot'; JAKARTAANS-MALEIS *los*; KUPANG-MALEIS *los*; ? MADOEREES *loslos, lesles* 'losgaan van een touw'; MENADONEES *los* 'vliegertouw laten vieren'; BERBICE-NEDERLANDS *losi*; PAPIAMENTS *lòs* (ouder: *los*); SRANANTONGO *lusu*.
- losgeld** 'geld waarmee men een gegijzelde vrijkoopt' → NEGERHOLLANDS *losgeld*.
- losgeraakt** 'losgegaan' → ? MADOEREES *loklak* 'los, uit elkaar'.
- losmaken** 'maken dat iets of iemand los komt' → NEGERHOLLANDS *maak los* 'maken dat iets of iemand los komt, bevrijden'.
- lossen** 'uitladen; (verouderd) losmaken, losbinden' → ENGELS † *loss* 'uitladen'; SCHOTS † *los, lose* 'uitladen (een schip)'; DEENS *losse* 'uitladen van een schip' (uit NI of Nederduits); NOORS *losse* 'uitladen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lossa* 'bevrijden, losmaken, uitladen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *los* 'losmaken, loslaten, opheffen'; PAPIAMENTS *lòs* (ouder: *los*) 'losmaken, losknopen, lossen (schot)'; SRANANTONGO *lusu* 'los maken'; SURINAAMS-JAVAANS *los, ngelos* 'uitladen, aflossen'.
- lot** 'gemerkt voorwerp waarmee geloot wordt' → DUTS *Los*; FRANS *lot* 'gemerkt voorwerp waarmee geloot wordt; deel van een geheel; gedeelte van een kanton; hoeveelheid koopwaar'; ESPERANTO *loto* 'voorwerp waarmee geloot wordt; dat wat men bij loting verkrijgt' <via Frans>; ARABISCH (EGYPTISCH) *luṭṭ* 'lot in een veiling' <via Frans>; INDONESISCH *lot*; BOEGINEES *ló*; KUPANG-MALEIS *lot*; MENADONEES *lot*; MINANGKABAUS *lot*; NEGERHOLLANDS *loot, lot*; PAPIAMENTS *lót* (ouder: *lot*) 'gemerkt voorwerp waarmee geloot wordt; loten, verloten'; SRANANTONGO *lote*; SURINAAMS-

- JAVAANS *lot* 'lot, loterij'.
loten 'door het lot krijgen, uit een loterij trekken' → PAPIAMENTS *lòt* 'door het lot krijgen, verloten'.
loterij 'kansspel met lootjes' → ENGELS *lottery*; DUIJS *Lotterie*; DEENS *lotteri*; NOORS *lotteri*; ZWEEDS *lotteri*; FRANS *loterie* 'kansspel met lootjes; iets wat geregeld wordt door toeval'; ITALIAANS *lotteria* <via Frans>; SPAANS *loteria* <via Frans>; PORTUGEES *loteria* 'kansspel met lootjes; (fig.) kanszaak' <via Frans>; ROEMEENS *loterie* <via Frans>; TSJECHISCH *loterie* <via Duits>; POOLS *loteria* <via Duits>; MACEDONISCH *lotarija* <via Russisch>; SLOVEENS *loterija* 'kansspel, soort kaartspel' <via Duits>; RUSSISCH *loterėja*; BULGAARS *lotarija* 'kansspel; geluk' <via Russisch>; OEKRAÏENS *lotereja* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *latarėja* <via Russisch>; AZERI *lotereya* <via Russisch>; LETS *loterija* <via Russisch>; LITOUWS *loterija* <via Russisch>; HONGAARS *lottéria* <via Duits>; GRIEKS *lotaria* <via Italiaans>; MALTEES *lotterija* <via Italiaans>; ESPERANTO *loterio* 'kansspel; zaak van geluk' <via Frans>; PERZISCH *lâtâri* <via Frans>; ARABISCH (EGYPTISCH) *lutiriyya, lutariyya* <via Italiaans>; INDONESIAISCH *loteré, lotré* 'kansspel met lootjes; lootje; prijs in de loterij'; AMBONS-MALEIS *loterèi*; BALINEES *lotré*; JAKARTAANS-MALEIS *lotrèè*; JAVAANS *lotré*; KUPANG-MALEIS *loterèi*; MADOEREES *lüttri, lüttre*; MAKASSAARS *letterèi, leterèi* 'kansspel met lootjes; toss (bij voetbalspel)'; MENADONEES *loterèi*; MINANGKABAUS *lotere*; SOENDANEES *lotre*; TERNATAANS-MALEIS *loterèi*; SINGALEES *lotarây-ya*; PAPIAMENTS *loteria* (uit NI of Portugees); SRANANTONGO *lotrèi*; SURINAAMS-JAVAANS *lotré* 'kansspel met lootjes; lot'.
lotion 'haarwassing, gezichtswater' → INDONESIAISCH *losion*.
Lotsyanisme 'kruisingstheorie van Jan Paulus Lotsy, volgens welke nieuwe soorten alleen ontstaan door kruising' → ENGELS *Lotsyanism*; DUIJS *Lotsyanismus*; LITOUWS *lotsianizmas*.
lotting '(verouderd) zitting van de etstoel' → DUIJS dial. *Lotding* 'volksgerecht'.
lotus 'waterlelie' → INDONESIAISCH *lotus*.
louter 'zuiver' → FRIES *louter*; ZWEEDS *lutter* (uit NI of Nederduits).
loven 'prijzen' → FRIES *loovje*; NEGERHOLLANDS *loov* 'prijzen, roemen'.
lovertje 'geborduurd sierblaadje' → INDONESIAISCH *loberci*; AMBONS-MALEIS *loborci*; JAVAANS *barci(s), loberji, loberci, berjji*; KUPANG-MALEIS *lobci*; MADOEREES dial. *mèrci*; MENADONEES *loborci*.
loyaal 'trouw' → INDONESIAISCH *loyal*.
lozen 'losmaken, verwijderen' → FRIES *loaze*; PAPIAMENTS *lòs un awa, lòs un keshi* 'seksueel bevredigd worden (gezegd van een man)'.
loze poorten 'borden waarmee men de geschutgaten volz om wind en water uit de openingen te weren' → RUSSISCH *los'pórtý*.
loze stag 'tweede stag' → RUSSISCH *los'stág*.
lub, lob 'geplooide halskraag' → FRIES *lubbe*; NEGERHOLLANDS *lobbetje* 'manchet, halskraag'.
lubben 'castreren' → SCHOTS *lib* 'castreren; (fig.) verminken, beperken; aardappelen rooien zonder de toppen van de planten te beroeren'; FRANS dial. *liber; luber* 'castreren (hond of kat); betrappen; (Bargoens) ruïneren (in het spel)'.
Lucas 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Uka*.
lucht 'gasmengsel van zuurstof en stikstof; reuk, geur' → FRIES *loft* 'gasmengsel van zuurstof en stikstof'; DEENS *lugt* 'geur' (uit NI of Nederduits); NOORS *lukt* 'geur' (uit NI of Nederduits); NOORS *luft* 'gasmengsel van zuurstof en stikstof' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *lukt* 'geur' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *luft* 'gasmengsel van zuurstof en stikstof' (uit NI of Nederduits); JAVINDO *luch, luh* 'gasmengsel van zuurstof en stikstof'; JAPANS † *kûki* 'gasmengsel van zuurstof en stikstof, lett. lege lucht'; NEGERHOLLANDS *loft* 'gasmengsel van zuurstof en stikstof'; SRANANTONGO *loktu* 'gasmengsel van zuurstof en stikstof'.
luchten 'aan de (frisse) lucht blootstellen; frisse lucht inlaten' → FRIES *luchte*.
luchthartig 'onbekommerd' → FRIES *luchthertich*.
luchthartigheid 'onbekommerdheid' → FRIES *luchthertichheid*.
lucifer 'vlamhoutje' → FRIES *lúsjefer*; DUIJS dial. *Lüssiferken, Lucifer*; NEGERHOLLANDS *lúsifer*; PAPIAMENTS *lusafé* (ouder: *lucifer*) (uit NI of Frans).
ludiek 'speels' → FRIES *ludyk*.
Ludolfiaans getal 'het getal pi, genoemd naar Ludolf van Ceulen' → POOLS *ludolfina*; KROATISCH *Ludolfov broj*; MACEDONISCH *Ludolfov broj*; SERVISCH *Ludolfov broj*; SLOVEENS *Ludolfovo število*; BULGAARS *Ludolfovo čislo*.
lui 'vadsig, afkerig van werk of inspanning' → DUIJS dial. *loi, leu* 'mat, moe, traag, afkerig van werk of inspanning'; DEENS *løj* 'vadsig, (scheepvaart of dialect) zonder grote kracht of beweging, stil en rustig' (uit NI of Nederduits); NOORS *loy* 'zwak (van wind)' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *loj* 'sloom, lusteloos' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *lôye-èt-lôye, lôyeminôye; lôlôye* 'lui, onverschillig; luië vrouw'; AMBONS-MALEIS dial. *loi* 'vadsig'; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *loi* 'luiaard'; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *loi* 'vadsig'; NEGERHOLLANDS *lui, loi, looje* 'afkerig van werk of inspanning'; BERBICE-NEDERLANDS *loi* 'vadsig'.
lui 'windas' → DEENS *løj*.
lui, lieden 'mensen' → FRANS *leude* 'getrouwe, kroonvazal (oorspr.: mensen)'; PETJOH *lui, luitjes*.
luiaard 'lui mens' → FRANS dial. *lôya, loyâ-djilèt; loûyâr* 'lui; lui mens; sluw man'; BERBICE-NEDERLANDS *loiri*.
luiaard 'tandarm zoogdier' → SRANANTONGO *loiri*.
luibuis 'luiaard' → FRIES *loaibuis*.
luiden '(een klok, bel) geluid laten voortbrengen' → ZWEEDS *lyda* 'klinken, inhouden, betekenen' (uit

Nl of Nederduits); ? MADOEREES *laot* 'schafftijd (aangegeven door het luiden van een bel)'; SRANANTONGO *loi*.

luidspreker 'toestel dat geluid versterkt' → MENADONEES *losspèker*.

luien 'touwen op- en neerhalen met een lui of windas' → ? DEENS *lodde*.

luier 'doek voor kinderen' → DEENS *løjert* 'open jurk voor kinderen die gebonden kan worden; (dialect) doopjurk; (scheepvaart) ring voor stagzeiltouwen'; NOORS *løyert* 'trappelsak; oog of ring van touwwerk dat aan het lijk van een zeil wordt vastgemaakt en wordt gebruikt om bijv. een schoot in te haken'; BOEGINEES *lòweré*; JAKARTAANS-MALEIS *lowèr*; KUPANG-MALEIS *loyor*; SOENDANEES *loèr* 'doek voor een Europees kind'; NEGERHOLLANDS *luur*.

luieren 'lui zijn' → NEGERHOLLANDS *løj* 'lui zijn, niets doen'.

luierij 'toestel in een molen om zakken te verplaatsen' → DEENS *lodderi*.

luif, love '(verouderd) afdak, luifel, overdekte gang of galerij, aan een huis aangebouwd laag gebouw of gebouwtje' → FRANS dial. *leuve* 'galerij, zuilengang'; FRANS *loge* 'hut, portiershokje, schouwburgloge'; ESPERANTO *logio* 'schouwburgloge; galerij; vrijmetselaarsloge' (via Frans); KOERDISCH *loca* 'schouwburgloge' (via Frans); ARABISCH (EGYPTISCH) *lòg, løj* 'plaats in theater' (via Frans).

luifel 'afdak' → FRIES *luif*.

luiigheid 'luiheid' → NEGERHOLLANDS *luiigheid*.

luik '(houten) schot' → DUIJS *Luke* (uit Nl of Nederduits); DEENS *luge* 'houten schot op het dek waaronder zich de toegang tot het ruim bevindt' (uit Nl of Nederduits); NOORS *luke* 'houten schot op het dek waaronder zich de toegang tot het ruim bevindt' (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *lucka* 'houten schot op het dek waaronder zich de toegang tot het ruim bevindt' (uit Nl of Nederduits); FINS *luukku* 'houten schot op het dek waaronder zich de toegang tot het ruim bevindt' (via Zweeds); ESTS *luuk* (uit Nl of Duits); FRANS dial. *lûte* '(tussen)schot (in de mijnbouw)'; FRANS † *liquet; luquet* 'klink van een deur; schot voor een raam'; POOLS *luk* 'houten schot' (uit Nl of Duits); RUSSISCH *ljuk* 'scheepsluik'; BULGAARS *ljuk* 'houten schot op het dek waaronder zich de toegang tot het ruim bevindt' (via Russisch); OEKRAÏENS *ljuk* 'houten schot op het dek waaronder zich de toegang tot het ruim bevindt' (via Russisch); WIT-RUSSISCH *ljuk* 'scheepsluik' (via Russisch); AZERI *lyuk* 'houten schot of metalen bord waarmee een opening in een vloer kan worden gesloten, scheepsluik' (via Russisch); LETS *luka* (uit Nl of Duits); LITOUWS *liukas* 'houten schot op het dek waaronder zich de toegang tot het ruim bevindt'; AMERIKAANS-ENGELS dial. *louk* 'houten schot'; SRANANTONGO *loiki*.

Luiks 'uit, gemaakt in de Belgische plaats Luik' → ENGELS † *lukes* (*velvet*) '(fluweel) gemaakt in Luik';

ZWEEDS † *lukassammet* 'fluweel gemaakt in Luik'.

luipen '(verouderd) loeren' → FRANS dial. † *elleuper* 'bedriegen, verraden'.

luis 'insect' → NEGERHOLLANDS *loes, lues*; SRANANTONGO *loso* (uit Nl of Engels).

luisteren 'horen; gehoorzamen' → DEENS *lystre* 'gehoorzamen' (uit Nl of Nederduits); NOORS *lystre* 'gehoorzamen' (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *lystra* 'gehoorzamen' (uit Nl of Nederduits); NEGERHOLLANDS *luster, listà, listu* 'horen' (uit Nl of Engels).

luit 'snaarinstrument' → DEENS *lut* (uit Nl of Nederduits); NOORS *lutt* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *luta* (uit Nl of Nederduits); FINS *luuttu* (via Zweeds).

luitenant 'officier van lagere orde' → INDONESIAISCH *létnan*; ATJEHNEES *lè'nan*; JAVAANS *lutnan*; MADOEREES *letnan, le'nan*; MAKASSAARS *lénang*; MUNA *tunani*; TAMIL dial. *luyyittunāntu*.

luiwagen 'soort bezem' → DUIJS dial. *Luiwagen, Leuwagen*; DEENS *levang* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *levang* (uit Nl of Nederduits); FRANS dial. *leûwâ*.

luizen 'erin luizen, erin laten lopen' → FRIES *luize*.

lukken 'slagen' → ENGELS † *luck* '(toevallig) gebeuren; slagen; geluk brengen'; DEENS *lykkes* (uit Nl of Nederduits); NOORS *lykkes* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *lyckas* (uit Nl of Nederduits).

lul '(gewestelijk) pijp; doedelzak' → ENGELS *lull* 'buis waardoor walvisspek naar het scheepsruim getransporteerd wordt'; SCHOTS † *lill* 'een van de gaten in een blaasinstrument, zoals een doedelzak'.

lullen 'kletsen' → FRIES *lulle*; SRANANTONGO *lùl*.

lumieren '(verouderd) dageraad' → NEGERHOLLANDS *lemier, lamier* 'dageraad'.

lunderaar '(verouderd) treuzelaar, lanterfant' → ENGELS † *lounderer* 'sluiper, gluiper'.

lunderen '(verouderd) talmen' → SCHOTS † *lounder* 'leeglopen, lanterfanten, zich onttrekken (aan)'.

luppensbier 'Vlaamse biersoort' → FRANS dial. *lopète* 'biersoort'.

lurven 'fictief lichaamsdeel' → FRIES *by de lurven krije* 'bij de lurven pakken'.

lus 'tot een oog gedraaid touw' → ? SARAMAKKAANS *lásu*.

lussenkoord 'koord met lussen' → ZWEEDS † *litsqvard* 'zoom, koord met lussen'.

lust 'begeerte' → FRIES *lust*; NOORS *lyst* (uit Nl of Nederduits); NEGERHOLLANDS *lyst*; SRANANTONGO *lostu*.

lustelijk '(verouderd) bekoorlijk, aangenaam' → ZWEEDS *lustelig* 'prettig, aangenaam' (uit Nl of Nederduits).

lusten 'zin hebben in' → SRANANTONGO *lostu*.

lusthuis 'buitenhuis, buitenplaats' → ENGELS *lust-house* 'buitenhuis, villa; herberg met tuinterras' (uit Nl of Duits).

lustig 'vrolijk' → ENGELS † *lustick* 'vrolijk';

aangeschoten'; FRANS dial. *loustic*, *luštik*, *lusic*, *lustih* 'vrolijk; goed gezond, nog krachtig, levendig'; NEGERHOLLANDS *loestig*, *lostig* 'vrolijk, levendig, opgewekt'.

lustrum 'vijfjarig tijdvak' → INDONESISCH *lustrum*.

luxé 'weelde' → INDONESISCH *luks* 'weelde; weelderig'.

lymfé 'weefselvocht' → JAPANS *rimpa*; CHINEES *linba* 'via Japans'.

lyrisch 'm.b.t. lyriek; heel enthousiast' → INDONESISCH *liris* 'm.b.t. lyriek; emotioneel'.

M

ma, maatje 'moeder' → AMBONS-MALEIS *mace*; MENADONEES *ma*; NEGERHOLLANDS *maa*, *mā*.

maag 'orgaan' → FRANS dial. *magot* 'maag van vogel, herkauwer of varken, bereid in gerechten'; INDONESISCH *maag*, *mag*; MINANGKABAUS *maak*; SAHU *mak*; NEGERHOLLANDS *maag* 'orgaan, buik'.

maagd 'ongerepte jonge vrouw' → FRIES *maagd*; NEGERHOLLANDS *maegt* 'in de rooms-katholieke kerk: maagd Maria'; NEGERHOLLANDS *magd* 'jong meisje, dienstmeid'.

maagdenvlies 'vlies dat de schede gedeeltelijk afsluit' → JAPANS *shojomaku* 'vlies dat de schede gedeeltelijk afsluit, lett. maagdenvlies'.

maagsap 'sap geproduceerd in de maag' → JAPANS *ieki* 'sap geproduceerd in de maag, lett. maagsap'; CHINEES *weije* 'via Japans'.

maaien 'afsnijden' → NOORS *meie* (uit Nl of Nederlands); ZWEEDS *meja* (uit Nl of Nederlands); NEGERHOLLANDS *maej*; SRANANTONGO *mai*.

maaiër 'iemand die maait' → NEGERHOLLANDS *maajer*.

maaiëld 'het oppervlak (of de hoogte daarvan) van het grasland in een polder' → FRIES *maaiëld*.

maak 'het maken' → FRIES *maak*.

maakloon 'loon voor het maken van iets' → AMBONS-MALEIS *maklòn* 'loon voor het maken van kledingstukken'; MENADONEES *maklòn* 'loon voor het maken van kledingstukken'; NEGERHOLLANDS *maakerloon*, *maekloon* 'loon voor het maken van kledingstukken'.

maaksel 'constructie, vorm, gewrocht, product' → NOORS *maksel* 'vorm, model, mal' (uit Nl of Nederlands).

maal 'telkens terugkerend tijdstip, keer' → FRIES *miel*; NEGERHOLLANDS *mal*, *māl* 'keer'; BERBICE-NEDERLANDS *mali*.

maal '(verouderd) valies' → FRANS *malle* 'koffer'; BASKISCH *mala* 'koffer' 'via Frans'.

maalstok 'schilderstokje' → ENGELS *mahlstick*.

maalstroom 'ronddraaiende stroming' → ENGELS *maelstrom* 'grote draaikolk, in het bijzonder de draaikolk voor de kust van Noorwegen'; DUIJS *Malhstrom*; DEENS *malstrøm*; NOORS *malstrøm* 'ronddraaiende stroming in de zee'; ZWEEDS *malström*; IJSLANDS *málstraumur*; FINS *maalströmi* 'via Zweeds'; FRANS *maelström*, *malstrom*, *maelstrom* 'wervelende zeestroom; wervelstroom'; ITALIAANS *maelstrom* 'karakteristiek fenomeen van de Noorse zee, bestaande uit onverwachte draaikolken, te wijten aan de stromingen op de open zee aan de westkust' 'via Engels'; KROATISCH *malštrom*; ESPERANTO *malstromo* 'ronddraaiende stroming'.

- duizelingwekkende opwinding' <via Frans>.
- maaltijd** 'eten' → FRIES *mieltiid*; DEENS *måltid* (uit NI of Nederduits); NOORS *måltid* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *måltid* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *maaltied*, *maaltit*, *maeltid*.
- maan** 'satelliet' → NEGERHOLLANDS *maand*, *man*, *maen*; BERBICE-NEDERLANDS *manti*.
- maand** 'twaalfde deel van een jaar' → NEGERHOLLANDS *maent*, *maand*, *mān*; SRANANTONGO *mānde* 'maanden'.
- maandag** 'tweede dag van de week' → FRANS dial. *man'daye*, *man'dahe* 'manusje-van-alles (die ergens een blauwe maandag werkt), slechte werkmán (die een maandagmorgenemplaar vervaardigt)'; AMBONS-MALEIS (*hari*) *Mandak*; MENADONEES *mandah*; MOHEGAN-PEQUOT *mundetar*; NEGERHOLLANDS *maendag*, *maandag*; BERBICE-NEDERLANDS *mandaka*; SKEPI-NEDERLANDS *móndak*; AROWAKS *mandakha*, *mondakha*; TIRIYÓ *mandi*.
- maandelijks** 'iedere maand' → NEGERHOLLANDS *maentlik*.
- maandroos** 'roos die meermalen in het jaar, soms elke maand bloeit' → FRIES *maandroas*.
- maankop** 'papaver' → ENGELS † *mecop*.
- maankruid** 'plantennaam' → ENGELS *moonwort* 'judaspenning; maanvaren'.
- maanpunt** '(verouderd) overgang van de ene maanstand naar de andere' → FRIES *maanpunt* 'overgang van de ene maanstand naar de andere'.
- maanziek** 'zenuwziek' → NEGERHOLLANDS *maensiek*.
- maar** 'echter' → FRIES *mar*; AMBONS-MALEIS *mo*, *mar*; KUPANG-MALEIS *ma*; MENADONEES *mar*; JAVINDO *maar* 'slechts, alleen, wel'; NEGERHOLLANDS *maer*, *maar*, *mā*, *ma*; PAPIAMENTS *ma*; SRANANTONGO *ma* (ouder: *mara*); SARAMAKKAANS *ma* <via Sranantongo>; AROWAKS *ma* <via Sranantongo>; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *ma* <via Negerhollands>.
- maar** '(gewestelijk) gracht' → FRANS *mare* 'kleine plas water; grote, uitgestrekte hoeveelheid vloeistof'.
- maar** '(verouderd) nachtmerrie' → FRANS *cauchemar* 'nachtmerrie; angstaanjagend persoon (familiair)'; ESPERANTO *koŝmaro* 'nachtmerrie' <via Frans>.
- maarschalk** '(oorspronkelijk) stalknecht, opperstalmeester' → ENGELS *marshal* 'hoogste rang van officier, hoofd van politie' <via Frans>; FRANS *maréchal* 'stalknecht, opperstalmeester; officier; officier van de cavalerie'; ITALIAANS *maresciallo* 'hoogste rang bij de onderoffieren' <via Frans>; MALTEES *marixxall* 'hoogste rang van officier' <via Italiaans>; TURKS *maresal* 'officier met een rang boven die van generaal' <via Frans>; KOERDISCH *mareŝal* 'hoogste rang van officier, veldmaarschalk' <via Frans>; ARABISCH (MSA) *marshāl* 'hoogste rang van officier' <via Engels>.
- maarschalk** '(moderne betekenis) officier met een rang boven die van generaal' → INDONESISCH
- marsekal*, *marsekalak* 'hoofdvluchtmaarschalk'; SOENDANEES *marsēkalēk* 'officier met een rang boven die van generaal'.
- maart** 'derde maand' → INDONESISCH *Maret*; JAVAANS *mare*; MADOEREES *marēt*; MAKASSAARS *mārā*; MINANGKABAUS *mar*; NIAS *mareti*; SOENDANEES *Marēt*; SINGALEES *māratu*, *mārtu*; NEGERHOLLANDS *maert*; PAPIAMENTS *mart* (ouder: *maart*); SRANANTONGO *mart*; SARNAMI *maart*.
- Maarten** 'mansnaam; naam voor de aap' → RUSSISCH *martyška* 'meerkat, makaak'; OEKRAÏENS *martyška* 'meerkat, makaak' <via Russisch>.
- maas** 'oog in netwerk' → ENGELS *mesh* '(oog in) netwerk'; ENGELS † *mass* 'net(werk)'.
- maasdammer** 'kaassoort' → ENGELS *Maasdam*; DEENS *maasdammer*, *maasdamer*; NOORS *Maasdammer*; ZWEEDS *maasdamerost*; FRANS *maasdam*; PORTUGEES *Maasdam*; POOLS *mazdamer*; RUSSISCH *Maazdam*.
- maaslander** 'Nederlandse kaassoort' → DUIJS *Maaslander*.
- Maastricht** 'plaats in Zuid-Nederland waar in 1991 het besluit genomen werd te komen tot een Economische en Monetaire Unie' → DUIJS *Maastricht-Kriterium* 'begrotingstekort'; RUSSISCH *Maastricht* 'Maastrichts verdrag over de Europese eenheid'; OEKRAÏENS *Maastricht* 'Maastrichts verdrag over de Europese eenheid' <via Russisch>; LITOUWS *Maastrichtas* 'plaats in Zuid-Nederland; Maastrichts verdrag over de Europese eenheid'; SRANANTONGO *Matreki* 'plaats in Zuid-Nederland'.
- maastrichtien** 'geologisch tijdperk' → TSJECHISCH *maastricht*.
- maat** 'afmeting; kledingmaat; gematigdheid' → DUIJS dial. *Mate* 'maateenheid voor percelen'; DEENS *måde* 'manier; gematigdheid' (uit NI of Nederduits); NOORS *måte* 'gematigdheid' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *måtta* 'gematigdheid' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *mått* 'afmeting' (uit NI of Nederduits); ESTS *maht*, *mõõt* 'afmeting' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *emat* 'kledingmaat'; MENADONEES *mat* 'kledingmaat'; NEGERHOLLANDS *maat*, *meet*, *maet* 'afmeting'; BERBICE-NEDERLANDS *mete* 'afmeting'; SRANANTONGO *mât* 'afmeting'.
- maat** 'metgezel' → ENGELS *maat* 'metgezel, partner, vriend' <via Afrikaans>; ENGELS *mate* 'metgezel, kameraad; partner; stuurman; ambachtsgezel'; DUIJS *Maat* 'scheepsmaat' (uit NI of Nederduits); DEENS *mat* 'medewerker aan boord'; NOORS *mat*; ZWEEDS *mat* 'hulp, kameraad (schip)'; FINS *maatti* 'scheepsmaat, scheepsjongen' <via Zweeds>; POOLS *mat* 'metgezel, kameraad' (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *māta*, *maat*, *maet* 'metgezel, kameraad'; BERBICE-NEDERLANDS *mati*; SRANANTONGO *mati* 'vriend, kameraad, goede bekende'; AUCAANS *mati*; CARIBISCH-ENGELS *mattee*, *mati*, *matty* 'dikke vriend, (lesbische) vriendin'.

maat 'indeling in de muziek' → FRIES *maat*;
INDONESISCH *mat* 'indeling in muziek, tempo';
MENADONEES *mat*; PAPIAMENTS *mat*.

maathouden 'bij het zingen of spelen in de maat blijven' → FRIES *mjithâlde*.

maatje 'vochtmaat' → FRIES *maatsje* 'vochtmaat van 0,1 liter; maatbekertje met een inhoud van 0,1 liter'.

maatjesharing, maatje 'haring waarbij hom of kuit nog niet geheel ontwikkeld is' → ENGELS *mattie* (*herring*); SCHOTS † *mattie*; *matkie*, *madgie*; DUIJS *Matjesharing*; DEENS *matjessild*, *matjes*; NOORS *matjessild*, *matjes*; ZWEEDS *matjessill* (uit NI of Nederduits); FINS *matjessilli*, *matjes* 'via Zweeds'; TSJECHISCH *matjes* 'via Duits'; POOLS *matiesy*, *matiasy*.

maatlat 'lat om afmetingen aan te geven' → NEGERHOLLANDS *maaslat*.

maatregel 'schikking' → FRIES *maatregel*.

maatschappelijk 'met betrekking tot de maatschappij' → FRIES *maatskiplik*.

maatschappij 'vereniging; samenleving' → FRIES *maatskippij*; VASTELANDS-NOORD-FRIES *moskepji* 'kameraadschap, handelsgezelschap'; ENGELS *Maatschappij* 'vorm van lokaal bestuur in de voormalige Boerenkolonies' 'via Afrikaans'; DUIJS † *Maskopei* 'handelsgezelschap'; DUIJS † *Maatschappy* 'handelonderneming'; DEENS *maatschappij* 'handelsgezelschap'; DEENS *maskepi* 'geheime verstandhouding' (uit NI of Nederduits); NOORS *maskepi* 'geheimzinnig gedoe, geheime verstandhouding' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *maskopi* 'geheime verstandhouding' (uit NI of Nederduits); POOLS *maszoperia* 'handelsgezelschap'; INDONESISCH *maskapai*, *maskapé* 'handelsgezelschap'; JAVAANS *maskapé*, *maskepè*, *maskepik* 'handelsgezelschap; Ned. Handelsmij; Nederlands-Indische Spoorwegmaatschappij'; MENADONEES *matskappij* 'vereniging'; NEGERHOLLANDS *maatskap* 'samenleving, vereniging, gemeenschap'; SRANANTONGO *maskapei* 'samenleving'; SURINAAMS-JAVAANS *maskapèi* 'onderneming'.

maatslaan 'de maat van muziek voor een groep uitvoerenden aangeven door overeenkomstige handbewegingen' → FRIES *maatslaan*.

maatsoort 'soort van muzikale of versmaat' → FRIES *maatsoarte*.

maatstreep 'verticale streep in de notenbalk om een maat te begrenzen' → JAVAANS *maatstrip*.

macadam 'wegverharding' → INDONESISCH *makadam*.

macaroni 'deegspijs' → INDONESISCH *makaroni*, *makroni*; JAVAANS *makroni*; MAKASSAARS dial. *makarôni*; MENADONEES *makaroni*.

machinaal 'mechanisch' → INDONESISCH *masinal*.

machine 'toestel' → INDONESISCH *masin*, *mesin*; (Bahasa Prokem) *mesokin*; ATJEHNEES *meusén*; BOEGINEES *masina*; JAKARTAANS-MALEIS *mesin*;

JAVAANS *masin*, *mesin* 'toestel; naaimachine'; KEIËES *masin*; MADOEREES *mëssin* 'toestel; naaimachine'; MAKASSAARS *masina* 'toestel; naaimachine'; MENADONEES *masina*; MINANGKABAUS *masin*; SASAKS *mësin* 'radiator en andere onderdelen van de auto; naaimachine'; SOENDANEES *mësin* 'naaimachine'; PAPIAMENTS *mashin* (uit NI of Engels); SRANANTONGO *masyin*; AUCAANS *masini* 'toestel, motor'; SARAMAKKAANS *masini* 'toestel, motor' 'via Sranantongo'; SARNAMI *mashin*; SURINAAMS-JAVAANS *mesin* 'toestel, motor'.

machinist 'iemand die toezicht houdt op de machines' → INDONESISCH *masinis*; JAVAANS *masinis*, *masnis*; KEIËES *masenes*; MADOEREES *masnes* 'medewerker in trein'; MAKASSAARS *masinesé*.

macht 'vermogen' → DEENS *magt* (uit NI of Nederduits); NOORS *makt* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *makt* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *macht*, *magt* 'vermogen, bevoegdheid'; SRANANTONGO *makti* 'vermogen, volmacht'; SURINAAMS-JAVAANS *makti* 'vermogen, bevoegdheid'.

Machteld 'eigenaam' → FRANS dial. *mèhtèle* 'dienstbode'.

machtig 'uitroep van verwondering' → ENGELS *magtig* 'via Afrikaans'; ZWEEDS *mäkta* 'uitroep van verwondering: allemachtig, ontzaglijk' (uit NI of Nederduits).

machtig 'veel macht hebbend; imposant' → DEENS *mægtig* (uit NI of Nederduits); NOORS *mektig* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *mäktig* 'veel macht hebbend; imposant, indrukwekkend' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *machtig*, *mahtig*; SRANANTONGO *machtig* 'fantastisch, indrukwekkend, groots'.

machtiging 'volmacht' → FRIES *machtiging*.

machtsaanwending 'het aanwenden van macht' → INDONESISCH *machtsaanwënding*.

machtsvorming 'het vormen van macht' → INDONESISCH † *machtsvorming*.

macramé 'knoopwerk' → INDONESISCH *makramé*.

macro- 'voorvoegsel: groot, lang' → INDONESISCH *makro-*.

macrokosmos 'de wereld als een organisme in het groot' → INDONESISCH *makrokosmos*.

madam 'mevrouw' → INDONESISCH *madam*; SRANANTONGO *madam* 'madam (spottend)'.

madam jeannette '(Surinaams-Nederlands) soort van grote, rode of gele Spaanse peper' → SRANANTONGO *madamsyanet* 'soort van grote, rode of gele Spaanse peper'.

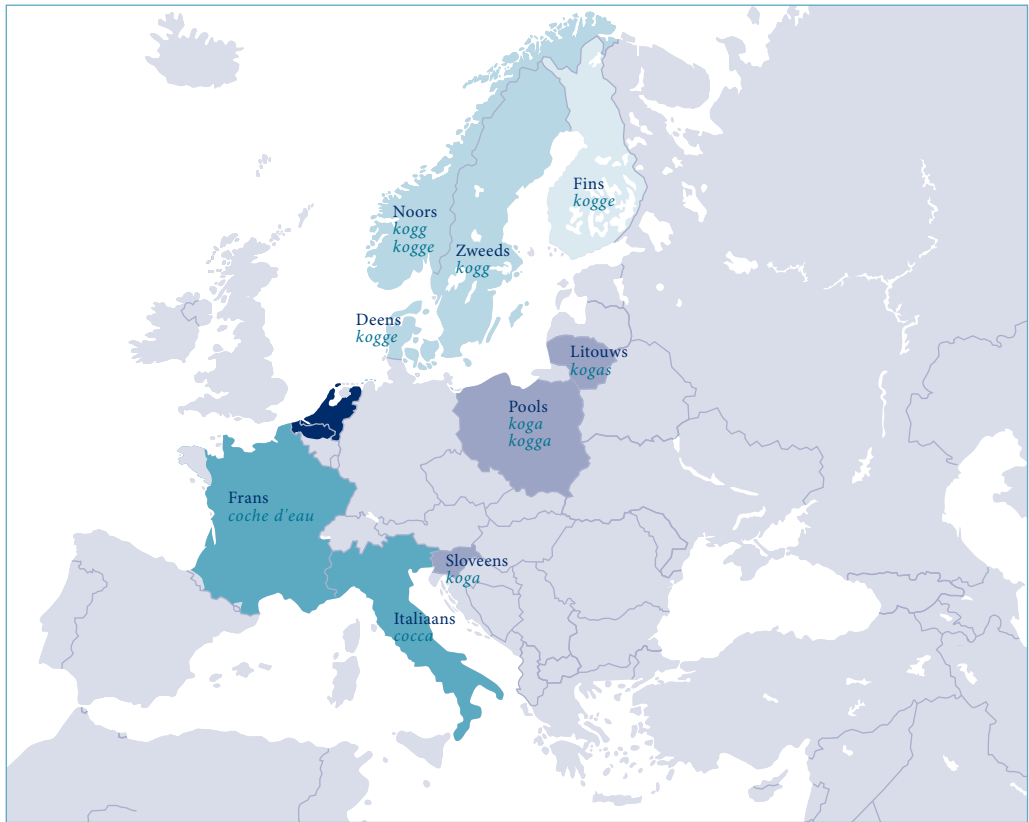
madonna 'de Heilige Maagd' → INDONESISCH *Madona*.

maestro 'meester' → INDONESISCH *maestro* 'meester, eminente kunstenaar'.

maf 'loom, vadsig; gek' → FRANS dial. *maflé* 'verzwakt, vermoeid, uitgeput'.

- maffen, maffelen** 'slapen' → SCHOTS *maffled* 'slaperig, versuft'.
- maffia** 'misdadige organisatie' → INDONESISCH *mafia*.
- magazijn** 'bergplaats; houder voor kogels' → RUSSISCH *magazín* 'winkel, bergplaats'; RUSSISCH dial. *magazéja*, *magazéj* 'graanzolder'; OEKRAÏENS *mahazéj* 'bergplaats'; WIT-RUSSISCH *magazín* 'winkel, bergplaats' <via Russisch>; AZERI *magazín* 'winkel; graanzolder; houder voor kogels' <via Russisch>; INDONESISCH *magasén*, *magasin* 'bergplaats, warenhuis'; JAVAANS *magésin* 'bergplaats'; NEGERHOLLANDS *magasien* 'bergplaats'; SRANANTONGO *maksín*; SURINAAMS-JAVAANS *magsèn* 'bergplaats'.
- magazijnwachter** 'magazijnmeester' → RUSSISCH † *magazínvachter*.
- magazine** 'periodiek' → SRANANTONGO *maksín* (uit NI of Engels).
- magel** '(Vlaams) niet kieskeurig' → FRANS dial. *maguèle* 'vraatzuchtig'.
- mager** 'dun' → CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *magri*; AMERIKAANS-ENGELS dial. *mauger* 'ziekeliijk; lui'; NEGERHOLLANDS *mager*; BERBICE-NEDERLANDS *manggrí*; SRANANTONGO *mangri*; SARAKAKKAANS *mánggru*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *mager* 'dun, uitgehongerd'; CARIBISCH-ENGELS *mauger* 'broodmager, benign, schonkig'.
- magerman** 'voormarsboelijn' → DEENS † *magermand*; ZWEEDS † *magerman* (uit NI of Duits); FINS *maagermanni* <via Zweeds>; RUSSISCH *magermán*.
- maggi** 'groente- en vleesextract voor soep' → AUCAANS *magi*.
- magie** 'toverkunst' → INDONESISCH *magi*.
- magisch** 'm.b.t. toverkunst' → INDONESISCH *magis*.
- magister** 'meester' → INDONESISCH *magisté* 'magistraat; meester; master (universitaire graad)'.
- magistraat** 'overheid(spersoon)' → NOORD-SOTHO *masetrata* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *magisètêrata* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *maseterata* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *magistrat*; SINGALEES *mahēstrāt*.
- magneet** 'stuk magneeterts, gemagnetiseerd metaal' → NOORD-SOTHO *makanete* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *makanete* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *magnét*, *maknit* 'gemagnetiseerd metaal'; JAPANS † *magunēto*; PAPIAMENTS *magnet*.
- magnesia** 'wit poeder' → JAPANS *maguneshia*, *maguneshiya*.
- magnesium** 'chemisch element' → JAPANS *maguneshūmu*.
- mahonie** 'houtsoort' → GĀ *mahūncó*; INDONESISCH *mahoni*; MADOREES *mahone*; NEGERHOLLANDS *maho* 'boom waarvan de bastvezels dienen om touw van te maken'; SRANANTONGO *maoni* 'houtsoort (iets andere dan de Nederlandse)'; SURINAAMS-JAVAANS *maoni* <via Sranantongo>.
- mail** 'brievenpost' → INDONESISCH *mél*, *mil* (uit NI of Engels); ATJEHNEES *mèn* (uit NI of Engels); JAVAANS *emil* 'brievenpost; postkar' (uit NI of Engels).
- mainteneren** 'onderhouden' → NEGERHOLLANDS *menteneer*.
- mais** 'graansoort' → NEGERHOLLANDS *mais*, *majis*; SKEPI-NEDERLANDS *mais*.
- maizena** 'bindmiddel' → INDONESISCH *maiséna* 'bindmiddel (merknaam)'; SURINAAMS-JAVAANS *masinah*.
- majesteit** 'heerlijkheid' → NEGERHOLLANDS *majesteit* 'heerlijkheid, opperhoogheid van God'.
- majoer** 'militaire rang' → INDONESISCH *mayor*, *mayur*; ATJEHNEES *manyò*; BOEGINEES *mâyoró*; JAVAANS *mayor* 'militaire rang; opziener; gemeenteraadslid'; MADOREES *mayur*, *mayor*; MAKASSAARS *mâyoró*; SOENDANEES *mayor*; SRANANTONGO *mayoro*.
- majoraat** 'erfrecht van oudste zoon' → INDONESISCH *mayorata*.
- majorette** 'meisje bij optocht van muziekkorps' → INDONESISCH *mayorét*.
- majoriteit** 'meerderheid' → INDONESISCH *mayoritas*.
- mak** 'getemd' → FRIES *mak*.
- makaak** 'hondsaa' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *makaku* 'aap' (uit NI of Portugees).
- makelaar** 'tussenpersoon' → ENGELS † *mackerel* 'souteneur, bordeelhoudster' <via Frans>; ENGELS † *mackeler*; DUIJS *Makler*, *Schiffsmakler* 'tussenpersoon, scheepsmakelaar'; DEENS *mægler*, *skibsmægler* 'tussenpersoon, scheepsmakelaar' (uit NI of Nederduits); FRANS *maquereau* 'man die leeft van prostitutie'; ITALIAANS *macró* 'pooier' <via Frans>; BASKISCH *makaela*, *makela* 'tussenpersoon; pooier' <via Frans>; TSJECHISCH *makléř* 'tussenhandelaar; intrigant' <via Duits>; SLOWAAKS *maklér* 'tussenhandelaar; intrigant' <via Duits>; POOLS *makler* 'tussenpersoon, bemiddelaar' (uit NI of Duits); KROATISCH *makler* <via Duits>; KROATISCH *makro* 'pooier' <via Frans>; MACEDONISCH *makler* <via Duits>; MACEDONISCH *makro* 'pooier' <via Frans>; SERVISCH *makro* 'pooier' <via Frans>; SERVISCH *makler* <via Duits>; SLOVEENS *makro* 'koppelaar, pooier' <via Frans>; SLOVEENS *makler* 'tussenhandelaar' <via Duits>; RUSSISCH *mákler* 'tussenhandelaar; (Bargoens) oplichter, valsemunter'; RUSSISCH *maklák* 'tussenpersoon, tussenhandelaar; schelm; (Bargoens) opkoper van gestolen waar'; BULGAARS *makro* 'pooier' <via Frans>; BULGAARS *makler* <via Duits>; OEKRAÏENS *mákler*, *maklák* 'tussenpersoon, tussenhandelaar; schelm' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *mákler* 'tussenhandelaar' <via Russisch>; AZERI *makler* 'tussenhandelaar' <via Russisch>; LETS *mākleris* <via Duits>; LITOUWS *makleris* (uit NI of Duits); ESPERANTO *makleristo* <via Duits>; INDONESISCH *makelar*; JAKARTAANS-MALEIS *makelar*; JAVAANS *maklar*; MADOREES *makëllar*; MENADONEES

31. De verbreiding van het sloopstypen kog, kogge.

Aan het sloopstypen kog was een groot deel van het succes van de middeleeuwse Hanze te danken. De kog was namelijk bij uitstek geschikt voor het vervoer van koopwaar over de Noord- en Oostzee: het brede en korte zeilschip kon per keer een grote lading van bijvoorbeeld graan, laken, wol, haring, hout en zout vervoeren. Pas in de zestiende eeuw, toen ook de Hanzehandel instortte, werden de koggen door modernere schepen verdrongen. Het woord kog is vanuit het Nederlands of het Nederduits overgenomen door de verschillende talen die gesproken worden rond de Noord- en Oostzee: het Deens, Fins, Frans, Litouws, Noors, Pools en Zweeds. Verder is het woord nog aangetroffen in het Italiaans en Sloveens; het is mogelijk dat het in de Hanze-tijd door die talen rechtstreeks ontleend is aan het Nederlands of het Duits, want het is bekend dat er vanaf de dertiende eeuw ook koggen naar de Middellandse Zee voeren.

maklar; PAPIAMENTS *makelar*.

makelaardij, makelarij 'beroep van makelaar; makelaarskantoor; makelaarsloon' → ENGELS † *makrelty*, *mackeleredge*; SCHOTS † *maclarté*; *makrelty*.

makelen 'het makelaarsbedrijf uitoefenen' → ENGELS † *mackle* 'weefgoed verkopen aan winkeliers'; DUIJS *mäkeln*, *makeln* 'vitten, kankeren; vastgoed verkopen; (aan de telefoon) omschakelen'; DEENS *mæggle* 'bemiddelen' (uit NI of Nederduits); NOORS *mekle* 'bemiddelen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *mäkla* 'bemiddelen' (uit NI of Nederduits); ESPERANTO *makleri* 'beroepshalve bemiddelen' <via Duits>.

makelij 'constructie' → FRIES *makkelij*.

maken 'iets in een bepaalde toestand brengen' → DEENS *makke* 'iets in een bepaalde toestand brengen, iets in een verkeerde toestand brengen' (uit NI of Nederduits); DEENS *mage* 'regelen' (uit NI of Nederduits); NOORS *makke* 'in elkaar flansen, slecht werk verrichten'; NOORS *make* 'in orde maken, regelen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *maka* (*på sig*) '(op)schuiven, iets verplaatsen, zich verplaatsen' (uit NI of Nederduits); FRANS *maquiller* 'iemand opmaken; iets vervalsen'; FRANS *maçon* 'metselaar'; ITALIAANS *maquillage* 'uiterlijke verfraaiing, het opleuken' <via Frans>; ESPERANTO *masoni* 'metselen' <via Frans>; JAVINDO *maken*; NEGERHOLLANDS *maak*, *māk*, *mā*, *mak* 'iets in een bepaalde toestand brengen, doen'.

maker 'iemand die iets maakt, produceert' → RUSSISCH † *maker* 'meesterwerkman'; NEGERHOLLANDS *maaker* 'schepper'.

makkelijk 'eenvoudig' → FRIES *maklik*; VASTELANDS-NOORD-FRIES *maklik* 'gemakkelijk, gemakzuchtig, aangenaam'; DEENS *magelig* 'comfortabel, behaaglijk; gemakzuchtig, gemakkelijk' (uit NI of Nederduits); NOORS *makelig* 'comfortabel; rustig' (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *makriki* 'eenvoudig; gemakzuchtig'.

makker 'gezel' → FRIES *makker*; ? DUIJS *Macker* 'man, vriendje van een meisje'; DEENS *makker* 'gezel, partner' (uit NI of Nederduits); NOORS *makker* 'medespeler (vooral in kaartspel)' (uit NI of Nederduits).

makreel 'stekelvinnige trekvis' → FRIES *makriel*; DUIJS *Makrele*; DEENS *makrel* (uit NI of Nederduits); NOORS *makrell* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *makrill* (uit NI of Duits); FINS *makrilli* <via Zweeds>; FRANS *maquereau*; ITALIAANS *maccarello* <via Frans>; BASKISCH *makaela* <via Frans>; TSJECHISCH *makrela*; SLOWAAKS *makrela*; POOLS *makrela* (uit NI of Duits); RUSSISCH *makrél*; OEKRAÏENS *makrél* <via Russisch>; LETS *makrele* (uit NI of Duits); LITOUWS *makrelė* (uit NI of Duits); PAPIAMENTS *makré* (ouder: *makreel*) (uit NI of Spaans); SRANANTONGO *makrere* 'tonijn'.

mal 'model' → DUIJS *Mall* 'model voor scheepsdelen,

sjabloon voor spanten'; DEENS *mal* 'model (meestal voor schepen)'; NOORS *mal*; ZWEEDS *mall* 'model, voorbeeld'; FINS *malli* <via Zweeds>; RUSSISCH *málka* 'waterpas van timmerlieden'; OEKRAÏENS *málka* 'waterpas van timmerlieden, maat bij meubelmakers' <via Russisch>; AZERI *malka* 'waterpas van timmerlieden' <via Russisch>; INDONESIAISCH *mal* 'model, vorm'; JAVAANS *emal*, *mal* 'model, profiel, patroon'; KUPANG-MALEIS *mal* 'model, stencil'; MADOEREES *ěmmal*; MENADONEES *mal*; SOENDANEES *ěmal* 'model, patroon'; PAPIAMENTS *malchi* (ouder: *maltsje*).

mal 'zot' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *mâål* 'zot, boos'; ENGELS † *mally* 'dwaas'; DUIJS *mall* 'dwaas, gek'.

malaise 'gedruktheid' → INDONESIAISCH *malaise*.

malaria 'moeraskoorts' → INDONESIAISCH *malaria*; JAKARTAANS-MALEIS *malarië*; JAVAANS *malariyah*; MADOEREES *malariya*; MENADONEES *malaria*; JAPANS *marariya*; SARNAMI *maláriyá*.

malariamuskiet 'muskiet die malaria overbrengt' → SARNAMI *maláriyá maskitá*.

malefijt 'stormvogel' → ENGELS † *malefigie*.

Maleier 'lid van bepaald mensenras' → ENGELS

Malayan 'inwoner van Maleisië; Austronesische taal'.

Maleis 'Austronesische taal' → ENGELS † *Malays*; SURINAAMS-JAVAANS *Malais*.

malen 'schilderen' → ZWEEDS *måla* (uit NI of Nederduits); FINS *maalata* <via Zweeds>.

malen 'fijnmaken' → NOORS *male* 'fijnmaken, verpulveren'; NEGERHOLLANDS *maal* 'door het hoofd wentelen, onzin praten'; BERBICE-NEDERLANDS *mali*; SRANANTONGO *mara* (ouder: *mala*), *måle*.

malie 'metalen ring' → NOORS *malje* (uit NI of Nederduits).

maling 'draaiing, maalstroom' → DUIJS *Mahling*, *Mahlung* '(tijdens de walvisvangst) plek waar het ijs zo draait dat de schepen van koers moeten veranderen'.

malkander, mekaar 'wederkerig voornaamwoord: elkaar, samen, gemeenschappelijk' → NEGERHOLLANDS *malkander*, *mankanda*, *mankandu*, *mankan*, *makander*, *malkaar*, *maerkanner*; BERBICE-NEDERLANDS *makandri*; SRANANTONGO *makandra* 'wederkerig voornaamwoord: elkaar, samen, gemeenschappelijk; optrekken, bevriend zijn'; SARMAKKAANS *makándi* 'wederkerig voornaamwoord: tezamen, gelijk, tegelijk'.

mallegas 'Kaapse jan-van-gent' → ENGELS *malgas* <via Afrikaans>.

mallejan 'wagen bestaande uit een as met twee hoge wielen en een disselboom' → JAVAANS *maléyan*.

mallemerok '(verouderd) zottin' → ENGELS *mallemaroking* 'braspartij van walvisvaarders op Groenland'.

mallemok 'noordse stormvogel; bemanningslid van een walvisvaarder (die stormvogels vangt voor de maaltijd)' → ENGELS *mollymawk*, *mollymawk*

- ‘noordse stormvogel’; SCHOTS *mallimoke* ‘noordse stormvogel’; DUIJS *Mallemucke, Mallemucken* ‘bepaalde hulpkrachten tijdens de walvisjacht (die de speksnijders helpen bij het doden van een walvis)’; DUIJS *Mallemucke* ‘noordse stormvogel’; DEENS *malleemuk* ‘noordse stormvogel’; ZWEEDS *malleemuk* ‘noordse stormvogel’.
- mallen** ‘naar de mal bewerken; met de mal vergelijken’ → DUIJS *mallen* ‘naar de mal bewerken; meten; omlopen, omspringen (van de wind)’; ZWEEDS *malla* ‘iets maken naar een sjabloon; aangeven dat een schip naar een mal is gebouwd; iets passend maken’.
- malloot** ‘iemand die mal is’ → FRANS dial. *malot*, *malote* ‘babbelaar; criticus; iemand die tegenspreekt’.
- mals** ‘zacht’ → DUIJS dial. *malsch* ‘(over gewassen) overdadig gegroeid; overvloedig; zacht’; PAPIAMENTS † *mals*.
- malva** ‘plant’ → SRANANTONGO *malfa*.
- malvezij** ‘wijn’ → ENGELS *malmsey* ‘zoete wijn’.
- mama** ‘moeder’ → AMBONS-MALEIS *máma*; JAVAANS *mamah*; KUPANG-MALEIS *máma*; MENADONEES *máma*; ROTINEES *mama* ‘beleefde aanspreekvorm VOOR VROUW’; TERNATAANS-MALEIS *máma*; NEGERHOLLANDS *mama, Mama, mumā*; BERBICE-NEDERLANDS *mama*; SRANANTONGO *mama, m’ma*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *muma*.
- mamiering** ‘leren of zeildoeken transportbuis aan een waterpomp’ → ZWEEDS † *mamering*; FINS † *mamerinki* (via Zweeds); RUSSISCH *mámerinec, mámerenec*; OEKRAÏENS *mámerinec* (via Russisch).
- mammie, mam** ‘moeder (kindertaal)’ → INDONESISCH *mam, mami, mammie* ‘moeder (kindertaal); tante; bordeelhoudster, vrouwelijke pooier’; CHINEES-MALEIS *mami, mam, mi* ‘moeder’; MENADONEES *mami* ‘moeder’.
- mammoet** ‘voorhistorische olifant’ → ENGELS *mammoth*; DUIJS *Mammut*; DEENS *mammut* (via Frans); ZWEEDS *mammut*; FINS *mammutti* (via Zweeds); FRANS *mammouth*; PORTUGEES *mamute* (via Frans); TSJECHISCH *mamut* (via Duits); POOLS *mamut* (via Duits); BULGAARS *mamut* (via Duits); LETS *mamuts* (via Duits); LITOUWS *mamutas* (via Duits).
- mammon** ‘geldgod’ → NEGERHOLLANDS *mammon*.
- man** ‘mens van mannelijk geslacht; echtgenoot’ → FRANS dial. *man* ‘persoon (pejoratief)’; NEGERHOLLANDS *man*; SRANANTONGO *man* ‘mens van mannelijk geslacht; echtgenoot; mens’; SURINAAMS-JAVAANS *mang* ‘uitroep: hé!, hoor!’; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *man* ‘mens van mannelijk geslacht’; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *mani* ‘verwijfde, onzekere man’ (via Negerhollands).
- management** ‘bestuur van een onderneming’ → MADOEREES *menejēmen* (uit NI of Engels).
- manager** ‘bestuurder van een onderneming’ → INDONESISCH *manajér, ménéjér*.
- manbaar** ‘huwbaar; geslachtsrijp’ → ZWEEDS † *manbar* (uit NI of Nederduits).
- manchet** ‘handboord’ → INDONESISCH *mansét* ‘handboord; manchetknopen; pakking, ring’.
- mand** ‘gevlochten korf’ → ENGELS *maund* ‘gevlochten korf; inhoudsmaat; korenschop’ (via Frans); FRANS *manne* ‘grote korf van teenwilg’; FRANS *mande* ‘korf met twee handvatten’; FRANS *mannequin* ‘kleine korf; tuiniersmandje’; BRETONS *man* ‘grote korf’ (via Frans); ZOELOE *mantshi* ‘bak van gevlochten tenen of ander materiaal’ (via Afrikaans); AMERIKAANS-ENGELS dial. † *mont*; MOHEGAN-PEQUOT *manodah*; SRANANTONGO *manki*; SARAMAKKAANS *mánda*; SARNAMI *mánki*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *makatu* (via Negerhollands).
- mandaat** ‘lastbrief’ → INDONESISCH *mandat* ‘lastbrief; autorisatie’; MADOEREES *mandhat* ‘mandaat van betaling’; MENADONEES *mandat*.
- mandarijn** ‘vrucht’ → PAPIAMENTS *mandarein*.
- mandataris** ‘persoon aan wie een mandaat is gegeven’ → INDONESISCH *mandataris*.
- mandel** ‘(gewestelijk) graanhoop’ → DUIJS dial. *Mandel* ‘graanhoop’.
- mandoer** ‘opzichter’ → ENGELS † *mandoor* ‘slavenopzichter’.
- mandoline** ‘snaarinstrument’ → JAVAANS *mandholin* ‘Europees snaarinstrument’.
- mandragora** ‘alruin’ → ENGELS *mandrake*; ? JAPANS *mandaraga*.
- manen** ‘herinneren aan’ → DEENS *mane* ‘bezweren, aanmanen tot’ (uit NI of Nederduits); NOORS *mane* ‘aansporen, aanmanen, oproepen’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *mana* ‘aansporen’ (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *maan*; PAPIAMENTS † *maan* ‘aansporen’.
- maneschijn** ‘schijnsel van de maan’ → NEGERHOLLANDS *maanskien*.
- mangaan** ‘chemisch element’ → INDONESISCH *manggan*; JAPANS *mangan*.
- mangel** ‘pers met rollen’ → ENGELS *mangle* ‘textielpers met rollen’.
- mangelboom** ‘gewone boom in West-Indië die gezocht timmerhout oplevert’ → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *mangelboom* ‘mangrove’ (via Negerhollands).
- mangelen** ‘door de mangel halen’ → ENGELS *mangle* ‘door de mangel halen; (lood) walsen’; NOORS *mangle* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS † *mangel*.
- mango** ‘vrucht’ → ENGELS *mango* ‘steenvrucht’.
- mangoestan** ‘vrucht’ → ENGELS *mangosteem* ‘vrucht(boom)’.
- maniak** ‘iemand die een manie heeft’ → INDONESISCH *maniak*; PAPIAMENTS *maniak*.
- manicure** ‘verzorging van handen en nagels’ → INDONESISCH *manikur*; PAPIAMENTS *manikür*.
- manier** ‘wijze’ → MENADONEES *manir* ‘gedrag’;

NEGERHOLLANDS *manier*, *mani* 'wijze, aard, karakter, omstandigheid'; BERBICE-NEDERLANDS *maniri*; SRANANTONGO *maniri*.

manieren 'wijze van zich te houden of te gedragen in de omgang' → SRANANTONGO *maniri*.

manierlijk '(verouderd) fatsoenlijk, welgemanierd' → NEGERHOLLANDS *manierlik* 'hoffelijk, beleefd'.

manierlijkheid '(verouderd) het fatsoenlijk zijn, het welgemanierd zijn' → NEGERHOLLANDS *manierlikheit* 'het fatsoenlijk zijn, het welgemanierd zijn'.

manifest 'openbare bekendmaking; vrachtljst' → INDONESISCH *manifés*.

manifestatie 'publieke betoging; verschijning' → INDONESISCH *maniféstasi*.

manilla 'geurige tabaksoort, sigaar daarvan' → MADOEREES *manela*, *manelah* 'manilla-sigaar, Europese sigaar (van ongekorven tabak)'.

maniok 'broodwortel' → MADOEREES dial. *menyo*'.

manipulatie 'het manipuleren' → INDONESISCH *manipulasi*.

mank 'kreupel' → ENGELS † *mank* 'kreupel, verminkt; verminken' (uit NI of Frans).

mankement 'defect, gebrek, letsel, verwonding' → NEGERHOLLANDS *mankement* 'gebrek; arm'.

mankeren 'missen' → NOORS *mankere* 'ontbreken, schelen'; INDONESISCH *mangkir* 'verzuimen van werk, school; zakken voor een examen; ontbreken'; JAKARTAANS-MALEIS *mangkir* 'ontbreken'; JAVAANS *mangkir* 'missen; niet werken, verzuimen; gedeserteerd (soldaat)'; MAKASSAARS *ammangkèré* 'verzuimen'; MENADONEES *mangkér* 'er niet zijn, spijbelen, niet komen opdagen (op het werk)'; NEGERHOLLANDS *mankeer*, *mankē* 'nodig hebben, moeten, willen hebben'; SRANANTONGO *mankeri* 'ontbreken, missen'; SARAKAKKAANS *mankeri*, *makéi* 'missen, ontbreken' <via Sranantongo> (uit NI of Engels); SURINAAMS-JAVAANS *mangkir* 'verzuimen, niet werken, werk weigeren, spijbelen'.

manna 'hemels voedsel' → PAPIAMENTS † *manna*.

mannen 'iets van man tot man overgeven, bijv. bij lossen' → NOORS *mane* '(zeemanstaal) de loglijn naar voren of naar achter brengen'; ZWEEDS *manna* 'touw uitstrekken door het steeds door te geven' (uit NI of Duits).

mannenplek 'eufemisme voor mannelijke genitaliën' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENILANDEN) *man ple* 'mannelijke genitaliën'.

mannequin 'paspop; persoon die mode toont' → INDONESISCH *manekin* 'persoon die mode toont, model'; JAVAANS *manekuin*; PAPIAMENTS *mannequin*, *manikin*.

mannetje, **manneke** 'kleine man; figuurtje, poppetje' → ENGELS *manikin* 'dwerg; ledenpop; zangvogel'; ENGELS *mannequin* 'model, persoon die mode toont' <via Frans>; DUTS *Mannequin* 'persoon die nieuwe mode toont, model' <via Frans>; DEENS *mannequin* 'persoon die mode toont, paspop'

<via Frans>; DEENS *manneke* 'kleine man' (uit NI of Nederduits); NOORS *mannekeng* 'persoon die nieuwe mode toont; etalagepop, paspop' <via Frans>; ZWEEDS *manick* 'dingetje, apparaatje, gadget' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *mannekäng* 'persoon die mode toont'; FINS *mannekiini* 'persoon die mode toont' <via Frans>; FRANS *mannequin* 'model voor kunstenaars; kledingmodel; iets dat op groteske wijze het menselijk lichaam imiteert; iemand zonder karakter, zwak; levensgrote pop waarop men leerlingen de geneeskunst bijbrengt'; ITALIAANS *manichino* 'ledepop; persoon die mode toont; etalagepop' <via Frans>; ITALIAANS *mannequin* 'persoon die mode toont' <via Frans>; SPAANS *maniquí* 'persoon die mode toont; ledenpop' <via Frans>; PORTUGEES *manequim* 'paspop, ledenpop; persoon die nieuwe mode toont' <via Frans>; ROEMEENS *manechin* 'modelpop' <via Frans>; TSJECHISCH *manekýnka* 'vrouw die mode toont' <via Frans>; TSJECHISCH *manekýn* 'man die mode toont; paspop' <via Frans>; POOLS *manekin* 'paspop, ledenpop; persoon die nieuwe mode toont' <via Frans>; KROATISCH *maneken* 'persoon die nieuwe mode toont; houten mensfiguur gebruikt als model door tekenaars en schilders' <via Frans>; MACEDONISCH *maneken* 'persoon die mode toont; mensfiguur; paspop' <via Frans>; SERVISCH *maneken* 'persoon die mode toont; mensfiguur, paspop' <via Frans>; SLOVEENS *maneken* 'paspop, mensfiguur; persoon die nieuwe mode toont' <via Frans>; RUSSISCH *manekén*; ook: *manekin* 'modelpop' <via Frans>; BULGAARS *maneken* 'persoon die mode toont; mensfiguur; paspop' <via Frans>; WIT-RUSSISCH *manekén* 'modelpop' <via Frans>; AZERI *maneken* 'paspop, ledenpop; persoon die nieuwe mode toont' <via Russisch>; LETS *manekens* 'paspop, ledenpop; persoon die nieuwe mode toont' <via Frans>; LITOUWS *manekenas* 'paspop, ledenpop; persoon die nieuwe mode toont' <via Frans>; GRIEKES *maneken* 'paspop; persoon die mode toont' <via Frans>; MALTEES *manikin* 'persoon die mode toont; paspop; ledenpop' <via Italiaans>; ESPERANTO *manekeno* 'paspop, etalagepop; persoon die mode toont' <via Frans>; TURKS *manken* 'persoon die nieuwe mode toont; etalagepop' <via Frans>; KOERDISCH *manken* 'paspop, ledenpop; persoon die nieuwe mode toont' <via Frans>; PERZISCH *mânkan*, *mânekan*, *mânikan* 'persoon die nieuwe mode toont; paspop' <via Frans>; ARABISCH (MSA) *mânikân*, *mânükân* 'persoon die nieuwe mode toont' <via Frans>; ARABISCH (EGYPTISCH) *manikân* 'paspop; persoon die nieuwe mode toont' <via Frans>; NEGERHOLLANDS *manje* 'kleine man'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENILANDEN) *maniki show* 'overdreven aangeklede vrouw' <via Negerhollands>.

manoeuvre 'handgreep' → INDONESISCH *manuvre*, *manuver*.

manschap 'bemanning van een schip; soldaten'

- DEENS *mandskab* 'groep mensen onder dezelfde leiding; personeel op een schip' (uit NI of Nederlands); NOORS *mannskap* 'werkploeg; scheepsbezetting; hulpkrachten' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *mantšap* 'mannelijk persoon'.
- mantel** 'overjas' → ESTS *mantel* (uit NI of Duits); INDONESISCH *mantel*, *mantol* 'overjas; bemanteling'; JAVAANS *mantel*, *mantol*; MADOREES *mantel*, *mantël* 'omslagdoek, sjaal'; MENADONEES *mantël*; MINANGKABAUS *manten*; SOENDANEES *mantël* 'overjas; plaid'; PETJOH *mantel* 'wit jasje met hooggesloten kraag'; JAPANS *manto*; KOREAANS *mant'ü* 'via Japans'; NEGERHOLLANDS *mantel*; PAPIAMENTS *mantel*; SURINAAMS-JAVAANS *mantel* 'regenjas'.
- mantel** 'touw met ingesplitste takel' → DEENS *mantel*; RUSSISCH *mántyl'*, *mántyr'*.
- mantelpak** 'dameskostuum met rok en jasje' → INDONESISCH *mantelpak*.
- manteltalie** 'takel die de mantel spant' → RUSSISCH *mántyl'tali*.
- manteltalieloper** 'touw dat door de blokken van de manteltalie gestoken wordt' → RUSSISCH † *mántyl'talilopar'*.
- manuaal** 'handboek; (verouderd) met de hand' → INDONESISCH *manual* 'handboek; met de hand'.
- manufacturen** 'voortbrengselen van nijverheid' → INDONESISCH *manufaktur*.
- map** 'omslag' → RUSSISCH *máпка*; INDONESISCH *map*; BOEGINEES *má*; KUPANG-MALEIS *map*; MADOREES *ëmmap*; MENADONEES *map*.
- maquette** 'driedimensionaal model' → INDONESISCH *makét*.
- marathon** 'hardloopewedstrijd over lange afstand' → INDONESISCH *maraton*; MINANGKABAUS *maraton*; PAPIAMENTS *máratòn*.
- marconist** 'radiotelegrafist' → INDONESISCH *markonis*.
- Marcus** 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Ma'u*.
- mardijker** 'vrijburger, vrijgelaten slaaf of afstammeling daarvan' → ENGELS *Mardyker* '(historisch) vrijgemaakte slaaf'.
- marechaussee** 'militair politiekorps' → INDONESISCH *marsosé*; ATJEHNEES *masósé*; BOEGINEES *maresôse*; JAVAANS *marsosé*, *mersosé*; MAKASSAARS *masôse*; ? MENADONEES *masosèi* 'dorpsbewoners die beurtelings nachtwacht houden'; PETJOH *marsosee*.
- mare liberum** 'beginsel, bepaald door Hugo de Groot, dat een mogendheid een andere niet kan verbieden de zee te bevaren' → ENGELS *mare liberum* 'vrijheid van de zee' 'via Modern Latijn'; DUIJS *Freiheit der Meere* 'vrijheid van de zee' 'via Modern Latijn'.
- margarine** 'kunstboter' → INDONESISCH *margarin(e)*.
- marge** 'rand van pagina' → FRIES *marzje*.
- marginiaal** 'op de rand aangebracht' → INDONESISCH *marginal*.
- Maria** 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Mea*, *Mia*; NEGERHOLLANDS *Marie*, *Maria* 'eigenaam, heilige vrouw Maria'.
- mariakaakje** 'biskwietje' → INDONESISCH *mari(e)*.
- marihuana** 'genotmiddel' → INDONESISCH *marihuana*.
- marine** 'militair zeewezen' → INDONESISCH *marine* 'zeemacht'; MAKASSAARS *annékeng marine* 'voor de marine tekenen'.
- marinieren** 'in azijn of wijn kruiden' → INDONESISCH *(me)marinir*.
- marinier** 'zeesoldaat' → FRIES *marinier*; INDONESISCH *marinir*; PAPIAMENTS *marinir*.
- marjolein** 'plantengeslacht' → SCHOTS † *marjolene*; *margelene*.
- mark** 'grens' → FRANS *marche* 'grens; grensgewest'.
- marketenter** 'iemand die verversingen aan soldaten verkoopt' → RUSSISCH *markitánt*; OEKRAÏENS *markitánt* 'via Russisch'; AZERI *markitant* 'via Russisch'.
- markgraaf** 'titel van de beheerder van een mark' → ENGELS *markgrave*.
- markgravin** 'echtgenote van een markgraaf' → ENGELS *markgravin*.
- markies** 'zonnescerm' → INDONESISCH *markis*; JAVAANS *markis* 'overdekking voor voorrijdplaats'.
- markt** 'plaats voor openbare handel' → ENGELS *mart* 'jaarbeurs; plaats voor openbare handel; handelscentrum; handel; koopje'; DEENS *mart* 'handelscentrum, supermarkt, grote winkel' 'via Engels'; NEGERHOLLANDS *markt*, *market*.
- markten** 'op de markt verkopen' → ENGELS † *mart*.
- marktgang** 'het bezoeken van de markt om inkopen te doen; (verouderd) marktprijs' → ZWEEDS *markegång* 'officiële marktprijs' (uit NI of Nederlands).
- marktschip** '(verouderd) binnenschip dat geregeld op plaatsen vaart waar markt wordt gehouden' → FRANS dial. † *martschip*, *marschip* 'boot waarmee men handelswaar vervoert die voor de markt bestemd is'.
- marlen** 'met de marlijn vastzetten' → ENGELS *marl* 'strikken (verouderd); met de marlijn vastzetten'; DUIJS *marlen*; DEENS *mærla*; NOORS *merle*; ZWEEDS *märla* 'met zeilgaren vastzetten'; FINS † *määrly* 'via Zweeds'; POOLS *marlować*.
- marlijn, marling, meerlijn, meerling** 'dun touw' → ENGELS *marline*; DEENS *mærling* 'dun touw, bekleding van touwwerk'; NOORS *merling* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *märling* 'zeer dun touw'; FRANS *merlin* 'kort koord van drie draden van kabelgaren'; ITALIAANS *merlino* 'kort koord van drie draden van kabelgaren' 'via Frans'; PORTUGEEES *merlim* 'geteerd touw; textiel, dun, gestijfd en gestreken, bestemd als voering' 'via Frans'; POOLS *marlinka* 'dun touw, zeilgaren'; KROATISCH *merlin* 'dun koord om de vlag op een zeilschip te hijsen' 'via Italiaans'; SERVISCH *merlin* 'dun koord om de vlag

op een zeilschip te hijsen' (via Italiaans); SLOVEENS *merlin* 'dun koord om de vlag op een zeilschip te hijsen' (via Italiaans); RUSSISCH † *márlin* 'zeilgaren, touw om iets vast te leggen'; AZERI *marlin* 'dun touw, bekleding van touwwerk' (via Russisch); GRIEKS *merlino* (via Italiaans); ESPERANTO *merleno* 'kort koord van drie draden van kabelgaren' (via Frans).

marlpriem 'priem van een zeilmaker' → FRANS *marprime*; PAPIAMENTS *malprim*.

marlspijker 'spitsvormig werktuig' → ZWEEDS *márlspik*.

marmelade 'jam' → JAPANS † *marumeira*.

marmeldoos '(Surinaams-Nederlands) vruchtboomsoort' → SRANANTONGO *marmadosu* 'vruchtboomsoort'; SARAMAKKAANS *maamadosú* 'vruchtboomsoort'.

marmer 'kalkgesteente' → INDONESIAISCH *marmar*; BOEGINEES *maremâré*; JAKARTAANS-MALEIS *marmar*; MADOEREES *marmar*, *bâto marmar*; MAKASSAARS *marámâr*, *marámârâ*; MENADONEES *marmar*; SOENDANEES *marmêr*; PAPIAMENTS *marmar*.

marmot 'knaagdier' → INDONESIAISCH *marmot*, *marmut*; JAKARTAANS-MALEIS *marmut*; JAVAANS *marmot*, *marmut*; SOENDANEES *marmot*; JAPANS † *morumotto*; KOREAANS *marûmot* 'û' (via Japans); PAPIAMENTS *marmôt*; SURINAAMS-JAVAANS *marmut*.

marokijn 'soort leer' → PAPIAMENTS † *marokyn*.

marron 'ontvluchte slaaf, bosneger' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *maroon* (via Negerhollands).

mars 'militaire verplaatsing; de daarbij behorende muziek' → INDONESIAISCH *mars*; JAVAANS *mares*; PAPIAMENTS *mars*.

mars 'platform rond de top van een ondermast' → ENGELS † *mers*; SCHOTS † *mers* 'kraaiennest'; DUIJS *Mars*; DEENS *mærs* (uit NI of Nederduits); NOORS *mers* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *märs* (uit NI of Nederduits); FINS *märssy* (via Zweeds); POOLS *mars* (uit NI of Duits); RUSSISCH *mars* 'platform rond de top van een ondermast, mastkorf'; BULGAARS *mars* 'mastkorf' (via Russisch); OEKRAÏENS *marš* 'platform rond de top van een ondermast, mastkorf' (via Russisch); LETS *marss*; LITOUWS *marsas*.

mars 'korf van marskramer' → DUIJS dial. *Masse*, *Mars* 'korf'.

mars '(gewestelijk) moerasland, laaggelegen land, weiland' → DUIJS dial. *marsh* 'laaggelegen weiland'; DEENS *marsh* 'laaggelegen, vruchtbaar land (meestal aan de westkust)' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *marsh* 'laaggelegen land aan de kust, marsgrond' (uit NI of Nederduits); FINS *marshki* 'moerasland, laaggelegen land, weiland' (via Zweeds).

marsbanker 'horsmakreel' → ENGELS *maasbanker* (via Afrikaans); ENGELS *mossbunker* 'soort haring'; AMERIKAANS-ENGELS *marshbanker*, *marshbanker* 'soort haring'; PAPIAMENTS *masbangu* 'soort horsmakreel (Selar crumenophthalmus)'.

marsenboelijn 'bepaald touw aan de mars' → ZWEEDS *märsboliner*; FINS *märssy-puliinat* (via Zweeds); RUSSISCH *marsabulin* 'touw, dienende om de naar de wind gekeerde staande zijde van een razeil scheppend te doen staan'.

marsenbras 'touw tussen ra en mast' → RUSSISCH *marsabras*.

marsenbuikgording 'touwen dienend om de zeilen in het midden bij elkaar en bij de ra te halen' → RUSSISCH *marsabykgorden*'.

marsendraaireep 'touw waarmee de ra's gestreken of gehesen worden' → RUSSISCH *marsadrajep*.

marsengeitouw 'touw om het achterste stuk van het zeil naar het midden van de ra te brengen' → RUSSISCH *marsagitov*.

marsenra 'ra waaraan het marszeil wordt bevestigd' → RUSSISCH *marsarej*; LITOUWS *marsarëja*.

marsenschoot 'touw aan de benedenhoek van ieder zeil' → RUSSISCH *marsaškot*.

marsenschootblok 'blok van de schoot' → RUSSISCH *marsaškotblok*.

marsentoppenant 'touw van de beide nokken van een ra naar de top van de mast' → RUSSISCH *marsatopenánt*.

marsenval 'lijn om gaffel of zeil op te hijsen' → RUSSISCH *marsafal*.

marsenvalblok 'hijsblok' → RUSSISCH *marsafalblok*.

marsepein 'lekkernij' → INDONESIAISCH *marsepén*.

marsgast 'matroos die de wacht in de mars heeft' → ZWEEDS *märskast*.

marsroute 'weg, richting die men volgt (op een mars)' → FRANS dial. *maršrut* 'richting, weg'.

marsschip '(verouderd) koopvaardijship (met een mars, mastkorf)' → FRANS dial. † *maerescepe* 'handelsschip'.

marszeil 'vierkant zeil aan de marssteng' → ZWEEDS *märssegel*; FINS † *märssyseilit* (via Zweeds); ESTS *marsspuri* (uit NI of Duits); POOLS *marsel*, *marszagiël*; RUSSISCH *mársel* 'mars-, topzeil'; BULGAARS *marsel* 'uitkijkpunt aan de mast' (via Russisch); OEKRAÏENS *mársel* (via Russisch); AZERI *marsel* (via Russisch); LETS *marsbura*; LITOUWS *marselis*.

marszeil los 'commando in de zeilvaart' → RUSSISCH *marsel' los*.

marteel '(Vlaams) hamer' → AMBONS-MALEIS *martilu* 'hamer' (uit NI of Frans); JAKARTAANS-MALEIS *martèl* 'hamer' (uit NI of Frans); MENADONEES *mertèlu* 'hamer' (uit NI of Frans).

martelaar 'die lijdt voor zijn geloof' → NEGERHOLLANDS *martelaar*.

martelen 'folteren' → NEGERHOLLANDS *martel*.

marteling 'het martelen' → FRIES *marteling*.

marter 'marterachtige' → ENGELS *marten* 'marterbont (verouderd); marterachtige'; FRANS *martre* 'marterachtige; vacht van een marterachtige'; BRETONS *martr* (via Frans).

marxisme 'politieke leer' → INDONESIAISCH *Marksisme*.

- mas** '(Indisch-Nederlands) goudgewicht' → ENGELS † *mace* '(in Indonesië) gewichtseenheid, munt van dit gewicht'.
- mascotte** 'gelukbrengend voorwerp' → INDONESISCH *maskot*.
- masculien** 'mannelijk' → INDONESISCH *maskulin*.
- masker** 'mombakkes' → INDONESISCH *maskar*, *masker* 'voorwerp dat ter bescherming voor het gezicht wordt gedaan'.
- maskerade** 'optocht van gemaskerden' → SRANANTONGO *maskrada*.
- massa** '(grote) hoeveelheid' → INDONESISCH *massa*, *masa* 'grote hoeveelheid; het volk'.
- massaal** 'een massa vormend' → INDONESISCH *masal*, *massal*; MENADONEES *massal*.
- massacrerén** 'vernietigen' → SRANANTONGO *maskaderi* (uit NI of Engels).
- massage** 'het masseren' → INDONESISCH *masase*; PAPIAMENTS *masashi*.
- massief** 'stevig' → INDONESISCH *masif*; PAPIAMENTS *masif*.
- massooi** 'bast van de massooiboom' → JAVAANS *mesoyi*.
- mast** 'lange paal op een schip voor bevestiging van zeil en touwen' → ZWEEDS *mast* (uit NI of Nederduits); FINS *masto* ‹via Zweeds›; ESTS *mast* (uit NI of Nederduits); FRANS *mât* 'lange paal op een schip voor bevestiging van zeil en touwen; paal voor vlaggen en vaandels'; BASKISCH *masta* ‹via Frans›; POOLS *maszt* (uit NI of Duits); RUSSISCH *máčta*; BULGAARS *mačta* ‹via Russisch›; WIT-RUSSISCH *máčta* ‹via Russisch›; LETS *masts* (uit NI of Duits); JAPANS *masuto*; KOREAANS *masüt'ü* ‹via Japans›; NEGERHOLLANDS *mast*; PAPIAMENTS *mast* (ouder: *master*) (uit NI of Portugees); SRANANTONGO *masti* (ouder: *massi*).
- mastel** '(Vlaams) broodje' → FRANS dial. *mastéle*, *mastéle* 'koekje van tarwe en rogge, platte en krokante koek'.
- mastenmaker** 'iemand die scheepsmasten vervaardigt' → RUSSISCH † *mačtmaker*.
- mastiek** 'harssoort' → INDONESISCH *mastik*; JAPANS *masuchikku*.
- mastodont** 'voorhistorisch zoogdier' → INDONESISCH *mastodon*.
- masturbatie** 'het masturberen' → INDONESISCH *masturbasi*.
- mat** 'Spaans geldstuk' → JAVAANS *semat* 'Spaans geldstuk, rijksdaalder'.
- mat** 'kleed van biezen' → DEENS *mátte* (uit NI of Nederduits); NOORS *matte* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *matta* (uit NI of Nederduits); FINS *matto* ‹via Zweeds›; ESTS *matt* (uit NI of Nederduits); POOLS *mata* (uit NI of Duits); RUSSISCH *mat*; PAPIAMENTS *mat*; SRANANTONGO *matamata*.
- mat** 'in het schaakspel vastgezet' → INDONESISCH *mat*.
- matador** 'troef in het omber- en quadrillespel' → BOEGINEES *matadóro* 'matador uit het omber- en quadrillespel; persoon of zaak die uitmunt' (uit NI of Portugees); MAKASSAARS *matadóro*, *dóro* 'troef in het omber- en quadrillespel; persoon of zaak die uitmunt' (uit NI of Portugees).
- matelijk** 'middelmatic' → DEENS *mådelig* (uit NI of Nederduits).
- matelot** 'strooiën hoedje' → DUIJS *Matelot* 'bij het matrozenkostuum gedragen ronde hoed met band en gerolde rand'.
- materiaal** 'bouwstof' → RUSSISCH *mater'jál*; OEKRAÏENS *mater'jál* ‹via Russisch›; AZERI *material* 'stof, voorraad' ‹via Russisch›; INDONESISCH *matériel* 'bouwstof; voorraad'; JAKARTAANS-MALEIS *material*, *matrial*; NEGERHOLLANDS *materialien* 'materialen'; SURINAAMS-JAVAANS *matrial*.
- materie** 'stof' → INDONESISCH *matéri*; MENADONEES *matéri*; NEGERHOLLANDS *materie*, *metering*.
- materieel** 'stoffelijk' → INDONESISCH *matériil*.
- matgenoot, mattenoot** 'iemand met wie men de slaapmat deelt' → FRANS *matelot* 'matroos; matrozenpak (verouderd)'; SPAANS *matalotaje* 'voedselvoorraad voor matrozen, scheepsproviant' ‹via Frans›; PORTUGEEES *matalote* 'zeeman, kameraad aan boord of in dienst' ‹via Frans›; LITOUWS *matelotas* 'oude zeemansdans' (uit NI of Frans).
- mathematica** 'wiskunde' → INDONESISCH *matématika*.
- matig** 'binnen redelijke maat' → FRIES *matich*.
- matinee** 'middagbijeenkomst' → INDONESISCH *matiné*.
- matras** 'beddenzak' → NOORS *madrass* (uit NI of Nederduits); ESTS *madrats* (uit NI of Nederduits); POOLS *materac* (uit NI of Duits); RUSSISCH *matrás*; OEKRAÏENS *matrás* ‹via Russisch›; WIT-RUSSISCH *matrác* ‹via Russisch›; GÅ *mantrás*; NOORD-SOTHO *matrase* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *matrasi* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *matilasi* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *materase* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH † *matelase*, *matras*; SRANANTONGO *matrasi*; SARAMAKKAANS *mataási* ‹via Sranantongo›.
- matriarchaat** 'rechtstoestand via de vrouwelijke lijn' → INDONESISCH *matriarkat*.
- matrijs** 'holle vorm, gietvorm' → INDONESISCH *matris*.
- matrix** 'getallenschema' → INDONESISCH *matriks*.
- matroos** 'gewoon schepeling' → ENGELS † *matross* 'artillerist'; DUIJS *Matrose*; OOST-JIDDISCH *matroosn*, *matroozn* ‹via Russisch›; DEENS *matros*; NOORS *matros*; ZWEEDS *matros* (uit NI of Frans); FINS *matruusi* 'ervaren zeeman' ‹via Zweeds›; ESTS *madrus* (uit NI of Duits); TSJECHISCH † *matróz* ‹via Russisch›; POOLS *matros* (uit NI of Duits); KROATISCH *matroz*; SERVISCH *matroz* 'zeeman, gewoon schepeling' ‹via Duits›; SLOVEENS *matroz* ‹via Duits›; RUSSISCH *matróz*; BULGAARS *matros*; OEKRAÏENS *matros* ‹via Russisch›;

WIT-RUSSISCH *matrós* <via Russisch>; AZERI *matros* <via Russisch>; LETS *matrozis* (uit NL of Duits); LITOUWS *matrosas*; HONGAARS *matröz* <via Duits>; ESPERANTO *matroso* <via Russisch>; INDONESIAISCH *matros*, *menteros*; ATJEHNEES *mantrôih*; BOEGINEES *matarôso*; JAKARTAANS-MALEIS *matros*; JAVAANS *mantrus*, *matrus*; KEIËES *manteros*; LETINEES *martròosa*; MADOEREES *matrus*, *matrus*; MAKASSAARS *mantarôs*, *mantarôsô*; SOENDANEES *matros*; JAPANS *madorosu* 'gewoon schepeling; ook: domkop, domoor'; KOREAANS *madorosû*, *mattûrosû* <via Japans>; PAPIAMENTS *matros* (ouder: *matroos*); SRANANTONGO *matrosi*; AROWAKS *matoroso*; SURINAAMS-JAVAANS *matrus*.

matrozenpijp 'zeemanspijp' → JAPANS *madorosupaipu* 'zeemanspijp met korte steel en grote kop'; KOREAANS *madorosû-p'aip'û* 'pijp van een zeeman' <via Japans>.

mattenklopper 'werktuig van gevlochten riet e.d. om matten uit te kloppen' → SRANANTONGO *matekloper* 'sieraad in de vorm van een mattenklopper'.

Mattheus 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Mateos*, *Teos*.

Mauritius 'eiland in de Indische oceaan, in 1598 genoemd naar prins Maurits' → ENGELS *Mauritius*; DUIJS *Mauritius*; DEENS *Mauritius*; NOORS *Mauritius*; ZWEEDS *Mauritius*; FRANS *Maurice*.

mausoleum 'grafteken' → INDONESIAISCH *mosoléum*.

maxi 'lange kleding' → INDONESIAISCH *maksi* 'lange rok tot op de enkels' (uit NL of Engels); MENADONEES *maksi*; SURINAAMS-JAVAANS *maksi* 'lange jurk'.

maximaal 'het maximum bereikend' → INDONESIAISCH *maksimal*.

maximum 'hoogste waarde' → INDONESIAISCH *maksimum*.

mayonaise 'eiersaus' → INDONESIAISCH *mayonés*.

mazelen 'kinderziekte' → ENGELS *measles* 'infectieziekte'; SARAMAKKAANS *máási*, *mási*.

mazen 'netwerk herstellen' → FRIES *maze*.

mecenas 'rijke begunstiger van kunsten' → JAVAANS *maésénas*.

mechanica 'theoretische werktuigkunde' → INDONESIAISCH *mékanika*.

mechanisatie 'vervanging van menselijke of dierlijke arbeidskracht door machines' → INDONESIAISCH *mékanisasi*.

Mechels 'van, uit, betreffende, als in de Belgische stad Mechelen' → DUIJS *Malines* 'gekloste kant met bloemenpatroon' <via Frans>; FRANS *malines* 'heel fijn kant'; FRANS *malinois* 'Mechelse herdershond; afkomstig uit Mechelen'.

medaille 'erepenning' → INDONESIAISCH *medali*; AMBONS-MALEIS *medali*; KUPANG-MALEIS *medali*; MENADONEES *medali*; SOENDANEES *madali*; TERNATAANS-MALEIS *medali*; SRANANTONGO *medari*; SURINAAMS-JAVAANS *médali*.

medaillon 'sieraad' → INDONESIAISCH *madaliun*,

medalion; ATJEHNEES *mataliön*; MUNA *mandalio*; SOENDANEES *medalion*.

mede 'ook' → NEGERHOLLANDS *mē*, *mee*.

medearbeider 'medewerker' → NEGERHOLLANDS *met-arbeiders*.

medebewind 'bewind met anderen' → INDONESIAISCH *médebewind* 'de mogelijkheid voor een locale overheid om een bewind te voeren dat haar is gedelegeerd door een hogere instantie'.

medeklinker 'consonant' → FRIES *meiklinker*.

medeknecht 'een andere knecht' → NEGERHOLLANDS *mede-knegt*.

medelijden 'deernis' → NOORS *medlidenhet* (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *metlyd*.

mediaan 'lettersoort van elf punten, de grootste der zogenaamde broodletters' → INDONESIAISCH *médian*.

medicijn 'geneesmiddel' → NEGERHOLLANDS *medicin*.

medisch 'met de geneeskunde in verband staande' → INDONESIAISCH *médis*.

meditatie 'het mediteren' → INDONESIAISCH *méditasi*.

medelen 'berichten, kennisgeven' → NOORS *meddele* (uit NL of Nederduits).

meedoen 'aan iets deelnemen' → FRIES *meidwaan*; PETJOH *meedoen* 'mee-eten, aanschuiven onder etenstijd'.

meel 'gemalen graan' → NEGERHOLLANDS *meel*, *mil*; BERBICE-NEDERLANDS *meli*; AROWAKS *meli*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *mil* 'gemalen graan; maaltijd' <via Negerhollands>.

meeldauw 'plantenschimmel' → PAPIAMENTS *mildou*.

meeldraad 'stuifmeel producerend deel van bloem' → JAPANS *yüzui* 'stuifmeel producerend deel van bloem, lett. mannelijke knop'; CHINEES *xiongrui* <via Japans>.

meelopen 'lopend vergezellen' → NEGERHOLLANDS *loop mee*.

meer 'onbepaald telwoord' → NEGERHOLLANDS *meer*, *mē*; BERBICE-NEDERLANDS *mere*.

meer '(verouderd) grensscheiding' → FRANS dial. *mèrèle*; *merelle* 'grens; grenspaai, grensteen'.

meerdagse 'iets dat meerdere dagen duurt' →

JAVAANS *mirdhah* 'meerdagse oefening, manoeuvre'.

meerderjarig 'volwassen' → PAPIAMENTS † *meerderjarig*.

meerkat 'hondsap' → ENGELS *meerkat* 'Zuid-Afrikaanse apensoort' <via Afrikaans>; DEENS *merkat* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *markatta*; FINS *marakatti* <via Zweeds>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *ant-cat* 'Zuid-Afrikaanse apensoort'.

meerkol 'meerkoet' → FRANS *macreuse*, *macroule*, *macareux* 'meerkoet; mager schouderstuk (rundvlees)'.

meerwinst 'overwinst' → INDONESIAISCH *mérwinst*.

mees 'zangvogel' → ENGELS † *meese*, *musken*.

mees '(verouderd) draagmand, maat voor vis' → FRANS *maise*, *mèze*, *moise* 'vat voor haringen (in de middeleeuwen)'.

- meestal** 'bijna altijd' → SURINAAMS-JAVAANS *méstal* 'vaak'.
- meest(e)** 'grootste hoeveelheid, grootste aantal' → NEGERHOLLANDS *meest, mēstə*; SURINAAMS-JAVAANS *deméste* 'meestal, vaak, in het algemeen'.
- meester** 'onderwijzer; jurist (meester in de rechten); heelmeester' → ENGELS *meester* 'huisonderwijzer; aanspreektitel; (historisch) dokter' <via Afrikaans>; DUIJS dial. *Mester, Meester* 'onderwijzer'; DEENS *mester* 'vakkundig iemand, kampioen; zelfstandige handwerker, baas' (uit NL of Nederlands); NOORS *mester* 'onderwijzer; zelfstandig handwerksman; persoon die ergens zeer goed in is' (uit NL of Nederlands); ESTS *meister* 'onderwijzer' (uit NL of Duits); FRANS *mastroquet* 'wijnhandelaar; café'; INDONESIAISCH † *méster, Mr.* 'onderwijzer; meester in de rechten, jurist'; AMBONS-MALEIS *mister* 'schoolmeester, leermeester'; BOEGINEES *mīseteré* 'onderwijzer'; JAVAANS † *mèster, mēstèr, mister, mistri* 'onderwijzer'; JAVAANS *mèstri, mestri* 'meester (titel); heelmeester; werktuigkundige (aan boord)'; KUPANG-MALEIS *mèster* 'onderwijzer'; LETINEES *mèstra* 'onderwijzer'; MADOEREES *mestèr* 'onderwijzer'; MAKASSAARS *mèseteré, mēsteré, mētteré, mīseteré* 'onderwijzer'; ROTINEES *mèsen* 'onderwijzer'; SAVU *mèhè* 'onderwijzer'; SOENDANEES *mestèr* 'onderwijzer'; TERNATAANS-MALEIS *mèster* 'onderwijzer'; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *meester* 'onderwijzer; geneesmeester'; SINGALEES *mahēstri* 'baas'; NEGERHOLLANDS *meester, mēstar, mēstu, mēsta* 'baas; arts'; BERBICE-NEDERLANDS *mesre* 'onderwijzer'; PAPIAMENTS *meester* 'jurist'; PAPIAMENTS † *mester di skol* (ouder: *meester*) 'onderwijzer'; SURINAAMS-JAVAANS *mèster* '(school)meester'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *meskene* 'plantagehouder' <via Negerhollands>.
- meesteren** '(verouderd) iemand of iets meester zijn of worden, bevelen' → ZWEEDS *māstra* 'aanmerkingen maken op, vitten op, bekritisieren' (uit NL of Nederlands).
- meesterknecht** 'eerste knecht' → NEGERHOLLANDS *meesterknecht, meesterknegt*.
- meesterstuk** 'meesterwerk' → ENGELS *masterpiece* 'voornaamste werk van een kunstenaar; meesterwerk; (verouderd) uitzonderlijk kenmerk'; ENGELS † *masterstick* 'werkstuk waarmee een ambachtsman de titel van meester verwerf'; SCHOTS † *maisterstick* 'werkstuk waardoor iemand zich als meester in zijn vak doet kennen'; NEGERHOLLANDS *meesterstuk*.
- meetbrief** 'verklaring betreffende tonneninhoud en laadvermogen van een schip' → PAPIAMENTS *meetbrief*.
- meetstok** 'maatstaf, ter bepaling van lengtemaat' → NEGERHOLLANDS *meetstok*.
- meeuw** 'soort vogel' → DUIJS *Möwe* (uit NL of Nederlands); DEENS † *mæfik* 'soort vogel; scheldwoord voor een vrouw' (uit NL of Nederlands); PAPIAMENTS *meuchi* (ouder: *meeuwtsje*).
- meezwaaien** 'zwaaien met iets of iemand' → PETJOH *meezwaaien* 'meebrengen, meenemen'.
- megafon** 'versterkende geluidstrechter' → INDONESIAISCH *mégafon*.
- megaliet** 'reuzenstein' → INDONESIAISCH *mégalit*.
- megalomanie** 'grootheidswaan' → INDONESIAISCH *mégalomania*.
- megaton** 'een miljoen ton' → INDONESIAISCH *mégaton*.
- mei** 'vijfde maand' → INDONESIAISCH *Mei*; MADOEREES *mei*; MAKASSAARS *mei*; MINANGKABAUS *mai*; NIAS *mai*; SOENDANEES *mai*; SINGALEES *māyi*; NEGERHOLLANDS *maj*; PAPIAMENTS *mei*; SRANANTONGO *mèi*; SARNAMI *mai*.
- mei** 'groen loof (zo genoemd omdat bij de meivieringen veel groen loof werd gebruikt)' → ZWEEDS † *maj* 'groen loof' (uit NL of Nederlands).
- meid** 'jong meisje' → PETJOH *meid* 'inlandse vrouw uit het volk (m.n. een marktkoopvrouw); vrouwelijke bediende; meisjesachtig jongetje'; BERBICE-NEDERLANDS *meti*; SRANANTONGO *mèit* 'lillebel, buitenvrouw'.
- meikever** 'insect' → FRIES *maaikever*.
- meisje** 'vrouwelijk kind' → ENGELS *meisie* 'vrouwelijk kind, jonge vrouw' <via Afrikaans>; DUIJS *Meisje* 'Hollands meisje'; ZWEEDS † *majsa* 'jonge vrouw'; NEGERHOLLANDS *meeschi, meesche, mēnsi, minsi, menshi, meisje, meissje* 'vrouwelijk kind; prostitutee'; SKEPI-NEDERLANDS *meski*; SRANANTONGO *mèisye*.
- mek, mekkie** '(gewestelijk) loknamen voor een schaap' → MUNSEE-DELAWARE *me:me:kis* 'schaap'; UNAMI-DELAWARE *mekis* 'schapen'; MAHICAN *mamaksimsàk* 'schapen'.
- melaats** 'aan lepra lijdend' → FRIES *melaatsk*; PAPIAMENTS † *laaster, laster* 'lepra; aan lepra lijdend'.
- melancholie** 'zwartgalligheid' → JAPANS *merankorī*.
- melancholisch** 'zwaarmoedig' → INDONESIAISCH *mélankolis*; NEGERHOLLANDS *melonisch*.
- melasse** 'suikerhoudende massa' → SRANANTONGO *malasi* (uit NL of Portugees); SARAMAKKAANS *maási*.
- melden** 'bekendmaken' → ENGELS *meld* 'bij (kaart) spelen aankondigen dat men een bepaalde combinatie heeft'; NOORS *melde* 'rapporteren, aangeven, meedelen' (uit NL of Nederlands); INDONESIAISCH *mél* 'bekendmaken; illegale tolheffing op snelweg'; JAKARTAANS-MALEIS *mèl* 'zich aanmelden, rapporteren'; JAVAANS (nge)*mèl* 'zich aanmelden, rapporteren'; MENADONEES *bamèl* 'rapporteren'; PAPIAMENTS *mèldu* 'aankondigen, zich melden; aankondiging'; SRANANTONGO *mèlde* 'bekendmaken; bekendmaking'.
- mèleren** 'mengen' → NEGERHOLLANDS *melier, meleer*.
- melisse** 'plant' → JAPANS † *merissa*.
- melk** 'vloeistof uit zoogklieren' → INDONESIAISCH *mèlek*; JAVAANS *mèlek*; JAPANS † *meruki, meriki* '(moeder)melk'; MUNSEE-DELAWARE *mālák*;

- NEGERHOLLANDS *melk*, *melək*, *milək*; BERBICE-NEDERLANDS *meleke*; SRANANTONGO *melki*, *merki* (uit Nl of Engels); AUCAANS *meliki*; SARAMAKKAANS *meiki*; KARĀBISCH *meliki* (via Sranantongo); SURINAAMS-JAVAANS *mèleg*, *mèrki* '(gecondenseerde) melk'.
- melkboer** 'iemand (oorspr. boer) die melk in het klein verkoopt' → FRIES *molkboer* 'melkslijter'.
- melkbos** 'struiksoort' → ENGELS *melkbos* (via Afrikaans).
- melken** 'van melk ontlasten' → SRANANTONGO *melki*.
- melktaart** 'taartsoort' → ENGELS *melktert* 'gebak met custardvulling' (via Afrikaans).
- melktand** 'tand van kleine kinderen' → SRANANTONGO *merkitiŋi*.
- melkweg** 'sterrenstelsel' → SRANANTONGO *merkipasi*.
- melodie** 'opeenvolging van muzikale tonen in een afgeronde orde en logische ontwikkeling' → INDONESISCH *mélodi*.
- melodrama** 'toneelspel met muziek' → INDONESISCH *mélodrama*.
- meloen** 'komkommerachtige vrucht' → INDONESISCH *melon* 'komkommerachtige vrucht; (West-Java) prostituee'; SRANANTONGO *mlun*.
- membraan** 'vlies' → INDONESISCH *mémbran*.
- memo** 'korte mededeling' → INDONESISCH *mémo*.
- memoires** 'levensherinneringen' → INDONESISCH *mémoar*.
- memorie** 'beschouwing, verhandeling' → INDONESISCH *mémori* 'beschouwing, verhandeling; samenvatting van de hoofdpunten (rechtszaak)'.
- men** 'onbepaald voornaamwoord' → FRIES *men*.
- menage** 'huishouding' → INDONESISCH *menase* 'het verstrekken van maaltijden in het leger'.
- meneer** 'aanspreektitel voor een man' → INDONESISCH *menir* 'aanspreektitel voor een man; gentleman'; AMBONS-MALEIS *menér*; CHINEES-MALEIS *menèr*; JAKARTAANS-MALEIS *menir*; JAVAANS *menir*; KUPANG-MALEIS *menèr*; MENADONEES *menèr*; TERNATAANS-MALEIS *menèr*; PETJOH *m'nir*, *nir*; PAPIAMENTS *mener* 'aanspreektitel voor een man; u'; SRANANTONGO *mineri*, *mneri*; SURINAAMS-JAVAANS *menir*.
- menen** 'bedoelen, denken' → NOORS *mene*, *meine* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *mena* (uit Nl of Nederduits); FINS *meinata* (via Zweeds); NEGERHOLLANDS *meen*; PAPIAMENTS *men*, *mèn* 'bedoelen, willen zeggen, in ernst bedoelen'; SARAMAKKAANS *méni* (uit Nl of Engels).
- mengel** 'oude vochtmaat' → FRANS † *mingle* 'oude maat voor vloeistoffen, iets meer dan een liter'.
- mengelen** '(verouderd) mengen' → ? ENGELS *mingle* '(zich) (ver)mengen'; NEGERHOLLANDS *mengel* 'mengen'.
- mengelmoes** 'mengsel, allegaartje' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *mingelmoos* 'mengsel'.
- mengen** 'stoffen door elkaar brengen' → DEENS *mænge* 'bemoeien' (uit Nl of Nederduits); NOORS
- menge* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *mänga* (uit Nl of Nederduits); NEGERHOLLANDS *mengel*, *mingel* 'stoffen door elkaar brengen, vermengen'.
- menhir** 'voorhistorische zuil' → INDONESISCH *ménhir*.
- menie** 'rode verfstof' → DEENS *mønje* (uit Nl of Nederduits); NOORS *mønje* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *mönja* (uit Nl of Nederduits); FINS *mönjä* (via Zweeds); INDONESISCH *méni*; JAPANS † *meni*.
- menig** 'onbepaald voornaamwoord' → NEGERHOLLANDS *mennige*.
- menigmaal** 'menig keer, dikwijls' → NEGERHOLLANDS *mennigmaal* 'soms'.
- mening** 'opinie' → NEGERHOLLANDS *meening*.
- menist** 'doopsgezinde volgeling van Menno Simonsz' → AMERIKAANS-ENGELS *mennist*.
- mennoniet** 'doopsgezinde volgeling van Menno Simonsz' → DEENS *mennist*; FRANS *mennonite*; POOLS *menonita*, *menonicki*; LETS *menoniti*; LITOUWS *menonitai*; HONGAARS *mennoniták*; ESPERANTO *menonito* (via Frans).
- mens** 'hoogst ontwikkelde wezen' → FRANS dial. *on drole di mèn'zik*; *on loyà mèn'zik*; *on grand bèn'zik* 'zonderling individu; luihak; groot persoon'; NEGERHOLLANDS *mens*, *mens*.
- menselijk** 'menswaardig, betrekking hebbend op de mens' → NEGERHOLLANDS *menschlik*, *menslig*.
- mensleeftijd** 'de duur van een mensenleven' → FRIES *minskeleeftiid*.
- mensheid** 'de gezamenlijke mensen; (verouderd) menselijke natuur of aard' → NEGERHOLLANDS *menscheit* 'menselijke natuur of aard; de gezamenlijke mensen'.
- menslievend** 'menselijke liefde bezittend of daarvan getuigend' → FRIES *minskeleavjend*.
- menslievendheid** 'bereidwilligheid om mensen te helpen' → FRIES *minskeleavendheid*.
- menstruatie** 'maandstonden' → INDONESISCH *ménstruasi*; MENADONEES *mèns*.
- menswording** 'het ontstaan van de mens' → NEGERHOLLANDS *menschwording*.
- mentaal** 'm.b.t. de geest' → INDONESISCH *méntal* 'm.b.t. de geest; geestshouding, mentaliteit'; MENADONEES *méntal*.
- menthol** 'munt; pepermuntolie' → INDONESISCH *méntol*.
- mentor** 'leidsman' → INDONESISCH *méntor*; PAPIAMENTS *mèntòr*.
- menu** 'spijskaart' → INDONESISCH *menu*; MENADONEES *menu*.
- menuet** 'dans' → INDONESISCH *minuét* '18e-eeuwse Europese hofdans'.
- mercantilisme** '18e-eeuws staathuishoudkundig stelsel dat handel en industrie bevorderde ten koste van de landbouw' → INDONESISCH *mèrkantilisme*.
- mercatorprojectie** 'cartografische afbeelding, bedacht door de Vlaamse cartograaf Gerhard Kremer ofwel Gerardus Mercator' → ENGELS *Mercator projection*;

- DUITS *Mercatorprojektion*; DEENS *Mercatorprojektion*; NOORS *Mercatorprojeksjon*; ZWEEDS *Mercator-projektio*; FINS *Mercatorprojektio*; FRANS *projection de Mercator*; RUSSISCH *merkatorskaja projekcija*.
- meren** 'een schip vastleggen' → ENGELS *moor*; FRANS dial. *marer* 'vasthouden d.m.v. trossen; aanvaren, aankomen'.
- merendeels** 'voor het grootste deel' → ZWEEDS *merendels* 'voor het grootste deel, meestal' (uit NI of Nederduits).
- merg** 'substantie in beenderen' → PAPIAMENTS † *merg*.
- mergelen** 'met mergel vermengen, vruchtbaar maken; besmeuren' → ? FRANS dial. *marginelle* 'wanorde; losbandige vrouw; vervalste koopwaar; bezinksel van opgewarmde koffie'.
- meridiaan** 'cirkel over aardoppervlak' → INDONESISCH *méridian*.
- merk** 'teken' → FINS *merkki* 'onderscheidingsteken dat op iets is getekend' (uit NI of Duits); ESTS *märk* (uit NI of Duits); POOLS *merk* (uit NI of Duits); INDONESISCH *merek* 'handelsmerk; naamplaat; kwaliteit; goede naam; teken'; JAKARTAANS-MALEIS *mèrèk* 'naam waaronder een bepaald product op de markt gebracht wordt'; JAVAANS *mèrèk* 'naam waaronder een bepaald product op de markt gebracht wordt; merkstreep'; MADOEREES *merèk* 'merk (uit letters bestaande) bijvoorbeeld van een zakdoek, opschrift, handelsmerk, etiket'; MENADONEES *mèrèk* 'naam waaronder een bepaald product op de markt gebracht wordt'; NEGERHOLLANDS *merk*; BERBICE-NEDERLANDS *merki*; SRANANTONGO *marki* (uit NI of Engels).
- merken** 'van een teken voorzien' → NEGERHOLLANDS *merk*, *merək*; SRANANTONGO *marki* (uit NI of Engels).
- merkteken** 'onderscheidingsteken dat op iets is getekend' → NEGERHOLLANDS *merkteken*.
- merrie** 'vrouwwtjespaard' → NEGERHOLLANDS *merri*, *mèri*.
- mes** 'snijwerktuig' → FRIES *mes*, *mês*; ZOELOE *mesè* (via Afrikaans); JAVAANS *mèmès* 'zakmes'; JAPANS *mesu* 'chirurgisch mes'; KOREAANS *mesū* 'chirurgisch mes' (via Japans); LOUP *meschu* 'ijzer'; NEGERHOLLANDS *mes*; BERBICE-NEDERLANDS *mesi*; SKEPI-NEDERLANDS *mesa*.
- Mesolithicum** 'middensteentijd' → INDONESISCH *mésolitikum*.
- mess** 'officiers- en onderofficierseetzaal' → INDONESISCH *més* (uit NI of Engels); KUPANG-MALEIS *mes* 'woningcomplex'.
- messing** 'geelkoper' → ENGELS † *messing* 'koperlegering'.
- mest** 'uitwerpselen' → JAVAANS *mès* 'uitwerpselen, (kunst)mest'; PAPIAMENTS *mèst* (ouder: *mest*); SRANANTONGO *mèst*; SARNAMI *mes*; SURINAAMS-
- JAVAANS *mès*.
- mesten** 'vruchtbaar maken door bemesting' → PAPIAMENTS *mèst*.
- mesties** 'iemand van indiaanse en blanke afstamming' → SRANANTONGO *mostisi*.
- mestkoek** 'plak mest als brandstof' → ENGELS *mest-koek* (via Afrikaans).
- met** 'voorzetsel' → NEGERHOLLANDS *met*, *mi*, *mit*, *mee*; BERBICE-NEDERLANDS *mete*; SKEPI-NEDERLANDS *met*.
- metaal** 'groep elementen' → INDONESISCH *métal*; MADOEREES *metal*; SRANANTONGO *meitâl*.
- metabolisme** 'stofwisseling' → INDONESISCH *métabolisme*.
- metafoor** 'overdrachtelijke uitdrukking' → INDONESISCH *métafor*.
- metafysica** 'leer van het bovenzinnelijke' → INDONESISCH *métafisika*.
- metallografie** 'wetenschap van de opbouw van metalen; met een naald in een metalen oppervlak tekenen en een reliëf vormen' → INDONESISCH *métalografî*.
- metallurgie** 'leer van de metaalbewerking' → INDONESISCH *métalurgi*.
- metamorfose** 'gedaanteverwisseling' → INDONESISCH *métamorfosa*, *métamorfosis*, *métamorfose*.
- metastase** 'uitzaaiing' → INDONESISCH *métastasis*.
- metathesis** 'omzetting van klanken' → INDONESISCH *métatésis*.
- meteen** 'dadelijk' → FRIES *meïien*, *meïiens*; NEGERHOLLANDS *met een*.
- meten** 'een maat bepalen' → ZWEEDS *mätta* 'richten, mikken' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *meet*, *mèt*.
- mete-** 'meteorologisch' → INDONESISCH *météo*.
- metoor** 'verschijnsel in de dampkring' → INDONESISCH *météor*; PAPIAMENTS *meteor*.
- meteoriet** 'meteoorsteen' → INDONESISCH *météorit*; PAPIAMENTS *meteorit*.
- meteorologie** 'weerkunde' → INDONESISCH *météorologi*.
- meter** 'eenheid van lengte, 100 centimeter; apparaat, toestel dat meet' → INDONESISCH *méter*; BOEGINEES *mèterə* 'eenheid van lengte, 100 centimeter'; GIMÁN *meter* 'eenheid van lengte, 100 centimeter; meetinstrument'; JAKARTAANS-MALEIS *mèter* 'eenheid van lengte, 100 centimeter'; JAVAANS *mèter* 'eenheid van lengte, 100 centimeter'; KEIËES *meter* 'eenheid van lengte, 100 centimeter; meetwerktuig'; KUPANG-MALEIS *meter*; *mister* 'eenheid van lengte, 100 centimeter; iemand die meet, timmerman; liniaal'; MADOEREES *metēr* 'eenheid van lengte, 100 centimeter'; MAKASSAARS *mèteré* 'el, eenheid van lengte, 100 centimeter'; MENADONEES *méter* 'eenheid van lengte, 100 centimeter'; MUNA *mitere* 'eenheid van lengte, 100 centimeter'; JAPANS *mētoru* 'eenheid van lengte, 100 centimeter'; PAPIAMENTS *méter* 'eenheid van lengte, 100 centimeter'; SRANANTONGO

meiter 'eenheid van lengte, 100 centimeter';
AUCAAANS *meiti* 'eenheid van lengte, 100 centimeter';
SURINAAMS-JAVAANS *mèter* 'eenheid van lengte, 100 centimeter'.

meterstand 'stand van elektriciteits-, gas- of watermeter' → INDONESISCH *méterstand*.

methaan 'gas' → INDONESISCH *métan*.

methode 'vaste manier van handelen' → INDONESISCH *métode*.

methodiek 'leer der te volgen methoden' → INDONESISCH *métodik*.

methyl 'scheikundige term' → INDONESISCH *métil*.

met of zonder 'uitdrukking gebruikt m.b.t. toestemming, bijvoorbeeld suiker of melk in koffie' → INDONESISCH † *mét of zonder*.

metonymie 'stijlfiguur' → INDONESISCH *métonimi*.

metseelaar 'iemand die metselen als beroep uitoefent' → NOORD-SOTHO *meselane* (via Afrikaans); XHOSA *meslani* (via Afrikaans); ZOELOE *meselane* (via Afrikaans); NEGERHOLLANDS *metselaar*; PAPIAMENTS *mètsla, mersla, mèsla* (ouder: *meslaar, messelaar*); SRANANTONGO *mesreman* (ouder: *meslari, messelar*); SARMAKKAANS *mésema* (via Sranantongo); SARNAMI *mesremán*.

metselen 'bouwen met mortel en stenen' → DUIJS dial. *messeln, metselen*; AMBONS-MALEIS *mètsèl*; KUPANG-MALEIS *mètsèl, mèsèl* 'bouwen met mortel en stenen; metselwerk'; LETINEES *mèsla*; MENADONEES *mètsèl, mèsèl* 'bouwen met mortel en stenen; metselwerk'; SAVU *mèhè*; TERNATAANS-MALEIS *mètsèl, mèsèl* 'bouwen met mortel en stenen; metselwerk'; CREOOLS-PORTUGES (BATAVIA) *messel*; NEGERHOLLANDS *metsel*; PAPIAMENTS † *metsel, messel*; SRANANTONGO *mesre*; SARNAMI *mesre kare*; SURINAAMS-JAVAANS *mésré* (via Sranantongo).

metworst 'worst van gehakt varkensvlees' → ZWEEDS *medvurst* 'worst van gehakt varkens- of rundvlees met stukjes spek' (uit NL of Nederduits); FINS *me(e)tvursti* (via Zweeds); AMERIKAANS-ENGELS dial. *metworst*.

meubel 'stuk huisraad' → INDONESISCH *mébel*; JAVAANS *mèbel*; MADOEREES *mèbel*; SRANANTONGO *meibri*; SURINAAMS-JAVAANS *mébel*.

meubilair 'de meubels waarmee een huis is gestoffeerd' → FRIES *meubilêr*; INDONESISCH *mébelér, mobilér*.

meuk '(gewestelijk) bewaarplaats (voor appels en peren, voor geld)' → DUIJS dial. *Mudeke* 'bewaarplaats voor appels en peren'.

meuk '(gewestelijk) zacht, week' → DUIJS dial. *muke, muk, müdike, mudig, muike* 'overrijp'.

meuzelen, muizelen '(gewestelijk) peuzelen' → ENGELS dial. *meisle* 'verkwisten; knabbelen; (voedsel) in kleine stukjes breken'; FRANS dial. *mûjlé, mizeler* 'verkruiden, verbrokkelen; afbrokkelen (het plafond van een gang in een kolenmijn)'; BASKISCH *muxitu* 'knabbelen, in kleine

brokjes oppeuzelen, knagen, aangetast worden' (via Frans).

mevrouw 'aanspreektitel voor een vrouw' → FRIES *mefrou*; ENGELS *mevrouw* 'aanspreektitel voor een Zuid-Afrikaanse vrouw van Nederlandse komaf' (via Afrikaans); INDONESISCH *mevrouw* 'aanspreektitel voor een Nederlandse vrouw'; AMBONS-MALEIS *meprau, memprow*; BOEGINEES † *mempôro, mepôræ* 'vrouw van de Gouverneur'; CHINEES-MALEIS *mefrou*; JAVAANS *mepro, mipro*; KUPANG-MALEIS *mofrou*; MAKASSAARS † *memporo, meporô* 'vrouw van de Gouverneur'; MENADONEES *mofrou*; TERNATAANS-MALEIS *mofrou*; SRANANTONGO *ifrow* 'aanspreektitel voor een vrouw, jongedame'.

miauwen, mauwen 'het natuurlijke geluid van katten maken' → ENGELS † *maw*; PAPIAMENTS *miou*.

mica 'glimmer' → INDONESISCH *mika*.

Mickey Mouse 'naam van populair tekenfilmfiguurtje' → INDONESISCH *Mikimius*.

micro- 'voorvoegsel om aan te duiden dat het object uit kleine zaken bestaat' → INDONESISCH *mikro-*.

microbe 'zeer klein levend organisme' → INDONESISCH *mikrobe*.

microbiologie 'biologie der micro-organismen' → INDONESISCH *mikrobiologi*.

microfilm 'kleinbeeldfilm' → INDONESISCH *mikrofilm*.

microfoon 'geluidsversterker' → INDONESISCH *mik, mikrofoon*; MADOEREES *mikrofon* (uit NL of Engels); MENADONEES *mikrofoon*.

micron '0,000001 m' → INDONESISCH *mikron*.

micro-organisme 'microscopisch klein organisme' → INDONESISCH *mikroorganisme*.

mid- 'midden-, half-' → INDONESISCH *mit*.

middag 'midden van de dag, namiddag' → NEGERHOLLANDS *middag, meddag*; AROWAKS *méndaka* 'namiddag'.

middel 'middelste deel, bijv. van een lichaam' → RUSSISCH *mídel* 'grootste breedte van het schip'; LITOUWS *midelis* 'grootste breedte van het schip'; NEGERHOLLANDS *middel*; BERBICE-NEDERLANDS *mendle*.

middel 'hulpmiddel' → DEENS *middel* 'hulpmiddel, stof met bepaalde werking' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *medel* 'hulpmiddel, stof met bepaalde werking' (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *midlen* 'hulpmiddelen'.

middelaar 'bemiddelaar' → FRANS dial. † *madelare* 'bemiddelaar die de zaken van een erfenis doet, bewaker van met schuld bezwaarde goederen van een erfenis'; NEGERHOLLANDS *middelaar, midler*.

middelbier 'Maastrichtse slappe biersoort' → FRANS dial. *midelle bière, midèle* 'soort slap bier'.

middelertijd 'in de tussentijd, inmiddels' → DEENS *imidlertid* 'echter' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *emellertid* (uit NL of Nederduits).

middelmaat 'afmeting die het gemiddelde is' → ZWEEDS *medelmätta* (uit NL of Nederduits).

- middelmatig** 'matig, niet zo best' → DEENS *middelmådig* (uit NL of Nederduits).
- middelspant** 'spant in het midden van het schip' → LITOUWS *midelšpantas* 'grootste breedte van een schip'.
- middelstagzeil** 'zeil dat met het voorste lijk langs een stag of een daarnaast geplaatste stagzeilleider loopt' → RUSSISCH † *midel'staksel*'.
- middelstagzeilschoot** 'touwwerk waardoor een zeil vastgehouden wordt' → RUSSISCH † *midel'staksel'skot*.
- middelstagzeilval** 'touw waarmee het zeil van de middelstag wordt gehesen' → RUSSISCH † *midel'staksel'fal*.
- middelste** 'midden tussen andere dingen of mensen in' → NEGERHOLLANDS (*die*) *middelste*.
- middelvinger** 'middelste vinger' → SRANANTONGO *mindrifyinga*.
- midden** 'punt op gelijke afstand van de uitersten; in het midden; (voorzetsel) in het midden van' → NEGERHOLLANDS *midi*; *middel*, *meedel*, *medl*, *midl*, *mel* 'punt op gelijke afstand van de uitersten; in het midden' (uit NL of Engels); SRANANTONGO *mindri*; AUCAANS *mindii* 'punt op gelijke afstand van de uitersten'; SARAMAKKAANS *mindii* 'punt op gelijke afstand van de uitersten; in het midden'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *medl* 'punt op gelijke afstand van de uitersten' <via Negerhollands>.
- middenstand** 'klasse tussen arbeiders en hogere stand' → INDONESISCH *middenstand*.
- middenwaters** 'in het midden van de vaarroute' → ZWEEDS *midvattens* 'in het midden van de waterroute'; FINS *midwaterissa* <via Zweeds>.
- middernacht** 'twaalf uur 's nachts' → NEGERHOLLANDS *middernacht*, *midnat*, *medlat*, *middernagt*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *midnat* <via Negerhollands>.
- midscheeps** 'in het midden van het schip' → ENGELS *amidships*; ZWEEDS *midskepps*; FINS *midskepp* 'middendeel van het schip' <via Zweeds>.
- midscheepsman** 'iemand die op het middenschip werkt' → RUSSISCH *mičman* 'officier in de vloot' (uit NL of Engels).
- midvoor** 'middenvoor bij het voetbalspel' → PAPIAMENTS *metfor*.
- miegen** 'urineren' → DUIJS dial. *miegen* (uit NL of Nederduits).
- mienje** '(Vlaams) hoenderluis' → FRANS dial. *mignes*, *mègnes*, *mingne*; *migne*, *mine*, *mèn* 'ongedierte van gevogelte; mot'.
- mier** 'insect' → FRIES *mier*; DUIJS dial. *Miere*; AMBONS-MALEIS *mir*; KUPANG-MALEIS *mir*; BERBICE-NEDERLANDS *mira*; SKEPI-NEDERLANDS *mira*; SRANANTONGO *mira*; AROWAKS *miri*.
- miereneter** 'tandarm zoogdier' → SRANANTONGO *mirafroiti*.
- mierenfluiter** '(Surinaams-Nederlands)
- boomiereneter' → SRANANTONGO *mirafroiti* 'boomiereneter'.
- mierenhoop** 'mierenkolonie die boven de grond uitsteekt' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *ant-heap*.
- mierenhout** '(Surinaams-Nederlands) loofboomsoort en het hout daarvan, waarop vaak mieren zitten' → SARNAMI *mirá udu* 'houtsoort'.
- mierennest** 'woonplaats van mieren' → SRANANTONGO *miranesi*.
- mierenzuur** 'organisch zuur' → JAPANS *gi-san* 'organisch zuur, lett. mierenzuur'; CHINEES *yisuan*.
- mierig** '(gewestelijk) ziekelijk (van koeien), ook: vurig, nijdig' → DUIJS dial. *mierig* 'erbarmelijk, ziekelijk, armoedig, gierig'.
- mieteren** '(grof) wegwezen' → SRANANTONGO *miter*.
- mietje** 'homoseksueel' → PAPIAMENTS *michi*.
- miezelen, mozelen** 'motregen' → ENGELS *mizzle* 'motregen'; FRANS dial. *mizley* 'motregen; licht sneeuwen'; FRANS dial. *mouzinier*, *mousinèye*; *mòzine* 'motregen; licht sneeuwen'.
- migraine** 'schele hoofdpijn' → MENADONEES *migran*; PAPIAMENTS *migraine*, *migrèn*.
- migrant** 'die naar een ander land verhuist' → INDONESISCH *migran*.
- migratie** 'het zich verplaatsen' → INDONESISCH *migrasi*.
- mij** 'persoonlijk voornaamwoord' → CHINEES-MALEIS *mèy*; NEGERHOLLANDS *mi(e)* 'ik, mij, mijn'.
- mijl** 'lengtemaat' → DEENS *mil* 'oude Deense lengtemaat van 7,5 kilometer' (uit NL of Nederduits); INDONESISCH *mil*; ATJEHNEES *mèn* (uit NL of Engels); JAVAANS *emil*; SOENDANEES *èmel* 'afstandsmaat'; NEGERHOLLANDS *miel*; PAPIAMENTS † *my*.
- mijn** 'bezittelijk voornaamwoord' → CHINEES-MALEIS *mèyn*; NEGERHOLLANDS *mi*.
- mijn** 'plaats waar kolen, ertsen opgegraven worden' → ZWEEDS *min*.
- mijn** 'zeemijn, met explosieve stof gevuld drijvend voorwerp' → MAKASSAARS *meng* 'zeemijn'.
- mijn** 'afslag, plaats waar de afslag of openbare verkoping plaatsvindt (door het roepen van: mijn)' → FRANS dial. *minque* 'publieke plek voor de verkoop van vis (in België); uitroep van een handelaar die wil dat hem een partij vis wordt toegekend'.
- mijnbouw** 'het ontginnen van mijnen' → SARAMAKKAANS *membó*.
- mijn deken** '(Vlaams) aanspreekvorm van het hoofd van een buurt of gemeente' → FRANS dial. *mèn'dèk*, *mendek* 'heer, rijke man; belangrijk personage; aanmatigend persoon'.
- mijnen** 'op een openbare verkoping zich bij de afslag tot koper verklaren door het roepen van: mijn!' → JAVAANS *min*.
- mijnenthalve** 'wat mij betreft' → FRIES *minenthalven*.
- mijnheer** 'titel voor een man' → ENGELS *mynheer* 'aansprektitel voor een man; Nederlander;

Afrikaander' (via Afrikaans; DUIJS *Mijnheer* 'Nederlandse aanspreektitel; (schertsend) Nederlander'; DEENS *mijnheer, mynheer* 'titel voor een man; (schertsend) Nederlander'; NOORS *mynheer, mijnheer* 'mijn heer, heer'; FRANS dial. *minir* (on *gros mèn'hèr*; on *pôve mèn'hèr*) 'welgesteld burger (een belangrijke heer; een stakker)'; SLOVEENS *mynheer*; AMERIKAANS-ENGELS *mynheer* 'Hollander'.

mijn vriend 'aanspreekvorm' → JAKARTAANS-MALEIS *mèn prin*.

mijt 'spinnachtige' → FRANS *mite* 'mot; mijt; slaap (oogvuil)'; SRANANTONGO *miti, mitmiti*.

mijt 'muntje; iets onbeduidends, schroot' → ENGELS *mite* 'Vlaams muntje; iets kleins; kleine bijdrage; peuter'; FRANS *mitraille* 'klein muntje; schroot; ijzerwerk en kogels van gietijzer voor kanonnen'; ITALIAANS *mitraglia* 'ijzeren kogels' (via Frans); PORTUGEEES *metralha* 'ijzeren kogels, stukken ijzer of aardewerk, waarmee holle projectielen worden geladen' (via Frans); ESPERANTO *mitrajlo* 'ijzerwerk en kogels van gietijzer voor kanonnen' (via Frans).

mijzelf 'versterkte vorm van het persoonlijk voornaamwoord: mij' → NEGERHOLLANDS *misel, mie self, mie selv* 'versterkte vorm van het persoonlijk voornaamwoord: mij, ook: ikzelf'.

mik 'gaffel, gaffelvormige steunbalk' → ENGELS *meck* 'gaffelvormige stutpaal voor een harpoen'; SCHOTS † *mik* 'wig om een kanon te richten'; DUIJS dial. *Micke* 'gaffel'; DEENS *mikke* 'gaffel' (uit NL of Nederduits); RUSSISCH *mik* 'handgreep van de scheepspomp'.

mik 'brood' → DUIJS dial. *Micke* 'broodje, kadetje'.

mikken 'richten' → FRANS dial. *miquer, miguer, miguai* 'richten op; loeren op, met de ogen knippen'; MENADONEES *mèk* 'richten, aandachtig bekijken'; PAPIAMENTS *mek*.

mikmak 'tommel' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *mikmak* 'door elkaar'.

militair 'soldaat; m.b.t. het krijgswezen' → INDONESISCH *militér* 'm.b.t. het krijgswezen'; MADOEREES *militer, maliter* 'soldaat'; SURINAAMS-JAVAANS *militèr* 'm.b.t. het krijgswezen'.

militant 'strijdlustig' → INDONESISCH *militan*.

militie 'krijgsmacht gelicht uit de bevolking' → INDONESISCH *milisi* 'krijgsmacht gelicht uit de bevolking; militair; krijg dien st'.

miljard 'telwoord' → INDONESISCH *milyar*; MADOEREES *milyar*.

miljoen 'telwoord' → INDONESISCH *miliun, milyun*; ATJEHNEES *meuliön*; JAVAANS *milyun*; KUPANG-MALEIS *maliung*; MADOEREES *milyun*; NIAS *maliu, miliu*; SOENDANEES *maliyun*; NEGERHOLLANDS *millioon*; SRANANTONGO *melyun*; SARNAMI *melyun*; SURINAAMS-JAVAANS *milyun*.

miljonair 'iemand die een of meer miljoenen bezit' → INDONESISCH *milionér, milyunér*; MENADONEES *milionèr*.

milli- 'voorvoegsel ter aanduiding van een duizendste deel' → INDONESISCH *mili-*; SURINAAMS-JAVAANS *mili* 'millimeter'.

milligram '0,001 gram' → BOEGINEES *milligærâmæ*; MAKASSAARS *milligarâma*; JAPANS *mirurigaramu*.

millimeter '0,001 meter' → SHONA *mirimita* (via Afrikaans); BOEGINEES *millimèteræ*; JAVAANS *mili*; MAKASSAARS *millimèteré* '0,001 meter; streep'.

milord '(Indisch-Nederlands) vierwielig rijtuig' → JAVAANS *mélor* 'rijtuig'; MADOEREES *melor* 'rijtuig' (uit NL of Engels).

milt 'hom van vis' → ENGELS *milt*.

milter '(verouderd) mannelijke haring; hom' → ENGELS *milter* 'mannelijke vis; hom'.

miltziekte 'ziekte van de milt' → ENGELS *miltsiekte* 'miltvuur' (via Afrikaans).

mimiek 'kunst om door gebaren uitdrukkingen weer te geven' → INDONESISCH *mimik*.

min 'zoogster' → ENGELS *minikin* 'koosnaam voor een vrouw (verouderd); kleine onbeduidende vrouw'; NEGERHOLLANDS *minnetje* 'zoogster, pleegmoeder'; PAPIAMENTS *menchi* (ouder: *minnetsje, míntsje*); SRANANTONGO *mena*.

min 'verminderd met' → PAPIAMENTS *men*.

minaret 'toren van een moskee' → PAPIAMENTS *minarèt*.

minder 'kleiner' → INDONESISCH *minder* 'inferieur'; JAVAANS dial. *méndher*; NEGERHOLLANDS *minder*.

minderen 'verminderen' → SRANANTONGO *mender, mendri* (ouder: *mindri*).

minderheid 'kleine groep tegenover meerderheid' → FRIES *minderheid*.

minderheidsnota 'door de minderheid ingediende nota' → INDONESISCH *minderhéitsnota* 'nota van de kleinste van twee groepen'.

minderung 'vermindering, aftrek' → INDONESISCH *minderung, mindring* 'iets tegen krediet verkopen'; JAVAANS *mèndring, mindring* 'op afbetaling'; MAKASSAARS *mindereng* 'afbetaling'; SOENDANEES *mindring* 'korting, afbetaling'.

minderwaardig 'inferieur' → NEGERHOLLANDS *minder waerdig*.

Minelli 'de naam van de rector van de Erasmusschool in Rotterdam, Jan Minelli (1625-1683), die als eerste uitgaven maakte van woordelijke vertalingen van klassieken' → DUIJS † *ad modum Minelli* 'naam voor uitgaven van Griekse en Latijnse klassieken die door woordelijke vertaling van de tekst de denktraagheid van de lezende bevorderen en als ezelsbrug dienen'.

mineraal 'bestanddeel van de aardkorst' → INDONESISCH *mineral*.

mineralogie 'leer der mineralen' → INDONESISCH *mineralogi*.

mineur 'somber, gedeprimeerd; kleinertertstoonsoort' → INDONESISCH *mineur*.

mini(-) 'klein, kort' → INDONESISCH *mini* 'klein'; MENADONEES *mini* 'klein (bijv. van voertuigen), kort (kleding)'.

32. De verbreiding van het woord *konijn*.

Het Nederlands heeft al in de dertiende eeuw het woord *konijn* ontleend aan het Frans: de konijnenjacht was een geliefde sport onder de Franse en de Nederlandse adel. Dankzij de vooraanstaande positie van de Vlaamse adel in de middeleeuwen zijn diverse Franse termen via het Nederlands in het Duits terechtgekomen, en een daarvan is *konijn*. Via het Nederlands of Nederduits is het woord doorgeleend aan de Noord-Germaanse talen. En verder is bekend dat op de VOC-schepen konijnen werden meegenomen als voedsel en om ze uit te zetten in de nieuwe gebieden. Zowel in Indonesië als in Suriname en de Nederlandse Antillen is het woord *konijn* dan ook overgenomen: in Suriname wordt er de 'goudhaas' mee aangeduid. In deze gebieden is het woord telkens in de verkleinvorm *konijntje* overgenomen. Het woord *konijn* is zelfs, dankzij de handel die de VOC in de zeventiende eeuw dreef met Noord-Afrika, bekend geraakt in het Tamazight van Noord-Marokko, waarin slechts heel weinig Nederlandse leenwoorden voorkomen (zie Tamazight in 2.4). De Nederlanders zetten namelijk konijnen uit op eilandjes voor de kust van Zuid-Marokko, om bij terugkeer op konijnenjacht te kunnen gaan.

miniatuur 'kleine geschilderde illustratie' → INDONESISCH *miniatur*.
miniem 'zeer klein, gering' → INDONESISCH *minim* 'zeer klein, gering; marginaal'.
minimaal 'uiterst klein' → INDONESISCH *minimal* 'uiterst klein, gering'.
minimum 'kleinste waarde' → INDONESISCH *minimum*.
minirok 'kort rokje' → INDONESISCH *minirok*; PAPIAMENTS *miniròk*.
minister 'eerste staatsdienaar' → INDONESISCH *minister*; ? JAPANS dial. † *menoshita*; PAPIAMENTS *minister*; SRANANTONGO *ministri*; SARAMAKKAANS *minisítì*.
ministeriaal 'gezegd van groepen die zekere diensten jegens een heer moesten bewijzen' → NEGERHOLLANDS *ministerial*.
ministeriabel 'geschikt om minister te worden' → PAPIAMENTS *ministeriabel*.
ministerie 'departement van bestuur' → SRANANTONGO *ministri* (uit NI of Engels).
minnaar 'man die met iemand een intieme, m.n. een seksuele relatie heeft' → FRIES *minnaar*.
minnelijk 'niet samengaand met dwang, in der minne plaatshebbend' → NOORS *minnelig* 'in der minne plaatshebbend' (uit NI of Nederduits).
minoriteit 'minderheid' → INDONESISCH *minoritas*, *minoritét*.
minst 'kleinste' → NEGERHOLLANDS *mindest(e)*.
minus 'min, verminderd met' → INDONESISCH *minus* 'min, verminderd met; in armoede verkeren door voedselgebrek'.
minuut '60e deel van een uur' → INDONESISCH *menit*, *minit*; AMBONS-MALEIS *menit*; ATJEHNEES *minèt*; BOEGINEES *monòwi*; GIMÁN *minít*; IBAN *minít* (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *menit*; JAVAANS *menit*, *menut*; KEIËES *minut*; MADOEREES *mènnèt*; ? MAKASSAARS *monòwi*, *moní*, *maní*; MENADONEES *menit*; MINANGKABAUS *minik*; MUNA *meniti*; NIAS *miniti*; SOENDANEES *minut*; SINGALEES *minittu-va*, *minittu-va* (uit NI of Portugees); NEGERHOLLANDS *minuut*; PAPIAMENTS *minit*, *minüt* (ouder: *minuut*); SRANANTONGO *minut*; SURINAAMS-JAVAANS *menit*.
minuut 'eerste beknopt schriftelijk ontwerp' → INDONESISCH *minit* 'origineel document'.
minzaam 'beminnelijk' → FRIES *minsum*.
mirre 'welriekende gomhars' → JAVAANS *mur*; NEGERHOLLANDS *myrrha*.
mis 'rooms-katholieke kerkdienst' → INDONESISCH *Misa*; CHINEES-MALEIS *mis*; KEIËES *mis*; MENADONEES *misa* (uit NI of Portugees).
mis 'niet raak' → FRANS dial. *fé misse* ('in sport) nul slagen hebben'.
mis- 'voorvoegsel met de betekenis: verkeerd' → FRANS *mé-*, *més-* 'pejoratief voorvoegsel'.
miscalculatie 'onjuiste berekening' → INDONESISCH *miskalkulasi*.

misdadiger 'crimineel' → DEENS *misdaeder* (uit NI of Nederduits); NOORS *misdeder* (uit NI of Nederduits).
misdelen 'onrechtvaardig verdelen' → ENGELS *misdeal* '(verouderd) onrechtvaardig verdelen; onbehoorlijk handelen; (kaartspel) fout delen'.
miserabel 'ellendig' → NEGERHOLLANDS *miserabel* 'op een ellendige wijze'.
mishagen 'niet aanstaan, misnoegen wekken' → DEENS *mishage* 'niet aanstaan' (uit NI of Nederduits); NOORS *mishage* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *misshaga* 'niet aanstaan' (uit NI of Nederduits).
mishagen 'ongenoeven' → DEENS *mishag* (uit NI of Nederduits); NOORS *mishag* (uit NI of Nederduits).
mishandelen 'slecht behandelen, letsel toebrengen' → NOORS *mishandle* (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *meshandel*; SURINAAMS-JAVAANS *misandel* 'via Sranantongo'.
mishandeling 'vergrijp, misdrijf' → NEGERHOLLANDS *mishandling*.
miskraam 'ontijdige bevalling' → INDONESISCH *miskram*; AMBONS-MALEIS *miskrām*; CHINEES-MALEIS *mèskram*; KUPANG-MALEIS *miskram*; MENADONEES *miskram*, *mès*; TERNATAANS-MALEIS *miskram*; NEGERHOLLANDS *meskrām*; PAPIAMENTS *meskram*.
mislopen 'ongunstig, verkeerd lopen' → NEGERHOLLANDS *loop mis*.
mislukt 'niet gelukt; slecht gemaakt; zonder succes zijn' → INDONESISCH *misluk*.
mispad 'verkeerde weg' → NEGERHOLLANDS *mispad*.
mispel 'vrucht; (Surinaams-Nederlands) boom en vrucht daarvan die lijkt op die van de Europese mispel' → ENGELS *mesple* '(vrucht van de) kauwgomboom Sapotilla, lijkend op Europese mispel'; PAPIAMENTS *mespel*, *mespu* (ouder: *mispel*) 'vrucht (Achras sapota), lijkend op Europese mispel'; SRANANTONGO *mispu* 'vrucht (lijkend op de Europese mispel)'; PARAMAKAANS *mesupu* 'boom en vrucht daarvan die lijkt op die van de Europese mispel' 'via Sranantongo'; CARIBISCH-ENGELS *mesple*, *mespel* '(vrucht van de) kauwgomboom Sapotilla, lijkend op Europese mispel'.
misplaatst 'verkeerd, slecht geplaatst, niet op zijn plaats' → FRIES *mispleatst*.
mis poes 'uitroep bij missen, sliep uit' → SRANANTONGO *mawpusi*.
misschien 'wellicht' → FRIES *miskien*; DUTS dial. *misschien*, *maschyn*; DEENS *måske* (uit NI of Nederduits); ? ZWEEDS *kanske* (uit NI of Nederduits); PETJOH *miskien*, *mesgien*; JAVINDO *meschien*; BERBICE-NEDERLANDS *miskin*.
misselijk 'onpasselijk' → PAPIAMENTS † *misselyk*.
missen 'niet treffen, niet hebben, ontberen' → NEGERHOLLANDS *mis* 'ontberen, gebrek hebben'; BERBICE-NEDERLANDS *mesi* 'ontberen'; SRANANTONGO *misi* 'niet lukken, falen'.
missie 'zending' → FRIES *missy*; INDONESISCH *misi* 'rooms-katholieke zending; zending van personen

- met een bijzonder doel'; MENADONEES *misi* 'zending (van het katholieke geloof)'; SINGALEES *misama, mīsama* (uit NI of Portugees); NEGERHOLLANDS *mission* (uit NI of Duits).
- missionaris** 'rooms-katholieke zendeling' → INDONESISCH *misionaris*; NEGERHOLLANDS *missionneers*.
- mist** 'verdichting van waterdamp' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *mist*; DUIJS *Mist* 'nevel, heilig weer'; ZWEEDS *mist* 'lichte nevel' (uit NI of Engels).
- mister** 'mijnheer' → KUPANG-MALEIS *mister* 'mijnheer, mevrouw; volwassen blanke'.
- miszaken** '(verouderd) verloochenen' → ENGELS † *missake* 'verloochenen'.
- mitrailleur** 'snelvuurwapen' → FRIES *mitrailleur*; INDONESISCH *mitraliur, mitraliyur*; JAKARTAANS-MALEIS *mateliur*.
- mits** 'onderschikkend voegwoord' → SRANANTONGO *mits*.
- Mobilette** 'merknaam van een bromfiets (Kapteyn-Mobilette)' → INDONESISCH † *mobilét* 'bromfiets'.
- mobilisatie** 'het mobiliseren' → INDONESISCH *mobilisasi*.
- mobiliseren** 'troepen in het veld brengen' → INDONESISCH (*me*)*mobilisir*.
- mobilitéit** 'beweeglijkheid' → INDONESISCH *mobilitas, mobilitét*.
- modaliteit** 'wijze van zijn' → INDONESISCH *modalitas, modalitét*.
- modden, moddelen** '(gewestelijk) in of met modder werken; kladden, morsen, smeren; in iets wroeten' → ENGELS *muddle* '(verouderd) (zich) wentelen in modder; aanmodderen; verwarren; verknoeien'.
- modder, modde** 'mengsel van aarde en water' → ENGELS *mud*; DUIJS *Moder* (uit NI of Nederduits); DEENS *mudder* (uit NI of Nederduits); NOORS *mudder* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *mudder* (uit NI of Nederduits); ESTS *muda* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *moder*.
- modderen** '(met modder) knoeien' → FRANS dial. *madrouyi* 'kladschilderen, bekladden; vermengen (van kleuren)'.
- modderig** 'met modder bedekt of vermengd' → NEGERHOLLANDS *moderig*.
- modderschouw** 'platboomd vaarttuig' → AMERIKAANS-ENGELS *mud-scow*.
- mode** 'trend' → INDONESISCH *mode* 'trend, stijl'; AMBONS-MALEIS *modo*; JAVAANS *mod(oné)* 'in de mode, gewoonte'; KUPANG-MALEIS *modo*; MENADONEES *modo*; TERNATAANS-MALEIS *modo*; SRANANTONGO *modo*; SARNAMI *modo*.
- model** 'voorbeeld' → INDONESISCH *modél* 'voorbeeld; voorstelling van iets op kleine schaal; vorm van een auto; stijl, mode; in stijl zijn'; AMBONS-MALEIS *modèl*; BOEGINEES *modèlé*; JAKARTAANS-MALEIS *modèl*; JAVAANS *modèl* 'voorbeeld; fatsoen; (nieuwe) mode; eigenaardige manier van doen'; KUPANG-MALEIS *modèl*; MADOEREES *modhel, model*; MAKASSAARS *môdelé*; MENADONEES *modèl*; SOENDANEES *model*; TERNATAANS-MALEIS *modèl*; NEGERHOLLANDS *modell*; SRANANTONGO *muderi* 'iemand die mode toont'; SURINAAMS-JAVAANS *modhèl, modhèlan, modho*.
- moderaat** 'gematigd' → INDONESISCH *moderat*.
- moderatie** 'matiging' → INDONESISCH *moderasi*.
- moderator** 'leider van gesprek of nieuwsgroep' → INDONESISCH *moderator*.
- modereren** 'regelen, besturen' → NEGERHOLLANDS *modereer* 'matigen'.
- modern** 'tot de nieuwere tijd behorend' → INDONESISCH *modèren* 'tot de nieuwere tijd behorend, up-to-date'; JAKARTAANS-MALEIS *môdèren, modèren* 'het nieuwste'; MAKASSAARS *môdereng* 'tot de nieuwe tijd behorend'; MENADONEES *modèren*; MINANGKABAUS *moderen*; PAPIAMENTS † *modern*.
- modernisatie** 'het moderniseren' → INDONESISCH *modèrnisasi*.
- modeshow** 'het vertonen van de nieuwste mode door mannequins' → PAPIAMENTS *modesho, modeshow*.
- modificatie** 'detailverandering' → INDONESISCH *modifikasi*.
- modiste** 'modeontwerpster; naaister' → INDONESISCH *modiste* 'kleermaakster'; MENADONEES *modèste* 'kleermaker (dameskleding)'.
- modulatie** 'stembuiging, overgang van de ene toonsoort in de andere' → INDONESISCH *modulasi*.
- module** 'bepaalde hoeveelheid of maat' → INDONESISCH *modul*.
- moduleren** 'voordragen, van toonsoort veranderen, draaggolven van radiozenders veranderen' → INDONESISCH (*me*)*modulir*.
- moe** 'vermoed' → NEGERHOLLANDS *moe, mu* 'vermoed; moe worden'.
- moed** 'flinkheid' → NEGERHOLLANDS *mud*.
- moeder** 'vrouw met kinderen' → MENADONEES *mur* (*ngana pe mur!*) 'scheldwoord: je moeder!'; NEGERHOLLANDS *muder, moeder*; SKEPI-NEDERLANDS *modə*; SRANANTONGO *mudru* 'hoofd van zaag- en dansgezelschap; (verouderd) moeder'.
- moederkajje** 'plantennaam' → ENGELS *moederkappie* 'orchideeëensoort' (via Afrikaans).
- moederlijf** 'lichaam van de moeder' → NEGERHOLLANDS *muder lif*.
- moedertaal** 'de taal waarin iemand het spreken heeft geleerd' → NEGERHOLLANDS *muder taal*.
- moedervlek** 'huidvlek waarmee men geboren is' → JAPANS *bohan* 'huidvlek waarmee men geboren is, lett. moedervlek'.
- moederzielalleen** 'helemaal alleen' → FRIES *moederlik allinne*.
- moei** 'tante' → AMBONS-MALEIS *mui* 'moei (vrouwtje)'; KUPANG-MALEIS *mui*; MENADONEES *mui*; TERNATAANS-MALEIS *mui*; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *mooy*; NEGERHOLLANDS *mō, muj*; SRANANTONGO *mui* 'bejaarde vrouw'.

moelijk 'aanleiding gevend tot moeite' → PETJOH *moel'k*, *moelek*, *muulek*, *moewilek*; JAVINDO *muulek*; NEGERHOLLANDS *moeilik*, *mujlig*; BERBICE-NEDERLANDS *moljiki*; SRANANTONGO *muilek* 'aanleiding gevend tot moeite; lastig vallen'; AUCAANS *moeliki*; SURINAAMS-JAVAANS *muleg* 'aanleiding gevend tot moeite; lastig vallen' <via Sranantongo>.

moelijkheid 'probleem' → NEGERHOLLANDS *moeilikheit*; SRANANTONGO *muilekhèit*.

moeite 'last' → NOORS *møye* 'inspanning' (uit Nl of Nederduits); NEGERHOLLANDS *moeite*, *moeijten* 'grote inspanning'; SRANANTONGO *muiti*.

moeke 'vleinaam voor moeder' → FRIES *moeke*.

moelje '(verouderd) havenhoofd' → ZWEEDS *molj* 'golfbreker, pier'; FINS *möljä* 'havenhoofd' <via Zweeds>.

moer 'bevestiging voor schroef' → INDONESISCH *mur*; GIMÁN *mur*; JAKARTAANS-MALEIS *mur* 'schroef, spoeldraad'; JAVAANS *emur*, *mur*; KUPANG-MALEIS *mur*; MENADONEES *mur*; JAPANS † *mōru*; PAPIAMENTS *mur* (ouder: *moer*); SRANANTONGO *muru*; SURINAAMS-JAVAANS *mur*.

moer 'veen' → FRANS dial. *moere* 'droogmakerij, polder (in Vlaanderen)'.
moer 'bezinksel' → MENADONEES *mur* 'bezinksel van palmwijn dat gebruikt wordt als gist'; PAPIAMENTS † *moer*.

moer 'baarmoeder' → SRANANTONGO *muru*.

moeras 'drassig land' → FRIES *moeras*; ENGELS *morass* 'drassig land; gedoorn d hoornblad (Brits-Indië)'; DUIITS *Morast*; DEENS *morads* <via Nederduits>; NOORS *morass* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *moras* (uit Nl of Nederduits); FRANS dial. *marasse*, *maras*, *mar(r)ache*, *morasse* 'drassig land; modderpoel'.

moerbe 'vrucht' → NOORS *morber* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *mullbär* (uit Nl of Nederduits); INDONESISCH *murbéi*, *murbai*; MENADONEES *murbei*.

moermeester '(verouderd) opzichter over de veenderij' → FRANS dial. † *mourmaistre* 'degene die belast is met het toezicht op de veenderij en de dijken'.

moerskont 'als verwensing; achterwerk van je moeder' → PAPIAMENTS *bai den bo murskont* 'loop naar de bliksem'.

moes 'brij' → ENGELS † *moose* 'dikke soep; stoofpot van groente'; DEENS *mos* (uit Nl of Nederduits); NOORS *mos* 'gerecht van fijngehakke groente of tot brij gekookte vruchten' (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *mos* (uit Nl of Nederduits); FINS *muusi* <via Zweeds>; ESTS *moos* 'brij, jam' (uit Nl of Nederduits).

moesje '(kindertaal) moedertje' → MENADONEES *mus* 'moeder'.

moespot 'pot om groente in te koken' → FRANS dial. † *mosquin* '(koperen) ketel waarin men groente kookt'.

moesson 'periodieke wind; jaargetijde waarin deze

wind waait' → ENGELS *monsoon* 'periodieke wind; regenseizoen'; DEENS *mousson* (uit Nl of Engels); INDONESISCH *muson* 'periodieke wind'.

moestuin 'tuin bestemd voor de verbouw van groenten' → FRIES *moestûn*.

moeten 'verplicht zijn, behoren' → ZWEEDS *måste* 'gedwongen zijn' (uit Nl of Nederduits); NEGERHOLLANDS *moet*, *moe*, *mo*, *mut*; BERBICE-NEDERLANDS *mu*, *muti*; SRANANTONGO *mu*.

mof 'losse mouw; ring tot verbreding van pijpen' → ENGELS *muff* 'handwarmer; kuifje op vogelkop; vrouwelijke geslachtsorganen (slang); prostituee (slang); koppelstuk'; DUIITS *Muff* 'handwarmer van bont'; DUIITS *Muffe* 'buisverbindings- of aanzetstuk'; DEENS *muffedise* 'polsmofje' <via Engels>; NOORS *muffe* 'handwarmer van bont; koppelstuk' (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *muffe* 'handwarmer van bont' (uit Nl of Nederduits); POOLS *mufa* 'ring tot verbreding van pijpen' (uit Nl of Duits); HONGAARS *muff* 'losse mouw' <via Duits>; ESPERANTO *mufo* 'handwarmer van bont; buisverbinding' <via Duits>.

mof 'Duitsers' → FRIES *mof*; ENGELS † *Muff* 'scheldnaam, in het bijzonder voor Duitsers en Zwitsers'.

moffelen '(gewestelijk) kauwen, knabbelen; smullen' → FRANS *mafflu* 'met dikke wangen'; FRANS *galimafrée* 'ragoût van restjes vlees; overvloedig en niet zo lekker gerecht'.

moge 'ik hoop dat, hopelijk, moge het zijn' → INDONESISCH *moga*.

mogelijk 'kunnende gebeuren' → DEENS *mulig* (uit Nl of Nederduits); NOORS *mulig* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *möjlig* (uit Nl of Nederduits); NEGERHOLLANDS *mogelik*, *mooglik*, *mooglig*.

mogelijkheid 'het mogelijk zijn, wijze waarop iets mogelijk is' → NEGERHOLLANDS *mogelikheit*.

mogen 'vrijheid hebben te, vermogen' → PAPIAMENTS *tin mag di*, *mag* 'vermogen'; SRANANTONGO *mag* 'vermogen; bevallen'.

moi '(Gronings) begroeting' → ? DEENS dial. *mojn* 'begroeting'.

moiré, **moor** 'gevlamde stof' → JAPANS *mōru* 'naam voor een soort dik geweven stof met verhoogde figuren; kant, galon'.

mok 'grote drinkbeker' → DUIITS *Muck*; FRANS *moque* '(maat)beker'; BASKISCH *moka* 'blikken kan van ongeveer een liter' <via Frans>; INDONESISCH *muk* 'kroes'; JAKARTAANS-MALEIS *muk* 'groot glazen blik'; KUPANG-MALEIS *mok* 'kroes, kommetje'; MENADONEES *mok*; MUNA *moo* 'kroes'; BERBICE-NEDERLANDS *moku*; SKEPI-NEDERLANDS *mok*; SRANANTONGO *moko*.

mok 'koekje; (bij timmerlieden) half rond blokje' → FRANS dial. *moke*, *mpk* 'zeer harde peperkoek, gesneden in de vorm van een bitterkoekje'; FRANS *moque* 'jufferblok (scheepvaart)'.
mok 'huidziekte bij paarden' → ? ZWEEDS *mugg* (uit

- Nl of Nederduits).
- moker** 'breekhamer' → DUIJS dial. *Möker*; DEENS *mukkert* 'soort grote hamer; harde slagen; briefje van tien kronen; dikke man'; ZWEEDS *måkare* 'soort grote hamer'; FINS *moukari* «via Zweeds»; MUNSEE-DELAWARE *mó:kál*; UNAMI-DELAWARE *mó:kál*; SKEPI-NEDERLANDS *moker*; PAPIAMENTS *mòkel, mòklo* (Ar.); *mukel* (ouder: *moker*); SRANANTONGO *mokro*; AROWAKS *mokoro* 'vuist'; SARNAMI *mokro*.
- mokeren** 'hard slaan' → SKEPI-NEDERLANDS *mókær*; AROWAKS *mokoroda*.
- mokka** 'beste kwaliteit koffie' → INDONESISCH *moka*; MENADONEES *moka* 'bepaald gebakje met mokksmaak en laagjes gevuld met gelei'.
- mokkel** 'dik kind, mollige vrouw' → DUIJS dial. *Muggel* 'klein kind, nest, loeder, serpent'; DEENS *mokke* 'chagrijnige vrouw' (uit Nl of Nederduits).
- mokken** 'pruilen' → DEENS *mukke* (uit Nl of Nederduits); NOORS *mukke* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *mucka* (uit Nl of Nederduits); FRANS dial. *mouk'ter*.
- mole** 'insectenetend zoogdier' → ENGELS *mole*; DUIJS dial. *Moll, Molle, Mull*; FRANS *mulot* 'bosmuis'.
- molasse** 'zandsteen' → INDONESISCH *melas*; NEGERHOLLANDS *malassie*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *malasi* «via Negerhollands».
- molecule** 'kleinste deel met alle chemische eigenschappen' → INDONESISCH *molekul*.
- molen** 'werktuig tot fijnmalen van m.n. graan' → ZWEEDS *mölla* (uit Nl of Nederduits); FINS *mylly* «via Zweeds»; INDONESISCH *molen* 'cementmolen'; KUPANG-MALEIS *mol* '(werktuig tot) fijnmalen van graan'; SINGALEES *mōla*; NEGERHOLLANDS *mola, moela, mula, mulā* 'werktuig tot fijnmalen van m.n. graan; malen; molenaar'; BERBICE-NEDERLANDS *molo*; AROWAKS *molo*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *mola* «via Negerhollands»; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *mula*.
- molenaar** 'exploitant van een molen; naam voor verschillende dieren' → ? ENGELS *miller* 'exploitant van een molen; nachtvindersoorten; freesmachine'; FRANS dial. *meulenard* 'vissoort waarop men vist in Duinkerken'.
- molensteen** 'maalsteen, vlakke steen in molen waartussen graan fijngewreven wordt' → NEGERHOLLANDS *molasteen*.
- molesteren** 'overlast aandoen' → FRIES *molestearje*; SRANANTONGO *molesteri*.
- mollen** 'doden' → SRANANTONGO *mol*.
- mollig** 'zacht, rond' → INDONESISCH *molig*; BALINEES *moleh*.
- mollusk** 'weekdier' → INDONESISCH *moluska*.
- molmuus** 'knaagdier' → DUIJS dial. *Mollmuus*.
- mom, mumme** '(gewestelijk) soort bier, in Brunswijk gebrouwen' → FRANS † *mon/mom de Brunswic, mum, mom; mumme* 'soort bier, in Brunswijk gebrouwen'.
- moment** 'ogenblik' → INDONESISCH *momén* 'ogenblik; ter plekke een snelheidsbekeuring uitschrijven'; SRANANTONGO *momenti* (uit Nl of Engels).
- moment, op een gegeven** – 'op een bepaald ogenblik' → SPAANS *en un momento dado* 'op een bepaald ogenblik (bekend dankzij Johan Cruijff)'.
- mommekans** '(verouderd) dobbelspel; dans, pretmakerij' → ENGELS *mumchance* '(verouderd) dobbelspel; (verouderd) maskerade; pantomimespeler'; SCHOTS † *mum(s)chance* 'maskerade'.
- mompen** '(verouderd) bedriegen, bedotten' → ENGELS dial. *mump* 'bedriegen; bedelen, parasiteren'.
- monarchie** 'keizerrijk, koninkrijk' → INDONESISCH *monarki*.
- mond** 'holte achter de lippen' → JAVINDO *mon*; NEGERHOLLANDS *mond, mon, mun, mont* 'holte achter de lippen, bek, snuit'; SKEPI-NEDERLANDS *mont*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *mon, mout* «via Negerhollands».
- mondeling** 'niet schriftelijk' → FRIES *múnling*; DEENS *mundtlig* (uit Nl of Nederduits); NOORS *muntlig* (uit Nl of Nederduits); NEGERHOLLANDS *mondlik*.
- mondharmonica** 'muziekinstrument, door blazen en zuigen bespeeld' → FRIES *montharmonika*; SRANANTONGO *montarmonika*.
- mondiaal** 'wereldwijd' → INDONESISCH *mondial*.
- mondig** 'niet meer onder voogd, zelfstandig kunvende beslissen' → DEENS *myndig* 'niet meer onder voogd, gezagwekkend' (uit Nl of Nederduits); NOORS *myndig* 'zelfstandig kunvende beslissen, meerderjarig' (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *myndig* 'meerderjarig' (uit Nl of Nederduits); PAPIAMENTS † *mòndu* (ouder: *mondig*).
- mondpijn** 'pijn in de mond' → FRIES *mùlpine*.
- Mondriaankleuren** 'kleurgebruik van de Nederlandse kunstschilder Piet Mondriaan' → ENGELS *Mondrian colours*; DUIJS *Mondrian-Farben*; DEENS *mondrianfarver*; FRANS *couleurs à la Mondrian*.
- mondstuk** 'deel van voorwerp dat men in de mond houdt' → FRIES *montstik*; ? MADOEREES *mostek* 'sigarenpijp'.
- mondvol** 'hap of slok, de mond vol hebben' → NEGERHOLLANDS *mondjevol*.
- monitor** 'beeldscherm' → INDONESISCH *monitor* (uit Nl of Engels).
- monkelen** 'meesmuilen' → DUIJS *munkeln* 'fluisteren, smoezelen'.
- monnik** 'kloosterling' → DEENS *munk* 'kloosterling; (vogel) zwartkop' (uit Nl of Nederduits); ESTS *munk* (uit Nl of Nederduits).
- monoftong** 'enkele klinker' → INDONESISCH *monoftong*.
- monogamie** 'enkelvoudige echt' → INDONESISCH *monogami*.
- monografie** 'verhandeling over een enkel deel van de

wetenschap' → INDONESISCH *monografi*.
monogram 'figuur van dooreengevlochten (begin) letters' → INDONESISCH *monogram*.
monoliet 'bouwdeel uit één stuk steen' → INDONESISCH *monolit*.
monoloog 'alleenspraak' → INDONESISCH *monolog*.
monopolie 'alleenrecht tot verkoop' → INDONESISCH *monopoli*.
monopoliseren 'tot een monopolie maken' → INDONESISCH *monopolisir*.
monopsonie 'waarvoor slechts één koper in de markt is' → INDONESISCH *monopsoni*.
monotheïsme 'geloof in één god' → INDONESISCH *monotéisme*.
monotoon 'eentonig' → INDONESISCH *monoton*.
monoxide 'verbinding met één atoom zuurstof per molecule' → INDONESISCH *monoksida*.
monseigneur 'titel van hoge rooms-katholieke geestelijken' → INDONESISCH *monsinyur*.
monster 'proefstuk, voorbeeld' → DEENS *mønster* 'voorbeeld, patroon' (uit NI of Nederduits); NOORS *mønster* 'voorbeeld, patroon'; ZWEEDS *mønster* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *monster*, *moster*; JAVAANS *mostor*; PAPIAMENTS *mønster* (ouder: *monster*) 'proefwaar'.
monster 'gedrocht' → INDONESISCH *monster*; NEGERHOLLANDS *monsta*; PAPIAMENTS *mønster* (ouder: *monster*) (uit NI of Engels).
monsteren 'keuren; zich voor één reis tot de zeedienst verbinden' → DEENS *mønstre* 'keuren; verzamelen; van een patroon voorzien; zich voor één reis tot de zeedienst verbinden' (uit NI of Nederduits); NOORS *mønstre* 'keuren; verzamelen; zich voor één reis tot de zeedienst verbinden' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *mønstra* 'zich voor één reis tot de zeedienst verbinden'; FINS † *mynsträtä* 'zich voor één reis tot de zeedienst verbinden' <via Zweeds>.
montage 'het monteren' → INDONESISCH *montase*.
montering 'bevestiging; (militair) het uitrusten met kleding, uitrusting' → INDONESISCH *montering* 'kraag en opslagen van een andere kleur op een uniform'; ? INDONESISCH *mentéring* 'nieuwe kleding, uniform van de zaak; netjes gekleed'; BOEGINEES *montèrèng* 'bevestiging'; JAVAANS *mentéring*, *mentèrèng*, *montering*, *monterèng* 'bevestiging'; MADOEREES *mantereng* 'bevestiging'; MAKASSAARS *montèrèng* 'bevestiging'; SOENDANEES *montereng* 'bevestiging; militaire kleding; kostuum, livrei; titel van de commandant der upacara'.
monteur 'vakman die machines herstelt' → INDONESISCH *montir* 'vakman die machines herstelt; reparaties uitvoeren'; JAKARTAANS-MALEIS *montir*, *muntir*; MAKASSAARS *möntirí*; MENADONEES *montiur*; SRANANTONGO *monteur*; AUCAANS *monteli*; SURINAAMS-JAVAANS *montir* <via Srnanantongo>.
montuur 'inlijsting van een bril' → INDONESISCH *montur*.

monument 'gedenkteken' → INDONESISCH *monumén*; PAPIAMENTS † *monument*.
monumentaal 'indrukwekkend, weids' → INDONESISCH *monumental*.
mooi 'fraai, bevallig; gunstig (van weer)' → FRIES *moai* 'fraai, bevallig'; VASTELANDS-NOORD-FRIES *mooi* 'fraai, bevallig'; SCHOTS † *moy* 'stemmig; gemaakt; stijf; gedwee'; DUTS dial. *moi*, *mooi* 'fraai'; DEENS † *moj* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *moj* 'weinig kracht hebbend m.b.t. wind; (verouderd, over personen) rustig zijn' (uit NI of Nederduits); MENADONEES *moi* 'fraai, bevallig'; NEGERHOLLANDS *mooi*, *mōi*, *mui*, *mooj* 'fraai, bevallig'; BERBICE-NEDERLANDS *moi* 'fraai, bevallig'; SKEPI-NEDERLANDS *moi* 'fraai, bevallig'; SRANANTONGO *moimoi* 'opschik, versiering'; SRANANTONGO *moi* 'aardig, bevallig, fraai'; AUCAANS *moi* 'fraai, bevallig'; SARMAKKAANS *moi* 'zacht'; SARNAMI *moi* 'fraai, bevallig'.
mooierdje 'mooi meisje' → DEENS *mogert*, *møjert* 'slordige of onzedelijke vrouw'.
mooi zo 'net goed!' → SRANANTONGO *moiso*.
moor 'bewoner van Mauritanië, neger; donker paard; oude muntnaam' → ENGELS † *morkin* 'muntnaam'; FRANS dial. † *morquin*, *mourequin* 'donker paard; kleine munt'; INDONESISCH *Mur* 'mohammedaan van Noord-Afrika en Spanje'; NEGERHOLLANDS *Moor* 'bewoner van Mauritanië, neger'.
moord 'doodslag met voorbedachten rade' → NEGERHOLLANDS *moord*, *mord*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *moro* <via Negerhollands>.
moordenaar 'die een moord begaat' → NEGERHOLLANDS *moordenaar*.
moordenaarshol 'moordhol, afgrijselijke verblijfplaats waar leven en eer in gevaar zijn' → NEGERHOLLANDS *moordnar-hol*.
moorkop 'gebakje' → INDONESISCH *moorkop*.
moot 'schijf, afgesneden stuk' → FRIES *moat*; MENADONEES *mot* 'in stukken verdelen'; PAPIAMENTS *mochi*.
mop 'grap' → MENADONEES *mop*.
mop 'dekzwabber' → PAPIAMENTS *mòp* 'dweil; dweilen'.
mop 'groot stuk, brok' → DUTS *Moppe* 'oorvijs'.
mop 'gebakken steen' → DEENS *moppe*.
mopje 'grapje; liedje' → ENGELS *moppie* 'straatdeuntje van de Kaap-Maleiers' <via Afrikaans>.
mopperen 'brommen' → JAVAANS *moper* 'brommen, klagen'; PETJOH *mopperen* 'tegensputteren, binnensmonds verwensingen uiten'.
mops 'hondensoort' → DUTS *Mops* 'hondensoort; klein en dik persoon'; DEENS *mops* (uit NI of Duits); DEENS *moppe*; NOORS *mops* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *mops* (uit NI of Duits); FINS *mopsi* <via Zweeds>; ITALIAANS *mops* <via Duits>; ROEMEENS *cîine mops*; TSJECHISCH *mops* <via Duits>; POOLS *mops*; KROATISCH *mops* <via Duits>; MACEDONISCH *mops* <via Duits>; SERVISCH *mops* <via Duits>;

- SLOVEENS *mops* <via Duits>; RUSSISCH *móps*;
BULGAARS *mops* <via Duits>; OEKRAÏENS *móps* <via
Russisch>; WIT-RUSSISCH *mops* <via Russisch>; AZERI
mops <via Russisch>; LITOUWS *mopsas* <via Duits>;
ESPERANTO *mopso* <via Russisch>; SRANANTONGO
mopidagu.
- moraal** 'heersende zeden, zedenleer' →
INDONESISCH *moral*.
- moralisatie** 'zedenkundige beschouwing' →
INDONESISCH *moralisasi*.
- morbus** 'de ziekte (eufemistisch voor allerlei dodelijke
ziektes)' → MADOEREES *morbis* 'cholera'.
- moreel** 'zedelijk' → INDONESISCH *moril*.
- Morenland** '(in Oude Testament) Ethiopië' →
NEGERHOLLANDS *moerenland*.
- morfeem** 'betekenseenheid' →
INDONESISCH *morfém*.
- morfine** 'bedwelmend middel' → INDONESISCH
morfine, *morpine*; JAPANS *moruhine*.
- morfologie** 'vormleer' → INDONESISCH *morfologi*.
- morgen** 'ochtend' → FRANS dial. *morguennée*;
AMBONS-MALEIS *morgòn*, *morgen* 'goedemorgen!';
KUPANG-MALEIS *morgòn* 'goedemorgen!';
MENADONEES *morgòn* 'goedemorgen!';
TERNATAANS-MALEIS *morgòn* 'goedemorgen!';
CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *morgen*;
NEGERHOLLANDS *morg*; BERBICE-NEDERLANDS
moroko 'ochtend; goedemorgen!'; SKEPI-
NEDERLANDS *murg*, *mag* 'ochtend; goedemorgen!';
SRANANTONGO *morgu* 'goedemorgen!'; AROWAKS
moroko 'goedemorgen!'
- morgen** 'de dag na vandaag' → NEGERHOLLANDS
morg, *morək*, *moruk*, *morgen*; CREOOLS-ENGELS
(MAAGDENEILANDEN) † *morek* <via Negerhollands>.
- morgen** 'landmaat' → FRIES *moargen* 'oude landmaat';
ENGELS *morgen*; AMERIKAANS-ENGELS *morgen*.
- morgenavond** 'de avond van morgen' →
NEGERHOLLANDS *morg tavont*.
- morgenmiddag** 'morgen in de middag' →
NEGERHOLLANDS *morg middag*.
- morgenmis** 'ochtendmis' → FRANS dial.
† *morghemesse*.
- morgenster** 'planeet Venus wanneer zij
voor zonsopgang nog aan de hemel is' →
NEGERHOLLANDS *morgster*.
- morgenstond** 'de vroege ochtenduren' →
SURINAAMS-JAVAANS (*m*)*Brokoston(g)*, *Margosetum*
'plaatsnaam'.
- morgenvroeg** 'morgen in de vroege ochtend' →
NEGERHOLLANDS *morg vruvrue*.
- moriaan** 'zwarte, moor' → DEENS *morian* (uit NI
of Nederduits); NOORS *morian*, *mor* (uit NI of
Nederduits); ZWEEDS *morian* (uit NI of Nederduits);
FINS *murjaani* <via Zweeds>; FRANS dial.
mouriâne, *môriâne*.
- morsen** 'knoeien' → KUPANG-MALEIS *mors*;
MENADONEES *mors*; NEGERHOLLANDS *morsch*, *mos*,
mors 'knoeien, bevuilen'; PAPIAMENTS *mòrs* (ouder:
- mors*); SRANANTONGO *morsu* 'knoeien; (geld)
erdoorjagen'.
- morsig** 'vies' → SRANANTONGO *morsu* 'vies; stront';
SARNAMI *morsu* 'vies, smerig, vuil'; SURINAAMS-
JAVAANS *morsu* 'vies, onhygiënisch, onzindelijk,
slordig' <via Sranantongo>.
- mortaliteit** 'sterftcijfer' → INDONESISCH *mortalité*.
- mortel** 'metselspecie' → DUIJS dial. *Mörtel* 'kleine,
gemetselde (dorps)dijk'; INDONESISCH *mortél*;
NEGERHOLLANDS *mortel* 'kalk'.
- mortier** 'vuurmond met zeer korte loop' → DEENS
mortér (uit NI of Nederduits); NOORS *mortier*
(uit NI of Nederduits); RUSSISCH † *mortira*
'mortiergeschut, kanon of bomketel'; OEKRAÏENS
† *mortira* <via Russisch>; AZERI *mortira* <via
Russisch>; LETS *mortira* 'mortiergeschut of kanon';
INDONESISCH *mortir*; JAKARTAANS-MALEIS *murtir*;
MINANGKABAUS *mortir*; JAPANS † *moruchiru*.
- mortier** 'vijzel' → DEENS *morter* 'vijzel om iets in fijn
te stampen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS
monti; SRANANTONGO *montiri*; CREOOLS-ENGELS
(MAAGDENEILANDEN) † *monti* <via Negerhollands>.
- morzelen** 'iets of iemand vernietigen, verpletteren'
→ NEGERHOLLANDS *mors*, *morsch kabaa*
'vermorzelen'.
- mos** 'plantjes' → FRANS *mousse* 'mos; belletjes in het
water; bubbeltjes in drankjes'; FRANS dial. † *moste*
'drassig terrein, terrein bedekt met mos'.
- mos** '(Bargoens) vrouw' → FRANS dial. *mozète*,
mozette 'vrouwelijk geslachtsdeel'.
- moskee** 'islamitisch bedehuis' → PAPIAMENTS
moskei, *moské*.
- Moskovisch** 'uit Moskou' → JAPANS † *mosukobia*,
musukobiya, *musukobea* 'Moskovia: een
soort gekreukeld leer, geïmporteerd door de
Nederlanders'.
- moskuil** '(scheepsbouw) houten hamer waarmee
het mos geplet wordt op de plaats waar men dit
aanbrengt' → RUSSISCH † *múškel*'.
- moslim** 'aanhanger van de islam' → SARNAMI *muslim*.
- mossel** 'weekdier' → FRIES *mossel*; ENGELS *mussel*;
ZWEEDS *mossel* (uit NI of Nederduits); ESPERANTO
muslo <via Engels>; NEGERHOLLANDS *mošel* 'oester'.
- most** 'nog niet gegist druivensap' → DEENS *most* 'sap'
(uit NI of Nederduits).
- mosterd** 'kruiderij van gemalen mosterdzaad'
→ INDONESISCH *mostar*, *moster*; AMBONS-
MALEIS *mostòr*; JAVAANS *mostardi*, *moster*;
KUPANG-MALEIS *mostòr*; MADOEREES *mostêr*;
MENADONEES *mostòr*; TERNATAANS-MALEIS *mostòr*;
NEGERHOLLANDS *mostert*, *muster* (uit NI of Engels);
PAPIAMENTS *mòster*, *mòstert* (ouder: *moster*);
SRANANTONGO *mostert*.
- mosterdzaad** 'de kleine zaden van de gele en de
bruine mosterd' → NEGERHOLLANDS *mostert-saad*,
moster saed.
- mot** 'insect' → DUIJS *Motte* (uit NI of Nederduits);
FRANS dial. *mote*; MENADONEES *mot*;

- NEGERHOLLANDS *mot*; PAPIAMENTS † *mot*; SRANANTONGO *moto*.
- mot** '(gewestelijk) zeug; lichte vrouw' → SRANANTONGO *motjo* 'lichte vrouw'.
- motie** 'uitspraak in een vergadering' → FRIES *moasje*; INDONESISCH *mosi*; JAVAANS *musi*.
- motief** 'beweegreden; onderwerp van kunstwerk of muziek; patroon' → INDONESISCH *motif*, *motip*; MENADONEES *motif* 'patroon'.
- motivatie** 'het met redenen omkleden' → INDONESISCH *motivasi*.
- motor** 'machine die beweegkracht levert, stuwende kracht' → INDONESISCH *motor*; (Bahasa Prokem) *tomor* 'machine; motorfiets; scooter; auto; bewegende kracht achter iets'; AMBONS-MALEIS *motor* 'motor(boot)'; ATJEHNEES *mòtò* 'machine die beweegkracht levert; auto; motorfiets'; BALINEES *montor* 'machine die beweegkracht levert; motorfiets; bus'; GIMÁN *motor* '(buitenboord) motor; boot met buitenboordmotor'; IBAN *mutu* 'machine die beweegkracht levert' (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *montor*, *mostor*, *motor* 'machine die beweegkracht levert, stuwende kracht; motorfiets'; JAVAANS *montor* 'machine die kracht levert; auto'; MADOEREES *montor*, *motor* 'auto'; MENADONEES *motor* 'motorfiets'; MINANGKABAUS *motor* 'machine die kracht levert; auto'; MUNA *motoro* 'motorfiets'; SRANANTONGO *motro*; AUCAANS *moentoloe*; SARNAMI *motar* 'motorfiets'; SURINAAMS-JAVAANS *montor* 'machine die kracht levert; auto'.
- motorboot** 'vaartuig dat wordt voortbewogen door een motor' → INDONESISCH *motorbot*.
- motorfiets** 'tweewielig motorvoertuig' → INDONESISCH *motorpit*; MENADONEES *motor fits*.
- motorisatie** 'het motoriseren' → INDONESISCH *motorisasi*.
- motorkap** 'kap, omhulsel van een motor' → INDONESISCH *motorkap*.
- motto** 'zinspreuk' → INDONESISCH *moto*.
- mousseline** 'los gewezen stof' → AMBONS-MALEIS *musling*; JAVAANS *muslim*, *muslin*; KUPANG-MALEIS *musling*; MADOEREES *mosslim*; MENADONEES *musling*; TERNATAANS-MALEIS *musling*.
- mout** 'ontkiemd graan voor bier' → FRIES *mout*.
- mouteren** '(verouderd) murw worden, week maken' → FRANS dial. *moutri*, *mutri*; *muterner* 'leer verwarmen om het vlees er van af te halen; schimmelen, bederven door te veel vocht'.
- mouw** 'armbekleedsel' → FRIES *mouke*; DUTS *Maue* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *mou*; SRANANTONGO *mow*.
- mouwen maken** '(verouderd) een grimas trekken, iemand voor gek zetten' → ENGELS *mow* 'grimas; scherts, grap (verouderd)'; SCHOTS *mows*, *mow*; *mou* 'spottende grijns; scherts, iets om te lachen'; FRANS *moue* 'grimas door de lippen te tuiten'.
- mozaïek** 'inlegwerk' → INDONESISCH *mosaik*.
- Mozes** 'eigennaam' → KUPANG-MALEIS *Mo'e*; NEGERHOLLANDS *Moses*.
- mud** 'inhoudsmaat, vat met die inhoudsmaat' → ENGELS † *mud* 'Hollandse inhoudsmaat'; ENGELS *muid* 'inhoudsmaat' ‹via Afrikaans>; FRANS dial. † *modekin* 'maat voor tarwe'; FRANS dial. † *muderon* 'soort vat om water te dragen'.
- muf** 'onfris' → PAPIAMENTS *muf* (ouder: *muf*); SRANANTONGO *mëf*.
- mug** 'insect' → FRANS † *mugote*.
- muil** 'pantoffel' → NEGERHOLLANDS *milen*, *myel*.
- muilezel** 'kruising van een paardenhengst en een ezelin' → NEGERHOLLANDS *moelabeest*.
- muilkorf** 'ijzeren of leren toestel om de muil van een dier, m.n. van een hond, gelegd om het bijten te beletten' → FRIES *mûlkoer*.
- muilsteek** '(scheepvaart) bepaald soort knoop' → RUSSISCH † *mul'k*.
- muisc** 'knaagdier' → NEGERHOLLANDS *mischi*, *miši*, *muši*; SRANANTONGO *moismois*; SARNAMI *mus*.
- muishond** 'wezel' → ENGELS *muishond* 'gestreepte bunzing' ‹via Afrikaans>; ENGELS † *mouse-hunt* 'wezel; meerkat (Zuid-Afrika)'.
muiscjes 'gesuikerde anijszaadjes' → INDONESISCH *mésyès* 'hagelslag; gesuikerde anijszaadjes'; JAVAANS *mésès* 'gesuikerde anijszaadjes; (chocolade)hagelslag'.
- muiscvogel** 'Afrikaanse vogel' → ENGELS *muiscvoël* ‹via Afrikaans>.
- muisc** 'oproer maken' → DEENS *mytte* (uit NI of Duits); FRANS dial. *muterner* 'mopperen, knorren, brommen'.
- muiscerij** 'oproer' → DEENS *mytter* 'oproer binnen het leger, in een gevangenis of op een schip' (uit NI of Duits); NOORS *mytter*; ZWEEDS *myteri* (uit NI of Nederduits).
- muiscmaker** 'oproerkraaier' → FRANS *micmac* 'intrige; verwarrende situatie'.
- muiscelaar, moezelaar** '(verouderd) doedelzak' → ENGELS *muselar* 'Vlaams virginiaal'.
- muiscing** 'bindsel van kabelgaren' → RUSSISCH *músing* 'ringvormige omwikkeling van een stag of een kabelring (scheepstouw)'.
- mul** 'meekrap die verkregen is door het afschrappen van de wortels' → ENGELS *mull* 'inferieure kwaliteit meekrap'.
- mullo** 'schooltype, meer uitgebreid lager onderwijs' → INDONESISCH *MULO* 'lagerschoolsysteem voor Nederlandse en inheemse kinderen in de koloniale tijd'; JAVAANS *milo* 'lagerschoolsysteem voor Nederlandse en inheemse kinderen in de koloniale tijd'; SRANANTONGO *mulo* 'schooltype'; SURINAAMS-JAVAANS *Milo* 'schooltype' ‹via Sranantongo>.
- multimiljonair** 'iemand die vele miljoenen bezit' → INDONESISCH *multimilyunér*.
- multinational** 'international bestuurd bedrijf' → INDONESISCH *multinasional*.
- multiplex** 'plaatmateriaal uit meerdere lagen' → INDONESISCH *multipléks*.

- multiraciaal** 'uit twee of meerdere rassen bestaand' → INDONESISCH *multirasial*.
- mummelen** 'onduidelijk spreken' → ENGELS *mumble*; ZWEEDS *mumla* (uit NI of Nederduits).
- mummie** 'gebalsemd lijk' → INDONESISCH *mumi*.
- munitie** 'schietvoorraad' → INDONESISCH *munisi*; PETJOH *menutie*, *minutie*; SINGALEES *mūnissama* (uit NI of Portugees).
- munt** 'geldstuk' → DEENS *mønt* (uit NI of Nederduits); NOORS *mynt* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *mynt* (uit NI of Nederduits); ESTS *münt* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *mynt*.
- munt** 'plantengeslacht' → DEENS *mynte* (uit NI of Nederduits); NOORS *mynte* (uit NI of Nederduits); SINGALEES *mīñci*; NEGERHOLLANDS *mīnt*.
- munten** 'doelen op' → DEENS *mønte*.
- muntjak** 'herkauwer' → ENGELS *muntjac* 'hert'.
- muntwater** 'naar perpermint smakend water' → SRANANTONGO *mentwatra*.
- murkelen** '(verouderd) mompelen, prevelen' → FRANS dial. *mourkiné* 'mompelen, prevelen'.
- murmelen** 'binnensmonds zeggen, mompelen' → NEGERHOLLANDS *murm*.
- murmureren** 'morren' → NEGERHOLLANDS *murmureer*.
- murw** 'zacht' → FRIES *morf*, *murf* 'week, zacht'; FRANS dial. *morbement* 'slap, verwijfd (in morele zin)'.
mus 'zangvogel' → ENGELS *mossie* 'Kaaapse mus' <via Afrikaans>; PAPIAMENTS *mús*.
- museum** 'tentoonstellingsgebouw' → INDONESISCH *muséum*, *musium*; BOEGINEES *muséung*; JAKARTAANS-MALEIS *musium*; MADOEREES *musiyum*; SRANANTONGO *miseiem* (uit NI of Engels).
- musico** '(verouderd) publieke gelegenheid waar muziek gemaakt wordt' → FRANS *musico* 'taverne waar men muziek maakt'.
- musicoloog** 'muziekwetenschapper' → INDONESISCH *musikolog*.
- musicus** 'toonkunstenaar' → INDONESISCH *musikus*, *musisi* 'iemand die muziek maakt'.
- musket** 'ouderwets geweer' → JAVAANS *masketi*.
- musketon** 'ouderwets wapen, zwaarder dan musket' → BOEGINEES *sikætong*; MAKASSAARS *sikâtong*, *masakâtong*, *musukâtong*.
- musket** 'insect' → POOLS *moskit* <via Russisch>; RUSSISCH *muškit*, *moskit*; OEKRAÏENS *moskit* <via Russisch>; NEGERHOLLANDS *moeskit*, *moskite*, *muskit*, *moskit*; BERBICE-NEDERLANDS *maskiti*; SRANANTONGO *maskita*; SARNAMI *maskitá*; SURINAAMS-JAVAANS *maskitah* <via Sranantongo>; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *muskit*.
- muskus** 'sterk riekende stof van mannelijke muskusdieren' → JAPANS † *musuku*.
- mutant** 'door mutatie ontstaan individu' → INDONESISCH *mutan*.
- mutatie** 'verandering' → INDONESISCH *mutasi* 'verandering, overplaatsing (naar andere post)'.
muts 'hoofddekseel' → ENGELS *mutch* 'slaapmuts;
- hoofddekseel voor vrouwen en kinderen'; SCHOTS *mutch*, *much* 'kap of muts (van mannen en vrouwen); oude vrouw'; ZWEEDS *mössa* (uit NI of Nederduits); FINS *myssy* <via Zweeds>; ESTS *müts* (uit NI of Duits); FRANS dial. *moutche* 'nachtmuts van een man of vrouw'; AMERIKAANS-ENGELS dial. *mutch* 'hoofddekseel voor vrouwen'; PAPIAMENTS *müts*; SRANANTONGO *musu* 'hoofddekseel; condoom'; SARAMAKKAANS *músu*.
- mutsaard** 'takkenbos' → FRANS dial. *moussars* (mv.); *moussâde* 'takjes van de berk; takkenbos bij bakkers'.
- mutsje** 'oude vochtmaat' → ENGELS *mutchkin* 'oude inhoudsmaat'; SCHOTS *mutchkin*, *muchkin*, *muchin*; *muschkin*, *musken*, *mutchin*, *mu(t)chskin*, *mutskin* 'inhoudsmaat; houder van deze maat'; FRANS dial. † *musequin* 'oude drankmaat van circa een halve liter'; FRANS dial. *on bê moutche* 'groot bedrag'; AMERIKAANS-ENGELS † *muchie*; PAPIAMENTS *mushi* 'oude vochtmaat (0,3 l)'.
muur 'metselwerk' → ESTS *müür* (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *muur*.
- muur** 'plant' → FRANS *mouron* 'plant, rode bastaardmuur'.
- muurplaat** 'plaat op de buitenmuren, als onderlaag voor de dakconstructie' → PAPIAMENTS *mipla*.
- muzelman** 'moslim' → SARNAMI *musalmán* 'mohammedaan'.
- muziek** 'toonkunst' → INDONESISCH *musik*; (Bahasa Prokem) *mokus* 'westerse muziek'; AMBONS-MALEIS *moesik*; ATJEHNEES *meuseb*, *muséb* 'toonkunst; blaasinstrument'; JAVAANS *mungsig*, *musig*, *musik* 'Europese muziek; blaasorkest; strijkorkest'; KUPANG-MALEIS *musik* '(Europese) muziek'; MADOEREES *musik*; MAKASSAARS *musí* '(schuif)trompet; orkestje met blaasinstrumenten'; MINANGKABAU *musik*; SOENDANEES *musik* 'Europese muziek; speeldoos'; PAPIAMENTS *muzik* (ouder: *muzyk*); SURINAAMS-JAVAANS *musig*.
- muzikant** 'muziekbeoefenaar' → ZOELOE *masikandi* <via Afrikaans>; INDONESISCH *musikan* 'muziekbeoefenaar; muziekmaken'; JAVAANS *musikan* 'beoefenaar van Europese muziek'; PAPIAMENTS † *muziekant*.
- mycologie** 'kennis van zwammen' → INDONESISCH *mikologi*.
- myoom** 'gezwel van spierweefsel' → INDONESISCH *mioma*.
- myriameter** '10.000 meter' → MAKASSAARS *miriyaméteré*.
- mysterie** 'geheim' → INDONESISCH *mistéri*.
- mysterieus** 'geheimzinnig' → INDONESISCH *mistérius*.
- mystiek** 'geheimzinnig' → INDONESISCH *mistik* 'geheimzinnigheid; systeem om loterijwinnaars te voorspellen'.
- mythe** 'wereldbeschouwelijke overlevering, fabel' → INDONESISCH *mitos* 'fabel'.
- mythologie** 'geheel van mythen van een volk' → INDONESISCH *mitologi*.

N

na 'voorzetsel' → NEGERHOLLANDS *na, a*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *na* 'voorzetsel (op, in, naar)' (via Negerhollands).

naad 'voeg, verbinding, plaats waar aaneengrenzende zaken bijeenkomen' → DEENS *nåd* 'voeg in een zeil, voeg in een scheepsplank' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *nåt* 'voeg' (uit NI of Nederduits); FINS *nootti* 'voegnaden tussen de dekplanken en in de wanden van het schip' (via Zweeds); FRANS dial. *naye; nâye; naïe* 'grens; nauw bospad, grens van het omhakken van een bos; lijn die de delen van het bos verdeelt'; AMBONS-MALEIS *nat* 'voeg'; MENADONEES *nat* 'tussenruimte'; PAPIAMENTS *nachi* (ouder: *naadsje*) 'voeg'.

naaf 'middenstuk van wiel waardoor de as gaat; (verouderd) scharnier waarop een deur draait' → FRIES *naaf* 'middenstuk van wiel waardoor de as gaat'; FRANS dial. *desnafié, dèsnafyí* 'defect (slot, horloge), slordig, in lompen gehuld (lett.: ontnaafd, zonder naaf)'; INDONESIAISCH *naf, nap* 'middenstuk van wiel waardoor de as gaat'.

naaien 'met naald en draad maken' → DEENS *naje* '(scheepvaart) bevestigen, verbinden'; NOORS *naie* 'vlug vasthechten of vastsjorren'; NOORS *neie* 'tijdelijk vastmaken'; ZWEEDS *naja* 'vastmaken met garen of dun metaaldraad'; NEGERHOLLANDS *naai, naej, nâi*; SRANANTONGO *nai*; SARAMAKKAANS *nâi*.

naaien 'geslachtsgemeenschap hebben' → SRANANTONGO *nai*.

naaïster 'vrouw die als beroep naait' → CHINEES-MALEIS *nayster*; SRANANTONGO *naïster*.

naaitouw 'slaglijn; touw waarmee een boot op het dek bevestigd wordt' → RUSSISCH *najtóv*; BULGAARS *najtov* (via Russisch); OEKRAÏENS *najtóv* (via Russisch).

naaizijde 'zijde om mee te naaien' → NEGERHOLLANDS *naej-sie*.

naakt 'bloot' → NEGERHOLLANDS *nakket, naket, naakt, naekt*.

naald 'dunne stift om te naaien' → NOORD-SOTHO *nalete* (via Afrikaans); XHOSA *nalithi* (via Afrikaans); ZOELOE *nalithi* (via Afrikaans); ZUID-SOTHO *nale* (via Afrikaans); NEGERHOLLANDS *nāl, naël, naeld*; BERBICE-NEDERLANDS *nali*; POLYNESISCH *narita*.

naam 'woord waarmee iemand of iets wordt aangeduid' → INDONESIAISCH *nama*; (Bahasa Prokem) *nokam*; KUPANG-MALEIS *nama* 'woord waarmee iemand of iets wordt aangeduid; reputatie'; NEGERHOLLANDS *naam, nām* 'woord waarmee iemand of iets wordt aangeduid; heten'; BERBICE-NEDERLANDS *nam*; SARNAME *nām*.

naambord 'naamplaat(je)' → INDONESIAISCH *nambor*.

naamwoord 'woord dat een persoon of zaak

noemt' → JAPANS *meishi* 'zelfstandig naamwoord, lett. naamwoord'; CHINEES *mingci* 'zelfstandig naamwoord' (via Japans); KOREAANS *myôngsa* 'zelfstandig naamwoord' (via Japans).

naar 'in de richting van' → INDONESIAISCH *naar*;

PETJOH *naar*; JAVINDO *naar*; CREOOLS-PORTUGEESE (MALAKKA) *na*; NEGERHOLLANDS *na*; PAPIAMENTS *na*; ? SRANANTONGO *na*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *na* (via Negerhollands).

naar binnen 'bijwoord van plaats; aanduiding van het verplaatsen naar een ruimte' → NEGERHOLLANDS *nabinne, nabinn, nabin, nabenne, na binne, abini, nabini, nabinisi*, ouder: *na (da) binne*.

naar boven 'omhoog' → PETJOH *naar boven gaan* 'verkoeling zoeken in de bergen (voor weekend, vakantie of ziekteherstel)'; NEGERHOLLANDS *nabovo, abobo, nabobo*, ouder: *na (da) bobo* 'omhoog (gaan); daarboven, boven(op)'.

naar buiten 'niet binnen, uit' → NEGERHOLLANDS *nabutte, nabutti, abidi, abiti, abit, nabitisi, nabitti*, ouder: *na (da) bittie* 'niet binnen, uit; zich verplaatsen naar een open ruimte'.

naargelang 'in verhouding tot, in evenredigheid met' → FRIES *neigelang*.

naar omlaag 'naar beneden' → NEGERHOLLANDS *na molee, amolē* 'naar beneden gaan'.

naar onder 'naar beneden, omlaag' → NEGERHOLLANDS *na onder, naundu* 'naar beneden gaan, omlaag gaan'; SRANANTONGO *na ondro*.

naar voren 'voorwaarts' → NEGERHOLLANDS *na voorn, na voor, na vooren, afo, afor, nafo*, ouder: *navoor, navoorn, navooren* 'vooraan, vooruit'.

naast 'dichtstbij zijnde' → NEGERHOLLANDS *naaste*.

naaste 'medemens' → NEGERHOLLANDS *naeste*.

nabij 'voorzetsel: dicht bij' → NEGERHOLLANDS *nabi*.

nabijheid 'het nabij zijn, directe omgeving' → NEGERHOLLANDS *nabiheit*.

nacht 'de tijd als de zon onder is' →

NEGERHOLLANDS *nacht, nagt* 'de tijd als de zon onder is, het donker'.

nachtblind 's nachts niet ziend' → JAPANS *yamō* 's

nachts niet ziend, lett. nachtblind'; CHINEES *yemang*.

nachtegaal 'zangvogel' → FRIES *nachtegaal*; ZWEEDS *näktergal* (uit NI of Nederduits).

nachtglas 'zandloper gebruikt op schepen om 's nachts de tijd te meten' → ZWEEDS † *nakterglas* (uit NI of Nederduits).

nachthuis(je) 'standaard of kastje waarin het scheepskompas is geplaatst en waarin een lamp is aangebracht' → NOORS *natthus* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *nakterhus* (uit NI of Nederduits); FINS *nahterhuusi* (via Zweeds); POOLS *naktuz*; RUSSISCH *naktóuz*; OEKRAÏENS *naktóuz* (via Russisch); LETS *naktous*; LITOUWS *naktouzas*.

nachtmaal 'avondmaal, m.n. in de protestantse kerk' → ENGELS *nagmaal* 'avondmaal in de protestantse kerk' (via Afrikaans); NEGERHOLLANDS *nachtmaal, nagtmael* 'avondeten'; PAPIAMENTS *nagmal*

- ‘avondmaal in de protestantse kerk’.
- nachtmerrie** ‘angstige droom’ → PAPIAMENTS *nagmèri, nakmèri*.
- nachtwacht** ‘het waken, wacht houden bij nacht, t.w. als een bepaalde dienst’ → NEGERHOLLANDS *nagt-wagt*.
- nademaal** ‘(verouderd) omdat’ → NEGERHOLLANDS *nademael* ‘omdat’.
- nader** ‘dichtbij’ → NEGERHOLLANDS *nader*.
- naderen** ‘dichterbij komen’ → FRIES *naderje*.
- naderhand** ‘ondertussen’ → DEENS *efterhånden* (uit NI of Duits).
- nafta** ‘petroleum’ → INDONESISCH *nafta*; JAPANS † *nafuta, naputa*.
- nagaan** ‘nalopen; inspecteren’ → FRIES *neigean*.
- nagant(revolver)** ‘bepaald type revolver van de Belgische fabrikant Léo Nagant’ → POOLS *nagant*; RUSSISCH *nagán*; OEKRAÏENS *nagán* ‘via Russisch’; WIT-RUSSISCH *nagán*; AZERI *nagan* ‘via Russisch’; LITOUWS *naganas*.
- nageboorte** ‘placenta’ → FRIES *neigeboarte*.
- nagedachtenis** ‘het voortleven van iemand in de gedachten van anderen’ → FRIES *neigedachtenis*.
- nagel** ‘hoorn op laatste voet- en handkootjes’ → NEGERHOLLANDS *nagal*; BERBICE-NEDERLANDS *nanngli*; SRANANTONGO *nangra*; AUCAANS *nanгаа*.
- nagel** ‘spijker’ → FINS *naakelit* (mv.) ‘houten pinnen (scheepsterm)’ (uit NI of Nederlands); ESTS *nael*; FRANS *noble* ‘stop om het gat in een sloep te dichten; gat in de sloep’; POOLS *nagiel*; RUSSISCH *nágel* ‘houten pin, i.h.b. bij de scheepsbouw’; OEKRAÏENS *nágel* ‘houten pin, i.h.b. bij de scheepsbouw’ ‘via Russisch’; AZERI *nagel* ‘houten pin’ ‘via Russisch’; LITOUWS *nagla* (uit NI of Duits); SOENDANEES *nagēl* ‘spijker; drevel’; SRANANTONGO *nagri, nangra*; SARNAMI *nakkhun*.
- nagel, nageltje** ‘specerij, kruidnagel’ → ZWEEDS *nejlika* ‘kruidnagel’ (uit NI of Nederlands); FINS *neilikka* ‘via Zweeds’.
- nagelbloem** ‘anjer, zo genoemd vanwege de kruidnagelachtige geur’ → ZWEEDS *nejlika* ‘anjer’ (uit NI of Nederlands).
- nagelen** ‘spijkeren’ → SRANANTONGO *nagri*.
- naïef** ‘argeloos, onnozel’ → INDONESISCH *naif*.
- nakaarten** ‘terugkomen op een zaak die reeds haar beslag heeft gekregen’ → FRIES *neikaarte*.
- nakoming** ‘het nakomen of nagekomen-worden’ → FRIES *neikoming*.
- nalatenschap** ‘erfenisboedel’ → FRIES *neilittenskip*.
- naloop** ‘(in de suikerraffinaderij) laatste, zuiverste siroop die uit suiker loopt’ → ZWEEDS † *nalop* ‘witte suikersiroop’.
- namaak** ‘wat nagemaakt of nagebootst is’ → FRIES *neimaak*.
- namaaksel** ‘iets dat nagemaakt is’ → FRIES *neimaaksel*.
- namelijk** ‘met name’ → FRIES *namelik*; DEENS *navnlig* (uit NI of Nederlands); DEENS *nemlig* ‘met name, immers’ (uit NI of Nederlands); NOORS *nemlig* ‘met name, en wel, te weten’ (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *nämligen* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *naamlik, naemlik*.
- Naomi** ‘eigenaam’ → KUPANG-MALEIS *Omi*.
- nar** ‘zot’ → ZWEEDS *narr* (uit NI of Nederlands); FINS *narri* ‘via Zweeds’; FRANS dial. *aar* (mv.) ‘dwaze ideeën, grillen’.
- narcis** ‘sierplant’ → INDONESISCH *narsis*.
- narcose** ‘verdoving’ → INDONESISCH *narkose*.
- narcotica** ‘bedwelmende middelen’ → INDONESISCH *narkotik(a)*.
- narcotine** ‘slaapwekkend middel’ → JAPANS † *narukochine*.
- naricht** ‘(verouderd) bericht, mededeling’ → DEENS *efterretning* ‘bericht, mededeling’ (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *naricht* ‘bericht, mededeling’.
- narigheid** ‘naarheid, misère’ → FRIES *narichheid*.
- narwal** ‘walvisachtige’ → ENGELS *narwhal* ‘arctische tandwalvis’; LETS *narvalis* (uit NI of Deens); ESPERANTO *narvalo* ‘via Engels’.
- nasaal** ‘neus-’ → INDONESISCH *nasal*.
- nasi goreng** ‘in olie gebakken rijst met fijn gesneden vlees, uien, Spaanse peper en eierstruif’ → PAPIAMENTS *nasigóren*.
- naslaan** ‘neerslaan’ → NEGERHOLLANDS *slaa na*.
- nastoot** ‘laatste beurt van het spel, tegenstoot’ → FRIES *neistoat*.
- nat** ‘vloeibaar, vochtig’ → NEGERHOLLANDS *nat* ‘vloeibaar’; BERBICE-NEDERLANDS *nati*; SRANANTONGO *nati, natnati* ‘vloeibaar, vochtig; kleverig’.
- nataliteit** ‘geboortecijfer’ → INDONESISCH *natalitas*.
- natie** ‘volk’ → FRIES *naasje*; INDONESISCH *nasi*; NEGERHOLLANDS *natie, naschie, naši*.
- nationaal** ‘volks-, staats-’ → INDONESISCH *nasional*; JAKARTAANS-MALEIS *sional*; MADOEREES *nasiyónal*.
- nationalisatie** ‘het nationaliseren’ → INDONESISCH *nasionalisasi*.
- nationaliseren** ‘tot eigendom van de staat maken’ → INDONESISCH *nasionalisir*.
- nationalist** ‘persoon die (overdreven) nationaal gezind is’ → INDONESISCH *nasionalis*.
- natrekken** ‘controleren’ → FRIES *neilúke*.
- natrium** ‘chemisch element’ → INDONESISCH *natrium*; JAPANS *natoryūmu*.
- natten** ‘natmaken, bevochtigen’ → DEENS *natte* ‘natmaken, scheepsdek af laten koelen door het nat te maken, zeilen sterker maken door ze nat te maken’; NOORS *nate* ‘natmaken, scheepsdek of scheepswand bevochtigen om scheuren tegen te gaan’ (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *natta* ‘scheepsdek of zeil natmaken’ (uit NI of Duits); FINS *natata* ‘natmaken van zeil of dek bij warm weer en windstilte’ ‘via Zweeds’; NEGERHOLLANDS *nat*; SRANANTONGO *nati, natnati* ‘natmaken’.
- naturaliseren** ‘opnemen als staatsburger’ →

INDONESISCH *naturalisir*.

naturalisme 'kunststroming' → INDONESISCH *naturalisme*.

naturel 'natuurlijk' → INDONESISCH *naturél* 'in zijn natuurlijke kleur of vorm'; NEGERHOLLANDS *natoerel*.

natuur 'aangeboren neiging' → INDONESISCH *natur*; AMBONS-MALEIS *natir* 'sperma'; NEGERHOLLANDS *natuur* 'eigenschap, aangeboren neiging'.

natuurgetrouw 'overeenkomend met, precies lijkend op de werkelijkheid' → FRIES *natuergetrou*.

natuurlijk 'uiteraard; zoals in de natuur' → INDONESISCH † *natirlek* 'uiteraard'; JAKARTAANS-MALEIS *natirlek* 'uiteraard'; PETJOH *natuurlijk*, *natierl'k* 'uiteraard'; JAVINDO *natierlek*, *tierlek* 'uiteraard'; NEGERHOLLANDS *natuurlik*, *natierlig*.

nautisch 'scheepvaart-' → INDONESISCH *nautis*.

nauw 'niet wijd, krap; zuinig; scherp, stipt' → DEENS *nøje* 'precies' (uit NI of Nederduits); NOORS *nøye* 'nabij, intiem; grondig' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *noga* 'nauwkeurig, precies, zorgvuldig' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *nawe* 'lui, krap, het noodzakelijke doend'; NEGERHOLLANDS *nauw*, *nou*, *nau* 'smal'; SRANANTONGO *naw* 'niet wijd'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *nou* 'niet wijd, smal' 'via Negerhollands'.

nauwkeurig 'met zorg en aandacht te werk gaand' → FRIES *naukeurich*.

navigatie 'scheepvaart' → INDONESISCH *navigasi*.

navolging 'de daad van iemand te volgen, bijv. als aanhanger van zijn leer, zijn denkbeelden' → NEGERHOLLANDS *naevolging*.

nazaat 'nakomeling' → FRIES *neisaat*.

nazi 'nationaal-socialist' → INDONESISCH *Nazi*.

neb 'snavel; bek van een schrijfveer' → ENGELS *nib* 'snavel; penpunt; uitsteeksel; disselboom; nop of verdikking in wol of zijde'; ZWEEDS *näbb* 'snavel' (uit NI of Nederduits).

necrofilie 'seksuele begeerte naar lijken' → INDONESISCH *nékrofilí*.

necrologie 'lijkrede' → INDONESISCH *nékrologí*.

necromantie 'dodenbezwinging' → INDONESISCH *nékromansi*.

necropolis 'dodenstad' → INDONESISCH *nékropolis*.

nechrose 'weefselversterfing' → INDONESISCH *nékrose*.

nectar 'godendrank' → INDONESISCH *néktar*.

neder, neer 'bijwoord van richting: naar beneden' → NEGERHOLLANDS *neer*, *nē* 'naar beneden, naar omlaag'.

Nederduits 'taal van Noord-Duitsland, gesproken in het gebied aan de benedenloop van de grote rivieren (Rijn, Ems, Weser, Elbe); (verouderd) Nederlands' → DUIJS *Niederdeutsch* 'taal van Noord-Duitsland'.

nederig 'ootmoedig' → FRIES *nederich*; DEENS *nedrig* (uit NI of Nederduits); NOORS *nedrig* 'laag-bij-de-gronden, gemeen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *nedrig* 'laaghartig, ergerlijk' (uit NI of Nederduits);

NEGERHOLLANDS *nederig*, *nedrig*.

nederigheid 'hoedanigheid van laag gelegen te zijn' → NEGERHOLLANDS *nedrigheit*.

Nederland 'naam van het Koninkrijk der Nederlanden' → DEENS *Nederland* 'naam van het Koninkrijk der Nederlanden, (verouderd) laagliggend land'; NOORS *Nederland*; FRANS *Pays-Bas*; BRETONS *Izelvroioù*; WELSH *Yr Iseldiroedd*; IERS *An Ísiltír*; GRIEKIS *Katō Chōres* /kato chores/; ESPERANTO *Nederlando*; ARABISCH (MSA) *al 'arāḏī al-munkhafīda*; INDONESISCH *Néderlan*; SOENDANEES *Nedèrlan*; AUCAANS *Nedilanti*.

Nederlander 'persoon uit Nederland' → ENGELS *Netherlander* 'inwoner van Nederland of de Nederlanden'; DEENS *nederlander* 'persoon of ding uit Nederland; Hollander of Belg'; NOORS *nederlander*, *nederlending* '(hist.) persoon uit de Nederlanden; (nu) persoon uit Nederland'; JAVAANS *kumlanda* 'als een Nederlander, Europeaan'.

Nederlands '(taal) van Nederland' → ENGELS *Netherlandish* 'uit of van Nederland; taal van Nederland'; ENGELS *Nederlands* 'taal van Nederland' <via Afrikaans>; DEENS *nederlandsk* 'met Nederland te maken hebbend; Nederlandse taal; Nederlands of Vlaams doek'; NOORS *nederlandsk* 'met Nederland te maken hebbend; Nederlandse taal'; FRANS *néerlandais* 'uit Nederland; Nederlandse taal'; ITALIAANS *ne(d)erlandese* 'met Nederland te maken hebbend; Nederlandse taal'; JAVAANS *Landa*, *Landi*; *Welanda*, *Welandi* 'Nederlands; Europees; Europeaan'.

Nederlands-Indië 'naam voor Indonesië toen het onderdeel vormde van het Koninkrijk der Nederlanden' → BOEGINEES *Niderælānda-Indiya* 'Indonesië'; SOENDANEES *Nedèrlan-Hindia* 'Indonesië'.

nederzetting 'bewoonde plaats' → FRIES *nedersetting*.

neef 'zoon van broer, zus, oom of tante' → FRIES *neef*; ENGELS *neef* 'zoon van broer, zus, oom of tante; aanspreektitel' <via Afrikaans>; CHINEES-MALEIS *nèf*, *nèp*; PAPIAMENTS † *neefie* 'zoon van broer of zus'; SRANANTONGO *neifo*.

nee(n) 'uitroep ter ontkenning' → NEGERHOLLANDS *neen*, *nēn*; BERBICE-NEDERLANDS *nene* 'ontkenning'; SRANANTONGO *ènèn*, *ne*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *nen* <via Negerhollands>.

neergooien 'naar beneden, op de grond gooien' → NEGERHOLLANDS *gooi neer*.

neerhalen 'naar beneden halen' → FRIES *delhelje*.

neerhaler 'touw om een zeil naar beneden te halen' → FRANS *hale-bas*, *halebas*; RUSSISCH *nirál*, *nerál*.

neerleggen 'op iets leggen of plaatsen' → NEGERHOLLANDS *lee neër*, *lee neer*.

neerslaan 'naar beneden slaan, iemand slaan zodat hij valt' → NEGERHOLLANDS *slaa neer*.

neerslachtig 'bedroefd' → FRIES *neerslachtich*.

neerstoten 'iets of iemand met een stoot naar

- beneden doen vallen' → NEGERHOLLANDS *stoot neer*.
- neertrappen** 'door trappen omlaag doen gaan, aftrappen' → NEGERHOLLANDS *trap neer*.
- neervallen** 'naar beneden vallen, op de grond vallen, neerknielen' → NEGERHOLLANDS *val neer*.
- neerzakken** 'naar beneden zakken, zich laten glijden' → NEGERHOLLANDS *sak neer*.
- neerzetten** 'plaatsen' → NEGERHOLLANDS *set neer, sit neer* 'plaatsen, zitten, neerzitten'.
- negatie** 'ontkenning' → INDONESISCH *négasi*.
- negatief** 'ontkennend' → INDONESISCH *négatif, négatip*; (Bahasa Prokem) *negokat* 'ontkennend, verwerpend, weigerend'; MENADONEES *négatif* 'niet positief, iets dat niet goed is'; JAPANS *shōkyoku* 'negatief (fig.)', oorspr. negatieve pool, lett. afnemende pool'; CHINEES *xiaoji* 'oorspr. negatieve pool, lett. afnemende pool, nu: negatief (fig.)' «via Japans»; PAPIAMENTS *negatif*.
- negatief** 'lichtbeeld waarin licht en donker omgedraaid zijn' → INDONESISCH *négatif, négatip*; PAPIAMENTS *negatif*.
- negen** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *negen, negon, neegen*; BERBICE-NEDERLANDS *negn*; SKEPI-NEDERLANDS *negen*; SRANANTONGO *neigi* (ouder: *neigien*), *negen*; AUCAANS *neigin*; SARAMAKKAANS *neigi, neni*.
- negende** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *ne(e)gende*; SRANANTONGO *negende*.
- negendoder** 'grauwe klauwier' → ENGELS *nine-killer* (uit NI of Duits).
- negenmannetje** '(verouderd) kleine zilveren munt' → FRANS dial. † *negenmanneken* 'klein zilveren muntstuk, geslagen onder Marie de Bourgogne en Philippe (1499-1556)'.
negenoog 'kaakloze riviervis' → DEENS *negenoje, niøje* (uit NI of Nederduits); NOORS *negenoie; niauge, niøye* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *nejonöga* (uit NI of Nederduits); POOLS *minóg, ninog*; RUSSISCH *minóga*; OEKRAÏENS *minóga* «via Russisch»; WIT-RUSSISCH *minóga* «via Russisch».
- negentien** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *negentien, neegentien*; BERBICE-NEDERLANDS *negntin*; SRANANTONGO *negentien*.
- negentiende** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *neegentiende*; SRANANTONGO *negentiende*.
- negentig** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *negentig, neegentig*; SRANANTONGO *negentig*.
- negentigste** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *neegentigste*; SRANANTONGO *negentigste*.
- neger** 'zwarte' → INDONESISCH *Néger*; JAKARTAANS-MALEIS *nèger*; NEGERHOLLANDS *nègør, nègu, neeger*; SRANANTONGO *nengre*; SURINAAMS-JAVAANS *néngré* 'creool(s)' «via Sranantongo»; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *negar*; CARIBISCH-ENGELS *nigger*.
- negerin** 'vrouwelijke neger, donkere vrouw' → NEGERHOLLANDS *neegerin, negrinne*.
- negerkop** '(Surinaams-Nederlands) houtooievaar' → SRANANTONGO *nengrekopu* 'houtooievaar'.
- negligeren** 'verzuimen' → NEGERHOLLANDS *neglischeer*.
- negorij** 'inlands dorp' → ENGELS *negeri* '(verouderd) inlands dorp in Indonesië; Indonesische staat of provincie'; DEENS † *negeri* 'klein inlands dorp voor negers of Maleisiërs; land van de negers of Moren'; ZWEEDS † *negeri* 'kleine stad of dorp'.
- negotiatie** 'koophandel; geldlening; onderhandeling' → INDONESISCH *négosiasi* 'handel; onderhandelingen'.
- negotie** 'handel' → INDONESISCH *négosi*; NEGERHOLLANDS *negocie*; PAPIAMENTS *negoshi, nogoshi* 'onderneming, zaak' (uit NI of Spaans); SRANANTONGO *nogosi* 'handel; handelen'.
- negotiëren** 'onderhandelen' → NEGERHOLLANDS *negoscheer, negosieer*.
- neiging** 'aandrift' → FRIES *niging, neiging*.
- nek** 'achterste deel van hals' → ENGELS *nek* 'bergpas' «via Afrikaans»; FRANS dial. *nèque*; NEGERHOLLANDS *nek*; PAPIAMENTS *nek* (ouder: *nek*); SRANANTONGO *neki* (uit NI of Engels); AUCAANS *neki*.
- nel** 'troef' → DUIJS dial. *Nell, Näl* 'speelkaart, troefkaart bij het kaartspel jassen'.
- nemen** 'grijpen, gebruiken' → NEGERHOLLANDS *neem, nē, nēm, nēn* 'grijpen, meenemen; zich begeven, zich zetten tot, beginnen te'; SKEPI-NEDERLANDS *nemek*.
- neo-** 'voorvoegsel met de betekenis: nieuw' → INDONESISCH *néo-* 'nieuw-'.
- neofascist** 'nieuwe volgeling van het fascisme' → INDONESISCH *néofasis*.
- neofiet** 'nieuwbekeerde' → INDONESISCH *néofit*.
- neo-imperialisme** 'het nieuwe imperialisme' → INDONESISCH *néoimpérialisme*.
- neoklassiek** 'naar het voorbeeld van een als klassiek geldende stijl' → INDONESISCH *néoklasik*.
- neokolonialisme** 'nieuwe vorm van kolonialisme' → INDONESISCH *néokolonialisme*.
- Neolithicum** 'geologische periode' → INDONESISCH *néolitik*.
- neologisme** 'nieuw gevormd woord' → INDONESISCH *néologisme*.
- neomodernisme** 'kunststroming' → INDONESISCH *néomodernisme*.
- neon** 'edelgas dat in dampkringslucht voorkomt en wordt toegepast in gasontladingsbuizen (lichtreclame)' → INDONESISCH *néon* 'edelgas, neonlicht'; MADOEREES *neon* 'neonverlichting'.
- neonlamp** 'buisvormige lamp voor neonlicht' → INDONESISCH *lampu néon*.
- neoplasticisme** 'door de Nederlandse schilder P. Mondriaan ontwikkelde stijlrichting in de moderne schilderkunst' → DUIJS *Neoplastizismus* 'stijlrichting in de moderne schilderkunst'.
- nepotisme** 'begunstiging van familieleden met baantjes en goederen' → INDONESISCH *népotisme*.
- neren** '(verouderd) voeden, gedijen' → ZWEEDS *nära* 'voeden' (uit NI of Nederduits).

nerf 'oneffenheid in leer' → DEENS *narv* (uit NI of Nederlands); NOORS *narv* 'oneffenheid in leer; patroon dat in leer wordt gedrukt' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *narv* (uit NI of Nederlands).
nergens 'bijwoord van plaats' → FRIES *nergens*.
nerig '(verouderd) arbeidzaam, bedrijvig, ijverig in het winnen van zijn kost' → ZWEEDS *närig* 'inhalig, hebzuchtig' (uit NI of Nederlands).
nering 'bedrijf, broodwinning' → ZWEEDS *näring* 'voeding, voedsel' (uit NI of Nederlands); FRANS dial. *neringhe*; *naringhe*, *naringuier*; *naireguier* 'ambacht'; MADOEREES *neren*; SOENDANEES *nering*; NEGERHOLLANDS *neering*, *naaring* 'voedsel'.
nes 'landtong, schor' → DUIJS dial. *Nesse*.
nest 'vogelbroedplaats; (verouderd) woonhuis' → ZWEEDS *näste* 'vogelbroedplaats' (uit NI of Nederlands); FRANS dial. † *nest* 'dorsvloer c.q. oppervlakte van een brouwerij'; NEGERHOLLANDS *nest*, *nes* 'vogelbroedplaats'; PAPIAMENTS *nèshi*, *nèishi* (ouder: *nesji*) 'vogelbroedplaats'; SRANANTONGO *nesi* 'vogelbroedplaats' (uit NI of Engels); SARAKAKAANS *peenja nesi* 'piranhanest, als plantennaam (de plant wordt in het water gehangen en de piranha's leggen er hun eieren in en blijven erbij, waardoor ze gevangen kunnen worden)' <via Sranantongo>.
nestelen 'zich ergens vestigen' → ZWEEDS *nästla sig in* 'infiltreren, zich ergens vestigen, ongevraagd aanwezig zijn' (uit NI of Nederlands).
nesteling 'vogel die het nest nog niet heeft verlaten' → ENGELS *nestling* 'nestvogel'.
nestor 'eerbiedwaardige grijsaard' → PAPIAMENTS *nèstor*.
net 'van garen geknoopt weefsel, visnet; netwerk' → DEENS *net* 'visnet; netwerk' (uit NI of Nederlands); NOORS *nett* 'vlechtwerk van draden e.d.; visnet; systeem van verbindingen' (uit NI of Nederlands); FRANS dial. † *nettequin* 'klein net'; INDONESIAISCH *nét* 'tennisnet, badmintonnet, haarnetje'; NEGERHOLLANDS *net* 'grofmazig weefsel om bijvoorbeeld dieren mee te vangen'; PAPIAMENTS *nèt* 'visnet'; SRANANTONGO *neti* 'visnet' (uit NI of Engels); AROWAKS *nete* 'visnet'.
net 'keurig, nauwkeurig' → FRIES *net*; DUIJS *nett* 'knap; sierlijk; lief; vriendelijk'; DEENS *net* 'keurig, netjes' <via Duits>; INDONESIAISCH *nét* 'duidelijk, zuiver, helder'; JAVAANS *enèt*, *nèt* 'netjes, in het net, precies'; NEGERHOLLANDS *net* 'keurig, netjes'; PAPIAMENTS *nèt* 'precies'; SRANANTONGO *nèt*.
net 'precies als' → SRANANTONGO *nèt*, *nètnèt*.
netel 'gewas' → ZWEEDS *nässla* (uit NI of Nederlands); SRANANTONGO *netre*.
neteldoek 'weefsel' → FRIES *neteldoek*; DUIJS dial. *Neteldok* 'hoofddoek voor vrouwen'; DEENS *netteldug* (uit NI of Nederlands); NOORS *nettelduk* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *neteldoek* (uit NI of Nederlands); SRANANTONGO *netreduku*.
neteldoeks 'van neteldoek' → FRIES *neteldoeks*.

netjes 'ordelijk' → FRIES *netsjes*; INDONESIAISCH *néces*, *nécis* 'ordelijk; mooi; zwaarig; opgedirkt'; AMBONS-MALEIS *netjis* 'ordelijk; mooi'; BALINEES *nécis*; JAKARTAANS-MALEIS *nécis* 'ordelijk; luxe; mooi'; JAVAANS *nécis*, *néces*; KUPANG-MALEIS *néces*; MENADONEES *néces*; SOENDANEES *netjis*; TERNATAANS-MALEIS *néces*; CREOOLS-PORTUGEEES (MALAKKA) *neches* 'mooi'; PAPIAMENTS *nèchi* (ouder: *netsje*, *netjes*) 'ordelijk; mooi; verouderd: zindelijk'.
netsonde 'echolood' → BASKISCH *netsonde* 'echolood ter bepaling van de verticale netopening of de positie van het net in de waterkolom, alsmede de aanwezigheid van vis in de netmond'.
netto 'na aftrek van kosten' → INDONESIAISCH *nèto*; PAPIAMENTS *nèto*.
netvlies 'vlies dat de binnenvlakte van het oog bekleedt' → JAPANS *momaku* 'vlies dat de binnenvlakte van het oog bekleedt, lett. netvlies'; CHINEES *wangmo* <via Japans>.
neuken 'geslachtsgemeenschap hebben' → FRIES *neuke*, *nukke*.
neuker '(Vlaams) ijzeren band' → FRANS dial. † *nuge* 'ijzeren band voor het bevestigen van een mast'.
neulen '(verouderd) zeuren, talmen' → DEENS *nøle* 'treuzelen' (uit NI of Nederlands).
neuring '(Vlaams) boeitouw' → FRANS dial. *neûrin*, *eûrin*, *leûrin* 'ketting die dient om het anker aan de boegspriet te hangen'.
neuritis 'zenuwontsteking' → INDONESIAISCH *neuritis*.
neurobioloog 'onderzoeker van het zenuwstelsel van mens en dier' → INDONESIAISCH *néurobiolog*.
neurologie 'leer der zenuwen en zenuwziekten' → INDONESIAISCH *néurologi*.
neuroloog 'zenuwarts' → INDONESIAISCH *néurolog*.
neurotisch 'van de aard van een neurose' → INDONESIAISCH *néurotis*.
neus 'reukorgaan' → AMBONS-MALEIS *nois-nois*; JAVINDO *nees*; NEGERHOLLANDS *naes*, *nees*, *nes*, *nës*.
neusbloeding 'bloeding uit de neus' → FRIES *noasblijding*.
neusdoek 'doek die men bij zich draagt om er de neus in te snuiten: zakdoek, snuitdoek' → NEGERHOLLANDS *naesdoek*, *neesduk*, *nèstuk*, *nestuk*, *nistuk* 'zakdoek, hoofddoek, doek'.
neusrot 'plantenziekte' → PAPIAMENTS *neusrot*.
neusvleugel 'buitenwand van een neusgat' → JAPANS *biyoku* 'buitenwand van een neusgat, neusvleugel'; CHINEES *biyi* <via Japans>.
neuswijs 'betweterig' → ? ENGELS † *nose-wise* 'zelfingenomen; met een scherpe of goede neus'; ZWEEDS *näsvis* 'brutaal, onbeschaamd, snibbig' (uit NI of Nederlands).
neut 'uitstekend deel (in bouwkunde)' → DEENS *nød* 'uitsnijding in de zijkant van hout'.
neutraal 'onzijdig' → INDONESIAISCH *nètral*; JAVAANS *nètral*; MENADONEES *nètral*.
neutraliseren 'de werking of invloed van iets

33. De verbreiding van het voegwoord *maar*.

Voegwoorden worden, zo bleek in paragraaf 4.1, nauwelijks door andere talen geleend, omdat zij, net als voornaamwoorden, voorzetsels en lidwoorden, de grammaticale bouwstenen van een taal vormen. Desondanks is het voegwoord *maar* door enkele andere talen overgenomen uit het Nederlands. Bijvoorbeeld door het Fries, waar *mar* de Oudfriese vormen *ne wēre*, *nēre* heeft vervangen. Het woord *maar* is gevonden in enkele Indonesische talen: het Ambons-Maleis, Kupang-Maleis, Menadonees en de mengtaal Javindo. Verder is het geleend door het Papiaments en Sranantongo. Via het Sranantongo is het bovendien in het Saramakkaans en Arowaks terechtgekomen en via de Nederlandse creooltaal Negerhollands in het Creools-Engels van de Maagdeneilanden – maar in die taal is het inmiddels verouderd.

De verbreiding van het voegwoord *maar* is waarschijnlijk te verklaren doordat dit woord in de spreektaal vaak wordt gebruikt als stopwoordje, en verder door de hoge frequentie ervan. In de Indonesische talen gebruikt men daarnaast ook inheemse woorden, in het Ambons-Maleis bijvoorbeeld *tapi* en in het Bahasa Indonesia *tetapi*. In het Sranantongo is het wel echt ingeburgerd, daar kan men bijvoorbeeld zeggen: *Piet bo wasi den dotsani, ma Henk du en* ‘Piet zou de afwas doen, maar Henk heeft het gedaan’.

verhinderen, opheffen' → INDONESISCH *nétralisir*.

neutraliteit 'onzijdigheid, onpartijdige houding'

→ INDONESISCH *nétralitas*, *nétralitét* 'onpartijdige houding'.

neutrino 'ongeladen materiedeeltje' → INDONESISCH *néutrino*.

neutron 'atoomdeeltje' → INDONESISCH *néutron*.

neuzelen 'door de neus praten; snuffelen' → ENGELS *nuzzle* 'snuffelen; wroeten; zich nestelen'.

nevel 'damp' → FRIES *nevel*.

neven- 'bij-, hulp-' → INDONESISCH *néven* 'tak; hulp-; hulpmiddel'.

nibbelen 'met kleine hapjes eten' → ENGELS *nibble*.

NICA 'Nederlands-Indische Civiele Administratie' → JAKARTAANS-MALEIS † *nika* 'het Nederlandse leger'.

nicht 'dochter van broer, zus, oom of tante' → FRIES *nuft*; AMBONS-MALEIS *nih*, *nikht*; CHINEES-MALEIS *nèkht*; NEGERHOLLANDS *nechi*, *nechtje*, *negje*; SRANANTONGO *nicht*.

nicotine 'alkaloïde in tabak' → INDONESISCH *nikotin*.

niemendal 'volstrekt niets; kleinigheid' → DUIJS dial. *nimmendale*, *niemendal* 'volstrekt niets'; NEGERHOLLANDS *niemendal*, *niemetal* 'volstrekt niets, gratis'; BERBICE-NEDERLANDS *nimdali* 'gratis, voor niets'.

nier 'orgaan' → FRIES *nier*; INDONESISCH *nir*; NEGERHOLLANDS *nier*; PAPIAMENTS *nir* (ouder: *nier*); SRANANTONGO *niri*.

nieswortel 'nieskruid of de wortel daarvan' → ENGELS † *neeze-wort* (uit NI of Duits).

niet 'ontkennend bijwoord' → FRIES *niet*; PETJOH *niet* 'nee, niet'; JAVINDO *nee*, *niet*; NEGERHOLLANDS *na*, *no*, *nu*, *na*, *nē*, *ne*, *ni*, *nit*, *niet*; BERBICE-NEDERLANDS *ni* 'vraagwoord'; SKEPI-NEDERLANDS *ni*, *niti*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *na* 'niet, is niet' <via Negerhollands>.

niet '(in de loterij) nummer waarop geen prijs valt' → DUIJS *Niete* 'lot zonder prijs, mislukkeling, nul'; DEENS *nitte* 'lot zonder prijs, tegenslag, pech'; NOORS *nite* 'lot zonder prijs' <via Duits>; ZWEEDS *nit* 'lot zonder prijs'.

niet, nijdnagel '(gewestelijk) klinknagel' → SCHOTS † *need-nail*, *nedenaill* 'goed vastmaken, vastspijkeren'; DEENS *nitte* '(scheepvaart) klinknagel, metaal in kleding' (uit NI of Duits); NOORS *nitte* 'klinknagel' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *nit* 'klinknagel' (uit NI of Duits); FINS *niitti* 'klinknagel' <via Zweeds>; ESTS *neet* 'klinknagel' (uit NI of Duits); FRANS dial. † *nit* 'klinknagel'.

nieten 'met nietjes aaneenhechten' → PAPIAMENTS *nit*.

nietig 'onbeduidend, niet geldig' → FRIES *nietich*; SRANANTONGO *nitteg* 'onbeduidend'.

nietigheid 'onbeduidendheid' → FRIES *nietichheid*.

nietje 'metalen pennetje dat papieren e.d. aanhecht' → PAPIAMENTS *nit*.

nietmachine, nietapparaat 'apparaat om te nieten' → PAPIAMENTS *nitmashin*, *aparato di nit*.

niettemin 'onderschikkend voegwoord' → FRIES *nettemin*.

nieuw 'pas ontstaan' → JAVINDO *nuwe* 'nieuwe'; NEGERHOLLANDS *nieuw*, *niw*; SRANANTONGO *njun* (uit NI of Engels).

nieuwbakken 'pas geworden' → FRIES *nijbakken*.

Nieuwe Testament 'deel van de Bijbel' →

NEGERHOLLANDS *Nywe Testament*.

nieuwgeboren 'pasgeboren' → FRIES *nijberne*.

Nieuw-Guinea 'eiland in Oceanië' → TURKS *Yeni Gine*.

nieuwjaar 'jaar dat pas is begonnen of binnenkort zal beginnen; eerste dag van het nieuwe jaar' → MUNSEE-DELAWARE *níwəja:l* 'nieuwjaarsdag'; NEGERHOLLANDS *nieuwe jaar*; SRANANTONGO *nyunyari*.

nieuws 'bericht over iets dat nog onbekend is' → NEGERHOLLANDS *nieuws*, *nyws*; SRANANTONGO *njunsu*.

nieuwsgierig 'alles willend onderzoeken of weten; benieuwd' → DUIJS dial. *nieschierig* 'alles willend onderzoeken of weten, benieuwd'; AMERIKAANS-ENGELS dial. † *niskeery*; NEGERHOLLANDS *noeskierig*, *nieuwskurig* 'alles willend onderzoeken of weten'; BERBICE-NEDERLANDS *niskiriki* 'boosaardig, ondeugend'; PAPIAMENTS *niuskir* (ouder: *nieskier*) 'alles willend onderzoeken of weten'; SRANANTONGO *nyuskreki* 'benieuwd'.

nieuwsgierigheid 'het verlangen om iets te weten of waar te nemen' → NEGERHOLLANDS *noeskierigheid*, *nieuwskurigheid*.

Nieuw-Zeeland 'staat in Oceanië' → ENGELS *New Zealand*; DEENS *New Zealand* <via Engels>; FRANS *Nouvelle-Zélande*; BRETONS *Zeland-Nevez*; GAELISCH *An Nua-Shéalainn*; WELSH *Seland Newydd*; MALTEES *New Zealand* <via Engels>; TURKS *Yeni Zelanda*; KOERDISCH *Zèlanda Nú*; ARABISCH (MSA) *nyüzilandā*.

Nieuw-Zeelands 'van Nieuw-Zeeland' → FRANS *néo-zélandais*.

nieren 'proesten' → KUPANG-MALEIS *nis*; NEGERHOLLANDS *nies*; PAPIAMENTS *nister* (ouder: *niester*).

nihil 'niets' → INDONESISCH *nihil* 'niets, nul'; JAKARTAANS-MALEIS *nihil* 'leeg, betekenisloos, zonder resultaat'.

nihilisme 'leer die de mogelijkheid om te komen tot een stellige overtuiging of grondwaarheden op ethisch, wijsgerig of sociaal gebied ontkent' → INDONESISCH *nihilisme*.

nihilist 'iemand met nihilistische opvattingen' → INDONESISCH *nihilist*.

nijd 'jaloezie, woede' → ZWEEDS *nit* 'ijver, bezieldheid' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *neid* 'afgunst'.

nijdig 'woedend' → NEGERHOLLANDS *nijdig*.

nijdnagel, nijngel 'plaats waar de huid langs de nagel is ingescheurd' → DUIJS *Niednagel*.

- nijnen** 'knellen, kwellen' → ENGELS *nip* 'knijpen; grissen; stoppen, een halt toeroepen (verouderd)'.
nijptang 'werktuig om spijkers uit te trekken' → AMBONS-MALEIS *nèptang*; PAPIAMENTS *neiptan* (ouder: *nijptang, nyptang*).
nijver 'naarstig' → FRIES *niver*.
nijverheid 'arbeidzaamheid, industrie' → FRIES *niverheid*.
nikkel 'chemisch element' → INDONESISCH *nikel*; JAVAANS *nèkel* 'chemisch element; vernikkelen'; MADOEREES *nekel* 'nikkel, nikkelen horloge'; MAKASSAARS *nèkkélé* 'nikkel, aluminium, wit of geel koperbeslag'; MENADONEES *nèkel*; MUNA *nikele*; JAPANS *nikkeru*; SURINAAMS-JAVAANS *nèkel* 'nikkel; van nikkel, vernikkeld'.
nikken '(verouderd) knikken, knikkebollen' → NOORS *nikke* 'hoofd op en neer bewegen ten teken van instemming; knikkebollen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *nicka* 'knikken' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *niquer*; *nicá* 'dommelen, dutten, knikkebollen'.
nikker 'boze watergeest, duivel' → ENGELS † *nicker* 'boze geest, duivel'.
niks 'onbepaald voornaamwoord: niets' → ENGELS *nix* 'onbepaald voornaamwoord: niets; uitroep: pas op, kijk uit; AMERIKAANS-ENGELS *nix* 'uitroep: Nee, absoluut niet, helemaal niets' (uit NI of Duits); DEENS *niks* 'uitroep: nee, geen sprake van' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *nix* 'uitroep: nee' (uit NI of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *niks* <via Afrikaans>; LALA *nikishi* (*awe nikishi*) 'zeker niet (het is helemaal niks)' <via Afrikaans>; JAVINDO *neks*; BERBICE-NEDERLANDS *neks*; SRANANTONGO *nèks*; CARIBISCH-ENGELS *nix*.
nimf 'Griekse godin van rivieren en bossen; bevallig meisje' → INDONESISCH *nimfa*.
nimmer 'nooit' → SRANANTONGO *nemre*.
nippel 'metalen mof' → INDONESISCH *nipel* (uit NI of Engels); PAPIAMENTS *nipel*.
nippen 'een teugje drinken' → SCHOTS † *gnip, knip* 'bijten'; DEENS *nippe* 'een teugje drinken, kleine hapjes nemen; knippen met gereedschap; fruit schoonmaken' (uit NI of Nederduits); NOORS *nippe* (uit NI of Nederduits).
nis 'uitholling' → PAPIAMENTS † *nis*.
nitraat 'zout van salpeterzuur' → INDONESISCH *nitrat*.
nitrogenium 'stikstof' → INDONESISCH *nitrogén*.
niveau 'peil' → INDONESISCH *nivo*.
njamnjam 'kindertaal: heerlijk' → INDONESISCH *nyamnyam*.
nobel 'edel' → FRIES *nobel*.
noch 'nevenschikkend voegwoord' → NEGERHOLLANDS *noch, nochal*.
nodeloos 'onnodig' → SRANANTONGO *nowdelows*.
noden '(het) verzoeken om ergens te komen of aan mee te doen' → AMBONS-MALEIS *not, nod* 'verzoek om ergens te komen of aan mee te doen'; KUPANG-MALEIS *nod* 'verzoek om ergens te komen of aan mee te doen'; MENADONEES *nod* 'verzoek om ergens te komen of aan mee te doen'; TERNATAANS-MALEIS *nod* 'verzoek om ergens te komen of aan mee te doen'; NEGERHOLLANDS *nooi, nooj* 'uitnodigen, inviteren'; PAPIAMENTS *noi* (ouder: *nooi*) 'uitnodigen'.
nodig 'benodigd' → FRIES *noadich, noarich*; KUPANG-MALEIS *nodek* 'geven om'; NEGERHOLLANDS *noodig, nodi, nōdi* 'onmisbaar, nodig hebben; waardevol'; PAPIAMENTS *nodo* (Ar.) 'van nood'.
noedels 'gekookte meelballetjes' → AMERIKAANS-ENGELS *noodlejees, noodles* (uit NI of Duits).
noegzaam '(gewestelijk) voldoende, bevredigend' → ZWEEDS *nogsamt* 'zorgvuldig' (uit NI of Nederduits).
noemen 'een naam geven' → NEGERHOLLANDS *noem* 'een naam geven, roepen'.
nog 'tot op dit ogenblik, voortdurend' → FRIES *noch*; NEGERHOLLANDS *nogal*; BERBICE-NEDERLANDS *noko*; SKEPI-NEDERLANDS *nug*.
noga 'lekkernij' → INDONESISCH *nogat*.
nogal 'tamelijk' → NEGERHOLLANDS *nogal*.
nok 'hoogste deel van dak' → FRIES *nok*; ENGELS *nock* 'uiteinde van een ranok; nokhoek van een zeil'; SCHOTS † *nok* 'uiteinde van de nok van de ra'; DUIJS *Nock* 'uiterste eind van een rondhout, van een spier; verlengingen, uiteinden van de scheepsbrug aan de zijanten'; DEENS *nok* '(scheepvaart) uiterste eind van een rondhout; (in molen) hoogste deel van dak'; NOORS *nokk, nokke* 'uiteinde van een rondhout' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *nock* (uit NI of Nederduits); FINS *nokka* 'top van de mast; hoogste gedeelte, uiterste punt van iets' <via Zweeds>; POOLS *nok*; RUSSISCH *nok* 'einde van het rondhout in het takelwerk'; BULGAARS *nok* 'hoogste punt van de mast'; OEKRAÏENS *nok* 'einde van het rondhout in het takelwerk' <via Russisch>; PAPIAMENTS *nòk* 'hoogste deel van een dak'; SRANANTONGO *noko* 'hoogste deel van dak, top; nokplaat'; SARNAMI *noko*.
nok '(verouderd) kerf, inkeping' → FRANS dial. † *nok* 'soort hangslot'.
nokbindsel 'lijn of draad voor het bevestigen van een ra- of gaffelzeil op de nok' → RUSSISCH *nokbénzel*.
nokerboom '(verouderd) walnotenboom' → ENGELS † *noker-tree* '(wal)notenboom'.
nokgording 'soort touw voor het samentrekken van het zeil' → RUSSISCH *nokgorden*.
nokgordingblok 'blok waardoor de nokgording loopt' → RUSSISCH † *nokgorden* 'blok'.
nokkenas 'uitssteeksel op een ijzeren staaf' → INDONESISCH *nokenas*.
noktalie 'noktakel' → RUSSISCH *noktáli*.
noktalieschenkel 'schenkel van de noktalie' → RUSSISCH † *noktálejškentel*.
nomenclatuur 'stelsel van regels voor naamgeving' → INDONESISCH *noménklatur*.
non 'kloosterzuster' → INDONESISCH *non*; PAPIAMENTS *nònchi*; CREOOLS-ENGELS

(MAAGDENEILANDEN) † *nen* 'peettante' ‹via Negerhollands›.

non- 'niet- (als eerste lid van samenstellingen)' → INDONESISCH *non-*.

non-actief 'inactief' → INDONESISCH *nonaktif*.

non-agressie 'niet aanvallen' → INDONESISCH *nonagresi*.

nonius 'maatlatje' → INDONESISCH *nonius*.

nonsens 'onzin' → INDONESISCH *nonsén*; PAPIAMENTS *nònsèns* (uit NI of Engels).

non-stop 'zonder onderbreking' → INDONESISCH *nonstop*.

nood 'dwang der omstandigheden, gebrek' → FRIES *noad*; ZWEEDS *förnödenhet* 'behoefte aan iets' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *nood*; PAPIAMENTS *nodi* 'noodzaak'; SRANANTONGO *nowtu*; SARAMAKKAANS *noútu* ‹via Sranantongo›.

nooddruft 'behoefte' → DEENS *nødtørft* 'zijn behoefte doen, vaak ergens waar geen toilet is' (uit NI of Nederduits); NOORS *nødtørft* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *nöttorft* (uit NI of Nederduits).

noodlot 'ongekende en onafwendbare macht' → DUIJS dial. *Noodlot*.

noodra 'reserve-rondhout aan mast' → FRANS dial. † *nodra*.

noodtalie 'talie die bewaard blijft voor het geval van nood' → RUSSISCH † *nojtáli* 'talie die in geval van nood bezijden het roer wordt aangebracht, om dit in bedwang te kunnen houden'.

noodzakelijk 'nodig, onder de gegeven omstandigheden onvermijdelijk' → NEGERHOLLANDS *noodzaaklik*, *noodsaeklig*.

noodzaken 'iemand (hoe dan ook) dwingen' → FRIES *needsaakje*; NOORS † *nødsaget* 'gedwongen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *nödsaka* (uit NI of Nederduits).

nooit 'op geen enkel tijdstip' → DUIJS dial. *nooit*; NEGERHOLLANDS *nooit*, *nōit*, *noit*; BERBICE-NEDERLANDS *noiti*; SRANANTONGO *noiti*; SARAMAKKAANS *noiti* ‹via Sranantongo›; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *noit* ‹via Negerhollands›.

noord(en) 'windstreek' → ZWEEDS *nord* (uit NI of Nederduits); FINS *nuurt(i)* 'windstreek (zeevaarttaal)' ‹via Zweeds›; RUSSISCH *nord* 'noorderwind'; AZERI *nord* ‹via Russisch›; LITOUWS *nordas* 'noorderwind'; NEGERHOLLANDS *noord*; PAPIAMENTS *nort*, *nòrt* (ouder: *noord*); SRANANTONGO *nort*.

noorderzon 'de tijd waarop de zon in het noorden staat' → FRIES *noardersinne*.

noordkaper 'walvissoort' → ENGELS *nordcaper* (uit NI of Duits); DEENS *nordkaper* (uit NI of Duits); NOORS *nordkaper* (uit NI of Duits).

noordnoordoost 'windrichting' → RUSSISCH *nord-nord-ost*.

noordnoordwest 'windrichting' → RUSSISCH *nord-nord-vest*.

noordoost 'windrichting' → RUSSISCH *nord-ost*; LITOUWS *nordostas*; PAPIAMENTS *nortost*.

noordoostering 'afwijking van kompasnaald naar noordoosten' → ZWEEDS *nordostring*.

noordoost ten noorden 'windrichting' → RUSSISCH *nord-ost-ten'-nord*.

noordoost ten oosten 'windrichting' → RUSSISCH *nord-ost-ten'-ost*.

noord ten oosten 'windrichting' → RUSSISCH *nord-ten'-ost*.

noord ten westen 'windrichting' → RUSSISCH *nord-ten'-vest*.

noordwaards 'in de richting van het noorden' → DEENS † *nordværts* (uit NI of Duits); ZWEEDS *nordvart* (uit NI of Nederduits).

noordwest 'windrichting' → ZWEEDS *nord-vest*; FINS *nuurti-westi* ‹via Zweeds›; RUSSISCH *nord-vest*; LITOUWS *nordvestas*; PAPIAMENTS *nortwèst*.

noordwestering 'afwijking van een kompasnaald van het noorden naar het noordwesten' → DEENS *nord-vestring*.

noordwest ten noorden 'windrichting' → RUSSISCH *nord-vest-ten'-nord*.

noordwest ten westen 'windrichting' → RUSSISCH *nord-vest-ten'-vest*.

Noordzee 'zee in Noord-West Europa' → DEENS *Nordsø*; RUSSISCH *Sévernoe Móre*.

noordzijde 'aan de kant van het noorden' → NEGERHOLLANDS *notsí*.

Norman 'Viking' → FRANS *normand* 'Scandinavische veroveraars uit de 9e eeuw; Normandiër'; ESPERANTO *normano* 'Noorman van de stam die in de negende-tiende eeuw Normandië bezette' ‹via Frans›.

Noors 'uit Noorwegen' → ENGELS *Norse* 'Noors; Noor, bewoner van het oude Scandinavië; Noord-Germaans'.

Noorwegen 'land in Noord-Europa' → FRANS dial. *orwègue* 'Noorse slijpsteen'.

noot 'aantekening' → INDONESISCH *not* 'banknoot; voetnoot'; JAKARTAANS-MALEIS *notes* 'notitieboekje'; MADOERES *notes* 'notitieboekje'; SOENDANEES *notes* 'aantekening(en)'.
noot 'vrucht' → CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *noot* 'muskaatnoot'; NEGERHOLLANDS *noot*, *neet*; PAPIAMENTS *nechi* (ouder: *neetsje*, *neetsje*) 'vrucht met harde schaal'; SRANANTONGO *noto*; SARAMAKKAANS *notò* 'nootvrucht'.

noot 'muzieknoot' → INDONESISCH *noot*, *not*; AMBONS-MALEIS *not*; JAVAANS *emut*, *nut* 'muzieknoot, notenschrift'; KUPANG-MALEIS *not*; MENADONEES *not*; TERNATAANS-MALEIS *not*; PAPIAMENTS *not* (ouder: *noot*); SRANANTONGO *noto*.

nootmuskaat 'specerij' → FRIES *noatmuskaat*; PAPIAMENTS *netumuskat*, *notmuskat* (Ar.); SRANANTONGO *notmuskati* 'specerij, muskaatnoot'.

nop 'knoop, propje' → ENGELS *nap* 'korte fijne haartjes op weefsel, vleug; wolvlak; donzig

- oppervlak'; SCHOTS † *nop*, *nap* 'wollen vlok'; ZWEEDS † *nopkin* 'stof met noppen'; FRANS *nope*, *noppe* 'kleine wolvlok die op net gemaakte lakens zit'.
- noppen** 'laken van noppen zuiveren' → ENGELS *nap* '(verouderd) geruwde textiel scheren; textiel voorzien van een vleug'; RUSSISCH *nópat* 'knoopjes, projes met een tangetje uit het laken trekken'.
- noppig** 'vol noppen, oneffen' → ENGELS *nappy* 'harig, donzig, oneffen; kroezig'.
- nopster** 'arbeidster die laken zuivert van noppen' → ENGELS † *nopster* 'arbeidster die de vleug aanbrengt op geweven stof'.
- nor** 'gevangenis' → FRIES *nor*.
- norit** 'actieve kool' → INDONESIAISCH *norit* 'poeder tegen maagpijn'.
- norm** 'richtsnoer' → INDONESIAISCH *norma* 'richtsnoer, standaard'.
- normaal** 'overeenkomstig de regel' → INDONESIAISCH *normal*; JAKARTAANS-MALEIS *normal* 'gewoon, zoals het moet'; MENADONEES *normal*.
- normaalschool** 'kweekschool voor onderwijzers' → INDONESIAISCH *normalschool*.
- normalerwijs** 'normaliter' → FRIES *normalerwize*.
- normalisatie** 'het normaliseren' → INDONESIAISCH *normalisasi*.
- normaliseren** 'in overeenstemming brengen met een norm' → INDONESIAISCH *normalisir*.
- normatief** 'een norm stellend' → INDONESIAISCH *normatif*.
- nostalgie** 'heimwee' → INDONESIAISCH *nostalgia*.
- nota** 'aantekening' → INDONESIAISCH *nota* 'aantekening; memorandum'; AMBONS-MALEIS *nota*; BOEGINEES *nôta*; KUPANG-MALEIS *nota*; MADOEREES *nota*; MENADONEES *nota*; TERNATAANS-MALEIS *nota*.
- nota** 'rekening' → INDONESIAISCH *nota*.
- nota bene**, NB 'bijwoord van modaliteit: let op' → INDONESIAISCH *nota béné*, N.B. 'let op, belangrijk'.
- notaris** 'openbaar ambtenaar' → INDONESIAISCH *notaris*; AMBONS-MALEIS *notaris*; ATJEHNEES *nôtaréh*; BOEGINEES *notârisi*; MADOEREES *notarís*, *nottaris*; MAKASSAARS *notârisi*; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *notaris*; SINGALEES *notâris*; TAMIL dial. *nottâricu*; PAPIAMENTS † *notaris*; SRANANTONGO *notarsi*; SARNAMI *notâras*.
- notatie** 'het optekenen' → INDONESIAISCH *notasi* 'muzieknotatie; speciaal systeem van tekens en symbolen; annotatie'.
- notenboom** 'boom die noten oplevert' → ZWEEDS † *nötbom* (uit Nl of Duits).
- noteren** 'aantekenen' → NEGERHOLLANDS *noteer* 'aantekenen, opschrijven'.
- notering** 'het noteren; prijsbepaling (van effecten, aandelen e.d.)' → NEGERHOLLANDS *noteering*.
- notificatie** 'kennisgeving' → INDONESIAISCH *notifikasi*.
- notitie** 'aantekening' → SINGALEES *notisi-ya* 'mededeling'; NEGERHOLLANDS *notisje* 'aantekening, opmerking'; SRANANTONGO *notisi* 'aantekening, aandacht'.
- notulen** 'aantekeningen van vergadering' → FRIES *notulen*; INDONESIAISCH *notulen*.
- notuleren** 'notulen maken' → FRIES *notulearje*.
- notulist** 'iemand die notulen maakt' → FRIES *notulist*.
- nou, nu** 'tussenwerpsel' → PETJOH *ai-nou* 'tussenwerpsel: toe, vooruit nou'; NEGERHOLLANDS *noe*, *nou*, *nu*; BERBICE-NEDERLANDS *nau*; SKEPI-NEDERLANDS *nou*; SURINAAMS-JAVAANS *na* '(geeft nadruk) toch'.
- novatie** 'schuldvernieuwing' → INDONESIAISCH *novasi*.
- novelle** 'kort prozaverhaal' → INDONESIAISCH *novél*.
- november** 'elfde maand' → INDONESIAISCH *Nopêmbër*, *Novêmbër*; BOEGINEES *nopêmbërê*; MADOEREES *nopembêr*, *nofembêr*; MAKASSAARS *nopêmbërê*; MINANGKABAUS *nopember*; NIAS *nofitemba*; SOENDANEES *Nopembêr*; SINGALEES *novâmbara*; NEGERHOLLANDS *november*; PAPIAMENTS *novèmbër* (ouder: *november*); SRANANTONGO *november*; SARNAMI *nowambar*; SURINAAMS-JAVAANS *Nopêmbër*.
- novice** 'nieuweling (in klooster)' → INDONESIAISCH *novis*.
- noviciaat** 'proeftijd' → INDONESIAISCH *novisiat*.
- nu** 'op het ogenblik' → AMBONS-MALEIS *nau* 'voegwoord: en toen'; NEGERHOLLANDS *nue*, *nu*, *noe*, *nou*; SKEPI-NEDERLANDS *nou*; SRANANTONGO *nownow*.
- nuchter** 'niets gegeten of gedronken hebbend' → ZWEEDS *nykter* (uit Nl of Nederduits).
- nuchter** 'sober, kalm beraden, koel zakelijk' → INDONESIAISCH *nukhter*; NEGERHOLLANDS *nuchtern*.
- nuclear** 'kern-' → INDONESIAISCH *nuklir*.
- nudisme** 'recreëren zonder kleding' → INDONESIAISCH *nudisme*.
- nudist** 'blote recreant' → INDONESIAISCH *nudis*.
- nuf, nufje** 'ingebeeld meisje' → FRIES *nufke*.
- nuffig** 'als (van) een nuf, m.n. verwaand of aanstellerig' → FRIES *nuffich*.
- nuk** 'kuur' → DUIJS *Nücke* (uit Nl of Nederduits); NOORS *nykke* 'gril, kuur' (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *nuck* 'gril, kuur' (uit Nl of Nederduits).
- nukken** 'nukken hebbend, vol kuren of grillen zijn' → FRIES *nukken*.
- nul** 'telwoord' → INDONESIAISCH *nol*, *enol* 'telwoord; zonder enig resultaat'; AMBONS-MALEIS *nol*; ATJEHNEES *nòl*; BOEGINEES *nòlo*; JAKARTAANS-MALEIS *nol* 'nul, leeg, zonder resultaat'; JAVAANS *enul*, *nul*, *nol*; KUPANG-MALEIS *nol*; MADOEREES *ēnnol*, *nol*; MAKASSAARS *nòlo*, *nòló*; MENADONEES *nol*; MUNA *nolu*; NIAS *nuli*; SOENDANEES *ēnol*; TERNATAANS-MALEIS *nol*; JAVINDO *nul*; PAPIAMENTS *nulo* 'persoon zonder betekenis; (verouderd) telwoord'; SRANANTONGO *nùl*; SURINAAMS-JAVAANS *nel*.
- numeriek** 'door getallen uitgedrukt' → INDONESIAISCH *numèrik*.

numismatiek 'munt- of penningkunde' →

INDONESISCH *numismatik*.

nummer, nommer 'cijfer' → RUSSISCH *nómer*;

RUSSISCH † *númer* 'van een getalmerk voorzien briefje of kaartje'; OEKRAÏENS *nómer* (via Russisch);

INDONESISCH *nomer, nombor, nomor*; AMBONS-MALEIS *nòmor*; ATJEHNEES *numōy* 'cijfer; prima, van prima kwaliteit'; BOEGINEES *nómoró*; JAKARTAANS-MALEIS *loror*; JAVAANS dial. *nomer*; KEIËES *numur*; KUPANG-MALEIS *nòmor*; MADOEREES *nomer*; MAKASSAARS *lómoró, nòmoró*; MENADONEES *nòmor*; MINANGKABAUS *nomor, nomo*; MUNA *nomoro*; NIAS *numero*; SAVU *nome*; SOENDANEES *noměr*; TERNATAANS-MALEIS *nòmor*; PETJOH *nummer*; SINGALEES *nommara* (uit NI of Portugees); BERBICE-NEDERLANDS *nombru*; PAPIAMENTS *number* (uit NI of Engels); SRANANTONGO *nomru*; SURINAAMS-JAVAANS *nomer*.

nummerbewijs 'registratiebewijs van nummerplaat van auto' → INDONESISCH *nomorbewés*.

nummeren 'van een doorlopend cijfer voorzien' → RUSSISCH *nomerovat*.

nut 'voordeel' → FRIES *nut*; NOORS *nytte* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *nytta* 'voordeel, zin' (uit NI of Nederlands).

nuttig 'bruikbaar' → ? DEENS *nyttig*; NEGERHOLLANDS *nyttig*.

nylon 'kunststof' → INDONESISCH *nilon*; MUNA *nilo*; SAHU *nilon*.

O

oase 'vruchtbare plaats in de woestijn' →

INDONESISCH *oase*.

obductie 'lijkschouwing' → INDONESISCH *obduksi*.

obesitas 'zwaarlijvigheid' → INDONESISCH *adipositas*.

object 'voorwerp, ding; lijdend voorwerp' →

INDONESISCH *obyék* 'voorwerp, ding; lijdend voorwerp; doel, bedoeling; bron van extra inkomen uit eigen baan, neveninkomsten (vaak illegaal)'; JAKARTAANS-MALEIS *obyék* 'voorwerp'.

objectief 'zich bepalend tot de feiten' → INDONESISCH *obyéktif*.

objectiviteit 'het onbevooroordeeld, onpartijdig zijn' → INDONESISCH *obyéktivitas*.

oblaat '(Vlaams) hostie' → JAPANS *oburāto* 'medicinale ouwel'.

oblatie 'offergave van brood en wijn' → INDONESISCH *oblasī* 'offer'.

oblie 'dun wafeltje' → JAVAANS *obli*.

obligaat 'verplicht' → INDONESISCH *obligat*.

obligatie 'schuldbrief, schuldbekentenis, waarborg'

→ DUTS † *Obligacie*; RUSSISCH *obligácija*; OEKRAÏENS *obligácija* (via Russisch); WIT-RUSSISCH *obligácija* (via Russisch); INDONESISCH *obligasi*; NEGERHOLLANDS *obligasje*.

obligatoir 'verplicht' → INDONESISCH *obligatoris*.

observatie 'waarneming' → INDONESISCH *obsérvasi*.

observatorium 'waarnemingsstation' → INDONESISCH *obsérvatorium*.

observeren 'waarnemen' → INDONESISCH *(meng)obsérvir*.

obsessie 'dwangvoorstelling' → INDONESISCH *obsési*.

obsoleet 'verouderd' → INDONESISCH *obsolét*.

obstetrie 'verloskunde' → INDONESISCH *obstétri*.

obstructie 'tegenwerking, afsluiting' → INDONESISCH *obstruksi*.

occult 'verborgen' → INDONESISCH *okultis*.

occupatie 'bezigheid' → INDONESISCH *okupasi* 'bezigheid, baan, carrière'.

occupatie 'inbezitneming' → INDONESISCH *okupasi* '(illegale) bezetting (van land), het kraken'.

oceaan 'wereldzee' → INDONESISCH *oséan*; PAPIAMENTS *osean*.

octaaf 'achtste toon van de grondtoon af' → INDONESISCH *oktaf*; PAPIAMENTS *òktaf*.

octaan 'koolwaterstof' → INDONESISCH *oktan*; PAPIAMENTS *oktan*.

octant 'hoekmeter' → JAPANS *okutanto*.

octet 'muziekstuk voor acht partijen' → INDONESISCH *oktét*.

octrooi 'patent' → INDONESISCH *oktroi*.

oculair 'oog-' → INDONESISCH *okulér* 'oog-; ooglens'.

oculatie 'het enten van een stukje bast zonder hout op de bast van een andere boom' → INDONESISCH

- okulasi*; JAVAANS dial. *kulasi*.
- oculist** 'oogarts' → INDONESISCH *okulis*.
- ode** 'lyrisch gedicht' → INDONESISCH *ode*.
- odeur** 'geur' → PETJOH *odeur* 'parfum, geurtje'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *ode* 'via Negerhollands'.
- Odol** 'merknaam voor mondwater' → INDONESISCH *odol* '(merknaam) tandpasta'; JAKARTAANS-MALEIS *odol* 'middel voor mondhygiëne'.
- odontologie** 'leer van de tanden' → INDONESISCH *odontologi*.
- odorant** 'reukstof' → INDONESISCH *odoran*.
- oecumene** 'algemene kerk' → INDONESISCH *ékuméné, oikoméne, oikuméné*.
- oedem** 'vochtophopping' → INDONESISCH *udema*.
- oefenen** 'door herhaling bekwaam maken of worden' → DEENS *øve* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *öva* (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *ufen*; SURINAAMS-JAVAANS *ufen* 'oefenen, trainen, gymnastiek doen' 'via Sranantongo'.
- oehoe** 'uilachtige' → INDONESISCH *uhu*.
- oer-** 'voorvoegsel: oorspronkelijk; zeer' → PETJOH † *oer* 'geweldig'.
- oester** 'bepaald weekdier' → DUIJS *Auster* (uit NI of Nederduits); DEENS *østers* (uit NI of Nederduits); NOORS *østers* (uit NI of Nederduits); ESTS *auster* 'via Duits'; TSJECHISCH *úštrice* 'via Russisch'; SLOWAAKS *ustrice* 'via Russisch'; RUSSISCH *ústrica*; OEKRAÏENS *ústrica* 'via Russisch'; WIT-RUSSISCH *vústryca* 'via Russisch'; AZERI *istridya* 'via Russisch'; MENADONEES *ustur*; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *oester*; PAPIAMENTS *uster* (ouder: *oester, hustu*).
- of** 'nevenschikkend voegwoord' → FRIES *of*; CHINEES-MALEIS *of*; JAVAANS *op*; NEGERHOLLANDS *of*; PAPIAMENTS *of* (ouder: *of*); SRANANTONGO *ofu*; AUCAANS *ofoe*.
- of** 'onderschikkend voegwoord' → NEGERHOLLANDS *of*; SRANANTONGO *ofu*.
- offensief** 'aanval' → INDONESISCH *ofénsif*.
- offer** 'gave (aan godheid)' → NEGERHOLLANDS *offer*; PAPIAMENTS † *offer*.
- offerande** 'gave (aan godheid)' → SRANANTONGO *ofrandi*.
- offeren** '(aan godheid) schenken' → DEENS *ofre* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *offer* 'schenken'; AROWAKS *offern*.
- offerter** 'aanbieding' → INDONESISCH *oférte* 'aanbieding, bod (in zaken)'.
officiant 'priester die de mis opdraagt' → CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *officien*.
- officieel** 'ambtelijk' → INDONESISCH *ofisiil, opisil* 'ambtelijk, formeel'; JAVAANS *opisiyil* 'ambtelijk, definitief'.
- officier** 'rang bij de land- of zeemacht' → INDONESISCH *apsir, opsir* 'rang bij land- of zeemacht'; ATJEHNEES *upeusé* 'rang bij de landmacht'; BOEGINEES *opposiri, oppeséré* 'rang bij de landmacht'; JAVAANS *upsir, opisir* 'rang bij de landmacht'; MADOEREES *opsir, upsir, opëssir* 'rang bij de landmacht'; MAKASSAARS *opposiri, oposiri* 'rang bij de landmacht' 'via Indonesisch/Maleis'; MUNA *firisi, firusu* 'paleis-officier'; SOENDANEES *upsir* 'rang bij de landmacht'; SRANANTONGO *ofsiri* 'rang bij de landmacht of marine'.
- officier van justitie** 'functionaris van het Openbaar Ministerie' → INDONESISCH *Officier van Justitie* 'openbare aanklager (in de koloniale tijd)'.
offeren 'aanbieden' → NEGERHOLLANDS *offereer*.
- offset (druk)** 'druktechniek' → INDONESISCH *ofsét, opsét*.
- offside** 'buitenspel (bij voetbal)' → INDONESISCH *opsét* (uit NI of Engels); MAKASSAARS *òposai* (uit NI of Engels).
- ofschoon** 'hoewel' → NEGERHOLLANDS *ofskoon*; SRANANTONGO *ofskon*.
- oftalmologie** 'oogheekunde' → INDONESISCH *oftalmologi*.
- ogen** 'aandachtig rondkijken, kijken naar' → ENGELS *ogle* 'lonken'.
- ogenblik** 'zeer korte tijdruimte, moment' → NOORS *øyeblikk* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ögonblick* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *oogenblik*.
- ogendienaar** 'iemand die uit eigenbelang een ander helpt, huichelaar (vooral ten opzichte van een superieur)' → DEENS *øjentjener* (uit NI of Nederduits); NOORS *øyentjener* (uit NI of Nederduits).
- ogentroot** 'plant' → NOORS *øyentrost* (uit NI of Nederduits).
- oh** 'uitroep van spijt, pijn of droefheid' → NEGERHOLLANDS *o*.
- oké** 'goed' → INDONESISCH *oké* 'goed; het ermee eens zijn' (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *oké* (uit NI of Engels); PAPIAMENTS *oké* (uit NI of Engels).
- oker** 'gele verf uit bepaalde aardsoort' → INDONESISCH *oker* 'gele verf uit bepaalde aardsoort; okerkleurig'.
- okkernoot** 'walnotenboom' → DEENS † *okkernød*.
- okra** 'plant' → SRANANTONGO *okro*.
- oksel** 'holte onder de arm' → FRIES *oksel*; ENGELS † *oksel*.
- okseldoek** '(Surinaams-Nederlands) kledingstuk' → SRANANTONGO *osruduku* 'kledingstuk'.
- okshoofd** 'vloeistofmaat' → DEENS *oksehoved* (uit NI of Nederduits); NOORS *oksehovud, oksehode* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *oksó* '(jenever)fust (200 à 250 l.)'; NEGERHOLLANDS *oxhoft*.
- oktober** 'tiende maand' → INDONESISCH *Oktober*; MADOEREES *oktobër*; MINANGKABAUS *oktober*; NIAS *okitoba*; SOENDANEES *Oktobër*; SINGALEES *oktōbara, oktōmbara*; NEGERHOLLANDS *october*; PAPIAMENTS *òktober*; SRANANTONGO *oktober*; SARNAMI *aktobar*.
- olderman** 'Fries of Saksisch overheidspersoon' → DEENS *oldermand* 'deken van een gilde' (uit

Nl of Nederduits); ZWEEDS *ålderman* (uit Nl of Nederduits); FINS *oltermanni* 'de oudste (en wijste) van de bond, het dorp, het gilde' <via Zweeds>; FRANS dial. † *aldremen* 'baas van een hanze'.

oleaat 'tekening op doorzichtig papier' → INDONESISCH *oléat*.

oleander 'sierplant' → INDONESISCH *oléander*.

olie 'vette vloeistof' → DEENS *olie* (uit Nl of Nederduits); NOORS *olje* (uit Nl of Nederduits); INDONESISCH *oli*; JAVAANS dial. *oli* 'machineolie'; MADOEREES *oli* 'machineolie'; MUNA *oli* 'machineolie'; NEGERHOLLANDS *oli, olie*; BERBICE-NEDERLANDS *oli*; SRANANTONGO *oli*; AUCAANS *oli*; SARAMAKKAANS *óli* 'petroleum' <via Sranantongo>; AROWAKS *uli*.

oliebol 'in olie gebakken deegbol' → INDONESISCH *olibol*; AMERIKAANS-ENGELS dial. *oliebol*.

olieboom 'olijfboom' → NEGERHOLLANDS *oliboom*.

oliekoek 'in olie gebakken koek' → ENGELS *olykoek* <via Amerikaans-Engels>; AMERIKAANS-ENGELS *olykoek, olikoëk*.

olierman 'machinesmeerder, eerste stoker' → INDONESISCH *oliman*.

oliepij 'geoliede jas' → ENGELS † *ulipy*; SCHOTS † *ulipy*.

oliepuistje 'vetpuistje, acne' → SRANANTONGO *oliposi*.

oliesardien '(Surinaams-Nederlands) sardientjes in olijfolie' → SURINAAMS-JAVAANS *olisardhin* 'sardientjes in olijfolie'.

olifant 'slurfdier' → PAPIAMENTS *olefante* (ouder: *olifant*).

olifantpapier 'bepaald soort stevig papier' → ZWEEDS † *olifantpapper*.

oligarchisch 'een oligarchie betreffende' → INDONESISCH *oligarkis*.

oligopolie 'monopolievorm' → INDONESISCH *oligopoli*.

olijf 'vrucht van olijfbom' → JAPANS *orëfu, oribu*; PAPIAMENTS *oleifi* 'vrucht van olijfbom (*Olea europea*), en heester (*Bontia daphnoides*)'; SURINAAMS-JAVAANS *olëf*.

olijfberg 'berg met olijfbomen beplant, vooral bekend als de naam van een berg in Palestina' → NEGERHOLLANDS *olief berg*.

olympiade 'vierjaarlijkse internationale sportwedstrijd, Olympische Spelen' → INDONESISCH *Olimpiade* 'Olympische Spelen'.

oma 'grootmoeder' → INDONESISCH *oma* 'grootmoeder; aanspreekvorm voor gerespecteerde oude vrouw'; AMBONS-MALEIS *fader* 'aanspreekvorm voor een oudere vrouw'; CHINEES-MALEIS *oma*; JAVAANS dial. *oma* 'grootmoeder; aanspreekvorm voor oude vrouw'; KUPANG-MALEIS *oma*; MENADONEES *oma*; AMERIKAANS-ENGELS dial. *oma* (uit Nl of Duits); PAPIAMENTS *oma*; SRANANTONGO *owma*.

omblad 'buitenste blad van een sigaar' →

INDONESISCH *omblad*.

omelet 'eiergerecht' → PAPIAMENTS *òmelèt*.

omgang 'het omgaan met mensen; processie' → AMBONS-MALEIS *omgang*; NEGERHOLLANDS *omgang*.

omgeven 'zich bevinden rondom' → FRIES *omjaan*; NEGERHOLLANDS *omgie*.

omgeving 'kring waarin men zich begeeft' → FRIES *omjouwing*.

omhangen 'omgeven met iets dat hangt' → FRIES *omhingje*.

omheinen 'met een omheining omgeven' → FRIES *omheinjé*.

omheining 'het omheinen' → FRIES *omheining*.

omhoog 'in de hoogte' → DEENS *omhov, omhoug* '(binnen de scheepvaart) omhoog, omhoog zetten, op de plaats zetten'.

omissie 'verzuim' → INDONESISCH *omisi*.

omkeren 'omdraaien' → NEGERHOLLANDS *keer om*.

omkomen 'sterven' → ZWEEDS *omkomma* 'sterven door een ongeluk of aanslag' (uit Nl of Nederduits).

ommegang 'optocht, stoet' → FRANS dial. † *ommegang*.

omnibus 'openbaar vervoermiddel' → INDONESISCH *omnibus*.

omnivoor 'alleseter' → INDONESISCH *omnivora*.

omringen 'aan alle kanten omgeven' → FRIES *omringje*.

omroep 'het radio- en later televisiebedrijf als geheel' → FRIES *omrop*.

omroeren 'roerend dooreenmengen' → PAPIAMENTS † *roerom* 'gebakken ei'.

omslag 'bekleding van stof of papier om een boek' → INDONESISCH *omslah*.

omstandigheid 'stand van zaken' → DEENS *omstændighed* (uit Nl of Nederduits); NOORS *omstendighet* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *umständighet* (uit Nl of Nederduits); NEGERHOLLANDS *omstandigheid, omstand, omstandigheid* 'stand van zaken, hoedanigheid, kwaliteit'.

omtrek 'hoofdlijn die grenzen van een figuur bepaalt, omgeving' → DUIJS dial. *Omtrek* 'omgeving'.

omtrend 'voorzetsel: in de buurt van' → FRIES *omtrint*; RUSSISCH *antrëtno, antretnyj* 'voorzetsel: in de buurt (van)'.

omtrend '(bijwoord) ongeveer' → FRIES *omtrint* '(bijwoord) bijna'; DEENS *omtrend* (uit Nl of Nederduits); NOORS *omtrend* (uit Nl of Nederduits); NEGERHOLLANDS *omtrend*.

omvatten 'inhouden, behelzen' → NEGERHOLLANDS *omvat*.

omvatting 'behelzing' → NEGERHOLLANDS *omvatting*.

omzet 'koop en verkoop op markt of beurs' → INDONESISCH *omset*.

omzetbelasting 'belasting op omzet' → FRIES *omsetbelasting*.

omzonst 'gratis' → DEENS *omsonst* 'tevergeefs; gratis' (uit Nl of Duits).

- on-** 'ontkennend voorvoegsel' → PETJOH *on* 'ongebruikelijk, ongewoon, zeldzaam.'
- onaangenaam** 'ongenoegeen verschaffend' → NEGERHOLLANDS *onaangenaam, onangenaem*.
- onaardig** 'niet aardig' → ZWEEDS dial. *ognalig* 'dreinerig, lastig' (uit NI of Duits).
- onachtzaam** 'zonder zorg of oplettenheid' → NEGERHOLLANDS *onachtszaam*.
- onaflatelijk** 'onophoudelijk' → ZWEEDS *oavlätlig* (uit NI of Nederduits).
- onanie** 'zelfbevrediging' → INDONESISCH *onani*.
- onbarmhartig** 'meedogenloos' → NEGERHOLLANDS *onbarmhartig*.
- onbarmhartigheid** 'wreedheid, onmeedogendheid' → NEGERHOLLANDS *onbarmhartigheid*.
- onbedaarlijk** 'te onstuimig of te hevig om tot rust en kalmte te kunnen komen' → FRIES *ûnbedaarlik*.
- onbedacht** 'onnadenkend' → NEGERHOLLANDS *onbedacht*.
- onbedachtzaam** 'onbezonnen, onnadenkend' → NEGERHOLLANDS *onbedachtszaam*.
- onbedachtzaamheid** 'onbezonnenheid' → NEGERHOLLANDS *onbedachtszaamheit*.
- onbegaafd** 'niet bedeed, toegerust met' → FRIES *ûnbegaafd*.
- onbegaafdheid** 'het onbegaafd zijn' → FRIES *ûnbegaafdens*.
- onbehoorlijk** 'onbetamelijk' → FRIES *ûnbehoarlik*.
- onbehoorlijkheid** 'het onbetamelijk zijn' → FRIES *ûnbehoarlikens*.
- onbekend** 'vreemd' → NEGERHOLLANDS *onbekend, onbekent*; PAPIAMENTS *onbekein, ombekein* 'vissoort (inermia vittata)'.
onbekommerd 'onbezorgd' → FRIES *ûnbekommerd*.
- onbekwam** 'niet geschikt' → AMBONS-MALEIS *onbekwam*; KUPANG-MALEIS *onbekwam* 'personen die niet in staat zijn hun belasting te betalen wegens ziekte'; MENADONEES *onbekwam* 'personen die niet in staat zijn hun belasting te betalen wegens ziekte'; TERNATAANS-MALEIS *onbekwam* 'personen die niet in staat zijn hun belasting te betalen wegens ziekte'.
- onbeleefd** 'in strijd met de wellevendheid' → FRIES *ûnbeleefd*.
- onbeleefdheid** 'onwellevendheid' → FRIES *ûnbeleefdens*.
- onbeperkt** 'zonder beperking' → FRIES *ûnbeperkt*.
- onberispt** 'niet afgekeurd' → ENGELS † *unberisped*.
- onbeschaamd** 'van schaamtegevoel verstoken; de perken te buiten gaand' → NOORS *uforskammet, uforskamma* 'brutaal, onbeleefd, schandalig' (uit NI of Nederduits).
- onbeschoft** 'lomp' → AMBONS-MALEIS *onbeskoft*; KUPANG-MALEIS *onbeskoft*; MENADONEES *onbeskoft*; TERNATAANS-MALEIS *onbeskoft*; PETJOH *ombeskoft, ombeschoft* 'onbeschaafd, onopgevoed, brutaal, ongemanierd'; PAPIAMENTS *ònbeskòp* (ouder: *onbeschoft*) 'brutaal'.
- onbestendig** 'wisselvallig' → NEGERHOLLANDS *onbestendig*.
- onbesuisd** 'onbeheerst, teugelloos, onstuimig' → FRIES *ûnbesûsd*.
- onbevangen** 'vrijmoedig' → FRIES *ûnbefangen*.
- onbevoorrecht** 'niet begiftigd, geen privilege genietend' → ZWEEDS *oförätt* (uit NI of Nederduits).
- onbewaterkuigd** '(verouderd) anorganisch' → JAPANS *muki* 'anorganisch, lett. onbewaterkuigd'; CHINEES *wuji* 'anorganisch' (via Japans).
- onbewoond** 'waar niemand woont' → NEGERHOLLANDS *onbewoont*.
- onbezoldigd** 'geen bezoldiging genietende' → FRIES *ûnbesoldige*.
- oncoloog** 'kankerspecialist' → INDONESISCH *onkolog*.
- ondankbaar** 'zonder dank te tonen, (van zaken) onaangenaam doordat het weinig oplevert' → NEGERHOLLANDS *ondankbaar*.
- ondankbaarheid** 'het ondankbaar zijn' → NEGERHOLLANDS *ondankbaarheid*.
- onder** 'voorzetsel' → INDONESISCH *onder* 'assistent districtshoofd (in de koloniale tijd)'; AMBONS-MALEIS *ondor* 'onderdoen voor'; MADOEREES *ngondâr*; NEGERHOLLANDS *onder, ondâ, ondu, undâ, undu*; BERBICE-NEDERLANDS *ondro*; SRANANTONGO *ondro*; AUCAANS *ondoo*.
- onder** 'bijwoord van plaats' → SRANANTONGO *ondro*.
- onderadjudant** 'adjudant-onderofficier' → MADOEREES *ondêr-ajidân*.
- onderarm** 'onderste deel van de arm' → KUPANG-MALEIS *onderarm* 'gearmd lopen'.
- onderblijven** 'ongedaan blijven, achterwege blijven' → NEGERHOLLANDS *onderbliev*.
- onderbouw** 'deel van iets waarop een ander deel steunt' → INDONESISCH *onderbouw* 'basis van een geheel waarop de bovenafdelingen steunen (politieke partij)'.
- onderbroek** 'broek als onderkledingstuk' → AMBONS-MALEIS *onderbruk*; BALINEES *onder*; KUPANG-MALEIS *onderbruk*; MENADONEES *onderbruk*; SOENDANEES *undurbêruk*; TERNATAANS-MALEIS *onderbruk*; SRANANTONGO *ondrobruku*; AUCAANS *ondoo boeoeokoe*.
- ondercollecteur** 'ondersgeschikte ambtenaar belast met het innen der belasting' → MADOEREES *ondêr-kolektûr*.
- onderdanig** 'zich als mindere opstellend' → DEENS *underdanig* (uit NI of Nederduits); NOORS *underdanig* 'onderworpen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *underdånig* 'onderworpen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *onderdaanig*.
- onderdeel** 'gedeelte van een hoofddeel' → INDONESISCH *onderdil* 'gedeelte van een hoofddeel; penis'; JAKARTAANGS-MALEIS *onderdil* 'auto-onderdeel'; KUPANG-MALEIS *onderdêl*; MENADONEES *onderdêl*; SURINAAMS-JAVAANS *onderdhil*.
- onderdistrict** 'deel van een district' → INDONESISCH

onderdistrik; JAVAANS *onder dhestrik, onderan*; SURINAAMS-JAVAANS *ondher(dhistrík)* 'onderdistrict in voormalig Nederlands-Indië'.

onderdoor 'onder iets door' → DUIJS *untendurch sein, bei jemandem untendurch sein* 'geminacht worden'; AMERIKAANS-ENGELS dial. *under through*.
onderdrukken 'met overmacht in bedwang houden' → NOORS *undertrykke* (uit NI of Nederduits).

onderduiken 'zich schuilhouden, uit het openbare leven verdwijnen' → ZWEEDS *duka under* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *dou na onder*.

ondergang 'teloofgang, einde, verval' → NEGERHOLLANDS *ondergang*.

ondergeschikt 'afhankelijk; van weinig belang' → FRIES *ûndergeskikt*.

ondergeschikte 'iemand die onder gezag van een ander staat' → FRIES *ûndergeskikte*.

ondergronds 'zich onder de grond bevindend; illegaal, heimelijk' → SRANANTONGO *ondrogron* 'onderwereld, zich onder de grond bevindend'.

onderhevig 'onderworpen aan de werking of invloed van iets' → FRIES *ûnderhevich*.

onderhoud 'verzorging, voeding en verpleging; amusement' → NOORS *underhold* (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *onderhoud* 'verzorging'.

onderhouden 'in goede staat houden; in de levensbehoeften voorzien; amuseren' → NOORS *underholde* 'verzorgen, in de levensbehoeften voorzien; amuseren' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *onderhou* 'in stand houden'; SRANANTONGO *ondrow* 'iets in goede staat houden'.

onderhoud(skosten) 'kosten voor de instandhouding en verzorging van zaken' → INDONESIAISCH *onderhoud*; JAVAANS *onderlaut(an)*.

onderhuren 'iemand (in het geheim) inhuren die eigenlijk al door iemand anders wordt ingehuurd' → DEENS † *underhyre*.

onderkoop 'onderhandse overeenkomst' → NEGERHOLLANDS *onderkoop*.

onderlast 'last die onder in het schip geladen is' → RUSSISCH † *unterlast*.

onderlaten '(verouderd) nalaten, achterwege laten' → DEENS *undlade* 'nalaten te doen, verzuimen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *underlåta* 'nalaten te doen, verzuimen' (uit NI of Nederduits).

onderlegger 'iets wat men ergens onder legt als bescherming' → PAPIAMENTS *ònderlèger* 'iets wat men onder glazen en pannen legt als bescherming'.

onderlijzeil 'onderste lijzeil' → RUSSISCH † *ûnderlîsel*'.

onderlopen 'door water of een andere vloeistof overstroomd worden' → NEGERHOLLANDS *loop onder*.

onderluitenant 'luitenant die onder een kapitein staat' → RUSSISCH *underlejténant, únterlejténánt*.

ondermaanse 'de aarde en aardse zaken' → FRIES *ûndermoanske*.

ondermaats 'beneden de maat' → FRIES *ûndermaatsk*.

ondermeester 'hulponderwijzer' → AMBONS-MALEIS *ondermèster*; KUPANG-MALEIS *ondermèster*; MENADONEES *ondermèster*; TERNATAANS-MALEIS *ondermèster*.

ondermijnen 'ondergraven' → ENGELS *undermine*.

ondernemen 'op zich nemen, beginnen te doen' → NEGERHOLLANDS *onderneem*.

onderneming 'bedrijf' → INDONESIAISCH *ondernéming* 'plantage'; BOEGINEES *ondernéming* 'plantage'; JAVAANS dial. *ondhernémeng* 'plantage'.

onderofficier 'rang tussen officier en korporaal 1e klas' → RUSSISCH *únder, underoficér, unteroficer*; AZERI *unter-zabit* 'via Russisch'.

onderonsje 'vertrouwelijk overleg van enige personen met uitsluiting van anderen' → SRANANTONGO *ondronsu*.

onderpaard 'touw dat in een bocht onder de ra's hangt' → RUSSISCH *únderpért, unterpért*.

onderrichten 'onderwijzen' → ZWEEDS *underrätta* 'op de hoogte brengen, inlichten, informeren' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *onderricht, onderrigt*.

onderrichting 'het onderrichten' → NEGERHOLLANDS *onderrigting*.

onderrok 'rok die onder de bovenrok wordt gedragen' → INDONESIAISCH *anderok, onderok* 'onderjurk, petticoat'; KUPANG-MALEIS *androk*; MUNA *ndoro* 'rok'.

onderschatten 'te laag schatten' → SURINAAMS-JAVAANS *onderskhat, ngonderskhat*.

onderscheid 'verschil' → NEGERHOLLANDS *onderskeit, onderskei* 'verschil (in personen)'; SRANANTONGO *onderscheid*.

onderscheiding 'het maken van onderscheid' → NEGERHOLLANDS *onderskejing*.

onderschrijven 'ondertekenen; erkennen, goedvinden' → NOORS *underskrive* 'ondertekenen; erkennen, goedkeuren; garanderen, verzekeren' (uit NI of Nederduits).

onderst 'het laagst gelegen' → DEENS *underst* (uit NI of Nederduits); NOORS *underst* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS (*die*) *onderst*.

onderstaan 'wagen, durven' → DEENS *understå sig* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *understå sig* (uit NI of Nederduits).

onderstand '(verouderd) ondersteuning, bijstand' → INDONESIAISCH *onderstand* 'ondersteuning, bijstand'; MADOEREES *ònderstan* 'ondersteuning, bijstand'; PAPIAMENTS *ònderstant* 'bijstand van overheidswege'; SURINAAMS-JAVAANS *ondherstan* 'ondersteuning, sociale bijstand'.

ondersteboven 'met het onderste naar boven gekeerd' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *onerstebâwen* 'door elkaar'; NEGERHOLLANDS *onderst toe boven*.

ondersteken 'iets zo steken dat het ongemerkt in de plaats komt van iets anders' → ZWEEDS *understicka* (uit NI of Nederduits).

onderstel 'onderste gedeelte van een voorwerp' → JAVAANS dial. *undherstèl* 'onderstel van auto'.

- ondersteun** ‘(verouderd) ondersteuning’ →
 INDONESISCH *ondersten* ‘financiële steunbetalingen aan gepensioneerde militairen’.
- ondersteunen** ‘iets (van anderen) steunen, zodat het niet kan vallen; helpen, bijstaan’ →
 NEGERHOLLANDS *ondersteen*.
- ondertekenen** ‘met handtekening bekrachtigen’ →
 NEGERHOLLANDS *teken onder*.
- ondertussen** ‘inmiddels’ → NEGERHOLLANDS
ondertuschen, ondertyssen.
- ondervinden** ‘door onderzoek te weten komen’ →
 FRIES *ûnderfine*; SRANANTONGO *ondrofeni* ‘ervaren’;
 SARAMAKKAANS *ondoofini* ‘ervaren’.
- ondervinding** ‘ervaring’ → FRIES *ûnderfining*;
 NEGERHOLLANDS *ondervinding*; SRANANTONGO
ondrofeni.
- ondervragen** ‘verhoren, interviewen’ → FRIES
ûnderfreegje.
- ondervraging** ‘verhoor’ → FRIES *ûnderfreging*.
- onderweg** ‘vertrokken maar nog niet aangekomen’ →
 ENGELS *under way*.
- onderwerp** ‘zaak waarover men spreekt’ → FRIES
ûnderwerp.
- onderwijzen** ‘lesgeven’ → DEENS *undervise* (uit
 NI of Nederduits); NOORS *undervise* (uit NI
 of Nederduits); ZWEEDS *undervisa* (uit NI of
 Nederduits); NEGERHOLLANDS *onderwies*.
- onderwijzing** ‘daad van iemand te onderrichten,
 onderwijs, opvoeding’ → NEGERHOLLANDS
onderwiesing.
- onderzaat** ‘onderdaan’ → DEENS *undersât* (uit
 NI of Nederduits); NOORS *undersât* (uit NI
 of Nederduits); ZWEEDS *undersâte* (uit NI of
 Nederduits).
- onderzeil** ‘zeil aan een ondermast gevoerd’ →
 RUSSISCH † *underzél*.
- onderzijde** ‘onderkant’ → NEGERHOLLANDS *onderseie*
 ‘onderrok’; SRANANTONGO *ondrosei*.
- onderzoek** ‘het naspeuren’ → FRIES *ûndersyk*;
 AMBONS-MALEIS *ondersuk*; MENADONEES *ondersuk*;
 SRANANTONGO *ondrosuku*; SURINAAMS-JAVAANS
ondersug ‘het naspeuren, zich laten onderzoeken’
 «via Sranantongo».
- onderzoeken** ‘nauwkeurig nazien, nagaan’ →
 NOORS *undersøke* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS
undersöka (uit NI of Nederduits); KUPANG-MALEIS
andersup; ondersuk; NEGERHOLLANDS *ondersoek*;
 SRANANTONGO *ondrosuku*.
- onderzoeker** ‘iemand die onderzoek doet’ → FRIES
ûndersiker.
- onderzoeking** ‘onderzoek’ → FRIES *ûndersiking*;
 NEGERHOLLANDS *ondersoeking*.
- ondeugd** ‘deugniet, kwaaddoener’ →
 NEGERHOLLANDS *ondeug, ondeegd*.
- ondeugend** ‘stout, uitdagend’ → NEGERHOLLANDS
ondoegend.
- ondoelmatig** ‘ongeschikt voor het beoogde doel’ →
 FRIES *ûndoelmatich*.
- oneer** ‘smaad die iemand wordt aangedaan’ →
 NEGERHOLLANDS *oneer*.
- oneerlijk** ‘niet te goeder trouw’ → NEGERHOLLANDS
oneerlik, no eerlik.
- onen** ‘(gewestelijk) lammeren werpen’ →
 VASTELANDS-NOORD-FRIES *oune* ‘lammeren werpen’.
- onenig** ‘niet eensgezind’ → NEGERHOLLANDS *oneenig*.
- onenigheid** ‘meningsverschil, ruzie’ →
 NEGERHOLLANDS *oneenigheid*.
- onervaren** ‘geen ondervinding hebbend’ → FRIES
ûnerfaren.
- onevenredig** ‘in verhouding tot iets anders niet van
 de juiste maat of hoeveelheid’ → FRIES *ûnevenredich*.
- ongeblust** ‘waterdij (van kalk)’ → ENGELS
 † *unblushed*.
- ongedierte** ‘schadelijke of lastige dieren’ → FRIES
ûngedierte.
- ongedrukt** ‘niet gedrukt’ → NEGERHOLLANDS
ongedrykt.
- ongeduld** ‘onrust door haast, hooggespannen
 verwachtingen’ → NEGERHOLLANDS *ongeduld*.
- ongeduldig** ‘rusteloos door haast, door niet langer te
 kunnen wachten’ → NEGERHOLLANDS *ongeduldig*.
- ongehinderd** ‘niet gehinderd, niet belemmerd’ →
 FRIES *ûngehinderd*.
- ongehoorzaam** ‘niet gehoorzaam’ → FRIES
ûngehoarsum; NEGERHOLLANDS *ongehoorsaam*.
- ongehoorzaamheid** ‘het ongehoorzaam zijn’ →
 NEGERHOLLANDS *ongehoorsaamheit*.
- ongeleerd** ‘niet onderricht’ → NEGERHOLLANDS
ongeleert.
- ongelogen** ‘de waarheid behelzende’ → FRIES
ûngelogen.
- ongeloof** ‘het niet geloven aan iets’ →
 NEGERHOLLANDS *ongeloof, onloof*.
- ongelovig** ‘blijk gevend van ongelooft, niet-gelovig’ →
 NEGERHOLLANDS *ongelofig, onloovig* ‘blijk gevend
 van ongelooft, niet-gelovig; ongelovige’.
- ongeluk** ‘tegenslag, ongeval’ → DEENS *ulykke* (uit NI
 of Nederduits); NOORS *ulykke* (uit NI of Nederduits);
 NEGERHOLLANDS *ongeluk*; BERBICE-NEDERLANDS
onggluku ‘ongeval’; SRANANTONGO *ongoloku*
 ‘tegenslag, tegenspoed’; AUCAANS *ongookoe*.
- ongelukkelig** ‘geen geluk hebbend’ → NEGERHOLLANDS
ongeluklik; SRANANTONGO *ongoloku*.
- ongemak** ‘last, hinder’ → DEENS *umage* ‘moeite’ (uit
 NI of Nederduits); NOORS *umak, umake* ‘moeite’
 (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *ongemak*
 ‘moeite’.
- ongemakkelijk** ‘lastig, moeilijk’ → NEGERHOLLANDS
ongemakkelig.
- ongemakkelijkheid** ‘moeilijkheid’ →
 NEGERHOLLANDS *ongemakkelijkheit*.
- ongemoeid** ‘ongestoord’ → FRIES *ûngemoeid*.
- ongenade** ‘onmeedogende toorn’ → NEGERHOLLANDS
ongenade.
- ongenadig** ‘meedogenloos, in hoge mate, zeer’ →
 NEGERHOLLANDS *ongenadig*.

ongerecht ‘(verouderd) onterecht, misplaatst’ → NEGERHOLLANDS *ongerecht* ‘onterecht, misplaatst, ongegrond’.

ongerechtigheid ‘hoedanigheid van ongerecht te wezen’ → NEGERHOLLANDS *ongerechtigheit*, *ongerechtigheid*.

ongerijmd ‘met het gezond verstand in strijd’ → FRIES *ûngerymd*.

ongerust ‘bezorgd’ → NEGERHOLLANDS *ongerust*.

ongesteld ‘in lichte mate ziek; menstruerend’ → FRIES *ûngesteld* ‘menstruerend’.

ongestraft ‘zonder straf’ → FRIES *ûngestraft*.

ongetrouwd ‘niet gehuwd’ → NEGERHOLLANDS *ongetrouw*.

ongeval ‘ongeluk’ → FRIES *ûngefal*.

ongeveer ‘bijwoord van hoedanigheid: om en nabij’ → FRIES *ûngefear*.

ongeverfd ‘niet gekleurd’ → NEGERHOLLANDS *ongeverfd* ‘ongeveinsd’.

ongewilligheid ‘het niet gewillig zijn’ → NEGERHOLLANDS *ongewilligheid*.

ongezeglijk ‘hardleers, ongehoorzaam’ → PETJOH *ongesegl’k*.

ongezond ‘ziekelijk’ → NEGERHOLLANDS *ongesond*.

onhebbelijk ‘onvriendelijk’ → PETJOH *onhèbl’k*, *onhebbelijk* ‘lastig doen, tegendraads zijn; persoon of kind met vervelende gewoonten’.

onhebbelijkheid ‘het onaangenaam zijn’ → FRIES *ûnhebblikens*.

onkosten ‘kosten’ → ENGELS † *uncost* ‘bijkomende kosten’; SCHOTS *oncost*, *uncost* ‘bijkomende uitgaven, algemene onkosten; (mijnbouw) uurloner’; INDONESIAISCH *ongkos* ‘kosten, uitgaven, prijs; loon’; AMBONS-MALEIS *onkos* ‘kosten, uitgaven’; BOEGINEES *ôngkosó*; JAKARTAANS-MALEIS *ongkos*; JAVAANS *ongkos* ‘kosten; loon, betaling’; KEIËES *ungkus* ‘kosten, uitgaven’; KUPANG-MALEIS *ongkos*; MADOEREES *ongkos*; MAKASSAARS *ôngkosó*; MENADONEES *ongkos*; MINANGKABAUS *ongkoih*; MUNA *ongkoso*; SASAKS *ongkos*; SOENDANEES *ongkos*; TERNATAANS-MALEIS *ongkos*; PETJOH *ongkos* (via Indonesisch/Maleis); NEGERHOLLANDS *onkosten*; SURINAAMS-JAVAANS *ongkos*.

onkreukbaar ‘onschendbaar, rechtschapen’ → FRIES *ûnkrúkker*.

onkreukbaarheid ‘rechtschapenheid’ → FRIES *ûnkrúkkerens*.

onkruid ‘ongewenste planten’ → DEENS *ukrudt* (uit NI of Nederduits); NOORS *ukrutt* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *onkruid*, *onkryd*.

onland ‘onvruchtbare aarde’ → FRANS dial. † *onlant*.

onloochenbaar ‘onbetwistbaar, onweerlegbaar’ → FRIES *ûnleagenber*.

onlust ‘onaangenaam gevoel, ongerief’ → NOORS *ulyst* ‘onbagen, tegenzin’ (uit NI of Nederduits).

onmanierlijk ‘ongemanierd, niet fatsoenlijk’ → NEGERHOLLANDS *onmanierlik*.

onmiddellijk ‘zonder bemiddeling, direct’ → FRIES *ûnmidlik*.

onmogelijk ‘niet mogelijk’ → NEGERHOLLANDS *onmo(o)gelik*, *onmooglig*.

onmogelijkheid ‘wat onmogelijk is, het onmogelijk-zijn’ → NEGERHOLLANDS *onmo(o)gelikheit*.

onmondig ‘onmachtig’ → NEGERHOLLANDS *onmondigen* ‘onmachtige mensen’.

onnodig ‘overbodig, zonder noodzaak’ → NEGERHOLLANDS *onnodig*.

onnoemelijk ‘onuitsprekelijk groot of veel’ → FRIES *ûnnoemlik*.

onnozel ‘onschuldig; dom’ → DUIJS dial. *unnosel*, *onnosel* ‘onnodig, nietsnut’; PETJOH *onnoz’l* ‘niet al te slim of snugger’; AMERIKAANS-ENGELS dial. † *onnozel*, *unnozel* ‘dwaas, dom; vreemd, bizar’; NEGERHOLLANDS *onnosel*; SRANANTONGO *onowsru* ‘onschuldig, dom’.

onnut ‘niet van nut, ondienstig’ → NEGERHOLLANDS *onnyt*.

onomatopee ‘klanknabootsend woord’ → INDONESIAISCH *onomatopé*.

onordelijk ‘onwettig, in strijd met de orde van de staat’ → NEGERHOLLANDS *onordentlik* ‘ongeordend’.

onordening ‘(verouderd) wanordelijkheid’ → NEGERHOLLANDS *onordening* ‘wanordelijkheid’.

onplezierig ‘niet plezierig’ → FRIES *ûnplezierich*.

onrecht ‘al wat onrechtvaardig of onbillijk is’ → NEGERHOLLANDS *onrecht*, *onregt*.

onrein ‘onzedelijk, onkuis, vuil’ → NEGERHOLLANDS *onrein*.

onreinheid ‘vuilheid’ → NEGERHOLLANDS *onreinheid*.

onrijp ‘nog niet ten volle rijp’ → NEGERHOLLANDS *onriep*.

ons ‘gewicht’ → FRIES *ûns* (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *on*, *ons*; JAKARTAANS-MALEIS *on*; MAKASSAARS dial. *ong*; JAPANS *onsu*; PAPIAMENTS *òns*; SURINAAMS-JAVAANS *os*.

ons ‘voornaamwoord’ → CHINEES-MALEIS *ons*, *onse* ‘bezittelijk voornaamwoord’; NEGERHOLLANDS *ons*, *on* ‘gebruikt als voornaamwoord voor alle naamvallen, getallen en geslachten: wij, ons, onze’; BERBICE-NEDERLANDS *ensi* ‘wij, ons’; SKEPI-NEDERLANDS *ons* ‘wij, ons’.

onschoon ‘niet schoon, vies’ → NEGERHOLLANDS *onskoon*.

onschuld ‘argeloosheid, staat van iemand die geen kwaad heeft gedaan’ → NEGERHOLLANDS *onskuld*.

onschuldig ‘geen kwaad bedreven hebbend, onschadelijk’ → NEGERHOLLANDS *onskuldig*, *onskyldig*.

onsterfelijk ‘niet sterfelijk’ → NEGERHOLLANDS *onsterflik*.

onstuimig ‘wild’ → FRIES *ûnstumich* ‘in heftige beweging verkerend’.

onsturig ‘(verouderd) onstuimig’ → ZWEEDS *ostyrig* ‘onstuimig, wild’ (uit NI of Nederduits).

ont- ‘voorvoegsel in werkwoorden ter aanduiding

- van scheiding, ontkenning, begin' → DEENS *und-* 'voorvoegsel in werkwoorden' (uit NI of Nederduits); NOORS *unn-* 'voorvoegsel in werkwoorden' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *und-* 'voorvoegsel in werkwoorden' (uit NI of Nederduits).
- ontberen** 'missen' → FRIES *ûntbearre*; DEENS *undvære* (uit NI of Nederduits); NOORS *unnvære* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *umbära* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *undvara* (uit NI of Nederduits).
- ontbering** 'toestand waarin men noodzakelijke levensbehoeften moet missen' → FRIES *ûntbearing*.
- ontbijt** 'eerste maaltijd van de dag' → FRIES *ûntbyt*, *moarnûntbyt*.
- ontbijten** 'ochtendmaal eten' → FRIES *ûntbite*.
- ontbijtboek** 'bepaalde soort boek zoals men bij het ontbijt gebruikt' → FRIES *ûntbytkoeke*; INDONESIAISCH *ombaykuk*.
- ontboezeming** 'uiting van wat in het gemoed ontstaat' → FRIES *ûntboezeming*.
- ontbreken** 'mankeren' → FRIES *ûntbrekke*.
- ontdekken** 'bespeuren' → PETJOH *ondèk* 'ontdekt, betrapt, onmaskerd'.
- ontdooien** 'vloeibaar worden van ijs' → SRANANTONGO *ontdoi*.
- ontembaar** 'niet te temmen' → JAPANS *otenba* 'brutaal en ondeugend meisje'.
- ontevreden** 'niet tevreden, niet geneigd zich te schikken in de eigen omstandigheden' → NEGERHOLLANDS *ontoevreden*.
- ontgaan** 'van iets weggaan' → DEENS *undgå* 'vermijden'; NOORS *unngå* 'ontsnappen aan, vermijden, ontlopen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *undgå* 'vermijden, ontlopen, ontkomen aan' (uit NI of Nederduits).
- ontgelden** 'moeten boeten' → NOORS *unngjelde* 'boeten voor'; ZWEEDS *umgålla* 'boeten voor, bekopen' (uit NI of Nederduits).
- ontheligen** 'ontwijden' → NEGERHOLLANDS *ontheligh*.
- onthouden** 'niet geven' → NEGERHOLLANDS *onthou van*.
- onthulling** 'openbaarmaking van een geheim of van iets dat nog onbekend was' → FRIES *ûnthulling*.
- ontkomen** 'ontsnappen' → DEENS † *undkomme* (uit NI of Nederduits); NOORS *unnkomme* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *undkomma* (uit NI of Nederduits).
- ontlopen** 'ontsnappen aan' → FRIES *ûntrinne*; DEENS *undløbe* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *ontloop*.
- ontmoeten** 'toevallig tegenkomen' → NEGERHOLLANDS *ontmuet*.
- ontoerekenbaar** 'niet als schuldig aangerekend kunvende worden' → DUIJS *unzurechnungsfähig*.
- ontogenese** 'ontwikkeling van een levend wezen' → INDONESIAISCH *ontogénése*.
- ontologie** 'leer van het zijn' → INDONESIAISCH *ontologi*.
- ontroeren** 'in het gemoed treffen' → FRIES *ûntroere*.
- ontroering** 'aangedaanheid van het gemoed' → FRIES *ûntroering*.
- ontrouw** 'schennis van de trouw' → NEGERHOLLANDS *ontrouw*, *ongetrouw*.
- ontschuldigen** 'verontschuldigen' → DEENS *undskylde* 'verontschuldigen, goedpraten' (uit NI of Nederduits); NOORS *unnskyldde* 'verontschuldigen, van schuld vrijspreken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *undskylla sig* 'zich verontschuldigen, zich vrijpleiten' (uit NI of Nederduits).
- ontslaan** 'zich bevrijden van' → FRIES *ûntslaan*; DEENS *undslå* 'weigeren, ergens tegen zijn' (uit NI of Nederduits).
- ontslag** 'daad waarbij men iemand uit zijn ambt, functie ontslaat' → INDONESIAISCH *onslag*; AMBONS-MALEIS *ons*, *onslag* 'gezegd van iets wat niet meer dienen kan'; JAKARTAANS-MALEIS *onslag*; JAVAANS *onslag* 'ontslagen'; KUPANG-MALEIS *ontslak*; MADOEREES *onsla*, *onslag*; MAKASSAARS *onsalá* 'daad waarbij men iemand uit zijn ambt, functie ontslaat; ontslagen'; MENADONEES *ontslak*; SOENDANEES *onslag*; TERNATAANS-MALEIS *ontslak*; PAPIAMENTS *òntslag*; SURINAAMS-JAVAANS *ontslakh* 'daad waarbij men iemand uit zijn ambt, functie ontslaat; ontslagen'.
- ontsteld** 'van zijn stuk gebracht, van streek' → FRIES *ûntsteld*.
- ontucht** 'onkuisheid' → DEENS *utugt* (uit NI of Nederduits); NOORS *utukt* (uit NI of Nederduits).
- ontuig** 'uitschot' → NOORS *utøy* 'ongedierte; uitschot' (uit NI of Nederduits).
- ontvallen** 'ondoordacht of bij vergissing geuit worden' → ZWEEDS *undfalla* (uit NI of Nederduits).
- ontvangen** 'als zijn deel krijgen' → DEENS *undfange* 'concipiëren, opvatten' (uit NI of Nederduits); NOORS *unfange* 'zwanger worden; uitbroeden (van idee)' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *undfå* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *undfågna* 'onthalen, vergasten' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *ontvang*, *ontfang* 'concipiëren, opvatten, krijgen'.
- ontvanger** 'ambtenaar belast met het in ontvangst nemen van bepaalde belasting- en les gelden' → PAPIAMENTS *ontvanger*, *òntfanger*.
- ontvangst(bewijs)** 'reçu' → INDONESIAISCH *onvang* 'reçu van de politie wanneer een rijbewijs of nummerbewijs wordt geconfisqueerd'.
- ontvlammen** 'vlam vatten' → NEGERHOLLANDS *ontvlam*.
- ontvlieden** 'ontvluchten, ontwijken' → NOORS *unnfly* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *undfly* 'ontvluchten' (uit NI of Nederduits).
- ontwijk** 'het ontwijken; plaats waar men iets ontwijkt' → FRIES *ûntwyk*.
- ontwijken** 'voor iets of iemand uit de weg gaan' → NOORS *unnvike* 'uit de weg gaan, vermijden' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *undvika* 'vermijden' (uit NI of Nederduits).
- ontzag** 'eerbied' → FRIES *ûntsach*; DUIJS dial. *Ontzag*.

ontzeggen 'trouw of vriendschap opzeggen' → DEENS *undsige* (uit NI of Nederduits); NOORS *unnsi* 'laten varen, opzeggen, zich sterk distantiëren' (uit NI of Nederduits).

ontzetten 'bevrijden, te hulp schieten, redden' → DEENS *undsætte* (uit NI of Nederduits); NOORS *unnsette* 'bevrijden' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *undsätta* 'bevrijden' (uit NI of Nederduits).

ontzien 'sparen' → DEENS *undse* 'schromen, vrezén' (uit NI of Nederduits); NOORS *unnse* 'vrezén; (wederkerend) zich schamen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *undseende* 'consideratie, toegevendheid' (uit NI of Nederduits).

onveranderlijk 'niet aan verandering onderhevig' → NEGERHOLLANDS *onveranderlik*.

onverbidelijk 'niet over te halen' → FRIES *ûnferbidlik*.

onverdraaglijk 'niet te verdragen' → NEGERHOLLANDS *onverdraaglik*.

onverdroten 'niet ontmoedigd' → DEENS *ufortrøden* (uit NI of Nederduits); NOORS *ufortrøden* 'niet ontmoedigd, onverstoobar' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *oförtruten* (uit NI of Nederduits).

onvergankelijk 'niet vergankelijk, niet voorbijgaand' → NEGERHOLLANDS *onverganglik*.

onverlaat 'slechte kerel' → FRIES *ûnferlaat*.

onvermijdelijk 'niet vermeden kunende worden' → FRIES *ûnfermijlik*.

onverrichter zake 'zonder het beoogde doel bereikt te hebben' → NOORS *med uforrettet sak* (uit NI of Nederduits).

onverschillig 'geen belangstelling tonend' → FRIES *ûnferskillich*; DUIJS dial. *onverschillig* 'geen belangstelling tonend, onbeschoft'; PAPIAMENTS *ònferskeleg* 'onachtzaam, slordig; geen belangstelling tonend'.

onverschilligheid 'het onverschillig-zijn' → FRIES *ûnferskillichheid*.

onverschrokken 'zich niet latende verschrikken' → FRIES *ûnferskrokt, ûnferskrokken*.

onverstand 'domheid' → NEGERHOLLANDS *onverstand*.

onverstandig 'zijn verstan^d niet gebruikend of daarvan blijk gevend' → NEGERHOLLANDS *onverstandig*.

onvertogen 'ongepast; ogenblikkelijk' → FRIES *ûnfer'togen* 'ongepast, onkies'; DEENS † *ufortøvet* 'ogenblikkelijk' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *oförtövad* 'onverwijld, zonder dralen' (uit NI of Nederduits).

onverwacht(s) 'zonder verwacht te zijn, opeens' → NEGERHOLLANDS *onverdacht*; PAPIAMENTS *ònferwagt*; SRANANTONGO *onfruwakti* 'zonder verwacht te zijn, opeens; verrassen, verrassing'; SURINAAMS-JAVAANS *Ampruwag* 'Onverwacht (plaatsnaam)'.

onverwrikbaar 'vast, stellig' → FRIES *ûnferwrikber*.

onverzettelijk 'standvastig' → FRIES *ûnfersetlik*.

onvolkomen 'niet volkomen' → NEGERHOLLANDS *onvolkom*.

onvolkomenheid 'het onvolkomen zijn, iets wat niet goed is aan een zaak' → NEGERHOLLANDS *onvolkomenheit*.

onvolledig 'waaraan iets ontbreekt of wat niet toereikend is' → FRIES *ûnfolledich*.

onvoordacht '(verouderd) niet op rekenend, onverwacht' → ZWEEDS *oförtäntk* 'niet op rekenend, onverwacht' (uit NI of Nederduits).

onvrede 'ruzie, onbehagen' → NEGERHOLLANDS *onvred(e)*.

onvruchtbaar 'ongeschikt voor, niet in staat tot voortplanting' → NEGERHOLLANDS *onvruchtbaar*.

onwaard 'het genoemde niet waard' → NEGERHOLLANDS *onweert* (uit NI of Duits).

onwaardig 'het genoemde niet waard zijnde' → NEGERHOLLANDS *onwaardig*.

onweer 'donderbui' → PAPIAMENTS † *onweer*; SRANANTONGO *onweri*.

onwennig 'niet gewend, verlegen' → FRIES *ûnwennich*.

onwetend 'geen kennis bezittend' → NEGERHOLLANDS *onweetend*.

onwetendheid 'onbekendheid met iemand of iets' → ZWEEDS *ovetenhet* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *onwetenheit*.

onwezenlijk 'niet werkelijk bestaand' → FRIES *ûnwezenlik*.

onwillig 'niet gewillig' → NEGERHOLLANDS *ongewillig*.

onyx 'steensoort' → INDONESISCH *oniks*.

onzalig 'ellendig, ongelukkig' → NEGERHOLLANDS *onsalig*.

onzaligheid 'het onzalig zijn; rampspoed, ellende' → NEGERHOLLANDS *onsaligheid*.

onzichtbaar 'niet te zien' → PAPIAMENTS *ònsehbar, onsembar*.

oog 'gezichtsorgaan; voorwerp in de vorm daarvan' → FRIES *ooch*; RUSSISCH *ógon* 'oog aan het eind van een stag'; NEGERHOLLANDS *oogo, hoogo, hogo*, *oog* 'gezichtsorgaan'; SKEPI-NEDERLANDS *hogo* 'gezichtsorgaan'; SRANANTONGO *oki* 'oogje met haak'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *hogo* 'gezichtsorgaan' (via Negerhollands).

oogappel 'oogbol' → DEENS *øjeæble* (uit NI of Nederduits); NOORS *øyeepel* (uit NI of Nederduits).

oogbout 'van een oog voorziene bout' → RUSSISCH *ógbolt*.

oogmerk 'bedoeling, intentie; (verouderd) aandacht' → DUIJS *Augenmerk* 'aandacht'; NEGERHOLLANDS *oogmerk* 'aandacht'.

oogst 'het inzamelen van gewassen' → DUIJS dial. *Aust, Oost, Ost* '(tabaks)oogst, het inzamelen van gewassen'; NEGERHOLLANDS *oogst*.

ooievaar 'reigerachtige' → FRIES *oaiefaar*.

ooit 'te eniger tijd' → FRIES *oait*; NEGERHOLLANDS *ooit*; BERBICE-NEDERLANDS *oiti*; SRANANTONGO *oiti*.

ook 'bovendien' → NEGERHOLLANDS *ook, okâ*; BERBICE-NEDERLANDS *oko*; SRANANTONGO *owktu*.

34. De verbreiding van de woorden *magazijn* en *pakhuis*.

Overal waar de Nederlanders factorijen of handelsposten stichtten, richtten zij magazijnen en pakhuizen in voor het opslaan en verhandelen van koopwaren. Op sommige continenten zijn daarvan nog ruïnes te vinden, en zelfs daar waar de stenen bewijzen van hun bestaan inmiddels zijn verdwenen, toont de taal er nog resten van. De verbreiding van de woorden *magazijn* en *pakhuis* is grotendeels complementair. Alleen in het Javaans komen beide woorden naast elkaar voor. *Magazijn* is in het Russisch overgenomen en via het Russisch in enkele andere Slavische talen, en komt verder voor in Indonesië en Suriname. *Pakhuis* is in het Engels en gewestelijk Frans overgenomen, in het West-Afrikaanse Gã, in enkele Indonesische talen (in het Indonesisch zelf is dit woord inmiddels verouderd), en in het Papiaments.

oom 'broer van vader of moeder' → FRIES *ome*; ENGELS *oom* 'broer van vader of moeder; respectvolle aanspreektitel voor oudere man' <via Afrikaans>; INDONESISCH *om*, *oom* 'aanspreekvorm voor gerespecteerde oudere mannen'; ALOR-MALEIS *om* 'mijnheer'; AMBONS-MALEIS *om*; CHINEES-MALEIS *om*; GIMÁN *om* 'aanspreekterm van moeders broer'; JAKARTAANS-MALEIS *om* 'oom; aanspreekvorm voor gerespecteerde oudere mannen'; JAVAANS dial. *om* 'broer van vader of moeder; aanspreekvorm voor oudere mannen'; KUPANG-MALEIS *oom*, *òm*; MENADONEES *oom*, *òm* 'aanspreekvorm voor bejaarde lieden'; MINANGKABAU *om* 'aanspreekvorm voor oudere man'; TERNATAANS-MALEIS *oom*, *òm*; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *oomp*, *oompi* 'broer van vader of moeder; beleefde aanspreekvorm'; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) † *om* 'aanspreekvorm voor oudere man'; NEGERHOLLANDS *noom*, *nom*, *noem*; BERBICE-NEDERLANDS *om*; PAPIAMENTS *mo* (Ar.), *òn*, *òmpi*, *òm* (Ar.), *omo* (Ar.), *mò*. (ouder: *oom*) 'broer van vader of moeder; titel of aanspreeknaam'; SRANANTONGO *omu* (ouder: *om*) 'broer van vader of moeder; respectvolle aanspreektitel'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *nom*, *noom* <via Negerhollands>.

oor 'gehoororgaan' → NEGERHOLLANDS *oor*, *hoor*, *hō*, *ho*.

oord 'plaats, plek' → ZWEEDS *ort* (uit NI of Nederduits).

oordeel 'mening' → NEGERHOLLANDS *ordeel*, *oordeel*, *oordel*.

oorhanger 'oorbel' → NEGERHOLLANDS *oorhanger*.

oorlam 'ervaren matroos' → ENGELS *oorlam* '(historisch) naam voor lid van inheemse volkeren in Zuid-Afrika' <via Afrikaans>; DUIJS *OhrLAMM*.

oorlap 'dat gedeelte van het oor dat op een lapje lijkt, oorlel' → NEGERHOLLANDS *oorlap*, *hoorlap* 'oorvrij, klap, mep'.

oorlof 'vergunning, verlof' → DEENS *orlov* (uit NI of Duits); NOORS † *oorlof* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *orlov* (uit NI of Nederduits).

oorlog 'strijd tussen volkeren of staten' → DUIJS † *Orlog*; DEENS *orlog* 'strijd, vaak tussen schepen' (uit NI of Nederduits); NOORS *orlogs*; *til orlogs* 'marine-; in marinedienst' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *örlog* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *oorlog*.

oorloger 'vrouderd) krijgsman' → DEENS *orloger*, *orlogger* 'krijgsman, oorlogsschip'.

oorlogsschip 'schip, speciaal gebouwd en uitgerust om in de strijd gebruikt te worden' → DUIJS † *Orlogschiff* (uit NI of Nederduits); DEENS *orlogsskib* (uit NI of Nederduits); POOLS *orlog* <via Duits>; NEGERHOLLANDS *oorlogskip*.

oorlogsvloot 'vloot bestaande uit oorlogsschepen' → DUIJS *Orlogsflotte*; DEENS *orlogsfåde*.

oorring 'oorbel; kruis in een anker waardoor de

boeireep wordt gestoken' → FRANS *orin* 'touw dat het anker verbindt met de boei'; ITALIAANS *aurica* 'kruis in een anker waardoor de boeireep wordt gestoken' <via Frans>; PORTUGEES *ourinque* 'soort vistuig (meerdere haken aan één lijn bevestigd)' <via Frans>; BRETONS *oring* 'touw dat het anker verbindt met een boei'; SINGALEES *arun* 'oorbel'.

oorsprong 'aanvang' → NEGERHOLLANDS *oorsprong* 'aanvang, datgene wat ontspringt'.

oortje 'munt' → ENGELS † *orkyn*, *orkey* 'muntje'; SCHOTS † *orkie*, *orquie* 'Nederlandse of Vlaamse munt, twee duiten waard'; NEGERHOLLANDS *oort* 'kwartstuiver'.

Oortwolk 'wolk van miljarden komeetachtige objecten rondom ons zonnestelsel, vernoemd naar Jan Oort' → ENGELS *Oort cloud*, *Oort's comet cloud* 'wolk van miljarden komeetachtige objecten rondom ons zonnestelsel'.

oorvrij 'klap' → DEENS *ørefigen* (uit NI of Nederduits); NOORS *ørefik* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *örfil* (uit NI of Nederduits).

oorzaak 'reden' → NOORS *årsak* 'datgene wat een noodzakelijk gevolg met zich meebrengt; oorsprong' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *orsak* (uit NI of Nederduits).

oost(en) 'windstreek' → FRIES *oast*; DEENS *osten* (uit NI of Duits); DEENS *ost* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ost* 'in de richting van het oosten' (uit NI of Nederduits); FINS *uusti* <via Zweeds>; ESTS *ost* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *ost* 'oostenwind'; OEKRAÏENS *ost* 'oostenwind' <via Russisch>; AZERI *ost* <via Russisch>; LITOUWS *ostas* (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *oost*; PAPIAMENTS *ost*.

oosterling 'iemand uit het oosten' → ENGELS *easterling* 'inwoner van het oosten, in het bijzonder van de Hanzesteden; Duits of Baltisch schip' (uit NI of Duits); FRANS † *ostrelin* 'handelaar uit de Hanzesteden'.

Oost-Indië 'het deel van Azië gevormd door de grote groep eilanden tussen Malakka en Australië' → RUSSISCH *Ost-Indija* 'deel van Azië'.

oostnoordoost 'windrichting' → RUSSISCH *ost-nord-ost*.

oost ten noorden 'windrichting' → RUSSISCH *ost-ten'-nord*.

oost ten zuiden 'windrichting' → RUSSISCH *ost-ten'-zjujd*.

oostwaarts 'in oostelijke richting' → FRIES *eastwerts*.

oostzuidoost 'windrichting' → RUSSISCH *ost-zjujd-ost*.

oot 'haversoort' → DUIJS dial. *Oot*.

ootmoedig 'op een wijze die van ootmoed getuigt' → FRIES *wel oatmoedich* 'droef, erbarmelijk; erg, zeer'; NEGERHOLLANDS *ootmudig*.

ootmoedigheid 'nederigheid' → NEGERHOLLANDS *ootmudigheid*.

op 'voorzetsel' → PETJOH *op* 'voorzetsel bij alle aardrijkskundige namen'; NEGERHOLLANDS

- op, hoppo, hōpō* 'opstaan, opstijgen'; BERBICE-NEDERLANDS *hopu* 'opgestaan'; PAPIAMENTS *òp* 'opgeven van een kind bij de geboorte'; SRANANTONGO *opo*; SARAMAKKAANS *hōpo, ópo* 'opstaan' <via Sranantongo>; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *hopo* 'opstaan, opstijgen' <via Negerhollands>.
- opa** 'grootvader' → INDONESISCH *opa* 'grootvader; oude man'; AMBONS-MALEIS *fader* 'aanspreekvorm voor een oudere man'; CHINEES-MALEIS *opa*; JAVAANS dial. *opa* 'grootvader, aanspreekvorm oude man'; KUPANG-MALEIS *opa*; MENADONEES *opa, opa'*; AMERIKAANS-ENGELS dial. *opa* (uit NI of Duits); SKEPI-NEDERLANDS *opai*; PAPIAMENTS *opa*; SRANANTONGO *owpa*.
- opaal** 'mineraal' → INDONESISCH *opal*; JAPANS *opāru*.
- opblazen** 'door blazen doen opzwellen, doen ontploffen; overdrijven' → NEGERHOLLANDS *blaas op* 'overdrijven'.
- opbrassen** 'met de brassen de ra's meer vierkant aanhalen om ze, bij verandering van wind, voordeliger te plaatsen' → RUSSISCH *brasóp*'.
- opbrengen** 'bijbrengen, opvoeden' → NEGERHOLLANDS *breng op*.
- opcenten** 'percentsgewijze verhoging van een oorspronkelijk bedrag (belasting)' → INDONESISCH *opsén*.
- opdagen** 'te voorschijn komen' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *āpdeege*.
- opdat** 'onderschikkend voegwoord: daarmee, zodat' → NEGERHOLLANDS *opdat*.
- opdenken** 'iemand in gedachte iets toeschrijven, aan iemand denken' → NEGERHOLLANDS *denkop* 'herinneren, aan iemand denken'.
- op de schouder** 'commando: geweer op of over de schouder leggen' → JAVAANS *upsekodhur* 'exerceren, soldaatje spelen'.
- opdoen** 'zich verschaffen; krijgen' → FRIES *opdwaan*.
- opdonderen** 'ophoepelen; uitbulderen' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *donner (up, op)* 'op zijn donder geven' <via Afrikaans>; PAPIAMENTS *dònder òp* 'ophoepelen, een flinke schrobbering geven, zich wegpakken, uitbulderen'.
- opdracht** 'bevel tot het volvoeren van iets' → SURINAAMS-JAVAANS *opdrakh*.
- opdracht** '(weg- en waterbouw) hoogte, opgehoogde grond, dijk' → DUIJS dial. *Obrdracht, Auftracht* 'afvoer naast sloot, verhoging'.
- opdragen** 'aan iemand aanbieden en in zijn bescherming aanbevelen; gelasten' → ZWEEDS *uppdra* (uit NI of Nederlands).
- opdringen** 'dwingen om aan te nemen wat men niet wil' → FRIES *opdringe*.
- opduwen** 'in de hoogte duwen, door duwen omhoog doen gaan' → FRIES *opdowe*.
- opeen** 'op elkaar' → FRIES *opien*.
- opeenhoping** 'het (zich) opeenhopen' → FRIES *opienheapping*.
- opeenstapeling** 'het (zich) opeenstapelen' → FRIES *opiensteapeling*.
- opeenvolgend** 'op elkaar volgend' → FRIES *opienfolgjend*.
- opeenvolging** 'het opeenvolgen' → FRIES *opienfolging*.
- Opelette** 'merknaam voor een kleine bus of taxi' → INDONESISCH *oplét, opelét* 'bustaxi'; (Bahasa Prokem) lelijk meisje'; JAKARTAANS-MALEIS *oplèt, opelèt, otapelèt* 'vervoermiddel'; JAVAANS *oplèt* 'huurauto'; MADOEREES *opplet* 'bustaxi'; MINANGKABAUS *oplet* 'vervoermiddel'.
- open** 'niet gesloten' → JAKARTAANS-MALEIS *opèn* 'overal aandacht aan schenken, iedereen aanspreken'; NEGERHOLLANDS *open, hōp, hōpō, hōpo*; SRANANTONGO *opo* (uit NI of Engels); AUCAANS *obo*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *hopo*.
- openbaar** 'algemeen bekend, het algemeen betreffend' → FRIES *iepenbier*; DEENS *åbenbar* (uit NI of Nederlands); NOORS *åpenbar* 'duidelijk' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *uppenbar* 'duidelijk' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS (*maak*) *openbaar, openbar* 'algemeen bekend (maken)'; SRANANTONGO *openbari*.
- openbaren** 'onthullen' → DEENS *åbenbare* 'onthullen, verkondigen' (uit NI of Nederlands); NOORS *åpenbare* 'zichtbaar maken; op bovennatuurlijke wijze bekendmaken' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *openbaer* 'onthullen, verkondigen'; SRANANTONGO *openbari* 'onthullen, verkondigen'.
- Openbaring** 'hoofdstuk uit de Bijbel' → SRANANTONGO *Openbaring*.
- openen** 'ontsluiten' → NEGERHOLLANDS *open, hōp, hōpō, hōpo* 'ontsluiten, opengaan'; SRANANTONGO *opo*.
- opener** 'instrument om verpakt materiaal te ontsluiten' → SRANANTONGO *owpener*.
- open kap** 'kapconstructie die niet gesloten is' → INDONESISCH *openkap*.
- openlijk** 'voor iedereen zichtbaar of hoorbaar' → NEGERHOLLANDS *opentlik, opentlig*.
- op-en-neer** 'verticale stand van het ankertouw' → RUSSISCH *apanér: jákor' apanér*.
- opera** 'gezongen toneelstuk' → INDONESISCH *opéra*; MAKASSAANS dial. *opèra* 'opera, operette'.
- operatie** 'geneeskundige handeling' → INDONESISCH *operasi*; MADOEREES *opèrasi*; MENADONEES *operasi*; MINANGKABAUS *operasi*; SARAMAKKAANS *opolasi*; SURINAAMS-JAVAANS *operasi*.
- operatie** 'krijgsverrichtingen, militaire manoeuvre' → INDONESISCH *operasi* 'krijgsverrichtingen, militaire manoeuvre'.
- operatief** 'betrekking hebbend op een operatie' → INDONESISCH *operatif* 'effectief'.
- operationeel** 'hanteerbaar' → INDONESISCH *operasionil*.
- operette** 'opera met dialoog' → INDONESISCH *operét*.
- opfokken** 'fokken' → FRIES *opfokke*.

opgave 'vermelding van gegevens' → FRIES *opgaaf*;
ENGELS *opgaaf* 'jaarlijkse opgave of opbrengst
van vee en land' <via Afrikaans>.

opgeblazen 'trots, hoogmoedig, verwaand' → FRIES
opgebliezen.

opgelegd 'opgepropt, geheel vol van (zichzelf)'
→ FRANS dial. *houpgaleite* 'persoon van wie de
natuurlijke domheid gelijk staat aan grenzeloze
ijdelheid'.

opgeruimd 'goed geluimd' → FRIES *opgeromd*.

opgeruimdheid 'goede luim' → FRIES *opgeromdens*.

opgetoogd '(verouderd) opgevoed, grootgebracht' →
FRIES *optoogd* 'opgevoed, grootgebracht'.

opgooien 'omhooggooien' → FRIES *opgoaie*.

opgroeien 'volwassen worden, groot worden' →
NEGERHOLLANDS *groei op, gruej op*.

ophalen 'omhoog halen' → FRIES *ophelje*.

ophaler 'touw om een voorwerp aan boord te halen'
→ RUSSISCH *abgáldyr', obgáldyr'*.

opheffen 'optillen; (verouderd) doen weerklinken'
→ ZWEEDS *upphäva* 'optillen; de stem doen
weerklinken' (uit Nl of Nederduits); JAPANS *shōka*
'sublimeren, oorspr. gepromoveerd worden, een
hoger ambt krijgen'; CHINEES *shenghua* 'sublimeren'
<via Japans>.

ophelderen 'helder worden; verklaren' → FRIES
ophelderje.

ophemelen 'uitbundig prijzen' → FRIES *ophimmelje*.

ophijzen '(zeilen, vlag) omhooghijzen' →
NEGERHOLLANDS *his op* 'naar boven hijsen'.

ophopen '(zich) verzamelen in een hoop; tot
onoverzichtelijke grootte groeien' → DEENS *hobe
op, hobe sammen* (uit Nl of Nederduits); NOORS
hope (sig) opp '(zich) verzamelen in een hoop' (uit
Nl of Nederduits); PAPIAMENTS *hopia* 'ophopen
bijvoorbeeld van gewied onkruid, bladeren, aarde,
enzovoorts'.

ophoren '(verouderd) ophouden, eindigen' →
ZWEEDS *upphōra* 'ophouden, eindigen' (uit Nl of
Nederduits).

ophouden 'niet voortgaan, eindigen' →
NEGERHOLLANDS *ophoor, hou op*.

opinie 'mening' → FRIES *opiny*; INDONESISCH *opini*.

opium 'verdovend middel' → INDONESISCH
opium; BOEGINEES *apiyung*; JAVAANS *apyun*;
MAKASSAARS *apiyung*.

opiumkit 'keet, gelegenheid waar opium geschoven
wordt' → FRIES *opiumkit*.

opkluiven 'kluivende opeten' → FRIES *opkluve*.

opkomen 'naar boven komen' → NEGERHOLLANDS
kom op; SRANANTONGO *kmopo* 'uitkomen, afkomen,
opborrelen, vandaan komen, opdagen, verschijnen'.

opkrassen 'zich wegpakken' → FRIES *krasse*.

opkroppen 'inhouden maar niet verwerken' →
PAPIAMENTS *kròp*.

opkuiven 'opkammen, vleien' → FRIES *opkuive*.

opladen 'optillen' → BERBICE-NEDERLANDS *latop*.

oplage 'aantal afdrukken van een werk (boek, krant

e.d.) dat bij dezelfde gelegenheid wordt vervaardigd'
→ INDONESISCH *oplah, oplag*.

oplappen 'verstellen, herstellen' →
SRANANTONGO *laplapu*.

opleiden 'vormen' → FRIES *opliede*.

opleiding 'vorming tot een beroep' → FRIES *oplieding*.

opletten 'goed toezien' → FRIES *oplette*; DUIJS dial.

upletten; JAVAANS (*di*)*oplèti* 'men let op, zorgt voor'.

oplichten 'opheffen, optillen' →
NEGERHOLLANDS *ligt op*.

oploop 'opstand, oproer' → ZWEEDS
upplopp 'opstootje' (uit Nl of Nederduits);
NEGERHOLLANDS *oploop*.

oploper 'bepaald duivenras dat huppelend loopt' →
ENGELS † *uploper*.

oplossen 'een vaste, vloeibare of gasvormige stof tot
een vloeibaar homogeen mengsel verenigen' →
INDONESISCH (*meng*)*oplos*.

oplossing 'het oplossen; vloeistof met opgeloste stof'
→ FRIES *oplossing*.

opluisteren 'glans geven, luister bijzetten' → FRIES
opluisterje.

opluistering 'het bijzetten van luister of glans' →
FRIES *opluistering*.

opmaak 'lay-out' → INDONESISCH *opmak*.

opmaken 'opeten; schoonheidsmiddelen gebruiken'
→ FRIES *opmeitsje*.

opnaaisel 'omslag in een kledingstuk waardoor het
korter wordt' → INDONESISCH *opnaisel*.

opname 'het opnemen' → FRIES *opname* 'registratie
van geluid of beeld op band of film'; INDONESISCH
opname 'ziekenhuisopname; voorraad; foto';
BALINEES *opname* 'ziekenhuisopname'.

opnemen 'vastleggen, opschrijven' →
NEGERHOLLANDS *neem op* 'vastleggen'.

opneming 'het opnemen' → NEGERHOLLANDS
opneeming.

oppanax 'gomhars van een bepaalde rotsplant' →
JAPANS *opopanakkusu*.

oppakken 'vastpakken en optillen' → FRIES *oppakke*.

oppassen 'opletten' → DUIJS *aufpassen*;
NEGERHOLLANDS *pas op, pasō* 'opletten, hoeden
(vee), afwachten'.

oppas(ser) 'iemand die op iets of iemand let;
(Surinaams-Nederlands) verpleger, broeder'
→ INDONESISCH *opas, upas* 'bode, bewaker;
politieagent'; ATJEHNEES *upaih* 'oppasser,
bode, politieagent' <via Indonesisch/Maleis>;
BOEGINEES *ōpasá* 'iemand die op iets of iemand
let'; JAKARTAANS-MALEIS *opas, upas* 'bewaker,
politieagent'; JAVAANS *upas* 'toezichthouder,
bode, oppasser'; KEIËES *upas* 'officiële loopjongen
van een ambtenaar, politieoppasser'; KUPANG-
MALEIS *opas* 'politieoppasser'; MADOREES *opas*
'leidinggevend op een kantoor, vaste bode';
MAKASSAARS *ōpasá* 'iemand die op iets of iemand
let'; MINANGKABAU *upéh* 'oppasser, bewaker,
agent'; MUNA *pasi* 'paleiswacht'; NIAS *ufasi* 'iemand

- die op iets of iemand let'; SASAKS *opas* 'oppasser, politieagent'; SOENDANEES *upas* 'oppasser'; PETJOH *oppas* 'ordonnans' <via Indonesisch/Maleis>; NEGERHOLLANDS *oppasser* 'iemand die op iets of iemand let'; SURINAAMS-JAVAANS *paser* 'verpleger, broeder'.
- oppassing** 'het oppassen, verzorgen van mensen en dieren, verplegen van zieken' → NEGERHOLLANDS *oppassing* 'verplegen van zieken, verzorgen'.
- opper** 'kust aan de kant waar de wind vandaan komt, beschutting' → DEENS *opper*.
- opperhoofd** 'aanvoerder, hoofdman' → DEENS † *opperhoved* 'leider of bestuurder in de Oost-Indische of Groenlandse compagnieën' (uit NI of Nederduits); JAVAAANS *oprup*.
- opperst** 'bovenst, voornaamst' → NOORS *ypperst* 'allerbest' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *opperste* 'bovenste, voornaamste'.
- opponent** 'die zich verzet, die tegen iets stelling neemt' → INDONESISCH *oponén*.
- opportunist** 'die zonder beginsel handelt' → INDONESISCH *oportunis*.
- opposant** 'die oppositie voert' → INDONESISCH *oposan*.
- oppositie** 'tegenstand' → FRIES *opposysje*; INDONESISCH *oposisi*.
- oppronken** 'optooien' → AMBONS-MALEIS *pronk*.
- oprapen** 'van de grond opnemen' → FRIES *opraapje*; NEGERHOLLANDS *rap op*, *rapò* 'opnemen, verzamelen, opruimen'.
- oprecht** 'echt, ongeveinsd' → NEGERHOLLANDS *oprecht* 'openlijk, ronduit'; SRANANTONGO *oprèkti* 'eerlijk, ongeveinsd'.
- oprechtig** 'echt, ongeveinsd' → DEENS *oprigtig* (uit NI of Nederduits); NOORS *oppriktig* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *uppriktig* (uit NI of Nederduits).
- oprekken** 'iets langer maken, iets veranderen' → INDONESISCH *oprék*.
- oprichten** 'overeind zetten, stichten' → NEGERHOLLANDS *richt op* 'bouwen, construeren'.
- oprispen** 'maaginhoud opgeven' → PAPIAMENTS *respu* (ouder: *risp*, *rips*) 'boeren; boer; (verouderd) oprispen'.
- oprit** 'oprijlaan; hellend oplopende weg tegen een hoogte; toegangsweg die leidt naar de hoofdverkeersweg' → INDONESISCH *oprit*.
- oproepen** 'tevoorschijn brengen; ontbieden' → FRIES *oproppe*.
- oproer** 'opstand' → ENGELS *uproar* 'opstand; tumult'; NOORS *opprør* 'opstand, onrust' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *uppror* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *oproer*; SRANANTONGO *opruru* 'opstand; onrustig'.
- opruierend** 'tot ontevredenheid aanzettend' → FRIES *opruierich*.
- opruimen** 'wegruimen en opbergen' → SURINAAMS-JAVAANS *oprèm*, *ngoprèm*.
- opscheppen** 'snoeven' → SRANANTONGO *skepi* 'snoeven, grootspreken; grootspraak'.
- opschieten** 'vorderen, vooruitkomen' → FRIES *opsjitte*.
- opschorten** 'uitstellen; (verouderd) opbinden, hoger vastmaken' → ZWEEDS *skörta upp* 'opbinden' (uit NI of Nederduits).
- opschrift** 'wat op iets geschreven is, wat boven iets geschreven staat' → NEGERHOLLANDS *opskrift*.
- opschrijven** 'een notitie maken van' → NEGERHOLLANDS *skriev op*.
- opschudding** 'het opschudden' → FRIES *opskodding*.
- opschuren** 'door schuren enigszins ruw maken' → NEGERHOLLANDS *skur op*.
- opslag** 'omgeslagen deel van een kledingstuk' → RUSSISCH *obslág*; *oboślág* 'omslag aan de mouw, manchet'; OEKRAÏENS *obslág* 'opgeslagen of omgeslagen gedeelte van een kledingstuk, inzonderheid aan het eind van een mouw' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *abslág* 'omslag aan de mouw, manchet' <via Russisch>; NEGERHOLLANDS *opslag* 'opgeslagen of omgeslagen gedeelte van een kledingstuk, inzonderheid aan het eind van een mouw'.
- opsluiten** 'in een afgesloten ruimte plaatsen' → NEGERHOLLANDS *slot op*.
- opsporing** 'het door zoeken ontdekken, door speuren vinden' → INDONESISCH *sporing*, *opsporing* 'het door zoeken ontdekken, door speuren vinden; (Bahasa Prokem) gezocht door de politie'.
- opstaan** 'gaan staan' → NEGERHOLLANDS *staan op*, *staen op*.
- opstal** 'wat boven de grond gebouwd is' → DUIJS dial. *Upstall*, *Ubstal*, *Uppestal*, *Hoppstall* 'hoger gelegen land aan het water'; DEENS *opstalt* 'façadetekening'; INDONESISCH *opstal*.
- opstand** 'oproer' → FRANS dial. † *obstade*, *obsatte*, *obsat* 'plan tot opstand, complot'.
- opstanding** 'herleving uit de dood' → NEGERHOLLANDS *opstanding*, *opstandinge*.
- opsteken** 'doen ontbranden' → NEGERHOLLANDS *stek op*.
- opstel** 'behandeling van een onderwerp als steloefening' → PAPIAMENTS *òpstèl*.
- op steng** 'commando om de zeilen naar de wind te richten zodat ze tegen de steng aandrukken' → RUSSISCH *obsteng*.
- opstoken** 'ophitsen' → AMBONS-MALEIS *ofstök*.
- opstopper** 'stoot, duw' → DEENS *opstopper*, *opstoppernæse* 'wipneus; klap op de neus'; NOORS *oppstopper*, *oppstoppernese* 'wipneus'.
- optater** 'oplawaai' → FRIES *optater*.
- optatief** 'wensende wijs' → INDONESISCH *optatif*.
- opticien** 'brillenmaker' → INDONESISCH *optisién*.
- optie** 'recht van voorkeur bij transactie' → INDONESISCH *opsi*.
- optiek** 'optica; gezichtspunt' → INDONESISCH *optik* 'optica; gezichtspunt; opticien'.

optimaal 'hoogst' → INDONESISCH *optimal*.
optimisme 'neiging het beste te zien' → FRIES *optimisme*; INDONESISCH *optimisme*.
optimist 'iemand die alles van de goede zijde beschouwt' → INDONESISCH *optimis*.
optimum 'toppunt' → INDONESISCH *optimum*.
optocht 'stoet' → DEENS *optog* (uit NI of Nederduits); NOORS *opptog* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS † *òptògt, optokt*.
optreden 'zich voordoen, verschijnen' → FRIES *optrede*; NOORS *opptre* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *uppträda* (uit NI of Nederduits).
optreden 'wijze van zich voordoen, presentatie' → FRIES *optreden*.
op trouw 'in vrouwen, op krediet' → ENGELS † *up tro* 'te goeder trouw, werkelijk, waarachtig' (uit NI of Nederduits).
opvatten 'op de genoemde wijze beschouwen' → NEGERHOLLANDS *vat op* 'opvangen'.
opwachten 'op iemand wachten, iemand bedienen' → DEENS dial. *opvagte* 'bedienen'.
opwakkeren 'wakkerder maken, worden' → FRIES † *opwakkerje* 'aanzetten, aanmoedigen'.
opwakkering 'aanmoediging' → FRIES † *opwakkering*.
opwekken 'wakker maken, opmerkzaam maken op gevaar' → NEGERHOLLANDS *wek op*.
opzadelen 'een rijdier een zadel opleggen' → ENGELS *upsaddle*.
opzet 'beraming, bedoeling, voorgenomen plan' → ZWEEDS *uppsät* (uit NI of Nederduits).
opzettelijk 'met opzet' → FRIES *opsetlik*.
opzetten 'de huid van dode dieren opvullen om ze te bewaren in de vorm die het dier bij het leven had' → INDONESISCH *opsét*.
opzicht 'toezicht' → FRIES *opsicht*; DEENS *opsigt* 'toezicht, aandacht' (uit NI of Nederduits); NOORS *oppsikt* 'toezicht, opzien, aandacht' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *uppsikt* 'toezicht, controle' (uit NI of Nederduits).
opzichter 'iemand die toezicht houdt bij werkzaamheden, voorman' → INDONESISCH *opséter, opsihter* 'iemand die toezicht houdt bij werkzaamheden'; JAVAANS *opzichter* 'iemand die toezicht houdt bij werkzaamheden'; NEGERHOLLANDS *opsiender, obəsi* 'iemand die toezicht houdt bij werkzaamheden'; PAPIAMENTS *opzichter* 'iemand die toezicht houdt bij werkzaamheden'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *obasee* <via Negerhollands>.
opzien(d)er 'opzichter, inspecteur' → INDONESISCH *opsin(d)er, sinder*; JAVAANS *opsiner* 'opzichter, schoolopziener'; LETINEES *òpsa* 'opzichter'; MADOEREES *opsindēr, sendēr, opsendēr* 'opzichter'; MAKASSAARS *pasènderé* 'opzichter'; SOENDANEES *opsendēr* 'opzichter bij de waterstaat'; NEGERHOLLANDS *opsiender* 'opzichter'; SURINAAMS-JAVAANS *sinder* 'opzichter'.

opzitten 'overeind zitten; in gezelschap van een vrijer opblijven' → ENGELS *opzit* 'in gezelschap van een vrijer opblijven' <via Afrikaans>; ENGELS *sitting-up* 'ontvangen'.
op z'n 'op de manier van' → ENGELS † *upsy* 'op de manier van (meestal in relatie tot overmatig drinken)'.
oraal 'm.b.t. de mond' → INDONESISCH *oral*.
orakel 'godsspraak' → INDONESISCH *orakel*.
orangist 'aanhanger van het Oranjehuis' → TSJECHISCH *oranžista*.
orang-oetan(g) 'mensaap' → ENGELS *orang-outang*; DUIITS *Orang-Utan*; DEENS *orangutang*; NOORS *orangutang*; ZWEEDS *orangutan*; FRANS *orang-outan*; SPAANS *orangután*; LITOUWS *orangutanas* <via Engels>; HONGAARS *orangután* <via Duits>; MALTEES *orangutan, orang-utang* <via Engels>; TURKS *orangutan* <via Frans>; KOERDISCH *orangútan* <via Frans>; JAPANS † *oran útan*.
oranje 'kleurnaam' → SCHOTS † *orenze*; INDONESISCH *oranye*; AMBONS-MALEIS *oranya*; KUPANG-MALEIS *oranya*; MENADONEES *oranya*; TERNATAANS-MALEIS *oranya*; PAPIAMENTS *oraño*; SRANANTONGO *alanya, oranye*.
oranje(appel) 'sinaasappel' → DUIITS *Orange*; SHONA *ranyisi* 'saprijke zuidvrucht' <via Afrikaans>; SRANANTONGO *alanya* 'Citrus aurantium en Citrus sinensis'; AROWAKS *aransu*; SURINAAMS-JAVAANS *jeruk swalanyah* 'soort citrusvrucht' <via Sranantongo>.
oratie 'toespraak' → INDONESISCH *orasi*.
oratorium '(meestal bijbels) muzikaal drama zonder enscenering' → INDONESISCH *oratorium*.
orchidee 'plant' → INDONESISCH *orsidé*.
orde 'regelmatige plaatsing; geregelde toestand; vereniging van personen die zich aan bepaalde regels gebonden hebben' → DEENS *orden* (uit NI of Nederduits); NOORS *orden* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *orde* 'regelmatige plaatsing; geregelde toestand'; NEGERHOLLANDS *ordu* 'geregelde toestand'; PAPIAMENTS *òrdu* (ouder: *orde*) 'geregelde toestand' (uit NI of Spaans); SRANANTONGO *orde* 'geregelde toestand'.
orde 'koninklijke onderscheiding, ridderorde' → DEENS *orden* (uit NI of Nederduits); NOORS *orden* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *orden* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *orde*.
ordenen 'rangschikken, zorgen voor' → DEENS *ordne* (uit NI of Nederduits); NOORS *ordne* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ordna* (uit NI of Nederduits).
ordening 'regelmatige schikking of plaatsing' → FRIES *oardening*; INDONESISCH *ordening* 'regelmatige schikking of plaatsing; regeling, inrichting'; NEGERHOLLANDS *ordening* 'regelmatige schikking of plaatsing; regeling, inrichting'.
ordentelijk 'fatsoenlijk' → PAPIAMENTS *òrdènt*.
order 'bevel' → RUSSISCH *órder* 'voorschrift, bevel; (sovjetaal) toewijzing van een woning'; OEKRAÏENS

- órder* 'voorschrift, bevel' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *órder* 'voorschrift, bevel' <via Russisch>; AZERI *order* 'schriftelijk bevel' <via Russisch>; INDONESIAISCH *order* 'bestelling van koopwaar; commando; dwangarbeid'; ATJEHNEES *rudi* 'last van overheidswege (werk of geld), herendienst, belasting' <via Indonesisch/Maleis>; BOEGINEES *rôdi* 'bevel, teken'; JAKARTAANS-MALEIS *order* 'bevel, verzoek, bestelling'; JAVAANS † *urdi* 'order (geven)'; MADOEREES *uđer, buku uđer* 'order, circulaire, rondgaande brief aan militairen'; MAKASSAARS *rôdi*; NIAS *rodi* 'herendienst'; NEGERHOLLANDS *order, ordā* 'bestellen, bevel'; PAPIAMENTS *ordu* (ouder: *order*); SRANANTONGO *ordru*.
- ordinaal** 'fles met water om een lampje of kaars te versterken' → INDONESIAISCH *ordinal*.
- ordinaat** 'meetkundige lijn voor het bepalen van een punt in de ruimte' → INDONESIAISCH *ordinat*.
- ordinair** 'plat, alledaags' → INDONESIAISCH *ordinér*.
- ordinantie** 'verordening' → NEGERHOLLANDS *ordinantie, ordinansje*.
- ordineren** 'instellen, wijden' → NEGERHOLLANDS *ordineer* 'bevelen, ordenen'.
- ordner** 'map voor het opbergen van correspondentie e.d.' → INDONESIAISCH *ordner*.
- ordonnans** 'militair die bevelen moet overbrengen' → INDONESIAISCH *ordonan(s)*; JAVAANS *urdenas*.
- ordonnantie** 'regelmatige rangschikking' → INDONESIAISCH *ordonansi*.
- orgaan** 'deel van levend organisme; tijdschrift of krant gebruikt om de mening van een organisatie of partij uit te drukken' → INDONESIAISCH *organ*.
- organiek** 'organisch voortvloeiend uit' → INDONESIAISCH *organik* 'organisch voortvloeiend uit; (militair) in één administratieve eenheid'.
- organisatie** 'het organiseren; wijze waarop iets georganiseerd is; georganiseerd lichaam, genootschap' → INDONESIAISCH *organisasi*; MADOEREES *organisasi* 'het organiseren'; MAKASSAARS *horonosâsi, orohanisâsi* 'georganiseerd lichaam'; SRANANTONGO *orga, organisasi* 'het organiseren, vriendenkring'; SURINAAMS-JAVAANS *organisasi* 'het organiseren' <via Sranantongo>.
- organisatiedrang** 'drang tot organisatie' → FRIES *organisaasjedrang*.
- organisator** 'die organiseert' → INDONESIAISCH *organisator*.
- organisch** 'm.b.t. een orgaan, van organen voorzien' → INDONESIAISCH *organis*.
- organiseren** 'regelen' → INDONESIAISCH *organisir*; SRANANTONGO *orga*; SURINAAMS-JAVAANS *orga* <via Sranantongo>.
- organisme** 'samenhang der delen' → INDONESIAISCH *organisme*.
- organza** 'weefsel van doorzichtige zuivere zijde' → INDONESIAISCH *organza*; JAVAANS *organza* 'glanzende stof voor dameskleding'.
- orgasme** 'het (seksueel) klaarkomen' → INDONESIAISCH *orgasme*.
- orgel** 'toetsinstrument' → INDONESIAISCH *orgel*; AMBONS-MALEIS *orgol*; JAVAANS *rogel* '(kerk)orgel'; KUPANG-MALEIS *orgol*; MADOEREES *orgêl, ûrgêl*; ? MAKASSAARS † *harâgol, harâgolô* 'grammofoon met grote hooft'; MENADONEES *orgol*; SOENDANEES *argol*; TERNATAANS-MALEIS *orgol*; JAPANS *orugôru* 'speeldoos'; KOREAANS *ogool* 'muziekdoos (speeldoos)' <via Japans>; PAPIAMENTS *örgel, ôru*; SRANANTONGO *orgu*.
- oriëntaal** 'oostelijk, oosters' → INDONESIAISCH *oriéntal*.
- oriëntatie** 'het oriënteren of georiënteerd zijn' → INDONESIAISCH *oriéntasi*.
- origineel** 'oorspronkelijk' → INDONESIAISCH *orisinil*; JAKARTAANS-MALEIS *orisinil*.
- orig zeil** 'oorvormig zeil' → FRANS *voile aurique* 'zeil met een onregelmatig vierhoekige vorm'; ESPERANTO *atiriko* 'trapeziumvormig of driehoekig zeil' <via Frans>.
- orkaan** 'hevige stormwind' → DUIJS *Orkan*; DEENS *orkan* (uit NL of Duits); NOORS *orkan*; ZWEEDS *orkan*; FINS † *orkaani* <via Zweeds>; POOLS *orkan* (uit NL of Duits); RUSSISCH † *orkán* 'schielijk en onverwacht onweer na een grote kalmté'; OEKRAÏENS *orkán* <via Russisch>; LETS *orkâns* (uit NL of Spaans); LITOUWS *orkanas* (uit NL of Spaans); HONGAARS *orkán* <via Duits>; NEGERHOLLANDS *orkan*; PAPIAMENTS † *orkaan*; SRANANTONGO *orkân*.
- orkest** 'groep musici' → INDONESIAISCH *orkés*; BOEGINEES *orekésé*; JAKARTAANS-MALEIS *orkês*; MADOEREES *korkes, orkes*; MAKASSAARS *orokês, orokêsé, orkêsé, orkês* 'orkestje met blaas- en snaarinstrumenten'; MINANGKABAUS *orkes*.
- orkestratie** 'het voor orkest schrijven of bewerken' → INDONESIAISCH *orkéstrasi*.
- ornamenteel** 'tot ornament dienend' → INDONESIAISCH *ornaméntal*.
- ornitholoog** 'vogelkenner' → INDONESIAISCH *ornitolog*.
- orografie** 'het weergeven van gebergten en hoogten op een kaart' → INDONESIAISCH *orografi*.
- orthodontie** 'tandheelkunde gericht op verbetering van het gebit' → INDONESIAISCH *ortodonsi*.
- orthodox** 'rechtzinnig' → INDONESIAISCH *ortodok(s)*.
- orthografie** 'de kunst de woorden op de juiste wijze te schrijven' → INDONESIAISCH *ortografi*.
- orthopedagogie** 'leer van de opvoeding van kinderen met een stoornis of handicap' → INDONESIAISCH *ortopédagogi*.
- orthopedie** 'leer van het verbeteren van afwijkingen aan het bewegingsapparaat' → INDONESIAISCH *ortopédi*.
- os** 'gecastreerde stier' → NEGERHOLLANDS *os*.
- oscillatie** 'slingering' → INDONESIAISCH *osilasi*.
- osmium** 'chemisch element' → JAPANS *osumyûmu*.
- osmose** 'het zich wederzijds vermengen' → INDONESIAISCH *osmosa, osmose*.
- ossificatie** 'verbening, botvorming' → INDONESIAISCH *osifikasi*.

ostentatie 'praalzucht, opzichtig uiterlijk vertoon' → INDONESISCH *osténtasi*.

OSVIA 'Opleidingschool Voor Indische Ambtenaren' → INDONESISCH OSVIA 'Indische bestuursacademie'.

otter 'marterachtige' → BERBICE-NEDERLANDS *otro*.

oud 'reeds lang bestaand; lang geleefd hebbend' → NEGERHOLLANDS *oud, ouw, houw, hou*; BERBICE-NEDERLANDS *hau*; SKEPI-NEDERLANDS *ou*; SRANANTONGO *owru* 'reeds lang bestaand, bejaard; ouder worden; oudje'.

oudbaas 'eigenaar van een boerenhoeve' → ENGELS *oubaas* 'familiehoofd; oudere man; aanspreektitel' <via Afrikaans>.

oudbakken 'niet nieuw meer' → FRIES *âldbakken*.

ouderdom 'hoge leeftijd' → DEENS *alderdom* 'hoge leeftijd, de oudste generatie' (uit NI of Nederduits); NOORS *alderdom* 'hoge leeftijd, tijd dat men oud is, de oudste generatie' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *ouderdom*; SURINAAMS-JAVAANS *odherdthom* 'ouderdomspensioen'.

ouderling 'protestants kerkelijk ambtsdrager' → NEGERHOLLANDS *ouderling* 'oudste, senior, bejaard persoon'; PAPIAMENTS † *ouderling* 'religieus ambtsdrager'.

ouders 'vader en moeder' → NEGERHOLLANDS *ouders, ouder*.

Oude Testament 'deel van de Bijbel' → NEGERHOLLANDS *Oud Testament*.

oude vrouw 'bejaarde vrouw' → PETJOH *ouwevrouw, ouvwrouw* 'moeder'.

oudjaar 'laatste dag van het jaar' → SRANANTONGO *owruyari* 'dag voor de verjaardag, ouderdom, oude dag, laatste dag van het jaar'.

oudklip 'laterietconglomeraat in Zuid-Afrika' → ENGELS *ouklip* <via Afrikaans>.

oudma '(verouderd) oma of oudere vrouw' → ENGELS *ouma* 'oma of oudere vrouw' <via Afrikaans>.

oudmoeder '(verouderd) grootmoeder, voormoeder' → DEENS *oldemor, oldemoder* 'overgrootmoeder' (uit NI of Nederduits); NOORS *oldemor* 'overgrootmoeder' (uit NI of Nederduits).

oudpa '(verouderd) opa of oudere man' → ENGELS *oupa* 'opa of oudere man' <via Afrikaans>.

oudstrijder 'oud-soldaat' → ENGELS *oud-stryder* 'veteraan uit de Boerenoorlogen; oud-soldaat' <via Afrikaans>.

oudvader '(verouderd) grootvader, voorvader' → DEENS *oldefar, oldefader* 'overgrootvader' (uit NI of Nederduits); NOORS *oldefar* 'overgrootvader' (uit NI of Nederduits).

oudwif 'bepaald soort koek' → ZWEEDS † *oudeviver* 'soort baksel, lijkend op kruidnoten'.

out 'uit (van de bal in een spel)' → INDONESISCH *aut, out* 'uit (van de bal in een spel); eruit!' (uit NI of Engels).

ouweheer 'vader, oude man' → INDONESISCH *ohir* 'oude man; verzwakt of onbruikbaar geworden door

ouderdom'; JAKARTAANS-MALEIS *ohir* 'oude man, zonder kracht of nut (vanwege ouderdom)'; PETJOH *ouweheer, ouheer* 'vader'.

ouwehoeren 'praten' → FRIES *ouwehoere*.

ouwel 'niet-geconsacreerde hostie' → JAVAANS *aul, ulcis*.

ouwel 'middel om brieven dicht te maken' → PAPIAMENTS † *ouwtsji*.

ouwelui 'ouders' → PETJOH *ouwelui*.

ovaal 'langwerpig rond' → INDONESISCH *oval*; MENADONEES *oval*.

ovarium 'eierstok' → INDONESISCH *ovari(um)*.

ovatie 'toejuiching' → INDONESISCH *ovasi*; SRANANTONGO *ofâsi*.

oven 'plaats om te bakken' → FRIES *oven*; INDONESISCH *oven, open*; JAVAANS dial. *open*; KUPANG-MALEIS *ofen*; MAKASSAARS *ôpeng* 'moderne oven (geïmporteerd), moderne steenbakkersoven'; NEGERHOLLANDS *ôbn, ôbn, ôvn, oven*; SRANANTONGO *onfu*; SARAMAKKAANS *ónfu* <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *ofen*.

over 'voorzetsel' → ZWEEDS *till övers för* 'overhebben voor' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *oper, over* '(voorzetsel) boven, te veel, excessief, zeer; overnemen, overdragen; in een andere versnelling overschakelen'; AMBONS-MALEIS *kasi over* 'overgeven, overdoen'; BALINEES *oper* 'overgooien'; JAKARTAANS-MALEIS *oper, ngoper* 'overdragen, verkopen'; JAVAANS *oper* 'over(ge) gaan in andere handen, bestuur; overstappen (trein)'; KUPANG-MALEIS *kasih ofôr* 'het overgeven van een betrekking'; MAKASSAARS *ôporó* 'over (in samenstellingen)'; MENADONEES *kasih ofôr* 'het overgeven van een betrekking'; TERNATAANS-MALEIS *kasih ofôr* 'het overgeven van een betrekking'; JAVINDO *ofer*; NEGERHOLLANDS *over, aobu, obu, ovoor* 'aan de andere zijde, overkant'; BERBICE-NEDERLANDS *ofru*; PAPIAMENTS *ofer, over* 'voorzetsel in vaststaande uitdrukkingen'; SRANANTONGO *ofru* 'overgeven, braken'; SRANANTONGO *owfer* 'voorzetsel, bevorderen (naar een hogere klas, functie)'; SURINAAMS-JAVAANS *oper, ngoper* 'overplaatsen'.

overall 'bijwoord van plaats' → FRIES *overal*; NOORS *overalt* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *överallt* 'bijwoord van plaats: allerwegen' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *avrál, ovrál* 'commando: alle hens aan dek; (sovjettaal) voorlichtingscampagne, politieke campagne'; OEKRAÏENS *avrál* 'commando: alle hens aan dek' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *awrál* 'commando: alle hens aan dek' <via Russisch>; AZERI *avrál* 'commando: alle hens aan dek' <via Russisch>; ? MADOEREES *abral* 'verzamelen'; NEGERHOLLANDS *overal, obra*; BERBICE-NEDERLANDS *oflaru*.

overall 'werkpak aan één stuk dat men over de gewone kleding aantrekt' → JAVAANS dial. *obral* 'kledingstuk'; PAPIAMENTS *overòl* (uit NI of Engels).

- overbelast** 'te zwaar belast' → INDONESISCH *operbelas*.
- overbergs** 'over of achter de berg(en)' → ENGELS *overberg* «via Afrikaans».
- overblijven** 'blijven bestaan, in leven blijven, ongebruikt blijven' → NEGERHOLLANDS *bliev over*.
- overbuurvrouw** 'buurvrouw aan de overkant' → SRANANTONGO *overbuurvrouw*.
- overdaad** 'exces' → FRIES *oerdaad*; DEENS *bladdåd* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *överdåd* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *havredas, houvredois* 'daad van geweld'.
- overdadig** 'exuberant, (te) weelderig' → FRIES *oerdadich*; DEENS *overdådig* (uit NI of Nederduits); NOORS *overdådig* (uit NI of Nederduits).
- overdekken** 'geheel en al bedekken' → NEGERHOLLANDS *overdek* 'overschatten'.
- overdenken** 'nadenken over' → NEGERHOLLANDS *overdenk*.
- overdoen** 'nog een keer doen' → FRIES *oerdwaan*.
- overdosis** 'te grote dosis' → INDONESISCH *overdosis*.
- overdracht** 'het overdragen, overbrengen, transport' → FRANS dial. † *hawerdraaq* 'rolbrug waarop schepen van het ene waterbassin naar het andere overgaan'.
- overdragen** '(formeel) delegeren' → DEENS *overdrage* (uit NI of Nederduits).
- overeen** 'zo dat iets hetzelfde of gelijk is' → NEGERHOLLANDS *overeen*.
- overeenkomen** 'het eens worden' → DEENS *komme overens* (uit NI of Nederduits); NOORS *komme overens* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *komma överens* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *kom overeen*.
- overeenstemmen** 'overeenkomen' → NEGERHOLLANDS *stem overeen*.
- overgaan** 'op school naar een hogere klas gaan' → PAPIAMENTS *bai over*; SRANANTONGO *go owfer*.
- overgang** 'plaats van waaruit of middel waarlangs men de overzijde bereikt' → FRANS dial. *overgan*; *avërgan, avurgon* 'vijfde compartiment van een boot; dwarsbalk die de wanden van een schip verbindt'.
- overgeven** 'braken' → NEGERHOLLANDS *gie over, gief over*.
- overgroot** '(verouderd) zeer groot' → NEGERHOLLANDS *overgroot* 'zeer groot'.
- overhand** 'grootste macht' → DEENS *overhånd* (uit NI of Nederduits); NOORS *overhand, overhånd* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *överhand* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *overhand*.
- overheer** '(bijbeltaal) meester, iemands meerdere' → NEGERHOLLANDS *over-heer* 'man die meester is over iemand of iets'.
- overheersen** 'domineren' → FRIES *oerhearskje*.
- overheid** 'lichaam waarbij het openbaar gezag berust' → FRIES *oerheid*; ZWEEDS *överhet* 'gevestigde macht' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *overheit* 'macht, gezag, autoriteit'.
- overhoofd** '(verouderd) iemand die ten opzichte van een andere de meerdere is' → NEGERHOLLANDS *overhoofd* 'iemand die ten opzichte van een andere de meerdere is'.
- overhoren** 'toetsen van geleerde stof' → SRANANTONGO *owferhor*.
- overhoring** 'toetsing van geleerde stof' → FRIES *oerhoaring* 'schrobbering'.
- overhouden** 'als restant houden' → FRIES *oerhâlde*.
- overig** 'resterend' → DEENS *övrig* (uit NI of Nederduits); NOORS *övrig* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *övrig* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *overig*.
- overigheid** '(verouderd) macht, gezag, autoriteit' → NEGERHOLLANDS *overigheid* 'macht, gezag, autoriteit'.
- overkant** 'andere zijde' → FRIES *oerkant*; BERBICE-NEDERLANDS *ofrisikandi*.
- overkomen** 'over iets heen komen, aanslaan, m.b.t iemand: gebeuren' → FRIES *oerkomme*; NEGERHOLLANDS *kom over, overkom*.
- overlander** 'iemand die woont in het bovenland (ook denigerend), Duitser; rijnschip' → ENGELS † *overlander* 'bewoner van het hoogland, in het bijzonder de hoger gelegen delen van Duitsland'; FRANS † *averlan; averland* 'nietsnut, banaal individu, kameraad; paardenkoopman, handige tussenpersoon'; FRANS † *overlandre, overlande, overlander, overland* 'klein schip, varend op Maas en Rijn, vooral aarde voor de pottenbakkerij vervoerend'.
- overlaten** 'aan een ander afstaan of overdoen' → NOORS *overlate* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *överlåta* 'overdragen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *overlaat*.
- overleden** 'gestorven' → CHINEES-MALEIS *oferlèyen*.
- overleg** 'het raadplegen met anderen' → FRIES *oerlech*.
- overleggen** 'overwegen; beraadslagen, overleg plegen' → DEENS † *overlægge* 'overwegen' (uit NI of Nederduits); NOORS *overlegge* 'beraadslagen, overleg plegen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *överläggga* 'beraadslagen, overleg plegen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *overlee* 'overwegen'.
- overlegging** 'het overleg' → NEGERHOLLANDS *overleging*.
- overleven** 'langer leven dan; blijven leven na; in leven blijven' → NOORS *overleve* (uit NI of Nederduits).
- overleveren** 'overgeven, overhandigen' → NEGERHOLLANDS *levever over*.
- overlezen** 'nogmaals lezen' → FRIES *oerlêze*.
- overlijk** '(Vlaams) iets wat overblijft van het likken of eten' → FRANS dial. *averlèque* 'het aan tafel overgebleven eten; klein stukje van iets eetbaars'.
- overloop** 'verbindingsgang, verbindingsdek' → FRIES *overloop*; ENGELS *orlop* 'koebrug(dek), benedentussendek'; SCHOTS † *ourlop, overlope* 'dek; tussendek; loopbrug tussen dekken'; FRANS † *overloop* 'stang aan de schoot; tussendek'; RUSSISCH *orlop, orlopdék* 'koebrug, licht dek onder

de bovenste batterij op vroegere linesschepen' <via Engels>; ESPERANTO *orlopo* 'onderste dek van een schip met vier dekken' <via Engels>; ? MAKASSAARS *baraló* 'plankenvloer van een huis; gespijkerd houten dek van een schip'.

overlopen 'naar de andere kant lopen; overstromen' → NEGERHOLLANDS *loop over* 'naar de andere kant lopen, overvaren'; PAPIAMENTS *overlop* 'overstromen'.

overluid 'luidkeels, zeer luid' → ZWEEDS *överljutt* (uit NI of Nederduits).

overmate '(verouderd) over de maat, bovenmate' → ZWEEDS *övermåttan* 'bovenmate, buitengewoon, buitensporig' (uit NI of Nederduits).

overmoed 'te grote moed' → DEENS *övermod* (uit NI of Nederduits); NOORS *overmot* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *övermod* (uit NI of Nederduits).

overmorgen 'dag na morgen' → ENGELS † *overmorrow* (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *overmorg*; BERBICE-NEDERLANDS *ofrumorko*.

overnatuurlijk '(verouderd) op een geestelijke of bovenzinnelijke wijze, onnatuurlijk' → NEGERHOLLANDS *overnatuurlik* 'op een geestelijke of bovenzinnelijke wijze, onnatuurlijk'.

overnemen 'in plaats van iemand anders op zich nemen' → PAPIAMENTS *tuma ofer, tuma over* 'aanpakken teneinde iemand anders te ontlasten; als iemands opvolger op zich nemen; ontlenen, navolgen'.

overrekenen 'narekenen, uitrekenen' → NEGERHOLLANDS *reken over*.

overschatten 'te hoge waarde toekennen aan' → NEGERHOLLANDS *overskat*.

overschepen 'overladen' → ENGELS † *overschippen*.

overslaan 'passeren' → ENGELS *overslaugh* 'weglaten; vrijstellen (militair); passeren; belemmeren, hinderen'; AMERIKAANS-ENGELS † *overslaugh* 'passeren bij promotie; belemmeren, hinderen'.

overslag 'zandbank' → AMERIKAANS-ENGELS *overslaugh* 'zandbank in de Hudson'.

overspannen 'overprikkeld (als psychische aandoening)' → FRIES *oerspand*.

overspanning 'het overspannen-zijn' → FRIES *oerspanning*.

overspel 'echtbreuk' → NEGERHOLLANDS *overspeel, overspel*.

overspeler 'echtbreker' → NEGERHOLLANDS *overspeeler*.

overstag 'over een andere boeg' → POOLS *owersztag* 'schip dat over een andere boeg gaat'; RUSSISCH *overštág* 'over een andere boeg gaan'; LITOUWS *overštagas* 'schip dat over een andere boeg gaat'.

overstappen 'van het een op of in het andere stappen' → FRIES *oerstappe*; NEGERHOLLANDS *stap over*.

overste 'die aan het hoofd staat, luitenant-kolonel' → FRIES *overste*; INDONESISCH † *overste*; ATJEHNEES *ubóih*; JAVAANS *obrus, ubus*; *overste*; MADOEREES

ubbrās; MAKASSAARS *ôbosó*; SOENDANEES *obos* 'luitenant-kolonel, majoor'; NEGERHOLLANDS *overst(e), oversten* 'die aan het hoofd staat'.

overstromen 'onder water zetten, zo vol zijn dat de inhoud over de rand stroomt' → NEGERHOLLANDS *overstroom*.

overtikken 'met de schrijfmachine overschrijven of opnieuw schrijven' → FRIES *oertikje*.

overtrekken 'bedekken, bekleden; over iets heen trekken' → DEENS *overtrække* 'bekleden, bedekken, een negatief banksaldo hebben' (uit NI of Nederduits); NOORS *overtrekke* 'met een dunne laag bedekken; een groter bedrag opnemen dan op de rekening staat' (uit NI of Nederduits).

overtuigen 'iets doen geloven door kleun van woorden' → FRIES *oertúgje*; DEENS *overtyde* (uit NI of Nederduits); NOORS *overtyde* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *övertyga* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *overtug*.

overvallen 'onverhoeds aanvallen, pogen over te nemen van iets of iemand' → NEGERHOLLANDS *overval* 'overkomen'.

overvaren 'naar de overkant varen' → NEGERHOLLANDS *vaar over* 'naar de overkant varen, overlopen'.

overvloed 'rijkelijke hoeveelheid' → DEENS *overflod* (uit NI of Nederduits); NOORS *overflod* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *överflöd* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *overvloet, overvlu(e)d*.

overvloed 'muurpeper' → FRIES *overfloed*.

overvloedig 'in ruime hoeveelheid aanwezig' → DEENS *overflodig* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *overvloetig*.

overwegen 'nadenken, de balans opmaken' → FRIES *oerwege*; DEENS *overveje* (uit NI of Nederduits); NOORS *overveie* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *överbäga* (uit NI of Nederduits).

overweging 'het overwegen, het wikken en wegen van iets' → FRIES *oerweging*.

overweldigen 'met geweld overmeesteren' → NOORS *overvelde* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *överbäldiga* (uit NI of Nederduits).

overwerk 'werk dat verricht wordt buiten of boven de gewone werkuren' → JAVAANS *overwèrk*.

overwinnaar 'iemand die overwonnen heeft' → NEGERHOLLANDS *overwinner*.

overwinnen 'de zege behalen over' → FRIES *oerwinning*; NEGERHOLLANDS *overwin*.

overwinning 'zege' → FRIES *oerwinning*; NEGERHOLLANDS *overwinning*.

overzakken 'in andere zakken doen' → INDONESISCH *overzak* 'goedkope kwaliteit (bijv. cement) uit een zak overgieten in een zak met goede kwaliteit om de verkoopprijs op te voeren'.

overzetten 'vertalen' → ZWEEDS *översätta* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *overset*.

overzetting 'overzetten of overdragen van recht, bezit

e.d.' → NEGERHOLLANDS *oversetting*.

overzien 'over het hoofd zien' → NOORS *overse* 'over het hoofd zien; negeren' (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *överse* (uit Nl of Nederduits).

ovulatie 'uittreding van een eicel' →

INDONESISCH *ovulasi*.

ovum 'eicel' → INDONESISCH *ovum*.

oxaalzuur 'zuringzuur' → INDONESISCH *oksalat*.

oxidatie 'het oxidieren' → INDONESISCH *oksidasi*.

oxide 'zuurstofverbinding' → INDONESISCH *oksid(a)*.

oxygenium 'zuurstof' → INDONESISCH *oksigen*.

ozon 'bepaald gas' → INDONESISCH *ozon*;

PAPIAMENTS *ozòn*.

P

pa, paatje 'vader' → FRIES *pa*; AMBONS-MALEIS *pace*; PAPIAMENTS *pachi* 'oudje; aanspreektitel; papa'.

paaien 'tevredestellen' → PAPIAMENTS † *paai*.

paaien 'harpuizen, met pek e.d. bestrijken' → DUIITS *paajen*.

paal 'stuk hout' → DEENS *pæl* (uit Nl of Fries); NOORS *pæl, pæl* 'in de aarde gedreven stok'; ZWEEDS *påle* (uit Nl of Nederduits); FINS *paalu* 'stuk hout; aangescherpte paal die in de bodem geslagen wordt' (via Zweeds); ESTS *pahl* (via Fins); RUSSISCH *pal* 'houten mast'; BULGAARS *pal* 'stuk hout om schepen aan vast te leggen in de haven'; INDONESISCH *pal* 'markering langs een weg; de afstand tussen twee van zulke markeringen (1507 m)'; AMBONS-MALEIS *pal* 'stuk hout, ook als afstandsmaat, mast'; ATJEHNEES *pay* 'afstandsmaat'; BALINEES *pal*; JAKARTAANS-MALEIS *pal* 'afstandsmaat'; JAVAANS *epal, pal* 'afstandsmaat (1507 m)'; KEIËES *pal* 'baken, boei'; KUPANG-MALEIS *pal* 'stuk hout, ook als afstandsmaat'; MADOEREES *ëppal, pal, palpelar* 'afstandsmaat, ongeveer 7 kilometer of 20 minuten'; MENADONEES *pal* 'stuk hout, ook als afstandsmaat'; SASAKS *pal* 'afstandsmaat; triangulatiepaal'; SOENDANEES *pal* 'afstandsmaat'; TERNATAANS-MALEIS *pal* 'stuk hout, ook als afstandsmaat'; SARNAMI *pål* 'betonnen paal'; SURINAAMS-JAVAANS *pal*; CARIBISCH-ENGELS *paal* 'paal die territoriale grens markeert; houten beschoeiing van palen'.

paal 'ovenschieter, paal waarmee brood in en uit de oven gehaald wordt' → DUIITS dial. *Påle*.

Paalhuis 'gebouw in Amsterdam waar schippers havengeld betaalden' → ZWEEDS † *pålhus*.

paalsteek 'soort lusknop' → DEENS *pælstik*; ZWEEDS *pålstek*.

paan '(Vlaams) kweekgras' → FRANS dial. *pâne, plâne, plène* 'kweekgras'.

paander 'mand voor eetwaren' → DUIITS dial. *Bänert* 'mand'.

paar 'stel, koppel' → AMBONS-MALEIS *par* 'stel, koppel (ook bij het dansen)'; AMBONS-MALEIS *paris* 'paar (huwelijk)'; MENADONEES *par* 'stel, koppel (ook bij het dansen)'; MENADONEES *paris* 'paar (huwelijk)'; NEGERHOLLANDS *paer* 'twee bij elkaar behorende zaken of schepselen'; SRANANTONGO *par*; SARAMAKKAANS *paa* (via Sranantongo); SURINAAMS-JAVAANS *par*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *pa* (via Negerhollands).

paar 'enkele' → NEGERHOLLANDS *paar, paer, pã*.

paard 'hoefdier, overdrachtelijk voor iets dat ondersteunt of vasthoudt' → ENGELS *prad* 'hoefdier'; DEENS *pert* '(scheepvaart) touw onder een ra; (dial.) (spottend) hoefdier, koppig paard, (koppige) merrie' (uit Nl of Nederduits); NOORS *pert* 'touw onder een

ra' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *pärt* 'touw onder een ra'; RUSSISCH *pert* 'touw onder een ra'; NOORD-SOTHO *pere* 'hoefdier' <via Afrikaans>; ZOELOE *ipele* 'hoefdier' <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *pere* 'hoefdier' <via Afrikaans>.

paardengeld 'belasting op paarden' → FRANS dial. † *perdeghelt*.

paardenlijn 'jaaglijn' → DEENS *perline* 'middelzwaar touw'; NOORS *perline*; RUSSISCH *périn'* 'touw om schip te korten of ergens heen te halen'; OEKRAÏENS *périn'* 'leireep (voor het trekken van schepen), klein kabeltouw' <via Russisch>; AZERI *perlin'* 'leireep (voor het trekken van schepen)' <via Russisch>.

paarderij '(Surinaams-Nederlands) circus' → SRANANTONGO *parderèi* 'circus'.

paars 'kleurnaam' → NOORD-SOTHO *perese* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *perese* <via Afrikaans>; PAPIAMENTS *pūs, pis*; SRANANTONGO *persi*.

paartijd 'periode waarin dieren zich voortplanten' → SRANANTONGO *parten*.

paasbloem 'benaming voor verschillende planten die rond Pasen bloeien' → AMERIKAANS-ENGELS † *paas-blummachee, pass blummies, poss flower* 'wilde narcis'; AMERIKAANS-ENGELS *Easter flower* 'anemoon, narcis'.

paasbrood 'krentenbrood gebakken op Pasen' → INDONESISCH *paasbrood* /*pasbrot*/.

paasei 'gekleurd gekookt ei dat met Pasen gegeten wordt' → AMERIKAANS-ENGELS † *paas-egg*.

paaslam 'het lam dat op het Joodse Paasfeest geofferd en gegeten wordt' → NEGERHOLLANDS *paes-lam*.

paatschip 'soort vrachtschip' → FRANS dial. † *parsquieppe, paeskeixe, pasquette, pasieppe* 'soort vrachtschip met platte bodem'.

pacht 'huur' → DEENS *pagt* (uit NL of Nederduits); NOORS *pakt* 'overeenkomst; nauwe relatie' (uit NL of Nederduits); INDONESISCH *pak* '(land)huur'; AMBONS-MALEIS *pak* 'pachter'; ATJEHNEES *pa'* 'huur, pandhuis'; JAVAANS † (*di*)*epak, (di)pak* 'gepacht (opiumpacht); op krediet opgekocht'; KUPANG-MALEIS *pak* 'pachter'; MADOREES *ēppak, pak* 'huur; opiumkit, plaats van de verkoop van opium in het klein; pandhuis'; MAKASSAARS *pá* 'pandhuis, (verouderd) pacht'; MENADONEES *pak* 'pachter'; ROTINEES *pak*; SOENDANEES *pak*; TERNATAANS-MALEIS *pak* 'pachter'; CHINEES dial. *pak* 'pacht(en), huur, huren'; SRANANTONGO *pakti*.

pachten 'in pacht nemen' → SRANANTONGO *pakti*.

pachter 'huurder' → INDONESISCH *pahter, pakter* 'huurder; kiosk, stalletje'.

pacificatie 'vredesluiting' → INDONESISCH *pasifikasi*.

pacifist 'voorstander van de (wereld)vrede' → INDONESISCH *pasifis*.

pact 'overeenkomst' → INDONESISCH *pak, pakta*.

pad 'weg' → ENGELS *pad* 'weg; straatroof;

struikrover; licht lopend paard, telganger';

SCHOTS *pad* 'voetpad, smal spoor, smalle weg;

(in plaatsnamen) een route over een natuurlijk

obstakel'; ESPERANTO *pado* 'smalle land- of bosweg' <via Engels>; NEGERHOLLANDS *pad, pat*; BERBICE-NEDERLANDS *pata*.

pad 'kikvorsachtige' → DUIJS dial. *Padde*.

padkost 'proviand' → ENGELS *padkos* <via Afrikaans>.

padvinder 'lid van de padvinderij (jeugdbeweging)' → INDONESISCH † *padpinder, patfinder*; JAVAANS *padpinder, papinder*.

pagaai 'roeispaan' → DEENS *pagaj* (uit NL of Frans); NOORS *pagai*; ZWEEDS † *pagaj* (uit NL of Frans); FINS † *pakaija* <via Zweeds>.

pagaaien 'roeien met een pagaai' → DEENS *pagaje* (uit NL of Frans); ZWEEDS *pagaja* (uit NL of Frans); FINS † *pakaijata* 'peddelen' <via Zweeds>.

pagaal '(Surinaams-Nederlands) gevlochten mand met deksel' → ENGELS *pegall* 'Indiaanse mand'; SRANANTONGO *pagara* 'gevlochten mand met deksel'.

pagina 'bladzijde' → INDONESISCH *pagina, p*.

pagode 'boeddhistische tempel' → INDONESISCH *pagoda*.

paillette 'versiering van kleding' → INDONESISCH *payét*.

pais, peis 'vrede' → FRIES *pais*.

pak 'bundel' → ENGELS *pack* 'bundel; rugzak; hoeveelheid, boel; groep dieren; spel kaarten; oogst, vangst'; DUIJS *Pack*; DUIJS *Packet* 'pakket, pakje' <via Frans>; DEENS *pakke* 'pakje, (slang) leuk meisje' (uit NL of Nederduits); DEENS *pak* 'gespuis, gepeupel, (verouderd) bundel' (uit NL of Nederduits); NOORS *pakk; pakke* 'gespuis; bagage; bundel' (uit NL of Nederduits); NOORS *pakke* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *packe* (uit NL of Nederduits); FINS *pakka* 'verpakte bundel (van papier of zakdoeken bijvoorbeeld); bij elkaar behorend spel kaarten' <via Zweeds>; ESTS *pakk* (uit NL of Nederduits); FRANS *pack* 'voorhoedespelers; koopwaar zodanig verpakt dat het vervoer gemakkelijk is' <via Engels>; FRANS *paquet* 'pakket; grote hoeveelheid; boek, bij elkaar gebonden werk voor de zetter'; ITALIAANS *pacco* 'pakket'; ITALIAANS *pacchetto* 'pakje' <via Frans>; SPAANS *paquete* 'pakje, pakket, pak kaarten' <via Frans>; SPAANS *paca* 'pak, bundel, baal' <via Frans>; PORTUGEES *paca* 'bundel, pak' <via Frans>; PORTUGEES *paquê* '(typografisch) bij elkaar gebonden boekwerk voor de zetter' <via Frans>; BASKISCH *paket* 'pakket' <via Frans>; BRETONS *paguet* 'beurs' <via Frans>; BRETONS *pak* 'baal, bundel' <via Frans>; POOLS *pak, paka*; LITOUWS *pakas* <via Duits>; HONGAARS *pakéta* <via Duits>; GRIEKS *pako(s), paketo* /*pakketto*/ 'doos om iets in te bewaren' <via Italiaans>; MALTEES *pakk* 'bundel, pakket' <via Italiaans>; ESPERANTO *pako* 'bundel, pakket' <via Duits>; TURKS *paket* 'bundel, pakje; verpakking' <via Frans>; KOERDISCH *pakêt* 'bundel, pakje; verpakking' <via Frans>; PERZISCH *pâkat* 'envelop, papieren zak; pakje' <via Frans>; ARABISCH (IRAKEES) *pâkêt* <via Frans>; ARABISCH (EGYPTISCH) *bâku* <via Italiaans>;

- ARABISCH (EGYPTISCH) *bakitta* <via Engels>; ARABISCH (PALESTIJNS) *bakēt* 'bundel; doosje sigaretten' <via Frans>; ARABISCH (MAROKKAANS) *bakit* 'bundel; doosje sigaretten' <via Frans>; TAMAZIGHT (MIDDEN-MAROKKO) *lbakiya* 'bundel ingepakt in papier' <via Arabisch>; INDONESISCH *pak* 'bundel, pakje'; BOEGINEES *pá*; JAKARTAANS-MALEIS *pak* 'bundel, kistje'; JAVAANS *pak*; KUPANG-MALEIS *pak*; MADOEREES *pak* 'bewaarkist'; PAPIAMENTS *paki* 'bewaarkist, pakket'; SRANANTONGO *paki*; SURINAAMS-JAVAANS *pag* 'pak(je)'.
pak 'kostuum' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *paktje*; DUTS dial. *Pak*; INDONESISCH *pakaian* 'kleding'; JAVAANS *pakéyan*, *pakéan* 'Europese kleding; paardentuig'; SKEPI-NEDERLANDS *paki*; SRANANTONGO *paki*; SARNAMI *páki*.
pakhuis 'opslagplaats voor koopwaren' → ENGELS *packhouse*; FRANS dial. *pagouze*, *paxhuise*, *paxhuse*; *pakúse*; *pacus*; *baclúse* 'pakhuis van koopwaren, bergplaats dienend als winkel; koetshuis van een boerderij; winkel; opslagplaats voor kolen en hout'; GĀ *pakasu* 'kast'; INDONESISCH † *pakus* 'warenhuis'; JAVAANS *pakhis*, *pakès*; MADOEREES *tuwan pakes* 'Europese zoutpakhuismeester'; SOENDANEES *pakuwis* 'opslagplaats voor koopwaren; pakhuismeester'; PAPIAMENTS *pakus* (ouder: *pakoës*) 'winkel, zaak (geen kruidenierswinkel), onder andere kledingzaak'.
pakhuismeester 'toezichthouder van een pakhuis' → MADOEREES *pakesmester*, *pakesmestêr*; MENADONEES *tuwan pakhois*.
pakken 'inpakken; grijpen' → ENGELS *pack* 'inpakken; inblikken; samenpersen; samentroepen; vertrekken; wegsturen'; DUTS *packen* 'grijpen' (uit NI of Nederduits); DUTS *paketieren* 'inwickelen, verpakken, tot een pakket maken' <via Frans>; DEENS *pakke* 'inpakken, uitpakken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *packa* 'samenvoegen, verpakken, inwickelen' (uit NI of Nederduits); FINS *pakata* 'in een pakket doen, verpakken' <via Zweeds>; FRANS *pacquer* '(vis) in een ton pakken'; TSJECHISCH *paketovat* 'samenpersen' <via Frans>; SLOWAAKS *paketovat* 'samenpersen' <via Frans>; INDONESISCH *pakem*, *pakam* 'pakken (van een rem)'; MENADONEES *pak* 'aanraken, tikken (bij tikkertje)'; ? MINANGKABAUS *pakam*, *pokam* 'pakken (van een rem)'; PETJOH *pakken* 'grijpen, vinden'; SRANANTONGO *paka* 'inpakken, grijpen'; SURINAAMS-JAVAANS *pag* 'pakken (van een rem e.d.)'.
pakket 'klein pak' → RUSSISCH *pakét*; OEKRAÏENS *pakét* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *pakét* <via Russisch>; AZERI *paket* <via Russisch>; INDONESISCH *pakét* 'klein pak; een set programma's voor een zeker doel, te koop als één geheel'; JAKARTAANS-MALEIS *pakèt* 'postpakket'; MADOEREES *makettaği* 'iets als pakket versturen'; MINANGKABAUS *paket*; SINGALEES *pākāṭṭu-va* (uit NI of Portugees); PAPIAMENTS † *pakket*; SARNAMI *pákit*.
pakketboot 'veerboot' → RUSSISCH *paketoebót*; OEKRAÏENS *paketoebót* <via Russisch>; AZERI *paketoebót* <via Russisch>. **pakking** 'het inpakken; materiaal tot water- of stoomdichte afsluiting van pompassen, zuigerstangen e.d.' → INDONESISCH *paking*.
pakkist 'kist voor goederen' → SINGALEES *pakis*; TAMIL dial. *pakkúcu*; SRANANTONGO *pak'kisi*.
paklaken '(verouderd) soort Engels laken gebruikt als verpakking' → ZWEEDS *packlakan* 'doek gebruikt als verpakking' (uit NI of Duits).
pakstok '(verouderd) stok die gebruikt wordt om het paktouw stijf aan te trekken' → FRANS dial. † *pastoc* 'soort lange stok'.
pak vast 'uitroep: houd, pak de dief' → FRANS dial. *pakfas* 'dief'.
pal 'pennetje, stuitpin' → ENGELS *pawl*; DEENS *pal*; NOORS *pall* 'stopper aan de spil van een schip' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *pall* 'sluitpin (in winch of ankerlier)' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH dial. *pal* 'stopper aan de spil van een schip'; OEKRAÏENS *pal* 'stopper aan de spil van een schip' <via Russisch>; AZERI *pal* <via Russisch>. **palankijn** 'draagstoel' → INDONESISCH *pelangking*, *pelangki(n)*; JAVAANS *plangki*, *plangkèn*; MADOEREES *palangki*; SOENDANEES *palangki* 'soort rijtuig'.
palataal 'het gehele betreffende' → INDONESISCH *palatal*.
paleantropologie 'leer van uitgestorven mensenrassen' → INDONESISCH *paléoantropologi*.
paleis 'vorstelijk verblijf' → FRIES *paleis*; INDONESISCH † *palis*; SOENDANEES *palis* 'dwangarbeid (bij het paleis van de Gouverneur van de VOC in Batavia)'; NEGERHOLLANDS *palee*; PAPIAMENTS *paleis*; SRANANTONGO *paleisi*.
paleobiologie 'wetenschap die uitgestorven dieren bestudeert' → INDONESISCH *paléobiologi*.
paleobotanie 'wetenschap die fossiele planten bestudeert' → INDONESISCH *paléobotani*.
paleografie 'studie van het oude schrift' → INDONESISCH *paléografi*.
paleolithisch 'oude steentijd' → INDONESISCH *paléolithikum*.
paleontologie 'bestudering van fossielen' → INDONESISCH *paléontologi*.
paleozoölogie 'wetenschap die fossiele dieren bestudeert' → INDONESISCH *paléozoologi*.
paler, paalder 'iemand die de grenzen van een terrein met palen vaststelt' → FRANS dial. † *paleur* 'landmeter'.
palet 'verfplankje' → INDONESISCH *palét*; JAPANS *paretto*.
palijffe '(Surinaams-Nederlands) klein rond cakeje' → SRANANTONGO *paleifi* 'klein rond cakeje'.
palindroom 'woord dat achterstevoren kan worden gelezen' → INDONESISCH *palindrom*.
paling 'beenvis' → FRANS dial. † *palenc*, *palent*, *palen*;

NEGERHOLLANDS *palin*; BERBICE-NEDERLANDS *palinggi*; PAPIAMENTS † *paling*.

palingman 'palinghandelaar' → ENGELS † *palingman*.

palissade 'omheining' → SRANANTONGO *prasara* 'omheining; paaltje voor een palissade; boomsoort waaruit de palissade wordt gemaakt'; SURINAAMS-JAVAANS *plasarah* 'platte staak gemaakt van palmstammetje' <via Sranantongo>.

palissander 'houtsoort' → DUIJS *Palisander*; DEENS *palisander*; NOORS *palisander*; FRANS *palissandre*; ITALIAANS *palissandro* <via Frans>; SPAANS *palisandro* <via Frans>; PORTUGEES *palissandra* '(Brazilië) boom van de familie van de Bignoneaceae, veelvuldig gecultiveerd als sierboom' <via Frans>; GRIEKS *palisandrè, palisandro* <via Frans>; ESPERANTO *palisandro* <via Frans>.

paljas 'hansworst, acrobaat, clown, zot' → SRANANTONGO *payasi* (*man*).

palladium 'chemisch element' → JAPANS † *parurajūmu*.

palliatief 'verzachtend middel' → INDONESISCH *paliatif*.

palm 'binnenkant van de hand' → FRIES *palm*.

palm 'boomsoort' → RUSSISCH *pálma*; OEKRAÏENS *pálma* <via Russisch>; INDONESISCH *palam, palem*; JAKARTAANS-MALEIS *palem* 'sierpalm'; JAVAANS *palem*; SRANANTONGO *palm* 'blad van palm'; SURINAAMS-JAVAANS *palem*.

palm 'maat' → RUSSISCH *pálma*; MADOEREES *palēm*.

palmen 'iets omvatten en door hand over hand te grijpen naar zich toehalen' → NOORS *palme* 'hand over hand naar een touw grijpen om het naar zich toe te halen; op iemand los slaan'.

palmiet 'palmkool' → ENGELS *palmiet* 'Zuid-Afrikaanse moerasplant' <via Afrikaans>.

palmjsjaal 'palmendoek' → DEENS *palmesjal*.

pal staan 'stevig staan, standhouden' → DEENS *stå pal* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stå pall fõe* 'tegen iets opgewassen zijn' (uit NI of Nederduits).

palster '(verouderd) pelgrimsstaf' → ENGELS † *palster* 'pelgrimsstaf'.

palt '(gewestelijk) lap, vod' → ZWEEDS *paltor* 'vodden, lompen' (uit NI of Nederduits).

paltsgraaf 'adellijke titel' → ENGELS *palsgrave*.

paltsgraavin 'adellijke titel' → ENGELS *palsgravin* (uit NI of Duits).

palynologie 'leer der pollen' → INDONESISCH *palinologi*.

pamflet 'geschrift' → INDONESISCH *pamflét, pamplét*.

pamperen 'overvoeden' → ENGELS *pamper* 'overvoeden; (al te veel) toegeven aan'.

pan 'ketel' → DEENS *pande* 'metalen vat om eten in te koken of te bakken; voorhoofd' (uit NI of Nederduits); ESTS *pann* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *panikène, palikène* 'kleine braad- of koekenpan van aardewerk'; INDONESISCH *pan* 'kook- of braadpan'; GIMÁN *pang* 'kookketel'; JAVAANS *epan, pan* 'koekenpan als oventje gebruikt';

MENADONEES *pan*; MUNSEE-DELAWARE *pán*; NEGERHOLLANDS *pan* 'ketel, pot'; SRANANTONGO *pan* 'steelpan'; SARMAKKAANS *pánu* 'kookpot' <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *pan* 'koekenpan'.

pancreas 'alvleesklier' → INDONESISCH *pangkréas, pankréas*.

pan 'onderpand' → DEENS *pant* 'onderpand, statiegeld' (uit NI of Nederduits); NOORS *pant* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *pant* 'onderpand, statiegeld' (uit NI of Nederduits); FINS *pantti* <via Zweeds>; ESTS *pant* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *pand*; PAPIAMENTS *pant* 'onderpand (in spel)'; SRANANTONGO *panti* 'waarborg; verpanden'; SARNAMI *pánti*.

pan 'gebouw' → ENGELS † *pawn* 'overdekte winkelgalerij'; NEGERHOLLANDS *pand*.

pandemie 'overal verspreide ziekte' → INDONESISCH *pandémi*.

pandhuis 'bank van lening' → FRANS dial. † *panthuys* 'wettelijke woonplaats'; JAVAANS *panhis*; SARNAMI *pánti-oso*.

panding '(verouderd) beslaglegging' → FRANS dial. † *pandinghe, pandine, pointingue* 'beslaglegging'.

pandverbeuren 'spel waarbij winnaar een waarborg eist' → FRIES *pânferbeure*.

paneel 'bescho't' → DUIJS *Paneel* 'lambrizingering; houten paneel van schilderijen' (uit NI of Nederduits); DEENS *panel* (uit NI of Nederduits); NOORS *panel* (uit NI of Nederduits); TSJECHISCH *panel* (uit NI of Duits); SLOWAAKS *panel* (uit NI of Duits); RUSSISCH *panél*; *vyjti na panel* 'stoep, trottoir; lambrizingering van een wand; (Bargoens) prostitutie plegen'; OEKRAÏENS *panél* 'stoep, trottoir; lambrizingering van een wand' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *panél* 'stoep, trottoir; lambrizingering van een wand' <via Russisch>; AZERI *panel* 'stoep, trottoir; lambrizingering van een wand' <via Russisch>; LETS *panelis* <via Duits>; LITOUWS *panelis* <via Duits>; INDONESISCH *panél, panil* 'houten bescho't'; JAVAANS *panil*; MINANGKABAUS *panin*; SOENDANEES *panel*; SINGALEES *panel, panēla*; KONKANI *panel* 'schilderij in een lijst'.

paneer(meel) 'beschoit- of broodkruimels voor het paneren' → INDONESISCH *panir* 'beschoit- of broodkruimels voor het paneren; paneren'.

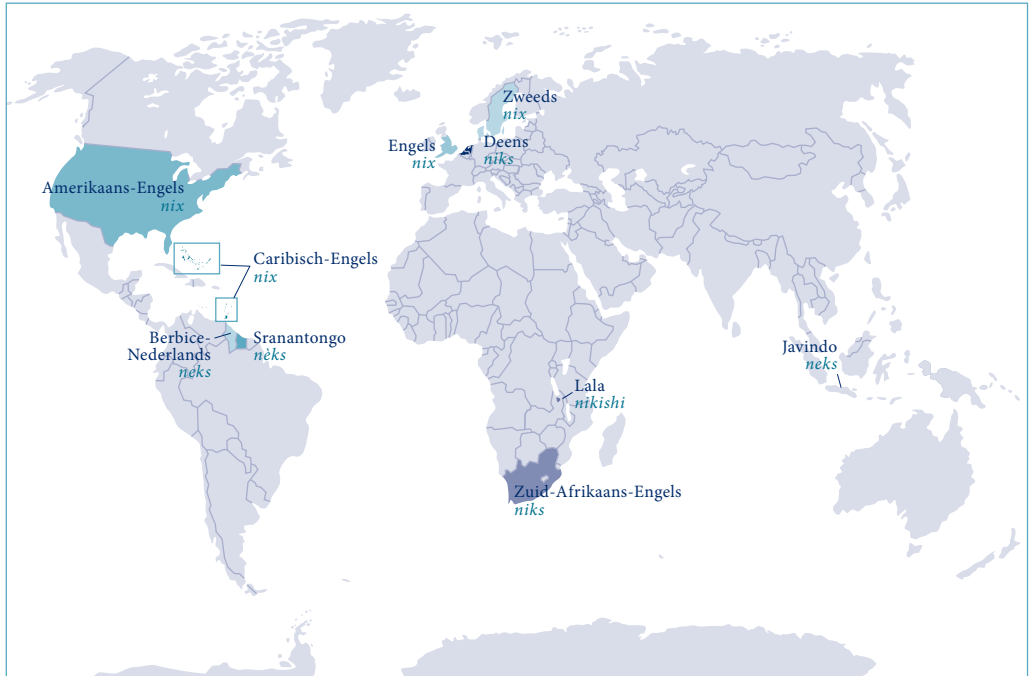
panel 'groep die discussie leidt' → INDONESISCH *panél*.

pang 'tussenwerpsel: nabootsing van geluid' → INDONESISCH *pang*.

paniek 'schrik' → INDONESISCH *panik* 'schrik; door paniek bevangen'; MENADONEES *panik*; MINANGKABAUS *panik*.

pannenkoek 'in pan gebakken plat meelproduct' → ENGELS *pancake*; FRANS † *pannecouque* 'soort poffertje'; FRANS *pannequet* <via Engels>; INDONESISCH *panekuk*; JAVAANS *panekuk*; MINANGKABAUS *panukuik, pinakuik, pinukuik*; SOENDANEES *pangkuk* 'gebak'; AMERIKAANS-ENGELS

35. De verbreiding van het woord *niks*.

Niks is een onbepaald voornaamwoord en voornaamwoorden worden, zo bleek in paragraaf 4.1, nauwelijks overgenomen. *Niks* wordt echter ook veel gebruikt als uitroep, het is een typische spreektaalvorm naast *niets*: ‘Wat wil je?’ ‘Niks!’ Dat zal de reden zijn dat *niks* in diverse talen uit het Nederlands is geleend. Het Nederlands zelf heeft het woord trouwens waarschijnlijk uit het Duits overgenomen.

Het Deens, Engels en Zweeds hebben *niks* geleend uit het Nederlands en/of Duits. In het Engels heeft het daarbij bijzondere betekenissen gekregen, naast die van onbepaald voornaamwoord: in het Brits-Engels wordt het gebruikt als uitroep ‘pas op, kijk uit!’ – dit is waarschijnlijk in de kindertaal ontstaan -, en in het Amerikaans-Engels voor ‘nee, absoluut niet, helemaal niets’. Verder is het woord ook in andere variëteiten van het Engels overgenomen: het Caribisch-Engels en, via het Afrikaans, het Zuid-Afrikaans-Engels. Via het Afrikaans is het bovendien bekend geworden in het Lala, een taal gesproken in Noord-Zambia en een dialect van het Bemba (zie 2.4). Tot slot is *niks* geleend door het Sranantongo.

dial. *pannicake*; MUNSEE-DELAWARE *pán'ko:k*; UNAMI-DELAWARE *pan'kuk*; LOUP *panegug*; WESTERN-ABNAKI *pôngoksak*; NEGERHOLLANDS *pannekoek*; SRANANTONGO *pankuku*.

pannetje 'kleine pan' → INDONESISCH *panci*; AMBONS-MALEIS *panci* 'ketel'; BOEGINEES *pānci* 'pan'; JAKARTAANS-MALEIS *panci*; JAVAANS *panci* 'kleine pan; kommetje'; MADOEREES *panci*; MENADONEES *pancis*; MINANGKABAUS *panci* 'ketel'; MUNA *panti* 'ketel'; SAHU *panci* 'ketel, kookpot'; SASAKS *panci*; SOENDANEES *panci* 'kleine pan (van Europees fabrikaat)'; PAPIAMENTS *panchi* (ouder: *pannetsji*, *pannetsje*) 'koekenpan, braadpan, beddenpan; (verouderd) dakpan'.

panorama 'vergezicht' → INDONESISCH *panorama*; MINANGKABAUS *panorama*.

pantalon 'lange broek' → INDONESISCH *pantalon*; ATJEHNEES *pateulōn*; MADOEREES *pantalon*; MINANGKABAUS *pintalon*.

panter 'katachtige' → INDONESISCH *panter*.

pantheïst 'die gelooft dat de wereld (de stof) en God identiek zijn' → INDONESISCH *pantéis*.

pantheon 'éregebouw voor overleden beroemdheden' → INDONESISCH *pantéon*.

pantoffel 'huisschoen' → INDONESISCH *pantofel*, *pantopel*; KUPANG-MALEIS *fantofel*; MAKASSAARS *panťopoló*.

pantomime 'gebarenspeel' → INDONESISCH *pantomim*.

pantser 'harnas' → FRIES *panster*.

pantserwagen 'tankwagen' → INDONESISCH *panser*.

pap 'halfvloeibaar voedsel' → ENGELS *pap* 'zacht of halfvloeibaar voedsel voor jonge kinderen'; XHOSA *papa* «via Afrikaans»; INDONESISCH *pap*; AMBONS-MALEIS *pap*; KUPANG-MALEIS *pap*; MENADONEES *pap*; TERNATAANS-MALEIS *pap*; SINGALEES *pāpa* 'lijm, klevend papje van meel'; JAPANS † *pappu*; BERBICE-NEDERLANDS *pap*; PAPIAMENTS *papa*; SRANANTONGO *papa* 'halfvloeibaar voedsel; papperig, zacht'; SARAKAKKAANS *pāpa*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *pap*, *pupa* «via Negerhollands».

papa 'vader' → INDONESISCH *papa*; AMBONS-MALEIS *pāpa*; JAKARTAANS-MALEIS *papah*; KEIËES *bapa* 'pauz'; KUPANG-MALEIS *pāpa*; MENADONEES *pāpa*; ROTINEES dial. *papa*; TERNATAANS-MALEIS *pāpa*; NEGERHOLLANDS *popā*, *pupā*, *pupa*, *popa*; BERBICE-NEDERLANDS *papa*; SKEPI-NEDERLANDS *papai*; SRANANTONGO *papa*, *p'pa*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *popa*, *pupa* «via Negerhollands».

papaïne 'gedroogd melksap uit de papaja' → INDONESISCH *papain*.

papaja 'vrucht' → SHONA *papaya* «via Afrikaans»; JAKARTAANS-MALEIS *pepayé*; MENADONEES *popaya*; SRANANTONGO *p'paya*; AROWAKS *papája*; SARNAMI *papaíyá*.

papegaai 'bont gekleurde tropische vogel' → DEENS *papegøje* (uit NI of Nederduits); NOORS *papegøye*

(uit NI of Nederduits); ZWEEDS *papegoja* (uit NI of Nederduits); FINS *papukaija* «via Zweeds»; POOLS *papuga*; RUSSISCH *popugáj*; OEKRAÏENS *popugá* «via Russisch»; WIT-RUSSISCH *papugáj* «via Russisch»; LITOUWS *papūga*; KOERDISCH *papaxan*; BERBICE-NEDERLANDS *pap kai*; SRANANTONGO *popokai*, *popkai*, *p'pkai*, *p'pokai*.

papegaaïstok 'boegsprieg die aan de achterzijde hangt over het hek' → DEENS *papegojemast*, *papegojestok*.

papier, pampier 'beschrijfbaar materiaal' → DEENS *papir* (uit NI of Nederduits); NOORS *papir* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *papper* (uit NI of Nederduits); FINS *paperi* «via Zweeds»; ESTS *paber* (uit NI of Nederduits); NOORD-SOTHO *pampiri* «via Afrikaans»; TSWANA *pampiri* «via Afrikaans»; ZUID-SOTHO *pampiri* «via Afrikaans»; JAVAANS dial. *papir* 'vloeipapier'; MUNSEE-DELAWARE *pāmpi:l* '(blad) papier, krant, boek'; UNAMI-DELAWARE *pāmpi:l*; NEGERHOLLANDS *pampier*, *pampi*; BERBICE-NEDERLANDS *pampiri*; SKEPI-NEDERLANDS *paper*; SRANANTONGO *papira*; AUCANS *pampila* 'diploma, verklaring'; SARAKAKKAANS *pampia*; TIRIYÓ *panpira* 'beschrijfbaar materiaal, boek'; SURINAAMS-JAVAANS *papirah* 'beschrijfbaar materiaal, formulier, formaliteit(en), papieren, diploma, getuigschrift(en)'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *fripampi*, *pampi*.

papieren 'van papier' → SRANANTONGO *papira*.

papil 'verhevenheid op de tong' → INDONESISCH *papil*.

papillot 'papierdje om haar te krullen' → PAPIAMENTS *papiôt*.

Papoea 'bewoner van Nieuw-Guinea' → DUTS *Papua*; HONGAARS *pápuá* «via Duits».

pappen 'tot pap maken' → SRANANTONGO *papa* 'zacht maken of worden; vleien'.

pappie 'vader' → INDONESISCH *papi*; CHINEES-MALEIS *papi*, *pap*, *pi*; MENADONEES *papi*, *papi*; SRANANTONGO *papi* 'amicale aanroep voor oudere heer die niet je vader is; paps'.

paprika 'plant, specerij' → INDONESISCH *paprika*.

papyrus 'papierplant' → INDONESISCH *papyrus*.

para 'paratroeper, met parachute uitgeruste militair' → INDONESISCH *para*.

paraaf 'handtekening uit beginletters van naam' → INDONESISCH *paraf*; JAVAANS *parap*; PAPIAMENTS *paraf*.

paraat 'klaar' → NEGERHOLLANDS *paraa*.

parabel 'gelijkenis' → INDONESISCH *parabel*.

parabellum 'soort pistool' → JAKARTAANS-MALEIS *perbèlem*, *prabèlem*.

parabool 'kegelsnede' → INDONESISCH *parabol(a)* 'kegelsnede; satellietshotel'.

parachute 'valscherf' → INDONESISCH *parasut*; PAPIAMENTS *parachüüt*.

parade 'ceremoniële inspectie' → INDONESISCH *parade*, *perada*.

- parademars** 'mars die gebruikt wordt bij parades' → JAVAANS *pradhemaars*.
- paradigma** 'voorbeeld' → INDONESISCH *paradigma*.
- paradijs** 'lusthof' → NEGERHOLLANDS *paradis*; PAPIAMENTS *paradeis* (ouder: *paradijs*); SRANANTONGO *paradeisi*.
- paradox** 'schijnbare tegenstrijdigheid' → INDONESISCH *paradoks*.
- paraffine** 'wasachtige stof' → INDONESISCH *parafin*.
- parafrase** 'omschrijving met eigen woorden' → INDONESISCH *parafrase*.
- paragnost** 'helderziende' → INDONESISCH *paragnos*.
- paragoge** 'achtervoeging van klanken' → INDONESISCH *paragog*.
- paragraaf** 'onderverdeling van geschreven tekst' → INDONESISCH *paragraf*.
- parallel** 'evenwijdig' → INDONESISCH *paralél* 'evenwijdig; telefoonextensie'; PAPIAMENTS *paralèl*.
- parallellogram** 'meetkundige figuur' → INDONESISCH *paralélogram*.
- paramedisch** 'met de geneeskunde samenhangend' → INDONESISCH *paramédís*.
- parament** 'priester- en altaartooi' → INDONESISCH *paramén*.
- parameter** 'onbepaalde of veranderlijke grootheid' → INDONESISCH *paraméter*.
- paranoia** 'geestesziekte' → INDONESISCH *paranoia*.
- paranoot** 'soort noot' → SRANANTONGO *paranoto*.
- paranormaal** 'helderziend; telepathisch' → INDONESISCH *paranormal*.
- paraplegie** 'verlamming van beide armen of benen' → INDONESISCH *paraplégia*.
- paraplu** 'regenscherm' → PAPIAMENTS *paraplü* (ouder: *paraplu*).
- parapsycholoog** 'psycholoog die gespecialiseerd is in paranormale verschijnselen' → INDONESISCH *parapsikolog*.
- parasiet** 'die ten koste van andere(n) leeft' → INDONESISCH *parasit*; (Bahasa Prokem) *parokas*; PAPIAMENTS *parasit*.
- parasol** 'zonnenscherm' → NEGERHOLLANDS *parasol*; BERBICE-NEDERLANDS *pansolo*, *parisola*; PAPIAMENTS *parasòl*; SRANANTONGO *prasoro* (ouder: *parasoro*) 'zonnenscherm, paraplu' (uit NI of Engels); AUCAANS *paasoo*; SARMAKKAANS *paazóo*.
- parataxis** 'nevenschikking' → INDONESISCH *parataksis*.
- paratyfus** 'benaming van verschillende op buiktyfus lijkende ziekten' → INDONESISCH *paratifus*.
- paradoen** 'staand touw voor het stutten van de stengen' → DUIJS *Pardun*, *Pardune*; DEENS *bardun* 'touw voor het stutten van tentstokken of masten'; NOORS *bardun* 'staand touw voor het stutten van de stengen, mast, schoorsteen; scheerlijn' (uit NI of Nederlands); TSJECHISCH *parduna* 'via Duits'; POOLS *parduna*; RUSSISCH *pardún*; RUSSISCH *fordún*.
- pardoes** 'opeens' → DEENS *bardus* (uit NI of Nederlands); NOORS *bardus* 'opeens; (van vallen)
- met het hoofd eerst' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *burdus* (uit NI of Nederlands).
- pardon** 'tussenwerpsel: excuseer!' → NEGERHOLLANDS *pardon*, *padün*, *bardon*; SARMAKKAANS *padón*.
- pardon** 'vergifenis' → INDONESISCH *pardon* 'vergifenis, clementie'; NEGERHOLLANDS *pardon*, *padün*, *bardon*; SRANANTONGO *pardon*.
- pardonneren** 'vergeven, vergiffenis schenken' → NEGERHOLLANDS *pardonner*, *pardoneer*.
- parel** 'klompje parelmoerstof in oester' → DEENS *perle* (uit NI of Nederlands); NOORS *perle* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *pärla* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *perl*, *peerl*; PAPIAMENTS † *perrel* (uit NI of Spaans); SRANANTONGO *peri* (uit NI of Engels).
- parelmoer** 'zilverkleurige binnenkant van oesters' → ENGELS *perlemoen* 'zeeoor (schelp)' 'via Afrikaans'.
- parenchym** 'plantaardig celweefsel' → INDONESISCH *parénkim*.
- parfum** '(vloeistof met) aangename geur' → INDONESISCH *parfum*; SRANANTONGO *parfùm*; SARNAMI *pampaíyá*.
- paria** 'verstoteling, iemand van de laagste kaste' → INDONESISCH *paria*.
- pariteit** 'gelijkheid' → INDONESISCH *parité*.
- park** 'publieke wandeltuín' → INDONESISCH *park*.
- parkeermeter** 'paal met klok die na muntinworp de toegestane parkeertijd aangeeft' → INDONESISCH *méteran parkir*.
- parkeren** 'een voertuig stallen' → INDONESISCH *parkir*; JAKARTAANS-MALEIS *parkir* 'een voertuig stallen; parkeerplaats'; MINANGKABAUS *parkir*; PAPIAMENTS *parker*; SRANANTONGO *parker*.
- parket** 'openbaar ministerie' → INDONESISCH *parkét*; PAPIAMENTS *parkèt*.
- parket, parketvloer** 'vloer gemaakt van fijn hout' → INDONESISCH *parkét* 'houten vloerbedekking'; PAPIAMENTS *parkèt*, *flur di parkèt* 'vloer gemaakt van fijn hout; hout dat hiervoor gebruikt wordt'.
- parkiet** 'papegaaiachtige' → INDONESISCH *parkit*; BOEGINEES *parakèccí*; JAKARTAANS-MALEIS *parkit*; MADOEREES *parkit*; MAKASSAARS *parakí*; SRANANTONGO *prakiki*; SARMAKKAANS *paakíki*, *paatjítji*; SARNAMI *párakiki*.
- parlement** 'volksvertegenwoordiging' → DEENS *parlament* (uit NI of Nederlands); NOORS *parlament* (uit NI of Nederlands); INDONESISCH *parlemén*.
- parochie** 'kerkelijke gemeente' → INDONESISCH *paroki*.
- parodie** 'spottende nabootsing' → INDONESISCH *parodi*.
- parool** 'leus' → JAVAANS *parol*.
- parrel** '(West-Indisch) pagaai, peddel' → SRANANTONGO *pari* 'peddel'; SARMAKKAANS *páda* 'peddel' 'via Sranantongo'; SARNAMI *paril* 'pagaai, peddel'.
- part** 'deel' → NEGERHOLLANDS *part*, *partie*, *parti*,

pati 'verdelen, uitdelen; deel'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *pati* 'verdelen; deel' <via Negerhollands>.

partiaal ('verouderd) partijdig' → INDONESISCH *parsial* 'partijdig'.

participatie 'deelneming' → INDONESISCH *partisipasi*; MINANGKABAUS *partisipasi*.

participium 'deelwoord' → INDONESISCH *partisip*.

particularisatie 'het stellen van particulier belang boven algemeen belang' → INDONESISCH *partikularisasi*.

particularist 'aanhanger van het particularisme' → INDONESISCH *partikularis*.

particulier 'privaat' → FRIES *partikulier*; INDONESISCH *partikelir*; *particuliere* (landerijen) 'privaat; privé-landstukken die in de koloniale tijd gegeven of verkocht werden aan Chinezen of Europeanen'; JAVAANS *partikelir*, *patikelir*; *patikelinten*; MADOEREES *partikellir*, *partikëllir*, *patikëllir*, *patikëllir*, *partikëllir*; SOENDANEES *partikulir*, *partikulir* 'privaat; persoonlijke inzichten'; PETJOH *partiklier* <via Indonesisch/Maleis>.

partieel 'gedeeltelijk' → INDONESISCH *pasiil*.

partij 'groep; hoeveelheid; spel dat door twee of meer personen wordt gespeeld (tennis, schaak, voetbal); politieke groepering' → INDONESISCH *partai* 'hoeveelheid; spel dat door twee of meer personen wordt gespeeld (tennis, schaak, voetbal); politieke groepering'; BOEGINEES *parttêi* 'groep'; JAVAANS *partai* 'politieke groepering'; KUPANG-MALEIS *bapar*, *bapartéi*, *partei* 'een groep, coalitie maken; vriend; politieke groepering'; MADOEREES *parte* 'groep'; MINANGKABAUS *partai* '(politieke) partij'; SRANANTONGO *partèi* 'politieke groepering'; SURINAAMS-JAVAANS *partèi* 'groep'.

partijlijk 'partijdig' → NEGERHOLLANDS *partylik*.

partikel 'deeltje' → INDONESISCH *partikel*.

partitie 'indeling' → INDONESISCH *partisi*.

partituur 'volledige notering van orkestbegeleiding' → INDONESISCH *partitur*.

partizaan 'guerrillastrijder' → INDONESISCH *partisan*.

partner 'deelgenoot' → INDONESISCH *partner* (uit NI of Engels).

partuur 'evenknie, gelijke' → FRIES *partuur*.

pas 'schrede' → INDONESISCH *pas* 'schrede; danspas'; SOENDANEES *pas*.

pas 'nationaliteitsverklaring' → DUIJS *Pass*; INDONESISCH *pas*, *paspor* 'paspoort, reisdocument'; ATJEHNEES *paih*, *phaih* '(reis)pas'; JAKARTAANS-MALEIS *surat pas* 'verklaringsbrief (om bijv. een haven in te mogen)'; JAVAANS *pas* 'reispas'; KEIËES *pas* 'paspoort'; MADOEREES *sorat pas* 'reispas, paspoort'; MAKASSAARS *pàs*, *pàsá* 'persoonsbewijs, legitimatie'; MENADONEES *pas* 'reispas'; MUNA *pasi* 'reispas; vrijbrief'; SOENDANEES *pas* 'reispas; vrijbrief'; PAPIAMENTS *pas* 'tijdelijk doorlopend toegangsbewijs; identiteitsbewijs'; SRANANTONGO *pas*; SURINAAMS-JAVAANS *layang pas* 'document'.

pas 'zo-even, bijtijds' → FRIES *pas*; DUIJS dial. *tspasscho* 'te pas komen' (uit NI of Nederduits); DUIJS dial. *pas* 'zo-even'; ZWEEDS *komma* (*väl*) *till pass* 'goed van pas komen, bijtijds' (uit NI of Nederduits); MADOEREES *pas* 'daarna'; NEGERHOLLANDS *pas*; SARNAMI *pás* 'voorbij; zo-even, zonet, zojuist'; SURINAAMS-JAVAANS *pas* 'pas, net, zo-even, zojuist'.

pas 'bergpas' → INDONESISCH *pas*.

Pasen, Paas 'christelijk feest' → ENGELS *pace* 'Pasen'; SHONA *Pasika* <via Afrikaans>; AMERIKAANS-ENGELS † *paas*, *paus* 'Pasen'; NEGERHOLLANDS *paes*, *pascha*, *paska*; SRANANTONGO *Paska*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *paska* 'joods paasfeest' <via Negerhollands>.

pasfoto 'klein gefotografeerd portret voor identiteitsbewijs e.d.' → INDONESISCH *pasfoto*; PAPIAMENTS *pasfoto*.

paskaart 'zeekaart' → ZWEEDS *passkarta* (uit NI of Duits).

paskamer 'hokje in een winkel waarin kleding gepast kan worden' → PAPIAMENTS *paskamer*.

paso doble 'Europese gezelschapsdans' → JAVAANS *pasre dubledanse*.

pas op 'kijk uit, opletten!' → ENGELS *pas op* <via Afrikaans>; LINGALA *pasopo!*; SWAHILI *pasopo*, *pasopi*; TSWANA *pasopo!* <via Afrikaans>; LALA *pasopo* 'ik waarschuw je voor de laatste keer' <via Afrikaans>; SHONA *bassopa* 'let op, van anderen!' <via Afrikaans>; SINDEBELE *pasopo* <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *pas op*, *pasō*, *pasop*; BERBICE-NEDERLANDS *pasopo*; SKEPI-NEDERLANDS *pasup*.

paspoort 'nationaliteitsverklaring' → RUSSISCH *páspport*; ook: *páspport*, *pácpport*; OEKRAÏENS *páspport* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *páspart* <via Russisch>; AZERI *pasport* <via Russisch>; INDONESISCH *paspor*; PAPIAMENTS *pasport* (ouder: *paspoort*); SRANANTONGO *pasport*; AUCAANS *pasipotoe*; SURINAAMS-JAVAANS *paspor*.

pass 'schot van de bal naar een medespeler bij het voetbalspel' → MAKASSAARS *pàs*, *pàsá* (uit NI of Engels).

passaat 'wind' → DUIJS *Passat* 'oostenwind in de tropen, die voortdurend in de richting van de evenaar waait'; OOST-JIDDISCH *passaatn* <via Russisch>; DEENS *passat*; NOORS *passat* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *passad* 'wind die het hele jaar rond de keerringen voorkomt'; FINS *pasaati*, *pasaatituuli* '(zuidoostelijke of noordoostelijke) wind' <via Zweeds>; TSJECHISCH *pasát* <via Duits>; SLOWAAKS *pasát* <via Duits>; POOLS *pasaty*; RUSSISCH *passát*; LETS *pasáts* (uit NI of Duits); LITOUWS *pasatas* (uit NI of Duits); HONGAARS *passzátszél* <via Duits>; INDONESISCH *pasat*.

passage 'doorgang' → INDONESISCH *pasase*.

passagier 'reiziger' → POOLS *pasazer*; RUSSISCH *passazír*; OEKRAÏENS *passazír* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *passazýr* <via Russisch>; INDONESISCH

- pasasir, pasasir* 'reiziger (op een schip); klant in een eettentje langs de weg'; JAVAANS dial. *pasasir*; MAKASSAARS *pasísirí* 'reiziger; het aan wal gaan, passagieren; vrije dag voor schepelingen'; MENADONEES *pasisir*.
- passedies** 'dobbelspel' → DUIJS *Pasch* 'worp met dobbelstenen met gelijke ogen voor twee of meer stenen, bijvoorbeeld een doubletwerp'.
- passelijk** 'betamelijk' → ZWEEDS *passlig* 'geschikt' (uit NL of Nederduits).
- pasement** 'boordseel' → NOORS *basme*; INDONESIAISCH *pasemén, pasmén* ('gouden of zilveren) boordseel'; AMBONS-MALEIS *pasmèn* 'gouden of zilveren borduurseel'; ATJEHNEES *peuseumèn, seumèn* 'boordseel, galon'; BOEGINEES *passamê* ; JAVAANS *pasmèn, psmèn*; KUPANG-MALEIS *pasmèn* 'gouden of zilveren borduurseel'; MADOEREES *pasmen* 'pasement, belegseel, galon'; MAKASSAARS *passamê* ; MENADONEES *pasmèn* 'gouden of zilveren borduurseel'; MINANGKABAUS *pasimin*; SOENDANEES *pasmen* 'garneerseel'; TERNATAANS-MALEIS *pasmèn* 'gouden of zilveren borduurseel'; SINGALEES *pasmentu* 'boordseel ter versiering'.
- passen** 'afpassen; van pas zijn; overeenstemmen, passend zijn; betamen' → DUIJS *passen* 'passend, welkom, aangenaam zijn; juist overeen komen, ergens mee harmoniëren, goed zitten; opmerksaam volgen, op iets wachten'; DEENS *passé* 'uitkomen, schikken, afpassen, waar zijn' (uit NL of Nederduits); NOORS *passé* 'afpassen, uitkomen, schikken' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *passa* 'letten op, op tijd komen voor, uitkomen, schikken' (uit NL of Nederduits); INDONESIAISCH *pas* 'passend, klein of groot genoeg, precies, net genoeg; in overeenstemming met'; ALOR-MALEIS *pas* 'precies; er precies zijn'; BALINEES *pas* 'passend zijn; passend'; GIMÁN *pas-pas* 'even (getal); compleet'; JAKARTAANS-MALEIS *pas* 'passend, net genoeg'; JAVAANS *epas, pas* 'passend, klein of groot genoeg zijn'; KUPANG-MALEIS *pas* 'passend zijn, precies'; MADOEREES *ëppas, pas* 'passend, (groot) genoeg'; MAKASSAARS *pás, pásá* 'passen (kleren, schroef), afgepast, precies'; MAKASSAARS *pas-pas* 'precies genoeg (aantal)'; MINANGKABAUS *pas* 'passend, geschikt'; ROTINEES *pase* 'afpassen'; NEGERHOLLANDS *pas* 'afpassen, precies op maat zijn, aansluiten'; BERBICE-NEDERLANDS *pasi* 'oppassen'; PAPIAMENTS *pas* 'afpassen; (verouderd) betamen'; SURINAAMS-JAVAANS *pas* 'precies passen, precies goed (aantal, hoeveelheid e.d.)'.
- passen** 'zijn beurt voorbij laten gaan' → DUIJS *passen* 'zijn beurt voorbij laten gaan (bij het kaartspel)'; INDONESIAISCH *pas* 'zijn beurt voorbij laten gaan (kaartspel)'; MAKASSAARS *pás, pásá* 'passen (bij het kaartspel)'; PAPIAMENTS *pas*.
- passer** 'meetwerktuig' → DUIJS dial. *Passer*; DEENS *passer* (uit NL of Duits); NOORS *passer* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *passare* (uit NL of Nederduits);
- INDONESIAISCH *paser*; SAVU *pahe*; JAPANS † *passuru*; NEGERHOLLANDS *passer*; PAPIAMENTS *paser*; SRANANTONGO *pasra*; SARAMAKKAANS *pása*.
- passeren** 'voorbijgaan, gebeuren' → NEGERHOLLANDS *passээр, pasè pase*; BERBICE-NEDERLANDS *paseri* 'gebeuren'; SKEPI-NEDERLANDS *pasere*.
- passief** 'lijdelijk' → INDONESIAISCH *pasif, pasip*.
- passiva** 'de te betalen bedragen' → INDONESIAISCH *passiva*.
- pasta** 'deeg, kneedbaar mengsel' → INDONESIAISCH *pasta*.
- pastei** 'deeg met vlees' → DUIJS *Pastete* (uit NL of Nederduits); DEENS *postej* (uit NL of Nederduits); NOORS *postei*; ZWEEDS *pastei* (uit NL of Nederduits); FINS *pasteija* 'deeg met vlees; paté' (via Zweeds); HONGAARS *pástétom* (via Duits); INDONESIAISCH *pastél, pastil*; JAKARTAANS-MALEIS *pastèl*; JAVAANS *pestil*; MADOEREES *pastel* (uit NL of Portugees); SOENDANEES *pastel*; NEGERHOLLANDS *pastej*; PAPIAMENTS *pastechi* (ouder: *pasteetsji, pasteetsje*) 'deeg met inhoud'.
- pastel** 'kleurstof' → INDONESIAISCH *pastél* 'tekenkrijf'.
- pasteurisatie** 'het pasteuriseren' → INDONESIAISCH *pasteurisasi, pasturisasi*.
- pasteuriseren** 'door verhitting bacterievrij maken' → INDONESIAISCH (*mem*)*pastir, memastir*.
- pastille** 'tablet' → INDONESIAISCH *pastiles* 'tablet(ten)'.
- pastinaak** 'plant' → FRIES *pinksternakel*.
- pastoor** 'hoofd van parochie' → INDONESIAISCH *pastor, pastur* 'rooms-katholieke priester'; JAVAANS *pastur* 'hoofd van rooms-katholieke parochie'; KEIËES *pastoor*; KUPANG-MALEIS *pastor*; MUNA *pasitoro* 'rooms-katholieke priester'; PAPIAMENTS *pastor*; AROWAKS *pastoro* 'priester'.
- pastoraal** 'landelijk' → INDONESIAISCH *pastoralis*.
- pastorie** 'pastoorsplaats, woning van pastoor' → ENGELS *pastorie* 'woning van predikant' (via Afrikaans); INDONESIAISCH *pastori* 'parochiehuis'; PAPIAMENTS *pastori* 'woning van pastoor'.
- pat** 'stand waarop de koning moet spelen en dan schaak komt te staan' → INDONESIAISCH *pat*.
- patakon** 'munt' → NEGERHOLLANDS *patakôn* 'Spaanse zilveren munt' (uit NL of Spaans).
- patat** 'oorveeg' → PAPIAMENTS † *patát*.
- patent** 'octrooi' → INDONESIAISCH *patén*; JAVAANS *patèn*; MADOEREES *paten* 'patenthorlogé'; PAPIAMENTS *patènt*; SRANANTONGO *patenti* 'octrooi, belasting, tol'.
- patent** 'voortreffelijk' → INDONESIAISCH *patén* 'voortreffelijk; (Bahasa Prokem) mooi, knap om te zien (meisje)'.
- pater** 'priester' → INDONESIAISCH *pater* 'priester in een rooms-katholieke kloosterorde'; SARAMAKKAANS *páiti* 'priester in een rooms-katholieke kloosterorde'.
- paternalisme** 'autoritaire wijze van besturen van een bedrijf of een land' → INDONESIAISCH *paternalisme*.
- pathetisch** '(overdreven) aandoenlijk' → INDONESIAISCH *patétis*.

pathoegen 'ziekteverwekkend' → INDONESISCH *patogén*.
pathologie 'ziekteleer' → INDONESISCH *patologi*.
patholoog 'iemand die studie maakt van de pathologie' → INDONESISCH *patolog*.
pathos 'hoogdravendheid' → INDONESISCH *patos*.
patiënt 'zieke' → INDONESISCH *pasien*; PAPIAMENTS *pashént*.
patiëntie 'geduld' → AMBONS-MALEIS *pasyènsi*; KUPANG-MALEIS *pasyènsi*; MENADONEES *pasyènsi*; TERNATAANS-MALEIS *pasyènsi*; NEGERHOLLANDS *paschientie, patientia, paschenschia, patientie*.
patijn '(gewestelijk) triplomp' → DUIJS *Pantine* 'klomp; vrouwenklomp met bovenleertje'.
patisserie 'banketbakkerij' → INDONESISCH *patiseri*.
patriarch 'aartsvader' → INDONESISCH *patriark*.
patrijs 'hoendervogel' → FRIES *patriis*.
patrijspoort 'raam op schip' → SRANANTONGO *patrèisport*.
patrimoniaal 'tot het vaderlijk erfdeel behorend' → INDONESISCH *patrimonial*.
patriot 'die zijn vaderland mint' → INDONESISCH *patriot*.
patroon 'beschermheilige, beschermheer' → ENGELS *patroon* 'geprivilegieerd grootgrondbezitter in Amerika'; KEIËES *patron* 'schutsheilige'; AMERIKAANS-ENGELS *patroon, patrone, pat(t)eroon* 'geprivilegieerd grootgrondbezitter'.
patroon 'huls met projectiel en buskruitlading' → SCHOTS † *patroune*; *patron* '(papieren) huls met projectiel en buskruitlading'; INDONESISCH *patron, patrum*; AMBONS-MALEIS *patron* 'ruwe patroontas'; JAKARTAANS-MALEIS *patróm, patrum*; JAVAANS *patlum, patrum*; KEIËES *patron* 'geweerpatroon'; MADOEREES *pattrom*; SOENDANEES *patrom*; SINGALEES *pataroma* (uit NI of Portugees); JAPANS † *patoron*; SRANANTONGO *patron*; SURINAAMS-JAVAANS *patrum*.
patroon 'ontwerp voor kleding' → FRIES *patroan*; INDONESISCH *patron*; MUNA *patoro*; PAPIAMENTS *patronchi*; SRANANTONGO *patron*.
patroon 'baas' → SRANANTONGO *patron*.
patroonpapier 'sterk papier, vervaardigd om daarvan geweer- of pistoolpatronen te kunnen maken' → JAPANS *hatoronshi* 'een soort sterk bruin papier'.
patroontas 'tas of houder voor patronen en andere munitie' → ENGELS † *patrontash* (uit NI of Duits); SCHOTS † *patrontash, patrontasche*.
patrouille 'verkenning' → INDONESISCH *pateroli, patroli*; ATJEHNEES *pataruli* 'patrouille; patrouilleren'; JAKARTAANS-MALEIS *patroli* 'ronde van politie of leger'; MADOEREES *patrol* 'patrouille, nachtwaker in een wachthuis, nachtwacht'; MINANGKABAUS *patroli*; SOENDANEES *patrol* 'wachtpost, grensbezetting'.
patrouilleren 'op patrouille gaan' → JAVAANS *matroli, patrol(i)* 'op patrouille gaan, nachtwacht zijn'.
patsen 'dikdoen, handelen als een patser' → PETJOH

patsen, pats hebben 'opscheppen, verwaand doen'.
pauk 'slaginstrument' → ZWEEDS *puka* (uit NI of Nederlands).
Paulus 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Pau*.
pau 'hoofd van de rooms-katholieke kerk' → FRIES *pau*; JAVAANS *Paus*.
pauw 'hoendervogel' → ENGELS *pou(w)* 'trapvogel' ‹via Afrikaans›; MUNSEE-DELAWARE *pá:w*; NEGERHOLLANDS *powwis*; PAPIAMENTS *pówis*.
pauwies '(Surinaams-Nederlands) gewone of gekuifde hokko, een hoenderachtige' → ENGELS *powis* '(Guyana) hokko'; ZWEEDS † *påvis* 'soort Amerikaanse vogel'.
pauze 'rustpoos' → FRIES *pauze*; INDONESISCH *pauze*; MENADONEES *pose* 'ontspanning'.
paviljoen 'buitenverblijf' → INDONESISCH *papilyun, pavylyun* 'buitenverblijf; annex van een hoofdverblijf'; JAVAANS *papaliyun*; MADOEREES *pavilyun*; PETJOH *paviljoen* 'kleinere uitgaaf van het hoofdgebouw op hetzelfde erf (voor bedienden)'.
pech 'tegenspoed' → INDONESISCH *péh*; NEGERHOLLANDS *pech*; SRANANTONGO *peki*.
pedaal 'hefboom met de voet bediend' → INDONESISCH *pédal*; BALINEES *pedal*; MAKASSAARS *pedâl, pedâlâ* 'trapper van fiets'; MINANGKABAUS *pedal*; SOENDANEES *pedal* 'hefboom met de voet bediend, trapper van fiets, piano, orgel'; SURINAAMS-JAVAANS *pédal*.
pedagogie 'opvoedkunde' → INDONESISCH *pédagogi*.
pedagoog 'opvoedkundige' → INDONESISCH *pédagog*.
pedel 'die academische plechtigheden regelt' → INDONESISCH *pédél*.
pediatrie 'leer der kinderziekten' → INDONESISCH *pédiatri*.
pedicure 'voetverzorging; voetverzorging' → INDONESISCH *pédikur*; PAPIAMENTS *pedikur, pedikür*.
pee 'benaming van de kweek' → DUIJS dial. *Päde, Päje, Pej* 'kweekgras'.
peer 'vrucht' → NOORD-SOTHO *piere* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *pêrê* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *pere* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *pere* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *pér*; JAVAANS dial. *pir*; SINGALEES *pēra* (uit NI of Portugees).
peertje 'elektrische gloeilamp' → INDONESISCH *pér*; SRANANTONGO *per* 'gloeilamp'; SARAMAKKAANS *pélli* 'gloeilamp'.
peet 'peter of meter' → AMBONS-MALEIS dial. † *pét* 'peetvader'; AMBONS-MALEIS dial. † *péci* 'peetmoeder'; SRANANTONGO *pepe, p'pe, peitye*.
peg 'houten pin of spie' → ENGELS *peg* 'pin, spie; (kapstok)haak; wasknijper; tentharing; piketpaal; snaarsleutel'; ZWEEDS *peg* 'houten pin of spie, tee (golfsport)' ‹via Engels›.
peil, † pegel 'merk of teken ter aanduiding van de waterhoogte' → FRIES *peil*; DUIJS *Pegel* (uit NI of Nederlands); DEENS *pægl* 'oude Deense meeteenheid

- die in 1907 werd afgeschaf't' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *pegel* 'instrument voor het meten van waterstand' (uit NI of Nederduits); ESTS *peil* 'watermerk'; INDONESISCH *peil* 'niveau; helling (van een gebouw)'.
peilen '(zeevaart) positie bepalen; diepte van water meten; proberen te doorgronden' → DUIJS *peilen* '(zeevaart) positie bepalen, diepte van water meten'; DEENS *pejle* 'zich oriënteren, een indruk van iemand krijgen, (zeevaart) positie bepalen, diepte van water meten' (uit NI of Nederduits); NOORS *peile* 'positie bepalen, diepte van water bepalen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *pejla* 'richting of positie bepalen; diepte meten' (uit NI of Nederduits); FINS † *peilata* 'diepte meten; plaats bepalen' <via Zweeds>; ESTS *peilada* 'diepte meten; plaats bepalen' <via Fins>; MACEDONISCH *pelengira* 'plaats bepalen, zowel in zeevaart met een kompas, als met radiogolven'; SERVISCH *pelengirati* 'plaats bepalen, zowel in zeevaart met een kompas, als met radiogolven'; LETS *peilēt* '(zeevaart) positie bepalen'; LITOUWS *pelenguoti* '(zeevaart) positie bepalen'; PAPIAMENTS *peilu* 'goed bekijken, met de blik meten'.
peiling 'kompasrichting' → POOLS *peleng*; KROATISCH *peleng*; MACEDONISCH *peleng*; SERVISCH *peleng*; SLOVEENS *peleng*; RUSSISCH *péleng*; BULGAARS *peleng* <via Russisch>; OEKRAÏENS *péleng* <via Russisch>; AZERI *peleng* <via Russisch>; LETS *peilēklis*, *peilers* (uit NI of Duits); LITOUWS *pelengas*.
peilkompas 'kompas om peilingen mee te verrichten' → RUSSISCH *pel'kompás*; BULGAARS *pelkompas* <via Russisch>. **peilpen** 'peillood gebruikt door timmerlieden om een rechte lijn te krijgen' → INDONESISCH *pélpén*.
peinzen 'denken' → DEENS *ponse* (uit NI of Nederduits); NOORS *ponse*, *ponske* (uit NI of Nederduits).
pek 'teerproduct' → DEENS *beg* (uit NI of Nederduits); NOORS *bek* (uit NI of Nederduits); ESTS *pigi* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *péke*, *péke* 'zeer dik teer'; RUSSISCH *pek* 'teer'; OEKRAÏENS *pek* 'teer' <via Russisch>; INDONESISCH *pék*; JAKARTAANS-MALEIS *pèk* 'asfalt'; JAPANS *penki* 'verf'; KOREAANS *p'aeng'k'i*, *p'aeng'k'ki* 'verf' <via Japans>; NEGERHOLLANDS *pech* (uit NI of Duits); PAPIAMENTS † *pek*; AROWAKS *pesi* 'teer'.
pekel 'oplossing van zout in water' → ENGELS *pickle* 'zure of zoute conserveringsvloeistof; groenten in het zuur; bijtmiddel voor metalen; moeilijk parket, knoei; deugniet'; FRANS *pickles* 'groenten in het zuur' <via Engels>; FRANS dial. *pike*, *péke*; GRIEKS *pikla* 'groenten in het zuur' <via Engels>; MALTEES *pikles* 'groenten in het zuur' <via Engels>; PAPIAMENTS *pekel*.
pekelharing 'zoute haring' → ENGELS *pickle-herring* 'zure haring; potsenmaker, clown'; DUIJS *Pickelhering* (uit NI of Nederduits); FRANS † *hareng* *pec*; PAPIAMENTS *pekelé*.
pel 'huid, schil' → DUIJS *Pelle* 'huid, schil, bovenkleding'.
pelgrim 'bedevaartganger' → FRIES *pelgrim*.
pelgrimage 'bedevaart' → FRIES *pelgrimaazje*.
pelikaan 'soort vogel' → INDONESISCH *pélikan*; JAPANS *perikan*; NEGERHOLLANDS *pelikān*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *pilinki*, *pilikin bird*.
pellagra 'tropische huidziekte' → INDONESISCH *pelagra*.
pellen 'ontbolsteren' → DUIJS dial. *pellen*; DEENS *pille* 'ontbolsteren, peuteren' (uit NI of Nederduits); NOORS *pille*, *pelle* 'ontbolsteren, plukken, peuteren' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *pilla* 'peuteren, priegelen' (uit NI of Nederduits).
peloton 'onderafdeling bij militairen' → INDONESISCH *peleton*; JAVAANS *pletun*; SARNAMI *paltan*.
pels 'vacht' → DEENS *pels* (uit NI of Nederduits); NOORS *pels* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *péls* 'bontjas'.
peltier, peltenier '(verouderd) bontwerker' → ZWEEDS † *peltenär* 'bontwerker' (uit NI of Nederduits).
peluw 'kussen' → ZWEEDS *pöl* 'cilindervormig kussen' (uit NI of Nederduits); FRANS *polochon* 'kussen; ronde soepele tas'.
pen 'schrijfgereedschap' → NOORD-SOTHO *pene* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *pènè* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *peni* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *pene* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *pén*; AMBONS-MALEIS *pèna*, *pèncas*; JAKARTAANS-MALEIS *pèn*, *pènè*; JAVAANS *epèn*, *pèn*; KEIËES *pen*; KUPANG-MALEIS *pèna*; MADOEREES *èppen*, *pen*; MAKASSAARS *peng*; MENADONEES *pèna*; MINANGKABAUS *pena*; ROTINEES *pena*; SASAKS *pen*; SOENDANEES *pena*; TERNATAANS-MALEIS *pèna*; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *penna*; SINGALEES *pāna*; NEGERHOLLANDS *pen*; PAPIAMENTS *pèn* (ouder: *pen*); SRANANTONGO *pen*; SARMAKKAANS *peni* <via Sranantongo>; SARNAMI *pen*; SURINAAMS-JAANAANS *pèn*.
pen, pin 'houten nagel; puntige metalen stift' → FRIES *pinne* 'breinaald'; DEENS *pæn* 'houten verbindingstuk op schip'; ZWEEDS *pen* 'hamerpin, houten nagel' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *pén*, *pin* 'pen in hout- of bamboeverbinding; veiligheidspin van handgranaat'; AMBONS-MALEIS *pèn* 'houten nagel'; GIMÁN *pen* 'pin in houtverbinding'; IBAN *pin* 'houten nagel' (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *pèn* 'spijker van hout of bamboe'; KEIËES *pen* 'houten nagel'; KUPANG-MALEIS *pèn* 'houten nagel'; MADOEREES *èppen* 'stalen pen'; MENADONEES *pèn* 'houten nagel'; MINANGKABAUS *pena* 'houten nagel'; SAHU *pen* 'wig, houten nagel'; TERNATAANS-MALEIS *pèn* 'houten nagel'; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *pen* 'houten nagel, naald'; MUNSEE-DELAWARE *pi:ně*

'speldje'; PAPIAMENTS *pènchi* (ouder: *pennetsje*) 'houten nagel; wasknijper; haak (van een kapstok); puntig gereedschap gebruikt bij hoedenvlechten en stoelenmatten'; SRANANTONGO *pen* 'houten nagel'; AUCAANS *pina* 'houten nagel'; KARAIÏSCH *pini* '(veiligheids)speld' (via Sranantongo).

penalty, penanti 'strafschop (bij voetbalspel)' → INDONESISCH *pénalti* (uit NI of Engels); MENADONEES *finalti* (uit NI of Engels); PETJOH *pènalitie*; SRANANTONGO *pinanti*.

penarie 'nood' → SRANANTONGO *pina, pinari* 'lijden, in de penarie zitten, gebrek lijden, tobben; arm, schaars'; SARAMAKKAANS *pená* 'arm' (via Sranantongo).

pendel(en) 'heen en weer reizen tussen woon- en werkplaats' → INDONESISCH *péndel* 'heen en weer reizen'.

pendule 'slingeruurwerk' → MADOEREES *bandul, sapandul*.

penetratie 'doordringing' → INDONESISCH *pénétrasi*.

penicilline 'antibioticum' → INDONESISCH *pénisilin*.

penis 'mannelijk lid' → INDONESISCH *pénis*; ? MOHEGAN-PEQUOT *piskut*.

penitentie 'boete' → INDONESISCH *péniténsi*; NEGERHOLLANDS *penitensje* 'berouw'.

pennelikker 'scheldnaam voor een kantoorbiedende' → FRIES *pinnelikker*.

pennenmes 'klein scherp mesje' → INDONESISCH *pènmès*; AMBONS-MALEIS *pènmès*; JAVAANS *pèmès, pènmès* 'zakmesje'; MADOEREES *penmes, pelmes, pennes* 'klein scherp mesje, zakmesje'; SINGALEES *pānamas-*; NEGERHOLLANDS *penmes*; PAPIAMENTS † *pennemes*.

penning 'munt' → FRANS dial. *penin* 'kleine Nederlandse munt'; POOLS *pieniądz*; LITOUWS *pinigas* 'munt, geld' (uit NI of Nederlands); INDONESISCH *péneng, péning* 'label; hondenpenning; fietsplaatje'; NEGERHOLLANDS *penning*; PAPIAMENTS *penning*.

penningmeester 'beheerder van het geld van een vereniging' → MAKASSAARS dial. *pennemmèsteré*.

penseel 'kwastje' → DEENS *pensel* (uit NI of Nederlands); NOORS *pensel* (uit NI of Duits); ESTS *pintsel* (uit NI of Nederlands); INDONESISCH *pénsil, pinsil* 'kwast; schilderskwast'; ATJEHNEES *pènsè, pèngsè, kènsè* 'potlood' (uit NI of Engels); IBAN *pinsil* (uit NI of Engels); MENADONEES *pinsil, pingsil* 'potlood, penseel'; PAPIAMENTS *pènsel*.

pensioen 'uitkering na volbrachte diensttijd' → NOORD-SOTHO *phensene* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *phènsènè* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *penshini* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *pensheni* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *phenshene* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *pansium, pénsium* 'uitkering na volbrachte diensttijd; met pensioen gaan'; AMBONS-MALEIS *pénsium* 'pensioen, bijstand'; ATJEHNEES *pansiön*; JAKARTAANS-MALEIS *pangsiun, pengsiun, pensium*; JAVAANS

pansiyun, pangsiyun, pènsiyun; KUPANG-MALEIS *pénsium* 'pensioen, bijstand'; MADOEREES *pansiyun, pangsiyun*; MAKASSAARS *pansiung*; MENADONEES *pénsium* 'pensioen, bijstand'; MINANGKABAUS *pansiun, pensium*; MUNA *pansio* 'met pensioen gaan'; TERNATAANS-MALEIS *pénsium* 'pensioen, bijstand'; PAPIAMENTS *pinshon, penshun* (uit NI of Spaans); SRANANTONGO *pensiyun*; SURINAAMS-JAVAANS *pangsiyun*.

pension 'kosthuis; kostgeld' → INDONESISCH *pénsion* 'kosthuis'.

pensionaris 'stadsadvocaat' → ENGELS *pensionary*; TSJECHISCH *penzionár*.

penterbalk 'lang stuk hout dat dient om het anker vast te maken' → RUSSISCH † *venterbálka, péterbálka*.

penterhaak 'ijzeren haak aan het katblok' → DEENS *pyntelhage*; NOORS † *pyntelhage, pintelhage*; ZWEEDS † *penterhaka* (uit NI of Nederlands); RUSSISCH *péntergak*.

peper 'specerij' → FRIES *peper*; NOORD-SOTHO *pepere* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *pherefere* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *pepile* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *pelepele* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *pepere* (uit Afrikaans of Engels); MUNSEE-DELAWARE *pi:pel*; UNAMI-DELAWARE *pépal*; NEGERHOLLANDS *pepper, pèpu*; PAPIAMENTS *peper*; SRANANTONGO *pepre* 'Spaanse pepersoorten, sambal'; AUCAANS *pepee*; SARAMAKKAANS *pepè* 'specerij; peperstruik'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *pepu* (via Negerhollands).

peperbol 'Vlaamse bol van peperkoek' → FRANS dial. *pétrebol* 'kleine bol van peperkoek'.

peperhuisje 'puntzak' → SRANANTONGO *peprewoisi*.

peperkoek 'soort koek' → FRANS dial. *peperkuk* 'nieuwjaarskoek'.

pepermunt 'lekkernij' → RUSSISCH *pipermént, pepermént* 'pepermunt, middel tegen de hoest'; INDONESISCH *permén*; JAKARTAANS-MALEIS *permèn* 'snoepjes'; JAVAANS *permèn*; MADOEREES *pèrmen* 'snoepjes, pepermunt'; SASAKS *pèrmen* 'pepermunt, suikertjes'; PAPIAMENTS † *pepermint*; SRANANTONGO *pepreminti, preprementi*; SURINAAMS-JAVAANS *permèn*.

peperpot 'pot met peper' → SRANANTONGO *peprepatu* 'indiaanse dikke soep van kasripo met veel pepers'; SURINAAMS-JAVAANS *Perpatu* 'plaatsnaam aan de Surinamerivier'.

pepsine 'maagsapenzym' → INDONESISCH *pépsin*; JAPANS † *pepushine*.

per 'voorzetsel' → FRIES *per*; INDONESISCH *per*.

perceel 'pand, stuk land' → ZWEEDS *persedel* 'onderdeel van militaire uitrusting, kledingstuk' (uit NI of Nederlands); INDONESISCH *pérsil* 'stuk land, lap grond; huis, pand, localiteit'; JAVAANS *persil* 'stuk grond; Europese landbouwonderneming'; MADOEREES *pèrsel, pèrsil* 'perceel, onderneming, landelijke onderneming'; SURINAAMS-JAVAANS *persil*

'stuk landbouwgrond'.

percent 'aantal per honderd' → INDONESISCH *persén*, *porsén*; AMBONS-MALEIS *persèn*; IBAN *pesen* (uit NL of Engels); JAVAANS *persèn* 'aantal per honderd; extra; cadeau; fooi'; KUPANG-MALEIS *persèn*; MAKASSAARS *parasèng*; MENADONEES *persèn*; SOENDANEES *përèsen*; TERNATAANS-MALEIS *persèn*; SRANANTONGO *percent*.

percentage 'aantal per honderd' → INDONESISCH *préséntase*.

perceptie 'waarneming' → INDONESISCH *persépsi* 'waarneming; het innen van een schuld'.

percolatie 'het laten doorsijpelen' → INDONESISCH *pérkolasi*.

percolator 'doorsijpelapparaat voor koffie' → INDONESISCH *pérkolator*.

percussie 'slagwerk' → INDONESISCH *pérkusi*.

percussiedopje 'slaghoedje' → JAVAANS *perkisong*.

perenstroop 'stroop van peren' → INDONESISCH *setrup pér*.

perfect 'volmaakt' → INDONESISCH *pérfék*.

perfectie 'volmaaktheid' → INDONESISCH *pérféksi*.

perfectief 'een voltooiing uitdrukking' → INDONESISCH *pérféktif*.

perforatie 'opening' → INDONESISCH *pérforasi*.

perforator 'apparaat om mee te perforeren' → INDONESISCH *pérforator*.

pergola 'terras' → INDONESISCH *pergola*, *pigola*.

perikel 'gevaar' → DEENS dial. *perikel* 'gevaar, moeilijkheid, spijt' (uit NL of Duits).

perimeter 'instrument om het gezichtsveld te meten' → INDONESISCH *périméter*.

periode 'tijdruimte' → INDONESISCH *période*.

periodontologie 'tak van de tandheelkunde' → INDONESISCH *périodontologi*.

periscoop 'optisch instrument' → INDONESISCH *périskop*.

peritonitis 'buikvliesontsteking' → INDONESISCH *péritonitis*.

perk 'afgebakend stuk grond' → ZWEEDS *pärk* 'balspel gespeeld op een afgebakende stuk grond' (uit NL of Nederlands).

perkamént 'geprepareerde dierenhuid' → INDONESISCH *pérkamén*.

perlaf '(Vlaams) groot stuk' → FRANS dial. *perlaaf*, *perlaak* 'vlakke plaat peperkoek'.

perliet 'vulkanisch glas met bolvormige barstjes' → INDONESISCH *perlit*.

permanént 'blijvend; in het haar aangebrachte golven' → INDONESISCH *pérmánén*.

permanganaat 'van permangaanzuur afgeleid zout' → INDONESISCH *pérmanganat*.

permissie 'verlof, vergunning' → INDONESISCH *permissi* 'toestemming, instemming; pardon!; (bij vertrek) met uw permissie; afwezig met toestemming'; AMBONS-MALEIS *parmissi*; JAKARTAANS-MALEIS *permissi*; JAVAANS *permissi*, *permissi*; *permissi*; *permissi* 'verlof, vergunning; ontslag op

verzoek; KEIËES *permissi*; MADOEREES *parmissi*; MAKASSAARS *parmissi*; MENADONEES *permissi*; MINANGKABAUS *pamisi*; SOENDANEES *pèrmisi*; (Hoog-Soendanees) *pèrmijos* 'toestemming, verlof, vakantie, vrijaf'; PETJOH *permissie*; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *permissie*; NEGERHOLLANDS *permissie*, *permissch(e)*, *permissje*; SRANANTONGO *permissi*, *permissi*; SURINAAMS-JAVAANS *permissi* 'verlof, vergunning, uitstel'.

permitteren 'toestaan' → NEGERHOLLANDS *permitter*, *permissch*, *gie permissie*; SRANANTONGO *permitteri*.

peroxide 'zuurstofverbinding' → INDONESISCH *pérokside*.

perpetuaan 'duurzame wollen stof' → JAPANS † *heruhetoan*, *heruhetowan*.

perron 'platform in station' → INDONESISCH *péron*; JAKARTAANS-MALEIS *pèron*; JAVAANS *perong* 'platform in station; peronkaartje'; SOENDANEES *peron* 'platform in station; stoep om een stationsgebouw'; SRANANTONGO *peron*.

pers 'apparaat om te persen, drukpers; journalisten' → INDONESISCH *pérs* 'schrijvers, journalisten van kranten en tijdschriften'; JAVAANS *pères* 'schrijvers, journalisten'; KUPANG-MALEIS *parés* 'schrijvers, journalisten van kranten en tijdschriften'; JAPANS † *peresu* 'apparaat om te persen'; NEGERHOLLANDS *pres* 'apparaat om te persen, drukpers' (uit NL of Engels).

persdelict 'iets strafbaars begaan door middel van de pers' → JAVAANS *pères dhelek*.

persen 'drukken' → DEENS *perse* 'druiwen persen' (uit NL of Nederlands); NOORS *perse* 'persen, strijken' (uit NL of Nederlands); INDONESISCH *prés* 'kleding persen'; JAVAANS (*di*)*peres* 'uitgeperst, gemolken'; SRANANTONGO *pérs*.

Persil 'waspoeder (merknaam)' → INDONESISCH *pérsil* 'waspoeder'.

personalia 'persoonlijke bijzonderheden' → INDONESISCH *personalia*.

personeel 'medewerkers' → FRIES *personeel*.

persoon 'individu; als grammaticale term: klasse van de persoonlijke voornaamwoorden' → INDONESISCH *person*.

persoonlijkheid 'individualiteit' → INDONESISCH *personalitas*.

perspectief 'doorzichtkunde, vergezicht' → INDONESISCH *préspektif*, *pérspektif*.

persuaderen 'overreden' → NEGERHOLLANDS *persuadeer*, *perswadeer*.

pertinentelijk 'stipt, nauwkeurig' → ? DEENS *pertentlig* 'overdreven netjes en precies'; ? NOORS *pertentlig* 'punctueel, correct'.

perubalsem 'balsem ter genezing van huidwonden' → INDONESISCH *pérubalsem*.

perversie 'het pervers zijn' → INDONESISCH *pérvérsi*.

perzik 'vrucht' → DEENS † *persken*, *persiken*; RUSSISCH *pérsik* 'vrucht; boom'; OEKRAÏËNS *pérsik*

‘vrucht; boom’ <via Russisch>; NOORD-SOTHO *perekisi* <via Afrikaans>; TSWANA *perekisi* <via Afrikaans>; XHOSA *pesika* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *perekisi* <via Afrikaans>; INDONESIAISCH *pérsik*; MUNSEE-DELAWARE *pi:lkaš*; UNAMI-DELAWARE *pilkaš*; MAHICAN *pénġésak* ‘perziken’.

pessimisme ‘neiging alles negatief te zien’ → INDONESIAISCH *pésimisme*.

pest ‘ziekte’ → INDONESIAISCH *pés*; JAKARTAANS-MALEIS *pès*; JAVAANS *pés*; JAPANS *pesuto*; NEGERHOLLANDS *pest*; PAPIAMENTS *peste*.

pesten ‘treiteren’ → PAPIAMENTS *pèster*.

pestilentie ‘epidemische ziekte’ → NEGERHOLLANDS *pestilensje* ‘epidemische ziekte, pest’.

pestilentiewortel ‘groot hoefblad’ → ENGELS † *pestilence-wort*, *pestilent-wort*.

pet ‘hoofddekseel’ → FRIES *pet*; DUIJS dial. *Pet*; INDONESIAISCH *pét* ‘hoofddekseel met klep’; AMBONS-MALEIS *pet*; JAKARTAANS-MALEIS *pèt*; JAVAANS *pèt* ‘uniformpet’; SURINAAMS-JAVAANS *pèt*.

peter ‘doopvader’ → NEGERHOLLANDS *pepee*.

peter ‘oude munt’ → FRANS dial. † *pietre*, *pètermène* ‘muntsoort (met de afbeelding van Sint Pieter)’.

peterman ‘bijnaam van een Leuenaar; licht Leuens bier’ → ENGELS † *peterman* ‘zwaar Leuens bier’; FRANS † *pèterman*; *pétermann* ‘bewoner van Leuven; wit bier, gebrouwen in Leuven’.

peterselie ‘gewas’ → ENGELS *petersilly*; INDONESIAISCH *patraséli*, *péterséli*, *piterséli*; JAKARTAANS-MALEIS *pétersili*; JAVAANS *patraséli*; MADOEREES dial. *tarseli*, *mottarseli*; SINGALEES *piŋasáli*; NEGERHOLLANDS *peterselje*; PAPIAMENTS *pitiseli* (ouder: *piterselie*, *piteseel*).

petitie ‘verzoekschrift’ → INDONESIAISCH *petisi*.

petje ‘klein hoofddekseel’ → VASTELANDS-NOORD-FRIES *pätj*; INDONESIAISCH *péci* ‘fez zonder kwastje, kalotje, meestal van zwart fluweel; (Bahasa Prokem) helm’; AMBONS-MALEIS *pèces*; JAKARTAANS-MALEIS *péci*, *pici*; JAVAANS *péci* ‘klein hoofddekseel, kalotje’; MENADONEES *pèces*; SOENDANEES *peci*; PAPIAMENTS *pèchi* (ouder: *petsje*) ‘klein hoofddekseel; bepaalde fraai geborduurde en kunstig gevouwen hoofddoek; condoom’.

petroleum ‘brandstof’ → INDONESIAISCH *pétroléum*; JAVAANS *patra*, *patraliyun*, *pèt*, *pitroli*.

petroleumboer ‘olieman’ → FRIES *petroaljeboer*.

petroleumlamp ‘lamp met petroleum als brandstof’ → JAVAANS † *setrilam*, *setroli*.

Petromax ‘merknaam van een petroleumlamp’ → INDONESIAISCH *pétromak(s)* ‘petroleumlamp (merknaam)’; JAKARTAANS-MALEIS *patromak*, *pétromak* ‘bepaalde petroleumlamp’; KUPANG-MALEIS *petromaks* ‘bepaalde petroleumlamp’.

Petrus ‘eigennaam’ → KUPANG-MALEIS *Pe ‘u*; NEGERHOLLANDS *Pitrus*, *Petrus*.

pets ‘klap’ → SRANANTONGO *pèts*.

petsen ‘slaan’ → SRANANTONGO *pèts*.

petunia ‘plantengeslacht’ → INDONESIAISCH *petunia*.

peuk ‘kort uiteinde van sigaar of sigaret’ → FRIES *peukje*.

peuteren ‘wroeten in’ → DUIJS dial. *pötern*, *pöättern*, *peättern* ‘wroeten in, de oogst met een stok eraf slaan, in de neus peuteren’.

pezel ‘(Vlaams) roede van stier of varken’ → ENGELS *pizzle* ‘penis van een dier, in het bijzonder van een stier’.

pezerik ‘teellid van sommige mannelijke dieren’ → DUIJS dial. *Päserik*, *Peserik*, *Päserich* ‘teellid van sommige mannelijke dieren, knoet, bullenpees’.

Philishave ‘merknaam voor bepaald scheerapparaat van Philips’ → ENGELS *Philishave*.

phylum ‘hoofdgroep in dierenrijk’ → INDONESIAISCH *filum*.

piano ‘toetsinstrument’ → INDONESIAISCH *piano*; BOEGINEES *piáno*; JAKARTAANS-MALEIS *piano*; MADOEREES *piyano*; SOENDANEES *piyano*; SRANANTONGO *piano*.

pianola ‘mechanische piano’ → INDONESIAISCH *pianola*.

piccolo ‘hoteljongen’ → INDONESIAISCH *pikolo*.

picknick ‘maaltijd in de open lucht’ → INDONESIAISCH *piknik* ‘maaltijd in de open lucht; een picknick houden’; AMBONS-MALEIS *pèknik*; JAKARTAANS-MALEIS *piknik* ‘een uitje maken’; JAVAANS dial. *pikenik*; MADOEREES *piknik* (uit NL of Engels); MENADONEES *pèknèk*.

pick-up ‘platenspeler’ → INDONESIAISCH *pikap* ‘platenspeler, hi-fi’; AUCAANS *pikofoe*; SURINAAMS-JAVAANS *pikop*.

pick-up ‘kleine open vrachtauto’ → INDONESIAISCH *pikap*, *pikup* (uit NL of Engels); SURINAAMS-JAVAANS *pikop*.

piek ‘lans; wat puntig uitsteekt; uiteinde van de gaffel’ → DUIJS *Pike* ‘lans, spies’; DEENS *pik* ‘bovenste deel van de gaffel; kleine ruimte in voor- of achterstevan’ (uit NL of Engels); ESTS *piik* ‘lans’ (uit NL of Nederduits); FRANS *pique* ‘lans; schoppen (kaarten)’; SPAANS *pica* ‘soort lans’ <via Frans>; BASKISCH *pika* ‘spies, piek, lans (wapen)’ <via Spaans>; BRETONS *pi*, *pig*, *pik* ‘lans’ <via Frans>; POOLS *pika* ‘wapens’ (uit NL of Duits); POOLS *pik* ‘uiteinde van de gaffel’; LITOUWS *pikas* ‘uiteinde van de gaffel’; ESPERANTO *piko* ‘schoppen (kaarten)’ <via Frans>; PAPIAMENTS *piki* (ouder: *piekie*, *piek*) ‘lans; schoppen (kaarten)’.

piekenaar, **piekenier** ‘met een piek gewapend soldaat’ → ENGELS † *pikanier*; SCHOTS † *pikoneir*; DUIJS *Pikenier*; FRANS dial. † *piquare*, *picquaire*, *piquenart*, *piquenaire*.

piekenval ‘touw waarmee men de piek ophaalt’ → POOLS *pikfał*.

piekfijn ‘zeer fijn’ → FRIES *pykfijn*.

pielemans ‘penis’ → SRANANTONGO *pileman*.

piemel ‘mannelijk lid’ → PAPIAMENTS *pimpilinch*, *pilinch*.

piepauw '(gewestelijk) lieveheersbeestje' → FRANS dial. *pipò, pipon, pit'hò, tibò, bibò, pipi-vovole* 'lieveheersbeestje'.

piepen 'hoog geluid geven, loeren' → DEENS *pipe* 'hoog geluid geven, huilen' (uit NI of Nederduits); NOORS *pipe* 'hoog geluid geven' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *pipa* 'fluiten, hoog geluid geven (van een vogel), jengelen' (uit NI of Nederduits); FINS *piipata, piipittää* 'fluiten, hoog geluid geven (van een vogel)' <via Zweeds>; NEGERHOLLANDS *piep* 'loeren'.

pieper 'kleine, jonge aardappel' → FRIES *piper*.

piephak 'ziekelijke verdikking boven aan het hielbeen bij paarden' → ZWEEDS *piphas* (uit NI of Nederduits).

pier 'worm' → DUIJS dial. *Pier, Piere*.

pier 'havendam' → INDONESIAISCH *pir*; PAPIAMENTS *pir* 'havendam, houten vlonder, aanlegsteiger'.

pierewaaien 'uitgaan' → PAPIAMENTS *pirewai*.

piero, piro '(Vlaams) hansworst; troetelnaam; de beste' → FRANS dial. *pirou* 'de beste; aanroepvorm voor een kat'.

Pieter Mefferdt 'de naam van een in de 17de eeuw beroemde Amsterdamse speelkaartenfabrikant' → DUIJS † *Peter Meffert* 'bemoeizuchtige, kwebbelende, ijdele haantje de voorste'.

piet-mijn-vrouw 'vogelnaam, naar de klank' → ENGELS *piet-my-vrouw* 'Zuid-Afrikaanse koekoek' <via Afrikaans>.

pietpiet '(Surinaams-Nederlands) klompje ruw goud' → SURINAAMS-JAUAANS *pitpit* 'klompje ruw goud'.

piets 'zweep' → DEENS *piske* (uit NI of Nederduits).

pieze '(Vlaams) bepaald gewicht; inhoudsmaat' → FRANS dial. † *pise* 'bepaald gewicht, inhoudsmaat'.

pigment 'kleurstof' → INDONESIAISCH *pigmén*.

pij 'kledingstuk van grove wollen stof (tegenwoordig vooral van monniken)' → ENGELS † *pee* 'middeleeuws kledingstuk van grove wollen stof'; SCHOTS † *pee; pey, pye* 'soort jas'.

pijkkker 'soort kort jack' → ENGELS *pea-jacket* 'duffelse jas'; DUIJS *Pijacke, Peajacket* 'dikke overjas voor een zeeman' (uit NI of Engels); DEENS *piækkert, piækkert* 'dikke, korte herenjas, grote trui' (uit NI of Nederduits); NOORS *pjekkert* 'wambuis, korte overjas' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *pidžák* <via Engels>; OEKRAÏENS *pidžák* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *pinžák* <via Russisch>; AZERI *pencek* 'colbert' <via Russisch>.

pijl 'projectiel voor een boog' → ? KUPANG-MALEIS *peil* 'mikken'; ? ROTINEES *pei* 'mikken'; AMERIKAANS-ENGELS † *pile*; NEGERHOLLANDS *peil*; BERBICE-NEDERLANDS *pili*; SKEPI-NEDERLANDS *pila*; SRANANTONGO *peiri* (ouder: *peil*); SURINAAMS-JAUAANS *péri* <via Sranantongo>.

pijler 'steunpilaar' → DEENS *pille* (uit NI of Nederduits).

pijlgewicht 'sluitgewicht' → ZWEEDS † *pilvikt* 'in elkaar passende gewichten'.

pijn 'lichamelijk lijden, smart' → NEGERHOLLANDS *pien, pin* 'lichamelijk lijden; pijn doen (pijnigen, folteren)'; BERBICE-NEDERLANDS *pin* 'lichamelijk lijden'; SRANANTONGO *pen* 'lichamelijk lijden'; AUCAANS *pin*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *pin* <via Negerhollands>.

pijnappel 'kegelvrucht van de pijnboom, dennenappel' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *pinapel* <via Negerhollands>.

pijnbank 'folterbank' → ENGELS † *pine bank*; PAPIAMENTS *peinbank* 'folterbank, moeilijk parket'.

pijnigen 'folteren' → NEGERHOLLANDS *pien, pienig*.

pijnlijk 'onbehaaglijk, gênant' → DEENS *pinlig* 'onbehaaglijk, gênant, precies' (uit NI of Nederduits).

pijp 'buis' → ZWEEDS *pip* 'buis, tuit' (uit NI of Nederduits); NOORD-SOTHO *phaepe* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *peipi* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *phaepe* (uit Afrikaans of Engels); ? ATJEHNEES *pipa* 'groot vat, waterton van een schip, buis, leiding'; IBAN *paip* (uit NI of Engels); MENADONEES *pipa* 'afvoer, houten ton'; MENADONEES *pèp* 'pijp (op schip)'; SOENDANEES *pipah* 'langwerpig vat; botervaatje, tonnetje'; SINGALEES *payippa-ya* 'buis, waterpijp'; PAPIAMENTS *peip* 'tuit van een kan, ketel of trekpot'; SRANANTONGO *peipi, pipa*; SURINAAMS-JAUAANS *pep*.

pijp 'rookgerei' → DEENS *pibe* (uit NI of Nederduits); FINS *piippu* 'rookpijp, schoorsteenpijp' (uit NI of Nederduits); ESTS *piip* (uit NI of Nederduits); NOORD-SOTHO *peipi* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *pipi* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *peipe* (uit Afrikaans of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *pipè*; KUPANG-MALEIS *pipa*; MADOEREES *pipa*; MENADONEES *pèp*; SOENDANEES *pipa* 'tabakspijp'; SINGALEES *payippa-ya* 'tabakspijp'; NEGERHOLLANDS *pipe, pipa* 'rookgerei, tabakspijp'; BERBICE-NEDERLANDS *pipa*; SRANANTONGO *peipi*; AUCAANS *pipa* 'pijp; roken'; SARAMAKKAANS *pipa*; AROWAKS *paipa* <via Sranantongo>; KARAÏBISCH *paipa* <via Sranantongo>; SARNAMI *pipá* 'soort marihuanapijp'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *pipa* 'tabakspijp' <via Negerhollands>.

pijpen 'afzuigen' → SRANANTONGO *peipi*.

pijpen '(Bargoens) stelen' → PETJOH *pijpen* 'stelen'.

pijngras 'grassoort' → ENGELS *pygrass* 'Zuid-Afrikaanse grassoort' <via Afrikaans>.

pijpszak 'doedelzak' → FRANS dial. *pipsac; pipossat, pipassa*.

pik 'houweel' → FRANS dial. *pique, pic, pik* 'soort sikkel; kleine zeis met kort handvat'; PAPIAMENTS *piki* 'pikhouweel'; SRANANTONGO *pik, pikaksi*.

pik 'teerproduct' → PAPIAMENTS † *piki*.

pik 'penis' → SRANANTONGO *pike*.

pik 'wrok' → DUIJS *einen Pik auf jemanden haben* 'de pik hebben op iemand' (uit NI of Nederduits).

pikanterie 'iets dat pikant, aantrekkelijk, plagend of

geraffineerd is' → DEENS *pikanteri* (uit NL of Duits).

piket 'paaltje' → JAVAANS *pikèt* 'piketpaaltje';

SRANANTONGO *pikete, piketi*; SURINAAMS-JAVAANS *pikèt* <via Sranantongo>.

piket 'troep die direct kan uitrukken' → INDONESISCH *pikèt* 'wachtdienst'; JAVAANS *pekèt, pikèt, plekèt* 'piket, wacht hebben'.

pikhouweel 'werktuig' → MENADONEES *pakowèl*.

pikken 'met de snavel of een scherp voorwerp steken naar' → NEGERHOLLANDS *pik, pek* 'plukken, pikken, oprapen'; PAPIAMENTS *pik* 'met snavel of scherp voorwerp steken naar; snavel'.

piksel 'aangevreten, afwijkende zaden of bonen' → INDONESISCH *piksel* 'lage kwaliteit koffiebonen'.

pil 'geneesmiddel' → ENGELS *pill* 'geneesmiddel; bolletje; bal; klootzak, klier (slang)'; DEENS *pille* (uit NL of Nederduits); NOORS *pille* (uit NL of Nederduits); NOORD-SOTHO *pilisi* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *pilisi* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *pilisi* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *philisi* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *pilisi* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *pél, pil*; (Bahasa Prokem) *lip, liplip* 'geneesmiddel; (Bahasa Prokem) kalmeringsmiddel, narcotica'; AMBONS-MALEIS *pil*; BALINEES *pil*; GIMÁN *pel*; JAKARTAANS-MALEIS *pèl, pil*; JAVAANS *epil, pil*; MADOEREES *èppel, èppil, pil*; MAKASSAARS *pèl, pèlé* '(kinine)pil'; MENADONEES *pèl*; MINANGKABAUS *pel*; MUNA *pele*; PAPIAMENTS *pelchi, pilchi* (ouder: *peeltsji*) 'geneesmiddel in capsulevorm'; SRANANTONGO *perki*.

pilaar 'pijler' → INDONESISCH *pilar* 'pijler, paal'; JAKARTAANS-MALEIS *pilar*; JAVAANS *pilar*; MADOEREES *pelar* 'stenen pilaar'; MAKASSAARS *pilárá*; MENADONEES *pilar*; SOENDANEES *pilar*; NEGERHOLLANDS *pilaar*; PAPIAMENTS *pilá* (ouder: *pilaar*) (uit NL of Spaans); SRANANTONGO *pilari*.

pilaarbijter 'iemand die overdreven druk naar de kerk loopt' → FRIES *pilaarbitser*.

piloot 'vlieger' → DUIJS *Pilot* 'bestuurder van vliegtuig of helikopter'; DEENS *pilot* (uit NL of Frans); ZWEEDS *pilot* 'bestuurder van vliegtuig of helikopter' (uit NL of Frans); FINS *pilootti, pilotti* 'loods, vlieger, chauffeur' <via Zweeds>; LITOUWS *pilotas* <via Duits>; INDONESISCH *pilot*; BOEGINEES *piló*; JAKARTAANS-MALEIS *pilot*.

pinas 'schip' → DUIJS *Pinasse* 'kleine boot op oorlogsschepen'; POOLS *pinasa, pinka* 'oorlogsschip' (uit NL of Duits).

pincet 'tangetje' → INDONESISCH *pénsèt, pinsèt*; JAPANS *pinsetto*.

pinda 'olienootje' → FRIES *pinda*; SRANANTONGO *pinda*; AUCAANS *pinda*; SARMAKKAANS *pindá*; AROWAKS *pinda*; TIRIYÓ *pinta* <via Sranantongo>; SARNAMI *pindá*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *panda*.

pindakaaas 'broodsmeersel van fijngemalen olienoten' → JAVAANS dial. *pindhakas*; PAPIAMENTS *pindakas*,

pindakaaas; SRANANTONGO *pindakasi*; SARNAMI *pindákási*.

pindakoek 'koek met pinda's' → SRANANTONGO *pindakuku*.

pindasoep 'soep onder andere gemaakt van pinda's' → SRANANTONGO *pindasupu*.

pingel 'pijnboomzaad' → ZWEEDS † *pingel*.

pingpong 'tafeltennis' → INDONESISCH *pingpong*; BOEGINEES *pingpong*; MADOEREES *pingpong* (uit NL of Engels); MINANGKABAUS *pimpong*; MUNA *pimpo*.

pinguïn 'rechttop gaande watervogel' → FRANS *pingouin*; ITALIAANS *pinguino* <via Frans>; MALTEES *pingwin, pengwin* <via Italiaans>; INDONESISCH *pinguin* /pingwin/.

pink 'kleinste vinger' → FRANS dial. † *pinche, pinge* 'mannelijk lid'; AMERIKAANS-ENGELS † *pinky*.

pink 'vaartuig' → ? ENGELS *pinkie, pinky* 'vissersboot'; ENGELS † *pink*; DUIJS *Pink*; DEENS *pink* (uit NL of Nederduits); FRANS *pinque*; ITALIAANS *pinco* 'barbaars schip met drie masten en Latijnse zeilen'; PORTUGEES † *pinque* 'vissersboot' <via Frans>; TSJECHISCH *pinka*; POOLS *pinka*; KROATISCH *pinka* 'zeilschip'; RUSSISCH *pinka* 'driemastig koopvaardijschip'; AMERIKAANS-ENGELS *pinkie, pinky* 'kleine zeilboot met een spitse achtersteven'.

pink 'eenjarig kalf' → ZWEEDS † *pink* 'bepaald soort bewerkte huid (van een jong kalf)'.

pinken 'knipogen' → ENGELS dial. *pink* 'met half toegeknepen ogen kijken'.

pinkogen 'met half dichtgeknepen ogen kijken' → ENGELS *pink-eyed* 'met half dichtgeknepen ogen; scheel'; SRANANTONGO *pingi-ai* 'knipogen' (uit NL of Engels).

pinksterbloem 'naam voor planten die rond Pinksteren bloeien' → AMERIKAANS-ENGELS *pinxter blumachy, pinxter blomachee, pinkster flower* 'rododendron'.

Pinksteren 'christelijk feest' → ENGELS *pinkster* 'pinkstertijd'; NOORS *pinse* (uit NL of Nederduits); AMERIKAANS-ENGELS *pinkster, pinxter*; NEGERHOLLANDS *pinstu*; PAPIAMENTS † *pinkster*; SRANANTONGO *Penkster*; AROWAKS *Pinkstdaka*.

pint 'vochtmaat' → CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *pentji* 'vochtmaat: pintje'; PAPIAMENTS *pinchi* 'vochtmaat, hetzij een halve kilo of 0,6 liter'; SRANANTONGO *penki*.

pinus 'geslacht van naaldbomen' → MUNA *pinusu* 'pijnboom'.

pion 'schaakstuk' → INDONESISCH *pion, piun*; ? GIMÁN *pióng* 'draaitol (speelgoed)'.

pionier 'voortrekker' → INDONESISCH *pionir* 'voortrekker; type militaire genie'.

pip 'vogelziekte' → ENGELS *pip*; SRANANTONGO *peipa*.

pipet 'glazen buis' → INDONESISCH *pipét*.

pipi 'in kindertal verzachtende uitdrukking voor urineren' → NEGERHOLLANDS *pipi* 'urineren'.

pippeling 'soort appel' → DEENS *pipling*; NOORS *pipling*.

- piqué** 'weefsel' → INDONESISCH *piké*; JAVAANS *piké*.
- piraát** 'zeerover' → INDONESISCH *pirat*.
- piramide** 'spits grafmonument' → INDONESISCH *perimide*.
- piriet** 'ijzersulfide' → INDONESISCH *pirit*.
- pirouette** 'draai' → INDONESISCH *piruét*.
- pis** 'urine' → KUPANG-MALEIS *pis*; NEGERHOLLANDS *pische*; PAPIAMENTS *pishi*.
- pisang** 'banaan' → ENGELS (*wild*) *pisang* 'strelitzia' <via Afrikaans>; DUIITS *Pisang*.
- pisbak** 'bak waarin men urine of op schepen water loost' → RUSSISCH *pisbak* 'bak aan het dek om water te vangen'.
- pisdoek** 'lulier' → SRANANTONGO *pisduku*.
- pispot** 'pot om in te urineren; (vanwege de vorm) bras van de bezaansroede' → DEENS † *pissepotte* 'pot om in te urineren'; FRANS dial. *pissepot*, *pihepot*, *pichepot*, *pispo*; *pišpoté* 'pot om in te urineren; inhoud daarvan'; BASKISCH *pispot*, *pixapot* 'pot om in te urineren' <via Frans>; RUSSISCH *pispot*, *pispod* 'bras van de bezaansroede'; INDONESISCH *pispot* 'pot om in te urineren; oliespuit; olie verversen'; AMBONS-MALEIS *pispot* 'pot om in te urineren'; JAKARTAANS-MALEIS *pispot* 'pot om in te urineren'; KUPANG-MALEIS *pispot* 'pot om in te urineren'; MADOEREES *pispot*, *pespot* 'bak om in te urineren, waterpot'; MENADONEES *pispot* 'pot om in te urineren'; TERNATAANS-MALEIS *pispot* 'pot om in te urineren'; SRANANTONGO *pispatu* 'pot om in te urineren; iemand die zich alles moet laten welgevalen'; SARNAMI *pispatu* 'po'.
- pissebed** 'iemand die in bed watert; paardebloem' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *pissie-bed* 'incontinent; plant die bedwateren tegengaat'.
- pissen** 'urineren' → DUIITS dial. *pissen*; INDONESISCH *pis*; KUPANG-MALEIS *pis*; MENADONEES *pis*; NEGERHOLLANDS *pische*; BERBICE-NEDERLANDS *pesi*; PAPIAMENTS *pishi*; SRANANTONGO *pisi*.
- piston** 'zuiger, ventiel' → INDONESISCH *piston*.
- pistool** 'vuistvuurwapen' → INDONESISCH *pestol* '(Bahasa Prokem) mannelijk lid'; AMBONS-MALEIS *pistòl*; ATJEHNEES *meuseutôy*; IBAN *pistul* (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *pèstol*, *pistol* 'vuistvuurwapen; mannelijk geslachtsdeel'; JAVAANS *bestul*, *bestol*, *pestul*; KEIËES *bastuul*; KUPANG-MALEIS *pistòl*; MADOEREES *pestol*; MAKASSAARS *pasitòlò*; MENADONEES *pistòl*; ROTINEES *pistolik*; SASAKS *pestol*; SOENDANEES *pestol*; TERNATAANS-MALEIS *pistòl*; SINGALEES *pistòla-ya* (uit NI of Portugees); JAPANS *pisutoru*; KOREAANS *p'isüt'ol* <via Japans>; NEGERHOLLANDS *pistool*; PAPIAMENTS *pistool*; SURINAAMS-JAVAANS *pistul*.
- pit** 'zaadkorrel, merg van bomen; kern' → FRIES *piid* 'zaadkorrel, merg van bomen, kern'; ENGELS *pit* 'stenige kern van vruchten; (Zuid-Afrika) eetbaar zaad'; AMERIKAANS-ENGELS *pit* 'stenige kern of zaad van vruchten'.
- pit** 'brander van gasfornuis; draad van kaars of olielamp' → FRIES *pit*; INDONESISCH *pit* 'brander van gasfornuis'.
- pit** 'energie' → FRIES *piid*; VASTELANDS-NOORD-FRIES *pit*.
- pitsieren** 'verzegelen, de zegel erop zetten' → NEGERHOLLANDS *pitschier*.
- pitsjaren** 'met de pitsjaarsvlag seinen, een bijeenkomst beleggen' → DEENS *passiare* 'kletsen, informeel praten'; NOORS *passiare* 'kletsen, informeel praten'; ZWEEDS *passiare* 'met signaalvlag oproepen tot vergaderen'.
- pitten** '(Bargoens) slapen' → PETJOH *pit* 'slap; slaperig zijn'.
- pittig** 'krachtig' → FRIES *pittich*.
- plaag** 'onheil' → DEENS *plage* (uit NI of Nederduits); NOORS *plage* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *plòké*; *plauke*; *ploukes* (mv.) 'ramp; epidemie; klieren, kliergezwellen'; NEGERHOLLANDS *plaag*, *plag*, *plā*, *plæg*; SRANANTONGO *plåg*.
- plaan** '(verouderd) vlakke, veld' → DUIITS dial. *Plene* 'vlekke plek, uitgestrekte vlakke'.
- plaat** 'plat stuk; naamplaat; grammofoonplaat' → DEENS *plade* 'plat stuk, LP' (uit NI of Nederduits); NOORS *plate* 'plat stuk' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *plátan* 'zeilmakersplaat'; INDONESISCH *plat* 'grammofoonplaat; zinken beplating; naamplaat, deurplaatje; plat stuk; kentekenplaat; ijzeren plaat'; GIMÁN *palat* 'balk die over de muur van een huis wordt gelegd'; JAKARTAANS-MALEIS *pelat* 'grammofoonplaat, dunne ijzeren plaat'; JAVAANS *plat* 'plaat, nummerbord; naamplaat; grammofoonplaat'; MADOEREES dial. *plat*, *èpplat* 'plat stuk'; MADOEREES *pèllat* 'ijzeren plaat, grammofoonplaat'; MAKASSAARS *palá* 'plaat van ijzer of zink, kartonnen kaart'; MENADONEES *plat* 'plat stuk'; MINANGKABAUS *pelat* 'plat stuk'; SOENDANEES *pèlat* 'wijzerplaat'; PAPIAMENTS *plachi* 'plat stuk van hout, karton, of ijzer; plaatje'; SRANANTONGO *plát* 'grammofoonplaat'; SURINAAMS-JAVAANS *pelat* 'grammofoonplaat, ijzeren plaat, nummerplaat' <via Sranantongo>.
- plaats** '(open) ruimte' → ENGELS *plaats* 'boerderij' <via Afrikaans>; DUIITS dial. *Plaats*, *Plaats* 'boerderij'; DEENS *plads* '(open) ruimte, zitplaats; aanstelling; rangorde' (uit NI of Nederduits); NOORS *plass* 'plek, ruimte' (uit NI of Nederduits); ESTS *platsi* (uit NI of Nederduits); NOORD-SOTHO *polase* 'boerderij, hoeve' <via Afrikaans>; TSWANA *polase* 'boerderij, hoeve' <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *polasi* 'boerderij, hoeve' <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *plaats*, *plāts*, *plās* '(open) ruimte, plek'; PAPIAMENTS † *plaa*s 'plein'; SRANANTONGO *prasi* (ouder: *plasi*) 'erf, (open) ruimte'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *plats*, *plas* '(open) ruimte, plek' <via Negerhollands>.
- placebo** 'niet-werkzaam, uiterlijk op medicament lijkend middel' → INDONESISCH *plasébo*.
- placenta** 'moederkoek' → INDONESISCH *plasénta*.

pladeren 'met kletterend geluid neerstorten (van water); babbelen, onzin kletsen' → DEENS *pladre* 'stromen; onzin kletsen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *pladdra* 'onzin kletsen' (uit NI of Nederduits).

plafond 'zoldering' → INDONESISCH *plafon*; BALINEES *pelapon*; MAKASSAARS *palapông* 'zoldering van planken of gevlochten bamboerepen (aangebracht in meer moderne Makassaarse woningen in navolging van Europese plafonds)'; MENADONEES *plafon*; PAPIAMENTS *plafon, blafon*; SRANANTONGO *plafon*.

plag 'graszode; (verouderd) lap, doek, vod' → ZWEEDS *plagg* 'kledingstuk' (uit NI of Nederduits).

plagen 'speels kwellen' → AMBONS-MALEIS *plā(g)(k)* 'ergens over aanhouden, dringend verzoeken'; NEGERHOLLANDS *plaag* 'speels kwellen, angstig maken'; BERBICE-NEDERLANDS *plagi*.

plagiaat 'letterdieverij' → INDONESISCH *plagiat*.

plagiator 'die plagiaat pleegt' → INDONESISCH *plagiator*.

plak 'dunne schijf, munststuk; tandaanslag' → FRIES *plak* 'dunne schijf'; ENGELS *plaque* 'gedenkplaat' <via Frans>; ENGELS *plack* 'munststuk; iets van geringe waarde'; DUI TS *Plaqué* 'werk waarbij een laagje edel metaal op een onedel metaal is aangebracht' <via Frans>; DUI TS *Plakette* 'klein, medaille-achtig plaatje met een figuurlijke voorstelling of inschrift (als gedenkmuur, sierspeld e.d.)' <via Frans>; DEENS *plak* 'tandplak, plek op huid' <via Frans>; NOORS *plakk* 'tandplak' <via Frans>; FRANS *plaque* 'dunne schijf, plaat; (verouderd) soort pasmunt'; FRANS *plaque* 'plaatje, plak; geïrriteerde plek op de huid, tandaanslag'; ITALIAANS *placca* 'metalen plaatje (in schoorsteen)' <via Frans>; SPAANS *placa* 'insigne van een orde, plaat' <via Frans>; PORTUGEES *plaquê* 'metalen vel, meer of minder dun en in het algemeen van een gele kleur, waarop bepaalde patronen van gewoon metaal worden aangebracht' <via Frans>; PORTUGEES *placa* 'plaat, blad van sterk materiaal; oude Vlaamse munt' <via Frans>; BASKISCH *plaka* 'plaat' <via Frans>; POOLS *plakieta* 'dunne schijf' <via Frans>; KOERDISCH *plaq, plaqe* 'plaat; kenteken, nummerbord' <via Frans>; PERZISCH *pelâk* 'drukplaat, cliché; nummerplaat, naambord' <via Frans>; INDONESISCH *plak* 'aanslag op de tanden'; PAPIAMENTS *plak* 'tandplak'.

plakband 'strook plastic die aan een kant plakt' → INDONESISCH *lakban* 'pleister, verband'.

plakkaat 'affiche' → ENGELS *placard* 'aanplakbiljet, raambiljet' <via Frans>; ENGELS † *placate* 'affiche; verzegeld document'; DUI TS *Plakat* 'affiche; benaming van het grootste lettertype voor schrijfmachines'; DEENS *plakkat* 'aanplakbiljet, affiche'; NOORS *plakat* 'aanplakbiljet, affiche' <via Duits>; ZWEEDS *plakat* 'door autoriteiten uitgegeven openbare boodschap; (verouderd) lange tekst'; FINS † *plakaatti* 'officiële koninklijke berichtgeving vanaf de 17e eeuw; modern: affiche' <via Zweeds>;

FRANS *placard* 'aanplakbiljet, affiche'; POOLS *plakat* (uit NI of Duits); KROATISCH *plakat* <via Duits>; MACEDONISCH *plakat, plakata* <via Duits>; SERVISCH *plakat* <via Duits>; SLOVEENS *plakat* <via Duits>; BULGAARS *plakat* <via Duits>; LETS *plakâts* (uit NI of Duits); LITOUWS *plakatas* (uit NI of Duits); HONGAARS *plakát* <via Duits>; GRIEKS *plakaz, plakas, plakat* <via Duits>; INDONESISCH *pelekat, plakat*; IBAN *pelekat*; JAVAANS *plekat* 'afkondiging'; KUPANG-MALEIS *plakat* 'affiche, poster'; MADOEREES *plakkat, pëlkat* 'aanplakbiljet, algemeen bevel, verordening'; MENADONEES *plakat, palakat*; MINANGKABAUS *palakat*; SOENDANEES *pèlekat*; TAMIL dial. † *palakkattu*; PAPIAMENTS *plakat* 'affiche, gedenkplaat, gedenkmuur'; SRANANTONGO *plakati* 'affiche, wet'.

plakken '(vast)kleven' → FRIES *plakke*; FRANS *plaquer* 'een laag op iets aanbrengen; iets plat drukken'; ITALIAANS *placcare* 'platteren (met metaal overtrekken)' <via Frans>; ESPERANTO *plaki* 'een dunne folie opbrengen' <via Frans>; MENADONEES *plak*; AMERIKAANS-ENGELS dial. † *plock* 'te lang blijven'; PAPIAMENTS *plak* 'vastkleven'; SRANANTONGO *plak* 'vastkleven'; SURINAAMS-JAVAANS *plag, ngeplag* 'vastplakken'.

plakzegel 'zegel die op iets geplakt wordt' → INDONESISCH *plakségel* 'stempelteken van de staat in de rechteronderhoek van een rekening'; SURINAAMS-JAVAANS *plaksékhel*.

plamuur 'stopverf' → INDONESISCH *plamir, plamur*; PAPIAMENTS *plamür*.

plamuurmes 'mes met breed lemmet, bij het plamuren gebruikt' → PAPIAMENTS *plamürmès*.

plan 'ontwerp; voornemen' → INDONESISCH *plan* 'voornemen'; SINGALEES *pālāna, plāna* (uit NI of Portugees); NEGERHOLLANDS *plan*; PAPIAMENTS *plan* (uit NI of Spaans); SRANANTONGO *plan*; SURINAAMS-JAVAANS *plan* 'ontwerp; voornemen; wooncentrum, fabrieksterrein'.

planeet 'hemellichaam' → INDONESISCH *planét, planit*; MADOEREES *planet*.

planeren 'effenen' → DUI TS *planieren*.

planetarium 'toestel dat de bewegingen van het zonnestelsel nabootst' → INDONESISCH *planétarium*.

planigrafie 'röntgenfotografie waarbij slechts één vlak scherp wordt afgebeeld, uitgevonden door de Nederlandse neuroloog B.G. Ziedses des Planten in 1931' → ENGELS *planigraphy*.

planimetrie 'vlakke meetkunde' → INDONESISCH *planimétri*.

plank 'plat stuk hout' → DEENS *planke* (uit NI of Nederduits); NOORS *planke* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *planka* (uit NI of Nederduits); FINS (*p*)*lankku* (uit NI of Nederduits); ESTS *plank* (uit NI of Nederduits); POOLS *planka* 'plat stuk hout; uithangbord' (uit NI of Duits); RUSSISCH *plánka*; NOORD-SOTHO *polanka* <via Afrikaans>; XHOSA *planga* <via Afrikaans>; ZOELOE *pulangwe* <via

36. De verbreiding van de merknaam *Opelette*.

In Indonesië noemt men een bustaxi *oplèt*, *opelèt*. Het woord komt, sinds de jaren dertig van de twintigste eeuw, ook voor in verschillende Indonesische streektaalen. De naam gaat terug op de merknaam *Opelette*, een afleiding van Opel – het Duitse bedrijf Opel was in 1899 met de productie van auto's begonnen. Het is niet duidelijk of er ook *Opelettes* in Nederland hebben gereden – wellicht werd dit autotype speciaal voor de Aziatische markt vervaardigd. De merknaam is daar inmiddels een soortnaam voor bustaxi's geworden. Amusant is dat dit woord in het Bahasa Prokem, de informele taal van de Jakartaanse jongerensubcultuur, de betekenis 'lelijk meisje' heeft gekregen: de auto's blinken kennelijk niet uit in schoonheid.

Er zijn meer merknamen via het Nederlands in andere talen terechtgekomen; zo is *Brabantia* overgenomen door het Fins, *Brasso* 'merknaam van koperpoetsmiddel' door het Indonesisch en Javaans, en zijn *Philishave* en *Senseo* geleend door het Engels (zie ook 1.3.4).

Afrikaans; ZUID-SOTHO *polanka* <via Afrikaans>; INDONESISCH *pelang*, *plang* 'plat stuk hout; uithangbord'; BALINEES *pelang*; JAKARTAANS-MALEIS *plang* 'rustbank'; JAVAANS *plang* 'plat stuk hout; uithangbord, naambord'; NEGERHOLLANDS *plank*, *plan*; BERBICE-NEDERLANDS *plangga*; PAPIAMENTS *planki* 'rek, stelling, schap'; SRANANTONGO *planga* (ouder: *pranga*); AKAWAIO EN AREKUNA *paranga*, *paranka* <via Skepi-Nederlands>; AROWAKS *planka* <via Sranantongo>; KARAÏBISCH *paranga*, *palanka* <via Sranantongo>; SARNAMI *palangá*; SURINAAMS-JAVAANS *plang*, *plangah* 'plat stuk hout, van planken gemaakt' <via Sranantongo>.

plankton 'zwevende organismen' → INDONESISCH *plankton*.

plano 'niet gevouwen (van drukvellen)' → INDONESISCH *plano*.

planologie 'ruimteplanning' → INDONESISCH *planologi*.

plant 'gewas' → DEENS *plante* (uit NI of Nederduits); NOORS *plante*; NEGERHOLLANDS *plan*, *plant*; PAPIAMENTS *planchi* (ouder: *plantji*) (uit NI of Spaans); SRANANTONGO *prani*.

plantage 'aangelegd terrein, bestemd voor het verbouwen van gewassen' → DUIJS *Plantage*; NEGERHOLLANDS *planty*, *plantaj*, *plantey*, *plantagie*; PAPIAMENTS *plantashi*; SRANANTONGO *pranasi*, *pernasi* (ouder: *plantasi*), *plana*; AROWAKS *plantasi*; SURINAAMS-JAVAANS *pernangsi*, *pernasi*, *prenangsi*, *prenasi* <via Sranantongo>; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *plantai* <via Negerhollands>.

planten 'in aarde zetten' → DEENS *plante*; NEGERHOLLANDS *plan*, *plant*; BERBICE-NEDERLANDS *plandi*; PAPIAMENTS *planta* (uit NI of Spaans); SRANANTONGO *prani* (ouder: *planti*, *plani*).

planter 'iemand die plant of eigenaar is van een plantage' → DEENS *planter* 'eigenaar van een plantage in de tropen' (uit NI of Engels); NEGERHOLLANDS *planta*.

plantgoed 'dat wat bestemd is of dient om geplant te worden' → NEGERHOLLANDS *plantgut*.

planton 'wachtdoend militair' → JAVAANS *platon* 'korporaal van de wacht'.

plantsoen 'openbare tuin; jonge bomen en heesters, gekweekt voor aanplant' → FRIES *plantsoen*; DUIJS dial. *Plansche*, *Plantsche* 'stekje, takje, dikke tak'; NEGERHOLLANDS *plantsin* 'jonge aanplant'; BERBICE-NEDERLANDS *plantsun* 'openbare tuin'; PAPIAMENTS *plantsun* 'openbare tuin'; SRANANTONGO *pransun* (ouder: *plansoen*) 'openbare tuin; plant'; SURINAAMS-JAVAANS *plangsu* 'plantgoed, pootgoed, zaad' <via Sranantongo>.

plaquette 'gedenkplaat' → INDONESISCH *plakét*.

plas 'kuil met water, poel' → FRIES *plasse*; DEENS † *plas* 'vlek(je), plek' (uit NI of Fries); FRANS dial. † *plache*; *plasaq* 'vijver'; PAPIAMENTS *plas*.

plasje 'urine' → SRANANTONGO *plasye* 'urine; urineren'.

plasma 'vloeibaar deel van bloed e.d.' → INDONESISCH *plasma*.

plassen 'in water bewegen, klotsen' → ZWEEDS *plaska* 'spetteren, spatten, plonzen' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *blassi*; *blasser*, *blazer* 'opspuiten, opspringen, met modder bespatten; wond betten, paard droogwrijven'.

plastic 'kunststof' → INDONESISCH *pelastik*, *plastik*; BOEGINEES *pelaseti*; JAKARTAANS-MALEIS *pelastik*; MADOEREES *plastik*; MUNA *palasiti*; PAPIAMENTS *plèstik* (uit NI of Engels); SRANANTONGO *plèstik*; SURINAAMS-JAVAANS *plastig*, *plèstig*.

plastisch 'gekenmerkt door het geven van een vorm' → INDONESISCH *plastis*.

plastron 'borstlap' → INDONESISCH *plastron*.

plat 'dun, vlak; niet beschaafd; geslepen' → DEENS *plat* 'banaal, ordinair; listig, sluw' (uit NI of Nederduits); NOORS *platt* 'vlak; platvloers' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *platt* 'dun, vlak' (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *plat*, *pelat* 'dun, vlak'; JAVAANS *plat* 'dun, vlak (dak)'; KUPANG-MALEIS *plat* 'dun, vlak'; MENADONEES *plat* 'ingedrukt'; CREOOLS-PORTUGEEES (CEYLON) *plat* 'dun, vlak'; BERBICE-NEDERLANDS *plati* 'dun, vlak'; PAPIAMENTS *plat* 'vlak, ondiep; niet beschaafd'; SRANANTONGO *plata* (ouder: *pratta*) 'dun, vlak, ondiep'; SARAMAKKAANS *paáta* 'dun, vlak' <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *platah* 'dun, vlak' <via Sranantongo>.

plat '(gewestelijk) bijwoord van graad: geheel (en al), volkomen' → ZWEEDS *platt* 'bijwoord van graad: volledig' (uit NI of Nederduits).

platboomd 'van een platte bodem voorzien' → FRIES *platboomd*.

Platduits 'taal van Noord-Duitsland' → ENGELS *Plattdeutsch* 'verzamelnaam van Duitse dialecten' <via Duits>; DUIJS *Plattdeutsch*; DEENS *plattysk* 'taal van Noord-Duitsland en Oost-Nederland; betreffende het Platduits' (uit NI of Duits).

platina 'chemisch element' → BOEGINEES *palatina*; JAKARTAANS-MALEIS *platine*, *platinè*; MADOEREES *platina*; JAPANS *purachina*.

platje 'klein plat dak' → FRIES *platje* 'binnen- of achterplaats'; MENADONEES *place* 'terras, veranda'; PETJOH *platje* 'niet overdekt terras bij de nieuwere Europese huizen'.

platlood 'geplet lood' → RUSSISCH † *plátlot* 'deklood voor het zinkgat van het kanon'.

platluis 'soort luis die vooral in het schaamhaar leeft' → PAPIAMENTS *platieis*.

platschuit 'platte, brede boot' → RUSSISCH *plaškót*, *plaškóut* 'platte, brede boot, lichter, ook: ponton'; OEKRAÏENS *plaškót* 'platte, brede boot, lichter, ook: ponton' <via Russisch>; AZERI *ponton* <via Russisch>; LITOUWS *plaškautas*.

plattekaas 'wrongel, kwark' → FRANS dial. *platekaise*, *plattekaise* 'soort kaas'.

platteland 'landelijk gebied' → ENGELS *platteland* 'landelijk gebied in Zuid-Afrika' <via Afrikaans>.

- plating** 'platte garenstreng (in scheepvaart)' → DEENS *plating*; NOORS *plating* 'platte garenstreng (in scheepvaart); terras; dansvloer'; ZWEEDS *plating* 'garen of dun touwwerk'; RUSSISCH *plátan* 'platte streng tegen de mast om wrijven te voorkomen'.
- platvoet** 'wacht, 's middags op een schip; scheldwoord' → DEENS *plafod* 'wacht, 's middags op een schip'; FRANS dial. *plafô* 'viezerd, lomperd'.
- plavuis** 'vloertegel' → PAPIAMENTS † *plavuis*; SRANANTONGO *prafois* 'platte steen, vloertegel; van plavuizen gemaakt'.
- plecht** 'dek' → DEENS *pligt* 'voorsteven (of achtersteven) van een roeiboort; voorste roeispaan van een wedstrijdroeiboort' (uit NI of Nederduits); NOORS *plikt* 'voorstee roeibank' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS dial. *plikt* (uit NI of Nederduits); FINS † *plihiti* 'voor- of achterdek' <via Zweeds>; FRANS dial. *plék, pléte* 'voorsteven van een Maasboot'.
- plechtanker** 'hoofdanker; (fig.) ondersteuning of toeluchtsoord in een crisis of noodsituatie' → ENGELS † *plicht-anker* 'hoofdanker'; SCHOTS † *plight-anchor, plicht-ankir* '(fig.) ondersteuning of toeluchtsoord in een crisis of noodsituatie'; RUSSISCH *plecht* 'plechtanker, zwaarste anker'.
- plechtig** 'statig' → FRIES *plechtich*.
- plechtigheid** 'plechtige handeling' → FRIES *plechtichheid*.
- plechttouw** 'touw aan het plechtanker' → RUSSISCH *plechtov*.
- plee** 'toilet, wc' → SRANANTONGO *plei*.
- plegen** 'gewoon zijn' → DEENS *pleje* 'gewoon zijn; verplegen, verzorgen' (uit NI of Nederduits); NOORS *pleie* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *pläga* (uit NI of Nederduits).
- plein** 'open ruimte' → FRIES *plein*; MENADONEES *plèin* 'voetbalveld'; PAPIAMENTS *plenchi* (ouder: *pleintji, plein, pleintsje*); SRANANTONGO *pren*.
- pleister** 'stukje stof dat over een wond gelegd wordt' → INDONESIAISCH *pelèster*; AMBONS-MALEIS *plèstèr*; JAKARTAANS-MALEIS *pelèster*; JAVAANS *plèster*; KUPANG-MALEIS *plèstèr*; MAKASSAARS *pasinèttèré* 'medicijn in de vorm van een pleistertje dat op de slapen van het hoofd wordt geplakt; sieraad op de slapen van het hoofd (bij vrouwen)'; MENADONEES *plèstèr*; SOENDANEES *palestèr*; TERNATAANS-MALEIS *plèstèr*; SINGALEES *pälästara-ya* 'stukje stof dat over een wond gelegd wordt; slecht gedaan werk'; NEGERHOLLANDS *pleester*; PAPIAMENTS *pleister, pleistu*; SRANANTONGO *plèister*; SURINAAMS-JAVAANS *plèster*.
- pleister** 'specie waarmee gepleisterd wordt' → INDONESIAISCH *pelèster*; JAKARTAANS-MALEIS *pelèster*; MADOEREES *palestèr, palester, lester, plester* 'kalkspecie, cement; vloer van cement'; PAPIAMENTS *plèster, pleister, plèistu* 'specie waarmee gepleisterd wordt; stucwerk'.
- pleisteren** 'met kalkspecie bestrijken' → DUIJS dial. *pleistern*; AMBONS-MALEIS *plèster*; JAVAANS *mestèr, mestèran*; MENADONEES *baplèster*; NEGERHOLLANDS *pleister*; PAPIAMENTS *plèister* (ouder: *pleister*).
- pleit** 'vaartuig' → FRANS dial. † *pleytte, plette* 'soort platte boot'; RUSSISCH *pléjty* 'plat vaartuig'.
- pleiten** 'de verdediging voeren in een geding' → PAPIAMENTS *pleita* 'de verdediging voeren in een geding; ruzie maken, met elkaar in onmin raken' (uit NI of Spaans).
- pleiter** 'iemand die pleit; advocaat' → FRIES *pleiter*.
- plek** 'plaats, punt' → ZWEEDS † *plecker* 'vlekken of uitslag op het lichaam' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *plek (na, ple, apè, api)* (ouder: *wat plek*) 'waar (bijwijwoord en voegwoord)'; BERBICE-NEDERLANDS *pleke*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *wat plek* 'waar' <via Negerhollands>; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *plek* <via Negerhollands>.
- plemp** 'vissersvaartuig' → FRANS † *plempe, plempete* 'kleine Hollandse vissersboot'.
- pletten, platten** 'platslaan' → ZWEEDS † *platta* '(iemand) ruïneren' (uit NI of Duits); PAPIAMENTS *placha, plècha, plat* 'platslaan, platdrukken'.
- pletter** 'persoon die zaken plet, verbrijzelt' → PAPIAMENTS *plèter* 'zich grof uitlatende Nederlander; voorheen Nederlandse arbeider werkzaam bij de Combinatie Pletterij Nederhorst te Curaçao'.
- pletteren** 'vernien, neergooien' → ENGELS † *pletter* 'verbrijzelen'.
- pleut, pleuter** '(Vlaams) schurk, schelm' → FRANS *pleutre* 'iemand zonder moed; bangig'.
- plezier** 'genoegen' → FRIES *plezier*; EWE *plasi*; GĀ *plasia*; TWI *prasi*; INDONESIAISCH *lesir, pelesir* 'genoegen, amusement; een uitstapje maken, picknicken'; AMBONS-MALEIS *palsir*; JAKARTAANS-MALEIS *pelesir, plesir*; JAVAANS *plesir, plesiran* 'uitstapje, tochtje maken'; KUPANG-MALEIS *pelsir*; MADOEREES *palèssir, bāsiyar, apalèssir* 'wandelen, rijden, toeren'; MENADONEES *pelsir*; SOENDANEES *pèlèsir* 'voor zijn plezier uitgaan'; TERNATAANS-MALEIS *pelsir*; NEGERHOLLANDS *plesir, plaisi, plesi, plesier* 'verheugd, genoegen, blij, tevreden, aangenaam, lekker'; BERBICE-NEDERLANDS *plesiri*; PAPIAMENTS *pleizí* (ouder: *plezier, pleizier*) 'genoegen, vermaak'; SRANANTONGO *prisiri* (ouder: *plessiri*) 'pret, genot, vrolijkheid, lust, genoegen'; SARAMAKKAANS *piizii* 'plezier (hebben)'; SURINAAMS-JAVAANS *persiri, plesiri, presiri* 'leuk, gezellig; leuk vinden, pret maken, zich prettig voelen' <via Sranantongo>.
- plezierig** 'plezier verschaffend' → FRIES *plezierich*.
- plicht** 'verantwoordelijkheid' → DEENS *pligt* (uit NI of Nederduits); NOORS *plikt*; ZWEEDS *plikt* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *plicht*; PAPIAMENTS † *ple* 'verplichte werkdag'; SRANANTONGO *prekti, plekti*.
- plint** 'voetlijst' → DUIJS dial. *Plinte*; JAVAANS *plim*.

plisseren 'fijn plooiën' → INDONESISCH *pelisir*.
ploeg 'landbouwwerktuig' → FRANS dial. *plóhi* 'lompe vent of vrouw'; LITOUWS *plūgas* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *plug, plu* (ouder: *ploeg*); SRANANTONGO *prugu, plugu*; SURINAAMS-JAVAANS *plug*.
ploeg 'groep mensen' → INDONESISCH *plug /pluh/* 'groep werkvolk die een bepaald gedeelte van de werkdag aan het werk is'; MADOEREES *bluk* 'ploeg van werkvolk'.
ploegboom 'horizontale balk of stang die de staart verbindt aan het voorslag van de ploeg en waaraan kouter en ploegschaar zitten' → FRIES *ploechboom*.
ploegen 'grond met de ploeg omwoelen' → PAPIAMENTS *plu, plug* (ouder: *ploeg*); SRANANTONGO *plugu, prugu*.
ploegschaaf 'lange schaaf voor het maken van groeven aan planken' → SRANANTONGO *pruguskafu*.
plof 'tussenwerpsel: nabootsing van geluid' → FRANS dial. *fé plouf è l'êwe; roter plouf-plouf* 'zwaar, met een plof in het water vallen; zwaar lopen'.
plok 'bosje, handvol wol; minder goede wol' → FRANS *ploc* 'vacht van geiten of koeien, gebruikt als textiel; mengsel van wol, dierenharen en teer, die men op de kog van een schip aanbrengt'.
plombeersel 'datgene waarmee geplombeerd wordt' → SRANANTONGO *plombersel*.
plomben 'met lood vullen' → INDONESISCH *plombir* 'met lood vullen (van tand); loden belastingplaatje voor fiets'; JAVAANS *plombir, mlombir*; MADOEREES *plombir*; PAPIAMENTS *plòm*.
plomp 'log, ongemanierd' → ENGELS *plump* 'lomp; dom; mollig, rond'; DUIJS *plump* (uit NI of Nederduits); DEENS *plump* (uit NI of Nederduits); NOORS *plump* 'log, ongemanierd, massief, stomp, grof'; ZWEEDS *plump* 'log' (uit NI of Nederduits); ESPERANTO *plumpa* 'log' <via Duits>; NEGERHOLLANDS *plomp* 'grof, log'.
plomp 'waterplant' → DUIJS dial. *Plumpe* 'waterlelie'; FRANS dial. *aplomple, appolompe, applombe* 'waterlelie'.
plons 'tussenwerpsel: nabootsing van geluid' → DEENS *plums* (uit NI of Nederduits).
plooi 'vouw, rimpel' → DUIJS dial. *Ploye* 'vouw' (uit NI of Frans); RUSSISCH *ploj, ploít*; OEKRAÏENS *ploj* 'vouw in een kledingstuk' <via Russisch>; INDONESISCH *ploi*; KUPANG-MALEIS *paloï, peloï, ploi*; MAKASSAARS *polôï* 'plooiën (in kledingstukken)'; CREOOLS-PORTUGEEES (CEYLON) *plooi*; CREOOLS-PORTUGEEES (MALAKKA) *ploi* 'vouwen'; PAPIAMENTS *ploi* (ouder: *plooi*) 'huidrimpel, plooi in een kledingstuk'; SRANANTONGO *ploi* (ouder: *proi*).
plooien 'in vouwen of plooien leggen' → NEGERHOLLANDS *plooj*; SRANANTONGO *ploi* 'rimpen; geplooid'.
plooirok 'geplooid vrouwenrok' → AMBONS-MALEIS *rok plôï* 'geplooid vrouwenrok van sits'.
plot 'intrige' → INDONESISCH *plot*.

ploten 'schapenvellen van de wol ontdoen' → ENGELS dial. *plaat, plot* 'van wol of veren ontdoen; beroven, oplichten'; SCHOTS *plot, plote; plout* 'met kokend water steriliseren; verwijderen van haar, veren e.d. door het gebruik van kokend water; (ook fig.) oververhitten, schroeien, koken, stoven'.
ploter 'werkman die wol of vellen ploot' → ENGELS † *plooter* 'lakenscheerder'; SCHOTS † *plotter*.
plotseling 'onverhoeds' → NOORS *plotselig* (uit NI of Nederduits).
pluche 'fluweelachtige stof' → DEENS *plys* (uit NI of Duits); RUSSISCH *plis*; OEKRAÏENS *plis* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *plis* <via Russisch>; AZERI *plis* <via Russisch>.
plug 'wig, prop' → ENGELS *plug* 'stop, afsluiter; stekker; (tand)vulling'; DEENS *plug* 'wig, prop; pruimtabak; soort stopcontact' (uit NI of Engels); NOORS *plugg* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *plugg* (uit NI of Nederduits); MALTEES *plagg* 'stekker' <via Engels>.
pluggen 'dichtstoppen, vullen; elektrisch aansluiten' → ENGELS *plug*; MALTEES *ipplaggja* 'elektrisch aansluiten' <via Engels>.
pluim 'veer, toef' → NEGERHOLLANDS *plum, plim, flim* 'veer'; BERBICE-NEDERLANDS *plim* 'veer'.
pluizen 'pluizen uit elkaar trekken, ook: groente schoonmaken' → FRIES *plúzje*; DEENS *plysse* 'kortwieken, uit elkaar halen van touwen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *plysa* 'uit elkaar trekken van stof; losse stukken stof weghalen' (uit NI of Duits); FRANS dial. *splossi* 'doppen (van erwten e.d.)'.
plukharen 'vechten' → BERBICE-NEDERLANDS *purkaru*.
plukken 'lostrekken' → ? DUIJS dial. *plücken* 'oogsten (van vlas)'; NOORS *plukke* 'lostrekken, afbreken' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *ploki* '(hop) plukken'.
plunderen '(be)roven' → ENGELS *plunder*; DUIJS *Plunder* 'rommel'; DEENS *plyndre* (uit NI of Nederduits); NOORS *plyndre* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *plundra* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *plonder* '(be)roven, wegnemen'; PAPIAMENTS *plènder*.
plunje 'kleding' → DUIJS *Plünnen* 'have, bezit' (uit NI of Nederduits); DUIJS *Plunder* 'have, kleding'.
pluralis 'meervoud' → INDONESISCH *pluralis*.
pluralisme 'wijsgerige zijnsleer' → INDONESISCH *pluralisme*.
pluraliteit 'veelheid' → INDONESISCH *pluralitas*.
pluren '(gewestelijk) met halfdichte ogen turen' → ZWEEDS *plira* 'met halfdichte ogen turen' (uit NI of Nederduits).
pluriform 'veelvormig' → INDONESISCH *pluriform*.
plus 'plusteken' → INDONESISCH *plus* 'met, en; plusteken; surplus; en meer; super-'.
plutocratie 'geldheerschappij' → INDONESISCH *plutokrasi*.
plutonium 'chemisch element' → INDONESISCH

plutonium.

pneumatisch 'met lucht werkend' → INDONESISCH *pnématis, pnéumatis*.

po 'kamerpot voor kinderen om hun behoefte op te doen' → PAPIAMENTS *pòt* 'kamerpot om behoefte in te doen'; SRANANTONGO *pow* 'nachtpot, kamerpot om behoefte in te doen'.

pocheren 'gaar maken beneden het kookpunt; eieren zonder schaal koken' → INDONESISCH *posir* 'eieren zonder schaal koken'.

podium 'platform' → INDONESISCH *podium*; MINANGKABAUS *podium*.

poedel 'hondensoort' → INDONESISCH *pudel*.

poeder, poeier 'fijne korrels, o.a. als cosmetisch middel of als medicijn' → DEENS *puder* 'toiletartikel voor de huid' (uit NI of Nederduits); NOORS *pudder* 'fijne korrels'; INDONESISCH *puder, puyer* 'gezichtspoeder; medicijn in poedervorm'; JAVAANS *puyer* 'medicijn in poedervorm'; KUPANG-MALEIS *puyer* 'fijne korrels'; SINGALEES *piyara, piyara* '(gezichts)poeder'; TAMIL dial. *puçar* 'gezichtspoeder'; NEGERHOLLANDS *poeier* 'fijne korrels'; PAPIAMENTS *puiru* (ouder: *poeier*) 'fijne korrels'; SRANANTONGO *puiri* 'fijne korrels'; AUCAANS *poeli* 'fijne korrels' <via Sranantongo>; SARNAMI *puiri* 'fijne korrels'.

poederen 'met poeder bestuiven' → SRANANTONGO *puiri*.

poedermelk 'melk in de vorm van kleine korrels' → SRANANTONGO *puirimerki*.

poedersuiker 'tot fijn poeder gemalen suiker' → SRANANTONGO *puirisukru*.

poef 'zitkussen' → INDONESISCH *puf*.

poeha 'drukte' → FRANS dial. *pouca* 'futiliteit, drukte om niets'.

poehaan 'iemand die uitmunt in zijn soort' → FRIES *poehaan* 'zwetser, snoeshaan'.

poel 'plas' → DEENS *pol* '(regen)plas' (uit NI of Nederduits); NOORS *pol* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *pöl* (uit NI of Nederduits).

poen 'geld' → ? INDONESISCH *pun, poen* '(Bahasa Prokem) marihuana'.

poep 'uitwerpselen' → MENADONEES *pu* 'menselijke uitwerpselen'; PAPIAMENTS *pupu*; SRANANTONGO *pupe, pupu, p'pu* 'menselijke uitwerpselen'.

poepen 'zijn gevoeg doen; (Vlaams) copuleren' → PAPIAMENTS *pupu* 'zijn gevoeg doen'; SRANANTONGO *pupe, pupu, p'pu* 'zijn gevoeg doen; een wind laten'; POLYNESISCH *pupa* 'copuleren'.

poes 'vrouwelijke kat' → FRIES *poes*; ENGELS *puss* 'eigenaam voor kat; fictieve eigenaam voor haas en tijger; koosnaam voor vrouw; (vulgair) vrouwelijk schaamdeel'; NOORS *pus, pusekatt* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *pus-pus!* 'tussenwerpsel: kom, poes!'; AMBONS-MALEIS *pus* 'roepnaam van een kat'; JAKARTAANS-MALEIS *pus, pus-pus* 'roepnaam van een kat'; JAVAANS dial. *pus* 'roepnaam voor kat'; KUPANG-MALEIS

pus; MADOEREES *pus* 'roepnaam van een kat';

MENADONEES *pus* 'roepnaam van een kat';

SINGALEES *pūs*; MUNSEE-DELAWARE *pó:ši:š;*

UNAMI-DELAWARE *pó:ši:š*; LOUP *puspus*; MAHICAN

póschees, poschesh; MOHEGAN-PEQUOT *bopoose*

'katachtige'; MOHAWK *takús*; NEGERHOLLANDS

poeschi, pusi, pushi, pussie (uit NI of Engels);

BERBICE-NEDERLANDS *pusi, pusiki* 'vrouwelijke kat;

vrouwelijk schaamdeel'; PAPIAMENTS *pushi* (ouder:

poesji) 'vrouwelijke kat; vrouwelijk schaamdeel

(ouder ook: feeks'); SRANANTONGO *puspusi* (ouder:

poesi); AROWAKS *pusu* 'kat' <via Sranantongo>;

KARAÏBISCH *pusipusi* <via Sranantongo>.

poespas 'drukte; (verouderd) dooreengekookte sloopspijs' → DUIJS *Puspas* '(tijdens

Groenlandvaart) gerecht bestaande uit rijst, kruiden

en vlees'; INDONESISCH *puspas* 'drukte'; SINGALEES

puspas 'ratjetoe'; PAPIAMENTS *puspas* (ouder:

poespas) 'gortebrij'.

poëtisch 'dichterlijk' → INDONESISCH *puitis*.

poets 'grap' → ZWEEDS *puts* (uit NI of Nederduits).

poetsen 'reinigen' → NEGERHOLLANDS *poets* 'reinigen, boenen'; SURINAAMS-JAVAANS *puts, ngeputs*.

poetsenmaker 'grappenmaker' → DEENS *puðsemager* (uit NI of Duits).

poezendas '(Antilliaans-Nederlands) naam voor een soort das' → PAPIAMENTS *dashi di pushi* 'vlinderdas'.

poëzie 'dichtkunst' → INDONESISCH *poési, puisi*.

pof 'plooi' → INDONESISCH *pof* 'bouffante; gepoft uitstaand'.

pofadder 'gifslang' → ENGELS *puff-adder* <via Afrikaans>; ZWEEDS *puffadder* 'slangensoort'.

poffen 'op krediet kopen' → FRIES *poffe*.

poffer 'zakpistool' → ZWEEDS † *puffert* (uit NI of Nederduits).

poffertje 'klein pannenkoekje' → ENGELS *poffertje*; INDONESISCH *poffertje /pofcerce/* 'gebakken deegbolletjes'; JAVAANS *pofferces* 'bol gebakken deegkoekjes met poedersuiker'.

pof (op de) 'met krediet; op geluk' → FRANS dial. *à pouf*.

pogrom 'razzia tegen joden' → INDONESISCH *pogrom*.

pok, pokken 'puistje als symptoom van een huidziekte; epidemische huidziekte' → DUIJS *Pocke* 'puistje' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *poke, plope, poque; poques; pokes d'êwe; ploukes* 'puistje, zweertje van de pokken; littekens van de pokken; waterpokken; kliergezwellen'; BASKISCH *pok* 'putje, rond gaatje' <via Frans>; INDONESISCH *poken* 'epidemische huidziekte'; NEGERHOLLANDS *pokken* 'epidemische huidziekte'; SRANANTONGO *poki* (ouder: *pokjes*) 'epidemische huidziekte'.

poken 'porren' → ENGELS *poke* 'porren; geslachtsgemeenschap hebben (slang); slaan'; FRANS *poquer* 'de bal zo werpen dat hij niet doorrolt (bij het jeu de boulespel); de bal in het gat werpen'; BRETONS *pokiñ* 'porren, prikken' <via Frans>; BRETONS *feuk* 'stoot' <via Frans>.

poker 'kaartspel' → INDONESISCH *poker* 'kaart- c.q. dubbelspel'.
pokhout 'houtsoort' → RUSSISCH † *bakaút* 'guajakhout'; BULGAARS *bakaut* 'via Russisch'; LETS *bakauts*; LITOUWS *gvajokas*; JAPANS † *pokkuhōto* 'houtsoort, Lignum vitae'.
pokkelen, poekelen '(hard werken) hard werken' → DEENS *pukle* 'hard werken' (uit NI of Nederduits).
pol '(verouderd) hoofd' → ENGELS *poll* 'hoofd, kop, kruin; telling van de stemmen'; DEENS *puld* 'bol' (uit NI of Nederduits).
polaks, polaaks 'bijl met brede, stompe kant' → ENGELS *poleaxe* 'strijdbijl; hellebaard; slachtbijl'.
polarisatie 'toespitsing van tegenstellingen' → INDONESISCH *polarisasi*.
polariteit 'poligheid' → INDONESISCH *polaritas*.
polder 'bemalen land' → ENGELS *polder*; DUIJS *Polder* 'bemalen land; overloopgebied van beek of rivier'; DEENS *polder*; NOORS *polder*; ZWEEDS *polder* 'drooggelegde marsgronden'; FINS *polderi*; ESTS *polder*; FRANS *polder* 'omdijkt en gedroogd kustmoeras'; ITALIAANS *polder* 'stuk land onder het niveau van de zee, ingedamd met dijken'; SPAANS *polder*; PORTUGEES *polder* 'in Nederland, grond die op de Noordzee is veroverd' 'via Frans'; ROEMEENS *polder*; BASKISCH *polder*; TSJECHISCH *polder*; TSJECHISCH *polder* 'overloopgebied van beek of rivier' 'via Duits'; POOLS *polder*; KROATISCH *polder* 'land dat zich onder het zeeniveau bevindt, tegen overstromen beschermd met dijken'; MACEDONISCH *polderi* 'land dat zich onder het zeeniveau bevindt, omringd met dijken en doortrokken met sloten'; SERVISCH *polder* 'bemalen land dat zich onder het zeeniveau bevindt, omringd met dijken'; SLOVEENS *polder* 'land dat lager ligt dan de zee, omgeven met dijken, karakteristiek voor Nederland'; RUSSISCH *pol'der*; BULGAARS *polder* 'land dat zich onder het zeeniveau bevindt, omringd met dijken'; LETS *polderis*; LITOUWS *polderis*; HONGAARS *polder*; GRIEKΣ *polnter* / *polder* 'bemalen land in de Lage Landen'; ESPERANTO *poldero* 'via Duits'; ARABISCH (MSA) *al-būldar* 'bemalen land in Nederland'; INDONESISCH *polder*; JAPANS *porudā*; AMERIKAANS-ENGELS *polder*; PAPIAMENTS *polder*; SRANANTONGO *polder*; SARNAMI *podro*; SURINAAMS-JAVAANS *polder* 'verlengde van een weg (buiten Paramaribo)'; CARIBISCH-ENGELS *polder* 'bemalen land; polderdijk'.
polder 'paaltje op schip waar meertouwen aan bevestigd kunnen worden' → DUIJS *Poller* 'paaltje op schip waar meertouwen aan bevestigd kunnen worden; markeringspaal voor het verkeer'; DEENS *pullert* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *pollare* (uit NI of Nederduits); FINS † *pollari* 'via Zweeds'.
poldermodel 'Nederlandse consensuspolitiek' → ENGELS *polder model*.
polemiek 'twistgeschrift' → INDONESISCH *polémik*.

polemisch 'strijdend' → INDONESISCH *polémis* 'strijdend, controversieel'.
polemologie 'leer van het ontstaan van oorlogen' → INDONESISCH *polémologi*.
poliep 'woekering' → INDONESISCH *polip*.
poliet '(verouderd) beschaafd' → DEENS *polisk* 'sluw' (uit NI of Nederduits).
polijsten 'glad maken' → INDONESISCH (*me*)*palis*, *polès* 'glad maken; licht aanraken met de vingertop'; JAKARTAANS-MALEIS *palis*, *polès*; MADOEREES *poles*; MENADONEES *bapolès*; SOENDANEES *poles* 'glad maken; glazuur, email'.
polikliniek 'inrichting voor niet-bedlegerige patiënten' → INDONESISCH *poliklinik*; AMBONS-MALEIS *poliklinik*.
polio 'kinderverlamming' → INDONESISCH *polio*; MADOEREES *pōliyō*.
polis 'verzekeringscontract' → INDONESISCH *polis*.
politibureau 'dagelijks bestuur van de communistische partij' → INDONESISCH *politbiro*.
politicologie 'leer der politieke wetenschappen' → INDONESISCH *politikologi*.
politicoloog 'iemand die politicologie bedrijft' → INDONESISCH *politikolog*.
politicus 'staatsman' → FRIES *politikus*; INDONESISCH *politikus*.
politie 'overheidsdienst voor openbare orde' → FRIES *polysje*, *plysje*; INDONESISCH *polisi*; (Bahasa Prokem) *plokis*, *prayis* 'overheidsdienst voor openbare orde; politieagent'; AMBONS-MALEIS *polisi*; ATJEHNEES *peulisi* 'overheidsdienst voor openbare orde; politieagent'; BALINEES *polisi*; BOEGINEES *polōsi*; JAKARTAANS-MALEIS *pulisi*; JAVAANS *pulisi* 'overheidsdienst voor openbare orde; politieagent'; KUPANG-MALEIS *polisi*; MADOEREES *pulisi*, *palesi*, *polisi* 'overheidsdienst voor openbare orde, gerecht'; MAKASSAARS *polōsi*, *pulisi* 'overheidsdienst voor openbare orde; politieagent'; MENADONEES *polisi*; MINANGKABAUS *polisi*; SOENDANEES *kulisi*, *polisi*; TERNATAANS-MALEIS *polisi*; SINGALEES *polisi-ya* (uit NI of Portugees); PAPIAMENTS *polis*; AROWAKS *bariri*; SARNAMI *polisi* 'overheidsdienst voor openbare orde; politieagent'; SURINAAMS-JAVAANS *polisi*.
politiek 'staatkundig' → INDONESISCH *politik*; IBAN *politik* (uit NI of Engels).
politiek 'staatkunde' → INDONESISCH *politik* 'staatkunde; manier van optreden, tactiek'; JAVAANS *politig*, *politik* 'staatkunde; sluwe streek'; MAKASSAARS *polotō*, *pulitō* 'politiek, list'; SRANANTONGO *politiek*, *politik*.
politieman 'politieagent' → NEGERHOLLANDS *polisman* (uit NI of Engels).
politieeel 'uitgevoerd door de politie' → INDONESISCH *polisionil*.
politisch '(verouderd) staatkundig' → NEGERHOLLANDS *politisch*, *polisch* 'staatkundig'.
politoeer 'substantie om houten voorwerpen glad

- te maken; gladheid' → FRANS dial. *politeûre* 'substantie om houten voorwerpen glad te maken'; INDONESISCH *pelitur, plitur, politur* 'meubelpolijst, vernis'; JAVAANS *plistor, plitur* 'gepolijstheid'; MADOEREES *palitûr* 'gladheid'; MAKASSAARS *palitôrô* 'polittoer, politoersel'; SOENDANEES *palitur* 'gladheid'.
- politoeren** 'van politoer voorzien' → JAVAANS *mlistur, mlistur, plitur*.
- polka** 'dans' → JAVAANS *polkah* 'Europese gezelschapsdans'; ? MAKASSAARS *râmbû-pôl, râmbû-pôlô* 'Europese haardracht'; SOENDANEES *polka* 'Europese gezelschapsdans; van achteren kortgeknipt haar'.
- pollutie** 'verontreiniging' → INDONESISCH *polusi*.
- polo** 'balspel' → INDONESISCH *polo*.
- polonaise** 'dans' → INDONESISCH *polonés* 'Europese gezelschapsdans'; SRANANTONGO *polonaise*.
- pols** 'handgewricht' → FRIES *pols*; AMBONS-MALEIS *pols, fols*; KUPANG-MALEIS *pols*; MENADONEES *pols*; TERNATAANS-MALEIS *pols*; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *polsoe*; NEGERHOLLANDS *poels*; PAPIAMENTS *pòls* (ouder: *pols*); SRANANTONGO *pòls* 'handgewricht; polshorloge'.
- polsen** 'peilen' → FRIES *polskje*.
- polutie** 'vervuiling' → INDONESISCH *polusi*; MINANGKABAUS *polusi*.
- polyandrie** 'huwelijk van vrouw met meerdere mannen' → INDONESISCH *poliandri*.
- polyester** 'kunststof' → INDONESISCH *poliëster*.
- polygaam** 'met meer dan één persoon getrouwd' → INDONESISCH *poligam*.
- polygala** 'plantengeslacht' → JAPANS † *poregara, porigara* 'plantengeslacht, *Polygala sibirica*'.
- polyglot** 'veel talen sprekend' → INDONESISCH *poliglot*.
- polygon** 'veelhoek' → INDONESISCH *poligon*.
- polygynie** 'getrouwd zijn met meerdere vrouwen tegelijk' → INDONESISCH *poligini*.
- polymeer** 'verbinding uit gelijksoortige moleculen' → INDONESISCH *polimér*.
- polytechnisch** 'het gehele gebied van de techniek betreffend' → INDONESISCH *politéknik*.
- polytheïsme** 'veelgodendom' → INDONESISCH *politéisme*.
- pomerans** 'dopje' → FRANS dial. *pomèrance* 'dopje van een biljartkeu'.
- pommerak** '(Surinaams-Nederlands) boomsoort' → SARNAMI *pomrák* 'boomsoort'.
- pommeroos** '(Surinaams-Nederlands) guave (boom, vrucht)' → SURINAAMS-JAVAANS *pomros* 'guave (boom, vrucht)'.
- pomp** 'zuig- of persinstrument' → ENGELS *pump* (uit NI of Nederduits); DUIJS *Pumpe* (uit NI of Nederduits); DEENS *pumpe*; NOORS *pumpe* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *pump* (uit NI of Nederduits); FINS *pumppu* 'via Zweeds'; ESTS *pump* (uit NI of Nederduits); FRANS *pompe*; ITALIAANS *pompa* 'via
- Frans'; BASKISCH *ponpa* 'via Frans'; POOLS *pompka*; RUSSISCH *pómpa* 'scheepspomp'; OEKRAÏENS *pompa* 'scheepspomp' 'via Russisch'; LITOUWS *pompa* 'via Frans'; HONGAARS *pumpol* 'via Duits'; GRIEKS *pompa* 'via Italiaans'; MALTEES *pomp* 'publieke waterpomp' 'via Italiaans'; ESPERANTO *pumpilo* 'via Frans'; ARABISCH (MAROKKAANS) *bumba* 'zuig- of persinstrument; flitspuit' 'via Frans'; GĀ *pompâ*; NOORD-SOTHO *pompo* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *pómpô* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *pompo* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *phampu* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *pompo* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *pompa, pom* 'zuig- of persinstrument; (Bahasa Prokem) gelachtsgemeenschap'; AMBONS-MALEIS *pompa* 'zuig- of persinstrument op schepen' (uit NI of Portugees); ATJEHNEES *bumba, gumba, pompa* 'pomp (om petroleum uit een blik te pompen), spuit, brandspuit'; JAKARTAANS-MALEIS *pom* 'benzinepomp'; JAKARTAANS-MALEIS *kompè, pompè* (uit NI of Portugees); JAVAANS *kompa, kumpa, pompa, pompa* 'waterpomp; brandspuit'; KEIËES *pompo*; KUPANG-MALEIS *pompa* 'scheepspomp' (uit NI of Portugees); MADOEREES *kompa, kompah* 'pomp, waterpomp, brandspuit' (uit NI of Portugees); MAKASSAARS *pómpa*; MENADONEES *pompa* 'scheepspomp' (uit NI of Portugees); MINANGKABAUS *pompa*; MUNA *pompa*; SOENDANEES *kompa* 'zuig- of persinstrument, brandspuit'; TERNATAANS-MALEIS *pompa* 'scheepspomp' (uit NI of Portugees); KONKANI *pompa* 'waterpomp, luchtpomp'; JAPANS *ponpu, pompu*; ? KOREAANS *p'ômp'û* 'via Japans'; PAPIAMENTS *pòmp* (ouder: *pomp*); SRANANTONGO *pompu*; AUCAANS *pompoe*; SARNAMI *pompu*; SURINAAMS-JAVAANS *kompa, pompa, pompu* 'pomp, spuit'.
- pompelmoes** 'grapefruit' → ENGELS *pompelmoose, pampelmouse* 'citrusvrucht'; ENGELS *pomelo*; DUIJS *Pampelmuse*; DEENS *pompelmus*; FRANS *pamplemousse* 'grapefruit; boomsoort'; ITALIAANS *pompelmo*; SPAANS *pomelo* 'via Engels'; POOLS *pompela* 'via Engels'; RUSSISCH *pómpel'mus* 'soort van Oost-Indische sinaasappel'; LETS *pampelmūze*; LITOUWS *pompelmusas*; ESPERANTO *pampelmuso* 'via Duits'; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *polpoemoes*; SRANANTONGO *pompelmusu*; SURINAAMS-JAVAANS *jeruk pompelmus*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *pompelmus* 'grapefruit, citrusfruit' 'via Negerhollands'.
- pompen** 'met een pomp zuigen of persen' → AMBONS-MALEIS *pompa* 'inspuiten' (uit NI of Portugees); ATJEHNEES *bumba, gumba, pompa* 'met een pomp zuigen of persen, uitpompen, spuiten'; KUPANG-MALEIS *pompa* 'inspuiten' (uit NI of Portugees); MENADONEES *pompa* 'inspuiten' (uit NI of Portugees); SOENDANEES *kompa* 'uitpompen'; TERNATAANS-MALEIS *pompa* 'inspuiten' (uit NI of Portugees); SRANANTONGO *pompu*.

- pompoe** 'vrucht' → KUPANG-MALEIS *pompun*; NEGERHOLLANDS *pampuen*, *pampon*; BERBICE-NEDERLANDS *pampuna*; SKEPI-NEDERLANDS *pampun*; PAPIAMENTS *pampuna* (ouder: *pampoena*) 'vrucht (curcubita maxima)'; SRANANTONGO *pampun* (ouder: *pampàn*); SARAMAKKAANS *pampú* 'via Sranantongo'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *pum pum* 'via Negerhollands'.
- pond** 'gewichtseenheid' → INDONESISCH *pon*; AMBONS-MALEIS *pond*; ATJEHNEES *pôn*, *pun*; BOEGINEES *pōng*; JAVAANS *pon*, *pun*; ? KUPANG-MALEIS *pon* 'blikje buskruit, kruittblikje'; KUPANG-MALEIS *pond*; MADOEREES *ēppon* 'pond, soms gerekend naar het Engelse van 4 ons'; MAKASSAARS *pong*; MENADONEES *pond*; ? ROTINEES *pon* 'blikje buskruit, kruittblikje'; TERNATAANS-MALEIS *pond*; JAPANS *pondo*; MUNSEE-DELAWARE *po:nthe*: 'wegen'; UNAMI-DELAWARE *punthikan* 'weegschaal'; NEGERHOLLANDS *pond*, *pon*; BERBICE-NEDERLANDS *pontu*; SRANANTONGO *pontu*; SURINAAMS-JAVAANS *pun*.
- pond** 'munt' → FRIES † *pún* 'waarde van f 6,- (als rekeneenheid in de veehandel)'; INDONESISCH *pon* 'munteenheid van o.a. Groot-Brittannië'; JAPANS *pondo*.
- pondgeld** 'recht, geheven van koopmansgoederen in de havens' → FRANS dial. † *pontghelt*, *pontghueld* 'soort recht van toegang'.
- pondok** '(in Indië) vakantieoptrek' → ENGELS *pondok* 'geïmproviseerde hut of keet' 'via Afrikaans'.
- pongel** '(gewestelijk) bundel, zak, bos aren' → DUIJS dial. *Pïngel*, *Pungel* 'buidel, bundel' (uit NI of Nederduits).
- ponjaard** 'dolk' → INDONESISCH *ponyar*; MAKASSAARS *pônjará*.
- ponsen** 'gaatjes slaan' → INDONESISCH *pons*, *puns* 'gaatjesmachine'; SRANANTONGO *ponsu* 'gaatjes slaan, volstoppen, iets met kracht doen; met vergif vissen'.
- pont** 'veerpont' → ENGELS *pont* '(Zuid-Afrika) veerboot' 'via Afrikaans'; BERBICE-NEDERLANDS *pondo*; PAPIAMENTS *ponchi* (ouder: *pontsje*), *ponchi*; SRANANTONGO *ponti* (ouder: *pontoe*), *ponki*, *pondo* 'kleine veerpont'; SURINAAMS-JAVAANS *pondo* 'roeiboot voor vervoer van plantageproducten' 'via Sranantongo'.
- ponton** 'vaartuig dat brug ondersteunt' → INDONESISCH *ponton*.
- pony** 'paardje' → SRANANTONGO *poni* 'paardje, veulen'.
- pony** 'bepaald haarmodel' → INDONESISCH *poni*; JAKARTAANS-MALEIS *puni*; MENADONEES *poni*.
- pooiër** 'souteneur' → SRANANTONGO *p'po*.
- pook** 'stang die dient om het vuur op te rakelen' → ZWEEDS *påk* 'knuppel' (uit NI of Nederduits).
- pook** '(Vlaams) zak; ook: korte, dikke jongen' → ZWEEDS dial. *påg* 'jongen' (uit NI of Nederduits); FRANS *poche* 'zak (in het algemeen); net om konijnen te vangen'; BRETONS *poch* 'zak' 'via Frans'.
- pool** 'uiteinde van as waarom een lichaam draait' → INDONESISCH *pul*; JAVAANS *pul*.
- poon** 'beervis' → FRIES *poan*.
- poort** 'doorgang in muur' → ENGELS *poort* 'bergpas' 'via Afrikaans'; DEENS *port* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *port* 'opening waarin de mond van het geslacht ligt'; NEGERHOLLANDS *poort*.
- poortერი** 'burgerschap' → ENGELS † *portery* 'burgerschap in een Vlaamse of Nederlandse stad'; SCHOTS † *portary* 'burgerschap in een Vlaamse of Nederlandse stad'.
- poortmeester** 'burgemeester' → FRANS dial. † *portmeistre* 'hogere c.q. hoogste magistraat uit de steden Broekburg (Bourbourg) en Gravelingen'.
- poortschenkel** 'touw door het scheepsboord' → RUSSISCH † *portškenkel*, *portškénkel*'.
- poortschenkeltalie** 'talie waarmee de poorten geopend worden' → RUSSISCH † *portškénkel'táli*.
- poortstaart** 'dun poorttouw' → RUSSISCH † *portštert*.
- poorttalie** 'talie waarmee de poorten geopend worden' → RUSSISCH † *porttáli*.
- poot** 'been' → ENGELS † *pote* '(bont van) klauw van dieren'; DUIJS *Pfote* (uit NI of Nederduits); DEENS *pote* (uit NI of Nederduits); NOORS *pote* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *duna pochi* 'pootje geven (van hond)'.
- poot** 'mannelijke homoseksueel' → SRANANTONGO *powt*.
- pootjes** 'gepekelde varkenspootjes' → AMERIKAANS-ENGELS dial. † *pochies*, *pocheys*.
- pop** 'gulden' → JAKARTAANS-MALEIS † *pop* 'munt waarop de koningin staat'; PETJOH *pop*.
- pop**, **popje** 'speelgoed' → FRIES *pop*; NOORD-SOTHO *popi* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *pôpô* 'via Afrikaans'; XHOSA *popi* 'via Afrikaans'; ZUID-SOTHO *popi* 'via Afrikaans'; INDONESISCH *pop*; MAKASSAARS *pôpi-pôpi* 'pop van Europees maaksel'; MENADONEES *popi*; BERBICE-NEDERLANDS *pubiki*; PAPIAMENTS *pôpchi*, *Ar:pouchi* (ouder: *poptsje*); SRANANTONGO *popki* 'speelgoed, beeld'; AUCAANS *pobiki* 'beeld' 'via Sranantongo'; SARAMAKKAANS *pobiki* 'beeld' 'via Sranantongo'; SARNAMI *popki*.
- popelen** 'in spanning verkeren' → ENGELS *popple* 'kabbelen, borrelen; knallen, ploffen'.
- popeline** 'weefsel' → MAKASSAARS *kâeng-kopolêng*.
- Poperinge** 'Vlaamse plaats bekend om zijn stoffen' → ENGELS *poplin* 'weefsel' 'via Frans'; DUIJS *Popeline* 'weefsel' 'via Frans'; DEENS *poplin* 'weefsel' 'via Engels'; NOORS *poplin* 'weefsel' 'via Frans'; ZWEEDS *poplin* 'weefsel' 'via Frans'; IJSLANDS *poplín* 'weefsel' 'via Frans'; FRANS † *popeline* 'wollen stof'; SPAANS *popelina* 'weefsel' 'via Frans'; HONGAARS *puplin* 'weefsel' 'via Duits'; MALTEES *poplin* 'weefsel' 'via Engels'; ARABISCH (MSA) *boblin* 'weefsel' 'via Frans'; ARABISCH (EGYPTISCH) *bulblín* 'weefsel' 'via Frans'.

popi 'geliefd, populair' → SRANANTONGO *powpi* 'geliefd'.

poppenkak 'stront van een pop; ophef' → ENGELS *poppycock* 'kletspraat, onzin' (via Amerikaans-Engels); AMERIKAANS-ENGELS *poppycock* 'kletspraat, onzin'.

populair 'geliefd' → INDONESISCH *populér*; JAVAANS *populèr*; MINANGKABAUS *populer*.

populier, popel, peppel 'plantengeslacht' → DUIJS dial. *Popelion*; DEENS *poppel* (uit NI of Nederduits); NOORS *poppel*.

porie 'kleine opening, o.a. in de huid' → FRIES *poarje* 'kleine opening, o.a. in huid'; INDONESISCH *pori*.

porno 'pornografie' → INDONESISCH *porno* 'prikkellectuur, pornografie; pornografisch; immoreel; erotisch'.

pornografie 'prikkellectuur' → INDONESISCH *pornografi*.

porren 'stoten' → SCHOTS *porr*; *pore*, *purr* 'stoten, prikken, steken, spietsen'; DUIJS *purren* 'wakker maken'; DEENS *purre* 'woelen (in haar); wakker maken van bemanning op schip' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *purra* 'wakker maken' (uit NI of Nederduits).

pors '(gewestelijk) bepaald katjesdragend heestergewas, gage' → DEENS *porse* 'gage' (uit NI of Nederduits); NOORS *pors* 'gage' (uit NI of Nederduits).

porselein 'wit aardewerk' → RUSSISCH *porcelinyj* 'van wit aardewerk'; INDONESISCH *porcelén*, *porselin* 'halfdoorschijnend fijn aardewerk'; JAKARTAANS-MALEIS *porselèn*; JAVAANS *pruslin* 'fijn aardewerk'; MADOEREES *posslen*; NEGERHOLLANDS *porcelain*; PAPIAMENTS *pòrselein* (ouder: *porcelain*); SRANANTONGO *posren*.

porseleinen 'van porselein' → SRANANTONGO *posren*.

port 'vrachtgeld voor poststukken' → PAPIAMENTS † *pòrt* (ouder: *port*).

port 'sterke wijnsoort' → ATJEHNEES *anggō pòt*; JAVAANS *porèt*.

portaal 'deurnis, gang' → INDONESISCH *portal* 'hal, voorportaal; wegversperring'; AMERIKAANS-ENGELS dial. † *portaal* 'ingang, hal'.

portefeuille 'opbergmap(je) voor papieren' → FRIES *portefùlje*; INDONESISCH *pertepél*; MADOEREES *ēpplat*, *partēppel* 'opbergmap(je) voor papieren, brieven'; SASAKS *portēpel*.

portemonnee 'geldtasje' → PAPIAMENTS *pòtmòni* 'geldbeurs' (uit NI of Engels); SRANANTONGO *portmoni*; SARNAMI *patmoni*.

portie '(aan)deel' → FRANS † *porce* '(term uit de papierhandel:) voorraad van zes boeken papier (één boek = 25 vel)'; INDONESISCH *porsi* '(aan)deel; zoveel als iemand krijgt bij een maaltijd'; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *porsi*.

portier 'deurwachter' → INDONESISCH *portir*; PAPIAMENTS *pòrtir*.

portier 'deur van voertuig' → FRIES *portier*.

porto 'vrachtgeld voor poststukken' → INDONESISCH *porto*.

portret 'beeltenis' → INDONESISCH *potrét*, *porterét*, *potrèr*, *poterét*, *potrèk* 'beeltenis; (Bahasa Prokem) een situatie en een plek in de gaten houden vanuit een auto met als doel beroving'; ATJEHNEES *putrèt* 'beeltenis, foto'; BALINEES *potrèk*, *potrèt*; BOEGINEES *poteré*, *puteré*; JAKARTAANS-MALEIS *poterèt*; JAVAANS *potrèk*, *potrèt*, *potrèt* 'beeltenis; zich laten fotograferen'; LETINEES *pòtrèta* 'foto'; MADOEREES *pottret*; MAKASSAARS *poteré* 'beeltenis, foto'; SOENDANEES *potret*; PETJOH *potrèt*; PAPIAMENTS *potrèt*, *pòtrèt*, *pòtrèt* (ouder: *portret*) 'beeltenis, foto, röntgenfoto; (verouderd) schilderij'; SRANANTONGO *po(r)trèti* 'foto, beeltenis'; SURINAAMS-JAVAANS *potrèg*, *potrèt* 'foto; fototoestel, camera; zich laten fotograferen'.

Portugees 'afkomstig uit Portugal; Portugese taal' → SRANANTONGO *Potogisi* 'afkomstig uit Portugal; Portugese taal'.

portuurlijn 'touw onder de boeg om het anker aan te hangen' → DEENS *pertyrline* (uit NI of Duits); ZWEEDS *perturlina* 'korte ketting waaraan het anker hangt' (uit NI of Duits); RUSSISCH *pertúlin*, *pertúlen* 'kraanbalktouw'.

pose 'houding' → INDONESISCH *pose* 'houding; lichaamsbouw, fysiek'.

positie 'stelling' → INDONESISCH *posisi*.

positief 'stellig' → INDONESISCH *positif*, *positip* 'stellig, gunstig'; JAPANS *sekkyoku* 'positief (fig.)', oorspr. positieve pool, lett. toenemende pool'; CHINEES *jiji* 'positief (fig.)'; PAPIAMENTS *positif*.

positivistisch 'betrekking hebbend op het positivisme' → INDONESISCH *positivistis*.

posologie 'leer van de dosering van medicijnen' → INDONESISCH *posologi*.

post 'paal' → NOORS *post* 'paal, stijl' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *post* 'paal, stijl, kozijn' (uit NI of Nederduits); FINS *posti* 'paal, steunhout' (via Zweeds); ESTS *post* 'paal; etappe' (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *postu* 'paal, deurpost'; SARAMAKKAANS *pòsu* 'balk, paal'; SURINAAMS-JAVAANS *postu* 'balk, paal, stijl' (via Sranantongo).

post 'poststation, posterijen, briefvervoer' → FINS *posti* 'postdienst; postkantoor' (uit NI of Duits); NOORD-SOTHO *poso* 'posterijen, briefvervoer' (via Afrikaans); TSWANA *pòsó* 'posterijen, briefvervoer' (via Afrikaans); XHOSA *posi* 'posterijen, briefvervoer' (via Afrikaans); ZOELOE *posi* 'posterijen, briefvervoer' (via Afrikaans); ZUID-SOTHO *poso* 'posterijen, briefvervoer' (via Afrikaans); SHONA *positi* 'brieven' (via Afrikaans); INDONESISCH *pos* 'posterijen, briefvervoer; brieven; poststation langs een postroute; checkpoint'; AMBONS-MALEIS *pos* 'posterijen'; BOEGINEES *pòsó* 'posterijen'; IBAN *pos* 'posterijen, briefvervoer' (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *pos* 'posterijen, briefvervoer'; JAVAANS † *epos*, *pos* 'poststation

(paarden verwisselen); afstand tussen 2 poststations; postkantoor'; KEIËES *pos* 'posterijen, briefvervoer'; MADOEREES *ēppos, pos* 'poststation, brievenpost; postafstand, meestal 5 paal'; MENADONEES *pos* 'posterijen'; MINANGKABAUS *pos* 'posterijen, briefvervoer'; PETJOH *pos* 'posterijen, briefvervoer' <via Indonesisch/Maleis>; PAPIAMENTS *pòst* 'posterijen, briefvervoer'; SURINAAMS-JAVAANS *pos* 'posterijen, briefvervoer'.

post 'wachtpost' → ESTS *post* (uit NI of Duits); INDONESISCH *pos* 'wachtpost; positie of taak die men heeft gekregen'; JAKARTAANS-MALEIS *pos*; MENADONEES *pos* 'huisje van bewaker'; MINANGKABAUS *pos*; SRANANTONGO *posu, postu* 'militaire post, wacht'.

post 'afzonderlijk bedrag in boekhouding' → INDONESISCH *pos*.

post- 'voorvoegsel met de betekenis: na, achter' → INDONESISCH *pos-*.

postbode 'brievenbesteller' → SURINAAMS-JAVAANS *posbodhe*.

postelein 'plantengeslacht' → SRANANTONGO *posren* 'plantengeslacht, groentesoort'.

posten 'op de uitkijk staan' → SRANANTONGO *postu, post*.

posten 'in de brievenbus doen' → PAPIAMENTS *pòst*; SRANANTONGO *poster*.

posterij 'postdienst' → PAPIAMENTS *pòsterei*.

posthouder '(koloniale) ambtenaar' → ENGELS *postholder*.

postiljon 'postrijder' → JAVAANS *pasliyun*.

postkaart 'briefkaart' → INDONESISCH *kartu pos*; PAPIAMENTS *pòstkart*.

postkantoor 'kantoor van de posterijen' → INDONESISCH *kantor pos*; PAPIAMENTS *pòstkantoor*; SRANANTONGO *postkantor*.

postmodernisme 'stijl in de kunst' → INDONESISCH *postmodèrnisme*.

postpakket 'pakje dat met de post verzonden wordt' → INDONESISCH *pospakét*.

postulaat 'vooropgestelde stelling' → INDONESISCH *postulat*.

postulaat(gulden) 'muntnaam' → SCHOTS † *postulat*; *postillat* 'gouden munt van de Lage Landen'.

postuur 'houding, bouw' → INDONESISCH *postur*; SRANANTONGO *postiri*.

postvatten '(van gevoelens, overtuigingen e.d.) zich vestigen' → FRIES *post fetsje*.

postwagen 'diligence' → ENGELS *post-wagon* (uit NI of Duits).

postwissel 'formulier waarmee men per post geld verzenden kan' → INDONESISCH *poswésel, wéselpos*.

pot 'vaatwerk; inzet' → DUIJS *Pott* 'vaatwerk' <via Nederduits>; DEENS *potte* 'vaatwerk' (uit NI of Nederduits); NOORS *potte* 'vaatwerk' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *potta* 'po, potje' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *pott* 'algemene inzet bij kansspel'; FINS *potti, potta* 'vaatwerk' <via Zweeds>;

ESTS *pott* 'vaatwerk' (uit NI of Nederduits); FRANS † *pot* 'kuiltje voor het knikkeren; knikkerspel, waarbij gebruikgemaakt wordt van een kuiltje'; BASKISCH *pot* 'vaatwerk, pot' <via Frans>; MACEDONISCH *pot* 'oude Nederlandse maat voor vloeistoffen (0,96612 liter)'; ZOELOE *bhodwe* 'vaatwerk' <via Afrikaans>; INDONESISCH *pot* 'vaatwerk van gebakken aarde; pispot'; IBAN *pot* 'vaatwerk' (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *pot* 'bloempot'; JAVAANS (*di*)*epotaké* 'in een pot gedaan'; KUPANG-MALEIS *pot* 'vaas'; MADOEREES *ēppot, pot* 'bloempot'; MADOEREES *maen ēppot* 'potspel met knikkers'; MAKASSAARS *pó* 'bloempot'; MENADONEES *pot* 'bloemenvaas'; SOENDANEES *pot* 'bloempot'; PETJOH *pot* 'gevangenis'; NEGERHOLLANDS *pot, put* 'vaatwerk'; BERBICE-NEDERLANDS *poto* 'vaatwerk'; SRANANTONGO *patu* 'vaatwerk'; SRANANTONGO *pot* 'inzet bij een spel'; SURINAAMS-JAVAANS *pot* 'bloempot, vaas'.

potas 'kaliumcarbonaat' → ENGELS *potassium* 'chemisch element kalium'; ENGELS *potash*; DUIJS *Pottasche*; DEENS *potaske*; DEENS *potassium* 'chemisch element kalium' <via Engels>; NOORS *pottaske* (uit NI of Duits); ZWEEDS *pottaska*; FINS *potaska* <via Zweeds>; FRANS *potassium* 'chemisch element kalium' <via Engels>; FRANS *potasse* 'kali; kaliumcarbonaat'; ITALIAANS *potassa* <via Frans>; SPAANS *potasa*; PORTUGEES *potassa* <via Frans>; BASKISCH *potasio* 'chemisch element kalium' <via Engels>; BASKISCH *potasa* <via Spaans>; TSJECHISCH *potas* <via Duits>; SLOWAAKS *potáš* <via Duits>; POOLS *potaż*; RUSSISCH *potás*; OEKRAÏENS *potás* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *patás* <via Russisch>; AZERI *potas* <via Russisch>; LETS *potāša* (uit NI of Duits); LITOUWS *potāšas* <via Duits>; GRIEKS *potasa* <via Italiaans>; MALTEES *potassa* <via Italiaans>; ESPERANTO *potaso* 'kaliumhydroxide (verouderd: kaliumcarbonaat)' <via Frans>; TURKS *potasyum* 'chemisch element kalium' <via Engels>; ARABISCH (MSA) *būtās, bütāsā* <via Frans>; ARABISCH (MSA) *būtāsyūm* 'chemisch element kalium' <via Engels>; ARABISCH (EGYPTISCH) *butās, butās* 'kaliumcarbonaat; loog' <via Frans>; INDONESISCH *potas*; MAKASSAARS *pōtasá* 'dubbelkoolzure soda of zuiveringszout (gebruikt bij bereiding van koekjes)'.
poten 'planten in de grond steken' → DEENS *pode* 'planten in de grond steken; slijm bij patiënten afnemen' (uit NI of Nederduits); NOORS *pode* (uit NI of Nederduits).

potentie 'macht, vermogen' → INDONESISCH *poténsi*.
poteten 'gekookte spijs' → AMERIKAANS-ENGELS *pot eten* 'gerecht van aardappelen, groenten en soms vlees die samen zijn gekookt'.

potje 'kleine pot' → FRANS dial. † *pottequin, potquin; potiquet*; BASKISCH *potxo* 'potje, vaatje' <via Frans>; INDONESISCH *poci* 'aardewerken koffie- of theepot'; AMBONS-MALEIS *poce* 'theepot, trekpot'; BOEGINEES *pōci* 'trekpot'; GIMÁN *poci* 'olielampje gemaakt van

een leeg blikje'; JAKARTAANS-MALEIS *poci* 'voorwerp om koffie of thee te zetten'; JAVAANS *poci* 'trekpotje'; MAKASSAARS *pôci* 'trekpot'; MENADONEES *poce* 'theepot, trekpot'; SAHU *poci* 'petroleumlampje gemaakt van kan of fles'; SOENDANEES *poci* 'theepot'; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *pochi* 'kannetje'; SINGALEES *pôcci-ya* 'theepot'; DHIVEHI *fooncu* 'theepot'; TAMIL dial. *pôcci*; NEGERHOLLANDS *potji* 'kruik'; PAPIAMENTS *pôchi* 'allerlei soorten vaten; wc-pot; aardewerk waar plant in gestopt wordt'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *poty*.

potjevlees '(Vlaams) koude vleeschotel als streekgerecht' → FRANS dial. *potjevleisch*, *potjesvlees*, *potjesvleesch* 'koude vleeschotel'.

potkaas 'zachte, witte kaas' → ZWEEDS *potkes* 'geraspte kaas met cognac en kruiden' (uit NI of Nederlands); FRANS dial. *pot'kêse*, *potéquèse* 'zachte kaas in een pot'; AMERIKAANS-ENGELS *pot cheese*.

potlood 'schrijfstift' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *potluûd*; ENGELS † *potelot* 'grafiet' (uit NI of Duits); DUIDS dial. *Potlood*, *Potloot* 'schrijfstift, poetsmiddel voor de oven'; INDONESIAISCH *potelot*, *potlot*; AMBONS-MALEIS *potlot*; BALINEES *potlot*; BOEGINEES *pôtolô*; JAKARTAANS-MALEIS *po'lot*, *potelot*; JAVAANS *patlop*; KEIËES *potlot* 'schrijfstift, griffel'; KUPANG-MALEIS *potlot*; MADOERES *po'lot*; MAKASSAARS *pôtolô*; MENADONEES *potlot*; MINANGKABAUS *pituluik*; MUNA *putolo*; SASAKS *potlot*; SOENDANEES *patlot*; TERNATAANS-MALEIS *potlot*; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *potlood*; JAPANS † *pottorôdo*; AMERIKAANS-ENGELS *pot lead* 'grafiet'; PAPIAMENTS *pôtlot* (ouder: *potlood*, *pottelô*); SRANANTONGO *potlowt*; AUCAANS *potilowtwe*; SURINAAMS-JAVAANS *potlot*.

potpourri 'mengelmoes' → INDONESIAISCH *potpuri*.

potserlijk 'lachwekkend' → FRIES *potserlik*.

potswal 'potvis' → DUIDS *Pottwal*.

pottenbakker 'iemand die aardewerk vervaardigt' → AMERIKAANS-ENGELS † *potty-baker*; NEGERHOLLANDS *pottebakker*.

pottenbank 'stellige voor keukengerei' → PAPIAMENTS *potubank*, *pôtubank*.

potvis 'walvisachtige' → FRIES *potfisk*; ENGELS † *pot-fish*; DUIDS *Pottfisch*; DEENS *potfisk*; ZWEEDS *potfisk*.

povert 'arm' → NEGERHOLLANDS *povert*, *pobu*, *pubu*, *pobre*.

praaien 'aanspreken' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *prâie* 'roepen en (een vaartuig) dwingen halt te houden'; DUIDS dial. *praaien*, *praien*; DEENS *praje* 'aanspreken, meestal van een schip' (uit NI of Nederlands); NOORS *prae* 'aanroepen van een schip, aanhouden'; ZWEEDS *preja* 'roepen en (een vaartuig) dwingen halt te houden' (uit NI of Nederlands).

praal 'pracht' → FRIES *praal*; DEENS *pral* 'opschepperij' (uit NI of Nederlands); NOORS *pral* (uit NI of Nederlands).

praam 'schuit' → ENGELS *pram*, *praam* 'platboomd vaartuig'; DEENS *pram* (uit NI of Nederlands);

NOORS *pram* (uit NI of Nederlands); FRANS *prame*; PORTUGEES *prama* 'oud oorlogsschip, in het bijzonder gebruikt op de Baltische Zee' <via Frans>; POOLS *prom* 'schip met platte bodem, pont' (uit NI of Duits); RUSSISCH *pram* 'schuit of vlot, of platboomd vaartuig, om vandaaraf schepen te kalefaten of voor andere werkzaamheden langs boord'; ESPERANTO *pramo* 'veerpont' <via Frans>.

praat, praatje 'het spreken, kort gesprek' → DUIDS dial. *Praat*, *Praatje* 'geklets'; NOORS *prat* 'gemoedelijk gesprek; gezwets' (uit NI of Nederlands); FRANS dial. *praute* 'verhaaltje'; AMERIKAANS-ENGELS † *prawchey*; NEGERHOLLANDS *praat*, *prât*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *prat* <via Negerhollands>.

praatjesmaker 'iemand die veel praatjes heeft, zich veel inbeeldt' → FRIES *praatsjesmakker*; DUIDS dial. *Praatjenmaker*; NEGERHOLLANDS *praatjemaaker* 'verklikker'.

pracht 'praal' → DEENS *pragt* (uit NI of Nederlands); NOORS *prakt* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *prakt* (uit NI of Nederlands).

prachtig 'groots; uitstekend; mooi' → FRIES *prachtich*; NOORS *prektig* 'groots; uitstekend, voortreffelijk' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *prajier*.

practicum 'praktisch werk van studenten' → INDONESIAISCH *praktikum*.

practicus 'iemand die iets in praktijk brengt' → INDONESIAISCH *praktikus*, *praktisi*.

pragmatisch 'zakelijk, effectief' → INDONESIAISCH *pragmatis*.

pragmatisme 'filosofische leer, zakelijke aanpak' → INDONESIAISCH *pragmatisme*.

prak 'fijngemaakt, gemengd eten' → NEGERHOLLANDS *prak* 'voedsel'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *prak* 'eten'.

prakkiseren '(be)denken' → FRIES *prakkeseanje*; SRANANTONGO *prakseri* '(be)denken, vermoeden'; SARAMAKKAANS *pakiséi*; SURINAAMS-JAVAANS *prakséri*, *plakséri* '(na)denken; gedachte' <via Sranantongo>.

praktijk 'toepassing' → INDONESIAISCH *prakték*; JAKARTAANS-MALEIS *perakték*; JAVAANS *praktik*; MADOERES *paraktek*.

praktikant 'iemand die zich in de praktijk bekwaamt in een vak' → INDONESIAISCH *praktikan*.

praktisch 'm.b.t. de toepassing, nuttig' → INDONESIAISCH *praktis*; KUPANG-MALEIS *praktis* 'nuttig, efficiënt'; MADOERES *praktis*.

praktizijn 'juridisch adviseur; (verouderd) arts' → SRANANTONGO *praktisèin* 'dokter'; SURINAAMS-JAVAANS *praktisèn* 'advokaat, jurist' <via Sranantongo>.

pralen 'pronken' → FRIES *prale*; ZWEEDS *pråla* (uit NI of Nederlands); FRANS dial. *se praler* 'een gewichtige houding aannemen; terwijl je zit het je gemakkelijk maken'.

pramen 'drukken, knellen, persen' → SCHOTS *pram*

‘neerdrukken, samenpersen; opvullen met iets’.

prangen ‘drukken, knellen; zo scherp mogelijk bij de wind zeilen’ → ENGELS † *prangle* ‘drukken, knellen’; ? DUIJS *prangen* ‘zo veel mogelijk zeil opzetten zodat het schip koers houdt’; DEENS *prange* ‘met meer zeilen varen dan dat de wind toelaat’; NOORS *prange* ‘hard zeilen’ (uit NI of Nederlands).

pratelen ‘voortdurend praten’ → ENGELS *prattle* ‘babbelen, kletsen, wauwelen’; FRANS dial. *prauteler* ‘verhalen vertellen’.

praten ‘spreken’ → FRIES *prate*; ENGELS *prate* ‘wauwelen, kletsen, kakelen’; DUIJS dial. *praten* ‘kletsen, babbelen’ (uit NI of Nederlands); DUIJS *praatschen* ‘pralen’; ZWEEDS *prata* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *praat, praet, prat*; SKEPI-NEDERLANDS *prat*.

prater ‘kletskous, iemand die verhaaltjes vertelt’ → FRANS dial. † *prater*.

prauw ‘vaartuig’ → ENGELS *prahu*; DUIJS *Prauw*.

preambule ‘inleiding’ → INDONESIAISCH *préambul*.

precedent ‘eerder plaatsgevonden hebbend geval’ → INDONESIAISCH *présedén*.

precies ‘nauwkeurig’ → INDONESIAISCH *percis, persis* ‘juist, nauwkeurig; inderdaad’; BALINEES *persis*; JAKARTAANS-MALEIS *percis, persis* ‘heel erg lijkend op’; JAVAANS *persis* ‘nauwkeurig, in orde’; KUPANG-MALEIS *parsís*; PETJOH *persies, presies* ‘zo is het!, zo is het maar net!’; PAPIAMENTS *presis* (ouder: *precies*) ‘nauwkeurig, exact’; SRANANTONGO *pèrsis* ‘zoals bedoeld’.

predikaat ‘(loffelijke) bijvoeging’ → INDONESIAISCH *prédikat*.

predikant ‘protestantse titel, dominee’ → ENGELS *predikant, predicant* (via Afrikaans); PAPIAMENTS † *predikant* ‘dominee’.

predikatie ‘geloofsprediking’ → NEGERHOLLANDS *praedikaschi*.

preek, predik ‘leerrede’ → RUSSISCH *predika* ‘protestantse preek’; NEGERHOLLANDS *preek*; SRANANTONGO *preiki* (ouder: *preki*).

preekstoel, predikstoel ‘hoog gestoelte in de kerk waarop de predikant staat’ → AMBONS-MALEIS *prèkstoel*; KUPANG-MALEIS *prèkstul*; MENADONEES *prèkstul*; TERNATAANS-MALEIS *prèkstul*; PAPIAMENTS *prekstul* (ouder: *preekstoel*).

prefect ‘(kerkelijk) hoofd’ → INDONESIAISCH *préfèk*.

preferentie ‘voorrang’ → INDONESIAISCH *préferénsi*.

prefix ‘voorvoegsel’ → INDONESIAISCH *préfixs*.

prehistorie ‘voorhistorische periode van het bestaan der mensheid’ → INDONESIAISCH *préhistori*.

prei ‘soort look’ → INDONESIAISCH *perai, prei*; JAVAANS *prèi*; PAPIAMENTS *prei*; SRANANTONGO *prèi*.

preken, prediken ‘Gods woord verkondigen’ → FRIES *predikje*; NEGERHOLLANDS *preek, predik*; SRANANTONGO *preiki* (ouder: *preki*).

prelaat ‘geestelijke met rechtsgebied’ → INDONESIAISCH *prélat*.

preliminair ‘inleidend, voorbereidend’ →

INDONESIAISCH *préliminér*.

prelude ‘voorspel’ → INDONESIAISCH *prélud*.

prematuur ‘vroegtijdig, voortijdig’ → INDONESIAISCH *prématur*.

premie ‘beloning’ → INDONESIAISCH *prémi*; JAVAANS *prémi*; MENADONEES *prèèmè*; PAPIAMENTS † *premie*; SURINAAMS-JAVAANS *prémi*.

premier ‘eerste minister’ → FRIES *premier*.

première ‘eerste opvoering’ → INDONESIAISCH *prémiér*.

premissie ‘vooropgezette stelling’ → INDONESIAISCH *prémis*.

prenataal ‘vóór de geboorte’ → INDONESIAISCH *prénatal*.

prent ‘foto, door in- of opdrukken verkregen plaat’ → DUIJS *Printe* ‘op peper- of honingkoek gelijkend gebak (waarop heiligenfiguren zijn gedrukt)’; DEENS *prent* ‘door in- of opdrukken verkregen plaat’ (uit NI of Nederlands); NOORS *prent* ‘druk’ (uit NI of Nederlands); PAPIAMENTS *prenschi* (ouder: *prentsje*) ‘door in- of opdrukken verkregen plaat’; SRANANTONGO *prenski* ‘afbeelding, foto; tekenen’; SRANANTONGO *prenski* (ouder: *prinski*).

prenten ‘drukken, inprenten’ → DEENS *prente* ‘zorgvuldig schrijven, in het geheugen prenten’ (uit NI of Nederlands); NOORS *prente* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *pränta* ‘zorgvuldig schrijven’ (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *prent* ‘(af) drukken’.

prentenboek ‘boek met plaatjes voor kinderen’ → SRANANTONGO *prenskibuku*.

preparaat ‘door kunstbewerking bereide stof’ → INDONESIAISCH *préparat*.

preparatie ‘voorbereiding’ → NEGERHOLLANDS *preparatie, preparasch(i)e*.

prepareren ‘voorbereiden’ → NEGERHOLLANDS *prepareer* ‘voorbereiden, aanstalten maken’.

prepositie ‘voorzetsel’ → INDONESIAISCH *préposisi*.

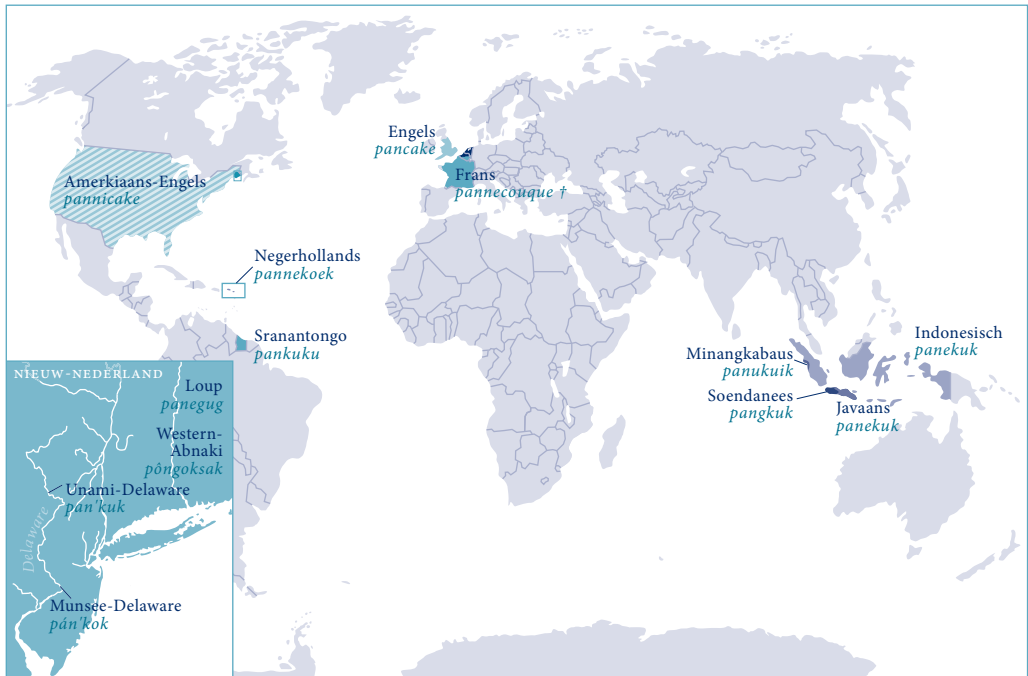
prerogatief ‘voorrecht’ → INDONESIAISCH *prérogatif*.

prescriptie ‘het voorschrijven’ → INDONESIAISCH *préskripsi*.

presenning, persenning ‘zeildoek’ → DUIJS *Persenning, Presenning* ‘waterdichte stof voor zeilen en tenten, gemaakt uit een sterke draad; beschermend overtrek uit waterdicht zeildoek’; DEENS *persenning, presenning, pressening* ‘beschermend overtrek uit waterdicht zeildoek’ (uit NI of Nederlands); NOORS *presenning* ‘zeil, huid’ (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *presenning* ‘grote waterdichte doek voor het beschermen van waren’ (uit NI of Nederlands); FINS *presenninki* (via Zweeds); KROATISCH *persening* ‘waterdichte stof voor zeilen en tenten’; MACEDONISCH *persening* ‘waterdichte stof voor zeilen en tenten’; SERVISCH *persening* ‘waterdichte stof voor zeilen en tenten’; SLOVEENS *persening* ‘waterdichte stof voor zeilen en tenten’; RUSSISCH *brezént* ‘groot zeildoek ter bescherming van vrachten tegen de regen’; BULGAARS *brezent* ‘waterdichte stof voor zeilen en

- tenten' <via Russisch>; OEKRAÏENS *brezént* 'groot zeildoek ter bescherming van vrachten tegen de regen'; WIT-RUSSISCH *bryzént* 'zeildoek ter bescherming van vrachten' <via Russisch>; AZERI *brezent* 'grote waterdichte doek voor het beschermen van waren' <via Russisch>; LITOUWS *brezentas* 'grote waterdichte doek voor het beschermen van vrachten' <via Russisch>.
- presenningdoek** 'zware soort zeildoek' → RUSSISCH *brezënduk* 'bepaald soort doek'.
- present** 'geschenk' → INDONESISCH *persén* 'geschenk, gift, beloning (aan ondergeschikte); fooi'; AMBONS-MALEIS *presèn* 'cadeau, fooi'; ATJEHNEES *peureusèn* 'geschenk, fooi'; BOEGINEES *parasèng*; JAKARTAANS-MALEIS *persèn*; JAVAANS *persèn*; KEIËES *perseng* 'toegift, fooi, korting, percent'; KUPANG-MALEIS *persènt*; MADOEREES *pèrsen, prèssen* 'present, fooi, percenten, perceptieloon, gift, gave'; MAKASSAARS *parasèng* 'cadeautje, fooi'; MENADONEES *persènt*; MUNA *parasee* 'geschenk, beloning'; SOENDANEES *pèrsèn* 'geschenk; ereprijs'; TERNATAANS-MALEIS *persènt*; PETJOH *presen, persen, persentje*; NEGERHOLLANDS *present, præsènt* (uit NI of Engels); BERBICE-NEDERLANDS *prusenti*; PAPIAMENTS *present*; SRANANTONGO *presenti*; SURINAAMS-JAVAANS *persèn, presèn* 'geschenk, fooi, bonus'.
- presentatie** 'aanbieding, voorstelling' → INDONESISCH *présèntasi*.
- presenteren** 'aanbieden, voorstellen' → INDONESISCH *présèntir*; NEGERHOLLANDS *presenteer*; SRANANTONGO *presenter* 'aanbieden'.
- presentie** 'aanwezigheid, tegenwoordigheid' → INDONESISCH *présènsi*; NEGERHOLLANDS *presentie*.
- presentkaasje** 'iemand die door een machthebbende in Nederland naar het voormalige Nederlands-Indië werd gezonden om hem daar aan een (voor hem te hoge) positie te helpen' → PETJOH *presentkaasje, geschenkkasje* 'pas in Indië aangekomen Nederlander, die dikwijls opgevangen moest worden door familieleden die daar al woonden'.
- preses** 'voorzitter' → INDONESISCH *présés*.
- president** 'voorzitter, staatshoofd in republiek' → INDONESISCH *présidèn*; JAVAANS *présidhèn*; MADOEREES *presidhen, presiden, prisiden* 'staatshoofd in republiek'; MAKASSAARS *parasidèng, parsidèng* 'voorzitter van vereniging of landraad'; PAPIAMENTS *présidènt*; SRANANTONGO *presidenti* 'staatshoofd in republiek'; SURINAAMS-JAVAANS *présidhèn*.
- presidium** 'voorzitterschap' → INDONESISCH *présidium*.
- pressen** 'sterk drukken' → NEGERHOLLANDS *pres* 'sterk drukken, persen, dwingen'.
- prestatie** 'verrichting' → INDONESISCH *présèntasi*.
- prestige** 'zedelijk overwicht' → INDONESISCH *présèntasi*.
- prestigieus** 'met veel prestige' → INDONESISCH *présèntasi*.
- presto** 'snel' → INDONESISCH *présèntasi*.
- presumptie** 'vermoeden' → INDONESISCH *présumsi*.
- pret** 'plezier' → DUIJS dial. *Pret*; PAPIAMENTS *prèt* 'plezier; grappig'.
- pretenderen** 'voorgeven' → NEGERHOLLANDS *pretendeer* 'eisen, verlangen'.
- pretentie** 'aanspraak' → FRIES *pretinsje*; INDONESISCH *présèntasi*; JAVAANS *peringsing* 'pretenties'; NEGERHOLLANDS *pretensie, pretensche*.
- pretentieu** 'verwaand' → INDONESISCH *présèntasi*.
- pretext** 'voorwendsel' → NEGERHOLLANDS *pretext* 'voorwendsel, schijn'.
- proeven** '(verouderd) bewijzen, beproeven, proberen' → ZWEEDS *pröva* 'onderzoeken, beproeven, testen' (uit NI of Nederlands).
- preventie** 'het voorkómen' → INDONESISCH *présènsi*.
- preventief** 'voorkomend, voorlopig (hechtenis)' → INDONESISCH *présèntif*; JAVAANS *perpèntip*.
- priel** 'doorgang tussen zandbanken' → DUIJS dial. *Priel* 'doorgang tussen zandbanken (meestal m.b.t. de Waddenzee)'; DEENS *pril* 'geul in polder of akker die droogvalt tijdens eb' (uit NI of Nederduits).
- priem** 'puntig werktuig' → FRANS † *prime* 'priem van de suikerraffinadeur'; SRANANTONGO *prin* (ouder: *priem*).
- priester** 'geestelijke' → SRANANTONGO *prister*.
- priesterdom** 'staat, waardigheid van een priester' → NEGERHOLLANDS *priesterdom* 'staat, waardigheid van een priester, gezamenlijke priesters'.
- prijs** 'kosten; eerbewijs; iets dat men gewonnen heeft' → DUIJS *Preis* 'roem, heerlijkheid; lof, erkenning, beloning; waarde; geld-, koopwaarde'; NOORS *pris* 'kosten; beloning' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *pris* 'iets dat men gewonnen heeft, beloning voor prestatie' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *prés* 'iets dat men gewonnen heeft'; IBAN *perais* 'iets dat men gewonnen heeft' (uit NI of Engels); JAVAANS *pris* 'stoffelijk bewijs van verworven roem of succes bij spel of strijd'; MAKASSAARS *perès, perésè* 'prijs in loterij, prijs bij races'; NEGERHOLLANDS *pries* 'kosten'; PAPIAMENTS *preis* 'kosten; iets dat men gewonnen heeft'; SRANANTONGO *prèis* 'kosten'; SURINAAMS-JAVAANS *près, prèis* 'kosten'.
- prijs** 'buitgemaakt schip' → DEENS *prise* 'buitgemaakt schip, buitgemaakte lading' (uit NI of Nederduits); NOORS *prise* (uit NI of Nederduits).
- prijscourant** 'lijst van prijzen' → DUIJS *Preiscurant*; ZWEEDS *priskurant* 'algemeen geldende prijs; prijslijst' (uit NI of Duits); INDONESISCH *priskoran*.
- prijzen** 'op waarde schatten; roemen' → DEENS *prise* (uit NI of Nederduits); NOORS *prise* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *prijs, pries*; SRANANTONGO *prèis*.
- prijzenswaardig** 'waard geprezen te worden' → FRIES *prizenswaard*.
- prik** 'steek; (ingeprikte) punt' → DEENS *prik* 'kleine markering op zee, puntje'; NOORS *prikk* 'punt' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *prick* 'kleine markering op zee, puntje' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS

- prek* 'steek, uitsluitend gezegd bij bloedprikken en bij de prikklok op het werk'; SURINAAMS-JAVAANS *prig* 'steek, inenting'.
- prik** 'kaakloze vis' → FRANS dial. † *pricque, prike, pricka* 'lamprei, rivierlamprei'.
- prikje** 'klein bedrag' → FRANS dial. † *prickette, priket* 'naam van een kleine munt'.
- prikkel** 'prikken, aansporen' → DUIJS *prickeln* (uit Nl of Nederduits).
- prikken** 'steken' → FRIES *prikke*; DEENS *prikke* (uit Nl of Nederduits); NOORS *prikke* (uit Nl of Nederduits); PAPIAMENTS *prek* 'bloedprikken'.
- prikklok** 'mechanisme dat aankomst- en vertrektijden van werknemers registreert' → PAPIAMENTS *preklòk, prikklok*.
- pril** 'jong' → FRIES *pril*.
- prima** 'eerste, fijnste' → INDONESISCH *prima*; ? JAVAANS *prima* '(goede) raad, advies'.
- primaat** 'titel van aartsbisschoppen en de paus' → INDONESISCH *primat*.
- primaat** 'orde van zoogdieren' → INDONESISCH *primat*.
- prima donna** 'eerste zangeres aan opera, favoriete' → INDONESISCH *primadona* 'eerste zangeres aan opera, favoriete; het eerste, belangrijkste (item, principe, voordeel)'.
- primaire** 'voornaamst' → INDONESISCH *primer*.
- primitief** 'onontwikkeld' → INDONESISCH *primitif*.
- primordiaal** 'oorspronkelijk' → INDONESISCH *primordial*.
- principaal** 'voornaam(st)' → SRANANTONGO *prensari*.
- principe** 'beginsel' → INDONESISCH *prinsip*; KUPANG-MALEIS *prinsip*.
- principeel** 'berustend op principe' → INDONESISCH *prinsipil*.
- prins** 'vorst, koningszoon, adellijke titel' → NEGERHOLLANDS *prints*; PAPIAMENTS *prens* (ouder: *prins*); SRANANTONGO *prens* 'koningszoon'.
- prinses** 'vrouw van een prins, koningsdochter' → INDONESISCH *prinsès*; PAPIAMENTS *prensès*; SRANANTONGO *prensès* 'koningsdochter'.
- prins-gemaal** 'man van de regerende vorstin' → FRIES *prins-gemaal*.
- prinsgezind** 'de prins genegen, tot de partij van de prins behorend' → FRIES *prinsgesind*.
- prioriteit** 'voorrang' → INDONESISCH *prioritét, prioritas*.
- prisma** 'kantzuil' → INDONESISCH *prisma*.
- privaat** 'wc' → NOORS *privet* (uit Nl of Nederduits).
- privaat** 'particulier' → INDONESISCH *privat*.
- privédomein** 'persoonlijke, eigen leefwereld' → FRIES *priveedomein*.
- privilege** 'voorrecht' → INDONESISCH *privilése*.
- pro** 'voorzetsel: voor' → INDONESISCH *pro, pro-*; ? MENADONEES *hapro* 'een zijde kiezen'.
- proberen** 'beproeven, pogen' → NEGERHOLLANDS *probeer* 'pogen'; BERBICE-NEDERLANDS *prubere* 'beproeven'; SRANANTONGO *proberi, pruberi* (ouder: *proba*) 'pogen'; SARAMAKKAANS *pooba* 'pogen' <via Sranantongo>.
- probering** '(verouderd) beproeving, onderzoek' → NEGERHOLLANDS *probeering* 'beproeving, onderzoek'.
- probleem** 'vraagstuk, moeilijkheid' → INDONESISCH *problém(a), problem*; SRANANTONGO *problema*.
- procédé** 'werkwijze' → INDONESISCH *prosedé*.
- procedure** 'procesvoering' → FRIES *proseduere*.
- procedure** 'actie' → INDONESISCH *prosedur*.
- procedureel** 'de procedure volgend' → INDONESISCH *proseduril*.
- procent** 'percent' → INDONESISCH *prosén, persén*; SURINAAMS-JAVAANS *persèn, prosèn*.
- proces** 'verloop van een zaak; rechtsgeding' → INDONESISCH *prosés*; PAPIAMENTS † *proces*.
- processie** 'plechtige optocht' → INDONESISCH *prosési*; SRANANTONGO *prowsèsi*.
- proces-verbaal** 'ambtshalve opgemaakt verslag' → JAVAANS *perbal, rebal; prosés verbal*.
- proclamatie** 'afkondiging' → INDONESISCH *proklamasi*.
- proclameren** 'afkondigen, uitroepen' → INDONESISCH *proklamir*.
- procuratie** 'volmacht' → INDONESISCH *prokurasi*; SINGALEES *perakalāsi-ya*; SRANANTONGO *prokurasi*.
- procureur** 'gerechtelijk vertegenwoordiger' → INDONESISCH *pokrol* 'advocaat; iemand die goed van de tongriem gesneden is'; AMBONS-MALEIS *parkëror* 'rekwestenmaker, woordvoerder'; JAKARTAANS-MALEIS *pokrol* 'advocaat, debatteur'; JAVAANS *pokrul, pokrol* 'gerechtelijk vertegenwoordiger, zaakwaarnemer'; KEIËES *fakerol, pakerol* 'zaakwaarnemer, zaakgelastigde, procureur bamboe'; MADOEREES *pökröl, pukkrul, pökröl, pokkrül, pukkrül*; MAKASSAARS *parakudòr, parakudòró, parakadòr, parakadòró* 'zaakwaarnemer'; SOENDANEES *pakrol, pokrol*.
- procureur-generaal** 'hoofd van het Openbaar Ministerie' → JAVAANS *pokrul-jëndral*.
- pro deo** 'voor niets, gratis' → INDONESISCH *prodéo*, *prodéo* 'in Gods (Allahs) naam; vrij, gratis'; JAKARTAANS-MALEIS *perdeó, perdió, prodéo*; KUPANG-MALEIS *pardeo, pordeo*; SOENDANEES *përdiyo*; SURINAAMS-JAVAANS *prodeo*.
- producent** 'iemand die iets produceert' → INDONESISCH *produsen*.
- produceren** 'voortbrengen' → INDONESISCH *produsir*.
- product** 'voortbrengsel' → INDONESISCH *produk*.
- productief** 'vruchtbaar, winstbrengend' → INDONESISCH *produktif*.
- proef** 'onderzoek' → DEENS *prøve*; ZWEEDS *prov* (uit Nl of Nederduits); INDONESISCH *pruf* 'drukproef'; NEGERHOLLANDS *proev* 'onderzoek, monster'; PAPIAMENTS *pruf*.
- proefrit** 'rit op proef' → INDONESISCH *prufrit*.

37. De verbreiding van het woord *pannenkoek*.

In de Lage Landen worden al sinds in ieder geval de dertiende eeuw platte dunne koeken van meel gemengd met melk en eieren gebakken in een beboterde pan, want al in die tijd is het woord *pannenkoek* aangetroffen. De Nederlanders hebben woord en gerecht meegenomen naar Indonesië en naar Suriname. Daarnaast treffen we het woord ook aan in vier Noord-Amerikaanse indianentalen en in het gewestelijke Amerikaans-Engels. De ingrediënten *melk* en *boter* leerden de Noord-Amerikaanse indianen eveneens kennen van de Nederlandse en Vlaamse kolonisten, net als de namen voor de producenten van de ingrediënten melk, boter en eieren: *coe*, *schaap*, *kip* en *kalkoen*. Ook in het Engels en het verouderde Frans is *pannenkoek* tot slot geleend, waarmee het huiselijke en eenvoudige gerecht een grote verbreiding over de wereld heeft gekregen.

proefstuk 'meesterstuk' → NEGERHOLLANDS *proofstuk*.
proefwerk 'opgave om de vorderingen van leerlingen te onderzoeken' → PAPIAMENTS *prufwèrk*.
proesten 'niezen' → DUIJS dial. *pruschen* 'niezen, in lachen uitbarsten en proberen het te onderdrukken, een pijp of buis uitbreken'; DEENS *pruste* 'zuchten, steunen; briesen (paard)'; NOORS *pruste* 'heftig niezen; briesen (paard)' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS dial. *prusta* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *pruest* 'ademen, snuiven'.
proeven 'keuren door te eten' → NEGERHOLLANDS *proev*, *pruf*, *pruev*; PAPIAMENTS *pruf*.
prof 'professor' → SRANANTONGO *prof*.
profaan 'werelds' → INDONESIAISCH *profan*.
profeet 'voorspeller' → NEGERHOLLANDS *profeet*; PAPIAMENTS † *profeet*; SRANANTONGO *profeiti*.
professie 'beroep' → INDONESIAISCH *profési*.
professioneel 'beroeps-' → INDONESIAISCH *profesionil*.
professor 'hoogleraar' → INDONESIAISCH *profésor*; JAVAANS *profésor*; MADOEREES *professor*; SRANANTONGO *profesor*.
profeteren 'voorspellen' → NEGERHOLLANDS *propheteer*.
profetie 'het profeteren' → NEGERHOLLANDS *profesei*, *propheceying* 'het profeteren, voorspellen'.
profetisch 'voorspellend' → INDONESIAISCH *profétis*.
proficiat 'gefeliciteerd' → INDONESIAISCH *profisiat!*
profiel 'zijaanzicht; gewenste vaardigheden van een sollicitant' → INDONESIAISCH *profil* 'omtrek; korte, levendige biografie'; JAVAANS *propil* 'zijaanzicht'; PAPIAMENTS *profil* 'zijaanzicht'.
profijt 'voordeel' → DUIJS *Profit* 'nut, (materieel) gewin; opbrengst van kapitaal'; NEGERHOLLANDS *profit* 'voordeel, buit'.
profitabel 'winstgevend, voordeel opbrengend' → NEGERHOLLANDS *profitabel* 'nuttig'.
pro forma 'voor de vorm' → INDONESIAISCH *proforma*.
prognose 'uitspraak omtrent vermoedelijk verloop' → INDONESIAISCH *prognose*.
programma 'overzicht van onderdelen; verklaring' → INDONESIAISCH *program*, *programa*; JAVAANS *pogramah* 'overzicht van onderdelen'; SRANANTONGO *programa* 'uitzending'; SURINAAMS-JAVAANS *programah*.
programmatisch 'overeenkomstig het programmeren' → INDONESIAISCH *programatis*.
progressief 'in rechte lijn voortgaand; procentueel toenemend; op vooruitgang gericht' → INDONESIAISCH *progrésif*.
project 'ontwerp, plan' → INDONESIAISCH *proyék*; JAVAANS *proyèk*.
projecteren 'ontwerpen, bepalen' → INDONESIAISCH (*mem*)*proyéktir*.
projectie 'het projecteren' → INDONESIAISCH *proyéksi*.
projectiel 'voorwerp met explosieve lading dat wordt afgeschoten' → INDONESIAISCH *proyéktil*.

proletariër 'bezitloos arbeider' → INDONESIAISCH *proletar*.
prolongatie 'verlenging' → INDONESIAISCH *prolongasi*.
proloog 'voorrede' → INDONESIAISCH *prolog*.
promenade 'wandelpad' → INDONESIAISCH *promenade*.
promesse 'verhandelbare schuldbekentenis' → INDONESIAISCH *promés*.
promille 'per duizend' → INDONESIAISCH *permil*.
prominent 'vooraanstaand' → INDONESIAISCH *prominén*.
promotie 'verkoopbevordering; bevordering in rang; het toekennen of verkrijgen van een academische graad; promotieplechtigheid' → INDONESIAISCH *permosi*, *promosi*; JAVAANS *promosi* 'bevordering in rang krijgen'.
promotor 'die een doctorandus begeleidt voor zijn promotie' → INDONESIAISCH *promotor*.
promovenda, promovendus 'doctorandus die zal promoveren' → INDONESIAISCH *promovéndá*, *promovéndus*.
prompt 'vlot' → SRANANTONGO *prontu*.
pronk 'praal, schittering' → AMBONS-MALEIS *pronk* 'sieraden in een woning'; KUPANG-MALEIS *pronk* 'sieraden in een woning'; MENADONEES *pronk* 'sieraden in een woning'; TERNATAANS-MALEIS *pronk* 'sieraden in een woning'.
pronken 'pralen' → ENGELS *pronk* 'in de lucht springen als alarmsignaal (van een springbok)' <via Afrikaans>; SCHOTS *prink*; *prunk* 'opdirken; met een zwierige, zelfbewuste gang lopen'; ZWEEDS *prunka* 'pralen, schitteren' (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *pronk* 'oppronken'; PAPIAMENTS *prònk* (ouder: *pronk*) 'pralen; heel netjes inrichten'.
pronkgewaad 'staatsiekleed' → FRIES *pronkgewaad*.
pronomen 'voornaamwoord' → INDONESIAISCH *pronomén*.
pront 'wakker, monter' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *pront* 'statig en slank'.
proosdij 'rechtsgebied van een proost' → DEENS *provsti* (uit NI of Nederduits); NOORS *prosti* (uit NI of Nederduits).
proost 'voorzitter van kapittel' → DEENS *provst*; NOORS *prost* 'luthers predikant die tevens toezichthouder is op andere predikanten in zijn district' (uit NI of Nederduits).
proost 'tussenwerpsel: gezondheid!' → MENADONEES *bros*.
prop 'bal, stop, plug' → ENGELS *prop* 'stop, plug, kurk'; Bargoens: *dasspeld*, *juweel*' (uit NI of Nederduits); SCHOTS *prop* 'stop, wig'; DEENS *prop* 'kurk voor fles, veiligheidsstop' (uit NI of Nederduits); NOORS *propp* 'stop, plug'; ZWEEDS *propp* 'stop, plug' (uit NI of Nederduits); FINS *proppu* 'bal, stop, plug; prop; zekering, stop' <via Zweeds>; POOLS *propek* 'kurk, stop' (uit NI of Duits); RUSSISCH *próbka* 'kurk, stop'; OEKRAÏENS *próbka* 'stopsel' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *próbka* 'kurk, stop' <via Russisch>; INDONESIAISCH *perop*, *prop* 'kurk van fles; stop van

- stopfles'; AMBONS-MALEIS *prop* 'kurk'; KUPANG-MALEIS *prop* 'kurk'; MENADONEES *prop* 'kurk'; TERNATAANS-MALEIS *prop* 'kurk'; SINGALEES *poroppa-ya* 'stop'; JAPANS † *horoppu*; PAPIAMENTS *pròp* 'inegeduwd papier'; SRANANTONGO *prop* 'samengeknepen bal; propvol'.
- propaan** 'gasmengsel' → INDONESISCH *propana, propan*.
- propaganda** '(politieke) reclame' → INDONESISCH *propaganda* 'reclame'; BOEGINEES *parapagânda* 'reclame'; JAKARTAANS-MALEIS *peropagandè* 'reclame'; JAVAANS *purwaganda, propaganda*; KUPANG-MALEIS *porpaganda, propaganda* 'reclame'.
- propeller** 'schroef voor het voortdrijven van vaartuigen en vliegtuigen' → INDONESISCH *propèler*.
- proponent** 'beroepbaar theoloog' → ENGELS *proponent* '(in vroegere Nederlandse koloniën) catecheet, godsdienstonderwijzer'.
- propfen** 'ineenduwen' → ENGELS † *prop* 'volstouwen, volstoppen'; DEENS *proppe* 'ineenduwen, met een prop dichtmaken' (uit NI of Nederlands); NOORS *proppe*; ZWEDS *proppa* 'ineenduwen, stouwen' (uit NI of Nederlands); MENADONEES *prop* 'hand voor de mond houden'; NEGERHOLLANDS *propf*; PAPIAMENTS *pròp* 'gulzig naar binnen werken van spijs'; SRANANTONGO *prop* 'volpropfen'.
- pro rata** 'naar verhouding' → INDONESISCH *prorata*.
- prorogatie** 'uitstel' → INDONESISCH *prorogasi*.
- proseliet** 'nieuwbekeerde' → NEGERHOLLANDS *proselyt*.
- prosit** 'tussenwerpsel: gezondheid!' → FRANS dial. *pròzit* 'op uw gezondheid'.
- prosodie** 'leer van de versbouw' → INDONESISCH *prosodi*.
- prosodisch** 'm.b.t. de prosodie' → INDONESISCH *prosodis*.
- prospectus** 'drukwerk als aankondiging' → INDONESISCH *prospèktus*.
- prostaat** 'voorstanderklier' → INDONESISCH *prostat*.
- prostitutie** 'seksueel verkeer als beroep' → INDONESISCH *prostitusi*.
- protagonist** 'voorvechter' → INDONESISCH *protagonis*.
- protectie** 'bescherming' → INDONESISCH *protèksi*.
- protectionisme** 'bescherming van de eigen economie d.m.v. invoerrechten e.d.' → INDONESISCH *protèksionisme*.
- protectoraat** 'land waarover een ander land de soevereiniteit uitoefent' → INDONESISCH *protèktorat*.
- proteïne** 'eiwitstof' → INDONESISCH *protéin*.
- protest** '(uiting van) verzet' → INDONESISCH *protès* '(uiting van) verzet; protesteren'; JAKARTAANS-MALEIS *perotès*; JAVAANS *protès* '(uiting van) verzet; protesteren'; KUPANG-MALEIS *protes* '(uiting van) verzet; protesteren'; SURINAAMS-JAVAANS *protès*.
- protestant** 'hervormd' → INDONESISCH *Protèstan*; JAVAANS *protèstan* 'hervormd (christelijk)'; KEIËES *protestan*; SOENDANEES *protestan*; PAPIAMENTS *protestant*.
- prothese** 'kunstledemaat' → INDONESISCH *protése*.
- protocol** 'akte(n)' → INDONESISCH *protokol* 'akte(n); ceremoniemeester'; KUPANG-MALEIS *pokoról* 'advocaat, jurist, van de verdediging'; PAPIAMENTS *protokól*.
- proton** 'positief elektrisch deeltje' → INDONESISCH *proton*.
- protoplasma** 'mengsel van stoffen waaruit de cellen zijn opgebouwd' → INDONESISCH *protoplasma*.
- prototype** 'eerste, oorspronkelijke model' → INDONESISCH *prototip(e)*.
- proviand** 'mondvoorraad' → ENGELS dial. *provand, proviant*; SCHOTS † *proviand*; DUIJS *Proviant* (uit NI of Frans).
- provincialisme** 'kleinsteedse bekrompenheid' → INDONESISCH *provinsialisme*.
- provincie** 'gewest' → NOORD-SOTHO *profense* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *provinsi* (via Afrikaans); ZUID-SOTHO *porofense* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *propinsi, provinsi*.
- provisie** 'percentueel loon' → INDONESISCH *propisi, provisi*; SRANANTONGO *prowfisi*.
- provisie** 'mondvoorraad' → INDONESISCH *propisi, provisi* 'voorraden'; CHINEES-MALEIS *prowènsè*; NEGERHOLLANDS *provisie, provische*; PAPIAMENTS *prufishi* (ouder: *provisie*); SRANANTONGO *profisi* 'voorraad'.
- provo** 'opstandige jongere' → ENGELS *provo*; DUIJS *Provo* 'vertegenwoordiger van een in 1965 in Amsterdam ontstane antiburgerlijke protestbeweging van jeugdigen en studenten'; DEENS *provo*; NOORS *provo*; FRANS *provo*; ITALIAANS *provo* 'aanhanger van de jeugdbeweging voor culturele en politieke provocatie, ontstaan in Nederland in de jaren zestig, die de industriële samenleving bestreed en gekarakteriseerd werd door het gebruik van de fiets, omdat die niet vervuilde'.
- provocatie** 'uitdaging' → INDONESISCH *propokasi, provokasi*.
- provoceren** 'uitdagen' → INDONESISCH *provosir*; SARAMAKKAANS *póbósi*.
- provoost** 'opzichter' → DUIJS *Profos, Profos* '(hist.) bestuurder van het militaire gerechtsgedebied; cipier'; DEENS *profos* 'opzichter, meestal bij leger' (uit NI of Duits); RUSISCH *prochvóst, profós* 'bedrieger, onbetrouwbaar mens, kleine ambtenaar (ironisch), iemand die soldaten in de ijzers zet en vuilruimer'; OEKRAÏENS *profós* 'militair ambtenaar, zowel in het leger als op de vloot' (via Russisch); INDONESISCH *provos(t)* 'opzichter, militaire politie bij de luchtmacht of zeemacht; kamer waarin een in hechtenis genomen soldaat wordt opgesloten'; PAPIAMENTS † *profos* 'opzichter; gevangenis'.
- proza** 'ongebonden stijl' → INDONESISCH *prosa*.
- prozaïsch** 'niet-verheven' → INDONESISCH *prosaïs*.
- pruiik** 'vals haar' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *prüük*; RUSISCH *parik*; OEKRAÏENS *parik* (via Russisch); WIT-RUSISCH *parýk* (via Russisch); AZERI *parik*

◁via Russisch>; NEGERHOLLANDS *parik*; PAPIAMENTS † *preik*, *pruik*; SRANANTONGO *proiki*.

pruikmaker 'iemand die als beroep heeft pruiken te maken' → RUSSISCH *parikmácher* 'kapper'; OEKRAÏENS *parikmácher* 'kapper' ◁via Russisch>.

pruim 'steenvrucht' → DEENS *blomme* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *plommon* (uit NI of Nederduits); FINS *luumu* ◁via Zweeds>; ESTS *ploom* ◁via Zweeds>; NOORD-SOTHO *poreime* ◁via Afrikaans>; TSWANA *poreimi* ◁via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *poraema* ◁via Afrikaans>; INDONESIAISCH *prém*; NEGERHOLLANDS *pruum*, *prim*, *plim*; PAPIAMENTS *preimu* (ouder: *pruim*).

pruim, pruimpje 'tabakspruim' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *prüüinte* 'pruimtabak'; DUIJS † *Priem* 'pruimtabak'; POOLS *prymka* 'stukje pruimtabak' ◁via Duits>; AMBONS-MALEIS *proimpi*; KUPANG-MALEIS *proimpi*; MENADONEES *proimpi*; TERNATAANS-MALEIS *proimpi*; PETJOH *proempie* 'sirih-pruim of soesoer' ◁via Indonesisch/Maleis>.

pruimen 'tabak kauwen' → FRIES *prume* 'met smaak veel en lekker eten'.

prul 'vod' → DUIJS *Prüll* 'afval'; SRANANTONGO *prúl* 'prop'.

prullenbak 'mand voor weggegooid papier' → PAPIAMENTS *prùlebak*; SURINAAMS-JAVAANS *prilebag*.

prut 'brij' → DUIJS dial. *Prütt* 'koffiedik'.

pruttelen 'geluidjes maken' → FRANS dial. *proteler* 'knetteren'; AMERIKAANS-ENGELS dial. † *proytel* 'zachtjes koken; kletsen, kwebbelen'; PAPIAMENTS † *pruttel*.

p.s. 'post scriptum' → NEGERHOLLANDS *P.S.*

psalm 'godsdienstig lied' → INDONESIAISCH *psalm*; NEGERHOLLANDS *psalm*, *posallem* 'gezang'; SRANANTONGO *psalm*.

psalmboek 'boek dat de vertaling, berijming en melodieën bevat van de oudtestamentische psalmen' → NEGERHOLLANDS *psalmboek*, *psalm-boeki*.

pseudoniem 'schuilnaam' → INDONESIAISCH *pseudonim*.

psoriasis 'huidziekte' → INDONESIAISCH *psoriasis*.

psyche 'ziel' → INDONESIAISCH *psiké*.

psychedelisch 'bewustzijnsveranderend' → INDONESIAISCH *psikédélis*.

psychiater 'zenuwarts' → INDONESIAISCH *psikiater*; JAVAANS dial. *siyater*.

psychisch 'geestelijk' → INDONESIAISCH *psikis*.

psychoanalyse 'methode waarbij de psychiater het onderbewuste bewust maakt' → INDONESIAISCH *psikoanalisa*.

psychologie 'wetenschap die zich bezighoudt met de ziel' → INDONESIAISCH *psikologi*.

psycholoog 'beoefenaar van de psychologie' → JAVAANS dial. *pisolog*.

psychopaat 'iemand met afwijkend gedrag' → INDONESIAISCH *psikopat*.

psychose 'zielsziekte' → INDONESIAISCH *psikose*.

psychosomatisch 'lichaam en ziel als een geheel gezien' → INDONESIAISCH *psikosomatis*.

psychotherapie 'genezingsmethode die werkt met psychische middelen' → INDONESIAISCH *psikotérapi*.

puber 'kind in periode van volwassenwording' → INDONESIAISCH *puber*; JAVAANS *puber* 'puberteit'; PAPIAMENTS *puber*.

publicatie 'uitgave, kennisgeving' → INDONESIAISCH *publikasi*.

publiceren 'door druk in het licht geven' → INDONESIAISCH *publisir*.

publiek 'openbaar' → FRIES *publyk*; INDONESIAISCH *publik*; PAPIAMENTS *poebliëk*; SRANANTONGO *publiki*.

pudding 'dessert van stijf geworden vla' → NOORD-SOTHO *phuting* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *pudini* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *phudingi* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *phuting* (uit Afrikaans of Engels); INDONESIAISCH *podéng*, *poding*, *pu déng*; JAKARTAANS-MALEIS *podeng*; JAVAANS *podheng*; MADOEREES *podhèng*, *bodhèng* (uit NI of Engels); MENADONEES *podéng*; SOENDANEES *podeng*; SRANANTONGO *pu d u n*.

puffen 'blazen' → SRANANTONGO *pûf* '(een) wind, een wind laten'.

puik 'voortreffelijk' → FRIES *puik*; ENGELS † *puke* 'wollen stof van uitstekende kwaliteit; kleurstof'; DUIJS † *puik*, *pûck*.

puimsteen 'poreuze steen' → DEENS *pimsten* (uit NI of Nederduits); NOORS *pimpsten* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *pémza*; OEKRAÏENS *pémza* ◁via Russisch>; WIT-RUSSISCH *pémza* ◁via Russisch>; AZERI *pemza* ◁via Russisch>.

puin 'vergruisde steen' → DUIJS dial. *Püün*, *Puin* 'bouwpuin, vergruisde steen'; INDONESIAISCH *puing* 'vergruisde steen, ruïne'.

puist 'pukkel' → ENGELS † *pust*; PAPIAMENTS *pèshi*, *peishi* (ouder: *pijsji*) 'pukkel, uitslag, zweer'; SRANANTONGO *poisi*; SARNAMI *poisi*.

pukkel 'bobbeltje; (gewestelijk) bochel' → DEENS *pukkel* 'bochel op rug, stapel' (uit NI of Nederduits); NOORS *pukkel* 'bochel' (uit NI of Nederduits).

pul 'kannetje' → DUIJS *Pulle* 'fles' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *polquin*, *paukin*, *porquin* 'maat voor graan, ongeveer 130 liter'; BERBICE-NEDERLANDS *polo*.

pulken 'peuteren' → SCHOTS *pilk* 'schillen, pellen; stelen; (een koe) tot de laatste druppel melken'; DUIJS *polken* (uit NI of Nederduits).

pullover 'gebreed kledingstuk dat over het hoofd moet worden aangetrokken' → INDONESIAISCH *pulover*.

pulp 'fijngewreven vruchtvlies' → INDONESIAISCH *pulp*.

pulver 'buskruit' → PAPIAMENTS *pòlvo*, *pòlbu* (uit NI of Spaans).

punaise 'pinnetje' → PAPIAMENTS *pinès*, *pùnès*.

punch 'drank met wijn of rum' → SINGALEES † *ponsa*; JAPANS *ponsu*.

pungel '(gewestelijk) zak, buidel' → DUIJS *Püngel* 'zak, buidel' (uit NI of Nederduits).

punkie '(Amerikaans-Nederlands) bepaalde steekvlieg' → ENGELS *punkie* 'knot' <via Amerikaans-Engels>; AMERIKAANS-ENGELS *punkie* 'steekvlieg of knot'.

punt 'stip; spits; landpunt' → DEENS *pynt* 'landpunt, versiering' (uit NI of Nederduits); NOORS *pynt* 'landpunt' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *punt!* *pén!* 'tussenwerpsel: punt uit!'; JAPANS *pinto* 'brandpunt'; KOREAANS *p'int'ü* 'brandpunt' <via Japans>; PAPIAMENTS *Punda* 'naam van oostelijk deel van het oude deel van Willemstad, Curaçao'; SRANANTONGO *pontu*, *penti* 'stip'.

punt 'cijfer' → MAKASSAARS *peng* 'puntilal, cijfers op schoolrapport, nummers van winnende paarden bij races'; MUNA *peni* '(doel)punt, scorepunt'; SRANANTONGO *pünt* 'cijfer op school; academische graad'.

punten 'cijfers' → INDONESISCH *pontén*, *puntén* 'wedstrijdpunten; graad, rang, trap, stap, uitdrukking van waardering'; JAKARTAANS-MALEIS *ponten* 'censuur, censureren (op scholen)'; MINANGKABAUS *ponten* 'punten, cijfers (op school)'.

punten 'punten borduren, versieren' → DEENS *pynte* 'versieren' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *pynta* 'versieren, decoreren' (uit NI of Nederduits); FINS *pyntätä* 'versieren' <via Zweeds>.

puntenslijper 'instrument om een punt aan een potlood te slijpen' → INDONESISCH *sléper*.

pupil 'minderjarige onder voogdij' → SRANANTONGO *pupil* 'jong lid van een sportvereniging'.

pupil 'oogappel' → INDONESISCH *pupil*.

puree 'fijngestampt gerecht' → INDONESISCH *puré*.

purgatie 'purgemiddel' → AMBONS-MALEIS *porgasi*; KUPANG-MALEIS *purgasi*; MADOEREES *bārgasi*, *pārgasi*, *bārgāsi*, *pārgāsi*; MENADONEES *purgasi*; SOENDANEES *pērgasi*; TERNATAANS-MALEIS *purgasi*; NEGERHOLLANDS *progasi*, *purgasje*; SRANANTONGO *prugasi*.

purgatief 'middel om de darmen te zuiveren' → INDONESISCH *purgatif*.

purgeren 'het lichaam zuiveren' → NEGERHOLLANDS *purgeer*.

purificatie 'zuivering' → INDONESISCH *purifikasi*.

purist 'taalzuiveraar' → INDONESISCH *puris*.

puritanisme 'levenshouding van de puriteinen' → INDONESISCH *puritanisme*.

purper 'paarsrode kleur' → FRIES *purper*; NEGERHOLLANDS *purpur*; PAPIAMENTS † *purpe*; SRANANTONGO *porpru*.

purser 'administrateur op schip of vliegtuig' → INDONESISCH *purser* (uit NI of Engels); SRANANTONGO *pürser*.

pus 'etter' → PAPIAMENTS *pus*.

put 'gegraven opening met water' → DUIJS dial. *Pütten*, *Pütte*, *Püt*, *Putte* 'gegraven opening met

water, bron'; NEGERHOLLANDS *pit*, *put* 'wel, bron'; SRANANTONGO *peti* 'gegraven opening met water, bron'; SARNAMI *peti* 'gegraven opening met water, bron' <via Sranantongo>.

putgalg 'pompzwengel' → ENGELS † *put-gally*.

puts 'scheepsemmer' → DUIJS *Pütz* 'kleine emmer'; DEENS *pøs* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *pyts* '(kleine) emmer (van leer)' (uit NI of Nederduits); FINS *pytty* 'kleine houten schaal; bokaal; motorcilinder; wc-pot' <via Zweeds>; PAPIAMENTS *pes*.

putten '(water) halen uit' → SRANANTONGO *peti*.

puttingbout 'bout om de puttingijzers aan de rust vast te zetten' → RUSSISCH † *pütensbolt*.

putting(s) 'bevestiging van het wand' → DEENS *pytting* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *putting* 'wand dat de mars steunt' (uit NI of Nederduits); FINS *puttinkivanti* <via Zweeds>; RUSSISCH *püten'*, *pütens* 'sterke ijzeren steun voor het onderste deel van het wand'.

puttingwand 'de ijzeren stangen, lopend van de rand van de mars naar de ondermast, waaraan ze door ogen op de puttingband bevestigd zijn' → RUSSISCH † *pütensvánty*, *putinsvánta*, *pütensvánta*.

putwater 'water uit een welput' → SRANANTONGO *petwatra*.

puur 'zuiver' → NEGERHOLLANDS *pi*.

puzzel 'raadsel; legpuzzel' → PAPIAMENTS *pùzel*, *peuzel* 'legpuzzel'.

pyjama 'nachtkleding' → INDONESISCH *piama*, *piyama* 'slaapkleding bestaande uit jasje en lange broek'; BOEGINEES *piāma*; MADOEREES *piyama*; MAKASSAARS *piāma*.

pyromanie 'ziekelijke neiging tot brandstichten' → INDONESISCH *piromani*.

pyrometer 'toestel om zeer hoge temperaturen mee te meten' → INDONESISCH *pirométer*.

pyrotechniek 'toepassing van hoge temperaturen in de techniek' → INDONESISCH *pirotékhnik*.

python 'slang' → INDONESISCH *piton*.

Q

- qua** 'voorzetsel: als' → INDONESISCH *kwa*.
- quadrille** 'dans van vier paren' → INDONESISCH *katréji, katrilli*; AMBONS-MALEIS *kadrili*; JAVAANS *kadril, katriya*; KUPANG-MALEIS *kadrili*; MENADONEES *kadrili*; TERNATAANS-MALEIS *kadrili*; SRANANTONGO *kadriri* (ouder: *kadiri*).
- quadrapool** 'vier parallelle staven met gelijkspanning' → ENGELS *quadrapole*.
- quagga** 'uitgestorven zebrasoort' → ENGELS *quagga*.
- quarantaine** 'afzondering' → INDONESISCH *karantina*; PAPIAMENTS † *korantin*.
- quasi** 'zogenaamd' → INDONESISCH *kuasi*.
- quateremper** 'onthoudingsdagen aan het begin van elk seizoen' → PAPIAMENTS † *quateremper*.
- questionnaire** 'vragenlijst' → INDONESISCH *kuésionér, kwéstionér*.
- quite** 'wederzijds niets meer schuldig' → INDONESISCH *kit*; SRANANTONGO *kit*.
- quorum** 'aantal leden dat voor stemming aanwezig moet zijn' → INDONESISCH *korum, kworum*.
- quota** 'aandeel' → INDONESISCH *kwota*.
- quotiënt** 'uitkomst van een deling' → INDONESISCH *kosién*.
- quotum** 'evenredig deel' → INDONESISCH *kotum*.

R

- ra, ree** 'rondhout aan mast' → FINS *raaka(puu)* (uit NL of Nederduits); ESTS *raa*; FRANS dial. † *ra, rāye*; POOLS *reja* (uit NL of Duits); RUSSISCH *rej*; BULGAARS *rej, reja* (via Russisch); LETS *rāja*; LITOUWS *rėja*.
- raad** 'advies; adviserend college' → ENGELS *raad* '(advies)college; wetgevende vergadering' (via Afrikaans); FINS *raati* 'raadgevend en besturend lichaam' (uit NL of Duits); INDONESISCH *Raad /rat/, rad* '(gerechts)hof'; JAVAANS *erad, rad* 'raadscollege, landraad'; KEIËES *rat* 'raadsvergadering, raad van Hoofden, raadszitting'; MADOREES *rat* 'raadsvergadering'; SASAKS *rad* 'adviserend college; rechtbank'; SOENDANEES *rad* '(lid van een) college met rechtsprekende macht; rechtbank'; NEGERHOLLANDS *raad, rāt, raed* 'advies, bestuur, ook: overleg'; PAPIAMENTS *kasa na rat* (ouder: *raad*) 'voor de wet trouwen (ouder: raadsvergadering)'; SRANANTONGO *rai* (ouder: *lai*) 'advies'; SARNAMI *rái*.
- raadhuis** 'stadhuis' → PAPIAMENTS † *raadhuis*.
- raadpensionaris** 'bestuursambtenaar' → ZWEEDS † *rådensionarius*.
- raadsman** 'raadgever; advocaat' → FRIES *riedsman*.
- Raad van Indië** 'hoogste bestuurscollege in het voormalige Nederlands-Indië' → BOEGINEES *rātu-pânning, ratupaning*; MAKASSAARS *ratupanî*.
- raadzaal** 'vergaderzaal' → ENGELS *raadzaal*.
- raaf** 'zangvogel' → FRIES *raven*; SRANANTONGO *rafru* (ouder: *lafroe*) 'ara'.
- raaigras** 'grassoort' → DEENS *rajgræs*; NOORS *raigras, raigress*; ZWEEDS *rajgräs*.
- raam** 'lijst(werk); venster' → DEENS *ramme* 'lijst(werk)' (uit NL of Nederduits); NOORS *ramme* 'lijst; kader' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *ram* 'lijst(werk), kader' (uit NL of Nederduits); FINS *raami* 'omlijsting' (via Zweeds); ESTS *raam* 'lijst(werk)' (uit NL of Nederduits); FRANS *rame* 'spanraam, droograam'; INDONESISCH † *ram* 'venster'; AMBONS-MALEIS *ram* 'lijst(werk)'; JAKARTAANS-MALEIS *ram* 'raamwerk'; JAVAANS *ram* 'raamwerk, lijst'; KUPANG-MALEIS *ram* 'lijst(werk)'; MADOREES *ërram* 'lijst(werk)'; MAKASSAARS *rang* 'fijn kippengaas, spijsdeksel van kippengaas, kastje van kippengaas (waarin de gadogado-verkoper zijn spijzen bewaart)'; MENADONEES *ram* 'lijst(werk)'; SOENDANEES *ëram* 'lijst(werk)'; TERNATAANS-MALEIS *ram* 'lijst(werk)'; SINGALEES *rāmu-va* 'lijst(werk)'; PAPIAMENTS *rampi* 'venster'; SRANANTONGO *lan* 'houtwerk waarop iets gespannen wordt'.
- raam** '(West-Vlaams) spruw' → FRANS dial. *lamette, raméte, rênète* 'aften bij een klein kind'.
- raamglas** 'vensterglas' → CREOOLS-PORTUGEES

(BATAVIA) *raamglas* 'glas'.

raap 'plantensoort' → ENGELS *rape*; SCHOTS *rap* ('meestal mv.) plantensoort, knol; raapzaad'; DUIJS dial. *Rapp, Raap*; FRANS dial. *rape, raap, rāp* 'knol'; PAPIAMENTS † *raap*.

raapkool 'koolraap, knol als groente' → INDONESISCH *rapkol*.

raar 'vreemd' → DUIJS *rar* 'zeldzaam, bijzonder, goed'; NEGERHOLLANDS *rar*; PAPIAMENTS *rar* (ouder: *raar*) 'vreemd, zeldzaam'.

raat 'bouwsel van was in bijenkorf' → FRANS *rate* 'milt (vanwege vormovereenkomst met een honingraat)'; FRANS *rayon* 'honingraat; (naar de vorm) (boeken)rek; (vandaar) afdeling (in winkel)'; PAPIAMENTS † *raat*.

raband 'zwaar touw' → ENGELS *roband* 'scheepstouw'; SCHOTS *raband* 'touw om de top van het zeil aan z'n plaats vast te maken'; FRANS *raban* 'sjorring, reep, seizing'; SPAANS *rebenque* 'zweep' <via Frans>; PORTUGEES *rebém* 'zweep, die gebruikt wordt om veroordeelden te geselen' <via Frans>; BRETONS *raban* 'reep'; RUSSISCH *revant* 'kort touw om voorwerpen samen te binden'.

rabarber 'gewas; gerecht daarvan' → INDONESISCH *babar, rabarber*; JAVAANS *babar, barber*; JAPANS † *rabaruberu* 'gewas, Rheum officinale (als medicijn)'; NEGERHOLLANDS *rubob* (uit NI of Engels); PAPIAMENTS *robarbu* (uit NI of Spaans).

rabat 'korting' → INDONESISCH *rabat*.

rabat 'verhoogd tuinbed' → DUIJS *Rabatte*; DEENS *rabat*; ZWEEDS *rabatt*; RUSSISCH *rabátka* <via Duits>; OEKRAÏENS *rabátka* <via Russisch>; LITOUWS *rabatė* <via Duits>.

rabat 'brede liggende halskraag van linnen of kant' → DUIJS *Rabatte* 'omslag aan kragen of mouwen'; DEENS *rabat* 'omslag van een kraag van ouderwetse kleding' <via Duits>; ZWEEDS † *rabatt* 'omslag van een kledingstuk'.

rabatijzer 'gereedschap om bepaalde houtverbindingen te maken' → DEENS *rabat, rabatjern* 'werktuig dat gebruikt wordt bij het dichten van voegen in schepen'; RUSSISCH *lebezá* 'werktuig dat gebruikt wordt bij het dichten van voegen in gebouwen of schepen'.

rabauw 'schurk; winterappel' → DUIJS *Rabau(ke)* '(plattelands) grove, gewelddadige jongeling, bruuft; kleine grauwe renet'; FRANS dial. *rabayíme* 'winterappel'.

rabbelen '(gewestelijk) rammelen; kletsen, druk praten' → ENGELS † *rabble* 'ratelen, kwebbelen; afraffelen'; ZWEEDS *rabbla* 'opdreunen' (uit NI of Nederduits).

rabbi 'joods godsdienstleraar' → NEGERHOLLANDS *rabbi*.

rabbiés 'hondsdoelheid' → INDONESISCH *rabieés*.

race 'wedstrijd' → FRIES *race*.

rachitis 'Engelse ziekte' → INDONESISCH *rakitis*.

raciaal 'ras-' → INDONESISCH *rasial*.

racist 'iemand die zich schuldig maakt aan rassendiscriminatie' → INDONESISCH *rasis*.

racket 'voorwerp om ballen mee te slaan' → INDONESISCH *rakét* (uit NI of Engels); JAVAANS dial. *rèkèt*; MADOEREES *raket, rekèt* 'tennis- of badmintonracket' (uit NI of Engels); MENADONEES *rèkèt*.

rad 'wiel' → FRIES *rêd*; ENGELS † *rat* 'folterwerktuig'; DEENS *rat* 'stuur' (uit NI of Nederduits); NOORS *ratt* 'stuur' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ratt* 'stuur' (uit NI of Nederduits); FINS *ratti* 'roer, stuurwiel' <via Zweeds>; PAPIAMENTS *rat* (ouder: *rad*) 'wiek (van een molen); radertje, wiel'.

radar 'plaatsbepaling van voorwerp d.m.v. teruggekaatste radiogolven' → INDONESISCH *radar*; MADOEREES *radhar*; SRANANTONGO *radar* (uit NI of Engels).

radbraken 'voor straf de ledematen breken' → DUIJS *radebrechen* 'mishandelen; (een taal) slecht spreken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *rådbråka* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *labrak* 'aanvallen, slaan, mishandelen'; AMBONS-MALEIS *råbrak* 'met een stuk hout, rotan of zweep slaan, afranselen'; JAKARTAANS-MALEIS *labrak, nglabrak, laberak, ngelaberak* 'met de zweep slaan, aanvallen'; KUPANG-MALEIS *råbrak* 'met een stuk hout, rotan of zweep slaan, afranselen'; MAKASSAARS *låbará* 'op z'n kop geven'; MENADONEES *råbrak* 'met een stuk hout, rotan of zweep slaan, afranselen'; TERNATAANS-MALEIS *råbrak* 'met een stuk hout, rotan of zweep slaan, afranselen'; NEGERHOLLANDS *rabraak*; SRANANTONGO *rabraka* 'afranselen'.

radeermesje, radeergom 'mesje of hard rubber om inkttekens van het papier weg te schrappen' → INDONESISCH *rader*.

raden, raaien 'gissen; adviseren' → AMBONS-MALEIS *rai* 'oplossen, raden'; KUPANG-MALEIS *rai* 'aanraden; een raadsel oplossen'; MENADONEES *rai* 'aanraden; een raadsel oplossen'; TERNATAANS-MALEIS *rai* 'aanraden; een raadsel oplossen'; NEGERHOLLANDS *raad*; PAPIAMENTS *rei* (ouder: *rai, raai*) 'gissen'; SRANANTONGO *rai* (ouder: *lai*).

radertje, raderwielkje 'kopieerwielje' → SRANANTONGO *råder*.

radiaal 'straalboog' → INDONESISCH *radial*.

radiatie 'straling' → INDONESISCH *radiasi*.

radiator 'verwarmingslichaam' → INDONESISCH *radiator*.

radicaal 'totaal, consequent; (politieke) extremist' → INDONESISCH *radikal*.

radijs 'eetbare wortel' → DUIJS *Radieschen* 'ramenas-achtig wortelknolgewas'; DEENS *radise*; ZWEEDS *rådisa* (uit NI of Nederduits); FINS *retiisi* <via Zweeds>; INDONESISCH *radès*; AMBONS-MALEIS *radès*; MENADONEES *radès*; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *radies*; NEGERHOLLANDS *radies*; PAPIAMENTS † *radijs*.

radio 'draadloze omroep; radiotoestel' →

INDONESISCH *radio*; BALINEES *radio*; BOEGINEES *radio*; JAKARTAANS-MALEIS *radio*, *radio*; JAVAANS *radhiyo*, *radio*; MADOEREES *radiyō*; MINANGKABAUS *radio*; SRANANTONGO *radio*; AUCAANS *ladio*; SARAMAKKAANS *ladio*; TIRIYÓ *raarijon*; SARNAMI *radio*; SURINAAMS-JAVAANS *radio*, *radio*.

radioactiviteit 'het uitstralen van energie zonder uitwendige oorzaak' → INDONESISCH *radioaktivitét*, *radioaktivitas*.

radiogram 'radiotelegram' → INDONESISCH *radiogram*; BOEGINEES *radiogerang*.

radioloog 'specialist in radioactiviteit; arts gespecialiseerd in radiologie' → INDONESISCH *radiolog*.

radiometer 'stralingsmeettoestel' → INDONESISCH *radiométer*.

radiozender 'zender voor radiosignalen' → FRIES *radiostjoerder*.

radium 'chemisch element' → INDONESISCH *radium*.

radius 'straal van een cirkel' → RUSSISCH *rádius*; OEKRAÏENS *rádius* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *radyus* <via Russisch>; AZERI *radius* <via Russisch>; INDONESISCH *radius*.

radmolen 'draaimolen' → INDONESISCH *radmolen* 'reuzenrad op kermis'.

raf '(verouderd) gezouten en gedroogde rugvin van heilbot' → FRANS † *raff* 'vinnen van een heilbot die, samen met de vette huid waaraan zij vastzitten, een lekkernij vormen'.

rafactie, refactie 'gewichts- of prijskorting wegens beschadigde of gebrekkige goederen, reductie' → DUIJS *Refaktie*; DEENS *refaktie*; INDONESISCH *rafaksi* 'korting wegens mindere kwaliteit van de rijst'.

rafel 'losgeraakt stuk draad' → ? FRIES *rifel*, *raffel*.

rafelen 'rafels krijgen, maken' → ENGELS *ravel* 'in de war raken; in de war brengen; uiteenvallen (van weefsel); zich afwinden (van garen); onderzoeken (verouderd); ontwarren'; SCHOTS *raivel*, *ravel*; *reavel*, *raffle*, *raeffle*, *rael*, *rile*, *reul*, *rowl* 'in de war raken (ook fig), in de war brengen; draad afwinden van een spoel; ijlen, raaskallen; verwarren; beetnemen, te slim af zijn'.

raffia 'bindsel van vezels' → INDONESISCH *raffa*.

raffinaat 'het gezuiverde' → INDONESISCH *raffinat*.

raffinaderij 'bedrijf waar men raffineert' → DEENS *raffinaderi*; ZWEEDS † *raffinaderi* 'bedrijf waar men raffineert; het raffineren van suiker'.

raffinadeur 'persoon die beroepsmatig raffineert' → ZWEEDS *raffinadör* 'persoon die beroepsmatig raffineert; baas van suikerraffinaderij; werknemer bij glasbewerking'.

ragebol 'borstel aan lange stok' → INDONESISCH *ragbol*, *rakbol* 'veren stoffer aan lange stok'; JAKARTAANS-MALEIS *ragbol*, *rakbol*; MADOEREES *rakbol* 'toiletborstel'; PAPIAMENTS *rabòl*; SRANANTONGO *lakboru*.

raggen 'wild heen en weer lopen, schuren' → FRANS

raguer 'slijten door hard te wrijven; ergens tegen aan geduwd worden door wrijving'.

ragout 'gerecht' → INDONESISCH *ragu*; JAVAANS *ragu*; MADOEREES *ragu*.

rail 'spoorstaaf' → INDONESISCH *rel* 'spoorrails, spoorstaaf; spoorweg'; JAKARTAANS-MALEIS *rel*; JAVAANS *ril* 'spoorstaaf, spoor(baan)'; MADOEREES *erril*, *ril* (uit NL of Engels); MENADONEES *rel* 'rechte baan, conventie'; MINANGKABAUS *rel*, *ril*; MUNA *reli*; SURINAAMS-JAVAANS *ril*.

rak 'band of beugel aan ra, touw aan de gaffel' → FRANS *raque* 'doorboorde bal dienend als rak (ronde mast of steng)'; POOLS *raksa*, *raks* 'band of beugel aan ra'; RUSSISCH dial. *ráksa* 'band of beugel aan ra'; LITOUWS *raksas*.

rakbeugel 'ijzeren band die om een mast sluit op de hoogte van de onderra' → RUSSISCH *rakbugel*; LITOUWS *raksbugelis*.

raken 'treffen, bereiken' → DEENS *rage* 'aangaan, te maken hebben met, (meestal binnen de scheepvaart:) treffen, de grond raken, botsen tegen een ander schip' (uit NL of Nederlands); NOORS *rake* 'aangaan' (uit NL of Nederlands); ZWEEDS *råka* 'treffen, ontmoeten, komen' (uit NL of Nederlands); NEGERHOLLANDS *raak*, *rak* '(aan)komen, bereiken, uitsteken'; PAPIAMENTS *raka* (ouder: *raak*, *raká*) 'doel treffen, kortstondig contact teweegbrengen'.

raken 'harken' → ? SPAANS *raque* 'het ophalen van verloren spullen op het strand' (uit NL of Engels).

raket 'vuurpijl' → RUSSISCH *rakéta*; OEKRAÏENS *rakéta* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *rakéta* <via Russisch>; AZERI *raketa* <via Russisch>.

raket 'projectiel met eigen voortstuwing' → INDONESISCH *rakét*; PAPIAMENTS *rakèt*; SURINAAMS-JAVAANS *rakèt*.

rakker 'deugniet' → ZWEEDS *rackare* (uit NL of Nederlands); FINS *rakkari* 'deugniet; schurk' <via Zweeds>.

rakkloot 'houten balletje van de kraag die op kleinere schepen tot rak dient' → POOLS *rakslot*; RUSSISCH *ráksklót*.

rakslee 'stel van vier of zes op hun kant staande plankjes, met boven en onder, tussen elke twee plankjes, een rakkloot' → RUSSISCH *rakssliz*.

raktouw 'touw met eraan geregen houten ballen, dienend om het voorlijk van een grootzeil, vroeger de ra, bij de mast te houden' → RUSSISCH *rakatov* 'touw, geschoren door de rakkloten en raksleden en daarmee het rak vormend'.

ralijk 'zoomtouw ter versteviging van een zeil' → FRANS *ralingue* 'touw waar de randen van een zeil aan zijn vast genaaid; kabel aan een net'; ITALIAANS *ralinga* <via Frans>; SPAANS *relinga* 'zoomtouw, lijk' <via Frans>; PORTUGEEES *relinga* 'touw dat dient om de zeilen vast te maken' <via Frans>; BASKISCH *erlinga* 'zoomtouw dat het zeil in de wind houdt' <via Spaans>; MALTEES *ralinga* 'zoomtouw ter versteviging van een zeil; net' <via Italiaans>;

ESPERANTO *raliko*.

- ram** 'mannelijk schaaap; voorwerp in de vorm daarvan: stormram, balk met touwen' → FRANS dial. *rā, rē, ran, rāk* 'mannelijk schaaap; stormram'; RUSSISCH *román* 'lange houten balk, die aan de zijden touwen heeft'.
- ramen** 'schatten; (verouderd) mikken, treffen, bestemmen' → DEENS *ramme* 'raken, treffen' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *enramer* 'bezit nemen van; zich verbinden aan; zich laten beheersen door (een ondeugd, gebrek)'.
- rammelen** 'ranselen' → PETJOH *raml'n, rammelen* 'een pak slaag geven'.
- rammelen** 'paren van hazen en konijnen' → ENGELS *ramble* 'dwalen, zwerven (oorspr. van bronstige dieren); afdwalen, bazelen'.
- rammenas** 'soort radijs' → ENGELS *ramenas* 'knopherik; mosterdplant' <via Afrikaans>; PAPIAMENTS † *ramenás, ramenas*.
- rammetje** '(Vlaams, verouderd) geroosterd broodje' → ENGELS *ramekin, ramequin* 'kaastaartje; ovenschaaltje' <via Frans>; DEENS *ramequin* 'klein kaastaartje' <via Frans>; FRANS *ramequin* 'klein kaastaartje; bakje geschikt voor gebruik in oven of au bain-marie'.
- ramp** 'onheil' → FRIES *ramp*.
- rampeneren** 'vernieren' → DUIJS *ramponieren* 'vernieren, beschadigen' <via Nederduits>; DEENS *ramponere* (uit NI of Duits); SRANANTONGO *rampaner*.
- rand** 'kant' → ENGELS *randjie* 'smalle heuvelrug' <via Afrikaans>; ENGELS *rand* 'lage heuvelrug langs een rivier (Zuid-Afrika); Witwatersrand' <via Afrikaans>; PAPIAMENTS *rant*; SRANANTONGO *lanki*.
- rand** 'munteheid van de republiek Zuid-Afrika' → ENGELS *rand* <via Afrikaans>; DUIJS *Rand* <via Afrikaans>; DEENS *rand* <via Afrikaans>; TSJECHISCH *rand* <via Afrikaans>; POOLS *rand* <via Afrikaans>; NOORD-SOTHO *ranta* <via Afrikaans>; TSWANA *ranta* <via Afrikaans>; XHOSA *randi* <via Afrikaans>; ZOELOE *randi* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *ranta* <via Afrikaans>.
- rang** 'trede in hiërarchie, klasse; rang op lijst' → DEENS *rang, range* 'rij planken (van voor tot achteren op een schip)'; RUSSISCH *ráng* 'graad, klasse, categorie'; BULGAARS *rang* 'graad, klasse, categorie' <via Russisch>; OEKRAÏENS *ráng* 'graad, klasse, categorie' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *rang* 'graad, klasse, categorie' <via Russisch>; INDONESIAISCH *rang* 'trede in de hiërarchie; positie'; JAVAANS *rang* 'trede in hiërarchie, klasse'; MENADONEES *rang* 'lichting (bijv. in het leger)'; NEGERHOLLANDS *rang* 'trede in hiërarchie, stand, graad'; SRANANTONGO *ran* 'trede in hiërarchie, klasse'.
- rangeren** 'treinen of spoorwagens in volgorde plaatsen' → JAVAANS (ng)*langsir, rangsir*.
- ranglijst** 'lijst van kandidaten' → INDONESIAISCH † *ranglis*.

- rank** 'stengel van klimplant' → NOORS *ranke* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ranka* (uit NI of Nederduits).
- rank** 'slank' → NOORS *rank* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH † *rank* 'onstabiel (van schip)'.
- ransel** 'rugtas' → NOORS *ransel* (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *ransel* 'knapzak'; AMBONS-MALEIS *ransel* 'leren rugtas'; JAKARTAANS-MALEIS *rangsel*; JAVAANS *rangsel, rəngsel* '(soldaten)rugtas; tas'; KUPANG-MALEIS *ransel* 'leren rugtas'; MENADONEES *rangsel, ransel*; TERNATAANS-MALEIS *ransel* 'leren rugtas'; JAPANS *randoseru* 'door kinderen op de rug gedragen schooltas'; KOREAANS *randüsel* <via Japans>.
- ranselen** 'onbarmhartig slaan' → PETJOH *ransel'n, afransel'n, ranselen* 'een pak slaag geven; met grote zin eten, schransen'.
- ranten** 'beuzelen; tieren, tekeer gaan' → ENGELS *rant* 'bombast uitslaan; tieren; joviaal zijn; losbandig leven; luid zingen; oreren'.
- rantsoen** 'portie' → DUIJS *Ranzon, Ration* '(zeemanswoord) portie eten of drinken voor matroos'; DEENS *ranson* '(zeemanswoord) portie' (uit NI of Nederduits); NOORS *ranson* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ranson* (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *ramsum, ransum*; ATJEHNEES *ransöm, ramsöm* 'portie, proviand, mondvoorraad'; JAVAANS *rangsum* 'portie; etensdrager (op elkaar gestapelde pannetjes)'; MADOEREES *rangsüm* 'rantsoen, voor soldaten en gestraften'; MAKASSAARS *rənsung* 'leverantie van eten (bijv. voor gevangenis, ziekenhuis), dat eten zelf, leverantie van levensmiddelen (bijv. voor leger), geld voor onderweg (dat aan iemand wordt gegeven die op reis gaat; ook aan een dode)'; MENADONEES *ransun* 'eten voor onderweg'; MINANGKABAU *ransun*; MUNA *ransu*; SOENDANEES *rangsom*; KONKANI *rosanv* 'dagelijkse inkomsten van metselaars en andere werklui'; NEGERHOLLANDS *rantsoen*; PAPIAMENTS *djarasón, djaransón* 'woensdag (lett. dag van het rantsoen)'; SRANANTONGO *lansun*; SURINAAMS-JAVAANS *rangsum, rangsuman* 'portie, rantsoen krijgen, voedsel bij rituele offermaaltijd, bedeling, sociale steun'.
- rantsoen** 'losgeld' → DEENS *ranson* (uit NI of Nederduits).
- rantsoenen** '(verouderd) tegen een losgeld vrijkopen, loskopen' → ZWEEDS *ransona* 'iemand vrijkopen van schulden' (uit NI of Nederduits).
- rantsoeneren** 'van levensmiddelen voorzien' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *ranseniire* 'zich behelpen'.
- rantsoenhout** 'achterste draaispanten van een schip' → DEENS *ranson-holt*.
- ranzig, rans** 'sterk smakend' → FRIES *rənzich*; DUIJS *ranzig* 'door ontbinding bedorven, stinkend (van vetten en oliën)'; PAPIAMENTS *rans*.
- rap** 'vlug, snel' → DEENS *rap* (uit NI of Nederduits);

- NOORS *rapp* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *rapp* (uit NI of Nederduits).
- rapaard** 'onder de ra uitgespannen touw' → DEENS *rapert*.
- rapen** 'oppakken, verzamelen' → FRIES *raapje*.
- raphoen** '(verouderd) wijfe van een patrijs' → NOORS *rapphone* 'de fazant Perdix Perdix' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *rapphöna* 'wijfe van een patrijs' (uit NI of Nederduits).
- rapier** 'lange, puntige degen' → ENGELS *rapier*.
- rappe** 'terugroeping, aanmaning' → INDONESISCH *rapél* 'terugroeping, aanmaning; achterstallige betaling, uitstaande schulden'; JAKARTAANS-MALEIS *rapèl*.
- rapport** 'verslag' → INDONESISCH *lapor*, *rapor* 'schoolverslag; inchecken (vliegveld); verslag uitbrengen aan'; AMBONS-MALEIS *ràport*; BOEGINEES *lappòró*; JAKARTAANS-MALEIS *rapot*; JAVAANS *repot* 'verslag; melden, aangeven; vergaderen'; KUPANG-MALEIS *ràport* 'verslag; melden, aangeven'; MADOEREES *rèppot*, *lapor*; MAKASSAARS *lapòr*, *lapòró*, *rapòr*, *rapòró* 'schoolrapport'; MENADONEES *ràport*; MINANGKABAUS *lapor*; SASAKS *rèpot*; SOENDANEES *rèpotan* 'vergadering'; SOENDANEES *lapor*; TERNATAANS-MALEIS *ràport*; SINGALEES *rapòrtu-va*; PAPIAMENTS *rapòrt* 'schoolrapport, schriftelijk verslag'; SRANANTONGO *raport*; SURINAAMS-JAVAANS *lapor*, *laporan*, *repot* 'aangifte, verslag; melden, doorgeven, rapporteren'.
- rapsondie** 'vrije muzikale compositie' → INDONESISCH *rapsondi*.
- ras** 'ondersoort' → INDONESISCH *ras* 'ondersoort, ethnische oorsprong; doorgefokt'; SURINAAMS-JAVAANS *pitik ras* 'raskip'.
- ras** 'gladkeperde stof' → DUIJS *Rasch* 'licht wollen stof'; DEENS *rask* 'grove wollen stof' (uit NI of Duits); JAPANS † *rasen* 'soort ruwe wollen stof, gebruikt voor dekens e.d.'.
- ras** 'snel' → DEENS *rask* 'fit, snel' (uit NI of Nederduits); NOORS *rask* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *rask* (uit NI of Nederduits).
- raseizing** 'beslagband' → RUSSISCH † *rejsezen*.
- raseren** 'met de grond gelijkmaken; (verouderd) scheren' → DUIJS *rasieren* 'met een scheermes of -apparaat de baardharen verwijderen; (omgangstaal) beetnemen, bedriegen'.
- rasp** 'vijl' → NOORS *rasp* (uit NI of Nederduits); BERBICE-NEDERLANDS *raspru*; PAPIAMENTS *raspu* (ouder: *rasp*) 'vijl; keukengereedschap; muziekinstrument'; SRANANTONGO *laspru*.
- raspen** 'fijn afschuren' → PETJOH *rapfen* 'fijn afschuren van bijvoorbeeld klapper'; PAPIAMENTS † *rasp* 'fijn afschuren van bijvoorbeeld klapper'.
- rasphuis** 'soort gevangenis' → ENGELS *rasp house*; ZWEEDS *rasphus*; FINS *raspihuone* (via Zweeds); FRANS dial. *raspuse*, *raspuck*.
- raster** 'lat, hekwerk' → INDONESISCH *raster* 'hekwerk van elkaar kruisende latten of lijnen; grill'.
- rat** 'knaagdier' → ZWEEDS *råtta* (uit NI of Nederduits); FINS *rotta* (via Zweeds); ESTS *rott* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *rotto*, *roto*; SARAMAKKAANS *alátu* 'knaagdier (rat of muis)'; KARAÏBISCH *alata* (via Sranantongo); CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *roto*, *rata* (via Negerhollands).
- ratalie** 'talie tot hulp voor de marsentoppenant' → RUSSISCH *rejtáli*.
- ratel** 'honingdas' → ENGELS *ratel* (via Afrikaans).
- ratel** 'houten klepperwerktuig met handvat' → PAPIAMENTS † *ratel*.
- ratelen** 'korte, harde geluiden maken' → ENGELS *rattle* 'korte, harde geluiden (doen) maken'.
- ratelgoud** 'bladgoud; klatergoud' → ENGELS † *rattle-gold*; SCHOTS † *rattle gold*.
- ratificeren** 'bekrachtigen' → INDONESISCH (*me*)*ratifisir*.
- ratio** 'rede' → INDONESISCH *rasio*.
- rationalisme** 'het doelmatig maken' → INDONESISCH *rasionalisme*.
- rationeel** 'redelijk' → INDONESISCH *rasionil*.
- ratje** 'kleine rat; overdrachtelijk: naam van een spel' → AMERIKAANS-ENGELS *terawchey* 'vingerspelletje'.
- rattenva** 'val om ratten en muizen in te vangen' → PAPIAMENTS *ratufal*, *ròtufal*, *ratefal*, *rateval*.
- rauw** 'niet gekookt' → FRIES *rie*, *rau* 'niet gekookt; hard, grof; schor'; NEGERHOLLANDS *roo*, *rau*.
- ravendoek** 'dun zeildoek' → DEENS *ravndug* (uit NI of Duits); NOORS *ravnduk* (uit NI of Duits); ZWEEDS *ravenduk* (uit NI of Duits); RUSSISCH *ravendúk*; OEKRAÏENS *ravendúk* (via Russisch); AZERI *ravenduk* (via Russisch).
- ravotten** 'stoeien' → DUIJS dial. *ravotten*.
- rayon** 'kring' → INDONESISCH *rayon* 'gebied, district'.
- rayon** 'kunstzijde' → INDONESISCH *rayon*.
- razen** 'woeden' → ENGELS † *rased*; ZWEEDS *rasa* (uit NI of Nederduits); ZOELOE *-ras-* (via Afrikaans); NEGERHOLLANDS *raas*; BERBICE-NEDERLANDS *راسي*; CARIBISCH-ENGELS *rass* 'uitroep van kwaadheid of verbazing'.
- razend** 'woedend, buiten zichzelf' → PETJOH *razend* 'boos, kwaad (minder sterk dan in Nederlands)'; PAPIAMENTS *razu*.
- razernij** 'woest optreden' → NEGERHOLLANDS *raserie*.
- razzia** 'drijfjacht' → INDONESISCH *raz(z)ia*; JAVAANS dial. *rasia*.
- re-** 'voorvoegsel: her-' → INDONESISCH *ré-*.
- reaal** 'munt' → INDONESISCH *réal* 'munt ter waarde van 2 gulden; gewicht van circa 20 gram; geld'.
- reactie** 'tegenbeweging' → INDONESISCH *réaksi*; JAKARTAANS-MALEIS *rèaksi*.
- reactionair** 'strevend naar behoud' → INDONESISCH *réaksionér*.
- reactor** 'toestel waarin chemische, fysische of nucleaire reactie plaatsheeft' → INDONESISCH *réaktor*.
- reagens** 'scheikundige stof' → INDONESISCH *réagens*.

- realisatie** 'het verwezenlijken' → INDONESISCH *réalisasi*.
- realiseren** 'verwezenlijken' → FRIES *realisearje*; INDONESISCH *réalisir*.
- realisme** 'filosofische of kunststroming' → INDONESISCH *réalisme*.
- realist** 'aanhanger van het realisme, iemand die zich in zijn denken of handelen uitsluitend richt op de waarneembare werkelijkheid' → INDONESISCH *réalis*.
- realiteit** 'iets wat werkelijk waar is' → FRIES *realiteit*; INDONESISCH *réalité*.
- realpolitiek** 'politiek die uitgaat van de feitelijke toestanden' → INDONESISCH *réalpolitik*.
- Reamur** 'eenheid van temperatuur' → JAPANS *Resshi* 'eenheid van temperatuur, lett. Heer Retsu'; CHINEES *Lieshi* (via Japans).
- reassuradeur** 'herverzekeraar' → INDONESISCH *réasuradur*.
- reassurantie** 'herverzekering' → INDONESISCH *réassuransi*.
- rebellie** 'opstand, muitenrij' → INDONESISCH *rebeli*.
- recalcitrant** 'weerspanning' → INDONESISCH *rékalsitran*.
- recapitulatie** 'samenvattende herhaling' → INDONESISCH *rékapitulasi*.
- recensent** 'iemand die kunstwerken bespreekt in de krant' → INDONESISCH *résénsén*.
- recensie** 'kritische beschouwing van iets' → INDONESISCH *résénsi*.
- recent** 'van kort geleden' → INDONESISCH *resén*.
- recepis** 'verklaring (van ontvangst); soort papieren geld, in 1846 in Nederlands-Indië ingevoerd' → MADOEREES *rispis* 'recepis van een gulden, ontvangstbewijs van een gulden'; SOENDANEES *rispis* 'gulden zilver'.
- recept** '(bereidings)voorschrift van geneesmiddel of gerecht' → INDONESISCH *resép* 'bereidingsvoorschrift van geneesmiddel of gerecht; formule, plan'; JAKARTAANS-MALEIS *resèp* 'dokersrecept, recept van gerecht'; JAVAANS *resèp*; PAPIAMENTS *resèpt, resèt*; SRANANTONGO *reisèp*; SURINAAMS-JAVAANS *resèp*.
- receptie** 'ontvangst' → FRIES *resepsje*; INDONESISCH *resépsi* 'ontvangst; balie (van hotel)'; JAVAANS *risèpsi*; MAKASSAARS *resipisi, resipsi*; MINANGKABAUS *resepsi*; PAPIAMENTS *resèpsi*; SURINAAMS-JAVAANS *resèpsi*.
- receptief** 'gevoelig voor indrukken' → INDONESISCH *reséptif*.
- receptionist** 'iemand die belast is met de ontvangst van bezoekers' → INDONESISCH *resépsionis*.
- receptuur** 'leer van het voorschrijven van medicijnen' → INDONESISCH *reséptur*.
- reces** 'vakantie van bestuurscollege' → INDONESISCH *resés*.
- recessie** 'economische teruggang' → INDONESISCH *resési*; MINANGKABAUS *resesi*.
- recherche** 'onderzoeksdienst' → INDONESISCH *resèrse, èrse, sérsi* '(politie) onderzoeksdienst'; JAKARTAANS-MALEIS *sèrsi*; JAVAANS *resèrse*; MADOEREES *räsersä*; PAPIAMENTS *reshèrsh, reshèrshi, reshèrshè, reshèrzejè* 'onderzoekspolitie'.
- rechercheur** 'ambtenaar van de recherche' → INDONESISCH *resèrsir* 'ambtenaar van de recherche, detective'; JAVAANS *osar-asir, resasir, resersir, resisir, usar-usir*; MAKASSAARS *sisíri*; SRANANTONGO *rúsya*.
- recht** 'niet gebogen; juist' → ZWEEDS *till rätta* 'in goede staat' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH † *rekte* 'rechtuit (van het roer)'; CREOOLS-PORTUGUEES (MALAKKA) *rétu* 'niet gebogen'; NEGERHOLLANDS *recht, rek, ret, tret, regt* 'niet gebogen'; BERBICE-NEDERLANDS *rekti* 'niet gebogen'; PAPIAMENTS *rècht* 'niet gebogen'; SRANANTONGO *leti* (ouder ook: *reti*); SARAMAKKAANS *leti* 'gelijk, juist'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *tret* 'niet gebogen' (via Negerhollands).
- recht** 'gerechtigheid' → ? INDONESISCH *rèh* 'regel, regulering'; NEGERHOLLANDS *recht, regt*; SRANANTONGO *leti* (ouder ook: *reti*); SARAMAKKAANS *leti*; SURINAAMS-JAVAANS *rèh* 'gerechtigheid, bevoegdheid, bestuur'.
- rechtbank** 'college dat met de rechtspraak belast is' → FRIES *rjochtbank*.
- rechtdoor** 'in rechte richting vooruit' → NEGERHOLLANDS *regt door*.
- rechter** 'lid van een rechtbank' → NEGERHOLLANDS *rechter, regter*.
- rechter** 'tegenover linker' → NEGERHOLLANDS *retu, rekta, regter*.
- rechterhand** 'hand die zich bevindt aan de zijde van het lichaam waar de lever ligt' → NEGERHOLLANDS *regter hand*.
- rechterstoel** 'zetel van een rechter, rechtbank' → NEGERHOLLANDS *richtstoel, regter-stul*.
- rechterzijde** 'aan de rechterkant van de beschouwer of persoon die de situatie bepaalt' → NEGERHOLLANDS *retsí*.
- reclhuis** 'raadhuis' → NEGERHOLLANDS *regthuis*.
- rechtigheid** '(verouderd) rechtvaardigheid' → DEENS *rettighed* 'rechtvaardigheid' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *rättighet* 'rechtvaardigheid' (uit NI of Nederduits).
- rechtmatig** 'rechtvaardig' → ZWEEDS *rättmätig* (uit NI of Nederduits).
- rechttop** 'in opgerichte stand, niet gebogen' → SRANANTONGO *letopo*.
- rechts** 'aan de rechterzijde' → BERBICE-NEDERLANDS *rekti*.
- rechtsdag** 'dag waarop rechtszitting wordt gehouden' → NEGERHOLLANDS *rechtdag*.
- rechtsomkeert** 'omgedraaid' → FRANS dial. *rètch 'om'kér* 'rechtschapen'.
- rechtswege** 'wettelijk' → INDONESISCH *van réchtswege*.
- rechtuit** 'rechtdoor, in rechte richting vooruit' → NEGERHOLLANDS *regt yt*.

rechtvaardig 'handelend naar billijkheid' → DEENS *retfærdig* (uit NI of Nederduits); NOORS *rettferdig*; ZWEEDS *rättfärdig* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *rechtvaardig, regtveerdig*.

rechtvaardigen 'de rechtvaardigheid van iets aantonen' → NEGERHOLLANDS *rechtveerdigen, regtveerdigen*.

rechtvaardigheid 'hoedanigheid van rechtvaardig' → NEGERHOLLANDS *regtveerdigheid, rektferdigheit*.

rechtvaardiging 'de daad van het rechtvaardigen' → NEGERHOLLANDS *rechtvaardiging*.

recidivist 'die fouten herhaalt' → INDONESISCH *résidivis*.

recief '(verouderd) ontvangstbewijs' → ZWEEDS *reciv* 'ontvangstbewijs' (uit NI of Engels).

reciproque 'wederkerig' → INDONESISCH *résiprok*.

recitatie 'het voordragen' → INDONESISCH *résitasi*.

recitatief 'het zingend spreken' → INDONESISCH *résitatif*.

reclamatie 'indiening van bezwaren' → INDONESISCH *rèklamasi*.

reclame 'bezwaar, beklag' → INDONESISCH *rèklame*.

reclame 'openbare aanprijzing' → INDONESISCH *rèklame*; MENADONEES *reklame*; SRANANTONGO *reklâme*.

reclassering 'het terugbrengen van ontslagen gevangenen in de maatschappij' → INDONESISCH *rèklaséring*.

recognitie 'erkenning' → INDONESISCH *rèkognisi*.

recollectie 'korte retraite' → INDONESISCH *rèkoléksi*.

recommandatie 'aanbeveling' → INDONESISCH *rèkomendasi*.

recommanderen 'aanbevelen' → INDONESISCH *(me)rèkomendir*; NEGERHOLLANDS *rekommeender*.

reconciliatie 'verzoening' → INDONESISCH *rèkonsiliasi*.

reconstructie 'wederopbouw' → INDONESISCH *rèkonstruksi* 'herbouwing; reorganisatie; uit losse stukken of gegevens weer in elkaar zetten'.

reconventie 'tegenais' → INDONESISCH *rèkonvensi*.

record 'beste prestatie' → INDONESISCH *rèkor*; MENADONEES *rèkor*; PAPIAMENTS *rèkòr*.

recours 'toevlucht' → INDONESISCH *rekurs*.

recreatie 'ontspanning' → FRIES *rekreasje*; INDONESISCH *rèkréasi*.

rectificatie 'rechtzetting' → INDONESISCH *rèktifikasi*.

rector 'hoofd van klooster of onderwijsinrichting' → INDONESISCH *rèktor* 'president van universiteit en sommige academies; dekaan van universiteit'; MADOREES *rektor* 'hoofd van universiteit'.

rectoraat 'waardigheid, ambt van rector' → INDONESISCH *rèktorat* 'presidentschap van universiteit; decanaat'.

rectum 'endeldarm' → INDONESISCH *rèktum*.

redacteur 'opsteller van een stuk' → INDONESISCH *rèdaktur, rédaktris*; JAVAANS *redhaktur*.

redactie 'redactionele staf van krant of tijdschrift; het opstellen van een stuk' → INDONESISCH *rèdaksi*.

redactioneel 'de redactie betreffend; bijdrage van de redactie' → INDONESISCH *redaksionil*.

reddeloos 'niet gered kunnen worden of niet in staat zich te redden; (verouderd) ontredderd' → ZWEEDS *redlös* 'ontredderd, hulpeloos' (uit NI of Nederduits).

redden 'uit gevaar helpen' → DEENS *redde* 'uit gevaar helpen, grijpen' (uit NI of Nederduits); NOORS *redde* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *rädä* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *red*.

reddingsboot 'boot voor redding van schipbreukelingen' → SRANANTONGO *rèdengsbowt*.

reddingsgordel 'gordel ter redding van drenkelingen' → SRANANTONGO *reddingsgordel*.

rede 'ankerplaats' → SCHOTS † *raid; radde, reid*; DEENS *red* (uit NI of Nederduits); NOORS *red* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *redd* (uit NI of Nederduits); FINS † *redi, reti, reeti* ‹via Zweeds›; ESTS *reid* ‹via Russisch›; MACEDONISCH *reid*; RUSSISCH *rédj*; BULGAARS *rejd* ‹via Russisch›; OEKRAÏENS *rédj* ‹via Russisch›; WIT-RUSSISCH *rejd* ‹via Russisch›; AZERI *reyd* ‹via Russisch›; LETS *reids* ‹via Russisch›; LITOUWS *reidas* ‹via Russisch›; INDONESISCH *réde*.

redelijk 'verstandig, behoorlijk' → FRIES *reedlik, ridlik*; DEENS *redelig* 'eerlijk en betrouwbaar' (uit NI of Nederduits); NOORS *redelig* 'rechtschapen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *redlig* 'rechtschapen' (uit NI of Nederduits).

redelijkheid 'het redelijk-zijn' → FRIES *reedlikheid*.

reden 'oorzaak, motief' → FRIES *reden*; NEGERHOLLANDS *reden, reeden* 'oorzaak, grond'; SRANANTONGO *reide*.

reden '(scheepvaart) commando dat volgt op: klaar om te wenden' → ZWEEDS † *ree* 'commandowoord op kleine zeilboten, bij het overstag gaan'.

reden '(verouderd) in orde maken' → SCHOTS *redd; red, rade* 'ontwarren, losmaken, kammen; rangschikken, op orde stellen; (de grenzen van een stuk land) vaststellen; onder bedwang brengen; (een kamer, gebouw, z'n kleding of zichzelf) netjes maken, opruimen'.

redentie 'redenering' → INDONESISCH *rèdenasi*.

redening '(Vlaams) rekenkamer, archief voor rekeningen' → FRANS dial. † *reenenghe, relenge* 'rekenkamer; dag waarop de kamer bijeenkomt'.

reder 'scheepsexploitant' → DEENS *reder*; NOORS *reder* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *redare* (uit NI of Nederduits); ESTS *reeder* (uit NI of Nederduits).

rederij 'bedrijf dat schepen exploiteert' → DEENS *rederi*; NOORS *rederi* (uit NI of Nederduits).

rederijker 'beoefenaar van de retorica' → DUIJS *Rederijkers* 'Nederlandse beoefenaren van de retorica'.

redevoering 'toespraak' → SRANANTONGO *reidefurin*.

reduceren 'terugbrengen' → INDONESISCH *rèdusir*.

reductie 'vermindering' → INDONESISCH *rèduksi*.

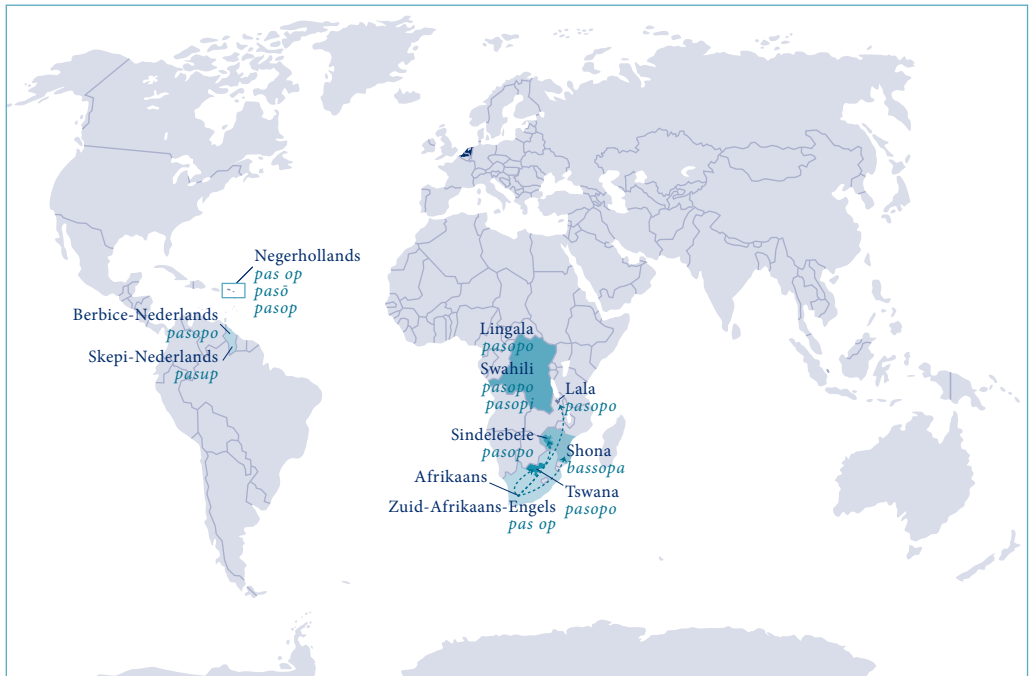
redundantie 'overbodigheid, overtoelligheid' →

- INDONESISCH *rédumansi*.
- reduplicatie** 'verdubbeling' → INDONESISCH *réduplikasi*.
- ree, reed** '(verouderd) gereed' → ZWEEDS *redo* 'paraat, gereed, klaar' (uit NI of Nederduits).
- reebok** 'Zuid-Afrikaanse antilopesoort' → ENGELS *reebok* 'via Afrikaans'; ZWEEDS † *rebock*.
- rees** 'al' → FRIES *rees*; SRANANTONGO *aleisi, leisi*.
- reedschap** '(verouderd) benodigdheid (voor het verrichten van een handeling)' → ENGELS † *redship* 'uitrusting of takelage van een schip' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *redskap* 'benodigdheid, gereedschap, toestel' (uit NI of Nederduits).
- reëel** 'werkelijk' → ZWEEDS *rejäl* 'flink, degelijk, fiks, fors' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *riël, riyil, riil*.
- reef, rif** 'inneembare strook in zeil' → ENGELS *reef*; DUIJS *Reff, Reef* (uit NI of Nederduits); DEENS *rev*; ? NOORS *rev*; ZWEEDS *ref*; FINS *reivi* 'via Zweeds'; ESTS *rehv, riff*; POOLS *ref* (uit NI of Duits); RUSSISCH *rif, ref*; BULGAARS *rif* 'via Russisch'; OKRAÏENS *ref* 'via Russisch'; LETS *rifs*; LITOUWS *rifas*; ESPERANTO *refo* 'streep, snede, schroef' 'via Duits'.
- reefband, rifband** 'reep over een zeil ter plaatse waar het gereefd wordt' → POOLS *refbant*; RUSSISCH *rifbánt* 'smalle strook doek die ter versterking op het zeil geplaatst wordt'.
- reefleider, rifleider** 'touw om te reven' → RUSSISCH *rifleera*.
- reeflijn, riflijn** 'touw waarmee de oppervlakte van een zeil verkleind wordt' → POOLS *reflina*.
- reefseizing, rifseizing** 'reeftalie om het opgerolde deel van het zeil vast te binden' → POOLS *refsejzingu*.
- reefstaart, rifstaart** 'eind van een dun touwwerk' → RUSSISCH *rifstért*.
- reeftalie, riftalie** 'talie op de staande lijken van een razeil om dat zeil te lichten' → RUSSISCH *riftalí*.
- reeftalieschenkel, riftalieschenkel** 'schenkel waarop vroeger de reeftalies van de marszeilen voeren' → RUSSISCH *riftaléjskentel*'.
- reek** '(verouderd) rij, reeks' → DUIJS dial. *Räke* 'garenmaat van zes of acht stuks, stuk doek van twaalf el'.
- reeks** 'rij' → ? ZWEEDS † *rex* 'touw dat koorden bijelkaar houdt'.
- reen, rein** '(gewestelijk) berm, grens tussen twee akkers' → FRANS *rain* '(bos)rand; steile helling; struik (van een heg); tak'.
- reep** 'smalle strook' → FRANS dial. *répe* 'touw waaraan meerdere vishaken vastgemaakt zijn'; POOLS *rep* 'hijstouw'; RUSSISCH *rep* 'hijstouw'; PAPIAMENTS *repi*.
- reeuws** 'paardrifting, wellustig (van vogels)' → ENGELS † *rewish* 'wellustig (van duiven)'.
- referaat** 'voordracht' → INDONESISCH *réferat*.
- referee** 'scheidsrechter' → INDONESISCH *léperi*; JAKARTAANS-MALEIS *liperi, lipri*; JAVAANS dial. *lèpri*; MAKASSAARS *leperí* (uit NI of Engels).
- referendaris** 'hoofdamtenaar' → INDONESISCH *réferéndaris*; PAPIAMENTS *referendaris*.
- referendum** 'volksstemming' → INDONESISCH *réferéndum*; PAPIAMENTS *referendum*.
- referentie** 'verwijzing; schriftelijke certificering van iemands werk' → INDONESISCH *réferénsi*.
- referte** 'verwijzing' → INDONESISCH *reférte*.
- reflatie** '(deels) ongedaan maken van deflatie of inflatie' → INDONESISCH *réflasi*.
- reflectief** 'weerspiegelend, reflecterend' → INDONESISCH *réfléktif*.
- reflex** 'onwillekeurige reactie' → INDONESISCH *réfléks*.
- reflexie** 'weerschijn' → INDONESISCH *réfléksi*.
- reflexief** 'wederkerend' → INDONESISCH *réfléksif*.
- reformatie** '(kerk)hervorming' → DEENS *reformation* (uit NI of Duits); INDONESISCH *réformasi*.
- reformer** 'hervormen' → INDONESISCH *meréformir*.
- refractie** 'straalbreking' → INDONESISCH *réfraksi*.
- refrein** 'gelijke woorden aan eind van ieder couplet' → INDONESISCH *refréin*; PAPIAMENTS *refrein*.
- regaderen** 'aangaan' → ZWEEDS *rekorderlig* 'betrouwbaar, solide' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *regardeer* 'in aanmerking nemen, acht slaan of geven, letten op'.
- regatta** 'roeiwedstrijd' → INDONESISCH *régatta*.
- regel** 'lijn; reeks woorden; richel; gewoonte' → ZWEEDS *regel* 'grendel, schuif' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *régel* '(de bovenste rand van een) verandamuur; muurplank; meetlat'; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *regel* 'gewoonte'; NEGERHOLLANDS *regel* 'gewoonte'; SRANANTONGO *regel* 'gewoonte'; SURINAAMS-JAVAANS *rékkel* 'lijn, zin' 'via Sranantongo'.
- regelaar** 'organisator' → SRANANTONGO *regelaar* 'organisator, ritselaar'.
- regelen** 'schikken, inrichten' → SRANANTONGO *regel* 'regelen, behandelen, in orde maken, bevoordelen, aan een baantje helpen'; SURINAAMS-JAVAANS *rékkel, ngrékkel* 'regelen, behandelen, in orde maken, bevoordelen, aan een baantje helpen' 'via Sranantongo'.
- regeling** '(scheepsterm) stut, dwarshout, reling' → RUSSISCH *régel* 'stut, dwarshout, reling' (uit NI of Portugees); AZERI *regel* 'lange, dunne latten, die bij de scheepsbouw gebruikt worden, reling' 'via Russisch'.
- regelmatig** 'met vast ritme' → FRIES *regelmatig, rigelmatig*.
- regen** 'neerslag' → NEGERHOLLANDS *regen, regn, rign, regon*; SKEPI-NEDERLANDS *regen*.
- regenbak** 'bak waarin regenwater wordt opgevangen' → NEGERHOLLANDS *rénbak, regolbaek*; PAPIAMENTS *renbak, rembak*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENELANDEN) † *renback* 'via Negerhollands'.
- regenboog** 'boog aan de hemel' → NEGERHOLLANDS *regengebogen*; PAPIAMENTS † *reenboog*.
- regeneratie** 'het regenereren' → INDONESISCH

régénérasi 'het regenereren; aflossing van de wacht, vervanging van oud door nieuw'.
regent 'bestuurder' → INDONESISCH *regén* 'districtshoofd, inlands hoofdbtenaar'; JAVAANS *regén* 'inlands hoofdbestuurder'; MADOREES *règgen* 'inlands hoofdbtenaar'; MINANGKABAUS *regan* 'inlands hoofdbestuurder'; SOENDANEES *regen* 'titel van het hoogste inlandse hoofd'.
regentenstuk '(schilderkunst) groepsafbeelding van regenten' → DUIJS *Regentenstück* 'groepsafbeelding van de bestuurders (regenten) van een gilde (Hollandse schilderkunst uit de 17e eeuw)'; ZWEEDS *regentstycke* 'groepsafbeelding van bestuurders (regenten)'.
regenwater 'water dat in de vorm van regen uit de hemel komt' → NEGERHOLLANDS *regenweër*.
regeren 'besturen' → AMBONS-MALEIS *regèr* 'iemand dwingen onafgebroken bezig te zijn'; MENADONEES *regèr* 'iemand dwingen onafgebroken bezig te zijn'; NEGERHOLLANDS *regeer*; SRANANTONGO *rigiri, ligeri*.
regering 'het staatshoofd en de gezamenlijke ministers' → NEGERHOLLANDS *regeering*; SRANANTONGO *regering* 'overheid'.
regie 'leiding; (verouderd) beheer of exploitatie door de staat van handelsmonopolies' → INDONESISCH *regi* 'staatsmonopolie'; JAVAANS *resi* 'staatsmonopolie, met name op de opiumhandel'.
regime 'staatsbestel' → INDONESISCH *rèzim* 'staatsbestel; plan, voornemen'.
regiment 'militaire eenheid' → INDONESISCH *résimén*; BOEGINEES *resimèng*; PAPIAMENTS † *resjiment*.
regionaal 'm.b.t. een regio' → INDONESISCH *régional*.
regionalisme 'het cultiveren van streektradities' → INDONESISCH *régionalisme*.
regisseur 'artistiek leider' → INDONESISCH *régisir, régisur*.
register 'lijst' → INDONESISCH *régister*; MADOREES *rehestèr, regestèr*; SOENDANEES *registèr*.
registratie 'het registreren' → INDONESISCH *régistrasi*.
reglement 'geheel van bepalingen' → INDONESISCH *règlemén*; PAPIAMENTS † *reglement*.
reglementair 'volgens de regels' → INDONESISCH *règleméntér*.
reglementering 'het in regels onderbrengen' → INDONESISCH *règleméntéring, réglementasi*.
regres 'verhaalrecht' → INDONESISCH *regrés*.
regressie 'teruggang' → INDONESISCH *règrési*.
regulair 'geregeld' → INDONESISCH *règulér*.
regularisatie 'het reguleren' → INDONESISCH *règulérisasi*.
regulatie 'het reguleren, regeling' → INDONESISCH *règulasi*; SINGALEES *regulāsīya, rekulāsīya* 'regeling'.
regulator 'regelaar' → INDONESISCH *règulator*.
reguleren 'regelmatig maken, regelen' → NEGERHOLLANDS *reguleer* 'regelen'.
rehabilitatie 'het rehabiliteren' → INDONESISCH *rèhabilitasi*.

rehabiliteren 'herstellen, zuiveren' → INDONESISCH (*me*)*rèhabilitir* 'herstellen, zuiveren; heropvoeden'.
rei 'reidans' → ENGELS † *ray* (uit NL of Nederduits).
rei '(verouderd) lat, maatstok (van timmerlieden)' → RUSSISCH *reek, réjka* 'stormlat, slingerlat'; OEKRAÏENS *réjka* 'stormlat, slingerlat' <via Russisch>. **reilen** 'varen' → FRIES *reile*.
rein 'zuiver' → NEGERHOLLANDS *rein*.
reïncarnatie 'wedergeboorte' → INDONESISCH *rèinkarnasi*.
reinevaar 'naam van diverse planten' → NOORS *reinfann, reinfar* (uit NL of Nederduits).
reinigen 'schoonmaken' → NEGERHOLLANDS *reinig*.
reïntegratie 'het opnieuw opnemen in een geheel' → INDONESISCH *rèintegrasī*.
reis 'tocht' → ENGELS † *reise* '(krijgs)tocht' (uit NL of Duits); DEENS *rejse* (uit NL of Nederduits); NOORS *reise* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *resa* (uit NL of Nederduits); POOLS *rejs* 'overvaart, vaste route van een schip' (uit NL of Duits); RUSSISCH *réjs* 'overvaart, vaste route van een schip; (inbrekerstaal) goed voorbereide inbraak in woning'; OEKRAÏENS *réjs* 'overvaart, vaart, vaste route van een schip' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *rejs* 'overvaart, vaart, vaste route van een schip' <via Russisch>; AZERI *reys* 'vaste route van een schip, vliegtug, auto, trein' <via Russisch>; SRANANTONGO *rèis*.
reis 'Portugese munt; (Surinaams-Nederlands) ronde metalen speelschijf' → SRANANTONGO *rèis* 'loden speelschijf'.
reizen 'een reis ondernemen' → ENGELS † *reise* 'op krijgstoht gaan; een tocht maken' (uit NL of Duits); DEENS *rejse* (uit NL of Nederduits); NOORS *reise* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *resa* 'gaan, een tocht ondernemen' (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *reis* 'een reis ondernemen, trekken, rondzwerven'; SRANANTONGO *rèis*.
reizenaar '(verouderd) reiziger' → ZWEEDS *resenär* 'reiziger' (uit NL of Nederduits).
rek 'veerkracht' → SRANANTONGO *rèk*.
rek, rak 'gestel van latten' → ENGELS *rack* 'braadijzer; ruif; gestel van latten'; DEENS *reck, ræk* 'rekstok voor gymnastiek' (uit NL of Duits); DEENS *rack* <via Engels>; ZWEEDS *räck* 'rekstok voor gymnastiek' (uit NL of Nederduits); FINS *rekki* 'gestel van latten (bij sport)' <via Zweeds>; ESPERANTO *rako* 'gestel van latten; ruif' <via Engels>; INDONESISCH *rak, rék* 'gestel van latten; kastplank'; BOEGINEES *rak, rak-rak*; JAKARTAANS-MALEIS *rak* 'bordenrek, lattenkast'; JAVAANS *erak, rak* 'stellage, rek'; MADOREES *èrrek* 'rek, bergplank'; MADOREES *ra', èrra'* 'een keukenkast op hoge poten voor het eten'; MENADONEES *rak, ræk*; PETJOH *rak* <via Indonesisch> Maleis; SINGALEES *rākka-ya*; TAMIL dial. *rākki*; PAPIAMENTS *rèki*; SRANANTONGO *leki*; SURINAAMS-JAVAANS *règ*.
rekel 'mannetjeshond; deugniet' → DUIJS *Rekel* 'deugniet' (uit NL of Nederduits); DEENS *rækkel*

38. De verbreiding van de uitroep *pas op*!

Hoewel in de Nederlandse creooltalen Negerhollands, Berbice-Nederlands en Skepi-Nederlands de uitroep *pas op* voorkwam, is dit woord voor zover bekend niet geleend door talen in Zuid-Amerika of het Caribisch gebied en evenmin in Indonesië. Maar wel is het aangetroffen in een groot aantal Afrikaanse talen. Het is in die talen op twee manieren terechtgekomen. Enerzijds is het door het Lingala en Swahili rechtstreeks geleend uit het Vlaams in de vroegere Belgische kolonie Congo. Anderzijds is het overgenomen via het Afrikaans, in de in Zuid-Afrika gesproken talen Engels en Tswana, en in het Lala, Shona en Sindebele, talen die gesproken worden in buurlanden van Zuid-Afrika. Al met al heeft het Nederlandse woord hierdoor een forse verbreiding over het Afrikaanse continent gekregen.

'hondensoort; slungel, lui persoon; lelijk en zwaar voorwerp'; ZWEEDS *räkel* 'bonestaak, slungel' (uit NI of Nederduits).

rekenen 'tellen' → DEENS *regne* (uit NI of Nederduits); NOORS *regne* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *räkna* (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *réken* 'berekenen, uitrekenen'; AMBONS-MALEIS *réken* 'tellen; eerbied of achtung toedragen'; BOEGINEES *rékeng*; JAKARTAANS-MALEIS *réken*; JAVAANS (*di*)*réken* 'in rekening gebracht'; KEIËES *riking*; KUPANG-MALEIS *réken* 'tellen, waarderen'; LETINEES *rèkna*; MADOEREES *rekèn* 'tellen, rekenen'; MAKASSAARS *rékeng* 'rekenen, er voor houden'; MENADONEES *réken* 'tellen, waarderen'; MUNA *reke*; ROTINEES *lèke*; SASAKS *rekeng* 'rekenen, tellen'; SOENDANEES *rekin*; TERNATAANS-MALEIS *réken* 'tellen, waarderen'; NEGERHOLLANDS *reken, rekend, reeken*; PAPIAMENTS *rek, reku* (ouder: *reken*); SRANANTONGO (*be*)*reiken* 'tellen, denken'; SURINAAMS-JAVAANS *réken, ngrèken* '(be)rekenen, tellen, beschouwen, aanzien voor, bekijken'.

rekening 'briefje waarop staat hoeveel men moet betalen' → INDONESIAISCH *rèkening* 'nota van gekochte goederen; bankrekening'; BOEGINEES *rékeng*; JAKARTAANS-MALEIS *rèkening*; JAVAANS *réken, rèkening, rëkning* '(af)rekening'; MADOEREES *rekënneng* 'nota van gekochte goederen'; MAKASSAARS *rékeng* 'rekenom'; NEGERHOLLANDS *reekning*; SRANANTONGO *reikenen*.

rekeningloper 'iemand die openstaande rekeningen int' → JAVAANS dial. † *rèkeningloper*.

rekschap 'rekening, verantwoording van financieel beheer' → NOORS *regnskap* 'verantwoording; boekhouding' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *räkenskap* 'verantwoording, boekhouding' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *rekschap*.

rekest 'verzoekschrift' → INDONESIAISCH *rekès* 'verzoekschrift; sollicitatiebrief'; AMBONS-MALEIS *rekès, surat rekès*; JAKARTAANS-MALEIS *rekès*; JAVAANS *rekès, rekuwès* 'verzoekschrift (indienen); klacht indienen'; KUPANG-MALEIS *rekès, surat rekès*; MADOEREES *rëkkes*; MAKASSAARS *rekès, rekésé*; MENADONEES *rekès, surat rekès*; SOENDANEES *rëkes*; TERNATAANS-MALEIS *rekès, surat rekès*; PAPIAMENTS † *rekest*.

rekken 'strekken' → ENGELS *rack* 'op de pijnbank martelen; pijnigen; hevig schudden; verdraaien (van woorden); geweld aandoen; uitbuiten (van huurder)'; PAPIAMENTS *rèk* (ouder: *reke*) 'uittrekken, of uitbreiden van een huis in horizontale richting'; SRANANTONGO *rèk*; SURINAAMS-JAVAANS *règ, ngerèg*.

rekruteren 'in dienst roepen' → INDONESIAISCH *rèkrutir* 'in dienst roepen, putten uit'.

rekrutt 'pas in dienst gestelde soldaat' → INDONESIAISCH *rèkrut*.

rekstok 'horizontale staaf voor gymnastische oefeningen' → INDONESIAISCH *rèkstok*.

rel 'opstootje' → FRIES *rel*.

relaas 'verslag' → FRIES *relaas*; INDONESIAISCH *rela(a)s* 'officieel verslag'.

relatie 'betrekking' → FRIES *relaasje*; INDONESIAISCH *rèlasi* 'betrekking, verbinding; kennis; abonnee; cliënt van een bank'; MENADONEES *relasi* 'betrekking, verbinding'.

relatief 'in verband met, betrekking hebbend op; betrekkelijk' → INDONESIAISCH *rèlatif, rëlatip*.

relativiteit 'betrekkelijkheid' → INDONESIAISCH *rèlativitas*.

relaxatie 'ontspanning van spieren' → INDONESIAISCH *rèlaksasi, rilèksasi*.

relevant 'gewichtig, ter zake dienend' → INDONESIAISCH *rèlévan*.

reliëf 'verhevenheid; het uitsteken boven iets anders' → INDONESIAISCH *rèliéf*.

religie 'godsdienst' → INDONESIAISCH *rèligi*; CREOOLS-PORTUGEEES (CEYLON) *relezi, relize*.

religieus 'godsdienstig' → INDONESIAISCH *rèligius*.

religiositeit 'godsdienstigheid' → INDONESIAISCH *rèligiositas*.

relikwie 'overblijfsel van heilige' → INDONESIAISCH *rèlikwi, rëlikui*.

reling 'leuning rondom schip' → DUIJS *Reling* (uit NI of Nederduits); DEENS *ræling* (uit NI of Nederduits); NOORS *reling* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *reling* (uit NI of Nederduits); FINS *reelinki* <via Zweeds>; POOLS *reling*; INDONESIAISCH *rèling*.

rellen 'babbelen, praten' → FRANS dial. *rëler* 'brommen, mopperen, klagend praten'.

relmuis 'knaagdier' → ENGELS † *rell-mouse* (uit NI of Duits).

rem 'voorziening om een voertuig tot stilstand te brengen' → FRIES *rem*; INDONESIAISCH *rém*; BALINEES *rim*; BOEGINEES *reng*; JAKARTAANS-MALEIS *rèm*; JAVAANS *rim, rëm*; KUPANG-MALEIS *rem*; MADOEREES *ërrem, rem*; MAKASSAARS *reng* 'voorziening om een voertuig tot stilstand te brengen; leren dopjes onder de zool van een voetbalschoen'; MENADONEES *rèm*; MINANGKABAUS *rem*; MUNA *remu*; SASAKS *rem* 'voorziening om een voertuig tot stilstand te brengen; remmen'; SRANANTONGO *rèm*; SARNAMI *rem*; SURINAAMS-JAVAANS *rèm*.

rembours 'verrekenpakket' → INDONESIAISCH *remburs* 'verrekenpakket; vergoeding, terugbetaling'; JAVAANS *rembus* 'onder rembours verzenden'.

rembrandlicht 'de lichteffecten op sommige schilderijen van Rembrandt' → DUIJS *Rembrandlicht*; DEENS *Rembrandtlys*; NOORS *Rembrandtlys*; ZWEEDS *Rembrandtiljus*; FRANS *clair-obscur rembranesque*; POOLS *rembrandtowskie oświetlenie*.

remedie 'geneesmiddel' → AMBONS-MALEIS *rëmedi* 'beproeven'; NEGERHOLLANDS *remedie*.

remigrant 'iemand die terugkeert van emigratie' → INDONESIAISCH *rémigran*.

- remigratie** 'terugkeer van emigratie' → INDONESISCH *rémigrasi*.
- remise** 'stalling voor voertuig' → INDONESISCH *rémis(e)* 'stalling voor trams, treinen, bussen'; JAVAANS dial. *rémise* 'sectie voor onderhoud'; SRANANTONGO *remise*.
- remise** 'onbeslist (bij spelen zoals schaken, dammen)' → INDONESISCH *rémis, remise*; SRANANTONGO *remise* 'gelijkspel'.
- remise** 'teruggave van geld' → INDONESISCH *rémis*.
- remissie** 'strafvermindering' → INDONESISCH *rémisi*.
- remmen** 'tot stilstand brengen' → FRIES *remme, remje*.
- remonstrant** 'lid van protestants kerkgenootschap' → ENGELS *remonstrant* '(historisch) arminiaan; remonstrants'; LITOUWS *remonstrantai* 'leden van protestants kerkgenootschap'; HONGAARS *remonstránsok*.
- remonstrantie** 'bezwaarschrift door de Kerk ter behoud van de rechten van de arminianen in 1610' → ENGELS † *remonstrance*.
- remontoir** 'horloge dat wordt opgewonden zonder sleutel' → MADOEREES *limontuwar*.
- remschoen** 'remblok' → ENGELS *remschoen* «via Afrikaans».
- ren** 'kippenloop' → INDONESISCH *ren*.
- Renaissance** 'stijlvernieuwing' → INDONESISCH *rénaissans* 'stijlperiode'.
- renbaan** 'baan of terrein met banen voor wedrennen' → FRIES *renbaan*.
- rendabel** 'winst opleverend' → INDONESISCH *réndabel*.
- rendement** 'opbrengst' → INDONESISCH *randemén, réndemén* 'opbrengst; omrekeningspercentage tussen hoeveelheid geogste rijsthalmen en gedroogde rijstkorrels'.
- rendez-vous** 'afgesproken samenkomst' → INDONESISCH *réndévu(s)*.
- rennen** 'hard lopen' → FRANS dial. † *runauve voye, roye runal, runal chemin* 'gemeentelijke weg'; PAPIAMENTS † *ren*.
- renovatie** 'het renoveren' → INDONESISCH *rénovasi*.
- rente** 'interest' → ZWEEDS *ränta* (uit Nl of Nederlands); INDONESISCH *rénthe* 'interest op een lening'; BOEGINEES *rénthe*; JAKARTAANS-MALEIS *rènte, rènten*; JAVAANS *rènte, rènten*; MAKASSAARS *rènte* 'landrente, belasting'; SRANANTONGO *rente*; SURINAAMS-JAVAANS *rènte*.
- rentenier** 'die van zijn renten leeft' → INDONESISCH *rèntenir* 'die van zijn renten leeft; geldschieter, geldwolf'; MINANGKABAUS *rentenir*.
- rentenieren** 'van zijn rente leven' → PAPIAMENTS *rèntenir*.
- rentmeester** 'beheerder' → ENGELS *rent master* 'gemeentelijke belastingontvanger'; FRANS dial. † *rentemaistre*.
- renvooi** 'verwijzing' → INDONESISCH *rénvo(o)i* 'verwijzing; marginale wijziging'.
- reorganisatie** 'het opnieuw inrichten; nieuwe regeling' → INDONESISCH *réorganisasi*; JAVAANS *rèken(se)sasi*.
- reorganiseren** 'opnieuw inrichten, regelen' → INDONESISCH *réorganisir*.
- reoriëntatie** 'het zich opnieuw oriënteren' → INDONESISCH *réorientasi*.
- reostaat** 'regelbare stroomweerstand' → INDONESISCH *réostat*.
- reparatie** 'herstelling, vernieuwing' → INDONESISCH *réparasi*; BOEGINEES *reparási*.
- repareren** 'herstellen' → SINGALEES *reparèru-va, reparàru-va*.
- repatriant** 'iemand die naar zijn vaderland is teruggekeerd' → INDONESISCH *répatrian*.
- repeel** 'vlaskam' → ? FRANS † *rièble* 'plantensoort (galium aparine) met scherpe bladeren en stekels (als een vlaskam)'.
- repertoire** 'lijst van stukken van uitvoerende kunstenaars' → INDONESISCH *répertoar*.
- repeteergeweer** 'snelvuurgeweer' → INDONESISCH *repetir senapan*.
- repetent** 'steeds terugkerende decimaal' → INDONESISCH *répétén*.
- repeteren** 'herhalen' → INDONESISCH *repetir*.
- repetitie** 'herhaling; proefwerk' → INDONESISCH *répétisi* 'herhaalde oefening bij het instuderen van een muziek- of toneelstuk'; BOEGINEES *repetisi* 'proefwerk'.
- repetitor** 'iemand die met studenten de leerstof doorneemt' → INDONESISCH *répétitor*.
- replica** 'kopie' → INDONESISCH *réprika* 'kopie, facsimile'.
- repliek** 'antwoord' → INDONESISCH *réplik*.
- reportage** 'verslag' → INDONESISCH *réportase*.
- reporter** 'verslaggever' → INDONESISCH *réporter*.
- reppen** '(Vlaams) trekken, rukken, wieden' → FRANS dial. *rèper* 'wieden; afschraper; grazen'.
- reppen, zich** 'zich haasten' → NOORS *rappe sig*.
- representatie** 'vertegenwoordiging, plaatsvervulling' → INDONESISCH *représentasi*.
- representatief** 'een goede indruk makend' → INDONESISCH *représentatif*.
- repressie** 'onderdrukking' → INDONESISCH *rèprési*.
- reproductie** 'het opnieuw voortbrengen; nabootsing' → INDONESISCH *répro, réproduksi*.
- reprografie** 'reproductie van documenten, afbeeldingen e.d. waarbij het gereproduceerde tevens vermenigvuldigd wordt' → ENGELS *reprography* (uit Nl of Duits).
- reptiel** 'kruipend dier' → INDONESISCH *rép(ia)*; PAPIAMENTS *rèptil*.
- republiek** 'bepaalde staatsvorm' → INDONESISCH *rèpublik, kiblik*; JAKARTAANS-MALEIS † *kiblik* 'bepaalde staatsvorm; republikeins geld'; JAVAANS *rèpublik*; MADOEREES *republik*; PAPIAMENTS † *republiek*; SRANANTONGO *republik*.
- republikein** 'aanhanger van de republiek' → INDONESISCH *rèpublikén*.

repudiatie 'verwerping' → INDONESISCH *répudiasi*.

reputatie 'faam' → FRIES *reputaasje*; INDONESISCH *réputasi*.

requiem 'rooms-katholieke dodenmis' → INDONESISCH *rékuiém*.

requisitie 'opeising van goederen' → INDONESISCH *rékuisiti*.

requisitoir 'eis, slotbetoog van openbare aanklager' → INDONESISCH *rékisitoar*, *rékuisitor*, *rékuisitur*, *rikisitor*.

research 'onderzoek' → INDONESISCH *risét* (uit Nl of Engels); MADOEREES *risèt* (uit Nl of Engels).

reservaat 'wijkplaats' → INDONESISCH *resérvat*.

reserve 'iets dat, iemand die ter vervanging kan dienen' → INDONESISCH *resérve*, *sérap*, *sérep*; JAKARTAANS-MALEIS *sérap*, *sérep*; JAVAANS *sérep*; MADOEREES *serép*; MENADONEES *resèref*; MINANGKABAUS *serap*; SURINAAMS-JAVAANS *sérep*.

reserveren 'bewaren' → INDONESISCH *resérvir*; SRANANTONGO *reiserfer* 'in bewaring houden van o.a. hotelkamer'.

reservoir 'container, tank' → INDONESISCH *resérvoar*.

resident 'titel van de hoofden van gewestelijk bestuur in voormalig Nederlands-Indië' → ENGELS *resident*; ESPERANTO *rezidento* 'hooggeplaatste functionaris in een protectoraat' <via Engels>; INDONESISCH *residén* 'districtsbestuurder'; ATJEHNEES *rasedùen* 'districtsbestuurder'; BOEGINEES *residèng* 'districtsbestuurder'; JAVAANS *residhèn*, *risidhèn*, *risdhèn* 'districtsbestuurder'; MADOEREES *residen*, *residhen*, *rèssidhen*, *risidhen*, *rasidìn*, *rasidhen*, *rasidhin* 'districtsbestuurder'; MINANGKABAUS *residen* 'districtsbestuurder'; SURINAAMS-JAVAANS † *arsidèn* 'districtsbestuurder in voormalig Nederlands-Indië'.

residentie 'ambtswoning, kantoor van een resident' → ENGELS *residency* '(historisch) administratieve afdeling in Nederlands-Indië'; JAVAANS *residhènsi*.

resistent 'weerstand kunvende bieden, bestand tegen' → INDONESISCH *resistén*.

resocialisatie 'het weer geschikt maken voor een aangepast leven in de maatschappij' → INDONESISCH *resosialisasi*.

resolutie 'besluit' → INDONESISCH *résolusi*; SURINAAMS-JAVAANS *Luslusi* 'plaatsnaam'.

resolveren 'ontbinden, besluiten' → NEGERHOLLANDS *resolveer* 'besluiten'.

resonant 'resonantie' → INDONESISCH *résonans*.

resonantie 'het meertillen' → INDONESISCH *résonansi*.

respect 'eerbied' → INDONESISCH *réspek*; NEGERHOLLANDS *respekt*, *respect*; PAPIAMENTS † *reespek*; SRANANTONGO *lespeki* 'eerbied; eerbied hebben' (uit Nl of Engels); SARAMAKKAANS *lesipéki*; SURINAAMS-JAVAANS *lespéki* 'eerbied (hebben), respecteren' <via Sranantongo>.

respecteren 'eerbiedigen' → NEGERHOLLANDS *respecteer*.

respiratie 'ademhaling; verademing' → INDONESISCH *réspirasi*.

respondent 'iemand die antwoordt op vragen' → INDONESISCH *réspondén* 'iemand die antwoordt op vragen en tegenwerpingen (van dissertatie)'.

respons 'antwoord, weerklink' → INDONESISCH *réspon(s)*.

rest 'overschot, overblijfsel' → DUTS dial. *Refß*, *Rest* 'een graanhalm die bij het binden is achtergebleven op het stoppeld'; NEGERHOLLANDS *rest*.

restant 'overschot' → INDONESISCH *réstan*; JAKARTAANS-MALEIS *rèstan*; JAVAANS *rèstan*; PETJOH *restan*.

restaurant 'eethuis' → INDONESISCH *réstoran*; (Bahasa Prokem) *reksotor*; JAKARTAANS-MALEIS *rèstoran*; JAVAANS *rèstoran*; MADOEREES *restoran*; MINANGKABAUS *restoran*; SRANANTONGO *rèstowrant*; SARNAMI *restoránt*; SURINAAMS-JAVAANS *rèstoran*, *lèstoran*.

restauratie 'het restaureren, herstellen; eet- en drinkgelegenheid' → INDONESISCH *réstorasi*.

restaureren 'herstellen, renoveren' → INDONESISCH *(me)rèstorir*.

restitutie 'teruggave' → INDONESISCH *réstitusi*.

restrictie 'beperking' → INDONESISCH *réstriksi*.

résumé 'samenvatting' → INDONESISCH *résumé*.

resumeren 'samenvatten' → INDONESISCH *résumir*.

retentie 'ophouding' → INDONESISCH *réténsi*.

reticulair 'netvormig' → INDONESISCH *rétikulér*.

retorica 'redekunst' → INDONESISCH *rétorika*.

retorisch 'redekunstig, op redenaarswijze' → INDONESISCH *rétoris*.

retorsie 'weerwraak' → INDONESISCH *rétorsie*.

retort 'distilleerkolf' → INDONESISCH *retor*; JAPANS *retoruto*; ? KOREAANS *ret'orüt'ü* <via Japans>.

retouche 'het bijwerken (van bijv. een foto)' → INDONESISCH *retus*.

retour 'terug' → INDONESISCH *retir*, *retur*.

retraite 'het (godsdienstig) terugtrekken' → INDONESISCH *rétrét*.

retributie 'betaling, bijdrage' → INDONESISCH *rétribusi* 'vergoeding'.

retro- 'voorvoegsel: terug-' → INDONESISCH *rétro-*.

retroactief 'terugwerkend' → INDONESISCH *rétroaktif*.

retroflexie 'achteroverbuiging' → INDONESISCH *rétrofleksi*.

retrogressie 'terugval' → INDONESISCH *rétrogrési* 'het achterwaards gaan'.

retrospectie 'terugblik op het verleden' → INDONESISCH *rétrospéksi*.

reçu 'ontvangstbewijs' → INDONESISCH *resi*; JAVAANS *resi*.

reuf '(Oost-Nederlands) raap, knol' → ZWEEDS *rova* 'raap, knol' (uit Nl of Nederlands).

reuk 'geur, reukvermogen' → NEGERHOLLANDS *reuk*.

reukzenuw 'zenuw die reukimpulsen overbrengt' → JAPANS *kyūshinkei* 'zenuw die reukimpulsen

- overbrengt, lett. reukzenuw'; CHINEES *xiushenjing* <via Japans>.
- reumatiek** 'pijnlijke gewrichtsaandoening' → INDONESISCH *rématik*; JAVAANS *rématig* 'gewrichtsaandoening'; SRANANTONGO *lamatiki*; SURINAAMS-JAVAANS *romatig*.
- reumatologie** 'leer van reumatische aandoeningen' → INDONESISCH *rématologi*.
- reünie** 'bijeenkomst van oud-collega's' → INDONESISCH *réuni*.
- reuzel** 'vet' → NEGERHOLLANDS *reza*; ? PAPIAMENTS *res* (ouder: *rees*).
- revaccinatie** 'herinenting' → INDONESISCH *révaksinasi*.
- revaluatie** 'herwaarderung' → INDONESISCH *révaluasi*.
- revanche** 'genoegdoening, wraak' → INDONESISCH *revans*; NEGERHOLLANDS *revanschie*; SRANANTONGO *refensi, refrensi*.
- revancheren, zich** 'wraak nemen' → NEGERHOLLANDS *revangeer*.
- reven** 'zeilen) kleiner maken' → ENGELS *reeve* 'inscheren (van touw); zich een weg banen'; DEENS *rebe, reve*; ZWEEDS *reva*; FINS *reiwata, reivata* <via Zweeds>; ESTS *rehvima*; POOLS *refowanie, refowac* (uit NL of Duits); RUSSISCH *rifit*; BOEGINEES *rêba*; MAKASSAARS *rêba*.
- revers** 'kraagomslag van een jas' → INDONESISCH *refers*.
- revier** 'terrein, jachtgebied' → DUIJS *Revier* 'gebied, district, jachtterrein'; DEENS *revir* 'gebied, jachtgebied' (uit NL of Nederduits); KROATISCH *revir* 'gebied, district, jachtterrein' <via Duits>; MACEDONISCH *revir* 'gebied, district' <via Duits>; SERVISCH *revir* 'gebied, district, jachtterrein' <via Duits>; SLOVEENS *revir* 'gebied, district' <via Duits>.
- revindicatie** 'terugvordering' → INDONESISCH *révindikasi*.
- revindicatoir** 'voortvloeiend uit een eis tot terugvordering' → INDONESISCH *révindikatur*.
- reviseren** 'herzien' → INDONESISCH *révisir*.
- revisie** 'herziening' → INDONESISCH *révisi*.
- revisionisme** 'streven naar herziening van wetten, niet naar revolutie' → INDONESISCH *révisionisme*.
- revisionist** 'aanhanger van het revisionisme' → INDONESISCH *révisionis*.
- revitalisatie** 'het opnieuw tot leven brengen' → INDONESISCH *révitalisasi*.
- revolutie** 'politieke of staatkundige ommekeer' → INDONESISCH *répolusi, révolusi*; BOEGINEES *repolúsi*; MINANGKABAUS *repolusi*.
- revolutionair** 'oproerig' → INDONESISCH *répolationér, révolutionér*.
- revolver** 'vuistvuurwapen met draaiende kamer' → INDONESISCH *répolpér, révolvér*; JAVAANS *repolper*.
- rib** 'dun been in borstkas; spant, lat' → NOORS *ribbe*; ZWEEDS *ribba* 'lat' (uit NL of Nederduits); FINS *ripa* 'spant in scheepsrump; handvat'; FRANS *riblette* 'hard stukje spek dat men kruidt en grilt'; KUPANG-MALEIS *rebis* 'dun been in borstkas'; CREOOLS-PORTUGEEES (MALAKKA) *ribichi* 'dun been in borstkas'; NEGERHOLLANDS *rippe, reppe, ribi* 'dun been in borstkas'; BERBICE-NEDERLANDS *rebu*; PAPIAMENTS *repchi* (ouder: *ribtsje*) 'dun been in borstkas'; SRANANTONGO *lebriki, rebritji* 'dun been in borstkas, ribbenkast'.
- ribaudekijn** 'middeleeuwse oorlogsmachine met artillerie' → FRANS *ribaudequin*.
- ribben** 'vlas of hennep op een bepaalde manier bewerken' → ENGELS † *rib*.
- ribben** 'rimpelen' → FRANS dial. † *riboté* 'gerimpeld (een gezicht)'.
richel '(uitstekende) rand, lat, smalle (zand)strook, geul' → DUIJS *Rigole* 'diepe geul, ontwateringssloot' <via Frans>; DUIJS dial. *Riechel* 'plank voor het ophangen van kleding'; FRANS *rigole* 'greppel, geul, ondiepe voor, funderingsleuf'; TSJECHISCH *rigol* 'ontwateringssloot, diepe geul' <via Frans>; SLOWAAKS *rigol* 'ontwateringssloot, diepe geul' <via Frans>.
- richten** 'rechtmaken, in een bepaalde richting laten gaan' → ZWEEDS *rikta* (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *richt*.
- richtingwijzer** 'knipperlicht aan voertuigen waarmee de verandering van richting aangegeven wordt' → INDONESISCH *rihtingwésér*; PAPIAMENTS *richtingwijzer*.
- richtsnoer** 'voorschift, model' → NOORS *rettesnor* (uit NL of Nederduits).
- ricochet** 'het keilen, afkaatsen van een projectiel' → INDONESISCH *rikosét* 'het keilen, opstuit, afkaatsing'.
- ridder** 'adellijke titel; dappere strijder' → DUIJS *Ritter*; DEENS *ridder* 'adellijke titel' (uit NL of Nederduits); NOORS *ridder* 'adellijke titel' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *riddare* (uit NL of Nederduits); FINS *ritari* <via Zweeds>; ESTS *rüütel* 'adellijke titel' (uit NL of Nederduits).
- ridicueel** 'belachelijk' → FRIES *ridikúl*.
- riem** 'leren band' → ENGELS *riem, reim* 'strook ongeprepareerd leer' <via Afrikaans>; DEENS *rem* (uit NL of Nederduits); NOORS *reim, rem* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *rem* 'koppel, band' (uit NL of Nederduits); FINS *remmi* <via Zweeds>; ESTS *rihm* (uit NL of Nederduits); INDONESISCH *rim* 'militaire stijl: leren broekriem voor munitie'; KUPANG-MALEIS *rim* 'broekriem'; MADOEREES *rîm, êrîm* 'papieren riem'.
- riem** 'roeispaan' → FRANS dial. *rîme* 'roeispaan; zwengel van een handpomp'; NEGERHOLLANDS *roei, rim, rui* 'roeien; roeieriem'; BERBICE-NEDERLANDS *rem*; AROWAKS *remo* (uit NL of Spaans).
- riem** 'hoeveelheid papier' → INDONESISCH *rim*; BOEGINEES *ring*; JAVAANS *rim*; SOENDANEES *êrim*; PAPIAMENTS *rim*.
- riempje** 'smalle reep leer' → ENGELS *riempje* 'reep ongeprepareerd leer' <via Afrikaans>.
- riempjestoel** 'stoel met een zitting van gevlochten

- leer' → ENGELS *riempiestoel* <via Afrikaans>.
- riester** '(Vlaams) strijkbord van een ploeg' → FRANS *ret, risse, lisse, ritte* 'ploeg met gebogen ijzer'.
- riet** 'plant' → NEGERHOLLANDS *ried*; PAPIAMENTS *rit* (ouder: *riet*) 'rietgras, mondriet, stro'.
- rietbok** 'Zuid-Afrikaanse antilope' → ENGELS *rietbok, reedback* <via Afrikaans>; FRANS † *ritbok* <via Afrikaans>.
- rietje** 'buisje om een drank door op te zuigen' → INDONESISCH *rices, rit*; PAPIAMENTS *richi*.
- rif** 'bank in zee' → ENGELS *reef* 'bank in zee; ertsader'; RUSSISCH *rif*; AZERI *rif* 'rij klippen onder water' <via Russisch>; LETS *rēve* (uit NI of Duits); PAPIAMENTS *ref* (ouder: *rif*) 'lange smalle ondiepte in zee, al of niet bedekt met koraal'.
- rij** 'reeks' → FRIES *rij*; FRANS dial. *ride, riglée, rid'lêye*; MENADONEES *rey, rey-rey*; NEGERHOLLANDS *rieg*; SRANANTONGO *rèi* (ouder: *lei*); SURINAAMS-JAVAANS *rèi*.
- rijbewijs** 'vergunning om een auto of motorfiets te besturen' → INDONESISCH *buwés, rébewés, bowés, robewés*; BALINEES *rèbewés*; JAKARTAANS-MALEIS *rebowès, rowowès, rèbewès*; JAVAANS dial. *rèbuès, rèbewès*; MAKASSAARS *rebawès, rebawèsé*; MENADONEES *rebèwèis*; PAPIAMENTS *reibeweis*; SARAMAKKAANS *leibewéisi*.
- rijden** 'zich voortbewegen in of op een voertuig' → FRANS † *ridér* 'het wild achtervolgen, de weg van een dier volgen'; ITALIAANS *arridare* 'manoeuvreren van schip' <via Frans>; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *rai* 'paardrijden'; NEGERHOLLANDS *ri, rie* 'zich voortbewegen in of op een voertuig of dier'; BERBICE-NEDERLANDS *rei*; SRANANTONGO *rèi*; SARAMAKKAANS *léi*; SURINAAMS-JAVAANS *rèi* 'rijden, besturen'.
- rijder** 'gouden munt met ruiter erop' → FRANS dial. † *ridde*.
- rijder** 'mannetjeshaas' → FRANS dial. *ridè*.
- rijf** '(gewestelijk) hark' → DUIJS dial. *Riewe, Riwe* 'hark'.
- rijfelen** 'dobbelen' → ENGELS † *rifle* 'dobbelen, (ver)gokken'.
- rijgen** 'aan een snoer hechten, met wijde steken vastnaaien' → PAPIAMENTS *reig*; SRANANTONGO *ligi* (ouder: *rigi*) 'met wijde steken vastnaaien'.
- rijk** 'staat' → NEGERHOLLANDS *riek, rik*.
- rijk** 'vermogen' → FRANS *riche*; ESPERANTO *riĉa* <via Frans>; NEGERHOLLANDS *riek, rik*; BERBICE-NEDERLANDS *riki*.
- rijkdom** 'het rijk-zijn' → NEGERHOLLANDS *riekdom*.
- rijkelijk** '(verouderd) rijk' → NEGERHOLLANDS *riklik* 'rijk'.
- rijksdaalder** 'vijftig stuivers' → ENGELS *rix-dollar* 'oude zilveren munt'; FRANS *rixdale* 'oude munt'; AMERIKAANS-ENGELS *rix-dollar* 'oude munt'.
- rijkskas** 'rijksgeleden' → JAVAANS *rèikas*.
- rijm** 'bevroren dauw' → FRANS *frimas*.
- rijm** 'gelijke klank' → DEENS *rim* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *rima*.
- rijmpje** 'versje' → PAPIAMENTS *riempie*.
- rijn** 'molenijzer' → ENGELS *rind*.
- rijnbes** 'bessensoort' → ENGELS † *Rhein-berry* 'wegedoornbes'.
- Rijngraaf** 'graaf wiens graafschap grenst aan de Rijn' → ENGELS *Rhinegrave* (uit NI of Duits); FRANS *rhingrave* 'graaf wiens graafschap grenst aan de Rijn; kniebroek die dankzij Nederlandse kleermakers in Parijs in de 17e eeuw in de mode was, en die als eerste door Rijngraaf Salm werd gedragen' (uit NI of Duits).
- Rijnlandse voet of roede** 'oude maateenheid' → ENGELS *Rhineland foot* (uit NI of Duits); MADOEREES *èrru renlan* 'Rijnlandse roede, oude maateenheid'; CARIBISCH-ENGELS *Rhyndland foot* 'maateenheid gelijk aan 1,03 Britse voet'.
- rijnvis** 'bepaalde zeevis' → FRANS dial. *rivè* 'schelvis'.
- rijnwijn, rijmse wijn** 'wijn uit het Rijndal' → RUSSISCH *rèjnskoe vinó*; OEKRAÏENS *rèjnskoe vinó* <via Russisch>.
- rijp** 'geschikt voor de oogst' → NEGERHOLLANDS *riep, rip, rib*; PAPIAMENTS *reip, reipu* 'halfrijp'; SRANANTONGO *lepi* (uit NI of Engels); SARAMAKKAANS *lépi* 'rijp (vooral in kennis)'.
- rijp** '(verouderd) oever, kant, marge' → DUIJS dial. *Riep* 'groep boerderijen die bij de beek of wetering staan'.
- rijs** 'takje' → RUSSISCH dial. *ris* 'bepaalde plant, olmkruid (*Spiraea Ulmaria*)'; OEKRAÏENS *ris* 'bepaalde plant, olmkruid (*Spiraea Ulmaria*)' <via Russisch>.
- rijsbank** 'rijsberm' → ENGELS † *risbank* 'kunstmatige oever, rijsberm'; FRANS *risban* 'ophoging bewapend met een kanon'.
- rijsberm** 'versterking van paalwerk en tenen aan de voet van een dijk' → FRANS *risberme* 'rustplaats voorzien van rijswerk'; LITOUWS *risberma*.
- rijst** 'graansoort' → DEENS *ris* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ris* (uit NI of Nederduits); FINS *riisi* <via Russisch>; NOORD-SOTHO *reisi* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *rèisi* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *reise* (uit Afrikaans of Engels); PETJH *res*; NEGERHOLLANDS *ris*; BERBICE-NEDERLANDS *risi*; SKEPI-NEDERLANDS *ris*; SRANANTONGO *aleisi*; AUCAANS *alisi* <via Sranantongo>; AKAWAIO en AREKUNA *eerchii, arikchii* <via Skepi-Nederlands>; AROWAKS *resji* <via Sranantongo>.
- rijstebrij** 'pap van rijst en melk' → DEENS *risengrød*.
- rijstekoek** 'pannenkoek gemaakt van onder andere rijst' → PAPIAMENTS *reskuk*.
- rijstepad** 'rijst met melk' → FRANS dial. *reisap*.
- rijstoel** 'invalidenwagentje' → INDONESISCH *réstul*.
- rijsttafel** 'hoofdmaaltijd met rijst' → ENGELS *rijsttafel* 'Zuidoost-Aziatische rijstmaaltijd'; DEENS *rijsttafel, ristaffel* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *rijsttafel / réstafel* 'witte rijst met een grote

- hoeveelheid bijgerechten'; AMERIKAANS-ENGELS *rijsttafel*.
- rijtuig** 'door paarden getrokken voertuig voor mensen' → JAVAANS *réta*.
- rijven** '(gewestelijk) harken' → FRANS *rivelaine* 'plat houweel'; FRANS dial. *river* 'korenaren afritsen, bladeren van de stengel afhaken, vlas oogsten'.
- rijwiel** 'fiets' → JAVAANS *riwil*.
- rijzen** 'zich oprichten, stijgen' → MENADONEES *rèis* 'opbloeien'; NEGERHOLLANDS *ris* 'optillen, optrekken, ophijzen' (uit NI of Engels); BERBICE-NEDERLANDS *risi* 'zich oprichten'; PAPIAMENTS *reis* 'zich oprichten (van deeg, een zaadje, van een buik e.d.)'; (verouderd) opzwellen'; SURINAAMS-JAVAANS *rèis*, *ngerèis* 'zich oprichten, laten opkomen (motor e.d.)'.
- rijzig** 'lang' → ZWEEDS *reslig* (uit NI of Nederduits).
- ril** 'waterloop, geul, rug tussen voren' → ENGELS *rill* 'beekje, geul'; DUIITS *Rille* 'smalle stroom' (uit NI of Duits); DEENS *rille* 'groef, richel, verdieping' (uit NI of Nederduits).
- rillen** 'trillen' → PAPIAMENTS *rel* 'sidderen, huiveren'.
- rilling, ril** 'huivering, het rillen' → FRANS dial. *rlan*, *ran* 'huivering, koortsige angst'; PAPIAMENTS *rel* 'siddering, huivering, gril'.
- rimpel, † rompel** 'plooï' → ENGELS *rumple* 'kreukel'; INDONESISCH *rimpel* 'huidplooï; watergolfje'.
- rimpelen, † rompelen** 'plooïen' → ENGELS *rumple* 'kreuk(†)en; door de war maken'; DEENS *rimpe* (uit NI of Nederduits).
- ring** 'kringvormig voorwerp' → FRANS *rang* 'rij, rang; volgorde'; RUSSISCH dial. *rym* 'ankerring'; AZERI *ring* 'boksring' <via Russisch>; ESPERANTO *rango* 'plaats in de hiërarchie, rang' <via Frans>; INDONESISCH *ring* 'kringvormig voorwerp, armband; ringen, gymnastiektoestel; boksring; syndicaat; (Bahasa Prokem) vingerring'; JAKARTAANS-MALEIS *ring* 'ring (sieraad)'; SASAKS *ring* 'moerring'; NEGERHOLLANDS *rink*, *rin* 'kringvormig voorwerp, krans'; PAPIAMENTS *renchi* (ouder: *ringtsje*); SRANANTONGO *linga* (ouder: *lienga*, *rienga*).
- ringband** 'ringvormige band; (verouderd) halsband van een hond' → FRANS *ruban* 'strook, lintvormige versiering, ordelint'; BASKISCH *arribant* 'lint' <via Frans>; ESPERANTO *rubando* 'lint' <via Frans>.
- ringbout** 'metalen bout met ring erdoor' → RUSSISCH *rymbolt*.
- ringduif** 'houtduif' → ENGELS *ringdove*.
- ringel** '(Vlaams) ringvormig voorwerp' → FRANS dial. *rengle* 'ring door de neus van een varken'.
- ringen** '(verouderd) ringelen, geluid voortbrengen' → FRANS dial. *râchâr*, *rintchâr* 'mopperen'; NEGERHOLLANDS *ring* 'ringelen'.
- ringhals** 'dier met ringvormige vlekken op de hals' → ENGELS *ringhals* 'Zuid-Afrikaanse cobra' <via Afrikaans>.
- ringkop** 'iemand met een ring om zijn hoofd' → ENGELS *ring-kop* 'vooraanstaand Afrikaans stamlid of krijger' <via Afrikaans>.
- ringworm** 'huidziekte door een schimmel veroorzaakt; gelede worm' → SRANANTONGO *lingaworon*.
- rinkelen** 'een hel, onderbroken geluid geven; (Vlaams) (lawaaig) rondlopen' → FRANS dial. *rinqueler* 'de aren zoeken die men op de akker heeft vergeten nadat men aren heeft gelezen'.
- rins** 'zuurachtig' → PAPIAMENTS † *rens*.
- riolering** 'samenstel van riolen' → INDONESISCH *rioléring*.
- riool** 'afvoerkanaal' → DUIITS dial. *Rioolen* 'afvoerkanaal (voor in de tuin)'; INDONESISCH *riol*, *riool*.
- riool** 'langwerpige houten stelling voor de letterkasten' → ZWEEDS *reol* 'boekenkast' (uit NI of Nederduits).
- Ripolin** 'een Nederlands verfmerk, genoemd naar Carl J. F. Riep, directeur van een verffabriek' → ENGELS *Ripolin* 'glanslak'; DUIITS *Ripolin* 'glanslak'; DEENS *ripolin* 'glanslak'; NOORS *ripolin* 'glanslak'; ZWEEDS *ripolin* 'glanslak'; FRANS *ripolin* 'glanslak'.
- rippen** '(gewestelijk) afrukken, afsnijden' → FRANS *riper* 'afkrabben, er vandoorgaan'; BRETONS *rip* 'koud en droog, rigoreus' <via Frans>.
- rips** 'geribde stof' → ZWEEDS *rips* 'algemene benaming voor geribde stoffen' (uit NI of Duits); FINS *ripsi* 'rimpel; geribde stof' <via Zweeds>; POOLS *ryps*.
- risico** 'gevaar voor schade' → INDONESISCH *résiko*, *risiko*; MENADONEES *résiko* 'mogelijk negatief gevolg'; NEGERHOLLANDS *risiko* 'gevaar'.
- riskant** 'gewaagd' → INDONESISCH *riskan*.
- riskeren** 'wagen' → INDONESISCH (*me*)*riskir*.
- rissole** 'met ragout gevuld hapje' → INDONESISCH *risol* 'vleesgehakt gemengd met ei en broodkruim, in deeg gewikkeld en gefrituurd'.
- risten** 'bewerkingen bij het reden van vlas, waarbij overgebleven houtdeeltjes van de vlasstok uit de vezels verwijderd worden' → DEENS *riste*.
- rit** 'het rijden' → INDONESISCH *rit* 'het rijden (van bus of vrachtwagen), de trip (van een buschauffeur)'; KUPANG-MALEIS *ret* 'route, richting'; MENADONEES *rèt* 'reisje heen en weer'; SRANANTONGO *ret*.
- ritme** 'wisseling in beweging of tonen' → INDONESISCH *ritme* 'afwisseling van korte en lange notenwaarden'.
- ritmeester** 'officier van de cavalerie' → ENGELS *rittmaster* (uit NI of Duits); ZWEEDS *ryttmästare* (uit NI of Duits).
- rits** 'treksluiting' → FRIES *rits*; JAVAANS *rèt*.
- ritssluiting** 'treksluiting' → FRIES *ritssluting*; INDONESISCH *résléting*, *ritsléting*, *ritsliting*; CHINEES-MALEIS *rètsluitèng*; JAVAANS *ritsliting*; KUPANG-MALEIS *rosleting*; SURINAAMS-JAVAANS *ritsléting*.
- ritus** 'geheel van rituele gebruiken' → INDONESISCH *ritus*.

rivaal 'mededinger' → INDONESISCH *rival*.
rivier 'waterstroom' → FRIES *rivier*; NEGERHOLLANDS *rivier*, *riva* (uit NI of Engels).
rob 'zeeroofdier' → DUIJS *Robbe* (uit NI of Nederlands); DEENS † *robbe*; ZWEEDS † *robb* (uit NI of Duits); FRANS dial. † *robbe*.
rob '(Vlaams) konijn' → FRANS *robot* 'schaaf (lijkend op konijn); harde steen voor plaveisel'; PORTUGEES *rabote* 'grote timmermansschaaf' <via Frans>; BASKISCH *arrabota* 'timmermansschaaf' <via Frans>. **rob** '(Zuid-Hollands) biezen mandje' → ZWEEDS † *robb* 'soort gevlochten mandje'.
robbenslager 'iemand die op zehonden jaagt' → DEENS † *robberslager*, *robbenslager*.
Robert 'eigenaam' → INDONESISCH *Obéd* 'christen'.
robijn 'rood edelgesteente' → INDONESISCH *rubin*.
robot 'kunstmens' → NOORD-SOTHO *robot* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *rôbôtô* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *robhothi* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *robhothi* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *robot* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *robot*.
rochelen 'rauw keelgeluid maken' → FRANS dial. *roukler*, *rôgyi* 'keelgeluiden maken, hoesten'.
rode biet 'eetbare wortel' → PAPIAMENTS *roibit* (ouder: *rooibiet*, *rooje biet*).
rodehond 'besmettelijke ziekte, rubella; tropische huidziekte, warmtepuistjes' → PAPIAMENTS *rodehond*, *rotahôn* 'besmettelijke ziekte, rubella'; SRANANTONGO *lotontu*.
rode ratel 'moeraskartelblad; heidewortelblad' → ENGELS *red rattle*.
rode steen 'roodachtige steen' → PETJOH *rooie steen* 'baksteen, klinker, gravel'.
roede, roe 'twijg (m.n. als strafwerktuig); stok, staaf, stang; lengtemaat' → ENGELS † *rode* 'lengtemaat'; ? ZWEEDS *ru* 'rondhout gebruikt bij zeilen'; JAVAANS *eru* 'vierkante Rijnlandse roede (14,19 m2)'; JAVAANS *ruji* 'twijg, spijl, spaak; straal (van paraplu, cirkel)'; MADOEREES *êrru* 'vlaktemaat'; NEGERHOLLANDS *roede* 'twijg, zweep'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *ro* 'twijg (als strafwerktuig); stok, staaf, stang' <via Negerhollands>. **roedezak** 'condoom' → ? JAPANS *rûdesakku*.
roef 'overdekt deel van schip' → DEENS *ruf* (uit NI of Nederduits); NOORS *ruff* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ruff* 'overdekte ruimte in kleine zeilboot of motorboot'; FINS *ruhvi*, *ruffi* 'overdekte plaats op een schuit; dek' <via Zweeds>; ESTS *ruhv* (uit NI of Nederduits); FRANS † *rouf* 'hokje op de achterkant van een kleine boot'; POOLS *rufa* 'overdekt deel van een vrachtschuit of een jacht' (uit NI of Duits); RUSSISCH *rûbka* 'houten huisje op het dek van een schip als woonruimte'; OEKRAÏENS *rûbka* 'houten huisje op het dek van een schip als woonruimte' <via Russisch>. **roeien** 'met riemen een vaartuig voortbewegen' → NEGERHOLLANDS *roei*; CREOOLS-ENGELS

(MAAGDENEILANDEN) † *ru* <via Negerhollands>. **roek** 'zangvogel' → FRANS *freux*.
roem 'lof' → NEGERHOLLANDS *roem*.
roemen 'prijzen, loven' → NEGERHOLLANDS *roem*.
roemer 'groot wijnglas' → ENGELS † *rummer* 'groot drinkglas' (uit NI of Nederlands); ENGELS *roemer* 'wijnglas' (uit NI of Duits); DUIJS *Römer*; DEENS *rømer* <via Duits>; RUSSISCH *rjûmka*, *rjûmocka* 'tafelvaatwerk, gewoonlijk van glas, op een voet, voor brandewijn of wijn'; SOENDANEES *lumur* 'roemer, drinkglas'.
roemsteken 'oud kaartspel' → FRANS † *romestecq* 'kaartspel (uit Vlaanderen)'.
roemwaardig 'eervol' → NEGERHOLLANDS *ruemwaerdig*.
roepen 'schreeuwen' → ZWEEDS *ropa* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *roep*, *rup*; BERBICE-NEDERLANDS *lupu*, *rupr*; SKEPI-NEDERLANDS *rup*.
roeper 'hoorn om het stemgeluid te versterken' → NOORS *ropert*; RUSSISCH *rûpor*; BULGAARS *rupe* 'hoorn om het stemgeluid te versterken; (fig.) iemand die vreemde invloed binnenbrengt'; OEKRAÏENS *rûpor* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *rûpar* <via Russisch>; AZERI *rupor* <via Russisch>; LETS *rupors*; LITOUWS *ruporas*; JAPANS † *rûfuru*, *rûpuru*, *zûfuru*; NEGERHOLLANDS *roeper* 'spreekbuis, spreekhoorn, scheepsroeper'.
roeping 'bepaalde taak waartoe men geroepen is of zich geroepen voelt' → SRANANTONGO *rupen*.
roer 'stuur van schip' → DEENS *ror*; NOORS *ror* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *roder* (uit NI of Nederlands); FINS *ruori* <via Zweeds>; RUSSISCH *rul* 'stuur van schip; (Sovjettaal) richtinggever; (boeventaal) leider, chef, hooggeplaatst persoon'; BULGAARS *rul* <via Russisch>; OEKRAÏENS *rul* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *rul* <via Russisch>. **roer** 'beweging, verwarring' → ENGELS † *roar* 'verwarring, opschudding, tumult; gejoel'.
roer 'geweer' → ENGELS *roer* <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *roer*, *ru* 'geweer, kanon'.
roerbak 'bak om iets in te roeren' → ENGELS † *rower-back* 'bak waarin gekaakte haringen met zout door elkaar gewerkt worden'.
roerder 'iemand die iets beweegt, die onrust stookt' → ENGELS † *rorer* 'onruststoker'.
roerdomp 'reigerachtige' → ZWEEDS *rördrom* (uit NI of Nederlands).
roerei 'geklutst ei met melk, gebakken in de koekenpan' → JAVAANS *rurêi*; PAPIAMENTS *webu rurônt*.
roeren 'doorenmengen' → ENGELS *rore* 'in beroering brengen, ophitsen; marchanderen; ontroeren (verouderd)'; DEENS *røre*; NEGERHOLLANDS *roer*.
roering 'bekleding van geteerd zeildoek en touw rond de ring van een anker' → RUSSISCH *rêring*, *rûring*.
roerpen 'helmstok, stuurgreep' → POOLS *rumpel*; RUSSISCH *rûl'pen*, *rûmpel*; BULGAARS *rumpel* <via Russisch>; OEKRAÏENS *rûmpel* <via Russisch>;

- AZERI *rumpel* <via Russisch>; LITOUWS *rumpelis* <via Russisch>.
- roerpenstaart** 'dun touw aan de roerpen van een sloep' → RUSSISCH † *rúmpel'stért*.
- roerpentalie** 'talie die op de roerpen gezet wordt' → RUSSISCH *rúmpel'táli*.
- roerschenkel** 'eind gijn, aan de einden van kousen voorzien, dat de zorgketting van een roer boven water verlengt' → RUSSISCH *ruľ'skénitel'*.
- roertalie** 'talie, dienend om het roer vast te zetten' → RUSSISCH *ruľ'táli*.
- roervink** '(verouderd) lokvink' → ZWEEDS † *rörfink* 'lokvogel'.
- roes** 'bedwelmig' → SRANANTONGO *rus*.
- roest** 'metaaluitslag' → ? SAVU *rutu*; NEGERHOLLANDS *rust*; PAPIAMENTS *rustu* 'metaaluitslag; vuil dat aan het lichaam zit aangekoekt'; SRANANTONGO *rust*.
- roesten** 'met roest bedekt worden, door roest vast gaan zitten' → NEGERHOLLANDS *rost*.
- roeten** 'schepen dichtmaken met talk' → DEENS *rude* 'kanonnen dichtmaken met talk'.
- roffel** 'schaaf, vroeger ook andere werktuigen' → FRANS dial. *rufle, rif* 'spade, schop; soort slede op een wals of rol'.
- roffel** 'tromgeroffel' → INDONESIAISCH *rofel, ropel* 'tromroffel'; JAKARTAANS-MALEIS *roffel* 'alle personen in een ruimte in één keer tegelijk groeten'; JAVAANS *ropel* 'reeks van zeer snel achterelkaar uitgevoerde korte slagen op de trom'; MENADONEES *rofol* 'trommel'.
- roffelen** 'op de trommel slaan' → SRANANTONGO *lofru*.
- rog** 'kraakbeenvis' → DEENS *rokke* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *rocka* (uit NI of Nederlands); FRANS dial. † *roque, roche; roce* 'kraakbeenvis; blankvoorn'; POOLS *róg*; RUSSISCH *roch, rócha*; OEKRAÏENS *róchlja* <via Russisch>; PAPIAMENTS † *rog*.
- roge** '(Vlaams) viskuit' → ENGELS *roe* 'hom of kuit van vis'.
- rogge** 'graansoort' → PAPIAMENTS † *rog*.
- roggebroad** 'brood van roggemeel' → PAPIAMENTS *rombrot*.
- rok** 'kledingstuk' → ENGELS *rock* 'spinnokken'; ZWEEDS *rock* 'lange (heren)jas, mantel' (uit NI of Nederlands); FRANS *froc* 'pij, broek'; ESPERANTO *froko* 'monnikspij' <via Frans>; XHOSA *lokhwe* <via Afrikaans>; INDONESIAISCH *roki* 'rokkostuum voor mannen'; INDONESIAISCH *rok* 'kledingstuk van vrouwen dat van het middel tot aan de knieën of lager reikt'; GIMÁN *rok* 'kledingstuk, rokkostuum (mannen)'; JAKARTAANS-MALEIS *rok* 'damesrok'; ? JAVAANS *éntrok* 'lijfje (vrouwenonderkleding), borstrok'; JAVAANS *roki; rok* 'herenkledingstuk; damesrok, jurk, overkleed'; KUPANG-MALEIS *spanrok* 'strakke rok'; MADOREES *roki, ruki* 'zwarte herenrok'; MADOREES *ėrok, rok* 'vrouwenrok'; MENADONEES *rok* 'damesrok'; MINANGKABAUS *orok, rok; roki*; MINANGKABAUS *roki* 'herenrok'; SOENDANEES *roki* 'opperkleed van een man, naar Europees model'; SOENDANEES *ėrok* 'vrouwenrok'; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *rokkie*; NEGERHOLLANDS *rok*; PAPIAMENTS † *rok* 'kledingstuk voor mannen'.
- rokade** 'dubbele zet in schaakspel' → INDONESIAISCH *rokade*.
- roken** 'de rook van tabak genieten' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *gerook* 'onder invloed van alcohol of drugs' <via Afrikaans>; INDONESIAISCH *rokok*; (Bahasa Prokem) *gokar, korce, koro, oker, oskar* 'de rook van tabak genieten; sigaret'; ALOR-MALEIS *rokok* 'sigaret'; AMBONS-MALEIS *roko*; ATJEHNEES *rukò* 'sigaar, sigaret, strootje'; JAKARTAANS-MALEIS *roko*; JAVAANS *rokok* 'sigaret'; MADOREES *roko*; MENADONEES *roko*; MINANGKABAUS *rokok*; NIAS *roko* 'sigaar'; ROTINEES *lòko* 'sigaar'; SAVU *roko* 'sigaar'; SOENDANEES *roko* 'sigaar'; PETJOH *rokok* 'roken, rookwaar' <via Indonesisch/Maleis>; CHINEES dial. *loko* <via Indonesisch/Maleis>; NEGERHOLLANDS *rook*.
- rokkelij, rokkeling** '(verouderd) kort wit koorhemd' → ZWEEDS *röcklin* 'kort wit koorhemd' (uit NI of Nederlands).
- rol** 'opgerold stuk; lijst' → DEENS *rulle* 'opgerold stuk; kledingmangel; deegrol; rolkwast' (uit NI of Nederlands); NOORS *rulle* 'opgerold stuk; kledingmangel; deegrol; rolkwast' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *rulle* 'opgerold stuk' (uit NI of Nederlands); FINS *rulla* 'monsterrol, lijst met bemanningsleden' <via Zweeds>; RUSSISCH *rúlja, rólja, rol', rol'* 'rol (tabak, van een mangel); fijnsnijdende trommel in een kuip in de papiermakerij; wat in de vorm van een cilinder opgewonden of verpakt is'; OEKRAÏENS *rol* 'cilinder, wals, rolhout, mangelrol' <via Russisch>; INDONESIAISCH *rol* 'opgerold voorwerp (film, wcpapier); roller, cilinder'; AMBONS-MALEIS *rol* 'opgerold stuk'; ATJEHNEES *ròy* 'rol, lineaal, lijn'; JAKARTAANS-MALEIS *rol* 'filmrol, papieren rol'; JAVAANS *rol* 'opgerold stuk; politierol'; MADOREES *ėrrol* 'lijst van de aangebrachte zaken (bij een rechtbank)'; MENADONEES *rol* 'opgerold stuk'; MINANGKABAUS *rol, ron* 'touw voorzien van inkt om lijnen op hout aan te brengen'; SOENDANEES *ėrol, rol* 'rol stof; politierol'; PAPIAMENTS *ròl* (ouder: *rol*) 'opgerold iets; haarroller'; SRANANTONGO *lolo* (ouder: *rollo*) 'opgerold stuk'; SURINAAMS-JAVAANS *lolo, rol* 'opgerold stuk' <via Sranantongo>.
- rol** 'toneelrol' → INDONESIAISCH *rol*; JAKARTAANS-MALEIS *rol* 'rol in voorstelling'; MADOREES *rol*; MENADONEES *rol*.
- rolbed** 'bed op rollen' → FRANS dial. *ròz'bèt* 'kinderbedje op wieltjes'.
- rollaag** 'horizontale laag van stenen' → JAVAANS *rolah, rolak* 'horizontale laag van stenen; bakstenen boven een kozijn'.
- rollade** 'opgerold stuk vlees' → INDONESIAISCH *rolade*; JAVAANS dial. *rulade* 'soort van cakeje'.
- rollator** 'bepaald in Nederland ontworpen looprek'

- ENGELS *rollator* 'looprek'; DUIJS *rollator* 'looprek'; FRANS *rollator* 'looprek'.
- rollebollen** 'tuimelen, buitelen; naam van een aantal spelletjes waarbij een knikker of rond voorwerp over de grond wordt gerold' → FRANS dial. *rôbaler* 'rondzwerfen, landlopen'; AMERIKAANS-ENGELS dial. *rolle bolle*, *rol(l)y-bol(l)y* 'een spel dat lijkt op bowlen of kegelen, maar dat gespeeld wordt met zware schijven in plaats van ballen'.
- rollen** '(zich) wentelend voortbewegen' → DEENS *rulle* (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *rol* '(zich) wentelend voortbewegen; langdradig praten'; NEGERHOLLANDS *rol*; BERBICE-NEDERLANDS *loro*, *rolo*; PAPIAMENTS *ròl* 'oprollen; foppen, beetnemen'; SRANANTONGO *lolo* (ouder: *rollo*); SARAMAKKAANS *lôlu*, *lolá*, *logodá*.
- rolletje** 'opgerold voorwerp van bijvoorbeeld vlees' → AMERIKAANS-ENGELS dial. *rolliche*, *rollitje*, *rullitie* 'rolpens'.
- rollezen** 'oplezen van namen om presentie te controleren' → JAVAANS *rolis*; MADOEREES *ênlores*, *alores* 'via Javaans'.
- rolmops** 'opgerolde haring' → POOLS *rolmops* (uit NI of Duits); RUSSISCH *rol'mops* (uit NI of Duits); LITOUWS *rolmopsas* (uit NI of Duits).
- rolpaard** 'affuit' → DUIJS *Rapert*; DEENS *rapert* 'via Duits'; NOORS *rapert* 'via Duits'.
- rolpers** 'drukkers' → INDONESISCH *rolprés* 'drukkers om zegels af te drukken'.
- rolschaats** 'schaats op wieltjes' → PAPIAMENTS *ròlskats*.
- rolschaatsen** 'schaatsen op wieltjes' → SRANANTONGO *rolschaats*.
- rolstok** 'deegroller' → PAPIAMENTS *ròstòk*.
- roltaart** 'opgerolde koek waar men schijfjes afsnijdt' → INDONESISCH *roltaart*(t).
- rolwagen** 'Chinese porseleinen vaas' → ENGELS *rolwagen*.
- roman** 'verhaal' → INDONESISCH *roman* 'genre van fictie'; JAKARTAANS-MALEIS *roman* 'iets dat met liefde te maken heeft'.
- romance** 'liefdesavontuur' → INDONESISCH *romansa*.
- romanist** '(verouderd) Vlaamse schilder die beïnvloed was door de Italiaanse Renaissance' → ZWEEDS *romanist* 'Vlaamse schilder die beïnvloed was door de Italiaanse Renaissance'.
- romanticisme** 'romantiek' → INDONESISCH *romantisisme*.
- romantisch** 'tot de verbeelding sprekend' → INDONESISCH *romantis*.
- rombus** 'scheve vierhoek' → INDONESISCH *rombus*.
- Romeinen** 'hoofdstuk uit de Bijbel' → SRANANTONGO *Romeini*.
- romen** '(van melk) room vormen; afromen' → NEGERHOLLANDS *room*.
- rommel** 'bende' → ZWEEDS † *rummel* 'ongesorteerde partij bloembollen; term bij kaartspelen (vooral bij het piketspel, niet verouderd)' (uit NI of Duits);
- FRANS dial. *rambille*; *rambile* 'lomp, vod; ziekelijk, zwak persoon, verachtelijke vrouw'; INDONESISCH *romel*, *romel-romel*, *romol* 'allerlei prullen door elkaar, onordelijke bende; ondeugdelijke waar'; PAPIAMENTS *ròmel*; SRANANTONGO *rommel*.
- rommelen** 'een laag zwaar aanhoudend geluid maken' → ENGELS *rumble*; DUIJS *rummeln*; ZWEEDS *rumbbla*.
- rommelpot** 'soort trommel' → ENGELS *rommelpot* 'Zuid-Afrikaanse trommel'; FRANS † *ramelpot* 'Hottentotten-trommel, gemaakt van een boomstam met gelooid schapehuid'.
- romp** 'torso' → INDONESISCH *rompi* 'lijfje, onderhemd; vest van Europees herenkostuum'; JAKARTAANS-MALEIS *rumpi* 'kledingstuk'; KUPANG-MALEIS *rompis* 'kledingstuk'; ? MADOEREES *rumpi*, *rompi*, *rûmpi* 'vest zonder mouwen voor mannen'; MAKASSAARS *rompi* 'vest van Europees kostuum'; MINANGKABAUS *rompi* 'bepaald kledingstuk'; SOENDANEES † *rompi* 'vest'.
- rond** 'bolvormig' → DEENS *rund* (uit NI of Nederduits); NOORS *rund* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *rund* (uit NI of Nederduits); KUPANG-MALEIS *rond*, *ronda* 'rondgaan'; MENADONEES *rond*, *ronda* 'rondgaan'; TERNATAANS-MALEIS *rond*, *ronda* 'rondgaan'; JAVINDO *ron*; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *ron*; NEGERHOLLANDS *rond*, *ront*, *ron*, *run*; BERBICE-NEDERLANDS *rondo*; PAPIAMENTS *rònt* (ouder: *rond*); SRANANTONGO *lontu* (ouder: *rontoe*).
- rond** 'voorzetsel: om, rondom' → AMBONS-MALEIS *rond* 'rondom'; SRANANTONGO *lontu* 'voorzetsel: om, rondom; omringen'.
- ronddik** 'rond en dik' → PAPIAMENTS † *rondek* 'hoogzwanger'.
- ronde** 'rondgang van patrouille' → RUSSISCH *rýnda* 'klokgelui dat de middag aanduidt'; INDONESISCH *ronda* 'patrouille' (uit NI of Portugees); AMBONS-MALEIS *baronda*, *ronda-ronda* 'uitgaan'; ATJEHNEES *rundò* 'patrouille, politie, politieagent' 'via Indonesisch/Maleis' (uit NI of Portugees); BOEGINEES *rònda* (uit NI of Portugees); JAKARTAANS-MALEIS *rondè* 'rondgang van patrouille, bewaker' (uit NI of Portugees); JAVAANS *randha*, *rondha*, *rundha*; *rondhe* 'rondgang van patrouille, van nachtwaker'; MADOEREES *rondhā* 'rondgang van patrouille, nachtronde' (uit NI of Portugees); MAKASSAARS *rònda* (uit NI of Portugees); MINANGKABAUS *rundo* (uit NI of Portugees); MUNA *ronda* 'patrouille, wacht; patrouilleren' (uit NI of Portugees); SASAKS *ronda* 'wachtronde' (uit NI of Portugees); SOENDANEES *ronda* (uit NI of Portugees); TAMIL dial. *rõntu* 'patrouille'.
- rondeel** 'kort gedicht; (verouderd) kring, cirkel' → ZWEEDS *rundel* 'kring, cirkel' (uit NI of Nederduits).
- ronderen** 'rondgaan, een ronde maken' → DEENS *rundere* (uit NI of Duits).
- ronde snoek** 'soort kleine zeesnoek' → PAPIAMENTS *ròntsnuk*.

- rondhout** 'alle ronde houten die tot het tuig behoren, als masten, stengen en ra's' → DEENS *rundholt* (uit NI of Nederduits); NOORS *rundholt* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *rundhult* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *rangóut*; DEKRAÏENS *rangóut* ‹via Russisch›; LITOUWS *rangautas*.
- rondje** 'rond voorwerp, cirkel; korte rit' → PAPIAMENTS *rónchi*.
- rondkijken** 'om zich heen kijken' → NEGERHOLLANDS *kik rond*.
- rondlopen** 'in allerlei richtingen lopen' → NEGERHOLLANDS *loop rond*.
- rondom** 'voorzetsel, bijwoord van plaats' → FRANS dial. *al rom'dom* 'achter elkaar'; NEGERHOLLANDS *ront om*, *rondom*, *rontom*.
- ronds** '(verouderd) rol of rondhout van een drukpers' → ENGELS *rounce* '(zwengel van) rol of rondhout van een drukpers'.
- ronduit** 'zonder terughoudendheid' → PAPIAMENTS *ròntùit*.
- rong** 'staander op vrachtwagen' → INDONESISCH *rong* 'staander op vrachtwagen; rechtop'.
- ronkedor** 'solitaire olifant' → DEENS *ronkedor* 'solitaire olifant; (scheldwoord) nukkige, oude man'.
- ronken** 'snurken' → PAPIAMENTS *ronka*.
- ronkertje** 'dier dat een ronkend geluid maakt, meikever' → NEGERHOLLANDS *ronkertje* 'dier dat ronkend geluid maakt: kolibri, bij'; SRANANTONGO *lonkriki* 'kolibri'.
- ronselaar** 'iemand die personen ronselt' → ZWEEDS *runslare* 'persoon die in havens zeelui naar accommodaties lokt; iemand die zeelui een schip probeert te verhuren'.
- ronselen** 'werven' → INDONESISCH *ronsel*.
- ronzebons** 'poppenkast' → PETJOH *ronsebons* 'rondtrekkend inlands hoempapaorkestje dat op Europese instrumenten Europese muziek speelde of trachtte te spelen'.
- rood** 'kleurnaam' → NEGERHOLLANDS *rooi*, *ro*, *roo*, *rood*; SKEPI-NEDERLANDS *aro*.
- rood** '(rode) lebmaag van de koe' → DUIJS dial. *Rode*, *Roon*.
- roodaas** 'naam voor roodachtige dieren die als aas worden gebruikt' → ENGELS *red-bait* 'manteldiertjes, gebruikt als visas' ‹via Afrikaans›; ENGELS *rooi-aas* 'manteldiertjes, gebruikt als visas' ‹via Afrikaans›.
- roodbaadje** 'persoon of dier met rood jasje of lijf' → ENGELS *rooibaadje* 'roodrok, Brits soldaat; larve van de bruine sprinkhaan' ‹via Afrikaans›.
- roodbekje** 'dier met een rode bek' → ENGELS *rooibekkie* 'prachtvink of kaffervink' ‹via Afrikaans›; PAPIAMENTS *robèki* 'soort vis'.
- roodbok** 'bok met een rode kleur' → ENGELS *rooibok* 'impala' ‹via Afrikaans›.
- roodborstje** 'zangvogel; (Surinaams-Nederlands) roodborstspreeuw' → SARNAMI *redi borsu* 'roodborstspreeuw'.
- roodbos** 'roodkleurige struik' → ENGELS *rooibos*
- 'Zuid-Afrikaanse plant waarvan thee gemaakt wordt; Zuid-Afrikaanse boomsoort' ‹via Afrikaans›.
- roodels** 'roodkleurige els' → ENGELS *rooi-els* 'Zuid-Afrikaanse elzensoort' ‹via Afrikaans›.
- roodgras** 'roodkleurige grassoort' → ENGELS *rooigras* '(sub)tropische grassoort' ‹via Afrikaans›.
- roodhout** 'rode boom- of houtsoort' → ENGELS *rooihout* 'rode boom- of houtsoort, in het bijzonder de Kaapse plataan' ‹via Afrikaans›.
- roodje** '(verouderd) lebmaag' → ENGELS *roddikin* 'lebmaag'; SCHOTS † *roddikin* 'lebmaag; pens'.
- roodkat** 'katachtige met rode kleur' → ENGELS *rooikat* 'caracal' ‹via Afrikaans›.
- roodkrans** 'boomsoort' → ENGELS *rooikrans* 'Australische acacia' ‹via Afrikaans›.
- roodman** 'naam voor rood dier' → ENGELS *roman*, *red man* 'zeebrasem; spinachtige' ‹via Afrikaans›.
- roodnek** 'scheldnaam voor Britse immigrant in Zuid-Afrika' → ENGELS *rooinek* 'Britse immigrant in Zuid-Afrika' ‹via Afrikaans›.
- roodrebok** 'soort bok' → ENGELS *rooirhebok* 'bergrietbok' ‹via Afrikaans›.
- roof** 'wondkorst' → FRANS dial. *rouffe*, *roufe* 'schuim door gisten; velletje op een vloeistof'.
- roof** 'het beroven; buit, prooi' → DEENS *rov* (uit NI of Nederduits); NOORS *rov* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *rov* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *roof*.
- roofbouw** 'rokeloze exploitatie (van mijnen, van grond)' → INDONESISCH *roofbouw*.
- roofgoed** 'geroofd goed, buit' → NEGERHOLLANDS *roofgut*.
- rooi** '(gewestelijk) streep' → INDONESISCH *roi* 'streep, rooilijn (bij gebouwen)'.
- rooi** '(op de Nederlandse Benedenwindse Eilanden) droog rivierdal dat na zware regen enige tijd water bevat' → PAPIAMENTS *roi* (ouder: *rooi*) 'plaats waarlangs regenwater over de grond stroomt'.
- rooibosthee** 'bepaald soort thee' → ENGELS *redbush tea*, *rooibos tea* ‹via Afrikaans›; DUIJS *Rotbusch Tee*, *Rooibos Tee* ‹via Afrikaans›; DEENS *rooibos te* ‹via Afrikaans›; NOORS *rooibos te*, *rød afrikansk te* ‹via Afrikaans›; ZWEEDS *rooibos*, (*afrikansk*) *rött te* ‹via Afrikaans›; IJSLANDS *raudrunnate*, *rooibos*; FRANS *rooibos thé*, *rouge thé* (*rooibos*) ‹via Afrikaans›; ITALIAANS *tè rooibos* ‹via Afrikaans›; SPAANS *té rooibos* ‹via Afrikaans›; PORTUGEES *chá de rooibos* ‹via Afrikaans›; ARABISCH (MSA) *rūybūs*, *rūybūz* ‹via Afrikaans›.
- rooien** 'ontwortelen' → ENGELS *rode* 'van onkruid ontdoen'; FRANS † *déroder* 'in een bos het vervallen hout omhakken, waarbij ook de boomstronken weggehaald worden'.
- rook** 'damp' → NEGERHOLLANDS *rook*.
- rookham** 'gerookte ham' → JAPANS † *rakan*.
- rookvlees** 'gerookt vlees' → PAPIAMENTS *rokofles*.
- rookwolk** 'wolk van rook' → NEGERHOLLANDS *rook wikkie*.

- rookzeil** 'zeil voor de opvang van rook' → RUSSISCH *dýmsel*.
- room** 'vette deel van melk' → SHONA *ruomba* <via Afrikaans>; INDONESIAISCH *rum*; NEGERHOLLANDS *room*; PAPIAMENTS *rom* (ouder: *room*).
- roomboter** 'van room gemaakte boter' → INDONESIAISCH *rumboter*.
- roomhoorn** 'slagroomhoorn' → INDONESIAISCH *romhorn*.
- rooms** 'katholiek' → ENGELS *Romish*; AMBONS-MALEIS *roms*, *agama roms*; JAVAANS *Rum*; KUPANG-MALEIS *roms*, *agama roms*; MENADONEES *roms*, *agama roms*; TERNATAANS-MALEIS *roms*, *agama roms*; SRANANTONGO *lomsu*.
- roomsoes(je)** 'met room gevuld soesje' → INDONESIAISCH *romsus*, *romsusjes*.
- roos** 'middelpunt van schietschijf' → INDONESIAISCH *ros*.
- roos** 'haarroos, huidroos' → SRANANTONGO *losu* 'huidroos'; SARNAMI *rusi* 'haarroos'.
- roos** 'wondroos' → FRANS dial. *rôse*, *rous*; PAPIAMENTS *deros* (ouder: *derose*).
- roos, roosje** 'bloem' → DEENS *rose* (uit Nl of Nederlands); INDONESIAISCH *ros* 'bloem; (Bahasa Prokem) valium, kalmeringsmiddel'; AMBONS-MALEIS *rosi*, *bunga rosi*; ATJEHNEES *rôih*; BOEGINEES *bûnga-rôsi*; JAVAANS *rus* 'bloem; rozet'; KUPANG-MALEIS *rosi*, *bunga rosi*; MADOREES *êrrus*, *rus*; MAKASSAARS *bûnga-rôsi* 'bloem (ook als eigennaam)'; MENADONEES *rosi*, *bunga rosi*; MINANGKABAUS *ros*; NIAS *rosi*; SOENDANEES *êros*, *ros*; TERNATAANS-MALEIS *rosi*, *bunga rosi*; SRANANTONGO *rowsu*.
- roosten** '(verouderd) roosteren' → ZWEEDS *rosta* 'roosteren' (uit Nl of Nederlands); FRANS *rôtir* 'braden; roosteren'; PAPIAMENTS † *rooste* 'roosteren'.
- rooster** 'raamwerk; werkrooster' → ENGELS *roster* '(militair) dienstrooster, werkschema'; DEENS *ruste*, *roster* 'werkrooster'; ZWEEDS *roster* 'raamwerk; voetrooster' (uit Nl of Duits); RUSSISCH *rôster*, *ruster* 'damprooster (over een scheepsluik), traliwerk'; RUSSISCH *râšper* 'braadrooster'; LITOUWS *rostrai* 'houten vloer (van een schip) op ingeheide palen waar kleine bootjes op staan'; MALTEES *roster* '(militair) dienstrooster, werkschema' <via Engels>; INDONESIAISCH *roster* 'kruistabel op papier (werkrooster, klasserooster)'; JAVAANS *roster* 'raamwerk; kruistabel op papier'; JAPANS † *rosutoru* 'raamwerk'; PAPIAMENTS *roster* 'metalen raamwerk; uur- of lesrooster; tabel'.
- roosteren** 'op een rooster braden' → PAPIAMENTS *roster* 'op een rooster verwarmen, met name van gesneden brood'; SRANANTONGO *losi*.
- roosvoet** 'roosbeen, elephantiasis' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *rosfut* <via Negerhollands>.
- roppen, ruppen** '(verouderd) plukken, afplukken' → ZWEEDS *ruppåd* 'ongewenste haren uit vacht getrokken (bontbewerking)' (uit Nl of Nederlands); FRANS dial. *roupève*, *roupi* 'braakland'.
- ropziek** '(gewestelijk) ziekte van haring' → ENGELS † *rope-sick* 'ziekte van haring'.
- ros** 'paard' → FRANS dial. *ro*; *rps*; *rôs* 'paard waarvan de testikels niet zijn ingedaald; gedeeltelijk gecastreerd zwijn; dier zonder testikels; muilezel'.
- ros** 'kleurnaam' → DEENS † *ros* 'kleurnaam, vieze rode kleur die witte wijn krijgt als hij niet goed meer is'.
- rosbief** 'geroosterd rundvlees' → PAPIAMENTS *rôsbif* (uit Nl of Engels).
- roselle** 'zuring' → INDONESIAISCH *rosela*.
- roskam** 'paardenkam' → INDONESIAISCH *roskam*; JAKARTAANS-MALEIS *roskam*; MENADONEES *roskam*; PAPIAMENTS *rôskam* (ouder: *roskam*).
- roskammen** '(een paard) met borstel en kam reinigen' → SOENDANEES *roskam*; NEGERHOLLANDS *roskam*; PAPIAMENTS *rôskam* (ouder: *roskam*) '(een paard) met borstel en kam reinigen; scherp berispen'.
- rossen** 'afranselen' → SRANANTONGO *ros*; SURINAAMS-JAVAANS *ros*, *ngeros* <via Sranantongo>.
- rost** '(Vlaams) dronken' → FRANS dial. *roste*, *rpst*, *rosse* 'dronken'.
- rot** 'rij militairen' → ENGELS † *rot* (uit Nl of Duits); SCHOTS † *ratt*, *rot*; *rate*.
- rotan, rotting** 'Spaans riet, voorwerp daarvan, wandelstok' → DEENS *rotting* 'Spaans riet'; NOORS *rotting* 'Spaans riet; wandelstok van rotan'; ZWEEDS *rotting* 'Spaans riet'; FINS *rottinki* 'Spaans riet' <via Zweeds>; FRANS *rotin* 'soort palmboom; rotanstokje dat gebruikt wordt om rietstengels en meubels van te maken; wandelstok van rotan'; TSJECHISCH *rotan*, *rotang*, *ratan* 'Spaans riet'; SLOWAAKS *rotan*, *rotang*, *ratan* 'Spaans riet'; POOLS *rotang* 'Spaans riet'; LITOUWS *rotangas* 'Spaans riet' (uit Nl of Engels); ESPERANTO *rotango* 'rotan(stengel) voor de manden- en meubelmakerij' <via Frans>; NEGERHOLLANDS *rotting* 'wandelstok'.
- rotatie** 'het ronddraaien' → INDONESIAISCH *rotasi* 'het ronddraaien; rouleren (gewas)'.
- roten** 'stengels vochtig houden' → FRANS *rouir*.
- rotgans** 'eendachtige' → ENGELS *rotge(e)* 'kleine alk' (uit Nl of Fries).
- rotjongen** 'vervelende jongen' → FRIES *rotjonge*.
- rotkoorts** 'tyfus' → PAPIAMENTS † *rotkoorts*.
- rotmeester** 'aanvoerder van een militaire afdeling' → ENGELS † *rote-master* 'artilleriecommandant' (uit Nl of Duits).
- rotonde** 'verkeersplein' → PAPIAMENTS *rotònde*.
- rotor** 'schroef' → INDONESIAISCH *rotor*.
- rots** 'steenmassa' → FRIES *rots*.
- rotzooi** 'bende' → FRIES *rotsoai*; INDONESIAISCH *rotsoi* 'onordelijk, chaotisch; rottig, min, miserabel'; KUPANG-MALEIS *reksoi*, *rotsoi* 'rommel'; PAPIAMENTS *rôtsoi* 'rommel'.
- roulette** 'hazardspel' → INDONESIAISCH *rolét*; JAKARTAANS-MALEIS *rolèt*; MADOREES *rolet*.
- route** 'weg' → INDONESIAISCH *rute*; MENADONEES *rute*.
- routine** 'vaardigheid, sleur' → INDONESIAISCH *rutin*

- ‘vaardigheid, sleur, gewoonte’; MENADONEES *rutin* ‘onveranderd’.
- rouw** ‘smart’ → PAPIAMENTS *rou*; SRANANTONGO *low* ‘droefheid over de dood van iemand’.
- rouwen** ‘droefheid voelen over iemands dood’ → SRANANTONGO *low, row*.
- rouwenis** ‘(verouderd) droefheid’ → ZWEEDS *ruelse* ‘wroeging, berouw’ (uit NI of Nederduits).
- roven** ‘wegnemen’ → FRIES *rôvje* ‘wegkopen’; ENGELS † *rove* ‘ter kaap varen’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *roffa* ‘bemachtigen, weggkopen’ (uit NI of Nederduits); FRANS *dérober* ‘(be)roven’; BASKISCH *arrobatu* ‘(be)roven, stelen; met zich mee voeren, losslaan, doen eroderen’ (via Frans); NEGERHOLLANDS *roof* ‘wegnemen, plunderen’.
- rover** ‘plunderaar’ → ENGELS *rover* ‘piraat; piratenschip; (verouderd) plunderaar; (padvinderij) voortrekker, scout’ (uit NI of Nederduits); ESPERANTO *rovero* ‘scout van zeventien jaar en ouder’ (via Engels); NEGERHOLLANDS *roofer, rabu* (uit NI of Engels).
- roverij** ‘het roven’ → ENGELS † *rovery* ‘piraterij’ (uit NI of Nederduits).
- royaal** ‘onbekrompen, gul’ → FRIES *rojaal*; INDONESIAISCH *royal* ‘onbekrompen, gul; seksueel promiscue’; JAKARTAANS-MALEIS *loyar, royal*; JAVAANS *royal*; MADOEREES *royal, ruyal, rōyal* ‘verkwistend, ongemotiveerd royaal, ongemotiveerd goedgeefs’; MENADONEES *royal* ‘verkwistend’; MINANGKABAUS *royaal* ‘veel geld uitgevend’; SOENDANEES *royal* ‘veel uitgeven, verkwistend zijn’; SURINAAMS-JAVAANS *royal* ‘verkwistend, te royaal’.
- royalist** ‘aanhanger van het koningschap’ → INDONESIAISCH *royalis*.
- royement** ‘het royeren’ → INDONESIAISCH *royemén*.
- royeren** ‘als lid schrappen’ → ? INDONESIAISCH *roya* ‘afzegging, opzegging; als lid van de balie geschrapt worden’; INDONESIAISCH *royér, meroyér, royir*.
- roze** ‘kleurnaam’ → PAPIAMENTS *ros* (uit NI of Spaans); SURINAAMS-JAVAANS *ros*.
- rozemarijn** ‘heester’ → ENGELS *rosemary*; PAPIAMENTS *rosamarein*.
- rozenkrans** ‘gebedenreeks’ → NOORS *rosenkrans* (uit NI of Nederduits).
- rozenwater** ‘welriekend water, gedistilleerd uit rozenbladeren’ → SRANANTONGO *rowswatra*.
- rozenwortel** ‘bepaalde plant’ → ENGELS *rosewort* ‘vetplant’ (uit NI of Duits).
- rozet** ‘ornament’ → INDONESIAISCH *rosét*.
- rozijn** ‘gedroogde druif’ → DUIJS *Rosine*; DEENS *rosin* (uit NI of Nederduits); NOORS *rosin* (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *rozijn /rozén/*; PAPIAMENTS † *razyntje, rozyntje chikitu* ‘krent’.
- rubben** ‘(gewestelijk) schrappen, ontdoen van schubben’ → ENGELS *rub* ‘wrijven’ (uit NI of Nederduits).
- rubber** ‘caoutchouc’ → PAPIAMENTS *rüber* (uit NI of Engels).
- rubensiaans** ‘volgens, naar de schilder Rubens’ → FRANS *rubensienne*.
- rubriek** ‘afdeling’ → INDONESIAISCH *rubrik* ‘column, sectie (van krant, tijdschrift)’.
- rucht** ‘(verouderd) het roepen, gerucht, faam’ → DEENS *rygte* ‘praatje, reputatie’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *rykte* ‘praatje, reputatie’ (uit NI of Nederduits).
- rudiment** ‘eerste begin’ → INDONESIAISCH *rudimén*.
- rudimentair** ‘niet meer tot ontwikkeling komend’ → INDONESIAISCH *rudiméntér*.
- rug** ‘achterzijde’ → NEGERHOLLANDS *rugge, rigi, rege* ‘lange achtergedeelte van de romp’.
- ruggenbeen** ‘ruggengraat, wervelkolom’ → NEGERHOLLANDS *rigibèn*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *rigibin* (via Negerhollands).
- ruiken** ‘een geur geven of opnemen’ → FRIES *rûke* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *reuk, rik*; BERBICE-NEDERLANDS *ruku*.
- ruiker** ‘bos bloemen’ → SRANANTONGO *ruiker*.
- ruilen** ‘verwisselen’ → FRIES *roalje*; NEGERHOLLANDS *ruil, reil* ‘verwisselen, (iets) veranderen’.
- ruilslag** ‘ruilen van land’ → INDONESIAISCH *ruilslag /rélslah/*.
- ruim** ‘uitgestrekt’ → PAPIAMENTS *reimu* (ouder: *reim*) ‘veel ruimte biedend, vrij groot, omvangrijk, (fig.) tamelijk dik’.
- ruim** ‘scheepsruim’ → ENGELS *run* ‘achterkiel’ (via Frans); FINS *ruuma* (uit NI of Nederduits); ESTS *trümm* (via Russisch); FRANS dial. *rûme* ‘dekluik van een aak’; TSJECHISCH *trum* (via Russisch); POOLS *trym* (via Russisch); MACEDONISCH *trim* (via Russisch); RUSSISCH *trjum* (ouder: *rjujm*) ‘scheepsruim; (Bargoens) gevangenis’; BULGAARS *trjum* (via Russisch); OEKRAÏENS *trjum* (via Russisch); WIT-RUSSISCH *trum* (via Russisch); LITOUWS *triumas* (via Russisch).
- ruim baan** ‘de vrije gelegenheid; de ruimte’ → PAPIAMENTS *reibant*.
- ruimschoots** ‘(scheepvaart) met ruime schoot, met bakstagwind; (fig.) rijkelijk’ → DUIJS *raumschots* ‘met ruime schoot, met bakstagwind’; DEENS *rumskøds* ‘met ruime schoot, met bakstagwind’; ZWEEDS *rumskots* ‘met ruime schoot, met bakstagwind’.
- ruimte** ‘plaats om zich te bewegen’ → DUIJS *Räumte* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *ruum, rymte* ‘grote kamer, plaats om zich te bewegen’.
- ruit** ‘scheef vierkant; vensterruit, raam’ → DEENS *rude* ‘scheef vierkant; schaaakveld; wijnruit; vensterruit’ (uit NI of Nederduits); NOORS *rute* ‘vierkant veld; vensterruit’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ruta* ‘scheef vierkant, vak; raam; blokje; buis (tv)’ (uit NI of Nederduits); FINS *ruutu* ‘scheef vierkant, vierkant’ (via Zweeds); ESTS *ruut* ‘scheef vierkant’ (uit NI of Nederduits); FRANS † *ruste, rustre* ‘(heraldiek) ruitvormige figuur op wapenschild’.
- ruiten** ‘naam van een speelkaart’ → ZWEEDS

- ruter* (uit NI of Nederduits); FINS *ruutu* <via Zweeds>; INDONESISCH *rét, ruit*; SINGALEES *ruyita*; TAMIL dial. *ṛittan*; UNAMI-DELAWARE *lish*; SRANANTONGO *roiter*.
- ruiten** '(verouderd) kwelen, kwetteren' → FRANS dial. *rûter*; *rûtèye* 'kwelen (van een groenvink), mopperen; knorren (van een varken)'.
ruiter 'paardrijder' → FRIES *ruter*; ENGELS *rutter* 'cavalierist; cavalier; oplichter, bedrieger'; ENGELS † *roiter, ruiter* 'paardrijder, cavalierist'; DUIJS *Reuter*; DEENS *rytter* 'paardrijder; wielrenner' (uit NI of Nederduits); NOORS *rytter* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ryttare* '(paard)rijder' (uit NI of Nederduits).
- ruiterzalf** 'zalf tegen schurft' → ZWEEDS *ryttarsalva* 'zalf gebruikt tegen ongedierte'.
rukken 'trekken' → FRIES *rukke* 'een korte, snelle, plotselinge beweging maken'; ZWEEDS *rucka* 'wrikken, bijstellen' (uit NI of Nederduits).
rul '(gewestelijk) snorrend geluid' → FRANS dial. *rilion* 'zwaar geluid'.
rum 'alcoholhoudende drank van suikerriet' → DUIJS *Rum*; KROATISCH *rum* <via Duits>; MACEDONISCH *rum* <via Duits>; SERVISCH *rum* <via Duits>; SLOVEENS *rum* <via Duits>; INDONESISCH *rum*; JAVAANS *rum*; NEGERHOLLANDS *roem, rum*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *rum*.
rummy 'kaartspel' → INDONESISCH *rami, rémi, remi*.
rund 'herkauwer' → SCHOTS *runt* 'os of koe voor het vetmesten en slachten, Highland koe of os; oude koe (voorbij het kalveren en vetgemest voor de slacht)'.
runderpest 'ziekte onder runderen' → INDONESISCH *rinderpést*.
rups 'vlinderlarve' → FRANS dial. † *rispe*.
Rusland 'land in Oost-Europa en Noord-Azië' → JAKARTAANS-MALEIS *ruslan*; MADOEREES *rúslan, roslan* 'land in Oost-Europa en Noord-Azië; van, uit Rusland'; SOENDANEES *Roslan*.
rust 'ontspanning' → CHINEES-MALEIS *res*; MENADONEES *res*; NEGERHOLLANDS *rust, res*; SRANANTONGO *rostu*.
rust 'houten constructie op schip om het want spreiding te geven' → DEENS *røst* (uit NI of Nederduits); NOORS *røst* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *röst* (uit NI of Nederduits); FINS *rusti* <via Zweeds>. **rustbank** 'sofa' → ENGELS *rusbank* 'houten bank, zitkist' <via Afrikaans>; INDONESISCH *resbang*; AMBONS-MALEIS *rosbank*; JAKARTAANS-MALEIS *rosbang*; JAVAANS *resban, resbang, rusban*; KUPANG-MALEIS *rosbank*; MENADONEES *rosbank*; TERNATAANS-MALEIS *rosbank*.
rustdag 'dag waarop niet gewerkt wordt' → NEGERHOLLANDS *rustdag, ryst-dag* 'dag waarop niet gewerkt wordt, zaterdag'.
rusten 'uitrusten, rust nemen' → NEGERHOLLANDS *rust, res* 'rust nemen'; BERBICE-NEDERLANDS *rustu*; SRANANTONGO *rostu*.
- rusten** 'uitrusten met, bewapenen' → DEENS *ruste* (uit NI of Nederduits); NOORS *rusten* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *rusta* (uit NI of Nederduits).
rustig 'bedoord, kalm' → INDONESISCH *rustig /résteg/*; SURINAAMS-JAVAANS *risteg* 'bedoord, kalm, bedaren, het rustig aan doen'.
rustlijn 'touw of ketting die het anker ophoudt, als het gekiept op de boeg ligt' → RUSSISCH *rúslán* 'ketting voor het vasthouden van het uit het water opgepikte anker; uithouder om grote spreid te geven aan onderwant'.
rustplek 'plaats om te rusten, slapen' → NEGERHOLLANDS *rustplek*.
rusttouw 'touw of ketting die het anker ophoudt, als het gekiept op de boeg ligt' → RUSSISCH *rústov*.
rustselen '(gewestelijk) door elkaar schudden' → ENGELS † *rutsel* 'schuiven'.
ruw 'ruig' → DEENS *ru* 'ruig, hees' (uit NI of Nederduits); NOORS *ru* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *rauw* 'ruig, hard, grof'.
ruwachtig 'ruwig' → NEGERHOLLANDS *rauwachtig* 'ruwig, grof'.
ruzie 'twist' → FRIES *rúzje*; VASTELANDS-NOORD-FRIES *rüüsche*; DUIJS dial. *Ruzie*; NEGERHOLLANDS *roeschi, rusie, rijsje* 'verdeeldheid'.

39. De verbreiding van het woord *pistol*.

Er zijn verschillende woorden uitgeleend die bewijzen dat de Nederlandse macht in den vreemde niet altijd even zachtzinnig werd opgelegd. Een sprekend voorbeeld daarvan is het woord *pistol*. Dit woord, dat door het Nederlands in de zeventiende eeuw uit het Duits is geleend, is in vijftien Indonesische streektalen aangetroffen. In het Bahasa Prokem, de informele taal van de Jakartaanse jongerensubcultuur, wordt het ook gebruikt voor 'mannelijk lid'. *Pistol* is tevens overgenomen in het Singalees, in het Japans (en via het Japans in het Koreaans) en in het Papiaments. In het Sranantongo gebruikt men *gon*, het Engelse *gun*, maar in het Surinaams-Javaans is *pistol* weer wel uit het Nederlands geleend.

S

saai 'weefsel; iets (kledingstuk) dat daarvan is gemaakt' → JAPANS † *sāi* 'mousseline de laine'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *saja* 'rokje' <via Negerhollands>.

saai 'vervelend' → PETJOH *saai* 'saai, niets te beleven, raar, eigenaardig, abnormaal'; JAVINDO *saai*; SRANANTONGO *soi*; SURINAAMS-JAVAANS *soi* 'vervelend, eentonig, niet prettig' <via Sranantongo>.

sabadilla, sabadilkruid 'soort van bolplant van de leliefamilie' → JAPANS † *sabajirura, sabajira*.

sabbat 'joodse rustdag' → NIAS *sabato*; SINGALEES † *sabat*; NEGERHOLLANDS *sabbath*; PAPIAMENTS † *sabbat*; SRANANTONGO *sabat* 'zaterdag'.

sabbatdag 'de dag van de sabbat, de dag van de rust' → NEGERHOLLANDS *sabbath-dag*.

sabel 'slagwapen' → ENGELS † *sable* (uit NI of Duits); TSWANA *sabolè* <via Afrikaans>; ZOELOE *sabelo* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *sabole* <via Afrikaans>; INDONESIAISCH *sabel*; AMBONS-MALEIS *sabel*; KUPANG-MALEIS *sabel*; MENADONEES *sabel*; TERNATAANS-MALEIS *sabel*; JAPANS *sāberu*; KOREAANS *sabel, saberū* <via Japans>; NEGERHOLLANDS *sābal* 'zwaard'; PAPIAMENTS † *sabel*.

sabotage 'belemmering uit protest' → INDONESIAISCH *sabot, sabotase*.

saboteren 'belemmeren uit protest' → INDONESIAISCH *sabotir*.

sacharine 'zoetstof' → INDONESIAISCH *sakarín*.

sacraal 'heilig' → INDONESIAISCH *sakral*.

sacrament '(rooms-katholieke) wijding' → INDONESIAISCH *sakramén*; NEGERHOLLANDS *sacrament*.

sacristie 'kerkvertrek' → INDONESIAISCH *sakristi*.

sadisme 'lust tot kwellen' → INDONESIAISCH *sadisme*.

sadist 'iemand die zich aan sadisme overgeeft' → INDONESIAISCH *sadis* 'iemand die zich aan sadisme overgeeft; sadistisch; super, geweldig'.

sadistisch 'vervuld van sadisme' → INDONESIAISCH *sadistis*; KUPANG-MALEIS *sadis*.

saffier 'edelgesteente' → INDONESIAISCH *safir, sapir*; MINANGKABAUS *sapir*; PAPIAMENTS *safir* (uit NI of Spaans).

saffloer 'plant' → ENGELS *safflower*; LETS *safiori*.

saffraan 'specerij' → ENGELS *saffra(a)n* 'Zuid-Afrikaanse altijdgroene boom' <via Afrikaans>; INDONESIAISCH *safran*; JAPANS *safuran*; PAPIAMENTS † *safran* (ouder: *saffraan*) (uit NI of Spaans).

sage 'volksverhaal' → INDONESIAISCH *saga, sage*.

sago 'voedingsmiddel, zetmeel verkregen uit een soort palm' → ENGELS *sago*; DUTS *Sägo*; KROATISCH *sago* 'Maleisische palm; zetmeel uit die palm'; MACEDONISCH *sago*; SERVISCH *sago* 'Maleisische

palm; zetmeel uit die palm'; SLOVEENS *sago* <via Engels>; BULGAARS *sago*; LETS *sāgo*; MALTEES *sagu* <via Engels>.

sagoëntje 'soort klauwaapje' → ENGELS *sakawinki* 'witgezichtsaki, doodshoofdaapje'; CARIBISCH-ENGELS *sakiwinki* 'soort aap'.

sagoworm 'naam voor zeker tropisch insect' → ZWEEDS † *sago mask* 'larve van het in Oost-Indië levende insect *Rhynchophorus ferrugineus* Oliv.'

sajet 'gesponnen wol' → INDONESIAISCH *sayét*; JAVAANS *sayit*; MADOERES *siyet, sēyet*; MAKASSAARS *bānnang-sāié* 'garen van wol'; PAPIAMENTS † *sajet*.

saker '(verouderd) soort kanon' → BOEGINEES *sakāri* 'soort kanon' (uit NI of Portugees).

salade, sla 'plant; slagerecht' → ZWEEDS *sallat* (uit NI of Nederlands); FINS *salaatti* <via Zweeds>; INDONESIAISCH *salad, slada(h), sla*; AMBONS-MALEIS *sla* 'slagerecht'; BOEGINEES *salāda, selāda* 'slagerecht'; JAKARTAANS-MALEIS *seladé* (uit NI of Portugees); JAVAANS *selat, sladah* 'slagerecht';

JAVAANS dial. *sladhah* 'slagerecht'; KUPANG-MALEIS *sla* 'slagerecht'; MADOERES *saladha, saladhah* 'slagerecht' (uit NI of Portugees); MAKASSAARS *salāda* 'slagerecht' (uit NI of Portugees);

MENADONEES *sla* 'slagerecht'; MINANGKABAUS *salada* 'slagerecht'; SOENDANEES *salada* 'slagerecht'; TERNATAANS-MALEIS *sla* 'slagerecht'; SINGALEES *salāda* 'slagerecht' (uit NI of Portugees); JAPANS *sarada* 'slagerecht'; AMERIKAANS-ENGELS *slaw* 'koolsalade'; MUNSEE-DELAWARE *šlá:š*;

NEGERHOLLANDS *sala(e)*; SRANANTONGO *sra*.

salamander 'tweeslachtig dier' → INDONESIAISCH *salamander*.

salaris 'bezoldiging' → FRIES *salaris*; INDONESIAISCH *salaris*; SRANANTONGO *sálaris*.

saldo 'overschot op een rekening' → INDONESIAISCH *saldo*.

salep 'medicijn uit orchideeknollen' → JAPANS *sareppu*.

salie 'plantengeslacht' → ENGELS *salie* <via Afrikaans>; FRANS dial. *sale, salle, saayl*; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *salé*; PAPIAMENTS *sali*.

saliniteit 'zoutgehalte' → INDONESIAISCH *salinitas*.

salmiak 'ammoniazout; soort drop' → INDONESIAISCH *salmiak*.

salon 'ontvangkamer' → INDONESIAISCH *salon* 'ontvangkamer; amateur, niet professioneel';

BOEGINEES *salóng*; MADOERES *korse salon* 'salonstoel'; MENADONEES *salon*; MINANGKABAUS *salon*; SOENDANEES *salon* 'salonmeubel, canapé';

PAPIAMENTS *salón* 'ontvangkamer; gebouw waarin Jehova's getuigen bijeenkomen'.

salpeter, salpeterzuur 'kaliumnitraat' → JAPANS *shōsan* 'chemische stof, lett. salpeterzuur'; CHINEES *xiaosuan* 'chemische stof' <via Japans>; PAPIAMENTS *salpeter*.

salto 'sprong waarbij men los van de grond over de kop buigt' → INDONESIAISCH *salto*;

MENADONEES *salto*.

saluut 'militaire groet' → INDONESISCH *salut*

'militaire groet; eer bewijzen'; MENADONEES *salut* 'iemand begroeten, de hoed afdoen voor iemand'.

saluut 'tussenwerpsel: groet' → PETJOH *saluut*, *saluutjes* 'nou doeil, de mazzel!'.

salvarsan 'geneesmiddel' → INDONESISCH *salvarsan*.

salveer '(verouderd) redden, in veiligheid brengen, voor ondergang behoeden' → NEGERHOLLANDS *salveer* 'redden, in veiligheid brengen, voor ondergang behoeden'.

salvo 'het gelijktijdig afvuren van vuurwapens (ter begroeting)' → INDONESISCH *salvo*.

samaar '(verouderd) lang vrouwenkleed' → RUSSISCH dial. *samára* 'kledingstuk met lange panden'.

Samaritaan 'bewoner van Midden-Palestina' → NEGERHOLLANDS *Samaritaan*.

sambal oelek 'kruidenmengsel van Spaanse pepers, zout en trassi' → DUIJS *Sambal Oelek*; DEENS *sambal oelek*; NOORS *sambal oelek*; ZWEEDS *sambal oelek*; AMERIKAANS-ENGELS *sambal oelek*.

sammet, sammet, zammet '(verouderd) zijdefluweel' → ZWEEDS *sammet* 'fluweel' (uit Nl of Nederduits); FINS † *sametti* 'fluweel' <via Zweeds>.

samen 'bij elkaar' → SHONA *svomhu*, *samhu* 'optellen, rekenen' <via Afrikaans>.

samenleven 'leven als man en vrouw zonder getrouwd te zijn' → INDONESISCH *samenléven*.

samenspraak 'gesprek, handeling van met elkaar te spreken' → NEGERHOLLANDS *samenspraak*.

samoreus 'soort van grote aak voor de binnenvaart op Samber en Maas' → ENGELS *samoreus* 'rijnaak'.

samsam 'samen' → PAPIAMENTS *sam* 'collectief spaarsysteem'.

sanatorium 'herstellingsoord' → INDONESISCH *sanatorium*; BOEGINEES *sanatoriŋ*.

sanctie 'dwangmiddel' → INDONESISCH *sangsi*, *sanksi*.

sandaal 'schoeisel' → INDONESISCH *sandal*; (Bahasa Prokem) *sendokal*, *senokal*; BOEGINEES *sandâlâ*; GIMÁN *sandâl* 'schoeisel, slipper'; JAKARTAANS-MALEIS *sendal*; JAVAANS *sandhal*; KUPANG-MALEIS *sandal*; MADOEREES *sandhal*; MAKASSAARS *sandâl*, *sandâlâ*; MENADONEES *sandal*; MUNA *sandali*; SURINAAMS-JAVAANS *sandhal*, *srandhal*.

sanering 'maatregelen om een onderneming weer rendabel te maken' → INDONESISCH *sanéring* 'monetaire hervorming, devaluatie'.

sanitair 'm.b.t. de gezondheid' → INDONESISCH *sanitér*.

sans (atout) 'zonder troef (bij bridge)' → INDONESISCH *sans*.

santenkraam 'alles bijeen, de hele boel' → SRANANTONGO *santekrâm*.

santonine 'wormkoekje' → JAPANS † *santonine*.

santorie 'duizendguldenkruid' → JAPANS † *santori* 'santorie, Erythraea centaureium'.

sap 'vocht' → FRANS dial. *essapi* 'uitgedroogd'; NEGERHOLLANDS *sap*.

sapaen '(Amerikaans-Nederlands) maismeelpap' → AMERIKAANS-ENGELS *sup(p)awn* 'maismeelpap'.

sapbos '(Amerikaans-Nederlands) plantage van suikerahornen' → AMERIKAANS-ENGELS *sap bush* 'plantage van suikerahornen'.

sapgroen 'verfstof gemaakt van de wegedoornbes; groene kleur' → ENGELS *sap-green*.

sappan(hout) 'verfhout' → ENGELS *sapan*, *sappan*.

sappeur 'soldaat die loopgraven aanlegt' → INDONESISCH *sapir*; MINANGKABAUS *sapir*.

sappig 'rijk aan sap' → NEGERHOLLANDS *sappig*.

Sarah 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Sa'a*.

sardine 'beenvis' → FRIES *sardine*; INDONESISCH *déncis*, *sardén*; JAKARTAANS-MALEIS *sardéncis* 'ingeblikte zeevis'; JAVAANS *sardhin*, *sardhénicis* 'zeevisjes'; KUPANG-MALEIS *sardin*; MADOEREES *sardhen*, *sardín* '(ingemaakte) vis'; MAKASSAARS *sardéncésé* 'vis in blik'; MENADONEES *sarding*; MINANGKABAUS *sardencih* 'vis'; SOENDANEES *sardencis*; PAPIAMENTS *saldinchi*, *sardinchi*, (Ar.) *sardin*, *sardinchi*; SRANANTONGO *sardin*; SURINAAMS-JAVAANS *dhèntyvis* 'zeevisjes in tomatensaus in blik'.

sargasso 'sargassowier' → FRANS *sargasse*; ESPERANTO *sargaso* <via Frans>.

sarren 'plagen' → PAPIAMENTS *sara* 'tergen, woest worden'.

sarsaparilla 'wortel van de Amerikaanse winde' → JAPANS *sarusa*.

sas 'sluis' → ENGELS † *sasse*; FRANS *sas* 'sluiskolk'.

sassafras 'laurierachtige' → JAPANS *sassafurasu*.

Satan 'duivel' → NIAS *satana*; NEGERHOLLANDS *setan*, *satán*; PAPIAMENTS † *satán*; SRANANTONGO *Satani*.

satelliet 'hemellichaam dat een ander begeleidt; kunstmaan' → MADOEREES *satéllit* 'hemellichaam dat een ander begeleidt' (uit Nl of Engels); PAPIAMENTS *satelit* 'kunstmaan'; SURINAAMS-JAVAANS *satelit* 'soort cassavekoekje, Javaanse lekkernij'.

satijn 'glanszijde' → INDONESISCH *satín*; BOEGINEES *saétting*, *sátting*; JAVAANS *kestin*, *kesting*, *krastin*, *setin*; MADOEREES *kain saten*, *sittin*, *setten* 'satijnen stof'; MAKASSAARS *sátting*; JAPANS † *satén*; NEGERHOLLANDS *satien*; PAPIAMENTS † *satijn*.

satinet 'satijnweefsel' → INDONESISCH *satínét*.

satire 'hekelschrift' → INDONESISCH *satir(e)*.

satirisch 'hekelend' → INDONESISCH *satiris*.

satisfactie 'voldoening, genoegdoening' → NEGERHOLLANDS *satisfacsje*.

saucijs 'worstsoort' → DEENS † *sosiskan* (uit Nl of Nederduits); INDONESISCH *sosis*, *susis*; AMBONS-MALEIS *susès*; JAVAANS *sosis*; KUPANG-MALEIS *susès*; MADOEREES *susís*; MENADONEES *susès*; TERNATAANS-MALEIS *susès*; JAPANS dial. *sashizu*; NEGERHOLLANDS *sussies*; PAPIAMENTS *sosèshi*, *sosèishi* (ouder: *saucijsje*).

saus 'soort jus' → INDONESISCH *saos*, *saus*, *sos*; JAKARTAANS-MALEIS *saos*, *saus*; JAVAANS *caos*, *caus*;

- MADOEREES *saos*; MENADONEES *sous*; SOENDANEES *saus*; PETJOH *petjoh* 'saus, regen'; PAPIAMENTS *sous*; SRANANTONGO *sowsu*.
- sauspan** 'halfhoge pan voor saus' → SINGALEES *sāspāna, rāspāna*.
- savanne** 'grasvlakte' → INDONESISCH *sabana*; NEGERHOLLANDS *savanne, savanna, savan, sawaen* 'veld, oppervlakte, land'; SRANANTONGO *sabana*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *saban, savan* 'grasvlakte, veld' <via Negerhollands>.
- saxofoon** 'blaasinstrument' → INDONESISCH *saksofon* 'Europees blaasinstrument'; MINANGKABAUS *seksofon*; SRANANTONGO *sakso, saxofoon* (uit NI of Engels).
- scanderen** 'het metrum doen uitkomen; als blijk van bewondering of afkeuring in lettergrepen uitroepen' → NEGERHOLLANDS *skanderier* '(uit)schelden'.
- scenario** 'draaiboek' → INDONESISCH *sénario, skénario*.
- scène** 'deel van toneelstuk' → INDONESISCH *skéna*.
- scepter** 'koningsstaf; (scheepsterm) ijzeren staaf die iets steunt of draagt' → RUSSISCH *septor* 'ijzeren staaf die iets steunt of draagt'; INDONESISCH *sképter* 'koningsstaf'.
- scepticisme** 'twijfelzucht' → INDONESISCH *sképtisisme*.
- scepticus** 'iemand die geneigd is tot twijfel' → INDONESISCH *sképtikus*.
- sceptisch** 'geneigd tot twijfel' → INDONESISCH *sképtis*.
- schaaf** 'gereedschap' → INDONESISCH *skap*; AMBONS-MALEIS *skāp*; GIMÁN *skaf*; KEIËES *skav*; KUPANG-MALEIS *skāf*; MENADONEES *skāf*; TERNATAANS-MALEIS *skāf*; PAPIAMENTS *skaf* (ouder: *schaaf*); SRANANTONGO *skafu*; SURINAAMS-JAVAANS *sekafu* <via Sranantongo>.
- schaafbank** 'werkbank' → JAPANS † *shikaruban*.
- schaafijs** '(Surinaams-Nederlands) ijs geschrapt van een blok ijs met een smaakje gemengd' → SRANANTONGO *skāfēis* 'ijs geschrapt van een blok ijs met een smaakje gemengd'.
- schaak** 'schaakspel; stand die tot remise leidt' → DUIJS *Schach* 'schaakspel'; DEENS *skak* 'schaakspel' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *sekak, skak*; JAVAANS *sekak* 'schaakspel'; PAPIAMENTS *skaf, skak* (ouder: *schaak*) 'stand die tot remise leidt'.
- schaakmat** 'het schaak staan van de koning' → INDONESISCH *sekakmat*.
- schaal** 'maatstaf voor verhouding' → NOORD-SOTHO *sekala* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *sekalē* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *sikali* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *sikali* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *sekala* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *sekala, skala*.
- schaal** 'harde, buitenste bekleding, schil; stuk hout voor het versterken van rondhouten; klein ovaal vat, schotel' → ? ZWEEDS *skålvirke* 'houtafval' (uit NI of Nederduits); FRANS *écalle* 'schil van noten'; FRANS dial. † *escalé* 'kopje, beker'; RUSSISCH *škálik, škálčik*, *škálo* 'lampje, lampion; kleine brandewijnmaat, drinkschaal; stukken hout ter versterking van een mast of ra'; OEKRAÏENS *škálik* 'kleine brandewijnmaat' <via Russisch>; AZERI *shkala* 'kleine maateenheid' <via Russisch>; JAVAANS *sekal* 'schotel'; MENADONEES *shal* 'schotel'; NEGERHOLLANDS *skel, skael* 'schotel'; BERBICE-NEDERLANDS *skal(i)ki* 'bolvormige houten dakpan'; PAPIAMENTS *skalchi* 'schotel; collecteschaal; bun (kist of van gaas gemaakte bak achter boot met levende vis als aas)'; SRANANTONGO *skarki* 'schotel'.
- schaamachtig** 'geneigd zich te schamen, verlegen' → NEGERHOLLANDS *skaamachtig*.
- schaamte** 'gevoel van onbehagen over gemaakte fouten' → NEGERHOLLANDS *skaam* 'verlegenheid, gegeneerdheid'.
- schaap** 'herkauwer' → ZOELOE *siklabhu* <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *skaap, skap*; BERBICE-NEDERLANDS *skapu*; SRANANTONGO *skapu*; SARAMAKKAANS *sikáfu, sikápu* <via Sranantongo>; AROWAKS *sjikapoe, shikápo*; WARAU *sikabo*.
- schaapskot** 'gebouw waarin schapen worden ondergebracht' → NEGERHOLLANDS *skaapkot, schaaapkot*.
- schaapsteker** 'bepaalde slang' → ENGELS *skaapsteker* <via Afrikaans>.
- schaar** 'werktuig om te knippen' → FRIES *skaar*; NOORD-SOTHO *sekero* <via Afrikaans>; TSWANA *sekêrê* <via Afrikaans>; XHOSA *sikele* <via Afrikaans>; ZOELOE *sikelo* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *sekere* <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *skeer, skê*; BERBICE-NEDERLANDS *skari*; PAPIAMENTS *skêr* (ouder: *schertsje*).
- schaar, schare** 'menigte' → DEENS *skare*; NOORS *skare* (uit NI of Nederduits).
- schaarde** 'kerf' → FRIES *skaart*; FRANS *écharde* 'splinter'; BASKISCH *eskarda* 'splinter' <via Frans>.
- schaars** 'weinig voorhanden' → FRANS dial. *a scare* 'prompt, tot op de laatste cent (betalen)'; AMBONS-MALEIS *skakar* 'gierig'; NEGERHOLLANDS *skaars* 'weinig voorhanden, kostbaar'; PAPIAMENTS *skars* (ouder: *skaars*) 'weinig voorhanden, krap, zeldzaam'.
- schaartje** 'vogelnaam (naar de schaarvorm van de staart)' → PAPIAMENTS *skêrchi* (ouder: *skertje*) 'Amerikaanse fregatvogel'.
- schaarwacht** '(verouderd), wacht gevormd door schaar gewapenden' → FRANS *échaugnette* 'wachttorens, uitkijktoren'.
- schaats** 'ijzeren voetsteun om over ijs te gaan' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *skoitter*; ENGELS *skate* 'ijzeren voetsteun om over ijs te gaan; schaatsenrijden'; DEENS *skøjte* 'ijzeren voetsteun om over ijs te gaan; (slang) voeten, benen' <via Engels>; NOORS *skøyte, skeise* (uit NI of Engels); ITALIAANS *schettino* 'rolschaats' <via Engels>; POOLS † *skating* 'het zich voortbewegen op schaatsen' <via Engels>; MALTEES *skejz* <via Engels>; ESPERANTO *sketi* 'schaatsen' <via Engels>; PERZISCH *eskiting* 'het

- zich voortbewegen op rolschaatsen' <via Engels>; ARABISCH (EGYPTISCH) *'iskiting, 'iskēting* 'het zich voortbewegen op schaatsen' <via Engels>; INDONESISCH *sekat, skat* 'ijzeren voetsteun om over ijs te gaan; schaatsen'; AMERIKAANS-ENGELS *skate*.
- schaatsen** 'zich voortbewegen op schaatsen' → DUIJS dial. *schaatsen*.
- schabben** '(verouderd) schaven, schurken' → FRANS dial. † *escaber* 'glijden (langs een muur, zich verbergend)'.
schabberig '(gewestelijk) armoedig' → NOORS *sjaber* 'armoedig, slecht'.
schacht 'stok, kokervormig omhullend deel' → ENGELS *shaft* 'koker, kokervormige uitgraving die toegang geeft tot een ondergrondse ruimte'; DUIJS *Schacht* 'schacht, koker, put' (uit NI of Nederduits); DEENS *skakt* 'kokervormig omhullend deel' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS † *skäkta* 'armborstpijl met grote punt' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *schakt* 'kokervormig omhullend deel, bouwput' (uit NI of Nederduits); MALTEES *šaft* 'drijfias; liftkoker' <via Engels>; ESPERANTO *ŝakto* 'koker' <via Duits>; KOERDISCH *ŝaft* 'drijfias, ploegboom' <via Engels>; PAPIAMENTS † *schacht*.
- schade** 'nadeel, beschadiging' → NEGERHOLLANDS *skaade, schad, skaede*.
- schadelijk** 'schade doend, nadelig' → NEGERHOLLANDS *skadlik*; SURINAAMS-JAVAANS *Sgandering* 'plaatsnaam (Heerendijk, voorheen: Nut en Schadelijk)'.
schaden 'iemand of iets schade toebrengen, kwaad kunnen' → NEGERHOLLANDS *skaad*.
- schaduw** 'silhouet, schim; plek waar de zon tegengehouden wordt' → NEGERHOLLANDS *skat, shadyw* 'silhouet, schim'; SRANANTONGO *skadri, skadu* 'plek waar de zon tegengehouden wordt'.
schaffer, schaf(t)meester '(verouderd) hofmeester, tafeldienaar' → ENGELS † *schaffmaster* 'hofmeester'; FRANS † *safrē* 'gulzigaard; levendig (verouderd)'.
schafdeling '(verouderd) soort paling' → ENGELS † *schaffling* 'soort paling'.
schafden, schaffen 'eten tijdens werkonderbreking; (verouderd) voedsel verschaffen' → ? ENGELS *schaff* 'bedelen; (verouderd) klaplopen' (uit NI of Duits); NOORS *skafte* '(zeemanstaal) eten' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skaffa* '(zeemanstaal) eten' (uit NI of Duits); FINS † *kahvata* 'eten (zeemanstaal)' <via Zweeds>; FRANS dial. *scafer* 'schrokken; stiekem drinken'; SKEPI-NEDERLANDS *skaf* 'eten'; SRANANTONGO *schaf* 'eten tijdens werkonderbreking'.
schakel 'kettingring, verbinding' → DUIJS dial. *Schake, Schäk, Schoake* 'kettingring'; INDONESISCH *skakel*; BERBICE-NEDERLANDS *skalki, skaliki* 'dakspar'.
schakelaar 'knop om elektrische stroom mee aan en uit te zetten' → INDONESISCH *sakelar, sekakelar, sekelar, skakelar*; KUPANG-MALEIS *saklär*.
- schakelschool** 'onderwijstype' → INDONESISCH † *schakelschool*; JAVAANS (*sekolahan*) *sekakel*.
schaken 'schaakspelen' → SRANANTONGO *schaak*.
schalie 'sediment; (Vlaams) daklei' → ENGELS *skailie* 'daklei; griffel'; SCHOTS *scailie, scailze, scailyie, scallie, skylie, skeely* 'lei; griffel'.
schalk 'grappenmaker; (verouderd) gewetenloos persoon' → DEENS *skalk* 'grappenmaker' (uit NI of Nederduits); NOORS *skalk* 'bedrieger; schelm, grappenmaker' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skalk* 'grappenmaker' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *skalk* 'gewetenloos persoon; schelmachtig, slecht, boos'.
schalk 'hijstoestel; (Overijssels en Gelders) verlengstuk aan daksparren' → DEENS *skalk* 'verlengstuk aan daksparren' (uit NI of Nederduits).
schalken 'met klampen afzetten van luiken op een vaartuig om ze waterdicht te maken' → DEENS *skalke* (uit NI of Nederduits); NOORS *skalke* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skalka* (uit NI of Nederduits); FINS *kalkata* <via Zweeds>.
schalm 'schakel' → ? DUIJS dial. *Schalm*; INDONESISCH *sekalem* 'schakel, verbinding, gewricht'.
schalmei 'blaasinstrument' → DEENS *skalmeje* (uit NI of Nederduits); NOORS *skalmeie* (uit NI of Nederduits).
schaloos 'beschadigd (van schepen); ontredderd' → FRIES *skaleas* 'beschadigd (van schepen)'; NEGERHOLLANDS *shaloes* 'argwanend, niet vertrouwen'.
schamen 'generen' → NEGERHOLLANDS *skaam*; BERBICE-NEDERLANDS *skam*.
schampeljoen '(verouderd) model, patroon' → DUIJS *Schablone* 'model, patroon' <via Nederduits>; ZWEEDS *schablon* 'model, patroon' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *šablón* 'model, patroon' <via Duits>; OEKRAÏENS *šablón* 'model, patroon' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *šablón* 'model, patroon' <via Russisch>; AZERI *sjablón* 'model, patroon' <via Russisch>; LETS *šablons* 'model, patroon' <via Duits>.
schampen 'afglijden' → PAPIAMENTS † *schamp* 'nauwelijks raken en afglijden'.
schampen '(verouderd) vluchten' → ? ENGELS *scamper* 'wegrennen, ervandoor gaan (verouderd); rondlummelen'; SCHOTS *scamp* '(rond)dwalen, vaak met een idee van ondeugendheid'.
schandaal 'aanstoot' → INDONESISCH *skandal*; PAPIAMENTS *skandal* (ouder: *schandaal*).
schande 'oneer' → NEGERHOLLANDS *skande*.
schandek 'afdekking aan een schip waarlangs vuil of vocht afglijdt' → DEENS *skandæk, skanddæk* 'loodrechte liggende laag van planken die van voor tot achter langs het schip loopt en openingen sluit' (uit NI of Nederduits); NOORS *skandekk* 'dolboord; bovenste plank aan de reling van een schip' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skarndäck* 'dek naast de roef of kuip' (uit NI of Nederduits); FINS *kantäkki*

'afdekking op een schip tegen water van boven'
 (via Zweeds).

schandelijk 'schandalig' → NEGERHOLLANDS
skandlik.

schans 'versterkingswerk; halfdek' → ENGELS
schanse 'borstwering' (via Afrikaans); ENGELS
sconce 'verdedigingswerk, bolwerk; scherm; platte
 ijsberg'; DEENS *skanse* 'versterkingswerk; het
 achterste, verhoogde gedeelte van een schip' (uit NI
 of Nederduits); NOORS *skanse* 'versterkingswerk;
 achterkasteel van een schip' (uit NI of Nederduits);
 ZWEEDS *skans* 'versterkingswerk' (uit NI of
 Nederduits); FINS *kanssi* 'afgeschermd achterdek
 voor bemanning' (via Zweeds); RUSSISCH *škancy*
 'opbouw op het achterdek van oude oorlogsschepen;
 halfdek'; OEKRAÏENS *škancy* 'opbouw op het
 achterdek van oude oorlogsschepen' (via Russisch);
 AZERI *škansy* 'opbouw op het achterdek van oude
 oorlogsschepen' (via Russisch); LITOUWS *škancai*
 'opbouw op het achterdek van oude oorlogsschepen'.
schanskleed 'boordbekleding van schepen waarachter
 men zich bij een gevecht verschanst' → RUSSISCH
šancklétka; OEKRAÏENS *šancklétka* (via Russisch).

schap 'plank' → DEENS *skab* 'kast' (uit NI of
 Nederduits); NOORS *skap* 'plankenkast, legkast' (uit
 NI of Nederduits); ZWEEDS *skåp* 'kast' (uit NI of
 Nederduits).

schapenboer 'schapenhouder' → ZUID-AFRIKAANS-
 ENGELS *schaapboer* (via Afrikaans).

schapendoes 'Nederlands hondenras' → DEENS
schapendoes; FINS *schapendoes*.

schapenuiaard 'luidardsoort' → SRANANTONGO
skapuloiiri.

schapenwolk 'hoge bewolking, bestaande uit kleine
 halfbolvormige, in rijen geschaarde wolkjes' →
 SRANANTONGO *skapuwolku*.

schapraai 'pottenkast' → ITALIAANS *scarabattolo*
 'vitrine' (via Spaans); SPAANS *escaparate* 'soort kast
 met glazen deurtjes om breekbare spulletjes in te
 bewaren; winkelruit, vitrine'; PORTUGEEES *escaparate*
 'glazen deksel, vitrine'.

scharenslijper 'persoon die scharen en messen
 slijpt' → DEENS *skæresliber*, *skæreslipper* (uit
 NI of Nederduits); NOORS *skjæreslipper* (uit NI
 of Nederduits); ZWEEDS *skärslippare* (uit NI of
 Nederduits).

scharlaken 'rode stof; rood' → DUIJS *Scharlach* 'rode
 stof en kleur'; DEENS *skarlagen* 'rood' (uit NI of
 Nederduits); NOORS *skarlagen* 'kostbare rode stof;
 kleding van scharlaken' (uit NI of Nederduits);
 ZWEEDS *scharlakan* (uit NI of Nederduits);
 SOENDANEES *sakelat*; PAPIAMENTS † *scharlak*
 'rode stof'.

scharmaaien '(gewestelijk) met armen en benen
 zwaaien' → PAPIAMENTS *skarmai* 'wegsmijten;
 verbrassen (geld); met kracht omverveegen;
 verkopen; geven, toedienen (klap of oorveeg)'.
scharnier 'beweglijke verbinding' → INDONESISCH

sekeri, *skarnir*; AMBONS-MALEIS *skarnir*; JAVAANS
kenir; MENADONEES *skarnir*; SINGALEES *saranëru-va*
 (uit NI of Portugees); PAPIAMENTS *skarni*, *skarnir*.

scharrelen 'vreemdgaan, rommelen' → PETJOH
scharl'n, *scharrelen*.

schat 'waardevol bezit' → ENGELS † *scat*;
 NEGERHOLLANDS *skat*; PAPIAMENTS *skat*.

schat 'liefste' → NEGERHOLLANDS *skat*;
 SRANANTONGO *skat* 'liefje (alleen tussen vrouwen)'.

schatkamer 'kamer waar geldswaarden van een vorst
 of een staat bewaard worden' → NEGERHOLLANDS
skat-kamer.

schatten 'taxeren, inschatten; (verouderd) belasting
 heffen' → ENGELS † *scat* 'afpersen'; DEENS *skatte*
 'waarderen' (uit NI of Nederduits); FRANS dial.
 † *escattement* 'soort belasting'.

schatter 'taxateur' → INDONESISCH † *sekater* 'taxateur
 in pandhuis'; JAVAANS *sekater* 'taxateur in pandhuis'.

schaven 'gladmaken' → KUPANG-MALEIS *skåf*;
 MENADONEES *skåf*; TERNATAANS-MALEIS
skåf; PAPIAMENTS *skaf* (ouder: *schaaf*, *skaaf*);
 SRANANTONGO *skafu*.

schavot 'stellage voor lijfstraf' → DUIJS *Schafott*;
 DEENS *skafot* (uit NI of Nederduits); NOORS *skafott*
 (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *schavott* (uit NI of
 Nederduits); RUSSISCH *škařut* 'houten verhoging
 rond het dek op een schip'; OEKRAÏENS *škařut*
 'houten verhoging rond het dek op een schip' (via
 Russisch); PAPIAMENTS *skavõt* (ouder: *skavot*).

schede 'omhulsel' → NEGERHOLLANDS *skeed*.

scheef 'schuin' → FRANS dial. *schiffeter* 'scheef
 snijden of knippen'; NEGERHOLLANDS *skeef* 'schuin,
 gebogen'; PAPIAMENTS † *scheef*.

scheef '(verouderd) houtachtig (afval)deel van vlas of
 hennep' → ZWEEDS *skåvor* 'houtachtig (afval)deel
 van vlas of hennep' (uit NI of Nederduits).

scheel 'loens' → AMBONS-MALEIS *skeling*, *skèl*, *mata*
skèl; KUPANG-MALEIS *skèl*, *mata skèl*; MENADONEES
skèl, *mata skèl*; TERNATAANS-MALEIS *skèl*, *mata skèl*;
 NEGERHOLLANDS *skeel*; PAPIAMENTS *skel* (ouder:
skeel); SRANANTONGO *skeri*.

scheen 'voorzijde van onderbeen; smal en plat stuk
 hout of metaal, wielband' → ENGELS *skain* 'gespleten
 wilgenteen'; DEENS *skinne* 'spalk, beschermer, rails'
 (uit NI of Nederduits); NOORS *skinne* 'lange en smal
 stuk metaal; stalen balk met profiel; spalk' (uit NI
 of Nederduits); ZWEEDS *skena* 'rail, velg, spalk'
 (uit NI of Nederduits); FRANS *échine* 'ruggengraat';
 PETJOH *shenen* 'met de schenen tegen elkaar
 schoppen'; AMERIKAANS-ENGELS dial. *skain* 'smalle
 strook metaal aan de onderkant van een wielas ter
 bescherming'.

scheenbeen 'been liggend aan de voorzijde van
 het onderbeen' → NOORS *skinneben*, *skinnebein*
 (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skenben* (uit NI of
 Nederduits).

scheer 'rotseilandje' → RUSSISCH *ščéry* 'zandbanken
 die in twee uitstekende punten, als een geopende

- schaar, uitlopen.
scheerbalk 'dwarsbalk' → FRANS dial. *skèrbalike* 'schoorbalk'.
scheerboot '(verouderd) boot voor het varen tussen scheren' → RUSSISCH *škerbót, šérbót* 'boot voor het varen tussen scheren'; OEKRAÏENS *škerbót* 'boot voor het varen tussen scheren' <via Russisch>.
scheergang 'bovenste rij planken van de huid van houten schepen' → RUSSISCH *šérgen*'.
scheer je weg 'ga weg!' → JAKARTAANS-MALEIS *sekrubi*; MENADONEES *skorobi* 'verjagen'.
scheerlijn 'touw dat uitgespannen is of waaraan iets bevestigd is' → RUSSISCH *šcherlin* 'lijn aan een hangmat'.
scheermes 'scherp voorwerp om de baard te scheren' → MENADONEES *sèrmès*; NEGERHOLLANDS *skermes*; BERBICE-NEDERLANDS *skerimesi*; SKEPI-NEDERLANDS *sklermesə*; SRANANTONGO *skermès*; AUCAANS *sikeli nefi*; SURINAAMS-JAVAANS *sekèrmès*.
scheertros 'touw dat uitgespannen is of waaraan iets bevestigd is' → RUSSISCH *šchertrós* 'tros om het hoofd touw strak te houden'.
scheet 'wind' → FRIES *skeet*; AMBONS-MALEIS *skét*.
scheg 'wigvormig hout; voorstuk van het schip waar de boegspriet op bevestigd is' → ENGELS *skeg* 'wigvormig hout'; RUSSISCH *šek* 'voorstuk van het schip waar de boegspriet op bevestigd is'.
schei 'dwarshout' → ENGELS *skey* 'dwarshout aan een ossenjuk' <via Afrikaans>.
scheidbrief '(bijbeltaal) brief waarmee de man aan de vrouw het huwelijk opzegt' → NEGERHOLLANDS *skej brief, skei brief*.
scheiden 'verbinding verbreken' → ZWEEDS *skeda* 'verbinding verbreken, uit elkaar halen' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *hèder* 'bemiddelen tussen de verkoper en de koper van een stuk veé'; PETJOH *scheien, schejen* 'verbreken, uitscheiden, opzeggen, beëindigen; gescheiden'; NEGERHOLLANDS *skeid, skei, skee, skej*.
scheiding 'het scheiden of gescheiden-worden of -zijn; lijn in het haar' → FRIES *skeid* 'het scheiden of gescheiden-worden of -zijn'; INDONESIAISCH *sédeng, sehéding, sekédéng* 'lijn in het haar'; NEGERHOLLANDS *skeijing* 'het scheiden of gescheiden-worden of -zijn'.
scheidsel '(verouderd) afscheiding' → INDONESIAISCH *skétsel* 'houten afscheiding'.
scheidemaal 'afscheidemaal' → AMBONS-MALEIS *schéma*; MENADONEES *schéma*.
scheikunde 'chemie' → FRIES *skeikunde*; INDONESIAISCH *ilmu pisah*.
schel 'bel' → SURINAAMS-JAVAANS *sekèl*.
schelen '(gewestelijk) scheel kijken' → NOORS *skjele* 'scheel kijken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skela* 'scheel kijken' (uit NI of Nederduits).
schelf 'hoop hooi e.d., bergplaats voor hooi waar het op planken wordt gelegd' → FRIES *skelf*; ENGELS *shelf* '(leg)plank'; ENGELS *skelf* '(leg)plank'.
schellak 'gomlak' → ENGELS *shellac* 'gomlak; grammofoonplaat gemaakt van gomlak'; DUIJS *Schellack* 'mengsel uit boomhars en wasafscheidingen (i.h.b. van de lakschildluis), dat voor de vervaardiging van lak en vernis gebruikt wordt (ook synthetisch vervaardigd)'; DEENS *schellak, shellak*; NOORS *skjellakk, skjell-lakk*; ZWEEDS *schellack* 'lak in dunne laagjes' <via Duits>; TSJECHISCH *šelak* <via Duits>; SLOWAAKS *šelak* <via Duits>; POOLS *szelak* <via Duits>; KROATISCH *šelak* <via Duits>; MACEDONISCH *šelak*; SERVISCH *šelak*; SLOVEENS *šelak* 'politoe, gomlak'; RUSSISCH *šellák* 'lak in dunne schilfers'; BULGAARS *šellak* <via Duits>; OEKRAÏENS *šellák* 'lak in dunne schilfers' <via Russisch>; LETS *šellaka*; LITOUWS *šelakas* 'lak in dunne schilfers' (uit NI of Duits); MALTEES *xelakk* <via Engels>; ESPERANTO *šelako* <via Duits>; INDONESIAISCH *selak* 'gomlak (van grammofoonplaten)'; PAPIAMENTS *shèlak* (uit NI of Engels).
schelling 'zesstuiverstuk' → ENGELS † *schelling* 'munt van de Nederlanden'; ENGELS † *skilling* 'munt van de Nederlanden; oude Scandinavische munt (eenheid)'; ENGELS † *escaline* 'Vlaamse munt' <via Frans>; DEENS *skilling* 'oude Deense munt, gebruikt van de 15e tot en met de 19^e eeuw' (uit NI of Engels); FRANS *escalin* 'geldstuk; (verouderd) paard dat geleend werd voor een geldstuk'; BERBICE-NEDERLANDS *skelingi*; SRANANTONGO *sren*.
schelm 'deugniet' → ENGELS *skelm* 'schoft, schurk, deugniet (verouderd)'; ENGELS *skellum* 'schoft, schurk, deugniet (verouderd)'; SCHOTS † *skellum*; NOORS *skjelm* 'schalk, guit' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skålm* 'guit, deugniet' (uit NI of Nederduits); FINS *kelmi* 'onbetrouwbaar iemand, schurk, deugniet' <via Zweeds>; ESTS *kelm* (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *skelm*.
schelmerij 'bedrieglijke, schurkachtige handelingen' → NEGERHOLLANDS *skelmerie*.
schelmstuk 'euveldaad, schelmerij' → NEGERHOLLANDS *skelmstuk*.
schelp 'schaal (van weekdier); benaming van iets schelpvormigs' → FRANS dial. *chipe, èsclèpe, šip* 'knoflookteentje'; ? INDONESIAISCH *skép* 'glijdende ventielklep (in auto)'; NEGERHOLLANDS *skel* 'schaal (van weekdier)'; SRANANTONGO *skropu* (ouder: *skorpoe, sikropoe*) 'schaal (van weekdier)'; SURINAAMS-JAVAANS *sekropu* 'schaal (van weekdier)' <via Sranantongo>.
scheluw 'scheef' → PAPIAMENTS *skeliu* 'scheef (timmermansterm)'.
schelvis 'kabeljauwachtige zeevis uit de familie der dorsen' → FRIES *skelfisk*; ZWEEDS † *schellfisk, skalfisk* (uit NI of Nederduits); FRANS *églefín, aiglefín*; ITALIAANS *eglefino* <via Frans>; ESPERANTO *eglefino* <via Frans>.
schema 'overzicht' → INDONESIAISCH *sekéma, skéma*.
schemeren 'tussen licht en donker zijn' → DUIJS

schimmern.

schemerlamp 'lamp die zacht licht verspreidt' → PAPIAMENTS *sgemerlamp*.

schenden 'schade berokkenen' → DEENS † *skænde* 'schelden, (verouderd) ontheiligen, (formeel) verkrachten' (uit NI of Nederduits); NOORS *skjende* 'ontheiligen, onteren, verkrachten' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skända* (uit NI of Nederduits).

schendig '(verouderd) schandilig' → DEENS *skændig* 'schandilig' (uit NI of Nederduits).

schenk '(verouderd) gift, geschenk' → ZWEEDS *skänk* 'gift, cadeau' (uit NI of Nederduits).

schenk, schink '(gewestelijk) schenkel, ham' → SCHOTS *skink* 'schenkel; soep van schenkel'; ZWEEDS *skinka* 'ham, bil' (uit NI of Nederduits).

schenkbord '(gewestelijk) presenteerblad' → ZUID-SOTHO *sekenkeboroto* 'presenteerblad' (via Afrikaans); BOEGINEES *sikembôro* 'presenteerblad'; MAKASSAARS *sikëmboró* 'zilveren schaal'.

schenkel, schinkel 'onderbeen; been van dier met vleesresten; zwaar (staaldraad)touw, dienende tot verlenging van een takel' → ENGELS † *schinkel* '(achter)ham'; DEENS *skinkel* 'zwaar (staaldraad) touw, dienende tot verlenging van een takel'; NOORS *skinkel* 'zwaar (staaldraad)touw, dienende tot verlenging van een takel'; RUSSISCH *škéntel* 'zwaar (staaldraad)touw, dienende tot verlenging van een takel'; OEKRAÏENS *škéntel* 'zwaar (staaldraad)touw, dienende tot verlenging van een takel' (via Russisch); SINGALEES † *senkalya* 'onderbeen'.

schenkelhaak 'haak aan de schenkel' → RUSSISCH † *škenkel'gak*.

schenken 'gieten; geven' → ENGELS † *skink* 'inschenken, tappen; serveren; cadeau doen, legateren' (uit NI of Nederduits); DEENS *skænke* (uit NI of Nederduits); NOORS *skjenke* 'inschenken; geven' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skänka* 'geven' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *chinki, chinker, chinquer* 'klinken; uitnodigen te drinken en eten'; NEGERHOLLANDS *skenk*; PAPIAMENTS † *schenken* 'geven'.

schenker 'iemand die met het schenken van drank is belast' → ENGELS † *skinker, skink*.

schepel 'inhoudsmaat' → AMERIKAANS-ENGELS *schepel, schipple, skipple*; NEGERHOLLANDS *skapel*.

schepen 'overheidspersoon' → FRIES *skepen*; ENGELS *schepen* 'wethouder'; DEENS dial. † *scheppen, scheppens* 'wethouder van Nederlandse komaf in Store Magleby'; FRANS *échevin* 'wethouder'; ESPERANTO *skabeno* 'assistent van de burgemeester (in Frankrijk en Nederland voor de revolutie, nog in België)' (via Frans); AMERIKAANS-ENGELS *schepen* '(historisch) wethouder'.

scheppen 'putten, overscheppen' → ENGELS *skip* 'overhevelen van suiker tijdens het raffinageproces'; SRANANTONGO *skepi* '(op)scheppen'.

scheppen 'creëren' → NEGERHOLLANDS *skaepe*.

schepper 'gereedschap om mee te scheppen' → ENGELS † *skipper*; BERBICE-NEDERLANDS *skepre* 'peddel'; SKEPI-NEDERLANDS *skeper*.

schepper 'iemand die iets in het leven roept, god' → NEGERHOLLANDS *skepper*.

schepsel 'levend wezen' → ENGELS *skepsel* 'levend wezen; minachtende benaming voor negers of kleurlingen' (via Afrikaans); NEGERHOLLANDS *skepsel*.

scheren '(baard) afsnijden; vlak langs iets gaan' → ENGELS *sheer* 'sterk van koers afwijken'; FRANS *déchirer* 'verscheuren; doorklieven; grote morele pijn veroorzaken'; NEGERHOLLANDS *skeer, skër*; BERBICE-NEDERLANDS *skeri*; SKEPI-NEDERLANDS *skler*; SRANANTONGO *sker* '(baard) afsnijden'.

scheren 'plantje met zwaardvormige, gesleufde, doornig getande, donkergroene bladen en witte bloemen' → FRIES *skearen*.

scherf 'stuk van gebroken voorwerp' → FRIES *skerf*; DEENS *skærve* 'steenslag' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skärv* 'muntstukje met lage waarde' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skärva* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *skerfi*.

scherm 'bescherming, voorwerp dat voor iets wordt gezet; beeldscherm' → ENGELS *skerm* 'bescherming; tijdelijke verblijfplaats' (via Afrikaans); DEENS *skærm* 'bescherming, voorwerp dat voor iets wordt gezet' (uit NI of Nederduits); NOORS *skjerm* 'beeldscherm, projectiescherm, kap, spatbord' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skärm* 'bescherming, voorwerp dat voor iets wordt gezet' (uit NI of Nederduits); FRANS *écran* 'plaat als bescherming tegen straling; oppervlak voor de projectie van afbeeldingen; luidsprekerbox (bij uitzondering)'; ESPERANTO *ekrano* 'projectievlak, beschermend vlak, beeldbuis' (via Frans); INDONESIAISCH *sekéram, sekiram* 'beschot; lichte tussenwand in kamer; toneelgordijn'; MAKASSAARS *sikèrèng* 'opstaande rand tegenover de bok van een rijtuig (waartegen de koetsier zijn voeten zet)'; SINGALEES *iskrîma, skrîma* 'voorwerp dat voor iets wordt gezet'; PAPIAMENTS *skèrmu* 'bescherming, kamerscherm'; SRANANTONGO *skerem, skèrm* 'bescherming, voorwerp dat voor iets wordt gezet, gordijn; beeldbuis'; SURINAAMS-JAVAANS *sekèrm* 'bescherming, voorwerp dat voor iets wordt gezet'.

schermutseling 'klein, tot geen beslissing voerend gevecht' → NOORS *skjærmyssel* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skärmytsling* (uit NI of Nederduits).

scherp 'puntig' → NEGERHOLLANDS *skerp*; BERBICE-NEDERLANDS *skarp*; PAPIAMENTS *skèrpi* (ouder: *skerpi, scherpi*) 'puntig, in Aruba ook: klip (steile rots die uit de zee oprijst of aan de zeekant is)'; SRANANTONGO *srapu* 'puntig, steil, geslepen' (uit NI of Engels); SARAMAKKAANS *saápu* (via Sranantongo).

scherpen 'slijpen, wetten' → SRANANTONGO *srapu*.

- scherprechter** 'beul voor doodstraffen' → DEENS *skarpretter* (uit NI of Nederduits); NOORS *skarpretter* 'beul' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skarprättare* (uit NI of Nederduits).
- schets** 'ontwerp' → ENGELS *sketch* 'ruwe tekening; beknopt verslag; kort humoristisch toneelstuk'; DUIJS *Sketch, Sketsch* 'korte, effectvolle podiumscène met een meestal grappige pointe (cabaret, variété)' <via Engels>; DEENS *sketch* 'korte, vaak humoristische toneelscène' <via Engels>; NOORS *sketsj* 'kort, grappig toneelstukje of hoorspel' <via Engels>; ZWEEDS *sketch* 'korte, op zichzelf staande komische scène' <via Engels>; FRANS *sketch* 'kort toneelstuk, meestal komisch en snel, soms geïmproviseerd, gespeeld door een beperkt aantal spelers' <via Engels>; ITALIAANS *sketch* 'sketch, kleine scène; nummer voor theater of televisie, maar korter en humoristisch' <via Engels>; KROATISCH *skēč* 'korte humoristische podiumscène, korte muziekuitvoering' <via Engels>; MACEDONISCH *skēč* 'korte humoristische podiumscène, korte muziekuitvoering' <via Engels>; SERVISCH *skēč* 'ontwerp, korte humoristische podiumscène, korte muziekuitvoering' <via Engels>; SLOVEENS *skēč* 'korte humoristische podiumscène, korte muziekuitvoering' <via Engels>; BULGAARS *skēč* 'korte humoristische podiumscène, korte muziekuitvoering' <via Engels>; GRIEKIS *skets* 'korte humoristische podiumscène' <via Engels>; MALTEES *skēč* 'ruwe tekening' <via Engels>; ESPERANTO *skēčo* 'korte, vaak humoristische toneelscène' <via Engels>; TURKS *skēç* 'kort toneelstuk' <via Engels>; KOERDISCH *skēç* 'kort toneelstuk' <via Engels>; ARABISCH (MSA) *isketsh* 'kort humoristisch toneelstuk' <via Engels>; ARABISCH (EGYPTISCH) *'iskitsh* 'kort humoristisch toneelstuk' <via Engels>; INDONESIAISCH *skēt, skētsa*; INDONESIAISCH *sekēt* 'kort toneelstuk' <via Engels>; JAVAANS *sekèt* 'ontwerptekening'; PAPIAMENTS † *schets*.
- schetsen** 'kort beschrijven; in hoofdlijnen tekenen' → ENGELS *sketch*.
- scheur** 'barst' → ZWEEDS *sköra* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *sker* (ouder: *skeer*).
- scheurbuik, schoorbuik** 'ziekte veroorzaakt door een gebrek aan vitamine C' → ENGELS † *scorbuch, scorbucike*; DUIJS *Scharbockskraut* 'speenkruid, oorspr. kruid tegen scheurbuik'; DUIJS *Skorbut* <via Modern Latijn>; ? DEENS *skørbug* (uit NI of Nederduits); NOORS *skjørbuk* (uit NI of Nederduits); IJSLANDS *skyrbjúgur* (uit NI of Nederduits); FRANS *scorbut* <via Modern Latijn>; ITALIAANS *scorbuto* <via Modern Latijn>; SPAANS *escorbuto* <via Frans>; PORTUGEES *escorbuto* <via Frans>; POOLS *szkorbut* <via Modern Latijn>; KROATISCH *skorbut* <via Duits>; MACEDONISCH *skorbut* <via Modern Latijn>; SERVISCH *skorbut* <via Duits>; SLOVEENS *skorbut* <via Modern Latijn>; BULGAARS *skorbut* <via Duits>; LITOUWS *skorbutas* <via Modern Latijn>; MALTEES *skorbut* <via Italiaans>; ESPERANTO *skorbuto* <via Frans>; ARABISCH (MSA) *marad al-isqarbūt* <via Italiaans>; ARABISCH (EGYPTISCH) *'isqarbūt* <via Italiaans>.
- scheuren** 'vaneenrijten, door trekken in stukken delen of gedeeld worden' → ZWEEDS *sköra* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *skur, skēr, sker, skē, ske, skeer*; PAPIAMENTS *sker* (ouder: *skeer*).
- scheut** 'spruit of loot van een plant' → FRANS *écot* 'boomstronk; (in heraldiek) boom zonder takken'.
- schiedam** 'jenever (uit Schiedam)' → ENGELS *schiedam* 'jeneversoort'; DUIJS *Schiedamer* 'jeneversoort'; DEENS *schidam* 'jeneversoort'; FRANS *schiedam* 'jeneversoort'; AMERIKAANS-ENGELS *Schiedam (schnapps)* 'jeneversoort'.
- schielijk, † schierlijk** 'haastig, plotseling' → FRIES *skielk* 'in de (niet verre) toekomst'; DUIJS dial. *schielijk*; NEGERHOLLANDS *skierlik* 'plotseling'.
- schiemán** 'matroos' → ENGELS *skeeman*; DUIJS † *Schiemann*; ZWEEDS *sjöman, skeppsman* 'tweede bootsman, vaak belast met controleren van voertuig en anker; op schepen: touw dat gebruikt wordt om te zorgen dat andere touwen niet vast komen te zitten'; FRANS † *esquiman* 'Hollandse marine-officier'; RUSSISCH † *šchiman, škiman* 'onderofficier aan boord die op touwwerk past'.
- schiemansgaren** 'touw, geslagen van twee of drie draden geteerde hennep' → RUSSISCH *škimuška, škimušgár* 'tweedradige lijn, kabel uit oud kabelgaren; twee of drie ineengedraaide garens'.
- schiemansmaat** 'onderofficiersrang tussen schieman en kwartiermeester' → RUSSISCH † *šchimánmát, škimanmat*.
- schier** 'bijwoord van hoedanigheid: snel, bijna' → FRIES *skier*.
- schieten** 'snel bewegen; projectiel met werktuig werpen' → ? MENADONEES *skit* 'slaan'; NEGERHOLLANDS *skud, skit, skiet* 'wegwerpen, projectiel met werktuig werpen'; BERBICE-NEDERLANDS *skitti* 'projectiel met werktuig werpen'; PAPIAMENTS *skit* 'projectiel met werktuig werpen; zich verplaatsen, weggaan; ejaculeren'.
- schietgat** 'opening in een muur waardoor geschoten kan worden' → ENGELS † *skitegate*.
- schietkatoen** 'ontploffbare stof' → JAPANS *menkayaku*.
- schiften** 'door stremmend eiwit ongelijkmatig worden' → SRANANTONGO *skefti*.
- schijd** '(Oost-Vlaams) gespleten houtstuk' → FRANS dial. *hète, skēt, skète, équette* 'splinter; hakspaander'.
- schijf** 'platrond voorwerp' → ENGELS *skive* 'slijpschijf'; ENGELS *shive* 'snee (brood); knieschijf; kurk, stop'; ? ENGELS *scaife* 'ploegschaar; slijpschijf'; RUSSISCH dial. *škiv, škif, škiva* 'schijf, wiel (in een blok), katrol; slijpschijf (bij steenhouders); aandrijfschijf, deel van een weefgestoel; blok aan het bovenste eind van de mast voor het hijsen van het zeil'; OEKRAÏENS *škiv* 'schijf, wiel (in een blok), katrol' <via Russisch>; AZERI *škiv* 'schijf, wiel (in een blok) voor het hijsen van het zeil' <via Russisch>; INDONESIAISCH *sekip, skip*

'schietschijf; schietbaan'; JAVAANS *sekip* 'platrond voorwerp; schietschijf, schietterrein'; MADOEREES *sëkkep* 'schietschijf'; PAPIAMENTS † *schijfie*.

schijfgat 'opening met katrol voor een touw' → DEENS *skivgat* '(scheepvaart) opening met katrol voor een touw'; RUSSISCH *skivgát* 'uitsnijding in het bord van een schip voor de schijf'.

schijn 'schijnsel; bedrieglijk voorkomen' → NEGERHOLLANDS *skien, skin* 'glans, schim, schaduw'; PAPIAMENTS *skèins* 'een schijnbeweging maken'; SRANANTONGO *skèin* 'schijnsel; schijnbeweging'.

schijnbeweging 'misleidende beweging' → PAPIAMENTS *skeinbewé*.

schijnen 'stralen; (Surinaams-Nederlands) verleiden' → NEGERHOLLANDS *skien* 'stralen, glanzen'; SRANANTONGO *skèin* 'stralen; verleiden'.

schijnheilig 'in schijn vroom of deugzaam' → DUIJS *scheinheilig*.

schijnsel 'flauw of indirect licht' → NEGERHOLLANDS *skiensel* 'flauw of indirect licht, reflectie'.

schijntje 'zeer geringe hoeveelheid' → FRIES *skeintsje*.

schijnt 'poep' → DEENS *skidt* 'viezigheid, troep; slecht, ziek' (uit NI of Nederduits); NOORS *skitt* 'viezigheid, troep; poep; wat kan het schelen!' (uit NI of Nederduits); MENADONEES *skèit* 'lak, maling (hebben aan)'; SRANANTONGO *skèt* 'uitwerpselen'.

schijtebroek 'iemand die zijn broek bevuilt; lafaard' → ENGELS † *skitterbrook*.

schijten 'poepen' → BERBICE-NEDERLANDS *sketi*.

schijtgeel 'bruingele verfstof' → ZWEEDS *schyttgälb* 'geelbruine kleurstof'.

schijtgroen 'groengele kleurstof' → ENGELS *stil de grain* (via Frans); FRANS *stil-de-grain*.

schijtnoot 'heester waarvan de zaden een laxerende olie bevatten' → PAPIAMENTS *skeinechi* 'heester waarvan de zaden een laxerende olie bevatten, Jatropha curcas'.

schik 'pret; (verouderd) orde, regel' → DEENS *skik* 'gebruik, orde' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skick* 'staat, toestand, gebruik, gewoonte' (uit NI of Nederduits).

schikkelijk 'gewillig, meegaand; deugzaam' → DEENS *skikkelig* 'goedmoedig' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skicklig* 'bekwaam, kundig, handig' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *skikelik* 'goedmoedig, deugzaam, geschikt'.

schikken 'regelen, ordenen; (gewestelijk) zenden, sturen' → DEENS *skikke* '(verouderd) zenden; (verouderd) passen, gedragen' (uit NI of Nederduits); NOORS *skikke* 'gedragen, passen; verzenden' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skicka* 'sturen, verzenden; beschikken' (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *skeki* (ouder: *skikki*) 'regelen, ordenen; (op)schikken; opsmuk'; SURINAAMS-JAVAANS *seki, nyekig* 'schikken (van bloemen)'.

schiksel '(verouderd) noodlot' → DUIJS *Schicksal* 'noodlot' (uit NI of Nederduits).

schil 'buitenste bekleding van een vrucht' → NEGERHOLLANDS *skel* 'kaf, schelp; buitenste bekleding van verschillende zaken uit het planten- en dierenrijk'.

schild 'verdedigingswapen, plaat' → DEENS *skilt* '(verkeers)bord' (uit NI of Nederduits); NOORS *skilt* 'plaat, bord met informatie of reclame' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skylt* '(uithang)bord' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *schilt* 'oude zilveren munt, daalder (met wapenschild erop)'; NEGERHOLLANDS *skild*; PAPIAMENTS † *schild*.

schilddrager 'schildknaap' → FRANS dial. † (*e*)*scildrake* 'schildknaap van Hanzegraaf'.

schilder 'verver' → NEGERHOLLANDS *skilder*; PAPIAMENTS † *skilder*.

schilderen 'verven; beschrijven' → DUIJS *schildern* 'beschrijven' (uit NI of Nederduits); DEENS *skildre* (uit NI of Duits); ZWEEDS *skildra* 'beschrijven' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS † *skilder* 'verven'.

schilderij 'schilderstuk' → ZWEEDS † *skilderi* 'kunstwerk; beschrijving' (uit NI of Duits); AMBONS-MALEIS † *skèldერი*; KUPANG-MALEIS *skelderei*; MENADONEES *skelderei*; TERNATAANS-MALEIS *skelderei*; SRANANTONGO *skedrei* 'schilderstuk; schilderen'.

schildklier 'klier die tegen het schildvormige kaakbeen ligt' → PAPIAMENTS *schildklier*.

schildpad 'reptiel; platte klos of klamp waarin één of meer schijven (katrollen) zijn aangebracht' → ENGELS † *shellpad* 'reptiel'; DEENS *skildpadde* 'reptiel' (uit NI of Nederduits); NOORS *skilpadde* 'reptiel' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS † *sköldpadda* 'platte klos of klamp waarin één of meer schijven (katrollen) zijn aangebracht' (uit NI of Duits); XHOSA *skolpati* 'reptiel' (via Afrikaans); AMERIKAANS-ENGELS *skillypot, skillipport, skilpot* 'reptiel'; NEGERHOLLANDS *skildpat* 'reptiel'; BERBICE-NEDERLANDS *skelpata* 'reptiel'; SRANANTONGO *sekrepatu* 'reptiel'.

schildpadden 'vervaardigd van de hoornachtige stof die de rug van sommige schildpadssoorten bedekt en waarvan allerlei zaken worden vervaardigd' → ZWEEDS *sköldpadd-*.

schildwacht 'gewapende persoon die een wachtpost bezet' → DEENS *skildvagt* (uit NI of Nederduits); NOORS *skiltvakt* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS † *skiltvakt* (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *sekiwak* 'gewapende persoon die een wachtpost bezet; op wacht staan'; JAVAANS *kilwak, sekiwak, silwak, sléwak*; MADOEREES *sakelwa*; MAKASSAARS *pajâga-sikâlêwâ*; SOENDANEES *kelbak*.

schilfer 'afgebroken blaadje' → ENGELS † *schilfer* 'klein stukje, scherfje; meervoud: hoofdroos'; ENGELS *skalfering* 'schilfering; schilferig' (uit NI of Nederduits).

schilferen 'in schilfers uiteenvallen' → FRANS dial. *èskèfler; èsclèfer; èskèfleu* 'breken, terwijl zich botsplinters vormen; villen; doen barsten, versplinteren'.

- schimmel** 'uitslag door vocht' → DEENS *skimmel* (uit NI of Nederduits); NOORS *skimmel* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS † *skim*.
- schimmel** 'wit paard' → ENGELS *schimmel* ‹via Afrikaans›.
- schimp** 'hoon, spot' → NEGERHOLLANDS *skimp*, *skimpi*; PAPIAMENTS † *schempe*, *skemp*.
- schimpen** 'honen, beschimpen' → NEGERHOLLANDS *skimpeer*, *schuimpeeret*; PAPIAMENTS † *tira schempel*; SRANANTONGO *skempi*.
- schip** 'vaartuig' → NOORD-SOTHO *sekepe* ‹via Afrikaans›; TSWANA *sekêpê* ‹via Afrikaans›; ZOELOE *isikebhe* ‹via Afrikaans›; ZUID-SOTHO *sekepe* ‹via Afrikaans›; NEGERHOLLANDS *skip*, *skep*; SRANANTONGO *sipi* (uit NI of Engels); SURINAAMS-JAVAANS *sipi* ‹via Sranantongo›.
- Schiphof** 'naam van Nederlandse luchthaven' → ARABISCH (MSA) *maṭār skhibhūl bi-amstardām*.
- schipper** 'scheepskapitein' → ENGELS *skipper* 'scheepskapitein; aanvoerder, coach; bevelvoerend officier; politieofficier (slang)'; DUIJS *Skipper* '(jargon) kapitein van een (zeil)jacht' ‹via Engels›; DUIJS *schippern* 'met een schip varen'; DEENS *skipper* (uit NI of Nederduits); NOORS *skipper* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skeppare* (uit NI of Nederduits); FINS (*s*)*kippari* ‹via Zweeds›; ESTS *kipper* ‹via Fins›; FRANS *skipper* 'kapitein op een koopmanschip; kapitein op een jacht; stuurman op een zeilboot tijdens een wedstrijd' ‹via Engels›; POOLS *szyper* (uit NI of Duits); KROATISCH *skiper* ‹via Engels›; MACEDONISCH *skiper* ‹via Engels›; SERVISCH *skiper* ‹via Engels›; SLOVEENS *skipper* ‹via Engels›; RUSSISCH *škipër*; BULGAARS *škipër* ‹via Russisch›; OEKRAÏENS *škipër* ‹via Russisch›; AZERI *škipër* ‹via Russisch›; LETS *škipēris* (uit NI of Nederduits); LITOUWS *škipēris*; TAMAZIGHT (NOORD-MAROKKO) *ashibar*; TAMIL dial. *iskkippiri*; NEGERHOLLANDS *skipper*, *skepper*.
- schipperke** 'hondensoort' → ENGELS *schipperke*; FINS *schipperke*; FRANS *schipperke*; POOLS *schipperke*.
- schippood** 'oude gewichtseenheid' → ENGELS † *skippound*; ENGELS *shippound*; NOORS *skippund* (uit NI of Nederduits).
- schisma** 'scheuring' → INDONESISCH *skisma*.
- schist** 'gesteente dat te splijten is volgens parallel liggende schubben of stengels, die mineralogisch niet verschillen' → INDONESISCH *seki*.
- schitteren** 'glinsteren' → FRIES *skitterje*.
- schizofreen** 'met een gespleten geestesleven' → INDONESISCH *skizofren*.
- schizofrenie** 'gespletenheid in de persoonlijkheid' → INDONESISCH *skizofreni*.
- schminken** 'schmink, make-up aanbrengen' → MENADONEES *smèngken* 'lipstick'.
- schnaps, snaps** 'jenever' → ENGELS *snaps*; ENGELS *schnapps*, *schnaps* (uit NI of Duits); ZWEEDS *snaps* 'borrel' (uit NI of Nederduits); FINS *snapsi* 'glaasje brandewijn' ‹via Zweeds›; AMERIKAANS-ENGELS *schnaps* (uit NI of Duits).
- schodderen** '(gewestelijk) schudden' → ENGELS *shudder* 'huiveren'; DUIJS *schaudern* 'schudden'; DEENS † *skudre* 'schudden' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skudra* 'schudden'.
- schoeffer** '(Limburgs) boeman' → FRANS dial. *èscôfeûr* 'boeman'.
- schoeien** 'van schoenen voorzien; oevers van een rechtopstaande wand voorzien tegen afkalving' → SRANANTONGO *skui* 'van schoenen voorzien; oevers van een rechtopstaande wand voorzien tegen afkalving; schoeisel'.
- schoeiing** 'loodrechte wand van hout of steen bestemd om grond te keren' → SRANANTONGO *skui*.
- schoelje** 'schurk' → ENGELS *skolly* 'zwarte of gekleurde Afrikaanse crimineel' ‹via Afrikaans›.
- schoen** 'voetbekleedsel' → NEGERHOLLANDS *skoën*, *skun*, *skon*, *skuen*; BERBICE-NEDERLANDS *skun*; SKEPI-NEDERLANDS *skun*.
- schoen** 'ankerschoen, steunstuk dat onder het blad van een scheepsanker wordt gelegd' → RUSSISCH † *škun* 'bus of hout dat als een schoen aan de ankerhanden wordt gedaan'.
- schoener** '(tweemastig) zeilschip' → DUIJS *Schoner*; FINS *kuunari* (uit NI of Engels); ESTS *kuunar* (uit NI of Engels); FRANS *schooner*; PORTUGES *escuna* (uit NI of Engels); POOLS *szkuner* (uit NI of Engels); KROATISCH *škuner* (uit NI of Engels); MACEDONISCH *škuna* (uit NI of Engels); SERVISCH *škuner* (uit NI of Engels); SLOVEENS *škuner*, *skuner* (uit NI of Engels); RUSSISCH *škuna*, *ščúna*, *škunárka*; BULGAARS *schuna* (uit NI of Engels); OEKRAÏENS *škuna* ‹via Russisch›; INDONESISCH *sekonar*, *sekonar*; ATJEHNEES *sikuna* (uit NI of Engels); BOEGINEES *sikúnýará*; IBAN *sekunýir* (uit NI of Engels); JAVAANS *sekonyar*; MADOEREES *pakonyar*, *sakonyar*; MAKASSAARS *sikúnýará*; BERBICE-NEDERLANDS *skundru*; PAPIAMENTS *skuner*; SRANANTONGO *skuna*.
- schoenmaker** 'handwerker die schoenen maakt en repareert' → DEENS *skomager* (uit NI of Nederduits); NOORS *skomaker* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *schoenmaaker*.
- schoep** 'schuin bord op rad' → ENGELS *scoop* 'voorwerp om vloeistoffen en materialen te bevatten of te verplaatsen'; MALTEES *skup* 'lepelvormig voorwerp om vloeistoffen en materialen op te pakken' ‹via Engels›; ESPERANTO *skopo*, *skopo* 'houten of blikmetalen hoosvat' ‹via Engels›.
- schoffel** 'tuingereedschap' → ENGELS *scuffle*; DUIJS dial. *Schuffeln*, *Schüffel*, *Schöffel* 'gereedschap voor de boer'; NOORS *skyffel* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *scufflepelle* 'grote ijzeren spade'.
- schoft** 'deel van de dag die niet door rustpook wordt onderbroken' → ENGELS *skoff* 'ononderbroken reisroute' ‹via Afrikaans›; ENGELS *scoff* 'voedsel, maaltijd' ‹via Afrikaans›; NOORS *skoft* 'verzuim van werk of school' (uit NI of Nederduits).

- schoft** 'gemene vent' → ? ENGELS † *scotfing* 'scheldnaam'.
- schok** '(op)schudding' → ENGELS *shock* 'botsing, hevige emotie, medische schok' <via Frans>; DUIJS *Schock* 'door een plotselinge gebeurtenis losgemaakte geestelijke aandoening; acute bloedsomloopstoornis met onvoldoende zuurstoftoevoer naar belangrijke organen' <via Frans>; DEENS *chok* '(op)schudding, herseninfectie' <via Frans>; ZWEEDS *chock* (uit NI of Nederduits); FRANS *choc* 'botsing, klap, stoot; medische schok'; PORTUGEEES *choque* 'botsing tussen twee lichamen in beweging of één lichaam in beweging en één in rust' <via Frans>; BRETONS *chaok* 'kauwen' <via Frans>.
- schok** 'telwoord: 60 (in houthandel), 20 (van eieren)' → ENGELS *shock* 'partij van zestig stuks'; ENGELS † *skoke* 'bepaalde hoeveelheid' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skock* 'kudde' (uit NI of Nederduits).
- schokbreker** 'bumper' → INDONESISCH *sokbréker*; JAVAANS dial. *skokbèker*, *schokbèker*, *schok*, *skok*.
- schokken** 'stoten, schudden' → ENGELS *shock* 'laten schrikken, een schok geven (ook medisch)' <via Frans>; DUIJS *schocken* 'zenuw- en geesteszieken met kunstmatig opgewekte (bijv. elektrische) schok behandelen; een schok toebrengen, uit het geestelijk evenwicht brengen' <via Engels>; DUIJS *schockieren* 'verontwaardiging, morele woede oproepen' <via Frans>; NOORS *sjokkere* 'aanstoot geven' <via Frans>; FRANS *choquer* 'een schok geven (verouderd); tegen de goede smaak handelen; een onaangename indruk maken op; een licht trauma laten ondergaan'; SPAANS *chocar* 'botsen, ruzie maken' <via Frans>; BRETONS *chok* 'kneuzing, beschadiging; beschadigd' <via Frans>; RUSSISCH *šokírovat'* 'het fatsoensgevoel schenden, aanstoot geven' <via Frans>; OEKRAÏENS *šokurovati* 'het fatsoensgevoel schenden, aanstoot geven' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *šakíravac'* 'het fatsoensgevoel schenden, aanstoot geven' <via Russisch>; GRIEKS *sokarò* 'het fatsoensgevoel schenden, aanstoot geven' <via Frans>; ESPERANTO *šoki* 'iemand kwetsen door in te druisen tegen diens begrip van fatsoen of gepastheid' <via Frans>.
- schol** 'drijvend stuk ijs, stuk aardkorst' → ENGELS † *shoal* 'drijvend stuk ijs'; ZWEEDS *skälla* 'ijsschots, stuk aardkorst, metalen beslag' (uit NI of Nederduits).
- schol** 'beenis' → FRANS dial. *skole*, *scole*, *scolkin*.
- scholastiek** 'schoolse wijsheid' → INDONESISCH *skolastik*.
- scholier** 'leerling' → NEGERHOLLANDS *scholier*.
- scholieren** '(verouderd) onderrichten, scholen' → NOORS *skolere* 'onderrichten, opleiden, scholen'.
- schommel** 'opgehangen speeltuig waarop men heen en weer kan gaan' → KUPANG-MALEIS *sakoleng*; PAPIAMENTS *skòmel*.
- schommelen** '(zich) heen en weer bewegen' → PAPIAMENTS *skòmber* 'in een lade, kast of zak onregelmatige bewegingen maken als men op zoek is naar iets'.
- schonen** 'ontzien, sparen' → DEENS *skåne* (uit NI of Nederduits); NOORS *skåne* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skona* (uit NI of Nederduits).
- schonkelvoet** '(Vlaams) klompvoet' → FRANS dial. *chonkelier* 'struikelen'.
- schoof** 'bundel halmen; (verouderd) duigen' → SCHOTS *scow* '(meestal mv.) de duigen van een ton, dunne planken; splinters, versplinterde stukken'.
- schooien** 'bedelend rondlopen' → DUIJS dial. *schooien* 'doelloos rondtrekken'; DEENS *skøje* 'de draak steken met iets, doelloos bewegen of rondtrekken'; NOORS *skøye* 'grappen maken'; ZWEEDS *schoja* 'dwalen; speels rondrennen; de draak steken met iets'.
- schooier** 'zwerfer; deugniet, schurk' → DUIJS dial. *Schooier* 'zwerfer'; DEENS *skøjer*; NOORS *skøyer* 'deugniet, schurk'; ZWEEDS *skojare* 'zwerfer; persoon die lawaai maakt (verouderd); deugniet, schurk'.
- school** 'onderwijsinstelling' → DEENS *skole* (uit NI of Nederduits); NOORS *skole*; ZWEEDS *skola* (uit NI of Nederduits); ESTS *kool* (uit NI of Nederduits); NOORD-SOTHO *sekolo* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *sekólò* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *sikolo* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *sikole* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *sekolo* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *skul* 'in Bengkulu: onderwijsinstelling'; AMBONS-MALEIS *skolah*; ATJEHNEES *sikula* <via Indonesisch/Maleis>; BOEGINEES *sikòla*; IBAN *sekula* (uit NI of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *sekola*, *sekolè* 'onderwijs volgen'; KEIËES *skol*; MADOREEES *sakola*; MAKASSAARS *skòla*; MENADONEES *skola*; MINANGKABAUS *sekolah*, *sikola*, *sikolah* (uit NI of Portugees); SAVU *hekola*; SOENDANEES *sakola*, *iskola*; PETJOH *skola*, *sekola*; NEGERHOLLANDS *skoel*, *skòl*, *skool*; BERBICE-NEDERLANDS *skul*, *sulu*; PAPIAMENTS *skol* (ouder: *skool*); SRANANTONGO *skoro* (ouder: *skolo*); AUCAANS *sikoo*; SARAMAKKAANS *sikoo*; AROWAKS *sulu*; TIRIYÓ *sikora*; SARNAMI *skul* (uit NI of Engels); SURINAAMS-JAVAANS *sekolah*.
- school** 'schare, groep' → ENGELS *shoal* 'schare, groep (van vissen, ook wel vogels)'; ENGELS *school* 'schare, groep van vissen, menigte personen'; DEENS *skole* 'groep (wal)vissen' (uit NI of Engels); AMERIKAANS-ENGELS *school* 'schare, groep vissen'.
- schoolbank** 'bank met daaraan verbonden tafel, zoals op school gebruikt' → SRANANTONGO *skorobangi*.
- schoolboek** 'leer- of leesboek voor het gebruik op school' → SRANANTONGO *skorobuku*.
- schoolhuis** 'schoolgebouw' → NEGERHOLLANDS *skoolhus*.
- schooljuf** 'iemand die aan een school les geeft' → SRANANTONGO *skoro-ifrow*.
- schoolkind** 'kind dat naar school gaat' → NEGERHOLLANDS *skoolkint*.
- schoolkrant** 'blad voor de leerlingen van een school'

- SRANANTONGO *skorokoranti*.
- schoolkrijt** 'bordkrijt' → SRANANTONGO *skorokreiti*.
- schoolmeester** 'iemand die aan een school les geeft, onderwijzer' → NEGERHOLLANDS *skoelmeester, skoolmeester*; SRANANTONGO *skoromeister, skoromasra*.
- schoolschrift** 'schrift voor op school' → SRANANTONGO *skoroskrifi*.
- schooltas** 'tas voor schoolboeken' → SRANANTONGO *skorotas*.
- schoolvak** 'onderwerp waarover les gegeven wordt' → SRANANTONGO *skorofaki*.
- schoolwerk** 'huiswerk' → SRANANTONGO *skorowroko*.
- schoon** 'rein, mooi' → DEENS *skøn* (uit NI of Nederduits); NOORS *skjonn* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skön* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *skoon*; BERBICE-NEDERLANDS *skono*.
- schoon** 'hoewel, ofschoon' → NEGERHOLLANDS *schon, schoon*.
- schoonbroer** 'zwager' → CHINEES-MALEIS *skhonbrur*; NEGERHOLLANDS *skonbutji*.
- schoonbrood** '(verouderd) bepaald soort fijn brood, plat wittebrood' → ENGELS *scone* 'grote ronde cake'; SCHOTS *scone*; *sc(n)* 'ronde, halfzoete cake; haverbrood; klap met de vlakke hand'; DEENS *scone* 'klein, zacht en zoet broodje'; ZWEEDS *scones* 'klein, gewoonlijk wit type brood' (uit NI of Engels); FRANS *scone* 'klein zacht wit broodje'; ESPERANTO *skono* 'uit Schotland afkomstig soort taartje dat met boter wordt geserveerd' <via Engels>.
- schoondochter** 'behuiddochter' → FRIES *skoandochter*; NEGERHOLLANDS *skoon-dogter*; SRANANTONGO *schoondochter*.
- schoonheid** 'het mooi of aantrekkelijk zijn' → NEGERHOLLANDS *schoonheit*.
- schoonkind** 'aangetroouwde zoon of dochter' → NEGERHOLLANDS *skoonkind, skonkin*.
- schoonmaak** 'het schoonmaken, grondige reiniging van het huis' → TAMAZIHT (NOORD-MAROKKO) *shkhunmak* 'het schoonmaken, reinigen (van huis)';
- schoonmaken** 'reinigen' → NEGERHOLLANDS *maak skoon, sko(o)n*; BERBICE-NEDERLANDS *maskono*.
- schoonmoeder, schoonmama** 'behuwdmoeder' → FRIES *skoaanmoer, skoaanmem*; CHINEES-MALEIS *skhonmuder*; NEGERHOLLANDS *skoonmuder*; NEGERHOLLANDS *skoonmama*.
- Schoonoord** 'benaming voor buitenhuizen en landgoederen' → SURINAAMS-JAVAANS *Skondro* 'plaats aan de Commewijnrivier'.
- schoonvader, schoonpapa** 'behuwdvader' → FRIES *skoaanfaar, skoaanheit*; CHINEES-MALEIS *skhonfader*; NEGERHOLLANDS *skonpupa, skontã, skoontatta*.
- schoonzoon** 'behuwdzoon' → FRIES *skoansoan*; SRANANTONGO *schoonzoon*.
- schoonzus(ter)** 'behuwdzuster' → FRIES *skoansuster*; CHINEES-MALEIS *skhonses*.
- schoor** 'steunbalk' → ENGELS *shore* 'steunbalk; stut; helling (verouderd)'; FRANS *accore* 'steunbalk ter ondersteuning van een schip waaraan wordt gewerkt'; SPAANS *escora* 'stut, schoor' <via Frans>; PORTUGEES *escora* 'stutbalk' <via Frans>; BASKISCH *eskora* 'stut, schoor, ondersteuning' <via Spaans>; MENADONEES *skor*.
- schoorsteen** 'rookkanaal' → DEENS *skorsten* (uit NI of Nederduits); NOORS *skorstein* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skorsten* (uit NI of Nederduits); ESTS *korsten* (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *skorstén* 'lampenglas'; PAPIAMENTS *skorsten* (ouder: *skoorstein*).
- schoot** 'touw waarmee de stand van de zeilen geregeld kan worden' → ENGELS *sheet*, ook: *shoot*; DUIJS *Schote* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skot* (uit NI of Nederduits); FINS (*s*)*kuuti* <via Zweeds>; ESTS *soot*; FRANS *écoute*; ITALIAANS *scotta* <via Frans>; SPAANS *escota* <via Frans>; PORTUGEES *escota* <via Frans>; BASKISCH *eskota* 'tuigage van een vissersboot' <via Spaans>; BRETONS *skoud* <via Frans>; RUSSISCH *škot, škut*; BULGAARS *škot* <via Russisch>; OEKRAÏENS *škut* <via Russisch>; AZERI *škot* <via Russisch>; LITOUWS *šotas*; GRIEKES *skota* <via Italiaans>; ESPERANTO *škoto* <via Russisch>; ARABISCH (EGYPTISCH) *'ashkūtã, ishkūtã* <via Italiaans>; ROTINEES *isikòk, tali-isikòk*.
- schoot** 'deel van lichaam' → FRANS dial. *hò, chò*; NEGERHOLLANDS *skoot, skot*; PAPIAMENTS *skochi*.
- schoot** '(West-Vlaams) helling, gat voor afvloeien van gier' → FRANS dial. *chautier*; *chotier* 'gat onder de grond voor het afvloeien van gier of mest; gier, mest'.
- schootanker** 'balkanker' → ENGELS *sheet-anchor*.
- schootblok** 'blok van de schoot' → RUSSISCH *škotblok*.
- schoothoorn** 'hoekstuk van een zeil' → RUSSISCH *škatorina* 'zoomtouw waarmee het zeil omrand wordt; hoek van een zeil'.
- schootsteek** 'bepaalde knoop' → DEENS *skostik*; FINS *kuutiteeki*.
- schop** 'krachtige stoot met de voet' → BERBICE-NEDERLANDS *skopu*; SRANANTONGO *skopu*.
- schop** 'schep, werktuig' → FRIES *skop*; ENGELS *scoop* 'schep, werktuig; later: exclusief nieuws oppakken, primeur'; DUIJS dial. *Schüppe, Schop*; DEENS *scoop* 'primeur' <via Engels>; ZWEEDS *skopa* 'hoosvat, schepvat' (uit NI of Nederduits); FRANS *scoop* 'belangrijk nieuws, vrijgegeven door een persbureau; primeur' <via Engels>; FRANS *écope, escope* 'hoosvat (om te hozen); houten beker voor het afromen van melk (verouderd)'; ITALIAANS *chope* 'bierpulp' <via Frans>; ITALIAANS *scoop* 'primeur' <via Engels>; BRETONS *skop* 'hoosvat' <via Frans>; ESPERANTO *skopo, škopo* 'houten of blikmetalen hoosvat' <via Engels>; TSWANA *sekòpò* <via Afrikaans>; INDONESIAISCH *sekop, skop* 'schep, spade'; BOEGINEES *sikkòpang* 'schep'; JAKARTAANS-MALEIS *sekòp* 'schep'; JAVAANS *sekop, sekrok, sekrop* 'spade, schep'; KUPANG-MALEIS *sakòp, skop* 'schep'; MAKASSAARS *sikòpang* 'schep, spade

van Europees model'; MENADONEES *skop* 'schep'; MINANGKABAUS *sekop*, *sikap* 'schep'; SOENDANEES *sikup* 'schep'; JAPANS *sukoppu*; MUNSEE-DELAWARE *škap* 'werktuig om te scheppen'; NEGERHOLLANDS *skop* 'spade'; BERBICE-NEDERLANDS *skop*; PAPIAMENTS *skòp* (ouder: *skop*, *schop*) 'spade, blik (van stoffer en blik)'; SRANANTONGO *skopu* (ouder: *skop*) 'schep, spade, werktuig'; SARAMAKKAANS *sikópu* 'schep'; AROWAKS *shikópü*; KARAÏBISCH *sikopu* 'via Sranantongo'; TIRIYÓ *sorope*; WARAU *sikobo* 'werktuig'; SURINAAMS-JAVAANS *sekop*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *kopi* 'via Negerhollands'; POLYNESIJSCH *kope* 'schep'.

schop '(gewestelijk) loods, schuur' → ENGELS *shop* 'winkel; werkplaats; kantoor; zaak' 'via Frans'; FRANS *échoppe* 'kraampje (verouderd); klein huis met alleen begane grond (Bordeaux)'; BASKISCH *xopa* 'schippershut bij de achtersteven, waarin de levensmiddelenvoorraden bewaard worden' 'via Frans'.

schop '(verouderd) schommel' → AMERIKAANS-ENGELS dial. † *scup* 'schommel'.

schoppen 'met de voet treffen; (verouderd) schommelen' → BIAKS *skop* 'met de voet treffen'; MENADONEES *skop* 'met de voet treffen (voetbal), iemand onder de kont schoppen'; AMERIKAANS-ENGELS † *scup* 'schommelen'; NEGERHOLLANDS *skop* 'met de voet treffen'; PAPIAMENTS *skòp* 'met de voet treffen'; SRANANTONGO *skopu* 'met de voet treffen'; SARAMAKKAANS *sikópu* 'met de voet treffen'.

schoppen 'naam van een speelkaart' → INDONESISCH *sekopong*; AMBONS-MALEIS *skop*, *iskop*; ATJEHNEES *sikupan*; BOEGINEES *sikópang*; MAKASSAARS *sikópang*; MINANGKABAUS *sikopan*; MUNA *sikupa*; SINGALEES *iskóp̄pa-ya*, *skóp̄pa-ya*; TAMIL dial. *skóppan*; MUNSEE-DELAWARE *škap*; UNAMI-DELAWARE *škupháma* 'hij gokt'; LOUP *skebai*; PAPIAMENTS *skòp*; SRANANTONGO *skopu*; SARAMAKKAANS *sikópu*, *sipóku*.

schopstoel 'strafwerktuig' → FRANS dial. † *copestu* 'gerechtelijk instrument voor lijfstraf of doodstraf'.

schor '(verouderd) steil' → FRANS *accore* 'steil (van rots)'.

schor, schoor 'aangeslibd land; (verouderd) steile rivieroever' → ENGELS *shore* 'kust, oever; strand tussen eb- en vloedlijn'; FRANS *schorre* 'aangeslibd land'; FRANS † *accore* 'steile rand (van klip, bank)'.

schorem 'uitvaagsel' → BERBICE-NEDERLANDS *surum* 'vuil, gemeen'.

schorpioen 'spinachtige' → NEGERHOLLANDS *skorpion*, *sképiün* (uit NI of Engels); PAPIAMENTS † *skorpioen*, *schorpioen*.

schorr(i)emorie 'uitschot' → ? RUSSISCH dial. *šurymúry* 'liefdesaangelegenheden, geheime overeenkomsten'; OEKRAÏENS *šurimúri* 'liefdesaangelegenheden, geheime overeenkomsten' 'via Russisch'.

schorsen 'uitstellen' → FRIES *skoarse*;

INDONESISCH *skors* 'uitgesteld'; JAVAANS *sekores*; MENADONEES *skors*.

schorsing 'uitstel, opschorting, staking (van betalingen)' → INDONESISCH *skorsing*.

schort 'boezelaar; (gewestelijk) vrouwenrok' → DEENS *skørt* 'rok' (uit NI of Nederduits); NOORS *skjørt* 'rok' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skört* 'slip, pand (van een kledingstuk)' (uit NI of Nederduits); MENADONEES *short* 'kledingstuk dat tijdens het werk gedragen wordt om niet vies te worden'; NEGERHOLLANDS *skorte* 'boezelaar'; PAPIAMENTS *skört* (ouder: *schortsje*, *skortje*) 'zak omgebonden (bij landbouwwerk)'.

schorten 'ontbreken' → FRIES *skorte*; NEGERHOLLANDS *skot*.

shot 'het schieten' → AMBONS-MALEIS *skòt*; KUPANG-MALEIS *skòt*; MENADONEES *skòt*; TERNATAANS-MALEIS *skòt*; NEGERHOLLANDS *skud*; SRANANTONGO *skot*.

shot 'tussenwand, scheidswand, afschutting' → DUIJS *Schott* 'gescheiden ruimte op een schip' (uit NI of Nederduits); DEENS *skot* 'gescheiden ruimte op een schip' (uit NI of Nederduits); NOORS *skott* 'scheidingswand in vaartuig' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skott* 'tussenwand, scheidswand (aan boord van schip)' (uit NI of Nederduits); FINS *kotti* 'tussenwand' 'via Zweeds'; JAVAANS *sekot* 'meetschot, schotbalk in een sponning'; PAPIAMENTS *skòt* (ouder: *skot*); SRANANTONGO *skotu(n)* 'schutting'.

shot '(verouderd) belasting' → FRANS *écot* 'aandeel (in een gezamenlijke maaltijd)'; FRANS dial. *scot* 'gelag'; BASKISCH *eskote* 'gelag, rondje, glaasje (bijv. rum)' 'via Frans'.

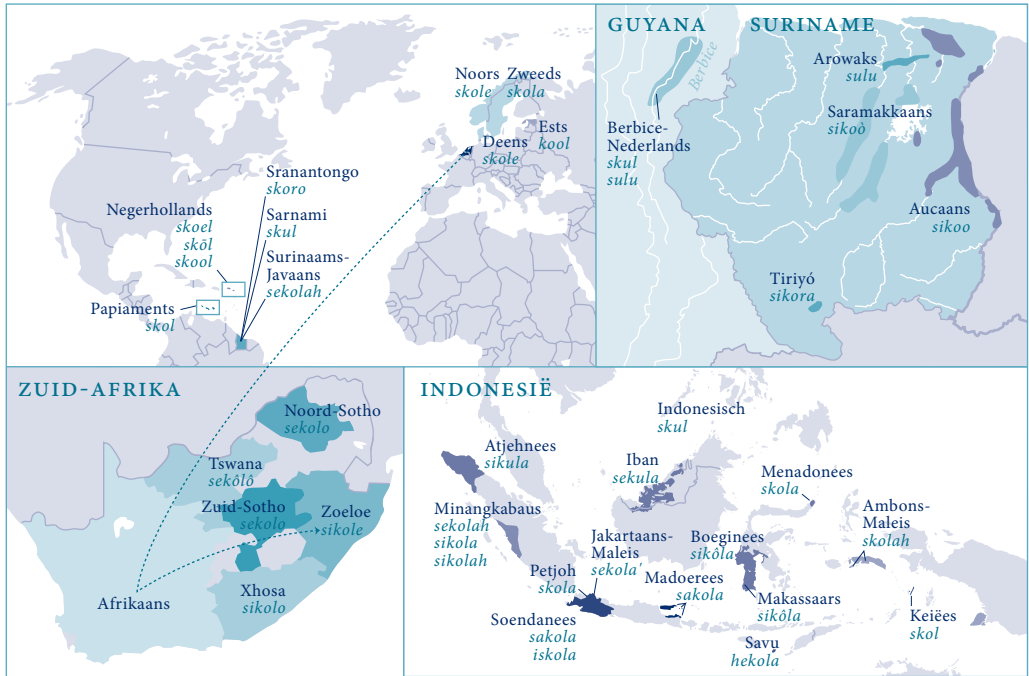
shotel 'schaal' → LITOUWS *skutulė* 'kom, schaal' (uit NI of Nederduits); NOORD-SOTHO *sekotlelo* 'via Afrikaans'; XHOSA *sikotile* 'via Afrikaans'; AMBONS-MALEIS *skotol* 'ruwe gebloemde schotel'; BOEGINEES *sikotóló* 'sloep'; KUPANG-MALEIS *skotel*; MAKASSAARS *pânne-sikótóló* 'grote schotel, grote platte schaal waarop bijvoorbeeld rijst wordt opgediend'; MENADONEES *skotel*; TERNATAANS-MALEIS *skotel*; NEGERHOLLANDS *skeetel*, *skettel*; PAPIAMENTS *skòter* (ouder: *schottel*); SRANANTONGO *skotriki* 'kleine schaal'; SARAMAKKAANS *sikotíiki* 'kleine schaal' 'via Sranantongo'.

Schots 'uit, van Schotland' → RUSSISCH † *škótskij* (uit NI of Engels).

schots 'ijsschol' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *skos*; DEENS *skosse*.

schots 'bepaalde dans, Schotse drie' → AMBONS-MALEIS *skotis* 'Duitse polka'; JAVAANS *sekoltis* 'Europese gezelschapsdans'; KUPANG-MALEIS *skotis* 'Duitse polka'; MENADONEES *skotis* 'Duitse polka'; TERNATAANS-MALEIS *skotis* 'Duitse polka'.

schouder 'deel van romp tussen arm en hals' → DEENS *skulder* (uit NI of Nederduits); NOORS *skulder* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skuldra* (uit NI

40. De verbreiding van het woord *school*.

Het *onderwijs*, het leren *lezen*, *schrijven* en *rekenen*, het geven van een *proefwerk*, het *zakken* of *druipen* voor een examen, kortom: de hele onderwijsterminologie zijn in Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen geïntroduceerd via het Nederlands. Ter illustratie daarvan kan de verbreiding van het centrale begrip *school* dienen (zie ook 4.3). Dit woord komt voor in de Nederlandse creooltalen Negerhollands en Berbice-Nederlands, en in de mengtaal Petjoh. Het is geleend door het Indonesisch en door meer dan tien Indonezische streektaalen. Het komt voor in het Papiaments van de Antillen en in verschillende Surinaamse talen. Daarnaast is het woord in Zuid-Afrika in een aantal talen verbreid. Tot slot is het woord *school* in Noord-Germaanse talen via het Nederlands of Nederduits bekend geworden in een al eerdere periode, waarschijnlijk in de zestiende eeuw.

of Nederduits); NEGERHOLLANDS *skouder, skou, skowder*; PAPIAMENTS *skouder, skouru* (ouder: *schouder*); SRANANTONGO *skowru* (ouder: *skoure*); AUCAANS *sikoo* (via Sranantongo).

schouderstuk 'epaulet' → JAVAANS *sekodher*.

schout 'bestuursambtenaar' → ENGELS *schout*; DEENS *schout* 'voogd, meestal in een dorp met Nederlandse immigranten op Amager'; FRANS dial. † *scouthete, escoutete, scotet* 'gerechtsofficier in bepaalde Vlaamse steden, één rang lager dan de provoost'; INDONESIAISCH † *sekaut* 'inspecteur van politie, baljuw'; ATJEHNEES *sikawôt* 'bestuursambtenaar, politieambtenaar'; BOEGINEES *sikâu, sikâo*; JAVAANS *sekaut*; MADOEREES *sakaot, sakaüt*; MAKASSAARS † *sikâu, sikâo* 'bestuursambtenaar, politionele functionaris in Makassar (ongeveer inspecteur van politie)'; SOENDANEES *sêkot* 'hoofd van de politie'; AMERIKAANS-ENGELS *schout, scout(e), skoute* 'magistraat'; BERBICE-NEDERLANDS *skotu* 'soldaat'; SRANANTONGO *skowtu* 'politie, politieagent'; AUCAANS *sikowtoe* 'politieagent'; SARAMAKKAANS *sikooütu* 'politie' (via Sranantongo); SARNAMI *skoutu, skotu* 'politieagent, politie'; SURINAAMS-JAVAANS *sekaut, skaut* 'politie(agent)'.
schout-bij-nacht 'vlagofficier' → DEENS *schoutbynacht*; NOORS *schoutbynacht* 'contra-admiraal (vaak leider van de avantgarde of bewaking van een vloot, die speciaal 's nachts opereerde'; ZWEEDS *schoutbynacht* 'laagste vlagofficier op Nederlandse vloot; Zweedse rang: zeeofficier die als eerste na vice-admiraal komt'; RUSSISCH *soutbenacht* 'de derde na de admiraal'.
schouw 'boot' → ENGELS *scow* 'platboomd vaartuig'; SCHOTS *scow* 'boot met platte bodem'; DUIJS *Schau*; AMERIKAANS-ENGELS *scow* 'platboomd vaartuig'.
schouwen 'kijken, onderzoeken' → FRANS dial. † *escauver* 'onderzoeken, inspecteren'.
schouwplaats 'plaats waar iets vertoond wordt' → NEGERHOLLANDS *skouw-plaats* 'schouwborg, theater (schouwspel)'.
schouwveger '(Vlaams) schoorsteenveger' → FRANS dial. *hovâte* 'schoorsteenveger'.
schraag 'draagconstructie' → ? ENGELS † *scraw* 'droogrek'; SRANANTONGO *skraki* 'draagbalk op twee paar elkaar kruisende, onderling verbonden benen'.
schraal 'mager, karig' → DEENS *skral* 'onvoldoende, slecht' (uit NI of Nederduits); NOORS *skral* 'ellendig, gebrekkig, karig, slecht' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skral* 'slecht, zwak' (uit NI of Nederduits); CARIBISCH-ENGELS *scrawly* 'mager en er ziekelijk uitziend (vooral van iemand met vlekkerige huid)'.
schrabbelen '(gewestelijk) krabbelen' → ENGELS *scrabble* 'krabbelen, slordig schrijven; krabben; klauteren; voortploeteren; bijeenscharen; vechten, worstelen'; ENGELS *Scrabble* 'letterspel (merknaam)'; DUIJS *scrabble* 'letterspel' (via Engels); DEENS *scrabble* 'letterspel' (via Engels).
schrabben '(verouderd) schrappen' → ENGELS † *scrab*

'krabben, klauwen; wegrukken, grissen'; FRANS *scraber* 'afkrabben'; FRANS *escarbille* 'sintel'; BRETONS *skrabad* 'afkrabben' (via Frans).
schraffieren 'arceren' → DUIJS *schraffieren* '(een vlag) met parallelle banen arceren' (uit NI of Nederduits); DEENS *skravere*; NOORS *skravere*.
schragen 'steunen, stutten' → SRANANTONGO *skraki*.
schram 'kras' → DEENS *skramme* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skrâma* 'kras, ondiepe verwonding; kleine schade aan kleding (verouderd); kerf' (uit NI of Nederduits); ESTS *kramm* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *schram*.
schrank 'omheining, schraag' → NOORS *skranke* 'balie, barrière' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skranka* 'scheidingslijn (abstract)' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skrank* 'hek, balustrade, balie' (uit NI of Nederduits).
schranken 'de tanden van een zaag verbuigen' → DUIJS dial. *schranken*.
schransen 'overvloedig eten' → SCHOTS † *scranch* 'pletten met een knarsend geluid, knarsen'; AMERIKAANS-ENGELS dial. † *scranch* 'met de tanden vermalen'.
schrap 'inkrassing; doorhaling, het schrappen' → JAVAANS *sekrap* 'inkrassing'; MADOEREES *sëkkrap* 'vlakgum'.
schrap 'klaar, gespannen' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *skrap* 'strak, stram'; DUIJS dial. *schrapp, schrappstaan* 'zich op een goede manier laten zien of laten horen, tegen iets stemmen'; DEENS *skrap* 'streng, scherp, hard, kundig, snel'; NOORS *skrapp* 'vlug, rap, behendig'.
schrapen 'afkrabben, bijeenbrengen' → ENGELS *scrape* 'afkrabben; vergaren'; DUIJS *schrappen, schrapen* 'afkrabben' (uit NI of Nederduits); FINS *raapata* 'afkrabben, schoonkrabben' (uit NI of Duits); ESPERANTO *skrapi* 'afkrabben, schrapen, schuren' (via Engels); NEGERHOLLANDS *skraep*.
schrapeer 'schraapzuchtig, inhalig persoon; gereedschap om mee te schrapen' → RUSSISCH † *šápar* 'gereedschap om te mee schrapen'; NEGERHOLLANDS *skrapvolk* 'schraapzuchtig, inhalig persoon'.
schrappen '(weg)strepen' → JAVAANS *sekrap*; PAPIAMENTS *skrap* 'wegstrepen'.
schreef 'streep; kleine dwarsstreep aan de onder- of bovenkant van een letter' → ? ENGELS *serif, ceriph* 'kleine dwarsstreep aan de onder- of bovenkant van een letter'; ENGELS † *strif* 'rijnwijnmaat'; DUIJS *Serife* 'kleine dwarsstreep aan de onder- of bovenkant van een letter' (via Engels); DEENS *serif* 'kleine dwarsstreep aan de onder- of bovenkant van een letter' (via Duits); NOORS *seriff* 'kleine dwarsstreep aan de onder- of bovenkant van een letter' (via Duits); ZWEEDS *seriff* 'kleine dwarsstreep aan de onder- of bovenkant van een letter' (uit NI of Engels); MACEDONISCH *serif* 'kleine dwarsstreep aan de onder- of bovenkant van een letter' (via Engels);

- SLOVEENS *serif* 'kleine dwarsstreep aan de onder- of bovenkant van een letter' <via Engels>; ESPERANTO *serifo* 'kleine dwarsstreep aan de onder- of bovenkant van een letter' <via Engels>; PAPIAMENTS *sklef* (Ar.), *skref* (ouder: *schreefi*) 'reet, kier, streep'.
- schreef, over de – gaan** 'iets doen wat niet mag, te ver gaan' → DEENS *det gâr over skrævet* 'dat gaat over de schreef'; ZWEEDS † *gå över skrevet* 'te ver gaan' (uit Nl of Nederduits).
- schreeuwen** 'luid roepen' → NEGERHOLLANDS *skreeuw, skreuw, skrëw, krëw, skreew* 'schreeuwen, schreien'.
- schremen** '(gewestelijk) schreeuwen' → ENGELS *scream* 'schreeuwen'.
- schrift** 'het schrijven, het geschrevene; schrijfboek' → DEENS *skrift* 'het schrijven, het geschrevene' (uit Nl of Nederduits); NOORS *skrift* 'het schrijven, het geschrevene' (uit Nl of Nederduits); INDONESIAISCH *sekríp, skrip* 'schrijfboek, cahier'; JAVAANS *sekríp* 'schrijfboek, cahier'; NEGERHOLLANDS *skrift* 'het schrijven, het geschrevene'; BERBICE-NEDERLANDS *skrifu* 'het schrijven, het geschrevene'; PAPIAMENTS *skref* (ouder: *skrif*) 'schrijfboek'; SRANANTONGO *skref* 'schrijfboek'; SURINAAMS-JAVAANS *sekríp* 'het geschrevene; schrijfboek'.
- schrifgeleerd** 'geleerd in de heilige geschriften, van geleerdheid in de heilige geschriften getuigend' → NEGERHOLLANDS *skrifgeleert, na skrift geleert*.
- schrifgeleerde** 'iemand die grote kennis van heilige geschriften heeft' → NEGERHOLLANDS *skrifgeleerde*.
- schrijfbank, schribaan** '(Vlaams) lessenaar' → FRANS dial. † *scriban, scribane, scribâne, skribane, scribanne* 'lessenaar; oud schrijfmeebel; soort afgesloten bureau'; POOLS *scribanne* 'secrétaire'.
- schrijfblade** '(verouderd) langwerpige kistje of doos voor schrijfbehoeften' → AMBONS-MALEIS dial. † *schrijfbladje* 'zak in kledingstukken'.
- schrijfpapier** 'papier om op te schrijven' → SRANANTONGO *skrifi papira*.
- schrijn** 'kistje' → DEENS *skrin* 'kistje, doos' (uit Nl of Nederduits); NOORS *skrin* (uit Nl of Nederduits).
- schrijnwerker** 'meubelmaker' → PAPIAMENTS *skreinwërker*; SRANANTONGO *skre(n)werki*.
- schrijven** 'lettertekens neerzetten' → DEENS *skrive* (uit Nl of Nederduits); NEGERHOLLANDS *skriev, skrif*; SRANANTONGO *skrifi*; AUCAANS *sikiifi*; SARAMAKKAANS *sikiffi, sikifi*.
- schrijver** 'iemand die schrijft' → JAVAANS *sèper* '(dorps)schrijver, iemand die lettertekens neerzet'.
- schrik** 'plotseling angstgevoel' → ENGELS *skrik* 'angst, hevige emotie' <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *skrek, skrik* 'plotseling angstgevoel; verschrikt'; SRANANTONGO *skreki* (ouder: *skrikki*).
- schrik** '(verouderd) eindje dat een lopend touw geschrikt of gevierd wordt' → DEENS *give skræk på* (*et tov*) '(een touw) laten vieren'.
- schrikkelijk** '(verouderd) verschrikkelijk' → NEGERHOLLANDS *skreklik* 'verschrikkelijk'.
- schrikkeljaar** 'jaar dat met een dag verlengd is' → PAPIAMENTS † *schrikkeljaar*.
- schrikken** 'ontstellen' → AMBONS-MALEIS *skrik*; NEGERHOLLANDS *skrek, skrik*; BERBICE-NEDERLANDS *skreki, skriki*; SRANANTONGO *skreki* (ouder: *skrikki*) 'door een plotseling angstgevoel bevangen worden'.
- schrikschoen** '(gewestelijk) schaats' → ENGELS † *scrick-shoe* 'schaats'.
- schrobben** 'schoonboenen; (verouderd) berispen; (verouderd) opwoelen' → ENGELS *scrub* 'roskammen; schoonboenen; schrappen; berispen, straffen (militair)'; DUIJS *schrubben* 'schoonboenen' (uit Nl of Nederduits); FRANS dial. *escrober* 'schokken, schudden (van een rijtuig)'; INDONESIAISCH *sekróp* 'schoonboenen'; SRANANTONGO *skrobu* 'schoonboenen'.
- schrobber** 'borstel' → FINS *krupari* 'scheepsbezem' (uit Nl of Duits); GÅ *skópà*.
- schrobbering** 'uitbrander' → MADOEREES *sarobi, sarobih* 'iemand beknorren, uitbranden'.
- schroef** 'staafje met schroefdraad' → DEENS *skrue* 'staafje met schroefdraad, schroef van schip, propellor' (uit Nl of Nederduits); NOORS *skruve, skruve* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *skruv* (uit Nl of Nederduits); FINS (*s*)*kruuvi, ruuvi* <via Zweeds>; ESTS *kruvi* (uit Nl of Nederduits); GÅ *skru* (uit Nl of Deens); NOORD-SOTHO *sekurufi* <via Afrikaans>; TSWANA *sekurufu* <via Afrikaans>; XHOSA *sikrufu* <via Afrikaans>; ZOELOE *sikulufu* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *sekurufu* <via Afrikaans>; INDONESIAISCH *sekrup*; AMBONS-MALEIS *skrup*; ATJEHNEES *sikrôb* 'staafje met schroefdraad, kurkentrekker'; GIMÁN *skruf*; JAKARTAANS-MALEIS *sekerup*; JAVAANS *sekrup*; KUPANG-MALEIS *skruf*; MADOEREES *sëkkkrúp, sëkkkrop*; MAKASSAARS *sikuruí*; MENADONEES *skruf*; MINANGKABAUS *sikurup, sikuruik*; MUNA *sikoropu*; SOENDANEES *skhrup*; TERNATAANS-MALEIS *skruf*; SINGALEES *iskuruppu-va, skuruppu-va*; JAPANS † *sukorufu*; NEGERHOLLANDS *šruf*; PAPIAMENTS *skruf* (ouder: *skroef, schroef*); SRANANTONGO *skrufu*; AUCAANS *soekoeoefoe*; SARAMAKKAANS *sukúfu* <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *sekrup*.
- schroefdraad** 'winding van een schroef of moer' → JAVAANS *drad*.
- schroeien** 'oppervlakkig verbranden' → ZWEEDS *skrója* 'niet geheel verhitte erts'; NEGERHOLLANDS *skruetj*.
- schroeven** 'met een schroef bevestigen' → SRANANTONGO *skrufu*; SARAMAKKAANS *sukúfu*.
- schroevendraaier** 'gereedschap' → INDONESIAISCH *dréi*; JAVAANS *drèi*; PAPIAMENTS *skrufdrai*; SRANANTONGO *skrufudrai, skufdrai*; AUCAANS *soekoeoefoe daai*; SARAMAKKAANS *sukúfu-daai*.
- schrompelen** 'rimpelig samentrekken' → NOORS *skrumpe* 'verschrompelen, krimpen' (uit Nl of

Nederduits).

schroot 'oud ijzer' → DEENS *skrot* 'oud ijzer, oude stenen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skrot* 'oud ijzer, troep, afval' (uit NI of Nederduits).

schroot 'reep gezaagd hout; (verouderd) strook, reep, schil' → ? ENGELS *scrod* 'jonge in tweeën gedeelde kabeljauw'; FRANS *écrou* 'gevangensrol, gevangenisregister (oorspronkelijk: strook perkament waarop dit was geschreven)'.
schubben 'van de schubben ontdoen' → ? DUIJS dial. *schubben* 'krabben'.

schudden 'heen en weer bewegen' → DUIJS dial. *schöddern*; DEENS *skutte sig* 'rillen, huiveren' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skudda* 'heen en weer bewegen, afschudden' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *skud*, *skyd*.

schuier 'borstel' → PAPIAMENTS *skeiru* (ouder: *scheire*, *skijer*).

schuieren 'borstelen' → PAPIAMENTS † *skeiru* (ouder: *skeijer*).

schuif 'lade, deksel' → DEENS *skuffe* 'lade, schep' (uit NI of Nederduits); NOORS *skuff*, *skuffe* 'lade' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *skiffie* 'laatje'; PAPIAMENTS *skëif* (ouder: *skeif*) 'verschuifbaar deurtje'; SRANANTONGO *skoifi*.

schuifdeur 'deur die open en dicht geschoven wordt' → PAPIAMENTS *schuifdeur*.

schuifel '(verouderd) schop, schoffel' → ZWEEDS *skyffel* 'schop, schoffel' (uit NI of Nederduits); FINS *kihveli* 'kleine schep; schoffel om onkruid te wieden' <via Zweeds>.

schuifelen 'zich schuivend voortbewegen' → ENGELS *shuffle* 'heen en weer bewegen'.

schuim 'blaasjes op vloeistof' → ENGELS *scum* 'blaasjes op vloeistof; vlies op water; sperma (slang); uitschot, schorem'; FRANS *écume*; AMBONS-MALEIS *skoim*; NEGERHOLLANDS *skuum*; SRANANTONGO *skuma*.

schuimen 'schuim vormen; van schuim ontdoen' → SRANANTONGO *skuma*.

schuimig 'met veel schuim' → SRANANTONGO *skuma*.

schuin 'scheef' → JAPANS † *sukoine*; NEGERHOLLANDS *skeens*; PAPIAMENTS *skeins*, *skiün*; SRANANTONGO *skoinsi* 'scheef, dubbelzinnig, heimelijk'.

schuining 'schuinite, helling, het schuin maken' → INDONESISCH *sekonéng* 'afschuining, afkanting; hoek maken van 45 graden'.

schuins 'in schuine richting' → ZWEEDS *sköns* 'scheepvaart: schuin (in de richting van iets)' (uit NI of Duits); PAPIAMENTS *skeins*.

schuinite 'schuine richting, helling' → ENGELS *asquint* 'zijdelings, vanuit een ooghoek, loensend, lett.: van terzijde, van de schuine kant'.

schuit 'vaartuig' → ENGELS *schuit* 'Nederlandse platboomde rivierboot'; ENGELS *scout* 'platboomde vaartuig'; ENGELS † *shout* 'platboomde vaartuig'; DUIJS *Schute* 'schip' (uit NI of Nederduits); DEENS *skøjte*; ? DEENS *skude* 'oud of beschadigd schip;

onzekere zaak of project; dikke vrouw; grote portie eten' (uit NI of Nederduits); NOORS *skøyte*; ZWEEDS dial. *sköjt*; ZWEEDS *skuta* (uit NI of Nederduits); FINS † *kuuto* 'kleine boot' <via Zweeds>; FRANS † *scute* 'kleine bark; platboomde vissersboot'; TSJECHISCH *škuta* <via Duits> (uit NI of Nederduits); KROATISCH *skeut* 'Belgische visserboot'; RUSSISCH *škot* 'platte vrachtboot op een rivier'; OEKRAÏENS *škot* 'platte vrachtboot op een rivier' <via Russisch>; KEIËES *skut* 'schuitje van Europees model'.

schuitgoud '(verouderd) goud in de vorm van schuitjes als betaalmiddel in Azië, met name in China' → ENGELS † *shoe of gold* 'goud in de vorm van schuitjes'.

schuitje 'kleine boot; deel van een weef- of naaimachine waarin het schietspoeltje zit' → DEENS *skytte* 'deel van een weef- of naaimachine waarin het schietspoeltje zit' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *schutkin* 'naam van een munt waarop een schuit was afgebeeld'; INDONESISCH *sekoci* 'bootje; deel van een weef- of naaimachine waarin het schietspoeltje zit'; AMBONS-MALEIS *skuce* 'sloep'; BOEGINEES *sikúci* 'sloep'; JAVAANS *sekèci*, *sekoci* 'bootje'; KEIËES *skut* 'deel van een weef- of naaimachine waarin het schietspoeltje zit'; KUPANG-MALEIS *skuce* 'sloep'; LETINEES *skuuti* 'kano zonder uitleggers'; MADOEREES *sakoci*, *sèkoci* 'bootje; benaming van een karretje op twee wielen'; MAKASSAARS *kòsi*, *kòsi-kòsi*, *sikòci* 'bootje, sloep'; MENADONEES *skuce* 'sloep'; MINANGKABAUS *sikoci*, *koci* 'sloep'; SAVU *hekuhi* 'sloep'; SOENDANEES *sakeci*, *sakoci* 'boot, bootje, jacht'; TERNATAANS-MALEIS *skuce* 'sloep'; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *scotje* 'sloep'.

schuiven 'voortbewegen zonder op te tillen' → DEENS *skuffe* 'schoffelen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skuffa* 'stoten, duwen, porren' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *skiev*, *skief*; BERBICE-NEDERLANDS *skifu*; PAPIAMENTS *sküif* (ouder: *skuif*, *schuif*); SRANANTONGO *skoifi*.

schuld 'verplichting' → ZOELOE *sikweletu* <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *skuld*, *skylt*, *schuld*; BERBICE-NEDERLANDS *skolo* 'tegoed, rekening'.

schuldenaar 'debiteur, degene die schuldig is aan iets' → DEENS *skyldner* (uit NI of Nederduits); NOORS *skyldner* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *skuldenaar*.

schuldig 'verantwoordelijk voor wat men verkeerd heeft gedaan of nagelaten' → NEGERHOLLANDS *skuldig*, *skyldig*.

schuldigheid 'het schuldig-zijn' → NEGERHOLLANDS *skuldigheid*.

schuldoffer 'offer waarmee een schuld geboet wordt' → NEGERHOLLANDS *skuldoffer*.

schulp '(Vlaams) beitel met holle bek' → ZWEEDS *skölp* 'beitel met holle bek' (uit NI of Nederduits).

schulpen 'schelpvormig uitsnijden' → ZWEEDS *skölpa* (uit NI of Nederduits).

schuren 'drukkend wrijven' → ENGELS *scour* 'poetsen,

- schrobben; reinigen, wassen; schoonspoelen; (de vijand) verdrijven; enfleren; verwijderen'; DUIJS *scheuern* '(met borstel en zand) reinigen; schrobben' (uit NI of Nederduits); DEENS *skure* (uit NI of Nederduits); NOORS *skure* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *sekir*; NEGERHOLLANDS *skur*; BERBICE-NEDERLANDS *skiri*; PAPIAMENTS *skür*; SRANANTONGO *skuru* 'schrobben'.
- schurk** 'boef' → NOORS *skurk* 'boef, schoft' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skurk* (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *skörok* (*iskörok, iskörak*); BERBICE-NEDERLANDS *skorku* 'boef; ondeugend'.
- schurkenstreek** 'gemene of ondeugende streek' → SRANANTONGO *skorkustreik*.
- schutsel** 'schutting; (Nederlands-Indisch) windscherm' → INDONESISCH † *sekésél* 'scherm, windscherm, afscherming'; AMBONS-MALEIS *skitsel* 'scherm, windscherm'; JAVAANS *sekésel* 'windscherm, scherm'.
- schutten** 'tegenhouden' → PAPIAMENTS † *schut* 'tegenhouden van ve'.
- schutter** 'persoon die schiet' → FRIES *skutter*; JAVAANS *seketer, sekoter, sekotor*; PAPIAMENTS *sketer* (ouder: *schutter*).
- schutterij** 'schietvereniging' → JAVAANS *sekotri*; PAPIAMENTS *sketerei* (ouder: *schutterij*).
- schuur** 'loods' → NOORD-SOTHO *sekiri* (via Afrikaans); ZUID-SOTHO *sekiri* (via Afrikaans).
- schuurmachine** 'apparaat om te schuren; (Surinaams-Nederlands) schuurmeid, lesbienne' → SRANANTONGO *schuurmachine* 'lesbienne'.
- schuurpapier** 'papier om mee te schuren' → PAPIAMENTS *skürpapier*.
- schuw** 'schuchter, verlegen' → DEENS *sky* (uit NI of Nederduits); NOORS *sky* 'verlegen, bang voor' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skygg* 'bang voor' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *skiu* (ouder: *skuw*).
- schuwen** 'bang zijn, vermijden' → NOORS *sky* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *sky* (uit NI of Nederduits).
- scontro** 'kladkasboek' → INDONESISCH *skontro*.
- scooter** 'tweewielig motorvoertuig' → INDONESISCH *sekuter, skuter*; JAKARTAANS-MALEIS *sekuter* (uit NI of Engels); JAVAANS *sekuter*; MADOEREES *sakutër* (uit NI of Engels).
- scorbuut** 'ziekte veroorzaakt door een gebrek aan vitamine C' → INDONESISCH *skorbut*.
- score** 'uitslag' → INDONESISCH *skor* 'sportuitslag'; JAVAANS *skor* 'sportuitslag, stand, resultaat'; MENADONEES *skor*.
- scoren** 'resultaat boeken, punten maken' → SRANANTONGO *skoro* (uit NI of Engels).
- scribent** 'schrijver' → NEGERHOLLANDS *skribent*.
- scriptie** 'door student geschreven wetenschappelijk opstel' → INDONESISCH *skripsi*.
- scrotum** 'balzak' → INDONESISCH *skrotum*.
- scrupule** 'gewetensbezwaar' → NEGERHOLLANDS *skroepel*.
- secondant** 'helper bij tweegevecht' → INDONESISCH *sekondan* 'helper bij tweegevecht, strategisch raadgever'.
- seconde** '60° deel van een minuut' → INDONESISCH *sekon*; ATJEHNEES *sikundō*; BOEGINEES *sakōnde*; JAKARTAANS-MALEIS *sekon*; JAVAANS *sekon*; MADOEREES *sëkkon* 'secondewijzer'; MAKASSAARS *sakōnde, sikōnde, sikōndeng*; SOENDANEES *sëkon*; SURINAAMS-JAVAANS *sekon*.
- secretet** 'toilet' → NEGERHOLLANDS *sekreet*.
- secretaresse** 'vrouwelijke secretaris' → FRIES *sekretaresse*; INDONESISCH *sékretarés, sékretarése*.
- secretariaat** 'ambt van secretaris; personeel van secretaris; bureau van secretaris' → INDONESISCH *sékretariat*.
- secretarie** 'ambtelijk bureau' → JAVAANS *sukertari*.
- secretaris** 'griffier' → INDONESISCH *sékertaris, sékretaris*; ATJEHNEES *sikatarèh*; BOEGINEES *sekeretârisi*; JAVAANS *sekertari, sekertaris, sukertaris*; MADOEREES *sekêtaris, sekêtaris, sekkretâris, sekkêtaris*; MAKASSAARS *sekeretârisi*; SINGALEES *sekaradâris, sekaratâris*; TAMIL dial. *cakkaçattâr*; SRANANTONGO *sékretarsi*; SURINAAMS-JAVAANS *suketaris*.
- secretie** 'afscheiding' → INDONESISCH *sekrési*.
- sectie** 'afdeling' → INDONESISCH *séksi*.
- sector** 'afdeling' → INDONESISCH *sëktor*.
- seculair** 'honderdjarig; (verouderd) wereldlijk' → INDONESISCH *sëkulér* 'wereldlijk'.
- secularisatie** 'het seculariseren' → INDONESISCH *sëkularisasi*.
- seculier** 'wereldlijk geestelijke' → INDONESISCH † *sëkulir*.
- secundair** 'in de tweede plaats komend' → INDONESISCH *sëkundér*.
- secuur** 'zorgvuldig' → DUIJS dial. *sekuur*.
- sedan** 'gesloten 2- of 4-deurs auto' → INDONESISCH *sëdan*; BALINEES *sëdan*; BOEGINEES *sëdang*; JAKARTAANS-MALEIS *sëdan* (uit NI of Frans); MADOEREES *motor sedan* (uit NI of Frans); MAKASSAARS *ôto-sëdang* (uit NI of Frans); MINANGKABAUS *sedan*.
- sedatief** 'kalmerend' → INDONESISCH *sëdatif*.
- sedert** 'sinds' → NEGERHOLLANDS *sedert*.
- sediment** 'bezinsel' → INDONESISCH *sëdimén*.
- segment** 'cirkeldeel' → INDONESISCH *sëgmén*.
- segregatie** 'afzondering' → INDONESISCH *sëgrégasi*.
- sein** 'teken' → DEENS † *sin* 'teken, voorbeeld, patroon'; ZWEEDS *sejn*; INDONESISCH *sein, sën*; JAKARTAANS-MALEIS *lampu sën* 'seinlamp'; KUPANG-MALEIS *sein, sen*; MENADONEES *sëin*.
- seinen** 'een teken geven' → MENADONEES *sëin*.
- seinpaal** 'paal waaraan seinen bevestigd zijn' → INDONESISCH *sënpal*.
- seinsleutel** 'hefboom aan een telegraafstoel waarmee de morsetekens gevormd worden' → FRIES *seinsleutel*.
- seismisch** 'met betrekking tot aardbevingen' → INDONESISCH *seismis*.

seismograaf 'toestel voor het registreren van aardbevingen' → INDONESISCH *seismograf*.

seizen 'vastbinden' → DEENS *sejse* 'touwen aan elkaar binden'; NOORS *seise* 'vaststjorren, touwen aan elkaar binden' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *sejsa* 'touwen aan elkaar binden' (uit NI of Nederduits); FINS *seisata* 'touwen aan elkaar binden' «via Zweeds».

seizing 'platte gevlochten streng om zeil vast te zetten' → ZWEEDS *sejsing, sejsning* 'plat touw, gebruikt voor het vastmaken van iets (bijv. een zeil)' (uit NI of Nederduits); FINS *seisinki* 'snoer om het zeil aan de boom vast te binden' «via Zweeds»; POOLS *sejzing*; RUSSISCH dial. *sézen*'.

seizoen 'jaargetijde' → FRIES *seizoen*.

seks 'seksuele omgang' → INDONESISCH *séks* (uit NI of Engels); PAPIAMENTS *séks* 'seksuele omgang, erotiek' (uit NI of Engels); SRANANTONGO *séks* (uit NI of Engels).

sekske 'natuurlijk geslacht' → PAPIAMENTS † *sekske*.

seksist 'man die vrouwen discrimineert' → INDONESISCH *séksis*.

seksualiteit 'geslachtsverkeer' → INDONESISCH *séksualitét*.

sekte 'aanhangers van gezindte' → INDONESISCH *sékte*.

selderie, selderij 'schermbloemige moesplant die gekweekt wordt als groente' → FINS *selleri* (uit NI of Duits); RUSSISCH *sel'deréj*, ook: *sel(l)eréj*; OEKRAÏENS *selera* «via Russisch»; INDONESISCH *selédri, selédéri*; INDONESISCH *sadri, selad(e)ri, sélederi*; AMBONS-MALEIS *sèlderèi*; BALINEES *sladri*; JAKARTAANS-MALEIS *saderi, seladeri, selèderi, sadri, seladri*; JAVAANS *sladri, slèdri*; KUPANG-MALEIS *sèlderèi*; MADOEREES *saladdri*; MAKASSAARS *sederèi*; MENADONEES *sèlderèi*; SASAKS *sèladri*; SOENDANEES *saladri*; TERNATAANS-MALEIS *sèlderèi*; SINGALEES *sældri*; PAPIAMENTS *sèlder, sèldu* (ouder: *selde, selder*); SURINAAMS-JAVAANS *slèdri*.

selecteren 'uitkiezen' → INDONESISCH *sélèktir*.

selectie 'keuze' → INDONESISCH *sélèksi*; MENADONEES *selèksi*.

selenium 'chemisch element' → INDONESISCH *séléniúm*.

semafoor 'seintoestel' → INDONESISCH *sémafor*.

semantiek 'betekenisleer' → INDONESISCH *sémantik*.

semantisch 'de semantiek betreffend' → INDONESISCH *sémantis*.

semen 'zaad' → INDONESISCH *sémén*.

semen cinae 'alsemsoort, Artemisia cina, ingevoerd uit Centraal-Azië' → JAPANS *semenshina* 'alsemsoort'.

semester 'halfjaar' → INDONESISCH *seméster*.

semi- 'voorvoegsel met de betekenis: half' → INDONESISCH *sémi-*; MINANGKABAUS *semi*.

seminarie 'inrichting tot opleiding van geestelijken' → INDONESISCH *séminari*.

senaat 'Eerste Kamer' → INDONESISCH *senat, sénat* 'bestuursraad van universiteit; Eerste Kamer'; MADOEREES *senat* 'volksverkiezingen (in de VS)' (uit

NI of Engels).

senator 'lid van de senaat' → INDONESISCH *senator*.

seneblad 'purgeermiddel' → PAPIAMENTS *senublá* 'plantensoort, cassia obovata collad'.

Seneca 'oude naam voor een Noord-Amerikaanse indianenstam van Irokezen' → ENGELS *Seneca* 'lid van een Irokese indianenstam; de taal van deze stam'; AMERIKAANS-ENGELS *Seneca, Senecke, Sinneque, Siniker* 'lid van een Irokese indianenstam'.

senega 'Noord-Amerikaanse plant, slangenwortel' → JAPANS *senega* 'plant, Polygala senega'.

seniel 'aan de ouderdom eigen' → INDONESISCH *sénil*.

senior 'de oudste, oudere (achter namen)' → INDONESISCH *sénior* 'de oudere, oudste'.

sensatie 'opzien' → INDONESISCH *sénsasi*.

sensationeel 'opzienbarend' → INDONESISCH *sénsasionil*.

Senseo 'merknaam van Philips en Douwe Egberts voor koffieapparaat' → ENGELS *Senseo* 'bepaald koffieapparaat'.

sensitief 'gevoelig' → INDONESISCH *sénsitif, sénsitip*.

sensitiviteit 'gevoeligheid' → INDONESISCH *sénsitivitas*.

sent 'tijdelijke gording bij scheepsbouw' → DEENS *sent*.

sentiment 'gevoel' → INDONESISCH *séntimén* 'gevoel; wrok, kwade gevoelens'; BOEGINEES *sentimèng* 'zich (over)gevoelig gedragen'.

sentimenteel 'gevoelig' → INDONESISCH *séntiméntil*.

separatie 'afzondering, afscheiding' → INDONESISCH *séparasi*.

separatist 'aanhanger van een afscheidingsbeweging' → INDONESISCH *séparatis*.

separeren 'afzonderen' → NEGERHOLLANDS *separeer* 'scheiden'.

sepia 'kalkachtige rugplaat van inktvis' → INDONESISCH *sépia*.

Seprianus 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Sepus*.

sepsis 'rotting' → INDONESISCH *sépsis*.

september 'negende maand' → INDONESISCH *Séptémber*; MADOEREES *septembèr*; MAKASSAARS *sepetémberé, sitémberé, tèmberé*; MINANGKABAUS *september*; NIAS *sefitemba*; SOENDANEES *Septembèr*; SINGALEES *säptämbara*; NEGERHOLLANDS *september*; PAPIAMENTS *septémber*; SRANANTONGO *september*; SARNAMI *sitambar* (uit NI of Engels).

serafijn 'engel van hoge rang' → SOENDANEES *sarapin*.

serenade 'muzikale hulde' → INDONESISCH *sérénade*.

serge 'weefsel' → RUSSISCH † *sárža* 'gekeperde wollen stof'; INDONESISCH *sersi* 'lichte, gekeperde wollen stof'; JAPANS *seruji, seru*.

sergeant 'onderofficier' → GĀ *saden*; INDONESISCH *sérsan, surian*; ATJEHNEES *seureusan*; BOEGINEES *saressâng*; BOEGINEES *sariyang* 'oppasser, dienaar'; JAKARTAANS-MALEIS *seréan, séréan, serèan, sarèan* 'dorpschoofd (assistent van de loerah)'; JAVAANS *saréyan, sersan*; MADOEREES *sersan, sèrsan, sariyan*,

- sarëssan*; MAKASSAARS *sarasâng*; MAKASSAARS *sariyang*, *sariang* 'oppasser, dienaar, functionaris in een kampong, bode van kamponghoofd'; MUNA *siriganti*; NIAS *sarasa*; SOENDANEES *sareyan*; PAPIAMENTS *serzjant*.
- sergeant-majoor** 'officier' → JAVAANS *sersan-mayor*.
- serie** 'reeks' → INDONESISCH *séri*; JAKARTAANS-MALEIS *sèri* 'reeks opeenvolgende verhalen; hoofdpersoon uit een verhalenserie'; SRANANTONGO *seri*.
- serieus** 'ernstig' → INDONESISCH *sérisosa* 'semiklassieke Westerse muziek'; INDONESISCH *sérius*; SRANANTONGO *seryusu*.
- sering** 'plantengeslacht uit de familie der olijftachtigen' → RUSSISCH *sirén*'.
- seropositief** 'met een positieve serumreactie' → INDONESISCH *séropositif*.
- serre** 'glazen veranda' → FRIES *sére*.
- serum** 'bloedvloeistof met antistoffen' → JAVAANS *serum*.
- serven** 'de eerste bal opslaan' → MENADONEES *sèref*.
- serveren** 'opdieneu' → MENADONEES *selwir*, *selewir*.
- servet** 'tafeldoekje' → INDONESISCH *serbèt*; AMBONS-MALEIS *serfèt*; GIMÁN *saraweta* 'tafelkleed'; JAKARTAANS-MALEIS *serbèt*, *serebèt*, *serebètè*; JAVAANS *serbèt*; KUPANG-MALEIS *serfèt*; MADOEREES *sèrbet*; MAKASSAARS *sarawèta*; MENADONEES *serfèt*; SASAKS *sèrbet* 'zakdoek, tafeldoekje'; SOENDANEES *serebèt*; TERNATAANS-MALEIS *serfèt*; NEGERHOLLANDS *servet*, *serbet*.
- service** 'bediening' → MADOEREES *servis*.
- servies** 'stel vaatwerk' → RUSSISCH *servíz* 'stel bijbehorend vaatwerk voor een maaltijd, voor het schenken van koffie of thee'; OEKRAÏENS *serviz* 'via Russisch'; JAVAANS *serpis*; SOENDANEES *serpis*; PAPIAMENTS *sèrvis* (ouder: *servies*).
- servicing** 'bekleding om zware touwen om slijtage door wrijving te voorkomen' → RUSSISCH *sárven*'.
- set** 'stel' → INDONESISCH *sét* 'bij elkaar horend stel (pannen e.d.)' (uit NL of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *sèt*; MENADONEES *sèt*.
- set** 'deel van tennispartij' → INDONESISCH *sét* (uit NL of Engels).
- sextant** 'instrument voor plaatsbepaling' → INDONESISCH *sékstan*; JAPANS † *sekisutanto*, *sekkisutanto*.
- sfeer** 'stemming' → FRIES *sfear*.
- sfinx** 'mythisch monster' → INDONESISCH *sfinks*.
- shag** 'sigarettentabak' → INDONESISCH *ség*, *sék*; ATJEHNEES *sèt*; JAKARTAANS-MALEIS *tembako sèk*, *roko' sèk*; MENADONEES *sèk*.
- shampoo** 'haarwasmiddel' → INDONESISCH *sampo*.
- shift** 'ploegendienst, ploeg' → SURINAAMS-JAVAANS *syif* 'ploeg, in ploegendienst' (uit NL of Engels).
- show** 'voorstelling, tentoonstelling' → SRANANTONGO *syow* 'voorstelling' (uit NL of Engels); SURINAAMS-JAVAANS *so* 'via Sranantongo'.
- sier** '(verouderd) sierlijk, netjes, keurig' → FRANS dial.
- sír*, *síre* 'puur, zuiver, zonder mengen'.
- sieraad** 'versiering' → NEGERHOLLANDS *cieraad*, *zierad*.
- sierkam** 'kam voor haardecoratie' → INDONESISCH *sirkam*; JAKARTAANS-MALEIS *sirkam*.
- sierlak** 'decoratielak' → INDONESISCH *sirlak*.
- sifon** 'hevel(fles)' → INDONESISCH *sifon* 'hevelfles'.
- sigaar** 'rol tabak om te roken' → INDONESISCH *sigar*; PETJOH *sigé* 'sigaret, sigaar; de pineut'; PAPIAMENTS † *sigaar*; SRANANTONGO *sigara*; AROWAKS *sigara* 'via Sranantongo'.
- sigaret** 'rol tabak in papier om te roken' → INDONESISCH *sigarét*; JAVAANS *garèt* 'rol tabak in papier om te roken (Europees model)'; PETJOH *siharet*, *sikaret*; SRANANTONGO *sikaret*, *sigaret*; SARAMAKKAANS *sigaleti*.
- signaal** 'teken' → INDONESISCH *sinyal*; JAKARTAANS-MALEIS *sinyar*, *sinyal* 'teken voor treinen op station'.
- signalement** 'karakteristiek' → INDONESISCH *sinyalemén* 'karakteristiek, beschrijving; verdenking, waarschuwing'.
- signaleren** 'waarschuwen tegen; aandacht vestigen op; beschrijving geven van' → INDONESISCH (*men*)*sinyalir*.
- signet** 'zegelstempel, zegelring' → NEGERHOLLANDS *signet* 'zegel'.
- sijpelen** 'onmerkbaar doorlekken' → PAPIAMENTS *sipel* (ouder: *ziepel*, *zipel*).
- sijtsje** 'zangvogel van de vinkenfamilie' → ENGELS *siskin*; NOORS *sisik* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *siska* (uit NL of Nederduits); FRANS *sizerin*.
- sikkel** 'zeis' → DEENS *segl* (uit NL of Nederduits); FRANS dial. *skèye*, *skèye*; NOORD-SOTHO *sekele* 'via Afrikaans'; TSWANA *sekele* 'via Afrikaans'; XHOSA *sekile* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *sikela* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *sekele* 'via Afrikaans'.
- silhouet** 'schaduwbeeld' → INDONESISCH *silhuét*, *siluét*.
- silicaat** 'silicamineraal' → INDONESISCH *silikat*.
- silicone** 'synthetisch silicium bevattende stof' → INDONESISCH *silikon*.
- silo** 'pakhuis voor stortgoed zoals graan' → INDONESISCH *silo* 'pakhuis voor stortgoed'; SARNAMI *silo* 'pakhuis'.
- Simon** 'eigenaam' → ALOR-MALEIS *Simon*; KUPANG-MALEIS *Mon*; NEGERHOLLANDS *Simon*.
- simpel** 'eenvoudig' → INDONESISCH *simpel* 'eenvoudig; beperkt, bescheiden'.
- simplicificatie** 'versimpeling' → INDONESISCH *simplifikasi*.
- simplicistisch** 'al te eenvoudig' → INDONESISCH *simplistis*.
- simulatie** 'het simuleren' → INDONESISCH *simulasi*.
- simultaan** 'gelijktijdig' → INDONESISCH *simultan*.
- sinaasappel** 'sapprijke zuidvrucht' → DUITSDIAL. *Sinaasappel*.
- sinds** 'voorzetsel: vanaf' → NEGERHOLLANDS *sens*,

- sins*; SRANANTONGO *sensi*.
sinds 'onderschikkend voegwoord: sedert' → SRANANTONGO *sensi*.
singel 'buikriem' → PAPIAMENTS † *singel*.
singel '(verouderd) grof zand, grind, stenen (aan de kust of in zee)' → DEENS *singels* 'maalstenen, kiezelstenen, kool'; NOORS *singel* '(gebroken) kleine stenen die bijv. voor tuinpaden en binnenplaatsen worden gebruikt'; ZWEEDS *singel* 'grof zand'.
singel '(Surinaams-Nederlands) rechthoekig plankje als dakbedekking' → SRANANTONGO *singri*, *srengi* 'plankje'; SARAMAKKAANS *singi* 'plankje' ‹via Sranantongo›.
Singer 'Singer-naaimachine' → MADOEREES *sengēr*.
singlet 'onderhemd' → JAKARTAANS-MALEIS *singlēt*.
singer 'heer' → ENGELS *sieur* 'eerbiedige aanspreektitel' ‹via Afrikaans›.
sinologie 'studie van het Chinees' → INDONESISCH *sinologi*.
sinter 'kristalvormige neerslag in water waarin delfstoffen zijn opgelost' → INDONESISCH *sinter*.
Sinterklaas 'heilige die kinderen op zijn verjaardag (5 dec.) geschenken geeft' → ENGELS *Santa Claus* 'kerstman'; DUIJS *Santa Claus* 'Amerikaanse benaming voor de kerstman' ‹via Amerikaans-Engels›; LETS *santaklaus* 'kerstman' ‹via Amerikaans-Engels›; MALTEES *Santa Klaws* 'kerstman' ‹via Amerikaans-Engels›; INDONESISCH *Sinterklas*, *Sinyokelas*; MENADONEES *sēnterklas*; AMERIKAANS-ENGELS *Santa Claus* 'kerstman'.
sinus 'verhoudingsgetal' → PAPIAMENTS *sinūs*.
sirene 'apparaat om harde alarmgeluiden mee te produceren' → INDONESISCH *sirēne*, *sirine*; MENADONEES *sirinē*; MINANGKABAUS *sarine*, *sirene*.
siroop 'dikke vloeistof' → RUSSISCH *siróp*; OEKRAÏENS *siróp* ‹via Russisch›; INDONESISCH *serop*, *siróp* 'dikke vloeistof; (Bahasa Prokem) sterke drank (alcohol)'; JAKARTAANS-MALEIS *siróp*, *sirup* 'suikerwater'; MENADONEES *siróp*; MINANGKABAUS *sirup*; SOENDANEES *siróp* 'limonade'; JAPANS *shiroppu*; KOREAANS *siróp'ū* ‹via Japans›; NEGERHOLLANDS *surop*, *sēropi* 'stroop'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *seropi* ‹via Negerhollands›.
sisal 'weefsel van bladvezel' → INDONESISCH *sisal* 'weefsel van hennep'.
sisen 'scherp geluid maken' → JAVAANS *ses*, *sos*.
sisser 'rotje dat door een productiefout niet knalt, maar sissend opbrandt' → FRIES *sisser*.
sits 'bont katoen' → DUIJS *Zitz*; RUSSISCH *sítec* 'met bonte, meestal kleine figuren op lichte grond bedrukt katoen'; OEKRAÏENS *sítec* ‹via Russisch›; AMBONS-MALEIS *cit*; KUPANG-MALEIS *cita*; MENADONEES *cit*; SINGALEES *citta* (uit NI of Portugees).
situatie 'positie, toestand' → FRIES *situaaasje*; INDONESISCH *situasi*; MINANGKABAUS *situasi*; SRANANTONGO *sitwasi* 'toestand'.
sjaal 'omslagdoek' → INDONESISCH *sal*, *syal*;
- JAKARTAANS-MALEIS *sal*; JAVAANS *cal*; MENADONEES *syal*; SOENDANEES *cala*; PAPIAMENTS *shal*; SURINAAMS-JAVAANS *syal*.
sjabloon 'modelvorm' → INDONESISCH *sablon*, *syablon*.
sjabrak 'zadelkleed' → INDONESISCH † *selabrak*; MADOEREES *sabbrak*; MENADONEES *syabrak*; SOENDANEES *sēbrak*; TERNATAANS-MALEIS *syabrak*; PAPIAMENTS *shabrak* (ouder: *sjabrák*) 'zadelkleed, fig.: apenpak, overdreven net kostuum'.
sjacheren 'minderwaardige handel drijven' → JAKARTAANS-MALEIS *sekaker* 'gierig, schrapperig, inhelig'.
sjako 'hoofddekseel' → INDONESISCH *cako*.
sjalot 'uitje' → PAPIAMENTS † *sjalot*.
sjamberloek 'huisjas' → RUSSISCH † *šomurlúk*, *šamluk*, *šinerka* 'kamerjapon van mannen, eerder ook van vrouwen'.
sjambok 'zweep' → DEENS † *strambuks* 'billenkoek' ‹via Nederduits›; SHONA *chamboko* ‹via Afrikaans›.
sjanker 'venerische ziekte' → INDONESISCH *syanker*; PAPIAMENTS *shanki* 'syfilis'; SRANANTONGO *syankri*.
sjees 'rijtuigje' → JAVAANS † *síyas*, *syas*; PAPIAMENTS *shèrs* (ouder: *sjès*, *sjees*) 'licht, hoog tweewielig rijtuig met kap; twee- of vierwielige koets; kinderwagen; poppenwagen; wiegenwagen'; SRANANTONGO *syesi* 'rijtuig'; AROWAKS *sēshi* 'kar, wagen'.
sjerp 'band als waardigheidsteken' → NOORS *skjerf* 'das, sjaal' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *skärp* 'ceintuur' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *shèrp*.
sjoelbak 'lange bak voor gezelschapsspel' → DUIJS *Sjoelbak*.
sjokken 'slepend lopen' → NOORS *sjokke*; PETJOH *sjokken* 'lopen'.
sjorren 'trekken' → DUIJS *zurren* 'stevig vastbinden'; DEENS *surre* 'stevig vastbinden' (uit NI of Nederduits); NOORS *surre* 'stevig vastbinden' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *surra* 'iets vastmaken met sterke touwen'; FINS *surrata* 'lading vastbinden' ‹via Zweeds›; PAPIAMENTS † *sjor* 'stevig vastbinden'.
sjorring 'touw waarmee men iets vastlegt of bevestigt' → FRANS dial. *soirin*, *soèrin*.
sjortouwval 'touw of ketting om een schip vast te leggen' → LITOUWS *švartfalas*.
sjouw 'het gedeeltelijk opgerold of ingesnoerd zijn van een vlag die gehesen wordt, als teken dat men hulp nodig heeft of in nood verkeert' → DEENS *sjov*; ZWEEDS *schau* 'opgerolde vlag' als noodsein; (verouderd) opgerold rolgordijn; RUSSISCH † *flagšóu*, *šóum*.
sjouw 'zwaar karwei; het boemelen' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *sjóu* 'vermakelijkheid, amusement' ‹via Deens›; DEENS *sjov* 'lol, keet; (ironisch) moeie, gedoe; (verouderd) toevallig werk'; NOORS *sjau* 'zwaar karwei; leven, spektakel'; ZWEEDS *sjå* 'zware inspanning' (uit NI of Fries).
sjouwen 'met inspanning dragen' → DEENS *sjove*

- 'los werk doen'; ZWEEDS *sjåa* 'als sjuower werken'; PAPIAMENTS *shou*; SRANANTONGO *syow*.
- sjuower** 'iemand die zware dingen draagt; nachtbraker' → DUIJS *Schauer mann, Schauerleute* 'dagloner die bij het lossen van schepen helpt'; DEENS *sjoer* 'brutaal of ondeugend persoon, iemand die van toevallig baantjes leeft; (verouderd) iemand die zware dingen draagt; (verouderd en denigrerend) iemand die (theater)kaartjes met winst probeert te verkopen; (zeevaart) loshangende touwen'; ZWEEDS *sjåare; skuare* '(haven)arbeider die leeft van toevallige baantjes'; FINS *souwari* 'havenarbeider' <via Zweeds>; RUSSISCH † *sara, sar, sur* 'arbeider die werkt aan het lossen en laden van een schip, aan het vervoeren van materialen en ander ruw werk op een scheepswerf'; PAPIAMENTS *shouru* (ouder: *sjuower*) 'schoft, schooier; (verouderd) lastdrager'.
- sjuowermansknoop** 'knoop om te verhinderen dat een touw door een gaatje schiet' → ZWEEDS *sjåarknop; skuermansknop* (uit NI of Duits).
- Skagerrak** 'water tussen de Noordzee en het Kattegat' → DEENS *Skagerak*.
- skelet** 'geraamte' → INDONESISCH *skélét*; PAPIAMENTS *skelèt* (ouder: *skalet*).
- ski** 'sneeuwschaats' → INDONESISCH *ski*.
- slaaf** 'lijfeigene' → NEGERHOLLANDS *slaav, slāvun, slāun*; SRANANTONGO *srafu* (ouder: *slaafoe, slave*); SURINAAMS-JAVAANS *slaf*.
- slaag** 'slagen, klappen' → PAPIAMENTS *sla* (ouder: *slag*) 'ransel, klap, deuk; (fig.) tegenslag'.
- slaan** 'slagen toebrengen' → NEGERHOLLANDS *slaa, slā, sla, slae, slaeg, slagen* 'slagen toebrengen, kappen, stoten; slag'; SKEPI-NEDERLANDS *sla*.
- slaap** 'zijvlak van het voorhoofd' → PAPIAMENTS *sla di sinti*.
- slaap** 'behoefte aan slaap, nachtrust' → NEGERHOLLANDS *slaap*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *slaap* <via Negerhollands>.
- slaapbank** 'rustbank' → AMERIKAANS-ENGELS dial. † *slawbank* 'opklapbed'.
- slaapbroek** 'luchtige broek voor in huis of als nachtkleding' → JAVAANS *sabruk, slabruk*; PETJOH *slaapbroek*.
- slaapkamer** 'kamer waarin men slaapt' → ZWEEDS † *slåpekammer* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *slaapkamber*.
- slaapplek, slaappleaats** 'plaats om te slapen' → NEGERHOLLANDS *slaapplek*.
- slaaprok** 'kamerjas' → NOORS *slåbrok* (uit NI of Nederduits).
- slabakken** 'verslappen, niet flink werken' → PAPIAMENTS *slabak*.
- slabben** '(verouderd) slurpen' → ENGELS † *slab* 'schrokken' (uit NI of Nederduits).
- slabber** '(verouderd) kleine vissersboot voor de haringvangst' → FRANS † *slabre* 'kleine vissersboot voor de haringvangst'.
- slabberen** '(gewestelijk) slobberen' → ENGELS *slabber*
- '(be)kwijlen; opslokken; traag stromen; slordig werken' (uit NI of Nederduits).
- slabberjan** '(verouderd) Zeeuws gezelschapsspel gespeeld met doppen' → ? ENGELS *slobberhannes* 'kaartspel'; POOLS *slobberhannes* 'gezelschapsspel gespeeld met doppen'.
- slabbetje** 'morsdoekje' → SRANANTONGO *slabriki, srabriki*.
- slabbing** '(verouderd) bekleding of omwoeling van kabels tegen het schuren' → ZWEEDS *slabning* 'oud zeildoek of touw waarmee touwen e.d. werden bekleed tegen beschadiging'; FINS *slapninki* 'windsel, zwachtel (ter bescherming van een touw, kabel of iets anders)' <via Zweeds>.
- slacht** 'het slachten van dieren; (verouderd) moord' → NOORS *slakt* 'het doden van dieren voor consumptie; geslacht dier, slachtvlees' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *slakt* 'doding, moord, bloedbad' (uit NI of Nederduits).
- slachten** 'doden voor consumptie' → DEENS *slagte* 'doden voor consumptie; opsplitsen (van land of bedrijf)' (uit NI of Nederduits); NOORS *slakte* (uit NI of Nederduits); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *slag* 'doden van dieren voor consumptie' <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *slacht, slaa, slag*; SRANANTONGO *srakti* (ouder: *slakti, slagti*).
- slachter, slager** 'iemand die beroepsmatig vee doodt' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *slagter* <via Afrikaans>; XHOSA *silarha* <via Afrikaans>; PAPIAMENTS *slakter, slagter, slaktu* (ouder: *slachter*).
- slachthuis** 'gebouw voor het slachten van vee' → NOORD-SOTHO *selaga* <via Afrikaans>; TSWANA *selaga* <via Afrikaans>; XHOSA *silarha* <via Afrikaans>; ZOELOE *silahu* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *selaga* <via Afrikaans>; SRANANTONGO *srakt'oso* 'gebouw voor het slachten van vee; slagerij'.
- slachting** 'handeling van het slachten van vee' → NEGERHOLLANDS *slachting*.
- slachtoffer** 'iemand die het offer is van de belangen van een ander' → NEGERHOLLANDS *slachtoffer*.
- sladood** '(lange) slungel' → NOORS *sladot*.
- slag** 'klap; handigheid; zwemstijl; winding van touw' → FRIES *slach* 'klap; strijd'; RUSSISCH *slag* 'omwinding van touwwerk om iets'; INDONESISCH *selag, selah, slah* 'handigheid die vereist wordt om iets goed te verrichten'; AMBONS-MALEIS *slag* 'in één keer; voor iets dat plotsklaps plaatsvindt'; BALINEES *selah* 'positie'; MENADONEES *slak* 'klap'; PETJOH *kodokslah, kikkerslag* 'bepaalde zwemstijl, schoolslag'; NEGERHOLLANDS *slaa* 'klap'; SRANANTONGO *slag* 'klap; tegenslag'.
- slag** 'soort' → FRIES *slach*; NOORS *slag, slags* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *slag* (uit NI of Nederduits); FINS *laji* <via Zweeds>.
- slagader** 'grote ader' → JAPANS *dōmyaku* 'grote ader, lett. bewegend bloedvat'; CHINEES *dongmai* <via Japans>.
- slagbed** 'stellage naast een aflopend schip dat het

- schip in evenwicht houdt' → DEENS *slagbedding*; ZWEEDS † *slagbeting*.
- slagboom** 'sluitboom' → ENGELS † *slaught-boom* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *slagbon, slambov, slagbäum*; OEKRAÏENS *slagboom* «via Russisch».
- slagen** 'gelukken; examen met goed gevolg afronden' → FRIES *slagje* 'gelukken'; PAPIAMENTS *slag* 'het examen met goed gevolg afronden'; SURINAAMS-JAVAANS *slakh* 'gelukken, geslaagd zijn'.
- slagorde** 'opstelling om slag te leveren' → INDONESISCH *slagorde*.
- slagputs** 'puts van geteerd zeildoek, waarmee men water buiten boord van een schip schept' → DEENS *slagpøs*.
- slagroom** 'vette, stijfgeklopte room' → INDONESISCH *slahrum, selah*.
- slagzaad** 'lijnzaad of ander zaad, dat bestemd is om er olie uit te slaan' → ZWEEDS *slagsad*.
- slagzijde** 'het zijdelings hellen van een schip' → NOORS *slagside* (uit NI of Duits); ZWEEDS *slagsida* 'het zijdelings hellen van een schip; dronken zijn' (uit NI of Duits).
- slagzwaard** 'tweesnijdend zwaard' → ENGELS † *slaugh-sword* (uit NI of Duits).
- slak** 'metaalafval' → ENGELS *slack* 'steenkoolgruis'; NOORS *slagg* 'stof die bij het smelten van metalen op de smeltmassa vloeit; afval' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *slagg* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *chlek* 'stuk ijzer, lang en dun plaatijzer'.
- slalom** 'afdaling met hindernissen (bij skiën)' → INDONESISCH *slalom* 'zigzaggende race met hindernissen'.
- slang** 'reptiel' → DEENS *slange* (uit NI of Nederduits); NOORS *slange* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *slan, slang*; BERBICE-NEDERLANDS *slanggi*; SKEPI-NEDERLANDS *slanka*.
- slang** 'buigzame buis of pijp' → ENGELS *slang* '(horloge)ketting; (mv.) (voet)boeien'; DEENS *slange* 'binnenband' (uit NI of Nederduits); NOORS *slange* 'buisvormige leiding voor vloeistof of gas' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *slang* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *slang* 'pompslang'; INDONESISCH *slang*; JAKARTAANS-MALEIS *selang*; JAVAANS *selang* 'tuinslang'; MADOEREES *sëllang* 'rubberen buis'; MENADONEES *slang* 'waterslang'; SASAKS *sëlang* 'pompslang'; PAPIAMENTS *slan*; SURINAAMS-JAANAANS *selang* 'tuinslang'.
- slang** 'lang kanon' → ENGELS † *slang* 'kanon' (uit NI of Nederduits).
- slangensteen** 'witte of grauwe kalksteen die zich in het lichaam van een slang heette te vormen' → JAPANS † *surangesutën*.
- slank** 'rank' → ENGELS *slank* 'mager, dun; sluijk' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *slank* (uit NI of Nederduits).
- slap** 'niet strak' → DUIJS *schlapp*; FRANS dial. *slap* 'slap, zwak, zeer gedwee'; PAPIAMENTS *slap*.
- slapen** 'in slaap, rust zijn' → FRANS dial. *aler chlop*;
- aler è chlop, aller chlop/slop, alë ašlop* 'gaan slapen'; NEGERHOLLANDS *slaap, slāp, slap, slaep*; SKEPI-NEDERLANDS *slapi*.
- slaper** 'steunbalk in kapconstructie' → PAPIAMENTS *slap*.
- slaperig** 'slaapverwekkend; geneigd tot slapen' → ENGELS † *sleepery* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *slaperig, slaeprig*.
- slaplijn** 'achterste nokgording die op de leuver wordt vastgestoken' → ENGELS *slabline* 'triplijn'; RUSSISCH † *sláblin* 'dunne lijn waarmee de zeilen aan de ra's worden vastgemaakt'.
- slapping** 'oud touwwerk dat gebruikt wordt voor de omkleding van touwen om beschadiging te voorkomen' → DEENS *slapping*; ZWEEDS † *slapping*.
- slaventijd** 'tijd dat er slaven werden gehouden' → NEGERHOLLANDS *slaventidt*; SRANANTONGO *sraften*.
- slaverij** '(verouderd) slavernij' → NEGERHOLLANDS *slaverie* 'slavernij'.
- slecht** 'niet goed' → INDONESISCH *jelék*; AMBONS-MALEIS *slèk, slèg*; NEGERHOLLANDS *slecht, sle, slegt*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *sle* «via Negerhollands».
- slechten** 'vlak maken' → ENGELS *slight* '(verouderd) glad maken, egaliseren; (verouderd) met de grond gelijk maken; geringschatten, veronachtzamen; slordig werken' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *šljáčiti, šljachtovát* 'glad maken van planken en balken'.
- slechts** 'louter, enkel' → PAPIAMENTS † *slechts*.
- slechtvalk** 'roofvogel' → ENGELS † *slight falcon*; DUIJS † *Schlechtfalk*.
- sle(d)e** 'voertuig op ribben' → ENGELS *sledge*; ENGELS *sled*; SCHOTS *sled, slade* 'kinderkar'; ? DUIJS dial. *Schledde*; FRANS † *slée* '(marine-uitdrukking) werktuig waarmee de Hollanders een vaartuig het land op slepen'; FRANS dial. † *slide* 'glijdend voertuig'; MACEDONISCH *sle* 'apparaat om boten op de kant te trekken'; ESPERANTO *sledo* «via Engels»; AMERIKAANS-ENGELS *sleigh, sley, slay, slae* 'voertuig op ribben; bovenkaak van een potvis'; PAPIAMENTS † *slede*.
- sleef** '(Oost-Nederlands) pollepel' → ZWEEDS *slav* 'pollepel' (uit NI of Nederduits).
- sleekvol** '(Vlaams) boordevol' → DUIJS dial. *schlekvoll, schliekvull, schliekenvull, schleichvöll* 'boordevol'.
- sleep** 'iets dat over de grond sleept' → ZWEEDS *slāp* 'iets dat over de grond gesleept wordt' (uit NI of Nederduits); ESTS *slēpis* 'op sleeptouw (van schip)' (uit NI of Nederduits); HONGAARS *slépp* 'deel van kledingstuk dat over de grond sleept' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS † *sleep* 'deel van kledingstuk dat over de grond sleept'; SRANANTONGO *srepi* 'iets dat over de grond sleept; onderdeel van een trouwjurk; sleepnet'.
- slenk** 'geul, poel' → DUIJS dial. *Schlenke* 'geul' (uit NI of Nederduits).

- slechter** '(verouderd) flard, streek' → ? ENGELS *schlechter* 'truc (Australië, Nieuw Zeeland); imitatie, vervalsing; oneerlijk; vervalst' <via Afrikaans>.
- slechteren** 'langzaam lopen' → DUIJS *schlendern* (uit NI of Nederduits); NOORS *slentre* 'langzaam en ontspannen lopen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *släntra* (uit NI of Nederduits); JAKARTAANS-MALEIS *selinteran* 'in het rond lopen zonder doel'; PAPIAMENTS *slènter*.
- slepen** 'voorttrekken' → ENGELS † *slepe*; DUIJS *schleppen* (uit NI of Nederduits); DEENS *slæbe* 'voorttrekken, hard werken' (uit NI of Nederduits); NOORS *slepe* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *släpa* (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *slép* 'over de grond slepen'; KUPANG-MALEIS *selèp*; MENADONEES *selèp*; TERNATAANS-MALEIS *selèp*; NEGERHOLLANDS *slep, slèp*; SRANANTONGO *srepi*; SARAMAKKAANS *séépi* 'visnet' voorttrekken' <via Sranantongo>.
- sleper** 'iemand die of iets dat slaapt' → FINS *lepari* 'sleptouw' (uit NI of Nederduits).
- slet** '(verouderd) afgesleurde lap, flard; ontuchtige vrouw' → FRANS dial. *éclète, éclète* 'scherf, splinter, stuk (bijv. van knoflook)'.
sleuf 'smalle groef' → FRIES *sleuf*.
- sleuren** 'slepen' → DEENS *sløre* '(zeevaart) voor de wind zeilen of varen, soms licht slingerend; (techniek) loszitten van onderdeel' (uit NI of Nederduits); NOORS *sløre* 'zeilen in wind die schuin van achteren komt, ruimschoots zeilen' (uit NI of Nederduits).
- sleutel** 'werktuig om slot te openen of te sluiten' → FRIES *sleutel*; DUIJS dial. *Sloter, Schlöter*; ZOEOE *sihluthulelo* <via Afrikaans>; JAVAANS *slétel*; NEGERHOLLANDS *sleuter, sleetel*; BERBICE-NEDERLANDS *slotro, slutro* 'slot'; SRANANTONGO *sroto* (ouder: *sлото*) 'werktuig om slot te openen of te sluiten; dichtdoen'; AUCAANS *sooto*; SARAMAKKAANS *sòotó*; AROWAKS *shilotoro*; TIRIYÓ *soroto*; WARAU *sidyotórc, sidiotore*; SURINAAMS-JAVAANS *sroto* <via Sranantongo>.
- sleutelzet** 'belangrijkste zet, handeling' → FRIES *sleutelset*.
- slibberig** 'glibberig, glad' → ENGELS † *slibbery* (uit NI of Nederduits); NOORS *slibrig* (uit NI of Nederduits).
- slieren** 'glijden, slepen' → DUIJS dial. *slíren* 'aaien, strelen'.
- slijk, slijk** 'modder' → DEENS *slik* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *slick* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *slik, chlik* 'bezinksel van een distilleerderij'.
- slijm** 'kleverig vocht' → NEGERHOLLANDS *slim*; PAPIAMENTS *sleim* (ouder: *slijm*).
- slijmvlies** 'slijm afscheidend vlies' → PAPIAMENTS *sleimvlis*.
- slijp** '(gewestelijk) toestel voor vlasbewerking, bestaande uit horizontaal op twee standers bevestigde plankjes' → SCHOTS *slipe; slyp* 'houten platform zonder wielen om zware lasten te verslepen; rail waarover vaten van een vrachtauto worden afgeladen' (uit NI of Nederduits).
- slijpen** 'gladmaken door wrijven' → ENGELS † *slipe* 'glad maken, polijsten; wetten, scherpener'; DEENS *slibe* (uit NI of Nederduits); NOORS *slipe* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *slipa* 'gladmaken door wrijven, polijsten' (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *selip, slép*; NEGERHOLLANDS *sliep, slip*; PAPIAMENTS *sleip* 'scherp maken (van potlood)'.
slijper 'puntenslijper' → PAPIAMENTS *sleiper*.
- slijpsteen** 'steen waarop men messen, gereedschappen e.d. slijpt' → NEGERHOLLANDS *sleipsteen, slipstèn*; PAPIAMENTS † *slypsteen*.
- slijtage** 'mate waarin iets slijt' → DEENS *slitage*; NOORS *slitasje* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *slitage* 'mate waarin iets slijt; verzamelplaats voor afgedankt materieel'.
- slikbord** 'spatbord' → JAVAANS † *slebor*.
- slikken** 'door het keelgat doen gaan; (gewestelijk) likken' → DEENS *slikke* 'likken' (uit NI of Nederduits); NOORS *slikke* 'likken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *slicka* 'likken' (uit NI of Nederduits).
- slim** 'schrander; (verouderd) scheef, verkeerd, op geslepen wijze' → FRIES *slim* 'schrander'; ENGELS *slim* 'slank, dun, klein; listig'; DEENS *slim* 'ondeugend, lelijk' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *slem* 'belabberd, zeer slecht' (uit NI of Nederduits); MALTEES *isslimmja* 'lijnen, afslanken' <via Engels>; AMBONS-MALEIS *slim* 'verkeerd, slecht'; NEGERHOLLANDS *slim, slem* 'heel slecht, listig'; BERBICE-NEDERLANDS *slem* 'schrander'; PAPIAMENTS † *slim* 'schrander'.
- slienderen** '(verouderd) zich in bochten bewegen, kronkelen' → FRANS dial. † *eslingder; esglinder; soi esglinder* 'uit de handen laten glijden (van een voorwerp); afketsen, afglijden (van een wapen op een lichaam); ontsnappen'.
- slinger** 'zwaai; draaiende arm waarmee een werktuig of toestel wordt bewogen of in werking gebracht; slingerende versiering; pendel van uurwerk' → FINS *linko* 'zwengel; katapult; centrifuge' (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *selénger, slénger* 'draaiende arm om een werktuig mee aan te slingeren'; INDONESISCH *seling* 'hanger, strop om lading in een schip te hijsen' (uit NI of Engels); KEIËES *seleng* 'draagjuk, slinger aan kraan of lier om lasten te laden of te lossen'; KUPANG-MALEIS *salengger, slengger* 'draaiende arm om een werktuig mee aan te slingeren'; MAKASSAARS *silèng, selèng* 'slinger aan kraan of lier om lasten te laden of te lossen'; SASAKS *sèlingèr* 'slinger van een auto'; PAPIAMENTS *slenger* 'versiering; pendel van uurwerk'; SRANANTONGO *slenger, srengi* 'draaiende arm om een werktuig mee aan te slingeren; katapult'; SARNAWI *slengar* 'katapult'; SURINAAMS-JAVAANS *slènger* 'katapult' <via Sranantongo>.
- slingeren** '(zich) heen en weer bewegen' → ENGELS

† *slinger* 'met zwaaiende gang lopen'; SCHOTS *slinger* 'wankelen, schommelen'; DEENS *slingre* (uit NI of Nederlands); NOORS *slingre* 'heen en weer zwaaien'; ZWEEDS *slingra* (uit NI of Nederlands); AMBONS-MALEIS *slinger*; CREOOLS-PORTUGEEES (CEYLON) *slenger*; SRANANTONGO *slenger*, *srengi* 'zich heen en weer bewegen; wegwerpen'.

slinker '(verouderd) linker' → NEGERHOLLANDS *slinker*, *slingu* 'linker'.

slip 'afhingend deel van een kledingstuk' → ENGELS *slip* 'afhingend deel van een kledingstuk; strook(je); stekje, ent; klein persoon'; ESPERANTO *slipo* 'kaartje, fiche, systeemkaart' <via Engels>; PAPIAMENTS † *slip*.

slip '(Surinaams-Nederlands) loonzakje, loonbrief' → SRANANTONGO *slep* 'loonzakje, loonbrief'; SURINAAMS-JAVAANS *selip*, *slip* 'loonslip, loonzakje'.

slippen 'weggliden' → ENGELS *slip* 'ontsnappen; sluipen; (weg)gliden; vergeten; zich verspreken; ongemerkt voorbijgaan (van tijd); over het hoofd zien; zich vergissen; aan- of uittrekken; loslaten'; SCHOTS † *slipe* 'bewegen in een hellende richting, zijdelings vallen'; INDONESIAISCH *selip* 'iets duns ergens in of onder doen glijden (een mes in een spleet, een stuk papier in een boek); ergens inglijden; uitgliden'; JAKARTAANS-MALEIS *selip*; JAVAANS *selip*; KUPANG-MALEIS *salép*, *slep* 'uitgliden'; MAKASSAARS *selé* 'slippend (auto, voeten, voetballer)'; MENADONEES *slép* 'uit de hand schieten (een voorwerp), uitgliden'; PAPIAMENTS *slep* (ouder: *slip*) 'weggliden, uitgliden'; SURINAAMS-JAVAANS *slip*.

slipper 'pantoffel zonder hiel' → INDONESIAISCH *seléper*; ATJEHNEES dial. *silipat* 'slof, sandaal' (uit NI of Engels); JAPANS † *surippuru* 'pantoffel, slipper'; SRANANTONGO *sleper*; SARNAMI *slepar*; SURINAAMS-JAVAANS *sléper* '(bad)slipper, sandaal'.

slipperen '(gewestelijk) (uit)gliden' → ENGELS † *slipper* '(uit)gliden'.

slissen '(verouderd) kalk, een brand blussen' → ENGELS † *sliss* 'kalk blussen'.

slob '(verouderd) slijb' → ? ENGELS dial. *slub* 'modder, blubber'.

slodder 'slordig, haveloos persoon' → ZWEEDS *slödder* 'gepeupel, gespuis' (uit NI of Nederlands).

sloeber 'stakker' → FRIES *sloeber* 'smeerlap, stakker'.

sloep 'vaartuig' → ENGELS *chaloupe* <via Frans>; ENGELS *shallop*, *shalloop* '(oorlogs)schip; kleine boot' <via Frans>; ENGELS *sloop* 'sloepgetuigde zeilboot; klein oorlogsschip; barkas'; DUIJS *Sloop*, *Slup* 'jacht met één mast met groot- en voorzeil' <via Engels>; DUIJS *Schaluppe* 'klein bootje' <via Frans>; DEENS *chalup* <via Frans>; DEENS *slup*; NOORS *slupp*; ZWEEDS *slup* (uit NI of Nederlands); IJSLANDS *slúppa*; FINS (*s*)*luupi* 'vaartuig; reddingsboot; roeiboot met hulpzeil' <via Zweeds>; ESTS *luup* <via Fins>; FRANS *chaloupe*; FRANS *sloop* 'klein zeilbootje met één mast'; ITALIAANS *sloop* '(vroeger) zeilschip; klein oorlogsschip,

corvet; plezierzeilboot met één mast' <via Engels>; ITALIAANS *scialuppa* <via Frans>; SPAANS *chalupa* <via Frans>; PORTUGEEES *chalupa* <via Frans>; BASKISCH *txalupa* <via Spaans>; BRETONS *skloup* <via Frans>; POOLS *slup*, *szalupa* (uit NI of Engels); KROATISCH *slup* 'vaartuig met hoge mast, het wijdst verbreide type wedstrijdzeilboot ter wereld'; KROATISCH *šalupa* 'vaartuig, vissersboot, oorlogsschip, rivierboot' <via Frans>; MACEDONISCH *šalupa* <via Frans>; SERVISCH *šlupka* 'vaartuig met zes tot acht roeiers, voor het vervoer van mensen en goederen'; SLOVEENS *slup*, *šlupka* 'zeilschip voor goederenvervoer of sport, jacht met één zeil' <via Engels>; SLOVEENS *šalupa* 'grote boot met één zeil of met roeispanen' <via Frans>; RUSSISCH *šljup*, *šljupka* '(verouderd) oorlogs- of kanonnensloep, driemastig oorlogsschip met circa 30 kanonnen; algemene benaming van ieder roeivaartuig'; BULGAARS *šljupka* <via Russisch>; OEKRAÏENS *šljup* 'oorlogs- of kanonnensloep, driemastig oorlogsschip met circa dertig kanonnen' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *šljúpka* 'algemene benaming van ieder roeivaartuig' <via Russisch>; AZERI *šljupka* 'licht zeevaartuig' <via Russisch>; LITOUWS *šliupas*; MALTEES *xaluppa* 'licht vaartuig' <via Italiaans>; ESPERANTO *slupo* 'eenmaster zonder boegspriet' <via Engels>; ESPERANTO *šalupo* 'bootje voor algemene werkzaamheden in havens en op rivieren' <via Frans>; INDONESIAISCH *selup*, *sulup*; ATJEHNEES *sulōb* 'licht zeevaartuig'; JAVAANS *selup*; LETINEES *slupa* 'zeilboot'; MAKASSAARS † *sölló*; SINGALEES *suluppuva*; BERBICE-NEDERLANDS *slup*; SRANANTONGO *srupu* (ouder: *sloepoe*).

sloepbalk '(verouderd) ijzeren draaibare stang waaraan boten en ankers worden opgehangen' → POOLS *szlupbelka* 'ijzeren draaibare stang waaraan boten en ankers worden opgehangen'; RUSSISCH *šljupbálki* 'ijzeren draaibare stang waaraan boten en ankers worden opgehangen'.

sloeren '(verouderd) afmeten en aftekenen van planken, ribben e.d. in de scheepsbouw' → FRANS *hiloire* 'steverige beplating om het scheepsdek te ondersteunen'; SPAANS *eslora* '(scheeps)lengte'.

sloerie 'slet' → FRIES *sloery*.

slof 'pantoffel' → INDONESIAISCH *selop*, *slof* 'pantoffel, muiltje'; AMBONS-MALEIS *slof*; JAKARTAANS-MALEIS *selop*; JAVAANS *selop*, *slop*; KEIËES *slop* 'muiltje, pantoffel'; KUPANG-MALEIS *slof*; MADOEREES *sēllop*; MAKASSAARS *soló* 'muiltje (waarin men alleen de tenen steekt)'; MENADONEES *slof*; MINANGKABAU *selop*, *solop* 'sandaal'; MUNA *silopu* 'schoen met hoge hak'; SASAKS *sēlop*; SOENDANEES *sēlop*; TERNATAANS-MALEIS *slof*; PETJOH *slof*; PAPIAMENTS *slōf* (ouder: *slof*); SURINAAMS-JAVAANS *selop* 'pantoffel, sandaal'.

slof 'langwerpig pak met sigaretten' → INDONESIAISCH *selop*, *slof*; SURINAAMS-JAVAANS *slof*.

slof 'nalatig' → ? ENGELS *sloven* 'schurk, schelm

- (verouderd); nietsnut (verouderd); slons; sloddervos.
- sloffen** 'slepend lopen' → NOORS *sluffe* 'slepend lopen; nalatig zijn' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *kana slôf* 'lopen te sloffen'.
- slok** 'teug' → AMERIKAANS-ENGELS dial. † *sluck*; PAPIAMENTS *slòk*.
- slokdarm** 'buis die keel met maag verbindt' → PAPIAMENTS *slòkdarm*.
- slokje, slokkie** 'kleine slok; borrel, glaasje jenever' → INDONESISCH *seloki, sloki*; AMBONS-MALEIS *sloki* 'borrel, glaasje jenever'; JAVAANS *sloki* 'borreltje'; KUPANG-MALEIS *sloki* 'borreltje'; MAKASSAARS *selòki* 'borrel, glaasje jenever'; MUNA *siloki* 'borrelglas'; PETJOH *sloki* 'borrel, glaasje jenever'.
- slokken** 'doorzwelgen' → NOORS *sluke* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *sloek, slok* 'verslinden'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *slok* 'verslinden, (op) schrokken' (via Negerhollands).
- slomp** '(gewestelijk) grote hoeveelheid' → NOORS *slump* 'toeval; restant; grote hoeveelheid' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *slump* 'toeval; restant, rest' (uit NI of Nederduits).
- slons** 'slordige vrouw' → PAPIAMENTS *slòins, slòns* 'sloordig; slonzen, achteloos met iets omgaan; (verouderd) lellebel, sloerie'.
- sloofer** 'zwoeger, stakker' → FRIES *sloofer*.
- slooi** '(Vlaams) waterachtig, dun, slap (eten en drinken)' → DEENS *sløj* 'slecht, niet fit' (uit NI of Nederduits).
- slooi knie** 'knie die het onvast worden van bepaalde scheepdelen moet beletten' → DUIJS *Schloiknie* 'knie die de zijkant van een galjoen met de boeg verbindt'; DEENS *sløjknæ* 'knie die de zijkant van een galjoen met de boeg verbindt' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS † *sløjknä* 'knie die de zijkant van een galjoen met de boeg verbindt'.
- sloop** 'kussenovertrek' → FRIES *sloop*; PAPIAMENTS *slopi* (ouder: *sloopi*); SRANANTONGO *sropu* (ouder: *slopoe*).
- sloot** 'gegraven water' → DUIJS dial. *Sloot, Slòt, Schlout, Schlot, Slaut*; FRANS dial. *lotia* 'kleine uitgegraven sloot om de doortocht over grond te verhinderen'.
- slootkant** 'kant van een sloot' → PETJOH *slokan* 'sloot, goot, waterafvoer'.
- slop** 'opening, steeg' → ENGELS *slap* 'gat, opening; bergpas; wond (verouderd)'; SCHOTS *slap; slop* 'gat, opening; snee, wond; bergpas'.
- slopen** 'afbreken' → ZWEEDS *slopa* 'afbreken; afschaffen'; FINS *luupata* 'afbreken, slopen van een boot' (via Zweeds).
- sloordig** 'niet verzorgd' → JAVAANS dial. † *sloordhekh*; PAPIAMENTS *slòrdu*.
- slorp** '(verouderd) slurf, snuit van een olifant' → ZWEEDS † *slorp* 'slurf, snuit van een olifant'.
- slorpen, slurpen** 'hoorbaar opzuigen' → SCHOTS
- slorp* 'luidruchtig en kwijlend eten of drinken; (van schoenen) een nat, plenzend geluid maken'.
- slot** 'sluitting, einde' → ENGELS *slot* 'grendel; slotbout; metalen staaf; kruisbalk'; SCHOTS *slot, slote* 'grendel; tralie'; DEENS *slut* (uit NI of Nederduits); NOORS *slutt* 'einde' (uit NI of Nederduits); MALTEES *slott* 'grendel; slotbout; metalen staaf; kruisbalk' (via Engels); EWE *sroto*; GÅ *sloto, slotto*; TWI *sroto* 'sluitting, slot'; INDONESISCH *selot* 'sluitting'; ALOR-MALEIS *slot* 'sluitting'; AMBONS-MALEIS *slot* 'sluitting'; JAKARTAANS-MALEIS *slot* 'hangslot'; JAVAANS *selot* 'sluitting'; KUPANG-MALEIS *slot* 'sluitting'; MADOEREES *sèllot* 'slot, sleutel'; MENADONEES *slot* 'sluitting'; SAVU *heloto* 'sluitting'; SOENDANEES *sèlot* 'sluitting'; TERNATAANS-MALEIS *slot* 'sluitting'; SINGALEES † *solocciya* 'gesp'; PAPIAMENTS *slòt* (ouder: *slot*) 'sluitting'; SRANANTONGO *sroto* (ouder: *slotto*) 'sluitting'; SARAMAKKAANS *sòoto* 'sluitting' (via Sranantongo).
- slot** 'kasteel' → ENGELS † *slot*; DEENS *slot* (uit NI of Nederduits); NOORS *slott* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *slott* (uit NI of Nederduits).
- slouthout** 'hout waarmee iets gesloten of vastgezet wordt; vierkante ijzeren bout' → ZWEEDS *sloutholt* 'stuk hout gebruikt als gereedschap' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *slagtòv* 'eindhout voor het dragen van de stengen; houten of ijzeren vierkante balk, gestoken in het slotgat'.
- slotje** 'sluitting' → SRANANTONGO *sroki* 'sluitting van sieraad'.
- sloven** 'hard werken' → FRIES *sloovje*; VASTELANDS-NOORD-FRIES *slouve*.
- slow** 'langzaam' → KUPANG-MALEIS *slou, salòu* (uit NI of Engels).
- sluier** 'doorzichtige doek' → FRIES *sluier*; SCHOTS † *slyre* 'soort fijn linnen of batist'; DEENS *slør* 'hoofddoek' (uit NI of Nederduits); NOORS *slør* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *slöja* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *slieiru* (ouder: *sluier*) 'doorzichtige doek; sjerp; strik aan de rechterarm van de bruid'.
- sluiken** 'smokkelen' → ZWEEDS † *sluka*; LITOUWS *šliaužti* 'sluipen' (uit NI of Nederduits).
- sluimer** 'lichte slaap, dutje' → PAPIAMENTS *slieim*.
- sluimeren** 'duttent' → ZWEEDS *slumra* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *esclumir*; *s'einsclumi, s'inscrumi* (fig.) kalmeren; indutten; NEGERHOLLANDS *slommer*; PAPIAMENTS † *sluimer*.
- sluipen** 'zich onopgemerkt voortbewegen' → PAPIAMENTS *slüip*; SRANANTONGO *slipi, sroipi*.
- sluiphaven** 'schuilhaven' → ZWEEDS † *slipphamn* 'kleine, natuurlijke haven (waar kleine vaartuigen bijvoorbeeld beschutting zoeken voor een storm)' (uit NI of Duits).
- sluis** 'waterkering' → DUIJS *Schleuse* 'waterkering, kanaal' (via Nederduits); OOST-JIDDISCH *sjljoezn, sjljoezes* (via Russisch); DEENS *sluse* (uit NI of Nederduits); NOORS *sluse* (uit NI of Nederduits);

ZWEEDS *sluss* (uit NI of Nederduits); ESTS *lüüs*; FRANS dial. † *senuise*; POOLS *szluz*, *śluz* (uit NI of Duits); RUSSISCH *šljúz*, *sljuz* 'waterkering; (Bargoens) arrest, (mv.) sleutels; (jongerentaal) anus'; DEKRAÏENS *sluis* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *šljuz* <via Russisch>; AZERI *šljúz* <via Russisch>; LITOUWS *šliuzas*; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *slooysoe*; SRANANTONGO *sroisi*; SARNAMI *soroisi*; SURINAAMS-JAVAANS *sorsi* <via Sranantongo>.

sluit '(Surinaams-Nederlands) gierig' → SRANANTONGO *sluit* 'zuinig (zijn)'.
sluiten 'toedoen' → DEENS *sluta* 'afsluiten, overeenkomen, verenigen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *sluta* 'dichtdoen, ophouden met, concluderen, eindigen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *slut*, *slot*, *slyt*, *slot* (*toe*); BERBICE-NEDERLANDS *slokti*; SRANANTONGO *sroit* 'aansluiten'; SRANANTONGO *sroit* 'sluiten (van een verzekering, overeenkomst)'; SARAMAKKAANS *sòtó*.

sluïting 'iets wat dient om te sluiten' → JAKARTAANS-MALEIS *selèteng* 'ritssluiting'; JAVAANS *selut*.
sluitnagel 'spijker' → FRANS dial. *sklûd*, *scëlûde*, *schlupe*, *slute*.
slungel 'lange jongen' → DUIJS *Schlingel* 'bengel' (uit NI of Nederduits); DEENS *slyngel* 'schoff' (uit NI of Nederduits); NOORS *slyngel* 'schooier' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *slyngel* 'onopgevoede opgeschoten jongen' (uit NI of Nederduits).

slurf 'verlengde snuit' → PAPIAMENTS *slurf*; SRANANTONGO *slurf*.
sluw 'listig' → DUIJS *schlau* 'slim' (uit NI of Nederduits); NOORS *slu* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *slug* (uit NI of Nederduits).

smaad 'laster' → FRIES *smaad*.
smaak 'zintuig om te proeven' → DEENS *smag* (uit NI of Nederduits); NOORS *smak* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *smak* (uit NI of Nederduits); FINS *maku* <via Zweeds>; FRANS dial. *smak* 'geur, smaak'; MENADONEES *smak* 'smaakvol'; PAPIAMENTS *smak* (ouder: *smaak*).

smachten 'kwijnen, ergens intens naar verlangen' → DEENS *smægte* 'kwijnen' (uit NI of Nederduits); NOORS *smekte* 'innig verlangen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *smäkta* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *smacht* 'kwijnen'.
smaden 'honen, beledigen' → DEENS † *smæde* 'roddelen' (uit NI of Nederduits); NOORS *smede* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *småda* (uit NI of Nederduits).

smak 'scheepstype' → ENGELS *smack*; DUIJS *Schmack*; DEENS *smakke* 'scheepstype, vierkant zeil' (uit NI of Nederduits); NOORS *smakke* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *smak* (uit NI of Nederduits); FINS (*s*)*makki* 'boot met een ronde achterkant' <via Zweeds>; FRANS *smack* <via Engels>; SPAANS *sumaca*; PORTUGEES *sumaca* 'oud zeilschip' <via Frans>; KROATISCH *smack* 'zeilboot met twee masten, uit de 18e eeuw' <via Engels>; RUSSISCH *šmak*, *šmaka*.

smak 'harde plof' → FRANS dial. † *en somac* 'eensklaps, plotseling'.

smakelijk 'lekker, goed smakend' → NEGERHOLLANDS *smaklik*.

smaken 'proeven; een bepaalde smaak hebben' → DEENS *smage* (uit NI of Nederduits); NOORS *smake* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *smak*; PAPIAMENTS † *smak* (ouder: *smaak*).

smakken 'klappend geluid met lippen maken' → ENGELS *smack* 'klappend geluid met lippen maken; met smaak nuttigen; luidruchtig zoenen (verouderd); klappen; neersmijten; slaan'.

smakzeil 'zeil dat van het ene naar het andere boord kan omgeworpen worden, gaffelzeil zonder giek' → DEENS *smaksejl* 'gaffelzeil'; ZWEEDS *smacksegel* 'gaffelzeil'.

smal 'niet breed' → ZWEEDS *smal* 'niet breed, slank, onbeduidend' (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *smal*; KUPANG-MALEIS *smal*; MENADONEES *smal*; TERNATAANS-MALEIS *smal*; NEGERHOLLANDS *smaal*, *smal*; PAPIAMENTS *smal*; SRANANTONGO *smara* (ouder: *smala*).

smalijk '(verouderd) snibbig, onhebbelijk, onbeschoft' → ZWEEDS *smålek* 'vernedering, hoon' (uit NI of Nederduits).

smalleken '(Vlaams) weefsel van geringe breedte' → ZWEEDS *smalkens* 'lichte Nederlandse stof (zijde, linnengaren)'.

smallijst '(verouderd) laken met smalle lijst' → ZWEEDS † *smalist* '(Nederlands) laken met smalle lijst'.

smalschip 'smal soort boot' → FRANS *semale* 'kleine, platte boot; vissersboot'.

smalwerk '(verouderd) bepaald smal weefsel, afkomstig uit Haarlem' → RUSSISCH † *smal'k* 'fijn weefsel uit Haarlem'.

smart 'verdriet, pijnlijke gewaarwording, leed' → ZWEEDS *smårta* 'pijn, leed' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *smert*, *smerte*.

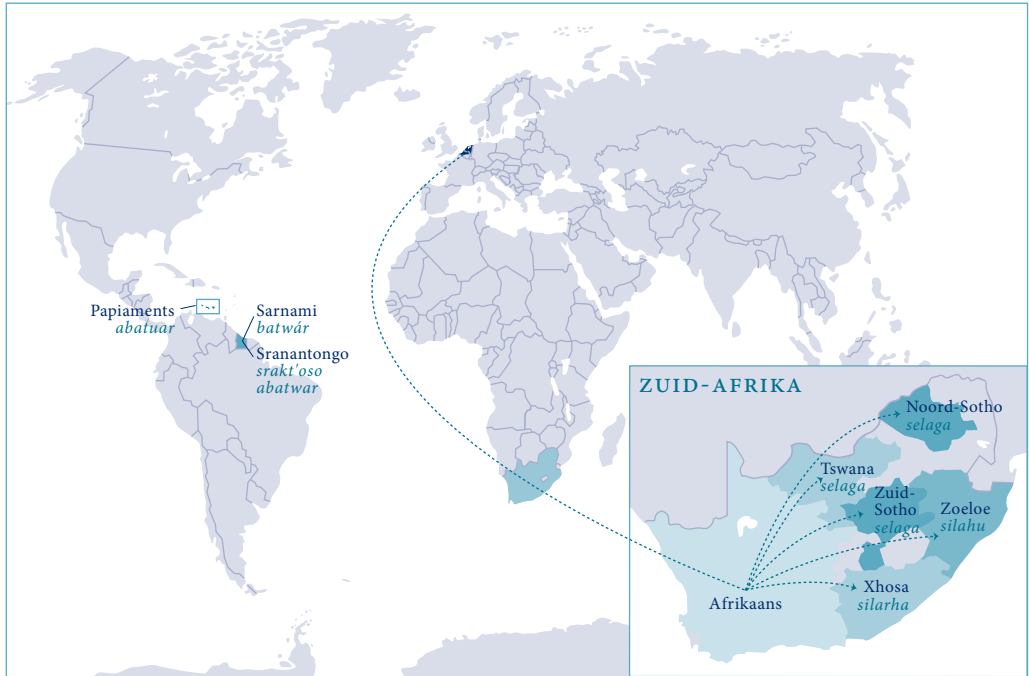
smarten '(verouderd) pijn, leed, smart veroorzaken' → ZWEEDS *smårta* 'pijn doen, verdriet doen, kwellen' (uit NI of Nederduits).

smarting 'geteerd zeildoek' → ZWEEDS *smarting* 'grof kruiselings geweven katoen voor gebruik in zeilen'; FINS † *smertinki* (uit NI of Nederduits).

smeden 'metaal bewerken' → NEGERHOLLANDS *smid*; SRANANTONGO *smeti*.

smedig 'smeedbaar, door smeden gemakkelijk te buigen of te plooiën' → ZWEEDS *smidig* 'soepel, buigzaam, volgzzaam' (uit NI of Nederduits).

smeer 'vet' → INDONESIAISCH *semir*; (Bahasa Prokem) *mesir* 'vet; schoensmeer; smeer(geld)'; JAKARTAANS-MALEIS *semir*; JAVAANS *semir* 'vette substantie; smeergeld, steekpenningen'; KEIËES *smer* 'smeer, smeersel, schoensmeer'; KUPANG-MALEIS *smer*, *smir* 'vette substantie; schoensmeer; haarverf'; MADOEREES *sëmmer* 'vette substantie'; MAKASSAARS *siméré* 'schoensmeer'; MENADONEES *tasmèr* 'smerig';

41. De verbreiding van de woorden *slachthuis* en *abattoir*.

Al in de zestiende eeuw werden in de Lage Landen speciale gebouwen neergezet voor het slachten van vee. Dergelijke *slachthuizen* zetten ze ook neer in Zuid-Afrika. Het Afrikaanse *slaghuis* is dan ook overgenomen in het Noord-Sotho, Tswana, Xhosa, Zoeloe en Zuid-Sotho. In het Zuid-Afrikaans-Engels is het niet aangetroffen, maar daarin zijn wel het werkwoord *slachten* en het beroep *slachter* geleend. Ook in het Sranantongo is *slachthuis* overgenomen, als *srakt'oso*, met als tweede deel *oso*, dat teruggaat op het Engelse *house*. In het Papiaments is niet *slachthuis* van het Nederlands overgenomen, maar *abattoir* – die vorm is overigens ook door het Sranantongo en Sarnami geleend. Het woord *abattoir* is in het Nederlands veel later aangetroffen dan *slachthuis*: *abattoir* werd in de negentiende eeuw overgenomen uit het Frans, misschien uit eufemisme, om het onverbloemde woord *slachten* te vermijden. De Nederlanders die in de zeventiende eeuw naar Zuid-Afrika trokken, konden dit woord dus niet meenemen, want op dat moment bestond het nog niet in het Nederlands.

PAPIAMENTS † *smeer*; SURINAAMS-JAVAANS *semir* 'schoensmeer'.

smeerdoos 'smerig persoon' → FRIES *smeardoas*.

smeerkaas 'smeerbare kaas' → AMERIKAANS-ENGELS *smeear-case*.

smeerlap 'scheldwoord' → FRIES *smeearlap*; MENADONEES *smèrlap* 'scheldwoord: iemand die asociaal of vies is'; PETJOH *smeerlap* 'boef, bedrieger'; PAPIAMENTS *smelap* (ouder: *smeerlap*).

smeerraai 'Engels raaigras' → FRIES *smearraai*.

smeerreep 'zwaar stuk tros, geschoren door de rifleuvers om staande gaffelzeilen te reven' → FRIES *smeerreep*.

smeerschijf 'knieschijf, kniegewricht van een paard' → FRIES *smeerskiif*.

smeertalie 'talie van smeerreep' → FRIES *smeertaalje*.

smeichelen, smiegelen '(verouderd) vleien, naar de mond praten, smeken' → NEGERHOLLANDS *smeechel* 'vleien, naar de mond praten, smeken' (uit NI of Duits).

smeichler, smiegel 'vleier, bedrieger' → NEGERHOLLANDS *smeichel, smeechel* (uit NI of Duits).

smeken 'nederig verzoeken' → ENGELS † *smeke* 'vleien'; DUIJS dial. *smeeken*.

smeker 'vleier' → ? ENGELS † *smaik* 'verachtelijk iemand, schurk' (uit NI of Nederduits).

smelten 'vloeibaar (doen) worden' → ENGELS *smelt* '(erts) vloeibaar doen worden'; NEGERHOLLANDS *smelt*; BERBICE-NEDERLANDS *smelti*; SRANANTONGO *smèlter, smertri*.

smelthuis 'smelterij' → ENGELS *smelt-house* (uit NI of Duits).

smeren 'met een vette stof bestrijken' → FRIES *smeare*; AMBONS-MALEIS *smèr*; KUPANG-MALEIS *smèr*; MENADONEES *smèr*; TERNATAANS-MALEIS *smèr*; NEGERHOLLANDS *smeer*; PAPIAMENTS *smere*; SRANANTONGO *smere*.

smet 'vlek, spat; (verouderd) besmetting' → DEENS *smitte* 'besmetting' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *smitta* 'besmetting, infectie' (uit NI of Nederduits).

smetten 'vuilmaken; (verouderd) besmetten, van vlekken ontdoen' → DEENS *smitte* 'ziek maken' (uit NI of Nederduits); NOORS *smitte* 'ziek maken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *smitta* 'ziek maken, infecteren, besmettelijk zijn' (uit NI of Nederduits); MENADONEES *semèt* '(eten) schoonmaken'.

smeulen 'zacht gloeien of branden' → FRIES *smeule*.

smid 'metaalbewerker' → CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *smit*; MUNSEE-DELAWARE *šmát*; UNAMI-DELAWARE *šmit*; NEGERHOLLANDS *smid*; PAPIAMENTS *smet* (ouder: *smid*); SRANANTONGO *smeti* (ouder: *smitti*); SARAMAKKAANS *simitima* <via Sranantongo>.

smijdig 'gemakkelijk te bewerken, lenig' → DEENS *smidig* 'lenig, behendig' (uit NI of Nederduits).

smijt 'touw waarmee zeilen worden vastgezet' → ENGELS † *smite*; SCHOTS † *smyte*.

smijten 'werpen' → SRANANTONGO *smèit*.

smoel 'bek; (gewestelijk) lust, trek' → FRIES *smoel* 'bek'; VASTELANDS-NOORD-FRIES *smuul* 'lust, neiging'; PAPIAMENTS *smul* (ouder: *smoel*) '(vulgair) mond; (verouderd) bek, snuit'; SRANANTONGO *smul, smuru* 'bek'.

smoelband '(Vlaams) muilband' → NEGERHOLLANDS *smoelband* 'muilband'.

smoelwerk 'smoel, gezicht' → FRIES *smoelwurk*.

smoes 'uitvlucht' → SRANANTONGO *smusi*.

smoesjes 'uitvluchten' → MENADONEES *smusis* 'moeilijkheden; het iemand moeilijk maken'; PETJOH *smoesies, smoesjes*.

smoken 'roken' → SCHOTS *smuik, smook*; *smeuk* 'roken, dampen, smeulen met dikke rook; beroken, (vlees) roken; uitroken (bijen); verkleuren door rook'; DUIJS *schmoken* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *smook, smök* (uit NI of Engels).

smoking 'geklede herenjas' → INDONESISCH *smoking*.

smokkelaar 'iemand die goederen heimelijk vervoert' → ENGELS *smuggler* 'iemand die goederen heimelijk vervoert; smokkelaarsschip'; INDONESISCH *semokelar*; SRANANTONGO *smoklari* 'winkelier, kruidenier'.

smokkelen 'verboden goederen heimelijk vervoeren, m.n. over de grens' → FRIES *smokkelje*; ENGELS *smuggle*; DUIJS *schmuggeln* <via Nederduits>; DEENS *smugle* (uit NI of Nederduits); NOORS *smugle* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *smuggla* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *semokel, smokel*; AMBONS-MALEIS *smokel*; MENADONEES *smòkòl* 'ontbijten; goederen heimelijk vervoeren'; PAPIAMENTS † *smòkel* 'goederen heimelijk vervoeren; spieken'.

smook 'rook' → NEGERHOLLANDS *smook* 'rook, damp'.

smoor 'iets dat gesmoord is' → INDONESISCH *semur, smoor* 'vlees in kruidige sojasaus gesmoord'; JAKARTAANS-MALEIS *semur* 'rundergerecht met ketjap bereid'; JAVAANS *semur* 'stooftgerecht'; MADOREES *sèmmor* 'rundergerecht met ketjap'; MENADONEES *smor* 'rundergerecht met peper, ui, ketjap, e.d.'; SURINAAMS-JAVAANS *semur* 'in kruiden gestoofd gerecht'.

smoren '(doen) stikken, op zacht vuur gaar (doen) worden' → ENGELS *smoor* '(ver)stikken; verbergen; (uit)doven'; DUIJS *schmoren* '(vlees) stoven' <via Nederduits>; JAVAANS *semur* 'stoven (gerechten)'; PETJOH *smoor* 'bepaalde manier om vlees te braden'; NEGERHOLLANDS *smoor* 'braden'; PAPIAMENTS *smor* (ouder: *smoor*) 'op een zacht vuur gaar laten worden in boter; (fig.) in de doofpot stoppen; (verouderd) verstikken'; SRANANTONGO *smuru* 'verstikken'.

smous 'scheldnaam voor Jood' → ENGELS *smouse* 'Jood (slang, verouderd); rondreizend handelaar (Zuid-Afrika)'.

smousdam '(Surinaams-Nederlands) nooddam of dijkje tegen hoge springvloed' → CARIBISCH-ENGELS *smouse* 'dijkje tegen vloed'.

- smousjassen, smousjas** 'kaartspel' → DUIJS dial. *Schmausjass*; FRANS dial. *smôsius*'.
- smout** 'vet' → FRANS *émal* 'glazuur'; ESPERANTO *emajlo* 'email' <via Frans>.
- smuk** '(overdadige) versiering' → NOORS *smykke* 'sieraad' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *smycke* 'tooi, sieraad, juweel' (uit NI of Nederduits).
- smukken** 'tooiën' → DEENS *smykke* (uit NI of Nederduits); NOORS *smykke* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *smycka* 'tooiën, versieren' (uit NI of Nederduits).
- smullen** 'met welbehagen eten' → DEENS † *smol* 'het genieten van eten'.
- snaak** 'grappenmaker' → FRANS dial. *snaque* 'iemand met een slechte naam, doortrapt iemand'.
- snaar** 'snoer' → FRIES *snaar*, *snare* 'snoer, gespannen draad'; ENGELS *snare* 'strik, strop; veerkrachtige draad'; INDONESIAISCH *senar* 'vioolsnaar, gitaarsnaar, pianosnaar; tennisracketsnaar'; JAKARTAANS-MALEIS *senar* 'snaar van snaarinstrument'; KUPANG-MALEIS *sanár* 'snoer, koord, nylonkoord'; MENADONEES *snaar* 'snaar van gitaar of racket'; SURINAAMS-JAVAANS *senar*.
- snade** '(gewestelijk) handvat van een zeis' → FRANS dial. † *esnaye*, *esneye*, *esnee* 'haak(je)'.
- snak** 'haastige hap, beet; bits woord' → ENGELS *snack* 'hap, beet; hapje, tussendoortje'; DEENS *snack* 'tussenmaaltijd' <via Engels>; NOORS *snakk* 'praatje, roddel' (uit NI of Nederduits); NOORS *snacks* 'klein gerecht, tussendoortje' <via Engels>; MALTEES *snekk* 'tussendoortje' <via Engels>.
- snakken** 'happen; de mond roeren, kletsen; begeren' → ENGELS *snack* 'bijten, happen; te pakken krijgen; in stukken verdelen; lunchen, een tussendoortje gebruiken'; DEENS *snakke* 'praten' (uit NI of Nederduits); NOORS *snakke* 'praten' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *snacka* 'kletsen, leuteren' (uit NI of Nederduits).
- snaphaan** 'geweer' → FRIES *snaphaan*; ENGELS *snaphance*, *snaphaunce*; ZWEEDS *snaphane* 'Zweed die aan Deense zijde vocht in Zweeds-Deense oorlogen, oorspr. straatrover (met een geweer)' (uit NI of Nederduits); FRANS † *snapane* 'struikrover'; INDONESIAISCH *senapan*, *senapang*; AMBONS-MALEIS *sinapan*, *snapang*; ATJEHNEES *sinampang*, *seunampang*; BIAKS *sinapan*; BOEGINEES *sinâpang*; GIMÁN *snapan*; JAKARTAANS-MALEIS *senapan*; JAVAANS *senapan*; KUPANG-MALEIS *sinapan*, *snapang*; MADOREES *sanapan*; MAKASSAARS *sinâpang*; MENADONEES *sinapan*, *snapang*; MINANGKABAUS *cinapang*, *sanapang*, *sinapang*; MUNA *sinapa*; NIAS *sinafa*; SAHU *sinapan*; SASAKS *sênapan*; SOENDANEES *sanapang*; TERNATAANS-MALEIS *sinapan*, *snapang*; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *sampang*; BERBICE-NEDERLANDS *snapan*.
- snaphaan** '(verouderd) rover te paard; vent, snoeshaan, snuiter' → FRIES *snaphaan* 'vent, snoeshaan, snuiter'; ENGELS *snaphance*, *snaphaunce* '(verouderd) rover'.
- snappen** 'happen; babbelen; grijpen, grissen; begrijpen' → ENGELS *snap* 'happen, bijten; snauwen; grissen; (neer)schieten; (dicht)klappen; (af)vuren; knallen; (af)breken, knappen'; DEENS *snappe* 'grijpen, grissen' (uit NI of Nederduits); NOORS *snappe* 'grijpen, grissen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *snappa* 'grijpen, grissen' (uit NI of Nederduits); JAVINDO *snap* 'begrijpen'; NEGERHOLLANDS *snap* 'happen, snakken (naar lucht)'.
- snateren** 'een druk geluid maken (van vogels), kletsen' → ENGELS † *snatter* 'kletsen, babbelen, kwetteren'.
- snauw** 'type schip' → ENGELS *snow*; DEENS *snav*; NOORS † *snau* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *snau*, *snav* (uit NI of Nederduits); FINS (*s*)*nouwi* <via Zweeds>; FRANS *senau*; RUSSISCH *šnjáva*, *šnav*; OEKRAÏENS *šnjáva* <via Russisch>.
- snavel** 'vogelbek' → FRIES *snavel*; ENGELS *snaffle* 'paardenbit'; NOORS *snavl*; *snabel* 'snuit; slurf' (uit NI of Nederduits).
- snetje** 'plak brood' → PAPIAMENTS *snechi*.
- sneeuw** 'neerslag in bevroren vlokken' → NEGERHOLLANDS *sneew*; PAPIAMENTS *sneu* (ouder: *sneeuw*).
- Sneeuwwitje** 'sprookjesfiguur' → CHINEES-MALEIS *Snèwèce*.
- snel** 'vlug; (gewestelijk) mooi, knap' → FRIES *snel* 'vlug'; DUIJS dial. *schnell* 'mooi, knap'; INDONESIAISCH *senél* 'vlug'; JAKARTAANS-MALEIS *kereta api senél* 'snelrein'.
- snelbinder** 'elastische riemen op een bagagedrager' → SURINAAMS-JAVAANS *snalbindher*.
- snelhechter** 'nietmachine' → INDONESIAISCH *snélhéchter*, *snélhékhter*.
- snelschrift** 'stenografie' → ENGELS *snelskrif* 'stenografiemethode voor het Afrikaans' <via Afrikaans>.
- snelverband** 'van tevoren klaargemaakt verband' → INDONESIAISCH † *snélverband*.
- snert** 'erwtensoep' → FRIES *snert* 'erwtensoep; waardeloze zaak'; AMERIKAANS-ENGELS *snert*.
- sneu** 'jammer' → FRIES *sneu*.
- sneuelen** 'omkomen' → FRIES *sneuelje*.
- snijboontje** 'lange, platte boon' → NEGERHOLLANDS *snibõnsi*; PAPIAMENTS *sneibonchi* (ouder: *snijboontje*).
- snijden** 'met een scherp werktuig scheiden' → ZWEEDS *snickra* 'timmeren' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *sní*, *šini*, *snie*.
- snijder** '(verouderd) kleermaker' → NEGERHOLLANDS *sníër* 'kleermaker'; PAPIAMENTS *sneiru* (ouder: *snijer*) 'kleermaker'; SRANANTONGO *sneiri* (ouder: *sneier*) 'kleermaker'.
- snik** 'hikkend geluid bij het huilen' → PAPIAMENTS *snek*.

snikken 'krampachtige bewegingen maken, krampachtig ademen; (Vlaams) verstikken' → FRANS dial. *asnikĕ, asniquer* 'blussen (vuur), verwoesten'; PAPIAMENTS *snek* (ouder: *snik*) 'met hikkend geluid huilen'.

sniksnak '(verouderd) beuzelpraat, mallepraat' → ZWEEDS *snicksnack* 'beuzelpraat, mallepraat' (uit NI of Nederduits).

snip 'keep, snede' → ENGELS *snip* 'snipper; kleine hoeveelheid; snede, keep'; RUSSISCH † *šnip* 'hoekje, puntje of lapje aan vrouwenkleding'; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *snip, snippies*.

snip 'steltloper' → DEENS *sneppe* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *snäppa* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *neppe; enèpe, arnépe, enep* 'steltloper; watersnip; kwikstaartje'; PAPIAMENTS *snepi* (ouder: *snèpi*) 'vogel: Amerikaanse kleine steltloper (*Calidris minutilla*)'; SRANANTONGO *snepi* (ouder: *snippi*) 'vogelsoort'.

snippen 'in kleine stukjes snijden' → ENGELS *snip* 'snijden, (af)knippen; zacht slaan (cricket)'.
snipperdag 'een van de vakantiedagen die een werknemer op vrijwel elk gewenst moment kan opnemen' → PAPIAMENTS *snipperdag*.

snippen 'tot snippers snijden' → DUIJS dial. *schnippern*.

snob 'parvenu' → INDONESISCH *snob*.

snobisme 'gedrag, opvattingen als van een snob' → INDONESISCH *snobisme*.

snoeien 'inkorten van takken' → PAPIAMENTS *snui* (ouder: *snoei*).

snoek 'beervis' → ENGELS *snook*; ENGELS *snoek* 'snoekmakreel' (via Afrikaans); INDONESISCH *senuk*; PAPIAMENTS *snuk* (ouder: *snoek*) 'beervis, kleine barracuda'; SRANANTONGO *snuku* 'zeeroofvis'.

snoep 'snoepgoed' → NOORS *snop*.

snoepen 'lekkernijen eten' → ENGELS *snoop* 'stiekem lekkernijen eten (VS); rondsnuffelen; gappen, stiekem meenemen'; AMERIKAANS-ENGELS *snoop* 'rondsnuffelen; stiekem lekkernijen eten'; PAPIAMENTS *snuip* (ouder: *snoep*) 'lekkernijen eten, versnoepen'.

snoer 'koord, draad' → ? NOORS *snor* (uit NI of Nederduits); ESTS *nöör* (uit NI of Nederduits); POOLS *sznur* (uit NI of Duits); RUSSISCH *snur*; OEKRAÏENS *snur* (via Russisch); INDONESISCH *senur*, *snur* 'koord, draad, kabel'; MENADONEES *snur*; AMERIKAANS-ENGELS *snore* 'touwje om mee te tollen'; PAPIAMENTS † *snoer*.

snoeshaan 'snuiter' → NOORS *snushane* 'nieuwsgierig persoon' (uit NI of Nederduits).

snoet 'vooruitspringend deel van kop' → DUIJS *Schnute* 'lelijk of zuur gezicht trekken' (uit NI of Nederduits).

snoezelen 'therapie voor verstandelijk gehandicapten en demente bejaarden' → ENGELS *snoezelen, snoezel*; DUIJS *snoezelen, snoezeln*; DEENS *snoezelen, snoezel*;

NOORS *snoezelen*; ZWEEDS *snoezelen, snoezel*; FINS *snoezelen*; FRANS *snoezelen, snoezel*; POOLS *snoezelen, snoezel*.

snoezelkamer 'speciale kamer voor het therapeutische snoezelen' → ENGELS *snoezelen room, snoezel room*; DUIJS *Snoezel-Raum*; FRANS *la salle Snoezel, la chambre Snoezelen*.

snoed 'misdadig; (verouderd) gering, waardeloos' → DUIJS *schnöde* 'ellendig' (uit NI of Nederduits).

snor 'haar op de bovenlip' → SRANANTONGO *snor*.

snorrepijperij '(verouderd) prullen, snuisterij; beuzelarij' → DEENS *snurrepiberi* 'dingetje, curiositeit' (uit NI of Nederduits); NOORS *snurrepiperier* 'ophef; overdreven formaliteiten' (uit NI of Nederduits).

snot 'neusvocht' → ENGELS *snot* 'verkoelde pit van kaars; (vulgair) neusslijm' (uit NI of Nederduits); ? DEENS *snot* (uit NI of Nederduits).

snuffelen 'lucht opsnuiven' → ENGELS *snuuffle* '(verouderd) minachtend snuiven; opsnuiven'; DUIJS *schnüffeln* (uit NI of Nederduits).

snuffen 'opsnuiven door de neus; met kracht en geluid inademen door de neus' → ENGELS *snuff*; FRANS dial. *risnoffer* 'met kracht en geluid inademen door de neus'; ESPERANTO *snufi* (via Engels).

snuigger 'schrander; (verouderd) sierlijk, bevallig, fijn, vlug' → ? ENGELS *snuig* 'zeewaardig, behaaglijk, goedpassend, ordelijk'.

snuif, snuf 'het snuiven' → NEGERHOLLANDS *snuf, snof* 'het snuiven, snuffen van verkoudheid'.

snuif, snuifje 'fijn gemalen tabak om te snuiven; hoeveelheid snuiftabak' → ENGELS *snuiff* 'snuiftabak; snuifpoeder; kleine hoeveelheid'; FRANS dial. *snu, senu* 'fijngemalen tabak om te snuiven'; MAHICAN *snùp* 'fijn gemalen tabak om te snuiven'; PAPIAMENTS *sneif* 'klein beetje; snuiftabak'; SRANANTONGO *snoifi*.

snuifdoos 'doos voor snuiftabak' → NEGERHOLLANDS *snif-doesie*; PAPIAMENTS † *doosji sneif*; SRANANTONGO † *snoifi-dósoe*.

snuut 'vooruitspringend deel van de kop' → ENGELS *snout* 'slurf van een olifant; vooruitspringend deel van de kop; nachtvlindersoort met lange voelsprietten aan de voorkant van de kop'; PAPIAMENTS *snùit* 'bek (plat)'.
snuut '(gewestelijk) vlasafval' → ENGELS † *snute* 'vlasproduct'.

snuiter 'kwant' → FRIES *snuiter*.

snuiter 'kaarsenknipper' → SRANANTONGO *snoitri*.

snuiven 'hoorbaar door de neus ademen' → NEGERHOLLANDS *schnauf* (uit NI of Duits); PAPIAMENTS *sneif* 'hoorbaar door de neus ademen; opsnuiven'; SRANANTONGO *snoifi*.

snurken, snorken 'keelgeluid maken in de slaap' → ENGELS *snork* 'keelgeluid maken in de slaap; snuiven, grommen'; BERBICE-NEDERLANDS *snorku*; SRANANTONGO *snorku*; SARAMAKKAANS *lonká*.

SOB 'Staat van Oorlog en Beleg' → INDONESISCH † *SOB*; JAVAANS *SOB*.

sober 'niet overvloedig' → FRIES *sober*.

social 'maatschappelijk' → INDONESISCH *sosial* 'maatschappelijk; voorkomend, vriendelijk; vrijgevig'; AMBONS-MALEIS *sosial*; MADOEREES *sosiyal*.

Sociale Dienst 'gemeentelijke organisatie voor uitkeringen' → KOERDISCH *Sociale Dienst*.

socialisatie 'het socialiseren' → INDONESISCH *sosialisasi*.

socialiseren 'ten bate van allen doen strekken' → INDONESISCH *sosialisir*.

socialisme 'bepaalde maatschappijvorm, ideologie' → INDONESISCH *sosialisme*.

socialist 'aanhanger van het socialisme' → INDONESISCH *sosialis*.

socialistisch 'volgens het socialisme' → INDONESISCH *sosialistis*.

sociëteit 'vereniging' → INDONESISCH *sositét*, *sos* 'vereniging(sgebouw), club'; JAKARTAANS-MALEIS *susietèt* 'club, speelhal'; PAPIAMENTS *susiteit* 'begravenisonderneming'.

sociocratie 'manier van besturen gebaseerd op consensus, bedacht door Kees Boeke' → ENGELS *sociocracy*.

sociologie 'leer van de menselijke samenleving' → INDONESISCH *sosiologi*.

socioloog 'iemand die de sociologie beoefent' → INDONESISCH *sosiolog*.

sociometrie 'methode om relaties tussen groepsleden te bepalen' → INDONESISCH *sosiométri*.

soda 'bepaald zout; (Surinaams-Nederlands) bakpoeder' → INDONESISCH *soda*, *sodium* 'bepaald zout'; BOEGINEES *sôda* 'bepaald zout; iets met soda bleken'; JAKARTAANS-MALEIS *sodè* 'stof om zeep te maken'; MENADONEES *soda* 'bepaald zout'; JAPANS *sôda* 'bepaald zout'; CHINEES † *caoda* 'bepaald zout' † via Japans; SURINAAMS-JAVAANS *slodhah* 'bakpoeder'.

sodawater 'mineraalwater' → SARNAMI *sodáwátrá*.

sodemeter 'scheldwoord' → PAPIAMENTS *shoudemiter*.

sodium 'natrium' → JAPANS *sojúmu*.

sodomie 'geslachtelijke omgang met dieren; geslachtsgemeenschap tussen twee mannen' → INDONESISCH *sodomi*.

soep 'vloeibare kost' → DUIJS *Suppe* (uit NI of Nederduits); DEENS *suppe* (uit NI of Nederduits); NOORS *suppe* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *suppa* (uit NI of Nederduits); FINS *soppa* † via Zweeds; NOORD-SOTHO *sopo* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *sôpô* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *suphu* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *sobho* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *sopho* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *sop*, *sup*; AMBONS-MALEIS *sup*; CHINEES-MALEIS *sup* 'Europese soep'; JAKARTAANS-MALEIS *sop*;

JAVAANS *esop*; KEIËES *supi* 'soep, pap'; KUPANG-MALEIS *sup*; MADOEREES *ëssop*, *sop*; MAKASSAARS *só*; MENADONEES *sup*; MINANGKABAUS *sup*; MUNA *supu*; NIAS *su*; SOENDANEES *sop*; TERNATAANS-MALEIS *sup*; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *soepsantoe*; NEGERHOLLANDS *soep*, *sop*; PAPIAMENTS *sôpi* (ouder: *soppi*); SRANANTONGO *supu*; SARNAMI *supu*; SURINAAMS-JAVAANS *sop*, *sup*, *supu* 'soep (met vlees)'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *asopao*, *sopao*.

soepel 'buigzaam' → INDONESISCH *supel* 'buigzaam; sociaal, sociabel'.

soepzootje 'rommeltje, mengelmoes' → FRIES *soepsoadsje*.

soes 'gebak' → INDONESISCH *soes*; MADOEREES *ëssûs*, *sûs* 'een koek'; MAKASSAARS *sûsi* 'gebak met krenten (gegleufd als tulband, maar kleiner)'.

soeten '(Indisch-Nederlands) bij het begin van een spel uitmaken wie hem is door gelijk met de opponent één van drie vingers uit te steken' → MENADONEES *sutèn* 'bij het begin van een spel uitmaken wie hem is door gelijk met de opponent één van drie vingers uit te steken'.

soeur '(aanspreekvorm van) rooms-katholieke (orde) zuster' → PAPIAMENTS *sîr*.

sofa 'rustbank' → INDONESISCH *sofa*; AMBONS-MALEIS *sofa*; KUPANG-MALEIS *sofa*; MENADONEES *sofa*; TERNATAANS-MALEIS *sofa*; NEGERHOLLANDS *sofa*.

sofist 'die scherpzinnige drogredenen aanvoert' → INDONESISCH *sofis*.

soft '(Surinaams-Nederlands) frisdrank' → SRANANTONGO *sôft* 'frisdrank'; SURINAAMS-JAVAANS *sof* 'frisdrank'.

soja 'sojaplant; pikante saus van sojabonen' → ENGELS *soya* 'pikante saus; boon van sojaplant'; DUIJS *Soja* 'sojaplant'; DEENS *soja* 'sojaplant'; FRANS *soja* 'sojaplant' † via Engels; SPAANS *soja* 'boon van sojaplant'; LETS *soja* 'sojaplant' (uit NI of Duits); LITOUWS *soja* 'sojaplant' † via Spaans; HONGAARS *szója* 'sojaplant' † via Duits; GRIEKES *sogia* /*soja* 'sojaplant' † via Engels; MALTEES *sojja* 'sojaplant' † via Engels; TURKS *soya* 'sojaplant' † via Engels; KOERDISCH *soya* 'sojaplant' † via Engels; ARABISCH (MSA) *sūyā* 'sojaplant' † via Engels; ARABISCH (EGYPTISCH) *ʾiṣ-ṣōya* 'sojaplant' † via Engels; AMBONS-MALEIS *soi* 'pikante saus van sojabonen'; MENADONEES *soi* 'pikante saus'; SRANANTONGO *soya* 'sojaplant'.

sok 'korte kous' → NOORD-SOTHO *sokisi* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *sokisi* (uit Afrikaans of Engels); SHONA *sokisi* † via Afrikaans; INDONESISCH *sok*; PAPIAMENTS † *sok*.

soldaat 'militair zonder rang' → RUSSISCH *soldát*; OEKRAÏENS *soldát* † via Russisch; WIT-RUSSISCH *saldat* † via Russisch; AZERI *soldat* † via Russisch; INDONESISCH *soldadu*, *serdadu*; ATJEHNEES *seuleudat* 'zeesoldaat, marinier'; JAVAANS † *suldhat*; KEIËES *soldad*; KUPANG-MALEIS *serdadu*, *soldadu*;

- LETINEES *sòldata*; PETJOH *serdadoe*, *soldadòe* (via Indonesisch/Maleis); SINGALEES *soldādu-vā* (uit NI of Portugees); NEGERHOLLANDS *soldat*, *solāt*, *soldaet*; BERBICE-NEDERLANDS *solati*; PAPIAMENTS *sòldat* (ouder: *soldaat*); SRANANTONGO *srudati*, *surdati*; SARAMAKKAANS *sodāti*; SURINAAMS-JAVAANS *soldat*, *soldati*, *suradhadhu*.
- soldaatje** '(Antilliaans-Nederlands) landheremietkrab' → PAPIAMENTS *soldachi* 'landheremietkrab'.
- soldeerbout** 'staaf waarmee gesoldeerd wordt' → PAPIAMENTS *sòlderbout*.
- soldeersel** 'metaalmengsel om stukken metaal met elkaar te verbinden' → SRANANTONGO *soldersel*.
- solderen** 'metaal aaneenhechten' → INDONESISCH *soldér*; AMBONS-MALEIS *soldèr*; JAKARTAANS-MALEIS *soldèr*, *sodrèl*, *sordèl*; JAVAANS *disodhèr* 'gesoldeerd'; KUPANG-MALEIS *soldèr*; MENADONEES *soldèr*; TERNATAANS-MALEIS *soldèr*; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *sòldèr*; PAPIAMENTS *solder*, *sòlder* 'metaal aanhechten; soldeersel'; SURINAAMS-JAVAANS *soldir* 'soldeersel'.
- solfatare** 'dampbron' → INDONESISCH *solfatar*.
- solidair** 'door saamhorigheid verbonden' → INDONESISCH *solidér*.
- solidariteit** 'saamhorigheid' → INDONESISCH *solidaritas*; JAVAANS dial. † *solidaritàt*.
- solist** 'die alleen uitvoert' → INDONESISCH *solis*.
- sollen** 'heen en weer trekken' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *sole* 'langzaam rijden'.
- solo** '(als zanger of speler) alleen' → INDONESISCH *solo* 'alleen'; MINANGKABAUS *solo*; SRANANTONGO *solo* 'alleen; vreemdgaan' (uit NI of Engels).
- solutie** 'oplossing; bandplakmiddel' → INDONESISCH *solusi*.
- solvabiliteit** 'vermogen om te betalen' → INDONESISCH *solvabilitas*.
- solvent** 'in staat om te betalen' → INDONESISCH *solvén*.
- som** 'rekenkundig vraagstuk; totaal' → INDONESISCH *som* 'totaal'; PAPIAMENTS *sòm* (ouder: *som*) 'rekenkundig vraagstuk, conclusie; (verouderd) totaal'; SRANANTONGO *son* 'rekenkundig vraagstuk'.
- somatisch** 'lichamelijk' → INDONESISCH *somatis*.
- somber** 'bedrukt' → FRIES *somber*; DUIJS dial. *somber*; SRANANTONGO *sombosombo*.
- sommatie** 'aanmaning om te betalen' → INDONESISCH *somasi*.
- sommige** 'onbepaald voornaamwoord: enige' → ZWEEDS *somlig* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *sommige*.
- soms** 'weleens' → NEGERHOLLANDS *som*.
- somtjids** 'soms' → BERBICE-NEDERLANDS *somtiti* 'soms, misschien'.
- sonnet** 'lyrisch gedicht' → INDONESISCH *sonéta*.
- sonoor** 'helder klinkend' → INDONESISCH *sonor*.
- soort** 'categorie, kwaliteit' → DUIJS *Sorte* 'aard; kwaliteitsklasse, kwaliteit'; ESTS *sort* (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *soort*, *sôt*, *sort*; BERBICE-NEDERLANDS *sutu*; SRANANTONGO *sortu* (ouder: *sorte*) (uit NI of Engels); SARAMAKKAANS *sóotu*.
- soos** 'sociëteit' → JAVAANS *sos*, *sus*; PETJOH *soos*.
- sop** 'nat waarin men kookt, halfvloeibare spijs' → SCHOTS † *sop* 'sap, vocht'; JAPANS *soppu* 'sop, soep'.
- sopraan** 'hoogste vrouwenstem' → INDONESISCH *sopran(o)*.
- sorbet** 'ijsdrank' → INDONESISCH *sorbét*; ATJEHNEES *seureubat* 'verkoelende drank'; MINANGKABAUS *sarobat*, *sorabat*; SARNAMI *sarbat* 'kwast, limonade (met citroen en suiker)'.
- sorry** 'tussenwerpsel: excuseer!' → MENADONEES *sori*; PAPIAMENTS *sòri*.
- sorberen** 'uitzoeken' → INDONESISCH *sortir*; SURINAAMS-JAVAANS *sortir*, *nyortir*.
- souvenir** 'aandenken' → INDONESISCH *so(u)venir*, *suvenir*.
- sovjet** 'raad' → INDONESISCH *Soviét*.
- spa** 'geneeskrachtig water uit de Belgische plaats Spa, mineraalwater' → ENGELS *spa* 'geneeskrachtige bron; badplaats, kuuroord'; DEENS *spa* 'bubbelbad, spabad'; FRANS *spa* 'geneeskrachtige bron; badplaats, kuuroord' (via Engels); GRIEKS *spa* 'thermisch bad met warm water' (via Engels); MALTEES *spa* 'geneeskrachtige bron; badplaats, kuuroord' (via Engels).
- spaak** 'verbinding tussen naaf en velg' → ENGELS *speke* 'handspaak; verbinding tussen naaf en velg' (uit NI of Nederduits); DUIJS *Spake*; NOORS *spake* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *spak* 'hendel, pook, stuurknuppel' (uit NI of Nederduits); FINS *spaaki* 'stuurhendel, stuurpook; handvat, handgreep' (via Zweeds); FRANS dial. † *espec* 'spaak (van een kaapstander e.d.)'; INDONESISCH *sepak*, *spak*; NEGERHOLLANDS *sporak*; PAPIAMENTS *spak* (ouder: *spaak di wiel*).
- spaak in het wiel steken** 'de voortgang of uitvoering van iets belemmeren' → ENGELS *to put a spoke in someone's wheel*.
- spaan** 'afgespleten hout' → PAPIAMENTS † *spaan*.
- spaan** 'afgespleten houtje' → SRANANTONGO *spandra*; SARAMAKKAANS *sipangi* (via Sranantongo).
- spaanplaat** 'tot platen geperste houtvezel of ander houtachtig materiaal' → PAPIAMENTS *spanplat*.
- Spaanse bok** '(Surinaams-Nederlands) afranseling' → SRANANTONGO *pansboko*, *spanboko* (ouder: *spansibokko*) 'afranseling'.
- Spaanse mat** 'Spaanse zilveren munt' → INDONESISCH *pasmat* 'Spaans zilveren muntstuk'; AMBONS-MALEIS *spānsmat* 'rijksdaalder'; JAVAANS *sepasmat* 'Spaanse zilveren munt; rijksdaalder'; KUPANG-MALEIS *spansemat* 'geldstuk'; MENADONEES *spansemat* 'geldstuk'; SOENDANEES *pasmat* 'rijksdaalder'; TERNATAANS-MALEIS *spansemat* 'geldstuk'; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *spanmat* 'rijksdaalder'.
- Spaanse vrouw** '(Surinaams-Nederlands)

- bidsprinkhaan' → SRANANTONGO *spansfrow*
'bidsprinkhaan'.
- Spaans spek** (Surinaams-Nederlands) soort meloen'
→ ENGELS *spanspek* 'soort meloen' <via Afrikaans>;
MUNSEE-DELAWARE *shpanzhpeekw* 'soort meloen';
UNAMI-DELAWARE *panshpèkw* 'soort meloen';
SRANANTONGO *spanspeki* 'kanteloep, soort meloen'.
- spaarbank** 'bank waar men spaargeld in bewaring
geeft' → INDONESISCH † *separbang* 'bank van de
posterijen waar men spaargeld in bewaring geeft';
JAVAANS *separbang*; PAPIAMENTS † *spaarbank*
'lommerd, beleenbank'.
- spaarpot** 'busje waarin men geld spaart' →
PAPIAMENTS *sparpòt* 'busje waarin men geld
opspaat; gleufje; kutje'.
- spaarzaam** 'zuinig' → NETHERHOLLANDS *spaaarsaam*.
- spaceren, spansen** '(verouderd) wandelen' →
ENGELS † *spacier* 'wandelen' (uit NI of Frans);
SCHOTS † *spaceir* 'wandelen; op en neer lopen'.
- spade** 'schop' → DUIJS dial. *Spade*; DEENS *spade*
'schop; dom persoon; (slang) elektrische gitaar' (uit
NI of Nederduits); NOORS *spade* 'werktuig om mee
te spitten' (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO
spara (uit NI of Engels).
- spaken** '(verouderd) door droogte splijten' → DUIJS
dial. *spaken, spàken, spacken* 'door de droogte van
de velgen lopen'.
- spakerig** '(gewestelijk) uitgedroogd' → DUIJS
dial. *spack, spaak* 'uitgedroogd, (over houten
voorwerpen) door droogte gespleten'.
- spakig** 'droog, uitgedroogd' → DUIJS dial. *spakig*.
- spalk** 'hout om gebroken ledematen onbeweeglijk
te bevestigen' → INDONESISCH *spalk*;
PAPIAMENTS *spalk*.
- spalken** 'een spalk aanbrengen' → PAPIAMENTS *spalk*.
- span** 'lengtemaat, ruimte, constructie tussen twee
steunpunten, tijdspanse' → DUIJS dial. *Spande*
'bedframe'; DEENS *spand* 'afstand tussen twee
dingen, tijdspanse' (uit NI of Nederduits); FRANS
empan 'maateenheid'.
- span** 'voorgespannen dieren, wagen met bespanning'
→ ENGELS *span* 'een paar voorgespannen trekdieren';
sjortouw; voet- of handboeien'; DEENS *spand*
'voorgespannen dieren, wagen met bespanning,
ploeg' (uit NI of Nederduits); NOORS *spann*
'voorgespannen dieren' (uit NI of Nederduits);
ZWEEDS *span* (uit NI of Nederduits); AMERIKAANS-
ENGELS *span* 'paar voorgespannen dieren die op
elkaar lijken'.
- spandoek** 'gespannen doek met een leus
erop' → INDONESISCH *sepanduk, spanduk*;
PAPIAMENTS *spamduk*.
- spang** 'gesp, haak, beslag op een gordel e.d.' → ENGELS
spang '(verouderd) paillette; vlek, verkleuring; gesp'.
- Spanje** 'naam van een land' → TWI *sampanya*.
- spanjole** 'draairoede aan deuren' → PAPIAMENTS
spanjolèt.
- spanjool** 'geringschattend voor Spanjaard' →
- SRANANTONGO *Spanyoro* (ouder: *Spanjolo*)
'Spanjaard; Spaans'; SURINAAMS-JAVAANS *Spanyoro*
'Spanjaard; Spaans' <via Sranantongo>.
- spankracht** 'vermogen om zich te spannen,
veerkracht' → SRANANTONGO *spankrakti*
'samenwerking, eendracht'.
- spanleest** 'type schoenleest' → PAPIAMENTS *spanleis*.
- spannen** 'strak trekken, vastmaken aan, uitspreiden'
→ ENGELS *span* 'vastmaken aan, kluisteren; strak
trekken; vastzetten; een paardenspan formeren';
DEENS *spande* 'een trekdiër voor de wagen spannen
of losmaken' <via Afrikaans>; FRANS *épanouir* 'zich
openen (van een bloem); opbloeien'; INDONESISCH
span 'strak trekken'; MENADONEES *span* 'spannen,
een touw spannen'; PAPIAMENTS *span* 'uittrekken,
strak trekken; spreiden; wijder maken; wijder
worden; uitzetten'; SRANANTONGO *span* 'zich druk
maken; gespannen; spanning'; SARAKKAANS
sipán 'zich inspannen, kracht bijzetten'; SURINAAMS-
JAVAANS *sepang* 'zich druk maken, zich zorgen
maken, in spanning of onzekerheid verkeren' <via
Sranantongo>.
- spannend** 'hevig, eng' → AMBONS-MALEIS *spanen*;
JAVAANS dial. *spaneng*; SRANANTONGO *span*;
SARNAMI *spáng* <via Sranantongo>; SURINAAMS-
JAVAANS *sepang* <via Sranantongo>.
- spanner** 'werktuig om iets te spannen' →
INDONESISCH † *sepanar*; SRANANTONGO *spana*
'steeksleutel'.
- spanning** 'voltage; druk, kracht; het geestelijk
gespannen zijn' → INDONESISCH *spaneng, spaning*
'voltage; druk, kracht; het geestelijk gespannen zijn;
het seksueel opgewonden zijn'; JAVAANS *sepanèn(g)*
'het geestelijk gespannen zijn; spannend'; KUPANG-
MALEIS *spaning* 'voltage'.
- spanriem** 'riem waarmee de schoenmaker zijn werk
vastspant' → RUSSISCH *špándyr* 'riem waarmee de
schoenmaker zijn werk vastspant; zweep'; AZERI
špándyr <via Russisch>; PAPIAMENTS *sparim*.
- spanse** 'iets wat gespannen is' → ENGELS *spancel*
'touw om vee te kluisteren'.
- spant** 'balk tegen de nok; elk van de gebogen balken
of inhouden die de dwarsverbindingen van een
scheepsromp vormen' → DEENS *spant* 'balk tegen
nok' (uit NI of Nederduits); NOORS *spant* 'balk van
de kiel tot de reling' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS
spant 'balk tegen de nok' (uit NI of Nederduits);
POOLS *szpant* 'balk tegen de nok' (uit NI of Duits);
LITOUWS *špantai*.
- spanthout** 'spant, verbindingsstuk voor het
dwarsverband van het schip' → RUSSISCH *špangóut*;
OEKRAÏENS *špangóut* <via Russisch>; AZERI *špangóut*
<via Russisch>.
- spanzaag** 'in een houten raam gespannen zaag' →
PAPIAMENTS *spanzag*.
- spaar** 'boomsoort; staak (vaak van die boomsoort)'
→ FRANS *épar(t)* 'dwarsbalk, sluitboom'; RUSSISCH
dial. *špar* 'boomsoort; staak'; SRANANTONGO

- spara* 'boomsoort; staak'
- spardek** 'boven het hoofddek gelegen dek van lichte constructie' → RUSSISCH *spardek*; OEKRAÏENS *spardek* (via Russisch).
- sparen** 'bewaren' → FRANS *épargner* 'geld opzij leggen'; NEGERHOLLANDS *spaar*, *spaar* 'bewaren, niet alles geven (bijv. kracht)'; PAPIAMENTS *spar* (ouder: *spaar*) 'geld opzij leggen, bewaren, besparen'; SRANANTONGO *spar*; SURINAAMS-JAVAANS *separ*, *nyepar* '(iets) sparen, iets op spaar zetten'.
- spark** '(Vlaams) vonk' → FRANS dial. † *esparque* 'schittering, vonk'.
- spartelen** 'met armen en benen heen en weer slaan' → ENGELS *spartle*; SCHOTS † *spartle*; *spurtle* 'met armen en benen heen en weer slaan; kronkelen'.
- spat** 'spetter; vlekje' → ENGELS *spat*; PAPIAMENTS *spat* 'spetter'.
- spat** 'knobbel aan het kniegewricht van een paard' → NOORS *spatt* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *spatt* (uit NI of Nederduits).
- spatader** 'uitgezet bloedvat' → PAPIAMENTS *spátader*.
- spatbord** 'gebogen bord boven de wielen tegen modderspatten' → INDONESIAISCH *spaakbor(d)*, *spatbor(d)*; JAKARTAANS-MALEIS *sepakbor*, *sepatbor*; KUPANG-MALEIS *spatbord*; SASAKS *sëpakbor*.
- spatie** 'woordscheiding' → INDONESIAISCH *spasi* 'ruimte tussen twee letters'; SINGALEES *ispāsu-va*, *spāsu-va* 'vrije tijd, ruimte' (uit NI of Portugees); SRANANTONGO *spasie* 'tussenruimte'.
- spatten** 'in kleine deeltjes (doen) rondvliegen' → PAPIAMENTS *spat*, (Ar.) *spart* 'in kleine deeltjes (doen) rondvliegen; verbrassen (van geld); lichtjes neerkomen (van de regen)'.
- specerij** 'smaakgevende stof, kruid' → NEGERHOLLANDS *specery*; PAPIAMENTS *speserei* (ouder: *specerij*); SRANANTONGO *spesrei*.
- specht** 'bepaalde klimvogel' → ? ENGELS † *speight*.
- speciaal** 'bijzonder' → INDONESIAISCH *spésial*; JAKARTAANS-MALEIS *sepésial*; JAVAANS *sepisiyal*, *sepisiyal*; SURINAAMS-JAVAANS *spésial*.
- specialisatie** 'het specialiseren' → INDONESIAISCH *spésialisasi*.
- specialist** 'deskundige' → INDONESIAISCH *spésialis*.
- specialiteit** 'bijzonderheid' → INDONESIAISCH *spésialitas*; SRANANTONGO *speisyálitèit*.
- specie** 'pleisterkalk' → INDONESIAISCH *spési*; MENADONEES *spési*; SRANANTONGO *speisi*.
- species** 'soort' → INDONESIAISCH *spésiés*.
- specificatie** 'gedetailleerde opgave' → INDONESIAISCH *spésifikasi*.
- specifiek** 'soortelijk; stuk voor stuk behandelend' → INDONESIAISCH *spésifik*.
- spectaculair** 'opzienbarend' → INDONESIAISCH *spéktakulér*.
- spectrogram** 'fotografische opname van een spectrum' → INDONESIAISCH *spéktogram*.
- spectrum** 'kleurenband, scala' → INDONESIAISCH *spéktrum*.
- speculaas** 'sinterklaaskoek' → DUIJS *Spekulatius* 'plat gebak in figuren, bereid van gekruid, bros deeg'; FRANS *speculos*, *spéculos*, *spéculoos* 'koekje van kandijnsuiker, vaak in de vorm van een poppetje (Vlaamse specialiteit)'; INDONESIAISCH *spékulas*, *spiko* 'gekruid koekjes in molenvorm'.
- speculant** 'iemand die speculeert' → INDONESIAISCH *spékulan*.
- speculatie** 'het speculeren, gokken op' → INDONESIAISCH *spékulasi*; MENADONEES *spèkol*, *spèkolasi*.
- speculatief** 'bespiegend; onzeker' → INDONESIAISCH *spékulatif*.
- speelgoed** 'voorwerpen waarmee kinderen spelen' → BERBICE-NEDERLANDS *pelegutu*.
- speelhuis** 'gokhuis' → FRANS dial. † *spelhus*.
- speeljacht** 'plezierjacht' → DUIJS *Spieljacht*.
- speelman** '(rondtrekkende) muzikant' → AMBONS-MALEIS *spèlman* '(rondtrekkende) muzikant, vedelaar'.
- speen** 'tepel' → FRIES *spien* 'tepel; fopspeen' (uit NI of Nederduits); ENGELS *spean* 'zwellung van de huid (verouderd); tepel, uier'; DUIJS dial. *Spän* 'tepel van een zeug'; FRANS dial. † *speans* 'uier van een koe'; INDONESIAISCH *sepén* 'imitatietepel'.
- speer** 'steekwapen' → PAPIAMENTS *sper*.
- spek** 'vet' → ENGELS *speck* 'vet (vlees)'; ZWEEDS *späck* 'reuzel, vet' (uit NI of Nederduits); ESTS *pekk* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *espac*, *espet*, *espart*; NOORD-SOTHO *sepeke* (via Afrikaans); XHOSA *speke* (via Afrikaans); INDONESIAISCH *spék* 'bacon'; MENADONEES *spèt*; AMERIKAANS-ENGELS *speck* 'vet (vlees)' (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *spek*; BERBICE-NEDERLANDS *speki*; PAPIAMENTS *spèki* (ouder: *spekki*); SRANANTONGO *speki*, *spèk*.
- spekboom** 'Zuid-Afrikaanse boom' → ENGELS *spekboom* (via Afrikaans).
- spekken** 'vetmesten; goed van geld voorzien; korte kabelgarens dicht bij elkaar door een stuk zeildoek e.d. steken' → RUSSISCH *špigovát'*, *špikovát'* 'met een spijker vastnagelen, korte kabelgarens door een stuk zeildoek steken'; OEKRAÏENS *špigovát'* 'met een spijker vastnagelen' (via Russisch); SRANANTONGO *spèk* 'vetmesten; goed van geld voorzien'.
- spekkoek** 'soort gebak' → INDONESIAISCH *sepékuk*. *spékuk*, *spékoek*; JAVAANS *sepékuk*; KUPANG-MALEIS *spekuk* 'zoethout, soort gebak'; MAKASSAARS *sipikkú*.
- speksnijder** 'man die het spek van de gevangen walvis snijdt' → ENGELS *specksioneer* 'harpoener'.
- spektakel** 'herrie' → NEGERHOLLANDS *pistákal*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *pistak* (via Negerhollands).
- spel** 'bezigheid tot ontspanning; (Surinaams-Nederlands) dansfeest' → ENGELS *spell* 'schouwburg'; DEENS *spil* 'bezigheid tot ontspanning'; NOORS *spill* 'bezigheid tot ontspanning' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *spel* 'het maken van muziek' (uit NI of Nederduits); FINS (*s*)*pel*i 'bezigheid ter ontspanning'

- (muziek, toneel, sport), wedstrijd' <via Zweeds>;
INDONESISCH *sepél* 'bezigheid tot ontspanning;
oefenwedstrijd, training'; SRANANTONGO *speri*
'dansfeest'.
- spelbreker** 'iemand die een spel, plan verstoort' →
FRIES *spulbrekker*.
- speld** 'middel om iets vast te steken, ook als sieraad'
→ NOORD-SOTHO *sepaleti* <via Afrikaans>; XHOSA
sipeliti <via Afrikaans>; ZOELOE *sipeleti* <via
Afrikaans>; ZUID-SOTHO *sepelete* <via Afrikaans>;
KEIËES *spel* 'speld, haarspeld'; NEGERHOLLANDS *spel*
'middel om iets vast te steken'.
- spelden** 'met spelden bevestigen' → PAPIAMENTS
† *spelden*.
- speldenmaker** 'fabrikant van spelden' → FRANS dial.
† *spelmakere*.
- spelen** 'zich vermaken' → DEENS *spille* 'zich
vermaken, afspelel' (uit NI of Nederduits);
NOORS *spille, spelle* 'zich vermaken, zich afspelel,
bespelel' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *spela*
'zich vermaken, een muziekinstrument bespelel'
(uit NI of Nederduits); JAVAANS dial. *sepèlen* 'seks
bedrijven'; NEGERHOLLANDS *speel, spèl*; BERBICE-
NEDERLANDS *pele*.
- speleologie** 'holenonderzoek' → INDONESISCH
spéléologi.
- speleoloog** 'iemand die grotten en holen onderzoekt'
→ INDONESISCH *spéléolog*.
- speler** 'acteur' → SCHOTS † *spelar* 'acrobaat,
kunstenmaker'.
- speling** 'speelruimte' → INDONESISCH *sepéling*,
spélang, spéling 'los; speelruimte, wiebelen (van
wiel); opheldering, opruiming'.
- spellen** 'uit letters vormen' → FRANS *épeler* 'letters
noemen'; INDONESISCH *sepèl*; AMBONS-MALEIS *spèl*;
JAVAANS *sepèl*; KUPANG-MALEIS *spèl*; MADOEREES
sèppel; MENADONEES *spèl*; TERNATAANS-MALEIS *spèl*;
PAPIAMENTS † *spèl* (ouder: *spellen*); SURINAAMS-
JAVAANS *sepèlan* 'spelling'.
- spelonk** 'grot' → PAPIAMENTS † *spelonk*.
- spelt** 'soort tarwe' → ENGELS *spelt*; DEENS *spelt* (uit NI
of Nederduits).
- spen** '(Indisch-Nederlands) tafelbediende,
huisbediende, eigenlijk: baas van de dispens, de
provisiekast' → JAVAANS *sepèn* 'tafelbediende, eerste
bediende'; MADOEREES *tokang sèppen* 'de persoon
die belast is met het beheer van de provisiekamer'.
- spenderen** 'besteden, uitgeven' → NEGERHOLLANDS
spandeer, spendeer, spandè.
- spenen** 'van de borst nemen' → ENGELS *spean*;
SCHOTS *spean; spane, spen* 'van de borst nemen;
tegenzin doen krijgen in voedsel of gewoonte,
ideeën'; DUIJS dial. *spänen, speänen, späen, spenen*,
spennen 'van de borst nemen, opvoeden, de
borst geven'.
- sperma** 'mannelijk zaad' → INDONESISCH *spërma*.
- spermaceti** 'witte amber' → SRANANTONGO
pramaseti.
- spermatogenesis** 'vorming van zaadcellen' →
INDONESISCH *spërmatogénésis*.
- spermatologie** 'leer der zaadcellen' → INDONESISCH
spërmatologi.
- sperrèn** 'wijd openzetten, versperren' → ENGELS
spar 'sluiten; opsluiten (verouderd); vastmaken
(verouderd)'; NOORS *sperre* 'versperren' (uit NI of
Nederduits); ZWEEDS *spärra* 'afsluiten, versperren'
(uit NI of Nederduits).
- spërwer** 'roofvogel' → FRANS *épervier*.
- spërzieboon** 'soort boon' → PAPIAMENTS *spèrzibon*.
- spèuren** 'nasporen' → NEGERHOLLANDS *spuur*
'bemerken, nasporen'.
- spi, tspi** '(verouderd) tussenwerpsel: uitroep van
verachting of hoon' → ENGELS † *spi* 'foei (uitroep
van afkeuring)'.
- spie** 'pin' → JAPANS † *supi*.
- spieden** 'uitkijken' → DEENS *spejde* (uit NI of
Nederduits); NOORS *speide* (uit NI of Nederduits);
ZWEEDS *speja* (uit NI of Nederduits); FRANS *épier*
'bespieden'.
- spiegel** 'beelden terugkaatsend voorwerp;
achtersteven' → DEENS *spejl* 'beelden terugkaatsend
voorwerp; achterplaat van een schip die meestal
versierd is' (uit NI of Nederduits); NOORS *speil*
'beelden terugkaatsend voorwerp' (uit NI of
Nederduits); ZWEEDS *spegel* 'beelden terugkaatsend
voorwerp' (uit NI of Nederduits); FINS *ahterpeili*,
peili 'achtersteven' <via Zweeds>; FINS (*s*)*peili* <via
Zweeds>; ESTS *peegel* 'beelden terugkaatsend
voorwerp' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *špigel'*
'onderkant van een kartetslading of scherpe
patroon; achterkant van een schip boven het roer';
CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *spiegeloe, spiglo*
'beelden terugkaatsend voorwerp'; NEGERHOLLANDS
spiegel, spigal 'beelden terugkaatsend voorwerp';
? PAPIAMENTS *spil* (ouder: *spiel*) 'beelden
terugkaatsend voorwerp' (uit NI of Portugees);
SRANANTONGO *spigri* 'beelden terugkaatsend
voorwerp'; AUCAANS *sipikii* 'beelden terugkaatsend
voorwerp'; SARAMAKKAANS *sipéi, sipé* 'beelden
terugkaatsend voorwerp'; KARAÏBISCH *supukili*
'beelden terugkaatsend voorwerp'; WARAU *mu-sebihi*
'beelden terugkaatsend voorwerp'.
- spiegelboog** 'bovenste gesneden versiering van
de spiegel van het achterschip' → RUSSISCH
† *špigel'burg*.
- spiegelhars** 'hars die overblijft na de distillatie van
terpentijn' → FRANS dial. *spégulèr, spingulèr, spiglér*.
- spiekbrieff** 'papierdje waarop afgekeken wordt' →
PAPIAMENTS *spikbrif*.
- spieken** 'afkijken' → MENADONEES *baspik*;
PAPIAMENTS *spik*.
- spier** 'lichaamsweefsel' → INDONESISCH *spir*;
JAKARTAANS-MALEIS *sepir* 'armspier'; MADOEREES
sèppir 'spier die aantoon dat iemand sterk moet
zijn'; MENADONEES *spir* 'spier die aantoon dat
iemand sterk moet zijn'; PAPIAMENTS *spir* (ouder:

spier); SRANANTONGO *spir* 'lichaamsweefsel; erectie'.

spier 'lang en betrekkelijk dun rondhout, lange spar' → FRANS dial. *spilève, spirelève, spirlee* 'stuk hout, gevorkte dissel van de vooras van een wagen; plat vlak over het uiteinde van de wagenladder'.

spiering 'beenvis' → ENGELS *spearing*; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *spiering*; AMERIKAANS-ENGELS *spearing* 'jonge haring'.

spierling 'spiering, beenvis' → ENGELS *spirling*; DEENS *spierling*; FRANS *spirlin* 'zoetwatervis'; FRANS *éperlan* 'zeevis'; ITALIAANS *eperlano, sperlano* 'via Frans'; SPAANS *eperlano* 'via Frans'; MALTEES *perlan* 'via Italiaans'.

spies, spiets 'lange speer' → RUSSISCH *spica* 'steekwapen of werptuig, bestaande uit een lange houten steel met van achteren brede metalen punt'.

spijbelaar 'schoolverzuimer' → PAPIAMENTS *speibelaar*.

spijbelen 'school verzuimen' → PAPIAMENTS *speibel*.

spijker 'nagel, gepunte metalen stift' → ENGELS † *spiker* 'lange nagel'; DEENS *spiger* (uit NI of Nederduits); NOORS *spiker*; FRANS dial. *spégurlèt, spingurlèt, spigot* 'kleine spijker'; RUSSISCH *špígir* 'grote, ijzeren nagel (aan een bark)'; NOORD-SOTHO *sepekere* 'via Afrikaans'; ZOELOE *sipikili* 'via Afrikaans'; ZUID-SOTHO *sepekere* 'via Afrikaans'; SHONA *chipikiri* 'nagel; afrodiacicum voor mannen' 'via Afrikaans'; NEGERHOLLANDS *spiker, spiku*; BERBICE-NEDERLANDS *spigri*; SRANANTONGO *spikri*.

spijkeren 'nagelen' → SRANANTONGO *spikri*.

spijkergat 'gat in muur of hout door het inslaan van een spijker' → NEGERHOLLANDS *spijkergat*.

spijking '(verouderd) grote spijker' → ENGELS † *spiking* 'grote spijker'.

spijl 'staaf, pen, spie' → ENGELS *spile* 'spil, staafje; spon, plug; tap, kraantje'; POOLS *szpil* 'staaf'; RUSSISCH *špil* 'punt, puntige nagel; windas, rechtop staande lier bij het ankerlicht'; OEKRAÏENS *špil* 'puntige nagel' 'via Russisch'; WIT-RUSSISCH *špil* 'lange spijker' 'via Russisch'; AZERI *špil* 'puntige nagel' 'via Russisch'; PAPIAMENTS *speilu* 'staaf; dun staafje van traliewerk of balustrade; spil (bijv. van een scharnier); dunne latjes van een vlieger'.

spijlbout 'metalen bout waarmee de windbomen in spilgaten gehouden worden' → RUSSISCH *špil'bout, špil'bólt*.

spijs 'voedsel' → DEENS *spise* (uit NI of Nederduits); NOORS *spise* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *spis* (uit NI of Nederduits).

spijt 'berouw' → NEGERHOLLANDS *spit*; SRANANTONGO *speiti*; SURINAAMS-JAVAANS *spèti* 'via Sranantongo'; SURINAAMS-JAVAANS *Spèthi* 'plaatsnaam (Nijd en Spijt)'.

spijten 'berouwen' → SRANANTONGO *speiti*; SURINAAMS-JAVAANS *spèit* 'spijt hebben, jammer vinden' 'via Sranantongo'.

spijtig 'betreurenswaardig; (verouderd) bits' →

ENGELS † *spity* 'hatelijk; wraakgierig'; DEENS *spydig* 'ironisch, smalend' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *spydig* 'ironisch, smalend' (uit NI of Nederduits).

spijzen 'te eten geven' → DEENS *spise* 'eten' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *bespisa* 'te eten geven, voeden' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *spies* 'voedsel geven'.

spik 'spikkel, stippel, vlekje' → ENGELS *speck*.

spik en span 'heel netjes' → ENGELS *spick and span*.

spikkel 'vlekje' → PAPIAMENTS † *spikkel* 'vlek'.

spikkelkat '(Surinaams-Nederlands) vissoort' → SRANANTONGO *spigrikati* 'vissoort'.

spil 'pen, as' → ENGELS *spill* 'garenspoeltje; staafje; pin, as'; ZWEEDS *spel* 'as' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *špil* 'werktuig om een kabeltouw in te winden; ankerspil'; LITOUWS *špilis* 'torenspits' (uit NI of Duits).

spilgat 'gat waarin het spil draait' → RUSSISCH *špil'gát* 'gat in spilkop'.

spillen 'nutteloos besteden' → ZWEEDS *gå till spillo* 'verloren gaan' (uit NI of Nederduits).

spillezijde 'vrouwelijke linie' → ZWEEDS *spinnsidan* (uit NI of Nederduits).

spinazie 'groente' → ENGELS *spinach*; PAPIAMENTS *spinazi* (ouder: *spinasi*); SURINAAMS-JAVAANS *spinangsi* 'groente (maar niet de Nederlandse spinazie)'.

spinde 'provisiekast' → ENGELS † *spinde*; DUIJS dial. *Spinde* 'kast'; DUIJS dial. *Spind* '(provisie)kast'; LITOUWS *spinta* 'kast' (uit NI of Nederduits).

spindel 'spinklos' → LITOUWS *špindelís* (uit NI of Duits).

spinhuis 'tuchthuis' → ENGELS *spin-house* 'spinnerij; tuchthuis; armenhuis' (uit NI of Duits).

spinnen 'een draad vormen' → NEGERHOLLANDS *spin*.

spinnenkop 'spin' → ENGELS † *spincop*; NEGERHOLLANDS *spinkop*; PAPIAMENTS *spenekòk* 'soort spin met klein lijf en lange poten'.

spinozisme 'filosofische leer van Baruch de Spinoza' → FRANS *spinosisme, spinozisme*; ITALIAANS *spinozismo*; LETS *spinozisms*; ESPERANTO *spinozismo* 'via Frans'.

spinrag 'spinnenwebdraden' → PAPIAMENTS *spenra*, (Ar.) *spenderá*.

spinrok 'stok waarop bij het spinnen het te bewerken materiaal wordt gestoken' → ENGELS † *spin-rock*.

spinster 'vrouw die spint' → ENGELS *spinstar* 'vrouw die spint; ongehuwde vrouw, oude vrijster'.

spion 'verspieder' → INDONESIAISCH *spion, sepion*; (Bahasa Prokem) *oskep* 'verspieder, informant'; AMBONS-MALEIS *mulut spion* 'iemand die veel praat heeft, een kletser die zowat van alles af weet'; JAKARTAANS-MALEIS *kacé sepion* 'achteruitkijkspiegel'; JAVAAANS *sepiyun*; MADOEREES *spiyün*; MAKASSAARS *sapiung*; MINANGKABAUS *sapion*; SASAKS *sèpion*; SRANANTONGO *spion* 'bespieder'.

- spionage** 'het bespieden' → INDONESISCH *spionase*.
- spioneren** 'geheime informatie verzamelen' → SRANANTONGO *sipion* 'bespieden'.
- spiraal** 'krullijjn, schroeflijjn' → INDONESISCH *spiral* 'krullijjn, schroeflijjn; anticonceptiemiddel'; JAVAANS *sepiral*; MINANGKABAUS *sipiral*.
- spiritisme** 'gelooft in contact met overledenen' → INDONESISCH *spiritisme*.
- spiritist** 'iemand die spiritisme beoefent' → INDONESISCH *spiritis*.
- spiritueel** 'onstoffelijk, geestig' → INDONESISCH *spirituil*.
- spiritus** 'vloeistof met alcohol' → INDONESISCH *sepiritus, spiritus*; JAKARTAANS-MALEIS *sepiritus, spirtus*; JAVAANS *sepiruts*; MADOEREES *spirtus*; PAPIAMENTS *spirtus*.
- spirometer** 'ademhalingsmeter' → INDONESISCH *spirométer*.
- spit** 'braadspit, ijzer om mee te steken' → NOORS *spidd* 'braadspit' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *spett* 'koevoet, breekijzer, spies' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *spetelincq* 'werktuig waaraan men iets ophangt (bijv. haringen)'; FRANS *épite* 'wig om een gat te dichtten, een onderdeel te verdikken of te stutten'.
- spit** '(verouderd) laag aarde die men in één keer met een spa uitsteekt' → ENGELS *spit* 'laag aarde die men in één keer met een spa uitsteekt; spade(steek)'.
- spits** 'scherpe punt, lans; puntig' → NOORS *spiss* 'scherpe punt; puntig' (uit NI of Nederduits); SPAANS *espiche* 'spits wapen, als een lans, werpspies of braadspit; pin ter afsluiting van een gat in een ton'; PAPIAMENTS † *spits* 'puntig'.
- spitskop** 'dier of voorwerp met spits uiteinde' → ENGELS *spitskop* 'spitse heuvel' (via Afrikaans).
- spitsroede** 'dunne roede gebruikt om te straffen' → DEENS *spidsrod*; NOORS *spissrot* 'militaire straf' (uit NI of Nederduits).
- spitssteker** 'soort burijn' → ENGELS *spitstick(er)*.
- spitten** 'uitgraven' → FRANS dial. *spiter; spitè; espiter* 'opspatten; laten opspuiten (van bloed); heimelijk vluchten, haastig vluchten'.
- spleet** 'kier; (verouderd) afgespleten stuk, gekloofd hout' → ENGELS † *spleet* 'wilgenteen'; NEGERHOLLANDS *split* 'kier'; PAPIAMENTS *splet* (ouder: *spleet*) 'kier'.
- splijten** 'kloven' → NOORS *splitte* 'uiteendrijven' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *splijt* (Ar.) 'vaneen (doen) scheuren, vooral in de lengterichting'; SRANANTONGO *priti* (uit NI of Engels); SARAMAKKAANS *plitti* (uit NI of Engels).
- splint** '(verouderd) splinter' → ENGELS *splint* 'metaalstrook; houtspaan; afgesprongen deeltje; spalk'; DUIJS *Splint* 'ijzeren pen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *splint* 'buitenste laag van een boom waar water en zouten door vervoerd worden' (uit NI of Nederduits); ESPERANTO *splinto* 'spalk' (via Engels).
- splinter** 'afgesprongen deeltje' → ENGELS *splinter* 'afgesprongen deeltje; strook spaanhout'; DUIJS dial. *Splinter*; ZWEEDS *splitter* (uit NI of Nederduits); MALTEES *splinter* (via Engels); NEGERHOLLANDS *splinter*; PAPIAMENTS † *spleenter*; SRANANTONGO *splintri*.
- splinteren** 'tot splinters splijten of breken, versplinteren' → ZWEEDS *splinta* (uit NI of Nederduits).
- splinternieuw** 'helemaal nieuw' → AMBONS-MALEIS *splinterneo*.
- split** 'insnijding in kleding; iets dat gespleten is' → DEENS *split* 'insnijding in kleding, spie, wimpel'.
- splits** 'plek waar iets gespleten is' → ZWEEDS † *splits* 'snee, kerf' (uit NI of Nederduits).
- splitsen, splissen** 'verdelen; touwen of kabels in elkaar vlechten' → ENGELS *splice* 'touwen of kabels in elkaar vlechten'; DUIJS *splissen* 'de uiteindes van twee touwen in elkaar vlechten'; DEENS *slidse* 'samenvoegen van twee touweinden; kosten delen' (via Engels); DEENS *splejse* 'touwen of kabels in elkaar vlechten; (slang) geld bij elkaar leggen; (slang) in de echt verbinden' (via Engels); NOORS *spleise* 'samenvoegen van twee touweinden; kosten delen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *splitsa* 'uiteinden van touwen vlechten; klieven' (uit NI of Nederduits); FINS *plitsata, pleis(s)ata* 'samenvoegen van twee touweinden' (via Zweeds); FRANS *épisser* 'touwen of kabels in elkaar vlechten; een stevige verbinding maken tussen twee elektrische draden'; RUSSISCH *splésen* 'volgens de regels van de kunst het samenvoegen van twee touweinden'; ESPERANTO *splisi* 'touwen of kabels in elkaar vlechten' (via Engels).
- splitsing** 'plaats waar iets zich splitst; verbinding van twee touwen door ineenvlechting van de strengen' → FINS *plitsi, pleisi, touvipleisi* 'verbinding van twee touwen door ineenvlechting van de strengen'; RUSSISCH *splésen* 'plaats waar de touwen gesplitst zijn'.
- splitten, † splitteren** 'splijten, splitsen' → ENGELS *split* 'stuklopen (van schepen); splijten; splitsen, delen; vertrekken (slang); (echt)scheiden'; DUIJS *splitten* '(meestal binnen de politiek) splijten, splitsen; verdelen (van aandelen)' (via Engels); DEENS *splitte* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *splitttra* 'versplinteren, verdelen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *split*.
- spoed** 'haast' → FRIES *spoed*; INDONESISCH *seput* 'snel, vlug'; JAKARTAANS-MALEIS *seput* 'snel; snel lopen'; JAVAANS *sepud*.
- spoel** 'klos' → ENGELS *spool* '(garen)klos; knoopnaald; bewegend deel van een pluinjelep'; FRANS † *espolin, épolet* 'zeer kleine weversspoel, klos'; INDONESISCH *sepul*; MENADONEES *spul*; SURINAAMS-JAVAANS *sepul*.
- spoel** '(verouderd) ruimte waardoor water spoelt' → ? DEENS *spulle* 'ruimte waarin men spoelt'.

spoelbak 'bak waarin men vaatwerk spoelt, waterreservoir' → FRANS dial. *spoulbac* 'rokersasbak'.
spoelen 'afwassen' → ENGELS † *spoil* 'door schoon water halen, uitspoelen'; DEENS *spule* 'krachtig schoonspoelen' (uit NI of Nederduits); NOORS *spyle* 'met een waterstraal schoonmaken, speciaal het scheepsdek' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *spola* 'vloeistof ergens overheen doen stromen'; FINS *spuulata* 'afspoelen met water (zeilvaartterm)' <via Zweeds>; AMBONS-MALEIS *spul* 'spoelen van wasgoed'; KUPANG-MALEIS *spul* 'spoelen van wasgoed'; MENADONEES *spul* 'spoelen van wasgoed'; TERNATAANS-MALEIS *spul* 'spoelen van wasgoed'; NEGERHOLLANDS *spoel*, *spuel* 'uitspoelen, spoelend reinigen'; SRANANTONGO *spuru* (ouder: *spulu*).
spoelkom 'aardewerken kom waarin men kopjes kan omspoelen; (Vlaams) grote drinkkom' → NOORS *spilkum* 'schaaltje, kommetje' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *spilkum* 'schaal(tje), kom(metje)' (uit NI of Nederduits).
spoelworm 'parasietsoort' → DEENS *spolorm* (uit NI of Nederduits); NOORS *spolorm* (uit NI of Nederduits).
spoken 'rondwaren als een geest' → DEENS *spøge* (uit NI of Nederduits); NOORS *spøke* 'rondwaren als een geest; grappen maken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *spöka* 'rondwaren als een geest, rondwaren van een geest' (uit NI of Nederduits); ZOELOE *-pok-* <via Afrikaans>; AMERIKAANS-ENGELS *spook*; PAPIAMENTS *spok* 'rondwaren als een spook; door een spook of spoken bezocht worden'.
spoon 'tap' → DEENS *spuns* 'tap (voor vat, ton of boot)'; NOORS *spuns* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *sprund* 'tap, split' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *spont*, *spânt* 'messaging (van een plank)' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH dial. *škon*; *škont*, *škan*; *ėkóntik* 'stop op een vat, tap; (kuipersterm) wig tot steun van een hoepel; (timmermansvakterm) wig waarmee de opening in een plank wordt dichtgestopt ter plaatse van een kwast of knoest'.
sponde 'beddenplank, bed' → DUIJS dial. *Sponde* 'bedstel'.
spinning, spong 'gleuf' → DEENS *spunding*; RUSSISCH *špunt*, *špont* 'driehoekige insnijding in de kiel en de voor- en achterstevan voor de huidplanken'; INDONESIAISCH *spónėng*; JAVAANS *sekoneng*, *sepunan*; PAPIAMENTS *spònen* (ouder: *spinning*).
spoons 'schoonmaakdoek' → INDONESIAISCH *sepon*, *spón(s)* 'vochttopzuiwend gedeelte van bepaald dier, gebruikt om mee schoon te maken'; JAKARTAANS-MALEIS *sepon*, *spón*; JAVAANS *sepon*; KUPANG-MALEIS *spóns*; SOENDANEES *sėpon* 'schoonmaakdoek, spóns'; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *spónnja* (uit NI of Portugees); NEGERHOLLANDS *spóns*, *spónsje*; PAPIAMENTS *spòns* (ouder: *spóns*); SRANANTONGO *spónsu*; SURINAAMS-JAVAANS *sepons*.
sponsor 'iemand die de kosten draagt' →

INDONESIAISCH *sponsor* (uit NI of Engels); SRANANTONGO *sponser*; SURINAAMS-JAVAANS *sponsor* 'iemand die de kosten draagt; sponsoren' <via Sranantongo>.
spontaan 'impulsief, uit een opwelling voortkomend' → INDONESIAISCH *spontan*; JAVAANS *sepontan*.
spontaniteit 'het zonder nadere overweging handelen' → INDONESIAISCH *spontanitas*.
spook 'bovennatuurlijke verschijning; (verouderd) drukte, ophef' → ENGELS *spook* 'bovennatuurlijke verschijning; spion (slang); scheldnaam voor neger'; DUIJS *Spuk* 'bovennatuurlijke verschijning' (uit NI of Nederduits); DEENS *spøg* 'grap' (uit NI of Nederduits); NOORS *spøk* 'grap, scherts' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *spöke* 'bovennatuurlijke verschijning' (uit NI of Nederduits); ZOELOE *sipoki* 'bovennatuurlijke verschijning' <via Afrikaans>; SHONA *chipoko* 'bovennatuurlijke verschijning' <via Afrikaans>; AMBONS-MALEIS *spok* 'bovennatuurlijke verschijning'; KUPANG-MALEIS *spòk* 'bovennatuurlijke verschijning'; MENADONEES *spok* 'bovennatuurlijke verschijning'; AMERIKAANS-ENGELS *spook* 'bovennatuurlijke verschijning; spion'; NEGERHOLLANDS *spook* 'bovennatuurlijke verschijning'; PAPIAMENTS *spoki* (ouder: *spooki*) 'bovennatuurlijke verschijning'; SRANANTONGO *spuku* 'bovennatuurlijke verschijning'.
spookachtig 'griezelig, angstaanjagend' → FRIES *spoekeftich*.
spoor 'voetindruk' → ENGELS *spoor* 'voetafdruk, voetspoor, spoor van een voertuig' <via Afrikaans>; PAPIAMENTS *spoor*.
spoor '(verouderd) voet van een mast' → RUSSISCH *špor* 'voet van een mast'; OEKRAÏENS *špor* 'voet van een mast' <via Russisch>.
spoor 'spoor aan een laars of een klauw, rijspoor' → FRANS *éperon* 'spoor aan een laars'; JAVAANS *kespur* 'spoor om een rijpaard aan te zetten'; MADOEREES *sėppūr* 'spoor om een rijpaard aan te zetten'; SOENDANEES *ispur*, *sėpur* 'spoor om een rijpaard aan te zetten'; PAPIAMENTS *spor* (ouder: *spoor*) 'spoor aan ruiterslaars of hanenklauw, rijspoor'; SRANANTONGO *spòr*.
spoor 'spoorlijn, spoorlijn' → NOORD-SOTHO *seporo* <via Afrikaans>; TSWANA *sepòrò* <via Afrikaans>; XHOSA *siporo* <via Afrikaans>; ZOELOE *sipolo* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *seporo* <via Afrikaans>; SINDEBELE *sporo* 'spoorlijn' <via Afrikaans>; INDONESIAISCH *sepor*, *sepur* 'spoorlijn'; JAKARTAANS-MALEIS *sepur* 'trein'; JAVAANS *sepur* 'spoorlijn'; MADOEREES *sėppūr* 'spoorlijn'; PETJOH *sepor* 'trein'; NEGERHOLLANDS *spoor*, *spòr*; SRANANTONGO *spòr*; SURINAAMS-JAVAANS *sepur* 'trein'.
spoorbaan 'baan voor of van een spoorweg' → SURINAAMS-JAVAANS *Spurban* 'plaatsnaam (Indira Gandhieweg, voorheen: Pad van Wanica)'.
spoorgat '(verouderd) vier- of achthoekig gat in het spoor' → RUSSISCH † *špurgát* 'vier- of achthoekig

gat in het spoor'.

spoorslags 'bijwoord van tijd: snel, gauw' → NEGERHOLLANDS *poshes*.

spoorweg 'weg met rails' → JAVAANS *sepurwèh*.

sporadisch 'zelden' → INDONESISCH *sporadis*.

spore 'voortplantingscel' → INDONESISCH *spor*.

sporen 'een spoor volgen' → ENGELS *spoor* '(voet) sporen volgen' (via Afrikaans).

sport 'trede van ladder' → FRANS dial. *sproton*, *sploton*, *èploton*; *sporton* 'trede van een ladder; stomp van een tak'; PAPIAMENTS *spor* (ouder: *sport*) 'spijl, stoelspaak'.

sport 'lichamelijke bezigheid' → INDONESISCH *sepor*, *sport*; MAKASSAARS *siḩòr*, *siḩòrò* 'sport; sportsman'; NEGERHOLLANDS *sport* 'lichamelijke bezigheid, spel'; PAPIAMENTS *spòrt*; SRANANTONGO *spòrt* 'lichamelijke bezigheid; vrouwen versieren' (uit NI of Engels); SURINAAMS-JAVAANS *sport* 'netjes gekleed zijn, er mooi uitzien (dankzij het sporten)'.

sportbroek 'broek om in te sporten' → ? JAKARTAANS-MALEIS *popbruk* 'lange sportbroek voor vrouwen'; PAPIAMENTS *spòrtbruk* 'korte broek, gemakkelijk bij het beoefenen van sport'; SRANANTONGO *spòrtbruku*.

sportief 'sportlievend; fair; vlot' → INDONESISCH *sportif* 'sportlievend; fair'; PAPIAMENTS *spòrtif*.

sportman 'mannelijke sporter' → SRANANTONGO *spòrtman*.

spot 'spotternij, hoon' → FRANS dial. *spot*, *èspot*, *espot* 'spotternij; spotnaam'; NEGERHOLLANDS *spot*; SRANANTONGO *spotu* 'hoon, spotternij'.

spot '(gewestelijk) vlek, vochtstip' → ENGELS *spot* 'smet, blaam; vlek(je); een beetje, iets; plek, plaats'.

spotten 'de draak steken met' → NEGERHOLLANDS *spot*; SRANANTONGO *spotu*.

spouw 'luchtruimte in een dubbele muur' → FRIES *spou*.

spraak 'het vermogen te spreken' → FRIES *spraak*, *sprake* 'vermogen om te spreken; manier van spreken'; DEENS *sprog* 'taal' (uit NI of Nederduits); NOORS *språk* 'taal; wijze van spreken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *språk* (uit NI of Nederduits).

spreekbeurt 'beurt om een toespraak te houden' → PAPIAMENTS *spreekbeurt*, *sprekbùrt*.

spreekbuis 'verkondiger van iemands mening' → FRIES *sprekbuis*.

sprekdelict 'uiting die geacht wordt in te gaan tegen het algemeen belang en daarom strafbaar is' → INDONESISCH *sprékdélik*, *sprékdélik(t)*.

sprekmanier 'spreekwijze, wijze van spreken' → NEGERHOLLANDS *spreek-manier*.

spreekwoord 'spreuk' → NEGERHOLLANDS *spreekwoord*.

spreeuw 'zangvogel' → ENGELS *sprew*.

sprei 'dek op bed' → INDONESISCH *seprai*, *seprei*, *sprei*; AMBONS-MALEIS *sprèi*; BALINEES *seperai*; BOEGINEES *saperèi*; JAKARTAANS-MALEIS *seperé*, *sepré*, *sprei*; JAVAANS *sepré*, *seprèi* 'beddenlaken';

KUPANG-MALEIS *sprèi*; MADOEREES *sèppre*, *sèppreh*; MAKASSAARS *seperèi* 'beddenlaken over de bultzak'; MENADONEES *sprèi*; MINANGKABAUS *seperai*; SOENDANEES *sèpre*; TERNATAANS-MALEIS *sprèi*; PETJOH *sprei* 'beddenlaken, moltondekentje'; AMERIKAANS-ENGELS dial. † *spree* 'sierkleed over bed'; PAPIAMENTS *sprei* (*di kama*); SRANANTONGO *sprèi*; SURINAAMS-JAVAANS *seprèi*.

spreiden 'uiteenplaatsen, gelijkmatig verdelen' → DEENS *sprede* (uit NI of Nederduits); NOORS *spre*, *sprede* 'verstrooien, verdelen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *sprej* 'verspreiden'; PAPIAMENTS † *sprei* 'het bed opmaken'.

spreken 'praten' → FRANS dial. *espreker*, *esprechier*; *sprèk'ler*, *sprèh'ler*; *sprèkener* 'babbelen, kletsen; koeterwaals spreken; Vlaams spreken'; INDONESISCH (spottend) *holand sprèken* 'Hollands praten'; NEGERHOLLANDS *spreek*.

sprekend 'sterk uitkomend, zich levendig aftekenend' → FRIES *sprekend*.

spreng 'bron' → NEGERHOLLANDS *spring* 'bron, afkomst'.

sprenkelen 'druppelsgewijs verspreiden; bespatten' → ENGELS *sprinkle* 'druppelsgewijs verspreiden; bespatten; installatie die water kan spreken'; DEENS *sprinkler* 'installatie die water kan spreken' (via Engels); NEGERHOLLANDS *springel*, *sprengel* 'bespatten; opblazen, laten exploderen'; PAPIAMENTS *sprengu* (ouder: *sprenge*, *sprengel*) 'druppelsgewijs verspreiden; bespatten; motregen'.

spreuk 'zegwijze' → FRIES *spreuk*.

spriet 'spruit van een plant; rondhout aan de mast, boegspriet' → DUIJS *Spriet* '(in de landbouw) rondhout, onderdeel van een akker- of oogstwagen' (uit NI of Nederduits); DEENS *spryd* 'boegspriet'; NOORS *spryd* 'boegspriet' (uit NI of Nederduits); NOORS *sprì*, *sprìt* 'rondhout aan de mast' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *sprì* 'rondhout aan de mast, boegspriet'; ? ZWEEDS *spròt* 'rondhout gebruikt in want van schip' (uit NI of Duits); FINS *prii* 'rondhout om vierhoekig zeil te bedienen' (via Zweeds); FRANS dial. *sprìet*; *sprét* 'lange stok, door een schipper gebruikt; ra'; RUSSISCH *šprintòv*, *šprìtov* 'rondhout aan de mast'; PAPIAMENTS *sprìchi* 'dunne spruit van een plant; lang en mager iemand; broodmager'.

sprìettouw 'touw voor het spannen van het zeil' → RUSSISCH *šspringtòv*; OEKRAÏENS *šspringtòv* (via Russisch).

spring 'lijn die een schip zijdelings vastnoert' → DEENS *spring* 'verhoging van het achter- en voordek' (uit NI of Nederduits); NOORS *spring* 'verhoging van het achter- en voordek' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *spring* 'touw om een schip mee vast te leggen' (uit NI of Engels); POOLS *szpring*; RUSSISCH *špring*.

spring, springtij 'hoge watervloed' → ENGELS *spring*; SRANANTONGO *springi*.

springbed 'springveren matras' → JAVAANS *springbèd*.

springbok 'antilope uit het zuiden van Afrika' → ENGELS *springbok* 'gazelle' (via Afrikaans); ZWEEDS † *springbok* (via Afrikaans); FRANS *springbok* (via Afrikaans).

springen 'zich in de lucht verheffen' → CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *ispring* 'besproeien'; NEGERHOLLANDS *sprin*; BERBICE-NEDERLANDS *pringgi*.

springer '(verouderd) muntsoort met springende leeuw erop' → FRANS dial. † *sprenger* 'muntsoort'.

springhaas 'hazensoort' → ENGELS *springhaas* (via Afrikaans); ENGELS *spring-hare* (via Afrikaans).

springplank 'verende plank' → PAPIAMENTS *srenplank*, *springplank*.

springstok '(Vlaams) gepunte stok' → FRANS † *brindestoc*, *brandestoc* (ouder: *sprinctoke*) 'gepunt wapen'; ITALIAANS *brandistocco* 'gepunt wapen' (via Frans).

sprinkhaan 'insect' → DUIJS dial. *Sprinkhaan*; NEGERHOLLANDS *springhaen*; BERBICE-NEDERLANDS *springhan*; SRANANTONGO *sp(r)inka*.

sprinten 'hard gaan over korte afstand' → INDONESIAISCH *sprint*.

sproeien 'in fijne stralen uitstorten' → ENGELS † *spray* 'sprenkelen; bestrooien'; DUIJS *sprayen* (via Engels); DEENS *spraye* (via Engels); MALTEES *sprejja* 'sprenkelen; bestrooien' (via Engels); ESPERANTO *spraji* 'in fijne stralen uitstorten, verstuiwen' (via Engels); KOERDISCH *sprey* 'sprenkelen; bestrooien' (via Engels); PAPIAMENTS *sprui* (via Engels).

sproeier 'dop met kleine gaatjes waardoor water gesproeid wordt' → PAPIAMENTS *spruier*.

sprok '(gewestelijk) bros' → NEGERHOLLANDS *sprok* 'bros, wat licht breekt'.

sprot 'haringachtig visje' → DUIJS *Sprotte* (uit NI of Nederduits); FRANS † *srot*, *esprot*, *éprot*; RUSSISCH *šrot*, *šrota*; OEKRAÏENS *šrot* (via Russisch); NEGERHOLLANDS *sprat* 'haring'.

spruit 'loot; (verouderd) waterloop' → ENGELS *spruit* 'waterstroompje' (via Afrikaans); RUSSISCH *sprjujt* 'uitschietend touw'; PAPIAMENTS *spreit*, *spruit* (ouder: *spruitsje*, *spruit*) 'loot'; SRANANTONGO *sproiti* 'loot'.

spruiten 'loten vormen; (verouderd) voortspruiten, ontspruiten, spuiten' → DEENS *sprutte* 'spatten, proesten, briesen, sputteren' (uit NI of Nederduits); NOORS *sprute* 'stralen, spuiten, spatten, spetteren, spuwen'; PAPIAMENTS *spreit*, *spruit* (ouder: *spruit*) 'loten vormen; ontstaan, voortkomen, uitlopers krijgen'; SRANANTONGO *sproiti* 'loten vormen'.

spruitje 'groente' → FRANS dial. *sproet*, *dès sprôt*, *sprôtche*, *èsprôte*, *sprautes*.

spruw 'slijmvliesontsteking in mond of darmen' → ENGELS *sprue* 'slijmvliesontsteking'; DUIJS *Sprue* 'ziekte, gekenmerkt door koorts en weefselveranderingen aan de tong en het slijmvlies van de dunne darm' (via Engels); DEENS *sprue* 'slijmvliesontsteking'; ZWEEDS

sprue 'slijmvliesontsteking' (uit NI of Engels); KROATISCH *sprue* 'ontregeling van het spijsverteringsstelsel in de dunne darm vanwege overgevoeligheid voor bepaalde voedingsstoffen'; MACEDONISCH *spru* 'ontregeling van het spijsverteringsstelsel' (via Engels); SERVISCH *spru* 'slijmvliesontsteking' (via Engels); SLOVEENS *sprua* 'ontregeling van het spijsverteringsstelsel' (via Engels); PAPIAMENTS *sprui* (ouder: *spruw*, *sproeit*) 'slijmvliesontsteking'.

spugen 'door de mond uitwerpen' → PETJOH *spoggen*; NEGERHOLLANDS *spug*, *spieg*; BERBICE-NEDERLANDS *spuku* 'braken'.

spui 'sluis' → ENGELS † *spay*; FRANS dial. † *espoie* 'heiwerk, behorende bij schutsluizen'.

spuigat, spiegat 'gat in scheepsdek om water af te voeren' → DUIJS *Speigatt* (uit NI of Nederduits); DEENS *spygat* (uit NI of Nederduits); NOORS *spygatt* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *spygatt*; FINS (*s*)*pyygatti* (via Zweeds); RUSSISCH *špigát*; AZERI *spiqat* (via Russisch); LETS *špigate*; PAPIAMENTS *spiat*, *spihat* (ouder: *spigat*) 'gat in scheepsdek om water af te voeren; waterspuwer; overloop (korte buis, cementen vlak of gooteinde boven aan ontvangbak, dakgoot of regenbak'.

spuit 'werktuig om vocht onder druk uit te werpen; geweer' → ENGELS *spout* 'regenpijp; schenkduit; stortkoker'; DEENS *sprøjte* 'werktuig om vocht onder druk uit te werpen; slechte krant'; NOORS *sprøyte* 'water of ander vocht (na opzuiging) onder druk met kracht door een nauwe opening uitwerpen' (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *sepét*, *sepit*, *sepui(t)*, *spét* 'injectiespuit'; KUPANG-MALEIS *sapoit* 'werktuig om water (na opzuiging) onder druk met kracht door een nauwe opening uit te werpen'; PETJOH *spuit* 'geweer'; JAVINDO *spuit* 'geweer'; JAPANS *supoitu* 'werktuig om vocht onder druk uit te werpen' (via Japans); PAPIAMENTS *spùit* 'werktuig waarmee men spuit'; SRANANTONGO *spoit* 'instrument om een vloeistof onder druk met kracht door een nauwe opening uit te werpen'; SARAMAKKAANS *sipóiti* 'werktuig om vocht onder druk uit te werpen' (via Sranantongo); SARNAMI *spoit* 'inenting'; SURINAAMS-JAVAANS *sepoiti* 'spuitje, prik' (via Sranantongo).

spuiten 'met kracht naar buiten persen' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *sproite*; VASTELANDS-NOORD-FRIES *spuite*; DEENS *sprøjte*; NOORS *sprøyte*; AMBONS-MALEIS *spoit*; KUPANG-MALEIS *spoit*; MENADONEES *spoit*; TERNATAANS-MALEIS *spoit*; BERBICE-NEDERLANDS *spoit*; PAPIAMENTS *spùit* (ouder: *spuit*); SRANANTONGO *spoit*; SARAMAKKAANS *sipóiti* (via Sranantongo).

spurrie 'plant' → ENGELS *spurrey*, *spurry*; DUIJS dial. *Spörrie*, *Spurrie*.

sputteren 'pruttelende geluiden maken' → ENGELS *sputter* 'spuwen, proesten; met consumptie spreken;

42. De verbreiding van de woorden *sniëder* en *kleermaker*.

Voor de volkeren op andere continenten die met Nederlanders en Vlamingen in aanraking kwamen, waren de Nederlandse manier van kleden en het materiaal waarvan de kledij was vervaardigd nieuw. De namen voor materialen (*duffel, katoen, wol, katoen* enz.) en kledingstukken (*hemd, broek, knoop, onderbroek* enz.) zijn dan ook door veel talen uit het Nederlands geleend. En ook de namen voor degene die beroepsmatig kleding vervaardigde zijn overgenomen. Vroeger heette zo iemand een *sniëder*, en dat woord is aangetroffen in het Negerhollands, Papiaments en Sranantongo. Dat woord moet dus wel een relatief oud leenwoord zijn. Tegenwoordig noemen we iemand met dat beroep een *kleermaker*, en ook dat woord is uitgeleend, namelijk aan het Fries, Javaans en Surinaams-Javaans. In het Sranantongo noemt men zo iemand een *kleriman* – ook dit is ontleend aan *kleermaker*, waarbij het gedeelte *maker* is vervangen door *man*. In het Sranantongo worden mannelijke beroepsaanduidingen en persoonsaanduidingen namelijk vaak gevormd door een samenstelling waarin het tweede gedeelte *man* is; zo gebruikt men *mesreman* voor een ‘metselaar’ en *wakaman* voor een ‘wandelaar, zwerver’.

- stamelen, brabbelen.
spuug, spuugsel 'speeksel' → NEGERHOLLANDS *spug, spugsel*.
spuugslang 'slangensoort' → ENGELS *spuugslang* (via Afrikaans).
spuwbak 'kwispedoor' → PAPIAMENTS *spibak, spiubak*.
spuwen 'door de mond uitwerpen' → SARAMAKKAANS *pío*.
Spyker 'Nederlands automerk' → ENGELS *Spyker*.
staak 'paal' → DUIJS *Stake(n)* (uit NI of Nederduits); FRANS *taquet* (ouder: *taque*) 'wig, klamp'; FRANS *étai* 'groot stuk hout of metaal als tijdelijke ondersteuning; steun(pilaar)'; BASKISCH *taket* 'wig; paal' (via Frans).
staal 'metaal' → RUSSISCH *stal*'; OEKRAÏENS *stal*' (via Russisch); XHOSA *sitali* (via Afrikaans); ZUID-SOTHO *setala* (via Afrikaans); INDONESIAISCH *setal*; JAVAANS † *kestal* 'stalen schrijfpen'; NEGERHOLLANDS *staal, stāl* 'metaal, ijzerlegering'; PAPIAMENTS *stal* (ouder: *staal*).
staal 'monster' → DUIJS dial. *Stahl* (uit NI of Nederduits).
staalhof 'gebouw waar de lakens van merken werden voorzien' → ENGELS *Steelyard* 'handelsbasis van de Hanzekooplieden in Londen'; ZWEEDS † *stålhof* 'gebouw waar de lakens van merken werden voorzien; handelsbasis van de Hanzekooplieden in Londen' (uit NI of Nederduits).
staalvijsel 'vijsel van staal' → ZWEEDS † *stålfisæl* 'geneesmiddel van vijsel van staal' (uit NI of Duits).
staan 'overeind zijn' → FRANS dial. *stå* 'halt, stop, wees stil'; BIAKS *ve-stan* 'in de houding gaan staan'; KUPANG-MALEIS *stan gargaji* 'standplaats voor een trekzaag'; NEGERHOLLANDS *staan, stån, tan* 'overeind zijn, blijven staan, gaan staan, bestand zijn'; BERBICE-NEDERLANDS *tan*.
staander 'steunpaal' → PAPIAMENTS *standu* 'paal van hout of metaal die in de grond wordt geslagen'.
staanplaats 'plaats waar men kan staan' → JAKARTAANS-MALEIS *stamplas* 'halte voor openbaar vervoer'.
staar 'oogziekte' → DEENS *stær* (uit NI of Nederduits); NOORS *stær* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *starr* (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *star*; SRANANTONGO *star*.
staar '(verouderd) spreekw' → DEENS *stær* 'spreekw'.
staarblind 'volledig blind' → DEENS † *starblind* 'zeer slecht ziend, volledig blind' (uit NI of Nederduits).
staart 'achterste gedeelte; dun eind touw' → RUSSISCH *štert*; ook: *škert* 'boeiereep, dun eind touw'; NEGERHOLLANDS *steert, stēt* 'achterste gedeelte'.
staat 'stand, toestand, lijst' → INDONESIAISCH *setat* 'lijst, rol, opgave'; AMBONS-MALEIS *stat* 'lijst'; JAVAANS *setat* 'ambtelijke opgave'; KUPANG-MALEIS *stat* 'lijst'; MADOERES *éstat, sèttat* 'lijst, staat, opgave'; MENADONEES *stat* 'lijst'; MINANGKABAUS *setat* 'lijst, register'; SOENDANEES *setat* 'staat, lijst'; TERNATAANS-MALEIS *stat* 'lijst'.
staat 'land, rijk' → DUIJS *Staat*; RUSSISCH *státskij* 'burger; (Bargoens) honderd roebelbankbiljet'; OEKRAÏENS *státskij* 'burger' (via Russisch); PAPIAMENTS † *staat*.
staatkundig 'betrekking hebbend op de (regels der) staatkunde' → FRIES *steatkundich*.
Staatsblad 'officieel blad waarin wetten, besluiten e.d. worden afgekondigd' → INDONESIAISCH † *Staatsblad*.
staatsie 'pracht' → MADOERES *satasí*.
staatsman 'iemand met een leidende positie in de regering van een land' → DUIJS *Staatsmann* (uit NI of Frans).
staat van dienst 'document waarop iemands ouderdom, rang, diensttijd e.d. vermeld staat' → MADOERES *sèttat pan dinēs*.
stabiel 'vast staande' → INDONESIAISCH *stabil*; KUPANG-MALEIS *stabil*.
stabilisatie 'het stabiel maken' → INDONESIAISCH *stabilisasi*.
stabilisator 'middel om stabiliteit te verbeteren' → INDONESIAISCH *stabilisator*.
stabiliteit 'bestendigheid' → INDONESIAISCH *stabilitas*.
stad 'grote plaats' → ENGELS *stad* '(grote) plaats, dorp' (via Afrikaans); ENGELS † *stade* 'belangrijkste plaats, hoofdstad'; ZWEEDS *stad* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *stadt, stad*; BERBICE-NEDERLANDS *stati*; SKEPI-NEDERLANDS *stat*; PAPIAMENTS *stat, stad*; SURINAAMS-JAVAANS *setat* 'de stad (Paramaribo)'.
stadhouder 'iemand die in de plaats van een vorst een deel van diens rijk bestuurt' → ENGELS *stadholder, stadtholder*; DEENS *statholder* (uit NI of Nederduits); NOORS *stattholder* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ståthållare* (uit NI of Nederduits); FRANS *stathouder, stadhouder*; ITALIAANS *statolder, stadhouder*; RUSSISCH *stadgouder*.
stadhuis 'gebouw waarin het bestuur van een stad gevestigd is' → ENGELS *stadthouse* (uit NI of Duits); ENGELS *State-house*; AMERIKAANS-ENGELS *stadthouse*; PAPIAMENTS *stateis* 'gerechtsgebouw'.
stadig 'voortdurend, bestendig' → ENGELS *steady* 'vast, stabiel'; MALTEES *stedi* 'vast, stabiel in gedrag, gewoontes' (via Engels).
stadion 'sportterrein' → INDONESIAISCH *stadion*; MADOERES *stadion*.
stadsschrijver 'schrijver, griffier, secretaris der stad' → NEGERHOLLANDS *stadtskriever*.
staf 'stok' → FRIES *staaf*; JAVAANS *setap*; PAPIAMENTS *staf*.
staf 'leidinggevend personeel' → INDONESIAISCH *setaf, staf, setap* 'leidinggevend personeel; staflied'; PAPIAMENTS *staf* 'leidinggevend personeel; groep; grote groep'.
staffel 'berekeningwijze waaruit bij elke wijziging het saldo blijkt' → INDONESIAISCH *stafel*.
stafkaart 'topografische kaart voor militair gebruik' → FRIES *stafkaart*.

- stafkwartier** 'dat deel van de commandopost van een grote eenheid dat niet direct bij de gevechtshandelingen betrokken is en zich achter die eenheid bevindt' → FRIES *stafktertier*.
- stafmuziek** 'muziekkorps behorende bij de staf (van een regiment e.d.)' → FRIES *stafmuzyk*.
- stag** 'kabel waardoor de mast naar voren bevestiging krijgt' → FINS (*s*)*taaki* (uit NI of Duits); ESTS *staag* (uit NI of Duits); POOLS *szttag*; RUSSISCH *štag*; BULGAARS *štag* <via Russisch>; OEKRAÏENS *štag* <via Russisch>; AZERI *štag* <via Russisch>; LETS *štaga*; LITOUWS *štagas*.
- stagblok** 'met ijzer beslagen blok aan een stagtalie' → RUSSISCH † *štagblok*.
- stage** 'proeftijd' → PAPIAMENTS *stazje*.
- staggarnaat, stagkarnaat** 'kleine takel' → DUTS *Staggarnat*; ZWEDS *staggarnat*; *stakernat* 'takel op schip' (uit NI of Duits).
- stagiair** 'die een stage doormaakt' → PAPIAMENTS *stazjèr*.
- stagjuffer** 'met ijzer beslagen blok aan een stagtalie' → RUSSISCH † *štagjufers*.
- staglijn** 'touw aan een stag' → FRANS *étalinguer* '(een kabel) aan het anker vastmaken'; SPAANS *entalingar* '(een kabel) aan het anker vastmaken'; PORTUGEES *talingar* '(een kabel) aan het anker vastmaken'.
- stagnatie** 'stilstand' → INDONESISCH *stagnasi*.
- stagswijs** 'in de richting van een stag varend' → RUSSISCH † *štagvejs*.
- stagtalie** 'takel aan de stag van de ondermast voor het oplichten van kleine lasten' → RUSSISCH † *štagtali*.
- stagzeil** 'driehoekig zeil voorop het schip' → ESTS *taaksel* <via Russisch>; POOLS *sztaksel* <via Russisch>; RUSSISCH *stáksel*, ook: *štáksel*; BULGAARS *staksel* <via Russisch>; OEKRAÏENS *stáksel* <via Russisch>.
- stagzeilgeitouw** 'bepaald touw' → RUSSISCH † *staksel'gitov*.
- stagzeilhals** 'hals van het stagzeil' → RUSSISCH † *staksel'gals*.
- stagzeilleider** 'bepaald touw' → RUSSISCH † *staksel'leer*.
- stagzeilneerhaler** 'bepaald touw' → RUSSISCH † *staksel'niral*.
- stagzeilschoot** 'bepaald touw' → RUSSISCH † *staksel'skot*.
- stagzeilval** 'bepaald touw' → RUSSISCH † *staksel'fal*.
- stainieriet** 'mineraal, genoemd naar de Vlaamse geoloog Xavier Stainier' → ENGELS *stainierite*; DUTS *Stainierit*.
- staken** 'stopzetten, het werk neerleggen' → ? RUSSISCH *stačka* 'het neerleggen van werk; (Bargoens) overeenkomst; groepsoverval'.
- staket** 'rij palen' → ENGELS † *stacket* 'palissade'; SCHOTS † *stacket* 'paalwerk, palissade'; DUTS *Staket* 'schutting, staketsel'; DEENS *staket* 'schutting' (uit NI of Nederduits); NOORS *stakitt* 'hek, staketsel, schutting' (uit NI of Nederduits).
- staking** 'het niet voortzetten van iets' → FRIES *staking*; INDONESISCH *staking*; JAVAANS *setaking*; KUPANG-MALEIS *stakeng*.
- stal** 'verblijf van dieren; staanplaats op markt, kraam' → FRANS *étal* 'staanplaats op markt, kraam'; BRETONS *stal* 'kraam' <via Frans>; INDONESISCH *istal*, *setal*, *stal* 'verblijf van dieren; paardenstal'; AMBONS-MALEIS *stal* 'verblijf van dieren'; JAKARTAANS-MALEIS *istal* 'paardenstal'; JAVAANS *setal*, *stal* 'verblijf van dieren'; KUPANG-MALEIS *stal* 'verblijf van dieren'; MADOEREES dial. *settal* 'stal in een postloods'; MENADONEES *stal* 'verblijf van dieren'; SOENDANEES *istal* 'verblijf van dieren'; TERNATAANS-MALEIS *stal* 'verblijf van dieren'; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *stal* 'verblijf van dieren'; SINGALEES *istála-ya*, *stála-ya* 'verblijf van dieren'; NEGERHOLLANDS *stā* 'verblijf van dieren'; PAPIAMENTS *stal* 'verblijf van dieren'; SURINAAMS-JAVAANS *setal* 'verblijf van dieren'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *stal* 'verblijf van dieren' <via Negerhollands>.
- stalactiet** 'druipsteen (naar beneden hangend)' → INDONESISCH *stalagtit*.
- stalagmiet** 'druipsteen (naar boven gericht)' → INDONESISCH *stalagmit*.
- stalbrief** '(verouderd) aanstellingsbrief, installeringsbrief, akte' → FRANS dial. † *stalbrief*; *stalbrive*; *stalbrif*, *estalbriffe*, *ostalbrife* 'militair reglement; instructies voor een tussenhandelaar; ingewikkelde rekening'.
- stalen pen** 'schrijfpenn van staal' → INDONESISCH *stalpèn* 'stalen kroontjespen'; JAVAANS *setalpèn* 'houder voor stalen kroontjespen'.
- stalinisme** 'variant van het communisme als door Stalin toegepast' → INDONESISCH *Stalinisme*.
- stalles** 'rang van plaatsen in schouwburg e.d.' → INDONESISCH *stales*.
- stam** 'deel van boom; groep mensen' → ENGELS *estaminet* 'café' <via Frans>; DEENS *stam* 'deel van boom, groep mensen' (uit NI of Nederduits); NOORS *stamme* 'deel van boom' (uit NI of Nederduits); ZWEDS *stam* 'deel van een boom of plant' (uit NI of Nederduits); ? FRANS *estaminet* 'klein populair café, vooral in het noorden; oorspr.: zaal met zuilen (van boomstammen)'; PAPIAMENTS *stam* 'deel van boom'.
- stamboek** 'boek van genealogie, familieregister; register van de afstamming van rasdieren' → INDONESISCH *stambuk*.
- stamboom** 'verwantschapsregister in de vorm van een boom' → INDONESISCH *stambom*.
- stamet** '(verouderd) soort wollen stof' → POOLS *stamet*, *sztamet* 'soort wollen stof'; RUSSISCH *staméd*, *stamét* 'soort wollen stof'; OEKRAÏENS *staméd* 'soort wollen stof' <via Russisch>; JAPANS † *sutamen*, *sutamento* 'soort wollen stof'.
- stampen** 'stoten' → FINS *tampata* 'stoten, hevig op en neer gaan (bijvoorbeeld van een schip); platlopen, plattrappen' (uit NI of Duits); FRANS

estamper 'stempelen'; KOERDISCH *stempa* 'stempel' <via Frans>; PERZISCH *estâmp* 'stempel' <via Frans>; NEGERHOLLANDS *stamp*, *stam* '(fijn)stampen, slaan'; BERBICE-NEDERLANDS *tambu*; PAPIAMENTS † *stamp* 'heien'.

stamper 'vrouwelijk orgaan van plant' → JAPANS *shizui* 'vrouwelijk orgaan van plant, lett. vrouwelijke knop'; CHINEES *cirui* <via Japans>.

stampot 'gerecht van gestampte aardappelen en groente' → INDONESISCH *stampot*.

stampvol 'helemaal vol' → SURINAAMS-JAVAANS *setampu* 'goed vol, helemaal gevuld'.

stand 'houding; gesteldheid, het staan; speelstand' → ZWEEDS *stånd* 'klasse, staat, toestand' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *stan(d)* 'speelstand (in sportwedstrijden)'; JAKARTAANS-MALEIS *stand* 'speelstand (sportwedstrijden)'; MENADONEES *stan* 'speelstand (sportwedstrijden); houding'; NEGERHOLLANDS *stand* 'gesteldheid, het staan'; SRANANTONGO *stant* 'houding'.

stand 'plaats op een tentoonstelling' → INDONESISCH *stan(d)*.

standaard 'vaandel; voetstuk; maatstaf' → ZWEEDS *standert* 'vaandel' (uit NI of Nederduits); FRANS *étendard* 'oorlogsvaandel (verouderd); symbool van een partij'; RUSSISCH *štandárt* 'voetstuk; vaandel, vlag'; OEKRAÏENS *štandárt* 'standaardvlag, brede wimpel' <via Russisch>; AZERI *štandárt* 'standaardvlag, brede wimpel' <via Russisch>; INDONESISCH *setandar*, *standar* 'vaandel als symbool van militaire eenheid; gestel met voetstuk waarop iets rust (fiets e.d.); maatstaf voor kwaliteit'; JAKARTAANS-MALEIS *setandar* 'klein tafeltje, standaard voor tweewielers'; JAVAANS *setandrat* 'voetstuk'.

standachtig '(verouderd) standvastig, aanhoudend, voortdurend' → ZWEEDS *ståndaktig* 'standvastig, aanhoudend, voortdurend' (uit NI of Nederduits).

standbeeld 'op een voetstuk gezet beeld' → SRANANTONGO *stantbeilt*.

stander '(verouderd) opstaand touw (van een jacobsladder)' → ZWEEDS † *stander* 'touw ladder' (uit NI of Fries).

standhaftig 'standvastig' → DEENS *standhaftig* (uit NI of Nederduits); NOORS *standhaftig* (uit NI of Nederduits).

standig '(verouderd) standvastig, behendig' → ZWEEDS *ständig* 'voortdurend, constant, vast, permanent' (uit NI of Nederduits).

standje 'reprimande' → FRIES *stantsje*; PETJOH *standje geven* 'berispen, verwijten, grof uitschelden'.

standpak 'verpakking' → ? INDONESISCH *standpak*.

standplaats 'vaste plaats waar iets staat' → INDONESISCH *setanplas*, *setanplat*, *stamplas*, *stanplat* 'bushalte; taxistandplaats'; JAKARTAANS-MALEIS *stamplas* 'halte voor openbaar vervoer'; JAVAANS *stanplat* 'busstation'; MUNA *tampalasi* 'opbergplaats'.

standvastig 'volhoudend' → NEGERHOLLANDS *standfastig*; SRANANTONGO *stanfastig* 'volhoudend; dapper'.

stang 'spijl' → DEENS *stæng* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *stang* 'fietsstang'; JAKARTAANS-MALEIS *setang* 'stang van fiets of motor'; JAVAANS *setang* 'spijl; stuur van een fiets'; MENADONEES *stang*; MINANGKABAUS *setang*, *stang*; SASAKES *setang* 'spijl, fietsstuur'; SRANANTONGO *stanga*.

stank 'onbehaaglijke geur' → DEENS *stank* (uit NI of Nederduits); NOORS *stank* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stank* (uit NI of Nederduits).

stanniool 'bladtin' → INDONESISCH *staniol*.

stap 'het plaatsen van de ene voet voor de andere bij het gaan' → FRIES *stap*; NEGERHOLLANDS *stap*; PAPIAMENTS † *stap*.

stapel 'hoop; opslagplaats van koopwaren; helling, scheepstimmerwerf' → DUIJS *Stapel* 'hoop' (uit NI of Nederduits); DEENS *stabel* 'hoop, houten constructie; stelling op een werf' (uit NI of Nederduits); NOORS *stabel* 'hoop; stelling op een scheepswerf' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stapel* 'hoop; stelling op een scheepswerf' (uit NI of Nederduits); FINS *tapuli* 'helling, scheepstimmerwerf' <via Zweeds>; ESTS *staaapel* 'helling, scheepstimmerwerf' (uit NI of Nederduits); MACEDONISCH *stapel* 'helling, scheepstimmerwerf'; SERVISCH *stapel* 'helling, scheepstimmerwerf'; RUSSISCH dial. *štábel*, *ščábel*, *stábel*, *stápel* 'opgestapeld bouw materiaal'; RUSSISCH *stápel* 'timmerwerf of helling'; BULGAARS *stapel* 'helling, scheepstimmerwerf'; OEKRAÏENS *stápel* 'opgestapeld bouw materiaal' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *stápel* 'opgestapeld bouw materiaal; timmerwerf of helling' <via Russisch>; AZERI *štábel* 'opgestapeld bouw materiaal' <via Russisch>; LETS *stápelis* 'hoop; stelling op een scheepswerf' (uit NI of Nederduits); LITOUWS *stapelis* 'helling, scheepstimmerwerf'; ESPERANTO *staplo* 'opslagplaats van koopwaren, pakhuis' <via Duits>; PAPIAMENTS *stapel* 'hoop'; SURINAAMS-JAVAANS *setabel* 'hoop'.

stapel 'stapelplaats, havenplaats waar goederen worden heengevoerd' → ENGELS *staple* 'stapelplaats' <via Frans>; SCHOTS † *staple* 'stapelplaats'; DUIJS *Etappe* 'traject, etappe' <via Frans>; DEENS *etape* 'traject, etappe' <via Frans>; ZWEEDS *etapp* 'afstand (afgelegd tussen twee rustplaatsen)' <via Frans>; FRANS *étape* 'opslagplaats, stapelplaats; rustplaats voor reizigers; afstand tussen twee stopplaatsen, dagmars, etappe, traject'; ITALIAANS *stapula* 'stapelplaats'; ITALIAANS *tappa* 'afstand tussen twee stopplaatsen, etappe' <via Frans>; SPAANS *etapa* 'etappe; pleisterplaats' <via Frans>; PORTUGEEES *etapa* 'dagelijks rantsoen van soldaten op oefening of mars; traject, stadium' <via Frans>; POOLS *etap* 'stapel(plaats), entrepot' <via Duits>; RUSSISCH *étáp* 'etappe, marshalte, strafgevangentransport'.

- ⟨via Frans⟩; OEKRAÏENS *étáp* 'etappe, marshalte, strafgevangenen-transport' ⟨via Russisch⟩; LETS *etaps* 'afstand tussen twee rustpunten' ⟨via Frans⟩; LITOUWS *etapas* 'afstand tussen twee rustpunten' ⟨via Frans⟩; MALTEES *tappa* 'afstand tussen twee stopplaatsen, etappe' ⟨via Italiaans⟩; ESPERANTO *etapo* 'rustplaats onderweg; afstand tussen twee rustplaatsen' ⟨via Frans⟩.
- stapelblok** 'blok waarop de scheepskiel wordt gelegd bij het bouwen' → RUSSISCH *stapel'blok*.
- stapelen** 'op een hoop leggen of zetten, vast of stevig maken' → ZWEEDS *stappla* 'wankelen, strompelen' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *stapel* 'opstapelen'; SRANANTONGO *stabru* 'op een hoop leggen'.
- stapelia** 'Zuid-Afrikaanse bloemsoort, genoemd naar de Nederlandse botanicus Jan Bode van Stapel' → ENGELS *stapelia*; DUIJS *Stapelia, Staplie*; POOLS *stapelia*; LITOUWS *stapelija*.
- stapelplaats** 'handelsplaats waar goederen worden opgeslagen voor verder vervoer' → JAVAANS *setapelplat*.
- stapelstad** 'grote plaats die stapelrecht bezit' → ZWEEDS *stapelstad* 'grote plaats met recht voor het drijven van buitenlandse handel' (uit NI of Nederduits).
- stappen** 'lopen' → SCHOTS *stap, staup*; FRANS dial. † *restapper* 'zijn morele evenwicht hervinden, zich hernemen'; NEGERHOLLANDS *stap*.
- star** 'onbeweeglijk, stil' → FRANS *starie, estarie* 'tijd dat een schip stilligt (om geladen of gelost te worden)'.
- starten** 'beginnen' → INDONESISCH *star* 'beginnen; vertrekken'; KUPANG-MALEIS *star, start*.
- starter** 'mechanisme waarmee men een motor laat starten' → INDONESISCH *setater, starter, stater*; JAVAANS *starter*.
- statelijk** '(verouderd) voornaam, statig' → DEENS *statelig* 'voornaam, statig' (uit NI of Nederduits); NOORS *statelig* 'voornaam, statig' (uit NI of Nederduits).
- Statenbijbel** 'de Bijbel zoals deze van 1626-'35 op last van de Staten-Generaal in het Nederlands werd vertaald en in 1637 uitgegeven' → FRIES *Statebibel*.
- Staten-Generaal** 'Nederlandse volksvertegenwoordiging; (verouderd) het college van vertegenwoordigers van alle gewesten' → ENGELS *States General* 'volksvertegenwoordiging'; DUIJS *Generalstaaten* 'Nederlandse volksvertegenwoordiging'; DEENS *Generalstaterne, Staten Generaal* 'Nederlandse volksvertegenwoordiging'; NOORS *Generalstatene* 'Nederlandse volksvertegenwoordiging'; ZWEEDS *generalstaterna* 'Nederlandse volksvertegenwoordiging'; RUSSISCH † *staty* 'het college van vertegenwoordigers van alle gewesten'; SRANANTONGO *state* 'volksvertegenwoordiging'.
- stater** 'oude Griekse munt' → NEGERHOLLANDS *stater*.
- statie** 'elk van de veertien afbeeldingen die in de rooms-katholieke kerk de kruisweg vormen' → INDONESISCH *stasi*; PAPIAMENTS *stashi* (ouder: *statie*).
- statief** 'voetstuk' → INDONESISCH *statif*.
- station** 'plaats waar treinen stoppen' → INDONESISCH *setapsium, setasion, stasion, stasiun, tapsium, tasiun*; JAKARTAANS-MALEIS *tapsiun*; JAVAANS *setasiyun, setasyun, tasiyun*; MADOERES *tapsiyūn*; MAKASSAARS *tansiōng*; MENADONEES *stasion*; MINANGKAUS *stasiun*; SOENDANEES *sētasiyun*; SRANANTONGO *stāsyon*; SURINAAMS-JAVAANS *stasiyun, setasiyun*.
- stationair** 'op de plaats blijvend' → INDONESISCH *stasionér*.
- stationcar** 'personenauto met uitgebreide achterzijde' → JAVAANS *stasen*.
- statisch** 'niet beweeglijk' → INDONESISCH *setatis, statis*.
- statistiek** 'methode om door middel van cijfers inzicht in verschijnselen te krijgen' → INDONESISCH *setatisatik, statistik*; PAPIAMENTS *statistiek*.
- status** 'stand, toestand; maatschappelijk aanzien' → INDONESISCH *setatus, status*.
- status-quo** 'toestand waarin zich iets bevindt' → INDONESISCH *status quo*.
- statutair** 'volgens de statuten' → INDONESISCH *statutér*.
- statuten** 'grondregels van een vereniging, vennootschap of stichting' → INDONESISCH *setatuten, statuten*; JAVAANS *setatit*; PAPIAMENTS *Statüt* 'verkorte vorm van het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden'; AROWAKS *statuta*.
- stedelijk** 'van een of de stad' → FRIES *stedelik*.
- steeds** 'bijwoord van tijd: altijd' → DEENS † *stedse* (uit NI of Nederduits); NOORS *setse* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stādse* (uit NI of Nederduits).
- steeg** 'straatje' → FRIES *steech*; ? DUIJS dial. *Stege*; FRANS dial. *estéeye* 'havenhoofd, havenpier'.
- steeg** 'koppig' → FRANS dial. *stek, stec* 'stijf, onbuigzaam, steil, aanstellerig'.
- steek** 'het steken, prik; laatste slag bij een kaartspel; knoop in een touw waardoor een lus wordt gevormd' → DEENS *steg* 'stiksteek'; ZWEEDS *stek* 'soort knoop' (uit NI of Nederduits); FINS *teeki* 'soort knoop (zeemansterm)' ⟨via Zweeds⟩; FRANS † *stecq* 'laatste slag bij een kaartspel'; RUSSISCH *štyk* '(zeemansterm) knoop, kabelsteek'; BULGAARS *štik* 'scherpe bovenkant van een geweer, mes voorop het geweer, bedoeld voor man tegen manglevechten' ⟨via Russisch⟩; OEKRAÏENS *štik* '(zeemansterm) knoop, kabelsteek' ⟨via Russisch⟩; INDONESISCH *setik* 'stiksteek, toegepast bij het naaien'; SOENDANEES *sētik* 'stiksteek, toegepast bij het naaien'; PAPIAMENTS *stek* (ouder: *steek*) 'naaisteek; (verouderd) messteek'.
- steekbaken** 'baken dat rechtstreeks in de bodem van het vaarwater gestoken is' → DEENS *stikbåke*.
- steekbout** 'touw waarmee de bovenste hoeken van

het zeil aan de ra's gebonden worden' → DEENS *stikbov*; RUSSISCH *stykbołt*; OEKRAÏENS *stikbołt* <via Russisch>.

steekgras 'grassoort' → ENGELS *steekgras* <via Afrikaans>.

steekgrond '(klei)grond waarin het anker goed blijft steken' → DEENS *stik-grund*.

steekhoed 'hoed met opgeslagen randen' → AMBONS-MALEIS *stèkhoet*.

steekkan '(verouderd) Hollandse vloeistofmaat' → ENGELS *steekkan* 'Hollandse vloeistofmaat'.

steeklijn 'lang, smal, gevlochten touw' → FRANS dial. *stinclin* 'aanmeerlijn, soort touw'; RUSSISCH *stèklin*, *steklina* 'kabel uit drie strengen van elk twee garens; lijn uit dunne hennep van goede kwaliteit, die wordt gedraaid uit 6 draden'.

steekpasser 'passer met twee scherpe punten gebruikt voor het uitzetten van maten' → DEENS *stikpasser* 'grote passer'.

steekvrij '(verouderd) onkwetsbaar voor steekwapens' → ENGELS † *stick-free* 'onkwetsbaar voor steekwapens' (uit NL of Duits).

steel 'stengel' → FRANS dial. *stièle* 'staak voor bonen'; SRANANTONGO *steil*.

steen 'harde delfstof' → NOORD-SOTHO *setena* 'baksteen' <via Afrikaans>; TSWANA *setena* 'baksteen' <via Afrikaans>; XHOSA *sitena* 'baksteen' <via Afrikaans>; ZOELOE *sitini* 'baksteen' <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *setene* 'baksteen' <via Afrikaans>; JAVAANS *setin* 'knikker'; PETJOH *rooie steen* 'baksteen, klinker, gravel'; NEGERHOLLANDS *steen*, *stèn*, *stin*, *sten* 'harde delfstof; stenigen'; BERBICE-NEDERLANDS *ten*; SKEPI-NEDERLANDS *stene*; PAPIAMENTS *stenchi* 'edelsteen, halfedelsteen'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *sten* <via Negerhollands>.

steenachtig 'stenig, iets van steen hebbende, op steen gelijkende' → NEGERHOLLANDS *steenagtig*.

steenbeuk 'haagbeuk' → FRANS dial. † *faux pierreux*.

steenbok 'berggeit; teken in de astrologie' → ENGELS *steenbok* 'kleine antilope in zuidelijk Afrika' <via Afrikaans>; DEENS *stenbuk* (uit NL of Nederduits); FRANS *steinbock*, *steenbock* 'kleine antilope in zuidelijk Afrika' <via Afrikaans>.

steenbrasem 'baarsachtige' → ENGELS *steenbras*(s) <via Afrikaans>.

steenbreek 'plant' → ENGELS † *stonebreak*.

steendood '(Belgisch-Nederlands) morsdood' → NEGERHOLLANDS *stēndōt* 'morsdood'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *stendot* 'morsdood' <via Negerhollands>.

steenduif 'holenduif, kleine bosduif: in holle bomen broedende duif' → NEGERHOLLANDS *stēndifi*, *tendifi*.

steengat 'spleet of opening in een stenen muur' → NEGERHOLLANDS *steengat*.

steengeep 'soort spiering' → FRIES *stiengeep*.

steengrond 'grond die bestaat uit steen' → NEGERHOLLANDS *steen-grond*.

Steenkerke 'Belgische plaatsnaam' → ENGELS *steenkerk*, *steinkirk* 'das met kanten uiteinden' <via Frans>; FRANS † *steinkerke*, ouder: *cravate à la Steinkerke* 'stropdas met hangende uiteinden, nonchalant geknoopt (zo genoemd naar een in Steenkerke behaalde overwinning in 1692)'.

steenkool 'delfstof' → JAVAANS *setingkul*; SURINAAMS-JAVAANS *stingkul*.

steenpuist 'ontstoken haarzakje in de huid' → PAPIAMENTS *stanpeishi*.

steentje 'kleine steen; iets in de vorm daarvan' → ENGELS *steentje* 'brasemachtige' <via Afrikaans>.

steenviolier 'muurbloem' → FRANS dial. *stēnfyul*.

steiger 'aanlegplaats; stelling' → INDONESISCH *setéger*, *stéger* 'stelling'; JAVAANS *setéger*; SOENDANEES *éstéger* 'aanlegplaats'; PAPIAMENTS † *steiger*; SURINAAMS-JAVAANS *stèker* 'aanlegplaats'.

steigeren 'op de achterbenen gaan staan (van paarden)' → ZWEEDS *stegra* (*sig*) 'verhogen, opvoeren, vergroten' (uit NL of Nederduits).

steil 'sterk hellend; star' → DEENS *stejl* 'sterk hellend; koppig' (uit NL of Nederduits); NOORS *steil* 'sterk hellend; koppig' (uit NL of Nederduits).

stek 'loot' → INDONESISCH *seték*, *sték* 'loot, afgesneden takje dat men in een andere plant of in de grond steekt om er een nieuwe plant uit te laten groeien'; JAVAANS dial. *seték*; PAPIAMENTS *stèk*, *stèki*; SURINAAMS-JAVAANS *setég*.

stekel 'puntig uitgroei, doorn' → NEGERHOLLANDS *steekel*, *stikl*.

stekelbes 'kruisbes' → DEENS *stikkelbar* (uit NL of Nederduits); NOORS *stikkelsbar* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *sticelbär* (uit NL of Nederduits).

stekeling '(Vlaams) stekelbaarsje' → FRANS dial. *esteclin*, *estanclin* 'stekelbaarsje'.

steken 'prikken' → ENGELS *ticket* 'korte, geschreven mededeling; toegangsbewijs' <via Frans>; DUIJS *Etikett* 'label; omgangsvormen' <via Frans>; DUIJS *Ticket* 'vliegtuig-, trein-, toegangskaartje' <via Engels>; DEENS *stikke* 'prikken, insteken; graveren; gaan, snel bewegen; plotseling beginnen; stikken bij het naaien van stof; (slang) aangeven bij politie of overheid; (slang) geven' (uit NL of Nederduits); DEENS *ticket* 'kaartje' <via Engels>; DEENS *etikette* 'label' <via Frans>; NOORS *stikke* 'prikken; ervandoor gaan' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *sticka* (uit NL of Nederduits); FRANS dial. † *estechier*, *estequier* 'steken, inslaan; doorboren; met kracht slaan; zinken, geplaatst zijn in'; FRANS *ticket* 'toegangskaartje; biljet van duizend oude francs' <via Engels>; FRANS *étiquette* 'label; omgangsvormen; iets wat iemand kenmerkt en hem tot een bepaalde klasse doet behoren'; ITALIAANS *etichetta* 'kaartje, label' <via Frans>; SPAANS *etiqueta* 'regels die gelden binnen koningshuizen of in het publieke of privéleven' <via Frans>; SPAANS *tiquete*, *tiquete* 'kaartje' <via Engels>; PORTUGEES *tiquete* 'bedrukt

- kaartje of stuk papier, dat wordt gecontroleerd door een door het gezag benoemd persoon bij het bezoek van een uitgaansgelegenheid, in het openbaar vervoer e.d.' <via Engels>; PORTUGEES *etiqueta* 'het geheel van ceremoniën aan het hof, bij een autoriteit e.d.; etiket, zegel' <via Frans>; POOLS *etykieta* 'papieren etiket om op te plakken' <via Duits>; GRIEKS *etiketa* 'omgangsvormen' <via Frans>; MALTEES *tikketta* 'label' <via Italiaans>; MALTEES *etikett* 'omgangsvormen; iets wat iemand kenmerkt en hem tot een bepaalde klasse doet behoren' <via Frans>; MALTEES *tikit* 'toegangsbewijs' <via Engels>; MALTEES *stiker* 'sticker' <via Engels>; ESPERANTO *etiketo* 'hofceremonieel, geheel van omgangsvormen' <via Frans>; ESPERANTO *etikedo*, *etiketo* 'etiket, label' <via Frans>; TURKS *etiket* 'label' <via Frans>; KOERDISCH *etiket* 'prijskaartje' <via Frans>; PERZISCH *etiket* 'welgemanierdheid' <via Frans>; ARABISCH (MSA) *tukūt* 'kaartjes (mv.)' <via Engels>; ARABISCH (IRAKEES) *tikit* 'kaartje' <via Engels>; ARABISCH (EGYPTISCH) *tikit* 'label; kaartje' <via Engels>; NEGERHOLLANDS *steek*, *stèk*, *stik*, *stek* 'wegsteken, verbergen'; SKEPI-NEDERLANDS *stokwe* 'wegsteken, verbergen'.
- steker** 'gereedschap om mee te steken' → ZWEEDS *stickert* 'korte soort degen gedragen tijdens parades bij luchtmacht' (uit NI of Duits).
- stekken** 'een plant vermeerderen' → JAVAANS dial. *stèk*.
- stekken** '(Vlaams) bepaald kaartspel' → FRANS dial. *stèk* 'kaartspel'.
- stekker** 'steekcontact' → INDONESISCH *setèker*, *stèker*; PAPIAMENTS *stèker*.
- stel** 'onderstel' → ENGELS *stell* 'wildval' <via Afrikaans>; DEENS *stel* 'frame, montuur' (uit NI of Nederduits); NOORS *stell* 'voorwerp waarop iets geplaatst wordt' (uit NI of Nederduits); JAVAANS † *kestèl*.
- stel** 'paar' → DEENS *stel* 'servisstel' (uit NI of Nederduits); NOORS *stell* 'set bijeenhorende voorwerpen' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *setèl*, *stèl* 'geheel van bij elkaar horende zaken (kieren, meubels e.d.), set'; AMBONS-MALEIS *stèl*; JAKARTAANS-MALEIS *setèl*; JAVAANS *setèl* 'bij elkaar passend'; MADOEREES *sèttel*; MENADONEES *stèl*; PAPIAMENTS *stèl* (ouder: *stel*); SRANANTONGO *steri*; SURINAAMS-JAVAANS *setèl*.
- stelen** 'heimelijk wegnemen' → JAVAANS *ngtil(aké)*; NEGERHOLLANDS *steel*.
- stellage** 'houten of ijzeren verhoging' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *staloosi* 'steiger, stelling'; ENGELS *stillage* 'schraag voor vaten; verhoging, in het bijzonder: rek, stelling'; SCHOTS † *stellage* 'lokale belasting op een brouwerij binnen een district (oorspr.: stelling, kraam voor biervaten, kosten daarvoor)'; DUIJS *Stellage* 'bouwwerk van stangen en planken, rek'; DEENS *stillads*; NOORS *stillas* 'steiger'; POOLS *stelaż* 'houten verhoging' (uit NI of Duits); RUSSISCH *stelázi* 'stelling, steiger voor een gebouw in aanbouw of herstel'; OEKRAÏENS *stelaż* 'stelling, steiger voor een gebouw in aanbouw of herstel' <via Russisch>; LITOUWS *stelažas* 'bouwwerk van stangen en planken, rek' (uit NI of Duits); HONGAARS *stélazsi* 'houten verhoging' <via Duits>.
- stellen** 'plaatsen; afstellen' → ZWEEDS *ställa* 'plaatsen' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *setèl* 'afstellen, bijregelen (radio), afstemmen (radio)'; JAKARTAANS-MALEIS *setèl* 'afstellen'; JAVAANS *setèl* 'plaatsen'; PAPIAMENTS *stèl* '(de kleppen van een automotor) weer in de gewenste stand brengen'; SURINAAMS-JAVAANS *setèl*, *nyetèl* 'instellen, aanzetten'.
- Stellenbosch** 'plaatsnaam in Zuid-Afrika' → ENGELS *stellenbosch* 'wegpromoveren (officieren die in de Boerenoorlogen gefaald hadden, werden naar Stellenbosch gestuurd)' <via Afrikaans>.
- stelling** 'stellage; militaire positie; these' → ENGELS *stelling* 'houten pier; aanlegsteiger'; ? ENGELS *stilling* 'schraag voor vaten'; INDONESISCH *setèlèng*, *setèlèng*, *stèlèng* 'militaire positie'; JAKARTAANS-MALEIS *setèlèng* 'bordenrek'; JAVAANS *sentèlèng* 'stellage, steiger; tentoonstelling'; MADOEREES *sètèlèng* 'stelling, bok, schraag'; MAKASSAARS *sitèlèng* 'bouwsteiger'; MENADONEES *stèlèng* 'stellage'; MUNA *sitele* 'stellage om te zagen'; BERBICE-NEDERLANDS *stelligi* 'aanlegsteiger; these'; CARIBISCH-ENGELS *stelling* 'lange houten pier; aanlegsteiger'.
- stellionaat** 'bepaald delict met onroerend goed' → INDONESISCH *stèlionat*.
- stelsel** 'systeem' → FRIES *stelsel*; INDONESISCH *stèlsel*.
- stem** 'door spreken voortgebracht geluid; uitgebrachte voorkeur bij een stemming' → DEENS *stemme* (uit NI of Nederduits); NOORS *stemme* 'door spreken voortgebracht geluid' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stämma* 'door spreken voortgebracht geluid, toon' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *stém* 'uitgebrachte voorkeur bij een stemming'; JAVAANS *setèm* 'uitgebrachte voorkeur bij een stemming'; NEGERHOLLANDS *stem* 'door spreken voortgebracht geluid'; PAPIAMENTS *stèm* 'door spreken voortgebracht geluid'; SRANANTONGO *sten* 'door spreken voortgebracht geluid'; SRANANTONGO *stèm*, *sten* 'uitgebrachte voorkeur bij een stemming'; SURINAAMS-JAVAANS *setèm*, *nyetèm(i)* 'uitgebrachte voorkeur bij een stemming'; SURINAAMS-JAVAANS *setèm* 'door spreken voortgebracht geluid'.
- stemband** 'elastische band in het strottenhoofd' → PAPIAMENTS *stèmbant*.
- stembusakkoord** 'afpraak tussen politieke partijen' → INDONESISCH *stèmbusakkoord*.
- stemfluit** 'bij stemmen van muziekinstrumenten gebruikte fluit' → PAPIAMENTS *stèmflùit*.
- stemmen** 'stem uitbrengen bij verkiezing; op de juiste toonhoogte brengen' → INDONESISCH *setèm* 'stem uitbrengen bij verkiezing; op de juiste toonhoogte zijn, harmoniëren'; JAVAANS *setèm* 'op de juiste toonhoogte brengen; (af)stemmen; stem uitbrengen

bij verkiezing'; PAPIAMENTS *stèm* (ouder: *stem*) 'op de juiste toonhoogte brengen'; SRANANTONGO *stèm*, *sten* 'stem uitbrengen bij een verkiezing; op de juiste toonhoogte brengen'; SURINAAMS-JAVAANS *setèm*, *nyetèm(i)* 'afstemmen met; stem uitbrengen bij verkiezing'.

stemmig 'ingetogen' → AMBONS-MALEIS *stèm*, *stèm diri* 'stemmig kijken; zich een air geven'.

stempel 'werktuig om te drukken' → DUIJS *Stempel* (uit NI of Nederduits); DEENS *stempel* 'werktuig om te drukken; zuiger in motor' (uit NI of Nederduits); NOORS *stempel* '(afdruk van een) werktuig om te drukken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stämpel* 'werktuig om te drukken; imago' (uit NI of Nederduits); ESTS *tempel* (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *stempel* 'afdruk op een document'; MADOEREES *satempel* 'afdruk op een document'; PAPIAMENTS *stempel*; SRANANTONGO *stampu*; SURINAAMS-JAVAANS *setempel*.

stempel 'deel van plant' → JAPANS *chūtō* 'deel van plant, lett. paal, zuilhoofd'; CHINEES *zhutou* (via Japans).

stempelen 'een stempel zetten' → BOEGINEES *setempelé*; PAPIAMENTS *stempel* (ouder: *stampel*).

stemvork 'U-vormig stuk metaal om mee te stemmen' → PAPIAMENTS *stèmvòrk*, *stèmfòrk*.

stencil 'speciaal papier voor de stencilmachine; afdruk gemaakt op de stencilmachine' → INDONESIAISCH *seténsil*, *sténsil* 'speciaal papier voor de stencilmachine'; MADOEREES *stensil* 'bedrukt vel papier'; SRANANTONGO *stensri* 'bedrukt vel papier'.

steng 'houten staak; rondhout dat dient tot verlenging van een mast' → DEENS *stænge-*, *stæng-* 'staak die de mast verlengt' (uit NI of Duits); ZWEEDS *stång-* 'bovenste deel van mast, met name beweeglijk gedeelte gebruikt bij het hijsen van razeil' (uit NI of Duits); ESTS *teng*, *tank* 'houten staak'; POOLS *stenga* 'mastverlenging'; RUSSISCH *sténga*, *stén'ga* 'mastverlenging'; BULGAARS *stenga* 'houten staak' (via Russisch); OEKRAÏENS *stén'ga* 'mastverlenging' (via Russisch); AZERI *stanga* 'ijzeren staak' (via Russisch); LETS *stenga* 'mastverlenging'; LITOUWS *stenga* 'mastverlenging' (uit NI of Duits).

stengel 'deel van een plant' → PAPIAMENTS *stèngel* 'deel van een plant; stelling; steiger'.

stengenbakstag 'bepaald touw' → RUSSISCH † *sten'bakstag*.

stengenloosstag 'bepaald touw' → RUSSISCH † *sten'los'stag*.

stengenpardoen 'bepaald touw' → RUSSISCH † *sten'fordun*.

stengenstag 'bepaald touw' → RUSSISCH † *sten'stag*.

stengenstagzeil 'bepaald zeil' → RUSSISCH † *sten'gistaksel*'.

stengenvant 'want van de steng' → RUSSISCH *stengvánt*, *sten'vánt*; LETS *stenvantis*; LITOUWS *stenvantai* (uit NI of Duits).

stengenwindreep 'bepaald touw' → RUSSISCH † *sten'vyntrep*.

stengenwindreepblok 'blok om de stengen op te zetten en weer te strijken' → RUSSISCH † *sten'vyntrepblok*.

stengezelshoofd 'bepaald blok aan een steng' → ZWEEDS *stängselhuvud* (uit NI of Duits); RUSSISCH † *sten'ezel'goft*.

stengun 'machinepistool' → FRIES *stengun*.

stenig 'op steen gelijkende, iets van steen hebbende' → NEGERHOLLANDS *steenig* 'steenachtig, op steen gelijkende, iets van steen hebbende'.

stenigen 'met stenen doodgooien' → NEGERHOLLANDS *steenig*.

stenograaf 'iemand die stenografische verslagen maakt' → INDONESIAISCH *sténograf*.

stenografie 'snelschriftmethode' → INDONESIAISCH *sténo*, *sténografi*.

stentypist(e) 'stenograaf die stenogrammen op de schrijfmachine uitwerkt' → INDONESIAISCH *sténotypis*.

step 'autoped' → PAPIAMENTS *stèp*.

step-in 'jarretellegordel waar men in stap't' → SURINAAMS-JAVAANS *stèping*.

steppe 'uitgestrekte grasvlakte' → INDONESIAISCH *stépa*.

ster 'hemellichaam; decoratie; beroemdheid' → INDONESIAISCH *setér* 'decoratie'; NEGERHOLLANDS *ster*, *stère* 'hemellichaam'; SRANANTONGO *stari* (ouder: *staar*), *stèr* 'hemellichaam; beroemdheid' (uit NI of Engels).

ster 'voorhoofd' → ZWEEDS *stjärn* 'voorhoofd; bles' (uit NI of Nederduits).

stère 'kubieke meter' → MAKASSAARS *setère* 'stère'.

stereo 'ruimtelijk klinkend' → INDONESIAISCH *stéréo*.

stereometrie 'meetkunde van de ruimte' → INDONESIAISCH *stéréo*, *stéréométri*.

stereoscoop 'optisch instrument' → INDONESIAISCH *stéréoskop*.

stereotiep 'onveranderlijk' → INDONESIAISCH *stéréotip*.

sterfbed 'bed waarop men sterft' → FRIES *sterfbéd*.

sterfelijk 'zullende sterven, niet eeuwig levend' → FRIES *sterflik*; NEGERHOLLANDS *sterflik*.

sterfelijkheid 'de eigenschap aan de dood onderworpen te zijn' → NEGERHOLLANDS *sterflikheit*.

sterfgeval 'omstandigheid dat iemand sterft' → FRIES *sterfgefal*.

sterfhuis 'huis waarin iemand (pas) gestorven is' → FRIES *sterfhûs*.

sterfput '(Vlaams) rioolputje' → FRANS dial. *sterfput* 'rioolputje'.

sterfte 'het sterven, geheel der sterfgevallen' → FRIES *sterfte*.

steriel 'onvruchtbaar' → INDONESIAISCH *stéril*; PAPIAMENTS *steril*.

sterilisatie 'vrijmaking van ziektekiemen; onvruchtbaarmaking' → INDONESIAISCH *stérilisasi*.

steriliteit 'onvruchtbaarheid' → INDONESIAISCH *stérilitas*.

- sterk** 'krachtig' → LALA *ishiteliki* 'zeer, ontzettend' (via Afrikaans); INDONESISCH *setérek, stérek* 'krachtig, vol smaak'; AMBONS-MALEIS *stèrk, istèrk, stèrek* 'gespied, krachtig'; KUPANG-MALEIS *sterek*; MENADONEES *stèrèk* 'een stoer uiterlijk hebben'; NEGERHOLLANDS *stark, sterk, sterək* 'krachtig; geweld'; PAPIAMENTS *stèrki* 'geconcentreerd; niet op z'n mondje gevallen (van een kind gezegd)'; SURINAAMS-JAVAANS *Storku* 'plaatsnaam (Hecht en Sterk)'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *sterek* (via Negerhollands).
- sterken** 'sterk maken' → FRANS *étarquer* 'zo hoog mogelijk hijsen en zo veel mogelijk aanspannen (van een zeil)'; BRETONS *stard* 'stevig' (via Frans); NEGERHOLLANDS *sterk* 'kracht geven, versterken'.
- sterke wijn** 'krachtige wijn, met veel alcohol' → FRANS dial. † *sterckwin, stekewin* 'brandewijn'.
- sterkte** 'kracht, versterking' → GĀ *state* 'versterking'.
- sterven** 'doodgaan' → NEGERHOLLANDS *sterv*.
- stethoscoop** 'hoorbuis' → INDONESISCH *stétoskop*.
- steun** 'ondersteuning, ook financieel' → DUIJS dial. *Stöne, Stönung* 'ondersteuning, stut achter sluisdeur; steun aan de oogstwagen'; SRANANTONGO *stonki* 'uitkering, WW'.
- steunen** 'stutten' → DUIJS dial. *stönen*; PAPIAMENTS *sten, stèns* (ouder: *steun, steen*) 'stutten, ondersteunen'; SURINAAMS-JAVAANS *setén, nyetén* 'een donatie geven'.
- steunen** 'kermen' → NEGERHOLLANDS *staen* 'kermen, zeiken, etteren'.
- steunsel** 'steunend deel, steun' → ? DUIJS dial. *Stünze, Stünse* 'steun voor fruitbomen, waslijn'; NEGERHOLLANDS *steunsel*.
- steur** 'beenvis' → FRIES *steur*; ZWEEDS *stör* (uit NI of Nederduits); FRANS *esturgeon*.
- steuerverbond, steufhond** '(verouderd) brak, speurhond' → ZWEEDS *stövare* 'brak, Zweedse jachthond' (uit NI of Nederduits).
- stevl** 'laars' → DEENS *støvel* (uit NI of Nederduits); NOORS *støvel* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stövel* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *setiwal, setiwal, stéwal, stiwal* 'beenwindsels, beenkappen'; JAKARTAANS-MALEIS *setiwal* 'laars, schoeisel'; JAVAANS *setiwal*; JAVAANS † *kestiwal*; MADOEREES *satiwël*; SOENDANEES *istiwal*; PETJOH † *stomstiebel* 'stom rond (lett. stomme laars)'.
- stevn** 'uiteinde van een schip' → ENGELS † *stevn*; SCHOTS † *stevn*; DUIJS *Steven* (uit NI of Nederduits); DEENS *stævn* (uit NI of Fries); NOORS *stavn, stevn* 'voor- of achtereind van een schip' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stäv* (uit NI of Nederduits); ESTS *tääv* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *štéven*; AZERI *štéven* (via Russisch); LITOUWS *števenis*; ESPERANTO *steveno* (via Duits); PAPIAMENTS *stef*.
- stevig** 'sterk, fors' → FRIES *stevich*; SRANANTONGO *stefi* 'sterk, krachtig'; SURINAAMS-JAVAANS *stéfi* 'sterk' (via Sranantongo).
- steward** 'hofmeester' → SRANANTONGO *styuwert* (uit NI of Engels).
- stichten** 'grondvesten, doen ontstaan' → FRIES *stichtsje*.
- stichter** 'persoon die aan bepaalde zaken het aanzijn schenkt of ze tot stand brengt' → NEGERHOLLANDS *stigter*.
- sticker** 'plakker' → FRIES *stikker*.
- stief** '(Nederlands-Indisch) vlakgom, stuf' → INDONESISCH *setip, stip* 'vlakgom, stuf'.
- stief-** 'iemand die de plaats van een familielid inneemt' → DEENS *sted-* (uit NI of Nederduits); NOORS *ste-* (ouder: *stif-*) (uit NI of Nederduits).
- stiefmoeder** 'tweede moeder' → DEENS *stedmor* (uit NI of Nederduits); NOORS *stemor* (uit NI of Nederduits).
- stiefvader** 'tweede vader' → DEENS *stedfar* (uit NI of Nederduits); NOORS *stefar, stiffar* (uit NI of Nederduits).
- stiekiem** 'heimelijk' → PETJOH *stiek'm* 'in het geheim, in het geniep'.
- stiel** 'ambacht' → FRANS dial. *stīl, ěstīl* 'beroep, dagelijkse bezigheid'; FRANS dial. *etile* 'ambacht van het handweven'.
- stiep** 'gemetselde voet die op de begane grond onder vloerbalken tot ondersteuning wordt aangebracht' → FRANS dial. *étipe, estipe* 'ondersteuning, stut, schoor'; BASKISCH *stipa* 'stut van een hek, slagboom' (via Frans).
- stiepel** 'deurstijl, meubelpoot' → FRANS dial. *step* 'dwarsbalk voor het ondersteunen van het kruis van een toren'.
- stierlijk** 'bijwoord van hoedanigheid: in hoge mate' → PETJOH *stier'l'k* 'enorm'.
- stift** 'staafje' → NOORS *stift* 'klein spits voorwerp' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stift* 'staafje, naald' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *stife; tif* 'deel van de haan van een geweer; as van het stuur of roer'; PAPIAMENTS *steft* 'potloodstift of viltstift; metalen of houten pin'; SURINAAMS-JAVAANS *setif, setip* 'viltstift'.
- stift** '(Oost-Nederlands) geestelijke stichting, klooster' → ZWEEDS *stift* 'bisdom' (uit NI of Nederduits).
- stiften** '(Oost-Nederlands) stichten, instellen' → ZWEEDS *stifta* 'stichten, instellen' (uit NI of Nederduits).
- stigma** 'merkteken' → INDONESISCH *stigma*.
- stigmatisatie** 'het verschijnen van de wonden van Christus' → INDONESISCH *stigmatisasi*.
- stijf** 'moeilijk buigbaar' → DUIJS *stief* (uit NI of Nederduits); DEENS *stiv* 'moeilijk buigbaar; (slang) dronken; (over alcohol) onverdund' (uit NI of Nederduits); NOORS *stiv* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *styv* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH † *štīf* 'veel stabiliteit bezittend (van een schip)'; BALINEES *setép* 'stijf, dood'; NEGERHOLLANDS *stiep* 'eigenwijs, star, stoef'; BERBICE-NEDERLANDS *stifu*; PAPIAMENTS † *stijf*; SRANANTONGO *stief(i)*; SARAMAKKAANS *sitēfi* 'sterk' (via Sranantongo);

- SURINAAMS-JAVAANS *stéfi* <via Sranantongo>.
- stijfsel** 'geleachtige massa op basis van zetmeel' → BERBICE-NEDERLANDS *stisli*; SRANANTONGO *steisre*, *steisri* 'geleachtige massa op basis van zetmeel; stijven'.
- stijgbeugel** 'voetsteun voor de ruiters' → KUPANG-MALEIS *stomboger*; MENADONEES *stikbogel*; NEGERHOLLANDS *stie-beugel*.
- stijl** 'verticale paal' → FRIES *stile*; ENGELS *stile*; DUTS dial. *Stiel*, *Stil* 'post, verticale paal (meestal voor de vier hoekposten van vakwerkhuizen of voor het vastbinden van het veer)'; BERBICE-NEDERLANDS *stili*.
- stijl** 'wijze van uitdrukken of handelen' → INDONESISCH *setél*, *stil* 'in stijl, geheel van bij elkaar aansluitende uitdrukkingvormen; in stijl gekleed'; BALINEES *setil* 'goede stijl'; KUPANG-MALEIS *stel* 'manier, wijze'; MENADONEES *stèl* 'kledingsstijl, gedrag'.
- stijl** 'steel van stamper' → JAPANS *kachū* 'steel van stamper, lett. bloempaal/zuil'; CHINEES *huazhu* <via Japans>.
- Stijl, de** 'bepaalde kunststroming' → ENGELS *Stijl*; DEENS *De Stijl*; AMERIKAANS-ENGELS *de Stijl*.
- stijven** 'stijf maken' → DEENS *stive* 'met stijfsel bewerken; stutten; oppeppen' (uit NI of Nederduits); NOORS *stive* (uit NI of Nederduits).
- stik** '(Oost-Nederlands) steil, zeer' → DEENS *stik* 'pal, geheel tegen de verwachting in' (uit NI of Nederduits); NOORS *stikk* 'pal, direct, geheel en al' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stik i stäv* 'pal tegen (wind)' (uit NI of Nederduits).
- stikken** 'naaien' → JAKARTAANS-MALEIS *setik*; JAVAANS *setik*; PAPIAMENTS *stek* 'steken (bij breien)'; SURINAAMS-JAVAANS *setig* 'gestikt'.
- stikken** 'smoren' → PAPIAMENTS *stek* (ouder: *stik*) 'verstikken'; SRANANTONGO *stek*.
- stikvol** 'zeer vol' → FRIES *stikfol*.
- stikwijs** '(verouderd) deels' → NEGERHOLLANDS *stikwies* 'deels'.
- stil** 'geruisloos, roerloos, bedaard' → DEENS *stille* (uit NI of Nederduits); NOORS *stille* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stilla* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *štil* 'windstilte op zee'; AZERI *štil* 'windstilte' <via Russisch>; LITOUWS *štilis* 'windstilte'; NEGERHOLLANDS *stil*; PAPIAMENTS *stel*; SRANANTONGO *tiri*.
- stileren** 'in stijlvorm brengen' → INDONESISCH *(men)stilir*.
- stilistica** 'stilistiek' → INDONESISCH *stilistika*.
- stilistisch** 'm.b.t. de stilistiek' → INDONESISCH *stilistis*.
- stilletje** 'emmer om je behoefte op te doen' → PETJOH *stilletje* '(zit)meubel waarin de nachtpo zat opgeborgen'; PAPIAMENTS *stelchi*.
- stilletjes** 'zacht, met weinig gerucht, heimelijk' → NEGERHOLLANDS *stiltjes*.
- stilleven** 'genre in de schilderkunst' → ENGELS *still life*; DUTS *Stilleben*; DEENS *stilleben* <via Duits>;
- ZWEEDS *stilleben* (uit NI of Duits).
- stille wateren** 'zwijgzame personen (naar de uitdrukking: stille wateren hebben diepe gronden, ofwel: in mensen die zich weinig uitlaten, zit vaak meer)' → PAPIAMENTS *stèlewater* 'zwijgzaam iemand'.
- stilstaan** 'staan zonder te bewegen, tot staan komen' → NEGERHOLLANDS *staan stil*.
- stilte** 'het stil-zijn' → ZWEEDS *stiltje* 'totale afwezigheid van wind'; NEGERHOLLANDS *stilte*; PAPIAMENTS *sin stélestan* 'onophoudelijk, lett. zonder stilte'.
- stilzitten** 'niet bewegen' → BERBICE-NEDERLANDS *sestele* 'zich gedragen'.
- stilzwingen** 'niets zeggen, je mond houden' → PETJOH *swijhen stil*.
- stimulans** 'prikkel' → INDONESISCH *stimulans*.
- stimulatie** 'prikkel' → INDONESISCH *stimulasi*.
- stinken** 'kwalijk ruiken' → DEENS *stinke* (uit NI of Nederduits); NOORS *stinke* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stinka* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *stink*; PAPIAMENTS *hole stinki* 'kwalijk riekend; gemeen'; SRANANTONGO *tingi*; SARAMAKKAANS *tingi* <via Sranantongo>.
- stinkhout** 'onwelriekende boom- of houtsoort' → ENGELS *stinkwood* <via Afrikaans>.
- stinkkalk** 'kalksteensoort die vies ruikt als men het boent' → FRANS † *stinkal*.
- stinkpot** 'pot met stinkende inhoud; iets dat of iemand die stinkt' → ENGELS *stink-pot* 'pot ontsmettingsmiddel; stinkbom; stormvogel; muskusschildpad; scheldnaam'.
- stint** '(gewestelijk) spiering' → NOORS *stinte* 'spiering' (uit NI of Nederduits).
- stippel** 'kleine stip, puntje' → ENGELS *stipple* 'punteerwerk'.
- stippelen** 'stippels vormen' → ENGELS *stipple* 'punteren, pointilleren'; DEENS *stiplet linje*, *stiplet* 'een gestippelde lijn vormen' <via Engels>; NOORS *stiple* 'met stippels markeren'.
- stippelijk** '(Surinaams-Nederlands) stipt' → SURINAAMS-JAVAANS *stipeleg* 'stipt, secuur, punctueel'.
- stippeltje** 'puntje, spikkeltje' → NEGERHOLLANDS *stippeltje*.
- stock** 'voorraad, kapitaal' → INDONESISCH *setok*, *stok* 'voorraad' (uit NI of Engels); AMBONS-MALEIS *ambil stòk* 'iets dagelijks leveren, bijvoorbeeld vast twee- of driemaal per dag aan iemand sagoweer (palmwijn uit sap van de arenpalm) verkopen' (uit NI of Engels); KUPANG-MALEIS *stok* 'voorraad'; MENADONEES *stok*.
- stoeien** 'dartelen' → NOORS *støye* 'lawaai maken, spektakel maken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stoja* 'lawaai maken, rumoerig zijn' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS † *stoei*.
- stoel** 'zitplaats' → NOORD-SOTHO *setulo* <via Afrikaans>; TSWANA *setulô* <via Afrikaans>; XHOSA *situlo* <via Afrikaans>; ZOELOE *sihlalo* <via

- Afrikaans; ZUID-SOTHO *setulo* <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *stoel, stul, stuel*; PAPIAMENTS *stul* (ouder: *stoeltsje, stoeltji*); SRANANTONGO *sturu* (ouder: *stoeloe*) 'zitplaats, zetel'; AUCAANS *soetoeoe*.
- stoeltje** 'toilet' → RUSSISCH † *štulc* 'heimelijk gemak op het schip'.
- stoep** 'trottoir; (verouderd) stenen opgang voor de ingang van een huis' → ENGELS *stoep* 'veranda' <via Afrikaans>; POOLS *stoep* 'trottoir' <via Afrikaans>; KEIËES *stup* 'veranda, gaanderij, stoep'; MENADONEES *stup di muka* 'voorgalerij'; MENADONEES *stup di balakang* 'achtergalerij'; SINGALEES *istōppu-va, stōppu-va* 'veranda'; AMERIKAANS-ENGELS *stoop* 'veranda'; PAPIAMENTS *stupi* (ouder: *stoepi*) 'trottoir; veelal overdekte ruimte aan een of meer zijden van een woning; stenen opstap voor de ingang van een woning'; SRANANTONGO *stupu* 'trottoir; pui van een winkel'; SARNAMI *stupu* 'trottoir'; SURINAAMS-JAVAANS *stupu* 'trottoir' <via Sranantongo>.
- stoeterij** 'paardenfokkerij' → FRIES *stoeterij*.
- stof** 'materie, weefsel' → DUIJS *Stoff*; DEENS *stof* 'materie, weefsel; onderwerp; drugs' <via Duits>; FRANS dial. † *morte etoffe* 'grondstof'; ESPERANTO *ŝtofo* 'materie, materiaal (archaïsme)' <via Duits>; BOEGINEES *saetó* 'zijden stof met inslag van gouddraad'; JAVAANS † *kestop* 'fijne kledingstof'; NEGERHOLLANDS *stof*; PAPIAMENTS *stōf* (ouder: *stof*); SRANANTONGO *stōf* 'weefsel'.
- stof** 'fijne deeltjes' → ENGELS *stuff*; SCHOTS † *stowf* 'fijne deeltjes, fijn poeder'; DEENS *støv* 'fijne deeltjes, stuifmeel' (uit NI of Nederduits); NOORS *støv* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stoft* 'fijne deeltjes; stoffelijk overschot' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *stōf* (ouder: *stof*) 'fijne deeltjes; wegpoetsen van kleine deeltjes'; SRANANTONGO *stōf*.
- stofbril** 'bril om de ogen tegen stof te beschermen' → INDONESISCH *stofbril* 'bril om de ogen te beschermen; zonnebril'.
- stoffen** 'stof afnemen' → PAPIAMENTS *stōf, stōfia*.
- stofferen** 'met stof bekleden' → DUIJS *staffieren* '(verouderd) stofferen, uitrusten (i.h.b. met bekleding, linnengoed); (Oostenrijks) mooi maken, opsmukken (bijv. een hoed); de ene stof op de andere naaien' <via Nederduits>; DEENS *staffere* 'met stof bekleden, decoreren' (uit NI of Nederduits); NOORS *staffere* 'decoreren' (uit NI of Nederduits); HONGAARS *staffiroz* <via Duits>.
- stofmap** 'kartonnen map om papieren in te bewaren' → INDONESISCH *stofmap, stopmap*; JAVAANS *stofmap*.
- stofzuiger** 'huishoudelijk apparaat dat stof opzuigt' → CHINEES-MALEIS *stofsuijker*; PAPIAMENTS *stōfzūiger*.
- stok** 'tak, staaf' → ENGELS † *stoke* 'lengtemaat'; RUSSISCH *štok* 'stang of vierkant stuk hout met een speciale bestemming'; JAVAANS *setok* 'titel van een gamelancompositie'; PETJOH *op stok gaan, op stok zitten* 'spijbelen, opzettelijk school verzuimen';
- NEGERHOLLANDS *stok* 'tak, staaf, mast, spaak'; BERBICE-NEDERLANDS *stoko*; PAPIAMENTS *stōki* 'heester (Capparis flexuosa); stuk van de stengel van deze heester, dat vroeger gebruikt werd om er de tanden mee wit te maken'.
- stokdutter** 'smidsgereedschap om geslagen gaten in het ijzer te verzinken' → FRIES *stokdutter*.
- stoken** '(met een pook vaak) aanwakkeren; opruimen' → FRANS *estoquer* 'met de degenpook raken (verouderd); (een stier) doodsteken'; FRANS *estoc* 'lange rechte degen'; SPAANS *estoque* '(stoot)degen' <via Frans>; BASKISCH *istokada* 'degenstoot, treffer met een pijl' <via Frans>; BRETONS *stok* 'aanraking' <via Frans>; PAPIAMENTS † *stook* 'laten branden'.
- stoker** 'arbeider belast met het stoken van vuren of ovens' → ENGELS *stoker* 'arbeider belast met het stoken van vuren of ovens; roetdeeltjes'; INDONESISCH *setoker, sitokar, stoker* 'iemand die het vuur opstookt in een locomotief'; JAKARTAANS-MALEIS *setoker* 'iemand die het vuur opstookt in een locomotief'; JAVAANS *setoker* 'iemand die een vuur aan de gang houdt'.
- stokerij** 'distilleerderij' → SINGALEES *iskākaraya(r), iskāgara-ya, skākara-ya(r), skāgara-ya*.
- stokken** 'blijven steken' → FRANS dial. *s'étoquer*; *etokyie* 'stikken terwijl men zich verslijt; verstikken'; FRANS dial. *s'ështëokę* 'stram lopen'.
- stokvis** 'gedroogde kabeljauw' → ENGELS *stockfish, stockfish*; DUIJS *Stockfisch*; DEENS † *stokfisk* 'gedroogde kabeljauw; saai en stijf persoon' (uit NI of Nederduits); FRANS *stockfish*; ITALIAANS *stoccafisso* 'gedroogde kabeljauw; magere persoon'; HONGAARS *tőkehal* <via Duits>; PAPIAMENTS † *stokvis*; SRANANTONGO *tokofisi*.
- stol** 'luxe brood gevuld met krenten, rozijnen, sukade' → DUIJS dial. *Stulle* 'belegd, gesmeerd of gedroogd stuk brood'.
- stolp** 'bolvormig glazen afdeksel' → INDONESISCH *setolop*; AMBONS-MALEIS *stòlok* 'deksel'; JAVAANS *setolep, setolup, setrolup*; KUPANG-MALEIS *stòlok* 'deksel'; MADOEREES *tolep, satolep, satolēp* 'hangstolp, lantaarn'; MENADONEES *stòlok* 'deksel'; ? ROTINEES *totòlok* 'soort van schutsel gemaakt van maishulsels rondom het rijstblok om het uitspringen van de korrels bij het stampen te beletten'; SOENDANEES *istrolop* 'deksel'; TERNATAANS-MALEIS *stòlok* 'deksel'; PAPIAMENTS † *stulp* 'deksel'.
- stom** 'niet kunnende spreken, dom' → DEENS *stum* 'niet kunnende spreken' (uit NI of Nederduits); NOORS *stum* 'niet kunnende spreken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stum* 'niet kunnende spreken' (uit NI of Nederduits); PETJOH *stomstiebel* 'stom rund'; NEGERHOLLANDS *stom*; BERBICE-NEDERLANDS *stom*; PAPIAMENTS † *stom* 'niet kunnende spreken'.
- stom** '(verouderd) wijn die niet gegist heeft doordat er zwavel aan toe is gevoegd' → ENGELS *stum* 'wijn die niet gegist heeft doordat er zwavel aan toe is

- gevoegd.
- stomdronken** 'zeer dronken' → NEGERHOLLANDS *stokdrun*; PAPIAMENTS *stònkaña, stònfuma*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *stokdrum* ‹via Negerhollands›.
- stomen** 'gaar maken door middel van stoom; damp afgeven' → PAPIAMENTS *stom*.
- stomerij** 'inrichting waar gestoomd wordt' → PAPIAMENTS *stomerei*.
- stommen** '(verouderd) zwavelen, de gisting van wijn stoppen' → ENGELS *stum* 'wijn tot nieuwe gisting brengen; zwavelen, de gisting van wijn stoppen'.
- stommititeit** 'domme handeling' → FRIES *stommititeit*.
- stomp** 'geknot voorwerp' → ENGELS *stump* 'afgesleten; afgeplat, niet scherp of puntig; misvormd (ledematen)'; DEENS *estompe, stompe, stup, stub* 'tekengereedschap' ‹via Frans›; DEENS *stump* 'geknot voorwerp, stukje; klein kind' (uit NI of Nederduits); NOORS *stump*; FRANS *estompe* 'tekengereedschap, doezelaar; zachte schaduw'; ESPERANTO *stompo* 'tekengereedschap, doezelaar' ‹via Frans›; ESPERANTO *stompo* 'overblijfsel, onbeschadigde rest na amputatie, verbruik, slijtage' ‹via Engels›; NEGERHOLLANDS *stomp, stompie*; SRANANTONGO *tompu* 'boomstronk'; SARAKKAANS *tómpi* 'boomstronk' ‹via Sranantongo›.
- stomp** 'niet scherp' → DEENS *stump* 'niet scherp, sloom' (uit NI of Nederduits); NOORS *stump* (uit NI of Nederduits); ESTS *tõmp* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *stomp, tom* 'kort; niet scherp, klein' (uit NI of Engels); PAPIAMENTS *stòmpi* (ouder: *stompì*); SRANANTONGO (*s*)*tompu*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *stomp* 'kort' ‹via Negerhollands›.
- stomp** 'stoot' → NEGERHOLLANDS *stomp*; SRANANTONGO (*s*)*tompu*.
- stompje** 'kort eindje' → ENGELS *stompie* 'peuk' ‹via Afrikaans›; SHONA *stompì* 'peuk' ‹via Afrikaans›.
- stompneus** 'iets of iemand met een stompe neus' → ENGELS *stompneus* 'zeebrasemachtige' ‹via Afrikaans›.
- stomverbaasd** 'zeer verbaasd' → PAPIAMENTS *stòm*.
- stoof** 'voetwarmer' → ENGELS *stove* 'sauna, Turks bad (verouderd); (kamer verwarmd door een) haard of kachel; broeikas; droogoven; voetwarmer'; ESPERANTO *stovo* 'kachel' ‹via Engels›.
- stoofvlees** 'vlees om te stoven, stooflappen' → NEGERHOLLANDS *stoffleis* 'gestoofd vlees'.
- stookgat** 'vulopening van een oven; gat voor de afvoer van rook' → ENGELS *stoke-hole* 'stookplaats; vulopening van een oven'.
- stoel** 'schouderband van priester' → PAPIAMENTS † *stoel*.
- stoom** 'damp van water' → FRIES *steam, stoom*; INDONESIAISCH *setom, setum*; JAKARTAANS-MALEIS *naèk setum* 'heel boos worden'; JAVAANS (*di*)*etum* 'gestoomd (voedsel)'; MADOEREES *sëttüm* 'stoomketel van een schip of een locomotief'; MAKASSAARS *sitông*; SOENDANEES *sëtum*; PAPIAMENTS † *stoom*.
- stoomboot** 'door stoom voortbewogen vaartuig' → DUIJS *Dampfschiff*; JAPANS † *utomubotchi, utomupotchi*.
- stoomfiets** '(verouderd) motorfiets' → SURINAAMS-JAVAANS *stompit* 'motorfiets'.
- stoomtram** 'tram met stoomlocomotief' → ATJEHNEES *sitròmtrèm*.
- stoomwals** 'zware wals met stoomvermogen' → INDONESIAISCH *stomwals*; JAVAANS *setum, stumwales*; PAPIAMENTS *stomwals*.
- stoop** 'schenkvat, drinkbeker, vloeistofmaat' → ZWEEDS *stop* 'drinkbeker; oude inhoudsmaat' (uit NI of Nederduits); FINS (*s*)*tuoppi* 'bierpul met oor' ‹via Zweeds›; RUSSISCH *stopá, stópka* 'drinkbeker van aardewerk of metaal; inhoudsmaat'; SRANANTONGO *stowpu* 'vloeistofmaat'.
- stoornis** 'toestand of gebeurtenis die stoort, toestand van gestoordheid' → FRIES *stoarnis*.
- stoot** 'korte, harde duw' → INDONESIAISCH *stut* '(Bahasa Prokem) korte harde duw, geslachtsgemeenschap hebben'; JAVAANS *setut* 'einde van een riem, ceintuur'; SOENDANEES *sëtut* 'korte, harde duw (van een locomotief)'; NEGERHOLLANDS *stoot*.
- stootgaren** 'korte eindjes touw die snel los getrokken kunnen worden en waarmee dingen vastgezet zijn' → DEENS *stutgarn*.
- stootkant** 'versterkte onderkant van een japon' → PAPIAMENTS *stótekan, stótikan*.
- stootlap** 'lap die op een zeil genaaid wordt om het zeil meer stevigheid te geven' → ? ENGELS *studding sail* 'lijzeil' (uit NI of Nederduits); DEENS *stutlap*; NOORS *stuttlapp*; RUSSISCH *stoplát*.
- stootmat** 'mat als bescherming tegen wrijving' → DEENS *stutmátte* 'mat als bescherming tegen wrijving, vooral op schepen'.
- stop** 'halt!' → RUSSISCH *stop!* 'halt!; (inbrekerstaal) beroving'; INDONESIAISCH *setop!* 'halt!, hou vast!'; JAKARTAANS-MALEIS *op*.
- stopanker** 'anker dat in kalme en nauwe vaarwaters gebruikt wordt' → RUSSISCH *stopáncer*.
- stopcontact** 'contact aan een wand waarop men een elektrisch toestel kan aansluiten' → PAPIAMENTS *stòpkòntakt*; SRANANTONGO *stopkontakt*.
- stopfles** 'type fles' → INDONESIAISCH *setop(e)lès, stolés, toplés* 'glazen pot met luchtdichte deksel'; AMBONS-MALEIS *stokflès*; JAKARTAANS-MALEIS *toplès*; JAVAANS *setoplès*; KUPANG-MALEIS *stokflès*; MADOEREES *satopples, setopples*; MENADONEES *stokflès*; MUNA *topulesi*; TERNATAANS-MALEIS *stokflès*.
- stopkraan** 'inrichting tot afsluiting van een toevoerbuis' → INDONESIAISCH *stopkeran*.
- stopmes** 'mes om stopverf in gaten te strijken' → PAPIAMENTS *stòpmès*.
- stoppel** 'na maaien overblijvende deel van een halm' → SCHOTS *stapple* 'bundel stro of biezen in een

- schoof bijeen gebonden'; DUIJS *Stoppel* (uit NI of Nederlands); ESPERANTO *stoplo* 'via Duits).
- stoppen** 'dichtmaken' → DEENS *stoppe* (uit NI of Nederlands); NOORS *stoppe* 'dichtmaken; repareren met naald en draad' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *stoppa* 'opstoppen, opvullen' (uit NI of Nederlands); FRANS *stopper* 'iets dichtmaken (kledingstuk)'; RUSSISCH *štópat'* 'dichtmaken (kousen, kleding); gaten in weefsels dichttrekken met draden'; OEKRAÏENS *štópati* 'dichtmaken (kousen, kleding)' 'via Russisch'; ESPERANTO *štopi* 'een gat in een stoffen voorwerp dichtent' 'via Frans'; AMBONS-MALEIS *istòp*; JAVAANS dial. *setop* 'dichtmaken van sokken'; MENADONEES *istòp*; NEGERHOLLANDS *stop*; BERBICE-NEDERLANDS *stupu*; PAPIAMENTS † *stop*.
- stoppen** 'stilstaan, stilzetten' → DUIJS *stoppen* 'aanhouden, halt houden; in de loop tegenhouden, stilstaan' (uit NI of Nederlands); DEENS *stoppe* 'stilstaan, ophouden' (uit NI of Nederlands); NOORS *stoppe* 'stilstaan; tot staan brengen' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *stoppa* 'stilzetten, tegenhouden, ophouden' (uit NI of Nederlands); INDONESIAISCH *stop* 'stilstaan'; JAKARTAANS-MALEIS *nyetop* 'de bus stoppen'; JAVAANS *setop* 'stilstaan'; KUPANG-MALEIS *setop*, *stop* 'stilstaan, ergens mee ophouden'; MAKASSAARS *sitò*; MENADONEES *stop* 'stilstaan'; NEGERHOLLANDS *stop*, *top* 'doen ophouden, blijven staan, inhouden'; PAPIAMENTS *stòp* (ouder: *stop*) 'stilstaan, ophouden, aanhouden, beletten, doen ophouden, afleren'; SRANANTONGO *stop*; SURINAAMS-JAVAANS *setop* 'stoppen, tegenhouden, stilstaan; gestopt, tegengehouden'.
- stopper** 'kort en stevig touwwerk; zaak waarmee iets wordt tegengehouden' → RUSSISCH *stópor* 'inrichting voor het stoppen van de ankerketting'; RUSSISCH *štópor* 'kurkentrekker'; OEKRAÏENS *štópor* 'kurkentrekker' 'via Russisch'.
- stopplaats** 'halteplaats' → JAVAANS *setoplas*.
- stopsel** 'vulling van een opening, materiaal daarvoor, stop' → ENGELS † *stopsel* 'brandbom'.
- stopverf** 'substantie voor het repareren van houtwerk en het aanstoppen van glasruiten' → PAPIAMENTS *stòpferf*, (Ar.) *stopverf*.
- stopen** 'hinderen' → DEENS *forstyre* (uit NI of Nederlands); NOORS *forstyre* (uit NI of Nederlands); PAPIAMENTS *ster*.
- storing** 'het storen of gestoord worden' → INDONESIAISCH *storing* 'interferentie'; MENADONEES *storèng* 'geluidsstoring'.
- storm** 'hevige wind' → FINS *tormi* (uit NI of Nederlands); ESTS *torm* 'via Fins'; POOLS *sztorm*; RUSSISCH *štorm*; BULGAARS *štorm* 'hevige wind op zee (windsnelheid van meer dan 15 m per seconde)' 'via Russisch'; OEKRAÏENS *štorm* 'via Russisch'; LITOUWS *štormas* 'hevige wind op zee (windsnelheid van meer dan 20 m per seconde)'; ESPERANTO *štormo* 'via Russisch'; NEGERHOLLANDS *storm*; PAPIAMENTS *storm*.
- stormfok** 'fok bevestigd aan de voorstag' → POOLS *sztormfok*.
- Stormking** 'petroleumlamp (merknaam)' → INDONESIAISCH *seterongking*, *storemking*, *stromking*, *setoromking*, *storemaking*; KUPANG-MALEIS *strongking*.
- stormlijn** 'lijn waarmee een tent tegen stormwind wordt beveiligd' → POOLS *sztormlina*.
- stormtrap** 'touw ladder aan het buitenboord van een schip' → POOLS *sztormtrap*; RUSSISCH *štormtrap*.
- storten** '(laten) vallen, neerwerpen; geld overmaken' → DEENS *styrte* '(laten) vallen, omverwerpen, snel bewegen' (uit NI of Nederlands); NOORS *styrte* '(laten) vallen, neerwerpen' (uit NI of Nederlands); NOORS *sturte* 'omvallen, plotseling doodgaan' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *störta* '(laten) vallen, neerwerpen' (uit NI of Nederlands); INDONESIAISCH *setor* '(geld) overmaken; (Bahasa Prokem) seks hebben met een vrouw'; BALINEES *setor* 'geld overmaken'; GIMÁN *cora* 'uitstorten van bijvoorbeeld rijst of kopra uit een zak'; JAKARTAANS-MALEIS *kantor setor* 'latrine (lett. kantoor, plek waar iets gestort wordt)'; JAKARTAANS-MALEIS *setor* 'geld overmaken'; JAVAANS *setor* 'geld overmaken'; KUPANG-MALEIS *satór*, *stor* 'geld overmaken'; MINANGKABAU *stor* 'geld overmaken'; NEGERHOLLANDS *stort* '(laten) vallen, neerwerpen'; SURINAAMS-JAVAANS *setor*, *nyetor* 'cement storten om een vloer te maken; geld overmaken'.
- stortregen** 'hevige regen' → NEGERHOLLANDS *stort-reegen*.
- story** 'verhaal' → AMBONS-MALEIS *stori* 'praten, vertellen'.
- stoten** 'een duw geven, schokken' → AMBONS-MALEIS *stot* 'stoten van een geweer'; KUPANG-MALEIS *stoot* 'stoten van een geweer'; MENADONEES *stoot* 'stoten van een geweer'; TERNATAANS-MALEIS *stoot* 'stoten van een geweer'; NEGERHOLLANDS *stoot*; PAPIAMENTS *stot* (ouder: *stoot*); SRANANTONGO *stotu*; SARMAKKAANS *totò* 'een duw geven, afduwen'.
- stoter** 'oude Hollandse munt' → ENGELS † *stooter*; FRANS dial. † *stoeter* 'muntsort'.
- stoter** 'iets dat of iemand die stoot; (verouderd) stomp' → ENGELS † *stoter* 'stomp, slag'.
- stotteren** 'hakkelen' → NOORS *stotre* 'onsamenhangend praten, stamelen' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *stotter*.
- stout** 'vermetel, dapper; zelfbewust; ondeugend' → DEENS *stovt* 'vermetel, dapper, indrukwekkend, sterk, lang'; NOORS *staut* 'stoer, fors'; NOORS *stolt* 'trots, hoogmoedig' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *stolt* 'trots, hooghartig' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *stout* 'boos, wild'; SRANANTONGO *stowtu* 'ondeugend'.
- stoutigheid** 'het stout-zijn' → NEGERHOLLANDS *stoutigheid*.
- stouwen, stuwen** 'lading bergen' → ENGELS *stow*;

DUITS *stauen* (uit NL of Nederduits); DEENS *stuve*, *styre* (uit NL of Nederduits); NOORS *stue* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *stuva* (uit NL of Nederduits); ESPERANTO *stivi* (via Duits); SRANANTONGO *stow*.

stoven 'gaar worden of maken op zacht vuur' → DUIJS dial. *stoven*; DEENS *styre* 'gekookte groente of aardappelen in een melksausje mengen' (uit NL of Nederduits); NOORS *stue* 'verschillende etenswaren, vooral groenten, in papje of saus' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *stuva* (uit NL of Nederduits); INDONESISCH *setup*; JAVAANS *setup* 'gaar maken op zacht vuur'; MADOEREES *sëttüp* 'stooftsel'; SOENDANEES *sëttup* 'gaar worden of maken op zacht vuur; gestoofd eten'; NEGERHOLLANDS *stoof*; SRANANTONGO *stofu*; SURINAAMS-JAVAANS *setof*, *nyetof*.

STOVIA 'School Tot Opleiding Van Indische Artsen' → INDONESISCH † *STOVIA* 'instelling waar Indonesiërs een artsopleiding volgden'.

straal 'smalle (licht)bundel; halve diameter; veerkrachtig eeltweefsel aan paardenhoef in de vorm van een pijlpunt' → FRIES *striel* 'smalle lichtbundel'; FRIES *straal* 'halve diameter'; ENGELS † *strall* 'smalle (licht)bundel'; DEENS *stråle* 'smalle (licht)bundel' (uit NL of Nederduits); NOORS *stråle* 'lichtstreep; energie golf; rechte lijn vanaf middelpunt in cirkel e.d.; dunne stroom vloeistof' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *stråle* 'smalle (licht)bundel' (uit NL of Nederduits); FRANS dial. *strâl*, *strâte* 'vorkbeen van de voet van een paard'; JAVAANS *setrali* 'petroleumlamp; halve diameter'; PAPIAMENTS *stral* (ouder: *straal*) 'dunne stroom vloeistof, lichtstraal (verouderd)'.

straat 'weg' → ? DEENS *stræde* 'steeg' (uit NL of Nederduits); NOORD-SOTHO *setrata* (via Afrikaans); TSWANA *seterata* (via Afrikaans); XHOSA *sitalato* (via Afrikaans); ZOELOE *sitaladi* (via Afrikaans); ZUID-SOTHO *seterata* (via Afrikaans); INDONESISCH *setrat*; AMBONS-MALEIS *strat* 'grote weg, straat'; JAKARTAANS-MALEIS *setrat*; KEIËES *strat* 'straat, grote weg'; KUPANG-MALEIS *straat*; LETINEES *sraata*; MAKASSAARS *sitará* 'drukke straat'; MENADONEES *straat*; TERNATAANS-MALEIS *straat*; NEGERHOLLANDS *strât*; SRANANTONGO *strati*; AUCAANS *strati*; SARAMAKKAANS *sitááti* (via Sranantongo); SARNAMI *stráti*.

straat 'zee-engte' → KUPANG-MALEIS *slak* 'zeestraat'.

straatdrek 'straatvuil' → FRIES *stratendrek*.

straatrover 'iemand die straatroof pleegt' → DEENS *stratenrøver* '(spottend) boefje' (uit NL of Nederduits); NOORS *stratenrøver* 'iemand die straatroof pleegt; onverzorgd persoon' (uit NL of Nederduits).

straf 'maatregel tegen overtreding' → DEENS *straf* (uit NL of Nederduits); NOORS *straff* (uit NL of Nederduits); RUSSISCH *štraf* (uit NL of Duits); BULGAARS *štraf* (via Russisch); OEKRAÏENS *štraf* (via Russisch); INDONESISCH *setrap*, *strap*; JAKARTAANS-

MALEIS *seterap*, *setrap*; JAVAANS *setrap*; KUPANG-MALEIS *strap*; MADOEREES *sëtttrap*; MAKASSAARS *nisitará* 'gestraft (op school), niet uit mogen gaan (van vrouw)'; MAKASSAARS *sitarâpang* 'gestrafte, tot gevangenisstraf veroordeelde' (via Indonesisch/Maleis); MAKASSAARS *sitará*, *sitarâ*; SOENDANEES *sëtttrap*; NEGERHOLLANDS *straaft*; PAPIAMENTS *straf* 'maatregel tegen overtreding, vooral bij kinderen'; SRANANTONGO *strafu* (ouder: *strafe*); SARAMAKKAANS *sitaáfu*; SURINAAMS-JAVAANS *setrap*, *strap*.

straf 'stijf, krachtig' → ZWEEDS *sträv* 'ruw, oneffen, nors' (uit NL of Nederduits).

strafblad 'registratie van wetsovertredingen' → PAPIAMENTS *strafblat*.

straffen 'straf geven' → DEENS *straffe* (uit NL of Nederduits); NOORS *straffe* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *straffa* 'sanctioneren' (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *straaft*; BERBICE-NEDERLANDS *strafu* 'lijden'; PAPIAMENTS *straf* 'straf geven (vooral bij kinderen)'; SRANANTONGO *strafu*.

strafoverplaatsing 'het voor straf overgeplaatst worden' → INDONESISCH † *strafoverplaatsing* 'het voor straf overgeplaatst worden naar een afgelegen plek'.

strafpeloton 'peloton dat een straf ondergaat' → FRANS dial. *au strât* 'peloton' 'buiten de rangen staand, als iemand getroffen door een strafmaatregel'.

strafpleiter 'advocaat' → FRIES *strafpleiter*.

strafwerk 'strafzaak van scholieren' → PAPIAMENTS *strafwèrk*.

strafworp 'vrije worp die bij bepaalde overtredingen aan de tegenpartij wordt toegekend' → FRIES *strafworp*.

strak 'niet plooiend, star' → FRIES *strak*; NOORS *strak* 'recht, stram, gestrekt' (uit NL of Nederduits); PAPIAMENTS *strak*; SRANANTONGO *strak* 'niet plooiend, star; strak maken; streng; erg goed'.

straks 'dadelijk' → DEENS *straks* 'meteen, direct' (uit NL of Nederduits); NOORS *straks* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *strax* (uit NL of Nederduits).

stram 'stijf' → ZWEEDS *stram* 'stijf, strak' (uit NL of Nederduits).

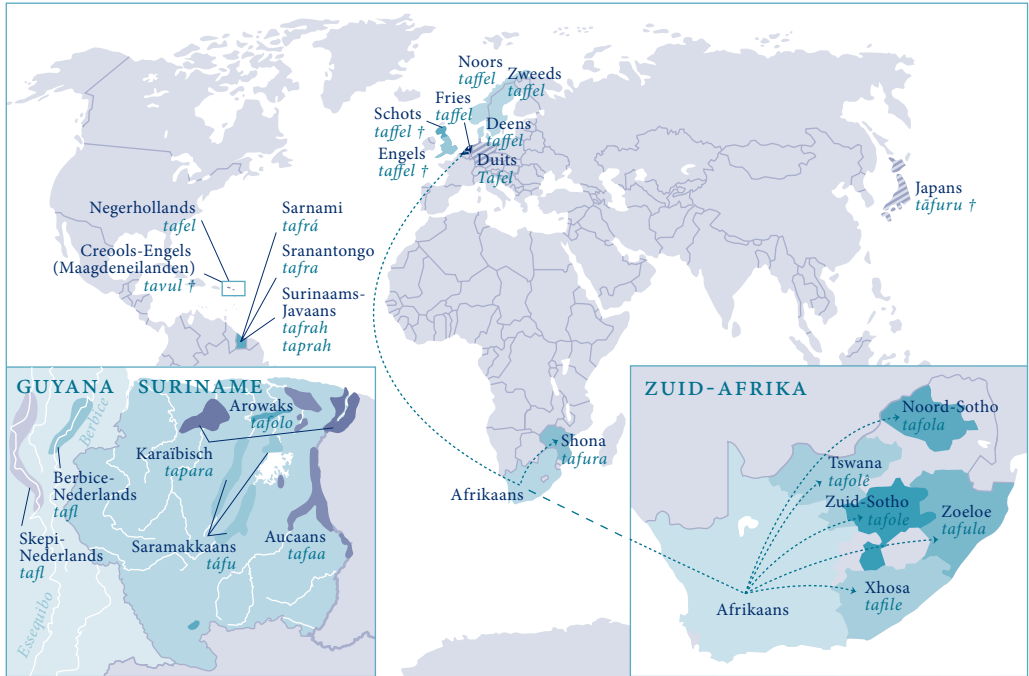
stramien 'weefsel; patroon, model' → FRIES *stramyn* 'patroon, model'; DUIJS *Stramin* 'geglansd traliweefsel als basismateriaal voor borduurwerk'; DEENS *stramaj* 'weefsel' (uit NL of Nederduits); NOORS *stramei* 'grof linnen of katoen, vooral voor borduurwerk' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *stramalj* 'weefsel' (uit NL of Nederduits); INDONESISCH *setrimin* 'borduurgaas'; SOENDANEES *istramin* 'borduurgaas'.

strand 'kustgebied met zand' → DUIJS *Strand* (uit NL of Nederduits); FRANS *estran* 'gedeelte van het strand, tussen eb en vloed'.

stranden 'anspoelen, vastlopen' → FRIES *strâne*; LETS *strandēt* (uit NL of Duits); NEGERHOLLANDS *strand*.

strandjutter 'stranddief' → FRIES *strânjutte*.

43. De verbreiding van het woord *tafel*.

Nederlanders en Vlamingen namen hun huisraad en gebruiken, zoals het eten met *mes*, *vork* en *lepel* van *borden*, mee naar andere continenten. Ook meubelstukken namen ze mee of vervaardigden ze aldaar. Met als gevolg dat de namen voor deze meubelstukken in veel talen zijn terechtgekomen. Als voorbeeld kan het woord *tafel* dienen. Dit is binnen Europa uitgeleend aan het Schots en het Engels – waar het speciaal voor een klein type tafel werd gebruikt. Inmiddels is het in die talen verouderd. Verder is het overgenomen door het Fries, door het gewestelijke Duits en, misschien via het Nederduits, door het Deens, Noors en Zweeds – in die talen betekent het niet ‘meubelstuk’ maar ‘(overdadige) maaltijd bij plechtige gelegenheden’. Bovendien is het woord verbreid naar talen die gesproken worden op de continenten waar Nederlanders en Vlamingen zich in de zeventiende eeuw vestigden: Zuid-Afrika, Zuid-Amerika en het Caribisch gebied. In Azië is het alleen in het Japans aangetroffen, in de betekenissen ‘meubelstuk; tabellarische staat’ en vroeger in dialecten voor ‘Nederlands (d.w.z. westers) voedsel’. Voor zover bekend komt het niet voor in Indonesische talen of het Singalees.

strandloper 'die over het strand loopt; vogelsoort' → ENGELS *Strandlooper, Strandloper* 'woestijnplevier; Zuid-Afrikaans volk; prehistorisch nomadenvolk; strandjutter, zwerver' <via Afrikaans>.

Strandveld 'kuststreek in Zuid-Afrika' → ENGELS *Strandveld* <via Afrikaans>.

strandvonder 'ambtenaar die het opzicht heeft over gestrande schepen en aangespoelde goederen' → FRIES *strânfonder*.

strategie 'kunst van oorlogvoering; beleid' → INDONESISCH *stratégi*.

strategisch 'volgens de strategie' → INDONESISCH *stratègis*.

Stratego 'naam van een spel van fabrikant Jumbo' → ENGELS *Stratego*; DUIJS *Stratego*; DEENS *stratego*; NOORS *Stratego*; ZWEEDS *stratego*; FRANS *Stratego*.

straten 'een straat, een wegdek maken; (verouderd) op straat slenteren' → FRIES *strate* 'een straat, een wegdek maken'; FRANS dial. *stroder* 'rondzwerfen'.

strater 'stratenmaker' → FRIES *strater*.

straterij 'het maken van straten, het straten' → FRIES *straterij*.

stratificatie 'laagvorming' → INDONESISCH *stratifikasi*.

stratigrafie 'beschrijving van aardlagen' → INDONESISCH *stratigrafi*.

stratocumulus 'wolkenbank' → INDONESISCH *stratokumulus*.

stratosfeer 'bovenste deel van de atmosfeer' → INDONESISCH *stratosfir*.

stratum 'laag' → INDONESISCH *stratum*.

stratus 'laag wolkendek' → INDONESISCH *stratus*.

streefdatum 'tjdstip waarop men verwacht iets te kunnen voltooien of te doen plaatshebben' → FRIES *streefdatum*.

streek 'gebied' → RUSSISCH dial. *striki, stryka* 'windstreek, kompasstreek'.

streek 'list, poets' → FRANS dial. *estrecque* 'ongeluk, overkomen door onhandigheid (oorspr. domme streek)'; NEGERHOLLANDS *streek* 'poets, list'; PAPIAMENTS † *streek*; SRANANTONGO *streik* 'poets, list'.

streep 'lijn' → ENGELS *stripe* 'lijn, baan, strook; chevron' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *seterip, setrip, strip*; AMBONS-MALEIS *strèp*; JAKARTAANS-MALEIS *seterip, setrip* 'lijn, streep om rang aan te geven'; JAVAANS *setrip, trip* 'lijn (rang, merk, e.d.)'; KEIËES *strep* 'gestreep goed; dienstregeling van de stoomboten'; KUPANG-MALEIS *strèp*; MADOEREES *sèttrep, sèttrip* 'streep tussen twee cijfers'; MADOEREES *sèttrep* 'streep van een korporaal of sergeant'; MAKASSAARS *siteré* 'startstreep bij rennen, streep op uniform, bies op pantalon, baan (bijv. bruine baan op zeil)'; MENADONEES *strèp*; SOENDANEES *sètrip* 'bies, streep, galon'; TERNATAANS-MALEIS *strèp*; PAPIAMENTS *strep* (ouder: *streepi*) 'lijn; millimeter'; SRANANTONGO *strep*; SURINAAMS-

JAVAANS *setrip*.

streepje 'kleine streep of iets in de vorm daarvan of met strepen' → ENGELS *strepie* 'goudgestreepte zeebrasen' <via Afrikaans>.

strekboeg 'slagboeg, tijdens het laveren de slag waarbij men de grootste afstand aflegt' → ? DEENS *strækbov* 'boeg waarmee men het langste stuk zeilt, boeg waarmee men het dichtst bij de juiste koers komt' (uit NI of Nederduits).

strekken 'strak maken of worden' → DEENS *strække* (uit NI of Nederduits); NOORS *strekke* 'strak maken of worden; voldoende zijn; verrekken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *sträcka* 'strak maken of worden, uittrekken, verrekken' (uit NI of Nederduits); MENADONEES *trèh*.

strelen 'aaïen' → FRIES *strelle, strelleje*; NEGERHOLLANDS *streekel* 'liefkozen, aaïen, koesteren'.

streling 'strijkende liefkozing' → FRIES *streling, strieling*.

streng 'koord, bundel draden' → RUSSISCH *strénga, strénda, strend* 'samenstellend deel van een touw'; JAVAANS † *lestrèng, setrèng* 'onderdeel van een paardentuig; trekzeel'; MADOEREES *estreng, sottreng, sottre, sottreh* 'onderdeel van een paardentuig'; MAKASSAARS *siterèng* 'streng waarmee een trekpaard voor een wagen wordt gespannen'; MENADONEES *strèng*; PAPIAMENTS *strèn* 'rank'.

streng 'niet toegeeflijk' → INDONESISCH *seteréng, stréng, setrèng*; BALINEES *seteréng*; JAKARTAANS-MALEIS *seteréng*; JAVAANS *strèng*; MENADONEES *strèng*; PAPIAMENTS *strèn*.

streptokok 'bacteriegeslacht' → INDONESISCH *stréptokokus*.

streptomycine 'geneesmiddel dat bacteriën doodt' → INDONESISCH *stréptomisin*.

stress 'spanning' → INDONESISCH *strés* (uit NI of Engels); JAVAANS dial. *strès* (uit NI of Engels).

streven 'zich beijveren' → FRIES *streve*; FRIES *streevje*; DEENS dial. *stræve* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *sträva* (uit NI of Nederduits).

striem, † straam 'streep op de huid' → NOORS *strime* 'streep, reep' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *straam* 'streep op de huid, wond'; SRANANTONGO *strim*.

striemen, † stramen 'zo slaan dat er een of meer striemen ontstaan' → NEGERHOLLANDS *straamen* 'zo slaan dat er een of meer striemen ontstaan, wonden'.

strijd 'gevecht' → NEGERHOLLANDS *stri*; SRANANTONGO *strei* 'gevecht; wedstrijd'; SURINAAMS-JAVAANS *strèi* 'wedstrijd, weddenschap' <via Sranantongo>.

strijdbanier 'vaandel voor bij de strijd' → SRANANTONGO *streibaniri*.

strijddag 'politieke partijbijeenkomst in Zuid-Afrika' → ENGELS *stryddag* <via Afrikaans>.

strijden 'vechten' → AMBONS-MALEIS *strèi, bakustrèi* 'kibbelen'; KUPANG-MALEIS *bakustrèi* 'kibbelen';

- MENADONEES *bakustrèi* 'kibbelen'; TERNATAANS-MALEIS *bastrèi* 'kibbelen'; NEGERHOLLANDS *stri*; PAPIAMENTS *strei* 'redetwisten'; SRANANTONGO *strei* 'vechten, worstelen, wedstrijd houden'; SURINAAMS-JAVAANS *strèi* 'wedden, strijden (om iets), bestrijden' <via Sranantongo>.
- strijken** 'met hand of voorwerp gaan langs, glad maken; laten zakken of vallen' → FINS *trykkää* 'de vlag neerhalen'; FRANS *trique* 'knuppel, oorspr.: stok waarmee een maat werd afgestreekt'; FRANS *striquer* 'stof een laatste bewerking geven; bloemen en versierselen met de naald op kant zetten'; FRANS *étriquer* 'versmallen, vernauwen, innemen, inkorten'; INDONESIAISCH *seterika*, *setrika*, *teriska* 'glad maken met strijkijzer'; AMBONS-MALEIS *strik* 'glad maken; strijkijzer'; BALINEES *maseterik* 'glad maken'; BOEGINEES *seterika* 'glad maken (met strijkijzer)'; IBAN *terika* 'glad maken met strijkijzer' <via Indonesisch/Maleis>; JAKARTAANS-MALEIS *seterikè* 'met de hand gaan langs, glad maken'; JAVAANS *setrik* 'glad maken'; KUPANG-MALEIS *strik* 'glad maken; strijkijzer'; MADOREES *sattrika*, *sattrikah*, *saddrika*, *saddrikah* 'glad maken'; MENADONEES *strik* 'glad maken; strijkijzer'; MINANGKABAUS *tarika*, *tareka* 'het glad maken van kleding'; SAVU *tèrika* 'het strijken van linnengoed'; SOENDANEES *istrika* 'glad maken'; TERNATAANS-MALEIS *strik* 'glad maken; strijkijzer'; CREOLSPORTUGEEES (MALAKKA) *striki* 'glad maken van kleren'; TAMIL dial. *istirikkai* 'glad maken'; NEGERHOLLANDS *striek* 'glad maken'; BERBICE-NEDERLANDS *striki* 'met de hand gaan langs, glad maken'; PAPIAMENTS *streik* 'met strijkstok bespelen'; PAPIAMENTS *strika* (ouder: *strieka*) 'glad maken van wasgoed'; SRANANTONGO *triki* 'met de hand langsgaan, glad maken'; SARAMAKKAANS *tiiki* 'glad maken (met strijkijzer)'; SARNAMI *triki kare* 'glad maken van kleding'.
- strijkijzer** 'warm gemaakt metalen voorwerp waarmee men linnen glad strijkt' → JAVAANS *setrika* 'strijkbout'; MAKASSAARS *sitirika*; NIAS *tarika*; SINGALEES *istirikka-ya*, *stirikka-ya*, *strika-ya*; DHIVEHI *istiri*; SRANANTONGO *trik'isri* (ouder: *triki-izri*); SURINAAMS-JAVAANS *setlika*, *setrika*.
- strijkje** 'klein strijkorkest (met piano)' → FRIES *strijkje*.
- strijkorkest** 'orkest van strijkinstrumenten' → JAVAANS *setrik-orkès*.
- strijkstok** 'stok om muziekinstrument mee te bespelen; stok om maat mee af te strijken' → PAPIAMENTS *strèikstòk* (ouder: *strijkstok*).
- strik** 'lus' → DEENS *strik*, *strikke* (uit NI of Nederlands); NOORS *strikke*, *strikke* 'elastische band; lus; strop' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *streck* '(was)lijn' (uit NI of Nederlands); FRANS dial. *hâvèstrik*, *hâvèstrik*, *hâdistriek* 'onderbuikriem van een aangespannen paard'; INDONESIAISCH *seterik* 'haarband'; NEGERHOLLANDS *strikkie*; PAPIAMENTS *streki* (*strikki*) 'verbinding van een of meer linten'; SRANANTONGO *streki*.
- strikhoos** '(verouderd) gebreide slobkous' → FRANS † *tricouse* 'gebreide slobkous'.
- strikken** 'tot een strik binden; met een strik bevestigen; (gewestelijk) breien' → DEENS *strikke* 'breien' (uit NI of Nederlands); NOORS *strikke* 'breien' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *sticka* 'breien' (uit NI of Nederlands); FRANS *tricoter* 'breien; rennen, springen, dansen'; BASKISCH *trikotatu* 'breien' <via Frans>; ESPERANTO *triki* 'breien' <via Frans>; PAPIAMENTS *strek* 'tot een strik binden'; SRANANTONGO *streki* 'tot een strik binden'.
- stringer** 'plaat ter versterking van de spanten' → LITOUWS *stringeris* (uit NI of Engels).
- strippen** 'tabaksbladeren van de hoofdnerf afhalen' → DEENS *strippe* 'tabaksbladeren van de hoofdnerf afhalen; stelen'; FRANS dial. *striper*.
- strips** '(gewestelijk) slaag' → DEENS *strips* 'slaag' (uit NI of Duits); NOORS *strips* 'slaag' (uit NI of Nederlands).
- stro** 'gedorst koren' → SRANANTONGO *strow*.
- stroboscoop** 'toestel dat snel beelden toont' → INDONESIAISCH *stroboskop*.
- stroef** 'ruw, niet vlot' → PAPIAMENTS † *stroef*.
- stroken** 'overeenkomen' → DEENS *strobe* 'onderzoeken of iets recht is, meestal gezegd over lijnen op een schip'.
- stromeling**, **strooming** 'in de Oostzee gevangen soort haring (*Clupea harengus membras*)' → NOORS *strømning* (uit NI of Nederlands).
- stromen** '(van vloeistoffen) zich voortbewegen' → NEGERHOLLANDS *stroom*.
- stront** 'drek' → ZWEEDS *strunt* 'troep, rommel' (uit NI of Nederlands); FRANS *étron* 'drol; (verouderd; fig.) iets zonder waarde'; BRETONS *stronk* 'vuil' <via Frans>; AMBONS-MALEIS *stron* 'drek; ook als uitroep van ergernis of afkeer'; MENADONEES *stron* 'scheldwoord'; NEGERHOLLANDS *stront*.
- stroobiljet** 'op straat verspreid reclamebiljet' → SRANANTONGO *stroibelyèt*.
- strooien** 'verspreid neerwerpen' → CREOLSPORTUGEEES (MALAKKA) *stroi* 'confetti'; NEGERHOLLANDS *strui*, *strooj*; PAPIAMENTS *stroi* (ouder: *strooti*).
- strooisel** 'datgene wat dient om te strooien, of wat gestrooid is' → DUTS dial. *Streusel*, *Streussel*, *Streußel* 'mengsel om mee te strooien van riet, zegge, stro of mos en dennennaalden'.
- strooister** 'persoon die strooit' → PAPIAMENTS *stroisto*, *stroistu* 'jongen of meisje dat voor het bruidspaar bloemen strooit; bloemen waarmee gestrooid wordt; het strooien voor een bruidspaar'.
- strook** 'reep' → DUTS dial. *Strook* 'reep, volant, gordijn'; INDONESIAISCH *streek*, *strok*, *struk* 'reep, smal stuk stof of papier'; PAPIAMENTS † *strooki*; SRANANTONGO *stroki* 'lendendoek'.

- stroom** 'bewegende massa vloeistof' → NEGERHOLLANDS *stroom, strom*; BERBICE-NEDERLANDS *strom*; PAPIAMENTS *strom* (ouder: *stroom*).
- stroom** 'hoeveelheid elektriciteit' → INDONESISCH *seterum, setrum, str(o)om, strum* 'elektrische stroom; geestelijke invloed'; BALINEES *setrum*; JAKARTAANS-MALEIS *seterum*; JAVAANS *setrom, strom*; MAKASSAARS *sitorông* 'elektrische stroom'; MENADONEES *strom*; SRANANTONGO *strowm*; SURINAAMS-JAVAANS *setrum* 'hoeveelheid elektriciteit'.
- stroop** 'dikke vloeistof' → DUIJS dial. *Stroop, Straup*; INDONESISCH *seterup, setrop, setrup, setop, strup* 'limonadesiroop'; AMBONS-MALEIS *strop*; JAKARTAANS-MALEIS *seterup*; JAVAANS *setrup, trup* 'siroop'; KUPANG-MALEIS *strop*; MADOREES *sêtrûp* 'stroop die met water vermengd wordt gedronken'; MAKASSAARS *sitoró* 'vruchtensiroop (in flessen gekocht, met water aangelengd gedronken)'; MENADONEES *strop*; SOENDANEES *sêtrup* 'dikke vloeistof; drank, siroop'; TERNATAANS-MALEIS *strop*; PETJOH *stroop, seterop* '(vruchten)limonade'; PAPIAMENTS *stropi* 'aftreksel van vruchten of planten waar suiker is bijgevoegd; stroperig; schatje'; SRANANTONGO *strowp*; SURINAAMS-JAVAANS *setrup* 'vruchtenstroop of daar de limonade van'.
- stroopwafel** 'wafel bestaande uit twee dunne koeken waartussen zich stroop bevindt' → AMERIKAANS-ENGELS dial. *stroopwafel*.
- strootje** '(Nederlands-Indisch) sigaret' → KEIËES *serut, strut* 'sigaar, sigaret, strootje'; PETJOH *strootje* 'zelfgerolde sigaret, sjekkie'.
- strop** 'strik' → ENGELS *strop* 'strik, lus; scheerriem'; DEENS *strop* 'lus, bandje, strik'; NOORS *stropp* 'lus (in touw, aan kleding, in bus e.d.)' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stropp* 'lus' (uit NI of Nederduits); POOLS *strop* 'touw in de vorm van lus om scheepslanding op te hijsen'; RUSSISCH *strop, strópka* 'ring of strik uit touwwerk of ketting; touw om een haakblok in te hangen'; OEKRAÏENS *strop* 'ring of strik uit touwwerk of ketting' <via Russisch>; LITOUWS *stropas* 'touw in de vorm van lus om scheepslanding op te hijsen'; MALTEES *stropp* 'strik, lus' <via Engels>; AMBONS-MALEIS *strop* 'lussen aan de zijkant van een draagstoel'; NEGERHOLLANDS *strop*; SRANANTONGO *stròp*.
- stropdas** 'hoge, nauw om de hals sluitende das' → FRIES *stropdas*.
- strot** 'voorkant van de hals' → PAPIAMENTS *stròt*; SRANANTONGO *trotu, stròt*.
- structuralisme** 'het zien van de verschijnselen als voortkomend uit de structuur' → INDONESISCH *strukturalisme*.
- structureel** 'de structuur betreffend' → INDONESISCH *strukturil*.
- structuur** 'wijze van opbouw' → INDONESISCH *struktur*; SRANANTONGO *strokturu*.
- struif** 'omelet' → ZWEEDS *struva* 'beignet' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *streik, streif* 'soort huisgebakken omelet'.
- struik** 'heester' → FRANS dial. *strouk, struk; étrouque* 'stronk (van een heester, boom); splinter'.
- struikelen** 'misstappen' → JAVAANS *setrikel* 'misstappen; misgaan, verkeerd gaan'.
- struilen** '(gewestelijk) ruisend stromen, wateren' → SCHOTS † *strule; streel* 'gestaag sijpelen'.
- struis(vogel)** 'loopvogel' → DEENS *struds* (uit NI of Nederduits); NOORS *struts* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *struts* (uit NI of Nederduits); FINS *strutsi*.
- struma** 'kropgezwel' → INDONESISCH *struma*.
- strump, stromp** '(verouderd) kous' → ZWEEDS *strumpa* 'kous' (uit NI of Nederduits).
- strychnine** 'giftig alkaloïde' → JAPANS *sutorikinine*.
- stubby, stub** '(gewestelijk) stof, veegsel' → ZWEEDS *styyb* 'stof, veegsel' (uit NI of Nederduits).
- student** 'iemand die studeert' → INDONESISCH † *studén*; PAPIAMENTS † *student*.
- studeren** 'leren' → SURINAAMS-JAVAANS *stidir*.
- studie** 'bestudering van bepaald vak' → INDONESISCH *studi* 'bestudering van bepaald vak; studeren'.
- studio** 'atelier' → INDONESISCH *studio*; SURINAAMS-JAVAANS *stidio*.
- stuf** 'vlakgom' → BOEGINEES *sêttip*; JAKARTAANS-MALEIS *setip*; JAVAANS *setip*; PETJOH *stief* 'gum, vlakgom'; PAPIAMENTS *stuf*.
- stuifmeel** 'gedeelte van het meel dat in de molen verstuift; pollen' → ENGELS *stive* 'gedeelte van het meel dat in de molen verstuift'; JAPANS *kabun* 'pollen, lett. bloemmeel, bloempoeider'; CHINEES *huafen* 'pollen' <via Japans>.
- stuiken** 'in elkaar zetten, stampen' → DUIJS *stauchen* 'samenpersen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stuka* 'verstuiken, platslaan' (uit NI of Nederduits).
- stuikmand** '(verouderd) tenen vlechtwerk om iets door te zijgen' → FRANS dial. *stiguemande, strikmante* 'grote mand (met twee handvatten) van een bierbrouwer'.
- stuip** 'convulsie' → FRIES *stúp*; INDONESISCH *setip, stép, stip* 'convulsie, aanval'; NEGERHOLLANDS *stibn* 'convulsie; samentrekken door kramp'; BERBICE-NEDERLANDS *stoipi*; PAPIAMENTS *steipi* (ouder: *stijpi*); SRANANTONGO *stoipi* 'convulsie, epilepsie'.
- stuipen** '(gewestelijk) buigen, bukken' → FRANS dial. † *estuper* 'smekend voor iemand buigen'.
- stuipjes** 'stuipen' → AMBONS-MALEIS *stoipis, stèipis* 'stuipen van kinderen'; KUPANG-MALEIS *stèipis*; MENADONEES *stèipis*; TERNATAANS-MALEIS *stèipis*.
- stuiten** 'tot staan brengen, terugkaatsen' → ? ENGELS *stoit* 'terugspringen, stuiten; strompelen'; SCHOTS *stoit; styte* 'terugspringen, stuiten; waggelen, strompelen; slenteren'; DUIJS dial. *stöiten, stuiten* '(terug)kaatsen, hoogspringen, onbeholpen lopen'; SRANANTONGO *stotu* 'tot staan brengen, stutten, stoten; stuitend, ontoelaatbaar'.
- stuiter** 'knikker' → INDONESISCH *stoter* 'knikker(spel)'.

stuiver 'munt' → ENGELS *stiver* 'muntje; geringe hoeveelheid'; SCHOTS *stuir, sture* 'Nederlandse stuiver; later een penny'; DUIJS *Stüber*; DEENS † *styyver* 'oude Deense munt van twee schilling' (uit NI of Nederduits); NOORS *styver* 'klein muntstuk' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *styver* (uit NI of Nederduits); FRANS † *stubre* 'kleine Hollandse munt'; SLOVEENS *stuiver* 'middeleeuwse Vlaamse zilveren munt'; TAMIL dial. *stiviri*; AMERIKAANS-ENGELS † *stiver, styver, stuyver*; DELAWARE-JARGON *steepa*; NEGERHOLLANDS *stuver, stibo, stibu, stiba* 'geld'.

stuk, † **stik** 'brok' → ENGELS † *stick* 'lengtemaat voor textiel'; SCHOTS † *steik* 'vat wijn; munt; werkstuk'; FRANS dial. *stitché* 'deeltje'; FRANS dial. *magni stok èt brok; ni lèyi ni stik ni brak* 'alles opeten zonder iets over te laten'; INDONESIAISCH *setik* 'gedeelte, brok'; JAKARTAANS-MALEIS *setik* 'een klein stukje vanaf geknipt (kapper)'; NEGERHOLLANDS *stuk, stek, stik, steki, stiki, teki* 'stuk, brok: stuk grond met het daarop groeiende gewas'; SKEPI-NEDERLANDS *steki* 'deeltje'; SRANANTONGO *stùk* 'muzieknummer'.

stukslaan 'door slaan stukmaken' → NEGERHOLLANDS *slaa na stuk*.

stumper(d) 'stakker' → DEENS *stymper* (uit NI of Nederduits); NOORS *stymper* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stympare* 'klungel, knoeier, prutser' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *stumpler*.

sturen 'doen gaan (in bepaalde richting)' → KUPANG-MALEIS *satir, stir*; SASAKS *sětir* 'doen gaan (in bepaalde richting); autorijden'; NEGERHOLLANDS *stuur, stier, sti, ti, stuurén*; BERBICE-NEDERLANDS *tiri*; PAPIAMENTS *stir, stür* (ouder: *stuur*); SRANANTONGO *tiri* 'doen gaan (in bepaalde richting); regeren, besturen' (uit NI of Engels); SURINAAMS-JAVAANS *setir, nyetir, stir* '(op)sturen'.

stut 'steun' → DEENS *støtte* (uit NI of Nederduits); NOORS *støtte* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stötta* (uit NI of Nederduits); JAVAANS *setut*; NEGERHOLLANDS *stut*.

stutten 'steunen; (gewestelijk) stuiten' → DEENS *støtte* 'steunen' (uit NI of Nederduits); NOORS *støtte* 'steunen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS † *stutta, stötta* 'iets tegenhouden, (onder)steunen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *stut, stöt* 'stuiten, steunen'; PAPIAMENTS *stet* (ouder: *stut, pone stut*) 'steunen'; SRANANTONGO *stotu* 'stuiten, steunen'.

stuur, stier 'voorwerp dat iets stuurt' → DUIJS *Steuer* 'stuurinrichtig' (uit NI of Nederduits); DEENS *styr* 'stuur van bromfiet, motorfiet of gewone fiet' (uit NI of Nederduits); NOORS *styre* 'handgreep om mee te sturen; macht, leiding, bestuur' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *gå över styr* 'over de kop gaan' (uit NI of Nederduits); BRETONS *stur* 'roer, richting'; POOLS *ster* 'voorwerp dat iets stuurt (wagens, schepen)' ‹via Duits>; RUSSISCH *štur, šturvál* 'roer'; OEKRAÏENS *šturval* 'roer' ‹via Russisch>; INDONESIAISCH *setir, stir*; BALINEES *setir*;

JAKARTAANS-MALEIS *setèr, setir*; JAVAANS *setir, stir*; MAKASSAARS *sitiri* 'stuur van auto of fiets'; SASAKS *sětir* 'autostuur'; NEGERHOLLANDS *stuur* 'roeispaan; voorwerp dat iets stuurt (bijv. wijzer van de klok)'; SRANANTONGO *tiri, stuur* 'voorwerp dat iets stuurt, roer'; SURINAAMS-JAVAANS *setir*.

stuurboord, stierboord 'van achteren naar voren gezien de rechterzijde van het schip' → DUIJS *Steuerbord* (uit NI of Nederduits); DEENS *styrbord* (uit NI of Nederduits); NOORS *styrbord* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *styrbord* (uit NI of Nederduits); FINS *tyyrpuuri* ‹via Zweeds>; ESTS *tüürpoord* (uit NI of Nederduits); FRANS *tribord*; ITALIAANS *tribordo* ‹via Frans>; SPAANS *estribor* ‹via Frans>; PORTUGEES *estibordo* ‹via Frans>; ROEMEENS *tribord* ‹via Frans>; BASKISCH *istribor* ‹via Spaans>; POOLS *sterburta* (uit NI of Duits); RUSSISCH † *šturbort, šturbord*; ESPERANTO *tribordo* ‹via Frans>; PAPIAMENTS *sturbort, stürbort*.

stuurkompas 'kompas dat in een nachthuis bewaard wordt' → ZWEEDS *styrkompass*; FINS *tyyry-kampassi* ‹via Zweeds>.

stuurman, stierman 'roerganger' → DUIJS *Steuermann* 'roerganger, schipper'; OOST-JIDDISCH *sjtoermanes* 'roerganger, navigatieofficier; (luchtvaart) navigator' ‹via Russisch>; DEENS *styrmand* (uit NI of Nederduits); NOORS *styrman* (uit NI of Nederduits); ESTS *tüürimees* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *esterman, estruman, stieresman*; POOLS *szturman*; RUSSISCH *šturman* 'roerganger; scheepsofficier onder de kapitein, wiens taak het is het schip te sturen; (jongerentaal, badinerend) taxichauffeur'; BULGAARS *šturman* 'roerganger, zowel op een schip als op een vliegtuig' ‹via Russisch>; OEKRAÏENS *šturman* ‹via Russisch>; WIT-RUSSISCH *šturman* 'roerganger, scheepsofficier onder de kapitein, wiens taak het is het schip te sturen' ‹via Russisch>; AZERI *šturman* ‹via Russisch>; LETS *šturmanis* (uit NI of Nederduits); LITOUWS *šturmanas* 'roerganger, zowel op een schip als op een vliegtuig'; INDONESIAISCH *seteriman, setir, setirman*; AMBONS-MALEIS *stirman*; JAVAANS *setriman*; KEIËES *striman* 'roerganger op een groot schip'; KUPANG-MALEIS *stirman*; MADOEREES *sattriman*; MAKASSAARS *sitirimang* 'roerganger van Europees schip'; MENADONEES *stirman*; SOENDANEES *istriman*; TERNATAANS-MALEIS *stirman*; NEGERHOLLANDS *stuurman, stirman*; PAPIAMENTS † *stuurman*; SRANANTONGO *tirman*.

stuurrad 'wiel om het roer mee te besturen' → RUSSISCH *štjurrat*.

stuurs 'nors' → ZWEEDS *stura* 'mokken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *stursk* 'koppig, bokkig' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS † *stiersch*.

stuurstang 'stang waarmee iets bestuurd wordt' → INDONESIAISCH *stirstang* 'fietsstuur; stuurkolom; sleephaak aan auto'.

stuurwiel 'wiel van het roer, van een vliegtuig of auto'

→ ESTS *tüüriratas* <via Russisch>; POOLS *szturwał* 'wiel van het roer' <via Russisch>; RUSSISCH *šturvál* 'wiel van het roer; (jongerentaal, badinerend) condoom'; BULGAARS *šturval* 'wiel van het roer, stuurhendel (in een vliegtuig)' <via Russisch>; OEKRAÏENS *šturvál* 'wiel van het roer' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *šturvál* 'wiel van het roer' <via Russisch>; AZERI *šturvál* <via Russisch>; LETS *stūre* 'wiel van het roer'; LITOUWS *šturvalas* <via Russisch>; PAPIAMENTS *stirwil, stūrwil* 'besturingswiel, vooral in de auto'.

stuwadoor 'lader en lossers van zeeschepen' → ZWEEDS *stuvidor*; RUSSISCH dial. *škidivóř*.

Stuyvesant 'naam van de laatste gouverneur van Nieuw Nederland' → AMERIKAANS-ENGELS *stuyvesant* 'sigarettenmerk'.

sub- 'voorvoegsel met de betekenis: onder-' → INDONESISCH *sub-*.

subcomité 'ondercomité' → INDONESISCH *subkomité*.

subcultuur 'sociale groep binnen een grotere sociale groep' → INDONESISCH *subkultur*.

subiet 'bijwoord van tijd: direct, ineens' → SRANANTONGO *subiet*.

subject 'onderwerp' → INDONESISCH *subjék, subyék*.

subjectief 'tot één individueel subject behorend' → INDONESISCH *subjéktif, subyékttif*.

subjectiviteit 'het subjectief-zijn' → INDONESISCH *sunjéltivitas, subjéktivité*.

sublefaat 'afgeleid specifiek lefaat' → INDONESISCH *subléfaat*.

subliem 'groots' → INDONESISCH *sublim*.

sublimaat 'zwaar vergiftigde antiseptische stof' → INDONESISCH *sublimat*.

sublimatie 'het verdampen van vaste stof' → INDONESISCH *sublimasi*.

sublimeren 'naar een hoger niveau brengen' → INDONESISCH *sublimir*.

subordinatie 'ondergeschiktheid' → INDONESISCH *subordinasi*.

subrayon 'onderdistrict' → INDONESISCH *subrayon*.

subrogatie 'het in de plaats stellen' → INDONESISCH *subrogasi*.

subsidiar 'vervangend' → INDONESISCH *subsidiar, subsidiér*.

subsidie 'geldtoelage' → INDONESISCH *subsidi*.

subsistentie 'het blijven bestaan' → INDONESISCH *subsistensi*.

substantie 'stof' → INDONESISCH *substansi*.

substantieel 'op zichzelf bestaand; voedszaam, krachtig (spijzen); van, met betrekking tot de substantie; in hoofdzaak' → INDONESISCH *substansil*.

substantief 'zelfstandig naamwoord' → INDONESISCH *substantif*.

substitutie 'plaatsvervangend' → INDONESISCH *substitusi*.

substraat 'onderlaag' → INDONESISCH *substrat*.

subtiel 'fijn' → INDONESISCH *subtil*.

subtropisch 'aan de grens van de gematigde en hete luchtstreken gelegen' → INDONESISCH *subtropis*.

subversie 'omverwerping van de bestaande orde' → INDONESISCH *subvérsi*.

succes 'welslagen' → INDONESISCH *suksés* 'welslagen; succesrijk'; MINANGKABAUS *sukses*.

succesie 'opvolging' → INDONESISCH *suksési*.

sucrose 'rietsuiker' → INDONESISCH *sukrosa*.

suf 'dof, moe van geest; onnadenkend' → PAPIAMENTS *sûf* (ouder: *suf*); SRANANTONGO *sûfsûf* 'suffig; dromerig'.

suffix 'achtervoegsel' → INDONESISCH *sufiks*.

suggestie 'voorstel' → FRIES *suggestje*; INDONESISCH *sugésti*.

suggestief 'door middel van suggestie werkend of veroorzaakt' → INDONESISCH *sugéstif*.

suiker 'zoetstof; diabetes' → DEENS *sukker* 'zoetstof' (uit NL of Nederduits); NOORS *sukker* 'zoetstof' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *socker* 'zoetstof' (uit NL of Nederduits); FINS *sokeri* 'zoetstof' <via Zweeds>; EWE *súkli* 'zoetstof' (uit NL of Deens); GĀ *sikle, sukle* 'zoetstof' (uit NL of Deens); TWI *asikré* 'zoetstof' (uit NL of Deens); NOORD-SOTHO *swikiri* <via Afrikaans>; TSWANA *sukiri* <via Afrikaans>; XHOSA *swekile* <via Afrikaans>; ZOELOE *shukela* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *tsekwere* <via Afrikaans>; PETJOH *suikertje* 'snoepje van suikergoed'; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *súkri* 'zoetstof'; SINGALEES *súkiri* 'kandij-suiker'; MUNSEE-DELAWARE *šó:kál* 'zoetstof'; UNAMI-DELAWARE *šó:k:əl* 'zoetstof'; NEGERHOLLANDS *sukker, schukker, suku* 'zoetstof, suikerriet'; BERBICE-NEDERLANDS *sikri* 'zoetstof'; SKEPI-NEDERLANDS *sukuru* 'zoetstof'; PAPIAMENTS *panseiku* 'suikergoed bereid met o.a. bruine suiker en pinda's'; SRANANTONGO *suiker* 'diabetes'; SRANANTONGO *sukru* 'zoetstof'; AUCAANS *soekoeoe* 'zoetstof'; SARAMAKKAANS *súki* 'zoetstof'; AROWAKS *shikarho* 'suikerriet' <via Sranantongo>; KARAÏBISCH *sukulu* 'zoetstof' <via Sranantongo>; KARAÏBISCH *sukuru* 'zoetstof' <via Sranantongo>; SARNAMI *sukru* 'zoetstof'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *suku, sukut* 'zoetstof' <via Negerhollands>.

suikerbos 'plant' → ENGELS *suikerbos* <via Afrikaans>.

suikeren 'met suiker bestrooien, tot suiker maken' → BERBICE-NEDERLANDS *sikri* 'raspen'.

suikergat 'gat in de grond om suikerriet te verbouwen' → NEGERHOLLANDS *sukkgat*.

suikerij 'samengesteldbloemige plant, cichorei' → ENGELS *succory*.

suikerklontje 'klontje van suiker om drank te zoeten' → PAPIAMENTS *klonchi di suku*.

suikermolen 'molen waarin suikerriet geperst wordt' → NEGERHOLLANDS *sukkmulla*.

suikerplantage 'plantage waar suikerriet verbouwd wordt' → NEGERHOLLANDS *sukker plantaj, sukkuplantai*.

suikerpot 'pot waarin suiker bewaard wordt' → SRANANTONGO *sukrupatu*.

- suikerstok** 'stokvormige stukken suiker als lekkernij' → NEGERHOLLANDS *sukkerstok*, *sukostok*.
- suikertante** 'rijke erf tante' → SRANANTONGO *sukrutante*.
- suikervogel** 'vogelfamilie, met name de Zuid-Afrikaanse honingzuigers' → ENGELS *sugar-bird* (via Afrikaans).
- suikerwater** 'water met suiker erin opgelost' → SRANANTONGO *sukruwatra*.
- suizen** 'zacht ruisen' → JAVAANS *meses*.
- sukkelen** 'ziekelijik zijn' → SRANANTONGO *soklu*.
- sulfaat** 'zout van zwavelzuur' → INDONESISCH *sulfat*.
- sultanaat** 'ambt, rijk of gebied van een sultan' → INDONESISCH *sultanat*.
- summier** 'bondig' → INDONESISCH *sumir*.
- super-** 'voorvoegsel met de betekenis: zeer' → INDONESISCH *super-*.
- supergeleidend** 'geen elektrische weerstand hebbend' → ENGELS *superconducting*, *supraconducting*; GRIEKS *uperagōgimos* (via Engels).
- supergeleider** 'stof die bij voldoende lage temperatuur geen elektrische weerstand heeft' → ENGELS *superconductor*, *supraconductor*; DUIJS *Supraleiter*; FRANS *supraconducteur*; ITALIAANS *superconduttore*; GRIEKS *uperagōgimotita* (via Engels).
- supergeleiding** 'vermindering van elektrische weerstand bij lage temperatuur' → ENGELS *superconductivity*; DUIJS *Supraleitung*; FRANS *supraconduction*; ITALIAANS *superconduzione*; MALTEES *soprakonduttività* (via Engels).
- superieur** 'hogere in rang' → FRIES *superieur*.
- superioriteit** 'geestelijke meerderheid' → INDONESISCH *supériorité*, *supérioritas*.
- superlatief** 'overtreffende trap' → INDONESISCH *superlatif*.
- superscript** 'het boven de regels schrijven' → INDONESISCH *superskrip*.
- supersonisch** 'sneller dan het geluid' → INDONESISCH *supersonik*.
- supervisie** 'oppertoezicht' → INDONESISCH *supervisi*.
- supplement** 'aanvulling' → INDONESISCH *suplemén*.
- suppletie** 'aanvulling' → INDONESISCH *suplési*.
- suppletoir** 'aanvullend' → INDONESISCH *suplétoar*.
- supporter** 'aanhanger' → INDONESISCH *suporter* (uit NI of Engels); JAVAANS dial. *suporter* (uit NI of Engels).
- suprematie** 'oppergezag' → INDONESISCH *suprémasi*.
- Surinaams** 'behorend tot of afkomstig uit Suriname' → CARIBISCH-ENGELS *Surinamese*.
- Suriname** 'land in Zuid-Amerika' → SURINAAMS-JAVAANS *Srinama(h)*.
- surplus** 'overschot' → INDONESISCH *surplus*.
- surrealisme** 'richting in de kunst' → INDONESISCH *suréalisme*.
- surrogaat** 'vervangingsmiddel' → INDONESISCH *surogat*.
- survey** 'onderzoek' → MADOEREES *survī* (uit NI of Engels).
- suspensie** 'opshorting; oplossing; ophijsing' → INDONESISCH *suspénsi*.
- Suzanna** 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Susi*.
- swastika** 'hakenkruis' → INDONESISCH *swastika* 'hindoëitisch symbolisch teken, hakenkruis (Bali)'.
sweater 'trui' → INDONESISCH *swéter*, *switer* (uit NI of Engels).
- swertia** 'blauw longkruid (gentiaangewas), genoemd naar de 17e-eeuwse Nederlandse botanicus Emanuel Swert' → DUIJS *Swertia* (via Modern Latijn).
- syfilis** 'geslachtsziekte' → INDONESISCH *sifilis*; JAKARTAANS-MALEIS *spilis*; MENADONEES *spilis*; MINANGKABAU *spilih*.
- syllabe** 'lettergreep' → AMBONS-MALEIS *silab*.
- syllabus** 'samenvatting' → INDONESISCH *sillabus*.
- sylogisme** 'sluitrede' → INDONESISCH *silogisme*.
- sylviet** 'mineraal, genoemd naar de Nederlandse arts en wetenschapper Franciscus Sylvius (1614-1672)' → TSJECHISCH *sylnín*; LETS *silvīns*.
- symbiose** 'samenleving' → INDONESISCH *simbios*, *simbose*, *simbosis*.
- symbolisch** 'zinnebeeldig' → INDONESISCH *simbolis*.
- symbool** 'zinnebeeld, voorstelling' → INDONESISCH *simbol*, *simbul* 'zinnebeeld'; JAKARTAANS-MALEIS *simbol* 'zinnebeeld, logo'; SRANANTONGO *simbolo* (uit NI of Engels).
- symfonie** 'veelstemmig muziekstuk' → INDONESISCH *simfoni* 'Europees muziekstuk voor groot orkest'.
- symmetrie** 'evenredigheid' → INDONESISCH *simétri*.
- sympathie** 'medegevoel' → INDONESISCH *simpati*.
- sympathiek** 'medegevoel opwekkend' → INDONESISCH *simpatik*.
- sympathisant** 'die met iets of iemand sympathiseert' → INDONESISCH *simpatisan*.
- symposium** 'wetenschappelijke bijeenkomst' → INDONESISCH *simposium*.
- symptomatisch** 'een symptoom vormend' → INDONESISCH *simptomatis*.
- symptoom** '(ziekte)verschijnsel' → INDONESISCH *simptom*.
- synagoge** 'joods bedehuis' → INDONESISCH *sinagog(é)*; SRANANTONGO *snoga*.
- synchroon** 'gelijktijdig' → INDONESISCH *sinkron*.
- syncope** 'uitstoting van een letter in het midden van een woord' → INDONESISCH *sinkope*.
- syncretisme** 'vermenging van begrippen' → INDONESISCH *sinkrétisme*.
- syndicaat** 'combinatie van zakenlieden' → INDONESISCH *sindik* 'combinatie van zakenlieden; groep criminelen'.
- syndroom** 'complex van ziekteverschijnselen' → INDONESISCH *sindrom*.
- synergie** 'samenwerking' → INDONESISCH *sinérgi*.
- synesthesie** 'verbinding tussen voorstellingen uit verschillende zintuigferen' → INDONESISCH *sinéstésia*.

synode 'kerkvergadering' → INDONESISCH *sinoda, sinode*.
synoniem 'gelijkbetekenend woord' → INDONESISCH *sinonim*.
synopsis 'overzicht' → INDONESISCH *sinopsis*.
syntaxis 'leer van rede- en zinsdelen' → INDONESISCH *sintaks*.
synthese 'samenstelling' → INDONESISCH *sintés(a)*.
synthetisch 'op synthese berustend, uit synthese opgebouwd' → INDONESISCH *sintétis*.
systeem 'stelsel, methode' → INDONESISCH *sistém, sistim*; SRANANTONGO *sistema*.
systematisch 'stelselmatig' → INDONESISCH *sistématis*.
systematiseren 'in een systeem vatten' → INDONESISCH *sistématisir, menyistématisir*.
systole 'samentrekking' → INDONESISCH *sistol*.

T

taai 'sterk samenhangend, hardnekkig' → FRIES *taai*; FRANS dial. *tôye* 'taai (van vlees); hard (van karakter)'; NEGERHOLLANDS *taai, tai* 'hard'; PAPIAMENTS *tai* (ouder: *taai*); SRANANTONGO *tai*.
taaibos 'boomsoort' → ENGELS *taaibos* <via Afrikaans>. **taak** 'opdracht' → FRIES *taak*; PAPIAMENTS † *taak*. **taal** 'systeem van spraakklanken' → FRIES *taal*; ENGELS *taal* 'de Nederlandse taal zoals gesproken in Zuid-Afrika, Afrikaans' <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *taal*. **taart, taartjes** 'gebak' → DUIJS dial. *Taart*; DEENS *tærte* (uit NI of Nederduits); NOORS *terte* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *tårta* (uit NI of Nederduits); FINS *torttu* <via Zweeds>; INDONESISCH *taart, tarcis*; JAKARTAANS-MALEIS *tar*; JAKARTAANS-MALEIS *tarcis* 'bepaald cakeje'; JAVAANS *tar*; KUPANG-MALEIS *taar*; MADOEREES *tar*; MAKASSAARS *târ, târá*; MENADONEES *tarces* 'kleine taartjes'; PETJOH *taart, taartje* 'gebak(je)'; ? JAPANS dial. *taruta*; PAPIAMENTS *tèrt* (ouder: *taart*) 'kleine vlaai; (verouderd) taart'; SRANANTONGO *tarta*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *tart* <via Negerhollands>. **taat** '(Noord-Hollands) vader' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *tai* 'vader' <via Negerhollands>. **taats** 'metalen punt, ook: soort spit' → SINGALEES *tācci* 'metalen pan'; DHIVEHI *taas* 'metalen pan (speciaal om kokosolie te maken)'; TAMIL dial. *tācci* 'braadpan'. **tabak** 'gedroogde planten die gerookt worden' → EWE *atabá* (uit NI of Deens); GĀ *tawa* (uit NI of Deens); TWI *tabá, tawá, taá* (uit NI of Deens); KEIËES *atabak, tabak*; MADOEREES *bhāko* (uit NI of Engels); NEGERHOLLANDS *tobak, tubak*; BERBICE-NEDERLANDS *tobaku*; SRANANTONGO *tabaki*; SARAMAKKAANS *tabáku*; SARNAMI *tamáku*. **tabel** 'geordende lijst' → RUSSISCH *tábel* 'geordende lijst; (Bargoens) tijdens een diefstal gestolen goederen'; OEKRAÏENS *tábel'* 'lijst, register, opsomming' <via Russisch>; AZERI *tabel* <via Russisch>; INDONESISCH *tabél*; PAPIAMENTS *tabèl*. **tabellarisch** 'in tabelvorm' → INDONESISCH *tabélaris*. **tabernakel** 'kastje op altaar met hosties; tent van de ark des verbonds' → INDONESISCH *tabernakel* 'kastje op altaar (rooms-katholiek: met hosties)'. **tableau** 'tafereel' → INDONESISCH *tablo* 'tableau vivant'. **tablet** 'plak, pastille' → ? ENGELS *tameletjie* 'harde toffee (als snoep)' <via Afrikaans>; INDONESISCH *tablét* 'pastille'; BOEGINEES *tabelé* 'medicijn'; JAVAANS *tablèt* 'medicijn-pastille, pil'; MADOEREES

- tablet* 'medicijn'; MENADONEES *tablèt* 'pil'; PAPIAMENTS *tablèt*.
- taboe** 'verboden; verbod' → INDONESISCH *tabu* 'verboden, verbod'.
- tabula rasa** 'een nog onbeschreven blad' → INDONESISCH *tabula rasa* 'een nog onbeschreven blad; nieuwkomer, novice'.
- tabulator** 'mechanisme aan schrijfmachine dat kolommen doet verspringen' → INDONESISCH *tabulator*.
- tache de beauté** 'schoonheidsvlekje' → PETJOH *tas-de-boté*.
- tachtig** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *achtig*, *tachtig*; SRANANTONGO *tachtig*.
- tachtigste** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *tachtigste*; SRANANTONGO *tachtigste*.
- tactiek** 'strategie, gericht beleid' → INDONESISCH *taktik*; MENADONEES *taktik*.
- tactisch** 'm.b.t. tactiek' → INDONESISCH *taktis*.
- taf, taft** 'lichte stof' → NOORS *taft* 'gladde zijde, zijde geweven als linnen' (uit NI of Nederlands); INDONESISCH *taf*; PAPIAMENTS † *taf*.
- tafel** 'meubelstuk' → FRIES *tafel*; ENGELS † *taffel* 'meubelstuk, met name een klein type tafel'; SCHOTS † *taffel* 'meubelstuk, met name een klein type tafel'; DUIJS dial. *Tafel*; DEENS *taffel* 'souper' (uit NI of Nederlands); NOORS *tavle* 'bord, paneel, lijst' (uit NI of Nederlands); NOORS *taffel* 'overdadige maaltijd bij plechtige gelegenheden; (lett.) eettafel bij plechtige gelegenheden of in voorname families' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *taffel* 'dis, feestmaal' (uit NI of Nederlands); NOORD-SOTHO *tafola* 'via Afrikaans'; TSWANA *tafolè* 'via Afrikaans'; XHOSA *tafile* 'via Afrikaans'; ZOELOE *tafula* 'via Afrikaans'; ZUID-SOTHO *tafole* 'via Afrikaans'; SHONA *tafura* 'via Afrikaans'; JAPANS † *tāfuru* 'meubelstuk; tabellarische staat; (dial.) Nederlands (d.w.z. westers) voedsel'; NEGERHOLLANDS *tafel*, *tavul*, *tawul*, *taul*, *taful*, *tavl*, *taefel*; BERBICE-NEDERLANDS *tafl*; SKEPI-NEDERLANDS *tafl*; SRANANTONGO *tafra* (ouder: *tafla*); AUCAANS *tafaa*; SARAKAKAANS *tāfu*; AROWAKS *tafolo* 'via Sranantongo'; KARAÏBISCH *tapara* 'via Sranantongo'; SARNAMI *tafrá*; SURINAAMS-JAVAANS *tafrah*, *taprah* 'tafel, (verkoop) stand' 'via Sranantongo'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *tavul* 'via Negerhollands'.
- tafelberg** 'berg waarvan de top plat is' → ENGELS *table mountain* 'berg waarvan de top plat is; (met hoofdletter) naam van een berg bij Kaapstad'.
- tafelboom** '(Surinaams-Nederlands) boomsoort van de familie van de ruwbladigen' → SRANANTONGO *tafrabon* 'boomsoort van de familie van de ruwbladigen'.
- tafelbord** 'bord voor op tafel' → GĀ *taflabónto*; NEGERHOLLANDS *tafelbort* 'eetbord, bord voor op tafel'; BERBICE-NEDERLANDS *talbu*; SKEPI-NEDERLANDS *taflbot*.
- tafeldoek** 'tafelkleed' → NOORD-SOTHO *tafoletuku* 'via Afrikaans'; TSWANA *tafolétuku* 'via Afrikaans'; XHOSA *tafilduke* 'via Afrikaans'; NEGERHOLLANDS *tafeldoek*; BERBICE-NEDERLANDS *taflduku*; SRANANTONGO *tafraduku*.
- tafelen** 'uitvoerig eten' → SRANANTONGO *tafra* 'uitvoerig eten; feest waarbij uitgebreid eten wordt geserveerd'.
- tafelgoed** 'tafellinnen' → NEGERHOLLANDS *taefelgut*.
- tafelhouder** 'geldschiet tegen onderpand' → FRANS dial. † *tafelhouder*, *tafelhoudre* 'gemeentelijke magistraat die zich bezighoudt met de boekhouding'.
- tafelkleed** 'tafeldoek' → NEGERHOLLANDS *tafelkleed*.
- tafellaken** 'doek over eettafel' → INDONESISCH *tavlak*, *tafelak*; AMBONS-MALEIS *tafelak*; JAKARTAANS-MALEIS *tafelak*; JAVAANS *tavlak*; JAPANG-MALEIS *tafelak*; MADOEREES *tafèllak*, *tavlak*; MENADONEES *tafelak*; TERNATAANS-MALEIS *tafelak*; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *tavlak*; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *tavlak*; SINGALEES *tafalakku-va*; PAPIAMENTS *taflá*, *tavlak* (ouder: *tafellá*, *tafelá*); SURINAAMS-JAVAANS *tavlak*.
- tafereel** 'schildering' → FRIES *tafriël*, *tafriëltsje*; ENGELS *tafferel* '(verouderd) (gebeeldhouwd) paneel; versierde bovenlijst van het achterschip'; ENGELS *taffrail* 'versierde bovenlijst van het achterschip, vandaar: reling aan achterschip'.
- taggen** '(verouderd) achten' → FRANS dial. † *tagonner* 'prikkelen, aansporen'.
- tajerblad** 'bladgroente van een tropisch gewas met stengelknollen' → PAPIAMENTS *tayerlat*.
- tak** 'spruit' → KUPANG-MALEIS *takis* 'kleinere takken'; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *tak* 'plant'; NEGERHOLLANDS *tak*, *takje*, *takkie* 'twijg, uitspruitseel'; BERBICE-NEDERLANDS *taku*; PAPIAMENTS *taki* 'stengel, spruit, boomsoort (Geoffraea superba)'; SRANANTONGO *taki*.
- takel** 'hijswerktuig' → ENGELS *tackle* 'hijswerktuig, tuigage; benodigdheden, gerei; beweging om de bal van de tegenstander af te pakken (voetbal)'; DUIJS *Takel* (uit NI of Nederlands); DEENS *takkel* (uit NI of Nederlands); NOORS *takkal* 'takelage; hijswerktuig' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *tackel* (uit NI of Nederlands); FINS *takila* 'via Zweeds'; FRANS dial. *tâkène*, *tâkène*, *tankène*; FRANS dial. *tôke* 'dik touw; groot touw, dat men over een karrenvracht hooi heen slaat'; POOLS *takelunek*, *takielunek* (uit NI of Duits); RUSSISCH *tâkel* 'touwwerk en heftuig van een schip'; ESPERANTO *takelo* 'via Duits'; INDONESISCH *takal*; ATJEHNEES *takay* 'hijswerktuig, katrol'; JAVAANS *takal* 'hijsblok'; MADOEREES *takal*; MAKASSAARS *takâlâ* 'katrol boven aan de mast (waarmee zeil wordt opgehesen)'; MINANGKABAUS *taka*; PAPIAMENTS † *taker*.
- takelage** 'staand en lopend want' → DUIJS *Takelage* 'touwwerk op een zeilschip' (uit NI of Nederlands); DEENS *takkelage* (uit NI of Nederlands); NOORS *takkelasje* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *tacklage*

(uit NI of Nederduits); ESTS *taglas* 'touwwerk en heftuig van een schip' (uit NI of Nederduits); POOLS *takielaż* 'takelwerk'; KROATISCH *takelaža* 'touwwerk op een zeilschip' <via Duits>; MACEDONISCH *takelaža* 'touwwerk op een zeilschip' <via Russisch>; SERVISCH *takelaža* 'touwwerk op een zeilschip' <via Duits>; SLOVEENS *takelaža* 'touwwerk op een zeilschip' <via Duits>; RUSSISCH *katalažka* '(Bargoens) gevangenis'; RUSSISCH *takeláz* 'takelwerk; (boeventaal) gewicht'; BULGAARS *takelaž* 'touwwerk en heftuig van een schip' <via Russisch>; OEKRAÏENS *takeláz* 'touwwerk' <via Russisch>; AZERI *takelaj* 'touwwerk en heftuig van een schip' <via Russisch>; LETS *takelāža* 'touwwerk en heftuig van een schip' <via Duits>; LITOUWS *takelažas* 'touwwerk en heftuig van een schip'.

takelagemeester 'persoon die toezicht houdt bij de takelloods van de admiraliteit' → RUSSISCH *takelažmejsler, takelažemjejsler*.

takelblok 'blok aan een takel' → RUSSISCH *takel'blok*.

takelen 'een zeilschip optuigen; met een takel ophijzen' → DEENS *takle* 'een zeilschip optuigen; touw met garen omwikkelen om rafelen te voorkomen; (ironisch) overdreven uitrusten' (uit NI of Nederduits); NOORS *takle* 'een zeilschip optuigen' (uit NI of Nederduits); POOLS *taklować* 'een zeilschip optuigen'; ATJEHNEES *takay* 'ophijzen'; PAPIAMENTS *tak, takel* 'met een takel ophijzen'.

takelgaren 'garen dat dient om uiteinde van touw te omwinden, zodat het niet uiteen rafelt' → ZWEEDS *tackelgarn* (uit NI of Duits); RUSSISCH *takel'gárn*.

takhaar 'haar dat alle kanten uitsteekt' → ENGELS *takhaar* 'boers, onverzorgd persoon' <via Afrikaans>.

takkeling 'jonge vogel die nog op de takken blijft' → FRANS dial. *tak'lin* 'jonge distelvink; jonge vogel, gevangen vlak nadat hij het nest verlaten heeft'.

takken '(verouderd) grijpen' → ZWEEDS *ta* 'nemen, pakken' (uit NI of Nederduits).

tak-van-vele-jaren '(Surinaams-Nederlands) bepaalde sierboom' → SRANANTONGO *takfanfelia* 'bepaalde sierboom'.

talent 'natuurlijke gave, aanleg' → PAPIAMENTS *talènt*.

talent 'geldswaarde' → INDONESISCH *talén* 'geldswaarde (25-cents stuk)'; SOENDANEES *talenta*; PAPIAMENTS † *talent*.

talg 'huidsmeer' → ENGELS *tallow* 'niervet; plantaardig vet'; DUIJS *Talg* (uit NI of Nederduits).

talie 'takel' → DUIJS *Talje* (uit NI of Nederduits); DEENS *talje*; NOORS *talje* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *talja*; FINS *talja* (*väkippyörästö*) 'katrolsysteem, hijs- en trekapparaat' <via Zweeds>; POOLS *talia*; RUSSISCH *táli* (mv.) 'scheepslier uit twee blokken, waartussen een zeil loopt'; OEKRAÏENS *táli* 'scheepslier uit twee blokken, waartussen een zeil loopt' <via Russisch>; AZERI *tali* <via Russisch>.

taliehaak 'haak aan een blok van een talie' → RUSSISCH † *taligak*.

talieloper 'kort touw met blokken' → RUSSISCH † *talilopar'*.

taliën 'met een talie verplaatsen' → DEENS *talje, tallie*.

talk 'vet van dieren (o.a. voor kaarsen gebruikt)' → NEGERHOLLANDS *talk*.

talk '(gemalen) speksteen' → INDONESISCH *talek, talk*; JAKARTAANS-MALEIS *talek*.

talkpoeder 'zeer fijn gemalen talk, als toiletmiddel gebruikt' → SRANANTONGO *talkpuiri*.

talmen 'dralen' → FRIES *talmje*.

talón 'bewijs voor nieuw couponblad' → INDONESISCH *talón*.

talreep 'touw dat dient om een touw, stag of hoofdtouw te spannen' → POOLS *talrep*; RUSSISCH *tálrep*; OEKRAÏENS *tálrep* <via Russisch>; AZERI *talrep* <via Russisch>.

tam 'niet wild' → NEGERHOLLANDS *teem*.

tamarinde 'boomsoort; (Surinaams-Nederlands) boomsoort die familie is van de Europese tamarinde' → KUPANG-MALEIS *tambrin* 'boomsoort'; JAPANS *tamarindo* 'boomsoort'; NEGERHOLLANDS *tamrind* 'boomsoort'; SRANANTONGO *tamaren* 'boomsoort die familie is van de Europese tamarinde'; PARAMAKAANS *tamalin* 'boomsoort die familie is van de Europese tamarinde' <via Sranantongo>.

tamboer 'trommelaar; trommel' → INDONESISCH *tambur* 'trommel'; AMBONS-MALEIS *tambur* 'trom' (uit NI of Portugees); BOEGINEES *tambûru* 'trommel' (uit NI of Portugees); JAKARTAANS-MALEIS *tambur* 'trommelaar' (uit NI of Portugees); JAVAANS *tambur* 'Europese trommel; getrommel'; KUPANG-MALEIS *tambur* 'trom' (uit NI of Portugees); MADOEREES *tambur* 'trom, trommel' (uit NI of Portugees); MAKASSAARS *tâmboró* 'trommel; buik van zwangere' (uit NI of Portugees); MENADONEES *tambur* 'trom' (uit NI of Portugees); MUNA *tamburu* 'Europese trom'; NIAS *tamburu* 'trom'; SOENDANEES *tambur*; TERNATAANS-MALEIS *tambur* 'trom' (uit NI of Portugees); SINGALEES *tambôru-va* 'soort trommel' (uit NI of Portugees); NEGERHOLLANDS *tamboer* 'trommel'.

tamboerijn 'slaginstrument' → INDONESISCH *tamburin*; NEGERHOLLANDS *tamarin, tamərin, tamrin*.

tamelijk 'redelijk' → DEENS *temmelig* (uit NI of Nederduits); NOORS *temmelig* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *tämlig* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *taemlik*.

tamp 'uitstekend eind van een touw' → DEENS *tamp* 'uiteinde van een touw; groot en zwaar ding of persoon' (uit NI of Nederduits); NOORS *tamp* 'uitstekend eind van touw; grof en zwaar persoon' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *tamp* 'uiteinde van touw of lijn'.

tampon 'wattenprop' → INDONESISCH *tampon*.

tamtam 'slaginstrument; geluid van dit instrument' → PAPIAMENTS *tamtam* 'slaginstrument; geluid van dit instrument; ophef'.

- tand** 'uitsteeksel in kaak om mee te bijten' → NEGERHOLLANDS *taan*, *tan*, *tant*, *tand*; SKEPI-NEDERLANDS *tant*; SARAMAKKAANS *tându*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *tan* ‹via Negerhollands.
- tandem** 'tweepersoonsfiets' → INDONESISCH *tandem*.
- tandhaai** 'vissoort' → DEENS *tanteje* 'tonijn, dolfijn'.
- tandpasta** 'reinigingsmiddel voor de tanden' → INDONESISCH *tanpasta*; SRANANTONGO *tanpasta*.
- tandpijn** 'kiespijn' → NEGERHOLLANDS *taanpien*, *pien na taan*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *pintan* ‹via Negerhollands.
- tandvlees** 'vlees waarin de tanden en kiezen vastzitten' → PAPIAMENTS *kana riba tanfle* 'op zijn tandvlees lopen, uitgeput zijn'.
- tanen** 'in taan koken ter verduurzaming; vaalgeel kleuren' → PAPIAMENTS *tan*, *tam* 'bewerken van visnetten of zeilen'.
- tang** 'gereedschap' → FRANS *etangue* 'grote tang om stukken geld op het aambeeld mee vast te houden'; KROATISCH *tangun* 'horizontale cilinder voor het hijsen van de ballonfok'; SLOVEENS *tangun* 'horizontale cilinder voor het hijsen van de ballonfok'; INDONESISCH *tang* 'knijpgereedschap'; BOEGINEES *tang*; JAKARTAANS-MALEIS *tang*; JAVAANS *tang*; MADOERES *ëttang*; MENADONEES *tang*; NEGERHOLLANDS *tang*; PAPIAMENTS *tan* (ouder: *tang*); SRANANTONGO *tanga*.
- tangens** 'verhouding tussen de projecterende loodlijn en de projectie van het ene been van een hoek op het andere' → INDONESISCH *tangén(s)*.
- tanger** '(verouderd) scherp; kloek, flink' → FRANS dial. † *tangre* 'verlangend, ongeduldig'.
- tank** 'vloestofreservoir' → INDONESISCH *tangki*, *tanki*, *téng*; BOEGINEES *tangki*; JAKARTAANS-MALEIS *tangki*, *tèng* (uit NI of Engels); JAVAANS *tèng* 'petroleumtank'; MENADONEES *tèngki*; MINANGKABAUS *tangki*; MUNA *tangki* 'watertank' (uit NI of Portugees); SRANANTONGO *tènk*; AUCAANS *tenki*; SURINAAMS-JAVAANS *tèng* 'tank (voor opslag)'.
- tank** 'legervoertuig' → INDONESISCH *tang*, *tank*, *téng*, *téngki*; BOEGINEES *tang*; JAKARTAANS-MALEIS *tèng*; JAVAANS dial. *tèng*; KUPANG-MALEIS *tèngki*.
- tanker** 'tankboot' → INDONESISCH *tanker* (uit NI of Engels).
- tannaat** 'looizuuderivaat' → INDONESISCH *tanat*.
- tannine** 'looizuur' → JAPANS *tannin*.
- tante** '(schoon)zuster van vader of moeder' → FRIES *tante*; ENGELS *tannie* 'informele aanspreektitel voor oudere vrouw' ‹via Afrikaans>; ENGELS *tante* '(schoon)zuster van vader of moeder; aanspreektitel voor oudere vrouw' ‹via Afrikaans>; INDONESISCH *tante*; (Bahasa Prokem) *tokan* '(schoon)zuster van vader of moeder; aanspreektitel voor oudere Europese, Chinese of verwesterde vrouw'; ALOR-MALEIS *tante* 'mevrouw'; AMBONS-MALEIS *tante* '(schoon)zuster van vader of moeder; aanspreektitel van ouder vrouwelijk familielid of goede bekende'; CHINEES-MALEIS *tante*; JAKARTAANS-MALEIS *tanté* '(schoon)zuster van vader of moeder; aanspreekvorm voor gerespecteerde vrouwen'; JAVAANS dial. *tante* '(schoon)zuster van vader of moeder; aanspreekvorm voor oudere vrouw'; KUPANG-MALEIS *tante*, *tanta* 'zuster van vader of moeder'; MENADONEES *tanta*; CREOOLS-PORTUGEEES (MALAKKA) † *tanta* 'aanspreekvorm voor oudere vrouwen'; BERBICE-NEDERLANDS *tanti*; SKEPI-NEDERLANDS *tanta* 'grootmoeder'; PAPIAMENTS *tanta*, *tanchi*, *tantanchi*, *tantan*, *tante* 'tante, ook als aanspreekvorm of -titel'; SRANANTONGO *tanta*; SURINAAMS-JAVAANS *tante* '(schoon)zuster van vader of moeder; aanspreekvorm voor oudere vrouw' ‹via Sranantongo.
- tantième** 'aandeel in winst' → INDONESISCH *tantième* 'bonus; aandeel in winst; schrijvershonorarium'.
- tap** 'afsluiter' → FRANS *taper* 'met een stop dichtmaken'; FRANS *tampon* 'stop, tap'; BASKISCH *tapa* 'stop, dop, deksel' ‹via Frans>; ESPERANTO *tampono* 'wattendotje om bloed te stelpen' ‹via Frans>; INDONESISCH *tap* 'kraanafsluiter; kraan aan een vloestofreservoir of -leiding'; AMBONS-MALEIS *rumah tap* 'huis waar arak en sagoweer (palmwijn) verkocht worden'; JAVAANS *tap* 'kraanafsluiter'.
- tape** 'strook' → INDONESISCH *tip* 'taperecorder; opnameband; plakband' (uit NI of Engels); AMBONS-MALEIS *tèp* '(cassette)band'.
- taphuis** 'kroeg' → NEGERHOLLANDS *taphus* 'herberg'; SKEPI-NEDERLANDS *tapus*.
- tapijt** 'kleed' → FRIES *tapyt*; DEENS *tæppe* 'kleed, (in theater) doek' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *tapeit* (ouder: *tapijt*) 'kleed; (vuurwerk) soort ratelband bestaande uit een zeer groot aantal kleinere en grotere klappers'; SURINAAMS-JAVAANS *tapèt*.
- tapioca** 'meel uit cassaveknol' → INDONESISCH *tapioka*.
- tapir** 'hoefdier' → INDONESISCH *tapir*.
- tappen** 'uit een tap laten vloeien' → ZWEEDS *tappa* 'uit een tap laten vloeien, aftappen, laten vallen' (uit NI of Nederduits); KUPANG-MALEIS *tap* 'drinken'; BERBICE-NEDERLANDS *tapu* 'water tappen'; PAPIAMENTS *tap* 'uit een tap laten vloeien, aftappen'.
- taptoe** 'signaal om naar kwartieren te gaan; internationale militaire muziekkuitvoering en parade' → ENGELS *tattoo* 'signaal om naar kwartieren te gaan; tromgeroffel'; DEENS *tapto* 'signaal om naar kwartieren te gaan' (uit NI of Nederduits); DEENS *tattoo* 'signaal om naar kwartieren te gaan' ‹via Engels>; ZWEEDS *tapto* 'signaal om naar kwartieren te gaan' (uit NI of Nederduits); FINS (*Hamina*) *Tattoo* 'muziekkuitvoering en parade (van Hamina, een kazernestad aan de Finse zuidkust)'; RUSSISCH *taptá* 'signaal om naar kwartieren te gaan'; AZERI *tapta* 'signaal om naar kwartieren te gaan' ‹via Russisch>; INDONESISCH *taptu* 'signaal om naar kwartieren te gaan; militair ballet'; MADOERES

- taptu, taptuh* 'signaal om naar kwartieren te gaan'.
tarief 'prijslijst' → INDONESISCH *tarif*; JAKARTAANS-MALEIS *tarip*; MADOEREES *tarip, tarif*.
Tartaar, Tataar 'bepaald volk uit Mongolië; (gewestelijk) zigeuner' → NOORS *tater* 'zigeuner, ta(r)taar' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *tattare* 'zwerper, zigeuner' (uit NI of Nederduits).
tarten 'prikkelen' → FRIES *tarte* 'prikkelen; te boven gaan'.
tarwemeel 'meel van tarwe' → FRANS *talmouse* '(verouderd) driehoekig taartje van kaas; (familiair) tik in het gezicht'.
tas 'buidel' → FRIES *tas*; DEENS *taske* (uit NI of Nederduits); NOORS *taske* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *taska* (uit NI of Nederduits); FINS *tasku* 'grote buidel' <via Zweeds>; FRANS *tassette* 'dijstuk van een harnas'; INDONESISCH *tas*; AMBONS-MALEIS *tas*; BALINEES *tas*; JAKARTAANS-MALEIS *tas* 'leren draagtas'; JAVAANS *tas*; MADOEREES *ëtta* 'draagtas'; MAKASSAARS *tâs, tâsâ* 'damestasje'; MENADONEES *tas*; MINANGKABAUS *tas*; MUNA *tasi* 'handtas'; PAPIAMENTS *tas*; SRANANTONGO *tas* 'handtas'; AUCAANS *tasi*; SARNAMI *tâs*.
tas 'hoop, stapel; (gewestelijk) benaming voor de afgeschutte ruimten in een schuur waar de veldproducten geborgen worden' → DUIJS dial. *Taß, Tass* 'afgeschutte ruimten in een schuur waar de veldproducten geborgen worden'; FRANS *tas* 'hoop (menigte, berg, stapel); werk in aanbouw; handaambeeld'.
Tasmanië 'eiland van het Gemenebest van Australië, genoemd naar de Nederlandse ontdekkingsreiziger Abel Tasman' → ENGELS *Tasmania*; DUIJS *Tasmanien* <via Engels>; DEENS *Tasmanien* <via Engels>; FRANS *Tasmanie, Tasmanien* <via Engels>; ESPERANTO *Tasmanio* <via Engels>. **tassen** 'opstapelen' → DUIJS dial. *tassen* 'granen, koren in stapels verdelen'.
tasten 'bevoelen' → DUIJS *tasten* (uit NI of Nederduits).
taster 'benaming voor de gelede voelsprietten van vele insecten' → FRIES *taster*.
tatelen 'brabbelen; kletsen' → ENGELS *tattle* 'brabbelen; babbelen, kletsen; roddelen'.
taverne 'herberg' → NOORS *tavern* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *taverna* (uit NI of Nederduits); FINS *taverni*.
taxateur 'schatter' → PAPIAMENTS *taksatür*.
taxatie 'schatting' → INDONESISCH *taksasi*.
taxeren 'schatten' → INDONESISCH *taksir*; AMBONS-MALEIS *taksér*; ATJEHNEES *teukeusé* 'te kort schieten, nalaten' <via Indonesisch/Maleis>; BOEGINEES *tâsséré*; GIMÁN *taksir* 'schatten, plannen'; JAKARTAANS-MALEIS *taksir* 'iets schatten, iets graag willen hebben'; JAVAANS *taksir, tapsir, teksir, tepsir, tesir*; KEIËES *taksir*; KUPANG-MALEIS *taksér*; MADOEREES *takser, tapsér* 'begroten'; MAKASSAARS *tâsséré*; MENADONEES *taksér*; MINANGKABAUS *tasia*; MUNA *takuseré* 'grondbelasting'; SASAKS *taksir*; SOENDANEES *taksir* 'schatting'; TERNATAANS-MALEIS *taksér*; PETJOH *taksir* <via Indonesisch/Maleis>; SINGALEES *taksêru-va, tassêruva* 'schatting'; NEGERHOLLANDS *taxeer*; PAPIAMENTS *takser, taksa*.
taxi 'huurauto met chauffeur' → INDONESISCH *taksi*; JAKARTAANS-MALEIS *taksi*; JAVAANS *taksi*; MADOEREES *taksi*; SRANANTONGO *taksi*; AUCAANS *takisi*; SARNAMI *taxi*.
taxonomie 'classificatie van planten en dieren' → INDONESISCH *taksonomi*.
te 'voorzetsel: naar' → NEGERHOLLANDS *toe*.
te 'bijwoord van graad' → PETJOH *te* 'heel erg, overdreven'; NEGERHOLLANDS *tu, tee* 'te zeer, al te'.
technicus 'deskundige in de techniek' → INDONESISCH *téhnikus, téhnisi* 'deskundige(n) in de techniek'.
techniek 'bewerkingen die behoren tot de industrie, vaardigheid' → INDONESISCH *téhnik, téknik* 'vaardigheid'.
technisch 'op het gebied van techniek' → INDONESISCH *téhnis, téknis*.
technocraat 'aanhanger van de technocratie' → INDONESISCH *téhnokrat*.
technocratie 'maatschappij-inrichting onder leiding van technici' → INDONESISCH *téhnokrasi*.
technologie 'leer van de fabricagemethoden' → INDONESISCH *téhnologi, téknologi*.
teddybeer 'kinderspeelgoed' → PAPIAMENTS *tèdiber* (uit NI of Engels).
teef 'wijfshond' → DEENS *tæve* 'wijfshond; scheldwoord voor vrouw' (uit NI of Nederduits); NOORS *teve* 'wijfshond; vrouw met lage seksuele moraal'; PAPIAMENTS *tefi*.
teek 'insect' → DEENS *tæge* (uit NI of Nederduits); NOORS *tege* (uit NI of Nederduits); FRANS *tique*.
teems 'zeef' → PAPIAMENTS † *teems*.
teen 'vinger van de voet' → NEGERHOLLANDS *tee, tetsi, tetsi*; PAPIAMENTS *tenchi*.
teer 'distillaat van kool' → DUIJS *Teer* (uit NI of Nederduits); FRANS † *terk*; RUSSISCH *tir*; OEKRAÏENS *tir* <via Russisch>; AZERI *tir* <via Russisch>; INDONESISCH *tér*; AMBONS-MALEIS *tèr*; GIMÁN *ter*; JAKARTAANS-MALEIS *tèr*; JAVAANS *etir, tir*; KEIËES *ter*; KUPANG-MALEIS *tèr*; MADOEREES *ëtter*; MAKASSAARS *téré* 'asfalt'; MENADONEES *tèr*; SOENDANEES *ter*; TERNATAANS-MALEIS *tèr*; SINGALEES † *tère*; JAPANS † *teru, tēru*; NEGERHOLLANDS *taer*; BERBICE-NEDERLANDS *tere*; PAPIAMENTS *ter* (ouder: *teer*); SURINAAMS-JAVAANS *tir*.
teer 'zacht' → ENGELS *tear* 'fijn, van de beste kwaliteit' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *teer, teeri* 'niet bestand tegen ruwe behandeling of bejegening, zacht, gevoelig'; PAPIAMENTS † *teer* 'tenger'.
teerlijk '(verouderd) op zachte wijze, innig' → NEGERHOLLANDS *teerlik* 'het teer-zijn; gevoelig'.

teerling 'doppelsteen' → DEENS *terning* (uit NI of Nederlands); NOORS *terning* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *tärning* (uit NI of Nederduits).

teer(t)s 'zwaar, rond stuk hout waarvan de punt met ijzer beslagen is om de strengen van zware kabels los te maken als men ze wil splitsen' → DEENS *ters* 'klein (conisch) stuk hout dat wordt gebruikt als stopper in het oog van een touw om dat oog groter te maken'; NOORS *ters* 'klein (conisch) stuk hout dat wordt gebruikt als stopper in het oog van een touw om dat oog groter te maken'.

tegel 'vloersteen' → FRIES *teil*, *tegel*, *tichel*; DEENS *tegl*; NOORS *tegl* 'baksteen, dakpan' (uit NI of Nederlands); INDONESIAISCH *tégel*, *téhel*; CHINEES-MALEIS *tèkkel*; JAKARTAANS-MALEIS *tèhel*; JAVAANS *tègel*; MADOREES *tegèl*; MENADONEES *tèhel*.

tegelijk 'op hetzelfde ogenblik; samen; tevens' → NOORS † *tillike* 'tevens'; NEGERHOLLANDS *teglík*.

tegemeet 'bijwoord: in de richting dat men iets of iemand ontmoet' → FRIES *temjitte*.

tegen 'voorzetsel' → AMBONS-MALEIS *téheng*; NEGERHOLLANDS *tegen*, *teegen*; SURINAAMS-JAVAANS *tékhe*.

tegenover 'voorzetsel' → NEGERHOLLANDS *teegen over*, *tegenover*, *tegen over*.

tegenpartij 'persoon of groep van personen, die tegenover een andere persoon of groep staat wegens tegenstrijdige belangen of als vijand' → NEGERHOLLANDS *tegenpartie*.

tegenprestatie 'prestatie in ruil voor die van een ander' → INDONESIAISCH *tégenpréstasi*.

tegenstaan 'onaangenaam zijn, weerstand oproepen' → NEGERHOLLANDS *staan tegen*.

tegenstand 'verzet' → NEGERHOLLANDS *tegenstand*.

tegenstribbelen 'zich machteloos verzetten' → FRIES *tsjintribbelje*.

tegenstrijdig 'onderling met elkaar in strijd' → FRIES *tsjinstridich*.

tegenwoordig 'aanwezig, nu bestaande' → NEGERHOLLANDS *tegenwoordig*.

tegenwoordigheid 'aanwezigheid' → NEGERHOLLANDS *tegenwoordigheid*.

tegenzetten 'tegenstribbelen, verzetten' → NEGERHOLLANDS *set tegen*.

tehuis 'plaats waar men thuis is; groepsomderkomen' → FRIES *tehús*.

teil 'bak' → FRIES *teil*; FRANS dial. *têl*, *téle*, *telle*, *tèle*, *tey* 'aardewerken schaal, kom, vaas, pot'.

-teit 'achtervoegsel waarmee een zelfstandig naamwoord wordt gevormd' → INDONESIAISCH *-tét*; INDONESIAISCH *-tas*.

teken 'blijk, merk' → FRANS dial. † *teken* 'merkteken van een wever'; MUNA *teke*; NEGERHOLLANDS *teken* 'blijk, merk, sein'; BERBICE-NEDERLANDS *tegn* 'tekening'.

tekenen 'schilderen' → LETINEES *tékna*; MENADONEES *téken*; SOENDANEES *tekin*, *nekin*; TERNATAANS-MALEIS *téken*; PAPIAMENTS † *teken*; SRANANTONGO

teiken; SURINAAMS-JAVAANS *téken*.

tekenen 'een handtekening zetten' → INDONESIAISCH *téken* 'een handtekening zetten; handtekening'; BALINEES *téken*; BOEGINEES *tékeng*; JAKARTAANS-MALEIS *téken* 'handtekening'; JAVAANS *téken(an)* '(onder)tekenen; handtekening'; KEIËES *tekeng* 'naam tekenen, ondertekenen, aantekenen, intekenen'; MADOREES *tekèn* 'handtekening'; MAKASSAARS *tékeng* 'handtekening'; MENADONEES *téken*, *tèkèn*, *tékèng*; MUNA *teke* 'een handtekening zetten; zich aanmelden'; NIAS *teka* 'ondertekenen'; SOENDANEES *tekèn*, *nekèn*; SRANANTONGO *teiken*; SURINAAMS-JAVAANS *téken* '(voor iets) tekenen, inschrijven, zich opgeven'.

tekening 'door tekenen ontstane afbeelding' → RUSSISCH † *teken* 'plan, bepaling van de afmetingen van een schip'; INDONESIAISCH *téken*; AMBONS-MALEIS *tékénan* 'schilderstuk'; KUPANG-MALEIS *tékénan* 'schilderstuk'; MENADONEES *tékénan* 'schilderstuk'; TERNATAANS-MALEIS *tékénan* 'schilderstuk'.

te kennen geven 'doen blijken, te verstaan geven' → ZWEEDS *tillkännage* 'mededelen, bekendmaken, verkondigen' (uit NI of Nederduits).

tekort 'hoeveelheid geld die ontbreekt' → INDONESIAISCH *tekor*; BALINEES *tekor*; MAKASSAARS *takóro*; MUNA *takoro* 'een tekort hebben'; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *faay koertoe* 'iemand tekortdoen, benadelen'.

te kort 'niet lang genoeg' → AMBONS-MALEIS *tekor*; MENADONEES *tekor*.

tekst 'beoordingen' → INDONESIAISCH *téks*.

tektonisch 'verband houdend met een verstoring in de ligging van de aardlagen' → INDONESIAISCH *téktonis*.

tel 'telgang van een paard' → MADOREES *thel*, *èthel*; MENADONEES *kuda tél*.

tel 'getal' → INDONESIAISCH † *tél*.

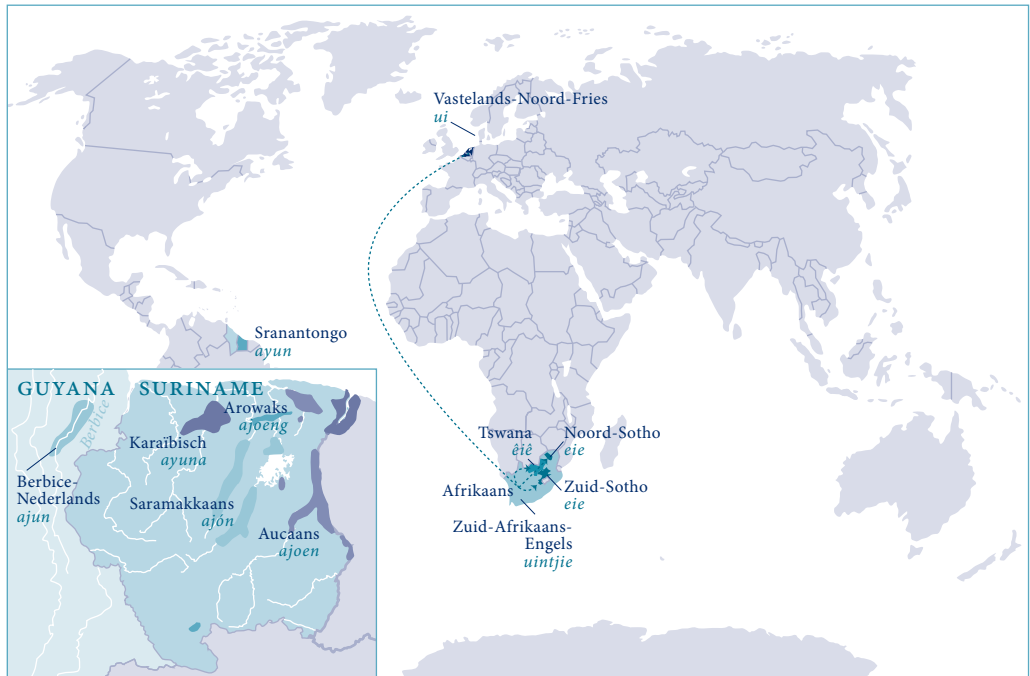
te laat 'over tijd' → INDONESIAISCH *telat*, *telaat*; BALINEES *telat*; JAKARTAANS-MALEIS *telat*; JAVAANS *telat*; KUPANG-MALEIS *talát*; MAKASSAARS *talá* 'over tijd; achter (horloge)'; MENADONEES *talat*; SURINAAMS-JAVAANS *telat*.

telecommunicatie 'elektronische communicatie over grote afstand' → INDONESIAISCH *télékomunikasi*.

telefonist(e) 'persoon die de telefooncentrale bedient' → SRANANTONGO *teilefownest*.

telefoon 'toestel voor geluidsoverdracht op afstand' → INDONESIAISCH *talipon*, *talipun*, *télepon*, *telefon*; BOEGINEES *talipông*; JAKARTAANS-MALEIS *telepon*, *telpon*; JAVAANS *setilpon*, *tilpun*, *tlépun* 'toestel voor geluidsoverdracht op afstand; telefoneren'; MADOREES *telpôn*; MAKASSAARS *talipông* 'telefoon; iemand die allerlei praatjes overklets'; MENADONEES *tefepon*; MINANGKABAU *talipon*; MUNA *fono*; *talifow*; PAPIAMENTS *tefepon*; SRANANTONGO *tefepon*, *teilefown*; AUCAANS *tefepon*; SARMAKKAANS *tefepon*; SARNAMI *tefepon*;

- SURINAAMS-JAVAANS *tilpon, setilpon, setilpun, stilpon, stilpun*.
- telefoongids** 'boek met telefoonnummers' → FRIES *telefoangids*.
- telefoonnummer** 'aansluitingsnummer van telefoon' → SRANANTONGO *teilefown-nomru*.
- telegraaf** 'sein- en ontvangtoestel om tekens over grote afstand over te brengen' → INDONESISCH *taligrap, télégrap, télégrap*; ATJEHNEES *taloè grab*; JAVAANS *setégrap, setlégrap, tilgrap, tlégrap*.
- telegram** 'per telegraaf overgebracht bericht' → INDONESISCH *taligram, télegram, télgram*; ATJEHNEES *taloè grang* 'telegraaf'; JAKARTAANS-MALEIS *telegeram*; JAVAANS *setégram, tilgram, tlégram*; MADOEREES *telgram, telégram*; MAKASSAARS *taligarâng*; MINANGKABAUS *telegram*; MUNA *taleharamu*; SURINAAMS-JAVAANS *tilgram, setilgram*.
- telen** 'kweken' → NEGERHOLLANDS *teel* 'kweken, maken'.
- telepathie** 'supranormale overbrenging' → INDONESISCH *télépati*.
- telescoop** 'verrekijker' → INDONESISCH *téléskop*; JAPANS † *teresukoppu*.
- teletekst** 'systeem waardoor men tekst op tv-scherm krijgt' → PAPIAMENTS *teletekst*.
- teleurstellen** 'in zijn verwachtingen bedriegen' → FRIES *teleur stelle*; DUIJS dial. *teleurstellen*.
- televisie** 'overbrenging van beelden' → INDONESISCH *télévisi*; JAKARTAANS-MALEIS *télépisi* 'televisietoestel'; MADOEREES *televisi* 'televisietoestel'; MINANGKABAUS *telepisi, tipi, tivi*; SRANANTONGO *teilefisi*; SARAMAKKAANS *televisi*; SARNAMI *televisie*; SURINAAMS-JAVAANS *télévisi* 'televisietoestel'.
- telex** 'seintoestel' → INDONESISCH *téléks*.
- teljaar, teljoortje** '(gewestelijk) bord' → DEENS *tallerken* 'etensbord' (uit NI of Nederduits); NOORS *tallerken* 'etensbord' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *tallrik* 'bord, schotel' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *tayó* (ouder: *tajoor*) 'bord'.
- tellen** 'rekenen, optellen' → MENADONEES *tèl*; NEGERHOLLANDS *tel*; BERBICE-NEDERLANDS *tali*; SRANANTONGO *teri* (ouder: *telli*) 'rekenen'; AUCAANS *tehi*.
- teller** 'iemand die telt' → PAPIAMENTS *tèler* 'kasbediende (bij een bank)'.
- te loef** 'naar de windzijde' → ENGELS *aloof* 'bevel om op te loeven; windzijde; op een afstand; afstandelijk, gereserveerd'.
- telraam** 'rekenbord' → PAPIAMENTS *tèleram* (Ar.); *tèlraam*.
- tempel** 'bedehuis' → NEGERHOLLANDS *templ, tempel*; PAPIAMENTS *témpel* (ouder: *tempel*) 'bedehuis; klankbord van orgel'; SRANANTONGO *témpel*.
- temperament** 'gemoedsaard' → INDONESISCH *témpéramén*.
- temperatuur** 'warmtegraad' → INDONESISCH *témpéramén*.
- tempo** 'relatieve snelheid' → JAVAANS *tèmpo* 'tijd (voor iets); termijn; tijdruimte, uitstel van betaling'; PAPIAMENTS *tèmpo*.
- temporaire** 'tijdelijk' → INDONESISCH *témporér*.
- tendentieus** 'met vooropgezette bedoeling' → INDONESISCH *téndénsius*.
- teneur** 'geest, strekking' → FRIES *teneur*.
- tengel, tingel** 'houten strook' → FRANS *tringle* 'metalen staafje als ondersteuning van een mechanisme of gereedschap; sierlijst aan de onderkant van een fries'; SPAANS *trincar* 'stevig vastbinden (in scheepvaart)' <via Frans>; PORTUGEES *trangla* 'metalen staaf om de traploper aan de treden van een trap te bevestigen' <via Frans>.
- tengelen, tingelen** 'branden, prikken; plagen' → NEGERHOLLANDS *tengel* 'zeuren, twijfelen'; BERBICE-NEDERLANDS *tengele* 'kietelen'.
- tenger** 'slank, teer' → FRIES *tinger*; DUIJS dial. *tènger* 'sierlijk, teer'.
- ten langen leste** 'op den duur, ten slotte' → PETJOH *langerlaatst*.
- tennis** 'slagbalspel' → INDONESISCH *ténis*; JAVAANS dial. *tènis*; MADOEREES *tennès*; MINANGKABAUS *tenis*; PAPIAMENTS *ténis*.
- tenor** 'hoogste mannenstem' → INDONESISCH *ténor*.
- tent** 'tijdelijk verblijf uit licht materiaal' → FRIES *tinte* 'tijdelijk verblijf uit licht materiaal; ontspanningslokaal'; SPAANS *toldo, tolda* 'zonnenscherm, luifel'; BASKISCH *tolda* 'dekzeil, huid, scherm, luifel' <via Spaans>; RUSSISCH *tent*; KEIËES *tenda* 'tent, roefje, dekkleed, draaghemel'; KUPANG-MALEIS *ten* 'loods'; MINANGKABAUS *tenda* (uit NI of Portugees); ROTINEES *ték*; NEGERHOLLANDS *tente*; PAPIAMENTS *tént* (ouder: *tent*); SRANANTONGO *tenti* 'tijdelijk verblijf uit licht materiaal; ontspanningslokaal' (uit NI of Engels); AROWAKS *tenti*; SURINAAMS-JAVAANS *thenthi* 'afdak, kraampje' <via Sranantongo>.
- tentakel** 'vangarm' → INDONESISCH *téntakel*.
- tentamen** '(voor)examen' → INDONESISCH *téntamén*; PAPIAMENTS *téntamen*.
- tenteren** 'ondervragen om te onderzoeken of iemand een stof beheerst; kwellen' → INDONESISCH *téntir, menéntir* 'een tentamen afnemen'; ? MENADONEES *tènter* 'vraag en antwoord'; SRANANTONGO *tanteri* 'treiteren, tergen, ergeren'.
- tentoonstelling** 'uitstalling' → FRIES *toanstelling*; INDONESISCH *setéling* 'uitstalling; show, uitvoering'.
- tenuue** 'uniform, kostuum' → AMBONS-MALEIS *toni*; JAVAANS *tenèn, teni* 'groot tenue'.
- te pas** 'passend, geschikt' → DEENS *tilpas* (uit NI of Nederduits).
- terecht** 'gegrond, juist, gerechtvaardigd' → NEGERHOLLANDS *toerecht*.
- teren** 'in zijn levensonderhoud voorzien; verteren' → DEENS *tære* 'aantasten, aanvreten, verteren, leven

44. De verbreiding van de woorden *ui* en *ajuin*.

Uien vormden voor de Nederlanders een belangrijk voedingsmiddel en uien werden dan ook van oudsher verbouwd. Boeren die Vastelands-Noord-Fries spraken, namen het woord *ui* over van hun Nederlandse collega's.

De Nederlanders namen hun uien mee naar Zuid-Afrika, waar verschillende talen het woord *ui* uit het Afrikaans hebben overgenomen, namelijk het Noord-Sotho, Tswana, Zuid-Sotho en, in de verkleinvorm *uintjie*, het Zuid-Afrikaans-Engels.

Een oudere benaming voor de ui was *ajuun*, *ajuin*. De vorm *ui* is ontstaan uit *ajuun*, via de tussenstappen *juun* > *uun* > *uin* > *uien*; dit laatste *uien* werd vervolgens ten onrechte als een meervoud gevoeld, waar weer een enkelvoudsvorm uit werd losgemaakt: *ui*. *Ajuin* is momenteel de Belgisch-Nederlandse variant en wordt ook gewestelijk in Nederland nog gebruikt. De vorm *ajuin* is in Suriname en Guyana gebruikelijk geworden, en dat kan mede te danken zijn aan de vele Zeeuwen die zich daar vestigden, want in de zeventiende eeuw spraken die voor zover bekend over *ajuun* of *ajuin* – de Zeeuwse schrijver Johan de Brune (de Oude) schreef in in ieder geval in zijn *Nieuwe wyn in oude le'èrzacken* uit 1636 telkens *ajuyn* (tegenwoordig zeggen Zeeuwen *juun*).

- van' (uit NI of Nederduits); NOORS *tære* 'aantasten, verteren' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *tära* 'aantasten, aanvreten, verteren, leven van' (uit NI of Nederduits).
- tergen** 'kwellen' → DUIJS *zergeln* 'kwellen, plagen'; NOORS *terge* 'kwellen, treiteren' (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *tèrg*, *batèrg*; GIMÁN *terek* 'plagen, pesten, spotten, belachelijk maken'; PAPIAMENTS *tèr* (ouder: *terg*); SRANANTONGO *tergi* 'treiteren, kwellen'; SARIMAKKAANS *teegi*.
- tering** 'tuberculose' → NOORS *tering* (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *téring*; AMBONS-MALEIS *babato(k) téring*; KUPANG-MALEIS *térèng*; MENADONEES *kokéhé téng* 'teringhoest'; TERNATAANS-MALEIS *téré*; NEGERHOLLANDS *teering*; PAPIAMENTS † *de tering, deteer*.
- terlenka** 'synthetische draad en stof gefabriceerd in Nederland' → FRANS *terlenka*.
- term** '(verouderd) grens, afgebakend gebied' → DUIJS dial. *Term* 'grens, afgebakend gebied'.
- termiet** 'insect' → INDONESIAISCH *tériet*.
- termijn** 'tijdruimte' → INDONESIAISCH *termin*; PAPIAMENTS † *termyn*.
- terminal** 'eindstation' → JAKARTAANS-MALEIS *terminal* (uit NI of Engels).
- terminologie** 'woordkeus' → INDONESIAISCH *términologi*.
- terp** 'kunstmatige heuvel' → ENGELS *terp* (uit NI of Fries); DUIJS *Terp*; TSJECHISCH *terpa*.
- terpentijn** 'vloeibare hars' → DUIJS *Terpentin*; POOLS *terpentina* (uit NI of Duits); RUSSISCH *terpentin*; OEKRAÏENS *terpentin* «via Russisch»; LITOUWS *terpentinás* (uit NI of Duits); GĀ *tanti*; INDONESIAISCH *térpéтин*, *tarpéтин*; SINGALEES *tarpanyin*; JAPANS † *terepin*; PAPIAMENTS *tèrpentein* (ouder: *terpentin*).
- terpentijnboom** 'boom die uitstekende terpentijn oplevert' → NEGERHOLLANDS *takantin*, *tokontin*, *tukantin*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *takantin*, *tukuntin* «via Negerhollands».
- terpentijnolie** 'heldere, vluchtige olie' → JAPANS *terepinyu*.
- terracotta** 'ongeglazuurd aardewerk' → INDONESIAISCH *térakota*.
- terras** 'vlak zijte; horizontaal stuk grond' → INDONESIAISCH *téras*, *teras*; JAKARTAANS-MALEIS *tères* 'muur ter afscheiding van de zitkamer'; KUPANG-MALEIS *teras* 'vlak zijte'; MADOEREES *terras* 'afgescheiden ruimte in de openlucht, met zijtes waar men kan uitrusten of iets consumeren'.
- terrein** 'stuk grond' → SURINAAMS-JAVAANS *trèn* 'stuk grond, voetbalveld'.
- terreur** 'schrikbewind' → FRIES *terreur*; INDONESIAISCH *téror*.
- territoir** 'staatsgebied' → INDONESIAISCH *téritor*.
- territoriaal** 'tot het gebied behorend' → INDONESIAISCH *téritorial*.
- territorium** 'grondgebied, woongebied' → INDONESIAISCH *téritorium*.
- terrorist** 'iemand die gewelddaden pleegt' → INDONESIAISCH *téroris*.
- terstond** 'aanstonds, dadelijk, onverwijld, onmiddellijk' → FRIES *terstond*.
- tertiair** 'in de derde plaats komend' → INDONESIAISCH *térsiér*; JAVAANS *tèrsiyèr* 'tertiaire bevoeiingskanaaltjes'.
- terug** 'bijwoord van richting: achteruit, retour' → JAVINDO *teruh*; NEGERHOLLANDS *teryg*.
- teruggeld** 'geld dat je terugkrijgt of -geeft' → PETJOH *teruggeld* 'wisselgeld'.
- terugvalbasis** 'veilige plaats of toestand om naar terug te keren' → INDONESIAISCH *terugval basis* 'basis waarnaar een leger terugkeert'.
- Tervuerense herder** 'hondensoort, Belgische herdershond' → FINS *Belgianpaimenkoira tervueren*.
- terwijl** 'onderschikkend voegwoord' → NEGERHOLLANDS *derwil*.
- test** 'toets, proef' → INDONESIAISCH *tés*; JAKARTAANS-MALEIS *tès*; MADOEREES *éttes*; MENADONEES *tès*; SRANANTONGO *tést*.
- testament** 'beschikking voor na de dood; deel van de bijbel' → INDONESIAISCH *téstamèn* 'beschikking voor na de dood'; JAVAANS *tastemèn*, *tesmèn* 'beschikking voor na de dood'; SINGALEES *testamentu-va* (uit NI of Portugees); NEGERHOLLANDS *testament*; PAPIAMENTS *testament*; SRANANTONGO *téstamènti*.
- testen** 'door middel van een test onderzoeken' → MENADONEES *tès* 'proberen'.
- tetanus** 'tonische kramp' → INDONESIAISCH *tétanus*.
- tetralogie** 'serie van vier bijeenhorende drama's' → INDONESIAISCH *tétralogi*.
- teugel** 'toom' → FRIES *teugel*.
- teut** 'vrouw die kletst' → DEENS *tøjte* 'onfatsoenlijke of onzedelijke vrouw'.
- te veel** 'overtollig' → PETJOH *ketefeelen*.
- tevoorschijn** 'zichtbaar, voor de dag' → NEGERHOLLANDS *toe voorskien*.
- tevoren** 'eerder' → DEENS † *tilforn* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *tillförne* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *tevoorn*, *tevoorn*, *tevooren*.
- tevreden** 'content, voldaan' → DEENS *tilfreds* (uit NI of Duits); ZWEEDS *tillfreds* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *toevreden*, *tevreeden*, *tee vreedén*; SRANANTONGO *tefreide*; SURINAAMS-JAVAANS *tefrède* «via Sranantongo».
- tevredenheid** 'gevoel dat men tevreden is' → NEGERHOLLANDS *toevredenheit*.
- texelaar** 'op Texel geteeld schapenras' → POOLS *texel*, *teksle*.
- textiel** 'geweven stoffen' → PAPIAMENTS *tèkstil*.
- textuur** 'vezelstructuur' → INDONESIAISCH *tekstur*.
- tezamen** 'samen' → ZWEEDS *tillsammans* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *tesaemen*, *teesaemen*.
- TH** 'Technische Hogeschool' → JAVAANS *TH*.
- theater** 'schouwburg' → INDONESIAISCH *téater*; SURINAAMS-JAVAANS *téater* 'bioscoop'.
- thee** 'theestruik; aftreksel van bladeren' → ENGELS

- tea*; DUIJS *Tee*; DEENS *te*; NOORS *te* 'aftreksel van bladeren'; ZWEEDS *te*; FINS *te, tee* <via Zweeds>; FRANS *thé*; HONGAARS *tea* <via Duits>; ARABISCH (MSA) *shaay*; ARABISCH (MAROKKAANS) *atay* <via Tamazight>; TAMAZIGHT (ALGERIJE) *latay, ilatay*; TAMAZIGHT (MIDDEN-MAROKKO) *attay*; TAMAZIGHT (NOORD-MAROKKO) *atay*; NOORD-SOTHO *teye* <via Afrikaans>; TSWANA *tee* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *tee* <via Afrikaans>; INDONESISCH *téh*; JAVAANS *tèh*; KEIËES *teng*; MADOERES *ètte, ètte'*; MAKASSAARS *te-bir* 'bepaald medicijn'; MUNA *te*; ROTINEES *tè* 'aftreksel van bladeren'; SAHU *te*; SINGALEES *tē*; NEGERHOLLANDS *thee, tē, tee*; BERBICE-NEDERLANDS *tei*; SRANANTONGO *te*; AUCAANS *te*; SARAMAKKAANS *té* <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *teh*.
- theeblaadje** 'dienblad' → PAPIAMENTS *teblachi* (ouder: *theeblaatsje*).
- theedoek** 'doek om vaatwerk mee af te drogen' → PAPIAMENTS *teduki* 'doek gemaakt van lapjes zoals dit bij patchwork geschiedt; familie waarbij verschillende kinderen door verschillende vaders zijn verwekt'.
- theegoed** 'vaatwerk voor het bereiden en drinken van thee' → NEGERHOLLANDS *tee-gut*.
- theeketel** 'theepot' → GĀ *tekatrae*; NEGERHOLLANDS *tee keetel*.
- theekopje** 'kopje bestemd om er thee uit te drinken' → NEGERHOLLANDS *theekopje, teekoppie*.
- theelepeltje** 'klein formaat lepel; inhoudsmaat' → PAPIAMENTS *telep*.
- theepot** 'trekpot voor thee' → NEGERHOLLANDS *tee-pot*.
- theewater** 'water om thee te zetten' → NEGERHOLLANDS *tee-waeter*.
- thema** 'onderwerp' → INDONESISCH *téma*.
- thematisch** 'een bepaald thema behelzend' → INDONESISCH *thematisch*.
- theocratie** 'staat met godheid als gezagsdrager' → INDONESISCH *téokrasi*.
- theodoliet** 'hoekwijzer' → INDONESISCH *téodolit*.
- theologie** 'godgeleerdheid' → INDONESISCH *téologi(a), théologi(a)*.
- theorema** 'uitspraak berustend op andere, eerder geaccepteerde stellingen' → INDONESISCH *téoréma*.
- theoreticus** 'kenner van de theorie' → INDONESISCH *téoritikus, téorétikus*.
- theoretisch** 'm.b.t. de theorie' → INDONESISCH *téorétis, téoritis*.
- theorie** 'leer, stelling' → INDONESISCH *téori*; JAKARTAANS-MALEIS *tèori* 'manier of regeling om iets uit te voeren'; JAVAANS *tiyori* 'leer, stelling; plan, middel'; MADOERES *teyōri*.
- theosofie** 'mystiek-filosofische wereldbeschouwing' → INDONESISCH *téosofi*.
- therapeutisch** 'geneeskundig' → INDONESISCH *térapétis*.
- therapie** 'geneswijze' → INDONESISCH *térapí*.
- thermaal** 'm.b.t. warme baden' → INDONESISCH *térmaal*.
- thermiëk** 'opstijgende luchtstroom' → INDONESISCH *térmik*.
- thermisch** 'm.b.t. warmte' → INDONESISCH *térmis*.
- thermometer** 'temperatuurmeter' → INDONESISCH *térmométer*; JAPANS † *tarumomētoru*.
- thermos** 'thermosfles' → INDONESISCH *térmos, trémos*; JAKARTAANS-MALEIS *tèrmos*.
- thermostaat** 'warmteregelaar' → INDONESISCH *térmostat*.
- thesaurier** 'penningmeester' → INDONESISCH *thésaurir*.
- thesaurus** 'filologisch verzamelwerk' → INDONESISCH *tésaurus*.
- thesis** 'stelling' → INDONESISCH *tésis* 'stelling; opstel'.
- thorax** 'borstkas' → INDONESISCH *toraks*.
- thuisland** 'in de republiek Zuid-Afrika aan de verschillende bevolkingsgroepen toegewezen vestigingsgebied' → DUIJS *Homeland* <via Engels>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *homeland*.
- tiara** 'hoofdtooi' → INDONESISCH *tiara*.
- Tibert** 'naam van de kater in de dierfabel van Reinaert de vos' → ENGELS † *Tibert* 'naam van de kater in de dierfabel van Reinaert de vos; roepnaam voor een kat; kat (soortnaam)'.
- ticket** 'kaartje' → MENADONEES *tikèt*.
- tien** 'telwoord' → DUIJS dial. *tien*; NEGERHOLLANDS *tien, tin*; BERBICE-NEDERLANDS *tin*; PAPIAMENTS *tien* 'numerieke evaluatie van een prestatie'; SRANANTONGO *tin* (ouder: *tien*); AUCAANS *tin*.
- tiende** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *tiende*; SRANANTONGO *tiende*.
- tienduizend** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *tien dysent, tien dysend*.
- tienduizendste** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *tiendysentste*.
- tienponder** 'bepaalde vissoort' → PAPIAMENTS *tinponi*.
- tier** 'ruimte tussen ingeschepte vaten, tussen strengen van een touw' → ZWEEDS *tir* 'ruimte tussen strengen van een touw'.
- tieretein** 'naam van een weefsel' → ? MADOERES *piliten, paliten, puliten*.
- tiet** 'borst' → NEGERHOLLANDS *titte, tiiti, tete* 'zuigen; speen, uier'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *titi*.
- tij** 'afwisseling van eb en vloed' → ENGELS *tide*; DEENS *tidevand* (uit NI of Nederduits); NOORS *tidevann* (uit NI of Nederduits); ESPERANTO *tajdo* <via Engels>.
- tijd** 'opeenvolging van momenten, moment' → CHINEES-MALEIS *tèt* 'op tijd'; JAVINDO *tet*; NEGERHOLLANDS *tied, tit, tid*; BERBICE-NEDERLANDS *titi*.
- tijdelijk** 'niet blijvend; (verouderd) tijdig, vroeg' → DEENS *tidlig* 'vroeg' (uit NI of Nederduits).
- tijdens** 'ten tijde van' → FRIES *tidens*.
- tijdig** 'op tijd, vroeg, bijtijds' → ZWEEDS *tidig* 'vroeg'

(uit NI of Nederlands).

tijding 'bericht, nieuws, nieuwsbericht' → DUIJS *Zeitung* 'krant, dagblad, bericht' (uit NI of Nederlands); DEENS † *tiding* 'bericht, nieuwsbericht' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *tidning* 'krant, dagblad' (uit NI of Nederlands).

tijdpassering 'tijdkorting' → FRIES *tiidpassearing*.

tijdstip 'bepaald punt in de tijd' → FRIES *tiidstip*.

tijdverdrif 'verstrooiing' → FRIES *tiidferdriif*; DEENS *tidsfordriv* (uit NI of Nederlands); NOORS *tidsfordriv* (uit NI of Nederlands).

tijger 'katachtige' → BERBICE-NEDERLANDS *tigri*; SRANANTONGO *tigri* 'jaguar'.

tijgerkat 'ocelot' → SRANANTONGO *tigri-kati*, *tigrikati*; SARNAMI *tigrikāti*.

tijk 'kussenovertrek' → ENGELS *tick* 'matras- of kussenovertrek'; FRANS dial. † *tiéque*, *tik*, *tike* 'hoofdkussen'; KROATISCH *tik* 'soort katoenen of linnen stof' <via Engels>; SERVISCH *tik* 'soort katoenen of linnen stof' <via Engels>; RUSSISCH *tik* 'soort weefsel; grove, damastachtige, meestal geheel of gedeeltelijk katoenen stof, waarvan overtrek van beddengoed wordt vervaardigd'; BULGAARS *tik* 'overtrek voor meubelen' <via Russisch>; OEKRAÏENS *tik* 'tijk, soort weefsel' <via Russisch>; AZERI *tik* 'soort weefsel' <via Russisch>; LITOUWS *tikas* 'soort katoenen of linnen stof' (uit NI of Engels); ESPERANTO *tiko* 'stevige linnen of katoenen stof voor het maken van matrassen' <via Engels>; PAPIAMENTS *teik* 'overtrek voor kussen of matras'.

tijm 'plantengeslacht' → INDONESISCH *timi*; NEGERHOLLANDS *tiim*; PAPIAMENTS *teim*.

tijn '(verouderd) vat, ton, kuip' → DUIJS dial. *Tine* 'houten vat voor voedsel of water voor kalveren'; ZWEEDS *tina* 'vat, ton, tobbe' (uit NI of Nederlands); FINS *tiinu* 'kleine teil; houten schaal' <via Zweeds>.

tik 'lichte slag, geluid van een lichte slag, stip' → FRANS *tiqueté* 'gespikkeld'; JAVAANS (*di*)*getik* 'men tikt tegen'; MADOEREES *ëtik*, *tik* 'lichte slag, geluid van een lichte slag'; MENADONEES *tik* 'klanknabootsend geluid: tik!'; PAPIAMENTS *tek* (ouder: *tik*) 'lichte slag, geluid van een lichte slag'; SRANANTONGO *tek* 'klap'.

tikkelen 'tikken, licht aanraken' → FRANS dial. *atik'ler* 'klaarmaken, in orde brengen (bijv. van kleding)'.

tikken 'kloppen' → FRANS dial. *tiké* 'met de nagel van de duim krachtig een knikker wegschieten, die op de wijsvinger is geplaatst'; ? INDONESISCH *titik*, *meniitik* 'kloppen, hameren'; BALINEES *ngetik* 'typen'; JAKARTAANS-MALEIS *ketèk*, *ngetèk*; JAKARTAANS-MALEIS *tik*; JAVAANS (*d*)*etig* 'getypt'; MADOEREES *aëttik*, *ngëttik* 'typen'; NEGERHOLLANDS *tik* 'hakken (met een houweel)'; PAPIAMENTS *tek* (ouder: *tik*); SURINAAMS-JAVAANS *tig*, *ngetig*.

tikker 'typist(e)' → INDONESISCH *tiker*.

tikkie 'weinig' → PAPIAMENTS *tiki*.

timmer, timber '(verouderd) bepaald aantal huiden van marter of hermelijn, meestal veertig vellen' →

FRANS dial. † *timbre* 'bepaald aantal huiden van marter of hermelijn'.

timmeren 'bouwen (van hout)' → NEGERHOLLANDS *timmer*; SRANANTONGO *temre*.

timmerloods 'ruimte waarin timmerhout bewaard wordt' → SRANANTONGO *temrelowsu*.

timmerman 'iemand die timmeren als beroep uitoefent' → RUSSISCH *timerman* 'meestertimmerman op schip'; NEGERHOLLANDS *timmerman*; SRANANTONGO *temreman*; AUCAANS *tembee man*; SARNAMI *temremán*; SURINAAMS-JAVAANS *témbreman*.

timmermansbank 'bank van een timmerman' → SRANANTONGO *temremanbangi*.

Timotheus 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Tim*, *Timo*, *Timotius*, *Tius*.

tin 'chemisch element' → IBAN *tin* (uit NI of Engels); PETJOH *tinnetje* 'cilindervormig sigarettenblikje met deksel'; NEGERHOLLANDS *den*; PAPIAMENTS † *tin*; SRANANTONGO *ten* 'metaal'.

tinctuur 'oplossing in alcohol' → INDONESISCH *tingtur*; JAPANS *chinki*; CHINEES *dingji* <via Japans>.

tip 'uiteinde' → FRANS dial. † *tipet* 'uiterste, einde (bijv. punt van de neus)'; PAPIAMENTS † *tippi*.

tip 'fooi; wenk' → INDONESISCH *tip*; JAKARTAANS-MALEIS *tip* 'fooi' (uit NI of Engels); PAPIAMENTS *tep*.

tip 'wenk' → PAPIAMENTS *tep*.

tippen 'even, net raken' → ? JAKARTAANS-MALEIS *tip* 'koppen (voetbal)'.

tiran 'despoot' → INDONESISCH *tiran*.

tirannie 'onwettig verkregen alleenheerschappij' → INDONESISCH *tirani*.

tirannisch 'als een tiran' → NEGERHOLLANDS *tirannisch*.

tisane 'geneeskrachtig drankje' → NEGERHOLLANDS *tisām*.

tissue 'absorberend papieren doekje' → INDONESISCH *tisu* (uit NI of Engels).

titel 'opschrift, naam' → INDONESISCH *titel* 'academische graad; opschrift, naam'; JAKARTAANS-MALEIS *titel* 'naam'; MINANGKABAUS *titel* 'naam'; PAPIAMENTS † *titel*; SURINAAMS-JAVAANS *titel* 'academische) titel'.

titulair 'als eretitel voerend' → INDONESISCH *titulér*.

tja 'tussenwerpsel: uiting van berusting of onzekerheid' → NEGERHOLLANDS *tscha*.

tjalk 'Fries zeilvaartuig' → ENGELS *tjalk*; DUIJS *Tjalk*; DEENS *tjalk*; NOORS *tjalk*; ZWEEDS *tjalk*; FRANS † *tialque*.

-tje 'achtervoegsel tot vorming van verkleinwoorden' → CHINEES-MALEIS *-ce* 'achtervoegsel tot vorming van verkleinwoorden (bij namen)'.

tjilpen 'zacht geluid geven (van vogels)' → KUPANG-MALEIS *cip-cip*.

tjokvol 'propvol' → NEGERHOLLANDS *tsakful* (uit NI of Engels); SRANANTONGO *tyok* 'barstensvol'.

toast 'heildronk' → INDONESISCH *toos*.

- tobbe** 'kuip' → ENGELS *tub* 'kuip, ton (ook als inhoudsmaat); badkuip; dikzak (slang); schuif'; DUIJS *Tub* 'Engelse gewichtsmaat voor boter of thee' <via Engels>; FRANS dial. *tubin, touppequin* 'grote kuip, waskom; houten emmer voor het melken van de koeien; toiletpot'; NEGERHOLLANDS *tobo, tober, tubu* 'kuip, wastafel'; SRANANTONGO *tobo*; SARMAKKAANS *tóbó*; SARNAMI *tobo*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *tobo* <via Negerhollands>.
- tobben** 'piekeren, niet met rust laten, lastig vallen' → ZWEEDS *tubba* 'om(ver)praten' (uit NI of Nederduits).
- toch** 'evenwel' → XHOSA *torhu* <via Afrikaans>; INDONESISCH *toh* 'evenwel; nietwaar?'; JAVAANS *ta, toh* 'evenwel; nietwaar?'; KUPANG-MALEIS *to* 'evenwel; nietwaar?; juist?'; KUPANG-MALEIS *tók* 'immers'; ROTINEES *tók* 'immers' <via Kupang-Maleis>; PAPIAMENTS *tòg* (ouder: *toch*); SRANANTONGO *toku, togu* 'evenwel, niettemin; nietwaar?, immers'; SARNAMI *to*; SURINAAMS-JAVAANS *toh, tokh* 'toch wel, toch immers'.
- tocht** 'reis' → ENGELS *togt* 'handelsexpeditie; los werkmán' <via Afrikaans>; DEENS *togt* '(zee)reis waarbij meestal ook geroofd wordt'; DEENS *tog* (uit NI of Nederduits); NOORS *tokt* 'zeereis'; ZWEEDS *tåg* (uit NI of Nederduits).
- tocht** 'luchtbeweging ontstaan door openingen' → PAPIAMENTS † *tocht*.
- toe** 'tot, naar' → NEGERHOLLANDS *tu, toe, due*.
- toe** 'dicht' → NEGERHOLLANDS *toe, tu*.
- toebehoren** 'wat bij iets hoort' → DEENS *tilbehør* (uit NI of Duits); NOORS *tilbehør* 'uitrusting die ergens bij hoort' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *tillbehör* 'wat bij iets hoort; accessoire; bijgerecht' (uit NI of Nederduits).
- toebereiden** 'klaarmaken' → DEENS *tilberede* (uit NI of Nederduits); NOORS *tilberede* (uit NI of Nederduits).
- toedelen** 'geven, verlenen, schenken' → ZWEEDS *tilldela* 'toebedelen, toewijzen, toekennen' (uit NI of Nederduits).
- toedragen, zich** 'in zijn werk gaan, gebeuren' → ZWEEDS *tilldra sig* 'naar zich toe trekken, gebeuren' (uit NI of Nederduits).
- toegenegen** 'goed, gunstig gezind' → FRIES *tagenegen*.
- toegeven** 'zich inschikkelijk tonen, geen weerstand bieden' → NOORS *tilgi* 'vergeven' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *tillge* 'vergeven, vergiffenis schenken' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *gie toe*.
- toegift** 'extra gave' → NOORS *tilgift* (uit NI of Nederduits).
- toehoorder** 'luisteraar, hoorder' → NEGERHOLLANDS *tuhoorder*.
- toekijken** 'naar iets kijken zonder er aan deel te nemen' → NEGERHOLLANDS *kik toe, kik tu*.
- toekomend** '(verouderd) toekomstig' → NEGERHOLLANDS *tukomend* 'het heden zullende bereiken'.
- toekomst** 'tijd die nog komen moet' → NEGERHOLLANDS *toekomst, tukomst*.
- toelage** 'extra salaris' → INDONESISCH *tulah*; JAVAANS *tulah* 'salaris, extra salaris'.
- toelast** '(verouderd) groot wijnvat' → FRANS dial. *toùlasse* 'zeer dikke vrouw'.
- toelaten** 'toegang geven, toestemming geven' → NOORS *tillate* 'toestemming geven, toestaan' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *laet tu*.
- toelleggen** 'geven, toekennen' → DEENS *tillægge* 'toeschrijven' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *tugelegt* 'toeschrijven'.
- toen** 'bijwoord van tijd' → NEGERHOLLANDS *toen, die toen*.
- toenaam** 'naam die aan de doopnaam of familienaam van een persoon wordt toegevoegd' → NEGERHOLLANDS *tunaem*.
- toenadering** 'verzoening (spoging)' → ENGELS *toenadering* 'verzoening (spoging), vooral tussen politieke partijen' <via Afrikaans>.
- toename** 'het groeien' → FRIES *taname*.
- toendra** 'mossteppe' → INDONESISCH *tundra*.
- toenemen** 'groter worden' → NEGERHOLLANDS *neem toe*.
- toepen, toppen** 'kaartspel' → JAKARTAANS-MALEIS *top, ngetop*; MAKASSAARS *tópa*; MENADONEES *top*; ROTINEES *tao tók*; SAVU *tò* <via Indonesisch/Maleis>.
- toerisme** 'het reizen voor zijn plezier' → INDONESISCH *turisme*.
- toerist** 'die reist voor zijn genoegen' → INDONESISCH *turis*; JAVAANS dial. *turis*.
- toernooi** 'steekspel' → DUIJS *Turnier* 'sportwedstrijd; feestelijk evenement bij middeleeuwse vechtwedstrijd tussen ridders' (uit NI of Frans); INDONESISCH *turnoi*.
- toeschrijven** 'iets van iemand menen; (verouderd) schriftelijk mededelen' → ZWEEDS *tillskriva* 'aanschrijven, toedichten' (uit NI of Nederduits).
- toeslaan** 'van de gunstige gelegenheid profiteren' → NEGERHOLLANDS *slaa toe*.
- toeslag** 'bijgevoegd bedrag' → INDONESISCH *tuslah*; JAKARTAANS-MALEIS *tuslah*; JAVAANS *tuslah*.
- toespeling** 'hint' → FRIES *taspiling*.
- toestaan** 'toegeven; goedkeuren' → DEENS *tilstå* (uit NI of Nederduits); NOORS *tilstå* 'toegeven; toekennen, verlenen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *tillstå* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *staan toe*.
- toestel** 'apparaat' → FRIES *tastel*; INDONESISCH *tustél* 'fotoestel; (Bahasa Prokem) pistool'; GIMÁN *sustel*; MENADONEES *tustèl* 'fotoestel'.
- toestemmen** 'zich akkoord verklaren' → NEGERHOLLANDS *stem toe*.
- toeten** 'op een hoorn blazen' → ZWEEDS *tuta* 'op een hoorn blazen, toeteren' (uit NI of Nederduits); FINS *tuutata* 'toeteren; een toetend geluid maken

- (bezettoon van de telefoon) <via Zweeds>.
- toeter** 'hoorn' → INDONESISCH *tuter* 'claxon'; MADOEREES *tutēr* 'claxon'; MENADONEES *tuter* 'claxon'; MINANGKABAUS *tuter* 'claxon'; SRANANTONGO *tuter* 'claxon'.
- toeteren** 'claxonneren; op een toeter blazen' → SRANANTONGO *tuter*.
- toetreden** 'zich aansluiten bij' → NOORS *tiltre* 'aanvaarden (van een ambt); zich aansluiten bij' (uit NI of Nederduits).
- toets** 'aanslagstuk van klavierinstrument' → FRIES *toets* 'aanslagstuk'; INDONESISCH *tuts* 'aanslagstuk van piano, schrijfmachine, of keyboard'.
- toeval** 'onvoorzien geval' → DEENS *tilfælde* 'geval, onvoorzien geval' (uit NI of Nederduits); NOORS *tilfelle* 'geval, onvoorzien geval' (uit NI of Nederduits); ? MENADONEES *tofar*.
- toeven** 'tijd doorbrengen' → FRIES *toevje, tôvje* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *tôva* 'talmen, dralen' (uit NI of Nederduits).
- toevlucht** 'persoon waar men bescherming of hulp bij zoekt; schuilplaats' → ZWEEDS *tillflykt* (uit NI of Nederduits).
- toevoegen** 'bijvoegen ter vermeerdering' → NOORS *tilføy* 'bijvoegen ter vermeerdering; toebrengen' (uit NI of Nederduits).
- toevoer** 'het toevoeren of toegevoerd-worden' → FRIES *tafoer*.
- toezicht** 'hoede, zorg, controle' → JAVAANS *tusih*.
- toffel** 'huisschoen' → DEENS *toffel* (uit NI of Nederduits); NOORS *toffel* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *toffel* (uit NI of Nederduits); FINS *tohveli* <via Zweeds>.
- toga** 'kleed' → AMBONS-MALEIS *toga*.
- togen** 'trekken, slepen' → DEENS *tove* 'een schip slepen' (uit NI of Engels); FRANS *touer* '(een schip) naar voren slepen door aan boord aan een tros te trekken; een ander schip slepen'.
- toilet** 'wc' → INDONESISCH *toilet, toilet /twalét/*; JAVAANS dial. *tolét*; MADOEREES *tolet* 'wc, toiletspiegel'; PAPIAMENTS *tualèt* 'wc al dan niet met wasgelegenheid; toilettafel; kaptafel'; SRANANTONGO *twalèt*.
- tol** 'doortochtgeld' → ZWEEDS *tol* 'doortochtgeld, douanerechten' (uit NI of Nederduits); FINS *tulli* 'doortochtgeld; douanerechten' <via Zweeds>; FRANS dial. *tolle* 'douanerechten; tolkantoor'; INDONESISCH *tol*; KUPANG-MALEIS *tor* 'grens'; ROTINEES *tò* 'grens'; NEGERHOLLANDS *tol*.
- tol** 'speelgoed, houten klos' → FRANS dial. *toulette*; *tolinet* 'katrol; kleine takkenbos'; SRANANTONGO *todo* 'speelgoed'; SURINAAMS-JAVAANS *tol* 'grote knikker'.
- tolerant** 'verdraagzaam' → INDONESISCH *toleran*.
- tolerantie** 'verdraagzaamheid' → INDONESISCH *toleransi* 'verdraagzaamheid; speling (in een rem)'.
- tolereren** 'dulden' → INDONESISCH *tolerir*.
- tolhuis** 'gebouw waar tol voldaan moet worden, pleisterplaats' → NEGERHOLLANDS *tolhus*.
- tolk** 'mondeling vertaler' → DEENS *tolk* 'mondeling vertaler, woordvoerder' (uit NI of Nederduits); NOORS *tolk* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *tolk* (uit NI of Nederduits); FINS *tulkki* <via Zweeds>; XHOSA *toliki* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *toloko* <via Afrikaans>; INDONESISCH † *tolk /tolek/, tolak*; SINGALEES *tôlka-yā*; SRANANTONGO *torku*; SARNAMI *tolak*; SURINAAMS-JAVAANS *tolog*.
- tolk** '(verouderd) duimstok, maatstok' → DEENS *tolk* 'maatstok'.
- tolken** 'mondeling vertalen' → ZOELOE *-tolik-* <via Afrikaans>; SRANANTONGO *torku* 'mondeling vertalen, vertolken'.
- tollenaar** 'ambtenaar die belastingen, pacht e.d. inde, vooral ten tijde van Christus in Palestina' → FRIES *tollenaar*; NEGERHOLLANDS *tolnaar, tollenaar*.
- tomaat** 'vrucht' → NOORD-SOTHO *tamati* <via Afrikaans>; TSWANA *tamati* <via Afrikaans>; XHOSA *tumato* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *tamatisi* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *tamati* <via Afrikaans>; SHONA *domasi* <via Afrikaans>; INDONESISCH *tomat*; JAKARTAANS-MALEIS *tomat*; JAVAANS *tomat*; MADOEREES *tomat*; MENADONEES *tamatè*; SRANANTONGO *tomati*; AUCAANS *tomati*; SARNAMI *tamâti*; SURINAAMS-JAVAANS *tomatis, tomat*.
- tomatenpuree** 'puree van tomaten' → INDONESISCH *puré tomat*.
- tomatensla** 'salade met tomaten' → INDONESISCH *selada tomat*.
- tomatensoep** 'soep van tomaten' → INDONESISCH *sup tomat*.
- tombak** 'goudkleurige legering van koper en zink' → DUIJS *Tombak*; FRANS dial. *tombac*; TSJECHISCH *tombak* <via Duits>; SLOWAAKS *tombak* <via Duits>; POOLS *tombak* <via Duits>; LETS *tombaks* (uit NI of Duits); ESPERANTO *tombako* <via Duits>; JAPAN † *tanbaka*.
- tombola** 'loterijspel' → INDONESISCH *tembola, tombola*; MAKASSAARS *tambôla*; MINANGKABAUS *tambola*.
- tomen** 'beteugelen' → NEGERHOLLANDS *toom*.
- ton** 'vat, maat' → DEENS *tônde* 'vat, oude Deense maat' (uit NI of Fries); DEENS *dunk* 'kruik, kleine ton' (uit NI of Nederduits); NOORS *tønne* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *dunk* 'vat' (uit NI of Nederduits); FINS *tyynyri* 'vat' <via Zweeds>; ESTS *tünn* 'vat' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *tónna, tóna* 'maat, gewicht'; OEKRAÏENS *tónna* 'vat, tonnage' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *tóna* 'maat, gewicht' <via Russisch>; AZERI *ton* 'maat, gewicht, vat' <via Russisch>; INDONESISCH *tong* 'vat, emmer'; ATJEHNEES *tông* 'vat, lege (petroleum) kist; soort cilinder om tabak in te verpakken'; BOEGINEES *tông* 'vat'; GIMÁN *tong* 'petroleumvat'; JAKARTAANS-MALEIS *tong* 'opbergplaats van blik of hout'; JAVAANS *etong* 'vat, kuip, tobbe'; MADOEREES *ëtong, ton, tong, ëttang* 'vat, emmer'; MAKASSAARS

- tong* 'houten ton, vat, ijzeren drum, maat (bijv. voor zand en grint)'; MENADONEES *tong* 'vat'; MUNA *tongu* 'vat'; NIAS *to* 'vat'; SAHU *tong* 'olievat'; SAVU *to* 'vat'; PETJOH *tong* 'vuilnisbak'; JAPANS *ton* 'vat, tonnage'; NEGERHOLLANDS *ton, tono* 'vat (voor niet-vloeibare stoffen)'; SURINAAMS-JAVAANS *thong* 'vat'.
- ton** 'duizend kilo; honderdduizend gulden of euro' → INDONESISCH *ton* 'duizend (kilo; terreinmaat); honderdduizend (geldeenheid)'; BOEGINEES *tong* 'duizend kilo'; KUPANG-MALEIS *ton* 'duizend (kilo); honderdduizend (geldeenheid)'; MENADONEES *ton* 'honderdduizend (geldeenheid)'.
- toneel** 'toneelspel, voorstelling' → FRIES *toaniel*; INDONESISCH *tonél, tonil* 'theater, podium; toneelspel, voorstelling'; JAVAANS *tonil* 'Europees toneelvoorstelling'; MADOEREES *tonil*.
- tonen** 'laten zien' → FRIES *toane*; DUIJS dial. *toonen*; DEENS *tone* 'tevoorschijn komen, langzaam duidelijker worden, een bepaalde kleur geven'; NOORS *tone* 'zich te kennen geven'; NEGERHOLLANDS *toon*.
- tong** 'orgaan in de mond' → NEGERHOLLANDS *tong, ton, tung*; SKEPI-NEDERLANDS *tunk*; SRANANTONGO *tongo* (uit NI of Engels); AUCAANS *tongo*; SARAMAKKAANS *tongò* 'via Sranantongo'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *ton* 'via Negerhollands'.
- tonicum** 'versterkend middel' → INDONESISCH *tonikum*.
- tonnage** 'grootte van een schip uitgedrukt in tonnen' → INDONESISCH *tonase*.
- tonnenboei** 'ankerboei, gemaakt van een ton' → RUSSISCH *tombúj*; OEKRAÏENS *tombúj* 'via Russisch'; AZERI *tombuy* 'via Russisch'.
- tonsil** 'keelamandel' → INDONESISCH *tonsil*.
- toog** 'gewelfde bovenkant, overdekking' → FRIES *tooch*.
- toog** 'soutane' → PAPIAMENTS † *toog*.
- tooi** 'opschik, versiering; (verouderd) kledij, dracht' → SCHOTS † *toy* 'linnen of wollen kap met een platte kruin en een achterflap tot de schouders, gedragen door getrouwde en oudere vrouwen'.
- toom** 'teugel' → INDONESISCH *tom, tum* 'breidel, teugel(s)'; JAKARTAANS-MALEIS *tom* 'ijzer dat een paard in zijn bek houdt, paardenhoofdstel, teugels'; MENADONEES *tom*; NEGERHOLLANDS *toom*; PAPIAMENTS *tòm* 'teugel (van een vlieger)'; SRANANTONGO *ton*.
- toon** 'klank' → ZWEEDS *ton* (uit NI of Nederduits); KUPANG-MALEIS *ton* 'muzieknoot, klank'; PAPIAMENTS † *toon*.
- toon** '(gewestelijk) teen' → ? DUIJS dial. *taan, toon* 'vinger van de voet'; PAPIAMENTS *tonchi* 'teen'.
- toonbank** 'tafel in winkel waar verkoper achter staat' → DUIJS dial. *Toonbank, Tõnbank* 'tafel in winkel waar verkoper achter staat, toontafel van handelaar'; PAPIAMENTS *tonbank* (ouder: *toonbank*); SRANANTONGO *tonbangi* 'toontafel van handelaar, balie'.
- toonbrood** 'offerbrood' → NEGERHOLLANDS *toon brooden*.
- toondag** 'kijkdag, markttag' → DUIJS dial. *Toondag* 'dag waarop verkopers hun doeken en lakens tonen'.
- toonslag** 'het slaan van de toon' → AMBONS-MALEIS † *toonslag* 'stemvork'.
- toorn** 'woede' → FRIES *toarne*; NEGERHOLLANDS *toorn*.
- toornig** 'in toorn, woede of gramschap ontstoken' → NEGERHOLLANDS *toornig*.
- top** 'bovenstuk' → DUIJS *Topp* 'top van een mast of stang' (uit NI of Nederduits); ESTS *topp*; FRANS dial. *sope* 'uiterste punt van een top of kruin; gelijkmaking van een laag houtskool'; FRANS *toupet* 'haarlok; onbeschaamdheid'; POOLS *top* 'bovenstuk, bovenste eind van een mast'; RUSSISCH *top* 'bovenste eind van een mast'; OEKRAÏENS *top* 'bovenste eind van een mast' 'via Russisch'; LITOUWS *topas* 'bovenstuk van de mast' 'via Russisch'; INDONESISCH *topi* 'hoofddekseel; (Bahasa Prokem) punt van het mannelijk geslachtsdeel'; INDONESISCH *top* 'topje, onderdeel van dameskleding'; JAVAANS dial. *top*; MENADONEES *top* 'bovenstuk, toppunt'; SOENDANEES *topi* 'hoofddekseel van Europeanen en Chinezen; pet, hoed, sjako'; NEGERHOLLANDS *top* 'bovenste gedeelte van het suikerriet, waaruit stekken gesneden worden'; PAPIAMENTS *tòpi* 'bovenstuk van een plant'; SRANANTONGO *topi* 'laatste kootje van een vinger'.
- top** 'tussenwerpsel: akkoord!, goed' → INDONESISCH *top* 'de meest vooraanstaande'; GIMÁN *top* 'erg goed'.
- topaas** 'halfedelsteen' → INDONESISCH *topas*.
- topografie** 'plaatsbeschrijving' → INDONESISCH *topografi*.
- toppen** 'de nok van een ra of van een laadboom in de hoogte trekken, zodat de ra loodrecht hangt' → RUSSISCH dial. *tópit'*; ook: *ottópit'*, *otópit'*; OEKRAÏENS *tópit'* 'via Russisch'.
- toppenant** 'touw dat van de nok van de ra naar de masttop loopt' → DUIJS *Toppenant*; DEENS *toplent*; NOORS *toplent* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *topplánta*; POOLS *topenant, topnant*; RUSSISCH *topenánt*; OEKRAÏENS *topenánt* 'via Russisch'; AZERI *topenant* 'via Russisch'; LETS *topnante* 'via Duits'; LITOUWS *topenantas*.
- toppenantsblok** 'blok waardoor een toppenant loopt' → RUSSISCH † *topenántblok*.
- topra** 'bovenste ra' → FRANS † *toupras* 'meerkabel van een vaarttuig'.
- topreep** 'zwaar touw dat door een takel aan de top van een mast geschoren wordt' → RUSSISCH † *tóprep*.
- topstag** 'stag van de top' → POOLS *topsztag*.
- topzeil** 'bovenste zeil van de mast' → ESTS *topsel* 'via Russisch'; FRANS dial. *topzèle*; POOLS *topsel* 'via

Russisch; RUSSISCH dial. *tópsel'*; AZERI *tópsel'* <via Russisch>; LITOUWS *topselis* (uit NL of Engels).

tor 'insect' → PAPIAMENTS *tòr*.

toren 'hoog bouwwerk' → DEENS *tårn* (uit NL of Nederduits); NOORS *tårn* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *torn* (uit NL of Nederduits); FINS *torni* <via Zweeds>; ESTS *torn* (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *toeren*, *toorn*, *toorn*; PAPIAMENTS *toren*; *torchi*; SARAKAKAANS *tolu*.

tormentil 'plant behorend tot de familie van de roosachtigen' → JAPANS † *torumenchirura*.

tornen 'losgaan van naaisel' → PAPIAMENTS *tòrnua* (ouder: *torn*) 'lostornen'.

torpedo 'onderzeese bom' → INDONESISCH *terpédo*, *torpédo* 'onderzeese bom; (bokken) penis; portemonnee'; BOEGINEES *tarepédo*; JAKARTAANS-MALEIS *terpédo*, *torpédo*; JAVAANS *torpédo* 'onderzeese bom; torpedonaaf; fiets met terugtraprem'; MAKASSAARS *sepéda-tarapédo* 'fiets met terugtraprem'.

torsie 'het wringen' → INDONESISCH *torsi*.

torsiekoppel 'koppel van krachten dat torsie doet ontstaan' → INDONESISCH *kopel*.

tortelduif 'duifachtige' → DEENS *turteldue* (uit NL of Nederduits); NOORS *turteldue* (uit NL of Nederduits); PAPIAMENTS *tátundeifi*, *tátundeifi* (ouder: *tortuldeifi*) 'verliefd persoon'.

toss 'opgooi' → INDONESISCH *tos* (uit NL of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *tos* 'geldstuk dat men gebruikt om te bepalen wie er wint' (uit NL of Engels).

toesti 'geroosterd brood met beleg' → PAPIAMENTS *tòsti*.

tot 'voorzetsel' → NEGERHOLLANDS *tot*, *tee*; BERBICE-NEDERLANDS *tutu*.

totaal 'geheel' → INDONESISCH *total*; JAKARTAANS-MALEIS *total* 'aantal'; MADOEREES *total*; SURINAAMS-JAVAANS *total* 'stomdrongen, total-loss; een zware aanrijding maken' (uit NL of Engels).

totalisator 'toestel dat het totaal aan inzetten bij weddenschappen op races registreert' → INDONESISCH *totalisator* 'wedden bij voetbal met behulp van een coupon'; JAKARTAANS-MALEIS *totalisator*, *totalis*, *toto* 'wedden met behulp van een coupon (bijv. bij voetbal)'.

totalitair 'het geheel omvattend, dictatoriaal' → INDONESISCH *totalitér*.

totaliteit 'alles bij elkaar' → INDONESISCH *totalitét*.

totdat 'onderschikkend voegwoord' →

NEGERHOLLANDS *tee dat*; SRANANTONGO *tedati*. **totemisme** 'verering van totems' → INDONESISCH *totemisme*.

toto 'systeem van wedden' → INDONESISCH *toto*.

tot ziens 'afscheidsgroet' → ENGELS *tot siens* <via Afrikaans>.

tournee 'rondreis' → INDONESISCH *turné*; JAVAANS *turné*.

touteren '(gewestelijk) beven, schommelen' → ENGELS *totter* 'heen en weer zwaaien (verouderd);

wankelen'; SCHOTS *tolter*; *towter* 'onstabiel, onvast; onzeker, hachelijk'.

touw 'koord' → ENGELS *tow* 'vlas- of hennepvezels'; DUIJS *Tau* 'koord, lijn' (uit NL of Duits); NOORS *tau* 'koord, rank, liaan'; FINS *touvi* 'koord, dikke touwkabel (zeemanstaal)' (uit NL of Duits); ESTS *tõu* (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *toouw*, *tou*; BERBICE-NEDERLANDS *tau*; SKEPI-NEDERLANDS *tau*; SRANANTONGO *t'tei* (uit NL of Engels); AUCAANS *tetei* <via Sranantongo>; AROWAKS *tau*; WARAU *táu*, *táü*, *tao*; SARNAMI *tatai*.

touwen 'afwerken van leer' → DEENS *tove* 'afwerken van leer of wol'.

touwwerk 'allerlei soorten touwen als onderdeel van de scheepsbenodigdheden' → RUSSISCH † *tóuverk*.

tovenaar 'persoon die kan toveren' → FRIES *tovenaar*; NEGERHOLLANDS *tovernaar*.

toveren 'zwarte kunst beoefenen' → FRIES *toverje*; AMBONS-MALEIS *tofor*; NEGERHOLLANDS *tover*; PAPIAMENTS *tover*, *tofer*; SRANANTONGO *tofwer*, *toffru* (ouder: *tofre*); SARAKAKAANS *tófu*.

toverij 'toepassing van toverkunst' → NEGERHOLLANDS *toverie*.

toxisch 'vergiftig' → INDONESISCH *toksis*.

traag 'langzaam' → NEGERHOLLANDS *traag* 'langzaam, lui'; PAPIAMENTS † *traag*.

traagheid 'volhardingsvermogen, inertie' → JAPANS *kansei* 'volhardingsvermogen, inertie, lett. gewendheid'; CHINEES *guanxing* <via Japans>.

traam '(gewestelijk) boom van een kar' → ENGELS *tram* 'boom van een kar; bak op wielen; (tram)spoor'.

traan 'oogvocht' → NEGERHOLLANDS *traan*.

traan 'visolie' → ENGELS † *train* 'walvisolie, levertraan'; DUIJS *tran*; DEENS *tran* (uit NL of Nederduits); NOORS *tran*; ZWEEDS *tran* (uit NL of Nederduits); FINS *tran*, *traani* 'vet of olie van een zeezoogdier bijvoorbeeld een walvis' <via Zweeds>; FRANS dial. *ôle du trâne*, *ôle di trâne*, *ôle di crâne* 'olie van kabeljauwlever'.

traanbeen 'dun been dat mede de binnenwand van de oogholte vormt' → JAPANS *ruikotsu* 'dun been dat mede de binnenwand van de oogholte vormt, lett. traanbot'; CHINEES *leigu* <via Japans>.

tracé 'afgetekende aslijn van ontworpen weg of bouwwerk' → INDONESISCH *trasé* 'plattegrond'.

traceren 'nasporen' → INDONESISCH (men) *trasir*.

trachoom 'oogbindvliesontsteking' → INDONESISCH *trachoma*, *trakom*, *trakum*.

trachten 'proberen' → DEENS *tragte* 'streven naar' (uit NL of Nederduits); NOORS *trakte* 'streven' (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *tracht*.

tractie 'het voorttrekken' → INDONESISCH *traksi*.

tractor 'trekker van voertuigen' → INDONESISCH *traktor*, *trèktor*; JAVAANS dial. *trèktor*; MENADONEES *trèktor*; MINANGKABAUS *taraktor*, *traktor*; SRANANTONGO *trèktòr*; SURINAAMS-JAVAANS *trèktor*, *plèktor*.

- tradescantia** 'plantensoort, genoemd naar de Nederlandse botanicus J. Tradescant' → FRANS *tradescantia*; PORTUGEES *tradescância*; ESPERANTO *tradeskantio* <via Frans>.
- traditie** 'overlevering' → INDONESISCH *tradisi*; SURINAAMS-JAVAANS *tradisi*.
- traditioneel** 'berustend op overlevering' → INDONESISCH *tradisionil*; JAVAANS dial. *tradisionèl*.
- trafo** 'transformator, spanningsregelaar' → INDONESISCH *trafo, trapo*; JAKARTAANS-MALEIS *trapo*.
- tragedie** 'treurspel' → INDONESISCH *tragédi*.
- tragel** 'jaagpad, kade, plankier; (verouderd) sleepnet' → ENGELS *trawl* 'sleepnet'; DEENS *trawl* 'sleepnet' <via Engels>; ZWEEDS *trå* 'visgereedschap met een groot net dat achter een (of twee) schepen aangesleept wordt' <via Engels>; FRANS dial. *traglé* 'houten dwarsbalk, die de vloer van het steigerwerk van de metselaar ondersteunt'; ESPERANTO *troló* 'groot sleepnet' <via Engels>; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *tramil* 'sleepnet, muskietennet' <via Negerhollands>.
- tragelen, trakelen** 'moeizaam voortbewegen, ploeteren' → SCHOTS *trauchle, trachle; trackle* 'krenken, verknoeien; door het slijk slepen; langzaam en moeizaam lopen; uitputten door te veel werk, reizen e.d.; belemmeren, lastigvallen; zwoegen'.
- tragisch** 'treurig' → INDONESISCH *tragis*.
- trailer** 'oplegger' → SURINAAMS-JAVAANS *tléler* 'aanhangwagen'.
- trainen** 'oefenen' → JAKARTAANS-MALEIS *terèn, trèn* 'trainen (sport)'.
- trainingspak** 'sportpak' → INDONESISCH *trainingspak, tréningspak*.
- traject** 'wegverbinding' → INDONESISCH *trayék*; MENADONEES *trayèk*; MINANGKABAUS *tarayek*.
- trajectorie** 'gebogen baan van een zich bewegend punt, die andere gebogen banen onder dezelfde hoek snijdt' → INDONESISCH *trayéktori*.
- traktaat** 'verhandeling, verdrag' → INDONESISCH *traktat*.
- traktatie** 'onthaal' → INDONESISCH *traktasi*.
- traktement** 'bezoldiging' → NEGERHOLLANDS *traktament* 'maaltijd'; PAPIAMENTS † *traktèment*.
- trakteren** 'onthalen, bejegenen' → INDONESISCH *teraktir, traktir* 'onthalen'; JAKARTAANS-MALEIS *terakter* 'andere mensen betalen voor eten of drinken'; NEGERHOLLANDS *trakteer* 'behandelen, onderhandelen'; SURINAAMS-JAVAANS *traktir, nraktir* 'onthalen'.
- tra-la-la** 'gezongen uiting van vrolijkheid' → INDONESISCH *tra-la-la - tri-li-li*.
- tralie** 'spijl' → FRIES *traly*; DUIJS *tralje* 'lattenwerk, traliewerk, tralie, spijl van het rek waarvan de koeien eten'; ZWEEDS *trall* 'voetrooster, roosterwerk' (uit NI of Nederduits); FINS *tralli* 'rooster; spijl' <via Zweeds>; FRANS dial. *tralié* 'traliewerk'; POOLS
- tralka* (uit NI of Duits); INDONESISCH *terali, trali(s)* 'spijl; railing'; AMBONS-MALEIS *trali*; BOEGINEES *tarâli*; KEIËES *tural, teral* 'traliewerk, staketsel'; KUPANG-MALEIS *trali*; MAKASSAARS *tarâli* 'spaak van wiel, spijl van trapleuning'; MENADONEES *trali*; MINANGKABAUS *tarali*; SOENDANEES *tarali* 'hekwerk van latten'; TERNATAANS-MALEIS *trali*; NEGERHOLLANDS *transchee* 'spijl, hek, (be)schutting, afscheiding, omheining'; PAPIAMENTS *trali* (ouder: *tralie*); SRANANTONGO *trarki* (ouder: *traliki, trariki*) 'spijl, hek, balustrade'.
- tram** 'openbaar vervoermiddel' → FRIES *tram*; INDONESISCH *terém, trém, tram*; JAKARTAANS-MALEIS *terèm, trèm*; JAVAANS *trim*; MADOEREES *trem, èttrem* (uit NI of Engels); MINANGKABAUS *teram*; SOENDANEES *tremel*; PAPIAMENTS *trèm*.
- trambel** 'bel van een tram' → PETJOH *trèmbèl* 'kletstante, praatgraag vrouwtje, iemand die de hele dag door geluid maakt, praat'.
- trampen** '(gewestelijk) stampen, schoppen' → ENGELS *tramp* 'stappen, stampen; lopen; rondzwerfen'; DEENS *trampe* 'stampen' (uit NI of Nederduits); NOORS *trampe* 'stampen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *trampa* 'stampen, schoppen' (uit NI of Nederduits); FINS *trampa, trampata* 'lopen, (ver)trappen' <via Zweeds>.
- trance** 'geestvervoering' → INDONESISCH *trans*.
- tranen** 'druppels of tranen afscheiden' → NEGERHOLLANDS *traan* 'huilen'.
- transactie** 'overeenkomst' → INDONESISCH *transaksi*.
- transcendent** 'bovenzinnelijk' → INDONESISCH *transéndén*.
- transcendentiaal** 'm.b.t. het bovenzinnelijke' → INDONESISCH *transéndéntal*.
- transcriptie** 'overzetting' → INDONESISCH *transkripsi*.
- transfiguratie** 'gedaanteverandering' → INDONESISCH *transfigurasi*.
- transformatie** 'omzetting' → INDONESISCH *transformasi*.
- transfusie** 'overbrenging van bloed' → INDONESISCH *transfusi*.
- transistor** 'kristalversterker; radio die daarop werkt' → INDONESISCH *transistor*.
- transitie** 'overgang' → INDONESISCH *transisi*.
- transitief** 'overgankelijk (werkwoord)' → INDONESISCH *transitif*.
- transito** 'doorvoer van handelswaren' → INDONESISCH *transit*.
- translateren** 'overbrengen, vertalen' → SINGALEES † *translätkerenena* 'overbrengen'.
- transliteratie** 'het teken voor teken overbrengen van het ene schrift in het andere' → INDONESISCH *transliterasi*.
- transmigrant** 'landverhuizer op doortocht' → INDONESISCH *transmigran*.
- transmigratie** 'verhuizing' → INDONESISCH *transmigrasi*.
- transmissie** 'overbrenging' → INDONESISCH *transmisi*.

transmuteren 'in een andere soort veranderen' → INDONESISCH *transmutasi*.

transparant 'doorzichtig' → INDONESISCH *transparan*.

transpiratie 'het zweten' → INDONESISCH *transpirasi*; PETJOH *transpirasie* 'zweet'.

transplantatie 'overplanting' → INDONESISCH *transplantasi*.

transport 'het vervoeren, overdracht' → RUSSISCH *tránsport* 'het vervoeren'; OEKRAÏENS *tránsport* 'het vervoeren' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *tránsport* 'het vervoeren' <via Russisch>; INDONESISCH *transpor* 'het vervoeren'; PAPIAMENTS *transpòrt* (uit NI of Spaans); CARIBISCH-ENGELS *transport* 'wettelijke aanspraak op het eigendom van een stuk land; een stuk land in eigendom overdragen'.

transportatie 'het vervoeren' → INDONESISCH *transportasi*.

trant 'wijze, manier' → FRIES *trant*.

trap 'trede, constructie met treden' → ENGELS *trap-cut* 'slijpvorm van edelstenen'; SCHOTS *trap* 'ladder, (verplaatsbare) trap'; DEENS *trapp* 'constructie met treden' (uit NI of Nederduits); NOORS *trapp* 'constructie met treden' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *trappa* (uit NI of Nederduits); FINS *raput* (mv.) 'constructie met treden' <via Zweeds>; FINS *rappu* 'trede' <via Zweeds>; ESTS *trapp*, *trepp* '(scheeps)ladder' (uit NI of Nederduits); POOLS *trap* 'trede, constructie met treden, slooptrap, loopplank'; KROATISCH *trap* '(trapsgewijs opgezette) moestuin'; MACEDONISCH *trap* 'slooptrap, touwladder'; SERVISCH *trap* '(trapsgewijs opgezette) moestuin'; RUSSISCH *trap* 'trap, slooptrap uit touwen; (Bargoens) vastgebonden lakens om uit de gevangenis te vluchten'; BULGAARS *trap* 'slooptrap, gymnastiekapparaat, trap vanaf het podium naar achter de coulissen' <via Russisch>; OEKRAÏENS *trap* 'slooptrap, loopplank, gangboord' <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *trap* 'trap, slooptrap uit touwen' <via Russisch>; AZERI *trap* 'slooptrap, touwladder, valluik' <via Russisch>; LETS *traps* 'slooptrap, loopplank, gangboord'; LITOUWS *trapas* 'slooptrap, loopplank, gangboord'; INDONESISCH *trap* 'constructie met treden'; AMBONS-MALEIS *tarap* 'trede'; BALINEES *terap* 'traptrede'; JAVAANS dial. *trap-trapan* 'traptrede'; KUPANG-MALEIS *trap*, *terap* 'trede; terras van sawa (nat rijstveld)'; MENADONEES *batrap* 'trapsgewijs (bijv. sawa's)'; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *trap* 'trede, sport'; SINGALEES *tarappu-va*, *tarappē* 'constructie met treden, trede'; JAPANS *tarappu* 'slooptrap, loopplank, gangboord'; NEGERHOLLANDS *trap* 'trede, ladder'; BERBICE-NEDERLANDS *trapu*; PAPIAMENTS *trapi* (ouder: *trappi*) 'constructie met treden'; SRANANTONGO *trapu* (ouder: *trappo*); AROWAKS *taráfo* 'constructie met treden'; KARAÏBISCH *tarapu* <via Sranantongo>; WARAU *tarabha*, *taraja* 'constructie met treden'.

trap 'schop' → MENADONEES *trap*; SRANANTONGO *trapu*.

trap '(verouderd) val' → FRANS *trappe* 'valkuil; klem; scherm voor de openhaard'; BRETONS *trap* 'valluik' <via Frans>.

trap 'vogelsoort, familie der Otididae' → ZWEEDS *trapp* (uit NI of Nederduits).

trapeze 'zweefrek' → INDONESISCH *trapéze*.

trapoen, tarpoen '(Surinaams-Nederlands) bepaalde grote zeevis' → ENGELS *tarpon* 'bepaalde grote zeevis'; POOLS *tarpoen* 'bepaalde grote zeevis'; LITOUWS *tarpūnas* 'bepaalde grote zeevis'; SRANANTONGO *trapun* 'bepaalde grote zeevis'; SURINAAMS-JAVAANS *trapung* 'bepaalde grote zeevis' <via Sranantongo>.

trappen 'de voet neerzetten, schoppen' → AMBONS-MALEIS *trap-trap* 'trappen; stoep met treden'; MENADONEES *batrap* 'trappen (op de fiets)'; NEGERHOLLANDS *trap*; BERBICE-NEDERLANDS *trap* 'de voet neerzetten'; PAPIAMENTS *trapa* 'de voet neerzetten'.

trappist 'monnik van een orde die bij de cisterciënzers hoort' → INDONESISCH *trapis*.

trapsgewijs 'als, op de wijze, in de vorm van een trap' → NEGERHOLLANDS *trapwies*.

tras 'gemalen tufsteen' → ENGELS *trass*, *tarras*; DUIJS *Trass*; DEENS *tras* 'gemalen tufsteen uit de Rijnlanden' (uit NI of Duits); FRANS *trass*; INDONESISCH *teras*, *tras* 'metselspecie'; JAVAANS *tras* 'metselspecie'; PAPIAMENTS † *tras*.

trauma 'psychische stoornis' → INDONESISCH *trauma*; MENADONEES *trouma*.

travaat 'korte stortbui' → DEENS *dravat* 'plotselinge storm op zee'; NOORS *travat*.

travestie 'verkleiding als andere sekse' → INDONESISCH *travésti*.

trawant 'handlanger' → ZWEEDS *drabant* (uit NI of Nederduits); FINS *drabantti* 'lijfwachter; satelliet' <via Zweeds>.

trechter 'kegelvormig voorwerp met tuit' → ZWEEDS *tratt* (uit NI of Nederduits); GĀ *trakte* (uit NI of Deens); MENADONEES *trèktrèk*; NEGERHOLLANDS *trichter*, *trekter* → PAPIAMENTS *trègter*, *trèktu* (ouder: *trechter*); SRANANTONGO *trekti*; SARNAMI *treki*.

trede 'sport van een trap' → PAPIAMENTS *tret*, *tre*, *trechi*.

treden 'lopen' → DEENS *træde* 'lopen, op of in iets trappen' (uit NI of Nederduits); NOORS *tre* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *träda* (uit NI of Nederduits).

trefbal 'balspel' → PAPIAMENTS *trèfbal*.

treffen 'raken' → NEGERHOLLANDS *tref* 'goed uitkomen'.

trefzekerheid 'zekerheid dat het doel getroffen zal worden' → FRIES *trefsekerheid*.

treil 'treklijn, jaaglijn' → RUSSISCH *trél'* 'treklijn om een schuit voort te trekken'.

treilen 'op sleeptouw nemen' → DUIJS *treideln* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *trelevát'* 'trekken,

- voortslepen (van schuit); LITOUWS *treliuoti* 'hout op sleeptouw nemen' <via Duits>.
- trein** 'vervoermiddel over spoorrail' → ZUID-SOTHO *terene* <via Afrikaans>; JAVAANS *trin*; MAKASSAARS *terêng*; SARAMAKKAANS *talán*.
- treiteren** 'plagen' → FRIES *treiterje*; SRANANTONGO *trèiter* 'plagen, sarren'.
- trek** 'het trekken, trekking, tocht' → ENGELS *trek* 'reis(etappe) per ossenkar' <via Afrikaans>; DUIJS *Treck* 'tocht' (uit NI of Nederduits); DEENS *trek* 'tocht' <via Afrikaans>; ITALIAANS *trek* 'lange en langzame reis, verre reis' <via Engels>; POOLS *trek* 'lange en langzame reis' <via Afrikaans>; INDONESISCH *trék* 'bepaalde route; spoor op magneetband of cd'; PAPIAMENTS *trék* 'tocht; haal'; SRANANTONGO *treki* 'stuipen'.
- trekbal** 'bepaalde stoot bij biljarten' → INDONESISCH *trékbal*, *trék*.
- trekband** '(Surinaams-Nederlands) bretels' → SRANANTONGO *trekbanti* 'bretels'.
- trekbom** 'bom die ontploft als iemand aan een touw trekt' → INDONESISCH *trékbom* 'landmijn'.
- trekken** 'naar zich toe halen; naar een andere plaats gaan' → ENGELS *trek*, *trekking* '(per ossenwagen) reizen; voettocht in moeilijk toegankelijke gebieden maken' <via Afrikaans>; ENGELS *track* 'een vaartuig jagen'; DUIJS *trecken* 'wegtrekken'; DUIJS *Trekking* 'voettocht in moeilijk toegankelijke gebieden' <via Engels>; DEENS *trekke*, *trekking* 'voettocht in moeilijk toegankelijke gebieden maken' <via Engels>; DEENS *trække* 'naar zich toe halen, slepen, aantrekken' (uit NI of Nederduits); NOORS *trekke* 'naar zich toe halen' (uit NI of Nederduits); FRANS *trekking* 'voettocht in moeilijk toegankelijke gebieden' <via Engels>; ITALIAANS *trekking* 'trektocht in moeilijk toegankelijke gebieden' <via Engels>; RUSSISCH *trëkat* 'in de maat zingen bij het trekken en heffen van scheepsvrachten; iets langzaam, voorzichtig trekken'; JAVAANS *trèk*, *setrèk* 'naar zich toe halen'; KUPANG-MALEIS *tarek* 'naar zich toe halen'; MENADONEES *tarèk* 'iemand een oorvijs geven'; NEGERHOLLANDS *trek*, *treek*, *trē* 'halen, te voorschijn halen, aftrekken'; PAPIAMENTS *trék* 'naar zich toe halen; naar een andere plaats gaan; samentrekken (van hout); als aftreksel doen ontstaan'; SRANANTONGO *trèk* 'naar zich toehalen van geld'.
- trekker** 'persoon of zaak die trekt of waaraan getrokken wordt; tractor' → ENGELS *trigger* 'veermechanisme, pal; reactiesterter'; ENGELS *trekker* 'iemand die een trektocht maakt' <via Afrikaans>; SCHOTS *tricker* 'trekker van een vuurwapen'; DUIJS *Trigger* 'schakelaar, trekker van een geweer' <via Engels>; FRANS *trigger* 'ontkoppelmecanisme in een rekenmachine; reflex-zone van het lichaam'; ITALIAANS *trekker* 'iemand die een trektocht maakt' <via Engels>; NOORD-SOTHO *terekere* 'tractor' <via Afrikaans>; TSWANA *terèkêrê* 'tractor' <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *terekere* 'tractor' <via Afrikaans>; INDONESISCH † *trèkkers* 'Nederlanders die na hun dienstverband in Indië terugkeerden naar Nederland'; INDONESISCH *trék(k)er* 'hefboom onder het slot van een handvuurwapen'; AMBONS-MALEIS *trèker* 'trekker van een geweer'; SINGALEES *tirikkala-ya*, *tirikkalē* 'wagen getrokken door stieren of paarden'.
- trekmes** 'haalmes, schilmesje, houtsnijdersmes' → DUIJS dial. *Trekmes* 'houtsnijdersmes'.
- trekpen** 'pen om lijnen met inkt te trekken langs een lineaal' → INDONESISCH *trékpén*.
- trekpot** 'theepot, koffiepot' → PAPIAMENTS *trepochi* (ouder: *trekpotje*).
- trekschuit** 'door mensen of paarden voortgetrokken vaartuig' → ENGELS *trekschuit*, *treck-* 'door paarden voortgetrokken vaartuig'; SCHOTS † *track-boat*; DEENS *trækskøjte*; ZWEEDS *dragskuta*; FRANS dial. † *trèkchût* 'trekschuit die omstreeks 1850 tussen Luik en Haccourt voer'; RUSSISCH *trëškót*, *trëščóut*; OEKRAÏENS *trëškót* <via Russisch>.
- trektoom** 'onderdeel van vlieger' → PAPIAMENTS *trèktòm*.
- trektouw** 'touw waaraan iets voortgetrokken wordt' → ENGELS *trek-tow* 'riem waarmee een ossenjuk aan de disselboom vastgemaakt wordt' <via Afrikaans>.
- trekwind** 'tochtwind' → NEGERHOLLANDS *trekwind*.
- trema** 'deelteken' → INDONESISCH *tréma*.
- trens** 'paardenbit; dun touw, bies, galon' → DUIJS *Trense* 'paardenbit'; DEENS *trense* 'touw, snoer; paardenbit; haarpluk' <via Duits>; ZWEEDS *träns* 'tres, passament, galon' (uit NI of Nederduits); JAVAANS *tris* 'paardenbit'; PAPIAMENTS *trèns* 'type van paardenbit'.
- trenzen** 'met een dun snoer de tussenruimte tussen de windingen van een dik touw opvullen' → RUSSISCH *trencevát*, *trencovat*'.
- trenzing** '(verouderd) garen waarmee men de strengen van een zwaar touw opvult' → RUSSISCH *tren* 'garen waarmee men de strengen van een zwaar touw opvult'.
- tres** 'boordse' → INDONESISCH *trés* 'boordse of oplegsel van gevlochten goud- of zilverdraad'.
- treuren** 'verdrietig zijn' → FRIES *treurje*, *treure*; NEGERHOLLANDS *treer*.
- treurwilg** 'soort boom' → PAPIAMENTS *trùrwe'lg*.
- treuteneuten** 'zijn tijd met beuzelarij verdoen' → FRANS dial. *trikenoter*; *trik'noter* 'stilstaan bij kleinheden; zich druk maken, vlug lopen'.
- treuzelen** 'talmen' → FRIES *treuzelje*.
- trezorie** 'schatkist' → SINGALEES † *trëdjëri*, *rëdjëri*.
- triangel** 'slaginstrument; (verouderd) driehoek' → PAPIAMENTS *triangel* 'slaginstrument; driehoekig voorwerp; driehoek'.
- triangulatie** 'een terrein in denkbeeldige driehoeken verdelen' → JAVAANS *tanggulasi*, *tranggulasi*.
- tribunaal** 'gerecht' → INDONESISCH *tribunal* 'gerechtshof'.

tribune 'plaatsen voor toeschouwers' → INDONESISCH *tribun(e)*.

tricot 'weefsel' → INDONESISCH *teriko, triko*; JAVAANS † *setriko, triko*; SOENDANEES *tarik*.

trijp 'velours' → RUSSISCH *trip* 'fluwelige stof gebruikt als stoffering'; OEKRAÏENS *trip* 'fluwelige stof, gebezigd als stoffering' <via Russisch>; PAPIAMENTS † *trijp*.

trijs 'takel' → ENGELS † *trice* 'takel, windas'; DEENS *trisse* 'takel, rol voor garen' (uit NI of Nederduits); NOORS *trisse* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *trissa* 'schijffe, wieltje' (uit NI of Nederduits); FINS † *trissa* 'wiel, band, katrol' <via Zweeds>; RUSSISCH † *tris* 'touw dat dient om blinde ra omhoog te brengen'.

trijzen 'takelen' → ENGELS *trice* 'takelen, (op)hijsen'; NOORS *trisse* (uit NI of Nederduits).

tril '(verouderd) spoelwiel, molenspil' → ZWEEDS *trilla* 'schijffe, wieltje' (uit NI of Nederduits).

trillen 'beven' → FRIES *trilje*; PAPIAMENTS *trel* '(het) beven'.

trilogie 'drievoudig (letterkundig) product, drievoudige leer' → INDONESISCH *trilogi* '(leer, toegepast door het Departement van Opvoeding en Cultuur) discipline, toewijding, en loyaliteit'.

trimester 'periode van drie maanden' → INDONESISCH *trimester*.

trio 'drietal (vooral in muziek)' → INDONESISCH *trio*.

triomf 'zegepraal' → NEGERHOLLANDS *triomf*.

triomferen 'zegevieren' → NEGERHOLLANDS *triomfeer*.

triool 'drie noten met tijdswaarde van twee of vier noten' → PAPIAMENTS *triool*.

trip 'tochtje' → INDONESISCH *trip*; SRANANTONGO *trep* (uit NI of Engels).

tripartiet 'driedelig' → INDONESISCH *tripartit*.

triplèx 'hout in drie gelijmde lagen' → INDONESISCH *triplèk(s)*; JAKARTAANS-MALEIS *triplèk*.

trippelen 'met vlugge pasjes gaan' → ENGELS *tripple* 'in de telgang lopen'.

trippen 'met korte, lichte pasjes lopen' → ENGELS *trip* 'huppelen; (doen) struikelen; een uitstapje maken; een fout begaan' <via Frans>; DEENS *trippe* (uit NI of Nederduits); NOORS *trippe* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *trippa* (uit NI of Nederduits); FRANS † *tripper, triper, treper* 'huppelen, trippelen, dansen'.

triumviraat 'driemanschap' → INDONESISCH *triumvirat*.

troebel 'onzuiver' → PAPIAMENTS *trubel* (ouder: *troebel*); SRANANTONGO *trubu, trubru* 'onzuiver, ondoorzichtig; vertroebelen'.

troef 'kaart die andere kaarten slaat' → INDONESISCH *teruf, truf* 'kaart die andere kaarten slaat; troeven (kaartspel)'; AMBONS-MALEIS *truf*; ATJEHNEES *trōb*; BOEGINEES *tarūmpu* 'troef in het kaartspel, bijvoorbeeld in het Omi-spel'; JAVAANS *drub* 'speelkaart'; KUPANG-MALEIS *truf*; MAKASSAARS *tarūmpu* 'troef in het kaartspel, bijvoorbeeld in het Omi-spel'; MENADONEES *truf*; TERNATAANS-

MALEIS *truf*; SINGALEES *turumpu-va, turuppu-va*; PAPIAMENTS † *troef*.

troefkaart 'kaart van een bepaalde soort of kleur waarmee andere kaarten geslagen kunnen worden' → SARNAMI *trupcāl*.

troep 'menigte, bende' → AMBONS-MALEIS † *trop* 'herendiensten'; JAVAANS *trup* 'menigte; behorende bij'; SOENDANEES *trup* 'onderdeel van een district met kampongs, gehuchten en hun grondgebied'; NEGERHOLLANDS *trop* 'bende, ongeordende groep personen of dieren'; SURINAAMS-JAVAANS *trup*.

troetelen 'koesteren' → PAPIAMENTS † *troetel*.

trofee 'zegeteken' → INDONESISCH *trofi*.

troffel 'metselaarsgereedschap' → NOORD-SOTHO *trofola* <via Afrikaans>; TSWANA *torōfola* <via Afrikaans>; XHOSA *trofola* <via Afrikaans>; ZOELOE *trofela* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *trofola* <via Afrikaans>; MENADONEES *trovol*.

troggelen 'listig verkrijgen, tot iets weten over te halen' → DEENS *trygde* 'smeken' (uit NI of Nederduits); NOORS *trygde* 'smeken' (uit NI of Nederduits).

trom 'slaginstrument' → ENGELS *drum* 'trom, trommel, metalen vat'; NOORS *tromme* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *trumma* (uit NI of Nederduits); FINS *rumpu* 'trom, trommel'; FRANS *trompe* '(wald)hoorn; autoclaxon; grote neus (familiair)'; BERBICE-NEDERLANDS *trom*; PAPIAMENTS *tròm* 'draaitol'.

trombone 'blaasinstrument' → INDONESISCH *trombone*.

trombose 'bloedstolsel in bloedbaan' → INDONESISCH *trombose*.

trommel 'slaginstrument' → INDONESISCH *teromel, teromol, tromol*; AMBONS-MALEIS *tròmòl*; KUPANG-MALEIS *tròmòl*; MADOEREES *talomar*; MENADONEES *tròmòl*; TERNATAANS-MALEIS *tròmòl*; BERBICE-NEDERLANDS *trombo*; SRANANTONGO *tromu, tromru*.

trommel 'blikken doos' → DEENS *tromle* 'blikken doos, wals' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *teromol, tromol*; JAKARTAANS-MALEIS *teromol*; JAVAANS *tromol, tromel* 'blikken doos; metalen koffertje; portefeuille van leesgezelschap'; KEIËES *taromul, termul* 'ijzeren koffer, grote blikken doos'; MADOEREES *taromël*; PETJOH *tromol* 'leesportefeuille, geleverd in blikken trommels'; AMERIKAANS-ENGELS † *trummel*; PAPIAMENTS *trònchi, tròmchi* (ouder: *trommeltje*); SRANANTONGO *tromu* 'opbergplaats, blik (doos)'; AROWAKS *tromere*; KARAÏBISCH *tolonpulu* <via Sranantongo>; POLYNESISCH *tuluma* 'ronde, elliptische bus met een deksel'.

trommelrem 'rem die werkt met halfronde schijven' → INDONESISCH *tromolrèm*; JAKARTAANS-MALEIS *rèm teromol*.

trommelslag 'het roffelen op een trommel' → ENGELS † *drumslade, dromslade* 'slaginstrument; trommelaar'.

- trommelstok** 'bepaalde plant' → AMBONS-MALEIS *tròmòlstok* 'hoge boom, Cassia fistula'; PAPIAMENTS *tròmèlstòk, tròmùstòk* 'hoge boom, Cassia fistula; lange peulvrucht van deze boom'.
- trommelvlies** 'vlies dat de uitwendige gehoorholte van de inwendige scheidt' → JAPANS *komaku* 'vlies dat de uitwendige gehoorholte van de inwendige scheidt, lett. trommelvlies'.
- trommen** 'op de trom slaan' → BERBICE-NEDERLANDS *trombo* 'slaan (van hart e.d.)'; SRANANTONGO *tromu* 'op de trom slaan, roffelen'.
- tromp** '(verouderd) blaasinstrument' → MUNSEE-DELAWARE *tələmp* 'mondharp'; UNAMI-DELAWARE *tələmp* 'mondharp'.
- trompet** 'blaasinstrument' → INDONESISCH *selomprèt, slomprèt, tarompèt, terompèt, trompèt* 'Europese trompet; Javaanse schalmei'; AMBONS-MALEIS *trompèt*; BOEGINEES *turumpèta*; ? JAKARTAANS-MALEIS *empèt-empètan* 'papieren trompet'; ? JAKARTAANS-MALEIS *selomprèt, terompèt*; JAVAANS *slomprèt, salomprèt* 'Javaanse schalmei'; KUPANG-MALEIS *trompèt*; MADOEREES *tarompèt, salomprèt*; MAKASSAARS *tûrumpèta, tûrumbèta, tarumpé* (uit NI of Portugees); MENADONEES *trompèt*; MINANGKABAU *terompèt*; SOENDANEES *tarompèt* 'Soedanese schalmei'; TERNATAANS-MALEIS *trompèt*; PETJOH *slomprèt*; SINGALEES *turampèttu-va*; NEGERHOLLANDS *trompeet, trompet*; PAPIAMENTS *tròmèpèt* 'blaasinstrument; bepaald kruid (ipomoea nil)'; SRANANTONGO *trompèt*; SURINAAMS-JAVAANS *slomprèt*.
- trompetvis** 'vissoort (*Aulostomus maculates*)' → PAPIAMENTS *trompèt*.
- trondelen** '(verouderd) slenteren, klungelen' → FRANS dial. *trond'ler, trondeler, trondeler* 'slenteren, rondzwerfen, landlopen; zich geheel gekleed op zijn bed gooien; de grond rollen met een rol'.
- tronie** 'gezicht (tegenwoordig minachtend)' → DUIJS dial. *Tronie* 'gezichtsuitdrukking'.
- tronk** 'afgeknotte boomstam' → CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *trongkoe* 'afgeknotte boomstam; gevangenis'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *trou* 'boom' <via Negerhollands>.
- troon** 'staatsiezetel van vorst' → NEGERHOLLANDS *troon*; SRANANTONGO *trown*.
- troost** 'opbeuring' → FRIES *troast*; NEGERHOLLANDS *troost*; SRANANTONGO *trowstu*.
- troosten** 'geestelijke steun geven bij verdriet of pijn' → NEGERHOLLANDS *troost*; SRANANTONGO *trowstu* 'geestelijke steun geven bij verdriet of pijn; opbeuren'.
- trooster** 'iemand die bemoediging, geestelijke steun geeft' → NEGERHOLLANDS *trooster*.
- tropisch** 'bij of tussen de keerklingen' → INDONESISCH *tropis*.
- troqueren** 'ruilen' → NEGERHOLLANDS *torka*.
- tros** 'kabeltouw' → DUIJS *Trosse* (uit NI of Nederduits); OOST-JIDDISCH *trošn*; DEENS *trosse* (uit NI of Nederduits); NOORS *trosse* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *tros* (uit NI of Nederduits); FINS *trossi* 'alle touwen en kabels op een boot' <via Zweeds>; ESTS *tross* (uit NI of Nederduits); KROATISCH *tros* 'kabel, touw van in elkaar gedraaide draden'; MACEDONISCH *tros* 'alle touwen en kabels op een boot'; SLOVEENS *tros* 'touw van in elkaar gedraaide draden'; RUSSISCH dial. *tros* 'sterk touw, kabel; (boeventaal, jongerentaal) grote gouden halsketting'; BULGAARS *tros* 'sterk touw, kabel'; OEKRAÏENS *tros* 'kabel, touw van in elkaar gedraaide draden' <via Russisch>; AZERI *tros* 'sterk touw, kabel' <via Russisch>; LETS *trose* (uit NI of Nederduits); LITOUWS *trozas*; INDONESISCH *tros* 'kabel om schip mee vast te meren'; BOEGINEES *toroso*; MAKASSAARS *dorôsô*.
- tros** 'bundel druiven' → PAPIAMENTS *tròshi* (ouder: *trošji*).
- trots** 'fierheid, hoogmoed' → NOORS *trass* 'weerspannigheid' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *trots* 'verzet, opstandigheid' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *trots*.
- trotskist** 'aanhanger van Trotsky' → INDONESISCH *trotskis*.
- trottoir** 'stoep' → INDONESISCH *trotoar* 'stoep, geplaveide voetgangersweg'; MADOEREES *trottowar*; PETJOH *tattowaar*.
- trouw** 'loyaal' → SRANANTONGO *trow*.
- trouwboek** 'boekje bij huwelijksluiting uitgereikt' → PAPIAMENTS *troubuk*.
- trouwen** 'huwen' → PETJOH *trouwerasie* 'bruiloft'; NEGERHOLLANDS *trouw, trou, trow*; BERBICE-NEDERLANDS *trou* 'huwen; gehuwd'; SRANANTONGO *trow*.
- trouwens** 'overigens' → FRIES *trouwens*.
- trouwkoek** 'bruidstaart' → SRANANTONGO *trowkuku*.
- trouwring** 'ring die gehuwden dragen' → PAPIAMENTS *trou, trouchi*.
- truck** 'vrachtwagen' → INDONESISCH *truk*; JAVAANS dial. *treg*; MENADONEES *trek*; SURINAAMS-JAVAANS *trig*.
- truffel** 'paddenstoelsoort' → ENGELS *truffle*; RUSSISCH *trjúfel*; OEKRAÏENS *trjúfel* <via Russisch>; AZERI *trjúfel* <via Russisch>.
- truffelen** '(verouderd) bij het ruilen of het spelen bedrieglijk te werk gaan' → FRANS dial. *troufler, trouh'ler* 'verruilen'.
- trui** 'kledingstuk' → DEENS *trøje* 'kledingstuk; lichaam; persoon met trui aan; omhulsel, bedekking' (uit NI of Nederduits); NOORS *trøje* 'hemd, truitje, hes, T-shirt' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *tröja* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *trúi*; SRANANTONGO *trui* 'T-shirt'.
- trui** '(gewestelijk) konijn' → DUIJS dial. *Trui, Tröi* 'tam konijn'.
- truscottiet** 'mineraal, vernoemd door de Nederlander P. Hövig naar mijnningenieur S.J. Truscott' → ENGELS *truscottite*.

trut 'vrouwelijke schaamdelen' → FRANS dial. *tröt*.
tube 'buisje' → SRANANTONGO *tube*.
tuberculose 'infectieziekte' → INDONESISCH *tuberkulosa*.
tucht 'discipline' → FRIES *tucht*; NOORS *tukt*; ZWEEDS *tukt* (uit NI of Nederlands).
tuchthuis 'gevangenis' → DUIJS *Zuchthaus*; NOORS *tukthus* (uit NI of Nederlands); FRANS dial. *tictause* 'tuchthuis, waar men losbandigen opsluit'.
tuchtigen 'kastijden' → NOORS *tukte* 'streng opvoeden; lichamelijk straffen' (uit NI of Nederlands).
tufsteen 'steensoort' → INDONESISCH *tuff(a)*.
tui, tuianker 'soort anker' → DUIJS † *Teuanker*, *Teianker*, *Tauanker*; DEENS *tøj*, *tøjanker*; NOORS † *tøianker*; RUSSISCH *tøj* 'benaming van het tweede anker, aan de rechterzijde'.
tuig 'toestel, gerei' → DEENS *tøj* 'gerei, kleding' (uit NI of Nederlands); NOORS *tøy* 'stof, kleding, gerei' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *tyg* 'materiaal, gereedschap, gerei' (uit NI of Nederlands); RUSSISCH *tjûk* 'baal goederen, bundel'; WIT-RUSSISCH *cjuk* 'baal goederen, bundel' <via Russisch>; PAPIAMENTS † *tuig* 'paardentuig'.
tuimelaar 'bepaald soort drinkglas of fles' → AKVAMBU *atumba* 'glazen fles'; GĀ *tamele* 'glazen fles'; TWI *tumbre* 'glazen fles'.
tuimelen 'buitelen' → DEENS *tumle* (uit NI of Nederlands); NOORS *tumle*; ZWEEDS *tumla* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *tomel*, *tumbl* 'werpen, vallen, ontworstelen' (uit NI of Engels).
tuin 'gaard' → FRANS *tune* 'vlechtwerk van rijshout'; BERBICE-NEDERLANDS *tun* 'moestuin, akker'; SKEPI-NEDERLANDS *tun*.
tuisen '(gewestelijk) ruilen' → DEENS *tuske sig* 'je voordeel behalen' (uit NI of Nederlands); NOORS *tuske* 'ruilhandel plegen, sjacheren' (uit NI of Nederlands).
tuit 'punt' → DEENS *tute* 'rolletje, sluijfe, vingerling' (uit NI of Nederlands); PAPIAMENTS *tùit* 'punt; (dunne) schenkpip aan een ketel of pan; vulslangetje aan een bal'.
tuïten 'toeten' → DEENS *tude* 'huiten, janken' (uit NI of Nederlands).
tuizen, tuizelen '(verouderd) duizelen, tuimelen' → FRANS dial. *tûzer*; *tusé* 'nadenken, mijmeren, peïzen; verstrooid zijn'.
tulband 'soort gebak in tulbandvorm' → INDONESISCH *tulban*; GIMÁN *tolbân*; MADOEREES *dulban* 'soort koek van tarwemeel'.
tule 'weefsel' → INDONESISCH *télé*, *tulé*; MENADONEES *tile*.
tullen '(gewestelijk) veel drinken' → ? DEENS *tylle* 'snel en veel drinken; gieten, stromen; bijbrengen'.
tulp 'plantengeslacht' → ENGELS *tulp* <via Afrikaans>; DUIJS *Tulpe*; FINS *tulppaani* (uit NI of Duits); HONGAARS *tulpán* <via Duits>; INDONESISCH *tulip* (uit NI of Engels); PAPIAMENTS *tûlp*.

tumor 'zwellings' → INDONESISCH *tumor*.
tungsteen 'chemisch element' → INDONESISCH *tungstén*.
tuniek 'korte uniformjas' → INDONESISCH *tunik*.
turbine 'schoepenrad' → INDONESISCH *turbin*.
turbulentie 'onstuimigheid' → INDONESISCH *turbulénsi*.
turf 'veen als brandstof' → FRIES *turf*; FRANS *tourbe* 'veen'; ITALIAANS *torba*; RUSSISCH *torf*; OEKRAÏENS *torf* <via Russisch>; GRIEKS *turfè* <via Italiaans>. **Turk** 'inwoner van Turkije' → DEENS *tyrker*, *tyrk* 'inwoner van Turkije, (verouderd) moslim; voorwerp uit Turkije; scheldwoord' (uit NI of Nederlands); NOORS *tyrker*, *tyrk* (uit NI of Nederlands); JAPANS *Toruko* 'van, uit, als in Turkije; Turkije'; SRANANTONGO *Torku*.
turkoois 'blauwgroen' → NOORS *turkis* (uit NI of Nederlands).
turquoise 'weefsel' → INDONESISCH *turkis*.
tussen 'voorzetel' → DUIJS dial. *tüschen*; NEGERHOLLANDS *tyssen*, *tuschen*, *tesən* 'behalve, bij, nabij, tot bij'; BERBICE-NEDERLANDS *tosn*.
tussendek 'scheepsdek onder het hoofddek' → DEENS *tyskendæk*, *tviskendæk* (uit NI of Nederlands); NOORS *tyskendekk* (uit NI of Nederlands).
tussenin 'tussen twee voorwerpen, delen of tijden in, daartussen' → NEGERHOLLANDS *tuschen in*, *tuschen die*.
tussor 'zijdesoort' → INDONESISCH *tisor*.
tuuk '(gewestelijk) gereedschap om paling te steken' → FRANS dial. † *teukenes* (mv.) 'werktuig om te stutten'.
tv 'televisie' → INDONESISCH *tipi*, *tivi*; SRANANTONGO *teifei*; SURINAAMS-JAVAANS *tévé*.
t.v. 'tweede vrouw' → INDONESISCH *tipi*, *tivi* 'tweede vrouw, maitresse'.
twalf 'telwoord' → DUIJS dial. *twalf*; NEGERHOLLANDS *twalf*, *twalef*, *twalf*; BERBICE-NEDERLANDS *twalf*, *twarf*, *twalfu*; SKEPI-NEDERLANDS *twalf*; SRANANTONGO *twarf* (ouder: *twalf*), *twalf*; AUCAANS *twaloefoe*; SARAMAKKAANS *tuálifu* <via Sranantongo>. **twalfde** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *twalfde*, *twalfte*; SRANANTONGO *twalfde*.
twalfjarig 'twaalf jaar oud' → NEGERHOLLANDS *twalfjaarig*.
twalfvingerige darm 'eerste gedeelte van de dunne darm' → JAPANS *jūnishi-chō* 'eerste gedeelte van de dunne darm, lett. twalfvingerige darm'; CHINEES *shí'erzhichang* <via Japans>. **twee** 'telwoord' → BOEGINEES *tūwi* 'twee kaarten van dezelfde soort (in een bepaald Chinees kaartspel)'; MAKASSAARS *tūwi* 'twee kaarten van dezelfde soort (in een bepaald Chinees kaartspel)'; NEGERHOLLANDS *we*, *twee*; BERBICE-NEDERLANDS *twe*; SKEPI-NEDERLANDS *twe*; SRANANTONGO *twee*; TIRIYÓ *tuwei_me*.
tweebak 'soort beschuit' → DEENS *tvebak* (uit NI of

45. De verbreiding van de woorden *verkouden*, *griep* en *influenza*.

Het verkoudheidsvirus maakt vooral slachtoffers tijdens koudere periodes in de herfst en winter in gematigde klimaten – vandaar dat de Lage Landen voor dit virus een walhalla zijn. Het Nederlandse woord *verkouden* is op andere continenten overgenomen: in Indonesische talen is het alleen aangetroffen in het Kupang-Maleis, waar het ‘kou gevat hebbend; hoesten’ aanduidt. Voorts is het woord geleend in het Papiaments, Sranantongo en Aucaans; in het Sranantongo betekent het tevens het resultaat van de verkoudheid, ‘snot’. Ook de naam van de veel ernstigere virusziekte *griep* is door het Papiaments en het Sranantongo overgenomen uit het Nederlands, terwijl het synoniem *influenza* in verschillende Indonesische talen (Indonesisch, Ambons-Maleis, Jakartaans-Maleis en Menadonees) en in het Japans is overgenomen; tot slot is *influenza* door het Shona uit het Afrikaans geleend.

Dat deze verschillende ziektenamen in het Papiaments en Sranantongo zijn geleend, kan komen doordat sprekers van die talen bij een bezoek aan de Lage Landen een van deze ziektes hebben opgedaan. Maar dat Indonesische talen en het Japans deze ziektenamen kennen, komt doordat in Azië de West-Europese medische kennis via het Nederlands bekend geraakt is. Deze talen hebben nog veel meer medische termen uit het Nederlands geleend, waaronder *cholera*, *kanker*, *malaria*, *pest* en *tyfus*.

- Nederduits); NOORS *tvebakk* (uit NI of Nederduits).
tweed 'weefsel' → INDONESISCH *tuit* (uit NI of Engels).
tweede 'rangtelwoord' → ? JAKARTAANS-MALEIS † *tuidi*, *tuwidi*, *twédi* 'vice-loerah (dorpshoofd) die elke kampong vroeger had'; JAVAANS *tuwidhé*, *wédhé* 'tweede in rang; vervanger'; ? MADOEREES dial. *towedhi* 'hoofd van een pardikan-desa'; NEGERHOLLANDS *tweede*, *twede*; SRANANTONGO *tweede*; AUCAANS *tweda*.
tweedehands 'al eens gebruikt' → INDONESISCH *twédehan*; JAKARTAANS-MALEIS *tudahan*, *tudehan*, *twidehan*.
tweede kerstdag '26 december' → AMERIKAANS-ENGELS *second Christmas (Day)* (uit NI of Duits).
Tweede Nieuwjaar 'feestdag op 2 januari in de Kaapprovincie' → ENGELS *Tweede Nuwejaar* <via Afrikaans>.
tweedracht 'twist' → DEENS † *tvedragt* (uit NI of Nederduits); NOORS *tvedrakt* (uit NI of Nederduits).
tweellettergripig 'uit twee lettergrepen bestaand' → FRIES *twalettergripich*.
tweling 'twee in één dracht geboren kinderen' → SRANANTONGO *twelengi*; SARAMAKKAANS *túlingi* <via Sranantongo>.
twemaal 'twee keer' → NEGERHOLLANDS *twemaal*.
tweetaktmotor 'motor waarbij de zuiger eenmaal op- en neergaat bij elke explosie' → INDONESISCH *motor 2-tak*.
twijfel 'aarzeling' → DEENS *tvivl* (uit NI of Nederduits); NOORS *tvil*, *früher tvivl geschrieben* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *tvivel* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *twiefel*, *twieffel*; SRANANTONGO *twèifel*; SURINAAMS-JAVAANS *twèifel* <via Sranantongo>.
twijfelachtig 'niet onvoorwaardelijk te geloven of aan te nemen' → NEGERHOLLANDS *twiefelachtig*.
twijfelen 'aarzelen' → DEENS *tvivle* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *twiefel*; SRANANTONGO *twèifel*; SURINAAMS-JAVAANS *twèifel* <via Sranantongo>.
twijfelmoedig 'in twijfel, twijfelend' → NEGERHOLLANDS *twieffelmudig*.
twint '(verouderd) kleinigheid' → ENGELS † *twynt* 'jota, greintje, zier'.
twintig 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *twentig*, *twintig*; BERBICE-NEDERLANDS *twentiki*; SRANANTONGO *twintig*.
twintigste 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *twintigste*, *twentigste*; SRANANTONGO *twintigste*.
twist 'ruzie' → FRIES *twist*; DUIJS *Zwist* <via Nederduits>; DEENS *tvist* (uit NI of Nederduits); NOORS *tvist* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *tvist* 'ruzie, onenigheid' (uit NI of Nederduits).
twistappel 'punt van geschil' → FRIES *twistappel*.
twisten 'ruziën, discussiëren' → FRIES *twistje*; DEENS *tviste* (uit NI of Nederduits); NOORS † *tviste* 'ruziën' (uit NI of Nederduits).
 (uit NI of Nederduits).
twistvenijn 'kwaad van de tweedracht' → FRIES *twistfenyn*.
tyfus 'ziekte' → INDONESISCH *tifus*, *tipes*; JAVAANS *tipus*; MADOEREES *tipēs*; JAVINDO *tifes*; JAPANS *chibusu*, *chifusu*; CHINEES † *zhifusi* <via Japans>; KOREAANS *t'ip'usü* <via Japans>; PAPIAMENTS *tifüs*.
type 'vorm, soort' → INDONESISCH *tipa*, *tipe*; PETJOH *tiep* 'bijzonder iemand'.
typemachine 'schrijfmachine' → JAKARTAANS-MALEIS *mesin tèp*, *mesin tip*; MADOEREES *mëssin tik*; MINANGKABAUS *masin tep*.
typen 'met schrijfmachine schrijven' → GIMÁN (*ba*)*tép*.
typografie 'boekdrukkunst' → INDONESISCH *tipografi*.
typologie 'leer der typen' → INDONESISCH *tipologi*.

U

- u** 'persoonlijk voornaamwoord' → INDONESISCH † *u* 'beleeft aanspreekvorm van niet-Indonesiërs'; AMBONS-MALEIS † *u*; CHINEES-MALEIS *u*.
- ui, uitje** 'bolgewas' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *ui*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *uintjie* <via Afrikaans>; NOORD-SOTHO *eie* <via Afrikaans>; TSWANA *êiê* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *eie* <via Afrikaans>.
- uil** 'uilachtige; domoor' → SARNAMI *ullu* 'vogel; domkop, sufferd, halve zool'.
- uilenkot** 'uilenest' → FRANS dial. *yèsse lodji à l'ôlicote* 'verblijven of gehuisvest zijn op een hooggelegen en slecht bewoonbare woonplek'.
- uilenspel** 'gezelschapsspel' → PAPIAMENTS † *uilenspel*.
- uilenpiegel** 'grapjas, oorspr. naam van de Vlaamse volksheld Tijl Uilenspiegel' → FRANS *espiègle* 'ondeugend zonder kwaad te doen'.
- uit** 'voorzetsel' → JAKARTAANS-MALEIS *hit-hit, hêt-hêt, èt-èt, éit-éit* 'uit!, afgelopen!'; KUPANG-MALEIS *aut* 'naar buiten, eruit'; NEGERHOLLANDS *ut, it, yt, èt* 'uitdoen (het licht); niet brandend'; BERBICE-NEDERLANDS *oiti*.
- uitbarsting** 'het uitbarsten; eruptie' → FRIES *útbarsting*.
- uitblazen** 'met lucht uit de mond iets doven' → NEGERHOLLANDS *blys yt*.
- uitblijven** 'niet te voorschijn komen, zich niet voordoen' → NEGERHOLLANDS *bliëv ut*.
- uitdagen** 'tot iets dagen; tarten' → FRIES *útdaagje*.
- uitdaging** 'uitnodiging; iets inspirerends dat uitdaagt' → FRIES *útdaging*.
- uitdampen** 'door verdamping vocht verliezen' → NEGERHOLLANDS *damp ut* 'zweeten'.
- uitdelgen** 'vernietigen' → NEGERHOLLANDS *tilg ut*.
- uitdenken** 'bedenken' → NEGERHOLLANDS *denk ut* 'bedenken, uitvinden'.
- uitdijen** 'in omvang toenemen' → FRIES *utdije*.
- uitdijk** 'aanslibselgrond buiten de dijk' → FRANS dial. † *utdis, utdyc*.
- uitdoen** 'van het lichaam verwijderen, laten verdwijnen' → NEGERHOLLANDS *doe ut*.
- uitdrijven** 'iets of iemand uit een ruimte drijven' → NEGERHOLLANDS *driëv yt*.
- uitduiden** 'door beschrijving duidelijk maken, kenbaar maken' → FRIES *útdúdzje*.
- uitdunnen** 'planten wegnemen om andere meer ruimte te geven' → PAPIAMENTS *dùn kabei* 'het haar minder dicht open doen staan door het overvollige weg te nemen'.
- uitduwen** 'uitpersen' → NEGERHOLLANDS *dou ut*.
- uiteren** '(verouderd) uiten, spreken' → ENGELS *utter* 'in omloop brengen; uiten, slaken; spreken'; ZWEEDS *yttra* 'uiten, spreken' (uit NI of Nederduits).
- uiterlijk** 'visueel waarneembaar; extreem, uiterst' → ZWEEDS *ytterlig* 'uiterst' (uit NI of Nederduits).
- uitermate** 'in hoge mate' → FRIES *utermate*.
- uitgave** 'het uitgeven van geld' → FRIES *útgave*.
- uitgelaten** 'een vrolijke stemming tot uiting brengend' → FRIES *útgelaten*.
- uitgeleide doen** 'bij vertrek een eind begeleiden' → FRIES *immen útgeleide dwaan* 'iemand uitgeleide doen: hem bij zijn vertrek een eind begeleiden'.
- uitgestrektheid** 'grote oppervlakte, grote omvang' → FRIES *útgestrektheid*.
- uitgestuurd** 'naar het buitenland gestuurd' → CHINEES-MALEIS *uitkhesturt*.
- uitgeven** 'publiceren' → NEGERHOLLANDS *gief yt* 'iets in omloop brengen'.
- uitgifte** 'uitgave' → DEENS *udgift* (uit NI of Nederduits); NOORS *utgift* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *utgift* (uit NI of Nederduits).
- uitgillen** 'zeilen uitsnijden' → DUIJS *ausgillen*; DEENS *udgille* <via Duits>.
- uitgooien** 'naar buiten gooien' → NEGERHOLLANDS *gooi ut, gooj yt*.
- uithaler** 'touw dat dient om lichte zeilen te hijsen; (verouderd) uitbinker' → DEENS *udhaler* 'uitbinker, geschikt persoon'; NOORS *uthaler* 'touw dat dient om lichte zeilen te hijsen; erotisch lichtzinnige man'; RUSSISCH *utgálder* 'touw dat dient om rondhout, ring of touw uit- en in te halen'.
- uithouden** 'verduren, doorstaan' → NOORS *utholde* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *hou ut, hou it*.
- uitjagen** 'naar buiten jagen, verdrijven' → NEGERHOLLANDS *jaeg yt*.
- uitkeping** 'keep, kerf' → DEENS † *udkæbning*.
- uitkering** 'betaling' → INDONESISCH † *étkering, uitkering*.
- uitkiezen** 'een keus doen' → NEGERHOLLANDS *kies ut*.
- uitkijk** 'het uitkijken; gelegenheid of plaats vanwaar men uitkijkt' → DUIJS *Ausguck* (uit NI of Nederduits); DEENS *udkig, udkik* 'gelegenheden of plaats vanwaar men uitkijkt' (uit NI of Nederduits); NOORS *utkik(k)*; AMERIKAANS-ENGELS *Kike-out* 'plaatsnaam in o.a. New York en New Jersey'; SURINAAMS-JAVAANS *Etkèik, Ngèkèk* 'plaatsnaam'.
- uitkijken** 'kijken vanuit een plaats, door kijken kennis verschaffen, uitkiezen na gekeken te hebben' → DEENS *udkige, udkikke*.
- uitkijker** 'iemand die uitkijkt' → DEENS *udkiger, udkikker*.
- uitklaring** 'het uitklaren van voor het buitenland bestemde goederen' → INDONESISCH † *étklaring, uitklaring*.
- uitkomen** 'naar buiten komen' → PETJOH *uitkomen* 'eerste (dienst)reis naar Indië maken, uitgezonden worden naar Indië'.
- uitkrabben** 'door krabben uitwissen' → DEENS *udkrabbe* '(zeevaart) de diepte van de zeebodem met een dieptelood bepalen'.

- uitlaag** '(verouderd) balling' → FRANS dial.
† *wecteloix* 'balling, vogelvrij verklaarde'.
- uitlaat** 'inrichting om een vloeistof, damp of gas uit te laten' → FRIES *útlaat*.
- uitlander** 'buitenlander' → ENGELS *uitlander*, *outlander* 'buitenlander in Zuid-Afrika' <via Afrikaans>; DEENS *uitlander* 'buitenlander in Zuid-Afrika' <via Afrikaans>; BULGAARS *uitlender* 'Engelse emigrant in Zuid-Afrika' <via Engels>; LETS *uitlenderi* 'Engelse emigrant in Zuid-Afrika' <via Engels>; LITOUWS *uitlenderiai* 'Engelse emigrant in Zuid-Afrika' <via Engels>.
- uitleg** 'verklaring' → FRIES *útlech*.
- uitlegger** 'drijver of vlerk van een prauw e.d.' → DEENS *udlægger* 'buitenboordse stang'; NOORS *utlegger* 'buitenboordse stang o.i.d. die het kenteren van een boot verhindert'; RUSSISCH *utlëgar* 'verlengsel van de boegspriet'; LITOUWS *utlegaris*.
- uitloop** 'uitval' → ENGELS † *outlope*.
- uitlopen** 'naar buiten lopen' → NEGERHOLLANDS *loop yt*.
- uitloper** '(verouderd) iemand die weggaat uit een gilde en onwettig handel drijft' → ENGELS † *outloper* 'iemand die weggaat uit een gilde en onwettig handel drijft'.
- uitmaken** 'beëindigen' → PETJOH *uitmaken* 'uitdagen, vanwege een belediging met elkaar vechten om uit te maken wie gelijk heeft'; NEGERHOLLANDS *maak ut*.
- uitmuntend** 'zeer goed' → FRIES *útmuntend*.
- uitnemen** 'iets pakken, uit iets nemen' → NEGERHOLLANDS *neem ut* 'iets ergens uit halen'.
- uitnodiging** 'verzoek om ergens te komen of aan mee te doen' → SURINAAMS-JAVAANS *ènodhekh* 'schriftelijk verzoek om ergens te komen of aan mee te doen'.
- uitpersen** 'door persen van vocht ontdoen, uitbuiten, afpersen' → NEGERHOLLANDS *porsch ut*.
- uitpikken** 'ergens uit kiezen' → NEGERHOLLANDS *pek ut*.
- uitpraten** 'door praten tot een oplossing komen' → NEGERHOLLANDS *utpraat, praat ut*.
- uitrekken** 'langer worden' → NEGERHOLLANDS *rek ut* 'uitspannen, rekken'.
- uitroeien** 'tot het laatste exemplaar verdelgen' → ZWEEDS *utrota* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *ruej yt*.
- uitroep** 'luid geuite woorden; (verouderd) het omroepen bij een openbare verkoping van de verkochte goederen, vandaar: openbare verkoping' → ENGELS † *outroop* 'openbare verkoping'.
- uitroepen** 'schreeuwen' → NEGERHOLLANDS *roep ut*.
- uitscheiden** 'ermee ophouden' → PAPIAMENTS *skei* 'ophouden met werken'.
- uitscheuren** 'een scheur of scheuren krijgen (van kledingstukken en onderdelen daarvan: uitrafelen)' → NEGERHOLLANDS *skeer yt*.
- uitschot** 'het minder goede, onbruikbare; (verouderd) voor een bepaald doel uitgekozen groep mensen' → SCHOTS † *outschot* '(met betrekking tot dierenhuiden) afgekeurd, van inferieure kwaliteit'; ZWEEDS *utskott* 'afgekeurde waar; commissie, werkgroep' (uit NI of Nederduits).
- uitschudden** 'door schudden leegmaken' → NEGERHOLLANDS *skud ut*.
- uitslag** 'huidaandoening, puistjes' → ZWEEDS *utslag* (uit NI of Nederduits).
- uitslag** 'afloop, resultaat' → SRANANTONGO *uitslag*.
- uitsluiten** 'buitenhouden, weren, niet toelaten, buitensluiten' → ZWEEDS *utesluta* 'weglaten, royeren' (uit NI of Nederduits).
- uitspannen** 'trekdieren uit het tuig losmaken; uitstrekken' → ENGELS *outspan* 'trekdieren uit het tuig losmaken' <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *span ut* 'uitstrekken'.
- uitspanning** '(verouderd) ontspanning' → PETJOH *uitspanning* 'pauze, speelkwartier op school'.
- uitspreiden** 'in zijn volle grootte uitleggen' → NEGERHOLLANDS *spree ut* 'in zijn volle grootte uitleggen, uitbreiden'.
- uitstaan** 'verdragen, uithouden' → ZWEEDS *utstå* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *staan ut*.
- uitstel** 'opschorting, respijt, vertraging' → FRIES *ústel*; PAPIAMENTS † *uitstel*.
- uitstofferen** '(verouderd) toerusten' → DUIS *ausstaffieren* 'met noodzakelijke dingen, met toebehoren uitrusten'.
- uitstorten** 'uitten, openbaren' → NEGERHOLLANDS *stort ut*.
- uitstrekken** 'voor zich uitsteken (van hand)' → NEGERHOLLANDS *streek yt, strek yt*.
- uitsturen** 'ergens heen zenden' → ZWEEDS *styra ut* 'uitdossen' (uit NI of Nederduits).
- uittakelen** 'schepen uitrusten, schepen met een takel slespen' → DEENS † *udtakle* 'schepen van een takel voorzien'.
- uitteren** 'wegteren' → PAPIAMENTS † *teer*.
- uittrappen** 'door trappen van het overtollige ontdoen' → NEGERHOLLANDS *trup ut*.
- uittreden** 'verlaten, zich terugtrekken, opzeggen' → ZWEEDS *uttråda* 'zich terugtrekken' (uit NI of Nederduits).
- uittrekken** 'door trekken verwijderen, (kleding) uitdoen' → NEGERHOLLANDS *trek ut*.
- uitvaardigen** 'afkondigen' → DEENS *udfærdige* (uit NI of Nederduits); NOORS *ufærdige* (uit NI of Nederduits).
- uitval** '(militair) aanval' → SCHOTS † *outfall* 'aanval'.
- uitvaren** 'met een schip op reis gaan, vertrekken' → NEGERHOLLANDS *vaer yt*.
- uitverkoren** 'verkozen uit of boven andere(n)' → FRIES *útfërkoaren*; NEGERHOLLANDS *utverkoren, ytverkooren*.
- uitvinden** 'te weten komen, voor het eerst iets meemaken' → NEGERHOLLANDS *vind ut* 'te weten komen'.
- uitvlucht** 'vlucht naar elders; voorwendsel, smoes'

- NOORS *utflukt* 'uitstapje, excursie; voorwendsel, smoes' (uit NI of Nederduits).
- uitvoerbaar bij voorraad** '(jur.) ten uitvoer gelegd kunnende worden' → INDONESISCH *uitvoerbaar bij voorraad* 'voorlopig op te leggen, met onmiddellijk ingaande werking'.
- uitvoeren** 'tot stand brengen' → NEGERHOLLANDS *vuer yt*.
- uitvoerig** 'veelomvattend, uitgebreid' → FRIES *útfjerich*.
- uitwaarts** 'uitwendig, van buiten, aan de buitenkant' → ZWEEDS *utvärtes* 'uitwendig' (uit NI of Nederduits).
- uitwendig** 'aan de buitenkant' → DEENS *udvendig* (uit NI of Nederduits); NOORS *utvendig* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *utvändig* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *ytwendig*.
- uitzondering** 'wat uitgezonderd is' → FRIES *útsûndering*.
- ulcus** 'zweer' → INDONESISCH *ulkus*.
- ulk, ilk** '(gewestelijk) bunzing' → DUIJS dial. *Ilk, Ûlk, Ôlk, Ûlling* 'bunzing'.
- ulling** '(Brabrants) bunzing' → DUIJS dial. *Ulling* 'bunzing'.
- ultimatum** 'laatste voorwaarde' → INDONESISCH *ultimatum*.
- ultramarijn** 'helderblauw' → INDONESISCH *ultramarin*.
- undatietheorie** 'geologische theorie betreffende gebergtevorming, gemunt door door R.W. van Bemmelen' → ENGELS *undation theory*; DUIJS *Undationtheorie*.
- unicum** 'iets dat enig is in zijn soort' → INDONESISCH *unikum*.
- unie** 'vereniging' → FRIES *uny*; INDONESISCH *uni*.
- uniek** 'enig' → INDONESISCH *unik*.
- unificatie** 'eenwording' → INDONESISCH *unifikasi*.
- uniform** 'eenvormige dienstkleedij; eenvormig in verschijning' → INDONESISCH *uniform, uniporem*.
- unilateraal** 'eenzijdig' → INDONESISCH *unilateral*.
- unitarisme** 'het standpunt der unitariërs' → INDONESISCH *unitarisme*.
- universalisme** 'leer van de algemeenheid' → INDONESISCH *universalisme*.
- universaliteit** 'algemeenheid' → INDONESISCH *universalitas*.
- universeel** 'algemeen' → INDONESISCH *universil*.
- universitair** 'm.b.t. een universiteit' → INDONESISCH *universitér*.
- universiteit** 'instelling voor wetenschappelijk onderwijs' → INDONESISCH *universitas* 'instelling voor hoger onderwijs'; NEGERHOLLANDS *universitet*.
- universum** 'heelal' → INDONESISCH *unifêrsum*.
- uranium** 'chemisch element' → INDONESISCH *uranium*.
- urbanisatie** 'verstedelijking' → INDONESISCH *urbanisasi*.
- urgent** 'dringend' → INDONESISCH *urgén*.
- urgentie** 'dringende noodzaak' → INDONESISCH *urgénsi*.
- urine** 'pis' → INDONESISCH *urine*.
- urologie** 'leer van het urinestelsel' → INDONESISCH *urologi*.
- usurpatie** 'wederrechtelijke inbezitneming' → INDONESISCH *usurpasi*.
- uterus** 'baarmoeder' → INDONESISCH *uterus*.
- utiliteit** 'nut' → INDONESISCH *utilitas*.
- utopie** 'droombeeld' → INDONESISCH *utopi* 'droombeeld; droom'.
- Utrecht(s)** '(van of uit) de Nederlandse stad Utrecht' → SCHOTS † *Utrecht*; *Utrik* 'Utrechtse gulden; (van munten) geslagen in Utrecht'; FRANS † *florin au trec*; *velours d'Utrecht* 'muntsort; hoogpolige trijp voor meubelen'; CHINEES *wudelezhi* 'stad in Nederland'; SRANANTONGO *Treki, Utka* 'stad in Nederland'.
- uur** 'bepaalde tijdseenheid (60 minuten)' → DUIJS dial. *Ûür*; DUIJS *Uhr* 'horloge' (uit NI of Nederduits); DEENS *ur* 'horloge' (uit NI of Nederduits); NOORS *ur* 'klok' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *ur* 'de tijdmelding, klok, horloge' (uit NI of Nederduits); NOORD-SOTHO *iri* <via Afrikaans>; TSWANA *ura* <via Afrikaans>; TSWANA *iri* <via Afrikaans>; XHOSA *yure* <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *uur, yer*; BERBICE-NEDERLANDS *juru*; SRANANTONGO *yuru* 'moment, bepaalde tijdseenheid (60 minuten)'; AUCAANS *joeoe*; SARAMAKKAANS *júu* <via Sranantongo>; KARAÏBISCH *juru* 'bepaalde tijdseenheid (60 minuten), tijd' <via Sranantongo>; TIRIYÓ *juuru* 'bepaalde tijdseenheid (60 minuten), tijd' <via Sranantongo>; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *i* <via Negerhollands>.
- uw** 'bezittelijk voornaamwoord' → CHINEES-MALEIS *u*.

V

vaag 'onduidelijk' → FRIES *faach*.

vaal 'bleek; (verouderd) rossig' → FRANS *fauve* 'rossig; (rood) wild, roofdier'.

vaal Jaapje 'bleke Jaap' → ENGELS *vaaljapie* 'jonge wijn, slechte wijn' <via Afrikaans>.

Vaalpens 'bleekbuik' → ENGELS *Vaalpens* 'benaming voor een lid van een inheemse stam in Botswana; bijnaam voor een Transvaler' <via Afrikaans>.

vaalt 'vuilnisbelt' → FRANS † *faulde, faude* 'mesthoop'.

vaam 'lengtemaat' → SRANANTONGO *fan*.

vaan, vaantje 'vlag, banier' → ENGELS † *fanikin* 'vlaggetje'; NOORS *fane* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fan* (uit NI of Nederduits); FRANS *fanon* 'vlag; hangend deel; halskwab, lel'; FRANS dial. † *vannequin* 'windwijertje'; FRANS *gonfanon, gonfalon* 'vaandel, banier'.

vaandel 'vlag' → FRIES *faandel* 'doek met emblemen, meegedragen in optocht'; DEENS *fane* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fana* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *vandel*; ATJEHNEES *bandôy*; JAVAANS *pandel*.

vaandrig 'aspirant-reserveofficier' → FRIES *faandrich* 'aspirant-reserveofficier; afdeling, kwartier'.

vaar '(verouderd) angst, afschuw, gevaar' → DEENS *fare* 'hachelijke toestand' (uit NI of Nederduits); NOORS *fare* 'hachelijke toestand, gevaar' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fara* 'hachelijke toestand, gevaar' (uit NI of Nederduits); FINS *vaara* 'hachelijke toestand, gevaar' <via Zweeds>; ESTS *vaar* 'hachelijke toestand, gevaar' (uit NI of Nederduits).

vaar '(gewestelijk) niet bevrucht, geen melk gevend' → ENGELS *farrow* 'niet bevrucht (koe)'.

vaarbewijs 'getuigschrift van bekwaamheid voor het besturen van een schip' → PAPIAMENTS *vârbeweis*.

-vaarder 'persoon die goederen per boot vervoert' → ZWEEDS *-farder*.

vaardig 'bedreven; (verouderd) klaar, gereed' → DEENS *faerdig* 'klaar' (uit NI of Nederduits); NOORS *ferdig* 'klaar, gereed' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *färdig* 'klaar, gereed' (uit NI of Nederduits).

vaarlijk '(verouderd) vreeswekkend, gevaarlijk' → DEENS *farlig* 'gevaar opleverend' (uit NI of Nederduits); NOORS *farlig* 'gevaar opleverend' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *farlig* 'gevaar opleverend, vreeswekkend' (uit NI of Nederduits); FINS *vaarallinen* 'gevaar opleverend' <via Zweeds>.

vaars 'tweejarig vrouwelijk rund' → DUIJS *Färse* 'rund dat nog niet gekalfd heeft'.

vaart 'snelheid' → DEENS *fart* (uit NI of Nederduits); NOORS *fart* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fart* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *vârt* '(binnenscheepvaart:) drang, aandrijving'; SRANANTONGO *fart*.

vaartuig 'schip' → DUIJS *Fahrzeug* 'schip, later: vervoermiddel'; DEENS *fartøj* (uit NI of Nederduits); NOORS *fartøy* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fartyg* 'groot schip' (uit NI of Nederduits).

vaarwater 'waterweg' → OOST-JIDDISCH *farwater* <via Russisch>; DEENS *farvand* 'haven, fjord of een deel van een haven bij land, geschikt voor scheepvaart'; NOORS *farvann, farvatn*; ZWEEDS *farvatten*; ESTS *faarvaater*; POOLS *farwater* 'waterweg met voldoende diepgang om boten ook bij laagwater te laten passeren'; KROATISCH *farvater* 'waterweg met voldoende diepgang om boten ook bij laagwater te laten passeren'; SERVISCH *farvater* 'waterweg met voldoende diepgang om boten ook bij laagwater te laten passeren'; RUSSISCH *farvâter*; BULGAARS *farvater* 'waterweg met voldoende diepgang om boten ook bij laagwater te laten passeren' <via Russisch>; OEKRAÏENS *farvâter* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *farvâter* <via Russisch>; AZERI *farvater* 'waterweg met voldoende diepgang om boten ook bij laagwater te laten passeren' <via Russisch>; LITOUWS *farvateris*.

vaarwel 'afscheidsgroet' → NEGERHOLLANDS *vaerwel*.

vaas 'kunstig vaatwerk' → INDONESISCH *vas* 'bloemenvaas'; MENADONEES *vas* 'bloemenvaas'; KONKANI *vaaz* 'bloempot'; PAPIAMENTS *vas*.

vaat 'borden e.d. die afgewassen moeten worden' → SRANANTONGO *fât*.

vaatdoek 'doek om de vaat mee te doen' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *fâardook*; NOORD-SOTHO *fatuku* <via Afrikaans>; TSWANA *fatuku* <via Afrikaans>; XHOSA *fadukhwe* <via Afrikaans>; ZOELOE *faduko* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *fatuku* <via Afrikaans>.

vacant 'onbezet' → PAPIAMENTS † *vacant*.

vacatie 'het onbezet-zijn' → INDONESISCH *pakasi, vakasi*.

vacature 'openstaande betrekking' → INDONESISCH *vakature*.

vaccin 'entstof' → INDONESISCH *vaksin(a)*.

vaccinateur 'persoon die tegen koepokken inent' → INDONESISCH *vaksinater* 'iemand die vaccineert'; AMBONS-MALEIS *vaksinatér*.

vaccinatie 'inenting met koepokstof' → INDONESISCH *vaksinasi*.

vacuüm 'luchtledig' → INDONESISCH *pakum, vakum*; JAPANS *shinkū* 'luchtledig, lett. werkelijk leeg'; CHINEES *zhenkong* <via Japans>.

vadem 'maateenheid' → NEGERHOLLANDS *fâdem*; PAPIAMENTS † *vaam*; AROWAKS *fadem*.

vademecum 'naslagwerkje' → INDONESISCH *vadémékum*; JAKARTAANS-MALEIS *pakem*.

vader 'mannelijke ouder' → FRIES *fader* 'man met kinderen; God als schepper, voortbrenger; voorvader'; DEENS *fadder* 'peetoom of peettante' (uit NI of Nederduits); NOORS *fadder* 'peetoom, mentor, geestelijke vader' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fadder* 'peetoom of peettante' (uit NI of Nederduits);

- AMBONS-MALEIS *fader* 'aanspreekvorm voor een man van de leeftijd van iemands vader'; JAVINDO *fader*; NEGERHOLLANDS *vader, fādā*; BERBICE-NEDERLANDS *fadir*.
- vaderland** 'land van de voorvaderen' → FRIES *faderlân*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS † *Fatherland* 'benaming voor uit Nederland geïmporteerde runderrassen'; NEGERHOLLANDS *vaderland*.
- vaderlandsliefde** 'liefde tot het vaderland' → FRIES *faderlânsleafde*.
- vaderstad** 'stad der vaderen' → FRIES *faderstêd* 'stad der vaderen; het hemels Jeruzalem'.
- vagebond** 'landloper' → SRANANTONGO *fagabundo*.
- vagina** 'schede' → INDONESISCH *vagina*; MENADONEES *vagina*.
- vaginaal** 'm.b.t. de schede' → INDONESISCH *vaginal*.
- vak** 'begrensd deel' → DEENS *fag* 'begrensd deel, dat wat binnen twee dragende elementen zit in een bouwwerk' (uit NI of Duits); NOORS *fag* 'begrensd deel, begrensd gebied' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fack* (uit NI of Nederduits); FRANS † *faquin* 'zakendrager, sjouwer; houten of stooien pop gebruikt bij een steekspel; ploert'; FRANS dial. † *facque* 'zak'; TAMIL dial. *vakku* 'begrensd deel, gemaakt van steen of cement'; PAPIAMENTS † *vak*; SRANANTONGO *faki*.
- vak** 'beroep, schoolvak' → FRIES *fak*; DEENS *fag* 'beroep' (uit NI of Duits); INDONESISCH *vak* 'onderwerp van studie; discipline, tak van wetenschap; beroep; beroeps-'; BOEGINEES *pá* 'schoolvak'; JAVAANS *fak* 'studierichting'; MENADONEES *vak* 'schoolvak'; PAPIAMENTS *vak* 'schoolvak'.
- vakantie** 'vrije tijd' → FRIES *fakânsje*; INDONESISCH *pakânsi, vakânsi*; BOEGINEES *pakânsi*; MAKASSAARS *pakânsi*; MENADONEES *fakangsi*; PAPIAMENTS *fakansi*; SRANANTONGO *fakansi*; AUCAANS *fakansi*; SURINAAMS-JAVAANS *fakansi* 'via Sranantongo'.
- vakbond** 'vakvereniging' → FRIES *fakbûn*; INDONESISCH † *pakbon, vakbon*; SRANANTONGO *fakbontu*.
- val** 'muizenval' → FRANS dial. *falète*.
- val** 'touw om zeil mee te hijsen of af te halen' → DEENS dial. *fald* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fall* (uit NI of Nederduits); FINS *falli, walli* 'via Zweeds'; POOLS *fał*; RUSSISCH *vál*; BULGAARS *fal*; OEKRAÏENS *vál* 'via Russisch'; AZERI *fal* 'via Russisch'; LETS *falle*; LITOUWS *falas*.
- valblok** 'blok waardoor de val gaat' → RUSSISCH *falblok*.
- vale haai** 'soort haai' → ENGELS *vaalhaai* 'ruwe haai' 'via Afrikaans'.
- validatie** 'erkenning van een wissel' → INDONESISCH *validasi*.
- valies** 'koffer' → INDONESISCH *valis*; NEGERHOLLANDS *valis* 'valies, handtas'; PAPIAMENTS *falis, valis* (ouder: *valies*); SRANANTONGO *fâlis*; AUCAANS *falisi*; SARNAMI *phâlis*.
- valk** 'roofvogel' → NOORS *falk* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *falk* (Bon.), *falki* (ouder: *valki*) 'roofvogel, familie der Falconidae; witstaartbuiszard (*Buteo albicaudatus*)'.
- vallei** 'dal' → ENGELS *vlei* 'ondiepe waterpoel (Zuid-Afrika); moeras (VS)'; SLOVEENS *vlej* 'laaggelegen vallei met een ondiep meer' 'via Afrikaans'; AMERIKAANS-ENGELS *fly, flye, vly, vlaye* 'moeras, kreek'; NEGERHOLLANDS *falei*.
- vallen** 'omlaaggaan' → NEGERHOLLANDS *val, fâl*; BERBICE-NEDERLANDS *valu*.
- valletje** 'afhangende strook of zoom' → PAPIAMENTS *valchi* (Ar.); *falchi*.
- vallijn** 'touw waarmee het anker aan de boot vastzit, of aan speciale haken in de haven' → BULGAARS *falín*.
- valreep** 'touw ladder om aan boord te klimmen' → DEENS *faldereb*; NOORS *fallreip, fallrep* 'op schip: opening in de schansbekleding'; ZWEEDS *fallrep* 'touw ladder om aan boord te klimmen; saluut wanneer een officier het schip betreedt; touw gebruikt bij gymnastiekoefeningen'; FINS *fallreepi, wallreepi* 'via Zweeds'; POOLS *falrep*; RUSSISCH *fâlrep*; OEKRAÏENS *fâlrep* 'via Russisch'; AZERI *fâlrep* 'via Russisch'.
- vals** 'onjuist, gemeen, onecht, onzuiver van toon' → DUIJS *falsch* 'onjuist, onecht, verkeerd, oneerlijk, onoprecht, boos'; DEENS *falsk* 'onjuist, onecht, onzuiver van toon' (uit NI of Nederduits); NOORS *falsk* 'onecht' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *falsk* 'onjuist, onecht' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *fals, pales, palsu* 'onzuiver van toon; onecht, namaak, oneerlijk'; AMBONS-MALEIS *pas, pals, vals* 'vals, niet oprecht'; BOEGINEES *pâlessu* 'onecht'; JAKARTAANS-MALEIS *palsu* 'onecht'; JAVAANS *falsu* 'onecht'; KUPANG-MALEIS *fals* 'onjuist van toon (muziek)'; MADOEREES *palso* 'vals, gewaand, pseudo, onecht'; MAKASSAARS *pâlusú* 'onecht'; MENADONEES *fals* 'oneerlijk, onzuiver van toon (van stem)'; MENADONEES *palsu* 'onecht'; SOENDANEES *palsu* 'bedrieglijk'; ? CREOOLS-PORTUGUEES (MALAKKA) *palsu* 'onjuist' 'via Indonesisch/Maleis'; NEGERHOLLANDS *valsch, vals* 'onjuist, schadelijk'; SRANANTONGO *farsi* (ouder: *falsi*), *fals* 'wraakzucht; onjuist, gemeen, onecht, onzuiver van toon; vervalsen'.
- valselijk** 'in strijd met de werkelijkheid of de waarheid' → ZWEEDS *falskelig* (uit NI of Nederduits).
- valsheid** 'bedrieglijkheid, oneerlijke daad' → NEGERHOLLANDS *valscheit, valskeet, valsheid* 'bedrieglijkheid, oneerlijke daad, veinzerij'.
- valuta** 'betaalmiddel, wisselwaarde' → INDONESISCH *valuta*; SRANANTONGO *faulta, faluta*.
- valwater** '(Surinaams-Nederlands) eb' → SRANANTONGO *falawatra* 'eb'.
- valwind** 'neerslaande landwind' → AMBONS-MALEIS *palwin*.

vampier 'dode die bloed uitzuigt' →
INDONESISCH *vampir*.

van 'voorzetsel' → JAVINDO *fan*; NEGERHOLLANDS *van, fan, fa, fam*; BERBICE-NEDERLANDS *fan*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *fam* 'via Negerhollands'.

van 'familienaam (oorspr.: naam beginnend met Van)' → DEENS *van* 'eerste deel van Nederlandse namen'; NOORS *van* 'eerste deel van Nederlandse namen'; AMBONS-MALEIS *vam, fam* 'geslachtsnaam'; KUPANG-MALEIS *fam* 'familienaam'; MENADONEES *fam* 'familienaam'; TERNATAANS-MALEIS *fam* 'familienaam'.

vanaf 'voorzetsel' → FRIES *fanôf*;
NEGERHOLLANDS *van af*.

vanavond 'op de avond van deze dag, op deze avond' → NEGERHOLLANDS *fanadunku*.

vandaag 'heden' → DUIJS dial. *vandage*; JAVINDO *fandaag*; NEGERHOLLANDS *van dag, vandag, fandâ, fandâ, fanda*; BERBICE-NEDERLANDS *fandaka*; SKEPI-NEDERLANDS *fandak*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *fanda* 'via Negerhollands'.

vandaal 'iemand die vernielt' → INDONESISCH *vandal*.

vandaar 'daarom' → FRIES *fanêr*.

vandalisme 'vernielzucht' → INDONESISCH *vandalisme*.

Van de Kater-mazurka 'naam voor een bepaalde dans' → JAVAANS *pan dhe katermasokah* 'naam van een mazurka die naar een Van de Kater genoemd is'.

van den Bergh-test 'bepaalde bloedtest, genoemd naar de Nederlandse arts A.A.H. van den Bergh' → ENGELS *van den Bergh-test*.

Van den Broek 'eigennaam' → JAVAANS *Pandhebruk* 'titel van een bepaalde gamelancompositie, genoemd naar ene Van den Broek'.

Vandendriesschiet 'mineraal, genoemd naar de Belgische mineraloog A. Vandendriessche' → ENGELS *vandendriesscheite* 'via Frans'; FRANS *vandendriesschéite*.

Vanderbilt 'eigennaam van rijke Amerikaan van Nederlandse herkomst' → ENGELS *Vanderbilt* 'rijk iemand, miljonair'.

vanderwaalskrachten 'kracht tussen moleculen' → ENGELS *van der Waals forces*; DEENS *van der Waal-Kræfte*.

Van Diemensland 'vroegere naam voor Tasmanië, naar Anthonie van Diemen, gouverneur-generaal van Nederlands-Indië' → ENGELS *Vandemonian* '(inwoner) van Tasmanië'.

van doen 'nodig' → AMBONS-MALEIS *van dun*; MENADONEES *fandung*; SRANANTONGO *fundun* 'nodig; mee te maken hebben'.

Van Dyck 'eigennaam van een 17^e-eeuwse schilder' → ENGELS *Vandyke, Vandike, Vandyck, Van Dyke* 'schilderij van Anthony van Dyck; kanten puntkraag, puntbaardje (zoals op de schilderijen van Van Dyck)'.

vaneen 'uit elkaar' → FRIES *fanien*.

Van Gelder-papier 'papier vervaardigd door de Nederlandse papierfabrikant Van Gelder' → ENGELS *Van Gelder (paper)* 'geschept papier'.

vangelijk '(verouderd) gevangen genomen mogende worden' → NEGERHOLLANDS *vangslik* 'gevangen genomen mogende worden'.

vanger 'pakken' → DEENS *fange* (uit NI of Nederduits); NOORS *fange* 'pakken, gevangen nemen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fånga* 'pakken, gevangen nemen' (uit NI of Nederduits); FINS *vangita* 'pakken, gevangen nemen, van de vrijheid beroven' 'via Zweeds'; ESTS *vangistada* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *vang, fan* 'pakken, bemachtigen, gevangen nemen'; BERBICE-NEDERLANDS *fanggi*; SKEPI-NEDERLANDS *fank*; PAPIAMENTS *fangu*; SRANANTONGO *fanga* 'pakken; vangst; vangijzer'; SURINAAMS-JAVAANS *fangah, mangah* 'geld ontvangen, iets vangen' 'via Sranantongo'.

vangenis '(verouderd) huis van bewaring' → DEENS *fængsel* 'huis van bewaring' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fångelse* 'huis van bewaring' (uit NI of Nederduits); FINS *vankila* 'huis van bewaring' 'via Zweeds'; ESTS *vangla* 'huis van bewaring' (uit NI of Nederduits).

vanglijn 'touw voor het vastmeren van een schip' → ENGELS *vang*; DEENS *fangeline* (uit NI of Nederduits); POOLS *faleń*; RUSSISCH *fålen', fålin'*; OEKRAÏENS *fålin'* 'via Russisch'; AZERI *fålin* 'via Russisch'.

Van Gogh 'aardappelsoort, genoemd naar de schilder van de Aardappeleters, Vincent van Gogh' → ENGELS *Van Gogh*; DUIJS *Van Gogh*; DEENS *Van Gogh*; NOORS *Van Gogh*; ZWEEDS *Van Gogh, Van Gogh potatis*; FINS *VanGogh (peruna)*; FRANS *Van Gogh*.

vangst 'het vangen' → DEENS *fangst* (uit NI of Nederduits); NOORS *fangst* 'het vangen; het gevangene' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fångst* (uit NI of Nederduits).

Van Helmont 'eigennaam van een Vlaamse chemicus' → FRANS † *jeux de Van Helmont* 'mergelvariëteit'.

Van Houten-chocolade 'chocolade van een bekende Nederlandse chocoladefabrikant' → FINS *Van Houten Kaakoa*.

vanille 'specerij' → INDONESISCH *kernéli, panéli, vanili, panili*; JAKARTAANS-MALEIS *kernèli, panèli*; JAVAANS *panili, pranili*; MADOERES *panili, fanili*; MAKASSAARS *panili*; MENADONEES *vanèli*; MINANGKABAUS *panili*; PETJOH *pernielie*.

van node 'nodig' → DEENS *fornøden* 'noodzakelijk' (uit NI of Duits); NOORS *fornøden* (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *fanowdu* (ouder: *fannodoe*) 'nodig, noodzakelijk'; AUCAANS *fanowdoe* 'via Sranantongo'.

van onderen 'uitroep om uit de weg te gaan wanneer iets van boven valt' → RUSSISCH *polúndra, palúndra*

- ‘opgepast, ruimte!’; OEKRAÏENS *polúndra* ‘via Russisch’; AZERI *polundra* ‘via Russisch’.
- van pas** ‘gelegen’ → NEGERHOLLANDS *van pas, vanpas* ‘gelegen, terecht’.
- Van Speijk** ‘naam van J.C.H. Van Speijk, die liever de lucht inging dan dat hij zijn schip aan de Belgen overgaf; hij stond bekend om zijn rood en zwarte weeshuiskostuum’ → AMBONS-MALEIS *panspèk* ‘politieemuts van schutters met karakteristieke rode en zwarte kleuren’; KUPANG-MALEIS *panspèk* ‘politieemuts van schutters met karakteristieke rode en zwarte kleuren’; MENADONEES *panspèk* ‘politieemuts van schutters met karakteristieke rode en zwarte kleuren’; TERNATAANS-MALEIS *panspèk* ‘politieemuts van schutters met karakteristieke rode en zwarte kleuren’.
- Van 't Hoff-vergelijking** ‘chemische en thermodynamische regels van J. H. van 't Hoff’ → ENGELS *van't Hoff equation, Van't Hoff equation*.
- vanwaar** ‘waar vandaan’ → JAVINDO *fan waar* ‘waarvandaan’; NEGERHOLLANDS *van waar*.
- vanzelf** ‘uit zichzelf’ → SRANANTONGO *fansèlf*; SURINAAMS-JAVAANS *fansèlef* ‘via Sranantongo’.
- varaan** ‘hagedis’ → INDONESISCH *varan*.
- varen** ‘over water gaan (in of van een vaartuig)’ → NEGERHOLLANDS *vaar*; PAPIAMENTS † *vaar*.
- varia** ‘mengelwerk’ → INDONESISCH *varia*.
- variabel** ‘veranderlijk’ → INDONESISCH *variabel*.
- variabiliteit** ‘veranderlijkheid’ → INDONESISCH *variabilitas*.
- variant** ‘afwijking van de norm’ → INDONESISCH *varian*.
- variatie** ‘afwisseling’ → INDONESISCH *variasi*.
- variëteit** ‘afwijkende vorm van een soort’ → INDONESISCH *variétas*.
- varken** ‘hoefdier; iets in de vorm daarvan: vat, bepaalde schaaft; scheldwoord’ → FRIES *farken* ‘scheldwoord; bepaalde schaaft’; DEENS *farken, farkens* ‘waterreservoir op schip’; ZUID-SOTHO *fariki* ‘hoefdier’ ‘via Afrikaans’; NEGERHOLLANDS *varki, fergi, farki, ferkikin, verken* ‘hoefdier’; SKEPI-NEDERLANDS *fark* ‘hoefdier’.
- varkensjacht** ‘jacht op varkens’ → PETJOH *farkenjah* ‘jacht op wilde inheemse zwijnen’.
- varkensrib** ‘groot vlees, gesneden van de rib van het varken’ → NEGERHOLLANDS *verkie ribbetje*.
- varkensvlees** ‘vlees van een varken’ → NEGERHOLLANDS *ferkifleis*.
- Varoliusbrug** ‘zenuwband midden in de schedel’ → JAPANS † *barorisukyō*.
- vasectomie** ‘verwijdering van de uitvoergang van de zaadbuis’ → INDONESISCH *vaséktomi*.
- vaseline** ‘zalf’ → INDONESISCH *paselin, vaselin*.
- vast** ‘niet beweeglijk; zeker; blijvend’ → ZWEEDS *fatt* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *vast, vas* ‘vastgrijpen; niet beweeglijk’; BERBICE-NEDERLANDS *vasi* ‘vastmaken’; PAPIAMENTS *fast* (ouder: *vaste*) ‘niet beweeglijk; blijvend’; SRANANTONGO *fasi, fasti* ‘niet beweeglijk; zeker; blijvend; beknelde; vastzitten’; SURINAAMS-JAVAANS *pasi, fasi* ‘niet beweeglijk’ ‘via Sranantongo’.
- vasten** ‘niet eten of drinken’ → NEGERHOLLANDS *vasten, vast*; SRANANTONGO *faste*.
- vastenavond, vastelavond** ‘de avond voor de vastentijd begint’ → DEENS *fastelavn* (uit NI of Nederduits); NOORS *fastelavn* ‘de drie dagen voor Aswoensdag’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fastlagen* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *fastelavinne, fasteloven* ‘carnaval’.
- vasthangen** ‘al hangend bevestigen, door hangen bevestigen’ → NEGERHOLLANDS *hang vast*.
- vasthouden** ‘in de hand of handen houden’ → NEGERHOLLANDS *hou vast* ‘in de hand of handen houden, voorkomen dat iets verdwijnt’.
- vastigheid** ‘vastheid, zekerheid’ → NEGERHOLLANDS *vastigheid*.
- vastmaken** ‘maken dat iets vastzit, sluiten’ → NEGERHOLLANDS *maak vast*.
- vastspijkeren** ‘met spijkers vastmaken, vastnagelen’ → NEGERHOLLANDS *spiker vast*.
- vaststaan** ‘onveranderlijk zijn’ → NEGERHOLLANDS *staan vast*.
- vat** ‘greep’ → DEENS *fat* (uit NI of Nederduits).
- vat, vaatje** ‘ton’ → ENGELS *vatje* ‘fust, ton; veldfles’ ‘via Afrikaans’; ZWEEDS † *fatken* ‘kleine ton’; ESTS *vaat* ‘via Zweeds’; XHOSA *fatyi* ‘klein vat’ ‘via Afrikaans’; CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *vat*; NEGERHOLLANDS *vat*.
- vatbaar** ‘gauw bevangen wordend door’ → FRIES *fetber*; DUIJS dial. *vatbaar*.
- vatten** ‘vastnemen, grijpen; begrijpen’ → DEENS *fatte* ‘begrijpen’ (uit NI of Nederduits); NOORS *fatte* ‘vastpakken; begrijpen’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fatta* ‘(be)grijpen’ (uit NI of Nederduits); XHOSA *phata* ‘vastnemen, grijpen’ ‘via Afrikaans’; ZOELOE *phata* ‘vastnemen, grijpen’ ‘via Afrikaans’; NEGERHOLLANDS *vat, fat* ‘vastpakken, pakken, vastgrijpen’.
- vazal** ‘leenman’ → INDONESISCH *vasal*.
- vazelen** ‘(verouderd) zacht geluid maken’ → FRANS *faseyer, faséyer* ‘licht klapperen, wanneer een zeil niet meer goed in de wind ligt’.
- vechten** ‘strijden’ → DEENS *fægte* ‘strijden met wapens; wild bewegen’ (uit NI of Nederduits); NOORS *fekte* ‘schermen, zwaaien, spartelen’; ZWEEDS *fäkta* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *vekkete, fegete, figiti, fikiti* ‘strijden, zich inspannen, zich uitsloven’; BERBICE-NEDERLANDS *purkaru*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *fikiti* ‘via Negerhollands’.
- vedder** ‘(gewestelijk) oom; neef’ → DEENS *fætter* ‘neef; vreemde vogel’ (uit NI of Nederduits).
- vedel** ‘strijkinstrument’ → ZWEEDS *fela* (uit NI of Nederduits).
- vee** ‘dieren, gehouden om hun producten’ → DUIJS dial. *Veeh*; FRANS *fief* ‘leengoed (oorspr.

landgoed, inclusief vee, van een edelman');
NEGERHOLLANDS *vee*.

veeboer 'boer die leeft van veeteelt' → ENGELS *veeboer* <via Afrikaans>.

veebrug 'brug voor vee' → FRANS dial. † *vebrighe* 'ophaalbrug over de sloot die de wei omsluit'.

veegdoek 'doek om iets mee af te veegen' →

SRANANTONGO *figiduku* 'vaatdoek, theedoek'.

veel 'onbepaald telwoord' → DUIJS dial. *föl*; JAVINDO *feel*, *peel*; NEGERHOLLANDS *veel*, *fël*; BERBICE-NEDERLANDS *fele*.

veelmaal(s) 'dikwijls, vaak' → NEGERHOLLANDS *veelmaal*.

veeltijds 'vaak, dikwijls' → FRIES *foltiids*.

veem 'vennootschap voor het opslaan van goederen' → INDONESISCH *veem*.

veen 'grondsoort' → DUIJS *Fehn*, *Veen*; FRANS † *fagne* 'modderig moeras op de top van een heuvel; groepje veenplanten'.

veepest 'besmettelijke ziekte onder het vee' → SOENDANEES *pipes*.

veer 'pont' → SRANANTONGO *fer*; SARNAMI *fer*; SURINAAMS-JAVAANS *fir*, *pir* <via Sranantongo>.

veer 'spiraalvormig gewonden draad van veerkrachtig metaal die na drukking zijn vorige stand herneemt' → INDONESISCH *pér*; ATJEHNEES *pèy* 'horlogeveer, veer van wagen'; JAKARTAANS-MALEIS *pèr*; JAVAANS *pir* '(spring)veer'; KEIËES *per*; KUPANG-MALEIS *fer*; MADOEREES *èppir*, *pìr*, *èbbhìr*, *bhìr*, *fìr*, *pèr* 'spiraalvormig gewonden draad van veerkrachtig metaal die na drukking zijn vorige stand herneemt; rijtuig, kar op veren'; MAKASSAARS *bàngko-per* 'divan met veren'; MENADONEES *fèr*; MENADONEES *bafèr* '(meubels) met springveren'; MINANGKABAUS *per*; MUNA *ferè*, *pere*; SASAKS *pir*; SOENDANEES *per*; PAPIAMENTS † *veer*; SRANANTONGO *fer*; SURINAAMS-JAVAANS *pir*.

veerboot 'pont' → INDONESISCH *bergas*; SRANANTONGO *ferboto*.

veerkracht 'elasticiteit' → JAPANS *tanryoku* 'elasticiteit, lett. veerkracht'; CHINEES *tanli* <via Japans>.

veertien 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *veertien*; SRANANTONGO *veertien*.

veertiende 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *veertiende*; SRANANTONGO *veertiende*.

veertig 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *veertig*; SRANANTONGO *veertig*.

veertigste 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *veertigste*; SRANANTONGO *veertigste*.

veeweide 'weiland' → FRANS dial. † *veeweie*.

vegen 'bezemen; (verouderd) snel bewegen, afrossen' → ENGELS † *feague* 'slaan, ranselen; afrekenen met, betaald zetten' (uit NI of Duits); DEENS *feje* 'bezemen, afwijzen, snel bewegen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *feja* 'bezemen, schoonmaken' (uit NI of Nederduits); PETJOH *vegen* 'vegen, slaan, een oplawaai verkopen'; NEGERHOLLANDS *feeg*,

veeg, *fig*, *fik* 'bezemen'; BERBICE-NEDERLANDS *fegi* 'bezemen'; SRANANTONGO *figi* (ouder: *fegi*), *figifigi* 'bezemen'; SARAMAKKAANS *féki* 'afvegen' <via Sranantongo>.

veger 'persoon die veegt, schoorsteenveger' → NOORS *feier* (uit NI of Nederduits).

vegetariër 'die geen dierlijke producten eet' → INDONESISCH *vegetari(é)r*.

vegetarisch 'als of voor vegetariërs' → INDONESISCH *végétaris*.

vegetatie 'plantenleven' → INDONESISCH *végétasi*.

vegetatief 'de groei bevorderend' → INDONESISCH *végétatif*.

veilig 'beschermd' → FRIES *feilich*.

veiligheid 'het veilig-zijn' → FRIES *feilicheid*.

veiling 'openbare verkoping' → DUIJS *Veiling*.

vel 'huid; blad papier' → INDONESISCH *pèl* 'blad papier; katern van 8 of 16 gedrukte pagina's'; JAVAANS *pèl* 'vel, katern (papier)'; PETJOH *de vellen* 'niets, niks, geen snars'; NEGERHOLLANDS *vel*, *fel* 'huid'; PAPIAMENTS † *vel* 'bladzijde'; SRANANTONGO *fèl*.

velaar 'klank geproduceerd door contact met het zacht gehemelte' → INDONESISCH *vèlar*.

veld 'akker, vlakte' → ENGELS *veld* 'grasvlakte in Zuid-Afrika' <via Afrikaans>; DEENS *veldt* 'steppe van Zuid-Afrika' <via Afrikaans>; ZWEEDS *fält* (uit NI of Nederduits); ESTS *põld* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *-faut*, *-vaut*, *-vert* 'in de omgeving van Boulogne in veel plaatsnamen gebruikt (bijv. Helfaut, Clémévaut, Gazevert)'; FRANS *veld*, *veldt* 'steppe van Zuid-Afrika' <via Afrikaans>; PORTUGEEES *veld* 'grasvlakte in Zuid-Afrika' <via Afrikaans>; INDONESISCH *pél*; JAKARTAANS-MALEIS *pèl*, *pèlan* 'vlakte'; JAVAANS *pél* '(voetbal)veld'; NEGERHOLLANDS *veld* 'lengtemaat voor afstanden te land en ter zee; stadion; stuk grond'; PAPIAMENTS *fèlt*, *vèlt* 'vlakte'; SRANANTONGO *fèlt* 'afgeperkt stuk grond'; SURINAAMS-JAVAANS *fèlt* 'voetbalveld'.

veldbed 'draagbaar, opvouwbaar bed' → INDONESISCH *fèlbéd*, *pèlbéd*, *vèl(d)béd*.

veldfles 'fles om onderweg uit te drinken' → INDONESISCH *pèlplés*, *vèl(d)flés*; PAPIAMENTS *fèltflès*, *vèltflès*.

veldmaarschalk 'militaire bevelhebber' → RUSSISCH *fèl'dmàrsal*; OEKRAÏENS *fèl'dmàrsal* <via Russisch>; AZERI *fèldmarshal* <via Russisch>.

veldpolitie 'politie op het platteland' → INDONESISCH *pèlpòlisi* 'plaatselijke veldwachters, door de Nederlanders opgeleid om militaire functies op plantages te verrichten (koloniale tijd)'; JAVAANS *pèl*, *pèlpòlisi* 'marechaussee'.

veldschoen 'stevige schoen' → ENGELS *veld-shoe*, *vel(d)skoen* 'schoen van ongelooide leer; laars, werkschoen' <via Afrikaans>; POOLS *veldschoens* <via Afrikaans>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *veldschoen*, *field shoe*, *veld shoe*.

veldspaat 'gesteente' → INDONESISCH *fèl'spar*.

- velerhande** 'in veel soorten' → FRIES *follerhanne*.
- velerlei** 'onbepaald voornaamwoord: vele' → FRIES *follerlei*.
- velg** 'buitenrand van wiel' → DEENS *fælge* (uit NI of Nederduits); NOORS *felg* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *pélek*, *véleg*; JAVAANS *pélah*, *péleh*; MAKASSAARS *pélleng*; MENADONEES *félek*; MUNA *fele*; SASAKS *peléng*.
- vellen** 'doen vallen' → SRANANTONGO *fala* (ouder: *falla*) 'doen vallen, omhakken'; SURINAAMS-JAVAANS *falah*, *malah* (via Sranantongo).
- vélocipède** 'fiets' → INDONESISCH *sepéda*; (Bahasa Prokem) *sepokat*; BALINEES *sepéda*, *sempéda*; JAKARTAANS-MALEIS *sepédah*, *sepèdè* (uit NI of Frans); JAVAANS *pulisi pedèl*, *pulisi pèt*; MADOREES *sapedha*, *sapedhā*, *sapedhāh* (uit NI of Frans); MAKASSAARS *sapèda* (uit NI of Frans); MENADONEES *spèda* (uit NI of Frans); MINANGKABAU *sapeda*; MUNA *sipeda*; SAHU *sepeda*; SASAKS *sèpeda* (uit NI of Frans); PETJOH *sepeda* (via Indonesisch/Maleis); SURINAAMS-JAVAANS *sepédah*.
- velodroom** 'wielerbaan' → INDONESISCH *vélodrom*.
- ven** 'meertje' → FRANS dial. † *venne* 'moerassig terrein'.
- vendel** 'vlag' → FRIES *findel*.
- vendu** 'openbare verkoping' → ENGELS *vendue*; AMERIKAANS-ENGELS *vendue*.
- ventutie** 'openbare verkoop' → NOORD-SOTHO *fantisi* (via Afrikaans); TSWANA *fantisi* (via Afrikaans); ZUID-SOTHO *fantisi* (via Afrikaans); AMBONS-MALEIS *fandisi*; MENADONEES *fandisi*; PETJOH *ventutie*; SINGALEES *vendēsi-ya*.
- venkel** 'plantensoort' → DEENS *fennikel* (uit NI of Nederduits); NOORS *fennikel* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fänkäl* (uit NI of Nederduits); FINS *fenkoli* (via Zweeds); ESTS *venkol* (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *fenkri*.
- vennebroek** 'moeras' → DUIJS dial. *Vennenbruch*.
- venster** 'raam' → ZWEEDS *fönster* (uit NI of Nederduits); ZUID-SOTHO *fensetere* (via Afrikaans); NEGERHOLLANDS *fenter*, *venstør*, *venstā*, *venstu*, *venster*, *venstā*; BERBICE-NEDERLANDS *fensre*; SRANANTONGO *fensre*; AUCAANS *fensee*; SARAMAKKAANS *fensē* (via Sranantongo); AROWAKS *penster*; KARAÏBISCH *fensere* (via Sranantongo); SURINAAMS-JAVAANS *fensré* (via Sranantongo).
- vensterbank** 'onderdorpel van een raamkozijn' → SRANANTONGO *fensrebangi*.
- vent** 'kerel' → NOORS *fant* 'landloper, verarmd persoon, kerel' (uit NI of Nederduits); JAVINDO *fen*, *fent*; SRANANTONGO *fent*.
- ventiel** 'luchtklep' → INDONESISCH *péntil*, *véntil*; JAVAANS *péntil*; MADOREES *pentil*; MENADONEES *féntil*; SASAKS *pintil*; PAPIAMENTS *véntil*.
- ventilatie** 'luchtverversing' → INDONESISCH *péntilasi*, *véntilasi*; MENADONEES *véntilasi*.
- ventilator** 'toestel voor het ventileren' → INDONESISCH *véntilator*.
- ventrikel** 'orgaanholte' → INDONESISCH *véntrikel*.
- ver** 'op grote afstand' → DEENS *ffern* (uit NI of Duits); JAVINDO *fer*; NEGERHOLLANDS *ver*; BERBICE-NEDERLANDS *faru* (uit NI of Engels).
- ver-** 'voorvoegsel in werkwoorden' → DEENS *for-* 'onbeklemt toond voorvoegsel in werkwoorden' (uit NI of Nederduits); NOORS *for-* 'onbeklemt toond voorvoegsel in werkwoorden' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *för-* 'onbeklemt toond voorvoegsel in werkwoorden' (uit NI of Nederduits); FRANS *for-* 'voorvoegsel in werkwoorden en zelfstandige naamwoorden'; JAVINDO *fer* 'voorvoegsel'.
- veraangename** 'aangenamer maken' → FRIES *feroangenaamje*.
- verachtelijk** 'verachtig verdienend of tonend' → NEGERHOLLANDS *verachtlik*; SRANANTONGO *ferakti*.
- verachten** 'minachten' → DEENS *foragte* (uit NI of Nederduits); NOORS *forakte* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förakta* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *veracht*, *veragt*; SRANANTONGO *ferakti*.
- veranda** 'uitgebouwde galerij' → EWE *ablándā* (uit NI of Deens); GÅ *ablanda* (uit NI of Deens); TWI *abrànn* (uit NI of Deens); AMBONS-MALEIS *baranda* 'galerij'; ATJEHNEES † *bra'na seumah*, *pra'na seumah* 'wacht paviljoen voor hofdignitarissen en degenen die bij de sultan op audiëntie kwamen, een door zuilengalerijen omgeven terras voor de kroning van de sultan' (uit NI of Portugees); ATJEHNEES *branda* 'kajuit met een plat dak waarop men kan zitten' (uit NI of Portugees); SINGALEES *barānda-ya* (uit NI of Portugees).
- veranderen** 'wijzigen' → DEENS *forandre* (uit NI of Nederduits); NOORS *forandre* (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *ferander*; JAVAANS *plander*; KUPANG-MALEIS *ferander*; MENADONEES *ferander*; TERNATAANS-MALEIS *ferander*; NEGERHOLLANDS *verander* 'wijzigen, bekeren, zich beteren'; SRANANTONGO *frander*; SURINAAMS-JAVAANS *ferander*, *merander* (via Sranantongo).
- verandering** 'wijziging' → NEGERHOLLANDS *verandering*, *verandring* 'beking, wijziging'; SRANANTONGO *frander*.
- veranderlijk** 'geneigd tot veranderen' → NEGERHOLLANDS *veranderlik*.
- veranderlijkheid** 'het veranderlijk-zijn' → NEGERHOLLANDS *veranderlikheit*.
- verankeren** 'met ankers vastmaken' → ZWEEDS *förankra* 'vaartuig met anker vastleggen; iets stevig vastmaken met kettingen of klemhaken; sterk verbonden zijn met iets' (uit NI of Duits).
- verantwoord** 'goed doordacht' → SRANANTONGO *frantwortu*, *furantwortu*.
- verantwoordelijk** 'de verantwoording dragend' → SRANANTONGO *frantwortu*.
- verantwoorden** 'verdedigen' → ? DEENS *forsvare* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *försvare* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verantwoorden*,

- verantwoordt*; SRANANTONGO *frantwortu*, *furantwortu*.
- verantwoording** 'het geven van rekenschap' → SRANANTONGO *frantwortu*, *furantwortu*.
- verarmen** 'arm(er) maken' → DEENS *forarmet* 'uitgeput' (uit NI of Nederduits); NOORS *forarme* (uit NI of Nederduits).
- verbaal** 'proces-verbaal' → INDONESISCH *perbal*, *vérbal* 'dagvaarding'; JAKARTAANS-MALEIS *perbal*; JAVAANS *perbal*; PAPIAMENTS *verbal*; SURINAAMS-JAVAANS *perbal*.
- verbalisant** 'iemand die een proces-verbaal opmaakt' → INDONESISCH *vérbalisan*.
- verbaliseren** 'bekeuren' → PAPIAMENTS *verbalisá*, *ferbalisá*.
- verband** 'stof waarmee een wond wordt verbonden' → INDONESISCH *perban*; JAKARTAANS-MALEIS *perban*; JAVAANS *perban*; KUPANG-MALEIS *farbán*, *verbán*; MADOREES *vêrbán*, *pêrbán*; MAKASSAARS *parabâng*; MENADONEES *verban*, *perban*, *ferban*; PAPIAMENTS *ferbant*; SRANANTONGO *ferbant*; SURINAAMS-JAVAANS *perban*.
- verbandkist** 'kist met verbandmiddelen, verbanddoos' → NEGERHOLLANDS *verbondkist*.
- verbannen** 'in ballingschap zenden, in de ban doen; (verouderd) vervloeken' → ZWEEDS *förbanna* 'verwensen, vervloeken' (uit NI of Nederduits); FRANS *forban* 'piraat; iemand zonder scrupules'; BRETONS *forban* 'piraat' (via Frans).
- verbarmen** '(verouderd, Oost-Nedeflands) medelijden hebben met' → DEENS *forbarne sig* 'medelijden hebben met' (uit NI of Nederduits); NOORS *forbarne seg* 'medelijden hebben met' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förbarna sig* 'medelijden hebben met' (uit NI of Nederduits).
- verbatim** 'woord voor woord' → INDONESISCH *vérbatim*.
- verbazen** 'verwonderen' → DEENS *forbavse* (uit NI of Nederduits); NOORS *forbause* (uit NI of Nederduits).
- verbeelden** 'zich verbeelden, inbeelden' → SRANANTONGO *fruberde*, *ferberder*, *ferberdi*.
- verbeelding** 'verkeerde voorstelling' → SRANANTONGO *fruberde*, *ferberder*, *ferberdi* 'verkeerde voorstelling, fantasie'.
- verbergen** 'aan waarneming onttrekken, wegstoppen, verstoppert' → ZWEEDS *förborga* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verberg*.
- verbeteren** 'beter maken dan voorheen' → DEENS *forbedre* (uit NI of Nederduits); NOORS *forbedre* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verbeeter*.
- verbeuren** 'als straf verliezen' → FRANS dial. *forboûrner* 'verkwisten'.
- verbieden** 'door een gebod ontzeggen' → NEGERHOLLANDS *verbiet*, *verbiêdt*.
- verbijsteren** 'verwarren' → DUITS *verbiestern* 'iemand verwarren'; DEENS † *forbistre* (uit NI of Nederduits); NOORS † *forbistre* (uit NI of Nederduits).
- verbijstering** 'verwarring, verdoemdheid' → DEENS *forbistring* 'verwarring, vaak tot irritatie leidend' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *föbistring* 'verwarring, verdoemdheid, moeilijk te verwoorden' (uit NI of Nederduits).
- verbinden** 'verband aanbrengen; samenvoegen; associëren' → DEENS *forbinde* 'verband aanbrengen; samenvoegen; associëren; impliceren' (uit NI of Nederduits); NOORS *forbinde* 'verband aanbrengen; samenvoegen; verplichten' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förbinda* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verbind* 'verband aanbrengen; samenvoegen; impliceren'; PAPIAMENTS *benda* 'zwachtelen; zwachtel'.
- verbitteren** 'bitter worden' → DEENS *forbitre* (uit NI of Nederduits); NOORS *forbitre* 'bitter worden; verpesten' (uit NI of Nederduits).
- verbleken** 'bleker, dof, minder fel worden' → NEGERHOLLANDS *verbleek*.
- verblijden** 'blij zijn, zich verheugen, vrolijk zijn' → NEGERHOLLANDS *verbly*.
- verblijf** 'oponhoud; plaats waar men is' → FRIES *ferbliuw*.
- verblijven** 'blijven' → DEENS *forblive* (uit NI of Nederduits); NOORS *forbli* (uit NI of Nederduits).
- verblinden** 'beletten te zien; het beoordelingsvermogen aantasten' → DEENS *forblinde* (uit NI of Nederduits); NOORS *forblinde* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verblend*.
- verbloeden** 'doodbloeden' → DEENS *forbløde* (uit NI of Nederduits).
- verbloemd** 'mooier voorgesteld dan het is, bedekt' → DEENS *forblommet* (uit NI of Nederduits); NOORS *forblommet* 'verfraaid' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förbloimmerad* (uit NI of Nederduits).
- verbluffen** 'verbluffing opwekkend' → DUITS *verblüffen* (uit NI of Nederduits); DEENS *forbløffe* (uit NI of Nederduits); NOORS *forbløffe* 'uit zijn doen brengen, tot zwijgen brengen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förblyffa* (uit NI of Nederduits).
- verbluft** 'uit het veld geslagen' → FRIES *oerbluft*.
- verbod** 'gebod om iets na te laten' → FRANS dial. † *verbode*; *fourbot* 'bepaling, reglement dat voor een bepaalde tijd geldt; hetgeen verboden is'.
- verbodemen** 'voor een bodemerijlening iets verpanden' → ZWEEDS *förbodma* (uit NI of Duits).
- verboden** 'ongoorloofd verklaard' → INDONESISCH *perboden*; JAVAANS dial. *verboden* 'verboden toegang'.
- verbond** 'vereniging; overeenkomst' → DEENS *forbund* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förbund* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verbond*.
- verborgen** 'geheimzinnig' → DEENS † *forborgen* (uit NI of Nederduits); NOORS *forborgen* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verborg*, *geborg*, *verborgen*.
- verborgenheid** 'iets dat verborgen is' → NEGERHOLLANDS *verborgenheid*.
- verbouwereerd** 'onthutst' → SRANANTONGO *bowreri*.

- verbranden** 'laten branden; verkleuren door vuur of zon' → DEENS *forbrände* (uit NI of Nederduits); NOORS *forbrenne* 'tot as branden, opbranden' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verbran, verbranden* 'laten branden'.
- verbreken** 'een einde maken aan, stukmaken; schenden' → DEENS *forbryde* 'schenden, verkrachten' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verbreek* 'een einde maken aan'.
- verbrengen** '(verouderd) overbrengen, voorbij laten gaan (de tijd)' → NEGERHOLLANDS *verbreng* 'overbrengen, voorbij laten gaan (de tijd)'.
- verbruïen** 'verknoeien' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *ferbröie* 'bederven, verknoeien'.
- verbruiken** 'consumeren' → DEENS *forbruge* (uit NI of Nederduits); NOORS *forbruke* (uit NI of Nederduits).
- verbuiten** '(verouderd) verwisselen' → DEENS *forbytte* 'per ongeluk verwisselen' (uit NI of Nederduits).
- verdacht** 'aanleiding gevend tot verdenking' → FRIES *fertocht*; INDONESISCH *verdah*; NEGERHOLLANDS *verdacht*.
- verdachtig** '(verouderd) verdacht, verdenking wekkend' → NEGERHOLLANDS *verdachtig* 'verdacht, verdenking wekkend'.
- verdedigen** 'afweren, weerleggen' → FRIES *ferdigenje*.
- verdekt** 'verborgen' → DEENS *fordækt* 'heimelijk verborgen' (uit NI of Nederduits); NOORS *fordekt* (uit NI of Nederduits).
- verdelen** 'in delen verspreiden' → DEENS *fordele* (uit NI of Nederduits); NOORS *fordele*; NEGERHOLLANDS *verdeel*.
- verdelgen** 'vernietigen' → NEGERHOLLANDS *vertilg* 'vernieuwen, vervangen, tenietdoen, vernietigen, delgen'.
- verdenken** 'wantrouwen: (verouderd) kwalijk nemen' → DEENS *fortænke* 'kwalijk nemen' (uit NI of Nederduits); NOORS *fortenke* 'kwalijk nemen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förtänka* 'kwalijk nemen' (uit NI of Nederduits).
- verder** 'overigens, voor de rest, daarna, vervolgens' → NEGERHOLLANDS *verder*.
- verderf** 'ondergang' → NOORS *forderv* 'vergankelijkheid'.
- verderven** 'rotten, te gronde richten' → DEENS *fordærve* 'rotten, te gronde richten, verwennen' (uit NI of Nederduits); NOORS *forderve* 'bederven, vernielen, aantasten'; ZWEEDS *fördärva* 'bederven, vernielen, aantasten' (uit NI of Nederduits).
- verdiene** 'winst of loon krijgen; waard zijn te krijgen' → DEENS *fortjene* 'winst of loon krijgen' (uit NI of Nederduits); NOORS *fortjene* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förtjäna* 'winst of loon krijgen' (uit NI of Nederduits); JAVINDO *ferdien* 'winst of loon krijgen'; NEGERHOLLANDS *verdien, verdienst*.
- verdiene** 'wat men ontvangt' → DEENS *fortjeneste* 'loon voor arbeid, winst, verdienstelijkheid' (uit NI of Duits); NOORS *fortjeneste* 'opbrengst, winst' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verdiene*; SRANANTONGO *ferdinste*.
- verdiens** 'erkenlijkheid verdienend' → NEGERHOLLANDS *verdienslik*.
- verdieping** 'ruimte tussen twee vloeren' → DUIJS dial. *Verdepung*; INDONESISCH *perdiping*; PAPIAMENTS *verdip* (ouder: *verdiep*); SRANANTONGO *ferdipen*; SURINAAMS-JAVAANS *perdiping*.
- verdoemen** 'veroordeelen' → DEENS *fordomme* (uit NI of Nederduits); NOORS *fordomme* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verdoem, verdum*.
- verdoemenis** 'eeuwige veroordeling' → NEGERHOLLANDS *verdoemnis, verdumnis*.
- verdoen** 'verkwisten; (verouderd) vernietigen' → ZWEEDS *förgöra* 'vernietigen' (uit NI of Nederduits).
- verdomd** 'vervloekt' → ENGELS *verdomde* 'verdoemd, vervloekt' <via Afrikaans>; PETJOH *verdomd, vardomd* 'heel erg, buitengewoon'.
- verdomme** 'bastaardvloek' → FRANS dial. *fêrdome*; INDONESISCH *perdom*; AMBONS-MALEIS *fordomo, pordomo*; JAVAAANS *perdam-perdom*; MAKASSAARS *paradomêng* 'bekend als Nederlandse vloek'; PETJOH *perdom*.
- verdonkeremanen** 'verduisteren' → FRIES *ferdonkeremoanje*.
- verdoofd** 'gevoelloos gemaakt' → PAPIAMENTS *ferdof*; SRANANTONGO *ferdowf*; SURINAAMS-JAVAANS *ferdof* <via Sranantongo>.
- verdorie** 'bastaardvloek' → PETJOH *verdeurie, verdorie, verdrie* 'milde vloek'.
- verdoven** 'gevoelloos maken' → PAPIAMENTS *ferdof*; SRANANTONGO *ferdowf*.
- verdraaglijk** 'draaglijk, duldbaar' → NEGERHOLLANDS *verdraeglig*.
- verdraagzaam** 'bereid te verdragen, tolerant' → FRIES *ferdraachsum*.
- verdraagzaamheid** 'het verdraagzaam-zijn' → FRIES *ferdraachsumheid*.
- verdraaien** 'ronddraaien; weigeren' → NEGERHOLLANDS *verdraai* 'ronddraaien, roteren, wentelen'; SRANANTONGO *ferdrai* 'weigeren'.
- verdrag** 'overeenkomst' → ZWEEDS *fördrag* (uit NI of Nederduits).
- verdragen** 'dulden' → DEENS *fordrage* (uit NI of Nederduits); NOORS *fordra* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fördra* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verdraag, fodrä* 'dulden, gesteld zijn op, te maken willen hebben met'; SRANANTONGO *ferdragi*; SURINAAMS-JAVAANS *ferdrakh* 'veel kunnen hebben, er tegen kunnen' <via Sranantongo>.
- verdreken** '(verouderd) bezoedelen, besmeuren' → FRANS dial. *verdreque* 'overtreding, onbezonnen jeugdstreek'.
- verdriet** 'smart, leed' → NEGERHOLLANDS *verdriet* 'smart, leed; bedroefd'; PAPIAMENTS *fêdrit, ferdrit, fêdrit, vèdrit* (ouder: *verdriet*) 'smart, leed; bedroefd; lelijk en nors, niet om aan te zien'.

verdrieten 'leed doen of hebben' → DEENS *fortryde* 'spijt hebben' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förtryta* 'ergeren, irriteren' (uit NI of Nederduits).
verdrietig 'verdriet hebbend of daarvan getuigend' → FRIES *fertrietich* 'verdriet hebbend; onaangenaam, vervelend'; NEGERHOLLANDS *verdrietig*.
verdrijven 'verjagen' → DEENS *fordrive* 'verjagen, uitdrijven, het verdrijven van tijd' (uit NI of Nederduits); NOORS *fordrive* (uit NI of Nederduits).
verdringen 'verdrijven' → DEENS *fortrænge* (uit NI of Nederduits); NOORS *fortrenge* (uit NI of Nederduits).
verdrinken 'in het water omkomen; met drinken verdoen' → NEGERHOLLANDS *verdrink*.
verdrogen 'uitdrogen' → NEGERHOLLANDS *verdroog*.
verdrinken 'verstikt door water' → BERBICE-NEDERLANDS *dronggi*.
verdrukken 'onderdrukken, nederdrukken, geweld aan doen' → ZWEEDS *förtrycka* 'onderdrukken, geweld aandoen' (uit NI of Nederduits).
verdubbeling 'het dubbel maken; het aanbrengen van een tweede of nieuwe buitenhuid aan een schip' → RUSSISCH † *fordüpel't* 'het aanbrengen van een tweede of nieuwe buitenhuid aan een schip'.
verduisteren 'donker maken, donker worden' → NEGERHOLLANDS *verduster*.
verduwen 'slikken' → DEENS *fordoje* 'verteren' (uit NI of Nederduits).
verdwald 'de weg kwijt' → BERBICE-NEDERLANDS *fudwali* 'verward'; PAPIAMENTS *ferduá*.
verdwalen 'de weg kwijtraken' → DUIJS dial. *verdalen*; NEGERHOLLANDS *verdwael*; PAPIAMENTS *ferduá*; SRANANTONGO *ferdwal*.
verdwijnen 'weggaan' → FRIES *ferdwine*.
verenigen 'samenvoegen' → DEENS *forene* 'bij elkaar brengen, combineren' (uit NI of Nederduits); NOORS *forene* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förena* 'samenvoegen, bij elkaar brengen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *vereinig*.
vereniging 'samenvoeging, groepering' → FRIES *feriening*; NEGERHOLLANDS *vereeninging*.
vereren 'als eerbewijs aanbieden, schenken' → DEENS *forære* 'schenken, ten geschenke geven' (uit NI of Nederduits); NOORS *forære* 'schenken, ten geschenke geven' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förära* 'schenken, ten geschenke geven' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *vereer* 'mededelen, vertellen'.
verergeren, verergen 'erger maken, worden; (verouderd) schaden, verontwaardigd worden' → DEENS *forarge* 'krenken, verontwaardigen, verontwaardigd raken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förarga* 'krenken, verontwaardigen, verontwaardigd raken' (uit NI of Nederduits).
verering 'het vereren, het aanroepen van en bewijzen van eer aan de heiligen' → NEGERHOLLANDS *vereering*.
verf 'kleurstof' → DEENS *farve* 'kleur' (uit NI of Nederduits); NOORS *farge, farve* 'kleur(stof)' (uit NI

of Nederduits); ZWEEDS *färg* 'kleur(stof)' (uit NI of Nederduits); FINS *väri* 'kleur(stof)' (via Zweeds); ESTS *värv* 'kleur(stof)' (uit NI of Nederduits); MENADONEES *fëref* 'kleurpotlood; kleurstof'; ? SAVU *were*; NEGERHOLLANDS *verw*; PAPIAMENTS *ferf* (ouder: *verf*); SRANANTONGO *ferfi*; SARMAKKAANS *féfi* (via Sranantongo); SARNAMI *verfi*.
verfborstel 'kwast die dient voor het opbrengen en uitstrijken van verf' → NEGERHOLLANDS *farafbosl*.
verfman 'schilder' → SRANANTONGO *ferfiman* 'huisschilder, kunstschilder'; SARNAMI *verfiman* (via Sranantongo).
verfoeien 'verafschuwen' → PAPIAMENTS † *verfoei*.
vergaan 'te gronde gaan' → DEENS *förgå* (uit NI of Nederduits); NOORS *forgå* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förgå* 'te gronde gaan, voorbijgaan' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *vergaen*.
vergaderen 'bijeenkomen' → FRIES *fergaderje*; ENGELS *for(e)gather* 'bijeekomen; ontmoeten'; NEGERHOLLANDS *vergaeder, vergaader* 'bijeekomen; ontmoeten; verzamelen'.
vergadering 'bijeenkoms; vergaderde menigte' → FRIES *fergadering* 'bijeekoms'; DEENS dial. *forgaring* 'plezier, drukte, ophof'; INDONESISCH *begand(e)ring, benggandering* 'bijeekoms'; INDONESISCH † *pergandering, perhadering(an)* 'bijeekoms'; JAKARTAANS-MALEIS *perhadring* 'bijeekoms'; JAVAANS *begandring* 'bijeekoms'; MADOEREES dial. *gaddring, agaddring* 'bijeekoms'; MAKASSAARS *parahadéring* 'bijeekoms'; NEGERHOLLANDS *vergaadering* 'bijeekoms'; SRANANTONGO *vergadering* 'bijeekoms'; SURINAAMS-JAVAANS *begandring* 'bijeekoms'.
vergankelijk 'voorbijgaand' → DEENS *förgængelig* (uit NI of Nederduits); NOORS *forgjengelig* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förgängelig* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verganglik*.
vergankelijkheid 'niet duurzaam zijn, sterfelijkheid, broosheid, tijdelijkheid' → ZWEEDS *förgängelse* 'iets dat van nature oplost en verdwijnt' (uit NI of Nederduits).
vergaren 'verzamelen, verwerven' → NEGERHOLLANDS *vergaar, gaer*.
vergassen 'tot gas (laten) worden; met gas ombrengen' → FRIES *fergasse*.
vergeefs 'vruchteloos' → DEENS *forgæves* (uit NI of Nederduits); NOORS *forgjeves* 'vruchteloos, zonder resultaat' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förgäves* (uit NI of Nederduits).
vergelijken 'in verband met elkaar beschouwen om overeenstemming of verschil vast te stellen' → NEGERHOLLANDS *vergliek, verglik*.
vergen 'eisen' → FRIES *fergie*.
vergenoegd 'weltevreden' → NOORS *fornoyd* 'blij, tevreden' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *fergu* 'vrolijk, opgeruimd'; NEGERHOLLANDS *vergenoegt, vergnugt*.
vergeten 'niet meer weten' → DEENS *forglemme*

46. De verbreiding van de krachtterm *verrek*.

Krachttermen worden gemakkelijk overgenomen: ze worden in grote emotie geuit, waardoor ze indruk maken, en voor mensen die een andere taal spreken rust er op het gebruik van buitenlandse krachttermen en (bastard)vloeken geen taboe – anders dan voor moedertaalsprekers. Verschillende Nederlandse krachttermen zijn dan ook door andere talen geleend: zo komt *verrek* voor in een aantal Indonesische talen en het Sranantongo. En deze talen hebben wel meer Nederlandse krachttermen overgenomen. Zo hebben onder andere het Indonesisch en Javaans *verdomme* en *godverdomme* geleend, terwijl het Sranantongo *vervloekt* heeft overgenomen. Ook in de dialecten van buurvolkeren zijn Nederlandse vloeken terechtgekomen: in Franse dialecten bijvoorbeeld *verdomme* en *godehere, heregod*, en in het Vastelands-Noord-Fries *godverdorie*.

'niet meer weten, verzuimen te doen' (uit NI of Nederlands); DEENS † *forgætte* 'niet meer weten, achterlaten' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *förgäta* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *verget*, *fogët*, *frugët*, *voorget* (uit NI of Engels); BERBICE-NEDERLANDS *frugete*, *furgete*; SRANANTONGO *frigiti*; AUCAANS *fegeete*; SARAMAKKAANS *fèketè* (uit NI of Engels).

vergeven 'vergifenis schenken' → FRIES *fergemy* 'vergeef me (basterdvloek)'; DEENS *forgive* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *vergie*, *vergeven*.

vergeving 'daad van vergeven' → NEGERHOLLANDS *vergeeving*, *vergeving*.

vergewissen 'zich van iets verzekeren' → NOORS *forvisse* (*seg*) (uit NI of Nederlands).

vergif 'schadelijke stof' → NEGERHOLLANDS *vergeef*; SRANANTONGO *frikefti*, *fergef*; SURINAAMS-JAUAANS *ferkhif* (via Sranantongo).

vergifenis 'het vergeven' → FRIES *fergifenis* 'het vergeven; vergaving'.

vergiftigen 'door vergif doden' → DEENS *forgifte* 'door vergif doden, verpesten' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *förgifta* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *vergeef* 'door vergif doden, verpesten'.

vergiszen 'tot een foutieve conclusie komen' → FRIES *fergisse*; DUIJS dial. *verhissen* 'vergeten, verzuimen'.

vergissing 'keer dat men zich vergist' → FRIES *fergissing*.

vergooien 'verloren doen gaan, weggooien' → NEGERHOLLANDS *vergooi*.

vergrijpen 'stelen, seksueel misbruiken' → DEENS *forgribe* (uit NI of Nederlands); NOORS *forgripe* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *förgripa* (*sig*) (uit NI of Nederlands).

vergrootglas 'loep' → JAPANS † *furugorötogarasu*; PAPIAMENTS *vergrootglas*.

vergroting 'toename in oppervlakte, hoeveelheid, volume' → NEGERHOLLANDS *vergrooting*; PAPIAMENTS *vergroting* 'grotere afdruk (bijvoorbeeld van een foto)'.

verguld 'met bladgoud bedekt' → INDONESISCH *pergol*, *pergul*; AMBONS-MALEIS *fergol*; BOEGINEES *porogôlo*; JAVAANS (*di*)*pergul*, *pergulan*; KUPANG-MALEIS *fergol*; MENADONEES *fergol*; MINANGKABAUS *parogo*; TERNATAANS-MALEIS *fergol*.

vergulden 'met bladgoud bedekken; als goud doen glanzen' → DEENS *forgylde* 'met bladgoud bedekken; iets mooi of behagelijk maken; iemand een grote beloning geven' (uit NI of Nederlands); NOORS *forgylle* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *förgylla* (uit NI of Nederlands).

vergunnen 'toestaan' → NEGERHOLLANDS *vergun*.

vergunning 'officiële toestemming' → JAVAANS dial. *perkening*; PAPIAMENTS *vergünen*, *vergénen*; SURINAAMS-JAUAANS *perkoneng*.

verhaal 'vertelling' → FRIES *ferhaal*.

verhaasten 'zich overhaasten' → DEENS *forhaste*

(uit NI of Nederlands); NOORS *forhaste* (uit NI of Nederlands).

verhalen 'een schip door het gebruik van touwen en trossen naar een andere ligplaats brengen' → DEENS *forhale* 'een andere ligplaats voor een schip doen innemen; tijdrekken' (uit NI of Nederlands); NOORS *forhale* 'vertragen; een schip verplaatsen met behulp van trossen' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *förhala* 'een schip over kortere afstand verplaatsen' (uit NI of Nederlands).

verhandelen 'verkopen' → DEENS *forhandle* 'onderhandelen, verkopen' (uit NI of Nederlands); NOORS *forhandle* 'onderhandelen, handelen, verkopen' (uit NI of Nederlands).

verhang 'helling van een wateroppervlak' → INDONESISCH *verhang*.

verharden 'hard maken' → DEENS *forhærdet* (uit NI of Nederlands); NOORS *forherde* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *verhard*, *verhart*.

verhemelte 'overdekking van een troon, bed of preekstoel' → MAKASSAARS *parahémelé* 'hemel, baldakijn van goed (gespannen in een raam, met ahangende rand)'.

verheugen 'blij zijn of maken' → NEGERHOLLANDS *verheeg*.

verheven 'boven iets staand; zich boven iets verheffend' → FRIES *ferheven*.

verheven, zich '(verouderd) hoogmoedig worden of zijn' → ZWEEDS *förhåva sig* 'hoogmoedig worden of zijn, prat gaan op' (uit NI of Nederlands).

verhinderen 'beletten' → DEENS *forhindre* (uit NI of Nederlands); NOORS *forhindre* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *verhinder*.

verhindering 'het verhinderen' → NEGERHOLLANDS *verhindering*.

verhogen 'hoger maken' → DEENS *forhøje* 'groter van omvang worden' (uit NI of Nederlands); NOORS *forhøye* (uit NI of Nederlands); JAVINDO *ferhoog*; NEGERHOLLANDS *verhoog* 'groter van omvang worden, hoger maken'.

verhongerden 'door honger omkomen' → NEGERHOLLANDS *verhonger*.

verhoor 'ondervraging' → FRIES *ferhoar*.

verhoren 'ondervragen' → DEENS *forhøre* 'ondervragen, informeren' (uit NI of Duits); NOORS *forhøre* 'ondervragen; (wederkerend) informeren, vragen naar' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *förhöra* 'ondervragen, informeren' (uit NI of Nederlands); JAKARTAANS-MALEIS *diverhoor* 'verhoord worden'; NEGERHOLLANDS *verhør*, *verhoort* 'ondervragen, informeren'; PAPIAMENTS † *verhoor*.

verhouden, zich 'in een zekere betrekking staan' → DEENS *forholde* 'gesteld zijn, in elkaar zitten; in een zekere betrekking staan' (uit NI of Nederlands); NOORS *forholde* 'gesteld zijn, in elkaar zitten; in een zekere betrekking staan' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *förhålla* (*sig*) 'gesteld zijn, in elkaar zitten; in een zekere betrekking staan' (uit NI of Nederlands).

- verhuisdag** '1 mei, dag waarop men verhuisde omdat de huren afliepen' → AMERIKAANS-ENGELS dial. *Moving Day*.
- verhuizen** 'van adres veranderen' → NEGERHOLLANDS *verhuus*; SRANANTONGO *froisi*; SARNAMI *froisi howe*.
- verhuren** '(zich) in huur geven' → DEENS † *forhyre* 'iemand inhuren' (uit NI of Nederduits); NOORS *forhyre* 'in dienst nemen als scheepsbemanning; (wederkerend) aanmonsteren' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verhuur, verhier* 'in huur geven'.
- verificatie** 'echtheidsonderzoek' → INDONESISCH *vérifikasi*.
- verjaardag** 'dag waarop iets of iemand precies een jaar ouder is geworden' → PAPIAMENTS † *dia di jarmenteu*; SRANANTONGO *friyari*.
- verjagen** 'verdrijven' → DEENS *forjage* (uit NI of Nederduits); NOORS † *forjage* (uit NI of Nederduits); JAVINDO *ferjagen*.
- verjaren** 'een of meer jaren geleden gebeurd of verricht zijn; jarig zijn' → SRANANTONGO *feryari, friyari* 'jarig zijn; jarig'.
- verjaring** 'het door verloop van jaren niet meer van kracht zijn; dag waarop iemand jarig is' → INDONESISCH *verjaring* 'het door verloop van jaren niet meer van kracht zijn'; SRANANTONGO *friyari, feryari* 'dag waarop iemand jarig is'; SARNAMI *varyári* 'dag waarop iemand jarig is'; SURINAAMS-JAVAANS *fiyari, friyari* 'dag waarop iemand jarig is' «via Sranantongo».
- verkalken** 'kalkafzetting ondergaan' → PAPIAMENTS *verkalk, verkalken* 'aderverkalking'.
- verkeer** 'voertuigen en personen die de openbare weg gebruiken' → SRANANTONGO *ferker*.
- verkeerd** 'niet goed' → NOORS *forkjært* 'onjuist' (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *verkér*; PETJOH *vekante keer* 'verkeerde kant (= homofiel, lesbisch)'; NEGERHOLLANDS *verkeert*; PAPIAMENTS *furké* 'dwars, tegen de draad in'.
- verkeersopstopping** 'oponthoud in het verkeer' → SRANANTONGO *ferkersopstopen*.
- verkeerspel** '(verouderd) gezelschapsspel, soort triktrak' → ENGELS † *verquere* 'soort triktrak'; FRANS † *verker, revertier* 'soort triktrak'.
- verkennen** 'onderzoeken, opnemen' → FRIES *ferkenne*.
- verkenning** 'onderzoek' → FRIES *ferkenning*; INDONESISCH *verkéneng, verkéning* 'het ter plaatse kennis verwerven van de gesteldheid van iets'.
- verkeren** 'omgang hebben' → NEGERHOLLANDS *verkeer (mee)* 'omgaan (met)'.
- verkiezen** 'iets liever willen of wensen' → NEGERHOLLANDS *verkies*.
- verkiezing** 'keuze, voorkeur' → FRIES *ferkiezing*; NEGERHOLLANDS *verkiesing*.
- verklagen** '(verouderd) iemand beschuldigen van iets, iets ten laste leggen, aanklagen' → NEGERHOLLANDS *verklaag* 'iemand beschuldigen van iets, iets ten laste leggen, aanklagen'.
- verklappen** 'vertellen wat geheim had moeten blijven' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *ferklape*.
- verklaren** 'uitleggen, ophelderen' → DEENS *forklare* (uit NI of Nederduits); NOORS *forklare* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förklara* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verklaar*; SRANANTONGO *ferkrari*.
- verklaring** 'opheldering, uitlegging' → JAVAANS *èkral, èkrar* 'verklaring over rechtsaanspraak'; JAVAANS *perklaring* 'opheldering, uitlegging, aanzegging'; NEGERHOLLANDS *verklaring*; SRANANTONGO *ferkrari*.
- Verklaring van Ingezetenschap** 'document waaruit blijkt dat iemand ingezetene van een land is' → INDONESISCH † *Verklaring van Ingezetenschap*.
- verkleeden** 'omkleeden' → DEENS *forklæde* (uit NI of Nederduits).
- verkleefd** 'door genegenheid sterk verbonden' → FRIES *ferkleefd*.
- verklikken** 'heimelijk doorvertellen, verklappen, verraden' → NEGERHOLLANDS *verklek*.
- verklikker** 'iemand die verklikt' → NEGERHOLLANDS *verklekker* 'iemand die verklikt, persoon die iemand van iets beschuldigt, gerechtelijk aanklaagt'.
- verknopen** 'verbinden, in verband brengen' → ZWEEDS *förknippa* (uit NI of Nederduits).
- verkoelen** 'koeler maken' → NEGERHOLLANDS *verkoel*.
- verkoeling** 'het verkoelen' → NEGERHOLLANDS *verkoeling, verkoel*.
- verkoeveren** 'zich herstellen' → ZWEEDS *förkovra sig* 'beter worden, vooruitgaan, vorderingen maken' (uit NI of Nederduits).
- verkonden** '(verouderd) bekendmaken, aankondigen, prediken' → DEENS *forkynde* 'prediken, betekenen' (uit NI of Nederduits); NOORS *forkynne* 'plechtig bekendmaken, prediken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förkunna* 'plechtig bekendmaken, prediken' (uit NI of Nederduits).
- verkondigen** 'bekendmaken' → NEGERHOLLANDS *verkondig*.
- verkondiging** 'het verkondigen, het bekendmaken' → NEGERHOLLANDS *verkondiging*.
- verkoopster** 'vrouwelijk winkelpersoneel' → SRANANTONGO *verkoopster*.
- verkopen** 'voor geld aan een ander overdoen' → JAVINDO *ferkoop, ferkopen*; NEGERHOLLANDS *verkoop, förkō, frokō, frukō, floko*; BERBICE-NEDERLANDS *frukopu, furkopu*; SKEPI-NEDERLANDS *forkóp*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *fruko* «via Negerhollands».
- verkoper** 'iemand die waren verkoopt' → INDONESISCH † *perkoper, verkoper*; JAKARTAANS-MALEIS *perkóper*.
- verkoren** 'verkozen, (uit)gekozen' → NEGERHOLLANDS *verkooren*.
- verkorten** 'korter maken' → ENGELS *foreshorten* 'korter maken; in perspectief tekenen'; DEENS *forkorte* (uit NI of Nederduits); NOORS *forkorte* (uit NI of Nederduits).

verkouden 'kou gevat hebbend' → KUPANG-MALEIS *farkout* 'kou gevat hebbend; hoesten'; PAPIAMENTS *verkoud* (Ar.); *fèrkout*, *ferkout* (ouder: *verkoud*); SRANANTONGO *frikowtu* (ouder: *frekoutu*, *froekoutu*) 'kou gevat hebbend; snof'; AUCAANS *foekowtoe*.

verkouden '(verouderd) verkoelen, koud(er) doen worden' → NEGERHOLLANDS *verkoed* 'verkoelen'.

verkoudheid 'ontsteking van het neusslijmvlies' → BERBICE-NEDERLANDS *frukau*, *furkau*; SRANANTONGO *frikowtu*.

verkramp 'gespannen, onnatuurlijk' → ENGELS *verkramp* 'bekrompen of reactionair (in opvattingen)' <via Afrikaans>.

verkrijgen 'krijgen, ontvangen, verwerven' → NEGERHOLLANDS *verkrygen*.

verkwikken 'verfrissen' → ZWEEDS *vederkvicka* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verquik*, *verqwik* 'verfrissen, bijkomen, opfleuren'.

verkwisten 'verspillen' → FRIES *ferkwistje*.

verlakken 'bedriegen' → PETJOH *perlak*, *verlakken*.

verlakt 'met lak bedekt' → INDONESISCH *perlak* 'met lak bedekt, gevernist'; AMBONS-MALEIS *farlak*; KUPANG-MALEIS *farlak*; MADOEREES *pèrlak*, *fèrlak* 'verlakt leer, verlakt linnen'; MAKASSAARS *perelá*; MENADONEES *farlak*; MINANGKABAUS *paralak*; SOENDANEES *pèrlak* 'met lak bedekt, verlakt leer'; TERNATAANS-MALEIS *farlak*; PETJOH *verlak*, *perlak* 'imitatiecanvas met een dun laagje lak'.

verlamd 'lam geworden' → SURINAAMS-JAVAANS *ferlam*.

verlamming 'verlies van het bewegingsvermogen' → MENADONEES *ferlamèng*.

verlangen 'begeren' → DEENS *forlange* 'eisen' (uit NI of Nederduits); NOORS *forlange* 'eisen, verzoeken' (uit NI of Nederduits); PETJOH *verlangen* 'zin hebben'; NEGERHOLLANDS *verlang*.

verlaten 'achterlaten; vertrouwen op' → DEENS *forlade* (uit NI of Nederduits); NOORS *forlate* 'vertrekken uit; vergeven; vertrouwen stellen in' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förlåta* 'vergeven, achterlaten' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verlaat*, *verlaet* 'verlaten (uit dienst), wegsturen, ontslaan'; BERBICE-NEDERLANDS *lahan*, *lasan* 'achterlaten'.

verlaten 'vloeistof overtappen, zuiveren' → SCHOTS † *unforlatit* 'niet afgetapt van één reservoir in het andere'; FRANS *frelater* 'reinheid of echtheid verliezen (door vermenging met andere stoffen); (verouderd) overgieten'.

verleden 'vroeger, vorig, onlangs' → FRIES *ferleden*; DEENS *forleden* 'enkele dagen geleden' (uit NI of Nederduits); NOORS *forleden* 'jongstleden, onlangs' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verleeden* 'onlangs, een paar dagen geleden'.

verlegen 'bedeesd; in vergenheid; (verouderd) wanhopig' → FRIES *ferlegen* 'bedeesd' (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *farlègen* 'om iets verlegen zijn of aan iets gebrek hebben'; JAVAANS *perlègen* 'bedeesd'; PETJOH *ferlehen* 'beschaamd';

NEGERHOLLANDS *verlegen*, *verleegen* 'bezorgd'; SRANANTONGO *ferleigi* 'bedeesd'.

verlegenheid 'bedeesdheid; moeilijk parket' → NEGERHOLLANDS *verlegenheit* 'bekommerenis, bezorgdheid'; SRANANTONGO *ferleigi* 'bedeesdheid'.

verleggen 'verplaatsen' → DEENS *forlægge* '(formeel) verhuizen; zoekmaken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förlägga* 'verplaatsen; zoekmaken' (uit NI of Nederduits).

verleiden 'van de rechte weg afleiden' → FRIES *ferleid* 'het verleiden, verleiding'; DEENS *forlede* 'verlokken' (uit NI of Nederduits); NOORS *forlede* 'verlokken (tot het doen van iets verkeerd)' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förlëda* 'verlokken tot verkeerd gedrag' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verlei*, *verlej* 'stimuleren, prikkelen, uitlokken'; PAPIAMENTS † *verlei*.

verleider 'iemand die of iets dat verleidt' → NEGERHOLLANDS *verleier*.

verleiding 'het verleiden' → NEGERHOLLANDS *verleijing*.

verlenen 'schenken, verschaffen' → FRIES *ferliene*; DEENS † *forlene* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förläna* (uit NI of Nederduits).

verlengde 'voortzetting' → FRIES *yn it ferlengde fan* 'in het verlengde van'.

verlengen 'langer maken' → DEENS *forlænge* 'langer maken; (wiskunde) de teller en noemer van een breuk met hetzelfde getal vermenigvuldigen' (uit NI of Nederduits); NOORS *forlange* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH (*mem*)*perlèng*; JAKARTAANS-MALEIS *perlèng*; JAVAANS *perlèng*, *merlèng*; NEGERHOLLANDS *verlanger*.

verlicht 'ruimdenkend' → ENGELS *verlig* <via Afrikaans>.

verlichten 'van licht voorzien' → NEGERHOLLANDS *verlicht* 'van licht voorzien met lampen, licht laten vallen op'; SRANANTONGO *frulekti*, *ferlekti* 'van licht voorzien met lampen'.

verlichting 'het branden van lampen' → SRANANTONGO *ferlekti* 'branden van lampen'.

verliefd 'vervuld van liefde voor iemand' → FRIES *ferleafd*; INDONESISCH *kerlip*, *perlip* 'vervuld van liefde voor iemand; liefde'; AMBONS-MALEIS *verlip*, *verlif*, *farlif* 'vervuld van liefde voor iemand; gemeenschap hebben'; KUPANG-MALEIS *farlif*; MENADONEES *farlif*; TERNATAANS-MALEIS *farlif*; NEGERHOLLANDS *verliefd*.

verlies 'het kwijtraken; nadeel, schade' → DEENS *forlis* 'schipbreuk'; NOORS *forlis* 'schipbreuk' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förlust* 'nederlaag' (uit NI of Nederduits).

verliezen 'kwijtraken' → FRIES *ferlieze* 'ongemerkt laten vallen, liggen of staan'; DEENS *forlise* 'schipbreuk lijden; kapot gaan; kwijtraken'; NOORS *forlise* 'schipbreuk lijden' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förlisa* 'vergaan, schipbreuk lijden' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förlora* (uit NI of Nederduits);

- FINS † *wörlisata* 'schipbreuk lijden, verdrinken' (via Zweeds); NEGERHOLLANDS *verlies* 'kwijtraken; verdwalen, verdwijnen'.
- verlijden** '(verouderd) voorbijgaan van tijd, verstrijken' → ZWEEDS *förlida* 'voorbijgaan van tijd, verstrijken' (uit NI of Nederlands).
- verlijken** '(verouderd) verzoenen, bijleggen' → DEENS *forlige* 'verzoenen, accepteren' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *förlika* 'verzoenen, bijleggen' (uit NI of Nederlands).
- verlof** 'vergunning; vrijaf' → ENGELS *furlough* 'geoorloofde afwezigheid; vrijbrief, vergunning'; SCHOTS † *forloff* 'vergunning'; DEENS *forlov* 'officiële toestemming' (uit NI of Duits); ZWEEDS *förlov* 'vergunning, toestemming, permissie' (uit NI of Nederlands); FINS *lupa* 'toestemming, vergunning' (via Zweeds); INDONESIAISCH *perlop* 'vrijstelling van dienst; vrijaf'; JAKARTAANS-MALEIS *perlop* 'vrij krijgen'; JAVAANS *perlop* 'vergunning; eervol ontslagen'; MADOREES *përlop* 'vrij van werk'; MAKASSAARS *paraló* 'vakantie'; SOENDANEES *përlop* 'vergunning, toestemming voor afwezigheid'; PETJOH *perlop* 'vergunning' (via Indonesisch/Maleis); NEGERHOLLANDS (*mee*) *verloov* 'geoorloofde afwezigheid'; PAPIAMENTS *ferlòf, verlòf, vèrlòf* 'vakantie'; SURINAAMS-JAVAANS *perlop, ferlof* '(met) verlof (gaan, zijn)'.
verlonen '(verouderd) belonen, vergelden, vergoeden' → NEGERHOLLANDS *verloon* 'belonen, vergelden, vergoeden'.
- verloochenen** 'beweren geen betrekking tot het genoemde te hebben' → FRIES *ferloochenje*; NEGERHOLLANDS *verlognen, verlooken* 'beweren geen betrekking tot het genoemde te hebben; weerspraak'.
- verloofd** 'door trouwbelofte verbonden' → FRIES *ferloofd, ferlove*; INDONESIAISCH *perlup*; JAVAANS *perlup*.
- verloofde** 'aanstaande echtgenoot of echtgenote' → FRIES *ferloofde*; PAPIAMENTS *verlofde*.
- verloop** 'het verstrijken van tijd; ontwikkeling' → DEENS *forløb* (uit NI of Nederlands); MADOREES *përlop*; NEGERHOLLANDS *die loop*.
- verlopen** 'voorbijgaan, verstrijken' → DEENS *forløbe (sig)* '(voorbij)gaan, ontwikkelen, zijn zelfbeheersing verliezen' (uit NI of Nederlands); NOORS *forløpe* 'voorbijgaan, zich ontwikkelen' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *förlöpa* 'voorbijgaan, verstrijken, ontwikkelen' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *verloop, loop wee* '(voorbij) gaan, ontwikkelen, verstreken, verteren'.
- verlopen** 'voorbijgegaan; aan lagerwal geraakt' → FRIES *ferlopen* 'aan lagerwal geraakt'; JAVAANS *perlup* 'voorbijgegaan, verstreken'; KUPANG-MALEIS *farlope* 'aan lagerwal geraakt'.
- verloren** 'verdwenen' → DEENS *forloren* 'onecht, kwijtgeraakt' (uit NI of Nederlands); NOORS *forloren* 'onecht; moreel verdorven' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *verloor, folò* 'verdwaald, verdwenen; kwijtraken'; BERBICE-NEDERLANDS *floro* 'verdwaald, verdwenen'.
- verloren hoop** '(verouderd) krijgsvolk dat vooraan is geplaatst en meeste risico loopt' → ENGELS *forlorn hope* 'stormtroepen; wanhopige onderneming; verliezers aan de speeltafel (slang); laatste hoop'.
- verloren kost** '(Vlaams, verouderd) iemand die de kost niet verdient, leegloper, deugniet' → FRANS dial. *furloricos, floricosse* 'zorgeloos iemand'.
- verlossen** 'bevrijden; helpen bij de bevalling' → FRIES *ferlosse*; DEENS *forløse* (uit NI of Nederlands); NOORS *forløse* 'bevrijden van straf of zonde; helpen bij de bevalling; vrijmaken' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *förlossa, förlösa* (uit NI of Nederlands); JAVAANS *merlos, perlos* 'ontslag geven'; MADOREES *los, èllos, pèrlos, parlos* 'los, verlost, ontslagen'; NEGERHOLLANDS *verlos, for los* 'bevrijden'; SRANANTONGO *frulusu* 'bevrijden'.
- verlosser** 'iemand die iets of iemand bevrijdt' → NEGERHOLLANDS *verlosser* 'iemand die iets of iemand bevrijdt (Jezus Christus)'.
- verlossing** 'bevrijding, vrijmaking' → NEGERHOLLANDS *verlossing*.
- verloven** 'door trouwbelofte verbinden' → FRIES *ferloovje, ferlove*; DEENS *forlove* (uit NI of Nederlands); NOORS *forlove* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *förlova* (uit NI of Nederlands); MENADONEES *ferlof*; NEGERHOLLANDS *verloov, beloof*; PAPIAMENTS *ferlof*.
- verloving** 'het verloven; tijd dat men verloofd is' → FRIES *ferloving*; PAPIAMENTS *verloving*.
- verluiden** 'verteld worden, gezegd worden' → DEENS *forlyde* 'officieel mededelen' (uit NI of Nederlands); NOORS *verluiden* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *förljudande* 'zeggend, bewarend' (uit NI of Nederlands).
- verlusten** '(verouderd) onderhouden, het gezellig hebben' → DEENS *forlyste* 'onderhouden, het gezellig hebben' (uit NI of Duits); NOORS *forlyste* '(wederkerend) amuseren, vermaken' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *förlusta* 'onderhouden, het gezellig hebben' (uit NI of Nederlands).
- vermaak** 'genoegen, ontspanning' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *fermaak*.
- vermaard** 'begaamd' → FRIES *fermaard* 'begaamd; buitengewoon, bovenmate'.
- vermaken** 'anders maken' → INDONESIAISCH *permak, vermaak*; JAKARTAANS-MALEIS *permak* 'anders maken, repareren, in elkaar slaan'; KUPANG-MALEIS *farmák* 'anders maken (kleding)'; MENADONEES *fermak, vermak*.
- vermanen** 'waarschuwen, aansporen' → DEENS *formane* (uit NI of Nederlands); NOORS *formane* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *förmana* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *vermaan, vermaen*; PAPIAMENTS † *vermaan, vermane*; SRANANTONGO *frumân, fermân* 'waarschuwen, aansporen, berispen'.

- vermaning** 'nadrukkelijke waarschuwing dat men zich moet beteren' → NEGERHOLLANDS *vermaning*.
- vermeerderen** 'groter worden of maken in omvang of aantal' → NEGERHOLLANDS *vermeer*.
- vermeerdering** 'het (doen) toenemen in aantal, hoeveelheid, oppervlakte of volume' → NEGERHOLLANDS *vermeerering*.
- Vermeerlicht** 'lichteffecten op sommige schilderijen van Johannes Vermeer' → ENGELS *Vermeer light*.
- vermelden** 'mondeling of schriftelijk bekend maken, aankondigen' → ZWEEDS *förmåla* (uit NI of Nederduits).
- vermenigvuldigen** 'een getal zo vaak nemen als door een ander is aangegeven' → FRIES *fermannichfaldigje*.
- vermetel** 'stoutmoedig' → ZWEEDS *förmäten* (uit NI of Nederduits).
- vermicelli** 'draadvormige meelpijpjes' → SRANANTONGO *fremu*.
- vermiddelen** '(verouderd) partijen tot elkaar brengen' → DEENS *formidle* 'partijen tot elkaar brengen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förmedla* 'partijen tot elkaar brengen' (uit NI of Nederduits).
- vermiddels** '(verouderd) aangezien, omdat' → DEENS *formedelst* 'aangezien, omdat, door middel van' (uit NI of Nederduits).
- verminderen** 'kleiner worden in omvang, aantal of kracht' → NEGERHOLLANDS *verminder*.
- vermindering** 'terugbrenging tot een lager aantal of peil' → NEGERHOLLANDS *vermindering*.
- vermoeden** 'veronderstellen, waarschijnlijk achten' → DEENS *formode* (uit NI of Nederduits); NOORS *formode* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förmoda* (uit NI of Nederduits).
- vermogen** 'macht, kracht; financiële waarde van iemands eigendom' → FRIES *fermogen*; DEENS *formue* 'het geheel van bezittingen en schulden van één of meerdere personen; grote som geld' (uit NI of Nederduits); NOORS *formue* 'financiële waarde van iemands eigendom' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förmåga* 'kracht, talent' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *vermooen*, *vermogen* 'macht, kracht'.
- vermogen** 'in staat zijn tot, kunnen' → DEENS *formå* 'in staat zijn tot, overhalen' (uit NI of Nederduits); NOORS *formå* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förmå*, *förmåga* (uit NI of Nederduits).
- vermogend** 'bemiddeld, rijk' → FRIES *fermogend*; ZWEEDS *förmögen* (uit NI of Nederduits).
- vermommen** 'verkleeden om herkenning te voorkomen' → FRIES *fermomje*, *fermomme*; ZWEEDS † *förmumma* 'maskeren; verkleeden' (uit NI of Duits).
- vervorsen** 'verspillen' → SRANANTONGO *frumorsu*, *fermorsu* 'verspillen; (geld) erdoorjagen'; SURINAAMS-JAVAANS *fermorsu* «via Sranantongo».
- vermorzelen** 'verbrijzelen' → NEGERHOLLANDS *vermorzsch* 'geheel stukslaan of -drukken, verbrijzelen'; SRANANTONGO *fermorsu*.
- vermout** 'alcoholische drank met alsem' → MADOEREES *birmot*.
- vermurwen** 'zacht, gevoelig maken' → FRIES *fermoarvje*, *fermurvje*, *fermurve*.
- vernederen** 'krenken, met geringschatting behandelen' → DEENS *fornedre* (uit NI of Nederduits); NOORS *fornedre* 'krenken'; ZWEEDS *förnedra* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verneder*.
- vernederig** '(verouderd) nederig' → NEGERHOLLANDS *vernederig*, *vernedrig* 'nederig'.
- vernedering** 'dat waardoor iemand vernederd wordt' → NEGERHOLLANDS *vernederiging*, *verneederig*.
- verneemstig** '(Oost-Nederlands) schrandler, vlug van geest' → ZWEEDS *förnumstig* 'wijsneuzig, pedant, betweterig' (uit NI of Nederduits).
- vernemen** 'horen, te weten komen' → DEENS *fornemme* 'observeren, registreren, bemerken' (uit NI of Nederduits); NOORS *fornemme* 'voelen, bemerken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förnimma* 'voelen, bemerken, waarnemen' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS † *verneem*.
- verneuken** 'bedriegen' → ENGELS *verneuk* «via Afrikaans»; AMBONS-MALEIS *perneik* 'voor de mal houden'.
- vernielen** 'stukmaken' → FRIES *ferniele*; DUTS dial. *vernielen* 'vernietigen, bederven'; ZWEEDS † *förnila* (uit NI of Nederduits).
- vernietigen** 'vernielen, tenietdoen' → FRIES *ferneatigje* 'vernielen, teniet doen; verwoesten'; NEGERHOLLANDS *vernicht*, *verniet*.
- vernieuwen** 'geheel of ten dele nieuw maken' → NEGERHOLLANDS *vernieuw*.
- vernieuwing** 'het vernieuwen, verandering waardoor iets vernieuwd wordt' → NEGERHOLLANDS *vernieuwing*.
- vernikkelen** 'van een laag nikkel voorzien' → INDONESIAISCH *pernekel*, *pernikel*, *vernikel*; JAKARTAANS-MALEIS *pernekel*.
- verniss** 'doorzichtige lak' → DEENS *fernis* (uit NI of Nederduits); NOORS *ferniss* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fernissa* (uit NI of Nederduits); FINS *vernissa* «via Zweeds»; ESTS *värnitsaga* (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *pernis*, *verniss*; JAKARTAANS-MALEIS *pernis*; JAVAANS *pernis*; KUPANG-MALEIS *fernis*; MADOEREES *përnēs*; MENADONEES *fernis*; SASAKS *bërnes*; PAPIAMENTS *verniss*, *fërniss* (ouder: *vernies*).
- vernissen** 'doorzichtige lak aanbrengen' → PAPIAMENTS *fernisá*, *vernissá* 'doorzichtige lak aanbrengen; gevernist'.
- vernoegen** '(zich) tevredenstellen, (zich) vergenoegen' → DEENS *fornoje* (*sig*) '(zich) vermaken, (zich) amuseren' (uit NI of Nederduits); NOORS *fornoye* (*seg*) '(zich) vermaken, (zich) amuseren' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förnöja* (*sig*) '(zich) vermaken, (zich) amuseren' (uit NI of Nederduits).
- vernuft** 'verstand' → FRIES *fernuft* 'verstand,

- vingdriekheid'; DEENS *fornuft* (uit NI of Nederlands); NOORS *fornuft* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förnuft* (uit NI of Nederduits).
- vernünftig** 'met vernuft' → FRIES *fernuftich*.
- verobligeren** '(verouderd) iemand verbinden, verplichten of dwingen' → NEGERHOLLANDS *veroblischeer* 'iemand verbinden, verplichten of dwingen'.
- veronachtzamen** 'verwaarlozen' → FRIES *ferúnachtsumje*.
- verongelijken** 'onrecht aandoen, benadelen, ongelijk behandelen' → ZWEEDS *förolämpa* 'beledigen, krenken' (uit NI of Nederduits).
- verongelukken** 'door een ongeluk omkomen' → NEGERHOLLANDS *verongeluk* 'stranden'.
- veronrecht** '(verouderd) verongelijkt, gekrenkt' → DEENS *forunrettet* 'verongelijkt, gekrenkt' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förorättad* 'verongelijkt, gekrenkt' (uit NI of Nederduits).
- verontreinigen** 'vuil maken' → FRIES *ferúntreinigje*.
- verontrust** 'bezorgd' → FRIES *ferúntrêste*.
- verontwaardigd** 'gekrenkt' → FRIES *ferúntweardige*.
- verontwaardiging** 'gekrenktheid' → FRIES *ferúntweardiging*.
- veroordelen** 'een oordeel uitspreken over' → NEGERHOLLANDS *verordeel*, *veroordeel*.
- veroorloven** 'toestaan; vrijstaan' → FRIES *feroorloovje*.
- veroorzaken** 'teweegbrengen' → DEENS *forårsage* (uit NI of Nederduits); NOORS *forårsake* (uit NI of Nederduits).
- verordenen** 'gelasten' → JAVAANS (*di*)*oder*.
- verordening** 'vastgesteld voorschrift of geheel van bepalingen, order' → NEGERHOLLANDS *verordning*.
- verordineren** 'bevelen, gelasten' → NEGERHOLLANDS *verordineer*.
- veroveren** 'bemachtigen' → FRIES *feroverje*; ZWEEDS *erövra* (uit NI of Nederduits).
- verpachten** 'in pacht geven' → DEENS *forpagte* (uit NI of Nederduits); NOORS *forpakte* (uit NI of Nederduits).
- verpakken** 'inpakken' → JAVAANS (*di*)*epak*, (*di*)*pak* 'ingepakt, verpakt'; MENADONEES *verpak* 'klepper, deksel'.
- verplaatsen** 'naar een andere plaats brengen' → FRIES *ferpleatse*.
- verplaatsing** 'het verplaatsen' → FRIES *ferpleatsing*.
- verpleegster** 'ziekenverzorgster' → FRIES *ferpleechster*; INDONESIAISCH *verpléhster*; JAVAANS *perplêster*; PAPIAMENTS *verpleegster*, *verplegster*, *verplester*, *verplestu*.
- verplegen** 'verzorgen, van het nodige voorzien' → FRIES *ferplege*, *ferpleegje*; ZWEEDS *förpläga* (uit NI of Nederduits).
- verpleger** 'ziekenverzorger' → INDONESIAISCH *verpléher*; JAVAANS *plikpliker*.
- verpleging** 'verzorging' → DEENS *forplejning* 'eten en drinken dat geserveerd wordt voor een hotel, een leger e.d.' (uit NI of Nederduits); NOORS *forpleining*
- 'het zorgen voor eten en drinken; verzorging' (uit NI of Nederduits).
- verplicht** 'door plichtsbefes, morele overweging, regel of wet gedwongen' → NEGERHOLLANDS *verpligt*.
- verplichten** 'een plicht opleggen, noodzaken' → DEENS *forpligte* (uit NI of Nederduits); NOORS *forplikte* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förplikta* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verpligt*; SRANANTONGO *fruplekti*, *ferplekti*.
- verplichting** 'iets wat iemand moet doen' → SRANANTONGO *fruplekti*.
- verraden** 'verklappen, trouweloos handelen' → DEENS *forråde* 'trouweloos handelen' (uit NI of Nederduits); NOORS *forråde* 'trouweloos handelen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förråda* 'trouweloos handelen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verraad*, *verraet*; PAPIAMENTS † *verrade*, *verraai* 'verlinken, trouweloos handelen'.
- verrader** 'persoon die trouweloos handelt' → DEENS *forræder* 'iemand die illoyaal is' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förrådare* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verraader*, *verraeder*.
- verrassend** 'onverwachts' → FRIES *ferrassend*.
- verrassing** 'onverwachte gebeurtenis' → FRIES *ferrassing*; SRANANTONGO *ferasen*.
- verrast** 'verbaasd' → FRIES *ferrast*; SURINAAMS-JAVAANS *feras*.
- verrek** 'vloek' → INDONESIAISCH *perék!* 'vloek: loop naar de hell!'; AMBONS-MALEIS *far'ek*, *par'ek*; KUPANG-MALEIS *farék*; ? MADOEREES *kaprek*; MENADONEES *farék* 'vloek: ergens geen interesse voor hebben'; PETJOH *verrek*, *vrek* 'vloek: zie maar!, sterf maar!'; SRANANTONGO *frèk*.
- verrekenen** 'zich bij het rekenen vergissen' → DEENS *forregne* (uit NI of Nederduits); NOORS *forregne* (uit NI of Nederduits).
- verrekijker** 'instrument om over grote afstanden te kijken' → DUIJS *Fernglas*; DEENS † *fjernglas* 'via Duits'; PAPIAMENTS *vèrekeiker*.
- verrekken** 'lichaamsdeel ontwrichten; barsten, sterven' → PAPIAMENTS *ferèk*, *vèrèk* 'lichaamsdeel ontwrichten'; SRANANTONGO *frèk* 'barsten, sterven'.
- verrekoe**, **varrekoe** '(verouderd) koe die niet meer drachtig kan worden' → SCHOTS *farrow*, *fer(r)ow*, *forrow* '(van koe) niet drachtig, een zwangerschap gemist hebbend'.
- verrenten** '(Oost-Nederlands) in waarde stijgen door rente' → DEENS *forrente* 'in waarde stijgen door rente' (uit NI of Nederduits).
- verrichten** 'uitvoeren' → DEENS *forrette* (uit NI of Nederduits); NOORS *forrette* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förrätta* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verrigt*.
- verrichting** 'werkzaamheden, daden' → NEGERHOLLANDS *verrigtingen*.
- verroeren** 'bewegen' → SRANANTONGO *ferur* 'uitspoken'.
- verroest** 'roestig' → BERBICE-NEDERLANDS *frustu*

‘roestig; roest’; SRANANTONGO *frustu* ‘roestig; schor (van stem)’.

verroesten ‘door roest aangetast worden’ → PAPIAMENTS *frusa* (ouder: *vroes*); SRANANTONGO *frustu*.

verrompelen ‘(Vlaams) rimpels, kreukels krijgen’ → ? ENGELS † *frumple* ‘rimpelen, kreukelen; verfrommelen’; SCHOTS *frumple* ‘kreukelen, verfrommelen’.

verrot ‘bedorven’ → PETJOH *verrot, vrot*; NEGERHOLLANDS *verrot*; SRANANTONGO *frotu*; SARAMAKKAANS *lotò*.

verrotten ‘door rotting aangetast worden’ → NEGERHOLLANDS *verrot, frot* ‘door rotting aangetast worden, vergaan’; BERBICE-NEDERLANDS *froto*; SRANANTONGO *frotu*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *frot* ‘door rotting aangetast worden, vergaan’ (via Negerhollands).

verruimen ‘ruimer, wijder maken’ → FRIES *ferromje*.

verruiming ‘het verruimen’ → FRIES *ferromming*.

verrukkelijk ‘heerlijk’ → FRIES *ferrukkelig*.

verrukken ‘(verouderd) met een ruk verschuiven’ → DEENS *forrykke* ‘met een ruk verschuiven; wanorde maken’ (uit NI of Nederduits); NOORS *forrykke* ‘met een ruk verschuiven; wanorde maken’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förrycka* ‘met een ruk verschuiven; wanorde maken’ (uit NI of Nederduits).

verrukking ‘opgetogenheid’ → FRIES *ferrukking*.

vers ‘fris’ → (DEENS *fersk* (uit NI of Nederduits); NOORS *fersk* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *färsk* (uit NI of Nederduits); FINS *veres* ‘fris; pasgeboren’ (via Zweeds); ESTS *värške* (uit NI of Nederduits); FRANS *friche* ‘onbebouwd; onbebouwde grond’; NEGERHOLLANDS *versch*; SRANANTONGO *fèrs*).

vers ‘dichtregel, couplet, gedicht’ → NEGERHOLLANDS *vaers* ‘dichtregel’; PAPIAMENTS † *vershe, vers* ‘dichtregel’; SRANANTONGO *fersi* ‘gedicht’.

verschaffen ‘bezorgen’ → DEENS *forskaffe* ‘schaffen, doen toekomen’ (uit NI of Nederduits).

verschansen ‘barricaderen door middel van verschansingen’ → DEENS *forskanse* (uit NI of Nederduits); NOORS *forskanse* (uit NI of Nederduits).

verscheidene ‘onbepaald voornaamwoord’ → FRIES *ferskeidene*.

verscheuren ‘scheuren, uiteenrijten, versnipperen’ → NEGERHOLLANDS *verskeer*.

verschiet ‘verte’ → FRIES *ferskiet*.

verschijnen ‘zich vertonen’ → NEGERHOLLANDS *verskien*.

verschijning ‘het verschijnen’ → NEGERHOLLANDS *verskiening*.

verschijnsel ‘iets dat zich aan onze waarneming voordoet’ → FRIES *ferskynsel*.

verschil ‘onderscheid’ → FRIES *ferskil*; DEENS *forskel* (uit NI of Nederduits); NOORS *forskjell* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *vorskeel, verskeel*; SRANANTONGO *verschil*.

verschonen ‘van schoon goed voorzien, mooier

maken; (verouderd) sparen’ → DUIJS dial. *verschonen* ‘van schoon goed voorzien’; DEENS *forskåne* ‘sparen, versparen, van iets of iemand verlost zijn of worden’ (uit NI of Nederduits); NOORS *forskåne* ‘besparen, vrijwaren’ (uit NI of Nederduits); PETJOH *verschonen* ‘schone kleren aandoen’; NEGERHOLLANDS *skoon* ‘verschonen, afruimen’.

verschoning ‘excuus’ → FRIES *ferskooning*.

verschrikkelijk ‘vreselijk, in hoge mate’ → NEGERHOLLANDS *verskreklik, verskrek, skreklik, fosikal, fosikl, fosiku* ‘geweldig, enorm, afschuwelijk, schandelijk’.

verschrikken ‘schrik aanjagen’ → DEENS *forskraekke* (uit NI of Nederduits); NOORS *forskrekke* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förskräcka* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verskrek, verskrik*.

verschrikt ‘opgeschrokken’ → FRIES *ferskrikt*.

verschuiven ‘schuivend verplaatsen’ → NEGERHOLLANDS *verskiev*.

verschulden ‘(verouderd) verdienen’ → DEENS *forskylde* ‘verdienen’ (uit NI of Nederduits); NOORS *forskylde* ‘verdienen’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förskylla* ‘verdienen’ (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verskuld* ‘verdienen’.

versie ‘uitvoering’ → INDONESISCH *versie*; NEGERHOLLANDS *versie*.

versieren ‘tooien’ → SURINAAMS-JAANAANS *fersir, mersir*.

versiering ‘opsmuk’ → SRANANTONGO *fersiren*.

versjorren ‘vastsjorren’ → FRIES *fersjorje*.

verslaafd ‘niet in staat los te komen van een bepaalde gewoonte’ → FRIES *ferslaafd*.

verslaan ‘overwinnen’ → DEENS *forslå* ‘verdrijven, genoeg zijn’ (uit NI of Nederduits); NOORS † *forslå* ‘uit de koers brengen, uit de koers raken; verwonden, toetakelen’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förslå* ‘genoeg zijn’ (uit NI of Nederduits).

verslag ‘mededeling’ → FRIES *ferslach*; INDONESISCH *perselah, perslah* ‘resultaat; mededeling van resultaat’; PAPIAMENTS † *verslag*.

verslagen ‘teneergeslagen, onthutst’ → NEGERHOLLANDS *verslaag*.

verslaggever ‘iemand die verslag uitbrengt’ → FRIES *ferslachjouwer*.

versleten ‘door lang gebruik stukgegaan’ → DEENS *forsliedt* (uit NI of Nederduits); NOORS *forslitt* ‘door lang gebruik stukgegaan; banaal, triviaal’ (uit NI of Nederduits).

verslinden ‘verzwelgen’ → ENGELS † *forsling*.

verslingeren ‘met een zwaai werpen, verkwisten’ → ENGELS † *forslinger* ‘afranselen’; NEGERHOLLANDS *verslinger* ‘verdoen, passeren’.

versluiten ‘afsluiten, wegsluiten’ → NEGERHOLLANDS *verslut*.

versmachten ‘omkomen, verkwijnen’ → DEENS *forsmægte* ‘omkomen van honger of dorst’ (uit NI of Nederduits); NOORS *forsmekte* ‘vergaan, omkomen’ (uit NI of Nederduits); ZWEEDS

- förmäktä* 'omkomen van honger of dorst' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *versmacht*, *versmagt* 'omkomen van honger of dorst'.
- versmaden** 'afwijzen, afkeuren' → DEENS *forsmå* (uit NI of Nederlands); NOORS *forsmå* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *försmå* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *versmaet*.
- versmelten** 'gaandeweg verminderen of verdwijnen' → NEGERHOLLANDS *versmelt*.
- versneld** 'sneller' → FRIES *fersneld*.
- versnelling** 'schakelmechanisme' → INDONESIAISCH *persnèlèng*, *persnèling*, *versnèling* 'schakelmechanisme in motor'; JAKARTAANS-MALEIS *persnèling* 'schakelmechanisme in motor'; JAVAANS *presnèling* 'schakelmechanisme in motor'; MAKASSAARS *porosinèllang* 'schakelmechanisme van een fiets'; MENADONEES *forsnèlèng*; SURINAAMS-JAVAANS *persnèlèng*.
- verspelen** 'door roekeloosheid verliezen' → NOORS *forspille* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *verspeel*.
- verspieder** 'iemand die verspiet, spion' → FRIES *ferspieder*.
- verspillen** 'verkwisten' → DEENS *forspille* (uit NI of Nederlands); NOORS *forspille* 'verkwisten, verknoeien' (uit NI of Nederlands).
- versplijten** 'in verschillende delen splitsen, verdelen' → NEGERHOLLANDS *versplit* 'in stukken houwen'.
- verspotten** '(verouderd) bespotten, uitlachen' → NEGERHOLLANDS *verspot* 'bespotten, uitlachen'.
- verstaan** 'horen, begrijpen' → SCHOTS *forsta* 'begrijpen'; DEENS *forstå* 'begrijpen, vatten, erkennen' (uit NI of Nederlands); NOORS *forstå* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *verstaan*, *fostó*, *fóstán*, *verstaan*; BERBICE-NEDERLANDS *frustan*, *furstan*; SKEPI-NEDERLANDS *forstan*; SRANANTONGO *ferstan*, *frustan* 'begrijpen'; AUCAANS *foesoetan* 'begrijpen'; SARAMAKKAANS *fusután* 'begrijpen' <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *ferstang*, *frestang*, *prestang* 'begrijpen, kunnen lezen' <via Sranantongo>.
- verstand** 'denkvermogen' → DEENS *forstand* 'intelligentie, begrip' (uit NI of Nederlands); NOORS *forstand* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *förstånd* 'denkvermogen, begrip' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *verstand*, *verstant*; SRANANTONGO *ferstan*; SURINAAMS-JAVAANS *ferstang*, *perstang* <via Sranantongo>.
- verstandig** 'wijs, doordacht' → DEENS *forstandig* 'vernuftig' (uit NI of Nederlands); NOORS *forstandig* 'vernuftig, wijs, doordacht' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *verstandig* 'capabel'.
- verstandskies** 'elk der vier achterste kiezen' → PAPIAMENTS *verståndekies*.
- verstarring** 'het star-woorden' → FRIES *ferstarring*.
- verstek** 'schuine stootnaad aan houtwerk' → PAPIAMENTS *verstèk*.
- verstek** 'afwezigheid bij rechtszitting' → INDONESIAISCH *versték* 'afwezigheid bij rechtszitting; plek om zich te verbergen'.
- versteken** 'op een andere plaats steken' → DEENS *forstikke* 'verbergen' (uit NI of Nederlands).
- versterken** 'sterker, krachtiger, talrijker maken' → NEGERHOLLANDS *versterk*.
- versterking** 'het versterken' → NEGERHOLLANDS *versterking*.
- versterving** 'opzettelijke onthouding van aardse genoegens' → PAPIAMENTS *versterving*.
- verstikken** 'adem benemen, luchtwegen belemmeren' → NEGERHOLLANDS *verstik*.
- verstoethaspelen** 'klunzen, stuntelen' → DUTS dial. *verstuthaspeln* 'iemand op andere gedachten brengen'.
- verstokt** 'verhard' → NOORS *forstokket*, *forstokka* 'verhard, conservatief' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *verstokt*.
- verstoppen** 'vrije doorloop belemmeren' → ZWEEDS *förstoppa* (uit NI of Nederlands); PAPIAMENTS *verstòp* 'vrije doorgang belemmeren'.
- verstoopt** 'dicht geraakt' → SRANANTONGO *ferstop*.
- verstoren** 'storen, in de war schoppen' → NOORS *forstyrre* (uit NI of Nederlands).
- verstoten** 'niet in zijn omgeving dulden' → NEGERHOLLANDS *verstoort*; PAPIAMENTS † *verstoort* 'uit zijn buurt verwijderen'.
- verstrekken** 'verschaffen' → DEENS *forstrække* (uit NI of Duits); NOORS *forstrekke* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *försträcka* (uit NI of Nederlands).
- verstregelen** 'door elkaar doen lopen, verward maken, verstrikken' → NEGERHOLLANDS *vertingel*, *tingel*, *tengel*.
- verstrooid** 'afgeleid van gedachten' → NEGERHOLLANDS *verstrooft*.
- verstrooien** 'afleiding verschaffen, ontspanning zoeken' → ZWEEDS *förströ* 'vermaken, amuseren' (uit NI of Nederlands).
- verstuiken** 'verzwikken' → DUTS *verstauchen* (uit NI of Nederlands); DEENS *forstuve* (uit NI of Nederlands); NOORS *forstue* (uit NI of Nederlands).
- versuffen** 'sloom worden of maken' → ZWEEDS *försoffa* 'lusteloos maken' (uit NI of Nederlands).
- vertakken** 'in takken uiteengaan' → FRIES *fertakje*.
- vertakking** 'het vertakken, plaats waar iets vertakt is' → FRIES *fertakking*.
- vertalen** 'van de ene taal in de andere overbrengen' → JAVAANS (*di*)*pertal* 'vertaald'; MADOEREES *pèrtal*; PAPIAMENTS † *vertalen*, *vertaal*.
- vertaling** 'overbrenging van de ene taal in de andere' → JAVAANS *pertalan*.
- vertegenwoordigen** 'handelen in naam van een ander' → FRIES *fertsjinstwurdige*.
- vertellen** 'mededelen' → DEENS *fortælle* (uit NI of Nederlands); NOORS *fortelle* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *förtälja* 'mededelen, verhaal houden over' (uit NI of Nederlands); JAVINDO *fertellen*; NEGERHOLLANDS *vertel*; BERBICE-NEDERLANDS

futele; SRANANTONGO *ferteri, fruteri* 'verhalen, een verhaal houden over'; SURINAAMS-JAVAANS *fertéri* <via Sranantongo>.

vertelling 'verhaal' → NEGERHOLLANDS *vertelling* 'verhaal, geschiedenis'.

verteren 'in de maag verwerken' → DEENS *fortære* 'eten, innemen, verslinden' (uit NI of Nederduits); NOORS *tære* 'verteren, verbruiken' (uit NI of Nederduits); NOORS *fortære* 'opeten, doen vergaan' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förtära* 'eten, innemen, in de maag verwerken' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verteer* 'in de maag verwerken, vergaan; afnemen'.

verticaal 'loodrecht' → INDONESISCH *vertikal*.

vertolken 'uitleggen, interpreteren' → DEENS *fortolke* (uit NI of Nederduits); NOORS *fortolke* (uit NI of Nederduits).

vertonen 'laten zien' → DUIJS dial. *vertoon*; DEENS *fortone, fortoning* 'zichtbaar worden vanuit zee, langzaam verzwakken of minder worden'; NOORS *fortone seg* 'eruitzien'.

vertoning 'het (zich) laten zien' → DUIJS dial. *Vertooning, Vertonung* 'zichtbaar worden van de kust vanaf zee'.

vertoon 'het vertonen; bluf' → FRIES *fertoon*.

vertoord 'woedend' → DEENS *fortørnet* (uit NI of Nederduits).

vertoon 'woedend maken' → NOORS *fortørne* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förtörna* (uit NI of Nederduits).

vertraging 'het vertraagd-zijn' → FRIES *fertraging*.

vertrekken 'een andere uitdrukking doen aannemen; weggaan' → FRIES *fertrekke* 'afreizen, weggaan'; DEENS *fortrække* 'een andere gezichtsuitdrukking geven; weggaan om problemen te voorkomen'.

vertrekevershot 'vertrokken personen min binnenkomende personen' → FRIES *fertrekoerskot*.

vertroosten '(verouderd) moed of vertrouwen geven, vertrouwen koesteren' → ZWEEDS *förtrosta* 'zich verlaten op, vertrouwen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *vertroost* 'moed of vertrouwen geven, vertrouwen koesteren'.

vertrouwelijk 'intiem, confidentieel' → DEENS *fortrolig* (uit NI of Nederduits); NOORS *fortrolig* 'intiem, confidentieel, vertrouwd met' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *vertrouwlik*.

vertrouwen 'rekenen op' → NOORS † *fortro*; ZWEEDS *förtro* 'toevertrouwen, iemand een geheim vertellen' (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *frutrow, fertrow*; SURINAAMS-JAVAANS *Petra* 'plaatsnaam'.

vertuien 'schip vastmaken met touwen of kabels' → DEENS *fortøje* (uit NI of Nederduits); NOORS *fortøye* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förtöja* (uit NI of Nederduits); FINS † *wörtöjätä* <via Zweeds>.

vertuuing 'vastbinden van een verankerd schip aan het land met kabels; ligging van een schip voor twee ankers, om het in de noodzakelijke positie te houden' → RUSSISCH *fertióing*.

vertwijfelen 'hoop verliezen' → DEENS *fortvivle* (uit NI of Nederduits); NOORS *fortvile* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förtvivla* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *vertwiefel*.

vervaard 'bevreesd' → FRIES *ferfaard*.

vervaardigen 'maken, fabriceren' → FRIES *ferfeardigje*; NOORS *forferdige* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förfärdiga* (uit NI of Nederduits).

vervaarlijk 'angstaanjagend, schrikwekkend, geducht, huiveringwekkend' → FRIES *ferfaarlik* 'angstwekkend; geweldig'; ZWEEDS *förfärlig* 'angstaanjagend, schrikwekkend' (uit NI of Nederduits).

vervagen 'vaag worden, maken' → FRIES *ferfaagje*.

vervallen 'bouwvallig worden; invorderbaar worden' → DEENS *forfalde* (uit NI of Nederduits); NOORS *forfalle* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förfalla* 'bouwvallig worden, snel verslechteren' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verval* 'bouwvallig worden'; PAPIAMENTS † *verval* 'bouwvallig worden'.

vervangen 'de plaats innemen van' → FRIES *ferfange*; ZWEEDS *förfänga* 'de wacht aflossen' (uit NI of Duits).

vervanger 'iemand die vervangt' → FRIES *ferfanger*.

vervanging 'het vervangen' → FRIES *ferfanging*.

vervaren '(verouderd) vrees aanjagen' → NOORS *forferde* 'vrees aanjagen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förfära* 'vrees aanjagen' (uit NI of Nederduits).

vervatten 'bevatten, in woorden uitdrukken' → DEENS *forfatte* 'schrijven' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *författa* 'schrijven' (uit NI of Nederduits).

vervelen 'niet boeien, te veel zijn' → FRIES *ferfele*; AMBONS-MALEIS *vervél* 'zich vervelen; verveling'; MENADONEES *ferfél* 'zich verveeld voelen, zich vervelen'; BERBICE-NEDERLANDS *frufeli*; SRANANTONGO *fruferi, furferi, f'feri* 'klieren, plagen'; SURINAAMS-JAVAANS *ferféri* 'zich vervelen, plagen, zeuren' <via Sranantongo>.

vervelend 'lastig' → FRIES *ferfelend*; JAKARTAANS-MALEIS *perpélen*; PAPIAMENTS *ferfelu*; SRANANTONGO *fruferi, furferi, f'feri*; SARNAMI *farferi*; SURINAAMS-JAVAANS *ferféri* <via Sranantongo>.

verven 'een kleur geven' → DEENS *farve* (uit NI of Nederduits); FINS *värjätä* (uit NI of Nederduits); FRANS *farder* 'schminken, opmaken, verbloemen'; NEGERHOLLANDS *verw*; PAPIAMENTS *ferf* (ouder: *verf*); SRANANTONGO *ferfi* (ouder: *fervi*).

verver 'ambachtsman wiens taak het is textiel te verven' → DEENS *farver* (uit NI of Nederduits); NOORS *farver, farger* (uit NI of Nederduits).

verversing 'het verversen, verfrissing' → NEGERHOLLANDS *verversching, versching* 'verkoeling'.

vervloeken 'een vloek uitspreken over' → NEGERHOLLANDS *vervloek*; SRANANTONGO *ferfruktu, fluku*.

- vervloekt** 'krachtterm: verwenst, ellendig' → NEGERHOLLANDS *vervloekt, foßlúk, forßlúk* 'verwenst, ellendig; sluw, doortrap'; BERBICE-NEDERLANDS *furßluku* 'waardeloos'; SRANANTONGO *ferßruktu*.
- vervloegen** 'vervluchtigd, (vliegend) verdwenen' → DEENS *forßlojen* 'onbezonnen' (uit NI of Nederduits); NOORS *forßlojen* 'onbezonnen, lichtzinnig' (uit NI of Nederduits).
- vervoegen** 'gaan, zich bewegen naar' → DEENS *forßoje* (uit NI of Nederduits); NOORS *forßøje* 'bepalen, beschikken (over)' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förfoga* 'beschikken (over)' (uit NI of Nederduits).
- vervoeren** 'transport' → FRIES *ferfier*.
- vervoeren** 'wegdragen; in vervoering brengen' → DEENS *forßøre* 'verleiden, overhalen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förföra* 'verleiden, overhalen' (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *fufuru* 'stelen'; AUCAANS *foefoeoe* 'wegdragen, stelen'.
- vervolgen** 'voortzetten, rechterlijk aanklagen, achternazitten' → DEENS *forßølge* (uit NI of Nederduits); NOORS *forßølge* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *vervolg, vervolgt*.
- vervolgens** 'daarna; voortgaande' → FRIES *ferfolgens*.
- vervolging** 'het vervolgen, rechtsvervolging' → NEGERHOLLANDS *vervolging*.
- vervoordelen** '(verouderd) benadelen, misleiden, bedriegen' → ZWEEDS *förfördela* 'benadelen, misleiden, bedriegen' (uit NI of Nederduits).
- vervuld** 'vol; verwezenlijkt' → NEGERHOLLANDS *vervoelt, vervoellt* 'vol, verwezenlijkt'.
- vervullen** 'verwezenlijken, voldoen aan' → NEGERHOLLANDS *vervoel*.
- vervaand** 'hoogmoedig' → FRIES *ferwaand*.
- verwaardigen** 'waardig achten' → FRIES *ferweardigje* '(zich) waardig achten'.
- verwachten** 'rekenen op de komst of het gebeuren van iets' → NEGERHOLLANDS *verwacht, verwag*; PAPIAMENTS *ferwagt, ferwaktu*; SRANANTONGO *fruwakti, ferwakti*.
- verwachting** 'het verwachten; hoop' → FRIES *ferwachting*.
- verwandelen** '(verouderd) (doen) veranderen' → DEENS *forßvandle til* 'zich veranderen in' (uit NI of Duits); ZWEEDS *förvandla* 'veranderen' (uit NI of Nederduits).
- verwantschap** 'familiebetrekking, affiniteit' → JAPANS *shinwa-ryoku* 'chemische affiniteit, lett. verwant-combinatie-kraft'; CHINEES *qinheli* 'chemische affiniteit' (via Japans).
- verward** 'in de war gebracht, door elkaar' → FRIES *ferward*.
- verwaren** '(verouderd) in bewaring houden, opbergen, bij zich houden' → ZWEEDS *förvara* 'bewaren, opbergen' (uit NI of Nederduits).
- verwarming** 'het verwarmen; verwarmingstoestel' → FRIES *ferwaarming*.
- verwarren** 'in de war brengen, in de war maken' → FRIES *ferwarre*; DEENS *forßvirre* 'in de war brengen' (uit NI of Duits); NOORS *forßvirre* 'in de war brengen' (uit NI of Nederduits).
- verwarring** 'toestand van verward-zijn' → FRIES *ferwarring*.
- verweer** 'tegenstand, verdediging' → FRIES *ferwar*.
- ver weg** 'op grote afstand' → NEGERHOLLANDS *veerweje, verwee, fawe*.
- verwekken** 'maken, scheppen' → FRIES *ferwekke*; NEGERHOLLANDS *verwek*.
- verwellen** '(verouderd) heet worden, gaan koken' → ZWEEDS *förvälla* 'opkoken, blancheren' (uit NI of Nederduits).
- verwend** 'door weelde, verkeerde opvoeding bedorven' → FRIES *ferwend*.
- verwennen** 'door verkeerde opvoeding, manier van leven bederven' → FRIES *ferwenne*.
- verweren** 'aangetast worden door het weer' → NOORS *forßvitre* (uit NI of Nederduits).
- verwerken** 'gebruiken, verbruiken; (juridisch) verbeuren' → ZWEEDS *förverka* 'verbeuren, verliezen, verspelen' (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *verwërk* 'gebruiken, verbruiken; verliezen, te boven komen'.
- verwerpen** 'afwijzen' → DEENS *forßkaste* (uit NI of Nederduits).
- verwerven** 'door arbeid, verdienste, moeite verkrijgen' → FRIES *ferwerwe*; ZWEEDS *förvärva* 'verdienen, verkrijgen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *erwerb*.
- verwijten** 'verachten, honen, veroordelen' → ZWEEDS *förevita* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verwit, verwiet*; PAPIAMENTS † *verwijten, verwijt* 'iemand iets kwalijk nemen'.
- verwijzen** 'naar elders, een andere plaats wijzen; (verouderd) uitzetten, verbannen' → DEENS *forßvise* 'uitzetten, verbannen' (uit NI of Nederduits); NOORS *forßvise* 'uitzetten, verbannen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förvisa* 'uitzetten, verbannen' (uit NI of Nederduits).
- verwikkelen** 'wikkelen verbinden' → FRIES *ferwikkelleje*.
- verwikkeling** 'ineengrijpen der gebeurtenissen' → FRIES *ferwikkelleje*.
- verwilden, verwilderen** 'weer wild worden' → DEENS *forßvilde* 'verdwalen, in een moeilijke situatie belanden, verwilderen' (uit NI of Nederduits); NOORS *forßville* 'weer wild worden; bandeloos maken of worden, (wederkerend) verdwalen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verwilder*.
- verwinnen** '(verouderd) overwinnen' → DEENS *forßvinde* 'overwinnen' (uit NI of Nederduits).
- verwissen** '(verouderd) verzekeren' → DEENS *forßvisse* 'verzekeren' (uit NI of Nederduits).
- verwittigen** 'doen weten' → FRIES *ferwittigje*.
- verwoed** 'fervent' → FRIES *ferwoeden*.
- verwoesten** 'vernietigen' → NEGERHOLLANDS *verwoescht, woest*.

verwoestend 'vernietigend' → FRIES *ferwoestend* 'zeer erg';
verwoesting 'vernietiging, het verwoesten of wat verwoest is' → NEGERHOLLANDS *verwoesting*, *verwusting*.
verwonden 'een wond toebrengen' → NEGERHOLLANDS *verwond*.
verwonderd 'verbaasd' → FRIES *ferwûnderd*.
verwonderen 'verbazen' → DEENS *forundre* (uit NI of Nederduits); NOORS *forundre* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verwonder*, *wonder* 'zich verwonderen, benieuwd zijn'; SRANANTONGO *fruwondru*, *ferwondru* 'zich verbazen'; SARAMAKKAANS *foóndo*, *foómbó* «via Sranantongo»; SURINAAMS-JAVAANS *ferwonder* 'zich verwonderen, verwonderd zijn, zich verbazen' «via Sranantongo».
verworpen 'moreel verwerpelijk, ontaard' → DEENS *forvorpen* 'plaagziek' (uit NI of Nederduits); NOORS *forvorpen* (uit NI of Nederduits).
verworvenheid 'wat men verworven heeft' → FRIES *ferwurvenheid*.
verwrikken 'verstuiken' → FRIES *ferwrikke*.
verwrongen 'verdraaid; (gewestelijk) dwars, onhandelbaar' → FRIES *ferwrongen* 'dwars, onhandelbaar'.
verzaaien 'her en der verspreiden, (uit)zaaien' → NEGERHOLLANDS *versaai*.
verzachten 'zachter maken' → ZWEEDS † *försakta* 'verminderen; verlichten' (uit NI of Nederduits).
verzadigd 'genoeg hebbend (van), doordat men er voldoende of teveel van (genoten) heeft' → NEGERHOLLANDS *vesaedigt*.
verzadigen 'ten volle voeden' → JAPANS *hōwa* 'in natuurkunde: satureren, lett. verzadigen tot harmonie'; CHINEES *baohé* 'in natuurkunde: satureren' «via Japans»; NEGERHOLLANDS *versaedig*.
verzaken 'zich afkeren, afvallig worden' → DEENS *forsage* 'opgeven' (uit NI of Nederduits); NOORS *forsake*, *forsage* 'opgeven' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *försaka* 'het stellen zonder, zich ontzeggen' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *forzârder*; *forzârder*, *forzârder* 'opgeven (bij het kaartspel); verkwisten'.
verzamelen 'vergaren' → DEENS *forsamle sig* 'bijkomen, bijebrengen' (uit NI of Nederduits); NOORS † *forsamle* 'vergaren, (wederkerend) bijkomen' (uit NI of Nederduits).
verzameling 'bijkomst, geheel' → NEGERHOLLANDS *versameling* 'geheel van bijeengezamelde zaken'; NEGERHOLLANDS *versamling*, *versamling* 'samenkomst, het bijkomen (voor de godsdienst)'.
verzegelen 'met een zegel sluiten' → DEENS *forsegle* (uit NI of Nederduits); NOORS *forsegle* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *försegla* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verseegel*; PAPIAMENTS † *zegel*.
verzekerde 'verzekerd persoon' → FRIES *fersekerde*.
verzekeren 'assurieren; garanderen' → DEENS

forsikre (uit NI of Nederduits); NOORS *forsikre* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *försäkra* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verseeker*, *verseekert*; SRANANTONGO *ferseiker*.

verzekering 'het meedelen dat iets een feit is; overeenkomst waarmee men zorgt voor vergoeding van schade, diefstal e.d. door het betalen van een premie aan degene die verzekert' → NEGERHOLLANDS *verseekering*, *versekering* 'garantie, het meedelen dat iets een feit is; overeenkomst waarmee men zorgt voor vergoeding van schade, diefstal e.d. door het betalen van een premie aan degene die verzekert'; SRANANTONGO *ferseikereren* 'overeenkomst waarmee men zorgt voor vergoeding van schade, diefstal e.d. door het betalen van een premie aan degene die verzekert'.
verzekeringpapieren 'papieren waarop informatie met betrekking tot de verzekeringspolis staat weergegeven' → SRANANTONGO *ferseikererenpapira*.
verzenden 'versturen' → DEENS *forsende* (uit NI of Nederduits); NOORS † *forsende* (uit NI of Nederduits).
verzet 'tegenstand' → INDONESISCH *verzét*.
verzetten 'verplaatsen, uit het hoofd zetten' → ZWEEDS *försätta* 'verplaatsen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *verset* 'verplaatsen, verpaten'.
verzilveren 'met zilver overtrekken; voor contanten inwisselen' → NEGERHOLLANDS *versilver*, *oversilver* 'met zilver overtrekken, voor contanten inwisselen'.
verzinken 'in een bepaalde gemoedsgesteldheid raken, wegzinken' → NEGERHOLLANDS *versink*.
verzinnen 'bedenken, uitdenken; (Vlaams) zich bedenken' → FRANS dial. *verziner*; *varzinê*; *versener* 'zich druk maken; grillen, kuren hebben'.
verzitten 'van plaats veranderen; (verouderd) verzuimen, nalaten, laten voorbijgaan' → ZWEEDS *försitta* 'voorbij laten gaan, niet benutten' (uit NI of Nederduits).
verzoek 'vraag om iets te doen' → FRIES *fersyk* 'vraag om iets te doen'.
verzoeken 'vragen; (verouderd) proberen' → DEENS *forsøge* 'proberen' (uit NI of Nederduits); MENADONEES *fersuk* 'een verzoeknummer spelen'; NEGERHOLLANDS *versoek* 'vragen'.
verzoeker 'hij die iemand iets verzoekt, een verzoek doet' → NEGERHOLLANDS *versuker*.
verzoeking 'verleiding, bekoring' → NEGERHOLLANDS *versukking*, *versuking*.
verzoenen 'bemiddelen, de vrede herstellen, accepteren' → DEENS *forsone (sig)* (uit NI of Nederduits); NOORS *forsone* 'bemiddelen, de vrede herstellen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *versoen*.
verzoener 'iemand die verzoent, bemiddelaar' → NEGERHOLLANDS *versoener*.
verzoening 'het verzoenen' → NEGERHOLLANDS *versoening*.
verzoeningsoffer 'offer ter verzoening' →

- NEGERHOLLANDS *versoeningoffer*, *versoenooffer*, *vernoeningoffer*.
- verzoedigen** '(verouderd) zich bezondigen, zondigen, misdoen' → NEGERHOLLANDS *versondig* 'zich bezondigen, zondigen, misdoen'.
- verzoediging** '(verouderd) het zondigen' → NEGERHOLLANDS *versondiging* 'het zondigen'.
- verzorgen** 'zorg dragen, zorgen voor, onderhouden' → ZWEEDS *försörja* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *voorsorg*.
- verzuiling** 'verschijnsel dat een maatschappij uiteenvalt in scherp gescheiden kerkelijk-politieke belangengroepen' → ENGELS *pillarization* 'verschijnsel dat een maatschappij uiteenvalt in scherp gescheiden kerkelijk-politieke belangengroepen, m.n. in Nederland en België'.
- verzuimen** 'nalaten' → DEENS *forsømme* 'nalaten te doen wat je moet doen, wegblijven van waar je moet zijn' (uit NI of Nederduits); NOORS *forsømme* 'veronachtzamen, vergeten' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *försumma* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *forzoûmer* 'veronachtzamen, vergeten'; NEGERHOLLANDS *versuum*; SRANANTONGO *verzuim*.
- verzuipen** 'verdrinken' → NEGERHOLLANDS *versuup*, *versiep* 'verdrinken in water; te veel drinken'.
- verzuren** 'zuur maken' → NOORS *forsure* 'zuur maken (ook fig.)' (uit NI of Nederduits).
- verzwakken** 'in kracht, grootte of waarde doen afnemen' → NEGERHOLLANDS *verswaeken*.
- verzwenden** '(verouderd) tenietdoen, verkwisten, verspillen' → NEGERHOLLANDS *verswend* 'tenietdoen, verkwisten, verspillen'.
- verzweren** '(verouderd) bij ede of plechtig verklaren of ontkennen, samenzweren' → DEENS *forsvæрге* 'bij ede of plechtig ontkennen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *versweer* 'bij ede of plechtig verklaren of ontkennen, samenzweren'.
- verzweren** 'zwerfend afdwalen' → FRIES *ferswerve*.
- verzwikken** 'verstuiken' → PAPIAMENTS *versuek* (Ar.); SRANANTONGO *ferswek*, *ferswik*; SURINAAMS-JAVAANS *ferswig* 'verstuiken; verstuikt' <via Sranantongo>.
- verzwinden** '(verouderd) verdwijnen' → ZWEEDS *forsvinna* 'verdwijnen' (uit NI of Nederduits).
- vest** 'kledingstuk' → PAPIAMENTS *vèst*; SRANANTONGO *fèst*.
- vest, veste** 'stadsmuur, burcht, versterkte stad' → ZWEEDS *fäste* 'bolwerk, burcht' (uit NI of Nederduits).
- vestigingsbewijs** 'certificaat dat recht op vestiging geeft' → INDONESISCH *Vëstigungs Bewijs* /*fëstihingsbewës*/, VB 'certificaat dat recht op vestiging geeft; huis van een maatschappij'.
- vesting** 'versterkte plaats' → DEENS *fästning* (uit NI of Nederduits); NOORS *fästning* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fästning* 'versterkte plaats, bolwerk' (uit NI of Nederduits).
- vestzak** 'zak in een vest' → SOENDANEES *pesak* 'zak in een kledingstuk'.
- vet** 'weefsel tussen vlees, stof met vetachtige consistentie' → ZWEEDS *fett* 'stof met vetachtige consistentie' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *vët* 'oliehoudend smeersel, weefsel tussen vlees'; JAVAANS dial. *vët* 'oliehoudend smeersel'; MENADONEES *vët* 'olie'; JAPANS *hetto* 'stof met vetachtige consistentie'; ? KOREAANS *p'aet'ü* 'stof met vetachtige consistentie' <via Japans>; BERBICE-NEDERLANDS *fete*; PAPIAMENTS *vët*, *fët*.
- vet** 'dik' → INDONESISCH *vët* 'dikgedrukt (van letters)'; MENADONEES *vët*; NEGERHOLLANDS *vet*, *fet*; BERBICE-NEDERLANDS *fete*.
- vetbol** 'oliebol' → AMERIKAANS-ENGELS *vetbol*.
- vete** 'traditionele haat' → FRIES *fete* 'traditionele vijandschap'; DEENS *fejde* 'lange, intensieve strijd' (uit NI of Nederduits); NOORS *feide* 'oorlog, strijd; woordenstrijd' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fejd* 'strijd, twist' (uit NI of Nederduits); ? MENADONEES *vëto* 'kwaad'.
- veter** 'koord' → FRANS *frette* 'ring, band, dwarsbalkje van metaal of hoorn op de hals van tokkelinstrumenten'; ESPERANTO *freto* 'dwarsbalkje van metaal of hoorn op de hals van tokkelinstrumenten' <via Frans>; INDONESISCH *vëter* 'koord om schoenen mee dicht te rijgen'; PAPIAMENTS *feter* 'koordje waarmee schoen wordt dichtgestrikt; het dichtstrikken van schoenen'; SRANANTONGO *fetre*; SARNAMI *fetre*.
- veteraan** 'oud-militair' → INDONESISCH *vëteran* 'oud-militair; (Bahasa Prokem) crimineel die tot inkeer is gekomen, crimineel in ruste'; MINANGKABAUS *pëteran*.
- vetkoek** 'platte koek in het vet in een pan gebakken' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *vetkoek*; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *fat cook* (*ie*), *fat-koek* <via Afrikaans>.
- vetlok** 'uitsteeksel aan de achterzijde van het onderbeen van paarden' → FRANS dial. *fayo*.
- veto** 'verbod' → INDONESISCH *vëto*.
- vettékost** 'veldsla' → AMERIKAANS-ENGELS *fetticus*, *vëttikost*.
- vezel** 'draadvormig deeltje' → JAPANS *sen'i* 'draadvormig deeltje, lett. fijne vezel'; CHINEES *xianwei* <via Japans>.
- viaduct** 'brug' → INDONESISCH *viaduk*.
- vibrafoon** 'slaginstrument' → INDONESISCH *vibrafon*.
- vibratie** 'trilling' → INDONESISCH *fibrasi*, *vibrasi*.
- vicariaat** 'ambtsgebied van een vicaris' → INDONESISCH *vikariat*.
- vicaris** 'plaatsvervanger van bisschop of pastoor' → INDONESISCH *vikaris*.
- vier** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *vier*, *veer*, *fi*; BERBICE-NEDERLANDS *firi*; SKEPI-NEDERLANDS *firi*; SRANANTONGO *vier*.
- vierde** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *veerde*, *vierde*, *firrde*; SRANANTONGO *vierde*.

- vierdeke** 'inhoudsmaat: vierde deel van een ton; muntnaam' → ENGELS *firkin* 'vaatje, inhoudsmaat'; DUTS dial. *Viert*, *Veerder* 'inhoudsmaat'; DEENS *firkin* 'Engels biergewicht' <via Engels>; ZWEEDS *fyrk* 'oude middeleeuwse Zweedse munt' (uit NI of Nederduits); FRANS *frequin* 'ton, vat' <via Engels>.
- vierduizend** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *vier dysend*.
- vieren** 'feesten' → ZWEEDS *fira* (uit NI of Nederduits); FINS † *firata* <via Zweeds>; MENADONEES *viren*.
- vieren** 'een touw laten uitlopen' → ENGELS *veer* 'een touw laten uitlopen; een kabel uitschieten; varen met gevierde zeilen (verouderd)'; DUTS *vieren*, *fieren* 'een touw laten uitlopen, iets laten zakken; minder streng worden of zijn' (uit NI of Nederduits); DEENS *fire* 'een touw laten uitlopen, iets laten zakken; minder streng worden of zijn' (uit NI of Nederduits); NOORS *fire* 'neerlaten; toegeven' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fira* (uit NI of Duits); FINS *firata* 'een touw laten schieten; het strijken of laten zakken van zeilen en ook vlaggen' <via Zweeds>; PAPIAMENTS *vir*, *fir* (ouder: *vier*).
- vierhoek** 'figuur ingesloten door vier rechte lijnen' → PAPIAMENTS *virhuk*.
- vierkant** 'rechthoekige vierhoek met gelijke zijden' → DEENS *firkant* 'vierkantvormige maat in de scheepsbouw'; AMBONS-MALEIS *virkan*; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *vierkant*; PAPIAMENTS *firkant* (ouder: *vierkant*); SRANANTONGO *fokanti*.
- vierkleur** 'vlag met vier kleuren' → ENGELS *Vierkleur* 'vlag van de Zuid-Afrikaanse Republiek Transvaal' <via Afrikaans>.
- vierlander** 'munt, geslagen door Philips de Goede, die vier landen beheerste' → FRANS dial. † *virelan* 'zilveren munt van de Bourgondische Nederlanden'.
- vierlijk** '(verouderd) feestelijk' → FRANS dial. *virlih*, *virlih*, *vèrlih* 'vrolijk, opgewekt; beweeglijk, onrustig (van een kind)'.
- vierschaar** 'rechtbank' → DUTS dial. *Vierschare*; FRANS dial. † *vierschaere* 'civiel tribunaal, belast met de rechtspraak in civiele of criminele zaken; rechtsgebied, waarover dit tribunaal de jurisdictie had'.
- viertel** 'maateenheid' → FRANS † *fierton*, *velte*.
- viervorst** '(verouderd) vorst over een (vierde) deel van een groter rijk' → NEGERHOLLANDS *viervorst* 'vorst over een deel van een groter rijk'.
- vies** 'vuil' → DUTS *fies* 'lelijk, akelig, kieskeurig met eten' (uit NI of Nederduits); JAVINDO *fies*; AMERIKAANS-ENGELS dial. *feest*, *feast* 'walgelijk'; NEGERHOLLANDS *vies* 'afkeer, afschuw; hekel hebben aan'; BERBICE-NEDERLANDS *fisi* 'verachten, als vuil behandelen'; PAPIAMENTS *fis*, *vis* (ouder: *vies*) 'vies, vuil; afkeer, walging'; SRANANTONGO *fisti* 'vuil, smerig'.
- viesheid** 'het vies zijn' → NEGERHOLLANDS *viesheit*.
- viezerezij** 'viezigheid' → PAPIAMENTS *fiserezij*; SRANANTONGO *fisterèi*.
- viezerik** 'vies persoon (ook scheldwoord)' → FRIES *fizerik*.
- viezevazen** 'wissewasjes' → ENGELS † *visevase*.
- viezigheid** 'hoedanigheid van vies te zijn, iets viezigs' → NEGERHOLLANDS *viesheit*, *viesgoed*, *vissgoed* 'hoedanigheid van vies te zijn, vaak met betrekking tot dingen (kleding e.d.)'.
- viggen** '(gewestelijk) big' → FRANS dial. *vigot*, *vigou* 'big'.
- vignet** 'boekversiering, embleem' → INDONESISCH *vinyét*.
- vijand** 'persoon die een ander haat' → ENGELS † *viand*; NEGERHOLLANDS *vyand*, *vieand*; SRANANTONGO *feianti*, *feyanti* 'persoon die een ander haat; tegenstander'; SARAMAKKAANS *feántima* <via Sranantongo>.
- vijandschap** 'toestand van vijand te zijn' → NEGERHOLLANDS *vyandskap*.
- vijf** 'telwoord' → JAVINDO *fijf*; NEGERHOLLANDS *fyf*, *fev*, *veif*; BERBICE-NEDERLANDS *faifu*, *fefu*; SKEPI-NEDERLANDS *faif* (uit NI of Engels); SRANANTONGO *feifi*; *vijf*; AUCAANS *feifi*.
- vijfde** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *veifde*; SRANANTONGO *vijfde*.
- vijfduizend** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *veif dysend*.
- vijfentwintig** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *veif en twintig*.
- vijfhonderd** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *veif hondert*.
- vijfhonderdste** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *veifhonderste*.
- vijffe** '(verouderd) kwartje, vijf stuivers' → FRIES *feiffe*, *fijffe* 'kwartje'.
- vijftien** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *veiftien*, *fyftien*; BERBICE-NEDERLANDS *fefutin*, *faifutin*; SRANANTONGO *vijftien*.
- vijftiende** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *veiftiende*; SRANANTONGO *vijftiende*.
- vijftig** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *veiftig*, *fyftig*; SRANANTONGO *vijftig*.
- vijftigste** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *veiftigste*; SRANANTONGO *vijftigste*.
- vijg** 'schijnvrucht' → ENGELS *vygie* 'ijskruidachtige' <via Afrikaans>; DEENS *figen* 'schijnvrucht; vijgenboom' (uit NI of Nederduits); NOORS *fiken* 'vrucht van de vijgenboom' (uit NI of Nederduits); NOORD-SOTHO *feieye* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *feie* <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *vigie*; PAPIAMENTS † *feig*, *fygi*; SRANANTONGO *figa* (uit NI of Engels).
- vijgenboom** 'boom waar vijgen aan groeien' → NEGERHOLLANDS *viegie boom*; SRANANTONGO *figabon*.
- vijl** 'slijpwerktuig' → NOORS *fil* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fil* (uit NI of Nederduits); FINS *viila* <via Zweeds>; ESTS *viil* (uit NI of Nederduits); NOORD-SOTHO *feila* <via Afrikaans>; TSWANA *feile* <via

47. De verbreiding van het Vlaamse *waterzooi*.

Waterzooi is een typisch Vlaams gerecht, oorspronkelijk afkomstig uit Gent. Het dateert al uit in ieder geval de zeventiende eeuw en werd in die tijd vervaardigd van de riviervissen uit de Gentse rivieren, grachten en kanalen. Tegenwoordig is de vis meestal vervangen door kip en bestaat het gerecht uit in groente gekookte, met het nat opgediende kip, geserveerd met aardappelen en brood. Zoals zoveel Vlaamse woorden is *waterzooi* overgenomen in het Frans. Daarnaast is het ook geleend door het Engels. Anders dan bijvoorbeeld een Vlaams gerecht als *potjevlees* 'koude vleeschotel als streekgerecht' is *waterzooi* niet blijven steken in Franse dialecten maar heeft zich zelfs een plaatsje verworven in algemene Franse woordenboeken.

Afrikaans; XHOSA *fila* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *feile* (via Afrikaans); NEGERHOLLANDS *feile*; BERBICE-NEDERLANDS *feli*; PAPIAMENTS *veilo* (Ar.); *feilu* (ouder: *vijle*, *fyla*); SRANANTONGO *feiri*; AUCAANS *fei*; SARNAMI *feiri*.

vijlen 'met vijl bewerken, verfijnen' → DEENS *file* (uit NI of Nederduits); NOORS *file* 'met vijl bewerken' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *fiel*; PAPIAMENTS *feila* (ouder: *veila*, *vyl*, *vyla*) 'met vijl bewerken'; SRANANTONGO *feiri*.

vijver 'waterbekken' → PAPIAMENTS † *vijver*, *vyver*.

vijzel 'stampvat' → PAPIAMENTS *veinzal*, *fensu* (ouder: *vijnzel*, *vynsel*).

villa 'landhuis' → INDONESISCH *vila*, *villa*.

villen 'huid afstropen' → NEGERHOLLANDS *fel*, *vel*; SRANANTONGO *fèl*.

vilt 'stof van wol of haar' → DEENS *filt* (uit NI of Nederduits); NOORS *filt* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *filt* (uit NI of Nederduits); FINS *viltti* (via Zweeds); ESTS *vilt* (uit NI of Nederduits); FRANS *feutre*; POOLS *filc* (uit NI of Duits); INDONESISCH *vilt*.

vin 'zwemorgaan van vis' → NOORS *finne* (uit NI of Nederduits).

vinden 'aantreffen; van mening zijn' → NEGERHOLLANDS *vind*, *fèn*, *fin* 'aantreffen'; BERBICE-NEDERLANDS *fende* 'aantreffen'; SRANANTONGO *feni* 'van mening zijn, verloren voorwerp weer terugvinden' (uit NI of Engels); AUCAANS *fende* 'aantreffen'; SARAKAKKAANS *fèndi*, *fèni* 'aantreffen' (via Sranantongo); SURINAAMS-JAVAANS *fèni* 'van mening zijn' (via Sranantongo).

vinger 'grijporgaan aan hand' → NEGERHOLLANDS *vinger*, *fingu*, *finger*; BERBICE-NEDERLANDS *fiinggri*; SRANANTONGO *fiंगा* (uit NI of Engels); AUCAANS *fiंगा*; SARAKAKKAANS *fiंगá* 'grijporgaan aan hand, teen' (via Sranantongo) (uit NI of Engels); SARNAMI *ungrri* 'vinger, teen'.

vingerafdruk 'afdruk van een vinger of vingertop' → FRIES *fingerprint*.

vingerhoed 'dopje dat men bij het naaien over de top van een vinger zet' → PAPIAMENTS † *vingerhoed*, *vringoed*; SRANANTONGO *fengrutu*; AUCAANS *fiंगoeoetoe*.

vingerpol 'plantennaam, lett. vingerbosje' → ENGELS *vingerpol* 'plant uit de wolfsmelkfamilie' (via Afrikaans).

vink 'zangvogel' → ENGELS *vink* (via Afrikaans); ENGELS *finck* (via Afrikaans); DEENS *finke* 'zangvogel; scheldwoord voor jonge vrouw' (uit NI of Nederduits); NOORS *finck*, *finke* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *finck* (uit NI of Nederduits).

vinkennet 'net van touwen langs de railing van een schip' → DEENS *finkenet* 'net van touwen; open houten kist langs de railing'; NOORS *finkenet*; ZWEEDS *finknät*; FINS *finknät* (via Zweeds).

vinyl 'kunststof' → INDONESISCH *vinil*.

violet 'kleurnaam' → INDONESISCH *violét*.

violist 'vioolspeler' → INDONESISCH *violis*.

viool 'snaarinstrument' → DEENS dial. *fiol* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fiol* (uit NI of Nederduits); FINS *viulu* (via Zweeds); ESTS *viul* (uit NI of Nederduits); AMBONS-MALEIS *piola* (uit NI of Portugees); ATJEHNEES *biula*, *bi'ula* (uit NI of Portugees); BOEGINEES *biyòla* (uit NI of Portugees); JAKARTAANS-MALEIS *biola*, *biolè*, *pi'ol* (uit NI of Portugees); JAVAAANS *piyul* 'Europees strijkinstrument'; KUPANG-MALEIS *fiola* (uit NI of Portugees); MADOEREES *viyòl*, *biyola*, *biyolah* (uit NI of Portugees); MAKASSAARS *biyòla* (uit NI of Portugees); MENADONEES *fiola* (uit NI of Portugees); SASAKS *piul*; SOENDANEES *biola* (uit NI of Portugees); TERNATAANS-MALEIS *fiola* (uit NI of Portugees); MUNSEE-DELAWARE *páyó:l*; MAHICAN *piòn*; BERBICE-NEDERLANDS *fiolo*; PAPIAMENTS *fió* (ouder: *viool*); SRANANTONGO *fiyoro* (ouder: *finjòlo*); SARAKAKKAANS *fiólu* (via Sranantongo).

viool 'plant' → DEENS *viol* (uit NI of Nederduits); NOORS *fiol* (uit NI of Nederduits).

vioolblok 'langwerpig stuk hout in de vorm van een viool met twee katrolschijven onder elkaar (op een zeilschip)' → FINS *wiuluplokki* (uit NI of Nederduits).

violman '(verouderd) iemand die viool speelt' → NEGERHOLLANDS *violman* 'iemand die viool speelt'.

vip 'zeer belangrijk persoon' → MENADONEES *vip* 'plaats voor belangrijke personen' (uit NI of Engels).

virologie 'leer der virussen' → INDONESISCH *virologi*.

virtuoos 'uitbinker' → INDONESISCH *virtuos*.

virtuositeit 'meesterschap' → INDONESISCH *virtuositas*.

virus 'ziekteverwekker' → INDONESISCH *firus*, *virus*; PAPIAMENTS *virüs*.

vis 'in water levend koudbloedig dier met kieuwen' → NEGERHOLLANDS *visch*, *vesch*, *fes*, *fis*, *fes*, *vis*; BERBICE-NEDERLANDS *fesi*; SKEPI-NEDERLANDS *fesi*; SRANANTONGO *fisi* (uit NI of Engels); AUCAANS *fisi*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *fis* (via Negerhollands).

visa 'verklaring dat men heeft gezien' → INDONESISCH *visa*.

visbalk 'kleine houten kraanbalk waaraan de kieptakel wordt vastgemaakt' → RUSSISCH *fišbálka*.

visblok 'een van de dubbele blokken waaruit de vistalie bestaat' → RUSSISCH *fišblok*.

viscose 'grondstof voor kunstvezels' → INDONESISCH *viskose*.

visdreg 'dreg om in het water gezonken touwwerk op te zoeken' → RUSSISCH *fišdrék*, *fišdrék*.

vishaak 'haak om mee te vissen' → SRANANTONGO *fiš'aka*.

vishoek 'vishaak' → NEGERHOLLANDS *vischhoek* 'vishengel'; SRANANTONGO *fiš'uku* (uit NI of Engels).

vishoeker 'soort schip' → ZWEEDS *fiškehukare*.

visie 'kijk' → FRIES *fisy*, *fyzje*; INDONESISCH *visi* 'kijk; observatie'.

visioen 'innerlijk gezicht' → SRANANTONGO *fisiun*.

visionair 'ziende in visioenen; profeet, ziener' → INDONESISCH *visionér*.

visite 'bezoek' → SRANANTONGO *fisiti* 'bezoek; bezoeken'.

visiteren 'bezoeken, onderzoeken' → CREOOLS-PORTUGEES (BATAVIA) *bijënteer*.

visnamig '(Hollandse visserstaal) een goede vangst belovend (van visgrond)' → FRIES *fisknamich* 'een goede vangst belovend (van visgrond)'.

visschenkel 'penterhaak of vishaak' → RUSSISCH † *fíšškéntel*'.

visse '(gewestelijk) bunzing' → ENGELS *fitch* 'bunzing(pels); borstel, penseel (van bunzinghaar)'.

vissen 'vis vangen' → NEGERHOLLANDS *fes, fis*; SRANANTONGO *fisi* 'vis vangen; uitvissen'.

visserman 'visser van beroep' → NEGERHOLLANDS *vischerman, visserman*.

vissersboot 'boot om mee te vissen' → SRANANTONGO *fisboto* (uit NI of Engels).

vistalie 'talie, bevestigd aan de visschenkel' → RUSSISCH *fíštáli*.

visualisatie 'het visualiseren' → INDONESISCH *visualisasi*.

visueel 'm.b.t. het gezicht' → INDONESISCH *visuil*.

visum 'reisvergunning' → INDONESISCH *visum*; SRANANTONGO *fisem*.

vitaal 'levenskrachtig' → INDONESISCH *vital*.

vitaliteit 'levenskracht' → INDONESISCH *vitalité*.

vitamine 'voor organisme noodzakelijke stof' → INDONESISCH *vitamin*; JAKARTAANS-MALEIS *pitamin*; MADOERES *vitamin*.

vitrage 'glasgordijn' → INDONESISCH *vitrase*.

vitrine 'glazen kast' → INDONESISCH *fitrin*.

vitriool 'zwavelzuur' → PAPIAMENTS † *vitriool*.

vivisectie 'proefneming op levende dieren' → PAPIAMENTS *vivisèksi*.

vizier 'onderdeel van een geweer' → MENADONEES *fisir*.

vla 'dik melkgerecht' → FRIES *fla*; INDONESISCH *fla, vla*; MENADONEES *fla* 'dikke vloeistof die wordt gegeten met pudding'.

vlaag 'plotselinge windstoot' → ENGELS *flaw* 'windstoot'; SCHOTS † *flaw* 'windvlaag, vooral een die regen brengt'.

vlaai 'gebak' → FRIES *flaai*.

Vlaams 'van of uit Vlaanderen; de Vlaamse taal' → ENGELS *Flemish*; SCHOTS † *Flemis; Fleymes, Fleams* 'van of uit Vlaanderen'; DUTS dial. *Flämsch* 'onvriendelijk, boos, grof'; DEENS *flandersk* 'van of uit Vlaanderen' <via Duits>; DEENS † *flamandsk* 'van of uit Vlaanderen' <via Frans>; DEENS *flamsk* 'van of uit Vlaanderen; lomp of grof' <via Nederduits>; NOORS *flamsk* 'van of uit Vlaanderen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *flamsk* 'van of uit Vlaanderen' (uit NI of Nederduits); FINS *flaamilainen* 'van of uit Vlaanderen'; ROEMEENS *felandreş* 'fijne stof uit Vlaanderen'; RUSSISCH *flámskij* 'van of

uit Vlaanderen'; OEKRAÏENS *flámskij* 'van of uit Vlaanderen' <via Russisch>; INDONESISCH *Flam* 'van of uit Vlaanderen'.

Vlaanderen 'Belgische provincie' → ENGELS

† *flanderkin* 'Vlaming; Vlaams; grote dikke man

of groot paard (slang)'; ENGELS *Flanders* 'Vlaamse kant; Belgisch trekpaard'; DEENS *Flandern*;

FRANS *flandrin* 'gerelateerd aan het Vlaams en de

Vlamingen; een lange slungel'; FRANS † *flandre*

'stuk hout van 4 meter lengte, gebruikt als

ondersteuning in mijnen'; FRANS *flandricisme*

'leenwoord of letterlijke vertaling vanuit het

Vlaams'; PORTUGEES *flandre(s), folha-de-flandres*

'vertinde ijzeren plaat, gebruikt voor de fabricage

van diverse gebruiksvoorwerpen' <via Frans>; POOLS

Flandria 'Pools-Belgische liefdadige organisatie

genoemd naar Vlaanderen'; RUSSISCH *Flándrija*;

OEKRAÏENS *Flándrija* <via Russisch>; LITOUWS

flandrai 'konijnsoort'; GRIEKΣ *Flamandia,*

Flandra <via Frans>; ESPERANTO *flandro* 'Vlaming';

TURKS *Flemenk*.

vlag 'stuk doek als onderscheidingsteken' → DUTS

Flagge; DEENS *flag* (uit NI of Nederduits); NOORS

flagg (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *flagga* (uit

NI of Nederduits); FINS † *flagu* 'stuk doek als

onderscheidingsteken; signaalvlag' <via Zweeds>;

POOLS *flaga* (uit NI of Duits); RUSSISCH *flág*

'stuk doek als onderscheidingsteken; (sovjettaal)

symbool, teken'; WIT-RUSSISCH *flag* <via Russisch>;

EWE *aflágà*; GĀ *aflanga*; TWI *afrangká*; NOORD-

SOTHO *folaga* <via Afrikaans>; TSWANA *folaga* <via

Afrikaans>; ZOELOE *fulagi* <via Afrikaans>; ZUID-

SOTHO *folaga* <via Afrikaans>; BOEGINEES *palàka*;

JAPANS † *furafu*; NEGERHOLLANDS *flag* 'stuk doel

als onderscheidingsteken' (uit NI of Engels);

SRANANTONGO *fraga*; SARAMAKKAANS *faàka* <via

Sranantongo>; AROWAKS *flagra* <via Sranantongo>.

vlaggendoek 'doek waarvan men vlaggen

maakt' → NOORS *flaggduk*; ZWEEDS *flaggduk*;

RUSSISCH *flágduk*.

vlaggenlijn 'lijn waarmee een vlag gehesen wordt' →

POOLS *flaglinka*.

vlaggenman 'man die signalen met een vlag geeft,

aanvoerder' → RUSSISCH *flagmán* 'aanvoerder van

een eskader met zijn eigen vlag; admiraal in de

sovjetmarine; (fig.) voornaamste, beste'; BULGAARS

flagman 'aanvoerder van een eskader met zijn eigen

vlag' <via Russisch>; OEKRAÏENS *flagmán* 'aanvoerder

van een eskader met zijn eigen vlag' <via Russisch>;

AZERI *flagman* 'aanvoerder van een eskader met

zijn eigen vlag' <via Russisch>; LETS *flagmanis*

'aanvoerder van een eskader'; LITOUWS *flagmanas*

'aanvoerder van een eskader'.

vlaggenmast 'mast waaraan een vlag gehesen kan

worden' → LETS *flagmasts* (uit NI of Engels).

vlaggenschip 'schip dat de vlag voert van de bevelhebber van een vloot' → POOLS *flagowiec*; LETS *flāgmankuģis*.

vlaggensteng 'vlaggenstok' → POOLS *flagstenga*.

vlaggenstok 'stok waaraan een vlag hangt of kan worden gehesen' → POOLS *flagstok*; RUSSISCH *fláǵstok*; BULGAARS *flagstok* (via Russisch); OEKRAÏENS *fláǵstok* (via Russisch).

vlaggenval 'vlaggenlijn' → RUSSISCH *flagfal*.

vlag in sjouw 'het gedeeltelijk opgerold zijn van een gehesen vlag als teken dat men hulp nodig heeft' → RUSSISCH *flagšóu*.

vlak 'effen en open land; platte kant' → ? ENGELS † *flake* 'ondiepe poel, zoutmoeras' (uit NI of Frans); DEENS *flak* 'ondiepe zandvlakte, het middelste en platste gedeelte van een schip; plat' (uit NI of Nederlands); NOORS *flak* 'schilfer, schots, olievlak' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *flack* 'platte kant' (uit NI of Nederlands); FRANS *flaque* 'plas (water)'; FRANS *flasque* 'zijstuk van het affuit van een kanon, waaraan de draaibouten van het stuk bevestigd zijn'; ESPERANTO *flako* 'plas met water of andere vloeistof' (via Frans); PAPIAMENTS † *vlak* 'vlakte'.

vlaggom 'gom om potlood mee uit te veegen' → PAPIAMENTS *flaggòm*.

vlaakte 'vlak terrein' → FRIES *flakte*; ENGELS *vlaakte* (via Afrikaans); ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *flats*.

vlam 'tongvormig verbrandingsverschijnsel' → ZWEEDS *flamma* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *vlam*; PAPIAMENTS *vlam* 'tongvormig verbrandingsverschijnsel; tongvormig figuur in hout, marmer, steen, formica e.d.'; SRANANTONGO *flam* 'tongvormig verbrandingsverschijnsel; verwijt'.

Vlaming 'Nederlandstalige Belg' → ENGELS *Fleming* 'inwoner van Vlaanderen; Vlaams schip'; ENGELS *flamingo* 'zigeunerdans' (via Spaans); ENGELS *Flamingant* 'aanhanger van de Vlaamse beweging' (via Frans); DUTS *Flamenco* 'zigeunerdans' (via Spaans); DEENS *flamlænder* 'inwoner van Vlaanderen' (via Duits); DEENS *flamenco* 'zigeunerdans' (via Spaans); FINS *flaami* 'inwoner van Vlaanderen'; FRANS † *flamengel* 'bedrieger van meisjes'; FRANS *flamand* 'uit Vlaanderen; Vlaamse taal'; FRANS dial. *flamange*, *fenestre flamenghe* 'zoldervenster, venster in een dakkamer'; FRANS dial. *flamande* 'werktuig van een timmerman; soort oude dans; representant van variëteiten van Vlaamse schaaap- en runderachtigen'; FRANS *flamenco* 'zigeunerdans' (via Spaans); ITALIAANS *flamenco* 'bepaalde dans' (via Spaans); ITALIAANS *fiammingo* 'uit Vlaanderen'; SPAANS *flamenco* 'iemand of iets uit Vlaanderen; zigeuner; zigeunerdans; fors en blozend (van vrouw), stoer, vlot'; PORTUGEES *flamengo* 'betrekking hebbend op of inwoner zijnde van Vlaanderen' (via Spaans); POOLS *flamandzki* 'van of uit Vlaanderen' (via Frans); RUSSISCH *flamánskij* 'van of uit Vlaanderen' (via Frans); OEKRAÏENS *flamánskij* 'van of uit Vlaanderen' (via Russisch); AZERI *fəlaməŋ* 'van of uit Vlaanderen' (via Russisch); GRIEKS *flamegko*

/flamenko/ 'bepaalde dans' (via Spaans); GRIEKS *Flamandikos* (*Flamandika*) 'Vlaams (Vlaamse taal)' (via Frans); MALTEES *Fjaming* (via Italiaans); MALTEES *flamango* 'muziekgenre van Spaanse zigeuners' (via Frans); ESPERANTO *flamando* (via Frans); TURKS *flamenko* 'zigeunerdans' (via Spaans); TURKS *Flaman*, *Flamanca*, *Flemenke* 'de Vlaamse taal' (via Frans); KOERDISCH *Flemen* 'inwoner van Vlaanderen' (via Engels); KOERDISCH *Flemenki* '(taal) van Vlaanderen' (via Engels).

vlammen 'met een vlam branden, vlammen vertonen' → NEGERHOLLANDS *vlam*.

vlas 'plantengeslacht' → MAHICAN *pnax* (uit NI of Engels).

vaswiek 'bundeltje ineengedraaid vlas' → NEGERHOLLANDS *vaswiek*.

vlecht 'gevlochten hoofdhaar' → PAPIAMENTS *vlègtu* (Ar.), *flèktu*; SRANANTONGO *frekti*.

vlechten '(lange, buigzame voorwerpen) kruislings over en door elkaar slaan' → PAPIAMENTS *flèktu* (ouder: *vlegte*, *vlechte*); SRANANTONGO *frekti*.

vleermuis 'handvleugelig zoogdier' → ENGELS *flittermouse* 'handvleugelig zoogdier; koosnaam'; DEENS *flagermus* (uit NI of Nederlands); NOORS *flaggermus* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *flädermus* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *fläërmoes*; BERBICE-NEDERLANDS *flermisi*; SRANANTONGO *fremusu* (ouder: *fleimussu*).

vlees 'spierweefsel' → ROTINEES *falès* 'vlees (etenswaren)'; NEGERHOLLANDS *vleesch*, *fleis*, *flès*, *vleis*.

vleet 'vissersnet' → FRANS dial. *flait*.

vleet 'soort rog' → FRANS *flet*.

vleien 'flemen' → PAPIAMENTS † *vlei*.

vlek 'smet' → ENGELS *fleck* 'sproetje, pukkelte; deeltje, spikkeltje'; DEENS *flække* 'splinter, barst' (uit NI of Nederlands); DEENS † *flæk*; ESTS *plekk* (uit NI of Nederlands); INDONESIAISCH *flék*, *vlék*, *pelék*; AMBONS-MALEIS *flak*; JAVAANS *plèk*; KUPANG-MALEIS *flak*; MENADONEES *flak*; TERNATAANS-MALEIS *flak*; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *flek*; PAPIAMENTS † *vlek*; SRANANTONGO *flaka* (ouder: *fraka*); SURINAAMS-JAVAANS *flakah*, *flèg* (via Sranantongo).

vlekken 'vlekken krijgen of veroorzaken' → SRANANTONGO *flaka* (ouder: *fraka*).

vlekken '(verouderd) opensnijden en schoonmaken (van vis)' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *vlek*, *fleck* 'opensnijden en schoonmaken (van vis, geslacht dier)'.

Vlekkie 'hondennaam' → JAVAANS dial. *plèki* 'hondje'.

vlerk 'vleugel' → NEGERHOLLANDS *vlerk*; PAPIAMENTS *flerchi* 'vliegende vis (overdrachtelijk gebruikt)'.

vleselijk 'lichamelijk, net als vlees, uit vlees bestaand' → NEGERHOLLANDS *vleschlik*.

vleselijkheid 'vleselijke aard of gezindheid' → NEGERHOLLANDS *vleschlikheit*.

vleting 'soort vis, verwant met of lijkend op de

- vleet ofwel rog' → FRANS *flétan* 'schar'; BASKISCH *flétan* 'schar' 'via Frans'; BRETONS *flutanenn* 'schar' 'via Frans'.
- vleugel** 'lichaamsdeel om mee te vliegen; vleugelvormig voorwerp; windvaan' → ZWEEDS *flöjel* '(wind)vaan, windwijzer' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *fljúger* 'windvaan; wispelturig mens'; OEKRAÏENS *fljúger* 'windvaan; wispelturig mens' 'via Russisch'; WIT-RUSSISCH *fljúger* 'windvaan; wispelturig mens' 'via Russisch'; AZERI *fluger* 'windvaan; wispelturig mens' 'via Russisch'; NEGERHOLLANDS *flegn, flegon* 'lichaamsdeel om mee te vliegen; poot van een waterschildpad'; PAPIAMENTS † *vleugel* 'lichaamsdeel om mee te vliegen'.
- vleugel** 'vleugelpiano' → INDONESISCH *flugel*.
- vlieboot** 'scheepstype' → ENGELS *fly-boat* 'snel schip'; DUIJS *Flieboot* 'kleine vissersboot, kleine boot, jol'; DEENS *flibåd*; NOORS † *vlieboot*; FRANS *flibot* 'soort boot'; SPAANS *flibote* 'soort boot'; RUSSISCH *flibot* 'Hollands vaartuig'.
- vlieden** 'vluchten, voorbijgaan' → ZWEEDS *fly* (uit NI of Nederduits).
- vlieg** 'insect; (verouderd) iets dat vliegt' → FRANS *flèche* 'pijl; hatelijkheid; ski-slalom; spits object; richtingaangever'; SPAANS *flecha* 'pijl; (weg)wijzer; torenspits, spits' 'via Frans'; NEGERHOLLANDS *vliegi, fligi* 'insect'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *flighi* 'insect' 'via Negerhollands'.
- vliegen** 'zich in de lucht voortbewegen' → NEGERHOLLANDS *vlieg, flig*; BERBICE-NEDERLANDS *fligi*.
- vliegend** 'zich snel verplaatsend' → FRIES *fligend* (*in fligende stoarm, fligend waar, fligende tarring*) 'zich snel verplaatsend (vliegende storm, vliegend weer, vliegende tering)'.
- Vliegende Hollander** 'het spookschip van kapitein Van der Dekken of De Dekker in de wateren ten oosten van de Kaap de Goede Hoop' → ENGELS *Flying Dutchman* 'naam van een spookschip of de kapitein daarvan; sportzeilboot voor twee bemanningsleden, ontworpen in 1951 in Loosdrecht'; DUIJS *Flying Dutchman* 'sportzeilboot voor twee bemanningsleden' 'via Engels'; DUIJS *Fliegender Holländer* 'naam van een spookschip'; POOLS *latający Holender* 'naam van een spookschip; rusteloze man'.
- vlieger** 'latwerk met papier' → KUPANG-MALEIS *faliger*; MENADONEES *flingger*; TERNATAANS-MALEIS *faliger*; PAPIAMENTS *fli* (ouder: *vlieg*); SRANANTONGO *frigi* (ouder: *frigri*) 'latwerk met papier, speelgoed'; SARAMAKKAANS *figi*; SARNAMI *frigi*.
- vliegmachine** 'vliegtuig' → MENADONEES *flikmasin*; SRANANTONGO *flikmasyin*; SURINAAMS-JAVAANS *pligmasin*.
- vlieguut** 'oude muntnaam' → FRANS dial. † *vligus* 'kleine zilveren munten of pasmunten'.
- vliegveld** 'luchthaven' → PAPIAMENTS *fligfêlt*;
- SARAMAKKAANS *figifeiti*; SURINAAMS-JAVAANS *prigpèl*.
- vlier** 'plantengeslacht uit de kamperfoeliefamilie' → DUIJS *Flieder* 'sering; plantengeslacht uit de muskuskruidfamilie' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fläder* (uit NI of Nederduits).
- vlierbloem** 'bloem van de vlier; (gewestelijk) de gewone vlier, een heester' → PAPIAMENTS † *vlierbloem* 'heester'.
- vlierboom** 'de gewone vlier' → DUIJS dial. *Vlierboom*.
- vliering** 'verdieping boven een zolder' → PAPIAMENTS *frinchi*.
- vlies** 'vel, membraan' → DUIJS *Vlies* 'vel'; DUIJS dial. *Fliese* 'huid of vet rond de ribben en nieren'; NOORS *vlies* 'vel'; INDONESISCH *flis* 'vel, membraan (van schaap)'; PAPIAMENTS *flishi* 'vel, membraan, maagdevlies'.
- vliet** 'stroompje' → DUIJS dial. *Vleet, Vliet*.
- vlietig** '(verouderd) vloeibaar' → NEGERHOLLANDS *vlietig* 'vloeibaar'.
- vlijt** 'ijver' → DEENS *flid* (uit NI of Nederduits); NOORS *flid* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *flit* 'ijver, toewijding, inspanning' (uit NI of Nederduits).
- vlijtig** 'ijverig' → DEENS *flittig, frequent* (uit NI of Nederduits); NOORS *flittig* (uit NI of Nederduits).
- vlinder** 'insect' → ENGELS † *flinder*.
- Visco (hollandais)** 'naam voor felgekleurde stoffen gefabriceerd door de Nederlandse firma Visco' → SWAHILI *Vlisco (hollandais)*.
- Vlissingen** 'Nederlandse plaatsnaam' → ENGELS *flushing* 'grove wollen stof'; SPAANS *pichelingue* 'piraat'; PORTUGEEES *pichelingue* 'piraat'.
- Vlissingen** 'uit Vlissingen' → ENGELS *Flushing* 'schip of zeeman uit Vlissingen'.
- vlo** 'insect' → NEGERHOLLANDS *flöiu*.
- vloed** 'wassend water, stroom' → DEENS *flod* 'rivier' (uit NI of Nederduits); NOORS *flod* 'vloed; rivier' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *flod* 'wassend water, stroom, rivier' (uit NI of Nederduits); FINS *luode* 'wassend water' 'via Zweeds'; FRANS *flot* 'water dat in beweging is, iets dat golvend is; grote hoeveelheid gestort water'; JAVINDO *flloed* 'wassend water'; BERBICE-NEDERLANDS *flutu*; SRANANTONGO *frudu* (ouder: *fludu*) (uit NI of Engels).
- vloei, vloeipapier** 'papier om sigaretten te maken' → PAPIAMENTS *vlu* (Ar.); *vlui, vloeipapier*; SRANANTONGO *flui*.
- vloeien** 'stromen' → PAPIAMENTS † *vloei* 'stromen (inkt bij het schrijven)'.
- vloek** 'verwensing' → NEGERHOLLANDS *vloek, vluek*; PAPIAMENTS † *vloek*; SRANANTONGO *fruku, fluku*.
- vloeken** 'godslasteringen gebruiken' → NEGERHOLLANDS *vloek, fluk, vluek* 'uitschelden, godslasterende woorden spreken, krachttermen gebruiken'.
- vloekwoord** 'woord dat een vloek is, godslastering, verwensing' → NEGERHOLLANDS *vloekwoord*.
- vloer** 'bodem' → DUIJS dial. *Flur* 'houten, planken

- vloer'; ZUID-SOTHO *fuluru* <via Afrikaans>;
 INDONESISCH *plur*; AMBONS-MALEIS *flur*; GIMÁN
flur, *filúr* 'cementen bodem'; JAVAANS *pelur*;
 KEIËES *belur* 'fijn bamboelatwerk, dat op de vloer
 over groter latwerk wordt uitgespreid'; KUPANG-
 MALEIS *flur*; MENADONEES *flur*; SOENDANEES *pêlur*;
 TERNATAANS-MALEIS *flur*; PETJOH *bevoering*;
 NEGERHOLLANDS *vloer*, *vluer*, *flu* 'bodem, grond';
 BERBICE-NEDERLANDS *fluru*; PAPIAMENTS
flur (ouder: *vloer*) 'grond van een vertrek';
 SRANANTONGO *flur*; SURINAAMS-JAVAANS *felur*, *pelur*
 <via Sranantongo>.
- vlok** 'plukje' → ENGELS *flock* 'pluisje; wolknipsel; (mv.)
 beddenvulsel'; ZWEEDS *flock* 'plukje, pluis' (uit NI of
 Nederduits); MALTEES *flokk* 'flanellen kledingstuk;
 sporttrui' <via Engels>; PAPIAMENTS † *vlokki*.
- vlonder** 'losse houten brug' → DUIJS dial. *Funder*
 'brug over een sloot'.
- vloot** 'samen varende schepen' → DUIJS *Flotte* (uit
 NI of Nederduits); OOST-JIDDISCH *flotn*, *flottes* <via
 Russisch>; ZWEEDS *flotta* (uit NI of Nederduits);
 POOLS *flota* (uit NI of Duits); RUSSISCH *flot*; LETS
flote <via Duits>.
- vloot** 'tobbetje, kuipje' → FRANS dial. † *flotte* 'kuip'.
- vloot** 'soort rog' → FRANS dial. *flote*.
- vlot** 'drijvend plankier' → ZWEEDS *flott* (uit NI of
 Nederduits); RUSSISCH *flot* 'verzameling vlothouten';
 PAPIAMENTS *vlôt*.
- vlot** 'drijvend, vloeiend; handig, gemakkelijk'
 → DUIJS *flott* '(scheepvaart) als het schip niet
 vastgelopen is, maar ongehinderd drijven kan;
 vrij, los, grappig' (uit NI of Nederduits); DEENS *flot*
 '(scheepvaart) als het schip niet vastgelopen is, maar
 ongehinderd varen kan; leuk, mooi, goed, royaal'
 (uit NI of Nederduits); NOORS *flott* 'drijvend' (uit
 NI of Nederduits); ZWEEDS *flott* 'drijvend op water;
 vrijgevig, ongedwongen, soepel verlopen, stijlvol,
 elegant, modieus, deftig' (uit NI of Nederduits);
 MENADONEES *flot* 'vloeiend, snel'; SURINAAMS-
 JAVAANS *flot* 'vloeiend'.
- vlotbaar** 'waarop gevlot kan worden, bevaarbaar voor
 niet-diepgaande vaartuigen' → ZWEEDS † *flottbar*
 '(m.b.t. schepen) drijvende, varende'.
- vlotschuit** 'schip met vlakke bodem' → FRANS
 † *vlote-scute*.
- vlotter** 'drijver' → PAPIAMENTS *vlôter* 'drijver in
 stoommachines en in benzinemotoren'.
- vluht** 'ontvluchting; het vliegen' → DEENS *flugt* (uit
 NI of Nederduits); NOORS *flukt* 'ontvluchting' (uit NI
 of Nederduits).
- vluhten** 'weggaan van gevaar' → DEENS *flygte* (uit NI
 of Nederduits); NOORS *flykte* (uit NI of Nederduits);
 NEGERHOLLANDS *vluht*, *vlygt*.
- vluhtig** 'vergankelijk' → DEENS *flygtig* (uit NI of
 Nederduits); NOORS *flyktig* (uit NI of Nederduits).
- vluhtnummer** 'nummer waarmee een vlucht wordt
 aangeduid' → SRANANTONGO *vluhtnomru*.
- vlug** 'snel' → FRIES *fluch*; DEENS † *fluks* (uit NI of
 Nederduits); NOORS *fluks* 'snel, onmiddellijk' (uit
 NI of Nederduits); PETJOH *vlug-vlug* 'sneller!, maak
 voort!'; JAVINDO *flug*.
- VOC** 'Verenigde Oost-Indische Compagnie' →
 INDONESISCH *VOC* /fê-o-sé/.
- vocaal** 'klinker; gezongen' → INDONESISCH *vokal*
 'klinker; gezongen (muziek)'.
- vocabulaire** 'woordenboek, woordenschat' →
 INDONESISCH *vokabulér*.
- vocalist** 'optredend zanger' → INDONESISCH *vokalis*.
- vocatief** 'naamval van de aangesproken persoon,
 vijfde naamval' → INDONESISCH *vokatif*.
- vocht** 'vloeistof' → FRIES *focht*, *fochte*; DEENS *fugt*
 (uit NI of Nederduits); NOORS *fukt* 'vloeistof,
 vochtigheid' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *vocht*
 (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *vocht*
 'vloeistof; nattig'; PAPIAMENTS *vògt* 'vloeistof,
 vooral in lichaamsholtes zoals in de longen en
 ruggenmergholte'; SRANANTONGO *foktu*.
- vochtgehalte** 'gehalte aan vocht' → FRIES *fochtgehalte*.
- vochtig** 'nattig' → FRIES *fochtich*; DEENS *fugtig* (uit NI
 of Nederduits); NOORS *fuktig* (uit NI of Nederduits);
 INDONESISCH † *fohte*; NEGERHOLLANDS *vochtig*;
 PAPIAMENTS † *vogt*; SRANANTONGO *foktu*.
- vod** 'lor' → SRANANTONGO *fodu*.
- voeden** 'voedsel geven' → FRIES *foede* 'kracht hebben
 als voedsel'; FRANS dial. *vouder* 'met gulzigheid
 eten'; NEGERHOLLANDS *vuet*.
- voeder, voer** 'voedsel' → FRANS *fourrage* 'veevoer';
 ESPERANTO *furago* 'voer voor vee of huisdieren'
 <via Frans>; SURINAAMS-JAVAANS *pur* 'voedsel voor
 bijv. kippen'.
- voedsel** 'spijs' → FRIES *foedsel*.
- voedzaam** 'voeding bevattend, versterkend' →
 FRIES *foedsum*.
- voeg** 'plek waar twee constructiedelen samenkomen'
 → ZWEEDS *fog* (uit NI of Nederduits).
- voegen** 'verbinden' → DEENS *foje* (*sig*) 'verbinden,
 toevoegen, lukken' (uit NI of Nederduits); NOORS
foje (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *föga* 'toegeven'
 (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *foga* (uit NI of
 Nederduits); FRANS dial. † *s'envoucker en* 'zich
 bij iemand voegen'; JAVAANS *diepuh* '(op)gevoegd
 (metselwerk)'; NEGERHOLLANDS *vueg*.
- voeghout** 'balk in de kap van een windmolen' →
 DUIJS dial. *Foogholt*.
- voelbaar** 'tastbaar, met het zintuig van het gevoel
 waarneembaar' → NEGERHOLLANDS *voelbar*.
- voelen** 'via tastzin gewaarworden' → DEENS *föle*
 (*sig*) 'via tastzin gewaarworden; zich heel wat
 voelen' (uit NI of Nederduits); NOORS *föle* (uit NI of
 Nederduits); NEGERHOLLANDS *voel*, *ful*; BERBICE-
 NEDERLANDS *fulu*.
- voer** 'wagenvracht' → ZWEEDS *fora* (uit NI of
 Nederduits).
- voeren** 'leiden, vervoeren' → SCHOTS
 † *fure* 'vervoeren (over zee); brengen';
 NEGERHOLLANDS *voer*.

- voeren** 'van binnen bekleden' → ENGELS *fother* 'breeuwen, kalfaten' (uit NI of Nederduits).
- voering** 'stof waarmee iets van binnen bekleed is' → NOORS *fōring* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *foder* (uit NI of Nederduits); FINS *vuori* (via Zweeds); ESTS *vooder* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *furing*, *voering*, *vuring* 'inwendige bekleding'; AMBONS-MALEIS *vur* 'stof waarmee iets van binnen bekleed is; grondverf'; JAKARTAANS-MALEIS *puring*; KUPANG-MALEIS *fur*; MENADONEES *fur*; TERNATAANS-MALEIS *fur*; SINGALEES *pōru-va*; NEGERHOLLANDS *vuering*; PAPIAMENTS † *voering*, *voere*.
- voet** 'lichaamsdeel waarop men staat; maat; voetstuk' → RUSSISCH *fut* 'lengtemaat (12 duimen); affuit van een scheepsmortier'; NEGERHOLLANDS *voet*, *voeti*, *fut*, *futu*, *vut* 'lichaamsdeel waarop men staat'; SKEPI-NEDERLANDS *fut* 'lichaamsdeel waarop men staat'; SRANANTONGO *futu* 'lichaamsdeel waarop men staat, been; stap' (uit NI of Engels); AUCAANS *foetoe* 'lichaamsdeel waarop men staat'; SARAMAKKAANS *futu* 'lichaamsdeel waarop men staat' (via Sranantongo) (uit NI of Engels); CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *voet* 'lichaamsdeel waarop men staat' (via Negerhollands).
- voetbal** 'voetbalsport' → INDONESISCH *futbal*; JAVAANS *putbal*; SRANANTONGO *futubal*; SARNAMI *futbál khele*.
- voetbal** 'leren bal voor de voetbalsport' → INDONESISCH *futbal*.
- voetbalbond** 'voetbalvereniging' → JAVAANS *putbalbon*.
- voetblok** 'blok op het dek om touwwerk langs het dek te leiden' → RUSSISCH *futblók*.
- voetenbank** 'bankje om voeten op te rusten' → NEGERHOLLANDS *voetbanki*, *vut-bank*; SRANANTONGO *futubangi*.
- voeteren** '(verouderd) te voet gaan, lopen' → FRIES *foetearje* 'te voet gaan, lopen'.
- voetganger** 'iemand die te voet gaat' → ENGELS *voetganger*, *footganger* 'vleugellose larve van een sprinkhaan; iemand die te voet gaat; infanterist' (via Afrikaans); ZWEEDS *fotgångere* (uit NI of Nederduits).
- voetketen** 'voetboei' → SRANANTONGO *futuketi*.
- voetklep** 'bodenventiel' → RUSSISCH *futklápan*.
- voetpad** 'pad alleen voor voetgangers' → MADOEREES *potpot*.
- voetstap** 'indruk die een stap nalaat' → NEGERHOLLANDS *vutstap*.
- voetstok** 'in voeten afgedeelde maatstok' → RUSSISCH *futštók*.
- voetval** 'het te voet vallen, het neerknielen' → NEGERHOLLANDS *voetval*.
- voetveeg** 'vloermat, deurmat; iemand die alles moet verduren' → SRANANTONGO *figifutu*.
- voetzoeker** 'soort vuurwerk' → PAPIAMENTS † *voetzoeker*, *funsuku*; SRANANTONGO *futsyuger*.
- vogel** 'gewerveld dier met veren' → JAPANS † *bōgoru*, *hōgorō* '(struis)vogel'; NEGERHOLLANDS *vogel*; SRANANTONGO *fowru* (ouder: *vol*, *voel*) 'gewerveld dier met veren, kip, hoen' (uit NI of Engels); SARAMAKKAANS *fou* (via Sranantongo).
- vogelaar** '(hist.) soort kanon, oorspr. om mee op vogels te schieten' → FRANS *veuglaire* 'kanon uit de 14e en 15e eeuw'.
- vogelkooi** 'kooi voor één of meer vogels' → SRANANTONGO *fowrukoi* 'kippenhok, ren, kooi voor één of meer vogels'.
- vogelkot** 'vogelkooi' → NEGERHOLLANDS *vogelkot*.
- voile** 'sluier' → INDONESISCH *poal*, *pual*, *foal*.
- vol** 'ge vuld' → INDONESISCH *pol* 'gevuld; op maximale geluidssterkte; volledig (betaald)'; JAKARTAANS-MALEIS *pol* 'vol, volledig, ongekort (loon)'; JAVAANS *pol* 'gevuld; voldaan; maximum; vol gas; buitengewoon'; KUPANG-MALEIS *fol*; MADOEREES *ēvvol*, *vol*; MENADONEES *fol*; MINANGKAUS *pul*, *pol* 'gevuld, compleet'; SASAKS *pol* 'voldaan, afgedaan'; NEGERHOLLANDS *vol*, *ful* (uit NI of Engels); BERBICE-NEDERLANDS *folo*; SURINAAMS-JAVAANS *fol*.
- volbrengen** 'voleindigen' → DEENS *fuldbringe* (uit NI of Nederduits); NOORS *fullbringe* (uit NI of Nederduits).
- voldaan** 'geheel betaald, aangezuiverd' → INDONESISCH *poldan*; JAVAANS *poldhan*.
- voldoen** 'beantwoorden aan de verwachting of eis, betalen' → JAVAANS *pol* 'betalen'; NEGERHOLLANDS *voldoe* 'beantwoorden aan de verwachting of eis'.
- voleinden, voleindigen** 'voltoeien' → FRIES *foleindigje*; DEENS *fuldende* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fullända* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *voleindig*.
- volgen** 'achternagaan' → FRIES *folge*; NEGERHOLLANDS *volg*, *folak*, *folok*, *folk*; SRANANTONGO *folg*; SARAMAKKAANS *flakka*, *faáka*.
- volgend(e)** 'na iets of iemand komend' → FRIES *folgend*, *folgiend*; NEGERHOLLANDS *falēgan*.
- volgens** 'voorzetsel: naar, overeenkomstig, op grond van' → FRIES *folgens*; NEGERHOLLANDS *volgens*; SRANANTONGO *volgens*.
- volharden** 'doorgaan met' → FRIES *folhurde* 'standvastig zijn'.
- volharding** 'het volharden' → FRIES *folhurdinge*.
- volheid** 'het vol zijn' → NEGERHOLLANDS *volheit*.
- volk** 'stam, bewoners van een staat' → ENGELS *volk* 'de Afrikaners; zwarte bedienden van een Afrikaner' (via Afrikaans); NEGERHOLLANDS *volk*, *folak*, *folok*, *folk*, *fulak*, *fulok*, *fuluk*, *folluk* 'bewoners van een staat, mensen, persoon'; SRANANTONGO *folku*.
- volkomen** 'geheel' → FRIES *folkomen*; NEGERHOLLANDS *volkom*.
- volkomenheid** 'volmaaktheid, perfectie, voortreffelijkheid' → NEGERHOLLANDS *volkomenheit*.
- volkslied** 'lied dat leeft bij het volk, nationale hymne' → ENGELS *Volkslied* 'nationale hymne van de Zuid-

Afrikaanse Republiek Transvaal, populair liedje
(via Afrikaans) (uit Afrikaans of Engels).

volksplanting 'kolonie' → JAPANS *shokuminchi*
'kolonisatie, kolonie, lett. plantvolkgebied'; CHINEES
zhimindi (via Japans).

Volksraad 'volksvertegenwoordiging' → ENGELS
Volksraad 'Lagerhuis in de Zuid-Afrikaanse
Republiek Transvaal; adinerend staatslichaam
in Nederlands-Indië'; INDONESISCH *Volksraad*
'volksvertegenwoordiging (in de koloniale tijd)'.
volledig 'geheel' → FRIES *folledich*; DUIJS dial.
volledig.

volle maan 'astronomische toestand waarbij de
maan vanaf de aarde volledig belicht lijkt' →
NEGERHOLLANDS *volmaand*; PAPIAMENTS *vòlman*
(ouder: *volle maan*).

vollersaarde 'vette klei, bleekaarde' → ENGELS
fuller's earth.

volley 'terugslaan van een bal voor hij de grond
geraakt heeft' → INDONESISCH *voli* 'volleybal spelen';
MADOEREES *voll*.

volmacht 'lastgeving; (verouderd) gevolmachtigde' →
DEENS *fuldmagt* 'lastgeving' (uit NI of Nederduits);
NOORS *fullmakt* 'lastgeving; bevoegdheid' (uit NI of
Nederduits); ZWEEDS *fullmakt* 'lastgeving, formele
bevoegdheid' (uit NI of Nederduits); INDONESISCH
polmah 'lastgeving; gevolmachtigde'; AMBONS-
MALEIS *folmak* 'volmacht; gevolmachtigde'; JAVAANS
kulmak, kolmak 'gevolmachtigde'; KUPANG-MALEIS
folmak 'volmacht; gevolmachtigde'; MADOEREES
kolma, polma 'volmacht; gevolmachtigde';
MENADONEES *folmak* 'volmacht; gevolmachtigde';
SOENDANEES *polmak* 'lastgeving, mandaat;
procuratiehouder'; TERNATAANS-MALEIS *folmak*
'volmacht; gevolmachtigde'; CREOOLS-PORTUGEEES
(CEYLON) *folmac* 'lastgeving'; SINGALEES *polmah*
'lastgeving'; NEGERHOLLANDS *volmacht* 'lastgeving';
PAPIAMENTS † *volmacht* 'lastgeving'.

volontair 'vrijwilliger' → INDONESISCH *polontér,*
volontér, volentér 'vrijwilliger; persoon die vrijwillig
een taak vervult als praktische training zonder
betaling, ongesalarieerde klerk'; JAVAANS *polentér*.

volop 'naar hartelust' → PAPIAMENTS † *volop*.

volslagen 'volkomen' → FRIES *folslein*.

volstandig 'standvastig' → NEGERHOLLANDS
volstandig.

volstrekt 'onbeperkt, absoluut' → DUIJS dial.
volstrekt.

volt 'eenheid van spanning' → INDONESISCH *pol, volt*
'eenheid van spanning, voltage'.

voltage 'spanning uitgedrukt in volt' →
INDONESISCH *voltase*.

voltmeter 'toestel voor het meten van elektrische
spanning' → PAPIAMENTS *vòltneter*.

volume 'inhoud' → INDONESISCH *volume*.

vomen 'braken' → NEGERHOLLANDS *vomeer*.

vomitief 'braakmiddel' → PAPIAMENTS † *vomatief*.

vondeling 'gevonden kind' → FRIES *fondeling*; ENGELS

foundling.

vonk 'vuursprank' → DEENS *funke* (uit NI of
Nederduits); NOORS † *funke* (uit NI of Nederduits);
PAPIAMENTS † *vonki*; SRANANTONGO *fonku*.

vonnis 'rechterlijke uitspraak' → FRIES *fúnis*;
INDONESISCH *ponis, vonis*; JAVAANS *ponès, ponis,*
punis; MADOEREES *pones*.

voogd 'belangenbehartiger van minderjarige' →
ENGELS *vogt* 'rentmeester' (uit NI of Duits); DEENS
foged 'deurwaarder; persoon met bevoegdheid op
bepaald gebied'; NOORS *fogd* 'deurwaarder' (uit NI of
Nederduits); SOENDANEES *puh*; PAPIAMENTS *voogd*.

voogdes 'belangenbehartigster van een minderjarige'
→ PAPIAMENTS *voogdes*.

voogdijraad 'college dat optreedt in voogdijzaken' →
PAPIAMENTS *voogdijraad*.

voois '(Vlaams) stem, zangwijs' → FRANS dial. *vûse,*
vuse 'stem'.

voor 'voorzetsel' → ZWEEDS *för* (uit NI of
Nederduits); FRANS dial. *si vorer; vorè; vorer*
'vooruitsnellen, zich op iemand of ergens op
storten'; AMBONS-MALEIS *par* (uit NI of Spaans);
MAKASSAARS *pôr, pôró* 'voorhoedespeler (voetbal)';
MENADONEES *for* 'voorzetsel; opofferen (bijv.
schaakstuk)'; MENADONEES *vorvor* 'eerder'; MUNA
foro 'leiden (in spel), voorsprong (in spel of ruimte)';
PETJOH *voor, foor* 'voorzetsel; om'; JAVINDO *foor*;
NEGERHOLLANDS *voor, fo, for* 'voorzetsel; voordat,
opdat, daarmee, om te'; BERBICE-NEDERLANDS *foro*;
CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *voor* (via
Negerhollands).

voorbaat '(verouderd) voordeel' → FRIES *foarbaat*
'voordeel'.

voorbank 'bank voor een andere of voor andere
banken, voorste bank' → NEGERHOLLANDS
voorbanki.

voorbarig 'te haastig' → FRIES *foarbarich*.

voorbeeld 'beeld om nagedaan te worden' →
FRIES *foarbyld*; JAVAANS *perbil*; NEGERHOLLANDS
voorbeeld.

voorbhouden 'bestemmen voor, zich het
recht bedingen' → DEENS *forbeholde* (uit NI of
Nederduits); NOORS *forbeholde (sig)* 'zich het recht
bedingen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förbehålla*
(uit NI of Nederduits).

voorbij 'verder dan; gepasseerd (bijwoord en
voorzetsel)' → DEENS *forbi* 'verder dan; gepasseerd
(bijwoord en voorzetsel); iets wat reeds is' (uit NI
of Nederduits); NOORS *forbi* (uit NI of Nederduits);
ZWEEDS *förbi* (uit NI of Nederduits); AMBONS-
MALEIS *vorbèi* 'gepasseerd (voor iets wat reeds is)';
NEGERHOLLANDS *voorbie, voorbi*; PAPIAMENTS
† *voorbij*.

voorbijgaan 'passeren' → DEENS *forbigå* 'passeren
zonder aandacht of interesse' (uit NI of Nederduits);
NOORS *forbigå* 'passeren zonder aandacht of
interesse' (uit NI of Nederduits).

voorbok 'bok die voor de kudde uitloopt' → ENGELS

- voorbok* <via Afrikaans>.
- voorboubrambakstag** 'bepaalde stok' → RUSSISCH † *forbombrambakstag*.
- voorboubrambras** 'bepaalde bras' → RUSSISCH † *forbombrambras*.
- voorboubrambuikgording** 'bepaald touw' → RUSSISCH † *forbombrambyček*.
- voorboubramra** 'bepaalde ra' → RUSSISCH † *forbombramrej*.
- voorboubramschoot** 'bepaald touw' → RUSSISCH † *forbombramskot*.
- voorboubramstag** 'bepaalde stok' → RUSSISCH † *forbombramstag*.
- voorboubramsteng** 'bepaalde stok' → RUSSISCH † *forbombramsten'ga*.
- voorboubramtoppenant** 'bepaalde stok' → RUSSISCH † *forbombramtopenant*.
- voorboubramval** 'bepaald touw' → RUSSISCH † *forbombramfal*.
- voorboubramwant** 'bepaalde want' → RUSSISCH † *forbombramvanty*.
- voorboubramzeil** 'bepaald zeil' → RUSSISCH † *forbombramsel*'.
- voorboubrambakstag** 'bepaalde stok' → RUSSISCH † *forbrambakstag*.
- voorboubramboelijn** 'bepaalde lijn' → RUSSISCH † *forbrambulin*'.
- voorboubrambras** 'bepaalde bras' → RUSSISCH † *forbrambras*.
- voorboubrambuikgording** 'bepaald touw' → RUSSISCH † *forbrambyček*.
- voorboubramgeitouw** 'bepaald touw' → RUSSISCH † *forbramgitov*.
- voorboubramra** 'bepaalde stok' → RUSSISCH *forbramrej*.
- voorboubramschoot** 'bepaald touw' → RUSSISCH † *forbramskot*.
- voorboubramstag** 'bepaalde stok' → RUSSISCH † *forbramstag*.
- voorboubramsteng** 'bepaalde stok' → RUSSISCH † *forbramsten'ga*.
- voorboubramtoppenant** 'bepaalde stok' → RUSSISCH † *forbramtopenant*.
- voorboubramval** 'bepaald touw' → RUSSISCH *forbramfal*.
- voorboubramwant** 'bepaald want' → RUSSISCH *forbramvanty*.
- voorboubramzeil** 'bramzeil van de voorste mast' → RUSSISCH *forbrámsel*'.
- voorboubringen** 'voor iets brengen' → NEGERHOLLANDS *breng voor*.
- voorbouburg, voorburcht** 'versterkt buitenwerk van een kasteel of een stad' → SURINAAMS-JAVAANS *Pomboreg* 'plaats aan de Commewijnrivier'.
- voordansen** 'een dans voordoen; de dans openen' → AMBONS-MALEIS *dansa fòr*; KUPANG-MALEIS *dansa fòr*; MENADONEES *dansa fòr*; TERNATAANS-MALEIS *dansa fòr*.
- voordat** 'alvorens' → NEGERHOLLANDS *voor dat* 'alvorens; opdat, daarmee'.
- voordeel** 'winst' → ENGELS *fardel*; DEENS *fordel*; NOORS *fordel* 'goede kant, nut' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fördel* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *voordeel* 'profijt, winst'; SRANANTONGO *fordeil* 'winst; profijt'; SURINAAMS-JAVAANS *fordil*.
- voordek** 'dek voor de kajuit' → ZWEEDS *fördäck* (uit NI of Nederduits); FINS *förtäkki* <via Zweeds>; RUSSISCH *fordék*; OEKRAÏENS *fordék* <via Russisch>; AZERI *fordek* <via Russisch>; LITOUWS *fordekas* 'opvouwbaar bovengedeelte van een equipage' (uit NI of Duits).
- voor de wind** 'met de wind in de rug' → DEENS *fordevind*; NOORS *fordevind* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fördevind* (uit NI of Nederduits); POOLS *fordewind* (uit NI of Duits); RUSSISCH *fórdevint, fòrdevind* 'met de wind in de rug; rukwind; gunstige wind'; OEKRAÏENS *fórdevint* <via Russisch>; AZERI *fordevint* <via Russisch>; LITOUWS *fordevindas*.
- voordracht** 'lezing; voordracht als kandidaat' → JAVAANS *purdrah* 'lezing; voordracht voor betrekking'; SOENDANEES *podrah* 'voordracht (lijst van kandidaten)'.
- voordragen** 'als kandidaat voorstellen' → SOENDANEES *modrah*.
- voorfianciering** 'voorafgaande betaling' → INDONESIAISCH *voorfianciering*.
- voorgaan** 'vooruitgaan, gebeuren' → DEENS *foregå* 'plaatsvinden, gebeuren' (uit NI of Nederduits).
- voorgaand** 'eerder, vorig, vroeger' → NEGERHOLLANDS *voorgaende*.
- voorgaats** 'voor het zeegat, nog op zee maar al bij de ingang van een haven of de mond van een rivier' → DUIJS dial. *fuargaats* 'ongehinderd'.
- voorgaffel** 'bepaalde stok' → RUSSISCH *forgafel*'.
- voorgalerij** 'veranda' → PETJOH *voorgalerij*.
- voorganger** 'iemand die vóór een ander in ambt of betrekking was; dominee' → DEENS *forgænger* 'iemand die vóór een ander in ambt of betrekking was' (uit NI of Nederduits); NOORS *forgjenger* 'iemand die vóór een ander in ambt of betrekking was' (uit NI of Nederduits); INDONESIAISCH *voorganger* 'dominee'; NEGERHOLLANDS *voorgang* 'iemand die vóór een ander in ambt of betrekking was'.
- voorgevoel** 'het voorvoelen' → FRIES *foargefoel*.
- voorgisteren** 'op de dag die voorafgaat aan gisteren, eergisteren' → NEGERHOLLANDS *voorgester*.
- voorground** 'voorstede gedeelte, belangrijkste plaats' → ENGELS *foreground*.
- voorhamer** 'hamer voor sloopwerkzaamheden' → PAPIAMENTS *voorhamer*.
- voorhang** 'wat voor iets hangt om het af te sluiten, gordijn' → ZWEEDS *förhänge* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *voorhang* 'gordijn'.
- voorhangsel** 'voorhang' → NEGERHOLLANDS *voorhangsel*.
- voorhebben** '(verouderd) voornemen, plan' → DEENS

forehavende 'plan' (uit NI of Duits).

voorhemel 'toestand van aardse gelukzaligheid als voorafspiegeling van de werkelijke hemelse gelukzaligheid' → NEGERHOLLANDS *foorhemmelte*.

voorhoofd 'deel van het gezicht boven de wenkbrauwen tot aan het haar' → NEGERHOLLANDS *voorhoofd*, *foorhof*.

voorhouden 'voor iets of iemand houden' → NEGERHOLLANDS *hou voor*.

voorhuis 'voorst gedeelte van een woning' → ENGELS *voorhuis* 'hal, entree' <via Afrikaans>; AMBONS-MALEIS *vorhois*, *forès* 'binnengalerij van een huis'; KUPANG-MALEIS *forès* 'binnengalerij van een woning'; MAKASSAARS *pòrisi* 'voorhuis van een Europees huis'; MENADONEES *forès* 'binnengalerij van een woning'; TERNATAANS-MALEIS *forès* 'binnengalerij van een woning'; PAPIAMENTS † *foorheis* 'binnengalerij van een huis'; SRANANTONGO *foroisi* 'binnengalerij van een huis; voorkamer; woonkamer'; SARNAMI *foroisi* 'voorkamer, woonkamer'.

voorigenomen 'partijdig' → FRIES *foarynnommen*.

voorjaar 'lente' → DEENS *forår* (uit NI of Nederduits); NOORS † *forår* (uit NI of Nederduits).

voorkamer 'kamer in het voorgedeelte van een huis' → ENGELS *voorkamer*, *fore-kamer* 'voorvertrek, zitkamer' <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *foorkamber*.

voorkomen 'optreden, gebeuren, schijnen, lijken, aangetroffen worden' → DEENS *forekomme* 'optreden, gebeuren, schijnen, lijken' (uit NI of Nederduits); NOORS *forekomme* 'gebeuren; aanwezig zijn; lijken' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *kom voor* 'optreden, gebeuren, schijnen, lijken'.

voorkomen 'aanwezigheid, hoedanigheid waarin iemand of iets zich voordoet' → ZWEEDS *förekomst* (uit NI of Nederduits).

voorleggen 'voor iemand neerleggen, met name om te vertonen' → NOORS *forelegge* 'presenteren' (uit NI of Nederduits).

voorlezen 'hardop lezen voor een ander' → SURINAAMS-JAVAANS *lés-for*, *ngelès-for*.

voorlezer 'iemand die voorleest' → PAPIAMENTS *forlestu* 'lijkbidder'.

voorliggen 'vooraan liggen' → NEGERHOLLANDS *lee voor*.

voorlijk 'vroeg ontwikkeld; (verouderd) naar of van voren, voorste' → DEENS *forlig* 'zich vooraan op het schip bevindend, van voren komend'; NOORS *forlig* 'zich vooraan op het schip bevindend'; ZWEEDS *förlig* 'zich vooraan (op het schip) bevindend'.

voorlooprum 'eerste rum uit de ketel' → SRANANTONGO *folopudran*.

voorloosstag 'bepaalde stok' → RUSSISCH † *forlos'stag*.

voorloper 'iemand die voorop loopt' → ENGELS *voorloper*, *forelooper*, *foreloper* 'inlandse jongen die het voorste ossenpaar leidt' <via Afrikaans>; INDONESISCH *pelopor* 'die vooruit loopt, pionier,

voorhoedeloper; soldaten die voorop gaan om een aanval te leiden; kampioen'; JAVAANS *plopor* 'iemand die vooruit gaat of rijdt, voorrijder'; PETJOH *pelopper*, *peloppor*, *plopper*, *ploppor* 'Indonesische vrijheidstrijder, rampokker, rover, moordenaar'; NEGERHOLLANDS *voorlooper*.

voorloper 'lange en zware blokschaaf, waarmee hout wordt bewerkt' → FRANS *varlope*; ITALIAANS *barlotta* <via Frans>; SPAANS *garlopa* <via Frans>; PORTUGEES *garlopa* <via Frans>; BASKISCH *garlopa* <via Spaans>.

voorlopig 'voorshands' → FRIES *foarlopich*; NOORS *foreløpig* (uit NI of Nederduits); BALINEES *perlopeg* 'voorlopig rijbewijs'; SURINAAMS-JAVAANS *forlopeg* 'voorlopig; tegenwoordig, nu en in het vervolg'.

voorluik 'luik in het voordek' → ZWEEDS *förluckan*; FINS *förluukku* <via Zweeds>; POOLS *forluk*; RUSSISCH *forljuk* 'luik aan het voorschip nabij de fokkenmast'.

voormaal(s) '(verouderd) tot dusverre, tot dan toe' → NEGERHOLLANDS *voormael* 'tot dusverre, tot dan toe'.

voorman 'leider, baas' → ENGELS *foreman* 'leider; juryvoorzitter; ploegbaas'; MALTEES *formen* 'ploegbaas' <via Engels>; SHONA *foromani* 'baas' <via Afrikaans>; INDONESISCH *porman*, *voorman* 'baas van werklieden'; SURINAAMS-JAVAANS *forman* 'baas'.

voormars 'platform aan de voormast' → RUSSISCH *formárs*.

voormarsboelijn 'bepaald touw' → RUSSISCH † *formarsabulin*.

voormarsbras 'bepaald touw' → RUSSISCH † *formarsabras*.

voormarsbuikgording 'bepaald touw' → RUSSISCH † *formarsabykgorden*.

voormarsgeitouw 'bepaald touw' → RUSSISCH † *formarsagitov*.

voormarsschoot 'touw aan de voormars' → RUSSISCH *formarsaskot*.

voormarstoppenant 'touw aan de voormars' → RUSSISCH † *formarsatopenant*.

voormarsval 'touw aan de voormars' → RUSSISCH *formarsafal*.

voormarszeil 'bepaald zeil' → RUSSISCH *formarsel*.

voormiddag 'eerste helft van de middag' → NEGERHOLLANDS *voor middag*.

voormonder '(verouderd) voogd over een onmondige of minderjarige' → DEENS *formynder* 'voogd, iemand die overdreven beschermt' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förmyndare* 'voogd, beschermer' (uit NI of Nederduits).

voornaam 'aanzienlijk' → DEENS *fornem* 'aanzienlijk, met veel aanzien' (uit NI of Nederduits); NOORS *fornem* 'aanzienlijk, deftig' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förnäm* 'aanzienlijk, met veel aanzien' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *voornaam*; SRANANTONGO *frunamku* 'aanzienlijk, vooraanstaand'.

- voornaam** 'gegeven eigennaam' → INDONESISCH *purnam* 'gegeven eigennaam; kartonnen naambordje'; JAKARTAANS-MALEIS *purnam* 'kartonnen naambordje'; JAVAANS *purnam* 'gegeven eigennaam; eerste letters (van een Javaanse naam)'; NEGERHOLLANDS *voornaam* 'gegeven eigennaam, familienaam'.
- voornaamste** 'belangrijkste, eerste' → NEGERHOLLANDS *voornaemste*.
- voornaamwoord** 'pronomen' → JAPANS *daimeshi* 'pronomen, lett. voornaamwoord'; CHINEES *daimingci* 'via Japans'.
- voornamelijk** 'in de eerste plaats' → DEENS † *fornehmelig* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *vornaamlyk, voornaemlik*; SRANANTONGO *frunamku, namko*.
- voornemen** 'zich ten doel stellen' → DEENS *foretage* 'doen, maken' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *företa* 'doen, maken, ondernemen' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *neem voor*.
- vooronder** 'verblijfplaats onder de voorplecht' → RUSSISCH † *forúnder*.
- vooronderlijkzeil** 'bepaald zeil' → RUSSISCH † *forunderlisel*'.
- vooroverbuigen** 'vanuit rechte stand in een omlaag gebogen stand komen of brengen' → NEGERHOLLANDS *beug voor*.
- voorpiek** 'voorst afgeschoten deel in een scheepsruim' → POOLS *forpiek* (uit NI of Duits); LITOUWS *forpikas* (uit NI of Engels).
- voorpost** 'verst naar voren staande uitkijkpost' → RUSSISCH *forpóst*; OEKRAÏENS *forpóst* 'via Russisch'; AZERI *forpost* 'via Russisch'; LITOUWS *forpostas* (uit NI of Duits).
- voorraad** 'voorhanden hoeveelheid' → DEENS *forråd* (uit NI of Nederlands); NOORS *forråd* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *förråd* (uit NI of Nederlands); MENADONEES *forat*; NEGERHOLLANDS *voorraad*.
- voorrijder** 'iemand die voorop rijdt' → INDONESISCH *voorrijder* 'motorescorte dat voorop rijdt'.
- voorschilderen** 'in de geest een beeld geven van, een voorstelling verschaffen van, voor ogen stellen' → NEGERHOLLANDS *skilder voor*.
- voorschoot** 'schort, boezelaar' → XHOSA *foskoti* 'via Afrikaans'; ZUID-SOTHO *forosekoto* 'via Afrikaans'; SHONA *fasikoto* 'schort' 'via Afrikaans'; PAPIAMENTS *frèskòt* (ouder: *voorschoot*) 'schort'; SRANANTONGO *feskoki* (ouder: *fesikoki*).
- voorschot** 'voorgeschoten geld' → ENGELS *voorskot* 'vooruitbetaling van de oogst' 'via Afrikaans'; FRANS dial. † *vorscot* 'voorschot (bij verkoop)'; INDONESISCH *pariskot, persekot, porsekot* 'voorgeschoten geld; vooruitbetaling'; AMBONS-MALEIS *fòrskot*; BOEGINEES *parasekó*; JAKARTAANS-MALEIS *persekot, porsekot*; JAVAANS *persekot*; KEIËES *forsskot*; KUPANG-MALEIS *fòrskot*; MADOEREES *parsekot* 'voorschot op loon'; MAKASSAARS *parasikó* 'via Indonesisch/Maleis'; MENADONEES *fòrskot*; SOENDANEES *pèrsèkot*; TERNATAANS-MALEIS *fòrskot*; PETJOH *perskot* 'via Indonesisch/Maleis'; PAPIAMENTS *voorschot, vorskòt* 'voorgeschoten geld (ook fig.)'; SURINAAMS-JAVAANS *persekot, perskot, persekotan* 'voorgeschoten geld, aanbetaling'.
- voorschrift** 'wat voorgeschreven is' → NEGERHOLLANDS *voorskrift*.
- voorslag** '(gewestelijk) dunnere uiteinde van het koord van een zweep' → ENGELS *voorslag, foreslock* 'dunnere uiteinde van het koord van een zweep' 'via Afrikaans'.
- voorsnijden** 'snijden voor het opdienen' → NEGERHOLLANDS *sni voor*.
- voorst** 'het meest naar voren, vooraan' → DEENS *forrest* (uit NI of Nederlands); NOORS *forrest* (uit NI of Nederlands).
- voorstag** 'stag dat de mast steunt' → POOLS *forsztag*.
- voorstagzeil** 'stagzeil voor de fokkenmast' → RUSSISCH *forstaksel*'.
- voorstander** 'iemand die (iets) voorstaat; (verouderd) hoofd' → DEENS *forstander* 'hoofd, directeur' (uit NI of Nederlands).
- voorstel** 'zaak die men voorstelt' → INDONESISCH *porsetél, porstél*; JAVAANS *pusetél*; SOENDANEES *pursètél*; SRANANTONGO *forstèl*; SURINAAMS-JAVAANS *forstèl, porstèl*.
- voorstellen** 'presenteren, een voorstel doen; verbeelden, indenken' → DEENS *forestille* (uit NI of Duits); NOORS *forestille* 'presenteren; verbeelden, indenken' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *föreställa* (uit NI of Nederlands); MENADONEES *vorstèl* 'kennismaken'; SOENDANEES *mursètél* 'presenteren'.
- voorsteng** 'steng aan de voormast' → RUSSISCH *forstén'ga*; AZERI *forşlag* 'via Russisch'.
- voorstengbakstag** 'bepaalde stok' → RUSSISCH † *forsten'bakstag*.
- voorstengezelshoofd** 'bepaald blok aan een steng' → RUSSISCH † *forsten'ezelgoft*.
- voorstengstag** 'bepaalde stok' → RUSSISCH † *forsten'stag*.
- voorstengstagzeil** 'bepaald zeil' → RUSSISCH † *forsten'gistaksel*'.
- voorstengwant** 'sterke touwen die de voorstengen houden' → RUSSISCH † *forsten'vánty*.
- voorsteven** 'neus van het schip' → RUSSISCH *forstéven*'; BULGAARS *foršteven* 'via Russisch'; OEKRAÏENS *forštéven* 'via Russisch'; AZERI *forštéven* 'via Russisch'; LITOUWS *forštevenis*.
- voort** 'vooruit' → DEENS *fort* 'verder' (uit NI of Nederlands); NOORS *fort* 'snel' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *fort* 'snel, vlug' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *voort* 'vooruit, verder'.
- voortduwen** 'voor zich uit duwen' → ZWEEDS † *dufva bort* 'uitstoten (van een boot met behulp van een stok)' (uit NI of Duits).
- voortgang** 'vordering, vaart' → NOORS *fortgang* (uit NI of Nederlands).

- voortijd** 'voorhistorische tijd' → NEGERHOLLANDS *voortied* 'voorhistorische tijd; voortijdig'.
- voortlopen** 'doorlopen' → NEGERHOLLANDS *loop voort*, *loop voort*.
- voortreffelijk** 'uitstekend' → FRIES *foartreflik*; NEGERHOLLANDS *voortreflik*.
- Voortrekker** 'Hollandse emigrant in Transvaal' → ENGELS *Voortrekker* 'Hollandse emigrant in Transvaal; pionier' (via Afrikaans).
- voortrouw** '(verouderd) ondertrouw' → NEGERHOLLANDS *fortrou* 'zich verlossen'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *fortrou* 'ondertrouw, zich verlossen' (via Negerhollands).
- voorts** 'bovendien' → FRIES *fuorts* 'bovendien, verder'.
- voortvarend** 'snel doorzettend' → ZWEEDS *förfaren* 'handig, snel doorzettend' (uit NI of Nederduits).
- voortzetten** 'continueren' → DEENS *fortsætte* (uit NI of Nederduits); NOORS *fortsette* (uit NI of Nederduits).
- vooruit** 'verder, voorwaarts, voorafgaand' → ZWEEDS *förut* 'eerder, tevoren' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *voorut*, *voor yt*; SURINAAMS-JAVAANS *forèt*, *porèt* 'vooruit gaan'.
- vooruitslag** 'het alvast overbrengen van koopwaar uit de opslagplaats' → INDONESISCH *vooruitslag* 'goederen vrijgeven uit de loods vooruitlopend op het regelen van de bijbehorende documenten'.
- voorvader** 'stamvader, voorzaat' → DEENS *forfader*, *forfar* (uit NI of Nederduits); NOORS *voorzaat* (uit NI of Nederduits).
- voorvallen** 'gebeuren' → DEENS *forefalde* (uit NI of Nederduits); NOORS *forefalle* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förfalla* 'gebeuren; lijken' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *val voor*.
- voorvchten** 'vechten voor, verdedigen' → DEENS *forfægte* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *förfäkta* (uit NI of Nederduits).
- voorvel** '(verouderd) voorhuid' → NEGERHOLLANDS *voorvel* 'voorhuid'.
- voorverkoop** 'verkoop vooruit' → INDONESISCH *voorverkoop*.
- voorvinger** '(verouderd) wijsvinger' → ENGELS *forefinger* 'wijsvinger'.
- voorvoet** 'voorst de deel van de voet; voorpoot' → ? ENGELS *forefoot* 'voorvoet; knie van voorstevan'.
- voorwaarde** 'beding' → FRIES *foarwaarde*.
- voorwendsel** 'wat voorgewend wordt' → DUIJS *Vorwand*.
- voorwoord** 'woord vooraf' → DEENS *forord* 'voorafgaand betoeg in een boek' (uit NI of Nederduits); NOORS *forord* (uit NI of Nederduits).
- voorzaal** '(Surinaams-Nederlands) woonkamer, huiskamer' → SURINAAMS-JAVAANS *forsal*, *porsal* 'woonkamer, huiskamer'.
- voorzaat** 'voorvader' → FRIES *foarsaat*.
- voorzeiler** 'schip dat voor een ander schip of de vloot uitvaart om de vaarroute te wijzen' → RUSSISCH *forzëjl'*; BULGAARS *forzejl* (via Russisch).
- voorzet** 'eerste zet' → DEENS *forsæt* 'doel' (uit NI of Nederduits).
- voorzetsel** 'prepositie' → JAPANS *zenchishi* 'prepositie, lett. voorzetwoord'; CHINEES *qianzhici* (via Japans).
- voorzetten** 'voor iets zetten' → DEENS *forsætte* '(militair) overplaatsen, (zeevaart) uit koers laten gaan' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *set voor*.
- voorzichtig** 'behoedzaam, omzichtig' → DEENS *forsigtig* (uit NI of Nederduits); NOORS *forsiktig* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *försiktig* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *voorsicht*.
- voorzien** 'verstrekken; in het bezit zijn van, beschikking hebben over' → ZWEEDS *förse* 'uitrusten, zich voorzien van, voorzien zijn van' (uit NI of Nederduits).
- voorzienigheid** 'de voortdurende werking van het Opperwezen op het geschapene' → SRANANTONGO *voorzienigheid*.
- voorzijtalie** 'bepaald touw' → RUSSISCH † *forsejtali*.
- voorzijtalieschenkel** 'bepaald touw' → RUSSISCH † *forsejtališkenkel*'.
- voorzingen** 'voorgaan in het zingen' → NEGERHOLLANDS *sing voor*.
- voorzinger** 'voorzanger, cantor' → AMERIKAANS-ENGELS dial. † *voorzinger*.
- voorzitter** 'leider van een vergadering' → DUIJS *Vorsitzer*; INDONESISCH † *porseter*, *voorzitter*; SRANANTONGO *fori*; SURINAAMS-JAVAANS *fosèter*, *posèter*.
- voos** 'bedorven, niet stevig, week' → FRIES *foas* 'bedorven'; ENGELS *fuzzy* 'donzig, pluizig; verward, vaag'; SCHOTS *fozie*; *foss*, *fozzy* '(groente) zacht, sponzig; (touw) gerafeld; dik, slap, uit conditie; onintelligent, stom'; DUIJS dial. *fosch*, *foß* 'bedorven, niet meer sappig, slap'; DEENS dial. *fus* 'poreus, luchtig'.
- vorderen** 'eisen' → DEENS *fordre* (uit NI of Nederduits); NOORS *fordre* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fordra* (uit NI of Nederduits).
- vore, voor** 'insnijding, snede van ploeg in een akker' → FRANS dial. † *vore* 'greppel, ondiepe vore'.
- vorig** 'voorafgaand; vroeger' → DEENS *forrige* (uit NI of Nederduits); NOORS *forrige* (uit NI of Nederduits).
- vork** 'getand werktuig' → DEENS *fork* 'gaffel' (uit NI of Nederduits); NOORS *fork* 'gaffel' (uit NI of Nederduits); NOORD-SOTHO *foroko* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *fôrôkô* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *folokwe* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *fereko* (uit Afrikaans of Engels); INDONESISCH *fork*, *forek*, *porok* 'fietsvork'; AMBONS-MALEIS *vork* 'eetgerei'; JAVAANS *gerpu*; KUPANG-MALEIS *forok*; MENADONEES *fôrôk* 'eetgerei'; ROTINEES *fôlok*; SAVU *woro*; JAPANS † *horuko*, *hoko*; NEGERHOLLANDS *vork*; BERBICE-NEDERLANDS *for(u)ku*; PAPIAMENTS *fôrki* (ouder: *forki*, *vorki*); SRANANTONGO *foroku* 'eetgerei' (uit NI of Engels); AUCAANS *foloekoe*; SARAMAKKAANS

- folúku* 'getand werktuig, eetgerei' <via Sranantongo>; SARNAMI *forku, phorku* 'getand werktuig; hooivork, mestvork'; SURINAAMS-JAVAANS *forok*.
- vorm** 'uiterlijke gedaante' → SHONA *foroma* 'gietvorm' <via Afrikaans>; MENADONEES *forem*; ROTINEES *fòlong, fòlon* 'bakvorm'; SURINAAMS-JAVAANS *form*.
- vormsel** 'sacrament' → SRANANTONGO *formsu*.
- vorst** 'monarch' → DEENS *fyrste* 'monarch, iemand van hoge adel' (uit NI of Nederduits); NOORS *fyrste* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *furste* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *voorst*.
- vorst** 'nok van een dak' → FRANS *faîte* 'nok(balk)'.
vorst 'vriezend weer' → DUIJS dial. *Förste*.
- Vorstenlanden** 'de sultanaten van Soerakarta en Djokjakarta' → INDONESIAISCH *Vorstenlanden*.
- vort, vortsik** 'voorruit (tegen dieren)' → FRANS dial. *fourt* 'roep tegen dieren'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *voetsak, footsak* 'hoepel op; uitroep van afwijzing of ergernis; ophoepelen'.
- vos** 'hondachtige' → NEGERHOLLANDS *vos*.
- voudig, -vuldig** 'achtervoegsel ter vorming van bijvoeglijke naamwoorden' → DEENS *-foldig* (uit NI of Nederduits); NOORS *-faldig* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *-faldig* (uit NI of Nederduits).
- vouw** 'plaats waarlangs iets gevouwen is' → DEENS *fougt, fout* 'verdieping tussen de touwen'; FRANS dial. *waude* 'etui, foedraal'; SRANANTONGO *fow* (ouder: *fou*).
- vouwen** 'delen over elkaar leggen' → FRANS † *fauder* 'een stuk stof in de lengterichting dubbelvouwen; een stuk stof dat men gaat vouwen met zijde markeren'; NEGERHOLLANDS *vouw*; BERBICE-NEDERLANDS *fau*; SRANANTONGO *fow* (ouder: *fou*).
- vouwstoel** 'opvouwbare stoel' → FRANS *fauteuil* 'zetel'; ESPERANTO *fotoelo* 'armstoel, fauteuil' <via Frans>.
- vraag** 'uiting van behoefte iets te weten te komen' → ZWEEDS *fråga* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *vraag*; SRANANTONGO *fråg*.
- vraagteken** 'leesteken voor een vraag' → JAVAANS *prahtëken*.
- vraat** 'iemand die vreet; schade aan gewassen door aanvreting, het aanvreten' → ZWEEDS *frat* 'kapotgeknaagd hout' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *vraet* 'iemand die vreet'.
- vracht** 'lading, last; vrachtprijs' → ENGELS *fraught* 'vrachtgeld; goederenvervoer; scheepslading'; ENGELS *freight* 'vrachtgeld; goederenvervoer; (scheeps)lading; vrachtreis (verouderd); goederentrein (VS)'; SCHOTS *fraucht; fracht* 'vrachtgeld; huurprijs van een schip; scheepslading; zoveel als getransporteerd kan worden in één keer door één persoon; groot bedrag; overvloedige aanvoer'; DUIJS *Fret* 'scheepsvracht' <via Frans>; DUIJS *Fracht* 'lading, last (van een schip)' <via Nederduits>; DEENS *fragt* 'lading, last' (uit NI of Nederduits); DEENS *freighter* 'vrachtschip; transportvliegtuig' <via Engels>; DEENS *fret* 'lading, last' <via Frans>; NOORS *frakt* 'lading, last; vervoer' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *frakt* 'lading, last' (uit NI of Nederduits); FINS (*f)rahti* 'lading, last' <via Zweeds>; ESTS *prakt, praht* 'lading, last' (uit NI of Nederduits); FRANS *fret* 'huurprijs van een schip; prijs voor transport over zee, per lucht of per autoweg; transport van goederen'; SPAANS *flete* 'vrachttarief' <via Frans>; PORTUGUEES *frete* 'huur van een schip, een auto e.d.' <via Frans>; BASKISCH *pleit* 'het charteren' <via Spaans>; BRETONS *fret* 'vrachtloon' <via Frans>; POOLS *fracht* 'vrachtloon; lading' (uit NI of Duits); RUSSISCH *fracht* 'vracht; vrachtgeld; vervoer van goederen'; OEKRAÏENS *fracht* 'lading, last; vrachtgeld' <via Russisch>; AZERI *fraxt* 'prijs voor transport over zee; lading, last' <via Russisch>; LETS *frakts* 'huurprijs voor een transportmiddel' <via Duits>; LITOUWS *frachtas* 'huurprijs voor een transportmiddel' (uit NI of Duits); MALTEES *frejt* 'lading, last; vrachtgeld; goederenvervoer' <via Engels>; ESPERANTO *frajto* 'huurprijs van een transportmiddel, met name een schip' <via Engels>; INDONESIAISCH *prah* 'lading, last'; JAVAANS *prah* 'lading, vrachtgoed'; KEIËES *frak* 'vrachtprijs'; MENADONEES *frag* 'kosten van het transport'; SRANANTONGO *frakti, frak* 'lading, last, ballast; heleboel'; SURINAAMS-JAVAANS *prag* 'lading, last'.
- vrachtauto** 'truck' → INDONESIAISCH *prahoto*; JAVAANS *kroto, prahoto, prekoto*; MADOREES *prahôtô*; MAKASSAARS *paraôto*.
- vrachtwagen** 'wagen voor het vervoeren van vracht, vrachtauto' → SRANANTONGO *fraktiwagi*.
- vragen** 'verzoeken' → ZWEEDS *fråga* (uit NI of Nederduits); JAVINDO *fragen* '(na)vragen'; NEGERHOLLANDS *vraag, fråg, frâ, vraeg*; BERBICE-NEDERLANDS *fragi*; SKEPI-NEDERLANDS *frag*.
- vrede** 'toestand van rust' → NEGERHOLLANDS *vreed, vrede, vreed*; SRANANTONGO *freide*.
- vrededaard** '(verouderd) juridisch beschermde ruimte of tuin' → FRANS dial. *flégard, fergard; flagard* 'nauw steegje dat het water van verschillende huizen afvoert naar de rivier; openbare plaats, trottoir; onbebouwd gemeenschappelijk terrein; verloren ruimte van de openbare weg'.
- vreedzaam** 'zachtmoedig' → NEGERHOLLANDS *vreedsam* 'zachtmoedige'.
- vreemd** 'uithoems, zonderling' → DEENS *fremmed* (uit NI of Nederduits); NOORS *fremmed* 'uithoems, onbekend' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *främmande* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *vreemd*; SRANANTONGO *fremdi*.
- vreemdeling** 'onbekende' → ZWEEDS *främling* 'onbekende; onbekend woord' (uit NI of Duits).
- vrees** 'angst' → NEGERHOLLANDS *vrees*.
- vreesachtig** 'angstvallig' → NEGERHOLLANDS *vreesachtig*.
- vreselijk** 'vreeswekkend; erg' → FRIES *freeslik*.
- vreten** '(gulzig) eten' → ZWEEDS *fräta* 'aantasten en oplossen door chemicaliën, aanvreten' (uit NI of Nederduits); PETJOH *freten, vreten* 'smikkelen,

smullen van een gerecht of ander lekkers'; PAPIAMENTS *fretu* 'gulzig eten'; SRANANTONGO *freit(i)*.

vreugde 'blijdschap' → FRIES *freugde*; NEGERHOLLANDS *vreegde*.

vreugdevuur 'vuur ontstoken bij viering van een bepaalde gebeurtenis of gelegenheid' → ZWEEDS † *fröjdefyr*.

vrezen 'bang zijn voor' → NEGERHOLLANDS *vrees*.

vriend 'kameraad' → INDONESISCH *prin, pring* 'kameraad (als antwoord wanneer tijdens patrouille wordt gevraagd: werda!)'; MAKASSAARS *parèng* 'antwoord wanneer tijdens patrouille wordt gevraagd: werda!'; PETJOH † *pring* 'vriend, 'goed volk!'; JAVINDO *friend*; NEGERHOLLANDS *vriend, vrient, fren, frin* (uit NI of Engels); BERBICE-NEDERLANDS *frindi*.

vriendelijk 'aangenaam, welgezind' → ZWEEDS *fryntlig* 'gemoedelijk, joviaal' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *vriendlik*.

vriendelijkheid 'vriendelijke houding, uiting van gunstige gezindheid' → NEGERHOLLANDS *vriendlikheit*.

vriendje 'kameraad' → SRANANTONGO *frintye* 'klootzak'.

riendschap 'betrekking van personen tot elkaar als vrienden' → NEGERHOLLANDS *riendskap*; SURINAAMS-JAVAANS *Prinskap* 'plaatsnaam (De Guineese Vriendschap)'.
vriesia 'bloeiende kamerplantsoort, genoemd naar W. H. de Vriese' → ENGELS *vriesia*; DUIJS *Vrisia*; ITALIAANS *vriesia*.

vriizer 'ijskast' → INDONESISCH *friser*.

vrij 'niet belemmerd, niet onderworpen of bezet' → ZWEEDS *fri* (uit NI of Nederlands); ESTS *prii* (uit NI of Nederlands); INDONESISCH *perai, vrij* 'vrijgesteld van werk, op vakantie zijn; gratis; vacant, leeg (stoel); onbelemmerd; vrije versnellingsstand'; BALINEES *prai* 'vakantie; vrijgesteld'; JAKARTAANS-MALEIS *peré, pré*; JAKARTAANS-MALEIS *peré* 'vakantie, vrije dag'; JAVAANS *prèèn, prèi* 'vakantie; vrijgesteld'; KEIËES *fre*; KUPANG-MALEIS *farei, frei* 'gratis, pro deo; onbelemmerd'; MENADONEES *frei* 'vrijgesteld van de betaling van belasting'; MINANGKABAUS *perai* 'vakantie; zonder verplichtingen'; MUNA *ferai* 'vrij hebben; een vrije dag hebben'; SOENDANEES *père* 'vrij, niet belemmerd; niet onderworpen of bezet'; NEGERHOLLANDS *vri(e), fri* 'niet belemmerd, niet onderworpen of bezet; bevrijden'; SURINAAMS-JAVAANS *frèi, prèi, pré* 'vrij(af); kosteloos, gratis'.

vrijaf 'verlof' → FRIES *frijôf*; PAPIAMENTS *frei* 'open huis op de eerste communiedag'.

vrijage 'vrijerij' → PAPIAMENTS *freiashi*.

vrijbuiten 'op rooftocht of kaapvaart (uit)gaan' → ENGELS † *freeboot*.

vrijbuit 'kaper, avonturier' → ENGELS *freebooter* 'kaper, boekanier'; ENGELS *filibuster* 'kaper,

boekancier; obstructie(voerder)' (via Frans); DUIJS *Filibustier* 'avonturier behorend bij een piratenbende' (via Frans); DUIJS *Freibeuter*; DEENS *filibuster* 'tactiek om te verhinderen dat iets doorgevoerd wordt (met name in de politiek van de VS gebruikt)' (via Amerikaans-Engels); DEENS *fribytter* 'zeerover, krijger'; NOORS *fribytter* 'kaper'; NOORS *filibuster* 'persoon die debatten vertraagt om maatregelen tegen te gaan' (via Amerikaans-Engels); ZWEEDS *filibuster* 'vertragsmethode in een representatieve bijeenkomst met het doel wetsvoorstellen te stoppen' (via Amerikaans-Engels); ZWEEDS *fribytare* 'zeerover, kaper, avonturier' (uit NI of Nederlands); FRANS *filibustier* 'kaper, piraat'; ITALIAANS *farabutto* 'schelm, boef, oplichter' (via Duits); ITALIAANS *filibustiere* 'kaper' (via Spaans); ITALIAANS *filibustering* 'het dwarsliggen van de wetgevende vergadering en, in het algemeen, bij institutionele vergaderingen' (via Amerikaans-Engels); SPAANS *filibustero* 'zeerover, vrijbuit; 19^e-eeuwse opstandeling in bepaalde Latijns-Amerikaanse gebieden' (via Frans); PORTUGUEES *flibusteiro* 'piraat van de Amerikaanse zeeën in de 17^e en 18^e eeuw' (via Frans); BRETONS *flibister* 'piraat' (via Frans); TSJECHISCH *flibustýr* 'kaper, piraat' (via Frans); POOLS *flibustier* 'zeeschuimer' (via Frans); KROATISCH *flibustijer, flibuster* 'kaper, bandiet' (via Frans); SLOVEENS *flibuster* 'piraat, dwarsdrijver' (via Spaans); RUSSISCH *flibust'jer* 'zeerover' (via Frans); LITOUWS *flibustjerai* 'piraten, zeerovers' (via Frans); MALTEES *flibustier* (via Italiaans); ESPERANTO *flibustro* '17^e- en 18^e-eeuwse piraat uit de Spaans-Amerikaanse wateren' (via Amerikaans-Engels); AMERIKAANS-ENGELS *flibuster, f(i)libustier* 'boekancier; piraat; obstructie(voerder)' (via Spaans).

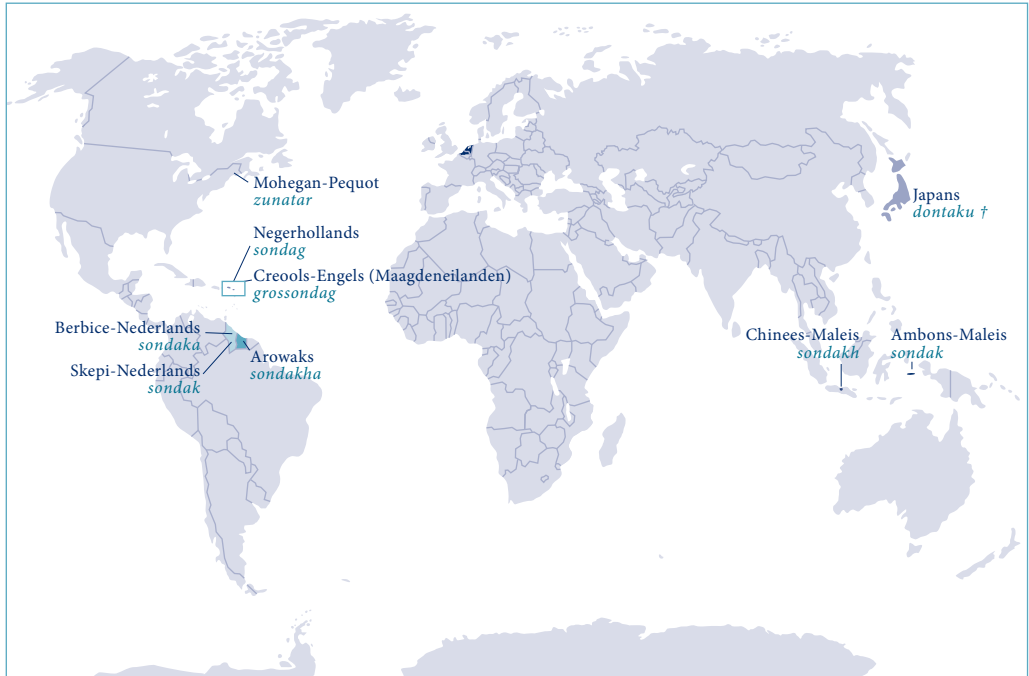
vrijburger 'persoon die zich, na afloop van zijn dienstverband bij de VOC, als vrije burger vestigde' → ENGELS *free burgher*.

vrijdag 'zesde dag van de week' → MOHEGAN-PEQUOT *beitar*; NEGERHOLLANDS *vri(e)dag*; BERBICE-NEDERLANDS *fridaku*; SRANANTONGO *freida*; AUCAANS *freida*; AROWAKS *fridakha, fredakha*; KARAÏBISCH *freida* (via Sranantongo); TIIRIVÓ *fredi*.

vrijdom 'vrijheid' → FRIES *frijdom*.

vrijen 'minnekozen' → DUIJS *freien* 'tot een huwelijk aanzoeken' (uit NI of Nederlands); DEENS *frie* 'een huwelijksaanzoek doen' (uit NI of Nederlands); NOORS *fri* 'huwelijksaanzoek doen; vleyen' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *fria* 'iemand ten huwelijk vragen, huwelijksaanzoek doen' (uit NI of Nederlands); AMBONS-MALEIS *frèi*; NEGERHOLLANDS *fri, vrie*; BERBICE-NEDERLANDS *freri* 'minnekozen, het hof maken'; PAPIAMENTS *frei* 'minnekozen; flirten'; SRANANTONGO *frei* 'minnekozen, flirten'.

vrijer 'iemand die een meisje het hof maakt' → NOORS *frier* (uit NI of Nederlands); PAPIAMENTS *frei* 'geliefde (m/v)'; SRANANTONGO *frei*, *frei* 'geliefde (m/v), vrijer, vrijster'.

48. De verbreiding van het woord *zondag*.

De Nederlanders hebben de christelijke tijdrekening met maanden, weken en dagen ingevoerd in de gebieden in andere continenten waar zij de administratie op zich namen. Als gevolg daarvan zijn veel van de namen van de maanden en de dagen in de daar gesproken talen overgenomen. Maar lang niet overal; zo gebruikt men in het Indonesisch voor de weekdays geen Nederlandse leenwoorden maar al eerder overgenomen Arabische. Andere talen hebben wel de namen voor de weekdays uit het Nederlands overgenomen. Als voorbeeld kan het woord *zondag* dienen. *Zondag* was uiteraard, als enige rustdag, een bijzondere dag. Dat is de reden dat het woord door het Japans als enige dagnaam aan het Nederlands is ontleend: in het Japans betekent het 'vrije dag'. Momenteel wordt het woord nog maar zelden gebruikt, behalve in Japanse dialecten. *Zondag* is weliswaar niet geleend in het Bahasa Indonesia, maar wel in twee Indonesische streektalen: het Ambons-Maleis en Chinees-Maleis. Verder is het woord overgenomen door de Noord-Amerikaanse indiaantaal Mohegan-Pequot en door het in Suriname gesproken Arowaks. Het woord werd ook gebruikt in de Nederlandse creooltalen Negerhollands, Berbice-Nederlands en Skepi-Nederlands. Via het Negerhollands is het bekend geworden in het Creools-Engels van de Maagdeneilanden, maar alleen in de samenstelling *grossondag* 'grote zondag, speciale feestdag: Kerstmis'.

vrijgegeven 'losgelaten uit slavernij' → ? AMBONS-MALEIS † *vrèhaven* 'slaven die bij de afschaffing van de slavernij vrij zijn geworden'.

vrijgeleide 'vrije passage, doorgang' → FRIES *frijgeliède*.

vrijgestelde 'iemand die vrijgesteld is' → JAVAANS *préman* 'iemand die vrijgesteld is (van slavernij), zonder beroep is; particulier (niet ambtelijk); gepensioneerd; in burger; privé; dagloner'.

vrijheid 'onafhankelijkheid, autonomie, toestemming' → ZWEEDS *frihet* (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *vriheit* 'onafhankelijkheid'.

vrijkaartje 'gratis toegangsbewijs' → JAVAANS *prèbilyèt*.

vrijkopen 'door betaling bevrijden, afkopen' → NEGERHOLLANDS *koop vri*.

vrijmaken 'bewerken dat iemand van iets vrij raakt, bevrijden' → NEGERHOLLANDS *maak vri*.

vrijman '(verouderd) vrijgeborene; vrijgelaten slaaf; iemand die een zelfstandig beroep uitoefent' → INDONESIAISCH *préman, paréman* 'gangster, kleine crimineel; in burgerkleding; privé; vrijgesteld; gepensioneerd; burger, niet-militair; (Bahasa Prokem) bandiet, zakkenroller, boef, gangster'; AMBONS-MALEIS *vrèman* 'soldaat met paspoort'; ATJEHNEES *priman* 'vrije burger; ambtelos' <via Javaans>; BOEGINEES *parémang* 'particulier persoon'; JAKARTAANS-MALEIS *perèman* 'particulier'; MADOEREES *preman, pareman* 'niet-ambtenaar, particulier'; MAKASSAARS *parémang* 'particulier persoon; voor privé-gebruik bestemd'; MINANGKABAUS *pareman* 'niet-ambtenaar, particulier'; SOENDANEES *pareman* 'rustend, oud-, met emeritaat'; SURINAAMS-JAVAANS *préman* 'vrije burger (na afloop van een contract)'.

vrijmoedig 'niet beschroomd' → DEENS *frimodig* (uit NL of Nederduits); NOORS *frimodig* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *frimodig* (uit NL of Nederduits).

vrijpostig 'brutaal' → FRIES *frijpostich*; DUTS dial. *frepostich*; DEENS *fripostig* (uit NL of Nederduits); NOORS *fripostig* (uit NL of Nederduits); PETJOH *vrijpostig* 'brutaal, ongemanierd'; PAPIAMENTS *freipòstu* (ouder: *vrepost*); SRANANTONGO *frèipostu, freipostig, frèiposteg* 'brutaal; vrijpostigheid'.

vrij spreken 'vrijuit praten' → NEGERHOLLANDS *spreek vri*.

Vrijstaat 'provincie van Zuid-Afrika' → ENGELS *Free State* <via Afrikaans>; ARABISCH (MSA) *frī stīt* <via Engels>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *Free State* <via Afrikaans>.

vrijster 'liefje; (verouderd) jong meisje' → ENGELS † *frister* 'liefje'; ENGELS † *vriester* 'meisje'; NEGERHOLLANDS *fristə, fristu* 'vrouw die een vaste relatie heeft met een man; vrouw naar wier hand wordt gedongen; vrouw die het hof gemaakt wordt'.

vroedmeester '(verouderd) mannelijke verloskundige' → ZWEEDS † *jordmästare* 'verloskundige'.

vroedmoeder '(verouderd) vrouwelijke verloskundige' → NEGERHOLLANDS *vroedmoeder* 'verloskundige'; PAPIAMENTS *frumun, vrumun* (ouder: *vroemon*) 'verloskundige'.

vroedvrouw 'vrouwelijke verloskundige' → SRANANTONGO *frutfrow*.

vroeg 'aan het begin, tijdig' → AMBONS-MALEIS *vrug*; MENADONEES *frug*; JAVINDO *frog*; NEGERHOLLANDS *vroe, fru, vrue*; BERBICE-NEDERLANDS *fruku*; PAPIAMENTS *vruvru* 'heel vroeg'; SRANANTONGO *fruku* (ouder: *frugu*); SARAMAKKAANS *fuuku* <via Sranantongo>.

vroeger 'eertijds, voorheen; eerder' → FRIES *vroeger* 'eertijds, voorheen; voormalige'; PETJOH (*toen*) *froher* 'vroeger (tijdens tempo doeloef), de goede oude tijd'; SRANANTONGO *fruku* 'eerder'; SURINAAMS-JAVAANS *fruku* 'eerder dan afgesproken' <via Sranantongo>.

vroegkost '(verouderd) ontbijt' → DEENS *frokost* 'lunch' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *frukost* 'ontbijt' (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *vrukost* 'ontbijt'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *fru fruko* 'markt' <via Negerhollands>.

vroegmis 'vroeg dienst in de katholieke kerk' → DEENS *fromesse* (uit NL of Nederduits); NOORS *fromesse* (uit NL of Nederduits).

vrolijk 'blij' → FRIES *froalik* 'opgeruimd, vreugdevol, blij'; ENGELS *frolic* 'blij, speels, dertel; (verouderd) vrijgevig, royaal'; NEGERHOLLANDS *frolik, vroolig* (uit NL of Engels).

Vromaneffect 'bepaald bloedstollingseffect, genoemd naar hematoloog en dichter Leo Vroman' → ENGELS *Vroman effect*.

vroeme (te mijner vrome) '(verouderd) (tot mijn) voordeel' → ZWEEDS *fromma* 'voordeel' (uit NL of Nederduits).

vroom 'godvruchtig' → DEENS *from* (uit NL of Nederduits); NOORS *from* (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *from* (uit NL of Nederduits); CHINEES-MALEIS *from*; NEGERHOLLANDS *vrom, vroom*; SRANANTONGO *fron, fro(w)m(u)*.

vroow 'mens van vrouwelijk geslacht; echtgenote' → FRIES *frou*; ENGELS *frow* 'Nederlandse; mens van vrouwelijk geslacht; (dialect) slons'; ENGELS *vrouw, vrow* '(Nederlandse) getrouwde dame'; SCHOTS *frow* 'grote mollige vrouw'; NOORS *frue, fru* 'heerseres; hooggeboren vrouw; getrouwde vrouw, echtgenote' (uit NL of Nederduits); FRANS dial. † *vrave* 'mens van vrouwelijk geslacht'; AMERIKAANS-ENGELS *frow* 'mens van vrouwelijk geslacht'; NEGERHOLLANDS *vro, vrou, frou, fru, vrow* 'mens van vrouwelijk geslacht'; SRANANTONGO *frow*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *fru* 'mens van vrouwelijk geslacht' <via Negerhollands>.

vroow 'naam van een speelkaart' → FRIES *frou*; ATJEHNEES *prahō, peurahō*; BOEGINEES *pårro*; MAKASSAARS *pårro*; SINGALEES *poro-va*; TAMIL dial.

vīro; SRANANTONGO *frow*.

vrouwendokter 'vrouwenarts' → FRIES *frouwedokter*.

vrouwenfiguur 'uitbeelding van een vrouw' → FRIES *frouwefiguer*.

vrouwenhater 'hater van vrouwen' → FRIES *frouwehater*.

vrouwenklooster 'nonnenklooster' → FRIES *frouwekleaster*.

vrouwenplek 'eufemisme voor vrouwelijke genitaliën' → NEGERHOLLANDS *frouple* 'vulva, schaamspleet'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *frouple* 'vrouwelijke genitaliën'.

vrouwenvereniging 'vereniging van (huis)vrouwen' → FRIES *frouweferiening*.

vrouwlief 'aanduiding van iemands echtgenote' → FRIES *frouleaf*.

vrouwmeid '(verouderd) dienstbode' → ENGELS † *miskin-fro* 'dienstbode'.

vrouwetje 'kleine vrouw, vrouw' → ENGELS † *frokin* 'Hollands meisje'; DEENS *frøken* 'ongetrouwde vrouw' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *fröken* '(me) juffrouw' (uit NI of Nederduits); AMERIKAANS-ENGELS dial. *frowchey* 'oud besje, oude vrouw'; PAPIAMENTS *frouchi* 'vrouw'.

vrouwvolk 'de vrouwen in het algemeen; groep van vrouwen' → NEGERHOLLANDS *froufulak*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *froufulek* 'via Negerhollands'.

vrucht 'eetbaar product van veld of tuin; ongeboren jong' → DEENS *frugt* (uit NI of Nederduits); NOORS *frukt* 'ooft; goed resultaat' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *frukt* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *vrucht*, *vrygt*; BERBICE-NEDERLANDS *fruktu*; SRANANTONGO *froktu*, *fruktu*; SARAKAKAANS *fuuta* 'via Sranantongo'; SURINAAMS-JAANS *fruktu* 'via Sranantongo'.

vrucht '(verouderd) angst, vrees' → DEENS *frygt* 'angst, vrees' (uit NI of Nederduits).

vruchtbaar 'vruchten, jongen of resultaten voortbrengend' → DEENS *frugtbar* 'jongen of resultaten voortbrengend' (uit NI of Nederduits); NOORS *fruktbar*; NEGERHOLLANDS *vruchtbaar*; SRANANTONGO *vruchtbaar* 'kinderen kunende voortbrengen'.

vruchtboom 'boom waar fruit aan groeit' → SRANANTONGO *froktubon*.

vruchten '(verouderd) vrezén' → DEENS *befrygte* 'vrezén' (uit NI of Nederduits); DEENS *frygte* 'vrezén' (uit NI of Nederduits); NOORS † *befrykte* 'vrezén' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *frukta* 'vrezén' (uit NI of Nederduits).

vruchtensap 'sap gemaakt van vruchten' → SRANANTONGO *froktusap*.

vruchtgebruiker 'persoon die het vruchtgebruik van een goed heeft' → FRIES *fruchtgebrúker*.

vruchtwater 'vruchtensap' → SRANANTONGO *froktuwatra*.

vuil 'vies; viezigheid' → DEENS dial. *føjel* 'vies'; PETJOH

vuil 'gemeen, verachtelijk'; NEGERHOLLANDS *vul*, *fil*, *vyel* 'vies, smerig' (uit NI of Engels); BERBICE-NEDERLANDS *fili*.

vuilbak 'vuilnisbak' → INDONESISCH *pélbak*, *vélbak* 'vuilstortplaats'; JAKARTAANS-MALEIS *pélbak* 'grote vuilstortplaats'.

vuiligheid 'wat vuil is' → NEGERHOLLANDS *vulligheid*, *filgeit* 'wat vies is'.

vuist 'dichtgesloten hand' → NEGERHOLLANDS *vist*.

vuisten 'in de vuist nemen, benaming van een gokspel' → ENGELS *foist* 'palmeren; bedriegen (verouderd); insmokkelen; aansmeren; zich opdringen; zakkenrollen (slang)'.

vulgair 'laag bij de grond' → INDONESISCH *vulgér*.

vulkaan 'vuurspuwende berg' → INDONESISCH *vulkan*, *volkan*; NEGERHOLLANDS *hulkān*, *fekān* 'orkaan'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *hulkan* 'orkaan' 'via Negerhollands'.

vulkaniseren 'bewerken van ruwe caoutchouc' → INDONESISCH *vulkanisir*; JAVAANS dial. *vulkanisir*.

vulkanoloog 'iemand die vulkanen bestudeert' → INDONESISCH *vulkanolog*.

vullen 'volmaken' → NEGERHOLLANDS *ful*, *voel* 'volmaken; vol'; SURINAAMS-JAANS *fèl*, *ngefèl*.

vulpen 'pen met inktreservoir' → INDONESISCH *fulpén*, *pélpén*, *pulpén*, *vulpén*; JAKARTAANS-MALEIS *pulpen*; JAVAANS *pèlpèn*, *pìlpèn*; MADOEREES *vulpen*; MAKASSAARS *polopèng*; MENADONEES *polpèn*; MUNA *folopeni*, *folopena* 'ballpoint' (uit NI of Portugees); SASAKS *polpen*; PAPIAMENTS *vùlpèn*.

vulpotlood 'schrijfgereedschap' → PAPIAMENTS *vùlpòtlot*.

vulsel 'vulling bij voedselbereiding' → PAPIAMENTS *fèsel*.

virig 'temperamentvol' → DEENS *fyrig* (uit NI of Nederduits); NOORS *fyrig* (uit NI of Nederduits).

vuur 'lichtend verschijnsel bij brand' → DEENS *fyr* (uit NI of Nederduits); NOORS *fyr* (uit NI of Nederduits); JAVINDO *vier*; NEGERHOLLANDS *vuur*, *fi*, *vier* (uit NI of Engels); SKEPI-NEDERLANDS *fir*.

vuurbaak 'lichtbaak als navigatiemerck voor schepen' → ZWEEDS *fyrbåk* (uit NI of Nederduits).

vuurbak 'bak in een oven of kachel waarin het vuur brandt' → NEGERHOLLANDS *vuurbak*.

vuurboet, **vierboet** '(gewestelijk) vuurbaken' → FRANS dial. † *verboete*; *vierbout* 'kustlicht of scheepslantaarn op zee; eertijds in Duinkerken en andere Vlaamse havens ontvangen recht om te voorzien in de kosten van vuurtorens en kustlichten'.

vuurcontact 'het wisselen van schoten met de vijand' → INDONESISCH *vuurcontact*.

vuurijzer '(verouderd) stuk staal waarmee vonken uit een vuursteen geslagen kunnen worden' → ENGELS † *furison* 'Stuk staal waarmee vonken uit een vuursteen geslagen kunnen worden'; SCHOTS † *frizzel*, *frezel* 'staal om vuur te slaan uit een vuursteentje; hamer van een vuursteenpistool of -geweer'.

- vuuroven** '(verouderd) oven die op vuur brandt, (stook)oven' → NEGERHOLLANDS *vuur-oven* 'oven die op vuur brandt, (stook)oven'.
vuurpijl 'vuurwerk; lichtsein' → PAPIAMENTS *vupeilu*, *vürpeil* 'brandende, lichtende pijl'; SRANANTONGO *finpeiri* 'vuurwerk'.
vuurtang 'tang waarmee de smid zijn werkstuk uit het vuur haalt' → NEGERHOLLANDS *vuurtang*.
vuurtoren 'toren aan de kust met sterke lichtbron als oriëntatie voor zeelieden' → ZWEEDS *fyr* (uit NI of Nederlands).
vuurtuig '(verouderd) apparaat waarmee vuur gemaakt kan worden' → DEENS † *fyrtoj* 'aansteker' (uit NI of Nederlands).
vuurwerk 'lichtgevende, ontplofende voorwerpen die bij feestelijke gelegenheden worden aangestoken' → RUSSISCH *fejrvérk* (uit NI of Duits); OEKRAÏENS *fejerverk* <via Russisch>.

W

- waag** 'weegtoestel; (verouderd) hefboom' → ENGELS † *waw* 'gewichtseenheid' (uit NI of Nederlands); SCHOTS † *waw*; *wall* 'gewichtsmaat'; FINS *vaaka* 'weegschaal'; FRANS † *vague* 'houtblok voor het omroeren van bier in een kuip'; FRANS dial. *wák*, *waque*, *wake*, *waghe*, *wague* 'gewicht, massa'; NEGERHOLLANDS *waag* 'weegschaal'.
waag '(verouderd) golf' → ZWEEDS *våg* 'golf' (uit NI of Nederlands).
waaggeld 'betaling voor het wegen' → SCHOTS † *weygilt*.
waagschaal 'weegschaal' → ENGELS *weigh-scale*.
waaien 'blazen (van wind)' → DEENS *vaje* 'wapperen in de wind; de vlag hijsen en laten wapperen; flakkeren'; NOORS *vaie* 'wapperen'; ZWEEDS *vaja* 'met grote langzame bewegingen heen en weer bewegen (hoge bomen)'; NEGERHOLLANDS *wei*, *wái*; BERBICE-NEDERLANDS *wai* 'blazen; wannen; wieden'; PAPIAMENTS *waya* 'wind veroorzaken met iets, wapperen van een vlag'; SRANANTONGO *wai* 'wapperen, blazen (van wind)'.
waaiër 'voorwerp waarmee men lucht verplaatst' → INDONESISCH *wayer* 'elektrische ventilator'; MENADONEES *wayer* 'voorwerp waarmee men lucht verplaatst, propellor'; NEGERHOLLANDS *wajer* 'voorwerp waarmee men zich koelte toewuift'; PAPIAMENTS *wairu* (ouder: *waaiër*, *waaire*) 'voorwerp waarmee men zich koelte toewuift'; SRANANTONGO *wawai*, *waya* 'voorwerp waarmee men zich koelte toewuift'; AROWAKS *warhiwarhi* 'waaiër om vuur aan te wakkeren'.
waaiëren 'lucht verplaatsen, koelte toewuiven' → PAPIAMENTS *wairu*.
waakzaam 'oplettend' → NEGERHOLLANDS *wachsaam*.
waakzaamheid 'het waakzaam zijn' → NEGERHOLLANDS *waeksamheid*.
waal 'poel, kolk' → DUIJS dial. *Waal* 'dorpsvijver, dorpsplas'.
waalpot '(verouderd) inhoudsmaat' → FRANS dial. *walepot*, *wallepote*, *varpote*, *vauplate* 'inhoudsmaat, fust met die inhoud'.
waaninnig 'lijdend aan waanzin, overmand door een hevige gemoedsberoering' → ZWEEDS *vansinnig* (uit NI of Nederlands).
waar 'koopwaar, goed van bepaalde waarde' → FRIES *waar* 'koopwaar, handelswaar'; ENGELS *ware* 'koopwaar, handelswaar'; DUIJS *Ware* 'koopwaar, handelswaar' (uit NI of Nederlands); DEENS *vare* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *vara* 'koopwaar, handelswaar' (uit NI of Nederlands); FINS *vara* <via Zweeds>.
waar 'echt' → MENADONEES *wàr*; NEGERHOLLANDS *waar*, *wā*; BERBICE-NEDERLANDS *waru*.

- waar** 'bijwoord van plaats' → PETJOH *waar*; JAVINDO *waar*; NEGERHOLLANDS *waar, wā, wa*; SKEPI-NEDERLANDS *war*.
- waarachtig** 'als sterke verzekering, bevestiging, bekrachtiging: waarlijk' → NEGERHOLLANDS *waarachtig, waeragtig*.
- waard** 'kastelein' → NOORS *vert* 'gastheer; huisbaas' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *vård* (uit NI of Nederduits).
- waard** 'de genoemde prijs hebbend, waardig' → AMBONS-MALEIS *war* 'waardig'; NEGERHOLLANDS *weert, waard* 'de genoemde prijs hebbend'; SRANANTONGO *warti*.
- waarde** 'betekenis als bezit, prijs' → DEENS *verdi*; NOORS *verdi* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *weert, waard*; SRANANTONGO *warti* 'betekenis als bezit, prijs; waardigheid'; SARAMAKKAANS *wáti*.
- waarder** '(verouderd) bewaker, wachter' → FRANS dial. † *verdre* 'sluiswachter'.
- waarderen** 'schatten, op hoge waarde stellen' → DEENS *vurdere* 'beoordelen, taxeren' (uit NI of Nederduits); NOORS *vurdere* 'beoordelen; op prijs stellen' (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *warderi* 'hoogachten; dierbaar'.
- waardig** 'achting, eerbied verdiend of wekkend' → NEGERHOLLANDS *waardig, waerdig* 'achting, eerbied verdienend, in overeenstemming met de betekenis of rang'.
- waardigen** 'zich verwaardigen, waardig achten' → DEENS *vaerdige sig* 'verwaardigen' (uit NI of Nederduits); NOORS *verdige* 'waardig achten, verwaardigen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *vårdigas* 'zich verwaardigen' (uit NI of Nederduits).
- waardigheid** 'hoedanigheid van waardig te zijn' → NEGERHOLLANDS *waardighheit*.
- waardijn** '(verouderd) muntkenurder, essayeur' → DUIJS *Wardein* 'muntkenurder, essayeur'.
- waardin** 'herbergierster, gastvrouw' → ENGELS † *wardin*; NOORS *verrtinne* 'gastvrouw, vrouwelijke waard' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *vårdinna* 'gastvrouw' (uit NI of Nederduits).
- waarheid** 'het ware: overeenstemming tussen denkbeeld, verhaal of bericht en de zaak zoals zij is' → NEGERHOLLANDS *waarheit, waerheit, walgēt, wāgeit, wargēt*.
- waarlijk** 'echt, echt waar' → PETJOH *waarl'k*; NEGERHOLLANDS *waerlik*.
- waarlozen** '(verouderd) verzuimen, verwaarlozen' → FRANS dial. *furlózer* 'verkwisten'.
- waarmaken** 'bewijzen, staven' → FRIES *wiermeitsje*.
- waarmee** 'met wat, met welke' → NEGERHOLLANDS *mee wat*.
- waarnaartoe** 'waarheen, naar welke bestemming' → NEGERHOLLANDS *waarnatoe*.
- waarnemend** 'vervangend' → AMBONS-MALEIS *wárnèmend*; JAVAANS *warnem*; KEIËES *wernemin*; KUPANG-MALEIS *wárnèmend*; MENADONEES
- wárnèmend*; SOENDANEES *warnem* 'tijdelijk vervangend; waarnemer'; TERNATAANS-MALEIS *wárnèmend*.
- waarom** 'om welke reden, met welk doel' → NEGERHOLLANDS *waerom, watmaek, wat maak, awama, wamā*, ouder: *da(na)watmaak, da wat maek*.
- waarschap** '(verouderd) heemraad; gebied waarbinnen de stadsvrede geldt' → FRANS dial. † *weriscap, varescep; wareschal, vareissel; werissais, veriscat* 'onbebouwde gronden, plaatsen bestemd voor openbare weides'.
- waarschijnlijk** 'denkelijk' → DUIJS *wahrscheinlich*.
- waarschuwen** 'op gevaar opmerkzaam maken' → ? DUIJS dial. *warschouwen*; DEENS *varsko* (uit NI of Nederduits); NOORS *varsku, varsko* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *varsko* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *waarskouw, waerskow*; SRANANTONGO *warshaw*.
- waarschuwing** 'vermaning, aanmaning' → FRIES *warskôging*; NEGERHOLLANDS *waarskouwing, waerskowing*; SRANANTONGO *warshaw*.
- waarteken** '(verouderd) waarmerk, herkenningsteken' → DEENS *vartegn* 'symbool' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *vårdtecken* 'geschenk als blijk van liefde' (uit NI of Nederduits).
- waarts** 'in de richting van iets' → ZWEEDS *-varts* (*bordvarts*) 'in de richting van (de rand van een schip)' (uit NI of Duits).
- waarvan** 'van, door wat' → NEGERHOLLANDS *van wa* 'door welke oorzaak, om welke reden'.
- waarvoor** 'vragend voornaamwoord' → JAVINDO *waarvoor, wafor, waffor*; NEGERHOLLANDS *wavoor, wat voor*.
- warzegger** 'iemand die de toekomst kan voorspellen' → NEGERHOLLANDS *waarseger*.
- warzo** 'waar, waar dan, op welke plaats' → NEGERHOLLANDS *waso*.
- waas** 'nevelsluier; (verouderd) slijk, bij eb droogvallend land' → FRIES *waas* 'nevelsluier'; FRANS *gazon* 'grasveld'; FRANS *vase* 'slijk; modder'; PORTUGEES *vasa* 'modder, slijk' <via Frans>; ARABISCH (MSA) *gāzōn* 'onderhouden grasveld' <via Frans>; ARABISCH (EGYPTISCH) *gazūn* 'Engels raaigras, Lolium perenne' <via Frans>.
- wabliëf** 'vragende uitroep' → FRIES *watblyft*; DUIJS dial. *wat belefif* 'verzoek om het gezegde te herhalen'; BERBICE-NEDERLANDS *wabli* 'pardon'; PAPIAMENTS *abliëf* (ouder: *wabliëf*); SRANANTONGO *abri*; SARAMAKKAANS *abii*.
- wacharm, wacharmen** '(verouderd) uitroep van droefheid' → FRANS *vacarme* 'geroep; het lawaai van mensen die schreeuwen; oorverdovend lawaai'.
- wacht** 'het waken; groep personen die iets bewaakt' → DEENS *vagt* (uit NI of Nederduits); NOORS *vakt* 'het waken, waakdienst; groep personen die iets bewaakt' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *vakt* 'het waken, waakdienst; groep personen die iets bewaakt' (uit NI of Nederduits); FINS *vahti* 'het

waken; wachter 'via Zweeds'; ESTS *vaht* 'groep personen die iets bewaakt' (uit NI of Nederduits); POOLS *wachta* 'groep personen die iets bewaakt' (uit NI of Duits); KROATISCH *vahta* 'groep personen die iets bewaakt' (uit NI of Duits); RUSSISCH *váčhta* 'het waken; groep personen die iets bewaakt; (sovjettiaal) controleplaats bij toegangsdeur, belangeloos werk voor de partij, ploegendienst, nachtdienst; (Bargoens) schavot'; BULGAARS *vachta* 'het waken op een schip; groep personen die een schip bewaakt' (via Russisch); NEGERHOLLANDS *wacht, wach, wak, wagt*; SRANANTONGO *wakti*.

wacht-een-beetje 'plantennaam' → ENGELS *wait-a-bit* 'doornplant die aan kleren kleeft' (via Afrikaans).

wachtel 'kwartel' → DEENS *vagtel* (uit NI of Nederduits); NOORS *vaktel* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *vaktel* (uit NI of Nederduits).

wachten 'blijven; (verouderd) de wacht houden' → DUIJS dial. *wachten* 'blijven'; DEENS *vogte* 'de wacht houden' (uit NI of Nederduits); NOORS *vakte, vakte* 'bewaken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *vakta* 'bewaken' (uit NI of Nederduits); FINS *vahtia* 'bewaken' (via Zweeds); FRANS *guetter* 'goed opletten; ongeduldig wachten; bespieden'; ESPERANTO *gvati* 'onbemerkt waarnemen en afwachten, bespieden' (via Frans); JAVINDO *wach, wah* 'blijven'; NEGERHOLLANDS *wacht, wach, wak, wag* 'blijven'; BERBICE-NEDERLANDS *wakti* 'blijven'; SKEPI-NEDERLANDS *wak* 'blijven'; SRANANTONGO *wakti* 'blijven'.

wachter, wachtman 'bewaker' → ENGELS † *wafter* 'gewapend konvooischip; gezagvoerder daarvan' (uit NI of Nederduits); NOORS *vekte* 'bewaker, (hist.) nachtwacht' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *váktare* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH † *váčhter*; NEGERHOLLANDS *wachtman, wachman, wakman* 'bewaker, waker'; SRANANTONGO *waktiman* 'bewaker, waker'; AUCAANS *wakitiman* (via Sranantongo); SURINAAMS-JAVAANS *wakter, waktiman(g)* 'waker, bewaker, nachtwaker' (via Sranantongo); CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *wakman* (via Negerhollands).

wachtgeld 'uitkering' → ? MENADONEES *angkèl*.

wachthuis 'huis waar de wachters zich bevinden; tijdelijk verblijf voor arrestanten' → ENGELS † *vaughouse* 'arrestantenlokaal' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *wachthoes* 'huis waar de wachters zich bevinden'; SRANANTONGO *wakti-oso* 'wachthok voor een soldaat'.

wachtkamer 'kamer waar men kan wachten' → AUCAANS *wakiti kambaa*.

wachtmeester 'onderofficier' → RUSSISCH *vachmístr* '(hist.) onderofficier in een eskadron'; OEKRAÏENS *vachmístr* '(hist.) onderofficier in een eskadron' (via Russisch); AZERI *vaxmístr* '(hist.) onderofficier in een Russisch eskadron' (via Russisch).

wad 'doorwaadbare plaats' → FRANS *gué*; LETS *vati*

'doorwaadbare plaatsen' (uit NI of Duits); LITOUWS *vatai* 'doorwaadbare plaatsen' (uit NI of Duits).

wade 'kleed om iets te bedekken' → FRANS dial. *watche* 'draagband'.

wade '(verouderd) sleepnet' → FRANS dial. † *wade* 'sleepnet'.

wade '(verouderd) knieholte; kuit' → ZWEEDS *vad* 'kuit' (uit NI of Nederduits).

wadraak 'bepaalde hark' → FRANS dial. *wadracque* 'schoffel om mortel aan te brengen'.

wafel 'gebak' → ENGELS *waffle* 'gebak; wafelpatroon; wafeldoek'; DUIJS *Waffel*; DEENS *vaffel* 'gebak; wafelpatroon'; NOORS *vaffel*; ZWEEDS *våfla* (uit NI of Nederduits); FINS *vohveli* 'luchtig gebak' (via Zweeds); FRANS *gaufre* '(stroop)wafel'; RUSSISCH *váflja* 'gebak; (Bargoens) oraal-genitaal contact'; OEKRAÏENS *váflja* 'geruit gebak' (via Russisch); AZERI *vafli* 'geruite droge koek' (via Russisch); LETS *vafele* 'geruite droge koek' (uit NI of Duits); LITOUWS *gofras* 'dun plaatjzer gebruikt in de bouw' (via Frans); LITOUWS *vaflis* 'geruite droge koek' (via Duits); GRIEKS *vafila* /*vafila* (via Amerikaans-Engels); GRIEKS *gkofreta* /*gofréta* '(stroop) wafeltje' (via Frans); ESPERANTO *vaflo* (via Duits); TURKS *gofret* 'gebak met wafelpatroon' (via Frans); MADOEREES *bapêl*; MAKASSAARS *bâbelé, mâbelé* 'wafel van tot deeg gemaakt meel met eieren en suiker, dat in een vorm wordt gedaan die op een kolenvuurtje wordt gezet'; JAPANS † *wáferu, wáheru*; AMERIKAANS-ENGELS *waffle*; PAPIAMENTS † *wafel*.

wafelijzer 'bakvorm om wafels te bakken' → AMERIKAANS-ENGELS *waffle-iron*.

waffel 'mond; draai om de oren' → DEENS *vaffel* 'klap op de mond, oorvijg' (uit NI of Duits).

wagen 'voertuig; beweegbare rol van schrijfmachine' → ENGELS *wagon, waggon* 'voertuig'; DUIJS *Waggon* 'spoorwagen' (via Engels); DEENS *wagon* 'voertuig' (via Frans); ZWEEDS *wagon* 'deel van een trein waarin personen vervoerd worden' (via Frans); FINS *vaunu* 'voertuig; wagon' (via Zweeds); FRANS *wagon* 'rijtuig op een rails, getrokken door een locomotief; treinwagon bedoeld voor goederen- of veervoer; de inhoud van een wagon' (via Engels); ITALIAANS *vagone* 'wagon; (fig.) hoop, massa, berg' (via Frans); SPAANS *vagón* 'wagon' (via Engels); PORTUGEEES *vagão* 'spoorwegvehikel' (via Frans); BASKISCH *bagoi* 'treinwagon' (via Spaans); POOLS *wagon* 'spoorwegwagon' (via Engels); KROATISCH *wagon* 'rijtuig op rails' (via Engels); MACEDONISCH *vagon* 'rijtuig op rails' (via Engels); SERVISCH *vagon* 'rijtuig op rails; hoeveelheid goederen die past in een goederenwagon' (via Engels); SLOVEENS *vagonet* 'kleine wagon' (via Frans); SLOVEENS *vagon* 'rijtuig op rails' (via Engels); BULGAARS *vagon* 'rijtuig op rails' (via Engels); LITOUWS *vagonas* 'rijtuig op een rails, getrokken door een locomotief; treinwagon bedoeld voor goederen- of veervoer; de inhoud van een wagon' (via Frans); GRIEKS *bagoni* /*wagoni* /

- 'transportvoertuig' <via Engels>; MALTEES *vagun* 'rijtuig op rails' <via Italiaans>; ESPERANTO *vagono* 'rijtuig op rails, wagon' <via Frans>; TURKS *vagon* 'spoorwagen' <via Engels>; KOERDISCH *wagon* 'rijtuig op rails' <via Engels>; PERZISCH *vâgon*, (spreektaal) *gun* 'spoorwagen' <via Frans>; ARABISCH (MSA) *fākūn* 'spoorwagen' <via Frans>; ARABISCH (IRAKEES) *fârgōn* 'spoorwagen' <via Frans>; ARABISCH (PALESTIJNS) *fagōn*, *vagōn* 'spoorwagen' <via Frans>; ARABISCH (MAROKKAANS) *fagu* 'spoorwagen' <via Frans>; INDONESIAISCH *wagen* 'beweegbare rol van schrijfmachine'; CHINEES-MALEIS *wakhen* 'voertuig'; PAPIAMENTS † *waha* (ouder: *wagen*) 'voertuig voortgetrokken door lastdier(en)'; SRANANTONGO *wagi* 'voertuig, kar, auto'; AUCAAANS *wagi* 'voertuig'; SARAMAKKAANS *wâgi* 'voertuig, kar' <via Sranantongo>; AROWAKS *wagen* 'voertuig'; SURINAAMS-JAVAANS *wagé* 'wagon, lorrie, kar, kruiwagen' <via Sranantongo>.
- wagen** 'riskeren' → DEENS *vove* (uit NI of Nederduits); NOORS *vove*, *våge* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *våga* 'durven' (uit NI of Nederduits); SRANANTONGO *wagri*.
- wagen** 'bewegen, in beweging zijn' → FRANS dial. *waguer* 'instorten, in grote hoeveelheden neerstorten; storten van een karrenvracht hooi'.
- wagenaar** '(verouderd) voerman, wagenmenner; bepaald sterrenbeeld' → ENGELS *wagoner*, *waggoner* 'voerman, wagenmenner; bepaald sterrenbeeld'.
- wagenboom** 'boom tussen voor- en achterstel van een wagen; Zuid-Afrikaanse boom' → ENGELS *wagenboom* 'Zuid-Afrikaanse boom'.
- wagenburg** '(verouderd) verschansing gevormd door wagens' → ENGELS *wagon-borough* 'verschansing gevormd door wagens' (uit NI of Duits).
- wagenman** '(verouderd) voerman' → SRANANTONGO *wagiman* 'voerman, vuilnisman, kruier'.
- wagenmeester** 'opzichter over voertuigen' → FRANS *vaguemestre* '(verouderd) officier belast met de wacht over de uitrusting; onderofficier belast met de post' (uit NI of Duits).
- wagenschot** 'wandbeschot' → ENGELS *wainscot* 'eikenhout van uitstekende kwaliteit; wandbeschot, lambriserings'.
- wagenschot** '(verouderd) wegenbelasting' → FRANS dial. † *wagenscot*, *wagenscof* 'recht van verkeer, van doorgang'.
- waggelen** 'wankelen' → DUIJS *wacklen* (uit NI of Nederduits).
- Waghenaer** 'naam van Lucas Janssen Waghenaer, die in 1584 een zeeatlas vervaardigde' → ENGELS † *wagoner*, *waggoner* 'zeeatlas'; FRANS † *chartier* 'zeeatlas'.
- wagon** 'spoorwagen' → INDONESIAISCH *wahon*; JAKARTAANS-MALEIS *wahon*; SOENDANEES *wagon*.
- wak** '(gewestelijk) vochtig' → FRANS *wagage* 'vette rivierklei'.
- waken** 'niet (gaan) slapen' → NEGERHOLLANDS *waek*; PAPIAMENTS *wak* (ouder: *waak*) 'zien; (verouderd) niet gaan slapen, de wacht houden'.
- waker** 'iemand die of iets dat als wachter functioneert' → DEENS *vager* 'verankerde drijver; permanent brandende lont op de voorkant van een schip; korte wimpel voor het bepalen van de windrichting' (uit NI of Nederduits); NOORS *vaker* 'zak- of worstvormige wimpel die de windrichting wijst; drijver; kleine wimpel in de masttop van een zeilboot'; ZWEEDS *vakare* 'verankerde drijver' (uit NI of Nederduits); JAVAANS dial. *waker* 'nachtwaker'.
- wakker** 'niet slapend; levendig, kloek, flink' → NOORS *vakker* 'mooi, schoon, fraai' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *wakker*, *wākā*, *waku* 'niet slapend'.
- wal** 'verhoging' → DEENS *vold* (uit NI of Nederduits); NOORS *voll* 'ophoping van grond' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *vall* (uit NI of Nederduits); FINS *valli* 'verhoging, steile helling' <via Zweeds>; ESTS *vall* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. † *wael*, *wal* 'vijver'; NEGERHOLLANDS *wal* 'verhoging, kant'.
- Walcherse koorts** 'milde vorm van malaria die op Walcheren voorkwam en die in 1809 vele duizenden Engelse soldaten trof die streden tegen Napoleon' → ENGELS *Walcheren fever*, *Walcheren ague* 'vorm van malaria'.
- walen** 'keren, kenteren' → FRANS dial. *waler*; *wâler* 'aarzelen, steeds van plaats wisselen; hard lopen zonder doel'.
- walgen** 'afkeer voelen' → PAPIAMENTS *wal* 'misselijk voelen, misselijk doen voelen'.
- walken** 'vullen' → ENGELS *walk*.
- walm** 'damp; (Vlaams) opborrelende stroom vloeistof' → FRANS dial. *wame*; *wasme* 'vijver; modderige plek; moeras'; PAPIAMENTS † *walm* 'damp'.
- walm** '(afgewestelijk) (bundel) dekstro' → FRANS dial. *wâ*, *wâ*, *wau*, *wâ* 'bos stro, dekriet'.
- walnoot** 'okkernoot' → DUIJS *Walnuß* (uit NI of Nederduits).
- walrus** 'zeeroofdier' → FRIES *walrus*; ENGELS *walrus*; DUIJS *Walroß*; DEENS *hvalros*; NOORS *hvalross*, *kvalross*; ZWEEDS *valross*.
- wals** 'dans en muziek in driedelige maatsoort' → INDONESIAISCH *wals(a)* 'Europese gezelschapsdans in driekwartsmaat'; AMBONS-MALEIS *wals*; JAVAANS *wales* 'Europese gezelschapsdans in driekwartsmaat'; KUPANG-MALEIS *wals*; MENADONEES *wals*; TERNATAANS-MALEIS *wals*; PAPIAMENTS *wals*.
- wals** 'machine om te pletten' → JAVAANS *bales* '(stoom)wals'; PAPIAMENTS *wals*.
- walvis** 'walvisachtige' → ENGELS † *whalefish*; NEGERHOLLANDS *walvisch*, *walvis*; PAPIAMENTS † *walvisch*; SRANANTONGO *walfisi*.
- wambuis** 'kledingstuk' → AMERIKAANS-ENGELS *wamus*, *waumus*, *warmus* 'jasje'.
- wan** 'mand voor korenuivering; (Vlaams) gat, lek' → ? ENGELS † *wan* 'mand voor korenuivering; molenwiek'; ZWEEDS *vanna* 'mand voor

korenzuivering' (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *wan* 'lang en nauw gat'.

wand 'afscheiding' → PETJOH *bewanding* 'muren, wanden'; NEGERHOLLANDS *wand* 'afscheiding, muur'.

wandel 'levenswijze, gedrag, manier van doen' → NOORS *vandel* 'levenswijze, gedrag' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *vandel* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *wandel* 'levenswijze, gedrag, ommekeer, verandering'.

wandelaar 'iemand die wandelt' → CREOOLS-PORTUGEEES (CEYLON) *vandelar* 'vagebond'.

wandelen 'lopen' → CREOOLS-PORTUGEEES (CEYLON) *vandel* 'dolen'; NEGERHOLLANDS *wandel*, *wandā*, *wandu* '(het) lopen'; SKEPI-NEDERLANDS *wangal*, *wandu*; PAPIAMENTS *wandel* 'de hort op gaan'; SRANANTONGO *wandel* 'lopen, goed gaan; bewandelen'.

wanderen '(verouderd) zich (te voet) voortbewegen, gaan, lopen, te voet reizen' → DEENS *vandre* 'trekken, een voettocht maken, wandelen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *vandra* 'trekken, een voettocht maken, wandelen' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *wander* 'zich (te voet) voortbewegen, gaan, lopen, te voet reizen'.

wandersman '(verouderd) reiziger' → NEGERHOLLANDS *wanderman* 'reiziger'.

wandluis 'bedwants' → ENGELS † *want-louse* (uit NI of Nederduits).

wang 'zijkant van het gezicht; voerwerp in de vorm van een wang' → DEENS *vange* 'dragende zijkant in een constructie' (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *vānga* 'verdikking van een rondhout op het schip voor de versterking van de mast'; JAVAANS *uwang* 'zijkant van het gezicht; kaak'.

wangeloof 'bijgeloof, ongelooft, wantrouwen' → FRIES *wangeloof*.

wanhoop 'wanhopige toestand' → FRIES *wanhoop*.

wank '(verouderd) weifeling, afwijking, twijfel, onzekerheid, verandering' → ZWEEDS *wank* 'gebrek, onvolkomenheid, smet' (uit NI of Nederduits).

wankant 'ruwe, niet gerechte kant' → NOORS *wankant* (uit NI of Nederduits).

wankelbaar 'wankel, onvast staand of gaand' → NEGERHOLLANDS *wankelbaar*.

wankelmoed 'onvastheid, onbestendigheid, gebrek aan moed of durf' → ZWEEDS *wankelmod* 'besluiteloosheid, weifelachtigheid' (uit NI of Nederduits).

wanken '(verouderd) heen en weer gaan, wankelen, buigen, voorvallen, te wachten staan' → DEENS *vanke* 'verwachten, krijgen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *vanka* 'wankelen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *wankas* 'te (wachten) staan, tegemoet kunnen zien' (uit NI of Nederduits); FRANS *gauchir* 'krommen'.

wanneer 'op welk moment; als, toen' → NEGERHOLLANDS *waneer*, *wanneer*, *wana*, *wena*, *weni*, *wini*, *wen*; BERBICE-NEDERLANDS *wanere*.

wanprestatie 'het niet behoorlijk nakomen van een aanvaarde verplichting' → INDONESISCH *wanpréstasi*.

wanschapen 'kwalijk, gebrekkig geschapen' → FRIES *wanschapen*.

want 'handschoen zonder vingers' → FRANS *gant* 'handschoen, met of zonder vingers'; ITALIAANS *quanto* 'handschoen, met of zonder vingers' (uit NI of Frans); SPAANS *guante* (uit NI of Frans); GRIEKES *ganti* 'handschoen' <via Frans>; ESPERANTO *ganto* 'handschoen, met of zonder vingers' <via Frans>; ARABISCH (MSA) *gwānti* 'paar handschoenen' <via Italiaans>; ARABISCH (EGYPTISCH) *guwanti*, *gawanti* 'paar handschoenen' <via Italiaans>; MUNSEE-DELAWARE *wānt*.

want 'touwwerk' → DUIJS *Want*; DEENS *vant* (uit NI of Nederduits); NOORS *vant*; ZWEEDS *vant* (uit NI of Nederduits); FINS *vantti* 'touwwerk aan de mast van een schip' <via Zweeds>; ESTS *vant*; POOLS *wanta*, *stewanta*; RUSSISCH *vānta*, *vānda* 'mastwant; de gezamenlijke hoofd touwen die een mast zijdelings steunen'; BULGAARS *vanta* 'mastwand' <via Russisch>; OEKRAÏENS *vānta* 'de gezamenlijke hoofd touwen' <via Russisch>; LETS *vantis* <via Duits>; LITOUWS *vantas*.

want 'nevenschikkend voegwoord' → FRIES *want*; NEGERHOLLANDS *want*; SRANANTONGO *want*.

wantkloot 'blokjes aan het want voor geleiding van touwwerk' → RUSSISCH *wantklótni*.

wantknoop 'knoop ter verbinding van twee einden touw' → RUSSISCH *wantknoop*.

wantputtingbout 'bepaalde bout' → RUSSISCH † *wantputensbolt*.

wantputtings 'bepaalde ijzeren schakels' → RUSSISCH *wantputens*.

wantrouwen 'het mistrouwen, de achterdocht' → FRIES *wantrouwen*.

wantrouwen 'geen vertrouwen hebben in' → FRIES *wantrouwen*.

wantrap 'trapje van touw aan het want' → RUSSISCH *wantrap*.

wantros 'scheepswantouw' → RUSSISCH *wantrós*.

wapen 'onderscheidingsteken, blazoen' → DUIJS *Wappen* 'metalen plaat; insigne; ambtsteken' (uit NI of Nederduits); JAVAANS *bapem* 'rijks-, gemeentewapen; koperen borstplaat; insigne; ambtsketen'; MAKASSAARS *bāpeng* 'bandelier met plaat door kantoeroppassers bij bijzondere gelegenheid gedragen; metalen nummerplaat (vroeger door koetsiers op de borst gedragen)'; SOENDANEES *bapēm* 'metalen plaat, door oppassers op de borst gedragen'; SINGALEES *bāpana-ya*, *bāpanē*, *vāpan-ya*, *vāpanē* 'schouderriem, bandelier'.

wapenaar '(verouderd) gewapende' → NOORS *væpner* 'schildknaap, wapenknecht'; ZWEEDS *vāpnare* 'schildknaap, wapenknecht' (uit NI of Nederduits).

wapper '(verouderd) riem met loden bal als wapen' → ENGELS † *wapper* 'riem met loden bal'.

- warandemeester** '(verouderd) hoofdopzichter van de bossen' → FRANS dial. † *warandmaistre* 'hoofdopzichter van de bossen.'
- waren** '(verouderd) beschermen, bewaren, zorgen voor iets' → ZWEEDS *vara* 'duren, bewaren' (uit NI of Nederlands); FRANS *garer* '(op)bergen.'
- warenhuis** 'grootwinkelbedrijf' → FRIES *warenhûs*.
- warenkennis** 'kennis van handelswaren m.b.t. soort, gebruik, e.d.' → FRIES *warenkennis*.
- warenlot** '(verouderd) belasting op waren' → FRANS dial. *pré à warlot* 'weide waarvan de eigenaar slechts het eerste gras kon afmaaïen en waarbij het weiland openbaar was met of zonder opbrengst voor de gemeenschap.'
- warm** 'met hoge temperatuur' → NEGERHOLLANDS *warm, werm, werəm*; BERBICE-NEDERLANDS *warum*; SRANANTONGO *waran* 'met hoge temperatuur; warmte; (op)warmen.'
- warme bol** 'warm rond brood' → INDONESISCH *warembol* 'warm rond broodje.'
- warmen** 'opwarmen, warm maken' → SRANANTONGO *waran*.
- warmoes** 'groente; rommeltje' → ? AMBONS-MALEIS *warmus* 'iets in wanorde brengen'; PAPIAMENTS *warmus* 'groente.'
- warmtegraad** 'temperatuur' → JAPANS *ondo* 'temperatuur, lett. warmtegraad'; CHINEES *wendu* 'via Japans.'
- was** 'bijenwas' → FRIES *was*; PAPIAMENTS *was*; SRANANTONGO *wasi*.
- was** 'dingen die gewassen moeten worden' → MENADONEES *was*; NEGERHOLLANDS *wasch, was*; PAPIAMENTS *was*; SRANANTONGO *wasi*.
- wasbak** 'waskom' → SRANANTONGO *wasbaki* 'waskom, teil.'
- wasbord** 'wasplankje' → SARNAMI *wássi umá*.
- wasdoek** 'handdoek' → SRANANTONGO *wasduku*; AUCAANS *wasidoekoe*.
- wasem** 'damp' → FRIES *wazem*; DUIJS *Wrasen, Wasen*.
- waskom** 'wasbekken' → INDONESISCH *baskom, waskom*; AMBONS-MALEIS *baskom* 'kom'; JAKARTAANS-MALEIS *baskom*; JAVAANS *baskom*; MENADONEES *waskom*; CREOOLS-PORTUGEES (MALAKKA) *báskong* 'kom'; SURINAAMS-JAVAANS *baskom*.
- waslap** 'washandje' → XHOSA *vasilaphu* 'via Afrikaans'; INDONESISCH *waslap*; JAVAANS dial. *waslap*.
- wasmachine** 'toestel dat kleding of andere zaken mechanisch schoonmaakt' → PAPIAMENTS *wasmashin* 'toestel dat kleding mechanisch schoonmaakt'; SURINAAMS-JAVAANS *wasmasin* 'toestel dat kleding of groenten mechanisch schoonmaakt.'
- wassen** 'met water reinigen' → FRANS *gâcher* 'mortel of kalk aanmaken; (verouderd) met water reinigen'; NEGERHOLLANDS *wasch, was* 'met water reinigen, afwassen; zwemmen'; BERBICE-NEDERLANDS *wasi* 'reinen'; SKEPI-NEDERLANDS *was*; PAPIAMENTS *was* 'in de was doen'; SRANANTONGO *wasi* 'met water reinigen, ritueel wassen'; AUCAANS *wasi*; SARAMAKKAANS *wási* 'via Sranantongo.'
- wasserette** 'plaats waar men tegen betaling kan wassen' → PAPIAMENTS *waserèt*.
- wasserij** 'wasinrichting voor kleren' → INDONESISCH *wasserij*.
- wassing** 'het wassen, gewassen worden' → FRANS *wassingue* 'dweil.'
- wastafel** 'meubel waaraan men zich wast' → INDONESISCH *wastafel*; PAPIAMENTS *wastafel*.
- wasvrouw** 'vrouw die voor anderen de was doet' → SRANANTONGO *wasfrow*.
- wat** 'vragend voornaamwoord' → PETJOH *wat*; JAVINDO *wat*; NEGERHOLLANDS *wat, awa, wa*, ouder: *da(na)wat* 'wat, welke, wat voor, die, dat (betrekkelijk voornaamwoord)'; BERBICE-NEDERLANDS *wa, wati*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *awa, wa* (uit NI of Engels).
- water** 'vloeistof' → DEENS *vater* 'waterpas, horizontaal' (uit NI of Nederlands); FRANS dial. † *wati* 'nat, vochtig'; JAVINDO *water*; NEGERHOLLANDS *watə, watu, watə, water, waeter, wolter*; SKEPI-NEDERLANDS *water*; SRANANTONGO *watra* (uit NI of Engels); AUCAANS *wataa*; SARAMAKKAANS *wáta* 'via Sranantongo.'
- waterbak** 'bak, vat met water' → POOLS *waterbak* 'deel van het scheepsdek bij de voorsteven'; RUSSISCH *vaterbák* 'deel van het scheepsdek bij de voorsteven.'
- waterbakstag** 'touwen die de boegspriet zijdelings steunen' → RUSSISCH *vaterbákstag*, *vaterbakstag*.
- waterbok** 'antilopesoort' → ENGELS *waterbok, waterbuck* 'via Afrikaans).
- waterboom** 'horizontale dekbalk aan het einde van de waterloop, slagbalk' → ZWEEDS *vaterbom* 'rondhout dat dwars op een schip wordt geplaatst om ermee aan te meren' (uit NI of Nederlands).
- waterbord** 'planken aan de buitenkant van het scheepsdek' → DEENS *vaterbord, vandbord* (uit NI of Nederlands); NOORS *vaterbord* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *vaterbord* (uit NI of Nederlands); FRANS dial. *watribôr*.
- waterdrager** 'wielrenner die knechtenwerk doet' → ? DUIJS *Wasserträger*.
- waterdrieblad** 'moerasplant uit de gentiaanfamilie met half witte, half rozerode bloemen' → FRIES *drybléd*.
- wateren** 'water geven; urineren; (verouderd) van golfvormige figuren voorzien' → DUIJS dial. *wättern, weteren, watern* 'het vee laten drinken'; DEENS *vatre* 'moireren, golfjes op het water veroorzaken, speelse lichteffecten op het water veroorzaken'; NOORS *vatre* 'moireren, weefsel een gevlamd patroon geven'; ZWEEDS *wattra* 'door middel van persen vlamme, glanzende strepen aanbrengen op stof'; NEGERHOLLANDS *water* 'begieten, van water

voorzien'; SRANANTONGO *watra* 'water geven' (uit NI of Engels).

watergang 'afwateringsloot' → FRANS dial. *watergang*.

watergoot 'geul, smal kanaal waardoor water of een stroom zich een weg baant' → FRIES *wettergoat*; NEGERHOLLANDS *watergoot* 'beek, stroom'.

watergraaf '(verouderd) Vlaamse grafelijke ambtenaar, belast met het bestuur van de wateren' → FRANS dial. † *watergrave* 'toezichthouder van de waterwerken, gekozen door de magistraat'.

waterhaas 'knaagdier' → BERBICE-NEDERLANDS *watras*; CARIBISCH-ENGELS *water-haas* 'waterzwijn, capibara'.

waterhoofd 'vergroot hoofd; scheldwoord' → DEENS † *vatterhoved* (uit NI of Nederduits).

waterhoos 'wervelwind als een slurf' → DUIJS *Wasserhose*; DEENS *vandhose* (uit NI of Duits).

watering 'afwatering' → FRANS *wateringue*.

waterkan 'waterkruik' → SRANANTONGO *watrakan*; KARAÏBISCH *watrakan*, *watalakan* (via Sranantongo).

waterlaat 'afwateringsloot' → DUIJS dial. *Waterlate* (uit NI of Nederduits).

waterland 'waterchtig land' → SURINAAMS-JAVAANS *Waterlanti* 'plaatsnaam'.

waterleiding 'buisleiding voor water' → SURINAAMS-JAVAANS *waterlêdheng*.

waterlijn 'niveaulijn van het water' → DEENS *waterlinje* (uit NI of Engels); POOLS *waterlinia*; RUSSISCH *vaterlinija*; LITOUWS *vaterlinija*.

waterlijst 'lijst die water tegenhoudt' → DEENS *vaterliste* 'beschermlijst; gevellijst die voorkomt dat regen binnenkomt; lijst die op een schip bij de waterlijn is aangebracht; lijst die voorkomt dat touwen te veel wegglijden' (uit NI of Nederduits).

waterlimoen 'pompoenachtige vrucht' → MUNSEEDELAWARE *wà:tələmò:kan*; LOUP *watelamu*; NEGERHOLLANDS *water lemuen* 'bepaalde vrucht'.

Waterloo 'Belgische plaats waar Napoleon werd verslagen' → ENGELS (*to meet one's Waterloo* 'rampzalige nederlaag (lijden)'); DUIJS *Waterloo* 'vernietigende nederlaag, ondergang'; FRANS dial. † *waterloo* 'rampzalige nederlaag; achterste, achterwerk (dat men toont als men vlucht)'; ITALIAANS *Waterloo* 'ondergang'; GRIEKIS *baterlō* /*vaterlo*/ 'pijnlijke of vernietigende nederlaag'.

waterlozing 'afwatering, waterafvoer' → DUIJS dial. *Waterlosinge* 'sloot'.

watermantel 'omhullende, met water gevulde cilinder' → INDONESISCH *watermantel* 'omhullende, met water gevulde cilinder om de loop van een machinegeweer koel te houden'.

watermarter 'in het water levende marter' → FRANS dial. † *watermaarde*, *watermaerde*, *watermard* 'pels van de marter'.

watermeloen 'bepaalde vrucht' → NEGERHOLLANDS *watumelân*; SRANANTONGO *watramlun*; AUCAANS *wataamoen*; SARNAMI *wátrámun*.

watermerk 'merkteken aangebracht in papier' → INDONESISCH *watermër(e)k*; SRANANTONGO *watramarki* (uit NI of Engels).

waterpas 'instrument om te onderzoeken of iets horizontaal is' → DUIJS *Wasserpaß* (uit NI of Nederduits); DEENS *vater*, *vaterpas* (uit NI of Nederduits); NOORS *vaterpas* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *vattenpass* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *vaterpás*; OEKRAÏENS *vaterpás* (via Russisch); INDONESISCH *waterpas* 'horizontaal; instrument om te onderzoeken of iets horizontaal is'; JAKARTAANS-MALEIS *waterpas*; JAVAANS *terpas*; KUPANG-MALEIS *waterpas*; MENADONEES *waterpas*; SOENDANEES *watërpas*; PAPIAMENTS *waterpas*; SRANANTONGO *wáterpas*; AUCAANS *wataa pasi*; SARNAMI *pánipás*.

waterpokken 'besmettelijke vlekjesziekte' → INDONESISCH *waterpokken*.

waterpomp 'werktuig om water op te voeren' → SARNAMI *wátrápompu*.

waterproof 'ondoordringbaar voor water' → INDONESISCH *waterpruf*; JAKARTAANS-MALEIS *waterprup*.

waterschout '(verouderd) persoon die toezicht houdt op de monsterring van zeelieden' → DEENS † *vaterschout* 'persoon die toezicht houdt op de monsterring van zeelieden'; NOORS *vaterschout* 'persoon die toezicht houdt op de monsterring van zeelieden' (uit NI of Nederduits).

waterslang 'buis waardoor water geleid wordt' → RUSSISCH *vaterslang* 'slang om water, dat met vaten aan boord gebracht wordt, naar beneden in het ruim te storten'.

waterspel 'spel dat in het water en op het strand gespeeld wordt' → DEENS *vaterspil* (uit NI of Nederduits).

waterstag 'touw lopend van de voorstevan naar de top van de boegspriet' → DEENS *vaterstag*; NOORS *vaterstag*; POOLS *watersztag*; RUSSISCH *vaterstág*.

waterstof 'chemisch element' → JAPANS *suiso* 'chemisch element, lett. waterstof'.

waterstroom 'tussen oevers, banken en andere begrenzingen stromend water' → NEGERHOLLANDS *waterstroom*.

watertalie 'takel voor het ophijzen van watervaten' → RUSSISCH *vatertali*.

watertank 'waterreservoir' → SRANANTONGO *watratènk*.

watertapper 'iemand die water tapt' → NEGERHOLLANDS *watatapman*.

waterval 'van een hoogte naar beneden vallende waterstroom' → PAPIAMENTS *waterval*.

waterverf 'in water oplosbare verf' → PAPIAMENTS *waterfêrf*, *watervêrf*.

waterwoeling 'waterbeweging' → RUSSISCH † *vatervúling*.

waterzeil 'extra zeil dat bij weinig wind gevoerd wordt' → DEENS *vatersejl*, *vandsejl*; RUSSISCH *vaterzejl*.

- waterzooi** 'Vlaamse culinaire specialiteit' → ENGELS *water-souchy* 'visgerecht'; FRANS *waterzooi*, *waterzoï*.
- waterzucht** 'waterophoping' → DEENS † *vatersot*, *vattersot* (uit NI of Nederduits); NOORS *vatersott*, *vattersott* (uit NI of Nederduits); PAPIAMENTS *dewater* (ouder: *dewáter*).
- waterzuchtig** 'aan waterzucht lijdend' → DEENS *vattersottig* (uit NI of Nederduits); NOORS † *vattersottig*.
- wat goedjaar!** '(verouderd) uitroep: wat drommel, wat duivel' → ? ENGELS † *goodyear* 'nietszegende uitroep'.
- wat is dat** 'wat zegt u?' → FRANS dial. *djazer l'wastat'*; *vola l'wastat'*; *comprinde li wastat'*; *li wastat* 'Vlaams spreken; daar zit 'm de kneep!'; goed tegen een grapje kunnen, de kern van de zaak begrijpen; benaming voor de Vlaamse dialecten'.
- watt** 'elektrische eenheid' → INDONESISCH *wat*.
- watten** 'verbandmiddel' → DUIJS *Watte*; DEENS *vat* ‹via Duits›; NOORS *vat* 'los gesponnen katoenvezels' (uit NI of Nederduits); HONGAARS *vatta* ‹via Duits›.
- watteren** 'met watten voeren' → DUIJS *wattieren*.
- wc** 'watercloset' → INDONESISCH *W.C.*, *wésé* 'toilet'; PAPIAMENTS *w.c.* (uit NI of Engels); SRANANTONGO *weisei* 'toilet'; AUCAANS *weisei*; SARAKAKAANS *wéséé*; SARNAMI *wc* 'toilet'.
- wd.** 'waarnemend' → INDONESISCH *wédé*.
- web** 'netwerk, bijvoorbeeld van een spin' → FRANS dial. † *webe* 'weefsel'.
- wedde** 'bezoldiging' → FRANS *gage* 'onderpand, loon'; ESPERANTO *gaĝo* 'onderpand' ‹via Frans›.
- wederdoper** 'aanhanger van een protestante beweging die volwassenendoop voorstaat' → ENGELS *Wederdoper* 'anabaptist'.
- wedergeboorte** 'het opnieuw geboren worden, het weer opbloeien' → NEGERHOLLANDS *weergeboorte*, *wedergeboorte*, *wegeboorte*.
- wederloon, weerloon** '(verouderd) vergoeding' → FRANS † *guerdon* 'vergoeding'.
- wedermoed** '(verouderd) tegenspoed' → ZWEEDS *vedermöda* 'beproeving' (uit NI of Nederduits).
- wederpart** '(verouderd) tegenpartij, tegenhanger' → ZWEEDS *vederpart* 'tegenpartij, tegenhanger' (uit NI of Nederduits).
- wedervaren** 'gebeuren' → DEENS *vederfares* (uit NI of Nederduits); NOORS *vederfares* 'gebeuren, overkomen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *vederfaras* 'gebeuren, overkomen' (uit NI of Nederduits).
- wederwaardig** '(verouderd) schandelijk' → ZWEEDS *vedervärdig* 'weezinwekkend, afschuwelijk' (uit NI of Nederduits).
- wederwaardigheid** '(onaangename) ervaring' → FRIES *wederwarichheid*.
- wederzins** '(verouderd) op tegengestelde wijze' → SCHOTS *withershins*; *widdershins*, *widdersones*, *wodershins* 'de andere kant op dan gewoon is, de verkeerde kant op; tegen de klok in, tegen de draaiing van de zon in; ongeluk of rampen implicerend'.
- wedewinde** 'bepaalde plant' → ENGELS † *weedwind* 'zwaluw tong; akkerwinde'.
- wedloop** 'wedren' → NOORS *veddelop* 'wedren, vooral met paarden' (uit NI of Nederduits).
- wedstrijd** 'wedijver, met name in sport' → SURINAAMS-JAVAANS *wèststrèt*.
- weduwe** 'vrouw van wie de echtgenoot is overleden' → NEGERHOLLANDS *weduwe*; PAPIAMENTS † *wédéfrou*; SRANANTONGO *weduwe*; SARNAMI *widhwá*.
- weduwenaar** 'man wiens vrouw is overleden' → NEGERHOLLANDS *weduwër*; PAPIAMENTS † *wédenar*; SARNAMI *widhur*.
- weddas** 'potas van wede' → FRANS † *guedasse*.
- weeflijn** 'elk van de dwarstouwen in het scheepswant die een ladder vormen' → DUIJS *Webeleinen*; DEENS *vævline*; NOORS *vevling* (uit NI of Nederduits).
- weegbree** 'plantengeslacht' → DEENS *vejbred* (uit NI of Nederduits); NOORS *veibred* (uit NI of Nederduits).
- week** 'zeven dagen' → NOORD-SOTHO *beke* ‹via Afrikaans›; TSWANA *beke* ‹via Afrikaans›; XHOSA *veki* ‹via Afrikaans›; ZUID-SOTHO *beke* ‹via Afrikaans›; NEGERHOLLANDS *week*, *wèk*; BERBICE-NEDERLANDS *weki*; SRANANTONGO *wiki* (uit NI of Engels); AUCAANS *wiki*; SARAKAKAANS *wiki* ‹via Srantongoo›; AROWAKS *wiki*.
- weekendhuis** 'huis bestemd voor recreatie in de vrije tijd' → PAPIAMENTS *wikènthuis* 'huis aan zee bestemd voor recreatie in de vrije tijd'.
- weekvis** 'vissoort' → ENGELS † *weekfish* 'vis uit Nederlands-Indië'; ENGELS *weakfish* 'ombervis'; AMERIKAANS-ENGELS *weakfish* 'eetbare zeevis'.
- weemoed** 'melancholie' → NOORS *vemod*.
- weer** 'atmosferische gesteldheid' → AMBONS-MALEIS *wèr*; MENADONEES *wèr*; NEGERHOLLANDS *weer*; BERBICE-NEDERLANDS *weri*; PAPIAMENTS *wer*; SRANANTONGO *wer*; AUCAANS *wei*.
- weer** 'bederf door invloed van licht of vochtigheid' → PAPIAMENTS *dewer*.
- weer** 'opnieuw' → NEGERHOLLANDS *weer*; BERBICE-NEDERLANDS *were*.
- weeraan, wederaan** 'wederom, opnieuw' → NEGERHOLLANDS *weeraan*, *weeran*, *wederan* 'wederom, opnieuw, weer'.
- weerbaar** 'strijdbaar, uitgerust (met wapens)' → DEENS † *værbar* (uit NI of Duits).
- weerbok** 'duivel' → FRANS dial. *verbo*, *verbouc*, *rossia verbob*, *léd verbob*, *verbouc*, *varbouc* 'duivel; fantasiewezen waar men kinderen bang mee maakt'.
- weergelden, wedergelden** '(verouderd) terugbetalen, vergoeden, belonen, vergelden' → ZWEEDS *vedergälla* 'vergeldden, wreken' (uit NI of Nederduits).
- weerglas** 'barometer' → JAPANS † *uërugarasu*.
- weerkaatsen** 'geluid reflecteren' → FRIES *wjerkeatse*.
- weerlicht** 'bliksem' → NEGERHOLLANDS *weer licht*,

wilik, we lik, werlik, weerligt; PAPIAMENTS *welek* (ouder: *weerlicht*).

weerom 'wederom, opnieuw, nogmaals' → NEGERHOLLANDS *weeraan, wērān, wērā, weerom* 'wederom, nog, wederkerig'.

weerstand 'wat een kracht tegenwerkt' → JAPANS *teikō* 'wat een kracht tegenwerkt, lett. tegengaan en verzetten'; CHINEES *dikang* «via Japans».

weerwijzer 'barometer' → ENGELS † *weather-wiser*.

weewolf 'mens die zich in wolf verandert' → DEENS *varulv* (uit NI of Nederduits); NOORS *varulv* (uit NI of Nederduits); ZWEDS *varulv* (uit NI of Nederduits); FRANS *garou*; NEGERHOLLANDS *wēwulf, werewolf*.

weeshuis 'inrichting waarin wezen worden opgevoed' → PAPIAMENTS *weshùs, weseis*; SRANANTONGO *weisi-oso*.

weeskamer 'overheidscollege belast met het beheer van bezittingen van wezen en onbeheerde nalatenschappen' → BOEGINEES *wisikamará*; MAKASSAARS *bassikamará, bissikamará*.

weeskind 'kind waarvan de ouders zijn overleden' → PAPIAMENTS *weskinder* (ouder: *weeskind*); SRANANTONGO *weispinkin*.

weg 'baan' → FRANS *houache, houaiche* 'kielzog; textiele markering, op de loglijn aangebracht'.

weg 'verdwenen' → DEENS *væk* (uit NI of Duits); NOORS *vekk* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *wee, wē, weg, wej* 'verdwenen, heen' (uit NI of Engels); PAPIAMENTS *wèg* 'wegbonjournen, afpoeieren, wegsturen'.

wegbelenden '(verouderd) vertrekken, weggaan' → NEGERHOLLANDS *blend wee* 'vertrekken, weggaan'.

wegblijven 'niet komen waar men verwacht wordt of hoort te komen' → NEGERHOLLANDS *blief weg*.

wegdrijven 'verwijderen' → NEGERHOLLANDS *driev wee*.

wegdrogen 'door droging of droogte verwijderd worden, opdrogen, uitdampen' → NEGERHOLLANDS *droog wej*.

wegen 'zwaar zijn; de zwaarte bepalen' → BERBICE-NEDERLANDS *wegi*; SRANANTONGO *wegi*; SARAMAKKAANS *wegi*; SURINAAMS-JAVAANS *wégi* 'de zwaarte bepalen; weegschaal, iets om mee te wegen' «via Sranantongo».

wegens 'voorzetsel' → FRIES *wegens* 'als oorzaak van'.

weger 'bekledingsplank in schip' → DUIS *Weger*; DEENS *væger*; FRANS *vaigre*; RUSSISCH † *végersy*.

wegge, weg 'broodje' → ENGELS *wig* 'broodje of cakeje'; SCHOTS † *wig; whig* 'soort klein langwerpige krentenbroodje'.

weggeven 'wegschenken' → NEGERHOLLANDS *gie wee*; SRANANTONGO *gi weg*.

weggooien '(iets) neergooien of ergens in gooien om zich ervan te ontdoen' → NEGERHOLLANDS *gooi wee, gooj wej*.

wegjagen 'opjagen naar elders' → NEGERHOLLANDS *jaag wee, weggejagt*.

weglagen '(verouderd) een hinderlaag leggen voor, belagen' → ENGELS *waylay* 'belagen; opwachten, onderscheppen; (verouderd) belegeren'.

weglopen 'ervandoor gaan en niet terugkomen' → NEGERHOLLANDS *loop wee, loop wej*.

wegnemen 'verwijderen' → NEGERHOLLANDS *neem wee*.

wegscheren 'scherend wegnemen' → FRANS dial. *fé skèrwèk, fê skarwèk, fair skèrwèk* 'afhandig maken, stelen, zich meester maken van'.

wegscheren, zich 'ophoepelen' → NEGERHOLLANDS *skeer wej*.

wegschroeien 'schroeiend teniet doen, schroeiend verdwijnen' → NEGERHOLLANDS *skruiej wej*.

wegsteken 'opbergen, in zijn zak steken' → NEGERHOLLANDS *stek wee* 'opbergen, verbergen'.

wegvluchten 'zich in veiligheid brengen, weggaan van gevaar' → NEGERHOLLANDS *vlucht wee*.

weide, wei 'grasland' → NEGERHOLLANDS *weide*; PAPIAMENTS † *wei* 'weiland'; SRANANTONGO *wei*.

weiden 'doen grazen' → FRANS *gagner* 'verdiene, winnen (oorspr.: voedsel, buit werven)'; ESPERANTO *gajni* 'verdiene, winnen' «via Frans»; SRANANTONGO *wei*.

wei(d)schuit '(verouderd) boot voor landbouw- of jachtdoeleinden' → FRANS † *weyschuyt* 'platbodemet met twee driehoekige zeilen en één zijwaard, varend op de binnenwateren van Holland'.

weifelen 'aarzelen' → FRANS dial. *wayfer* 'zich zenuwachtig maken'.

weigeren 'afwijzen' → DEENS *vægre* (uit NI of Nederduits); NOORS *vegre* (uit NI of Nederduits); ZWEDS *vågra* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *wéger* 'niet afgaan van een geweer'; AMBONS-MALEIS *wéger* 'niet afgaan van een geweer'; NEGERHOLLANDS *weiger* 'verbieden, afwijzen'; SRANANTONGO *weigri* 'niet functioneren'.

weinig 'onbepaald telwoord' → FRIES *weinich*; NEGERHOLLANDS *wenig, weinig*; SRANANTONGO *weinig* 'niet veel voorstellen'.

weit 'tarwe' → NEGERHOLLANDS *weit*.

wekker 'klok met alarmfunctie' → INDONESISCH *béker, wéker*; JAKARTAANS-MALEIS *bèkèr*; JAVAANS *bèker*; KUPANG-MALEIS *weker*; MADOEREES *bekèr*; MAKASSAARS *aralôji-bèkkeré*; MENADONEES *wèker*; PAPIAMENTS *wèker*; SURINAAMS-JAVAANS *bèker*.

wel 'goed, welnu' → NEGERHOLLANDS *wel*; SKEPI-NEDERLANDS *wel* 'goed'; PAPIAMENTS *awèl, wèl, òwèl* (ouder: *wel*) 'welnu'; SRANANTONGO *wē(dan)*.

welaan 'uitroep waarmee men zichzelf of anderen opwekt of aanmoedigt' → NEGERHOLLANDS *welaan, welan*.

welbedacht 'goed overlegd' → SURINAAMS-JAVAANS *Wèlbedag* 'plaatsnaam'.

welbehaaglijk 'een plezierig gevoel teweegbrengend, bekoorlijk' → NEGERHOLLANDS *welbehaaglijk*.

welbehagen 'plezier, genoegen' → NEGERHOLLANDS *welbeha(a)gen, welbehaegen*.

- welbekomen** 'goede vertering (van de maaltijd)' → NEGERHOLLANDS *welbekom*.
- weldaad** 'iets dat bijzonder aangenaam of nuttig is' → NEGERHOLLANDS *weldaad*, *weldaad*.
- weldadig** 'liefdadig' → NOORS *veldedig*.
- wel dan** 'tussenwerpsel, welnu' → SRANANTONGO *wedan*.
- welfsel** 'gewelf, boog' → FRANS dial. † *guelfil*, *guerfil*.
- welgemoed** 'opgeruimd, opgewekt' → FRIES *wolgemoed*.
- welgevallen** 'goeddunken' → SURINAAMS-JAVAANS *Wêlgefal* 'plaatsnaam'.
- welig** 'rijkelijk' → DEENS † *welig* '(van een paard) krachtig, levenslustig' (uit NI of Nederduits); NOORS † *velig* '(van paarden en mensen) levendig, vurig' (uit NI of Nederduits).
- weliswaar** 'uitdrukking van toegeving' → FRIES *woliswier*.
- welk** 'vragend voornaamwoord' → NEGERHOLLANDS *welk*, *welleke*, *welli*; BERBICE-NEDERLANDS *welke*.
- welken** 'verflensen' → ENGELS dial. *welk* 'verleppen'; FRANS dial. *wilker*, *wilki* 'rimpelen, beurs worden'.
- welkom** 'gelegen komend, ook als tussenwerpsel' → FRANS dial. † *willecomme*, *welcome*, *huillecomme* 'uitroep: kom binnen'; NEGERHOLLANDS *welkom* 'gelegen komend, verwelkomen'; PAPIAMENTS *wêlkòm*.
- wellen** 'opborrelen' → FRANS dial. *alot*, *walot*, *halot* 'bloedprop'.
- wellicht** 'misschien' → FRIES *wollicht* 'mogelijk, misschien'.
- welling** 'pap, iets dat geweld is' → DEENS *vælling* 'pap' (uit NI of Nederduits); NOORS *velling* 'pap' (uit NI of Nederduits).
- wel lopen** '(verouderd) goed, snel lopen' → FRANS *galoper* 'in galop gaan; zich haasten'; BASKISCH *galopatu* 'in galop gaan' <via Frans>; BRETONS *galoup* 'galop' <via Frans>; ESPERANTO *galopi* 'in galop gaan' <via Frans>.
- wellust** 'zingenot' → ZWEEDS *vällust* (uit NI of Nederduits).
- welstand** 'gunstige toestand waarin iemand of iets verkeert' → ZWEEDS *välstånd* 'welvaart' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *welstand*.
- welteren** '(gewestelijk) (zich) wentelen' → ENGELS *welter* '(zich) wentelen; deinen; omvergooien'.
- welvaart** 'gunstige toestand waarin iemand verkeert' → FRIES *wolfvaart*; NEGERHOLLANDS *welvaart*.
- welzijn** 'toestand dat men zich goed voelt' → FRIES *wolwêzen*.
- wenden** 'keren' → SRANANTONGO *weni* 'voortbewegen'.
- wender** '(verouderd) mannetjeseend, woerd' → DUIJS dial. *Wänerich*, *Wänerik*, *Wännerk* 'mannotjeseend, woerd'.
- wending** 'draaiing' → FRIES *winding*; SRANANTONGO *weni*.
- wenkbrauw** 'haarboog boven oogkas' → PAPIAMENTS *wênkbrou*.
- wenken**, † **winken** 'een teken geven' → DEENS *vinke* (uit NI of Nederduits); NOORS *vinke* 'wenken; zwaaien, wuiven' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *vinka* 'gebaren, zwaaien, wuiven' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *wink* 'gebaren, zwaaien, wuiven'.
- wens** 'verlangen' → SCHOTS † *winze* 'verwensing, vervloeking'; NEGERHOLLANDS *wensch*; SRANANTONGO *winsi* (ouder: *wensi*).
- wensen** 'verlangen' → CREOOLS-PORTUGEEES (CEYLON) *vanz*; NEGERHOLLANDS *wensch*, *wens*; BERBICE-NEDERLANDS *wensi*; PAPIAMENTS † *wensch* 'toewensen'; SRANANTONGO *winsi* (ouder: *wensi*) 'toewensen'.
- wentelen** 'zich wenden' → ENGELS † *wentle* 'waggelen'; SCHOTS † *wintle*; *wuntle* 'wankelen, wiegelen; buitelen, omvallen, over de kop gaan'.
- wentelsteen** 'stenen wenteltrap' → FRANS dial. † *wintel de pierre*.
- wenteltrap** 'bepaalde zeeslak met een spiraalsgewijs gedraaid slakkenhuisje' → ENGELS *wentletrap*; DUIJS † *Wendeltreppe*.
- werda, wie daar** 'wie is daar?' → INDONESISCH *wérda*; PETJOH † *woerda*.
- wereld** 'de aarde, kosmos' → NEGERHOLLANDS *wereld*, *weerelt*, *werøn*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *weren* <via Negerhollands>.
- wereldgezindheid** 'gerichtheid op de wereld, op aardse genietingen' → FRIES *weareldsgesindheid*.
- wereldlijk** 'tot de wereld behorend, niet-geestelijk, niet-kerkelijk' → FRIES *weareldlik*; NEGERHOLLANDS *wereldlik*.
- werelds** 'tot de wereld behorend, aards' → FRIES *weareldsk*.
- weren** 'tegenhouden; (verouderd) beschermen' → FRANS *guerre* 'oorlog'; FRANS *guérir* 'genezen; verhogen van de moraal'; BASKISCH *gerizatu* 'verdedigen, beschermen, beschutten' <via Frans>; BASKISCH *gerla* 'oorlog' <via Frans>.
- werf** 'werkplaats voor schepen' → FRIES *werf*; DUIJS *Werft*; OOST-JIDDISCH *werfn* <via Duits of Russisch>; DEENS *værft* 'werkplaats voor schepen; terp' <via Duits>; NOORS; *verft* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *varv* (uit NI of Nederduits); FINS † *varvi* <via Zweeds>; RUSSISCH *verf*; BULGAARS *verf*; OEKRAÏENS *verf* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *verf* <via Russisch>; AZERI *verf* <via Russisch>; JAVAANS *bérok*; PAPIAMENTS *waf*.
- werf** 'onbebouwde ruimte rond een huis' → ENGELS *werf* 'onbebouwde ruimte rond een Zuid-Afrikaanse boerderij' <via Afrikaans>.
- werf** '(gewestelijk) wilg' → DUIJS dial. *Werft*, *Werf*, *Werfel*, *Werwel* 'wilg'.
- werfhout** 'wilgensoort' → FRANS dial. *vaivrouw*.
- werk** 'arbeid' → TSWANA *bereke* <via Afrikaans>; INDONESISCH *wérak*, *wérek* 'iemand die

werklieden rekruteert'; NEGERHOLLANDS *werk*, *wark*, *werək*.

werk 'vlaszvezels; gepluisd touwwerk' → DEENS *værk* 'materiaal voor het dichten van scheuren in touwen; vezels die loskomen bij het bewerken van touwen'; NOORS *verk* 'gepluisd touwwerk' (uit NI of Nederlands); FRANS dial. † *warq* 'poetskatoen'; PAPIAMENTS *wèrki* 'gepluisd touwwerk'; SARAMAKKAANS *wéiki* 'gepluisd touwwerk'.

werkbaas 'baas op het werk' → DEENS *værkbas* 'onderofficier'.

werkelijk 'echt, feitelijk' → AMBONS-MALEIS *wèrlek*; SURINAAMS-JAVAANS *wèrkeleg*.

werkeloos 'geen werk hebbend' → FRIES *wurkleas*.

werkeloosheid 'het werkeloos-zijn' → FRIES *wurkleasheid*.

werken 'arbeiden' → FRIES *wurkje*; NOORS *virke* 'functioneren; effect hebben; eruitzien' (uit NI of Nederlands); TSWANA *bereke* 'via Afrikaans'; NEGERHOLLANDS *werk*, *wark*, *werək* 'arbeiden; behandelen'.

werkkamp 'strafkamp voor dwangarbeid' → FRIES *wurkkamp*.

werkloon 'arbeidersloon' → NEGERHOLLANDS *werkloon*.

werkman 'arbeider' → NEGERHOLLANDS *werkman*, *werəkman*, *werkmans*.

werkmeester 'meester-handwerksman, vakman' → ZWEEDS *verkmästare* 'voorman, ploegbaas' (uit NI of Nederlands).

werkplaats, werkplek 'plaats waar iemand zijn ambacht uitoefent' → NEGERHOLLANDS *werkplek*; SRANANTONGO *wroko-presi*, *wrokopre* (uit NI of Engels).

werkstad '(verouderd) werkplaats' → ZWEEDS *verkstad* 'werkplaats' (uit NI of Nederlands); FINS *verstas*, *verksta* 'werkplaats' 'via Zweeds'.

werkvolk 'gezamenlijke personen die voor hun loon bepaald handwerk verrichten' → NEGERHOLLANDS *werk-volk*.

werkwoord 'woordsoort' → JAPANS *dōshi* 'woordsoort, lett. bewegend woord'; CHINEES *dongci* 'via Japans'.

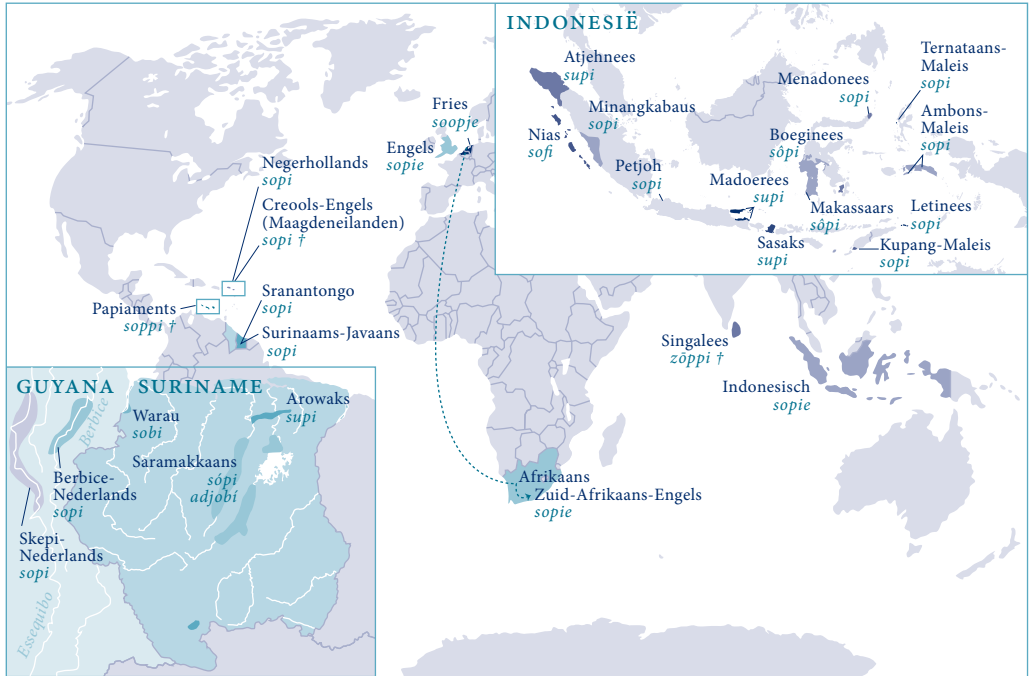
werp, werpanker 'licht anker' → NOORS *varpanker* (uit NI of Nederlands); POOLS *werp* 'via Russisch'; RUSSISCH *verp*; BULGAARS *verp* 'via Russisch'; LETS *verps* 'via Russisch'.

werpen 'gooien; jongen baren bij zoogdieren' → DEENS *varpe* 'gooien; een schip met behulp van een aan een touw bevestigd, uitgeworpen anker voorttrekken' (uit NI of Nederlands); FRANS *déguerpier* 'zich uit de voeten maken, afstand doen van'; RUSSISCH *verpovát* 'een schip met behulp van een aan een touw bevestigd, uitgeworpen anker voorttrekken'; PAPIAMENTS † *werp*.

wevert 'beentje van ruggengraat' → PAPIAMENTS *wèrvel*.

wervelen 'ronddraaien' → ? ENGELS *warble* 'de

vleugels dichtklappen; schudden, dreigend zwaaien; beven, trillen (verouderd)'.
werveling 'draaiende beweging' → FRANS dial. *fé l'vèrwire* 'een buiteling maken'.
werven 'verwerven; in dienst nemen' → DEENS *hverve* (uit NI of Nederlands); NOORS *verve* 'verwerven; rekruteren' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *vårva* 'verwerven; rekruteren' (uit NI of Nederlands); FINS *vårvätä* 'via Zweeds'.
wesp 'insect' → FRIES *wesp*.
west(en) 'windstreek' → FINS *west(i)* (uit NI of Duits); ESTS *vest* 'via Fins'; RUSSISCH *vest* 'westenwind'; OEKRAÏENS *vest* 'westenwind' 'via Russisch'; AZERI *vest* 'wind die uit westen waait' 'via Russisch'; LITOUWS *vestas* 'westenwind' (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *west*; PAPIAMENTS *wèst* (ouder: *west*); SRANANTONGO *westi* (uit NI of Engels).
westerling 'iemand uit het westen' → INDONESIAISCH *wèsternis* 'bewoner van het westen; westers (georiënteerd)'.
Westerveldiet 'bepaald mineraal genoemd naar Jan Westerveld' → ENGELS *westerveldite*; DUIJS *Westerveldit*.
West-Indië 'geografische naam' → RUSSISCH *Vest-Indija*.
westpunt 'land, punt gelegen in het westen' → PAPIAMENTS *wèstpunt*, *wespen* 'plaatsnaam op Curaçao'.
wet 'rechtsregel' → INDONESIAISCH *wét*; JAKARTAANS-MALEIS *wèt*; JAVAANS dial. *wèt*; MADOREES *wet*, *uwet*, *buku uwet* 'wet, wetboek'; MENADONEES *wèt*; SOENDANEES *wet*; NEGERHOLLANDS *wet*; SRANANTONGO *wèt*; SARAMAKKAANS *weti* 'via Sranantongo'; SURINAAMS-JAVAANS *wèt* '(rechts) regel, voorschrift'.
weten 'kennis hebben, begrijpen' → NEGERHOLLANDS *wheet*, *wèt* 'kennis hebben, kennen'.
wetenschap 'het weten, de kennis' → DEENS *videnskab* (uit NI of Nederlands); NOORS *vitenenskap* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *vetenskap* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *wetenschap*.
wetering 'stroom' → DUIJS dial. *Weteringe*, *Wäteringe*, *Wetterung* 'stroom, sloot, afwatering'.
wethouder 'lid van het dagelijks bestuur van een gemeente' → FRIES *wethàlder*; JAVAANS *wètauder*.
wetteloos 'zonder wet; vogelvrij verklaard' → FRANS dial. † *wettelois* 'vogelvrij verklaard'.
wetten 'scherpen' → SRANANTONGO *wèt*.
wet van Einthoven 'elektrocardiografische wet, genoemd naar Einthoven' → ENGELS *Eitnhoven's law*.
wet van Snellius 'brekingswet van Willebrord Snel van Royen' → ENGELS *Snell's law*.
wevel '(verouderd) striem, buil, puistje' → DUIJS dial. *Weffe* 'striemen op de huid na stokslagen'.
wevelen 'het want van weeflijnen voorzien' → ? DEENS *vævle*.
weveling 'weeflijn' → DEENS *vævling* 'weeflijnen in

49. De verbreiding van de dranknaam *zoopje, zopie*.

In paragraaf 4.3 bleek dat de dranknamen *bier*, *brandewijn*, *jenever* en *zoopje* aan een groot aantal talen zijn uitgeleend: alcoholische dranken zijn belangrijke Nederlandse exportproducten en bovendien werd sterkedrank op andere continenten als ruilmiddel gebruikt om transacties gesmeerder te laten verlopen. De verbreiding van het woord *brandewijn* en *jenever* heeft deels plaatsgevonden via de Engelse vormen *brandy* en *gin*, en bij de verbreiding van *bier* heeft ook het Duits een rol gespeeld, maar het woord *zopie* is als enige typisch Nederlands: het woord is een verkleiningsvorm van het Middelnederlandse *sope*, *soop* 'teug, slok'. Het is overgenomen in alle continenten waar Nederlanders in het verleden vertoefden, en vaak wordt het dan gebruikt voor de aldaar populaire sterkedrank; zo wordt het in Zuid-Amerika en het Caribisch gebied vooral voor 'rum' gebruikt, terwijl het in het Ambons- en Kupang-Maleis bijvoorbeeld 'arak' aanduidt. In andere Indonesische talen verwijst het naar 'jenever' of 'brandewijn'.

het want'; NOORS *vevling* 'weeflijnen in het want' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *vevling*; RUSSISCH *vyblenka* 'dunne touwen voor de vervaardiging van de touwadders in het want'.

wezel 'marterachtige' → FRANS dial. † *vesele*.

wezen 'aard, natuur; schepsel' → DEENS *væsen* 'aard, natuur; schepsel; instituut of bedrijf' (uit NI of Nederlands); NOORS *vesen* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *våsende* 'schepsel' (uit NI of Nederlands).

wezen 'zijn, bestaan' → NEGERHOLLANDS *wees, wēs, wis* 'werkwoord: zijn'.

wezenlijk 'aanzienlijk, substantieel' → DEENS *væsentlig* (uit NI of Nederlands); NOORS *vesentlig* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *våsentlig* (uit NI of Nederlands).

wezenslijn 'lijn in de schedelmeting, vastgesteld door P. Camper' → ENGELS *facial line*.

whisky 'sterkedrank' → INDONESISCH *wiski* (uit NI of Engels); BOEGINEES *wiseki*; JAKARTAANS-MALEIS *wiski* (uit NI of Engels); MADOEREES *wiski* (uit NI of Engels).

wichtig '(verouderd) zwaar, gewichtig, belangrijk' → DEENS *vigtig* 'belangrijk' (uit NI of Nederlands); NOORS *viktig* 'belangrijk' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *wigtig* 'belangrijk, zwaar'.

wie 'vragend voornaamwoord' → NEGERHOLLANDS *wie, awi, awidi, widi*, ouder: *da(na)wie*; BERBICE-NEDERLANDS *wi*.

wiebelig 'niet vast, heen en weer gaand' → FRANS † *guibelleux* 'schommelend, slingerend'.

wieden 'onkruid verwijderen' → FRIES *wjudde*.

wieg 'kinderledikant' → PAPIAMENTS *wig*.

wiegelen 'heen en weer bewegen' → NEGERHOLLANDS *wiegel*.

wiegen 'schommelen' → NEGERHOLLANDS *wieg*; BERBICE-NEDERLANDS *wigi*; PAPIAMENTS *wig*.

wiegstoel '(verouderd) schommelstoel' → PAPIAMENTS *wigstul* 'schommelstoel'.

wiek 'tampon; lampenpit' → FRANS dial. *wische, wike, witche*.

wiel 'rad; spinnewiel' → FRIES *wiele* 'spinnewiel'; FRANS dial. † *wilequin* 'bepaalde ronde koek'; NEGERHOLLANDS *wiel, wil* 'rad'; PAPIAMENTS *wil* (ouder: *wiel*) 'rad' (uit NI of Engels); SRANANTONGO *wil, wiri* 'rad'; SURINAAMS-JAVAANS *wil* 'rad'.

wiel 'kolk' → DUIJS dial. *Wiel* 'dorpsvijver, dorpsplas'; FRANS dial. *guilée* 'stortbui'.

wieldop 'afdekking van de wielnaaf van autowielen' → INDONESISCH *wildop*.

wielen 'als een wiel draaien' → FRANS dial. *wiler* 'wervelen (van sneeuw die door de wind wordt voortgeblazen)'; NEGERHOLLANDS *wiel, wil* 'draaien'.

wielklem 'apparaat waarmee geparkeerde auto's het wegrijden onmogelijk gemaakt wordt' → PAPIAMENTS *klèm di wil*.

wieme '(gewestelijk) plaats waar men vlees hangt om te drogen' → DUIJS dial. *Wiemen* 'plaats waar

men vlees hangt om te drogen; stok waar kippen op zitten'.

wierook 'gomhars, gebruikt als reukoffer' → DEENS *virak* 'gomhars, gebruikt als reukoffer; bewieroking' (uit NI of Nederlands); NOORS *virak* (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *virak* (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *wierook*; SRANANTONGO *wirowk*.

wiggelen '(verouderd) wankelen' → ENGELS *wiggle* 'wiebelen, waggelen; wurmen'.

wij 'persoonlijk voornaamwoord' → INDONESISCH † *wéi* 'wij (vooral gebruikt voor het majesteitsmeervoud)'; CHINEES-MALEIS *wèy*; NEGERHOLLANDS *wellie*; SRANANTONGO *wi* (uit NI of Engels).

wijd 'ruim' → NEGERHOLLANDS *wiet, wit, wied*.

wijde falie 'wijde mantel' → FRANS dial. † *witefale, witefaille* 'maskerade, vermomming'.

wijden 'zegenen' → SARAMAKKAANS *wéi*.

wijding 'het wijden of gewijd worden' → FRIES *wijdinge*.

wijdloftig '(verouderd) wijdlopig, breedvoerig' → DEENS *vidløftig* 'wijdlopig, breedvoerig' (uit NI of Nederlands); NOORS *vidløftig* 'breedvoerig, omstandig, ingewikkeld' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *vidlyftig* 'wijdlopig, breedvoerig' (uit NI of Nederlands).

wijer '(gewestelijk) vijver, waterbekken' → FRANS dial. † *vier, wier, wer, war* 'afsluiting, visbank'.

wijf 'vrouw (vroeger een neutraal woord, nu pejoratief); (verouderd) echtgenote' → NEGERHOLLANDS *wief, wif* 'vrouw; echtgenote'; SRANANTONGO *wefi* 'echtgenote' (uit NI of Engels).

wijk 'stadsdeel' → FRANS dial. † *wycke*; INDONESISCH *bék* 'wijkhoofd; district, buurtschap, stadsdeel'; JAKARTAANS-MALEIS † *bék*; SOENDANEES *bek*; SINGALEES *vāyikki-ya*; PAPIAMENTS † *wyk*.

wijken 'zich terugtrekken' → ENGELS † *wyke*; FRANS dial. † *wiqueuse* 'nederig, zedig (van een vrouw)'.

wijkmeester 'opzichter van een wijk' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *wardmaster*; JAKARTAANS-MALEIS † *bék*; JAVAANS *bék*; SOENDANEES *bek*.

wijlen 'overleden' → FRIES *wilen*.

wijm 'wilgenteen; traliewerk' → FRANS † *guimée* 'stok van een droogrek of drooglijn van een wasvrouw'.

wijn 'drank van gegiste druiven' → GĀ *jwin* (uit NI of Deens); SINGALEES *vayin, vāyin*; NEGERHOLLANDS *wien, win*; BERBICE-NEDERLANDS *win*; SRANANTONGO *win* (uit NI of Engels); SARAMAKKAANS *win*; AROWAKS *wing* (via Sranantongo); SURINAAMS-JAVAANS *win* (via Sranantongo).

wijnberg 'berghelling begroeid met wijnstokken' → NEGERHOLLANDS *wienberg*.

wijnboom 'klimplant met druiven' → NEGERHOLLANDS *wienboom*.

wijndruif 'druif waaruit wijn geperst wordt' → NEGERHOLLANDS *wiendruif*; PAPIAMENTS *windreif*,

- wendruif* (ouder: *weindreif*) 'druif waaruit wijn geperst wordt; wijnstok.
- wijngaardman** 'wijnbouwer' → NEGERHOLLANDS *wiengartmans*.
- wijnhof** 'wijngaard' → NEGERHOLLANDS *wijnhooffe*.
- wijnrank** 'kronkelige tak van de wijnstok' → NEGERHOLLANDS *wien-rank*.
- wijnruit** 'plant, Ruta graveolens' → JAPANS *henrūda*.
- wijnschrooier** '(verouderd) stedelijk ambtenaar die het recht had in- en uitgevoerde wijn te laden en te lossen' → FRANS dial. † *winscrode*, *winscrodere* 'lader, lossen van in- en uitgevoerde wijn'.
- wijnverlater** '(verouderd) beëdigd beampte die wijn van het ene vat in het andere overtapt, wijnverkoper' → DEENS † *vinforlader* 'wijnapper, wijnverkoper' (uit NI of Nederduits).
- wijs** 'manier' → FRANS *guise*; BASKISCH *gisa* 'via Frans'; PAPIAMENTS † *weis*.
- wijs** 'verstandig' → NEGERHOLLANDS *wies* 'verstandig, slim, intelligent; wijsmaken'.
- wijs** 'melodie' → PAPIAMENTS *weis* 'zangtoon, melodie'.
- wijs** 'achtervoegsel waarmee bijwoorden worden gevormd die betekenen: op de manier van (het in het eerste deel genoemde)' → ZWEEDS *-vis* 'achtervoegsel dat een manier aangeeft' (uit NI of Nederduits).
- wijselijk** 'verstandig, op deskundige wijze, duidelijk, begrijpelijk' → FRIES *wiselik* 'verstandig, op deskundige wijze'.
- wijsheid** 'het wijs, verstandig zijn' → DEENS *wished* 'zekerheid' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *wiesheit*, *wiesheid*.
- wijspenning** 'bepaalde munt' → FRANS dial. † *wispennine*.
- wijszegger** '(verouderd) waarzegger' → ENGELS *wiseacre* 'wijsneus, betweter; wijs man, wijsgeer'.
- wijting** 'beenvis' → ENGELS *whiting* 'schelvisachtige; koosnaam'; SRANANTONGO *wetiweti* 'soort vis (andere dan de Nederlandse soort)'.
- wijwater** 'gewijd water' → SRANANTONGO *weiwatra*.
- wijze** 'iemand die verstandig is, iemand met veel inzicht, ervaring en kennis' → NEGERHOLLANDS *wiese*.
- wijzelf** 'wederkerend voornaamwoord' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *weself*.
- wijzen** 'aanduiden (met de vinger)' → NEGERHOLLANDS *wies*, *wis*; BERBICE-NEDERLANDS *wisi*.
- wijzer** 'naald op uurwerk of meter' → PAPIAMENTS *weizer* (ouder: *wyzer*).
- wijzigen** 'veranderen' → FRIES *wizigje*.
- wijzigheid** '(verouderd) zekerheid' → NEGERHOLLANDS *wiesigheid* 'zekerheid, wijsheid'.
- wijziging** 'verandering' → FRIES *wiziging*.
- wil** 'het met volle bewustzijn iets willen' → NEGERHOLLANDS *wil*, *wille*.
- wild** 'in de natuurstaat, woest' → ZWEEDS *wild* (uit NI of Nederduits); FINS *villi* 'via Zweeds'; NEGERHOLLANDS *wild*, *weeld*, *welt*, *wilit*, *wil*; BERBICE-NEDERLANDS *weldri*; PAPIAMENTS † *wild* 'niet tam'; SRANANTONGO *werdre*, *werdri*, *wërder* 'onstuimig, dartel, baldadig'.
- wild** 'wilde dieren' → DEENS *vildt* (uit NI of Nederduits); NOORS *vilt* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *vilt* (uit NI of Nederduits).
- wildebeest** 'gnoe' → ENGELS *wildebeest* 'via Afrikaans'.
- wilden** 'wilde personen, negers' → NEGERHOLLANDS *wilden*.
- wildernis** 'woest gebied, plek waar alles in het wild groeit' → NEGERHOLLANDS *wildnes*.
- wilde salie** 'bepaalde heester' → PAPIAMENTS *welinsali*, *welensali*, *welishali*, *walishali*.
- wildhout** 'hout van in het wild groeiende bomen' → PETJOH *wildhout* 'hout dat van mindere kwaliteit is, geen djatihout'.
- Wilhelmus** 'Nederlands volkslied' → JAVAANS *wilhèlmis*.
- willekeur** 'believen, grilligheid; (verouderd) vrije keuze, vrije wil' → FRIES *willekeur* 'believen, grilligheid'; DEENS *vilkår* 'voorwaarde' (uit NI of Nederduits); NOORS *vilkår* 'voorwaarde(n), omstandigheden' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *villkor* 'voorwaarde, beding, conditie, leefomstandigheden' (uit NI of Nederduits).
- willemiet** 'mineraal van zinksilicaat, genoemd naar de Nederlandse koning Willem I' → ENGELS *willemite* 'mineraal van zinksilicaat'; PORTUGEEES *willemita* 'mineraal van zinksilicaat' 'via Engels'; SLOVEENS *willemit* 'mineraal van zinksilicaat'; GRIEKES *billemítēs* / *willemitis* / 'mineraal van zinksilicaat' 'via Engels'.
- willen** 'wensen' → JAVAANS dial. *wil* 'wensen, aangetrokken voelen tot'; NEGERHOLLANDS *wil*, *wel* 'wensen, houden van, liefhebben'; SKEPI-NEDERLANDS *wel*.
- willoos** 'zonder eigen wil' → FRANS dial. *wylosse* 'iemand die zinloos kletst'.
- wimpel** 'lange smalle vlag' → DEENS *vimpel* (uit NI of Nederduits); NOORS *vimpel* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *vimpel* (uit NI of Nederduits); FINS *wimpeli*, *vimppli* 'via Zweeds'; FRANS *guimpe* 'bef, kap'; BRETONS *gwimpl* 'kap' 'via Frans'; POOLS *wimpel*; RUSSISCH *výmpel* 'smalle, lange scheepsvlag'; BULGAARS *vimpel* 'vlag op een oorlogsboot waaraan nationaliteit te herkennen is' 'via Russisch'; OEKRAÏENS *výmpel* 'smalle, lange scheepsvlag' 'via Russisch'; WIT-RUSSISCH *výmpel* 'smalle, lange scheepsvlag' 'via Russisch'; AZERI *vimpel* 'vlag op een oorlogsboot' 'via Russisch'; LETS *vimpelis*; LITOUWS *vimpelas* 'smalle, lange scheepsvlag' (uit NI of Duits); ESPERANTO *vimplo* 'via Russisch'; AMBONS-MALEIS † *wimpel* 'onderscheidingsteken van de regenten'; PAPIAMENTS *wempel*; SRANANTONGO *wempa*.

wimpel 'verouderd) spijkerboor' → ENGELS *gimlet* 'fretboor' <via Frans>; FRANS *vilebrequin* 'zwengelboor; krukas'; FRANS *gibelet* 'kleine tabboor om een gat te maken in een fust'; ITALIAANS *girabacchino* 'zwengelboor' <via Frans>; SPAANS *berbiqué* 'omslagboor, zwengelboor' <via Frans>; PORTUGEES *virabrequim* 'krukas' <via Frans>; BASKISCH *ginbalet* 'fretboor' <via Frans>; BRETONS *gwimeled* 'kleine boor' <via Frans>.

wimpelval 'soort touw' → RUSSISCH *vypmelfal*.

wind 'luchtstroming' → NEGERHOLLANDS *wind, win, wen* 'luchtstroming, adem'; BERBICE-NEDERLANDS *wende*; SKEPI-NEDERLANDS *went*; SRANANTONGO *winti*; AUCAANS *winta*.

windas 'lier' → FRANS *vindas* 'ankerlier'; BASKISCH *gindax* 'hijskraan, lier' <via Frans>; ESPERANTO *vindaso* 'ankerlier' <via Frans>; PAPIAMENTS † *wyndas*.

windberg 'uitstekende rand van een punt- of trapgevel ter bescherming tegen de wind' → FRANS dial. *winbirge* 'rand van een puntgevel'.

windboom 'handspaak die in de spil van een windas wordt gestoken om deze rond te draaien' → RUSSISCH *vymbóvka*.

winddrogen 'in de wind drogen' → PAPIAMENTS *windro*.

winde 'windas; slingerplant' → ENGELS † *wind*.

winden 'wikkelen' → FRIES *wine*.

winderig '(van het weer) met veel wind, (van plaatsen) waar veel wind gevoeld wordt' → NEGERHOLLANDS *windig*.

windhoek 'streek waar de wind vandaan komt' → DEENS *Windhoek* 'hoofdstad van Namibië' <via Afrikaans>.

windhond 'hondensoort' → ZWEEDS *vindhund* (uit NI of Nederlands); FINS *vinttikoirra* 'hondensoort, hazewind' <via Zweeds>.

windhoos 'wervelwind als een slurf' → DUIJS *Windhose*.

windmolen 'door de wind aangedreven molen' → NEGERHOLLANDS *windmoela*.

windreep 'touw om de stengen te hijsen of te strijken' → RUSSISCH *výntrep*.

windschut 'windscherm' → PAPIAMENTS *wensket*.

windsel 'zwachtel' → DEENS *vindsel* 'zwachtel voor naaigaren of vislijnen' <via Noors>; NOORS *vindsel* 'zwachtel voor naaigaren of vislijnen'; SRANANTONGO *wensre*.

wingerd 'wijnstok' → FRIES *wyngerd* 'wijnstok, wijngaard'.

winkel 'verkoopplaats' → ENGELS *winkel* 'bazaar in Zuid-Afrika' <via Afrikaans>; ZOELOE *vinkili* <via Afrikaans>; INDONESIAISCH *béngkèl* 'werkplaats; studio; workshop'; JAKARTAANS-MALEIS *béngkèl* 'winkel, productieplaats, fabriek'; MADOEREES *bingkil* 'werkplaats, winkel, stalletje van ondernemer, smederij van een Europeaan (zoals er in Surabaya zijn)'; MAKASSAARS *béngkelé* 'werkplaats, atelier

(bijv. voor autoreparaties)'; MENADONEES *béngkèl, bingkil* 'werkplaats'; MINANGKABAUS *béngke* 'verkoopplaats, werkplaats'; SOENDANEES *béngkel*; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *venkel*; SINGALEES † *venkalaya* 'verkoopplaats, werkplaats'; PAPIAMENTS *wenkel* (ouder: *winkel*) 'werkplaats van een kleine ambachtsman'; SRANANTONGO *wenkri* (ouder: *winkri*); AUCAANS *wenkii*; SARAMAKKAANS *wenké*; KARAÏBISCH *wenkele* <via Sranantongo>.

winkel 'verouderd) hoek' → DEENS *vinkel* 'hoek, standpunt' (uit NI of Nederlands); NOORS *vinkel* 'hoek' (uit NI of Nederlands); ZWEEDS *vinkel* 'hoek' (uit NI of Nederlands); ESTS *vinkel* 'hoek' (uit NI of Nederlands); NEGERHOLLANDS *winkel* 'hoek'.

winkelhaak 'gereedschap met rechte hoek; rechthoekige scheur' → RUSSISCH *vinkel', vinkel'gak* 'gereedschap met rechte hoek'; AMERIKAANS-ENGELS † *winkle hawk* 'rechthoekige scheur'; PAPIAMENTS *wenkelhak* 'gereedschap met rechte hoek'; SRANANTONGO *wenkraka*; AUCAANS *wenkaaki* 'gereedschap met rechte hoek'.

winkelier 'man die een winkel drijft' → FRIES *winkelier*.

winkelmaat '(verouderd) winkelhaak' → NEGERHOLLANDS *winkelmaat* 'winkelhaak'.

winnen 'verwerven; overwinnaar zijn' → NEGERHOLLANDS *win, wind*; BERBICE-NEDERLANDS *won* 'verwerven'; SRANANTONGO *wini* 'overwinnaar zijn (bijvoorbeeld bij sport of spel); winst'; KARAÏBISCH *winimary* 'verwerven' <via Sranantongo>; SURINAAMS-JAVAANS *wini* 'overwinnaar zijn, voordelig uitkomen; winst (maken)' <via Sranantongo>.

winning 'het winnen van grond' → FRANS dial. † *wienenchement* 'recht om de grenzen van bewerkte gronden te controleren'.

winst 'voordeel' → NOORS *vinst* (uit NI of Nederlands); INDONESIAISCH *wins* '(Bahasa Prokem) heel aantrekkelijk tienermeisje dat met oudere mannen verkeert voor geld'; NEGERHOLLANDS *winst, gewinst* 'voordeel, buit'.

winter 'jaargetijde' → NEGERHOLLANDS *winter*; PAPIAMENTS *wenter* (ouder: *winter*); SRANANTONGO *wenter*.

wintergroen 'groenblijvend gewas' → ENGELS *wintergreen* 'groenblijvend gewas; wintergroente'.

winterkers 'barbarakruid' → ENGELS *winter-cress*.

wip 'wiplank; snelle beweging' → ENGELS *whip* 'zweep(slag); met zweep vergelijkbaar voorwerp; snelle beweging'; NOORS *vippe* 'wiplank' (uit NI of Nederlands); ESPERANTO *vipo* 'zweep' <via Engels>; PAPIAMENTS *wep* 'wiplank; op de wiplank op en neer gaan'.

wippen 'op en neer gaan' → ENGELS *whip* 'snel bewegen; kloppen, stijf slaan; zwepen; opwekken; oproepen tot aanwezigheid'; DUIJS *wippen* (uit NI of Nederlands); NOORS *vippe* (uit NI of Nederlands); BERBICE-NEDERLANDS *wepn* 'sturen met een peddel'.

- wipplank** 'plank van een wip of daartoe dienend' → SRANANTONGO *wip-prangi*.
- wisp** '(gewestelijk) bundel, handvol stro; zwabber' → FRANS *oupille* 'fakkel'; FRANS *goupillon* 'wijwaterkwast; borstel of bezem met lange steel'.
- wispelen** 'schudden, kwispelen' → FRANS dial. *wispiant*, *wèspiyant*, *wèspiant* 'levendig, dartel, spartelend'.
- wissel** 'wisselbrief, getekend stuk voor de overdracht van geld' → FRIES *wiksel*; ENGELS *wissel* 'betaling; (verouderd) beurs(gebouw)'; INDONESISCH *wésel*, *wisel* 'wisselbrief; postwissel'; BOEGINEES *wèsselé*, *wisselé*; JAKARTAANS-MALEIS *wèsel*; JAVAANS *wèsel*, *wisel* 'postwissel'; MADOEREES *wesèl* 'per post gestuurd geld'; MINANGKABAUS *wesèl* 'wisselbrief'; PAPIAMENTS † *wissel*.
- wissel** 'met een hefboom beweegbare inrichting die het mogelijk maakt dat treinen van spoor wisselen' → INDONESISCH *wésel*; JAKARTAANS-MALEIS *wèsel* 'amet een hefboom beweegbare inrichting die het mogelijk maakt dat treinen van spoor wisselen'; JAVAANS *èsèl*; ? MADOEREES *sala wesèl* 'iets verkeerdt hebben begrepen'.
- wisselaar** 'geldwisselaar' → ENGELS † *wisseler*; NEGERHOLLANDS *wisselar*.
- wisselbord** 'schakelbord om de stroom van loop te doen wisselen' → INDONESISCH *wéselbor*.
- wisselen** 'ruilen' → ENGELS *wissel*; SCHOTS *wissel*; *wesle*, *quhissel*, *whissle* 'ruilen, ruilhandel drijven; afgeven (wisselgeld), uitgeven (geld)'; DUIJS dial. *wissel*, *wisseln*; SRANANTONGO *wesèl* 'vreemde munt omzetten in andere muntsoort'.
- wisselruiter** 'iemand die betrokken is bij geknoei met wissels om zich tijdelijk geld te verschaffen' → DUIJS *Wechselritter*.
- wiswasje** 'nietigheid' → FRIES *wiswasje*; NEGERHOLLANDS *wissiewassie* 'nietigheid; ijdel, lichtvaardig'.
- wit** 'kleurnaam' → INDONESISCH *wit* 'blanco ruimte tussen woorden of pagina's in drukwerk'; NEGERHOLLANDS *wet*, *wit* 'kleurnaam; blank'; BERBICE-NEDERLANDS *wete*; SRANANTONGO *weti* (ouder: *witti*) 'kleurnaam; blankheid'; AUCAANS *weti*; SARAKAKKAANS *wéti*.
- witgat(boom)** 'boomsoort met lichte schors' → ENGELS *witgat* 'inheemse boomsoort in zuidelijk Afrika' <via Afrikaans>.
- witgaak** 'boom of struik met witte haken' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *witgaak (tree)* 'soort acacia' <via Afrikaans>.
- witlof, witloof** 'soort groente, Brussels lof' → ENGELS *witloof* 'wilde cichorei'; FRANS *witloof* 'soort groente; (dial.) paardenbloem'; SLOVEENS *vitlof* 'soort groente'.
- witogje** 'vogelsoort' → ENGELS *witogje* 'brilvogel' <via Afrikaans>; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *white eye* <via Afrikaans>.
- witte** 'vroeger wit muntstuk' → ZWEEDS *vitten* 'duit, zilveren of koperen munt' (uit NL of Nederlands).
- witte blits** 'zelf gestookte brandewijn' → ENGELS *witblits* <via Afrikaans>.
- witte boon** 'peulvrucht' → SRANANTONGO *wetibonki*.
- wittebroodsweken** 'eerste weken van een huwelijk' → ? DEENS *hvedebrødsdage*.
- witte mensen** 'blanken' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *witmense* 'blanken, vaak ironisch gebruikt' <via Afrikaans>.
- witten** 'wit maken, kalken' → DEENS *hvidte* (uit NL of Nederlands); NOORS *hvitte* (uit NL of Nederlands); NEGERHOLLANDS *wit* 'wit maken'; SRANANTONGO *weti*.
- witwortel** 'salomonszegel' → ENGELS † *whitewort* 'naam voor diverse planten met witte bloemen of witte wortels'.
- wodka** 'Russische brandewijn' → INDONESISCH *wodka*.
- woeker** 'onmatig hoge rente' → DEENS *åger* (uit NL of Nederlands); NOORS *åger* (uit NL of Nederlands); ZWEEDS *ocker* (uit NL of Nederlands).
- woekeren** 'onmatig hoge rente vorderen' → PAPIAMENTS † *woeker*.
- woelen** 'zich onrustig bewegen' → NEGERHOLLANDS *woel* 'zich onrustig bewegen, rollen'; PAPIAMENTS *hul* (ouder: *woel*); SARAKAKKAANS *buli*.
- woelen** 'touwwerk met dunner touw omwinden' → DEENS *vule* 'schorren, omwinden'; NOORS *vule* 'twee voorwerpen door schorren met touwwerk aan elkaar bevestigen'; ZWEEDS *vula* 'iets (vaak rondhout of touw) met oude touwen of zeildoek bekleden om slijtage tegen te gaan of om geluid te dempen'; FINS *wuulata* 'touw of zeildoek als slijtagebescherming om het rondhout heen winden' <via Zweeds>; NEGERHOLLANDS *woel*, *wul op* 'inwikkelen'.
- woeling** 'omkleding met windingen van touw of draad, en deze omkleding zelf, touwverbinding' → ENGELS *woolding* 'omkleding met windingen van touw; touwverbinding'; DEENS *vuling* 'het vastmaken van de bovenspriet met touwen of kettingen'; RUSSISCH *vúlingi*, *vúling* 'met touwen (touwringen) tot stand gebrachte aaneenvoeging van hout; slagen touw om iets te verbinden en te versterken'.
- woensdag** 'vierde dag van de week' → MOHEGAN-PEQUOT *wonsartar*; NEGERHOLLANDS *wuensdag*, *woensdag*; SRANANTONGO *woensdag*; AROWAKS *wunsdakha*, *onsdakha*.
- woest** 'wild; onbebouwd' → DUIJS dial. *wuste*, *woiste*, *wöste* '(over landstroken) onbebouwd'; PAPIAMENTS † *woest* 'wild'.
- woestijn** 'barre landstreek' → NEGERHOLLANDS *woestyne*, *wusteine* 'barre landstreek, wildernis'; PAPIAMENTS *wustein*; SRANANTONGO *wustèin*.
- wol** 'haren van sommige dieren' → INDONESISCH *wol*; AMBONS-MALEIS *wol*, *benang wol*; JAVAANS *wol* 'garen gemaakt van dierenharen'; KUPANG-MALEIS *wol*, *benang wol*; MADOEREES *wol*; MENADONEES

wol, benang wol; MUNA *wolu* 'garen gemaakt van dierenharen'; TERNATAANS-MALEIS *wol, benang wol*; NEGERHOLLANDS *wol*; SRANANTONGO *wol*; AROWAKS *wolu*.

wolblad 'toorts (plantkunde), wolkruid' → ENGELS † *wool-blade* 'toorts (plantkunde), in het bijzonder de koningskaars'.

wolf 'hondachtige' → NEGERHOLLANDS *wuluwuluk*; PAPIAMENTS *wòlf* (ouder: *wolf*); SRANANTONGO *wolf*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *wuluwuluk* 'via Negerhollands'.

wolf 'draaikolk' → FRANS *wolfe*.

wolfram 'chemisch element' → INDONESISCH *wolfram*.

wolk 'massa waterdruppels in de atmosfeer' → NEGERHOLLANDS *wolk*; SRANANTONGO *worku, wolku*; SARAKAKKAANS *woluku* 'via Sranantongo'.

wollen 'van wol; (verouderd) wollen stof' → FRANS dial. † *vouleneau* 'wollen deken voor het zadel'.

wolletje 'wollen lap of kledingstuk' → FRANS dial. † *vollequin, volequin* 'wollen kledingstuk, soort mantilla'.

wond 'kwetsuur' → NEGERHOLLANDS *wond*.

wonder 'mirakel' → NEGERHOLLANDS *wonder* 'mirakel; zich verwonderen'; SRANANTONGO *wondru*; SURINAAMS-JAVAANS *wonder* 'mirakel; zich verwonderen, zich verbazen, bewonderen' 'via Sranantongo'.

wonderbaar 'verbazingwekkend' → NEGERHOLLANDS *wonderbaar*.

wonderboom 'soort boom' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *wonderboom* (*fig*) 'vijgenboomsort (Ficus salicifolia), die zeer oud wordt' 'via Afrikaans'.

wonderlijk 'op wonderbare wijze' → NEGERHOLLANDS *wonderlijk*.

wonderwerk 'feit, iets dat tot stand is gekomen en alleen verklaard kan worden door een wonder' → NEGERHOLLANDS *wonderwerk, wonder-werken*.

wondkruid 'plant met geneeskrachtige werking' → ENGELS *woundwort*.

wondteken 'litteken van een wond' → NEGERHOLLANDS *wondteken*.

wonen 'gehuysvest zijn' → NEGERHOLLANDS *woon, wōn, won, wun*.

woning 'woonhuis' → DEENS *våning* (uit NI of Nederduits); NOORS *våning* 'woonhuis van boerderij' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *våning* (uit NI of Nederduits); JAVAANS *woneng*; NEGERHOLLANDS *wooning*.

woonerf 'bij een woning behorende grond; verkeersarme woonbuurt' → ENGELS *woonerf* 'verkeersarme woonbuurt'; DUIJS *woonerf* 'verkeersarme woonbuurt'; ZWEEDS *woonerf* 'verkeersarme woonbuurt'; FRANS *woonerf* 'verkeersarme woonbuurt'; ITALIAANS *woonerf* 'verkeersarme woonbuurt'; SPAANS *woonerf* 'verkeersarme woonbuurt'; TSJECHISCH *obytná zóna* 'verkeersarme woonbuurt'; POOLS *woonerf*

'verkeersarme woonbuurt'; TURKS *woonerf* 'verkeersarme woonbuurt'.

woonhuis 'huis dat als woning ingericht is' → NEGERHOLLANDS *woonhüßs, woonhus* (uit NI of Duits).

woonplek 'plek om te wonen' → NEGERHOLLANDS *woonplek*.

woord 'klank met eigen betekenis' → NEGERHOLLANDS *woord, woort, word, wort, wört*; BERBICE-NEDERLANDS *woto, wot, wotro*; SRANANTONGO *wortu*; SARAKAKKAANS *woútu* 'via Sranantongo'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *wod* 'via Negerhollands'.

woordenboek 'dictionaire' → NEGERHOLLANDS *woord-buk*; SRANANTONGO *wortubuku*.

worden 'in de genoemde toestand raken, hulpwerkwoord van de lijdende vorm' → PETJOH *worden* 'worden, de beurt hebben in een spelletje'; NEGERHOLLANDS *word*; PAPIAMENTS *wordo* (Ar.); *wòrdu* 'hulpwerkwoord van de lijdende vorm'; SRANANTONGO *worde* 'ontstaan, tot gevolg hebben'.

worm 'ongewerveld dier; huiduitslag (toegeschreven aan een worm)' → FRANS *gourme* 'huiduitslag'; BASKISCH *gurma* 'ongewerveld dier' 'via Frans'; NEGERHOLLANDS *worm, wurum* 'ongewerveld dier, made'; BERBICE-NEDERLANDS *worum* 'ongewerveld dier'; SRANANTONGO *woron* 'ongewerveld dier, rups, made'.

worp 'zware, liggende balken in de achtersteven of middensteven' → DEENS *vorp* (uit NI of Nederduits).

worst 'met vleeswaar gevulde darm; worstvormig voorwerp: afgehakt stuk touw' → RUSSISCH *wórsa, vorst* 'afgehakt stuk touw'; AMERIKAANS-ENGELS dial. † *wurst, wust* 'met vleeswaar gevulde darm' (uit NI of Duits); PAPIAMENTS *wòrs* (ouder: *worst*) 'met vleeswaar gevulde darm'; SRANANTONGO *worst* 'soort bloedworst'.

worstelen 'strijden' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *rutl* 'via Negerhollands'.

wort 'aftreksel van mout' → ZWEEDS *vört* (uit NI of Nederduits).

wortel 'groente' → INDONESISCH *bortel, wortel*; JAKARTAANS-MALEIS *bortol*; JAVAANS *bortel*; MADOEREES *wortêl*; MADOEREES *mortêl* 'beetwortel'; SOENDANEES *boktêl*; NEGERHOLLANDS *wortel, wolter, woltz*; SKEPI-NEDERLANDS *wotl*; PAPIAMENTS *wòrtel*.

wortel 'onderste deel van gewas' → NEGERHOLLANDS *wortel*.

wortelen 'wortel schieten, vastgroeien' → NEGERHOLLANDS *wortel*.

woudlook, woudknoflook 'daslook, die vooral in bossen voorkomt' → FRANS dial. † *wauteloc* 'knoflooksoort'.

woudmeester 'boswachter' → FRANS dial. † *waumaistre*.

wouw 'plant' → DUIJS *Wau*; DEENS † *vav* 'via Duits'; NOORS *vau* 'via Duits'.

- wraakgierig** 'wraaklustig, wraakzuchtig' → NEGERHOLLANDS *rakgierig*.
- wrak** 'met gebreken' → ENGELS *wrack* 'met gebreken; van personen: slecht'; DUIJS † *wrak* 'slecht (vaak gezegd van koopwaar of haringen), met gebreken'; FRANS *vrac* (*en*) 'door elkaar; zonder verpakking; per gewicht (oorspronkelijk: bedorven, inferieure haringen die ongeordend in vaten werden verpakt)'.
wrak 'onbruikbaar voer- of vaartuig; overblijfsel, rommel' → ENGELS *wrack* 'gestrand of beschadigd vaartuig; wrakgoederen, rommel; onkruid'; DUIJS *Wrack* 'onbruikbaar vaartuig' (uit NI of Nederduits); NOORS *vrak* 'ronddrijvend voorwerp, onbruikbaar vaar- of voertuig' (uit NI of Nederduits); FINS *vraakki* 'onbruikbaar voer- of vaartuig' (uit NI of Nederduits); ESTS *vrakk* 'onbruikbaar voer- of vaartuig' (uit NI of Nederduits); TSJECHISCH *vrak* 'onbruikbaar vaar- of voertuig' <via Duits> (uit NI of Nederduits); SLOWAAKS *vrak* 'onbruikbaar vaar- of voertuig' <via Duits> (uit NI of Nederduits); MACEDONISCH *vrak* 'beschadigd schip dat niet langer kan varen; ruïne' <via Duits>; BULGAARS *vrak* 'resten van een gezonken schip'; LETS *vraks* 'beschadigd schip dat niet langer kan varen; ruïne'; ESPERANTO *vrako* 'onbruikbaar vervoermiddel, met name schip of vliegtuig' <via Duits>.
- wrakeling** '(verouderd) haak; nagel' → ENGELS † *wrakling* 'lange nagel gebruikt in de scheepsbouw' (uit NI of Nederduits); SCHOTS † *wrakling* 'lange nagel gebruikt in de scheepsbouw'; FRANS dial. *braquelin* 'grote spijker gebruikt in de scheepsbouw; lange spijker met een grote kop'.
- wraken** 'afkeuren' → ENGELS † *wrake*; SCHOTS † *wrack, wrake* 'afkeuren, eruit selecteren'; DEENS *vrage* 'afkeuren, eruit selecteren' (uit NI of Nederduits); NOORS *vrake* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *vraka* (uit NI of Nederduits).
- wraken** '(Surinaams-Nederlands) haten' → SRANANTONGO *wràk* 'haten'.
- wrang** 'zuur' → FRANS dial. † *vran* 'selderie (*Apium graveolens*; de plant heeft een zure smaak)'.
wrang 'gebogen houtwerk als onderdeel van een scheepsromp, buikstuk' → FRANS *varangue*; BASKISCH *baranga* <via Frans>; ESPERANTO *varango* <via Frans>.
- wrat** 'huiduitwas' → ENGELS † *wrat*; DUIJS dial. *Wratt, Wratte*.
- wrauwen** '(verouderd) klagen, kermen (ook van dieren)' → ENGELS † *wraw* 'miauwen'; SCHOTS † *wraw* 'miauwen'.
- wreed** 'meedogenloos' → SURINAAMS-JAVAANS *writ*.
- wreedaard** 'wreed, hardvochtig mens' → FRIES *wreedaard*.
- wreedaardig** 'wreed' → SRANANTONGO *wreedaardig*.
- wreken** 'vergelden' → FRIES *wreke*; NEGERHOLLANDS *rek*.
- wrevel** 'misnoegen' → FRANS dial. *frefel* 'tumult, verwarring'.
- wriemelen** 'zich kronkelen' → DEENS *vrímle* 'krioelen' (uit NI of Nederduits); NOORS *vrímle* 'krioelen, wemelen' (uit NI of Nederduits).
- wriggelen** 'telkens wrikken' → ENGELS *wriggle* 'kronkelen, draaien, wurmen'.
- wrijfhout** 'hout aan buitenkant van een schip dat beschermt tegen schuren, stoten of botsen' → ZWEEDS *friholt* (uit NI of Nederduits); FINS *riihultti, frihultti* <via Zweeds>.
- wrijven** 'strijken' → ENGELS † *wrive*; NEGERHOLLANDS *wryv, fref, frif*; BERBICE-NEDERLANDS *frifu*; SRANANTONGO *frif(r)i* (ouder: *wrifi*) 'inwrijven'.
- wrikken** 'heen en weer bewegen' → ENGELS † *wrick*; PAPIAMENTS *frek* (ouder: *wrik pontsje*) 'heen en weer bewegen (van vaartuig)'.
wrimpelen '(verouderd) gezicht vertrekken' → ENGELS † *wrimpled* 'gerimpeld, gekreukt' (uit NI of Nederduits).
- wringen** 'draaiend samenknijpen' → NEGERHOLLANDS *wring, frin*.
- wroeten** 'woelen' → SRANANTONGO *wrutu* 'woelen; in iemands verleden zoeken'.
- wrok** 'rancune' → ENGELS *wroke* 'haat, boosaardigheid'; SCHOTS † *wroke*.
- wulf** 'gewelf' → PAPIAMENTS † *wulf*.
- wulk** '(eetbare) slak' → FRANS dial. *bulot, willox* 'zeeslak'; FRANS dial. † *wilekin* 'eetbare zeeslak'.
- WvK** 'Wetboek van Koophandel' → INDONESISCH *WvK*.
- WvS** 'Wetboek van Strafrecht' → INDONESISCH *WvS*.

X

- x** 'letter van het alfabet' → INDONESISCH *x* (uit Nl of Engels).
- xanthofyl** 'gele bladkleurstof' → INDONESISCH *xantofil*.
- xenocratie** 'heerschappij van vreemdelingen' → INDONESISCH *xénokrasi*.
- xenograaf** 'iemand die bedreven is in het schrift van vreemde talen' → INDONESISCH *xénograf*.
- xenoliet** 'insluitsel van een nevingesteente in stollingsgesteente' → INDONESISCH *xénolit*.
- xenon** 'edelgas' → INDONESISCH *xénon* (uit Nl of Engels).
- xerografie** 'droog reproductieprocédé' → INDONESISCH *xérografi*.
- xerox** 'kopie (oorspr. merknaam van het eerste fotokopieerapparaat)' → INDONESISCH *xérox* 'fotokopie'.
- xyleem** 'houtgedeelte van de vaatbundels' → INDONESISCH *xilem*.
- xyleen** 'oplosmiddel' → INDONESISCH *xiléna*.
- xylofoon** 'slaginstrument' → INDONESISCH *xilofon*.
- xylograaf** 'houtsnijder, houtgraveur' → INDONESISCH *xilograf*.
- xylografie** 'houtgravure' → INDONESISCH *xilografi*.
- xylof** 'oplosmiddel' → INDONESISCH *xilof*.
- xylogie** 'leer, beschrijving van de houtsoorten' → INDONESISCH *xilologi*.
- xylose** 'scheikundige stof' → INDONESISCH *xilosa*.

Y

- y** '(wiskunde) tweede onbekende grootheid' → INDONESISCH *y* (uit Nl of Engels).
- yam** 'eetbare, zetmeelrijke wortelknol' → NEGERHOLLANDS *jamus*.
- yard** 'lengtemaat' → JAVAANS *jar, jaré* 'lengtemaat (0,9144m) (weefsels)'.
- yoghurt** 'melkspijs' → INDONESISCH *yoghurt*.

Z

- zaad** 'kiem, teelvocht' → NEGERHOLLANDS *saat, sāt, saed* 'kiem, teelvocht, kern'; BERBICE-NEDERLANDS *sati*; SRANANTONGO *sāt* 'vogelzaad'; SURINAAMS-JAVAANS *sat*.
- zaag** 'getand werktuig' → DEENS *sav* (uit NI of Nederduits); ESTS *saag* (uit NI of Nederduits); EWE *saka*; NOORD-SOTHO *saga* <via Afrikaans>; TSWANA *šagē* <via Afrikaans>; ZOELOE *saha* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *saga* <via Afrikaans>; PAPIAMENTS *za, zag* (ouder: *zaag*) 'getand werktuig; (verouderd) zwaardvis'; SRANANTONGO *sa*; AKAWAIO en AREKUNA *saga, saka* <via Skepi-Nederlands>; KARAÏBISCH *sasa* <via Sranantongo>.
- zaagbok** 'schraag om hout op te zagen' → AMERIKAANS-ENGELS *sawbuck* 'schraag om hout op te zagen; tiendollarbiljet (genoemd naar de X-vorm van de zaagbok; het Romeinse cijfer X = 10)'.
- zaagsel** 'poedervormig afval dat bij het zagen ontstaat' → SRANANTONGO *saksi*; SARNAMI *säksi*.
- zaagvis** 'vissoort' → SRANANTONGO *safisi*.
- zaaiboon** 'boon die gezaaid wordt' → FRIES *saabeen*.
- zaaidam** 'landbouwgebied omsloten door een aarden wal die de bevoeiing vasthoudt' → ENGELS *saaidam* <via Afrikaans>.
- zaaien** 'zaad strooien' → FRIES *saaië*; NEGERHOLLANDS *saai, saey, saej*; BERBICE-NEDERLANDS *sai*; PAPIAMENTS *sai* (ouder: *zaai, zeï*); SRANANTONGO *sai* 'zaad strooien; zaad'.
- zaaier** 'iemand die (beroepshalve) het bouwland bezaait' → FRIES *saaiër*; NEGERHOLLANDS *saayer, saejer*.
- zaaiers** 'aardappelsoort gekweekt uit zaailingen' → FRIES *saaiers*.
- zaaierwt** 'erwt die gezaaid wordt' → FRIES *saai-earte*.
- zaaiing** 'het zaaien' → FRIES *saaiing*.
- zaailijnzaad** 'lijnzaad bestemd om te zaaien' → FRIES *saailynsied*.
- zaailing** 'gekweekte plant in het stadium dat volgt op dat van kiemplant, t.w. als de primaire blaadjes gevormd zijn' → FRIES *saailing*.
- zaaisel** 'het gezaaide' → FRIES *saaisel*.
- zaaitijd** 'tijd dat er gezaaid wordt' → FRIES *saaitiid*.
- zaaiui** 'uit zaad gewonnen ui, gezaaide ui' → FRIES *saaisipel*.
- zaak** 'voorwerp, handeling; kwestie, aangelegenheid' → NEGERHOLLANDS *saake, saek* 'voorwerp, handeling'; SRANANTONGO *sāk* 'kwestie, aangelegenheid'; SURINAAMS-JAVAANS *sag* 'voorwerp, handeling'.
- zaal** 'groot vertrek' → FRANS *salle* '(groot) vertrek'; BASKISCH *sala* <via Frans>; INDONESISCH *sal, zal* 'ziekenzaal, groot vertrek, hal, auditorium'; JAKARTAANS-MALEIS *sal* 'groot vertrek, voorste klasse in het bioscoopgebouw'; MENADONEES *sal*; NEGERHOLLANDS *saal, sael*; PAPIAMENTS † *zaal*; SRANANTONGO *sāl*; SURINAAMS-JAVAANS *sal*.
- zaan** '(gewestelijk) room' → DUIJS *Sahne* 'room'.
- zaathout** 'balk over de bodem van een schip' → RUSSISCH † *satgout*.
- Zacharias** 'eigenaam' → KUPANG-MALEIS *Saka*.
- zacht** 'niet hard' → DEENS *sagte* (uit NI of Nederduits); NOORS *sakte* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *sakta* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *socht, sok, sogt*.
- zachtboard** 'vezelplaat van beperkte hardheid' → FRIES *sachtboard*.
- zachtmoed** '(verouderd) vriendelijke en verdraagzame gezindheid' → ZWEEDS *saktmod* 'vriendelijke en verdraagzame gezindheid' (uit NI of Nederduits).
- zachtmoedig** 'zachtaardig, berustend' → DEENS *sagtmodig* 'teruggetrokken; (verouderd) vredig' (uit NI of Nederduits); NOORS *saktmodig* 'vredig, rustig' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *sochtmoedig, sagtmudig* 'teruggetrokken, vredig, rustig'.
- zachtmoedigheid** 'hoedanigheid van vriendelijk en verdraagzaam te zijn' → NEGERHOLLANDS *sochtmoedigheid*.
- zachtzinnig** 'niet heftig of opvliedend; met zachtheid te werk gaand' → PAPIAMENTS *sagsenu, saksenu* 'zachtaardig van karakter, kalmpjes aan'.
- zadel** 'zitting' → FRIES *sadel*; FINS *saluta* (uit NI of Duits); NOORD-SOTHO *sala* <via Afrikaans>; TSWANA *sale* <via Afrikaans>; KHOSA *sali* <via Afrikaans>; INDONESISCH *sadal, sadel*; JAKARTAANS-MALEIS *sadel* 'zitplaats op fiets of betjak'; JAVAANS *sadhel* 'zitting van fiets'; MADOEREES *sadhël* 'zitting op paard'; MENADONEES *sāl*; SINGALEES *sādala-ya*; NEGERHOLLANDS *saddel, saël, sael, sal*; SRANANTONGO *sadri, sādēl*; SURINAAMS-JAVAANS *sadhel*.
- zadelen** 'opzadelen, een zadel opleggen' → NEGERHOLLANDS *saddel, saël*.
- zadelmaker** 'ambachtsman die zadels en paardentuig vervaardigt en herstelt' → ZWEEDS *sadelmakare* (uit NI of Nederduits); FINS *satulamaakare* <via Zweeds>.
- zagen** 'met de zaag bewerken' → BERBICE-NEDERLANDS *sagi*; PAPIAMENTS *za, zag* (ouder: *zaag*); SRANANTONGO *sa*.
- zak** 'verpakkingsmiddel' → FRIES *sak*; MACEDONISCH *zak* 'oude Nederlandse maat voor graan (83,4l), Nederlandse naam voor hectoliter'; ZOELOE *saka* <via Afrikaans>; INDONESISCH *sak, saku, zak* 'broekzak; verpakkingsmiddel, tas (voor cement)'; AMBONS-MALEIS *sak*; BOEGINEES *sá*; JAKARTAANS-MALEIS *sak*; JAVAANS *esak* 'zak (in kledingstuk)'; KUPANG-MALEIS *sak*; MADOEREES *sak, ësak* 'verpakkingsmiddel, zak van een buis'; MENADONEES *sak*; MINANGKABAU *sakuih-sakuih* '(jas)zak'; SOENDANEES *saku*; TERNATAANS-MALEIS

sak; SINGALEES *sāku-va* 'zak in kleding, baal'; KONKANI *sakku*; TAMIL *sak*; JAPANS *sakku* 'koker (voor brillen); condoom, pessarium; vingerling, rubberen vinger'; KOREAANS *sakk'u* 'condoom' (via Japans); MUNSEE-DELAWARE *šāki:nótay*; NEGERHOLLANDS *sak, saku, sakko* 'draagzak, zak (verpakkingsmiddel)'; BERBICE-NEDERLANDS *saka*; SKEPI-NEDERLANDS *sak*; SRANANTONGO *saka* 'verpakkingsmiddel, tasje, baal'; SARAKKAAANS *sāku*; AROWAKS *sāka*; SARNAMI *sāka* 'jutezak'; SURINAAMS-JAVAANS *sakah* 'jutezak' (via Sranantongo); SURINAAMS-JAVAANS *sak*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *saku* 'draagzak, verpakkingsmiddel' (via Negerhollands).

zakcent 'zakgeld' → INDONESISCH *saksèn*.

zakdoek 'doek om de neus in te snuiten' → NOORD-SOTHO *sakatuku* (via Afrikaans); TSWANA *sakatuku* (via Afrikaans); ZOELOE *duku* (via Afrikaans); ZUID-SOTHO *sakatuku* (via Afrikaans); INDONESISCH *sakduk*; JAVAANS *sadhuk*; NEGERHOLLANDS *sakunestuk*; BERBICE-NEDERLANDS *sakaduku*; SRANANTONGO *sakduku*.

zakelijk 'pragmatisch' → INDONESISCH *sakelek, sakelek, zakelijk*; BALINEES *sakelek*; PETJOH *zakl'k*; SRANANTONGO *sākelek*.

zakenkabinet 'partijonafhankelijk kabinet dat de lopende zaken regelt' → INDONESISCH *zakenkabinét* 'kabinet bestaande uit experts'.

zakenman 'koopman' → SRANANTONGO *sākeman*.

zakkel '(verouderd) zakje, kleine zak' → FRANS dial. † *zacle* 'soort visnet'.

zakken 'dalen, zinken; niet slagen voor een examen' → DEENS *sakke, sakke agterud, sakke bagud* '(scheepvaart) achteruit drijven, achterop raken' (uit NI of Nederduits); NOORS *sakke* 'afzakken, vertragen, achterop raken' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *sacka* 'achterop raken, achter raken' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *sak* 'afдалen, neerlaten'; PAPIAMENTS *sak, zak* '(ver)zakken, wegzinken, uitzakken; niet slagen voor een examen'; SRANANTONGO *sakka*; SARAKKAAANS *sāka, sakka* 'dalen, zinken'; SARAKKAAANS *sāka* 'afnemen, neerlaten'.

zakkoek 'zekere koek, van (boekweit)meel, melk en eventueel met stroop en krenten, in een linnen zak gekookt' → ? DEENS dial. *sakkuk* 'gekookte pudding met siroop, meel, eieren en spek (gerecht varieert per streek)'.

zakpijp 'doedelzak' → ENGELS *bagpipe*.

zalf 'smeersel' → NOORS *salve* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *salva* (uit NI of Nederduits); FINS *salva* 'smeersel (als geneesmiddel)' (via Zweeds); ESTS *salv* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *salap, salep, zalf*; JAKARTAANS-MALEIS *salep*; JAVAANS *salep*; MADOEREES *salēp*; MENADONEES *salef*; SOENDANEES *salēp*; NEGERHOLLANDS *salv*; PAPIAMENTS *salfi, zalfi*; SRANANTONGO *salv, sarfu*; SURINAAMS-JAVAANS *salep*.

zalfolie 'olie waarmee koningen, priesters en profeten gezalfd werden' → NEGERHOLLANDS *salv-olie*.

zalig 'lekker; heilzaam; zeer gelukkig; het eeuwig heil deelachtig; wijlen' → FRIES *salich* 'lekker; heilzaam; zeer gelukkig; het eeuwig heil deelachtig, wijlen'; DEENS *salig* 'gelukkig; (over een dode) wijlen' (uit NI of Nederduits); NOORS *salig* 'verlost; zeer gelukkig'; ZWEEDS *salig* 'lekker; heilzaam; zeer gelukkig' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *salig, zaalig, saelig* 'lekker; heilzaam'; SRANANTONGO *sargi* 'wijlen, overleden'.

zaligheid 'toestand van deel te hebben aan het eeuwig heil' → FRIES *salicheid*; NEGERHOLLANDS *saligheid*.

zaligmaker 'Heiland, Jezus Christus, Verlosser' → NEGERHOLLANDS *saligmaaker, saeligmaaker*.

zaling 'kruisende balk of constructie aan mast voor ondersteuning van de mars en takelage' → DEENS *saling* (uit NI of Nederduits); NOORS *saling* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *salning* (uit NI of Nederduits); FINS *saalinki* (via Zweeds); POOLS *saling*; RUSSISCH *sáling*; OEKRAÏENS *sáling* (via Russisch); AZERI *saling* (via Russisch); LITOUWS *salingas*.

zalm 'beervis' → SURINAAMS-JAVAANS *salem*.

zaluw '(verouderd) geelachtig' → FRANS *sale* 'vuil'.

zalven 'met zalf bestrijken' → DEENS *salve* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *salv*.

zamelen 'bije brengen' → ZWEEDS *samla* (uit NI of Nederduits).

zand 'steenstof' → NEGERHOLLANDS *sand, san*;

BERBICE-NEDERLANDS *sandi*; PAPIAMENTS *santu* (ouder: *zantoe*); SRANANTONGO *santi* (ouder: *sandi, sani*); ? SARAKKAAANS *sāndu*; SARNAMI *santi*; SURINAAMS-JAVAANS *santi* (via Sranantongo).

zandbank 'ondiepte van zand op de bodem van een water' → SRANANTONGO *santibangi*.

zander 'snoekbaars' → FRANS *sandre* 'soort vis'; ESPERANTO *sandro* 'snoekbaars, Stizostedion lucioperca' (via Frans).

zanderij 'plaats waar zand afgegraven wordt' → SURINAAMS-JAVAANS *Sonderin* 'plaatsnaam'.

zandglas 'zandloper' → DUIJS *Glas* (ouder: *Sandglas*).

zandgrond 'bodem die uit zand bestaat' → SRANANTONGO *santigron*.

zandkruiper 'vissensoort' → ENGELS *sand-creeper* 'Zuid-Afrikaanse vis' (via Afrikaans).

zandloper 'zandglas' → FRIES *sánloper*.

zandmol 'Kaapse duinmolrat' → ENGELS *sand-mole* (via Afrikaans).

zandveld 'veld met zandachtige bodem' → ENGELS *sandveld* 'zandvlakte' (via Afrikaans).

Zandvoort 'Nederlandse plaatsnaam' → INDONESISCH *Sampur* 'naam van een badplaats bij Jakarta'.

zandzak 'zand voor of met zand' → INDONESISCH *sansak* 'met zand gevulde zak ter muur- of dijkversteving; boksbal'.

zang 'het zingen' → NEGERHOLLANDS *san, sang* 'gezing, lied'.

zang '(Vlaams) bundeltje, handvol aren' → FRANS

- dial. *sondje* 'bundeltje, handvol aren'.
zanger 'iemand die zingt, optreedt om te zingen' → JAVAANS dial. *sanger* 'iemand die zingt als beroep'.
zaniken 'zeuren' → SRANANTONGO *sânek*, *sanek*.
Zarp 'lid van de Boerenpolitie (Zuid-Afrikaanse Republikeinse Politie)' → ENGELS *Zarp* 'lid van de Boerenpolitie (historisch)' <via Afrikaans>.
zaterdag 'laatste dag van de week' → MOHEGAN-PEQUOT *zotortar*; NEGERHOLLANDS *saeterdag*, *saterdag*; SRANANTONGO *satra*; AUCAANS *sataa*; AROWAKS *satdakha*, *satradakha*; KARAÏBISCH *satra* <via Sranantongo>.
zeboe 'herkauwer' → INDONESIAISCH *zébu*; SURINAAMS-JAVAANS *sébu*.
zebra 'paardachtige' → RUSSISCH *zébraz*; OEKRAÏENS *zébraz* <via Russisch>; WIT-RUSSISCH *zébraz* <via Russisch>; AZERI *zebr* <via Russisch>; INDONESIAISCH *sébraz*, *zébraz*; JAKARTAANS-MALEIS *sébraz*.
zee 'oceaan' → JAVINDO *see*; NEGERHOLLANDS *see*, *zē*; BERBICE-NEDERLANDS *sei*; SRANANTONGO *se*; SARAMAKKAANS *zé* 'oceaan, meer'; SARNAMI *zeikánti* 'strand, zeeoever, waterkant'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *ze* <via Negerhollands>.
zeenanemoon 'in water levend bloemdier' → PAPIAMENTS *zēanemon* 'knotspuntanemoon (Telmatactis americana)'.
zeeappel 'rode zee-egel' → PAPIAMENTS *seapel* 'zee-egel'.
zeebaars 'ombervis' → AMERIKAANS-ENGELS *sea bass* 'vis van de familie Serranidae, zwarte zeebaars'.
zee-engel 'kleine soort van haai' → FRANS *ange de mer*.
zeef 'werktuig om te zeven' → FRANS dial. † *siverète* 'soort zeef'; NOORD-SOTHO *sefo* <via Afrikaans>; TSWANA *séfō* <via Afrikaans>; XHOSA *sefu* <via Afrikaans>; ZOELOE *sefo* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *sefe* <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *siev*; SRANANTONGO *seif*; SURINAAMS-JAVAANS *séf*.
zeefakkel '(verouderd) boek met kaarten en landverkenningen met opmerkingen daarbij (oorspronkelijk de titel van een boek)' → RUSSISCH † *zeefákel* 'boek met kaarten en landverkenningen met opmerkingen daarbij'.
zeegans '(Surinaams-Nederlands) flamingo' → SRANANTONGO *segansi* 'flamingo'.
zeegbaar '(Vlaams) fatsoenlijk, deugdzaam, bescheiden' → FRANS dial. *zègre* 'te smal, te nauw (van kleding)'.
zeehond 'zeeroofdier' → DUIJS *Seehund*; DEENS *sælhund* (uit NI of Nederduits); BASKISCH *itxas txakur*.
zeekaart 'kaart om koers over zee te zetten' → RUSSISCH *zeekárta*.
zeekant 'oever van de zee, kustlijn' → NEGERHOLLANDS *seekant*; SRANANTONGO *sekanti* 'oever van de zee, strand, kust'; SARNAMI *zeikánti* 'waterkant; zeeoever, strand'.
zeekaros 'wagen, voertuig over zee' → CREOOLS-
- ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *zekarosi* 'stoomboot' <via Negerhollands>.
zeekat 'octopus' → ENGELS *sea-cat* <via Afrikaans>; PAPIAMENTS *sekat* 'achtarmige inktvis'.
zeekoe 'zeezoogdier' → ENGELS *sea-cow* 'nijlpaard' <via Afrikaans>; JAPANS *seiuchi* 'walrus, lett. zeekoe'; SRANANTONGO *seku*.
zeekreeft 'in zee levende kreeft' → NEGERHOLLANDS *seekreeft*.
Zeelander 'inwoner van Zeeland' → ENGELS *Zealander* 'inwoner van Zeeland; inwoner van Nieuw-Zeeland'.
Zeelands 'van, uit Zeeland' → FRANS *zélандаis*; PORTUGEES *zelandês*.
zeelelie 'stekelhuidige; bloemdier' → PAPIAMENTS *zéléli oraño* 'oranje zeelelie (Nemastor rubiginosa)'.
zeelgaren 'garen waaruit touw wordt vervaardigd' → NEGERHOLLANDS *seelgaarn*.
zeem, zeemle(d)er 'soepel schapen- of geitenleer dat met aluin of teer gelooid is' → DUIJS *Sämischleder*; ZWEEDS *sämskskinn* (uit NI of Nederduits); FINS *säämiskä* <via Zweeds>; PAPIAMENTS † *zeem* 'zeemleer'.
zeemacht 'marine' → JAPANS *kaigun*.
zeeman 'man die op zee vaart' → RUSSISCH *zēman*, *zėjman*.
Zeemaneffect 'het effect dat spectraallijnen waaruit licht bestaat in een sterk magneetveld worden gesplitst, genoemd naar Pieter Zeeman' → ENGELS *Zeeman effect*; DUIJS *Zeemaneffekt*; DEENS *Zeeman-effekten*.
zeep 'reinigingsmiddel' → DEENS *sæbe* (uit NI of Nederduits); NOORS *såpe* (uit NI of Nederduits); ESTS *seep* (uit NI of Nederduits); FRANS dial. *zep*, *zieppe*; NOORD-SOTHO *sesepe* <via Afrikaans>; TSWANA *sesepa* <via Afrikaans>; XHOSA *sepha* <via Afrikaans>; ZOELOE *sipho* <via Afrikaans> (uit NI of Engels); ZUID-SOTHO *sesepa* <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *seife*; BERBICE-NEDERLANDS *sepu*; SKEPI-NEDERLANDS *sepu*; SRANANTONGO *sopo* (uit NI of Engels); SARAMAKKAANS *sópu* <via Sranantongo>; AKAWAIO EN AREKUNA *seepoo*, *sawana* <via Skepi-Nederlands>; AROWAKS *sépo*.
zeepkruid 'plantengeslacht' → ENGELS *soapwort* 'plantengeslacht; vlindersoort die zich met deze plant voedt'.
zeepok 'schaaldier' → PAPIAMENTS *zepòk*.
zeer 'pijnlijk' → NEGERHOLLANDS *seer*, *se*, *sē*.
zeer 'pijn, pijnlijke plek' → NEGERHOLLANDS *seer* 'pijnlijke plek, wond'; BERBICE-NEDERLANDS *sere* 'pijn'; SRANANTONGO *soro* 'pijnlijke plek, wond'.
zeerover 'rover ter zee' → NEGERHOLLANDS *seeroofer*.
zeevaarder 'zeeman' → ? ENGELS † *sea-fardinger*.
zeevaart 'verkeer over zee' → DUIJS *Seefahrt*.
zeevis 'zoutwatervis' → SRANANTONGO *sefisi*.
zeeziek 'zich onwel voelend door het schommelen van een schip' → DUIJS *seekrank*; PAPIAMENTS † *zeeziek*; SRANANTONGO *sesiki*.

zeg 'tussenwerpsel om de aandacht te trekken' → INDONESISCH *ségl* 'tussenwerpsel om de aandacht te trekken: hé, jij!'; JAVAANS dial. *sè*; PETJOH *seg, seh* 'tussenwerpsel om de aandacht te trekken: hè'.

zege 'overwinning' → FRIES *sege*.

zegel 'stempel' → DEENS *segl* (uit NI of Nederduits); NOORS *segl* (uit NI of Nederduits); INDONESISCH *séglé* 'verzegeling; stempel; voedselbon'; AMBONS-MALEIS *ségl*; ATJEHNEES *sigé, sègè* 'stempel, bewijs van verkoop van grond'; BOEGINEES *séglé*; JAKARTAANS-MALEIS *séglè, kartu sèglè* 'reeds bestempeld papier'; JAVAANS *séglé* 'stempel, gezegeld papier'; KEIËES *segel*; KUPANG-MALEIS *séglè, surat séglè*; MADOEREES *segèl*; MAKASSAARS *séglé* 'gezegeld papier, akte, contract op gezegeld papier'; MENADONEES *séglè, surat séglè*; ROTINEES *séglè*; SASAKS *segel* 'plakzegel, gezegeld papier'; SOENDANEES *segèl*; TERNATAANS-MALEIS *séglè, surat séglè*; PETJOH *segel* 'plakzegel'; CREOOLS-PORTUGEES (CEYLON) *segel*; NEGERHOLLANDS *siegel, siel*; PAPIAMENTS † *zegel*; AUCAANS *sekili* 'postzegel'; SURINAAMS-JAVAANS *sèkhel*.

zegen 'kerkelijke zegening' → NEGERHOLLANDS *segen, zegen*; SRANANTONGO *seigi*.

zegen 'visnet' → NEGERHOLLANDS *sean* 'sleepnet'.

zegenen 'de zegen geven' → AMBONS-MALEIS *ségen* 'gebed doen bij een lijk, hetzij in huis of op het kerkhof'; NEGERHOLLANDS *segen* 'inwijden'; SRANANTONGO *seigi*.

zegevieren 'triumferen' → FRIES *segefierje*.

zegge 'plantengeslacht' → DUIITS dial. *Segge, Seck, Sick, Sech*.

zeggen 'spreken' → JAVINDO *seg(gen), sèè* 'spreken, vertellen'.

zeil 'doek aan mast' → FINS *seili* (uit NI of Duits); FRANS dial. † *siecle*; NOORD-SOTHO *seila* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *seile* (uit Afrikaans of Engels); XHOSA *seyile* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *seyili* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *seile* (uit Afrikaans of Engels); SRANANTONGO *seiri*; SARAKAKAANS *zéi* 'grote vlag'.

zeilage 'vaart van een schip' → DEENS *sejlads* 'reis met een schip of boot' (uit NI of Nederduits); NOORS *seilas* 'het varen, vaartocht' (uit NI of Nederduits).

zeilboot 'klein zeilvaartuig' → SRANANTONGO *seiriboto*; SARAKAKAANS *zéi-bóto*.

zeildoek 'stevig weefsel waarvan zeilen worden gemaakt' → ENGELS *sail-duck*; NOORS *seilduk*; ZWEEDS *segelduk*; NEGERHOLLANDS *zeilduk*.

zeilen 'varen' → FINS *seilata* 'varen op zeilschip' (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *seel, segel, zeil, zeila*; PAPIAMENTS *zeil, zeila, zeilu* 'varen, zwalken, slingeren'; SRANANTONGO *seiri*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *zeil* 'via Negerhollands'.

zeil en treil 'het gehele scheepswant, het hele touwwerk' → DEENS † *trejl og sejl* 'touwwerk, takelage'; ZWEEDS † *i sejl och trejl* 'touwwerk, takelage'.

zeilgaren 'garen waarmee zeilen genaaid worden' → PAPIAMENTS *séliga, kabuya di séliga* 'kanvasgaren'.

zeilmaker 'ambachtsman die scheepszeilen vervaardigt' → RUSSISCH † *zejl'maker*.

zeis 'maaiwerktuig' → PAPIAMENTS *zeis*.

zeker 'veilig, stellig' → FRIES *seker* 'veilig, vast'; DEENS *sikker* (uit NI of Nederduits); NOORS *sikker* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *säker* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *sekur, seeker, siki*; SRANANTONGO *seiker*; SURINAAMS-JAVAANS *séker* 'zeker (weten)' (via Sranantongo).

zeker 'onbepaald voornaamwoord' → FRIES *seker*.

zekerheid 'beslistheid' → FRIES *sekerheid*; NEGERHOLLANDS *sekerheit*.

zekerling 'metaalraad die bij overbelasting stroom onderbreekt' → INDONESISCH *sékering, sékring*; JAKARTAANS-MALEIS *sékering, sikring*.

zekerlijk 'zeker, stellig, vast, wezenlijk' → FRIES *sekerlyk*.

zelden 'zeer weinig' → NEGERHOLLANDS *selden*.

zeldzaam 'schaars; (verouderd) bijzonder, opmerkelijk, eigenaardig' → ZWEEDS *sällsam* 'bijzonder, opmerkelijk, eigenaardig' (uit NI of Nederduits).

zelf 'aanwijzend voornaamwoord' → JAVINDO *sellef*; NEGERHOLLANDS *self, sel*; BERBICE-NEDERLANDS *selfu*; SRANANTONGO *srefi*.

zelfbehoud 'behoud van zichzelf' → FRIES *selsbehâld*.

zelfbestuur 'zelfstandig bestuur' → INDONESISCH † *Zelfbesturen* 'zelfstandige inheemse staten'.

zelfcorrectie 'het zichzelf corrigeren' → INDONESISCH *sêlf-korèksi*.

zelfeinde, zelfegge 'zelfkant, rand van een stuk geweven materiaal, zo afgemaakt om het rafelen te voorkomen' → ENGELS *selvage, selvedge*; DUIITS *Salband* (uit NI of Nederduits).

zelfkant 'buitenkant van weefsel' → PAPIAMENTS *sêlfekan, sêlfkant* (ouder: *zelfkant*).

zelfs 'tegen de verwachting in' → NEGERHOLLANDS *self, selaf*; SRANANTONGO *srefi*.

zelfverloochening 'het verloochenen, het wegcijferen van zichzelf' → NEGERHOLLANDS *selv-verlooking*.

zelling '(verouderd) geul, gat, indruk door de stroming gevormd rond een anker of een op zand of in modder staand schip' → DUIITS † *Seeling* 'indruk die een schip op de helling achterlaat op de plaats waar het op de grond heeft gestaan'.

zemel 'vlies van graankorrels' → FRIES *semel*; ENGELS † *semel* 'cake van fijn tarwemeel'; XHOSA *semelisi* (via Afrikaans); SRANANTONGO *seimel*.

zemelen 'zeuren' → SRANANTONGO *seimel*; SURINAAMS-JAVAANS *sémel*.

zendeling 'protestants geestelijke die naar andere landen trekt met het doel de bewoners tot zijn, m.n. het christelijk geloof te bekeren' → FRIES *sindeling*.

zenden 'sturen' → SRANANTONGO *seni* (uit NI of Engels).

zender 'zendapparaat; zendstation voor radio en

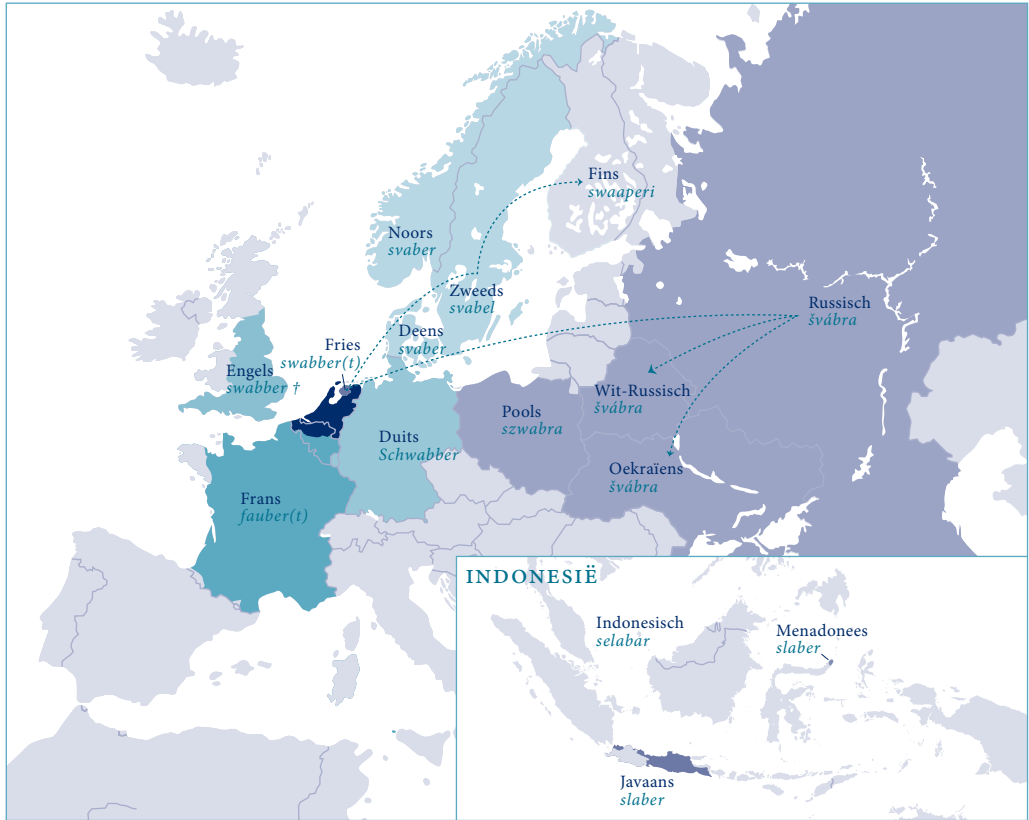

- televisie' → FRIES *sinder*; INDONESISCH *sénder* 'zendapparaat; radiostation'; MADOEREES *sendër* 'gelegenheid tot uitzenden'.
- zending** 'het zenden, wat gezonden wordt; protestantse missie' → FRIES *sinding*; INDONESISCH *séndéng, sénding, zénding* 'protestantse missie'; JAVAANS *sendhing* 'het zenden, wat gezonden wordt'.
- zenit** 'toppunt' → INDONESISCH *zénit*.
- zenuw** 'verbindingsdraad tussen zintuigen of spieren en centrale zenuwstelsel' → FRIES *senuw*; INDONESISCH *sénu, sinu*; JAPANS *shinkei* 'verbindingsdraad tussen zintuigen of spieren en centrale zenuwstelsel, lett. shinmeridiaan of goddelijke meridiaan'; CHINEES *shenjing* <via Japans>; PAPIAMENTS † *zenuwe*; SRANANTONGO *senwe, sena*.
- zenuwaandoening** 'aandoening aan het zenuwstelsel' → FRIES *senuwoandwaning*.
- zenuwen** 'zenuwachtigheid' → INDONESISCH *senéwen, sinuwen* 'een zenuwaanval hebben; neurotisch, emotioneel gestoord; de zenuwen krijgen, wanhopig zijn'; AMBONS-MALEIS *zénuw* 'zenuwachtig'; JAKARTAANS-MALEIS *senèwen, snèwen* 'een beetje gek; zenuwziekte'; JAVAANS *senèwen* 'zenuwachtig; van streek zijn; gespannen, overspannen'; SRANANTONGO *senwe* 'zenuwachtigheid; gespannen'; SURINAAMS-JAVAANS *senuwénen* 'last van zenuwen hebben'.
- zeoliet** 'mineraal aangetroffen in holten van lava' → INDONESISCH *zéolit*.
- zerk** 'grafsteen' → PAPIAMENTS † *zerk*.
- zes** 'telwoord' → JAVINDO *ses*; NEGERHOLLANDS *ses, sees*; BERBICE-NEDERLANDS *sesi*; SKEPI-NEDERLANDS *ses*; SRANANTONGO *zes*.
- zesde** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *sesde*; SRANANTONGO *zesde*.
- zesje, zeske** 'bepaald muntstuk' → ENGELS † *seskyn* 'Hollands muntstuk'.
- zestien** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *sestien*; BERBICE-NEDERLANDS *sesitín*; SRANANTONGO *zestien*.
- zestiende** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *sestiende*; SRANANTONGO *zestiende*.
- zestig** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *sestig*; BERBICE-NEDERLANDS *sesti*; SRANANTONGO *zestig*.
- zestigste** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *zestigste*; SRANANTONGO *zestigste*.
- zestigvoud** 'zestig maal zoveel of zo groot' → NEGERHOLLANDS *sestigvoud*.
- zestigvoudig** 'zestig keer zoveel' → NEGERHOLLANDS *sestigvoudig*.
- zet** 'beweging in schaak- en damspel; berekening, tactiek' → INDONESISCH *sét* 'beweging in schaakspel'; JAKARTAANS-MALEIS *sèt* 'berekening, tactiek'; SRANANTONGO *sèt* 'beweging in schaak- en damspel'.
- zetel** 'zitplaats' → FRIES *setel*.
- zetmeel** 'reservevoedsel van planten' → JAPANS *dempun* 'reservevoedsel van planten, lett.
- zinkpoeder'; CHINEES *dianfen* <via Japans>; PAPIAMENTS *zetmeel*.
- zetspil** 'pil die in de endeldarm gebracht wordt' → JAPANS *zayaku* 'pil die in de endeldarm gebracht wordt, lett. zit/zetmedicijn'; CHINEES *zuoyao* <via Japans>.
- zetschipper** 'zetbaas op een schip' → DEENS *sætteskipper* 'roerganger van een kleiner schip' (uit Nl of Duits).
- zetten** 'plaatsen, doen zitten' → NEGERHOLLANDS *set, sit*; BERBICE-NEDERLANDS *sete* 'plaatsen'; PAPIAMENTS *zèt* 'het zetten van een zaag (timmermansterm)'.
- zetten** 'tekst opmaken om te drukken' → INDONESISCH *sét, zét* 'het zetten, de tekstopmaak'; PAPIAMENTS *zèt*.
- zetter** 'tekstopmaker' → INDONESISCH *zétter*; PAPIAMENTS *zèter* (ouder: *zetter*).
- zeven** 'telwoord' → JAVINDO *seven*; NEGERHOLLANDS *seven, seeven*; BERBICE-NEDERLANDS *sewn*; SRANANTONGO *seibi* (ouder: *seben, seebin*); SRANANTONGO *zeven*; AUCAAANS *seibin*; SARAMAKKAANS *sebèn* <via Sranantongo>.
- zeven** 'met een zeef zuiveren' → NOORD-SOTHO *sefa* <via Afrikaans>; TSWANA *séfa* <via Afrikaans>; XHOSA *sefa* <via Afrikaans>; ZOELOE *sefa* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *sefa* <via Afrikaans>; NEGERHOLLANDS *siev* 'schiften, ontrafelen, uitkiezen'.
- zevenboom** 'heester' → FRIES *sevenbeam*.
- zevende** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *se(e)vende*; SRANANTONGO *zevende*.
- zevensprong** 'oude volksdans' → FRIES *seuvensprong*.
- zeventien** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *seventien, seeventien*; BERBICE-NEDERLANDS *sewntin*; SRANANTONGO *zeventien*.
- zeventiende** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *seeventiende*; SRANANTONGO *zeventiende*.
- zeventig** 'telwoord' → NEGERHOLLANDS *seventig, seeventig*; SRANANTONGO *zeventig*.
- zeventigste** 'rangtelwoord' → NEGERHOLLANDS *seeventigste*; SRANANTONGO *zeventigste*.
- zicht** 'het zien' → DUIJS *Sicht*; DEENS *sigte* 'vizier, bedoeling' (uit Nl of Nederduits); NOORS *sikt, sikte* 'vizier' (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *sikt* (uit Nl of Nederduits).
- zichzelf** 'wederkerend voornaamwoord' → NEGERHOLLANDS *siself, sisel, sie selv*.
- ziedaar** 'uitroep bij het aanreiken of om iemands aandacht ergens op te vestigen' → FRIES *sider*.
- zieden** 'koken' → ENGELS † *siede*.
- ziek** 'niet gezond' → PETJOH *ziek*; JAVINDO *siek*; NEGERHOLLANDS *siek, sik*; BERBICE-NEDERLANDS *siki*; SRANANTONGO *siki* 'niet gezond; ziek zijn, ziekte; verzieken' (uit Nl of Engels); SARAMAKKAANS *siki*.
- ziekelijk** 'telkens ziek' → NEGERHOLLANDS *sieklik*.
- ziekelijkheid** 'het ziek zijn, het niet gezond zijn' → NEGERHOLLANDS *sieklikheit*.

ziekenhuis 'hospitaal' → JAPANS *byōin*; KOREAANS *pyōngwōn* (via Japans).
ziekte 'het ziek zijn' → NEGERHOLLANDS *siekte* 'epidemie, het ziek zijn, besmettelijke ziekte'.
ziekteverlof 'verlof in verband met ziekte' → FRIES *sykteferlof*.
ziel 'geest' → NEGERHOLLANDS *siel*, *zil*; SRANANTONGO *sili* (ouder: *see*).
zielenzaligheid 'eeuwige zaligheid (bereikt door de zielen die in de hemel zijn), zielsrust' → NEGERHOLLANDS *zieles-zaaligheid* 'rooms-katholiek: eeuwige gelukzaligheid in het hiernamaals als de ziel uit de macht van de zonde is verlost'.
zieltogen 'op sterven liggen' → ZWEEDS *själåtåget* (uit NL of Nederduits).
zielverkoper 'ronselaar' → ENGELS † *silver-cooper* 'ontvoerder'; DUIJS *Seelenverkäufer* 'ronselaar; reder die niet volgens de regels werkt; gammel schip, gammel vliegtuig'; DEENS *seelenverkoper*, *seelenverkooper* (uit NL of Nederduits); FRANS dial. (*envoyer qn.*) *às zivèrcôf/às zèfurcôf, às-ivèrcôfes* '(over ronselaars van soldaten voor Nederlands-Indië) naar de duivel, de hel, naar Nederlands-Indië (sturen)'.
zien 'met het oog waarnemen' → PETJOH *geziëntjes* 'verstoppertje spelen'; JAVINDO *siet*, *sien*.
zier 'zweem, kleinigheid' → FRANS dial. *ziere* 'maitresse, concubine (eufemistisch gebruikt)'.
zift 'zeef' → FRANS dial. *siverète* 'vergiert om gekookte groente te laten uitdruipen'; PAPIAMENTS *zefta* (ouder: *sifte*, *zifte*) 'werktuig om mee te zeven'.
ziften 'zeven' → PAPIAMENTS *sefta*, *zefta* (ouder: *zifta*).
zigeuner 'lid van zwervend volk' → ZWEEDS *zigenare* (uit NL of Nederduits).
zigzag 'lijn met scherpe hoeken' → INDONESISCH *siksak*, *zigzag*.
zigzaggen 'zich volgens een zigzaglijn verplaatsen' → KUPANG-MALEIS *sik-sak* 'heen en weer tegen de wind in zeilen'.
zij, ze 'persoonlijk voornaamwoord' → CHINEES-MALEIS *sèy*; JAVINDO *sij*, *se*.
zijde 'textiel' → ZWEEDS *siden* (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *sie*; PAPIAMENTS *sèi*; SRANANTONGO *sei*.
zijde, zij 'zijkant; flank van het lichaam' → AMBONS-MALEIS *sèi* 'zijkant'; KUPANG-MALEIS *sèi* 'flank van het lichaam'; MENADONEES *sèi* 'flank van het lichaam'; MENADONEES *sey*, *sèi* 'zijkant'; TERNATAANS-MALEIS *sèi* 'flank van het lichaam'; NEGERHOLLANDS *sie*, *si* 'zijkant'; PAPIAMENTS *zei* 'flank van het lichaam'; SRANANTONGO *sei* (ouder: *si*); SARAKKAANS *se* 'kant, richting' (via Sranantongo).
zijdwending, zijdwende '(verouderd) binnendijk, kade' → DUIJS dial. *Sitwendinge* 'binnendijk'.
zijl 'waterlozing, sluis' → DUIJS *Siel* 'uitwateringssluis' (uit NL of Nederduits); DEENS *sil*

(uit NL of Nederduits).

zijlvest 'geheel van gronden dat een gemeenschappelijke afwatering heeft via een zijl' → FRIES *sylyfest*.
zijn 'bestaan' → NEGERHOLLANDS *si*; BERBICE-NEDERLANDS *da*.
zijn 'bezittelijk voornaamwoord' → CHINEES-MALEIS *sèyn*; JAVINDO *sijn*; NEGERHOLLANDS *si*, *si*, *zi*, *sji*, *sie* 'bezittelijk voornaamwoord derde persoon enkelvoud (mannelijk en vrouwelijk)'; BERBICE-NEDERLANDS *si* 'bezittelijk voornaamwoord derde persoon (mannelijk en vrouwelijk)'.
zijn 'wetering' → DUIJS dial. *Siep*, *Sipe*, *Siek* 'natte grondgebied; dal waar water binnensijpelt en wegstroomt'.
zijplank 'plank aan de zijkant' → SRANANTONGO *seiplanga*, *seipranga*.
zijschenkel 'soort hijstouw aan een takel' → RUSSISCH *sejskèntel*.
zijspan 'éénwielig wagentje dat opzij aan een motorfiets is bevestigd' → INDONESISCH *sésapan*.
zijtalie 'talie van de grootste afmeting om grote lasten op het schip te hijsen' → RUSSISCH *sejtali*.
zijtalieschenkel 'soort hijstouw aan een takel' → RUSSISCH † *sejtališkèntel*, *sejskèntel*.
zijwaarts 'naar de zijde gericht' → FRIES *sydwerts*.
ziltig 'zoutachtig' → FRIES *siltich*.
zilver 'chemisch element' → NOORD-SOTHO *silibera* (uit Afrikaans of Engels); TSWANA *selefera*; XHOSA *silivere* (uit Afrikaans of Engels); ZOELOE *siliva* (uit Afrikaans of Engels); ZUID-SOTHO *silifera* (uit Afrikaans of Engels); MUNSEE-DELAWARE *šalpəl* 'geld'; UNAMI-DELAWARE *silpəl*; LOUP *sinibat*, *chinebat*, *chinibat* 'chemisch element; geld'; MAHICAN *sehnpat*, *senpett*; NEGERHOLLANDS *silver*, *zelva*, *selvu*; SKEPI-NEDERLANDS *solfer*; SRANANTONGO *sorfu* (ouder: *solfru*, *sorfru*); SARAKKAANS *sólófu*, *sóófu* (via Sranantongo); SURINAAMS-JAVAANS *silfer*.
zilveren 'van zilver' → AUCAANS *soloefoe*; SURINAAMS-JAVAANS *silfer*.
zilvergoed 'zilveren voorwerpen, met name voor huishoudelijk gebruik' → NEGERHOLLANDS *silvergut*.
zilverling 'zilveren munt' → ENGELS † *silverling* 'sjekel, zilvermunt' (uit NL of Duits); NEGERHOLLANDS *silverling*.
zilversmid 'ambachtsman die zilver door smeden bewerkt' → NEGERHOLLANDS *silversmid*.
zin 'zintuig; begrip, gezindheid; verlangen om iets te doen' → DEENS *sind* 'gemoed, geest' (uit NL of Nederduits); NOORS *sinn* 'gemoed, geest, aard' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *sinne* 'zintuig, gemoed, gevoel, aanleg' (uit NL of Nederduits); FRANS dial. *zine* 'kuur, gril; lichte roes'; NEGERHOLLANDS *sin* 'verlangen om iets te doen'.
zingen 'met de stem muziek voortbrengen' → AMBONS-MALEIS dial. *singin* 'psalmzingen'; NEGERHOLLANDS *sing*, *sin* 'met de stem muziek

50. De verbreiding van het woord *zwabber*.

Zwabber is in een groot aantal Europese talen overgenomen uit het Nederlands en in die talen bekend geraakt via de Nederlandse schepen. In het Nederlands werd het woord ook gebruikt voor ‘een viererik’, en kennelijk is dat gebruik ook in andere talen bekend geraakt, want bijvoorbeeld in het Deens, Russisch en het verouderde Engels wordt *zwabber* als scheldwoord gebruikt. Het woord is ook overgenomen in enkele Indonesische talen; in die talen is het niet te danken aan de invloed van de Nederlandse scheepsterminologie – die namelijk non-existent was –, maar aan die van de Nederlandse properheid, waardoor ook woorden als *dweil* en *netjes* zijn overgenomen.

voortbrengen; gezang'; BERBICE-NEDERLANDS *singgi*; SRANANTONGO *singi* (uit NL of Engels); SURINAAMS-JAVAANS *singi* 'met de stem muziek voortbrengen; lied(je)' <via Sranantongo>.

zink 'chemisch element' → INDONESISCH *séng*, *sing*; ATJEHNEES *sèn*, *sèm*, *sèng*; BOEGINEES *seng*; GIMÁN *seng* 'golfplaten (dakbedekking)'; IBAN *sing* (uit NL of Engels); JAKARTAANS-MALEIS *sèng*; JAVAANS *sèng* 'gegalvaniseerd gegolfd plaatijzer'; KEIËES *seng* 'chemisch element, gegalvaniseerd ijzer'; MADOEREES *èsseng*, *seng*; MAKASSAARS *seng*; MENADONEES *sèng*; MINANGKABAUS *seng*; SASAKS *seng*; SOENDANEES *seng*; PAPIAMENTS *zink*; SRANANTONGO *senki*; SURINAAMS-JAVAANS *sèng* 'chemisch element; van zink, zinkplaat'.

zinken '(weg)zakken' → GĀ *seke* 'anker'; JAVINDO *sing*; NEGERHOLLANDS *senk*, *sink*; PAPIAMENTS *senk* (ouder: *zink*) '(weg)zakken, tot (weg)zakken brengen'.

zinkput 'gemetselde put zonder bodem' → PAPIAMENTS *zenkpùt*.

zinkwit 'zinkoxide als verfstof' → INDONESISCH *zinkwit*.

zinloos 'zonder duidelijk doel' → NEGERHOLLANDS *sosoo*.

zinnebeeld 'zintuiglijk waarneembaar beeld of voorwerp dat iets abstracts uitbeeldt' → DUIJS *Sinnbild*.

zinnrijk 'rijk aan betekenis; scherpzinnig, vindingrijk' → DEENS *sindrig* 'scherpzinnig, vindingrijk' (uit NL of Nederduits); NOORS *sinnrik* 'scherpzinnig' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *sinnrik* 'scherpzinnig, vindingrijk' (uit NL of Nederduits).

zintuig 'orgaan dat prikkels van buiten waarneemt' → FRIES *sintúch*.

zionisme 'streven naar een eigen Joodse staat' → INDONESISCH *Sionisme*, *Zionisme*.

zionist 'aanhanger van het zionisme' → INDONESISCH *Zionis*.

zitje 'stoel; tafeltje met stoelen' → INDONESISCH *sice*, *zice* 'vijfdelig zitkamerameublement bestaande uit een tafel en vier stoelen'; KUPANG-MALEIS *sice* 'stoel met plastic bedrading'; MENADONEES *zice* 'tafeltje met stoelen'.

zitkamer 'woonkamer' → ENGELS *sitkamer* <via Afrikaans>.

zitten 'gezetten zijn; zich bevinden' → JAVINDO *sitten*; NEGERHOLLANDS *sit*, *set*; BERBICE-NEDERLANDS *sete*; SKEPI-NEDERLANDS *set*.

zitter 'een van de kromhouten die tot het spant behoren' → DEENS *sitters*; ZWEEDS *sittra* 'een van de kromhouten die tot het spant behoren; hout gebruikt ter versterking van de binnenzijde van de romp'.

zitting 'deel van een stoel waarop het lichaam rust bij het zitten; vergadering; sessie' → SRANANTONGO *seten*.

zo 'bijwoord van hoedanigheid: op die manier, als' →

GIMÁN *so* 'zoals'; PETJOH *so*, *soo*, *zo*, *zoo* 'partikel om uitspraken te versterken'; JAVINDO *so* 'op die manier, als'; NEGERHOLLANDS *soo*, *so*, *sa* 'bijwoord van hoedanigheid: op die manier, daarop, toen, zo, (al) dus'; SRANANTONGO *so* (uit NL of Engels).

zo 'nevenschikkend voegwoord: indien' → NEGERHOLLANDS *soo*, *so* 'indien'.

zoals 'onderschikkend voegwoord van vergelijking: zo als' → NEGERHOLLANDS *soo as*.

zodanig, † **zodaan** 'aanwijzend voornaamwoord; dergelijk' → FRIES *sadanich*; ZWEEDS *sådan* 'zo, zulk, zodanig, dergelijk' (uit NL of Nederduits); NEGERHOLLANDS *soodanig*, *soodaenig*.

zodat 'onderschikkend voegwoord van gevolg' → NEGERHOLLANDS *sodat*; SRANANTONGO *sodati* 'onderschikkend voegwoord van gevolg; opdat'.

zode 'plag' → ENGELS *sod* 'plag; grasland'; DUIJS *Sode* (uit NL of Nederduits); ? DEENS *sadde* (uit NL of Nederduits).

zodiak 'dierenriem' → INDONESISCH *zodiak*.

zodra 'onderschikkend voegwoord: meteen nadat' → FRIES *sadra*; SRANANTONGO *sodra*.

zoeken 'trachten te vinden' → JAVINDO *soeken*; NEGERHOLLANDS *soek*, *suk*; BERBICE-NEDERLANDS *suku* 'wensen'; SRANANTONGO *suku*; AUCAANS *soekoe*; SARAMAKKAANS *súku*.

zoeker 'dreg, klein werpanker met vier weerhaken' → FRIES *soeker*.

zoemen 'gonzend geluid maken' → PAPIAMENTS *zum*; SURINAAMS-JAVAANS *ngesum*.

zoen 'kus' → INDONESISCH *soen* /*sun*/, *sun*; AMBONS-MALEIS (*kasih*) *sun* 'een kus (geven)'; JAKARTAANS-MALEIS *sun*; KUPANG-MALEIS (*kasih*) *sun* 'een kus (geven)'; MENADONEES (*kasih*) *sun* 'een kus (geven)'; MINANGKABAUS *sun*; TERNATAANS-MALEIS (*kasih*) *sun* 'een kus (geven)'; PAPIAMENTS *sunchi* (ouder: *soentji*, *zoentsje*) 'kus; schuimgebakje'; SURINAAMS-JAVAANS *sun*.

zoenen 'een kus geven' → PAPIAMENTS *sunchi* (ouder: *zoentsje*, *zoenstjá*).

zoenen 'een geschil beëindigen, zich verzoenen' → NOORS *sona* 'goedmaken, vergoeden' (uit NL of Nederduits); ZWEEDS *sona* 'boeten voor, boete doen voor' (uit NL of Nederduits).

zoet 'niet zout; aangenaam' → DUIJS dial. *tsjtje* 'zacht, voorzichtig'; PETJOH *soet* 'lief'; NEGERHOLLANDS *soet*, *sut*; BERBICE-NEDERLANDS *suti*, *sutu* 'niet zout; aangenaam, rustig, stil'; PAPIAMENTS *sut*, *zut* 'niet zout'.

zoetekoek 'soort ontbijtkoek' → ENGELS *soetkoekie* 'Zuid-Afrikaanse kruidkoek' <via Afrikaans>; AMERIKAANS-ENGELS dial. † *zotekoek* 'zoet gistgebak'.

zoetelaar 'marketenter' → ENGELS *sutler*.

zoetelen 'spijs en drank aan het leger verkopen' → ENGELS *suttle*.

zoetemelk 'gewone melk' → MUNSEE-DELAWARE *shootumúluk*.

- zoethout** 'gedroogde wortelstok als lekkernij' → JAPANS † *zubōto*.
- zoetigheid** 'zoete lekkernij' → NEGERHOLLANDS *soetigheid*.
- zoetjes** 'rustig aan, zonder veel inspanning' → VASTELANDS-NOORD-FRIES *suutje* 'langzaam'; ZWEEDS † *sutjes* 'langzaam' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *soetjes, soetje, soeutjes, sudži, sutji, sutje* 'zachtjes, langzaam'.
- zoetzuur** 'zoet en tegelijkertijd enigszins zuur smakend' → PAPIAMENTS *zutzür, zutsür*.
- zo-even** 'zonet' → PETJOH *zoeven*; JAVINDO *soëfen*; SURINAAMS-JAVAANS *soëfe*.
- zoiets** 'onbepaald voornaamwoord: iets als dat' → JAVINDO *soiets* 'zo, zodanig'.
- zolang** 'onderschikkend voegwoord: zo lang (als)' → NEGERHOLLANDS *soo lang*; SRANANTONGO *solanga*; SARAKAKKAANS *solánga*; SURINAAMS-JAVAANS *solangah* 'via Sranantongo'.
- zolang** 'bijwoord: ondertussen' → SRANANTONGO *sraŋga*.
- zolder** 'bovenste verdieping' → INDONESISCH *solder*; AMBONS-MALEIS *solder*; MENADONEES *solder*; CREOOLS-PORTUGEEES (BATAVIA) *solder*; CREOOLS-PORTUGEEES (MALAKKA) *solda*; SINGALEES *soldara-ya, soldarē*; NEGERHOLLANDS *soller* 'bovenzaal' (uit NI of Deens); PAPIAMENTS *sòlder, zòlder, sòldu* (ouder: *zolder*); SRANANTONGO *sodro* 'bovenste verdieping, kamer op zolder; bovenhuis; bovenkamer'; SARNAMI *sodro*; SURINAAMS-JAVAANS *slodro* 'bovenste verdieping; loze ruimte tussen plafond en dak; vliering' 'via Sranantongo'.
- zomaar** 'zonder in- of aanleiding' → ENGELS *sommer* 'gewoonweg' 'via Afrikaans'; SRANANTONGO *somar* 'niets bijzonders'; SURINAAMS-JAVAANS *somar* 'gewoonweg; voor de lol; in het wilde weg' 'via Sranantongo'.
- zombie** 'opgestaan lijk' → NEGERHOLLANDS *džumbi, žumbi* 'geest, spook'.
- zomen** 'van zomen voorzien' → AMBONS-MALEIS *som*; KUPANG-MALEIS *som*; MENADONEES *som*; TERNATAANS-MALEIS *som*; PAPIAMENTS † *zoom*; SRANANTONGO *son*; SARAKAKKAANS *somu* 'via Sranantongo'.
- zomer** 'jaargetijd' → NEGERHOLLANDS *somer*; PAPIAMENTS *zomer*; SRANANTONGO *sowmer*.
- zomp** 'moerasland' → ENGELS *sump* 'moeras; beerput; zinkput'; DEENS *sump* (uit NI of Nederduits); NOORS *sump* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *sump* (uit NI of Nederduits).
- zon** 'lichtend hemellichaam' → NEGERHOLLANDS *son, zon*; BERBICE-NEDERLANDS *sono*; SRANANTONGO *son*; SARAKAKKAANS *sónu*.
- zond** '(gewestelijk) gezond, welvarend' → DEENS *sund* 'gezond' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *sund* 'gezond' (uit NI of Nederduits).
- zondaar** 'iemand die een zonde begaan heeft' → NEGERHOLLANDS *sondaar, sondar*; SRANANTONGO *sondari*.
- zondag** 'eerste dag van de week' → AMBONS-MALEIS *Sondak*; CHINEES-MALEIS *sondakh*; JAPANS † *dontaku* 'eerste dag van de week; vrije dag'; MOHEGAN-PEQUOT *zunatar*; NEGERHOLLANDS *sondag* 'eerste dag van de week, heilige dag'; BERBICE-NEDERLANDS *sondaka*; SKEPI-NEDERLANDS *sondak*; AROWAKS *sondaha*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) *grossondag* 'grote zondag, speciale feestdag; Kerstmis' 'via Negerhollands'.
- zonde** 'overtreding' → KHOSA *sono* 'via Afrikaans'; ZOELOE *sono* 'via Afrikaans'; NEGERHOLLANDS *sondo, zonde, sonden*; SRANANTONGO *sondu*; SURINAAMS-JAVAANS *sondu* 'via Sranantongo'.
- zondelijk** '(verouderd) zondig; verkeerd, slecht' → NEGERHOLLANDS *sondlik* 'zondig; verkeerd, slecht'.
- zonder** 'voorzetsel: niet met iets; buiten iets om' → INDONESISCH *sonder, zonder*; AMBONS-MALEIS *sonder*; BALINEES *sonder*; JAKARTAANS-MALEIS *sonder*; JAVAANS *sondher*; KUPANG-MALEIS *sonder*; MAKASSAARS *nisòndoró sàbung* 'op zijn kop krijgen (letterlijk: gewassen worden zonder zeep)' 'via Indonesisch/Maleis'; MENADONEES *sonder*; TERNATAANS-MALEIS *sonder*; NEGERHOLLANDS *sonder, sonda, sondu* 'voorzetsel: zonder (dat), tenzij, anders'; BERBICE-NEDERLANDS *sondro*; SRANANTONGO *sondro*; AUCAANS *sondee*; SARAKAKKAANS *sondò*; SURINAAMS-JAVAANS *sonder*.
- zonderlijk** '(verouderd) bijzonder, buitengewoon' → DEENS *synderlig* 'bijzonder' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *synnerlig* 'bijzonder, buitengewoon' (uit NI of Nederduits).
- zondeval** 'daad waardoor men uit een staat van onschuld tot schuld vervalt' → NEGERHOLLANDS *sondoval*.
- zondigen** 'zonde begaan' → NEGERHOLLANDS *sondig*.
- zondigheid** 'het zondig zijn' → NEGERHOLLANDS *sondigheit*.
- zondvloed** 'grote vloed' → NOORS *syndflood* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *sondovloet, sondvloed*; PAPIAMENTS *zondvloed*; SRANANTONGO *sondufrutu*.
- zone** 'streek' → INDONESISCH *zona*.
- zonnebloem** 'plant' → PAPIAMENTS *zòneblum*.
- zonnebril** 'bril met zonwerende donkere glazen' → INDONESISCH *sonebril*; SRANANTONGO *sonbreri*.
- zonnedaauw** 'vleesetende plant' → ENGELS *sundew*.
- zonnedek** 'bovenste dek, waarop gezond kan worden; over het dek gespannen zonnentent' → ZWEEDS *sundäck* 'bovenste dek, waarop gezond kan worden' (uit NI of Duits); ESTS *sandek* 'bovenste dek, waarop gezond kan worden' 'via Zweeds'; RUSSISCH † *zondek* 'dek of beschutting tegen de zon'; RUSSISCH *zóntik* 'regenscherm; zonnescherm'; OEKRAÏENS *zóntik* 'regenscherm; zonnescherm' 'via Russisch'.
- zonneglas** 'donker glas, gebruikt bij waarneming van de zon' → JAPANS † *zongarasu* 'telescoop'.

zonnewijzer 'tjdmeter' → JAPANS † *zonne-uēsuru*.

zonsondergang 'het ondergaan van de zon' → SRANANTONGO *son-ondro, sondongo*.

zonsopgang 'het opgaan van de zon' → SRANANTONGO *son-opo*.

zoöfyt 'neteldier' → INDONESISCH *zoofit*.

zool 'onderste deel van voet of schoen' → DEENS *sål* 'onderste deel van voet' (uit NI of Nederlands); NOORS *såle* 'onderste deel van voet, schoen of sok' (uit NI of Nederlands); JAKARTAANS-MALEIS *sol* 'schoenzool; materiaal om schoenzolen te vervaardigen'; KUPANG-MALEIS *sol* 'schoenzool'; MADOEREES *ēssōl* 'schoenzool'; MENADONEES *sol* 'schoenzool; bepaalde dans'; PAPIAMENTS *zol*; SRANANTONGO *sowl*.

zoolleer 'leer voor schoenzolen' → PAPIAMENTS *sole* (ouder: *zoolleer*) 'leer voor schoenzolen; schoenzool'.

zoölogie 'dierkunde' → INDONESISCH *zoologi*.

zoöloog 'dierkundige' → INDONESISCH *zoolog*.

zoom 'boord (van weefsel)' → INDONESISCH *som, sum*; JAKARTAANS-MALEIS *som*; JAVAANS *sum*; KUPANG-MALEIS *som*; MENADONEES *som*; NEGERHOLLANDS *soom*; PAPIAMENTS *zòm* (ouder: *zoom*); SRANANTONGO *son*; SURINAAMS-JAVAANS *sum*.

zoon 'mannelijk kind t.o.v. de ouders' → NEGERHOLLANDS *soon, sön*.

zoopje, zopie 'drank, teug sterkedrank' → FRIES *soopje*; ENGELS *sopie* '(teug) sterkedrank'; ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *sopie* 'een borrel, sterkedrank' (via Afrikaans); INDONESISCH *sopi* 'alcoholische drank'; AMBONS-MALEIS *sopi* 'arak'; ATJEHNEES *supi* 'jenever' (via Indonesisch/Maleis); BOEGINEES *sōpi* 'jenever'; KUPANG-MALEIS *sopi* 'arak'; LETINEES *sopi* 'jenever'; MADOEREES *supi* 'jenever'; MAKASSAARS *sōpi* 'jenever'; MENADONEES *sopi* 'arak'; MINANGKABAU *sopi* 'likeur'; NIAS *sofi* 'brandewijn'; SASAKS *supi* 'portwijn'; TERNATAANS-MALEIS *sopi* 'arak'; PETJOH *sopi* 'borreltje'; SINGALEES † *zōppi* 'borrel'; NEGERHOLLANDS *soopi, soopie, soopje, sopi, supi* 'sterkedrank, rum'; BERBICE-NEDERLANDS *sopi* 'sterkedrank'; SKEPI-NEDERLANDS *sopi* 'sterkedrank, rum'; PAPIAMENTS † *soppi* 'teugje'; SRANANTONGO *sopi* 'sterkedrank; rum'; SARAKAKKAANS *sōpi, adjobí* 'sterkedrank' (via Sranantongo); AROWAKS *supi* 'sterkedrank' (via Sranantongo); WARAU *sobi* 'rum'; SURINAAMS-JAVAANS *sopi* 'sterkedrank'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *sopi* 'rum' (via Negerhollands).

zoöplankton 'soort plankton' → INDONESISCH *zooplankton*.

zoopwinkel 'kroeg' → SRANANTONGO *sopiwenkri*.

zootje 'hoeveelheid gevangen vis' → PAPIAMENTS *sochi* 'hoeveelheid gevangen kleine visjes'.

zore haring '(verouderd) gerookte haring' → FRANS *hareng saur* 'gerookte haring'; BRETONS *sol harenk* 'gerookte haring' (via Frans).

zorg 'toewijding; verzorging, verpleging' → NEGERHOLLANDS *sorg*; SRANANTONGO *sorgu*; SARNAMI *sorgu* 'verzorging'.

zorgen 'zorg dragen voor; verzorgen' → NEGERHOLLANDS *sorg, sorak*; PAPIAMENTS *sòru (pa)* 'zorg dragen voor; letten op, waken voor; verzorgen'; SRANANTONGO *sorgu*; SARAKAKKAANS *solúgu*; SURINAAMS-JAVAANS *sorgu, nyoru, nyorgoni* (via Sranantongo).

zorglijn 'lijn die zorgt dat het roer niet verloren gaat als het los is geraakt' → ZWEEDS *sortlina* (uit NI of Nederlands); FINS *sortliina, sorkliina* (via Zweeds); RUSSISCH *sorlin'*.

Zorgvliet 'benaming voor buitenhuizen en landgoederen' → SURINAAMS-JAVAANS *Slompriet* 'plaatsnaam'.

zorgvuldig 'zorgdragend' → ZWEEDS *sorgfällig* (uit NI of Nederlands).

zot 'dwaas, gek' → NEGERHOLLANDS *sot*; BERBICE-NEDERLANDS *soto*.

zout 'keukenzout, natriumchloride' → SHONA *saut* (via Afrikaans); LOUP *sat*; MAHICAN *sāschuak* (uit NI of Duits); NEGERHOLLANDS *sout*; BERBICE-NEDERLANDS *sautu*; SRANANTONGO *sowtu*; AUCAANS *sawtoe*; SARAKAKKAANS *sátu*.

zouten 'met zout bestrooien, toebereiden' → NEGERHOLLANDS *sout*; SRANANTONGO *sowtu* 'met zout bestrooien, toebereiden; gezouten'.

zoutevis 'gezouten kabeljauw' → SRANANTONGO *sowtfisi*; SARNAMI *soutufisi*.

zoutkop 'van overzee, t.w. uit Afrika aangevoerde negerslaaf, zoutwaterneger' → NEGERHOLLANDS *soutkop*.

zoutkruid 'zeekraal' → ENGELS *saltwort* 'naam voor verschillende zoutwaterplanten: zeekraal, loogkruid, melkkruid'.

zoutpot, zoutvat 'tafelgarnituur, keukengarnituur dat het zout bevat' → NEGERHOLLANDS *sout-vat*; SRANANTONGO *sowtpato*.

zoutzuur 'oplossing van waterstofchloride in water' → JAPANS *ensan* 'oplossing van waterstofchloride in water, lett. zoutzuur'; CHINEES *yansuan* (via Japans); PAPIAMENTS *zoutzür* 'chlorwaterstof, opgelost in water'.

zoveel 'onbepaald hoofdtelwoord om hoeveelheid aan te geven' → NEGERHOLLANDS *soveel, sovël, sowël, suwē*; BERBICE-NEDERLANDS *sofele, sufele*.

zo waar als God 'waarlijk, heus' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS (*as*) *true as God, struse God* 'heus' (via Afrikaans).

zowel (als) 'nevenschikkend voegwoord: evenzeer (als)' → NEGERHOLLANDS *so wel as*.

zozo 'bijwoord van hoedanigheid: matig' → NEGERHOLLANDS *soso*.

zucht 'sterke uitademing' → NEGERHOLLANDS *sucht*; SRANANTONGO *soktu*.

zuchten 'hoorbaar uitademen' → FRIES *suchtsje*; ZWEEDS *sukta* 'snakken, smachten' (uit NI)

- of Nederduits); NEGERHOLLANDS *sucht*;
SRANANTONGO *soktu*.
- Zuid-Afrika** 'staat aan de zuidpunt van Afrika' → ENGELS *South Africa* <via Afrikaans>; MALTEES *l-Afrika tan-Nofsinhar* <via Engels>; TURKS *Güney Afrika* <via Engels>; KOERDISCH *Afriqa Başür* <via Engels>; ARABISCH (MSA) *janüb ifriqiyā* (uit NI of Engels).
- Zuid-Afrikaans** 'uit Zuid-Afrika' → FRANS *sud-africain* <via Afrikaans>.
- zuid(en)** 'windstreek' → DUIJS *süd, Süden*; DEENS *syd* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *syden, syd* (uit NI of Nederduits); FINS *sytt(i)* <via Zweeds>; ESTS *süüd* (uit NI of Nederduits); RUSSISCH *zjujd* 'zuiden (in de zeemanaal)'; OEKRAÏENS *zjujd* 'zuiden (in de zeemanaal)' <via Russisch>; LITOUWS *ziuidas*; ESPERANTO *sudo* <via Duits>; NEGERHOLLANDS *sud, seit, syd*; PAPIAMENTS *sùit, zùit* (ouder: *zuid, zeid*); SRANANTONGO *zuid*.
- zuidoost** 'windrichting' → DEENS *sydost* '(binnen de scheepvaart) windrichting' (uit NI of Duits); ZWEEDS *syd ost*; FINS *sytt usti* <via Zweeds>; RUSSISCH *zju(j)d-ost*; LITOUWS *ziuidostas*; PAPIAMENTS *sùitost, zùitost*.
- zuidoost ten oosten** 'windrichting' → RUSSISCH *zju(j)d-ost-ten-ost*.
- zuidoost ten zuiden** 'windrichting' → RUSSISCH *zju(j)d-ost-ten-zju(j)d*.
- zuid ten oosten** 'windrichting' → RUSSISCH *zju(j)d-ten-ost*.
- zuidwest** 'windrichting' → ZWEEDS *sydväst*; FINS *sytt westi* <via Zweeds>; RUSSISCH *zju(j)d-ten-vest, zju(i)d-vest*; LITOUWS *ziuidvestas*; PAPIAMENTS *sèdiwèst, zùitwèst, sùitwèst, suduwèst, seiduèst, sùiduèst, suduèst, zùitwèst*.
- zuidwester** 'breedgerande, waterdichte hoed' → ENGELS *south-wester*; ? DUIJS *Südwester*; DEENS *sydvest* (uit NI of Duits); NOORS *sydvest* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *sydväst* (uit NI of Duits); POOLS *ziudwestka* (uit NI of Duits); RUSSISCH *zjudvéstka*.
- zuidwest ten westen** 'windrichting' → RUSSISCH *zju(j)d-vest-ten-vest*.
- zuidwest ten zuiden** 'windrichting' → RUSSISCH *zju(j)d-vest-ten-zju(j)d*.
- zuidzijde** 'aan de kant van het zuiden' → NEGERHOLLANDS *seitsi*.
- zuidzuidoost** 'windrichting' → RUSSISCH *zju(j)d-zju(j)d-ost*.
- zuidzuidwest** 'windrichting' → RUSSISCH *zju(j)d-zju(j)d-vest*.
- zuigeling** 'kindje dat nog gezoogd wordt' → FRIES *sûgeling*; FRIES *sûchling*; ENGELS *suckling* 'kind of dier dat nog gezoogd wordt'; NEGERHOLLANDS *sygligen*.
- zuigen** 'met de mond naar zich toe trekken' → NEGERHOLLANDS *sug*; SRANANTONGO *soigi* 'met de mond naar zich toe trekken; intrekken (verf); pijpen (seksuele handeling)'.
zuiger 'zuigmachine' → INDONESISCH *séger, séher* 'piston'; JAVAANS dial. *sèker*.
zuil 'pilaar' → FRIES *suil*.
zuimen '(verouderd) dralen' → NEGERHOLLANDS *suum* 'dralen'.
zuinig 'spaarzaam' → SRANANTONGO *soiniki*.
zuipen 'onmatig drinken' → ZUID-AFRIKAANS-ENGELS *gesuip* 'dronken' <via Afrikaans>; SRANANTONGO *soipi*; SARAMAKKAANS *zoin* '(onmatig) drinken'.
zuiper 'dronkaard' → ZWEEDS *suput* (uit NI of Nederduits).
zuiver 'puur, helder' → PAPIAMENTS *zùiver* 'puur, helder, fantastisch, zeker'; SRANANTONGO *soifri* 'puur'; SARAMAKKAANS *sóifi* <via Sranantongo>.
zuiveren 'vrijmaken, reinigen' → ZWEEDS *sovra* 'schiften, ziften, uitsorteren' (uit NI of Nederduits).
zulk 'aanwijzend voornaamwoord' → NEGERHOLLANDS *sulk*; BERBICE-NEDERLANDS *soloho*.
zullen 'hulpwerkwoord van de toekomstige tijd' → NEGERHOLLANDS *sa, sal* 'hulpwerkwoord van de toekomstige tijd (alle vormen)'; SRANANTONGO *sa* 'hulpwerkwoord bij onzekere toekomst'.
zullie 'persoonlijk voornaamwoord: zij (mv.)' → PETJOH *zoelie, zullie* 'zij (mv.)'; NEGERHOLLANDS *sel, sellie, sen* (ouder: *sender*) 'zij (derde persoon mv.)'.
zult 'hoofdkaas' → NOORS *sylte*; ZWEEDS *sylta* (uit NI of Nederduits); FINS *syltty* <via Zweeds>; ESTS *sült* <via Zweeds>; PAPIAMENTS *sel, sùl, sùlt* 'zure zult, varkensoren'.
zulten 'inmaken, conserveren' → DEENS *sylte* (uit NI of Nederduits); NOORS *zulten* (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *sylta* (uit NI of Nederduits).
zunder '(verouderd) ontstekingsmiddel' → JAVAANS *sènter, swènter* 'aansteker'.
zuring 'plantengeslacht' → FRIES *suering*; JAVAANS *suring*.
zus, zusje, zuster 'vrouwelijk kind m.b.t. kinderen van dezelfde ouders' → INDONESISCH *sus, zus, ses, sis* 'respectvolle, vriendelijke aanspreekvorm voor een meisje of vrouw van ongeveer dezelfde leeftijd als de mannelijke spreker, of voor een telefoniste'; INDONESISCH *susi* 'vrouwelijk kind m.b.t. kinderen van dezelfde ouders; aanspreekvorm van jonge, ongetrouwde meisjes'; AMBONS-MALEIS *susi*; JAKARTAANS-MALEIS *sus*; JAVAANS *ses* 'aanspreekvorm voor een meisje'; KUPANG-MALEIS *sus, susi, usi* 'oudere zuster'; MENADONES *susi* 'aanspreekvorm voor een meisje dat men niet kent'; MENADONES *ses* 'aanspreekvorm voor oudere vrouw'; CREOOLS-PORTUGEEES (MALAKKA) *susi* 'oudere zus'; NEGERHOLLANDS *suschi, schuschi(i/e), šiši, shishi, syssie*; BERBICE-NEDERLANDS *sos(o)ro*; SKEPI-NEDERLANDS *sóstar*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *sisi* <via Negerhollands>.
zuster 'verpleegster; lid van een vrouwelijke rooms-

katholieke orde' → INDONESISCH *sester, sister, zuster* 'verpleegster; katholieke non'; CHINEES-MALEIS *ses* 'aanspreekvorm voor vrouwelijke geloofsgenoten van gelijke leeftijd'; JAVAANS *sester, sister* 'verpleegster'; KUPANG-MALEIS *sus, susi, usi* 'verpleegster'; PAPIAMENTS *sester, zuster* 'verpleegster'; SRANANTONGO *sostru, zuster* 'verpleegster'; SARAMAKKAANS *soosítu* 'verpleegster'; SARNAMI *sester* 'verpleegster'; SURINAAMS-JAVAANS *soster, sester* 'verpleegster'.

zusterdruiif '(Surinaams-Nederlands) bepaalde vrucht' → SRANANTONGO *sistridroifi* 'bepaalde vrucht'.

zuur 'wrang' → FRANS *sur* 'zurig'; PETJOH *zuur zijn* 'de pineut zijn'; NEGERHOLLANDS *suur, schuur, syer*; BERBICE-NEDERLANDS *siri*; PAPIAMENTS *zür, zir* (ouder: *zier*).

zuurachtig 'enigszins zuur; onvriendelijk' → NEGERHOLLANDS *suurachtig, schuurachtig*.

zuurdeeg 'verzuurd deeg gebruikt als gist' → NEGERHOLLANDS *suurdeeg, schuurdeeg, sierdeeg*; PAPIAMENTS *surde* (ouder: *zierdeeg*); SRANANTONGO *surdeigi, srudeki*.

zuurkool 'ingemaakte wittekool' → INDONESISCH *sirkol, sirkul*; MADOERES *sirkul*; PAPIAMENTS *zirkol, zirkol* (ouder: *zierkool*); SRANANTONGO *syurkoro* 'ingemaakte wittekool; ingemaakte gefermenteerde papaya's'.

zuurstof 'chemisch element' → PAPIAMENTS *zürstòf, zirstòf*.

zuurzak 'vrucht' → INDONESISCH *sirsak, sursak, zuurzak*; JAKARTAANS-MALEIS *sirsak*; JAVAANS *sirsak, sirsat*; KUPANG-MALEIS *sosak* 'de nangkaboom'; MENADONEES *sursak*; PETJOH *sirsak, zuurzak* (via Indonesisch/Maleis); NEGERHOLLANDS *sizaka, susaka*; SRANANTONGO *sunsaka*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *susaka* (via Negerhollands).

zwaai 'het zwaaien' → SRANANTONGO *swai*.

zwaaien 'heen en weer bewegen; wuiven' → ENGELS *sway* 'heen en weer bewegen; overhellen; beïnvloeden; de macht uitoefenen'; SCHOTS *sway, sway; swee, swy(e)* 'slingeren, wankelen, schommelen'; DUIJS *schwojen, schwoien* 'door wind en stroming om het anker draaien'; DEENS *svaje* 'heen en weer bewegen; een schip omdraaien (om de kompassen in te stellen)' (uit NI of Nederduits); NOORS *svaie* 'heen en weer bewegen, schommelen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *svaja* 'heen en weer bewegen' (uit NI of Nederduits); FINS *waijata* 'wegzwaaien van schip voor anker door wind of stroming' (via Zweeds); SLOVEENS *švojati* 'het draaien van een boot om zijn anker vanwege onverwachte wind of stroming van de zee' (via Duits); PAPIAMENTS *zuai, zuèi* (ouder: *zwaai*) 'wuiven'; SRANANTONGO *swai*.

zwaaihaak 'winkelhaak met tegenover elkaar beweegbare armen' → PAPIAMENTS *zuaihak*.

zwaan 'eendachtige' → SOENDANEES *sowang*.

zwaar 'veel wegend' → NEGERHOLLANDS *swaar, swar, swā, swē*; BERBICE-NEDERLANDS *swari*.

zwaaraarde 'verbinding van barium en zuurstof' → JAPANS *jūdo* 'verbinding van barium en zuurstof, lett. zware aarde'.

zwaaranker, zwaar anker 'normale, zware anker' → RUSSISCH *švart* 'vijfde zware anker, noodanker'.

zwaard 'recht steekwapen; schild van zware planken aan schip' → DEENS *sværd* 'schild van zware planken aan schip' (uit NI of Nederduits); FRANS † *ouardes* 'schild van zware planken aan schip'; FRANS dial. *zwére* 'schild van zware planken aan schip'; RUSSISCH *švércy* (mv.), *šverc* 'vleugel aan de beide zijden van vlakke watervaartuigen'; AZERI *švarts* 'vleugel aan de beide zijden van vlakke watervaartuigen' (via Russisch); NEGERHOLLANDS *sweerd* 'recht steekwapen'.

zwaardzijde 'mannelijke lijn der verwantschap; ook: personen die tot die lijn behoren' → DEENS *sværdside* 'de mannelijke leden van een geslacht of groep' (uit NI of Nederduits).

zwaarlijk '(verouderd) met veel moeite, inspanning' → NEGERHOLLANDS *swaarlik* 'met veel moeite, inspanning'.

zwaartouw 'touw ter bevestiging van een schip aan de oever' → RUSSISCH dial. *švartóv*; BULGAARS *šwart* 'extra anker op een boot'; OEKRAÏENS *švartóv* (via Russisch); AZERI *švartóv* (via Russisch).

zwaarwichtig 'een aanzienlijk gewicht hebbend' → DEENS *svarvægtig*.

zwabber 'dweil aan een stok; (verouderd) viezerik, pierewaaier' → FRIES *swabber(t)* 'dweil aan een stok'; ENGELS † *swabber* 'zwabbergast; onbeschoft persoon; stokdweil'; DUIJS *Schwabber* 'dweil aan een stok'; DEENS *svaber* 'dekwabber; scheldwoord'; NOORS *svaber* 'dweil aan een stok'; ZWEEDS † *svabber; svabel* 'dweil aan een stok'; FINS *swaaperi* 'soort schoonmaakinstrument van oude aan elkaar gebonden touwen' (via Zweeds); FRANS *fauber(t)* 'dekwabber'; POOLS *szwabra* 'soort bezem'; RUSSISCH *švábra* 'scheepsbezem, luiwagen; onrein, laag mens (Wolgagebied); (jongerentaal) vrouw, meisje, slordige of lange en magere vrouw; echtgenote; prostituee'; OEKRAÏENS *švábra* 'scheepsdweil' (via Russisch); WIT-RUSSISCH *švábra* 'scheepsbezem, luiwagen' (via Russisch); INDONESISCH *selabar* 'dweil aan een stok'; JAVAANS *slaber* 'dweil aan een stok'; ? MENADONEES *slaber* 'dweil'.

zwabberen 'schoonmaken met een zwabber' → DEENS *svabre* 'schoonmaken met een zwabber, meestal op een schip'; ZWEEDS † *svabbrá*; JAVAANS *slaber*; KUPANG-MALEIS *salaber*.

zwachtel 'windsel' → PAPIAMENTS † *zwachtel*.

zwachtelen 'met zwachtels omwinden' → PAPIAMENTS † *zwachtel*.

zwager 'schoonbroer' → DEENS *svoger* (uit

- Nl of Nederduits); NOORS *svoger* (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *svåger* (uit Nl of Nederduits); NEGERHOLLANDS *swaeger*; BERBICE-NEDERLANDS *swagri*; PAPIAMENTS *sua* 'schoonbroer (amicale aanspreekvorm)'; SRANANTONGO *swagri*; SARAMAKKAANS *suági* 'schoonbroer of schoonzus (beleefde aanspreekvorm van vrouw tegenover haar mans broer, en van man tegenover vrouws zuster)'; SURINAAMS-JAVAANS *swagri* 'via Sranantongo'.
- zwageres** 'schoonzus' → ZWEEDS *svågerska* (uit Nl of Nederduits); SRANANTONGO *swageres*.
- zwak** 'krachteloos; (verouderd) buigzaam, soepel' → ENGELS *swack* 'soepel'; SCHOTS *swack* 'zacht, vochtig en makkelijk kneedbaar; (van kaas) niet brokkelig; soepel'; DEENS *svag* 'krachteloos' (uit Nl of Nederduits); NOORS *svak* 'krachteloos' (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *svag* 'krachteloos' (uit Nl of Nederduits); INDONESIAISCH *suak, suwak, zwak* 'krachteloos, niet lekker'; AMBONS-MALEIS *swak* 'krachteloos'; BALINEES *swak* 'krachteloos'; CHINEES-MALEIS *swak* 'krachteloos'; MENADONEES *zwak* 'krachteloos'; NEGERHOLLANDS *swak* 'krachteloos'; PAPIAMENTS *suak* (ouder: *zwak*) 'krachteloos'; SRANANTONGO *swaki* 'krachteloos, gammel'; SARAMAKKAANS *suáki* 'krachteloos, gammel'.
- zwak** 'voorliefde, neiging' → INDONESIAISCH *suak, suwak, zwak*.
- zwakheid** 'het zwak zijn' → NEGERHOLLANDS *swakheid, swakigheid*.
- zwakkehals** 'soort stopper om de belegtoeven van het schip te stoppen' → DEENS *svakkenhals, svayenhals*; RUSSISCH *žvákagals*; LITOUWS *žvakahalsas*.
- zwalker** '(verouderd) zwerfver; zeeman; losbol' → DEENS dial. *swalker* 'dronken zeeman'.
- zwaluw** 'zangvogel' → SRANANTONGO *zwaluw*.
- zwaluwkruid** 'stinkende gouwe' → ENGELS *swallowwort*.
- zwaluwstaart** 'houtverbinding lijkend op de staart van een zwaluw' → PAPIAMENTS *zwaluwstaart*.
- zwam** 'sporenplant; spons van de sporenplant' → NEGERHOLLANDS *swam* 'spons'.
- zwammen** 'kletsen' → FRIES *swamme*.
- zwamp** '(Surinaams-Nederlands) moeras' → SARNAMI *sampu* 'moeras'; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *swampi* 'moeras' 'via Negerhollands'.
- zwanger** 'een kind dragend' → DEENS *svanger* (uit Nl of Duits); NOORS *svanger* (uit Nl of Nederduits); NEGERHOLLANDS *swanger*; SRANANTONGO *swanger*.
- zwanier** '(verouderd) zwanenhoeder' → ENGELS *swanner* 'zwanenhoeder'.
- zwank** '(verouderd) slank, flink gebouwd' → ENGELS *swank* 'behendig, elegant' (uit Nl of Nederduits); SCHOTS *swank* 'lenig, vlug, sterk; flink, goed gebouwd'.
- zwan's** 'staart; penis; (Belgisch-Nederlands) grap' → NOORS *svans* 'staart' (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *svans* 'staart' (uit Nl of Nederduits); FRANS dial. *zwanze* 'populair grapje, mop (in Brussel)'; PAPIAMENTS † *zuans* 'staart; penis'.
- zwarigheid** 'moeilijkheid, moeite' → NEGERHOLLANDS *swárdjèt, swaerigheid* 'moeilijkheden'.
- zwart** 'kleur waarbij licht niet wordt teruggekaatst' → FRANS dial. *zwat* 'lastig van humeur, twistziek'; PORTUGEES *zuarte* 'soort katoenen weefsel'; PETJOH dial. *zwart-zwart, swart-swart* 'jodiumtinctuur'; NEGERHOLLANDS *swart, swat* 'kleur waarbij licht niet wordt teruggekaatst; duister, duisternis'; SKEPI-NEDERLANDS *swati*; CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *swatnis* 'duisternis' 'via Negerhollands'.
- zwarte jongen** 'neger' → JAPANS *kuronbō* 'persoon met een donkere huid; ook minachtend: neger'.
- zwarte kool** 'houtskool' → CREOOLS-ENGELS (MAAGDENEILANDEN) † *swatkol* 'via Negerhollands'.
- zwarte kunst** 'dodenbezwinging, tovenarij' → ENGELS *black art*.
- zwarten** 'zwartmaken' → NEGERHOLLANDS *swart*.
- Zwarte Piet** 'hulpje van Sinterklaas' → PAPIAMENTS *Zwarte Piet*.
- zwartepieten** 'naam van een kaartspel waarbij schoppenboer zwartepiet heet' → INDONESIAISCH *swartepit* 'kaartspel; schoppenboer'.
- zwarte ruiter** 'in het zwart geklede cavalierist, lid van de ongeregelde troepen' → ENGELS † *swartrutter*.
- zwart gevaar** 'vermeende dreiging van de zwarte bevolking tegen de blanke suprematie in Zuid-Afrika' → ENGELS *swart gevaar* 'via Afrikaans'; POOLS *swart gevaar* 'via Afrikaans'.
- zwartsel** 'stof om voorwerpen mee zwart te maken' → FRANS dial. *warsèle* 'zwart van de rook; schoensmeer van een laars'; PAPIAMENTS *suars* (ouder: *zwas*).
- zwartwitpens** 'bepaalde antilope' → ENGELS *swartwitpens* 'zwarte paardantilope' 'via Afrikaans'.
- zwartzuur** 'bepaald gerecht' → PETJOH *zwartzuur* 'bekend gerecht dat vaak met kerst werd opgediend'.
- zwavel** 'chemisch element; (gewestelijk) zwavelstokje, lucifer' → FRIES *swevel* 'chemisch element'; DEENS *svovl* 'chemisch element' (uit Nl of Nederduits); NOORS *svovel* 'chemisch element' (uit Nl of Nederduits); ZWEEDS *svavel* 'chemisch element' (uit Nl of Nederduits); NEGERHOLLANDS *swafel* 'chemisch element'; PAPIAMENTS *swafel* (ouder: *zwafel, zwaaf*) 'lucifer'; SRANANTONGO *swafru, swarf* 'chemisch element; lucifer'; KARAÏBISCH *suwapulu* 'lucifer' 'via Sranantongo'.
- zwavelzuur** 'sterk zuur' → JAPANS *ryūsan* 'sterk zuur, lett. zwavelzuur'; CHINEES *liusuan* 'via Japans'.
- Zweden** 'Scandinavisch land' → ENGELS *Sweden* (uit Nl of Nederduits).
- Zweed** 'iemand uit Zweden' → ENGELS *Swede* 'inwoner van Zweden' (uit Nl of Nederduits).
- Zweeds ijzer** 'ijzer uit de Zweedse mijnen' → ? AMERIKAANS-ENGELS † *Swedes iron* 'dikke spijker van ijzer uit Zweden'.

zweep 'karwats' → ZWEEDS † *svēp* 'gespitst uiteinde van een touw'; NOORD-SOTHO *sefepi* <via Afrikaans>; XHOSA *siwephu* <via Afrikaans>; ZOELOE *siswebhu* <via Afrikaans>; ZUID-SOTHO *sephadi* <via Afrikaans>; SHONA *chiwepu* <via Afrikaans>; MUNSEE-DELAWARE *šəwí:p*; NEGERHOLLANDS *swip*, *šip* (uit NI of Engels); PAPIAMENTS *zuip*, *zjuip* (ouder: *swiep*, *zwiep*).

zweet 'transpiratievocht' → AMBONS-MALEIS *suét*, *swét*; NEGERHOLLANDS *sweet*; SRANANTONGO *sweti*.

zweetgat 'vochtdoorlatende opening (in kleding)' → NEGERHOLLANDS *sweetgat*.

zwei 'beweegbare winkelhaak, zwaaihaak' → DEENS † *svēj* 'winkelhaak'; PAPIAMENTS *zwei*.

zwellen 'uitzetten' → NEGERHOLLANDS *swel* 'uitzetten; zwellen'; SRANANTONGO *sweri* 'uitzetten; opgezet'.

zwellig 'gezwollen plek' → NEGERHOLLANDS *swelling*.

zweembad 'zweembassin' → INDONESISCH *swémbak*; JAVAANS dial. *suèmbad*; PAPIAMENTS *zuèmbat*; SRANANTONGO *swèmbat*.

zweembroek 'zweemkleding' → PAPIAMENTS *zuèmbruk*; SRANANTONGO *swenbruku*.

zweemmen 'drijven, zich drijvend houden' → ZWEEDS *svämma över* 'overstromen' (uit NI of Nederduits); JAVINDO *swemmen*; NEGERHOLLANDS *swim*, *zwem*, *zwim*; BERBICE-NEDERLANDS *swem*; SKEPI-NEDERLANDS *swemwa*; SRANANTONGO *swen* (ouder: *swem*).

zwempak 'zweemkleding' → INDONESISCH *swémpak*; PAPIAMENTS *zuèmpak*.

zwengel 'slinger, werktuig' → ENGELS *swingle* 'braakstok voor vlas; vlegelknuppel; krukas, slinger'; ZWEEDS *svängel* (uit NI of Nederduits); JAVAANS (*bur*) *əngkol* 'zwengelboor'.

zwengelen 'braken van vlas; ronddraaien' → ENGELS *swingle* 'braken van vlas'; ZWEEDS *svänga* 'zwaaien, draaien' (uit NI of Nederduits).

zwepen 'met een zweep slaan' → FRANS dial. *zoèper*, *zwèper*, *èrzwèper*; NEGERHOLLANDS *swip* 'het gebruik van de zweep, (min of meer) krachtig heen en weer gaande, zwiepende beweging'; PAPIAMENTS *zuip*, *zjuip*.

zweren 'een eed afleggen' → INDONESISCH *suér*, *swér* 'ik zweer'; NEGERHOLLANDS *sweer*, *swè*; SRANANTONGO *sweri* 'een eed afleggen; samenzweren'.

zweren 'etteren' → NEGERHOLLANDS *swieren* 'etteren, wonden' (uit NI of Duits); SRANANTONGO *sweri*.

zwering '(verouderd) pijn; ongemak; etterende wond' → NEGERHOLLANDS *swearing* 'pijn; ongemak; etterende wond'.

zwermer '(verouderd) voetzoeker' → ENGELS † *swarmer* 'voetzoeker' (uit NI of Engels).

zwerwen 'ronddolen' → PAPIAMENTS † *zwerf*.

zweven 'transpireren' → NEGERHOLLANDS *sweet*, *swēt*; BERBICE-NEDERLANDS *swete*; SRANANTONGO *sweti*.

zweven 'drijven' → FRIES *swewe* 'door de lucht drijven';

DEENS *svæve* (uit NI of Nederduits); NOORS *swewe* 'glijden in de lucht' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *sväva* (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *sweev*; PAPIAMENTS *zueif*.

zwezerik 'borstklier van een kalf (gegeten als delicatessen)' → FRIES *swezerik*.

zwichten 'wijken; de zeilen innemen' → ENGELS *swift* 'met touwen vastzetten (scheepvaart)'; DEENS *svigte* 'af laten weten, in de steek laten' (uit NI of Nederduits); NOORS *svikte* 'wijken, het opgeven, in de steek laten; de zeilen innemen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *svikta* 'wijken, doorbuigen, wankelen; de zeilen innemen' (uit NI of Nederduits); FINS *swihtata*, *svihtata* 'snel innemen van zeil of want bij harde wind' <via Zweeds>.

zwichtingserving 'zwaar en breed gevlochten touw waarmee de fok gezwicht wordt' → RUSSISCH *švicárven'*, *švicsárven'*.

zwie 'kleine Vlaamse boot' → FRANS † *seuf*.

zwiepen 'veerkrachtig doorbuigen' → PETJOH *swiepen* 'een bepaald minachtend handgebaar maken'; PAPIAMENTS † *zjuip* (ouder: *swiep*); SRANANTONGO *swipi*.

zwieping 'dunner uitlopend gedeelte van een dik touw' → RUSSISCH *svizen'*.

zwier 'het uitgaan, boemelen' → DEENS *svir* 'feestelijkheid, genoeg' (uit NI of Nederduits).

zwierbol 'losbandig persoon' → DUIJS dial. *Schwierboll*, *Zwierbol* 'landloper'.

zwieren 'zich heen en weer bewegen; aan de zwier zijn' → DEENS *svire* 'boemelen' (uit NI of Nederduits); NOORS *svire* 'boemelen, brassen' (uit NI of Nederduits); ZWEEDS *svira* 'aan de rol zijn, de bloemetjes buitenzetten' (uit NI of Nederduits).

zwijgen 'niet spreken' → NEGERHOLLANDS *swieg*; SRANANTONGO *syē* (ouder: *swè*) 'stilt'.

zwijselen 'duizelig worden' → DEENS *svimle* (uit NI of Nederduits); NOORS *svimle* 'duizelig zijn of worden' (uit NI of Nederduits).

zwijnenklier 'rotzooi' → FRIES *swyneklier*.

zwijner, zwener '(verouderd) herder, varkenshoeder' → DUIJS dial. *Schwener*, *Schweender*, *Schweiner* 'varkenshoeder'.

zwik 'houten pen of pin voor het luchtgat van een vat' → ZWEEDS *svicka* 'spon, stop' (uit NI of Nederduits).

zwikken 'verstuiken' → PAPIAMENTS *suek* (ouder: *zwik pia*).

zwindel '(verouderd) duizeligheid' → ENGELS † *swindle* 'duizeligheid'.

zwingen '(verouderd) met een slingerende beweging, met een zwaai doen terechtkomen' → ZWEEDS *svinga* '(rond)draaien, zwaaien met' (uit NI of Nederduits); NEGERHOLLANDS *swing* 'heen en weer zwaaien, zwengelen' (uit NI of Engels).

zwirrelen 'warrelen' → ? ENGELS *swirl* 'draaikolk; werveling; krul' (uit NI of Nederduits).

Zwitsers 'inwoner van Zwitserland' → ENGELS

† *Switzer* 'inwoner van Zwitserland; uit of van Zwitserland; meervoud: pauselijke garde' (uit NL of Duits).

zygoot 'cel ontstaan uit de versmelting van twee gameten, kiemcel' → INDONESISCH *zigot*.

Literatuur

N.B. Bij titels in andere dan Germaanse of Romaanse talen is tussen vierkante haken de vertaling toegevoegd.

- Ağdaşov, M. & Yusifov Oqtay (2004), *Azərbaycan-Rus, Rus-Azərbaycan lügəti* [Woordenboek Azeri-Russisch, Russisch-Azeri], Baku.
- Agterberg, F. (1908), 'De Nederlandsche taal op de Benedenwindsche eilanden', in: *Vragen van den dag* 23, 414-416.
- Albada, Rob van & Th. Pigeaud (2007), *Javaans-Nederlands woordenboek*, Leiden.
- Algeo, John (red.) (1991), *Fifty years among the new words. A dictionary of neologisms, 1941-1991*, Cambridge.
- Allsopp, Richard (2003), *Dictionary of Caribbean English usage*, Jamaica.
- Aloema, Nardo, M.J. Pierre & C.N. van der Ziel (red.) (1987), *Kalihna-Nederlands woordenboek, met index*, proefuitgave, Instituut voor Taalwetenschap (SIL).
- Anić, Vladimir & Ivo Goldstein (2000), *Rječnik stranih riječi* [Woordenboek van vreemde woorden], 2de druk, Zagreb.
- Anić, Vladimir (2003), *Rječnik hrvatskoga jezika* [Woordenboek van het Kroatisch], Zagreb.
- Anthonisz, R.G. (1908), 'The disuse of the Dutch language in Ceylon', in: *Journal of the Dutch Burgher Union of Ceylon*, 1, 29-37.
- Aquilina, J. (2006), *Concise Maltese English, English Maltese Dictionary*, Sta Venera, Malta.
- Arana, Aitor (2001), *Zaraitzuko Hiztegia* [Woordenboek van het dialect van Zaraitzu], Alegia.
- Arana, Aitor (2002), *Izarbeibarko Hiztegia* [Woordenboek van het dialect van Izarbeibar], San Sebastián.
- Arana, Aitor (2004), *Hegoaldeko Goi-Nafarrera. Artzibarko aldaera* [Zuidelijk Hoog-Navarrees. De variëteit van Artzibar], San Sebastián.
- Arana, Aitor (2006a), *Hegoaldeko Goi-Nafarrera. Iruñeko aldaera* [Zuidelijk Hoog-Navarrees. De variëteit van Pamplona], San Sebastián.
- Arana, Aitor (2006b), *Hegoaldeko Goi-Nafarrera. Txulapaingo aldaera* [Zuidelijk Hoog-Navarrees. De variëteit van Txulapain], San Sebastián.
- Arana, Aitor (2007a), *Hegoaldeko Goi-Nafarrera. Elortzibarko aldaera* [Zuidelijk Hoog-Navarrees. De variëteit van Elortzibar], San Sebastián.
- Arana, Aitor (2007b), *Nafarroako euskalkiak. Ameskoako aldaera* [Dialecten van Navarra. De variëteit van Ameskoa], San Sebastián.
- Arana, Aitor (2007c), *Hegoaldeko Goi-Nafarrera. Ezkabarteko aldaera* [Zuidelijk Hoog-Navarrees. De variëteit van Ezkababar], San Sebastián.
- Arbelaiz, Juan José (1978), *Las etimologías vascas en la obra de Luis Michelena*, Tolosa.
- Arboe Andersen, Torben (1995), 'Melbyttel og sakkuk. Kulinariske låneord sydfra', *Ny ord & sag* 15 (red. Viggo Sørensens), Aarhus Universitet.
- Arends, Jacques, Pieter Muysken & Norval Smith (red.) (1995), *Pidgins and creoles. An introduction*, Amsterdam/Philadelphia.

- Århammar, Nils (2003), 'Oer inkelde ûndersiikstaken op it mêd fan it Westlauwersk Frysk', in: *Philologia Frisica 2002, Lêzingen fan it sechtjinde Frysk Filologekongres 11, 12 en 13 desimber 2003*, Ljouwert, 203-234.
- Arrantza *Hiztegia* [Visserijwoordenboek] (1998), Vitoria.
- Aschehoug og Gyldendals *Ettbindsleksikon* (1990), 3de druk, Oslo.
- Ayto, John (1999), *Twentieth century words. The story of the new words in English over the last hundred years*, Oxford.
- Azkue, Resurrección María de (1969), *Diccionario Vasco-Español-Francés*, Bilbao (facsimile-herdruk in twee delen van de oorspronkelijke uitgave uit 1903).
- Baarle, P. van, M.A. Sabajo, A.L. Sabajo, L.L. Sabajo & G. van der Stap (1989), *Arowakse taalkursus en woordenboek (Arhwaka Lokonong Djang)*, Amsterdam/Haarlem.
- Baarle, P. van (1995), 'Leenwoorden in het Arawak en de contacten tussen Arawakken en Europeanen van 1500 tot 1800', in: *Yumtzilob* 7, 25-53.
- Bach, Adolf (1965), *Geschichte der deutschen Sprache*, Heidelberg.
- Bachman, Van Cleef (1982), 'The Story of the Low Dutch Language', in: *De Halve Maen* 56: 3, 1-3, 21; 57: 1, 10-13.
- Bachman, Van Cleef (1983), 'What is Low Dutch?', in: *De Halve Maen* 57: 3, 14-17, 23-24.
- Baird, Louise, Marian Klamer & Frantisek Kratochvíl (2004), 'Alor Malay as a distinct variety of Malay'. Paper presented on the 8th International Symposium on Malay/Indonesian Linguistics (ISMIL 8), Universiti Sains Malaysia, Penang, Malaysia, 31 July-2 August 2004.
- Baist, G. (1903), 'Germanische Seemannsworte in der französischen Sprache', in: *Zeitschrift für deutsche Wortforschung* 4, 257-276.
- Bakker, Peter (1995), 'Nederlandse leenwoorden in Noordamerikaanse Indianentalen', in: *Yumtzilob* 7.1, 5-16.
- Bakker, Peter (te verschijnen), 'Nederlandse leenwoorden in de talen van Ghana (met een noot over Nederlandse woorden in een Amerikaanse Indianentaal)', in *Trefwoord*. www.fryske-akademy.nl/fa/uitgaven/trefwoord.
- Baltutis, Uldis (2005), *Ilustrētā svešvārdu vārdnīca* [Geïllustreerd woordenboek van vreemde woorden (van het Lets)], Riga.
- Bańkowski, A. (2000), *Etymologiczny słownik języka polskiego* [Etymologisch woordenboek van het Pools], Warszawa.
- Bantaş, Andrei (1994), *Dicţionar Englez-Român*, Bukarest.
- Barbier, Paul (1930), 'A contribution to the history of a Germanic prefix in French and the French dialects', in: *Revue de linguistique romane* VI, 210-305.
- Barnhart, Clarence L., Sol Steinmetz & Robert K. Barnhart (1973), *A dictionary of new English 1963-1972*, London.
- Barnhart, Robert K. (red.) (1988), *The Barnhart dictionary of etymology*, New York.
- Barral, B. de (1957), *Diccionario Guaraio-español, español-guaraio*, Caracas.
- Barrutia Etxebarria, Eneko (2000), *Bizkaiko Arrantzaleen Hiztegia* [Biskaais visserswoordenboek], Bilbao.
- Bartlett, John (1849), *The dictionary of Americanisms*, New York, herdruk 1989.
- Bartz, Dietmar (2007), *Seemannssprache. Von Tampen, Pütz und Wanten*, Bielefeld.
- Baxter, Alan N. & Patrick de Silva (2004), *A dictionary of Kristang (Malacca Creole Portu-*

- guese) with an English-Kristang finderlist (Pacific Linguistics 564), Canberra.
- Becker-Christensen, Christian (hoofdred.) (2005), *Politikens nudansk ordbog med etymologi*, Kopenhagen (met cd-rom).
- Beloded, I.K. (hoofdred.), I.A. Barmut e.a. (1970), *Russko-Ukrainskij slovar'* [Woordenboek Russisch-Oekraïens], 3 delen, Kiev.
- Benjamins, H.D. & J.F. Snelleman (1917), *Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië*, Den Haag.
- Benkő, L. (hoofdred.) (1993), *Etymologisches Wörterbuch des Ungarischen*, Budapest.
- Bennett, John Peter (1989), *Arawak-English dictionary*, Georgetown.
- Bense, J.F. (1925), *The Anglo-Dutch relations from the earliest times to the death of William the Third*, Den Haag.
- Bense, J.F. (1939), *A dictionary of the Low-Dutch element in the English vocabulary*, Den Haag.
- Berg, René van den (1995), 'Forestry, injections and cards: Dutch loans in Muna', in: Connie Baak, Mary Bakker & Dick van der Meij (red.), *Tales from a concave world. Liber amicorum Bert Voorhoeve*, Leiden, 191-215.
- Berns, J.B. & J. van Marle (red.) (2000), *Overzees Nederlands*, Amsterdam.
- Berulfsen, Bjarne & Dag Gundersen (1986), *Fremmedordbok*, 15de druk, Oslo.
- Bies, Renata de (2008), *Woordenboek van de Surinaamse Bijdrage aan het Nederlands*, Paramaribo.
- Blangstrup, Chr. (red.) (1915-1930), *Salamonsens Konversationsleksikon*, Kopenhagen.
- Blanker, J.C.M. & J. Dubbeldam (2005), *Prisma woordenboek Sranantongo, Prisma wortubuku fu Sranantongo*, Utrecht.
- Bloch, O. & W. von Wartburg (1975), *Dictionnaire étymologique de la langue française*, Paris.
- Bloemhoff, Henk, Jurjen van der Kooi, Hermann Niebaum & Siemon Reker (red.) (2008), *Handboek Nedersaksische Taal- en Letterkunde*, Assen.
- Blumer, J. (1890), *Geschlechtswandel der Lehn- und Fremdwörter im Hochdeutschen*, Leipzig.
- Blussé, Leonard (1989), *Tribuut aan China. Vier eeuwen Nederlands-Chinese betrekkingen*, Amsterdam.
- Boer, Minne de (2009), *Woordstudies 1*, Utrecht.
- Bokmålsordboka* (2005), 3de druk, Oslo. www.dokpro.uio.no/ordboksoek.html.
- Bolelli, Tristano (1989), *Dizionario etimologico della lingua italiana*, Milaan.
- Boon, drs. Ton den, prof.dr. Dirk Geeraerts (hoofdred.), etymologie door dr. Noline van der Sijs (2005), *Van Dale Groot Woordenboek van de Nederlandse taal*, 14de druk, Utrecht/Antwerpen.
- Boshoff, S.P.E. (1921), *Volk en taal van Suid-Afrika*, Pretoria/Kaapstad.
- Boshoff, S.P.E. & G.S. Nienaber (1967), *Afrikaanse etimologieë*, Pretoria.
- Boudens, Emile (1988), *Vocabulos portugueses de origem neerlandesi*, Nanuque.
- Bouman, Cornelia (1916), *Philipp von Zesens Beziehungen zu Holland*, Bonn.
- Boxer, C.R. (1965), *The Dutch seaborne empire 1600-1800*, London.
- Boxer, Charles R. (1977), *De Nederlanders in Brazilië 1624-1654*, Alphen aan den Rijn.
- Brandstetter, Renward (1900), 'Drei Abhandlungen über das Lehnwort', in: *Wissenschaftliche Beilage zum Jahresbericht über die Höhere Lehranstalt in Luzern für das Schuljahr 1899-1900*.

- Braunmüller, Kurt & Willy Diercks (1993-1995), *Niederdeutsch und die skandinavischen Sprachen I, II*, Heidelberg.
- Brenneker, Paul (samenvatter) (1978), *Mil palabra poko usá (Duizend vreemde woorden)*, Curaçao.
- Breuker, Ph. H. & A. Janse (red.) (1997), *Negen eeuwen Friesland-Holland. Geschiedenis van een haat-liefdeverhouding*, Zutphen.
- Broeders, Fr. M. Arnoldo (1967), *Handleiding tot het gebruik van inheemse en ingevoerde planten op Aruba, Bonaire en Curaçao*, Curaçao.
- Brohier, R.L. (1978), *Sri Lanka and The Netherlands. A book of Dutch Ceylon*, Sri Lanka.
- Brown, Cecil H. (1999), *Lexical acculturation in Native American languages*, New York.
- Brückner, Aleksander (1993), *Słownik etymologiczny języka polskiego* [Etymologisch woordenboek van het Pools], Warszawa (herdruk van 1927).
- Brüel, Sven & Niels Åge Nielsen (1993), *Fremmedordbog*, 11de druk door Lilian Plon, Kopenhagen.
- Buccini, Anthony F. (1995), 'The dialectical origins of New Netherland Dutch', in: *Dutch linguistics in a changing Europe. The Berkeley Conference on Dutch Linguistics 1993*, red. Thomas Shannon & Johan P. Snapper, Lanham, MD, etc., 211-263.
- Buccini, Anthony F. (1996), 'New Netherlands Dutch, Cape Dutch, Afrikaans', in: *Taal en Tongval*, themanummer 9, 35-51.
- Buccini, Anthony F. (2000), 'Swannekens Ende Wilden: Linguistic attitudes and communication strategies among the Dutch and Indians in New Netherland', in: *The Low Countries and the New World(s): Travel, discovery, early relations*, red. Johanna Prins e.a., Lanham, MD, etc., 11-28.
- Büchmann, Georg (1937), *Geflügelte Worte und Zitatenschatz*, Stuttgart.
- Buurt, Gerard van e.a. (2005), *Guia di hortikultura pa Kòrsou*, Curaçao.
- Campbell, G.L. (2000), *Compendium of the world's languages*, 2de druk, Oxford.
- Carlin, Eithne B. & Jacques Arends (2002), *Atlas of the languages of Surinam*, Leiden.
- Carpenter, Wm. H. (1908-1909), 'Dutch contributions to the vocabulary of English in America. Dutch remainders in New York State', in: *Modern Philology* 6, 53-68.
- Carpitano, G. Samuele & Giorgio Càsole (1989), *Dizionario delle parole straniere in uso nella lingua italiana*, Milano.
- Cassidy, Frederic G. & Joan Houston Hall (hoofred.) (1985-), *Dictionary of American Regional English*, Harvard University Press.
- Cense, A.A. (1979), *Makkasaars-Nederlands woordenboek*, Den Haag.
- Černych, P.Ja. (1993), *Istoriko-ètimologičeskij slovar' sovremennogo russkogo jazyka* [Historisch-etymologisch woordenboek van het moderne Russisch], Moskva.
- Chaer, Abdul (1976), *Kamus Dialek Melayu Jakarta-Bahasa Indonesia* [Woordenboek van het Jakartaans-Maleis], Jakarta.
- Chalilov, N.K. (2007), *Sovremennyy Russko-Azerbajdzanskij slovar'* [Modern Russisch-Azeri woordenboek], Baku.
- Cherpillod, André (2003), *Konciza Etimologia Vortaro* [Beknopt etymologisch woordenboek], Rotterdam.
- Cioranescu, Alejandro (1966), *Diccionario etimologico rumano*, Tenerife.

- Clapin, Sylva (z.j. [1902]), *A new dictionary of Americanisms, being a glossary of words supposed to be peculiar to the United States and the Dominion of Canada*, New York.
- Clarity, R.E. e.a. (1964), *A dictionary of Iraqi Arabic: English-Arabic*, Washington D.C.
- Clercq, F.S.A. de (1876), *Het Maleisch der Molukken*, Batavia.
- Coelho, Cajetan (1996), 'Kermis voor de meestri. Nederlandse woorden in Indische talen', in: *Ons Erfdeel* 39, 459-460.
- Cohen, David Steven (1974), *Ramapo Mountain People*, New Brunswick, NJ.
- Collins, James T. (1996), 'Europese leenwoorden in Maleisisch en Indonesisch: een wetenschappelijke uitdaging', in: Setiawati Darmojuwono, Lilie Suratminto & Kees Groeneboer (red.), *Vijftientig jaar studie Nederlands in Indonesië*, 521-549, Depok.
- Comrie, Bernard, Stephen Matthews & Maria Polinsky (red.), (1996), *The atlas of languages. The origin and development of languages throughout the world*, London.
- Conradi, C. (1844), *Ewanhelie di San Matheo, poeblikado abau di direksjon di Domini C. Conradi, Minister di St. Ewanhelie*, facsimile-uitgave Stichting Libri Antilliani, Bloemendaal 2004.
- Coolsma, S. (1913), *Soendaneesch-Hollandsch woordenboek*, 2de druk, Leiden.
- Corominas, Joan (1954), *Diccionario crítico etimológico de la lengua castellana*, Madrid.
- Corominas, Joan (1983), *Breve diccionario etimológico de la lengua castellana*, 3de herziene editie, Madrid.
- Cortelazzo, Manlio & Paolo Zolli (1979), *Dizionario etimologico della lingua italiana*, Bologna.
- Coster, Wim & Janine Jager (2003), 'Hollandski'. *Russische invloeden op de Nederlandse taal (en andersom)*, Utrecht.
- Cox H.L. e.a. (2002), *Groot woordenboek Duits-Nederlands*, Utrecht.
- Craigie, William A. & James R. Hulbert (1938-1944), *A dictionary of American English on historical principles*, 4 delen, Chicago.
- Cress, Richard (1998), *Petjoh. Woorden en wetenswaardigheden uit het Indisch verleden*, Amsterdam.
- Crystal, David (1995), *The Cambridge encyclopedia of the English language*, Cambridge.
- Crystal, D. (1997), *The Cambridge encyclopedia of language*, 2de druk, Cambridge.
- Čukalov, C.K. (1962), *Russko-bolgarskij slovar'* [Russisch-Bulgaars woordenboek], Moskva.
- Cunha, Antônio Geraldo da (1986), *Dicionário etimológico Nova Fronteira da língua portuguesa*, 2de druk, Rio de Janeiro.
- Czopek-Kopciuch, Barbara (2009), 'Holendry and holender; the influence of Dutch immigrants on Polish', lezing.
- Daan, Jo (1987), *Ik was te bissie... Nederlanders en hun taal in de Verenigde Staten*, Zutphen.
- Dahl, B.T., H. Dahl & H. Hammer (1907-1914), *Dansk ordbog for folket*, Kopenhagen.
- Dahlerup, Verner (1919-1956), *Ordbog over det Danske sprog. Dansk i perioden 1700-1950*, supplementdeel 1992, Kopenhagen. <http://ordnet.dk/ods/>.
- Dallet, J.-M. (1982), *Dictionnaire Kabyle-Français: parler des At Mangellat, Algérie*, Paris.
- Den store Danske – Gyldendals åbne encyklopædi*. www.denstoredanske.dk/.
- Deshayes, Albert (2003), *Dictionnaire étymologique du Breton*, Douarnenez.
- Djajadiningrat, R.A. Hoesein (1934), *Atjèsch-Nederlandsch woordenboek*, Batavia.

- Doniach, N.S. (1972), *The Oxford English-Arabic Dictionary of current usage*, Oxford.
- Donicie, A. & J. Voorhoeve (1963), *De Saramakaanse woordenschat*, Amsterdam.
- Donselaar, J. van (1989), *Woordenboek van het Surinaams-Nederlands*, 2de druk, Muiderberg.
- Donselaar, J. van (1994), 'Oude Nederlandse woorden in het hedendaagse Sranantongo', in: *Trefwoord* 9, 63-67.
- Dosker, Nicholas H. (1880), 'De Nederlandsche taal in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika', in: *Noord en Zuid* 3, 45-48, 226-231.
- Dovhopolyj, Jaroslav (2005), 'Zapożyczenia niderlandzkie w rosyjskich żargonach i złodziejskim argot' [Nederlandse ontleningen in Russisch slang en Bargoens], in: *Edukacja dla przyszłości* 2, 97-113.
- Driessen, Jozien J. (1989), *Russen en Nederlanders. Uit de geschiedenis van de betrekkingen tussen Nederland en Rusland 1600-1917*, Amsterdam.
- Dubois, J., H. Mitterand & A. Dauzat (1979), *Dictionnaire étymologique et historique du français*, Paris.
- Duden Deutsches Universalwörterbuch* (2003), 5de druk, cd-rom, Mannheim.
- Duden Fremdwörterbuch* (1990), 5de druk, bewerkt door de wetenschappelijke raad van de Dudenredactie met medewerking van Maria Dose e.a., Mannheim/Leipzig.
- Dunkling, Leslie (1993), *The Guinness book of Curious Phrases*, Enfield.
- Echteld, J.J.M. (1961), *The English words in Sranan*, Groningen.
- Eichler, Dipl.-ing. Curt W. (1964), *Seemännisches Hand- und Wörterbuch*, Bielefeld.
- Elihai Y. (1973), *Dictionnaire de l'Arabe parlé palestinien, Français-Arabe*, Jerusalem.
- Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië* (1917-1939), 9 delen, 2e druk, red. J. Paulus e.a., Den Haag/Leiden.
- Eppink, Derk Jan (1995), *De stille kracht van taal. Over wederzijdse beïnvloeding van het Nederlands en het Indonesisch*, Amsterdam/Antwerpen.
- Eskolarako Hiztegi Entziklopedikoa* [Encyclopedisch Schoolwoordenboek] (1996), San Sebastián.
- Etimologiewoordeboek van Afrikaans* (2003), Stellenbosch.
- Evans, Jeremy e.a. (1989), *Purjehtijan käsikirja/The Handbook of Sailing*, Otava.
- Ewijk, H.J.A.P. (1875), *Nederlandsch-Papiamentsch-Spaansch woordenboekje*, herdruk Tilburg 1992.
- Falk, H.S. & Alf Torp (1903-1906), *Etymologisk ordbok over det norske og det danske sprog*, Kristiania.
- Falk, H.S. & Alf Torp (1910-1911), *Norwegisch-Dänisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg.
- Feilberg, Henning Frederik (1893-1914), *Bidrag til en ordbog over jyske almuesmål*, 4 delen, Kopenhagen.
- Feister, Lois M. (1973), 'Linguistic communication between the Dutch and Indians in New Netherland 1609-1664', in: *Ethnohistory* 20, 1, 25-38.
- Fishman, Joshua A. e.a. (1966), *Language loyalty in the United States. The maintenance and perpetuation of non-English mother tongues by American ethnic and religious groups*, London.

- Flexner, Stuart Berg (1976), *I hear America talking. An illustrated history of American words and phrases*, New York.
- Flexner, Stuart Berg (1982), *Listening to America. An illustrated history of words and phrases from our lively and splendid past*, New York.
- Focke, H.C. (1855), *Neger-Engelsch Woordenboek*, Löbau. www.sil.org/americas/suriname/SurinameDicts.html.
- Fort, Marron, C. (1995), 'Niederdeutsch und Friesisch zwischen Lauwerzee und Weser', in: Hans-Joachim Wätjen (red.), *Zwischen Schreiben und Lesen: Perspektiven für Bibliotheken, Wissenschaft und Kultur. Festschrift zum 60. Geburtstag von Hermann Havekost*, Oldenburg.
- Franck, J., N. van Wijk & C.B. van Haeringen (1976), *Etymologisch woordenboek der Nederlandsche taal*, onveranderde herdruk van 1912 met supplement uit 1936, Den Haag.
- Frederiks, Bernardus Th.J. & Jacobus J. Putman (1859), *Woordenlijst der in de landstaal van Curaçao meest gebruikelijke woorden met Zamenspraken*, Curaçao; facsimile-uitgave Stichting Libri Antilliani, Bloemendaal 2004.
- Fremmedord*. <http://ordnett.no/ordbok.html>.
- Frings, Theodor (1932), *Germania Romana*, Halle/Saale.
- Frings, Theodor & Gotthard Lerchner (1966), *Niederländisch und Niederdeutsch. Aufbau und Gliederung des Niederdeutschen*, Berlin.
- Funch, D.H. (1852), *Dansk marine-ordbog*, Kopenhagen.
- Garry, J. & C. Rubino (red.) (2001), *Facts about the world's languages: an encyclopedia of the world's languages, past and present*, New York/Dublin.
- Geers, G.J. (1933), 'Picaro – flamenco – pichelingue', in: *Mélanges de philologie offerts à Jean-Jacques Salverda de Grave*, Groningen/Den Haag/Batavia, 132-138.
- Geerts, G. (1995), 'De internationale verspreiding van het Nederlands in glorierijke dagen', in: *Nederlands, een en veelzijdig. Een selectie artikelen van Guido Geerts, hem aangeboden ter gelegenheid van zijn emeritaat*, Leuven, 77-94.
- Gehring, Charles T. (1973), *The Dutch language in colonial New York. An investigation of a language in decline and its relationship to social change*, Ann Arbor, MI.
- Geraghty, Paul & Jan Tent (1997), 'Early Dutch loanwords in Polynesia', in: *The Journal of the Polynesian Society* 106, 2, 131-160 en 4, 395-408.
- Geurtjens, Henricus (1921), 'Woordenlijst der Keiëesche taal', in: *Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen* 63/3.
- Ginneken, Jac. van s.j. (1913-1914), *Handboek der Nederlandsche taal. De sociologische structuur der Nederlandsche taal*, 2 delen, Nijmegen.
- Goddard, Ives (1974), 'Dutch Loanwords in Delaware', in: *A Delaware Indian Symposium*, red. H.C. Kraft, 153-160.
- Goddard, Ives (1982), 'The historical phonology of Munsee', in: *International Journal of American Linguistics* 48, 16-48.
- Goedel, Gst. (1902), *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Seemannssprache*, Kiel.
- Goeje, C.H. de (1928), *The Arawak language of Guiana*, Amsterdam (Verhandelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen, afd. letterkunde, nieuwe reeks, deel xxviii, nr. 2).

- Goeje, C.H. de (1930), 'The inner structure of the Warau language of Guiana', in: *Journal de la Société des Américanistes de Paris* 22, 33-72.
- Gold, David L. (1981), 'Three New-York-cityisms: *sliding pond*, *potsy*, and *akey*', in: *American Speech* 56, 17-32.
- Gold, David L. (1984), 'More on a Dutch-origin word in New York City English: *sliding pon(d)*', in: *Leuvense bijdragen* 73, 171-175.
- Gómez de Silva, G. (1985), *Elsevier's concise Spanish etymological dictionary*, Amsterdam.
- Gonggryp, G.F.E. (1934), *Geïllustreerde encyclopaedie van Nederlandsch-Indië*, Leiden.
- Gordijn, W. (1977), *Encyclopedie van Suriname*, Amsterdam.
- Goris, R. (1938), *Beknopt Sasaksch-Nederlandsch woordenboek*, Singaradja.
- Gove, Philip Babcock (hoofred.) (1961), *Webster's Third new international dictionary of the English language*, unabridged, Springfield.
- Grad, Anton & Henry Leeming (1997), *Slovensko-angleški slovar* [Sloveens-Engels woordenboek], cd-rom, Ljubljana.
- Green, Jonathon (1991), *Neologisms. New words since 1960*, London.
- Green, Jonathon (2005), *Cassell's dictionary of slang*, London.
- Grijns, C.D., J.W. de Vries & L. Santa Maria (1983), *European loan-words in Indonesian. A check-list of words of European origin in Bahasa Indonesia and Traditional Malay*, Leiden.
- Grimm, J. & W. (1854-1971), *Deutsches Wörterbuch*, Leipzig.
- Groeneboer, Kees (1993), *Weg tot het Westen. Het Nederlands voor Indië 1600-1950*, Leiden.
- Groeneboer, Kees (red.) (1997), *Koloniale taalpolitiek in Oost en West*, Amsterdam.
- Groeneboer, Kees (1998), *Westerse koloniale taalpolitiek in Azië: het Nederlands, Portugees, Spaans, Engels en Frans in vergelijkend perspectief*, Amsterdam.
- Gruiter, V.E. de (1990), *Het Javindo*, Den Haag.
- Häkkinen, Kaisa (2004), *Nykysuomen etymologinen sanakirja* [Etymologisch woordenboek van het huidige Fins], Juva.
- Hammerich, L.L. (1945), 'Sproget', in: *Holland Danmark* (red. Knud Fabricius, L.L. Hammerich & Vilh. Lorenzen), deel 2, Kopenhagen, 327-356.
- Hammerich, L.L. (1947), 'De invloed van het Nederlands op het Deens', in: *Verslagen en mededelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde*, 105-118.
- Hancock, Ian F. (1970), 'Some Dutch-derived items in Papia Kristang', in: *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde* 126, 352-356.
- Harboe, C.L.L. (1839), *Dansk marine-ordbog*, Kopenhagen.
- Hårbøl, Karl, Jørgen Schack & Henning Spang-Hanssen (2004), *Gyldendals fremmedordbog*, cd-rom, Kopenhagen.
- Harrell, R.S. (1966), *A dictionary of Moroccan Arabic: Arabic-English*, Washington D.C.
- Hees, Annelies van e.a. (2004), *Dansk-Hollandsk ordbog*, Kopenhagen.
- Heidweiller, K.A. & G. van Buurt (1998), *Plaga i malesa mas komun di mata i berdura na Kòrsou*, Curaçao.
- Hellquist, Elof (1930), *Det svenska ordförrådets ålder och ursprung: en översikt II*, Lund.
- Hellquist, Elof (1980), *Svensk etymologisk ordbok*, 3de druk, 2 delen, Malmö.
- Hendrikse-Rigaud, Renée (1994), *2000 proverbio i ekspreshon*, Curaçao.

- Henriquez, May (1988), *Ta asina? O ta asana? Abla, uzu i kustumber sefardí*, Curaçao.
- Hesseling, D.C. (1910), 'Overblijfsels van de Nederlandse taal op Ceylon', in: *Tijdschrift voor Nederlandsche taal- en letterkunde* 29 (N.R. 21), 303-312.
- Hesseling, D.C. (1905), *Het Negerhollands der Deense Antillen. Bijdrage tot de geschiedenis der Nederlandse taal in Amerika*, Leiden.
- Hinds, M. & El-Said Badawi (1986), *A dictionary of Egyptian Arabic*, Beirut.
- Hinte, Jacob van (1928), *Nederlanders in Amerika. Een studie over landverhuizers en volksplanters in de 19e en 20ste eeuw in de Verenigde Staten van Amerika*, Groningen.
- Hjorth, Ebba & Kjeld Kristensen (2003-2005), *Den danske ordbog*, 6 delen, Kopenhagen.
- Hodge, Frederick Webb (red.) (1959), *Handbook of American Indians north of Mexico*, deel 1, 'Dutch influence', Washington.
- Hoëvell, G.W.W.C. van (1876), *Vocabularium van vreemde woorden, voorkomende in het Ambonsch-Maleisch, benevens korte opmerkingen over dit locaal-Maleisch en verder eenige Ambonsche spreekwoorden, eigenaardige uitdrukkingen en gezegden te Ambon gebruikelijk*, Dordrecht.
- Holthuis, L.B. (1995), 'Who was Jacob Evertsen? Search for the identity of the godfather of some spotted groupers (Pisces: Serranidae: Epinephelinae)', in: *Zoölogische Mededelingen* 69, 6, 73-78.
- Holub, J. & F. Kopečný (1952), *Etymologický slovník jazyka českého*, Praha.
- Holub, Josef & Stanislav Lyer (1978), *Stručný etymologický slovník jazyka českého*, 2de druk, Praha.
- Horst, Han van der (2000), *Nederland. De vaderlandse geschiedenis van de prehistorie tot nu*, Amsterdam.
- Imbs, P. & B. Quemada (1971-1994), *Trésor de la langue française. Dictionnaire de la langue du XIXe et du XXme siècle (1789-1960)*, Paris.
- Institutouto Neoellènikioon Spoudoon (Idrèma Manolè Triantafullidè) (1999), *Leksiko tès koinès neoellènikès* [Woordenboek van de Griekse taal], Thessalonikè.
- Itkonen, Erkki & Ulla-Maija Kulonen (hoofddred.) (1992-2000), *Suomen sanojen alkuperä* [De herkomst van Finse woorden], 3 delen, Helsinki.
- Jacob, June & Charles E. Grimes (samenstellers) (2003), *Kamus Pengantar Bahasa Kupang* [Woordenboek van het Kupang-Maleis], 2de druk, Kupang.
- Jellinghaus, H. (1904), *Das Buch Sidrach. Nach der Kopenhagener mittelniederdeutschen Handschrift V. J. 147*, Stuttgart.
- Jennings, L.E., P.C. Taljaard, G.M. Grobler, R.H. Moeketsi & J.C. le Roux (1995), *Die kort veeltalige woordeboek*, Jeppestown.
- Jessen, E. (1883), *Dansk etymologisk ordbog*, Kopenhagen.
- Johnsen, Chr. (1881-1888), *Norsk haandlexikon for almenntyttige kundskaber*, Oslo.
- Jones, Russell (1984), 'Loan-words in contemporary Indonesian', in: *NUSA; linguistic studies of Indonesian and other languages in Indonesia* 19, 1-38.
- Jones, Russell (red.) (2007), *Loan-words in Indonesian and Malay*, Leiden.
- Jong, Gerald F. de (1975), *The Dutch in America, 1609-1974*, Boston.
- Jonker, J.C.G. (1908), *Rottineesch-Hollandsch woordenboek*, Leiden.

- Jonkman, R.J. & A.P. Versloot (2009), *Tusken Talen, it ferhaal van de Fryske taal*, Leeuwarden.
- Josselin de Jong, J.P.B. de (1924), 'Het Negerhollandsch van St. Thomas en St. Jan', in: *Mededeelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen*, afd. Letterkunde, deel 57, serie A, 55-71.
- Josselin de Jong, J.P.B. de (1926), *Het huidige Negerhollandsch*, Amsterdam.
- Joubert, Sidney M. (1999), *Handwoordenboek Papiaments-Nederlands*, Curaçao.
- Joubert, Sidney M. (1999), *Handwoordenboek Nederlands-Papiaments*, Curaçao.
Jysk ordbog: www.jyskordbog.dk.
- Kähler, Hans (1966), *Wörterverzeichnis des Omong Djakarta*, Berlin.
- Kalendarium. Geschiedenis van de Lage Landen in jaartallen* (1999), door H.P.H. Jansen, Utrecht.
- Kalendarium. Wereldgeschiedenis in jaartallen* (2000), vertaalde en bijgewerkte versie van *Der kleine Ploetz*, Utrecht.
- Kalkar, Otto (1881-1907), *Ordbog til det ældre danske sprog, 1300-1700*, Kopenhagen. www.hist.uib.no/kalkar/.
- Katlev, Jan (2000), *Politikens etymologisk ordbog. Danske ords historie*, Kopenhagen.
- Kern, H. (1906), 'Een Hollandsch woord in het Tamil en het Kanareesch', in: *Tijdschrift voor Nederlandsche Taal- en Letterkunde* 25, 79-80.
- Kern, H. (1928), 'De Hollanders op Formosa', in: *Verspreide geschriften*, deel 15, 105-117.
- Kets, Evert (2009), *Kuiffe & Tintin kibbelen in Afrika. De Belgische taalstrijd in Congo, Rwanda en Burundi*, Leuven.
- Kiliaan, H.N. (1904), *Madoereesch-Nederlandsch woordenboek*, Leiden.
- Kintana, Xabier (1984), *Hiztegia Bi Mila* [Woordenboek 2000], Bilbao.
- Kiris, M. (2008), *Turks-Nederlands groot leerwoordenboek*, Nijmegen.
- Kirjoittaja Haarala, Risto (1999), *Suomen Kielen Perussanakirja* [Basiswoordenboek van de Finse taal], cd-rom, Helsinki.
- Klajn, I. & M. Šipka (2006), *Veliki rečnik stranih reči i izraza* [Groot woordenboek van vreemde woorden en uitdrukkingen (in het Servisch)], Novi Sad.
- Klatter-Folmer, J. & S. Kroon (red.) (1997), *Dutch overseas. Studies in maintenance and loss of Dutch as an immigrant language*, Tilburg.
- Klein, Ernest (1971), *A comprehensive etymological dictionary of the English language*, Amsterdam/Oxford/New York.
- Kleinpaul, Rudolf (1900), *Das Fremdwort im Deutschen*, 2de druk, Leipzig.
- Klinkert, H.C. (1930), *Nieuw Maleisch-Nederlandsch woordenboek met Arabisch karakter naar de beste en laatste bronnen bewerkt*, Leiden.
- Klooster, Charlotte I.E.A. van 't, Jan C. Lindeman & Marion Jansen-Jacobs (2003), *Index of vernacular plant names of Suriname*, Blumea (Journal of Plant Taxonomy and Plant Geography), Supplement 15, Leiden.
- Kluge, Friedrich (1907), 'Seemannssprache. Proben eines Wörterbuches', in: *Zeitschrift für deutsche Wortforschung* VIII, 39-48.
- Kluge, Friedrich (1911), *Seemannssprache. Wortgeschichtliches Handbuch deutscher Schiffferausdrücke älterer und neuerer Zeit*, Halle.

- Kluge, Friedrich (2002), *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*, 24ste druk, bewerkt door Elmar Seebold, Berlin.
- Knowles, Elizabeth & Julia Elliott (red.) (1997), *The Oxford dictionary of new words*, Oxford/New York.
- Koefoed, Geert & Jacqueline Tarenskeen (1992), 'De opbouw van de Sranan woordenschat', in: *Oso* 11, 1, 67-82.
- Kokla, Paul, Helga Laanpere, Mart Mäger & Arno Pikamäe (2001), *Eesti-Soome Sõnaraamat* [Woordenboek Ests-Fins], Tallinn.
- Komlev, N.G. (1995), *Slovar' novych inostrannykh slov (s perevodom, ètimologiej i tolkovanijem)* [Woordenboek van nieuwe vreemde woorden, met vertaling, etymologie en verklaring (in het Russisch)], Moskva.
- Kopaliński, Władysław (1994), *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem* [Woordenboek van vreemde woorden en buitenlandse uitdrukkingen (in het Pools)], Warszawa.
- Kopaliński, Władysław (2007), *Słownik języka polskiego* [Pools woordenboek], Warszawa. <http://sjp.pwn.pl/lista.php?>
- Kouwenberg, Silvia (1993), *A grammar of Berbice Dutch Creole*, Berlin.
- Köykkä, Lea, Marianne Saanila, Marianne Saari, Kirsti Tirkkonen & Kari Viljanen (1991), *Suomi-Ruotsi-Suomi sanakirja* [Zweeds-Fins woordenboek], Jyväskylä.
- Krapp, George Philip (1960), *The English language in America*, 2 delen, New York.
- Krause, Erich-Dieter (2007), *Großes Wörterbuch Deutsch-Esperanto*, Hamburg.
- Kremer, J. (1931), *Atjèhsch handwoordenboek (Atjèhsch-Nederlandsch)*, Leiden.
- Kremer, Ludger (1975), *Mundartforschung im ostniederländisch-westfälischen Grenzgebiet. Eine Bestandsaufnahme (1900-1975)*, Amsterdam.
- Kremer, Ludger (1983a), *Das Niederländische als Kultursprache deutscher Gebiete*, Bonn (Reihe 'Nachbarn', Nr. 27).
- Kremer, Ludger (1983b), 'Nederlands en Duits als concurrerende cultuurtalen in Duitse gebieden', in: *Handelingen der Koninklijke Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis* XXXVII, 115-136.
- Kremer, Ludger (red.) (1993), *Diglossiestudien. Dialekt und Standardsprache im niederländisch-deutschen Grenzland*, Vreden.
- Kremer, Ludger (1998), 'Das Niederländische im Westmünsterland', in: '... die ihnen so liebe holländische Sprache'. *Zur Geschichte des Niederländischen im Westmünsterland und in der Grafschaft Bentheim*, samengesteld door Ludger Kremer & Timothy Sodmann, Vreden.
- Kristensen, V. (1908), *Ordbog over gadesproget og saakaldt daglig tale*, Kopenhagen.
- Kuiper, Koos (1993), 'Dutch loan-words and loan-translations in modern Chinese: an example of successful sinification by way of Japan', in: Lloyd Haft (red.), *Words from the West. Western texts in Chinese literary context. Essays to honor Erik Zürcher on his sixty-fifth birthday*, Leiden, 116-144.
- Kuiperi, N.A. (1862), *Katekismoe of sienjansa di berdad i di manda. Meentoe nan di religioon di krietiaan nan pa oesoe di protestant nan na Aruba*, fotomech. herdruk Stichting Libri Antilliani, Bloemendaal 2001.
- Küpper, Heinz (1987), *Wörterbuch der deutschen Umgangssprache*, Stuttgart.

- Kurath, Hans (1949), *A word geography of the eastern United States*, Michigan.
- Kylstra, A.D., Sirkka-Liisa Hahmo, Tette Hofstra & Osmo Nikkilä (1991-), *Lexikon der älteren germanischen Lehnwörter in den ostseefinnischen Sprachen*, 2 delen, Amsterdam.
- Kytzler, Bernhard & Lutz Redemund (1995), *Unser tägliches Latein. Lexikon des lateinischen Spracherbe*, Augsburg.
- Laburu, Migel (1992a), *Itsas Dokumentu zaharretan erabilitako hitzak jasotzen dituen hiztegi laburra* [Beknopt woordenboek van termen die gebruikt zijn in oude maritieme documenten], San Sebastián.
- Laburu, Miguel (1992b), *Breve vocabulario que contiene términos empleados en Documentos Marítimos Antiguos* [Beknopt woordenboek van termen die gebruikt zijn in oude maritieme documenten], San Sebastián.
- Lafeber, Abraham (1922), *Vergelijkende klankleer van het Niasisch*, Den Haag.
- Laird, Charlton (1972), *Language in America*, Englewood Cliffs.
- Lamarcq, Danny & Marc Rogge (1996), *De taalgrens. Van de oude tot de nieuwe Belgen*, Leuven.
- Laureys, Godelieve & Hans de Groot (1996), *Handwoordenboek Zweeds-Nederlands/Nors-teds svensk-nederländska ordbok*, Utrecht/Antwerpen/Stockholm.
- Lazard, G., m.m.v. Mehdi Ghavam-Nejad (2000), *Dictionnaire Persan-Français*, Leiden.
- Leefmans, John (2002), 'Twee verkenningen', in: *Kompebuku gi Masra Hein Eersel*, 13-17. *Lenape Talking Dictionary* op www.talk-lenape.org.
- Lewis, M. Paul (red.) (2009), *Ethnologue: languages of the world*, 16de druk, Dallas, Texas. www.ethnologue.com/.
- Lhande, Pierre S.J. (1926), *Dictionnaire Basque-Français*, Paris.
- Lijster-Streef, Joan de (1996), 'Is een beskap wel beschaafd? Nederlandse leenwoorden in het Javaans', doctoraalscriptie Leiden.
- Llewellyn, E.C. (1936), *The influence of Low Dutch on the English vocabulary*, London.
- Loen, Fred S. (1994), *Petjoh Indisch woordenboek*, Rotterdam.
- Lönnrot, Elias (1866-1880), *Suomalais-ruotsalainen sanakirja* [Zweeds-Fins woordenboek], Helsinki.
- Lucas, Henry S. (1955), *Netherlanders in America. Dutch immigration to the United States and Canada, 1789-1950*, Ann Arbor, MI/London.
- Lundbeck, T. (1900), *Dansk retskrivnings- og fremmed-ordbog*, Kopenhagen.
- MacBain, Alexander (1982), *An etymological dictionary of the Gaelic language*, Glasgow (herdruk van de 2de druk uit 1911).
- Machado, José Pedro (1967), *Diccionario etymológico de la língua portuguesa*, 2de druk, Lissabon.
- Machek, Václav (1968), *Etymologický slovník jazyka českého* [Etymologisch woordenboek van het Tsjechisch], 2de druk, Praha.
- Maduro, Antoine J. & Sidney M. Joubert (1997), *Supplement bij het Handwoordenboek Papiaments-Nederlands*, Curaçao.
- Magens, J.M. (1770), *Grammatica over det Creolske sprog, som bruges paa de trende Danske Eilande, St. Croix, St. Thomas og St. Jans i Amerika*, sammenskrevet of opsat af en paa St. Thomas indföd Mand. København.

- Mahmud, Ağdaşov & Yusifov Oqtay (2004), *Rus-Azərbaycan Lüğəti* [Russisch-Azeri woordenboek], Baku.
- Mansur, Jossy M. (1977), *Diccionario avanza Papiamentu-Hulandes, Hulandes Papiamentu*, Aruba.
- Manuputty, Boetje (1972), *Kamus ketjil Bahasa Malajo Ambon kedalam Bahasa Indonesia* [Klein woordenboek van het Ambons-Maleis], djl.1, dilengkapi dengan supplement Bahasa Ambon Tanah, Bahasa Alfuru Buru, Bahasa Alfuru Ceram, Bahasa Kei dan Aru, dan perbandingan bahasa-bahasa di Maluku, Djakarta.
- Marckwardt, Albert H. (1980), *American English*, 2de druk herzien door J.L. Dillard, New York/Oxford.
- Marcussen, Jørgen, *Maritim ordbog*, Maritim og historisk information. www.jmarcussen.dk/maritim/lex/lex.html.
- Martinus, Efraim Frank (1997), *The kiss of a slave. Papiamentu's West-African connections*, Curaçao (proefschrift, Amsterdam 1996).
- Marugg, Tip (1992), *Un prinsipio pa un Dikshonario Erotika Papiamentu* [De aanzet tot een erotisch woordenboek van het Papiaments], Curaçao.
- Mathews, M.M. (1956), *A dictionary of Americanisms on historical principles*, Chicago.
- Matthes, B.F. (1874), *Boegineesch-Hollandsch woordenboek met Hollandsch-Boeginese woordenlijst en verklaring van een tot opheldering bijgevoegden ethnographischen atlas*, Den Haag.
- Matthes, B.F. (1885), *Makassaarsch-Hollandsch Woordenboek, met Hollandsch-Makassaarsche Woordenlijst en Verklaring van een tot opheldering bijgevoegden Ethnographischen Atlas*, Den Haag.
- Maurer, Friedrich & Heinz Rupp (hoofdred.) (1974), *Deutsche Wortgeschichte*, 3 delen, 3de druk, Berlin/New York.
- Meijer, Bernhard (1876-1926), *Nordisk familjebok. Konversationslexikon och realencyklopedi*, 58 delen, Stockholm.
- Meira, Sérgio (1999), *A grammar of Tiriyó*, dissertatie, Houston, Texas.
- Mencken, H.L. (1937-1948), *The American language. An inquiry into the development of English in the United States*, 4de druk, 1937, New York; *Supplement I*, 1945, New York; *Supplement II*, 1948, New York.
- Menke, Hubertus (red.) (1992), *Die Niederlande und der europäische Nordosten. Ein Jahrtausend weiträumiger Beziehungen (700-1700)*, Neumünster.
- Menke, Hubertus (2004), 'Niederdeutsch als Geber-, Nehmer- und Mittlersprache', in: Horst Haider Munske (red.), *Deutsch im Kontakt mit germanischen Sprachen*, Tübingen.
- Meulen, R. van der (1909), *De Hollandsche zee- en sloopstermen in het Russisch*, Amsterdam (Verhandelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen te Amsterdam, afd. letterkunde, N.R. X, nr. 2).
- Meulen, R. van der (1959), *Nederlandse woorden in het Russisch (supplement op de Hollandsche zee- en sloopstermen in het Russisch)*, Amsterdam (Verhandelingen der Koninklijke Nederlandsche Akademie van Wetenschappen, afd. letterkunde, N.R., deel LXVI, nr. 2).
- Meyers Konversationslexikon*, Autorenkollektiv, Verlag des Bibliographischen Instituts, Leipzig und Wien, 4de druk, 1885-1892, Wenen/Leipzig.

- Milev, Aleksandăr e.a. (2005), *Rečnik na čuždite dumi v bälgarskija ezik* [Woordenboek van vreemde woorden in het Bulgaars], Sofija.
- Miller, Jay (1978), 'Delaware terms for playing cards', in: *International Journal of American Linguistics* 44, 2, 145-146.
- Minde, Don van (2002), 'European loan words in Ambonese Malay', in: *Between worlds: linguistic papers in memory of David John Prentice*, Canberra, 193-216.
- Moeimam, Susi & Hein Steinhauer (2004), *Nederlands-Indonesisch woordenboek*, Leiden.
- Morlicchio, Elda (red.) (2000-), *LEI: Lessico etimologico italiano. Germanismi*, Wiesbaden.
- Moussay, Gérard (1995), *Dictionnaire Minangkabau Indonésien-Français*, Paris.
- Munske, Horst Haider (red.) (2001), *Handbuch des Friesischen / Handbook of Frisian Studies*, Tübingen.
- Murgoski, Zoze (2003), *Golem makedonsko-angliski rečnik* [Groot Macedonisch-Engels woordenboek], 2de herziene druk, Skopje.
- Nagelkerken, Wil (1980), *Coral reef fishes of Aruba, Bonaire and Curaçao / Piská di Ref di Koral na Aruba, Boneiru i Kòrsow*, Curaçao.
- Nationalencyklopedins ordbok* (1995), utarbetad vid Språkdata Göteborgs universitet, 3 delen, Göteborg.
- Neumann, J.H. (1945), 'The Dutch element in the vocabulary of American English', in: *Journal of English and Germanic Philology* XLIV, 274-280.
- Nielsen, Niels Åge (1989), *Dansk etymologisk ordbog. Ordenes historie*, 4de druk, Kopenhagen.
- Niewindt, M.J. (1833), *Prefecto Apostolico di Curacao na Cristian di su mision*, herdruk Stichting Libri Antilliani, Bloemendaal 2002.
- Niewindt, M.J. (1837), *Catecismo corticu pa uso di catolicanan di Curaçao*, herdruk Stichting Libri Antilliani, Bloemendaal 2001.
- Noordegraaf, Jan (2009), 'The Dutch language and literature in the United States, 1624-1782', in: *History of Dutch-American relations, 1609-2009*, red. Hans Krabbendam, Cornelis A. Van Minnen & Giles Scott-Smith, Amsterdam/New York.
- Norske synonymer*. <http://ordnett.no/ordbok.html>.
- Norsk ordbok*. <http://ordnett.no/ordbok.html>.
- Norsk riksmålsordbok*. <http://ordnett.no/ordbok.html>.
- Nurmi, Timo (1998), *Uusi Suomen kielen sanakirja* [Modern woordenboek van de Finse taal], Jyväskylä.
- Nynorksorboka* (2006), Oslo. www.dokpro.uio.no.
- Odendal, F.F. & R.H. Gouws (red.) (2000), *HAT: Verklarende handwoordeboek van die Afrikaanse taal*, Johannesburg.
- Öhmann, Emil (1974), 'Der romanische Einfluß auf das Deutsche bis zum Ausgang des Mittelalters', in: Maurer, Friedrich & Rupp, Heinz: *Deutsche Wortgeschichte*, deel 1.
- Oldendorp, Christian Georg Andreas (1996), *Criolisches Wörterbuch*, Erster zu vermehrender und wo nöthig zu verbessernder Versuch, herausgegeben, eingeleitet und mit Anmerkungen versehen von Peter Stein, sowie das anonyme, J.C. Kingo zugeschriebene *Vestindisk Glossarium*, herausgegeben, eingeleitet und mit Anmerkungen versehen von Hein van der Voort, Tübingen.

- Onions, C.T. (red.) (1983), *The Oxford Dictionary of English Etymology*, Oxford.
- Oostindie, Gert (1998), *Het paradijs overzee. De 'Nederlandse' Caraïben en Nederland*, Amsterdam.
- Ostyn, Paul (1972), *American Flemish: a study in language loss and linguistic interference*, Rochester, NY.
- Palm, J.Ph. de (1985), *Encyclopedie van de Nederlandse Antillen*, Zutphen.
- Paul, Hermann (2002), *Deutsches Wörterbuch*, 10de druk, Tübingen.
- Peeters, L. & B.P. Sannasgala (1975), 'Dutch loan words in Sinhala', in: *Spektator* 5, 245-281.
- Penard, Thomas E. & Arthur E. Penard (1926-1927), 'European influence on the Arawak language of Guiana', in: *West-Indische Gids* 7, 165-176.
- Penninga, P. & H. Hendriks (1936), *Practisch Madoereesch-Hollandsch Woordenboek*, Den Haag.
- Petráčková, V., J. Kraus e.a. (1995), *Akademický slovník cizích slov* [Academisch woordenboek van vreemde woorden (in het Tsjechisch)], Praha.
- Pfeifer, Wolfgang (hoofddred.) (1989), *Etymologisches Wörterbuch des Deutschen*, Berlin.
- Philippa, Marlies, Frans Debrabandere, Arend Quak, Tanneke Schoonheim & Nicoline van der Sijs (hoofddred.) (2003-2009), *Etymologisch woordenboek van het Nederlands*, 4 delen, Amsterdam.
- Pieni Tietosanakirja I-IV* [De kleine encyclopedie] (1925-1928), hoofddred. Jaakko Forsman, Helsinki. Tweede druk: *Pieni Tietosanakirja I-IV* (1955-1956), hoofddred. Arvi Poijärvi, Helsinki.
- Piette, J. R.F. (1973), *French loanwords in Middle Breton*, Cardiff.
- Pigeaud, Th. (1989), *Javaans-Nederlands woordenboek*, Dordrecht (2de druk zie Albada).
- Ponelis, Fritz (1993), *The development of Afrikaans*, Frankfurt am Main.
- Ponten, Jan Peter (1968), 'Deutsch-niederländischer Lehnwortaustausch', in: *Wortgeographie und Gesellschaft*, red. Walther Mitzka, Berlin, 561-606.
- Poulos, G. & C.T. Msimang (1998), *A linguistic analysis of Zulu*, Cape Town.
- Prick van Wely, F.P.H. (1905), 'Het Nederlandsch in Indië en zijn concurrenten', in: *Vragen van den dag* 833-846.
- Prick van Wely, F.P.H. (1906), *Neerlands Taal in 't verre Oosten, eene bijdrage tot de kennis en de historie van het Hollandsch in Indië*, Semarang/Soerabaia.
- Prince, J. Dyneley (1910), 'The Jersey Dutch dialect', in: *Dialect Notes* 3, 459-484.
- Prince, J. Dyneley (1912), 'An ancient New Jersey Indian Jargon', in: *The American Anthropologist* 14, 508-524.
- Prince, J. Dyneley (1913), 'A text in Jersey Dutch', in: *Tijdschrift voor Nederlandsche Taal- en Letterkunde* 32, 306-312.
- Prince, J. Dyneley & Frank G. Speck (1999), *A vocabulary of Mohegan-Pequot*, Southampton.
- Putman, J.J. (1850), *Kamienna di Kroes, Koe historia, meditasjon i orasjon kortiekoe*, herdruk Stichting Libri Antilliani, Bloemendaal 2001.
- Putte, Florimon van (1999), *Dede pikiña ku su bisina. Papiamentu-Nederlands en de onverwerkt verleden tijd*, Zutphen.
- Putte, Florimon van & Igma van Putte-de Windt (2008), *Groot Woordenboek Papiaments-Nederlands, Nederlands-Papiaments*, Zutphen.

- Qilorî, M.B. & N. Qilorî (2002), *Ferhenga Kurdî-Holendî / Koerdisch-Nederlands woordenboek*, Amsterdam.
- Ragnald, Iversen (1913), 'Nogen fremmedord i Arendals bymaal', in: *Maal og Minne, Norske studier*, red. Magnus Olsen, Oslo.
- Rahardja, Prathama & Henri Chambert-Loir (1989), *Kamus Bahasa Prokem* [Woordenboek van het Bahasa Prokem], Jakarta.
- Rasmussen, Ove (1982), 'Byge', in: *Ord & sag 2*, red. Viggo Sørensens, Aarhus Universitet.
- Reenen, Pieter van (2000), 'De Zuidhollands-Gelderse herkomst van het Pella Dutch in Iowa', in: *Nederlandse Taalkunde 5*, 301-324.
- Reenen, Pieter van (2007), 'The Hollandish roots of Pella Dutch in Iowa', in: *Historical Linguistics 2005*, Selected papers from the 17th International Conference on Historical Linguistics, Madison, WI, 31 July-5 August 2005, red. Joseph C. Salmons & Shannon Dubenion-Smith, Amsterdam, 385-401.
- Rejzek, Jirí (2001), *Ceský etymologický slovník* [Etymologisch woordenboek van het Tsjechisch], Praha.
- Rey, A. (1992), *Dictionnaire historique de la langue française*, Paris.
- Reynolds, Christopher (2003), *A Maldivian dictionary*, London/New York.
- Richey, Michael (1755), *Idioticon Hamburgense oder, Wörter-Buch zur Erklärung der eigenen, in und um Hamburg gebräuchlichen Nieder-Sächsischen Mund-Art. Jetzo vielfältig vermehret und mit Anmerkungen und Zusätzen zweener berühmten Männer, nebst einem vierfachen Anhang*, Hamburg.
- Rijk, Rudolf de (2008), *Standard Basque. A progressive grammar*, Cambridge MA/London.
- Robert, Paul (1993), *Le Petit Robert 1. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*, Paris.
- Robert, Paul (2005), *Grand Robert de la langue française*, cd-rom: Le Robert électronique, Paris.
- Robertson, Ian E. (1983), 'The Dutch linguistic legacy and the Guyana/Venezuela border question', in: *Boletín de Estudios Latinoamericanos y del Caribe 34*, 75-97.
- Robertson, Ian E. (1989), 'Berbice and Skepi Dutch', in: *Tijdschrift voor Nederlandsche Taal- en Letterkunde 3-21*.
- Robertson, Ian E. (1994), 'Berbiciaansche woorde', in: *Amsterdam Creole Studies XI*, 67-74, I-II.
- Robinson, Mairi (red.) (1985), *The concise Scots dictionary*, Aberdeen.
- Román del Cerro, Juan Luis (1993), *El origen ibérico de la lengua vasca*, Alicante.
- Room, Adrian (1986), *Dictionary of true etymologies*, London/New York.
- Rossem, Cefas van & Hein van der Voort (red.) (1996), *Die Creol Taal. 250 years of Negerhollands texts*, Amsterdam.
- Ryckeboer, Hugo (1997), *Het Nederlands in Noord-Frankrijk. Sociolinguïstische, dialectologische en contactlinguïstische aspecten*, dissertatie, Gent.
- Sadeniemi, Matti e.a. (2002), *Nykysuomen Sanakirja* [Woordenboek van het hedendaags Fins], 15de druk, Söderström.
- Safioedin, Asis (1977), *Kamus Bahasa Madura-Indonesia* [Woordenboek van het Madoerees], Jakarta.

- Said, M. Ide (1977), *Kamus Bahasa Bugis-Indonesia* [Woordenboek van het Boeginees], Jakarta.
- Salverda de Grave, J.J. (1903), 'Sur un préfixe français', in: *Album Kern, opstellen geschreven ter ere van dr. H. Kern*, Leiden, 123-126.
- Salverda, Reinier (1989), 'Dutch legal language in Indonesia', in: *Dutch Crossing* 38, augustus, 32-45.
- Sannasgala, P.B. (1976), *A study of Sinhala vocables of Dutch origin, with appendices of Portuguese and Malay/Javanese borrowings*, Colombo.
- Šanskij, N.M. (hoofdred.) (1963-), *Ėtimologičeskij slovar' russkogo jazyka* [Etymologisch woordenboek van het Russisch], Moskva.
- Santokhi, Eline & Lydius Nienhuis (2005), *Sarnami Woordenboek. Een tweetalig woordenboek van het Surinaams Hindostaans*, Den Haag.
- Šapiro, M.A., I.G. Spivak & M.Ja. Šul'man (red.) (1984), *Russko-evrejskij (idiš) slovar'/Rusish-Yidisher Werterbukh*, Moskva.
- Sarasola, Ibon (1984-1995), *Hauta-Lanerako Euskal Hiztegia* [Baskisch woordenboek voor specialistische toepassingen], Pasajes.
- Schele de Vere, M. (1872), *Americanisms. The English of the New World*, New York.
- Schirmer, Alfred (1911), *Wörterbuch der deutschen Kaufmannssprache auf geschichtlichen Grundlagen*, Straßburg.
- Scholtz, J. du P. (1941), *Uit die geskiedenis van die naamgewing aan plante en diere in Afrikaans*, Kaapstad.
- Scholtz, J. du P. (1963), 'Nederlandse invloed op die Afrikaanse Woordeskat', in: *Taalhistoriese opstelle. Voorstudies tot 'n geskiedenis van Afrikaans*, Pretoria, 215-231.
- Schregle, G. e.a. (1974), *Deutsch-Arabisches Wörterbuch*, Wiesbaden.
- Schroderus, Ericus (1637), *Lexicon Latino-Scondicum*, Holmiae, utgivet med alfabetiska register över de svenska och finska orden av Bengt Hesselman, Upsala 1941.
- Schuetze, Johann Friedrich (1802), *Holsteinisches Idiotikon: ein Beitrag zur Volksgeschichte*, 3de deel, Hamburg.
- Schuchardt, Hugo (1914), *Die Sprache der Saramakkaneger in Surinam*, Amsterdam (Verhandelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen, afd. letterkunde, nieuwe reeks, deel xiv, nr. 6).
- Schulz, Hans, Otto Basler & Gerhard Strauss (2004), *Deutsches Fremdwörterbuch*, Berlin/New York.
- Schumann, C.L. (1783), *Neger-Englisches Wörterbuch*, 3de druk, ms., Paramaribo. www.sil.org/americas/suriname/SurinameDicts.html.
- Seip, Didrik Arup (1915-1919), *Låneordstudier*, Oslo.
- Serjeantson, Mary S. (1962), *A history of foreign words in English*, London.
- Shetter, William Z. (1957), 'Brabants dialect in Wisconsin', in: *Taal en Tongval* 9, 183-189.
- Shetter, William Z. (1958), 'A Final Word on Jersey Dutch', in: *American Speech* 33, 243-251.
- Shorto, Russell (2004), *Nieuw-Amsterdam. Eiland in het hart van de wereld*, Amsterdam.
- Sijs, Noline van der (1996), 'Zijn er Nederlandse woorden in de Keltische talen?', in: *Mededelingenblad van de Van Hamel-Stichting* 6, 2, 62-65.
- Sijs, Noline van der (1998a), *Geleend en uitgeleend*, Amsterdam.
- Sijs, Noline van der (1998b), 'Waffles, Booze and Santa Claus', in: *NRC Handelsblad* 2 juli,

- Profielbijlage; herdrukt in *The Netherlands. A practical guide for the foreigner and a mirror for the Dutch*, Amsterdam 2001, 66-73.
- Sijs, Nicoline van der (red.) (1999), *Taaltrots. Purisme in een veertigtal talen*, Amsterdam.
- Sijs, Nicoline van der (2001), *Chronologisch woordenboek. De ouderdom en herkomst van onze woorden en betekenissen*, Amsterdam.
- Sijs, Nicoline van der (bezorger) (2003), *Uit Oost en West. Verklaring van 1000 woorden uit Nederlands-Indië* van P.J. Veth, met aanvullingen van H. Kern en F.P.H. Prick van Wely, Amsterdam.
- Sijs, Nicoline van der (2004), *Taal als mensenwerk: het ontstaan van het ABN*, Den Haag.
- Sijs, Nicoline van der (2005a), *Van Dale Groot Leenwoordenboek. De invloed van andere talen op het Nederlands*, Utrecht/Antwerpen (met cd-rom); 1e druk 1996 Den Haag.
- Sijs, Nicoline van der (red.) (2005b), *Wereldnederlands. Oude en jonge variëteiten van het Nederlands*, Den Haag.
- Sijs, Nicoline van der (2006a), *Klein uitleenwoordenboek*, Den Haag.
- Sijs, Nicoline van der (2006b), *Calendarium van de Nederlandse taal. De geschiedenis van het Nederlands in jaartallen*, Den Haag.
- Sijs, Nicoline van der (2006c), 'In Warao is "touw" "tao"', in: *NRC Handelsblad*, Achterpagina 4/2/2006.
- Sijs, Nicoline van der (2006d), 'Nederlandse leenwoorden in het Italiaans', in: *Il Bollettino*, ledenblad van de Vereniging Dante Alighieri Leiden-Den Haag, nr. 105, mei, 37-39.
- Sijs, Nicoline van der (2006e), 'Nederlandse leenwoorden in het Hongaars', in: *Most Magyarul! Hongarije Magazine* 34, 38-39.
- Sijs, Nicoline van der (2009a), *Yankees, cookies en dollars. De invloed van het Nederlands op de Noord-Amerikaanse talen*, Amsterdam.
- Sijs, Nicoline van der (2009b), 'Import en export van woorden: tijd voor een balans', in: *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde* 125, 2, 194-200 (themanummer 'In- en export. De relatie tussen de neerlandistiek en de buitenwereld').
- Sijs, Nicoline van der (te verschijnen 2010), 'Dutch in contact with other languages', in: *The Dutch Language, 1500-1800: historical setting, descriptive approaches, teaching practices*.
- Silva, Penny (hoofddred.) (1996), *A dictionary of South African English on historical principles*, Oxford.
- Silvet, J. (1980), *Eesti-Inglise Sõnaraamat* [Ests-Fins woordenboek], Tallinn.
- Simpson, J.A. & E.S.C. Weiner (hoofddred.) (1989), *Oxford English Dictionary*, 2e druk, Oxford; 3de druk online: <http://dictionary.oed.com/>.
- Širilova, Velika (2001), *Golem leksikon na stranski zborovi i izrazi* [Groot woordenboek van vreemde woorden en uitdrukkingen (in het Macedonisch)], Skopje.
- Sjölin, Bo (2006), *Etymologisches Handwörterbuch des Festlandsnordfriesischen*, Kiel.
- Skautrup, Peter (1944-1970), *Det danske sprogs historie*, 4 delen, Kopenhagen.
- Slovensko-anglický slovník* [Slowaaks-Engels woordenboek], 2002. <http://slovník.azet.sk/>.
- Smet, Gilbert de (1983), 'Niederländische Einflüsse im Niederdeutschen', in: *Handbuch zur niederdeutschen Sprach- und Literaturwissenschaft*, Berlin.
- Smet, Gilbert de (1992), 'Niederländisches im Niederdeutschen', in: *Die Niederlande und der europäischen Nordosten 1*, red. Hubertus Menke, Neumünster, 11-28.
- Smet, Gilbert de (2004), 'Niederländisch/Deutsch', in: *Sprachgeschichte: ein Handbuch zur*

- Geschichte der deutschen Sprache und ihrer Erforschung*, red. Werner Besch, deel 4, Berlin.
- Smith, Norval (1987), *The genesis of the creole languages of surinam*, ongepubliceerde dissertatie Universiteit van Amsterdam.
- Smits, Caroline (1996), *Disintegration of inflection: The case of Iowa Dutch*, Amsterdam.
- Smoczyński, Wojciech (2007), *Słownik etymologiczny języka Litewskiego* [Etymologisch woordenboek van het Litouws], Wilno.
- Söderholm, Päivi & Ilse Vähäkylä (1998), *Nykymerenkulun sanakirja* [Woordenboek van de moderne scheepvaart], Helsinki.
- Soome-eeesti suursõnaraamat. *Suomi-viro-suursanakirja* [Ests-Fins woordenboek], 2003, Eesti Keele Instituut, Tallinn/Helsinki.
- Steppes, Otto (1939), 'Het Nederlandsch als zeevaarttaal in Neder-Duitschland', in: *Wetenschap in Vlaanderen* 4, 5, 134-139.
- Stevens, A.M. & A.Ed. Schmidgall-Tellings (2004), *A comprehensive Indonesian-English dictionary*, Athens, Ohio.
- Stichting Volkslectuur Suriname (1995), *Woordenlijst Sranan-Nederlands, Nederlands-Sranan, English-Sranan*, Paramaribo.
- Stjerncreutz, Albin (1862), *Suomalainen Meri-sanakirja* [Fins zeevaartwoordenboek], Helsinki.
- Storms, James B.H. (1964), *A Jersey Dutch vocabulary*, with illustrations by Joel Altshuler, Park Ridge, NJ.
- Stroomer, Harry (2002), *In de schaduw van het Arabisch. Over niet-Arabische talen en culturen*, oratie Universiteit Leiden.
- Sumarsam (1995), *Gamelan: Cultural interaction and musical development in Central Java*, Chicago/London.
- Supusepa, Edi F.M. (1998), *Woordenlijst Nederlands-Moluks-Saparuaans*, Culemborg.
- Sutlive, Vinson & Joanne (1994), *A handy reference dictionary of Iban and English*, Kuching.
- Svenska Akademiens ordbok* (1898-), A-Tynal, Lund. <http://g3.spraakdata.gu.se/saob/>.
- Swanepoel, P.H. (1994), 'Die oordrag van Nederlandse name op Afrikaanse plante en diere', in: *Tydskrif vir Nederlands en Afrikaans* 1, 53-65.
- Taifi, Miloud (1991), *Dictionnaire Tamazight-Français: parlars du Maroc central*, Paris.
- Tanums store rettskrivningsordbok* [Spellingwoordenboek met woordverklaring] (1996), 8ste dr., herzien door Boye Wangenstein, Oslo.
- Taubken, H. (1984), 'Grenzniederländisch. Die externe Geschichte des Niederländischen im deutschen Grenzraum', in: *Driemaandelijks Bladen* 36, 84-106.
- Tavzes, M. (2002), *Veliki Slovar Tujk* [Grote vreemdewoordentolk (van het Sloveens)], Ljubljana.
- Tazi, Raja (1998), *Arabismen im Deutschen: lexikalische Transferenzen vom Arabischen ins Deutsche*, Berlin/New York.
- Tempelaars, Rob (1991), 'De herkomst van zuidwester', in: *Onze Taal* 60, 11, 25.
- Tent, Jan & Paul Geraghty (1996), 'The linguistic legacy of early Dutch explorers in Polynesia', in: *Leuvense Bijdragen* 85, 347-369.
- Tersmette, R.L.V. (1990), 'The meaning of *lol* in Welsh – a Dutch connection?', in: *The bulletin of the Board of Celtic Studies* xxxvii, 120-123.

- Teuchert, Hermann (1948-1949), 'Reste der niederländischen Siedelsprache in der Mark Brandenburg', in: *Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur*, Band 70-71.
- Teuchert, Hermann (1972), *Die Sprachreste der niederländischen Siedlungen des 12. Jahrhunderts*, Köln.
- Thananjayarajasingham, S. (1966), 'Some Dutch loan-words in the Jaffna dialect of Tamil', in: Xavier S. Thani Nayagam, V.I. Subramoniam, L.P.Kr. Ramanathan, S. Arasaratnam, R.E. Asher, Rama Subbiah & S. Singaravelu (red.), *Proceedings of the First International Conference Seminar of Tamil Studies*, Kuala Lumpur, deel 2, 793-799.
- Toivonen, Y.H. e.a. (1955-1981), *Suomen kielen etymologian sanakirja I-VIII* [Etymologisch woordenboek van de Finse taal], Helsinki.
- Toll, J.M. (1926), *Niederländisches Lehngut im Mittelenglischen*, Halle.
- Toorians, Lauran (1990), 'Wizo Flandrensis and the Flemish settlement in Pembrokeshire', in: *Cambridge Medieval Celtic Studies* 20, 99-118.
- Toorians, Lauran (1995), 'Nogmaals "Walewein van Melle" en de Vlaams-Keltische contacten', in: *Queeste: tijdschrift over middeleeuwse letterkunde in de Nederlanden* 2, 97-112.
- Toorians, Lauran (1996a), 'Nederlandse leenwoorden in Keltische talen II. Geen woorden, maar volop daden', in: *Mededelingen van de Stichting A.G. van Hamel voor Keltische Studies* 6, 3, 85-88.
- Toorians, Lauran (1996b), 'Twelfth-century Flemish settlements in Scotland', in: *Scotland and the Low Countries 1124-1994*, red. G.G. Simpson, 1-14.
- Toorians, Lauran (1996c), 'Flemish settlements in twelfth-century Scotland', in: *Revue Belge de Philologie et d'histoire* 74, 659-693.
- Toorn, J.L. van der (1891), *Minangkabausch-Maleisch-Nederlandsch Woordenboek*, Den Haag.
- Törnqvist, Nils (1977), *Das niederdeutsche und niederländische Lehngut im schwedischen Wortschatz*, Neumünster.
- Transylvania* (2004), speciaal nummer van dit tijdschrift gewijd aan de Nederlanden en de relatie met Zevenburgen in Roemenië.
- Trumpickaitė, Aušra (2004), 'Olandų kilmės jūriniai terminai lietuvių, latvių ir estų kalbose' [Nederlandse scheepstermen in het Litouws, Lets en Ests], in: *Vārds un tā pētīšanas aspekti*, Liepājas Pedagoģijas akadēmija, nr. 8, 377-383.
- Tulloch, Sara (1992), *The Oxford dictionary of new words. A popular guide to words in the news*, Oxford/New York.
- Urdang, Laurence & Frank R. Abate (red.) (1983), *Loanwords index*, Detroit.
- Vaitkevičiūtė, Valerija (2007), *Tarptautinių žodžių žodynas* [Vreemdewoordentolk (van het Litouws)], Vilnius.
- Valkhoff, Marius (1931), *(Étude sur) les mots français d'origine néerlandaise*, Amersfoort.
- Valkhoff, M. (1943), 'Een lijst Nederlandse scheepstermen overgenomen door het Romaans', in: *Album René Verdeyen*, Brussel/Den Haag, 329-336.
- Valkhoff, M. (1949), 'Over de Nederlandse woorden in het Spaans, Portugees en Katalaans', in: *Handelingen van het achttiende Vlaamse Filologencongres*, 139-144.
- Valls, Lito (1981), *What a pistarkle: a dictionary of Virgin Islands English Creole*, St. John.

- Valls, Lito (1990), *New supplement. What a pistarkle: a dictionary of Virgin Islands English Creole*, St. John.
- Vande Kopple, William J. (1982), 'Hendrik and Jipke Den Hollander and American English: "De Dutch Most Furgit Us"', in: *Papers in Linguistics* 15, 139-162.
- Vander Werf, Dorothy De Lano (1958), 'Evidence of Old Holland in the Speech of Grand Rapids', in: *American Speech* 33, 301-304.
- Vasmer, Max (1953-1958), *Russisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg. Vertaald en bewerkt door O.N. Trubač'ov (1964-1971), *Ėtimologičeskij slovar' russkogo jazyka*, Moskva.
- Veen, P.A.F. van & Nicoline van der Sijs (1997), *Etymologisch woordenboek. De herkomst van onze woorden*, 2de druk, Utrecht/Antwerpen.
- Veeris, Dinah (1990), *Remedi i kustumber di nos bieunan*, Curaçao.
- Veltman, Peter (1940), 'Dutch Survivals in Holland, Michigan', in: *American Speech* 15, 80-83.
- Vercoullie, J. (1925), *Beknopt etymologisch woordenboek der Nederlandsche taal*, 3de druk, Gent.
- Verwijs, E. & J. Verdam (1885-1929), *Middelnederlandsch woordenboek*, Den Haag.
- Viggo, Alfred Emil & Peder Kristian Thorsen (1904), *Saabys retskrivningsordbog*, Kopenhagen/Oslo.
- Vilborg, Ebbe (1989-2001), *Etimologia Vortaro de Esperanto* [Etymologisch woordenboek van het Esperanto], 5 delen, Stockholm.
- Visser, Leontine Elisabeth & Clemens Lambertus Voorhoeve (1983), *Sahu-Indonesian-English dictionary and Sahu grammar sketch*, Dordrecht.
- Vos, F. (1963), 'Dutch influences on the Japanese language (with an appendix on Dutch words in Korean)', in: *Lingua* 12, 341-388.
- Vos, Frits (1985), 'Van kok tot polder. Nederlandse woorden in kimono', in: *Onze Taal* 54, 4, 50-52.
- Vos, Frits (1989), 'De kok, de hors-d'oeuvre en een hele halve zondag: Nederlandse en Franse leenwoorden in het Japans', in: *Oranda. De Nederlanden in Japan (1600-1869)*, tentoonstellingscatalogus, Brussel.
- Vos, Frits (1997), 'International cultural exchange as exemplified by the study of Japanese grammar', in: *The Japan Foundation Newsletter* xxv, 3, 3-4.
- Vries, J. de (1971), *Nederlands etymologisch woordenboek*, Leiden.
- Vries, J. de & F. de Tollenaere (2000), *Etymologisch woordenboek*, 21ste druk, Utrecht.
- Vries, J.W. de (1984), 'Adaptation of polymorphemic loanwords. The case of words ending in -asi in Indonesian', in: *Bijdragen tot de taal-, land- en volkenkunde* 140, 476-496.
- Vries, J.W. de (1988), 'Dutch loanwords in Indonesian', in: *International Journal of the Sociology of Language* 73, 121-136.
- Vries, Jan W. de (1991), 'Dutch influence on American English and Indonesian', in: *The Berkeley Conference on Dutch Linguistics 1989. Issues and Controversies, Old and New*, red. Thomas F. Shannon & Johan P. Snapper, 85-96.
- Vries, Jan W. de, Roland Willemyns & Peter Burger (2009), *Het verhaal van het Nederlands. Een geschiedenis van twaalf eeuwen*, bewerkt en aangevuld door Nicoline van der Sijs & Roland Willemyns, Amsterdam.
- Vruggink, Hein (2001), *Surinaams Javaans-Nederlands woordenboek*, Leiden.

- Wakaman boekoe. *Wegwijs in het Djoeka* (1979), een reisboekje in Djoeka [Aucaans], Nederlands, Engels, Sranan Tongo, Paramaribo.
- Wall, E.H. van der (1921), 'The Dutch in Ceylon', in: *Journal of the Dutch Burgher Union of Ceylon* XIII, 10-25.
- Walter, Henriette & Gérard (1991), *Dictionnaire des mots d'origine étrangère*, Paris.
- Walter, Henriette (1994), *L'aventure des langues en occident. Leur origine, leur histoire, leur géographie*, Paris.
- Walter, Henriette (1997), *L'aventure des mots français venus d'ailleurs*, Paris.
- Waringhien, Gaston (hoofddred.) (2002), *La Nova Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto* [Het nieuwe en volledige geïllustreerde Esperantowoordenboek], postuum uitgegeven revisie onder leiding van Michel Duc Goninaz, Paris.
- Warokka, Djery (2004), *Kamus Bahasa Daerah Manado-Minahasa* [Woordenboek van het Menadonees], Jakarta.
- Warouw, Martha Solea (1985), *Kamus Manado Indonesia* [Woordenboek van het Menadonees], Jakarta.
- Wartburg, Walther von (1928-), *Französisches etymologisches Wörterbuch. Eine Darstellung des galloromanischen Sprachschatzes*, deel 15-17, *Die germanischen Elemente*, Bonn.
- Webber, Philip E. (1988), *Pella Dutch. The portrait of a language and its use in one of Iowa's ethnic communities*, Ames, Iowa.
- Weber, J. (1878), *Neuestes vollständiges Fremdwörterbuch mit Angabe der richtigen Aussprache*, 12de druk, Quedlinburg/Leipzig.
- Wehr, Hans (1961), *A dictionary of Modern Written Arabic*, herzien door J.M. Cowan, Wiesbaden.
- Weijnen, A.A. (2003), *Etymologisch dialectwoordenboek*, Den Haag
- Weinreich, Uriel (1968), *Modern English-Yiddish, Yiddish-English Dictionary*, New York.
- Wertenbaker, Thomas Jefferson (1938), *The founding of American civilization. The Middle Colonies*, New York/London.
- White, Robert J. (1994), *An avalanche of anoraks*, New York.
- Wiese, Joachim (1996), *Kleines Brandenburg-Berliner Wörterbuch*, Leipzig.
- Wijngaarden, J.K. (1896), *Sawuneesche woordenlijst*, Den Haag.
- Winkel, J. te (1896), 'Het Nederlandsch in Noord-Amerika en Zuid-Afrika', in: *Vragen van den dag*, 337-362, 418-442, 483-505.
- Wolff, Reinhard (2010), *Lass mal sitzen. Het wonderlijke steenkolenduits van Hollanders*, Schiedam.
- Woodhead, D.R. & Wayne Beene (1967), *A dictionary of Iraqi Arabic: Arabic-English*, Washington.
- Woordeboek van die Afrikaanse Taal* (1926-), Stellenbosch.
- Woordenboek der Nederlandsche Taal* (1882-1998), Den Haag /Leiden; *Aanvullingen* (2001).
- World Loanword Database (WOLD)*, red. Martin Haspelmath & Uri Tadmor, Munich. <http://wold.livingsources.org/>.
- Wrangel, E. (1901), *De betrekkingen tusschen Zweden en de Nederlanden op het gebied van letteren en wetenschap voornamelijk gedurende de zeventiende eeuw*, Leiden (uit het Zweedsch vertaald).
- Wurdboek fan de Fryske taal* (1984-2010), Leeuwarden.

Yule, Henry & A.C. Burnell (1994), *Hobson-Jobson. A glossary of colloquial Anglo-Indian words and phrases, and of kindred terms, etymological, historical, geographical and discursive*, 2de druk herzien door William Crooke; herdruk van de uitgave uit 1903, Sittingbourne.

Zamenhof, L.L. (1887/2007), *Meždunarodnyj Jazyk* [De internationale taal], fotografische herdruk van de oorspronkelijke Russische uitgave, Moskva.

Zingarelli, N. (1999), *Vocabolario della lingua italiana*, cd-rom, Bologna.

Zolli, Paolo (1991), *Le parole straniere*, 2de druk, Bologna.